

بيان معاني
القرآن الكريم
باللغة الكيروندية

الشيخ غيهيتي يوسف

موسوعة القرآن الكريم
QuranEnc.com

Rn25

Q INSIGURO YA
OR'ANI NTAGATIFU
MU RURIMI RW'IKIRUNDI

Sheikh Gihete Yusufu

ح) جمعية خدمة المحتوى الإسلامي باللغات، ١٤٤٦هـ

جمعية خدمة المحتوى الإسلامي باللغات
بيان معاني القرآن الكريم - كيروندي. / جمعية خدمة المحتوى
الإسلامي باللغات - ط ١١ - الرياض، ١٤٤٦هـ
٧٩٩ ص)؛ .. سم

رقم الإيداع: ١٤٤٦/١٢٤٧٣

ردمك: ٦-٦٦-١٧-٨٥١٧-٦٠٣-٩٧٨

الطبعة الأولى ١٤٤٦ هـ Isohorwa rya mbere 2024
Kuraba ko hari ihinyanyurwa rishasha للتحقق من التحديثات

23-11-2024 (V1.0.4)
للتواصل: info@quranenc.com

نحو توفير تفاسير وتراجم موثوقة لمعاني القرآن بلغات العالم

مقدمة تعريف بالقرآن الكريم

القرآن الكريم هو كلام الله رب العالمين وخالقهم، أنزله على خاتم الأنبياء والمرسلين محمد ﷺ ليعلم للبشرية الغاية من خلقهم، ولهدايتهم إلى ما فيه سعادتهم في الدنيا والآخرة، وتخليصهم من الشقاء الأبدي بعد الموت، وهو آخر الكتب الإلهية نزولاً، مصدقاً لها، وناسخاً لشرائعها.

والقرآن الكريم آية ومعجزة أبدية، وهو دليل على نبوة رسول الله محمد ﷺ، تحدى الله الإنس والجن على أن يأتوا بمثله بل ولو بسورة منه، فعجزوا عن ذلك.

لم تصل إليه يد التحريف والتبديل منذ نزوله قبل أكثر من ١٤٠٠ سنة، وسيبقى محفوظاً باللغة العربية التي نزل بها، حيث تكفل الله سبحانه وتعالى بحفظه إلى آخر الزمان.

والقرآن الكريم هو المصدر الرئيس للإسلام، والدستور الذي ينظم حياة البشر ويحكمها في كل زمان ومكان، يدعو إلى عبادة الإله الخالق وحده، ويبين ما يحتاجه الإنسان لمعرفة ربه ودينه، وبداية خلق الكون، وأطوار خلق الإنسان، ويخبر عن غيوب ماضية ومستقبلية، وعن قصص أنبياء سابقين عليهم السلام، وكيف نصرهم الله وأهلك أعداءهم، وفيه أصول العبادات والمعاملات والدعوة إلى الأخلاق المحمودة، والتحذير من الأخلاق المذمومة، والمصير في الآخرة؛ إما الجنة دار المؤمنين وإما النار دار الظالمين والكافرين.

ولأهمية هذا الكتاب العظيم الذي أنزله الله باللغة العربية، وأمر بإبلاغه للبشرية؛ يطيب لنا -أيها القارئ الكريم- أن نقدم لك ترجمة لمعانيه بلغتك، تسهلاً لفهمه وتحقيقاً لتبليغه، وقد بذل فريق العمل جهده في فهم معانيه وترجمتها، مع العلم اليقيني أنه مهما بلغت دقة الترجمة فستظل قاصرة عن أداء المعاني العظيمة التي يدل عليها نص القرآن الكريم المعجز الذي يفوق أي عمل بشري، ومن أراد أن يقف على مزيد من الحقائق التي جاء بها القرآن الكريم؛ فنوصيه بتعلم اللغة العربية التي نزل بها. يسعدنا أن نستقبل مقترحاتكم وملاحظاتكم لتطوير الترجمة من خلال نافذة الملاحظات الموجودة أمام كل آية في موقع موسوعة القرآن الكريم

www.quranenc.com

وعند الرغبة في التواصل معنا يمكن مراسلتنا عبر البريد الإلكتروني:

info@quranenc.com

وسلام على المرسلين، والحمد لله رب العالمين.

QOR'ANI NTAGATIFU, NI IGIKI

Qor'ani ntagatifu, ni amajambo y'Imana Allah, Umubungabunzi Rurema w'ibiremwa vyose, Yayimanuriye uwahetuye Abavugishwamana n'Intumwa, Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah). Iyo Qor'ani yamanuwe kugira imenyeshye ibiremwa ihangiro ry'iremwa ryavyo, ibirongore ku bikorwa birimwo imvo z'uguhimbarwa kwavyo mu buzima bwo kw'isi no mu bw'inyuma yo gupfa, iheze ibirokore mu magorwa yamaha mu nyuma yo gupfa. Qor'ani ntagatifu rero, ni co Gitabu camanuwe mu nyuma mu Bitabu vyamanuwe n'Imana Allah, kugira ishimangire ukuri kuri muri vyo, yongere isubirize amabwirizwa yavyo mu gushinga ayandi.

Qor'ani ntagatifu, ni icemezo n'igitangaro bizokwamaho, vyemeza ubutumwa bw'Intumwa y'Imana Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), Imana Allah Yahigishije abantu n'Amajini ko vyozana amajambo ameze nkayo, n'aho coba ari igisomwa kimwe gusa, biraheza birananirwa.

Iminwe y'abahindagura amajambo, ntirashika aho yohindura na kimwe muri yo kuva aho imanuriwe. Haraheze rero ikiringo kirenga ibinjana 14 imanuwe, kira noneho izoguma ibungwabunzwe icungerewe n'ururimi rw'icarabu yamanuwemwo, aho Imana Allah ari Yo Yonyene Yishinze kuyicungera ngo ntivogerwe n'abayihindagura gushika ku musi w'iherezo.

Qor'ani ntagatifu, ni ryo tegeko rya mbere ry'ubwislamu, ikaba n'ibwirizwa ngenderwako ryisungwa mu gutunganya ubuzima bwa kiremwa-muntu mu bihe vyose n'aho ari ho hose; irarikira abantu ukwiyeregereza Imana Allah mu kuyisenga Itabangikanijwe na kimwe, kuko ari Yo Yonyene Rurema; igatomorera kiremwa-muntu ico cose akeneye kumenya ku vyerekeye Imana Rurema Allah, hamwe n'idini ry'ukuri ico kiremwa gitegerezwa gukurikira, kinamenye n'intango y'iremwa ry'isi n'ijuru n'ibiri muri vyo, hatibagiwe iremwa ry'umuntu. Iranavuga ku vyerekeye ibinyegejwe ibiremwa, muri kahise no muri kazozo, ku vyererekeye kahise n'amateka y'Abavugishwamana (ba nyakugira amahoro y'Imana Allah), ukuntu Imana Allah Yabateye ingoga bakanesha abansi babo bagahona. Muri Qor'ani harimwo kandi amategeko ngenderwako ku bijanye no gutunganya amasengesho n'umubano mwiza mu bantu, mu bijanye n'amasezerano abantu bagiriranira hagati yabo mu gutunganya ivyerekeye ubuzima bwa misiyose. Bitayeko, harimwo n'amategeko ngenderwako ku bijanye no gutsimbataza inyifato

n'ingeso nziza hamwe no kwihanikiriza inyifato n'ingeso mbi mu bantu. Qor'ani kandi iratomora neza na neza ko mu buzima bw'inyuma yo gupfa, iherezo.

ry'ibiremwa rizoba ari mu Bwami bw'ijuru bwagenewe abemeramana, canke rikaba ari mu muriro udahera wagenewe abagenzwa n'akarenganyo kw'isi be n'abagarariji.

Mu kwerekana rero akamaro gahambaye k'iki Gitabu Imana Allah Yamanuye mu rurimi rw'icarabu, Igategeka ko gishikirizwa ibiremwa vyose, turahimbawe no kugushikiriza ewe musomyi w'ikirundi, insiguro ya Qor'ani ntagatifu mu rurimi rwawe, kugira woroherwe n'ukugitahura, maze ushobore na we kugishikiriza abandi. Ni ukuri, umugwi wagiteguye, waritaye ku rutare kugira utahure insobanuro ya Qor'ani, uheze uyisigire mu kirundi, n'aho bizwi ko urugero rwose umuntu yogezako mu gusigura neza, rudashobora guhetura insiguro zimbitse ziri muri Qor'ani yamanuwe ari igitangaza mu kuntu yubatse, mu buryo burengeye kure n'iyubushobozi bwa kiremwa-muntu. Uwoshaka rero kumenya ibirenzako mu nsiguro zimbitse gusumba ziri muri Qor'ani ntagatifu, twomuhanura ko yokwiga nantaryo icarabu yamanuwemwo, co soko ry'ubumenyi bwayo.

Uwipfuzaga gusoma iyi nsiguro ya Qor'ani, arashobora guca ku buryo bwa (QR) kugira ashobore kuyisoma mu rurimi rwiwe rw'ikirundi.

Turahimbawe rero n'ukwakira intererano y'ivyiyumviro vyanyu mu ntumbero yo kuryohora insiguro ya Qor'ani, mubicishije ahagenewe intererano y'ivyiyumviro, imbere ya Aayah, ku rubuga ngurukanabumenyi rwagenewe Qor'ani ntagatifu

(www.quranenc.com)

Mu gihe hoboneka uwushaka kugira ico adushikirije rero, arashobora guca kuri e-mail yacu:

info@quranenc.com

Harakagira amahoro Intumwa z'Imana, ishimagizwa ni iry'Imana Allah, Umubungabunzi w'ibiremwa vyose.

Kwikinga ku Mana Allah

A'UUDHU BILLAAHI MINA SSHAYTWAANI RRAJIIM

Ndikinze ku Mana Allah, Inkingire inyoshambi za shetani yavumwe. Imana Allah Yategetse uwusoma Qor'ani ko yikinga kuri Yo, aho Ivuga Iti: “Mwemeramana! Niwashaka gusoma Qor'ani, urabanza wikinga ku Mana Allah, Igukingire inyoshambi za shetani yavumwe, maze uvuge uti: “A'UUDHU BILLAAHI MINA SSHAYTWAANI RRAJIIM”. Ivyo biri ukwo kuko Qor'ani ari uburongozi ku bantu, ikaba irimwo n'agakiza k'indwara zisinzikaza imishaha; shetani na yo ikaba ari yo nkomoko y'inyoshambi n'ihubishwa ry'ibiremwa, ni no kuri iyo mvo rero Imana Allah Itegeka uwusoma Qor'ani, ko yobanza kuyisaba ko Imukingira inyoshambi za shetani yavumwe be n'ingabo zayo. Abamenyi bose barahuriye ku kuba “A'UUDHU BILLAAHI MINA SSHAYTWAANI RRAJIIM” atari Aayah muri Qor'ani, ari na co gituma itandikwa muri Qor'ani.

A'UUDHU BILLAAHI: Ndikinze ku Mana Allah Inkingire.

MINA SSHAYTWAANI: Inyoshambi za shetani ikomoka mu Majini canke muri Bene Adamu, irazwa ishingira no kubona ko ntumvira Imana Allah no gusoma Igitabu cayo. RRAJIIM: Yavumwe.

1. Al-Faatiha (Intango)
Aayah 7, Makka

1. Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa,
Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

2. Nihashimagizwe Imana Allah, Umubungabunzi
w'ibiremwa vyose;

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ②

3. Nyenimpuhwe ku biremwa vyose, Nyenimbabazi ku
batoni bayo;

الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ③

4. Umwami Aganza umusi w'impera;

مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ ④

5. Ni Wewe gusa twiyegereza mu vyo dukora vyose
tukanagusenga, kandi ni Wewe gusa dutakambira mu
gusaba imfashanyo.

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ⑤

6. Turongore mu nzira igororotse;

أَهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ⑥

7. Inzira y'abo Wahezagiye Ukabaha inema, itari iy'abo
Washavuriye (abayahudi) canke iy'abahuvye
(abanaswara).

صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ

الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ⑦

2. Al-Baqara (Inka) Aayah 286, Madina

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Alif Laam Miim. Ni zimwe mu ndome z'ururimi rw'icarabu, Imana Allah Yatanguje bimwe mu bisomwa vya Qor'ani, kugira Ihige n'Abarabu basanzwe bakoresha izo ndome, ko boshobora kuzana Aayah n'imwe isa mu mvugo na Qor'ani, birabananira. Ico gica kiba igitangaro cemeza ko Qor'ani ari Igitabu c'Imana Allah.

آلَم

2. Ico Gitabu ca Qor'ani nta makenga kirimwo kuko camanuwe n'Imana Allah. Ni uburongozi ku bagamburukiramana.

ذَلِكَ الَّذِي لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى

لِلْمُتَّقِينَ ﴿٢٨٦﴾

3. Abemera^[1] ibinyegejwe ibiremwa^[2], bagatsimbataza amasengesho akwije ibisabwa ku mwanya wayo nk'uko bitegetswe, bagatanga ishikanwa-bwirizwa (Zakat) n'izindi mperezwa (Sadaka) mu vyo Imana Allah Yabahaye.

الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ

وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿٢٨٧﴾

4. N'abemera ivyo wahishuriwe muri Qor'ani ewe Ntumwa y'Imana, bakanemera n'ivyahishuriwe izindi Ntumwa zo hambere yawe, bakemera ata gukekeranya ibizoba mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ

مِن قَبْلِكَ وَبِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴿٢٨٨﴾

5. Abo barangwa n'ivyo, ni bo bari mu nzira y'uburongozi bw'Imana yabo Rurema Allah. Abo ni na bo rero baronse intsinzi kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

أُولَئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَئِكَ

هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٢٨٩﴾

6. Mu vy'ukuri, abahakanye bivuye inyuma ivyo wahishuriwe, kubaburira no kutababurira vyose ni co kimwe. Ntibazokwigera bemera.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ ءَأَنذَرْتَهُمْ

أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٩٠﴾

7. Ku kubera ubugarariji bwabo, Imana Allah Yarateye ikimangu mu mitima yabo no mu matwi yabo. Ku maso yabo na ho hari ipaziya ntibabona ukuri. Baranategekanirijwe ibihano bihambaye.

خَتَمَ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ وَعَلَىٰ سَمْعِهِمْ وَعَلَىٰ

أَبْصَارِهِمْ غِشَاوَةٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٢٩١﴾

8. Burya mu bantu, harimwo abajuragirika mu kwemera bakavuga bati: "Twaremeye Imana Allah n'umusi w'imperuka". Ivyo bakabivuga mu majambo gusa, kandi batemera mu mitima yabo.

وَمِنَ الَّذِينَ مَنَ يَقُولُ ءَامَنَّا بِاللَّهِ

وَبِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٢٩٢﴾

[1] Kwemera, ni ijamba ryo kwemanga wemera ata makenga ko hariho Imana Imwe Rudende Allah, abamalayika bayo, Ibitabu vyayo, Intumwa zayo, umusi w'imperuka, ivyagezwe n'ishirwa mu ngiro ry'avyo: ineza n'inabi. Kwemera rero, gutegerezwa gushimangirwa mu mvugo n'ingiro, maze umutima ukemanga, ururimi rukavyatura, ibihimba na vyo bigashira mu ngiro ivyo umutima wemanze.

[2] Ibinyegejwe ibiremwa, ni birya vyose umuntu asabwa kwemera kandi adashoboye kubimenya kiretse mu gihe bihishuwe n'Imana Allah, biciye ku Ntumwa zayo; nko kwemera abamalayika, Ubwami bw'ijuru n'umuriro udahera, n'ibindi.

9. Bibwira ko bahenda Imana Allah n'abemeramana mu kwiyorobeka kwabo. Burya nta we bahenda kiretse ko ari bo nyene bihenda, ariko ntibavyumva. يُخْلِدُونَ اللَّهَ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَمَا يُجْدَعُونَ إِلَّا أَنفُسُهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿٩﴾

10. Mu mitima yabo harimwo indwara y'uburyarya n'ubuhakanyi, gutyo Imana Allah na Yo Ibongerereza iyindi ndwara y'ishari n'inzigo bafitiye abemeramana. Barategekanirijwe ibihano bibabaza, kubera ivyo bahora babesha. فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَزَادَهُمُ اللَّهُ مَرَضًا وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ ﴿١٠﴾

11. Iyo babwiwe bati: "Ntimukwiragize ubwononyi kw'isi". Bishura bati: "Mu vy'ukuri, twebwe turi intungane turabogora". وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ قَالُوا إِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ ﴿١١﴾

12. Bantu! Nimwumve mwumvireho! Bo ni bo bononyi vy'ukuri, mugabo nta vyo bumva. أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ الْمُفْسِدُونَ وَلَكِن لَّا يَشْعُرُونَ ﴿١٢﴾

13. Iyo naho babwiwe bati: "Nimwemere nk'uko abandi bantu bemeye". Bishura bati: "Twebwe twokwemera nk'uko abakehabwenge bemeye!" Bantu! Nimwumve mwumvireho! Bo ni bo bakehabwenge, ariko nta vyo bazi. وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ ءَامِنُوا كَمَا ءَامَنَ النَّاسُ قَالُوا أَنُؤْمِنُ كَمَا ءَامَنَ السُّفَهَاءُ أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ السُّفَهَاءُ وَلَكِن لَّا يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾

14. Iyo bahuye n'abemeramana bavuga bati: "Twebwe twaremeye nkamwe". Mugabo iyo bihereranye amashetani yabo (mu bahakanyi ruhebwa), bavuga bati: "Twebwe turatsibataye mu buhakanyi hamwe na mwe. Mu vy'ukuri, twebwe turatebura gusa mu kubereka ko twemera". وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ ءَامَنُوا قَالُوا ءَامَنَّا وَإِنَّا خَلَوْنَا إِلَىٰ شَيْطَانِنَا قَالُوا إِنَّا مَعَكُمْ إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزَءُونَ ﴿١٤﴾

15. Imana Allah Izobahembera ugutebura kwabo, Yongere Ibongerereze ubuhuyi ku buhuyi bwabo basanganwe, bajuragirike mu kubura ico bafata nico bareka hagati yo kwemera no guhakana. اللَّهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ وَيَمُدَّهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١٥﴾

16. Abo ni bo rero biguze ubuhuyi ha kurongoka, maze birengagiza kwemera. Nta co bungutse mu rudandazwa rwabo rwo guhurumbira ivy'isi, ntibari no kuba abagorotsi namba muri ubwo buryo. أُولَٰئِكَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا الضَّلَالَةَ بِالْهُدَىٰ فَمَا رَبِحَت تِّجَارَتُهُمْ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ﴿١٦﴾

17. Akarorero k'abo bantu b'indiyarya, ni nk'umuntu yacanye umuriro ngo umumurikire we n'abagenzi bari kumwe, mu gihe umaze kumuboneshereza ibimukikije, Imana Allah Ica Irawuzimya, Ibasiga mu muzimagiza w'amakenga n'uburyarya batabona inzira y'ukuri. مَثَلُهُمْ كَمَثَلِ الَّذِي اسْتَوْفَدَ نَارًا فَلَمَّا أَضَاءَتْ مَا حَوْلَهُ ذَهَبَ اللَّهُ بِنُورِهِمْ وَتَرَكَهُمْ فِي ظُلُمَاتٍ لَّا يُبْصِرُونَ ﴿١٧﴾

18. Ni ibipfamatwi, barabwirwa ntibumva ukuri, ni ba nyamuragi ntibavuga ukuri, ni ibipfamaso barerekwa ntibabona inzira y'ukuri, eka mbere bobo ntibokwigarura ngo bave mu muzimagiza barimwo. صُمُّ بِكُمْ غَمٌّ فَهُمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿١٨﴾

19. Canke akarorero kabo, ni nk'ak'abantu bari mu mwijima mu mvura nyinshi irimwo imituragaro n'imiravyo, maze bakazibira amatwi yabo n'intoke zabo kugira ngo bikingire inkuba batinya gupfa. Imana Allah na Yo Ikikuje abahakanyi ku buryo ata saganirizo n'ubuhungiro bagira.

بِالْكَافِرِينَ ﴿١٩﴾

20. Miravyo ihakwa kubamena amaso. Mu gihe cose nya miravyo ibamurikiye bayigendamwo, iyo naho itabamurikiye ngo babone, baca bahagarara. Iyo Imana Allah Ishaka Yari kubamena amatwi n'amaso. Mu vy'ukuri rero, Imana Allah ni Mushoboravyose.

اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٠﴾

21. Emwe Bantu! Nimwiyegereze Imana yanyu Rurema Allah mu vyo mukora vyose munayisenge ari Imwe Rudende, Yo Yabaremye Irema n'abo hambere yanyu kugira ngo muyigamburukire mu kwubahiriza amabwirizwa yayo.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿٢١﴾

22. Ni Yo Yabagiriye isi nk'isaso kugira ngo mushobore kuyibako; Ibubakira n'ijuru nk'igisenge, Imanura n'amazi y'imvura avuye mu bicu azananye mu kirere, Iraheza Imeza hakoreshajwe nya mazi ivyamwa bitandukanye kugira ngo bibe imfungurwa zanyu. Kubera ivyo rero, ntikumubangikanye Imana Allah mu gusenga ibigirwamana, kandi na mwe nyene muzi neza ko ari Yo Rurema, Rutunga.

الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٢﴾

23. Nimwaba mufise amakenga yuko Twamanuriye Qor'ani Intumwa yacu (Muhamadi nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), murazana rero igisomwa kimwe gusa gisa canke gisusa na Qor'ani, kandi murarike n'abantu bababere ivyabona hatarimwo Imana Allah, nimwaba muri imvugakuri mw'ihakana ryanyu rya Qor'ani.

وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٣﴾

24. Nimutabigira, kandi nta n'ivyo muzoshobora, muraheza rero mwiubare ibihano vy'umuriro udahera wa Jahannamu, muheze mwemere Umuvugishwamana (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) maze mugamburukire Imana Allah. Ivyegenyemo vya nya muriro ni abantu n'amabuye. Wateguriwe abagararizi.

فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُوفُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ ﴿٢٤﴾

25. Ntumwa y'Imana! Shikiriza abemeye bakanakora ivyiza bitegetswe, inkuru ihumuriza ko bazohabwa imirima itotahaye yo mu Bwami bw'ijuru, musi y'ibiti n'inyubakwa vyabwo hatemba inzuzi. Igihe cose bafunguriwe mu vyamwa vyayo bavuga bati: "Izi mfungurwa ni nk'izo twafungurirwa hambere kw'isi!". Bazihawe zisa n'izo kw'isi ariko zidasusa. Bamaze kuzifungura, bazosanga zisangije

وَيَسِّرِ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ إِنَّ لَهُمْ حَنَّتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ كَلَّمَا رُفِقُوا مِنْهَا مِنْ ثَمَرٍ رِزْقًا قَالُوا هَذَا الَّذِي رُفِقْنَا مِنْ قَبْلُ وَأْتُوا بِهِ مُتَشَابِهًا

akanovera. Bazoba rero bahafise n'abakenyezi basukuye batagira akanenge. Bazobamwo ibihe bidahera.

وَلَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُّطَهَّرَةٌ وَهُمْ فِيهَا

خَالِدُونَ ﴿٥٥﴾

26. Mu vy'ukuri, Imana Allah ntiterwa n'isoni mu gushikiriza ukuri, mu gutanga akarorero k'akantu kanzunya cane kurusha umubu canke kawusumba, mu kwerekana ko ibigirwamana ata co bishoboye. Abemeramana bo baramenya ko ari akarorero k'ukuri kavuye ku Mana yabo Rurema Allah, nayo abagarariri bavuga n'agasuzuguro n'akantu bati: "None Imana Allah Yashatse kuvuga iki mu gutanga aka karorero k'udukoko tugayitse!". Burya Imana Allah, mu gutanga ako karorero, Ihubisha benshi kw'itebura ryabo, Ikarongora benshi ku gutahura kwabo intumbero yayo. Burya rero Imana Allah ntihubisha kiretse ibigaba birenga ku mabwirizwa yayo;

*إِنَّ اللَّهَ لَا يَسْتَحْيِي أَنْ يَضْرِبَ مَثَلًا مَّا بَعْضَةَ فَمَا فَوْقَهَا فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا فَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَيَقُولُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا يُضِلُّ بِهِ كَثِيرًا وَيَهْدِي بِهِ كَثِيرًا وَمَا يُضِلُّ بِهِ إِلَّا الْفَاسِقِينَ ﴿٥٦﴾

27. Abatubahiriza isezerano ry'Imana Allah ryo kuyigamburukira no kuyisenga ari Imwe Rudende, inyuma y'aho Irishimangiye cane mu kurungika Intumwa (za nyakugira amahoro y'Imana Allah) no mu kumanura Ibitabu, bagaca ubucuti n'ubuvandimwe Imana Allah Yategetse ko bwungwa, bakanakwiragiza ubwononyi kw'isi. Abo rero, ni bo bahombye ubuzima bwabo bwo kw'isi n'ubw'inyuma yo gupfa.

الَّذِينَ يَنْظُرُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٥٧﴾

28. Babangikanyamana! Ni gute mugariza mugahakana isengwa ry'Imana Imwe Rudende Allah! Mu gihe mwari nk'abapfu mutararemwa, maze Imana Allah Irabarema, lbaha ubuzima, inyuma y'aho lbaka nya buzima urwanyu rugeze, murapfa. Hanyuma rero Ikazobasubiza kandi ubuzima mukazuka. Hanyuma ni kuri Yo muzosubizwa kugira muharurirwe muheze muhemberwe ivyo mwakoze.

كَيْفَ تَحْكُمُونَ بِاللَّهِ وَكُنْتُمْ أَمْوَاتًا فَأَحْيَاكُمْ ثُمَّ بَيَّنَّاكُمْ نِعْمَ مَا جَعَلْنَا لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ ثُمَّ جَعَلْنَاكُمْ نُرْجَعُونَ ﴿٥٨﴾

29. Imana Allah, ni Yo Yabaremeye ibiri mw'isi vyose ku neza yanyu. Hanyuma Irengera ku majuru Iraheza Irayarema ari indwi ata n'akanenge wobona mw'iremwa ryayo. Ni na Yo rero Nyenubumenyikurivyose.

هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَّا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ أَسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ فَسَوَّاهُنَّ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٥٩﴾

30. Ntumwa y'Imana! Ibuka igihe Imana yawe Rurema Allah Yabwira abamalayika Iti: "Mu vy'ukuri, Jewe Allah Ngira Nshire kw'isi ikiremwa kizokurakuranwa mu kuyibungabunga". Na bo n'impungenge nyinshi bati: "Ugira Ushire kw'isi uwuzoyikorera ko ubwononyi, akanasesa amaraso, mu gihe twebwe tukuninahaza mu kugushimagiza, tukagutagatifuza mu cubahiro cawe!". Imana Allah Ibishura Iti: "Ni ukuri, Ndazi ivyo mutazi".

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً قَالُوا أَتَجْعَلُ فِيهَا مَنْ يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٠﴾

31. Imana Allah Imaze kurema Adamu, Ika mwigisha amazina y'ibiremwa vyose, Yaciye Ivyereka abamalayika, Ica Ibabwira Iti: "Enda nyabuna nimumbwire amazina y'ibi biremwa nimwaba muri imvugakuri ko Adamu ata co azomarira isi!"

وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلَائِكَةِ فَقَالَ أَتَشْتَوْنَ بِأَسْمَاءِ هَؤُلَاءِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣١﴾

32. Abamalayika barishura bati: "Ininahazwa ni iryawe Mana! Nta bumenyi dufise burenze ubwo Waduhaye. Mu vy'ukuri, Wewe ni We Nyenubumenyikirivyose, Intungane mu vyo Ukoru".

قَالُوا سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٣٢﴾

33. Imana Allah Iraheza Ibwira Adamu Iti: "Babwire amazina y'ivyo biremwa batashoboye kumenya amazina yavyo". Adamu amaze kubabwira amazina yavyo, Imana Allah Yaciye Ivuga Iti: "Sinababwiye ko Jewe Nzi neza ivyo mutazi binyegejwe mu majuru no mw'isi, Nkaba Nzi kandi neza n'ivyo muserura n'ivyo mwama muhisha!"

قَالَ يَتَّادِمُ أَتَيْتُهُمْ بِأَسْمَائِهِمْ فَلَمَّا أَتَبَاهُمْ بِأَسْمَائِهِمْ قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ إِنِّي آعَلَمُ غَيْبِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَعَلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ ﴿٣٣﴾

34. Ntumwa y'Imana! Ibuka maze wiganire abantu igihe Twebwe Allah Twatera iteka Adamu maze Tukabwiriza abamalayika hamwe na "Ibilisi^[1]" Duti: "Nimwubamire Adamu mumuhe icubahiro kimukwiye", baraheza bagamburukira rimwe barubama bose kiretse Ibilisi yanse kumwubamira, bitewe n'amanyama n'ishari n'akantu, gutyo aca acika umugaraji mu bandi.

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَى وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٣٤﴾

35. Turaheza Tubwira Adamu Duti: "Ewe Adamu! Ba mu Bwami bw'ijuru, wewe n'umutambukanyi wawe "Hawa", nimufungure rero n'akayabagu kenshi ivyo mushaka, mworohewe aho ari ho hose muri ubu Bwami. Mugabo rero, ntumuzohirahire kwegera iki giti ngo mufungure ivyamwa vyaco, mwohava muba mu birenganije ku kurenga ku mabwirizwa yanje".

وَقُلْنَا يَتَّادِمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ وَكُلَا مِنْهَا رَغَدًا حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٣٥﴾

36. Ni ho rero shetani yabata mu caha, bafungura kuri ca giti, gutyo iba imvo n'imvano yo kuva mu Bwami bw'ijuru no mu ngabirano barimwo. Duca Dutegeka Adamu n'umukenyezi wiwe hamwe na Ibilisi Duti: "Nimumanuke kw'isi, aho muzoba abansi hagati yanyu (mu ruvyaro rwa Adamu na Ibilisi). Kw'isi rero, ni ho mufise uburaro n'uburamuko no kuryoherwa gato kugeza ku musi wa rwo".

فَأَزَلَّهُمَا الشَّيْطَانُ عَنْهَا فَأَخْرَجَهُمَا مِمَّا كَانَا فِيهِ وَقُلْنَا اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴿٣٦﴾

37. Aho ni ho rero Adamu yaheza akerekwa n'Imana yiwe Rurema Allah amajambo yokoresha mu kwigaya^[2], maze araheza arigaya hamwe na Hawa. Gutyo Imana

فَتَلَقَىٰ آدَمَ مِنْ رَبِّهِ كَلِمَاتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿٣٧﴾

[1] Ibilisi, ni izina ry'ikiremwa ca mbere mu majini, ni na co cahavuye kiba inkomoko y'amajini. Mu majini rero harimwo abemeramana hakabamwo n'abagararaji (amashetani).

[2] Ayo majambo ari mu Aayah ya 23, mu gisomwa Al-A'raaf, aho Adamu na Hawa batakamba bati: "Mana yacu Rurema Allah! Twirenganije mu gufungura kuri kirya giti. Nutatugumiriza akabanga Ukatababarira iki caha twakoze, Ukanatugirira impuhwe, nta nkeka ko tuzoba mu bantu bahomvyeye ubuzima bwabo".

Allah Iramwumvira, Iramubabarira. Mu vy'ukuri, ni Yo Nyenukwumvirabigaya, Yumvira abayitakambira mu biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

38. Twabategetse Duti: “Nimumanuke mwese muve mu Bwami bw'ijuru. Nimwashikirwa n'uburongozi bwanje, abazokwemera bagakurikiza uburongozi bwanje, abo nta bwoba kuri bo bwo guhanwa, eka mbere bobo ntibazokwicwa n'intuntu y'ivyo basize kw'isi”.

فَلَمَّا أَهَيَّوْا مِنْهَا جَمِيعًا فَايَّمًا يَأْتِيَنَّكُمْ
مِيَّيْ هُدًى فَمَنْ تَبِعَ هُدَايَ فَلَا خَوْفٌ
عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٣٨﴾

39. Nayo abazogarariza Imana Allah bagahakana bivuye inyuma Aayah n'ivyemezo vyacu vyerekana ko hakwiye gusengwa Imana Imwe Rudende Allah Itabangikanywa, abo ni bo bantu bo mu muriro. Bazowubamwo ibihe bidahera.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ
أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٣٩﴾

40. Emwe Bene Israyeli^[1]! Enda nimwibuke inema zanje Nabahaye, mwongere mwubahirize isezerano ryanje ryo kwemera Ibitabu n'Intumwa zanje ata kuvangura, maze mwubahirize amabwirizwa yanje, nanje Nzoheza Nubahirize isezerano ryanyu ryo kubagirira impuhwe kw'isi no kubaha impera y'ivyo mwakoze mu buzima bw'inyuma yo gupfa. Kandi ni Jewe ro gusa mutegerezwa gutinye mu kwiyubara ko mwohabwa ibihano vyanje hamwe mwongarariza,

يَتَّبِعِي إِسْرَائِيلَ أَذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي
أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَوْفُوا بِعَهْدِي أُوْفِ
بِعَهْدِكُمْ وَآيَاتِي فَآرْهَبُونَ ﴿٤٠﴾

41. Maze mwemere n'iyi Qor'ani Namanuriye Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), ishimangira ukuri mu vyo mwahawe muri Tawurati. Ntimukabe ro aba mbere bayihakana, kandi ntimukagurisha Aayah zanje ku giciro gito cane mu kuyirengagiza canke ngo muzihindure. Kandi ni Jewe ro gusa mutegerezwa kugamburukira mu kwubahiriza amabwirizwa yanje;

وَمَا يُؤْمِنُ أُمَّةٌ بِمَا أَنْزَلْنَا مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ وَلَا
تُكْفِرُونَ أَوْلَىٰ كَافِرٍ بِهِ ۗ وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي
ثَمَنًا قَلِيلًا وَإِنِّي فَاتِكُونَ ﴿٤١﴾

42. Kandi ntimukavange ukuri n'ikinyoma murementanya, ntimukanyegeze ukuri muzi mu biranga Intumwa y'Imana Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), kandi muzi neza ko ibiyiranga vyanditswe mu Bitabu musoma.

وَلَا تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْفُرُوا بِالْحَقِّ
وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٤٢﴾

43. Nimube ro abislamu, maze mutsimbataze amasengesho-bwirizwa, mwongere mutange n'ishikanwa-bwirizwa, hanyuma mugamburukire Imana Allah, muyunamire hamwe n'abunama.

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ
الرَّكَعِينَ ﴿٤٣﴾

44. Mbega mutegeka abantu gukora ivyiza mukiyibagira kwibwiriza ngo mube abislamu, mu gihe mwebwe nyene musoma Igitabu ca Tawurati canditswemwo ibiranga Intumwa Muhamadi n'uko mutegerezwa kuyemera!

﴿أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ
أَنْفُسَكُمْ وَأَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ أَفَلَا
تَعْقِلُونَ﴾ ﴿٤٤﴾

[1] Biswe Bene Israyeli kuko bamuka kuri Yakubu mwene Ibrahimu, akaba ari we atazirwa Israyeli.

Mbega none ntimugira ubwenge ngo mutahure ko muca kubiri n'ivyo muvuga!

45. Bemeramana! Mu gutunganya ivyanyu, nimwifashishe kwihangana mu gukora ivyo mwategetswe no mu kwirinda ivyo mwabujijwe, mwongere mwifashishe no gusenga isengesho rikwije ibisabwa ku mwanya waryo n'aho bigoye cane kiretse ku bantu bitonesha bakicisha bugufi ku Mana Allah;

وَأَسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ ﴿٤٥﴾

46. Abizeye ko bazohura n'Imana yabo Rurema Allah igihe bazutse, bakizera mu vy'ukuri ko bazosubira kuri Yo kugira baharurirwe baheze bahemberwe ivyo bakoze.

الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلْقُوا رَبِّهِمْ وَأَنَّهُمْ إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ﴿٤٦﴾

47. Emwe Bene Israyeli! Nimwibuke inema zanje Nabahaye muheze mushime, mwongere mwibuke ko mu gihe canyu Nabateye iteka gusumba abandi, mu kurungikwa muri mwebwe Abavugishwamana benshi no guhabwa Ibitabu vya Tawurati n'Injili;

يَبْتَلِيْكَ إِسْرَائِيلَ أَذْكَرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَنِّي فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٤٧﴾

48. Maze mwikingire ibihano vyo ku musi w'izurwa ry'ibiremwa, aho umuntu ata co azomarira uwundi, ntazokwemererwa no kugira uwo avugira, eka mbere nta n'ico kwigomboza mu bihano azotanga ngo cemerwe, n'aho yotanga amatungo y'isi yose, eka mbere bobo ntibazoronka n'uwubatabara ngo abakure mu bihano.

وَاتَّقُوا يَوْمًا لَّا تَجْرَى نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا شَفَعَةٌ وَلَا يُؤْخَذُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٤٨﴾

49. Nimwibuke inema zanje Nabahaye muheze mushime, mwibuke n'igihe Tubakuyeko amagorwa y'abantu ba Firawuni yo gucurwa bufuni na buhoro, babaha ibihano bikomeye, bagakereragura abana banyu b'abahungu, bagasigaza abakobwa banyu ku gutinya ko mu bahungu hovamwo uwuzoza gukura ubutegetsu bwiwe. Muri ivyo vyose vyabashikiye rero, harimwo igeragezwa rikomeye rivuye ku Mana yanyu Rurema Allah.

وَإِذْ نَجَّيْنَاكُمْ مِّنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ يُدَبِّحُونَ أَبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ وَفِي ذَلِكُمْ بَلَاءٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿٤٩﴾

50. Nimwibuke inema zanje Nabahaye muheze mushime, mwibuke kandi igihe Twabaciramwo kubiri ibahari ritukura hakaboneka inzira ihita, gutyo Tubakura mu bihano mwarimwo, Tunasomesha nturi Firawuni n'abantu biwe na mwe mwaribira n'amaso yanyu ukuntu basoma nturi.

وَإِذْ فَرَقْنَا بِكُمْ الْبَحْرَ فَأَنْجَيْنَاكُمْ وَأَغْرَقْنَا آلَ فِرْعَوْنَ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ ﴿٥٠﴾

51. Nimwibuke inema zanje Nabahaye muheze mushime, mwibuke n'igihe Twaha Intumwa y'Imana Musa (nyakugira amahoro y'Imana Allah) isezerano ryo kuvugana nanje ukuri kwamyeye no kumanurirwa Tawurati, inyuma y'amajoro mirongo ine, muca mufata igishusho c'inyana y'inka mwibumbiye muragisenga igihe Intumwa y'Imana Musa yari kwakira ubutumwa bwa Tawurati ku musozi Sinayi. Mwari mwiringanije pe!

وَإِذْ وَعَدْنَا مُوسَىٰ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِن بَعْدِهِ وَأَنْتُمْ ظَالِمُونَ ﴿٥١﴾

52. Mu nyuma yo gusenga nya gishusho c'inyana, تَشْكُرُونَ ﴿٥٢﴾
Twarababariye ivyaha vyanyu kugira ngo mushime
ubutore n'ingabirano z'Imana Allah.

53. Nimwibuke igihe Twaha Intumwa y'Imana Musa وَإِذْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَالْفُرْقَانَ ﴿٥٣﴾
(nyakugira amahoro y'Imana Allah) Igitabu ca Tawurati
gitandukanya ukuri n'ikinyoma, ibirekuwe n'ibibujijwe,
kugira ngo mube abagororotsi.

54. Nimwibuke inema zanje Nabahaye muheze mushime, وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يٰقَوْمِ إِنِّي كُنْتُ
mwibuke n'igihe Intumwa y'Imana Musa (nyakugira amahoro y'Imana Allah) ibwira abantu bayo iti: “Bantu
banje! Mu vy'ukuri, mwarirenganiye mu gusenga igishusho ظَلَمْتُمْ أَنْفُسَكُمْ بِاتِّخَاذِكُمُ الْعِجْلَ فَتُوبُوا
c'inyana y'inka. Kubera ivyo rero, nimugaruke ku Mana إِنْ بَرِيكُمْ فَاقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ ذَلِكَ خَيْرٌ
Allah Umuremyi wanyu, maze mwigaye ibicumuro vyanyu لَكُمْ عِنْدَ بَرِيكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ إِنَّهُ هُوَ
mu kwicana hagati yanyu. Ivyo rero mu gihe mwobigira, ni الْقَوَّابِ الرَّحِيمِ ﴿٥٤﴾
ku neza yanyu imbere y'Imana Allah Umuremyi wanyu. Ico
gihe mwaricanye hapfa ibihumbi mirongo indwi, gutyo
lyabaremye Irabababarira”. Mu vy'ukuri rero, ni Yo
Nyenukumvirabigaya, Yumvira abayitakambira mu
biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

55. Nimwibuke inema zanje Nabahaye muheze mushime, وَإِذْ قُلْتُمْ يٰمُوسَىٰ لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّىٰ نَرَى
mwibuke igihe (abantu mirongo indwi muri mwebwe) اللَّهُ جَهْرَةً فَأَخَذَتْكُمُ الصَّعِقَةُ وَأَنْتُمْ
mwabwira Intumwa y'Imana Musa (nyakugira amahoro تَنْظُرُونَ ﴿٥٥﴾
y'Imana Allah) muti: “Ntiturota twemera ko wewe uvugana
n'Imana Allah tutabanje kwibonera nya Mana Allah
utubwira amaso mu yandi”, haca hamanuka umuriro
uvuye hejuru mwiboneye n'amaso yanyu, urabahonye;

56. Hanyuma Tubasubiza ubuzima inyuma y'iryo honywa تُمْ بَعَثْنَاكُمْ مِنْ بَعْدِ مَوْتِكُمْ لَعَلَّكُمْ
kugira ngo mushimire lyabaremye ku nema Yabahaye. تَشْكُرُونَ ﴿٥٦﴾

57. Nimwibuke n'igihe Tubarungikira igicu kibaha agatutu وَظَلَلْنَا عَلَيْكُمُ الْعَنَامَ وَأَنْزَلْنَا عَلَيْكُمُ
kugira ngo kibakingire izuba ryo mu bugaragwa igihe الْمَنَّٰنَ وَالسَّلْوَىٰ كُلُّوْا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا
mwari mu gihano co kuzembagirika, Tubamanurira na رَزَقْتِكُمْ وَمَا ظَلَمُونَا وَلٰكِنْ كَانُوا
“Manna^[1]” na “Salwa^[2]”. Turaheza Tubabwira Duti: أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٥٧﴾
“Nimurye rero mu vyiza Twabafunguriye maze
mwubahirize idini ryanyu”, ariko rero nta ryo bubahirije. Si
Twebwe Allah rero barenganiye ku buhakanyi bwabo,
mugabo ni bo nyene birenganiye.

58. Nimwibuke inema zanje Nabahaye muheze mushime, وَإِذْ قُلْنَا أَدْخُلُوا هٰذِهِ الْقَرْيَةَ فَكُلُوا مِنْهَا
mwibuke n'igihe Tubabwira Duti: “Nimwinjire mu gisagara حَيْثُ شِئْتُمْ رَغَدًا وَأَدْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا
ceranda “Bayti-l Maqdis”, muheze mufungure وَفُولُوا حِطَّةً نَعْفِزْ لَكُمْ خَطَايِكُمْ
n'akayabagu mwisanzuye aho mushatse hose, maze مَسْرَبًا لِلْمُحْسِنِينَ ﴿٥٨﴾
mwinjire mu muryango mwunamiye Imana Allah, mwicishe
bugufi, mugaca muvuga muti: “Dusavye ikigongwe cawe

[1] Ibiriririra vy'ibiti bisosa nk'ubuki.

[2] Inyama z'ubwoko bw'inyoni.

Mana!", Turaheza Tubagirira ikigongwe ku vyaha vyanyu. Tuzokwongerereza indishi rero abagwaneza muri mwebwe.

59. Ni ho rero abirenganije muri Bene Israyeli baca bahindura ijambo basabwe kuvuga "Ikigongwe cawe Mana", baraheza binjira bakurura ikibuno hasi, bavuga n'agasuzuguro n'akantu bati: "Urutete mu mushatsi Mana!". Duca Tumanurira abirenganije igihano kivuye hejuru, bitewe n'ubugaba bahora bagira bwo kurenga ku mabwirizwa y'Imana Allah.

فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ فَأَنْزَلْنَا عَلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا رِجْزًا مِّنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٥٩﴾

60. Nimwibuke inema zanje Nabahaye muheze mushime, mwibuke n'igihe mwanoyoterwa, Intumwa y'Imana Musa (nyakugira amahoro y'Imana Allah) ikabasabira ko mwohemburwa, Duca Tuyibwira Duti: "Kubita inkoni yawe kw'ibuye", rica ricikamwo amariba cumi n'abiri angana n'imiryango yari ng'aho. Gutyo umuryango wose wikiza inyota kw'iriba ryawo bwite, Turaheza Tubabwira Duti: "Nimufungure "Manna" na "Salwa" mwongere munywe kw'iriba. Izo ni inema z'Imana Allah kuri mwebwe, kandi ntikumukagenzwe n'ubwononyi kw'isi".

وَإِذْ أَسْتَسْقَىٰ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ فَقُلْنَا اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ فَانفَجَرَتْ مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ نَضِيبًا قَدْ عَلِمَ كُلُّ أُنَاسٍ مَّشْرِبَهُمْ كَلُوا وَاشْرَبُوا مِن رِّزْقِ اللَّهِ وَلَا تَعْتَوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٦٠﴾

61. Nimwibuke inema zanje Nabahaye muheze mushime, mwibuke n'igihe mwavugaga muti: "Ewe Musa! Ntidushobora kwama dufungura indya z'ubwoko bumwe! Dusabire Imana yawe Rurema Allah Iduhe mu vyimburwa vy'isi; nk'imboga, ibitunguru-sumu, intete nka "adasi" hamwe rero n'ibitunguru". Intumwa Musa na yo ibishura iti: "Musaba guhindurirwa imfugurwa nziza cane ngo muronswe iziciriritse! Nimumanuke rero kw'isi ndimwa, muheze muronke ivyo musaba". Bamaze kumanuka kw'isi ndimwa, baciye bugarizwa n'agasuzuguro hamwe n'ubukene bw'akataraboneka. Kubera ivyo rero, basubiye inyuma bakwiye gushavurirwa n'Imana Allah. Ivyo vyatewe n'uko bama bagarariye Aayah z'Imana Allah, bakica n'Abavugishwamana ku kadendero ata kuri kwisunzwe. Ico gihano rero bagihawe kuko bagabitaniye Imana Allah, bagahoterwa n'Intumwa zayo.

وَإِذْ قُلْتُمْ يَا مُوسَىٰ لَنْ نَصْبِرَ عَلَىٰ طَعَامِهِ وَحَدِيدٍ فَاذْعُ لَنَا رَبِّكَ يُخْرِجْ لَنَا مِمَّا تُثْبِتُ الْأَرْضُ مِنْ بَقْلِهَا وَقِثَّائِهَا وَفُومِهَا وَعَدَسِيهَا وَبَصِلَهَا قَالَ أَنْتَسْتَبْدِلُونَ الَّذِي هُوَ أَدْنَىٰ بِالَّذِي هُوَ خَيْرٌ أَحْبَبُوا مِصْرًا فَإِنَّ لَكُمْ مَا سَأَلْتُمْ وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذَّلِيلَةُ وَالْمَسْكَنَةُ وَبَاءُوا بِعَصَابِ مِنَ اللَّهِ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّينَ بِغَيْرِ الْحَقِّ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴿٦١﴾

62. Mu vy'ukuri, abemeye Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) bakayikurikira, abayahudi^[1], abanaswara^[2] hamwe rero n'abatsimbataye kuri kameremere kabo batagira idini nyezina, abazokwemera vy'ukuri muri bo Imana Imwe Rudende

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّالِحِينَ وَالصَّالِحِينَ مَن ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ

[1] Abayahudi, ni abemeye Musa bakanamukurikira. Ijambo "abayahudi", risigura abigaye ku Mana Allah.

[2] Abanaswara, ni abemeye Isa mwene Mariyamu bakamukurikira bakanamutabara. Ijambo "abanaswara", risigura abatabazi.

Allah, Intumwa yayo Muhamadi n'umusi w'imperuka, bakanakora n'ibikorwa vyiza bitegetswe, abo rero bazosanga indishi yabo ku Mana yabo Rurema Allah, kandi nta bwoba kuri bo bwo guhanwa, eka mbere bobo ntibazokwicwa n'intuntu ku vyo basize kw'isi^[1].

63. Bene Israyeli! Nimwibuke n'igihe Twabaha isezerano ko mwemera Imana Imwe Rudende Allah mukubahiriza n'ibiri muri Tawurati, Tukarerura hejuru yanyu umusozi Sinayi, Tukababwira Duti: "Nimufate nkama ivyo Twabategetse muri Tawurati Tutarabakororerako uwo musozi, maze mwitwararike gusoma no gukurikiza ibiri muri yo kugira ngo mwikingire ibihano".

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَاذْكُرُوا مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿٦٣﴾

64. Inyuma y'ivyo vyose, mwarirengagije isezerano ryanyu, mureka kwubahiriza ivyo mwategetswe. Iyo hataba rero impano n'impuhwe z'Imana Allah ngo mwigaye, hanyuma mukababarirwa, ni ukuri mwari kuba mu bahomye ubuzima bwo kw'isi n'ubw'inyuma yo gupfa.

ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ مِّنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَكُنْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٦٤﴾

65. Ni ukuri mwaramaze kumenya inkuru y'ivyashikiye abarenze kw'itegeko ry'Imana Allah muri mwebwe mu gacimbiri "Ilat". Bakoresheje urwenge mu kutubahiriza umusi w'isabato, aho batega insenga ku wa gatanu, bakazitegura ku musi w'iyinga, Turaheza Tubabwira Duti: "Nimuhinduke rero inkende musuzugurike".

وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ الَّذِينَ آعْتَدُوا مِنكُمْ فِي الْحَسَبِ فَقُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ ﴿٦٥﴾

66. Ako gacimbiri rero Twahanye, Twakagize inkebuza yotuma uducimbiri two mu micungararo n'utuzokurikira mu nyuma tudasubira gukoresha urwenge mu kurenga ku mabwirizwa, Tukagira n'inyigisho ku bagamburukiramana babayeho ico gihe n'inyuma y'aho.

فَجَعَلْنَاهَا نَكَالًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهَا وَمَا خَلْفَهَا وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٦٦﴾

67. Bene Israyeli! Nimwibuke n'igihe Intumwa y'Imana Musa (nyakugira amahoro y'Imana Allah) yabwira abantu bayo muri ba sogokuru banyu, iti: "Mu vy'ukuri, Imana Allah Ibategeka kubaga inka". Na bo n'amanyama n'akantu bakishura bati: "Mbega uriko uraduteburako?". Na yo ibishura yicisha bugufi iti: "Ndikinze ku Mana Allah ko noba mu bakehabwenge babeshera Imana Allah".

وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَذْبَحُوا بَقَرَةً قَالُوا أَتَتَّخِذُنَا هُزُوًا قَالَ أَعُوذُ بِاللَّهِ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٦٧﴾

68. Baraheza bavuga bati: "Dusabire Imana yawe Rurema Allah Idusobanurire ibiranga iyo nka". Maze ibishura iti: "Mu vy'ukuri, Imana Allah Ibabwira Iti: "Ibiranga iyo nka, ntishaje, kandi si ishashi, ni iyiri hagati na hagati y'izo. Kubera ivyo rero, nimushire mu ngiro ivyo mutegetswe".

قَالُوا أَدْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَ قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ لَا فَارِضٌ وَلَا بِكْرٌ عَوَانٌ بَيْنَ ذَلِكَ فافعلوا ما تؤمرون ﴿٦٨﴾

[1] Inyuma y'irungikwa ry'Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) ku bantu bose, nta dini ryemewe ku Mana Allah atari idini ry'ubwislamu yaje ishimangira kuko ari ryo dini Imana Allah Yarungikanye Intumwa zose, rishingiye ku kwemera Imana Imwe Rudende Allah.

69. Baraheza barasubizayo bati: “Erega dusabire Imana yawe Rurema Allah Idutomorere neza uko isa!”. Na yo ibishura iti: “Mu vy’ukuri, Imana Allah Ibabwira ko iyo nka isa n’umuhondo uhishiye cane, ishajije, ibereye ijisho ku bayiraba”.

قَالُوا أَدْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا لَوْهَأَ قَالَ
إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ صَفْرَاءُ فَاقِعٌ لَوْنُهَا
تَسْرُّ النَّظِيرِينَ ﴿٦٩﴾

70. Barasubira kandi bati: “Dusabire Imana yawe Rurema Allah Yongere Idutomorere kurusha iyo nka iyo ari yo. Mu vy’ukuri, inka zatuzazaniye, na twe ku bushake bw’Imana Allah turipfuzza gushika ku nka ikenewe”.

قَالُوا أَدْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَ إِنَّ
الْبَقَرَ تَشْبَهُ عَلَيْنَا وَإِنَّا إِن شَاءَ اللَّهُ
لَمُهْتَدُونَ ﴿٧٠﴾

71. Intumwa y’Imana Musa (nyakugira amahoro y’Imana Allah) ibishura iti: “Ni ukuri, Imana Allah Ibabwira ko iyo nka atari inka yororewe kurima canke kuvomera, ntigira agatosi na gato, ifise ibara rimwe ry’umuhondo ritarobetse”. Ni ko guca bavuga bati: “Ubu rero uzanye ukuri nya kuri”. Baraheza barayibaga. Bahatswe no kutabikora bitewe n’ukuntu izimye.

قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ لَا ذَلُولَ تُثِيرُ
الْأَرْضَ وَلَا تَسْقِي الْحَرْثَ مُسَلَّمَةٌ لَا شِيَةَ
فِيهَا قَالُوا أَتَىٰنَ جِئْتَ بِالْحَقِّ فَذَجَّوْهَا
وَمَا كَادُوا يَفْعَلُونَ ﴿٧١﴾

72. Bene Israyeli! Nimwibuke kandi n’igihe bamwe muri mwebwe bica umuntu, maze mugacanamwo murondera kumenya uwamwishe. Imana Allah Izogaragaza ivyo mwari mwahishije kw’iyicwa rya nya muntu.

وَإِذ قَتَلْتُمْ نَفْسًا فَادَّارْتُمْ فِيهَا وَاللَّهُ مُخْرِجٌ
مَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ ﴿٧٢﴾

73. Ni ho rero Twaheza Tukababwira Dutu: “Nimukubite uwapfuye n’ibihimba bimwe mu bihimba vy’iyo nka mwabaze, Imana Allah Ica Imusubiza ubuzima araheza ababwira uwamwishe. Ni nk’uko nyene rero Imana Allah Izosubiza abapfuye ubuzima ku musi w’izuka, bakazuka. Ibereka n’ivyemezo vyerekana ubushobozi bwayo kugira ngo mutegere neza ububasha bwayo.

فَلَمَّا أَضْرَبُوهُ بِبَعْضِهَا كَذَلِكَ يُعْطِي اللَّهُ
الْمَوْتَىٰ وَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ
تَعْقِلُونَ ﴿٧٣﴾

74. Mu nyuma y’aho rero, imitima yanyu ha kworoha, yacitse urutare ntiyumva ukuri, imera nk’amabuye canke irusha amabuye gukomera. Ni ukuri, mu mabuye harimwo ayoroshe kuruta imitima yanyu, ariyasa hagatembamwo inzuzi. Ni ukuri, muri yo harimwo ayasaduka hakavamwo iriba ry’amazi, muri yo harimwo n’ayahanantuka imusozi ku gutinya Imana Allah. Burya Imana Allah ntiyirengagiza ivyo mukora, Izobibahembera.

ثُمَّ سَسَتْ قُلُوبُكُمْ مِّنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَهِيَ
كَالْحِجَارَةِ أَوْ أَشَدَّ قَسْوَةً وَإِنَّ مِنَ
الْحِجَارَةِ لَمَا يَتَفَجَّرُ مِنْهُ الْأَنْهَارُ وَإِنَّ مِنْهَا
لَمَا يَنْقَعُ فَيَخْرُجُ مِنْهُ الْمَاءُ وَإِنَّ مِنْهَا
لَمَا يَهْبِطُ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَمَا اللَّهُ بِغَفِيلٍ
عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٧٤﴾

75. Bemeramana! Mbega karashize ingani mwibagire akagagazo ka Bene Israyeli, muheze mwipfuzze ko bokwemera Intumwa yanyu Muhamadi (nyakugira amahoro n’impuhwe z’Imana Allah), kandi umugwi w’abamenyi muri bo wahora wumva amajambo y’Imana Allah muri Tawurati, hanyuma ukayahindura nk’uko wishakiye mu kuyasigura ukutari ko, inyuma y’aho

*أَفْتَضَمُونَ أَن يُؤْمِنُوا لَكُمْ وَقَدْ كَانَ
فَرِيقٌ مِّنْهُمْ يَسْمَعُونَ كَلِمَ اللَّهِ ثُمَّ
مُحْرِقُونَهُ مِنْ بَعْدِ مَا عَقَلُوهُ وَهُمْ
يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾

utahuriye ukuri kurimwo kandi uzi n'uko urementaniriza Imana Allah!

76. Iyo bahuye n'abemeramana mu bislamu, babaha akarimi gasosa bati: "Twaremeye ko Muhamadi ari Intumwa y'Imana nk'uko tubisanga muri Tawurati". Iyo naho biherereye bonyene bakavuga bakeburana mu guhakana bati: "Mbega yemwe mubwira abislamu ivyo Imana Yabigishije muri Tawurati, vyemeza ko Muhamadi ari Intumwa y'Imana, kugira ngo bazobatsindishe ingingo imbere y'Imana yanyu Rurema Allah! Ubwo ntimwogarura akenge ngo mwiubare!".

وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا وَإِذَا خَلَا بِبَعْضِهِمْ إِلَىٰ بَعْضٍ قَالُوا أَتُحَدِّثُونَهُمْ بِمَا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْكُم لِيُحَاجُّوكُم بِهِ عِنْدَ رَبِّكُم أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٧٦﴾

77. Mbega ntibazi mu vy'ukuri ko Imana Allah Izi neza ivyo bagirira mu mpisho n'ivyo bagirira ku mugaragaro, n'uko kandi Izobibahembera!

أَوَلَا يَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُغْلِبُونَ ﴿٧٧﴾

78. Burya mu bayahudi harimwo abatazi gusoma no kwandika, batazi n'ibiranga Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) ibiri muri Tawurati kiretse ivyipfuzo n'irementanya. Kandi bo nta co bazi atari ugukekeranya gusa.

وَمِنْهُمْ أُمِّيُونَ لَا يَعْلَمُونَ الْكِتَابَ إِلَّا أَمَانِي وَإِن هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ ﴿٧٨﴾

79. Uguhanwa nya guhanwa rero, ni ukwa barya bahindagura mu kwandika n'iminwe yabo ibiri muri Tawurati, hanyuma bakavuga bati: "Ng'ibi ibivuye ku Mana Allah", kandi biteye kubiri n'ibiri muri yo, kugira ngo babigurishe ku giciro gito. Kubera ivyo rero, uguhanwa nya guhanwa ni ukw'abo ku kubera ivyanditswe n'iminwe yabo. Uguhanwa nya guhanwa ni ukw'abo ku vyo baronderera mw'iryo hindagurwa rya Tawurati.

قَوْلِ الَّذِينَ يَكْتُوبُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ لِيَشْتَرُوا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا قَوْلِ لَهُمْ مِمَّا كَتَبَتْ أَيْدِيهِمْ وَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا يَكْسِبُونَ ﴿٧٩﴾

80. Bene Israyeli bavuze bati: "Ntituzohanwa mu muriro kiretse imisi y'imparurwa (itarenga mirongo ine)". Ntumwa y'Imana! Babeshuze maze ubabwire uti: "Mbega mwoba mwarahawe isezerano ry'Imana Allah ko Itazobahana kiretse ico kiringo, ku buryo Itazoca kubiri n'isezerano Yabahaye! Ahubwo rero mwebwe mubeshera Imana Allah ivyo mutazi".

وَقَالُوا لَنْ نَسْتَأْذِنَكَ إِلَّا أَتْيَامًا مَعْدُودَةً قُلْ أَخَذْتُمْ عِنْدَ اللَّهِ عَهْدًا فَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ عَهْدَهُ أَمْ تَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨٠﴾

81. Si nk'uko murementanya rero! Ahubwo ingingo y'Imana Allah ntiyigera ihinduka, ko hazohanwa abarondera gucumura bacumuye bagarariza, maze ivyaha vyabo bikabakikuzza ku mpande zose, bagacika ababangikanyamana, abo rero, ni bo bantu bo mu muriro, bobo bazowubamwo ibihe bidahera.

بَلَىٰ مَنْ كَسَبَ سَيِّئَةً وَأَحَظَّتْ بِهِ عَظِيمَةً فَاُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٨١﴾

82. Na barya bemeye vy'ukuri Imana Allah n'Intumwa zayo, bagakora n'ivyiza bitegetswe, abo rero na bo nyene bazoshimirwa, ni bo bantu bo mu Bwami bw'ijuru, bazobubamwo ibihe bidahera.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٨٢﴾

83. Bene Israyeli! Nimwibuke n'igihe Twabaha isezerano Duti: "Ntimwiyegezeze mu gusenga kiretse Imana Imwe Rudende Allah, muheze mwubahe mwubahirize agateka k'abavyeyi babibarutse mu bugwaneza, mukorere n'ineza incuti mu miryango, impfuyi hamwe rero n'abakene, mwongere mubwire abantu akajambo keza, mutsimbataze isengesho rikwije ibisabwa ku mwanya waryo, munatanga n'ishikanwa-bwirizwa". Mu nyuma y'aho, mwahavuye mugenza umugongo ntimwubahiriza isezerano, kiretse bake muri mwebwe. Kandi mwashishikaye muvirengagiza ku kagagazo.

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ لَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِّنْكُمْ وَأَنتُمْ مُّعْرِضُونَ ﴿٨٣﴾

84. Bene Israyeli! Nimwibuke n'igihe Twabaha isezerano ko mutazokwicana ngo musese amaraso hagati yanyu, n'uko mutazokwomorana mu zanyu, muraheza muravyemera muranavyemanga;

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ لَا تَسْفِكُونَ دِمَاءَكُمْ وَلَا تُخْرَجُونَ أَنفُسَكُمْ مِنْ دِينِكُمْ ثُمَّ أَقْرَضْتُمْ وَأَنتُمْ تَشْهَدُونَ ﴿٨٤﴾

85. Hanyuma mwebwe nyene mu gihe c'Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) muca kubiri n'iryo sezerano, muricana hagati yanyu, mwomora bamwe muri mwebwe mu zabo, mufashanya n'ababangikanyamana mu gukora ivyaha no mu kurenganya, bituma bamwe muri mwebwe bicwa, barasohorwa no mu zabo. Iyo abagizwe imbohe muri mwebwe baje babagana, murababohoza mwisunze inyigisho za Tawurati, kandi bibujijwe kuri mwebwe kubakura mu zabo. Mbega none ga ntuze, mwemera bimwe muri Tawurati; nko kubohoza imbohe z'indwano, mukagarariza ibindi; nko kwica no kwomorana mu zanyu! Mbega indishi y'abakora ivyo muri mwebwe yoba iyihe, atari ugusuzugurika mu buzima bwo kw'isi! Ku musu w'izuka naho bazoshirwa mu bihano bikomeye. Burya Imana Allah ntiyirengagiza ivyo mukora, Izobibahembera.

ثُمَّ أَنتُمْ هَٰؤُلَاءِ تَقْتُلُونَ أَنفُسَكُمْ وَتُخْرَجُونَ فَرِيقًا مِّنْكُمْ مِنْ دِينِهِمْ تَبْظَهَرُونَ عَلَيْهِمْ بِآلِهَتِهِمْ وَالْعَدْوَانَ وَإِن بَأْسُكُمْ أَسْرَىٰ تُفْجِدُوهُمْ وَهُوَ مُحَرَّمٌ عَلَيْكُمْ إِخْرَاجُهُمْ أَفَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ فَمَا جَزَاءُ مَنْ يَفْعَلُ ذَٰلِكَ مِنْكُمْ إِلَّا حِزْبٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يُرَدُّونَ إِلَىٰ أَشَدِّ الْعَذَابِ وَمَا اللَّهُ بِغَفِيلٍ عَنَّا تَعْمَلُونَ ﴿٨٥﴾

86. Abo ni bo rero biguze ubuzima buciriritse bwo kw'isi ha guhitamwo ubuzima bw'inyuma yo gupfa, ntibazotezurirwa namba mu bihano ku musu w'izuka, eka mbere bobo ntibazoronka n'uwubatabara ngo abakure mu bihano.

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ اشْتَرُوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ فَلَا يَخَفُفُ عَنْهُمْ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُبْصَرُونَ ﴿٨٦﴾

87. Ni ukuri, Twarahaye Intumwa y'Imana Musa (nyakugira amahoro y'Imana Allah) Igitabu ca Tawurati, mu nyuma yayo Turungika izindi Ntumwa muri Bene Israyeli, Turaheza Duha Intumwa Isa (Yezu) mwene Mariyamu (nyakugira amahoro y'Imana Allah) ibitangaro bigaragara vyemeza ko ari Intumwa y'Imana^[1], Tumuteza intege Mutimamutagatifu Jibrili (nyakugira amahoro y'Imana Allah). Mbega none murakanagaye igihe cose

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَىٰ الْكِتَابَ وَقَفَّيْنَا مِنْ بَعْدِهِ بِالرُّسُلِ وَآتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ أَفَكُلَّمَا جَاءَكُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَىٰ أَنفُسُكُمْ

[1] Nk'ukuvura uwavutse ari impuyi ku bushobozi bw'Imana Allah, uwavukanye indwara zo ku ruhu (urukoba) ku bushobozi bw'Imana Allah, gusubiza ubuzima abapfuye ku bushobozi bw'Imana Allah.

haje Intumwa ibazaniye ivyo imitima yanyu itipfuzza, mugagaze n'amanyama n'akantu! Zimwe muri zo mwarazigararije izindi na zo murazica. تَقْتُلُونَ ﴿٨٧﴾

88. Bene Israyeli babwiye Intumwa y'Imana Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) bigovyora bati: "Imitima yacu irugaye, ntiturota tukwemera". Si nk'uko bibwira, ahubwo nyabuna Imana Allah Yaramaze kubavuma ku kubera ubugararije bwabo. Burya ni na gake bemera ngo bibagirire akamaro. وَقَالُوا قُلُوبُنَا غُلْفٌ بَلْ لَعَنَهُمُ اللَّهُ كَفَرِهِمْ فَفَلِيلًا مَّا يُؤْمِنُونَ ﴿٨٨﴾

89. Igihe Bene Israyeli bashikirizwa Igitabu ca Qor'ani kivuye ku Mana Allah gishimangira ivyo basanganwe muri Tawurati n'Injili, barakigararije barahakana n'Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), kandi imbere y'aho bahora basaba Imana ko botsinda abagararije bari kumwe n'Intumwa ya nyuma yimirije gushika. Iyo Ntumwa rero imaze kubashikira irangwa n'ivyo bari bazi muri Tawurati, barayigararije ku mvo z'uko itavuye muri bo. Abagararije barakavumwira n'Imana Allah. وَلَمَّا جَاءَهُمْ كِتَابٌ مِّنْ عِندِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِّمَا مَعَهُمْ وَكَانُوا مِنْ قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَمَّا جَاءَهُمْ مَا عَرَفُوا كَفَرُوا بِهِ فَلَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٨٩﴾

90. Ni bibi cane ivyo biguze bagahitamwo umuriro udahera, bitewe no kugarariza Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), no guhakana bivuye inyuma ivyo Imana Allah Yayimanuriye muri Qor'ani, kubera urwanko rw'akarenganyo rw'uko Imana Allah Yomanurira Qor'ani uwo Ishaka mu biremwa vyayo, atari muri Bene Israyeli. Kubera ivyo rero, bari bakwiye ishavu ry'Imana ryiyongera kw'ishavu ritewe no guhindagura ibiri muri Tawurati. Burya rero abagararije ubutumwira bwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) barategakanirijwe ibihano bisuzuguzwa. بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِعَبَادِهِ قُرْآنًا مَّعْرُوفًا وَكُنْتُمْ تُخَالِفُونَ بِأَنفُسِكُمْ مَا نَحْنُ بِأَعْيُنِنَا قَدْ كَتَبْنَا صِرَاطًا سَوِيًّا لِّمَنْ شَاءَ وَنَحْنُ بِمُضِلِّيهِمْ ﴿٩٠﴾

91. Iyo Abayahudi babwiye bati: "Nimwemere ivyamanuwe n'Imana Allah muri Qor'ani", bishura bati: "Twemera ivyamanuriwe Abavugishwamana barungitswe gusa muri twebwe", bakagarariza Qor'ani yamanuwe mu nyuma yavyo mu gihe ari kwo kuri gushimangira ivyo bafise muri Tawurati. Ntumwa y'Imana! Babwire uti: "None ni kuki mwishwe Abavugishwamana imbere yuko Qor'ani imanuka, nimwemera mwemera koko ivyo mwamanuriwe muri Tawurati!". وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ ءَامِنُوا بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا نُوْمِنُ بِمَا أَنْزَلَ عَلَيْنَا وَيَكْفُرُونَ بِمَا وَرَاءَهُ وَهُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَهُمْ قُلْ فَلِمَ تَقْتُلُونَ أَنْبِيَاءَ اللَّهِ مِنْ قَبْلُ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٩١﴾

92. Ni ukuri, Umuvugishwamana Musa (nyakugira amahoro y'Imana Allah) yarabazaniye ibitangaro bigaragara vyemeza ukuri kwiwe^[1], hamwe n'ivyo ro mwafashe igishusho c'inyana y'inka mwibumbiye muragisenga mu nyuma y'aho Musa agiriye kw'isezerano ryo kuvugana n'Imana Allah, mu gihe mwari abirenganije mu gusenga ibintazi.

*وَلَقَدْ جَاءَكُمْ مُوسَىٰ بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ أَخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَنْتُمْ ظَالِمُونَ ﴿٩٢﴾

93. Bene Israyeli! Nimwibuke n'igihe Twabaha isezzerano ko muzokwubahiriza ibiri muri Tawurati, Tukarerura hejuru yanyu umusozi Sinayi, Tukababwira Duti: “Nimufate nkama ivyo Twabategetse muri Tawurati, maze muvumve muvubahirize Tutarabakororerako uwo musozi”. Bavuze bigovyora bati: “Twumvise ijamba ryawe, tugararije itegeko ryawe”. Bavuze ukwo kubera imitima yabo yari irajwe ishingira no gusenga igishusho c'inyana y'inka bibumbiye bitewe no kugarariza. Ntumwa y'Imana! Babwire uti: “Ni bibi cane ivyo mutegekwa n'ukwemera kwanyu nimwaba mwemera ivyo mwamanuriwe n'Imana Allah”.

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَأَسْعُوا قَالُوا سِعِينَا وَعَصَبْنَا وَأَشْرَبُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْعِجْلَ بِكُفْرِهِمْ قُلْ بِئْسَمَا يَأْمُرُكُمْ بِهِ إِيمَانُكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٩٣﴾

94. Ntumwa y'Imana! Bwira Abayahudi uti: “Nimwaba mufise Ubwami bw'ijuru bwanyu bwite ku Mana Allah, mugenewe mwebwe gusa ata bandi bantu barimwo, nimwipfuzwe rero urupfu maze mupfe, mubwinjire nimwaba muri imvugakuri!”.

قُلْ إِنْ كَانَتْ لَكُمْ لَدَائِرُ الْحَيَاةِ عِنْدَ اللَّهِ خَالِصَةً مِّنْ دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوْا الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٩٤﴾

95. Emwee! Ntibazokwigerera bipfuzwa urupfu na rimwe kuko bazi neza ukuri kw'Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), n'uko bo barementanya ku kubera ubugarariji bakoze. Burya rero Imana Allah Irazi neza abirenganije mu kurenga ku mabwirizwa yayo, kandi Izobibahemba.

وَلَنْ يَتَمَنَّوْهُ أَبَدًا بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيَهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ﴿٩٥﴾

96. Ni ukuri, uzobasanga bahurumbira cane ubuzima bwo kw'isi uko buri kwose, mbere bakabuhurumbira gusumba kurya buhurumbirwa n'ababanganyamana. Umwe wese muri bo rero yipfuzwa ko yoramba akabaho imyaka igihumbi, kandi n'aho yoramba iyo myaka, ntibizomubuzza guhanwa. Burya rero Imana Allah ni Nyenukubona, Iwabona neza ivyo bakora, kandi Izobibahemba.

وَلَتَجِدَنَّهُمْ أَحْرَصَ النَّاسِ عَلَىٰ حَيَاتِهِ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا يَوَدُّ أَحَدُهُمْ لَوْ يُعَمَّرَ أَلْفَ سَنَةٍ وَمَا هُوَ بِمُرْحَرَجِهِ مِنَ الْعَذَابِ أَنْ يُعَمَّرَ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾

97. Ntumwa y'Imana! Vuga wishure abayahudi ku kwibwira kwabo ko umumalayika Jibrili ari umwansi wabo, uti: “Uwuzoba umwansi w'umumalayika Jibrili, namenye ko mu vy'ukuri uyo mumalayika yamanuye Qor'ani mu mushaha wawe kw'itegeko ry'Imana Allah, ishimangira

قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرِيلَ فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ عَنَّا قَلْبِكَ بِإِذْنِ اللَّهِ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَهُدًى وَبُشْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٩٧﴾

[1] Ivyo bitangaro bikaba vyari ibi bikurikira: ihinduka ry'inkoni ikaba inzoka amahanga, gusayangana kw'ikiganza mu gihe agikuye mu kwaha, itera ry'amapfa, ikeha ry'umwimbu w'ivyamwa, itera ry'imyuzurire y'amazi, itera ry'inzige, itera ry'udukoko turya ico ari co cose duhuye na co, itera ry'ibikere bikwiragiye hose n'ihinduka ry'ibinyobwa bigacika amaraso.

ukuri kuri mu Bitabu vy'aho hambere yayo, ni n'uburongozi ikaba n'inkuru nziza ku bemeramana.

98. Uwuzoba umwansi w'Imana Allah n'abamalayika bayo, n'Intumwa zayo mu bamalayika no mu bantu, na canecane abamalayika Jibrili na Mikayeli^[1], namenye ko Imana Allah ari Umwansi w'abagararije ivyahishuwe muri Qor'ani".

وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَمَا يَكْفُرُ بِهَا إِلَّا الْفَاسِقُونَ ﴿٩٨﴾

99. Ntumwa y'Imana! Ni ukuri, Twarakumanuriye Aayah n'ivyemezo bitomoye vyemeza ko wewe Muhamadi uri Umuvugishwamana vy'ukuri, ku buryo atawubigarariza atari ibigaba bica kubiri n'idini ry'Imana Allah.

أَوَلَمَّْا عَاهَدُوا عَهْدًا نَبَّأَهُ فَرِيقٌ مِّنْهُمْ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٩٩﴾

100. Mbega none igihe cose abayahudi batanze isezerano bakwiye kwubahiriza, muri bo hazokwama havamwo umugwi wihindukize kuri ryo, urihonyange! Ahubwo rero abenshi muri bo ntibemera ivyo Imana Allah Yahishuriye Intumwa yayo Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah).

101. Igihe bashikirwa n'Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) ibazaniye Igitabu ca Qor'ani kivuye ku Mana Allah, gishimangira ivyo bafise muri Tawurati, umugwi w'abamenyi bahawe Igitabu muri bo warihindukije, ushira Igitabu Qor'ani c'Imana Allah inyuma y'umugongo ntiwakurikiza ibirimwo nk'aho boba ata na kimwe bakiziko.

وَلَمَّا جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِّمَا مَعَهُمْ نَبَّأَ فَرِيقٌ مِّنَ الَّذِينَ أُوتُوا أَلْكِتَابَ كِتَابَ اللَّهِ وَرَأَوْا ظُهُورَهُمْ كَأَنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٠١﴾

102. Abayahudi bakurikije ivyo amashetani yabwira abarozzi n'abapfumu mu bantu, igihe c'ubwami bw'Intumwa Sulayimani (nyakugira amahoro y'Imana Allah), bibaza ko ikoresha ry'umuyaga n'amajini ico gihe vyari vyavuye ku mvo z'uburozi. Ntibikabe! Intumwa y'Imana Sulayimani ntiyagararije, nta n'uburozi yigeze yiga, mugabo amashetani ni yo yagararije Imana Allah mu kwigisha abantu uburozi. Babigisha n'ivyamanuriwe abamalayika "Haaruti" na "Maaruti" ahitwa "Baabili" muri Iraki kugira ngo Imana Allah Igerageze ibiremwa, kandi nya bamalayika nta n'umwe bigisha batabanje kumwihaniza bati: "Mu vy'ukuri, twebwe turi ikigeragezo ntugararize mu kwiga uburozi ngo uhave wumvira shetani". Abantu rero barahaza bariga ivyokoresha mu gutandukanya umuntu n'umukenyezi wiwe. Burya abarozzi, bobo nta bushobozi bafise bwo kugirira nabi umuntu n'umwe, kiretse ku bushake bw'Imana Allah. Ni uko rero, bahavuye biga ibibagirira ingaruka mbi mu kwemera, eka mbere nta n'ico bibungura kw'isi. Ni ukuri, Abayahudi baramenye ko uwuhisemwo kuroga yirengagije ukuri, ata mugabane

وَاتَّبَعُوا مَا تَتْلُوا الشَّيْطَانُ عَلَىٰ مَلِكٍ سُلَيْمَانَ وَمَا كَفَرَ سُلَيْمَانُ وَلَٰكِنَّ الشَّيْطَانَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ وَمَا أُنزِلَ عَلَى الْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هَارُوتَ وَمَارُوتَ وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّى يَقُولَا إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ وَرَوْجِهِ وَمَا هُمْ بِضَارِينَ بِهِ مِنَ أَحَدٍ إِلَّا بِيَاذِنِ اللَّهِ وَبِعَلْمُونِ مَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَلَقَدْ عَلِمُوا لَمَنِ اشْتَرَاهُ مَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلْقٍ وَلَبِئْسَ مَا شَرُّوا بِهِ أَنْفُسَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿١٠٢﴾

[1] Abayahudi bibwira ko Jibrili ari umwansi wabo n'uko Mikayeli ari umuhagarikizi wabo.

w'ivyiza azoronka mu buzima bw'inyuma yo gupfa. Kandi rero, ni bibi cane ivyo biguze mu guhitamwo kuroga no kugarariza ha guhitamwo ukwemera ukuri no gukurikira Intumwa. Iyo rero baba bazi neza ibihano bibarindiriye, ntibari kugarariza.

103. Iyo Abayahudi bemera bakanatinya ibihano vy'Imana Allah, bari kumenya ko indishi ivuye ku Mana Allah ari yo nziza cane gusumba uburozi n'ico babukuramwo. Iyo rero baba bazi ivyo, bari kwemera vy'ukuri.

وَلَوْ أَنَّهُمْ ءَامَنُوا وَأَتَقُوا لِْمَثُوبَةِ مِنِّ عِنْدِ
اللَّهِ خَيْرٌ لَّوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿١٠٣﴾

104. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Ntimukavuge mu gusaba Intumwa y'Imana ko ibitwararika mu nyigisho, mukoresheje ijambo "Raa'inaa" kuko ari igitutsi mu mvugo y'abayahudi, ahubwo muravuga muti: "Undhu-rnaa" (dutumbere kugira ngo tugutahure neza gusumba), muheze kandi rero mutege amatwi mwumvirize inyigisho muhabwa. Abagarariji na bo barategekanirijwe ibihano bibabaza.

يَسْأَلُهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَّا تَقُولُوا رَاعِنَا
وَقُولُوا أَنْظِرْنَا وَأَسْمِعُوا وَلِلْكَافِرِينَ
عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٠٤﴾

105. Kubera urwanko abagararije mu bahawe Igitabu n'ababangikanyamana babafitiye, ntibipfuzwa ko Imana yanyu Rurema Allah Ibamanurira ineza iyo ari yo yose; yaba Qor'ani canke izindi mpano. Burya Imana Allah Iha ubutumwa uwo Ishatse ku mpuhwe zayo. Burya kandi rero Imana Allah ni Yo Nyenimpano nyinshi zihambaye.

مَا يَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِن أَهْلِ الْكِتَابِ وَلَا
الْمُشْرِكِينَ أَن يَرْزُلَ عَلَيْكُم مِّنْ خَيْرٍ مِّنْ
رَّبِّكُمْ وَاللَّهُ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَن يَشَاءُ
وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿١٠٥﴾

106. Twebwe Allah ntiduhindura Aayah canke ngo Tuyibagize burundu ntibe igisomwa, kiretse ko Duca Tuyisubiriza iyindi Aayah ifitiye abantu akamaro kurusha, canke Tukayisubiriza iyindi nkayo ibafitiye akamaro n'indishi nyinshi. Muvugishwamana! Mbega nturamenya wewe n'abo warungitsweko ko Imana Allah ari Mushoboravyose!

*مَا نَسَخَ مِن آيَةٍ أَوْ نُنسِهَا نَأْتِ بِخَيْرٍ
مِّثْلَهَا أَوْ مِثْلَهَا لَمْ نَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ
شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٠٦﴾

107. Ntumwa y'Imana! Mbega ntiwamenye wewe n'abo warungitsweko ko Imana Allah ari Nyenubwami, Igaba Ikaganza amajuru n'isi n'ibiri muri vyo, Ikora ivyo Ishatse ku neza y'ibiremwa! Bantu mugabitanya ku Mana Allah! Nimumenye ko ata n'umwe mworonka atari Imana Allah yobahagarikira akabaturungiriza ivyanyu, eka mbere nta n'uwobatabara akabakingira ibihano vyayo.

لَمْ نَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَمَا لَكُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ مِن وَلِيٍّ
وَلَا نَصِيرٍ ﴿١٠٧﴾

108. Bantu! Ahubwo mushaka gusaba Intumwa yanyu Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) ibintu vy'amananiza ku kagagazo gusa, nk'uko Intumwa Musa (nyakugira amahoro y'Imana Allah) yasabwwe ibintu vy'amananiza aho hambere, ngo twereke Imana Allah ukuri kwamye. Nimumenye rero ko uwiguze ubugarariji ha

أَمْ تُرِيدُونَ أَن تَسْأَلُوا رَسُولَكُمْ كَمَا سَأَلِ
مُوسَىٰ مِن قَبْلُ وَمَن يَتَّبِعِ الْكُفْرَ
بِالْإِيمَانِ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿١٠٨﴾

kwemera, ni ukuri aba yahuvye inzira igororotse uguhuba nya guhuba.

109. Bemeramana! Ku kubera ishari abenshi mu bahawe lgitabu babafitiye, bipfuza ko bobagarura mu bahakanyi mukava mu bwislamu inyuma y'ukwemera kwanyu, ivyo bakavyipfuza inyuma y'aho ukuri kubatomokeye ko Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) ari Intumwa y'Imana vy'ukuri. Kubera ivyo rero, nimubaharire kw'ibana ribi ryabo, mubababarire, munabirengagize mu kurindira ko Imana Allah Izana itegeko ryayo ribarekurira guhangana na bo ku rugamba, kugira ibahanire ibibi bakora. Mu vy'ukuri, Imana Allah ni Mushoboravyose;

وَدَّ كَثِيرٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يَرُدُّوكُمْ مِّنْ بَعْدِ إِيمَانِكُمْ كُفَّارًا حَسَدًا مِّنْ عِنْدِ أَنفُسِهِمْ مِّنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْحَقُّ فَأَعْتَمُوا وَأَصْفَحُوا حَتَّىٰ يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرٍ ۗ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٠٩﴾

110. Mwongere mutsimbataze isengesho rikwije ibisabwa ku mwanya waryo, munatange n'ishikanwa-bwirizwa. Mumenye kandi n'uko iciza cose mukora ku neza yanyu, muzosanga indishi yaco ku Mana Allah ku musi w'impera. Mu vy'ukuri rero, Imana Allah Irabona neza ivyo mukora, ni Nyenukubona.

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَمَا تَقَدَّمُوا لِيَ أَنفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١٠﴾

111. Abayahudi n'abanaswara bavuze ngo nta wuzokwinjira mu Bwami bw'ijuru kiretse uwabaye Umuyahudi canke umunaswara. Ivyo ni ivyipfuzo vyabo bitagira ishimikiro namba. Ntumwa y'Imana! Babwire uti: "Enda rero nimuzane icemezo canyu ku vyo muvuga nimwaba muri imvugakuri".

وَقَالُوا لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَن كَانَ هُودًا أَوْ نَصْرَىٰ تِلْكَ أَمَانِيُّهُمْ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿١١١﴾

112. Si nk'uko biyumvira rero, ahubwo abazokwinjira mu Bwami bw'ijuru, ni barya bose bazokwicisha bugufi bakeza n'ivyo bakora ku bw'Imana Allah, maze bagakurikira Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah). Abo rero indishi yabo y'Ubwami bw'ijuru bazoyisanga ku Mana yabo Rurema Allah, kandi nta bwoba kuri bo bwo guhanwa, eka mbere boba ntibazokwicwa n'intuntu ku vyo basize kw'isi.

بَلَىٰ مَنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهُ أَجْرُهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١١٢﴾

113. Abayahudi n'abanaswara baratanyeko umwikomo, Abayahudi bati: "Abanaswara nta kuri barimwo". Abanaswara na bo bati: "Abayahudi nta kuri barimwo". Kandi umugwi wose muri bo usoma lgitabu cawo ko ari ngombwa kwemera Intumwa zose. Ni nk'uko nyene abatagira ubumenyi mu babangikanyamana bavuze ko uwuri mw'idini iryo ari ryo ryose na we nyene ata kuri arimwo, kubera iryo hazana rero hagati yabo. Burya rero Imana Allah ku musi w'izuka, Izoheza Ibacire urutunganye rugaragaza ukuri hagati y'abemeramana n'abagarariji ku vyo bahora bahazanako mw'idini, maze Ihembere umugwi wose ibikwiranye n'ivyo wakoze.

وَقَالَتِ الْيَهُودُ لَيْسَتِ الْنَصْرَىٰ عَلَىٰ شَيْءٍ ۗ وَقَالَتِ الْنَصْرَىٰ لَيْسَتِ الْيَهُودُ عَلَىٰ شَيْءٍ ۗ وَهُمْ يَتْلُونَ الْكِتَابَ كَذَلِكَ قَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ مِثْلَ قَوْلِهِمْ فَاللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١١٣﴾

114. Nta n'umwe arenganya akimonogoza gusumba uwubuza ko haninahazwa izina ry'Imana Allah mu gusoma Qor'ani no gusengera mu misigiti yayo, akagira uko ashoboye kwose mu kuyisenyura; mu kuyugara canke kubuza abemeramana kuyisengeramwo. Abo rero ntibari kuyinjira kiretse mu gihe batekewe n'ubwoba ku gutinya guhanwa n'Imana Allah. Baragenewe igihano co gusuzugurika kw'isi, kandi bategekanirijwe n'ibihano bihambaye mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ مَنَّعَ مَسْجِدَ اللَّهِ أَنْ يُذَكَّرَ فِيهَا اسْمُهُ وَسَعَىٰ فِي خَرَابِهَا أُولَٰئِكَ مَا كَانَ لَهُمْ أَنْ يَدْخُلُوهَا إِلَّا خَافِينَ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١١٤﴾

115. Imana Allah ni Yo Igaba Ikaganza ubuseruko n'uburengero n'ibiri hagati yavyo. Aho ari ho hose mutumbereye kw'itegeko ry'Imana Allah mu gusenga, haba ari bwo butumbero bushimishije Imana Allah. Mu vy'ukuri, Imana Allah ni Nyeningabirano-ntangere, Nyenubumenyikurivyose.

وَلِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ فَأَيْنَمَا تُوَلُّوا فَتَمَّ وَجْهُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ وَسِيعُ عَلِيمٌ ﴿١١٥﴾

116. Abayahudi, abanaswara hamwe n'ababangikanyamana barakanagaye bavuga bati: "Imana Allah Yarigeneye umwana^[1]". Nininahazwe, ntikitirirwe umwana! Ahubwo ibiri mu majuru no mw'isi vyose ni ibiremwa vyayo, ni Yo Mugabe wavyo, kandi vyose vyicisha bugufi imbere yayo;

وَقَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحٰنَهُ ۗ بَلْ لَهُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ كُلُّ لَهٗ قَلِيٰنٌ ﴿١١٦﴾

117. Ni Yo Muremyi w'amajuru n'isi, n'iyi Ishatse gutegeka ko ikintu ico ari co cose kiba, ikibwira gusa Iti: "Ba", kigaca kiba ubwo nyene.

بَدِيعَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۗ وَاِذَا قَضٰى اَمْرًا فَاِنَّمَا يَقُوْلُ لَهُ كُنْ فَيَكُوْنُ ﴿١١٧﴾

118. Abatagira ubumenyi mu bahawe Igitabu no mu babangikanyamana babwiye Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) ku kagagazo, bati: "Ese Imana Allah iyo Ipfuma Ituvugisha Ikatubwira ko wewe uri Intumwa yayo, canke tukaronka igitangaro gifadika kivyemeza!". Ni nk'uko nyene rero n'abagarariji b'aho hambere babwiye Intumwa barungikiwe kuko imitima yabo bose isusa mu buhakanyi. Mu vy'ukuri, Twaramaze gutomorera neza abemera ata gukekeranya, Aayah n'ivyemezo vyerekana ko Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) ari Intumwa y'Imana.

وَقَالَ الَّذِيْنَ لَا يَعْلَمُوْنَ لَوْلَا يَكْلِمُنَا اللّٰهُ اَوْ تَاْتِيْنَا اٰيَةً كَذٰلِكَ قَالَ الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِّثْلَ قَوْلِهِمْ تَشٰبَهَتْ قُلُوْبُهُمْ ۗ قَدْ بَيَّنَّا الْآيٰتِ لِقَوْمٍ يُوقِنُوْنَ ﴿١١٨﴾

119. Ntumwa y'Imana! Mu vy'ukuri, Twakurungikanye idini ry'ukuri kugira ushikirize inkuru nziza ihumuriza abemeramana ko bazohabwa Ubwami bw'ijuru, wongere ugabishe abagarariji ku bihano vy'umuriro bibarindiriye. Kandi rero inyuma y'iryo rarikiramana, nta co uzobazwa ku bantu bo mu muriro ururumba.

اِنَّا اَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيْرًا وَّنَذِيْرًا ۗ وَلَا تُسْئَلُ عَنْ اَصْحٰبِ الْاَجْحِيْمِ ﴿١١٩﴾

[1] Abayahudi bavuga bati: "Uzayiri ni umwana w'Imana". Abanaswara na bo bati: "Masihi Isa mwene Mariyamu, ni umwana w'Imana". Ababangikanyamana na bo bati: "Abamalayika, ni abakobwa b'Imana Allah".

120. Ntumwa y'Imana! Abayahudi n'abanaswara ntabazokwigera bakwishimira namba, kiretse hamwe wokurikira idini ryabo ukavavanura n'idini ryawe ry'ubwislamu. Babwire uti: "Uburongozi bw'Imana Allah muri Qor'ani ni bwo burongozi bw'idini ry'ukuri". Niwahirahira rero ugakurikira ivyipfuzo vyabo kandi waramaze guhishurirwa Qor'ani, nta muhagarikizi n'umwe uzoronka agukura mu bihano vy'Imana Allah, eka mbere nta n'uwogutabara mu kugukingira nya bihano uzoronka^[1].

وَلَنْ تَرْضَىٰ عَنْكَ الْيَهُودَ وَلَا النَّصَارَىٰ حَتَّىٰ تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ قُلْ إِنَّ هُدَىٰ اللَّهِ هُوَ الْهُدَىٰ ۗ وَلَئِن آتَبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ الَّذِي جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿١٢٠﴾

121. Abayahudi n'abanaswara Twahaye Igitabu bakagisoma ukuri kwo kugisoma, bakagurikiza uko bitegetswe ata co bahinduye mu kwemera Intumwa zose, ata n'ico bongeyemwo, abo ni bo bemera vy'ukuri Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), bakemera n'ivyo yahishuriwe. Nayi abahindagura canke bakanyegeza ibiri muri nya Gitabu, abo ni bo bagarariza iyo Ntumwa hamwe n'ivyo yahishuriwe. Abo rero ni bo bahombye ubuzima bwabo bwo kw'isi n'ubw'inyuma yo gupfa.

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَتْلُونَهُ حَقَّ تِلَاوَتِهِ ۖ أُولَٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ ۗ وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ ۖ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿١٢١﴾

122. Emwe Bene Israyeli! Nimwibuke inema zanje Nabahaye muheze mushime, mwongere mwibuke ko mu gihe canyu Nabateye iteka gusumba abandi, mu kurungikwa muri mwebwe Abavugishwamana benshi no guhabwa Ibitabu vya Tawurati n'Injili;

يَتَّبِعِ إِسْرَائِيلَ أَذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَنِّي فَضَّلْتُكُمْ عَلَىٰ الْعَالَمِينَ ﴿١٢٢﴾

123. Maze mwikingire ibihano vyo ku musi w'izurwa ry'ibiremwa, aho umuntu ata co azomarira uwundi, nta n'ico kwigomboza mu bihano azokwemererwa gutanga, n'aho yotanga amatungo y'isi yose, eka mbere nta n'ivugirwa rizogira ico rimumariye, eka mbere boba ntibazoronka n'uwubatabara ngo abakure mu bihano.

وَاتَّقُوا يَوْمًا لَا تَجْرَىٰ نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ وَتَقَافُوا وَلَا يُمْسِكُ بِهَا عَدْلٌ وَلَا تَنْفَعُهَا شَفَعَةُ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿١٢٣﴾

124. Muvugishwamana! Ibuka igihe Ibrahimu (nyakugira amahoro y'Imana Allah) yageragezwa n'Imana yiwe Rurema Allah, Ikamuha amabwirizwa, maze na we arayubahiriza vy'ukuri nk'uko yayahawe. Ni ho rero Imana Yamubwira Iti: "Ngira Ndakugire indongozi y'akarorero ku bantu bose mu kwemera". Na we aca asaba ati: "No mu ruvyaro rwanje nyene Uragiramwo indongozi". Imana Allah Imwishura Iti: "Iri sezerano ryanje ryo kuba indongozi mu kwemera, ntirizoshikira abirenganya".

*وَإِذْ أَبَتْنَا إِبرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَتٍ فَأَتَمَّهُنَّ ۗ قَالَ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا ۗ قَالَ وَمِن ذُرِّيَّتِي ۗ قَالَ لَا يَنَالُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ ﴿١٢٤﴾

125. Muvugishwamana! Ibuka n'igihe Twagira ingoro ntatagifu "Al-Ka'ba" ahantu abantu bahurumbira ata kudebukirwa, barondera indishi mu gihe c'ishengerera n'igendera ry'iyi ngoro, batekanye batekaniwe. Maze

وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمْنَا وَاتَّخِذُوا مِن مَّقَامِ إِبرَاهِيمَ مُصَلًّى وَعَهِدْنَا

[1] Iyi ngingo n'aho yavuzwe itumberejwe ku Ntumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imama Allah), iraba n'abo yarungitsweko.

Tubabwiriza Duti: “Muragira rero ubuhagararo bw’Intumwa Ibrahimu (nyakugira amahoro y’Imana Allah) aho gusengera”. Twaranahishuriye Ibrahimu (nyakugira amahoro y’Imana Allah), maze Tumutegeka we hamwe n’umuhungu wiwe Ismayili Duti: “Nimusukure ingoro yanje ntagatifu ntirangwemwo n’igihumanya na kimwe, ubukozi bw’ikibi n’ibigirwamana, kugira ngo hakikurwe n’abakikura, abaje kwiyegurira Imana Allah, hamwe rero n’abasenga bunama bubama”.

إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ أَنَّ طَهَّرَا بَيْتِي
لِلطَّائِفِينَ وَالْعَاكِفِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ ﴿١٢٥﴾

126. Niwibuke kandi igihe Ibrahimu (nyakugira amahoro y’Imana Allah) yavuga asaba ati: “Mana yanje Rurema Allah! Ndagusavye Ugire Makka igisagara gitekanye gitekaniwe, Wongere Uhe bene co ivyamwa bitandukanye, na canecane abemera gusa muri bo, Imana Allah n’umusi w’imperuka”. Maze Imana Allah Iramwishura Iiti: “N’uwuzogarariza muri bo Nzomuhako, maze Ndamuhe kuryoherwa gato kw’isi, hanyuma Ndamukwegere mu bihano vy’umuriro. Ayo rero, ni yo maherezo mabi cane.

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا بَلَدًا
آمِنًا وَارْزُقْ أَهْلَهُ مِنَ الثَّمَرَاتِ مَنْ آمَنَ
مِنْهُمْ بِاللَّهِ وَالْآخِرُ قَالَ وَمَنْ كَفَرَ
فَأُتِمِّعُهُ قَلِيلًا ثُمَّ أَضْطَرُّهُ إِلَىٰ عَذَابِ
النَّارِ وَيُئْسُّ الْمَصِيرُ ﴿١٢٦﴾

127. Ibuka n’igihe Ibrahimu na Ismayili (ba nyakugira amahoro y’Imana Allah) baduza inkingi z’ingoro ntagatifu “Al-Ka’ba” bariko batakamba bati: “Mana yacu Rurema Allah! Twakirire iki gikorwa n’igisabisho cacu. Mu vy’ukuri, ni Wewe rero Nyenukwumva, Urumva ivyo tuvuga, Nyenubumenyikurivyose, Urazi n’ivyo duhisha mu mishaha;

وَإِذْ يَرْفَعُ إِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ
وَإِسْمَاعِيلُ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ
السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿١٢٧﴾

128. Mana yacu Rurema Allah! Tugire abislamu bicisha bugufi imbere yawe, no mu ruvyaro rwacu Ugire umugwi wicisha bugufi, ukugamburukira, Utwereke imigirwa yacu n’aho itegezwe mu gihe co gushengerera ingoro yawe ntagatifu, Wongere Utubabarire. Mu vy’ukuri, Wewe Urumvira abatakamba mu biremwa, Uri Nyenimbabazi ku batoni bawe;

رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمَيْنِ لَكَ وَمِن ذُرِّيَّتِنَا
أُمَّةً مُّسْلِمَةً لَّكَ وَأَرِنَا مَنَاسِكَنَا وَتُبْ
عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١٢٨﴾

129. Mana yacu Rurema Allah! Urarungika muri bo Intumwa ivuye mu ruvyaro rwa Ismayili, ibasomera Aayah zawe ikongera ikabigisha Igitabu ca Qor’ani n’imigenzo yayo “Sunnah”, inabeze ivyaha vy’ibangikanyamana n’ingeso mbi zose. Mu vy’ukuri, ni na Wewe rero Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ukora”.

رَبَّنَا وَابْعَثْ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُو
عَلَيْهِمْ آيَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ
وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ
الْحَكِيمُ ﴿١٢٩﴾

130. Nta wirengagiza rero idini rya Ibrahimu ry’ubwislamu rishingiye ku kwemera-ndemanwa kiretse ikijuju kitiyizi ico kiri. Ni ukuri Twaratoye Ibrahimu kuba Umuvugishwamana akongera akaba n’Intumwa kw’isi, kandi mu buzima bw’inyuma yo gupfa, ni ukuri azoba ari mu beranda bubashwe;

وَمَنْ يَرْغَبْ عَنْ مِلَّةِ إِبْرَاهِيمَ إِلَّا مَنْ سَفِهَ
نَفْسَهُ وَلَقَدْ اصْطَفَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا وَإِنَّهُ
فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٣٠﴾

131. Iyvo bigaterwa n'ubugamburutsi bwihe igihe Imana yiwe Rurema Allah Yamubwira Iti: "Tsimbatara kw'idini ry'ubwislamu"; na we akishura ati: "Naramaze kuba umwislamu nicisha bugufi mu gusenga Imana Allah, Umubungabunzi w'ibiremwa vyose".

إِذْ قَالَ لَهُ رَبُّهُ أَسْلِمْتُ قَالَ أَسْلَمْتُ لِرَبِّ
الْعَالَمِينَ ﴿١٣١﴾

132. Ni iryo ragi rero Ibrahimu yaraze abana biwe ko botsimbatara ku bwislamu, rikaba ari na ryo ragi nyene Yakubu batazira Israyeli yaraze uruvyaro rwiwe ati: "Bane banje! Mu vy'ukuri, Imana Allah Yarabahitiyemwo idini ry'ubwislamu, muraritsimbatarako mu buzima bwanyu bwose, ntimuzopfe mutari abislamu".

وَوَصَّى بِهَا إِبْرَاهِيمَ بَيْنَهُ وَيَعْقُوبَ بَيْنَهُ
إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَى لَكُمُ الدِّينَ فَلَا تَمُوتُنَّ
إِلَّا وَأَنتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٣٢﴾

133. Mbega mwa Bayahudi mwe! Mwoba mwari ivyabona igihe Yakubu yari ku mpfiro, igihe yegeranya abana biwe maze akabaraga ababaza ati: "Mbega bane banje, mu nyuma zanje muzosenga iki?", maze na bo barishura bati: "Tuzosenga Imana yawe, Ikaba ari na Yo Mana y'abavyeyi bawe: Ibrahimu, Ismayili na Is-haka; Imana Imwe Rudende, kandi twebwe kuri Yo turi abislamu twicisha bugufi mu kuyisenga tutayibangikanya".

أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتَ
إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ بَعْدِي قَالُوا
تَعْبُدُ إِلَهَكَ وَإِلَهَ آبَائِكَ إِبْرَاهِيمَ
وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِلَهًا وَاحِدًا وَنَحْنُ لَهُ
مُسْلِمُونَ ﴿١٣٣﴾

134. Uwo rero ni umugwi w'abakurambere banyu mu kwemera bamaze kurengana, bafise ivyiza barondeye, na mwe nyene mufise ivyiza canke ibibi mwarondeye, kandi ntimuzobazwa ku bikorwa bari barakoze, eka mbere na bo nyene ntibazobazwa ku bikorwa mwakoze^[1].

تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلكُمْ
مَا كَسَبْتُمْ وَلَا تُسْأَلُونَ عَمَّا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿١٣٤﴾

135. Abayahudi n'abanaswara na bo babwiye abislamu bati: "Nimuje mw'idini ry'ubuyahudi canke ry'ubunaswara, muzoba mukurikiye ukuri n'uburongozi bwiza". Ntumwa y'Imana! Babwire uti: "Ahubwo nyabuna, ukuri n'uburongozi bwiza, ni idini rya Ibrahimu ry'ubwislamu rishingiye ku kwemera-ndemanwa, yasenga Imana Imwe Rudende Allah, kira noneho ntiyari no mu babangikanyamana".

وَقَالُوا كُونُوا هُودًا أَوْ نَصَارَى تَهْتَدُوا قُلْ
بَلْ مِثْلَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ
الْمُشْرِكِينَ ﴿١٣٥﴾

136. Bislam! Nimwishure abayahudi n'abanaswara muvuge muti: "Twaremeye Imana Imwe Rudende Allah, Qor'ani Yatumanuriye ihishuriwe Intumwa yayo Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah); twaremeye n'ivyo Yamanuriye Intumwa zayo: Ibrahimu, Ismayili, Is-haka, Yakubu n'Intumwa zarungitswe mu ruvyaro rwiwe; twaremeye na Tawurati yahawe Intumwa Musa, Injili yahawe Intumwa Isa mwene Mariyamu,

قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ
إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ
وَأَلْسَبَاتٍ وَمَا أُوْتِيَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَمَا
أُوْتِيَ النَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ
مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿١٣٦﴾

[1] Iyi Aayah, irerekana ko imbere y'Imana Allah ata kwitwaza ubwandimwe canke ubwoko, n'uko umwe wese mu biremwa azobazwa ivyo yakoze canke yagizemwo uruhara ku gatwe kiwe, n'uko kandi ukwemera kurimwo agakiza, ari ukwemera Imana Imwe Rudende Allah n'Intumwa zayo zose, hamwe rero no kuzikirikira. Uwuhakanye rero Intumwa imwe muri zo, afatwa nk'uwuhakanye Intumwa zose.

hamwe rero n'ivyahawe Abavugishwamana bose bivuye ku Mana yabo Rurema Allah. Ntituvangura namba rero hagati yabo ngo twemere uyu duhakane uriya, tubemera bose. Kandi rero twebwe ku Mana Allah turi abislamu twicisha bugufi mu kuyiyegereza mu vyo dukora vyose tukayisenga tutayibangikanya”.

137. Abahawe Igitabu rero hamwe n'abandi bagarariri bose, nibemera nk'ivyo mwemeye vyose, bazoba batumbereye inzira y'ukuri kuzima. Nibagenza umugongo bakirengagiza naho, ni ukuri bazoba bari mu nzira y'urwanko icye kubiri n'ukuri. Kubera ivyo rero, Imana Allah izogukingira inabi yabo. Ni na Yo rero Nyenukwumva, Irumva ivyo muvuga, Nyenubumenyikurivyose, Irazi ivyo muhisha mu mishaha yanyu.

فَإِنْ ءَامَنُوا بِمِثْلِ مَا ءَامَنْتُمْ بِهِ فَقَدْ
أَهْتَدُوا وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا هُمْ فِي شِقَاقٍ
فَسَبِّحْهُمْ اللَّهُ وَهُوَ السَّمِيعُ
الْعَلِيمُ ﴿١٣٧﴾

138. Nimutsimbatare rero kw'idini ry'ubwislamu, ukwemera-ndemanwa kuvuye ku Mana Allah, nta kwemera-ndemanwa rero kwoza gusumba ukwemera ndemanwa Imana Allah Yaremanye abantu. Nimuvyemange rero maze muvuge muti: “Twebwe Iyo Mana Allah ni Yo twiyegereza mu vyo dukora vyose tukanayisenga mu gukurikira idini rya Ibrahimu ry'ubwislamu”.

صِبْغَةَ اللَّهِ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ صِبْغَةً
وَنَحْنُ لَهُ عَابِدُونَ ﴿١٣٨﴾

139. Ntumwa y'Imana! Bwira abahawe Igitabu uti: “Mbega muduhaririza ku vyerekeye isengwa ry'Imana Imwe Rudende Allah kandi ari Yo Mana yacu Ikaba ari na Yo Mana yanyu Rurema, Umubungabunzi w'ibiremwa vyose! Dufise ibikorwa dukora tuzohemberwa, na mwe mukagira ibikorwa mukora muzohemberwa, kandi twebwe rero tuyisenga tutayibangikanya na kimwe mu biremwa”.

قُلْ أَتُحَاجُّونَنَا فِي اللَّهِ وَهُوَ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ
وَلِنَا أَعْمَلْنَا وَلَكُمْ أَعْمَلُكُمْ وَنَحْنُ لَهُ
مُخْلِصُونَ ﴿١٣٩﴾

140. Ahubwo rero, burya muhaririza abislamu ku vyerekeye isengwa ry'Imana Imwe Rudende Allah, muvuga ko Ibrahimu, Ismayili, Is-haka, Yakubu hamwe n'Intumwa zarungitswe mu ruvyaro riwe, bari mw'idini ry'abayahudi canke ry'abanaswara, mu gihe abo bose babayeho bagapfa imbere y'irungikwa rya Musa na Isa mwene Mariyamu, bahawe Tawurati n'Injili! Ntumwa y'Imana! Babaze ubabwire uti: “Mbega none, ni mwebwe mwoba muzi idini ryabo kurusha Imana Allah Yabarungitse, Igahishura muri Qor'ani ko bari abislamu, bicisha bugufi mu kuyisenga batayibangikanya! Nta n'umwe rero yirenganya akimonogozo kubasumba ku kunyegeza ivyemezo mufise bivuye ku Mana Allah vyemeza ko izo Ntumwa zose zari abislamu! Burya rero Imana Allah ntiyirengagije ivyo mukora, Izobibahembera.

أَمْ تَقُولُونَ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ
وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطَ كَانُوا هُودًا
أَوْ نَصَارَىٰ قُلْ أَنتُمْ أَعْلَمُ أَمْ اللَّهُ وَمَنْ
أَظْلَمُ مِمَّنْ كَتَمَ شَهَادَةَ عِنْدَهُ مِنَ اللَّهِ
وَمَا اللَّهُ بِغَفِيلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٤٠﴾

141. Uwo rero ni umugwi w'abakurambere banyu mu kwemera bamaze kurengana, bafise ivyiza barondeye, na mwe nyene mufise ivyiza canke ibibi mwarondeye, kandi ntimuzobazwa ku bikorwa bari barakoze, eka mbere na bo nyene ntibazobazwa ku bikorwa mwakoze^[1].

142. Ibijuru mu bayahudi n'ibitazi bimeze nkabo, bizovuga n'agasuzuguro biti: "Ni igiki catumye abislamu bahindura ubutumbero bwa "Bayti l-Maqdis^[2]", bahora berekezako mu gusenga?". Ntumwa y'Imana! Bibwire uti: "Ubuseruko n'uburengerero n'ibiri hagati yabwo, vyose ni ivy'Imana Allah, aho dutumbera hose rero tuba twubahiriza ibwirizwa ry'Imana Allah. Irongora mu baja bayo uwo Ishatse mu nzira yayo igororotse".

143. Bislamu! Ni nk'uko nyene rero Twabarongoye mw'idini ry'ubwislamu, Twabagize intore n'intungane mu bantu, kugira ngo mube ivyabona ku bantu bose ku musu w'izuka ro Intumwa z'Imana zashikirije ubutumwa; no kugira rero Intumwa y'Imana Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) na yo, izobe icabona kuri mwebwe ko yabashikaniye ubutumwa. Ntumwa y'Imana! Ubutumbero bwa Bayti l-Maqdis wahora werekezako mu gusenga, ntitwabuhinduye ngo Tugutumbereze Al-Ka'ba, atari ukugira hamenyekane ku vyo Dusanzwe Tuzi, uwumvira agakurikira Intumwa, hamwe rero n'uwutayumvira akagenza umugongo mu kwemera. Ukw guhindura ubutumbero mu gusenga, ni ukuri ni ikintu kiremereye kigoye kwumva kiretse kuri barya Imana Allah Yarongoye mu nzira y'ukwemera n'iy'igamburukiramana. Kandi rero Imana Allah ntiyari kugira impfagusa ukwemera kwanyu ngo ntibemerere amasengesho yanyu mwasenze mugitumbera Bayti l-Maqdis. Mu vy'ukuri, Imana Allah ni Nyenikigongwe, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

[1] Iyi Aayah, irerekana ko imbere y'Imana Allah ata kwitwaza ubuvandimwe canke ubwoko, n'uko umwe wese mu biremwa azobazwa ivyo yakoze canke yagizemwo uruhara ku gatwe kiwe, n'uko kandi ukwemera kurimwo agakiza, ari ukwemera Imana Imwe Rudende Allah n'Intumwa zayo zose, hamwe rero no kuzikurikira. Uwuhakanye rero Intumwa imwe muri zo, afatwa nk'uwuhakanye Intumwa zose.

[2] Bayti l-Maqdis ivugwa ng'aha, ni umusigiti mweranda wa mbere wubatswe muri Palestina. Bivugwa ko woba wubatswe n'abamalayika, canke ko wubatswe na Nuhu canke uruyaro rwiwe, ukaba wagiye urasanurwa n'Intumwa z'Imana zakurikiye mu nyuma; nka Dawudi, Sulayimani, n'izindi. Ni wo musigiti uza ubwa kabiri mu misigiti yubashwe isabwa kugenderwa mu bwislamu, havuye umusigiti w'i Makka n'umusigiti wubatswe n'Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) i Madina. Ni muri uwo musigiti nyene Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) yareruwe ijanwa mw'ijuru mw'ijoro ryiswe "ijoro ry'iduzwa ry'Intumwa mw'ijuru". Ni bwo butumbero bwa mbere rero, abislamu bahora berekezako mu gusenga imbere yuko babwirizwa kwerekeza i Makka.

144. Ntumwa y'Imana! Ni ukuri, Twarabona uko waguma urangamiza hejuru urindiriye itegeko ryohishurwa rigutumbereza amaja i Makka. Ni ukuri rero, Tuzokwerekeza ubutumbero buguhimbara, ushime. Kuva ubu rero, tumbera amaja i Makka, ahari umusigiti mutagatifu, n'aho muzoba muri hose kw'isi, muratumbera aho nyene mu gusenga. Mu vy'ukuri, abahawe Igitabu barazi neza ko gutumbera amaja i Makka ari kwo kuri kuvuye ku Mana yabo Rurema Allah, burya rero Imana Allah ntiyirengagije ivyo bakora, Izobibahembera.

قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ وَإِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ وَمَا اللَّهُ بِغَفِيلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٤٤﴾

145. Ntumwa y'Imana! Abahawe Igitabu, n'aho wobazanira ivyemezo vyose vyemeza ko gutumbera amaja i Makka ari kwo kuri, kubera akagagazo ntibopfa bakurikiye ubutumbero bwawe mu gusenga. Na we ntushobora gusubira kandi ku butumbero bwabo. Eka mbere na bamwe muri bo nyene ntibakurikira ubutumbero bw'abandi mu gusenga. Ni ukuri, niwaramuka ukurikiye ivyipfuzo vyabo mu vyerekeye ubutumbero n'ibindi, inyuma y'aho ushikiriwe n'ubumenyi buvuye ku Mana Allah, mu vy'ukuri muri ico gihe, ni ukuri uzoba uri mu birenganije^[1].

وَلَيْنَ آتَيْتَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ بِكُلِّ آيَةٍ مَا تَبِعُوا قِبْلَتَكَ وَمَا أَنْتَ بِتَابِعٍ قِبْلَتَهُمْ وَمَا بَعْضُهُمْ بِتَابِعٍ قِبْلَةَ بَعْضٍ وَلَيْنَ آتَيْتَ أَهْوَاءَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ إِنَّكَ إِذَا لَئِنَ الظَّالِمِينَ ﴿١٤٥﴾

146. Abayahudi n'abanaswara Twahaye Igitabu Tawurati n'Injili, abamenyi muri bo barazi neza na neza ko Muhamadi ari Intumwa y'Imana bafatiye ku bimuranga biri mu Bitabu vyabo, nka kurya bazi neza na neza abana babo. Mu vy'ukuri, muri bo harimwo umugwi unyegeza ukuri kandi ukuzi.

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ آبْنَاءَهُمْ وَإِنَّ قَرِيْبًا مِنْهُمْ لَيَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٤٦﴾

147. Muvugishwamana! Ivyo wahishuriwe muri Qor'ani ni kwo kuri kuvuye ku Mana yawe Rurema Allah, ntukabe rero mu bagira amakenga kuri ukwo kuri.

الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُوْنَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ ﴿١٤٧﴾

148. Burya umugwi wose urafise ubutumbero bwawo wahawe n'Imana Allah mu gusenga. Bemeramana! Kubera ivyo rero, nimurushanwe mu kwihutira gukora ivyiza mwategetswe. Aho muzoba muri hose rero Imana Allah Izobegeranya mwese ku musu w'izuka. Mu vy'ukuri, Imana Allah ni Mushoboravyose.

وَلِكُلِّ وِجْهَةٍ هُوَ مُوَلِّيْهَا فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ أَيْنَ مَا تَكُوْنُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيْعًا إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ﴿١٤٨﴾

149. Muvugishwamana! Aho ari ho hose uzoja mu rugendo, maze ugashaka gusenga, uratumbera amaja i Makka, ahari umusigiti mutagatifu. Ubwo butumbero ni kwo kuri kuvuye ku Mana yawe Rurema Allah. Burya rero Imana Allah ntiyirengagije ivyo mukora, Izobibahembera.

وَمَنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِنَّهُ لَلْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ وَمَا اللَّهُ بِغَفِيْلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٤٩﴾

[1] Iyi Aayah, yega abislamu bose, ikabihaniza gukurikira ivyipfuzo vy'abahakanyi barwanya ubwislamu.

150. Muvugishwamana! Aho ari ho hose uzoja rero mu rugendo, uratumbera amaja i Makka. Bislamu! Aho muzoba muri hose kw'isi, muratumbera amaja i Makka, kugira ngo abo mudasangiye ukwemera ntibazoronke icitwazo co kubacanishamwo ku bijanye n'ubutumbero, kiretse gusa abirenganiye muri bo bazobandanya babahaririza. Kubera ivyo rero, ntikumabatinye, ahubwo murantinye Jewe Allah maze mukurikize amabwirizwa yanje, kugira Ndbakwirize inema zanje mu kubahitiramwo amabwirizwa atunganye, no kugira rero mukurikire inzira y'ukuri ibaganisha ku Mana Allah.

وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ إِلَّا لِمَنْ يَكُونُ لِلنَّاسِ عَليْكُمْ حُجَّةٌ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِي وَالْأَيْمَنَ بِعَمِيَّ عَلَيكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥٠﴾

151. Nk'uko Twabateye iteka ryo gutumbera amaja i Makka, Twarabarungikiye n'Intumwa ivuye muri mwebwe, ibasomera Aayah n'ivyemezo vyacu vyerekana ukuri n'ikinyoma, ikanabeza ivyaha vy'ibangikanyamana n'ingeso mbi zose, ikabigisha n'Igitabu ca Qor'ani n'imigenzo yayo (Sunnah), ikanabigisha ivyo mutari muzi mu nkuru z'ab'aho hambere n'Intumwa zabo.

كَمَا أَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولًا مِّنكُمْ يَتْلُوا عَلَيكُمْ آيَاتِنَا وَيُزَكِّيكُمْ وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُعَلِّمُكُم مَّا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ ﴿١٥١﴾

152. Kubera ivyo vyose rero, nimuninahaze mwongere muntazire, Nzobayaga neza Ndabahe n'indishi ibakwiye, muheze rero kandi munshimire mu mvugo n'ingiro, kandi ntikumangararize mu kwihakana inema zanje nabahaye.

فَإِذْ كُذِّبُوا أَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونَ ﴿١٥٢﴾

153. Bemeramana! Mu gutunganya ivyanyu, nimwifashishe kwihanganira ibibagoye maze mwihangane mu gukora ivyo mwategetswe no mu kwirinda ivyo mwabujijwe, mwifashishe no gusenga isengesho rikwije ibisabwa ku mwanya waryo, kuko ari ryo ribuza umuntu gukora ivyaha rutura n'ibicumuro. Mu vy'ukuri, Imana Allah Iri kumwe n'abihangana mu kubatera intege no kubashikana ku vyo barondera.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿١٥٣﴾

154. Bemeramana! Ntimukavuge ku bishwe baharanira idini ry'Imana Allah ko bahwereye! Ahubwo bo ni bazima mu buryo bagenewe n'Imana Allah mu mva zabo, ariko rero ntimumva ukuntu babayeho^[1].

وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ يُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ءَمُوتٌ ۚ بَلْ ءَحْيَاءٌ وَلَكِن لَّا تَشْعُرُونَ ﴿١٥٤﴾

155. Ni ukuri, Tuzobagerageza n'akantu gato mu kugira ubwoba, inzara (amapfa), no mu gukehanirwa n'amatungo canke kuyabura, mu kubura abanyu mu mpfu zisanzwe canke kwicwa mu guharanira idini ry'Imana Allah, mu kugabanuka canke kubura umwimu mu biterwa mbumbarugo hamwe rero n'ivyamwa. Muvugishwamana! Shikiriza rero abihangana mu gihe c'ibiza n'amagorwa inkuru nziza ihumuriza ko bazohabwa iherezo ryiza mu buzima bwo kw'isi no mu bw'inyuma yo gupfa,

وَلَتَبْلُغُنَّكُم بِشْيءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُرْعِ وَنَقِصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالتَّمَرَاتِ ۗ وَبَشِيرِ الصَّابِرِينَ ﴿١٥٥﴾

[1] Ubuzima babayeho mu mva zabo, Imana Allah ni Yo gusa Izi ukuntu buteye. Iyi Aayah rero, iremeza ko mu mva hariyo amahirwe ku bantu b'aberanda.

156. Barya iyo bashikiwe n'ikiza baca bavuga bati: "Mu vy'ukuri, twebwe turi abaja b'Imana Allah, ni Yo Rugaba Itugaba Ikatuganza muri vyose, kandi mu vy'ukuri twebwe, tuzosubira kuri Yo nitwamara gupfa, duheze tuzuke Iduharurire, Iduhembere ivyo twakoze".
 الَّذِينَ إِذَا أَصَابْتُم مَّصِيبَةً قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ
 وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ﴿١٥٦﴾

157. Abo rero, ni bo bari mu mahoro n'impuhwe z'Imana yabo Rurema Allah. Abo ni na bo bagororotsi bari mu nzira y'ukuri ibaganisha ku Mana Allah.
 وَأُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ
 وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْتَمَرُونَ ﴿١٥٧﴾

158. Mu vy'ukuri, imisozi "Swafa" na "Mar-wa" iri amaja mu buseruko bwa Al-Ka'ba, ni mu bimenyetso vyo kwiyegereza ku Mana Allah. Uwuzoja gushengerera canke kugendera ingoro ntatagifu iri i Makka, nta caha kuri we kiri mu gukokera anyaragasa (sa'yi) hagati y'iyu misozi. Uwuzokwitanga ku bw'Imana Allah mu gukora ivyiza bidategetse, mu vy'ukuri Imana Allah Irashima, Izobimuhembera, kandi Irazi ibikorwa vy'abaja bayo, nta we Izorenganya na gato.
 *إِنَّ الصَّافِيَ وَالْمَرَوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ
 حَجَّ الْبَيْتِ أَوْ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ
 يَطَّوَّفَ بِهِمَا وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ
 شَاكِرٌ عَلِيمٌ ﴿١٥٨﴾

159. Mu vy'ukuri, abanyegeza ivyo Twabamanuriye mu bimenyetso n'uburongozi, vyemeza ko ubutumwa bwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) ari ukuri, inyuma y'aho Tubigaragarije abantu muri Tawurati n'Injili, abo ni bo bavumwe n'Imana Allah, banasabirwa imivumo n'ibiremwa vyose.
 إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ
 وَأُلهَدَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ فِي
 الْكِتَابِ أُولَئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ وَيَلْعَنُهُمُ
 اللَّعْنُونَ ﴿١٥٩﴾

160. Kiretse abagarutse ku Mana Allah bakigaya ivyaha vyabo, bagatunganya n'ivyo bononye, bakanagaragaza ukuri banyegeje, abo ni bo Jewe Allah Numvira, Nkabagirira ikigongwe, ni na Jewe rero Nyenukwumvirabigaya, Numvira abantakambira mu biremwa, Nyenimbabazi ku batoni banje.
 إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَبَيَّنَّا فَاُولَئِكَ
 أَتُوبُ عَلَيْهِمْ وَأَنَا التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١٦٠﴾

161. Mu vy'ukuri, abagararije bakananyegeza ukuri, bagaheza bagashishikara ukwo, bagarariza gushika gupfa, abo ni bo bakwiye imivumo y'Imana Allah, iy'abamalayika hamwe rero n'iy'abantu bose.
 إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفَّارًا
 أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ
 وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١٦١﴾

162. Bazoguma muri nya mivumo nyene no mu muriro ibihe bidahera, ntibazotezurirwa na gato mu bihano ngo baruhuke, eka mbere bobo ntibazohabwa agahengwe ngo biregure ku vyaha bakoze.
 خَالِدِينَ فِيهَا لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ
 وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ ﴿١٦٢﴾

163. Bantu! Burya Imana Yanyu ni Imana Imwe Rudende Allah^[1]. Nta yindi mana y'ukuri ibwirijwe gusengwa atari Yo, ni Yo rero Nyenimpuhwe, Nyenimbabazi ku batoni bayo.
 وَاللَّهُكُمْ إِلَهٌ وَحَدٌّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ
 الرَّحِيمُ ﴿١٦٣﴾

[1] Ni Imwe Rudende mu bumana bwayo, mu mazina n'amatazirano yayo, hamwe rero no mu bikorwa vyayo biyiranga ko Ikiye gusengwa ari Imwe Rudende.

164. Mu vy'ukuri, mw'iremwa ry'amajuru mu kuntu ahanitse, n'isi mu kuntu ishigikiwe n'imisozi, ikagira utubande n'amabahari; mw'ibisikanya n'ikurakuranwa ry'ijoro n'umurango; mw'igendera ry'ubwato mw'ibahari bwunguruza ibifitiye akamaro abantu; mw'igwishwa ry'imvura ivuye mu bicu izananye mu kirere, maze Imana Allah Ikanagisha ibiterwa n'ivyimeza kw'isi hakoreshejwe amazi y'imvura, inyuma y'igaduka no gucika ubukumbagare kw'isi; mw'ikwiragizwa ry'ibinyabuzima bitandukanye bigendagenda mw'isi; mw'irungikwa ry'umuyaga hamwe n'isunikwa ry'ibicu mu kirere kiri hagati y'ijuru n'isi, mw'iremwa ry'ivyo vyose rero, ni ukuri harimwo ivyemezo vyotuma abantu bafise ubwenge banyurwa bakikebuka, bagaheza bakamenya ko Imana Allah Ikiye gusengwa ari Imwe Rudende.

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَخْتِلَافِ
الَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي
الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنْ
السَّمَاءِ مِنْ مَّاءٍ فَأَخْبَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ
مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَتَصْرِيفِ
الرِّيْحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَاءِ
وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿١٦٤﴾

165. N'aho biri ukwo, mu bantu harimwo abirengagiza Imana Allah bakagira mu gishingo cayo ibigirwamana bakunda nka kurya bategerezwa gukunda Imana Allah, kandi bitabikiye. Nayo abemeramana barakunda bakubaha Imana Allah kurusha uko nya bantu bakunda ibigirwamana vyabo. Iyo abirenganije mw'ibangikanyamana bamenya igihe babonye ibihano vyo ku musi w'izuka, ko mu vy'ukuri Imana Allah ari Yo Nyeninguvu zose, n'uko Imana Allah Ihana Igahasha, ntibari gusenga ibigirwamana.

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ
أَنْدَادًا يُجْبُونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ
آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ وَلَوْ يَرَى الَّذِينَ ظَلَمُوا إِذْ
يُرَوْنَ الْعَذَابَ أَنَّ الْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا وَأَنَّ
اللَّهَ شَدِيدُ الْعَذَابِ ﴿١٦٥﴾

166. Igihe rero babonye ibihano ku musi w'izuka, indongozi z'abahakanyi zizokwigarama abazikurikiye mw'ibangikanyamana, n'ivyabahuza kw'isi vyose bizohera.

إِذْ تَبَرَّأَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا مِنَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا
وَرَأَوْا الْعَذَابَ وَتَقَطَّعَتْ بِهِمُ الْأَسْبَابُ ﴿١٦٦﴾

167. Abakurikiye nya ndongozi na bo, bazoheza bavuge n'ishavu n'akantu bati: "Ese iyo tuba dushoboye gusubira kw'isi, maze tukigarama izo ndongozi nk'uko zitwigaramye!". Ni nk'uko nyene rero Imana Allah - Izobereka ibihano vyayo ku musi w'izuka - Izobereka ibikorwa vyabo vyabaye impfagusa maze bicuza, eka mbera bobo ntibazopfa bavuye mu muriro udahera.

وَقَالَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا لَوْ أَنَّا كَرِهْنَا فَنَذَرْتَهُ
مِنْهُمْ كَمَا تَبَرَّأُوا مِنَّا كَذَلِكَ يُرِيهِمُ اللَّهُ
أَعْمَالَهُمْ حَسْرَتٍ عَلَيْهِمْ وَمَا هُمْ
بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ ﴿١٦٧﴾

168. Emwe bantu! Nimufungure mu vyimburwa mw'isi, ibirekuwe vyiza^[1] bitabagirira ingaruka mbi, kandi ntumugakurikire inzira za shetani mu kuzirura ibizira, mu kuziririza ibiziruye, no mu kwadukana rero bishasha mw'idini. Mu vy'ukuri, shetani ni umwansi wanyu agaragara.

يَسْأَلُهَا النَّاسُ كَلِمًا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا
طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ
لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿١٦٨﴾

[1] Ibirekuwe vyiza, ni birya vyose bisukuye bidahumanye, ata ngaruka mbi bigirira uwubunguye canke uwubinyoye.

169. Ni ukuri, shetani ibategeka gukora ibibi n'ivyaha vy'agahomerabunwa no kurentaniriza Imana Allah mu kuziririza ibirekuwe canke kuzirura ibizira mudafitiye ubumenyi.

إِنَّمَا يَأْمُرُكُمْ بِالسُّوءِ وَالْفَحْشَاءِ وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٦٩﴾

170. Iyo abemeramana bahanuye abahuvye bakababwira bati: "Nimukurikire uburongozi n'ivyahishuwe n'Imana Allah muri Qor'ani". Baragagaza bakishura bati: "Ahubwo nyabuna dukurikira ivyo twasanze abavyeyi bacu bakora!". Mbega none, karashize ingani bakurikire abavyeyi babo n'aho boba ata na kimwe batahura ku vyerekeye Imana Allah n'uburongozi bwayo!

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا أَلْفَيْنَا عَلَيْهِ ءَابَاءَنَا أَوْ لَوْ كَانُوا ءَابَاؤُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ ﴿١٧٠﴾

171. Akarorero k'abahakanye n'uwubararikira ukwemera Imana Allah, ni nk'ak'umwungere acamura ibitungwa abikankamira kandi bitumva kiretse ijwi gusa, ntibiheze rero ngo bitahure insiguro y'amajambo. Ni ibipfamatwi, barabwirwa ntibumva ukuri, ni ibiragi ntibavuga ukuri, ni ibipfamaso barerekwa ntibabona inzira y'ukuri, eka mbere bobo ntibagira ubwenge ngo batahure icobagirira akamaro.

وَمَثَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا كَمَثَلِ الَّذِي يَنْعِقُ بِمَا لَا يَسْمَعُ إِلَّا دَعَاةً وَنِدَاءةً صُمٌّ بُكْمٌ عُمْىٌ فَهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٧١﴾

172. Emwe bemeramana! Nimurye mu vyiza Twabafunguriye, muheze mushimire vy'ukuri Imana Allah ku nema zayo nimwaba koko ari Yo gusa mwiyegeze mu vyo mukora vyose mukanayisenga.

يَسَاءَلُهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كَلِمًا مِنْ طَيْبَتِ مَا رَزَقْنٰكُمْ وَأَشْكُرُوا لِلَّهِ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿١٧٢﴾

173. Ivyo Imana Allah Yaziririje kuri mwebwe, ni ivyobagirira ingaruka mbi nk'intumvyi^[1], ikiremve (ubuseri), inyama y'ingurube n'ivyabagiwe rero ikitari Imana Allah. Kubera rero impuhwe z'Imana Allah kuri mwebwe, uwo wese ubuzima bwiwe buzoba bubangamiwe n'inzara, ararekuriwe gufungura ibikwiriye kurokora ubuzima atarengeje urugero canke ngo arenge imbibe z'ibirekuwe n'Imana Allah, uyo rero nta caha kuri we. Mu vy'ukuri, Imana Allah ni Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخَيْزِيرِ وَمَا ءَهِلَ بِهِ لِعَٰبِرِ اللَّهِ فَمَنْ أَضْطَرَّ غَيْرَ بَٰعٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِذْ أَلَّهَ عَفْوَرٌ رَّحِيمٌ ﴿١٧٣﴾

174. Mu vy'ukuri, abanyegeza ivyo Imana Allah Yamanuye mu Bitabu vyayo, biranga bikemeza ko ubutumwa bwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) ari ukuri, bakanemera kwakira impogano nto nk'ikiguzi c'ukwo kunyegeza ukuri, abo ntibashira mu nda zabo kiretse umuriro udahera. Imana Allah ntizobavugisha ku musi w'izuka, eka mbere ntizonabeza ivyaha vyabo. Baranategekanirijwe n'ibihano bibabaza cane mu buzima bw'inyuma yo gupfa;

إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنْ الْكِتَابِ وَيَشْتَرُونَ بِهِ نَسْمًا قَلِيلًا أَوْ لَتًا مِمَّا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ إِلَّا النَّارَ وَلَا يَكْنَهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٧٤﴾

[1] Igitungwa capfuye kidakerewe kw'izina ry'Imana Allah.

175. Abo ni bo rero biguze ubuhuyvi ha kurongoka, bongera bigura ibihano ha kurondera kugirirwa imbabazi n'Imana Allah. Barubahuka bakarenza ntuze, none ni igiki kizotuma bihanganira umuriro udahera!

أُولَئِكَ الَّذِينَ اشْتَرُوا الضَّلَالَةَ بِأَهْدَىٰ
وَالْعَذَابِ بِالْمَغْفِرَةِ فَمَا أَصْبَرَهُمْ عَلَىٰ
النَّارِ ﴿٧٥﴾

176. Ivyo bihano rero barabikwiye, kuko Imana Allah Yamanuye Ibitabu birimwo ukuri kugaragara, baraha barabihakana bivuye inyuma. Mu vy'ukuri, abacanyemwo bakemera bimwe mu biri mu Gitabu bagahakana ibindi, bari mu mpari ziri kure y'ukuri.

ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ نَزَّلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَإِنَّ
الَّذِينَ اختلفُوا فِي الْكِتَابِ لَفِي شِقَاقٍ
بَعِيدٍ ﴿٧٦﴾

177. Nta neza muziga ku Mana Allah mu gutumbera mu buseruko no mu burengero mu gusenga kutubahirije ibwirizwa ry'Imana Allah. Ahubwo ineza nya neza, ni ukwemera kw'uwemeye Imana Imwe Rudende Allah akanemera n'umusi w'imperuka, abamalayika bose, Ibitabu vyose vyamanuwe n'Imana Allah, Abavugishwamana bose ata kuvangura, agahereza mu matungo yiwe akunda incuti mu muryango, impfumvyi, abakene, uwakehaniwe ku rugendo, abasega kuko bugarijwe n'ubukene; agatanga no mu kubohoza imbohe n'abagurano; agatsimbataza isengesho, agatanga n'ishikanwa-bwirizwa, abubahiriza isezerano ryabo iyo baryiyemeje, abihanganira mu bukene, mu gihe c'indwara, no mu gihe c'indwano. Abo ni bo rero mvugakuri. Abo ni na bo rero batinya ibihano vy'Imana Allah maze bakavyikingira.

*لَيْسَ الْبِرُّ أَنْ تُولُوا وُجُوهَكُمْ قَبْلَ
الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ ءَامَنَ
بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ
وَالرَّسُولِ وَعَاقَىٰ الْمَالَ عَلَىٰ حُبِّهِ ذَوِي
الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَأَبْنَ
السَّبِيلِ وَالسَّالِفِينَ وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ
الصَّلَاةَ وَعَاقَىٰ الزَّكَاةَ وَالْمُؤْمِنِينَ بَعْدَهُمْ
إِذَا عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ
وَالضَّرَّاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ أُولَئِكَ الَّذِينَ
صَدَقُوا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ ﴿٧٧﴾

178. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Mwarategetswe kwihora ku bishwe n'ibigira nkana, hakicwa uwishe, uwigenga yicwa yishe uwigenga, umugurano yicwa yishe umugurano, n'umukobwa yicwa yishe umukobwa^[1]. Uwuzobabarirwa n'umuhagarikizi w'uwishwe ntiyihore, akemera gushumbushwa, araheza yishuze ku neza mu rupfasoni, na we aheze yishure mu bugwaneza. Ukwo ni ukworoherezwa n'impuhwe bivuye ku Mana yanyu Rurema Allah. Inyuma yo kwubahiriza iyo ngingo yo kubabarirwa, uwuzorengera ku wishe akamwica, uyo azohabwa igihano kibabaza cane co kwicwa no guhanwa mu muriro udahera.

يَتَّخِهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كِتَابَ عَلَيْكُمْ
الْقِضَاصُ فِي الْقَتْلِ الخُرُّ بِالْحَرِّ وَالْعَبْدُ
بِالْعَبْدِ وَالْأَنْثَىٰ بِالْأُنثَىٰ فَمَنْ عُفِيَ لَهُ مِنْ
أَخِيهِ شَيْءٌ فَاتِّبَاعٌ بِالْمَعْرُوفِ وَأَدَاءٌ إِلَيْهِ
بِإِحْسَانٍ ذَٰلِكَ تَخْفِيفٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَرَحْمَةٌ
فَمَنِ اعْتَدَىٰ بَعْدَ ذَٰلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ
أَلِيمٌ ﴿٧٨﴾

179. Emwe bantu mufise ubwenge! Itegeko ryo kwihora hakicwa uwishe, kuri mwebwe ririmwo ubuzima bw'iteka n'itekane, kugira ngo mutinye Imana Allah ntimusese amaraso.

وَلَكُمْ فِي الْقِضَاصِ حَيٰوةٌ يٰٓأُولِي
الْأَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿٧٩﴾

[1] Imbere yuko iyi Aayah imanuka, uwishe umugurano canke umukobwa bene umuhisi mu kwihora basaba kwica uwigenga canke umugabo. Iyi Aayah rero ica ishingira itegeko ko kwicwa uwishe mu gihe yagiriwe n'icaha co kwica ibigirankana.

180. Mwategetswe mu gihe umwe muri mwebwe yoba ari ku mpfiro, bishitse agasiga amatungo, ko yoraga ku neza ata nkunzi bimwe muri yo, maze bigaherezwa abavyeyi biwe n'incuti za hafi mu muryango afatiye ku bakenye kurusha abandi, mu gihe bitarenze ica gatatu c'amatungo yiwe. Ako ni agateka ntabanduka kubahirizwa n'abagamburukiramana^[1].

كُتِبَ عَلَيْكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ إِن تَرَكَ خَيْرًا الْوَصِيَّةَ لِلْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ ﴿١٨٠﴾

181. Uwuzohirahira agahindura iragi inyuma yuko aryumvise ku muhisi, mu vy'ukuri ivyaha bizoba ari ivy'uwahinduye. Mu vy'ukuri, Imana Allah ni Nyenukwumva, Irumva ivyo muvuga, Nyenubumenyikurivyose, Irazi neza ivyo mukora n'ivyo muzirikana, kandi Izobibahembera.

فَمَنْ بَدَّلَهُ بَدَلَهُ مَا سَعَىٰ فَإِنَّمَا إِثْمُهُ عَلَى الَّذِينَ يُبَدِّلُونَهُ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٨١﴾

182. Uwuzotinya ko uwuraga yohava arenganya canke ko yokora icaha hashizwe mu ngiro iragi yasize kuko ritisunga amategeko, agaheza agatunganiriza abasigwa mu guhindura ingingo zirimwo akarenganyo mw'iragi, uyo nta caha kuri we. Mu vy'ukuri, Imana Allah ni Nyenikigongwentangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

فَمَنْ خَافَ مِنْ مُوسٍ جَنَفًا أَوْ إِثْمًا فَأَصْلَحَ بَيْنَهُمْ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٨٢﴾

183. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Mwarategetswe kwipfunga nk'uko ab'aho hambere yanyu babitegetswe, kugira ngo mwikingire ibihano vy'Imana Allah mu kuyumvira ari Imwe Rudende;

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٨٣﴾

184. Ni ukwipfunga imisi imparurwa. Uwuzoba rero muri mwebwe arwaye canke ari ku rugendo, arafungura aheze arihe igitigiri c'imisi yafunguye mu yindi misi. N'abapfunga bibagoye cane kubera ubusaza canke indwara zidakira, aba barafungurira umukene umwe mu gishingo c'umusi umwe batapfunze. Uwuzogira ico azorenzako ku bushake bwiwe kizoba ari ku neza yiwe. Mu gihe mwokwihanganira ukwipfunga kubagora maze mugapfunga, vyoba ari vyo vyiza kuri mwebwe kuruta gufungurira abakene, iyo muba muzi rero ivyiza birimwo, mwopfunze.

أَيَّامًا مَعْدُودَاتٍ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ فَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ وَإِنْ تُصُومُوا خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٨٤﴾

185. Ni mu kwezi kwa "Ramadhani" Imana Allah Yatanguye kumanura Qor'ani mw'ijoro ry'iteka, irimwo uburongozi ku bantu n'ivyemezo bitandukanya ukuri n'ikinyoma. Kubera ivyo rero, uwo ukwezi kuzoboneka akomeye atari ku rugendo, aragupfunga. Uwuzoba muri mwebwe na we arwaye canke ari ku rugendo, arafungura hanyuma aheze arihe igitigiri c'imisi yafunguye mu yindi misi. Imana Allah lbashakira ukworoherwa mu gushira mu ngiro amabwirizwa yayo, eka mbere ntishaka ko mworemerwa mukananirwa kugira ngo mukwize igitigiri

شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ

[1] Iyi ngingo yubahirizwa imbere yuko hamanuka Aayah zitunganya ibijanye no gutorana.

c'imisi y'ukwifunga, muheze musozere amapfungo وَلِكَيْزِدُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَيْتُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٨٥﴾
mukuzi Imana Allah muyininahaza ku musu mukuru wo gufungura, kugira ngo muyishimire ku vyiza Yabashoboje.

186. Muvugishwamana! Abaja banje Jewe Allah وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ ﴿١٨٦﴾
nibakubaza ku binyerekeye, urabishura ko Jewe mu vy'ukuri Ndi hafi yabo cane. Ndishura igisabisho c'umusavyi iyo ansavye. Kubera ivyo rero, nibanyumvire banyemere kugira ngo bafate inzira yo kuroranirwa kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa^[1].

187. Imana Allah Yarabarekuriye mw'ijoro mu kwezi kwa أَحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ إِلَىٰ نِسَائِكُمْ هُنَّ لِيَاسٌ لَّكُمْ وَأَنْتُمْ لِيَاسٌ لَهُنَّ عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُونَ أَنْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنْكُمْ فَالْتَنَنُوا بِشُرُوهُنَّ وَأَتَّبِعُوا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّىٰ يَبَيِّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ أَتُوا الصِّيَامَ إِلَىٰ الْبَيْتِ وَلَا تُبْشِرُوا هُنَّ وَأَنْتُمْ عَنْكُمُوهُنَّ فِي الْمَسْجِدِ الَّذِي كُنْتُمْ تُبْشِرُونَ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٨٧﴾
“Ramadhani” ko murangura amabanga y'abubatse n'abakenyezi banyu. Ni bo babafasha kugumya ibanga ry'ukutarenga ibigo^[2], na mwe mukabafasha kugumya ibanga ry'ukutarenga ibigo. Imana Allah Irazi ko mwahora mwihemukira mukarangura amabanga y'abubatse n'abakenyezi banyu mw'ijoro mu kwezi kwa “Ramadhani^[3]”, Iraheza Irabagirira ikigongwe Irabababarira. Guhera ubu rero, murarangura amabanga y'abubatse munarondera ico Imana Allah Yabageneye mu bibondo, munafungure mwongere munywe gushika umutwenzi w'ukuri ukitse, hanyuma mukwize amapfungo kugera izuba rirenze. Ntimuzohirahire ngo murangure amabanga y'abubatse canke ngo muhobere abakenyezi mu gihe mwiyeziye Imana Allah mu misigiti “Itikaafu”. Izo rero, ni imbibe z'ibibujijwe n'Imana Allah, ntimukazivogere ngo muhava mugwa mu vyaha. Ukwu ni ko Imana Allah Itomoreraba abantu ingingo n'amabwirizwa yayo kugira ngo bayigamburukire mu kuyubahiriza.

188. Ntimukarye amatungo ya bamwe muri mwebwe mu وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ وَتُدْأَلُوا بِهَا إِلَىٰ الْخُكَّامِ لِتَأْكُلُوا فَرِيقًا مِّنْ أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْإِثْمِ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٨٨﴾
buryo butarekuwe^[4], kandi ntimugatange ivyemezo vy'ikinyoma ku batware kugira ngo mwihagire amatungo ya bamwe muri mwebwe mwisunze ikinyoma kandi na mwe nyene muzi ko kizira.

189. Muvugishwamana! Ingendanyi zawe zirakubaza *يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَهْلِ فُلْ هِيَ مَوَاقِيتُ النَّاسِ وَالْحُجَّجِ وَلَيْسَ الْبِرُّ بِأَنْ تَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنِ اتَّقَىٰ ﴿١٨٩﴾
ivyerekeye imboneko y'amezi, igituma ukwezi kuboneka ari guto, kugakura hanyuma kugasubira kuba guto! Zishure uti: “Imboneko y'amezi, ni ibimenyetso abantu bamenyerako ibihe vyo gutunganya amasengesho no gushengerera ingoro ntagatifu iri i Makka “Hijja”, hamwe rero n'ibindi bikorwa vyabo vya misi yose. Nta neza iri mu

[1] Muri iyi Aayah, harimwo icemezo c'uko Imana Allah Iri hafi cane y'abaja bayo mu buryo buberanye n'icubahiro cayo.

[2] Nka kurya impuzu igumiriza ibanga uwuyambaye.

[3] Ubwa mbere bagitegekwa ukwifunga.

[4] Nko gukoresha indahiro y'ikinyoma, kwambura utwa murundi, kwiba, gutanga igiturire, inyungu zira “riba”, akamari, n'ibindi.

kwinjira amazu muciyе mu busongerо bwayо mu gihe co gushengerera canke kugendera ingoro ntagatifu iri i Makka, ariko rero ineza iri mu kugamburukira no mu kwubahiriza amabwirizwa y'Imana Allah. Ba mwinjira amazu rero muciyе mu muryango mu gihe co gushengerera canke kugendera ingoro ntagatifu iri i Makka. Muheze kandi mwumvire Imana Allah mu vyo mukora kugira ngo muroranirwe kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

وَأْتُوا النَّبِيَّاتِ مِنْ أَبْوَابِهِنَّ وَأَتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٩٠﴾

190. Bemeramana! Nimuharanire idini ry'Imana Allah mu kurwanya ababarwanya, kandi ntimukarenganye mu kwica abantu kizira ko bicwa nk'abana, abagore n'abatama. Mu vy'ukuri, Imana Allah ntikunda namba abarenga imbibe zayo z'ibibujijwe.

وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يُقْتُلُونَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿١٩١﴾

191. Murica rero ababarwanya aho muzobasanga hose, mubomore mu kubakura aho babasohoye i Makka. Igeragezwa ry'ubugarariji, ibangikanyamana hamwe rero no kuburagiza abantu kwinjira mu bwislamu, ni bibi cane kurusha kubica. Ntimukabarwanye muri mu musigiti mutagatifu kiretse mu gihe ari bo babatanguye. Nibabatangurira mu musigiti mutagatifu rero, murabica. Ni nk'yo ndishi rero ikwiye abagarariji.

وَأَقْتُلُوهُمْ حَيْثُ تَقْتُلُوهُمْ وَأَخْرِجُوهُمْ مِنْ حَيْثُ أَخْرَجَكُمْ وَالْفِتْنَةُ أَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ وَلَا تُقَاتِلُوهُمْ عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ حَتَّى يُقَاتِلَكُمْ فِيهِ فَإِنْ قَتَلْتُمُوهُمْ فَاقْتُلُوهُمْ كَذَلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ ﴿١٩٢﴾

192. Nibaheba ubugarariji no kubarwaniriza mu musigiti mutagatifu, bakaba abislamu, mu vy'ukuri Imana Allah izobababarira, ni Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

فَإِنْ أَنْتَهُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٩٣﴾

193. Bemeramana! Murashishikara kurwanya ababangikanyamana babasotora, gushika n'aho ata geragezwa mu kwemera rikibaho, hasigare idini ry'Imana Allah Itabangikanywa na kimwe mu biremwa. Nibaheba ubugarariji no kubarwanya, murabaha amahoro kuko nta rwanko kiretse ku birenganya mu kugarariza no mu kubarwanya.

وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينَ لِلَّهِ فَإِنْ أَنْتَهُوا فَلَا عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿١٩٤﴾

194. Bemeramana! Ukurwanya ababangikanyamana mu kwezi kiziramwo kurwana, ni mu ntumbero yo kubihora kuko na bo nyene babarwanije muri ukwo kwezi. Uwurenze imbibe z'Imana Allah z'ivyaziririjwe, ahabwa igihano gisa n'icaha yakoze. Uwuzobarengera akarimbi rero, muramwivuna ingere ku yindi kuko ari we yabasotoye. Muheze rero mutinye Imana Allah ntimurenze urugezo mu kwivuna, muheze mumenye kandi ko Imana Allah Iri kumwe n'abagamburukiramana.

أَلْشَّهْرُ الْحَرَامِ بِالشَّهْرِ الْحَرَامِ وَالْحُرُمَتِ قِصَاصٌ فَمَنْ اعْتَدَى عَلَيْكُمْ فَاعْتَدُوا عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا اعْتَدَى عَلَيْكُمْ وَأَتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿١٩٥﴾

195. Bemeramana! Nimushishikare gutanga mu guharanira idini ry'Imana Allah, ntimukanahirahire ngo mwiyahure mu kureka gutanga no guharanira idini ry'Imana Allah, muheze rero kandi mubikore mu bugwaneza ku bw'Imana Allah. Mu vy'ukuri, Imana Allah Irakunda abagwaneza bakora ivyo bakora ku bwayo.

196. Muratunganya ugushengerera no kugendera ingoro ntagatifu iri i Makka ku bw'Imana Allah. Nimwazitirwa n'intambanyi ibabuza kubitunganya mwamaze kubizirikana, mukambara n'urubega "ihraamu", murabaga imbagwa iboroheye kuronka mu bitungwa, maze mwitoneshe ku Mana Allah, muheze mukure urubega rwanyu muhejeje kumwa canke kugabanya umushatsi. Ntimuzomwe umushatsi wanyu mu gihe muzitiwe mutarabagira aho nyene mwazitiriwe, muheze rero inyuma yaho mukure urubega^[1]. Uwuzoba na we muri mwebwe arwaye canke afise ikimubangamiye ku mutwe gituma ategerezwa kumwa acambaye urubega, aramwa ace ategekwa icuhagizo co kwipfunga imisi itatu canke guhereza imfungurwa abakene batandatu^[2] canke kubaga intungwa imwe akayigaburira aboro b'i Makka. Nimwaba naho muri mu mutekano mufise amagara meza, uwuzoba yazirikanye gusa kugendera ingoro ntagatifu iri i Makka "Umra", mu kurindira ko igihe co gushengerera ingoro ntagatifu iri i Makka "Hijja" gishika, uyo rero arabaga mu bitungwa imbagwa imworoheye. Ataronse imbagwa, arapfunga imisi itatu akiri gushengerera mu mezi ya "Hijja", yongere apfunge n'iyindi misi indwi mumaze gusubira mu banyu, yose hamwe izoba ibaye imisi cumi ategerezwa gupfunga. Izo ngingo zerekeye abatagira umuryango usanzwe uba i Makka. Muheze rero mutinye Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, mumenye kandi ko Imana Allah Ihana Igahasha uwuciye kubiri n'amabwirizwa yayo.

197. Igihe co gushengerera ingoro ntagatifu iri i Makka ni amezi azwi^[3]. Uwuzozirikana rero kuyishengerera muri ayo mezi, kizoba kizira kuri we kurangura amabanga y'abubatse, kuvuga ibishegu n'ibindi bijanye na vyo, hamwe rero no guharira gutera urwanko n'ishavu mu gihe co gutunganya ibikorwa vy'ishengerera ry'iyi ngoro. Ico mugira cose mu vyiza, Imana Allah Irakizi kandi

[1] Ukwo ni ko Intumwa y'Imana yabigenjeje igihe abahakanyi bayibuza kwinjira i Makka igeze ahitwa "Hudaybiyya", yaciye ibagira aho nyene hanyuma iramwa umushatsi.

[2] Ahereza umwe wese muri bo ibingana n'ivyo woyoya amashi incuro zibiri.

[3] Ukwezi kwa cumi "Shawwaal", ukwezi kwa cumi na rimwe "Dhu l-Qa'da" n'imisi cumi ya mbere mu kwezi kwa cumi na kabiri "Dhu l-Hijja".

Izokibahembera. Muraheza rero munatekere impamba ikwiye mu rugendo rwo kuyishengerera, hamwe rero n'impamba y'ivyeza umutima. Mu vy'ukuri, impamba nziza ni igamburukiramana. Muheze rero muntinye Jewe Allah emwe bantu b'incabwenge!

198. Nta kibi kuri mwebwe kiri mu kurondera ingabirano z'Imana yanyu Rurema Allah mu rudandazwa mu gihe co gushengerera ingoro ntagatifu. Nihagera aho mutera muva "Arafaati" mugana "Muzdalifa" izuba rimaze kurenga^[1], muraninahaza mutazira musaba kenshi Imana Allah mugeze "Muzdalifa" ahagenewe kuninaharizwa Imana Allah. Murayininahaza kenshi rero ku vyo Yabashoboje Ikabarongora mu nzira yayo. Ni ukuri mwari mu bahuve imbere yuko Ibarongora.

لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلًا مِّن رَّبِّكُمْ فَإِذَا أَفَضْتُمْ مِّنْ عَرَفَاتٍ فَأَذْكُرُوا اللَّهَ عِندَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ وَاذْكُرُوهُ كَمَا هَدَاكُمْ وَإِنْ كُنْتُمْ مِّنْ قَبْلِهِ لَمِنَ الضَّالِّينَ ﴿١٩٨﴾

199. Muraheza rero, mubandanye muvuye "Muzdalifa" mutera muja "Mina" mwahereye "Arafaati", ari na ho Intumwa y'Imana Ibrahimu yahereye, muheze munasabe Imana Allah ikigongwe. Mu vy'ukuri, Imana Allah ni Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

ثُمَّ أَفِيضُوا مِّنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٩٩﴾

200. Nimwaheza ibikorwa vyanyu bitegetswe mu gushengerera ingoro ntagatifu, muraninahaza mutazira Imana Allah kenshi cane, nka kurya mwigamba muhayagiza abavyeyi banyu canke murushirizeho. Burya mu bantu harimwo umugwi witwararika ivy'isi maze ugasaba uti: "Mana yacu Rurema Allah! Duhe kuroranirwa mu vy'isi: amagara meza, amatungo n'ibibondo". Abo, nta mugabane bategekanirijwe mu buzima bw'inyuma yo gupfa;

فَإِذَا قَضَيْتُمْ مَنَاسِكَكُمْ فَأَذْكُرُوا اللَّهَ كَذِكْرِكُمْ آبَاءَكُمْ أَوْ أَشَدَّ ذِكْرًا فَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلْقٍ ﴿٢٠٠﴾

201. Muri bo kandi harimwo umugwi witwararika ubuzima bw'inyuma yo gupfa, usaba uti: "Mana yacu Rurema Allah! Duhe kuroranirwa mu vyiza vyose vy'isi no mu vyiza bidushikana mu Bwami bw'ijuru mu buzima bw'inyuma yo gupfa, Wongere Udukingire ibihano vyo mu muriro udahera".

وَمِنْهُمْ مَّن يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿٢٠١﴾

202. Abo ni bo rero bategekanirijwe umugabane w'indishi nziza ku vyo barondeye. Burya Imana Allah Irananyarutsa mu guharurira no mu guhamba abaja bayo.

أُولَئِكَ لَهُمْ نَصِيبٌ مِّمَّا كَسَبُوا وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٢٠٢﴾

203. Muraninahaza mwongere mutazire Imana Allah mu misi imparurwa^[2]. Uwuzoshaka kwihuta kuva "Mina" imbere yuko izuba riranga ku musi ugira uw'icumi na kabiri, akaba yahejeje gutera amabuye ku biterero

﴿٢٠٣﴾ وَأَذْكُرُوا اللَّهَ فِي أَيَّامٍ مَّعْدُودَاتٍ فَمَن تَعَجَّلَ فِي يَوْمَيْنِ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ وَمَن تَأَخَّرَ

[1] Ku musi w'igenekerezo rya 9 mu kwezi kwa "Dhu l-Hijja" kwa 12.

[2] Ni imisi itatu ikurikirana, igenekerezo rya 11, 12 na 13 ikurikira ilayidi nkuru mu kwezi kwa "Dhu l-Hijja" kwa 12.

(Jamaraat), nta caha kuri we. N’uwuzocererwa kuva “Mina^[1]”, akavayo ahejeje gutera amabuye ku biterero ku musi ugira uw’icumi na gatatu, nta caha kirimwo ku wugamburukira Imana Allah mu kwubahiriza imigirwa yo gushengerera ingoro ntagatifu. Muraheza rero mutinye Imana Allah mu kuyigamburukira mu vyo mukora, muheze mumenye kandi ko muzokwegeranirizwa kuri Yo, kugira Ibaharurire Yongere Ibahembere ivyo mwakoze.

فَلَا إِيْمَ عَلَيْهِ لِمَنِ اتَّقَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَعْلَمُوا أَنَّكُمْ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٢٢٢﴾

204. Ntumwa y’Imana! Burya mu bantu harimwo indyarya, uryoherwa n’ivyo ivuga mu kurondera ivy’isi, ikarahira ikarengwa ko ikunda ubwislamu, ikanubahuka kugira Imana Allah Icabona ku biri mu mutima wayo, kandi ari yo mwansi mubi w’ubwislamu;

وَمِنَ النَّاسِ مَن يُعْجِبُكَ قَوْلُهُ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيُشْهَدُ اللَّهُ عَلَيْهِ مَا فِي قَلْبِهِ وَهُوَ أَلَدُّ الْخِصَامِ ﴿٢٠٤﴾

205. Ntumwa y’Imana! Iyo yikebanuye muvanye, irakerebuka ica hirya n’ino kw’isi mu bwononyi, kugira ngo ihonye ibiterwa n’ibitungwa. Burya Imana Allah ntikunda na gato ubwononyi;

وَإِذَا تَوَلَّى سَعَىٰ فِي الْأَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْفُسَادَ ﴿٢٠٥﴾

206. Iyo nya ndyarya ihanuwe iti: “Tinya Imana Allah maze wiyubare ibihano vyayo, uheze uvavanure n’ubwononyi”, ica itwarwa n’ubwishime mu kubandanya ikora ivyaha. Kubera ivyo, irakwiye guhanwa mu muriro wa Jahannamu, n’ukuri ni na bwo busaswa bubi cane.

وَإِذَا قِيلَ لَهُ اتَّقِ اللَّهَ أَخَذَتْهُ الْعِزَّةُ بِالْإِيْمِ فَحَسْبُهُ جَهَنَّمُ وَلَيْتَسَ لِالْمِيْهَادِ ﴿٢٠٦﴾

207. Mu bantu harimwo kandi n’uwiguze ugushimwa n’Imana Allah mu guharanira idini ryayo. Burya Imana Allah ni na Yo Nyenikigongwe ku baja bayo b’abatoni.

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ ﴿٢٠٧﴾

208. Emwe bemeye Imana Allah n’Intumwa yayo bakubahiriza n’amabwirizwa yayo! Nimufate nkama amabwirizwa yose y’ubwislamu, maze muyubahirize ata na rimwe mwirengagije muri yo, kandi ntimugakurikire inzira za shetani mu guca kubiri n’amabwirizwa yabwo. Mu vy’ukuri, shetani ni umwansi wanyu agaragara.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَآفَّةً وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٢٠٨﴾

209. Nimwahusha inzira y’ukuri mu nyuma y’aho mushikirwe n’ivyemezo bitomoye muri Qor’ani no mu nyigisho z’intumwa, muramenya ko Imana Allah ari Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ikora.

فَإِن زَلَلْتُمْ مِّن بَعْدِ مَا جَاءَتْكُمْ الْبَيِّنَاتُ فَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٠٩﴾

210. Inyuma y’ivyo vyemezo rero, abagarariji nta kindi barindiriyeye kiretse igihe Imana Allah Yaje mu buryo buberanye n’icubahiro cayo, mu gitutu c’ibicu hamwe n’abamalayika ku musi w’izuka, ico gihe rero Ikazobacira urutunganye. Kandi rero ibiremwa vyose bizosubira kuri Yo kugira Ihembe kimwe cose ku rugero rw’ibigikiye.

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَن يَأْتِيَهُمُ اللَّهُ فِي ظُلَلٍ مِّنَ اللَّغَمَاتِ وَالْمَلَائِكَةُ وَفُضِيَ الْأَمْرُ إِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٢١٠﴾

[1] Ugucererwa kuva “Mina”, ukavayo uhejeje gutera amabuye ku biterero ku musi ugira uw’icumi na gatatu, ni na vyo vyiza kuko ari ko Intumwa yabigenjeje.

211. Ntumwa y'Imana! Baza Bene Israyeli bakwihambazako, Twabahaye Aayah n'ivyemezo bitomoye bingaha biri mu Bitabu vyabo bahakanye, bakanabihindagura! Uwuzohindura inema y'idini ry'Imana Allah akayigarariza inyuma yuko imushikiriye akanayitahura, aramenya ko mu vy'ukuri Imana Allah Ihana Igahasha abagarariji.

سَلِّ بَنِي إِسْرَائِيلَ كَمَا عَايَنْتَهُمْ مِنْ آيَاتِهِ
بَيِّنَةٍ وَمَنْ يُبَدِّلْ نِعْمَةَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا
جَاءَتْهُ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢١١﴾

212. Ubuzima bwo kw'isi busharijwe n'ibihendamaso ku bahakana bivuye inyuma ko hariho Imana Imwe Rudende Allah, bakanasuzugura abemeramana. Abagamburukira Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, ku musi w'izuka bazoba bari hejuru yabo mu Bwami bw'ijuru. Burya Imana Allah Itanga Idaharuye ingabirano zayo ku wo Ishaka mu biremwa.

رُؤْيَى لِلَّذِينَ كَفَرُوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا
وَسَخَّرُونَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ اتَّقَوْا
فَوَقَّهْمُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَاللَّهُ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ
بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٢١٢﴾

213. Burya rero, abantu bari umugwi umwe mu kwemera Imana Imwe Rudende Allah hanyuma baracanamwo mw'idini, Imana Allah Iraheza Irungika Abavugishwamana bashikiriza inkuru nziza abumviramana ko bazohabwa Ubwami bw'ijuru, bagabisha n'abagarariji ku bihano vy'umuriro. Yaranabarungikanye vy'ukuri Ibitabu bishimangira ukuri, kugira ngo bavyisunge mu gutunganiriza abantu ku vyo bahazanako. Nta bahazanye rero ku bijanye no kwemera Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) na Qor'ani, kiretse abahawe Igitabu ca Tawurati, inyuma y'aho bashikiriwe n'ivyemezo bitomoye biri muri co ko ari Intumwa y'ukuri, bikaba vyagenze ukwo ku kubera akadenderezo n'ishari bayifitiye. Ni ho rero Imana Allah Yaheza Ikarongora ku burenganzira bwayo, abemeye mu gutandukanya ukuri n'ikinyoma ku vyo bahazanyeko. Burya Imana Allah Irongora uwo Ishatse mu nzira yayo igororotse.

كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ
الَّتِي تَنْبِئُ بِالْحَقِّ لِيُحْكَمَ بَيْنَ النَّاسِ فِي مَا
أَخْتَلَفُوا فِيهِ وَمَا أَخْتَلَفَ فِيهِ إِلَّا الَّذِينَ
أُوتُوهُ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَاتُ بَغْيًا
بَيِّنَةً فَهَدَى اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا لِمَا
أَخْتَلَفُوا فِيهِ مِنَ الْحَقِّ بِإِذْنِهِ وَاللَّهُ
يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٢١٣﴾

214. Bemeramana! Ahubwo rero, mwibaza none ko mwokwinjira mu Bwami bw'ijuru mutarashikirwa n'ibigeragezo nk'ivyashikiye abakurambere banyu mu kwemera! Barakozweko n'ubukene, indwara n'ubwoba, barahinda igisamagugu^[1] bitewe n'ukuntu bageragejwe, gushika aho Intumwa n'abemeramana bari kumwe bavuga bati: "Intsinzi y'Imana Allah izoshika ryari?". Bantu! Nimwumwe mwumvireho! Burya intsinzi iturutse ku Mana Allah iri hafi ku bemera.

أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُتَّخَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْكُمْ
الْبَيِّنَاتُ وَاللَّيِّنَاتُ الْيَائِسَاتُ وَاللَّيِّنَاتُ
الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ مَسَّتْهُمُ
الْبَأْسَاءُ وَالضَّرَّاءُ وَرَزَقُوا مِنْهُ
الْحَيَاةَ الْآخِرَةَ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ
مَتَى نَصُرَ اللَّهُ أَلاَّ إِنَّ نَصْرَ اللَّهِ قَرِيبٌ ﴿٢١٤﴾

215. Muvugishwamana! Ingendanyi zawe zirakubaza ico zotanga n'abo zogihaha! Zishure uti: "Ni ivyo mushoboye gutanga mu vyiza bivuye mu matungo yanyu

يَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ قُلْ مَا أَنْفَقْتُ مِنْ
خَيْرٍ فَلِلَّهِ الْوَالِدَاتُ وَالْأَقْرَبُونَ
وَالْيَتَامَى

[1] Guhinda igisamagugu, ni ukurengerwa n'ingorane ukabura aho witura.

mukabihereza abavyeyi, incuti za hafi mu muryango, impfuyi, abakene hamwe rero n'abakehaniwe ku rugendo. N'ikindi ico ari co cose muzokora mu vyiza, mu vy'ukuri Imana Allah Irakizi kandi Izokibahemba".

216. Bemeramana! Mwarategetswe kurwana n'abagarariji kandi muri kamere k'umuntu mwanka indwano. Burya rero hari aho mwokwanka ikintu kandi kirimwo ineza kuri mwebwe; hari n'aho mwokunda ikintu kandi kirimwo inabi kuri mwebwe. Burya Imana Allah Irazi ikirimwo ineza kuri mwebwe, mu gihe mwebwe ata vyo muzi.

217. Ntumwa y'Imana! Ababangikanyamana barakubaza ku bijanye n'indwano, ko irekuwe mu kwezi gutagatifu! Bishure uti: "Kurwana mu kwezi gutagatifu ni icaha gikomeye, ariko kuburagiza abantu kwinjira mw'idini ry'Imana Allah, guhakana Imana Allah, kubuza abantu kwinjira mu musigiti mutagatifu w'i Makka no kwomora mu gisagara c'i Makka Intumwa n'abemeramana, ni co caha gikomeye cane ku Mana Allah, gusumba icaha co kurwana mu kwezi gutagatifu. Kandi burya ibangikanyamana ranyu, ni ribi cane kurusha kwica mu kwezi gutagatifu. Kandi rero abagarariji ntibazoreka kubarwanya gushika babakuye mw'idini ranyu ry'ubwislamu mukabakurikira, nibaba bazobishobora! Uwo wese muri mwebwe rero, azota idini ryiwe akabakurikira, maze agapfa akiri umugarariji, uyo ari mu bantu ibikorwa vyabo bizohunguruka bikababera impfugusa kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa, abo ni na bo bantu rero bo mu muriro, bobo bazowubamwo ibihe bidahera.

218. Mu vy'ukuri, abemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo, abimutse bagata izabo, hamwe rero n'abitanga mu guharanira idini ry'Imana Allah, abo ni bo rero baziga kuronka impuhwe n'indishi z'Imana Allah. Burya Imana Allah ni Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

219. Muvugishwamana! Abislamu barakubaza ingingo ijanye no kunywa, kugura no kugurisha inzoga^[1], hamwe rero n'ingingo ijanye no gukina urusimbi^[2]! Bishure uti: "Vyompi birimwo ivyaha n'ubwononyi bikomeye mw'idini, mw'isesagurwa ry'amatungo n'isinzikazwa ry'amagara mu buzima. Harimwo n'inyungu rero ku bantu mu vy'isi, ariko ivyaha n'ubwononyi birimwo, bifise ingaruka mbi cane

[1] Inzoga, ni ikintu ico ari co cose kiborera, caba ari ikinyobwa, icokurya canke ico kwimotereza.

[2] Urusimbi, ni ugukinira kuronka canke gutanga amahera hakoreshejwe urwenge.

kurusha inyungu zavyo^[1]". Baranakubaza kandi urugero rw'ivyo botanga mu mperezwa ku bushake! Bishure uti: "Nimutange ikirenze ku vyo mukeneye". Ni nk'ukwo rero, Imana Allah Ibatomorera Aayah n'ingingo zayo kugira ngo mwiyumvire muheze mutahure icobagirira akamaro;

220. kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa. Baranakubaza ku bijanye n'ico bokorera impfuvyi zitaragera mu bigero! Bishure uti: "Kuzitunganiriza ikizifitiye akamaro gusumba ni vyo vyiza. Nimwabana na zo mu buzima bwa misi yose, murazifata nka benewanyu mu kwemera maze muzitunganirize". Burya Imana Allah Irazi neza umwononyi n'uwurajwe ishingira no kuzitunganiriza. Iyo rero Imana Allah Ishaka, Yari kubaremereza mu kubabuzza kubana na zo. Mu vy'ukuri, Imana Allah ni Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ikora.

فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ۗ وَسَأَلُونَكَ عَنِ التَّيْمَنِ ۗ قُلْ إِصْلَاحٌ لَّهُمْ خَيْرٌ ۚ وَإِنْ تُخَالِطُوهُمْ فَإِخْوَانُكُمْ ۗ وَاللَّهُ يَعْلَمُ الْمُفْسِدَ مِنَ الْمُصْلِحِ ۗ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَأَعْتَبْتُمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٢٠﴾

221. Bislamu! Ntimukabire ababangikanyamanakazi batabanje kwemera bakaba abislamu. Burya umuguranokazi atagira shinge na rugero yemera Imana Allah, ni we mwiza ahimbaye kuruta umubangikanyamanakazi n'aho mwomugomwa. Ntimugashingire ababangikanyamana batabanje kwemera bakaba abislamu. Burya umugurano atagira shinge na rugero yemera Imana Allah, ni we mwiza ahimbaye kuruta umubangikanyamana n'aho mwomugomwa. Abo babangikanyamana ni bo rero bararikira abantu kuja mu muriro, Imana Allah na Yo Ikararikira abaja bayo ku burenganzira bwayo, kuja mw'idini ryayo ry'ubwislamu rizobashikana mu Bwami bw'ijuru no kugumirizwa akabanga ku vyaha vyabo ntibibahanire, Ikanatomorera abantu Aayah n'ingingo zayo kugira ngo bibuke baheze bikebuke.

وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكَةَ حَتَّىٰ تُؤْمِنَ ۚ وَلَآئِمَّةٌ مُّؤْمِنَةٌ خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكَةٍ ۚ وَلَوْ أَعَجَبْتُمْ ۗ وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكِينَ حَتَّىٰ يُؤْمِنُوا ۚ وَلَعَبْدٌ مُّؤْمِنٌ خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكٍ ۚ وَلَوْ أَعَجَبْتُمْ ۗ أُولَٰئِكَ يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ ۗ وَاللَّهُ يَدْعُوا إِلَى الْحَنَّةِ وَالْمَغْفِرَةِ ۚ بِإِذْنِهِ ۗ وَيَسُبُّونَ آيَاتِهِ ۗ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٢١﴾

222. Muvugishwamana! Barakubaza ku bijanye n'ubutinyanka. Bishure uti: "Ubutinyanka burabangamye! Muririnda rero kurangura amabanga y'abubatse mu gihe abakenyezi bari mu butinyanka. Ntimuzohirahire rero ngo murangurane na bo amabanga y'abubatse gushika babuvemwo baheze bihumanure mu kwiyuhagira. Nibabuvamwo bakiyuhagira, muraheza murangurane na bo amabanga y'abubatse aho murekuriwe n'Imana Allah.

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ ۗ قُلْ هُوَ أَذَىٰ فَاعْتَزِلُوا الْبَيْسَاءَ فِي الْمَحِيضِ ۗ وَلَا تَقْرُبُوهُنَّ ۚ حَتَّىٰ يَظْهَرَنَّ ۚ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللَّهُ ۚ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ ﴿٢٢٢﴾

[1] Iyi Aayah yamanutse ubwa mbere nk'integuza yo kuziririza inzoga n'urusimbi. Iyi Aayah rero yerekana na canecane ko inzoga n'urusimbi bifise ingaruka mbi cane ku muntu; biramusamaza mu kutaninahaza no kudasenga Imana Allah, bitera urwanko n'inzigo mu bantu, bituma kandi haba isesagurwa no kunyonora amatungo hakoreshejwe urwenge.

Mu vy'ukuri, Imana Allah Irakunda abigaya kenshi, Irakunda abisukuye mu kwiyeza ivyaha n'umwanda".

223. Abakenyezi banyu ni zo ndimiro zanyu muteramwo intanga hakavuka abana. Kubera ivyo rero, nimurangurane n'abakenyezi banyu amabanga y'abubatse ahategetswe mu buryo bwose mwipfuza, munakore ibikorwa vyiza bitegetswe ku neza zanyu. Kandi rero mugamburukire Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, muheze mumenye ko muzohura na Yo ku musu w'izuka Ika bahembera ivyo mwakoze. Muvugishwamana! Kubera ivyo rero, shikiriza abemeramana inkuru nziza ko bazohabwa Ubwami bw'ijuru.

وَسَأْوَكُم حَرَّتْ لَكُم فَانُوا حَرَّتْكُمْ أَنِّي
شِئْتُمْ وَقَدِمُوا لِأَنْفُسِكُمْ وَأَنْقُوا اللَّهَ
وَأَعْلَمُوا أَنَّكُمْ مُلْفُوهُ وَبَيَّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٢٣﴾

224. Bislamu! Ntimukagire indahiro zanyu ku Mana Allah inzitizi ibabuza gukorera ineza benewanyu, kugamburukira Imana Allah, hamwe rero no gutunganiriza abantu^[1]. Burya Imana Allah ni Nyenukwumva, Irumva ivyo muvuga; Nyenubumenyikurivyose, Irazi neza ivyo mukora n'ivyo muzirikana.

وَلَا تَجْعَلُوا اللَّهَ عُرْضَةً لِأَيْمَانِكُمْ أَنْ
تَبَرُّوا وَتَتَّقُوا وَتُصْلِحُوا بَيْنَ النَّاسِ وَاللَّهُ
سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٢٤﴾

225. Imana Allah ntizobahanira kwisubirako ku ndahiro zanyu murahiye ku kihenda bidatewe no gushaka kwanyu, ariko Izobahanira kwisubirako ku ndahiro mwarahiriye nkana ku gushaka kwanyu, burya Imana Allah ni Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Nyenubwitonzitangere.

لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ
وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا كَسَبْتُمْ فُلُوبِكُمْ
وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ ﴿٢٢٥﴾

226. Abazorahira ko batazorangura amabanga y'abubatse n'abakenyezi babo mu buzima bwabo bwose canke mu kiringo kirenga amezi ane, bafise ikiringo c'amezi ane co kwisubirako, nibisubirako ku ndahiro imbere yuko amezi ane arangira, mu vy'ukuri Imana Allah Izobababarira, ni Nyenikigongwe-ntangere, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

لِلَّذِينَ يُؤْلُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ تَرَبُّصُ أَرْبَعَةِ
أَشْهُرٍ فَإِنْ فَاءُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٢٦﴾

227. Nibapfundika ingingo yo kwahukana naho, bakaguma ku ndahiro yabo y'ukutarangura amabanga y'abubatse muri nya kiringo, mu vy'ukuri Imana Allah Irumva ivyo bavuga, Irazi neza n'ivyo bazirikana, kandi Izobabahembera.

وَإِنْ عَزَمُوا الطَّلَاقَ فَإِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ
عَلِيمٌ ﴿٢٢٧﴾

228. Abakenyezi bahukanye bagishobora kuja mu butinyanka, bategerezwa kwarama (eda) ikiringo co kuja canke kuva mu butinyanka gatatu, kugira hamenyekane

وَالْمُطَلَّقَاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ
قُرُوءٍ وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ أَنْ يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ

[1] Aho ni mu gihe umuntu yorahira kw'izina ry'Imana Allah kudakora kimwe muri ivyo bidondaguwe, ntibishemeye namba ko yoreka kubikora yitwaza ko adakwiye kurenga ku ndahiro, ahubwo arageza agakora nya vyiza, hanyuma akagira icuhagizo co kurenga ku ndahiro, agaheza rero agafungurira canke akambika abakene cumi, canke agaha ubwigenge umugurano, canke rero agapfunga imisi itatu.

ko boba bafise imbanyi. Muri ico kiringo, ntibarekuriwe kwabirwa, canke kunyegeza ico Imana Allah Yaremye mu bitereko vyabo; imbanyi canke ubutinyanka nibaba bemera vy'ukuri Imana Allah n'umusi w'imperuka. Abagabo babo muri ico kiringo, ni bo bafise uburenganzira bwo kubasubirana mu gihe bobikora ku neza mu ntumbero yo gusubiza hamwe. Abakenyezi na bo barafise uburenganzira n'agateka ku bagabo babo; nk'ako abagabo babo babafiseko ku neza. Kandi rero abagabo barafise agateka karenzeka ku bakenyezi gashingiye ku guhagararira no kubeshaho umuryango no gufata ingingo yo kwahukana. Burya rero Imana Allah ni Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ikora.

اللَّهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ إِنْ كُنَّ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَبِعُوْلَتِهِنَّ أَحْسَنُ بِرَدَّهِنَّ فِي ذَلِكَ إِنْ أَرَادُوا إِصْلَاحًا وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٢٩﴾

229. Ukwahukana ubwo gusubirana ni incuro zibiri gusa. Muri ico gihe, ingingo yubahirizwa, ni ugusubirana bakabana ku neza, canke bakahukana hubahirijwe agateka n'icubahiro c'umukenyezi mu bugwaneza kutandagazwa. Kandi ntimurekuriwe gusaba gusubizwa na kimwe mu nkwanu canke ibindi mwabahaye, kiretse mu gihe abubakanye botinya ko batubahiriza uburenganzira n'agateka k'abubatse, muri ico gihe rero baraha za bahanuze abahagarariye imiryango, abo nimwatinya ko abubakanye batokwubahiriza uburenganzira n'agateka k'abubatse, nta kibi kiri mu kwumvikana gusubizwa inkwanu, kugira ngo umugabo aheze yemere kwahukana. Izo ngingo ni imbibe z'ibitegetswe n'Imana Allah ntikumkazirengeko ngo mucike ibigaba. Abarenga imbibe z'ibitegetswe n'Imana Allah, abo rero ni bo birenganya.

الطَّلُوقُ مَرَّتَانٍ فَإِمْسَاكٌ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٌ بِإِحْسَانٍ وَلَا يَجِلُّ لَكُمْ أَنْ تَأْخُذُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا أَنْ يَخَافَا أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ بِهِ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَعْتَدُوهَا وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٣٠﴾

230. Umugabo niyahukana n'umugore wiwe rero ku ncuro igira gatatu, ntazoba arekuriwe kumwabira inyuma y'aho, kiretse abanje kwabirwa n'uwundi mugabo ku bushake bwabo bakarangurana n'amabanga y'abubatse. Ico gihe rero bishitse nya mugore akahukana canke agapfakara, nta caha kiri mu gusubirana n'urya wa mbere akamwabira bushasha, mu gihe bokwibwira ko bazokwubahiriza uburenganzira n'agateka k'abubatse nk'uko bitegetswe n'Imana Allah. Izo ngingo rero, ni imbibe ntarengwa z'Imana Allah Itomorera abantu bazi akamaro ko kuzubahiriza.

فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهُ مِنْ بَعْدِ حَتَّى تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَهُ فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يَتَرَاجَعَا إِنْ طَلَّأ أَنْ يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ يُبَيِّنُهَا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٢٣٠﴾

231. Nimwahukana n'abakenyezi banyu bakarama mu kiringo ca "eda^[1]", nibaba bari mu guheza ico kiringo, murabagumya mushoboye kwubahiriza uburenganzira n'agateka k'abubatse, muheze mubasubirane ku neza, canke mubareke ku neza ico kiringo giheze. Ntimuzohirahire ngo mubagumye mu ntumbero yo kubahohotera mu kutubahiriza uburenganzira n'agateka k'abubatse. Uwuzogira ivyo, azoba yirenganije ku bihano bimurindiriyeye. Kandi rero ntimukagire Aayah n'ingingo z'Imana Allah itebura n'ifyinata. Muraheza mwibuke inema y'ubwislamu no gutomorerwa ingingo mwahawe n'Imana Allah, mwongere mwibuke kugendera Qor'ani n'imigenzo y'intumwa Yabamanuriye, Ibahanura ko mutobica kubiri. Muraheza rero mutinye Imana Allah mu kuyigamburukira mu vyo mukora, muheze mumenye kandi ko Imana Allah ari Nyenubumenyi ku vyo mukora vyose, kandi Izobibahemba.

وَإِذَا طَلَقْتُمْ النِّسَاءَ فَبَلَّغْنَ أَجَلَهُنَّ فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ سَرِّحُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَلَا تُمْسِكُوهُنَّ ضِرَارًا لِّتَعْتَدُوا وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ وَلَا تَتَّخِذُوا آيَاتِ اللَّهِ هُزُوعًا وَأَذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَمَا أَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنَ الْكِتَابِ وَالْحِكْمَةِ لِيُعْظَمَ عَلَيْكُمْ بِهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٣١﴾

232. Nimwahukana n'abakenyezi banyu ubwo gusubirana, maze ikiringo co kwarama ca eda kigahera mutabasubiranye, ntimuzobabuze gusubira kwabirwa bushasha n'abahoze ari abagabo babo nibavyipfuzaba bakavyumvikana ku neza. Iyo ni impanuro ihabwawuzobaburiye muri mwebwe yemera Imana Allah n'umusi w'imperuka. Ukutababuzaba gusubira kwabirwa, ni co kirimwo imigisha n'indishi nta ngere, hamwe rero n'icubahiro kuri mwebwe. Burya Imana Allah Irazi ibirimwo ineza yanyu mu gihe mwebwe ata vyo muzi.

وَإِذَا طَلَقْتُمْ النِّسَاءَ فَبَلَّغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ أَنْ يَنْكِحْنَ أَزْوَاجَهُنَّ إِذَا تَرَصُوا بَيْنَهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ ذَلِكَ يُعْطَى بِهِ مَنْ كَانَ مِنْكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ أَزْكَى لَكُمْ وَأَطْهَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢٣٢﴾

233. Abavyeyi^[2] basabwawukwonsa abana babo imyaka ibiri ikwiriye ku wushaka kwonsa bikwiye. Muri ico gihe, ba na bo basabwawugufungurira no kwambika abavyeyi bonsa ku neza hisunzwe ubushobozi bafise, kuko Imana Allah ntitegeka umuntu kiretse ico ashoboye. Umwana ntazobe inyendamuvano yo guhohotera nyina, eka ntazonabe inyendamuvano yo guhohotera se. Uwutorana mu gihe se yahwereye, na we ategetswe kwubahiriza ivyari bitegetswe umuhisi gufungurira no kwambika uwonsa. Mu gihe abo bavyeyi bokenera gucutsa uyo mwana bavyishakiye, bakavyumvikana ku neza y'uwo mwana imbere yuko imyaka ibiri ihera, nta caha kirimwo kuri bo. Nimwashaka naho kumwongere ku wundi muvuyeyi atari nyina, nta caha kirimwo nimwatekerera nyina mukongera

*وَالْوَالِدَاتُ يُرْضَعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُنْمِ الرِّضَاعَةَ وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ لَا تُكَلَّفُ نَفْسٌ إِلَّا وُسْعَهَا لَا تُضَارَّ وَالِدَةٌ بِوَالِدِهَا وَلَا مَوْلُودٌ لَهُ بِوَالِدَيْهِ وَعَلَى الْوَارِثِ مِثْلُ ذَلِكَ فَإِنْ أَرَادَا فِصَالًا عَنْ تَرَاضٍ مَتَّعْتَهُمَا وَتَشَاوَرٍ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا وَإِنْ أَرَدْتُمْ أَنْ تَسْتَرْضِعُوا أَوْلَادَكُمْ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِذَا سَلَّمْتُمْ مَا آتَيْتُم بِالْمَعْرُوفِ

[1] Ukwaramira ukwahukana mu bwislamu, kuri mu bwoko bubiri: hari ukwaramira ukwahukana ubwo gusubirana. Kukaba ari kwo kuvugwa ng'aha aho abahukanye bashobora gusubirana mu gihe bavyipfuzaba imbere yuko ikiringo gitegekanyijwe kirangira. Hakaba rero n'ukwaramira ukwahukana ubutagisubirana n'aho bavyipfuzaba.

[2] Ni mu gihe bahukanye bafise umwana yonka.

mugahereza uwumwonsa agashimwe ku neza hisunzwe imibereho y'aho hantu. Muraheza rero mutinye Imana Allah mu kuyigamburukira mu vyo mukora vyose, muheze mumenye kandi ko Imana Allah ivyo mukora vyose Ibibona neza, ni Nyenububona, kandi Izobibahembera.

وَأَتَّقُوا اللَّهَ وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ
بَصِيرٌ ﴿٢٣٤﴾

234. N'abapfuye muri mwebwe abagabo bagasiga abakenyezi, abapfakazi bategetswe kugandarira abagabo babo ikiringo c'amezi ane n'imisi cumi^[1]. Ico kiringo nibagiheza, nta caha kuri mwebwe muhagarikiye umuryango ku vyo bokora ku neza mu kwidagemevyu mu ruja n'uruza, gushaza no kwabirwa bubahirije amategeko. Burya Imana Allah ivyo mukora vyose Irabizi, ni Muhetuziwayoyose, kandi Izobibahembera.

وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا
يَتَرْتَبْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا
فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ
فِيمَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَاللَّهُ
بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٢٣٥﴾

235. Nta n'icaha kuri mwebwe abagabo, mu gihe mwogira icerekana mudahishutse ko mwipfuzwa kwabira abakenyezi bagandaye, canke baramye ubutagisubirana, eka nta n'icaha kuri mwebwe mu gihe mwokwipfuzwa kwabira mukabigumiza ku mutima ntimubiserure. Imana Allah Irazi ko muzogira ico mubavuzeko bakigandaye, ariko rero, ntimuzobizeze mw'ibanga ngo mugire ico mukoze^[2] mwiherereye ico kiringo kitararangira, kiretse nko kubabwira akajambo keza^[3]. Ntimuzotegure kubabira mu gihe bakigandaye imbere yuko ikiringo kirangira. Muraheza rero mumenye ko Imana Allah Izi ivyo muhishije mu mitima yanyu maze muyiyubare. Muheze mumenye kandi ko Imana Allah ari Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Nyenubwitonzi-ntangere, ntiyihutira guhana.

وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَّضْتُمْ بِهِ مِنْ
خِطْبَةِ النِّسَاءِ أَوْ أَكْنَنْتُمْ فِي أَنْفُسِكُمْ
عَلَيْمَ اللَّهُ أَنْتُمْ سَتَدَكُرُونَهُنَّ وَلَكِنْ لَا
تُؤَادِعُوهُنَّ سِرًّا إِلَّا أَنْ تَقُولُوا قَوْلًا
مَعْرُوفًا وَلَا تَعْرُضُوا عُقْدَةَ الْيَكَاحِ حَتَّى
يَبْلُغَ الْكِتَابَ أَجَلَهُ، وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ
يَعْلَمُ مَا فِي أَنْفُسِكُمْ فَاحْذَرُوهُ وَأَعْلَمُوا
أَنَّ اللَّهَ عَفُورٌ حَلِيمٌ ﴿٢٣٦﴾

236. Nta caha kuri mwebwe abagabo mu gihe mwokwahukana n'abakenyezi inyuma yo gushingirwa, imbere yuko murangurana amabanga y'abubatse canke mubagenera inkwano. Muraheza rero muri ico gihe mugire ico mubatekereye: uworohewe aramutekerera yisunze ubushobozi bwiwe, umukene na we aramutekerera yisunze ubushobozi bwiwe, kugira ngo amushumbushe ku neza. Iryo ni itegeko ryubahirizwa n'abagwaneza.

لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ طَلَقْتُمْ النِّسَاءَ مَا لَمْ
تَمْسُوهُنَّ أَوْ تَفْرِضُوا لَهُنَّ فَرِيضَةً
وَمَتَّعُوهُنَّ عَلَى الْمَوْسِعِ قَدَرُهُ وَعَلَى الْمَقْتَرِ
قَدَرُهُ مَتَّعًا بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى
الْمُحْسِنِينَ ﴿٢٣٧﴾

237. Nimwahukana n'abakenyezi rero inyuma yo gushingirwa, imbere yuko murangurana amabanga y'abubatse, mwaramaze kubagenera inkwano, ico gihe mutegerezwa kubahereza igice c'inkwano zumvikanweko, kiretse mu gihe abo bakenyezi bemeye kugiheba, canke abagabo bakemera kubahebera ikindi gice.

وَإِنْ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ
وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَنَصِفْ مَا
فَرَضْتُمْ إِلَّا أَنْ يَعْفُونَ أَوْ يَعْفُوا الَّذِي
بِيَدِهِ عُقْدَةُ الْيَكَاحِ وَأَنْ تَعْفُوا أَقْرَبُ

[1] Muri ico kiringo co kugandara, kirazira gushohoka mu rugo ata mwo ihambaye, gushaza hamwe rero no kwabirwa.

[2] Nko kubabira canke kubashurashuza.

[3] Nko kuvuga uti: "Abagabo barakeneye umukenyezi yiyubashe nkawe!".

Nimwaheberanira rero, ni vyo bizobegera kurusha ku gutinya no kwumvira Imana Allah, kandi ntimuzokwibagire ineza n'ubugwaneza buri hagati yanyu. Mu vy'ukuri, Imana Allah ivyo mukora vyose irabibona neza, ni Nyenukubona, kandi Izobibahembera.

لِلتَّقْوَىٰ وَلَا تَنسَوْا الْفَضْلَ بَيْنَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢٣٧﴾

238. Bislamu! Nimutsimbatare mu kwamizako amasengesho-bwirizwa atanu akwije ibisabwa ku mwanya wayo, na canecane isengesho ryo hagati na hagati ryo ku muhingamo, muraheza kandi muhagarare mu masengesho mwicishije bugufi ku Mana Allah.

حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَىٰ وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ ﴿٢٣٨﴾

239. Nimwatinya ko umwansi yobubira muri mw'isengesho akabatera, murasenga muriko muragenda canke muri ku bitwazi uko bibashobokeye kwose; nko gukoresha ibimenyetso canke kudatumbere ubutumbero bwo gusenga^[1]. Nimwatekana, muraheza rero musenge isengesho ry'uwutekanye rikwije ibisabwa, maze muninahaze Imana Allah mu yishimira ku ngingo n'amabwirizwa Yabigishije vyerekeye ukuyiyegereza, mutari gupfa mubimenye.

إِن جُفِيَ فَرَجَالًا أَوْ رُكْبَانًا فَإِذَا أَمِنْتُمْ فَأَذْكُرُوا اللَّهَ كَمَا عَلَّمَكُم مَّا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ ﴿٢٣٩﴾

240. Abazoba bari ku mpfiro muri mwebwe abagabo, bagapfa basize abakenyezi, barasiga baraze ko abakenyezi babo boguma baba mu nzu zabo umwaka wose atawubakomakoma, kuva umusi bapfiriyeko, mu ntumbero yo kubashumbusha. Nibazivamwo ku bushake bwabo imbere yuko uwo mwaka urangira, nta caha kuri mwebwe abasigwa mu vyo nya bapfakazi bakoze birekuwe. Burya Imana Allah ni Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ikorā^[2].

وَالَّذِينَ يَتَّقُونَ مِنكُم وَيَدْرُونَ أَرْوَاجًا وَصِيَّةَ لِأَرْوَاجِهِمْ مَتَعًا إِلَى الْحَوْلِ غَيْرَ إِخْرَاجٍ فَإِن خَرَجْنَا عَلَيْنَا فِي مَا فَعَلْنَا فِي أَنفُسِنَا مِن مَّعْرُوفٍ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٤٠﴾

241. Abakenyezi bahukanye, baratekererwa ku neza icobabeshaho n'impuzu, hisunzwe ubushobozi bw'umuhisi. Iryo ni itegeko ryubahirizwa n'abagamburukiramana.

وَالْمُطَلَقَاتِ مَتَعًا بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ ﴿٢٤١﴾

242. Ni nk'uko nyene rero - izo ngingo zitomoye mu vyerekeye agateka k'abakenyezi n'abana - Imana Allah Itomora Aayah n'amabwirizwa yayo ku vyo mukeneye, kugira ngo muyategere muheze muyagendere.

كَذَلِكَ يبينُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢٤٢﴾

243. Ntumwa y'Imana! Mbega ntiwamenye inkuru y'abataye izabo, bagahunga ari ibihumbi n'ibihumbagiza batinya kwicwa n'indwara y'akaranda canke indwano y'akaranda, hanyuma Imana Allah ikababwira Iiti: "Nimupfe", bagaca bapfira rimwe bose, hanyuma lbasubiza ubuzima kugira ngo bakwize imyaka Yabageneye kubaho, kugira bikebuke, bigaye! Mu

كَلِمَاتٍ إِلَى الَّذِينَ خَرَجُوا مِن دِيَارِهِمْ وَهُمْ أُلُوفٌ حَذَرَ الْمَوْتِ فَقَالَ لَهُمُ اللَّهُ مُوتُوا ثُمَّ أَحْيَاهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَدُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ

[1] Iri sengesho ryitwa "swalaatu I-Khawf" isengesho ry'uwutekewe n'ubwoba.

[2] Ingingo ziri muri iyi Aayah zasubiriwe n'iziri muri Aayah ya 234 muri iki gisomwa c'Inka.

vy'ukuri, Imana Allah ni Nyeningabirano nyinshi ku bantu, ariko rero abenshi mu bantu ntibashima.

لَا يَشْكُرُونَ ﴿٢٣٢﴾

244. Bislamu! Nimurwanire idini ry'Imana Allah, muheze mumenye kandi ko Imana Allah ari Nyenukwumva, Irumva ivyo muvuga; Nyenubumenyikurivyose, Irazi ivyo mukora n'ivyo muzirikana.

وَقَتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٤٤﴾

245. Ni nde yogurana Imana Allah ingurane nziza agatanga mu nzira yayo, maze Ikamugwiriza indishi yayo incuro nyinshi nta ngere! Burya Imana Allah Iragumya ingabirano zayo Ikagerera umukene, Ikanazirekura Igaha umutunzi umusesekara. Nimutange rero mu vyo Ibaha mutitangirire itama, ni no kuri Yo muzosubizwa mumaze gupfa kugira muharurirwe, muheze muhemberwe ivyo mwakoze.

مَنْ ذَا الَّذِي يُفْرِضُ اللَّهُ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضِلُّعَفْهَ لَهُ أَضْعَافًا كَثِيرَةً وَاللَّهُ يَقْبِضُ وَيَبْضُطُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٤٥﴾

246. Ntumwa y'Imana! Mbega ntiwamenye inkuru y'abatewe iteka muri Bene Israyeli, inyuma yuko Intumwa Musa (nyakugira amahoro y'Imana Allah) itari ikiriho! Igihe basaba Umuvugishwamana wabo bati: "Twimikire umwami aturongore mu guharanira idini ry'Imana Allah, maze turwanye abansi bacu!" Na we abishura ati: "Ubwo ntivyoshika, mu gihe mwotegekwa kurwana ko mutorwana?". Na bo barishura bati: "Ni igiki cotubuza kurwanira idini ry'Imana Allah, mu gihe twamaze kwomorwa mu zacu hamwe n'abana bacu?". Kukaba nkako, Imana Allah Imaze kubategeka kurwana barongowe n'uyo mwami, bagenjeje umugongo barisubirako kiretse bake muri bo. Burya Imana Allah ni Yo Izi neza abirenganya mu kutubahiriza isezerano.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الْمَلِئِكِ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ مِنْ بَعْدِ مُوسَى إِذْ قَالُوا لِنَبِيِّهِمْ إِنَّهُ لَمَلَائِكَةٌ لَنَا مُلْكًا تُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ قَالَ هَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ أَلَّا تُقَاتِلُوا قَالُوا وَمَا لَنَا أَلَّا نُقَاتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَقَدْ أُخْرِجْنَا مِنْ دِيَارِنَا وَأَبْنَاءِنَا فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ تَوَلَّوْا إِلَّا قَلِيلًا مِّنْهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ﴿٢٤٦﴾

247. Umuvugishwamana wabo yababwiye ati: "Mu vy'ukuri, Imana Allah Yamaze kubarungikira Twaluti ngo ababere Umwami, yongere abarongore mu kurwanya umwansi nk'uko mwabisavye". Abatewe iteka muri bo barishura n'ubwishime n'akantu bati: "Vyoshoboka gute ko Twaluti aba umwami wacu, kandi umwami akwiye gutorwa muri twebwe, akaba ata n'ubutunzi yahawe!". Umuvugishwamana araheza ababwira ati: "Mu vy'ukuri, Imana Allah Yaramubahitiyemwo, Imwongerereza ubumenyi n'inguvu bimushoboza kurwanya umwansi, kandi rero Imana Allah Iha ubwami bwayo uwo Ishatse mu baja bayo. Burya Imana Allah ni Nyeningabirano-ntangere, Nyenubumenyikurivyose".

وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ اللَّهَ قَدْ بَعَثَ لَكُمْ طَالُوتَ مَلِكًا قَالُوا أَأَتَىٰ يَكُونُ لَهُ الْمُلْكُ عَلَيْنَا وَنَحْنُ أَحَقُّ بِالْمُلْكِ مِنْهُ وَلَمْ يُؤْتَ سَعَةً مِّنَ الْمَالِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاهُ عَلَيْكُمْ وَزَادَهُ بَسْطَةً فِي الْعِلْمِ وَالْجِسْمِ ۗ وَاللَّهُ يُؤْتِي مَلِكَهُ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ وَسِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٤٧﴾

248. Umuvugishwamana wabo abandanya ababwira ati: "Ikimenyetso c'ubwami bwawe, ni uko azoza afise isandugu ririmwo Tawurati mwanayazwe n'abansi banyu, harimwo n'ituze rivuye ku Mana yanyu Rurema Allah,

وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ آيَةَ مُلْكِهِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ التَّابُوتُ فِيهِ سَكِينَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ

hamwe rero na bimwe mu bisigi^[1] vyasizwe n'umuryango w'Intumwa y'Imana Musa n'uw'Intumwa y'Imana Haruna (ba nyakugira amahoro y'Imana Allah), bikaza bireruwe n'abamalayika". Mu vy'ukuri muri ivyo vyose rero, ni ukuri harimwo ikimenyetso gihambaye kuri mwebwe ko Twaluti yarungitswe koko kw'itegeko ry'Imana Allah nimwaba mwemera Imana Allah n'Intumwa zayo.

وَقَبِيضًا مِمَّا تَرَكَ آءَالُ مُوسَىٰ وَعَآلُ هَارُونَ تَحْمِيلُهُ الْمَلَكِيَّةُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّكُمْ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾

249. Umwami Twaluti rero amaze gusohoka n'ingabo ziwe agiye kurwana n'umwansi, yabwiye ingabo ziwe ati: "Mu vy'ukuri, Imana Allah Ihava Ibagerageza ko mwihangana nimwagera ku ruzi muhava mujabuka, uwuza kunywa muri rwo ntuzoba turi kumwe ku rugamba; uwutaza kunywa muri rwo, uyo tuzoba turi kumwe kiretse gusa uwonywa urushi rumwe. Bamaze rero gushika kuri rwa ruzi baranyoye amazi bararenza, kiretse bake muri bo banyoye urushi rumwerumwe gusa. Twaluti amaze kujabuka rwa ruzi ari kumwe n'abemeramana bake basigaye^[2], bamaze kubona ubwinshi mu gitigiri n'ibirwanisho vy'abansi, bavuze bati: "Nta nguvu dufise kuri uyu musu zo kurwanya Jaluti n'ingabo ziwe". Abizeye ko bazohura n'Imana Allah barishuye bibutsa bagenzi babo ubushobozi bw'Imana Allah, bati: "Ni kangahe umugwi w'abantu bake bemera, batsinze umugwi w'abantu benshi b'abagarariji ku bushobozi bw'Imana Allah! Burya Imana Allah Iri kumwe n'abihangana mu kubatera intege no kubashikana ku ntsinzi".

فَلَمَّا فَصَلَ طَالُوتُ بِالْجُنُودِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ مُبْتَلِيكُمْ بِنَهَرٍ فَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ مِنِّي وَمَنْ لَمْ يَطْعَمْهُ فَإِنَّهُ مِنِّي إِلَّا مَنِ اعْتَرَفَ غُرْفَةً بِيَدِيهِ فَشَرَبُوا مِنْهُ إِلَّا قَلِيلًا مِّنْهُمْ فَلَمَّا جَاوَزَهُ هُوَ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ قَالُوا لَا طَاقَةَ لَنَا الْيَوْمَ بِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ قَالَ الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلْكُوا اللَّهَ كَمِ مِّنْ فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةٌ كَثِيرَةٌ يَأِذُنُ اللَّهُ وَاللَّهُ مَعَ الصَّادِقِينَ ﴿٤٨﴾

250. Bamaze kubonana imbonankubone na Jaluti ari kumwe n'ingabo ziwe, baratumbereye Imana Allah batakamba bati: "Mana yacu Rurema Allah! Ducucagire ukwihangana, Wongere Utsimbataze amaguru yacu ntiduhunge urugamba, Uduhe no gutsinda abagarariji".

وَلَمَّا بَرَزُوا لِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ قَالُوا رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٤٩﴾

251. Ni ho rero bahavuye babatsinda ku bushobozi bw'Imana Allah, Dawudi (nyakugira amahoro y'Imana Allah) araheza arica Jaluti umukuru w'izo ngabo, maze Imana Allah Ica Imuha ubwami n'ubutumwa kuri Bene Israyeli, Imwigisha n'ivyo Ishaka mu bumenyi. Iyo rero Imana Allah Itaja Iraha inkomezi abemeramana ngo batsinde abagarariji, isi yari kwuzura ubwononyi bitewe n'ukuganza kw'abagarariji, ariko rero Imana Allah ni Nyeningabirano ku biremwa vyose.

فَهَزَمُوهُم بِإِذْنِ اللَّهِ وَقَتَلَ دَاوُدُ جَالُوتَ وَءَاتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَهُ مِمَّا يَشَاءُ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّآسَ بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لَّفَسَدَتِ الْأَرْضُ وَلَآكِنَّ اللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٥٠﴾

252. Muvugishwamana! Ivyo ni ibimenyetso n'ivyemezo vy'Imana Allah, Tukwiganira vy'ukuri. Kandi mu vy'ukuri wewe, ni ukuri uri imwe mu Ntumwa zacu.

تِلْكَ ءَايَاتُ اللَّهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٥١﴾

[1] Nk'inkoni n'ibisigarira vy'Imizingo yanditseko amabwirizwa Imana Allah Yahaye Intumwa Musa (nyakugira amahoro y'Imana Allah).

[2] Barena gato abantu amajana atatu na cumi.

253. Izo Ntumwa rero, muri zo hari izo Twebwe Allah *تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ مِنْهُمْ مَنْ كَلَّمَ اللَّهُ وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ دَرَجَاتٍ وَآتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْكِتَابَ وَآتَيْنَاهُ بُرُوحَ الْأُتْقَانِ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَقْتَلْنَا الَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْكِتَابُ وَلَكِنْ ائْتَلَفُوا فِيهِمْ مَنْ ءَامَنَ وَمَنْ كَفَرَ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَقْتَلْنَا وَلَكِنْ اللَّهُ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴿٢٥٣﴾

Twahaye icubahiro kuruta izindi mu nema; muri zo, harimwo izo Imana Allah Yavugishije (nk'Intumwa Musa na Muhamadi, za nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah)^[1], hakaba n'izo Yahaye icubahiro co hejuru (nk'Intumwa Muhamadi nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah)^[2]. Twaranahaye Intumwa Isa mwene Mariyamu (nyakugira amahoro y'Imana Allah) ibitangaro bigaragara vyemeza ko ari Intumwa y'Imana^[3], Twongera Tumuteza intege Mutimamweranda Jibrili (nyakugira amahoro y'Imana Allah). Iyo rero Imana Allah Ishaka ko abaje mu nyuma y'izo Ntumwa batarwana mu nyuma y'aho bashikiwye n'ivyemezo bigaragaza ukuri, ntibari kurwana, ariko rero baracanyemwo mu guhazana, muri bo hari abatsibataye ku kwemera, hari n'abagararije. Iyo Imana Allah Ishaka inyuma y'ukwo gucanamwo mu guhazana kwatumye barwana, ntibari kurwana, ariko Imana Allah Ishoboya kuyumvira no kuyemera uwo Ishatse, Iyatetereza mu bagarariji uwo Ishatse, kuko Ikora ivyo Ishatse.

254. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza amabwirizwa yayo! Nimutange ishikanwa-bwirizwa n'imperezwa mu vyo Imana Allah Yabaronkeje, imbere yuko mushikirwa n'umusi w'izuka ry'ibiremwa, aho ata rudandazwa ruzokorwa ngo rwunguke ruheze rubagombore mu bihano vy'Imana Allah, nta n'ubugenzi eka nta n'ivugira bizogira ico bibamariye. Burya abagarariji ni bo birenganya mu kurenga imbibe z'ivyaziririjwe n'Imana Allah.

255. Allah ni Yo Mana ata yindi mana ibwirijwe gusengwa atari Yo, Nyenubugingo budashira nk'uko buyikwiye, Umuhagarikizi w'ibiremwa Yikwiye muri vyose. Ntuhunikira (Ntuhunyiza) eka Ntinasinzira. Ni Yo Rugaba Igaba Ikaganzza ibiri mu majuru n'ibiri mw'isi n'ibiri hagati yavyo. Nta n'umwe yokwubahuka kuvugira uwundi imbere yayo, kiretse ku burenganzira buvuye kuri Yo. Ni Yo Izi bikwiye inkuru z'ibiremwa vyose, kahise, kubu na kazoza kavyo. Nta n'umwe ashoboye kumenya na kimwe mu bumenyi bwayo kiretse ivyo Yo Yonyene Ishatse ko amenya. Ubuvyagiro bw'ibirengye vyayo bukwiriye amajuru n'isi,

[1] Muri iyi Aayah harimwo icemezo c'uko Imana Allah Ivuga mu buryo buberanye n'icubahiro cayo.

[2] Kuko yarungitswe ku bantu bose hamwe n'amajini, yasozeraye Intumwa hamwe n'Abavugishwamana bose, hamwe rero no guha abantu yarungitsweko bakayemera, icubahiro gisumba iyindi migwi yarungikiwe izindi Ntumwa, n'ibindi.

[3] Nk'ukuvura uwavutse ari impumyi ku bushobozi bw'Imana Allah, uwavukanye indwara zo ku ruhu ku bushobozi bw'Imana Allah, gusubiza ubuzima abapfuye ku bushobozi bw'Imana Allah.

kandi ntibiyiruhije kubungabunga amajuru n'isi. Ni na Yo rero Nyenicubahirogisumbavyose, Nyenicubahirontangere^[1].

256. Nta winjira mw'idini ry'ubwislamu ku gahato, kuko ryikwije kandi ritomoye, ukuri n'uburongozi biratomoye kuruta ikinyoma n'uguhuba. Uwugararije ibigirwamana vyo mu bwoko bwose^[2] agaheza akemera Imana Allah, ni ukuri nta nkeka ko aba afashe ipfundo ry'idini ritigera ripfunduruka. Burya Imana Allah ni Nyenukwumva, Irumva ibivugwa n'abaja bayo; Nyenubumenyikurivyo, Irazi neza ivyo bakora n'ivyo bazirikana, kandi Izobibahemba.

لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٥٦﴾

257. Imana Allah ni Yo Muhagarikizi w'abemeramana mu kubatabara no mu kubabungabunga, Ibakura mu muzimagiza w'ugarariji Ikabaganisha mu mucu w'ukwemera. Nayo abagararije, abahagarikizi babo n'ibigirwamana basenga mu gishingo c'Imana Allah, bibakura mu mucu w'ukwemera bikabaganisha mu muzimagiza w'ugarariji, abo rero ni bo bantu bo mu muriro, bobo bazowubamwo ibihe bidahera.

اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أُولَئِكَ هُمُ الظُّلُمَاتُ يُخْرِجُوهُمْ مِّنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٥٧﴾

258. Ntumwa y'Imana! Mbega urabona igitangaje kiruta ukuntu uwuraho yahaririye n'Intumwa y'Imana Ibrahimu (nyakugira amahoro y'Imana Allah), ku bijanye n'ukwemera Imana yiwe Rurema Allah, ku kubera ko Imana Allah Yamuhaye ubwami maze akihambaza! Igihe yabaza Intumwa Ibrahimu ati: "Imana yawe Rurema ni nde?". Intumwa Ibrahimu iraha iramwishura iti: "Imana yanje Rurema, ni Irya Iha ibiremwa ubuzima bikabaho, Ikongera Ikavyaka ubuzima bigapfa". Na we ati: "Jewe ndatanga ubuzima nkongera nkica uwo nshatse". Intumwa Ibrahimu ivuga iti: "Mu vy'ukuri Imana nsenga, Iserura izuba mu buseruko, enda rero na we riserure mu burengeru!". Ni ho wa mugarariji yajumarirwa ubwanwa bupfuka umunwa. Burya Imana Allah ntirongora mu nzira y'ukuri abirenganya ku bugaba bwabo.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِي حَاجَّ إِبْرَاهِيمَ فِي رَبِّهِ أَنْ آتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ إِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّيَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ قَالَ أَنَا أُحْيِي وَأُمِيتُ قَالَ إِبْرَاهِيمُ فَإِنَّ اللَّهَ يَأْتِي بِالشَّمْسِ مِنَ الْمَشْرِقِ فَأْتِ بِهَا مِنَ الْمَغْرِبِ فَبُهِتَ الَّذِي كَفَرَ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الضَّالِّينَ ﴿٢٥٨﴾

259. Canke ga Ntumwa y'Imana! Urabona nka wa muntu yaca mu gacimbiri imihana yako yasenyaguwe hagahona n'abakabamwo, araheza avuga yitangaza ati: "Ni gute Imana Allah Yosubiza ubuzima aka gacimbiri mu nyuma y'ihonywa ryako!". Imana Allah Iraheza Imwaka ubuzima arapfa araheza amara imyaka ijana, hanyuma Iramuzura Imusubiza ubuzima, maze Iramubaza Iti: "Mbega wari umaze imyaka ingahe warapfuye!". Arishura ati: "Nari

أَوْ كَالَّذِي مَرَّ عَلَى قَرْيَةٍ وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا قَالَ أَنَّى يُحْيِي هَذِهِ اللَّهُ بَعْدَ مَوْتِهَا فَأَمَاتَهُ اللَّهُ مِائَةَ عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهُ قَالَ كَمْ لَبِثْتُ قَالَ لَبِثْتُ يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالَ بَلْ لَبِثْتُ مِائَةَ عَامٍ فَانظُرْ إِلَى

[1] Iyi ni yo Aayah ihambaye gusumba izindi muri Qor'ani. Yitwa Aayatu I-Kursiy.

[2] Ibigirwamana vyo mu bwoko bwose "TWAAGHUUT", ni ikiremwa ico ari co cose gisengwa mu gishingo c'Imana Allah, gishimishwa n'iryo sengwa.

maze umusi umwe canke igice c'umusi". Imana Imubwira Iti: "Ahubwo wari umaze imyaka ijana warapfuye! Ehe mbere raba imfungurwa n'ibinyobwa vyawe Twarabibungabunze ntivyabwira, raba n'indogobwe yawe rero ukuntu Tuyisubiza ubuzima kugira ngo Tukugire ku bantu ikimenyetso c'ubushobozi bw'Imana Allah bwo kuzura ibiremwa; ehe raba amagufa ukuntu Tuyasubiranyu hanyuma Tukayambika inyama Tugasubiza nya ndogobwe ubuzima! Wa muntu, amaze kwibonera n'amaso yiwe iryo zuka, yashotse yemanga ko Imana Allah ari Mushoboravyose.

تَاعَمَّكَ وَسَرَابِكَ لَمْ يَتَسَنَّهٗ وَأَنْظُرْ إِلَىٰ جَمْرِكَ وَلِتَجْعَلْكَ آيَةً لِلنَّاسِ وَأَنْظُرْ إِلَىٰ أَلْعِظَامِ كَيْفَ نُنشُرُهَا ثُمَّ نَكْسُوهَا لَحْمًا فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ قَالَ أَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٥٠﴾

260. Ntumwa y'Imana! Ibuka igihe Intumwa y'Imana Ibrahimu (nyakugira amahoro y'Imana Allah) yasaba kwibonera ukuntu izurwa ry'ibiremwa riba, ikavuga iti: "Mana yanje Rurema Allah! Nyereka ukuntu Uzura abapfuye!", Imana Allah Ikamubaza Iti: "Mbega none nturamera!", na yo isubizayo iti: "Nobuzwa n'iki kwemera! Ahubwo nshaka gusa kwongerereza ukwemera ku kwemera kwanje, maze umutima wanje uturure kurusha". Imana Allah ni ho Yamubwira Iti: "Fata rero inyoni zine uzibage, maze uzikebagure uduceduce, hanyuma uheze unyanyagize nya duce ku musozi umwumwe, uhejeje uhamagare nya nyoni, ziraheza zikwitabe vuba bwango ari nzima. Uraheza rero umenye kandi ko Imana Allah ari Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ikora". Kukaba nkako Ibrahimu yabigenjeje nk'uko yabwiwe n'Imana Allah, agize ngo arahamagara nya nyoni, zacye zimwitaba zinyaragasa.

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ أَرِنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَىٰ قَالَ أُولَمْ تُؤْمِنُ قَالَ بَلَىٰ وَلَئِن لَّا يَظُنُّمَنِّي قُلِي قَالَ فَخُذْ أَرْبَعَةً مِّنَ الطَّيْرِ فَصُرْهُنَّ إِنَّكَ تَمَّ أَجْعَلُ عَلَىٰ كُلِّ جَبَلٍ مِّنْهُنَّ جُزْءًا ثُمَّ أَدْعُهُنَّ يَأْتِينَكَ سَعْيًا وَأَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٥١﴾

261. Akarorero k'abemeramana batanga amatungo yabo mu guharanira idini ry'Imana Allah, ni nka kurya kw'urutete rwateragiwe mw'isi y'akanovera, ruraheza rurana igiti gifise amashami indwi; maze kuri buri shami hakabako intete ijana, kanatsinda Imana Allah Igwiriza indishi uwo Ishatse Ikurikije umuzirikanyi wiwe. Burya rero Imana Allah ni Nyenimpano-ntangere, Nyenubumenyikurivyose, Irazi zaza ivyo mukora n'ivyo muzirikana, kandi Izobibahembera.

مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَتَتْ سَنَابِلَ فِي كُلِّ سُتْبَلَةٍ مِائَةٌ حَبَّةٌ وَاللَّهُ يُضْعِفُ لِمَن يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٢﴾

262. Abatanga amatungo yabo mu guharanira idini ry'Imana Allah, hanyuma ntibakurikize ivyo batanze agashinyaguro canke agasuzuguro mu mvugo n'ingiro, bazosanga indishi yabo y'ivyo bakoze ku Mana yabo Rurema Allah, kandi nta bwoba kuri bo bwo guhanwa, eka mbere bobo ntibazokwicwa n'intuntu ku vyo basize kw'isi.

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ لَا يُتْبِعُونَ مَا أَنْفَقُوا مَنًّا وَلَا أَذَىٰ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٥٣﴾

263. Burya akajambo keza wishura uwusaba, no kumubabarira ku kwama ariko arasega, ni vyiza kuruta imperezwa ikurikijwe agashinyaguro n'agasuzuguro mu mvugo n'ingiro. Burya Imana Allah Irikenuye nta co lkeneye ku mperezwa y'ibiremwa, ni Nyenubwitonzi-ntangere, ntiyihutira guhana.

*قَوْلٌ مَّعْرُوفٌ وَمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ مِّنْ صَدَقَةٍ
يَتَّبِعُهَا آذَىٰ وَاللَّهُ عَنِّي حَلِيمٌ ﴿٢٦٣﴾

264. Emwe bemeye Imana Allah n'umusi w'imperuka! Ntimukonone indishi y'imperezwa zanyu ku kuzikurikiza agashinyaguro n'agasuzuguro mu mvugo n'ingiro, nka wa wundi atanga amatungo yiwe ku kwiyerekana ku bantu, atanemera Imana Allah n'umusi w'imperuka; uyo rero akarorero kiwe, ni nk'ak'ibuye ry'isare ririko ivu, hanyuma hakagwa imvura nyinshi igahungurura nya vu, igasiga rya buye ryererana ritagirako intumo; ni nk'uko rero, abatanga ku kwiyerekana, indishi y'ibikorwa vyabo iyonga, nta na kimwe baronka mu ndishi y'ivyo barondeye, burya Imana Allah ntishoboza abagarariji gutumbera ukuri mu gutanga ku bwayo.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَبْطُلُوا صَدَقَاتِكُمْ
بِالْمَنِّ وَالْأَذَىٰ كَالَّذِي يُنْفِقُ مَالَهُ رِثَاءَ
النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ ٱلْآخِرِ
فَتَأْتُهُ كَمَثَلِ صَفْوَانٍ عَلَيْهِ تُرَابٌ
فَأَصَابَهُ وَايْلٌ فَتَرَكَهُ صَلْدًا لَا يَقْدِرُونَ
عَلَىٰ شَيْءٍ مِّمَّا كَسَبُوا وَاللَّهُ لَا يَهْدِي
ٱلْقَوْمَ ٱلْكَافِرِينَ ﴿٢٦٤﴾

265. Nayo akarorero ka barya batanga amatungo yabo barondera gushimwa n'Imana Allah, no gutsimbataza ukwemera mu mitima yabo, ni nk'ak'umurima utotahaye uri ahantu hataramutse himbuka, haguye imvura nyinshi, gutyo umwimbu uva muri nya murima ukiyongera incuro zine; iyo muri nya murima hataguye imvura nyinshi iranyanyagira, amama yayo akaba akwiye kugira ngo umwimbu wiyongere^[1]. Burya Imana Allah ivyo mukora yoyose Irabibona neza, ni Nyenukubona.

وَمَثَلِ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمُ ٱبْتِغَاءَ
مَرْضَاتِ ٱللَّهِ وَتَثْبِئتًا مِّنْ أَنفُسِهِمْ كَمَثَلِ
جَنَّةٍ يَرْؤوٓةٓ أَصَابَهَا وَايْلٌ فَنَاتَتْ أُكُلَهَا
ضَعْفِينَ فَإِن لَّمْ يَصْبَحْهَا وَايْلٌ فَطَلَّ ٱللَّهُ
بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢٦٥﴾

266. Mbega muri mwebwe, hari uwipfuzza ko yoba afise umurima ugizwe n'ibiti vy'itende n'imizabibu, musi yavyo hatemba inzuzi z'amazi meza y'akanovera, muri nya murima akaba afisemwo amoko yose y'ivyamwa, na we akaba ageze mu za bukuru atagishoboye guteragira, akaba afise rero n'abana bakiri bato bakeneye kwikora kuri nya murima, hanyuma hakaza umuyaga w'igihuhusi uvanze n'umuriro ukawuturira^[2]! Ni nk'ukwo nyene rero, Imana Allah Ibatomorera Aayah n'ingingo zayo kugira ngo mwiyumvire muheze mutahure icobagirira akamaro kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa, maze rero mutange imperezwa zanyu ku bwayo.

أَيُّودٌ أَحَدُكُمْ أَن تَكُونَ لَهُ جَنَّةٌ مِّنْ خَيْلٍ
وَأَعْنَابٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَارُ لَهُ فِيهَا
مِن كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَأَصَابَهُ ٱلْكَبَرُ وَهُوَ ذُرِّيَّةٌ
ضَعْفَاءٌ فَأَصَابَهَا إِعْصَارٌ فِيهِ نَارٌ
فَأَحْرَقَتْ كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ ٱللَّهُ لَكُمْ ٱلْآيَاتِ
لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ ﴿٢٦٦﴾

[1] Ni na ko abatanga ku bw'Imana Allah imperezwa zabo zaba nke canke nyinshi zakirwa zikagwizwa n'Imana Allah incuro nyinshi mu ndishi.

[2] Ukwo ni ko bizogendera abatanga ku kwiyerekana ku musi w'izuka ry'ibiremwa, nta ndishi bazoronka.

267. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa zayo! Nimutage mu vyiza birekuwe mwarondeye, no mu vyo Twabahaye kwikorako mu biri mu kuzimu. Ntimugatumbere ibidashemeye ngo mubitangeko imperezwa ku bw'Imana Allah, kandi na mwe nyene mu gihe mwobihabwako mutovyakira kiretse mu gihe mwokwiringagiza ukuntu bidashemeye. Muraheza rero mumenye kandi ko Imana Allah Yikenuye, ata co Ikeneye ku mperezwa zanyu, Ishimwa ku mazina, ku matazirano no ku bikorwa vyayo mu bihe vyose.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا أَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ تُنْفِقُونَ وَلَسْتُمْ بِآخِذِيهِ إِلَّا أَنْ تُغْمِضُوا فِيهِ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَنِّي حَمِيدٌ ﴿٢٦٧﴾

268. Kuba ingumyi no gutanga ibidashemeye biterwa n'inyoshambi za shetani, ibizeza ubukene mu gihe mwotanga ibishemeye, gutyo ikabosha kuba ingumyi, ikanabategeka gukora ibibi, kandi Imana Allah na Yo lbasezeranira ko mu gihe mwotanga imperezwa muzogumirizwa akabanga ku vyaha vyanyu, vyirengagizwe ntimbihanirwe mu buzima bw'inyuma yo gupfa, mukongererezwa no mu ngabirano zayo ibibabeshaho. Burya rero Imana Allah ni Nyenimpano-ntangere, Nyenubumenyikurivyose, Irazi neza ivyo mukora n'ivyo muzirikana, kandi Izobibahembera.

الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُم بِالْفَحْشَاءِ وَاللَّهُ يَعِدُكُم مَّغْفِرَةً مِّنْهُ وَفَضْلًا وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٦٨﴾

269. Imana Allah Iha ugutumbere ukuri mu mvugo n'ingiro uwo Ishatse. Uwo Imana Allah Ihayе ugutumbere ukuri mu mvugo n'ingiro, uwo ni ukuri aba ahawe ivyiza vyinshi. Ivyo nta n'uwuvyibuka kiretse abanyabwenge.

يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَن يَشَاءُ وَمَن يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿٢٦٩﴾

270. Ico ari co cose mwatanze mu matungo, canke mwiyejeje gukora ku bw'Imana Allah, caba gito canke kinini, mu vy'ukuri Imana Allah Irakizi Izokibahembera. Uwuzoreka rero gutanga azoba yirenganiye, kandi rero abirenganya mu kudatanga mu nzira y'Imana Allah nta babatabara mu kubakingira ibihano vy'Imana Allah bazoronka mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِّن نَّفَقَةٍ أَوْ نَذَرْتُمْ مِّن نَّذْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ ﴿٢٧٠﴾

271. Nimwatanga imperezwa ku mugaragaro ku bw'Imana Allah, ni vyiza; nimwayitanga naho mu mpisho mukayihereza abakene, bizoba ari vyiza kuri mwebwe gusumba kuko ata kwiyerekana kuba kurimwo. Gutyo rero Imana Allah Izonabababarira ivyaha vyanyu. Burya Imana Allah ivyo mukora vyose Irabizi, ni Muhetuziwayyose, kandi Izobibahembera.

إِن تَبَدُّوا لَصَدَّقْتِ فَنِعْمًا هِيَ وَإِنْ تُخْفَوْهَا وَتُوْتُوهَا الْفُقَرَاءَ فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَيُكَفِّرُ عَنْكُم مِّن سَيِّئَاتِكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٢٧١﴾

272. Ntumwa y'Imana! Ntujewe gushoboza abagarariji kurongoka, ariko rero Imana Allah Ishoboza kurongoka mu nzira yayo uwo Ishatse. Ico cose mutanga mu matungo muzogihemberwa ku neza yanyu, kanatsinda mwebwe mwemera, nta n'ico mutanga kiretse ku kurondera

*لَيْسَ عَلَيْكَ هُدَاهُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَن يَشَاءُ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَأَنْفَسِكُمْ وَمَا تُنْفِقُونَ إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ وَمَا

gushimwa n'Imana Allah. Ico ari co cose rero mutanze mu matungo muzohabwa indishi yaco, kandi ntimumuzorenganywa mu kurenza urugero rw'ibihano canke mu kugabanywa indishi.

تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرِ يُوفَىٰ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ ﴿٢٧٣﴾

273. Muragera rero imperezwa zanyu abakene bihebeye guharanira idini ry'Imana, bigatuma badashobora guca irya n'ino kurondera ikibabeshaho, uwutabazi ababonye yokwibaza ko ari abatunzi bikenuye ku kwiyubaha ntibasege; ubamenyera ku bimenyetso vy'ugukena, ntibigera basabiriza; n'iyi bibaye ngombwa gusaba, ntibasega bakwizingirako ku gahato. Ico cose mutanze rero mu matungo, mu vy'ukuri Imana Allah Irakizi, Izokibahemba.

لِلْفُقَرَاءِ الَّذِينَ أَحْصَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ صَرْبًا فِي الْأَرْضِ يَحْسَبُهُمُ الْجَاهِلُ أَعْيَاءَ مِنَ التَّعَفُّفِ تَعْرِفُهُمْ بِسِيمَاهُمْ لَا يَسْأَلُونَ النَّاسَ إِلْحَافًا وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ ﴿٢٧٣﴾

274. Abatanga amatungo yabo ku bw'Imana Allah mw'ijoro no ku murango, mu mpisho no ku mugaragaro, abo bazosanga indishi yabo y'ivyo bakoze ku Mana yabo Rurema Allah, kandi nta bwoba kuri bo bwo guhanwa, eka mbere bobo ntibazokwicwa n'intuntu ku vyo basize kw'isi.

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلاَنِيَةً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٧٤﴾

275. Abarya inyungu izira (riba), ntibazohagarara bava mu mva ku musu w'izuka atari nka kurya uwafashwe na shetani ahaguruka adandabagirana, ivyo bigaterwa n'uko bavuze bati: "Burya urudandazwa n'inyungu yarwo irarekuwe nk'iyiva muri "riba". Banguha! Burya Imana Allah Yararekuye urudandazwa n'inyungu ivamwo; kuko harimwo guhanahana ibidandazwa ku nyungu zigaruka ku mudandaji n'umuguzi, Iziririza inyungu iva muri "riba"; kuko harimwo agahotoro n'isesagurwa ry'ubutunzi. Uwo wese rero azoshikirwa n'ingingo y'Imana yiwe Rurema Allah yo kuziririza inyungu izira, agaheza akavavanura na yo, uyo nta caha kuri we, ararekuriwe inyungu yaronse imbere yako iziririzwa, Imana Allah Imutegeye ku bikurikira muri kazoza. Nayo uwuzosubira kurya inyungu izira inyuma y'aho, uyo azoba ari mu bantu bo mu muriro, bobo bazowubamwo ibihe bidahera.

الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا إِنَّمَا الْبَيْعُ مِثْلُ الرِّبَا وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا فَمَنْ جَاءَهُ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّهِ فَاتَّبَعَهَا فَلَهُ مَا سَلَفَ وَأَمْرُهُ إِلَى اللَّهِ وَمَنْ عَادَ فَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٧٥﴾

276. Imana Allah Ivuma inyungu izira, Ikagwiza imigisha y'imperezwa, kandi rero Imana Allah ntikunda namba umugarariji karuhariwe yuzuye ivyaha bitewe no kurya inyungu izira.

يَتَحَقَّقُ اللَّهُ الرِّبَا وَرِبْوِي الصَّدَقَاتِ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ ﴿٢٧٦﴾

277. Mu vy'ukuri, abemeye bakanakora ivyiza bitegetswe, bagatsimbataza n'amasengesho akwije ibisabwa ku mwanya wayo, bagatanga n'ishikanwa-bwirizwa, bazosanga indishi yabo y'ivyo bakoze ku Mana yabo Rurema Allah, kandi nta bwoba kuri bo bwo guhanwa, eka mbere bobo ntibazokwicwa n'intuntu ku vyo basize kw'isi.

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٧٧﴾

278. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo! Nimutinye Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, maze mureke gusaba inyungu izira ku matungo zanyu mwahora mukoresha imbere yuko "riba" iziririzwa nimwaba muri abemeramana koko mu mvugo n'ingiro;

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اَتَّقُوا اللّٰهَ وَذَرُوْا مَا
بَقِيَ مِنَ الرِّبَاۤ اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ ﴿٢٧٨﴾

279. Nimutabigenza nk'ukwo rero, muraheza mwigurire indwano iturutse ku Mana Allah n'Intumwa yayo; nimwigaya naho mukagaruka ku Mana Allah, muzoba murekuriwe kwakira imitahe y'ingurane zanyu mutayisavyeko inyungu izira, ntihagire n'uwo murenganya ngo mumwaka ikirenze ku mutahe, eka mbere na mwe nyene ntihagire n'uwubarenganya ngo abasubize ingurane y'umutahe idakwiye.

فَاِنْ لَّمْ تَفْعَلُوْا فَاذْنُوْا بِحَرْبٍ مِّنَ اللّٰهِ
وَرَسُوْلِهِۦ ۗ وَاِنْ تَابْتُمْ فَلَكُمْ رُءُوْسُ اَمْوَالِكُمْ
لَا تَظْلُمُوْنَ وَلَا تُظْلَمُوْنَ ﴿٢٧٩﴾

280. Uwaguranywe niyaba adashoboye kuriha, muramurindira gushika aho bizomushobokera kuriha. Nimwamuhebera ingurane yose canke igice cayo, bizoba ari vyiza kuri mwebwe nimwaba muzi indishi zirimwo mu buzima bwo kw'isi no mu bw'inyuma yo gufpa.

وَاِنْ كَانَ ذُو عُسْرٍ فَاْتِرْهُۥٓ اِلَىٰ مَيْسَرَةٍ وَّاَنْ
تَصَدَّقُوْا خَيْرٌ لَّكُمْ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ ﴿٢٨٠﴾

281. Bantu! Nimwiyubare rero umusi mwasubiye ku Mana Allah kugira muharurirwe, hanyuma umwe wese muri mwebwe akazohabwa indishi y'ivyiza canke ibibi yarondeye, kandi rero abantu ntibazorenganywa mu kurenza urugero rw'ibihano canke mu kugabanywa indishi^[1].

وَاتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُوْنَ فِيْهِۦ اِلَى اللّٰهِ ثُمَّ تُوَفَّى
كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُوْنَ ﴿٢٨١﴾

282. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo! Nimwaguranana ingurane izokwishurwa ku gihe cumvikanyweko, murashoka muyandika. Umwanditsi w'umwizigirwa araheza abandikire. Uwahawe n'Imana Allah amahirwe yo kumenya kwandika, niyasabwa kubandikira ntazokwanke, araheza rero yandike ivyo abwiwe n'uwahawe ingurane, kandi atinye Imana yiwe Rurema Allah ntagabanye na gato ku vyo yishuzwa. Uwahawe iyo ngurane niyaba yarahehewe n'ubwenge, akiri muto ataragera mu bigero, yarasaze canke ari nyamuragi, umuhagarikizi wiwe aravuga ata karenganyo ico yishuzwa. Muraheze rero musabe ko hoba ivyabona bibiri vy'intungane mu bagabo muri mwebwe nyene. Nihataboneka abagabo babiri, murasaba ko umugabo umwe n'abagore babiri mwishimiye boba ivyabona, kugira ngo umwe muri nya bagore niyibagira, uwundi aze yibutse mugenziwe. Ivyabona ntibizokwanke kwitaba nivyarengutswa gushikiriza ico bizi, kandi ntimumuzonebwe

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اِذَا تَدٰىتُمْ بِيَدِيْنَ اِلٰى
اٰجَلٍ مُّسَمًّى فَاكْتَسَبُوْهُ وَاَلَيْكُمْۤ اَبِيْنَكُمْ
كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ وَلَا يَأْبَ كَاتِبٌ اَنْ يَّكْتُبَ
كَمَا عَلَّمَهُ اللّٰهُ فَلْيَكْتُبْ وَلْيُمْلِلِ الَّذِي
عَلَيْهِ الْحَقُّ وَلْيَتَّقِ اللّٰهَ رَبَّهٗ وَلَا يَبْخَسْ
مِنْهُ سَهِيْقًا وَّاَوْ صَعِيْقًا اَوْ لَا يَسْطِيعُ اَنْ يُّمِلَّ
هُوَ فَلْيُمْلِلِ لِوَجْهِهِۦ بِالْعَدْلِ وَاَسْتَشْهِدُوْا
شٰهِدَيْنِ مِّنْ رِّجَالِكُمْ اِنْ لَّمْ يَكُوْنَا
رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَّاَمْرَاَتَانِ مِّنْ تَرَضُوْنَ مِّنْ
الشَّهَادَةِ اَنْ تَضِلَّ اِحْدَاهُمَا فَتُذَكِّرَ
اِحْدَاهُمَا الْاُخْرٰى وَلَا يَأْبَ الشَّهَادَةُ اِذَا

[1] Izi Aayah zirerekana ko kuvavanura n'inyungu izira (riba) gutsimbataza ukwemera hamwe n'ibindi bikorwa vyiza bitegetswe; nk'ugutsimbataza amasengesho, ugutanga ishikanwa-bwirizwa n'ibindi.

kwandika ingurane yaba nto canke nini n'igihe izorihirwa. Iyo ni yo ngingo itunganye ku Mana Allah, ni na bwo buryo butomoye bwo kwisunga mu kuba ivyabona, ni na yo nzira kandi ya hafi yo gukura amakenga mu bijanye n'ubwoko bw'ingurane, uko ingana n'ikiringo izorihirwako. Ariko rero mu gihe rwoba ari urudandazwa rubaye hagati yanyu aho nyene, nta kibi kuri mwebwe mu kutarwandika, mugabo ni vyiza ko mwotora ivyabona mu gihe c'igura n'igurishwa ku mpungenge zo kwanka gucanamwo. Kirazira rero ko umwanditsi n'icabona bagirirwa nabi n'uwatanze ingurane, uwayihawe canke uwundi wese yokenerako ijambo. Nimwagira ivyo mubujijwe, muzoba mubaye ibigaba birenga ku mabwirizwa y'Imana Allah, mukwiye no guhanwa. Muraheza rero mutinye Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, Imana Allah izoheza ibigishe ibituma muroranirwa kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa, kandi rero Imana Allah ikintu cose mukoze Irakizi, ni Nyenubumenyikurivyose.

283. Nimwaba muri ku rugendo mukabura umwanditsi, muraheza uwutanze ingurane ingwati agumana gushika arishwe ingurane yiwe. Nimwizerana, mukaguranana mutarinze kwandika, gutora ivyabona no gusaba ingwati, uwuhawe ingurane araheza rero yishure ingurane yizeweke, maze atinye Imana yiwe Rurema Allah ntahemuke. Niyhindukiza agahemuka naho, hakaba igihe baguranana hari ababona, muraheza mube ivyabona vy'ukuri ntiyagire ico muzonyegeza. Uwuzonyegeza ico yabonye azoba ari nyenumutima wuzuye ivyaha, kandi rero Imana Allah ivyo mukora vyose irabizi, ni Nyenubumenyikurivyose.

284. Imana Allah ni Yo Rugaba Igaba Ikaganza ibiri mu majuru n'ibiri mw'isi n'ibiri hagati yavyo. Muramutse museruye ibiri ku mitima yanyu canke mukabihisha, Imana Allah Izobibaharurako, maze lbabarire uwo Ishatse, Inahane uwo Ishatse^[1]. Imana Allah ni Yo Mushoboravyose.

285. Intumwa y'Imana (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) yaremeye iranizigira ivyo yahishuriwe n'Imana yayo Rurema Allah muri Qor'ani, eka n'abemeramana baravyemeye baranabishira mu ngiro; umwe wese muri bo yaremeye Imana Allah, abamalayika bayo, Ibitabu vyayo n'Intumwa zayo zose, baraheza

[1] Ku mpuhwe z'Imana Allah Yahavuye Ireka guhanira umuntu ico ahishije ku mutima wiwe, mu gihe ataragiserura mu majambo canke mu ngiro.

bavuga bati: “Ntituvangura n’imwe mu kwemera Intumwa zayo”. Barongeye baravuga hamwe n’Intumwa bati: “Twumvise kandi twumviye Imana Allah, turasavye ro imbabazi n’ikigongwe cawe, Mana yacu Rurema! Ni no kuri Wewe ro tuzosubira kugira Uduhembere ivyo twakoze”.

عُفْرَانِكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴿٣٥﴾

286. Imana Allah nitegeka umuntu ibirimwo amananiza, Imutegeka ivyoroshe ashoboye gushira mu ngiro bitewe n’impuhwe Imufitiye. Umwe wese ro azohemberwa ivyiza yarondeye, ahanirwe ibibi yarondeye. Mana yacu Rurema Allah! Ntuduhan mu gihe twibagiye gukora ibitegetswe, mu gihe dukoze ibubijijwe, canke mu gihe dukosheje bitewe no kutamenya. Mana yacu Rurema Allah! Ntuduhe itegeko ririmwo amananiza nk’uko Wategetse ab’aho hambere yacu ku kubahana. Mana yacu Rurema Allah! Ntuturemeke amabwirizwa tudashoboye gushira mu ngiro, duhanagurire ivyaha vyacu, tugumirize akabanga ku vyaha vyacu maze ntubiduhanire, Wongere Utugirire impuhwe n’ubugwaneza. Ni Wewe Umuhagarikizi n’Umutabazi wacu, dushoboze ro gutsinda abantu b’abagarariri.

لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَاعْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٣٥﴾

3. Aali Imraani (Umuryango wa Amraani) Aayah 200, Madina

Kw’izina ry’Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Alif Laam Miim^[1].

الْم

2. Allah ni Yo Mana ata yindi mana ibwirijwe gusengwa atari Yo, Nyenubugingo budashira nk’uko buyikiweye, Umuhagarikizi w’ibiremwa Yikwije muri vyose.

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ ﴿٢٠٠﴾

3. Ntumwa y’Imana! Yakumanuriye Igatabu ca Qor’ani vy’ukuri kitagiramwo amakenga, gishimangira ibiri mu Bitabu vyo hambere yaco, yaranamanuriye Intumwa Musa (nyakugira amahoro y’Imana Allah) Tawurati, Inamanurira n’Intumwa Isa (nyakugira amahoro y’Imana Allah) Injili;

تَزَلَّ عَلَيْكَ الْكِتَابُ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَأَنْزَلَ التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ ﴿٢٠١﴾

4. Imbere yuko Imanura Qor’ani, kugira ngo Irongore abantu mu nzira yayo, Iraheza ro Imanura Qor’ani itandukanya ukuri n’ikinyoma. Mu vy’ukuri, abahakanye bivuye inyuma Aayah n’ivyemezo vyamanuwe n’Imana Allah, bategekanirijwe ibihano ruhasha, kandi ro Imana

مَنْ قَبْلُ هَدَى لِلنَّاسِ وَأَنْزَلَ الْفُرْقَانَ ﴿٢٠٢﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انتِقَامٍ ﴿٢٠٣﴾

[1] Raba insiguro y’indome zitangura mu ntango y’igisomwa Al-Baqara.

Allah ni Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Izokwihora bikwiye abagarariji ku musi w'izuka.

5. Mu vy'ukuri, ubumenyi bw'Imana Allah bukikije ibiremwa vyose, nta kintu na kimwe kw'isi canke mw'ijuru cinyegeje Imana Allah, n'aho coba akantu kanzunya. إِنَّ اللَّهَ لَا يَخْفَىٰ عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ ﴿٥﴾

6. Ni Yo Yonyene Ibarema mu bitereko vy'abavyeyi banyu ukuntu Ishaka. Nta mana ibwirijwe gusengwa vy'ukuri atari Yo, Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ikora. هُوَ الَّذِي يَصُوْرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ ۚ لَآ إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٦﴾

7. Ntumwa y'Imana! Ni Yo Yonyene Yakumanuriye Qor'ani; muri yo harimwo Ayah zitomoye cane mu nsiguro, ni zo shimikiro yisungwa iyo hagize ikibadidanira mu nsiguro. Harimwo rero n'izindi Ayah zifobetse, zishobora kugira insiguro iyi n'iyindi, gutyo insiguro yazo nyayo ikagenwa na Ayah zitomoye. Abafise rero imitima yahuvye, baraheza bagakurikira muri zo Ayah zifobetse gusa, barondera guta abantu mu madidane (mu rudubi) ngo babahuvye, mu ntumbero ihuye n'insiguro bipfuzwa. Nta n'uwuzi insiguro nyayo y'ukuri ya Ayah zifobetse atari Imana Allah. Abamenyi babushitse na bo bavuga bati: "Twaremeye Qor'ani, ibirimwo vyose vyadushikiriye bivuye ku Mana yacu Rurema Allah", bagaheza bagatahura insiguro ya Ayah zifobetse bisunze insiguro ya Ayah zitomoye, kandi rero nta wutahura insiguro yazo nyayo atari incabwenge koko; هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخْرٌ مُنْتَشِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَبَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ ۚ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِّنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿٧﴾

8. Bakavuga kandi batakamba bati: "Mana yacu Rurema Allah! Ntureke imitima yacu ngo ihube inyuma y'aho Uturongoreye mu nzira y'idini ryawe, duhe n'impuhwe zivuye iwawe, mu vy'ukuri Wewe Uri Bigaburo; رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِن لَّدُنكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ ﴿٨﴾

9. Mana yacu Rurema Allah! Mu vy'ukuri, Wewe Uzokwegeranya abantu bose ku musi w'izuka ata makenga ko uzoshika. Mu vy'ukuri Imana Allah ntirenga kw'isezerano Yahaye ibiremwa". رَبَّنَا إِنَّكَ جَامِعُ النَّاسِ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْمِعَادَ ﴿٩﴾

10. Mu vy'ukuri, abagararije bivuye inyuma idini ry'ukuri, amatungo yabo n'abana babo nta na kimwe bizobamarira nibahanwa n'Imana Allah kw'isi canke mu buzima bw'inyuma yo gupfa, abo ni na bo rero bazoba ivyegenyeye vy'umuriro. إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَن تُغْنِي عَنْهُمْ أَهْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَأُولَئِكَ هُمْ وَقُودُ النَّارِ ﴿١٠﴾

11. Inyifato yabo mu bugarariji, ni nk'inyifato y'abantu ba Firawuni n'abahakanye aho hambere yabo. Baragararije Ayah n'ivyemezo vy'Imana Allah, gutyo Imana Allah Ica Irabahanira ivyaha vyabo vyo kugarariza bakiri kw'isi. Burya Imana Allah Irahana Igahasha uwuyigararije agahakana n'Intumwa zayo. كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَآخَذَهُمُ اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ ۗ وَاللَّهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿١١﴾

12. Ntumwa y'Imana! Bwira abagararije n'abafashe minenegwe itsinda ryawe ku rugamba rwa Badri, uti: "Muzoneshwa aha kw'isi, muheze mushishikare guhakana gushika gupfa, hanyuma muzokwegeranirizwe mu muriro wa Jahannamu". Ni na bwo busaswa ubi cane.

قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا سَعْتَابُونَ وَهُمْ مُشْتَرُونَ إِلَىٰ جَهَنَّمَ وَيَبْتَئَسُّونَ فِيهَا ۝١٢

13. Bayahudi mubwirwa ntimwumve! Mwari mufise icemezo gihambaye mu migwi ibiri yahanganye ku rugamba rwa Badri; umugwi w'abemeramana waharanira idini ry'Imana Allah, n'uwundi mugwi w'abahakanyi wabona abemeramana nk'aho bangana n'incuro zibiri z'igitigiri cawo, bituma abemeramana banesha abahakanyi. Imana Allah na Yo ltera intege mu guha intsinzi uwo Ishaka mu baja bayo. Mu vy'ukuri, muri iryo neshwa ryabo, ni ukuri harimwo inkebuzo ku bantu bihweza ibintu n'ibindi bakabona ukuri.

قَدْ كَانَ لَكُمْ آيَةٌ فِي فِئَتَيْنِ الْتَقَتَا فِئَةٌ تُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأُخْرَىٰ كَافِرَةٌ يَرَوْنَهُمْ مِثْلَهُمْ رَأَىٰ الْعَيْنُ وَاللَّهُ يُؤَيِّدُ بِنَصْرِهِ مَن يَشَاءُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لِّأُولِي الْأَبْصَارِ ۝١٣

14. Abantu muri kameremere kabo baremwe bakunda kuryohereza n'ivy'isi mu bakenyezi n'ibibondo, ubwinshi bw'amatungo agizwe n'inzahabu n'umwakaka, ifarasi zirobanuye, ingamiya, ibitungwa mu ngamiya, mu nka no mu ntungwa, hamwe rero n'isi ndimwa y'akanovera. Ivyo vyose rero, ni ibihendamaso vyo kuryohereza mu buzima bwo kw'isi buhera, burya rero ubuganuko bwiza ku Mana Allah, ni Ubwami bw'ijuru.

رُئِيَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعَامِ وَالْأَحْرَبِ ذَلِكَ مَتَّعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الْمَبَإِ ۝١٤

15. Ntumwa y'Imana! Babwire uti: "Mbega ndababwire ivyiza biruta ivyo abantu baremwe bakunda mu vy'isi! Abatinya Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, barategekaniyijwe ku Mana yabo Rurema Allah imirima itotahaye yo mu Bwami bw'ijuru, musi y'ibiti n'inyubakwa vyabwo hatemba inzuzi, bazobamwo ibihe bidahera, hariyo n'abakenyezi basukuye (barangwa n'ingeso nziza, batigera baja mu butinyanka), bazobamwo bishimiwe n'Imana Allah". Burya rero Imana Allah ni Nyenukubona, Irabona neza ibikorwa n'abaja bayo kandi Izobibahemba;

* قُلْ أَوْثَقْتُكُمْ لِحَاجِرٍ مِّنْ ذَلِكُمْ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا عِندَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَأَرْوَاجٌ مُّطَهَّرَةٌ وَرِضْوَانٌ مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ۝١٥

16. Barya bavuga bati: "Mana yacu Rurema Allah! Mu vy'ukuri, twaramaze kukwemera dukurikira n'Intumwa yawe Muhamadi, tugumirize rero akabanga ku vyaha vyacu ntubiduhaniye, Wongere Udukingire ibihano vy'umuriro";

الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا إِنَّنَا أَعْمَانَا فَاعْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَفِقْنَا عَذَابَ النَّارِ ۝١٦

17. Abihanganira kuguma bakora ivyiza bitegetswe bakiyubara gucumura, imvugakuri, abicisha bugufi ku Mana Allah, abatanga mw'ibanga no ku mugaragaro hamwe rero n'abatakamba basaba imbabazi mu bucagucagu.

الصَّابِرِينَ وَالصَّادِقِينَ وَالْقَانِتِينَ وَالْمُنْفِقِينَ وَالْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْأَسْحَارِ ۝١٧

18. Imana Allah Yaramaze kugaragaza ko ata mana ibwirijwe gusengwa atari Yo, abamalayika na bo barahaiza baremanga ko ari Yo Mana y'ukuri, abahawe ubumenyi na bo baratara ku rurimi bemera ku mutima ko Imana Allah ari Imwe Rudende, Ihagarikiye ubutungane ku biremwa vyose. Nta mana ibwirijwe gusengwa atari Yo, Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ikora.

شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٧٨﴾

19. Mu vy'ukuri, idini ryishimiwe n'Imana Allah Yarungikanye Intumwa zose ku biremwa, ni ubwislamu^[1]. Abahawe Igitabu ntibahazanye ngo bicemwo imigwi kiretse inyuma y'aho bashikiriwe n'icemezo co kurungikirwa Intumwa n'Ibitabu, bikaba vyagenze ukwo ku kubera akadenderezo n'ishari, vyadutse hagati yabo mu kurondera ivy'isi. Uwo wese rero azogarariza Aayah n'ivyemezo vyerekana ko Imana Allah ari Imwe Rudende, namenye ko Imana Allah Inyarutsa mu guharurira no mu guhemba ibiremwa vyayo.

إِنَّ الَّذِينَ عِنْدَ اللَّهِ لَأَسْلَمُوا وَمَا اٰخْتَلَفَ الَّذِينَ اٰوْتُوا اَلْكِتٰبَ اِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَآءَهُمُ الْعِلْمُ بَعۡثًا بَيْنَهُمْ وَمَن يَكْفُرْ بِآيٰتِ اللّٰهِ فَاِنَّ اللّٰهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٧٩﴾

20. Ntumwa y'Imana! Abahawe Igitabu nibaguhaririza ku vyerekeye ukwemera Imana Imwe Rudende Allah, uraheza ubabwire uti: "Naramaze gutumbera no kwicisha bugufi ku Mana Imwe Rudende Allah, jewe n'abankurikiye mu bameramana". Uraheza ubwire kandi abahawe Igitabu n'ababangikanyamana uti: "Ubwo ntimwokwicisha bugufi mukaba abislamu!". Baramutse rero babaye abislamu, ni ukuri bazoba bakurikiye inzira igorototse; nibagenza umugongo naho bakakwiringagiza, ni ukuri uzoba wamaze gukora ico ujejwe, wewe ujejwe gusa gushikiriza ubutumwa, burya rero Imana Allah ni Nyenukubona, Irabona neza ibikorwa n'abaja bayo kandi Izobibahemba.

فَاِنَّ حَآجۡوَكَ فُقِلَ اَسَلَمْتُمْ وَجِہِی اللّٰہِ وَمَن اَتَّبَعِنۡہٗ وَقُل لِّلَّذِیۡنَ اٰوْتُوا اَلْكِتٰبَ وَالْاُمِّیَّتِیۡنَ ءَاَسَلَمْتُمۡ فَاِنَّ اَسَلَمُوۡا فَقَدِ اٰهْتَدُوۡا وَاِنۡ تَوَلَّوۡا فَاِنَّمَا عَلَیْكَ الْبَلٰغُ وَاللّٰہُ بَصِیۡرٌ بِالْعِبَادِ ﴿٨٠﴾

21. Mu vy'ukuri, abagarariza bivuye inyuma Aayah n'ivyemezo vyerekana ko Imana Allah ari Imwe Rudende, bagatako bakica Abavugishwamana bayo ku karenganyo, bakanica abantu babwiriza abandi kubakurikira no kugendera ubutungane, abo rero ga Ntumwa y'Imana, uraheza ubashikirize inkuru y'incamugongo ko barindirirwe n'ibihano bibabaza,

إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِآيٰتِ اللّٰهِ وَيَقْتُلُوۡنَ اَلَّذِیۡنَ بَعِثۡنَا بِحَقِّہِۡ وَيَقْتُلُوۡنَ اَلَّذِیۡنَ یَاْمُرُوۡنَ بِالْقِسْطِ مِنَ النَّاسِ فَبَشِّرْہُمۡ بِعَذَابٍ اَلِیۡمٍ ﴿٨١﴾

22. Abo ni bo rero ibikorwa vyabo bizobabera impfagusa kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa, eka mbere ntibazoronka ababatabara mu kubakingira ibihano vy'Imana Allah.

وَالَّذِیۡكَ اَلَّذِیۡنَ حٰطَّتْ اَعْمَالُہُمۡ فِی الدُّنْیَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَہُمۡ مِّنۡ نَّصِیۡرِیۡنَ ﴿٨٢﴾

[1] Ubwislamu ni ukwicisha bugufi ku Mana Allah mu kuyumvira mu ntumbero yo kwitonesha kuri Yo, wubahiriza kandi wemera Intumwa zose Yarungitse.

23. Ntumwa y'Imana! Mbega warabonye igitangaje kuruta abayahudi bagize amahirwe yo guhabwa Igitabu bakamenya ko ivyo wahishuriwe ari ukuri, maze bahamagarirwa kwubahiriza ibiri mu Gitabu c'Imana Qor'ani kugira ngo kibadadanure mu vyo bahazanako, hanyuma umugwi umwe muri bo ukagenza umugongo mu kwanka ingingo yayo wirengagiza ukuri!

أَلَمْ تَر إِلَى الَّذِينَ أَوْتُوا نَصِيبًا مِّنَ الْكِتَابِ يُدْعَوْنَ إِلَى كِتَابِ اللَّهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ يَتَوَلَّوْنَ فَرِيقًا مِّنْهُمْ وَهُمْ مُّعْرِضُونَ ﴿٢٣﴾

24. Ukwirengagiza kwabo ukuri, kugaterwa n'uko bavuze bati: "Umuriro ntuzodukorako kiretse imisi imparurwa hanyuma tuwuvemwo", iryo rementanya rikaba ari ryo rituma bubahuka guhonyanga amabwirizwa no gusuzugura idini ryayo.

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لَن نَّمَسِّنَا النَّارُ إِلَّا أَيَّامًا مَّعْدُودَاتٍ وَعَرَّهَمُ فِي دِينِهِمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٢٤﴾

25. Mbega bizobagendera gute! Igihe Twebwe Allah Twabegeranije ku musi w'izuka ata makenga ko uzoshika, maze umwe wese mu bantu agatunganirizwa ku ndishi y'ivyo yarondeye, ntibazonarenganywa mu kurenza urugero rw'ibihano canke mu kugabanya indishi.

فَكَيْفَ إِذَا جَمَعْتَهُمْ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ وَأُوقِيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٥﴾

26. Muvugishwamana! Vuga usaba Imana yawe Rurema uti: "Mana yanje Nzima! Nyeninganji Rugaba w'ubwami bwose! Uha ubwami n'inganji uwo Ushatse, Ukabwambura uwo Ushatse; Uha icubahiro c'iteka kw'isi no mw'ijuru uwo Ushatse, Ugasuzuguzwa uwo Ushatse; mu minwe yawe hari ivyiza bisa, mu vy'ukuri ni Wewe Mushoboravyose^[1],

قُلِ اللَّهُمَّ مَلِكُ الْمَلِكِ تُؤْتِي الْمَلِكَ مَن تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمَلِكَ مَن تَشَاءُ وَتُعْزِزُ مَن تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَن تَشَاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٦﴾

27. Biri mu vyerekana ubushobozi bwawe, ko Winjiza igice c'ijoro mu murango, maze umurango ukaba muremure; Ukinjinza igice c'umurango mw'ijoro, maze ijoro rikaba rirerire; Ugakura kizima mu capfuye^[2], Ugakura icapfuye muri kizima^[3], Ukaronsa ibiremwa ibibibeshaho Utarinze kubigerera".

تَوَلِّجُ اللَّيْلِ فِي النَّهَارِ وَتَوَلِّجُ النَّهَارِ فِي اللَّيْلِ وَتُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَتُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَتَرْزُقُ مَن تَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٢٧﴾

28. Abemeramana ntibakagire abahakanyi abagenzi somambike babahagararira bakabatabara birengagiza abemeramana. Uwuzobagira abagenzi somambike, azoba yitandukanije n'Imana Allah kiretse mu gihe mwobigira mwiyorobeka mu kwikingira ishari ryabo, kugira ngo mubanze mwisuganye. Kandi rero Imana Allah Irabihanije ku bihano vyayo nimuvyiyubare. Ni ku Mana Allah rero ibiremwa vyose bizosubira kugira Ihembe kimwe cose ku rugero rw'ibigikwiye.

لَا يَتَّخِذُ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِن دُونِ الْمُؤْمِنِينَ وَمَن يَفْعَلْ ذَٰلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ إِلَّا أَن تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقَدَّةً وَيُحَدِّثْكُمْ اللَّهُ نَفْسَهُ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ ﴿٢٨﴾

[1] Muri iyi Aayah, harimwo icemezo c'uko Imana Allah Ifise ukuboko mu buryo buberanye n'icubahiro cayo.

[2] Nka kurya urutete canke urubuto runaga rukavamwo igiharage canke igiti.

[3] Nka kurya irigi riva mu nkoko, n'urubuto rukava mu giti.

29. Muvugishwamana! Bwira abemeramana uti: “Nimwabagira abagenzi somambike mw’ibanga canke ku mugaragaro, Imana Allah itegerezwa kubimenya, Irazi n’ibiri mu majuru n’ibiri mw’isi. Burya Imana Allah ni Mushoboravyose”.

قُلْ إِنْ نَحْنُ فِيمَا فِي صُدُورِكُمْ أَوْ نُبْدُوهُ
يَعْلَمُهُ اللَّهُ وَيَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي
الْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٩﴾

30. Umusi ro umuntu wese yasanze indishi y’ivyo yakozze mu vyiza imurindiriye, agasanga n’ivyo yakozze mu bibi indishi yavyo imurindiriye, azokwipfuza ko hopfuma haba ikiringo kirekire hagati yiwe n’ingaruka mbi z’ibibi yakozze kugira ntibabazwe. Kandi ro Imana Allah irabihanije ku bihano vyayo nimuvyiyubare. N’aho biri ukwo ro, Imana Allah ni Nyenikigongwe ku baja bayo.

يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ مِمَّا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُحْضَرًا وَمِمَّا عَمِلَتْ مِنْ سُوءٍ تَوَدُّ لَوْ أَنَّ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ أَمَدًا بَعِيدًا وَيُحَذِّرُكُمُ اللَّهُ نَفْسَهُ وَاللَّهُ رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ ﴿٣٠﴾

31. Ntumwa y’Imana! Bwira abemeramana uti: “Nimwaba mukunda vy’ukuri Imana Allah, nimunkurikire ro munyumvire, gutyo Imana Allah Iheze Ibakunde, Inabagumirize akabanga ku vyaha vyanyu ntibibahanire. Burya Imana Allah ni Nyenimbabazi-ntangere, Nyenimbabazi ku batoni bayo^[1]”.

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي
يُحِبِّكُمْ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ
غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣١﴾

32. Babwire uti: “Nimwumvire Imana Allah mu kugendera Qor’ani, munumvire Intumwa mu gukurikiza inyigisho n’imigenzo vyayo”. Nibagenza umugongo bakakwiringagiza, baramenya ro ko mu vy’ukuri Imana Allah Idakunda abagarajiji.

قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ
اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْكٰفِرِينَ ﴿٣٢﴾

33. Mu vy’ukuri, Imana Allah Yaratoye Adamu na Nuhu n’umuryango wa Ibrahimu n’uwa Amraani, Ibagira aberanda n’intore mu gihe cabo,

*إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ آدَمَ وَنُوحًا وَآلَ
إِبْرٰهِيْمَ وَآلَ عِمْرٰنَ عَلَى الْعٰلَمِيْنَ ﴿٣٣﴾

34. Iraheza Ibagira Intumwa n’Abavugishwamana mu rukurikirane rw’uruyaro rwabo rweranda. Burya Imana Allah ni Nyenukwumva ibivugwa n’abaja bayo, Nyenubumenyikurivyose, Irazi ivyo bazirikana n’ivyo bakora, kandi Izobibahembera;

ذُرِّيَّةً بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ وَاللَّهُ سَمِيعٌ
عَلِيمٌ ﴿٣٤﴾

35. Ntumwa y’Imana! Ibuka ivyashikiye Isa na nyina wiwe Mariyamu hamwe na inakuru wiwe, ari we mukenyezi wa Amraani, igihe yasama imbanyi ya Mariyamu maze akavuga ati: “Mana yanje Rurema Allah! Jewe mu vy’ukuri, ndiyemeje kukwegurira ico nibungenze (kizokwame gikorera ingoro yawe Bayti I-Maqdisi), ndakwinginze ro ukinyemerere, mu vy’ukuri ni Wewe Nyenukwumva igisabisho canje, Nyenubumenyikurivyose, Uzi umuzirikanyi wanje”.

إِذْ قَالَتْ أُمَّرَأَتُ عِمْرٰنَ رَبِّ إِنِّي نَدَرْتُ
لَكَ مَا فِي بَطْنِي مُحْرَرًا فَتَقَبَّلْ مِنِّي إِنَّكَ
أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٣٥﴾

36. Nya mbanyi imaze kuvuka, umukenyezi wa Amraani yaciye avuga ati: “Mana yanje Rurema Allah! Mu vy’ukuri nibarutse umukobwa, ntashoboye gukorera ingoro yawe -

فَلَمَّا وَضَعَتْهَا قَالَتْ رَبِّ إِنِّي وَضَعْتُهَا
أُنْثَىٰ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا وَضَعْتَ وَلَيْسَ الذَّكَرُ

[1] Iyi Ayah iratomoye mu kwerekana ko uwukunda Imana Allah ategerezwa kandi gukunda n’Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n’impuhwe z’Imana Allah) akanayumvira vy’ukuri.

Imana Allah na Yo Yari Izi neza ico yibarutse ko kizoba igitungaro - kandi rero umuhungu nipfuje kwibaruka si nk'umukobwa mu bubasha bwo gukorera ingoro yawe. Mu vy'ukuri, namwise Mariyamu, ni ukuri ndanamukuragije we n'uruvyaro rwiwe, Ubakingire inyoshambi za shetani yavumwe".

كَأَلْفُنْفَىٰ وَإِنِّي سَمَّيْتُهَا مَرْيَمَ وَإِنِّي أُعِيدُهَا
بِكَ وَذُرِّيَّتَهَا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ﴿٣٧﴾

37. Kukaba nkako, Imana yiwe Rurema Allah Yaramwemereye igisabisho, Iramwakirira neza uwo yayeguriye Iraheza Iramubungabunga Imuha indero nziza, maze arerwa na Zakariya^[1] aho yari asanzwe asengera. Igihe cose yaja kumuraba yahasanga imfungurwa ziteguye, agaca amubaza ati: "Mbega Mariya! Izi mfugurwa wazikuye hehe?", na we akamwishura ati: "Ni izo nafunguriwe n'Imana Allah". Mu vy'ukuri, Imana Allah Ironsa ibibeshaho uwo Ishaka mu biremwa vyayo Itarinze kumugerera.

فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ وَأَنْبَتَهَا نَبَاتًا
حَسَنًا وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّا كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا
زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا قَالَ
يَمْرُؤِمَ أِنِّي لَكَ هَذَا هَدًى قَالَتُ هُوَ مِنْ عِنْدِ
اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ
حِسَابٍ ﴿٣٨﴾

38. Aho ni ho rero Zakariya yatakambira Imana yiwe Rurema Allah, ati: "Mana yanje Rurema Allah! Mpa umwana mweranda ahezagiwe, mu vy'ukuri Wewe Uri Nyenukwumva, Urumva igisabisho c'uwugusaba";

هُنَالِكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُ قَالَ رَبِّ هَبْ لِي
مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ
الدُّعَاءِ ﴿٣٩﴾

39. Abamalayika baca baramuhamagara akiri ha handi nyene asengera bamubwira bati: "Imana Allah Iraguhaye inkuru nziza ko uzokwibaruka umwana w'umuhungu yitwa Yahaya, aheze ashimangire Jambo Isa mwene Mariyamu (nyakugira amahoro y'Imana Allah) arungitswe n'Imana Allah, kandi azoba inararibonye mu bumenyi n'ubwitonzi yubahwe, yongere abe intakoravyaha n'Umuvugishwamana mu beranda.

فَنَادَتْهُ الْمَلَائِكَةُ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فِي
الْمِحْرَابِ أَنْ اللَّهُ بُيِّنْتُكَ بِحَيِّ مَصَدَقًا
بِكَلِمَةٍ مِنَ اللَّهِ وَسَيِّدًا وَحَصُورًا وَنَبِيًّا مِنَ
الصَّالِحِينَ ﴿٤٠﴾

40. Zakariya n'umunezero n'akantu, yaritangaje ati: "Mana yanje Rurema Allah! Vyoshoboka gute ko nokwibaruka ikibondo mu busaza n'umukenyezi wanjye akaba ari ingumba!". Imana Allah Imwishura Iti: "Ni nk'ukwo nyene rero Imana Allah Ikora ivyo Ishaka mu bitangaro".

قَالَ رَبِّ أَنَّى يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَقَدْ بَلَغَنِي
الْكِبَرُ وَآمْرَأَتِي عَاقِرٌ قَالَ كَذَلِكَ اللَّهُ
يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ ﴿٤١﴾

41. Zakariya yavuze ati: "Mana yanje Rurema Allah! Ngirira ikimenyetso nzomenyerako ko umukenyezi wanjye yibungenze". Imana Allah Imwishura Iti: "Ikimenyetso uzobimenyerako ni uko utazoshobora kuvugana n'abantu bidaturutse ku ndwara mu kiringo c'imisi itatu kiretse mu gukoresha ibimenyetso gusa, muri ico gihe rero uraninahaza wongere utazire cane Imana yawe Rurema Allah, wongere unasenge umugoroba n'igitondo.

قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي آيَةً قَالَ آيَاتُكَ أَلَّا
تُكَلِّمَ النَّاسَ لَلَّاسَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ إِلَّا رَمْرَمًا وَذُكِّرَ
رَبِّكَ كَثِيرًا وَسَخِّ بِالْعَشِيِّ وَالْإِبْكَرِ ﴿٤٢﴾

[1] Umugabo wa nyinabo.

42. Ntumwa y'Imana! Ibuka igihe abamalayika bavuga bati: "Ewe Mariyamu! Mu vy'ukuri Imana Allah Yaragutoye ngo uyiyegurire, Iranakweza ingeso mbi z'ubwoko bwose, Iranagutora Iguha icubahiro mu bakenyezi bose mu gihe cawe;

وَإِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاكِ وَطَهَّرَكِ وَاصْطَفَاكِ عَلَى نِسَاءِ الْعَالَمِينَ ﴿٤٢﴾
يَا مَرْيَمُ اقْنُتِي لِرَبِّكِ وَاسْجُدِي وَارْكَعِي مَعَ الرَّاكِعِينَ ﴿٤٣﴾

43. Ewe Mariyamu! Shishikara ro wicisha bugufi ku Mana yawe Rurema Allah, wongere wubame, ununama hamwe n'abunama mu gushima inema wahawe".

44. Ntumwa y'Imana! Izo ro ni zimwe mu nkuru z'ibinyegejwe ibiremwa Tuguhishuriye, kuko muri ico gihe si ho wari uri igihe batata baharira ku wukwiye kurera Mariyamu, maze bagahitamwo kugira itombora mu guterera hasi ikaramu zabo kugira bamenye muri bo uwukwiye kumurera, gutyo Zakariya aba ari we atsindira kumurera.

ذَٰلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يُتْلَىٰ أَوْفَتْهُمُ أَنْهَبَهُمْ يَكْفُلُ مَرْيَمَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يَخْتَصِمُونَ ﴿٤٤﴾

45. Muvugishwamana! Si n'aho wari uri igihe abamalayika bavuga bati: "Ewe Mariyamu! Mu vy'ukuri Imana Allah Iraguha inkuru nziza ko uzokwibaruka umwana azosamwa imbanyi kw'ijambo^[1] rivuye kuri Yo. Amaze kuvuka ro akazokwitwa Masihi^[2] Isa mwene Mariyamu, azokwubahwa kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa. Azoba ari no mu batonye ku Mana Allah ku musi w'izuka;

إِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكِ بِكَلِمَةٍ مِنْهُ اسْمُهُ الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ وَجِيهًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿٤٥﴾

46. Akazonavugisha abantu akiri uruyoya, niyamara kukura yongere abararikire kwemera Imana Allah. Azoba ari no mu beranda.

وَيُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا وَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٤٦﴾

47. Mariyamu yaritangaje maze avuga ati: "Mana yanje Rurema Allah! Vyoshoboka gute ko nokwibaruka ikibondo kandi ata n'umuntu turubakana!". Umumalayika araheza aramwishura ati: "Ni nk'ukwo nyene ro Imana Allah Irema ico Ishatse, iyo Itegetse ikintu ko kiba Ikibwira gusa Iti: "Ba", kigaca kiba ubwo nyene.

قَالَتْ رَبِّ أَنَّىٰ يَكُونُ لِي وَلَدٌ وَلَمْ يَمَسِّنِي بَشَرٌ قَالَ كَذَٰلِكَ اللَّهُ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ إِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٤٧﴾

48. Izonamwigisha kwandika, gutumbereza ukuri mu mvugo no mu ngiro, Yongere Imwigishe Tawurati yamanuriwe Intumwa Musa (nyakugira amahoro y'Imana Allah) hamwe ro n'Injili azomanurirwa n'Imana Allah.

وَيُعَلِّمُهُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالْقُرْآنَ وَالْإِنجِيلَ ﴿٤٨﴾

49. Izomugira n'Intumwa kuri Bene Israyeli, izobabwira iti: "Jewe mu vy'ukuri, narungitswe kuri mwebwe nibangikanije icemezo kivuye ku Mana yanyu Rurema Allah, na co kikaba ari uko nshoboye kubabumbira inyoni mu vyondo, hanyuma nkayihumamo igaca iba inyoni yigurukira ku bushobozi bw'Imana Allah; nkanavura uwavutse ari impumyi n'uwavukanye indwara

وَرَسُولًا إِلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنِّي قَدْ جِئْتُكُمْ بِآيَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ أَنِّي أَخْلُقُ لَكُمْ مِنَ الطَّيْرِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ فَأَنْفُخُ فِيهِ فَيَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِ اللَّهِ وَأُبْرِئُ الْأَكْمَةَ وَالْأَبْرَصَ

[1] Intumwa y'Imana Isa (nyakugira amahoro y'Imana Allah) yiswe Jambo kuko yibungenzwe ku bushobozi bw'ijambo rivuye ku Mana Allah.

[2] Yasizwe imigisha.

y'ubukarabe^[1], nsubize n'ubuzima uwapfuye ku bushobozi bw'Imana Allah; nkanababwira ivyo mufungura n'ivyo muziganirije kazoza mu mazu yanyu. Mu vy'ukuri, muri ivyo bitangaro vyose rero, ni ukuri harimwo icemezo kuri mwebwe ko ndi Intumwa y'Imana nimwaba mwemera Imana Allah hamwe na Aayah n'ivyemezo vyayo;

وَأُحْيِ الْمَوْتَىٰ بِإِذْنِ اللَّهِ وَأَتَّبِعْكُمْ بِمَا تَأْكُلُونَ وَمَا تَدْخُرُونَ فِي بُيُوتِكُمْ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّكُمْ إِن كُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ ﴿٥٠﴾

50. Naje nshimangira kandi ivyamanuwe hambere yanje muri Tawurati, no kugira ngo ndabarekurire bimwe mu vyo mwabujijwe. Nkaba rero naje ndabazaniye icemezo kivuye ku Mana yanyu Rurema Allah ku vyo ndababwira, ko ari ivy'ukuri, enda rero nimwikingire ibihano vy'Imana Allah mu kunyemera muheze munyumvire mu vyo ndabararikira bivuye ku Mana Allah.

وَمُضِدًّا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْ مِنَ التَّوْرَةِ وَلَا حِلَّ لَكُمْ بَعْضَ الَّذِي حُرِّمَ عَلَيْكُمْ وَجِئْتُكُمْ بِآيَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿٥١﴾

51. Mu vy'ukuri, Imana Allah ndabararikira kwemera, ni Yo Mana yanje Rurema, Ikaba ari na Yo Mana yanyu Rurema, enda rero nimuyiyegereze mu vyo mukora vyose munayisenge, iyi ni yo nzira igorotse”.

إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُّسْتَقِيمٌ ﴿٥٢﴾

52. Intumwa y'Imana Isa (nyakugira amahoro y'Imana Allah) imaze kwumva ukwimonogoza mu bugarariji kwa Bene Israyeli, yaratereye ijwi hejuru ibwira abigishwa bayo iti: “Ni nde yomba hafi tugaharanira idini ry'Imana Allah!”. Abigishwa bayo barishuye bati: “Twebwe twarishinze guharanira idini ry'Imana Allah, twaremeye Imana Imwe Rudende Allah, tukugize n'icabona ko twebwe turi abislamu twicisha bugufi mu kwumvira Imana Allah;

*فَلَمَّا أَحَسَّ عِيسَىٰ مِنْهُمُ الْكُفْرَ قَالَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ الْخَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ ءَأَمَّا بِاللَّهِ وَأَشْهَدُ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ﴿٥٣﴾

53. Mana yacu Rurema Allah! Twaremeye ivyo Wamanuye mu Njili, turanakurikira Intumwa yawe Isa (nyakugira amahoro y'Imana Allah), enda rero Uradushira hamwe n'abemanga ko Uri Imana Imwe Rudende n'uko Intumwa zawe zashikirije abo zarungitsweko ubutumwa bwawe”, abo na bo bakaba ari abarungikiwe Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) bazobera ivyabona Intumwa z'Imana ko zashikanye ubutumwa ku bo zarungitsweko.

رَبَّنَا ءَأَمَّا بِمَا أَنْزَلْتَ وَأَتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ ﴿٥٤﴾

54. Abagarariji muri Bene Israyeli barahemutse mu gutegura mu mpisho umugambi mubi wo kwica Intumwa Isa (nyakugira amahoro y'Imana Allah), Imana Allah na Yo Irahinyura nya mugambi Iraheza Yambika ishusho ry'Intumwa Isa uwundi muntu bahavuye bafata baramwica baranamubamba ku musaraba, bibaza ko ari we Isa mwene Mariyamu. Burya rero Imana Allah ni Yo Mwiza w'abahinyura imigambi igayitse;

وَمَكْرُوا وَمَكَرَ اللَّهُ وَاللَّهُ خَيْرٌ الْمَكْرِينَ ﴿٥٥﴾

[1] Ubukarabe, ni indwara ifata irihu, ikiganzira uduce dutandukanye tw'umubiri, maze utwo duce tukagira ibara ryera rivanze n'iritukura.

55. Igihe Imana Allah Ibwiriye Intumwa Isa Iiti: “Jewe mu vy’ukuri, Ndagukura kw’isi Ndakururure iwanje uri muzima utaragirirwa nabi namba, maze Ndagukize abakugararije, Nongere Mpe abakwemeye bakagukurikira^[1] intsinzi yo kuneshya abakugararije gushika ku musu w’iherezo ry’isi”. Hanyuma rero ga bantu! Ku musu wo guharurirwa mwese muzogaruka iwanje Jewe Allah, Nshoke Ndabacira urutunganye ku vyo mwahora muhazanako mu vyerekeye Intumwa Isa (nyakugira amahoro y’Imana Allah).

إِذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ إِنِّي فَتَوَقَّيْكَ وَرَأَيْكَ
إِلَى وَمَطَّهْرُكَ مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَجَاعِلٌ
الَّذِينَ أَنْبَعُوكَ فَوْقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَى يَوْمِ
الْقِيَامَةِ ثُمَّ إِلَى مَرْجِعِكُمْ فَأَحْكُمُ بَيْنَكُمْ
فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٥٥﴾

56. Abagararije Intumwa Isa (mu bayahudi) hamwe n’abayihaye icubahiro ndenzarugero (mu banaswara), Nzoheza Ndabahe ibihano ruhasha, vyo kwicwa no kunyagwa amatungo n’ubutegetsi kw’isi, Nongere Ndabahe n’ibihano vyo mu muriro mu buzima bw’inyuma yo gupfa, eka mbere ntibazoronka ababatabara mu kubakingira ibihano vy’Imana Allah.

فَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَأَعَذَّبْنَاهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا
فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ مِنَ
النَّاصِرِينَ ﴿٥٦﴾

57. Nayo abemeye Imana Allah n’Intumwa zayo bakanakora n’ivyiza bitegetswe, Imana Allah Izoheza Ibahe indishi z’ibikorwa vyabo zikwiye, burya kandi rero Imana Allah ntikunda na gato abirenganya mu kuyibangikanya no mu kuyigarariza.

وَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
فَيُؤْتِيهِمْ أَجْرَهُمْ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ
الظَّالِمِينَ ﴿٥٧﴾

58. Ntumwa y’Imana! Ayo mateka Tukwiganira Twebwe Allah ku vyerekeye Intumwa Isa mwene Mariyamu, ari mu vyemezo bigaragaza ukuri kw’ubutumwa bwawe, bikagaragaza n’uko Qor’ani itandukanya ukuri n’ikinyoma, ari ukuri kuzira amakenga.

ذَلِكَ نَتْلُوهُ عَلَيْكَ مِنَ الْآيَاتِ وَالذِّكْرِ
الْحَكِيمِ ﴿٥٨﴾

59. Mu vy’ukuri, iremwa rya Isa mwene Mariyamu atagira se, ni nk’iremwa rya Adamu atagira se na nyina, Yamuremye mw’ivu hanyuma Imubwira Iiti: “Ba umuntu”, aca aba umuntu muzima^[2].

إِنَّ مَثَلَ عِيسَىٰ عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ ءَادَمَ
خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُنْ
فَيَكُونُ ﴿٥٩﴾

60. Ntumwa y’Imana! Ukuri kutagiramwo amakenga ku vyerekeye Isa mwene Mariyamu, ni ukuri kwagushikiriye kuvuye ku Mana yawe Rurema Allah. Kubera ivyo rero, shishikara utsimbataye kuri ukwo kuri, ntukabe mu bagufiseko amakenga.

الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُن مِّنَ
الْمُتَرَدِّينَ ﴿٦٠﴾

[1] Mu kwubaha no kwubahiriza idini ryawe, mu kwemanga ibiranga umuzo w’Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n’impuhwe z’Imana Allah), mu kuyemera no kugendera amabwirizwa y’ubwislamu igihe yarungitswe ku bantu bose.

[2] Guha rero ubumana Isa mwene Mariyamu ku kuba yavutse atagira se, ni ikinyoma cambaye ubusa kuko na Adamu yaremwe atagira se na nyina, ariko hamwe n’ivyo, abantu bose ntibigeze bamufata ko ari imana, ahubwo bose bahuriye ku kuba ari umuja n’ikiremwa c’Imana Allah.

61. Abazoguhaririza ku vyerekeye Isa mwene Mariyamu inyuma yuko umaze kumenya ukuri ku bimwerekeye, urababwira uti: “Enda nimuze, turarike abana bacu n’abana banyu, abakenyezi bacu n’abakenyezi banyu, hamwe rero na twebwe na mwebwe nyene, maze dutumbere Imana Allah tuyisabe ko Yomanurira igihano n’ivumwe ryayo abanyakinyoma badahesha mu kurementaniriza ubumana Isa mwene Mariyamu”.

فَمَنْ حَاجَّكَ فِيهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ فَقُلْ تَعَالَوْا نَدْعُ أَبْنَاءَنَا وَأَبْنَاءَكُمْ وَنِسَاءَنَا وَنِسَاءَكُمْ وَأَنْفُسَنَا وَأَنْفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَلْ لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَى الْكٰذِبِينَ ﴿٦١﴾

62. Iyi nkuru Ndakwiganiye rero ga Ntumwa y’Imana Muhamadi! Ni ukuri ni yo mateka y’ukuri ku vyerekeye Isa. Nta n’iyindi mana rero ibwirijwe gusengwa atari Imana Allah Yonyene. Mu vy’ukuri, ni na Yo rero Nyenintsinzi-Mutaneshwa mu bwami bwayo, Intungane mu vyo Ikora.

إِنَّ هٰذَا لَهُوَ الْقَصَصُ الْحَقُّ وَمَا مِنْ إِلٰهٍ إِلَّا اللَّهُ وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٦٢﴾

63. Nibaramuka bagenje umugongo bakirengagiza kukwemera no kugukurikira, bazoba ari bo bononyi. Mu vy’ukuri Imana Allah Irazi neza ivyo bakora vyose, Izobibahemba.

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِالْمُفْسِدِينَ ﴿٦٣﴾

64. Ntumwa y’Imana! Bwira abahawe Igitabu mu bayahudi n’abanaswara, uti: “Enda nimuze dukurikire twebwe na mwe ijambo ritunganye ry’ukuri; ryuko tutokwiyegereza mu vyo dukora vyose tugasenga kiretse Imana Allah; tutonayibangikanya n’ikindi kintu na kimwe; tutonagira bamwe muri twebwe ibigirwamana mu gishingo c’Imana Allah”. Nibaramuka bagenjeje umugongo bakirengagiza, muraheza mubabwire muti: “Nimwemange rero mutubere ivyabona ko twebwe turi abislamu twicisha bugufi ku Mana Allah mu kuyisenga ari Imwe Rudende”.

قُلْ يٰٓأَهْلَ الْكِتٰبِ تَعَالَوْا إِلَىٰ كَلِمَةٍ سَوَآءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ﴿٦٤﴾

65. Emwe bahawe Igitabu mu bayahudi n’abanaswara! Ni kuki umugwi wose muri mwebwe uharira ku vyerekeye Ibrahimu (nyakugira amahoro y’Imana Allah), wemeza ko yakurikira idini ryawo, kandi Tawurati n’Injili bitamanuwe kiretse inyuma yuko amaze guhwera! Mbega none ntimugira n’ubwo kurahura ngo mutahure ko muvuga ikinyoma!

يٰٓأَهْلَ الْكِتٰبِ لِمَ تُحَاجُّونَ فِي إِبْرٰهِيْمَ وَمَا أُنزِلَتْ التَّوْرَةُ وَالْإِنْجِيلُ إِلَّا مِنْ بَعْدِيۗهٗ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٥﴾

66. Ehe mwebwe ng’aho murubahutse guhaririza Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n’impuhwe z’Imana Allah) ku vyo mufitiye ubumenyi mu Bitabu vyanyu! Ni kuki none muharira ku vyo mudafitiye ubumenyi mu vyerekeye Ibrahimu (nyakugira amahoro y’Imana Allah) ko yoba yakurikira idini ry’ubuyahudi canke ry’ubunaswara! Burya Imana Allah Irazi ibintu vyose, nayo mwebwe nta na kimwe muzi.

هٰتٰنْتُمْ هٰٓؤُلَآءِ حٰجَجْتُمْ فِيمَا لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ فَلِمَ تُحَاجُّونَ فِيمَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٦﴾

67. Burya Ibrahimu rero ntiyigeze akurikira idini ry'ubuyahudi canke ry'ubunaswara, ariko yasenga yemera Imana Imwe Rudende Allah, yari umwislamu yicisha bugufi kuri Yo, eka ntiyari mu babangikanyamana.

وَمَا كَانَ إِبْرَاهِيمَ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا وَلَكِنْ كَانَ حَنِيفًا مُّسْلِمًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٦٧﴾

68. Mu vy'ukuri, abakwiye kwiyitirira Ibrahimu (nyakugira amahoro y'Imana Allah), ni abemeye ubutumwa bwiwe bakanakurikira idini ryiwe, hamwe rero n'iyi Ntumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) n'abayemeye bakayikurikira, burya kandi rero Imana Allah ni Yo Muhagarikizi w'abemeramana bubahiriza amabwirizwa yayo.

إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ وَهَذَا النَّبِيُّ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٨﴾

69. Bislamu! Mu bahawe Igitabu mu bayahudi n'abanaswara, harimwo umugwi wipfuzza cane ko wobahubisha ukabakura mw'idini ryanyu ry'ubwislamu, nta n'uko uzohubisha kiretse ukwihubisha wo nyene hamwe n'abawukurikira utabizi.

وَدَّتْ طَّائِفَةٌ مِّنْ أَهْلِ الْكَتَابِ لَوْ يُضِلُّوكُمْ وَمَا يُضِلُّوكُمْ إِلَّا أَنفُسُهُمْ وَمَا يَسْعُرُونَ ﴿٦٩﴾

70. Emwe bahawe Ibitabu vya Tawurati n'Injili! Ni kuki muhakana mwivuye inyuma Aayah n'ivyemezo vy'Imana Allah Yamanuriye Intumwa zayo mu Bitabu vyanyu, vyerekana ko Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) ari yo Ntumwa yimirije kuza, n'uko ivyo ibashikirije ari kwo kuri, kandi na mwe nyene muri ivyabona kuri ukwo kuri ariko rero mukurengako mukuzi mukaguhakana.

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَأَنْتُمْ تَسْهَوْنَ ﴿٧٠﴾

71. Emwe bahawe Ibitabu vya Tawurati n'Injili! Ni kuki muvangatiranya ukuri kuri mu Bitabu mwahawe n'ikinyoma mwirementaniriza, mugaheza mukanyegeza ukuri ku biranga Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) no ku vyerekeye idini ryiwe ko ari ryo ry'ukuri kandi ivyo mubizi!

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَلْبِسُونَ الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٧١﴾

72. Umugwi w'abahawe Igitabu mu bayahudi wavuze uti: "Nimwemere mu gitondo ivyamanuriwe abemeye mu bislamu, hanyuma mubigararize bugorovyeye; hari n'aho bogira amakenga mw'idini ryabo bakavavanura na ryo;

وَقَالَتْ طَّائِفَةٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ ءَامِنُوا بِالَّذِي أُنزِلَ عَلَى الَّذِينَ ءَامَنُوا وَجْهَ التَّهَارِ وَأَكْفُرُوا ءَاخِرَهُ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٧٢﴾

73. Kandi ntimuzokwemere vy'ukuri kiretse uwukurikiye idini ry'ubuyahudi". Ntumwa y'Imana! Babwire ko mu vy'ukuri uburongozi n'ubugorotsi bw'ukwemera nya kwemera bituruka ku Mana Allah. Baranavuze bati: "Ntimuhirahire ngo muserurire ubumenyi mufise n'umwe mu bislamu ngo bamenye nk'ivyo mwahawe mu Gitabu, gutyo babasumvye ubutore, canke baronke ikibagiriza ku Mana yanyu Rurema Allah". Ntumwa y'Imana! Babwire uti: "Ingabirano z'ibintu vyose zituruka ku Mana Allah, izihereza uwo Ishatse". Burya rero Imana Allah ni

وَلَا تُؤْمِنُوا إِلَّا لِمَنْ تَبِعَ دِينَكُمْ قُلْ إِنَّ الْهُدَىٰ هُدَىٰ اللَّهِ أَنْ يُؤْتَىٰ أَحَدٌ مِّثْلَ مَا أُوتِيتُمْ أَوْ يُحَاجُّوكُمْ عِنْدَ رَبِّكُمْ قُلْ إِنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَسِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٧٣﴾

Nyeningabirano-ntangere ku biremwa vyayo,
Nyenubumenyikurivyose;

74. Igenera ku mpuhwe zayo ubutumwa n'ubugororotsi uwo Ishatse mu biremwa, burya kandi rero Imana Allah ni Yo Nyenimpano nyinshi zihambaye.

يَخْتَصُ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٧٤﴾

75. Burya mu bayahudi bahawe Igitabu, harimwo uwo uramutse umwizeye ukamubitsa amatungo menshi ayagusubiza adahemutse; harimwo rero n'uwo ugize ngo uramwizeye ukamubitsa idinari rimwe ahemuka, ntarigusubize kiretse igihe umwishuje n'agahato. Ivyo biterwa n'uko bihagira amatungo y'abandi bakavuga bati: "Nta caha kuri twebwe kiri mu kwihereza amatungo y'abatazi gusoma no kwandika", bakanavuga babeshera Imana Allah ko Yabarekuriye kwihereza nya matungo kandi bazi ko babesha.

*وَمِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ إِنْ تَأْمَنَهُ بِعِنَابِ يُوَدِّعُ إِلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَنْ إِنْ تَأْمَنَهُ بِدِينَارٍ لَّا يُؤَدِّعُ إِلَيْكَ إِلَّا مَا دُمْتَ عَلَيْهِ قَالِيًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لَيْسَ عَلَيْنَا فِي الْأُمِّيِّينَ سَبِيلٌ وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾

76. Si nk'ukwo rero bavyiyumvira! Ahubwo uwutinya akagamburukira Imana Allah, ni uwubahiriza isezerano ry'Imana Allah mu gusubiza imbitso, akemera vy'ukuri Imana Allah n'Intumwa zayo akanubahiriza amabwirizwa y'Imana Allah, kuko mu vy'ukuri Imana Allah Irakunda abagamburukiramana bavavanura n'ibangikanyamana hamwe n'ibindi vyaha.

بَلَىٰ مَنْ أَوْفَىٰ وَعْهْدِهِ وَاتَّقَىٰ فَإِنَّ اللَّهَ جُبُّ الْمُتَّقِينَ ﴿٧٦﴾

77. Mu vy'ukuri, abafata isezerano ry'Imana Allah n'ivyo Imana Allah Yaraze Intumwa zayo mu Bitabu Yazimanuriye, bakabiguza ibintu vy'igicro gito cane mu bihendamaso vy'isi, abo ni bo rero ata co bazoronka mu ndishi zo mu buzima bw'inyuma yo gupfa, eka mbere Imana Allah ntizonabavugisha mu bihumuriza, ntizonabaraba n'ijisho ry'impuhwe ku musi w'izuka, ntizonabeza ivyaha vyabo, baranategekanirijwe n'ibihano bibabaza mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

إِنَّ الَّذِينَ يَشْرُونَ عَهْدَ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَٰئِكَ لَا خَلْقَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ وَلَا يَكْتُمُهُمُ اللَّهُ وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٧﴾

78. Mu vy'ukuri mu bayahudi, ni ukuri harimwo umugwi uhindagura amajambo uko atari mu Gitabu bahawe, kugira mwiyumvire ko nya majambo ari mu Gitabu ca Tawurati, kandi ata yari muri Tawurati, bagaheza bakanavuga bati: "Aya majambo ava ku Mana Allah, Yayahishuriye Intumwa yayo Musa", kandi nya majambo atava ku Mana Allah, bagaheza rero bakabeshera Imana Allah kandi bazi ko bariko barabesha.

وَإِنَّ مِنْهُمْ لَفَرِيقًا يَلُؤُونَ أَلْسِنَتَهُمْ بِالْكِتَابِ لِتَحْسَبُوهُ مِنَ الْكِتَابِ وَمَا هُوَ مِنْ الْكِتَابِ وَيَقُولُونَ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَمَا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٨﴾

79. Ntivyari gushika ko umuntu n'umwe mu bantu yotumwa n'Imana Allah, Ikamuha Igitabu n'amabwirizwa yo gutunganiriza ibiremwa, hanyuma agahindukira akabwira abantu yarungitsweko ati: "Nimube abaja banje maze munsenge mu gishingo c'Imana Allah", mugabo araheza akababwira ati: "Nimube intore mu bamenyi ku

مَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُؤْتِيَهُ اللَّهُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُوا عِبَادًا لِي مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ كُونُوا

vyo mwahora mwigisha abandi mu majambo y'Imana Allah, no ku vyo mwiga mukamenya rero muri yo”;

رَبَّيْنَ بِمَا كُنْتُمْ تُعَلِّمُونَ الْكِتَابَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُونَ ﴿٧٥﴾

80. Kandi nta n'umwe muri bo yobategeka ko mugira ibigirwamana musenga mu bamalayika no mu Ntumwa. Bantu! Vyoshoboka gute ko abategeka kugarariza Imana Allah inyuma yuko mwamaze kwicisha bugufi kuri Yo mukaba abislamu!

وَلَا يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلَائِكَةَ وَالنَّبِيِّنَ أَرْبَابًا أَيَأْمُرُكُمْ بِالْكَفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٧٦﴾

81. Ntumwa y'Imana! Ibuka igihe Imana Allah Yaha isezerano Abavugishwamana bose Iti: “Ninabaha Igitabu n'ubutore bwo gushika ku kuri mu mvugo n'ingiro, hanyuma Nkabarungikira Intumwa ishimangira ukuri musanganywe, ko mutegerezwa kuyemera no kuyitabara”, maze Imana Allah Ikababaza bose Iti: “None iryo sezerano, mwaryemeye muremanga kuryubahiriza?”. Barishuye bati: “Ego cane! Twemanze kuryubahiriza”. Imana Allah Ica Ivuga Iti: “Nimwibere rero ivyabona ku vyo dusezeranye, mubere n'ivyabona abantu banyu kuri iryo sezerano, nanje Ndi kumwe na mwe mu vyabona bizobagiriza mwese^[1]”.

وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ لَمَا آتَيْنَاكُمْ مِنْ كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهِءِ وَتَنْصُرُوهُ قَالَ أَأَقْرَضْتُمْ وَأَخَذْتُمْ عَلَىٰ ذَٰلِكُمْ إِصْرِي قَالُوا أَقْرَضْنَا قَالَ فَاشْهَدُوا وَأَنَا مَعَكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٧٧﴾

82. Abazogenza umugongo rero bakirengagiza ubutumwa bw'ubwislamu inyuma y'aho bashikiriwe n'iri sezerano Imana Allah Yahaye Abavugishwamana n'Intumwa zayo, abo rero ni vyo bigaba birenga ku mabwirizwa y'Imana Allah;

فَمَنْ تَوَلَّىٰ بَعْدَ ذَٰلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفٰسِقُونَ ﴿٧٨﴾

83. Mbega none! Ivyo bigaba bishaka gukurikira idini ritari iry'Imana Allah ry'ubwislamu^[2], kandi ibiremwa vyo mu majuru no mw'isi vyicisha bugufi kuri Yo, ku bushake mu gihe c'igamburuka ry'abemeramana muri vyo; bikicisha bugufi vyanka vyakunda no mu gihe ibigarariza muri vyo bishikiwe n'ivyago! Kukaba nkako rero, n'ibindi biremwa vyose biricisha bugufi kuri Yo, ni no kuri Yo bizosubizwa bimaze guhweza kugira biharurirwe biheze bihemberwe ivyo vyakoze.

أَفَعَيَّرَ دِينَ اللَّهِ يَبْغُونَ وَلَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَإِلَيْهِ يُرْجَعُونَ ﴿٧٩﴾

84. Ntumwa y'Imana! Bwira abagarariji uti: “Twaremeye Imana Allah, nta n'iyindi mana twemera atari Yo, twaranemeye ivyo Yaduhishuriye n'ivyo Yahishuriye Ibrahimu, abahungu biwe Ismayili na Is-haqa, umwuzukuru wiwe Yakubu mwene Is-haka, Intumwa zikomoka kuri Yakubu zarungitswe mu moko cumi n'abiri

قُلْ ءَامَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ عَلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ عَلَىٰ إِبْرٰهِيْمَ وَإِسْمٰعِيْلَ وَإِسْحٰقَ وَيَعْقٰبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ

[1] Iyi Aayah iremeza ko Imana Allah Yahaye isezerano Abavugishwamana n'Intumwa zose, hamwe rero n'abantu zarungitsweko, ko bemera Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah).

[2] Ari na ryo dini ryarungikanwe Intumwa zose, rigashimangirwa n'Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah).

ya Bene Israyeli, ivyahawe Intumwa Musa na Isa muri Tawurati no mu Njili, hamwe rero n'ivyamanuriwe abandi Bavugishwamana, abo bose turabemera tutavanguye n'umwe muri bo, kandi rero twebwe turi abislamu twicisha bugufi ku Mana Allah".

وَالَّذِينَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا تُفْرِقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٨٥﴾

85. Uwurondera kwubahiriza idini ritari iry'ubwislamu^[1] ntazoryakirirwa namba, kandi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa azoba mu bahomvyeye ubuzima bwabo bwose.

وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٨٥﴾

86. Ni gute Imana Allah Yorongora abantu bagarariye Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) inyuma y'aho bamwemeye bakanemeza ata guhigimanga ko ubutumwa bwayo ari ubw'ukuri, bakanashikirwa n'ivyemezo vyerekana ko ivyo ari kwo kuri! Burya Imana Allah ntirongora abantu birenganya mu kugarariza ukuri bagahitamwo ikinyoma;

كَيْفَ يَهْدِي اللَّهُ قَوْمًا كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ وَشَهِدُوا أَنَّ الرَّسُولَ حَقٌّ وَجَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٨٦﴾

87. Abo ni bo rero, indishi yabo ari ivumwe rivuye ku Mana Allah, ivumwe ry'abamalayika n'iry'abantu bose;

أُولَئِكَ جَزَاءُهمُ أَنْ عَلَيهِمْ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿٨٧﴾

88. Bazoguma muri nya mivumo nyene no mu muriro ibihe bidahera, ntibazotegurirwa na gato mu bihano ngo baruhuke, eka mbere bobo ntibazohabwa agahengwe ngo biregure ku vyaha bakoze;

خَالِدِينَ فِيهَا لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ ﴿٨٨﴾

89. Kiretse abagarutse ku Mana Allah bakigaya bikwiye inyuma yo kugarariza, bagaheza bakanatunganya ivyo bononye ku kwigaya, abo rero mu vy'ukuri Imana Allah Izobakirira ukwigaya kwabo, ni Nyenikigongwe-ntangere, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٨٩﴾

90. Mu vy'ukuri, abagarariye inyuma y'ukwemera kwabo bakanatsimbatare ku bugarariye gushika guhwera, ntibazokwakirirwa ukwigaya kwabo bari ku mpifiro, abo ni na bo rero bahuvye inzira y'Imana Allah.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ ثُمَّ أَزْدَادُوا كُفْرًا لَنْ نُقَبِّلَ تَوْبَتَهُمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الضَّالُّونَ ﴿٩٠﴾

91. Mu vy'ukuri, abahakanye bivuye inyuma ubutumwa bwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), bagapfa bakigarariza Imana Allah n'Intumwa yayo, ku musu w'izuka nta n'umwe muri bo azokwemererwa gutanga inzahabu zuzuye isi yose kugira yigombore mu bihano vy'Imana Allah, n'aho yoba ashoboye koko kuzitanga mu kwigombora, abo ni bo rero bategekanirijwe ibihano bibabaza cane, eka mbere ntibazoronka ababatabara mu kubakingira ibihano vy'Imana Allah.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفْرًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْ أَحَدِهِمْ مِلءُ الْأَرْضِ ذَهَبًا وَلَوْ افْتَدَى بِهِ ۗ أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٩١﴾

92. Ntimuzoronka Ubwami bw'ijuru mutabanje gutanga imperezwa mu vyo mukunda, kanatsinda ikintu ico ari co cose muzotanga mu mperezwa uko kingana kwose, mu

لَسْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ ﴿٩٢﴾

[1] Raba insiguro y'ubwislamu mu nsiguro ya Aayah ya 19 muri iki gisomwa.

vy'ukuri Imana Allah Irakizi kandi Izohembera umwe wese ku co yatanze.

93. Imfungurwa zose nziza, zari zirekuwe gufungurwa kuri Bene Israyeli (abana ba Yakubu nyakugira amahoro y'Imana Allah), kiretse izo Yakubu wenyene ubwiwe yaziririje gufungura ku gatwe kiwe, ku mvo z'indwara yarwaye imbere yuko Tawurati imanurwa n'Imana Allah. Tawurati imaze kumanurwa, Imana Allah Yashotse Iziririza zimwe mu mfungurwa Bene Israyeli bari barekuriwe gufungura kubera ukwirenganya kwabo. Ntumwa y'Imana! Babwire uti: "Enda nimuzane rero Tawurati maze musome ibirimwo, nimwaba muri imvugakuri ko harimwo iziririzwa ry'ivyo Yakubu yaziririje gufungura ku gatwe kiwe".

﴿كُلُّ الطَّعَامِ كَانَ حَلَالًا لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ إِلَّا مَا حَرَّمَ إِسْرَائِيلُ عَلَى نَفْسِهِ مِنْ قَبْلِ أَنْ تُنَزَّلَ التَّوْرَةُ ۚ قُلْ فَأْتُوا بِالتَّوْرَةِ فَاتْلُوهَا ۚ إِنَّ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣٣﴾

94. Ni ukwo rero, uwo wese azorementaniriza Imana Allah inyuma yo gusoma Tawurati, ukuri kukagaragara ko Imana Allah ata co Yigeze Iziririza mu mfungurwa imbere yo kuyimanura, uyo rero ni we azoba ari mu birenganije mu kurementaniriza Imana Allah.

﴿مَنْ أَفْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ مِنْ بَعْدِ ۚ ذَٰلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٤٤﴾

95. Ntumwa y'Imana! Babwire uti: "Imana Allah Yavuze ukuri mu ngingo Yashinze". Kubera ivyo rero, nimwaba mukomoka koko kuri Ibrahimu (nyakugira amahoro y'Imana Allah), nimukurikire rero idini ryiwe ry'ubwislamu rishingiye ku kwemera-ndemanwa; ari na ryo dini Imana Allah Yarungikanye Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), rishingiye ku gusenga Imana Imwe Rudende Allah, kira noneho Ibrahimu (nyakugira amahoro y'Imana Allah) ntiyari no mu babangikanyamana.

﴿قُلْ صَدَقَ اللَّهُ فَاتَّبِعُوا مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا ۚ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٤٥﴾

96. Mu vy'ukuri, ingoro ya mbere yubatswe kw'isi kugira abantu bayisengeremwo Imana Allah, ni ukuri ni ingoro ntagatifu iri i Makka. Iyo ngoro, irahazagiwe n'imigisha myinshi; kuyitumbera mu gusenga, kuyishengerera no kuyigendera, harimwo n'uburongozi ku bantu bose.

﴿إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُدًى لِّلْعَالَمِينَ ﴿٦١﴾

97. Muri iyo ngoro, harimwo kandi n'ibimenyetso bigaragara vyerekana ko yubatswe na Ibrahimu, n'uko ari ahantu hubashwe hahezagiwe. Muri ivyo bimenyetso, ni nk'ubuhagararo^[1] bwa Ibrahimu (nyakugira amahoro y'Imana Allah). Uwinjiye muri iyo ngoro, aba atekaniwe nta n'umwe arekuriwe kumuhungabanya. Imana Allah Yarategetse rero ko umwislamu uwo ari we wese afise ubushobozi, aja kuyishengerera. Mu vy'ukuri, uwuhakanye ibwirizwa ryo gushengerera iyo ngoro aba

﴿فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَّقَامُ إِبْرَاهِيمَ ۖ وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا ۗ وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ ۚ إِلَيْهِ سَبِيلًا ۚ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٦٧﴾

[1] Ubuhagararo bwa Ibrahimu, ni ibuye Ibrahimu yahagarayeko mu kuduza iyo nyubakwa, ari kumwe n'umuhungu wiwe Ismayili. Iryo buye rero, n'ubu ririhho.

agararije, kira noneho Imana Allah Irikenuye, nta co lkeneye ku biremwa.

98. Ntumwa y'Imana! Babwire uti: "Emwe bahawe Igitabu! Ni kuki mugarariza mu guhakana ivyemezo biturutse ku Mana Allah, vyemeza ko idini ry'Imana Allah ari ubwislamu, mugahakana mwivuye inyuma n'ivyemezo biri mu Bitabu vyanyu vyemeza ukwo kuri kandi mubizi!", burya Imana Allah ni lcabona ku vyo mukora.

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ شَهِيدٌ عَلَىٰ مَا تَعْمَلُونَ ﴿٩٨﴾

99. Ntumwa y'Imana! Bwira abayahudi n'abanaswara uti: "Ni kuki muburagiza uwushatse kwinjira mu bwislamu mugashaka kumuhubisha, kandi na mwe muzi neza ko idini ry'ubwislamu ari iry'ukuri!". Burya Imana Allah ntiyirengagiza namba ivyo mukora, Izobibahembera.

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تُصَدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ مِنِّ ءَامَنَ تَبِعُونَهَا عَوَّجًا وَأَنْتُمْ شُهَدَاءُ ۗ وَمَا اللَّهُ بِغَفِيلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٩٩﴾

100. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Nimwaramuka mwumviye umugwi w'abahawe Igitabu, bazobahubisha mu kubatera amakenga mw'idini ryanyu kugira murite, inyuma y'aho mwari abemeramana;

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِن تُطِيعُوا فَرِيقًا مِّنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ يَرُدُّوكُم بَعْدَ إِيمَانِكُمْ كَافِرِينَ ﴿١٠٠﴾

101. Bemeramana! Ni gute mwogarariza Imana Allah mu gihe musomerwa Aayah za Qor'ani, kandi n'Intumwa y'Imana Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) ikaba iri kumwe na mwe! Uwo wese azokwishimikiza Imana Allah, maze akagumya ata guhesha Igitabu cayo Qor'ani, akanagendera inyigisho n'imigenzo vy'intumwa, ni ukuri azoba yashobowe gutumbera inzira igororotse igana ku Mana Allah.

وَكَيْفَ تَكْفُرُونَ وَأَنْتُمْ تُنْتَلَىٰ عَلَيْكُمْ ءَايَاتِ اللَّهِ وَفِيكُمْ رَسُولُهُ ۗ وَمَنْ يَعْتَصِم بِاللَّهِ فَقَدِ هَدَىٰ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿١٠١﴾

102. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Nimutinye Imana Allah ukuri kwo kuyitinya mu kuyigamburukira mu vyo mukora; muyumvire ata kugabitanya, muyishimire ata kwihakana inema zayo, muyininahaze ata kugotwa, maze mutsimbatare kw'idini ryanyu gushika gupfa.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ ۖ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٠٢﴾

103. Muraheza rero mugumye mwese ata guhesha Igitabu c'Imana Allah ca Qor'ani hamwe n'inyigisho n'imigenzo vy'intumwa, ntimuzohirahire ngo mugire icotuma mucanamwo. Muraheza mwibuke kandi inema y'Imana Allah Yabahundagajeko, igihe mwari abansi bankana urunuka muhigana buhongo, maze Imana Allah Ihuriza imitima yanyu ku kuyikunda no gukunda Intumwa yayo, Inashira urukundo mu mitima yanyu, mushoka muba abavandimwe barangwa n'urukundo bitewe n'ingabirano yayo. Ico gihe mwahakwa kugwa mu muriro wa Jahannamu, Imana Allah Iraheza lwubarokoramwo, Ibarongora mu bwislamu. Ni nk'uko nyene rero Imana Allah - Yabatomoreye ibiranga ukwemera nya kwemera -

وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا ۗ وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ فُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا وَكُنْتُمْ عَلَىٰ شَفَا حُفْرَةٍ مِّنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُمْ مِنْهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ ءَايَاتِهِ ۗ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٠٣﴾

Ibatomorera ivyotuma mubaho mu mahirwe, kugira murongoke mu nzira yayo.

104. Bemeramana! Muri mwebwe rero, nihabe umugwi urarikira abandi gukora ineza, ubwiriza gukora ivyiza vy'ubwoko bwose ukanabuza gukora ibibi vy'ubwoko bwose. Abo ni na bo rero bazoronka intsinzi y'Ubwami bw'ijuru. ﴿وَلَتَكُنَّ مِّنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٠٤﴾

105. Bemeramana! Ntimukabe rero nk'abahawe Igitabu biciyemwo imigwimigwi kubera urwanko n'inzigo, bituma bacanamwo ku vyerekeye ishingiro ry'idini ryabo inyuma y'aho bashikiriwe n'ivyemezo bagatomokerwa ukuri. Abo ni na bo rero bakwiye ibihano ruhasha; ﴿وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِن بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَأُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠٥﴾

106. Ku musu w'izuka. Umusi abemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo, bazosayangana mu maso buzuye akamwemwe ku kandi; abayigararije bakiyamiriza n'Intumwa yayo na bo bakazokwijirirwa mu maso, bishwe n'amagorwa. Abazokwijirirwa mu maso rero, bazobwirwa ku gashinyaguro n'akantu bati: "Mbega ntu! Mwagararije inyuma y'ukwemera kwanyu, muraheza mwigura ubugararaji! Nimuhonje rero ibihano bitewe n'ukuntu mwahora mugarariza". ﴿يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌ فَأَمَّا الَّذِينَ اسْوَدَّتْ وُجُوهُهُمْ أَكْفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿١٠٦﴾

107. Nayo abazosayangana mu maso buzuye akamwemwe ku kandi, bazoja mu Bwami bw'ijuru ku mpuhwe z'Imana Allah, bobo rero bazobubamwo ibihe bidahera. ﴿وَأَمَّا الَّذِينَ أَبْيَضتْ وُجُوهُهُمْ ففِي رَحْمَةِ اللَّهِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١٠٧﴾

108. Ntumwa y'Imana! Ivyo rero, ni Aayah n'ivyemezo bigaragara vy'Imana Allah vy'ukuri Tugusomera Twebwe Allah. Burya rero, Imana Allah ntiyigera Irenganya na gato n'umwe mu biremwa vyayo, mu kurengerezwa urugero rw'ibihano canke mu kugabanywa indishi. ﴿تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ تَنْزُلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ ظَلْمًا لِّلْعَالَمِينَ ﴿١٠٨﴾

109. Imana Allah ni na Yo Rugaba Igaba Ikaganza ibiri mu majuru n'ibiri mw'isi n'ibiri hagati yayo. Kandi rero ibiremwa vyose bizosubira kuri Yo kugira Ihembe kimwe cose ku rugero rw'ibigikwiye. ﴿وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَاِلَىٰ اللّٰهِ تُرْجَعُ الْاُمُورُ ﴿١٠٩﴾

110. Bantu mwakurikiye Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah)! Ni mwebwe abeza b'abantu, mukaba na ba kirumara ku bantu; mubwiriza gukora ivyiza vy'ubwoko bwose mukabuza no gukora ibibi vy'ubwoko bwose, mukanemera Imana Allah ukwemera kubonekera mu bikorwa. Iyo rero abahawe Igitabu bemera Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) bakemera na Qor'ani; nk'uko mwemeye, ni ukuri vyari kuba vyiza cane kuri bo mu buzima bwo kw'isi n'ubw'inyuma yo gupfa. Muri bo, harimwo bake bemera ﴿كُنْتُمْ خَيْرَ اُمَّةٍ اُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَلَوْ ءَاَمَنَ اَهْلُ الْكِتٰبِ لَكَانَ خَيْرًا لّٰهُم مِّنْهُمُ الْمُؤْمِنُونَ وَاَكْثَرُهُمُ الْفٰسِقُونَ ﴿١١٠﴾

ubutumwa bwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) yarungikanwe bakabwubahiriza; hakabamwo rero n'abandi benshi b'ibigaba birenga ku mabwirizwa y'Imana Allah.

111. Noneho rero nta co bazobiciira kiretse kubageramira mu kuvuga amajambo y'ibangikanyamana n'igarariza. Nibaramuka babarwanije naho, bazoneshwa bate bomoke, hanyuma ntibazotabarwa ngo babatsinde. لَنْ يَضُرُّكُمْ إِلَّا أَدَىٰ وَإِنْ يَتَّبِعُوا لَنْ يُوَلُّوكُمُ الْأَدْبَارَ ثُمَّ لَا يُبْصِرُونَ ﴿١١١﴾

112. Abayahudi, Imana Allah Yaramaze kubahomera n'agasuzuguro aho hose bazoba bari, kiretse kw'isezerano bahawe n'Imana Allah n'iryo bahawe n'abantu, kugira ngo umutekano wabo hamwe n'ivyabo bikingirwe^[1]. Barakwiye rero ishavu ry'Imana Allah, baranahomewe n'agasuzuguro ko gutinya abemeramana. Ivyo bikaba biterwa n'ukuntu bahora bagarariza Aayah n'ivyemezo vy'Imana Allah, bakica n'Abavugishwamana ku karenganyo, ivyo bakaba babitewe n'ibicumuro bakora, bari n'abantu barenga ku mabwirizwa y'Imana Allah. ضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذَّلِيلَةُ أَئِنَّ مَا تُقِفُّونَ إِلَّا يَجْبِلُ مِنَ اللَّهِ وَحَبْلٍ مِنَ الْغَابِثِ وَبَاءُ وَعَصَبٍ مِنَ اللَّهِ وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الْمَسْكَنَةُ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقِّ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴿١١٢﴾

113. Burya abahawe Igitabu ntibanganya ukwemera; muri bo harimwo umugwi w'abagororotsi bemera Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), bakarama barasoma Aayah za Qor'ani mu gicugu banubamira Imana Allah mu gusenga; *لَيْسُوا سَوَاءً مَنِ أَهْلَ الْكِتَابِ أُمَّةٌ قَائِمَةٌ يَتْلُونَ آيَاتِ اللَّهِ إِعَانَةً آلِيلٍ وَهُمْ يَسْجُدُونَ ﴿١١٣﴾

114. Bemera Imana Allah n'umusi w'imperuka, bakabwiriza no gukora ivyiza vy'ubwoko bwose bakanabuzza gukora ibibi vy'ubwoko bwose, bakanahurumbira gukora ivyiza. Abo ni na bo rero bari mu beranda; يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُسْرِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَأُولَئِكَ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١١٤﴾

115. Ico ari co cose rero bagize mu vyiza uko kingana kwose, ntibazokirenganywako, kizoshimwa maze bagihemberwe. Burya Imana Allah Irazi neza ibikorwa n'abagamburukiramana. وَمَا يَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ يُكْفَرُوهُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ ﴿١١٥﴾

116. Mu vy'ukuri, abagararije Aayah n'ivyemezo vy'Imana Allah, bakanahakana bivuye inyuma Intumwa zayo, amatungo yabo hamwe n'abana babo nta na kimwe bizobamarira nibahanwa n'Imana Allah kw'isi, canke mu buzima bw'inyuma yo gupfa, abo ni na bo bantu rero bo mu muriro, bobo bazowubamwo ibihe bidahera. إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ نُغْنِي عَنْهُمْ أَمْوَالَهُمْ وَلَا أَوْلَادَهُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١١٦﴾

117. Akarorero k'ivyo abagararije batanga mu vyiza bazeyeko indishi ku Mana Allah mu buzima bwo kw'isi, ni nk'igihuhusi kirimwo igikonyozi, maze nya gihuhusi kigahitana ibiterwa vy'abantu baziga kuzosarura, maze ku مَثَلُ مَا يُنْفِقُونَ فِي هَذِهِ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَثَلِ رِيحٍ فِيهَا صِرٌّ أَصَابَتْ حَرْثَ قَوْمٍ

[1] Mu gihe boreka kugeramira no kuburagiza ubwislamu n'abislamu. Iryo sezerano ryitwa "AQDU DHIMMAH".

kubera ivyaha bakoze, nya gihuhusi kigahonya vya biterwa vyose. Abagarariji rero, nta ndishi bazoronka mu buzima bw'inyuma yo gupfa, kira noneho, Imana Allah ntizoba Ibarenganije namba, ahubwo ni bo birenganije mu kugarariza no kugabitanya ku Mana Allah.

ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ فَأَهْلِكْنَاهُمْ وَمَا ظَلَمَهُمُ اللَّهُ وَلَكِنْ أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٧٥﴾

118. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Ntimukagire abagarariji ba somambike babahagarikira mu vyanyu, mwirengagije abemeramana muri mwebwe. Ntibahesha mu kubipfuriza inabi; baranahimbarwa n'uko mushikiwe n'ivyago. Ni ukuri urwanko babafitiye rwaramaze kugaragazwa n'amajambo bavuga, nayo akanyegejwe mu mishaha yabo mu rwanko babafitiye, karahinda. Ni ukuri, Twebwe Allah Twaramaze kubatomorera ivyemezo vyotuma mubiyubara nimwaba mutegera mugatahura amabwirizwa y'Imana Allah.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا بِطَانَةَ مِّنْ دُونِكُمْ لَا يَأْلُونَكُمْ خَبَالًا وَدُوًّا مَا عَنِتُّمْ قَدْ بَدَتِ الْبَغْضَاءُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ وَمَا تُخْفِي صُدُورُهُمْ أَكْبَرُ قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْآيَاتِ إِنَّ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٧٨﴾

119. Bemeramana! Ehe mwebwe ico mwihendako, ni uko mubakunda mukabagirira ubugwaneza kandi na bo batigera babakunda na gato; mukemera Ibitabu vyose vyamanuwe harimwo n'Igitabu cabo, mu gihe bo batemera Igitabu canyu Qor'ani. Ni gute none mwobakunda! No mu gihe bahuye na mwe barabiyorobekako bakababwira bati: "Twaremeye!"; biherera naho, bakicwa n'intuntu n'akantu babahigira kw'ishavu n'ishari babafitiye. Ntumwa y'Imana! Babwire uti: "Nimwicwe rero n'ishavu!". Mu vy'ukuri, Imana Allah Irazi neza ibiri mu mishaha, izohemba umwe wese ku co yakoze; caba iciza canke ikibi.

هَاتَيْنَاهُمُ أُولَاءَ أَتُحِبُّونَهُمْ وَلَا تُحِبُّونَكُمْ وَتُؤْمِنُونَ بِالْكِتَابِ كَلِمَةً وَإِذَا لَقُوكُمْ قَالُوا آمَنَّا وَإِذَا خَلَوْا عَضُوا عَلَىٰ عَنُقِكُمُ الْأَتَامِلِ مِنَ الْعِظِ قُلْ مُؤْتُوا بَعْضِكُمْ إِنَّا اللَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٧٩﴾

120. Bemeramana! Mu vyerekana urwanko babafitiye, ni uko iyo mushikiwe n'iciza; nk'intsinzi ku rugamba canke kuronka iminyago, bibatera ishavu n'agahinda. Iyo naho mushikiwe n'ikiza^[1], birabahimbara. Nimwihanganira rero ibiza bibashikira, mugaheza mukagamburukira Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, kubarwanya kwabo ku rwenge nta na kimwe kuzobicira. Mu vy'ukuri, Imana Allah mu bumenyi bwayo, Irakikuje ivyo bakora vyose, kandi Izobibahemba.

إِن تَمَسَسْتُمْ حَسَنَةً تَسَوْهُمْ وَإِن تُصِبْكُمْ سَيِّئَةٌ يَفْرَحُوا بِهَا وَإِن تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا لَا يَضُرُّكُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿٨٠﴾

121. Ntumwa y'Imana! Ibuka n'igihe wasohoka mu bawe witeguriye guhangana n'ababangikanyamana ku rugamba rwa Uhudi, utondeka neza ingendanyi zawe, umwe wese mu kibanza akwiye. Burya Imana Allah ni Nyenukwumva, Irumva ivyo muvuga; Nyenubumenyikirivyose, Irazi n'ivyo mukora;

وَإِذْ عَدَوْتَ مِنْ أَهْلِكَ تُبَوِّئُ الْمُؤْمِنِينَ مَقْعِدَ الْقِتَالِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٨١﴾

122. Muvugishwamana! Ibuka n'ivyashikiye Bene Salima na Bene Haaritha, igihe batekerwa n'ubwoba bagashaka guhunga urugamba bari kumwe n'indyarya karuhariwe

إِذْ هَمَّتْ طَّائِفَتَانِ مِنْكُمْ أَنْ تَفْشَلَا وَاللَّهُ وَلِيُّهُمَا وَعَلَىٰ اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿٨٢﴾

[1] Nko kuneshwa ku rugamba, gukahanirwa n'amatungo canke umwimu canke kubura abanyu.

Abdullahi mwene Ubayyi, batinya guhangana n'umwansi, ariko Imana Allah Umuhagarikizi wabo Yarakinze baraha za bararinda baja ku rugamba bizeye Imana Allah. Kubera ivyo rero, abemeramana nyabuna nibishimikize gusa Imana Allah bayizere.

123. Bemeramana! Ni ukuri, Imana Allah Yarabahaye intsinzi ku rugamba rwa Badri, muraheza muraneshabansi banyu kandi mwari bake, mufise n'ibirwanisho bibayabaye, enda rero nimugamburukire Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, kugira mushime nema zayo.

وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ بِبَدْرٍ وَأَنْتُمْ أَذِلَّةٌ فَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُشْكُرُونَ ﴿١٢٣﴾

124. Muvugishwamana! Ibuka n'igihe ingendanyi zawezabangamirwa n'irungikwa ry'ingabo zije gutabara ababangikanyamana ku rugamba rwa Badri, maze Tukaguhishurira ko wozibwira uti: "Ntibibakwiye ko Imanayanyu Rurema Allah Ibarungikira ingabo zigera ku bihumbi bitatu vy'abamalayika, bamanutse bava mw'ijuru bagana ku rugamba, kugira babatere inkunga banabatsimbataze ku rugamba!".

إِذْ تَقُولُ لِلْمُؤْمِنِينَ أَلَنْ يَكْفِيَكُمْ أَنْ يُبَدِّلَ اللَّهُ رُبُّكُمْ بِثَلَاثَةِ آلَافٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُنزَلِينَ ﴿١٢٤﴾

125. Ego cane, ico gitigiri kirabakwiye! Nimwaramukamwihanganye ku rugamba rero, mukanagamburukira Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, maze ababangikanyamana bakaza banyaragasa kubarwanya bibwira ko babaneshabansi, muri ico gihe Imana Allah Izoca Ibarungikira ingabo zigera ku bihumbi bitanu vy'abamalayika, bafise n'ibimenyetso bibaranga, bo hamwe n'ifarasi zabo.

بَلَىٰ إِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا وَيَأْتُوكُم مِّن فَوْرِهِمْ هَذَا يُمْدِدْكُمْ رَبُّكُمْ بِخَمْسَةِ آلَافٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُسَوِّمِينَ ﴿١٢٥﴾

126. Iryo rungikwa ry'ingabo z'abamalayika, Imana Allah ntiyarigize atari ukugira ngo Ibahe agakuru keza k'intsinzi, no kugira rero imitima yanyu iturure. Burya nta ntsinzi iboneka kiretse iyivuye ku Mana Allah, ni Yo rero Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ikora.

وَمَا جَعَلَهُ اللَّهُ إِلَّا بُشْرَىٰ لَكُمْ وَلِتَطْمَئِنَّ قُلُوبُكُمْ بِهِ ۗ وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿١٢٦﴾

127. Intsinzi mwaronse ku rugamba rwa Badri, yabonetse kugira Imana Allah Ihonye umugwi mu bagararije wicwe, canke Yicisha intuntu yo kuneshwa abarokotse muri bo, baheze basubire inyuma bamaramaye, bijiriwe.

لِيَقْطَعَ طَرَقًا مِّنَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَوْ يَكْتَسِبُهُمْ فَيُنقَلِبُوا خَائِبِينَ ﴿١٢٧﴾

128. Ntumwa y'Imana! Nta co ubazwa ku vyerekeye ihanwa canke ibabariwa ry'ibiremwa, ivyabo vyose bijejwe Imana Allah, hari n'aho abakurwanya bokwinjira mu bwislamu, maze Imana Allah Ikabababarira, canke bakabandanya bagarariza, Imana Allah Igaheza ikabahana ku kwirenganya kwabo.

لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ أَوْ يُعَذِّبُهُمْ فَأَتُهُمْ ظَالِمُونَ ﴿١٢٨﴾

129. Imana Allah ni Yo Rugaba Igaba Ikagana ibiri mu majuru n'ibiri mw'isi n'ibiri hagati yavyo. Igumiriza akabanga ku vyaha uwo Ishatse ku mpuhwe zayo, maze Ikamubabarira; Igahana uwo Ishatse ku butungane bwayo ata we Irenganije. Burya rero Imana Allah ni Nyenimbabazi-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

وَاللَّهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ يَغْفِرُ لِمَن يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢٩﴾

130. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Ntimukarye ku ngurane inyungu izira yiyongereye kuri nya ngurane, n'aho yoba ari nto, nkenswe rero mu gihe igwijwe incuru nyinshi uko ingurane iteba kwishurwa. Nimutinye rero Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo kugira muronke intsinzi kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa;

بَيَّأُهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَأْكُلُوا الرِّبَا أَضْعَافًا مُّضَاعَفَةً وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٣٠﴾

131. Muheze kandi mwikingire umuriro wagenewe abagarariji;

وَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ ﴿١٣١﴾

132. Maze mwumvire Imana Allah mu kutarya inyungu izira no mu kwubahiriza ayandi mabwirizwa, mwumvire n'Intumwa yayo kugira mugirirwe impuhwe n'Imana Allah.

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٣٢﴾

133. Bemeramana! Murahurumbira kwumvira Imana yanyu Rurema Allah n'Intumwa yayo, kugira mugumirizwe akabanga ku vyaha vyanyu ntimubihanirwe, muheze muronswe n'Ubwami bw'ijuru, ubwaguke bwabwo bungana n'amajuru n'isi; bwategekanirijwe abagamburukiramana;

*وَسَارِعُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ ﴿١٣٣﴾

134. Barya batanga amatungo yabo mu mahirwe no mu marushwa, abatsinda ishavu bakihangana, hamwe rero n'abagirira ikigongwe abandi mu gihe bashoboye kwihora, ubwo ni bwo bugwaneza nya bugwaneza, burya rero Imana Allah Irakunda abagwaneza;

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣٤﴾

135. Na barya iyo bagize icaha rutara canke bakirenganya mu gukora ivyaha bitobito, bashoka bibuka isezerano ry'Imana Allah bagaca basaba imbabazi ku vyaha vyabo, bizeye ko ata wubabarira ivyaha atari Yo, ntibanatsimbataro ku vyaha bagize kuko bazi ko baramutse bagarutse ku Mana Allah bakigaya lbababarira;

وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ وَمَن يَغْفِرِ الذُّنُوبَ إِلَّا اللَّهُ وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَىٰ مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٣٥﴾

136. Abo ni bo rero, bagenewe n'Imana yabo Rurema Allah indishi yo kugumirizwa akabanga ku vyaha vyabo, hamwe rero n'imirima itotahaye yo mu Bwami bw'ijuru, musi y'ibiti n'inyubakwa vyabwo hatemba inzuzi, bazobubamwo ibihe bidahera. Iyo ni yo ndishi nziza rero ibereye abumviramana.

أُولَٰئِكَ جَزَاءُهم مَّغْفِرَةٌ مِّن رَّبِّهم وَجَنَّةٌ تَجْرَىٰ مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَنِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ ﴿١٣٦﴾

137. Bemeramana! Aho hambere yanyu, harabaye imigwi y'abantu, abemera muri bo barageragejwe mu kuneshwa igihe bahanganye n'abagarariji, ariko impera n'imperuka bakabatsinda. Kubera ivyo rero, nimugendagende kw'isi mwibuka ivyo, maze mwirabire ivyashikiye abahakanye Imana Allah n'Intumwa zayo^[1].

قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِكُمْ سُنَنٌ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكْذِبِينَ ﴿١٣٧﴾

138. Iyi Qor'ani, ni impanuro ku bantu bose bashaka kurongoka, ikaba n'uburongozi n'urwibutso ku bagamburukiramana.

هَذَا بَيَانٌ لِّلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴿١٣٨﴾

139. Bemeramana! Ntimugacike intege mu kurwanya umwansi wanyu, kandi ntimukicwe n'intuntu ku vyabashikiye ku rugamba rwa Uhudi, kanatsinda ni mwebwe benintsinzi nimwaba mwemera Imana Allah n'Intumwa yayo, munubahiriza n'amabwirizwa yayo;

وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٣٩﴾

140. Nihaba muri mwebwe harimwo abakomeretse canke abishwe ku rugamba rwa Uhudi, ni ukuri ni nk'uko nyene, no mu babangikanyamana harimwo abakomeretse n'abishwe. Burya imisi Twebwe Allah Dukurakuranya hagati y'abantu irasa ntingana; haba umusi wo gutsinda hakaba n'umusi wo gutsindwa, kugira Imana Allah Yerekane ku vyo Isanzwe Izi abemera vy'ukuri, Yongere Yiharire abayipfira muri mwebwe. Burya rero Imana Allah ntikunda namba abirenganya mu kureka guharanira idini ryayo;

إِن يَمَسُّكُمْ فَرَحٌ فَقَدْ مَسَّ الْقَوْمَ فَرَحٌ مِّثْلُهُ وَتِلْكَ الْأَيَّامُ نَدَاوُلَهَا بَيْنَ النَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَيَتَّخِذَ مِنْكُمْ شُهَدَاءَ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴿١٤٠﴾

141. Ukuneshwa rero ku rugamba rwa Uhudi, kwari ukugira Imana Allah Irobanure abemeye vy'ukuri, Iheze Inagaragaze indyarya muri bo, Yongere kandi Ihonye abagarariji.

وَلِيُمَحِّصَ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَيَمْحَقَ الْكٰفِرِينَ ﴿١٤١﴾

142. Ngendanyi z'Intumwa! Mbega mwibaza ko mwokwinjira mu Bwami bw'ijuru, mu gihe Imana Allah Itabanje kubagerageza kugira Yerekane ku vyo Isanzwe Izi, abaharanira idini ryayo vy'ukuri n'abihanganira guhangana n'abansi!

أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُدْخَلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَلْعَلْ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَيَعْلَمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٤٢﴾

143. Bemeramana! Urugamba rwa Uhudi rutaraba, mwari mushashaye guhangana n'umwansi, kugira mupfira Imana Allah nk'abavandimwe banyu bayipfiriye ku rugamba rwa Badri, ng'urwo nya rugamba rero rwamaze gushika, nimwihangane mururwane urupfu mururaba n'amaso yanyu.

وَلَقَدْ كُنْتُمْ تَمَتُّونَ الْمَوْتَ مِنْ قَبْلِ أَنْ تُلْقَوْهُ فَقَدْ رَأَيْتُمُوهُ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ ﴿١٤٣﴾

144. Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) si ikindi kiretse ko ari Intumwa nk'izindi zarungitswe aho hambere yiwe. Mbega none mu gihe vyoshika agahwera canke akicwa, mwoca muvavanura n'idini

وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَىٰ

[1] Muri iyi Aayah Imana Allah Irahoza abemeramana ku vyabashikiye ku rugamba rwa Uhudi, ko batocika intege kuko impera n'imperuka ni bo benintsinzi.

ryanyu mukarivamwo! Uwuzokwisubirako akarivamwo, nta co azoba yiciye Imana Allah; nayo abazorigumamwo bagashimira Imana Allah ku nema y'ubwislamu, Imana Allah Izoheza Ibibahembere.

أَعْقَبِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَيَّ عَقْبَيْهِ فَلَن يَبْصُرَ اللَّهَ شَيْئًا وَسَيُجْزَى اللَّهُ الشَّاكِرِينَ ﴿١٤٦﴾

145. Nta kiremwa na kimwe gifise ubuzima gishobora gupfa kiretse mu gihe ikiringo cagenewe kubaho giheze, maze kigapfa ku burenganzira bw'Imana Allah, burya Imana Allah Yaramaze kwandika isango ry'urupfu rwaco, ntikizopfa iryo sango ritaragera canke ngo kirisimbe. Uwo wese rero azogira ico akoze arondera ibisharizo vy'ubuzima bwo kw'isi, Tuzobimuha nk'uko Twabigeze; nayo uwuzogira ico akoze arondera indishi zo mu buzima bw'inyuma yo gupfa, Tuzoheza Tuzimuhe hiyongeyeko ibimubeshaho kw'isi mu vyo Twamugeneye. Burya Twebwe Allah Tuzohemba abashima bakatwumvira mu guharanira idini.

وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تَمُوتَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ كِتَابًا مُّوجَّلاً وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الْآخِرَةِ نُؤْتِهِ مِنْهَا وَسَنَجْزِي الشَّاكِرِينَ ﴿١٤٥﴾

146. Hari n'Abavugishwamana benshi b'aho hambere barwaniye Imana Allah bari kumwe n'imigwi y'abigishwa babo, ntibigeze bacika intege ku vyabashikiye bagakomereka canke bakicwa, kandi ntibigeze bananirwa canke ngo bishikane ku mwansi, burya Imana Allah Irakunda abihangana;

وَكَايْنٍ مِّن نَّبِيٍّ قَتَلَ مَعَهُ رِبِّيُونَ كَثِيرًا فَمَا وَهَنُوا لِمَا أَصَابَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَمَا ضَعُفُوا وَمَا اسْتَكَانُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ ﴿١٤٦﴾

147. Nta n'ico bavuga bari mu bihe bitoroshe kiretse ukwiyambaza Imana Allah bavuga bati: "Mana yacu Rurema Allah! Tubabarire ivyaha vyacu hamwe n'ibicumuro twakoze mw'idini tutabizi, Wongere Utsimbataze ibirenge vyacu ntiduhunge umwansi ku rugamba, Unadushoboze gutsinda abantu b'abagarariji bahakana isengwa ryawe n'ubutumwa bw'Intumwa zawe".

وَمَا كَانَ قَوْلُهُمْ إِلَّا أَنْ قَالُوا رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَإِسْرَافَنَا فِي أَمْرِنَا وَتَبَتُّ أَعْدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿١٤٧﴾

148. Ni ho rero Imana Allah Yaha abo bihanganye bakiri kw'isi, indishi yabo yo gutsinda umwansi no gutsimbatare kw'isi, Ikazobaha n'indishi ishemeye y'Ubwami bw'ijuru mu buzima bw'inyuma yo gupfa. Burya rero Imana Allah Irakunda abagwaneza mu kwitonesha kuri Yo no mu kibano.

فَقَاتَلَهُمُ اللَّهُ تَوَابَ الدُّنْيَا وَحُسْنَ ثَوَابِ الْآخِرَةِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٤٨﴾

149. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Nimwumvira abagararije mu vyo babategeka no mu vyo bababuza, bazobahubisha inzira y'ukuri, maze muvavanure n'idini ryanyu murivemwo, muheze mutahire agahombo no guhona.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِن تُطِيعُوا اللَّهَ تَنقَلِبُوا كَفْرًا يَرُدُّكُمْ عَلَيَّ أَعْقَبِكُمْ فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ ﴿١٤٩﴾

150. Kira noneho, ntibazobatabara, ahubwo rero Imana Allah ni Yo Muhagarikizi wanyu Nkinzoyabatoni, ni na Yo Mwiza w'abatabazi bose.

بَلِ اللَّهُ مَوْلَاكُمْ وَهُوَ خَيْرُ النَّاصِرِينَ ﴿١٥٠﴾

151. Twebwe Allah Tuzotera ubwoba mu mitima y'abagararije bitewe n'ukuntu babangikanije Imana Allah n'ibigirwamana, mu gihe Imana Allah Itigeze Imanura icemezo c'uko bikwiye kubangikanywa na Yo, bazobaho rero kw'isi batekewe n'ubwoba bwo gutinya abemeramana. Ubushikiro bwabo mu buzima bw'inyuma yo gupfa, ni mu muriro, ni na ryo cumbi ribi cane ry'abirenganije mu bugarariji.

سَدَّلْتِي فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرَّعْبَ بِمَا أَشْرَكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزَّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَمَأْوَهُمُ النَّارُ وَبِئْسَ مَثْوَى الظَّالِمِينَ ﴿١٥١﴾

152. Ngendanyi z'Intumwa! Ni ukuri, Imana Allah Yarabashiriye mu ngiro isezerano Yabahaye ry'intsinzi, igihe mwica abagarariji ku rugamba rwa Uhudi ku burenganzira bwayo. Aho rero mucikiye intege mugacanamwo ku vyerekeye iyubahirizwa y'ingingo yuko ingabo zirasa imyampi zoguma mu bibanza vyazo, canke zoja kwegeranya iminyago hamwe n'abandi, gutyo muba murenze kw'itegeko ry'Intumwa yanyu ryo kuguma mu bibanza vyanyu uko vyoba kwose. Ivyo bikaba vyaratumye muneshwa inyuma y'aho Imana Allah Yari Imaze kubereka intsinzi mukunda, aho bikaba vyarabonetse ko muri mwebwe harimwo abashaka iminyago, n'uko harimwo abashaka indishi zo mu buzima bw'inyuma yo gupfa. Ni ho rero mu nyuma yo kuneshwa, Imana Allah Yabakebanura Ikabakurako umwansi kugira Ibagerageze, ni ukuri Imana Allah Yarumvise ukwigaya kwanyu, Iraheza Irabababarira, burya rero Imana Allah, ni Nyeningabirano ku bemeramana.

وَلَقَدْ صَدَقَكُمُ اللَّهُ وَعْدَهُ إِذْ تَحُسُّوهُمُ بِأُذُنَيْهِ حَتَّى إِذَا فَجِلْتُمْ وَتَنَزَّعْتُمْ فِي الْأَمْرِ وَعَصَيْتُمْ مِمَّن بَعْدَ مَا أَرْسَلَكُمْ مَا تُحِبُّونَ مِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الدُّنْيَا وَمِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الْآخِرَةَ تَمَّ صَرْفَكُم عَنْهُمْ لِيَنْتَلِيَكُمْ وَلَقَدْ عَفَا عَنْكُمْ وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٥٢﴾

153. Ngendanyi z'Intumwa! Nimwibuke n'igihe mwahungira abansi banyu ku musozi ata wukebuka ngo arabe uwundi kubera ubwoba, Intumwa na yo ku rundi ruhande, ibahamagarira kugaruka ku rugamba, ntimwaheza ngo muyitabe, gutyo Imana Allah Ibananisha agahinda ku kandi, kugira ngo ntimwicwe n'intuntu itewe no kubura intsinzi n'iminyago, no kugira kandi ntimwicwe n'intuntu ku vyabashikiye mu gutekera n'ubwoba no kuneshwa. Burya Imana Allah ni Muhetuziwayoyose, Irazi neza ivyo mukora vyose, kandi Izobibahembera;

*إِذْ تُضْعِدُونَ وَلَا تَلْوُونَ عَلَى أَحَدٍ وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ فِي أُخْرَانِكُمْ فَأَتَيْتُكُم عَمَّا بَعَثَ لِكَيْلَا تَحْزَنُوا عَلَى مَا فَاتَكُمْ وَلَا مَا أَصَابَكُمْ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٥٣﴾

154. Mu nyuma y'ako gahinda rero, ni ho Imana Allah Yabamanurira ituze n'umwizero w'isezerano ryayo, maze umugwi w'abizeye indishi ku Mana Allah muri mwebwe urahunyiza, mu gihe hari uwundi mugwi wacitse intege, urajwe ishingira no kurokoka ku rugamba, wiyumvira nabi Imana Allah ko Idashoboye gutabara Intumwa yayo, uraheza uricuza mu kuvuga uti: "Mbega hari na kimwe twari dushoboye mu gufata ingingo yo kuja ku rugamba!". Ntumwa y'Imana! Babwire uti: "Ingingo iyo ari yo yose

تَمَّ أَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِمَّن بَعْدَ الْعَمِّ أُمَّتَةٌ نَعَاتًا يَغْمِزُ طَائِفَةً مِنْكُمْ وَطَائِفَةٌ قَدْ أَهَمَّتْهُمْ أَنْفُسُهُمْ يَظُنُّونَ بِاللَّهِ غَيْرَ الْحَقِّ ظَنَّ الْجَاهِلِيَّةِ يَقُولُونَ هَل لَنَا مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ قُلْ إِنْ الْأَمْرُ كُلُّهُ لِلَّهِ يُحْضِرُونَ فِي أَنْفُسِهِمْ مَا لَا يُبْدُونَ لَكَ يَقُولُونَ لَوْ

ishigwa mu ngiro ku bubasha bw'Imana Allah", bahisha mu mishaha yabo ivyo bataguserurira mu kwicuza kuja ku rugamba, bakavuga ku mutima bati: "Iyo tuza kuba dushoboye guhitamwo, ntitwari kuza gupfira ng'aha ku rugamba". Babwire uti: "Ubuzima butangwa n'Imana Allah. N'iyu muza kuba muri mu miryango yanyu, abandikiwe n'Imana Allah gupfa, bari gusohoka baza gusanga urupfu aho bagenewe gupfira, kugira Imana Allah Igerageze iyumviramana riri mu mitima yanyu, Iheze Itandukanye umwiza yemera vy'ukuri n'umubi arangwa n'uburyarya". Burya rero Imana Allah Irazi neza ibihishijwe mu mishaha.

كَانَ لَنَا مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ مَّا قُتِلْنَا هَاهُنَا قُلْ
لَوْ كُنْتُمْ فِي بُيُوتِكُمْ لَبَرَزَ الَّذِينَ كُتِبَ
عَلَيْهِمُ الْقَتْلُ إِلَىٰ مَضَاجِعِهِمْ وَلِيَبْتَلِيَ اللَّهُ
مَا فِي صُدُورِكُمْ وَلِيَبَحِصَ مَا فِي قُلُوبِكُمْ
وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١٥٤﴾

155. Mu vy'ukuri, abahunze muri mwebwe ku rugamba rwa Uhudi, umusi abemeramana bahangana n'ababangikanyamana, ni ukuri shetani yabanyereje muri ico caha bitewe na bimwe mu vyaha bakoze, ni ukuri Imana Allah Yarabababariye ntiyabahana. Mu vy'ukuri, Imana Allah ni Nyenimbabazi-ntangere ku bigaya, Nyenubwitonzi-ntangere.

إِنَّ الَّذِينَ تَوَلَّوْا مِنْكُمْ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ
إِنَّمَا أَسْتَرْلَهُمُ الشَّيْطَانُ بِبَعْضِ مَا كَسَبُوا
وَلَقَدْ عَفَا اللَّهُ عَنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ
حَلِيمٌ ﴿١٥٥﴾

156. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Ntimukabe nk'abagararije Imana Allah, iyo benewabo bafashe urugendo rwo kurondera icobabeshaho, maze bagapfa; canke bakicwa mu gihe bajanye n'abarwanira idini ry'Imana Allah, bashoka bavuga bati: "Iyo badafata urugendo canke iyo bataja ku rugamba, bagaheza bakagumana na twe, ntibari gupfa; eka ntibari no kwicwa". Iryo jambo baryatuye ku rurimi, kugira Imana Allah Irigire imvo y'umubabaro n'agahinda mu mitima yabo, mu gihe abemeramana bazi neza ko ibibashikira vyose, biba vyaragezwe n'Imana Allah. Kira noneho rero, Imana Allah Iha ubuzima uwo Yabugeneye n'aho yoba ari ku rugendo canke ku rugamba; Ikabwaka uwashikiwe n'umusi w'urupfu rwiwe, n'aho yoba ari mu muryango wiwe. Burya Imana Allah Irabona neza ivyo mukora vyose, ni Nyenukubona.

يَتَّبِعُهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ
كَفَرُوا وَقَالُوا لِإِخْوَانِهِمْ إِذَا ضَرَبُوا فِي
الْأَرْضِ أَوْ كَانُوا غُرَىٰ لَوْ كَانُوا عِنْدَنَا مَا
مَاتُوا وَمَا قُتِلُوا لِيَجْعَلَ اللَّهُ ذَلِكِ حَسْرَةً
فِي قُلُوبِهِمْ وَاللَّهُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَاللَّهُ بِمَا
تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١٥٦﴾

157. N'aho rero mwokwicerwa ku rugamba rwo guharanira idini, canke mugapfa urupfu rusanze, ni ukuri muri ico gihe, ico mukwiye kumenya ni uko ukugumirizwa akabanga ku vyaha vyanyu ntimubihanirwe, no kugirirwa impuhwe n'Imana Allah mu kuronswa Ubwami bw'ijuru, ari vyo vyiza cane kuri mwebwe kuruta isi n'ivyo abayihurumbira begeranya.

وَلَيْن قُتِلْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ مُتُّمْ لَمَغْفِرَةٌ
مِّنَ اللَّهِ وَرَحْمَةٌ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ ﴿١٥٧﴾

158. N'aho mwopfa urupfu rusanze canke mukicerwa ku rugamba, ni ukuri ni ku Mana Allah muzokwegeranirizwa, Iheze Ibahembere ibikorwa vyanyu.

وَلَيْن مَّثُمٌ أَوْ قِتْلَتُمْ لَإِلَى اللَّهِ تُحْشَرُونَ ﴿١٥٨﴾

159. Muvugishwamana! Kubera rero impuhwe z'Imana Allah, urorohera ingendanyi zawe. Iyo uza kuba urangwa n'imico mibi n'ingeso y'agatimatare, zari kuguhunga. Kubera ivyo rero, zigirire ikigongwe ku vyazishikiye ku rugamba rwa Uhudi, wongere uzisabire imbabazi ku Mana Allah, unazihanuze ijambo ku bikeneweko impanuro. Niwamara gufata ingingo mu vyo wazihanuje, uraheza uyishire mu ngiro wishimikije Imana Allah. Mu vy'ukuri, Imana Allah Irakunda abayishimikiza mu vyo bakora bakayizera.

فِيمَا رَحِمَهُ مِنَ اللَّهِ لَئِنَّ لَهُمْ لَوَلَوْ كُنْتَ
فَطَّاءً غَلِيظَ الْقَلْبِ لَأَنْفَضُوا مِنْ حَوْلِكَ
فَأَعْفُ عَنْهُمْ وَأَسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي
الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ عَلَى اللَّهِ إِنْ أَلَّ اللَّهُ
يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ ﴿١٥٩﴾

160. Imana Allah niyabatabara, nta n'umwe azoshobora kubaneshya; niyabakurako amaboko naho, nta n'umwe azoshobora kubatabara havuye Imana Allah! Abemeramana rero nibishimikize Imana Allah mu vyo bakora, bayizere.

إِنْ يَنْصُرْكُمُ اللَّهُ فَلَا غَالِبَ لَكُمْ وَإِنْ
يَخْذُلْكُمْ فَمَنْ ذَا الَّذِي يَنْصُرْكُمْ مِنَ
بَعْدِهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٦٠﴾

161. Ngendanyi z'intumwa! Nta ho vyakabaye ko Umuvugishwamana ahemukira ingendanyi ziwe mu kwiha na kimwe mu minyago, kiretse ico yagenewe n'Imana Allah. Uwo wese rero muri mwebwe yohemuka akiha na kimwe mu minyago, azoza ku musi w'izuka acikoreye ku guteterezwa imbere y'ibiremwa vyose. Hanyuma ikiremwa cose gifise ubuzima kizotunganirizwa ku ndishi y'ivyo carondeye. Abantu rero ntibazonarenganywa mu kurenza urugero rw'ibihano canke mu kugabanywa indishi.

وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَغُلَّ وَمَنْ يَغُلَّ يَأْتِ بِمَا
عَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تُمْ تَوَفِّي كُلَّ نَفْسٍ مَا
كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٦١﴾

162. Burya rero, uwurondera gushimwa n'Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, nta ho asa asana n'umuntu adandabagira mu bugaba akwiye ishavu ry'Imana Allah, n'ubushikiro bwiwe bukaba ari mu muriro wa Jahannamu! Ni na bwo bushikiro bubi cane.

أَفَمَنْ اتَّبَعَ رِضْوَانَ اللَّهِ كَمَنْ بَاءَ بِسَخِطٍ
مِنَ اللَّهِ وَمَأْوَاهُ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٦٢﴾

163. Abantu bo mu Bwami bw'ijuru rero, bazoba barutana mu vyubahiro hisunzwe ibikorwa vyabo, nk'uko n'abantu bo mu muriro bazoba barutana mu ngero z'inyenga y'umuriro barimwo, hisunzwe ivyaha vyabo. Burya Imana Allah rero, ni Nyenukubona, Irabona neza ivyo bakora, kandi izobibahembera.

هُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ اللَّهِ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا
يَعْمَلُونَ ﴿١٦٣﴾

164. Ni ukuri, Imana Allah Yarahundagaje inema zayo ku bemeramana, igihe Ibarungikira Intumwa itowe mu Barabu, ibasomera Aayah zayo za Qor'ani, ikanabeza ibangikanyamana n'ingeso mbi zose, ikanabigisha Igitabu ca Qor'ani hamwe rero n'inyigisho n'imigenzo vy'intumwa, n'aho imbere y'irungikwa ry'iyi Ntumwa bari mu buhvyi bugaragara.

لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ
رَسُولًا مِنْ أَنْفُسِهِمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ
وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ
وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿١٦٤﴾

165. Bemeramana! Mbega igihe mushikiye n'ikiza ku rugamba rwa Uhudi, hakicwa igitigiri c'abantu muri mwebwe, kandi na mwe mwarishe mu babangikanyamana ku rugamba rwa Badri igitigiri kingana n'ico kabiri, ni ho mwoca muvuga mwitangaza muti: "Twaneshajwe gute kandi turi abislamu, turi kumwe n'Intumwa y'Imana!". Muvugishwamana! Babwire uti: "Ikiza cabashikiye, caturutse kuri mwebwe nyene, ku kubera ukutubahiriza itegeko ry'Intumwa yanyu mu kuva mu bibanza vyanyu, mukaja kwegeranya iminyago". Mu vy'ukuri, Imana Allah ni Mushoboravyose;

إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٦٥﴾

166. Ivyabashikiye rero mugakomeretswa canke mukicwa, umusi hahangana umugwi w'abemeramana n'umugwi w'ababangikanyamana ku rugamba rwa Uhudi, aho abemeramana batsinze mu ntango ariko bakaza gutsindwa mu nyuma, ivyo vyose vyari vyaragezwe ku bushobozi bw'Imana Allah, kugira Imana Allah Yerekane ku vyo Isanzwe Izi, maze Igaragaze abemeramana vy'ukuri muri mwebwe;

وَمَا أَصَابَكُمْ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ فَيَاذَنُ
اللَّهِ وَيَعْلَمُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٦٦﴾

167. Yongere Igaragaze ababaye indyarya igihe babwirwa n'abemeramana bati: "Nimuze twifadikanye mu kurwanira idini ry'Imana Allah nimwaba mwemera vy'ukuri, canke mwikingire mukingire n'ivyanyu hamwe n'abanyu". Bishuye bati: "Iyo tumenya ko muhava muhangana mukarwana, ni ukuri twari kwifadikanya na mwe tukabakurikira". Uwo musu rero, indyarya zari hafi y'ubugarariji gusumba uko zoba ziri hafi y'ukwemera, kuko zavuga n'akanwa kazo ivyo zitemera ku mutima. Burya rero Imana Allah Irazi neza ivyo zihisha mu mishaha yazo.

وَلْيَعْلَمَ الَّذِينَ نَافَقُوا وَقِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا
فَتَتَلَوْا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ أَذْعَوْا قَالُوا لَوْ
تَعْلَمُ فَتَالَا لَآئِنَّا رَبَّنَا كُنَّا لِلْكَفْرِ بِيَوْمَيْهِ
أَقْرَبَ مِنْهُمْ لِلْإِيمَانِ يَقُولُونَ بِأَفْوَاهِهِمْ مَا
لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا
يَكْتُمُونَ ﴿١٦٧﴾

168. Indyarya zitagiye ku rugamba rwa Uhudi, zavuze ku bijanye n'abavandimwe bazo mu buryarya bishwe ku rugamba rwa Uhudi, ziti: "Iyo batwumvira ntibaje ku rugamba, ntibari kwicwa". Ntumwa y'Imana! Zibwire uti: "Nimwikingire rero urupfu ntimuzopfe, nimwaba muri imvugakuri ko iyo babumvira batari kwicwa, n'uko na mwe mwarusimbishijwe n'ukutaja ku rugamba!".

الَّذِينَ قَالُوا لِإِخْوَانِهِمْ وَقَعَدُوا لَوْ أَطَاعُونَا
مَا قُتِلُوا قُلْ فَادْرَءُوا عَنْ أَنْفُسِكُمُ الْمَوْتَ
إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٦٨﴾

169. Muvugishwamana! Ntiwiyumvire na gato ko abiciwe ku rugamba rwo guharanira idini ry'Imana Allah bahwereye, ahubwo ni bazima mu buzima bw'inyuma yo gupfa, baronswa ibibabeshaho bivuye mu Bwami bw'ijuru ku Mana yabo Rurema Allah;

وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ
أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ ﴿١٦٩﴾

170. Akamwemwe kadasanzwe gatewe n'ivyiza biteye igomwe bahawe n'Imana Allah karabasya. Bafise n'akamwemwe gatewe n'agakuru keza ku bo basize inyuma bakiri bazima, bazopfira Imana Allah, ko ata bwoba bogira ku buzima bimirije inyuma yo gupfa, n'uko bobo batazokwicwa n'intuntu ku vyo basize kw'isi; فَرِحِينَ بِمَا آتَيْنَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ ۗ وَاسْتَشِيرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٧٠﴾

171. N'uko banezerejwe n'inema hamwe n'izindi ngabirano zivuye ku Mana Allah, n'uko Imana Allah Itigera Itakaza indishi y'abemeramana. *اسْتَشِيرُونَ بِنِعْمَةِ مِنَ اللَّهِ وَفَضْلٍ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَضِيغُ أَجْرَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٧١﴾

172. Abitavye akamo batewe n'Imana Allah n'Intumwa yayo inyuma y'aho urugamba rwa Uhudi rurangiriyeye, maze bakaja gukurikirana ababangikanyamana ahitwa "Hamraa-a I-Asad", mu gihe bagifise inguma n'agahinda ko kuresha, abagwaneza n'abagamburukiramana muri bo rero, bazoronka impano zihambaye kandi zamaho mu Bwami bw'ijuru; الَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِلَّهِ وَالرَّسُولِ مِنْ بَعْدِ مَا أَصَابَهُمُ الْقَرْحُ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا مِنْهُمْ وَاتَّقُوا أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٧٢﴾

173. Ababwiwe na bamwe mu babangikanyamana ku mvo zo kubatera ubwoba, bati: "Mu vy'ukuri, Abu Sufiyaani n'abo bari kumwe bamaze kwiyegegeranya, bitegurira kubahohosha mutarasubira kwiyoungunganya, muragabe rero mubiyubare ntimuje guhangana na bo kuko mudashobora kubaneshana!". Iryo terabwoba rero ha kubaca intege, ryabongerereje ukwemera n'ukwizera intsinzi iturutse ku Mana Allah, gutyo barabandanya gushika aho bagenewe, baraha bavuza bati: "Imana Allah Irakwiye kuba ari Yo Idukingira, ni na Yo Muhagarikizi-Rutungu Iduhagarikiye", الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ ﴿١٧٣﴾

174. Ni ho rero abemeramana bagaruka i Madina bavuye aho hitwa "Hamraa-a I-Asad", bari mu nema y'umutekano n'ingabirano bivuye ku Mana Allah, ata n'umwe muri bo yabangamiye ngo akomeretswe canke ngo yicwe, kuko umwansi yapfuye coba ntiyaseruka ku rugamba, gutyo bakurikira ishimwa ry'Imana Allah mu kuyumvira, Yo hamwe n'Intumwa yayo. Burya kandi rero Imana Allah ni Nyenimpano nyinshi zihambaye ku biremwa. فَأَنْقَلَبُوا بِنِعْمَةِ مِنَ اللَّهِ وَفَضْلٍ لَمْ يَمَسْسَهُمْ سُوءٌ وَاتَّبَعُوا رِضْوَانَ اللَّهِ وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَظِيمٍ ﴿١٧٤﴾

175. Uwo yaje kubatera ubwoba, ni shetani itera ubwoba abemeramana bwo kudahangana n'abatabazi bayo mu babangikanyamana. Kubera ivyo rero, ntimukabatinye na gato, nta co bashoboye kubagira. Muraheza rero nyabuna muntinye Jewe Allah mu kunyumvira nimwaba munyemera mukanemera n'Intumwa yanje. إِنَّمَا دَلَّكُمْ الشَّيْطَانُ يُحِزُّوفَ أَوْلِيَاءَهُ ۗ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُوا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٧٥﴾

176. Ntumwa y'Imana! Ntugaterwe intuntu n'abihutira kugarariza, mu vy'ukuri, nta co bazokwicira Imana Allah, ahubwo ni bo bazokwiyicira vyinshi, Imana Allah Ishaka وَلَا يَحْزَنُكَ الَّذِينَ يُسْرِغُونَ فِي الْكُفْرِ ۚ إِنَّهُمْ لَنْ يَضُرُّوا اللَّهَ شَيْئًا يُرِيدُ اللَّهُ أَلَّا

kutazobaha indishi mu buzima bw'inyuma yo gupfa. **يَجْعَلُ لَهُمُ حَظًّا فِي الْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ**
Baranategekanirijwe ibihano bihambaye.

عَظِيمٌ ﴿٧٧﴾

177. Mu vy'ukuri, abiguze ubugarariji ha kwemera, nta na
kimwe bazokwicira Imana Allah. Baranategekanirijwe
ibihano bibabaza.

إِنَّ الَّذِينَ أَشْكُرُوا بِالْإِيمَانِ لَنْ
يُضْرُوا اللَّهَ شَيْئًا وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٧﴾

178. Abagararije mu guhakana bivuye inyuma, iyo
Tubahaye kuramba, Tukabaha n'ibisayangana kw'isi,
ntitwihutire kubahanira ivyaha vyabo, ntibakibwire ko Tuba
Tubahaye ivyiza; ni ukuri, Dutenyenya kubahana kugira
barendegere mu bukozi bw'ikibi n'akarenganyo.
Baranategekanirijwe ibihano bisuzuguzwa.

وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّمَا نُمِلُّ لَهُمْ
خَيْرٌ لَّا فِيهِمْ إِنَّمَا نُمِلُّ لَهُمْ لِيَزَادُوا إِثْمًا
وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٧٨﴾

179. Imana Allah ntiyari kureka abemeramana koko ngo
babandanye babana n'indiyarya, Itabanje kubatandukanya
mu kugaragaza umubi arangwa n'uburyarya, n'umwiza
arangwa n'ukwemera koko, gutyo hakamenyekana
uwemera Imana Allah, hakanamenyekana n'indiyarya muri
mwebwe. Ntiyari no mu ntumbero y'Imana Allah
kubahishurira ibinyegejwe ibiremwa kugira mwibonere
indiyarya muyimenye, ahubwo Imana Allah Igaragaza
uwemera n'indiyarya mw'igeragezwa ku bibashikira. Ariko
Imana Allah, Ihitamwo uwo Ishatse mu Ntumwa zayo,
Ikamuhishurira bimwe mu binyegejwe ibiremwa, maze nya
Ntumwa igahahe igatandukanya uwemera n'indiyarya.
Kubera ivyo rero, nimushishikare mwemera Imana Allah
n'Intumwa yayo. Nimwaramuka mwemeye vy'ukuri
mukanagamburukira Imana Allah mu kwubahiriza
amabwirizwa yayo, muzoheza muronke impembo
zihambaye.

مَا كَانَ اللَّهُ لِيَذَرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَىٰ مَا أَنْتُمْ
عَلَيْهِ حَتَّىٰ يَمِيزَ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ وَمَا
كَانَ اللَّهُ لِيُظِلَّعُكُمُ عَلَى الْعَيْبِ وَلَٰكِنَّ
اللَّهُ يَجْتَبِيٰ مِن رُّسُلِهِ مَن يَشَاءُ فَتَأْمِنُوا
بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَإِن تُؤْمِنُوا وَتَتَّقُوا فَلَكُمْ
أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٧٩﴾

180. Ingumyi zidatanga mu mpano Imana Allah Yazihaye,
ntizikiyumvire ko ukwo kudadatanga ari yo neza kuri zo,
ahubwo ni inabi kuri zo. Amatungo zegeranije zikareka
kuyatanga, zizoyambikwa mw'izosi yahindutse umuriro ku
musi w'izuka. Burya rero Imana Allah ni Yo Mwami
w'abami Ikaba na Samuragwa w'amajuru n'isi n'ibiri muri
vyo igihe ibiremwa vyose bizoba vyahonye. Kandi ivyo
mukora vyose rero Irabizi, ni Muhetuziwayoyose,
Izobabahemba.

وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا آتَاهُمُ
اللَّهُ مِن فَضْلِهِ هُوَ خَيْرًا لَّهُمْ بَلْ هُوَ شَرٌّ
لَّهُمْ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخُلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
وَلِلَّهِ مِيرَاتُ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ بِمَا
تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٨٠﴾

181. Ni ukuri Imana Allah Yaramaze kwumva ijambo
ry'abayahudi bavuze bati: "Mu vy'ukuri Imana Allah
Irakenye, ni na co gituma Idusaba kuyigurana, ni twebwe
rero dutunze". Twebwe Allah Tuzokwandika iryo jambo
bavuze, Twandike n'iyicwa ry'Abavugishwamana bishe ku
karenganyo. Tuzonabibahanira Dushoke Tubabwira bari

لَقَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ
فَقِيرٌ وَنَحْنُ أَغْنِيَاءُ سَنَكْتُبُ مَا قَالُوا
وَقَتَّلَهُمُ الْأَنْبِيَاءَ بَغَيْرِ حَقٍّ وَقَوْلُ
دُونُوا عَذَابَ الْخَرِيقِ ﴿٨١﴾

mu muriro Dut: “Nimuhonje rero ibihano vy’umuriro ururumba, uturira;

182. Ivyo bihano rero vyabashikiye, vyatewe n’ibicumuro mwakoze kw’isi mu mvugo n’ingiro no mu kwemera ibintazi; n’uko Imana Allah Itigera Irenganya n’umwe mu biremwa, mu kugabanywa ku vyiza canke mu kurengerezwa ku vyaha, n’aho koba akantu kangana n’inzatsa Izokamuhembera”.

ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِّلْعَبِيدِ ﴿١٨٢﴾

183. Abo bayahudi igihe bahamagarirwa kuba abislamu, bavuze bati: “Imana Allah Yaduhaye isezerano muri Tawurati ry’uko tutemera uwuzoza avuga ko ari Intumwa, gushika atuzaniye imperezwa yo kwiyegereza Imana Allah, hashoke haza umuriro uturutse mw’ijuru, maze uturire nya mperezwa”. Ntumwa y’Imana! Babwire uti: “Mwanguha! Ntaco mwigovyora, kuko mwarungikiwe Intumwa aho hambere yanje ziza zifise ivyemezo n’ibitangaro vyemeza ko ari Intumwa vy’ukuri, zifise na nya mperezwa yaturawe n’umuriro nk’uko mwabivuze, none ni kuki ba so bazishe nimwaba muri imvugakuri ku biri muri Tawurati!”.

الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ عٰهَدَ اِلَيْنَا اَلَّا نُوْمِنَ لِرَسُوْلٍ حَتّٰى يَأْتِيَنَا بِبُرْهٰنٍ تَاْكُلُهٗ النَّارُ ۗ قُلْ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُوْلٌ مِّنْ قَبْلِىْ بِالْبَيِّنٰتِ وَرِاٰىذِىْ قُلْتُمْ فَلِمَ قَتَلْتُمُوْهُمْ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ﴿١٨٣﴾

184. Nibaramuka baguhakanye bakakugarariza bivuye inyuma, si wewe rero uzoba ubaye uwa mbere, ni ukuri aho hambere yawe haragararijwe Intumwa nyinshi, zaje zifise ibitangaro n’ivyemezo bigaragara, zibangikanije n’Imizigo irimwo inyigisho hamwe n’ibitabu bitomora inzira y’ukuri.

فَاِنْ كَذَّبُوْكَ فَقَدْ كَذَّبَ رَسُوْلٌ مِّنْ قَبْلِكَ ۗ جَاءُوْا بِالْبَيِّنٰتِ وَالزُّبُرِ ۗ وَالْكِتٰبِ الْمُنِيْرِ ﴿١٨٤﴾

185. Zina kiremwa ico ari co cose gifise ubuzima gitegerezwa gupfa, gutyo ibiremwa vyose bisubire ku Wabiremwe Allah, Aheze Abiharurire. Ni ukuri, muzotunganirizwa indishi zanyu ku vyo mwakoze zitagabanijweko na gato ku musi w’izuka. Uwo wese rero azoterwa iteka akigizwa kure y’umuriro, akinjizwa mu Bwami bw’ijuru, azoba aronse intsinzi nya ntsinzi. Burya ubuzima bwo kw’isi, si ikindi kiretse ko ari ibihendamaso vyo kuryoherwa gato, ntibukabahende rero.

كُلُّ نَفْسٍ ذٰٓئِقَةُ الْمَوْتِ ۗ وَاِنَّمَا تُوْفَوْنَ اَجْرَكُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ۗ فَمَنْ زُحْرِحَ عَنِ النَّارِ ۗ وَاُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَاَزَّ وَمَا اَلْحٰیوَةُ الدُّنْيَا اِلَّا مَتَعٌ اَلْعُرُوْرِ ﴿١٨٥﴾

186. Bemeramana! Ni ukuri mutegerezwa kugeragezwa mu gutanga ishikanwa-bwirizwa n’imperezwa; mu gushikirwa n’intureka mu matungo yanyu; mu gukomeretswa no mu kwicwa, canke kubura abanyu mukunda, gushika muboneke ko mwemera vy’ukuri; ni ukuri muzokwumva n’amajambo yo gutyoza idini ryanyu abababaza kenshi, avugwa n’abayahudi, abanaswara n’ababangikanyamana. Bemeramana! Nimwihanganira rero ibangamira ryabo, mukanatinya Imana Allah mu

ۗ لَتَلْبَسُوْنَ ۗ فِىْ اَمْوَالِكُمْ وَاَنْفُسِكُمْ ۗ وَلَتَسْمَعُنَّ مِنَ الَّذِيْنَ اُوْتُوْا الْكِتٰبِ مِنْ قَبْلِكُمْ وَمِنَ الَّذِيْنَ اَشْرَكُوْا اَدْوٰى كَثِيْرًا ۗ وَاِنْ تَصْبِرُوْا وَتَتَّقُوْا ۗ فَاِنَّ ذٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْاَمْوْرِ ﴿١٨٦﴾

kwubahiriza amabwirizwa yayo, ni ukuri muramenya ko ivyo biri mu bintu bihambaye bikwiye gufatwako ingingo.

187. Ntumwa y'Imana! Ibuka n'igihe Imana Allah Yaha isezerano abahawe Igitabu Iiti: "Mutegerezwa gushira mu ngiro amabwirizwa yacu ari muri Tawurati no mu Njili mwongere munayigishe abantu, kandi ntimuzohirahire ngo muyanyegeze", baraheza bata nya sezerano inyuma y'umugongo ntibaryubahiriza, bariguza ibintu vy'igiciro gito cane mu bihindamaso vy'isi, kugira banyegeze canke bahindagure ukuri kuri muri nya Gitabu, iryo rero ni ryo guza ribi cane.

وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَتَغَيَّبْنَهُنَّ وَلَآ تَكْتُمُونَهُنَّ فَتَّبَدُوهُنَّ وَرَأَى ظُهُورَهُمْ وَأَشْتَرُوا بِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا فَيَسَّ مَا يَشْتَرُونَ ﴿١٨٧﴾

188. Ntiwiyumvire ko abanezerezwa n'ibibi bakora bagakunda no gushimwa n'abantu ku vyo batakoze, bazokira ibihano vy'Imana Allah kw'isi. Baranategekanirijwe ibihano bibabaza cane mu buzima bw'inyuma yo gupfa^[1].

لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَفْرَحُونَ بِمَا أُوتُوا وَيُحِبُّونَ أَن يُحَدَّثُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا فَلَا تَحْسَبْنَهُمْ بِمَقَارِعٍ مِنَ الْعَذَابِ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٨٨﴾

189. Imana Allah ni Yo Nyenubwami Igaba Ikaganza amajuru n'isi n'ibiri muri vyo, burya Imana Allah ni na Yo Mushoboravyose.

وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٨٩﴾

190. Mu vy'ukuri, mw'iremwa ry'amajuru mu kuntu ahanitse, n'isi mu kuntu ishigikiwe n'imisozi, ikagira utubande n'amabahari, no mw'ibisikanya n'ikurakuranwa ry'ijoro n'umurango ku buryo ijoro hari igihe riba rirerire, ikindi gihe umurango ukaba muremure, ni ukuri harimwo ivyemezo ku bantu b'incabwenge koke, vyerekana ko hari Imana Imwe Rudende Yabiremye;

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿١٩٠﴾

191. Barya baninahaza bagatazira Imana Allah bahagaze, bicaye canke baryamiye urubavu, bakanaguma biyumvira ubushobozi bw'Imana Allah mu kurema amajuru indwi n'isi, bagaheza bakavuga bati: "Mana yacu Rurema Allah! Ntiwaremeye ubusa ibi vyose! Ininahazwa ni iryawe Mana, turagusavye rero Udukingire ibihano vy'umuriro udahera;

الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَمًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَطَلًا سُبْحَانَكَ قِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿١٩١﴾

192. Mana yacu Rurema Allah! Wewe mu vy'ukuri, uwo Uzoshira mu muriro udahera, Uzoba Wamutetereje, kanatsinda kuri uwo musi abirenganije mu kukubangikanya ntibazoronka ababatabara mu kubakingira ibihano vyawe;

رَبَّنَا إِنَّكَ مَن تُدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْرَجْتَهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِن أَنْصَارٍ ﴿١٩٢﴾

193. Mana yacu Rurema! Twebwe mu vy'ukuri twarumvise Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) irarikira abantu ku kwemera, ivuga iti: "Nyabuna nimwemere Imana yanyu Rurema Allah, mwubahirize n'amabwirizwa yayo", duca turayemera.

رَبَّنَا إِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ ءَامِنُوا بِرَبِّكُمْ فَءَامَنَّا رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا

[1] Iyi Aayah irihaniza igatega imisi umuntu wese anezerezwa n'ikibi yakoze, akunda kwigamba ku vyo atakoze ashaka gushimwa n'abantu.

Mana yacu Rurema! Turagusavye rero, Utugumirize akabanga ku vyaha vyacu ntubiduhanire, Wongere Utubabarire n'ibicumuro vyacu, nihagera ko duhwera naho, Uraheza Udushire mu beranda; ﴿الْأَبْرَارِ﴾

194. Mana yacu Rurema Allah! Duhe intsinzi, ugutsimbataro no gutumbera inzira yawe Wadusezeraniye ku Ntumwa zawe. Ntuzotumaramaze ku musu w'izuka mu gushira ivyaha vyacu ku mugaragaro. Mu vy'ukuri, Wewe ntureka kw'isezerano Wahaye ibiremwa". ﴿الْمُبْعَادِ﴾

195. Gutyo Imana yabo Rurema Allah Iraheza Irabakirira igisabisho Iiti: "Jewe mu vy'ukuri, sintakaza indishi y'uwakoze igikorwa ciza muri mwebwe, yaba umuhungu canke umukobwa, mwese murangana mu kwemera, mu kwakirirwa ibikorwa no mu kubihemberwa indishi. Kubera ivyo rero, abimutse izabo barondera gushimwa n'Imana Allah, n'abasohowe mu zabo bakageramirwa bahorwa kumpanirira no kunsenga, bakaja no ku rugamba ku guharanira idini ryanje, bakicwa, ni ukuri jewe Allah Nzobagumiriza akabanga ku vyaha vyabo ku musu w'izuka, maze sindabibahanire, kandi ni ukuri Nzoheza Ndabinjize mu mirima itotahaye yo mu Bwami bw'ijuru, musu y'ibiti n'inyubakwa vyabwo hatemba inzuzi", iyo ni yo ndishi ibereye ivuye ku Mana Allah. Burya ku Mana Allah, ni ho hari indishi nziza zishemeye. ﴿عِنْدَ اللَّهِ وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الثَّوَابِ﴾

196. Ntumwa y'Imana! Ntugahendwe n'ukuntu abagarariye babayeho borohewe mu buzima bwo kw'isi, bishira bakizana aha na hariya mu rudandazwa, bitebe bitebuke bazohemberwa ivyo bakora; ﴿الْبَلَدِ﴾

197. Ivyo, ni ibihendamaso vyo kuryoherwa umwanya muto, hanyuma ubushikiro bwabo ku musu w'izuka ni mu muriro wa Jahannamu, ni na bwo busaswa bubu cane. ﴿الْوَهَادِ﴾

198. Ariko abatinye Imana yabo Rurema Allah, bakanayigamburukira mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, barategekanirijwe imirima itotahaye yo mu Bwami bw'ijuru, musu y'ibiti n'inyubakwa vyabwo hatemba inzuzi, bazobamwo ibihe bidahera, ni ryo cumbi ryabo bategekanirijwe n'Imana Allah. Burya rero, ibiri ku Mana Allah mu ngabirano zihambaye, ni vyo vyiza cane ku bagamburukiramana kuruta ukuntu abagarariji babayeho borohewe kw'isi. ﴿عِنْدَ اللَّهِ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ لِلْأَبْرَارِ﴾

199. Bemeramana! Mu vy'ukuri bamwe mu bahawe Igitabu, ni ukuri baremera Imana Imwe Rudende Allah, bakemera na Qor'ani mwamanuriwe, hamwe na Tawurati ﴿وَأَنَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَمَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْكُمْ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِمْ﴾

n'Injili bamanuriwe, bakicisha bugufi mu kwumvira Imana Allah, ntibanafata Aayah z'Imana Allah ngo baziguze ibintu vy'igicro gito cane mu bihendamaso vy'isi, kugira ngo banyegeze canke bahindagure ukuri bazi. Abo, ni bo rero bategekanirijwe ku Mana yabo Rurema Allah, indishi yabo ikwiye. Mu vy'ukuri, Imana Allah Iranyarutsa mu guharurira no mu guhamba ibiremwa.

خَشِعِينَ لِلَّهِ لَا يَشْتَرُونَ بِأَيِّتِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا أَوْ لَتَيْكَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٧٠﴾

200. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Nimwihanganire kwama mwumvira Imana Allah, mwihanganire n'ibibashikira, maze mutsindishe abansi banyu ukwihangana ku rugamba, muheze mugume ku birindiro vy'urugamba, munatinye Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, kugira muronke intsinzi kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٢٠٠﴾

4. An-Nisaa-i (Abakenyezi) Aayah 176, Madina

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Emwe bantu! Nimutinye Imana yanyu Rurema Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, kuko ari Yo Yabaremye Ibakomoye ku muntu umwe ari we Adamu, Iraheza Imuremamwo umukenyezi wiwe Hawa, Inakwiragiza mu mihingo yose yo kw'isi uruyaro rubakomotseko; abahungu n'abakobwa benshi. Nimutinye rero Imana Allah, Yo musabana hagati yanyu kw'izina ryayo, mwongere mwiubare guca ubvandimwe buri hagati yanyu. Mu vy'ukuri, Imana Allah Yamye ari Mureretsiwayoye, Ibashinze ijisho ku vyo mukora vyoye;

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي آذَى نَسَاءَ لَوْلَٰنَ بِهِ ۖ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ﴿١٧٦﴾

2. Impfuyi musanzwe muhagarariye nizagera mu bigero, muraheza muzihe amatungo yazo, mu gihe mumaze kubona ko zishoboye kuyabungabunga; kandi ntimuzokwikike mu kiza mu kwihagira ivyiza muri nya matungo, ngo mubisubirize ibibi mukuye mu matungo yanyu. Ntimuzonavange amatungo yazo hamwe n'amatungo yanyu mu ntumbero yo gushaka kwigarurira (mu kurya) amatungo yazo. Mu vy'ukuri uwubahutse gukora ivyo, aba akoze icaha rutura.

وَأَنْتُمْ أَلْيَتَنَّىٰ أَمْوَالَهُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا الْحَنِيظَ بِالظَّيْبِ وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَهُمْ إِلَىٰ أَمْوَالِكُمْ إِنَّهُ كَانَ حُوبًا كَبِيرًا ﴿١٧٧﴾

3. Nimwagira impungenge zo gutunganiriza impfuyikazi musanzwe muhagarikiye mu kutaziha inkwano zazo zikwiye, murabira abo mugomwe mu bandi bakenyezi; babiribabiri, batatubatatu canke banebane. Nimwatinya naho ko mutobatanganiriza, muraheza mwabire

وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَىٰ فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَعْتَقِينَ وَذَلِكَ زُرِّيْعٌ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا

umukenyezi umwe gusa canke mwikore ku ncoreke musanzwe mugaba. Ukwubahiriza izo ngingo zerekeye gutunganiriza impfuyi no kwabira, ni kwo gutuma mutorenganya;

فَوَجَدَةٌ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَلَّا تَعُولُوا ﴿٣٠﴾

4. Bagabo mwipfuzza kwubaka izanyu! Murahereza abakenyezi inkwano zabo zitegetswe ata gahigihigi. Nibashimishwa n'ukubaha kuri nya nkwanu ata gahato kagiyemwo, murakirana umutima ushima ico babahereje, mugifungurane akayabagu.

وَأَثْوَأُ الْيَسَاءَ صَدَقْتِهِنَّ نِحْلَةً فَإِن طِين لَكُمْ عَنِ شَيْءٍ مِّنْهُ نَفْسًا فَكُلُوهُ هَنِيئًا مَّرِيئًا ﴿٣١﴾

5. Ntimugahe amatungo musanzwe muhagarikiye abayasesagura bitewe n'uko bakiri bato canke batazi ikoresha ribereye ry'amatungo, ayo matungo ni yo Imana Allah Yagize ishingiro ry'ubuzima bw'abantu, muraheza rero mubaheko ibibabeshaho munabambike, mwongere mubayagishe neza.

وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ الَّتِي جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ قِيَامًا وَارْزُقُوهُمْ فِيهَا وَاكْسُوهُمْ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا ﴿٣٢﴾

6. Murageza ubushobozi bw'impfuyi muhagarariye zitaragera mu bigero, ko zishoboye gukoresha neza amatungo. Zimaze kugera mu bigero rero, mukamenya kandi ko zishoboye gukoresha neza amatungo yazo, mukabona ko zigengwa n'ingeso nziza, zinashoboye kubungabunga amatungo yazo, muraheza muzishikirize nya matungo. Ntimuzorengere kuri nya matungo, ngo mushoke muyasesagura mu kuyafungura, nya mpfuyi zitarakura. Uwuzozihagarikira asanzwe atunze, arabumbwa n'ivyo atunze, ntakomakome na kimwe mu matungo yazo. Uwuzoba na we akenye, arihako ibimubeshaho ku rugero rw'ibimukwiye ata gusesagura. Nivyashika ko muzishikiriza amatungo yazo zimaze kugera mu bigero, zikaba zinashoboye kuyabungabunga, muraheza musabe abababera ivyabona ko mushikirije amatungo yose akwiye. Burya Imana Allah Irakwiye kuba ari Yo Mureretsi Ibaharurira, Ikaabahembera ivyo mwakoze.

وَأَبْتَلُوا الَّذِينَ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغُوا النِّكَاحَ فَإِن آنَسْتُمْ مِنْهُمْ رُشْدًا فَادْفَعُوا إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ وَلَا تَأْكُلُوهَا إِسْرَافًا وَبِدَارًا أَن يَكْبَرُوا وَمَن كَانَ عَنِيًّا فَلْيَسْتَعْفِفْ وَمَن كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ فَإِذَا دَفَعْتُمْ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ فَأَشْهِدُوا عَلَيْهِمْ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ حَسِيبًا ﴿٣٣﴾

7. Abahungu bakuze canke bakiri bato, barafise ico bagenewe n'Imana Allah mu bisigi vy'abavyeyi n'ivy'abavandimwe babo bapfuye. N'abakobwa bakuze canke bakiri bato, na bo nyene barafise ico bagenewe n'Imana Allah mu bisigi vy'abavyeyi n'ivy'abavandimwe babo bapfuye, uko bingana kwose, biba bike canke vyinshi, ni umugabane bagenewe n'ibwirizwa ry'Imana Allah.

لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ ۗ نَصِيبًا مَّفْرُوضًا ﴿٣٤﴾

8. Nihagaburwa ibisigi, hakaba hari abavandimwe b'umuhisi batari ku rutonde rw'abatorana, impfuyvi hamwe n'abakene, murashobora kubaha ibibabeshaho kuri nya bisigi imbere yuko bigaburwa, muheze munabayagishe neza ata gashinyaguro.

وَإِذَا حَضَرَ الْقِسْمَةَ أُولُو الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينُ فَأَرْضُوهُمْ مِنِّهٖ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَّعْرُوفًا ﴿٨﴾

9. Abahagarikiye impfuyvi, bategerezwa gutinya kuzirenganya; nka kurya batinya kurenganywa no kwangazwa kw'abana babo mu gihe bobasiga ari impfuyvi. Baratinya rero Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, mu gucungera amatungo no kurera impfuyvi ata kuzibangamira, baheze banazyagishe neza mu kuzihumuriza.

وَلِيَحْشَ الْيَتِيمَ الَّذِي لَوَّ تَرَكُوا مِنْ خَلْفِهِمْ ذُرِّيَةً ضَعِيفًا خَافُوا عَلَيْهِمْ فَلْيَتَّقُوا اللَّهَ وَلْيَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ﴿٩﴾

10. Mu vy'ukuri, abatandukira mu kwihereza amatungo y'impfuyvi bakayarya, ni ukuri barya umuriro uzorurumba mu nda zabo ku musu w'izuka, kandi bazokwinjira mu muriro wama wegenyewe.

إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا ﴿١٠﴾

11. Imana Allah Ibabwirije kugaburira ibisigi abana banyu. Mu gihe rero umwe muri mwebwe yohwera agasiga abana b'abahungu n'abakobwa, baraheza bagatorana ibisigi vyose, maze umuhungu agatorana ibigwijwe kabiri vy'ivyo umukobwa atorana; mu gihe yosiga abana b'abakobwa gusa barenga babiri, baraheza bagatorana bibiri vya gatatu vy'ibisigi vyose; mu gihe yosiga umwana w'umukobwa umwe gusa, araheza agatorana igice c'ibisigi. Abavyeyi b'umuhisi, umwe wese muri bo atorana ica gatandatu c'ibisigi, mu gihe umuhisi yosiga umwana w'umuhungu canke w'umukobwa, umwe canke benshi. Mu gihe atosiga umwana, hagatorana abavyeyi biwe gusa, nyina araheza agatorana ica gatatu, se na we agatorana ibisigaye. Mu gihe umuhisi yosiga benewabo babiri canke barenga, abahungu canke abakobwa, nyina wiwe araheza agatorana ica gatandatu, se na we agatorana ibisigaye, benewabo na bo nta co batorana. Iri gaburwa ry'ibisigi riba inyuma y'ukwubahirizwa kw'iragi ry'umuhisi ryo gutanga ibitarenga ica gatatu c'ibisigi vyose, canke inyuma yo kuriha ingurane aheranye. Ba so hamwe n'abana banyu bagenewe gutorana, ntimuzi uwoba muri bo ari we kirumara kuruta kuri mwebwe. Iryo gaburwa ry'ibisigi rero, ni ibwirizwa kuri mwebwe, muhawe n'Imana Allah. Mu vy'ukuri, Imana Allah Yamye Izi neza ibiremwa vyayo, ni Intungane mu vyo Ikora;

يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلَّذِي كَرِهَ مِثْلَ حَظِّ الْأُنثَيَيْنِ فَإِنْ كُنَّ نِسَاءً فَوْقَ اثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثًا مِمَّا تَرَكَ وَإِنْ كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ وَلِأَبَوَيْهِ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا السُّدُسُ مِمَّا تَرَكَ إِنْ كَانَ لَهُ وَلَدٌ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ وَلَدٌ وَوَرِثَتْهُ أَبَوَاهُ فَلِأُمِّهِ الثُّلُثُ فَإِنْ كَانَ لَهُ إِخْوَةٌ فَلِأُمِّهِ السُّدُسُ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّهِ يُوَصَّىٰ بِهَا أَوْ دَيْنٌ ؕ وَأَبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ لَا تَدْرُونَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ لَكُمْ نَفْعًا فَرِيضَةٌ مِنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١١﴾

12. Na mwe abagabo murafise gutorana igice c'ibisigi vy'abakenyezi banyu, mu gihe badasize umwana w'umuhungu canke w'umukobwa. Mu gihe bosiga

*وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ أَرْوَاجُكُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُنَّ وَلَدٌ فَإِنْ كَانَ لَهُنَّ وَلَدٌ فَلَكُمْ

umwana, naho nyene murafise gutorana ica kane c'ibisigi vyabo. Iri gaburwa ry'ibisigi riba inyuma yo kwubahiriza iragi ry'umuhiisi ryo gutanga ibitarenga ica gatatu c'ibisigi vyose, canke inyuma yo kuriha ingurane aheranye. Abakenyezi banyu na bo barafise gutorana ica kane c'ibisigi vyanyu, mu gihe mwoba mutasize umwana w'umuhungu canke w'umukobwa; mu gihe mwosiga umwana naho, barafise gutorana ic'umunani c'ibisigi vyanyu^[1]. Iri gaburwa ry'ibisigi riba inyuma yo kwubahiriza iragi ryanyu ryo gutanga ibitarenga ica gatatu c'ibisigi vyose, canke inyuma yo kuriha ingurane muheranye. Iyo umugabo canke umugore ahwereye ntasige umwana n'umwe canke umuvyeyi, akaba afise musazawe canke mushikiwe basangiye nyina, umwe wese muri bo araheza agatorana ica gatandatu; mu gihe yoba naho afise basazawe canke bashikiwe barenze umwe basangiye nyina, baraheza bagatorana ica gatatu c'ibisigi, maze bakakigabura bakanganya bataravye igitsina-gabo canke igitsina-gore. Iri gaburwa ry'ibisigi riba inyuma yo kwubahiriza iragi ry'umuhiisi ryo gutanga ibitarenga ica gatatu c'ibisigi vyose, canke inyuma yo kuriha ingurane aheranye mu buryo budatera intambamyi^[2] abatorana. Iryo ni ryo ragi murazwe n'Imana Allah. Burya rero Imana Allah ni Nyenubumenyikurivyose, Irazi ibitunganye ku baja bayo, Nyenubwitonzi-ntangere.

الرُّبُعَ مِمَّا تَرَكْتُمْ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةِ يُوْصِيْنَ بِهَا اَوْ دِيْنٍ وَلِهِنَّ الرُّبُعَ مِمَّا تَرَكْتُمْ اِنْ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ وَلَدٌ فَاِنَّ كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ فَلَهُنَّ الثُّمُنُ مِمَّا تَرَكْتُمْ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةِ تُوْصَوْنَ بِهَا اَوْ دِيْنٍ وَاِنْ كَانَ رَجُلٌ يُورَثُ كَلِدًا اَوْ اَمْرًا وَّلَهُ اَخٌ اَوْ اُخْتٌ فَلِكُلِّ وَاَحَدٍ مِّنْهُمَا السُّدُسُ فَاِنْ كَانُوْا اَكْثَرَ مِنْ ذٰلِكَ فَهَمْ شُرَكَآءُ فِي الْوَرَثَةِ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةِ يُوْصَى بِهَا اَوْ دِيْنٍ غَيْرِ مَضَارٍ وَصِيَّةٍ مِنَ اللّٰهِ وَاللّٰهُ عَلِيْمٌ حَلِيْمٌ ﴿١٣﴾

13. Izo ngingo zerekeye ugutunganiriza impfuyi, ukwabira abakenyezi no gutorana ibisigi, ni imbibe z'ibitegetswe n'Imana Allah, mutegetswe kutazirengako. Uwo wese rero azokwumvira Imana Allah n'Intumwa yayo akubahiriza izo ngingo n'ayandi mabwirizwa, Imana Allah izomwinjiza mu mirima itotahaye yo mu Bwami bw'ijuru, musi y'ibiti n'inyubakwa vyabwo hatemba inzuzi, bazobamwo ibihe bidahera. Iyo ni na yo ntsinzi ihambaye.

تِلْكَ حُدُوْدُ اللّٰهِ وَمَنْ يُطِعِ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهُ يَدْخُلْهُ جَنَّةٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِدِيْنَ فِيْهَا وَاذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيْمُ ﴿١٣﴾

14. Uwo wese azogabitaniriza Imana Allah n'Intumwa yayo mu guhakana yivuye inyuma amabwirizwa yayo, maze akayarengako canke akayahindura, Imana Allah izomwinjiza mu muriro, awubemwo ibihe bidahera, aranategakanirijwe n'ibihano bisuzuguza.

وَمَنْ يَعْصِ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهُ وَيَتَّعَدِ حُدُوْدَهُ يَدْخُلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيْهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُّهِِيْنٌ ﴿١٤﴾

15. Abasambanye mu bakenyezi banyu murasaba ivyabona vy'abagabo bine vy'intungane muri mwebwe abislamu bibagirize; nivyabagiriza ico caha,

وَالَّذِيْ يٰتٰنِيْنَ الْاَفْحِشَةَ مِنْ نِّسَابِكُمْ فَاَسْتَشْهَدُوْا عَلَيْهِنَّ اَرْبَعَةً مِّنْكُمْ فَاِنْ

[1] Ica kane canke ic'umunani c'ibisigi, umukenyezi agitorana ari umwe, iyo barenga umwe naho barakigabura bakanganya.

[2] Nko kuriha ingurane umuhisi atigeze aya canke gusiga iragi ryo gutanga ibirenga ica gatatu c'ibisigi.

murabahanisha ukwugaranirwa mu nzu gushika gupfa canke gushika Imana Allah lbaciriye inzira yo kubeza ico gihano;

شَهِدُوا قَامَسِكُونَهُمْ فِي الْيُوبِ حَتَّى
يَتَوَفَّيَهُنَّ الْمَوْتُ أَوْ يَجْعَلَ اللَّهُ لَهُنَّ

سَبِيلًا ﴿١٦﴾

16. Nayo abasambana muri mwebwe abagabo, murabahanisha ugukubitwa, kubomora no kubanebagura. Nibaramuka bihanye bagakora ivyiza bitegetswe, murashoka mwirengagiza ukubahana. Mu vy'ukuri, Imana Allah Yamye ari Nyenukwumvirabigaya, Nyenimpuhwe ku batoni bayo^[1].

وَالَّذَانِ يَأْتِيَنَّهَا مِنْكُمْ فَفَادُوهُمَا إِن تَابَا
وَأَصْلَحَا فَأَعْرَضُوا عَنْهُمَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ
تَوَّابًا رَحِيمًا ﴿١٦﴾

17. Ni ukuri, ukwigaya kwemewe ku Mana Allah, ni ukw'abakora ibicumuro n'ivyaha ku bujuju bwo kutamenya ingaruka yavyo, hanyuma bakagaruka ku Mana Allah bakayumvira batarashika ku mpifiro, abo rero ni bo Imana Allah Yemerera ukwigaya kwabo. Burya Imana Allah Yamye ari Nyenubumenyikirivyose, Intungane mu vyo Ikora.

إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السُّوءَ
بِجَهْلَةٍ ثُمَّ يَتُوبُونَ مِنْ قَرِيبٍ فَأُولَئِكَ
يَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا
حَكِيمًا ﴿١٧﴾

18. Ukwigaya kwemewe rero, si ukw'abatsimbatara ku vyaha n'ibicumuro, ntibaheze ngo bagaruke ku Mana Allah gushika bagere ku mpifiro, ahasigaye umwe muri bo akavuga ati: "Jewe mu vy'ukuri, ubu ndigaye ku Mana Allah", ni nk'uko nyene ukwigaya kw'abapfa bakigagariza Imana Allah n'Intumwa yayo, ntikwemerwa. Abo ni bo rero Twebwe Allah Twategekanirije ibihano bibabaza.

وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ
حَتَّى إِذَا حَضَرَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ إِنِّي
نُتِبْتُ الذَّنَّ وَلَا الَّذِينَ يُمُوتُونَ وَهُمْ كَفَارًا
أُولَئِكَ أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٨﴾

19. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Ntimurekuriwe kwihagira abakenyezi basigwa na ba so ku gahato, mukabafata nk'aho boba ari ibisigi, mu kubabira canke kubabuza kwabirwa, kubashingira ku bandi bagabo ku gahato. Ntimunarekuriwe kubangamira abakenyezi banyu kugira babahebere ku gahato zimwe mu nkwanu mwabahaye, n'ibindi, kiretse mu gihe bokora icaha c'agahomerabunwa (nk'ugusambana), muri ico gihe rero, murekuriwe kubagumya gushika babiyambuye mu kubasubiza inkwano mwabahaye. Muraheza rero mubane n'abakenyezi banyu ku neza, mu rukundo n'iteka nta ngere mu mvugo n'ingiro. Nimwaramuka mubanse ku mvo iyi canke iriya ishingiyi ku vy'isi, murabihanganira, kuko

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا يَجِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرْتُتُوا
النِّسَاءَ كَرِهًا وَلَا تَعْضُلُوهُنَّ لِيَتَذَهَبُوا
بِبَعْضِ مَا ءَاتَيْنَهُنَّ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ
بِفَحِشَةٍ مُبِينَةٍ وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ
فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا
وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا ﴿١٩﴾

[1] Iyi Aayah n'iyiri haruguru yayo, zirerekana ko abagabo basambanye babangamirwa gushika bigaye. Abagore na bo basambanye bakugaranirwa mu nzu, bagacibwa mu bandi mu gukumirwa gushika bapfe. Iyi ngingo yarubahirijwe mu ntango y'ubwislamu, hanyuma iza guhagarikwa n'ingiro iri mu gisomwa An-Nuuri, Aayah ya 2 ivuga ku gihano co gutera amabuye abasambanye bubatse izabo, mu gihe bigenga, bageze mu bigero, bakwije ubwenge, bakaba kandi barahuje koko ibitsina. Abatubatse bahanishwa ugukubitwa inkoni ijana n'ukwomorwa umwaka umwe.

hari n'aho mwokwanka ikintu, maze Imana Allah
Ikagishiramwo ivyiza vyinshi.

20. Nimwashaka kwabira umugore asubirira uwundi mwipfuza kwahukana, mukaba mwari mwaramaze guha uwo mwipfuza kwahukana inkwano nyinshi, ntimurekuriwe namba kwiha na kimwe kuri nya nkwano. Mbega none muyihako mukoresheje ikinyoma kigaragara, kandi mutanayifiseko uburenganzira!

وَإِنْ أَرَدْتُمْ اسْتِبْدَالَ زَوْجٍ مَّكَانَ زَوْجٍ
وَعَاتِبْتُمْ إِحْدَهُنَّ قَهْرًا فَلَا تُأْخَذُوا مِنْهُ
شَيْئًا أَتَأْخُذُونَهُ بُهْتَانًا وَإِنَّمَا مُبِينًا ﴿٢٠﴾

21. Ni gute mworekurirwa kuyihako kandi mwaramaze kwiharerana na bo mu kurangura amabanga y'abubatse, kandi na bo nyene bakaba baramaze kubaha isezerano riremereye ryo kubana ku neza canke kwahukana ku neza!

وَكَيفَ تَأْخُذُونَهُ وَقَدْ أَفْضَى بَعْضُكُمْ
إِلَى بَعْضٍ وَأَخَذَنَّ مِنْكُمْ مِيتَةً
عَلِيلًا ﴿٢١﴾

22. Kiranazira kuri mwebwe kwabira mu bakenyezi, uwigeze kwabirwa na ba so, kiretse ku vyabaye imbere yuko muba abislamu. Burya ukwabira abakenyezi bigeze kwabirwa na ba so, ni icaha kibi cane c'agahomerabunwa, kiranashavuzza Imana Allah, ni n'inzira n'inyifato mbi.

وَلَا تَنْكِحُوا مَا نَكَحَ آبَاؤُكُمْ مِنَ النِّسَاءِ
إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ إِنَّهُ كَانَ فَحِشَةً وَمَقْتًا
وَسَاءَ سَبِيلًا ﴿٢٢﴾

23. Haraziririjwe kuri mwebwe kwabira mu bakenyezi, ba nyoko na ba nyokuru bo ku ruhande rwa ba so canke rwa ba nyoko; abakobwa banyu n'abuzukuru b'abakobwa b'abana banyu kubandanya umanuka; bashikanyu musangiye abavyeyi bompiki canke umwe muri bo; ba senge na bashiki ba sokuru banyu; ba nyokwanyu na ba nyokuru banyu; abakobwanyu; abishwanyu n'abakobwa babo; ba nyoko b'ibere; bashikanyu b'ibere^[1], ba nyokobukwe^[2], abakobwa b'abakenyezi banyu bavutse ku bandi bagabo barererwa kenshi iwanyu^[3], mu gihe mwoba mwaramaze guhuza ibitsina mu kurangurana na ba nyina babo amabanga y'abubatse, mu gihe mwoba mutari bwayarangurane hanyuma mukahukana na bo canke bagapfa, aho nta kabi kuri mwebwe kari mu kwabira nya bakobwa; abakazana banyu bashingiye abahungu mwibarutse canke abonkejwe n'abakenyezi banyu, mu gihe boba barashingiye gusa, n'aho boba bataranguranye amabanga y'abubatse; kwabira umugore hamwe n'uwo bavukana basangiye amaraso canke bonse rimwe^[4], kiretse ku vyabaye imbere yuko muba abislamu. Mu vy'ukuri, Imana Allah Yamye ari Nyenimbabazi-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ وَبَنَاتُكُمْ
وَأَخَوَاتُكُمْ وَعَمَّاتُكُمْ وَخَالَاتُكُمْ وَبَنَاتُ
الْأَخِ وَبَنَاتُ الْأَخِ وَأُمَّهَاتُكُمُ اللَّاتِي
أَرْضَعْنَكُمْ وَأَخَوَاتُكُم مِّنَ الرَّضَعَةِ
وَأُمَّهَاتُ نِسَائِكُمْ وَرَبِّبَاتِكُمُ اللَّاتِي فِي
حُجُورِكُمْ مِّنْ نِّسَائِكُمُ اللَّاتِي دَخَلْتُمْ
بِهِنَّ فَإِن لَّمْ تَكُونُوا دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَلَا جُنَاحَ
عَلَيْكُمْ وَخَالَاتُ أَبْنَائِكُمُ الَّذِينَ مِنْ
أَصْلَابِكُمْ وَأَنْ تَجْمَعُوا بَيْنَ الْأُخْتَيْنِ إِلَّا مَا
قَدْ سَلَفَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا رَّحِيمًا ﴿٢٣﴾

[1] Intumwa y'Imana (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) yaraziririje ku bonse rimwe ibisanzwe bizira ku bavukana basangiye amaraso.

[2] Mwaba mumaze kurangurana amabanga y'abubatse n'abakobwa babo canke mutarayangurana.

[3] Kiranazira kubabira n'aho boba batarerewe iwanyu.

[4] Kirazira kandi mu migenzo y'intumwa kwabira umugore hamwe na inasenge canke na nyinabo.

24. Kiranazira kwabira abakenyezi basanzwe bubatse izabo, kiretse inyuma yo kwarama kw'uwapfakaye canke kw'uwahukanye, canke mu gihe bagizwe imbohe mu ndwano inyuma yuko bavuye mu butinyanka rimwe. Abo rero ni bo bakenyezi Imana Allah Yaziririje ko mwobabira, Iraheza Ibarekurira kwabira abatari abo, mu bo mwipfuzza kwubakana bidacyiye mu busambanyi, mumaze gutanga inkwano zanyu. Abo muzorangurana amabanga y'abubatse muri bo inyuma yo kuragana, muraheza mubahereze inkwano zabo mwategetswe n'Imana Allah, nta n'icaha kuri mwebwe mu gihe mwokwumvikana kurenza, canke kugabanya ku nkwano zitegetswe mwamaze kwumvikanako. Mu vy'ukuri, Imana Allah Yamye ari Nyenubumenyikurivyose, Intungane mu vyo Ikora.

*وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ كِتَابَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَأُحِلَّ لَكُمْ مَّا وَرَاءَ ذَٰلِكُمْ أَن تَبْتَغُوا بِأَمْوَالِكُمْ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسْلِفِينَ فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا تَرْضَيْتُمْ بِهِ مِنْ بَعْدِ الْفَرِيضَةِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٢٤﴾

25. Uwudashoboye muri mwebwe gutanga inkwano z'abakenyezi bigenga b'abemeramanakazi, araheza yabire mu bigeme banyu b'abagurano b'abemeramanakazi. Burya Imana Allah ni Yo Izi neza ukwemera kwanyu, ntimuzogire isoni rero zo kwabira abagurano, kuko mwese musangiyeye inkomoko-muntu, murababira rero ku burenganzira bw'abavandimwe babo, munabahereze inkwano zabo mwumvikanye ku neza, maze bubake rugume badasambana, batanagira abahabara. Nibamara kwabirwa bagakora icaha c'agahomerabunwa c'ubusambanyi, murabahanisha igice c'igihano c'ubusambanyi gihabwa abakenyezi bigenga. Ukwabira abakenyezi b'abagurano rero, kurekuriwe uwutinye ko yohava agwa mu caha c'ubusambanyi kuko adashoboye kwihangana. Mushoboye kutabira abagurano mukihanganira kudasambana, ni vyiza cane kuri mwebwe kurusha. Burya Imana Allah ni Nyenimbabazi-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

وَمَنْ لَّمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ طَوْلًا أَن يَنْكِحَ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ فَمِنْ مَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِنَ فَتَيَاتِكُمُ الْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِكُمْ بَعْضُكُم مِّن بَعْضٍ فَانكِحُوهُنَّ بِإِذْنِ أَهْلِهِنَّ وَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ فَحَصْنَتٍ غَيْرِ مُسْلِفَةٍ وَلَا مُتَّخِذَاتِ أَحْدَانٍ فَإِذَا أَحْضَرَ فَإِنَّ أُمَّتَيْنِ يَدُحِشَتُهُ فَعَلَيْهِنَّ يَضْفُ مَا عَلَى الْمُحْصَنَاتِ مِنَ الْعَذَابِ ۚ وَأَنَّ تَصِيرُوا خَيْرٌ لَّكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢٥﴾

26. Imana Allah mu kubashingira izo ngingo, Ishaka kubatomorera ibiranga idini ryayo ritomoye, Inabereke inzira igorotse y'Abavugishwamana n'aberanda b'aho hambere zanyu, kugira mubigane, Iheze Ibumvire ukwigaya kwanyu, burya Imana Allah ni Nyenubumenyikurivyose, Intungane mu vyo Ikora;

يُرِيدُ اللَّهُ لِيُبَيِّنَ لَكُمْ وَيَهْدِيَكُمْ سُنَنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَيَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٢٦﴾

27. Imana Allah Ishaka kubumvira ukwigaya kwanyu Iheze Ibababarire, mu gihe abatwarwa n'ivyipuzo vyabo bashaka ko muhengama cane mugata inzira y'idini;

وَاللَّهُ يُرِيدُ أَن يَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهْوَاتِ أَن تَمِيلُوا مِيلًا

28. Imana Allah Ishaka kuborohereza mu vyo lbategeka kuko kiremwa-muntu caremanwe ingoga nke zo kurwanya ivyipfuzo vyaco. يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُخَفِّفَ عَنْكُمْ وُحُلَكُمْ وَالْإِنْسَانَ ضَعِيفًا ﴿٢٨﴾

29. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Nta n'umwe muri mwebwe arekuriwe kwihagira amatungo y'abandi ata burenganzira ayafiseko, kiretse mu gihe yubahirije ingingo zerekeye urudandazwa mu mwumvikano hagati yanyu; kandi ntimukihekure mu kwicana hagati yanyu kuko vyotuma muhona. Mu vy'ukuri, Imana Allah Yamye ari Nyenimbabazi, Ibaftiye impuhwe mu vyo Ibabwiriza vyose. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنِ تَرَاضٍ مِنْكُمْ وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ﴿٢٩﴾

30. Uwo wese rero azorenga ku vyabujijwe n'Imana Allah, akihagira amatungo y'abandi ku karenganyo^[1], aramenya ko Twebwe Allah Tuzomwinjiza mu muriro, kandi ukumuhanisha umuriro biroroshe ku Mana Allah. وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ عُدْوَانًا وَظُلْمًا فَسَوْفَ نُصَلِّيهِ نَارًا وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿٣٠﴾

31. Bemeramana! Nimwirinda gukora ivyaha ruruta^[2] mu vyo mubuzwa, Tuzoheza Tubababarire ibicumuro n'ivyaha vyanyu bitobito, maze Tubinjize ubwinjiriro bwiza kandi bwubashwe bugana mu Bwami bw'ijuru; إِنْ تَجْتَنِبُوا كَبَائِرَ مَا نَهَوْا عَنْهُ نُكْفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَنُدْخِلْكُمْ مُدْخَلًا كَرِيمًا ﴿٣١﴾

32. Ntimukipfuzwe ivyo Imana Allah Yateje iteka bamwe muri mwebwe; nko guhabwa ubuhinga n'ibibabeshaho, n'ibindi. Burya Imana Allah Yageneye abagabo kuronka umugabane w'impembo hisunzwe ivyo barondeye; n'abagore nyene Yabageneye kuronka umugabane w'impembo hisunzwe ivyo barondeye. Muraheza rero musabe Imana Allah, Izobaronza mu mpano zayo, ha kwipfuzwa ivy'abandi. Mu vy'ukuri, Imana Allah Yamye Izi ibikwiye bitunganye mu vyo Igenera ibiremwa vyayo, ni Nyenubumenyikurivyose. وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا اكْتَسَبُوا وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا كَسَبْنَ وَسَأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٣٢﴾

33. Umwe wese muri mwebwe rero, Twaramugeneye abatorana ibisigi vy'abavyeyi n'ivy'abavandimwe biwe, hamwe rero n'abo mwanywanye mu kurahira ko mutegerezwa gutabarana no guhana ku bisigi, abo rero murabaha ico bagenewe mu bisigi^[3]. Mu vy'ukuri, Imana Allah Yamye Ibona neza ibikorwa vyose vy'ibiremwa, ni Yo Cabonamurivyose. وَلِكُلِّ جَعَلْنَا مَوْلَىٰ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ وَلِلَّذِينَ عَقَدْتَ أَيْمَانُكُمْ مِمَّا بَيْنَ يَدَيْكُمْ فَآتَوْهُمْ نَصِيبَهُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا ﴿٣٣﴾

[1] Nko kwiba, kwambura utwa murundi no guhangika.

[2] NK'ibangikanyamana, kutubaha no kutubahiriza agateka k'abavyeyi, no kwicira umuntu ubusa, n'ibindi.

[3] Ugutorana hisunzwe ukunywana kwarubahirizwa mu ntango y'ubwislamu, ariko mu nyuma iyo ingingo yahavuye isubirirwa n'ingingo zo gutorana. Raba Aayah ya 11 n'iya 12 muri iki gisomwa c'Abakenyezi.

34. Abagabo ni bo bahagarikizi batunganiriza abakenyezi, ku kubera ivyo Imana Allah Yabateje iteka mu ngimba n'ubukerebutsi, gutanga inkwano hamwe rero no kubeshaho umuryango. Aberanda mu bakenyezi rero, ni barya bicisha bugufi ku Mana Allah, bumvira abo bubakanye, bakanabungabunga n'ivyo baragijwe n'Imana Allah ku bushobozi bwayo, batarinze gushingwa ijisho n'abo bubakanye^[1]. Nayo abakenyezi mutinya ko bokwiganza mu kutabubaha, murabahanura mu rupfasoni; nibatihana, murabahunga ku buriri ntimubegere; nibatihana, murabakubita mutavuna igufa. Nibaramuka babumviye rero bakihana, ntimuzohirahire ngo mubarenganye na gato mu mvugo canke mu ngiro. Mu vy'ukuri, Imana Allah Yamyeye ari Nyenicubahiro-ntangere, Nyenubukuru.

الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ فَأَلْصَقَتْ قَيْدَتُكَ حَفِظْتَهُ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ وَالَّتِي تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَأَهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ وَأَضْرِبُوهُنَّ فَإِنَّ أَطْعَمَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا كَبِيرًا ﴿٣٤﴾

35. Emwe muserukira imiryango! Nimwamenya ko hagati y'abubutse hari ukutumvikana kwotuma bahukana, muraheza murungike umuhanuzi w'intungane avuye ku ruhande rw'umukenyezi n'umuhanuzi w'intungane avuye ku ruhande rw'umugabo, baheze barabire hamwe ingingo yokwubahirizwa ku neza y'abubakanye. Abo bahanuzi rero, nibashira imbere ukubasubiza hamwe, Imana Allah Izokworosha imitima yabo, maze basubize hamwe babane. Mu vy'ukuri, Imana Allah Yamyeye ari Nyenubumenyikurivyose, Muhetuziwayoyose.

وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَأَبْعَثُوا حَكَمًا مِّنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِّنْ أَهْلِهَا إِنْ يُرِيدَا إِصْلَاحًا يُوَفِّقِ اللَّهُ بَيْنَهُمَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٣٥﴾

36. Nimwiyegereze Imana Allah mu vyo mukora vyose munayisenge ari Imwe Rudende, ntimukanayibangikanye n'ikintu na kimwe, muheze mwubahe mwubahirize n'agateka k'abavyeyi ku bugwaneza, mube n'abagwaneza ku bavandimwe, ku mpfuyi, ku bakene, ku mubanyi wa hafi n'uwa kure, ku mugenzi musanganwe canke muri kumwe ku rugendo, ku wakehaniwe ku rugendo no ku bagurano mugaba. Mu vy'ukuri, Imana Allah ntikunda namba abishima, birata ku bantu;

*وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَن كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا ﴿٣٦﴾

37. Ingumyi zidatanga mu vyo zahawe n'Imana Allah, zikanabwiriza abandi kuba ingumyi, zikanihakana inema zahawe n'Imana Allah, zikananyegeza ivyo zahawe mu mpano zayo. Burya Twebwe Allah Twarategekanirije abagarariji ibihano bisuzuguzo;

الَّذِينَ يَخْلُونُ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ وَيَكْتُمُونَ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُّهِمًّا ﴿٣٧﴾

38. Twaranategekanirije ibihano barya batanga mu matungo yabo ku kwiyerekana ku bantu, batanemera Imana Allah n'umusi w'iherezo. Ivyo rero, ni ibikorwa bibi

وَالَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ رِئَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَن

[1] Ivyo na vyo, ni icubahiro c'abubakanye mu kudasambana, bakabungabunga n'amatungo yabo mu kudasagura, bakiwararika n'indero y'ibibondo vyabo.

shetani iririkira abantu. Uwo wese rero shetani izogira umugenzi, azoba agize umugenzi mubi; ﴿يَكْفُرُ الشَّيْطَانُ لَهُ قَرِيبًا فَسَاءَ قَرِيبًا ۝٣٨﴾

39. Hari ico vyari kubatwara iyo bemera Imana Allah n'umusi w'iherezo, bakanatanga mu vyo Imana Allah Yabahaye bazirikana indishi kuri Yo! Burya Imana Allah Yamye Ibazi, Izi n'ivyo bakora, Izonabibahemba, ni Nyenubumenyikirivyose. ﴿وَمَاذَا عَلَيْهِمْ لَوْ ءَامَنُوا بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقَهُمُ اللَّهُ وَكَانَ اللَّهُ بِهِمْ عَلِيمًا ۝٣٩﴾

40. Mu vy'ukuri, Imana Allah ntirenganya na gato, n'aho koba akantu kangana n'inzatsa. Iciza rero, n'iyi coba kingana n'inzatsa, Imana Allah Iraheza Ikakigwiza, Ikanaha uwagikoze impembo ihambaye y'Ubwami bw'ijuru. ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ وَإِنْ تَكْ حَسَنَةً يَضْعَفْهَا وَيُؤْتِ مِنْ لَدُنْهُ أَجْرًا عَظِيمًا ۝٤٠﴾

41. Mbega abantu bazomererwa gute ku musu w'izuka, igihe Twebwe Allah Twarengukije mu mugwi uwo ari wo wose w'abantu, Intumwa warungikiwe kugira iwagirize ku vyo wakoze, Tugashoka Tukurengutsa na wewe Muhamadi kugira wagirize abo warungitsweko, ko wabashikirije ubutumwa buvuye ku Mana yawe Rurema Allah! ﴿فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَىٰ هَٰؤُلَاءِ شَهِيدًا ۝٤١﴾

42. Uwo musu rero, abagararije Imana Allah bagaca kubiri n'Intumwa, bazokwipfuzza ko bopfuma bahinduka bagacika ivu kugira ntibazuke ngo biregure, nta na kimwe bazoshobora kunyegeza Imana Allah mu vyo bakoze kuko Izo baziba akanwa, maze bagirizwe n'ibihimba vyabo. ﴿يَوْمَئِذٍ يَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَعَصُوا الرَّسُولَ لَوْ نَسَوْا بِهِمُ الْأَرْضَ وَلَا يَكْتُمُونَ اللَّهَ حَدِيثًا ۝٤٢﴾

43. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Ntimukegere isengesho ngo musenge mu gihe muborewe, gushika mushobore gutandukanya icatsi n'ururo mutahure n'ivyo muvuga^[1]; eka ntimugasenge no mu gihe mwashikiwe n'ibihumanya bituma mwiuhagira; ntimukaje no mu misigiti muri ico gihe, kiretse mu gihe mwoyicamwo murengana gusa, gushika mubanje kwiyuhagira n'amazi. Nimwaba naho murwaye indwara ibabuza kwiyuhagira n'amazi, canke muri ku rugendo mukayabura, canke hakaba muri mwebwe uwuvuye kwituma canke kwihagarika, canke mukaba mwaranguye amabanga y'abubatse, hanyuma mukabura amazi yo kwiyuhagira, canke mugatinya ingaruka yo kuyiyuhagira, muri ico gihe rero, murashoka mukoresha ivu ryiza mu kwihumanura, maze mukubite ibiganza kuri nya vu, muheze mubihanaguze mu maso no ku maboko yanyu. Mu vy'ukuri, Imana Allah Yamye ari Nyenuguharibicumuro, Nyenimbabazi-ntangere. ﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَقْرُبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَرَىٰ حَتَّىٰ تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ وَلَا جُنْبًا إِلَّا ءَابِرَىٰ سَبِيلٍ حَتَّىٰ تَغْتَسِلُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَمَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوْهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُوًّا غَفُورًا ۝٤٣﴾

[1] Iyi ngingo yubahirijwe imbere yuko inzoga izirizwa burundu.

44. Ntumwa y'Imana! Mbega ntiwamenye inkuru y'abayahudi bahawe ubumenyi bw'ibiri mu Gitabu ca Tawurati, aho bigura ubuhuyi mu guhindagura ibiri muri co, ha kurongoka mu gukurikira ivyemezo bafise vyerekana ko ubutumwa bwawe ari ubw'ukuri, gutyo ga bemeramana, bakipfuza ko mwohuba inzira igororotse, mukaba nkabo;

أَلَمْ تَر إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيْبًا مِّنَ الْكِتَابِ يُشْتَرُونَ الصَّلَاةَ وَيُرِيدُونَ أَن تَضَلُّوا السَّبِيلَ ۝٤٤

45. Burya Imana Allah Irazi kubarusha abansi banyu n'urwanko babafitiye. Imana Allah Irakwiye kuba ari Yo Muhagarikizi-Rutunganya, Ibatunganiriza ivyanyu. Imana Allah Iranakwiye kuba ari Yo Muterangoga, Ituma mutsinda abansi banyu.

وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِأَعْدَائِكُمْ وَكَفَى بِاللَّهِ وَلِيًّا وَكَفَى بِاللَّهِ نَصِيرًا ۝٤٥

46. Burya mu bayahudi harimwo umugwi wihaye guhindagura amajambo y'Imana Allah mw'irementanya uko atari, bagaheza bakabwira Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) mu kwiyorobeka bati: "Twumvise ijambo ryawe!", ariko ku mutima riniga bati: "Twiyamirije ibwirizwa ryawe!", bakongera bati: "Twumvirize ntukumve^[1], uheze utwiteho utwumvirize tukwumvirize^[2]", ivyo bakabivugana akarimi gasosa mu ntumbero yo gusabira Intumwa nabi, no gutyoza idini ry'ubwislamu. Iyo bapfuma bavuga bati: "Twumvise kandi twakwumviye, twumvirize ro unadutumbere kugira tugutahure gusumba", vyari kuba vyiza cane kurusha kuri bo, ryari kuba n'ijambo ritunganye cane, ariko ro Imana Allah Yarabavumye kubera igarariza ryabo ryo kutumvira Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), burya ntibemera vy'ukuri kiretse gake cane ata co kazobungura.

مِنَ الَّذِينَ هَادُوا يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَن مَّوَاضِعِهِ وَيَقُولُونَ سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَأَسْمَعُ غَيْرَ مَسْمُوعٍ وَرَاعِنَا لَيًّا بِأَلْسِنَتِهِمْ وَطَعْنًا فِي الَّذِينَ وَلَوْ أَنَّهُمْ قَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأَسْمَعُ وَأَنْظُرْنَا لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ وَأَقْوَمًا وَلَكِن لَّعَنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا ۝٤٦

47. Emwe bahawe Igitabu! Enda nimwemere ivyo Twamanuye muri Qor'ani bishimangira ivyo mufise mu Bitabu mwahawe, imbere yuko Tubahanira ivyo mwakoze, maze Tukabakebanya imitwe ikaraba mu mugongo, canke Tukabavuma, Tukabahindura ingurube nk'uko Twavumye benisabato, Twababujije kuroba kw'isabato ntibavyubahiriza. Ingingo y'Imana Allah yo kubahana yahavuye ishirwa mu ngiro, baravumwa.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ ءَامِنُوا بِمَا نَزَّلْنَا مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَكُمْ مِّن قَبْلِ أَن نَّطْمِسَ وُجُوهًا فَنَرُدَّهَا عَلَىٰ أَدْبَارِهَا أَوْ نَلْعَنَهُمْ كَمَا لَعَنَّا أَصْحَابَ السَّبْتِ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا ۝٤٧

48. Mu vy'ukuri, Imana Allah ntigumiriza akabanga ngo lbabarire icaha co kuyibangikanya n'ikintu na kimwe mu biremwa, canke kuyigarariza mu buryo ubwo ari bwo bwose buciye kubiri n'ukwemera, mu gihe uwagikoze yopfa atarigaya. Imana Allah Igumiriza akabanga, Ikababarira ibindi vyaha n'ibicumuro bitari ivyo ku wo

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَن يَشَاءُ وَمَن يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدِ افْتَرَىٰ إِثْمًا عَظِيمًا ۝٤٨

[1] Bashaka kuvuga bati: "Urakaziba amatwi, ntukumve".

[2] Iryo jambo, ni igitutsi mu mvugo y'abayahudi.

Ishatse mu biremwa. Uwo wese rero abangikanije Imana Allah n'ikindi kintu, aba yadukanye icaha rutura koko.

49. Ntumwa y'Imana! Mbega ntiwamenye inkuru y'abiyeza ku bandi bakishimira ibikorwa vyabo ko ari bo ntore! Ahubwo burya Imana Allah Yonyene ni Yo Yeza Igashima ibikorwa vy'uwo Ishatse mu biremwa, kira noneho ntibazorenganywa na gato ku co bakoze, n'aho coba akantu ide kangana n'akanyuzi kari ku nda y'urutete rw'itende.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزُكُّونَ أَنْفُسَهُمْ بِلَى اللَّهِ
يَزُكِّي مَنْ يَشَاءُ وَلَا يُظْلَمُونَ فَتِيلًا ﴿٤٩﴾

50. Ntumwa y'Imana! Ehe raba maze utangazwe n'ukuntu bubahuka bakarementaniriza Imana Allah mu buryo butubahiriza icubahiro cayo! Iryo rementanya rero, rirakwiye kuba ikinyoma n'icaha kigaragara.

أَنْظُرْ كَيْفَ يَقْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ
وَكَفَى بِهِ إِتْمَانًا مُمِينًا ﴿٥٠﴾

51. Ntumwa y'Imana! Mbega ntiwamenye inkuru y'abayahudi bahawe ubumenyi bw'ibiri mu Gitabu ca Tawurati, bemera ibintazi n'ibigirwamana vyo mu bwoko bwose mu mashetani akomoka mu majini no mu bantu ^[1], bagashimishwa n'isengwa ryavyo mu gishingo c'Imana Allah, ivyo bigatuma bisunga amateka adakomoka ku Mana Allah, bagaheza bakabwira abagararije Imana Allah n'Intumwa yayo Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) bati: "Aba bagarariji, ni bo bagororotsi bakurikiye inzira irashe kuruta iy'abo bemeye Imana Allah"!

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أَوْتُوا نَصِيبًا مِّنَ الْكِتَابِ
يُؤْمِنُونَ بِالْحَيَاتِ وَالظُّلُمَاتِ وَيَقُولُونَ
لِلَّذِينَ كَفَرُوا هَتُّؤُلَاءِ أَهْدَىٰ مِنَ الَّذِينَ
ءَامَنُوا سَبِيلًا ﴿٥١﴾

52. Abo bavuga ukwo, ni bo rero bavumwe n'Imana Allah, burya uwuvumwe n'Imana Allah, ntuzokwigera umuronkera umutabazi amukingira ibihano vy'Imana Allah.

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ وَمَنْ يَلْعَنِ اللَّهُ
فَلَنْ نَّجِدَ لَهُ نَصِيرًا ﴿٥٢﴾

53. Ahubwo none, burya boba bafise umugabane w'ubwami bahawe! Abari aho, iyo bahabwa umugabane w'ubwami, ntibari kugira n'umwe mu bantu baha akantu ide kangana n'agahere kari ku mugongo w'urutete rw'itende ^[2].

أَمْ لَهُمْ نَصِيبٌ مِّنَ الْمَلِكِ فَإِذَا لَا يُؤْتُونَ
النَّاسَ نَصِيرًا ﴿٥٣﴾

54. Ahubwo none, burya boba basharika Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) ku nema y'ubutumwa yahawe n'Imana Allah, bagasharika n'ingendanyi zayo ku nema yo gushobozwa kwemera Imana Allah n'Intumwa yayo, no gutsimbatazwa kw'isi, gutyo bigatuma babipfuriza guhuba! Ni ukuri Twebwe Allah Twarahaye uruvyaro rw'Intumwa Ibrahimu (nyakugira amahoro y'Imana Allah) Ibitabu n'izindi

أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَىٰ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ
مِّن فَضْلِهِ ۗ فَقَدْ آتَيْنَا آلَ إِبْرَاهِيمَ
الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَآتَيْنَاهُم مَّلَكًا
عَظِيمًا ﴿٥٤﴾

[1] Ibigirwamana vyo mu bwoko bwose "TWAAGHUUT", ni ikiremwa ico ari co cose gisengwa mu gishingo c'Imana Allah, gishimishwa n'iryo sengwa.

[2] Kangana n'urutete rw'ururo.

nyigisho zitanditswe, Twaranaruhaye hamwe n'ivyo, ubwami buhambaye.

55. Mu bayahudi rero, harimwo abemeye Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) baranakurikiza amabwirizwa y'ubwislamu, hakabamwo rero n'abandi bayirengagije ntibayemera, baranaburagiza abantu kuyikurikira. Barakwiye rero guhanishwa umuriro ururumba wa Jahannamu.

فَقَدْ نُهْمَ مَنْ ءَامَنَ بِهِءِ وَمِنْهُمْ مَنْ صَدَّ عَنْهُ
وَكَفَىٰ بِجَهَنَّمَ سَعِيرًا ﴿٥٥﴾

56. Mu vy'ukuri, abagararije bagahakana bivuye inyuma Aayah Twamanuye mu Gitabu hamwe n'ivyemezo vyacu, Tuzobinjiza mu muriro maze bawote, uko uruhu (irukoba) rw'imibiri yabo ruhiye rugashishuka, ni ko Tuzobaremera urundi ruhu, kugira babandanye guhonja ibihano ku bindi. Mu vy'ukuri, Imana Allah Yamyeye ari Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ikora.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا سَوْفَ نُصَلِّيهِمْ
نَارًا كَلَّمَآ نَضَجَتْ جُلُودُهُمْ بَدَّلْنَاهُمْ
جُلُودًا غَيْرَهَا لِيَذُوقُوا الْعَذَابَ إِنَّ اللَّهَ
كَانَ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿٥٦﴾

57. Nayo abemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bagakora n'ivyiza bitegetswe, Tuzobinjiza mu mirima itotahaye yo mu Bwami bw'ijuru, musi y'inyubakwa n'ibiti vyaho hatemba inzuzi, bazoyibamwo ibihe bidahera, mu nema zamahu. Bazoba banafiseyo abakenyezi basukuye batagira akanenge, Tuzonabugamika mu gatutu gapfutse katigera karenga.

وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرَىٰ مِنْ تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا لَهُمْ فِيهَا
أَزْوَاجٌ مُّطَهَّرَةٌ وَهُمْ فِيهَا قَائِلُونَ ﴿٥٧﴾

58. Mu vy'ukuri, Imana Allah Ibategeka kubungabunga imbitso z'ubwoko bwose mukazisubiza bene zo nk'uko mwazibikijwe, Ikanabategeka gutunganiriza abantu ata nkunzi mu gihe mubaciriye urubanza. Mu vy'ukuri, ni vyiza cane ivyo Imana Allah Ibanahura. Mu vy'ukuri, Imana Allah Yamyeye ari Nyenukumva, Irumva ivyo muvuga; Nyenukubona, Irabona ivyo mukora.

* إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ
أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ
تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ
إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴿٥٨﴾

59. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Nimwumvire Imana Allah ntimukagabitanye, mwumvire n'Intumwa yayo (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) mu vyo ibashikirije, muheze mwumvire n'indongozi muri mwebwe mu bidaciye kubiri n'amabwirizwa y'Imana Allah. Nimwahazana ku ngingo y'ikintu ico ari co cose, muraca mugaruka ku ngingo iri mu Gitabu c'Imana Allah n'inyigisho z'intumwa nimwaba mwemera vy'ukuri Imana Allah n'umusi w'iherezo. Ivyo, ni vyo vyiza cane kuri mwebwe ha guhazana, ni na yo ngingo ibereye ha kwisunga ivyiyumviro vyanyu mu gufata ingingo.

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا
الرَّسُولَ وَأُولَى الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِن تَنَزَعْتُمْ
فِي شَيْءٍ فَارْجِعُوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ
تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ
وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٥٩﴾

60. Ntumwa y'Imana! Mbega ntiwamenye inkuru y'indyarya zibwira ko zemeye ivyo wamanuriwe muri Qor'ani n'ivyamanuriwe Intumwa zo hambere yawe, zingashaka guca imanza zisunze ingingo zishingiye ku

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ ءَامَنُوا بِمَا
أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ

bintazi n'ikinyoma, kandi zaramaze gutegekwa kubigarariza, shetani na yo igashaka kuzihubisha uguhaha kuri kure cane y'ukuri^[1];

أَنْ يَتَحَاكَمُوا إِلَى الظُّلُومِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ

ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿٦٠﴾

61. Iyo zihanuwe ziti: "Nimuze mwubahirize ivyamanuwe n'Imana Allah, muheze mukurikire Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah)", ubona zikwiringagije nya kwiringagiza;

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَى مَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَإِلَى الرَّسُولِ رَأَيْتَ الْمُتَفِقِينَ يَصُدُّونَ عَنْكَ صُدُودًا ﴿٦١﴾

62. Mbega none bizozigendera gute igihe zashikiwe n'ikiza gitewe n'ivyo zakoze ubwazo nyene, hanyuma zikaza kukwisigurako zirahira kw'izina ry'Imana Allah, ziti: "Nta co twashaka gushikako mu vyo twagize, kiretse ubugwaneza no kunywanisha abatase",

فَكَيْفَ إِذَا أَصَبْتَهُمْ مُصِيبَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ ثُمَّ جَاءُوكَ يَخْلِفُونَ بِاللَّهِ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا إِحْسَانًا وَتَوْفِيقًا ﴿٦٢﴾

63. Izo ndyarya, Imana Allah Irazi neza ukuri kw'ibiri mu mishaha yazo mu buryarya. Ntumwa y'Imana! Uraheza rero uzirengagize, maze uziburire ku ngaruka mbi z'ivyo zikora, wongere uzibwire ijambo ry'inkoramutima ryo kuzihaniza.

أُولَئِكَ الَّذِينَ يَعْلَمُ اللَّهُ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَعِظْهُمْ وَقُلْ لَهُمْ فِي أَنْفُسِهِمْ قَوْلًا بَلِيغًا ﴿٦٣﴾

64. Nta Ntumwa n'imwe Twarungitse atari ukugira ngo yumvirwe ku bubasha n'ubutungane bw'Imana Allah. Ntumwa y'Imana! Iyo rero abirenganije mu gukora ivyaha baza bakugana - ukiraho - kugira bigaye, baheze basabe Imana Allah imbabazi ku vyaha vyabo, maze Intumwa na yo ibasabire imbabazi ku Mana Allah, bari gusanga Imana Allah ari Nyenukwumvirabigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا ﴿٦٤﴾

65. Ihimbawe! Ndarahiye kw'izina ry'Imana yawe Rurema Allah, ko bataremere vy'ukuri, batabanje kukugira umucamanza mu matati yaduka hagati yabo, hanyuma ntibasigarane akangonongono mu mitima yabo ku ngingo washikirije, baheze bayemere nk'uko wayishikirije ata guhigimanga^[2].

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿٦٥﴾

66. Iyo rero Tuja gutegeka izo ndyarya zisunga ingingo zishingiye ku bintazi n'ikinyoma, Duti: "Nimwicane hagati yanyu, canke musohoke mu zanyu mwimuke", ntizari kuvyubahiriza kiretse abari ku rushi muri zo. Iyo zubahiriza ivyo zihanurwa, vyari kuzigirira akamaro cane, ni ukuri vyari no gutsimbataza ukwemera kwazo;

وَلَوْ أَنَّا كَتَبْنَا عَلَيْهِمْ أَنْ اقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ أَوْ اخْرَجُوا مِنْ دِيَارِكُمْ مَا فَعَلُوهُ إِلَّا قَلِيلٌ مِنْهُمْ وَلَوْ أَنَّهُمْ فَعَلُوا مَا يُوعَظُونَ بِهِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ وَأَشَدَّ تَنْبِيئًا ﴿٦٦﴾

[1] Iyi Aayah, irekane ko ukwemera nya kwemera gutuma umuntu yubahiriza ingingo y'Imana Allah, akayisunga mu gutunganiriza abantu muri vyose. Uwo wese rero, yibwira ko yemera vy'ukuri, hanyuma agahitamwo kwubahiriza ingingo y'ibintazi n'ikinyoma, aba ari indyarya mu kwemera kwiwe.

[2] Burya ukwubahiriza no gukurikiza ingingo zisunga Qor'ani n'inyigisho z'intumwa muri vyose bijanye n'ubuzima, ni mu bigize umushinge wo kwemera.

67. Ni ukuri, muri ico gihe Twari no kuziha mu buzima bwo kw'isi n'ubw'inyuma yo gupfa, indishi zihambaye zivuye iwacu Twebwe Allah;

وَإِذَا لَاتَيْتَهُمْ مِنْ لَدُنَّا أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٦٧﴾

68. Ni ukuri, Twari no kuzirongora mu nzira igororotse, Tukazishoboza kuyukurikira.

وَلَهَدَيْنَهُمْ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ﴿٦٨﴾

69. Uwo wese rero yumviye Imana Allah, akubahiriza amabwirizwa yayo n'inyigisho z'Intumwa yayo Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), azoba ari mu bantu bubashwe ku Mana Allah, bari kumwe n'abo Imana Allah Yahaye inema y'Ubwami bw'ijuru mu Bavugishwamana, imvugakuri, abapfiriye Imana Allah hamwe rero n'aberanda mu bemeramana, ni na bo beza mu bagenzi bo mu Bwami bw'ijuru;

وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَٰئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصَّالِحِينَ وَالصَّادِقِينَ وَالشَّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ ﴿٦٩﴾ وَحَسَنَ أَوْلَٰئِكَ رَفِيقًا ﴿٧٠﴾

70. Iyo ni yo ngabirano ihambaye ivuye ku Mana Allah. Burya Imana Allah Irakwiye kuba Izi neza ibikorwa vy'ibiremwa n'indishi ikwiye umwe wese muri vyo.

ذَٰلِكَ الْفَضْلُ مِنَ اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ

عَلِيمًا ﴿٧٠﴾

71. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo! Nimwiyubare umwansi wanyu mu kumwitegurira bikwiye, muheze muje kumurwanya muri mu migwimigwi canke muri hamwe mwese;

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا خُذُوا حِذْرَكُمْ فَانفِرُوا تُبَاتٍ أَوْ بَارِعُوا جَمِيعًا ﴿٧١﴾

72. Ni ukuri, muri mwebwe harimwo uwunebwa mu kutava hasi ngo aje kurwanya umwansi, akanaburagiza n'abandi kujayo. Iyo bishitse mukicwa canke mukaneshwa, araheza akavuga yiruhutsa n'umunezero n'akantu ati: "Ashii! Ni ukuri, Imana Allah Yarankingiye kuba ntari kumwe na bo ku rugamba";

وَإِنَّ مِنْكُمْ لَمَنْ لَيَبْتَغِيَٰ فَإِنْ أَصَبْتُمْ مُصِيبَةً قَالَ قَدْ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيَّ إِذْ لَمْ أَكُنْ مَعَهُمْ شَهِيدًا ﴿٧٢﴾

73. Iyo naho muronse impano zivuye ku Mana Allah, mugatsinda mukanaronka iminyago, ni ukuri ashoka avuga yicuza n'ishari n'akantu nk'aho ata rukundo rwari ruri hagati yanyu na we, ati: "Ewe jewe wanje! Ese iyo nja kuba ndi kumwe na bo ku rugamba, ngaheza nkarusimba, maze nkanaronka no ku minyago".

وَلَمَّا أَصَبْتُمْ فَضَّلَ مِنَ اللَّهِ لِيَقُولَنَّ كَأَنْ لَمْ تَكُنْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُ مَوَدَّةٌ يَلْبَسَنِي كُنْتُ مَعَهُمْ فَأَفُورًا قَوْرًا عَظِيمًا ﴿٧٣﴾

74. Abiguze ubuzima bw'inyuma yo gupfa ha guhurumbira ubwo kw'isi, nibaharanire nyabuna idini ry'Imana Allah. Uwo wese rero aharaniye idini ry'Imana Allah azirikana indishi kuri Yo, maze akicwa canke agatsinda, Tuzoheza Tumuhe indishi ihambaye.

﴿فَلْيَقْتُلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يَشْرُونَ أَلْحِيَةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ وَمَنْ يُقْتَلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْتُلْ أَوْ يُغْلَبْ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٧٤﴾﴾

75. Bemeramana! Mbega mubuzwa n'iki guharanira idini ry'Imana Allah, no gutabara abacinyizwa ku karenganyo badashoboye kwirwanako, mu bagabo, abakenyezi n'abana, batakambira Imana Allah bati: "Mana yacu Rurema Allah! Dukure muri iki gisagara c'i Makka, bene co barangwa n'akarenganyo ko kugarariza no kubangamira abemeramana, maze Uduhe umuhagarikizi avuye iwawe

وَمَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوَالِدِينَ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ

adutunganirize ivyacu, Uduhe n'umutabazi avuye iwawe aturenge".

هَذِهِ الْقَرْيَةُ الظَّالِمِ أَهْلِهَا وَأَجْعَلْ لَنَا مِنَ
لَذُنْكَ وَلِيًّا وَأَجْعَلْ لَنَا مِنْ لَذُنْكَ

تَصِيرًا ﴿٧٦﴾

76. Abemeye Imana Allah vy'ukuri, baharanira idini ry'Imana Allah mu gushimangira ukuri. Nayo abagararije Imana Allah, baharanira ibintazi n'ikinyoma mu ntumbero yo gukwiragiza ubwononyi kw'isi. Kubera ivyo rero ga bemeramana! Nimurwanyeye abahagarikizi ba shetani mu bagararije n'ababangikanyamana, mu vy'ukuri, ugukoresha urwenge kwa shetani mu gukwiragiza ubwononyi bw'abahagarikizi bayo, ntukurama.

الَّذِينَ ءَامَنُوا يُقْتَلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُقْتَلُونَ فِي سَبِيلِ
الظُّلْمِ فَقَاتِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ إِنَّ كَيْدَ
الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا ﴿٧٦﴾

77. Ntumwa y'Imana! Mbega ntiwamenye inkuru y'ababwiwe imbere yo gutegekwa guhangana ku rugamba, bati: "Nimusubize inkota mu rwubati, mureke kurwanya ababangikanyamana, maze mutsimbataze amasengesho munatange n'ishikanwa-bwirizwa". Aho bategekewe guhangana ku rugamba, haciye hibonekeza umugwi muri bo, utinya abantu nka kurya utinya Imana Allah canke gusumba uko uyitinya, uranavuga n'ishavu n'akantu uti: "Mana yacu Rurema Allah! Ni kuki Wadutegetse guhangana ku rugamba, ntiwari gupfuma Utenyanya gato, tukaba turaryoherwa n'ivy'isi!". Ntumwa y'Imana! Babwire uti: "Ukuryoherwa n'ivy'isi, ni umwanya muto, nayo ubuzima bw'inyuma yo gupfa, ni bwo burimwo ivyiza bihambaye ku wutinya Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, kandi rero ntumuzorenganywa na gato ku co mwakoze, n'aho coba kingana n'akanyuzi kari ku nda y'urutete rw'itende";

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ
وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ فَلَمَّا كُتِبَ
عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَخْشَوْنَ
النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللَّهِ أَوْ أَشَدَّ خَشْيَةً وَقَالُوا
رَبَّنَا لِمَ كَتَبْتَ عَلَيْنَا الْقِتَالَ لَوْلَا أَخَّرْتَنَا
إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ قُلْ مَتَعَ الدُّنْيَا قَلِيلٌ
وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ لِمَنِ اتَّقَى وَلَا يُظْلَمُونَ
فَقِيلًا ﴿٧٧﴾

78. Aho muzoba muri hose rero, nta kibuzo ko hageze gupfa, urupfu ruzobashikira mugapfa, n'aho muzoba muri mu nyubakwa-ntamenwa ziri kure y'ahabera urugamba. Iyo baronse ivyiza baremanga ko berewe bati: "Ibi bivuye ku Mana Allah". Ntumwa y'Imana! Iyo naho bashikiwe n'ivyago baca bagutako umwikomo n'ishavu n'akantu bati: "Ibi biturutse kuri wewe". Ntumwa y'Imana! Babwire uti: "Ivyiza n'ivyago, vyose bituruka kw'ishirwa mu ngiro ry'ivyagezwe n'Imana Allah". Ntumwa y'Imana! Mbega abo bantu bafashwe n'iki ko batarota batahura ivyo ubabwira!

أَيُّنَا تَكُونُوا يُدْرِكُكُمُ الْمَوْتُ وَلَوْ كُنْتُمْ
فِي بُرُوجٍ مُشِيدَةٍ وَإِنْ تُصْنَبْهُمْ حَسَنَةً
يَقُولُوا هَذِهِ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَإِنْ تُصْنَبْهُمْ
سَيِّئَةً يَقُولُوا هَذِهِ مِنْ عِنْدِكَ قُلْ كُلٌّ مِنْ
عِنْدِ اللَّهِ فَمَالِ هَؤُلَاءِ الْقَوْمِ لَا يَكَادُونَ
يَفْقَهُونَ حَدِيثًا ﴿٧٨﴾

79. Muntu! Ivyiza ivyo ari vyo vyose uronse, biba bivuye ku Mana Allah. Ivyago na vyo bigushikiye, biba biturutse ku ngaruka y'ibikorwa vyawe bibi. Ntumwa y'Imana! Twakurungitse rero kugira ube Intumwa ku bantu bose,

مَا أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللَّهِ وَمَا
أَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ فَمِنَ نَفْسِكَ

kandi rero burya Imana Allah Irakwiye kuba ari Yo وَأَرْسَلْنَاكَ لِلنَّاسِ رَسُولًا وَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا ﴿٧٨﴾
Cabonakurivyose Yemeza ko washikirije vy'ukuri ubutumwa.

80. Uwo wese yumviye Intumwa (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) agakurikiza n'inyigisho zayo, ni مَن يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَن تَوَلَّىٰ فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا ﴿٨٠﴾
ukuri aba yumviye Imana Allah, yubahirije n'amabwirizwa yayo. Nayo uwirengagije kwumvira Imana Allah n'Intumwa yayo, namenye ko wewe Tutakurungitse kugenzura no kubungabunga ibikorwa vy'abirengagiza ngo ubibahanire;

81. Ntumwa y'Imana! Abirengagiza ukuri iyo bari kumwe na we, bavuga mu bwiyorobetsi bati: "Turumvira Intumwa وَيَقُولُونَ طَاعَةٌ فَإِذَا بَرَرُوا مِنْ عِنْدِكَ بَيَّتَ طَائِفَةٌ مِّنْهُمْ غَيْرَ الَّذِي تَقُولُ وَاللَّهُ مURURI bo ukarara urategura imigambi mibi ihushanye n'ivyo بِكُنُوبٍ مَا يُبَيِّنُونَ فَأَعْرَضَ عَنْهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿٨١﴾
bavuga, ntibamenye ko burya Imana Allah Yandika imigambi mibi yose bategura, ikazonayibahanira. Ntumwa y'Imana! Birengagize uheze wishimikize Imana Allah, uyizere, burya Imana Allah Irakwiye kuba ari Yo Muhagarikizi wawe, Agukingira imigambi yabo mibi;

82. Mbega none abirengagiza kwumvira Imana Allah n'Intumwa yayo, ntibotegera Qor'ani ngo banyurwe أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْفُرْقَانَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا ﴿٨٢﴾
n'ivyemezo vyayo vyerekana ko yavuye ku Mana Allah! Iyo Qor'ani iza kuba yavuye ahatari ku Mana Allah, ni ukuri bari kuyisangamwo amahinyu n'ibihushane vyinshi;

83. Iyo bashikiriwe n'inkuru yerekeye umutekano, وَإِذَا جَاءَهُمْ أَمْرٌ مِنَ الْأَمْنِ أَوْ الْخَوْفِ يَاتEGEREZWA kuguma mw'ibanga ku neza y'ubwislamu, أَدَاعُوا بِهِ ۗ وَلَوْ رَدُّوهُ إِلَى الرَّسُولِ وَإِلَىٰ أَوْلِي الْأَمْرِ مِنْهُمْ لَعَلِمَ الَّذِينَ يَسْتَنْشِطُونَهُ مِثْمَهُمْ ۗ وَلَوْ لَا فُضِّلَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَا تَبَعُكُمْ الشَّيْطَانُ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٨٣﴾
canke yerekeye ihungabana ry'imitima riturutse ku bwoba, baca bayikwiragiza mu bantu. Iyo babanza gushikana nya nkuru ku Ntumwa (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) no ku ndongozi mu ncabwenge muri bo, abasesanguzi muri bo bari kumenya ukuri kw'iyu nkuru. Bemeramana! Iyo rero mutagira impano n'impuhwe bivuye ku Mana Allah, mwari gukurikira inzira n'inyoshambi za shetani kiretse bake muri mwebwe.

84. Muvugishwamana! Rwanira rero idini ry'Imana Allah فَكَتَبْنَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا تَكْفُلُ إِلَّا نَفْسَكَ ۗ وَحَرَّضَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى اللَّهِ أَنْ يَكْفُفَ بِأَسْ أَلَّذِينَ كَفَرُوا ۗ وَاللَّهُ أَشَدُّ بَأْسًا وَأَشَدُّ تَنَكُّيلًا ﴿٨٤﴾
n'aho vyoshika ugasigara uri wenyene, ntuzobazwa kiretse ku vyo wakoze ku gatwe kawe. Uraheza kandi uhimirize n'abemeramana guharanira idini ry'Imana Allah, kumbure Imana Allah Izohagarika ukwiganza kw'abagarariji. Burya Imana Allah Irahambaye mu guhana kwayo, Irahana Igahasha.

85. Uwo wese avugiye uwundi ku ciza kimwungura, مَن يَشْفَعْ شَفْعَةً حَسَنَةً يَكُنْ لَهُ نَصِيبٌ مِّنْهَا ۗ وَمَن يَشْفَعْ شَفْعَةً سَيِّئَةً يَكُنْ لَهُ كِفْلٌ مِّنْهَا ﴿٨٥﴾
aronka indishi nziza kuri iryo vugira ryiwe. Nayo uwuvugiye uwundi ku kibi gitera ingaruka mbi, na we nyene yandikirwa ivyaha kuri iryo vugira ryiwe.

Burya Imana Allah Yamye ari Yo Mugabuzi Ibesahho abaja bayo, Mubungabunzi w'ibikorwa vyabo.

وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ مُّقِيبًا ﴿٨٥﴾

86. Bemeramana! Nimwaramutswa n'umwislamu indamutso y'amahoro, murayishurana akamwemwe n'indamutso nziza kurusha, canke muyisubize nk'uko mwaramukijwe, kimwe cose muri ivyo kirafise indishi yaco. Mu vy'ukuri, Imana Allah Yamye ari Yo Mureretsi Iharurira Iyahembera abaja bayo ivyo bakoze.

وَإِذَا حُيِّبْتُمْ بِتَجْيِئِهِ فَحَيُّوا بِأَحْسَنِ مِمَّا أُوذُوا رُذُوهَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَسِيبًا ﴿٨٦﴾

87. Allah, ni Yo Mana ata yindi mana ibwirijwe gusengwa atari Yo, ni ukuri Izobegeraniriza hamwe ku musu w'izuka ata amakenga ko utegerezwa gushika, kugira Ibaharurire Inabahembere ivyo mwakoze. Nta n'umwe yoba imvugakuri gusumba Imana Allah mu vyo Yashikirije.

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لِيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا ﴿٨٧﴾

88. Bemereamana! Mbega mwafashwe n'iki ku kwicamwo imigwi ibiri ku vyerekeye indyarya, umugwi ushigikiye ko zirwanywa n'uwundi utabishigikiye, mu gihe Imana Allah Yamaze kuzikurako amaboko mu buhuviy zirimwo bitewe n'ibikorwa vyazo bibi! Mbega none mushaka kurongora abo Imana Allah Yakuyeko amaboko bagahuba! Burya uwugabitaniye Imana Allah, maze Ikamukurako amaboko mu buhuviy arimwo, ntuzokwigera umuronkera inzira imurongora mu kuri.

*فَمَا لَكُمْ فِي الْمُتَفَقِينَ فِتْنِينَ وَاللَّهُ أَرْكَسَهُمْ بِمَا كَسَبُوا أَتُرِيدُونَ أَنْ تَهْدُوا مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ سَبِيلًا ﴿٨٨﴾

89. Bemeramana! Indyarya zarabipfuriye ko mwogarariza mu bwiyorobetsi mukaba nkazo. Ntimukagire muri zo rero abagenzi somambike mucuditse, gushika zibanze zimuke ku bw'Imana Allah mu kwerekana ko zemera vy'ukuri. Nizagenza umugongo ntizimuke, muraheza muzifate aho ziri hose muzice, kandi ntimuzohirahire ngo mugire n'imwe muri zo umuhagarikizi canke umutabazi wanyu;

وَأُولَٰئِكَ لَوْ تَكَفَّرُونَ كَمَا كَفَرُوا فَتَكُونُونَ سَوَاءً فَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ أَوْلِيَاءَ حَتَّىٰ يُهَاجِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَإِن تَوَلَّوْا فَخُذُوهُمْ وَأَقْتُلُوهُمْ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ وِلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿٨٩﴾

90. Ariko rero, abantu bafitaniye imigenderanire na zo musanzwe mufitaniye amasezerano yo kudasotorana, canke abanse kubarwanya mwebwe canke kurwanya benewabo, bagashoka baza babagana batagira aho begamiye, abo ntimuzobarwanye. Iyo rero Imana Allah Ishaka, ni ukuri Yari kubagerageza mu kubagomora mu ndwano, maze bakabarwanya bafadikaniye n'abansi banyu mu babangikanyamana, ariko rero ntiyabigize ku mpuhwe zayo. Nibaramuka baretse kubarwanya rero bakaza bishikanye, aho nta burenganzira Imana Allah Yabahaye bwo kubarwanya.

إِلَّا الَّذِينَ يَصِلُونَ إِلَىٰ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ أَوْ جَاءُوكُمْ حَصِرَتْ صُدُورُهُمْ أَن يُقَاتِلُوكُمْ أَوْ يُقَاتِلُوا قَوْمَهُمْ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَسَلَّطْتُمْ عَلَيْهِمْ فَلَقَاتِلُوكُمْ فَإِنِ اعْتَرَفْتُمْ فَلَمْ يُقَاتِلُوكُمْ وَالْقَوْلُ لَيْنِكُمْ أَلَسَلَّمْتُمْ فَمَا جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ عَلَيْهِمْ سَبِيلًا ﴿٩٠﴾

91. Muzohura n'uwundi mugwi mu ndyarya ushaka ko mwowuha amahoro, gutyo ubagaragarize ukwemera mu bwiyorobetsi, wongere ushake ko n'ababangikanyamana bawuha amahoro, gutyo ubagaragarize ubugarariji; igihe

سَتَجِدُونَ عَٰخِرِينَ يُرِيدُونَ أَن يَأْمَنُوكُمْ وَيَأْمَنُوا قَوْمَهُمْ كُلٌّ مَا رَدُّوا إِلَىٰ الْفِتْنَةِ أُرْكِسُوا فِيهَا فَإِن لَّمْ يَعْتَرِلُوكُمْ وَيُلْقُوا

cose roo uwo mugwi ushizwe mw'igeragezwa ry'ubugarariji, uzorirwamo neza cane. Uwo mugwi w'indiyarya roo, nutareka kubavogera ugatako ukishikana, ukanavavanura no kubarwanya, murawufata aho muzowusanga hose muwice. Uwo mugwi w'abantu barangwa n'ububi nk'ubwo roo, Twaramaze kubaha mwebwe icemezo kigaragara co kubarwanya no kubagira imbohe.

92. Nta ho vyakabaye ko umwemeramana yica uwundi mwemeramana atabifitiye uburenganzira, kiretse mu gihe bishitse akamwica ku mpanuka. Umwemeramana wese roo, yishe umwemeramana ku mpanuka, ahanishwa uguha ubwigenge umugurano w'umwemeramana hamwe no guha agashumbusho gategekanirijwe benewabo n'uwishwe, kiretse mu gihe bogaheba bakagatanga imperezwa. Haramutse hishwe ku mpanuka umuntu mu bansi banyu, yari umwemeramana, uwamwishe ahanishwa uguha ubwigenge umugurano w'umwemeramana. Haramutse hishwe umuntu mu bo musanzwe mufitaniye amasezerano yo kudasotorana, uwamwishe ahanishwa uguha agashumbusho gategekanirijwe benewabo, hamwe roo no guha ubwigenge umugurano w'umwemeramana; uwudashoboye guha ubwigenge umugurano w'umwemeramana, icuhagizo ciwe, ni ugupfunga amezi abiri akurikirana, kugira Imana Allah Imwakirire ukwigaya kwiwe. Burya Imana Allah Yamyeye ari Nyenubumenyikurivyose, Irazi ukuri ku vyakozwe n'ibiremwa, Intungane mu vyo Ikora.

93. Uwo wese roo yishe n'ibigira nkana umwemeramana ata kibimurekurira, azohanishwa umuriro wa Jahannamu awubemwo ibihe bidahera ^[1], ugushavurirwa n'Imana Allah, hamwe roo no kuvumwa akiri kw'isi, vyongeye Imana Allah Yaranamutegekanirije n'ibindi bihano bihambaye.

94. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Nimwafata inzira mugiyi guharanira idini ry'Imana Allah, muritondera ivyo mukora n'ivyo mudakora muheze mutohoze neza, ntimumzahakane ukwemera kw'uwubaramukije indamutso y'amahoro atabarwanya ngo mumubwire muti: "Nturi

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ أَنْ يَقْتُلَ مُؤْمِنًا إِلَّا خَطَاً
وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَاً فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ
مُؤْمِنَةٍ وَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَىٰ أَهْلِهِ إِلَّا أَنْ
يَصَّدَّقُوا فَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ عَدُوٍّ لَكُمْ وَهُوَ
مُؤْمِنٌ فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَإِنْ كَانَ مِنْ
قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُم مِّبْثَقٌ فَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ
إِلَىٰ أَهْلِهِ وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ فَمَنْ لَمْ
يَجِدْ فَصِيَامَ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ تَوْبَةً مِّنَ
اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٩٢﴾

وَمَنْ يَقْتُلَ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ
خَالِدًا فِيهَا وَعَذَابُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَلَعْنَةُ
وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا ﴿٩٣﴾

يَسَاءَ لِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا ضَرَبْتُمْ فِي سَبِيلِ
اللَّهِ فَتَبَيَّنُوا وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ ءَلْفَىٰ إِلَيْكُمْ
أَلْسَلَّمْتُ لَسْتُ مُؤْمِنًا تَبْتَعُونَ عَرَضَ
الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ مَغَانِمٌ كَثِيرَةٌ

[1] Kiretse mu gihe yokwigaya ukuri kw'ukwigaya atarapfa, kandi Imana Allah ntizohanisha ibigaba mu bemeramana umuriro wa Jahannamu ngo bawubemwo ibihe bidahera, ariko Izowubahanisha hanyuma ku mpuhwe zayo Iheze lbatezurire.

umwislamu!", kumbure yoba ari uwislamu anyegeza ukwemera kwiwe, ivyo mukabikora murondera kuronka ivy'isi bihera, burya ku Mana Allah ni ho hari ingabirano nyinshi zibakwiye. Ni nk'uko nyene na mwebwe mwanyegeza ukwemera kwanyu mu ntango y'ubwislamu, hanyuma Imana Allah Ibatere ingoga muraserura ukwemera kwanyu ata co mwinona. Ni kuri izo mvo rero, mwokwitondera ivyo mukora, maze mukabanza gutohoza. Mu vy'ukuri, Imana Allah Yamye Izi neza ivyo mukora vyose, ni Muhetuzi wavyose, Izonabibahembera.

كَذَلِكَ كُنْتُمْ مِّن قَبْلُ فَمَنَّ اللَّهُ عَلَيْكُمْ
فَتَبَيَّنُوا إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ
خَبِيرًا ﴿٩٥﴾

95. Abataja ku rugamba rwo guharanira idini ry'Imana Allah ata bituma bibarekurira gusiba^[1], ntibashobora kunganya indishi n'abaharanira idini ry'Imana Allah mu gutanga amatungo yabo no mu kwitanga bo nyene ubwabo. Abaharanira idini ry'Imana Allah mu gutanga amatungo yabo no mu kwitanga bo nyene ubwabo, Imana Allah Yabahaye ingabirano n'icubahiro co hejuru mu Bwami bw'ijuru, gisumba ic'abataja ku rugamba rwo guharanira idini ry'Imana Allah ata gituma kihari co gusiba. N'aho biri ukwo rero, umugwi wose muri icyo migwi ibiri, Imana Allah Yarawutegekanirije indishi nziza y'Ubwami bw'ijuru. Imana Allah Yaranahaye abaja ku rugamba rwo guharanira idini ryayo indishi ihambaye isumba iy'abatarujako;

لَا يَسْتَوِي الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِغَيْرِ
أُولَى الْأَصْرَارِ وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ
بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ عَلَى الْقَاعِدِينَ دَرَجَةً
وَكَلَّا وَعَدَّ اللَّهُ الْحُسْنَى وَفَضَّلَ اللَّهُ
الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا
عَظِيمًا ﴿٩٦﴾

96. Iyo ndishi ihambaye, igizwe n'ivyubahiro vyo hejuru bazohabwa mu Bwami bw'ijuru, hakurikijwe urugero rw'icubahiro c'umwe wese mu baja ku rugamba, hiyongeyeko ukugumirizwa akabanga ku vyaha vyabo ntibabihanirwe, hamwe rero no kugirirwa impuhwe n'Imana Allah. Burya Imana Allah Yamye ari Nyenimbabazi-ntangere ku wigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo baja ku rugamba.

ذَرَجَتْ مِنْهُ وَمَعْفِرَةٌ وَرَحْمَةٌ وَكَانَ اللَّهُ
عَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٩٧﴾

97. Mu vy'ukuri, abicwa n'abamalayika, bakaba barenganiye ku kutimukira aho batekanirwa mw'idini, nibazuka, bazobazwa n'abamalayika n'agasuzuguro n'akantu bati: "Mwabayeho gute mw'idini ryanyu?". Na bo bazokwishura bigovyora bati: "Twari dufise ingoga nke kw'isi, ntitwari dushoboye kwirwanako". Abamalayika na bo bati: "Mbega isi y'Imana Allah, ntiyari yagutse, ku buryo mwari kwimukira ahandi kw'isi mugageza mugatekanirwa, mukidegemvya mw'idini ryanyu!". Abo rero, ni bo ubushikiro bwabo ari mu muriro wa Jahannamu, ni na yo maherezo mabi cane;

إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّيْنَاهُمُ الْغَالِبِينَ ظَالِمِينَ
أَنْفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ قَالُوا كُنَّا
مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ
أَرْضَ اللَّهِ وَسَعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا فَأُولَئِكَ
مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿٩٨﴾

[1] NK'indwara n'ubumuga.

98. Kiretse abari bafise ingoga nke ku mvo z'ubusaza mu bagabo no mu bakenyezi, hamwe rero n'abana badashoboye kwirwanako, batazi n'inzira bofata ibakura mu karenganyo barimwo;

إِلَّا الْمُسْتَغْفِرِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ
وَالْوَالِدِينَ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا
يَهْتَدُونَ سَبِيلًا ﴿٩٨﴾

99. Abo rero badashoboye kwirwanako, kumbure Imana Allah Izobaharira ibicumuro vyabo. Burya Imana Allah Yamye ari Nyenuguhariribicumuro, Nyenimbabazi-ntangere.

فَأُولَئِكَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَعْفُوَ عَنْهُمْ وَكَانَ
اللَّهُ عَفُورًا غَفُورًا ﴿٩٩﴾

100. Uwo wese rero yimukiye aho atekanirwa akidegemvywa mw'idini ku bw'Imana Allah, arondera guharanira idini ryayo, azoronka ukwishira n'ukwizana kw'isi, yoroherwe no mu buzima. Uwo wese avuye mu rwiwe afise intumbero yo guharanira Imana Allah n'Intumwa yayo, hanyuma agashikirwa n'urupfu atarashika iyo yimukira, ni ukuri Imana Allah Izoba Yamaze kumwandikira indishi ikwiye y'ukwimuka. Burya Imana Allah Yamye ari Nyenimbabazi-ntangere, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

*وَمَنْ يُهَاجِرْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَجِدْ فِي
الْأَرْضِ مُرْعًا كَثِيرًا وَسَعَةً وَمَنْ يَخْرُجْ
مِنْ بَيْتِهِ مَهَاجِرًا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ
يُدْرِكْهُ الْمَوْتُ فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ
وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٠٠﴾

101. Bemeramana! Nimwaramuka mufashe urugendo rero, nta caha kuri mwebwe kiri mu kugabanya^[1] ivyunamo vy'isengesho, mu gihe mwotinya ko abansi banyu bobaca mu ryahumye bakabatera muri mw'isengesho^[2]. Mu vy'ukuri, abagarariji bamye ari abansi banyu babagaragariza urwanko, nimubiyubare rero.

وَإِذَا صَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ
جُنَاحٌ أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلَاةِ إِنْ خِفْتُمْ
أَنْ يُفْتِنَكُمْ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ الْكَافِرِينَ
كَانُوا لَكُمْ عَدُوًّا مُّبِينًا ﴿١٠١﴾

102. Muvugishwamana! Mu gihe uri kumwe n'ingendanyi ku rugamba, maze ugashaka kuzisengesha, umugwi umwe muri zo urahaguruka uheze uwusengeshe, maze ugumane ibirwanisho vyawo; uwo mugwi niwubama, uwundi mugwi utariko urasenga, uraca uguma urikanuye, maze uhagarare inyuma yanyu, ubacungerereye umutekano, gutyo wa mugwi wa mbere ubandanye gusenga icunamo kigira kabiri, uheze unasozere isengesho hanyuma uramutse. Haza haza wa mugwi wa kabiri utarasenga, ugusange ukiri mu cunamo ca kabiri, ushoke uwusengesha icunamo cawo ca mbere, uheze usozere uramutse ukwijije icunamo cawe kigira kabiri, hanyuma uwo mugwi ubandanye gusenga icunamo kigira kabiri, maze wiyubare umwansi wawo, uheze ugumane ibirwanisho vyawo. Abagararije baripfujye ko mwogotwa na gato mugashira ibirwanisho n'ibikoresho vyanyu hasi, bagaca babaca mu ryahumye bakabatera igitero

وَإِذَا كُنْتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلَاةَ
فَلْتَقُمْ طَائِفَةً مِنْهُمْ مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا
أَسْلِحَتَهُمْ فَإِذَا سَجَدُوا فَلْيَكُونُوا مِنْ
وَرَائِكُمْ وَلَتَأْتِ طَائِفَةٌ أُخْرَى لَمْ يُصَلُّوا
فَلْيُصَلُّوا مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا حِذْرَهُمْ
وَأَسْلِحَتَهُمْ وَذَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ تَغْفُلُونَ
عَنْ أَسْلِحَتِكُمْ وَأَمْعَتِكُمْ فَبِئْسَلُونَ
عَلَيْكُمْ مَبَلَّةً وَجَدَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ
إِنْ كَانَ بِكُمْ أَدَى مِنْ مَطَرٍ أَوْ كُنْتُمْ
مَرْضَى أَنْ تَضَعُوا أَسْلِحَتَكُمْ وَخُذُوا

[1] Ukugabanya igitigiri c'ivyunamo vy'isengesho kurarekuwe mu gihe umuntu ari ku rugendo, haba mu gihe abantu batekanye mu zabo canke mu gihe hari imvo zituma batekerwa n'ubwoba.

[2] Mu ntango y'ubwislamu, ingendo zagirwa n'abemeramana zari ziteye ubwoba budasanze kuko bahigwa buhongo.

sindamusiga. Nta caha rero kuri mwebwe co gushira ibirwanisho hasi, mu gihe hoba hari ibibabangamiye nk'imvura canke indwara, mu gihe mwokwama mugavye. Mu vy'ukuri, Imana Allah Yarategekanirije abagararije ibihano bisuzuguzi;

103. Nimwaheza gusenga rero, murashishikara muninahaza Imana Allah muyitazira uko muzoba muri kwose, muhagaze, mwicaye no mu gihe mukitse urubavu. Nimwatekana urugamba ruheze, muraheza musenge isengesho rikwije ivyunamo, muryitwararike. Mu vy'ukuri, isengesho ku bemeramana ryamye ritegetswe gusengwa ku mwanya ryagenewe;

104. Ntimugacike integer mu gukurikirana no mu kurwanya abansi banyu. Nimwaba mubabazwa n'indwano n'inkurikizi zayo, nimumenye ko mu vy'ukuri n'abansi banyu bababazwa n'indwano n'inkurikizi zayo; nk'uko bibababaza na mwe, mu gihe mwizeye ku Mana Allah indishi n'intsinzi bobo batizeye, burya Imana Allah Yamye ari Nyenubumenyikurivyose, Irazi ukuri ku vyakozwe n'ibiremwa, Intungane mu vyo Ikora.

105. Ntumwa y'Imana! Mu vy'ukuri Twebwe Allah Twakumanuriye Igitabu ca Qor'ani kirimwo ukuri kuzima, kugira utunganirize abantu bose ku vyo wahishuriwe ukerekwa n'Imana Allah, ntugakingire na gato rero abantu bihemukira mu kunyeyeza ukuri;

106. Uraheza unasabe Imana Allah imbabazi mu bihe vyose. Mu vy'ukuri, Imana Allah Yamye ari Nyenimbabazi-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

107. Ntuzonakingire mu kuvugira abihemukiye mu gucumura ku Mana Allah. Mu vy'ukuri, Imana Allah ntikunda namba umuhemu karuhariwe akaba n'umucumuzi ruhebwa;

108. Bariherera bakinyegeza bagahisha abantu ibibi bakora, kandi badashoboye kwinyegeza Imana Allah ngo ivyo bakora bibatere isoni, mu gihe Iba Iri kumwe na bo ku bumenyi bwayo iyo barara barategurira ibitayishimisha mu majambo. Burya Imana Allah mu bumenyi bwayo, Yamye Ikikuje ivyo bavuga n'ivyo bakora vyose, kandi Izobibahemba.

109. Ehe mwebwe abemeramana mwarubahutse gukingira mu kuvugira abihemukiye mu buzima bwo kw'isi, none ni nde azobakingira mu kubavugira ku Mana Allah ku musi w'izuka nibaharurirwa, canke ni nde azobabera umuhagarikizi kuri uwo musi!

110. Uwo wese rero, azorondera gukora ikibi canke akirenganya mu guca kubiri n'amabwirizwa y'Imana Allah, hanyuma akicuza ku vyo yakoze akagaruka ku Mana Allah, akayisaba ko Imugumiriza akabanga ku vyaha vywiwe, ntibimuhanire, azosanga Imana Allah ari Nyenimbabazi-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ يَجِدِ اللَّهَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١١٠﴾

111. Uwo wese azocumura n'ibigirankana, ni ukuri azohanirwa nya gicumuro ku gatwe kiwe. Burya Imana Allah Yamye ari Nyenubumenyikurivoyose, Irazi ukuri ku vyakozwe n'ibiremwa, Intungane mu vyo Ikora.

وَمَنْ يَكْسِبْ إِثْمًا فَإِنَّمَا يَكْسِبُهُ عَلَى نَفْسِهِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١١١﴾

112. Uwo wese azocumura ku kwihenda, canke agakora icaha n'ibigirankana, hanyuma akavyegeka ku wundi ku kadenderezo, ni ukuri azoba yiremetse irementanya rutura risiga ubwenge kandi rihanwa.

وَمَنْ يَكْسِبْ خَطِيئَةً أَوْ إِثْمًا ثُمَّ يَرْمِ بِهِ بَرِيئًا فَقَدِ احْتَمَلَ بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُّبِينًا ﴿١١٢﴾

113. Ntumwa y'Imana! Iyo hataba impano n'impuhwe z'Imana Allah mu kukugira Umuvugishwamana, Igaheza Ikanagukingira, mu bihemukiye hari kuvamwo umugwi wita ku rutare kugira ngo uguhubisha inzira y'ukuri, kira noneho uwo mugwi nta n'uwo wari guhubisha kiretse ukwihubisha wo wonyene, eka nta n'ico wokwiciye kuko wewe ukingiwe, kira noneho Imana Allah Yaranakumanuriye Igatabu ca Qor'ani, Iguha inyigisho n'imigenzo biyitomor, maze Ikwigisha n'ivyo utari uzi. Burya impano z'Imana Allah Yakugeneye zamyeye zihambaye.

وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ وَرَحْمَتُهُ لَهَمَّتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ أَنْ يُضْلُوكَ وَمَا يُضْلُونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ ۗ وَمَا يَضُرُّوكَ مِنْ شَيْءٍ وَأَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُنْ تَعْلَمُ ۚ وَكَانَ فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا ﴿١١٣﴾

114. Nta neza iri mu biyago abantu bagirira mu bwongoshwe, kiretse mu gihe nya biyago vyoba bitegeka gutanga imperezwa, canke gukora iciza, canke kunywanisha abatase mu bantu. Uwo wese rero azogira ico akoze muri ivyo, arondera indishi no gushimwa n'Imana Allah, namenye ko Twebwe Allah Tuzoheza Tukamuha indishi ihambaye kandi ishimishije.

*لَا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِّنْ نَّجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ ۗ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ أَنْتِعَاءً مَّرْضَاتٍ لِلَّهِ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١١٤﴾

115. Uwo wese azoca kubiri n'Intumwa y'Imana (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), inyuma y'aho amariye gutomokerwa n'ukuri, maze agakurikira inzira itari iy'abemeramana, Twebwe Allah Tuzoheza Tumurekere ku vyo yatumbereye, ntizomushoboza kubona ukuri, Duheze Tunamwinjize mu muriro wa Jahannamu awote, ni na yo maherezo mabi cane.

وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنۢ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَنُضَلِّهِ ۚ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿١١٥﴾

116. Mu vy'ukuri, Imana Allah ntigumiriza akabanga ngo lbabarire icaha co kuyibangikanya n'ikintu na kimwe mu biremwa, canke kuyigarariza mu buryo ubwo ari bwo bwose buciye kubiri n'ukwemera, mu gihe uwagikoze yopfata atarigaya. Imana Allah Igumiriza akabanga,

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَن يَشَاءُ ۚ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿١١٦﴾

Ikababarira ibindi vyaha n'ibicumuro bitari ivyo ku wo Ishatse mu biremwa. Uwo wese rero abangikanije Imana Allah n'ikindi kintu, aba yahuvye uguhuba kuri kure cane y'ukuri.

117. Ababangikanyamana ntibiyegereza mu vyo bakora mu gusenga ibitari Imana Allah, kiretse ibigirwamana ata co vyungura uwubisenga, ata n'ico vyicira uwuretse kubisenga, burya ntibasenga kiretse shetani yagararije Imana Allah ikimonogozu;

إِن يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا إِنْتَنَا وَإِن يَدْعُونَ إِلَّا شَيْطَانًا مَّرِيدًا ﴿١١٧﴾

118. Irakavumwa n'Imana Allah. Shetani yarinamuye n'agahigihigi n'akantu iti: "Ni ukuri nzokwigirira mu biremwa vyawe umugwi uzwi, maze ndawuryohereze mu mvugo n'ingiro;

لَعَنَهُ اللَّهُ وَقَالَ لَأَتَّخِذَنَّ مِنْ عِبَادِكَ نَصِيبًا مَفْرُوضًا ﴿١١٨﴾

119. Ni ukuri, abazonkurikira muri bo nzobahubisha inzira y'ukuri; ni ukuri nzobaha n'umwizero w'ikinyoma; ni ukuri nzonabararikira guca no gutobora amatwi y'ibitungwa; ni ukuri nzonabararikira guhindura indemo n'ubwiza-ndemanwa bahawe n'Imana Allah". Uwo wese rero azokwumvira shetani akayikurikira, akayigira umuhagarikizi wiwe yirengagije Imana Allah, ni ukuri azoba yahomvye uruhombo rugaragara.

وَلَأُضِلَّنَّهُمْ وَلَأُمَنِّيَنَّهُمْ وَلَا مَرْنَهُمْ فَلَيُبْتِغِزَنَّكَنَّ ءَآذَانَ الْأَنْعَمِ وَلَا مَرْنَهُمْ فَلَيُعَذِّبُنَّ أَلْسِنَتَهُمُ اللَّهُ وَمَنْ يَتَّخِذِ الشَّيْطَانَ وَلِيًّا مِّنْ دُونِ اللَّهِ فَقَدْ خَسِرَ خُسْرَانًا مُّبِينًا ﴿١١٩﴾

120. Shetani irahaiza igaha abayikurikira isezerano n'umwizero vy'ikinyoma, kanatsinda ntiyigera ibaha isezerano kiretse isezerano ry'uruhendo.

يَعْدُهُمْ وَيُعَنِّيَهُمْ ۗ وَمَا يَعْدُهُمُ الشَّيْطَانُ إِلَّا غُرُورًا ﴿١٢٠﴾

121. Abazokurikira shetani, 112tari rero ubushikiro bwabo ari mu muriro wa Jahannamu, nta n'ubuhungiro bazoronka bwo kuwuvamwo.

أُولَئِكَ مَا وَلَّهُمْ جَهَنَّمَ وَلَا يَجِدُونَ عَنْهَا مَحِيصًا ﴿١٢١﴾

122. Nayo abemeye vy'ukuri Imana Allah bakanakora ivyiza bitegetswe, Tuzobinjiza mu mirima itotahaye yo mu Bwami bw'ijuru, musu y'inyubakwa n'ibiti vyabwo hatemba inzuzi, bazoyibamwo ibihe bidahera, mu nema zamaho, ni ryo sezerano ry'ukuri ry'Imana Allah. Nta n'umwe rero yoba imvugakuri mu gushitsa isezerano, yoza aruta Imana Allah;

وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا وَعَدَّ اللَّهُ حَقًّا ۖ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ قِيلًا ﴿١٢٢﴾

123. Iyo mpano ihambaye y'Ubwami bw'ijuru rero, ntumuzoyishikako ku kwipfuza kwanyu mwebwe abislamu, canke ku kwipfuza kw'abahawe Igitabu, kudashingiye ku kwemera vy'ukuri no ku gukora ibishimisha Imana Allah. Nyabuna uwo wese azokora ikibi, azogihemberwa maze agihanirwe, nta n'umuhagarikizi azoronka atari Imana Allah amukura mu bihano, eka nta n'umutabazi azoronka abimukingira;

لَيْسَ بِأَمَانِيكُمْ وَلَا أَمَانِي أَهْلِ الْكِتَابِ ۗ مَنْ يَعْمَلْ سُوءًا يُجْزَ بِهِ وَلَا يَجِدْ لَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٢٣﴾

124. N'uwu wese nyene azokora ivyiza bitegetswe, yaba umuhungu canke umukobwa, akaba yemera Imana Allah n'Intumwa yayo, uyo rero ni we azoba ari mu bazokwinjira mu Bwami bw'ijuru, ntibazonarenganywa na gato ku ndishi y'ivy' bakoze, n'aho koba akantu kanzunya, kangana n'agahere kari ku mugongo w'urutete rw'itende.

وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِنْ ذَكَرٍ أُولَئِكَ يَرْجُو أَجْرًا كَبِيرًا ۝١٢٤
أَنْتَیْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ نَقِيرًا ۝١٢٤

125. Nta n'umwe yubahiriza idini ryiza yoza arusha uwicisha bugufi, agatumbera wese muzima Imana Allah, akaba ari n'umugwaneza mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, akanakurikira idini rya Ibrahimu ry'ubwislamu rishingiye ku kwemera-ndemanwa, gushingiye ku gusenga Imana Imwe Rudende Allah. Burya Imana Allah Yaramaze kugira Intumwa Ibrahimu (nyakugira amahoro y'Imana Allah) umukunzi w'intore^[1] mu biremwa vyose.

وَمَنْ أَحْسَنُ دِينًا مِمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ وَاتَّبَعَ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا ۚ وَاتَّخَذَ اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا ۝١٢٥

126. Imana Allah ni Yo Rugaba Igaba Ikaganza ibiri mu majuru n'ibiri mw'isi n'ibiri hagati yavyo. Burya Imana Allah mu bumenyi bwayo Yamy'e Ikikuje ibintu vyose, nta kiyinyegeje muri vyo.

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُّحِيطًا ۝١٢٦

127. Muvugishwamana! Abantu barakubaza ibibadidaniye ku bijanye n'ingingo zerekeye abakenyezi, babwire ko Imana Allah Ibatomorera ingingo zerekeye abo bakenyezi, n'ingingo musomerwa mu Gitabu zerekeye impfuyikazi mudahereza ivyo Imana Allah Yazigeneye mu nkwano n'ibisigi, no mu bindi bijanye n'agateka kazo, mugaheza mukipfuza kuzabira, Iranabatomorera ingingo zerekeye abatishoboye mu bana b'abahungu, hamwe rero n'ukuntu mwotunganiriza impfuyi, ata kuzirenganya mu kutubahiriza agateka kazo. Ico ari co cose rero mugize mu vyiza, mu vy'ukuri Imana Allah Yamy'e ari Nyenubumenyikurivyose, Izokibahemba.

وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِيهِنَّ وَمَا يُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ فِي يَتْلَىٰ النِّسَاءَ الَّتِي لَا تُوْتُونَهُنَّ مَا كُتِبَ لَهُنَّ وَتَرْغَبُونَ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الْوَالِدِينَ وَأَنْ تَقُومُوا لِلْيَتَامَىٰ بِالْقِسْطِ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِهِ عَلِيمًا ۝١٢٧

128. Umukenyezi na we, niyatinya ko umugabo wiwe yokwiganza agahava amuhunga, canke akamwirengagiza, nta caha kuri bompi kiri mu kwumvikana gusubiza hamwe, mu gihe umukenyezi yokwemera guheba umusi wo kumutahira, canke bimwe mu vyo yari agenewe, kugira ntibahukane. Ukwumvikana rero gutuma babandanya kubana, ni vyiza cane gusumba ukwahukana, imitima y'abantu na yo burya yaremwe ari ingumyi nta co yikura. Nimwaramuka rero mubanye n'abakenyezi banyu mu bugwaneza, mugaheza mugatinya Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo ajanye no kwubaka zikaguma, mu vy'ukuri Imana Allah

وَإِنْ أَمْرًا خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُورًا أَوْ إِعْرَاضًا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا وَالصُّلْحُ خَيْرٌ وَأُحْضِرَتِ الْأَنْفُسُ الشُّحَّ وَإِنْ مُحْسِنًا وَتَقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ۝١٢٨

[1] Iyi Aayah iremeza ko Imana Allah Ikunda Ikanahitamwo abakunzi b'intore mu bantu. Urwo ni rwo rukundo ruhanitse rwose.

Yamye Izi neza ivyo mukora vyose, ni Muhetuziwayose, Izonabibahembera.

129. Bagabo mwubatse izanyu! Ntimuzoshobora gutunganiriza abakenyezi banyu mu rukundo mu buryo bungana n'aho mwoviyitwararika, kubera ivyo rero, ntimukirengagize burundu uwo mudahurumbira cane muri bo mu rukundo ngo mumugire intabwa, maze abe nk'uwumanitswe ku gati atabiriwe atahukanye, gutyo mucumure ku Mana Allah. Nimwatunganya ibikorwa vyanyu maze mukagaburira abakenyezi banyu ibibabeshaho bingana ata nkunzi, mugaheza mugatinya Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo mu kuntu mubanye, bizoba bikwiye. Mu vy'ukuri, Imana Allah Yamye ari Nyenimbabazi-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمَيْلِ فَتَذَرُوهَا كَالْمَعْلَقَةِ وَإِنْ نُصَلِحُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٢٩﴾

130. Umugabo n'umukenyezi wiwe nibaramuka bahukanye, Imana Allah Izoheza Ikenure umwe wese muri bo mu kumurona ibimubeshaho, burya Imana Allah Yamye ari Nyenimpano-ntangere, Intungane mu vyo Ikora.

وَإِنْ يَتَفَرَّقَا يُغْنِ اللَّهُ كِلَا مَنِ سَعِيَّهُ وَكَانَ اللَّهُ وَسِعًا كَرِيمًا ﴿١٣٠﴾

131. Imana Allah ni Yo Rugaba Igaba Ikaganza ibiri mu majuru n'ibiri mw'isi n'ibiri hagati yavyo. Ni ukuri Twebwe Allah Twarahaye iragi abahawe Igitabu aho hambere yanyu, hamwe na mwe nyene mwarungikiwe Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), iragi ry'uko mutinya Imana Imwe Rudende Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo. Nimwagarariza mugahakana mwivuye inyuma Imana Allah n'amabwirizwa yayo, muramenya ko Imana Allah ari Uwikenuye kuko ari Yo Rugaba Igaba Ikaganza ibiri mu majuru n'ibiri mw'isi n'ibiri hagati yavyo, nta co Ikeneye kuri vyo kuko Yikwiye muri vyose. Burya Imana Allah Yamye ari Uwikenuye, Nyenugushimwa;

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَلَقَدْ وَصَّيْنَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَإِيَّاكُمْ أَنْ اتَّقُوا اللَّهَ وَإِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ غَنِيًّا حَمِيدًا ﴿١٣١﴾

132. Burya Imana Allah ni Yo Rugaba Igaba Ikaganza ibiri mu majuru n'ibiri mw'isi n'ibiri hagati yavyo, burya Imana Allah Irakwiye kuba ari Yo Muhagarikizi-Rutunganya, Itunganiriza ibiremwa;

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿١٣٢﴾

133. Bantu! Imana Allah rero Yoshaka Yobahonya mwese, Igaheza Ikarema ibindi biremwa bitari mwebwe. Ivyo kandi rero, Imana Allah Yamye Ibishoboye.

إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ أَيُّهَا النَّاسُ وَيَأْتِ بِآخَرِينَ وَكَانَ اللَّهُ عَلَى ذَلِكَ قَدِيرًا ﴿١٣٣﴾

134. Bantu! Muri mwebwe rero, uwushaka indishi yo mu buzima bwo kw'isi, maze akirengagiza indishi yo mu buzima bw'inyuma yo gupfa, namenye ko ku Mana Allah gusa ari ho hari indishi yo mu buzima bwo kw'isi n'iyi mu bw'inyuma yo gupfa, aheze rero ayisabe ivyiza vyo muri

مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴿١٣٤﴾

ubwo buzima bwompi. Burya Imana Allah Yamye ari Nyenukumva, Irumva ibivugwa n'abaja bayo; Nyenukubona, Irabona neza ivyo bakora n'ivyo bazirikana, Izonabibahemba.

135. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Nimuhagarikire ubutungane maze mube ivyabona vy'ukuri ku bw'Imana Allah, n'aho vyoshika mukiyagiriza canke mukagiriza abavyeyi banyu n'abavandimwe banyu. Uko uwagirizwa azoba ari kwose, yaba umutunzi canke umukene, burya Imana Allah ni Yo Ishinzwe kumenya ineza y'umwe wese muri bo. Kubera ivyo rero, ntimugakurikire ivyipfuzo n'akagagazo vyanyu ngo bibabuze gutunganiriza abantu. Mu gihe mwokebanya ukuri mu majambo, mukaba ivyabona vy'ikinyoma, canke mukirengagiza gushikiriza ukuri muzi canke mukakunyeyeza, muramenya ko mu vy'ukuri Imana Allah Yamye lzi neza ivyo mukora vyose, ni Muhetuziwayyose, Izonabibahemba.

*يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ
بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَىٰ أَنفُسِكُمْ أَوِ
الْوَالِدِينَ وَالْأَقْرَبِينَ إِن يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ
فَقِيرًا فَإِنَّهُ أَوْلَىٰ بِهَمَّا فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَىٰ
أَن تَعْدِلُوا وَإِن تَلْوُوا أَوْ تُعْرِضُوا فَإِنَّ اللَّهَ
كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١٣٥﴾

136. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Nimushishikare mwemera Imana Allah, Intumwa yayo Mahamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe zayo), Igitabu cayo ca Qor'ani Yamanuriye Intumwa yayo, hamwe rero n'ibindi Bitabu Yamanuriye izindi Ntumwa. Uwo wese rero azogarariza agahakana yivuye inyuma Imana Allah, abamalayika bayo, Ibitabu vyayo, Intumwa zayo, hamwe rero n'umusi w'iherezho, ni ukuri azoba yarahuyeye uguhaha kuri kure cane y'ukuri.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا بِاللَّهِ
وَرَسُولِهِ ءَالِكِتَبِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَيَّ
رَسُولِي ءَالِكِتَبِ الَّذِي أَنْزَلَ مِن قَبْلُ
وَمَن يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ
وُرُسُلِهِ ءَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا
بَعِيدًا ﴿١٣٦﴾

137. Mu vy'ukuri, abinjye mu ruhongore rw'ukwemera Imana Allah, hanyuma bakaruvamwo bagasubira mu bugarariji, mu nyuma bakagaruka mu ruhongore rw'ukwemera Imana Allah, hanyuma bagasubira kandi mu bugarariji, hanyuma bagashishikara mu bugarariji bagatsimbatare, ntivyari gushika ko Imana Allah Ibagumiriza akabanga ku vyaha vyabo ngo Ibababarire, eka ntivyari no gushika ko Ibarongora mu nzira igorotse yotuma badahanwa.

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ ءَامَنُوا ثُمَّ
كَفَرُوا ثُمَّ ءَزَادُوا كُفْرًا لَّمْ يَكُنِ اللَّهُ
لِيُغْفِرَ لَهُمْ وَلَا لِيُهْدِيَهُمْ سَبِيلًا ﴿١٣٧﴾

138. Ntumwa y'Imana! Shikiriza indyarya inkuru y'incamugongo ko zategekanirijwe ibihano bibabaza;

بَشِيرِ الْمُتَّقِينَ بَأَنَّ لَهُمُ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٣٨﴾

139. Indyarya, ni barya bagira mu bagarariji abagenzi somambike bacuditse babahagarariye bakirengagiza abemeramana. Mbega none ivyo babigira babaronderako icubahiro no gukingirwa! Ico bakwiye kumenya ni uko mu vy'ukuri icubahiro no gukingirwa vyose biva ku Mana Allah.

الَّذِينَ يَتَّخِذُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِن
دُونِ الْمُؤْمِنِينَ أَيَتَّبِعُونَ عِنْدَهُمُ الْعِزَّةَ
فَإِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا ﴿١٣٩﴾

140. Bemeramana! Ni ukuri, Imana Allah Yaramaze kubamanurira mu Gitabu cayo Qor'ani, ko mu gihe mwumvise igarariza n'itebura kuri Aayah n'ivyememo vyayo, mutobandanya mwicaranye n'abo bagarariji babiteburako, kiretse mu gihe botandukira ibindi biganiri bitagiramo igarariza n'itebura kuri Aayah n'ivyememo vyayo. Bitagenze ukwo, ni ukuri muzoba muri nkabo muri iryo garariza n'itebura, muzohanwa kumwe. Mu vy'ukuri, Imana Allah izokweganiriza hamwe indyarya n'abagarariji bose mu muriro wa Jahannamu.

وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ أَنْ إِذَا سَمِعْتُمْ آيَاتَ اللَّهِ يُكْفَرُ بِهَا وَيُسْتَهْزَأُ بِهَا فَلَا تَفْعَدُوا مَعَهُمْ حَتَّىٰ يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ ۗ إِنَّكُمْ إِذًا مِثْلُهُمْ ۗ إِنَّ اللَّهَ جَامِعُ الْمُنَافِقِينَ وَالْكَافِرِينَ فِي جَهَنَّمَ جَمِيعًا ﴿١٤٠﴾

141. Bemeramana! Indyarya kandi, ni barya babatega imisi barindiriyeye ko mushikirwa n'igeragezwa n'indwano. Iyo rero Imana Allah ibahaye mugatsinda ku rugamba mukanaronka n'iminyago, baca bababwira babaryosharyosha bati: "Ntitwari kumwe na mwe ku rugamba tubafata mu mugongo!". Iyo naho abagarariji bagize ngo baratsinze canke ngo bararonse iminyago, baca babikundwakazako bati: "Ntitwabateye inkunga, tukabakingira abemeramana!". Burya Imana Allah izobacira urubanza mwebwe be na bo ku musu w'izuka, kira noneho, Imana Allah ntizokwigera Icira abagarariji inzira yo gutsinda abemeramana, kuko bitebe bitebuke iherezo ryiza kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa, ni iry'abemeramana.

الَّذِينَ يَتَرَضَّوْنَ بِكُمْ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ فَتْحٌ مِنَ اللَّهِ قَالُوا أَلَمْ نَكُنْ مَعَكُمْ وَإِنْ كَانَ لِلْكَافِرِينَ نَصِيبٌ قَالُوا أَلَمْ نَسْتَحِذْكُمْ وَعَمَّعْكُمْ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ۗ فَاللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۗ وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا ﴿١٤١﴾

142. Mu vy'ukuri, indyarya ziriyorobeka mu kugaragaza ukwemera zigahisha ubugarariji, zibwira ko zihenda Imana Allah, mu gihe Imana Allah na Yo Izozihembera ukwo kwiyorobeka mu kwemera, Ikazihana. Iyo rero zihagurutse ngo zije gusenga zihagurukana ubunabwwe mu kwiyerekana gusa, eka mbere ntizigera zininahaza zitazira Imana Allah kiretse gake cane;

إِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَدِّعُونَ اللَّهَ وَهُوَ خَدِيعُهُمْ وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كُسَالَىٰ يُرَآءُونَ النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٤٢﴾

143. Ntizigira aho zihagaze mu kwemera, ntiziharurwa mu bemeramana eka ntizinaharurwa no mu bagarariji. Burya uwugabitanye ku Mana Allah, maze Ikamukurako amaboko mu buhvyi arimwo, ntuzokwigera umuronkera inzira umurongora mu kuri.

مُذَبِّبِينَ بَيْنَ ذَلِكَ لَا إِلَىٰ هَؤُلَاءِ وَلَا إِلَىٰ هَؤُلَاءِ ۚ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ سَبِيلًا ﴿١٤٣﴾

144. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Ntimukagire mu bagarariji abagenzi somambike mucuditse babahagarikiye mwirengagije abemeramana. Mbega none mushaka muri ukwo gucudika na bo, icemezo kigaragara kibagiriza ku Mana Allah ko mutemera vy'ukuri!

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ ۗ أَتُرِيدُونَ أَنْ تَجْعَلُوا لِلَّهِ عَلَيْكُمْ سُلْطٰنًا مُّبِينًا ﴿١٤٤﴾

145. Mu vy'ukuri, indyarya zizohanirwa mu nyenga y'umuriro ku musu w'izuka. Ntumwa y'Imana! Menya neza

إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا ﴿١٤٥﴾

kandi ko utazokwigera uzironkera umutabazi azikingira ibihano;

146. Kiretse abazokwigaya muri zo, bagaheza bakagaruka ku Mana Allah, bakanatunganya ivyo bononye mu kwemera kwabo, maze bakanacudika n'abemeramana ku bw'Imana Allah, bagaheza bakeza n'idini ry'Imana Allah. Abo rero ni bo bazoba bari kumwe n'abemeramana mu buzima bwo kw'isi no mu bw'inyuma yo gupfa, kandi Imana Allah Izoheza Ihe abemeramana impembo ihambaye.

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَاعْتَصَمُوا بِاللَّهِ وَأَخْلَصُوا دِينَهُمْ لِلَّهِ فَأُولَئِكَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ وَسَوْفَ يُؤْتِي اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٤٦﴾

147. Bantu! Mbega none ihanwa ryanyu hari ico ryomarira Imana Allah mu gihe mwoshima mu gutunganya ibikorwa vyanyu, mukanayemera Yo hamwe n'Intumwa yayo! Burya Imana Allah Izobahanira ivyo mwakoze. Burya Imana Allah Yamyeye ari Nyenugushima, Ihembera igikorwa uko kingana kwose n'aho coba akantu ide, ni Nyenubumenyikurivyose.

مَا يَفْعَلُ اللَّهُ بِعَدَابِكُمْ إِنْ شَكَرْتُمْ وَءَامَنْتُمْ وَكَانَ اللَّهُ شَاكِرًا عَلِيمًا ﴿١٤٧﴾

148. Imana Allah ntikunda na gato ko umuntu aserura ijambo ribi, kiretse ku warenganijwe, uyo arekuriwe guserura ububi bw'uwarenganije kugira arenganurwe. Burya Imana Allah Yamyeye ari Nyenukwumva, Irumva ivyo muserura, Nyenubumenyikurivyose, Irazi n'ivyo muhisha mu mitima yanyu.

*لَا يُحِبُّ اللَّهُ الْجَهْرَ بِالسُّوَاءِ مِنَ الْقَوْلِ إِلَّا مَنْ ظَلَمَ وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا عَلِيمًا ﴿١٤٨﴾

149. Mu gihe mwogaragaza igikorwa ciza canke mukakigirira mu mpisho, canke mukagaragaza ikibi c'uwabagiriye nabi murondera kurenganurwa, canke mukamuharira nya kibi, ari na vyo vyiza cane, muramenya ko Imana Allah Yamyeye ari Nyenuguharibicumuro, Mushoboravyose.

إِنْ تُبَدُوا خَيْرًا أَوْ تُخَفُّوهُ أَوْ تَعْفُوا عَنْ سُوءٍ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفْوًا قَدِيرًا ﴿١٤٩﴾

150. Mu vy'ukuri, abagarariza bagahakana bivuye inyuma Imana Allah n'Intumwa zayo, mu bayahudi^[1] no mu banaswara^[2], bagashaka kuvangura hagati y'Imana Allah n'Intumwa zayo mu kwemera Imana Allah gusa, bagahakana Intumwa zose canke zimwe muri zo, bagaheza bakinamura bati: "Twemera zimwe muri zo tugahakana izindi", bagashaka kugira iryo vangura mu kwemera inzira n'idini ry'ubuhuvyi badukanye;

إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا ﴿١٥٠﴾

151. Abo rero, ni bo bagaraririye vy'ukuri. Twaranategekanirije abagaraririye ibihano bisuzuguzwa.

أُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا ﴿١٥١﴾

[1] Bemeye Intumwa Musa (nyakugira amahoro y'Imana Allah) bahakana Intumwa Isa (nyakugira amahoro y'Imana Allah) hamwe na Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah).

[2] Bemeye Intumwa Isa (nyakugira amahoro y'Imana Allah) bahakana Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah).

152. Nayo abemeye Imana Allah n'Intumwa zayo zose, batigeze banavangura n'imwe muri zo, abo ni bo rero Imana Allah izohembera ukwemera kwabo. Burya Imana Allah Yamyeye ari Nyenimbabazi-ntangere ku bigaya mu baja bayo, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

153. Ntumwa y'Imana! Abayahudi bahawe Igitabu, baragusaba ko wobereka igitangaro cemeza ko uri Intumwa vy'ukuri, ugaheza ukabamanurira Igitabu kivuye ku Mana Allah canditswe nka kurya kw'Imizungu yamanuriwe Intumwa Musa. Ico ntikigutangaze! Kuko ni ukuri ba sekuru barasavye Intumwa Musa (nyakugira amahoro y'Imana Allah) igihambaye gusumba ico bagusavye, baraheza bayisaba bati: "Enda twereke Imana Allah duheze tuyibonere ukuri kwamyeye", ni ho rero Imana Allah Yaca Ibahanisha umuriro ukabahitana bwa nkuba, bitewe n'ukuntu birenganiye mu gusaba ivyo batarekuriwe. Mu nyuma y'aho Imana Allah Ibasubirije ubuzima, bafashe igishusho c'inyana bibumbiye, maze baragisenga, inyuma y'aho bamaze kwibonera Aayah n'ivyemezo bigaragaza ko Imana Allah ari Imwe Rudende, n'uko Musa ari Intumwa vy'ukuri. Bamaze kwigaya rero, Twebwe Allah Twarabahariye iryo bangikanyamana, Duha n'Intumwa Musa icemezo kigaragaza cemeza ko ari Intumwa vy'ukuri;

154. N'igihe badohoka kw'isezerano bahawe ryo kwubahiriza ibiri muri Tawurati, Twarareruye umusozi "Twuuri" hejuru yabo, Dushoka Tubabwiriza Duti: "Nimwinjire rero mu gisagara ceranda ca Bayti I-Maqdis mwubamiye Imana Allah, mwicishije bugufi", baraheza binjira bakurura ikibuno hasi. Twaranababwirije kandi Duti: "Ntimurenge kw'ibwirizwa ryo kutaroba kw'isabato", baraheza bararirengako. Twaranabahaye isezerano rihambaye bararidohokako.

155. Abayahudi rero Twarabavumye bitewe no kutubahiriza isezerano bahawe; kugarariza Aayah n'ivyemezo vy'Imana Allah vyemeza ukuri kw'Intumwa zayo; kwica Abavugishwamana ku karenganyo; hamwe rero no kuvuga kwabo bigovyora bati: "Imitima yacu irugaye, ntiturota tukwumvira". Si nk'ukwo bibwira, ahubwo nyabuna Imana Allah Yaramaze kuziba imitima yabo ku kubera igarizwa ryabo. Kubera ivyo rero, ntibarota bemera kiretse gake ata co kabamariye;

156. Twaranabavumye bitewe kandi n'igarariza n'imvugo bavuze kuri Mariyamu mw'irementanya risiga ubwenge ko yashurashuye, mu gihe ari ikinyoma ceruye;

157. Hiyongeyeko ivyo bavuze ku gasuzuguro bihaya bati: “Mu vy’ukuri, twarishe Masihi Isa mwene Mariyamu, Intumwa y’Imana Allah!” Banguha! Eka ntibigeze bamwica, eka mbere ntibigeze banamubamba ku musaraba, ahubwo babamvyeye umuntu yambitswe n’Imana Allah, ishusho ryiwe, baraheza bibaza ko ari we Isa. Mu vy’ukuri, abahazana^[1] ku ngingo yo kwicwa kwiwe, barafise amakenga ko bamwishe koko, nta n’ubumenyi babifiseko kiretse ugukekeranya gusa. Kira noneho ntibigeze bamwica;

وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ رَسُولَ اللَّهِ وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَّبُوهُ وَلَكِنَّ شُبُهَةَ لَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ لَفِي شَكٍّ مِّنْهُ مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِلَّا أَتْبَاعُ الظَّنِّ وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًا ﴿١٥٧﴾

158. Ahubwo Imana Allah Yarareruye iwayo Intumwa Isa wese muzima adora, gutyo Imukiza abagarariji. Burya Imana Allah Yamyeye ari Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ikora.

بَلْ رَزَعَهُ اللَّهُ إِلَهِيَّ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٥٨﴾

159. Mu bahawe Igitabu rero, nta n’umwe atazokwemera vy’ukuri Intumwa Isa (nyakugira amahoro y’Imana Allah) igihe yagarutse kw’isi mu bihe vy’iherezo, imbere yuko isango ryo guhwera kwayo rigera. Kandi ku musu w’izuka, Intumwa Isa (nyakugira amahoro y’Imana Allah) izobera icabona abayemeye muri bo, yagirize n’abayigararije mu kubeshuzwa ivyo bayirementanirije.

وَإِنَّ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا لِيُؤْمِنَنَّ بِهِءَ قَبْلَ مَوْتِهِءَ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا ﴿١٥٩﴾

160. Twaraziririje ku bayahudi ivyiza mu mfungurwa zari ziziruye kuri bo, bitewe n’ukwirenganya kwabo mu gukora ivyaha rutura, no kuburagiza abantu kenshi ko bakurikira idini ry’Imana Allah rigorotse;

فَيُظَلِّمُونَ مِنَ الَّذِينَ هَادُوا حَرَمَنَا عَلَيْهِمْ طَيِّبَاتٍ أُحِلَّتْ لَهُمْ وَبِصَدِّهِمْ عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ كَثِيرًا ﴿١٦٠﴾

161. Hamwe no kwihera inyungu izira (riba) kandi mu vy’ukuri bari barayibujijwe, no kwiha kuzirura kurya amatungo y’abantu badafiseko uburenganzira kandi bibujijwe. Abagararije Imana Allah n’Intumwa yayo muri bo, Twarabategekanirije ibihano bibabaza.

وَأُخَذِهِمُ الرِّبَا وَقَدْ نُهُوا عَنْهُ وَأَكْلِهِمْ أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْبَطْلِ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٦١﴾

162. Ntumwa y’Imana! Ariko rero, abamenyi babushitse mu bayahudi banonosoye ingingo z’Imana Allah hamwe n’abemeramana, baremera ivyo wamanuriwe muri Qor’ani hamwe n’ivyamanuriwe izindi Ntumwa zo hambere yawe, nka Tawurati n’Injili; bakanatsimbataza n’isengesho ku mwanya waryo; bagatanga n’ishikanwa-bwirizwa; bakanemera Imana Imwe Rudende Allah hamwe n’umusi w’iherezo. Abo ni bo rero Twebwe Allah Tuzoha impembo ihambaye y’Ubwami bw’ijuru.

لَكِنَّ الرِّسْحُونَ فِي الْعِلْمِ مِنْهُمْ وَالْمُؤْمِنُونَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أَنْزَلَ إِلَيْكَ وَمَا أَنْزَلَ مِنْ قَبْلِكَ وَالْمُقِيمِينَ الصَّلَاةَ وَالْمُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالْمُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أُولَئِكَ سَنُؤْتِيهِمْ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٦٢﴾

163. Ntumwa y’Imana! Mu vy’ukuri, Twebwe Allah Twaraguhishuriye ko ushikiriza ubutumwa; nka kurya Twahishuriye Intumwa Nuhu be n’Abavugishwamana barangitswe mu nyuma zayo. Twaranahishuriye Ibrahimu,

*إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالطَّيِّبِينَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ

[1] Bamwe muri bo bavuga bati: “Ni we yishwe”. Abandi na bo bati: “Si we yishwe”.

Ismayili, Is-haka, Yakubu be n'Intumwa ro zarungitswe mu ruvyaro rwiwe^[1], Isa, Ayubu, Yunusu, Haruna na Sulaymani. Twaranahaye Dawudi Igitabu ca Zaburi^[2];

وَعِيسَىٰ وَأَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهَارُونَ
وَسُلَيْمَانَ وَعَاقِبَةَ دَاوُدَ زُجُورًا ﴿١٣٢﴾

164. Twaranarungitse n'Intumwa Twamazera kukudondagurira ido n'ido amazina yazo, n'izindi Tutakudondaguriye ku mvo Tuzi. Imana Allah Yaranavuganye ukuri kwamyeye n'Intumwa Musa^[3].

وُرُسُلًا قَدْ فَصَّصْنَاهُمْ عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ
وُرُسُلًا لَمْ نَقْضُصْهُمْ عَلَيْكَ وَكَلَّمَ اللَّهُ
مُوسَىٰ تَكْلِيمًا ﴿١٣٣﴾

165. Jewe Allah ro Narungitse Intumwa ku biremwa, kugira zishikirize abemeramana inkuru ibahumuriza yo guhabwa Ubwami bw'ijuru, zongere zinagabishe abagarariji ku bihano vyo mu muriro, kugira ntihagire n'umwe mu biremwa aronka icitwazo co kwigobotoza ku Mana Allah inyuma y'irungikwa ry'izo Ntumwa. Burya Imana Allah Yamye ari Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ikora.

رُسُلًا مُّبْتَلِينَ وَمُنذِرِينَ لِقَالٍ لَّيْسَ
لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ
اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٣٤﴾

166. Ntumwa y'Imana! Nihagira ro abakugarariza, Imana Allah Izoheza Ikubere Icabona ko wewe uri Intumwa yayo Yamanuriye Qor'ani ntagatifu, Yayimanuye ku bumenyi bwayo, kira noneho n'abamalayika bazokubera ivyabona ko ivyo wahishuriwe ari ukuri. Burya Imana Allah Irakwiye ubwayo kuba Icabona.

لَٰكِنَ اللَّهُ يَشْهَدُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ أَنزَلَهُ
بِعَلْمِهِ وَالْمَلَائِكَةُ يَشْهَدُونَ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ
شَهِيدًا ﴿١٣٥﴾

167. Ntumwa y'Imana! Mu vy'ukuri, abagararije bagahakana bivuye inyuma ko uri Intumwa y'ukuri, bakanaburagiza abantu kwinjira mu bwislamu, ni ukuri baramaze guhuba uguhaha kuri kure cane y'ukuri.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدَّوْا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ
قَدْ ضَلُّوا ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿١٣٦﴾

168. Mu vy'ukuri, abagararije Imana Allah n'Intumwa yayo, bagaheza bakirenganya mu gushishikara ata guhesha mu bugarariji, ntiyari gushika ko Imana Allah Ibagumiriza akabanga ku vyaha vyabo ngo Ibababarire, eka ntiyari no gushika ko Ibarongora mu nzira igororotse yotuma badahanwa;

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَظَلَمُوا لَمْ يَكُنِ اللَّهُ
لِيُغَيِّرْ لَهُمْ وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ طَرِيقًا ﴿١٣٧﴾

169. Kiretse inzira ibashikana mu muriro wa Jahannamu, bazowubamwo ibihe bidahera, mu bihano vyamaho. Kandi ro, ivyo ku Mana Allah biroroshe.

إِلَّا طَرِيقَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا وَكَانَ
ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿١٣٨﴾

170. Emwe bantu! Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) yaramaze kubazanira idini ry'ukuri ry'ubwislamu, rivuye ku Mana yanyu Rurema Allah, nimuyemere ro muyukurikire, bizoba ari vyo vyiza kuri mwebwe. Nimwatsimbatare kw'igarariza ryanyu,

يَتَأْتِيهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَ كُفْرًا بِالْحَقِّ
مِنْ رَبِّكُمْ فَتَأْمِنُوا خَيْرًا لَكُمْ وَإِنَّ

[1] Ijambo "ASBAATW", risigura Intumwa n'Abavugishwamana barungitswe n'Imana Allah mu ruvyaro rwa Yakubu, ari na we batazira Israyeli. Urwo ruvyaro rwa Yakubu ro, rwahavuye ruvumwo imiryango canke amoko cumi n'abiri ya Bene Israyeli.

[2] "Zaburi", ni Igitabu n'Imizungu vyamanuriwe Intumwa Dawudi vyanditswe

[3] Iyi Aayah, irekane ko Imana Allah Ivuga mu buryo bukwiranye n'icubahiro cayo, kandi ko Yavuganye n'Intumwa Musa ata muhuza aciyeye hagati.

muramenya ko Imana Allah Yikwije muri vyose kuko ari Yo Rugaba Igaba Ikaganza ibiri mu majuru no mw'isi. Burya Imana Allah Yamye ari Nyenubumenyikurivyose, Irazi ivyo muvuga n'ivyo mukora, Intungane mu vyo Ikora!^[1]

تَكْفُرُوا فَإِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٧٦﴾

171. Emwe bahawe Igitabu c'Injili! Ntimukarenze urugero rw'ukwemera mw'idini ryanyu, kandi ntimukavuge ku vyerekeye Imana Allah, kiretse ukuri mu kutayomekera umugore canke umwana. Ni ukuri, Masihi Isa mwene Mariyamu, ni Intumwa y'Imana Allah vy'ukuri, si imana, si n'umwana w'Imana, yamuremye kw'ijambo ryayo Yarungikanye umumalayika Jibrili kwa Mariyamu Iti: “Ba”, maze bica biba ukwo, rikaba ari na ryo nkomoko y'ubuzima “Roho” yavuye ku Mana Allah, maze ku bushobozi bwayo, Jibrili ayihuhira muri Mariyamu, Isa aca aba ikiremwa gikwiye. Nimwemere rero ko Imana Allah ari Imwe Rudende mwicishe bugufi kuri Yo, mwemere n'Intumwa zayo mu vyo zabashikirije muheze muvyubahirize, kandi ntimukabangikanye Imana Allah na Isa hamwe na nyina ngo muvyite ubutatu bweranda. Nimusige aho! Nimuteshwe mute kw'iyoyi mvugo, bizoba ari vyo vyiza cane gusumba kuri mwebwe. Ni ukuri, Allah ni Imana Imwe Rudende, ininahazwa ni iryayo, ntikitirirwe umwana! Imana Allah ni Yo Rugaba Igaba Ikaganza ibiri mu majuru n'ibiri mw'isi n'ibiri hagati yavyo, burya Imana Allah Irakwiye kuba ari Yo Muhagarikizi Atunganya ubuzima n'uburyo bwo kubeshaho ibiremwa.

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ إِنَّمَا الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُولُ اللَّهِ وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَلَا تَقُولُوا ثَلَاثَةٌ انْتَهُوا خَيْرًا لَكُمْ إِنَّمَا اللَّهُ إِلَهٌ وَاحِدٌ سُبْحَانَهُ أَنْ يَكُونَ لَهُ وَلَدٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكُنِيَ بِاللَّهِ وَكِيلاً ﴿٧٧﴾

172. Masihi Isa, ntarota namba yanka kuba umuja w'Imana Allah, kira noneho n'abamalayika batonye ku Mana Allah, ntibarota banka kwemanga isengwa ry'Imana Imwe Rudende Allah. Uwo wese rero muri bo, yorota yanka kwiyegereza Imana Allah mu vyo akora vyose, akanagira amanyama mu kutayisenga ari Imwe Rudende, nta nkeka ko Imana Allah Izobegeraniriza iwayo bose ku musu w'izuka, Iheze Ibacire urugororotse, Ihembere umwe wese ico yakoze.

لَنْ يَسْتَنْكِفَ الْمَسِيحُ أَنْ يَكُونَ عَبْدًا لِلَّهِ وَلَا الْمَلَائِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ وَمَنْ يَسْتَنْكِفْ عَنْ عِبَادَتِهِ وَيَسْتَكْبِرْ فَسَيَحْشُرُهُمْ إِلَيْهِ جَمِيعًا ﴿٧٨﴾

173. Abemeye rero Imana Allah bakanakora n'ivyiza bitegetswe, Imana Allah Izobatunganiriza bikwiye impembo y'ivyo bakoze, Iteko Ibongerereko mu mpano zayo. Nayo abanse kwumvira Imana Allah bakanagira amanyama mu kutayisenga ari Imwe Rudende, Imana Allah Izobaha ibihano bibabaza, nta n'umuhagarikizi bazoronka atari Imana Allah abakura mu bihano, eka nta n'umutabazi bazoronka abibakingira.

فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ وَزَيَّدْنَاهُمْ مِنْ فَضْلِهِ وَأَمَّا الَّذِينَ اسْتَنْكَفُوا وَاسْتَكْبَرُوا فَيَعَذِّبُهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿٧٩﴾

[1] Iyi Aayah, ni icemezo c'uko Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) yarungitswe ku bantu bose.

174. Emwe bantu! Ni ukuri, icemezo co kurungikwa kw'Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), ivuye ku Mana yanyu Rurema Allah, caramaze kubashikira; Twaranabamanuriye n'Igitabu ca Qor'ani kugira kibabere umuco ubagaragariza uburongozi nyabwo.

يَسَأَلُهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهَانٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُّبِينًا ﴿٧٤﴾

175. Abemeye rero Imana Imwe Rudende Allah bakanagumya n'umuco bamanuriwe muri Qor'ani, Imana Allah Izobinjiza mu Bwami bw'ijuru ku mpuhwe n'impano zayo, Iteko Ibashoboze gukurikira inzira igororotse ibashikana ku gushimwa na Yo.

فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا بِاللَّهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِ فَسُيِّدْ لَهُمْ فِي رَحْمَةِ مِنَّةٍ وَفَضْلِ وَبِهِدْيِهِمْ إِلَيْهِ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ﴿٧٥﴾

176. Muvugishwamana! Barakubaza ku vyerekeye ibisigi vy'uwapfuye yari ingumba atakigira n'abavyeyi. Bishure ko Imana Allah Ibatomorera ingingo y'ivyo bisigi. Mu gihe rero umuntu yopfa atagira umwana canke umuvyeyi, akaba afise mushikiwe basangiye abavyeyi canke basangiye se gusa, uyo mushikiwe araheza agatorana igice c'ibisigi, uyo musazawe na we agatorana ibisigi vyose vya mushikiwe basangiye abavyeyi canke se gusa, mu gihe mushikiwe yopfa adasize umwana canke umuvyeyi. Mu gihe umuntu apfuye yari ingumba atakigira n'abavyeyi, akaba afise bashikiwe babiri, baraheza bagatorana bibiri vya gatatu vy'ibisigi. Mu gihe yoba naho afise benewabo basangiye se gusa na bashikiwe basangiye abavyeyi, benewabo baraheza bagatorana ibigwije na kabiri vy'ivyo bashikiwe batoranye. Imana Allah Ibatomorera uburyo bwo kugabura ibisigi, n'ingingo zerekeye igaburwa ry'ibisigi vy'uwapfuye yari ingumba atakigira n'abavyeyi, kugira ntimuyoberwe uburyo bwo kwubahiriza uburenganzira bw'umwe wese afise ku bisigi, kandi rero burya Imana Allah, ni Nyenubumenyikurivyose, Irazi iherezo ry'ibintu vyose n'ineza irimwo ku biremwa.

يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلِمَةِ إِنَّ أَمْرًا هَذَا لَكَيْسٌ لَهُ وَلَدٌ وَلَهُ أُنْحُثٌ فَلَهَا يُضَفُّ مَا تَرَكَ وَهُوَ يَرِيهَا إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهَا وَلَدٌ فَإِن كَانَتَا أَهْتَتَيْنِ فَلَهُمَا الشُّقَّانِ مِمَّا تَرَكَ وَإِن كَانُوا إِخْوَةً رِّجَالًا وَنِسَاءً فَلِلَّذَكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثَيْنِ ﴿٧٦﴾ بَيْنَ اللَّهِ لَكُمْ أَن تَضَلُّوا وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٧٧﴾

5. Al-Maa-ida (Imeza y'imfungurwa) Aayah 120, Madina

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Nimwubahirize amasezerano y'Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, mu kubungabunga no gushikiriza imbitso bene zo; mwubahiriza n'amasezerano y'ubuguzi hagati yanyu, n'ay'ibindi bidaciye kubiri n'ingingo ziri mu Gitabu ca Qor'ani no mu nyigisho n'imigenzo vy'intumwa.

يَسَأَلُهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُودِ أُحْدِثْ لَكُمْ بِهَيْمَةِ الْأَنْعَمِ إِلَّا مَا يُنْفَىٰ عَلَيْكُمْ غَيْرَ مُحِلِّي الصَّيْدِ وَأَنْتُمْ حُرْمٌ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ مَا يُرِيدُ ﴿١٢٠﴾

Mwaraziruriwe gufungura inyama za bimwe mu bitungwa, na zo ni inyama y'ingamiya, iy'inka n'iy'intungwa, havuyemwo ivyo mwatomorewe n'Imana Allah ko bizira gufungurwa mu ntumvyi^[1], ikiremve^[2] n'ibindi, kugira uruhigi mu gihe mwamaze kuzirikana ishengerera canke igendera ry'ingoro ntagatifu mukambara n'urubega, canke muri mu karere gatagatifu ka Makka. Mu vy'ukuri, Imana Allah lbwiriza ivyo Ishaka mu ntumbero nziza kandi itunganye.

2. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Ntimukarengere ku mabwirizwa y'Imana Allah no ku bimenyetso vyo kuyubaha^[3]; ntimukanarwane^[4] mu mezi matagatifu^[5]; ntimukihe na kimwe ku mbagwa; ntimukihagire imbagwa mu bitungwa vyagenewe abakene basanzwe bacumbitse i Makka; ntimukarwanye abaje bagana ingoro ntagatifu barondera impano mu vyobabeshaho bivuye ku Mana yabo Rurema Allah bikanayishimisha. Nimwamara kurekurirwa kugira ivyari bibujijwe mu gihe mwambaye urubega, muzoba murekuriwe kugira uruhigi. Urwanko mufitiye abigeze kubabuzira kwinjira i Makka^[6], ntiruzobabuze kubatunganiriza. Bemeramana! Muraheza rero mufashanye gukora ivyiza n'ibikorwa vy'igamburukiramana, ntimugafashanye gukora ibituma mugwa mu vyaha no kurenga ku mabwirizwa y'Imana Allah, muheze rero kandi mwiubare guca kubiri n'amabwirizwa yayo. Mu vy'ukuri, Imana Allah Irahana Igahasha abaca kubiri n'amabwirizwa yayo.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَحْلُوا شَعْتِرَ اللَّهِ
وَلَا الشَّهْرَ الْحَرَامَ وَلَا الْهَدْيَ وَلَا
الْقَلَائِدَ وَلَا ءَأَمِينَ الْبَيْتِ الْحَرَامِ يَتَّعُونَ
فَضْلًا مِّن رَّبِّهِمْ وَرِضْوَانًا وَإِذَا حَلَلْتُمْ
فَأَصْطَادُوا وَلَا يُجْرِمَكُمُ شَتَّىٰ قَوْمٍ أَن
صَدُّوكُم عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أَن تَعْتَدُوا
وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبَيْرِ وَاللَّفْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا
عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ
شَدِيدُ الْعِقَابِ ۝

3. Vyaraziririjwe kuri mwebwe kurya intumvyi, ikiremve, inyama y'ingurube, iy'icavugiweweke izina ritari iry'Imana Allah mu gihe co kugikerera, iy'icanizwe kigapfa, iy'icakubiswe gushika aho gipfa, iy'icahanantutse kigapfa, hamwe rero n'iy'icacumiswe ihembe n'ikindi kigapfa. Vyanaziririjwe kuri mwebwe kurya ibitungwa vyariwe n'inyamaswa^[7], kiretse mu gihe mwobikerera bitaradenduka. Vyaraziririjwe kuri mwebwe gufungura ivyabagiwe ibigirwamana hamwe no gusokora imyampi

حَرَمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالْدَّمَ وَالْحَمَّ
الْخَنِزِيرِ وَمَا أَهْلَ لِعَيْرِ اللَّهِ بِهِ
وَالْمُنْحَيَّةَ وَالْمَوْفُودَةَ وَالْمُرْتَدِيَّةَ
وَالنَّطِيحَةَ وَمَا أَكَلَ السَّبْعُ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ
وَمَا ذُبِحَ عَلَى النُّصَبِ وَأَنْ تَسْتَقْسِمُوا
بِالْأَزْلَمِ ذَٰلِكُمْ فَسُقُ الْيَوْمَ بَيْسَ الَّذِينَ

[1] Igitungwa capfuye kidakerewe mu buryo bwemewe mu bwislamu.

[2] Ikiremve, ni ubuseri, na bwo ni amaraso y'igitungwa atetswe, yaba ari ay'icakerewe canke icarashwe kikavomwa amaraso.

[3] Mu gihe c'ishengerera canke c'igendera ry'ingoro ntagatifu.

[4] Iyi ngingo yo kutarwana muri ayo mezi matagatifu, yarubahirizwa n'imbere yuko ubwislamu buyigira ibwirizwa.

[5] Ayo mezi, ni ukwezi kwa 11 kwa Dhu l-Qa'da, n'ukwa 12 kwa Dhu l-Hijja, n'ukwa 1 kwa Muharram, hamwe rero n'ukwa 7 kwa Rajab mu kirangamisi c'ikislamu.

[6] Mu mwaka witiriwe amasezerano ya Al-Hudaybiyya.

[7] NK'intambwe, ingwe n'imbwebwe.

mu ndaha mu ntumbero yo kumenya ico mwokora muri kazoza. Ukugira ivyo bizira rero, ni ubugaba butuma murenga kw'ibwirizwa ry'Imana Allah. Ubu rero abagararije, baramaze kwihebura ko mwovavanura n'idini ryanyu mukarivamwo inyuma y'aho mubatsindiye. Kubera ivyo rero ntikumabatinye, nyabuna nimuntinye Jewe Allah. Kuri uno musu, idini ryanyu ry'ubwislamu Ndaribakwirije ku kubashikana ku ntsinzi, Ndabatunganirije n'inema zanje ku kubakura mu muzimagiza, Nkabashira mu muco w'ukwemera, kira noneho, Naramaze kubahitiramwo ubwislamu kuba ari ryo dini ryanyu, nimuritsimbatareko rero. Ariko rero uwishwe n'inzara, bikaba ngombwa kuri we kurya intumvyi, atarondera gukora n'ibigirankana icaha, ararekuriwe kuyikorako mu kwikiza nya nzara. Mu vy'ukuri, Imana Allah ni Nyenimbabazi-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

4. Ntumwa y'Imana! Ingendanyi zawe zirakubaza ku vyerekeye ivyo zirekuriwe kwikorako mu mfungurwa! Zishure uti: "Murekuriwe gufungura ivyiza bibaryoheye bitazira, ibihigwa vyafashwe n'inyamaswa mwamenyereje gufatisha inzara n'amenyo mu ruhigi [1], mukazigisha uburyo bwo guhiga mwigishijwe n'Imana Allah mu gucakira canke gukomeretsa gusa, ntizininige", muraheza rero mufungure ku vyo zabahigiye, muvuge n'izina ry'Imana Allah mu gihe co kuzirekurira ku gihigwa, maze mutinye Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo. Mu vy'ukuri, Imana Allah Iranyarutsa mu guharurira no mu guhamba ibiremwa vyayo.

5. Bemeramana! Kuri uno musu rero, biri mu gukwirizwa inema, kuba murekuriwe gufungura ivyiza bibaryoheye bitazira, muranarekuriwe kandi gufungura ibibagwa vy'abahawe Igitabu mu bayahudi no mu banaswara, mu gihe vyokererwa hisunzwe amabwirizwa yabo; na bo nyene barekuriwe gufungura ibibagwa vyanyu. Muranarekuriwe kwabira abakenyezi bigenga mu bemeramanakazi badashurashura muri mwebwe. Vyongeye, murarekuriwe no kwabira abakenyezi bigenga, badashurashura mu bahawe Igitabu aho hambere yanyu, mu gihe mwobakwa mu ntumbero yo kwubakana na bo bidaciye mu gushurashura, kibure mu kubagira abahabara. Ivyo rero, mubirekuriwe mu gihe mwobona ko bitobatsitaza mu kwemera kwanyu. Uwo wese rero azogarariza mu guhakana yivuye inyuma amabwirizwa y'ukwemera, ni ukuri ibikorwa vyivuye bizohunguruka bicike

[1] NK'imbwa, agaca n'ibindi.

impfagusa, kandi na we nyene azoba ari mu bahomvye mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

6. Bemeramana! Igihe mushatse guhaguruka muja gusenga mudakwiye isuku ryo gusenga, muraheza mutunganye isuku ryo gusenga, maze mwoze mu maso no ku maboko yanyu kugera haruguru y'inkokora, muhanagure ku mutwe, mushoke mwoza amaguru yanyu kugera haruguru y'ijisho ry'ikirenge. Nimwashikirwa n'ibihumanya bikuru bituma mwiuhagira, muraheza mwiuhagire n'amazi imbere yuko musenga. Nimwaba naho murwaye indwara ibabuza gukoresha amazi mu kwiuhagira, canke muri ku rugendo mukayabura, canke hakaba muri mwebwe uwuvuye kwituma canke kwihagarika, canke mukaba mwaranguye amabanga y'abubatse hanyuma mukabura amazi yo kwiuhagira, canke mugatinya ingaruka yo kuyakoresha, muri ico gihe rero, murashoka mukoresha ivu ryiza mu kwihumanura, murakubita ibiganza kuri nya vu muce mubihanaguzi mu maso no ku maboko. Imana Allah ntishaka kubaremereza mu kwihumanura mukoresheje amazi, ahubwo Ishaka kuborohera mu kubarekurira kwihumanura mukoresheje ivu, no kubakwiriza rero inema zayo kugira muyishimire;

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِّنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَمَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ فَيَنَّهُ مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَٰكِنْ يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٥﴾

7. Muraheza rero mwibuke inema mwahawe n'Imana Allah mu vyo Yababwirije, mwibuke n'isezerano ryayo Yabahaye ryo kwemera Imana Allah n'Intumwa yayo Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), igihe mwemanga mu kuvuga muti: "Twumvise kandi twumviye Imana Allah n'Intumwa", maze mutinye Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo. Mu vy'ukuri, Imana Allah Irazi ibinyegejwe mu mishaha yanyu.

وَأذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَمِمَّا قَدْ آتَىٰكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٥﴾

8. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Nimube abahagarikizi vy'ukuri ku vyo mushinzwe ku bw'Imana Allah, mube n'ivyabona vy'intungane ata nkunzi. Urwanko muftiye abantu ntiruzobabuze kubatunganiriza canke kubabera ivyabona. Nimutunganirize rero abansi banyu co kimwe n'abakunzi banyu ata ho muhengamiye. Ukwo gutunganiriza abantu ata nkunzi, ni vyo bibegereza kw'igamburukirama, nimutinye rero Imana Allah mu kwiubara kurenganya. Mu vy'ukuri, Imana Allah ni Muhetuziwayoye, Irazi neza ivyo mukora, Izonabibahembera.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ عَلَىٰ ءَلَّا تَعْدِلُوا اعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٥﴾

9. Imana Allah Yarahaye isezerano abayemeye bakemera n'Intumwa yayo, bakanakora n'ivyiza bitegetswe, ko lbagumiriza akabanga ku vyaha vyabo ntibibahanire, n'uko izobahembera ivyo bakoze, Ikabaha impembo ihambaye y'Ubwami bw'ijuru, burya Imana Allah ntirenga kw'isezerano.

وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٩﴾

10. Abagararije mu guhakana bivuye inyuma ko Imana Allah ari Imwe Rudende, bakanahakana Aayah n'ivyemezo vyazanwe n'Intumwa zayo vyerekana ko ari Imwe Rudende, abo ni bo bantu rero bo mu muriro ururumba.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْحَجِيمِ ﴿١٠﴾

11. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Nimwibuke inema yo gutekana mugatekanirwa mwahawe n'Imana Allah, igihe ltera ubwoba mu mitima y'abansi banyu bashaka kubatera maze ntibabatera. Nimutinye rero Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, muheze mwiyubare n'ibihano vyayo. Abemeramana vy'ukuri rero, nibishimikize gusa Imana Allah mu vyo bakora, bayizere.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ هُمْ قَوْمٌ أَن يَبْسُطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ فَكَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ ۗ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾

12. Ni ukuri, Imana Allah Yarahaye Bene Israyeli isezerano rihambaye ryo kuyumvira, bakumvira n'Intumwa yayo, bakubahiriza n'ibiri muri Tawurati. Twebwe Allah Twaranabwirije Intumwa Musa ko yobagenera indongozi cumi na zibiri z'inararibonye, zihagarikira iyubahirizwa ry'iryo sezerano mu miryango cumi n'ibiri ya Bene Israyeli, gutyo Imana Allah Ibabwira iti: "Jewe Allah, mu vy'ukuri Ndi kumwe na mwe mu kubacungera no mu kubatabara. Nimwatsimbataza isengesho, mugatanga n'ishikanwabwirizwa, mukemera n'Intumwa zanje mukanzishigikira, mukagurana Imana Allah ingurane nziza mu gutanga mu nzira yayo, ni ukuri Nzobababarira ibicumuro n'ivyaha vyanyu, ni ukuri Nzonabinjiza mu mirima itotahaye yo mu Bwami bw'ijuru, musi y'ibiti n'inyubakwa vyabwo hatemba inzuzi. Uwo wese rero azogarariza muri mwebwe akarenga kuri iri sezerano, ni ukuri azoba yahuywe inzira y'ukuri";

*وَلَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَبَعَثْنَا مِنْهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيبًا وَقَالَ اللَّهُ إِنِّي مَعَكُمْ لَئِنْ أَقَمْتُمُ الصَّلَاةَ وَآتَيْتُمُ الزَّكَاةَ وَآمَنْتُمْ بِرُسُلِي وَعَزَّرْتُمُوهُمْ وَأَقْرَضْتُمُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا لَأُكَفِّرَنَّ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَلَأُدْخِلَنَّكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ فَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿١٢﴾

13. Abayahudi rero Twarabavumye bitewe no kutubahiriza isezerano bahawe, maze n'imitima yabo Tuyigira imitima y'agatimatare, ntibanyurwa n'ukwemera. Bahindagura amajambo y'Imana Allah ari muri Tawurati uko atari [1], baranaretse bimwe mu vyo bibukijwe, ntibavyubahiriza. Ntumwa y'Imana! Ntuzoreka kuguma ubona ubuhemu

فِيمَا نَقُضِيهِمْ مِيثَاقَهُمْ لَعَنَّاهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَلْسِيَةً يَحِرْفُونَ ۗ أَلَا لَكُم مَوَاضِعٌ مِّنْ دُونِ مَا دُكِّرُوا بِهِ ۗ وَلَا تَزَالُ تَطَّلِعُ عَلَى خَآئِنَةٍ مِنْهُمْ إِلَّا قَلِيلًا

[1] Abahuywe, bagerageza gushika ku vyo bipfuzababucishije mu guhindagura amajambo y'Imana Allah, bakanayasigura uko atari. Iyo bitabashobokeye ku kubera nya majambo adahuye n'ivyipfuzo vyabo, baraheza bagaha burundu kwubahiriza amabwirizwa y'Imana Allah, kiretse bake muri bo.

bwabo kuko ari yo ngeso barazwe na ba sekuru babo, kiretse bake muri bo, uraheza rero ubaharire kw'ibana ribi ryabo, ubababarire. Mu vy'ukuri, Imana Allah Irakunda abagwaneza mu guharira no kubabarira ababagiriye nabi;

مِنْهُمْ فَأَعْفُ عَنْهُمْ وَأَصْفَحْ إِنَّ اللَّهَ جَبُّ
الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣﴾

14. Twaranahaye abavuze bati: “Mu vy'ukuri, twebwe turi abanaswara dukurikira Intumwa Isa (nyakugira amahoro y'Imana Allah)”, isezerano ryabo ryuko bemera iyo Ntumwa barungikiwe banayishigikire, baraheza bahindura idini ryabo, mu kureka bimwe mu vyo bibukijwe, ntibavyubahiriza, nka kurya nyene Bene Israyeli babigenjeje, Duca Tubiba urwanko n'inzigo vyamahoro hagati yabo gushika ku musi w'umuhero w'isi. Kandi rero ku musi w'iharurirwa, Imana Allah Izoheza Ibabwire ibintu bibi bari barakoze kw'isi, Inabibahanire.

وَمِنَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصْرِي أَخَذْنَا
مِيثَاقَهُمْ فَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ
فَأَعْرَبْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ إِلَى يَوْمِ
الْقِيَامَةِ وَسَوْفَ يُنَبِّئُهُمُ اللَّهُ بِمَا كَانُوا
يَصْنَعُونَ ﴿١٤﴾

15. Emwe bahawe Igitabu! Ni ukuri Intumwa yacu Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) yaramaze kubashikira, ibatomorera vyinshi mu vyo mwahora munyeyegeza abantu ngo ntibabimenye biri muri Tawurati n'Injili, iranirengagiza guserura vyinshi ata co vyishe. Ni ukuri mwaramaze gushikirwa n'umuco uvuye ku Mana Allah, hamwe rero n'Igitabu gitomoye ca Qor'ani;

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ
لَكُمْ كَثِيرًا مِمَّا كُنْتُمْ تُخْفُونَ مِنَ
الْكِتَابِ وَيَعْفُو عَنْ كَثِيرٍ قَدْ جَاءَكُمْ
مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ ﴿١٥﴾

16. Hakoreshejwe ico Gitabu ca Qor'ani rero, Imana Allah Irongora abagenzwa no gushimwa na Yo mu nzira zibashikana kw'iteka n'itekane n'amahoro, ku burenganzira bwayo rero Igaheza Ikabakura mu muzimagiza w'ubugarariji, Ikabaganisha ku mucu w'ukwemera, Ikanabashoboza gukurikira inzira igorotse y'ubwislamu.

يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ
السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ
بِإِذْنِهِ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٦﴾

17. Abavuze ko Imana Allah ari we Masihi Isa mwene Mariyamu, ni ukuri baramaze kugarariza. Ntumwa y'Imana! Babwire uti: “Mbega none, ni nde yoshobora gukingira urupfu Masihi mwene Mariyamu be na nyina wiwe, mu gihe Imana Allah Yoshaka ko bapfa bompfi hamwe n'ibiremwa vyose biri kw'isi!” Eka nta n'umwe yoshobora kubakingira urupfu, kuko burya Imana Allah ni Yo Nyenubwami Igaba Ikaganza amajuru n'isi n'ibiri muri

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ
ابْنُ مَرْيَمَ قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا
إِنْ أَرَادَ أَنْ يُهْلِكَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ
وَأُمَّهُ وَفِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَلِلَّهِ مُلْكُ
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا يَخْلُقُ مَا
يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٧﴾

[1] Iyo rero Masihi mwene Mariyamu aba ari imana vy'ukuri, yokwikingiye urupfu ntapfe. Yari no gukingira urupfu nyina wiwe Mariyamu, ntapfe, ariko rero ntiyashoboye kumukingira urupfu, kuko we hamwe na nyina, ni ibiremwa muri Bene Adamu.

vyo, Irema ico Ishatse kikaba. Imana Allah ni Mushoboravyose^[1].

18. Abayahudi n'abanaswara barinamuye bavuga bigamba bati: "Twebwe turi abana b'Imana Allah tukaba n'abakunzi bayo". Ntumwa y'Imana! Bakurire inkoni ku gishitsi ubabwire uti: "Nivyaba biri nk'ukwo muvuga, none ni kuki Imana Allah Ibahanira ivyaha vyanyu nimwaba koko muri abakunzi bayo! Muranguha! Ahubwo mwebwe muri ibiremwa nk'ibindi muri Bene Adamu, muzorihwa iciza ku ciza, murihwe n'ikibi ku kibi". Burya rero, Imana Allah Igumiriza akabanga ku vyaha Ikababarira uwo Ishatse, Ikanahana uwo Ishatse. Burya Imana Allah ni Yo Nyenubwami Igaba Ikganza amajuru n'isi n'ibiri muri vyo, ni no kuri Yo rero ibiremwa vyose bizosubira, kugira Ihembe kimwe cose ku rugero rw'ibigikwiye.

وَقَالَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى نَحْنُ أَبْنَاءُ اللَّهِ وَأَحِبَّؤُهُ قُلْ فَلِمَ يُعَذِّبُكُمْ بِذُنُوبِكُمْ بَلْ أَنْتُمْ بَشَرٌ مِّمَّنْ خَلَقَ يَغْفِرْ لِمَن يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿١٨﴾

19. Emwe bahawe Igitabu! Intumwa yacu Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) yaramaze kubashikira, ibatomerera ukuri inyuma y'ikiringo kitari gito caciyе hagati y'irungikwa ryayo n'irungikwa rya Isa mwene Mariyamu, kugira ntimuzoronke icitwazo co kwigovyora muvuga muti: "Nta Ntumwa yigeze idushikira, ishikiriza abemeramana inkuru ibahumuriza y'Ubwami bw'ijuru, inagabisha abagarariji ku bihano vyo mu muriro". Ni ukuri, mwaramaze gushikirwa n'Intumwa ishikiriza abemeramana inkuru ibahumuriza y'Ubwami bw'ijuru, ikanagabisha abagarariji ku bihano vyo mu muriro. Burya Imana Allah ni Mushoboravyose.

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ عَلَى قَرَءٍ مِّنَ الرُّسُلِ أَنْ تَقُولُوا مَا جَاءَنَا مِن بَشِيرٍ وَلَا نَذِيرٍ قَدْ جَاءَكُم بَشِيرٌ وَنَذِيرٌ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٩﴾

20. Ntumwa y'Imana! Ibuka n'igihe Intumwa y'Imana Musa (nyakugira amahoro y'Imana Allah) yabwira abantu biwe yarungitsweko ati: "Emwe Bene Israyeli! Nimwibuke inema Imana Allah Yabahaye, igihe Irungika Abavugishwamana bavuye muri mwebwe, Ikabagira abami inyuma y'aho mwari abashumba muganzwa na Firawuni, Iraheza Ibaha n'ingabirano nyinshi Itigeze Iha n'umwe mu bantu bo mu gihe canyu;

وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ أذكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَعَلَ فِيكُمْ أَنْبِيَاءَ وَجَعَلَكُم مَّلُوكًا وَآتَاكُم مَّا لَمْ يُؤْتِ أَحَدًا مِّنَ الْعَالَمِينَ ﴿٢٠﴾

21. Bantu banje! Enda nimwinjire mu gisagara ceranda ca Bayti I-Maqdis, ari na co Imana Allah Yabasezeraniye ko mwinjira mugahangana n'abagarariji. Ntimuzogenze umugongo ngo muhunge urugamba; muramutse

يَقُومُوا أَدْخُلُوا الْأَرْضَ الْمَقَدَّسَةَ الَّتِي كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَرْتَدُّوا عَلَى أَدْبَارِكُمْ فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ ﴿٢١﴾

[1] Ukwemera ko hariho Imana Imwe Rudende Allah, gushingiye ku kwemera ko ari Yo Nyenubushobozi bwo kurema no kubeshaho ibiremwa, n'uko ata kintu na kimwe kibangikaniye na Yo muri ubwo bushobozi. Abenshi rero bagwa mu caha c'ibangikanyamana, mu kurenza urugezo rw'icubahiro baha Abavugishwamana kibure aberanda mu biremwa, n'aho boba barahawe n'Imana Allah ibitangaro, ntivyotuma bahabwa icubahiro c'ubumana cagenewe gusa Imana Allah Yabaremye, ari na Yo Ibwirijwe guhabwa ico cubahiro Itabangikanijwe na kimwe mu biremwa.

muruhunze, mwotahira agahombo mu buzima bwo kw'isi no mu bw'inyuma yo gupfa”.

22. Bene Israyeli bishuye bati: “Ewe Musa! Muri ico gisagara, ni ukuri hariyo abantu b'ibihangange, nta nguvu dufise zo guhangana na vyo, kandi twebwe mu vy'ukuri ntiturota tucinjira bitabanje kukivamwo. Nivyaramuka bikivuyemwo, tuzoheza tucinjire”.

قَالُوا يَمُوسَىٰ إِنَّ فِيهَا قَوْمًا جَبَّارِينَ وَإِنَّا لَن نَّدْخُلُهَا حَتَّىٰ يَخْرُجُوا مِنهَا فَإِن يَخْرُجُوا مِنهَا فَإِنَّا دَاخِلُونَ ﴿٢٢﴾

23. Ni ho haboneka abagabo babiri mu bantu batinya Imana Allah, bahawe no kuyumvira Yo hamwe n'Intumwa yayo, baraheza bavuga bati: “Ivyo bihangange nimuvyinjirireko mu gisagara, nimwamara kwinjira, mu vy'ukuri muzobitsinda, kandi rero nimwishimikize Imana Allah muzizere nimwaba mwemera koko Intumwa yayo, mwubahiriza n'amabwirizwa yayo”.

قَالَ رَجُلَانِ مِنَ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمَا ادْخُلُوا عَلَيْهِمُ الْبَابَ فَإِذَا دَخَلْتُمُوهُ فَإِنَّكُمْ غَالِبُونَ وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٢٣﴾

24. Bene Israyeli babwiye Musa bamwiyama n'anyama n'akantu, bati: “Twebwe mu vy'ukuri, ntiturota twinjira ico gisagara ivyo bihangange bikikirimwo. Genda rero wewe Musa hamwe n'Imana yawe Rurema Allah, muheze muhangane na vyo, nayo twebwe ntiturota tuva ng'aha”.

قَالُوا يَمُوسَىٰ إِنَّا لَن نَّدْخُلُهَا أَبَدًا مَا دَامُوا فِيهَا فَاذْهَبْ أَنْتَ وَرَبُّكَ فَقَتِلَا إِنَّا هَاهُنَا قَاعِدُونَ ﴿٢٤﴾

25. Musa, ni ho yaca atakambira Imana Allah ati: “Mana yanje Rurema Allah! Jewe mu vy'ukuri, nta we mfiseko ububasha, kiretse agatwe kanje na murumunanje. Kubera ivyo rero, rucire hagati yacu n'abantu b'ibigaba bari aho”.

قَالَ رَبِّ إِنِّي لَا أَمْلِكُ إِلَّا نَفْسِي وَأَخِي ۖ فَافْرُقْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿٢٥﴾

26. Imana Allah Yaramwumviye Imwishura Iti: “Mu vy'ukuri, kuva uno musu, kwinjira igisagara ceranda ca Bayti I-Maqdis, ni ikizira kuri Bene Israyeli mu kiringo c'imyaka mirongo ine, bazokwamana intekera ku mutwe bazembagirika kw'isi, eka mbere ntukagirire impungenge abantu b'ibigaba”.

قَالَ فَإِنَّهَا مُحَرَّمَةٌ عَلَيْهِمْ أَرْبَعِينَ سَنَةً يَتِيهُونَ فِي الْأَرْضِ فَلَا تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿٢٦﴾

27. Ntumwa y'Imana! Cira agace Bene Israyeli ku nkuru y'ukuri y'ivyashikiye Bene Adamu Qaabiili na Haabiili, igihe umwe wese muri bo yiyegereza ku Mana Allah mu gutanga ikimazi^[1], Imana Allah Iraheza Yakira ikimazi catanzwe na Haabiili kuko yatinya Imana Allah akayigamburukira; Yanka kwakira ikimazi catanzwe na Qaabiili kuko ari ikigaba. Ni ho Qaabiili yaca asharika Haabiili amubwira ati: “Ntegerezwa kukwica!”, Haabiili na we amwishura amuhanura ati: “Ni ukuri, Imana Allah Yakirira abayitinya bakayigamburukira;

﴿وَأَتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ ابْنَيْ آدَمَ بِالْحَقِّ إِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتُقْبِلَ مِنْ أَحَدِهِمَا وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ الْآخَرِ قَالَ لَأَقْتُلَنَّكَ قَالَ إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ﴿٢٧﴾﴾

[1] Ikimazi, ni ikintu ico ari co cose umuntu atanga ku kwiyegereza Imana Allah nk'imbagwa mu bitungwa canke imperezwa mu yandi matungo, n'ibindi.

28. Niwaramuka umfashe n'amaboko yawe ngo unyice, jewe sindota ndagukozako amaboko yanje ngo ndakwice. Mu vy'ukuri, jewe ndatinya ibihano vy'Imana Allah, Umubungabunzi w'ibiremwa vyose;

لَيْنِ بَسَطْتَ إِلَيَّ يَدَكَ لِتَقْتُلَنِي مَا أَنَا بِسَائِدٍ بِأَيْدِي إِلَيْكَ لِأَقْتُلَنَّكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٨﴾

29. Mu vy'ukuri, jewe nshaka ko uruhira kwikorera ivyaha vyo kunyica vyiyongereye ku vyo wari usanganwe, ushoke uja mu bantu bo mu muriro. Iyo ni yo ndishi y'abarenganya abandi".

إِنِّي أُرِيدُ أَنْ نَبُوَ بِأَيْمِي وَإِيْمِكَ فَتَكُونُ مِن أَصْحَابِ النَّارِ وَذَلِكَ جَزَاؤُ الظَّالِمِينَ ﴿٢٩﴾

30. Ni ho rero Qaabili umutima wiwe wamwosha kwica murumunawe, araheza aramwica, aca aruhira kuba mu biguze ubuzima bwo kw'isi, bahomvye ubuzima bwabo bw'inyuma yo gupfa.

فَطَوَّعَتْ لَهُ نَفْسُهُ قَتْلَ أَخِيهِ فَقَتَلَهُ فَأَصْبَحَ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٣٠﴾

31. Ni ho Imana Allah Yarungika igikona, cimba ikinogo hasi gishaka gufuririramwo ikindi gikona cishe, kugira cereke Qaabili ukuntu afuba ikiziga ca murumunawe kimutera urubwa. Ni ho yitangaza yicuza ati: "Amagorwa arama yemwe! Nananiwe no kuba nk'iki gikona, ngaheza nkafuba ikiziga ca murumunanje!". Ni ho rero yashoka amufuba, aca aruhira kuba mu bicuza.

فَبَعَثَ اللَّهُ غُرَابًا يَبْحَثُ فِي الْأَرْضِ لِيُرِيَهُ كَيْفَ يُورِي سَوْءَةَ أَخِيهِ قَالَ يُوبِلِقَىٰ أَعْرَجْتُ أَنْ أُكُونَ مِثْلَ هَذَا الْغُرَابِ فَأُورِي سَوْءَةَ أَخِي فَأَصْبَحَ مِنَ النَّادِمِينَ ﴿٣١﴾

32. Ku kubera ico caha co kwica rero, Twategetse Bene Israyeli, ko uwishe umuntu ku karenganyo atari ku mvo yo kwihora canke guhana igenzwa n'ubwononyi kw'isi^[1], ahabwa igihano gikaze nk'aho yoba yishe abantu bose; n'uko uwubungabunze ubuzima bw'umuntu, Imana Allah Yaziririje ko yicirwa ubusa, ahabwa indishi ihambaye nk'aho yoba yabungabunze ubuzima bw'abantu bose^[2]. Ni ukuri, Bene Israyeli baramaze gushikirwa n'Intumwa zacu, zibangikanije n'ivyemezo vyerekana ukuri kw'ukwemera Imana Allah no kwubahiriza amabwirizwa yayo. Inyuma yo gushikirwa n'izo Ntumwa rero, abenshi muri bo barimonogoza kw'isi mu kurenga ku mabwirizwa y'Imana Allah.

مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ كَتَبْنَا عَلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنَّهُ مَن قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا وَلَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولُنَا أَلْمِيزَاتِ بِآيَاتِنَا ثُمَّ إِنِّي كَثِيرًا مِّنْهُمْ بَعْدَ ذَلِكَ فِي الْأَرْضِ لَمُسْرِفُونَ ﴿٣٢﴾

33. Ni ukuri, indishi yagenewe abarwanya Imana Allah n'Intumwa yayo, mu kurenga ku mabwirizwa yayo n'inyigisho z'intumwa, bagaheza bakagenzwa n'ubwononyi kw'isi mu kwicira abantu ubusa, bakanabambura ivyabo, ni uko bokwicwa; canke bakabambwa hamwe no kwicwa; canke bagacibwa amaboko yabo y'iburyo n'amaguru yabo y'ibubamfu; basubira bagacibwa amaboko yabo y'ibubamfu n'amaguru

إِنَّمَا جَزَاؤُ الَّذِينَ يُجَارُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا أَنْ يُقَتَّلُوا أَوْ يُصَلَّبُوا أَوْ تُقَطَّعَ أَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُم مِّن خَلْفٍ أَوْ يُنْفَوْا مِنَ الْأَرْضِ ذَلِكَ لَهُمْ

[1] Nk'ibangikanyamana, ukwambura ivya murundi hakoreshejwe ibirwanisho.

[2] Ukubungabunga ubuzima bw'umuntu umwe ntyicirwe ubusa, ni wo mushinge wo kubungabunga ubuzima bw'abantu bose no kwubahiriza agateka kabo. Kukaba nkako, burya ukwicira umuntu ubusa ata camira, ni yo ntango yo kurendegera mu kwicira ubusa abantu bose.

yabo y'iburyo; canke bakomorerwa mu kindi gihugu kitari ic'amavukiro; canke bagatabwa mw'ibohero ryo muri ico gihugu bakoreyemwo icaha gushika bigaye. Iyo ndishi rero, ni co gihano cabo gisuzuguza kw'isi, baranategekanirijwe mu buzima bw'inyuma yo gupfa ibihano bihambaye;

جَزَاءٌ فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٣٣﴾

34. Ariko rero, abazokwigaya muri bo bakishikana imbere yuko mubafata, muramenya ko ibihano bategekanirijwe ku Mana Allah bizohanagurwa. Mu vy'ukuri, Imana Allah ni Nyenimbabazi-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ قَبْلِ أَنْ تَقْدِرُوا عَلَيْهِمْ فَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣٤﴾

35. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Nimutinye Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, muheze muyiyegereze mu kuyumvira no mu kukora ibiyishimisha, maze muhanirire n'idini ryayo kugira muronke intsinzi kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَعُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٣٥﴾

36. Mu vy'ukuri, abagararije mu guhakana bivuye inyuma ko Imana Allah ari Imwe Rudende, vyoshika bakaba bagaba ibiri kw'isi vyose, hiyongeyeko n'ibingana na vyo, bagashaka gutanga ivyo bagaba vyose kugira bigombore mu bihano vyo ku musi w'izuka, Imana Allah ntiyokwemeye ivyigombozo vyabo, mbere baranategekanirijwe ibihano bibabaza;

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ أَنَّ لَهُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِثْلَهُ مَعَهُ لِيَفْتَدُوا بِهِ مِنْ عَذَابِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَا تُقْبَلُ مِنْهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٣٦﴾

37. Bashaka gusohoka mu muriro bahunga intureka z'ibihano vyawo, kandi ata buhungiro bwo kuwuvamwo bafise. Baranategekanirijwe ibihano vyamahoro.

يُرِيدُونَ أَنْ يُخْرِجُوا مِنَ النَّارِ وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنْهَا وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّقِيمٌ ﴿٣٧﴾

38. Uwivye, yaba umuhungu canke umukobwa, murabaca ibikonjo vyabo mwisunze ibwirizwa ry'Imana Allah, ni co gihano c'abivye ivya murundi badafiseko uburenganzira, cagenwe n'Imana Allah ku guhasha abasuma. Burya Imana Allah ni Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ikora;

وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا جَزَاءً بِمَا كَسَبَا نَكَلًا مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٣٨﴾

39. Uwigaye inyuma yo kwiba, akanatunganya ibikorwa vyawe asabwa n'Imana Allah, mu vy'ukuri Imana Allah Izomubabarira, ni Nyenimbabazi-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

فَمَنْ تَابَ مِنْ بَعْدِ ظُلْمِهِ وَأَصْلَحَ فَإِنَّ اللَّهَ يَتُوبُ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣٩﴾

40. Ntumwa y'Imana! Mbega ntiwamenye ko Imana Allah ari Nyenubwami Igaba Ikaganza amajuru n'isi n'ibiri muri vyo! Ihana uwo Ishatse Ikagumiriza akabanga ku vyaha uwo Ishatse ntibimuhanire, burya Imana Allah ni Mushoboravyose.

أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَيَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤٠﴾

41. Ewe Ntumwa y'Imana! Ntukicwe n'intuntu y'abihutira kugarariza ubutumwa bwawe mu bantu b'indiyarya bavuze

يَسْأَلُهَا الرَّسُولُ لَا يَحْزُنكَ الَّذِينَ يُسْرِعُونَ فِي الْكُفْرِ مِنَ الَّذِينَ قَالُوا ءَامَنَّا

n'akanwa ivyo batemera mu mutima, bati: "Twaremeye". Nzoheza rero Ndagutere intege ubatsinde. Kandi ntukicwe n'intuntu y'abihutira kugarariza ubutumwa bwawe mu bayahudi bumviriza ikinyoma c'abamenyi muri bo, bakumvira n'abandi bantu batigera bashika mu cicaro cawe, bahindagura amajambo y'Imana Allah uko atari inyuma yo kuyatahura, bagaheza bakavuga bati: "Nimwahabwa na Muhamadi ibihuye n'ivyo twahindaguye muri Tawurati, muravyakira mubigendere; nayo nimwahabwa ibidahuye na vyo, muravyiyubara, ntimubigendere". Uwo Imana Allah Ishatse kugerageza agahuba, nta na kimwe womushoboza gukora gituma atumbera inzira y'ukuri. Abo ni bo bantu rero mu ndyarya no mu bayahudi, Imana Allah Itashatse kweza imitima yabo ngo ivavanure n'ubugarariji kubera ubugaba bwabo. Barategekanirijwe ubuzima busuzuguza kw'isi, baranategekanirijwe n'ibihano bihambaye mu buzima bw'inyuma yo gupfa;

42. Bumviriza ikinyoma bakihereza n'amatungo azira^[1]. Nibaramuka rero baje kugucisha urubanza, urarubacira canke ubirengagize. Niwabirengagiza ukareka kurubacira, nta na kimwe bazokugira cokubangamira. Niwarubacira naho, urabacira urugorotse rutunganye. Mu vy'ukuri, Imana Allah Irakunda intungane mu guca imanza.

43. Ntumwa y'Imana! Bishoboka gute ko bagucisha imanza mu gihe batakwemera, kandi bafise Tawurati irimwo ingingo z'Imana Allah zitomoye ku vyo bagucishako imanza, hanyuma wamara gufata ingingo badashima, bagasubira inyuma bayinebagura kuko idahuye n'ivyipfuzo vyabo! Abarangwa n'izo ngeso rero, ntibemera Imana Allah, ntibanemera n'ingingo ubashikiriza.

44. Mu vy'ukuri, Twebwe Allah Twamanuye Tawurati irimwo uburongozi n'umuco werekana ingingo z'Imana Allah, zisungwa n'Abavugishwamana bicishije bugufi, bakubahiriza n'amabwirizwa yayo mu gutunganiriza abayahudi. Izo ngingo rero kandi zikisungwa n'abasenzi hamwe n'abamenyi mu bayahudi, mu kwubahiriza ivyo baragijwe n'Abavugishwamana ko bigisha iyubahirizwa ry'ibiri mu Gitabu ca Tawurati, bakazoba ari n'ivyabona ko Abavugishwamana batunganirije abayahudi bisunze ingingo ziri muri Tawurati. Imana Allah Yabwiye abo

[1] Nka ruswa, inyungu izira (riba) n'impongano y'ubushurashuzi.

basenzi n'abamenyi lti: "Ntimugatinye rero abantu mu kwubahiriza ingingo zanje kuko ata co bazobungura, eka nta n'ico bazobicira, muraheza rero muntinye Jewe Allah, kandi ntimugafate Aayah zanje ngo muziguze ibintu vy'agaciro gato cane, canke ngo muzihindure mu kutubahiriza ingingo zanje". Abatisunga rero ingingo zamanuwe n'Imana Allah mu gutunganiriza abantu, maze bakazihindagura canke bakazirenzako uruhu rw'amazi, bagaheza bakisunga izindi ngingo zitamanuwe na Yo, mu ntumbero yo guhakana ingingo zayo, abo rero ni bo bagarariji koko.

45. Twaranategetse abayahudi muri Tawurati ko uwishe yicwa, uwumenye ijisho amenwa ijisho, uwuciye izuru acibwa izuru, uwuciye ugutwi acibwa ugutwi n'uwukuye iryinyo akurwa iryinyo, n'uko uwuteye inguma aterwa inguma mu kwihora. Abatisunga rero ingingo zamanuwe n'Imana Allah mu gutunganiriza abantu, maze bakazihindagura, canke bakazirenzako uruhu rw'amazi, bagaheza bakisunga izindi ngingo zitamanuwe na Yo mu gutunganiriza abagiriraniye nabi, mu ntumbero yo guhakana ingingo zayo, abo rero ni bo birenganije mu kurenga ku mabwirizwa yayo.

وَكَتَبْنَا عَلَيْهِمْ فِيهَا أَنَّ التَّقْوَىٰ بِاللَّيْسِ وَالْعَيْنَ بِالْعَيْنِ وَالْأَنْفَ بِالْأَنْفِ وَالْأُذُنَ بِالْأُذُنِ وَالسِّنَّ بِالسِّنِّ وَالْجُرُوحَ قِصَاصًا فَمَن تَصَدَّقَ بِهِ فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَّهُ وَمَن لَّمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٤٥﴾

46. Mu gusozera Abavugishwamana barungitswe muri Bene Israyeli, Twakurikije Intumwa Isa mwene Mariyamu, yemera kandi yubahiriza ibiri mu Gitabu ca Tawurati^[1]. Twaranamumanuriye Igitabu c'Injili kirimwo uburongozi bukura abantu mu buhvyi, kikabamwo n'umuco werekana ingingo z'Imana Allah, gishimangira n'ukuri kw'ibiri muri Tawurati. Muri iyo Njili rero, harimwo uburongozi n'inyigisho zitomoye ku batinya Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo.

وَقَفَّيْنَا عَلَىٰ آثَارِهِم بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَةِ ۗ وَعَاتَيْنَاهُ الْإِنجِيلَ فِيهِ هُدًى وَنُورٌ ۗ وَمُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَةِ ۗ وَهُدًى وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٤٦﴾

47. Abahawe Injili rero, bakaba ari na bo barungikiwe Intumwa Isa, nyabuna nibatunganirize abantu bisunze ivyamanuwe n'Imana Allah muri yo. Abatisunga rero ingingo zamanuwe n'Imana Allah mu gutunganiriza abantu, maze bakazihindagura, canke bakazirenzako uruhu rw'amazi, bagaheza bakisunga izindi ngingo zitamanuwe na Yo mu kubatunganiriza, mu ntumbero yo guhakana ingingo zayo, abo rero ni vyo bigaba birenga ku mabwirizwa yayo.

وَلِيَحْكُمَ أَهْلَ الْإِنجِيلِ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ فِيهِ ۗ وَمَن لَّمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٤٧﴾

48. Ntumwa y'Imana! Twaranakumanuriye Igitabu ca Qor'ani kirimwo ukuri, gishimangira n'ukuri kuri mu Bitabu vy'aho hambere yaco, kigaheza kikabiganza mu gutomora ukuri kuri muri vyo, hamwe n'ivyahindaguwe n'abantu,

وَأَنزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيِّمًا عَلَيْهِ ۗ

[1] Ibitasubirijwe izindi ngingo mu Gitabu yahawe c'Injili.

kikanasubiriza rero n'ivyahanaguwe. Kubera ivyo rero, tunganiriza abakwituye mu bayahudi mu kubacira imanza wisunze ivyo wamanuriwe n'Imana Allah muri Qor'ani, ntukanakurikire ivyipfuzo vyabo vyotuma utirigana ku kuri kwagushikiriye, burya umugwi wose mu bantu Twarungikiye Intumwa muri mwebwe, Twawuhaye ingingo zitomoye n'ivyo wokwisunga mu kuntu ubayeho. Iyo rero Imana Allah Ishaka, Yari kubaha ingingo zimwe mwisunga mwese, ariko rero izo ngingo Yarazitandukanije kugira lbagerageze, maze hamenyekane - mu vyo Isanzwe Izi - ko mwubahiriza ivyo Yabahaye, gutyo hagaragare uwuyumvira n'ikigaba. Kubera ivyo rero, nimurushanwe mu guhurumbira gukora ivyiza biri muri Qor'ani, bizobagirira akamaro kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa. Ni ku Mana Allah rero muzosubizwa mwese, Iheze lbabwire ivyo mwahora muhazanako mw'idini, Inahembere umwe wese ico yakoze.

49. Ntumwa y'Imana! Tunganiriza abayahudi wisunze ivyo wamanuriwe n'Imana Allah muri Qor'ani, ntukanakurikire ivyipfuzo vy'abakwituye vyotuma utirigana ku kuri, kandi wiyubare ko bohava bakubera intambanyi y'ukutubahiriza ivyo wamanuriwe n'Imana Allah. Nibagenza umugongo bakirengagiza ingingo wabashikiriye, uramenya ko Imana Allah Ishaka kubahubisha ku kubera ivyaha vyabo, kandi rero mu vy'ukuri abenshi mu bantu, ni ibigaba birenga ku mabwirizwa y'Imana Allah.

50. Mbega none abo bayahudi bashaka ko ubatunganiriza wisunze ingingo zubahirizwa n'ababangikanyamana! Eka ntibikabe! Mbega ni nde mwiza w'intungane yoza asumba Imana Allah mu gufata ingingo y'ukuri, ku bantu bazi neza ko ingingo y'Imana Allah ari yo y'ukuri!

51. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Ntimukagire abayahudi n'abanaswara abagenzi banyu somambike mu kubahereza amabanga yanyu, mu gihe ata rukundo babafitiye. Umugwi wose muri bo uracuditse n'uwundi; baratabarana hagati yabo, bagafatana mu mugongo mu kubarwanya. Uwuzobagira abagenzi somambike acuditse na bo rero, azoharurwa muri bo. Mu vy'ukuri, Imana Allah ntishoboza abantu birenganya mu gucudika n'abagarariji.

52. Uzobona abafise indwara y'uburyarya mu mitima yabo, bihutira kubagira abagenzi somambike bavuga mu kwisigura bati: "Burya tubagira abagenzi somambike ku gutinya ko baramutse batsinze abislamu, na twe boduhitana". Imana Allah Yabishuye ko kumbure hari

n'aho Yogarurira abislamu igisagara ca Makka canke Ikabashikana ku ntsinzi bakaganza, izo ndyarya zikazokwicuzza ku catumye zicudika na bo;

عِنْدِهِ فَبُصِّحُوا عَلَىٰ مَا أَسْرَأُوا فِي أَنفُسِهِمْ تَلَدِيمِينَ ﴿٥٢﴾

53. Muri ico gihe, abemeramana bazobwirana hagati yabo bitangaza bati: “Mbega none, aba ni bo barahiye bakarengwa kw’izina ry’Imana Allah, ko mu vy’ukuri bari kumwe na mwe!”. Ibikorwa vyabo rero vyarahungurutse bicika impfagusa kuko babikorana uburyarya, nta co bazokuramwo atari agahombo kw’isi no mu buzima bw’inyuma yo gupfa.

وَيَقُولُ الَّذِينَ ءَامَنُوا أَهْتُوا لَوْلَا الَّذِينَ ءَاقَسُوا بِاللَّهِ جَدِّهِمْ أَيُّهُمْ أَتَمَّ مَعَكُمْ فَحَسِبْتُمْ أَن تَمْلِكُونَ فَأَصْبَحُوا حَسِيرِينَ ﴿٥٣﴾

54. Emwe bemeye Imana Allah n’Intumwa yayo bakubahiriza n’amabwirizwa yayo! Uwuzoramuka yisubiyeko muri mwebwe, akava mw’idini ryiwe ry’ubwislamu, nta co azokwicira Imana Allah, kuko Izoheza Izane abandi bantu Ikunda, kandi na bo nyene bakayikunda, bicisha bugufi bakanagirira impuhwe abemeramana, bagakarira abagarariji, bagaharanira n’idini ryayo ata gutinye igitsure c’umuntu n’umwe. Iyo rero, ni impano y’Imana Allah Iha uwo Ishatse mu biremwa, kira noneho, burya Imana Allah ni Nyeningabirano-ntangere, Nyenubumenyikurivyose.

يَسْأَلُهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا مَن يَرْتَدَّ مِنكُمْ عَن دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٌ عَلَىٰ الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٌ عَلَىٰ الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٤﴾

55. Bemeramana! Ni ukuri umuhagarikizi n’umutabazi wanyu, ni Imana Allah n’Intumwa yayo, hamwe rero n’abemeramana; barya batsimbataza isengesho rikwije ibisabwa ku mwanya waryo, bakanatanga n’ishikanwa-bwirizwa bicishije bugufi ku Mana Allah.

إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ ﴿٥٥﴾

56. Uwo wese rero azogira Imana Allah Umuhagarikizi, agaheza akizera Imana Allah n’Intumwa yayo hamwe n’abemeramana, azoba ari mu mugwi uharanira Imana Allah. Burya mu vy’ukuri, umugwi uharanira Imana Allah, ni wo wenintsinzi.

وَمَن يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ ﴿٥٦﴾

57. Emwe bemeye Imana Allah n’Intumwa yayo bakubahiriza n’amabwirizwa yayo! Ntimukagire abagenzi somambike, abanabagura bagatebura kw’idini ryanyu mu bahawe Igitabu aho hambere yanyu no mu bagarariji, muraheza nyabuna mutinye Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo nimwaba muyemera vy’ukuri;

يَسْأَلُهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لِمَ تَتَخَذُوا الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَكُمْ هُزُوعًا وَلَعِبًا مِّنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِن قَبْلِكُمْ وَالْكَفَّارَ أَوْلِيَاءَ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٥٧﴾

58. Iyo murarikiye abantu kuja gusenga, baranabagura iryo rarika bakarigira itebura n’umufyino, bitewe n’uko ari abantu badatahura ukuri kw’ukwiyegereza Imana Allah.

وَإِذَا نَادَيْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ اتَّخَذُوا هُزُوعًا وَلَعِبًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٥٨﴾

59. Ntumwa y’Imana! Bwira abatebura kw’irarikira ryo kuja gusenga uti: “Emwe bahawe Igitabu! Mbega burya hari ico mutunabagurako kiretse kuba twemera Imana Allah, tukemera n’Ibitabu Yatumanuriye n’ivyo Yamanuriye abo

قُلْ يَسْأَلُ أَهْلَ الْكِتَابِ هَلْ نَتَّقُمُونَ مِنَّا أَلَا أَن ءَامَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ مِن قَبْلُ وَأَن كُنْتُمْ فَاسِقُونَ ﴿٥٩﴾

hambere yacu, n'uko twemera ko abenshi muri mwebwe ari ibigaba birenga ku mabwirizwa y'Imana Allah!"

60. Muvugishwamana! Bwira abemeramana uti: "Mbega ndababwire uwuzoronka indishi mbi cane ku Mana Allah, isumba iy'ivywo bigaba ku musu w'izuka! Ni barya bakomoka ku bo Imana Allah Yavumye, Ikabashavurira, Ikanahindura bamwe muri bo inkende n'ingurube, hamwe rero n'abasenga ibigirwamana vyo mu bwoko ubwo ari bwo bwose^[1]. Abo ni bo bantu rero bafise uburuhukiro bubi cane, banahuywe cane n'inzira y'ukuri".

61. Bemeramana! Iyo indyarya mu bayahudi zije zibagana, zibabwira mu bwiyorobetsi ziti: "Twaremeye", kandi zikiri mu bugarariji. Ni ukuri zinjirana ubugarariji aho muri, hanyuma zigasohoka uko zaje. Burya Imana Allah, ni Yo Izi neza ivyo zihishije mu mushaha n'aho zibiyorobekako.

62. Ntumwa y'Imana! Uzobona benshi mu bayahudi bihutira gukora ivyaha vyo kubesha, kurenga ku mabwirizwa y'Imana Allah hamwe rero no kwihereza ku karenganyo amatungo y'abantu badafiseko uburenganzira. Ni ukuri, ni bibi cane ivyo bakora ku karenganyo.

63. Ubwo none, abasenzi hamwe n'abamenyi babo, ntibobabuzza kuvuga ikinyoma, kwihereza ku karenganyo amatungo y'abantu badafiseko uburenganzira, no kurenga ku mabwirizwa y'Imana Allah! Ni ukuri, ni bibi cane ibintu bakora ata camira muri bo.

64. Abayahudi igihe baterwa n'inzara, bavuze bati: "Ukuboko kw'Imana Allah nta co kwikura". Baragapfa ata co bikuye mu gukora ivyiza! Baranavumwe bitewe n'ivywo bavuze. Imana Allah rero ntiri nk'ukwo bavuze, ahubwo nyabuna amaboko yayo ararekura mu gutanga ijoro n'umurango^[2], Itanga uko Ishatse ku neza y'ibiremwa. Ntumwa y'Imana! Ni ukuri ukwihambaza no kugarariza bizokwiyongera kuri benshi muri bo, bitewe n'ishari n'inzigo bagufitiye ku kuba wahawe ubutumwa n'Imana yawe Rurema Allah. Twarateye urwanko n'inzigo vyamahoro hagati y'imigwi y'abayahudi gushika ku musu w'umuhero w'isi. Igihe cose rero bazokwatsa umuriro wo gutera indwano mu bislamu, Imana Allah izowuzimya mu kubacanishamwo, kandi ntibazokwigerera bareka kugenywa

[1] Ibigirwamana vyo mu bwoko ubwo ari bwo bwose "TWAAGHUUT", ni ikiremwa ico ari co cose gisengwa mu gishingo c'Imana Allah, gishimishwa n'iryo sengwa.

[2] Iyi Aayah, iremeza ko Imana Allah ifise amaboko mu buryo bukwiranye n'icubahiro cayo, ata kuyagereranya n'ay'ibiremwa mu kuntu aremye.

n'ubwononyi kw'isi, buturutse ku vyo bakora. Burya Imana Allah ntikunda na gato abononyi.

65. Iyo abahawe Igitabu bemera Imana Imwe Rudende Allah n'Intumwa yayo, bakanayitinya mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, ni ukuri Twebwe Allah Twari kubababarira ibicumuro n'ivyaha vyabo, ni ukuri Twari no kubinjiza mu Bwami bw'ijuru bwuzuye inema; ﴿١٥﴾

66. Iyo bubahiriza amabwirizwa y'ibiri muri Tawurati n'ibiri mu Njili, hamwe rero n'ivyo bamanuriwe n'Imana yabo Rurema Allah biri muri Qor'ani, ni ukuri Twebwe Allah Twari kubamanurira imvura, Tugaheza Tukabanagishiriza ivyamwa, bagafungura borohewe kw'isi. Burya mu bahawe Igitabu rero, harimwo umugwi w'abagororotsi ushigikiye ukuri, n'abandi benshi muri bo bataye inzira, barangwa n'ibikorwa bibi cane. ﴿١٦﴾

67. Ewe Ntumwa y'Imana! Shikiriza ivyo wamanuriwe n'Imana yawe Rurema Allah. Niwahirahira ngo ureke gushikiriza bimwe muri vyo, ntuzoba washikirije bikwiye ubutumwa warungikanwe n'Imana Allah^[1]. Imana Allah na Yo Izoheza Igukingire abansi bawe mu bantu, shishikara rero ushikiriza ubutumwa ata co winona. Mu vy'ukuri, Imana Allah ntishoboza abantu b'abagararizi gutumbera inzira igororotse. ﴿١٧﴾

68. Ntumwa y'Imana! Bwira abayahudi n'abanaswara uti: "Emwe bahawe Igitabu! Nta na kimwe mwimariye mw'idini, mu gihe mutarubahiriza ibiri muri Tawurati no mu Njili, hamwe rero n'ivyo wamanuriwe n'Imana yanyu Rurema Allah biri muri Qor'ani". Ntumwa y'Imana! Ni ukuri ukwihambaza no kugarariza bizokwiyongera kuri benshi muri bo, bitewe n'ishari n'inzigo bagufitiye ku kuba wahawe ubutumwa n'Imana yawe Rurema Allah, gutyo ukagaragaza ingeso zabo mbi. Ntukicwe n'intuntu rero kw'igarariza ry'abantu b'ababahakanyi. ﴿١٨﴾

69. Mu vy'ukuri, abemeye Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) bakayikurikira, abayahudi^[2], abatsibataye kuri kameremere kabo batagira idini nyezina, hamwe rero n'abanaswara^[3], abazokwemera vy'ukuri muri bo Imana Imwe Rudende Allah, Intumwa yayo Muhamadi n'umusi w'imperuka, ﴿١٩﴾

[1] Intumwa y'Imana Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) yarashikirije bikwiye ubutumwa yarungikanwe n'Imana Allah butagabanije. Uwibaza rero ko hoba hari na kimwe yanyegeje mu nyigisho, aba anyomoje mu kubeshera Imana Allah n'Intumwa yayo.

[2] Abayahudi, ni abemeye Musa bakanamukurikira. Ijambo "abayahudi" risigura abigaye ku Mana Allah.

[3] Abanaswara, ni abemeye Isa mwene Mariyamu bakamukurikira bakanamutabara. Ijambo "abanaswara", risigura abatabazi.

bakanakora n'ibikorwa vyiza bitegetswe, abo rero bazosanga indishi yabo ku Mana yabo Rurema Allah, kandi nta bwoba kuri bo bwo guhanwa, eka mbere bobo ntibazokwicwa n'intuntu ku vyo basize kw'isi^[1].

70. Ni ukuri Twebwe Allah Twarahaye Bene Israyeli izezerano rihambaye ryo kwubahiriza ibiri muri Tawurati, Tunabarungikira Intumwa nyinshi, barahaiza barenga kw'izezerano Twabahaye. Igihe cose rero bashikirwa n'Intumwa ibazaniye ibidahuye n'ivyipfuzo vyabo, barahakana bakagarariza bivuye inyuma zimwe muri zo, izindi na zo bakazica.

لَقَدْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَارْسَلْنَا
إِلَيْهِمْ رُسُلًا كَلَّمَا جَاءَهُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا
تَهْوَىٰ أَنفُسُهُمْ فَرِيقًا كَذَّبُوا وَفَرِيقًا
يَقْتُلُونَ ﴿٧٠﴾

71. Ivyo bigaba mu bayahudi rero, vyibaza ko Imana Allah Itazobihana, biraheza birarendegera mu bukozi bw'ikibi bicika impumyi, ntivyaba bikibona ukuri; bicika n'intumva, ntivyaba bicumva ukuri ngo kugire ico kubimariye. Ni ho rero Imana Allah Yabihana, hanyuma Iravyumvira bimaze kwigaya. Mu nyuma yaho ukuri gutomokeye, abenshi muri vyo bahavuye bacika impumyi kandi bacika n'intumva. Burya Imana Allah, ni Nyenukubona, Irabona neza ivyo bakora, Izonabibahembera.

وَحَسِبُوا إِلَّا تَكُونُ فِتْنَةً فَعَمُوا وَصَمُوا ثُمَّ
تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ ثُمَّ عَمُوا وَصَمُوا كَثِيرٌ
مِّنْهُمْ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿٧١﴾

72. Ni ukuri abavuze ko Imana Allah mu vy'ukuri ari we Masihi mwene Mariyamu, baramaze kugarariza, kuko Masihi ubwiye yabwiye Bene Israyeli ati: "Nimwiyegereze Imana Allah mu vyo mukora vyose munayisenge ari Imwe Rudende, ni Yo Mana yanje Ikaba n'Imana yanyu Rurema. Mu vy'ukuri, uwo wese azobangikanya Imana Allah n'ikindi kintu, ni ukuri Imana Allah Yaraziririje ko yoja mu Bwami bw'ijuru, ubushikiro bwiwe ni mu muriro. Abirenganije mw'ibangikanyamana ntibazoronka n'umwe abatabara mu bihano".

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ
ابْنُ مَرْيَمَ وَقَالَ الْمَسِيحُ بَنِي إِسْرَائِيلَ
أَعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ إِنَّهُ مَن يُشْرِكْ
بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ
النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ ﴿٧٢﴾

73. Ni ukuri, abavuze ko Imana Allah mu vy'ukuri ari imwe mu butatu bweranda^[2], baramaze kugarariza. Mbega none ntibazi ko abantu ata yindi mana bafise, atari Imana Imwe Rudende Allah, Itavyaye kandi Itavyawe! Ntibotesha ngo bate, bakavavanura n'ivyo bavuga! Ni ukuri bazokorwako n'ibihano bibabaza;

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ ثَالِثُ ثَلَاثَةٍ
وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا إِلَهٌ وَاحِدٌ وَإِن لَّمْ يَنْتَهُوا
عَمَّا يَقُولُونَ لَيَمَسَّنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ
عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٣﴾

74. Mbega ntibogaruka ku Mana Allah bakigaya ku vyo bavuga, bakanayisaba imbabazi! Burya Imana Allah, ni Nyenimbabazi-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى اللَّهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لَهُ وَاللَّهُ
غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٧٤﴾

[1] Inyuma y'irungikwa ry'Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) ku bantu bose, nta dini ryemewe ku Mana Allah atari idini ry'ubwislamu yaje ishimangira, kuko ari ryo dini Imana Allah Yarungikanye Intumwa zose, rishingiye ku kwemera Imana Imwe Rudende Allah.

[2] Ubutatu bweranda, bugizwe n'umukama w'imana zitatu ari zo, data, mwana na mutimamweranda. Ijambo "umukama" rero, kizira ku mwislamu kurikoresha nk'izina ry'Imana Allah, kuko ng'aha risigura ubutatu bweranda, iryo na ryo ni ibangikanyamana.

75. Burya rero Masihi mwene Mariyamu (nyakugira amahoro y'Imana Allah) si ikindi, kiretse ko ari Intumwa nk'izindi zarungitswe n'Imana Allah aho hambere; na nyina wiwe yari imvugakuri yemera vy'ukuri, Masihi hamwe na nyina barihera imfungurwa nk'ibindi biremwa, mu gihe ata mana y'ukuri ikenera kubeshwaho n'imfungurwa. Ntumwa y'Imana! Ehe raba na we ukuntu Tubatomorera ivyemezo vyerekana ko Imana Allah ari Imwe Rudende, ntibaheze ngo bave mu muzimagiza w'ubuhvyi! Hanyuma urabe n'ukuntu bagarariza ukuri kandi baramaze kukumenya, maze bakareka kwemera no gusenga Imana Allah Yaremye batayibangikanya!

مَا الْمَسِيحُ أَنْ مَرِّمَ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ
مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ وَأُمُّهُ صِدِّيقَةٌ كَانَا
بِأَكْلَانَ الطَّعَامِ أَنْظُرْ كَيْفَ نُبِّئَ لَهُمْ
الْأَلَيْتِ ثُمَّ أَنْظُرْ أَنَّى يُؤفَّكُونَ ﴿٧٥﴾

76. Ntumwa y'Imana! Babwire uti: "Mbega mubangikanya Imana Allah mu gusenga ibigirwamana ata co bibatwara mu gihe mworeka kubisenga, ata n'ico bibungura mu gihe mwobisenga! Burya rero Imana Allah ni Yo Nyenukwumva, Irumva ivyo muvuga; Nyenubumenyikurivyose, Irazi n'ivyo muhisha mu mishaha yanyu".

قُلْ أَتَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَمْلِكُ
لَكُمْ صَرًّا وَلَا نَفْعًا وَاللَّهُ هُوَ السَّمِيعُ
الْعَلِيمُ ﴿٧٦﴾

77. Ntumwa y'Imana! Bwira abahawe Igitabu c'Injili uti: "Ntimukarenze urugero rw'ukwemera mw'idini ryanyu ku vyerekeye Masihi, kandi ntimugatwarwe n'ivyipfuzo vyanyu ngo muhube; nk'uko abo hambere yanyu mu bayahudi batwawe n'ivyipfuzo vyabo mw'idini bagahuba, bakanahubisha n'abandi benshi mu bantu, baranahuyve inzira igororotse".

قُلْ يٰٓأَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلِبُوا فِي دِينِكُمْ
غَيْرَ الْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعُوا أَهْوَاءَ قَوْمٍ قَدْ ضَلُّوا
مِنْ قَبْلُ وَأَضَلُّوا كَثِيرًا وَضَلُّوا عَنْ سَوَاءِ
السَّبِيلِ ﴿٧٧﴾

78. Abagararije rero muri Bene Israyeli baramaze kuvumwa n'Imana Allah muri Zaburi yamanuriwe Intumwa Dawudi (nyakugira amahoro y'Imana Allah), no mu Njili yamanuriwe Intumwa Isa mwene Mariyamu (nyakugira amahoro y'Imana Allah). Iryo vumwa ryatewe n'ubugaba bwabo bwo kutumvira Imana Allah, baranarenga no ku mabwirizwa yayo;

لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى
لِسَانِ دَاوُدَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ذَلِكَ بِمَا
عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴿٧٨﴾

79. Bakora ivyaha izuba riva, ntibabuzanya na gato kubikora. Ni ukuri ivyo bakora ni bibi cane;

كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ فَعَلُوهُ لَبِئْسَ
مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٧٩﴾

80. Ntumwa y'Imana! Uzobona rero abenshi mu bayahudi bagira abagararije abagenzi somambike bacuditse. Ni ukuri, ivyo bakoze ni bibi cane kuko vyatumye Imana Allah lbashavurira, bituma baja no mu muriro bazobamwo ibihe bidahera;

تَرَى كَثِيرًا مِنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ الَّذِينَ كَفَرُوا
لَبِئْسَ مَا قَدَّمَتْ لَهُمْ أَنفُسُهُمْ أَنْ سَخِطَ
اللَّهُ عَلَيْهِمْ فِي الْعَذَابِ هُمْ خَالِدُونَ ﴿٨٠﴾

81. Iyo baba bemera Imana Allah n'Umuwugishwamana wayo Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), bakemera n'ivyo yamumanuriye muri Qor'ani, ntibari kugira abagararije abagenzi somambike bacuditse,

وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ مَا اخْتَدَوْهُمْ أَوْلِيَاءَ وَلَكِنَّ كَثِيرًا

ariko rero abenshi muri bo, ni ibigaba birenga ku mabwirizwa y'Imana Allah.

مَنْهُمْ فَسَيُؤْتُونَ ﴿٨٢﴾

82. Ntumwa y'Imana! Ni ukuri uzosanga abantu barangwa n'urwanko gusumba abandi ku bemeramana bagukurikiye, ari abayahudi babasharika hamwe rero n'ababangikanyamana, kandi ni ukuri uzosanga abarangwa n'urukundo rwa hafi muri bo ku bemeramana bagukurikiye, ari abavuze bati: "Twebwe mu vy'ukuri, turi abanaswara". Ivyo bigaterwa n'uko muri bo, harimwo abamenyi b'indongozi n'abiyeguriye amasengesho; bikanaterwa kandi n'uko bicisha bugufi bakakira ukuri!^[1]

لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٨٣﴾

83. N'iyi bumvise Qor'ani yahishuriwe Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), ubona amosozi yicunda mu maso, biturutse ku kuri batahuye, ko kuva ku Mana Allah^[2] kukabanyura, bagaheza rero bakemanga bavuga bati: "Mana yacu Rurema Allah! Twakwemeye twanakurikiye n'Intumwa yawe. Kubera ivyo rero, duhe iteka ryo kwandikwa hamwe n'intungane mu bakurikiye Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), bazoba ivyabona vy'ukuri vyagiriza abagararigi ku musi w'izuka;

وَإِذَا سَعُوا مَا أَنْزَلَ إِلَى الرَّسُولِ تَرَىٰ أَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ مِمَّا عَرَفُوا مِنَ الْحَقِّ يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا فَاكْتُبْنَا مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٨٤﴾

84. Twobuzwa n'iki kwemera Imana Allah hamwe no kwemera tugakurikira ukuri twashikirijwe n'Intumwa (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) kuvuye ku Mana Allah, tukanizera ko Imana yacu Rurema Allah izotwinjiza mu Bwami bw'ijuru hamwe n'aberanda bayumvira!

وَمَا لَنَا لَا نُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَا جَاءَنَا مِنَ الْحَقِّ وَنَطْمَعُ أَنْ يُدْخِلَنَا رَبَّنَا مَعَ الْقَوْمِ الصَّالِحِينَ ﴿٨٥﴾

85. Kubera ukwo kwemanga rero, Imana Allah izobahemba imirima yo mu Bwami bw'ijuru, musi y'ibiti n'inubakwa vyabwo hatemba inzuzi, bazoyibamwo ibihe bidahera. Iyo ni na yo ndishi rero yagenewe abagwaneza mu mvugo n'ingiro.

فَأَشْبَهُهُمُ اللَّهُ بِمَا قَالُوا جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٦﴾

86. Nayo abagararije bakanahakana bivuye inyuma Aayah zacu Twebwe Allah Twamanuriye Intumwa zacu, abo ni bo bantu rero bo mu muriro ururumba.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿٨٧﴾

87. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Ntimukaziririze ivyiza biryoshe vyarekuwe n'Imana Allah mu mfungurwa, ibinyobwa no kwabira abakenyezi, kandi ntimukarengere ku mabwirizwa yayo mu gukora ivyo Yababujije. Mu vy'ukuri,

يَسْأَلُهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُحَرِّمُوا طَيِّبَاتٍ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿٨٨﴾

[1] Abo rero, ni bo bakiriyeye ukuri bakemera ubutumwa bw'Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah).

[2] Nk'uko vyashikiye abanaswara bo muri Etiyopiya igihe bumva Qor'ani isomwe n'umwe mu ntumwa zarungitsweyo n'Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah).

Imana Allah ntikunda namba abarenga imbibe zayo z'ibibujijwe.

88. Nimufungure rero ibirekuwe mu vyo Imana Allah **وَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلَلًا طَيِّبًا وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ** Yabaronkeje, muheze muyitinye mu kwubahiriza amabwirizwa yayo nimwaba koko ari Yo mwemera. ^(AA)

89. Imana Allah ntibahanira indahiro murahiye ku kwihenda bitavuye ku mutima, ariko Ibahanira indahiro murahiye n'ibigirankana bivuye ku mutima. Nimutubahiriza ivyo mwarahiriye rero, icuhagizo co kurenga ku ndahiro, ni ugufungurira abakene cumi, umwe wese muri bo akaronswa ibingana no kuyoza amashi incuro zibiri mu mfungurwa musanzwe mufungura; canke kubambika, umwe wese akaronswa umwambaro mu nyambarwa musanzwe mwambara, canke guhereza ubwigenge umugurano umwe^[1]. Uwudashoboye rero kugira kimwe muri ivyo, abwirizwa gupfunga imisi itatu. Ukugira kimwe muri ivyo rero, ni co cuhagizo co kurenga ku ndahiro nimwaramuka murahiye. Muracungera rero indahiro zanyu mu kwirinda kurahira, mu kwubahiriza indahiro canke mu kugira icuhagizo mu gihe mworenga ku ndahiro. Ni nk'ukwo nyene rero Imana Allah Ibatomorera ingingo z'idini ryayo kugira muyishimire ku kuntu Ibarongora mu nzira yayo igorotse.

90. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Ni ukuri, inzoga^[2], urusimbi^[3], ibigirwamana^[4] no gusokora imyampi mu ndaha^[5] mu ntumbero yo kumenya ico mwokora canke ico mworeka muri kazoza, ivyo vyose ni ibicumuro bituruka ku nyoshambi za shetani, nimuvyirinde rero kugira muronke intsinzi ihambaye y'Ubwami bw'ijuru.

91. Ni ukuri, shetani ishaka gutera urwanko n'inzigo hagati yanyu ibicishije mu kunywa inzoga no gukina urusimbi, gutyo ibabuze kuninahaza no gutazira Imana Allah, **إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ**

[1] Uwurenze ku ndahiro, icuhagizo ciwe agira muri ico gihe, ni kimwe muri ivyo bintu bitatu.

[2] Inzoga, ni ikintu ico ari co cose kiboreza kigatuma umuntu adatandukanya icatsi n'ururo.

[3] Urusimbi canke "akamari", ni urukino urwo ari rwo rwose rukoreshwamwo amahera canke ikindi kintu abarukina basheta, kigatwarwa n'uwutsinze muri bo.

[4] Ibigirwamana bivugwa ng'aha, ni ikintu ico ari co cose gishingwa ahantu kigakererwa, canke kigatererwa, canke kigahabwa icubahiro co gutakambirwa mu gusengwa.

[5] Gusokora imyampi mu ndaha, ni uburyo bukoreshwa mu gushaka kumenya ico wokora canke ico woreka gukora muri kazoza. Ukwo babigenza rero, barafata imyampi yanditsweko "Ego" n'iyanditsweko "Oya", bagaheza bakayishira mu ndaha bakayizungagiza, baheza bagasokora umwampi umwe, gutyo basokoye umwampi wanditseko "Ego" umuntu akabona kugira ico yipfuza, basokora uwanditseko "Oya", umuntu agaca areka kugira ico yipfuza. Ubwo buryo rero, kirazira ku mwislamu kubukoresha mu ntumbero yo gushaka kumenya ibinyegejwe ibiremwa bizoba muri kazoza.

inababuze no gutsimbataza amasengesho, nimuvavanure ۞ وَصَدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ
na vyo rero;

فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ ﴿٩١﴾

92. Muheze mwumvire Imana Allah mwumvire n'Intumwa yayo, muniyubare ibihano vyayo mu vyo mugira vyose. Nimwagenga umugongo mukirengagiza amabwirizwa y'Imana Allah, muramenya mu vy'ukuri ko ico Intumwa yacu Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) ijewe gukora, ari ugushikiriza gusa ubutumwa butomoye.

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأَحْذَرُوا فَإِن تَوَلَّيْتُمْ فَأَعْلَمُوا أَنَّمَا عَلَى رَسُولِنَا الْبَلَّغُ الْمُبِينُ ﴿٩٢﴾

93. Abemeye Imana Allah bakanakora n'ivyiza bitegetswe, nta caha kiri kuri bo co kunywa inzoga imbere yuko iziririzwa; mu gihe bovavanura na yo bakirinda gukora ibishavuzwa Imana Allah banayemera, bagashishikara gukora n'ivyiza bitegetswe, hanyuma bakabandanya batinya Imana Allah bayigamburukira, banayemera gushika n'aho barangwa n'ubugwaneza mu kwiyegereza Imana Allah banayisenga nk'aho bayibona imbona nkubone. Burya Imana Allah Irakunda abaranga n'ubugwaneza gushika aho bemera ibinyegejwe ibiremwa nk'aho babibona.

لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جُنَاحٌ فِيمَا طَعِمُوا إِذَا مَا اتَّقَوْا وَءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ثُمَّ اتَّقَوْا وَءَامَنُوا ثُمَّ اتَّقَوْا وَأَحْسَنُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿٩٣﴾

94. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Ni ukuri Imana Allah izobagerageza mu kugira uruhigi rw'igihirwa mushoboye gufatisha iminwe yanyu, n'ico muteye amacumu mugaha mugakifata. Iryo geragezwa mu ruhigi, ni ukugira ngo Imana Allah Yerekane uwuyitinye vy'ukuri atayibona, agaheza rero akareka kugira urwo ruhigi mu gihe yambaye urubega mw'ishengerera ry'ingoro ntagatifu canke mw'igendera ryayo. Uwuzorenga rero ku mabwirizwa y'Imana Allah inyuma yo gushikirwa n'iyi ngingo akagira uruhigi, namenye ko azohabwa ibihano bibabaza.

يَسْأَلُهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لِيَلْوَنَكُمْ أَنَّ يَسْئَلَهُ مِنَ الصَّيْدِ تَنَافَهُ أَيُّدِيكُمْ وَمِمَّا حُرِّمَ لِيَعْلَمَ اللَّهُ مِنْ يَخَافُهُ بِالْغَيْبِ فَمَنْ أَعْتَدَىٰ بَعْدَ ذَلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٩٤﴾

95. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Ntimukice ibihigwa vy'imusozi mu gihe mwamaze kuzirikana ishengerera canke igendera ry'ingoro ntagatifu mukambara urubega, canke mu gihe muri mu karere gatagatifu k'i Makka. Uwo wese rero muri mwebwe azokwica n'ibigirankana igihigwa c'imusozi co mu bwoko ubwo ari bwo bwose, azohanishwa ugutanga imbagwa ingana n'ico gihigwa mu bitungwa [1], igenwe n'ingingo ifatwa n'abantu babiri b'intungane muri mwebwe, iyo mbagwa izoheza ihabwe abakene basanzwe baba i Makka; canke ahanishwe ugutanga amafaranga angana n'agaciro k'ico gitungwa, maze asumishwe

يَسْأَلُهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَقْتُلُوا الصَّيْدَ وَأَنْتُمْ حُرْمٌ وَمَنْ قَتَلَهُ مِنْكُمْ مُتَعَمِّدًا فَجَزَاءٌ مِّثْلُ مَا قَتَلَ مِنَ النَّعَمِ يَحْكُمُ بِهِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ هَدْيًا بَلِغَ الْكَعْبَةِ أَوْ كَفَّرَهُ تَطَامًا لِيُذَوَّقَ وَبِأَمْرِهِ عَفَا اللَّهُ عَمَّا سَلَفَ وَمَنْ عَادَ فَيَنْتَقِمُ اللَّهُ مِنْهُ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ ﴿٩٥﴾

[1] Ingamiya, inka canke intungwa.

imfungurwa zihabwa abakene basanzwe bacumbitse i Makka, umwe wese muri bo aheze aronswe imfungurwa zingana n'ivyo mwoyoza amashi incuro zibiri; canke ahanishwe ugupfunga umusi umwumwe mu gishingo co gutanga imfungurwa zingana n'ivyo mwoyoza amashi incuro zibiri. Imana Allah rero Yategetse ko yohanishwa kimwe muri ivyo, kugira ahonje ingaruka y'igihano c'ivyo yakoze. Imana Allah Izoharira ibicumuro vy'abagize urwo ruhigi imbere yuko ruzirizwa. Uwuzosubira kurenga kuri iryo bwirizwa inyuma y'aho, Imana Allah Izobimuhanira. Burya Imana Allah ni Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Nyenukwihora mu guhana ibigaba.

96. Bislamu! Mu gihe mumaze kuzirikana ishengerera canke igendera ry'ingoro ntagatifu mukambara urubega, murarekuriwe kuroba mw'ibahari no gufungura ivyo mwarovye bikiri bizima. Muranarekuriwe gufungura n'ivyapfiriye mw'ibahari, kugira muvyikoreko mu gihe muri mu mihana yanyu no mu gihe muri ku rugendo. Kizire kizirizwe rero kuri mwebwe kugira uruhigi rw'imusozi mu gihe cose muzoba mwamaze kuzirikana ishengerera canke igendera ry'ingoro ntagatifu mukambara urubega. Muraheza rero mutinye Imana Allah mu kuyigamburukira mu vyo mukora, iwayo ni ho muzokwegeranirizwa kugira ibahembere ivyo mwakoze.

أَحَلَّ لَكُمْ صَيْدَ الْبَحْرِ وَطَعَامَهُ مَتَّعًا
لَكُمْ وَالسَّيَّارَةَ وَحَرَّمَ عَلَيْكُمْ صَيْدَ الْبَرِّ
مَا دُمْتُمْ حُرْمًا وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ
تُحْشَرُونَ ﴿٩٦﴾

97. Al-ka'ba, Imana Allah Yayigize ingoro ntagatifu kugira abantu bubahirize ukwemera kwabo mw'iteka n'itekane, Inaziririza gusotorana no kurwana mu mezi matagatifu^[1], kwiha na kimwe ku mbagwa hamwe no kwihagira imbagwa mu bitungwa vyagenewe abakene basanzwe bacumbitse i Makka. Izo ngingo zafashwe kugira mumenye neza mu vy'ukuri, ko Imana Allah Izi bikwiye ibiri mu majuru no mw'isi vyose^[2], n'uko mu vy'ukuri Imana Allah ari Nyenubumenyikurivyose.

* جَعَلَ اللَّهُ الْكَعْبَةَ الْيَمِينَةَ الْحَرَامَ وَيَمِينَا
لِلنَّاسِ وَالشَّهْرَ الْحَرَامَ وَالْهَدْيَ وَالْقَلْبَيْدَ
ذَلِكَ لِتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي
السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ
شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٩٧﴾

98. Bantu! Nimumenye ko Imana Allah Ihana Igahasha ibigaba, n'uko Imana Allah ari Nyenimbabazi-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

أَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ وَأَنَّ اللَّهَ
عَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٩٨﴾

99. Nta co Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) ijewe gukora, kiretse ugushikiriza gusa ubutumwa, nayo Imana Allah Irazi neza ivyo muserura mu bikorwa n'amajambo, hamwe rero n'ubugororotsi canke ubuhuyi muhisha mu mishaha yanyu.

مَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلْغُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا
تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ ﴿٩٩﴾

[1] Ayo mezi, ni ukwezi kwa 11 (Dhu l-Qa'da), n'ukwa 12 (Dhu l-Hijja), n'ukwa 1 (Muharram), hamwe n'ukwa 7 (Rajab) ku kirangamisi c'ikislamu.

[2] Nko gufata ingingo zikingira ibiremwa kutarenganya ibindi.

100. Ntumwa y'Imana! Vuga uti: "Muntu! Ikibi ntingana n'iciza mu ndishi^[1], n'aho wotangazwa n'ubwinshi bw'ibibi n'ababikora." Emwe banyabwenge! Nimutinye rero Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo kugira muronke intsinzi ihambaye y'Ubwami bw'ijuru!

قُلْ لَا يَسْتَوِي الْخَبِيثُ وَالطَّيِّبُ وَلَوْ أَعْجَبَكَ كَثْرَةُ الْخَبِيثِ فَاتَّقُوا اللَّهَ يَأْتِؤُلَىٰ
الْأَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٠٠﴾

101. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Ntimukabaze ku ngingo yerekeye ibintu mutatomorewe mw'idini^[2], kandi mu gihe mwotomorerwa ingingo yavyo yobaremara kuyubahiriza. Mu gihe mwobaza ingingo yavyo Intumwa ikihari ikimanurirwa Qor'ani, mwotomorewe ingingo yavyo. Imana Allah Yaretse kubatomorera ingingo yayo Ibibona ku neza yanyu, kugira ntimunanirwe kuvyubahiriza. Burya Imana Allah ni Nyenimbabazi-ntangere ku bigaya, Nyenubwitonzi-ntangere, ntiyihutira guhana.

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ
إِنْ تُبَدَّ لَكُمْ تَسْؤُكُمْ وَإِنْ تَسْأَلُوا عَنْهَا
حِينَ يُنزَّلُ الْقُرْءَانُ تُبَدَّ لَكُمْ عَمَّا ءَلَّه
عَنْهَا وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ ﴿١٠١﴾

102. Ni ukuri, abantu bo hambere yanyu barabajije Intumwa zabo ibibazo nk'ivyo, bamaze gutomorerwa ingingo yavyo barahaiza baragarariza, ntibavyubahiriza.

قَدْ سَأَلَهَا قَوْمٌ مِّن قَبْلِكُمْ ثُمَّ أَصْبَحُوا بِهَا
كَافِرِينَ ﴿١٠٢﴾

103. Imana Allah ntiyigeze Iziririza ikoreshwa ry'igitungwa caciwe ugutwi kikagenerwa ibigirwamana; igitungwa catanzwe ikimazi ku bigirwamana, igitungwa kivyaye inyana cikurikiranya, n'impfizi y'ingamiya yimije incuro cumi^[3], ariko ababangikanyamana bomekereye ivyo vyose ku Mana Allah bayibeshera, kandi abenshi muri bo ntibatandukanya ukuri n'ikinyoma.

مَا جَعَلَ اللَّهُ مِنْ بَحِيرَةٍ وَلَا سَائِيَةٍ وَلَا
وَصِيلَةٍ وَلَا حَامٍ وَلَكِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا
يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَأَكْثَرُهُمْ لَا
يَعْقِلُونَ ﴿١٠٣﴾

104. Abaziririza ibitaziririjwe n'Imana Allah, iyo babwiwe bati: "Enda nyabuna nimuze ku vyamanuwe n'Imana Allah no ku nyigisho z'Intumwa yayo kugira mumenye ikizira n'ikirekuwe"; bishura bati: "Ivyo twarazwe n'abavyeyi bacu birahagije". Mbega bavuga ivyo, n'aho abavyeyi babo boba ata na kimwe batahura, batanashobora no gutumbera inzira igororotse!

وَإِذَا قِيلَ لَهُم تَعَالَوْا إِلَىٰ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَإِلَى
الرَّسُولِ قَالُوا حَسْبُنَا مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ
ءَابَاءَنَا ءَوَلَّوْا كَأَن ءَابَاؤُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ شَيْئًا
وَلَا يَهْتَدُونَ ﴿١٠٤﴾

105. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Nimwitwarike kwubahiriza amabwirizwa y'Imana Allah, n'aho abantu batobumvira. Abahuyeye inzira, nta co bazobicira mu gihe mwoguma mu nzira igororotse, mugategeka gukora ivyiza,

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا عَلَيْكُمْ أَنفُسَكُمْ لَا
يُضْرُكُمْ مَن ضَلَّ إِذَا أَهْتَدَيْتُمْ إِلَى اللَّهِ

[1] Mu ndishi rero, umugarariji ntangana n'umwemeramana; ikigaba ntingana n'umwumviramana; ikijuju ntingana n'incabwenge mu butore; uwadukana bishasha mw'idini ntangana n'uwukurikira inyigisho ata co yongeyeko; ibizira mu matungo ntivyubahwa co kimwe n'ibirekuwe muri yo.

[2] Nko kubaza ingingo yerekeye ibintu bitigera bibaho, canke kubaza ingingo yerekeye ibintu mu gihe yotomorerwa yobaberamwo amananiza; nk'igihe Al-Aqra'u mwene Haabisi yabaza ko ugushengerera ingoro ntagatifu ari ku mwaka ku mwaka. Intumwa (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) ikamwishura iti: "Iyo nishura nti: "Ego cane!", ryaca riba itegeko ko mushengerera ingoro ntagatifu uko umwaka utashe, kandi ntimwari kubishobora namba".

[3] Carazira kuyurira no kuyikoresha ikintu na kimwe.

mukabuzo no gukora ibibi. Impera n'imperuka, mwese muzosubira ku Mana Allah mu buzima bw'inyuma yo gupfa, kugira lbamenyeshe ivyo mwakoze Inabibahembere.

مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٤٥﴾

106. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Ukwemeza iragi ry'uwuri ku mpfiro muri mwebwe, gusaba ivyabona bibiri vy'intungane muri mwebwe, canke ivyabona bibiri mu batari abislamu mu gihe hatoboneka abislamu, maze bikababera ivyabona mu kwemeza nya ragi igihe hogira uwushikirwa n'urupfu ari ku rugendo. Ivyo vyabona rero, nimwabagirako amakenga, muraheza mubihagurutse inyuma yo gusenga, canecane isengesho ryo ku muhingamo, biheze birahire kw'izina ry'Imana Allah mu kwemeza iryo ragi, biti: "Turarahiye ko tutarota twakira igiturire mu kuba ivyabona n'aho twobera ivyabona uwo dusangiyeye umuryango; n'uko tutazonyegeza na kimwe mu kuri tuzi, tukaba ivyabona vy'ukuri ku bw'Imana Allah; nitwaramuka turenze kuri iyi ndahiro, tuzoba turi mu bacumuye".

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا شَهَدَةٌ بَيْنَكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ حِينَ الْوَصِيَّةِ اثْنَانِ ذَوَا عَدْلٍ مِّنْكُمْ أَوْ آخَرَانِ مِنْ غَيْرِكُمْ إِنْ أَنْتُمْ صَرَيْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَأَصْبَحْتُمْ مَصِيبَةَ الْمَوْتِ تَحْسِبُونَهُمَا مِنْ بَعْدِ الصَّلَاةِ فَيُقْسِمَانِ بِاللَّهِ إِنْ آرَأَيْتُمْ لَا تَنْشُرِي بِهِ تَمَتًّا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ وَلَا تَكُنْ مِنْ شُهَدَاءِ اللَّهِ إِنَّمَا إِذَا لَمِنَ الْأَثِمِينَ ﴿١٤٦﴾

107. Abasigwa b'umuhisi, nibamenya ko ivyo vyabona bikwiye kwagirizwa icaha co guhemuka mu kutaba ivyabona vy'ukuri canke mu kutemeza iragi nk'uko riri, muraheza muhagurutse ibindi vyabona bibiri mu basigwa b'umuhisi, biheze birahire kw'izina ry'Imana Allah biti: "Ni ukuri, ivyo twemeza mu kuba ivyabona, ni ivy'ukuri, mbere bikwiye kwemerwa gusumba ivyemejwe n'ivyabona vya mbere, nta kuri twahonyanze mu vyo twemeje; nitwaramuka turenze kuri iyi ndahiro, tuzoba turi mu birenganije mu kurenga amabwirizwa y'Imana Allah".

فَإِنْ عُثِرَ عَلَىٰ أَنَّهُمَا اسْتَحَقَّا إِثْمًا فَآخَرَانِ يُقْسِمَانِ مَقَامَهُمَا مِنَ الَّذِينَ اسْتَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْأَوْلَايَيْنِ فَيُقْسِمَانِ بِاللَّهِ لَشَهَدَتُنَا أَحَقُّ مِنْ شَهَدَتَيْهِمَا وَمَا اعْتَدَيْنَا إِنَّمَا إِذَا لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿١٤٧﴾

108. Iyo ngingo yo kurahizwa kw'ivyabona yubahirizwa muri ubwo buryo, ni yo ishobora gutuma ivyabona bishikiriza ukuri nk'uko bisabwa ku gutinya ibihano vy'Imana Allah, canke ku gutinya ko indahiro zavyo zosubizwa inyuma nk'indahiro z'aba mbere mu gihe borahira babesha, maze bakamaramara. Nimutinye rero Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo mu ndahiro zanyu, mwongere mwumve n'impanuro muhabwa. Burya Imana Allah ntirongora mu nzira yayo ibigaba birenga ku mabwirizwa yayo.

ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِالشَّهَادَةِ عَلَىٰ وَجْهِهَا أَوْ يَخَافُوا أَنْ تُرَدَّ أَيْمَانٌ بَعْدَ أَيْمَانِهِمْ ۗ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَسْمِعُوا ۗ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿١٤٨﴾

109. Bantu! Nimwibuke umusi w'izuka! Umusi Imana Allah izokwegeranya Intumwa zayo zose (za nyakugira amahoro y'Imana Allah), maze ikazibaza ku kuntu zumviye Iti: "Abantu mwarungitsweko babitabiriye gute!". Zizokwishura ziti: "Twebwe nta vyo twomenya kuko ntizuzi

يَوْمَ يَجْمَعُ اللَّهُ الرُّسُلَ فَيَقُولُ مَاذَا أُجَبْتُمْ قَالُوا لَا عِلْمَ لَنَا إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّمُ الْغُيُوبِ ﴿١٤٩﴾

ibiri mu mitima, ntituzi n'ivyo badukanye mu nyuma! Mu vy'ukuri Wewe ni We Uzi neza ibinyegejwe ibiremwa”.

110. Mwibuke n'umusi Imana Allah Izovuga Iti: “Ewe Isa mwene Mariyamu! Ibuka inema zanje naguhaye wewe^[1] hamwe n'umuvyeyi wawe^[2]. Wibuke na canecane igihe Nagushigikiza Mutimamutagatifu Jibrili, ukavugisha abantu ukiri uruyoya, ukongera ukararikira Bene Israyeli ukwemera Imana Allah umaze gukura. Wibuke n'igihe Nakwigisha kwandika no gutumbereza ukuri mu mvugo no mu ngiro, Nongera Ndwagishya Tawurati yamanuriwe Intumwa Musa (nyakugira amahoro y'Imana Allah) n'Injili wamanuriwe. Wibuke kandi n'igihe wabumba mw'ivu igishusho c'innyoni ku burenganzira bwanje, maze ukagihuhamwo kigaca kiba inyoni iguruka ku burenganzira bwanje; ukanakiza uwavukanye ubuhumyi n'uwavukanye indwara y'ubukarabe ku burenganzira bwanje agakira. Wibuke n'igihe wasabira abapfuye kuzuka, bagaheza bakazuka badora ku burenganzira bwanje. Ivyo vyose rero, ukaba wabigira ku bushobozi n'uburenganzira bwanje Jewe Allah, bikaba ari na vyo bitangaro vyemeza ukuri kw'ubutumwa bwawe. Wibuke kandi igihe Nagukingira Bene Israyeli bashaka kukwica igihe wabazanira ibitangaro bigaragara vyemeza ubutumwa bwawe, abagararigi muri bo bagaca bavuga bati: “Ibitangaro yaje abazaniye, nta kindi biturukako kiretse ko ari uburozi bweruye”;

إِذْ قَالَ اللَّهُ يٰعِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ اذْكُرْ نِعْمَتِي عَلَيْكَ وَعَلَىٰ وَاٰلِئِكَ اٰتَيْنَاكَ اٰيَاتِنَا فِي الْمَقَامَاتِ وَكَهَاتُهَا وَارْتَضَىٰ خَلْقُهَا وَرَتَّبَهَا كَمَا هُوَ قَادِرٌ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ عَالِمٌ ﴿١١٠﴾

111. Wibuke kandi inema zanje Naguhaye igihe Namenyasha abakunzi mu bigishwa bawe Nti: “Nimunyemere Jewe Allah mwemere n'Intumwa yanje”, baraheza baremanga bati: “Twaremeye Mana! Tubere n'icabona ko twebe mu vy'ukuri twicisha bugufi, turi abislamu”.

وَإِذْ أَوْحَيْنَا إِلَىٰ آلِخَوَارِجِ أَنْ آمِنُوا بِي وَبِرَسُولِي قَالُوا ءَأَمِنَّا وَأَشْهَدُ بِآيَاتِنَا مُسْلِمُونَ ﴿١١١﴾

112. Igihe rero abakunzi mu bigishwa biwe bavuga bati: “Ewe Isa mwene Mariyamu! Burya Imana yawe Rurema Allah mu gihe woyisaba, Yoshobora kutumanurira imeza y'imfugurwa ivuye mw'ijuru?”. Isa mwene Mariyamu yabahanuye ati: “Nimwikingire ibihano vy'Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo nimwaba muri abemeramana vy'ukuri”;

إِذْ قَالَ آلِخَوَارِجِ يٰعِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ هَلْ يَسْتَطِيعُ رَبُّكَ أَنْ يُنَزِّلَ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ السَّمَاءِ قَالَ أَتَقْتُوا اللَّهَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١١٢﴾

113. Abakunzi mu bigishwa biwe bavuze bati: “Dushaka gufungura ku mfungurwa ziri kuri nya meza, gutyo imitima yacu iturure, duheze tumenye ata makenga ko watubwiye

قَالُوا نُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ بِمَا نَعْبُدُكَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَأَنْ نَتَّقَكَ وَتُنَجِّنَا مِنْ ظُلْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿١١٣﴾

[1] Mu kukurema mu buryo bw'igitangaro utagira so.

[2] Mu kumutora mu bakenyezi bose Nkamuha icubahiro, Nkanamweza n'ingeso mbi z'ubwoko bwose.

ukuri ku bijanye n'ubutumwa bwawe, twongere tube no mu biboneye n'amaso igitangaro c'iyoy meza cemeza ko uri Intumwa";

عَلَيْهَا مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿١١٤﴾

114. Isa mwene Mariyamu yaciyey abasabira avuga ati: "Mana yanje Nzima! Mana yacu Rurema Allah! Ndagusavye Utumanurire imeza y'imfungurwa ivuye mw'ijuru, maze umusi w'imanurwa ryayo, tuzowugira umusi mukuru tuzokwama twibuka twebwe n'abazokurikira, gutyo nya meza itubere igitangaro kivuye iwawe cerekana ko uri Imana Imwe Rudende n'uko ubutumwa bwanje ari ubw'ukuri, Wongere Uturonse kandi n'ibitubeshaho, burya Wewe uri Umwiza w'abaronsa ibibeshaho ibiremwa".

قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا أَنْزِلْ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ السَّمَاءِ تَكُونُ لَنَا عِيدًا لِأَوَّلِنَا وَآخِرِنَا وَآيَةً مِنكَ وَأَرْزُقْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿١١٤﴾

115. Imana Allah Yaramwishuye Iti: "Jewe mu vy'ukuri, Ndabamanurira iyo meza y'imfungurwa musavye. Inyuma y'imanurwa ryayo rero, uwuzogarariza muri mwebwe Imana Allah n'Intumwa yayo Isa (nyakugira amahoro y'Imana Allah), aramenya ko mu vy'ukuri Nzomuha ibihano ruhasha ntazohanisha uwundi n'umwe mu biremwa".

قَالَ اللَّهُ إِنِّي مُنَزَّلْتُهَا عَلَيْكُمْ فَمَنْ يَكْفُرْ بَعْدَ مَنكُم مِّنِّي فَأَيُّ عَذَابٍ لَّا أُعَذِّبُهُ أَحَدًا مِّنَ الْعَالَمِينَ ﴿١١٥﴾

116. Nimwibuke kandi umusi w'izuka, igihe Imana Allah Yavuze Iti: "Ewe Isa mwene Mariyamu! Mbega ni wewe wabwiye abantu uti: "Nimungire jewe hamwe n'umuvyeyi wanjye Mariyamu imana musenga mu gishingo c'Imana Allah!". Isa mwene Mariyamu (nyakugira amahoro y'Imana Allah) azokwishura ati: "Ininahazwa ni iry'iwawe Mana! Sindekuriwe namba kubwira abantu ikitari ukuri. Ninaba naho narabivuze, ni ukuri warabimenye kuko ntakikwinyegeza, Urazi ibiri muri jewe mu gihe jewe ntazi ibiri muri Wewe. Mu vy'ukuri Wewe, ni We Uzi neza ibinyegejwe ibiremwa";

وَإِذْ قَالَ اللَّهُ يَعْيسَى ابْنُ مَرْيَمَ أَنْتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّخِذُونِي وَأُمَّيَّ إِلَهَيْنِ مِن دُونِ اللَّهِ قَالَ سُبْحَانَكَ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَقُولَ مَا لَيْسَ لِي بِحِجِّي إِنْ كُنْتُ فُلْتُهُ فَقَدْ عَلِمْتَهُ تَعَلَّمَ مَا فِي نَفْسِي وَلَا أَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكَ إِنَّكَ أَنْتَ عَالِمُ الْغُيُوبِ ﴿١١٦﴾

117. Sinigeze na rimwe ndababwira kiretse ivyoy Wantegete Uti: "Nimwiyegereze Imana Allah mu vyo mukora vyoye munayisenge ari Imwe Rudende, ni Yo Mana yanje Ikaba n'Imana yanyu Rurema"; igihe cose nari nkiri kumwe na bo rero, nari icabona ku vyo bavuga no ku vyo bakora. Umaze kunderura nkaza iwawe mw'ijuru, ni Wewe gusa Wari Umureretsi w'ivyo bakora kw'isi, ni na Wewe uri Cabonamurivyoye, kuko Uzi ivyo bakoze vyoye;

مَا قُلْتُ لَهُمْ إِلَّا مَا أَمَرْتَنِي بِهِ أَنْ أَعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ وَكُنْتُمْ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَا دُمْتُمْ فِيهِمْ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي كُنْتُ أَنْتَ الرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿١١٧﴾

118. Mana Allah! Uramutse ubahaniye ivyo bakoze, bo mu vy'ukuri ni abaja bawe, Urabafiseko uburenganzira; Ubagumirije akabanga ku vyaha vyabo naho, maze ku mpuhwe zawo Ukareka kubihanira uwigaye muri bo,

إِنْ تَعَذَّبْتَهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ وَإِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١١٨﴾

Wewe mu vy'ukuri ni We Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ukora”.

119. Imana Allah Izobwira Isa mwene Mariyamu (nyakugira amahoro y'Imana Allah) Iti: “Uwu musu w'izuka rero, ni umusi w'indishi, aho ukwemera kugirira akamaro imvugakuri mu bemeramana zubahirije amabwirizwa y'Imana Allah. Zarategakanirijwe imirima yo mu Bwami bw'ijuru, musu y'ibiti n'innyubakwa vyabwo hatemba inzuzi, bazoyibamwo ibihe bidahera, mu nema zamaho. Imana Allah Yarabishimiye, Iraheza Ibakirira ivyiza vyabo, na bo nyene kandi barishimiye indishi y'ivyo bakoze, iyo rero ni yo ntsinzi ihambaye”.

قَالَ اللَّهُ هَذَا يَوْمُ يَنْفَعُ الصَّادِقِينَ صِدْقُهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١١٩﴾

120. Imana Allah ni Yo Nyenubwami Igaba Ikaganza amajuru n'isi n'ibiri muri vyo. Burya Imana Allah rero, ni na Yo Mushoboravyose.

لِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا فِيهِنَّ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٢٠﴾

6. Al-An'aam (Ibitungwa) Aayah 165, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Ishimagizwa ni iry'Imana Allah^[1], Yo Yaremye amajuru n'isi n'ibiri muri vyo; Irema n'umuco utuma haba ikurakuranwa ry'ijoro n'umurango. Hamwe n'ivyo biranga ubushobozi n'ububasha bw'Imana Allah, abagararije banganisha Imana Allah n'ibiremwa bakayibangikanya na vyo.

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَجَعَلَ الظُّلُمَاتِ وَالنُّورَ ثُمَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ ﴿١٦٥﴾

2. Ni Yo Yaremye mw'ivu so wanyu mukomokako Adamu, hanyuma Iraheza Irabagenera ikiringo co kubaho kw'isi, n'ikindi kiringo ntarengwa kizwi na Yo gusa co guhona ku musu w'umuhero. Inyuma y'ivyo vyose rero, mukabandanya kugira amakenga ku bushobozi n'ububasha bw'Imana Allah bwo kuzura abapfuye.

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ طِينٍ ثُمَّ قَضَىٰ أَجَلًا وَأَجَلٌ مُّسَمًّى عِنْدَهُ ثُمَّ أَنْتُمْ مَمْرُورُونَ ﴿١٦٦﴾

3. Iyo Mana Allah, ni Yo Ikwiye gusengwa mu majuru no mw'isi. ni Yo Izi neza ivyo muhisha n'ivyo mugaragaza vyose, Iranazi n'ivyo mugira vyaba vyiza canke bibi.

وَهُوَ اللَّهُ فِي السَّمَوَاتِ وَفِي الْأَرْضِ يَعْلَمُ سِرَّكُمْ وَجَهْرَكُمْ وَيَعْلَمُ مَا تَكْسِبُونَ ﴿١٦٧﴾

4. Abagarariza Imana Allah ntibashikirwa n'icemezo mu vyemezo vyerekana ko Imana Allah ari Imwe Rudende, n'uko Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) ari Intumwa vy'ukuri, kiretse ko batavyemera, baranavyirengagiza;

وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿١٦٨﴾

[1] Imana Allah, ni Yo Ikwiye gushimwa ku nema zayo z'ubwoko bwoze, iziboneka n'izitaboneka, izishingiye ku kwemera n'izishingiye ku kubeshaho ibiremwa vyose. Kubera ivyo rero, nta kintu na kimwe gikwiye gusengwa hamwe na Yo canke mu gishingo cayo.

5. Barahakanye bivuye inyuma ukuri igihe bagushikirizwa n'Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), baranatebuye kw'irarikiramana ryayo. Kubera ivyo rero, bitebe bitebuke, bazokwibonerako inkurikizi y'ivyo bateburako.

فَقَدْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ فَسَوْفَ يَأْتِيهِمْ أَنبَاءُ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٥﴾

6. Mbega ntibamenye inkuru y'imigwi y'abo Twahoneje aho hambere yabo! Twabahaye gutsimbataro no kuramba kw'isi ku buryo mwebwe Tutabahaye gutsimbataro nkabo, Twaranabahaye inema y'imvura yamaho n'inzuzi zitemba musi y'imihana yabo, kugira Tubatenyenyere gato. Bahavuye rero bagarariza inema zacu, baranahakana bivuye inyuma Intumwa zacu, Duca Tubahanira ivyaha vyabo Turabahonye. Mu nyuma y'abo rero, Twahavuye Turungika kw'isi iyindi migwi y'abantu.

أَلَمْ يَرَوْا كَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ مَا لَمْ نُمَكِّنْ لَهُمْ وَأَرْسَلْنَا السَّمَاءَ عَلَيْهِمْ مِدْرَارًا وَجَعَلْنَا الْأَنْهَارَ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمْ فَأَهْلَكْنَاهُمْ بِذُنُوبِهِمْ وَأَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا آخَرِينَ ﴿٦﴾

7. Ntumwa y'Imana! N'iyi Tukumanurira Igitabu kiri hamwe kivuye mw'ijuru, canditswe ku mpapuro bakagikorako n'iminwe yabo, abagararije bari kuvuga bati: "Iki si ikindi kiretse ko ari uburozi bweruye".

وَلَوْ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ كِتَابًا فِي قِرْطَابٍ فَلَمَسُوهُ بِأَيْدِيهِمْ لَقَالِ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٧﴾

8. Bari no kuvuga bati: "Ubwio Imana ntiyari gupfuma Imumanurira umumalayika avuye mw'ijuru kugira yemeze ko ari Intumwa vy'ukuri, tugageza tukamwemera!". Iyo rero Tumanura umumalayika avuye mw'ijuru nk'uko babisavye hanyuma bakagarariza, hari gufatwa ingingo yo kubahonye, ntibari no guhabwa n'akanya na gato ko kwigaya, kuko Imana Allah Irazi mu vyagezwe ko batari kwemera kubera ubugaba bwabo.

وَقَالُوا لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْهِ مَلَكٌ وَلَوْ أَنْزَلْنَا مَلَكَ لَقُضِيَ الْأَمْرُ لَكُمْ لَا يُنظَرُونَ ﴿٨﴾

9. N'iyi Tuja kubarungikira Intumwa y'umumalayika kuko bagararije ukwemera Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), ni ukuri Twari kurungika nya mumalayika mw'ishusho ry'umuntu kugira bashobore kumwumva no kumutahura, kandi naho nyene bari kugira amakenga ku kumwemera nk'uko bayagize ku kwemera Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah).

وَلَوْ جَعَلْنَاهُ مَلَكَ لَجَعَلْنَاهُ رَجُلًا وَلَلَبَسْنَا عَلَيْهِمْ مَا يَلْبِسُونَ ﴿٩﴾

10. Ntumwa y'Imana! Ni ukuri, aho hambere yawe harabayeye itebura ku Ntumwa z'Imana (za nyakugira amahoro y'Imana Allah), gushika n'aho abatebura bashikirwa n'ibihano ku vyo bahora bateburako^[1].

وَلَقَدْ أَسْتَهْزِئُ بِرُسُلٍ مِّن قَبْلِكَ فَحَاقَ بِالذِّلِّينَ سَخِرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿١٠﴾

11. Ntumwa y'Imana! Babwire uti: "Nimugendagende irya n'ino kw'isi, hanyuma mwirabire iherezo ry'abahakanyi

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ ثُمَّ أَنْظِرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكذِّبِينَ ﴿١١﴾

[1] Abagarariji b'i Makka basavye mu gutebura ko borungikirwa umumalayika kugira bashobore kwemera Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), Imana Allah Ica Iramenyasha Intumwa ko atari bwo bwa mbere abagarariji batebura nk'ukwo.

uko ryagenze, muheze mwiubare ko mwoshikirwa n'ivyabashikiye”.

12. Ntumwa y'Imana! Baza ababangikanyamana uti: “Mbega ibiri mu majuru no mw'isi, ni nde Mugabe wavyo?”
 Babwire uti: “Vyose nk'uko mubizi mukanavyemanga, ni ivy'Imana Allah, ni Yo Mugabe wavyo. Nimuyiyegereze rero mu vyo mukora vyose munayisenge mutayibangikanya”. Imana Allah Yaramaze kwiyemeza kugira impuhwe, ntiyihutira guhana ibiremwa. Ni ukuri rero, Izobegeraniriza hamwe ku musi w'izuka ata makenga ko utegerezwa gushika, kugira Ihembe umwe wese ku co yakoze. Ababangikanyamana rero, ni bo bazotahira agahombo kuko batemera Imana Allah, batanemera n'Intumwa yayo Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah).

13. Imana Allah, ni Yo Mugabe w'ibiri mu majuru no mw'isi, ibitururuye mw'ijoro n'ibigendagenda ku murango, ibihishije n'ibiboneka, vyose ni ibiremwa vyayo. Ni na Yo rero Nyenukwumva, Irumva ibivugwa n'ibiremwa; Nyenubumenyikurivyose, Irazi ivyo bikora n'ivyo bihishije mu mutima.

14. Ntumwa y'Imana! Bwira ababangikanyamana uti: “Mbega yemwe! Bishoboka gute ko nogira ikitari Imana Allah umuhagarikizi n'umutabazi wanje, kandi ari Yo Rutanguzandemo Yaremye amajuru n'isi n'ibiri muri vyo, Ikaba ari na Yo Ibeshejeho ibiremwa vyayo, Itanakeneye ivyo biyikeneyeko mu kubaho kwavyo!”. Ntumwa y'Imana! Babwire uti: “Jewe mu vy'ukuri, nategetswe ko noba uwa mbere mu bo narungitsweko yicisha bugufi mu kwiyegereza Imana Allah mu vyo nkora vyose”. Ntumwa y'Imana! Ntukabe rero mu babangikanyamana.

15. Ntumwa y'Imana! Babwire uti: “Jewe mu vy'ukuri, mu gihe nogabitanya ku Mana yanje Rurema Allah mu kuyibangikanya, ndatinya ko Yompana ku musi uhambaye w'izuka;

16. Kuri uwo musi, uwo Imana Allah Izokingira ibihano, ni ukuri Izoba Yamaze kumugirira impuhwe, kandi rero iyo ni yo ntsinzi ihambaye”.

17. Muntu! Igihe Imana Allah Yogutera amagorwa y'ubukene canke y'indwara, nta n'umwe yoyagukuramwo kiretse Yo; no mu gihe Yogutera iteka ry'ubutunzi canke ryo kuroranirwa n'amagara, nta n'umwe mu biremwa yokwambura nya teka. Burya rero Imana Allah ni Yo Mushoboravyose;

18. Ni na Yo Nyeninkomezi, Iganza ibiremwa vyose, ni na **وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ وَهُوَ الْحَكِيمُ**
Yo Ntungane rero mu vyo Ikora, Muhetuziwavyose.

الْخَيْرُ ﴿١٨﴾

19. Ntumwa y'Imana! Bwira ababangikanyamana uti: "Ni igiki coba icabona gihambaye cemeza ko ndi Intumwa y'Imana vy'ukuri!". Nibatakwishura, uraca ubabwira uti: "Imana Allah ni co Cabona hagati yanje na mwe Cemeza ko ndi Intumwa, Kikanamenya neza n'ivyo muvuga. Yaranampishuriye Qor'ani kugira ndabagabishe ntumuzohanwe, nongere ngabishe n'imigwi y'abantu izoshikirwa na Qor'ani uko izogenda ikurakuranwa kw'isi. Mbega mwokwemanga mu vy'ukuri ko hariho izindi mana zibangikanije n'Imana Allah!". Ntumwa y'Imana! Babwire uti: "Jewe singiye kuba icabona ku vyo mwemanze". Babwire uti: "Ni ukuri Allah ni Imana Imwe Rudende. Kandi jewe mu vy'ukuri, nditandukanije n'ivyo muyibangikanya vyose".

20. Abo Twahaye Igitabu (mu bayahudi n'abanaswara), barazi neza na neza ibiranga Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), vyotuma batamwihendako mu vyanditswe mu Bitabu vyabo; nka kurya bazi neza na neza ata kwitiranya abana babo; abatwawe n'ivyipfuzo vyabo muri bo, ni bo bazotahira agahombo gatewe no kutemera Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) n'ivyo yigishije.

21. Nta n'umwe arenganya akimonogoza gusumba uwurementaniriza Imana Allah ko Ifise ababangikanywa na Yo mu gusengwa, canke ko Ifise umwana canke umugore, canke agahakana yivuye inyuma Aayah n'ivyemezo vyayo vyerekana ukuri kw'Intumwa zayo! Mu vy'ukuri, abirenganya mu kubeshera Imana Allah, ntibazokwigerira baronka intsinzi kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa,

22. Nibiyubare rero umusi Twabegeranirije hamwe, hanyuma Tukabaza ababangikanyamana Duti: "Biri hehe ibigirwamana vyanyu mwahora mwibwira ko bibangikanije n'Imana Allah, ngo biheze bibavugire!";

23. Inyuma y'aho rero, nta n'inyishu bazononka kuri iryo geragezwa ryo kubazwa, kiretse ko bazorahira bakarengwa bavuga bati: "Turarahiye kw'izina ry'Imana yacu Rurema Allah! Ntitwigeze tubangikanya Imana Allah!".

قُلْ أَيْ شَيْءٍ أَكْبَرُ شَهَادَةً قُلِ اللَّهُ شَهِيدٌ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَأُوحِيَ إِلَيَّ هَذَا الْقُرْآنُ لِأُنذِرَكُمْ بِهِ وَمَنْ بَلَغَ أَتَيْكُمْ لَتَشْهَدُونَ أَنَّ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ قُلْ لَآ أَشْهَدُ قُلْ إِنَّمَا هُوَ اللَّهُ وَاحِدٌ وَإِنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ ﴿١٩﴾

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ آبَاءَهُمْ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ فَهُمْ لَآ يَوْمُونَ ﴿٢٠﴾

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ إِنَّهُ لَآ يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿٢١﴾

وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ أَشْرَكُوا آيِنَ شُرَكَائِكُمُ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٢٢﴾

ثُمَّ لَمْ تَكُن فِتْنَتُهُمْ إِلَّا أَن قَالُوا وَاللَّهِ رَبَّنَا مَا كُنَّا مُشْرِكِينَ ﴿٢٣﴾

24. Ntumwa y'Imana! Ehe raba ukuntu bihenda, bakazokwihakana ibangikanyamana ku musu w'izuka, eka n'ivugirwa baziga ku bigirwamana vyabo nta ryo bazokwigerana baronka. أَنْظُرْ كَيْفَ كَذَّبُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٤٤﴾

25. Mu babangikanyamana, harimwo abakwumviriza usoma Qor'ani ariko ntibanyurwe. Biturutse ku gutwarwa n'ivyipfuzo vyabo rero, Twarasibanganije imitima yabo, icika agatimatare, ntibaheza ngo banyurwe na Qor'ani; Twaranabazivye n'amatwi yabo ntibumva ukuri kuri muri yo ngo bagukurikire. N'iyu babonye ivyemezo vyerekana ko Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) ari Intumwa y'ukuri, ntibavyemera; bamara kuza kuguhaririza ku vyo batumva, abagararije nya vyemezo bakabwirana hagati yabo bati: "Ivyo twumva, si ibindi kiretse ko ari imigani n'ibitito vy'ab'aho hambere ata kuri kurimwo", وَمِنْهُمْ مَّنْ يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ وَجَعَلْنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا وَإِنْ يَرَوْا كُلَّ آيَةٍ لَا يُؤْمِنُوا بِهَا حَتَّىٰ إِذَا جَاءُوكَ يُجَادِلُونَكَ يَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَذَا إِلَّا أَسْطُورُ الْأَوَّلِينَ ﴿٤٥﴾

26. Baranaburagiza abantu kwumviriza no gukurikira Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), kandi na bo nyene bakigira kure yayo. Nta n'uwu rero bazohonya kiretse ukwihonya bo bonyene ata vyo bazi. وَهُمْ يَهْتَفُونَ عَنْهُ وَيَنْتَوْنَ عَنْهُ وَإِنْ يُهْلِكُونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿٤٦﴾

27. Ntumwa y'Imana! Iyo uba wobona ukuntu ababangikanyamana bazoba bamerewe ku musu w'izuka, wobonye igitangaza giteye ubwoba, igihe bakwegewe hambavu y'umuriro bakawubona imbona nkubone, hanyuma bakavuga bicuza n'akantu bati: "Amagorwa arama! Ese Twopfuma dushyirwa mu buzima bwo kw'isi, tukisubirako ntiduhakane Ayah n'ivyemezo vy'Imana yacu Rurema Allah, tugaheza tukaba mu bemeramana!" وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ وَقَفُوا عَلَىٰ النَّارِ فَقَالُوا يَلَيْتُنَا نُرَدُّ وَلَا نُكَلِّبُ بِآيَاتِ رَبِّنَا وَنَكُونُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾

28. Si nk'ukwo bicuza bavuga! Ahubwo ku musu w'izuka bazotomokerwa n'ukuri bahora banyegeza ku mutima bakiri kw'isi, ko Intumwa z'Imana zari iz'ukuri, n'aho batagaragariza nya kuri ababumvira bakabakurikira. Hamwe vyoshika bagasubizwa mu buzima bwo kw'isi bakabaho, ni ukuri bosubiye mu bugarariji no mu buhakanyi. Mu vy'ukuri, ukwicuza kwabo kuzoba ari uruhendo gusa. بَلْ بَدَأ لَهُمْ مَا كَانُوا يُحْفَوْنَ مِنْ قَبْلُ وَلَوْ رُدُّوا لَعَادُوا لِمَا نُهُوا عَنْهُ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٤٨﴾

29. Bavuze bahakana bivuye inyuma izuka ry'ibiremwa bati: "Nta buzima bubaho kiretse ubuzima tubayemwo kw'isi! Kira noneho, ntituzonazuka nitwamara gupfa". وَقَالُوا إِنْ هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ ﴿٤٩﴾

30. Ntumwa y'Imana! Iyo uba wobona ukuntu abahakana umuhera w'isi n'izuka ry'ibiremwa bazoba bamerewe, igihe bahagaritswe ku musu w'izuka imbere y'Imana yabo Rurema Allah, wobonye igitangaza giteye ubwoba, igihe Imana Allah Yababajije Iri: "Iri zuka mwahora muhakana, وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ وَقَفُوا عَلَىٰ رَبِّهِمْ قَالَ أَلَيْسَ هَذَا بِالْحَقِّ قَالُوا بَلَىٰ وَرَبِّنَا قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٥٠﴾

si iry'ukuri!". Bazokwishura bateterewe bati: "Ego cane! Ni iry'ukuri Mana yacu Rurema!". Imana Allah Izobabwira lti: "Nimuhonje rero ibihano bitewe n'ivyo mwahora mugarariza kw'isi".

31. Ni ukuri, abahakanye bivuye inyuma ko bazohura n'Imana Allah igihe bazutse, baraguye mu gahombo mu buzima bw'inyuma yo gupfa. Igihe rero bashikiwe giturumbuka n'umuhero w'isi, bazokwicuzza bavuga bati: "Ese agahombo tubonye ku vyo twirengagije gukora tukiri kw'isi!". Bazoheza rero biremeke ku mugongo umutwaro w'ibicumuro vyabo. Emwee! Umutwaro bazokwiremeke, uzoba uremerewe kubi.

قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِلِقَاءِ اللَّهِ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً قَالُوا بِحَسْرَتِنَا عَلَىٰ مَا فَرَّطْنَا فِيهَا وَهُمْ يَحْمِلُونَ أَوْزَارَهُمْ عَلَىٰ ظُهُورِهِمْ أَلَا سَاءَ مَا يَزِرُونَ ﴿٣١﴾

32. Ubuzima bwo kw'isi kenshi na kenshi si ikindi kiretse ko ari ubufyinyi n'ubusamazi biterwa n'ibihendamaso vyayo. Ugukora ivyiza bitegetswe vyungura umuntu mu buzima bw'inyuma yo gupfa, ni vyo vyiza cane ku batinya Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo. Mbega bantu muhendwa n'ivy'isi! Ntimwogarura ubwenge ngo mutahure ko indishi iri ku Mana Allah ibarutira amaronko y'isi!

وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَلَلدَّارُ الْآخِرَةُ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ يَتَّقُونَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٣٢﴾

33. Ntumwa y'Imana! Burya Twebwe Allah Turazi neza ko wishwe n'intuntu itewe n'igarariza rigirwa n'abantu warungitsweko. Mu vy'ukuri, si wewe bagarariza kuko mu mitima yabo barazi ko uri Intumwa y'ukuri, ariko rero ku kubera akarenganyo n'urwanko, bagarariza Aayah n'ivyemezo bigaragara vyerekana ko uri Intumwa y'ukuri.

قَدْ نَعْلَمُ إِنَّهُ لَيَحْزُنُّكَ الَّذِي يَقُولُونَ فَإِنَّهُمْ لَا يُكَذِّبُونَكَ وَلَنْ يُكَنَّ الظَّالِمِينَ بَيَّاتٍ اللَّهُ بِحَدِيثٍ ﴿٣٣﴾

34. Ntumwa y'Imana! Humura si wewe ubaye uwa mbere ugararijwe. Ni ukuri, Intumwa z'Imana zaragararijwe aho hambere yawe ziranabangamirwa, maze zirihanganira igararizwa n'ibangamirwa zagiriwe, ziraheza zirashishikara ishikirizabutumwa gushika aho zigera ku ntsinzi yacu Twebwe Allah. Nta wushobora guhindura amajambo y'Imana Allah Yahishuriye Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'Impuhwe z'Imana Allah), lyisezeranira gutsinda abayirwanya. Ntumwa y'Imana! Waramaze gushikirwa n'inkuru y'intsinzi y'Intumwa zarungitswe hambere yawe^[1].

وَلَقَدْ كَذَّبَتْ رُسُلٌ مِّن قَبْلِكَ فَصَبَرُوا عَلَىٰ مَا كُذِّبُوا وَأَوَدُوا حَتَّىٰ أَنَّهُمْ نَصَرْنَا وَلَا مَبْدَلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ وَلَقَدْ جَاءَكَ مِن نَّبَائِ الْمُرْسَلِينَ ﴿٣٤﴾

35. Ntumwa y'Imana! Niwaremerwa n'igarariza ryabo ryo kutakwumvira, uraheza wihangane. Usangwa ushobora guca inzira ica mu kuzimu, canke ukurira ingazi igushikana mw'ijuru, maze ukabazanira icemezo cerekana ukuri ku vyo ushikiriza, kitari mu vyo Twaguhishuriye, urakizana. Iyo rero Imana Allah Ishaka, Yari kubashoboza bose kuba

وَإِن كَانَ كَبُرَ عَلَيْكَ إِعْرَاضُهُمْ فَإِنِ اسْتَطَعْتَ أَن تَبْتَغِيَ نَفَقًا فِي الْأَرْضِ أَوْ سُلَّتَانًا فِي السَّمَاءِ فَتَأْتِيهِمْ بَيَّاتٍ وَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿٣٥﴾

[1] Iyi Aayah irahoza igaha n'umwizero w'intsinzi Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'Impuhwe z'Imana Allah).

abagororotsi, ariko rero ntiyabigize ukwo ku mvo zizwi gusa na Yo. Kubera ivyo rero, ntukabe mu bantu badatahura Imana Allah, bicwa n'intuntu bakihebura.

اللَّهُ لَجَمْعَهُمْ عَلَى الْهَدْيِ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٣٥﴾

36. Ni ukuri, abakwumvira bakagukurikira, ni abumviriza amajambo y'Imana Allah ku mvo zo kuyemera. Nayu abagarariji baharurwa mu bapfuye, kuko ubuzima nya bwo ni ubushingiye ku bwislamu butuma umuntu yicisha bugufi ku Mana Allah. Burya rero abapfuye, Imana Allah izobazura hanyuma basubire kuri Yo ku musu w'izuka, kugira Ibaharurire Inabahembere ivyo bakoze.

*إِنَّمَا يَسْتَجِيبُ الَّذِينَ يَسْمَعُونَ وَالْمَوْتَى يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ ثُمَّ إِلَيْهِ يُرْجَعُونَ ﴿٣٦﴾

37. Ababangikanyamana bavuze ku kagagazo bati: "Muhamadi ntiyari gupfuma amanurirwa n'Imana yiwe Rurema Allah igitangaro gifadika cemeza ukuri kwiwe; nk'inkoni yahawe Musa, canke ingamiya yururukirijwe Swalehe!". Ntumwa y'Imana! Babwira uti: "Mu vy'ukuri, Imana Allah Irashoboye kubamanurira icemezo gifadika, ariko rero abenshi muri bo, ntibazi ko imanurwa ry'ivyemezo bifadika riba ku mvo zigenwa gusa n'Imana Allah".

وَقَالُوا لَوْلَا نُنزِلُ عَلَيْهِ آيَاتٍ مِّن رَّبِّهِ قُلْ إِنَّ اللَّهَ قَادِرٌ عَلَىٰ أَنْ يُنزِلَ آيَاتٍ وَلَٰكِنِّي أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٧﴾

38. Nta kiremwa na kimwe kigendagenda mw'isi, eka nta n'ikiguruka n'amababa mu kirere, kiretse ko vyose vyaremwe mu migwi hari ico bihuriyeko mu ndemo nkamwe. Burya nta na kimwe Twaretse ngo Twirengagize kucandika ku Rubaho rubungabunzwe "Lawhu Mahfuudhw". Hanyuma ibiremwa vyose ku musu w'izuka, bizokwegeranirizwa hamwe ku Mana yavyo Rurema Allah, kugira Ihembe kimwe cose ku co cakoze.

وَمَا مِن دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا طَيْرٍ يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ إِلَّا أُمَمٌ أَمْثَلُكُمْ مَا فَرَّطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ ﴿٣٨﴾

39. Abagararije mu guhakana bivuye inyuma Aayah n'ivyemezo vyacu Twebwe Allah, ni ba nyamuragi; ntibumva icobagirira akamaro, ntibavuga ukuri, bari mu muzimagiza w'ubuhuyi, ntibanashoboye guhitamwo inzira y'ubugorotsi. Uwo Imana Allah Ishatse guhuvya ku butumva bwiwe, Iramuhuyya; n'uwu Ishatse kurongora ku bugamburutsi bwiwe, Imushira mu nzira igorotse.

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا صُمُّ وَبُكْمٌ فِي الظُّلُمَاتِ مَن يَضِلَّ اللَّهُ يُضِلَّهُ وَمَنْ يَشَأْ يُجْعَلْهُ عَلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٣٩﴾

40. Ntumwa y'Imana! Bwira ababangikanyamana uti: "Nimumbwire igihe mwoshikirwa n'ibihano vy'Imana Allah mukiri kw'isi, canke mu gihe mwoshikirwa n'umusi w'izuka, aho nyene mwombwira ko mwosaba ikitari Imana Allah, kugira kibakize intureka zabashikiye nimwaba muri imvugakuri ko ibigirwamana musenga hari ico bishoboye!";

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَتَيْتُكُمْ بِذُنُوبٍ أَلَيْسَ لَكُمْ عَلَيْهَا أَنْ تُكَفِّرُوا بِهَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٠﴾

41. Ahubwo nyabuna muri ico gihe, mwosaba gusa Imana Allah muyambaza ko Ibakiza intureka zabashikiye, mu gihe Yobishaka kuko ari Yo Mushoboravyose, mugashoka mwibagira ivyo muyibangikanya ko vyigeze kubaho!

بَلْ آيَاتُهُ تَدْعُونَ فَيَكْشِفُ مَا تَدْعُونَ إِلَيْهِ إِن شَاءَ وَتَنْسَوْنَ مَا تُنْكُرُونَ ﴿٤١﴾

42. Ni ukuri, Twebwe Allah Twararungikiye imigwi y'abantu b'aho hambere yawe, Intumwa ziyiririkira kwumvira Imana Allah, maze irazihakana yivuye inyuma, Duca Turayigerageza mu kuyitera ubukene n'ivyago hamwe n'indwara n'amaganya, kugira itakambe yicishe bugufi ku Mana Allah.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ أُمَمٍ مِّن قَبْلِكَ فَأَخَذْنَاهُم بِالْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ لَعَلَّهُمْ يَتَضَرَّعُونَ ﴿٤٢﴾

43. Iyo migwi y'abantu ico gihe ishikirwa n'igeragezwa ryacu, ese iyo ipfuma itakamba ikicisha bugufi ku Mana Allah! Ariko ntiyigeze ibikora, imitima yayo yarakomantaye icika nk'ibuye ry'urutare ntiyumva, shetani na yo iraha za iyiryohera ivyaha n'ibangikanyamana yahora igira.

فَلَوْلَا إِذْ جَاءَهُمْ بَأْسُنَا تَضَرَّعُوا وَلَٰكِن قَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾

44. Igihe rero iyo migwi y'abantu irekeye kwicisha bugufi, ikirengagiza no kwubahiriza amabwirizwa y'Imana Allah, Twarayugururiye imiryango yose y'ibiyibeshaho kugira irendegere mu bwononyi, iraha za ibaho yorohewe, iranagira amagara meza ahimbaye gushika aho yishimira ivyo Twayironkeje, Duca Turayihana gitorumbuka, iricuza, irihubura.

فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّىٰ إِذَا فَرِحُوا بِمَا أُوتُوا أَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً فَيَاذًا هُمْ مُبْلِسُونَ ﴿٤٤﴾

45. Ni ho rero Imana Allah Yahonya abantu birenganya mu kugarariza Imana Allah n'Intumwa zayo. Nihashimagizwe rero Imana Allah, Umubungabunzi w'ibiremwa vyose, Itabara abatoni bayo, Igahonya abansi bayo.

فَقَطَّعَ دَابِرَ الْقَوْمِ الَّذِينَ ظَلَمُوا وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٥﴾

46. Ntumwa y'Imana! Bwira ababangikanyamana uti: "Nimumbwire mu gihe Imana Allah Yobaka ubushobozi bwo kwumva mukaba ba nyamuragi; Ikabaka n'ubushobozi bwo kubona mukaba impumyi; Ikanatera ikimangu ku mitima yanyu mukaba intumva, ni iyihe mana yindi atari Imana Allah yoshobora kubasubiza ivyo Yabatse!". Ntumwa y'Imana! Ehe raba na we ukuntu Tubereka ivyemezo vy'ubwoko bwose, hanyuma bakabandanya birengagiza, ntibubuke ngo bikebuke!

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَخَذَ اللَّهُ سَمْعَكُمْ وَأَبْصَارَكُمْ وَخَتَمَ عَلَىٰ قُلُوبِكُمْ مَنْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُمْ بِهِ أَنْظِرْ كَيْفَ نَصَّرَفَ الْأَيَّتِ ثُمَّ هُمْ يَصْدِفُونَ ﴿٤٦﴾

47. Ntumwa y'Imana! Babwire kandi uti: "Nimumbwire mu gihe mwoshikirwa gitorumbuka n'ibihano vy'Imana Allah; canke bikabashikira imbona nkubone, hari abohona atari abantu birenganya mu guhakana Intumwa no mu kubangikanya Imana Allah!".

قُلْ أَرَأَيْتَكُمْ إِنْ أَنتَكُم عَذَابُ اللَّهِ بَغْتَةً أَوْ جَهْرَةً هَلْ يُهْلِكُ إِلَّا الْقَوْمَ الظَّالِمُونَ ﴿٤٧﴾

48. Burya Twebwe Allah, ntiturungika Intumwa zacu kiretse ko ziheza zigashikiriza abatwumvira inkuru nziza ibahumuriza ko bazohabwa Ubwami bw'ijuru, zikanagabisha abagabitanya ku bihano vyo mu muriro. Uwuramutse rero yemeye izo Ntumwa akanatunganya ibikorwa vyiza bitegetswe, aramenya ko ari mu bantu batazogira ubwoba bwo guhanwa ku musi w'izuka, eka mbere bobo ntibazokwicwa n'intuntu y'ivygo basize kw'isi.

وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ فَمَنْ ءَامَنَ وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٤٨﴾

49. Abahakanya bivuye inyuma Aayah za Qor'ani n'ibindi vyemezo vyacu, bazokorwako n'ibihano ku musu w'izuka, bitewe n'uko bahora baca kubiri n'idini kw'isi. وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا يَمَسُّهُمُ الْعَذَابُ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٥١﴾

50. Ntumwa y'Imana! Bwira ababangikanyamana uti: "Jewe sindigera ndababwira ko ngaba ibigega vy'Imana Allah nkabeshaho ibiremwa, eka sindigera nigira rumenyi rw'ibinyegejwe ibiremwa, eka sindanababwira ko ndi umwami, jewe ndi Intumwa y'Imana, nkurikira ivyo mpishuriwe, ngaheza nkabishikiriza abantu". Babwire kandi uti: "Mbega umugararigi yigenza nk'impumyi!^[1] atigera abona ivyemezo vy'Imana Allah ngo avyemere, ni nk'umwemeramana abona ivyemezo vy'Imana akavyemera! Mbega ntimwiyumvira ngo mubone ukuri, muheze mukwemere!". قُلْ لَّا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَا أَقُولُ لَكُمْ إِنِّي مَلَكٌ إِنِّي أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ أَفَلَا تَتَفَكَّرُونَ ﴿٥٠﴾

51. Ntumwa y'Imana! Koresha Qor'ani mu kugabisha abatinya ko bazozuka bakegeranirizwa ku Mana yabo Rurema Allah, bazi neza ko ata mutabazi bazoronka abatabara mu bihano, kiretse Imana Allah, kandi ata n'uwubavugira ku Mana Allah bazoronka ngo ntibahanwe. Bagabishe rero kugira batinye Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo. وَأَنْذِرْ بِهِ الَّذِينَ يَخْفَوْنَ أَنْ يُحْشَرُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِنْ دُونِهِ وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٥١﴾

52. Muvugishwamana! Ntukirukane mu vyicarwo vyawe ba ntahonikora na ba nyarucari mu bislamu, biyegera Imana yabo Rurema Allah mu vyo bakora vyose bakanayisenga igitondo n'umugoroba bashaka kuyishimisha; nta na kimwe ubazwa ku ndishi y'ivyo bakora, eka na bo nyene nta na kimwe bagusaba. Uramutse rero uburukanye, woba uri mu barenganya mu kutamenya icubahiro n'agateka k'umwe wese. وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْعَدْوَةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٢﴾

53. Ni nk'ukwo nyene rero Imana Allah Yagerageje bamwe mu biremwa vyayo mu kutabaha ibibabeshaho n'inkomezi ku rugero rungana; uyu Yamuhaye gutunga, urya na we Imuha gukena; uriya Yamuhaye inkomezi n'imirya, uyu na we Imuha ingoga nke, Iraheza rero Irabagerageza mu gukenerana no mu gukenurana, kugira abatunzi mu bagararigi bavuge bitangaza bati: "Aba bakene na ba nyarucari, ni bo Imana Allah Yarongoye bakaba abislamu, ha kuba ari twebwel!". Mbega burya Imana Allah ntizi bikwiye abayishimira Ikabashoboza kuba abagororotsi! وَكَذَلِكَ فَتَنَّا بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لِيَقُولُوا أَهَؤُلَاءِ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنْ بَيْنِنَا أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِالشَّاكِرِينَ ﴿٥٣﴾

54. Muvugishwamana! Abemera Aayah za Qor'ani n'ibindi vyemezo vyacu vyerekana ko uri Intumwa vy'ukuri, nibaza bakugana babaza ku vyerekeye ukwigaya ivyaha bigeze gukora, urabatera intege ubahumuriza uti: "Murakagira وَإِذَا جَاءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا فَقُلْ سَلِّمُوا عَلَيْنَا كَمَا سَلِّمْتُمْ عَلَىٰ نَفْسِكُمْ وَلَئِن كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُوا أَوْيَاتِنَا لَعَلَّكُمْ تَهْتَكُونَ ﴿٥٤﴾

[1] Iyi ni imvugo ngereranyo igereranya umugararigi mu kutabona ukuri, n'impumyi itabona; ikagereranya umwemeramana mu kubona ukuri n'uwubona.

amahoro y'Imana Allah", unabashikiriza inkuru nziza uti: "Imana yanyu Rurema Allah Yaramaze kwiyezeza kugirira impuhwe ibiremwa vyayo, ko Izobabarira uwakoze icaha muri mwebwe ku kutamenya ingaruka mbi yaco hanyuma akigaya mu nyuma, akanashishikara atunganya ibikorwa vyiza bitegetswe. Ni Yo Nyenimbabazi-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

55. Ntumwa y'Imana! Ni nk'ukwo rero Twebwe Allah Dutomora ivyemezo vyacu vyerekana ukuri kugira ngo kumenyekane, no kugira kandi hamenyekane inzira y'inkozi z'ikibi zica kubiri n'Intumwa zacu.

56. Ntumwa y'Imana! Bwira ababangikanyamana uti: "Jewe mu vy'ukuri, narabujijwe gusenga ibigirwamana musenga mu gishingo c'Imana Allah". Babwire kandi uti: "Jewe sinkurikira ivyipfuzo vyanyu. Hamwe nobikurikira rero, noba namaze guhuba inzira igororotse, sinoba ndi no mu bagororotsi".

57. Ntumwa y'Imana! Bwira ababangikanyamana uti: "Jewe mu vy'ukuri, nshimikiye ku vyemezo bigaragara nahishuriwe n'Imana yanje Rurema Allah, ko ari Yo Ikwiye gusengwa ari Imwe Rudende, ari na vyo mwamaze guhakana. Ibihano mwihtirira gusaba mu gutebura ko vyobashikira, nta bushobozi ndabifiseko. Ingingo y'irindirizwa ry'ivyo bihano, ntija mu ngiro kiretse ku bushobozi bw'Imana Allah, Iratomora ukuri bikwiye, ni na Yo Mwiza w'abatandukanya ukuri n'ikinyoma hisunzwe ingingo y'ivyo Yageze".

58. Ntumwa y'Imana! Vuga uti: "Iyo nza kuba mfise ubushobozi bwo kwihutisha ibihano musaba, nobahanye, maze rugacibwa hagati yanje na mwe. Burya Imana Allah Irazi cane abirenganya mu kurenga ku mabwirizwa yayo bakayibangikanya".

59. Imana Allah, ni Yo Ifise impfunguruzo z'ibigega vy'ibinyegejwe ibiremwa, nta n'umwe azi ibirimwo kiretse Yo gusa, Iranazi ibibera imusozi n'ibibera mw'ibahari; nta n'ibabi rikoroka ku giti kiretse ko Irizi, eka nta n'urutete ruri mu kuzimu, eka nta n'icatsi kibisi canke cumye mu binyabuzima n'ibindi, kiretse ko vyose biri mu vyanditswe mu Gitabu gitomora vyose "Lawhu Mahfuudhw".

60. Ni na Yo Ibaka ubuzima mu gihe musinziriye mw'ijoro mukaba nk'abapfuye; Iranazi n'ivyo mukora n'iminwe yanyu ku murango, vyaba ivyiza canke ibibi, hanyuma lgaheza lkasubiza ubuzima mwikanguye nk'abazutse, kugira Ibakwirize ikiringo canyu co kubaho kw'isi,

hanyuma impera n'imperuka mukazosubira kuri Yo nimwazuka, kugira l'abwire ivyo mwahora mukora, Inabibahembere. **أَجَلٌ مُّسَمًّى ثُمَّ إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ ثُمَّ يُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٦٠﴾**

61. Ni na Yo Nyeninkomezi Iganza ibiremwa vyayo vyose. Iranabarungikira abamalayika babungabunga ibikorwa vyanyu mu kuvyandika, maze hagera aho umwe muri mwebwe ashikirwa n'urupfu, intumwa zacu mu bamalayika bajejwe urupfu^[1] zigaca zimwaka ubuzima agapfa, kandi ntizihenda na gato ku wo zirungitsweko; **وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ وَيُرْسِلُ عَلَيْكُمْ حَفَظَةً حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَكُمْ الْمَوْتُ تَوَفَّتْهُ رُسُلُنَا وَهُمْ لَا يُفِرُّونَ ﴿٦١﴾**

62. Ni na ho rero abapfuye basubizwa ku Mana Allah Umuhagarikizi wabo w'ukuri. Bantu! Nimwumve mwumvireho Imana Allah, ni Yo Nyenugutunganiriza ibiremwa Ika zobicira imanza ku musu w'izuka, ni na Yo Inyarutsa mu kubiharurira kurusha abaharura bose. **ثُمَّ رُدُّوْا إِلَى اللَّهِ مَوْلَاهُمُ الْحَقِّ ۗ أَلَا لَهُ الْحُكْمُ وَهُوَ أَسْرَعُ الْحَاسِبِينَ ﴿٦٢﴾**

63. Ntumwa y'Imana! Bwira ababangikanyamana ubabaze uti: "Ni nde yobakiza intureka z'ubwoba bw'umwijima w'imusozi n'uwo mw'ibahari! Si Imana Allah mwoca musaba mutakamba mu mpisho no ku mugaragaro, maze mukavuga muti: "Ni ukuri, Imana yacu Rurema Allah Yodukiza Ika dukura muri izi ntureka, ni ukuri twoshoka tuba mu bantu bayishimira bakayisenga batayibangikanya". **قُلْ مَنْ يُنَجِّيكُمْ مِنْ ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ تَدْعُونَهُ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً لَّيْنٍ أَجَلْنَا مِنْ هَذِهِ لَنُكَوِّنَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿٦٣﴾**

64. Ntumwa y'Imana! Babwire uti: "Ni Imana Allah Yonyene Yobakiza izo ntureka z'ubwoba n'ayandi magume ayo ari yo yose, hanyuma na mwe mugaca muyibangikanya". **قُلْ اللَّهُ يُنَجِّيكُمْ مِّنْهَا وَمِنْ كُلِّ كَرْبٍ ثُمَّ أَنْتُمْ مُّشْرِكُونَ ﴿٦٤﴾**

65. Ntumwa y'Imana! Babwire ko ari Yo gusa Ishoboye kubarungikira ibihano biturutse hejuru yanyu^[2], canke musu y'ibirenge vyanyu^[3], canke Ika batera kutumvikana mukicamwo imigwi mukamarana mu kwicana. Ntumwa y'Imana! Ehe raba na we ukuntu Tubereka ivyemezo vy'ubwoko bwose kugira batahure baheze bibuke!". **قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلَىٰ أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِّنْ فَوْقِكُمْ أَوْ مِنْ تَحْتِ أَرْجُلِكُمْ أَوْ يَلْبَسَكُمْ سِيعًا وَيُذِيقَ بَعْضَكُمْ بَأْسَ بَعْضٍ ۗ أَنْظُرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ لَعَلَّهُمْ يَفْقَهُونَ ﴿٦٥﴾**

66. Abagarariji mu bantu bawe warungitsweko, barahakanye bivuye inyuma Qor'ani kandi ari co Gitabu kirimwo ukuri. Babwire uti: "Sinjejwe namba kubabungabungira no kugenzura ibikorwa vyanyu, njejwe gusa kubashikiriza ubutumwa narungikanwe". **وَكَذَّبَ بِهِ قَوْمُكَ وَهُوَ الْحَقُّ ۗ قُلْ لَنْسُتَ عَلَيْكُمْ بِوَكِيلٍ ﴿٦٦﴾**

67. Burya inkuru yose irafise aho igarukira, ukuri n'ikinyoma bigaheza bikamenyekana, impera n'imperuka **لِكُلِّ نَبِيٍّ مُّسْتَقَرٌّ وَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٦٧﴾**

[1] Ni umumalayika ajejwe urupfu "Malaku l'mawti" n'abafasha biwe.

[2] Nk'imvura y'amabuye canke y'imyuzurira, n'ibindi.

[3] Nka nyamugigima canke kumirwa n'isi.

rero muzomenya inkurikizi z'ivyo mugira igihe mwashikiwe n'ibihano vy'Imana Allah.

68. Ntumwa y'Imana! Niwabona ababangikanyamana bateramyeye baganira mu gutyoza no guhakana Aayah za Qor'ani, uraheza ubirengagize ntiwicarane na bo gushika batandukiriye ibindi biganiro; nivyashika naho shetani ikakwibagiza guhaguruka, umaze kwibuka, ntuzoheze ngo wicarane n'abirenganya mu kuganira batyoza Aayah za Qor'ani.

وَإِذَا رَأَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِي آيَاتِنَا فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتَّى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ ۗ وَإِمَّا يُنسِيَنَّكَ الشَّيْطَانُ فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرَىٰ مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٦٨﴾

69. Abatinya Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, ntibajewe namba indishi y'abaganira mu gutyoza no guhakana Aayah za Qor'ani, ariko ico bajewe, ni ukubahanura kugira batinye Imana Allah, maze bareke gutyoza Aayah zayo.

وَمَا عَلَى الَّذِينَ يَتَّقُونَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِثْقَلُ ذَرَّةٍ وَلَكِنْ ذِكْرًا لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٦٩﴾

70. Ntumwa y'Imana! Reka ababangikanyamana bagize idini ry'ubwislamu igikinisho n'ikiyago co guteramirako mu gutyoza no guhakana Aayah z'Imana Allah, bakanahendwa n'ibihendamaso vy'ubuzima bwo kw'isi, maze ubibutse ukoresheje Qor'ani kugira ntihagire uwuzokwigovyora igihe yahaniwe ivyo yakoze, ico gihe ntazoronka uwumutabara mu bihano atari Imana Allah, eka ntazoronka n'uwumuvugira kuri Yo kugira ntahanwe, n'aho yotanga imbohozo kugira ntahanwe ntizokwemerwa namba. Abo ni bo rero bazohanirwa ivyo bakoze, bahemburwe n'ikinyobwa c'amarike yasebuye akaryimara, bahabwe n'ibihano bibabaza bitewe n'ukuntu bagarariza Imana Allah n'Istumwa yayo Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), bagahakana n'ubwislamu.

وَدَرِ الَّذِينَ آخَذُوا دِينَهُمْ لَعِبًا وَلَهْوًا وَعَرَّتْهُمْ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَذَكَّرَ بِهِ أَنْ تُبَسَّلَ نَفْسٌ بِمَا كَسَبَتْ لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ وَإِنْ تَعَدَّلَ كُلُّ عَدْلٍ لَآ يُؤْخَذُ مِنْهَا أُولَئِكَ الَّذِينَ أُبْسِلُوا بِمَا كَسَبُوا لَهُمْ شَرَابٌ مِنْ حَمِيمٍ وَعَذَابٌ أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٧٠﴾

71. Ntumwa y'Imana! Bwira ababangikanyamana uti: “Mbega none twiyegereze mu gusenga mu gishingo c'Imana Allah ibigirwamana ata co vyotumarira mu gihe twobisenga, ata n'ico vyotwicira mu gihe tworeka kubisenga, gutyo dusubire mu bugarariji inyuma y'aho Imana Allah Iturongoreye mu bwislamu, duce tuba nk'ukohejwe n'amashetani akazimira inzira, kandi ari kumwe n'abagenzi b'abanyabwenge bemera bamuzimurura bamugarura mu nzira ishika bati: “Ingo nyabuna dufadikanye inzira”, hanyuma akanka kuzimururwa!”. Ntumwa y'Imana! Babwire uti: “Mu vy'ukuri, uburongozi bw'Imana Allah Yandungikanye, ni bwo burongozi nyabwo, twaranategetswe twese kwicisha bugufi ku Mubungabunzi w'ibiremwa vyose mu kwiyegereza Imana Allah mu vyo dukora vyose tunayisenge tutayibangikanya”;

قُلْ أَدْعُوهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُنَا وَلَا يَضُرُّنَا وَنُرَدُّ عَلَىٰ أَعْقَابِنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا اللَّهُ كَالَّذِي اسْتَهْوَتْهُ الشَّيَاطِينُ فِي الْأَرْضِ حَيْرَانَ لَهُ أَصْحَابٌ يَدْعُونَهُ إِلَىٰ الْهُدَىٰ أُتَيْنَا قُلْ إِنَّ هُدَى اللَّهِ هُوَ الْهُدَىٰ وَأَمْرًا لِنُسَلِّمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٧١﴾

72. Twarategetswe kandi duti: "Nimutsimbataze amasengesho ku mwanya yagenewe, muheze rero mutinye Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo. Ni no kuri Yo muzokwegeranirizwa mwese ku musu w'izuka". وَأَنْ أَفِيمُوا الصَّلَاةَ وَاتَّقُوهُ وَهُوَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٧٢﴾

73. Imana Allah, ni Yo Yaremye vy'ukuri amajuru n'isi. Ntumwa y'Imana! Ibuka n'umusi w'umuhero w'isi igihe Imana Allah Yavuze Iti: "Ba", ugaca uba ubwo nyene nk'ikubita ry'urugohe. Ijambo ryayo ni kwo kuri kudahinyuzwa. Ni Yo Nyenubwami umusi havugijwe inzamba igira kabiri yo kuzuka kw'ibiremwa. Ni Yo Izi ibinyegejwe ibiremwa n'ibiboneka, ni na Yo Ntungane rero mu vyo Ikora, Muhetuziwayoyose. وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَيَوْمَ يَقُولُ كُن فَيَكُونُ قَوْلُهُ الْحَقُّ وَلَهُ الْمُلْكُ يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ عَلَيْنَا الْعُيُبِ وَالشَّهَادَةُ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ ﴿٧٣﴾

74. Ntumwa y'Imana! Ibuka n'igihe Ibrahimu (nyakugira amahoro y'Imana Allah) abwira se wiwe Aazara ati: "Mbega none ufata ibishusho ukabigira ibigirwamana usenga mu gishingo c'Imana Allah! Jewe mu vy'ukuri mbona ko wewe hamwe n'abantu bawe muri mu buhvyi bugaragara". وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ عَارِزَ اتَّخِذْ أَصْنَامًا ءَالِهَةً إِنِّي أَرَاكَ وَقَوْمَكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٧٤﴾

75. Ni nk'uko nyene rero Ibrahimu - Twamurongoye mu kwiyegeza Imana Allah mu vyo akora vyose anayisenga - Tumwerekana ubwami buhambaye bw'amajuru n'isi kugira abe mu bantu batsimbataye ku kwemera. وَكَذَلِكَ نُرَى إِبْرَاهِيمَ مَلَكُوتَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلِيَكُونَ مِنَ الْمُوقِنِينَ ﴿٧٥﴾

76. Igihe ijoro ryijima, Ibrahimu (nyakugira amahoro y'Imana Allah) yabonye inyenyeri maze abwira abantu yarungitsweko ashaka kubereka ko ukwemera kwabo gushingiye ku kinyoma^[1], ati: "Iyi, ngira ngo ni yo mana yanje!". Nya nyenyeri imaze kurenga, ni ho yababwira ati: "Eka! Sinkunda imana zihita zikazimangana". فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ اللَّيْلُ رَأَى كَوْكَبًا قَالَ هَذَا رَبِّي فَلَمَّا أَفَلَ قَالَ لَأُحِبُّ الْآفِلِينَ ﴿٧٦﴾

77. Igihe yabona ukwezi guserutse, yababwiye ati: "Iyi, ngira ngo ni yo mana yanje". Kwa kwezi kumaze kurenga, ni ho yababwira n'agashinyaguro ati: "Imana yanje Rurema nitanshoboza gutumbera ukuri, ni ukuri nzohava mba mu bantu bahuvye inzira igororotse!". فَلَمَّا رَأَى الْقَمَرَ بَازِعًا قَالَ هَذَا رَبِّي فَلَمَّا أَفَلَ قَالَ لَئِن لَّمْ يَهْدِنِي رَبِّي لَأَكُونَنَّ مِنَ الْقَوْمِ الضَّالِّينَ ﴿٧٧﴾

78. Igihe yabona izuba riserutse, yababwiye ati: "Iyi, ngira ngo ni yo mana yanje, iyi ni yo nini gusumba inyenyeri n'ukwezi". Rya zuba rimaze kurenga, ni ho yababwira ati: "Jewe mu vy'ukuri, nditandukanije n'ivyo mubangikanya n'Imana Allah mu bishusho n'inyenyeri; فَلَمَّا رَأَى الشَّمْسَ بَازِعَةً قَالَ هَذَا رَبِّي هَذَا أَكْبَرُ فَلَمَّا أَفَلَتْ قَالَ يُرَقِّبُونَ إِلِيَّ بُرَىءٌ مِّمَّا تُشْرِكُونَ ﴿٧٨﴾

79. Jewe mu vy'ukuri, naramaze gutumbera Imana Allah Yaremye amajuru n'isi mu kuyiyegereza mu vyo nkora vyose, nkanayisenga ntayibangikanya, kandi jewe si ndi mu babangikanyamana". وَإِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ حَنِيفًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٧٩﴾

[1] Hari mu ntumbero yo kubereka ko ibigirwamana basenga harimwo n'inyenyeri, bidakwiye gusengwa kuko ata co vyimariye.

80. Abantu Ibrahimu (nyakugira amahoro y'Imana Allah) yarungitsweko baramuharirije ku vyerekeye isengwa ry'Imana Imwe Rudende Allah, maze ababwira ati: "Mbega mumpaririza ku vyerekeye isengwa ry'Imana Imwe Rudende Allah, kandi Yaramaze kunshoboza kumenya ko ari Yo Ikwiye gusengwa ari Imwe Rudende! Sindanatinya ko ibigirwamana musenga hari ico vyontwara kiretse mu gihe Imana yanje Rurema Allah Yoshaka ko hari ikishikira. Burya ubumenyi bw'Imana yanje Rurema Allah bukikije ikintu cose. Mbega ntimwokwibuka mukamenya ko ari Yo Ikwiye gusengwa Itabangikanywa!"

وَحَاجَّهُ قَوْمُهُ قَالَ أَتُحَاجُّونِي فِي اللَّهِ وَقَدْ هَدَانِ وَلَا أَخَافُ مَا تُشْرِكُونَ بِهِ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ رَبِّي شَيْئًا وَسِعَ رَبِّي كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٨٠﴾

81. Ni gute notinya ko ibigirwamana musenga hari ico vyontwara, mu gihe na mwe mudatinya ko mwabangikanije Imana Allah mu buryo ata n'icemezo Yabamanuriye kibibarekurira! Mbega ni uwuhe mugwi hagati y'ababangikanyamana n'abemeramana ukwiye gutekanirwa ko utazohanwa n'Imana Allah! Nimwaba muzi neza ukuri kw'ivyo ndababwiye, nimunyishure!

وَكَيْفَ أَخَافُ مَا أَشْرَكْتُمْ وَلَا تَخَافُونَ أَنْتُمْ أَشْرَكْتُمْ بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ عَلَيْكُمْ سُلْطَانًا فَأَيُّ الْفَرِيقَيْنِ أَحَقُّ بِالْأَمْنِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨١﴾

82. Abemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo, hanyuma ntibavanga ukwemera kwabo n'ibangikanyamana, abo ni bo rero batekaniwe, ni na bo bagororotsi bashobojwe n'Imana Allah.

الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ أُولَئِكَ لَهُمُ الْأَمْنُ وَهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿٨٢﴾

83. Icemezo Ibrahimu (nyakugira amahoro y'Imana Allah) yashikirije abantu yarungitsweko, ni co cemezo cacu Twebwe Allah Twamushoboje gushikako, kugira bananirwe kwisigura. Burya Tuduza ivyubahiro kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa abo Dushaka mu baja bacu. Mu vy'ukuri, Imana yawe Rurema Allah, ni Intungane mu vyo Ikora, Nyenubumenyikurivyose.

وَتِلْكَ حُجَّتُنَا آتَيْنَاهَا إِبْرَاهِيمَ عَلَى قَوْمِهِ نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مَن نَشَاءُ إِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿٨٣﴾

84. Twaranahaye Ibrahimu umwana yitwa Is-haka n'umwuzukuru avyarwa na Is-haka yitwa Yakubu, umwe wese muri bo rero Twaramushoboje gukurikira inzira igororotse. Na Nuhu (nyakugira amahoro y'Imana Allah) aho hambere yabo Twaramushoboje gukurikira ukuri, Twongera Dushoboza gukurikira ukuri urwaruka rukomoka kuri Nuhu, ari rwo Dawudi, Sulayimani, Ayubu, Yusufu, Musa na Haruna (ba nyakugira amahoro y'Imana Allah). Kurya rero Twahemvye abo Bavugishwamana ku bugwaneza bwabo, ni kwo nyene Duhemba abagwaneza.

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ كُلًّا هَدَيْنَا وَنُوحًا هَدَيْنَا مِن قَبْلُ وَمِن ذُرِّيَّتِهِ دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ وَأَيُّوبَ وَيُوسُفَ وَمُوسَى وَهَارُونَ وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٤﴾

85. Ni nk'ukwo nyene rero Twarongoye mu nzira igororotse Zakariya, Yahaya, Isa na Ilyaasi. Abo Bavugishwamana bose bari mu beranda.

وَزَكَرِيَّا وَيَحْيَى وَعِيسَى وَإِلْيَاسَ كُلٌّ مِّنَ الصَّالِحِينَ ﴿٨٥﴾

86. Twaranarongoye mu nzira igororotse Ismayili, Alyasa'a, Yunusu na Luttwi. Izo Ntumwa zose rero

وَأِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيُوسُفَ وَلُوطًا وَكَذَلِكَ فَضَّلْنَا عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٨٦﴾

Twarazihaye icubahiro gisumba ic'ibindi biremwa vyose mu gihe cazu.

87. Ni nk'ukwo Twashoboje gukurikira ukuri abo Dushaka mu bavyeyi bazo, mu ruvyaro rwazo no muri benewabo, Twarabatoye Tubarungika gushikiriza ubutumwa ku bantu babo, Turanabarongora mu nzira igorotse yo gusenga Imana Imwe Rudende Allah Itabangikanywa.

وَمِنَ آبَائِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ وَإِخْوَانِهِمْ
وَأَحِبِّيَّتِهِمْ وَهَدَيْتَهُمْ إِلَى صِرَاطٍ
مُّسْتَقِيمٍ ﴿٨٧﴾

88. Ubwo ni bwo bugorotsi rero buva ku Mana Allah, Ishoboza kubukurikira uwo Ishatse mu biremwa vyayo. Iyo bishika rero ko Abavugishwamana bahirahira bakabangikanya Imana Allah, ibikorwa vyabo ni ukuri vyari guhunguruka bikaba impfagusa.

ذَلِكَ هُدَى اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ
عِبَادِهِ وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحِطَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿٨٨﴾

89. Abo Bavugishwamana rero, ni bo Twahaye Igitabu^[1] Tunabaha kugitahura no gushikiriza ubutumwa bwacu. Ntumwa y'Imana! Abagarariji mu bantu warungitsweko, nibaramuka bahakanye bivuye inyuma Aayah za Qor'ani, ni ukuri baramenya ko Twamazye gushoboza kuzemera abandi bantu^[2] batazokwigera bazigarariza.

أُولَئِكَ الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَ
وَالنُّبُوَّةَ فَإِن يَكْفُرْ بِهَا هُنَّ لِآءٌ فَكَدَّ
وَكَلْنَا بِهَا قَوْمًا لَّيْسُوا بِهَا بِكَافِرِينَ ﴿٨٩﴾

90. Abo Bavugishwamana, ni bo Imana Allah Yashoboje kuba abagorotsi. Ntumwa y'Imana! Urakurikira rero, ubugorotsi bwabo. Bwira ababangikanyamana uti: "Sindabasaba impembo mu vy'isi kw'ishikirizabutumwa ryanje, impembo yanje ndayiziga ku Mana Allah. Ubutumwa bw'ubwislamu si ikindi rero, kiretse ko ari ukuririkira n'ukwibutsa abantu bose kuba abagorotsi".

أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فَبِهِدَتْهُمْ
أَقْبَدَهُمْ قُلْ لَّا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِن هُوَ إِلَّا
ذِكْرَى لِلْعَالَمِينَ ﴿٩٠﴾

91. Ababangikanyamana ntibahaye Imana Allah icubahiro nya cubahiro kiyikwiye, igihe bahakana imanurwa ry'ibitabu bakinamura bati: "Imana Allah ntiyigeze Ihishurira n'umwe mu biremwa ikintu na kimwe". Babwire uti: "Nivyaba ari nk'uko mubivuga, none ni nde yamanuriye Musa Igitabu ca Tawurati yazaniye abantu biwe kugira kibabere umuco utandukanya ukuri n'ikinyoma, kibabere n'inzira y'ubugorotsi!", ni na co Gitabu mwebwe abayahudi mwagize impapuro zitatanye, mwerekana zimwe, mukanyegeza nyinshi muri zo^[3]. Bantu ba Muhamadi! Na mwe mwarigishijwe muri Qor'ani ivyo mutari muzi^[4], mwebwe hamwe n'abavyeyi banyu. Ntumwa y'Imana! Vuga uti: "Imana Allah, ni Yo Yamanuye

وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِذْ قَالُوا مَا أَنْزَلَ
اللَّهُ عَلَى بَشَرٍ مِّن شَيْءٍ قُلْ مَن أَنْزَلَ
الْكِتَابَ الَّذِي جَاءَ بِهِ مُوسَى نُورًا
وَهُدًى لِّلنَّاسِ تَجْعَلُونَهُ قَرَاطِيسَ
تُبَدُّونَهَا وَنُقُودًا وَنُقُودًا كَثِيرًا
وَعَلِمْتُمْ مَا لَمْ تَعْلَمُوا أَنْتُمْ وَلَا
آبَاؤُكُمْ قُلِ اللَّهُ ثُمَّ ذَرْهُمْ
فِي حُوزِهِمْ لِيَعْبُدُوا ﴿٩١﴾

[1] Nk'Imizingo Twahaye Ibrahimu, Tawurati Twahaye Musa, Zaburi Twahaye Dawudi n'Injili Twahaye Isa.

[2] Mu bimukira "Al-Muhaajiriina" n'abasangwa "Al-Answaar" n'abazobakurikira "Al-Taabi'iina" gushika ku musi w'iherezo.

[3] Mu vyanyegejwe muri Tawurati, ni ibiranga Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah).

[4] Muri Qor'ani, harimwo inkuru z'ivyabaye aho hambere yanyu, ibizoba muri kazoza n'ibizobashikira inyuma yo gupfa.

nya Gitabu”, hanyuma ubarekere mw’ihakana n’ityoza ryabo.

92. Ntumwa y’Imana! N’iyi Qor’ani, ni Igitabu Twakumanuriye gihezagiwe, gishimangira ukuri kw’ivyamanuwe mu Bitabu vyo hambere yaco. Twakikumanuriye no kugira ugabishe ku bihano vy’Imana Allah abantu b’i Makka, n’abandi bo mu micungararo y’aho kw’isi yose. Abemera ko hariho ubuzima bw’inyuma yo gupfa, baremera ko Qor’ani ari amajambo y’Imana Allah, bakanatsimbataza n’amasengesho ku mwanya yagenewe.

وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ مُّصَدِّقٌ
الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَلِتُنذِرَ أُمَّ الْقُرَى وَمَنْ
حَوْلَهَا وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ يُؤْمِنُونَ
بِهِ وَهُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩٢﴾

93. Nta n’umwe arenganya akimonogoza gusumba uwurementaniriza Imana Allah ko Itigeze Ituma Intumwa mu bantu; canke uwuvuga ati: “Narahishuriwe”, kandi Imana Allah Itigeze Imuhishurira ikintu na kimwe; canke uwuvuga ati: “Nanje ndashoboye kumanura nk’ivy’Imana Allah Yamanuye muri Qor’ani!”. Ntumwa y’Imana! Iyo uba wobona ukuntu abirenganya mu kurementaniriza Imana Allah bamerewe igihe bari ku mpfiro, wobonye igitangaza giteye ubwoba igihe abamalayika bajejwe kwakira imishaha y’ibiremwa, bariko barababwira n’agashinyaguro n’akantu bati: “Nimwikuremwo imishaha yanyu rero! Uno musu muhabwa igihano c’agasuzuguro gitewe n’ukuntu mwahora murementaniriza Imana Allah, n’ukuntu mwahora mugira amanyama mu kudakurikira Qor’ani n’Intumwa z’Imana Allah”;

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ
قَالَ أُوحِىَ إِلَيَّ وَلَمْ يُوْحِ إِلَيْهِ شَيْءٌ وَمَنْ
قَالَ سَأَنْزِلُ مِثْلَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَوْ تَرَى إِذِ
الظَّالِمُونَ فِي غَمَرَاتِ الْمَوْتِ وَالْمَلَائِكَةُ
بَاسِطُوا أَيْدِيهِمْ أَخْرَجُوا أَنْفُسَكُمْ إِلَى
يَوْمٍ تُجْرُونَ عَذَابَ آلِهَةٍ وَمَا كُنْتُمْ تُقُولُونَ
عَلَى اللَّهِ غَيْرَ الْحَقِّ وَكُنْتُمْ عَنْ آيَاتِهِ
تَسْتَكْبِرُونَ ﴿٩٣﴾

94. Ku musu w’izuka naho bazobwirwa bati: “Ni ukuri mwaje guharurirwa iwacu Twebwe Allah umwumwe ku gatwe kiwe; nk’uko Twabaremye ubwa mbere kw’isi mukavuka n’ibirenge bisa, muri gusa. Ivyo Twabahaye mwahora mwishimira, vyose mwabisize inyuma y’umugongo kw’isi, nta n’umwe Tubona muri kumwe mu bigirwamana mwahora mwibaza ko vyobavugira ku Mana Allah, mukibaza n’uko bikwiye kubangikanywa n’Imana Allah. Ni ukuri ico mwapfana kw’isi carangiye, n’ivy’umwahora mwemera vyose mu bigirwamana vyazimanganye.

وَلَقَدْ جِئْتُمُونَا فُرَادَى كَمَا خَلَقْتَكُمْ
أَوَّلَ مَرَّةٍ وَتَرَكْتُمْ مَا خَوَّلْنَاكُمْ وَرَاءَ
ظُهُورِكُمْ وَمَا نَرَى مَعَكُمْ شُفَعَاءَكُمُ
الَّذِينَ زَعَمْتُمْ أَنَّهُمْ فِيكُمْ شُرَكَاءُ لَقَدْ
تَقَطَّعَ بَيْنَكُمْ وَضَلَّ عَنْكُمْ مَا كُنْتُمْ
تَزْعُمُونَ ﴿٩٤﴾

95. Mu vy’ukuri, Imana Allah Isatura urutete rukagondora rukavamwo igiterwa; Isatura n’urubuto rukagondora rukavamwo igiti; Irema kizima mu capfuye^[1], Igakura icapfuye muri kizima^[2]. Uwushoboye rero kurema ivyo vyose, ni Yo Mana Allah, Ikwiye gusengwa

*إِنَّ اللَّهَ فَالِقُ الْخَبِّ وَالنَّوَى يُخْرِجُ الْحَيَّ
مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ
ذَلِكُمْ اللَّهُ فَالِقُ نُوْفُكُونَ ﴿٩٥﴾

[1] Nko kurema umuntu canke igikoko mu ntanga.

[2] Nko kurema intanga mu muntu canke mu gikoko.

Itabangikanywa. None ni gute muyibangikanya ha kuyisenga ari Imwe Rudende!

96. Isokora umuco w'umurango mu mwijima w'ijoro iyo umutwenzi ukitse; Yagize n'ijoro akaryo ko guturura kw'ibiremwa no kuruhuka umuruho wo ku murango; Irema izuba n'ukwezi Ituma bica mu nzira-ntasobwa ku giharuro gitegekanijwe kitihenda na gato. Iyo rero, ni yo nteguro y'Imana Allah Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Nyenubumenyikurivyose.

فَالَيْئَ الْإِصْبَاحِ وَجَعَلَ اللَّيْلَ سَكَنًا
وَاللَّسْمَسَ وَالْقَمَرَ حُسْبَانًا ذَلِكَ تَقْدِيرُ
الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٩٦﴾

97. Ni na Yo Yabaremeze inyenyeri, Izigira ibimenyetso mumenyerako inzira mu mwijima w'ijoro ry'imusozi n'iryo mw'ibahari. Ni ukuri, Twebwe Allah Twaramaze gutomorera abantu b'incabwenge ivyemezo vy'ubwoko bwose vyerekana ubushobozi n'ububasha bw'Imana Allah mu kurema.

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ التُّجُومَ لِتَهْتَدُوا بِهَا
فِي ظُلُمَاتِ اللَّيْلِ وَالْبَحْرِ قَدْ فَصَّلْنَا
الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٩٧﴾

98. Ni na Yo Yatanguye kubarema lbakomoye kuri Adamu yaremwe mw'ivu, hanyuma muraheza murarondoka mu kuvyara, Ibagirira ubutururo mu bitereko vy'abagore n'ububiko bw'intanga mu ruti rw'umugongo w'abagabo. Ni ukuri, Twebwe Allah Twaramaze gutomorera abantu batahura ivyemezo vy'ubwoko bwose.

وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ
فَمُسْتَقَرًّا وَمُسْتَوْدَعًا قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ
لِقَوْمٍ يَفْقَهُونَ ﴿٩٨﴾

99. Ni na Yo Ituma imvura igwa ivuye mu bicu izananye mu kirere, gutyo Twebwe Allah Tukanagisha ibiterwa vy'ubwoko bwose, Tugaheza Tukabikuramwo ibiterwa n'ibiti bibisi, maze Tugakura muri nya biterwa intete zicucikiranye^[1], Tugakura no mu gitutwe^[2] c'itende ivyamwa vy'itende zamurwa vyoroshe, Tukanagira imirima y'ivyamwa vy'imizabibu, imizayituni n'imikomamanga, vyose ugasanga birasa ku mababi, bigatandukana mu ndemo, ibara n'akanovera k'ivyamwa. Bantu! Ehe nimurabe rero ivyo vyamwa iyo bigeze gushurika n'iyi vyeze hageze kuvyamura! Mu vy'ukuri, muri ivyo vyose rero, harimwo ivyemezo vyerekana ubushobozi n'ububasha bw'Imana Allah mu kurema, ku bantu bayemera bakubahiriza n'amabwirizwa yayo.

وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا
بِهِ نَبَاتَ كُلِّ شَيْءٍ فَأَخْرَجْنَا مِنْهُ خَضِرًا
نُخْرِجُ مِنْهُ حَبًّا مُتَرَاكِبًا وَمِنَ التَّخْلِجِ مِنَ
طَلْعِهَا قِنَوانٌ دَانِيَةٌ وَجَنَّاتٍ مِنْ أَعْنَابٍ
وَالزَّيْتُونِ وَالرَّيْحَانِ مُمْتَسِجِينَ
وَعَمِيرٍ مُتَشَبِهٍ أَنْظَرُوا إِلَى ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَيَنْعِهِ إِنَّ فِي
ذَلِكَ لآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٩٩﴾

100. Ababangikanyamana bagize amajini abangikanywa n'Imana Allah bibaza ko hari ico yobungura canke ico yobatwara, kandi Imana Allah ari Yo Yabaremye hamwe n'ivyo bayibangikanya. Baranomekereye ku Mana Allah abana b'abahungu n'ab'abakobwa ku kutamenya ibiyiranga mu kuntu Iteye. Ukuninahazwa ni ukwayo, niyubahwe! Ntikitirirwe ivyo barementanya.

وَجَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ الْجِنَّ وَخَلَقَهُمْ وَخَرَقُوا
لَهُ بَيْنَ وَبَيْنَ وَبَدَّ بَعْضُ عِلْمِهِ سُبْحَانَهُ
وَتَعَالَى عَمَّا يُصِفُونَ ﴿١٠٠﴾

[1] Nk'ingano n'umuceri, n'ibindi.

[2] Igitutwe, ni agasaho itende ishurikiramwo gahaheza kakisatura hageze ko iheka amashurwe. Kameze nka karya amasaka, inazi canke ikigazi bishurikiramwo.

101. Ni Yo Yaremye amajuru n'isi n'ibiri muri vyo ata co
Irinze gufatirako. Ni gute Yogira umwana kandi Itanagira
umugore! Ni Yo Yanaremye ikintu cose kibaho, ni na Yo
rero burya Izi ikintu cose gikozwe n'ibiremwa, ni
Nyenubumenyikurivyose.

بَدِيعَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَتَىٰ يَكُونُ لَهُ
وَلَدٌ وَلَمْ تَكُنْ لَهُ صَاحِبَةٌ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ
وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٥١﴾

102. Babangikanyamana! Iyo rero, ni Yo Mana yanyu
Rurema Allah, nta mana y'ukuri ibwirijwe gusengwa atari
Yo, Yaremye ikintu cose kibaho, nimuyiyegereze rero mu
vyo mukora vyose munayisenge. Ni na Yo rero
Muhagarikizi Ibungabunga ibintu vyose;

لَكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ خَلَقَ كُلَّ
شَيْءٍ فَأَعْبُدُوهُ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ
وَكَيلٌ ﴿١٥٢﴾

103. Ntibonwa n'amaso y'ibiremwa kw'isi^[1] mu gihe Yo
Ibona ibiremwa vyose. Ni na Yo rero Rumenyi-
Rudahishwa, Muhetuziwayoye!

لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ
وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ﴿١٥٣﴾

104. Ntumwa y'Imana! Bwira ababangikanyamana uti:
"Mwaramaze gushikirwa n'ivyemezo bigaragara^[2] bivuye
ku Mana yanyu Rurema Allah bitandukanya ubugororotsi
n'ubuhuyi. Uwuzobitahura rero akemera, izoba ari ineza
kuri we; uwutazobitahura na we, azoba yikwegeye
akarambaraye. Jewe sinjewe kubungabunga ivyo
mukora, njejwe gusa gushikiriza ubutumwa".

قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرٌ مِّن رَّبِّكُمْ فَمَن أَبْصَرَ
فَلِنَفْسِهِ وَمَن عَمِيَ فَعَلَيْهَا وَمَا أَنَا
عَلَيْكُمْ بِحَفِيفٍ ﴿١٥٤﴾

105. Ntumwa y'Imana! Ni nk'uko nyene rero - Twebwe
Allah Dutomora ivyemezo vyerekana ukuri kugira ngo
kumenyekane - Duheza Tugatomorera
ababangikanyamana ivyo batazi, kugira bahakane
bigovyora bati: "Wavyigishijwe n'abahawe Igitabu", no
kugira Dutomore ukuri abantu b'incabwenge, baheze
bagukurikire^[3].

وَكَذَلِكَ نُصَرِّفُ الْأَيَاتِ وَلِيَقُولُوا دَرَسْتَ
وَلِنُبَيِّنَهُ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿١٥٥﴾

106. Ntumwa y'Imana! Kurikira nyabuna amabwirizwa
wahishuriwe n'Imana yawe Rurema Allah, ashingiye ku
kwemera ko ata mana y'ukuri ibwirijwe gusengwa atari Yo,
unirengagize ubutumva bw'ababangikanyamana.

اتَّبِعْ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ لَا إِلَهَ إِلَّا
هُوَ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٥٦﴾

107. Iyo rero Imana Allah Ishaka ko batayibangikanya,
ntibari kuyibangikanya, ariko Irazi neza mu vyagezwe ko
bazohitamwo ibangikanyamana. Kanatsinda, ntitwakugize
umubungabunzi w'ivyo bakora, eka nturi n'umuhagarikizi
ajejwe kubatunganiriza uko babayeho.

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكُوا وَمَا جَعَلْنَاكَ
عَلَيْهِمْ حَفِيفًا وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ ﴿١٥٧﴾

108. Bislamu! Ntimugatuke ibagirwamana basenga mu
gishingo c'Imana Allah, ku kwanka ko na bo bohava
batuka Imana Allah ku kutamenya icubahiro cayo. Ni
nk'uko nyene rero Twebwe Allah - Twabaryohereje gukora

وَلَا تَسُبُّوا الَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِ اللَّهِ
فَيَسُبُّوا اللَّهَ عَدْوًا بِغَيْرِ عِلْمٍ كَذَلِكَ زَيْنًا

[1] Ariko mu buzima bw'inyuma yo gupfa, abemeramana bazoyibona n'amaso ukuri kwamyeye.

[2] Biri muri Qor'ani n'inyigisho z'Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah).

[3] Abo, ni abemeye bakanakurikira Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) hamwe n'ivyo yahishuriwe muri Qor'ani.

ibibi ku kubahana kuko ari vyo bihitiyemwo ubwabo - Turyohereza umugwi wose w'abantu ibikorwa wihitiyemwo, hanyuma bazosubizwa ku Mana yabo Rurema Allah, Iheze Ibamenyeshe ido n'ido y'ivyo bahora bakora kw'isi, Inabibahembere.

لِكُلِّ أُمَّةٍ عَمَلُهُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ مَرْجِعُهُمْ
فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٠٩﴾

109. Ababangikanyamana bararahiye bararengwa kw'izina ry'Imana Allah, ko Muhamadi aramutse abashikirije igitangaro bazocemera. Ntumwa y'Imana! Vuga uti: "Ni ukuri, burya ibitangaro biva ku Mana Allah. Mbega bemeramana! Ni igiki cobamenyesha ko ivyo bitangaro mu gihe vyoshika, batovyemera!"

وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِن جَاءَتْهُمْ
آيَةٌ لِّيُؤْمِنُوا بِهَا قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ
اللَّهِ وَمَا يُشْعِرُكُمْ أَنَّهَا إِذَا جَاءَتْ لَا
يُؤْمِنُونَ ﴿١١٠﴾

110. Burya imishaha n'amaso vyabo Turanabihindukiza Tugatuma Qor'ani ata na kimwe ibungura, gutyo ntibayemere nk'uko batigeze bayemera ubwa mbere icururuka, Tukanabarekera mu butumva bwabo bajuragirika mu kubura ico bafata n'ico bareka hagati yo kwemera no guhakana.

وَتُقَلِّبُ أَفْعَادَهُمْ وَأَبْصَرَهُمْ كَمَا لَمْ
يُؤْمِنُوا بِهِ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَنَذَرَهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ
يَعْمَهُونَ ﴿١١١﴾

111. Ntumwa y'Imana! Iyo Twemerera ababangikanyamana ivyo basavye Tukabamanurira abamalayika bavuye mw'ijuru, Tukanazura n'abapfuye bakemeza ko uri Intumwa vy'ukuri, Tukanabegeraniriza ivyo basavye vyose mu bitangaro bakabibona imbona nkubone, ntibari kwemera ivyo ubararikira, ntibari no kuvyubahiriza namba kiretse uwo Imana Allah Ishatse muri bo ko arongoka, ariko abenshi muri bo ntibazi ukuri waje ukuye ku Mana Allah.

*وَلَوْ أَنَّنَا نَزَّلْنَا إِلَيْهِمُ الْمَلٰٓئِكَةَ وَكَلَّمَهُم
الْمَوْتَىٰ وَحَشَرْنَا عَلَيْهِمْ كُلَّ شَيْءٍ قُبُلًا مَا
كَانُوا لِيُؤْمِنُوا إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ وَلٰكِنَّ
أَكْثَرَهُمْ يَجْهَلُونَ ﴿١١٢﴾

112. Ntumwa y'Imana! Ni nk'uko nyene rero - Twebwe Allah Twakugeragereje ku bansi bakurwanya - Twagerageje Intumwa zose mu guhangana n'abansi b'intumva bakomoka mu bantu no mu majini, gutyo bamwe muri bo bakabwira abandi ijamba risosa ry'ubuhakanyi, kugira uwurumvise ajane na rwo ahube inzira. Iyo rero Imana yawe Rurema Allah Ishaka, ntibari kukugirira urwanko namba, iryo rikaba ari ryo geragezwa riva kuri Yo. Bareke rero ubirengagize, baheze barendegere mw'irementanya ryabo;

وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا شٰٓيِطِيْنَ
الْاٰنٰسِ وَالْحَيٰٓةِ يُوْحٰى بَعْضُهُمْ اِلٰى بَعْضٍ
رُّحُوْفًا اَلْقَوْلِ غَرُوْرًا وَّلَوْ شَاءَ رَبُّكَ مَا
فَعَلُوْهُ فَاذَرَهُمْ وَمَا يَفْتَرُوْنَ ﴿١١٣﴾

113. Kugira bumvirizwe banakurikirwe n'abafise imishaha itemera ko hari ubuzima bw'inyuma yo gupfa ngo babwitegurire, baheze bakunde banahitemwo nya rementanya, maze barendegere mu gukora ivyo bakora mu vyaha.

وَلِتَضَعِيَ اِلَيْهِ اَفْعَادُ الَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ
بِالْآخِرَةِ وَلِيَرْضَوْهُ وَلِيَقْتَرِفُوْا مَا هُمْ
مُقْتَرِفُوْنَ ﴿١١٤﴾

114. Ntumwa y'Imana! Bwira ababangikanyamana uti: "Mbega nosaba gute ikitari Imana yanje kitari n'Imana yanyu Allah, ko coruducira jewe na mwe, kandi ari Yo Yabamanuriye Igitabu ca Qor'ani gitomora neza ingingo

اَفَغَيَّرَ اللّٰهُ اٰبَتِنٰى حِكْمًا وَّهُوَ الَّذِىۡ اَنْزَلَ
اِلَيْكُمْ الْكِتٰبَ مَفْصَلًا وَالَّذِيْنَ اٰتٰىنٰهُمْ

yofatwa ku vyo duhazanako!". Kira noneho, n'abo Twahaye Igitabu ca Tawurati n'ic'Injili, barazi neza ko Qor'ani wayimanuriwe vy'ukuri n'Imana yawe Rurema Allah. Ntukabe namba mu bafise amakenga rero ku vyo Twaguhishuriye.

أَلَكْتَبَ يَعْلَمُونَ أَنَّهُ مُنَزَّلٌ مِّن رَّبِّكَ
بِالْحَقِّ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ ﴿١١٤﴾

115. Ijambo ry'Imana yawe Rurema Allah rya Qor'ani, riratanganye mu gushikiriza ukuri mu mvugo n'ingiro no mu ngingo zayo, nta woshobora guhindura na kimwe mw'ijambo ryayo, ni na Yo rero Nyenukwumva, Irumva ivyo muvuga; Nyenubumenyikurivyose, Irazi ivyo muhisha mu mishaha yanyu.

وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا لَا
مُبَدَّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿١١٥﴾

116. Ntumwa y'Imana! Mu gihe vyoshika ukumvira abenshi mu bantu bo kw'isi, boguhubisha inzira y'idini ry'Imana Allah. Kira noneho, ntibakurikira kiretse ivyo bakekeranya ko ari ukuri, nta n'ico bazi kiretse ugukekeranya gusa.

وَإِن تُطِيعُوا أَكْثَرَ مِّن فِي الْأَرْضِ يُضِلُّوكُمْ
عَن سَبِيلِ اللَّهِ إِن يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنَّ
هُمَّ إِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿١١٦﴾

117. Mu vy'ukuri, Imana yawe Rurema Allah, ni Yo Izi bikwiye uwahuvye inzira yayo, ni na Yo Izi neza n'abagorotsi.

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ مَن يَضِلُّ عَن سَبِيلِهِ
وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿١١٧﴾

118. Bislamu! Murafungura rero inyama z'ivyakerewe habanje kuvugwa izina ry'Imana Allah nimwaba mwemera vy'ukuri ivyemezo vyayo.

فَكُلُوا مِمَّا ذَكَرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ إِن كُنتُمْ
بِآيَاتِهِ مُؤْمِنِينَ ﴿١١٨﴾

119. Mbega ni igiki cobabuza gufungura inyama z'ivyakerewe habanje kuvugwa izina ry'Imana Allah, kandi Imana Allah Yaramaze kubatomorera ivyo Yaziririje ko mufungura! Ariko ku mvo zo kurokora ubuzima, n'ivyaziririjwe nyene murarekuriwe kuvyikorako. Mu vy'ukuri, abenshi mu bahuvye, ni ukuri bisunga ivyipfuzo vyabo mu guhubisha abantu inzira y'Imana Allah, mu kuzirura ivyaziririjwe no mu kuziririza ivyaziruwe ku bujuju bwabo. Ntumwa y'Imana! Mu vy'ukuri, Imana yawe Rurema Allah, ni Yo Izi neza abarenga ku mabwirizwa yayo, ni na Yo Izobaharurira Ikanabahembera ivyo bakoze.

وَمَا لَكُمْ أَلَّا تَأْكُلُوا مِمَّا ذَكَرَ اسْمُ اللَّهِ
عَلَيْهِ وَقَدْ فُصِّلَ لَكُمْ مَا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ إِلَّا
مَا اضْطُررْتُمْ إِلَيْهِ وَإِنَّ كَثِيرًا لِّيُضِلُّونَ
بِأَهْوَاءِهِمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ
بِالْمُعْتَدِينَ ﴿١١٩﴾

120. Bantu! Nimureke munavavanure n'ivyaha vyose, ibikorera ku mugaragaro muri vyo n'ibikorera mu mpisho. Mu vy'ukuri, abakora ivyaha bazohanwa n'Imana Allah ku vyo bahora bakora.

وَدَرُؤُوا ظَهَرَ الْأَيْمِ وَبَاطِنَهُ إِنَّ الَّذِينَ
يَكْسِبُونَ الْأَيْمَ سَيَجْزُونَ بِمَا كَانُوا
يَعْتَرِفُونَ ﴿١٢٠﴾

121. Bislamu! Ntimugafungure rero inyama z'ivyakerewe hatabanje kuvugwa izina ry'Imana Allah^[1]. Mu vy'ukuri, ukuzifungura ni ubutumva bwo kurenga ku mabwirizwa y'Imana Allah. Mu vy'ukuri, intumva mu majini, ni ukuri zosha abahagarikizi bazo mu ntumva z'abantu gukora

وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ
وَإِنَّهُ لَفِسْقٌ وَإِنَّ الشَّيْطَانَ لِيَؤِخُونَ إِلَىٰ

[1] NK'intumvyi, icakererewe ibigirwamana canke amajini, n'ibindi.

ibitera amakenga mu gufungura intumvyi, kugira zibaharirize ku vyerekeye iyo ngingo^[1]. Nimwaramuka rero muzumviye mu kuzirura ivyaziririjwe, ni ukuri muzoba ababangikanyamana nkabo.

أُولَئِكَ لِيُجَدِّدُوا لَكُمْ وَإِنْ أَطَعْتُمْهُمْ لِيُكْفِرُوا بِكُمْ لِمُنْكَرِكُمْ وَلَئِنْ لَمْ يَنْفِرُوا فِي الْحَرْبِ قَدِ افْتَرَيْنَاهُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَنْفِرُوا فِي الْحَرْبِ قَدِ افْتَرَيْنَاهُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَنْفِرُوا فِي الْحَرْبِ قَدِ افْتَرَيْنَاهُمْ

122. Mbega burya akarorero k'umuntu w'igipfamutima ajuragirika mu muzimagiza w'ubuhuvyi, maze Tukamuha ubuzima bw'umushaha akemera, akanakurikira n'Intumwa zacu, Tukamuha n'umuco w'ubugorotsi, ni nk'ak'uwuri mu muzimagiza w'ubuhuvyi butagira uko busa, adashoboye kubuvamwo, ata ni co bumukuramwo! Eka abo nta ho basa basana namba! Ni nk'ukwo nyene ro abagararije baryoherejwe ivyaha bahora bakora kugira bazobihanirwe.

وَأَمِنْ كَانَ مِمَّنْ فَاحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَمْشِي بِهِ فِي النَّارِ كَمَنْ مَثَلُهُ فِي الظُّلُمَاتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِّنْهَا كَذَلِكَ زُيِّنَ لِلْكَافِرِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

123. Ni nk'uko nyene rero - vyashikiye abagarariji b'i Makka bakaburagiza abantu kwinjira mw'idini ry'Imana Allah - Twatumye mu gacimbiri ako ari ko kose haba intumva zirongowe n'indongozi zazo, kugira zitegure zinashire nu ngiro ubwononyi bwo kurwanya idini ry'Imana Allah, burya ubwo bwononyi zigira, nta wundi buzogarukako atari kuri zo, n'aho ata vyo zumva.

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ أَكْبَرًا مُّجْرِمِهَا لِيَمْكُرُوا فِيهَا وَمَا يَمْكُرُونَ إِلَّا بِأَنْفُسِهِمْ وَمَا يَشْعُرُونَ

124. Iyo ababangikanyamana b'i Makka bashikiriye n'icemezo kigaragara cerekana ko Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) ari Intumwa y'ukuri, bamwe mu ndongozi zabo baca bavuga bati: "Ntituzokwigera twemera ubutumwa bwiwe gushika Imana Allah Itugize intumwa, Inaduhe n'ibitangaro nk'ivyo Yahaye Intumwa zayo z'aho hambere". Burya Imana Allah, ni Yo Izi neza uwo Ikiwiye gushinga ubutumwa bwayo. Inkozi z'ikibi zizosuzugurika imbere y'Imana Allah, zinahabwe ibihano ruhasha, bitewe n'ubwononyi zahora zikora bwo kurwanya idini.

وَإِذَا جَاءَتْهُمْ آيَةٌ قَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ حَتَّىٰ نُؤْتَىٰ مِثْلَ مَا أُوتِيَ رُسُلُ اللَّهِ اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ سِيُصِيبُ الَّذِينَ أَجْرَمُوا صَغَارًا عِنْدَ اللَّهِ وَعَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا كَانُوا يَمْكُرُونَ

125. Uwo Imana Allah Ishatse gushoboza kuba umugorotsi, Yorosha umushaha wiwe ugaheza ukemera ubwislamu; uwo Ishatse guhubisha na we, Iremereza umushaha wiwe ugaheza ukananirwa kwemera ukuri, akaba nk'umuntu aduga mu kirere ananiwe, ahezagirika, adashobora no guhema. Ni nk'ukwo nyene rero Imana Allah Iha ibihano abatayemera, kubera ubutumva bwabo.

فَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يَهْدِيَهُ يَشْرَحْ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ وَمَنْ يُرِدْ أَنْ يُضِلَّهُ يَجْعَلْ صَدْرَهُ ضَيِّقًا حَرَجًا كَأَنَّمَا يَصَّعْدُ فِي السَّمَاءِ كَذَلِكَ يَجْعَلُ اللَّهُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ

126. Ntumwa y'Imana! Iyi rero, ni yo nzira igororotse igana ku gushimwa n'Imana yawe Rurema Allah no ku Bwami bwayo. Ni ukuri, Twaratomoreye ivyemezo vy'ubwoko bwose abantu b'abanyabwenge bibuka bakikebuka;

وَهَذَا صِرَاطٌ رَبِّكَ مُسْتَقِيمًا قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ

[1] Bakigovyora bati: "Kudafungura intumvyi, ni nko kudafungura ivyishwe n'Imana Allah mu gihe mbubikereye kw'Izina ryayo".

127. Bafise icumbi ry'iteka n'itekane mu Bwami bw'ijuru bategekanirijwe n'Imana yabo Rurema Allah ku musi w'izuka, ni na Yo Muhagarikizi Ikaba n'Umutabazi wabo ku vyiza bahora bakora. ﴿لَهُمْ دَارُ السَّلَامِ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَهُمْ وَلِيُّهَا﴾

128. Ntumwa y'Imana! Ibuka ibizoshika ku musi w'izuka, umusi Imana Allah Yegeranirije hamwe abagarariji n'abahagarikizi babo mu mashetani, Igaca Ibabwira Iiti: "Emwe mashetani mu majini! Ni ukuri mwarahubishije benshi mu bantu gushika n'aho babakurikira", maze abayakurikiye mu bantu na bo bakavuga biregura bati: "Mana yacu Rurema Allah! Bamwe bose muri twebwe baragize ico biyunguye ku bandi, gushika ikiringo cacu ca nyuma Watugeneye kubaho kw'isi giheze". Imana Allah Izoheza Ibishure Iiti: "Umuriro, ni bwo buraro n'uburamuko bwanyu mwese, kiretse uwo Imana Allah Ishatse ko atazohereyako mu bigaba vy'abemeramana". Mu vy'ukuri Imana yawe Rurema Allah, ni Intungane mu vyo Ikora, Nyenubumenyikurivyose, Irazi indishi ikwiye umwe wese mu biremwa. ﴿وَيَوْمَ يُحْشَرُهُمْ جَمِيعًا يَمَعَشَرَ الْحَيِّ قَدْ اسْتَكْبَرْتُمْ مِنَ الْإِنْسِ وَقَالَ أَوْلِيَاؤُهُمْ مِنَ الْإِنْسِ رَبَّنَا اسْتَمَعَ بَعْضُنَا بَعْضًا وَبَلَّغْنَا أَجَلَنَا الَّذِي أَجَلْتَ لَنَا قَالَ النَّارُ مَوَدِّنَا خَلِيدِينَ فِيهَا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ إِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ عَلِيمٌ﴾

129. Ni nk'uko nyene rero Twebwe Allah - Dutuma amashetani ashobora kugota abagarariji mu bantu ku bugaba bwabo - Dutuma abirenganya mu kugabitanya ku Mana Allah bashobora kugota bamwe muri bo, bitewe n'ivyaha vy'ivyo bari bararondeye kw'isi; ﴿وَكَذَلِكَ نُؤَيِّدُ بَعْضَ الظَّالِمِينَ بَعْضًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾

130. Bazobwirwa bati: "Emwe bagarariji mu majini no mu bantu! Ntimwashikiriwe n'Intumwa zarungitswe muri mwebwe abantu^[1], zikabiganira Aayah zanje zibatomorera amabwirizwa yanje, zikanabagabisha ku bihano vy'umusi w'izuka ryanyu?". Abagarariji bazoca bishura bati: "Ego cane! Turavyemanga ko Intumwa zawe zadushikiriye Aayah zawe, zikanatugabisha ku bihano vy'umusi w'izuka ryacu, maze turazihakana twivuye inyuma". Bahenzwe rero n'ubuzima bw'ibihendamaso vyo kw'isi, bazoheza kandi rero bemange ubwabo ko bari abagarariji, batemera Imana Allah n'Intumwa zayo. ﴿يَمَعَشَرَ الْحَيِّ وَالْإِنْسِ أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنْكُمْ يَقُصُونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِي وَيُذِذُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا قَالُوا سَهْدًا عَلَىٰ أَنفُسِنَا وَعَرَّتْهُمْ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَشَهِدُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ﴾

131. Irungikwa ry'Intumwa zibangikaniye Igitabu ku bantu n'amajini rero, ryabaye kuko Imana yawe Rurema Allah Itari guhana mu guhonya abantu Ibahora ubuhakanyi bwabo, kandi batigeze bashikirwa n'Intumwa zibakura mu bubegito bwabo. ﴿ذَلِكَ أَن لَّمْ يَكُنْ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْفَرَىٰ يَظْلَمِ وَأَهْلُهَا غَافِلُونَ﴾

132. Uwo wese rero yumviye canke ahakanye Imana Allah, arafise urugero rw'aho ageza mu vyo akora, maze Imana Allah Ikazobimuhembera. Ntumwa y'Imana! Burya ﴿وَلِكُلِّ دَرَجَاتٍ مِّمَّا عَمِلُوا وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ﴾

[1] Insiguro yumvikana muri iyi Aayah, ni uko Intumwa zarungitswe ku bantu no ku majini, zikomoka mu bantu.

rero kandi Imana yawe Rurema Allah ntiyirengaza ibigirwa n'abaja bayo.

133. Imana yawe Rurema Allah Yabwirije ko Yosengwa, ni Yo Uwikenuye Yikwije muri vyose, ni Yo nkomoko y'impuhwe ku biremwa. Bantu! Ishatse rero Yobahonya Ikabasubiriza ibindi biremwa Ishaka bigaheza bikayumvira; nka kurya Yabaremye mugageza mukarondoka mukomotse ku bandi bantu.

وَرَبُّكَ الْعَلِيُّ ذُو الرَّحْمَةِ إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَسْتَخْلِفْ مِنْ بَعْدِكُمْ مَا يَشَاءُ كَمَا أَنتَسَاءُكُمْ مِنْ ذُرِّيَةِ قَوْمٍ آخَرِينَ ﴿١٣٣﴾

134. Babangikanyamana! Mu vy'ukuri, ivyo musezeranirwa mu bihano, ni ukuri bizobashikira, kandi rero ntimuzonanira Imana Allah ngo muyihunge, kuko Irashoboye kubagarukana Ikabazura n'aho mwoba mwaracitse ivu.

إِنَّ مَا تُوْعَدُونَ لَأَيُّ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿١٣٤﴾

135. Ntumwa y'Imana! Vuga uti: "Emwe bantu banje narungitsweko! Nimugume ku vyo mwemera, mukore nk'uko muvypfuzwa, jewe na nje mpeze ngume ku vyo nemera nk'uko nategetswe n'Imana yanje Allah, igihe ibihano vyashitse, muzoheza mumenye uwuzogira amaherezo meza kw'isi. Mu vy'ukuri, abirenganya mu kubangikanya Imana Allah, ntibazokwigerana baronka intsinzi y'Ubwami bw'ijuru.

قُلْ يَتَقَوْمِ أَعْمَلُوا عَلَى مَكَانَتِكُمْ إِنِّي عَامِلٌ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ تَكُونُ لَهُ عَقِيبَةُ الدَّارِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿١٣٥﴾

136. Ababangikanyamana bageneye Imana Allah umugabane mu vyo Yaremye mu biterwa, mu vyamwa no mu bitungwa, ari na wo baherezako abakene bakanazimanako n'abashitsi, baraheza bavuga bati: "Umugabane w'ibi, ni uw'Imana Allah - ku vyipfuzo vyabo - umugabane wundi na wo, ni uw'abahagarariye ibigirwamana vyacu". Ivyo bageneye abahagarikizi b'ibigirwamana vyabo rero, nta na kimwe muri vyo gishikira Imana Allah ^[1]; mu gihe ivyo bageneye Imana Allah, biheza bigahabwa abahagarikizi b'ibigirwamana vyabo; kuko ngo Imana Allah Irikenuye. Ni mbi cane ingingo y'igabura ryabo!

وَجَعَلُوا لِلَّهِ مِمَّا ذَرَأَ مِنَ الْحَرْثِ وَالْأَنْعَامِ نَصِيبًا فَقَالُوا هَذَا لِلَّهِ بِرَعْمِهِمْ وَهَذَا لِشُرَكَائِنَا فَمَا كَانَ لِشُرَكَائِهِمْ فَلَا يَصِلُ إِلَى اللَّهِ وَمَا كَانَ لِلَّهِ فَهُوَ يَصِلُ إِلَى شُرَكَائِهِمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿١٣٦﴾

137. Ni nk'uko nyene rero shetani - yoheje ababangikanyamana kugena umugabane w'Imana Allah n'uw'ibigirwamana - yaryohereje benshi mu babangikanyamana kwica abana babo ku mvo zo gutinya ubukene, kugira bagwe mu bihano bihonya vyo kwica kiremwa-muntu ku karenganyo, no kugira bazazanirwe mw'idini ryabo, baheze bahube. Iyo Imana Allah Ishaka rero ko bitaba, ntibari kuzazanirwa namba mw'idini ryabo, kuko Izi mu vyagezwe ububegito bwabo. Ntumwa

وَكَذَلِكَ زَيْنٌ لِكَثِيرٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ قَتَلَ أَوْلَادِهِمْ شُرَكَائِهِمْ لِيُرْذُوهُمْ وَلِيَلْبِسُوا عَلَيْهِمْ دِينَهُمْ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ ﴿١٣٧﴾

[1] Ngo gitangweko imperezwa canke ngo gihabwe abakene, ahubwo gihabwa ibigirwamana biciye ku babihagarikiye.

y'Imana! Bareke rero n'ivyo barementanya, Imana Allah
Izorubacira.

138. Ababangikanyamana baranavuze bati: "Ibi bitungwa n'ibiterwa twageneye ibigirwamana birakingiwe, nta wurekuriwe kuvyikorako kiretse uwo dushaka mu babihagarariye, no mu bandi. Ivyo rero babivuga ku vyipfuzo vyabo. Hanyuma bati: "Izi ngamiya na zo kirazira kuzurira canke kuzihakako ikintu na kimwe". Hakaba rero n'izindi ngamiya mu kuzikoresha ikintu ico ari co cose, batigera baninahaza Imana Allah. Ivyo vyose rero, babikora mu kurementaniriza Imana Allah. Imana Allah rero, Izobahembera ivyo bahora bayirementaniriza.

وَقَالُوا هَذِهِ أَنْعَمٌ وَحَرَّتْ جَبْرٌ لَا يَطْعَمَهَا إِلَّا مَنْ نَشَأُ بِرَعِيهِمْ وَأَنْعَمٌ حُرِمَتْ ظُهُورُهَا وَأَنْعَمٌ لَا يَذْكُرُونَ أَسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا افْتِرَاءً عَلَيْهِ سَيَجْزِيهِمْ بِمَا كَانُوا يَفْتُرُونَ ﴿١٣٨﴾

139. Baranavuze kandi bati: "Ibitungwa bifise amezi biramutse bivayeye imyagazi ikomeye, iyo myagazi izoba igenewe gusa abagabo muri twebwe, izoba iziririjwe ku bagore bacu"; mu gihe iyo myagazi ivyawe yafuye, baraheza bakayisangira. Imana Allah Izobahembera rero iryo zirura n'iziririza ritigeze rigirwa na Yo. Mu vy'ukuri, ni Yo Ntungane mu vyo Ikora, Nyenubumenyikuriyoyose, Irazi indishi ikwiye umwe wese mu biremwa.

وَقَالُوا مَا فِي بُطُونِ هَذِهِ الْأَنْعَمِ خَالِصَةً ذَلِكُمْ وَنَحْنُ عَلَىٰ أَرْوَاجِنَا وَإِنْ يَكُن مَيْتَةً فَهُمْ فِيهِ شُرَكَاءُ سَيَجْزِيهِمْ وَصْفَهُمْ إِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿١٣٩﴾

140. Ni ukuri, abishe abana babo kw'ikehabwenge no ku kutamenya bakanaziririza ivyo baronkejwe n'Imana Allah mu kuyirementaniriza^[1], bari mu ruhombu rw'agahebuza. Ni ukuri, barahuyeye inzira y'ukuri, kira noneho ntibari no mu bagororotsi.

قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ قَتَلُوا أَوْلَادَهُمْ سَفَهًا بِغَيْرِ عِلْمٍ وَحَرَمُوا مَا رَزَقَهُمُ اللَّهُ افْتِرَاءً عَلَى اللَّهِ قَدْ ضَلُّوا وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ﴿١٤٠﴾

141. Imana Allah ni Yo Yaremye amashamba, muri yo hari ay'ibirandaranda hejuru bikaba nk'igisenge; nka kurya kw'imizabibu; hakaba n'ay'ibitarandaranda hasi bihagaze ku gitumbatumba nk'ibiti vy'itende, n'ibindi biterwa bifise akanovera gatandukanye; hari n'imizayituni n'imikomamanga, usanga amababi yavyo asa, ariko bitandukanye mu ndemo, ibara n'akanovera k'ivyamwa. Bantu! Nimufungure rero ivyamwa vyavyo igihe vyamyeye, muheze munatange ishikanwa-bwirizwa ryavyo ku musu wo kwamura canke wo gusoroma; kandi rero ntumuzoseresagure mu kurenza urugero rw'ibitangwa mw'ishikanwa-bwirizwa canke mu gufungura, n'ibindi. Mu vy'ukuri, Imana Allah ntikunda abasesagura mu gutanga amatungo mu bidakenewe.

* وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَ جَنَّاتٍ مَعْرُوشَاتٍ وَغَيْرِ مَعْرُوشَاتٍ وَالنَّخْلَ وَالزَّرْعَ مُخْتَلِفًا أُكُلُهُ وَالزَّيْتُونَ وَالرَّيْحَانَ مُتَشَابِهًا وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ كُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَءَاتُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ﴿١٤١﴾

142. Imana Allah Yaremye no mu bitungwa ibishobora kwikorera; nk'ingamiya, n'ibindi bidashoboye kwikorera; nk'inka n'intungwa. Muraheza rero mufungure mu vyo

وَمَنْ الْأَنْعَمِ حَوْلَةً وَفَرَشًا كُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوتَ

[1] Ukuzirura no kuziririza, biri mu bintu vyega gusa Imana Allah. Ikiziruye, ni icaziruwe n'Imana Allah, ikizira na co ni icaziririjwe n'Imana Allah. Nta n'umwe rero mu biremwa, arekuriwe gushingira ibiremwa amateka mu buryo butarekuwe n'Imana Allah.

mwaronkejwe n'Imana Allah muri ivyo bitungwa, ntumuzohirahire ngo mukurikire inzira za shetani zo kuziririza ivyaziruwe n'Imana Allah. Mu vy'ukuri, shetani ni umwansi wanyu agaragara;

الشَّيْطَانُ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿١٤٣﴾

143. Ivyo bitungwa rero biri mu moko umunani, hari ane mu ntungwa; impfizi y'intama n'intamakazi, impfizi y'impene n'impenekazi. Ntumwa y'Imana! Baza ababangikanyamana uti: "None Imana Allah Yaziririje gusa impfizi z'intungwa?". Nibakwishura bati: "Ego cane!", bazoba babesha kuko ntibaziririza impfizi y'intungwa iyo ari yo yose. Babaze kandi uti: "Canke Imana Allah Yaziririje gusa intamakazi n'impenekazi?". Nibakwishura bati: "Ego cane!", bazoba babesha kuko ntibaziririza intamakazi n'impenekazi izo ari zo zose. Ongera ubabaze kandi uti: "Canke Imana Allah Yaziririje umwagazi ukiri mu nda y'intama n'uwuri mu nda y'impene?". Nibakwishura bati: "Ego cane!", bazoba babesha kuko ntibaziririza umwagazi uwo ari wo wose ukiri mu nda ya nyina. Babwire rero uti: "Nimunyishure mwisunze ubumenyi bwemeza ukuri ku vyo muvuga nimwaba muri imvugakuri!".

تَمَنِّيَةَ أَرْوَجَ مِنَ الضَّانِ أَتْنَيْنِ وَمِنَ الْمَعَزِ أَتْنَيْنِ قُلْ ءَالِدَكَرَيْنِ حَرَّمَ أَمَ الْأُنثَيَيْنِ أَمَّا أَشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ أَرْحَامُ الْأُنثَيَيْنِ نَبِيُونِ يَعْلَمُ إِنَّ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٤٣﴾

144. Ayandi moko ane mu bitungwa, ni impfizi y'ingamiya n'imvyeyi yayo, impfizi y'inka n'imvyeyi yayo. Ntumwa y'Imana! Baza ababangikanyamana uti: "None Imana Allah Yaziririje impfizi y'ingamiya n'impfizi y'inka, canke imvyeyi y'ingamiya n'imvyeyi y'inka? Canke Yaziririje inyana ikiri mu nda y'ingamiya canke iyiri mu nda y'inka? Canke mwoba ari ho mwari muri, igihe Imana Allah Yabaha ibwirizwa ry'iri zirizwa ry'ibitungwa!". Nta n'umwe arenganya akimonogoza gusumba uwurementaniriza Imana Allah; kugira ahubishe abantu inzira y'ukuri ku bujuju bwo kutamenya. Mu vy'ukuri, Imana Allah ntishobozza gutumbere inzira igororotse abantu birenganya mu kurenga ku mabwirizwa yayo.

وَمِنَ الْإِبِلِ أَتْنَيْنِ وَمِنَ الْبَقَرِ أَتْنَيْنِ قُلْ ءَالِدَكَرَيْنِ حَرَّمَ أَمَ الْأُنثَيَيْنِ أَمَّا أَشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ أَرْحَامُ الْأُنثَيَيْنِ أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ وَصَّكُمْ اللَّهُ بِهَذَا فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا لِيُضِلَّ النَّاسَ بِغَيْرِ عِلْمٍ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٤٤﴾

145. Ntumwa y'Imana! Vuga uti: "Nta kintu nsanga kiri mu vyo nahishuriwe kizira gufungura mu vyo muziririza mu bitungwa, kiretse mu gihe coba ari intumvyi, ari ikiremve^[1], ari inyama y'ingurube isanzwe mu vy'ukuri ihumanye, canke kikaba ari icakerewe ku bw'ikitari Imana Allah^[2]. Uwo bizoba ngombwa rero ko afungura kuri ivyo biziririjwe mu gihe ageramiwe n'inzara, atari ku mvo zo kuryoherwa canke kurenza urugero rwo kwivuna inzara, mu vy'ukuri

قُلْ لَا أجد فِي مَا أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلَى طَاعِمٍ يَطْعَمُهُ إِلا أَن يَكُونَ مَيْتَةً أَوْ دَمًا مَسْفُوحًا أَوْ لَحْمَ خِنزِيرٍ فَإِنَّهُ رَجَسٌ أَوْ فِسْقًا أَهْلٍ لغيرِ اللَّهِ بِهِ فَمَنْ أَضْطَرَّ عَيْرٍ بآجٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ رَبَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٤٥﴾

[1] Ubugeri.

[2] Canke icakerewe hatabanje kuvugwa izina ry'Imana Allah.

Imana Allah ni Nyenimbabazi-ntangere ku bigaya, Izomubabarira, Nyenimbabazi ku batoni bayo^[1]”.

146. Twebwe Allah Twaranziririje ku bayahudi, gufungura inyama z'ibikoko bifise ibinono bidasatuye hamwe n'iz'inyoni^[2]. Twaranziririje kandi n'ibinure vy'inika n'ivy'intungwa, kiretse ibinure bisigara ku nyama canke ku mara yavyo, canke ibiri mw'igufa. Iryo ziririza rero, Twaribwirije abayahudi ku kubahanira ivyaha vyabo. Kandi mu vy'ukuri, Twebwe Allah Tuvugisha ukuri ku ngingo Twabahaye.

وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَمًا كُلَّ ذِي ظُفْرٍ
وَمِنَ الْبَقَرِ وَالْعِزْمِ حَرَمًا عَلَيْهِمْ
شُحُومُهُمَا إِلَّا مَا حَمَلَتْ ظُهُرُهُمَا أَوْ
أَحْوَايَا أَوْ مَا اخْتَلَطَ بِعَظْمٍ ذَلِكَ
حَزَنُكُمْ يَنْبَغِيهِمْ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿١٤٦﴾

147. Ababangikanyamana b'abayahudi, nibaramuka baguhakanye mu vyo ushikiriza, urababwira uti: “Imana yanyu Rurema Allah, ni Nyenimpuhwe-ntangere kuko Itihutiye kubahana. Ibihano vyayo na vyo iyo bishitse, nta kibuzza inkozi z'ikibi guhanwa^[3]”.

فَإِن كَذَّبُوكَ فَقُلْ رَبُّكُمْ ذُو رَحْمَةٍ وَاسِعَةٍ
وَلَا يُرَدُّ بَأْسُهُ عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ ﴿١٤٧﴾

148. Ababangikanije Imana Allah biregura bati: “Iyo Imana Allah Ishaka ntitwari kuyibangikanya, eka n'abavyeyi bacu ntitwari kuyibangikanya, ntitwari no kuziririza ikintu na kimwe mu vyo Yaziruye”. Ni nk'ico cireguzo nyene abagarariji bo hambere yabo bitwaje, bashoka bahakana Intumwa, baranashishikara guhakana kugera aho bahonjeye ibihano vyacu Twebwe Allah. Ntumwa y'Imana! Babwire uti: “Mbega mwoba mufise ubumenyi nya bwo ku vyo muziririza no ku vyo muvuga, mugaheza mukatugaragariza icemezo cavyo! Kira noneho, ntimukurikira mw'idini kiretse ivyo mukekeranya, nta n'ico muzi kiretse ugukekeranya gusa”.

سَيَقُولُ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا
أَشْرَكْنَا وَلَا ءَابَاؤُنَا وَلَا حَرَمْنَا مِنْ شَيْءٍ
كَذَلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ حَتَّى
دَافَوْا بِأَسْنَانِ قُلْ هَلْ عِنْدَكُمْ مِنْ عِلْمٍ
فَتُخْرِجُوهُ لَأَن لَّئِن تَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ
وَإِن أَنْتُمْ إِلَّا تَخْرُصُونَ ﴿١٤٨﴾

149. Ntumwa y'Imana! Babwire uti: “Burya Imana Allah Irafise icemezo gitandukanya ukuri n'ikinyoma mu kurungika Intumwa no mu gushinga amateka. Iyo rero Ishaka, ni ukuri Yari kubashoboza mwese kuba abagorotsi, Ikabima ishaka ryu kwihitiramwo”.

قُلْ لِلَّهِ الْحُجَّةُ فَلَوْ شَاءَ لَهَدَيْتُكُمْ
أَجْمَعِينَ ﴿١٤٩﴾

150. Ntumwa y'Imana! Bwira ababangikanyamana uti: “Nimuzane rero ivyabona vyanyu vyemeza ko Imana Allah Yaziririje ivyo muziririza mu biterwa no mu bitungwa!”. Nibavyemeza mw'irementanya, ntuzohirahire ngo ube icabona hamwe na bo mu kuvyemeza, kandi ntugakurikire ivyipfuzo vy'abahakanye Aayah zacu Twebwe Allah mu kuziririza, canke mu kuzirira ivyaziririjwe n'Imana Allah, ntukanakurikire n'abatamera ubuzima bw'inyuma yo

قُلْ هَلَمْ شُهَدَاءُكُمْ الَّذِينَ يَشْهَدُونَ أَنَّ
اللَّهَ حَرَمَ هَذَا فَإِنْ شَهِدُوا فَلَا تَشْهَدُ
مَعَهُمْ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ كَذَّبُوا
بَيَاتِنًا وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ
وَهُمْ بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ ﴿١٥٠﴾

[1] Hongerwako ivyaziririjwe mu nyigisho z'intumwa, na vyo ni igihiga kigafatisha amenyo mu bikoko, igihiga kigafatisha ivyara mu nyoni, indogobwe z'inyororano hamwe n'imbwa.

[2] Nk'ingamiya, canke imbata, canke ubwoko bw'inyoni nini idashobora kuguruka, yitwa mu carabu "Na'aama", mu giswahili "Mbuni", mu gifaransa ikitwa "Autruche".

[3] Iyi Aayah irahigira abahakana bivuye inyuma Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) ko bazohanwa.

gupfa, batanabwitegurira, n'abirengagiza Imana yabo Rurema Allah bakayibangikanya n'ibiremwa.

151. Ntumwa y'Imana! Babwire uti: "Nimuze rero ndabasomere ivyaziririjwe n'Imana yanyu Rurema Allah, ko mutoyibangikanya n'ikindi kintu mu biremwa; ko mwoba abagwaneza ku bavyeyi banyu mukabubahiriza mukanasabira ku Mana Allah; ko mutokwica abana banyu bitewe n'ubukene, burya ni Twebwe Allah Tubaronsa ibibabeshaho mwebwe hamwe na bo; ko mutokwegera ivyaha rutura mugaheza mukavavanura na vyo, Ibikorera ku mugaragora muri vyo n'ibikorera mu mpisho; ko mutokwica umuntu Imana Allah Yaziririje ko yicwa kiretse mu gihe hubahirijwe ukuri [1]. Ivyo mudondaguriwe rero, ni vyo Imana Allah Yababujije, Ibaha n'iragi ryo kutabikora kugira mube abanyabwenge, mutahure amabwirizwa yayo;

﴿قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ ۗ أَلَّا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا ۖ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا ۚ وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ مِمَّنْ إِمْلَقْنَا نَحْنُ نَرِزُقُكُمْ وَأَيَّاهُمْ وَلَا تَقْرَبُوا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَّنَ ۗ وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ ذَلِكُمْ وَصَّوْكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١٥١﴾﴾

152. Ntimukegere n'amatungo y'impfuyi muhagarariye ngo muyakoreshe, kiretse mu kuyiyatunganiriza gushika igere mu bigero, ishobore kuyitunganiriza. Ba mukwiza ingero n'umunzane mu buryo butunganye[2]. Nimwitwararika rero gukwiza ingero n'umunzane uko mushoboye, bizoba bikwiye, Twebwe Allah ntidutegeka umuntu gukora kiretse ivyo ashoboye. Nimwaramuka muvuzi, na ho nyene muritwararika kuba intungane mu vyo muvuga[3] n'aho mwobera ivyabona abavandimwe banyu, kandi n'isezerano Imana Allah Yabahaye ryo kwubahiriza amabwirizwa yayo, muraryubahiriza. Izo ngingo mudondaguriwe rero, ni ryo ragi ry'Imana Allah Yabahaye kugira mwikebuke, muheze mwibuke ingaruka z'ubuhakanyi bwanyu;

﴿وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُ ۚ وَأَوْفُوا بِالْكَيْلِ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ ۚ لَا تَكْلِفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا ۚ وَإِذَا قُلْتُمْ فَاعْدِلُوا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ ۗ وَبِعَهْدِ اللَّهِ أَوْفُوا ذَلِكُمْ وَصَّوْكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿١٥٢﴾﴾

153. Biri mw'iryo ragi nyene Imana Allah Yabahaye, ko ubwislamu ari yo nzira yayo igororotse, ikaba ari na yo nzira yanje nategetswe gukurikira, nimuyikurikire rero, kandi ntimuzohirahire ngo mukurikire inzira z'ubuhvyi bwa shetani ngo zibateshe inzira y'Imana Allah. Ukwo gukurikira iyo nzira igororotse rero, ni ryo ragi ry'Imana Allah Yabahaye kugira muyitinye mu kwubahiriza amabwirizwa yayo".

﴿وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ ۗ وَلَا تَتَّبِعُوا السَّبِيلَ فَتَقَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ ۗ ذَلِكُمْ وَصَّوْكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٥٣﴾﴾

154. Ntumwa y'Imana! Babwire kandi ko ari Twebwe Allah Twanahaye Intumwa Musa (nyakugira amahoro y'Imana Allah) Igitabu ca Tawurati, mu ntumbero yo gukwiriza

﴿ثُمَّ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ تَمَامًا عَلَى الَّذِي أَحْسَنَ وَتَفْصِيلًا لِّكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى

[1] Mu kwica uwishe, uwasambanye yari yubatse urwiwe canke uwutaye idini ry'ubwislamu akarivamwo.

[2] Ata co murengejeko ata n'ico mugabanijeko.

[3] Mu gushikiriza inkuru, ingingo canke kuvugira umuntu no mu kuba ivyabona.

abagwaneza mu bantu yarungitsweko inema zacu, no mu gutomora ingingo y'ikintu ico ari co cose mu vyerekeye idini ryabo, no kugira rero nya Gitabu kibabere inzira y'ubugororotsi n'impuhwe, baheze bemere ko hari izuka ry'ibiremwa, banaryitegurire.

وَرَحْمَةً لَّعَلَّهُمْ يُلْقَاءَ رَبَّهُمْ يُؤْمِنُونَ ﴿١٥٦﴾

155. N'iyi Qor'ani rero, ni Igitabu gihezagiye Twamanuriye Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah). Enda rero nimugirikire mu kwubahiriza amabwirizwa yaco, muniyubare kuyarengako kugira mugire impuhwe z'Imana Allah.

وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ فَاتَّبِعُوهُ

وَاتَّقُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٥٥﴾

156. Bagarariji mu Barabu! Twamanuye Qor'ani kugira ntimuzovuge mwiregura muti: "Emwe! Mu vy'ukuri abamanuriwe Ibitabu, ni imigwi ibiri y'abayahudi n'abanaswara y'aho hambere yacu, kandi nta n'ubumenyi bwo kubitahura twari dufise";

أَنْ تَقُولُوا إِنَّمَا أَنْزَلَ إِلَهُكُنَّا عَلَىٰ

طَائِفَتَيْنِ مِنْ قَبْلِنَا وَإِنْ كُنَّا عَنْ دِرَاسَتِهِمْ

لَعَافِينَ ﴿١٥٦﴾

157. No kugira rero ntimuzovuge mwiyeza muti: "Iyo tuja kumanurirwa Igitabu, ni ukuri twari kuba abagororotsi kurusha abayahudi n'abanaswara". Bantu rero mwarungikiye Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah)! Ni ukuri mwaramaze gushikirwa na Qor'ani, ari na co cemezo kivuye ku Mana yanyu Rurema Allah, ikaba n'uburongozi n'impuhwe kuri mwebwe. Nta n'umwe rero arenganya akimonogoza gusumba uwahakanye yivuye inyuma Aayah n'ivyemezo vy'Imana Allah akanavyirengagiza. Twebwe Allah, Tuzoha abirengagije Aayah n'ivyemezo vyacu ibihano ruhasha, bitewe n'ukuntu bahora bavyirengagiza bakanaburagiza abantu gukurikira inzira yacu.

أَوْ تَقُولُوا لَوْ أَنَّا أَنْزَلْنَا لَعَلَّكُمْ

أَهْدَىٰ مِنْهُمْ فَقَدْ جَاءَكُمْ بَيِّنَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ

وَهَدَىٰ وَرَحْمَةً فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَّبَ

بِآيَاتِ اللَّهِ وَصَدَفَ عَنْهَا سَنَجَرِي

الَّذِينَ يَصْدِفُونَ عَنْ آيَاتِنَا سُوءَ الْعَذَابِ

بِمَا كَانُوا يَصْدِفُونَ ﴿١٥٧﴾

158. Abirengagiza Aayah n'ivyemezo vyacu bakanaburagiza abantu gukurikira inzira yacu, nta co barindiriyeye kugira bemere atari uko bashikirwa n'umumalayika ajejwe urupfu n'abafasha biwe ku musi wo gupfa; canke ko Imana Allah Iza Ikarubacira ku musi w'izuka; canke ko bashikirwa na bimwe mu bimenyetso vyerekana ko umuhera w'isi wageze!^[1] Ico gihe kigeze, ukwemera kw'umuntu atigeze yemera imbere y'ico gihe, nta co kuzomumarira. Aramutse yemeye naho, ibikorwa vyiza atigeze akora imbere y'ico gihe, nta co bizomumarira. Ntumwa y'Imana! Babwire uti: "Nimurindire rero ko ico gihe kibashikirwa kugira muheze mutandukanye ukuri n'ikinyoma, mumenye inkozi y'ikibi n'umugwaneza. Mu vy'ukuri, na twe nyene turarindiriyeye ico gihe".

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ أَوْ

يَأْتِي رَبُّكَ أَوْ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ يَوْمَ

يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا

إِيمَانُهَا لَمْ تَكُنْ فِي آَمَاتٍ مِنْ قَبْلُ أَوْ

كَسَبَتْ فِي إيمَانِهَا خَيْرًا قُلِ انْتَظِرُوا إِنَّا

مُنْتَظِرُونَ ﴿١٥٨﴾

[1] Nko guserukira izuba mu burengerero bwaryo.

159. Ntumwa y'Imana! Mu vy'ukuri, abacanyemwo mw'idini ryabo bakicamwo imigwimigwi, nta na kimwe ubabazwako. Bazoharurirwa n'Imana Allah, Iheze Ibabwire ido n'ido y'ivyo bari baragize kw'isi, Inahembe umwe wese ku rugero rw'ivyo yakoze.

إِنَّ الَّذِينَ قَرَفُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا لَسَتْ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ إِتْمًا أَمْرُهُمْ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿١٥٩﴾

160. Uwo wese rero azohura n'Imana Allah ku musi w'izuka yarakoze iciza, azoheza agihemberwe kigwijwe incuru cumi; nayo uwuzohura na Yo yarakoze ikibi, ntazohabwa kiretse igihano c'ikibi kimwe yakoze, abo bose rero nta na kimwe bazorenganywako.

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٦٠﴾

161. Ntumwa y'Imana! Bwira ababangikanyamana uti: "Jewe mu vy'ukuri, Imana yanje Rurema Allah Yarandongoye mu nzira igorotse igana mu Bwami bw'ijuru, ari ryo dini ry'ubwislamu ritomora ingingo zerekeye ubuzima bwo kw'isi n'ubw'inyuma yo gupfa, ni na ryo dini ry'Intumwa Ibrahimu (nyakugira amahoro y'Imana Allah) rishingiye ku kwemera-ndemanwa, yasenga Imana Imwe Rudende Allah, kira noneho ntiyari no mu babangikanyamana".

قُلْ إِنِّي هَدَيْتِي رَبِّي إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ دِينًا قِيمًا مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٦١﴾

162. Ntumwa y'Imana! Babwire kandi uti: "Mu vy'ukuri, isengesho ryanje, ikerera ryanje ry'ibitungwa^[1], ubuzima bwanje no gupfa kwanje, vyose biba ku bw'Imana Allah, Umubungabunzi w'ibiremwa vyose;

قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٢﴾

163. Iyo Mana Allah, ntibangikanywa n'ikintu na kimwe mu bumana bwayo, canke mu bushobozi n'ububasha bwayo bwo kurema, canke mu mazina no mu matazirano yayo. Ivyo, ni vyo biranga ukwemera nategetswe n'Imana yanje Allah, kandi ni jewe nabaye uwa mbere mu bantu narungitsweko yemanga ko Imana Allah ari Imwe Rudende.

لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٦٣﴾

164. Ntumwa y'Imana! Babwire uti: "Hari ikitari Imana Allah nshaka ko coba imana yanje, kandi ari Yo Mana Rurema Ikaba n'Umubungabunzi w'ikintu cose! Nta muntu n'umwe akora icaha kiretse ko ari we nyene azogihanirwa ku gatwe kiwe, nta n'umuntu n'umwe azohanirwa icaha ca mugenziwe. Hanyuma ubwegeranirizo bwanyu ku musi w'izuka, ni ku Mana Allah, Izoheza Ibabwire ivyo mwahora muhazanako mw'idini".

قُلْ أَعْبُدُوا اللَّهَ أُنْبِيَّ رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ إِلَّا عَلَيْهَا وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿١٦٤﴾

165. Imana Allah, ni Yo Yabaremye mukurakuranwa kw'isi, Ibashinga gutunganya ivy'isi mwubahirije amabwirizwa yayo, Iraheza Irabasumbasumbanya mu

هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ خَلْقَ الْأَرْضِ وَرَفَعَ بَعْضَكُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ

[1] Ikerera riba ku bw'Imana Allah no kw'izina ryayo, ntiryigera riba ku bw'ibigirwamana, ku bw'amajini canke ku bw'imizimu n'abaganza, ntiryigera riba no kw'izina rya kimwe muri vyo.

kubaronsa ibibabeshaho no mu kubaremana imiryu, كَيْبُولُكُمْ فِي مَا آتَيْنَاكُمْ إِنَّ رَبَّكَ سَرِيعُ الْعِقَابِ وَإِنَّهُ لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٧٥﴾
 kugira Ibagerageze mu vyo Yabaronkeje. Mu vy'ukuri, Imana yawe Rurema Allah Iranyarutsa guhana abagarariza bagabitanya. Ni ukuri, ni na Yo Nyenimbabazi-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

7. Al-A'raaf (Uruzitiro rwo hagati y'umuriro n'Ubwami bw'ijuru), Aayah 206, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Alif laam Miim Swaad^[1].

الْمَعْصُومِينَ ﴿٧٥﴾

2. Ntumwa y'Imana! Iyi Qor'ani, ni Igitabu wahishuriwe. Ntukagire rero amakenga mu mushaha wawe ko wakimanuriwe n'Imana Allah; kugira ugabishe abagarariji wongere wibutse abemeramana.

كَيْتَبُ أَنْزَلَ إِلَيْكَ فَلَا يَكُنْ فِي صَدْرِكَ حَرَجٌ مِّنْهُ لِيُنذِرَ بِهِ وَيَذَكِّرَ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٦﴾

3. Bantu! Nimukurikire ivyo mwamanuriwe n'Imana yanyu Rurema Allah, muheze mwubahirize amabwirizwa ari muri Qor'ani no mu nyigisho z'intumwa, ntimuzokurikire ikitari Imana Allah mu bahagarikizi nka shetani n'abandi batwarwa n'ivyipfuzo vyabo, ni gake rero mwibuka ngo mugaruke ku kuri.

اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا مِن دُونِهِ أَوْلِيَاءَ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ ﴿٧٧﴾

4. Hari uducimbiri twinshi Twebwe Allah Twahoneje abatubamwo kubera uguhakana no guca kubiri n'Intumwa zacu, baraheza baruhira kumaramara kw'isi n'agasuzuguro mu buzima bw'inyuma yo gupfa. Muri bo, hari abashikiwe n'ibihano vyacu mu gihe bari baryamye mw'ijoro, hari n'abo vyashikiye mu gihe bari bakitse urubavu baruhutse ku murango^[2];

وَكَم مِّن قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا فَجَاءَهَا بَأْسُنَا بَيِّنًا أَوْ هُمْ قَائِلُونَ ﴿٧٨﴾

5. Nta co bavuze igihe bashikirwa n'ivyo bihano kiretse ukwemanga bati: "Mu vy'ukuri, twarirenganije mu gucumura, ibihano turabikwiye koko".

فَمَا كَانَ دَعْوَاهُمْ إِذْ جَاءَهُمْ بَأْسُنَا إِلَّا أَنْ قَالُوا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٧٩﴾

6. Kubera ivyo rero, ni ukuri Twebwe Allah Tuzobaza imigwi y'abarungikiwe Intumwa, ko yazitabiriye! Ni ukuri, Tuzobaza n'Intumwa nyene, ko zashikirije ubutumwa n'ukuntu zitabiriwe!

فَلَنَسْأَلَنَّ الَّذِينَ أُرْسِلَ إِلَيْهِمْ وَلَنَسْأَلَنَّ الْمُرْسَلِينَ ﴿٨٠﴾

7. Tuzoheza rero Tubwire ibiremwa ido n'ido y'ivyo bakoze, Twisunze ubumenyi Dufise ku vyo bakoze vyose mu kwubahiriza amabwirizwa yacu; kira noneho, ntitwigeze Tuba kure yabo mu bihe vyose;

فَلَنَقْصُصَنَّ عَلَيْهِمْ بِعِلْمٍ وَمَا كُنَّا غَائِبِينَ ﴿٨١﴾

[1] Raba insiguro y'indome zitangura mu ntango y'igisomwa Al-Baqara.

[2] Imana Allah Yavuze canecane ibi bihe bibiri, igihe baryamye mw'ijoro n'igihe baruhutse ku murango, kuko ibihano bishikira umuntu muri ivyo bihe vyo guturura no kuruhuka, bibabaza cane bigatera n'agahinda.

8. Ugupirwa kw'ibikorwa vy'ibiremwa ku musi w'izuka, kuzogirwa ku munzane w'ukuri utarenganya namba. Uwo wese rero ibikorwa vyawe vyiza bizoremera ku munzane, azoba rero ari mu bantu baronse intsinzi y'Ubwami bw'ijuru;

وَأَلْوَزُنُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ
فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٨﴾

9. Nayo uwo ibikorwa vyawe vyiza bizoba bihahutse ku munzane, uyo rero azoba ari mu bantu bahombye ubuzima bwabo ku kurenga ku mabwirizwa, no guhakana Aayah n'ivyemezo vy'Imana Allah.

وَمَنْ حَقَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ
خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ بِمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا
يَظْلِمُونَ ﴿٩﴾

10. Bantu! Ni ukuri, Twarabatsimbataje kw'isi muraturura, Tubaha n'uburyo bwo kubaho mu mfungurwa n'ibinyobwa; hamwe n'ivyo rero, ni gake cane mushima inema z'Imana Allah.

وَلَقَدْ مَكَّنَّاكُمْ فِي الْأَرْضِ وَجَعَلْنَا لَكُمْ
فِيهَا مَعْيِشًا قَلِيلًا مَا تَشْكُرُونَ ﴿١٠﴾

11. Ni ukuri, Twarabaremeye inkomoko-muntu mu kurema so wanyu Adamu, Turaheza Tubaha n'ishusho ryawe ryiza mu kurondoka, hanyuma Tubwiriza abamalayika Dutu: "Nimwubamire Adamu mumuhe icubahiro kimukwiye", baraheza baragamburuka baramwubamira bose. Ariko Ibilisi^[1] yari asanzwe ari kumwe na bo, ntiyari mu bubamiye Adamu ku kumusharika kuri ico cubahiro ahawe.

وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ ثُمَّ قُلْنَا
لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا
إِبْلِيسَ لَمْ يَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ ﴿١١﴾

12. Imana Allah Yarabajije Ibilisi Iti: "Ni igiki cagutumye utamwubamira kandi Nabigutegetse?". Ibilisi yarishuye ati: "Jewe ndi intore kumuruta kuko Wandemye mu rubeya, na we Umurema mw'ivu".

قَالَ مَا مَنَّكَ إِلَّا تَسْجُدَ إِذْ أَمَرْتُكَ قَالَ
أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ
مِنْ طِينٍ ﴿١٢﴾

13. Ni ho Imana Allah Yabwira Ibilisi Iti: "Manuka rero uve mu Bwami bw'ijuru, ntukwiye kubugiriramwo amanyama, buvemwo mu vy'ukuri uri mu basuzuguritse".

قَالَ فَاهْبِطْ مِنْهَا فَمَا يَكُونُ لَكَ أَنْ
تَتَكَبَّرَ فِيهَا فَاخْرُجْ إِنَّكَ مِنَ
الصَّاعِرِينَ ﴿١٣﴾

14. Ibilisi amaze kwihebura yabwiye Imana Allah ati: "Mpa kuramba rero gushika ku musi w'izuka^[2]".

قَالَ أَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤﴾

15. Imana Allah Yaramwishuye Iti: "Mu vy'ukuri, Ndaguhaye kuramba gushika ku musi w'imperuka, igihe havugijwe inzamba yo guhonya ibiremwa vyose".

قَالَ إِنَّكَ مِنَ الْمُنظَرِينَ ﴿١٥﴾

16. Ibilisi yabandanije ahigira Bene Adamu anaga urutoko avuga ati: "Kubera ko Wampubishije ga Mana! Ni ukuri nzokwita ku rutare mu guhubisha Bene Adamu inzira yawe igororotse y'ubwislamu, ishingiyeye ku kwemera-ndemanwa.

قَالَ فِيمَا أُغْوَيْتَنِي لأَقْعُدَنَّ لَهُمْ صِرَاطَكَ
الْمُسْتَقِيمَ ﴿١٦﴾

17. Hanyuma ni ukuri, nzobaturuka mu mpande zose; imbere n'inyuma, iburyo n'ibubamfu, mpeze ndabaryohereze ivy'isi, ndabaterere amakenga mu

ثُمَّ لَآتِيَنَّهُمْ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ
وَعَنْ أَيْمَانِهِمْ وَعَنْ شَمَائِلِهِمْ وَلَا تَجِدُ

[1] Ibilisi, ni izina ry'ikiremwa ca mbere mu majini, ni na co cahavuye kiba inkomoko y'amajini. Mu majini rero, harimwo abemeramana hakabamwo n'abagararigi (amashetani).

[2] Sinzohitanwe n'umuhera w'isi kugira nshishikare guhubisha Bene Adamu.

kwemera ko hariho ubuzima bw'inyuma yo gupfa, kandi ntuzokwigera Usanga abenshi muri bo bashima inema zawe”.

أَكْرَهُمْ شَلَكِرِينَ ﴿١٧﴾

18. Imana Allah Yabwiye Ibilisi Iti: “Sohoka uve mu Bwami bw'ijuru ushavuriwe, womowe muri bwo. Ni ukuri, umuriro wa jahannamu Nzowuzuza abazogukurikira muri Bene Adamu, muri kumwe ikivunga”.

قَالَ أَخْرَجْ مِنْهَا مَذْمُومًا مَذْحُورًا لَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿١٨﴾

19. Ewe Adamu! Cumbika wewe n'umukenyezei wawe Hawa mu Bwami bw'ijuru, muheze mufungure aho mushaka mu vyamwa vyabwo, ariko ntimuzohirahire kwegera icamwa c'iki giti, ngo muhave muba mu bantu birenganije mu kurenga ku mabwirizwa y'Imana Allah.

وَتَقَادِمُ أَسْكُنُ أَنْتَ وَزَوْجِكَ الْجَنَّةَ فَلَئِنْ مِنْ حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿١٩﴾

20. Ni ho rero shetani yabosha kurenga kw'ibwirizwa ryo kudafungura icamwa ca nya giti, kugira bahanirwe ico gicumuro mu kwambikwa ubusa ubwambure bwabo, butari bwigere bugaragara. Yaboheje avuga ati: “Burya rero Imana yanyu Rurema Allah ntiyababujije gufungura icamwa c'iki giti, atari uko mwohava muba abamalayika, canke mukaba mu bantu bazobaho ibihe bidahera mu Bwami bw'ijuru”.

فَوَسَّوَسَ لَهَا الشَّيْطَانُ لِيُذَيِّ لَهَا مَا وُورِيَ عَنْهَا مِنْ سَوَاءٍ تَيْمًا وَقَالَ مَا تَهْدِكُمَا رَبُّكُمَا عَنْ هَذِهِ الشَّجَرَةَ إِلَّا أَنْ تَكُونَا مَلَائِكَةً أَوْ تَكُونَا مِنَ الْخَالِدِينَ ﴿٢٠﴾

21. Ibilisi yararahiye ararengwa kw'izina ry'Imana Allah ati: “Jewe mu vy'ukuri, ndi mu bahanuzi banyu beza nobagira inama ko mwofungura kuri ico giti”.

وَقَاسَمَهُمَا إِنِّي لَكُمَا لَمِنَ النَّاصِحِينَ ﴿٢١﴾

22. Ibilisi yaratumye rero bubahuka ku guhendwa, baraheza barafungura kuri ca giti. Bamaze kugifungurako, ubwambure bwabo bwaciye bugaragara, bashoka batangura guhungurura amababi y'ibiti ngo bayipfukishe ku bwambure^[1]. Ni ho rero Imana yabo Rurema Allah Yabahamagara Iti: “Sinababujije gufungura icamwa ca kirya giti, nkanabawira ko mu vy'ukuri shetani ari umwansi wanyu agaragara!”.

فَدَلَّهَا بِغُرُورٍ فَلَمَّا ذَاقَا الشَّجَرَةَ بَدَتْ لَهَا سَوَاءٌ تَيْمًا وَطَفِقَا يَخْصِمَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ وَنَادَيْتُهُمَا رَبُّهُمَا أَلَمْ أَنْهَكُمَا عَنْ تِلْكَ الشَّجَرَةِ وَأَقُلْ لَكُمَا إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمَا عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿٢٢﴾

23. Adamu na Hawa bavuze batakamba bati: “Mana yacu Rurema Allah! Twirenganije mu gufungura kuri kirya giti, nutatugumiriza akabanga Ukatubabarira iki caha twakoze, Ukanatugirira impuhwe, ni ukuri tuzoba turi mu bantu bahomvye ubuzima bwabo^[2]”.

قَالَا رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا وَإِنْ لَمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٢٣﴾

24. Imana Allah Yabwiye Adamu na Hawa hamwe na Ibilisi Iti: “Nimumanuke kw'isi, muzoba abansi hagati yanyu, kw'isi ni ho mufise uburaro n'uburamuko, muzoryoherwa akanya gato gushika umusi w'urupfu rw'umwe wese”.

قَالَ أَهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴿٢٤﴾

[1] Iyi Aayah irekera ko ukugaragaza ubwambure ari ikintu kibi kinataye isoni, n'uko camye ari ikintu kitarakuwe mu mico kama ya kiremwa-muntu.

[2] Aya rero, ni yo majambo Imana Allah Yeretse Adamu kugira ayasabishe mu kwigaya, Imana Allah na Yo Iraheza Iramubabarira.

25. Imana Allah Yabwiye Adamu na Hawa lti: “Kw’isi ni ho muzoba mwebwe n’uruvyaro rwanu ubuzima bwo kw’isi, ni na ho muzopfira hageze gupfa, ni no mw’isi nyene muzozurwa umusi w’izuka”.

قَالَ فِيهَا تَحْيَوْنَ وَفِيهَا تَمُوتُونَ وَمِنْهَا تُخْرَجُونَ ﴿٢٥﴾

26. Emwe Bene Adamu! Ni ukuri, Twarabareme ye inyambarwa zipfuka ubwambure bwanyu^[1], n’izindi zo gushaza mukaberwa^[2]. Inyambarwa yo gutinya no kugamburukira Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, ni yo nyambarwa ibereye umwemeramana. Ivyo, Imana Allah Yabibatomoreye mu vyemezo vyayo kugira mwibuke inema zayo muheze muyishimire.

يَسْتَبِيحُ آدَمَ قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُورِي سَوَاءَ تَيْكُمُ وَرَيْبًا وَلِبَاسُ التَّقْوَى ذَلِكَ خَيْرٌ ذَلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَكَّرُونَ ﴿٢٦﴾

27. Emwe Bene Adamu! Shetani ntikabahende ku kubaryohereza ibicumuro nk’uko yaryohereje ibicumuro abavyeyi banyu Adamu na Hawa, ikabakura mu Bwami bw’ijuru, ikabambura inyambarwa zari zipfute ubwambure bwabo kugira basigare bari gusa. Mu vy’ukuri, shetani n’uruvyaro rwayo barababona mu gihe mwebwe mutababona, nimubiyubare rero. Mu vy’ukuri, amashetani Twayagize abahagarikizi b’abatemera Imana Allah hamwe n’Intumwa zayo;

يَسْتَبِيحُ آدَمَ لَا يَفْتِنَنَّكُمْ الشَّيْطَانُ كَمَا أَخْرَجَ آبَاكُمْ مِنَ الْجَنَّةِ يَتَزَعُ عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوْءَ تَيْهِمَا إِنَّهُ يَرِيكُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُ مِنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ إِنَّا جَعَلْنَا الشَّيْطَانَ أَوْلِيَاءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٧﴾

28. Iyo bakoze ivyaha bavuga biregura bati: “Ni ryo ragi twarazwe n’abavyeyi bacu, ni ko twasanze bagira. Ni na vyo Imana Allah Yatubwirije”. Ntumwa y’Imana! Babwire uti: “Mu vy’ukuri, Imana Allah ntibwiriza gukora ivyaha. Mbega muvuga murementaniriza Imana Allah ivyo mutazi?”.

وَإِذَا فَعَلُوا فَحِشَةً قَالُوا وَجَدْنَا عَلَيْهَا آبَاءَنَا وَاللَّهُ أَمَرَنَا بِهَا قُلْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ أَتَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾

29. Ntumwa y’Imana! Bwira ababangikanyamana uti: “Imana yanje Rurema Allah Yababwirije gutunganiriza abantu, Ibabwiriza no kuyitumbera muiyegereza mu vyo mukora vyose munayisenge ari Imwe Rudende aho muzoba muri hose, canecane mu misigiti; ibabwiriza no kuyisaba mweza idini ryayo, mwemera izuka ry’inyuma yo gupfa; nk’uko Yashoboye rero kubarema ubwa mbere, Irashoboye kandi kubazura mukomeye”.

قُلْ أَمَرَ رَبِّي بِالْقِسْطِ وَأَقِيمُوا وُجُوهَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ كَمَا بَدَأَكُمْ تَعُودُونَ ﴿٢٩﴾

30. Imana Allah Yagize mu biremwa imigwi ibiri; umugwi w’abo Yashoboje gutumbera inzira igorotse n’umugwi w’abagiriwe n’ubuhvyi. Abo rero bagiriwe n’ubuhvyi, mu vy’ukuri bagize amashetani abahagarikizi, barahaza barayumvira mu gishingo c’Imana Allah ku bujuju bwo kutamenya, bibaza ko batumbereye inzira y’ubugorotsi.

فَرِيقًا هَدَىٰ وَفَرِيقًا حَقَّ عَلَيْهِمُ الضَّلَالَةُ إِنَّهُمْ اتَّخَذُوا الشَّيْطَانَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَيَحْسَبُونَ أَنََّّهُم مُّهْتَدُونَ ﴿٣٠﴾

[1] Iyi, ni yo nyambarwa itegezwe itegerezwa kwambarwa kuko ipfuka ubwambure kizira kubugaragaza.

[2] Iyi na yo, ni inyambarwa yo kurenzako ku gushaza, umwe wese yisunze uburyo afise.

31. Emwe Bene Adamu! Igihe cose muzoshaka gusenga, murambara inyambarwa zibakwiye, zisukuye, mushaze. Mufungure kandi munywe mu vyiza birekuwe, ariko ntimusesagure mu kurenza urugero. Mu vy'ukuri, Imana Allah ntikunda abasesagura".

﴿يَبْنَیْ ۡءَادَمَ ۡ خُدُوْا زَیْنَتَکُمْ عِنْدَ کُلِّ مَسْجِدٍ وَکُلُوْا وَشَرَبُوْا وَلَا تُسْرِفُوْا اِنَّهٗ لَا یُحِبُّ الْمُسْرِفِیْنَ ﴿۳۱﴾﴾

32. Ntumwa y'Imana! Baza ababangikanyamana uti: "Ni nde yaziririje ugushaza mu vyambarwa vyiza Imana Allah Yaremeye abaja bayo, akabuza gufungura ivyiza birekuwe mu ngabirano zayo!". Babwire uti: "Ivyo vyambarwa n'imfungurwa, birekuriwe abemeramana mu buzima bwo kw'isi nk'abandi bose, bikazoba bigenewe abemeramana gusa ku musi w'izuka". Ni nk'ukwo nyene rero Twebwe Allah Dutomorera Aayah zacu abantu bagatahura ivyo babwirwa.

﴿قُلْ مَنْ حَرَّمَ زَیْنَةَ اللّٰهِ الَّتِیْ اُخْرِجَ لِعِبَادِیْهِۦ وَالطَّیِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ قُلْ هِیَ لِلَّذِیْنَ ءَامَنُوْا فِی الْحَیْوةِ الدُّنْیَا خَالِصَةٌ یَّوْمَ الْاٰقِیْمَةِ کَذٰلِکَ نَفَصَّلُ الْاٰیٰتِ لِقَوْمٍ یَّعْلَمُوْنَ ﴿۳۲﴾﴾

33. Ntumwa y'Imana! Bwira ababangikanyamana uti: "Mu vy'ukuri, Imana Allah Yaziririje gukora ivyaha vy'agahomerabunwa^[1], ibikorerwa ku mugaragaro n'ibikorerwa mu mpisho; Inaziririza gukora ibicumuro vy'ubwoko bwose, na canecane ukurenganya abantu, kuko guciye kubiri n'ukuri. Yarongeye Iziririza kandi kubangikanya Imana Allah kuko Itigeze Imanura icemezo kibirekura, hamwe rero no kwomekera ku Mana Allah iziririza n'izirura ry'ibintu mutabifitiye ivyemezo vy'ukuri".

﴿قُلْ اِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّ الْفَوْحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَّنَ ۙ وَاِلَیْكُمْ وَاَلْبَعِیْ بِغَیْرِ الْحَقِّ وَاَنْ تُشْرِکُوْا بِاللّٰهِ مَا لَمْ یُنزِلْ بِهٖ سُلْطٰنًا وَاَنْ تُقُوْلُوْا عَلٰی اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ ﴿۳۳﴾﴾

34. Umugwi wose w'abagarariri urafise isango ryo guhanirwako; igihe c'iryo sango ry'igihano kigeze, uwo mugwi ntuzohabwa irindi sango, eka ntirizonasubizwa inyuma ngo uhanwe hatagera.

﴿وَلِکُلِّ اُمَّةٍ اَجَلٌ ۗ فَاِذَا جَآءَ اَجَلُھُمْ لَا یَسْتَاۡجِرُوْنَ سَاعَةً وَّلَا یَسْتَفْتِدُوْنَ ﴿۳۴﴾﴾

35. Emwe Bene Adamu! Nimwashikirwa n'Intumwa zanje zirungitswe muri mwebwe, zibasomera Aayah z'Igitabu canje, zikanabatomorera ivyemezo vyerekana ukuri kw'ivyo zibashikiriza, muraheza muzumvire. Abazokwirinda ishavu ryanje bagatunganya ibikorwa vyabo, ntibazogira ubwoba bwo guhanwa ku musi w'izuka, eka mbere bobo ntibazokwicwa n'intuntu y'ivyo basize kw'isi.

﴿یَبْنَیْ ۡءَادَمَ ۡ اِنَّمَا یَاۡتِیْنٰکُمْ رُسُلٌ مِّنْکُمْ یُفْصَلُوْنَ عَلَیْکُمْ ءَایٰتِیْ فَمَنْ اَتَقٰنَ وَاَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَیْھِمْ وَلَا هُمْ یَحْزَنُوْنَ ﴿۳۵﴾﴾

36. Abahakanye bivuye inyuma ivyemezo vyacu vyerekana ko Imana Allah ari Imwe Rudende, bakanagira amanyama mu kuvyirengagiza, abo ni bo bantu rero bo mu muriro, bazowubamwo ibihe bidahera.

﴿وَالَّذِیْنَ کَذَّبُوْا بِآیٰتِنَا وَاَسْتَكْبَرُوْا عَنَّا ۗ اُولٰٓئِکَ اَصْحٰبُ النَّارِ ۗ هُمْ فِیْهَا یَخْلَدُوْنَ ﴿۳۶﴾﴾

37. Nta n'umwe rero arenganya akimonogoza gusumba uwurementaniriza Imana Allah, canke uwuhakana Aayah zayo! Abo ni bo rero bashikirwa n'amahirwe n'amagorwa

﴿فَمَنْ اَظْلَمَ مِمَّنْ اَفْتَرٰی عَلٰی اللّٰهِ کَذِبًا ۗ اَوْ کَذَّبَ بِآیٰتِیْهِۦ ۗ اُولٰٓئِکَ یَنَالُھُمْ نَصِیْبُھُمْ ﴿۳۷﴾﴾

[1] Nko gusambana kw'umugore n'umugabo canke kw'abasangiye ibitsina, ukwagiriza umuntu ubusambanyi ata cemeza gihari, n'ibindi.

kw'isi vyanditswe mu Gitabu c'ivyagezwe n'ishirwa mu ngiro ryavyo "Lawhu Mahfudhw", gushika igihe bashikiriwe n'Intumwa zacu z'abamalayika bajejwe urupfu^[1] kugira zibice, zice zibabaza ziti: "Biri hehe ivyo mwahora musenga mu gishingo c'Imana Allah kugira bibakize intureka z'urupfu?"; bazokwishura bati: "Yoo! Vyamaze kuzimangana". Muri icyo gihe rero, bazoheza bemange ko bahoze kw'isi ari abagarariji mu guhakana bivuye inyuma ko hari Imana Imwe Rudende.

مَنْ أَلَكْتَبِ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَتْهُمْ رُسُلُنَا
يَتَوَفَّوْنَهُمْ قَالُوا أَيْنَ مَا كُنْتُمْ تَدْعُونَ مِنْ
دُونِ اللَّهِ قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا وَشَهِدُوا عَلَيْنَا
أَنفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ ﴿٣٧﴾

38. Imana Allah Izobabwira ku musi w'izuka Iti: "Nimwinjire rero mu muriro muri kumwe n'iyindi migwi y'abagarariji b'aho hambere yanyu mu majini n'abantu". Uko umugwi wose warungikiwe Intumwa winjije mu muriro, ni ko uzota imiragwe ku wundi mugwi wawuhubishije gushika n'aho imigwi yose ihurira mu muriro. Ni ho rero umugwi wahuve uzoca usabira ibihano ruhasha umugwi wawuhubishije uti: "Mana yacu Rurema Allah! Aba, ni bo baduhubishije inzira yawe igororotse, kubera ivyo rero, bahe ibihano bigwijwe kenshi". Imana Allah Izobishura Iti: "Burya umugwi wose muri mwebwe no muri bo, urafise ibihano bigwijwe kenshi, ariko nta vyo muzi".

قَالَ ادْخُلُوا فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِكُمْ
مِنَ الْحَيِّ وَالْإِنْسِ فِي النَّارِ كَمَا دَخَلْتَ
أُمَّةً لَعَنَتْ أُخْتَهَا حَتَّىٰ إِذَا آذَرُكُوا فِيهَا
جَمِيعًا قَالَتْ أَخْرَجْنَاهُم لِأُولِنَاهُمْ رَبَّنَا
هَؤُلَاءِ أَضَلُّونَا فَعَذَابُكَ عَذَابًا ضَعِيفًا
مِنَ النَّارِ قَالَ لِكُلِّ ضِعْفٍ وَلَكِنَّ لَّا
تَعْلَمُونَ ﴿٣٨﴾

39. Umugwi w'abahubishije abandi na wo, uzobwira umugwi w'abahubishijwe uti: "Nta butore twabasumvya, twese twari mu buhuyi butuma duhanwa kumwe". Imana Allah Izoheza Ibabwire Iti: "Nimuhonje rero ibihano vyo mu muriro wa Jahannamu, bitewe n'ivyaha vy'ivyo mwari mwararondeye kw'isi".

وَقَالَتْ أُولِنَاهُمْ لِأَخْرَجْنَاهُمْ فَمَا كَانَ
لَكُمْ عِلْمًا مِنْ فَضْلِ فَعَدَّوْا الْعَذَابَ بِمَا
كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٣٩﴾

40. Mu vy'ukuri, abagarariji bahakanye bivuye inyuma Aayah n'ivyemezo vyacu vyerekana isengwa ry'Imana Imwe Rudende Allah, bakanagira amanyama mu kuvyirengagiza, ibikorwa bakoze kw'isi, eka n'imishaha yabo igihe co gupfa, ntibizokwugururirwa imiryango y'ijuru, eka na bo nyene ntibazokwinjira mu Bwami bw'ijuru ingamiya itabanje kwinjira mu ntoboro y'urushinge^[2]. Ivyo na vyo bikaba bitoshoboka. Ni nk'ukwo rero Twebwe Allah Duhemba inkozo z'ikibi.

إِنَّ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا
لَا تَفْتَحْ لَهُمُ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَلَا يَدْخُلُونَ
الْجَنَّةَ حَتَّىٰ يَلِجَ الْجَمَلُ فِي سَمِّ الْخِيَاطِ
وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُجْرِمِينَ ﴿٤٠﴾

41. Bazokwinjira rero mu muriro wa Jahannamu, ukaba ari na wo bategekanirijwe kuba ubusaswa n'ivyo kwipfuka. Ni nk'ivyo bihano rero Twebwe Allah Duha abirenganya mu kurenga ku mabwirizwa yacu.

لَهُمْ مِنْ جَهَنَّمَ مِهَادٌ وَمِنْ فَوْقِهِمْ غَوَاشٍ
وَكَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ ﴿٤١﴾

42. Abemeye Imana Allah bakanakora n'ivyiza bitegetswe uko bashoboye, kanatsinda Twebwe Allah ntidutegeka umuntu kiretse ivyo ashoboye, abo ni bo bantu rero bo mu

وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَا
نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا أُولَٰئِكَ

[1] Barongowe na Malaku l-mawti.

[2] Kurya rero bitoshoboka ko ingamiya yinjira mu ntoboro y'urushinge, ni ko n'abagarariji batokwinjira mu Bwami bw'ijuru.

Bwami bw'ijuru, bazobubamwo ibihe bidahera.

أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٤٣﴾

43. Tuzoheza rero Dukure inzigo y'inzikira mu mishaha yabo. Muri ubwo Bwami bw'ijuru, musi y'inyubakwa zabwo hatemba inzuzi. Abari muri bwo bazovuga bashima bati: "Ishimagizwa ni iry'Imana Allah, Yo Yadushoboje gukora ibikorwa vyiza bidushikana ku nema zayo, ntitwari kwishoboza na gato gutumbera inzira igororotse, iyo Imana Allah Itabidushoboza, Ikabidutsimbatazako. Ni ukuri, Intumwa z'Imana yacu Rurema Allah zaje zivugisha ukuri mu vyo zashikirije". Abemeramana bazoheza bakezwe bahamagarwe bati: "Ubwo, ni bwa Bwami bw'ijuru mwarazwe ku mpuhwe z'Imana Allah ku vyiza mwari mwarakoze kw'isi".

وَزَعْنَا مَا فِي صُورِهِمْ مِنْ غَلِيٍّ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ لَقَدْ جَاءَتْ رَسُولَنَا بِالْحَقِّ وَوَدُّوا أَنْ يَتْلَكُمُ الْخُبْرَةَ أَوْرَثْنَاهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾

44. Abari mu Bwami bw'ijuru bazoshoka bahamagara abari mu muriro bati: "Burya twasanze impera y'Ubwami bw'ijuru, Imana yacu Rurema Allah Yadusezeraniye ari iy'ukuri. Mbega na mwe mwoba mwasanze impera y'ibihano vyo mu muriro, Imana yanyu Rurema Allah Yabasezeraniye ari iy'ukuri!". Bazoheza bishure bati: "Ego cane! Twasanze impera Yadusezeraniye ari iy'ukuri". Ni ho rero hazoca humvikana ijwi ry'umuraritsi riti: "Harakavumwa abirenganije mu kurenga ku mabwirizwa y'Imana Allah!;

وَنَادَى أَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابَ النَّارِ أَنْ قَدْ وَجَدْنَا مَا وَعَدَنَا رَبُّنَا حَقًّا فَهَلْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَ رَبُّكُمْ حَقًّا قَالُوا نَعَمْ فَأَذَّنَ مُؤَذِّنٌ بَيْنَهُمْ أَنْ لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿٤٤﴾

45. Abirengagije gukurikira inzira y'Imana Allah igororotse bakanaburagiza abantu kuyikurikira, bagashaka ko nya nzira idatumbera ukuri, bakanahakana bivuye inyuma ubuzima bw'inyuma yo gupfa".

الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا وَهُمْ بِالْآخِرَةِ كَفُورُونَ ﴿٤٥﴾

46. Hagati y'Ubwami bw'ijuru n'umuriro rero, hazoba hari uruzitiro amahanga rwitwa "A'raaf". Kuri nya ruzitiro hazoba hari abantu bazitiriwe ng'aho, bazomenyera umwe wese mu bantu bo mu Bwami bw'ijuru canke bo mu muriro, ku bimenyetso bimuranga^[1]. Abo bantu rero, ni barya ivyiza n'ibibi vyabo bizoba biri ku rugero rumwe, maze bazitirirwe ng'aho barindiriye impuhwe z'Imana Allah. Bazoheza rero basemerere bahamagara abantu bo mu Bwami bw'ijuru babakeza bati: "Nimugire amahoro". Muri ico gihe, abari muri nya ruzitiro, ntibazoba barabwinjiramwo, n'aho bazoba bagifise umwizero wo kubwinjiramwo.

وَيَبْتَنَّهُمَا حِجَابٌ وَعَلَى الْأَعْرَافِ رِجَالٌ يَعْرِفُونَ كُلًّا بِسِيمَانِهِمْ وَنَادَوْا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ أَنْ سَلِّمُوا عَلَيْنَا لَمْ يَدْخُلُوهَا وَهُمْ يَطْمَعُونَ ﴿٤٦﴾

[1] Mu bimenyetso vy'abantu bo mu Bwami bw'ijuru, ni nko gusayangana mu maso. Nayu mu bimenyetso vy'abantu bo mu muriro, ni nko kwijirirwa no kwirabura mu maso.

47. Bagize ngo barahindikiza amaso amaja ku bantu bari mu muriro, bazovuga batakamba bati: "Mana yacu Rurema Allah! Ntudushire hamwe n'abantu birenganiye mu kurenga ku mabwirizwa yawe",
 وَإِذَا صُرِفَتْ أَبْصَارُهُمْ تِلْقَاءَ أَصْحَابِ النَّارِ قَالُوا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٤٧﴾

48. Abazitiriwe hagati y'Ubwami bw'ijuru n'umuriro, bazoze bahamagare indongozi z'abagarariji mu muriro, bazozimenyera ku bimenyetso biziranga, bati: "Amatungo mwegeraniye, abantu bari babakikije kw'isi, eka n'amanyama yatumye muhonyanga amabwirizwa y'Imana Allah, ivyo vyose nta na kimwe vyabamariye!;
 وَنَادَى أَصْحَابُ الْأَعْرَابِ رِجَالًا يَعْرِفُونَهُمْ بِسِمَتِهِمْ قَالُوا مَا أَعْنَى عَنْكُمْ مِجْعَتُكُمْ وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ ﴿٤٨﴾

49. Mbega aba bakene na ba nyarucari bari mu Bwami bw'ijuru, si bo mwarahira mukarengwa mukiri kw'isi; ko Imana Allah Itazokwigera Ibagirira impuhwe ku musi w'izuka, bakinjira mu Bwami bw'ijuru". Ba bantu bari muri rwa ruzitiro ruri hagati y'Ubwami bw'ijuru n'umuriro rero, bace babwirwa bati: "Nimwinjire mu Bwami bw'ijuru ku mpuhwe z'Imana Allah, ntimugire ubwoba bwo guhanwa kuri uno musi, eka ntimunicwe n'intuntu y'ivyo mwasize kw'isi".
 أَهْوَلَاءِ الَّذِينَ أَقْسَمْتُمْ لَا يَبَالُهُمُ اللَّهُ بِرَحْمَةٍ أَدْخُلُوا الْجَنَّةَ لَا خَوْفٌ عَلَيْكُمْ وَلَا أَنْتُمْ تَحْزَنُونَ ﴿٤٩﴾

50. Abantu bari mu muriro na bo, bazosaba abantu bari mu Bwami bw'ijuru bitabariza ko bobahembura, bati: "Yemwe! Nimodusomye na duke ku mazi, canke muduhembura ku mfungurwa mwaronkejwe n'Imana Allah!". Bazobishura bati: "Ni ukuri, burya Imana Allah Yaraziririje amazi n'imfungurwa ku bayigarariye bagahakana n'Intumwa zayo".
 وَنَادَى أَصْحَابُ النَّارِ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ أَنْ أَفِيضُوا عَلَيْنَا مِنَ الْمَاءِ أَوْ مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ حَرَمَهُمَا عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٥٠﴾

51. Abazogorerwa mu buzima bw'inyuma yo gupfa, ni barya bagize idini ry'ubwislamu igikinisho n'ikiyago co guteburirako mu gutyozza no guhakana, bakanahendwa n'ibihendamaso vy'ubuzima bwo kw'isi. Kuri uwo musi rero, Twebwe Allah Tuzobirengagiza mu kubagumiza mu bihano; nka kurya birengagije mu kwibagira gukora ivyiza mu kwitegurira uno musi wabo, hamwe rero n'uko bahakana bivuye inyuma ivyemezo vyacu bakiri kw'isi.
 الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ لَهْوًا وَلَعِبًا وَغَرَّتُهُمْ دَابِئُهُمُ الدُّنْيَا قَالِيَوْمَ نَنْصَلُهُمْ كَمَا نَسُوا لِقَاءَ يَوْمِهِمْ هَذَا وَمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ ﴿٥١﴾

52. Ntumwa y'Imana! Ni ukuri, Twebwe Allah Twarazaniye abagarariji Igitabu ca Qor'ani wahishuriwe, Twatomoye ibiri muri co mu bumenyi buhambaye, kirimwo ubugorotsi n'impuhwe ku bantu bemera Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo.
 وَلَقَدْ جِئْتَهُمْ بِكِتَابٍ فَصَلْنَاهُ عَلَىٰ عِلْمٍ هَدَىٰ وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾

53. Mbega abagarariji boba barindiriye iki kugira bemere, kiretse gushikirwa n'ibihano basezeraniye muri Qor'ani! Umusi bashikiwe n'ivyo bihano, abirengagije Qor'ani bakanayibagira bakiri kw'isi bazovuga bati: "Ni ukuri, turemeye ko Intumwa z'Imana yacu Rurema Allah zaje
 هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا تَأْوِيلَهُ يَوْمَ يَأْتِي تَأْوِيلَهُ يَقُولُ الَّذِينَ نَسُوهُ مِنْ قَبْلُ قَدْ جَاءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ فَهَلْ لَنَا مِنْ شُفْعَاءَ

zizanye ukuri, ziranaduhanura. Mbega yemwe tworonka hehe abagenzi ngo batuvugire ku Mana Allah ntiduhanwe, canke dusubizwe kandi kw'isi duheze dukore ibitari nk'ivyo twahora dukora bidashimisha Imana Allah!". Ni ukuri abo barahomvye ubuzima bwabo, bazoruhukira mu muriro, n'ivugirwa baziga ku bigirwamana vyabo nta ryo bazokwigerana baronka.

فَيَشْفَعُوا لَنَا أَوْ نُرَدُّ فَنَعْمَلْ غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ قَدْ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ وَصَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٥٤﴾

54. Bantu! Mu vy'ukuri Imana yanyu Rurema Allah, ni Yo Yaremye amajuru n'isi mu misi itandatu, hanyuma Irahaza Irahangama hejuru y'ibiremwa vyose ku Buhangamo bwayo "Al'Arsh" mu buryo buberanye n'icubahiro cayo, Ituma ijoro rihwikira umurango bugaheza bukira, Igituma n'umurango uhwikira ijoro bugaheza bugaca; kimwe cose muri ivyo, kigakurikira ikindi bukebuke bikurakuranwa igihe cose. Ni na Yo Yaremye izuba, ukwezi n'inyenyeri, vyose bikaba vyicishije bugufi bigenzwa n'itegeko ryayo, ni n'ivyemezo vyerekana ko Imana Allah Iriho. Bantu nimwumve mwumvireho! Iremwa n'itegekwa ry'ivyo vyose ni iryayo, harakubahwa haninahazwe rero Imana Allah, Yo Mubungabunzi w'ibiremwa vyose.

إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مُسْحَرَاتٍ بِأَمْرِهِ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٥٤﴾

55. Bemeramana! Nimusabe Imana yanyu Rurema Allah mwicishije bugufi mu mpisho mutiyerekana, umutima uri mu nda. Mu vy'ukuri, Imana Allah ntikunda namba abarenga imbibe zayo z'ibubijijwe mu gusaba ikitari Yo;

أَدْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿٥٥﴾

56. Kandi ntimukagenzwe n'ubwononyi ubwo ari bwo bwose kw'isi, inyuma y'aho Imana Allah Iyitunganirije ku kurungika Intumwa (za nyakugira amahoro y'Imana Allah), ikabungabungwa hisunzwe iyumviramana; muheze kandi muyitumbere mu kuyisaba mutayibangikanya, mutinye ibihano vyayo, mwizera n'indishi kuri Yo. Mu vy'ukuri impuhwe z'Imana Allah, ziri hafi cane y'abagwaneza.

وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا وَأَدْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا إِنَّ رَحْمَتَ اللَّهِ قَرِيبٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٦﴾

57. Iyo Mana Allah, ni Yo Ituma umuyaga usunika ibicu ugatanga umwizero w'imvura ko igiye kugwa ku burenganzira bwayo, maze ibiremwa bikaboneraho kuronka impuhwe zayo. Iyo rero nya muyaga utanguye gusunika ibicu vy'imvura, Twebwe Allah Turaheza Tugashorera nya bicu ahari isi yagadutse, ubwatsi, ibiterwa n'ibiti bikuma, Tugashoka rero Turekurira nya mvura ikagwa, bwa bwatsi, ibiterwa n'ibiti bigasubira gutotahara, maze nya biterwa n'ibiti bigaheza bikama ivyamwa vy'ubwoko bwose. Ni nk'uko nyene rero Twebwe Allah - Dutuma isi yagadutse isubira gutotahara - Tuzozura abapfuye bazuke ari bazima. Ivyo rero biri ukwo, kugira mwibuke ko Imana Allah ari Imwe Rudende, kandi ko Ishoboye kuzura n'abapfuye.

هُوَ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيْحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ حَتَّىٰ إِذَا أَقْلَّتْ سَحَابًا نَقَلًا سَفَقْنَا لِنُدَّ لِئَلِدَ لِمَيْتٍ فَأَنْزَلْنَا بِهِ الْمَاءَ فَأَخْرَجْنَا بِهِ مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ كَذَٰلِكَ نُخْرِجُ الْمَوْتَىٰ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٥٧﴾

58. Burya isi y'akanovera iyo ironse imvura, ibiterwa vyayo biraheza bigatotahara bikera ku burenganzira bw'Imana yayo Rurema Allah^[1]; nayo isi ititutse, ibiterwa vyayo ntivyera kiretse ibihumbwa gusa, naho nyene bigoranye^[2]. Ni nk'uko nyene rero - Dutanga uburorero butomoye - Dutanga ivyemezo vy'ubwoko bwose vyerekana ukuri ku bantu bashima inema z'Imana Allah, bagaheza bakayumvira.

وَأَلْبَدُّ أَبْطَيْبٍ يَخْرُجُ نَبَاتُهُ بِإِذْنِ رَبِّهِ
وَالَّذِي حُبَّتْ لَا يَخْرُجُ إِلَّا نَكِدًا كَذَلِكَ
نُصِرْفُ الْأَيْبِ لِقَوْمٍ يَشْكُرُونَ ﴿٥٨﴾

59. Ni ukuri, Twebwe Allah Twaratumye Nuhu ku bantu biwe kugira abararikire kwemera Imana Imwe Rudende Allah, baheze bayisenge batayibangikanya, araheza rero ababwira ati: "Bantu banje! Nimwiyegereze Imana Allah mu vyo mukora vyose munayisenge mutayibangikanya, nta yindi mana mufise ikwiye gusengwa atari Yo. Mutabigenjeje ukwo, ndatinya ko mwohabwa ibihano bihambaye ku musu w'izuka".

لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ فَقَالَ يَتَقَوْمِ
أَعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ وَإِنِّي
أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٥٩﴾

60. Abarongoye abandi mu bantu biwe bamwishuye bati: "Twebwe mu vy'ukuri tubona ko wewe uri mu buhvyi bugaragara".

قَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرُّكَ فِي ضَلَالٍ
مُبِينٍ ﴿٦٠﴾

61. Nuhu yababwiye ati: "Bantu banje! Ihibambewe si ndi mu buhvyi! Ariko jewe ndi Intumwa ivuye ku Mana Allah, Umubungabunzi w'ibiremwa vyose;

قَالَ يَقَوْمِ لَيْسَ بِي ضَلَالَةٌ وَلَكِنِّي رَسُولٌ
مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦١﴾

62. Ndabashikiriza ubutumwa Imana yanje Rurema Allah Yandungikanye, nkabahanura ndabagabisha ku bihano vyayo, ndanabashikiriza inkuru nziza y'Ubwami bw'ijuru, kandi ndazi ivyo mutazi mu ngingo z'Imana Allah.

أَتَبْلُغُكُمْ رَسُولَاتِ رَبِّي وَأَنْصَحُ لَكُمْ وَأَعْلَمُ
مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٢﴾

63. Mbega mutangazwa n'uko Imana Allah Yabamanuriye urwibutso ku neza yanyu, Irucishije ku muntu Yahisemwo muri mwebwe, musanzwe muzi inkomoko n'ukuri kwiwe kugira abagabishe ku bihano vyayo muheze muyitinye muyemere, kugira muronke impuhwe zayo!

أَوْعَجِبْتُمْ أَنْ جَاءَ تَمُّ ذِكْرٍ مِّن رَّبِّكُمْ عَلَى
رَجُلٍ مِّنكُمْ لِيُنذِرَكُمْ وَلِتَتَّقُوا وَلَعَلَّكُمْ
تُرْحَمُونَ ﴿٦٣﴾

64. Nuhu rero baramuhakanye bivuye inyuma, Dushoka Tumurokora we hamwe n'abemeramana bari kumwe mu bwato, Turaheza Dusomesha nturi abahakanye ivyemezo vyacu. Mu vy'ukuri, bari abantu imishaha yabo yahumye, ntibabona ukuri.

فَكَذَّبُوهُ فَأَخْبَيْنَاهُ وَالَّذِينَ مَعَهُ فِي الْفُلِكِ
وَأَعْرَفْنَا الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا إِنَّهُمْ كَانُوا
قَوْمًا عَمِينَ ﴿٦٤﴾

65. Ni ukuri Twebwe Allah, Twaranatumye kuri Bene Aadi mwenewabo Huudi igihe basenga ibishusho mu gishingo c'Imana Allah, araheza ababwira ati: "Bantu banje! Nimwiyegereze Imana Allah mu vyo mukora vyose munayisenge mutayibangikanya, nta yindi mana mufise

﴿٦٥﴾ وَإِلَىٰ عَادِ أَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يَقَوْمِ أَعْبُدُوا
اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ أَفَلَا
تَتَّقُونَ ﴿٦٥﴾

[1] Ni nk'uko nyene rero umwemeramana iyo yumvise Aayah z'Imana Allah, ziramwungura zikamwereka ubuzima bwiza.

[2] Ako, ni akarorero k'umugararigi agira amanyama, n'aho yokwumva Aayah z'Imana Allah nta co zimwungura.

ikwiye gusengwa atari Yo. Ubwo ntimwotinya ibihano vyayo!”.

66. Abarongoye abagararije mu bantu biwe bamwishuye bati: “Twebwe mu vy’ukuri tubona ko uri umukehabwenge, kandi twiyumvira ko uri no mu babeshi mu vyo ushikiriza ku Mana”.

قَالَ أَمَلًا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرَنَّكَ فِي سَفَاهَةٍ وَإِنَّا لَتَظُنُّكَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٦٦﴾

67. Huudi yababwiye ati: “Bantu banje! Ihibambewe si ndi umukehabwenge! Ariko jewe ndi Intumwa ivuye ku Mama Allah, Umubungabunzi w’ibiremwa vyose.”

قَالَ يَقَوْمَ لَيْسَ بِي سَفَاهَةٌ وَلَكِنِّي رَسُولٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٧﴾

68. Ndabashikiriza ubutumwa Imana yanje Rurema Allah Yandungikanye, kandi ndi n’umuhanuzi wanyu w’umwizigirwa mu vyo nahishuriwe.

أَبْلَغُكُمْ رَسُولَ رَبِّي وَأَنَا لَكُمْ نَاصِحٌ أَمِينٌ ﴿٦٨﴾

69. Mbega mutangazwa n’uko Imana Allah Yabamanuriye urwibutso ku neza yanyu, Irukishije ku muntu Yahisemwo muri mwebwe, musanzwe muzi inkomoko n’ukuri kwiwe kugira abagabishe ku bihano vyayo! Nimwibuke n’igihe Yabaha kubaho mukurakuranwa kw’isi, inyuma y’aho Ihonereje abantu ba Nuhu, Ikanabongerereza inkomezi mu ndemo! Nimwibuke rero inema z’umurengera Imana Allah Yabahaye, kugira muronke intsinzi kw’isi no mu buzima bw’inyuma yo gupfa”.

أَوْعَجِبْتُمْ أَن جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَلَىٰ رَجُلٍ مِّنكُمْ لِيُنذِرَكُمْ وَأَذْكُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِن بَعْدِ قَوْمِ نُوحٍ وَرَادَّكُمْ فِي الْخَلْقِ بَصْطَةً فَأَذْكُرُوا ءَالَآءَ اللَّهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٦٩﴾

70. Bene Aadi babwiye Huudi n’agasuzuguro kenshi bati: “Aho nyene uturarikiye kwiyegezeza mu vyo dukora vyose Imana Imwe Rudende Allah tunayisenge ari Yo Yonyene, duheze tuvavanure n’ibigirwamana vyasengwa n’abavyeyi bacu! Biri ukwo rero, duhe ibihano udusezeranira niwaba uri mu mvugakuri!”

قَالُوا أَجِئْتَنَا لِنَعْبُدَ اللَّهَ وَحْدَهُ وَنَذَرَ مَا كَانَ يَعْبُدُ ءَابَاؤُنَا فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِن كُنتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٧٠﴾

71. Huudi yabishuye abihaniza ati: “Ni ukuri, mwamaze gushikirwa n’ibihano n’ishavu ry’Imana yanyu Rurema Allah. Ubu murashishikaye kumpaririza kuri ibi bishusho mwagize ibigirwamana mwebwe hamwe n’abavyeyi banyu, ata n’icemezo Imana Allah Yigeze Imanura kirekurira isengwa ryavyo! Kubera ivyo rero, nimurindire ishika ry’ivyo bihano musaba, na nje ndindiriyeye hamwe na mwe”.

قَالَ قَدْ وَقَعَ عَلَيْكُمْ مِّن رَّبِّكُمْ رِجْسٌ وَعَضْبٌ فَأَجِدِلُونِي فِي أَسْمَاءِ سَمَيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وءَابَاؤُكُمْ مَا نَزَّلَ اللَّهُ بِهَا مِن سُلْطَانٍ فَانظُرُوا إِلَيَّ مَعَكُمْ مِنَ الْمُنتَظِرِينَ ﴿٧١﴾

72. Ni ho rero bashikirwa n’ibihano vy’igihuhusi cabahoneje. Turaheza Twebwe Allah Turokora Huudi n’abemeramana bari kumwe ku mpuhwe zacu, Duhonya abahakanye ivyemezo vyacu bose, kanatsinda ntibari no mu bemeramana.

فَأَجْبِدْنَاهُ وَالَّذِينَ مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَقَطَّعْنَا دَابِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَمَا كَانُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٧٢﴾

73. Ni ukuri, Twebwe Allah Twaranatumye kuri Bene Thamuudi mwenewabo Swalehe, igihe basenga ibishusho mu gishingo c’Imana Allah, araheza ababwira ati: “Bantu banje! Nimwiyegezeza Imana Allah mu vyo mukora vyose

وَأَلَىٰ ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَقَوْمِ أَعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِن إِلَهٍ غَيْرُهُ قَدْ جَاءَتْكُمْ بَيِّنَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ

munayisenge mutayibangikanya, nta yindi mana mufise ikwiye gusengwa atari Yo, ni ukuri mwarashikiwiye n'ivyemezo bivuye ku Mana yanyu Rurema Allah, ndaheza ndayisaba ko Ikura mw'ibuye ingamiya nk'uko mwabisavye. Ng'iyu rero ingamiya yarungitswe n'Imana Allah kugira ibabere icemezo n'igitangaro, nimuyireke irishe aho ishatse kw'isi y'Imana Allah, ntimuzohirahire ngo muyikomakome ku nabi, kuko Imana Allah Yobaha ibihano bibabaza;

لَكُمْ آيَةٌ فَذُرُّوهَا تَأْكُلُ فِي أَرْضِ اللَّهِ
وَلَا تَمْسُوهَا بِسُوءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابُ
الْإِيمِ ٧٣

74. Nimwibuke kandi inema Imana Allah Yabahaye, igihe Yabaha kubaho mukurakuranwa inyuma y'aho Ihonereje Bene Aadi, Iranabatsimbataza kw'isi mu kwishira n'ukwizana, aho mwubaka inyubakwa amahanga mu kabande, mukanabaza ayandi mazu mu misozi. Kubera ivyo rero, nimwibuke inema Imana Allah Yabahaye, muheze muyishimire, kandi ntimuzogenzwe n'ubwononyi kw'isi".

وَأَذْكُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِنْ بَعْدِ عَادٍ
وَتَوَّأْتُمْ فِي الْأَرْضِ تَتَّخِذُونَ مِنْ سُهُولِهَا
قُصُورًا وَتَنْجُسُونَ أَسْبَالَ بُيُوتًا فَأَذْكُرُوا
عَالِيَاءَ اللَّهِ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ
مُفْسِدِينَ ٧٤

75. Abarongoye abagira amanyama bakihambaza mu bantu biwe, babwiye abemeramana mu bacinyijiye n'agasuzuguro n'akantu bati: "Mbega murazi vy'ukuri ko Swalehe yarungitswe n'Imana yiwe Rurema Allah kuri twebwe!". Barishuye ata gukekeranya bati: "Twebwe mu vy'ukuri turemanga, tukemera, tukanubahiriza ivyo yarungikanwe n'Imana Allah".

قَالَ أَمَلًا الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ قَوْمِهِ
لِلَّذِينَ اسْتَضَعُّوا لِمَنْ آمَنَ مِنْهُمْ
أَتَعْلَمُونَ أَنَّ صَالِحًا مُرْسَلٌ مِنْ رَبِّهِ قَالُوا
إِنَّا بِمَا أُرْسِلَ بِهِءُ مُؤْمِنُونَ ٧٥

76. Abarongoye abagira amanyama bakihambaza bavuze bati: "Twebwe, mu vy'ukuri turagararije ivyo mwemanze mukemera".

قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا بِالَّذِي آمَنَّتُمْ
بِهِ كَافِرُونَ ٧٦

77. Ni ko guca rero baca imitsi ya nya ngamiya irahwera, bahonyanga ku bwishime ibwirizwa ry'Imana yabo Rurema Allah ryo kutayikomakoma ku nabi, baca babwira Swalehe bati: "Ewe Swalehe! Duhe rero vya bihano udusezeranira niwaba uri mu Ntumwa z'Imana Allah!".

فَعَقَرُوا النَّاقَةَ وَعَتَوْا عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ وَقَالُوا
يَصْلِحْ أَتَيْنَا بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ
الْمُرْسَلِينَ ٧٧

78. Ni ho rero Imana Allah Yabahanisha nyamugigima y'akataraboneka, bazinduka bose mu mazu yabo bahonye, ari ibiziga vyibereye aho.

فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ
جِثِيمِينَ ٧٨

79. Bamaze guca imitsi ya nya ngamiya, Swalehe yarabirengagije hanyuma ababwira ati: "Bantu banje! Ni ukuri, narabashikiriye ubutumwa bw'Imana yanje Rurema Allah, nita ku rutare ndanabahanura, ariko rero mwebwe ntimukunda ababahanura".

فَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا قَوْمِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ
رِسَالَاتِ رَبِّي وَنَصَحْتُ لَكُمْ وَلَكِنْ لَا
تُحِبُّونَ النَّصِيحِينَ ٧٩

80. Ntumwa y'Imana! Ibuka n'igihe Luutwi yabwira abantu biwe ati: "Murakenyeye mukore icaha c'agahomerabunwa kitigeze gikorwa aho hambere yanyu n'umuntu n'umwe mu biremwa!

وَلَوْطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ مَا
سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِينَ ٨٠

81. Mu vy'ukuri, mwebwe murangurana amabanga y'abubatse n'abagabo nkamwe, mukirengagiza abakenyezi mwarekuriwe n'Imana Allah ko mworangurana amabanga y'abubatse, ahubwo rero mwebwe muri abantu bimonogoje mu kurenga ku mabwirizwa mu gutururuza ibishobisho".

إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِّن دُونِ
النِّسَاءِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ ﴿٨١﴾

82. Ico gihe nta nyishu yatanzwe n'abantu ba Lulutwi kiretse ukubwirana hagati yabo bamushinyaguriza, bati: "Lulutwi n'umuryango wiwe nimubirukane mu gisagara canyu. Mu vy'ukuri, bo ni abantu biyubashe".

وَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلاَّ أَنْ قَالُوا
أَخْرِجُوهُمْ مِّن قَرْيَتِكُمْ إِنَّهُمْ أَنَاسٌ
يَتَّبِعُونَ ﴿٨٢﴾

83. Ni ho Twebwe Allah Twategeka Lulutwi n'umuryango wiwe kuva muri nya gisagara, Tukabarokora mu bihano vyari bigiye gushika, kiretse umugore wiwe yari mu bahonejwe n'ibihano.

فَأَخْبَتَهُ وَأَهْلَهُ إِلاَّ امْرَأَتَهُ كَانَتْ مِّن
الْغَابِرِينَ ﴿٨٣﴾

84. Twabahanishije rero imvura y'amabuye no kwubikwako igisagara cabo. Ntumwa y'Imana! Raba rero ukuntu iherezo ry'inkozi z'ikibi zihakana Intumwa zacu ryagenze.

وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا فَأَنْظُرْ كَيْفَ كَانَ
عَقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ ﴿٨٤﴾

85. Ni ukuri, Twebwe Allah Twaranatumye ku bwoko bwa "Madiyana" mwenewabo Shu'ayibu, araheza ababwira ati: "Bantu banje! Nimwiyegereze Imana Allah mu vyo mukora vyose munayisenge mutayibangikanya, nta yindi mana mufise ikwiye gusengwa atari Yo, ni ukuri mwarashikiriwe n'ivyemeye bivuye ku Mana yanyu Rurema Allah, nimutunganirize rero abantu mu gukwiza ingero n'iminzane; kandi ntimukagabanye na gato ku vyo bagenewe ngo mubarenganye, ntimukanagenzwe n'ubwononyi bwo kurenganya no kugarariza kw'isi, inyuma y'aho Intumwa z'aho hambere yanyu zitunganirije mu kwisunga iyumviramana. Ivyo ndabarariye rero, harimwo ineza kuri mwebwe kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa nimwaba muvyemera, muvyubahiriza.

وَالى مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا قَالَ يَتَقَوْمِ
أَعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِّنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ قَدْ
جَاءَتْكُمْ بَيِّنَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ فَأَوْفُوا الْكَيْلَ
وَالْمِيزَانَ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ
وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا
ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ ﴿٨٥﴾

86. Ntimugategerere abantu ku nzira, mubatera ubwoba bwo kwicwa mu gihe batabahaye amatungo yabo, muburagiza n'abemera Imana Allah kwinjira mw'idini ryayo, mwipfuzza ko ridatumbera ukuri, rikubahirizwa nk'uko mubishaka. Nimwibuke kandi inema mwahawe n'Imana Allah igihe mwari inkehwa, Imana Allah ikabagwiza mugageza mukaba ibihangange, kandi murabe n'ukuntu iherezo ry'abagenzwa n'ubwononyi kw'isi ryagenze.

وَلَا تَقْعُدُوا بِكُلِّ صِرَاطٍ تُوعِدُونَ
وَتَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ مَن ءَامَنَ بِهِ
وَتَبْغُونَهَا عِوَجًا وَأَذْكُرُوا إِذْ كُنْتُمْ قَلِيلًا
فَكَذَّبْتُمْ وَأَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَقِبَةُ
الْمُفْسِدِينَ ﴿٨٦﴾

87. Nihaba muri mwebwe hari umugwi wemeye ivyo narungikanwe n'Imana Allah, hari n'uwundi mugwi utigeze uvyemera. Nimutenyenye rero bahakanyi, murindire igihe Imana Allah Izoruducira, ikabaha ibihano nabagabishijeko. Ni na Yo rero Mwiza w'abacamanza batunganiriza ibiremwa.

وَإِن كَانَ ظَافِقَةً مِّنكُمْ ءَامَنُوا بِالَّذِي
أُرْسِلَتْ بِهِ وَظَافِقَةً لَّمْ يُؤْمِنُوا فَأَصْبِرُوا
حَتَّى يَحْكُمَ اللَّهُ بَيْنَنَا وَهُوَ خَيْرُ
الْحَاكِمِينَ ﴿٨٧﴾

88. Abarongoye abagira amanyama bakihambaza mu kutemera Imana Allah n'Intumwa yayo mu bantu ba Shu'aybu, bavuze bati: "Ni ukuri, dutegerezwa kukwangaza wewe Shu'ayibu hamwe n'abemeramana muri kumwe, mutuvire mu gisagara cacu, kiretse mu gihe mwogaruka mw'idini ryacu". Shu'ayibu arabishura abiyama ati: "Mbega ni gute twogaruka mw'idini ryanyu mu gihe tuzi neza ko rishingiye ku kinyoma, n'aho twobihatirwa rero, nta vyo twogira!;

﴿قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ قَوْمِهِ لِنُخْرِجَنَّكَ بِشُعَيْبٍ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَكَ مِنْ قَرْيَتِنَا أَوْ لَتَعُوذُنَّ فِي مِلَّتِنَا قَالَ أَوَلَوْ كُنَّا كَاهِنِينَ﴾

89. Ni ukuri, twoba turementanirije Imana Allah mu gihe twogaruka mw'idini ryanyu, inyuma y'aho Imana Allah Iridukuriyemwo. Ntibikabe rero ko tworigarukamwo, kiretse mu gihe Imana yacu Rurema Allah Yobishaka, Imana yacu Rurema Allah Irahutura ikintu ico ari co cose mu bumenyi, Irazi n'ibitunganye ku baja bayo, twaramaze rero kwizera Imana Allah. Mana yacu Rurema Allah! Ducire urw'ukuri twebwe hamwe n'abantu bacu. Burya Wewe, ni We Mwiza w'abacamanza".

﴿قَدْ أَفْتَرْنَا عَلَى اللَّهِ كَذِبًا إِنَّمَا نَحْنُ عَلَى اللَّهِ قَوْمٌ مَلِكُونَ﴾
﴿لَا أَن نُّعَوِّدَ فِيهَا إِلَّا أَن يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّنَا وَسِعَ رَبُّنَا كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا أَفَتَحِبُّنَا بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمِنَا بِالْحَقِّ وَأَن تَحِيرُ الْفَلْسِيفِينَ﴾

90. Abarongoye abagararije bagahakana isengwa ry'Imana Imwe Rudende Allah mu bantu ba Shu'ayibu, bavuze bagabisha ku gukurikira Shu'ayibu, bati: "Nimwaramuka mukurikiye Shu'ayibu, mu vy'ukuri muzoba muri mu ruhombu".

﴿وَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ لَئِن آتَيْتُمَّ شُعَيْبًا إِنَّا لَنَكْسِرُنَّ لِحَدِيدِهِمْ﴾

91. Ni ho rero Imana Allah Yabahanisha nyamugigima y'akataraboneka, bazinduka bose mu mazu yabo bahonye, ari ibiziga vyibereye aho.

﴿فَأَخَذْتَهُمُ الرِّجْفَ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جثِيئِينَ﴾

92. Abahakanye Shu'ayibu, barahonejwe nk'aho batigeze babaho ngo baryoherwe mu mihana yabo. Abahakanye Shu'ayibu, burya ni bo bahomye kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

﴿الَّذِينَ كَذَّبُوا شُعَيْبًا كَأَن لَّمْ يَعْنُوا فِيهَا﴾
﴿الَّذِينَ كَذَّبُوا شُعَيْبًا كَانُوا هُمُ الْخٰسِرِينَ﴾

93. Shu'ayibu amaze kubona ko ibihano vyabo vyimirije, yarabirengagije aranababwira abinginga ati: "Ni ukuri, narabashikirije ubutumwa narungikanwe n'Imana yanje Rurema Allah, ndanabahanura ko mwonkurikira mw'idini ry'Imana Allah, maze ntimwanyumvira. None rero, ni gute notuntuzwa n'ubutumwa bw'abantu bagarariza Imana Allah n'Intumwa zayo!".

﴿فَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا قَوْمِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ رِسَالَتِ رَبِّي وَنَصَحْتُ لَكُمْ فَكَيْفَ ءَاسَىٰ عَلَىٰ قَوْمٍ كٰفِرِينَ﴾

94. Twebwe Allah, ntitwigeze Dutuma Intumwa n'imwe mu gisagara ico ari co cose, kugira irarikire abantu gusenga Imana Imwe Rudende Allah batayibangikanya, hanyuma bakayihakana, kiretse ko Twabagerageza Tukabatera ubukene n'ivyago, indwara n'amaganya, bakagorwa kugira bagaruke ku kuri, banatakambire n'Imana Allah.

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِّن نَّبِيٍّ إِلَّا أَخَذْنَا أَهْلَهَا بِالْأَسَاءِ وَالضَّرَّاءِ لَعَلَّهُمْ يَضَّرَّعُونَ﴾

95. Hanyuma rero, Twarabahindurira nya buzima bw'amagorwa, Tukabaha ubuzima buhimbaye gushika n'aho batunga bagatunganirwa, kugira bikebuke. Ha kwikebuka rero, bararendegeye barinamura bavuga bati: "Ivy'isi, ni uko bigenda! Imisi irasa ntingana. Abavyeyi bacu, na bo nyene barashikirwa n'indwara n'amaganya no

﴿ثُمَّ بَدَّلْنَا مَكَانَ السَّيِّئَةِ الْحَسَنَةَ حَتَّىٰ عَفَوْا وَقَالُوا قَدْ مَسَّ ءَابَاءَنَا الضَّرَّاءُ وَالسَّرَّاءُ فَأَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً﴾

kuroranirwa mu buzima!". Muri icyo gihe rero, Twaca Tubahana gitorumbuka ata vyo bari biteze.

وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٩٥﴾

96. Iyo abantu bo mu bisagara vyashikiriwe n'ubutumwa bemera Intumwa z'Imana barungikiwe, bakazikurikira, bakanubahiriza n'amabwirizwa y'Imana Allah, ni ukuri Twebwe Allah Twari kubugururira imiryango y'ivyiza bibabeshaho biturutse kw'icuncubuka ry'imvura izananye mu kirere ku gihe, bagaheza bakarima bakimbura, ariko rero barahakanye, Dushoka Tubahanira ivyaha vy'ivyo bari bararondeye kw'isi.

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ ءَامَنُوا وَأَقْبَلُوا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَٰكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُم بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٩٦﴾

97. Mbega abantu bo mu bisagara vyashikiriwe n'ubutumwa, bibaza ko batekaniwe kudahanwa n'Imana Allah, ko batoshikirwa n'ibihano mu gihe baryamye!

أَفَأَمِنَ أَهْلَ الْقُرَىٰ أَن يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا بَيِّنًا وَهُمْ نَائِبُونَ ﴿٩٧﴾

98. Mbega abantu bo mu bisagara bibaza ko batekaniwe kudahanwa n'Imana Allah, batoshikirwa n'ibihano mu gihe bari mu mirimo ya misi yose mu gitondo^[1] ata co binona!

أَفَأَمِنَ أَهْلَ الْقُرَىٰ أَن يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا ضَخِيًا وَهُمْ يَلْعَبُونَ ﴿٩٨﴾

99. Mbega abantu bo mu bisagara vyagararije, bibaza ko batekaniwe ku gutenyenya kw'Imana Allah mu kutabahana, Igaheza Ika bandanya kubaronsa inema zayo kugira Ibakwegere mu bihano bukebuke bakiri kw'isi! Burya nta wokwijajara ngo asye bwose ngo aratekaniwe ku kudahanwa n'Imana Allah, kiretse abantu bahombye ubuzima bwabo.

أَفَأَمِنُوا مَكْرَ اللَّهِ فَلَا يُأْمَنُ مَكْرَ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٩٩﴾

100. Mbega abakurakuranwa kuba kw'isi, inyuma y'ihonywa ry'abakurambere babo bitewe n'ivyaha bakoze, ntibarabona ko iyo Dushaka Twari kubahanira ibicumuro vyabo nk'abo hambere yabo, Tukanatera ikimangu c'ubuhakanyi ku mitima yabo, gutyo ntibashobore kwumva inyigisho ngo zibanyure!

أَوَلَمْ يَهْدِ لِلَّذِينَ يَرِثُونَ الْأَرْضَ مِن بَعْدِ أَهْلِهَا أَن لَّو نَشَاءُ أَصَبْنَاهُمْ بِذُنُوبِهِمْ وَنَطْبَعُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿١٠٠﴾

101. Ntumwa y'Imana! Iyo bisagara Tukudondaguriye rero^[2], ivyashikiye ababibamwo birimwo urwibutso ku bibuka, harimwo n'igabisha ku ntumva. Ni ukuri, abantu bo muri nya bisagara barashikiriwe n'Intumwa zabo zibangikanije ivyemezo vyerekana ukuri kwazo, ariko ntibigeze bazemera ku kubera ihakana ryabo ry'ukuri bazaniwe. Ni nk'uko nyene rero Imana Allah - Yateye ikimangu ku mitima yabo ntibemera - Itera ikimangu ku mitima y'abagararije Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah).

تِلْكَ الْقُرَىٰ نَفِضُ عَلَيْكَ مِنْ أَثْبَائِهَا وَلَقَدْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا بِمَا كَذَّبُوا مِن قَبْلُ كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِ الْكَافِرِينَ ﴿١٠١﴾

102. Abenshi mu bahakanyi bo muri ivyo bisagara, Twasanze ata n'isezerano bubahiriza, kandi twanasanze abenshi muri bo ari ibigaba birenga ku mabwirizwa yacu Twebwe Allah.

وَمَا وَجَدْنَا لِكَرْهِم مِّنْ عَهْدٍ وَإِن وَجَدْنَا لِكَرْهِمْ لَفَسِيقِينَ ﴿١٠٢﴾

[1] Imana Allah Yavuze canecane ibi bihe bibiri, igihe baryamye mw'ijoro n'igihe bari ku mirimo ya misi yose mu gitondo, kuko ibihano bishikira umuntu muri ivyo bihe, bibabaza cane bigatera agahinda.

[2] Ni ibisagara vy'abantu barungikiwe Nuhu, abarungikiwe Huudi, abarungikiwe Swalehe, abarungikiwe Luutwi n'abarungikiwe Shu'ayibu.

103. Ntumwa y'Imana! Mu nyuma y'izo Ntumwa rero, ni ho kandi Twatuma Musa mwene Amraani, Tumurungikana ivyemezo vyacu bigaragara kwa Firawuni n'abantu biwe, baraheza barirenganya mu kugarariza nya vyemezo. Ehe raba ukuntu Twabahanye, Tukabasomesha nturi bose! Iryo rero, ni ryo herezo ry'abagenzwa n'ubwononyi kw'isi.

ثُمَّ نَعْتَنَّا مِنْ بَعْدِهِمْ مَوْسَىٰ بِآيَاتِنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ فَظَلَمُوا بِهَا فَأَنْظِرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴿١٠٣﴾

104. Musa yabwiye Firawuni ati: "Jewe mu vy'ukuri, ndi Intumwa ivuye ku Mana Rurema, Umubungabunzi w'ibiremwa vyose.

وَقَالَ مُوسَىٰ يُفِرْعَوْنُ إِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٠٤﴾

105. Ndakwiye rero kutavuga kiretse ukuri ku vyerekeye Imana Allah. Ni ukuri, naje ndabazaniye icemezo kigaragara kivuye ku Mana yanyu Rurema Allah, cerekana ukuri ku vyo ndababwira. Ewe Firawuni! Bohora rero Bene Israyeli, ureke kubacura bufuni na buhoro, mpeze ndabarongore mu nzira y'Imana Allah".

حَقِيقٌ عَلَىٰ أَنْ لَا أَقُولَ عَلَىٰ اللَّهِ إِلَّا الْحَقُّ ۚ قَدْ جِئْتُكُمْ بِبَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ فَأَرْسِلْ مَعِيَ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿١٠٥﴾

106. Firawuni araheza yishura Musa ati: "Niwaba wazanye icemezo nk'uko ubivuga, enda rero cerekane, niwaba uri mu mvugakuri ko uri Intumwa vy'ukuri".

قَالَ إِنْ كُنْتَ جِئْتَ بِآيَةٍ فَأْتِ بِهَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٠٦﴾

107. Ni ho rero Musa yaterera inkoni yiwe hasi, ica ihinduka inzoka amahanga yigendera, abantu birabira;

فَأَلْقَىٰ عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ ثُعْبَانٌ مُبِينٌ ﴿١٠٧﴾

108. Araheza kandi ashira ikiganza ciwe mu kwaha, agize ngo aragikuyeyo, caje cererana gisayangana cane^[1] abari ng'aho birabira, barumirwa.

وَتَرَعَّ يَدُوهُ فَإِذَا هِيَ بَيْضَاءُ لِلنَّظِيرِينَ ﴿١٠٨﴾

109. Indongozi mu bantu ba Firawuni, ni ho zabwira abari ng'aho ziti: "Mu vy'ukuri, Musa ni umurozi karuhariwe;

قَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ إِنَّ هَذَا لَسَاحِرٌ عَلِيمٌ ﴿١٠٩﴾

110. Ashaka kubomora mwese abakure mu gihugu canyu". Ni ho Firawuni yaca avuga ati: "None mumpanuye gukora iki, ku vyerekeye Musa?".

يُرِيدُ أَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ فَأَمَّا ذَا تَأْمُرُونَ ﴿١١٠﴾

111. Za ndongozi ziraheza zimuhanura ziti: "Musa na murumunawe Haruna, bahe irindi sango ryo guhurirako, maze utume abararika abantu mu bisagara vyose vyo muri Misiri;

قَالُوا أَرْجِهْ وَأَخَاهُ وَأَرْسِلْ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ ﴿١١١﴾

112. Baheze begeranye zina mukonikoni wese karuhariwe mu bukonikoni, bamukuzanire".

يَأْتُونَكَ بِكُلِّ سِحْرِ عَلِيمٍ ﴿١١٢﴾

113. Ku musu uri izina, ni ho rero nya bakonikoni karuhariwe baza kwa Firawuni, baraheza bamubaza bati: "Mbega none, ubwo duhava turonka agashimwe gashimishije, nitwaramuka dutsinze Musa?".

وَجَاءَ السَّحَرَةُ فِرْعَوْنَ قَالُوا إِنَّ لَنَا لَأَجْرًا ۖ إِن كُنَّا نَحْنُ الْعَالَمِينَ ﴿١١٣﴾

114. Na we abishura ati: "Ego cane! Kandi muzoba muri no mu batoni bari hambavu yanje (abishikira)".

قَالَ نَعَمْ وَإِنَّكُمْ لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿١١٤﴾

[1] Ico gitangaro mu kugikora, Musa yashira ikiganza mu kwaha, akagikurayo cererana gisayangana cane; yagisubizayo kandi, akagikurayo gisa n'ibara ry'ibindi bihimba vy'umubiri wiwe.

115. Ba bakonikoni babwira Musa bamubaza n'ubwishime n'akantu bati: "Ewe Musa! Wipfuza ko ari wewe wotangura guterera hasi inkoni yawe, canke ko ari twebwe twotangura?"

قَالُوا يَا مُوسَىٰ إِنَّمَا أَن تُلْقَىٰ وَإِنَّمَا أَن تَكُونُ
نَحْنُ الْمُلْقِينَ ﴿١١٥﴾

116. Musa abishura ati: "Nipfuza ko ari mwebwe mwotangura". Bamaze guterera hasi imizana n'inkoni vyabo, barahunitse abantu bose bari ng'aho, ntibaba bakibona nya mizana na nya nkoni nk'uko bisanzwe, baraheza ro kandi babatera n'ubwoba bakoresheje uburozi buhanitse.

قَالَ أَنفُوًّا فَلَمَّا أَلْقَوْا سَحَرُوا أَعْيُنَ النَّاسِ
وَأَسْرَبَهُمْ وَجَاءُوا بِسِحْرِ عَظِيمٍ ﴿١١٦﴾

117. Ni naho Imana Allah Yahishurira Musa (nyakugira amahoro y'Imana Allah) Imubwiriza Iiti: "Terera inkoni yawe hasi". Musa, amaze guterera nya nkoni hasi, ya nkoni yaciye imiragura ivyo batereye hasi vyose, ivyari vyakanye abantu babona ko ari ivy'ukuri kandi ari ikinyoma ceruye.

*وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَن أَلْقِ عَصَاكَ فَإِذَا
هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْكُونَ ﴿١١٧﴾

118. Ico gihe, ukuri kwaragaragaye ku bari ng'aho ko Musa ari Intumwa y'Imana vy'ukuri. Ikinyoma cagizwe na ba bakonikoni na co, carabatekurukanye, gikubitirwa ahabona maze barahinyuka.

فَوَقَعَ الْحَقُّ وَبَطَلَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١١٨﴾

119. Muri iryo koraniro rero, abakonikoni bose baratsinzwe, maze Firawuni n'abantu biwe basubira inyuma basuzuguritse (ubwanwa bwapfutse umunwa).

فَعَلَبُوا هَذَاكَ وَأَقْبَلُوا صَغِيرِينَ ﴿١١٩﴾

120. Ni ho rero ba bakonikoni baca bubamira Imana Allah;

وَأَلْقَى السَّحْرَةَ سَاجِدِينَ ﴿١٢٠﴾

121. Bavuga bati: "Twemeye Imana Rurema, Umubungabunzi w'ibiremwa vyose;

قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٢١﴾

122. Imana Rurema ya Musa na murumunawe Haruna".

رَبِّ مُوسَىٰ وَهَارُونَ ﴿١٢٢﴾

123. Firawuni n'ishavu n'akantu yaciye avuga ababwira ati: "Mbega mwemeye iyo Mana imbere yuko ndabarekurira kuyemera! Mu vy'ukuri, ukwo kwemera kwanyu, ni umugambi mubi mwateguye mufatanije na Musa, kugira mwomore ababa muri iki gisagara, muheze mucigarurire. Kubera ivyo rero, mugiyeye kwibonerako ingaruka y'ivyo mwakoze;

قَالَ فِرْعَوْنُ ءَأَمِنْتُمْ بِهِ قَبْلَ أَنْ ءَادَنَ
لَكُمْ إِنَّ هَذَا لَمَكْرٌ مَّكْرَتُهُمْ فِي الْمَدِينَةِ
لِئُخْرِجُوا مِنْهَا أَهْلَهَا فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿١٢٣﴾

124. Ntegerezwa kubaca amaboko n'amaguru binyuraniye; ndabace ukuboko kw'ukuryo hamwe n'ukuguru kw'ukubamfu, ukuboko kw'ukubamfu hamwe n'ukuguru kw'ukuryo, hanyuma mpeze ndababambe mwese ku bishitsi vy'igiti".

لَأَقْطَعَنَّ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِّنْ خَلْفٍ
ثُمَّ لَأَصْلَبَنَّكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿١٢٤﴾

125. Ba bakonikoni baraheza bishura Firawuni batekaniwe bati: "Twebwe mu vy'ukuri, twamaze kumenya ko tuzosubira ku Mana yacu Rurema Allah;

قَالُوا إِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ ﴿١٢٥﴾

126. Nta n'ico uduhoye kiretse ko twemeye ivyemezo vy'Imana yacu Rurema Allah twashikirijwe na Musa. Mana yacu Rurema Allah! Duhe ukwihangana no gutsimbataro ku kwemera, Wongere Uzuturengutse hageze gupfa turi abislamu bicisha bugufi”.

وَمَا تَنْقِمُ مِنَّا إِلَّا أَنْ آمَنَّا بِآيَاتِ رَبِّنَا لَمَّا جَاءَتْنَا رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَتَوَفَّنَا مُسْلِمِينَ ﴿١٢٦﴾

127. Indongozi mu bantu ba Firawuni, zarahejeje zibwira Firawuni ziti: “Ubu urakenyeye ureke Musa n'abamukurikiye muri Bene Israyeli bidegemye, kugira bonone igihugu ca Misiri mu guhindura idini ryacu, baheze basenge Imana Imwe Rudende Allah, bavavanure n'isengwa ryawe hamwe n'iry'ibigirwamana vyawe!”. Firawuni araheza azishura ati: “Tugiye kubahasha mu kwica abana b'abahungu muri Bene Israyeli, duheze dusigaze gusa abana b'abakobwa kugira tubagire abajakazi bacu, kandi mu vy'ukuri twebwe tuzobatsinda, tubaganze dukoresheje inguvu z'ubutegets”.

وَقَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ أَتَدْرُ مُوسَى وَقَوْمَهُ لِيُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَيَذَرَكَ وَآلِهَتِكَ قَالَ سَتَقْبَلُونَ أَتْنَاءَهُمْ وَنَسْتَحْيِيهِمْ نِسَاءَهُمْ وَإِنَّا فَوْقَهُمْ قَاهِرُونَ ﴿١٢٧﴾

128. Musa na we araheza abwira abantu biwe muri Bene Israyeli ati: “Nimwifashishe Imana Allah mu guhangana n'agacyizozo ka Firawuni n'abantu biwe, muheze mwihanganire amabi yose abakorera. Mu vy'ukuri, isi ni iy'Imana Allah, lyitsimbatazako uwo Ishatse mu baja bayo. Burya amaherezo meza, ni ay'abagamburukira Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo”.

قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ اسْتَعِينُوا بِاللَّهِ وَأَصْبِرُوا إِنَّ الْأَرْضَ لِلَّهِ يُورِثُهَا مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿١٢٨﴾

129. Abantu ba Musa muri Bene Israyeli, barahaheza bamubwira n'umwihaburo n'akantu bati: “Twarageragejwe na Firawuni, turabangamirwa mu kwicirwa abana bacu b'abahungu, hagasigazwa abana bacu b'abakobwa bagirwa abajakazi. Ivyo vyadushikiye imbere yuko uza n'inyuma y'aho uziye”. Musa ababwira ati: “Hari n'aho Imana yanyu Rurema Allah Yohonya abansi banyu, maze mukabasubirira, Imana Allah Ikabatsimbataza kw'isi kugira Irabe uko mwigenza; ko mwoshima ingabirano zayo canke mukazigarariza!”.

قَالُوا أُوذِينَا مِنْ قَبْلِ أَنْ تَأْتِيَنَا وَمِنْ بَعْدِ مَا جِئْتَنَا قَالَ عَسَى رَبُّكُمْ أَنْ يُهْلِكَ عَدُوَّكُمْ وَيَسْتَخْلِفَكُمْ فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ ﴿١٢٩﴾

130. Ni ukuri, Twebwe Allah Twaragerageje Firawuni n'abantu biwe, Turaheza Tubahanisha inzara, amapfa no gukehanirwa n'umwimbu w'ivyamwa n'ibiterwa mbumbarugo, kugira bikebuke, bagaruke ku Mana Allah.

وَلَقَدْ أَخَذْنَا آلَ فِرْعَوْنَ بِالسِّنِينَ وَنَقَصْنَا مِنَ النَّمْرِاتِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿١٣٠﴾

131. Firawuni n'abantu biwe, igihe cose bashikiwe n'ivyiza, baca bavuga bati: “Ibi tubironse kuko tubikiye”. Baramutse naho bashikiwe n'amapfa, baca bidogera Musa bati: “Ibi bidushikiye kubera Musa n'abari kumwe na we baduhimiye”. Emwe! Ivyabashikiye vyose, vyabashikira nk'uko vyagezwe n'Imana Allah, bitewe n'ibicumuro n'igarariza vyabo, ariko abenshi mu bantu ba Firawuni nta vyo bazi.

فَإِذَا جَاءَتْهُمْ آخِسَّتَهُ قَالُوا لَنَا هُدًى وَإِنْ تُصِيبُهُمْ سَيِّئَةٌ يَطَّيَّرُوا بِمُوسَى وَمَنْ مَعَهُ أَلَا إِنَّمَا طَّيَّرَهُمْ عِنْدَ اللَّهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٣١﴾

132. Abantu ba Firawuni babwiye Musa bati: "Icemezo ico ari co cose wotuzanira ngo tuve mw'idini rya Firawuni, nta co turota twemera ngo tugukurikire".

وَقَالُوا مَهْمَا تَأْتِنَا بِهِ مِنْ آيَةٍ لِيَتَسَحَّرَنَا بِهَا فَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ ﴿١٣٢﴾

133. Ni ho rero Twebwe Allah, Twabarungikira umwuzurira maze uhitana ibiterwa n'ivyamwa. Twaranabarungikiye inzige zirya ikintu ico ari co cose zishikiriye: ibiterwa, imiryango, urusenge n'impuzu; Tubarungikira n'udukoko turya ibiterwa n'ibitungwa; Tubarungikira n'ibikere bikwiragira hose: mu bikoresho, mu mfungurwa no mu busaswa; Twaranahinduye inzuzi n'amariba bicika amaraso, ntibaheza ngo baronke amazi yo gukoresha. Ivyo vyose rero, vyari ivyemezo n'ibitangaro vyabashikiye mu bihe bitandukanye bivuye ku Mana Allah, ariko baragize amanyama ntibemera. Kira noneho, bari no mu bantu b'inkozi z'ikibi, barenga ku mabwirizwa y'Imana Allah.

فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الطُّوفَانَ وَالْجُرَادَ وَالْقُمَّلَ وَالصَّفَادِغَ وَالذَّمَغَ وَأَيَّ مَفْصَلَةٍ فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا مُجْرِمِينَ ﴿١٣٣﴾

134. Igihe bashikirwa n'ibihano rero, baratekewe n'ubwoba baca bitura Musa bati: "Ewe Musa! Dusabire Imana yawe Rurema Allah ku vyo wahishuriwe ko ibihano bikurwaho n'ukwigaya. Uramutse udukuyeko ibihano turimwo, ni ukuri tuzoca tukwemera ko uri Intumwa, duheze turekurire Bene Israyeli bagukurikire, ntibaburagizwe kuja aho bashatse hose".

وَلَمَّا وَقَعَ عَلَيْهِمُ الرِّجْزُ قَالُوا لِمُوسَى اذْعُرْ لَنَا رَبِّكَ بِمَا عَهِدَ عِنْدَكَ لَئِن كَشَفْتَ عَنَّا الرِّجْزَ لَنُؤْمِنَنَّ لَكَ وَلَنُرْسِلَنَّ مَعَكَ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿١٣٤﴾

135. Igihe Twebwe Allah Twabakurako vy'agateganyo ibihano mu kiringo gito, mu kurindira isango bazohanirwako mu gusomeshwa nturi, baciye barenga kw'isezerano ryo kwemera Imana Allah.

فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمْ الرِّجْزَ إِلَى آجَلٍ هُمْ بَلَّغُوهُ إِذَا هُمْ يَنْكُتُونَ ﴿١٣٥﴾

136. Ni ho rero Twashoka Tubihora hageze nya sango ryo guhanwa, Turabasomesha nturi mu kiyaga kubera ihakana ryabo ry'ibitangaro vyacu. Kira noneho, bari no mu bavirengagiza bakigira ba sindabibazwa.

فَأَنْتَقَمْنَا مِنْهُمُ فَأَعْرَفْنَاهُمْ فِي آيَاتِنَا أَنَّهُمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ ﴿١٣٦﴾

137. Abari baracinyijwe muri Bene Israyeli, bakagirwa abaja ba Firawuni, Twarabaraze igihugu co mu buseruko n'ico mu burengero bw'isi (Misiri na Shaamu), ari na vyo bihugu Twahezagiye bikagira isi ndimwa y'akanovera n'inzuzi, gutyo ijambo ry'isezerano ry'Imana yawe Rurema Allah ryo kubohoza no gutsimbataza Bene Israyeli bihanganiye Firawuni, riba riritunganye; Turaheza rero Duhonya ivyaranguwe na Firawuni n'abantu biwe, Tunaseniyura n'inyubakwa bubatse.

وَأَوْزَنَّا الْقَوْمَ الَّذِينَ كَانُوا يُسْتَضَعُونَ مَشْرِقَ الْأَرْضِ وَمَغْرِبَهَا الَّتِي بَرَكْنَا فِيهَا وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ الْحُسْنَىٰ عَلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ بِمَا صَبَرُوا وَدَمَرْنَا مَا كَانَ يَصْنَعُ فِرْعَوْنُ وَقَوْمُهُ وَمَا كَانُوا يَعْرِشُونَ ﴿١٣٧﴾

138. Twarajabukishije Bene Israyeli ibahari, maze baca ku bantu biyeguriye gusenga ibigirwamana, ni ho bavuga bati: "Ewe Musa! Tugirire na twe ikigirwamana dusenga nk'uko aba bafise ikigirwamana basenga". Musa araheza abishura ati: "Mu vy'ukuri, mwebwe muri ibijuru ruhebwa,

وَجَوَرْنَا بِبَنِي إِسْرَائِيلَ الْبَحْرَ فَأَتَوْا عَلَىٰ قَوْمٍ يَعْكُفُونَ عَلَىٰ أَصْنَامٍ لَهُمْ قَالُوا

bidatahura icubahiro c'Imana Allah ngo bimenye ko ata
 kintu na kimwe gikwiye gusengwa atari Yo; يَمْوَسَىٰ اجْعَلْ لَنَا إِلَهًا كَمَا لَهُمْ آلِهَةٌ
 قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ ﴿١٣٨﴾

139. Mu vy'ukuri, aba biyeguriye ibigirwamana,
 ibangikanyamana ryabo rizohonywa, ivyo bakora mu
 gusenga, ni ibintazi ni n'ubuhuyvi". إِنَّ هَؤُلَاءِ مُتَّبِعُونَ مَا هُمْ فِيهِ وَبِطُلَّ مَا
 كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٣٩﴾

140. Musa yabandanije ababwira ati: "Mbega hari ikitari
 Imana Allah nobipfuriza ko musenga, kandi ari Yo
 Yabaremye Ikaabasha icubahiro gisumba ibindi biremwa
 mu gihe canyu; mu kubarungikamwo Intumwa nyinshi, mu
 guhonya abansi banyu hamwe no kubereka ibitangaro!". قَالَ أَغْتَبِرُ اللَّهَ أَبْغِيكُمْ إِلَهًا وَهُوَ فَضَّلَكُمْ
 عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿١٤٠﴾

141. Bene Israyeli! Nimwibuke inema zacu Twebwe Allah
 Twabahaye, igihe Twabakura mu buja bwa Firawuni
 n'abantu biwe, Tukabakurako ibihano bisuzuguza vyo
 kwica abana banyu b'abahungu, hagasigazwa abana
 banyu b'abakobwa kugira babagire abajakazi. Muri ivyo
 vyose ro, harimwo igeragezwa rihambaye rivuye ku
 Mana yanyu Rurema Allah. وَإِذْ أَجْجَيْتَكُم مِّنْ آلِ فِرْعَوْنَ
 يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ يُقْتُلُونَ
 أَبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ وَفِي ذَٰلِكُمْ
 بَلَاءٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿١٤١﴾

142. Mwibuke n'igihe Twaha Musa isezerano ryo
 kuvugana n'Imana Allah mu majoro mirongo itatu,
 hanyuma Turaheza Twongerako ayandi majoro cumi,
 gutyo ikiringo c'amajoro mirongo ine yagenewe n'Imana
 yiwe Rurema Allah kiba kirakwiye. Ni ho ro Musa yaheza
 abwira murumunawe Haruna ati: "Mbera icariho mu bantu
 banje gushika aho nzogarukira, uheze ubararikire
 kwumvira Imana Allah no kuyisenga, kandi ntuzohirahire
 ngo ukurikire inzira y'abagenzwa n'ubwononyi kw'isi". *وَوَعَدْنَا مُوسَىٰ ثَلَاثِينَ لَيْلَةً وَأَتَمَمْنَاهَا
 بِعَشْرِ فَنَمَّ مِيقَاتِ رَبِّهِ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً وَقَالَ
 مُوسَىٰ لِأَخِيهِ هَارُونَ هَارُونَ أَخْلَفْنِي فِي قَوْمِي
 وَأَصْلِحْ وَلَا تَتَّبِعْ سَبِيلَ الْمُفْسِدِينَ ﴿١٤٢﴾

143. Igihe ro Musa yaza, ikiringo c'amajoro mirongo ine
 kimaze gukwira, maze Imana yiwe Rurema Allah
 Ikavugana na we mu kumuhishurira amabwirizwa yayo,
 yari pfuje kubona Imana Allah imbona nkubone, aca avuga
 ati: "Mana yanje Rurema Allah! Nyiyereke ndakubone".
 Imana Allah Iraheza Imwishura Iti: "Ntushobora kumbona
 mu buzima bwo kw'isi! Ariko raba urya musozi,
 ninawiyereka ugashobora kuguma nk'uko uri, muri ico
 gihe na we urashobora kumbona". Imana yiwe Rurema
 Allah Imaze kwiyereka nya musozi waciye usenyuka
 urayoka, Musa na we aca agwa igihumura araraba.
 Amaze kurabuka, aca avuga ati: "Ininahazwa ni iryawe
 Mana! Ndigaye kugusaba kukubona imbona nkubone
 kw'isi, kandi jewe ndi n'uwa mbere mu bemeramana no
 bantu banje". وَلَمَّا جَاءَ مُوسَىٰ لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ
 قَالَ رَبِّ أَرِنِي إِلَهَكَ قَالَ لَنْ تُرِنِّي
 وَلَكِنِ أَنْظِرْ إِلَى الْجَبَلِ فَإِنِ اسْتَقَرَّ
 مَكَانَهُ فَسَوْفَ تَرِنُنِي فَلَمَّا تَجَلَّى رَبُّهُ
 لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًّا وَخَرَّ مُوسَىٰ صَعِقًا
 فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ سُبْحَانَكَ تُبْتُ إِلَيْكَ وَأَنَا
 أَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٤٣﴾

144. Imana Allah Yabwiye Musa Iti: “Jewe mu vy'ukuri, Naragutoye mu bantu Ndakurungikana ubutumwa bwanje ngo ububashikirize, Ndanavugana na we ukuri kwamyeye. Kubera ivyo rero, fata nkama ivyo Naguhaye uvyubahirize, uheze ube mu bashima”.

قَالَ يَمُوسَىٰ إِنِّي أَصْطَفَيْتُكَ عَلَى النَّاسِ
بِرِسَالَتِي وَبِكَلِمِي فَخُذْ مَا آتَيْتُكَ وَكُن
مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿١٤٤﴾

145. Twebwe Allah, Twarahaye Musa muri Tawurati ingingo nkenyerwa mw'idini ryiwe, kugira zibe urwibutso n'itomora ry'amabwirizwa y'ibirekuwe n'ibizira, ukwemera n'inkuru z'ab'aho hambere. Musa! Kubera ivyo rero, fata nkama ayo mabwirizwa, uheze uyubahirize ata guhesha, unabwirize n'abantu bawe warungitsweko kuyubahiriza. Uwuzohirahira muri bo akayarengako, Nzoheza Ndamwereke mu buzima bw'inyuma yo gupfa icumbi ry'ibigaba birenga ku mabwirizwa yanje.

وَكَتَبْنَا لَهُ فِي الْأَنْوَاحِ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ
مَّوْعِظَةً وَتَفْصِيلًا لِكُلِّ شَيْءٍ فَخُذْهَا
بِقُوَّةٍ وَأْمُرْ قَوْمَكَ يَأْخُذُوا بِأَحْسَنِهَا
سَأُرِيكُمْ دَارَ الْفَاسِقِينَ ﴿١٤٥﴾

146. Abagira amanyama mu kutanyumvira Jewe Allah, bakanishima ku bandi kw'isi mu guhonyanga agateka kabo, Nzokebanya imishaha yabo mu kudatahura Aayah n'ivyemezo vyanje vyerekana ukuri kw'amabwirizwa yanje. Iyo babonye icemezo ico ari co cose rero, ntibaheza ngo bacemere ku kugabitanya. Iyo babonye inzira y'ubugorotsi, ntibayikurikira namba, babona inzira y'ubuhuyvi bakayikurikira. Ivyo rero bigaterwa n'uko bahakanye bivuye inyuma Aayah n'ivyemezo vyacu, bakanavyirengagiza bakigira ba sindabibazwa.

سَأَصْرَفُ عَنْ آيَاتِي الَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ فِي
الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَإِنْ يَرَوْا كُلَّ آيَةٍ لَا
يُؤْمِنُوا بِهَا وَإِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الرُّشْدِ لَا
يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا وَإِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الْعَذَابِ
يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا
وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ ﴿١٤٦﴾

147. Abahakanye bivuye inyuma Aayah n'ivyemezo vyacu, bagahakana n'uko bazohura n'Imana Allah mu buzima bw'inyuma yo gupfa, ibikorwa vyabo bizocika impfagusa kuko batemera Imana Allah. Mbega none muri ico gihe, ugira ngo bazohembwa kiretse ku bikorwa bari barakoze kw'isi!

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ
حَسِبْتُمْ أَن مَّعْمَلْتُمْ هَلْ يَرْجُونَ إِلَّا مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿١٤٧﴾

148. Inyuma y'aho Musa agiriye kuvugana n'Imana Allah, abantu biwe bafashe igishusho c'ishashi y'inka cabumbwe mu nzahabu n'uwitwa Al-Saamiriyi, umuyaga wahuhuta kikamoka nk'inka, baraheza bakigira ikigirwamana baragisenga. Mbega ntibamenye ko ico gishusho c'ishashi y'inka kidashoboye kubavugisha, vyongeye kitanashoboye no kubarongora mu nzira nziza! Barahejeje rero bakigira ikigirwamana, bari no mu birenganije mu gusenga ikitari Imana Allah.

وَاتَّخَذَ قَوْمُ مُوسَىٰ مِنْ بَعْدِهِ مِنْ خُلَيْبِهِمْ
عِجْلًا جَسَدًا لَهُ خُوَارٌّ أَلَمْ يَرَوْا أَنَّهُ لَا
يُكَلِّمُهُمْ وَلَا يُهْدِيهِمْ سَبِيلًا اتَّخَذُوهُ وَكَانُوا
ظَالِمِينَ ﴿١٤٨﴾

149. Bene Israyeli basenze nya gishusho c'ishashi y'inka mu gishingo c'Imana Allah, igihe babonye neza ko mu vy'ukuri bahuywe inzira bakicuza, bahavuye bigaya, bavuga bati: “Imana yacu Rurema Allah, nitatugirira impuhwe lkatwakirira ukwigaya kwacu, lkanatugumiriza

وَلَمَّا سَفَطَ فِي أَيْدِيهِمْ وَرَأَوْا أَنَّهُمْ قَدَ
ضَلُّوا قَالُوا لَئِن لَّمْ يَرْحَمْنَا رَبُّنَا وَيَغْفِرْ لَنَا
لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿١٤٩﴾

akabanga ku vyaha vyacu ntibiduhanire, ni ukuri tuzoba turi mu bantu bahomvye ubuzima bwabo”.

150. Musa amaze kugaruka ku bantu biwe, yaje yishwe n'ishavu n'intuntu n'akantu, kuko Imana Allah Yari Yamubwiye ko Yagerageje abantu biwe, n'uko Al-Saamiriy yamaze kubahubisha. Musa yarahejeje avuga ati: “Ni agahebuzza, ni bibi cane ivyo mwasigaye murankorera inyuma y'aho ngiriye! Mbega mwihutiye gushaka ko ngaruka gihutihuti, ntimwaheza ngo mundindire nk'uko mwasezeraniwe n'Imana yanyu Rurema Allah?”. Ni ho Musa yaterera hasi Imizingo ya Tawurati, aca afata n'ishavu n'akantu murumunawe Haruna mu kanigo aramujejeza. Haruna ni ho yamwinginga ati: “Mwana wa mama! Ni ukuri, abantu bari aho barampahaje bahakwa no kunyica, enda reka kunkekeza ntitwihe amenyo y'abatwenzi mu bansi bacu, kandi ntutwarwe n'agashavu ngo unshire mu bantu birenganiye bagaca kubiri n'ibwirizwa ryawe, bagasenga igishusho c'ishashi y'inka”.

وَلَمَّا رَجَعَ مُوسَىٰ إِلَىٰ قَوْمِهِ غَضْبَانَ أَسِفًا قَالَ بِئْسَمَا خَلَفْتُمُونِي مِنْ بَعْدِي ۗ أَعَجَلْتُمْ أَمْرَ رَبِّكُمْ وَأَلْقَى الْأَلْوَابَ وَأَخَذَ بِرَأْسِ أَخِيهِ يَجُرُّهُ إِلَيْهِ قَالَ ابْنَ أُمَّ إِنَّ الْقَوْمَ اسْتَضَعُّفُونِي وَكَادُوا يَقْتُلُونَنِي فَلَا تُشْمِتْ بِي الْأَعْدَاءَ وَلَا تَجْعَلْنِي مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿١٥٠﴾

151. Musa amaze gutahura uko vyagenze, yavuze ati: “Mana yanje Rurema Allah! Mbabarira itwarwa ryanje n'agashavu, Wongere Ubabarire murumunanje ivyamushikiye, Unadushire twempi mu mpuhwe zawe. Burya Wewe ni We Urangwa n'impuhwe kurusha abagirampuhwe bose”.

قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلَاخِي وَأَدْخِلْنَا فِي رَحْمَتِكَ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿١٥١﴾

152. Mu vy'ukuri, abafashe igishusho c'ishashi y'inka bakagisenga, bazoshikirwa n'ishavu ry'Imana yabo Rurema Allah, banasuzugurike mu buzima bwo kw'isi kubera igarariza ry'Imana Allah. Ni nk'ukwo nyene rero Duhemba abarementanya ivyadukano mw'idini.

إِنَّ الَّذِينَ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ سَيِّئًا لَّهُمْ غَضَبٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَذَلَّةٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُفْتِرِينَ ﴿١٥٢﴾

153. Nayo abakoze ivyaha, mu nyuma bakagaruka ku Mana Allah bakigaya bakanayemera, bakanakora n'ibikorwa vyiza, mu vy'ukuri Imana yawe Rurema Allah nta nkeka ko inyuma y'uko kwigaya kwabo Izobababarira, ni Nyenimbabazi-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

وَالَّذِينَ عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ ثُمَّ تَابُوا مِنْ بَعْدِهَا وَآمَنُوا إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَعَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٥٣﴾

154. Musa amaze guturura ishavu rigahera, yarahejeje atora ya Mizingo ya Tawurati yari yataye hasi. Muri yo, harimwo uburongozi n'impuhwe ku bantu batinya ibihano vy'Imana yabo Rurema Allah.

وَلَمَّا سَكَتَ عَنْ مُوسَى الْغَضَبُ أَخَذَ الْأَلْوَابَ وَفِي نُسُخَتِهَا هُدًى وَرَحْمَةٌ لِلَّذِينَ هُمْ لِرَبِّهِمْ يَرْهَبُونَ ﴿١٥٤﴾

155. Ni ho rero Musa yatora mu bantu biwe abagabo b'intore mirongo indwi kugira bajane ku musozi wa Sinayi, kw'isango ryacu Twebwe Allah ryo kwigaya icaha c'isengwa ry'igishusho c'ishashi y'inka. Ba bagabo b'intore bamaze gushika kuri nya musozi, babwiye Musa bati: “Ntiturota tukwemera tutabanje kubona Imana Allah ukuri

وَأَخْتَارَ مُوسَىٰ قَوْمَهُ سَبْعِينَ رَجُلًا لِمِيقَاتِنَا فَلَمَّا أَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ قَالَ رَبِّ لَوْ شِئْتَ أَهْلَكْتَهُمْ مِنْ قَبْلِ وَآيِنِي أَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ الْأَسْقَفَاءُ مِنَّا إِنَّ هِيَ إِلَّا فِتْنَتُنَا

kwamyeye; mu vy'ukuri niwaba wavuganye na Yo, yitwereke rero!". Ni ho bahanishwa nyamugigima y'akataraboneka, maze bose bahonera rimwe. Musa ni ho yahava atakambira Imana Allah arigaya ati: "Mana yanje Rurema Allah! Aho nsubirira inyuma, Bene Israyeli nza kubabwira iki kandi Wahoneje abo natoye muri bo! Iyo Ushaka Wari gutuma Ubahonya ndi kumwe na bo imbere yuko tugera ku musozi wa Sinayi. Mbega Mana yanje Rurema Allah! Uduhonya kubera ivyaha vyakozwe n'abakehabwenge muri twebwe! Ivyo bakoze, si ikindi kiretse ko ari ikigeragezo cawe gituma Uhubisha uwo Ushatse mu biremwa vyawe, Ukarongora uwo Ushatse muri vyo. Wewe ni We Muhagarikizi n'Umutabazi wacu. Kubera ivyo rero, Tugumirize akabanga Utubabarire ibicumuro vyacu, Wongere Utugirire impuhwe, burya Wewe ni We Mwiza w'abababarira bakagumya ibanga;

تُضِلُّ بِهَا مَنْ تَشَاءُ وَتَهْدِي مَنْ تَشَاءُ أَأَنْتَ
وَلِيُنَّا فَاعْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ
الْعَافِرِينَ ﴿١٩٩﴾

156. Unatwandikire ibikorwa vyiza kuri iyi si, Uzonabiduhembere mu buzima bw'inyuma yo gupfa. Ni ukuri twagarutse kwigaya imbere yawe". Imana Allah Yabwiye Musa Iti: "Ibihano vyanje Ndabiha uwo Nshatse mu biremwa vyanje; hamwe n'ivyo, impuhwe zanje zikikuje ikintu cose Naremye. Nzoheza rero Nandikire ironswa ryazo abantinya bakiyubara ibihano vyanje mu kungamburukira, bakanatanga ishikanwa-bwirizwa, hamwe n'abemera ivyemezo vyacu vyerekana isengwa ry'Imana Imwe Rudende.

*وَأَكْتُوبُ لَنَا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي
الْآخِرَةِ إِنَّا هُنَا أَلَيْكُ قَالَ عَدَايَ أُصِيبُ
بِهِ مَنْ أَشَاءُ وَرَحْمِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ
فَسَأَلْتُكَ لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ
وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِنَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٩٩﴾

157. Abakurikira Intumwa ikaba n'Umuvugishwamana Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), itigeze yiga kwandika no gusoma, ari na yo basanga ibiyiranga vyanditswe mu Bitabu vyabo vya Tawurati n'Injili; ibabwiriza gusenga Imana Imwe Rudende Allah no kuyumvira hamwe rero no gukora ivyiza; ikanababuza ibangikanyamana n'ubugaba bwo kurenga ku mabwirizwa hamwe rero no gukora ibibi; ikanabaziririra ivyiza birekuwe mu mfungurwa, mu binyobwa no mu bakenyezi; ikanabaziririra ibibi bizira nk'inyama y'ingurube, n'ibindi mu mfungurwa no mu binyobwa bahora bazirura mu vyaziririjwe n'Imana Allah; gutyo ikabakurako amabwirizwa yari abaremereye^[1]. Abemereye rero iyo Ntumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) bakemanga ko ari Intumwa y'ukuri, bakayubaha bakayubahiriza bakanayitabara, bakanakurikira Qor'ani yamanuriwe, bakanagendera

الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الَّذِي
يَجِدُونَهُ مَكْنُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَةِ
وَالْإِنْجِيلِ يَأْمُرُهُم بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ
عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ
عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ
وَالْأَعْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ فَاَلَّذِينَ
آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ
الَّذِي أُنزِلَ مَعَهُ أُولَئِكَ هُمُ
الْمُفْلِحُونَ ﴿٢٠٠﴾

[1] Nko guca agace k'impuzu kagiyeko ibihumanya, guturira iminyago no kwica uwishe n'aho yoba atishe n'ibigira nkana.

n'imigenzo yayo, abo ni bo rero baronse intsinzi y'ivyo Imana Allah Yabasezeraniye”.

158. Ntumwa y'Imana! Vuga uti: “Emwe bantu! Jewe mu vy'ukuri, ndi Intumwa y'Imana Allah kuri mwebwe mwese, ni Yo Nyenubwami Igaba Ikaganza amajuru n'isi n'ibiri muri vyo, nta mana ibwirirjwe gusengwa vy'ukuri atari Yo, ni Yo Itanga ubuzima Ikanabwaka, Ikazozura n'abapfuye. Kubera ivyo rero, nimwemere Imana Imwe Rudende Allah n'Intumwa yayo, Umuvugishwamana atigeze yiga kwandika no gusoma, yemera Imana Imwe Rudende Allah, akemera n'amajambo yayo Yamumanuriye n'ayo Yamanuriye Abavugishwamana bo hambere yiwe, kandi mumukurikire mwubahirize n'amabwirizwa yiwe kugira mube abagorotsi”.

قُلْ يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ اِنِّىۤ اِنۡسَانٌ مِّثْلِكُمْ ۗ خَلِقْتُكُمْ مِّنۡ طِينٍ مَّوَدَّعَةٍ ۗ وَرُءُوسُكُمْ اَشۡجَارٌ ۗ لَّاۤ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۗ يَحۡيِىۡ وَيُمِيتُ ۗ فَتَاقِبُوۡا بِاللّٰهِ ۗ وَرُسُوۡلِهٖۤ اَلنَّبِىِّۙۤ اَلَّذِىۤ اٰتٰىنِىۡۤ اَلَّذِىۤ يُؤۡمِنُ بِاللّٰهِ وَكَلِمٰتِهٖۤ ۗ وَاتَّبِعُوۡهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُوۡنَ ﴿١٥٨﴾

159. Mu bantu ba Musa muri Bene Israyeli, harimwo umugwi w'abagorotsi utsibataye ku kuri, ukanarongora abantu wisunze nya kuri, ukanabararikira kugukurikira, ugaheza rero ukanatunganiriza abandi mu kubacira imanza wisunze nya kuri nyene.

وَمِنۡ قَوۡمِ مُوۡسٰىۤ اُمَّةٌ يَّهۡدُوۡنَ بِالۡحَقِّ وَبِهٖۤ اِذۡ اٰتٰىنِىۡۤ اَلَّذِىۤ يَّعۡدِلُوۡنَ ﴿١٥٩﴾

160. Abantu ba Musa muri Bene Israyeli, Twabaciyemwo imiryango cumi n'ibiri ingana n'igitigiri c'uruyyaro rukomoka kuri Ya'kubu; umuryango umwumwe wose witirirwa umwe muri nya ruvyaro. Igihe abantu ba Musa banyoterwa^[1], bakamusaba ko yobahembura, Twaramuhishuriye Duti: “Kubita inkoni yawe kw'ibuye”, rica ricikamwo amariba cumi n'abiri angana n'imiryango yari ng'aho, gutyo umuryango umwumwe wose wikiza inyota kw'iriba ryawo bwite. Hanyuma Tubarungikira igicu kibaha agatutu kugira kibakingire izuba ryo mu bugaragwa, Turaheza Tunabamanurira “Manna^[2]” na “Salwa^[3]”. Dushoka Tubabwira Duti: “Nimurye rero mu vyiza Twabafunguriye”. Si Twebe Allah rero barenganije ku buhakanyi bwabo bwo kudashima no kutubahiriza amabwirizwa, ariko ni bo birenganije^[4].

وَقَطَّعۡنٰهُمۡ اَتۡنَتٰى عَشۡرَةَ اَسۡبَاطًا اُمَّةً ۗ وَاُوۡحِیۡنَاۤ اِلٰى مُوۡسٰىۤ اِذۡ اَسۡتَسۡقَلۡهُ قَوْمُهٗ وَاَنۡ اَضۡرَبَ بِعَصَاكَ الْخٰجِرَۙۙ فَانۡبَجَسَتۡ مِنْهُۥۙ اَتۡنَتَا عَشۡرَةَ عَیۡنًا ۗ قَدۡ عَلِمَ کُلُّۤ اَنۡاۤسٍ مَّثَرَبَتَهُمْ ۗ وَظَلَلۡنَا عَلَیۡهِمۡ اَلۡعَمَمَ ۗ وَاَنۡزَلۡنَا عَلَیۡهِمۡ اَلۡمَنَّۙۙ وَاَلۡسَلۡوٰىۙۙ کُلُوۡا مِنۡ طَیِّبٰتِ مَا رَزَقۡنٰکُمۡ ۗ وَمَا ظَلَمۡنَا وَلٰکِنۡ کَانُوۡا اَنۡفُسَهُمۡ یَظۡلِمُوۡنَ ﴿١٦٠﴾

161. Ibuka Ntumwa y'Imana igarariza ryabo, igihe babwirwa bati: “Nimucumbike mu gisagara ceranda ca Bayti I-Maqdis, muheze mufungure n'akayabagu ivyo muzokwimburamwo mwisanzuye aho mushatse hose, muce muvuga muti: “Dusavye ikigongwe cawe Mana!”, maze mushoke mwinjira mu muryango w'ico gisagara

وَإِذۡ قِیلَ لَهُمۡ اَسۡکُنُوۡا هٰذِهِۦ الْقَرِیۡةَ وَکُلُوۡا مِنْهَا حَیۡثُ شِئۡتُمۡ وَفَوۡلُوا حِطَّةً ۗ وَادۡخُلُوۡا الْبَابَ سَجَدًا نَّعۡفِرَ لَکُمۡ خَطِیۡۤءَکُمۡ ۗ سَتَرِیۡدُ الْمُحۡسِنِیۡنَ ﴿١٦١﴾

[1] Ni muri ca gihe Imana Allah Yabaha igihano co kwamana intekera ku mutwe bazembagirika mu bugaragwa mu kiringo c'inyaka mirongo ine.

[2] Ibiriririra vy'ibiti bisosa nk'ubuki.

[3] Inyama z'ubwoko bw'inyoni.

[4] Baraduhwe no kwama ku mfungurwa z'ubwoko bumwe, baraheza basaba ko bofungurirwa ivyimbwe mu mirima yo muri Misiri.

mwunamiye Imana Allah, mwicishe bugufi, gutyo Duheze Tubagirire ikigongwe ku vyaha vyanyu. Tuzokwongerereza n'indishi abagwaneza muri mwebwe kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa”;

162. Maze abagararije muri bo, baca bahindura ijambo basabwwe kuvuga bati: “Ikigongwe cawe Mana”, baraheza binjira bakurura ikibuno hasi, bavuga n'agasuzuguro bati: “Intete ku mushatsi Mana!”. Duca Tubamanurira igihano kivuye hejuru, Turabahonya bitewe n'ukuntu bahora birenganya mu kurenga ku mabwirizwa yacu.

فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِجْزًا مِنْ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَظْلِمُونَ ﴿١٦٢﴾

163. Ntumwa y'Imana! Baza abayahudi ku nkuru y'abantu bigeze kuba mu gisagara kiri ku nkengera y'ibahari, igihe barenga kw'ibwirizwa ry'Imana Allah ryo kutaroba ifi ku musu w'isabato wubashwe bategetswe kwubaha no kwubahiriza, Imana Allah Iraheza Irabagerageza ku buryo ifi zagwirirana ku nkengera z'ibahari ku musu w'isabato gusa, ku yindi misi zikaguma mw'ibahari. Baraheza rero bakazitega urusenga ku musu w'isabato, maze bakazitegura ku musu ukurikira. Ni nk'ukwo nyene rero Tubagerageza ku bubegito bwabo bwo kurenga ku mabwirizwa yacu.

وَسَأَلْتَهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ حَاضِرَةَ الْبَحْرِ إِذْ يَعْدُونَ فِي السَّبْتِ إِذْ تَأْتِيهِمْ حِثَّائُهُمْ يَوْمَ سَبْتِهِمْ شُرْعًا وَيَوْمَ لَا يَسْبِتُونَ لَا تَأْتِيهِمْ كَذَلِكَ نَبْلُوهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿١٦٣﴾

164. Ntumwa y'Imana! Ibuka kandi n'igihe umugwi w'abantu muri bo wabwira uwundi mugwi w'abahanura abarenga kw'ibwirizwa ryo kutaroba ku musu w'isabato wubashwe, uti: “Ni kuki muhanura abantu, Imana Allah Izobahonya kw'isi kubera ivyaha bakora, canke Ikazobahana mu buzima bw'inyuma yo gupfa!”. Abahanura abarenga kuri nya bwirizwa, bishuye bati: “Tubahanura twubahiriza ibwirizwa ryo kubwiriza ivyiza n'iryo kubuza ibibi, kugira tuzoronke icireguzo ku Mana yanyu Rurema Allah ko twabahanuye”. Iryo hanurwa ryabo rero, kwari kugira bagamburukire Imana Allah mu kutarenga ku mabwirizwa yayo.

وَإِذْ قَالَتْ أُمَّةٌ مِنْهُمْ لِمَ تَعِظُونَ قَوْمًا اللَّهُ مُهْلِكُهُمْ أَوْ مُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا قَالُوا مَعذِرَةٌ إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿١٦٤﴾

165. Umugwi w'abarenga kw'ibwirizwa ryo kutaroba ku musu w'isabato, umaze gufata minenegwe ivyo wibutswa ukarendegera mu gucumura, Twebwe Allah Twararokoye mu bihano ababuza abandi gukora icaha co kurenga ku mabwirizwa, Turaheza Duha ibihano bibabaza abirenganiye mu kurenga kw'ibwirizwa ryo kutaroba ku musu w'isabato, kubera ubugaba bwabo bwo kurenga ku mabwirizwa yacu.

فَلَمَّا سَألُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ أَجَبْنَا الَّذِينَ يَنْهَوْنَ عَنِ السُّوءِ وَأَخَذْنَا الَّذِينَ ظَلَمُوا بِعَدَابٍ يَبِيسٍ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿١٦٥﴾

166. Bamaze kurendegera rero mu kurenga ku vyo babujijwe, bagashishikara baroba ku musu w'isabato, Imana Allah Yababwiye Iti: “Nimuhinduke rero inkende musuzugurike”, bashoka bacika inkende.

فَلَمَّا عَتَوْا عَنْ مَا نُهُوا عَنْهُ قُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ ﴿١٦٦﴾

167. Ntumwa y'Imana! Ibuka n'igihe Imana yawe Rurema Allah Yamenyasha icese, ko Itegerezwa kurungikira abayahudi uwuzobaha ibihano vy'akataraboneka, bagasuzugurika gushika ku musu w'umuhero w'isi. Mu vy'ukuri, Imana yawe Rurema Allah ni ukuri Irananyarutsa mu guhana ibigaba mu biremwa. Ni ukuri rero, ni na Yo Nyenimbabazi-ntangere ku bigaya; Nyenimbabazi ku batoni bayo.

وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكَ لَيَبْعَثَنَّ عَلَيْهِمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَنْ يَسُومُهُمْ سُوءَ الْعَذَابِ إِنَّ رَبَّكَ لَسَرِيعُ الْعِقَابِ وَإِنَّهُ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٦٧﴾

168. Bene Israyeli Twaranabaciyemwo imigwimigwi Tubanyanyagiza kw'isi; muri bo rero, harimwo abagororotsi bubaha bakubahiriza agateka K'Imana Allah n'agateka K'ibiremwa, hakabamwo n'abandi birenganya mu kutubahiriza amabwirizwa y'Imana Allah. Abo rero, Twarabagerageje ku kuroranirwa bakoroherwa mu buzima, Twaranabagerageje no ku magorwa n'amaganya kugira bagaruke bigaye ku Mana Allah;

وَقَطَّعْنَهُمْ فِي الْأَرْضِ أُمَّمًا مِّنْهُمْ الْمُضِلِّيَّاتِ وَمِنْهُمْ دُونَ ذَلِكَ وَبَلَوْنَهُمْ بِالْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿١٦٨﴾

169. Ababasubiriye mu nyuma y'aho barangwa n'ububi kurusha, batoranye Igitabu baragisoma baranagitahura, baraheza baca kubiri n'ingingo zaco, bakira ivyo bahawe biciriritse mu vy'isi nka ruswa n'ibindi kubera inambu, bakavuga bisigura bati: "Tuzobabarirwa n'Imana Allah ibicumuro vyacu"; n'iyi bahawe mu bisanzwe biziririjwe kuri bo, baravyakira ata co binona! Mbega ntibahawe isezerano rihambaye ryo gufata nkama Tawurati bakayigendera, n'iry'uko batovuga ku vyerekeye Imana Allah kiretse ukuri! Baratahuye rero ibiri muri Tawurati hanyuma barabirengako, barenga no kw'isezerano. Burya ubuzima bw'inyuma yo gupfa, ni bwo bwiza ku bantu bagamburukira Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo. Mbega ntimugira ubwenge ngo mutahure ko indishi iri ku Mana Allah ibarutira amaronko y'isi!

فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ وَرُوْنَا أَلْكِتَابَ يَأْخُذُونَ عَرَضَ هَذَا الْأَدْنَى وَيَقُولُونَ سِبْغُمْرُ لَنَا وَإِن يَأْتِهِمْ عَرَضٌ مِّثْلَهُ يَأْخُذُوهُ أَلَمْ يُؤْخَذْ عَلَيْهِمْ مِثْلُ الْقِتَابِ أَنْ لَّا يَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْخُبْرُ وَدَرَسُوا مَا فِيهِ وَالذَّارُ الْآخِرَةُ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٦٩﴾

170. Abafata nkama Igitabu ca Tawurati bakanubahiriza amabwirizwa n'izindi ngingo zirimwo, bakanatsimbataza amasengesho ku mwanya wayo, ni ukuri Twebwe Allah Tuzobahembera ivyo bakoze, nitwigera Dutakaza namba indishi z'abatunganya neza ibikorwa vyabo.

وَالَّذِينَ يُمَسِّكُونَ بِالْكِتَابِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ إِنَّا لَا نَضِيعُ أَجْرَ الْمُضْلِحِينَ ﴿١٧٠﴾

171. Ntumwa y'Imana! Ibuka kandi n'igihe Twarerura umusozi hejuru ya Bene Israyeli, nya musozi ukaba nk'igicu kibakingiye izuba, bibaza ko uhava ubakorokerako nibatemera amabwirizwa ari muri Tawurati! Ni ho Twebwe Allah Twababwira Duti: "Nimufate nkama munubahirize ata gushidikanya ivyo Twabahaye, munibuke isezerano rihambaye Twabahaye muri Tawurati ryo kwubahiriza ibirimwo, kugira mugamburukire Imana Allah".

*وَإِذْ نَتَقْنَا الْجَبَلَ فَوْقَهُمْ كَأَنَّهُ ظُلَّةٌ وَظَنُّوا أَنَّهُ وَاقِعٌ بِهِمْ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَادْكُرُوا مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٧١﴾

172. Ntumwa y'Imana! Ibuka n'igihe Imana yawe Rurema Allah Yaha isezerano Bene Adamu bakiri intanga mu migongo ya ba se, ko boyisenga ari Imwe Rudende, Iraheza Ibagira ivyabona kuri nya sezerano, Iti: "Si Jewe Mana yanyu Rurema Allah, mukwiye gusenga mutambanganije!". Baraheza bishura bemanga bati: "Wobuzwa n'iki kuba Imana yacu Allah dusenga ari Imwe Rudende! Ego cane turavyemanze". Twabagize ivyabona kuri iryo sezerano rero, kugira ntimuzohave muvuga mwiregura ku musu w'izuka muti: "Mu vy'ukuri, ntitwigeze tumenya ko hakwiye gusengwa Imana Imwe Rudende Allah! Twari twaragosome n'ubujju bwo kutamenya, tuba ba sindababazwa";

وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَىٰ شَهِدْنَا أَن تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَذَا غَافِلِينَ ﴿١٧٢﴾

173. Canke kugira ntimuzovuge mwigovyora muti: "Ni ukuri, ba data gusa ni bo barenze kw'isezerano aho hambere, baraheza babangikanya Imana Allah, gutyo na twe mu nyuma dushoka tubakurikira ukwo. None ga Mana! Ushaka kudukuhonye, Uduhora icaha cakoze n'abakubangikanije bigatuma ibikorwa vyabo bicika impfagusa!"

أَوْ تَقُولُوا إِنَّمَا أَشْرَكَ آبَاؤُنَا مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا ذُرِّيَّةً مِنْ بَعْدِهِمْ أَفَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ الْمُبْطِلُونَ ﴿١٧٣﴾

174. Ntumwa y'Imana! Ni nk'uko nyene rero Twebwe Allah - Twatomoye Aayah zacu n'ibihano Twahaye abazihakanye - Dutomorera abantu warungitsweko Aayah n'ivyemezo kugira bavavanure n'ibangikanyamana, baheze bagaruke ku Mana yabo Rurema Allah.

وَكَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿١٧٤﴾

175. Ntumwa y'Imana! Cira agace abantu warungitsweko ku nkuru y'umuntu umwe muri Bene Israyeli Twahaye ivyemezo vyacu, maze arabitahura, hanyuma arabihakana, abirenza inyuma y'umugongo, gutyo shetani na yo ishoka imwigarurira, aca aja mu bantu bahuyeye inzira.

وَأْتَلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ الَّذِينَ آتَيْنَاهُ آيَاتِنَا فَانْسَلَخَ مِنْهَا فَأَتْبَعَهُ الشَّيْطَانُ فَكَانَ مِنَ الْغَاوِينَ ﴿١٧٥﴾

176. Iyo rero Twebwe Allah Dushaka kumuduza icubahiro mu kwemera nya vyemezo, Twari kumushoboza kubigendera, ariko rero we yihebeye ivy'isi ha kwitegurira ubuzima bw'inyuma yo gupfa, araheza akurikira ivyipfuzo vyawe, agabitanya ku Mana Allah. Uyo rero akarorero kiwe, ni nk'imbwa; iyo uyirukanye irekerezwa ururimi, wayireka naho nyene ikarekerezwa ururimi^[1]. Ntumwa y'Imana! Iyo rero, ni yo ngeso y'abantu bahakanye ivyemezo vyacu imbere yuko urungikwa. Biganire rero inkuru z'ivyashikiye ab'aho hambere, kuko harimwo ibitangaro vyotuma bibuka bakwemere;

وَلَوْ شِئْنَا لَرَفَعْنَاهُ بِهَا وَلَنُكَلِّمَهُهُ أَخْلَدَ إِلَى الْأَرْضِ وَاتَّبَعَ هَوَاهُ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ الْكَلْبِ إِنْ تَحْمِلَ عَلَيْهِ يَلْهَثْ أَوْ تَتْرَكهُ يَلْهَثْ ذَٰلِكَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَاقْصُصْ الْقِصَصَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١٧٦﴾

[1] Ni nk'uko rero uwuhakana ivyemezo vy'Imana Allah akabirenza umugongo, ukumuhanura canke kumwirengagiza nta co bihindura kuri we.

177. Ako ni ko karorero kabi cane; akarorero k'abantu bagararije mu guhakana bivuye inyuma ivyemezo vyacu, burya rero ni bo nyene bari birenganije. وَأَنْفُسُهُمْ كَانُوا يَظْلِمُونَ ﴿٧٧﴾

178. Uwushobojwe n'Imana Allah akemera ku bugamburutsi bwiwe, uyo ni we yashobojwe kuba umugororotsi; nayo uwubaye intumva, maze Imana Allah Ikamureka agahuba, uyo ni we azoba ari mu bahomvye ubuzima bwabo bwo kw'isi no mu bw'inyuma yo gupfa. فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٧٨﴾

179. Ni ukuri, Twebwe Allah Twaremeye umuriro wa Jahannamu abagarariji benshi mu bantu no mu majini; abafise imishaha ntibaheze ngo bayikoreshe mu gutahura; bakagira n'amaso ntibaheze ngo bayakoreshe mu kubona Aayah n'ivyemezo vyacu; bakagira n'amatwi ntibaheze ngo bayakoreshe mu kwumviriza Aayah z'Imana Allah zikabanyura. Abo ni bo rero, babayeho nk'ibitungwa bitumva ngo bitahure ico bibwirwa, bitabona ngo biheze bitandukanye iciza n'ikibi. Ahubwo mbere boba barahuyye gusumba ivyo bitungwa^[1]. Abo ni bo rero bagoswe, ntibemera Imana Allah ngo bayumvire, bigira ba sindabibazwa. وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِّنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ لَهُمْ قُلُوبٌ لَا يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لَا يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ آذَانٌ لَا يَسْمَعُونَ بِهَا أُولَئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ أُولَئِكَ هُمُ الْعَافِيُونَ ﴿٧٩﴾

180. Imana Allah Irafise amazina meza cane aranga ubutore bwayo, nimuyasabishe rero ku Mana Allah. Mwitandukanye na barya batosekaza amazina yayo^[2], bazohembwa ku bicumuro bari barakoze kw'isi mu kugarariza Imana Allah n'Intumwa yayo, no mu gutosekaza amazina yayo. وَاللَّهُ الْأَسْمَاءَ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذُرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٨٠﴾

181. No mu biremwa Twaremye rero, harimwo umugwi w'abagororotsi urongora abantu wisunze ukuri, ukanabararikira kugukurikira, ugaheza rero ukanatunganiriza abandi mu kubacira imanza wisunze nya kuri nyene; وَيَمَنَّا خَلَقْنَا أُمَّةً يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَبِهِ يَعْدِلُونَ ﴿٨١﴾

182. Nayo abagararije mu guhakana bivuye inyuma Aayah n'ivyemezo vyacu, Tuzobakwegera mu bihano bukebuke mu kubaronsa ibibabeshaho bikwiye kw'isi, gutyo batwarwe n'ibihendamaso bibaza ko batonye ku Mana Allah, hanyuma Tubahane giturumbuka mu buryo batazi; وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُم مِّنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٨٢﴾

183. Jewe Allah Nzonabaha agahengwe gushika n'aho bibaza ko batazohanwa, gutyo bongerereze ubuhakanyi n'amanyama ku yandi kugira bagwirizwe ibihano. Mu vy'ukuri, ihinyura ryanje gushika aho ndabacakira, rirahambaye cane. وَأُمَلِي لَهُمْ إِنْ كَيْدِي مَتِينٌ ﴿٨٣﴾

[1] Kuko ibitungwa birabona bigatahura ikivyungura canke ikibibangamira bikanakurikira umwungere.

[2] Mu kuyongerako, canke mu kuyagabanyako, canke kuyahindura; nko kuyita uwutayakwiye mu biremwa, canke kuyaha insiguro itemejwe n'Imana Allah, eka itanemejwe n'Intumwa yayo.

184. Mbega ntibariyumvira ngo batahure ko mugenzi wabo Muhamadi atari umusazi! We si ikindi kiretse ko ari Umugabisha atomora ibihano vy'Imana Allah mu gihe batomwemera.

أَوْلَمْ يَتَفَكَّرُوا مَا بِصَاحِبِهِمْ مِّنْ جِنَّةٍ إِنَّا هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿١٨٤﴾

185. Mbega ntibihweza ngo babone ibimenyetso vy'ubwami buhambaye bw'Imana Allah mu majuru no mw'isi, hamwe rero no mu biremwa Yaremye muri nya majuru n'isi, gutyo baheze batahure bibuke, baheze rero kandi barabe n'ubuzima bwabo buri hafi guhera bagapfa bakigarariza, bakazohanwa n'Imana Allah! Mbega ni irihe gabisha bokwemera inyuma y'igabisha rya Qor'ani!

أَوْلَمْ يَنْظُرُوا فِي مَلَكُوتِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ وَأَنْ عَسَىٰ أَنْ يَكُونَ قَدِ اقْتَرَبَ أَجَلُهُمْ فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ ﴿١٨٥﴾

186. Uwubaye intumwa, Imana Allah Ikamureka agahuba inzira kubera ubutumva bwiwe, nta n'umwe ashobora kumurongora mu nzira yayo. Izonabarekera mu bugarariji bwabo bajuragirika mu kubera ico bafata n'ico boreka hagati y'ukwemera n'ubuhuyi.

مَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَلَا هَادِيَ لَهُ وَيَذَرُهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١٨٦﴾

187. Ntumwa y'Imana! Ababangikanyamana barakubaza ku vyerekeye umuheru w'isi, ni ryari uzoshika? Babwire uti: "Mu vy'ukuri, ubumenyi bw'igihe uzoshikira bufiswe n'Imana yanje Rurema Allah, nta n'umwe ashobora kugaragaza igihe cawo kiretse Yo Yonyene. Igihe umuheru w'isi uzoshikirako, kinyegejwe ibiremwa vyose vyo mu majuru no mw'isi, nta n'umwe muri vyo azi igihe uzoshikira. Ntuzobishikira rero kiretse ko uzobishikira giturumbuka". Ntumwa y'Imana! Bakubaza nk'aho woba witwararitse cane kumenya igihe umuheru w'isi uzoshikirako! Babwire uti: "Ni ukuri, ubumenyi bw'igihe uzoshikirako bufiswe n'Imana yanje Allah, ariko rero abenshi mu bantu ntibazi ko bufiswe na Yo gusa".

يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَلُهَا قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ رَبِّي لَا يُجَلِّيهَا لِوَقْتِهَا إِلَّا هُوَ ثَقُلَتْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا تَأْتِيكُمُ إِلَّا بَغْثَةٌ بَسْأَلُونَكَ كَأَنَّكَ حَفِيٌّ عَنْهَا قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللَّهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨٧﴾

188. Ntumwa y'Imana! Vuga uti: "Nta na kimwe nishoboje, haba mu kugira ico nimariye, eka no mu kwikingira inabi, kiretse ku vyo Imana Allah Ishatse. N'iyoy nza kumenya ibinyegejwe ibiremwa, norushirijeho gukora ivyiza, nta n'inabi yonshikiye namba. Burya jewe nta kindi ndi kiretse ko ngabisha abagarariji ku bihano vyo mu muriro, nkashikiriza n'abemeramana inkuru nziza y'Ubwami bw'ijuru.

قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ وَلَوْ كُنْتَ أَعْلَمُ الْغَيْبِ لَاسْتَكْرَهْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِيَ السُّوءُ إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١٨٨﴾

189. Bantu! Imana Allah ni Yo Yabaremye Ibakomoye kuri Adamu (nyakugira amahoro y'Imana Allah), Iraheza Imuremamwo umukenyezi wiwe Hawa kugira amumare irungu anamutururuze. Amaze rero kwiherera akarangurana na we amabanga y'abubatse^[1], yarasamyeye imbanyi irahaheza irakura bukebuke; amaze gukurirwa hakagera ko yibaruka, bompibarasavye Imana yabo

*هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَجَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا فَلَمَّا تَغَشَّاهَا حَمَلًا خَفِيًّا فَامْرَأَتْ بِهِ

[1] Abavugwa ng'aha, ni umugabo n'umugore bubatse izabo muri Bene Adamu.

Rurema Allah bati: “Niwaremuka Uduhaye ikibondo ceranda gitunganye, nta nkeka ko tuzoba mu bagushimira inema yo kuronswa ikibondo”.

فَلَمَّا أَتَقَلَّتْ دَعْوَا اللَّهِ رَبَّهُمَا لَيْنَ عَاتَيْنَنَا
صَلِيحًا لَتَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿١٨٨﴾

190. Biri muri kameremere ka Bene Adamu rero, ko Imana Allah Ironkeje abavyeyi ikibondo ceranda gitunganye, bahava bakayibangikanya na nya kibondo. Harakubahwa hubahirizwe rero Imana Allah, ntikabangikanywe n'ivyo bayibangikanya!

فَلَمَّا عَاتِنَهُمَا صَلِيحًا جَعَلَا لَهُ شُرَكَاءَ
فِيمَا عَاتِنَهُمَا فَتَعَلَّى اللَّهُ عَمَّا
يُبَشِّرُونَ ﴿١٨٩﴾

191. Mbega bayibangikanya n'ibiremwa vyayo bidashoboye no kurema ikintu na kimwe, kandi na vyo nyene vyararemwe!

أُبَشِّرُونَ مَا لَا يَخْلُقُ شَيْئًا وَهُمْ
يُخْلَقُونَ ﴿١٩٠﴾

192. Ntibinashoboye gutabara ababisenga ngo bibakingire inabi, eka na vyo nyene ntibishoboye kwikingira inabi!

وَلَا يَسْتَطِيعُونَ لَهُمْ نَصْرًا وَلَا أَنْفُسَهُمْ
يَنْصُرُونَ ﴿١٩١﴾

193. Babangikanyamana! Mu gihe mworarikira ivyo musenga mu bigirwamana ngo bitumbere inzira igororotse, ntivyopfa vyumvise namba irarika ryanyu ngo bibakurikire, ukubirarika no kwinumira, vyose ni co kimwe kuri vyo, ntivyumva, ntibibona.

وَإِنْ تَدْعُوهُمْ إِلَى الْهُدَىٰ لَا يَتَّبِعُكُمْ سَوَاءَ
عَلَيْكُمْ أَدْعَوْتُمُوهُمْ أَمْ أَنْتُمْ صَالِتُونَ ﴿١٩٢﴾

194. Mu vy'ukuri, ivyo musenga mu gishingo c'Imana Allah, ni abaja b'Imana Allah nkamwe. Nimwaba rero mwemera ko bikwiye gusengwa nk'uko mwibaza, nimubisabe rero bibumvire nimwaba muri imvugakuri.

إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ عِبَادٌ
أَمْثَلَكُمْ فَادْعُوهُمْ فَلْيَسْتَجِيبُوا لَكُمْ إِنْ
كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٩٣﴾

195. Mbega ivyo bigirwamana vyoba bifise amaguru bigendesha ku buryo vyishira bikizana mu kubatunganiriza! Canke vyoba bifise amaboko bikoresha mu kubatabara hagize uwubabangamira! Canke vyoba bifise amaso birabisha mu kubona ibinyegejwe ibiremwa mudashoboye kubona! Canke vyoba bifise amatwi bikoresha mu kwumva ivyo mudashobora kwumva! Ivyo bigirwamana, none vyosengwa gute, nivyaba bitagira na kimwe muri ivyo bihamba, ari na vyo bikoresha mu kugira icyo umuntu yimariye canke mu kwikingira! Ntumwa y'Imana! Bwira ababangikanyamana uti: “Nimusabe rero ibigirwamana vyanyu mwabangikanije n'Imana Allah, hanyuma mukoreshe urwenge mu kundwaniriza hamwe, ntimumuzondindirize na gato mutaranyirahira, nta n'ico ninona kuko nizeye Imana Allah;

أَلَمْ أَرْجُلْ يَمْشُونَ بِهَا أَمْ لَهُمْ أَيْدٍ
يَبْطِشُونَ بِهَا أَمْ لَهُمْ أَعْيُنٌ يُبْصِرُونَ بِهَا
أَمْ لَهُمْ آذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا قُلْ أَدْعُوا
شُرَكَاءَ كُمْ ثُمَّ كِيدُونِ فَلَا تُنظِرُونَ ﴿١٩٤﴾

196. Mu vy'ukuri, Umuhagarikizi wanje ni Imana Allah, ni Yo Imbungabunga Ikantabara, ni Yo Yamanuriye Igitabu Qor'ani, ni na Yo Imbungabunga aberanda mu biremwa vyayo, ikabateturura;

إِنَّ وَلِيََّ اللَّهُ الَّذِي نَزَّلَ الْكِتَابَ وَهُوَ
يَتَوَلَّى الصَّالِحِينَ ﴿١٩٥﴾

197. Nayo ivyo musaba mu gishingo c'Imana Allah, ntibishoboye kubatabara ngo bibakingire inabi, eka na vyo nyene ntibishoboye kwikingira inabi;

وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ
نَصْرَكُمْ وَلَا أَنْفُسَهُمْ يَنْصُرُونَ ﴿١٩٦﴾

198. No mu gihe rero mworarikira ivyo musenga mu bigirwamana gutumbera inzira igororotse, ntivyokwumva irarika ryanyu". Ntumwa y'Imana! Uranabona ababangikanyamana bariko barakuraba wibaza ngo barakubona, kandi batabona namba.

وَأَن تَدْعُوهُمْ إِلَى الْهُدَىٰ لَا يَسْمَعُوا
وَتَرَاهُمْ يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ وَهُمْ لَا
يُبْصِرُونَ ﴿١٩٨﴾

199. Muvugishwamana! Abantu ivyo bashoboye mu bikorwa n'imigenzo myiza, urabibakirira maze ubibashimire uko bingana kwose, ntukabasabe ivyo badashoboye. Babwirize no kugira ineza mu mvugo n'ingiro, uheze wirengagize inshirasoni.

خُذِ الْعَمَلْ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ
الْجَاهِلِينَ ﴿١٩٩﴾

200. Niwashikirwa n'inyoshambi za shetani zituma wotwarwa n'agashavu canke wokwihora, uraheza wikinga ku Mana Allah Igukingire izo nyoshambi, mu vy'ukuri ni Yo Nyenukwumva, Irumva ivyo muvuga, Nyenubumenyikurivyose, Irazi ivyo mukora.

وَأِمَّا يَنْزِعَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْعٌ فَاسْتَعِذْ
بِاللَّهِ إِنَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٠٠﴾

201. Mu vy'ukuri, abagamburukira Imana Allah iyo bakozweko n'inyoshambi za shetani, baca bagaruka ku Mana Allah bakigaya, bagashoka bavavanura n'ibicumuro.

إِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذَا مَسَّهُمْ طَائِفٌ مِّنَ
الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا فَإِذَا هُم مُّبْصِرُونَ ﴿٢٠١﴾

202. Abanywanyi ba shetani mu bantu, baterwa ingoga n'amashetani mu majini zo kubandanya mu buhuyi, nya mashetani agaheza agakora yita ku rutare mu kubahubisha, maze na bo bagakorana umwete mu gushira mu ngiro inyoshambi zayo.

وَإِخْوَانُهُمْ يَمُدُّونَهُمْ فِي الْغَيِّ ثُمَّ لَا
يُقْصِرُونَ ﴿٢٠٢﴾

203. Ntumwa y'Imana! Iyo utabashikirije icemezo cerekana ukuri wazanye, baca bavuga bati: "Ubwo ntiwopfuma urementanya icemezo!". Babwire uti: "Mu vy'ukuri, burya jewe nkurikira ivyo nahishuriwe n'Imana yanje Rurema Allah muri iyi Qor'ani. Muri iyo Qor'ani, harimwo ivyemezo bitomoye, uburongozi n'impuhwe ku bemeramana".

وَإِذَا لَمْ تَأْتِهِمْ بِآيَةٍ قَالُوا لَوْلَا اجْتَبَيْتَهَا قُلْ
إِنَّمَا أَتَّبِعُ مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ مِنْ رَبِّي هَذَا
بَصَائِرٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ
يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠٣﴾

204. Qor'ani iyo isomwe, ba muyumviriza mucereje, muheze muyitahure muyizirikane, kugira mugirirwe impuhwe n'Imana Allah.

وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا
لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٢٠٤﴾

205. Ntumwa y'Imana! Uraheza rero uninahaze wongere utazire Imana yawe Rurema Allah mw'ijwi ry'uwongorera, utakambe wicisha bugufi, unayisabe mw'ijwi riciye bugufi udaciramwo abandi mu gitondo n'umugoroba, kandi ntuzobe na gato mu bantu bagoswe, batibuka kuninahaza no gutazira Imana Allah.

وَأَذْكُرْ رَبِّكَ فِي نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخِيفَةً
وَدُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ
وَلَا تَكُن مِّنَ الْغَافِلِينَ ﴿٢٠٥﴾

206. Mu vy'ukuri, abamalayika bari ku Mana yawe Rurema Allah, ntibigera bagira amanyama ngo birengagize ukwiyegereza Imana Allah mu vyo bakora vyose banayisenga, ahubwo barubahiriza amabwirizwa yayo,

إِنَّ الَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ
عِبَادَتِهِ ۖ وَيَسْبِخُونَ لَهُ ۖ وَلَهُ يُسْجُدُونَ ﴿٢٠٦﴾

kandi barayitagatifuza ijoro n'umurango, bakanayubamira batayibangikanya.

**8. Al-Anfaal (Iminyago)
Aayah 75, Madina**

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Muvugishwamana! Ingendanyi zawe zirakubaza ukuntu iminyago mwanze ku rugamba rwa Badri yogaburwa! Babwire uti: "Ingingo y'igaburwa ry'iyoy minyago, yega Imana Allah n'Intumwa yayo; Intumwa iyigabura yisunze ibwirizwa ry'Imana Allah. Nimugamburukire rero Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, muheze mutunganye imigenderanire hagati yanyu ntimucanishwemwo n'iminyago, maze mushishikare mwumvira Imana Allah n'Intumwa yayo nimwaba muri abemeramana vy'ukuri".

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَنْفَالِ قُلِ الْأَنْفَالُ لِلَّهِ وَالرَّسُولِ فَأَتَقُوا اللَّهَ وَأَصْلِحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٧٥﴾

2. Ni ukuri, abemeramana vy'ukuri ni barya iyo havuzwe Imana Allah, imitima yabo ihinda agashitsi; iyo naho basomewe Aayah zayo ziri muri Qor'ani zibongerereza ukwemera ku kwemera basanganwe, kandi bishimikiza Imana yabo Rurema Allah bakayizera;

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٧٦﴾

3. Abatsimbataza amasengesho ku mwanya wayo, bakanatanga no mu vyo Twabaronkeje.

الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٧٧﴾

4. Abo barangwa n'iyoy migenzo rero, ni bo bemeramana vy'ukuri, baragenewe amacumbi yo mu rwego rwo hejuru ku Mana yabo Rurema Allah, hamwe no kubabarirwa ibicumuro vyabo hamwe n'impano yubashwe y'Ubwami bw'ijuru.

أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَهُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٧٨﴾

5. Ihazana ry'ingendanyi kw'igaburwa ry'iminyago, aho Imana Allah Yashinga ingingo y'igaburwa ryayo, ni nk'ihazana ryabo ryo kuja ku rugamba rwa Badri, igihe Imana yawe Rurema Allah Yagutegeka vy'ukuri kuva i Madina ugana ahitwa Badri gutegera ibidandazwa vy'Abakorayishi, n'aho mu vy'ukuri bamwe mu bemeramana batashaka ko mujana.

كَمَا أَخْرَجَكَ رَبُّكَ مِنْ بَيْتِكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّ فَرِيقًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ لَكَاذِبُونَ ﴿٧٩﴾

6. Bakubazagiza ku vyerekeye indwano ko yohava iba, inyuma y'aho bamaze kumenya neza ko nya ndwano itegerezwa kuba, bari nk'aho boba bashorewe gupfa kandi babona nya rupfu imbere yabo.

يُجَدِّدُونَكَ فِي الْحَقِّ بَعْدَ مَا تَبَيَّنَ كَأَنَّمَا يُسَاقُونَ إِلَى الْمَوْتِ وَهُمْ يَنْظُرُونَ ﴿٨٠﴾

7. Ngendanyi mubazagiza ku vyerekeye indwano! Nimwibuke igihe Imana Allah Yabaha isezerano ko mutegerezwa kuronka imwe mu ntsinzi zibiri; ukunyaga

وَإِذْ يَعِدُّكُمْ اللَّهُ إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ أَنَّهَا لَكُمْ وَتَوَدُّونَ أَنَّ غَيْرَ ذَاتِ الشَّوْكَةِ تَكُونُ

ibitwazi n'ibidandazwa vyikoreye canke ugutsinda urugamba, mugashaka ku bwanyu ko mworonka intsinzi yo kunyaga ibitwazi n'ibidandazwa vyikoreye mutabanje kurwana, Imana Allah na Yo Igashaka kugaragaza ukuri kw'ubwislamu, ijambo ryayo na ryo rikaganza mu guhangana n'abagarariji, Igaheza Ika bahonye;

لَكُمْ وَيُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُحِقَّ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ
وَيَقْطَعَ دَابِرَ الْكَافِرِينَ ﴿٧﴾

8. Kugira Imana Allah Iheshe icubahiro ubwislamu n'abislamu, Iheze Ikureho ibangikanyamana n'ababangikanyamana n'aho vyoshavuzwa abanyavyaha barenga ku mabwirizwa yayo.

لِيُحِقَّ الْحَقَّ وَيُبْطِلَ الْبَطْلَ وَلَوْ كَرِهَ
الْمُجْرِمُونَ ﴿٨﴾

9. Nimwibuke inema y'Imana Allah kuri mwebwe ku musi w'urugamba rwa Badri, igihe mwitabaza Imana Allah ngo Ibahe intsinzi yo kunesha umwansi wanyu, gutyo Imana Allah Iraheza Irabumvira Iti: "Jewe Allah mu vy'ukuri, Ndabateje intege ingabo z'abamalayika ibihumbi bibiri, baturutse mw'ijuru baza bakurakuranwa".

إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي
مُمِدُّكُمْ بِالْفِئَةِ مِنَ الْمَلَكِكَةِ مُرَدِّفِينَ ﴿٩﴾

10. Imana Allah ntyabateye intege atari ukugira bibabere ikimenyetso c'inkuru nziza yo kunesha umwansi, no gutururuzwa imitima yanyu, gutyo muheze mwizere ata mazinda ko ata ntsinzi mushobora gushikako kiretse ko iba iturutse ku Mana Allah, intsinzi burya ntituruka ku butwari canke ku nguvu zanyu. Imana Allah ni Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Nyenubutungane mu vyo Ikorera.

وَمَا جَعَلَهُ اللَّهُ إِلَّا بُشْرَىٰ وَلِتَضْمِنَ بِهِ
فُلُوبُكُمْ وَمَا لَأَنْتُمْ مِنَ عِنْدِ اللَّهِ إِذْ
أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾

11. Ibuka igihe Imana Allah Yabahunyiriza muri ku rugamba rwa Badri, kugira ngo Ibatekanishe ntimwicwe n'ubwoba bwo gutinya gutsindwa, Ikanabamanurira n'amazi y'imvura asukuye kugira ngo Ibahumanure, Inabeze n'imitima ntirangwe n'inyoshambi za shetani, Inabahe n'ukwihangana ku rugamba, Yongere Ibatsimbataze mukenyere zigume, ntimuhave munyerera urugamba rumaze kureta.

إِذْ يُعَيِّتُكُمُ الْعُنَاةَ مِنَّمَا هِيَ وَيُنزِلُ
عَلَيْكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لِيُطَهِّرَكُمْ بِهِ
وَيُذْهِبَ عَنْكُمُ رِجْسَ الَّذِينَ كَفَرُوا
وَلِيُزَيِّنَ عَلَىٰ فُلُوبِكُمْ وَيُخَيِّبَ بِهِ
الْأَفْئَامَ ﴿١١﴾

12. Muvugishwamana! Igihe Imana yawe Rurema Allah Yahishurira abamalayika Irungitse kubatera intege ku rugamba rwa "Badri" Iti: "Jewe Allah, mu vy'ukuri Ndi kumwe na mwe Ndabateye intege. Kubera ivyo rero, genda mutere intege abemeye Imana Allah, Nshoke Ntera n'ubwoba mu mitima y'abagararije", ni uko rero bemeramana! Nimuce imitwe n'ibikonjo vy'abagarariji;

إِذْ يُوحِي رَبُّكَ إِلَى الْمَلَكِكَةِ أَنِّي مَعَكُمْ
فَقَتَّبُوا الَّذِينَ ءَامَنُوا سَأَلْتَنِي فِي قُلُوبِ
الَّذِينَ كَفَرُوا الرُّعْبَ فَأَضْرِبُوا قُورَ
الْأَعْنَاقِ وَأَضْرِبُوا مِنْهُمْ كُلَّ بَنَانٍ ﴿١٢﴾

13. Ivyo vyashikiye abagarariji ku kwimonogozwa kwabo mu guca kubiri n'amabwirizwa y'Imana Allah n'Intumwa yayo. Uwo wese rero yimonogoye mu guca kubiri n'amabwirizwa y'Imana Allah n'Intumwa yayo, mu vy'ukuri Imana Allah Izomuhana Imuhashe kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَمَنْ
يُشَاقِقِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ
الْعِقَابِ ﴿١٣﴾

14. Bagarariji! Ico ni co gihano canyu, nimucumvirize ng'aha kw'isi. Muranategekanirijwe n'ibihano vyo mu muriro mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

ذَلِكُمْ فَذَوْقُوهُ وَأَنَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابَ النَّارِ ﴿١٤﴾

15. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Nimwahangana imbona nkubone n'abagararije ku rugamba, ntimuzogenze umugongo ngo muhunge, ahubwo murahabera intwari mutsimbatara.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا لَقِيتُمْ الَّذِينَ كَفَرُوا زَحْفًا فَلَا تُولُوهُمْ الْآدْبَارَ ﴿١٥﴾

16. Uwuzogenza umugongo kuri uwo musu, azoba akwiye ishavu ry'Imana Allah, kiretse hamwe yogenza umugongo ashaka kwigobotora ingabo z'abagarariji canke guhungira ku ngabo z'abislamu ziri ku rugamba. Uwuzogenza rero umugongo, ubushikiro bwiwe ni mu muriro wa Jahannamu. Iryo ni ryo herezo ribi cane.

وَمَنْ يُؤَلِّمُ يَوْمَئِذٍ دُبُرَهُ إِلَّا مُتَحَرِّفًا لِّقِتَالٍ أَوْ مُتَحَرِّفًا إِلَىٰ فِتْنَةٍ فَذَّكَرَ بَاءً يَعْصِبُ مِنَ اللَّهِ وَمَأْوَاهُ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٦﴾

17. Bemeramana! Ntimwishe ababangikanyamana ku rugamba rwa Badri ku bubasha bwanyu, ariko Imana Allah ni Yo Yabashoboje kubica. Eka si na wewe Ntumwa y'Imana wabateye urucekeri mu maso, ariko Imana Allah ni Yo Yagushoboje kubagema mu maso. Ivyo vyagenze ukwo, kugira Imana Allah Igerageze abemeramana igeragezwa ryiza ribashikana ku ntsinzi, rikanabaduza n'urwego rwo hejuru mu guharanira idini ryayo, Yongere Inabamenyeshe inema zayo kuri bo baheze bayishimire. Mu vy'ukuri, Imana Allah ni Nyenukwumva, Irumva ivyo museruka n'ivyo munyegeza mu mishaha, Irazi ivyankenerwa vy'ibiremwa.

فَلَمْ تَقْتُلُوهُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ قَتَلَهُمْ وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ رَمَىٰ وَلِيُبْلِيَ الْمُؤْمِنِينَ مِنْهُ بَلَاءً حَسَنًا إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٧﴾

18. Ivyo vyose rero vyabashikiye ku rugamba rwa "Badri", bituruka ku Mana Allah, nta n'inkeka rero ko bitebe bitebuke, Imana Allah Izoca ingoga iburagiza ry'abagarariji gushika baneshejwe.

ذَلِكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ مُوهِنٌ كَيْدِ الْكَافِرِينَ ﴿١٨﴾

19. Bagarariji! Nimwasabira abarenganya abandi igihano ku Mana Allah, nta nkeka ko Imana Allah Yamaze kubumvira igihe Yabahanisha ukuneshwa ku rugamba. Nimwaramuka rero mwisubiyeko mukavavanura n'igarariza ry'Imana Allah, mukanareka kurwanya n'Umuvugishwamana wayo Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), ivyo bizoba ari vyiza kuri mwebwe. Nimwongerera kurwanya Umuvugishwamana, Tuzosubira Tubatsinde kandi, imigwi yanyu nta na kimwe izoheza ngo ibamarire, n'aho izoba igizwe n'ingabo n'ibirwanisho vyinshi, kanatsinda Imana Allah Iri kumwe n'abemeramana, ntibatana urugamba.

إِن تَسْتَفْتِحُوا فَقَدْ جَاءَكُمْ الْفَتْحُ وَإِن تَنْتَهُوا فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَإِن تَعُدُّوا نَعْدَ وَلَنْ نُعْصِيَنَّ عَنْكُمْ فَمِنكُمْ شَيْئًا وَلَوْ كُثِرَتْ وَأَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٩﴾

20. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Nimubandanye na ntaryo mwumvira Imana Allah n'Intumwa yayo,

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَوَلَّوْا عُنُقَهُ وَأَنْتُمْ تَسْمَعُونَ ﴿٢٠﴾

ntimuzodohoke kuri iryo yumviramana kandi mwama mwumvise ivyemezo musomerwa muri Qor'ani.

21. Bemeramana! Eka ntimukabe nk'ababangikanyamana n'indiyarya mu guca kubiri n'amabwirizwa y'Imana Allah n'Intumwa yayo Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), igihe basomerwa Qor'ani bavuze bati: "Twumvise", kandi batigeze bategera namba ivyo bumvise ngo babizirikane.

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ قَالُوا سَمِعْنَا وَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿٢١﴾

22. Mu vy'ukuri ikiremwa kibi cane ku Mana Allah mu biremwa bigendagenda kw'isi, ni intumva zazivye amatwi, zitigera zitahura ukuri; zikaba n'ibiragi vyagovyeye indimi, zitigera zivuga ukuri. Abo rero, ni bo badatahura ngo bubahirize amabwirizwa y'Imana Allah.

*إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللَّهِ الصُّمُّ الْبُكْمُ الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٢٢﴾

23. Iyo Imana Allah Imenya ko barangwa n'iciza, Yari gutuma bumva bagatahura inyigisho za Qor'ani, bagaheza bakanubahiriza n'amabwirizwa yayo. N'iyi Ituma na ho bumva nya nyigisho, bari kugenza umugongo, ntibari kwemera namba n'ibigirankana, birengagiza ukuri bakuzi.

وَلَوْ عَلِمَ اللَّهُ فِيهِمْ خَيْرًا لَأَسْمَعَهُمْ وَلَوْ أَسْمَعَهُمْ لَتَوَلَّوْا وَهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٢٣﴾

24. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Nimwumvire Imana Allah n'Intumwa yayo mu gihe Ibahamagariye kwubahiriza ukuri guheza kukabaha ubuzima bwiza. Nimumenye ko Imana Allah ari Yo Ishoboye gutera intambamyi hagati y'umuntu n'ivyo umushaha wiwe wipfuzwa. Mumenye n'uko muzokwegeranirizwa kuri Yo ku musi w'izuka, Igahembera umwe wese ivyo yakoze.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ وَأَنَّهُ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٢٤﴾

25. Bemeramana! Nimwiyubare igeragezwa ry'ikiza ridashikira gusa ibigaba muri mwebwe, ahubwo riranashikira n'aberanda bari bashoboye gusemerera bakamirira kure ibikorwa n'ivyo bigaba, ariko bakigira ba sindabibazwa, bakirengagiza. Nimumenye kandi ko Imana Allah Ihana Igahasha abaca kubiri n'amabwirizwa yayo.

وَاتَّقُوا فِتْنَةً لَا تُصِيبَنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ خَاصَّةً وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢٥﴾

26. Bemeramana! Nimwibuke inema z'Imana Allah kuri mwebwe igihe mwari inkehwa i Makka, mucinyizwa, mutinya ko abagarariji bobanyuruza bakabamarira ku buhomba, maze Imana Allah Ibaha ubuhungiro, mwimukira i Madina, Iranabatera n'intege mutsinda abagarariji ku rugamba rwa "Badri", Iranabaronsa iminyago kugira muyishimire.

وَأذْكُرُوا إِذْ أَنْتُمْ قَلِيلٌ مُسْتَضْعَفُونَ فِي الْأَرْضِ فَتَخَوَّنَا أَنْ يَتَخَفَّكُمْ النَّاسُ فَآوَيْنَكُمْ وَآيَدُكُمْ بِنَصْرِنَا وَوَرَّرَكُم مِّنَ الظَّيْبَتِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٢٦﴾

27. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Ntimugahemukire Imana Allah n'Intumwa yayo mu kurenga ku mabwirizwa yayo. Ntimukanihemukire mwebwe nyene mu kudacungera imbitso mwaragijwe n'Imana Allah, kandi muzi neza ko mutegerezwa kuzibungabunga.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَخُونُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ وَتَخُونُوا أَمْنَتِكُمْ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٧﴾

28. Nimumenye kandi ko amatungo yanyu n'ibibondo vyanyu, ari ibigeragezo kuri mwebwe kugira Imenye ko muyishimira canke ko muyirengagiza! Mumenye n'uko ku Mana Allah hari impera nta ngere ku bayigamburukira.

وَأَعْلَمُوا أَنَّمَا آمَاؤُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ وَأَنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٢٨﴾

29. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Nimwatinya Imana Allah mukareka ivyo Yababujije, mukayigamburukira mugakora n'ivyo Yabategetse, Izobashoboza gutandukanya ukuri n'ikinyoma, Iheze Ibababarire ibicumuro vyanyu, Inabagumirize akabanga ibababarire ivyaha vyanyu. Burya Imana Allah ni Nyeningabirano zihambaye.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِن تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَل لَّكُمْ فُرْقَانًا وَيُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٢٩﴾

30. Ntumwa y'Imana! Ibuka igihe abagarariji bategura umugambi mubi w'uko bokugira imbohe, bakakwica canke bakakwangaza, bagategura umugambi wo kukugirira nabi, Imana Allah na Yo Ikaahinyura mu kuburizamwo nya mugambi mubi. Burya Imana Allah ni Yo Mwiza w'abahinyura.

وَإِذْ يَمْكُرُ بِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِيَتَّبِعُوكَ أَوْ يَهْتَدُوا أَوْ يُخْرِجُوكَ وَيَمْكُرُونَ وَيَمْكُرُ اللَّهُ وَاللَّهُ خَيْرٌ الْمَكْرِينِ ﴿٣٠﴾

31. Iyo abagarariji basomewe Aayah zacu Twebwe Allah muri Qor'ani, bavuga n'akagagazo bati: "Ni ukuri turamaze kwumva nk'ivyo! Twobishaka, nta nkeka ko twovuga amajambo nka Qor'ani. Iyo Qor'ani udusomera, si ikindi kiretse ko ari imigani y'ab'aho hambere".

وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ ءآيَاتُنَا قَالُوا قَدْ سَمِعْنَا لَوْ نَشَاءُ لَقُلْنَا مِثْلَ هَذَا إِنْ هَذَا إِلَّا أَسْطِيرٌ الْأُولِينَ ﴿٣١﴾

32. Ntumwa y'Imana! Ibuka kandi igihe ababangikanyamana bavuga n'agahemo bati: "Mana yacu! Ibivugwa na Muhamadi, nivuyaba ari ukuri kuvuye iwawe, tumanurire imvura y'urubuye iturutse hejuru, canke duhe igihano kibabaza".

وَإِذْ قَالُوا اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ هَذَا هُوَ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِكَ فَأَمْطِرْ عَلَيْنَا حِجَابًا مِنَ السَّمَاءِ أَوْ أُنزِلْ عَلَيْنَا حِجَابًا مِنَ السَّمَاءِ أَوْ أُنزِلْ عَلَيْنَا حِجَابًا مِنَ السَّمَاءِ ﴿٣٢﴾

33. Ihibambewe! Imana Allah ntiyari kubahana kandi ukiri hamwe na bo. Imana Allah ntiyari no kubahana mu gihe bagisabira imbabazi ivyaha vyabo.

وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ وَمَا كَانَ اللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ ﴿٣٣﴾

34. Mbega ni gute batoba bakwiye ibihano vy'Imana Allah kandi baburagiza abemeramana gukikura no gusengera mu musigiti mutagatifu! Kanatsinda ntibari n'abatoni b'Imana Allah. Abatoni b'Imana Allah si abandi kiretse abayitinya bakanayigamburukira, ariko abenshi muri bo ntibatatura.

وَمَا لَهُمْ آلَا يُعَذِّبُهُمُ اللَّهُ وَهُمْ يَصُدُّونَ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَمَا كَانُوا أَوْلِيَاءَهُ إِنَّ أَوْلِيَاءَهُمْ إِلَّا الْمُتَفَقُونَ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٤﴾

35. Isengesho ry'ababangikanyamana mu musigiti mutagatifu w'i Makka, ntiyari ikindi kiretse gukobereza no gukoma amashi. Nimwumvirize rero ibihano vy'ukwicwa no kugirwa imbohe vyabashikiye ku rugamba rwa "Badri" kubera ubugarariji bwanyu.

وَمَا كَانَ صَلَاتُهُمْ عِنْدَ الْبَيْتِ إِلَّا مُكَاءً وَتَصْدِيَةً فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٣٥﴾

36. Mu vy'ukuri, abagararije Imana Allah bakanagabira Intumwa yayo, batanga amatungo yabo batiziganya kugira barwanye idini ry'Imana Allah, no kugira babuze abantu

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ لِيَصُدُّوا عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ فَسَيُنْفِقُونَهَا ثُمَّ تَكُونُ

kwinjira mw'idini ryayo. Kubera ivyo rero, bazotanga nya matungo hanyuma baruhire kwicuzza, kuko impera n'imperuka bategerezwa kuneshwa. Burya abagarariji bazokwegeranirizwa mu muriro wa Jahannamu;

عَلَيْهِمْ حَسْرَةٌ ثُمَّ يُغْلَبُونَ وَالَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ مُخْرَجُونَ ﴿٣٧﴾

37. Ivyo bizogenda ukwo, kugira Imana Allah Itandukanye umubi n'umwiza, gutyo Ikumakumire ababi bose mu muriro wa Jahannamu. Abo bagarariji rero, ni bo bahombye ubuzima bwabo kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

لِيَمِيزَ اللَّهُ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ وَيَجْعَلَ الْخَبِيثَ بَعْضُهُ عَلَىٰ بَعْضٍ فَيَرْكُمُهُمْ جَمِيعًا فَيَجْعَلُهُ فِي جَهَنَّمَ أُولَئِكَ هُمُ الْخَالِسُونَ ﴿٣٧﴾

38. Ntumwa y'Imana! Bwira abagarariji ko nibaramuka baretse kugarariza bakanareka kurwanya Umuvugishwamana Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), hanyuma bakemera Imana Imwe Rudende Allah, nta nkeka ko Imana Allah Izobagumiriza akabanga Ikabababarira ivyaha vyabo bakoze imbere yuko bemera. Nibasubira kurwanya Imana Allah n'Intumwa yayo naho, ni ukuri Tuzobahana nk'uko Twahanye ab'aho hambere yabo.

قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ يَنْتَهُوا يُغْفَرْ لَهُمْ مَّا قَدْ سَلَفَ وَإِنْ يَعُودُوا فَقَدْ مَضَتْ سُنَّتُ الْأَوَّلِينَ ﴿٣٨﴾

39. Bemeramana! Nimurwanye ababangikanyamana gushika n'aho ibangikanyamana no kurwanya idini ry'Imana Allah biranduranwa n'imizi, gutyo idini risigare ari idini ry'Imana Allah Yonyene. Nibaramuka rero baretse guhohotera abemeramana, bakanemera Imana Imwe Rudende Allah, mu vy'ukuri burya Imana Allah Irabona neza ivyo bakora, ni Yo Nyenukubona.

وَقَتِلُوهُمْ حَتَّىٰ لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ فَإِنَّ آتَهُمْ وَإِنْ اللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٣٩﴾

40. Nibagenza umugongo naho bakirengagiza ukwemera Imana Imwe Rudende Allah, bakanashishikara kurwanya idini ryayo, muramenya neza bemeramana ko Imana Allah ari Yo Muhagarikizi Ikaba n'Umutabazi wanyu. Irakaba Umwiza w'abahagarikizi ku batoni bayo, Irakaba n'Umwiza w'atabazi mu kuneshya abansi bayo.

وَإِنْ تَوَلَّوْا فَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَوْلَانَكُمْ يَوْمَ الْمَوْتِ وَيَعْلَمُ الْقَلْبُ الْغَاطِيَّ ﴿٤٠﴾

41. Bemeramana! Nimumenye kandi ko ikintu ico ari cose munyaze ku rugamba rwo guharanira idini ry'Imana Allah, ivya bitanu bine vyaco ari ivy'abarurwanye, ica gatanu gisigaye kikagaburwamwo imice itanu: umuce ugenerwa Imana Allah n'Intumwa yayo, uheza ugakoreshwa mw'iterambere rusangi ry'abislamu; uwugenerwa abavandimwe b'Intumwa (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah)^[1] muri Bene Hashimu na Bene Al-Muttwalib; uw'impfuyi zitaragera mu bigero; uw'abakene hamwe rero n'uw'abari ku rugendo bakehane n'uburyo. Ivyo rero muravyubahiriza nimwaba mwemera koko Imana Imwe Rudende Allah, mukemera

*وَأَعْلَمُوا أَنَّ مَا عَنِتُّمْ مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ لِلَّهِ حُسْرَةً وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ إِنْ كُنْتُمْ ءَامَنْتُمْ بِاللَّهِ وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا يَوْمَ الْفُرْقَانِ يَوْمَ التَّلَاقِ الْجُمُعَانَ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤١﴾

[1] Bagenewe kuronka ku ca gatanu c'iminyago kuko batarekuriwe guhabwa imperezwa.

n'ivyo Twebwe Allah Twamanuriye Umuja wacu Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) mu bitangaro, iterantege n'intsinzi Yabashikanyeko ku musi Itandukanya ukuri n'ikinyoma ku rugamba rwa Badri, umusi imigwi ibiri ihangana: uw'abemeramana n'uw'ababangikanyamana; burya rero Imana Allah ni Mushoboravyose.

42. Bemeramana! Nimwibuke n'igihe mwari mu kabande kari mu micungararo ya Madina, umwansi wanyu na we ari mu kabande kari hirya yanyu, ico gihe ibitwazi vyakoreye ibidandazwa vyari amaja epfo yanyu ku nkengera z'ibahari ritukura; iyo muhana isango ryo kuhahirira ntimwari kurihurizako, ariko Imana Allah Yarabahuje kw'isango mutari mwiteze kugira Ishitse icagezwe ko Yageneye intsinzi abatoni bayo, n'uko iteterezwa ryo kwicwa no kugirwa imbohe ari iry'abansi bayo. Ivyo vyabaye ukwo, kugira ngo uwuhahonera wese, ahone yamaze kwibonera ivyemezo vy'Imana Allah; uwuharokoka na we nyene, arokoke yamaze kwibonera ivyemezo vyayo. Mu vy'ukuri, nta nkeka ko Imana Allah ari Nyenukwumva, Irumva ibivugwa n'imigwi yompi; Nyenubumenyikurivyose, Irazi neza ivyo iyo migwi ikora n'ivyo izirikana.

إِذْ أَنْتُمْ بِالْعُدُوَّةِ الدُّنْيَا وَهُمْ بِالْعُدُوَّةِ
الْقُصُوى وَالرَّكْبِ اسْفَلَ مِنْكُمْ وَلَوْ
تَوَاعَدْتُمْ لِاخْتَلَفْتُمْ فِي الْمِيعَادِ وَلَكِنْ
لَيَقْضِىَ اللهُ أَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا لِيَهْلِكَ مَنْ
هَلَكَ عَنِ بَيْتِهِ وَيَحْيَى مَنْ حَيَّ عَنِ بَيْتِهِ
وَإِنَّ اللهَ لَسَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٤٢﴾

43. Muvugishwamana! Ibuka igihe Imana Allah Ikwereka mu ndoto ko igitigiri c'abansi bawe ari gito, ukanabibwira n'abemeramana, gutyo bituma bagira ishaka ryo kuja ku rugamba. Iyo Imana Allah Ikwereka ko igitigiri cabo ari kinini, ingendanyi zawe zari guhazana kuja ku rugamba, bigatuma munanirwa gufata ingingo yo kurujako, ariko rero Imana Allah Yarakinze ntimwananirwa gufata nya ngingo, muraheza murarusimba. Mu vy'ukuri, Imana Allah Irazi ibinyegejwe mu mishaha.

إِذْ يُرِيكُهُمُ اللهُ فِي مَنَامِكَ قَلِيلًا وَلَوْ
أَرْنَكُهُمْ كَثِيرًا لَفِشَلْتُمْ وَتَتَنَزَّعْتُمْ فِي
الْأَمْرِ وَلَكِنَّ اللهَ سَلَّمَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ
الصُّدُورِ ﴿٤٣﴾

44. Ibuka kandi n'igihe mwahurira n'abansi banyu ku rugamba, Imana Allah Ikabereka ko igitigiri cabo ari gito, gutyo bituma mwubahuka guhangana na bo, na bo nyene Iraheza Ibereka ko igitigiri canyu ari gito kugira ntibitegurire bikwiye kubarwanya. Ivyo vyagenze ukwo, kugira Imana Allah Ishitse icagezwe ko Yageneye abatoni bayo intsinzi, gutyo ijamba ryayo riganze, iry'abagarariji na ryo riganze. Burya rero ku Mana Allah, ni ho ibintu vyose bizosubira kugira Ihembere umwe wese ivyo yakozwe.

وَإِذْ يُرِيكُمُوهُمْ إِذِ اتَّقَيْتُمْ فِي أَعْيُنِكُمْ
قَلِيلًا وَيَقَلِّلُكُمْ فِي أَعْيُنِهِمْ لِيَقْضَىَ اللهُ
أَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا وَإِلَى اللهِ تُرْجَعُ
الْأُمُورُ ﴿٤٤﴾

45. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Nimwahurira ku rugamba n'abagarariji biteguriye bikwiye kubarwanya, muraheza muhabere intwari, mumere magabo ntimuhunge, munaninahaze mutazire kenshi Imana Allah,

يَسْأَلُهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا لَقِيْتُمْ فَنَتَى فَاذْبُتُوا
وَأَذْكُرُوا اللهُ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٤٥﴾

mwongere muyisabe Ibatere intege kugira muronke intsinzi kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa;

46. Muheze mwumvire Imana Allah n'Intumwa yayo aho muzoba muri hose, kandi ntimugacanemwo kuko vyobacamwo imigwi, inguvu zanyu na zo zigasanzara, mugashoka munanirwa mugatsindwa. Kubera ivyo rero, ba mwihangana ku rugamba. Mu vy'ukuri, Imana Allah Iri kumwe n'abihangana mu kubatera intege no mu kubashikana ku ntsinzi.

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَتَنَزَّعُوا فَعْفَسُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَأَصِيرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿٤٦﴾

47. Ntimukabe rero nk'ababangikanyamana bavuye mu gihugu cabo biyerekana n'amanya n'akantu, kugira baburagize abantu kwinjira mu bwislamu. Burya Imana Allah, ubumenyi bwayo buhetura ivyo bakora vyose, nta na kimwe Itazi.

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بَطْرًا وَرِئَاءَ النَّاسِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَاللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿٤٧﴾

48. Bemeramana! Nimwibuke n'igihe shetani yaryohereza ababangikanyamana icabazanye ku rugamba, ikababwira iti: "Uno musu nta n'umwe abanesha, mu vy'ukuri ndi kumwe na mwe, ndabatabara". Iyo migwi yompi rero hageze ko ihangana, shetani yagenjeje umugongo irisubirako iti: "Mu vy'ukuri, jewe nditandukanije na mwe; ni ukuri, ndabona ivyo mudashoboye kubona mu bamalayika baje gutera intege abemeramana; jewe mu vy'ukuri ndatinye Imana Allah". Shetani rero yarabataye mu rudubi hanyuma irabihakana. Burya Imana Allah Irahana Igahasha uwugabitanya, mu gihe atisubiyeko ngo yigaye.

وَإِذْ زَيْنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَلَهُمْ وَقَالَ لَا غَالِبَ لَكُمْ الْيَوْمَ مِنَ النَّاسِ وَإِنِّي جَارٌ لَكُمْ فَلَمَّا تَرَآتِ الْفَيْتَانَ نَكَصَ عَلَى عَقِبَيْهِ وَقَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِنْكُمْ إِنِّي أَرَى مَا لَا تَرَوْنَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ وَاللَّهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٤٨﴾

49. Nimwibuke n'igihe indyarya n'abasinzikajwe mu mitima n'indwara y'ubuhakanyi, babona igitigiri gito c'abemeramana n'igitigiri kinini c'abansi babo, bagaca bavuga bati: "Abislamu bahenzwe n'idini ryabo pel rirahava ribahonya". Ico batamenye rero, ni uko uwo wese yishimikije Imana Allah akayizera, Itigera Imuta mu rudubi. Burya Imana Allah mu vy'ukuri, ni Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ikora.

إِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ غَرَّ هَوَاهُمْ وَلَآءَ دِينُهُمْ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٤٩﴾

50. Ntumwa y'Imana! Iyo uba wobona ukuntu abagarariji bahanwa, ico gihe wobonye igitangaza giteye ubwoba, igihe abamayika bariko bakura inkomoko y'ubuzima "roho" mu mishaha y'abagarariji bagasezera isi, babakubita mu maso no mu mugongo; bakazonabashinyaguriza bari mu muriro bati: "Nimuhonje rero ibihano vyo guturirwa mu muriro"^[1].

وَلَوْ تَرَى إِذْ يَتَوَفَّى الَّذِينَ كَفَرُوا الْمَلَائِكَةَ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ وَأَدْبُرَهُمْ وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿٥٠﴾

[1] Iyi Aayah, n'aho ivuga ku vyashikiye abagarariji ku rugamba rwa Badri, ifata umugarariji uwo ari we wese.

51. Bagarariji! Ivyo bihano rero vyabashikiye, vyatewe n'ivyo mwakoze ku gatwe kanyu kw'isi, n'uko Imana Allah Itigera Iremanya n'umwe mu biremwa, mu kugabanywa ku vyiza canke mu kurengerezwa ku vyaha; n'aho koba akantu kangana n'inzatsa Izokamuhembera.

ذَٰلِكَ بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَالِمٍ لِّلْعَبِيدِ ﴿٥١﴾

52. Ivyashikiye ababangikanyamana rero kuri uwo musi wa Badri, ni vyo vyashikiye ibigaba mu ntumva z'aho hambere; nk'abantu ba Firawuni n'abo hambere yabo, baragararije Intumwa z'Imana Allah mu guhakana bivuye inyuma Aayah n'ivyemezo vyayo, maze Imana Allah Ica Irabahanira ivyaha vyabo. Mu vy'ukuri, Imana Allah ni Nyeninguvu, Irahana Igahasha uwo wese atigaya ku vyaha vyihu.

كَذَّابٌ ءَالٍ فِرْعَوْنَ وَالدِّينَ مِن قَبْلِهِمْ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٥٢﴾

53. Ivyo biri ukwo rero, kuko Imana Allah Itigera Yaka inema Yahaye abantu, kiretse iyo ari bo babanje guhindura inyifato bakigenza nabi, n'uko Imana Allah mu vy'ukuri ari Nyenukwumva, Irumva ibivugwa n'ibiremwa; Nyenubumenyikirivyose, Irazi neza ivyo bikora, Izohembera kimwe cose ivyo cakoze.

ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُعَيَّرًا بِعَمَلِ آبَائِهِمْ وَعَلَىٰ قَوْمٍ حَتَّىٰ يُعَيَّرُوا مَا بِأَنفُسِهِمْ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٣﴾

54. Ivyashikiye rero abagarariji, ni nk'ivyashikiye abantu ba Firawuni bagararije Musa, n'abantu b'aho hambere yabo bagararije Intumwa barungikiwe, gutyo Twebwe Allah Duca Tubahanira ivyaha vyabo. Twaranasomesheje nturi mw'ibahari abantu ba Firawuni. Kandi umugwi wose muri bo, warirenganije mu guhakana Intumwa, mu kugarariza ivyemezo vy'Imana Allah no kuyibangikanya.

كَذَّابٌ ءَالٍ فِرْعَوْنَ وَالدِّينَ مِن قَبْلِهِمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ فَأَهْلَكْنَاهُم بِذُنُوبِهِمْ وَأَغْرَقْنَا ءَالَ فِرْعَوْنَ وَكُلَّ كَاۡنُوتٍ ظَلِيلِينَ ﴿٥٤﴾

55. Mu vy'ukuri, ikiremwa kibi cane ku Mana Allah mu biremwa bigendagenda kw'isi, ni abagarariji batsimbatare ku bugarariji, bakareka kwemera Imana Imwe Rudende Allah mu kutubahiriza amabwirizwa yayo, bakanka no kwemera n'Intumwa zayo.

إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللَّهِ الَّذِينَ كَفَرُوا فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥٥﴾

56. Ntumwa y'Imana! Muri ivyo biremwa bibi rero, harimwo n'abayahudi wahaye isezerano ryo kutakurwanya canke kutifadikanya n'uwukurwanya, hanyuma barenga kuri nya sezerano kenshi uko bukeye uko bwije, eka ntibanatinye n'Imana Allah.

الَّذِينَ عَاهَدْتَ مِنْهُمْ ثُمَّ يَنْقُضُونَ عَهْدَهُمْ فِي كُلِّ مَرَّةٍ وَهُمْ لَا يَتَّقُونَ ﴿٥٦﴾

57. Niwaramuka rero uhanganye na bo ku rugamba, urabahana ubahashe vy'akarorero, kugira ngo n'abandi babonereho kutazosubira kurenga ku masezerano.

فَإِمَّا تَثَقَّفَتْهُمُ فِي الْحَرْبِ فَسَرَدْتَهُمْ مِّنْ خَلْفِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَدْكُرُونَ ﴿٥٧﴾

58. Ntumwa y'Imana! Niwatinye naho ko hogira abaguhemukira bitwaza amasezerano mufitaniye, mu gihe wamaze kubona ibimenyetso vy'iryo hemuka, uraheza ubitange mu guhagarika amasezerano mwari mufitaniye. Mu vy'ukuri, Imana Allah ntikunda namba abahemuka mu kudohoka ku masezerano.

وَإِمَّا تَخَافَنَّ مِن قَوْمٍ خِيَانَةً فَانْبِذْ إِلَيْهِمْ عَلَىٰ سَوَاءٍ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْخَائِبِينَ ﴿٥٨﴾

59. Abagararije Aayah n'ivyemezo vy'Imana Allah, ntibibaze ko bananiye Imana Allah bakarusimba. Mu vy'ukuri, ntibashobora namba kunanira Imana Allah ngo basimbe ibihano vyayo. وَلَا يَحْسِنَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَبَقُوا إِنَّهُمْ لَا يُعْجِزُونَ ﴿٥٩﴾

60. Bislamu! Muritegurira neza uko mushoboye kwose urugamba rwo guhangana n'abansi banyu, mu gutunganya ingabo n'ibirwanisho kugira ngo mutere ubwoba abansi b'Imana Allah, bakaba ari na bo bansi banyu, mutere ubwoba n'abandi mutaramenya ko ari abansi banyu, ariko Imana Allah ikaba ibazi n'ivyo bahishije mu mishaha. Ico ari co cose mutanze rero mu nzira yo guharanira idini ry'Imana Allah, caba gito canke kinini, Imana Allah Izokibasubiriza mu ndumane mukiri kw'isi, Iheze Inakibahembere mu buzima bw'inyuma yo gupfa, kandi ntimumuzorenganywa namba. وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْأَخْيَالِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَعَآخِرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ ﴿٦٠﴾

61. Ntumwa y'Imana! Nibaramuka baretse kubarwanya bagafata inzira y'amahoro, uraheza ufate iyo nzira y'amahoro nyene, kandi wishimikize Imana Allah unayizere. Mu vy'ukuri, Imana Allah ni Yo Nyenukwumva, Irumva ivyo bavugaga; Nyenubumenyikirivyose, Irazi neza ivyo bazirikana. *وَإِنْ جَنَحُوا لِلسَّلَامِ فَاجْتَنِعْ لَهَا وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦١﴾

62. Nibashaka naho kwiyorobeka mu kurondera amahoro ngo bahave baguhinduka mu nyuma, mu vy'ukuri Imana Allah Irakwiye kugira Igukingire inabi yabo, ni Yo Yaguhaye intsinzi Inaguteza ingoga abemeramana^[1]; وَإِنْ يُرِيدُوا أَنْ يَخْدَعُوكَ فَإِنَّ حَسْبَكَ اللَّهُ هُوَ الَّذِي أَيْدَكَ بِبَصْرِهِ وَبِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٢﴾

63. Iraheza Iranabanywanisha inyuma yuko batacana uwaka. N'iyi utanga amatungo yose y'isi kugira ngo ubanywanishe ku bwawe, ntiwari kubishobora namba; ariko rero, Imana Allah Yarabanywanishije Ibahuriza ku kwemera, gutyo baba abavukanyi barangwa n'urukundo. Mu vy'ukuri, Imana Allah ni Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ikora. وَأَلْفَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ لَوْ أَنْفَقْتَ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مَا أَلْفَكَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ أَلْفَ بَيْنَهُمْ إِنَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٦٣﴾

64. Ewe Muvugishwamana! Imana Allah Irakwiye kugira Igukingire inabi yabo. Eka n'abagukurikiye mu bemeramana barakwiye kugira bagukingire inabi yabo. يَتَأْتِيهَا النَّبِيُّ حَسْبَكَ اللَّهُ وَمَنْ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٤﴾

65. Ewe Muvugishwamana! Himiriza abemeramana kurwana batiziganya. Muri mwebwe nihaba harimwo abantu mirongo ibiri bihangana ku rugamba, bazonesha abantu amajana abiri. Nihaba naho harimwo abantu ijana bihangana ku rugamba, bazonesha abantu igihumbi mu babangikanyamana, kuko ababangikanyamana badatahura indishi zagenewe abaharanira idini ry'Imana Allah. يَتَأْتِيهَا النَّبِيُّ حَرَضَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عَشْرُونَ صَابِرُونَ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ يَغْلِبُوا أَلْفًا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٦٥﴾

66. Bemeramana! Kuva ubu rero, ku kubera ingoga nke mufise, Imana Allah Iraborohereje; muri mwebwe nihaba harimwo abantu ijana bihangana, bazonesha abantu لَقَدْ خَفَّفَ اللَّهُ عَنْكُمْ وَعَلِمَ أَنَّ فِيكُمْ ضَعْفًا فَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ صَابِرَةٌ

[1] Mu bimukira (Muhaajiriina) no mu basangwa (Answaari).

amajana abiri mu babangikanyamana. Nihaba naho harimwo abantu igihumbi bihangana, bazonesha abantu ibihumbi bibiri ku burenganzira bw'Imana Allah. Burya Imana Allah, Iri kumwe n'abihangana mu kubatera intege no kubashikana ku ntsinzi.

يَغْلِبُوا مَا نَتَّبِعِينَ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ أَلْفٌ
يَغْلِبُوا أَلْفَيْنِ بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ
الضَّالِّينَ ﴿٦٧﴾

67. Ntivyari bibereye namba ko Umuvugishwamana yogira imbohe abamurwanya atabanje kurwana bigacika, abansi bagaze bakamutinya, idini na ryo rigashinga imizi. Bislamu! Murondera kuronka ivy'isi bigizwe n'imbohozo zitangwa n'abagizwe imbohe ku rugamba rwa Badri, Imana Allah na Yo Ikarondera gutsimbataza idini ryayo rizobashikana ku buzima bwiza bw'inyuma yo gupfa. Burya Imana Allah, ni Nyenintsinzi-Mutaneshwa; Intungane mu vyo Ikora.

مَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَكُونَ لَهُ أَسْرَى حَتَّى
يُغْنِيَ فِي الْأَرْضِ ثَرْيَدُونَ عَرَصَ الدُّنْيَا
وَاللَّهُ يَرِيدُ الْأَخِرَةَ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٦٨﴾

68. Iyo hataba rero ivyamaze kwandikwa mu vyagezwe n'Imana Allah, ko Yabarekuriye iminyago n'imbohozo z'abagizwe imbohe ku rugamba, mwari guhabwa igihano rutura ku kwihutira gutora iminyago n'imbohozo imbere yuko hashingwa ingingo ivyerekeye.

أَوْلَا كَيْتَبٌ مِنَ اللَّهِ سَبَقَ لَمَسْكُمْ فِيهَا
أُخِذْتُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٦٩﴾

69. Kuva ubu rero, murarekuriwe gufungura mu minyago n'imbohozo, biri no mu vyiza murekuriwe, mwongere mutinye Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo. Mu vy'ukuri, Imana Allah ni Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

فَكُلُوا مِمَّا عَنِيمْتُمْ حَلَالًا طَيِّبًا وَاتَّقُوا اللَّهَ
إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٧٠﴾

70. Ewe Muvugishwamana! Bwira abo warekuye mu mbohe zo ku rugamba rwa Badri ziri mu minwe yanyu, uti: "Ntimubabazwe n'imbohozo mwatanze! Imana Allah niyamenya ko imishaha yanyu irangwa n'iciza^[1], Izoheza Ibahe ivyiza bisumba imbohozo mwatswe, Yongere Ibagumirize akabanga ku vyaha vyanyu, ntimubihanirwe. Burya Imana Allah, ni Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo";

بَيَّنَّا لِلنَّبِيِّ قُلُوبَنَا فِي أَيِّدِكُمْ مِمَّا
الْأَسْرَى إِنْ يَعْلَمِ اللَّهُ فِي قُلُوبِكُمْ خَيْرًا
يُؤْتِكُمْ خَيْرًا مِمَّا أَخَذَ مِنْكُمْ وَيَغْفِرَ لَكُمْ
وَاللَّهُ عَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٧١﴾

71. Muri izo mbohe warekuye rero, nihagira abashaka kuguhemukira bakakurwanya kandi, ntibizokubabaze ngo ucike intege, mu vy'ukuri baramaze guhemukira Imana Allah imbere y'aho, vyongeye baranakurwanije, maze Imana Allah Iraheza Iragushoboza kubanesha. Burya Imana Allah, ni Nyenubumenyikurivoyose, Irazi ibiri mu mishaha, Intungane mu vyo Ikora.

وَإِنْ يُرِيدُوا خِيَابَتَكَ فَقَدْ خَانُوا اللَّهَ مِنْ
قَبْلُ فَأَمْكَنَ مِنْهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٧٢﴾

72. Mu vy'ukuri, abemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo, bakimukira mu gihugu cubaha kikubahiriza ubwislamu^[2], bakanaharanira idini ry'Imana Allah mu gutanga amatungo yabo no mu

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا
بِمَوْلَاهُمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ
ءَاوَأُوا وَنَصَرُوا أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ

[1] Mu bo Imana Allah Yubahirije iryo sezerano Yabahaye kuko berekanye ko imishaha yabo irangwa n'iciza, ni Al'Abbaasi n'abandi (Imana Allah Ibishimire).

[2] Canke bakimukira mu gihugu bishira bakizana mu kwemera kwabo.

kwitanga ubwabo; n'abasangwa bakiriye abimukira bagasabikanya na bo ivyo bafise, bakanatabara idini ry'Imana Allah, abo rero ni bo batabarana vy'ukuri hagati yabo. Nayo abemeye hanyuma ntibimuka ngo bave mu gihugu kibacinyiza, abo ntimutegetswe namba kubatabara gushika bimutse. Nibarenganywa mu kwemera kwabo bakabatabaza, murabitabira mubatabare, kiretse mu gihe borenganywa n'abo musanzwe mufitaniye amasezerano yo kudasotorana, aho ntimuzorenge na gato kuri nya masezerano. Burya Imana Allah, Irabona neza ivyo mukora, ni Nyenukubona;

بَعْضٌ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَلَمْ يُهَاجِرُوا مَا لَكُمْ مِّنْ وَلِيَّتِهِمْ مِّنْ شَيْءٍ حَتَّىٰ يُهَاجِرُوا وَإِنِ اسْتَنْصَرُوكُمْ فِي الدِّينِ فَعَلَيْكُمُ النَّصْرُ إِلَّا عَلَىٰ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُم مِّبْثَقٌ ۗ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٧٣﴾

73. Kukaba nkako rero, n'abagararije baratabarana hagati yabo. Bemeramana! Nimutatabarana rero hagati yanyu, hazoba igeragezwa kw'isi ku bemeramana mu kwemera kwabo, habe n'ubwononyi bwinshi bushingiye kw'iburagizwa ry'abemeramana.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ إِلَّا تَعْلَمُوهُ لَكُن فِتْنَةٌ فِي الْأَرْضِ وَفَسَادٌ كَبِيرٌ ﴿٧٣﴾

74. Abemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo, bata izabo bakimukira mu gihugu cubaha kikubahiriza ubwislamu, banaharanira idini ry'Imana Allah kugira ritsimbatare, n'abasangwa bakiriye abimukira bagasabikanya na bo ivyo bafise bakanatabara, abo ni bo bemeramana vy'ukuri rero. Bazogumirizwa akabanga ku vyaha vyabo, ntibabihanirwe; baheze baronke n'impano zubashwe kandi zamaho mu Bwami bw'ijuru.

وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ ءَاوَأُوا وَنَصَرُوا أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَهُمْ مَّغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٧٤﴾

75. N'abemeye Imana Allah n'Intumwa yayo mu nyuma y'abo bimukira n'abasangwa, bagaheza bakimuka bagafadikanya na mwe mu guharanira idini ry'Imana Allah, abo na bo nyene baharurwa muri mwebwe abemeramana. Burya incuti mu bavandimwe, zigenda zisumbasumbana mu gutorana hisunzwe ingingo y'Imana Allah. Mu vy'ukuri, Imana Allah Irazi neza igitunganye mu gutorana, ni Nyenubumenyikurivyose.

وَالَّذِينَ ءَامَنُوا مِنْ بَعْدِ وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا مَعَكُمْ فَأُولَٰئِكَ مِنْكُمْ وَأُولَٰئِكَ الْأَرْحَامُ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٧٥﴾

9. At-Tawba (Ukwigaya) Aayah 129, Madina

1. Iri ni ivavanura rishizwe ahabona n'Imana Allah n'Intumwa yayo, ivavanura ryerekeye ihagarikwa ry'amasezerano mwagiraniye n'ababangikanyamana.

بَرَاءَةٌ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِّنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٢٩﴾

2. Babangikanyamana! Nimwidegemvyeye aho mushaka hose kw'isi mu kiringo c'amezi ane, mutekaniwe ata n'uwubakomakoma, kandi mumenye ko mutazonanira Imana Allah ngo mucike ibihano vyayo, munamenye ko

فَسِيحُوا فِي الْأَرْضِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللَّهِ وَأَنَّ اللَّهَ فَخْرِي ۗ الْكٰفِرِينَ ﴿١٣٠﴾

Imana Allah Izotetereza abagarariji, bagayike kw'isi, binjizwe no mu muriro mu buzima bw'inyuma yo gupfa^[1].

3. Iri rero, ni itangaza rivuye ku Mana Allah n'Intumwa yayo, rikaba rishikirijwe abantu bose ku musu mukuru w'ishengerera ry'ingoro ntagatifu; ko Imana Allah n'Intumwa yayo bavavanuye n'ababangikanyamana. Babangikanyamana! Nimwigaya mukagaruka ku Mana Allah, bizoba ari vyo vyiza cane kuri mwebwe; nimwagenga umugongo naho, mukanka kwinjira mu bwislamu, muramenya ko mutazonanira Imana Allah ngo mucike ibihano vyayo. Ntumwa y'Imana! Shikiriza rero inkuru y'incamugongo abagararije ubwislamu, ko barindirawe n'ibihano bibabaza.

وَأَذِّنْ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى النَّاسِ يَوْمَ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ أَنَّ اللَّهَ بَرِيءٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَرَسُولُهُ فَإِنْ تُبْتُمْ فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَأَعْلَمُوا أَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللَّهِ وَبَشِّرِ الَّذِينَ كَفَرُوا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٤٠﴾

4. Ku bafatwa n'iyi ngingo, havuyemwo gusa abo mufitaniye amasezerano afise ikiringo kizwi, bakaba batayadohotseko, batifadikaniye n'umwansi mu kubarwanya, abo rero murubahiriza amasezerano mufitaniye gushika ikiringo cayo kirangire. Mu vy'ukuri, Imana Allah Irakunda abagamurukiramana badahemuka mu kwubahiriza amasezerano.

إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ثُمَّ لَمْ يَنْقُضُوا عَهْدَهُمْ شَيْئًا وَلَمْ يُظَاهِرُوا عَلَيْكُمْ أَحَدًا فَأَتُوا إِلَيْهِمْ عَهْدَهُمْ إِلَىٰ مَدَّتِهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ ﴿٤١﴾

5. Ikiringo c'amezi ane matagatifu rero nicarangira, muraheza murwanye ababangikanyamana aho muzobasanga hose, mubafatire n'ibihano vy'ubutunzi, mubategere aho hose baca. Nibaramuka bigaye bakagaruka ku Mana Allah, bagatsimbataza n'amasengesho, bagatanga n'ishikanwa-bwirizwa, muraca mubareka bidegemye kuko bazoba bamaze kuba benewanyu mu kwemera. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Nyenikigangwe-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

فَإِذَا أَسْلَخَ الْأَشْهُرَ الْحُرُمَ فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَخُذُوهُمْ وَأَحْضُرُوهُمْ وَأَقْعُدُوا لَهُمْ كُلَّ مَرْصِدٍ فَإِن تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٤٢﴾

6. Ntumwa y'Imana! Nihagira uwugeramirwa mu babangikanyamana, ubuzima n'amatungo vyawe bigahungabanywa maze akaguhungirako, uramuha ubuhungiro, maze umwakire kugira kamubere akaryo ko kwumva ukuri ku majambo y'Imana Allah ya Qor'ani; hanyuma yipfuye gusubira mu rwiwe, uramushikana mu mahoro n'umutekano nta ngere. Ivyo biri ukwo, kuko ababangikanyamana ari abantu badatahura ukuri ku vyerekeye ubwislamu.

وَإِن أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّىٰ يَسْمَعَ كَلِمَةَ اللَّهِ ثُمَّ أَبْلِغْهُ مَأْمَنَهُ ۚ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٣﴾

7. Ababangikanyamana ntibakwiye kugira isezzerano ku Mana Allah n'Intumwa yayo ryubahirizwa, kiretse abo mwasezeraniye mu micungararo y'umusigiti mutagatifu w'i

كَيْفَ يَكُونُ لِلْمُشْرِكِينَ عَهْدٌ عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ رَسُولِهِ ۚ إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ عِنْدَ

[1] Iyi Aayah, yerekeye amasezerano abislamu bari bafitaniye n'ababangikanyamana, na canecane amasezerano yamaha, canke ayafise ikiringo kitagera ku mezi ane boheza bakayubahiriza gushika ku mezi ane, canke amasezerano yadohotsweko n'ababangikanyamana.

Makka, amasezerano ya Al-Hudaybiyya; mu gihe cose bazoba bacubahiriza nya masezerano rero, muraheza muyubahirize. Mu vy'ukuri, Imana Allah Irakunda abagamburukiramaana badahemuka mu kwubahiriza amasezerano.

8. Mu gihe boramuka babanesheje, ntibokwubaha ngo bubahirize ubucuti mufitaniye, eka nta n'amasezerano bokwubahiriza^[1]. Ntimuhendwe rero n'umubano mwiza babereka mu gihe batekewe n'ubwoba, bakabaha akarimi gasosa kugira babashimishe bitavuye ku mutima. Burya abenshi mu babangikanyamana, ni ibigaba birenga ku mabwirizwa, bikadohoka no ku masezerano.

9. Bagujije Aayah z'Imana Allah ku kiguzi gito c'ivy'isi, baraheza barwanya ukuri baburagiza abantu kwinjira mu bwislamu. Mu vy'ukuri, ni bibi cane ivyo bakora.

10. Ababangikanyamana mu kurwanya ubwislamu, ntibubaha ngo bubahirize ubucuti mufitaniye, eka nta n'isezerano bubahiriza. Abo ni na bo rero barangwa n'akarenganyo.

11. Nibigaya bakagaruka ku Mana Allah bakayemera, bagatsimbataza n'amasengesho, bagatanga n'ishikanwa-bwirizwa, mu vy'ukuri bazoba ari benewanyu mu kwemera. Ni ukwo rero Twebwe Allah Dutomorera Aayah zacu abantu bazitahura, zikagira ico zibamariye.

12. Nibadohoka ku masezerano mufitaniye, bagatyoza n'idini ryanyu ry'ubwislamu, muraheza murwanye indongozi z'ubugaririji zitigera zubaha ngo zubahirize isezerano, eka nta n'ubucuti zubahiriza. Murazirwanya rero kugira zihagarike agasotoro n'urwanko.

13. Bemeramana! Ubwo ntimworwanya abantu badohotse ku masezerano mufitaniye, bagashaka no kwomora Intumwa y'Imana mu gisagara ca Makka! Kanatsinda, ni na bo batanguye kubahohotera. Mbega none murabatinye canke mutinye guhangana na bo ku rugamba! Burya Imana Allah, ni Yo mukwiye gutinye vy'ukuri nimwaba muri abemaramana vy'ukuri.

14. Bemeramana! Nimurwanye abansi b'Imana Allah kugira Ibahane Inabatetereze biciye kuri mwebwe, lbashoboze no kubaneshya, gutyo ijambo ryayo ryubahwe, Itururuze n'imashaha y'abemeramana;

[1] Kuko ababangikanyamana bubahiriza amasezerano mu gihe baneshejwe, batekewe n'ubwoba.

15. Ibamare n'ishavu. Uwuzokwigaya muri bo, Imana Allah وَيُذْهِبْ غَيْظَ قُلُوبِهِمْ وَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَيَّ
Izokwumvira uwo Ishatse. Burya Imana Allah, ni مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٥﴾
Nyenubumenyikurivyose, Irazi uwigaya vy'ukuri,
Intungane mu vyo Ikora.

16. Bemeramana! Mbega mwibaza ko Imana Allah أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُتْرَكُوا وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ
Yobareka ukwo mutageragejwe, ngo Yerekane mu vyo الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَلَمْ يَتَّخِذُوا مِنْ
Isanzwe Izi abayihararira vy'ukuri, batigera bagira دُونَ اللَّهِ وَلَا رَسُولِهِ وَلَا الْمُؤْمِنِينَ
abagenzi somambike, abateye kubiri n'Imana Allah, وَلِجَهَّةٍ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾
Intumwa yayo n'abemeramana! Burya Imana Allah, ni
Muhetuziwayyose, Irazi ivyo mukora vyose kandi
Izobibahembera.

17. Nta ho vyakabaye ko ababangikanyamana bubaka مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِينَ أَنْ يَعْمُرُوا مَسْجِدَ
bakitwararika imisigiti y'Imana Allah, kandi basanzwe اللَّهُ شَاهِدِينَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ بِالْكَفْرِ
bemanga ko bagarariza Imana Allah bakanayibangikanya. وَأُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي النَّارِ هُمْ
Abo ni bo rero, ibikorwa vyabo bizoba impagusa ku musi خَالِدُونَ ﴿١٧﴾
w'izuka, bashoke bashirwa mu muriro ibihe bidahera.

18. Mu vy'ukuri, abubaka bakitwararika imisigiti y'Imana إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسْجِدَ اللَّهِ مَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ
Allah, ni abemera Imana Allah n'umusi w'iherezo, وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَءَاتَى الزَّكَاةَ
bagatsimbataza n'amasengesho, bagatanga n'ishikanwa- وَأَلْمَسُوا
bwirizwa, ntibanatinye n'igitsure c'uwu ari we wese mu vyo وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ أُولَئِكَ أَنْ
bakora kiretse Imana Allah. Abo ni bo bagorotsi rero يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ ﴿١٨﴾
vy'ukuri.

19. Bantu! Mbega none ukunyweshwa abashengerera *أَجَعَلْتُمْ سِقَايَةَ الْحَاجِّ وَعِمَارَةَ الْمَسْجِدِ
ingoro ntagatifu hamwe n'ukwitwararika umusigiti الْحَرَامِ كَمَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
mutagatifu w'i Makka, mwabigize nk'ukwemera وَجَهَدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَوُونَ عِنْدَ اللَّهِ
kw'uwemeye Imana Allah n'umusi w'iherezo, وَجَهَدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَوُونَ عِنْدَ اللَّهِ
akanaharanira idini ry'Imana Allah! Eka nta ho bisa bisana وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٩﴾
na gato ku Mana Allah kuko Itakira ibikorwa bidashingiye
ku kwemera. Burya Imana Allah, ntishoboza gukora ivyiza
bitegetswe abantu birenganya mu kuyibangikanya.

20. Abemeye Imana Allah n'Intumwa yayo الَّذِينَ ءَامَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَهَدُوا فِي سَبِيلِ
n'amabwirizwa yayo, bakanimukira mu gihugu cubaha اللَّهُ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ أَعْظَمَ دَرَجَةً عِنْدَ
kikubahiriza ubwislamu, bagaharanira n'idini ry'Imana اللَّهُ وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿٢٠﴾
Allah mu gutanga amatungo yabo no mu kwitanga bo
nyene ubwabo, barafise urwego ruhambaye ku Mana
Allah, ni na bo rero benintsinzi y'Ubwami bw'ijuru.

21. Imana yabo Rurema Allah, Irabahumuriye ko يَبَشِّرُهُمْ رَبُّهُمْ بِرَحْمَةٍ مِّنْهُ وَرِضْوَانٍ
impuhwe kandi Ibishimiye, n'uko bagenewe imirima وَجَنَّتٍ لَّهُمْ فِيهَا نَعِيمٌ مُّقِيمٌ ﴿٢١﴾
itotahaye mu Bwami bw'ijuru, bategekanirijwemwo inema
zamaho;

22. Bazoba muri nya mirima ibihe bidahera mu nema خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ
zamaho. Mu vy'ukuri, ku Mana Allah hari indishi ihambaye. عَظِيمٌ ﴿٢٢﴾

23. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Ntimukagire ba so na benewanyu, n'abandi mu ncuti zanyu zishikira abagenzi somambike muhishuka amabanga y'abislamu, mukabahanuza mu vyanyu, mu gihe ha kuba abislamu bahisemwo kugarariza no kurwanya ubwislamu. Uwo wese muri mwebwe rero azocudika na bo akabagira abagenzi somambike, azoba ari mu bacumuye, birenganije.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّخِذُوا ءَآبَاءَكُمْ
وَإِخْوَانَكُمْ أَوْلِيَاءَ إِنِ اسْتَحَبُّوا الْكُفْرَ عَلَى
الْإِيمَانِ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنكُمْ فَأُولَئِكَ هُمُ
الظَّالِمُونَ ﴿٢٣﴾

24. Ntumwa y'Imana! Bwira abemeramana uti: "Nimwahitamwo gukunda ba so, abana banyu, benewanyu, abakenyezi banyu, incuti zanyu, amatungo mwegeranije, urudandazwa mutinya ko rwohomba, amazu mubamwo ateye igomwe, maze mukabikunda kurusha urukundo mukunda Imana Allah n'Intumwa yayo hamwe no guharanira idini ryayo, nimurindire rero mwitege ibihano vy'Imana Allah. Burya Imana Allah, ntishoboza kurongoka mu nzira yayo ibigaba birenga ku mabwirizwa yayo".

قُلْ إِن كَانَ ءَآبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ
وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ
أَقْرَبَتْكُمْ وَبَنَاتُكُمْ وَأَمْوَالٌ
وَمَسَكِينٌ تَرَضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ
وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى
يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ
الْفَاسِقِينَ ﴿٢٤﴾

25. Bemeramana! Ni ukuri, Imana Allah Iramaze kubashikana ku ntsinzi ahantu henshi, inyuma y'aho mugiriye imyiteguro isabwa mukanayishimikiza mukayizera. Ku musu w'urugamba rwa "Hunayini" mwavuze mwigamba muti: "Uno musu, ntitugenda tuneshejwe ku gukehanirwa kw'ingabo n'ibirwanisho!", mwishimira ubwinshi bw'ingabo zanyu ata na kimwe zabamariye, maze umwansi arabatera mubura isaganirizo, isi irabagira kandi isanzwe yagutse, hanyuma murata muomoka mwaneshajwe, mutungwa n'ayo mwameze mugenda mutazambaye.

لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ فِي مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ وَيَوْمَ
حُنَيْنٍ إِذْ أَعْجَبْتَكُمْ كَثَرْتُمْ فَلَمْ تُغْنِ
عَنكُمْ شَيْئًا وَصَافَتْ عَلَيْكُمُ الْأَرْضُ بِمَا
رَحَبَتْ ثُمَّ وَلَّيْتُمْ مُدْبِرِينَ ﴿٢٥﴾

26. Mu nyuma, ni ho rero Imana Allah Yamanurira ituze n'itekane Intumwa yayo hamwe n'abemeramana baraha baraguma ku rugamba, Ibateza ingoga ingabo z'abamalayika mutigeze mubona zivuye mw'ijuru, guryo irabashikana ku ntsinzi, Iranahana n'abagararije. Ico rero, ni co gihano c'abarwanya idini ry'Imana Allah bagahakana bivuye inyuma n'Intumwa yayo.

ثُمَّ أَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى
الْمُؤْمِنِينَ وَأَنْزَلَ جُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا وَعَدَدَ
الَّذِينَ كَفَرُوا وَذَلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ ﴿٢٦﴾

27. Inyuma y'ivyo vyose rero, abazokwigaya bakavavanura n'ubugarariji bakaninjira mu bwislamu, Imana Allah Izoheza Yumvire uwo Ishatse muri bo, Imubabarire ivyaha vyawe. Burya Imana Allah, ni Nyenimbabazi-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

ثُمَّ يَتُوبُ اللَّهُ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَلَى مَنْ يَشَاءُ
وَاللَّهُ عَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٧﴾

28. Emwe bemeramana! Ni ukuri, ababangikanyamana barahumanye, ntimukabarekurire kwegera umusigiti mutagatifu w'i Makka inyuma y'uwu mwaka w'icenda kuva Intumwa yimutse. Nimwagira impungenge ko hoba inkurikizi z'ubukene zitewe n'hagarikwa ry'ibidandazwa vyabo, Imana Allah niyabishaka Izobakenura, Ibahe mu ngabirano zayo. Mu vy'ukuri, Imana Allah ni Nyenubumenyikurivyose, Irazi uko mubayeho; Intungane mu vyo Ikora.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّمَا أَلَمْتُرِكُونُ نَجَسٌ فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَامِهِمْ هَذَا وَإِنْ خِفْتُمْ عَيْلَةً فَسَوْفَ يُغْنِيكُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ إِن شَاءَ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٢٨﴾

29. Bislamu! Nimurwanye abagarariji mu bahawe Igitabu batemera Imana Allah, batemera n'umusi w'iherezo^[1], batubahiriza amabwirizwa y'ivyaziririjwe n'Imana Allah hamwe n'Intumwa yayo, batanubaha ngo bubahirize n'amabwirizwa y'ubwislamu, gushika batanze ikori ku bwabo, baciye bugufi.

تَقْبَلُوا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَا يُحَرِّمُونَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَلَا يَدِينُونَ دِينَ الْحَقِّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حَتَّى يُعْطُوا الْجِزْيَةَ عَنْ يَدٍ وَهُمْ صَاغِرُونَ ﴿٢٩﴾

30. Abayahudi barabangikanije Imana Allah mu kuvuga bati: "Uzairi^[2] ni umwana w'Imana Allah". N'abanaswara nyene barabangikanije Imana Allah mu kuvuga bati: "Masihi mwene Mariyamu, ni umwana w'Imana Allah". Iryo ni ijambo ryavuye mu kanwa kabo. Iyo mvugo yabo rero ishusha n'imvugo y'ababangikanyamana bo hambere yabo. Barakicwa n'Imana Allah! Ni gute bemanga ikinyoma bakirengagiza ukuri!

وَقَالَتِ الْيَهُودُ عُزَيْرٌ ابْنُ اللَّهِ وَقَالَتِ النَّصْرَى الْمَسِيحُ ابْنُ اللَّهِ ذَلِكَ قَوْلُهُمْ بِأَفْوَاهِهِمْ يُضَاهِئُونَ قَوْلَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلَ قَتَلْتَهُمُ اللَّهُ إِنْ يُلْقُونَ

31. Bagize abamenyi n'abasenzi muri bo ibigirwamana mu gishingo c'Imana Allah, maze na vyo bibashingira ingingo bubahiriza ha kwubahiriza amabwirizwa yayo. Bagize na Masihi Isa mwene Mariyamu imana, baraha baramusenga, kandi batigeze bategekwa kiretse ugusenga Imana Imwe Rudende Allah batayibangikanya n'ikintu na kimwe. Nta mana rero ibwirijwe gusengwa atari Yo gusa. Nininahazwe mu buryo burengeye cane ivyo bayibangikanya.

أَتَّخَذُوا أَحْبَابَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٣١﴾

32. Abagarariji bita ku rutare mu guhakana bivuye inyuma ivyemezo vyerekana ko hakwiye gusengwa Imana Imwe Rudende Allah, bashaka kuzimanganya umuco w'idini ry'ubwislamu, Imana Allah na Yo Ikanka ko hari ico bashikako, maze Igasasagaza umuco w'idini ryayo rikaganza n'aho vyobabaza abagarariji.

يُرِيدُونَ أَنْ يُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَيَأْبَى اللَّهُ إِلَّا أَنْ يُتِمَّ نُورَهُ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿٣٢﴾

[1] Ntibemera izuka ry'ibiremwa n'impera bizononka ku vyo vyakoze.

[2] Uzairu, ni umweranda muri Bene Israyeli yafashe Tawurati ku mutwe, maze Bene Israyeli bamwita umwana w'Imana.

33. Imana Allah, ni Yo Yarungikanye Intumwa yayo Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) لِحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ﴿٣٣﴾
Igitabu ca Qor'ani n'idini ry'ubwislamu, kugira iryo dini riganze ayandi madini yose n'aho vyobabaza ababangikanyamana.

34. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Mu vy'ukuri, abenshi mu bamenyi n'abasenzi mu bahawe Igitabu, bihereza amatungo y'abantu badafiseko uburenganzira, bakanaburagiza abantu kwinjira mu bwislamu. Ntumwa y'Imana! Abaziganya amatungo ntibaheze ngo bayatangeko ishikanwa-bwirizwa n'izindi mperezwa zisabwa ku matungo, bashikirize inkuru y'incamugongo ko bategekanirijwe ibihano bibabaza ku musi w'izuka; ﴿٣٤﴾

35. Umusi ubutare bw'inzahabu n'ubw'umwakaka bwayongejwe mu muriro wa Jahannamu, bagaheza bakababurwa na nya butare mu ruhanga, mu mbavu no mu mugongo, bazobwirwa n'agashinyaguro n'akantu bati: "Iki ni co gihano c'amatungo mwiziganirije ntimwayatangako umugabane usabwa. Enda rero, nimuhonje ibihano vy'ivyonyi mwari mwaraziganije kw'isi, mukanka kubitangako umugabane usabwa". ﴿٣٥﴾

36. Mu vy'ukuri, igitigiri c'amezi y'ikirangamisi c'umwaka cisunga ingingo y'Imana Allah, mu vyagezwe ku kibaho kibungabunzwe kuva umusi Irema amajuru n'isi, ni amezi cumi n'abiri; muri yo, harimwo amezi ane matagatifu^[1] Imana Allah Yabujijemwo gutera indwano. Ukwisunga ico kirangamisi rero, ni ryo dini rigororotse, ntimugahirahire ngo mwirenganye muri ayo mezi^[2]. Muraheza rero murwanye ababangikanyamana bose nk'uko babarwanya mwese, mumenye kandi ko Imana Allah Iri kumwe n'abagamburukiramana mu kubatera ingoga no mu kubashikana ku ntsinzi. ﴿٣٦﴾

37. Ni ukuri, uguhindura amazina y'ayo mezi matagatifu kiziramwo kurwana, agahabwa amazina y'ayandi mezi arekuwemwo kurwana, ni ukwimonogozo mu bugarariji, ni n'uburyo shetani ikoresha mu guhubisha abagararije. Bazirura kurwana mu kwezi gutagatifu, bagahindura izina ryakwo muri uyu mwaka, bakazosubira kukuziririza mu mwaka ukurikira, kugira bubahirize gusa igitigiri c'amezi matagatifu uko ari ane ku mwaka, ivyo bigatuma bazirura لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿٣٧﴾

[1] Ayo mezi, ni ukwezi kwa 11 "Dhu l-Qa'da", ukwa 12 "Dhu l-Hijja", ukwa 1 "Muharram" n'ukwa 7 "Rajab".

[2] Kuko icaha gikozwe muri ayo mezi gifise ibihano ruhasha bisumba ibihano vy'uwigokora mu yandi mezi.

muri yo, ayari asanzwe yaraziririjwe n’Imana Allah^[1]. Shetani yarabaryohereje ububi bw’ibikorwa vyabo. Burya Imana Allah, ntishoboza kurongoka mu nzira yayo abantu b’abagarariji.

38. Emwe bemeye Imana Allah n’Intumwa yayo bakubahiriza n’amabwirizwa yayo! Bigenda gute, ko iyo mubwiwe muti: “Nimusidukane n’iyonka muje kurwanira idini ry’Imana Allah”, muca munebwa ntimuve hasi! Mbega mwashimye guhitamwo ubuzima bwo kw’isi ha guhitamwo ubuzima bw’inyuma yo gupfa! Burya ukuryoherwa n’ivyiza bike vyo kw’isi, kumara akanya gato cane ugereranije n’ukuryoherwa n’ivyiza vyinshi vyo mu buzima bw’inyuma yo gupfa, bizokwamaho ibihe bidahera.

39. Bemeramana! Nimutasidukana n’iyonka mukaja kurwanya abansi banyu, Imana Allah Izobaha ibihano bibabaza, Iheze Izane abandi bantu batari nkamwe bagamburukira Imana Allah n’Intumwa yayo, kandi nta n’ico muzokwicira Imana Allah. Burya Imana Allah, ni Mushoboravyose, Irashoboye gukingira idini ryayo n’Intumwa yayo.

40. Ngendanyi z’Intumwa! Nimutasidukana n’iyonka mukaja gutabara Intumwa, ni ukuri Imana Allah Yaramaze kuyitera intege no kuyitabara umusi abagarariji bayisohora mu gisagara ca Makka, iri kumwe n’uwugira kabiri^[2], igihe bahungira mw’isenga ry’ibuye riri i Makka ku musozi “Thauri”, bakahamara amajoro atatu, igihe Intumwa yabwira uwuri kumwe na yo imuhumuriza iti: “Ntiwicwe n’intuntu kuko Imana Allah Iri kumwe na twe, Iradukingira”. Ni ho rero Imana Allah Yatururuza Intumwa yayo, Iranayiteza intege ingabo z’abamalayika mutashobora kubona n’amaso, Iranasuzuguzza ijambo ry’abagarariji, riratsindwa. Burya, ijambo ry’Imana Allah rirakwiye kwubahwa hakaganza ubwislamu. Burya Imana Allah, ni Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ikora^[3].

41. Bemeramana! Murasidukana n’iyonka rero, abasore ku batama, mu gihe c’amahirwe n’amagorwa, muheze muharanire idini ry’Imana Allah mu gutanga amatungo yanyu no mu kwitanga mwebwe nyene ubwanyu; ivyo ni vyo vyiza kuri mwebwe. Nimwaba rero mutahura ivyiza biri ku Mana Allah nimuyumvire, mwumvire n’Intumwa yayo.

[1] Abarabu b’aho hambere, ntibihanganira kumara amezi ane batihoranye ngo batere indwano; bashatse rero gutera indwano mu kwezi kuziramwo indwano, baca bahindura izina rya nya kwezi gutatifu muri uwo mwaka, bakakwita izina ry’ukundi kwezi kurekumwemo indwano, bakazosubiza ku rutonde nya kwezi gutatifu mu wundi mwaka.

[2] Ari we Abu Bakari Al-Swiddiiq (Imana Allah Imwishimire).

[3] Iyi Aayah, irerekana icubahiro gihambaye ca Abu Bakari Al-Swiddiiq (Imana Allah Imwishimire).

42. Ntumwa y'Imana! Indyarya iyo zisabwa kuja لَوْ كَانَ عَرَضًا قَرِيبًا وَسَفَرًا قَاصِدًا كwegeranya iminyago hatarinze kuba indwano no gufata لِاتَّبِعُوكَ وَلَئِنْ بَعُدَتْ عَلَيْهِمُ الشُّقَّةُ urugendo rutaruhisha, zari kugukurikira^[1]. Ariko icatumye وَسَيَحْلِفُونَ بِاللَّهِ لَوِ اسْتَطَعْنَا لَخَرَجْنَا مَعَكُمْ يُهْلِكُونَ أَنْفُسَهُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ

43. Ntumwa y'Imana! Urakababarirwa n'Imana Allah ku kureka gukora icari gikenewe kurusha. Ni ku mvo nyabaki لَعَنَّا اللَّهُ عَنكَ لِمَ أَذْنَتْ لَهُمْ حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَتَعْلَمَ الْكَاذِبِينَ warekuriye indyarya gusiba ku rugamba, utabanje gutohoza ko muri zo harimwo izatanze ivyireguzo vy'ukuri ngo umenye n'izabeshe!

44. Ntumwa y'Imana! Ntibisanzwe ku bemera Imana Allah لَا يَسْتَنْدِئُكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ n'Intumwa yayo hamwe n'umusi w'iherezo, ko bagusaba الْآخِرِ أَنْ يُجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ uburenganzira bwo kudaharanira idini ry'Imana Allah mu gutanga amatungo yabo no mu kwitanga bo nyene وَأَللَّهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ ubwabo; burya Imana Allah, Irazi neza abayigamburukira mu kwubahiriza amabwirizwa yayo.

45. Muvugishwamana! Abagusaba uburenganzira bwo إِنَّمَا يَسْتَنْدِئُكَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَكudaharanira idini ry'Imana Allah, ni abatamera Imana وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَرْتَابَتْ قُلُوبُهُمْ فَهُمْ فِي رَبِّهِمْ يَتَرَدَّدُونَ Allah n'Intumwa yayo hamwe n'umusi w'iherezo, batanarangwa namba n'ugukora iciza, imishaha yabo yuzuye amakenga ku bwislamu n'amabwirizwa yabwo. Bari mu makenga bajuragikira batazi ico bafata n'ico bareka hagati y'ukwemera n'uburyarya;

46. Muvugishwamana! Iyo indyarya zishaka kujana na we *وَلَوْ أَرَادُوا الْخُرُوجَ لَأَعَدُّوا لَهُ عُدَّةً* ku rugamba, zari kurwitegurira bikwiye mu gutegekanya وَلَئِنْ كَرِهَ اللَّهُ انشِعَانَهُمْ فَتَبَطَّطْهُمُ وَقِيلَ اأَفْعُدُوا مَعَ الْقَاعِدِينَ ntiyashimye ko mujana, Iraheza Iraziremereza zibwirwa ziti: "Nimusibe ku rugamba, mugume mu zanyu hamwe n'abarekuriwe kuzigumamwo^[2]".

47. Bemeramana! Iyo indyarya zijana na mwe ku لَوْ خَرَجُوا فِيكُمْ مَا زَادُوكُمْ إِلَّا خَبَالًا rugamba, nta co zari kubamarira atari ugukwiragiza وَلَا وَضَعُوا خِلَالَكُمْ يَبْغُونَكُمُ الْفِتْنَةَ ubwononyi n'ibihuha bibaca inkokora; zari no وَفِيكُمْ سَعَنُونَ لَهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ kubacanishamwo zirondera ko musiba ku rugamba; zari بِالظَّالِمِينَ no kuronka muri mwebwe ababagendereza bakaziha

[1] Muri iyi Aayah, Imana Allah Iranebagura ingendo y'indyarya zasavye Intumwa uruhusha rwo gusiba ku rugamba rwabereye ahitwa "Tabuuki".

[2] Abarekuriwe kutaja ku rugamba, bakaba boguma muhira, ni abageze mu zabukuru, abarwaye, abakenyezi n'abana.

inkuru zanyu. Burya Imana Allah, Irazi neza abirenganije mu kurenga ku mabwirizwa yayo, Izoheza Ibahane.

48. Ni ukuri, indyarya zarashatse kugerageza abemeramana mu kwemera no mu kubaburagiza kuja ku rugamba rwa “Tabuuki” imbere yuko ruba. Ntumwa y’Imana! Zaranaguhindutse akatari gake kugira ngo uneshwe^[1], kugeza n’aho intsinzi iturutse ku Mana Allah ishika, maze idini ry’Imana Allah riratsinda. Ziranababazwa n’iyo ntsinzi;

لَقَدْ أَبْتَغَوْا الْفِتْنَةَ مِنْ قَبْلِ وَقَلْبُوا لَكَ
أَلْأَمْورَ حَتَّى جَاءَ الْحَقُّ وَظَهَرَ أَمْرُ اللَّهِ
وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿٤٨﴾

49. Muri izo ndyarya rero, harimwo uwugusaba uburenganzira bwo kutaja ku rugamba, maze akavuga ati: “Ntungerageze ku vyo ntokwihanganira mu guhura n’abakenyezi mu nzira!”. Bantu mwumve mwumvireho! Indyarya zaramaze kugwa mw’igeragezwa rihambaye ry’uburyarya. Mu vy’ukuri, umurero wa Jahannamu urakikuje abagarariji, nta wuzocaruka;

وَمِنْهُمْ مَن يَقُولُ أَنذَنْ لِي وَلَا تَفْتِنِّي أَلَا
فِي الْفِتْنَةِ سَقَطُوا وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ
بِالْكَافِرِينَ ﴿٤٩﴾

50. Muvugishwamana! Ushikiwe n’iciza^[2] kirazituntuzwa. Ushikiwe n’ikibi naho^[3] zica zivuga ziti: “Ntuze! Twebwe turi abanyabwenge, twabimenye kare turikingira mu kutajana na Muhamedi”, maze zigahindukira zinezerejwe n’ivyagushikiye.

إِنْ نُصِيبَكَ حَسَنَةً تَسْؤُهُمْ وَإِنْ تُصِيبَكَ
مُصِيبَةٌ يَقُولُوا قَدْ أَخَذْنَا أَمْرًا مِنْ قَبْلِ
وَيَتَوَلَّوْا وَهُمْ فَرِحُونَ ﴿٥٠﴾

51. Muvugishwamana! Bwira izo ndyarya uzihaniza uti: “Nta kizodushikira kiretse ico twandikiwe n’Imana Allah mu vyagezwe ko kidushikira, ni Yo Nkinzoyabatoni Ikaba n’Umutabazi wacu”. Abemeramana rero nibishimikize Imana Allah bayizere.

قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا هُوَ
مَوْلَانَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾

52. Muvugishwamana! Bwira izo ndyarya uti: “Mbega ni igiki murindiriye ko kidushikira kiretse kimwe mu vyiza bibiri; ugupfira Imana Allah canke kuronka intsinzi ku rugamba, mu gihe twebwe turindiriye ko mushikirwa n’ibihano vy’Imana Allah bikabahonya canke tukabicira ku rugamba! Nimurindire rero, na twe mu vy’ukuri turarindiranye hamwe na mwe ico Imana Allah Igiye gukora”.

قُلْ هَلْ تَرْتَبِصُونَ بِنَا إِلَّا إِحْدَى
الْحُسْنَيْنِ وَنَحْنُ نَتَرْتَبِصُ بِكُمْ أَنْ
يُصِيبَكُمْ اللَّهُ بِعَذَابٍ مِنْ عِنْدِهِ أَوْ
بِأَيْدِينَا فَتَرْتَبِصُوا إِنَّا مَعَكُمْ مُتَرَبِّصُونَ ﴿٥٢﴾

53. Muvugishwamana! Bwira izo ndyarya uti: “Nimutange mu matungo zanyu ivyo mushatse, uko mushatse kwose; ku bushake bwanyu canke ku gitsure, Imana Allah ntizogenda Yakiriye ivyo mwatanze, kuko mu vy’ukuri mwebwe muri abantu b’ibigaba birenga ku mabwirizwa yayo”;

قُلْ أَنفِقُوا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا لَنْ يُتَقَبَلَ مِنْكُمْ
إِنَّكُمْ كُنْتُمْ قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٥٣﴾

[1] Nk’uko vyagenze ku rugamba rwa Uhudi no ku rugamba rwa Khandaqi.

[2] Nko kunezerwa canke kuronka iminyago.

[3] Nk’amagorwa canke kuneshwa ku rugamba.

54. Nta gituma indyarya zitakirirwa ivyo zatanze, kiretse ko zihisha mu mishaha ubugarariji; ntizija no gusenga, kiretse ko zigenda zinebwa; ntizinatanga mu matungo yazo, kiretse ko zitanga ku gitsure^[1].

وَمَا مَنَعَهُمْ أَنْ تُقْبَلَ مِنْهُمْ نَفَقَتُهُمْ إِلَّا أَنْهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَلَا يَأْتُونَ الصَّلَاةَ إِلَّا وَهُمْ كُسَالَى وَلَا يُنْفِقُونَ إِلَّا وَهُمْ كَارِهِونَ ﴿٥٤﴾

55. Muvugishwamana! Kubera ivyo rero, ntugatangazwe n'ubwinshi bw'amatungo n'abana vy'izo ndyarya, ni ukuri Imana Allah Ishaka ko Izigeragereza ku vyo Yazihaye mu buzima bwo kw'isi, gutyo zizosezere isi zikigarariza.

فَلَا تُعْجِبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَتَزْهَقَ أَنْفُسُهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿٥٥﴾

56. Ziranarahira zikarengwa kw'izina ry'Imana Allah, zibesha ko mu vy'ukuri ziri kumwe na mwe, kandi zitari muri mwebwe. Ariko rero indyarya ni abantu, iyo batinye barahira ku kwiyorobeka.

وَيَحْلِفُونَ بِاللَّهِ إِنَّهُمْ لَمِنكُمْ وَمَا هُمْ بِمِنكُمْ وَلَكِنَّهُمْ قَوْمٌ يَفْقَهُونَ ﴿٥٦﴾

57. Ziramutse zironse ubuhungiro canke inzitiro ntamenwa zohungiramwo, isenga ry'ibuye canke umwobo zonyegeramwo, zogenda nk'umuravyo zikabahunga.

لَوْ يَجِدُونَ مَلَجًا أَوْ مَعْرَجًا أَوْ مَدْخَلًا لَوَلَّوْا إِلَيْهِ وَهُمْ يَجْمَحُونَ ﴿٥٧﴾

58. Ntumwa y'Imana! Muri zo, harimwo abakunebagura ukuntu ugabura imperezwa; iyo ziyihaweko, zirashima zigaceceka; iyo naho zitayihaweko na gato, zirashavura zikakugirira umwikomo.

وَمِنْهُمْ مَن يَلْمِزُكَ فِي الصَّدَقَاتِ فَإِنْ أُعْطُوا مِنْهَا رَضُوا وَإِنْ لَمْ يُعْطُوا مِنْهَا إِذَا هُمْ يَسْتَحْضُونَ ﴿٥٨﴾

59. Iyo zishima ivyo zihawe n'Imana Allah n'Intumwa yayo, zigahesha zikavuga ziti: "Iyikwiye kuduhaagarira, ni Imana Allah, izoheza Iduhe mu mpano zayo, Intumwa yayo na yo nyene izoduha mu vyo yahawe n'Imana Allah, mu vy'ukuri twebwe twipfuzako Imana Allah Yodukenuka", vyari kuba vyiza cane kuri zo.

وَلَوْ أَنَّهُمْ رَضُوا مَا آتَيْنَهُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ سَيُؤْتِينَا اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَرَسُولُهُ إِنَّا إِلَى اللَّهِ رَاغِبُونَ ﴿٥٩﴾

60. Mu vy'ukuri, ishikanwa-bwirizwa ryagenewe guhabwa aboro^[2], abakene^[3], abaryegeranya, abakundishwa ubwislamu^[4], kubohozza abagurano, kurihira abananiwe kwishura ingurane^[5], guharanira idini ry'Imana Allah, hamwe no gufasha uwuri ku rugendo yakehaniwe n'uburyo. Igaburwa ry'iryo shikanwa-bwirizwa ryagenwe n'Imana Allah. Burya Imana Allah, ni Nyenubumenyikurivyose, Irazi ibitunganye ku baja bayo, Intungane mu vyo Ikora.

﴿إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ وَالْعَمِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمَوْلَاةِ فَلُوهُنَّ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَرَمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأَبْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾ ﴿٦٠﴾

[1] Indyarya ntizizigiye indishi ku vyo zikora, ntizinatinya guhanirwa ivyo ziretse gukora; ivyo bigaturuka ku kwiyorobeka mu kugaragaza ukwemera no mu guhisha ubugarariji.

[2] Ni abatagira shinge na rugero.

[3] Ni abatagira ibibabeshaho bikwiye.

[4] Mu bagarariji biboneka ko bashobora kwinjira ubwislamu, canke bakagira ico bamariye abislamu, canke bakaba ari abislamu bafise ukwemera kugoyagoya, bahabwe kugira batsimbatazwe ku kwemera.

[5] Mu gihe nya ngurane itakoreshejwe mu biciye kubiri n'amabwirizwa y'Imana Allah, canke ngo ikoreshe mu gusesagura.

61. Mu ndyarya kandi, harimwo ababangamira Intumwa y'Imana mu majambo bakanavuga ko yumviriza ico ari co cose ibwiwe ikacemera ukwo. Muvugishwamana! Zibwire uti: “Muhamadi ni ugutwi kwumviriza iciza iyo kizanana hose ku neza yanyu; yemera Imana Allah, akemera n'ukuri gushikirijwe n'abemeramana, akaba n'impuhwe ku bemeramana bamukurikiye muri mwebwe”. Burya, ababangamira Intumwa y'Imana (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) mu buryo ubwo ari bwo bwose, barategekanirijwe ibihano bibabaza cane.

وَمَنْهُمْ الَّذِينَ يُؤَدُّونَ آلَ تَيْبٍ وَيَقُولُونَ هُوَ
أُدُّنُ قُلُّ أَدُّنُ خَيْرٌ لَكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَيُؤْمِنُ
لِلْمُؤْمِنِينَ وَرَحْمَةً لِلَّذِينَ ءَامَنُوا مِنْكُمْ
وَالَّذِينَ يُؤَدُّونَ رَسُولَ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ
أَلِيمٌ ﴿٣١﴾

62. Zirabarahirira kw'izina ry'Imana Allah indahiro z'ikinyoma kugira zibashimishe, Imana Allah n'Intumwa yayo, ni bo zategerezwa gushimisha mu kubemera no kubumvira nizaba ari abemeramana vy'ukuri.

يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ لِيُرْضَوْكُمْ وَاللَّهُ
وَرَسُولُهُ أَحَقُّ أَنْ يُرْضَوْهُ إِنْ كَانُوا
مُؤْمِنِينَ ﴿٣٢﴾

63. Mbega ntiziramenya ko uwo wese arwany Imana Allah n'Intumwa yayo, yagenewe ibihano vyo mu muriro wa Jahannamu, azowubamwo ibihe bidahera! Iryo rero, ni ryo herezo ry'agasuzuguro gahebuje^[1].

أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّهُ مِنَ مُجَادِدِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ
فَأَنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَلِيدًا فِيهَا ذَلِكَ
الْخِزْيُ الْعَظِيمُ ﴿٣٣﴾

64. Indyarya ziri yorobeka, zigatinya ko hohishurwa igisomwa kigaragaza ubugararizi zihishije mu mishaha yazo. Muvugishwamana! Zibwire uti: “Nimubandanye gutebura ku mabwirizwa y'Imana Allah; mu vy'ukuri, Imana Allah izogaragaza ukuri ku vyo mwi yorobekamwo”.

يَحْذَرُ الْمُنَافِقُونَ أَنْ تُنَزَّلَ عَلَيْهِمْ سُورَةٌ
تُنَبِّئُهُمْ بِمَا فِي قُلُوبِهِمْ قُلِ اسْتَخْرِئُوا إِنِّي
اللَّهُ مُخْرِجٌ مَا تَحْذَرُونَ ﴿٣٤﴾

65. Muvugishwamana! Uramutse ubajije izo ndyarya ku gituma zikunabagura wewe hamwe n'ingendanyi zawe, zizokwishura ziti: “Ni ukuri tuba turiko turiganirira, dutebura gusa bitavuye ku nutima!”. Zibwire uti: “Mbega none, ni ku Mana Allah no kuri Aayah n'Intumwa vyayo muba muriko murateburako!”.

وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ
وَنَلْعَبُ قُلْ أَبِاللَّهِ وَعَائِيهِ وَرَسُولِهِ
كُنْتُمْ تَسْتَهْزِءُونَ ﴿٣٥﴾

66. Mwa ndyarya mwe! Ntimwiregure namba! Ni ukuri mwaramaze kugarariza kubera iryo tebura mwagize inyuma y'ukwemera. Twebwe Allah, Turamutse Tubabariye umugwi wigaye muri mwebwe, nta kibuzo ko Twohanira uwundi mugwi ubugaba bw'itebura ryawo.

لَا تَعْتَدُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ إِنْ
تَعُفَ عَن طَائِفَةٍ مِنْكُمْ فَغَدَّبْ طَائِفَةً
بِأَنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿٣٦﴾

67. Indyarya n'indyaryakazi, zose zipfuye rumwe. Zose zirangwa no kwiyorobeka, zigaragaza ukwemera zigahisha ubugararizi, zibwiriza abandi ukugarariza Imana Allah no kugabitaniriza Intumwa yayo, zikababuzza ukwemera Imana Allah no kwumvira Intumwa yayo, zikaba ata n'ico zikura ngo zitange. Zaribagiye Imana Allah, ntizaba zikiyibuka namba, gutyo na Yo Iraziyibagiza, Izikura mu mpuhwe zayo, ntiyanazishoboza gukora iciza.

الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ بَعْضُهُمْ مِّنْ
بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَنكِرِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ
الْمَعْرُوفِ وَيَقْبِضُونَ أَيْدِيَهُمْ نَسُوا اللَّهَ
فَنَسِيَهُمْ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٣٧﴾

[1] Ukubangamira Intumwa y'Imana (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) mu kuyicokora no kuyinebagura, ni ukurwanya Imana Allah n'Intumwa yayo.

Mu vy'ukuri indyarya, ni zo bigaba birenga ku mabwirizwa y'Imana Allah.

68. Imana Allah Yarasezeraniye indyarya n'indyaryakazi hamwe n'abagarariji, ko amaherezo yabo bose ari mu muriro wa Jahannamu, bazowubamwo ibihe bidahera. Ni wo bakwiye nta kindi, kanatsinda n'Imana Allah Yarabavumye. Baranategekanirijwe n'ibihano vyamahoro. وَعَدَ اللَّهُ الْمُنْفِقِينَ وَالْمُنْفِقَاتِ وَالْكُفَّارَ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا هِيَ حَسْبُهُمْ وَلَعْنَةُ اللَّهِ وَاللَّهُ وَعْدُ حَقٌّ ﴿٦٨﴾

69. Mwa ndyarya mwe! Inyifato zanyu, ni nk'iz'abantu b'aho hambere zanyu, bari bafise inguvu nyinshi kubasumba, bari banafise amatungo n'uruvyaro kubarusha, baraheza bahurumbira ivy'isi, bararyoherwa bararengwa n'ibihendamaso vyayo. Na mwe nyene rero mwarahurumbiye ivy'isi, muraheza muraryoherwa murarengwa n'ibihendamaso vyayo, nk'uko ab'aho hambere zanyu baryohewe bakarengwa n'ibihendamaso vy'isi, mutako mubeshera Imana Allah nk'uko bayibesheye. Abo barangwa n'izo nyifato, ni bo rero ibikorwa vyabo vyabaye impfagusa kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa, ni na bo rero bazoba mu bahomvye ubuzima bwabo. كَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ كَانُوا أَشَدَّ مِنْكُمْ فُؤُوءًا وَكَثْرًا مَوْلَاً وَأَوْلَدًا فَاسْتَمْتَعُوا بِخَلْقِهِمْ فَاسْتَمْتَعْتُمْ بِخَلْقِكُمْ كَمَا اسْتَمْتَعَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ بِخَلْقِهِمْ وَخُضْتُمْ كَالَّذِي خَاضُوا أُولَئِكَ حَظَّتْ أَعْمَلُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٦٩﴾

70. Mbega izo ndyarya ntizirashikirwa n'inkuru z'ab'aho hambere yazo mu bantu ba Nuhu, Bene Aadi, Bene Thamuudi, abantu ba Ibrahimu, abantu bo muri Madiyani, hamwe rero n'abantu ba Luutwi bafuririye mu gacimbiri kabo, Intumwa barungikiwe zarashikirije Aayah n'ivyemezo vy'Imana Allah, baca barabigarariza, Imana Allah Ica Irabahanira ivyaha bakoze! Kira noneho, Imana Allah ntiyari kubarenganya namba ngo Ibahanire ubusa, ariko ni bo birenganiye mu guca kubiri n'amabwirizwa yayo. أَلَمْ يَأْتِهِمْ نَبَأُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَقَوْمِ إِبْرَاهِيمَ وَأَصْحَابِ مَدْيَنَ وَالْمُؤْتَفِكَاتِ أَتَتْهُمُ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُوا لِيُظِلَّوهُنَّ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٧٠﴾

71. Abemeramana n'abemeramanakazi baratabarana. Babwiriza abantu kwemera Imana Allah no gukora ivyiza, bakanababuza kugarariza Imana Allah, bagatsimbataza n'amasengesho, bagatanga n'ishikanwa-bwirizwa, bakumvira Imana Allah n'Intumwa yayo. Abo ni bo rero, Imana Allah Izogirira impuhwe, Ibashire no mu Bwami bw'ijuru. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Nyenintsinzi, Intungane mu vyo Ikorera. وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٧١﴾

72. Imana Allah Yasezeraniye abemeramana n'abemeramanakazi kubaha imirima itotahaye yo mu Bwami bw'ijuru, musi y'ibiti n'inyubakwa vyabwo hatemba inzuzi, bayibemwo ibihe bidahera; Yabategekanirijwe n'amacumbi ateye igomwe mu bwami bw'ijuru bwa "Adeni". Ukwishimirwa n'Imana Allah rero, ni kwo guhambaye kuruta inema bazoba barimwo. Iyo ni yo ntsinzi rero ihambaye. وَعَدَ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَسَيَكُنَّ زَوَجًا لَكُمْ فِيهَا حَسَنَاتٌ أُولَئِكَ هُمُ الرَّاغِبُونَ إِلَىٰ عِزِّ اللَّهِ وَالْحَمْدِ لِلَّهِ الْعَظِيمِ ﴿٧٢﴾

73. Ewe Muvugishwamana! Rwanya abagarariji n'iminwe, wongere urwanye n'indyarya ukoresheje ingingo n'ivyemezo, uteko ukarire iyo migwi yompi. Ubushikiro bwabo ni mu muriro wa Jahannamu, ayo ni na yo maherezo mabi cane.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ جَاهَدُوا الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ
وَأَعْلَظْ عَلَيْهِمْ وَمَا أَوْلَانُهُمْ جَهَنَّمُ وَيَبْسُ
الْمَصِيرُ ﴿٧٣﴾

74. Indyarya zirarahira zikarengwa kw'izina ry'Imana Allah zibeshya ko zitigera zibangamira Intumwa n'abemeramana. Ziranguha! Zaravuze ijambo ry'ukugarariza ryatumye ziva mu bwislamu, zaranagerageje guhohotera Intumwa y'Imana Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), maze Imana Allah Irakinga ntizagira ico zishikako. Nta n'ico zinegura abemeramana, kiretse ko Imana Allah Yabahaye ingabirano n'imigisha bazaniwe n'Intumwa yayo. Abagarariji nibaramuka bisubiyeko bakagaruka ku Mana Allah bakigaya, bizoba ari vyo vyiza kuri bo; nibagenza umugongo naho bakirengagiza ukuri, Imana Allah Izobahanisha ibihano bibabaza kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa. Kira noneho, ntibazoronka mw'isi yose uwubakura mu bihano, eka nta n'uwububakingira bazoronka.

يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ مَا قَالُوا وَلَقَدْ قَالُوا كَلِمَةَ
الْكُفْرِ وَكَفَرُوا بَعْدَ إِسْلَامِهِمْ وَهُمْ أُولَىٰ
بِئَالِهِمْ وَمَا تَقْضُوا إِلَّا أَنْ أَعْتَبَهُمُ اللَّهُ
وَرَسُولُهُ مِنْ فَضْلِهِ فَإِنْ يَتُوبُوا يَكُ خَيْرًا
لَهُمْ وَإِنْ يَتَوَلَّوْا يَعَذِّبُهُمُ اللَّهُ عَذَابًا
أَلِيمًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ فِي الْأَرْضِ مِنْ
وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٧٤﴾

75. Mu ndyarya, burya harimwo abakene biyemeza ku Mana Allah bati: "Imana Allah niyaduha mu ngabirano zayo, ni ukuri tuzotanga imperezwa, kandi ni ukuri tuzokora n'ivyiza bituma tuba mu beranda";

*وَمِنْهُمْ مَن عَاهَدَ اللَّهُ لَيْنَ آتَيْنَا مِنْ
فَضْلِهِ لَتَصَدَّقَنَّ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ
الصَّالِحِينَ ﴿٧٥﴾

76. Imana Allah Imaze kubaha mu ngabirano zayo, baciye baba ingumyi ntibatanga namba, baraheza bagenza umugongo birengagiza ubwislamu;

فَلَمَّا آتَيْنَاهُمْ مِنْ فَضْلِهِ جَحَلُوا بِهِ وَتَوَلَّوْا
وَهُمْ مُّعْرِضُونَ ﴿٧٦﴾

77. Imana Allah Ica Ibahanisha uburyarya mu mitima yabo bwiyoungereye ku bwo bari basanganwe, ntibazopfa babwikuyemwo gushika bahuye na Yo ku musi w'iharurirwa, ivyo bikazoba bitewe no guca kubiri n'ivyo biyemeje ku Mana Allah, n'ukuntu baranzwe n'ububeshi hamwe n'uburyarya.

فَأَعْقَبَهُمْ نِفَاقًا فِي قُلُوبِهِمْ إِلَىٰ يَوْمِ
يَلْقَوْنَهُ بِمَا أَخْلَفُوا اللَّهَ مَا وَعَدُوهُ وَبِمَا
كَانُوا يَكْذِبُونَ ﴿٧٧﴾

78. Mbega none, izo ndyarya ntiziramenya ko Imana Allah Izi neza ivyo zihishije mu mishaha, hamwe n'ivyo zongorerana mu migambi mibi, n'uko Imana Allah Izi neza ibinyegejwe ibiremwa! Nta nkeka rero ko Izozihembera ivyo zakoze.

أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ
وَأَنَّ اللَّهَ عَلَّمُ الْغُيُوبِ ﴿٧٨﴾

79. N'aho rero zitigera zitanga imperezwa, ni zo zinebagura abatanga mu bemeramana ko batanga ku kwiyerekana, zikananabagura abakene batanze ibingana n'ivyo bafise, zikababwira n'agasuzuguro n'akantu ziti: "Iyi mperezwa mutanze imaze iki!". Zirakanabagurwa n'Imana Allah! Zaranategekanirijwe ibihano bibabaza.

الَّذِينَ يَلْمِزُونَ الْمُطَّوِّعِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ
فِي الصَّدَقَاتِ وَالَّذِينَ لَا يَجِدُونَ إِلَّا
جُهْدَهُمْ فَيَسْخَرُونَ مِنْهُمْ سَخِرَ اللَّهُ
مِنْهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٩﴾

80. Ntumwa y'Imana! Gusabira ikigongwe indyarya no kutakizisabira, vyose ni kimwe. N'aho rero woramuka uzisabiye ikigongwe incuru nyinshi, Imana Allah ntizogenda Izigiriye ikigongwe, kuko zagararije Imana Allah n'Intumwa yayo. Burya Imana Allah, ntrongora mu nzira yayo ibigaba birenga ku mabwirizwa yayo.

أَسْتَغْفِرُ لَهُمْ أَوْ لَا تَسْتَغْفِرُ لَهُمْ إِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٨٠﴾

81. Abasivye ku rugamba rwa Tabuuki, bararyohewe n'ugusigara i Madina baciye kubiri n'Intumwa y'Imana (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), bakaba basivye ku kwanka kujana na yo guharanira idini ry'Imana Allah mu gutanga amatungo yabo no mu kwitanga bo nyene ubwabo, baraha babwirana hagati yabo bati: "Ntimuhirahire ngo mugende ku rugamba mu bushuhe buri aho!^[1]". Ntumwa y'Imana! Babwire uti: "Umuriro wa Jahannamu nyabuna ni wo urimwo ubushuhe bw'akataraboneka", nibaba koko bazi ico ari co ubushuhe.

فَرِحَ الْمُخَلَّفُونَ بِمَقْعَدِهِمْ خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ وَكَرِهُوا أَنْ يُجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَقَالُوا لَا تَنْفِرُوا فِي الْحَرِّ قُلْ نَارُ جَهَنَّمَ أَشَدُّ حَرًّا لَوْ كَانُوا يَفْقَهُونَ ﴿٨١﴾

82. Izo ndyarya zitagiye ku rugamba rero, nizitwenge gake mu buzima bwo kw'isi, zinitegurire no kurira kenshi mu muriro wa Jahannamu, ni yo ndishi y'ivyo zari zararondeye kw'isi.

فَلَيَضْحَكُوا قَلِيلًا وَلَيَبْكُوا كَثِيرًا جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٢﴾

83. Ntumwa y'Imana! Imana Allah niyakugarukana amahoro uvuye ku rugamba rwa Tabuuki, ugahura n'umugwi w'izo ndyarya, maze ukagusaba ko mwojana ku rundi rugamba, urawubwira uti: "Ntimuzokwigera mujana nanje na rimwe ku rugamba, kandi ntimuzokwigera mufadikanya nanje kurwanya umwansi, mu vy'ukuri mwarashimishijwe no gusiba ubwa mbere ku rugamba; nimwiyicarire rero mugumane n'abasivye ku rugamba, batigeze bajana n'Intumwa" (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah).

فَإِنْ رَجَعَكَ اللَّهُ إِلَى طَائِفَةٍ مِنْهُمْ فَاسْتَشَدُّوكَ لِلْخُرُوجِ فَقُلْ لَنْ تُخْرَجُوا مَعِيَ أَبَدًا وَلَنْ تُقَاتِلُوا مَعِيَ عَدُوًّا إِنَّكُمْ رَضِيتُمْ بِالْقُعُودِ أَوَّلَ مَرَّةٍ فَاقْعُدُوا مَعَ الْخَالِفِينَ ﴿٨٣﴾

84. Ntumwa y'Imana! Ntugahirahire ngo usengere umuntu n'umwe muri zo mu gihe apfuye; ntukagire n'uwo usabira ku mva yiwe. Mu vy'ukuri, indyarya zaragararije Imana Allah n'Intumwa yayo, gutyo zirinda zipfa ari ibigaba birenga ku mabwirizwa y'Imana Allah^[2].

وَلَا تَصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا وَلَا تَتْمَعِ عَلَى قَبْرِهِمْ إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَاتُوا وَهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٨٤﴾

85. Ntumwa y'Imana! Ntugatanzwe rero n'ubwinshi bw'amatungo n'abana vy'izo ndyarya, ni ukuri Imana Allah Ishaka kuzihanira mu buzima bwo kw'isi mu kwamana umwitwarariko w'ivyo Yazihaye, maze zizopfe zikigarariza.

وَلَا تُعْجِبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَأَوْلَادُهُمْ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الدُّنْيَا وَتَزْهَقَ أَنْفُسُهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿٨٥﴾

86. Ntumwa y'Imana! Iyo uhashuriwe igisomwa kibwiriza giti: "Nimwemere Imana Allah, munaharanire n'idini ry'Imana Allah muri kumwe n'Intumwa yayo, murondera indishi kuri Yo", abifise mu ndyarya baca bagusaba

وَإِذَا أَنْزَلْتَ سُورَةَ أَنْ آمِنُوا بِاللَّهِ وَجَاهِدُوا مَعَ رَسُولِهِ اسْتَأْذِنَكَ أُولُو

[1] Hari ku rugamba rwa "Tabuuki" rwabaye ari mu ci, izuba rimena imbwa agahanga.

[2] Iyi ngingo ifata indyarya iyo ari yo yose mu gihe imenyekanye ko ari indyarya.

n'impungenge n'akantu ko mutojana bati: "Enda tureke twigumanire hamwe n'abarekuriwe kutaja guharanira idini!^[1]".

أَلْقَعِدِينَ ﴿٨٦﴾

87. Indyarya zashimye kuba imburakimazi mu kugumana n'abarekuriwe kutaja guharanira idini, ku mitima yazo haratewe ikimangu c'ubugarariji, ku kubera uburyarya no kutajana n'Intumwa (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) ku rugamba, ntizinatahura namba indishi zagenewe abaharanira idini ry'Imana Allah.

رَضُوا بِأَنْ يَكُونُوا مَعَ الْخَوَالِفِ وَطُبِعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٨٧﴾

88. Indyarya n'aho zitojana n'Intumwa ku rugamba, Intumwa y'Imana (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) n'abemeramana bari kumwe, baraharaniye idini ry'Imana Allah mu gutanga amatungo yabo no mu kwitanga bo nyene ubwabo, abo ni bo bategekanirijwe intsinsi n'iminyago kw'isi, bakazoterwa n'iteka ryo kuja mu Bwami bw'ijuru; abo, ni na bo rero baronse intsinsi;

لَكِنَّ الرَّسُولَ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ جَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ وَأَوْلِيَّتِكَ لَهُمُ الْخَيْرَاتُ وَأَوْلِيَّتِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٨٨﴾

89. Imana Allah Yarabategekanirije ku musi w'izuka imirima itotahaye yo mu Bwami bw'ijuru, musi y'ibiti n'inyubakwa vyabwo hatemba inzuzi, bazoyibamwo ibihe bidahera. Iyo rero ni yo ntsinsi ihambaye.

أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٨٩﴾

90. Bamwe mu banyagihugu bo mu micungararo y'igisagara ca Madina, baraje kwisigura ku Ntumwa y'Imana (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), basaba ko batojana na yo ku rugamba kugira ibarekurire gusiba; maze abahakanye Imana Allah n'Intumwa yayo, baraheza bigumira mu zabo ku kagagazo, ntibaja kwisigura ku Ntumwa y'Imana (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah). Abagararije rero muri bo, bazohanishwa ibihano bibabaza kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

وَجَاءَ الْمَعَذِرُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ لِيُؤْذَنَ لَهُمْ وَقَعَدَ الَّذِينَ كَذَبُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ سَيُصِيبُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٩٠﴾

91. Abaje kwisigura ku Ntumwa mu bafise intege nke, abakitswe n'amagara, eka n'abakene badashoboye kwitegurira kuja ku rugamba, nta caha kuri bo co gusiba ku rugamba mu gihe bokweza imitima ku bw'Imana Allah n'Intumwa yayo, bakanubahiriza amabwirizwa yayo, nta kuntu rero abagwaneza nk'abo bohanwa; burya Imana Allah, ni Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

لَيْسَ عَلَى الضُّعَفَاءِ وَلَا عَلَى الْمَرْضَى وَلَا عَلَى الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ مَا يَنْفِقُونَ حَرَجٌ إِذَا نَصَحُوا لِلَّهِ وَرَسُولِهِ مَا عَلَى الْمُحْسِنِينَ مِنْ سَبِيلٍ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٩١﴾

92. Ntumwa y'Imana! Eka nta n'icaha ku baje bakugana bashaka ko ubafasha icobashikana ku rugamba, maze ukababwira uti: "Nta bitwazi noronka vyobashikana ku rugamba!", bagaca basubira inyuma amosozi yicunda

وَلَا عَلَى الَّذِينَ إِذَا مَا اتَّوَكَّلُوا لِيْتَخِمَلَهُمْ فَلْتَأْجِدْ مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ تَوَلَّوْا وَأَعْيُنُهُمْ

[1] Abafise ibituma bibarekurira kutaja ku rugamba; nk'abageze mu zabukuru, abarwaye, abakenyezi n'abana.

bishwe n'agahinda n'akantu ko kutagira ico batanga تَقْبِضُ مِنَ الدَّمْعِ حَزْنًا أَلَّا يَجِدُوا مَا
n'icobashikana ku rugamba.

يُنْفِقُونَ ﴿٣٢﴾

93. Ntumwa y'Imana! Ni ukuri, icaha no kunebagurwa ku kutaja ku rugamba, ni ku bagusaba kurusibako kandi bishoboye batanabuze ikibashikanayo. Abo, ni indyarya zashimye kugumana n'abarekuriwe kutaja guharanira idini ry'Imana Allah, Imana Allah na Yo Ica Itera ikimangu c'uburyarya ku mitima yazo, bituma zitamenya ibihano bizirindiriyeye.

*إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَسْتَقْبِلُونَكَ وَهُمْ أَغْنِيَاءُ رَضُوا بِأَنْ يَكُونُوا مَعَ الْخَوَالِفِ وَطَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٣﴾

94. Bemera mana! Igihe mwagarutse muvuye ku rugamba rwa Tabuuki, abasivye kuri rwo bazobireguzako ikinyoma. Ntumwa y'Imana! Uraheza rero ubishure uti: "Ntimwirirwe muriregura, mu vy'ukuri ivyanyu Imana Allah Yamaze kubitumenyeshya. N'aho mwokwiregura rero, ntiturota tubemera namba. Kubera ivyo rero, Imana Allah n'Intumwa yayo bazoraba ko mwikebuka mukigaya. Nimwatsimbataro ku buryarya naho, Imana Allah izoheza lgaragarize abantu uburyarya bwanyu mukiri kw'isi; mumaze gupfa naho muzosubizwe ku Mana Allah Rumenyi rw'ibinyegeje n'ibiboneka, Iheze Ibahembere ivyo mwakoze";

يَعْتَذِرُونَ وَإِنكُمُ إِذًا رَجَعْتُمْ إِلَيْهِمْ قُلْ لَا تَعْتَذِرُونَ لَنْ نُوْمِنَ لَكُمْ قَدْ بَيَّأْنَا اللَّهُ مِنْ أَخْبَارِكُمْ وَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَىٰ عِلْمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٤﴾

95. Nimwagaruka muvuye ku rugamba rero, bazobarahira barengwe kw'izina ry'Imana Allah bireguza ikinyoma, kugira ntimubaharire ivomo. Nimubaharire ivomo rero mubirengagize, mu vy'ukuri barangwa n'umutima mubi. Ubushikiro bwabo, ni mu muriro wa Jahannamu, ni yo ndishi y'ivyo bari bararondeye kw'isi.

سَيَحْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ إِذَا انْقَلَبْتُمْ إِلَيْهِمْ لِنُعْرَضُوا عَنْهُمْ فَأَعْرِضُوا عَنْهُمْ إِنَّهُمْ رَجِسٌ وَمَآ وَهُمْ جَزَاءٌ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٣٥﴾

96. Bemera mana! Bazobarahira barengwe kw'izina ry'Imana Allah bireguza ikinyoma kugira mubishimire; nimwaramuka mubishimiye kuko mutazi ko barangwa n'ikinyoma, muramenya mu vy'ukuri ko Imana Allah Itishimira namba abantu b'ibigaba barenga ku mabwirizwa yayo.

يَحْلِفُونَ لَكُمْ لِتَرْضَوْا عَنْهُمْ فَإِن تَرْضَوْا عَنْهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَرْضَىٰ عَنِ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿٣٦﴾

97. Abarabu baba mu micungararo y'ibisagara, barangwa n'ubugararigi hamwe n'uburyarya bw'agahebuza gusumba ababa mu bisagara^[1]; baranakwiye kutamenya imbibe z'amabwirizwa Imana Allah Yahishuriye Intumwa yayo. Burya Imana Allah, ni Nyenubumenyikurivyose, Irazi ukuntu babayeho; Intungane mu vyo Ikoru.

الْأَعْرَابُ أَشَدُّ كُفْرًا وَنِفَاقًا وَأَجْدَرُ أَلَّا يَعْلَمُوا حُدُودَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٣٧﴾

98. Burya mu Barabu baba mu micungararo y'ibisagara, harimwo uwufata ivyo atanze mu guharanira idini ry'Imana, ko ari agahombo ata n'ico bimwungura, agaheza

وَمِنَ الْأَعْرَابِ مَنْ يَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ مَغْرَمًا وَيَتَرَبَّصُّ بِكُمْ الدَّوَابِرَ عَلَيْهِمْ دَائِرَةٌ

[1] Ivyo biterwa n'uko barangwa kenshi n'agatimatare gaturutse ku bumenyi buke butewe no kutaronka inyigisho zikwiye.

akabatega imisi y'akaga. Kira noneho, ni bo barindiwe n'imisi y'akaga! Burya Imana Allah, ni Nyenukwumva, Irumva ivyo bavuga; Nyenubumenyikurivyose, Irazi neza ivyo bakora n'ivyo bazirikana;

السَّوْءَ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٩٨﴾

99. Muri abo, harimwo n'abemera Imana Imwe Rudende Allah bakanemera n'umusi w'iherezo, bakanatanga mu ntumbero yo kwiyegereza Imana Allah, no kugira ngo basabirwe n'Intumwa y'Imana. Bantu nimwumve mwumvireho! Ivyo bakora birabegereza koko ku Mana Allah. Imana Allah rero Izobinjiza ku mpuhwe zayo mu Bwami bw'ijuru. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo;

وَمِنَ الْأَعْرَابِ مَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ وَيَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ قُرْبَاتٍ عِنْدَ اللَّهِ
وَصَلَوَاتِ الرَّسُولِ أَلَا إِنَّهَا قُرْبَةٌ لَهُمْ
سَيُدْخِلُهُمُ اللَّهُ فِي رَحْمَتِهِ إِنْ اللَّهُ غَفُورٌ
رَحِيمٌ ﴿٩٩﴾

100. N'ababaye aba mbere mu kwemera Imana Allah n'Intumwa yayo mu bimukira n'abasangwa, hamwe n'ababakurikiye mu kwemera mu mvugo n'ingiro ku bugwaneza, barondera gushimwa n'Imana Allah, Imana Allah Yarabishimiye kw'iyumviramana ryabo, na bo nyene kandi barayishimiye ku mpembo y'ivyo bakoze, Yaranabategekanirije imirima itotahaye yo mu Bwami bw'ijuru, musi y'ibiti n'inyubakwa vyabwo hatemba inzuzi, bazoyibamwo ibihe bidahera, mu nema zamaho. Iyo rero ni yo ntsinzi ihambaye^[1].

وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ أُولَئِكَ
مِنَ الْمُتَحَرِّينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ
بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ
وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ
تَجْرِي تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا
أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٠٠﴾

101. Ntumwa y'Imana! No mu banyagihugu baba mu micungararo y'igisagara ca Madina harimwo indyarya; no mu baba i Madina nyene, harimwo indyarya zitsimbataye ku bwononyi, zikwiyorobekako. Humura rero Twebwe Allah Turazizi, Tuzozihana incuro zibiri: Tuzozihanisha ukwicwa, ukugirwa imbohe mu ndwano hamwe no guteterezwa kw'isi; Tuzozihanisha kandi ibihano vyo mu mva, hanyuma zihabwe ibihano bihambaye mu muriro udahera.

وَمِمَّنْ حَوْلَكُم مِّنَ الْأَعْرَابِ مُتَفِقُونَ
وَمِنَ أَهْلِ الْمَدِينَةِ مَرَدُوا عَلَى
النِّفَاقِ لَا تَعْلَمُهُمْ
لَحْنٌ تَعْلَمُهُمْ سَعَدَ بِهِمْ
مَرَّتَيْنِ ثُمَّ يُرَدُّونَ إِلَىٰ عَذَابٍ عَظِيمٍ ﴿١٠١﴾

102. Hari n'abandi rero mu bantu baba i Madina no mu micungararo yaho, bemanze ivyaha vyabo barigaya, baraheza baranabisabira imbabazi, bavanze ivyiza^[2] n'ibibi^[3]. Abo rero, hari aho Imana Allah Yobakirira ukwigaya kwabo. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

وَأَخْرَجُوا عَتَرِفُوا بِذُنُوبِهِمْ خَلَطُوا
عَمَلًا صَالِحًا وَآخَرَ سَيِّئًا عَسَىٰ اللَّهُ
أَنْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ إِنْ اللَّهُ
غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٠٢﴾

[1] Iyi Aayah ireza ikanashimaziza ingendanyu z'Intumwa ko zari intungane, ni na co gituma ukwubaha no kwubahiriza ingendanyu z'Intumwa, ari kimwe mu bigize ishingiro ryo kwemera.

[2] Vy'ukwigaya ivyaha no gukora ibindi vyiza.

[3] Vy'ukutajana n'Intumwa ku rugamba n'ibindi bibi bakoze.

103. Muvugishwamana! Mu matungo y'abasivye ku rugamba rwa Tabuuki hanyuma bakigaya, urayatorako imperezwa ibeza ivyaha vyabo; wongere ubasabire imbabazi ku Mana Allah, mu vy'ukuri igisabisho cawe kuri bo, ni impuhwe n'ituze ry'umutima. Burya Imana Allah ni Nyenukwumva, Irumva ibisabo be n'ibivugwa n'ibiremwa; Nyenubumenyikurivyose, Irazi neza ibikorwa vy'ibiremwa n'ivyo bizirikana, Izohembera kimwe cose ico cakoze.

خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٠٣﴾

104. Mbega none, abasivye ku rugamba rwa Tabuuki hamwe n'abarugiyeko ntibaramenya ko Imana Allah ari Yo Yonyene Yakirira ibiremwa ukwigaya kwavyo, Ikemera imperezwa Ikanayihembera, n'uko kandi ari Yo Nyenukwumvirabigaya, Yumvira abayitakambira muri vyo, Nyenimbabazi ku batoni bayo!

أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ هُوَ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَأْخُذُ الصَّدَقَاتِ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١٠٤﴾

105. Muvugishwamana! Bwira abasivye ku rugamba uti: "Nimukore ibitegetswe n'Imana Allah mwirinde ubugaba, Imana Allah n'Intumwa yayo hamwe n'abemeramana bazoheza babone ivyo mwakoze, maze muhinyuke, muzonasubizwa ku Mana Allah Rumenyi rw'ibinyegeje n'ibiboneka, Iheze Ibabwire ku musi w'izuka ido n'ido y'ivyo mwari mwarakoze kw'isi^[1]".

وَقُلْ أَعْمَلُوا فَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ وَسَتُرَدُّونَ إِلَىٰ عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنبِّئُكُمْ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٠٥﴾

106. Bemeramana! Mu basivye ku rugamba rwa Tabuuki, harimwo n'abandi^[2] bicujije ku vyo bakoze, bakirindiriye ingingo y'Imana Allah ibega; ko Yobahana canke Yobababarira. Burya Imana Allah, ni Nyenubumenyikurivyose, Irazi uwukwiye guhanwa canke kubabarirwa; Intungane mu vyo Ikora;

وَأَخْرَجُوا مُرَجَّوْنَ لِأَمْرِ اللَّهِ إِمَّا يُعَذِّبُهُمْ وَإِمَّا يَتُوبُ عَلَيْهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٠٦﴾

107. N'indyarya zakanagaye zikubaka umusigiti mu ntumbero yo kuburabuzwa abemeramana, kugarariza Imana Allah hamwe no gucanishamwo abemeramana; ngo habe abaheba gusengera mu musigiti wa Qubaa bahora basengeramwo, mu kurindira uwitwa Abu Aamir Al-Raahib yatanguye kurwanya Imana Allah n'Intumwa yayo, kugira agire nya musigiti ihuriro ryo kuburabuzwa abemeramana. Izo ndyarya rero, zizorahira kw'izina ry'Imana Allah zirengwe, ziti: "Ni ukuri, ntitwigeze twubaka uwo musigiti kiretse ku bugwaneza, mu ntumbero yo kworohereza abashaka gusengera hafi, badashoboye kuja mu musigiti wa Qubaa^[3]". Burya Imana Allah, ni Icabona ko mu vy'ukuri zibeshya mu vyo zirahirira;

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مَسْجِدًا ضِرَارًا وَكُفْرًا وَتَفْرِيقًا بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ وَإِرْصَادًا لِمَنْ حَارَبَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ مِنْ قَبْلُ وَلَيَحْلِفُنَّ إِنْ أُرْدْنَا إِلَّا الْحُسْنَىٰ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٠٧﴾

[1] Iyi Aayah, harimwo agahigihigi kuri uwo wese adahesha mu bugaba n'ubwononyi.

[2] Abo na bo bakaba ari: MURARA mwene Al-Rabii'i, KA'B mwene Maalik na Hilaali mwene Umayya.

[3] Uwo musigiti wubatswe n'indyarya wahavuye usenyurwa uraturirwa.

108. Muvugishwamana! Ntuzokwigere usengera na rimwe muri uwo musigiti. Ni ukuri umusigiti wa Qubaa wubatswe mu ntumbero y'igamburukiramana^[1] kuva umusi wubakwa, ni wo nyabuna ukwiye gusengeramwo. Uwo musigiti, urimwo abantu bakunda kwisukura no kweza umutima. Burya Imana Allah, Irakunda abisukura bakeza umutima.

لَا تَقُمْ فِيهِ أَبَدًا لَمَسْجِدٌ أُسِّسَ عَلَى
الْأَقْصَىٰ مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ أَحَقُّ أَنْ تَقُومَ فِيهِ
فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَنْ يَتَّطَّهَرُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ
الْمُطَهَّرِينَ ﴿١٠٨﴾

109. Uwubatswe inyubakwa yiwe ku mushinge w'igamburukiramana, arondera gushimwa n'Imana Allah, ntashobora kunganya ubutore n'uwubaka inyubakwa yiwe ku manga iri mugusenyuka, maze akahubaka umusigiti mu ntumbero yo kugarariza, kuburabuza abemeramana no kubacamwo imigwi, nya nyubakwa rero igaheza ikamukororera mu muriro wa Jahannamu. Burya Imana Allah, ntirongora mu nzira yayo abantu birenganya mu kurenga ku mabwirizwa yayo.

أَفَمَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَىٰ تَقْوَىٰ مِنَ اللَّهِ
وَرِضْوَانٍ خَيْرٌ أَمْ مَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَىٰ
شِقَاطٍ جَرَفِ هَارٍ فَانْتَهَارَ بِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ
وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٠٩﴾

110. Ihangiro ry'inyubakwa yubatswe n'indiyarya ku kubangamira umusigiti wa Qubaa, ryagumye ribonekera mu makenga n'uburyarya bitsimbataye mu mitima yazo gushika zipfe canke zicwe, canke zigaye koko ku Mana Allah. Burya Imana Allah, ni Nyenubumenyikurivyose, Irazi amakenga yuzuye imitima yazo n'ihangiro ryazo mu kwubaka nya musigiti; Intungane mu vyo Ikora.

لَا يَزَالُ بُنْيَانُهُمُ الَّذِي بَنَوْا رِيبَةً فِي
قُلُوبِهِمْ إِلَّا أَنْ تَقَطَّعَ قُلُوبُهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ
حَكِيمٌ ﴿١١٠﴾

111. Mu vy'ukuri, Imana Allah Yaramaze kuguza ubuzima n'amatungo vy'abemeramana, Ubwami bw'ijuru; kuko baharanira idini ry'Imana Allah mu gutanga ivyabo no mu kwitanga bo nyene ubwabo kugira idini ryayo riganze, maze bakica canke bakicwa. Iryo ni ryo sezerano ry'ukuri riri muri Tawurati, mu Njili no muri Qor'ani. Nta n'umwe rero yokwubaha akubahiriza isezerano kurusha Imana Allah. Bemeramana! Kubera ivyo rero, nimuhimbarwe n'urudandaza mwagize n'Imana Allah mu kuguza ubuzima bwanyu Ubwami bw'ijuru, iyo ni na yo ntsinzi rero ihambaye.

إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَىٰ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ
وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمْ الْجَنَّةَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ
اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعَدَا عَلَيْهِ حَقًّا
فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْفُرْقَانِ وَمَنْ أَوْفَىٰ
بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ فَاسْتَبْشِرُوا بِنَيْبِكُمْ
الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ وَذَلِكَ هُوَ الْقَوْلُ
الْعَظِيمُ ﴿١١١﴾

112. Abahawe iryo sezerano rero, ni abigaya ku Mana Allah bakavavanura n'ivyaha; abitonesha mu kuyiyegereza mu vyo bakora vyose; abayishimagiza mu buryo ubwo ari bwo bwose, uko biri kwose; abipfunga; abayunamira bakanayubamira mu masengesho; ababwiriza abandi gukora ivyiza bakanababuza gukora ibibi; abubaha bakubahiriza amabwirizwa yayo ntibayarengeko. Muvugishwamana! Shikiriza rero

الَّذِينَ بَايَعْتُمْ بِالْحَبْطِ وَالْمَعْرُوفِ وَالتَّاهُونَ عَنِ
الْمُنْكَرِ وَالْحَفِظُونَ لِحُدُودِ اللَّهِ وَبَشِّرِ
الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٢﴾

[1] Umusigiti wa Qubaa, niwaba wubatswe mu ntumbero y'igamburukiramana kuva umusi wubakwa, umusigiti wubatswe n'Intumwa i Madina wowo urushirizaho mu kuba wubatswe muri iyo ntumbero nyene.

abemeramana barangwa n'iyu migenzo, inkuru nziza ibahumuriza ko bishimiwe n'Imana Allah n'uko bazohabwa Ubwami bw'ijuru.

113. Nta ho vyakabaye ko Umuvugishwamana hamwe n'abemeramana, basabira imbabazi ku Mana Allah, ababangikanyamana bapfuye bakibangikanya n'aho boba bari abavandimwe babo, mu nyuma y'aho bamenye neza na neza ko bari mu bantu bo mu muriro ururumba^[1].

مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أُولَىٰ قُرْبَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿١١٣﴾

114. Ugusaba imbabazi kw'Intumwa Ibrahimu (nyakugira amahoro y'Imana Allah) kuri se yabangikanya Imana Allah, ntikwigeze kuba koko, kiretse ko ryari isango yamuhaye ryo kuzomusabira ku Mana Allah^[2]. Aho rero amenyeye ko se ari umwansi w'Imana Allah, adahanurwa, akazohava apfa akiri umugararaji, yaciye areka kumusabira nya mbabazi ku Mana Allah, aranavavanura na we. Mu vy'ukuri, Intumwa Ibrahimu (nyakugira amahoro y'Imana Allah), ni ukuri ni umutakamvyi koko ku Mana Allah, irangwa n'ubwitonzi no kubabarira kenshi.

وَمَا كَانَ اسْتِغْفَارُ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ إِلَّا عَن مَّوَدَّةٍ وَعَدَهَا إِيَّاهُ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ أَنَّهُ عَدُوٌّ لِلَّهِ تَبَرَّأَ مِنْهُ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَأَوَّحِيلِيمٌ ﴿١١٤﴾

115. Nta ho vyakabaye ko Imana Allah Ireka umugwi w'abantu ngo uhube inyuma y'aho lwurongoreye mu nzira igororotse, Itabanje kuwumenyesha amabwirizwa yayo ngo uyigamburukire canke ngo uyihakane. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Nyenubumenyikurivyose, Irazi neza ibikenewe mu kurongoka mu nzira yayo.

وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِلَّ قَوْمًا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتُهُمْ حَتَّىٰ يُبَيِّنَ لَهُمْ مَا يَتَّقُونَ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١١٥﴾

116. Mu vy'ukuri, Imana Allah ni Nyenubwami Igaba Ikaganza amajuru n'isi n'ibiri muri vyo^[3]. Itanga ubuzima Ikanabwaka. Bantu mugabitaniriza Imana Allah! Nimumenye ko ata n'umwe mworonka atari Imana Allah yobahagarikira akabatangiriza ivyanyu, eka mbere nta n'uwobatabara akabakingira ibihano vyayo.

إِنَّ اللَّهَ لَهُ مَلِكٌ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿١١٦﴾

117. Ni ukuri, Imana Allah Yarashoboje Umuvugishwamana Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) kuyitakambira no kuyumvira, Yaranumviye Igirira ikigongwe n'abateshejwe izabo bakimukira i Madina, hamwe n'abasangwa babakiriye hamwe n'Intumwa, bakabatabara, bakanajana n'Intumwa ku rugamba rwa Tabuuki mu gihe c'ubukene n'ubushuhe bumena imbwa agahanga, Imana Allah Yabagiriye ikigongwe inyuma y'aho muri bo harimwo umugwi wariko

لَقَدْ تَابَ اللَّهُ عَلَىٰ التَّائِبِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ الْعُسْرَةِ مِنْ بَعْدِ مَا كَادَ يَزِيغُ قُلُوبَ فَرِيقٍ مِنْهُمْ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ إِنَّهُ بِهِمْ رَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿١١٧﴾

[1] Ku kubera ko Imana Allah Itababarira ibangikanyamana. Imana Allah Yavuze Iti: "Mu vy'ukuri, Imana Allah ntigumiriza akabanga ku vyaha ngo lbabarire uwuyibangikanya" (An-Nisaa-i: 48). Iranavuga kandi Iti: "Mu vy'ukuri, uwuzobangikanya Imana Allah, ni ukuri Imana Allah Yaraziririje ko yoja mu Bwami bw'ijuru" (Al-Maa-ida: 72).

[2] Raba Aayah ya 47 mu gisomwa citirirwe Mariyamu.

[3] Ni na co gituma Imana Allah Idakwiye kubangikanywa mu kurema kwayo, mw'itunganiriza ry'ibiremwa, mu bumana bwayo no mu gushinga amateka kwayo.

uragonanwa ku mutima, uhakwa kutaja kuri nya rugamba, maze Irawuremesha urarujako. Mu vy'ukuri, Imana Allah ni Nyenikigongwe, Nyenimbabazi ku batoni bayo;

118. Vyongeye, Imana Allah Yarumviye Igirira n'ikigongwe abantu batatu^[1] mu basangwa basivye ku rugamba rwa Tabuuki, hanyuma baratuntura ku mutima gushika n'aho isi ibagira kandi isanzwe yagutse kubera agahinda n'ukwicuza, barabura iyo baja n'iyoy bava, baraheza baramenya ata gukekeranya ko ata buhungiro bafise kiretse ku Mana Allah. Ni ho rero mu nyuma Imana Allah Yabumvira, Iraheza Irabashoboza kwigaya kuri Yo. Mu vy'ukuri, Imana Allah ni Yo Nyenukwumvirabigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

وَعَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ خُلِفُوا حَتَّىٰ إِذَا صَافَتْ عَلَيْهِمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ وَصَافَتْ عَلَيْهِمُ أَنْفُسُهُمْ وَظَنُّوا أَن لَّا مَلْجَأَ مِنَ اللَّهِ إِلَّا إِلَيْهِ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوبُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١١٨﴾

119. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Nimutinye Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, kandi mwame na ntaryo muri kumwe n'imvugakuri.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ ﴿١١٩﴾

120. Ntivyari bibereye na gato ko abantu baba mu gisagara ca Madina n'ababa mu micungararo yaco, basiba ku rugamba ngo ntibajane n'Intumwa y'Imana Allah (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah); eka ntibari no gushima kuruhuka mu zabo mu gihe Intumwa y'Imana iri ku muruhu w'urugamba. Ivyo rero vyatewe n'uko batigera bashikirwa n'inyota, umuruho canke inzara mu gihe bari mu nzira yo guharanira idini ry'Imana Allah, eka ntibanaca ahantu bigashavuzwa abagararirij ko bahaciye, eka ntibigera bananeshwa canke ngo bice umwansi, kiretse ko kuri ivyoy vyose, bandikirwa n'Imana Allah indishi y'ibikorwa vyiza. Mu vy'ukuri, Imana Allah nitakaza namba indishi z'abagwaneza;

مَا كَانَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ وَمَنْ حَوْلَهُمْ مِنَ الْأَعْرَابِ أَن يَتَخَلَّفُوا عَن رَّسُولِ اللَّهِ وَلَا يَرْعَبُوا بِأَنْفُسِهِمْ عَن نَّفْسِهِ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ لَا يُصِيبُهُمْ ظَمَأٌ وَلَا نَصَبٌ وَلَا مَخَصَصَةٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَطَّوَّنُ مَوْطِنًا يَعْغِطُ الْكُفَّارَ وَلَا يَتَالَوْنَ مِنْ عَدُوِّ نَبِيلًا إِلَّا لَئِيْلٌ لَهُمْ بِهِ عَمَلٌ صَالِحٌ إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِعُّ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٢٠﴾

121. Ntibanatanga bike canke vyinshi ku bw'Imana Allah, nta n'akabande barengana bagiye guharanira idini ry'Imana Allah, kiretse ko babihemberwa, kugira Imana Allah Ibahe indishi nziza ibereye gusumba.

وَلَا يُنْفِقُونَ نَفَقَةً صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً وَلَا يَقْطَعُونَ وَادِيًا إِلَّا كُتِبَ لَهُمْ لِيَجْزِيَهُمُ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢١﴾

122. Ntivyari na ngombwa rero ko abemeramana bagira rimwe bose ku rugamba, nk'uko bitari vyo ko basibira rimwe bose. Ese iyo hagira abaja ku rugamba bakwiye, bavuye mu migwi yose, hakagira rero n'abasiba ku rugamba kugira baronke akaryo ko kwiga idini, gutyo bakazogabisha benewabo ku bihano vy'Imana Allah igihe basubiye inyuma, kugira ngo biyubare ibihano vyayo.

*وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا كَافَّةً فَلَوْ لَآ نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ طَائِفَةٌ لِّيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ ﴿١٢٢﴾

[1] Ari bo MURARA mwene Al-Rabii'i, KA'B mwene Maalik na Hilaali mwene Umayya.

123. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Nimutangure kwica abari hafi yanyu mu bagarariji, baheze bumve ubukazi bwanyu, munamenye kandi ko Imana Allah Iri kumwe n'abagamburukiramana mu kubatabara no mu kubashikana ku ntsinzi.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا قَاتِلُوا الَّذِينَ بَلَّوْكُمْ مِنَ الْكُفَّارِ وَلِيَجِدُوا فِيكُمْ غِلْظَةً وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿١٢٣﴾

124. Iyo Intumwa y'Imana imanuriwe igisomwa muri Qor'ani, mu ndyarya ntihabura uwuvuga atebura n'akantu ati: "Mbega yemwe! Ni nde muri mwebwe yongererejwe ukwemera n'iki gisomwa!". Abemeye rero Imana Allah n'Intumwa yayo, imanurwa rya nya gisomwa riraheza rikabongerereza ukwemera no kuzigama ibirimwo, bakanabihambarirwa.

وَإِذَا مَا أَنزَلَتْ سُورَةً فَمِنَهُمْ مَّن يَقُولُ أَيُّكُمْ زَادَتْهُ هَذِهِ إِيمَانًا فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا فَزَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿١٢٤﴾

125. Nayoy abo imitima yabo yasinzikajwe n'indwara y'uburyarya n'amakenga mw'idini, imanurwa rya nya gisomwa ribongerereza uburyarya ku bwo bari basanganwe, bakazorinda bapfa bakiri abagarariji.

وَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ فَزَادَتْهُمْ رِجْسًا إِلَىٰ رِجْسِهِمْ وَمَاتُوا وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿١٢٥﴾

126. Ubwo none, indyarya ntizibona ko zigeragezwa n'Imana Allah ku mapfa, kubaho nabi no guteterezwa rimwe canke kabiri ku mwaka ku mwaka! Hamwe n'iryo geragezwa rero, ntiziheza ngo zigaye ku Mana Allah, ngo zivavanure n'uburyarya, eka mbere ntizinibuka namba ivyemezo vy'Imana Allah ngo zikebuke.

أَوَلَا يَرَوْنَ أَنَّهُمْ يُفْتَنُونَ فِي كُلِّ عَامٍ مَّرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ لَا يَتُوبُونَ وَلَا هُمْ يَذَكَّرُونَ ﴿١٢٦﴾

127. Iyo rero hamanuwe igisomwa ca Qor'ani, kiza gishira ahabona uburyarya bwazo, ziraheza zikavunanira urugohe ku guteterwa n'ukumaramara n'akantu, zikavuga ku mutima n'ishavu n'akantu ziti: "Hari n'umwe yobabona mu gihe mwohaguruka mukava mu cicaro c'Intumwa!"; zigaheza rero zigahaguruka, zikiyonjorora ata wuzibona ku kwanka guteterwa. Burya Imana Allah, Yarakebanije imitima yazo ntizashobora kwemera koko, ku kubera ko zidatahura icubahiro c'Imana Allah ngo zikebuke.

وَإِذَا مَا أَنزَلَتْ سُورَةً نَّظَرَ بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ هَلْ يَرِنُكُمْ مِنْ أَحَدٍ ثُمَّ انصَرَفُوا صَرَفَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿١٢٧﴾

128. Bemeramana! Mwarashikiwe n'Intumwa ivuye muri mwebwe nyene, ituntuzwa n'ibibabangamira, yitwararika ko muba abemeramana koko, irangwa n'ikigongwe n'impuhwe nyinshi ku bemeramana.

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزَبَ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢٨﴾

129. Ntumwa y'Imana! Ababangikanyamana n'indyarya, nibirengagiza kukwemera, urababwira uti: "Iyikwiye kumpagararira muri vyose, ni Imana Allah; nta yindi mana ikwiye gusengwa vy'ukuri atari Yo, ni Yo nishimikije nkizera mu vyanje vyose, ni na Yo Mana Rurema w'Ubuhangamo bwayo buhambaye^[1]".

فَإِن تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿١٢٩﴾

[1] Ubuhangamo bw'Imana Allah "ARSH", ni co kiremwa amahanga gihambaye kuruta ibindi biremwa vyose.

10. Yuunus (Intumwa Yunusu)
Aayah 109, Madina

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Alif Laam Raa^[1]. Izi ni Aayah z'Igitabu gitunganye neza, catunganijwe n'Imana Allah Iraheza Iragitomorera ibiremwa.

الرَّيْلِكَ ءَايَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ ﴿١﴾

2. Mbega biratangaje ku bantu, kuba Twebwe Allah Twaramanuriye Qor'ani umwe muri bo, Tukamubwiriza Duti: "Bagabishe ku bihano vy'Imana Allah, unashikirize abemeye Imana Allah n'Intumwa, inkuru nziza ibahumuriza ko Imana yabo Rurema Allah, Yabategekanirije indishi nziza ku vyiza bakoze"! Igihe Intumwa y'Imana (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) yashikiriza ivyo yahishuriwe, abagarariji barinamuye bavuga bati: "Mu vy'ukuri, uyu Muhamadi, ni ukuri ni umurozi yeruye".

أَكَانَ لِلنَّاسِ عَجَبًا أَنْ أَوْحَيْنَا إِلَى رَجُلٍ مِّنْهُمْ أَنْ أَنْذِرِ النَّاسَ وَبَشِّرِ الَّذِينَ ءَامَنُوا أَنَّ لَهُمْ قَدَمَ صِدْقٍ عِنْدَ رَبِّهِمْ ۗ قَالَ الْكٰفِرُونَ إِنَّ هٰذَا لَسَدْرٌ مُّبِينٌ ﴿٢﴾

3. Bantu! Mu vy'ukuri, Imana yanyu Rurema ni Allah, Yaremye amajuru n'isi mu misi itandatu, hanyuma Iraheza Irahangama hejuru y'ibiremwa vyose; ku Buhangamo bwayo "Al'Arsh" mu buryo buberanye n'icubahiro cayo, Itunganiriza ibiremwa ata na kimwe kivuyemwo. Nta musavyi azovugira uwundi ku musu w'izuka, kiretse inyuma yuko Imuhaye uburenganzira. Iyo rero, ni Yo Mana yanyu Rurema Allah, enda nimuyiyegereze mu vyo mukora vyose munayisenge mutayibangikanya. Ubwo ntimwokwibuka mukanyurwa na Aayah za Qor'ani!

إِنَّ رَبَّكُمْ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ فِي سِتَّةِ اَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ يُدَبِّرُ الْاَمْرَ مَا مِنْ شَفِيعٍ اِلَّا مِنْۢ بَعْدِ اِذْنِهٖ ذٰلِكُمْ اَللّٰهُ رَبُّكُمْ فَاعْبُدُوْهُ ۗ اَفَلَا تَذَكَّرُوْنَ ﴿٣﴾

4. Ni ku Mana yanyu Rurema Allah muzosubira mwese ku musu w'izuka. Iryo ni isango ry'ukuri ry'Imana Allah. Mu vy'ukuri, ni Yo Ishoboye kurema ibiremwa ata co Irinze gufatirako, Ishoboye no kubisubiza ubuzima n'indemo bikazuka inyuma yo gupfa, kugira Ihembe abemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakanakora n'ivyiza bitegetswe indishi ikwiye. Nayo abagararije Imana Allah n'Intumwa yayo, barategekanirijwe ikinyobwa c'amazi asebuye akaryimara, abashishura mu maso, akanacagagura n'amara; barategekanirijwe n'ibihano bibabaza bitewe n'ubugarariji bwabo;

اِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا وَعَدَّ اللَّهُ حَقًّا اِنَّهٗ يَبْدُوْا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيْدُهٗ لِيَجْزِيَ الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا وَعَمِلُوْا الصّٰلِحٰتِ بِالْقِسْطِ ۗ وَالَّذِيْنَ كَفَرُوْا لَهُمْ شَرَابٌ مِّنۢ حَمِيْمٍ وَعَذَابٌ اَلِيْمٌۢ بِمَا كَانُوْا يَكْفُرُوْنَ ﴿٤﴾

5. Ni Yo Yaremye izuba ryakaka, Irema n'ukwezi kubonesha, Iraheza Igenera ukwezi ibituro kugira mumenyere ku mboneko yakwo, igitigiri c'amezi n'imyaka; muheze mumenye n'imisi kw'iseruka ry'izuba. Ivyo vyose

هُوَ الَّذِي جَعَلَ الشَّمْسَ ضِيَاةً وَالْقَمَرَ نُورًا وَقَدَرَهُ مَنَازِلَ لِتَعْلَمُوْا عَدَدَ السِّنِّيْنَ

[1] Raba insiguro y'indome zitangura mu ntango y'igisomwa Al-Baqara.

rero, Imana Allah ntiyabiremye kiretse mu ntumbero y'ukuri mu kugaragaza ubushobozi n'ububasha nta ngere n'ubumenyi vyayo. Burya Imana Allah Itomorera ivyemezo vy'ubushobozi bwayo abantu bazi ihangiro ryayo mu kurema.

وَأَلْحَسَابًا مَا خَلَقَ اللَّهُ ذَلِكَ إِلَّا بِالْحَقِّ
يُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٦﴾

6. Mu vy'ukuri, mw'ibisikanya n'ikurakuranwa ry'ijoro n'umurango, no mu bitangaza Yaremye mu majuru no mw'isi, n'indinganizo iri hagati yavyo, mw'iremwa ry'ivyo vyose rero, ni ukuri harimwo ivyemezo bigaragara ku bantu batinya bakiyubara ibihano vy'Imana Allah.

إِنَّ فِي اخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَمَا خَلَقَ اللَّهُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَّقُونَ ﴿٦﴾

7. Mu vy'ukuri, abatizeye ko bazozuka bagahura na Twebwe Allah mu buzima bw'inyuma yo gupfa, kugira bahemberwe ivyo bakoze^[1], bakishimira ubuzima buciriritse bwo kw'isi, bakanabwigura, hamwe n'abagoswe mu kutemera Aayah n'ivyemezo vyacu^[2];

إِنَّ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا وَرَضُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاطْمَأَنَّنُوا بِهَا وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ آيَاتِنَا غَافِلُونَ ﴿٧﴾

8. Abo rero, ubushikiro bwabo mu buzima bw'inyuma yo gupfa, ni mu muriro wa Jahannamu, ni yo ndishi y'ivyo bari barandeye kw'isi.

أُولَئِكَ مَا لَهُمْ النَّارُ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨﴾

9. Mu vy'ukuri, abemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakanakora n'ivyiza bitegetswe, Imana yabo Rurema Allah, Iraheza Ikarabongora ku kwemera kwabo, mu nzira yo gukora ivyiza bitegetswe bazohemberwa Ubwami bw'ijuru bwuzuye inema, musi y'ibiti n'inyubakwa vyabwo hatemba inzuzi;

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ يَهْدِيهِمْ رَبُّهُمْ بِإِيمَانِهِمْ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهِمُ أَنْهَارٌ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٩﴾

10. Ibisabisho vy'abari mu Bwami bw'ijuru, ni itagatifuzwa ry'Imana Allah bavuga bati: "Ukuninahazwa ni ukwawe Mana Nzima".

دَعْوُهُمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَتَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ وَأَخْرَجُوا دَعْوَهُمْ أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٠﴾

Indamusto yabo na yo, ni "Gira amahoro!^[3]". isozerwa ry'ibisabisho vyabo na ryo, rizorangwa no gushimira hamwe no gushimagiza Imana Allah bati: "Al-Hamdu lillaahi Rabbi l'aalaamiin", (Nihashimagizwe Imana Allah, Umubungabunzi w'ibiremwa vyose).

11. Imana Allah, iyo Yihutira kwishura ikibi gisabwa n'abantu nka kurya Yihutira kwishura iciza basavye, ni ukuri bari guhona, hanyuma Twebwe Allah Tugaheza Tukarekera abatizeye guhura na Twe, mu bugarariji bwabo bajuragirika mu kubura ico bafata n'ico bareka hagati yo kwemera no guhakana.

﴿وَلَوْ يُعَجِّلُ اللَّهُ لِلنَّاسِ الشَّرَّ أَتَّعَبْتَهُمْ لَأَسْتَعْتَبَهُمْ بِالْخَيْرِ لِقُضَى إِلَيْهِمْ أَجْلُهُمْ فَنَذَرَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١١﴾﴾

12. Iyo umuntu akozweko n'ivyago, aca adusaba Twebwe Allah adutakambira ngo Tubimukureko, nta ko atagira mu kudutaka mu buryo bwose; yaba mu gihe akitse urubavu,

وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ الضُّرُّ دَعَانَا لِجَنبِهِ أَوْ قَاعًا أَوْ قَائِمًا فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُ ضُرَّهُ

[1] Abatemera ko hari iharurirwa ry'ibiremwa kugira bihemberwe ivyo vyakoze.

[2] Ivyemezo bibonekera mu vyo Twaremye no mu vyo Twamanuye muri Qor'ani.

[3] "Assalaamu alaykum", ni yo ndamutso abari mu Bwami bw'ijuru bazoramukanya, ikaba ari na yo bazoramutswa n'Imana Allah hamwe n'abamalayika bayo.

mu gihe yicaye canke ahagaze; Turamutse rero Tumukuyeko nya vyago vyamushikiye, aca abandanya mu ngeso mbi nk'uko yari ari nya vyago bitaramushikira; womenga ntiyigeze atwitabaza ngo ashoke adushimira! Ni nk'uko nyene rero - uwushikiwe n'ivyago aryoherezwa kubandanya kugarariza inyuma yo kubimukurako - shetani iryohereza abimonogoje mu bugarariji, kubandanya bagarariza.

مَرَّ كَأَن لَّمْ يَدْخُتْ إِلَى صُرِّ مَسَّهُ كَذَلِكَ
رُؤْيَ لِمُسْرِفِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٣﴾

13. Babangikanyamana! Ni ukuri Twebwe Allah, Twarahoneje imigwi y'abantu b'abagarariji b'aho hambere yanyu igihe bagarariza, bakaba bari bararungikiwe n'Intumwa z'Imana Allah zibashikiriza ivyemero bigaragaza ukuri kwazo, ntibaheza ngo bazemere. Ni nk'uko nyene rero - Twabahoneje - Duhemba abantu b'abanyavyaha barenga ku mabwirizwa yacu.

وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا الْقُرُونََ مِنْ قَبْلِكُمْ لَمَّا
ظَلَمُوا وَجَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ وَمَا
كَانُوا لِيُؤْمِنُوا كَذَلِكَ نَجْزِي الْقَوْمَ
الْمُجْرِمِينَ ﴿١٣﴾

14. Bantu! Mu nyuma y'ihonywa ryabo rero, Twabagize abasubirizi kw'isi kugira Turabe ivyo mukora; vyaba ivyiza canke ibibi, gutyo Tuzoheze Duhembere umwe wese muri mwebwe ivyo yakoze.

ثُمَّ جَعَلْنَاكُمْ خَلَائِفَ فِي الْأَرْضِ مِنْ
بَعْدِهِمْ لِنَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

15. Ababangikanyamana iyo basomewe Aayah zacu Twebwe Allah zitomoye, abatizeye ko bazozuka bagahura na Twe mu buzima bw'inyuma yo gupfa, kugira bahemberwe ivyo bakoze, baca binamura bakavuga bati: "Enda nyabuna, zana iyindi Qor'ani atari iyi canke uhindure ingingo zirimo^[1]". Ntumwa y'Imana! Bishure uti: "Sindekuriwe kugira na kimwe mpinduye muri Qor'ani, nshira mu ngiro nkubahiriza ivyo mpishuriwe n'Imana Allah; jewe mu vy'ukuri, ndatinya mu gihe noca kubiri n'amabwirizwa y'Imana yanje Rurema Allah, ko Yompana ku musi uhambaye w'izuka".

وَإِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ
الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا آتَتْ بِقُرْءَانٍ غَيْرِ
هَذَا أَوْ بَدَّلَهُ فُلْ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أُبَدَّلَهُ
مِنْ تِلْقَائِي نَفْسِي إِنْ أَتَيْتُ إِلَّا مَا يُوحَى
إِلَيَّ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابٌ
يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٥﴾

16. Ntumwa y'Imana! Ishura abo babangikanyamana uti: Imana Allah iyo Ishaka, sinari kbasomera Qor'ani, eka ntiyari no kuyibamenyesha namba, ni ukuri murazi neza ko nabanye na mwe igihe kirekire, sinari bwigere ndabasomera Qor'ani imbere yuko ndayihishurirwa. Mbega none ntimugira ubwenge ngo mutahure koko, ko Qor'ani ari ukuri kuzima!

فَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا تَلَوْتُهُ عَلَيْكُمْ وَلَا
أَدْرَأْتُكُمْ بِهِ فَعَدَّ لَيْثٌ فِيكُمْ عُمْرًا مِّنْ
قَبْلِهِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٦﴾

17. Nta n'umwe arenganya akimonogoza gusumba uwurementaniriza Imana Allah canke uwuhakana yivuye inyuma Aayah zayo. Mu vy'ukuri, abanyavyaha bagarariza Imana Allah n'Intumwa zayo, ntibazokwigera baroranirwa mu buzima bwo kw'isi no mu bw'inyuma yo gupfa.

فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا
أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ
الْمُجْرِمُونَ ﴿١٧﴾

[1] Uheze uzirure ibizirijwe, uzirize n'ibiziruye, ahavugwa igabisha ku bihano havugwe ihumuriza ku kigongwe c'Imana Rurema Allah, wongere ureke kunebagura ibigirwamana vyacu.

18. Ababangikanyamana basenga mu gishingo c'Imana Allah, ibigirwamana ata na kimwe bibamariye mu gihe babisenze, eka ata n'ico bibiciye mu gihe boreka kubisenga^[1], bakanavuga bigovyora ngo ibi bigirwamana, tubisenga kugira gusa bituvugire ku Mana Allah! Ntumwa y'Imana! Babwire uti: "Mbega none mubwira Imana Allah ko bibavugira kuri Yo, kandi Yoyo Itazi ko iryo vugira ribaho mu majuru no mw'isi!^[2]". Imana Allah Nininahazwe, Ihabwe n'icubahiro nta ngere mu buryo burengeye cane ivyo bayibangikanya.

19. Abantu bose burya bari mw'idini rimwe ry'ubwislamu hanyuma bicamwo imigwi, gutyo muri bo habamwo abagarariji, habamwo n'abagumye mu bwislamu. Iyo rero hataba ijambo ry'impuhwe zo kutihutira guhana ibigaba rivuye ku Mana yawe Rurema Allah, ni ukuri abagarariji bari guhanwa bagahona, maze hagasigara gusa abagororotsi.

20. Abagarariji bavugaga ku guhakana n'akantu bati: "Muhamadi ntiyari gupfuma amanurirwa n'Imana yiwe Rurema Allah igitangaro gifadika cemeza ukuri kwiwe; nk'inkoni yahawe Musa, canke ingamiya yururukirijwe Swalehe!". Ntumwa y'Imana! Bishure uti: "Ubumenyi bw'ibinyegejwe, ni ubw'Imana Allah, ni Yo Izi igihe bikenerwa ko Imanura ikimenyetso gifadika. Kubera ivyo rero, nimurindire ingingo y'Imana Allah ku bigaba canke ku bagororotsi, nanje mu vy'ukuri ndarindiriye hamwe na mwe".

21. Iyo Twebwe Allah Duhonjeje abagarariji ku mpuhwe zacu bakoroherwa inyuma y'ivyago vyabashikiye, baca bagarariza bagatebura kuri Aayah zacu. Ntumwa y'Imana! Babwire uti: "Burya Imana Allah, Irihuta guhinyura no gukwegera ibigaba mu bihano bukebuke". Mu vy'ukuri, Intumwa zacu z'abamalayika zirandika ata kwihenda igarariza n'itebura vyabo kuri Aayah zacu, Tuzoheza rero Tubibahanire.

22. Imana Allah, ni Yo Ibashoboza kwiyunguruzwa muciyiye hasi ku bitwazi no mu gihe musoza mu bwato muciyiye mw'ibahari. Iyo rero muri mu bwato, bugasunikwa n'akayaga keza, abari muri nya bwato akamwemwe kabasya; mu nyuma y'aho hakaza umuyaga w'igihuhusi, ba bantu bari mu bwato bakugarizwa n'imikuba ivuye hirya n'ino, bakabona neza na neza ko urwabo rwashitse bagire batwarwe, muri ico gihe baca bambaza Imana Imwe

[1] Haba kw'isi canke mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

[2] Iyo biba vyo, ko ibigirwamana bishobora kubavugira ku Mana Allah, Imana Allah Yari kuba Ibizi kubasumba.

Rudende Allah, bakibagira n'ivyo bahora bayibangikanya, bagaheza bakavuga bitabariza bati: "Mana Allah! Mu gihe Wodukura muri kano kaga turimwo, ni ukuri twoba mu bantu bagushimira koko!";

23. Imana Allah Yabumvira, Ikabakura muri nya kaga bakarushimira, bagashoka bagenzwa n'ubwononyi kw'isi mu gukora ivyaha. Emwe bantu! Ni ukuri, ingaruka mbi z'ubugaba bwanyu zibagarukako mwebwe nyene. Nimuryohereye rero gato n'ubuzima bwo kw'isi, hanyuma impera n'imperuka muzosubizwa kuri Twebwe Allah, Duheze Tubamenyeshe ido n'ido ivyo mwari mwarakoze kw'isi.

24. Ni ukuri, akarorero k'ubuzima bwo kw'isi hamwe n'ibihendamaso vyabwo, ni nk'amazi y'imvura Tumanura avuye mu bicu azananye mu kirere, yamara kugwa kw'isi ibiterwa n'ubwatsi, ari na vyo bitunze abantu n'ibitungwa, bikanaga. Imirima yamara gutotahara, bene yo na bo bakibwira ko bazosoroma bakivuna inzara, hagaca haza mw'ijoro canke ku murango ingingo yacu yo guhonyanya biterwa n'ubwatsi, isi na yo ikagaduka ikaba ubukumbagare; nk'aho umenga nta ndimo yigeze iharangwa. Ni nk'uko nyene rero Twebwe Allah - Dushoboye guhonyanya ibihendamaso vy'isi - Dutomorera ivyemezo vyacu bigaragara, kugira abantu biyumvire baheza bahitamwo icobagirira akamaro kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

25. Imana Allah rero, Irarikira abantu kuja mu Bwami bw'ijuru, Ikanarongora uwo Ishatse mu biremwa mu kumushoboza gutumbere inzira igorotse y'ubwislamu.

26. Abemeramana bumvira Imana Allah bakubahiriza n'amabwirizwa yayo, bakanayisenga mu bugwaneza nk'aho bayibona, baragenewe Ubwami bw'ijuru, vyongeye bazobona Imana Allah ukuri kwamye, ntibazorengwa n'intumo, eka ntibazonasuzugurika ngo bijirirwe ku musi w'izuka. Abo ni bo bantu rero bo mu Bwami bw'ijuru, bazobubamwo ibihe bidahera.

27. Nayo abakoze ibicumuro kw'isi bakanagarariza Imana Allah, bazohemberwa ibikorwa vyabo bibi, maze babihanirwe mu buzima bw'inyuma yo gupfa ku rugero rungana n'ibibi bakoze, basuzugurike; ntibazoronka uwubakingira ibihano vy'Imana Allah, bazokwijirirwa mu maso; ubabonye wogira ngo bambitswe umuzimiza w'ijoro ry'umwijima tsiritsiri. Abo, ni bo bantu rero bo mu muriro, bazowubamwo ibihe bidahera.

28. Ntumwa y'Imana! Ibuka umusi Twebwe Allah Twegeranirije hamwe ibiremwa vyose kugira biharurirwe, vyongere bihembwe, hanyuma Tukabwira ababanganyamana Duti: "Ubu rero murahagaritswe, mwabwira hamwe n'ibigirwamana vyanyu mwahora musenga". Tuzoheza rero Dutandukanye ababanganyamana n'ivyo basenga, maze ivyo basenga bibihakane, biteko bibabwire biti: "Eka si twebwe namba mwahora musenga kw'isi;

وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ أَشْرَكُوا مَكَانَكُمْ أَنْتُمْ وَشُرَكَائِكُمْ فَزَلَلْنَا بَيْنَهُمُ الْقَوْلَ وَشُرَكَائِهِمْ مَا كُنْتُمْ إِيَّانَا تَعْبُدُونَ ﴿٢٨﴾

29. Burya Imana Allah, Irakwiye kutubera Icabona twebwe hamwe na mwe, Ikaturenganura mu kwerekana ko twebwe tutari tuzi namba ivyo mukora n'uko ari twe mwasenga".

كُنَّا بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ إِنْ كُنَّا عَنْ عِبَادَتِكُمْ لَغْفِيلِينَ ﴿٢٩﴾

30. Aho rero ubutigu buzoba bugeze, aho umuntu uwo ari we wese yisuzuma akanamenya neza na neza ivyo yakoze, agaheza akabihemberwa. Aho rero ibiremwa vyose bizoba bisubiye ku Mana Allah Umuhagarikizi n'Umubungabunzi wavyo. Nayo ibigirwamana bizozimangana kuko ata co bizomarira ababanganyamana.

هَذَاكَ تَبْلُوا كُلُّ نَفْسٍ مَّا أَسْلَفَتْ وَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ مَوْلَاهُمُ الْحَقُّ وَصَلَّ عَنْهُمْ مَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٣٠﴾

31. Ntumwa y'Imana! Baza ababanganyamana uti: "Ni nde abaronsa ibibabeshaho bivuye mw'ijuru biciye mu kugwa kw'imvura, n'ibivuye mw'isi iyo itotahaye hakanaga ibiterwa bibabeshaho, hamwe n'ubwatsi bubeshaho ibitungwa vyanyu! Ni nde agaba akanashoboza ugutwi kwumva, agashoboza n'amaso kubona! Ni nde agaba urupfu agatanga n'ubuzima ku biremwa vyose, agaheza akarema kizima mu capfuye, akanakura icapfuye muri kizima! Ni nde atunganya ivyerekeye ijuru n'isi n'ubuzima bw'ibiri hagati yavyo!". Bazoheza bishure bemanga ko Uwutunganya ivyo vyose, ari Imana Allah. Uraca ubabaza rero uti: "Ubwo none ntimwotinye ibihano vy'Imana Allah mugahahe mukayigamburukira!".

قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمَّنْ يَعْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَرَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدَبِّرُ الْأُمْرَ فَسَيُوقَلُونَ اللَّهُ قُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٣١﴾

32. Iyo Mana Allah rero, ni Yo Mana yanyu Rurema y'ukuri, lbwirizwa gusengwa ari Imwe Rudende Itabangikanywa. Burya, nta kiza inyuma y'ukuri atari ubuhuyi! Ni gute mureka gusenga Imana Imwe Rudende Allah, mugahitamwo kuyibangikanya!

قَدْ لَكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ الْحَقُّ فَمَاذَا بَعْدَ الْحَقِّ إِلَّا الضَّلَالُ فَأَنَّى تُصْرَفُونَ ﴿٣٢﴾

33. Ni nk'uko nyene rero - abagarariji barendegera mw'ibangikanyamana bagahaba akagirire - ijambo ry'Imana yawe Rurema Allah ryagirije ibigaba birenga ku mabwirizwa yayo, ko bitazogenda vyemeye Imana Imwe Rudende Allah n'Intumwa yayo.

كَذَلِكَ حَقَّتْ كَلِمَاتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ فَسَقُوا أَنَّهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٣﴾

34. Ntumwa y'Imana! Baza ababangikanyamana uti: "Mbega mu bigirwamana vyanyu, hoba harimwo igishoboye gutanguza irema ry'ibiremwa, hanyuma kikabihonya, kigaheza kikabizura kikabiha indemo nk'iya mberel!". Babwire uti: "Imana Allah, ni Yo gusa Ishoboye gutanguza irema ry'ibiremwa, hanyuma Ikabihonya, lgaheza Ikabizura Ikabiha n'indemo nk'iya mberel". None ni gute mubangikanya Imana Allah ha kuyisenga ari Imwe Rudende!

قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَبْدُوا الْخَلْقَ
ثُمَّ يُعِيدُهُمْ قُلْ اللَّهُ يَبْدُوا الْخَلْقَ ثُمَّ
يُعِيدُهُمْ فَأَنَّى تُؤْفَكُونَ ﴿٣٤﴾

35. Ntumwa y'Imana! Baza ababangikanyamana uti: "Mbega mu bigirwamana vyanyu, hoba harimwo igishoboye kurongora ikiremwa mu nzira y'ukuri!". Ihibambewe! Nta na kimwe bishoboye. Babwire uti: "Imana Allah, ni Yo gusa Ishoboye kurongora uwahuvye inzira, Ikamugarura mu nzira y'ukuri". None burya uwushoboye kurongora mu nzira y'ukuri, si we yategerezwa gukurikirwa, ha gukurikira uwudashoboye kurongora uwahuvye, vyongeye na we nyene kandi akeneye uwumuhubura! Mbega mwafashwe n'iki, gushika n'aho mufata ingingo yo kunganisha Imana Allah n'ibiremwa vyayo!

قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَهْدِي إِلَى
الْحَقِّ قُلْ اللَّهُ يَهْدِي لِلْحَقِّ أَفَمَنْ يَهْدِي
إِلَى الْحَقِّ أَحَقُّ أَنْ يُتَّبَعَ أَمْ لَا يَهْدِي إِلَّا
أَنْ يَهْدِيَ فَمَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿٣٥﴾

36. Abenshi mu babangikanyamana, ntibakurikira mw'ibangikanyamana ryabo, kiretse ko hamwe n'ivyo bafise amakenga ko ibigirwamana bibegeraza koko ku Mana Allah. Mu vy'ukuri, ugukekeranya ntigushikana ku kuri namba. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Nyenubumenyikurivyose, Irazi neza ivyo bagira vyose.

وَمَا يَتَّبِعُ أَكْثَرُهُمْ إِلَّا ظَنًّا إِنَّ الظَّنَّ لَا
يُغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا
يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾

37. Nta n'umwe yoshobora kwiyitirira Qor'ani akavuga ko itavuye ku Mana Allah, ariko Imana Allah Yayimanuye kugira ishimangire ibiri mu Bitabu vy'aho hambere yayo, ko idini ry'Imana Allah ari rimwe, no kugira itomere neza amabwirizwa yahawe abantu barungikiwe Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) muri Qor'ani, ata makenga ko yahishuwe n'Imana Rurema Allah, Umubungabunzi w'ibiremwa vyose.

وَمَا كَانَ هَذَا الْقُرْآنُ أَنْ يُفْتَرَى مِنْ
دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ
وَتَفْصِيلَ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ
الْعَالَمِينَ ﴿٣٧﴾

38. Ntumwa y'Imana! Ahubwo rero bavuga ko Qor'ani yazanwe na Muhamadi ku gatwe kiwe! Babwire uti: "Enda rero nimuzane igisomwa na kimwe gisa nka Qor'ani, munararikire n'abo mushoboye havuyemwo Imana Allah, mu bantu no mu majini kugira babafashe nimwaba koko muri imvugakuri ko Qor'ani yazanwe na Muhamadi ku gatwe kiwe".

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ
وَأَدْعُوا مَنْ أَسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ
كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣٨﴾

39. Ahubwo rero bihuriye guhakana bivuye inyuma Qor'ani bakiyumva, bataranatahura ido n'ido ibirimwo^[1] بَلْ كَذَّبُوا بِمَا لَمْ يُحِيطُوا بِعَلَمِهِمْ وَلَمَّا بَأْتِهِمْ تَأْوِيلَهُ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ ﴿٣٩﴾

Ntumwa y'Imana! Itegereze rero ukuntu iherezo ry'abirenganije ryagenze^[3]!

40. Ntumwa y'Imana! Mu bantu bawe warungitsweko, harimwo abemera Qor'ani, harimwo n'abatayemera namba. Burya Imana yawe Rurema Allah, ni Yo Izi neza abagenzwa n'ubwononyi bwo kutemera Qor'ani, kandi izobibahanira. وَمِنْهُمْ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ وَمِنْهُمْ مَنْ لَا يُؤْمِنُ بِهِ وَرَبُّكَ أَعْلَمُ بِالْمُفْسِدِينَ ﴿٤٠﴾

41. Ntumwa y'Imana! Ababangikanyamana nibaramuka baguhakanye bivuye inyuma, uraheza ubabwire uti: "Ndafise idini ryanje nisunga mu vyo nkora, na mwe nyene murafise idini ryanyu mwisunga mu vyo mukora; mwebwe ntumuzohanirwa ivyo nkora kandi nanje sinzohanirwa ivyo mukora". وَإِنْ كَذَّبُوكَ فَقُلْ لِي عَمَلٍ وَلكُمْ عَمَلُكُمْ أَنْتُمْ بَرِيئُونَ مِمَّا أَعْمَلُ وَأَنَا بَرِيءٌ مِمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٤١﴾

42. No mu bagarariji nyene, harimwo abakwumviriza iyo uriko urasoma Qor'ani ariko ntibemere ngo barongoke. Ntumwa y'Imana! Mbega woshobora gutuma ibipfamatwi vyumva bikanyurwa n'aho vyoba bidatahura^[4]! وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُونَ إِلَيْكَ أَفَأَنْتَ تُسْمِعُ الصَّمَّ وَلَوْ كَانُوا لَا يَعْقِلُونَ ﴿٤٢﴾

43. Mu bagarariji harimwo n'abakuraba n'ivyemezo ushikiriza, ntibaheze ngo bemere kurongoka. Ntumwa y'Imana! Mbega woshobora gutuma ibipfamaso bibona bigatumbere inzira n'aho vyoba bitabona ukuri ngo binyurwe^[5]! وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْظُرُ إِلَيْكَ أَفَأَنْتَ تَهْدِي الْعُيَّى وَلَوْ كَانُوا لَا يَبْصُرُونَ ﴿٤٣﴾

44. Mu vy'ukuri Imana Allah, nta na kimwe Irenganyako abantu mu kurengerezwa urugero rw'ibihano canke kugabanywa indishi, ariko abantu ni bo nyene birenganya mu guca kubiri n'amabwirizwa y'Imana Allah. إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْئًا وَلَكِنَّ النَّاسَ أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٤٤﴾

45. N'igihe Imana Allah Yegeranirije hamwe ababangikanyamana bose ku musi w'izuka, bakaba nk'aho batigeze baba kw'isi kiretse isaha imwe gusa y'umurango, bazoheza bamenyane nk'uko bari bakiri kw'isi, hanyuma nya kumenyana guhere mu kanya isase. Ni ukuri, harahomvye abagararije bagahakana bivuye وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ كَأَن لَّمْ يَلْبَثُوا إِلَّا سَاعَةً مِنَ النَّهَارِ يَتَعَارَفُونَ بَيْنَهُمْ قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِلِقَاءِ اللَّهِ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ﴿٤٥﴾

[1] Nk'izuka n'iharurirwa ry'ibiremwa, guhemberwa ivyo vyakoze Ubwami bw'ijuru canke umuriro, n'ibindi.

[2] Ababangikanyamana bagararije ivyo bagabishijweko.

[3] Muri bo, harimwo abahonejwe na nyamugigima, harimwo n'abahonejwe n'isoma nturi, n'ibindi.

[4] Aha, Imana Allah Igereranya abumviriza Qor'ani ntibaheze ngo bemere, nka ba nyamuragi batumva ivyo uvuga n'aho wosemerera, kuko badatahura. Nka kurya rero, ata wushobora gutuma nyamuragi yumva ibivugwa, ni ko ata wushobora gutuma umugarariji yumvirije Qor'ani ayihakana, yemera mu gihe Imana Allah Itabishatse.

[5] Muri iyi Aayah, Imana Allah Igereranya ababona ivyemezo vyotuma bemera, ntibaheze ngo bemere, nka kurya kw'impumyi zitabona ngo zitumbere inzira. Nka kurya rero, ata wushobora gutuma impumyi ibona ngo itumbere inzira, ni ko umugarariji abona ivyemezo vyotuma yemera akabihakana, ata wushobora gutuma yemera mu gihe Imana Allah Itabishatse.

inyuma, ko bazozuka bagahura n'Imana Allah mu buzima bw'inyuma yo gupfa, kugira bahemberwe ivyo bakoze. Kira noneho, ntibari no gushobozwa kuba abagororotsi.

46. Ntumwa y'Imana! Nitwaramuka Tukweretse ukiri muzima bimwe mu bihano Twabasezeraniye kw'isi, canke Tukakwaka ubuzima ugapfa Tutarabikwerekera, uko biri kwose ico womeya, ni uko impera n'imperuka bazosubizwa iwacu Twebwe Allah. Hanyuma Imana Allah, ni Yo Cabona ku vyo bagira vyose kw'isi, kandi Izobibahembera.

وَأَمَّا نُرْيِيكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ أَوْ
تَتَوَقَّيْتِكَ فَإِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ اللَّهُ شَهِيدٌ
عَلَىٰ مَا يَفْعَلُونَ ﴿٤٦﴾

47. Bantu! Umugwi uwo ari wo wose w'abantu wabayeho aho hambere yanyu, warungikiwe Intumwa ivuye muri bo; nk'uko mwarungikiwe Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) ibararikira kwumvira Imana Allah. Igihe rero haje Intumwa yabo ku musi w'izuka, bazocirirwa urugororotse, eka ntibazorenganywa namba.

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ رَسُولٌ فَإِذَا جَاءَ رَسُولُهُمْ قُضِيَ
بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٤٧﴾

48. Ntumwa y'Imana! Ababangikanyamana barakubaza bavuga bati: "Mbega umusi w'izuka ni ryari, niwaba wewe n'abagukurikiye muri invugakuri mu vyo mudusezeranira?".

وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنْتُمْ
صَادِقِينَ ﴿٤٨﴾

49. Ntumwa y'Imana! Bishure uti: "Nta kibi nshoboye kwikingira, eka nta n'ico nokwimarira kiretse ico Imana Allah Yashatse ko kiba". Burya umugwi wose w'abantu urafise isango wagenewe ryo gupfa; igihe rero isango ryawo ryo gupfa ryageze, ntushobora kwongerezwa ikiringo co kubaho eka n'ikiringo co kubaho, ntikinashobora guhera imbere y'isango nyezina.

قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي ضَرًّا وَلَا نَفْعًا إِلَّا مَا
شَاءَ اللَّهُ لِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ إِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ
فَلَا يَسْتَفْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا
يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٤٩﴾

50. Ntumwa y'Imana! Bwira ababangikanyamana uti: "Enda nyabuna, nimumbwire uko mwovyifatamwo, igihe mwoshikirwa n'ibihano vy'Imana Allah mw'ijoro canke ku murango! Mbega abanyavyaha barenga ku mabwirizwa vy'Imana Allah, bihutira iki mu gusaba ibihano!".

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَتَيْتُمْ عَذَابُهُمْ بَيِّنَاتٍ أَوْ
نَهَارًا مَاذَا يَسْتَعْجِلُ مِنْهُ الْمُجْرِمُونَ ﴿٥٠﴾

51. Mbega bagarajiji! Inyuma y'aho mushikiwe n'ibihano, ni ho mwokwemera Imana Allah, kandi nya kwemera muri ico gihe ata co kwobamarira! Mwoheza mukabwirwa muti: "Ubu ni ho mubonye kwemera Imana Allah kandi mwahora muyiteburako!";

أَتَمَّ إِذَا مَا وَقَعَ ءَامَنْتُمْ بِهِ ؕ ءَاعْتَنَ وَقَدْ
كُنْتُمْ بِهِ تَسْتَعْجِلُونَ ﴿٥١﴾

52. Hanyuma abirenganije mu kugarariza Imana Allah na bo, bakabwirwa bati: "Nimwumvirize ibihano vy'Imana Allah vyamaho, burya mugira ngo murahembwa kiretse ku vyo mwari mwararondeye kw'isi!".

ثُمَّ قِيلَ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ
هَلْ تُحْزَنُونَ إِلَّا بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٥٢﴾

53. Ntumwa y'Imana! Ababangikanyamana barakubaza ku vyerekeye guhanwa ku musi w'izuka, ko ari ivy'ukuri! Bishure uti: "Ego cane, ndarahiye kw'izina ry'Imana yanje

﴿٥٣﴾ وَوَسَّيْتُمْ لِنَفْسِكُمْ أَهْلًا لَّهُمْ قُلْ إِي وَرَبِّي
إِنَّهُ لِحَقِّ لِحَقِّ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٥٣﴾

Rurema Allah, ni ivy'ukuri koko, kandi na mwe ntimuzonanira Imana Allah ko lbazura, Ikanabahemba ivyo mwakoze”.

54. Umuntu uwo ari we wese yirenganiye mu kugarariza Imana Allah, iyo aba ashobora kugaba ibiri kw'isi vyose, akemererwa kubitanga ngo ntahanwe ku musi w'izuka, yovyigomboje mu bihano; abirenganiye bazokwiyorobeka mu kutagaragaza ukwicuza igihe babonye ibihano vy'Imana Allah, bazoheza zere bacirirwe urugororotse, eka ntibazorenganywa namba ngo bacirirwe urwa ngondagonde.

وَلَوْ أَنَّ لِكُلِّ نَفْسٍ ظَلَمَتْ مَا فِي الْأَرْضِ لَافْتَدَتْ بِهِ وَأَسْرَأُ التَّدَامَةَ لَمَّا رَأَوُا الْعَذَابَ وَفُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٥٤﴾

55. Bantu nimwumve mwumvireho! Mu vy'ukuri, ibiri mu majuru no mw'isi vyose, ni ivy'Imana Allah. Bantu nimwumve mwumvireho! Mu vy'ukuri, isezerano ry'Imana Allah ryo guhura no guhana ababangikanyamana, ni iry'ukuri, ariko rero abenshi muri bo nta vyo bazi.

أَلَا إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ۗ أَلَا إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٥﴾

56. Imana Allah, ni Yo Itanga ubuzima, ni na Yo Yaka ubuzima; impera n'imperuka rero ni kuri Yo muzosubizwa nimwazuka.

هُوَ يَحْيِي- وَيُمِيتُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٥٦﴾

57. Emwe bantu! Ni ukuri, mwarashikiriwe n'Igitabu ca Qor'ani kivuye ku Mana yanyu Rurema Allah, kibagabisha ku bihano, kikanaremesha abemeramana, kirimwo n'agakiza k'indwara zihungabanya umushaha; nk'ubujuju n'ibangikanyamana. Muri co, harimwo kandi uburongozi n'impuhwe ku bemeramana.

يَنَاءُيْهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَتْكُمْ مَوْعِظَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَشِفَاءٌ لِّمَا فِي الصُّدُورِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٧﴾

58. Ntumwa y'Imana! Bwira abantu bose uti: “Ni ku mpano n'impuhwe vy'Imana Allah vyatumye lbahitiramwo idini ry'ubwislamu”. Kubera ivyo rero, nibagire akamwemwe, kuko ivyo ni ivyiza nta ngere kuri bo, biruta amatungo bahurumbira kwegeranya.

قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلْيَفْرَحُوا هُوَ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ ﴿٥٨﴾

59. Ntumwa y'Imana! Bwira abahakana bivuye inyuma Qor'ani, uti: “Enda nyabuna, nimumbwire ico mwibaza ku vyerekeye ibibabeshaho^[1] mwaremewe n'Imana Allah, maze mukazirura bimwe muri vyo, ibindi mukabiziririza!”. Babaze uti: “Burya none, ni Imana Allah Yabarekuriye kuvuga ivyo! Canke murementaniriza Imana Allah ivyo Itigeze Ivuga!”.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ لَكُمْ مِنَ الرَّزْقِ فَجَعَلْتُمْ مِنْهُ حَرَامًا وَحَلَالًا قُلْ ءَاللهُ أَدْنَىٰ لَكُمْ أَمْ عَلَى اللَّهِ تَفْتَرُونَ ﴿٥٩﴾

60. Mbega abamentaniriza Imana Allah ivyo Itigeze Ivuga, bibaza ko Imana Allah Itazobibahanira ku musi w'izuka! Mu vy'ukuri, Imana Allah ni Nyenimpano ku bantu^[2], ariko rero abenshi muri bo ntibashima impano zayo.

وَمَا ظَنُّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكُذِبَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۗ إِنَّ اللَّهَ لَأَدْنَىٰ لِّدُونِ فَضْلِ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٦٠﴾

[1] Mu bitungwa, ibiterwa n'ibindi vyiza mwaremewe n'Imana Allah.

[2] Mu kutihutira guhana abayibeshera ng'aha kw'isi.

61. Ntumwa y'Imana! Ntivyigera bishika na rimwe ko hagira ico utunganya, ico usoma muri Aayah za Qor'ani, eka nta n'ico mukora mwebwe abantu caba iciza canke ikibi, kiretse ko Twebwe Allah Tuba Turi Icabona, Tubibona neza igihe mutanguye kubikora kugira Tubibungabunge, Tuzonabibahembere; nta n'icinyegeza Imana yawe Rurema Allah mw'isi eka no mw'ijuru nyene, n'aho coba kingana n'akantu inzatsa, eka mbere n'aho coba gito cane canke kinini kuruta inzatsa, kiretse ko canditswe kandi kibungabunzwe ku Mana Allah mu Gitabu gitomora vyose.

وَمَا تَكُونُ فِي شَأْنٍ وَمَا تَتْلُوا مِنْهُ مِنْ قُرْآنٍ وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا إِذْ تُفِيضُونَ فِيهِ وَمَا يَعْزُبُ عَنْ رَبِّكَ مِنْ مِثْقَالِ ذَرَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَلَا أَصْغَرَ مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْبَرَ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٥١﴾

62. Bantu nimwumve mwumvireho! Mu vy'ukuri, abatoni b'Imana Allah, nta bwoba kuri bo bwo guhanwa, eka mbere bobo ntibazokwicwa n'intuntu y'ivyo basize kw'isi;

أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٥٢﴾

63. Abemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakanashira mu ngiro ivyo ibabwirije, bakongera bagatinya Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo;

الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٥٣﴾

64. Barafise inkuru nziza iremesha ivuye ku Mana Allah, ko bazororanirwa mu buzima bwo kw'isi^[1], n'uko bazohabwa Ubwami bw'ijuru mu buzima bw'inyuma yo gupfa. Nta gihinduka rero mu vyo Imana Allah Yabasezeraniye, iyo ni yo ntsinzi rero ihambaye.

لَهُمُ الْبُشْرَىٰ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ ۗ لَا تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٥٤﴾

65. Ntumwa y'Imana! Ntugatuntuzwe n'ibivugwa n'ababangikanyamana mw'irementanya ryabo, mu vy'ukuri intsinzi y'inganji kw'isi no mw'ijuru, ni iy'Imana Allah, ni na Yo Nyenukumva, Irumva ivyo bavuga; Nyenubumenyikurivyose, Irazi neza ivyo bakora n'ivyo bazirikana.

وَلَا يَحْزَنكَ قَوْلُهُمْ إِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٥٥﴾

66. Bantu nimwumve mwumvireho! Mu vy'ukuri, ibiremwa vyose^[2] biri mu majuru no mw'isi, ni ivy'Imana Allah. Mbega abasenga ibigirwamana mu gishingo c'Imana Allah, bisunga ukuhe kuri! Nta co bakurikira kiretse ivyo bakekeranya ko ari ukuri, nta n'ico bazi kiretse irementanya ry'ibangikanyamana;

أَلَا إِنَّ لِلَّهِ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَتَّبِعُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ شُرَكَاءَ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿٥٦﴾

67. Ni Yo Yabaremeye ijoro kugira muturure, muruhuke umuruho wo ku murango; Ibaremera n'umurango kugira mwishire mwizane mu kurondera ikibabeshaho. Mu vy'ukuri, mw'ikurakuranwa ry'ijoro n'umurango mw'ibisikanya ryavyo, ni ukuri harimwo ivyemezo bigaragara vyotuma abantu bumva, bagategera, bakamenya ko hariho Imana Imwe Rudende Ikwiye gusengwa Itabangikanywa.

هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ اللَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا ۗ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُسْمَعُونَ ﴿٥٧﴾

[1] Biri mu biremesha abatoni b'Imana Allah kw'isi, kurota canke kuroterwa indoto nziza ziremesha.

[2] Ibiremwa vy'ibinyabuzima; abamalayika, abantu, amajini n'ibindi.

68. Ababangikanyamana bavuze ko Imana Allah Yiyitiriyeye قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحَانَ هُوَ الْعَنِيِّ
umwana^[1]. Banguha! Imana Allah nininahazwe mu buryo لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ إِنَّ
burengeye cane ivyo bayibangikanya, ni Yo Uwikenuye عِنْدَكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ بِهَذَا أَتَقُولُونَ عَلَى
Yikwije muri vyose, ni Yo Nkomoko y'impuhwe ku اللَّهُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٨﴾
biremwa, Rugaba Igaba Ikaganza ibiri mu majuru n'isi
n'ibiri hagati yavyo, eka nta n'icemezo mufise ku vyo
murementaniriza Imana Allah. Mbega yemwe, karashize
ingani muvuge n'ivyo mutazi ku vyerekeye Imana Allah!

69. Ntumwa y'Imana! Vuga uti: "Mu vy'ukuri, قُلْ إِنَّ الَّذِينَ يَقْتُرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكُذِبَ لَا
abarementaniriza Imana Allah ko ifise umwana يُفْلِحُونَ ﴿٦٩﴾
bakanayibangikanya, ntibazokwigera bashika ku ntsinzi
y'ivyo bipfuzwa kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa";

70. Bazoryoherwa gusa gato n'iryo rementanya kw'isi; مَتَّعْ فِي الدُّنْيَا ثُمَّ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ
hanyuma impera n'imperuka nibapfa, bazosubizwa iwacu نُذِيبُهُمُ الْعَذَابَ الشَّدِيدَ بِمَا كَانُوا
Twebwe Allah, Duheze Tubahonje ibihano bikaze vyo mu يَكْفُرُونَ ﴿٧٠﴾
muriro wa Jahannamu, bitewe n'ukuntu bagararije.

71. Ntumwa y'Imana! Cira agace abagarariji b'i Makka ku *وَأْتَلْ عَلَيْهِمْ نَبَأَ نُوحٍ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ
nkuru ya Nuhu (nyakugira amahoro y'Imana Allah) hamwe يَقَوْمِ إِنْ كَانَ كَثُرَ عَلَيْكُمْ مَقَامِي
n'abantu yarungitsweko, igihe yabwira abantu biwe ati: وَتَذَكِّرِي بِيَايَتِ اللَّهِ فَعَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْ
"Emwe bantu banje! Nimwaba mubangamiwe n'ukuba ndi فَأَجْمِعُوا أَمْرَكُمْ وَشُرَكَاءَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُنْ
kumwe na mwe, n'ukubibutsa ivyemezo vy'uko Imana اللَّهُ أَرْمَكُمْ عَلَيْكُمْ عُقْمًا ثُمَّ آفَضُوا إِلَيَّ وَلَا
Allah ari Imwe Rudende, nimumenye ko jewe nishimikije تُنظَرُونَ ﴿٧١﴾
Imana Allah nkayizera, enda nyabuna rero, nimugire ico
mupfunditse, mwebwe hamwe n'abo mucuditse, kandi
ntimubigire mu mpisho ngo mwiyorobeke, muheze rero
mumpe igihano mwipfuzwa, ntimundindirize n'akanya na
gato;

72. Nimwaramuka rero mugenjeje umugongo فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَمَا سَأَلْنَاكُمْ مِنْ أَجْرٍ إِنَّ
mukirengagiza ivyo ndabararikira, jewe nta mpembo أَجْرِي إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ
ndabasavye kw'ishikiriza-butumwa ryanje, kanatsinda ni مِنْ الْمُسْلِمِينَ ﴿٧٢﴾
no ku neza yanyu, impembo yanje ndayiziga ku Mana
Allah, nategetswe no kuba mu bislamu bicisha bugufi kuri
Yo.

73. Abantu ba Nuhu rero, baramugararije, Turaheza فَكَذَّبُوهُ فَجَعَلْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفَلَكِ
Twebwe Allah Turamurokora we hamwe n'abari kumwe na وَجَعَلْنَاهُمْ خَلَائِفَ وَأَعْرَفْنَا الَّذِينَ كَذَّبُوا
we mu bwato igihe c'isegenya, ni na bo Twahavuye بِأَيَاتِنَا فَأَنْظِرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
Dusubiriza abahonejwe, Dushoka Dusomesha nturi الْمُنذَرِينَ ﴿٧٣﴾
abagararije bagahakana bivuye inyuma ivyemezo vyacu.
Ntumwa y'Imana! Raba rero ukuntu iherezo
ry'abagabishijwe ku bihano vy'Imana Allah ntibumva,
ryagenze!

[1] Nk'uko bavuze kandi ko abamalayika ari abakobwa b'Imana Allah, canke ko Masihi Isa mwene Mariyam, ari umwana w'Imana Allah.

74. Mu nyuma y'irungikwa rya Nuhu, ni ho Twarungika Intumwa zitandukanye ku bantu bazo^[1]. Izo Ntumwa ziraheza ziza zibazaniye ivyemezo vyerekana ko ziri mu kuri, abantu zarungitsweko, ntibigeze bemera ukuri bashikirijwe, ari na kwo kwagararijwe n'abarungikiwe Intumwa aho hambere yabo. Ni nk'uko nyene rero Twebwe Allah - Twateye ikimangu c'ubugarariji ku mitima y'ab'aho hambere yabo kubera ubugaba bwabo, ntibashobora kwemera - Dutera ikimangu c'ubugarariji ku mitima y'abarenga imbibe z'Imana Allah z'ibibujijwe.

ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِ رَسُولًا إِلَىٰ قَوْمِهِمْ
فَجَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا بِمَا
كَذَّبُوا بِهِ مِنْ قَبْلُ كَذَلِكَ نَطْبَعُ عَلَىٰ
قُلُوبِ الْمُعْتَدِينَ ﴿٧٤﴾

75. Mu nyuma y'irungikwa ry'izo Ntumwa, ni ho Twarungika Intumwa Musa na murumunawe Haruna (za nyakugira amahoro y'Imana Allah) kwa Firawuni n'abunganizi biwe, Tuzirungikana ibitangaro vyemeza ko ari Intumwa z'ukuri, maze Firawuni n'abunganizi biwe bagira amanyama n'akantu mu guhonyanga ukuri, vyongeye bari n'abantu b'abanyavyaha barenga ku mabwirizwa y'Imana Allah.

ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِم مُّوسَىٰ وَهَارُونَ إِلَىٰ
فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ بِآيَاتِنَا فَاسْتَكْبَرُوا
وَكَانُوا قَوْمًا مُّجْرِمِينَ ﴿٧٥﴾

76. Igihe rero bashikirwa n'ibitangaro Twarungikanye Musa, vyemeza ukuri yazanye, bavyamiriyeye kure bavuga bati: "Mu vy'ukuri, ivyo Musa yerekana, ni uburozi bweruye".

فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا إِنَّ
هَذَا لَسِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿٧٦﴾

77. Maze Musa arumirwa abishura ati: "N'aho nakagendeye! Karashize ingani muvuge ko n'ibitangaro nabazaniye vyemeza ukuri, ari uburozi bweruye! Ubwo mwihweje neza, ntimubona ibitangaro nabazaniye ko ari ivy'ukuri! Burya abarozzi ntibigera bashika ku ntsinzi y'ivyo bipfuzwa kw'isi eka no mu buzima bw'inyuma yo gupfa".

قَالَ مُّوسَىٰ أَتَقُولُونَ لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَكُمْ
أَسِحْرٌ هَذَا وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُونَ ﴿٧٧﴾

78. Firawuni n'abunganizi biwe bavuze babwira Musa bati: "Karashize ingani uze kudukura mu kwemera kwacu kwo gusenga ibigirwamana, twasanze abavyeyi bacu basenga, uheze wewe na murumunawe Haruna muce muba ibihangange ku butaka bwa Misiri! Ihibambewe, ntiturota tubemera namba!".

قَالُوا أَجِئْتَنَا لِنَلْفِتْنَا عَمَّا وَجَدْنَا عَلَيْهِ
ءَابَاءَنَا وَتَكُونُ لَكُمُ الْكِبْرِيَاءُ فِي الْأَرْضِ
وَمَا نَحْنُ لَكُمُ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٧٨﴾

79. Firawuni yashotse avuga ati: "Enda nyabuna rero, nimunzanire umukonikoni uwo ari we wese karuhariwe".

وَقَالَ فِرْعَوْنُ أَئِنِّي لَبِئْسَ لِلَّهِ غَافِلِينَ ﴿٧٩﴾

80. Nya bakonikoni ba Firawuni bamaze kuza, Musa yababwiye ati: "Enda nyabuna rero, nimuterere hasi imizana n'inkoni vyanyu".

فَلَمَّا جَاءَ السَّحَرَةُ قَالَ لَهُمْ مُّوسَىٰ أَلْقُوا
مَا أَنْتُمْ مُّلقُونَ ﴿٨٠﴾

81. Ba bakonikoni bamaze guterera hasi nya mizana n'inkoni vyabo, Musa yababwiye ati: "Ivyo mwazanye mugaterera hasi, ni ubukonikoni bwigendera! Mu vy'ukuri Imana Allah, Irabuzimanganya; mu vy'ukuri Imana Allah, ntitunganya namba ibikorwa vy'abagenzwa n'ubwononyi kw'isi;

فَلَمَّا أَلْقَوْا قَالَ مُّوسَىٰ مَا جِئْتُمْ بِهِ السَّحَرُ
إِنَّ اللَّهَ سَبَّطَلَهُ إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِلُّ عَمَلٍ
الْمُفْسِدِينَ ﴿٨١﴾

[1] Huudi, Swalehe, Ibrahimu, Lulutwi na Shu'ayibu, n'izindi.

82. Imana Allah Iranatsimbataza ukuri kw'amajambo yayo, maze ikinyoma kigakubitirwa ahabona n'aho vyoshavuzaba anyavyaha barenga ku mabwirizwa yayo". وَجِئْتُ اللَّهَ الْحَقَّ بِكَلِمَتِيهِءِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ ﴿٨٢﴾

83. Hamwe n'ivyo bitangaro vyose rero, Musa nta wamwemeye mu bantu biwe ku gutinya ibihano vya Firawuni n'abunganizi biwe, kiretse abantu bari ku rushi bari muri Bene Israyeli. Mu vy'ukuri, Firawuni yarimonogoje mu bwishime kw'isi; mu vy'ukuri, yari no mu bimonogoje mu bugarariji. فَمَا آمَنَ لِمُوسَىٰ إِلَّا ذُرِّيَّتُهُ مِّن قَوْمِهِ عَنِ خَوْفٍ مِّن فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِم أَن يُفْتِنَهُمْ وَإِنَّ فِرْعَوْنَ لَعَالٍ فِي الْأَرْضِ وَإِنَّ لِمَن الْأَمْسِرِ فِينِ ﴿٨٣﴾

84. Musa yabwiye abantu biwe ati: "Bantu banje! Nimwaba mwemera Imana Imwe Rudende Allah mukubahiriza n'amabwirizwa yayo, enda nyabuna rero, nimuyizere nimwaba mwicisha bugufi kuri Yo". وَقَالَ مُوسَىٰ يَاقَوْمِ إِن كُنتُمْ ءَامِنْتُمْ بِاللَّهِ فَعَلَيْهِ تَوَكَّلُوا إِن كُنتُمْ مُسْلِمِينَ ﴿٨٤﴾

85. Abantu ba Musa baciye bamwishura bavuga bati: "Twaramaze kwizera Imana Imwe Rudende Allah. Mana yacu Nzima! Ntutugire imvo y'igeragezwa mw'idini ku bantu birenganya mu kurenga ku mabwirizwa yawe^[1]"; فَقَالُوا عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِّقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٨٥﴾

86. Dukungire ku mpuhwe zawe, ihohotera n'agacinyizo k'abantu b'abagarariji". وَنَحْنَا بِرَحْمَتِكَ مِّنَ الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٨٦﴾

87. Twaranahishuriye Musa na murumunawe Haruna Duti: "Nimufate muronderere abantu banyu amazu muri Misiri bahungiramwo ihohotera n'agacinyizo ka Firawuni, muheze mugire nya mazu ihuriro ryanyu, mwongere mutsimbataze isengesho ku mwanya waryo. Musal! Uranashikiriza kandi abemeramana inkuru nziza ihumuriza y'intsinzi n'indishi ihambaye". وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ وَأَخِيهِ أَن تَبَوَّءَا لِقَوْمِكُمَا بِمِصْرَ بُيُوتًا وَاجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ قِبْلَةً وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَابْتَئِرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٧﴾

88. Musa yahavuye atakambira Imana Allah avuga ati: "Mana yacu Rurema Allah! Mu vy'ukuri, Wewe Wahaye Firawuni n'abunganizi biwe ibiryohera amaso mu buzima bwo kw'isi, ha kugushimira, babikoresheje mu guhubisha abantu inzira yawe. Mana yacu Rurema Allah! Honya amatungo yabo ntihagire ico azobamarira, Wongere Utere ikimangu ku mitima yabo, ntibazokwemere gushika bibonereko ibihano bibabaza". وَقَالَ مُوسَىٰ رَبَّنَا إِنَّكَ ءَاتَيْتَ فِرْعَوْنَ وَمَلَئَهُ رِبَّةً وَأَمْوَالًا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا رَبَّنَا لِيُضِلُّوا عَن سَبِيلِكَ رَبَّنَا اطْمِسْ عَلَيَّ أَمْوَالَهُمْ وَاشْدُدْ عَلَيَّ قُلُوبَهُمْ فَلَا يُؤْمِنُوا حَتَّىٰ يَرَوْا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿٨٨﴾

89. Imana Allah Yishuye Musa na Haruna Iiti: "Ni ukuri, igisabisho canyu^[2] kuri Firawuni, camaze kwemerwa. Kubera ivyo rero, nimuhagararire idini ryanyu bikwiye, mubandanye kurarikira Firawuni n'abunganizi biwe, ukwemera Imana Imwe Rudende Allah; ntimugakurikire namba inzira y'abadatahura ukuri kw'isezerano ryanje". قَالَ قَدْ أُجِيبَتِ دَعْوَتُكُمَا فَاسْتَقِيمَا وَلَا تَتَّبِعَانِ سَبِيلَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٨٩﴾

[1] Mu gushoboza abagarariji kutunesha bagashoka bavuga ngo iyo idini ryabo riba iry'ukuri, ntibari kuneshwa.

[2] Musa ni we yasaba, hanyuma Haruna na we akubwiriza "Aamiin".

90. Twaranajabukije Bene Israyeli ibahari, maze Firawuni n'abunganizi biwe baraheza barabakurikira kubera akarenganyo n'urwanko babafitiye; Firawuni atanguye gusoma nturi, ni ho yavuga ati: "Nemeye ko ata mana kiretse Imana Yemewe na Bene Israyeli, kandi nanje ndi mu bislamu bicisha bugufi, basenga Imana Imwe Rudende batayibangikanya".

*وَجَلَّوْنَا بِبَنِي إِسْرَائِيلَ الْبَحْرَ فَأَنْبَعَهُمْ
فِرْعَوْنُ وَجُنُودُهُ بَغْيًا وَعَدُوًّا حَتَّى إِذَا
أَدْرَكَهُ الْعَرْقُ قَالَ ءَأَمَنْتُ أَتَاهُ لَا إِلَهَ إِلَّا
الَّذِي ءَأَمَنْتُ بِهِ بُنُو إِسْرَائِيلَ وَأَنَا مِنَ
الْمُسْلِمِينَ ﴿٩٠﴾

91. Ewe Firawuni! Ubu uri ku mpfiro, ni ho wemanga ko Imana ari Imwe Rudende, kandi wahora uyigagariza imbere yuko usoma nturi, wari no mu bononyi baca kubiri n'amabwirizwa yayo!

ءَأَلْقَنَ وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلُ وَكُنْتَ مِنَ
الْمُفْسِدِينَ ﴿٩١﴾

92. Uno musi rero, Turarokora ikiziga n'ibihimba vyawe kugira abohakana ko atari wewe wasomeshejwe nturi, bakwibonere ukuri kwamy'e, uheze ubere inkebuzo abazozza mu nyuma. Mu vy'ukuri, abenshi mu bantu baragotwa bakirengagiza ivyemezo vyacu.

فَالْيَوْمَ نُنَجِّيكَ بِبَدْنِكَ لِنَسْأَلَ لِمَنْ
خَلَقْنَا ءَأْيَةً وَإِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ عَنْ
ءَأْيَاتِنَا لَغَفْلُونَ ﴿٩٢﴾

93. Ni ukuri, Bene Israyeli Twarabahaye uburaro n'uburamuko mu bihugu vya Shaamu na Misiri, Turanabaronsa ivyiza bibaryohera, bitazira; ntibigeze bacanamwo mw'idini, kiretse inyuma y'aho bashikiriwe n'ubumenyi bubasaba gushira hamwe, gufatana mu nda hamwe rero no kukwemera^[1]. Ntumwa y'Imana! Mu vy'ukuri, Imana yawe Rurema Allah ku musi w'izuka, Izobacira urutunganye, Iheze Igaragaze ukuri n'ikinyoma ku vyo bahazanako kuri wewe.

وَلَقَدْ بَوَّأْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ مَبُوءًا صَدَقِي
وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ فَمَا اخْتَلَفُوا
حَتَّى جَاءَهُمُ الْعِلْمُ إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٩٣﴾

94. Ntumwa y'Imana! Uramutse ugize amakenga ku kuri kuri mu vyo Twakumanuriye, uraheza ubaze abasoma Tawurati n'Injili mu bahawe Igitabu aho hambere yawe, kugira ngo bemange ko ari ivy'ukuri. Ni ukuri, warashikiriwe n'ukuri kuvuye ku Mana yawe Rurema Allah ko wewe uri Intumwa yayo nk'uko biri muri Tawurati n'Injili. Ntumwa y'Imana! Ntukabe rero mu bakekeranya ko uri Intumwa vy'ukuri^[2];

فَإِنْ كُنْتَ فِي شَكٍّ مِمَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ فَسْأَلِ
الَّذِينَ يَتْلُونَ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكَ لَقَدْ
جَاءَكَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ
الْمُتَرَدِّينَ ﴿٩٤﴾

95. Ntukabe no mu bahinyuza bagahakana bivuye inyuma ivyemezo vy'Imana Allah, wohava uba mu bahomvy'e ubuzima bwabo.

وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ
فَتَكُونُوا مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٩٥﴾

96. Mu vy'ukuri, abo ijambo ry'Imana yawe Rurema Allah ryo kuvuma no guhana ryagiriye, ntibemera ivyemezo vyayo, eka ntibanayemera ngo bubahirize amabwirizwa yayo;

إِنَّ الَّذِينَ حَقَّتْ عَلَيْهِمْ كَلِمَاتُ رَبِّكَ لَا
يُؤْمِنُونَ ﴿٩٦﴾

[1] Nko kumenya ivyerekanwa umuzo w'Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) bivugwa muri Tawurati, n'aho bahavuye bayihakana.

[2] Iyi Aayah, yerekanwa ko ababangikanyamana ata citwazo bafise co kutemera Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), kuko n'abahawe Igitabu mu bayahudi n'abanaswara barazi neza ko n'aho bayigagariza, ari Intumwa y'Imana vy'ukuri.

97. N'iyi bashikiwiwe n'inkebuzo, gushika n'aho bashikiwira n'ibihano bibabaza bakabibona ukuri kwamye, ico gihe bazoheza bakwemere, kandi ukwemera kwabo muri ico gihe, ata co kuzobamarira.

وَلَوْ جَاءَتْهُمْ كُلُّ آيَةٍ حَتَّىٰ يَرَوْا الْعَذَابَ
الْأَلِيمَ ﴿٧٧﴾

98. Nta banyagacimbiri bigeze bemera mu gihe bagiriwe n'ibihano, maze ukwemera kwabo kukagira ico kubamariye, kiretse abantu barungikiwe Intumwa Yunusu mwene Mattaa (nyakugira amahoro y'Imana Allah); igihe babona ko bagiye guhanwa, barigaye ku Mana Allah, baraha barayemera, ni ho rero Twebwe Allah Twaca Tubakurako ibihano bisuzuguza vyari bigiye kubashikira, Turaheza Tubaha kuryoherwa gato n'ubuzima bwo kw'isi gushika ku musu wa rwo.

فَلَوْلَا كَانَتْ قَرْيَةٌ قَرِيَّةٌ فَنَفَعَهَا إِيمَانُهَا
إِلَّا قَوْمٌ يُونُسَ لَمَّا ءَامَنُوا كَشَفْنَا عَنْهُمْ
عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَتَّعْنَاهُمْ
إِلَىٰ حِينٍ ﴿٧٨﴾

99. Ntumwa y'Imana! Iyo Imana yawe Rurema Allah Ishaka ko abari kw'isi bemera bose, nta cari kubuza ko bose bemera ukuri wabazaniye. Wewe rero ntushobora namba guhatira abantu ku kwemera^[1]!

وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَأَمَنَّ مِنَ فِي الْأَرْضِ كُلُّهُمْ
جَمِيعًا أَفَأَنْتَ تُكْرِهُ النَّاسَ حَتَّىٰ يَكُونُوا
مُؤْمِنِينَ ﴿٧٩﴾

100. Kira noneho rero, nta muntu n'umwe ashobora kwemera Imana Allah, kiretse ku gushobozwa na Yo ku burenganzira bwayo. Burya Imana Allah, Iha ibihano abantu badatahura amabwirizwa yayo, ntibananyurwe n'ivyemezo vyayo.

وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تُوْمِنَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ
وَيَجْعَلُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لَا
يَعْقِلُونَ ﴿٨٠﴾

101. Ntumwa y'Imana! Bwira abantu bawe warungitsweko uti: “Enda nyabuna, nimurabe maze munyurwe n'ivyemezo bigaragara biri mu majuru no mw'isi”. Ariko rero ivyemezo n'igabisha ku bihano vy'Imana Allah, nta co vyungura abantu batavyemera.

قُلْ أَنْظِرُوا مَاذَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا
تُعْنِي الْأَيَّاتُ وَالنُّذُرُ عَنْ قَوْمٍ لَا
يُؤْمِنُونَ ﴿٨١﴾

102. Mbega barindiriyi iki kugira bemere, kiretse umusi babonye ibihano bigiye kubashikira; nk'uko vyashikiye ababayeho aho hambere yabo! Ntumwa y'Imana! Babwire uti: “Nimurindire rero ingingo y'Imana Allah ku bigaba, nanje mu vy'ukuri ndarindiriyi hamwe na mwe”.

فَهَلْ يَنْتَظِرُونَ إِلَّا مِثْلَ أَيَّامِ الَّذِينَ خَلَوْا
مِنْ قَبْلِهِمْ قُلْ فَانظُرُوا إِلَىٰ مَا عَمَّكُمْ مِنَ
الْمُنْتَظِرِينَ ﴿٨٢﴾

103. Hanyuma Twebwe Allah Tuzoheza Turokore Intumwa zacu n'abemeramana bari kumwe na zo. Ni nk'uko nyene rero - Twabarokoye - Dutegezweza kukurokora na we Ntumwa y'Imana hamwe n'abemeramana muri kumwe.

ثُمَّ نُنَجِّي رُسُلَنَا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا كَذَلِكَ
حَقًّا عَلَيْنَا نُنَجِّ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٣﴾

104. Ntumwa y'Imana! Vuga uti: “Emwe bantu! Nimwaba mufise amakenga kw'idini ryanje ry'ubwislamu ndabararikira kwinjira, nimumenye ko jwe ntasenga namba mu gishingo c'Imana Allah, ivyo musenga mu bigirwamana, ahubwo nsenga Imana Allah Ishoboye

قُلْ يَتَأْتِيهَا النَّاسُ إِنْ كُنْتُمْ فِي شَكٍّ مِنْ
دِينِي فَلَا أَعْبُدُ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ
اللَّهِ وَلَكِنْ أَعْبُدُ اللَّهَ الَّذِي يَتَوَفَّكُمُ
وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٤﴾

[1] Kuko Imana Allah Irongora mu nzira yayo uwo Ishatse mu gihe agamburitse, Igahubisha uwo Ishatse mu gihe abaye intumwa.

kubaka ubuzima mugapfa, naranategetswe kuba mu bemeramana bubahiriza amabwirizwa yayo”.

105. Ntumwa y’Imana! Tumbera uheze ushishikare wewe hamwe n’abagukurikiye mu kwubahiriza idini ry’ubwislamu rishingiye ku kwemera Imana Imwe Rudende Allah, kandi ntukabe namba mu babangikanyamana; وَأَنْ أَقِمَّ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٥﴾

106. Kandi ntugasabe mu gusenga ikitari Imana Allah, ata na kimwe cokumarira mu gihe wogisaba, eka ata n’ico cokwicira mu gihe woreka kugisaba. Mu gihe rero, woramuka ugisavye, woca uba mu babangikanyamana birenganije mw’ibangikanyamana^[1]; وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذَا مِنْ الظَّالِمِينَ ﴿١٠٦﴾

107. Imana Allah mu gihe Yogutera ivyago, nta n’umwe yobigukuramwo kiretse Yo Yonyene; hamwe naho Yoguha kuroranirwa mu buzima, nta n’umwe yobuza ko uroranirwa. Burya Imana Allah, Itera ivyago canke Igaha kuroranirwa uwo Ishatse mu biremwa vyayo; ni na Yo Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo. وَإِنْ يَمَسُّكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ وَإِنْ يُرِدْكَ بِخَيْرٍ فَلَا رَادَّ لِفَضْلِهِ يُصِيبُ بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿١٠٧﴾

108. Ntumwa y’Imana! Vuga uti: “Emwe bantu! Mwaramaze gushikirwa n’Intumwa ibazaniye Qor’ani ivuye ku Mana yanyu Rurema Allah, irimwo uburongozi; uwuzotumbera rero inzira igororotse, ni we nyene bizogirira akamaro; uwuzohuba iyo nzira na we, akaba intumva, ni we nyene bizogirira inkurikizi mbi. Kira noneho, nanje sinshinzwe kubahatira kwemera, ahubwo nshinzwe gusa kubashikiriza ubutumwa butomoye”. قُلْ يَتَّخِذُهَا النَّاسُ قَدَّ جَاءَكُمْ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنِ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِوَكِيلٍ ﴿١٠٨﴾

109. Ntumwa y’Imana! Kurikira unagendere ivyo wahishuriwe n’Imana Allah, maze wihanganire iyumviramana n’ibigushikira mw’ishikiriza-butumwa ryawe, gushika Imana Allah Izobacire urutunganye. Ni na Yo rero Mwiza w’abacamanza batunganiriza ibiremwa. وَأَتَّبِعْ مَا يُوحَىٰ إِلَيْكَ وَأَصْبِرْ حَتَّىٰ يَخُذَكَ اللَّهُ وَهُوَ خَيْرُ الْخَاكِمِينَ ﴿١٠٩﴾

11. Huud (Intumwa Huudi) Aayah 123, Madina

Kw’izina ry’Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo. بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Alif Laam Raal^[2]. Iki Gitabu, Imana Allah Yamanuriye Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n’impuhwe z’Imana Allah), Aayah zaco zaratunganijwe neza mu mpinyanyuro, hanyuma ziratomorwa neza mu vyerekeye مِنَ لَدُنِّ حَكِيمٍ خَبِيرٍ ﴿١﴾

[1] Ingingo iri muri iyi Aayah, n’aho itumberejwe ku Ntumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n’impuhwe z’Imana Allah), ariko ishirwa mu ngiro ryayo, ryerekeye abislamu bose muri rusangi.

[2] Raba insiguro y’indome zitangura mu ntango y’igisomwa Al-Baqara.

amabwirizwa avuye ku Mana Allah, Intungane mu vyo Ikora, Muhetuziwayose;

2. Kugira ntimwiyegeze mu vyo mukora vyose munasenga, kiretse Imana Imwe Rudende Allah, mutayibangikanya. Mu vy'ukuri, jewe Muhamadi ndi Umugabisha gusa ku bihano vyayo, nkongera nkashikiriza inkuru ihumuriza abemeramana ku ndishi zayo;

3. Muraheza rero musabe Imana yanyu Rurema Allah, kugimirizwa akabanga ku vyaha vyanyu, ntibibahanire; hanyuma mugaruke kuri Yo mwigaye, Iheze Ibahe kuryoherwa mu buzima bwo kw'isi gushika umusi warwo, Iheze Ihe n'indishi itagabanije uwo wese yahawe impano y'ubumenyi akanabugendera. Nimwagenga umugongo naho mukirengagiza ubutumwa bwanje, muramenya ko mu vy'ukuri, jewe ntinya ko mwoshikirwa n'ibihano vy'umusi uhambaye w'izuka^[1].

4. Impera n'imperuka, iherezo ryanyu mwese ni ku Mana Allah, ni na Yo Mushoboravyose, Irashoboye kubazura inyuma yo gupfa Ikabasubiza ubuzima, Ikanabahembera ivyo mwakoze.

5. Bantu nimwumve mwumvireho! Mu vy'ukuri, ababangikanyamana bahisha ubugarariji mu mishaha yabo, bibaza ko bohisha Imana Allah nya bugarariji bwabo. Mbega ntibazi ko n'igihe bambaye bakikwiza, Imana Allah Izi neza ivyo bahisha n'ivyo bagaragaza! Mu vy'ukuri, ni Yo Izi ibihishijwe mu mishaha.

6. Nta kiremwa na kimwe kigendagenda kw'isi, kiretse ko Imana Allah Yakigeneye ibikibeshaho, Irazi n'aho gifise icumbi mu buzima bwo kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa, Irazi n'ahantu kizopfira, ivyo vyose kandi biranditswe ku Mana Allah mu Gitabu gitomora vyose.

7. Ni Yo Yaremye amajuru n'isi n'ibiri hagati yavyo mu misi itandatu. Imbere y'aho, Ubuhangamo bwayo bukaba bwari hejuru y'amazi. Ivyo rero, Imana Allah Yabigize kugira Ibagerageze, haheze hamenyekane uwukora ivyiza^[2] ku bwayo kurusha abandi. Ntumwa y'Imana! Niwabwira abantu bawe warungitsweko uti: "Mu vy'ukuri, mwebwe muzozurwa musubizwe ubuzima inyuma yo gupfa", ni ukuri abagarariji bazokwihutira guhakana bivuye inyuma, bavuge bati: "Iyi Qor'ani, si ikindi kiretse ko ari uburozi bweruye!"

[1] Iyi Aayah, igabisha uwo wese agenza umugongo mu guhakana Intumwa, akanirengagiza amabwirizwa y'Imana Allah.

[2] Ibikorwa vyiza, ni ivyo vyose bikorwa ku bw'Imana Allah, bikisungana inyigisho z'intumwa.

8. Nitwatenyenya kw'ihanwa ry'ababangikanyamana gushika kw'isango rizwi, bazovuga batebura bati: "None, ni igiki gituma tudahanirwa ihakana ryacu nimba ivyo bihano biriho koko!". Bantu nimwumve mwumvireho! Umusi bashikiwe n'ivyo bihano, nta n'umwe azobihagarika canke ngo abibakureko; nya bihano bahora bateburako imbere yuko bishika, bizobugariza ku mpande zose.

وَلَيْنَ أَخْرَجْنَا عَنْهُمْ الْعَذَابَ إِلَىٰ أُمَّةٍ مَّعْدُودَةٍ لَّيْقُولَنَّ مَا يُحْسِبُكَ إِلَّا يَوْمَ بَأْتِيهِمْ لَيْسَ مَصْرُوفًا عَنْهُمْ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٨﴾

9. Iyo Duhonjeje umuntu ku mpuhwe zacu inema yo kuroranirwa, akagira amagara n'umutekano, n'ibindi nk'ivyo, bwaca Tukamwaka nya nema, araheza agaca acika intege akarangwa n'umwiheburo atwihakana ku nema Twamuhaye.

وَلَيْنَ أَذُقْنَا الْأَنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً ثُمَّ نَزَعْنَاهَا مِنْهُ إِنَّهُ لَيَكُونُ لَكُمْ قُورٌ ﴿٩﴾

10. Iyo naho Tumuhonjeje inema y'ibimubeshaho, akikenura inyuma y'amagorwa yamukozeko, aca avuga yigamba ati: "Amagorwa n'ivyago ndabisezeze pe!". Mu vy'ukuri, kiremwa-muntu arakunda kwishimira inema, akarenza n'urugero mu kwirata ku bandi.

وَلَيْنَ أَذُقْنَاهُ نِعْمَاءَ بَعْدَ صَرَآءٍ مَسْتَهٍ لَّيْقُولَنَّ ذَهَبَ السَّيِّئَاتِ عَنِّي إِنَّهُ لَمَفْرُوحٌ فَخُورٌ ﴿١٠﴾

11. Ariko abihangana ku bw'Imana Allah mu gihe bashikiwe n'ivyago, bakanakora n'ivyiza bitegetswe ku gushima inema zayo, abo ni bo rero bazogumirizwa akabanga ku vyaha vyabo ntibabihanirwe, bazoronka n'impano nta ngere kandi zamaho mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿١١﴾

12. Ntumwa y'Imana! Ku kubera igarariza n'ihakana ry'ababangikanyamana, hari n'aho kumbure vyotuma uhasha kubashikiriza bimwe mu vyo wahishuriwe ukanategakwa kubashikiriza, gutyo ugatuntuzwa n'ukuba batipfuzza kuvyumva, maze ukanatinya ko bohava bagusaba amananiza; nko kuvuga bati: "Ntiyari gutuma amanurirwa amatungo menshi ngo tumwemere, canke akazanana n'umumalayika yemeza ubutumwa bwiwe!". Ntumwa y'Imana! Bashikirize rero ata guhigimanga ivyo Jewe Allah Naguhishuriye. Ni ukuri, nta kindi ujejwe kuba kiretse ko uri Umugabisha ku bihano vyanje. Burya Imana Allah ni Yo Muhagarikizi w'ibintu vyose.

فَلَعَلَّكَ تَارِكٌ بَعْضَ مَا يُوحَىٰ إِلَيْكَ وَضَائِقٌ بِهِءِ صَدْرِكَ أَنْ يَقُولُوا لَوْلَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهِ كِتَابًا أَوْ جَاءَ مَعَهُ مَلَكٌ إِنَّمَا أَنْتَ نَذِيرٌ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴿١٢﴾

13. Ntumwa y'Imana! Ahubwo rero ababangikanyamana bavuga ko Muhamadi yarementanije Qor'ani! Bishure uti: "Nivyaba biri nk'uko mubivuga, enda rero nimuzane ibisomwa cumi birementanije nka Qor'ani nk'uko mubivuga, munararikire n'abo mushoboye hatarimwo Imana Allah, mu bantu no mu majini kugira babafashe nimwaba koko muri imvugakuri ko Qor'ani ari irementanya".

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَيْنَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِعَشْرِ سُوْرٍ مِّثْلِهِ مَفْتَرِيَتٍ وَأَدْعُوا مَنِ اسْتَضَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٣﴾

14. Ntumwa y'Imana! Abo babangikanyamana nivyabananira bakanareka kubumvira mu vyo mubararikiramwo wewe n'abemeramana, muramenya rero ko Qor'ani yamanuwe n'Imana Allah ku bumenyi bwayo, mumenye kandi ko ata mana ibwirijwe gusengwa vy'ukuri atari Yo. Mbega none, inyuma y'ivyo vyose ntimwoshishikara muri abislamu bicisha bugufi ku Mana Allah!

فَأَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكُمْ فَأَعْلَمُوا أَنَّ مَا أَنْزَلَ
يَعْلَمُ اللَّهُ وَأَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَهَلْ أَنْتُمْ
مُسْلِمُونَ ﴿١٤﴾

15. Muri mwebwe rero, abakora ku kurondera ubuzima bw'isi n'ibihendamaso vyayo, Tuzobahembera ibikorwa vyabo mu buzima bwo kw'isi nyene ata kigabanijweko;

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَرَبَّتَهَا نُؤْتِيهِ
إِنْ يَهْتَمُّ بِهَا وَنُؤْتِيهِمْ أَجْرَهُمْ بِهَا
وَهُمْ فِيهَا لَا
يُبْخَسُونَ ﴿١٥﴾

16. Abo ni bo rero ata co bategekanirijwe mu buzima bw'inyuma yo gupfa, kiretse umuriro wa Jahannamu; ivyo bakoze kw'isi bizobabera impfagusa, ntibizokwemerwa namba kuko bitakozwe ku bw'Imana Allah.

أُولَئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا
النَّارُ وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبِطُلَّ
مَا
كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾

17. Mbega burya, uwemera Imana Allah, yofatwa co kimwe gute n'uwitwarika gusa ubuzima bw'isi n'ibihendamaso vyayo, mu gihe umwemeramana akora yisunze icemezo c'ukuri kivuye ku Mana yiwe Rurema Allah, akanarikira abandi kwemera yisunze icemezo cahishuwe muri Qor'ani, maze nya cemezo kigaherekezwa n'ikindi cemezo^[1] cerekana ko Qor'ani, iva ku Mana Allah, hakaba rero n'ikindi cemezo ca Tawurati yamanuriwe Musa imbere y'ihishurwa rya Qor'ani, kugira ibere abayemeye uburongozi n'impuhwe! Abo bemera muri ubwo buryo rero, ni bo bemera koko Qor'ani bakanubahiriza n'amabwirizwa yayo. Uwugararije Qor'ani mu migwi yiyunze mu kurwaniriza hamwe Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), amenye ko isango ry'ibihano vyawe ari mu muriro, ata gisivya. Ntumwa y'Imana! Ntukagire amakenga rero ko Qor'ani iva ku Mana Allah, uheze umenye ko idini ry'ubwislamu ari kwo kuri kuvuye ku Mana yawe Rurema Allah, ariko rero abenshi mu bantu ntibemera ngo bubahirize ivyo bategetswe.

أَفَمَنْ كَانَ عَلَىٰ بَيْتَةٍ مِّن رَّبِّهِ وَيَتْلُوهُ
شَاهِدٌ مِّنْهُ وَمِن قَبْلِهِ كَتَبُ مُوسَىٰ
إِمَامًا وَرَحْمَةً أُولَئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ
وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ مِّن الْأَحْزَابِ فَالَّذَارُ
مَوْعِدُهُ
فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ مِّنْهُ إِنَّهُ الْحَقُّ
مِن رَّبِّكَ
وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٧﴾

18. Nta n'umwe arenganya akimonogozwa gusumba uwurementaniriza Imana Allah. Abarementaniriza Imana Allah rero, bazoshengezwa ku Mana yabo Rurema Allah ku musu w'izuka, kugira ibahembere ivyo bakoze; abamalayika, Intumwa, n'ibindi biremwaza bazoba ivyabona, maze bavuge bati: "Aba, barementanirije Imana yabo

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا
أُولَئِكَ يُعْرَضُونَ عَلَىٰ رَبِّهِمْ وَيَقُولُ
الْأَشْهَادُ هَؤُلَاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَىٰ رَبِّهِمْ
أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿١٨﴾

[1] Icemezo kivugwa ng'aha, ni umumalayika Jibrili canke Intumwa Muhamadi (ba nyakugira amahoro y'Imana Allah).

Rurema Allah bakiri kw'isi, Imana Allah Yaramaze kubashavurira. Emwee! Abirenganije barakavumwa n'Imana Allah”;

19. Ababuragiza abantu gukurikira inzira y'Imana Allah, bagashaka ko nya nzira igorama ku vyipfuzo vyabo, kandi bagahakana bivuye inyuma ko bazozuka bagahemberwa ivyo bakoze mu buzima bw'inyuma yo gupfa; الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿١٩﴾

20. Abo ni bo rero, batazonanira Imana Allah ngo bayihunge kw'isi, eka nta n'umwe havuyemwo Imana Allah, bazoronka abakingira, canke ngo abakure mu bihano vyayo. Bazogwirizwa ibihano mu muriro wa Jahannamu kuko batashoboye kwumviriza Qor'ani ngo ibungure, kira noneho kandi ntibigeze babona n'ivyemezo vy'Imana Allah ngo bavyemere. أُولَئِكَ لَمْ يَكُونُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ يُضْلَعُ لَهُمْ الْعَذَابُ مَا كَانُوا يَسْتَطِيعُونَ السَّمْعَ وَمَا كَانُوا يُبْصِرُونَ ﴿٢٠﴾

21. Abo ni bo rero, bihombeje ku kurentaniriza Imana Allah. Emwee! N'ibigirwamana babesha ko bizobavugira ku Mana Allah, bizozimangana; أُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٢١﴾

22. Ni ukuri, mu buzima bw'inyuma yo gupfa ni bo bazohomba nya guhomba. لَا جَرَمَ أَنْهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمْ الْأَخْسَرُونَ ﴿٢٢﴾

23. Mu vy'ukuri, abemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bagakora n'ivyiza bitegetswe, maze bakubahiriza n'amabwirizwa y'Imana yabo Rurema Allah, abo ni bo bantu rero bo mu Bwami bw'ijuru, bazobubamwo ibihe bidahera. إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَخْبَتُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٣﴾

24. Akarorero k'imigwi ibiri; umugwi w'abagarariji^[1] n'uw'abemeramana^[2]; ni nk'ak'impumyi hamwe na nyamuragi, n'ak'uwukanura hamwe n'uwumva. Mbega none iyo migwi ibiri, yoba inganya ubutore! Ubwo ntimwokwibuka ngo munyurwe! *مَثَلُ الْفَرِيقَيْنِ كَالْأَصْمَىٰ وَالْأَبْصِرِ وَالْبَصِيرِ وَالسَّمِيعِ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٢٤﴾

25. Ni ukuri, Twebwe Allah Twararungitse Nuhu ku bantu biwe, araha za ababwira ati: “Jewe mu vy'ukuri, ndi umugabisha wanyu atomoye ku bihano vy'Imana Allah; وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ إِلَىٰ لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٢٥﴾

26. Ndashyamba ko mutokwiyegereza mu vyo mukora vyose mu gusenga, kiretse Imana Imwe Rudende Allah, jewe mu vy'ukuri ndatinye ko mu gihe mwobangikanya Imana Allah, mwobabwira ibihano bibabaza”, أَنْ لَا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمِ الْبَاسِ ﴿٢٦﴾

27. Indongozi z'abagararije mu bantu biwe, zacye zimwishura ziti: “Twebwe tubona ko wewe uri umuntu nkatwe, ni gute hohishurirwa wewe gusa! Turavye فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا تَرَكْنَا إِلَّا بَنَاتًا وَمَا تَرَكْنَا عَلَيْكَ

[1] Umugwi utabona ukuri ngo ugukurikire, utumva uwururikira ukwemera Imana Allah ngo wemere. Umugwi w'abagarariji ugereranywa n'impumyi na nyamuragi.

[2] Umugwi utabona ivyemezo vy'Imana Allah ngo uvyemere, utumva uwururikira ukwemera Imana Allah ngo uwukurikire. Umugwi w'abemeramana ng'aha ugereranywa n'umuntu abona n'uwumva ukuri akagukurikira.

n'abagukirikiye muri twebwe, dusanga ari ba nyarucari gusa, badashoboye kwiyumvira. Kira noneho, nta n'ico tubona mudusumbije mu matungo kuva mwinjiye mw'idini ryanyu, ahubwo mbere turemeza neza ko mubeshya mu vyo mushikiriza”.

إِلَّا الَّذِينَ هُمْ أَرَادُوا بِادِيِ الرَّأْيِ وَمَا نَرَى لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ بَلْ نَنْظُنُّكُمْ كَاذِبِينَ ﴿٢٧﴾

28. Nuhu (nyakugira amahoro y'Imana Allah) yishuye nya ndongozi ati: “Bantu banje narungitsweko! Mbega mubona gute hamwe nozana icemezo gitomoye kivuye ku Mana yanje Rurema Allah, cemeza ko ndi mu kuri, Ikanampa n'ubutumwa ku mpuhwe zayo, maze Ika bahumya ntimushobore kubona nya kuri Yandungikanye, mubona twobahatira gukurikira nya kuri mu gihe muguhakana!

قَالَ يَقَوْمُ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّي وَعَآلَتَنِي رَحْمَةً مِّنْ عِنْدِهِ فَعُمِّيَتْ عَلَيْكُمْ أَنُلْزِمُكُمْوهَا وَأَنْتُمْ لَهَا كَاذِبُونَ ﴿٢٨﴾

29. Bantu banje! Nta matungo ndabasaba ko mwompemba kw'iririkirama ryanje, ariko impembo yanje ndayiziga ku Mana Allah. Sindota rero nirukana abemeramana ndabahora ko ari ba nyarucari, kugira ngo mwemere, mu vy'ukuri bazohura n'Imana yabo Rurema Allah ku musi w'izuka, ariko rero jewe mbona ko muri inshirasoni mukaba n'abahanuzi babi;

وَيَقَوْمُ لَآ أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مَا لَآ إِنِّ أَجْرِي إِلَّا عَلَىٰ اللَّهِ وَمَا أَنَا بِطَارِدِ الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّهُمْ مُلْقُوعُو رَبِّهِمْ وَلَكِنِّي أَرَأَيْتُمْ قَوْمًا تَجْهَلُونَ ﴿٢٩﴾

30. Bantu banje! Ni nde yontabara ku bihano, mu gihe Imana Allah Yompanira ukwirukana abemeramana? Ubwo ntimwokwibuka mukamenya ikibafitiye akamaro kurusha ibindi!

وَيَقَوْمُ مَن يَنْصُرُنِي مِنَ اللَّهِ إِنْ طَرَدْتُهُمْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٣٠﴾

31. Jewe sindigera ndababwira na rimwe ko ngaba ibigega vy'Imana Allah, sindanababwira ko nzi ibinyegejwe ibiremwa, canke ko ndi umumalayika; vyongeye sinorota mbwira abo musuzugura mu bemeramana, ko Imana Allah Itazobahembera ivyiza bakora; burya Imana Allah, ni Yo Izi gusumba ibiri mu mishaha yabo; ndamutse rero ndabikoze ukwo, muri ico gihe noba ndi mu barenganya”.

وَلَا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَا أَقُولُ إِنِّي مَلَكٌ وَلَا أَقُولُ لِلَّذِينَ تَزْدِرِىٔ أَعْيُنُكُمْ لَن يُؤْتِيَهُمُ اللَّهُ خَيْرًا اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا فِيٓ أَنفُسِهِمْ إِنِّي إِذًا لَّمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٣١﴾

32. Abantu ba Nuhu (nyakugira amahoro y'Imana Allah) bamubwiye bati: “Ewe Nuhu! Ni ukuri, uramaze kutubwira ivyemezo vyawe akatari gake, uranaduhaririza kenshi, enda nyabuna rero, zana ibihano udusezeranira niwaba uri mu mvugakuri!”.

قَالُوا يٰنُوحُ قَدْ جَدَدْنَا فَأَكْثَرْتَ جِدَلَنَا فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الصّٰدِقِينَ ﴿٣٢﴾

33. Nuhu (nyakugira amahoro y'Imana Allah) yabishuye ati: “Mu vy'ukuri, Imana Allah niyabishaka, Izobaha ibihano, kandi mwebwe ntimuzoyinaniye;

قَالَ إِنَّمَا يَأْتِيكُمْ بِهِ اللَّهُ إِنْ شَاءَ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٣٣﴾

34. Eka n'ukwita kwanje ku rutare ndabahanura nshaka ko mwemera, nta co kuzobamarira mu gihe Imana Allah Yoshaka kubahubisha ngo Iheze Ibahane, ni Yo Mana yanyu Rurema, impera n'imperuka rero, ni no kuri Yo muzosubizwa mu buzima bw'inyuma yo gupfa, kugira Ibahembere ivyo mwakoze kw'isi”.

وَلَا يَنْفَعُكُمْ نَصْحِي إِنْ أَرَدْتُ أَنْ أُنصَحَ لَكُمْ إِنْ كَانَ اللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يُغْوِيَكُمْ هُوَ رَبُّكُمْ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٣٤﴾

35. Ahubwo rero ababangikanyamana mu bantu ba Nuhu, bavuga ko Nuhu yarementanije ivyo ababwira. Nuhu! Bishure ubabwire uti: “Ninaba nararementanirije Imana Allah ivyo ndababwira, ivyaha vy’iryo rementanya biri ku gatwe kanje, kandi jewe nditandukanije n’ivyaha mukora”.

أَمْ يَقُولُونَ أَفْتَرَيْنَاهُ قُلْ إِنِ افْتَرَيْتُهُ فَعَلَيْكُمْ
إِجْرَامِي وَأَنَا بَرِيءٌ مِّمَّا تُخْرِمُونَ ﴿٣٥﴾

36. Ibihano rero bigomba bishike, Nuhu (nyakugira amahoro y’Imana Allah) yahishuriwe n’Imana Allah, Imubwira lti: “Nta wurota akwemera mu bantu bawe kiretse uwamaze kukwemera imbere y’aha, ntugatuntuzwe rero n’ivyo bakora;

وَأَوْحَىٰ إِلَىٰ نُوحٍ أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ
إِلَّا مَنْ قَدْ ءَامَنَ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا
يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾

37. Nyaragasa rero ubaze ubwato ku mugaragaro aho Twebwe Allah Tubona^[1] kw’itegeko ryacu kuko ukingiwe, kandi ntunsabe ko notenyenya guhana abirenganije, kuko mu vy’ukuri bazotwarwa n’isegenya”.

وَأَصْنَعُ الْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا وَوَحَيْنَا وَلَا
تُخْطِئُنِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا إِنَّهُمْ
مُعْرَفُونَ ﴿٣٧﴾

38. Ni ho Nuhu rero yatangura kubaza nya bwato, uko indongozi z’abagarariji mu bantu biwe zireganyeye aho abazira, zaravunanira urugohe ku gasuzuguro n’akantu, Nuhu agaca azibwira ati: “Nimwaba muvunanira urugohe ku kudusuzugura uno musu, nimwatwarwa n’isegenya na twe tuzobasuzugura nk’ukwo mudusuzugura;

وَيَصْنَعُ الْفُلْكَ وَكَلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ مَلَأَ مِنْ
قَوْمِهِ سَخِرُوا مِنْهُ قَالَ إِنْ تَسْخَرُوا مِنَّا
فَإِنَّا نَسْخَرُ مِنْكُمْ كَمَا تَسْخَرُونَ ﴿٣٨﴾

39. Ico gihe c’isegenya rero, muzoheza mumenye uwuzoshikirwa n’ibihano bisuzugura ng’aha kw’isi, akazohabwa n’ibihano vyamahoro mu buzima bw’inyuma yo gupfa!”.

فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ
وَجِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُّهِيمٌ ﴿٣٩﴾

40. Igihe rero itegeko ryo kubahonya ryagera, haboneka imbizi izananye mw’ifuru, Twabwiye Nuhu Duti: “Shira mu bwato igitsina-gabo n’igitsina-gore kuri buri bwoko bwose bw’ibiremwa, hamwe n’umuryango wawe kiretse uwamaze kwagirwa n’ibihano muri bo^[2], wongere ushiremwo abakwemeye mu bantu bawe. Emwee! Nta n’uwamwemeye mu kiringo cose yabanye na bo kiretse abantu imparurwa”.

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُّورُ فَوَلَّانَا أَجْمَلٍ
فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجَيْنِ آتْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلَّا مَنْ
سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ وَمَنْ ءَامَنَ وَمَا ءَامَنَ
مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ ﴿٤٠﴾

41. Ni ho rero Nuhu yabwira abamwemeye ati: “Nimwurire ubwato, kw’izina ry’Imana Allah burahaheza bugende mu mazi, ni no kw’izina ryayo buhagarara. Mu vy’ukuri Imana yanje Rurema Allah, ni Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo”.

*وَقَالَ أَرْكَبُوا فِيهَا بِسْمِ اللَّهِ حَجْرَيْهَا
وَمُرْسَهَا إِنَّ رَبِّي لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٤١﴾

42. Nya bwato butanguye kureremba mu mazi, imikuba na yo ingana umusozi igakubita irya n’ino, Nuhu yahavuye ahamagara umuhungu wiwe aho yari yigungiyeye ku gatumba, arasemerera ati: “Mwananje! Urira tujane mu

وَهِيَ تَجْرِي بِهِمْ فِي مَوْجٍ كَالْجِبَالِ وَتَدَئِي
نُوحٌ أَبْنَاهُ وَإِنَّ فِي مَعْرِلٍ يُبَيِّنُ أَرْكَبَ
مَعَنَا وَلَا تَكُنْ مَعَ الْكَافِرِينَ ﴿٤٢﴾

[1] Iyi Aayah iremeza ko Imana Allah Ifise amaso mu buryo bujanye n’icubahiro cayo.

[2] Umuhungu wiwe hamwe n’umugore wiwe.

bwato, ntuhave usigarana n'abagarariji ngo utwarwe n'isegenya!”.

43. Umuhungu wiwe yamwishuye ati: “Ndahungira ku musozi, maze unkingire sintwarwe”. Nuhu amusubiza ati: “Uno musi nta gikingira umuntu n'umwe igihano c'isegenya, kiretse uwugirirwa impuhwe n'Imana Allah, enda nyabuna mwananje, niwemere uheze wurire ubwato”. Aho ni ho rero umukuba ungana umusozi wahitana nya muhungu, aca aba mu basomeshejwe nturi, bari aho.

44. Inyuma y'ihanishwa ry'isegenya, isi yategetswe n'Imana Allah, iti: “Wa si we! Kamyama amazi yawe. Na wa wa juru we! Tara imvura yawe ihite”. Ni ho amazi yabona kugabanuka, isi irumuka, gutyo itegeko ry'Imana Allah ryo guhana abantu ba Nuhu, riba rishizwe mu ngiro. Bwa bwato bushoka buhagarara ku nkengera z'umusozi Al-Juudiy, akayagwa karayagwa bati: “Haragahona abantu birenganya mu kurenga ku mabwirizwa y'Imana Allah”.

45. Ni ho Nuhu yatakambira Imana yiwe Rurema Allah, avuga ati: “Mana yanje Rurema Allah! Mu vy'ukuri, Wari Wansezeraniye ko Urokorera umuryango wanje ntuhitanwe n'isegenya, umuhungwanje na we akaba ari mu muryango wanje, kandi mu vy'ukuri ubuzerana ryawe ni iry'ukuri, ni na Wewe Nyene kugira ubutungane bubereye ku biremwa gusumba abacamanza bose”.

46. Imana Allah Iraheza Imwishura Iti: “Ewe Nuhu! Umuhungwawe burya ntari mu muryango wawe Nagusezeraniye kuzorokora, kubera ko yanzwe n'ibikorwa vy'igarariza ryiwe. Kubera ivyo rero, ndakwihanije kunsaba ivyo udafitiye ubumenyi, mu vy'ukuri Jewe Allah Ndaguhanura kugira ntube mu bantu b'inshirasoni batazi ivyo basaba”.

47. Nuhu yahavuye rero atakambira Imana Allah, avuga ati: “Mana yanje Rurema Allah! Mu vy'ukuri, ndakwikinze unkingire kugusaba ivyo ntafitiye ubumenyi; nutambabarira rero ivyaha, Ukangirira impuhwe, ni ukuri nzoba mu bahomvy ubuzima bwabo”.

48. Ni ho Imana Allah Yabwira Nuhu (nyakugira amahoro y'Imana Allah), Iti: “Ururuka ubwato mw'ituzwe, mw'iteka n'itekane bivuye kuri Twebwe Allah, uheze ubeho mu migisha y'ingabirano Twaguhundagajeko, wewe n'imigwi y'amoko y'ibiremwa izokomoka ku biremwa muri kumwe. Hari n'iyindi migwi y'intumva mu biremwa, Tuzoha kuryohereza gato mu buzima bwo kw'isi gushika ku musi

قَالَ سَأُوذِي إِلَى جَبَلٍ يَعْصِمُنِي مِنَ الْمَاءِ
قَالَ لَا عَاصِمَ الْيَوْمَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِلَّا مَنْ
رَحِمَ وَحَالَ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ مِنَ
الْمُعْرِضِينَ ﴿٤٣﴾

وَقِيلَ يَا أَرْضُ ابْلَعِي مَاءَكَ وَيسْمَاءُ
أَقْلِبِي وَغِيصَ الْمَاءِ وَفُصِّي الْأُمُرُ
وَأَسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ وَقِيلَ بُعْدًا لِقَوْمِ
الظَّالِمِينَ ﴿٤٤﴾

وَنَادَى نُوحٌ رَّبَّهُ فَقَالَ رَبِّ إِنَّ ابْنِي مِنْ
أَهْلِي وَإِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَأَنْتَ أَحْكَمُ
الْحَكَمِينَ ﴿٤٥﴾

قَالَ يَنْتُوخُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ
عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ فَلَا تَسْأَلْنِي مَا لَيْسَ لَكَ
بِهِ عِلْمٌ إِنِّي أَعْطَكُ أَنْ تَكُونَ مِنَ
الْجَاهِلِينَ ﴿٤٦﴾

قَالَ رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ
لِي بِهِ عِلْمٌ وَإِلَّا تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنْ
مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٤٧﴾

قِيلَ يَنْتُوخُ أَهَيْظَ بِسَلْمٍ مِنَّا وَبِرَكَاتٍ
عَلَيْكَ وَعَلَى أُمَمٍ مِمَّنْ مَعَكَ وَأُمَّمٌ
سَنُنْتِغِيهِمْ فَمَنْ يَسْتَهُمْ مِنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤٨﴾

wa rwo, hanyuma Tuyihe ibihano bibabaza ku musi w'izuka".

49. Ntumwa y'Imana! Izo rero, ni zimwe mu nkuru zo muri kahise Tuguhishurira. Yaba wewe kibure abantu bawe, nta wigeze azimenya imbere yuko Tuzikubwira. Kubera ivyo rero, ihanganire ihakana n'ibangamira ry'abantu bawe; nk'uko n'Intumwa zo hambere yawe zihanganye. Mu vy'ukuri, iherezo ryiza kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa, ni iry'abagamburukirama.

تِلْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْعَالَمِ نُنُوحِيهَا إِلَيْكَ مَا كُنْتَ تَعْلَمُهَا أَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ مِنْ قَبْلِ هَذَا فَاصْبِرْ إِنَّ الْعَقِيبَةَ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٤٩﴾

50. Twararungikiye na Bene Aadi mwenewabo Hudi, araheza ababwira ati: "Bantu banje narungitsweko! Nimwiyegeze Imana Allah mu vyo mukora vyose munayisenge mutayibangikanya, nta yindi mana mufise ikwiye gusengwa atari Yo, burya mwebwe nta co muri kiretse ko murementanya mu gusenga ikitari Imana Allah;

وَالَّذِي عَادِ أَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يَقَوْمِ أَعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ إِنَّ أَنْتُمْ إِلَّا مُفْتَرُونَ ﴿٥٠﴾

51. Bantu banje! Nta ndishi ndabasaba kw'iririkirama ryanje ryo gusenga Imana Imwe Rudende Allah, ariko impembo yanje ndayiziga ku Mana yanje Yandemye Allah. Mbega ntimugira ubwenge ngo mushobore gutandukanya ukuri n'ikinyoma!

يَقَوْمِ لَأَسْأَلَنَّكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِنْ أَجْرِي إِلَّا عَلَى الَّذِي فَطَرَنِي أَفَلَا تَتَعَلَّمُونَ ﴿٥١﴾

52. Bantu banje! Nimusabe ikigongwe ku vyaha vyanyu Imana yanyu Rurema Allah, muheze mwigaye kuri Yo ivyaha vyanyu. Nimwicisha bugufi rero ku Mana Allah, Izoca Ibamanurira imvura y'urutavanako murime mwimbure, Yongere Ibongerereze inkomezi ku nkomezi musanganwe mu kurondoka; ntimuzogenze umugongo mu kuba abanyavyaha".

وَيَقَوْمِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ ثُوبُوا إِلَيْهِ يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا وَيَزِدْكُمْ قُوَّةً إِلَى قُوَّتِكُمْ وَلَا تَتَوَلَّوْا مُجْرِمِينَ ﴿٥٢﴾

53. Abantu biwe bamwishuye bati: "Ewe Huudi! Nta cemezo uratwerekira kigaragaza ukuri ku vyo uturarikira, kandi rero na twe ntiturota duheba gusenga imana zacu ku kwubahiriza gusa ijambo ryawe, eka ntitunarota tukwemera;

قَالُوا يَا هُوْدُ مَا جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ وَمَا نَحْنُ بِتَارِكِي آلِهَتِنَا عَنْ قَوْلِكَ وَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٥٣﴾

54. Nta co tworonka tukubwira, kiretse ko imana zacu zaguhuganiye ugakeherwa n'ubwenge". Huudi araheza abishura ati: "Jewe mu vy'ukuri, Icabona canje ku vyo mvuga, ni Imana Allah, na mwe nyene ndabagize ivyabona ko nitandukanije n'ivyo muyibangikanya";

إِنْ نَقُولُ إِلَّا اعْتَرَاكَ بَعْضُ آلِهَتِنَا بِسُوءٍ قَالَ إِنِّي أُشْهِدُ اللَّهَ وَاشْهَدُوا أَنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ ﴿٥٤﴾

55. Muyibangikanya n'ibigirwamana bikaba biciye kubiri n'icubahiro cayo. Kubera ivyo rero, nimukoreshe urwenge mwese hamwe n'ibigirwamana vyanyu mu kunkorera ikibi, hanyuma ntimundindirize na gato mutaranyirahira;

مِنْ دُونِهِ فَكَيْدُونِي جَمِيعًا ثُمَّ لَا تُنظَرُونَ ﴿٥٥﴾

56. Mu vy'ukuri, jewe nishimikije Imana Allah kandi ndayizeye, nta conshikira Itakirekuye, ni Yo Mana yanje Ikongera Ikaba n'Imana yanyu Rurema Allah, nta kiremwa na kimwe kigendagenda kw'isi kiretse ko ari Yo Rugaba

إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ مَا مِنْ دَابَّةٍ إِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا إِنَّ رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٦﴾

waco. Mu vy'ukuri Imana yanje Rurema Allah, ni Nyeninzira igororotse^[1]”.

57. Nimwagenza umugongo mukirengagiza ivyo ndabararikira, ni ukuri ahanje naramaze kubashikiriza ubutumwa narungikanwe n'Imana Allah. Nimutemera rero mugasenga Imana Imwe Rudende Allah, Imana yanje Rurema Allah Izobahonya, Iheze Ibasubirize abandi bantu bayigamburukira, eka nta n'ico muzoyitwara. Mu vy'ukuri Imana yanje Rurema Allah, ni Umubungabunzi w'ibiremwa vyose.

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ مَا أُرْسِلْتُ بِهِ
إِلَيْكُمْ وَيَسْتَخْلِفُ رَبِّي قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا
تَضُرُّوهُ شَيْئًا إِنَّ رَبِّي عَلَى كُلِّ شَيْءٍ
حَفِيظٌ ﴿٥٧﴾

58. Igihe rero isezerano ryacu Twebwe Allah ryo guhana Bene Aadi ryagera, Twararokoye ku mpuhwe zacu, Huudi n'abemeramana bari kumwe, Tubakiza ibihano bikaze vyashikiye Bene Aadi.

وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا هُودًا وَالَّذِينَ آمَنُوا
مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَنَجَّيْنَاهُمْ مِّنْ عَذَابٍ
غَلِيظٍ ﴿٥٨﴾

59. Ng'abo rero Bene Aadi mwumva bahakanye Aayah z'Imana yabo Rurema Allah bagabitaniriza n'Intumwa zayo, baraheza bumvira amabwirizwa y'umuntu wese atwaza igikenye, yishima, w'intumva;

وَتِلْكَ عَادٌ جَحَدُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَعَصَوْا
رُسُلَهُ وَاتَّبَعُوا أَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ﴿٥٩﴾

60. Bakurikijwe n'imivumo y'Imana Allah kuri iyi si. Ku musi w'izuka naho, bazoshavurirwa n'Imana Allah. Bantu, nimwumve mwumvireho! Mu vy'ukuri, Bene Aadi baragararije Imana yabo Rurema Allah, bahakana bivuye inyuma n'Intumwa zayo. Bantu, nimwumve mwumvireho! Haragahona Bene Aadi barungikiwe Huudi.

وَأَتَّبَعُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةَ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ
أَلَّا إِنَّ عَادًا كَفَرُوا رَبَّهُمْ أَلَّا بُعْدًا لِّعَادٍ قَوْمِ
هُودٍ ﴿٦٠﴾

61. Twaranarungikiye Bene Thamuudi mwenewabo Swalehe, araheza arababwira ati: “Bantu banje narungitsweko! Nimwiyegereze Imana Allah mu vyo mukora vyose munayisenge mutayibangikanya, nta yindi mana mufise ikwiye gusengwa atari Yo, ni Yo Yabaremye mw'ivu mu kurema so wanyu Adamu, Iraheza Ibaha ububasha bwo gutunganya no guteza imbere isi. Kubera ivyo rero, nimuyisabe ikigongwe ku vyaha vyanyu, hanyuma mugaruke mwigaye kuri Yo, mu vy'ukuri Imana yanje Rurema Allah Iri hafi y'umusenzi, Yumvira uwuyisavye.

*وَالَّذِينَ تَتَّبِعُوا هَدَىٰ سَلِيمًا قَالُوا يَا قَوْمِ
أَعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ هُوَ
أَنْشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا
فَأَسْتَعْفِرُوهُ ثُمَّ تَوْبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي قَرِيبٌ
مُّجِيبٌ ﴿٦١﴾

62. Bene Thamuudi bavuze bati: “Ewe Swalehe! Ni ukuri, wahora uri umuntu w'umwizigirwa n'umwubahwa, imbere yuko uturarikira gusenga Imana Imwe Rudende. Ubu rero, karashize ingani, wubahuke kutubuza gusenga imana zasengwa n'abavyeyi bacu! Ni ukuri, turafise amakenga menshi ku vyo uturarikira ko twosenga”.

قَالُوا يٰصَلِحُ قَدْ كُنْتَ فِينَا مَرْجُوًّا قَبْلَ
هَذَا أَتَنْهَانَا أَنْ نَعْبُدَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا
وَإِنَّا لَفِي شَكٍّ مِّمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ
مُرِيبٍ ﴿٦٢﴾

[1] Ishira mu ngiro ibitunganye, Ikabwiriza ibitunganye, Igashinga amateka atunganye. Ihembera umugwaneza ubugwaneza bwiwe, Ikanahanira n'umunyavyaha ivyaha vyawe.

63. Swalehe yabishuye avuga ati: “Bantu banje narungitsweko! Mbega mubona gute hamwe noba ndi mu kuri kuvuye ku Mana yanje Rurema Allah, Ikampa n’ubutumwa ku mpuhwe zayo, ni nde muri mwebwe yontabara akankurako ibihano vyayo, mu gihe noreka gushikiriza ubutumwa! Ni igiki mwonyongerereza atari agahombo k’ubuhuvyi; قَالَ يَقَوْمُ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَىٰ بَيْتَةٍ مِّن رَّبِّي وَآتَانِي مِنْهُ رَحْمَةً فَمَنْ يَبْصُرُنِي مِّنَ اللَّهِ إِنْ عَصَيْتُهُ فَمَا تَزِيدُونَنِي غَيْرَ تَخْسِيرٍ ﴿٣٣﴾

64. Bantu banje! Ng’iyo ingamiya mwarungikiwe n’Imana Allah, kugira ibabere icemezo cerekana ko ndi mu kuri. Nimuyireke rero irishe aho ishatse kw’isi y’Imana Allah, ntimunayikomakome ku nabi ngo muyice imitsi, kuko mwohava mushikirwa n’ibihano vyimirije ku bigaba”. وَيَقَوْمُ هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةٌ فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي أَرْضِ اللَّهِ وَلَا تَمْسُوهَا بِسُوءٍ فَيَأْخُذْكُمْ عَذَابٌ قَرِيبٌ ﴿٣٤﴾

65. Ni ho rero bahakana bivuye inyuma, basimbira kuri nya ngamiya barayica imitsi, barayibaga. Swalehe aca ababwira ati: “Nimuryoherwe mwidagadure mu zanyu mu kiringo c’imisi itatu itarenga, inyuma y’aho nimwitege ibihano bigiye gushika, iryo ni isezerano ry’Imana Allah ntabanduka, ritabeshuzwa”. فَعَقَرُوهَا فَقَالَ تَمَتَّعُوا فِي دَارِكُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ ذَٰلِكَ وَعَدَّ غَيْرَ مَكْدُوبٍ ﴿٣٥﴾

66. Igihwe rero isezerano ryacu Twebwe Allah ryo guhana Bene Thamuudi ryagera, Twararokoye ku mpuhwe zacu, Swalehe n’abemeramana bari kumwe, Twaranabateturuye kuri uyo musi w’ibihano. Mu vy’ukuri Imana yawe Rurema Allah, ni Yo Nyeninguvu, Nyenintsinzi-Mutaneshwa. فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا صَالِحًا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَمِن خِزْيِ يَوْمِئِذٍ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ ﴿٣٦﴾

67. Bene Thamuudi birenganiye, bahitanwe n’igihano c’akaruru kaziba amatwi gaturutse hejuru, bazinduka bose bahonye, ari ibiziga vyibereye ng’aho mu ngo zabo; وَأَخَذَ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةَ فَأَصْبَحُوا فِي دِئْرِهِمْ جَثِيئِينَ ﴿٣٧﴾

68. Nk’aho batigeze babaho. Bantu, nimwumve mwumvireho! Mu vy’ukuri, Bene Thamuudi baragararije Aayah n’ivyemezo vy’Imana yabo Rurema Allah. Bantu, nimwumve mwumvireho! Haragahona Bene Thamuudi bimonogoje mu butumva! كَأَن لَّمْ يَغْنَوْا فِيهَا ۗ أَلَا إِنَّ ثَمُودَ كَفَرُوا رَبَّهُمْ ۗ أَلَا بَعْدَ لَقْمُودٍ ﴿٣٨﴾

69. Ni ukuri, intumwa zacu Twebwe Allah z’abamalayika, zaraje kwa Ibrahimu (nyakugira amahoro y’Imana Allah), zimuzaniye inkuru nziza yuko umukenyezi wiwe Sarah azokwibaruka umwana w’umuhungu yitwa Is-haka, azoheza akamuyyarira umwuzukuru yitwa Yakubu mwene Is-haka. Izo ntumwa zigishika, zaramuramukije ziti: “Nimugire amahoro”. Na we arazishura ati: “Nimusangwe amahoro”. Ibrahimu ntiyatevye, aca azizimana inyama yokeye y’inyana y’inka inuze. وَلَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرَىٰ قَالُوا سَلَامًا قَالَ سَلَّمَ فَمَا لَبِكَ أَنْ جَاءَ بِعِجْلٍ حَنِيذٍ ﴿٣٩﴾

70. Ibrahimu amaze kubona ko zitihereza inzimano yazihaye, ntiyamunezereye namba ku mutima, maze bimutera ubwoba. Nya ntumwa zimaze kubona ko Ibrahimu yagize ubwoba mu kumuhumuriza zamubwiye ziti: “Ntugire ubwoba namba! Twebwe turi abamalayika, twarungitswe n’Imana Allah kuja guhonya abantu ba Luutwi”.

فَلَمَّا رَأَىٰ أَيْدِيَهُمْ لَا تَصِلُ إِلَيْهِ نَكِرَهُمْ وَأَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُوا لَا تَخَفْ إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَىٰ قَوْمِ لُوطٍ ﴿٧٠﴾

71. Aho, umukenyezi wiwe Sarah yari ahagaze haruguru, yaciye atwenga atangazwa n’ivyoyumvise, ni ho rero Twamuha inkuru nziza yashikirijwe n’abo bamalayika ko azokwibaruka umwana azokwitwa Is-haka, hanyuma Is-haka na we akazovyara umwana w’umwuzukuru azokwitwa Yakubu.

وَأَمْرَأَتُهُ قَائِمَةٌ فَضَحِكَتْ فَلَبَسَّ رَنَّهَُا بِيِسْحَاقَ وَمِنْ وَرَاءِ إِسْحَاقَ يَعْقُوبَ ﴿٧١﴾

72. Sarah yaratangaye aca avuga ati: “Bishoboka gute ko novyara kandi ndi umukecuru, umugabo wanje na we akaba amaze gusaza! Mu vy’ukuri, ico coba ari ikintu gitangaje koko”.

قَالَتْ يَوَيْلَ لِيَآءَآئِدُ وَأَنَا عَجُوزٌ وَهَذَا بَعْلِي شَيْخًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عَجِيبٌ ﴿٧٢﴾

73. Nya ntumwa z’abamalayika ziraheza zimwishura ziti: “Utangazwa n’ivyagezwe n’Imana Allah kuri mwebwe! Bantu b’inzu y’ubutumwa! Murakagira impuhwe n’imigisha vy’Imana Allah. Mu vy’ukuri, ni Yo Nyenugushimwa muri vyose, Nyeniteka”.

قَالُوا أَتَعْجَبِينَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ رَحِمَتُ اللَّهِ وَرِكَزُهُ وَعَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ إِنَّهُ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ ﴿٧٣﴾

74. Ibrahimu amaze guturura, agashikirizwa inkuru nziza yo kwibaruka Is-haka, uyu na we akazomuyyarira umwuzukuru yitwa Yakubu, yabandaniye kuganiriza abo bamalayika ku bijanye n’ibihano baje guha abantu ba Luutwi.

فَلَمَّا ذَهَبَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ الرَّوْعُ وَجَاءَتْهُ الْبَشَرَىٰ يُجَادِلُنَا فِي قَوْمِ لُوطٍ ﴿٧٤﴾

75. Mu vy’ukuri, Ibrahimu yarangwa n’ubwitonzi nta ngerere^[1], yari n’umutakamvyi ku Mana Allah, yigaya muri vyose akagaruka kuri Yo.

إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَحَلِيمٌ أَوَّاهٌ مُنِيبٌ ﴿٧٥﴾

76. Izo ntumwa z’abamalayika zahavuye zibwira Ibrahimu ziti: “Ewe Ibrahimu! Geza aho kutuganiriza urondera ko twotenyenya ku bijanye n’ibihano tugiye guha abantu ba Luutwi, mu vy’ukuri ihanwa ryabo, ryamaze kugera nta gisivya, ntirisubizwa inyuma”.

يٰۤإِبْرَاهِيمُ أَعْرِضْ عَنْ هَذَا إِنَّهُ قَدْ جَاءَ أَمْرُ رَبِّكَ وَإِنَّهُمْ آتِيهِمْ عَذَابٌ غَيْرُ مَرْدُودٍ ﴿٧٦﴾

77. Igihe intumwa zacu Twebwe Allah z’abamalayika zashika kwa Luutwi, Luutwi yaragize impungenge ku muzo wazo, aca avuga akizibona^[2] ati: “Ni umusi w’igeragezwa ritoroshe pe!”.

وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِيءَ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا وَقَالَ هَذَا يَوْمٌ عَصِيبٌ ﴿٧٧﴾

78. Ni ho rero abantu baza banyaragasa kwa Luutwi, bakaba bahora bari mu bipfuzabagabo ha kwipfuzabagore, Luutwi aca arabiyama ababwira ati: “Ng’aba

وَجَاءَهُ قَوْمُهُ يُهْرَعُونَ إِلَيْهِ وَمِنْ قَبْلِ كَانُوا يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ قَالَ يَتَقَوْمٌ

[1] Adakunda kwihutira guhana.

[2] Ataramenya ko ari abamalayika, ku gutinya ko hagira abantu baza kubipfuzabagabo.

abakobwa banje^[1] ndababashingize, ni bo mukwiranye; هَؤُلَاءِ بَنَاتِي هُنَّ أَظْهَرُ لَكُمْ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَلَا تُخْزُونِ فِي ضَيْحِي أَلَيْسَ مِنْكُمْ رَجُلٌ رَشِيدٌ ﴿٧٨﴾

abakobwa bawe, kandi mu vy'ukuri urazi neza na neza ico dushaka, ko ari ihuzabitsina n'abagabo nkatwe".

79. Bamwishuye bati: "Lutwi! Ni ukuri urazi neza ko tutipfuzza abakobwa bawe, kandi mu vy'ukuri urazi neza na neza ico dushaka, ko ari ihuzabitsina n'abagabo nkatwe".

80. Ni ho rero Lutwi yababwira ati: "Ese iyo ngira inguvu zikwiye zo kubatesha, canke nkagira ingabo zintabara, narikubabuza ku nguvu".

81. Izo ntumwa z'abamalayika zaciye zimenyekanisha kwa Lutwi, ziti: "Ewe Lutwi! Mu vy'ukuri, twebwe turi intumwa z'abamalayika zivuye ku Mana yawe Rurema Allah, twaje kugira duhonye abantu bawe, humura rero ntibashobora namba kwegera n'aho uri. Enda nyabuna rero, muri iri joro, urimuka wewe n'umuryango wawe hamwe n'abemeramana, kandi ntihagire n'umwe muri mwebwe ahirahira ngo ahindukire arabe inyuma, ariko rero umugore wawe aza guhanwa mu bandi. Isango ry'ihonywa ryabo rero, ni mu bucagucagu, burya ubucabucagu buri hafi gushika".

82. Igihe rero isezerano ryacu Twebwe Allah ryo guhana abantu ba Lutwi ryagera, Twabubitseko isi y'aho baba, hejuru haja mu kuzimu, Duca Tuhacucagira amabuye ahiye y'urutavanako;

83. Ayo mabuye yariko ibimenyetso biturutse ku Mana yawe Rurema Allah, bituma adasa n'amabuye yo kw'isi; kandi icucagira ry'amabuye Twahanishije abantu ba Lutwi, ntiriri kure ko ryoshikira abagarariji b'Abakorayishi birenganije^[2].

84. Twaranarungikiye abantu bo muri Madiyana mwenewabo Shu'ayibu, araheza ababwira ati: "Bantu banje narungitsweko! Nimwiyegereze Imana Allah mu vyo mukora vyose munayisenge mutayibangikanya, nta yindi mana mufise ikwiye gusengwa atari Yo, kandi ntikumagabanye ingero n'iminzani mu gupimira abantu, mu vy'ukuri mbona mworohewe mu buzima, kandi ndatinya ko mwoshikirwa n'ibihano vy'umusi ubakikuje;

*وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٩﴾

*وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٨٠﴾

*وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٨١﴾

*وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٨٢﴾

*وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٨٣﴾

*وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٨٤﴾

*وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٨٥﴾

*وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٨٦﴾

*وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٨٧﴾

*وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٨٨﴾

*وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٨٩﴾

*وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٩٠﴾

*وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٩١﴾

*وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٩٢﴾

*وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٩٣﴾

*وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٩٤﴾

*وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٩٥﴾

*وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٩٦﴾

*وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٩٧﴾

*وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٩٨﴾

*وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٩٩﴾

*وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٠٠﴾

[1] Muri iyi Aayah, Imana Allah Yise abagore abakobwa ba Lutwi kuko Intumwa yarungitswe ku bantu, ifatwa nka sewabo.

[2] Iyi Aayah irihaniza intumwa z'ibigaba izereka ko zishobora guhanwa.

85. Bantu banje! Nimukwize neza ivyo mupima ku ngero ^{٤٧} وَيَقَوْمٌ أَوْفُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ
no ku munzani, kandi ntimukarenganye abantu mu
kubambura utwabo mu buryo ubwo ari bwo bwose, وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَعْتُوا
ntimukagenzwe n'ubwononyi kw'isi; فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٤٧﴾

86. Inyungu muronka mu gihe mukwije ingero n'iminzani, ^{٤٨} بَقِيَّتَ اللَّهُ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ
ni yo irimwo imigisha n'ineza kuri mwebwe biturutse ku
Mana Allah. Nimwaba mwemera koko Imana Allah, وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ ﴿٤٨﴾
nimwubahirize rero iryo bwirizwa, si nanje njejwe kumenya
no kubungabunga ivyo mukora".

87. Abantu ba Shu'ayibu barinamuye bamwishura bati: ^{٤٩} قَالُوا يٰشُعَيْبُ أَصْلُوكُنَّ تُأْمُرُكَ أَنْ نَتْرَكَ
"Ewe Shu'ayibu! Mbega amasengesho yawe, ni yo مَا يَعْزُبُ عَابَاؤُنَا أَوْ أَنْ نَفْعَلَ فِي أَمْوَالِنَا مَا
agutegeka kutubuzza ko dusenga ivyo ba data basenga! نَشَاءُوْا إِنَّا كَلِمَةُ الْرَشِيدِ ﴿٤٩﴾
Canke ko tureka kurondera inyungu y'amatungo yacu uko
dushaka! Yoo! Ni ukuri, wewe urateye ikigongwe! Aho
rero, ni wewe uri inararibonye izi ikoresha ribereye
ry'amatungo!"

88. Shu'ayibu yavuze ati: "Emwe bantu banje ^{٥٠} قَالَ يَقَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّنْ
narungitsweko! Nimumbwire uko vyogenda, mu gihe noba رَبِّي وَرَزَقَنِي مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًا وَمَا أُرِيدُ أَنْ
ndi mu kuri kuvuye ku Mana yanje Rurema Allah, Ikampa نُحَالِفُكُمْ إِلَيَّ مَا أَنهَنُكُمْ عَنْهُ إِنْ أُرِيدُ إِلَّا
n'ibimbeshaho bikwiye, biryoshe kandi birekuwe! الْأِضْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا
Sinshaka rero ko noca kubiri na mwe nkakora ivyo بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ ﴿٥٠﴾
ndababuzza; nta n'ico ndondera mu kubararikirira
kwubahiriza utwa murundi, kiretse kubatunganiriza uko
nshoboye kwose; eka nta n'ico nshoboye gushikako
kiretse ico nshoboye n'Imana Allah, ni Yo gusa nishimikije
nkizera, ni na Yo gusa ngarukako nkigaya;

89. Bantu banje narungitsweko! Urwanko ruturutse ku ^{٥١} وَيَقَوْمٌ لَا يَجْرِمُكُمْ شِقَاقِي أَنْ يُصِيبَكُمْ
kuba tudahuje gusa ukwemera, ntirutume mubandanya مِثْلَ مَا أَصَابَ قَوْمَ نُوحٍ أَوْ قَوْمَ هُودٍ
kuba intumva, kuko vyotuma muhanwa nk'uko hahanwe قَوْمَ صَالِحٍ وَمَا قَوْمَ لُوطٍ مِّنْكُمْ بِبَعِيدٍ ﴿٥١﴾
abantu ba Nuhu, canke abantu ba Huudi, canke abantu ba
Swalehe. Kira noneho n'ihanwa ry'abantu ba Luutwi
ntiryabereye kure y'aho mucumbitsel;

90. Nimusabe ikigongwe ku vyaha vyanyu Imana yanyu ^{٥٢} وَاسْتَعِظُوا رَبَّكُمْ لِمَ تُوْبُوا إِلَيْهِ إِنْ رَبِّي
Rurema Allah, hanyuma mugaruke mwigaye kuri Yo, mu رَحِيمٌ وَدُودٌ ﴿٥٢﴾
vy'ukuri Imana yanje Rurema Allah, ni Nyenimbabazi ku
batoni bayo, Nyenurukundo-ntangere ku bigaya".

91. Bamwishuye bati: "Ewe Shu'ayibu! Ntidutahura vyinshi ^{٥٣} قَالُوا يٰشُعَيْبُ مَا نَفَقَهُ كَثِيرًا مِّمَّا تَقُولُ
mu vyo utubwira, kandi twebwe mu vy'ukuri, tubona ko وَإِنَّا لَنَرَنَّكَ فِينَا ضَعِيفًا وَلَوْلَا رَهْطُكَ
wewe uri umuntu usanzwe cane muri twebwe; iyo rero لَرَجَمْنَاكَ وَمَا أَنْتَ عَلَيْنَا بِعَزِيزٍ ﴿٥٣﴾
hataba kwubaha umuryango wawe dufise ico dupfana,
twokwicishije amabuye, kanatsinda wewe nta cubahiro
canke agateka tuguha namba".

92. Shu'ayibu yabishuye ati: "Emwe bantu banje narungitsweko! Karashize ingani, mwubahe mwubahirize umuryango wanje kurusha Imana Allah, maze muterere amabwirizwa yayo inyuma y'umugongo, ntimube mukiyiyumvira! Mu vy'ukuri Imana yanje Rurema Allah, mu bumenyi bwayo, ni Muhetuzi w'ivyo mukora vyose;

قَالَ يَقَوْمُ ارْهَطْنِ اَعْزُّ عَلَيَّكُمْ مِنَ اللَّهِ
وَأَتَّخِذْنَاهُ وَرَاءَكُمْ ظَهْرًا إِنَّ رَبِّي بِمَا
تَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿٤١﴾

93. Emwe bantu banje! Nimugire ivyo mugomba uko mubigomba, nanje mu vy'ukuri nshishikara nkora ivyo nategetswe n'Imana Allah, vuba bw'ango muzomenya neza uwuzoshikirwa n'ibihano bisuzuguza, kandi muzomenya umubeshi n'uwutari we hagati yacu. Nimurindire rero ingingo y'Imana Allah ku bigaba canke ku bagororotsi, nanje mu vy'ukuri ndarindiriye hamwe na mwe".

وَيَقَوْمُ اَعْمَلُوا عَلَيَّ مَكَانَتِكُمْ اِنِّي عَدِيٌّ
سَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ
وَمَنْ هُوَ كَذِبٌ وَاَرْتَقِبُوا اِنِّي مَعَكُمْ
رَقِيبٌ ﴿٤٢﴾

94. Igihe rero isezerano ryacu Twebwe Allah ryo guhana abantu ba Shu'ayibu ryagera, Twararokoye ku mpuhwe zacu Shu'ayibu n'abemeramana bari kumwe, abirenganije na bo bahitanwe n'igihano c'akaruru kaziba amatwi gaturutse hejuru, bazinduka bose mu mazu yabo bahonye, ari ibiziga vyibereye aho;

وَلَمَّا جَاءَ اَمْرُنَا نَجَّيْنَا شُعَيْبًا وَالَّذِينَ
ءَامَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَاَحَدَتِ الَّذِينَ
ظَلَمُوا الصَّيْحَةَ فَاَصْحَبُوا فِي دِيَارِهِمْ
جَاهِلِينَ ﴿٤٣﴾

95. Wamengo ni nk'aho batigeze babaho. Bantu, nimwumve mwumvireho! Haragahona abantu bo muri Madiyana nk'uko hahonye Bene Thamudi, na kare bose barimonogojwe mu butumva!

كَانَ لَمْ يَغْنَوْا فِيهَا اَلَا بَعْدًا لِمَدَيْنٍ كَمَا
بَعَدَتْ ثَمُودُ ﴿٤٤﴾

96. Ni ukuri, Twaranarungikanye Musa ivyemezo vya Aayah zacu hamwe n'ikindi cemezo kigaragaza ko Imana Allah ari Imwe Rudende;

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مُوسٰى بِآيَاتِنَا وَسُلْطٰنٍ
مُّبِينٍ ﴿٤٥﴾

97. Twamurungitse kwa Firawuni n'abunganizi biwe, maze Firawuni aragarariza ategeka n'abantu biwe ko bagarariza, maze baramwumvira bagarariza Musa. Kira noneho! Itegeko rya Firawuni ntiriyari ribereye namba, eka nta n'uburongozi namba bwari mu.

اِلَى فِرْعَوْنَ وَمَلٰٓئِكَهٖ فَاتَّبَعُوْا اَمْرَ فِرْعَوْنَ
وَمَا اَمْرُ فِرْعَوْنَ بِرَشِيْدٍ ﴿٤٦﴾

98. Firawuni rero azoja imbere ashoreranye n'abantu biwe ku musi w'izuka gushika abinjize mu muriro. Ni bubi cane ubwinjiriro buzobashikana mu muriro;

يَقْدُمُ قَوْمُهٗ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فَاُوْرَدَهُمُ النَّارَ
وَبِئْسَ الْوَرْدُ الْمَوْرُوْدُ ﴿٤٧﴾

99. Bakurikijwe imivumo y'Imana Allah kuri iyi si inyuma yo gusomeshwa nturi, ku musi w'izuka na ho nyene bazovumwa binjizwe no mu muriro udahera. Urwo rutavanako rw'imivumo n'ibihano rero, ni rubi cane.

وَاتَّبَعُوْا فِي هٰذِهِ لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ
بِئْسَ الرَّفْدُ الْمَرْفُوْدُ ﴿٤٨﴾

100. Ntumwa y'Imana! Izo rero ni inkuru zo muri kahise Tuguciriyeko agace, zerekeye uducimbiri Twahanye Tugahonya. Muri nya ducimbiri rero, harimwo utugifise ibisigarira biranga kahise katwo, hari n'utwahonejwe ata n'igisigarira kihabazwa.

ذٰلِكَ مِنْ اَنْبَاءِ الْقُرٰى نَقُصُّهٗ عَلٰىكَ
مِنْهَا قٰاِيْمٌ وَحٰصِيْدٌ ﴿٤٩﴾

101. Ntitwigeze Tubarenganya namba kuri iryo honya, ariko ni bo birenganije kw'ibangikanyamana ryabo no kugenzwa n'ubwononyi kw'isi, imana zabo rero basenga mu gishingo c'Imana Allah, nta co zabamariye ngo zibatabare igihe isezerano ry'Imana yawe Rurema Allah ryo kubahonya ryagera, eka nta n'ico zabongerereje kiretse agahombo no guhanwa.

وَمَا ظَلَمْتَنَّهُمْ وَلَكِن ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ فَمَا أَغْنَتْ عَنْهُمْ آلِهَتُهُمُ الَّتِي يَدْعُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مِن شَيْءٍ لَّمَّا جَاءَ أَمْرُ رَبِّكَ وَمَا زَادُوهُمْ غَيْرَ تَتْسِبُ ﴿١٠١﴾

102. Ni nk'uko nyene rero Imana yawe Rurema Allah - Yahanye uducimbiri tw'abagararije - Ihana abandi baba mu tundi ducimbiri iyo bimonogoje mw'igarariza ry'Imana Allah n'Intumwa zayo. Mu vy'ukuri, Imana Allah Irahana Igahasha.

وَكَذَلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَا أَخَذَ الْفَرْقَىٰ وَهِيَ ظَلِيمَةٌ إِنَّ أَخَذَهُ أَكْبَرُ مِنْ شَيْءٍ ﴿١٠٢﴾

103. Mu vy'ukuri, mw'ihanwa ry'utwo ducimbiri, ni ukuri harimwo inkebuzo kuri uwo wese atinya ibihano vy'Imana Allah mu buzima bw'inyuma yo gupfa, umusi hegeranijwe abantu kugira baharurirwe, maze bahemberwe ivyo bakoze, ni n'umusi ibiremwa vyose bizokwibonera.

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّمَن خَافَ عَذَابَ الْآخِرَةِ ذَلِكَ يَوْمٌ مَّجْمُوعٌ لَهُ النَّاسُ وَذَلِكَ يَوْمٌ مَّشْهُودٌ ﴿١٠٣﴾

104. Burya ntitubarindirije umusi w'izuka atari ukugira ngo umwe wese aheze ikiringo yategekanirijwe kuba kw'isi, nticunguruzwa kandi ntigisubizwa inyuma.

وَمَا نُؤَخِّرُهُ إِلَّا لِأَجَلٍ مَّعْدُودٍ ﴿١٠٤﴾

105. Igihe rero umusi w'izuka wageze, nta kiremwa na kimwe kizogira ico kivuze kiretse ku burenganzira gihawe n'Imana Allah; burya mu biremwa, harimwo abagotse bategerezwa guhanwa, hakabamwo n'intore zitegerezwa gushimirwa;

يَوْمَ يَأْتُ لَا تَكَلَّمُ نَفْسٌ إِلَّا بِإِذْنِهِ فَمِنْهُمْ شَقِيٌّ وَسَعِيدٌ ﴿١٠٥﴾

106. Abagotse rero kw'isi, umuriro ni bwo buhaniro bwabo, bazohezagurika cane bari muri wo bitewe n'ibihano bikaze;

فَأَمَّا الَّذِينَ شَقُوا فَيُنَادُونَ عَنِ الْتَارِ لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَشَهِيقٌ ﴿١٠٦﴾

107. Bazowubamwo ibihe bidahera mu gihe cose hazoba hakiri ijuru n'isi^[1], kiretse igihe Imana yawe Rurema Allah Yashatse gutezurira ibigaba mu bemeramana, Igaheza Ikabakura muri wo. Ntumwa y'Imana! Mu vy'ukuri, Imana yawe Rurema Allah Ikora ivyo Ishaka.

خَلْدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ إِنَّ رَبَّكَ فَعَّالٌ لِّمَا يُرِيدُ ﴿١٠٧﴾

108. Nayo intore mu biremwa, zizokwinjira mu Bwami bw'ijuru, zizobubamwo ibihe bidahera mu gihe cose hazoba hakiri ijuru n'isi, kiretse abo Imana yawe Rurema Allah Izoshaka gucereza mu bigaba vy'abemeramana, bakabanza guca mu muriro. Imana Allah Izoheza rero Ibahe mu Bwami bw'ijuru impano y'ivyiza vyamahoro.

*وَأَمَّا الَّذِينَ سَعِدُوا فَيَلْبَسُونَ فِي الْجَنَّةِ خَلْدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ عَطَاءٌ غَيْرَ مَجْدُودٍ ﴿١٠٨﴾

[1] Amajuru n'isi bivugwa ng'aha, ni amajuru n'isi vyo mu buzima bw'inyuma yo gupfa, aho aya majuru n'isi vyo mu buzima bwo kw'isi, bizosubirizwa ayandi majuru n'isi. Imana Allah Ivuga Iki: "Umusi isi izosubirizwa iyindi si yera nk'umwakaka, n'amajuru agasubirizwa ayandi majuru, maze ibiremwa vyose bigasokoroka mu kuzimu bidora, bikarenguka imbere y'Imana Allah, Nyarudende, Nyeninkomezi-ntangere" (Igisomwa Ibrahimu: 48).

109. Ntumwa y'Imana! Ntukagire amakenga rero ko amasengesho y'ababangikanyamana mu bantu warungitsweko, ari impfagusa; ntibasenga mu bigirwamana kiretse nk'ivyo ba se basenga aho hambere yabo, na Twe Allah mu vy'ukuri, Tuzobaha ibihano Twabasezeraniye ata kigabanijweko na kimwe.

فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ مِّمَّا يَعْذِبُ اللَّهُ لَهُ مَا يَعْذِبُونَ إِلَّا كَمَا يَعْذِبُ آبَاؤَهُمْ مِنْ قَبْلُ وَإِنَّا لَمَوُؤُهُمْ نَصِيبُهُمْ عَذَابَ مَنْفُوسٍ ﴿١٠٩﴾

110. Ni ukuri, Musa Twaramuhaye Igitabu ca Tawurati, maze abantu yarungitsweko barahazana ku birimwo; bamwe muri bo baravyemera, abandi na bo barabihakana. Iyo rero hataba isezerano ry'Imana yawe Rurema Allah ryo kutihutira guhana ibiremwa, mu kurindiriza ibihano vy'umwe wese mu buzima bw'inyuma yo gupfa, ni ukuri abagarariji bari guhanwa bagahona maze hagasigara abagorotsi gusa. Mu vy'ukuri, abagarariji mu bayahudi n'ababangikanyamana mu bo warungitsweko, ni ukuri barafise amakenga kuri iyi Qor'ani.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَآخْتَلَفَ فِيهِ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَقَّتَ مِنْ رَبِّكَ لَقَضَىٰ بِبَنِيهِمْ وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكِّ مِّنْهُ مُرِيبٍ ﴿١١٠﴾

111. Umugwi uwo ari wo wose w'abahazana, nta nkeka ko Imana yawe Rurema Allah Izowuhembera ivyo wakoze ku musi w'izuka. Burya, Imana Allah ivyo mukora vyose irabizi; ni Muhetuzi wavyose, kandi Izobibahembera.

وَإِنْ كُنَّا لَنَآوِيْقِيْنَهُمْ رَبُّكَ أَعْمَلْتَهُمْ إِنِّي بِمَا يَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١١١﴾

112. Muvugishwamana! Shishikara rero kuba umugorotsi nk'uko wabitegetswe n'Imana Allah, wewe hamwe n'abigaye muri kumwe; kandi ntimukarenge ku mabwirizwa y'Imana Allah, burya Imana Allah, irabona neza ivyo mukora vyose, ni Nyenukubona.

فَأَسْتَقِمَّ كَمَا أُمِرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطَّغَوْا إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١٢﴾

113. Ntimugahengamire ku ruhande rw'abirenganije mu kugarariza ngo muhave mukorwako n'umuriro, nta n'umwe mworonka atari Imana Allah yobahagarikira akabatunganiriza ivyanyu, eka nta n'uwobatabara akabakingira guhanwa.

وَلَا تَرْتَكُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ ﴿١١٣﴾

114. Muvugishwamana! Tsimbataza kandi n'isengesho rikwije ibisabwa mu gitondo no ku mugoroba, no mu gihe c'ijoro. Mu vy'ukuri, ukugira ivyiza guhanagura ibicumuro, ivyo rero ni inkebuzo ku bibuka bagategera;

وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي الْتَهَارِ وَرَلَقَا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرَى لِلذَّكْرَيْنِ ﴿١١٤﴾

115. Kandi wihangane mu kwama usenga, wihanganire n'ibangamira ry'ababangikanyamana, kuko Imana Allah ntiyigera Itakaza indishi z'abagwaneza.

وَأَصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿١١٥﴾

116. Ese iyo haboneka mu migwi y'ababayeho aho hambere yanyu, abantu b'abagorotsi baguma babuza abandi kugarariza no kugenzwa n'ubwononyi kw'isi! Muri bo rero, ntihigeze haboneka kiretse abantu bake mu bemeramana Twarokoye mu bihano. Abirenganije muri

فَلَوْلَا كَانَ مِنَ الْقُرُونِ مِنْ قَبْلِكُمْ أُولُوا بَقِيَّةَ يَنْهَوْنَ عَنِ الْفَسَادِ فِي الْأَرْضِ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّنْ أَجْمِنَا مِنْهُمْ وَاتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَا أَتَوْا فِيهِ وَكَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿١١٦﴾

nya migwi, bishinze kuryoherwa gusa n'ibihendamaso vy'isi, bari n'abanyavyaha bakwiye guhanwa koko^[1].

117. Nta ho vyakabaye ko Imana yawe Rurema Allah Ihana Igahonya agacimbiri ako ari ko kose, mu gihe abakabamwo ari abantu b'intungane, bitwararika no gutunganiriza abandi.

وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِيَهْلِكَ لِيُفْرَقَ بِظُلْمٍ وَأَهْلُهَا مُصْلِحُونَ ﴿١١٧﴾

118. Iyo rero Imana yawe Rurema Allah Ishaka, Yari gutuma abantu bose baba umugwi umwe, ukurikira idini rimwe ry'ubwislamu. Abantu rero ntibazoreka kwicamwo imigwi;

وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ ﴿١١٨﴾

119. Kiretse abazogirirwa impuhwe n'Imana yawe Rurema Allah, bakagira amahirwe yo kuyemera. Ni muri icyo ntumbero rero, Imana Allah Yabaremye mu butandukane bwabo, maze umwe wese agahitamwo kimwe: inzira y'ubugororotsi canke iy'ubugaba. Kubera ivyo rero, isezerano ry'ijambo ry'Imana yawe Rurema Allah rizotungana nk'uko Yasezeraniye ibiremwa Iti: "Ni ukuri, nta nkeka ko Nzokwuzuzwa mu muriro wa Jahannamu ibigaba bizokurikira Ibilisi mu majini no mu bantu".

إِلَّا مَنْ رَجِمَ رَبُّكَ وَلِذَلِكَ خَلَقَهُمْ وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ لِأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١١٩﴾

120. Ntumwa y'Imana! Izo rero ni inkuru zerekeye Intumwa zarungitswe aho hambere yawe Tuguciriyeko agace, Tukwiganira ibitsimbataza umushaha wawe ku gushikiriza ukuri ata guhigimanga. Muri iki gisomwa rero, warashikiriwe n'itomora ry'ukuri warungikanwe, inkebuza ku bagarariji, n'urwibutso ku bemeramana.

كَلَّا نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الرُّسُلِ مَا نُنَبِّئُ بِهِ فُؤَادَكَ وَجَاءَكَ فِي هَذِهِ الْحَقُّ وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرَى لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢٠﴾

121. Ntumwa y'Imana! Bwira rero abatamera Imana Imwe Rudende Allah uti: "Nimukore ivyo mukora vyose uko muvuyipfuzwa mu kubangamira Intumwa n'abemeramana, na twe nyene dukora ivyo dukora vyose twubahiriza amabwirizwa y'Imana Allah;

وَقُلْ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ أَعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ إِنَّا عَمِلُونَ ﴿١٢١﴾

122. Muheze murindire kubona iherezo ryacu, mu vy'ukuri na twe ni nk'ukwo nyene turarindiriye kubona iherezo ryanyu".

وَأَنْتَظِرُونَا إِنَّا مُنْتَظِرُونَ ﴿١٢٢﴾

123. Ubumenyi bw'ibinyegejwe ibiremwa mu majuru no mw'isi, ni ubw'Imana Allah, impera n'imperuka vyose bizosubizwa kuri Yo ku musi w'izuka. Muvugishwamana! Kubera ivyo rero, shishikara kuyiyegereza mu vyo ukora vyose unayisenge utayibangikanya, wongere uyishimikize muri vyose, uyizere. Burya Imana yawe Rurema Allah, ntiyirengagiza na kimwe mu vyo mukora, kandi Izobibahemba.

وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَيْهِ يُرْجَعُ الْأُمُورُ كُلُّهُ فَاَعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ ﴿١٢٣﴾ وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٢٤﴾

[1] Iyi Aayah irakebura ibigaba mu bislamu bidahesha mu kwirenganya.

12. Yuusuf (Intumwa Yusufu) Aayah 111, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Alif Laam Raa^[1]. Izi ni Aayah z'Igitabu Qor'ani gitomoye neza, mu nsiguro, mu ngingo z'ibirekuwe n'ibizira no mu burongozi bwaco.

الرَّيْلَكَ ءَايَاتِ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿١﴾

2. Mu vy'ukuri, Twebwe Allah Twamanuye Qor'ani mu rurimi rw'icarabu kugira mutahure mubone kwubahiriza ibirimwo.

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْءَانًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ

تَعْلَمُونِ ﴿٢﴾

3. Ntumwa y'Imana! Twebwe Allah Tugucira agace ku vyabaye Tukabiguhishurira muri Qor'ani, nta n'ico wari ubiziko imbere yuko Tuguhishurira Tukabikwiganira.

نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ بِمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْءَانَ وَإِن كُنْتَ مِنْ

قَبْلِهِ لَمَنِ الْعَافِلِينَ ﴿٣﴾

4. Ntumwa y'Imana! Iganira abantu warungitsweko ijambo Yusufu yabwiye se ati: "Da! Ni ukuri, narose mbona inyenyeri cumi n'imwe, izuba hamwe n'ukwezi, narose mbona vyose binyubamira^[2]".

إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ إِنِّي رَأَيْتُ
أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ
رَأَيْتُهُمْ لِي سَاجِدِينَ ﴿٤﴾

5. Se yamwishuye ati: "Mwananje Yusufu! Iyi ndoto warose, ntuhirahire ngo uyiganire barumunawe kuko bohava bagusharika, maze bagakoresha urwenge mu kukurwanya, mu vy'ukuri shetani, ni umwansi agaragara kuri kiremwa-muntu;

قَالَ يَبْنَؤُ لَا تَقْضُ رُءُوبَكَ عَلَى إِخْوَتِكَ
فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا إِنَّ الْمُؤْتَمِرِينَ لِلْإِنْسَانِ
عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٥﴾

6. Ni nk'uko nyene rero Imana yawe Rurema Allah - Yakweretse iyo ndoto - Igutora Ikakwigisha kurotorera abantu indoto babona, Igaheza Ikagukwiriza inema yo guhabwa ubutumwa, wewe hamwe n'uruvyaro rwa Yakubu; nk'uko Yakwirije iyo nema yo guhabwa ubutumwa ba so, ari bo Ibrahimu na Is-haka. Mu vy'ukuri, Imana yawe Rurema Allah, ni Nyenubumenyikurivyose, Intungane mu vyo Ikora".

وَكَذَلِكَ يَجْتَبِيكَ رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِنْ
تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ
وَعَلَى ءَالِ يَعْقُوبَ كَمَا أَتَمَّهَا عَلَى أَبَوَيْكَ
مِنْ قَبْلِ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ
حَكِيمٌ ﴿٦﴾

7. Ni ukuri, mu vyashikiye Yusufu na barumunawe, harimwo ivyemezo vyereka ababaza ku nkuru zabo, ubushobozi n'ububasha vy'Imana Allah;

*لَقَدْ كَانَ فِي يُوسُفَ وَإِخْوَتِهِ ءَايَاتٍ
لِّلسَّالِفِينَ ﴿٧﴾

8. Igihe benewabo kuri se bavugana hagati yabo bati: "Ni ukuri, Yusufu na murumunawe^[3] barakundwa cane na data kuturusha kandi ari twebwe turi benshi. Mu vy'ukuri, data agira ikosa rigaragara;

إِذْ قَالُوا لِيُوسُفُ وَأَخُوهُ أَحَبُّ إِلَيْنَا مِنَّا
وَنَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّ آبَانَا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٨﴾

[1] Raba insiguro y'indome zitangura mu ntango y'igisomwa Al-Baqara.

[2] Iyi ndoto, yabura inkuru nziza ku cubahiro n'iteka ridasanzwe Yusufu yahawe kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

[3] Mwenewabo bavukana kuri se na nyina.

9. Kubera ivyo rero, enda nyabuna, nimwice Yusufu, canke mumute mu gahinga ka nyaganande, maze musigare mwhagiye urukundo rwa so wanyu. Mu nyuma y'aho rero, muzoheza mwigaye kuri ico caha, mube aberanda".

10. Umwe muri bo yavuze ati: "Ntimuhirahire ngo mwice Yusufu, mwopfuma mumuta mu kinogo kirekire, akazotorwa na bamwe mu barengana nimwaba mushaka koko kumwikiza".

11. Bamaze gupfundika uwo mugambi mubi, benewabo bavuze babwira se bati: "Da! Mbega ni kuki utatwizera kuri Yusufu, kandi twebwe mu vy'ukuri tumwumvira impuhwe, tukanamuhanura!;

12. Ejo aho bukera, uramureka tujane kuragira, aryoherwe yongere akine, twebwe mu vy'ukuri tuzomucungera, nta kibi kizomushikira nk'uko uvuyibaza!".

13. Yakubu yababwiye ati: "Jewe mu vy'ukuri, notuntuzwa ku mutima n'uko mumujanye kuragira, ndanatinye ko imbwebwe yomurya mu gihe mwosamara!".

14. Ni ho rero bamubwira bati: "Mu gihe yoribwa n'imbwebwe kandi na twe turi benshi dushoboye kumukingira, ni ukuri nta co twoba tumaze";

15. Yakubu yahavuye amurekura baraha barajana. Ni ho rero bagenda bamujanye, baca bumvikana ko bamuterera mu kinogo kirekire. Twaranahishuriye Yusufu rero Dutu: "Ni ukuri, umusi umwe uzobabwira ivyo bagukoreye, igihe bazoba batakiyivyibuka".

16. Bumaze kugoroba, ni ho baza kwa se biyuha iryosozo;

17. Bati: "Da! Mu vy'ukuri, twagiye gusiganwa turasa n'imyampi, maze dusiga Yusufu aho twashize ibikoresho vyacu, mu kanya isase imbwebwe ica iramurya, kandi wewe ntushobora kutwemera mu vyo tuvuga n'aho twoba turi imvugakuri".

18. Baje bafise ikanzu yiwe, iriko n'amaraso y'ikinyoma, kuko nya kanzu ata ho yari yigeze inatabuka. Yakubu yabishuye ati: "Ihibambewe! Si nk'uko mubivuga, ahubwo umutima-nama wanyu wabaryohereje gukorera ikibi Yusufu. Kubera ivyo rero, mbandanya nihangana kuko ata we ndiko ndaganyira mu biremwa ku vyabaye, nifashishije Imana Allah mu kwihanganira ivyo muvuze".

19. Hahavuye rero haza abantu barengana, maze barungika umuntu umwe muri bo ngo aje kuvoma. Nya muntu araheza aterera indobo mu kinogo kirekire c'iriba,

Yusufu aca arayifata arayenenako, wa muntu agize ngo aramubona, aca avuga n'akanyamuneza n'akantu ati: "Ehe yemwe ikibondo kiri hano!". Inkuru y'itorwa rya Yusufu, abari kumwe n'uwo muntu ku rugendo bayigize nk'akamizwe n'ingoma, bati: "Uyu ni ikidandazwa twibangikanije!". Burya Imana Allah, Irazi neza ivyo bakora kuri Yusufu.

بِضَلْعَةٍ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾

20. Benewabo rero, bamaze kubona ko Yusufu akuwe muri nya kinogo, baraheza baramugurisha ku barengana bamutoye, maze agurwa ku giciro giciriritse c'amadirhamu make, ivyo vyose bakabigira kugira ngo abaveko ku kutamenya icubahiro ciwe ku Mana Allah.

وَشَرَوْهُ بِثَمَنٍ بَخِيسٍ دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ وَكَانُوا فِيهِ مِنَ الزَّاهِدِينَ ﴿٢٠﴾

21. Bamaze kumushikana muri Misiri, yaguzwe n'umushikirangoma wa Misiri, maze aca abwira umugore wiwe ati: "Mwakire neza umurere, hari n'aho yogira ico atumariye, canke tukamugira umwana wacu". Ni nk'uko nyene rero Twebwe Allah - Twarokoye Yusufu, Tukamushira mu muryango w'umutware wa Misiri akamwitaho - Twahavuye Dutsimbataza Yusufu ku ntwaro muri Misiri Tumugira umunyabigega, Tunamwigisha kurotora indoto kugira ashobye gutegekanya kazoza keza. Burya Imana Allah, ni Yo Iganza muri vyose, ariko abenshi mu bantu nta vyo bazi.

وَقَالَ الَّذِي اشْتَرَاهُ مِنْ مِصْرَ لِامْرَأَتِهِ أَكْرِمِي مَثْوَاهُ عَسَىٰ أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَىٰ أَمْرِهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢١﴾

22. Yusufu rero amaze kugera mu bigero, Twaramuhaye gutomora ingingo, Tumwigisha n'ubumenyi. Ni nk'uko nyene rero Twebwe Allah Twahemvyeye Yusufu, Duhemba abagwaneza^[1].

وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ ءَاتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٢٢﴾

23. Umugore w'umushikirangoma yarahamagaye Yusufu mu bwitonzi nta ngere amwinginga, maze arahanjagira imiryango, aca amubwira ati: "Ingo ndakwihaye!"; Yusufu na we amwishura ati: "Ndikinze ku Mana Allah, Inkingire gukora ivyo wipfuzza, ni ukuri umutware wanje yanteye iteka ryo kuba ng'aha, sinomuhemukira, burya abirenganya mu gukora ivyo batarekuriwe, ntibaroranirwa mu buzima";

وَرَوَدَتْهُ الْمَتَىٰ وَهُوَ فِي بَيْتِهَا عَنْ نَفْسِهِ وَعَلَّقَتْ الْأُبُوبَ وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنَ مَثْوَايَ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٣﴾

24. Ni ukuri, nya mugore yari yamwihaye koko, Yusufu na we nyene agatima karakubise, maze aca ahakurwa n'inkebuzo y'Imana yiwe Rurema Allah imutururuzza. Ni ukwo rero Twamweretse iyo nkebuzo, kugira Twamirire kure ikibi n'ingeso mbi mu buzima bwiwe bwose, mu vy'ukuri Yusufu ari mu baja bacu bejejwe, bakora ivyo bakora ku bwacu.

وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِ وَهَمَّ بِهَا لَوْلَا أَنَّ رَجَاءَ بُرْهَانَ رَبِّهِ كَذَلِكَ لِيَصْرِفَ عَنْهُ السُّوءَ وَالْفَحْشَاءَ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ ﴿٢٤﴾

[1] Iyi Aayah iraremasha Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) hamwe n'abagwaneza bese.

25. Ni ho rero Yusufu yatanguranwa na nya mugore ku muryango kugira asohoke, wa mugore agize ngo aramukwega, ikanzu yiwe ica itabuka mu mugongo, wa mugore aho nyene aca atubiranira n'umugabo wiwe ku muryango, aca aramwitanga arinamura n'ishavu n'akantu ati: "Umuntu ashaka kukurengera ibigo, akwiye ikihe gihano, atari ukuja mw'ibohero, canke agahabwa igihano kibabaza!"

وَأَسْتَبِقَا أَبَابَ وَقَدَّتْ قَمِيصَهُ مِنْ دُبُرٍ وَأَلْفَيَْا سَيِّدَهَا لَدَا الْأَبَابِ قَالَتْ مَا جَزَاءُ مَنْ أَرَادَ بِأَهْلِكَ سُوءًا إِلَّا أَنْ يُسْجَنَ أَوْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٥﴾

26. Yusufu araheza ariregura ati: "Nyabuna, ni we yanyinginze, aranyipfuzza". Ni ho rero hatura umwana akiri uruyoya yari arerewe mu muryango wa nya mugore, maze abera icabona Yusufu, avuga ati: "Nimurabe ikanzu ya Yusufu, niyaba yatabutse ku gikiriza, uyo mugore azoba yavuze ukuri ku vyo yagiriza Yusufu; Yusufu na we muri ico gihe, azoba ari mu babeshi;

قَالَ هِيَ رَوَدَّتْنِي عَنْ نَفْسِي وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِنْ أَهْلِهَا إِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ قُبُلٍ فَصَدَقَتْ وَهُوَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٢٦﴾

27. Hamwe naho ikanzu ya Yusufu yoba yatabutse mu mugongo, uyo mugore azoba yabeshye Yusufu; Yusufu na we muri ico gihe, azoba ari mu mvugakuri".

وَإِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ فَكَذَبَتْ وَهُوَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٢٧﴾

28. Umugabo wa wa mugore, amaze kubona ko ikanzu ya Yusufu yatabutse mu mugongo, yaciye amenya ko Yusufu ata kimwagira, maze aca abwira umugore wiwe ati: "Icabaye, ni uko washatse kumutega umutego, mu vy'ukuri mwebwe abagore imitego yanyu irahambaye".

فَلَمَّا رَأَى قَمِيصَهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ قَالَ إِنَّهُ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٢٨﴾

29. Yaciye ahindukira abwira Yusufu ati: "Yusu! Irengagize ivyabaye umbikire akabanga, nti hagire n'umwe uzovyiganira". Aca agaruka kuri nya mugore amuhanura ati: "Saba ikigongwe ku caha cawe, mu vy'ukuri uri mu bantu bakosheje mu kwambika ibara Yusufu".

يُوسُفُ أَعْرَضَ عَنْ هَذَا وَاسْتَغْفِرِي لِذَلْنِكِ إِنَّكَ كُنْتَ مِنَ الْخَاطِئِينَ ﴿٢٩﴾

30. Iyo nkuru y'ukwambikwa ibara Yusufu yarakwiragiye hose, maze abagore bo mu gisagara bavuga banabagura nya mugore bati: "Umugore w'umutware wa Misiri koko, akipfuzza umuyabaga wiwe! Emwee! Yari yamaze kurengerwa n'urukundo pe! Ni ukuri, twebwe tubona ko uyo mugore yakosheje ikosa rigaragara".

* وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ تُرَاوِدُ فَتْلَهَا عَنْ نَفْسِهِ قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا إِنَّا لَنَرَاهَا فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٣٠﴾

31. Umugore w'umutware wa Misiri, amaze kwumva ukuntu ariko yandagazwa n'abagore bo mu gisagara, yahavuye abatamira iwe, abakirira ahari ubwugamo bubereye, abategurira n'imfungurwa, araheza aha imbugita umwe wese muri bo ngo bamufashe guhwata ivyo bakinjika. Ni ho rero yabwira Yusufu ati: "Sohoka". Ba bagore bagize ngo bakubise ijisho Yusufu, bose baguye mu gahundwe ku kuntu yasa n'irirenga, batangura kwikomeretsa ku maboko batumva, baca bavuga batangara bati: "Emwegayee! Ubwiza burama! Ese ubwiza yahawe n'Imana Allah! Eka uyu muntu ntakomoka

فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ أَرْسَلَتْ إِلَيْهِنَّ وَأَعْتَدَتْ لَهُنَّ مُتَكَنًا وَآتَتْ كُلَّ وَاحِدَةٍ مِثْقَالَ سَبْعِينَ أَوْسًا وَأَخْرَجَ عَلَيْهِنَّ فَلَمَّا رَأَيْنَهُ أَكْبَرْنَهُ وَقَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ وَقُلْنَ حَسْبُ لِلَّهِ مَا هَذَا بَشَرًا إِنْ هَذَا إِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ ﴿٣١﴾

mu bwoko bw'abantu! Uyu muntu ku bwiza afise, ntashobora kuba kiretse ko ari intore y'umumalayika!”.

32. Wa mugore w'umutware wa Misiri, amaze kubona ibishikiye ba bagore yatumira, yababwiye yiyeza ati: “Ivyo bibashikiye inyuma y'aho muboneye ubwiza bwa Yusufu, ni vyo nanje vyanshikiye, muntako imiragwe muranyandagaza. Ni ukuri, naragerageje kumwiha ndanamwinginga, ariko yaranyankiye. Hamwe n'ivyo rero, sindashirwa, ni ukuri natankorera ivyo ndamwipfuzako, ategerezwa gushirwa mw'ibohero, kandi ni ukuri azoba mu bantu basuzuguritse”.

قَالَتْ فَذَلِكُنَّ الَّذِينَ لَمُنْتَنِي فِيهِ وَلَقَدْ رَوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِيهِ فَاسْتَعْصَمَ وَلَئِن لَّمْ يَفْعَلْ مَا ءَامُرُهُ لَيُجْجَنَنَّ وَيَكُونَا مِنَ الصَّاغِرِينَ ﴿٢٢﴾

33. Yusufu amaze kubona ko umugore w'umutware wa Misiri adahesha, yaratakamye ati: “Mana yanje Rurema Allah! Notuma nshirwa mw'ibohero ha gukora ivyo banyipfuzako. Nutanshira kure y'imitego yabo, agatima karashobora gukubita nkaba mu bantu b'inshirasoni”.

قَالَ رَبِّ السِّجْنِ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ وَإِلَّا تَصْرِفْ عَنِّي كَيْدَهُنَّ أَصْبُ إِلَيْهِنَّ وَأَكُن مِّنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٢٣﴾

34. Imana Rurema Allah Yashotse Yumvira Yusufu, Imukurako imitego yabo. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Nyenukwumva, Irumva ibivugwa n'ibiremwa; Nyenubumenyikuriyoyose, Irazi neza ibikorwa n'ibiremwa n'ivyo bizirikana.

فَأَسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ فَصَرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٢٤﴾

35. Mu nyuma y'aho abatware ba Misiri baboneye ivyemezo vy'uko Yusufu ata na kimwe kimwagira, bafashe ingingo yuko ashirwa mw'ibohero ikiringo kanaka, ku kwanka gukoza ibara umuryango w'umushikirangoma wa Misiri;

ثُمَّ بَدَأَ لَهُمْ مِن بَعْدِ مَا رَأَوُا آيَاتٍ لِّيُجَسِّدُنَّهُمْ حَقِّي حِينَ ﴿٢٥﴾

36. Yusufu rero yahavuye ashirwa mw'ibohero ari kumwe n'iyindi misore ibiri. Umwe muri nya misore avuga ati: “Jewe mu vy'ukuri, narose mbona ndiko ndagana inzoga y'imizabibu”. Uwundi na we ati: “Jewe mu vy'ukuri, narose mbona nikoreye imikate, inyoni ziriko zirarya kuri nya mikate”. Ya misore imaze kwigana, yaciye ibwira Yusufu iti: “Turotorere rero indoto zacu! Mu vy'ukuri, tubona ko wewe uri mu gawaneza”.

وَدَخَلَ مَعَهُ السِّجْنَ فَتَيَانٍ قَالَ أَحَدُهُمَا إِنِّي أَرَانِي أَعْصِرُ خَمْرًا وَقَالَ الْآخَرُ إِنِّي أَرَانِي أَحْمِلُ فَوْقَ رَأْسِي خُبْرًا تَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُ نَبِئْنَا بِتَأْوِيلِهِ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٢٦﴾

37. Ni ho Yusufu yishura nya misore ati: “Nta kibabeshaho muzoronka, kiretse ko nshobora kubabwira ico ari co imbere yuko kibashikira. Ukurotora rero kuri mu vyo nigishijwe n'Imana yanje Rurema Allah, jewe mu vy'ukuri nemera Imana Imwe Rudende Allah, naravavanuye n'idini ry'abatayemera, bakanahakana bivuye inyuma izuka n'iharurirwa ry'ibiremwa mu buzima bw'inyuma yo gupfa;

قَالَ لَا يَا بُنَيَّ أَتَأْتِكُنَا طَعَامٌ تَرْزُقَانِيهِ إِلَّا نَبَأْتُكُمَا بِتَأْوِيلِهِ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمَا ذَلِكُمَا مِمَّا عَلَّمَنِي رَبِّي إِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿٢٧﴾

38. Nakurikiye idini ry'abavyeyi banje: Ibrahimu, Is-haka na Yakubu. Nta ho vyakabaye ko tubangikanya Imana Allah n'ikintu na kimwe mu biremwa. Ukwo gusenga Imana

وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ ءَابَائِي إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ مَا كَانَ لَنَا أَنْ نُشْرِكَ بِاللَّهِ مِن

Imwe Rudende Allah, ni mu ngabirano zayo kuri twebwe no ku bantu bose, ariko abenshi mu bantu ntibashima inema yo gushobozwa gusenga Imana Imwe Rudende Allah;

شَيْءٌ ذَلِكِ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى
النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا
يَشْكُرُونَ ﴿٣٨﴾

39. Bagenzanje dupfunganwe! Mbega burya gusenga imana zitandukanye zaremwe, ni vyo vyiza gusumba gusenga Imana Allah, Nyarudende, Nyeninkomezi-ntangere!

يَصَلِّحِي السَّجْنَ وَأَرْيَابَ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ
أَمْ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٣٩﴾

40. Ntimwiye gereza mu vyo mukora vyose mu gusenga mu gishingo c'Imana Allah, kiretse amazina y'ibintu mwafashe mukayita imana, mwebwe hamwe na ba so. Imana Allah ntiyigeze Imanura icemezo c'uko mwobisenga; nta ngingo y'ukuri yokwubahwa kiretse ingingo y'Imana Allah, Yategetse ko mutosenga izindi mana atari Yo Yonyene gusa mukwiye gusenga mutayibangikanya. Iryo rero, ni ryo dini rigororotse, ariko rero abenshi mu bantu ntibazi ukwo kuri;

مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءَ
سَمِيَّتُمْوهَا أَنْتُمْ وَأَبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا
مِنْ سُلْطَانٍ إِنْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ إِلَّا لِلَّهِ أَمْرٌ أَلَّا
تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الَّذِينَ الْقَيْمٌ وَلَكِنَّ
أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٠﴾

41. Bagenzanje dupfunganwe! Reka rero ndabarotorere indoto zanyu. Uwarose abona ariko aragana inzoga y'imizabibu, uyo azoteba ave mw'ibohero, aje kuba umusuku ku mwami. Nayo uwarose abona yikoreye imikate, inyoni ziriko zirarya kuri nya mikate, uyo azohava yicwa abambwe, maze inyoni zimurye ku mutwe. Insiguro y'ishirwa mu ngiro ku vyo mwambajije rero, ni iyo".

يَصَلِّحِي السَّجْنَ أَمَا أَحَدُكُمْ فَيَسْتَقِي
رَبَّهُ وَخَمْرًا وَأَمَّا الْآخَرُ فَيُضَلِّبُ فَتَأْكُلُ
الطَّيْرُ مِنْ رَأْسِهِ فُضِيَ الْأَمْرُ الَّذِي فِيهِ
تَسْتَفْتِيَانِ ﴿٤١﴾

42. Yusufu yaciye abwira uwo yarotoreye muri bo ko azorusimba ati: "Niwaramuka ugiye ku kirimba, urabwira sobuja ko narenganijwe". Shetani yaribagije wa musore kuvugira Yusufu, Yusufu araha amara imyaka itari mike mw'ibohero.

وَقَالَ لِلَّذِي ظَنَّ أَنَّهُ نَاجٍ مِنْهُمَا اذْكُرْنِي
عِنْدَ رَبِّكَ فَأَنْسَهُ الشَّيْطَانُ ذَكَرَ رَبِّهِ
فَلَبِثَ فِي السَّجَنِ بِضْعَ سِنِينَ ﴿٤٢﴾

43. Haciye imyaka, umwami yavuze ati: "Jewe mu vy'ukuri, narose mbona inka indwi zinuze, ziriko ziraribwa n'izindi nka indwi zinamvye. Mbona n'amashami indwi atotahaye hamwe n'ayandi mashami indwi yumaganye. Bunganizi banje! Nimundotorere iyi ndoto nimwaba muzi koko kurotora!".

وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّي أَرَى سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ
يَأْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعٌ سُثْبَلَاتٍ
خَضِرٍ وَأَخْرَ يَأْسِتُّنَّ يَتَأَيَّهَا أَمْلَأُ أَفْئُونِي
فِي رُءُوسِي إِنْ كُنْتُمْ لِلرُّءُوسِيَاءِ تَعْبُرُونَ ﴿٤٣﴾

44. Bamwishuye bati: "Indoto yawe, ni nko kurazirana, nta nsiguro ifise, kandi burya twebwe ntituzi cane kurotora indoto".

قَالُوا أَضَعَتْ أَحْلَامُ وَمَا نَحْنُ بِتَأْوِيلِ
الْأَحْلَامِ يَعْلَمِينَ ﴿٤٤﴾

45. Wa muntu yarusimba, ni ho yibuka inyuma y'imyaka itari mike ivyo basezeranye na Yusufu, aca avuga ati: "Jewe ndashobora kubarotorera iyi ndoto, nimundungike kwa Yusufu mw'ibohero".

وَقَالَ الَّذِي نَجَا مِنْهُمَا وَادَّكَرَ بَعْدَ أُمَّةٍ أَنَا
أُنَبِّئُكُمْ بِتَأْوِيلِهِ فَأَرْسِلُونِ ﴿٤٥﴾

46. Agezeyo, ni ho yavuga ati: “Yusufu, ewe mvugakuri! Turotorere indoto y’umuntu yarose abona inka indwi zinuze, ziriko ziraribwa n’izindi nka indwi zinamvye; abona n’amashami indwi atotahaye, hamwe n’ayandi mashami indwi yumaganye. Ngira ngo mpava nsubira ku mwami n’abunganizi biwe ndabashiriye insiguro itomoye kuri iyi ndoto, kugira bamenye ubutore n’icubahiro vyawe”.

يُوسُفُ أَتِيهَا الصِّدِّيقُ أَفْتِنَا فِي سَعْيِ بَقَرَاتِ
سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَعْبٌ عَجَافٌ وَسَبْعٌ
سُنْبُلَاتٍ خُضْرٍ وَأُخَرَ يَابِسَاتٍ لَعَلَّ أَرْجِعُ
إِلَى النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٤٦﴾

47. Yusufu yarayimurotoreye ati: “Muzorima imyaka indwi ikurikirana musarura umwimbu ushemeye. Ivyo muzosarura ku mwaka ku mwaka rero, murabiziganiriza kazoza, muheze muvyanikire mubigumize mu bishishwa vyavyo, kiretse bike mushobora gufungura;

قَالَ تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ دَأْبًا فَمَا
حَصَدْتُمْ فَذَرُوهُ فِي سُنْبُلَيْهِ ۖ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا
تَأْكُلُونَ ﴿٤٧﴾

48. Mu nyuma rero, hazokurikira imyaka indwi y’amapfa, ico gihe muzokwikora ku mwimbu mwabitse muri ya myaka indwi ya mbere, kiretse imbuto nke muzobikira iteragira ry’agatasi;

ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ سَبْعٌ شِدَادٌ
يَأْكُلْنَ مَا قَدَّمْتُمْ لَهُنَّ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا
تُحْصِنُونَ ﴿٤٨﴾

49. Inyuma y’iyo myaka y’amapfa rero, hazokurikira umwaka abantu bazoronswa imvura, basubire barime bimbura, baronke n’umusesekara w’ivyamwa, bavyengemwo umutobe”.

ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَامٌ فِيهِ يُعَاتُّ
النَّاسُ وَفِيهِ يَعْصِرُونَ ﴿٤٩﴾

50. Umwami amaze kwamva insiguro y’indoto yiwe, yavuze ati: “Nimunzanire uyo muntu yashoboye kundotorera indoto”. Intumwa yarungitswe gukura Yusufu mw’ibohero ngo imuzane, Yusufu yayibwiye ati: “Subira ku mutware wawe, uheze umusabe ko abaza ukuri ku vyerekeye abagore bikomerekeje ku maboko, gutyo ukuri kumenyekane nanje nambikwe izera; mu vy’ukuri Imana yanje Rurema Allah, Irazi neza imitego yabo banteze”.

وَقَالَ الْمَلِكُ أَتُؤْتِنِي بِهِ ۖ فَلَمَّا جَاءَهُ
الرَّسُولُ قَالَ أَرْجِعْ إِلَىٰ رَبِّكَ فَسَأَلَهُ مَا بَأَلِ
النِّسْوَةِ الَّتِي قَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ إِنَّ رَبِّي
بِكَيْدِهِنَّ عَلِيمٌ ﴿٥٠﴾

51. Umwami yahavuye arengutsa nya bagore, ababaza ati: “Mwashaka gushika kuki, igihe mwipfuza Yusufu, hari ingeso mbi mwari mumuziko?”. Ba bagore bishuye bati: “Ihibambewe! Nta ngeso mbi twigeze tumumenyako”. Ni ho rero wa mugore w’umushikirangoma yatura ati: “Ubu ukuri kwamaze kugaragara nta co ncerera, ni jewe namwipfuje ndanamwinginga aranyankira pe! Kandi ni ukuri Yusufu, ivyo yavuze vyose ari mu mvugakuri;

قَالَ مَا خَطْبُكَ ۖ إِذْ رَوَدْتَنَّهُ يُوسُفُ عَنْ
نَفْسِهِ ۖ قُلْنَا حَسْبُ لِلَّهِ مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ
مِنْ سُوءٍ قَالَتِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ الْقَتْلُ
حَصَصَ الْحَقُّ أَنَا رَوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ
وَإِنَّهُ لَمِنَ الصِّدِّيقِينَ ﴿٥١﴾

52. Iri jambo, ndarivuze nemanga ivyabaye, kugira ngo umugabo wanje amenye ko ntigeze ndamuhemukira mu kumubesha ko Yusufu ari we yanyipfuje, kira noneho ntiyankundiye ko ndamwiha; yongere amenye kandi ko Imana Allah Idashoboza abahemu gushika ku co bipfuza;

ذَلِكَ لِيَعْلَمَ أَنِّي لَمْ أَخُنْهُ بِالْغَيْبِ وَأَنَّ اللَّهَ
لَا يَهْدِي كَيْدَ الْخَائِبِينَ ﴿٥٢﴾

53. Sindiko ndiyeza, mu vy'ukuri umushaha w'umuntu, *وَمَا أَدْرَاكَ نَفْسِي إِنَّكَ لَأَمَّارٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي إِنَّ رَبِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ*²⁷ wama umwosha kenshi na kenshi gukora ikibi, ukamuryohereza kugikora, kiretse uwagiriwe impuhwe n'Imana Allah Ikamukingira. Mu vy'ukuri Imana yanje Rurema Allah, ni Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo”.

54. Umwami wa Misiri amaze kuronka inkuru y'imvaho, وقال أَمَلِكُ أَتُونِي بِهِ أَسْتَخْلِصُكَ لِنَفْسِي فَلَمَّا كَلَّمَهُ قَالَ إِنَّكَ الْيَوْمَ لَدَيْنَا مَكِينٌ أَمِينٌ*²⁸ yaciye avuga ati: “Nimunzanire Yusufu ndamwiyegezeze, abe mu bahanuzi banje”. Yusufu amaze kuza, umwami akamwiganira ko yarenganuwe kuko ari umwizigirwa, arangwa n'ingeso nziza, yaciye amubwira ati: “Wewe rero guhera uno musu, uri umunyacubahiro ku kirimba, uri n'umwizigirwa muri vyose”.

55. Yusufu araheza abwira umwami ati: “Ngena rero kuba umunyabigega ajejwe guhagararira umwimbu w'igihugu ca Misiri, jewe mu vy'ukuri, ndi umwizigirwa kuri vyose, ndashoboye gucungera neza umwimbu, ndafise n'ubumenyi bukwiye ku vyerekeye itunganya ry'ubutunzi”.

56. Ni nk'ukwo nyene rero Twebwe Allah - Twakuye *وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ يَتَّبِعُهَا حَيْثُ يَشَاءُ نَصِيبٌ بِرَحْمَتِنَا مَنْ نَشَاءُ وَلَا نَضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ*²⁹ Yusufu mw'ibohero - Twamutsimbataje ku butegegetsi agashika aho hose ashatse mu gihugu ca Misiri. Burya rero, Duhereza impuhwe zacu uwo Dushatse mu biremwa vyicisha bugufi bikagamburukira Imana Allah, eka ntitunatakaza na kimwe mu ndishi z'abagwaneza;

57. Kandi ni ukuri, impembo yo mu buzima bw'inyuma yo gupfa, ni yo nziza gusumba iyo mu buzima bwo kw'isi ku bemeramana batinya Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo.

58. Haciye imyaka itari mike rero, ni ho benewabo na Yusufu bashengera muri Misiri bomowe n'amapfa yabateye, maze binjira kwa Yusufu, na we aca arabamenya ariko bobo ntibamumenya bivanye n'igihe kitari gito cari giheze;

59. Yaciye ateguka ko babakira, bakabazimana. Amaze kubatekerera imfungurwa bipfuza, bakaba bari bamwiganiye ko bafise mwenewabo kuri se^[1] وَأَنَا خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ*³⁰ batashoboye kuzanana, yaciye ababwira ati: “Nimwaramuka mugarutse rero, murazanana na mwenewanyu kuri so, ntimwabonye ko nabatekereye nkabagerera neza, n'uko nabakiriye nkanabazimana neza?”

[1] Ni uwo bavukana kwa se, akaba ari we mutoya wa Yusufu basangiye se na nyina, yitwa Biniyamani.

60. Nimutazanana n'uyo mwenewanyu kuri so rero, nta co nzobagerera ngo ndanabatekerere, eka ntimuzonatumbere aho ndi".

فَإِنْ لَمْ تَأْتُونِي بِهِ ۖ فَلَا كَيْلَ لَكُمْ عِنْدِي وَلَا تَقْرُبُونِ ﴿٦٠﴾

61. Bishuye bati: "Tuzogerageza kwinginga se wiwe turabe ko yomuturungikana, kandi ni ukuri tuzobikora".

قَالُوا سَنُرَوِّدُ عَنْهُ أَبَاهُ وَإِنَّا لَفَاعِلُونَ ﴿٦١﴾

62. Yusufu yari yabwiye abakozi biwe ko mu gutekera, boshira mu mfungurwa babatekereye ikiguzi cazo, kugira ngo nibashika iwabo bakabona nya kiguzi, kizotume bagaruka.

وَقَالَ لِفَتْيَانِهِ اجْعَلُوا بِضَعَّتَهُمْ فِي رِحَالِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَعْرِفُونَهَا إِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٦٢﴾

63. Bamaze gushika kwa se wabo, baramwiganiye ido n'ido uko vyabagendeye, barahaiza bamubwira bati: "Dawe wacu! Ariko rero, umutware ngo ntazosubira kudutekerera nitwaramuka dusubiyeyo tutajanye na murumuna wacu Biniyamini. Kubera ivyo rero, uramuturungikana, gutyo batugerere imfungurwa zikwiye, hanyuma na twe mu vy'ukuri, turiyemeje kuzomucungera".

فَلَمَّا رَجَعُوا إِلَىٰ أَبِيهِمْ قَالُوا يَا أَبَانَا مُنِعَ مِنَّا الْكَيْلَ فَأَرْسِلْ مَعَنَا آخَانًا نَكْتَلُ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴿٦٣﴾

64. Se wabo abishura ati: "Nobizera gute ko mwocungera Biniyamini, mu gihe nigeze kubizera kuri mwenewabo Yusufu mukanyemeza ko muzomucungera, hanyuma ntimwabikora! Mwebwe rero sindabizeye namba, ariko ndizeye Imana Allah ko Imucungera kuko ni Yo Mwiza w'ababungabunzi, ni na Yo Nyenimpuhwe kuruta abanyampuhwe bose".

قَالَ هَلْ ءَامَنُكُمْ عَلَيْهِ إِلَّا كَمَا ءَامَنُتُمْ عَلَىٰ أَخِيهِ مِنْ قَبْلُ ۖ قَالَ لَهُ خَيْرٌ حَفِظًا وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّحِيمِينَ ﴿٦٤﴾

65. Bamaze gutekurura ivyo babatekereye, basanze basubijwe n'ikiguzi c'ivyo batekerewe, baca bavuga n'akamwemwe kenshi bati: "Dawe wacu! Hari ikindi dushaka coza kiruta iki! Ehe ng'iki n'ikiguzi c'ivyo badutekereye bakidusubije! Enda nyabuna muturungikane rero, tuje gusumira umuryango ibikwiye, hanyuma ducungere na murumuna wacu, gutyo na we nyene azogaruke afise igitwazi cikoreye imfungurwa ciyongereyeko, kuko nta wugererwa ibirenze igitwazi kimwe. Kumugerera na we ni bito cane ku mwami".

وَلَمَّا فَتَحُوا مَتْعَهُمْ وَجَدُوا بِضَعَّتَهُمْ رُدَّتْ إِلَيْهِمْ قَالُوا يَا أَبَانَا مَا نَبْعِي هَذِهِ ۖ بِضَعَّتُنَا رُدَّتْ إِلَيْنَا وَنَبِيرٌ أَهْلْنَا وَنَحْفَظُ أَخَانًا وَزَدَادٌ كَيْلٌ بَعِيرٌ ذَٰلِكَ كَيْلٌ يَبْسُرُ ﴿٦٥﴾

66. Se wabo Yakubu araheza ababwira ati: "Sindota ndamubarungikana tudahanye amasezerano, mukandahira kw'izina ry'Imana Allah ko muzomungarukanira amarembe, hamwe mutoshikirwa n'ivyago bitabavuyeko". Bamaze rero kumurahirira kw'izina ry'Imana Allah ko bazomucungera, Yakubu yaciye avuga ati: "Imana Allah rero ni Yo Muhagarikizi wacu ku vyo dusezeranye".

قَالَ لَنْ أُرْسِلَهُ مَعَكُمْ حَتَّىٰ تُؤْتُونِ مَوْثِقًا مِّنَ اللَّهِ لَتَأْتُنَّنِي بِهِ ۖ إِلَّا أَنْ يُحَاطَ بِكُمْ ۚ فَلَمَّا ءَاتَوْهُ مَوْثِقَهُمْ قَالَ اللَّهُ عَلَىٰ مَا نَقُولُ وَكِيلٌ ﴿٦٦﴾

67. Hageze ko basubira muri Misiri rero, se wabo yabatekereye impanuro avuga ati: "Bane banje! Nimwaramuka mugeze muri Misiri, ntimuzokwinjire

وَقَالَ يَبْنَئِي لَا تَدْخُلُوا مِن بَابٍ وَاحِدٍ وَادْخُلُوا مِنْ أَبْوَابٍ مُّتَفَرِّقَةٍ وَمَا أُغْنِي

muciye mu muryango umwe, ahubwo murinjirira mu miryango itandukanye kugira mwingire ijisho ribi. Hamwe n'uko ndabahaye izo mpanuro, nta cobuza ko mudashikirwa n'ivyagezwe vy'Imana Allah, kandi nta co mpinduramwo ngo ngire ico ndabamariye. Burya, nta ngingo ija mu ngiro ku biremwa, kiretse ko iva ku Mana Allah, ni Yo nishimikije kandi nizeye, abizera rero nibayishimikize bayizere”.

68. Igihe bagera muri Misiri, binjiye baciye mu miryango itandukanye nk'uko se wabo yari yabategetse. N'aho ivyo vyose ata co vyari kubamarira ngo bihindure ivyagezwe n'Imana Allah kuri bo, ariko kubabwira ivyo vyose, vyatumye ikiri ku mutima wa Yakubu cururuka. Mu vy'ukuri, Yakubu yari afise ubumenyi buhambaye ku vyo Twebwe Allah Twamwigishije mw'idini ryiwe, ariko abenshi mu bantu ntibazi iherezo ry'ivyo bakora.

69. Bamaze kwinjira rero mu kirimba kwa Yusufu bari kumwe na murumunawe Binyamini, Yusufu yamuguye mu nda aramuhobera, araheza aramwongorera ati: “Jewe mu vy'ukuri, ndi mukurwawe, ntiwicwe n'intuntu na gato ku vyo benewacu bigeze kungirira”.

70. Amaze kubatekerera imfungurwa bipfuza, yategetse abakozi biwe ko bashira mu mfungurwa bagereye murumunawe Binyamini, igipimo bageresha, maze bakabigira mw'ibanga nta ngere ata n'umwe abizi. Bagize ngo barahagurutse bagende, umuraritsi yaciye asemerera ati: “Emwe bantu muri ku bitwazi! Mu vy'ukuri, hari ibintu mwivye, muri ibisuma koko!”.

71. Baca batumbera umuraritsi bati: “Mbega mwabuze igiki!?”.

72. Nya muraritsi n'abo bari kumwe bati: “Tubuze igipimo umwami ageresha, kandi ikibonamaso c'uwukizana, ni imfungurwa zotwarwa n'igitwazi”. Umuraritsi aca yongerako ati: “Ni nanje mbere niyemeje kumushikiriza nya kibonamaso”.

73. Benewabo na Yusufu bavuze bati: “Turarahiye kw'izina ry'Imana Allah, ni ukuri na mwe murazi ko tutazanwe n'ubwononyi mu gihugu ca Misiri, eka ntituri n'abasuma mu buzima bwacu!”.

74. Abajejwe gusaka, ni ho bavuga bati: “Hamwe mwoba muriko murabesha mu kurahira ko mutivye, mubona yoba akwiye igihano nyabaki hamwe twosanga umusuma ari muri mwebwe!?”.

75. Benewabo na Yusufu bishuye bati: "Igihano c'uwivye, ni uko afashwe aca agirwa umuja w'uwibwe, ni nk'ico gihano nyene iwacu duha uwirenganje mu kwiba". قَالُوا جَزَّؤُهُ مَن وُجِدَ فِي رَحْلِهِ فَهُوَ جَزَّؤُهُ كَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ ﴿٧٥﴾

76. Ni ho rero babasubiza kwa Yusufu, araheza atangura gusaka ubwiwe ivyo bafise, ahera kuri benewabo kuri se imbere yuko asaka murumunawe. Hanyuma ni ho yatandukira gusaka murumunawe, aca asanga nya gipimo co kugerasha kiri mu mfungurwa ziri ku gitwazi ca murumunawe. Ni uko rero Twebwe Allah, Tworohereje Yusufu kugumana na murumunawe, ntiyari gushobora gusigarana na we ku kirimba c'umwami wa Misiri, kiretse ku bushake bw'Imana Allah mu kwisunga ingingo yuko uwivye, ahanishwa igihano gisanzwe kiri mw'idini rya benewabo. Twebwe Allah, Tuduzza icubahiro kw'isi uwo Dushatse mu biremwa. Burya rero, hejuru y'uwo wese afise ubumenyi, haba hari uwundi abumumvya. قَدْأَبَاوَعِيَّتِهِمْ قَبْلَ وِعَاءِ أَخِيهِ ثُمَّ اسْتَخْرَجَهَا مِنْ وِعَاءِ أَخِيهِ كَذَلِكَ كِدْنَا لِيُوسُفَ مَا كَانَ لِيَأْخُذَ أَخَاهُ فِي دِينِ الْمَلِكِ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مَّن نَّشَاءُ وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ ﴿٧٦﴾

77. Baciye bavuga n'agashinyaguro n'akantu bati: "Niyibe na kera mukuru wiwe^[1] yarigeze kwiba". Yusufu ariyumya ku vyo yumvise maze ararimira ntiyiserura, kuko yari azi ko bavuze ikinyoma cambaye ubusa, maze aca yibwira ku mutima ati: "Mwebwe ni mwe bantu babi aho muri hose, burya Imana Allah, ni Yo Izi gusumba ikinyoma mu vyo mwigana". قَالُوا إِنْ يَسْرِقْ فَقَدْ سَرَقَ أَخٌ لَّهُ مِنْ قَبْلُ فَأَسْرَهَا يُوسُفُ فِي نَفْسِهِ وَلَمْ يُبَيِّدْهَا لَهُمْ قَالَ أَنْتُمْ شَرُّ مَكَّانًا وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا تَصِفُونَ ﴿٧٧﴾

78. Baraheza bamubwira bamwinginga bati: "Ewe mutware! Mu vy'ukuri, uyo yivye afise se ashaje cane, amukunda cane, ntiyoba kure yiwe, pfuma ufata umwe muri twebwe mu kibanza ciwe, ni ukuri turabona ko wewe uri mu bagwaneza koko!". قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ إِنَّ لَهُ أَبَا شَيْخًا كَبِيرًا فَخُذْ أَحَدًا مَّكَانَهُ إِنْ أَنَا نَرْنَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٧٨﴾

79. Yusufu yabishuye ati: "Imana Allah Ikinge, ntibikabe ko dufata ngo dusigarane kiretse uwo twafatanye itonga; mu vy'ukuri, mu gihe twofata uwundi mu kibanza ciwe, ni ukuri twoba turi mu barenganya". قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ أَنْ نَأْخُذَ إِلَّا مَن وَجَدْنَا مَتَّعَنَا بِهِ مِنَّا إِذَا لِلْقَلِيلِ مِنَّا ﴿٧٩﴾

80. Bamaze kwihebura ko Biniyamini atakirekuwe, bahavuye biherera batangura guhanurana ku cokorwa, maze umukuru muri bo avuga ati: "Mbega ntimizi ko so yabarahije kw'izina ry'Imana Allah, ko mutegerezwa kugarukana murumuna wanyu, kiretse mu gihe mwoshikirwa n'ivyago bitabavuyeko; n'imbere y'aho mukaba mutitwararitse Yusufu, mukamuhemukira. Jewe rero, sindota mva ku butaka bwa Misiri, kiretse mu gihe data yobindekurira, canke Imana Allah Ikandekurira kuva ng'aha, Ikanshoboza kuronka murumunanje, ni na Yo Mwiza w'abacamanza batunganiriza ibiremwa; فَلَمَّا اسْتَيْسَسُوا مِنْهُ خَلَصُوا نَجِيًّا قَالَ كَبِيرُهُمْ أَلَمْ تَعْلَمُوا أَنَّ أَبَاكُمْ قَدْ أَخَذَ عَلَيْكُمْ مَوْثِقًا مِنَ اللَّهِ وَمِن قَبْلُ مَا فَرَّطْتُمْ فِي يُوسُفَ فَلَنْ أَبْرَحَ الْأَرْضَ حَتَّىٰ يَأْذَنَ لِي أَبِي أَوْ يَحْكُمَ اللَّهُ لِي وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ ﴿٨٠﴾

[1] Bashaka kuvuga Yusufu ko yigeze kwiba, kandi bitigeze biba.

81. Nimusubire inyuma mwebwe muje kwa so, nimwashikayo mumwiganire uko vyatugendeye, muheze mumubwire muti: “Dawe wacu! Ni ukuri, umwana wawe Biniyamini yivyeye, kandi ntikumwagiriza kiretse ivyo twiboneye n’amaso, eka nta n’ubumenyi bw’uko yari kwiba twari dufise imbere yo kugusezeranira kumugarukana;

أَرْجِعُوا إِلَىٰ آيَاتِكُمْ فَقُولُوا يَا بَنَاتَا إِنَّا نَبْنَكُ
سَرَقَ وَمَا شَهِدْنَا إِلَّا بِمَا عَلَّمْنَا وَمَا كُنَّا
لِلْغَيْبِ حَافِظِينَ ﴿٨١﴾

82. Da! Niwashaka baza Abanyamisiri, ubaze n’abo twari kumwe, twazananye ku rugendo, mu vy’ukuri tukubwije ukuri”.

وَسَّأَلِ الْقَرْيَةَ الَّتِي كُنَّا فِيهَا وَالْعِيرَ الَّتِي
أَقْبَلْنَا فِيهَا وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٨٢﴾

83. Yakubu yabishuye ati: “Hari ikintu kibi imitima yanyu yaboheje gukora. Kubera ivyo rero, ndihanganye, sindi bwihebure ngo ncike intege, canke ngo nidoge, hari n’aho Imana Allah Yobanzanira bose uko ari batatu; mu vy’ukuri, ni Yo Nyenubumenyikurivyose, Intungane mu vyo Ikora”.

قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنفُسُكُمْ أَمْرًا فَصَبِرُوا
جَمِيلًا عَسَىٰ اللَّهُ أَن يَأْتِيَنِي بِهِمْ جَمِيعًا
إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٨٣﴾

84. Ni ho rero Yakubu yabirengagiza akavuga n’intuntu n’akantu ati: “Ese umubabaro mfise kuri Yusufu!”. Amaso yiwe yahavuye yeruruka ku kubera intimba n’intuntu, ariko rero yari umuntu yifata akigumya.

وَتَوَلَّىٰ عَنْهُمْ وَقَالَ يَا سَعْفَىٰ عَلَىٰ يُونُسَ
وَأَبْيَضَّتْ عَيْنَاهُ مِنَ الْحُزَنِ فَهُوَ
كَطِيمٌ ﴿٨٤﴾

85. Nya bana biwe bamubwiye bati: “Kw’izina ry’Imana Allah, ubwo uracakomeza kwibuka Yusufu n’imyaka yose ihaciye, gushika n’aho wenda guhwera canke ugahwera koko!”.

قَالُوا تَاللَّهِ تَتَمَتَّؤُا تَذَكَّرُ يُونُسَ حَتَّىٰ
تَكُونَ حَرَضًا أَوْ تَكُونَ مِنَ الْهَالِكِينَ ﴿٨٥﴾

86. Yakubu yabishuye ati: “Nta n’umwe ndi buganyire ngo ndegere umubabaro n’intuntu mfise ku mutima atari Imana Allah, ni na Yo Izonkura mu kaga ndimwo, burya ndazi ku mpuhwe z’Imana Allah mfiseko ivyo mutazi;

قَالَ إِنَّمَا أَشْكُوا بَنِي وَحُرَزِّيَ إِلَىٰ اللَّهِ
وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨٦﴾

87. Ehe bane banje! Nimusubire muri Misiri, maze mugendereze inkuru ku vyerekeye Yusufu na murumuna wiwe, kandi ntikumwihabura ku mpuhwe z’Imana Allah, burya nta wihebura ku mpuhwe z’Imana Allah, kiretse abantu b’abagarariji, batemera ubushobozi n’ububasha vyayo”.

يَبْنَئِي أَذْهَبُوا فَتَحَسَّسُوا مِنْ يُونُسَ
وَأَخِيهِ وَلَا تَأْتِسُوا مِنْ رُوحِ اللَّهِ إِنَّهُ لَا
يَأْتِسُ مِنْ رُوحِ اللَّهِ إِلَّا الْكُفْرُونَ ﴿٨٧﴾

88. Bahavuye rero basubira muri Misiri, bagize ngo barinjije kwa Yusufu, bamubwiye bati: “Ewe mutware! Twaratewe n’inzara, twebwe n’umuryango wacu wose, ni ko kuza twibangikanije iki kiguzi gidashemeye, turasavye rero ko mwotugerera ibikwiye nk’uko mwahora mubigenza ku kiguzi nk’ico nyene, n’aho kidashemeye. Mu vy’ukuri Imana Allah, Irahemba abafasha abandi bakabaha imperezwa”.

فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَيْهِ قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ
مَسْنَا وَأَهْلُنَا الْأُضْرُ وَجَعَلْنَا بِيضَعَةَ مُرْجَلَيْهِ
فَأَوْفَ لَنَا الْكَيْلَ وَتَصَدَّقْ عَلَيْنَا إِنَّ اللَّهَ
يَجْزِي الْمُتَصَدِّقِينَ ﴿٨٨﴾

89. Yusufu amaze kwumva ivyo bavuze, yafashwe n’ikigumbagumba, aca ababwira ati: “Mbega mwoba mwibuka ivyo mwagiriye Yusufu na murumunawe igihe mutashobora gutahura iherezo ryanyu?”.

قَالَ هَلْ عَلِمْتُمْ مَا فَعَلْتُمْ بِيُونُسَ وَأَخِيهِ
إِذْ أَنْتُمْ جَاهِلُونَ ﴿٨٩﴾

90. Ni ho baca bamubaza bitangaza bati: “Burya mu vy’ukuri, yoba ari wewe Yusufu!?”. Na we ati: “Ego cane ni jewel! Uyu na we ni murumunanje, Imana Allah Yaratugiriye ubuntu maze Iraduhuza. Burya uwutinye Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, akanihanganira ibigeragezo, nta nkeka ko Izobimuhembera; mu vy’ukuri Imana Allah, nitakaza impera y’abagwaneza”.

قَالُوا أءَأَنَّكَ لَأَنْتَ يُوسُفُ قَالَ أَنَا يُوسُفُ وَهَذَا أَحْيَى قَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا إِنَّهُ مَن يَتَّقِ وَيَصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٩٠﴾

91. Bavuze bati: “Turarahiye kw’izina ry’Imana Allah ko Yamaze kuguha icubahiro kiturengeye, kandi ku vyo twabagiriye, twarakosheje pe!”.

قَالُوا تَأَلَّوْا لِلَّهِ لَقَدْ أَتَرْنَاكَ اللَّهُ عَلَيْنَا وَإِن كُنَّا لَخٰطِئِينَ ﴿٩١﴾

92. Yusufu ni ho yabishura ati: “Kuri uno musu, nta kabi kuri mwebwe, Imana Allah Ibababarire ivyaha vyanyu, ni na Yo Nyenimpuhwe kuruta abanyempuhwe bose”.

قَالَ لَا تَثْرِيْبَ عَلَيْكُمْ الْيَوْمَ يَغْفِرُ اللَّهُ لَكُمْ وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿٩٢﴾

93. Ni ho rero bamwiganira ko se yamaze guhuma biturutse ku ntimba amufitiye, aca ababwira ati: “Nimugende mujanye iyi kanzu yanje; nimwagerayo, muce muyiterera mu maso ya data, azoca asubira kubona ukuri kwamye, hanyuma muzoce mugaruka muzananye n’umuryango wose”.

أَذْهَبُوا بِقَمِيصِي هَذَا فَأَلْقُوهُ عَلَى وَجْهِ أَبِي يَأْتِ بَصِيرًا وَأُنْزِلُوا بِأَهْلِكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٩٣﴾

94. Bagize ngo baratanguye urugendo bava muri Misiri bagana muri Shaamu, bafise nya kanzu, se wabo Yakubu yaciye abwira abari kumwe na we ati: “Ni ukuri, ndumva akamoto ka Yusufu n’aho mwoshaka mugatebura ku vyo mvuze, mwibaza ko ndi umukehabwenge”.

وَلَمَّا فَصَلَتِ الْعِيرُ قَالَ أَبُوهُمْ إِنِّي لَأَجِدُ رِيحَ يُوسُفَ لَوْلَا أَن تُفَنِّدُونِ ﴿٩٤﴾

95. Abari ng’aho, bamwishuye bati: “Turarahiye kw’izina ry’Imana Allah, ko wewe mu vy’ukuri, ukirembejwe n’intimba y’urukundo rwa Yusufu, bigatuma uguma umubona!”.

قَالُوا تَأَلَّوْا لِلَّهِ إِنَّكَ لَفِي ضَلٰلِكَ الْقَدِيمِ ﴿٩٥﴾

96. Uwari azaniye Yakubu inkuru y’ihumure ko Yusufu akiriho, amaze guterera nya kanzu mu maso yiwe, Yakubu yaciye asubira kubona ukuri kwamye, ni ho yaca abwira abari ng’aho n’akamwemwe nta ngere ati: “Sinari nababwiye ko jewe mu vy’ukuri, nzi ivyo mutazi ku mpuhwe z’Imana Allah Imfiseko!”.

فَلَمَّا أَن جَاءَ الْبَشِيرُ أَلْفَنَّهُ عَلَى وَجْهِهِ فَأَزَدَّ بُصِيرًا قَالِ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ إِنِّي أَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٩٦﴾

97. Ba bana ba Yakubu baciye bavuga bati: “Ewe dawu wacu! Dusabire rero ku Mana Allah ikigongwe, Itubabarire ivyaha vyacu; mu vy’ukuri, ku vyo twagiriye Yusufu na murumunawe, twarakosheje pe”.

قَالُوا يَا أَبَانَا اسْتَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا إِنَّا كُنَّا خٰطِئِينَ ﴿٩٧﴾

98. Yakubu yabishuye ati: “Handi hato, mpava ndabasabira Imana yanje Rurema Allah Ibagirire ikigongwe, burya ni Yo Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo”.

قَالَ سَوْفَ أَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّي إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٩٨﴾

99. Yakubu n'umuryango wiwe wose rero, bahavuye baja muri Misiri. Bamaze gushikayo bakinjira mu kirimba kwa Yusufu, Yusufu yahobereye abavyeyi biwe bompi, maze aca ababwira ati: "Kaze murisanze muri Misiri ku bushake bw'Imana Allah! Muragakira umuruho n'amapfa, nimutekane!".

فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ ءَاوَىٰ إِلَيْهِ أَبْوَيْهِ
وَقَالَ أَدْخُلُوا مَعِيَ إِلَىٰ مِصْرَ إِن شَاءَ اللَّهُ
ءَامِينَ ﴿٩٩﴾

100. Ni ho yahava yakirana iteka abavyeyi biwe mu kubucarika hambavu yiwe ku ntebe y'inganji, baraheza baramuramutsa indamutso y'icubahiro, benawabo bose baramwubamira^[1] uko ari icumi n'umwe. Ni ho rero Yusufu yaca abwira se ati: "Da! Iyi rero, ni yo nsiguro y'indoto nigeze kurota nkiri muto, nkayikwiganira, Imana yanje Rurema Allah Yayishize mu ngiro, ni ukuri Yaranangiriye ubuntu igihe Yankura mw'ibohero, Ikanabanzanira ng'aha lbakuye mu misozi, inyuma y'aho shetani interanije na benewacu. Mu vy'ukuri Imana yanje Rurema Allah, ni Rumenyi-Rudahishwa ku vyo Ishatse, ni na Yo Nyenubumenyikirivyose, Intungane mu vyo Ikora".

وَرَفَعَ أَبْوَيْهِ عَلَى الْعَرْشِ وَخَرُّوا لَهُ سُجَّدًا
وَقَالَ يَا بَنِيَّ هَذَا تَأْوِيلُ رُءُوسِي مِن قَبْلُ
قَدْ جَعَلَهَا رَبِّي حَقًّا وَقَدْ أَحْسَنَ بِي إِذْ
أَخْرَجَنِي مِنَ السَّبْحِ وَجَاءَ بِكُمْ مِنَ
الْبَدْوِ مِن بَعْدِ أَنْ نَزَغَ الشَّيْطَانُ بَيْنِي
وَبَيْنَ إِخْوَتِي إِنَّ رَبِّي لَطِيفٌ لِّمَا يَشَاءُ إِنَّهُ
هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿١٠٠﴾

101. Ni ho rero Yusufu yatumbera Imana Allah ayisaba ati: "Mana yanje Rurema Allah! Ni ukuri, Warampaye ubwami bwa Misiri, Unyigisha no kurotora indoto, n'ubundi bumenyi. Ewe Rurema w'amajuru n'isi! Wewe ni We Muhagarikizi wanje muri vyose kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa, Urandengutsa rero ndi umwislamu nicisha bugufi, Uzonshire hamwe n'abaja bawe beranda".

رَبِّ قَدْ ءَاتَيْتَنِي مِنَ الْمَلِكِ وَعَلَّمْتَنِي
مِن تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ أَنْتَ وَلِيِّ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ
تَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَأَلْحَقْنِي بِالصَّالِحِينَ ﴿١٠١﴾

102. Ntumwa y'Imana! Izo rero ni zimwe mu nkuru zo muri kahise Tuguhishurira, si ho wari igihe benewabo na Yusufu bapfundika ko bamuta mu kinogo kirekire, babanje gutega imitego mw'irementanya ridasanzwe^[2].

ذَٰلِكَ مِن أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ وَمَا
كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ أَجْمَعُوا أَمْرَهُمْ وَهُمْ
يَمْكُرُونَ ﴿١٠٢﴾

103. Abenshi mu babangikanyamana mu bantu warungitsweko, ntibemera n'aho wokwitwararika kubararikirira ukwemera.

وَمَا أَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ
بِمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾

104. Nta n'indishi ubasaba kw'irarikirama ryawe ryo kwemera Imana Imwe Rudende Allah, burya Qor'ani warungikanwe, si ikindi kiretse ko ari urwibutso ku bantu bose kugira ngo bikebuke.

وَمَا تَسْأَلُهُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ هُوَ إِلَّا
ذِكْرٌ لِّلْعَالَمِينَ ﴿١٠٤﴾

105. Hari ivyemezo vyinshi mu majuru no mw'isi^[3] vyerekana ko Imana ari Imwe Rudende, abantu

وَكَايِنٍ مِّنْ ءَايَةٍ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

[1] Ni ukwubama ku bw'icubahiro; mu mabwirizwa y'idini rya Yakubu, ico gihe vyari birekuwe kwubamira umuntu mu kumwubaha. Vyahavuye rero bibuzwa mu mabwirizwa y'idini ry'ubwislamu ku kwanka ko vyoba imvo y'ibangikanyamana. Mu bwislamu rero, kirazira kikazirizwa kwubamira ikiremwa.

[2] Uguhishurira ido n'ido kahise nk'uko vyagenze ku vyerekeye Intumwa z'aho hambere y'Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), ni kimwe mu vyerekana ko Qor'ani yahishuwe koko n'Imana Allah.

[3] Nk'akarorero k'izuba, ukwezi, imisozi, ibiti, n'ibindi.

babirengako bavyirengagiza nk'uko ata vyo babona.

يَمْرُونَ عَلَيْهَا وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ ﴿١٥﴾

106. Abenshi muri bo rero, ntibemera Imana Allah ko ari Yo Yaremye, Ibeshaho ibiremwa, kiretse ko bayemera bayibangikanya n'ibigirwamana.

وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ ﴿١٦﴾

107. Mbega boba bafise ikintu gituma batekanirwa ku Mana Allah, ku buryo batoshikirwa n'ibihano bihwikira bivuye ku Mana Allah; canke ko batoshikirwa giturumbuka n'umuhero w'isi, ata vyo bari biteguriye!

أَفَأَمِنُوا أَنْ تَأْتِيَهُمْ غَشِيَةٌ مِّنْ عَذَابِ اللَّهِ أَوْ تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٧﴾

108. Ntumwa y'Imana! Babwire uti: "Iyi, ni yo nzira yanje yo gusenga Imana Imwe Rudende Allah, jewe hamwe n'abankurikiye, ndabararikira ko mwokurikira hisunzwe ivyemezo bitomoye; ukuninahazwa rero, ni ukw'Imana Allah, eka jewe sindi mu babangikanyamana pe!"

قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَىٰ بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٨﴾

109. Twebwe Allah, ntitwigeze Dutuma Intumwa ku bantu aho hambere yawe, kiretse ko Twazitora mu bagabo baba mu bisagara, Tugaheza Tukabahishurira amabwirizwa yacu, hari ababemera bakabakurikira, n'abandi babahakana. Mbega ntibaragendagenda kw'isi ngo barabe ukuntu iherezo ry'abahakanyi b'aho hambere yabo ryagenze! Ni ukuri, indishi yo mu buzima bw'inyuma yo gufpa, ku batinya Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, ni yo nziza gusumba isi n'ibihendamaso vyayo. Mbega ntimugira ubwenge ngo mutahure muheze mwikebuke!

وَمَا أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا نُّوحِي إِلَيْهِمْ مِّنْ أَهْلِ الْقُرَىٰ ۗ أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ۗ وَلَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ اتَّقَوْا ۗ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٩﴾

110. Ntumwa y'Imana! Ntiwihutire rero kunesha abaguhakana, burya Intumwa z'aho hambere yawe, na zo zaragararijwe gushika n'aho zihabura ko ata wuzozemera; abo zarungitsweko na bo, bibaza ko zabahenze mu kugabishwa ku bihano vy'Imana Allah, ni ho rero Twaheza Tugatabara Intumwa zacu n'abazikurikiye, Tukarokora mu bihano uwo Dushatse. Burya ibihano vyacu Twebwe Allah, ntibisubizwa inyuma hegeza guhana abantu b'abanyavyaha, barenga ku mabwirizwa yacu.

حَتَّىٰ إِذَا اسْتَيْسَسَ الرُّسُلُ وَطَنُوا أَنَّهُمْ قَدْ كَذَّبُوا ۖ جَاءَهُمْ نَصْرًا فَنَجَّىٰ مِن نَّشَأٍ وَلَا يُرَدُّ بَأْسُنَا عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ ﴿٢٠﴾

111. Ntumwa y'Imana! Mu vyo Twakwiganiye rero kuri kahise k'Intumwa zacu, harimwo inkebuzo ku bantu b'abanyabwenge. Qor'ani ntiyigeze iba amajambo y'irementanya, ariko Twayimanuye kugira ishimangire ibiri mu Bitabu vyamanuwe aho hambere yayo, inatomore abantu ibirekuwe n'ibizira, iheze ibere uburongozi n'impuhwe abantu b'abemeramana.

لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ ۗ مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَىٰ وَلَكِن تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٢١﴾

13. Ar-Ra'd (Imituragaro)
Aayah 43, Madina

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Alif Laam Miim Raa^[1]. Izi, ni Aayah z'Igitabu Qor'ani zubashwe. Ntumwa y'Imana! Iyi Qor'ani wamanuriwe ivuye ku Mana yawe Rurema Allah, ni kwo kuri; ariko rero hamwe n'ivyo, abenshi mu bantu ntibayemera ngo bayigendere.

الْتَمَرُ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ وَالَّذِي أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ الْفَاسِقِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١﴾

2. Imana Allah, ni Yo Yahanitse amajuru indwi ku bushobozi n'ububasha vyayo ata nkingi mubona ziyareruye; hanyuma Iraheza Irahangama hejuru y'ibiremwa vyose ku Buhangamo bwayo "Al'Arsh" mu buryo buberanye n'icubahiro cayo, Iraheza Irema izuba n'ukwezi, kimwe cose kizungurukira mu nzira ntasobwa yaco; ivyo Ikaba Yabigize ukwo, ku neza y'ibiremwa gushika ku musu w'iherezo. Imana Allah Itunganya ibijanye n'ubuzima bwo kw'isi n'ubw'inyuma yo gupfa, Ikabatomorera Aayah n'ivyemezo vyayo vyerekana ko ari Yo Yaremye, kugira mwemere mwizere ko muzohura n'Imana yanyu Rurema Allah, muheze muyisenge mutayibangikanya.

اللَّهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا ثُمَّ أَسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى يُدَبِّرُ الْأُمْرَ يُفَصِّلُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ بِلِقَاءِ رَبِّكُمْ تُوقِنُونَ ﴿٢﴾

3. Ni na Yo Yaguye umubumbe w'isi kugira mushobore kuwubako, lwuremako n'imisozi iwushigikiye nk'imambo, n'inzuzi mwikorako. No mu vyamwa vy'ubwoko bwose Yaremye amoko abirabiri; ivyera n'ivyirabura, ibisosa n'ibikata, Ituma n'ijoro rihwikira umurango bukijima. Muri ivyo vyose rero, ni ukuri harimwo ivyemezo vyotuma abantu biyumvira, bakikebuka.

وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الْأَرْضَ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْهَارًا وَمِنْ كُلِّ الْجَبَلِ جَعَلَ جَبَلًا فِيهَا رَوَاسِيَ أُنثِيَتْ بَعْضُ الْأَنْبَاءِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٣﴾

4. Mw'isi rero, burya harimwo uduce tw'agataka twegeranye ariko dutandukanye mu kanovera katwo^[2]; harimwo n'imirima itotahaye y'imizabibu, indimo z'ibindi biterwa bitandukanye, ibiti vy'itende binaga ari bibiribibiri ku ngundu imwe, n'ibinaga kimwe cose cisangije ingundu, ivyo vyose ugasanga umwimbu wavyo utandukanye kw'ibara, akanovera n'indemo, kandi vyose biri ku gataka kamwe, vyavomewe ku mazi akomoka hamwe, gutyo Tugatuma rero abantu bakunda bagahurumbira cane gufungura bimwe muri nya mwimbu kurusha ibindi. Muri ivyo vyose rero, ni ukuri, harimwo ivyemezo vyotuma abantu bafise ubwenge banyurwa, bagaheza bagatahura

وَفِي الْأَرْضِ قِطْعٌ مُّتَجَدِّدَاتٌ وَجُدَّتْ مِنْ أَعْدَابِ وَرَزَقٌ وَخَيْلٌ صَوْنًا وَغَيْرُ صَوْنًا يُسْقَى بِمَاءٍ وَاحِدٍ وَنُقِضَلُ بَعْضَهَا عَلَى بَعْضٍ فِي الْأَكْضَالِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٤﴾

[1] Raba insiguro y'indome zitangura mu ntango y'igisomwa Al-Baqara.

[2] Ugasanga hari isi y'akanovera yimbuka, hambavu yayo hari iyindi si y'ubusize itimbuka namba.

ubushobozi n'ububasha vy'Imana Allah, maze bakayigamburukira.

5. Ntumwa y'Imana! Niwabona uriko utangazwa n'ukutemera kw'abantu kw'ibi vyemezo, ahubwo mu mvugo zabo hari ikizogutangaza kuruta, bazovuga bahakana bivuye inyuma izuka ry'ibiremwa, binamure bati: "Mbega mu gihe tworamuka dupfuye tugacika ivu, ubwo ni ukuri tuzozuka!". Abo, ni bo rero bagararije koko Imana yabo Rurema Allah, ni na bo bazoboheshwa iminyororo mw'izosi ku musu w'izuka, ni na bo bantu bo mu muriro, bobo bazowubamwo ibihe bidahera.

*وَإِنْ تَعَجَبَ فَعَجَبٌ قَوْلُهُمْ أَيَّذَا كُنَّا تُرَبًّا أَيْنَا لَنِي خَلْقٍ جَدِيدٍ أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ وَأُولَئِكَ الْأَغْلَلُ فِي أَعْتَابِهِمْ وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٥﴾

6. Ntumwa y'Imana! Abahakanyi bagusaba ko wokwihutira kubasabira igihano c'ihakana ryabo, imbere yuko bemera bagakora ivyiza vyotuma badahanwa; kandi mu vy'ukuri, aho hambere yabo, hari abahakanyi bamaze guhanwa, ubwo ntibokwikebuka! Mu vy'ukuri, Imana yawe Rurema Allah ni Nyenukubabarira ivyaha ku bantu bigaya ku vyaha bakoze; mu vy'ukuri Imana yawe Rurema Allah, Irahana Igahasha uwo wese atigaya ku vyaha vyawe.

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ وَقَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمُ الْمَثَلُتُ وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ لِلنَّاسِ عَلَى ظُلْمِهِمْ وَإِنَّ رَبَّكَ لَشَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٦﴾

7. Abagarariji b'i Makka bavuga ku kagagazo n'akantu bati: "Muhamadi ntiyari gupfuma amanurirwa n'Imana yiwe Rurema Allah igitangaro gifadika cemeza ukuri kwiwe; nk'inkoni yahawe Musa, canke ingamiya yururukirijwe Swalehe!". Ntumwa y'Imana! Mu vy'ukuri, wewe uri Umugabisha ku bihano vy'Imana Allah. Burya rero, umugwi wose w'abantu wararungikiwe Intumwa iwurongora mu nzira y'Imana Allah.

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ إِنَّمَا أَنْتَ مُنذِرٌ وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ ﴿٧﴾

8. Imana Allah Irazi neza icibungenzwe kikiri mu nda; ko kizoba ari igitsina-gabo canke igitsina-gore; ko kizoba ari ikigaba canke umugororotsi. Irazi neza n'ibitereko bizokorora imbanyi, ibizoyivyara itageze canke irengeje amezi icenda. Ikintu ico ari co cose rero, ku Mana Allah caragezwe.

أَلَمْ يَلْعَلْ مَا نَحْمِلُ كُلُّ أُنثَىٰ وَمَا تَغِيضُ الْأَرْحَامَ وَمَا تَزِدَادُ كُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدَارٍ ﴿٨﴾

9. Ni Yo Rumenyi w'ibinyegeje n'ibiboneka, Nyenubukuru muri vyose, Nyenukwiganza kuri vyose.

عَلِمَ الْغَيْبِ وَاللَّهِدَةِ الْكَبِيرِ الْمُتَعَالِ ﴿٩﴾

10. Ni co kimwe rero kuri Yo, uwugize ico avuga muri mwebwe mw'ibanga canke ku mugaragaro, n'uwugize ico akora yikinze agahumbezi k'ijoro canke ku murango izubara riva, Imana Allah Irabimenya.

سَوَاءٌ مِنْكُمْ مَنْ أَسَرَ الْقَوْلَ وَمَنْ جَهَرَ بِهِ وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفٍ بِاللَّيْلِ وَسَارِبٌ بِالنَّهَارِ ﴿١٠﴾

11. Imana Allah Irafise abamalayika bakurakuranwa mu gucungera umuntu imbere n'inyuma yiwe, bamubungabunze kw'itegeko ry'Imana Allah, bandika ivyo akora vyose: vyaba ivyiza canke ibibi. Mu vy'ukuri Imana

لَهُ مُعَقِّبَاتٌ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ يَحْفَظُونَهُ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ وَإِذَا أَرَادَ

Allah, ntiyaka abantu inema Yabahaye atari uko babanje guhinduka bo nyene, bakarenga ku mabwirizwa yayo. Iyo rero Imana Allah Ishatse igerageza ry'umugwi w'abantu, nta kirihagarika, eka nta n'umwe boronka yobahagarikira, akanabatunganyiriza ivyabo atari Yo;

اللَّهُ يَقُومُ سَوْءًا فَلَا مَرَدَّ لَهُ وَمَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَالٍ ﴿١١﴾

12. Ni Yo Ibereka mu vyemezo vyayo umuravyo, gutyo mugatinya ko mwokubitwa n'inkuba, mukaniyafuza ko imvura yogwa; ni no ku bushobozi bwayo rero, Irema ibicu bibitse imvura ku neza yanyu.

هُوَ الَّذِي يُرِيكُمْ أَلْتَبْرَقَ حَوَاقٍ وَطَعَمًا وُيُنشِئُ السَّحَابَ الَّتِيْقَالَ ﴿١٢﴾

13. Burya rero, imituragaro iraninahaza Imana Allah kw'ishimagizwa ryayo, abamalayika na bo bakayeza bayitagitifuza mu kuyitinya, maze Imana Allah Ikarungika inkuba, abo Ishatse mu biremwa bagakubitwa na nya nkuba bagahwera, abagarariji na bo bakabandanya guharira ko hari Imana Imwe Rudende Allah Ishoboye kuzura ibiremwa, kandi ari Yo Nyeninguvu Nyenubushobozi mu guhana ibigaba birenga ku mabwirizwa yayo.

وَيُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ وَالْمَلَائِكَةُ مِنْ خِيفَتِهِ وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ فَيُصِيبُ بِهَا مَنْ يَشَاءُ وَهُمْ يُجَدِّدُونَ فِي اللَّهِ وَهُوَ شَدِيدُ الِمْحَالِ ﴿١٣﴾

14. Ni Yo gusa rero, Ikwiye igisabo c'ukuri gishingiye ku kwemera ko ata mana y'ukuri ikwiye gusengwa atari Imana Allah; ibigirwamana basaba mu gishingo cayo, ntibishoboye kubishura ku kintu na kimwe. Ababisaba bameze nk'umuntu yishwe n'inyota, atega amashi amazi kandi ari kure yayo, agerageza kunywesha umunwa kandi adashoboye kuyashikira; isaba ry'abagarariji rikorerwa ibigirwamana, riri kure cane y'ukwakirwa.

لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَجِيبُونَ لَهُمْ بِشَيْءٍ إِلَّا كَبْسِطٍ كَفَّيْهِ إِلَى الْمَاءِ لِيَبْلُغَ فَاهُ وَمَا هُوَ بِيَلْبِغُهُ وَمَا دَعَاءُ الْكٰفِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ ﴿١٤﴾

15. Ibiremwa biri mu majuru no mw'isi, vyose vyubamira Imana Allah; abemeramana muri vyo, bayubamira ku bugamburutsi nta ngere no ku bushake; abagarariji na bo bicisha bugufi kuri Yo vyanka bikunda, kuko kuri bo ukwicisha bugufi kwategerezwa kuba ndemanwa n'aho mu buzima bwabo barangwa n'ubugarariji. Ivyo biremwa vyose rero, vyidegemvya igitondo n'umugoroba ku bushobozi n'ububasha yayo.

وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَظَلَّلَهُمْ بِالْغُدُوِّ وَالْأَصَالِ ﴿١٥﴾

16. Ntumwa y'Imana! Bwira ababangikanyamana uti: "Ni nde Imana Rurema, Ikaba n'Umubungabunzi w'amajuru n'isi!". Vuga ubabwire uti: "Imana Allah, ni Yo Rurema, Ikaba n'Umubungabunzi wavyo". Babwire ubagondoze uti: "Bishoboka gute rero ko mureka gusenga Imana Allah, maze mukagira mu gishingo cayo ibigirwamana musenga ata co vyimariye, ata n'ico vyiyicira, nkeswe kugira ico bibamariye, canke ico bibiciye!". Ntumwa y'Imana! Babwire uti: "Mbega burya impumyi^[1] n'uwubona^[2],

قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللّٰهُ قُلْ أَفَأَتَّخِذُكُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الِظَلْمٰتُ وَالنُّوْرُ أَمْ جَعَلُوا لِلّٰهِ شُرَكَاءَ

[1] Umugarariji atabona ukuri ngo agukurikire, agereranywa n'impumyi.

[2] Umwemeramana abona ukuri akagukurikira, agereranywa n'umuntu abona.

barangana mu butore! Canke burya umwijima w'ubugariji, ni nk'umuco w'ukwemera! Kibure ibigirwamana babangikanya n'Imana Allah, vyoba vyararemye nk'irema ryayo, haraheza haba ukwitiranya ivyaremwe na vyo n'ivyaremwe na Yo, gushika n'aho ivyaremwe nk'irema ryayo bisengwa ha kuyisenga!". Ntumwa y'Imana! Babwire ubakurire inkoni ku gashitsi uti: "Imana Allah, ni Yo Rurema w'ikintu ico ari co cose, Nyarudende, Nyeninkomezi-ntangere".

خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَدِيدَ الْخَلْقِ عَلَيْهِمْ
قُلِ اللَّهُ خَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَّاحِدُ
الْقَهْرُ ﴿١٧﴾

17. Imana Allah, ni Yo Ituma hagwa imvura ivuye mu bicu izananye mu kirere, maze nya mvura yamara kugwa, amazi agatembera mu tubande, gutyo akabande kose kakakira nya mazi ku rugero rw'uko kangana; imigende na yo igaheza igasesera ku mpande zayo inkukura ata co imaze, yahitanwe na nya mazi^[1]. Imana Allah, Irongera lгатanga akandi karorero k'iyazwa ry'ubutare ku muriro kugira buhingurwemwo ibisharizo^[2] canke ibindi bikoresho^[3], na ho nyene ko agataka ata co kamaze gaheza kakaja ukwako. Ni nk'ukwo rero Imana Allah Itanga akarorero kw'ukuri, ukuri guca mu ziko ntigushe n'ikinyoma kitamara kabiri; ibihitanwa n'inkukura y'amazi, n'agataka gakurwa n'umuriro mu butare, biraheza bigacika impfagusa; na yo amazi n'ubutare nyabwo bifitiye abantu akamaro, biraheza bigasigara mw'isi. Ni nk'ukwo nyene rero Imana Allah Iha uburorero abantu kugira batandukanye ukuri n'ikinyoma.

أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَالَتْ أَوْدِيَةٌ
بِقَدَرِهَا فَاحْتَمَلَ السَّيْلُ زَبَدًا رَابِيًا وَمِمَّا
يُوْقِدُونَ عَلَيْهِ فِي النَّارِ ابْتِغَاءَ حِلْيَةٍ أَوْ
مَتَاعٍ زَبَدٌ مِثْلُهٗ كَذٰلِكَ يَصْرِبُ اللّٰهُ الْخَلْقَ
وَالْبَاطِلَ فَاَمَّا الزَّبَدُ فَيَذٰهَبُ جُفَاءً وَاَمَّا
مَا يَبْنِعُ النَّاسُ فَمِنْ كُنْهِ فِي الْاَرْضِ
كَذٰلِكَ يَصْرِبُ اللّٰهُ الْاَمْثَالَ ﴿١٧﴾

18. Abemeramana bumviye Imana yabo Rurema Allah n'Intumwa yayo, bagenewe Ubwami bw'ijuru. Nay abaturumviye bakagarariza, bagenewe umuriro. Iyo abagarariji bobaye bagaba ibiri mw'isi vyose vyigwiye na kabiri, maze bakavyigomboza ku musi w'izuka, ntivyokwemewe namba. Abo, ni bo rero bagenewe iharurirwa ribi ku vyo bakoze, ubushikiro bwabo ni mu muriro wa Jahannamu, ni na bwo busaswa bubi cane.

لِّلَّذِيْنَ اسْتَجَابُوْا لِرَبِّهِمْ الْخَيْرٰتِ وَالَّذِيْنَ لَمْ
يَسْتَجِيبُوْا لَهُ لَوْ اَنَّ لَهُمْ مَا فِى الْاَرْضِ
جَمِيْعًا وَمِثْلُهٗ مَعَهٗ لَافْتَدَوْا بِهٖۤ اَوْ لَكِنَّا
لَهُمْ سُوْءُ الْحِسَابِ وَمَا وَّهُمْ جَهَنَّمَ وَيَبْسُ
الْمِهَادُ ﴿١٨﴾

19. Ntumwa y'Imana! Mbega burya uwuzi ko ivyo wamanuriwe n'Imana yawe Rurema ari kwo kuri akakwemera, ni nk'impumyi itabona ukuri ngo ikwemere! Mu vy'ukuri, abibuka bakikebuka, ni abanyabwenge;

۞ اَفَمَنْ يَعْلَمُ اَنَّمَا اُنزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ
الْخُلُقِ كَمَنْ هُوَ اَعْمٰىۗ اِنَّمَا يَتَذَكَّرُ اُولُوْ
الْاَلْبَابِ ﴿١٩﴾

[1] Aka ni akarorero k'ukuri gatandukanya ukuri n'ikinyoma, aho Imana Allah Igereranya ukuri n'amazi y'imvura, Ikagereranya ikinyoma n'inkukura umugende w'amazi ukumakumira ku mpande zawo.

[2] Nk'ibihingwe mu butare bw'inzahabu n'umwakaka.

[3] Nk'ibihingwe mu butare bw'umujumu.

20. Abubahiriza isezerano ry'Imana Allah ryo kuyisenga ari Imwe Rudende, ntibanadohoke kw'isezerano rishimangirwa cane mu nyigisho z'intumwa zose (za nyakugira amahoro y'Imana Allah);
 وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَلَا يَنْقُضُونَ الْعَيْتُقَ ۝٢٠

21. Abunga ubucuti n'ubuvandimwe, Imana Allah Yategetse ko bwungwa^[1], bagatinya Imana yabo Rurema Allah, bakanatinya iharurirwa ribi ryo kutababarirwa ivyaha;
 وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِمْ أَنْ يُوصَلَ وَيَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ وَيَخَافُونَ سُوءَ الْحِسَابِ ۝٢١

22. Abihanganira iyumviramana, bakihanganira no kudakora ivyaha barondera gushimwa n'Imana yabo Rurema Allah; bagatsimbataza n'amasengesho; bagatanga no mu vyo Twabaronkeje ishikanwa-bwirizwa hamwe n'izindi mperezwa, bakabitanga mu mpisho no ku mugaragaro; ikibi na co bakagisubiriza iciza; abo, ni bo rero bafise iherezo ryiza mu buzima bw'inyuma yo gupfa;
 وَالَّذِينَ صَبَرُوا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنقَضُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً وَيَدْرءُونَ بِالْحَسَنَةِ أَلَسَيِّئَةً أُولَئِكَ لَهُمْ عُقْبَى الدَّارِ ۝٢٢

23. Iherezo ryabo, ni mu Bwami bw'ijuru rya "Adeni". Ubwo Bwami bw'ijuru bazobwinjira babubemwo ubutakivayo, bazoba bari kumwe n'aberanda mu bavyeyi babo, abakenyezi babo no mu ruvyaro rwabo, abamalayika na bo bazokwinjira kubakeza ari urutavanako;
 جَنَّتٍ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ وَالْمَلَائِكَةُ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِمْ مِنْ كُلِّ بَابٍ ۝٢٣

24. Bavuga bati: "Murakagira amahoro, mwasimvye akabi ku kuntu mwihanganiye iyumviramana, burya iherezo ryiza, ni Ubwami bw'ijuru".
 سَلَّمَ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ ۝٢٤

25. Nayo abatubahiriza isezerano ry'Imana Allah ryo kuyisenga ari Imwe Rudende inyuma y'aho rishimangiwe cane mu nyigisho z'intumwa zose (za nyakugira amahoro y'Imana Allah), bagaca ubucuti n'ubuvandimwe, Imana Allah Yategetse ko bwungwa, bakagenzwa n'ubwononyi kw'isi mu gukwiragiza ivyaha; abo, ni bo rero bavumwe n'Imana Allah, ni na bo bafise iherezo ribi mu buzima bw'inyuma yo gupfa.
 وَالَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِمْ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَئِكَ لَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ ۝٢٥

26. Imana Allah, ni Yo Ironsa uwo Ishatse mu biremwa umusesekara mu bimubeshaho, Ikagerera n'uwu Ishatse muri vyo. Abagararije, bobo banezerezwa no kuroranirwa mu buzima bwo kw'isi, burya ubuzima bwo kw'isi nta kirimwo kiretse ukuryoherwa akanya gato, ugereraniye n'ubuzima bw'inyuma yo gupfa.
 اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ ۚ وَفَرِحُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا لَمَتَّعٌ ۝٢٦

27. Abagararije bavuga bati: "Muhamadi, ntiyari gutuma amanurirwa igitangaro gifadika kivuye ku Mana yiwe Rurema Allah; nk'ibitangaro vyahawe Musa canke Isa mwene Mariyamul". Ntumwa y'Imana! Babwire uti: "Mu vy'ukuri Imana Allah, Ihubisha uwo Ishatse ku butumva
 وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ آيَاتٌ مِنْ رَبِّهِ قُلْ إِنَّ اللَّهَ يَضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ أُنَابَ ۝٢٧

[1] Nko gufasha abavandimwe n'abakenye.

bwiwe, Ikarongora mw'idini ryayo ry'ukuri uwugaruka kuri

Yo akigaya;

28. Abemeye Imana Allah, maze imitima yabo ^{اللَّذِينَ ءَامَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ ﴿٢٨﴾}
igatururuzwa n'itazira n'ininahazamana. Bantu, nimwumve
mwumvireho! Burya, imitima itururuzwa
n'igamburukiramana hamwe n'itazira n'ininahazamana".

29. Abemeye Imana Allah n'Intumwa yayo rero, bagakora ^{اللَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ طُوبَىٰ لَهُمْ وَحُسْنُ مَآبٍ ﴿٢٩﴾}
n'ivyiza bitegetswe, bazogira akamwemwe k'ivyiza
binezereye ijisho, bahabwe n'ubushikiro bwiza mu Bwami
bw'ijuru.

30. Ntumwa y'Imana! Ni nk'ukwo nyene rero ^{كَذَٰلِكَ أَرْسَلْنَاكَ فِي أُمَّةٍ قَدَ خَلَّتْ مِن قَبْلِهَا أُمَمٌ لِّتَتْلُوا عَلَيْهِمُ اللَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمٰنِ قُلْ هُوَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ مَتَابٌ ﴿٣٠﴾}
Twakurungitse ku bantu inyuma yuko hamaze guca imigwi
wiyinshi y'abantu, kugira ubasomere Qor'ani
Twaguhishuriye mu gihe bakigarariza Imana
Nyenimpuhwe. Ntumwa y'Imana! Babwire rero uti:
"Nyenimpuhwe mugarariza, ni Yo Mana yanje Rurema
Allah, nta mana ibwirijwe gusengwa atari Yo, ni Yo rero
nishimikije nkizera, ni no kuri Yo ngaruka nkigaya".

31. Iyo haba Qor'ani yosomwa, maze ikagendesha imisozi ^{وَلَوْ أَنَّ قُرْءَانًا سَوَّرَتْ بِهِ أَلْحِبَالَ أَوْ قُطِعَتْ بِهِ الْأَرْضُ أَوْ كُفِيَ بِهِ الْمَوْتَىٰ بَلْ لِلَّهِ الْأَمْرُ جَمِيعًا أَفَلَمْ يَأْتِئِسَ الَّذِينَ ءَامَنُوا أَن لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ لَهَدَى النَّاسَ جَمِيعًا وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا تُصِيبُهُم بِمَا صَنَعُوا قَارِعَةٌ أَوْ تَحُلُّ قَرِيبًا مِّن دَارِهِمْ حَتَّىٰ يَأْتِيَ وَعْدُ اللَّهِ إِنَّ لِلَّهِ لَا يُخْلِفُ الْعَهْدَ ﴿٣١﴾}
ikava aho iri, canke igatuma isi isadagurika igatamba
inzuzi, canke igatuma abapfuye bazuka bakavuga, yobaye
ari iyi Qor'ani [1]; kandi hamwe n'ivyo vyose, ntivyotumye
bayemera. Burya rero Imana Allah, ni Yo Nyene gushinga
ingingo zose mu kwerekana ibitangaro, n'ibindi. Mbega
abemeramana ntibazi ko iyo Imana Allah Ishaka, Yari
gutuma abantu bose kw'isi, bemera hatarinze kuba
ibitangaro! Abagararije rero, ntibazoreka gushikirwa
n'ivyago bitewe n'igarariza ryabo; nko kwicwa no kugirwa
imbohe, canke nya vyago bishikire ababanyi b'aho
bacumbitse, gushika n'aho isezerano ry'Imana Allah ryo
kuneshwa kwabo, rizoshika. Mu vy'ukuri Imana Allah,
ntica kubiri n'isezerano.

32. Ntumwa y'Imana! Nibaba batebura ^{وَلَقَدْ أَسْتَهْزِئَ بِرُسُلِي مِّن قَبْلِكَ فَأَمَلَيْتُ لِلَّذِينَ كَفَرُوا ثُمَّ أَخَذْتُهُمْ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ ﴿٣٢﴾}
kw'ishikirizabutumwa ryawe, si wewe uzoba ubaye uwa
mbere, ni ukuri harabaye itebura ku Ntumwa z'aho
hambere yawe, maze Ndatenyenyera gato abagararije,
hanyuma ndaheza ndabashikura, ndabahana. Ntumwa
y'Imana! Ehe raba rero, ukuntu Nabahanye Nkabahasha!

33. Burya, Uwuhagarikiye Akazigama ibikorwa ^{أَفَمَن هُوَ قَائِمٌ عَلَىٰ كُلِّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَجَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ قُلْ سَمُّوهُمْ أَمْ}
vy'ikiremwa ico ari co cose, ni We Akwiye gusengwa,
canke ibiremwa ata co vyishoboje, vyafashwe
bikabangikanywa n'Imana Allah mu gusengwa! Ntumwa

[1] Muri iyi Aayah, Imana Allah Yishura abasavye Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), ko yobaha ibitangaro bifadika kugira bayemere, ko Qor'ani ari co gitangaro gisumba ibitangaro vyose.

y'Imana! Babwire uti: "Enda nyabuna, nimumbwire amazina n'amatazirano y'ivyo bigirwamana! Canke mushaka kubwira Imana Allah ko Ifise ababangikanywa na Yo mu bumana kw'isi, Itigeze Imenya! Canke mubita ababangikanye n'Imana Allah kw'izina gusa, kandi batigeze babaho koko!". Ahubwo rero bararyoherejwe na shetani ikinyoma c'ibangikanyamana ryabo, iraha za ibabuza gukurikira inzira y'Imana Allah. Uwubaye intumva rero, Imana Allah Ikamureka agahuba inzira kubera ubutumva bwiwe, nta n'umwe ashobora kumurongora mu nzira yayo.

34. Abagarariji barategekanirijwe ibihano mu buzima bwo kw'isi; ni ukuri, baranategekanirijwe ibihano ruhasha mu buzima bw'inyuma yo gupfa, nta n'ikizobakingira ibihano vy'Imana Allah.

35. Ibiranga Ubwami bw'ijuru bwasezeraniwe abagamburukirama, ni uko musi y'ibiti n'inyubakwa vyabwo hatemba inzuzi; ivyamwa vy'aho vyamahoro; n'agatutu k'aho ntikigera karenga. Ihembwa ry'Ubwami bw'ijuru rero, ni ryoherezo ryiza ry'abagamburukira Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo. Nayoherezo ry'abagarariji, ni mu muriro.

36. No mu bahawe Igitabu mu bayahudi n'abanaswara, harimwo abakwemeye baraheza baragukurikira^[1], baranahimbarwa na Qor'ani wamanuriwe kuko ishimangira ukuri basanzwe bazi; no mu migwi yiyunze mu kukugarariza^[2], harimwo abahakana bivuye inyuma bimwe mu vyo wamanuriwe. Ntumwa y'Imana! Babwire uti: "Ni ukuri, nategetswe n'Imana Allah ko noyisenga Yo Yonyene, ntayibangikanya na kimwe; ndarikira abantu ko boyisenga ari Imwe Rudende batayibangikanya, n'ubuganuko bwanjwe rero ni kuri Yo".

37. Ntumwa y'Imana! Nk'uko Twamanuriye Ibitabu Abavugishwamana mu rurimi rwabo, Twakumanuriye Qor'ani mu rurimi rw'icarabu, kugira ngo uyisunge mu gufata ingingo; niwahirahira rero ngo ukurikire ivyipfuzo vy'ababangikanyamana mu gusenga ikitari Imana Allah, inyuma y'aho umaze gushikirwa n'ukuri kuvuye ku Mana Allah, ntuzoronka umuhagarikizi agukura mu bihano vy'Imana Allah, eka nta n'uwubigukingira uzoronka.

[1] Nk'umuyahudi yitwa Abdullahi mwene Salam n'umunaswara yitwa Al-Najashiy, akaba yari umwami wo muri Etiyopiya.

[2] Nka Al-Sayyid na Al'aqib, bari abapadiri b'ahitwa Najraani, na Ka'bu mwene Al-Ashraf.

38. Baratangazwa n'uko wabira abakenyezi kandi uri Intumwa! Ni ukuri, Twararungitse Intumwa aho hambere yawe, Tuziha ukwabira abakenyezi, Tunaziha n'uruvyaro. Baridoga ngo iyo aba ari Intumwa vy'ukuri, yari kutuzanira ibitangaro tumusaba. Nta Ntumwa n'imwe ifise ubushobozi bwo kuzana igitangaro atari ku bubasha n'ubushake vy'Imana Allah. Burya rero, isango ry'ishirwa mu ngiro ry'ikintu cose, riba ryaranditswe mu vyagezwe n'Imana Allah;

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ وَجَعَلْنَا لَهُمْ
أَزْوَاجًا وَذُرِّيَّةً وَمَا كَانَ لِرُسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ
بِآيَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ لِكُلِّ أَجَلٍ كِتَابٌ ﴿٣٨﴾

39. Imana Allah Iraheza Igahanagura ico Ishatse mu ngingo zayo, Ikanagumiza ivyo Ishatse gushira mu ngiro uko biri ku ntabwo ziza, ni na Yo Ifise Igitabu nyezina canditswemo ivyagezwe n'ishirwa mu ngiro ryavyo "Lawhu Mahfuudh".

يَسْأَلُونَ اللَّهَ مَا نَشَاءُ وَيُنَبِّئُ بِعَدْوِهِمْ أُمَّ
الْكِتَابِ ﴿٣٩﴾

40. Ntumwa y'Imana! Hamwe Tworamuka Tukweretse bimwe mu bihano Twasezeraniye abagarariji, bizoba ari ibihano bahabwa bakiri kw'isi; nitwakwaka ubuzima ugapfa utarabibona naho, menya ko ico ujejwe gusa ari ugushikiriza ubutumwa, na Twe Tujejwe iharura ry'ivyo bakoze no kubibahembera.

وَإِن مَّا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ أَوْ
نَتَوَفَّيَنَّكَ فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلْغُ وَعَلَيْنَا
الْحِسَابُ ﴿٤٠﴾

41. Mbega abagarariji ntibabonye ko Twebwe Allah, Dufata isi Tukagabanya inkengera zayo^[1]! Burya Imana Allah, ni Yo Ishinga amateka, nta n'umwe rero ashobora guhagarika ishira mu ngiro ryayo, ni na Yo Inyarutsa mu guharurira ibiremwa.

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا نَأْتِي الْأَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ
أَطْرَافِهَا وَأَلَّهْ يَحْكُمُ لَا مُعَقِّبَ لِحُكْمِهِ
وَهُوَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٤١﴾

42. Ab'aho hambere yabo, barateze imitego Intumwa Twabarungikiye; burya, itegura ry'imitego yose ni iry'Imana Allah, Irazi neza na neza ico umuntu uwo ari we wese akora, caba iciza canke ikibi, kandi Izokimuhembera. Abagarariji rero nibimbe bigera, bazomenya ku musi w'izuka, uwuzogira iherezo ryiza mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

وَقَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَلِلَّهِ الْمَكْرُ
جَمِيعًا يَعْلَمُ مَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ وَسِعِلْمُ
الْكَفْرَ لِمَن عَقِبَ الدَّارِ ﴿٤٢﴾

43. Abagararije bavuga babwira Umuvugishwamana Muhamadi bati: "Ntiwarungitswe n'Imana Allah". Ntumwa y'Imana! Bishure uvuge uti: "Imana Allah Irakwiye kuba Icabona c'uko ndi Intumwa, n'uko na mwe muri abahakanyi. N'abanyemeye mu bayahudi no mu banaswara bahawe ubumenyi bw'Igitabu, hanyuma ntibabunyegeza, na bo nyene barakwiye kuba ivyabona ko ndi Intumwa y'Imana".

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَسْتَ مُرْسَلًا قُلْ
كَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَمَنْ
عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ ﴿٤٣﴾

[1] Mu kwigarurira kw'abislamu ibihugu vy'ababangikanyamana.

14. Ibraahiimu (Intumwa Ibrahimu)
Aayah 52, Madina

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa,
Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Alif Laam Raa^[1]. Ntumwa y'Imana! Iyi Qor'ani, ni
Igitabu Twakumanuriye kugira ukure abantu mu
muzimagiza w'ubuhuyi, ubashire mu muco w'uburongozi
bw'ubwislamu ku burenganzira bw'Imana yabo Rurema
Allah; inzira ya Nyenintsinzi-Mutaneshwa,
Nyenugushimwa;

الرَّ كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ
مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَى
صِرَاطٍ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴿١﴾

2. Imana Allah, Rugaba Igaba Ikaganza ibiri mu majuru
n'ibiri mw'isi, lbwirizwa gusengwa ari Imwe Rudende.
Uguhanwa nya guhanwa mu guhabwa ibihano bikaze, ni
ukw'abagarariji;

اللَّهُ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي
الْأَرْضِ وَوَيْلٌ لِلْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابٍ
شَدِيدٍ ﴿٢﴾

3. Bahitamwo ubuzima bugufi bwo kw'isi, ha guhitamwo
ubuzima bwamaho bw'inyuma yo gupfa; baburagiza
abantu kwinjira mw'idini ry'Imana Allah, bagashaka ko iryo
dini riyisunga ivyipfuzo vyabo. Abo, ni bo rero bari mu
muzimagiza uri kure cane y'ukuri.

الَّذِينَ يَسْتَحِبُّونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى
الْآخِرَةِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ
وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا أُولَئِكَ فِي ضَلَالٍ
بَعِيدٍ ﴿٣﴾

4. Ntumwa y'Imana! Ntitwigeze Turungika aho hambere
yawe Intumwa n'imwe, kiretse ko Twayirungika ivuga
ururimi rw'abo yarungitsweko, kugira ibatomorere bikwiye
amabwirizwa, gutyo Imana Allah Igahubisha uwo Ishatse
ku butumva bwiwe, Ikanarongora uwo Ishatse ku
bugamburutsi bwiwe, ni na Yo Nyenintsinzi-Mutaneshwa,
Intungane mu vyo Ikora.

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا يَلْسَانٍ قَوْمِهِ
لِيُبَيِّنَ لَهُمْ فَيُضِلُّ اللَّهُ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي
مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٤﴾

5. Ni ukuri, Twararungitse Musa kuri Bene Israyeli,
Tumuteza intege ibitangaro vyacu bigaragaza ukuri
kwiwe, Tumubwiriza duti: "Kura abantu warungitsweko mu
muzimagiza w'ubuhuyi ubashire mu muco w'uburongozi
bw'ukuri, wongere ubituse ku nema z'Imana Allah,
ubagabishe no ku bihano vyayo". Mu vy'ukuri muri ukwo
kwibutsa, ni ukuri harimwo ivyemezo bigaragara ku muntu
wese yihanganira iyumviramana no kudakora ibibi,
ashimira Imana Allah ku nema zayo^[2].

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا أَنْ أَخْرِجْ
قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَذَكِّرْهُمْ
بِأَيْمِ اللَّهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ
شَكُورٍ ﴿٥﴾

6. Ntumwa y'Imana! Iganira abantu warungitsweko kahise
ka Musa, igihe yabwira abantu muri Bene Israyeli ati:
"Nimwibuke inema y'Imana Allah kuri mwebwe, igihe
Ibakiza amagorwa y'abantu ba Firawuni yo gucurwa

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ أَذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ
عَلَيْكُمْ إِذْ أَخْرَجَكُمْ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ

[1] Raba insiguro y'indome zitangura mu ntango y'igisomwa Al-Baqara.

[2] Muri iyi Aayah, Imana Allah Ishimangira canecane ku bantu barangwa n'inyifato zibiri
"ukwihangana" no "gushima", kuko ari bo ivyemezo bigirira akamaro mu buzima.

bufuni na buhoro, babaha ibihano bikomeye, بَسْمُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ وَيُدْجُونَ
 bakanakerera abana banyu b'abahungu, bagasigaza أَبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ وَفِي ذَلِكَ
 abakobwa banyu ku gutinya ko mu bahungu hovamwo بَلَاءٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿٦﴾
 uwuzoza gukura ubutegetsu bwiwe. Muri ivyo vyose,
 harimwo kugeragezwa gukomeye kuvuye ku Mana yanyu
 Rurema Allah;

7. Nimwibuke kandi, igihe Imana yanyu Rurema Allah وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِن شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ
 Yabamenyesha Iiti: "Nimwanshimira ku nema Nabahaye, وَلَئِن كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ ﴿٧﴾
 ni ukuri Nzobongerereza umusesekara; nimwahakana
 inema zanje naho, muramenya ko mu vy'ukuri ibihano
 vyanje bikaze".

8. Musa yarongeye ababwira ati: "N'aho mwogarariza وَقَالَ مُوسَىٰ إِنَّ تَكْفُرًا أَنْتُمْ وَمَنْ فِي
 Imana Allah mwebwe hamwe n'abari mw'isi bose, nta co الْأَرْضِ جَمِيعًا فَإِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ حَمِيدٌ ﴿٨﴾
 mwoyitwara namba. Nimumenye mu vy'ukuri, ko Imana
 Allah ari Uwikenuye Yikenuye muri vyose;
 Nyenugushimwa, Ishimwa ku mazina, ku matazirano no
 ku bikorwa vyayo mu bihe vyose".

9. Bantu mwarungikiwe Intumwa Muhamadi! Mbega أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبَأُ الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ قَوْمِ
 ntimurashikirwa n'inkuru z'abantu b'aho hambere yanyu; نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَالَّذِينَ مِن بَعْدِهِمْ لَا
 abantu ba Nuhu, aba Huudi n'aba Swalehe, hamwe يَعْلَمُهُمْ إِلَّا اللَّهُ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ
 n'abantu bo hanyuma yabo ata wodondagura igitigiri cabo بِأَلْبِينَةٍ فَرَدُّوا أَيْدِيَهُمْ فِي أَفْوَاهِهِمْ وَقَالُوا
 kiretse Imana Allah! Intumwa barungikiwe, zarabazaniye إِنَّا كَفَرْنَا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ وَإِنَّا لَفِي شَكِّ
 ivyemezo bigaragara, baraheza barabihakana bivuye مِمَّا تَدْعُونَنَا إِلَيْهِ مُرِيبٍ ﴿٩﴾
 inyuma, batako baremanga n'ishavu n'akantu bati: "Mu
 vy'ukuri, twebwe turagararije, ntitorota twemera namba
 ivyo mwatuzaniye. Mu vy'ukuri, turafise impungenge
 ziturutse ku makenga y'ivyo muturarikira kwemera";

10. Intumwa zabo zabishuye ziti: "Karashize ingani mugire *قَالَتْ رُسُلُهُمْ أَفِي اللَّهِ شَكٌّ فَاطِرِ
 impungenge zo gusenga Imana Imwe Rudende Allah, السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَدْعُوكُمْ لِيَغْفِرَ لَكُمْ
 Rurema Yaremye amajuru n'isi; Imana Allah Ibararikira مِّنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُخَرِّجَكُم إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى
 ukwemera kugira Ibababarire ivyaha vyanu قَالُوا إِنَّا أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا تُرِيدُونَ أَن
 vy'ibangikanyamana, kugira ngo ntibahane mukiri kw'isi تَصُدُّونَا عَمَّا كَانُوا يَعْبُدُ آبَاءَنَا فَأَنَّا
 lhezze Irindirize umwe wese muri mwebwe gushika تَصُدُّونَا عَمَّا كَانُوا يَعْبُدُ آبَاءَنَا فَأَنَّا
 kw'isango ryiwe ntarengwa ryo gupfa!". Nya bantu bishuye بِسُلْطٰنٍ مُّبِينٍ ﴿١٠﴾
 Intumwa zabo bati: "Mwebwe nta co muri kiretse ko muri
 abantu nkatwe, nta gituma rero mwoba Intumwa
 mugashaka kutubuza gusenga ivyo abavyeyi bacu
 basenga mu bigirwamana. Enda nyabuna rero,
 nimutuzanire icemezo kigaragara cemeza ukuri ku vyo
 muvuga".

11. Nya Ntumwa zarishuye abantu bazo ziti: "Ni vyo ko قَالَتْ لَهُمْ رُسُلُهُمْ إِن نَّحْنُ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ
 twebwe ata co turi kiretse ko turi abantu nkamwe, ariko وَلَكِنَّ اللَّهَ يَمُنُّ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ مِنْ
 rero Imana Allah Iha ingabirano zayo uwo Ishatse mu baja عِبَادِهِ وَمَا كَانَ لَنَا أَن نَأْتِيَكُمْ بِسُلْطٰنٍ
 bayo, Igaheza Ikamutora kuba Intumwa, nta n'ububasha
 dufise bwo kubazanira icemezo kigaragara cemeza ukuri

ku vyo tuvuga, atari ku burenganzira bw'Imana Allah. **إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ**.
Abemeramana rero, nibishimikize gusa Imana Allah,
bayizere; **الْمُؤْمِنُونَ** ⑪

12. Twobuzwa n'iki kwishimikiza Imana Allah tukayizera kandi Yaraturongoye mu nzira zidukiza ibihano, Ikadushoboza no kwubahiriza amabwirizwa y'idini ryayo! **وَمَا لَنَا أَلَّا نَتَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ وَقَدْ هَدَانَا سُبُلَنَا وَلَنَصْبِرَنَّ عَلَى مَا آذَيْنَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ** ⑫
Dutegerezwa rero kwihanganira ibangamira ranyu. Abizera nyabuna nibishimikize gusa Imana Allah, bayizere".

13. Abagarariye, babwiye Intumwa zabo n'ishavu n'akantu bati: "Ni ukuri, dutegerezwa kubirukana tubomoro mu bihugu vyacu, canke mugaruke mw'idini ryacu". Ni ho rero nya Ntumwa zahishurirwa n'Imana yazo Rurema Allah, Izibwira Iti: "Ubu rero ubutigu burageze; ni ukuri, Dutegerezwa guhonya abirenganije mu kugarariza Imana Allah n'Intumwa zayo; **وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِرُسُلِهِمْ لَنُخْرِجَنَّكُمْ مِّنْ أَرْضِنَا أَوْ نَتَعَوَّدَنَّ فِيهَا وَتَمَّتْ أَلْسِنُهُمْ لِرَبِّهِمْ لَنُهَلِكَنَّ الظَّالِمِينَ** ⑬

14. Ntumwa zanje! Inyuma y'ihonywa ryabo, ni ukuri Tuzobacumbikira mu kubakomorera - mwebwe hamwe n'ababakurikiye - ubutaka bahorako. Iryo honywa ryabo n'ikomorerwa ry'abemeramana ubutaka bahorako, nta makenga arimwo, ku muntu atinya ihagarikwa imbere yanje Jewe Allah, akaniyubara ihaniza ryanje ku bihano vyo ku musi w'izuka". **وَلَنَسُكِّنَنَّكُمْ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِهِمْ ذَلِكَ لِمَنْ خَافَ مَقَامِي وَخَافَ وَعِيدِ** ⑭

15. Ni ho rero Intumwa zatumbera Imana Allah ziyisaba ko Yoziha intsinzi, maze Imana Allah Irazumvira, gutyo uwo wese yigira igihangange c'intumva, arahanwa bikwiye; **وَأَسْتَفْتِحُوهَا وَخَابَ كُلُّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ** ⑮

16. Imbere y'ico gihangange c'intumva, hari n'ibihano bikirindiriyeye mu muriro wa Jahannamu, kizonyeshwa amashira n'amaraso biva mu mibiri y'abantu bo mu muriro; **مِنَ وَرَائِهِ جَهَنَّمُ وَيُسْقَىٰ مِنْ مَّاءٍ صَدِيدٍ** ⑯

17. Kizogerageza kumira nya mashira n'amaraso akatari gake, bihakwa kutarengana mu muhogo kubera akanuko n'umwokero wavyo; kizohabwa n'ibihano vy'ubwoko bwose ku bihimba vy'umubiri, kugeza n'aho cipfuzaga gufanga kiruhuke kitari bupfe; n'inyuma y'ivyo bihano vyose, kizohabwa ibindi bihano biremereye. **يَتَجَرَّعُهُ وَلَا يَكَادُ يُسِغُهُ وَيَأْتِيهِ الْمَوْتُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَمَا هُوَ بِمَيِّتٍ وَمِنْ وَرَائِهِ عَذَابٌ غَلِيظٌ** ⑰

18. Akarorero k'ibikorwa vy'abagarariye Imana yabo Rurema Allah, ni nk'umunyota utumurwa n'umuyaga ku musi w'igihuhusi cinshi, maze nya munyota ugatumuka wose; burya nta na kimwe rero bazosigarana cobungura ku Mana Allah^[1]. Ibikorwa bidashingiye ku kwemera rero, ni wo muzimagiza uri kure cane y'ukuri. **مَقَلَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بَرْتَهُمْ أَغْمَلُهُمْ كَرَمَادٍ اشْتَدَّتْ بِهِ الرِّيحُ فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ لَّا يَقْدِرُونَ مِمَّا كَسَبُوا عَلَىٰ شَيْءٍ ذَلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ** ⑱

[1] Kuko igarariza ryabo ryabigize impfugusa birazimangana nka kurya umuyaga w'igihuhusi utumura umunyota.

19. Mwene Adamu! Mbega ntuzi ko Imana Allah Yaremye amajuru n'isi mu ntumbero yo kwerekana vy'ukuri ubumana n'ubushobozi bwayo, kugira ngo isengwe ari Imwe Rudende! Bene Adamu! Imana Allah Ishatse Yobahonya mwese, Ikabasubiriza ibindi biremwa biyigamburukira;

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ إِنْ بَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿١٩﴾

20. Eka ihonywa ryanyu n'irema ry'ibindi biremwa vyobasubirira, ntivyonanira namba Imana Allah.

وَمَا ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ بِعَزِيزٍ ﴿٢٠﴾

21. Ibiremwa vyose bizozuka ku musu w'izuka, maze bishengere imbere y'Imana Allah kugira Ibitunganirize. Abapfuye gukurikira abandi, bazobwira indongozi zabo bakurikiye bati: "Twebwe mu vy'ukuri, ni mwebwe twumvira kw'isi tukabakurikira, none kuri uno musu ntimwodukurako na kimwe mu bihano vy'Imana Allah!". Indongozi zabo zizokwishura ziti: "Iyo Imana Allah Idushoboza kw'isi tukemera, twari kubarongora mu nzira yayo, twarahuyeye rero turanabahubisha, ryaba ihababura ry'ibihano canke ukuyihaganira, vyose ni co kimwe kuri twese kuko nta buhungiro dufise, eka nta n'isaganirizo".

وَبَرُّوْا بِاللَّهِ جَمِيعًا فَمَا لِيَ الضَّعَفَاءُ لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنْ أَنَا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَمَا لِيَ الضَّعَفَاءُ لِمَنْ أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ أَفَتَأْتُونَ اللَّهَ بَعْتِبَ الْكُفْرِ أَفَلَا تُؤْمِنُونَ عَنَّا مِنْ عَذَابِ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ قَالُوا لَوْ هَدَّيْنَا اللَّهُ لَهَدَيْنَاكُمْ سَوَاءٌ عَلَيْنَا أَجْرِعْنَا أَمْ صَبْرْنَا مَا لَنَا مِنْ مَحْصَبٍ ﴿٢١﴾

22. Imana Allah, Imaze gutunganiriza ibiremwa ku musu w'izuka, shetani izokwiyama abayikurikiye ivuge iti: "Mu vy'ukuri Imana Allah, Yarabasezeraniye isezerano ry'ukuri, ko hari izuka n'iharurirwa ry'ibiremwa, hanyuma nanje ndabaha isezerano ry'ikinyoma ko ata zuka, ata n'iharurirwa ry'ibiremwa bibaho, kira noneho nta n'ubushobozi nari ndabafiseko bwo kubahatira kunkurikira, kiretse ko nabararikiye kugarariza, muraheza muranyumvira. Kubera ivyo vyose rero, ntimunteko imiragwe, ahubwo nimuyiteko mwebwe nyene, jewe nta co ndabiyambazako, eka na mwe nyene nta co munyiyambazako mu bihano vy'Imana Allah; mu vy'ukuri, ndabiyamirije ku kuntu mwabangikaniye Imana Allah. Mu vy'ukuri, abirenganiye mu kurenga ku mabwirizwa y'Imana Allah, barategekanirijwe ibihano bibabaza".

وَقَالَ الشَّيْطَانُ لَمَّا قُضِيَ الْأَمْرُ إِنَّ اللَّهَ وَعَدَكُمْ وَعَدَ الْحَقِّ وَوَعَدْتُكُمْ فَأَخْلَفْتُكُمْ وَمَا كَانَ لِي عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا أَنْ دَعَوْتُكُمْ فَاسْتَجَبْتُمْ لِي فَلَا تُلْمُونِي وَلَوْلَا أَنفُسَكُمْ مَا أَنَا بِمُصْرِخِكُمْ وَمَا أَنْتُمْ بِمُصْرِخِي إِيَّيْ كَفَرْتُمْ بِمَا أَشْرَكْتُمُونِ مِنْ قَبْلُ إِنْ أَلْطَلَيْتُمُ اللَّهَ عَذَابَ آلِيمٍ ﴿٢٢﴾

23. Abemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bagakora n'ivyiza bitegetswe, bazokwinjizwa mu mirima itotahaye yo mu Bwami bw'ijuru, musu y'ibiti n'inyubakwa vyabwo hatemba inzuzi, bazobubamwo ibihe bidahera ku burenganzira bw'Imana yabo Rurema Allah, indamutso yabo muri nya Bwami, ni: "Gira amahoro y'Imana Allah".

وَأَدْخِلِ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ تَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ ﴿٢٣﴾

24. Ntumwa y'Imana! Mbega ntiwamenye ukuntu Imana Allah Itanga akarorero k'ijambo ryiza ryo kwemera Imana

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ ﴿٢٤﴾

Imwe Rudende Allah^[1], ko ari nk'igiti c'itende gitotahaye, gishinze imizi mu kuzimu, gishamitse kija hejuru;

25. Cama ivyamwa vyaco ku gihe Imana yaco Rurema Allah Yagitegekanirije^[2]!. Burya Imana Allah, Iha uburorero abantu kugira bibuke, bikebuke.

تُوتِي أَكْلَهَا كُلَّ حِينٍ بِإِذْنِ رَبِّهَا
وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ
يَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٥﴾

26. Nayo akarorero k'ijambo ribi ryo kugarariza Imana Allah; ni nk'igiti kibi kirura, caranduwe kuko imizi yaco idashika mu kuzimu, ntikigire n'amashami akura aja hejuru^[3].

وَمَثَلُ كَلِمَةٍ خَبِيثَةٍ كَشَجَرَةٍ خَبِيثَةٍ
أَجْحَثَّتْ مِنْ فَوْقِ الْأَرْضِ مَا لَهَا مِنْ
قَرَارٍ ﴿٢٦﴾

27. Burya Imana Allah, Iratsimbataza abemeramana kw'ijambo ry'ukuri ryo kwemera no kwemanga ata guhigimanga, ko Imana Allah ari Imwe Rudende, n'uko Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) ari Intumwa yayo^[4]; Irabatsimbataza bakarigendera mu buzima bwo kw'isi, bakanapfa baryemanga^[5] no mu buzima bw'inyuma yo gupfa; Imana Allah, Iranahubisha abirenganije bakayigarariza mu kutabashoboza gutumbera ukuri mu buzima bwo kw'isi, no mu buzima bw'inyuma yo gupfa. Burya Imana Allah, Igira ivyo Ishatse mu gushoboza abemeramana kugira iherezo ryiza canke gutetereza abagarariji.

يُنَبِّئُ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ
فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَيُضِلُّ اللَّهُ
الظَّالِمِينَ وَيَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ ﴿٢٧﴾

28. Mbega muntu! Ntiwabonye abahakanye inema z'Imana Allah mu Bakorayishi, bahisemwo kuyigarariza ha kuyishimira kw'iteka n'itekane Yabahaye, Ikanarungika muri bo Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), Nashoreye abantu babo kwicirwa ku rugamba rwa Badri, ku buhomba bwo guhona!

* أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ بَدَّلُوا نِعْمَتَ اللَّهِ كَفْرًا
وَأَحْلَوْا قَوْمَهُمْ دَارَ النُّورِ ﴿٢٨﴾

29. Umuriro wa Jahannamu bazowinjira baheze bawote; ubwo rero, ni bwo buraro n'uburamuko bubu cane.

جَهَنَّمَ يَصْلَوْنَهَا وَيَبْسُ الْقَرَارِ ﴿٢٩﴾

30. Abagarariji bagiriye Imana Allah ababangikanywa na Yo, kugira bahubishe abantu mw'idini ryayo. Ntumwa y'Imana! Babwire uti: "Nimuryoherwe gato mu buzima bwo kw'isi, mu vy'ukuri amaherezo yanyu ni mu muriro".

وَجَعَلُوا لِلَّهِ أَدْنَاءَ لِيُضِلُّوا عَنْ سَبِيلِهِ قُلْ
تَمَتَّعُوا فَإِن مَصِيرَكُمْ إِلَى النَّارِ ﴿٣٠﴾

31. Ntumwa y'Imana! Bwira abaja banje bemeye vy'ukuri, batsimbataze isengesho rikwije ibisabwa ku mwanya waryo, banatange mu mpisho no ku mugaragaro mu vyo

قُلْ لِعِبَادِيَ الَّذِينَ ءَامَنُوا يُقِيمُوا الصَّلَاةَ
وَيُنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً مِّنْ

[1] "LAA ILAAHA ILLA LLAH"

[2] Ukwemera rero, ni nk'ico giti ciza; gutsimbataye mu mutima, kugashamika ibikorwa bitegetswe n'ingeso nziza zishimisha Imana Allah, ivyo vyose bigaheza bigahemberwa n'Imana Allah ku gihe.

[3] Ukugarariza rero, ni nk'ico giti kibi; nta na kimwe kwungura umugarariji, eka nta n'ibikorwa vyiza bitegetswe akora ngo abihemberwe n'Imana Allah.

[4] "LAA ILAAHA ILLA LLAH, MUHAMMADUN RASUULU LLAH".

[5] No mu gihe babajijwe n'abamalayika babiri mu mva, Iraheza Ikabashoboza kwishura neza.

Twabaronkeje, imbere yuko bashikirwa n'umusi, ukwigombora canke ubugenzi vy'umuntu ata co bizomumarira.

قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمَ لَا بَيْعَ فِيهِ وَلَا خِلْلٌ ﴿٣١﴾

32. Imana Allah Yaremye amajuru n'isi, Iraheza Ituma n'imvura igwa ivuye mu bicu izananye mu kirere, Iratotahaza isi yagadutse, maze Ibamereshereza ivyamwa bibabeshaho hakoreshejwe nya mazi y'imvura, lborohereza ku burenganzira bwayo kugendera mu bwato busunikwa n'umuyaga buciye mw'ibahari, Ibashoboza no kwikora ku nzuzi mu kunywa mwebwe hamwe n'ibitungwa vyanyu, no mu kuvomera indimo, n'ibindi;

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ وَسَخَّرَ لَكُمْ الْفَلَكَ لِتَجْرِيَ فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ وَسَخَّرَ لَكُمْ الْأَنْهَارَ ﴿٣٢﴾

33. Yabashoboje no kwikora ku zuba no ku kwezi bitigera bihagarara n'akanya na gato, kugira mworoherwe kuba kw'isi, Iranabaremera ijoro n'umurango kugira muturure, muruhuke mw'ijoro muheze murondere icorirenza ku murango.

وَسَخَّرَ لَكُمْ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَائِبَيْنِ ۖ وَسَخَّرَ لَكُمْ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ ﴿٣٣﴾

34. Yaranabahaye no muri ivyo vyose muyisaba. Mu gihe mwodondagura ido n'ido inema z'Imana Allah, ntimwogenda mushoboye kuziharura ngo muyishimire. Mu vy'ukuri zina kiremwa-muntu, ni ukuri arirenganya akimonogoza, inema z'Imana Allah akazihakana pe!

وَعَاتَيْنَاكُمْ مِنْ كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَتَ اللَّهِ لَا تَحْصُوهَا إِنَّ الْإِنْسَانَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ ﴿٣٤﴾

35. Ntumwa y'Imana! Ibuka n'igihe Ibrahimu yasaba Imana Allah, Ikamwumvira, yasaba avuga atil^[1]: "Mana yanje Rurema Allah! Iki gisagara ca Makka kigire ihanga ritekanye, maze jewe hamwe n'uruvyaro rwanje, Udushire kure yo gusenga ibigirwamana;

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ آمِنًا وَاجْنُبْنِي وَبَنِيَّ أَنْ نَعْبُدَ الْأَصْنَامَ ﴿٣٥﴾

36. Mana yanje Rurema Allah! Mu vy'ukuri, ibigirwamana vyabaye imvo yo guhuba kwa benshi mu bantu inzira y'ukuri. Kubera ivyo rero, uwuzonkurikira muri bo akemera, azoba akurikiye idini ry'ubwislamu n'imigenzo vyanje; nayo uwuzogabitanya ku kutanyumvira mu bitari ibangikanyamana, mu vy'ukuri ni Wewe uri Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bawe;

رَبِّ إِنَّهُنَّ أَضْلَلْنَ كَثِيرًا مِمَّنَ الثَّلَاثِ ۗ فَمَنْ تَبِعَنِي فَإِنَّهُ مِنِّي ۖ وَمَنْ عَصَانِي فَإِنَّكَ غَافِرٌ رَحِيمٌ ﴿٣٦﴾

37. Mana yanje Rurema Allah! Mu vy'ukuri jewe, nacumbikiye bamwe mu muryango wanje mu bugaragwa, mu kabande katagira indimo, katanagira n'amazi, hambavu y'ingoro yawe ntatifu, ivyo vyose nkaba nabigize kugira batsimbataze isengesho; kubera ivyo rero, Uratuma imishaha y'abantu ibahurumbira, Wongere Ubaronse ibibabeshaho mu vyamwa vy'ubwoko bwose, kugira bagushimire ku nema zawe;

رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ رَبَّنَا لِيُقِيمُوا الصَّلَاةَ فَاجْعَلْ أَفْئِدَةً مِنَ الثَّلَاثِ تَهْوِي إِلَيْهِمْ وَارْزُقْهُمْ مِنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ ﴿٣٧﴾

[1] Yasavye iki gisabisho inyuma y'aho yimuriye umukenyezi wiwe Hajara hamwe n'umwana wiwe Ismayili, akabacumbikira mu kabande ka Makka.

38. Mana yanje Rurema Allah! Mu vy'ukuri, Wewe Urazi neza ivyo duhisha n'ivyo tugaragaza. Eka nta n'ikintu na kimwe Imana Allah Itazi mu biremwa, haba kw'isi canke mw'ijuru". رَبَّنَا إِنَّكَ تَعْلَمُ مَا نُخْفِي وَمَا نُعَلِّقُ وَمَا نَحْتَفِي عَلَى اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ ﴿٣٨﴾

39. Ibrahimu yarashimagije Imana Allah^[1] ati: "Ishimagizwa ni iry'Imana Allah, Yo Yandonkeje mu busaza ibibondo Ismayili na Is-haka. Mu vy'ukuri, Imana yanje Rurema Allah, Irumva igisabisho c'umusavyi; اَلْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَهَبَ لِي عَلَى الْكِبَرِ إِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبِّي لَسَمِيعٌ الدُّعَاءِ ﴿٣٩﴾

40. Mana yanje Rurema Allah! Ngira umusenzi atsimbataza isengesho rikwije ibisabwa ku mwanya waryo, Ugire no mu ruvyaro rwanje abasenzi baritsimbataza. Mana yanje Rurema Allah! Ndanagusavye Utwakirire isengesho, Unatwumvire ibisabisho; رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ ﴿٤٠﴾

41. Mana yanje Rurema Allah! Ngumiriza akabanga, Umbabarire ibicumuro noba narakoze nka kiremwa-muntu, Wongere Ubabarire n'abavyeyi banje^[2] hamwe n'abemeramana bose ku musi ibiremwa vyahagaritswe kugira biharurirwe, biheze bihemberwe ivyo vyakoze". رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ ﴿٤١﴾

42. Ntumwa y'Imana! Ntukiyumvire ko Imana Allah ku kutihutira guhana abirenganije mu kugarariza no gutoteza abemeramana, Yirengagiza ibikorwa vyabo; ahubwo Irindiriye kubahana ku musi bazoturumbura amaso biturutse ku ntureka zawo; وَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ غَفِيلًا عَمَّا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ إِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ لِیَوْمٍ تَشْخَصُ فِيهِ الْأَبْصَارُ ﴿٤٢﴾

43. Igihe bazutse bataraba hasi, bihutira kuja guharurirwa, badakoma n'akagohe, umutima wabavuyemwo kubera ubwoba. مُهْطِعِينَ مُقْنِعِي رُءُوسِهِمْ لَا يَرْتَدُّ إِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ وَأَفْتَدَتْهُمْ حَمَاهُ ﴿٤٣﴾

44. Ntumwa y'Imana! Gabisha abantu warungitsweko ku bihano vy'umusi w'izuka! Abirenganije mu kugarariza, uwo musi bazovuga batakamba bati: "Mana yacu Rurema Allah! Dutenyenyere akanya na gato, duheze tukwemere twumvire n'Intumwa zawe". Bazokwishurwa n'agashinyaguro n'akantu bati: "Mbega ntimwari mwarahiye mukiri kw'isi ko ubuzima bwo kw'isi butazobaherana, n'uko ata zuka ribaho! وَأَنْذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا رَبَّنَا أَخْرَجْنَا إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ نَحِبُّ دَعْوَتَكَ وَنَتَّبِعُ الرَّسُولَ أَوْلَمَ تَكُونُوا أَقْسَمْتُمْ مِّن قَبْلِ مَا لَكُم مِّن زَوَالٍ ﴿٤٤﴾

45. Muraheza mucumbika mu mazu mwasigiwe n'abirenganije aho hambere yanyu^[3], kandi mwaramenye ukuntu Twabahoneje, Twaranabahaye uburorero butomoye muri Qor'ani, ntimwaheza ngo mwikebuke! وَسَكَنْتُمْ فِي مَسْكَانِ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَنفُسُهُمْ وَنَبَّيْنَا لَكُم كَيْفَ فَعَلْنَا بِهِمْ وَضَرَبْنَا لَكُمُ الْأَمْثَالَ ﴿٤٥﴾

[1] Imaze kumwumvira, Ikamuronsa ibibondo.

[2] Yasabiye umuvyeyi wiwe imbere yuko amenya ko yamaze kugarariza, akaba umwansi w'Imana Allah.

[3] Nk'abarungikiwe Intumwa Huudi n'Intumwa Swalehe (za nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah).

46. Ababangikanyamana barateze umutego wo kwica Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), kandi Imana Allah Yari Izi umutego bateze Intumwa yayo, maze Irwutegura; kanatsinda, nya mutego wabo nta n'imisozi wari guseniyura kuko ata co wabashikanyeko.

وَقَدْ مَكَرُوا مَكْرَهُمْ وَعِنْدَ اللَّهِ مَكْرُهُمْ وَإِنْ كَانَ مَكْرُهُمْ لِتَزُولَ مِنْهُ الْجِبَالُ ﴿٤٦﴾

47. Ntumwa y'Imana! Ntukiyumvire ko Imana Allah Ica kubiri n'isezerano Yahaye Intumwa zayo, ryo kuzishikana ku ntsinzi no guhonya abazihakana. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Izokwihora bikwiye abansi ku musi w'izuka^[1];

فَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ مُخْلِيفًا وَعِدَّهِ رَسُولُهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ ﴿٤٧﴾

48. Umusi isi izosubirizwa iyindi si yera nk'umwakaka, n'amajuru agasubirizwa ayandi majuru, maze ibiremwa vyose bigasokoroka mu kuzimu bidora, bikarenguka imbere y'Imana Allah, Nyarudende, Nyeninkomezi-ntangere;

يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتُ وَتَزُولُ لِلَّهِ الْوَالِدِ الْفَهَارِ ﴿٤٨﴾

49. Kuri uwo musi, Uzobona abanyavyaha baboheshejwe iminyororo ku maboko n'amaguru;

وَتَرَى الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ مُّقْرَنِينَ فِي الْأَصْفَادِ ﴿٤٩﴾

50. Inyambaro zabo zizoba zihinguwe mu cuma kirurumba, umuriro na wo ubababure mu maso;

سَرَابِلُهُمْ مِمَّنْ فِطْرَانٍ وَتَعَشَىٰ وُجُوهُهُمْ الْقَارِ ﴿٥٠﴾

51. Ivyo bizoba ukwo, kugira Imana Allah Ihembere umuntu wese ku vyo yakoze kw'isi, vyaba ivyiza canke ibibi. Mu vy'ukuri Imana Allah, Iranyarutsa mu guharurira ibiremwa.

لِيَجْزِيَ اللَّهُ كُلَّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٥١﴾

52. Ntumwa y'Imana! Iyi Qor'ani Twakumanuriye rero, ni ubutumwa bwibutsa abantu bose, bubagabisha ku bihano vy'Imana Allah, kugira bamenye mu vy'ukuri ko Imana Allah ari Imwe Rudende Itabangikanywa, no kugira abanyabwenge bibuke, maze bikebuke.

هَذَا بَلَّغٌ لِلنَّاسِ وَلِيُنذَرُوا بِهِ وَلِيَعْلَمُوا أَنَّمَا هُوَ إِلَهٌ وَاحِدٌ وَلِيَذَّكَّرَ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿٥٢﴾

15. Al-Hijr (Abanyahijiri) Aayah 99, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Alif Laam Raa^[2]. Izi ni Aayah z'Igitabu, ico Gitabu kikaba ari yo Qor'ani itomoye neza, mu nsiguro, mu ngingo z'ibirekuwe n'ibizira, ikaba inatomoye neza kandi no mu burongozi bwayo.

أَلِفٌ لَامٌ رَّاءٌ ﴿١﴾

[1] Iyi Aayah, n'aho itumbereye Intumwa (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), ariko inyigisho irimwo iraba abislamu bose.

[2] Raba insiguro y'indome zitangura mu ntango y'igisomwa Al-Baqara.

2. Igihe abagarariji babonye ibigaba mu bislamu bitezuriwe bikava mu muriro wa Jahannamu, bazokwicuza igituma batabaye abislamu.

رُبَمَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ كَانُوا

مُسْلِمِينَ ﴿٢﴾

3. Ntumwa y'Imana! Reka abagarariji barye baryame, bidagadure baryoherwe gato n'ubuzima bw'isi, maze basamazwe no guhurumbira kwegeranya ivy'isi ha kugamburukira Imana Allah; bitebe bitebuke, bazomenya neza iherezo ryabo, ko ari ribi.

ذَرَهُمْ يَأْكُلُوا وَيَمْتَعُوا وَيُلْهِمُ الْأَمَلُ

فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٣﴾

4. Nibaba rero bakugarariza ku gushaka kwihutira guhanwa, nibamenye ko ata ho Twigeze guhana abanyagacimbiri ngo Tubahonye, kiretse igihe isango ry'ihonywa ryabo rigeze.

وَمَا أَهْلَكْنَا مِنْ قَرِيَةٍ إِلَّا وَلَهَا كِتَابٌ

مَعْلُومٌ ﴿٤﴾

5. Nta mugwi n'umwe rero w'abantu wigeze guhanwa isango ry'ihanwa ryawo ritaragera, eka nta n'uwigize guhanwa isango ry'ihanwa ryawo ryarenganye.

مَا تَسْبِقُ مِنْ أُمَّةٍ أَجَلَهَا وَمَا

يَسْتَفْجِرُونَ ﴿٥﴾

6. Abagarariji babwiye Intumwa (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) batebura bati: "Ewe muntu wamanuriwe Qor'ani, wewe mu vy'ukuri warakehewe n'ubwenge;

وَقَالُوا يَا أَيُّهَا الَّذِي نُزِّلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ إِنَّكَ

لَمَجْنُونٌ ﴿٦﴾

7. Ubwo ntiwari gupfuma utumanurira abamalayika bemeza ukuri kwawe niwaba uri mu mvugakuri!".

لَوْ مَا تَأْتِينَا بِالْمَلَكِ إِنْ كُنْتَ مِنَ

الصَّادِقِينَ ﴿٧﴾

8. Imana Allah Yaciye Ibishura Iti: "Burya Twebwe Allah, ntitumanura abamalayika, kiretse mu gihe hageze ihanwa ry'abagarariji vy'ukuri. Muri ico gihe rero, ntitunatenyena na gato kubahana;

مَا نُنزِلُ الْمَلَكِ إِلَّا بِالْحَقِّ وَمَا كَانُوا إِذًا

مُنْظَرِينَ ﴿٨﴾

9. Mu vy'ukuri ni Twebwe Allah, Twahishuriye Qor'ani Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), kandi ni Twebwe nyene Twishinze kuyibungabunga; nta kizokwongerwamwo nta n'ikizokurwamwo, eka ntizogenda amazimayongo".

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ

لَحَافِظُونَ ﴿٩﴾

10. Ntumwa y'Imana! Ni ukuri, Twararungitse aho hambere yawe Intumwa ku migwi y'abantu itandukanye;

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي شَيْعِ

الْأَوَّلِينَ ﴿١٠﴾

11. Nta Ntumwa n'imwe muri zo rero yigeze ibashikira, kiretse ko bahora bayiteburako.

وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ

يَسْتَهْزِءُونَ ﴿١١﴾

12. Ni nk'uko nyene rero - Twateye ikimangu c'ubugarariji ku mitima yabo kubera itebura ryabo - Dutera ikimangu c'ubugarariji mu mitima y'abanyavyaha bakugarariza;

كَذَلِكَ نَسَلُّكَ فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ ﴿١٢﴾

13. Ntibemere Qor'ani wamanuriwe, ni na kwo Imana Allah Yamye Ibigenza mu guhonya imigwi y'abagarariji bo hambere yawe.

لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ وَقَدْ خَلَتْ سُنَّةُ

الْأَوَّلِينَ ﴿١٣﴾

14. N'iyi Tuza kwugururira abagarariji b'i Makka umuryango ugana mw'ijuru, maze bakawudugiramwo kugira bibonere ukuri kwamye ibitangaro vyacu, ntibari kwemera namba; وَلَوْ فَتَحْنَا عَلَيْهِم بَابًا مِّنَ السَّمَاءِ فَظَلُّوا فِيهِ يَعْرُجُونَ ﴿١٤﴾

15. Ni ukuri, bari kuvuga bati: “Mu vy'ukuri twahunitswe, ibi tubona n'amaso si ivy'ukuri na gato, ahubwo mbere twebwe twarozwe”. وَقَالُوا إِنَّمَا سَكَّرَتْ أَبْصَارُنَا بَلْ نَحْنُ قَوْمٌ مَّسْحُورُونَ ﴿١٥﴾

16. Ni ukuri Twebwe Allah, Twarashize mw'ijuru riri hafi y'isi inzira-ntasobwa z'inyenyeri, kugira nya nyenyeri zibere abantu ibimenyetso vyo kumenya inzira, umwanya, ibihe vy'agatasi n'ici, Turanaheza Tuzigira ibisharizo bisharije isi ku bitegereza; وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَرَازِبَاتٍ لِّلنَّظِيرِينَ ﴿١٦﴾

17. Twaranakingiye ijuru ribegereye ngo ntirivogerwe na shetani yavumwe; وَحَفِظْنَاهَا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَّجِيمٍ ﴿١٧﴾

18. Kiretse iyigerageje mu mashetani gusuma urusaku ku nkuru z'ibiremwa vyo mw'ijuru, iyo iraha igaterwa inyenyeri nyakotsi yakaka, ikayiturira^[1]. إِلَّا مَن أَسْرَقَ أَلْسَمَعٌ فَأَتْبَعَهُ شِهَابٌ مُّبِينٌ ﴿١٨﴾

19. Isi na yo nyene Twarayaguye, Turaheza Tuyiremako imisozi iyishigikiye nk'imambo, Tuyimezako amoko y'ibintu vyose nkenerwa ku rugero rugezwe neza, rutarenga ntirurenguke. وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَّوْزُونٍ ﴿١٩﴾

20. Turanabarempera ivyotuma muba kw'isi mu biterwa n'ibitungwa, n'ibindi. Twarabaremeye n'uruvyaro, abakozi n'ibitwazi mwikorako; ivyo vyose bikaba bibeshjweho n'Imana Allah, mbere si na mwe mujejwe icobibeshaho. وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعَادِشَ وَمَنْ لَسْتُمْ لَهُ بِرَازِقِينَ ﴿٢٠﴾

21. Nta kintu na kimwe nkenerwa rero ku neza y'ibiremwa, kiretse ko ibigega vyaco biri iwacu Twebwe Imana Allah, kandi ntitunaronsa nya biremwa ibibibeshaho, kiretse ku rugero rwagezwe, ruzwi. وَإِن مِّن شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ وَمَا نُنزِّلُهُ إِلَّا بِقَدَرٍ مَّعْلُومٍ ﴿٢١﴾

22. Twaranaremye umuyaga Turungika kugira ubangurire ibicu maze imvura ikagwa, ukabangurira n'ibiterwa mu gihe bishuritse, ukongera ugasunika ibicu vy'imvura aho Dushatse ko imvura igwa, gutyo Tugatuma nya mvura ivuye muri nya bicu igwa, Tukabanyweshya kuri nya mazi y'imvura, mukanavomera n'indimo zanyu mukananyweshya n'ibitungwa vyanyu. Iyo mvura rero, ntimushoboye namba gutuma igwa ku gihe mushakiye. وَأَرْسَلْنَا الرِّيحَ لَوْفِحَ فَاَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَسْقَيْنَاكُمُوهُ وَمَا أَنْتُمْ لَهُ بِخَازِنِينَ ﴿٢٢﴾

23. Mu vy'ukuri, ni Twebwe Allah Dushoboye gusubiza ubuzima ikiremwa mu gihe gipfuye, ni na Twebwe nyene Dushoboye kwaka ubuzima ikiremwa mu gihe isango ryo gupfa rigeze, ni na Twebwe Samuragwa w'isi n'ibiri kuri yo. وَإِنَّا لَنَحْنُ نُحْيِيهِ وَنُمِيتُهُ وَنَحْنُ الْوَارِثُونَ ﴿٢٣﴾

[1] Hari igihe bishika ko shetani isuma urusaku ku nkuru z'ibibera mw'ijuru, ikanarungikira indongozi yayo zimwe muri nya nkuru imbere yuko iterwa inyenyeri nyakotsi, ikayiturira.

24. Ni ukuri, Turazi neza na neza abamaze gupfa muri mwebwe kuva kuri Adamu, Turazi neza na neza n'abakiri bazima gushika ku musi w'iherezo ry'ibiremwa. وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنْكُمْ وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَجْرِينَ ﴿٤٤﴾

25. Mu vy'ukuri Imana yawe Rurema Allah, ni Yo Izokwegeraniriza hamwe ibiremwa vyose kugira Ibiharurire, Yongere Inabihembe. Mu vy'ukuri, ni Yo Ntungane mu vyo Ikorera; Nyenubumenyikurivyose. وَإِنَّ رَبَّكَ هُوَ بِحَشْرِهِمْ إِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿٤٥﴾

26. Ni ukuri, Twaremye Adamu mw'ivu ryumye rikumagana nk'ikinonko, ryahindutse ibara rikirabura, rigahindura n'akamoto. وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَلٍ مِّنْ حَمَإٍ مَّسْنُونٍ ﴿٤٦﴾

27. Na Ibilisi^[1] ikaba ari na yo nkomoko y'amajini, Twayiremye mu rubeya rw'umuriro rutagira umwotsi, hari imbere y'irema rya Adamu; وَأَلْحَانًا خَلَقْتُهُ مِنْ قَبْلِ مِنْ نَّارِ السَّمُومِ ﴿٤٧﴾

28. Ntumwa y'Imana! Ibuka n'igihe Imana yawe Rurema Allah Yabwiriza abamalayika hamwe na Ibilisi Iti: "Jewe mu vy'ukuri, Ngira Ndeme umuntu mw'ivu ryumye rikumagana nk'ikinonko, ryahindutse ibara rikirabura, rigahinduka n'akamoto; وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ إِنِّي خَلَقْتُ بَشَرًا مِّنْ صَلْصَلٍ مِّنْ حَمَإٍ مَّسْنُونٍ ﴿٤٨﴾

29. Ninamara kumurema Nkatunganya indemo, Nkamuhuhiramwo inkomoko y'ubuzima "Roho", muraheza muce mumwubamira, mumuhe icubahiro kimukwiye. فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُّوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ ﴿٤٩﴾

30. Abamalayika bose rero, baciye bubahiriza iryo bwirizwa baramwubamira, bamuha icubahiro kimukwiye; فَسَجَدَ الْمَلٰٓئِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ ﴿٥٠﴾

31. Ariko Ibilisi yaranse kwubamira Adamu ari kumwe n'abamalayika bamwubamiye. إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ أَنْ يَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ ﴿٥١﴾

32. Imana Allah Yarabajije Ibilisi Iti: "Wafashwe n'igiki catumye utubama hamwe n'abamalayika?". قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا لَكَ أَلَّا تَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ ﴿٥٢﴾

33. Ibilisi yarireguye ku Mana Allah n'ubwishime n'akantu ati: "Sinshobora kwubamira umuntu Waremye mw'ivu ryumye rikumagana nk'ikinonko, ryahinduye ibara rikirabura, rigahindura n'akamoto". قَالَ لَمْ أَكُنْ لَأَسْجُدَ لِبَشَرٍ خَلَقْتَهُ مِنْ صَلْصَلٍ مِّنْ حَمَإٍ مَّسْنُونٍ ﴿٥٣﴾

34. Imana Allah Ica Ibwira Ibilisi Iti: "Kuri iyo mvo rero, va mu Bwami bw'ijuru kuko wewe mu vy'ukuri uri ikivume; قَالَ فَأَخْرِجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ ﴿٥٤﴾

35. Kandi mu vy'ukuri, ivumwe rizokwagira gushika ku musi w'impera y'ibiremwa igihe vyazutse". وَإِنَّ عَلَيْكَ اللَّعْنَةَ إِلَىٰ يَوْمِ الدِّينِ ﴿٥٥﴾

36. Ibilisi araha aca avuga ati: "Mana yanje Rurema Allah! Ndagusavye rero kuramba gushika ku musi w'izuka ry'ibiremwa^[2]". قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿٥٦﴾

37. Imana Allah Yishuye Ibilisi Iti: "Wewe mu vy'ukuri, uri mu bazoramba; قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنظَرِينَ ﴿٥٧﴾

[1] Ibilisi, ni izina ry'ikiremwa ca mbere mu Majini, kiba ari na co cahavuye kiba inkomoko y'amajini. Mu Majini rero, harimwo abemeramana hakabamwo n'abagarariji (amashetani).

[2] Igihe ibiremwa vyose vyahonye ku musi w'umuhoro w'isi, sinzobe ndimwo.

38. Gushika ku musi w'umuhero w'isi^[1], si ku musi w'izuka ry'ibiremwa".

إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴿٣٨﴾

39. Ibilisi araheza avuga n'agahigihigi ati: "Mana yanje Rurema Allah! Ku kubera ukuntu Wampubishije, ni ukuri nzoryohereza uruvyaro rwa Adamu gukora ivyaha kw'isi; kandi ni ukuri, nzokwita ku rutare ndabahubishe bose inzira yawe;

قَالَ رَبِّ بِمَا أَغْوَيْتَنِي لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَلَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٣٩﴾

40. Kiretse abaja bawe Warongoye muri nya ruvyaro, bagaheza bakagutumbera mu vyo bakora vyose".

إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ ﴿٤٠﴾

41. Imana Allah isubizayo Iti: "Ng'iyi rero inzira igana kuri Jewe, igororotse;

قَالَ هَذَا صِرَاطٌ عَلَيَّ مُسْتَقِيمٌ ﴿٤١﴾

42. Mu vy'ukuri abaja banje, bazontumbera mu vyo bakora vyose, nta bubasha namba uzoba ubafiseko mu kubahubisha inzira yanje; ariko uzogira ububasha bwo gutera inyoshambi abazogukurikira mu bahuve, bakirengagiza inzira yanje;

إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ إِلَّا مَنْ اتَّبَعَكَ مِنَ الْغَاوِينَ ﴿٤٢﴾

43. Mu vy'ukuri mu muriro wa Jahannamu, ni ryo sango ry'ihuriro rya Ibilisi n'abazomukurikira bose;

وَأَنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٤٣﴾

44. Uwo muriro rero, ufise imiryango indwi igerekeranye gushika mu nyenga zawo. Umuryango umwe wose muri yo, wagenewe umugwi kanaka mu bakurikiye Ibilisi, hisunzwe uburemere bw'ivyaha vyawo".

لَهَا سَبْعَةُ أَبْوَابٍ لِكُلِّ بَابٍ مِنْهُمْ جُزْءٌ مَّقْسُومٌ ﴿٤٤﴾

45. Mu vy'ukuri abagamburukiramana, bazoba bari mu mirima itotahaye, ikikijwe n'inzuzi zitemba mu Bwami bw'ijuru;

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٤٥﴾

46. Bazobwirwa bati: "Nimwinjire mu Bwami bw'ijuru mw'iteka n'itekane";

أَدْخُلُوهَا بِسَلَامٍ ءَامِنِينَ ﴿٤٦﴾

47. Tuzoheza rero Tweze imishaha yabo, ntizogira inzigo n'urwanko namba, bazoba muri nya Bwami bw'ijuru ari abavandimwe bakundana, bicaye barabana ku bitanda vy'inyegamo vy'iteka;

وَتَرَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غَلٍّ إِخْوَانًا عَلَى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ ﴿٤٧﴾

48. Muri nya Bwami bw'ijuru rero, ntibazoruha ngo bagire ubute, eka ntibazonigera babukurwamwo.

لَا يَمَسُّهُمْ فِيهَا نَصَبٌ وَمَا هُمْ مِنْهَا بِمُخْرَجِينَ ﴿٤٨﴾

49. Ntumwa y'Imana! Iganira abaja banje ko mu vy'ukuri, ari Jewe Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni banje;

*يَبْقَىٰ عِبَادِي أَنِّي أَنَا الْعَفْوَурُ الرَّحِيمُ ﴿٤٩﴾

50. N'uko mu vy'ukuri, ibihano vyanje ari vyo bihano bibabaza.

وَأَنَّ عَذَابِي هُوَ الْعَذَابُ الْأَلِيمُ ﴿٥٠﴾

51. Biganire kandi inkuru y'abashitsi mu bamalayika bigeze kugendera Ibrahimu, bakaza mw'ishusho ry'abantu;

وَنَبِّئُهُمْ عَنْ صَيْفِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ ﴿٥١﴾

[1] Igihe havugijwe inzamba yo guhonya ibiremwa vyose, na wewe nyene uzoba urimwo.

52. Igihe binjira kwa Ibrahimu bagaca bamuramutsa bati: “Nimugire amahoro”, maze na we akabishura ati: “Nimusangwe ayandi”, araheza arabazimana baranka gufungura, aca ababwira ati: “Mu vy’ukuri, muraduteye impungenge!”; إِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَمًا قَالَ إِنَّا مِنكُمْ وَجِلُونَ ﴿٥٢﴾
53. Ba bashitsi bahumuriza Ibrahimu bati: “Ntugire impungenge na gato, mu vy’ukuri, twaje kuguhumuriza mu kugushikiriza agakuru keza ko uzokwibaruka umwana w’incabwenge mw’idini yitwa Is-haka”. قَالُوا لَا تَوْجَلْ إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ عَلِيمٍ ﴿٥٣﴾
54. Ibrahimu aca aritangaza ati: “Mbega yemwe mumpumuriza mu kunshikiriza agakuru keza ko nzokwibaruka, kandi naramaze gusaza jewe n’umukenyezi wanje. Igitangaro kiri aho!” قَالَ أَبَشِّرْتُمُونِي عَلَىٰ أَنْ مَسَّنِيَ الْكِبَرُ فِيمِ النَّبِيِّرُونَ ﴿٥٤﴾
55. Ba bashitsi mu bamalayika bamwishura bati: “Burya tugushikirije agakuru keza! Iyi ni inkuru y’ukuri ivuye ku Mana yawe Allah, ntukabe rero mu bihebura ko batokwibaruka mu busaza”. قَالُوا بَشِّرْنَا بِالْحَقِّ فَلَا تَكُن مِّنَ الْفٰئِطِينَ ﴿٥٥﴾
56. Ibrahimu aca abishura ati: “Mbega ni nde yokwihebura ku mpuhwe z’Imana yiwe Rurema Allah, kiretse abahuyeye inzira yayol”. قَالَ وَمَنْ يَّقِظْ مِن رَّحْمَةِ رَبِّهِ ۖ إِلَّا الضَّالُّونَ ﴿٥٦﴾
57. Ni ho rero Ibrahimu yaca ababaza ati: “None ga Ntumwa z’abamalayika! Mugenzwa n’amaki?”. قَالَ فَمَا حَبَّخْتُمْ أَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿٥٧﴾
58. Za Ntumwa z’abamalayika ziramwishura ziti: “Twebwe mu vy’ukuri, twarungitswe n’Imana Allah kuja guhonya abantu ba Luutwi, b’abanyavyaha; قَالُوا إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٥٨﴾
59. Kiretse umuryango wa Luutwi n’abamwemeye, abo dutegerezwa kubarokora bose mu bihano; إِلَّا ۗ ۤأَل لُّوطٍ ۖ إِنَّا لَمُنَجِّوهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٥٩﴾
60. Havuyemwo umugore wa Luutwi kuko yaramaze guhakana. Ivyagezwe kuri we, ni uko na we nyene ari mu bahanwa”. إِلَّا ۗ ۤأَمْرًا ۖ فَذَرْنَا ۖ إِنَّهَا لَمِنَ الْعٰدِرِينَ ﴿٦٠﴾
61. Igihe izo ntumwa z’abamalayika zishika ku muryango wa Luutwi; فَلَمَّا جَاءَ ۤأَل لُّوطٍ الْمُرْسَلُونَ ﴿٦١﴾
62. Luutwi yazibwiye ati: “Mu vy’ukuri, sinamenye abo muri”. قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ مُّكْرُونَ ﴿٦٢﴾
63. Za ntumwa ziramutururuza ziti: “Ntugire ubwoba namba, ahubwo twaje gushira mu ngiro ibihano ku bantu bawe bahora bahakana ko vyobashikira; قَالُوا بَلْ جَعَلْنَاكَ بِمَا كَانُوا فِيهِ يَمْتَرُونَ ﴿٦٣﴾
64. Twaje rero vy’ukuri iwawe, turungitswe n’Imana Allah. Kandi ni ukuri, ivyo tukwiganiye ni ivy’ukuri; وَأَتَيْنَاكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّا لَصٰدِقُونَ ﴿٦٤﴾
65. Kubera ivyo rero muri iri joro, urimuka wewe n’umuryango wawe hamwe n’abemeramana, maze ugende mu nyuma zabo kugira nti hagire n’umwe muri bo asigara, kandi nti hagire n’umwe muri mwebwe ahindukira فَأَسْرِبْ ۖ بِأَهْلِكَ يِقْطَعُ مِنَ اللَّيْلِ وَاتَّبِعْ أَدْبَارَهُمْ وَلَا يَلْتَفِتْ مِنكُمْ أَحَدٌ وَأَمْضُ حَيْثُ تُؤْمَرُونَ ﴿٦٥﴾

ngo arabe inyuma, muheze mugende munyaragasa gushika aho mutegetswe kuba muri mu mahoro”.

66. Twebwe Allah Turaheza Duhishurira Lulutwi rero ko ihonywa ry’abantu biwe yarungitsweko, riba mu mutwenzi. وَقَضَيْنَا إِلَيْهِ ذَلِكَ الْأَمْرَ أَنَّ دَابِرَ هَتُولَاءِ مَقْطُوعٌ مُصْبِحِينَ ﴿٦٦﴾

67. Abantu bo mu gisagara ca Lulutwi, aho bumviye ko kwa Lulutwi haje abashitsi, baraje banezerewe ko baronse abagabo bipfuzza ha kwipfuzza abagore. وَجَاءَ أَهْلَ الْمَدِينَةِ يَسْتَبِيرُونَ ﴿٦٧﴾

68. Lulutwi, ni ho yamama akavuga ati: “Ni ukuri, aba ni abashitsi banje, ndabinginze ntimumaramaze imbere y’abashitsi banje; قَالَ إِنَّ هَتُولَاءِ صِئْفَى فَلَا تَقْضُحُونَ ﴿٦٨﴾

69. Nimutinye ibihano vy’Imana Allah, reka ntimuntetereze mu gushira isoni ku bashitsi banje”. وَأَتَقُوا اللَّهَ وَلَا تُخْزُونَ ﴿٦٩﴾

70. Ba bantu baraha babwira Lulutwi bamushinyaguriza bati: “Ntitwakubujije kwakira abantu b’ingenz i^[1]”. قَالُوا أَوْلَمْ نُنْهَكْ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٧٠﴾

71. Lulutwi aca arabiyama ababwira ati: “Ng’aba abakobwa banje^[2] ndababashingiye nimwaba mushaka kwabira ha kwipfuzza abagabo! قَالَ هَتُولَاءِ بَنَاتِي إِنْ كُنْتُمْ فَعِلِينَ ﴿٧١﴾

72. Ntumwa y’Imana! Ndarahiye ku cubahiro c’ubuzima bwawe^[3] ko abantu barungikiwe Lulutwi, bari baragoswe bakaguma bajuragirika; لَعْمَرَكِ إِنَّهُمْ لَمَى سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿٧٢﴾

73. Gushika n’aho bahitanwa mu bucagucagu n’ibihano bihonya. فَأَخَذْتُهُمُ الصَّيْحَةَ مَشْرِقِينَ ﴿٧٣﴾

74. Ni ho rero Twebwe Allah, Twabubikako isi y’aho baba, hejuru haja mu kuzimu, Duca Tuhacucagira amabuye ahiye y’urutavanako. فَجَعَلْنَا عَلَيْهَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ ﴿٧٤﴾

75. Ni ukuri muri iryo hona ryabo, harimwo ivyemezo vyotuma abantu biyumvira bakikebuka; إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّلمُتَوَسِّمِينَ ﴿٧٥﴾

76. Mu vy’ukuri, igisagara cabo kiri ku nzira irengana kuri bose, abahaca barashobora kubona nya gisagara. وَإِنَّهَا لَبِسَبِيلٍ مُقِيمٍ ﴿٧٦﴾

77. Ni ukuri muri iryo hona ryabo, harimwo ivyemezo bigaragaza ubushobozi n’ububasha vy’Imana Allah ku bemeramana bubahiriza amabwirizwa yayo. إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّلمُؤْمِنِينَ ﴿٧٧﴾

78. Ni ukuri, abantu bo mu gisagara c’ibiti bitotahaye, barirenganije mu kugarariza Imana Allah n’Intumwa yayo Shu’ayibu; وَإِنْ كَانَ أَصْحَابُ الْأَيْكَةِ لَطَالِيِينَ ﴿٧٨﴾

79. Duca Turabibahora mu kubahanisha nyamugigima. Kukaba nkako, burya ibisagara vy’abantu barungikiwe Lulutwi n’abarungikiwe Shu’ayibu, vyompi biri ku nzira فَأَنْتَقِمْنَا مِنْهُمُ وَإِنَّهُمَا لِيَأْمَرِ مُبِينٍ ﴿٧٩﴾

[1] Abo bantu, bari barihanije Lulutwi ko atokwakira abantu b’ingenzi kuko bahora bategera ingenzi bakazifata ku nguvu.

[2] Muri iyi Ayah abagore, Imana Allah Yabise abakobwa ba Lulutwi kuko Intumwa yarungitswe ku bantu, ifatwa nka se wabo.

[3] Imana Allah Irarahira ku kintu ico ari co cose Ishatse, mu ntumbero yo kwerekana icubahiro ca nya kintu. Nayo umuntu, ntarekuriwe kurahira ku kintu na kimwe mu biremwa, arahira gusa kw’izina ry’Imana Allah.

y'aho abantu baca, boheza bakahatorera icigwa bakikebuka.

80. Ni ukuri Abanyahijiri^[1], baragararije Intumwa zose^[2] mu kugarariza Intumwa Swalehe (nyakugira amahoro y'Imana Allah).

وَلَقَدْ كَذَّبَ أَصْحَابُ الْحِجْرِ
الْمُرْسَلِينَ ﴿٨٠﴾

81. Twabarungikiye ivyemezo^[3] vyerekana ukuri kw'Intumwa Swalehe (nyakugira amahoro y'Imana Allah), maze baravyirengagiza.

وَأَتَيْنَاهُمُ آيَاتِنَا فَكَانُوا عَنْهَا
مُعْرِضِينَ ﴿٨١﴾

82. Abanyahijiri bahora babaza inzu babamwo mu misozi, batekaniwe ko nya nzu zitobasenyukirako.

وَكَانُوا يَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا
ءَامِنِينَ ﴿٨٢﴾

83. Ni ho bahitanwa mu mutwenzi n'ibihano bihonya;

فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُصْحِحِينَ ﴿٨٣﴾

84. Amatungo n'inkomezi hamwe n'inyubakwa vyabo, ntivyabakingiye guhitanwa n'ibihano bihonya vy'Imana Allah.

فَمَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٤﴾

85. Twebwe Allah, ntitwaremye amajuru n'isi hamwe n'ibiri hagati yavyo, kiretse ko Twabiremye mu kuri, kugira mumenye ko hariho Imana Rurema Allah, muheze muyisenge ari Imwe Rudende. Ni ukuri, igihe c'umuhero w'isi vuba bwango kirashika, kugira umuntu wese ahemberwe ivyo yakoze. Ntumwa y'Imana! Kubera ivyo rero, birabishe amaso wirengagize ibangamira ry'ababangikanyamana, ukwirengagiza kuzira umwidogo.

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا
إِلَّا بِالْحَقِّ وَإِنَّ السَّاعَةَ لَأَتِيَةٌ فَاصْفَحْ
الصَّفْحَ الْجَمِيلَ ﴿٨٥﴾

86. Mu vy'ukuri Imana yawe Rurema Allah, ni Yo Nyenukurema Yaremye ikintu ico ari co cose, Nyenubumenyikurivyose.

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ ﴿٨٦﴾

87. Muvugishwamana! Ni ukuri, Twaraguhaye igisomwa c'intango "Al-Faatiha", kigizwe na Aayah indwi zisomwa mu cunamo c'isengesho iryo ari ryo ryose, Twaranaguhaye Qor'ani ntatagifu.

وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِّنَ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنَ
الْعَظِيمَ ﴿٨٧﴾

88. Ntumwa y'Imana! Ntukarabe wipfuza ivyo Twahaye bamwe mu bagarariji mu bihendamaso vy'isi; kandi ntugatuntuzwe n'igarariza ryabo, uraheza gusa wicishe bugufi ku bemeramana;

لَا تَمُدَّدْ عَيْنَيْكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا
مِّنْهُمْ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَأخْفِضْ
جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٨﴾

89. Unavuge uti: "Mu vy'ukuri jewe, ndi Umugabisha atomoye ku bihano vy'Imana Allah, ko vyobashikira mu gihe mwogarariza;

وَقُلْ إِنِّي أَنَا التَّذِيرُ الْمُبِينُ ﴿٨٩﴾

[1] Ni abantu bo mu bwoko bwa Thamuudi, baba mu kabande kitwa Hijiri, ako kabande kari mu buraruko bushira uburengero bwa Saudiya.

[2] Ukugarariza Intumwa imwe ni nk'ukugarariza Intumwa zose kuko idini ryazo ni rimwe, zarungitswe n'Imana Imwe.

[3] Muri ivyo bimenyetso, harimwo ingamiya Imana Allah Yabaremye mw'ibuye.

90. Imana Allah Irabagabisha ku bihano lti: "Nk'uko Twebwe Allah Twamanuriye ibihano abaciyemwo Qor'ani imice, bakemera bimwe bagahakana ibindi^[1], ni ko Tuzohana n'abandi";

كَمَا أَنْزَلْنَا عَلَى الْمُقْتَسِمِينَ ﴿٩٠﴾

91. Abafashe Qor'ani bakayicamwo imice kugira ngo baburagize abantu kuyemera, mu kuvuga ko ari uburozi bwigendera, abandi na bo ngo ni amangetengete".

الَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْآنَ عِضِينَ ﴿٩١﴾

92. Kubera ivyo vyose rero, Jewe Allah Ndarahiye kw'izina ry'Imana yawe Rurema, ko Twebwe Allah Tuzobaharurira ku musi w'izuka, Duheze Tubahembe bose;

فَوَرَبِّكَ لَنَسْتَعْلَمَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٩٢﴾

93. Tubahembere ivyo bakoze kw'isi mu gucamwo Qor'ani imice, hamwe n'ibindi vyaha bakoze mu gusenga ibintazi.

عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾

94. Ntumwa y'Imana! Rarikira rero abantu ku mugaragaro, ko bokurikira ukuri wategetswe n'Imana Allah, maze ubarabishe amaso wirengagize ibangamira ry'ababangikanyamana;

فَأَصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ ﴿٩٤﴾

95. Mu vy'ukuri Twebwe Allah, Twaramaze kugukingira ibangamira ry'abatebura kuri Qor'ani;

إِنَّا كَفَيْتَنكَ الْمُسْتَهْزِئِينَ ﴿٩٥﴾

96. Ababangikanya Imana Allah mu gusenga ibigirwamana, bitebe bitebuke bazomenya iherezo ribi ry'ivyo bakoze.

الَّذِينَ يَجْعَلُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٩٦﴾

97. Ntumwa y'Imana! Ni ukuri, Turazi neza ko utuntujwe n'ivyo bavuga mu kukurwanya.

وَلَقَدْ نَعَلْنَا أَنَّا بُحَيْرًا لِّأَمْثَلِكُمْ أَكْثَرًا مِّمَّا يَقُولُونَ ﴿٩٧﴾

98. Ku kugira uremururire umushaha rero, ninahaza Imana yawe Rurema Allah mu kuyishimagiza, wongere ube mu bayubamira mu gusenga;

فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَكُن مِّنَ السَّاجِدِينَ ﴿٩٨﴾

99. Uheze ushishikare kwiyegezeza Imana yawe Rurema Allah mu vyo ukora vyose, unayisenga ubuzima bwawe bwose, gushika umusi wawe wo gupfa.

وَأَعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ ﴿٩٩﴾

16. An-Nahl (Inzuki) Aayah 128, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Bagarariji! Umuhero w'isi vuba bwango urashika nta gisivya, kugira muhanirwe ivyo mwakoze, ntimurinde kwihuta mu gutebura musaba ko mwohanwa. Nihaninahazwe Imana Allah Yongere Ihabwe n'icubahiro nta ngere mu buryo burengeye cane ivyo ababangikanyamana bayibangikanya.

إِنِّي أَمْرُ اللَّهِ فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١٢٨﴾

[1] Mu bayahudi, abanaswara n'ababangikanyamana mu Bakorayishi.

2. Imana Allah, Imanura abamalayika kw'itegeko ryayo, baje guhishurira uwo Ishatse mu baja bayo mu Ntumwa, maze bagahishurira nya Ntumwa bati: "Nimugabishe abantu ku bihano vyanje Jewe Allah mu gihe bombangikanya, kuko nta mana ibwirijwe gusengwa vy'ukuri, atari Jewe Allah. Kubera ivyo rero, nimungamburukire mu kwubahiriza amabwirizwa yanje".

يُنزِلُ الْمَلَائِكَةَ بِالرُّوحِ مِنْ أَمْرِهِ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ أَنْ أَنْذِرُوا أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاتَّقُونِ ﴿٥١﴾

3. Imana Allah Yaremye amajuru n'isi mu kuri, kugira mumenye ko hariho Imana Rurema Allah, muheze muyisenge ari Imwe Rudende, Imana Allah nihabwe icubahiro nta ngere mu buryo burengeye cane ivyo ababangikanyamana bayibangikanya.

خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ تَعَلَّىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٥٢﴾

4. Yaremye umuntu mw'ima ry'intanga zigayitse; amaze gukura acika umwansi ruhebwa, maze aragarariza yivuye inyuma mu guhakana ko ata zuka ry'ibiremwa ribaho;

خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ حَصِيمٌ مُؤْمِنٌ ﴿٥٣﴾

5. N'ibitungwa^[1] Yabiremeye mwebwe abantu, Iraheza lbaha gususurutswa n'ubwoya bwavyo, lbaha no kwikora ku mata n'insato zavyo, lbashoboza no kwiyounguriza kuri nya bitungwa; muri vyo harimwo n'ivyo mufungura;

وَاللَّاتِ عَمَلٌ خَلَقَهَا لَكُمْ فِيهَا دِفْءٌ وَمَنْفَعٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٥٤﴾

6. Harimwo no kuberwa kuri mwebwe gutuma mugira akamwemwe, igihe mubicuye ku mugoroba n'igihe mubiturukije mu gitondo;

وَلَكُمْ فِيهَا جَمَالٌ حِينَ تُرِيحُونَ وَحِينَ تَسْرَحُونَ ﴿٥٥﴾

7. Biranabungururiza imizigo yanyu bikayishikana mu gihugu ca kure, mutoshoboye kubishikanayo mutabanje kuruha, mugacumukura. Mu vy'ukuri Imana yanyu Rurema Allah, ni Nyenikigongwe mu kubatunganiriza ivyankenerwa mu buzima, Nyenimbabazi ku batoni bayo;

وَحَمِيلٌ أَتَقَالُكُمْ إِلَىٰ بَلَدٍ لَّمْ تَكُونُوا بَلِغِيهِ إِلَّا بِشِقِّ الْأَنْفُسِ إِنَّ رَبَّكُمْ لَرؤُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٥٦﴾

8. Yabaremeye n'ifarasi n'ibivyarwa n'ifarasi hamwe n'indogobwe, lbaremera n'indogobwe nyene kugira muvyikoreko mu kwiyounguriza no mu gushaza mukaberwa mu gihe muri kuri vyo; Iranabaremera n'ibindi mutazi mwokwikorako mu kwiyounguriza, kugira muyemere muyishimire;

وَالْحَيْلِ وَالْبِغَالِ وَالْخَيْمِ لِرَبِّجُوهَا وَزِينَةٍ وَيَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾

9. Imana Allah ljeje kubatomorera inzira yayo y'ubwislamu igorotse. Hambavu y'ivyo, hari n'izindi nzira ziciye kubiri n'ubwislamu, zihubisha^[2]. Iyo rero Imana Allah lbishaka, Yari kubarongora mwese mu nzira yayo;

وَعَلَىٰ اللَّهِ قُضِيَ النَّيْلُ وَمِنْهَا جَابِرٌ وَلَوْ شَاءَ لَهَدَلَكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٥٨﴾

10. Ni Yo Yatumye hagwa imvura ivuye mu bicu izananye mu kirere, Iraheza lbaronsa n'amazi mwikorako mu kunywa no mu kuvomera ibiti n'ubwatsi mwahirira ibitungwa vyanyu, mugaheza mukavyikorako mu buzima bwa misi yose;

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لَكُمْ مِنْهُ شَرَابٌ وَمِنْهُ شَجْرٌ فِيهِ تُسِيمُونَ ﴿٥٩﴾

[1] Ingamiya, inka n'intungwa.

[2] Inzira zihubisha, ni inzira y'idini canke icyumviro giciye kubiri n'ubwislamu.

11. Hakoreshejwe nya mazi y'imvura nyene, Imana Allah Iraheza Ikabamereshereza n'ibiterwa bitandukanye, imizayituni, itende n'imizabibu; hamwe rero n'ivyamwa n'imboga vy'ubwoko bwose. Muri iryo meresha ry'ivyo vyose rero, ni ukuri harimwo icemezo kigaragara cotuma abantu biyumvira, bikebuka bagatahura ubushobozi n'ububasha vy'Imana Allah.

يُثَبِّتْ لَكُمْ بِهِ الْأَرْزَاقَ وَالزَّيْتُونَ وَالنَّخِيلَ
وَالْأَعْنَابَ وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ إِنَّ فِي ذَلِكَ
لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١١﴾

12. Yaranabagiriye ijoro riba umwanya mwiza wo kuruhuka; umurango na wo uba umwanya mwiza wo kurondera icorirenza; Ibaremera n'izuba kugira ribamurikire ku murango, mwongere murimenyereko umwanya n'imisi; Ibaremera n'ukwezi kugira kubahe umuco mw'ijoro, mwongere mukumenyereko ibihe vy'agatasi n'ici, hamwe n'imyaka, n'ibindi. Inyenyeri zimanye mu kirere, na zo zaremwe kw'itegeko ryayo, kugira muzimenyereko ubutumbero bw'ahantu mw'ijoro ry'umuzimagiza, n'ibindi. Mw'irema ry'ivyo vyose rero, ni ukuri harimwo ivyemezo bigaragara vyotuma abantu b'ababanyabwenge banyurwa bakagamburukira Imana Allah.

وَسَخَّرَ لَكُمْ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ
وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ إِنَّ فِي
ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿١٢﴾

13. Yaranabaremeye mw'isi ibinyabuzima bigendagenda hamwe n'ubutare, n'ibindi bintu ngirakamaro bifise amabara atandukanye, biri mu nda y'isi. Mw'irema ry'ivyo vyose rero, mu butandukane bw'amabara yavyo n'akamaro kavyo, ni ukuri harimwo icemezo kigaragara, cotuma abantu bibuka bagasenga Imana Imwe Rudende Allah batayibangikanya.

وَمَا ذَرَأَّا لَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُخْتَلِفًا أَلْوَنُهُ إِنَّ
فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ ﴿١٣﴾

14. Ni na Yo Yabaremeye ibahari kugira murye ifi murovyemwo zifise inyama yoroshe, mwongere mucukure muri nya bahari ibikoresho muhinguramwo ibisharizo mwambara^[1]. Muzobona n'ubwato amahanga bubunguruza bugendera ku mazi muri nya bahari, kugira murondere icobabeshaho mu ruja n'uruza rw'urudandazwa ruca muri yo; ivyo vyose rero, Imana Allah Ikaba Yabibaremeye kugira muyishimire ku nema zayo, muheze muyisenge ari Imwe Rudende mutayibangikanya.

وَهُوَ الَّذِي سَخَّرَ الْبَحْرَ لِتَأْكُلُوا مِنْهُ
لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُوا مِنْهُ حِلْيَةً
تَلْبَسُونَهَا وَتَرَى الْفُلْكَ مَوَازِرَ فِيهِ
وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلِعَلَّكُمْ
تَشْكُرُونَ ﴿١٤﴾

15. Yarashinze n'imisozi mw'isi kugira iyigumye, ntibazungagize; Ibashiriraho n'inzuzi mwikorako, Ibacira n'inzira mucamwo kugira ntimumuzimire inzira ibashikana aho mwipfuzwa kuja;

وَأَلْقَى فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ
وَأَنْهَارًا وَسُبُلًا لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥﴾

16. Yabashiriyeho n'ibimenyetso bibazimurura ku murango; mw'ijoro naho, inyenyeri zikabazimurura.

وَعَلَّمَدَتِ وَالْبَلَجَمِ هُمْ يَهْتَدُونَ ﴿١٦﴾

[1] Nka lulu na marjani.

17. Mbega none, Imana Allah Ishoboye kurema ivyo vyose, ni Yo mubangikanya n'ibigirwamana bidashoboye kurema na kimwe! Ubwo ntimwokwibuka icubahiro c'Imana Allah, mugaheza mukayisenga ari Imwe Rudende!

أَقْمَنَ يَخْلُقُ كَمَنْ لَا يَخْلُقُ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿١٧﴾

18. Mu gihe rero mwodondagura ido n'ido inema z'Imana Allah, ntimwogenda mushoboye kuziharura ngo muheze muronke ingene mwoyishimira kuri nya nema. Ni ukuri Imana Allah, ni Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

وَأَن تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ لَا تُحْصُوهَا إِنَّ اللَّهَ لَعَلِيمٌ بِرَحِيمٍ ﴿١٨﴾

19. Burya, Imana Allah Irazi neza ivyo mukora vyose, kandi Izobibahembera, vyaba ivyo muhisha mu mishaha canke ivyo mukorera mu mpisho, hamwe n'ivyo mukorera ku mugaragaro.

وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعْلِنُونَ ﴿١٩﴾

20. Ibigirwamana ababangikanyamana basenga mu gishingo c'Imana Allah, ntibishoboye kurema n'aho koba n'akantu inzatsa, kanatsinda na vyo nyene vyabajwe n'ababangikanyamana;

وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِ اللَّهِ لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ ﴿٢٠﴾

21. Ntivyinyagaza na gato ngo bigire ico vyimariye, eka nta n'ubuzima bifise, ntibizi n'igihe Imana Allah Izozurirako ababisenga.

أَمْ مَوْتٌ غَيْرُ أَحْيَاءٍ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ ﴿٢١﴾

22. Imana yanyu Ibwirijwe gusengwa vy'ukuri, ni Imana Imwe Rudende Allah, burya abatemera ko hariho izuka ry'ibiremwa, imitima yabo irahakana ko hariho Imana Imwe Rudende, bakagira n'amanyama mu kutemera kuyisenga vy'ukuri ari Imwe Rudende.

إِنَّهُمْ كَانُوا إِلَى اللَّهِ وَجِدًّا قَالُوا لَآ يَأْتِيهِمْ سَاعَةٌ أَن يَكُونُوا قُتُلُوا إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٢﴾

23. Ni ivy'ukuri ko Imana Allah Izi neza cane ivyo bemera bakanabigirira mu mpisho n'ivyo bagirira ku mugaragaro, kandi Izobibahembera. Mu vy'ukuri Imana Allah, ntikunda namba abagira amanyama mu kutayemera.

لَا جَرَمَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْتَكْبِرِينَ ﴿٢٣﴾

24. Ababangikanyamana iyo babajijwe bati: "Mbega Imana yanyu Rurema Allah, ni ibiki Yamanuriye Intumwa yayo Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah)?" Bishura bati: "Yayimanuriye imigani n'ibitito vy'ab'aho hambere".

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ مَآذَا أُنزِلَ رَبُّكُمْ قَالُوا اسْطِطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٢٤﴾

25. Imperuka yabo ku musu w'izuka, kuzoba ukwiremeka ivyaha vyabo vyose hiyongeyeko n'umutwaro wa bimwe mu vyaha vy'abo babeshe, bakabahubisha ku bujuju inzira y'ubwislamu. Bantu, nimwumve mwumvireho! Ni bibi cane ivyaha bazokwiremeka.

لِيُحْمِلُوا أَوْزَارَهُمْ كَامِلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمِن أَوْزَارِ الَّذِينَ يُضِلُّونَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ أَلا سَاءَ مَا يَزِرُونَ ﴿٢٥﴾

26. Abantu bo hambere y'abo, barateze imitego Intumwa barungikiwe, maze Imana Allah Iraheza Inyiganza inyubako y'ubuhuyi bwabo guhera ku mushinge wayo,

قَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَأَقْبَهُ اللَّهُ بِئِنَّهُمْ مِّنَ الْفَوَاقِدِ فَمَحَّرَ عَلَيْهِمْ

urusenge rwayo rubasenyukirako, maze bashikirwa n'ibihano barahona mu buryo bataziga; مَنْ سَفَّ مِنْ فَوْقِهِمْ وَأَتَتْهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٣١﴾

27. Hanyuma ku musu w'izuka naho, Imana Allah izobatetereza mu kubahanisha umuriro, Ice Ibabwira Iiti: "Bari hehe rero abo mwahora mumbangikanya mukabasenga, ari na bo batumye murwanya Intumwa hamwe n'abemeramana kw'isi! Nibaseruke rero, kugira babakure mu bihano". Abahawe ubumenyi bakabugendera bazovuga bati: "Ni ukuri, uguteterezwa n'ibihano vy'uno musu, ni ku bagarariji"; ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُحْزِنُهُمْ وَيَقُولُ أَيُّ شُرَكَائِي الَّذِينَ كُنْتُمْ تُشْفِقُونَ فِيهِمْ قَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ إِنَّ الْخِزْيَ الْيَوْمَ وَالسُّوءَ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٣٢﴾

28. Abakurwamwo imitima n'abamalayika bagapfa barirenganiye mu guhakana, maze bagaca bugufi kuko babonye urwabo rushitse, bakihakana ibigirwamana bahora basenga, bakanavuga bati: "Nta co twigeze dukora mu bicumuro!", bagaheza bakishurwa bati: "Mwanguha! Ahubwo mwari mwarimonogoje; mu gucumura, ni ukuri Imana Allah, Irazi neza ivyo mwakoze vyose, kandi izobibahembera"; الَّذِينَ تَتَوَفَّيْنَاهُمْ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ فَأَلْفَوْا سَلَامًا مَا كُنَّا نَعْمَلُ مِنْ سُوءٍ بَلَىٰ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٣﴾

29. Kubera ivyo rero, bazobwirwa ku musu w'izuka bati: "Nimwinjire mu miryango y'umuriro wa Jahannamu, muzowubamwo ibihe bidahera". Iryo rero, ni ryo cumbi ribi cane ry'abagira amanyama mu kutemera Imana Allah. فَادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَلَئِمَّسُ مَعْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٣٤﴾

30. Nayo abagamburukiramana bagize ngo barabazwa bati: "Mbega Imana yanyu Rurema Allah, ni ibiki Yamanuriye Intumwa yayo Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah)?", bazokwishura bati: "Yayimanuriye ivyiza n'uburongozi". Abemeye Imana Allah n'Intumwa yayo kuri ino si, bakararikira n'abandi ukwemera n'ugukora ivyiza bitegetswe, baragenewe intsinzi no kuroraniwa kw'isi; mu buzima bw'inyuma yo gupfa naho, barategakanirijwe ivyiza bisumba ivyo bagenewe kw'isi. Iryo rero ni ryo cumbi ryiza cane mu buzima bw'inyuma yo gupfa ku bagamburukiramana; * وَقِيلَ لِلَّذِينَ اتَّفَقُوا مَاذَا أَنْزَلْ رَبُّكُمْ قَالُوا خَيْرًا لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَلَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ وَلَنِعْمَ دَارُ الْمُتَّقِينَ ﴿٣٥﴾

31. Imirima itotahaye yo mu Bwami bw'ijuru rya "Adeni", bazokwinjira muri nya Bwami babubemwo ibihe bidahera, musu y'ibiti n'inyubakwa vyabwo hatemba inzuzi; bazoronswa muri nya Bwami ivyo bipfuzwa vyose. Ni nk'iyu mpera rero Imana Allah, Ihemba abagamburukiramana; جَنَّاتٍ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا يُجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ لَّهُمْ فِيهَا مَا يَشَاءُونَ كَذَلِكَ يَجْزِي اللَّهُ الْمُتَّقِينَ ﴿٣٦﴾

32. Abakurwamwo imitima n'abamalayika bagapfa barejejwe imitima, maze bagaca bababwira bati: "Nimugire amahoro, muragasimba imanga, nimwinjire rero mu Bwami bw'ijuru ku vyiza mwakoze mukiri kw'isi, mukemera Imana Allah mukanyumvira". الَّذِينَ تَتَوَفَّيْنَاهُمْ الْمَلَائِكَةُ طَيِّبِينَ يَقُولُونَ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٧﴾

33. Burya, ababangikanyamana nta co barindiriye imbere yuko bemera, atari uko urwabo rushika bagakurwamwo imitima n'abamalayika, bagapfa bakigarariza; canke bagashikirwa n'ibihano vy'Imana Allah bikabahonye. Ni nk'ukwo nyene rero, abo hambere y'abo bagararije bagahanwa, kandi Imana Allah ntiyabarenganije namba muri ukwo guhanwa, ariko ni bo birenganije mu kugarariza;

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ أَوْ
يَأْتِي أَمْرٌ رَّبِّكَ كَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ
قَبْلِهِمْ وَمَا ظَلَمَهُمُ اللَّهُ وَلَكِنْ كَانُوا
أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٣٣﴾

34. Maze bahuganirwa n'ivyo bakoze, baca bashikirwa n'ibihano bahora bateburako ngo ntibazobihabwa;

فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا عَمِلُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا
كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٣٤﴾

35. Ababangikanyamana bavuze biregura bati: "Iyo Imana Allah Ishaka ko tuyisenga ari Imwe Rudende, twebwe eka n'abavyeyi bacu, ntitwari gusenga mu gishingo cayo iyindi mana, ntitwari no kuziririza na kimwe Itigeze Iziririza". Ni nk'ico cireguzo nyene abagarariji bo hambere y'abo bireguje babesha^[1], nta n'ikindi Intumwa zarungikiwe kiretse ugushikiriza ubutumwa butomoye.

وَقَالَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا عَبَدْنَا
مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ نَحْنُ وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا
حَرَمًا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ كَذَلِكَ فَعَلَ
الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَهَلْ عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا
الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٣٥﴾

36. Ni ukuri mu mugwi wose w'abantu, Twararungitse Intumwa ibabwiriza iti: "Nimwiyegereze Imana Allah mu vyo mukora vyose munayisenge ari Imwe Rudende, muheze muvavanure n'ibangikanyamana mu gusenga ibigirwamana vy'ubwoko bwose^[2]". Muri buri mugwi w'abantu rero, harimwo abagamburitse maze Imana Allah Irabarongora, harimwo n'ababaye ibigaba maze Imana Allah Irabareka barahuba. Kubera ivyo rero, nimugendagende kw'isi, muheze mwirabire iherezo ry'abahakanyi uko ryagenze.

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ
أَعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ فَمِنْهُمْ
مَنْ هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ
الضَّلَالَةُ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا
كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكذِبِينَ ﴿٣٦﴾

37. Ntumwa y'Imana! Niwitwararika na ntaryo kurongora ababangikanyamana, uramenya ko mu vy'ukuri Imana Allah, Itarongora uwo Yaretse kubera ubugaba bwiwe agahuba, eka n'ababangikanyamana ntibazoronka mw'isi yose uwubakingira ibihano vy'Imana Allah.

إِنْ تَحْرِصْ عَلَى هُدَاهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي
مَنْ يَضِلُّ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٣٧﴾

38. Ababangikanyamana bararahiye bararengwa kw'izina ry'Imana Allah, ko Imana Allah Idashoboye kuzura uwapfuye, yamaze no kubora. Imana Allah Yobuzwa n'iki kumuzura! Imana Allah isango Yagenye ryo kuzura ibiremwa, ni iry'ukuri, ariko abenshi mu bantu ntibabizi ngo bategere ubushobozi n'ububasha vyayo mu kuzura abapfuye.

وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَا يَبْعَثُ
اللَّهُ مِنْ يَوْمٍ بَنِي وَعَدًّا عَلَيْهِ حَقًّا
وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٨﴾

[1] Muri ukwo kwiregura rero, barabeshe kuko Imana Allah Yarabahaye ubushobozi bwo guhitamwo gukora iciza canke ikibi, Iranabarungikira Intumwa zibatamorerera amabwirizwa yayo; ibirekuwe n'ibizira, kugira ntibazokwitwaze ukutamenya canke ivyagezwe.

[2] Ibigirwamana vyo mu bwoko bwose "TWAAGHUUT", ni ikiremwa ico ari co cose gisengwa mu gishingo c'Imana Allah, gishimishwa n'iryo sengwa.

39. Imana Allah, Izozura ibiremwa vyose kugira Ivyereke ukuri kw'izuka vyahazanyeko, no kugira ngo abagararije mu guhakana izuka ry'ibiremwa, bamenye ko babeshe. لِيُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِي يُخْتَلِفُونَ فِيهِ وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّهُمْ كَانُوا كَاذِبِينَ ﴿٣٩﴾

40. Izura ry'ibiremwa rero kuri Twebwe Allah, riroroshe. Ni ukuri, iyo Dushatse ko ikintu ico ari co cose kiba, Tukibwira gusa Dutu: "Ba", kigaca kiba ubwo nyene. إِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ إِذَا أَرَدْنَاهُ أَنْ نَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٤٠﴾

41. Abakuwe mu zabo bakimuka ku bw'Imana Allah inyuma y'aho barenganirijwe, ni ukuri Tuzobaha icumbi ryiza kw'isi, Tubategekanirije n'indishi y'Ubwami bw'ijuru mu buzima bw'inyuma yo gupfa, ni yo mpembo nini gusumba. Iyo rero abaretse kwimuka bamenya impembo yageneye abimutse ku bw'Imana Allah, nta n'umwe yari gusigarira inyuma; وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا ظَلَمُوا لَنَنُوبَهُمْ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَلَآ جَزَاءَ لَآخِرَةٍ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾

42. Abimutse mu guharanira vy'ukuri idini ry'Imana Allah, ni abihanganaye kwubahiriza amabwirizwa y'Imana Allah, bakihanganira n'ivyagezwe kuri bo, bakishimikiza Imana yabo Rurema bakayizera. الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٤٢﴾

43. Ntumwa y'Imana! Nitwigeze Dutuma mu bantu b'aho hambere yawe, kiretse ko Twatuma Intumwa mu bantu b'abagabo, batari mu bamalayika, Tugaheza rero Tugahishurira nya Ntumwa amabwirizwa yacu. Babangikanyamana! Nimwaba mutemera ivyo, murabaza abamenyi mu bahawe Ibitabu, bazobabwira ko Intumwa zose zarungitswe zava mu bantu b'abagabo nimwaba mutazi ko vyari ukwo^[1]. وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا نُوحِي إِلَيْهِمْ فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٤٣﴾

44. Intumwa z'aho hambere rero, Twazirungikana ivyemezo bitomoye hamwe n'Ibitabu. Ntumwa y'Imana! Na we nyene, Twakumanuriye Qor'ani kugira utomore abantu amabwirizwa y'ivyo bahishuriwe, kugira ngo biyumvire baheze batahure nya mabwirizwa banayubahirize. بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤٤﴾

45. Mbega burya abagarariji batega imitego abemeramana, boba batekaniwe ku Mana Allah, ko Itobafuririra mu kuzimu nk'uko Yafuriye Qaaruni! Canke ko batoshikirwa n'ibihano mu buryo batari bitezel; أَفَأَمِنَ الَّذِينَ مَكَرُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ يَخْسِفَ اللَّهُ بِهِمُ الْأَرْضَ أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٤٥﴾

46. Canke bagashikirwa n'ibihano giturumbuka, bari mu kwishira no kwizana^[2]! Nta ho rero bohungira ibihano vy'Imana Allah, canke ngo bayinanire Ishatse kubahana; أَوْ يَأْخُذْهُمْ فِي ثَغْلِهِمْ فَأَمَّا هُمْ بَمُعْجَزِينَ ﴿٤٦﴾

47. Canke boba batekaniwe ku Mana Allah ko Itobahana mu gihe bafise impungenge zo guhanwa! Burya rero Imana Allah, ni Nyenikigongwe, Nyenimbabazi ku batoni bayo. أَوْ يَأْخُذْهُمْ عَلَىٰ تَخْوَفٍ فَإِنَّ رَبَّكُمُ الرَّؤُوفُ الرَّحِيمُ ﴿٤٧﴾

[1] Iyi Aayah isaba umuntu wese afise akamubakiye mw'idini, ko ategerezwa kubaza abamenyi babushitse.

[2] Canke ko Imana Allah Itobahanisha gukehanirwa mu matungo n'umwimbu, no kubura ababo.

48. Mbega abagarariji ntibaraba ivyaremwe n'Imana Allah bifise igitutu; nk'imisozi n'ibiti, ngo babone ko igitutu cavyo hari igihe gihengamira iburyo canke ibubamfu, gikurikije uruhande izuba ririko ku murango, n'uruhande ukwezi kuriko mw'ijoro, vyose bikaba vyicisha bugufi ku Mana yavyo Allah, kandi vyubahiriza n'itegeko ryayo!

أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَىٰ مَا خَلَقَ اللَّهُ مِن شَيْءٍ
يَتَفَيَّؤُا ظِلُّهُ عَنِ الْيَمِينِ وَالشَّمَالِ
سُجَّدًا لِلَّهِ وَهُمْ دَاخِرُونَ ﴿٤٨﴾

49. Ibigendagenda biri mu majuru n'ibiri mw'isi, vyose vyubamira Imana Allah; n'abamalayika nyene^[1] bubamira Imana Allah, kandi ntibagira amanyama ngo bareke kwicisha bugufi kuri Yo;

وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي
الْأَرْضِ مِن دَابَّةٍ وَالْمَلَائِكَةُ وَهُمْ لَا
يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٤٩﴾

50. Batinya Imana yabo Rurema Allah Iri hejuru yabo^[2] mu cubahiro n'amatazirano yayo, kandi bashira mu ngiro ivyo bategetswe na Yo.

يَخَافُونَ رَبَّهُم مِّن فَوْقِهِمْ وَيَفْعَلُونَ مَا
يُؤْمَرُونَ ﴿٥٠﴾

51. Imana Allah Yavuze Ibwira abaja bayo Iti: "Ntimukagire imana zibiri musenga, ahubwo Imana mukwiye gusenga, ni Imwe Rudende Allah, ni Jewe gusa rero mukwiye gutinya".

*وَقَالَ اللَّهُ لَا تَتَّخِذُوا إِلَهَيْنِ اثْنَيْنِ إِنَّمَا
هُوَ إِلَهُ وَاحِدٌ فَإِنِّي فَارِهِونَ ﴿٥١﴾

52. Imana Allah ni na Yo Rugaba Igaba Ikaganza ibiri mu majuru no mw'isi vyose; ni na Yo rero Ikwiyeye gusengwa no kugamburukirwa muri vyose. Aho nyene murabona ko mukwiye gusenga no kugamburukira ikitari Imana Allah!

وَلَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَهُ اللَّيْنُ
وَاصِبًا أَفَعَيَّرَ اللَّهُ تَتَقُونَ ﴿٥٢﴾

53. Bantu! Inema iyo ari yo yose rero mufise^[3], ikomoka ku Mana Allah; hanyuma iyo mukozweko n'icago c'indwara, c'igeragezwa n'ic'amapfa, ni kuri Yo nyene mugarukako mugatakamba muyiganyira ngo Ikibakureko;

وَمَا بِكُمْ مِّن نِّعْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ ثُمَّ إِذَا
مَسَّكُمُ الضَّرُّ فَالِيهِ تَجْرُونَ ﴿٥٣﴾

54. Mu nyuma Yamara kubakurako nya cago, muri mwebwe hakavamwo umugwi uca usubira kandi kubangikanya Imana yawo Rurema Allah;

ثُمَّ إِذَا كَشَفَ الضَّرَّ عَنْكُمْ إِذَا فِرِيقٌ
مِّنْكُمْ بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ ﴿٥٤﴾

55. Gutyo inyuma y'ikurwako rya nya cago bakagarariza mu guhakana inema zacu Twebwe Allah Twabahaye, hatibagiwe no kubakurako ivyago. Bahakanyu! Nimuryoherwe rero mwidagadure gato mu buzima bwo kw'isi, muzoheza mumenye iherezo ry'ubuhakanyu bwanyu.

لِيَكْفُرُوا بِمَا ءَاتَيْنَاهُمْ فَتَمَتَّعُوا فَسَوْفَ
تَعْلَمُونَ ﴿٥٥﴾

56. Ababangikanyamana baraheza bakanagenera ibigirwamana ata co bibamariye, ata n'ico bibiciye, umugabane mu nema zacu Twabaronkeje. Ndarahiye kw'izina ryanje Jewe Allah, ko mu vy'ukuri muzobazwa ku musi w'izuka ku vyo mwari mwararentanirije Imana Allah kw'isi;

وَيَجْعَلُونَ لِمَا لَا يَعْلَمُونَ نَصِيبًا مِّمَّا
رَزَقْنَاهُمْ تَاللَّهِ لَتَسْتَلْنَ عَمَّا كُنْتُمْ
تَفْتَرُونَ ﴿٥٦﴾

[1] Imana Allah muri iyi Aayah, Yadomyeko urutoke abamalayika kandi na bo baharurwa mu bigendagenda, ku kubera ubwinshi bwabo n'icubahiro bafise kuri Yo.

[2] Iyi Aayah, irerekana ko Imana Allah Iri hejuru y'ibiremwa mu bumana bwayo nk'uko biyikwiye.

[3] Inema iyo ari yo yose ishingiyeye ku kuba umugororotsi, ku kuroranyirwa mu magara, ku kuronswa ibikubeshaho n'ibibondo, n'ibindi.

57. Bakanomekera abamalayika ku Mana Allah ngo ni abana bayo b'abakobwa ku kwanka gusa abakobwa. Ukuninahazwa ni ukw'Imana Allah mu buryo burengeye cane ivyo bayomekera! Bagaheza bakiyitirira abana b'abahungu ku gukunda gusa abahungu.

وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ الْبَنَاتِ سُبْحَانَهُ وَلَهُمْ مَا يَشْتَهُونَ ﴿٥٧﴾

58. Iyo hagize umwe muri bo ahabwa inkuru yuko yibarutse umwana w'umukobwa, yirirwa yijiriwe mu maso n'ishavu n'akantu;

وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِالْأُنثَىٰ ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿٥٨﴾

59. Yinyegeza abantu kubera intuntu n'iceyi yibwira ko yatewe no kwibaruka umwana w'umukobwa, yijijanya imitima ko yokwemera ico ceyi akareka nya mwana agakura, canke ko yomuhamba akiri muzima! Bantu, nimwumve mwumvireho! Ukwomekera kw'ababangikanyamana abana b'abakobwa ku Mana Allah, bakiyitirira abana b'abahungu, ni ingingo mbi cane.

يَتَوَارَىٰ مِنَ الْقَوْمِ مِنْ سُوءِ مَا بُشِّرَ بِهِ ۚ أَيُمْسِكُهُ عَلَىٰ هُونٍ أَمْ يَدُسُّهُ فِي التُّرَابِ ۗ أَلَا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٥٩﴾

60. Abatemera ko hariho ubuzima bw'inyuma yo gupfa ngo babwitegurire, barangwa n'ingeso mbi y'ubugarariji, ubujuju no kuba batikenuye; Imana Allah na Yo, Irangwa n'ukuba Ifise amazina n'amatazirano meza n'ukuba Yikenuye muri vyose. Ni na Yo rero Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ikora.

لِّلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ مَثَلُ السَّوِّءِ ۚ وَلِلَّهِ الْأَمْثَلُ الْأَعْلَىٰ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٦٠﴾

61. Iyo Imana Allah Yihutira guhana abantu ku kwirenganya kwabo mu kugarariza, ntiyari gusigaza kw'isi ikiremwa na kimwe kigendagenda, ariko rero Itenyenya kubahana gushika kw'isango ntarengwa ry'umwe wese muri bo ryo gupfa. Isango ry'umwe wese muri bo rero niryagera, nti hazorengako akanya na gato, eka nti hazonashika nya sango ritaragera.

وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِظُلْمِهِمْ مَا تَرَكَ عَلَيْهَا مِنْ دَابَّةٍ وَلَكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ۚ فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ لَا يَسْتَجِرُّونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٦١﴾

62. Bomekera ku Mana Allah abana b'abakobwa badakunda, bakanavuga babesha mu kwihenda ko bafise iherezo ryiza! Ni ivy'ukuri ko bategekanirijwe umuriro, n'uko bazohereye amazimayongo.

وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ مَا يَكْرَهُونَ وَتَصِفُ أَلْسِنَتُهُمُ الْكَذِبَ أَنَّ لَهُمُ الْحُسْنَىٰ لَا جَرَمَ ۚ إِنَّ لَهُمُ النَّارَ وَأَنَّهُمْ مُّفْرَطُونَ ﴿٦٢﴾

63. Ndarahiye kw'izina ryanje Jewe Allah, ko mu vy'ukuri Twarungitse Intumwa ku migwi y'abantu b'aho hambere yawe, maze shetani irabaryohereza ibikorwa vyabo vy'ubugarariji n'ibangikanyamana; shetani rero, burya ni yo muhagarikizi wabo abahubisha kw'isi, baranategekanirijwe ibihano bibabaza mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

تَاللَّهِ لَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ أُمَمٍ مِّن قَبْلِكَ فَرَيْنَ لَهُمْ الشَّيْطَانُ أَنْعَمَلَهُمْ فَهُوَ وَلِيُّهُمْ الْأَيَّامَ ۚ وَهُمْ عَادَابُ أَلِيمٌ ﴿٦٣﴾

64. Ntumwa y'Imana! Ntitwakumanuriye Igitabu ca Qor'ani atari ukugira ngo utomore abantu ivyo bahazanako mw'idini n'amabwirizwa yayo, gutyo Qor'ani iheze ibere uburongozi n'impuhwe abemeramana vy'ukuri.

وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ إِلَّا لِتُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِي اخْتَلَفُوا فِيهِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٦٤﴾

65. Imana Allah Yatumye hagwa imvura ivuye mu bicu izananye mu kirere, Iraheza Inagisha ibiterwa n'ivyimeza kw'isi hakoreshejwe amazi y'imvura, inyuma y'igaduka no gucika ubukumbagare kw'isi. Mu vy'ukuri, muri iryo gwa ry'imvura n'itotahazwa ry'isi, ni ukuri harimwo icemezo kigaragara cotuma abantu bumva, bategera bakamenya ubushobozi n'ububasha vy'Imana Allah mu kuzura ibiremwa.

وَاللَّهُ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٦٥﴾

66. Bantu! Mu vy'ukuri mw'irema ry'ibitungwa, harimwo inkebuzo kuri mwebwe; Tubanyweshwa mu biciye mu nda yavyo, amata nya mata, ahinguwe mu ruvange rw'ibica mu mayezi n'amaraso, aryohera abanywi ntibashishwe;

وَإِنَّ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً لِّتُسْقِيَهُمْ مِمَّا فِي بُطُونِهِمْ مِنْ بَيْنِ فَرْثٍ وَدَمٍ لَبَنًا خَالِصًا سَائِغًا يَلْبَسُونَ ﴿٦٦﴾

67. Biri no mu nema zacu kuri mwebwe, ivyamwa mwamura kw'itende n'imizabibu, mugaheza mukenga muri nya vyamwa ibiboreza^[1], mukanabifungurako. Muri ivyo vyose rero, ni ukuri harimwo icemezo, cotuma abantu bafise ubwenge batahura ubushobozi n'ububasha vy'Imana Allah, bakikebuka bakayigamburukira.

وَمِنْ مَرَاتِ النَّجِيلِ وَالْأَعْنَبِ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا وَرِزْقًا حَسَنًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾

68. Ntumwa y'Imana! Imana yawe Rurema Allah, Yareretse inzuki intumbero y'ukuntu zikwiye kubaho, Iti: "Muratondagira ku misozi no ku biti muhagire inzu (ibitiba), no ku nyubakwa z'aho abantu baba no ku nsenge zaho, na ho nyene murahagira inzu (ibitiba);

وَأَوْحَىٰ رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ أَنْ اتَّخِذِي مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَ ﴿٦٨﴾

69. Hanyuma mufungure (mudahe) ku mashurwe yose mwipfuzwa, muheze mukurikire inzira mworoherejwe gucamwo n'Imana yanyu Rurema Allah, mu kuja kurondera icobabeshaho mu misozi no ku biti". Mu nda h'inzuki rero, ni ho hahingurirwa ubuki, bukavamwo butandukanye kw'ibara. Burakiza abantu indwara zitandukanye. Muri iryo hingurwa ry'ubuki rero, ni ukuri harimwo icemezo kigaragara, cotuma abantu biyumvira, bikebuka bagatahura ubushobozi n'ububasha vy'Imana Allah.

ثُمَّ كُلِّي مِنْ كُلِّ النَّعْتِ فَاسْلُكِي سُبُلَ رَبِّكِ ذُلُلًا يَخْرُجُ مِنْ بُطُونِهَا شَرَابٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ فِيهِ شِفَاءٌ لِّلنَّاسِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٦٩﴾

70. Bantu! Imana Allah Yarabaremye hanyuma Izobaka ubuzima mupfe urwanyu nirwashika. Muri mwebwe rero, harimwo uwuzoshikanwa mu busaza gushika n'aho atakimenya na kimwe; nk'aho yoba yasubiye mu bwana agatangura guhoha, ntabe akimenya n'ivyo yahora azi imbere yuko asaza. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Nyenubumenyikurivyose, Mushoboravyose.

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ ثُمَّ يَتَوَفَّاكُمْ وَمِنْكُمْ مَن يُرَدُّ إِلَىٰ أَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْ لَا يَعْلَمَ بَعْدَ عِلْمٍ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ قَدِيرٌ ﴿٧٠﴾

[1] Ukwenga ibiboreza mu vyamwa bivugwa ng'aha, hari imbere yuko habuzwa kwenga ibiboreza, hakaziririzwa no kubinywa.

71. Imana Allah Yarateye iteka bamwe muri mwebwe kw'isi gusumba abandi, gutyo muri mwebwe haba umutunzi n'umukene, umukoresha n'umukozi. Abahawe ubutunzi gusumba abandi rero, ntiboshobora guhera kuri nya butunzi abatabuhawe, ngo baheze banganye, canke ngo babusabikanye. Abahawe ubutunzi rero, baramutse badashimishijwe n'uko bonganya canke bagasabikanya nya butunzi n'abatabuhawe, bigenda gute none ngo bashime ko Imana Allah Ibangikanywa n'ibiremwa vyayo, mu gihe na bo batemera gusabikanya n'abatahawe ubutunzi ubwabo bagaba bakaganza! Ukwo rero, ni kwo kwihakana koko inema z'Imana Allah.

وَاللَّهُ فَضَّلَ بَعْضَكُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ فِي الرِّزْقِ ۗ فَمَا الَّذِينَ فُضِّلُوا بِرَادِي رِزْقِهِمْ عَلَىٰ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فِيهِ سَوَاءً ۗ أَفَبِعَمَلِهِمْ يَجْحَدُونَ ﴿٧١﴾

72. Imana Allah Yabaremeye abakenyezi musangiye inkomoko ya kiremwa-muntu kugira muturure; Ibagenera kuvyarana na bo, abana n'abuzukuru bazobakomokako, Iranabaronsa ivyiza birekuwe mu vyamwa, ibinyantete n'inyama, n'ibindi. Aho rero karashize ingani, abantu bemere ikinyoma gishingiye kw'isengwa ry'ibigirwamana, baheze bakanagare bihakane inema z'Imana Allah, zotuma ari Yo bakwiye gusenga ari Imwe Rudende, batayibangikanya!

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا ۚ وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ بَنِينَ وَحَفَدَةً ۚ وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ ۚ أَفَبِالْبِطْلِ يُؤْمِنُونَ وَيَنْعَمُونَ ۗ إِنَّ اللَّهَ هُمْ يَكْفُرُونَ ﴿٧٢﴾

73. Ababangikanyamana basenga mu gishingo c'Imana Allah ibigirwamana ata na kimwe bishoboye, ntibishoboye kubaronsa ivyobabeshaho biturutse kw'igwa ry'imvura ivuye mu bicu izananye mu kirere, canke bivuye mu mwimbu w'ivyarimwe kw'isi. Eka nta na kimwe bishoboye, vyongeye ntibinakwiye kuba hari n'ico vyoshobora.

وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَهُمْ رِزْقًا مِنَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ شَيْئًا وَلَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٧٣﴾

74. Bantu! Mumaze gutahura ivyo vyose rero, ntimugafate ibibazano ngo mubihe ubushobozi bw'Imana Allah mu kubibangikanya na Yo mu gusenga. Mu vy'ukuri Imana Allah, Irazi neza ivyo mukora, mu gihe mwebwe mwirabira hirya mukirengagiza kumenya iherezo ryanyu ribi.

فَلَا تَضْرِبُوا لِلَّهِ الْأَمْثَالَ ۗ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٧٤﴾

75. Imana Allah Yarabaciriye agace k'umuntu agabwa n'uwundi, akaba ata na kimwe yigabira^[1]; n'ak'uwundi muntu yigenga, akishira akizana, Twebwe Allah Tukaba Twamuronkeje ibimubeshaho vyiza birekuwe, maze akabitangako imperezwa mu mpisho no ku mugaragaro. Mbega none abo bantu bompi, boba bangana mu butore! Ni ukwo rero, Imana Allah Yaremye, Yikenuye, ntishobora kunganishwa n'ibiremwa vyayo. Ishimagizwa rero, ni iry'Imana Allah, ahubwo abenshi mu

*ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا عَبْدًا مَمْلُوكًا لَا يَقْدِرُ عَلَىٰ شَيْءٍ ۚ وَمَنْ رَزَقْنَاهُ مِنَّا رِزْقًا حَسَنًا فَهُوَ يُنْفِقُ مِنْهُ سِرًّا وَجَهْرًا ۗ هَلْ يَسْتَوُونَ ۗ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾

[1] Akarorero Imana Allah Itanga muri iyi Aayah no muri Aayah ikurikira, ni uburorero bwerekana amahinyu ari ku gusenga ibigirwamana mu biremwa vyaremwe, ata n'ico vyishoboje, ha gusenga Imana Allah, Yo Yabiremye, Ikaba ari na Yo Rugaba wavyo.

babangakianyamana ntibazi ko Imana Allah ari Yo Ikwiye gushimagizwa no gusengwa.

76. Imana Allah Yarabaciriye agace k'abantu babiri; umwe muri bo akaba ari nyamuragi ata co yimariye, ata n'ico yomarira abandi, kiretse ko we ari umutwaro uremereye uwumutunze, ico ari co cose amutumye gukora, ntiyigera ashobora kugitunganya neza. Uwugira kabiri muri bo, akaba ari umuntu akomeye uduhimba twose, hari ico yimariye n'ico amariye abandi, akabwiriza kugendera ubutungane, kandi ari mu nzira igororotse. Mbega none abo bantu bompi, boba bangana mu butore!

وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَجُلَيْنِ أَحَدُهُمَا أَبْكَمُ لَا يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ وَهُوَ كَلٌّ عَلَى مَوْلَاهُ أَيْنَمَا يُوَجِّههُ لَا يَأْتِ بِخَيْرٍ هَلْ يَسْتَوِي هُوَ وَمَنْ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَهُوَ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٧٦﴾

77. Imana Allah, ni Yo Rumenyi w'ibinyegejwe ibiremwa mu majuru no mw'isi. Kuri Yo, ishirwa mu ngiro ry'ingingo y'isango ry'umuhero w'isi, ni mu kanya isase nk'ikubita ry'urugohe canke mbere mu kanya ubusa kari musi yakwo. Mu vy'ukuri, Imana Allah ni Mushoboravyose.

وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا أُمِرَ السَّاعَةَ إِلَّا كَلِمَةٍ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٧٧﴾

78. Imana Allah, Yabakuye mu nda za ba nyoko hageze kuvuka, ata na kimwe muzi; Yabahaye n'ibihimba bituma mumunya mugatahura, Ibaha amatwi, amaso n'umushaha, kugira muyishimire mu kuyisenga ari Imwe Rudende.

وَاللَّهُ أَخْرَجَكُمْ مِنْ بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ شَيْئًا وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَرَ وَالْأَفْئِدَةَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٧٨﴾

79. Mbega ababangikanyamana ntibararaba ngo babone inyoni ingene zoroherejwe kugendera mu kirere! Nta gituma zidakorokera hasi, kiretse ko Imana Allah Yaziremeye amababa n'imirizo, Iranazishoboza kuguruka mu kirere. Mw'ishobozwa ry'inyoni ryo kuguruka mu kirere, ni ukuri harimwo ivyemezo ku bemeramana, vyerekana ubushobozi n'ububasha vy'Imana Allah.

أَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مُسَخَّرَاتٍ فِي جَوِّ السَّمَاءِ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٧٩﴾

80. Imana Allah Yabagiriye amazu yanyu mubamwo kuba ari ahantu muruhukira mugaheza mukagira ituze hamwe n'abanyu; Ibashoboza no mu gihe muri ku rugendo gushinga amahema ahinguwe mu nsato z'ibitungwa, ayo mahema araborohera kuyatwara mu gihe mwimutse, akaborohera no kuyashinga aho mucumbitse; Ibashoboza no guhingura mu bwoya bwavyo utwa nkenerwa dutandukanye, kugira muryoherwe gato mu buzima bwo kw'isi, gushika igihe isango ry'umwe wese muri mwebwe ryo gupfa, ryageze.

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُم مِّنْ بُيُوتِكُمْ سَكَنًا وَجَعَلَ لَكُم مِّنْ جُلُودِ الْأَنْعَامِ بُيُوتًا تَسْتَخِفُّونَهَا يَوْمَ ظَعْنِكُمْ وَيَوْمَ إِقَامَتِكُمْ وَمِنْ أَصْوَابِهَا وَأَوْبَارِهَا وَأَشْعَارِهَا أَتُنتَأَوْنَ إِلَىٰ حِينٍ ﴿٨٠﴾

81. Imana Allah Yabagiriye mu vyo Yaremye, ibintu mushobora kwikorako bikabaha agatutu; Ibagirira n'aho mushobora guhungira bikenewe, mu misozi, amasenga y'ibuye n'imyobo; Ibagirira n'impuzu zihinguwe mw'ipampa no mu bwoya, n'ibindi, zigaheza zikabakingira ubushuhe n'igikonyozi; Ibagirira n'ivyambarwa bihinguwe mu cuma, bibakingira ivyogeramira ubuzima bwanyu mu

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُم مِمَّا خَلَقَ ظِلَالًا وَجَعَلَ لَكُم مِّنَ الْجِبَالِ أَكْنِئَاتًا وَجَعَلَ لَكُم سَرَابِيلَ تَقِيكُمُ الْخَرَّ وَسَرَابِيلَ تَقِيكُمُ

ndwano. Ni uko rero, Imana Allah Yabahaye ivyo vyose **بَأْسَكُمْ كَذَلِكَ يُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْلِمُونَ** (A)

kugira Ibatunganirize inema yayo yo kubatomorera idini ry'ukuri, kugira mwicishe bugufi kuri Yo, muheze muyisenge ari Imwe Rudende mutayibangikanya.

82. Ntumwa y'Imana! Nibagenza umugongo rero, bakakwirengagiza inyuma y'aho bumviye ivyo vyemezo, ntuzokwicwe n'intuntu namba, kuko wewe mu vy'ukuri, nta kindi ujeje kiretse gushikiriza ubutumwa butomoye. **فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلِغُ الْمُبِينُ** (AF)

83. Ababangikanyamana barazi inema y'Imana Allah yo kurungikirwa Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), hanyuma bagahakana bivuye inyuma irungikwa ryayo, burya abenshi muri bo, barayigarariza. **يَعْرِفُونَ نِعْمَتَ اللَّهِ ثُمَّ يُنْكِرُونَهَا وَأَكْثَرُهُمُ الْكَافِرُونَ** (AF)

84. Ntumwa y'Imana! Ibutsa ababangikanyamana intureka z'umuhero w'isi, umusi Twarengukije Intumwa Twarungikiye umugwi umwumwe w'abantu, kugira ibere icabona abayemeye muri bo, yongere yagirize n'abayigararije, hanyuma abagararije muri bo ntibazohabwa uburenganzira bwo kwiregura ku bugarariji bwabo, eka ntibazonasabwa ko bashimisha Imana Allah mu kwigaya; **وَيَوْمَ نَبْعَثُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا ثُمَّ لَا يُؤَدِّنُ لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ** (AL)

85. Abirenganije mu kugarariza, igihe babonye ibihano mu buzima bw'inyuma yo gupfa, ntibazotezurirwa na gato mu bihano, eka ntibazonahabwa agahengwe. **وَإِذَا رَأَى الَّذِينَ ظَلَمُوا الْعَذَابَ فَلَا يُخَفِّفُ عَنْهُمْ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ** (AS)

86. Ababangikanyamana na bo ku musi w'izuka, nibabona ibigirwamana vyabo, bazovuga bati: "Mana yacu Rurema Allah! Ibi ni vya bigirwamana vyacu twahora dutakambira mu gishingo cawe, maze tukabubangikanya". Nya bigirwamana na vyo bizokwishura bibeshuza ababitakambiye biti: "Babangikanyamana! Mu vy'ukuri, murabesha kuko twebwe ntitwigeze tubatega kudasenga, eka ntitwanigeze tubabwira ko dukwiye gusengwa, nimwipfane". **وَإِذَا رَأَى الَّذِينَ أَشْرَكُوا شُرَكَاءَهُمْ قَالُوا رَبَّنَا هَؤُلَاءِ شُرَكَائُنَا الَّذِينَ كُنَّا نَدْعُوا مِنْ دُونِكَ فَأَلْقَوْا إِلَيْهِمُ الْقَوْلَ إِنَّكُمْ لَكَاذِبُونَ** (AT)

87. Ababangikanyamana rero kuri uyo musi, bazoheza bace bugufi ku Mana Allah; ivyo bahora basenga mw'irementanya na vyo, bizozimangana bigende amazimayongo. **وَأَلْقَوْا إِلَى اللَّهِ يَوْمَئِذٍ السَّلْمَ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ** (AV)

88. Ntumwa y'Imana! Abagararije bagahakana Imana Allah n'Intumwa yayo, bakanaburagiza abantu kwemera Imana Allah n'Intumwa yayo, Tuzobaha ibihano vy'iburagiza ryabo vyiyongereye ku bihano vy'igarariza ryabo, bitewe no kugenzwa n'ubwononyi kwabo. **الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ رَدَّتْهُمْ عَذَابًا فَوْقَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يُفْسِدُونَ** (AA)

89. Ntumwa y'Imana! Ibuka kandi umusi Twarengukije mu mugwi umwumwe w'abantu icabona kibagiriza, ico cabona **وَيَوْمَ نَبْعَثُ فِي كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا عَلَيْهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَجِئْنَا بِكَ شَهِيدًا عَلَىٰ هَؤُلَاءِ**

kikazoba ari Intumwa Twawurungikiye ivuye muri wo nyene, maze Tukakurengutsa na we kugira ubere icabona aba bantu warungitsweko, ko wabashikirije ubutumwa. Twakumanuriye n'Igitabu ca Qor'ani kugira gitomere ikintu ico ari co cose gikeneye insiguro, congere kibere uburongozi n'impuhwe abacemera, kibere n'inkuru nziza iremesha abislamu.

وَزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تَيِّبَاتًا لِكُلِّ شَيْءٍ
وَهَدَىٰ وَرَحْمَةً وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ ﴿٣٠﴾

90. Mu vy'ukuri Imana Allah, Ibwiriza abaja bayo muri Qor'ani gutunganiriza abandi ata nkunzi; kurangwa n'ubugwaneza mu kuyisenga batayibangikanya, mu kwubahiriza amabwirizwa yayo no mu kwitwararika abandi; kwunga ubucuti bw'abavandimwe mu kubaha imperezwa; Ikababuzza no gukora ivyaha vy'agahomerabunwa, ibicumuro no kurenganya abandi. Imana Allah rero, Irabakebura mu kubaha izi mpanuro, kugira mwibuke amabwirizwa yayo muheze muyubahirize.

*إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ
ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ
وَالْمُنْكَرِ وَالْعَبَىٰ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ
تَذَكَّرُونَ ﴿٣١﴾

91. Enda nyabuna rero, ba mwubahiriza isezerano ry'Imana Allah iyo hagize ico mwiyezeza kuri Yo, canke ku bantu mu gihe kidaciye kubiri n'amabwirizwa yayo; kandi ntimukisubireko mu ndahiro inyuma yo kuzishimangira, maze mukagira n'Imana Allah Umuhagarikizi wanyu igihe musezerana. Mu vy'ukuri Imana Allah, Irazi ivyo mukora, Izonabibahembera.

وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ وَلَا تَفْضُوا
الْأَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللَّهَ
عَلَيْكُمْ كَفِيلًا إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا
تَفْعَلُونَ ﴿٣٢﴾

92. Ntimukisubireko rero kw'isezerano mwahanye, ngo mube nk'umugore ari aho yajisha hanyuma yamara guheza, agaca ajishura ivyo yajishye; aho mugira indahiro zanyu mwarahiye hagati yanyu uruhendo, maze mukisubirako ku vyo mwasezeranye, mu gihe mubonye ko inyungu n'akamaro kanini kari mw'isezerano rindi mwogiranira n'abandi bantu. Ni ukuri Imana Allah, Irabagerageza kw'ibwirizwa ryo kwubahiriza amasezerano no kutisubirako mu ndahiro. Ni ukuri, Izobamenyesha ku musingu w'izuka ukuri ku vyo mwahora muhazanako mw'idini no mu mabwirizwa yayo.

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِي تَقَصَّتْ عَرَضَهَا مِنْ
بَعْدِ قَوْلِ أَنْكَلْنَا تَتَّخِذُونَ أَيْمَانَكُمْ دَخَلًا
بَيْنَكُمْ أَنْ تَكُونَ أُمَّةٌ هِيَ أَرْبَىٰ مِنْ أُمَّةٍ
إِنَّمَا يَبْلُوكُمُ اللَّهُ بِهِ ۗ وَلِيُبَيِّنَ لَكُمْ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ مَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٣٣﴾

93. Iyo rero Imana Allah Ishaka, Yari kubagira mwese umugwi umwe, Ikabahatira kuba abislamu, ariko rero Ituma uwo Ishatse ahuba ku butumva bwiwe, Ikarongora uwo Ishatse ku bugamburutsi bwiwe; kandi ni ukuri, muzobazwa n'Imana Allah ku musu w'izuka ku vyo mwakoze kw'isi, Iheze Ibibahembere.

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلْتُمُ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ
يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ
وَلَتَسْمَعُنَّ عَمَّا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٤﴾

94. Ntimukagire rero indahiro zanyu mwarahiye hagati yanyu uruhendo, kuko mwohava muhungabana maze mugahona inyuma y'aho mwari mutekanye; mukaba nk'umuntu yanyereye agatemba nk'amazi inyuma y'aho yari ahagaze bwuma, mukanahonja n'ibihano vyo kw'isi

وَلَا تَتَّخِذُوا أَيْمَانَكُمْ دَخَلًا بَيْنَكُمْ فَتَزِلَّ
قَدَمُ بَعْدَ ثُبُوتِهَا وَتَذُوقُوا أَلْسُوهُ بِمَا

kuko mwabaye imvo yo kuburagiza abantu kwinjira mu bwislamu^[1], muranategekanirijwe ibihano rutura mu buzima bw'inyuma yo gupfa. عَظِيمٌ ﴿٩٤﴾

95. Nt mukisubireko rero mu gufata isezerano ry'Imana Allah mukarihindura kugira ngo muriguze ibintu vy'agaciro gato cane mu vy'isi. Mu vy'ukuri, mu gihe mwokwubahiriza iryo sezerano, indishi mutegekanirijwe n'Imana Allah ni nziza gusumba nimwaba muzi gutandukanya ivyiza vyo kw'isi n'ivyo mu buzima bw'inyuma yo gupfa. وَلَا تَشْتَرُوا بِعَهْدِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا إِنَّمَا عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٩٥﴾

96. Ivyo mufise mu bihendamaso vy'isi birahera, nayo ibiri ku Mana Allah mu buzima bw'inyuma yo gupfa vyamaho. Ni ukuri, abihanganirye iyubahiriza ry'amabwirizwa yacu kw'isi, Tuzobahemba indishi yabo nziza ibereye^[2] ku vyo bari barakoze kw'isi. مَا عِنْدَكُمْ يَنْفَدُ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ بَاقٍ وَلَنَجْزِيَنَ الَّذِينَ صَبَرُوا أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾

97. Uwukoze iciza rero, yaba umuhungu canke umukobwa, akaba yemera n'Imana Allah hamwe n'Intumwa yayo, ni ukuri Tuzomuha ubuzima bwiza bw'iteka n'itekane kw'isi n'aho yobaho akenye; kandi ni ukuri mu buzima bw'inyuma yo gupfa, azoba ari mu bo Tuzohemba indishi yabo nziza ibereye ku vyo bari barakoze. مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّن ذَكَرٍ أَوْ أَنفَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيٰوةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٧﴾

98. Mwemeramana! Niwashaka gusoma Qor'ani, urabanza wikinge ku Mana Allah, Igukingire inyoshambi za shetani yavumwe, maze uvuge uti: "A'UUDHU BILLAAHI MINA SSHAYTWAANI RRAJIM", فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْءَانَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيمِ ﴿٩٨﴾

99. Mu vy'ukuri, shetani nta bubasha ifise ku bantu bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo, bakishimikiza Imana yabo Rurema Allah, bayizeye; إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطٰنٌ عَلَى الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٩٩﴾

100. Mu vy'ukuri, shetani ifise ububasha ku bantu bayigize umuhagarikizi wabo, bagaha za bakayumvira, maze muri kwa kuyumvira bakabangikanya Imana Allah. إِنَّمَا سُلْطٰنُهُ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهُ وَالَّذِينَ هُمْ بِهِ مُشْرِكُونَ ﴿١٠٠﴾

101. Iyo Twebwe Allah Dusubirije Aayah iyindi Aayah, Imana Allah na Yo Ikaba ari Yo Izi neza ibirimwo ineza ku biremwa vyayo mu mabwirizwa Imanura mu bihe bitandukanye, abagararije baca bavuga bati: "Ni ukuri, wewe Muhamadi urabeshera Imana Allah, ukavuga ivyo Itigeze Ivuga". Ihibambewe, Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) ntiyigera ibesha mu vyo ishikiriza, ahubwo rero abenshi muri bo ntibazi Imana Allah n'amabwirizwa yayo. وَإِذَا بَدَلْنَا ءَايَةً مَّكَانَ ءَايَةٍ وَأَلَّهَ أَعْلَمُ بِمَا يُنزِلُ قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مُفْتَرٍ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٠١﴾

[1] Ni iburagizwa riterwa no guhemuka kwanyu ku masezerano no kwisubirako mu ndahiro.

[2] Bagahemberwa igikorwa gito indishi y'igikorwa kinini.

102. Ntumwa y'Imana! Babwire ko Qor'ani, yamanuwe vy'ukuri na Mutimamutagatifu Jibrili, ivuye ku Mana yawe Rurema Allah, ku kugira iyo Qor'ani itsimbataze abemeramana, ibabere n'uburongozi n'inkuru nziza, iremeshe n'abislamu bicisha bugufi ku Mana Allah.

قُلْ تَزَلَّهُ رُوحُ الْقُدُسِ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ لِيُثَبِّتَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَهُدًى وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ ﴿١٠٢﴾

103. Ni ukuri, Twebwe Allah Turazi ko ababangikanyamana bavuga bagutyozza bati: "Mu vy'ukuri, Muhamadi yigishwa Qor'ani na kiremwa-muntu". Nibateshwe bate mu kwihenda bavuga ko ururimi rwigishijwemwo Qor'ani atari urw'icarabu, mu gihe Qor'ani yamanuwe mu rurimi rutomoye rw'icarabu.

وَلَقَدْ تَعَلَّمَ أَنَّهُمْ يَقُولُونَ إِنَّمَا يُعَلِّمُهُ بَشَرٌ لِّسَانَ الَّذِي يُوحِّدُونَ إِلَيْهِ أُعْجِبُوا ۗ وَهَذَا لِسَانٌ عَرَبِيٌّ مُبِينٌ ﴿١٠٣﴾

104. Mu vy'ukuri abagararije mu kutemera Qor'ani, Imana Allah ntizobashoboza gutumbera ukuri, barategekanirijwe n'ibihano bibabaza mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ لَا يَهْدِيهِمُ اللَّهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٠٤﴾

105. Mu vy'ukuri, abarementaniriza Imana Allah, ni abatemera Imana Allah n'ivyemezo vyayo, abo ni na bo babeshi ruhebwa rero^[1];

إِنَّمَا يَفْتَرِي الْكَذِبَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْكَٰذِبُونَ ﴿١٠٥﴾

106. Abadohotse mu kwemera, bakatura ubugarariji inyuma y'aho bahora bemera Imana Allah, abo barakwiye gushavurirwa n'Imana Allah. Uwuhatiwe ku bugarariji akabwatura ku rurimi gusa, mu gihe umutima wiwe ugitsibataye ku kwemera, uyo nta kabi kuri we; ahubwo akabi n'akabibi ni ku watuye ubugarariji ku rurimi abikuye ku mutima. Uyo rero ari mu bashavuriwe cane n'Imana Allah, baranategekanirijwe n'ibihano rutura;

مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ إِلَّا مَنْ أَكْرَهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ عَذَابٌ مِّنَ اللَّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠٦﴾

107. Ivyo biri ukwo, kuko bahisemwo ubuzima bw'ibihendamaso vy'isi bakabuhurumbira, ha guhurumbira indishi zo mu buzima bw'inyuma yo gupfa, Imana Allah na Yo Ikaba Itarongora mu nzira yayo abantu b'abagarariji.

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ اسْتَحَبُّوا الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا عَلَىٰ الْآٰخِرَةِ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَٰفِرِينَ ﴿١٠٧﴾

108. Abo ni bo rero, Imana Allah Yateye ikimangu c'ubugarariji ku mitima yabo ngo ntishikirwe n'umuco w'ukwemera, Irabaziba n'amatwi ngo ntibategere amabwirizwa yayo, Irabahumya n'amaso ngo ntibabone ivyemezo vyerekana ko Imana Allah ari Imwe Rudende. Abo, ni na bo rero bagoswe mu kutamenya ibihano bibarindiriywe.

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ وَسَمِعَتْهُمْ لَمْ يَأْبُرْهُمْ ۖ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْغَٰفِلُونَ ﴿١٠٨﴾

109. Ni ivy'ukuri ko abagarariji, ari bo bazogira agahombo nta ngere mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

لَا جَرَمَ لَهُمْ فِي الْآٰخِرَةِ هُمْ الْخٰسِرُونَ ﴿١٠٩﴾

[1] Nayo Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) yemera ikanicisha bugufi ku Mana Allah, ni ikizira kikaziririzwa ko yobeshera Imana Allah mu gushikiriza ivyo itahishuriwe na Yo.

110. Hanyuma rero mu vy'ukuri, abahohotewe bakiri i Makka, bakageragezwa mu guhatirwa ukwatura amajambo ataroranye n'ukwemera, mu gihe imitima yabo igitsibataye ku kwemera, mu nyuma bagahunga bakimukira i Madina, hanyuma bagaharanira idini ry'Imana Allah bakanihanganira ishira mu ngiro ry'amabwirizwa yayo, mu vy'ukuri Imana yawe Rurema Allah, inyuma y'ukwigaya kwabo Yarabababariye, ni Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ هَاجَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا فُتِنُوا ثُمَّ جَاهَدُوا وَصَبَرُوا إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَعَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١١٠﴾

111. Ntumwa y'Imana! Ibutsa abagarariji intureka z'umusi w'umuhero w'isi, igihe umuntu uwo ari we wese azokwivugira ku gatwe kiwe yiregura, maze Imana Allah lгатunganiriza umuntu uwo ari we wese ku vyo yakoze, nta n'umwe muri bo rero azorenganywa mu kurengerezwa urugero rw'ibihano canke mu kugabanirizwa indishi.

يَوْمَ تَأْتِي كُلُّ نَفْسٍ تُجَادِلُ عَنْ نَفْسِهَا وَتُوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١١١﴾

112. Imana Allah Yarabaciriye agace k'igisagara ca Makka cari kibayeho mw'iteka n'itekane, kikaronka n'ibikibeshaho bivuye mu mihingo yose, hanyuma bene co barihakana inema z'Imana Allah mu kuyibangikanya, Imana Allah Iraheza Ibahanisha inzara no gutekerwa n'ubwoba bitewe n'ibintu bahora bakora.

وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا قَرْيَةً كَانَتْ ءَامِنَةً مُطْمَئِنَّةً يَأْتِيهَا رِزْقُهَا رَغَدًا مِنْ كُلِّ مَكَانٍ فَكَفَرَتْ بِأَنْعُمِ اللَّهِ فَأَذَقَهَا اللَّهُ لِيَاسَ الْجُوعِ وَالْخَوْفِ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿١١٢﴾

113. Ni ukuri barashikiriwe n'Intumwa ivuye muri bo, ari yo Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), maze barayihakana ntibemera ukuri yabazaniye, Imana Allah Ica Irabahana, bakaba bari birenganiye mu kubangikanya Imana Allah no kuburagiza abantu kwinjira mw'idini ryayo;

وَلَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِنْهُمْ فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ وَهُمْ ظَالِمُونَ ﴿١١٣﴾

114. Bemeramana! Nimufungure mu vyiza birekuwe, Imana Allah Yabahaye, muheze mushime inema z'Imana Allah mu kuyigamburukira nimwaba koko ari Yo mwiyegezeza mu vyo mukora vyose.

فَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلَلًا طَيِّبًا وَاشْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿١١٤﴾

115. Mu vy'ukuri, Imana Allah Yaziririje kuri mwebwe kurya intumvyi mu bitungwa, ikiremve (ubuseri), inyama y'ingurube n'igitungwa cabagiwe ikitari Imana Allah. Ariko uwuzohakwa kwicwa n'inzara, agafungura kuri ivyo biziririjwe, mu gihe atokwirenganya mu kurengera ku bitarekuwe, canke mu kurenza urugero rwo kwivuna inzara, uyo rero nta kabi kuri we, kuko mu vy'ukuri Imana Allah, ni Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخَيْزِرِ وَمَا أَهْلُ لَيْعَةٍ أَلَّهَ بِهِ فَمَنْ أَضَظَّرْ غَيْرَ بَاطِلٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١١٥﴾

116. Babangikanyamana! Ntimukabeshere Imana Allah mu kuvuga ko iki kirekuwe kandi Yarakiziririje; no mu kuvuga ko kiriya kizira kandi Yarakirekuye, ivyo mukabivuga kugira murementanirize Imana Allah. Mu

وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمُ الْكَذِبَ هَذَا حَلَلٌ وَهَذَا حَرَامٌ لَتَفْتَرُوا عَلَى اللَّهِ

vy'ukuri, abarentaniriza Imana Allah ko Yarekuye ikizira canke Yaziririje ikirekuwe, ntibazokwigera bashika ku ntsinzi y'ivyo bipfuza kw'isi eka no mu buzima bw'inyuma yo gupfa; الْكَذِبَ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتُرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ ﴿١١٧﴾

117. Baryoherwa akanya gato gusa n'ubuzima bwo kw'isi, baranategekanirijwe n'ibihano bibabaza mu buzima bw'inyuma yo gupfa. مَتَّعْ قَلِيلٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١١٧﴾

118. Ntumwa y'Imana! Twebwe Allah Twaranaziririje ku bayahudi gusa ivyo Twamaze kukudondagurira^[1], ntitwigeze rero Tubarenganya namba muri iryo ziririza, ariko ni bo birenganije mu bugarariji, maze Tubahanisha iryo ziririza. وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَمًا مَّا قَصَصْنَا عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَمَا ظَلَمْتَهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١١٨﴾

119. Hanyuma rero, mu vy'ukuri abacumuye ku kutamenya inkurikizi y'ukwo gucumura, mu nyuma bakigaya ibicumuro vyabo, maze bakikebuka bakanatunganya ibikorwa vyiza bitegetswe, mu vy'ukuri Imana yawe Rurema Allah, inyuma y'ukwigaya kwabo, Irababarira, ni Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo. ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ عَمِلُوا السُّوءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَعَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١١٩﴾

120. Mu vy'ukuri, Ibrahimu yari indongozi mu bugwaneza vy'ukuri^[2], agamburukira Imana Allah, asenga Imana Imwe Rudende Allah yicishije bugufi, kira noneho Ibrahimu ntiyari no mu babangikanyamana; إِنَّ إِبْرَاهِيمَ كَانَ أُمَّةً قَانِتًا لِلَّهِ حَنِيفًا وَلَمْ يَكُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٢٠﴾

121. Yarashima inema Imana Allah Yamuhaye. Imana Allah Yamutoye kuba Intumwa, Iraheza Iramurongora mu nzira igorotse y'ubwislamu; شَاكِرًا لِأَنْعَمَ عَلَيْهِ أَجْتَبَنَّهُ وَهَدَنَهُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٢١﴾

122. Twaranamuhaye Twebwe Allah kw'isi, inema yo kuyagwa neza n'abantu, akabera akarorero keza n'abarutse mu nyuma, no kuronswa ikibondo ageze mu za bukuru. Mu vy'ukuri, Ibrahimu ari mu bantu b'aberanda bubashwe mu buzima bw'inyuma yo gupfa. وَأَتَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٢٢﴾

123. Ntumwa y'Imana! Mu nyuma, ni ho rero Twebwe Allah Twaguhishurira ko ukurikira akaranga-mutima k'idini rya Ibrahimu ry'ubwislamu rishingiye ku kwemera-ndemanwa, yasenga Imana Imwe Rudende Allah, kira noneho Ibrahimu ntiyari no mu babangikanyamana. ثُمَّ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ أَنْ اتَّبِعْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٢٣﴾

124. Mu vy'ukuri Imana Allah, Yashingiye abayahudi umusi w'isabato kugira ube umusi wo gusenga, ni na wo musi bahazanyeko n'Abavugishwamana barungikiwe, maze barawihitiramwo ubwabo, ha guhitamwo umusi إِنَّمَا جُعِلَ اللَّسْتُ عَلَى الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٢٤﴾

[1] Ivyaziririjwe ku bayahudi, ni ico ari co cose mu bikoko gifise ibinono bidasatuye, ibinure vy'inka canke intungwa, kiretse ibinure bisanzwe biri mu nyama canke umusokoro uri mu magufa.

[2] Ibrahimu (nyakugira amahoro y'Imana Allah) yari indongozi ingana umugwi w'abantu mu kudatirigana ku kuri.

w'ijuma (wa gatanu) bari bategetswe kwubaha no kwubahiriza. Mu vy'ukuri Imana yawe Rurema Allah, Izobacira urugorotse ku musi w'izuka ku vyo bahazanyeko n'Abavugishwamana barungikiwe, Iheze Ibahembere ivyo bakoze.

125. Ntumwa y'Imana! Hamagarira abantu mu nzira yo kwemera Imana yawe Rurema Allah, mu bwitonzi n'ubukerebutsi nta ngere, n'impanuro mu majambo meza abereye, yotuma bahurumbira ukuri, maze uganire na bo muhanahana mu rupfasoni. Mu vy'ukuri Imana yawe Rurema Allah, ni Yo Izi neza na neza uwahuyeye inzira yayo, ni na Yo Izi neza na neza abagorotsi.

أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ
الْحَسَنَةِ وَجَدِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ
رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ
أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿١٢٥﴾

126. Bemeramana! Nimwashaka kwihora uwabahohoteye, murihora mutarengeje urugezo rw'ihohoterwa mwagiriwe; nimwaramuka mwihanganiye ukutihora, ni ukuri bizoba ari vyo vyiza cane ku bihanganye mu kwerekana ubutore kw'isi, no mu kuronka impembo nta ngere mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُمْ بِهِ
وَلَئِنْ صَبَرْتُمْ لَهُوَ خَيْرٌ لِلصَّابِرِينَ ﴿١٢٦﴾

127. Ntumwa y'Imana! Urihanganira rero abakugeramira kugera ushike ku ntsinzi wasezeraniwe n'Imana Allah, burya ukwihangana kwawe ni ku bw'Imana Allah, kandi ntukicwe n'intuntu y'ukudashoka wumvirwa, eka ntukicwe n'agahinda gatewe n'imitego bagutega.

وَأَصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ إِلَّا بِاللَّهِ وَلَا تَحْزَنْ
عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُ فِي ضَيْقٍ مِمَّا
يَمْكُرُونَ ﴿١٢٧﴾

128. Mu vy'ukuri Imana Allah, Iri kumwe^[1] n'abayitinya mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, hamwe n'abagwaneza mw'ishira mu ngiro ry'ivyo Ibategetse.

إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ
مُحْسِنُونَ ﴿١٢٨﴾

17. Al-Israa-i (Urugendo rw'ijoro) Aayah 111, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Nihaninahazwe Imana Allah Yateye iteka Umuja wayo Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), Ikamujana ku rugendo rw'ijoro, Imukuye ku musigiti mutagatifu uri i Makka Ikamushikana ku musigiti Al-Aqswa uri mu gisagara ca Bayti I-Maqdis, ahantu Twebwe Allah Twahezagije imirima y'ibiterwa n'ivyamwa bihakikuje, no kuba amamuko ya benshi mu Bavugishwamana, n'ibindi. Twamujanyeyo rero kugira yibonere ukuri kwamye ivyemezo n'ibitangaro vyerekana ko Imana Allah ari Imwe Rudende. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Yo Nyenukwumva, Irumva ivyo muvuga; Nyenukubona, Irabona neza ivyo mukora.

سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِّنَ
الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَا
الَّذِي بَرَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ عَائِنَتِنَا
إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿١١١﴾

[1] Imana Allah Iri kumwe na bo, mu kubatera intege n'inkunga no mu kubatabara.

2. Musa na we nyene Twamuteye iteka ryo kumuha Igitabu ca Tawurati, maze nya Gitabu Tukigira uburongozi kuri Bene Israyeli, aho Twababwirije Duti: “Ntimukagire umuntu n’umwe umuhagarikizi wanyu mu gishingo canje Jewe Allah”.

وَأَتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَجَعَلْنَاهُ هُدًى
لِبَنِي إِسْرَائِيلَ أَلَّا يَتَّخِذُوا مِن دُونِي
وَكَيْلًا ۝

3. Bantu mukomoka ku bo Twarokoye Tukabatwara mu bwato hamwe na Nuhu (nyakugira amahoro y’Imana Allah)! Nimwisunge rero akarorero ka Nuhu (nyakugira amahoro y’Imana Allah) mu gushimira Imana Allah no mu kutayibangikanya n’ikintu na kimwe. Mu vy’ukuri Nuhu (nyakugira amahoro y’Imana Allah), yari Umuja w’Imana Allah ashima koko inema zayo.

ذُرِّيَّةً مِّنْ حَمَلَتَا مَعَ نُوحٍ إِنَّهُ كَانَ عَبْدًا
شَكُورًا ۝

4. Muri nya Gitabu ca Tawurati, Twarabwiye Bene Israyeli Duti: “Bitebe bitebuke muzogenzwa n’ubwononyi mu gisagara ca Bayti I-Maqdis incuro zibiri, kandi muzokwiganza mube iciro ry’umugani mu kurenganya no kwica Abavugishwamana;

وَقَضَيْنَا إِلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ فِي الْكِتَابِ
لَتَلْقَسُنَّ فِي الْأَرْضِ مَرَّتَيْنِ وَلَتَعْلُنَّ عُلُوقًا
كَيْبَرًا ۝

5. Igihe rero mwagenjejwe n’ubwononyi ku ncuro ya mbere, Tuzobateza abaja bacu b’intwari ku rugamba, badatinya rukamvyeye, baheze babice, babangaze. Iryo sango rero ritegerezwa gushika nta kibuzwa;

فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ أُولَاهُمَا بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ
عِبَادًا لَّنَا أُولِي بَأْسٍ شَدِيدٍ فَجَاسُوا خِلَلِ
الدِّيَارِ وَكَانَ وَعْدًا مَّفْعُولًا ۝

6. Hanyuma nimwicisha bugufi, Tuzosubira Tubahe intsinzi mwiganzure, Duheze Tubahe ibibondo n’amatungo, Tubahe no kurondoka cane mugwirirane gusumba abandi bantu;

ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمُ الْكَرَّةَ عَلَيْهِمْ وَأَمْدَدْنَاكُمْ
بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَجَعَلْنَاكُمْ أَكْثَرَ نَفِيرًا ۝

7. Nimwarangwa n’ubugwaneza mu vyo mukora no mu vyo muvuga, ubwo bugwaneza buzoba ari ku neza yanyu, muzobuhemberwa. Nimwaganzwa n’ubwononyi naho, inkurikizi za nya bwononyi zizobagarukako, mubihanirwe. Igihe rero mwagenjejwe n’ubwononyi ku ncuro ya kabiri, Tuzobateza kandi abansi banyu kugira babaneshe bongere banabasuzuguze, baheze binjire no mu gisagara ca Bayti I-Maqdis bagisambure nk’uko bagisambuye ubwa mbere, banasenyure n’ico bahuye cose;

إِن أَحْسَنْتُمْ أَحْسَنْتُمْ لِأَنفُسِكُمْ وَإِن
أَسَأْتُمْ فَلَهَا فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ الْآخِرَةِ لِيَسْتَوْفُوا
وُجُوهَكُمْ وَيُدْخِلُوا الْمُسْجِدَ كَمَا دَخَلُوهُ
أَوَّلَ مَرَّةٍ وَلِيُتَبِّرُوا مَا عَلِمُوا تَبِيرًا ۝

8. Hari n’aho rero Imana yanyu Rurema Allah Yobagirira impuhwe mu gihe mwokwigaya mukisubirako. Nimwaramuka musubiriye kandi kugenzwa n’ubwononyi n’akarenganyo, na Twebwe Allah Tuzosubira Tubahane, Tubasuzuguze. Burya umuriro wa Jahannamu, Tawawugeneye kuba ibohero ry’abagarariji^[1].

عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَن يَرْحَمَكُمْ وَإِنْ عُدتُمْ
عُدْنَا وَجَعَلْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ
حَصِيرًا ۝

[1] Muri Aayah ya 5 gushika ku ya 8, Imana Allah Irihaniza abantu barungikiye Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n’impuhwe z’Imana Allah), ko bogenzwa n’akarenganyo n’ubwononyi, kuko mu gihe bogenzwa n’akarenganyo n’ubwononyi bohanwa nk’uko Bene Israyeli bahanwe.

9. Mu vy'ukuri iyi Qor'ani, irongora abantu mu nzira igororotse koko y'ubwislamu, igaha inkuru nziza ihumuriza abemeramana bakora ivyiza bitegetswe, ko bategekanirijwe impera nta ngere;

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّذِي هِيَ أَقْوَمُ
وَيُبَيِّنُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ
الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا ﴿٩﴾

10. Ikanagabisha abatemera ko hariho ubuzima bw'inyuma yo gupfa, ko bategekanirijwe ibihano bibabaza.

وَأَنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ أَعْتَدْنَا
لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٠﴾

11. Umuntu iyo atwawe n'agashavu, hari igihe yihitira kwisabira inabi, agasabira inabi n'abana hamwe n'amatungo vyiwe, nka kurya yisabira iciza, maze Imana Allah ku mpuhwe zayo, Igaheza Ikamwakirira gusa igisabisho yisabiramwo iciza, kuko burya umuntu yama yisabira inabi ku kwihuta no ku kutamenya.

وَيَذُحُ الْإِنْسَانَ بِالْقَفْرِ دَعَاءَهُ بِالْخَيْرِ
وَكَانَ الْإِنْسَانُ عَجُولًا ﴿١١﴾

12. Ijoro n'umurango Twabigize ibimenyetso bibiri vyerekana ko Imana Allah ari Imwe Rudende, Turaheza Tuzimya ku murango ikimenyetso c'ijoro c'ukwezi kwaka mw'ijoro, maze Dutuma ikimenyetso c'umurango c'izuba, kimurika ku murango kugira murondere icorirenza mu mpano z'Imana yanyu Rurema Allah, mw'ijoro naho muheze muruhuke, no kugira kandi mushobore kumenya igena ry'inyuma n'igitigiri c'amezi n'imisi^[1]. Burya ikintu ico ari co cose Twaragitomoye bikwiye.

وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ آيَاتٍ فَمَحْوَنًا آيَةً
الْبَلِيلِ وَجَعَلْنَا آيَةَ النَّهَارِ مُبْصِرَةً لِّتَبْتَغُوا
فَضْلًا مِّن رَّبِّكُمْ وَلِتَعْلَمُوا عَدَدَ السَّيِّئِينَ
وَالْحَسَابِ وَكُلُّ شَيْءٍ فَصَلْتُهُ
تَفْصِيلًا ﴿١٢﴾

13. Umuntu uwo ari we wese rero, ivyo akora biri ku gatwe kiwe^[2]. Ku musi w'izuka Twebwe Allah, Tuzomuhereza igitabu canditswemwo ivyo yakoze vyose, avirabire;

وَكُلُّ إِنْسَانٍ أَلْزَمْنَاهُ طَائِرَهُ فِي عُنُقِهِ
وَنُخْرِجُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كِتَابًا يَلْقَاهُ
مَنْشُورًا ﴿١٣﴾

14. Azobwirwa ati: "Isomere igitabu canditswemwo ibikorwa vyawe^[3], uno musi ni wewe nyene ukwiye kwimenyera ido n'ido ivyo wakoze, uheze umenye n'impembo yawe ubwawe nyene".

أَفْرَأَ كِتَابَكَ كَفَىٰ بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ
حَسِيبًا ﴿١٤﴾

15. Uwuzoba rero umgororotsi yaragamburukiye Imana Allah, azoheza ahembwe ivyiza ku bugororotsi bwiwe. Nayo uwuzohuba, akagabitaniriza Imana Allah, azoheza ahembwe ibibi ku buhuyi bwiwe. Nta muntu n'umwe rero azohanirwa icaha ca mugenziwe. Kandi Twebwe Allah, ntitwigeze Duhanira abantu ivyaha bakoze, Tutabanje kubarungikira Intumwa ibashikiriza ubutumwa bwacu.

مَنْ أَهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ وَمَنْ
ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ
وِزْرَ أُخْرَىٰ وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّىٰ نَبْعَثَ
رُسُلًا ﴿١٥﴾

[1] Mwisunze ibisikanya n'ikurakuranwa ry'ijoro n'umurango.

[2] Umuntu ntazohanirwa ibikorwa vya mugenziwe, eka nta n'uwuzohemberwa ibikorwa vya mugenziwe.

[3] Umuntu rero azoshobora kwisomera ivyanditswe mu gitabu ciwe, n'aho yoba atigeze amenya gusoma no kwandika akiri kw'isi.

16. Iyo rero Twebwe Allah Dushatse guhonya abantu bo mu gacimbiri ako ari ko kose ku kwirenganya kwabo, Tubanza kubwiriza na canecane abatewe iteka muri bo, ko bogamburuka bakanemera Imana Allah n'Intumwa yayo, maze bakarenga ku mabwirizwa yacu bayazi, gutyo bikaba ngombwa ko bahanwa ata gisivya, Tugaca Tubahonya nya guhonya.

وَإِذَا أَرَدْنَا أَنْ نُهْلِكَ قَرْيَةً أَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا فَفَسَقُوا فِيهَا فَحَقَّ عَلَيْهَا الْقَوْلُ فَدَمَّرْنَاهَا تَدْمِيرًا ﴿١٦﴾

17. Hariho imigwi myinshi y'abantu Twahoneje rero, kuko yagararije Intumwa yarungikiwe inyuma y'irungikwa rya Nuhu. Burya Imana yawe Rurema Allah, Irakwiye kuba Muhetuziwayoyose, Nyenukubona, Irazi neza ivyaha bikorwa n'abaja bayo, nta na kimwe iyobewe.

وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِنَ الْقُرُونِ مِنْ بَعْدِ نُوحٍ وَكَفَىٰ بِرَبِّكَ بِذُنُوبِ عِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ﴿١٧﴾

18. Uwo wese rero yipfuzza kuronka ibihendamaso vy'isi akabihurumbira, ha guhurumbira ibizomufasha mu buzima bw'inyuma yo gupfa, Tuzoheza Turonse Twebwe Allah uwo Dushatse mu biremwa akiri kw'isi, ivyo Dushaka mu vyo Twamugeneye mu vyagezwe, hanyuma Tumutegekanirize umuriro wa Jahannamu azokwinjiramwo afitiwe umwikomo, akwiye ivumwe ry'Imana Allah.

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ لِمَنْ نُرِيدُ ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ يَصْلَاهَا مَذْمُومًا مَدْحُورًا ﴿١٨﴾

19. Nayo uwushaka guhemberwa ivyo yakoze mu buzima bw'inyuma yo gupfa, maze agahurumbira igamburukiramana, yemera Imana Allah, yizeye n'indishi kuri Yo, uyo ari mu bakirirwa ibikorwa vyabo, bakazonashimirwa n'Imana Allah.

وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَىٰ لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا ﴿١٩﴾

20. Umugwi umwe wose rero muri iyo migwi ibiri; waba uw'abipfuzza bagahurumbira ibihendamaso vy'isi, canke uw'abahurumbira indishi yo mu buzima bw'inyuma yo gupfa, Twebwe Allah Tuwuronsa ibiwubeshaho kw'isi mu mpano zacu, burya impano z'Imana yawe Rurema Allah, kw'isi nta n'umwe yimirwe kuzironkako.

كَلَّا نُنمِدُّ هُنَّوَالِيَّ وَهَنُوَالِيَّ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَمَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا ﴿٢٠﴾

21. Ntumwa y'Imana! Ehe raba rero ukuntu Twebwe Allah, Twahaye bamwe mu bantu Tubasumbanisha mu bibabeshaho hamwe no mu bikorwa bashoboye. Ni ukuri, ubuzima bw'inyuma yo gupfa ku bemeramana, ni bwo bw'icubahiro muri vyose gusumba ubwo kw'isi.

أَنْظُرْ كَيْفَ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ وَلَٰلْآخِرَةُ أَكْبَرُ دَرَجَاتٍ وَأَكْبَرُ تَفْضِيلًا ﴿٢١﴾

22. Muntu! Ntukabangikanye Imana Allah n'iyindi mana, ngo wisange utewe ivyatsi n'Imana Allah, wongere unagirirwe n'umwikomo na Yo maze uteterwe.

لَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَقْعُدَ مَذْمُومًا مَفْضُولًا ﴿٢٢﴾

23. Muntu! Imana yawe Rurema Allah, Yabwirije ko hatokwiyegerezwa mu bikorwa no mu gusenga ikintu na kimwe kiretse Yo gusa, n'uko hubahwa hakubahirizwa n'abavyeyi mu bugwaneza, na canecane bageze mu za bukuru. Nihagira rero umwe muri bo ashika mu za bukuru canke bomp, ntukabashireko isoni mu ngiro canke mu

*وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِلَهًا وَإِلَٰهِيكُمْ إِلَهُ وَآلِئذِينَ إِحْسَانًا إِنَّمَا يَبْتَلِعَنَّ عِنْدَكَ الْكِبِيرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا

mvugo, n'aho kwoba ari ukubimyoza gusa; ntukanabakankamire na rimwe, ahubwo uraheza ubabwire amajambo meza mu rupfasoni;

أَفِ وَلَا تَنْهَرُهُمَا وَقُلْ لَّهُمَا قَوْلًا

كَرِيمًا ﴿٢٣﴾

24. Uheze wicishe bugufi kuri bo mu kubumvira impuhwe, wongere ubasabire uvuga uti: "Mana yanje Rurema Allah! Girira impuhwe nta ngere abavyeyi banje, nk'uko banyihanganiye bakandera nkiri muto".

وَأَخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذَّلِيلِ مِنَ الرَّحْمَةِ

وَقُلْ رَبِّ أَرْحَمُهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا ﴿٢٤﴾

25. Bantu! Burya Imana yanyu Rurema Allah, Irazi neza ivyo muhishije mu mishaha yanyu; vyaba ivyiza canke ibibi. Nimwaba aberanda rero mu vyo mukora mushaka gushimisha Imana Allah, mu vy'ukuri Imana Allah, ni Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya^[1], Iزابagirira ikigongwe.

رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا فِي نُفُوسِكُمْ إِنْ تَكُونُوا

صَالِحِينَ فَإِنَّهُ كَانَ لِلأَوَّابِينَ غَمُورًا ﴿٢٥﴾

26. Muntu! Urubaha wubahirize agateka k'umuvandimwe wawe mu kumuhereza imperezwa ku bugwaneza, wongere uhe n'umukene atagira shinge na rugero, n'uwuri ku rugendo yakehaniwe n'ikimushikana iyo aroye, kandi ntugatange mu bitarekuwe canke mu buryo bw'isesagura ry'ubutunzi;

وَأَتَا ذَا الْقَرْيَةِ حَقَّهُ وَالْمُسْكِينِ وَابْنَ

السَّبِيلِ وَلَا تُبْدِرْ تَبْدِيرًا ﴿٢٦﴾

27. Mu vy'ukuri, abatanga mu bitarekuwe canke mu buryo bw'isesagura ry'ubutunzi, ni incuti za shetani mu gukwiragiza ubwononyi n'ivyaha; burya shetani yamye ari umugarariji karuhariwe w'inema z'Imana yayo Rurema Allah;

إِنَّ الْمُبْدِرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيْطَانِ وَكَانَ

السَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا ﴿٢٧﴾

28. Niwiringagiza guha imperezwa abayigenewe, ku mvo zo kutagira ico wobaha, uzeye kuzoronka ico wobahako ku mpuhwe z'Imana yawe Rurema Allah, uraheza ubabwire akajambo keza k'ituze kabaremesha ko niwaronka uzobaha;

وَأَمَّا تُعْرِضَنَّ عَنْهُمْ أَوْتِعَاءَ رَحْمَةٍ مِن رَبِّكَ

تَرْجُوهَا فَقُلْ لَّهُمْ قَوْلًا مَّيْسُورًا ﴿٢٨﴾

29. Ntukabe rero ingumyi mu kudatanga mu bikorwa vy'igamburukiramana^[2]; kandi ntugasesagure mu gutanga gushika n'aho utanga ibirengeye ubushobozi bwawe, maze ugatangura gutanako imiragwe n'abantu bakakunebagura, ugatangura kwicuza kw'isesagurwa ry'ubutunzi bwawe.

وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَىٰ عُنُقِكَ وَلَا

تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُومًا

مَحْسُورًا ﴿٢٩﴾

30. Mu vy'ukuri Imana yawe Rurema Allah, Iha uwo Ishatse umusesekara gusumba abandi mu bibeshaho ibiremwa, Ikagerera muri vyo uwo Ishatse. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Muhetuziwayoyose, Nyenukubona, Irazi neza ibikorwa vy'abaja bayo, nta na kimwe lyobewe.

إِنَّ رَبَّكَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ

إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ﴿٣٠﴾

31. Bantu! Ntimukice abana banyu ku mvo zo gutinya ko mwokena. Ni Twebwe Allah Tuzobabeshaho nk'uko na mwe Tubabeshejeho.

وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ حَسْبَةَ إِهْلَاقٍ نَّحْنُ

نَرْزُقُهُمْ وَإِنَّا كُمْ

[1] Iyo Imana Allah Iravye mu mushaha w'umuntu Ikabona ukwigaya vy'ukuri, Iraheza Ikamubabarira ibicumuro n'ivyaha vyawe yakoze ku bubegito ndemanwa bwiwe.

[2] Nko gusumira umuryango no gufasha aboro n'abakene batagira shinge na rugero, n'ibindi.

Mu vy'ukuri, ukwica abana ku mvo zo gutinya gukena, ni icaha rutura;

إِنَّ قَتْلَهُمْ كَانَ خِطْئًا كَبِيرًا ﴿٣١﴾

32. Ntimukegere na gato ivyotuma mugwa mu busambanyi. Mu vy'ukuri ugusambana, ni icaha c'agahomerabunwa, ni n'inzira mbi itabereye namba;

وَلَا تَقْرُبُوا الزَّيْفَ إِنَّهُ كَانَ فَحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا ﴿٣٢﴾

33. Kandi ntimukice umuntu Imana Allah Yaziririje ko yicwa, kiretse mu gihe hubahirijwe vy'ukuri ingingo yo kwica^[1]. Uwishwe rero ku karenganyo, umuhagarikizi wiwe^[2] Twebwe Allah Twaramuhaye ububasha bwo gusaba ubutungane ko uwamwiciye yokwicwa canke agatanga inshumbusho, kandi rero ntarekuriwe na gato kurenga ku ngingo yo kwihora ngo hicwe babiri canke barenga ku kwihorera iyicwa ry'umuntu umwe, canke ngo uwishe yicwe urw'agashinyaguro; mu vy'ukuri umuhagarikizi w'uwishwe, Imana Allah Izomutera intege gushika yihorere uwishwe;

وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيهِ سُلْطَانًا فَلَا يَسْرِفُ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا ﴿٣٣﴾

34. Vyongeye, ntimugatandukire amatungo y'impfuyi mureze ngo muyakoreshe mu kuyigurana, kiretse mu bintu nkenerwa ku neza^[3] ya nya mpfuyi gushika igere mu bigero, ishobore no kumenya gukoresha nya matungo. Muraheza mwubahirize kandi n'isezerano mwemeye ryo kurera nya mpfuyi no kuyicungerera amatungo yayo. Mu vy'ukuri, umuntu azobazwa n'Imana Allah ku musi w'izuka ko yubahirije isezerano, Iheze Imuhere niyaryubahiriza, canke Imuhane niyahemuka akaridohokako.

وَلَا تَقْرُبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُ وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا ﴿٣٤﴾

35. Nimukwize ingero nimwagerera abantu, mukwize neza n'ivyo mubagerera ku munzani. Ugutunganiriza abantu ku ngero canke ku munzani, ni vyo vyiza kuri mwebwe kw'isi, ni na vyo muzohemberwa indishi ishemeye mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

وَأَوْفُوا الْكَيْلَ إِذَا كُنْتُمْ وَرُتُوبًا بِالْقَيْسِطِ الْمُسْتَقِيمِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٣٥﴾

36. Muntu! Ntukihe gushira mu ngiro canke guhagarikira ivyo udafitiye ubumenyi. Mu vy'ukuri, umuntu azobazwa kw'ikoresha ry'amatwi, amaso n'umushaha. Niyakoresha rero ivyo bihimba ku neza, azoheza abihemberwe iciza; niyabikoresha naho ku nabi, azoheza abihemberwe ikibi;

وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عِنْدَ مَنْصُورًا ﴿٣٦﴾

37. Ntukagendagende n'amanama n'ubwishime kw'isi, wewe mu vy'ukuri ntuzopfa utoboye isi ku manyama yawe; n'ubwishime bwawe kandi ntibuzotuma ungana n'umusozi mu burebure.

وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّكَ لَنْ تَخْرِقَ الْأَرْضَ وَلَنْ تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولًا ﴿٣٧﴾

[1] Nk'ingingo yo kwica uwishe, canke uwudohotse ku kwemera akava mu bwislamu "murtaddi", canke uwusambanye yari yubatse urwiwe agaterwa amabuye gushika apfe.

[2] Umuhagarikizi arekuriwe gusaba ubutungane ko bwubahiriza ingingo yo kwihorera uwishwe. Umuhagarikizi arashobora kuba ari umwe mu basigwa biwe batorana, canke akaba mu ndongozi.

[3] Nko kuyakoresha mu bikorwa vyo kugwiza ubutunzi.

38. Izo ngingo n'amabwirizwa y'ibiziririjwe vyadondaguwe ng'aho hejuru, ibibi bibikomokako, Imana yawe Rurema Allah ntibikunda namba.

كُلُّ ذَلِكَ كَانَ سَيِّئُهُ عِنْدَ رَبِّكَ
مَكْرُوهًا ﴿٣٨﴾

39. Muvugishwamana! Izo ngingo n'amabwirizwa rero, ni bimwe mu vyo Imana yawe Rurema Allah Yaguhishuriye. Muntu! Ntukanabangikanye Imana Allah n'iyindi mana mu gusenga, wohava utabwa mu muriro wa Jahannamu, abantu bagatangura kugutako imiragwe, na we ubwawe ukicuza ukayitako, ukisanga ata ciza na kimwe ufise kiretse ivumwe.

ذَلِكَ مِمَّا أَوْحَىٰ إِلَيْكَ رَبُّكَ مِنَ الْحِكْمَةِ
وَلَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتُلْقَىٰ فِي
جَهَنَّمَ مَلُومًا مَّدْحُورًا ﴿٣٩﴾

40. Babangikanyamana! Mbega Imana yanyu Rurema Allah Yabahitiyemwo kubaha abana b'abahungu, Iraheza Yigenera na bamalayika abana b'abakobwa! Mu vy'ukuri, mwebwe muvuga ijambo ribi cane ryo kwomekera abana b'abakobwa ku Mana Allah.

أَفَأَصْفَنكُمْ رَبُّكُم بِالْبَنِينَ وَاتَّخَذَ مِنَ
الْمَلَائِكَةِ إِنْتِقًا لِّكُمْ لَتَقُولُونَ قَوْلًا
عَظِيمًا ﴿٤٠﴾

41. Ni ukuri Twebwe Allah, Twaratomoye bikwiye muri Qor'ani, ingingo, amabwirizwa n'inyigisho zitandukanye, kugira abantu banyurwe baheze bikebuke. Iryo tomora ry'ingingo n'amabwirizwa, nta co ryigeze ryongereza abirenganya mu bantu, kiretse ubugaba bwo guhunga ukuri no kutikebuka.

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ لِيَذَّكَّرُوا
وَمَا يَزِيدُهُمْ إِلَّا نُفُورًا ﴿٤١﴾

42. Ntumwa y'Imana! Vuga ushimangira isengwa ry'Imana Imwe Rudende Allah, uti: "Imana Allah, iyo Iba Ifise izindi mana biri kumwe nk'uko ababangikanyamana bavuga, nya mana zari kurondera inzira izishikana kw'iganza ry'Imana Allah Nyenubuhangamo".

قُلْ لَوْ كَانَ مَعَهُ آلِهَةٌ كَمَا يَقُولُونَ إِذَا
لَا تَبْتَغُوا إِلَىٰ ذِي الْعَرْشِ سَبِيلًا ﴿٤٢﴾

43. Nihaninahazwe Imana Allah, Ihabwe n'icubahiro nta ngere mu buryo burengeye cane ivyo ababangikanyamana bavuga.

سُبْحٰنَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يَقُولُونَ عُلُوًّا
كَبِيرًا ﴿٤٣﴾

44. Amajuru indwi n'isi hamwe n'ibiri muri vyo, vyose biraninahaza Imana Allah, nta n'ikintu na kimwe rero caremwe, kiretse ko kininahaza Imana Allah mu kuyishimagiza, ariko mwebwe abantu ntimutahura ininahazamana ryavyo. Mu vy'ukuri Imana Allah, Yamyeye ari Nyenubwitonzi-ntangere, ntiyihutira guhana ibigaba, Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya.

تَسْبِيحٌ لَهُ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ
فِيهِنَّ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ
وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ إِنَّهُ كَانَ
حَلِيمًا غَفُورًا ﴿٤٤﴾

45. Ntumwa y'Imana! Iyo usomye Qor'ani, maze ababangikanyamana bakayumva, mu kubahanira ubutumva bwabo, Duca Dushira ipaziya hagati yawe n'abatemera ubuzima bw'inyuma yo gupfa, maze nya paziya igatuma badatahura Qor'ani;

وَإِذَا قُرَأَتِ الْقُرْآنُ جَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ
الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ حِجَابًا
مَّسْتُورًا ﴿٤٥﴾

46. Tugaheza Tugasibanganya n'imitima yabo igacika agatimatata biturutse ku bugaba bwabo, ntibaheze ngo banyurwe na Qor'ani, Tukaziba n'amatwi yabo maze ntibumvirize Qor'ani ngo igire ico ibunguye; n'iyoyuze Imana yawe Rurema muri Qor'ani, urarikira ko Yosengwa

وَجَعَلْنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ
وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا وَإِذَا ذُكِّرْتُمْ بَلَغَتْ
الْقُرْآنُ وَحْدَهُ

ari Imwe Rudende Itabangikanywa, baca birabira hirya bakagenza umugongo bahunga iryo rarikwa ryo gusenga batabangikanya Imana Imwe Rudende Allah.

وَلَوْ عَلَيَّ آدْبُهُمْ نُفُورًا ﴿٤٦﴾

47. Burya rero Twebwe Allah, Turazi neza ihangiro ry'ivyo ababangikanyamana bumviriza iyo bariko bagutega amatwi. Ntibanakwumviriza ku mvo zo gutahura ngo banyurwe. Turazi n'ivyo bavuga mu bwongoshwe, maze abirenganije muri bo, bakavuga bati: "Emwe! Nta co mukurikira kiretse umugabo yarozwe agakeherwa n'ubwenge!"

تَحْنُ أَعْلَمَ بِمَا يَسْتَمِعُونَ بِهِ إِذْ يَسْتَمِعُونَ
إِلَيْكَ وَإِذْ هُمْ نَجْوَى إِذْ يَقُولُ الظَّالِمُونَ
إِنْ تَتَّبِعُونَ إِلَّا رَجُلًا مَسْحُورًا ﴿٤٧﴾

48. Ntumwa y'Imana! Ehe raba ukuntu ababangikanyamana bakugize iciro ry'umugani ko uri umurozi wakehewe n'ubwenge, maze barahuba, eka ntibashobora no gutumbera inzira igorotse y'ukuri.

أَنْظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الْأَمْثَالَ فَضَلُّوا
فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا ﴿٤٨﴾

49. Ababangikanyamana bavuze bamirira kure izuka ry'ibiremwa, bati: "Aho rero nitwahwera tugacika amagufa yabunzwe akabora, burya tuzosubizwa ubuzima kandi, duheze tuzuke ku musi w'izuka!"

وَقَالُوا أَعَدَّا كُنَّا عِظَمًا وَرَفْنَا أَعْنَا
لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا ﴿٤٩﴾

50. Ntumwa y'Imana! Bishure uti: "Murashaka muhinduke ibuye canke icuma nimwaba mubishoboye;

* قُلْ كُونُوا حِجَارَةً أَوْ حَدِيدًا ﴿٥٠﴾

51. Canke muhinduke ikindi kiremwa mubona ko gihambaye cane, nta kibuzo ko muzozuka". Umaze kubabwira ivyo, muri ico gihe bazokwinamura bahakana, bati: "Ni nde yodusubiza ubuzima twaramaze gupfa!". Bakurire inkoni ku gishitsi ubabwire uti: "Imana Allah Yabaremye na mbere, ni Yo Izobazura Ikabasubiza ubuzima". Nibumva iyo nyishu, bazozungagiza umutwe bitangaza, baheze bavuge bati: "None iryo zuka ry'ibiremwa, rizoba ryari!?". Uraheza ubishure uti: "Mwobibwirwa n'iki ko kumbure iryo zuka ry'ibiremwa riri hafi kugera!"

أَوْ خَلْقًا مِمَّا يَكْبُرُ فِي صُدُورِكُمْ
فَسَقِطُولُونَ مَنْ يُعِيدُنَا قُلِ الَّذِي فَطَرَكُمْ
أَوَّلَ مَرَّةٍ فَسَيُعِيدُنَا إِلَيْكَ رُءُوسَهُمْ
وَيَقُولُونَ مَتَى هُوَ قُلْ عَسَى أَنْ يَكُونَ
قَرِيبًا ﴿٥١﴾

52. Umusi Imana Allah, iyabaremye Yabahamagaye ngo muzuke, maze mukitaba muyishimagiza, mugasokoroka mu kuzimu mwubahiriza itegeko ryayo, muzokwibaza ko mutigeze muba kw'isi kiretse akanya gato, bitewe n'intureka z'uwo musi.

يَوْمَ يَدْعُوكُمْ فَتَسْتَجِيبُونَ بِحَمْدِهِ
وَتَقُولُونَ إِنْ لَبِثْنَا إِلَّا قَلِيلًا ﴿٥٢﴾

53. Ntumwa y'Imana! Bwira abaja banje b'abemeramana bavuge amajambo meza aroranye, abereye mu bihe vyose. Nibatabikora ukwo, bazokwibonerako. Mu vy'ukuri, shetani irateranya ikabiba urwanko hagati yabo; ni ukuri shetani, yamye ari umwansi agaragara kuri kiremwa-muntu.

وَقُلْ لِعِبَادِي يَقُولُوا الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ
الشَّيْطَانَ يَنْزِعُ بَيْنَهُمْ إِنْ الشَّيْطَانُ كَانَ
لِلْإِنْسَانِ عَدُوًّا مُبِينًا ﴿٥٣﴾

54. Bantu! Imana yanyu Rurema Allah Irabazi neza. Ishatse Yobagirira impuhwe Ikabashoboza kwemera; canke Ishatse Igatuma muhwerera mu bugararizi, Igaheza

رَبِّكُمْ أَعْلَمَ بِكُمْ إِنْ يَشَأْ يَرْحَمْكُمْ أَوْ إِنْ
يَشَأْ يُعَذِّبْكُمْ

Ikabahana. Ntumwa y'Imana! Eka ntitwakurungitse ku bantu kugira ubabere umuhagarikizi ajejwe kubahemba ivyo bakoze;

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ وَكِيلاً ﴿٥٤﴾

55. Imana yawe Rurema Allah, Irazi neza ibiremwa biri mu majuru no mw'isi. Ni ukuri Twebwe Allah, Twaradugije icubahiro bamwe mu Bavugishwamana gusumba abandi, mu guhabwa Ibitabu n'ubwinshi bw'ababakurikiye, Twaranahaye n'Intumwa Dawudi (nyakugira amahoro y'Imana Allah) Igitabu ca Zaburi.

وَرَبُّكَ أَعْلَمُ بِمَن فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ۗ وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِيِّينَ عَلَىٰ بَعْضٍ ۚ وَآتَيْنَا دَاوُدَ زَبُوراً ﴿٥٥﴾

56. Ntumwa y'Imana! Bwira ababangikanyamana uti: “Nimusabe mutakambira ibigirwamana musenga mu gishingo c'Imana Allah, maze bibakureko ivyago! Ico mwomenya co, ni uko bidashoboye namba kubakurako nya vyago; kira noneho rero, ntibinashoboye no gutera ivyago n'uwundi atari mwebwe^[1]”.

قُلْ أَدْعُوا الَّذِينَ رَعَيْتُمْ مِّن دُونِهِ ۚ فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضَّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيلاً ﴿٥٦﴾

57. Ivyo bigirwamana musenga mutakambira mu biremwa, vyaba mu Bavugishwamana, mu beranda canke mu bamalayika, birahiganwa mu gukora ivyobishikana ku Mana yavyo Rurema Allah, bikizigira kuronka impuhwe zayo, bigatinya n'ibihano vyayo. Mu vy'ukuri ibihano vy'Imana yawe Rurema Allah, abantu barakwiye kubitinya bakavyigira kure.

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ ۚ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُوراً ﴿٥٧﴾

58. Nta gacimbiri na kamwe k'abagarariji gahakana Intumwa, kiretse ko Twebwe Allah Tuzogahonya imbere yuko umuhera w'isi ugera; canke Tukagahanisha ibihano bibabaza kw'isi. Iryo honywa n'ihanwa ryako, vyaramaze kwandikwa mu vyagezwe n'Imana Allah.

وَأَنَّ مِّن قَدَرَةٍ إِلَّا نَحْنُ مُهْلِكُوهَا قَبْلَ يَوْمِ آلِ قَيْسٍ أَوْ مُعَذِّبُوهَا عَذَابًا شَدِيدًا كَانَ ذَٰلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُوراً ﴿٥٨﴾

59. Nta catumye Tutamanura ibitangaro vyasabwe n'ababangikanyamana, atari uko abo hambere y'abo Twabamanuriye nya bitangaro bakabihakana. Twarahaye Bene Thamuudi (barungikiwe Intumwa Swalehe) igitangaro gitomoye c'ingamiya, baraheza barirenganya bivuye inyuma mu guhakana nya gitangaro. Burya Twebwe Allah, ntitwigeze Turungikana Intumwa ibitangaro, atari ukugira ngo abantu batinye ibihano vyacu, baheze bikebuke.

وَمَا مَنَعَنَا أَنْ نُرْسِلَ بِالْآيَاتِ إِلَّا أَنْ كَذَّبَ بِهَا الْأَوْلُونَ ۖ وَآتَيْنَا مُوسَىٰ الْكَتَابَ مُبَصَّرًا فَظَلَمُوا بِهَا ۚ وَمَا نُرْسِلُ بِالْآيَاتِ إِلَّا تَحْوِيلاً ﴿٥٩﴾

60. Ntumwa y'Imana! Ibuka n'igihe Twakubwira Duti: “Mu vy'ukuri Imana yawe Rurema Allah, Yarahetuye abantu mu bumenyi n'ubushobozi vyayo. N'ivyo Twakweretse mu bitangaje vy'ibiremwa mu rugendo rw'ijoro no mu kuduzwa mw'ijuru, ukabibona ukuri kwamyeye, ntitwabigize atari ukugira ngo bibe igeragezwa ku bantu; gutyo hagaragare umwemeramana n'umugarariji. N'igiti citwa “Al-Zaqqum”

وَإِذْ قُلْنَا لَكَ إِنَّ رَبَّكَ أَحَاطَ بِالنَّاسِ وَمَا جَعَلْنَا آلِ إِبْرَاهِيمَ إِلَّا قَبِيلًا ۚ وَآتَيْنَا إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيُزُفَ كُلًّا بِنُورٍ ۚ وَكُنُوزُهُمْ مَّا يَرِيدُهَا إِلَّا طَعِينًا ۚ كَبِيرًا ﴿٦٠﴾

[1] Iyi Aayah irabuzza gusenga no kwiyambaza ikintu na kimwe mu gishingo c'Imana Allah, caba ari umuzimu canke ikiri kizima, yaba Intumwa canke umweranda, n'ibindi.

cavumwe, kivugwa muri Qor’ani, na co nyene Twakigize igeragezwa ku bantu. Turanatera rero n’ubwoba ababangikanyamana mu kubarungukira ibihano n’ibitangaro bitandukanye, ariko hamwe n’ivyo vyose, nta na kimwe bibongerereza kiretse ukwimonogoza mu bugarariji”.

61. Ntumwa y’Imana! Ibuka kandi n’igihe Twebwe Allah, Twabwiriza abamalayika hamwe na “Ibilisi^[1]” Duti: “Nimwubamire Adamu mumuhe icubahiro kimukwiye”, فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ قَالَ أَأَسْجُدُ لِمَنْ خَلَقْتَ طِينًا ﴿٦١﴾ abamalayika barahaiza baragamburuka barubama kiretse Ibilisi yakomoka mu Majini, yaciye avuga ku bwishime n’akantu ati: “Vyoshoboka gute ko nubamira ikiremwa Waremye mw’ivu!”.

62. Ibilisi n’ubugarariji n’akantu yarubahutse abwira Imana Allah n’agahigihigi ati: “Urabona iki kiremwa Uteye iteka Ukacubahiriza kunsumba, niwampa kuramba gushika ku musi w’izuka, nta co ntazokora mu kurazwa ishingira no gukwiragiza ubwononyi no guhubisha uruvyaro rwaco uko nshoboye kwose, kiretse gusa bake muri rwo bazogutumbera mu vyo bakora”. قَالَ أَرَأَيْتَكَ هَذَا الَّذِي كَرَّمْتَ عَلَيَّ لَئِنِ أَخَّرْتَنِي إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَأُحْتَنِكَنَّ ذُرِّيَّتَهُ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٦٢﴾

63. Imana Allah Yaciye lbwira Ibilisi Iti: “Genda umaramarire hiyo! Uwuzogukurikira mu ruvyaro rwa Adamu akakwumvira, mu vy’ukuri igihano cawe hamwe n’abagukurikiye, kirabarindiriyeye mu muriro wa Jahannamu; قَالَ أَذْهَبَ فَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ فَإِنَّ جَهَنَّمَ جَزَاءُكُمْ جَزَاءً مَوْفُورًا ﴿٦٣﴾

64. Wewe genda wigarurire abo ushoboye bose muri nya ruvyaro, mu kubararikira ubuhuvyi n’ubwononyi, maze ugireko wegeranya ingabo zawe zose zishoboka, izigendera ku bitwazi n’izigenda n’amaguru, uheze wifadikanye na zo mu kunyengetera mu matungo yabo barondera, baheze bayakoreshe mu kuyatanga mu bizira, unyengetere no muri bo mu kubaryohereza ivyaha no kuvyara abana bacye mu busambanyi; ntugarukirize ng’aho, ahubwo niwongere ubahe isezerano ry’ikinyoma”. Burya shetani, ntiyigera itanga isezerano ry’ukuri, kiretse ko ari uruhendo gusa. وَأَسْتَفْزِرُ مِنْ أَسْطِطَعْتَ مِنْهُمْ بِصُوتِكَ وَأَجْلِبُ عَلَيْهِمْ بِخَيْلِكَ وَرَجْلِكَ وَشَارِكُهُمْ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ وَعَدَّهُمْ وَمَا يَعُدُّهُمْ الشَّيْطَانُ إِلَّا غُرُورًا ﴿٦٤﴾

65. Mu vy’ukuri, abaja banje bantumbera mu vyo bakora, nta bubasha ubafiseko namba. Ntumwa y’Imana! Imana yawe Rurema Allah Irakwiye kuba Umuhagarikizi Akingira abantu inyoshambi n’uruhendo vya shetani. إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ وَكَفَى بِرَبِّكَ وَكِيلًا ﴿٦٥﴾

66. Bantu! Imana yanyu Rurema Allah, ni Yo Ituma ubwato bubatwara bugendera mw’ibahari, kugira murondere mu mpamo zayo mu ruja n’uruza mu rudandazwa. Mu vy’ukuri رَبُّكُمْ الَّذِي يُزْجِي لَكُمْ الْفُلْكَ فِي الْبَحْرِ لِيَتَّبِعُوا مِنْ فَضْلِهِ ﴿٦٦﴾

[1] Ibilisi, ni izina ry’ikiremwa ca mbere mu Majini, ni na co cahavuye kiba inkomoko y’amajini. Mu Majini rero harimwo abemeramana hakabamwo n’abagarariji (amashetani).

Imana Allah, Yamye ari Nyenimbabazi n'impuhwe ku biremwa vyayo;

إِنَّهُ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ﴿٦٦﴾

67. Iyo mukozweko n'ivyago mw'ibahari mugahakwa gutwarwa, mushoka mwibagira ivyo mwahora mubangikanya n'Imana Allah, maze mugasaba Imana Imwe Rudende Allah muyitakambira ngo Ibibakureko, Imana Allah Yamara kubibakurako, Ikabashikana imusozi amahoro, mugaca mwigira ba sindabibazwa mu kwirengagiza itakambirama ku bugaba bwanyu. Burya zina kiremwa-muntu, kuva na kera na rindi, yamye yihakana inema z'Imana Allah.

وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا إِلَهًُا فَلَمَّا نَجَّيْكُمْ إِلَى الْبَرِّ أَعْرَضْتُمْ وَكَانَ الْإِنْسَانُ كُفُورًا ﴿٦٧﴾

68. Mbega bantu! Karashize ingani mugotwe ku bihano vy'Imana Allah, mutekaniwe ku Mana Allah ko Itobafuririra imusozi, canke ko Itobarungikira imvura y'urubuye izananye mu kirere, hanyuma mukisanga ata muhagarikizi n'umwe yoshobora kubakingira ivyo bihano!

أَفَأَمِنْتُمْ أَنْ يُخَسِّفَ بِكُمْ جَانِبَ الْبَرِّ أَوْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ وِكِيلًا ﴿٦٨﴾

69. Canke mbega hoho, mwoba mutekaniwe ku Mana Allah mu gihe mwamaze kugarariza, ko Itobasubiza kandi mw'ibahari, Igaheza Ikarungikira igihuhusi kikabasomesha nturi bivuye kw'igarariza ryanyu, hanyuma ntumuronke n'ico mwitwaza ngo mwisigure imbere yamuroni!

أَمْ أَمِنْتُمْ أَنْ يُعِيدَكُمْ فِيهِ تَارَةً أُخْرَى فَيُرْسِلَ عَلَيْكُمْ قَاصِفًا مِنَ الرِّيحِ فَيُغْرِقَكُمْ بِمَا كَفَرْتُمْ ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ عَالِيًا بِهِ تَبِيعًا ﴿٦٩﴾

70. Ni ukuri Twebwe Allah, Twarateye iteka ry'icubahiro Bene Adamu mu kubacisha ubwenge, mu kubarungikira Intumwa no mu kuborohereza kwikora ku biri mw'isi. Twaranabashoboje kwiunguruza imusozi ku bitwazi, no kwiunguruza mu bwato mw'ibahari, Tubaronsa n'ibibabeshaho mu mfungurwa n'ibinyobwa vyiza birekuwe, Turaheza rero Tubaha n'icubahiro gisumba ic'ibindi biremwa vyinshi Twaremye.

*وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا ﴿٧٠﴾

71. Ntumwa y'Imana! Ibuka umusi w'izuka, igihe Twarengukije umugwi umwumwe w'abantu hamwe n'indongozi yawo bumvira kw'isi bakayikurikira; uwuzogira amahirwe rero akaba muri nya mugwi ari umweranda, maze agahabwa n'igitabu c'ivyo yakoze mu kuboko kw'ukuryo, uyo azoba ari mu bantu bazosoma igitabu cabo bahimbawe n'akamwemwe kenshi. Abo rero, ntibazorenganywa na gato ku ndishi y'ivyo bakoze, n'aho koba akantu kanzunya kangana n'akanyuzi kari ku nda y'urutete rw'itende.

يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُنَاسٍ بِإِسْمِهِمْ فَمَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَأُولَئِكَ يَقْرَءُونَ كِتَابَهُمْ وَلَا يَظْلَمُونَ فَتِيلًا ﴿٧١﴾

72. Nayo uwuzoba kuri iyi si, ari impumyi y'igipfamutima mu kutemera Imana Allah n'Intumwa yayo Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), no mu buzima bw'inyuma yo gupfa nyene, azoba ari impumyi y'igipfamutima idashobora guca mu nzira igana mu Bwami

وَمَنْ كَانَ فِي هَذِهِ أَعْمَى فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ أَعْمَى وَأَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٧٢﴾

bw'ijuru, kanatsinda azoba yaranahuyve uguhupa nya guhuba inzira y'uburongozi kw'isi.

73. Ntumwa y'Imana! Ababangikanyamana bahatswe kugukura ku ntembero y'ivyo Twakumanuriye muri Qor'ani, kugira ngo utementanirize ibihushanye na vyo, iyo rero uramuka urementanije nk'uko bavyipfuzza, ni ukuri bari kukugira umugenzi pfampfe;

وَأَنْ كَادُوا لَيَفْتِنُونَكَ عَنِ الَّذِي أُوحِيَٰنَا إِلَيْكَ لَيَفْتِنَٰنَا عَلَيْنَا غَيْرَهُ ۗ وَإِذَا لَا اتَّخَذُوكَ حَلِيلًا ﴿٧٣﴾

74. Iyo rero Tutagutsimbataza ku kuri, ni ukuri warahatswe guhengamira gato ku ruhande rwabo mu kubemerera bimwe mu vyo bipfuzza, kuko baguma bagutega imitego, na we ukamana icizigiro ko bazoteba bakemera.

وَلَوْلَا أَنْ تَبَتَّنَا لَقَدْ كِدْتَ تَرْكُنَا إِلَيْهِمْ شَيْئًا قَلِيلًا ﴿٧٤﴾

75. Iyo uhirahira rero ugahengamira na gato ku ruhande rwabo, ni ukuri Twari guca Tuguha ibihano bigwijwe na kabiri mu buzima bwo kw'isi, n'ibihano bigwijwe na kabiri nyene igihe uri ku mpfiro^[1], hanyuma ntiworonse umuntu n'umwe agutabara ngo agukureko ibihano vyacu.

إِذَا لَأَذُنُّكَ ضَعْفَ الْحَيَوةِ وَضَعْفَ الْمَمَاتِ ۖ ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ عَلَيْنَا نَصِيرًا ﴿٧٥﴾

76. Abagarariji baranahatswe kukwomora mu gisagara ca Makka ku kuntu bakubangamira. Iyo bahirahira rero ngo bakwomora muri ico gisagara, na bo nyene ntibari kukigumamwo kiretse akanya gato gusa, Tugaca Tubahana;

وَأَنْ كَادُوا لَيَسْتَفِزُّوكَ مِنَ الْأَرْضِ لَيُخْرِجُوكَ مِنْهَا وَإِذَا لَا يَلْبَثُونَ خِلْفَكَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٧٦﴾

77. Ni uko vyamye rero ku bo Twarungikiye Intumwa zacu aho hambere yawe, ko abomoye Intumwa Twashoka Tubahana. Ntumwa y'Imana! Genda ugendereze, nta hantu na hamwe uzosanga Twarigeze kudohoka ku ngingo yo guhana abomoye Intumwa.

سَنَّةً مِّن قَدْ أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِن رُّسُلِنَا وَلَا تَجِدُ لِسُنَّتِنَا تَحْوِيلًا ﴿٧٧﴾

78. Tsimbataza rero amasengesho akwije ibisabwa guhera ku muhingamo gushika ku mugoroba buhwibiye; wongere utsimbataze isengesho ryo mu mutwenzi, uheze urisomemwo Qor'ani umwanya muremure, mu vy'ukuri isengesho ryo mu mutwenzi, ryitabirwa n'abamalayika b'ijoro hamwe n'abandi babakorera mu ngata ku murango;

أَقِمِ الصَّلَاةَ لِذُلُوكِ الشَّمْسِ إِلَىٰ عَسْفِ اللَّيْلِ وَقُرْءَانَ الْفَجْرِ ۚ إِنَّ قُرْءَانَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا ﴿٧٨﴾

79. Muvugishwamana! No mu gicugu, ba uvyuka usome Qor'ani umwanya muremure mw'isengesho; kugira iryo sengesho rikubere iry'inyongera rikudugiriza icubahiro, kumbure hari n'aho Imana yawe Rurema Allah Yokuzura ku musu w'izuka ufise igihagararo gishimwa n'ibiremwa, kuko uzobisabira gutezurirwa;

وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ ۗ نَافِلَةً لَّكَ عَسَىٰ أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَّحْمُودًا ﴿٧٩﴾

80. Uraheza uvuge uti: "Mana yanje Rurema Allah! Ngenera ubwinjiriro bw'ukuri bunshikana ku vyiza; Ungerere n'ubusohokero bw'ukuri bunkura mu bibi; Wongere Umpe n'icemezo kivuye iwawe, gituma Untabara Ukankurako umwansi wese".

وَقُلْ رَبِّ أَدْخِلْنِي مُدْخَلَ صِدْقٍ وَأَخْرِجْنِي مُخْرَجَ صِدْقٍ وَأَجْعَل لِّي مِنَ لَّدُنْكَ سُلْطٰنًا نَّصِيرًا ﴿٨٠﴾

[1] Ivyo bihano, vyari kugwizwa na kabiri ku Ntumwa (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) iyo iborohera mu guhengamira ku ruhande rwabo, kuko Imana Allah Yayihaye inema nyinshi, iyigisha n'ubumenyi bwinshi bituma ikwiye gutsimbataza ku kuri.

81. Ntumwa y'Imana! Bwira ababangikanyamana uti: "Ukuri kw'ubwislamu kwaraje, ikinyoma c'ibangikanyamana kiraheza gikubitirwa ahabona, mu vy'ukuri ikinyoma kimara umusi ntikimara umwaka, bitebe bitebuke gitegerezwa kuganzwa kigende amazimayongo".

وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَرَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا ﴿٨١﴾

82. Twebwe Allah Tumanura muri Qor'ani Aayah zivura indwara z'umutima ziterwa n'ivyaha, izivura n'indwara zisinzikaza umubiri, n'izindi zituma abemeramana bagirirwa impuhwe n'Imana Allah. Burya iyi Qor'ani, ntiyongerereza abirenganya mu bugarariji, kiretse ubuhuvyi n'agahombo.

وَنَزَّلَ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا ﴿٨٢﴾

83. Iyo Twebwe Allah Duhaye umuntu inema y'amatungo, ibibondo no kuroranirwa mu magara n'ibindi, araheza akagenza umugongo akirengagiza igamburukiramana. Iyo naho akozweko n'ikiza c'ubukene canke indwara n'ibindi, aca yihebura kuko atizeye Imana Allah.

وَإِذَا أَنْعَمْنَا عَلَى الْإِنْسَانِ أَعْرَضَ وَنَسَىٰ بِحَنَانِهِ ۖ وَإِذَا وَسَّهَ الشَّرُّ كَانَ يُوسَىٰ ﴿٨٣﴾

84. Ntumwa y'Imana! Bwira abantu uti: "Umwe wese muri mwebwe akora yisunze uko ari, burya Imana yanyu Rurema Allah, ni Yo Izi neza umugororotsi atumbereye ukuri".

قُلْ كُلٌّ يَعْمَلُ عَلَىٰ شَاكِرِيهِ ۖ فَرُبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَن هُوَ أَهْدَىٰ سَبِيلًا ﴿٨٤﴾

85. Ntumwa y'Imana! Abagarariji barakubaza ku bijanye n'inkomoko y'ubuzima "Roho"! Bishure uti: "Ukuri ku bijanye n'inkomoko y'ubuzima "Roho", kuzwi gusa n'Imana yanje Rurema Allah, kanatsinda mwebwe n'abantu bose, ntimwahawe mu bumenyi kiretse ubumenyi buke.

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ ۖ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٨٥﴾

86. Ntumwa y'Imana! Twebwe Allah Twoshaka guhanagura mu mushaha wawe Qor'ani Twakumanuriye, ni ukuri Twobishobora, hanyuma ntiworonse umuhagarikizi n'umwe atubuza kuyihanagura canke ngo ayikwigishe bushasha;

وَلَمِن شِئْنَا لَنذَهِبَنَّ بِالذِّبَىٰ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ ۖ ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ بِهِ عِلْمًا ۖ وَكَيْلًا ﴿٨٦﴾

87. Ariko rero Imana yawe Rurema Allah Yarakugiriye impuhwe, maze Itsimbataza Qor'ani mu mushaha wawe. Mu vy'ukuri, impano zayo kuri wewe zamyeye ari nta ngere^[1].

إِلَّا رَحْمَةً مِّن رَّبِّكَ ۖ إِنَّ فَضْلَهُ كَانَ عَلَيْكَ كَیْرًا ﴿٨٧﴾

88. Ntumwa y'Imana! Vuga uti: "N'aho abantu n'amajini bari kwiyunga, bakaja hamwe kugira bazane nk'iyi Qor'ani y'igitangaza, ntibari gupfa bazanye nkayo mu ndimburo no mw'itomora ry'ingingo n'amabwirizwa yayo. N'iyi bari kurarikana hagati yabo kugira bagerageze, nta vyo bari gushobora namba".

قُلْ لَمِنَ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْحِجُ عَلَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِبَيْتٍ هَذَا الْفَرْءَانِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ ۖ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا ﴿٨٨﴾

[1] Zimwe mu ngabirano Imana Allah Yahaye Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), ni uko Yayihaye Qor'ani ntatagifu, Iyigenera igihagararo kizoshimwa n'ibiremwa ku musi w'izuka, n'ibindi rero Itigeze Iha n'umwe mu biremwa.

89. Ni ukuri Twebwe Allah, Twaratomoreye abantu bikwiye muri Qor'ani, mu gutanga uburorero butandukanye bwotuma banyurwa bakikebuka, bagaha za bakubahiriza nya burorero mu kubugendera, ariko abenshi mu bantu bahisemwo kugarariza ukuri, baraheza barahakana bivuye inyuma ivyemezo vyerekana ubushobozi n'ububasha vy'Imana Allah.

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ فَأَبَى أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا ﴿٨٩﴾

90. Ababangikanyamana bamaze kuganzwa na Qor'ani, baciye basaba ko bohabwa ibitangaro nk'uko bavyipfuzza, maze bavuga bati: "Muham! Ntiturota tukwemera namba ngo dukore ivyo ushaka, utabanje kuducira iriba ry'amazi atemba ku gataka k'igisagara ca Makka;

وَقَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّى تَفْجُرَ لَنَا مِنَ الْأَرْضِ يَنْبُوعًا ﴿٩٠﴾

91. Canke ugire umurima wihariye ugizwe n'ibiti vy'itende n'imizabibu, uheze uwucirire n'inzuzi zitemba mu migende yawo;

أَوْ تَكُونَ لَكَ جَنَّةٌ مِنْ نَخِيلٍ وَعِنَبٍ فَتُفَجِّرَ الْأَنْهَارَ خِلَالَهَا تَفْجِيرًا ﴿٩١﴾

92. Canke ijuru ritugweko nk'uko watuburiye, canke utazanire Imana Allah n'abamalayika bayo tubibonere ukuri kwanye;

أَوْ تُسْقِطَ السَّمَاءَ كَمَا رَعَمْتَ عَلَيْنَا كِسْفًا أَوْ تَأْتِي بِلِلِّهِ وَالْمَلَكِ قَبِيلًا ﴿٩٢﴾

93. Canke wimirire inzu itatswe n'inzahabu, canke uduge mw'ijuru uciye ku ngazi, kandi ntituzokwemera ko waduzeyo utabanje kugaruka ufise igitabu kivuye ku Mana Allah, maze twisomere muri nya gitabu ko wewe uri Intumwa y'Imana Allah vy'ukuri". Ntumwa y'Imana! Bwira abo bagarariji uti: "Nihaninahazwe Imana yanje Rurema Allah! Mbega jewe ndi igiki ku Mana Allah, cotuma ndayitegeka kubazanira ibitangaro mwipfuzza! Nta co ndi, kiretse kuba ndi umuntu nkaba n'Intumwa, nshikiriza ubutumwa bwayo nk'uko Yabundungikanye".

أَوْ يَكُونَ لَكَ بَيْتٌ مِنْ زُخْرُفٍ أَوْ تَرْقَى فِي السَّمَاءِ وَلَنْ نُؤْمِنَ لِرُفْيِكَ حَتَّى تَنْزِلَ عَلَيْنَا كِتَابًا تُفَرِّقُوهُ فُلٌ سُبْحَانَ رَبِّي هَلْ كُنْتُ إِلَّا بَشَرًا رَسُولًا ﴿٩٣﴾

94. Nta cabujije rero abagarariji kwemera Imana n'Intumwa yayo igihe bashikirwa n'uburongozi buvuye ku Mana Allah, kiretse ijamba bavuze bahakana bati: "Ni gute Imana Allah Yorungika Intumwa ivuye mu bantu!"

وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمْ الْهُدَىٰ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَبَعَثَ اللَّهُ بَشَرًا رَسُولًا ﴿٩٤﴾

95. Ntumwa y'Imana! Gondoza ababangikanyamana, ubabwire uti: "Iyo kw'isi haza kuba abamalayika bagendagenda batekaniwe, ni ukuri Twebwe Allah, Twari kubarungikira Intumwa ivuye mu bamalayika nkabo^[1]".

فَلَوْ كَانُوا فِي الْأَرْضِ مَلَائِكَةً يَمْسُحُونَ بِأَيْدِيهِمْ لَسَدَدْنَا عَنْبَابَ السَّمَاءِ مِنْكُمْ لَكُنَّا بِكُمْ بَصِيرًا ﴿٩٥﴾

96. Babwire kandi uti: "Imana Allah ubwayo Irakwiye kuba Icabona hagati yanje na mwe, ko ndi Intumwa vy'ukuri. Mu vy'ukuri, Imana Allah Yamye ari Muhetuziwayoyose, Nyenukubona, Irazi neza ibikorwa n'abaja bayo, nta na kimwe lyobewe".

فَلَوْ كُنَّا بِكُمْ بِصِيرًا بَصِيرًا ﴿٩٦﴾

[1] Intumwa irungikwa ku bantu ivuye muri bo kugira ishikirize ubutumwa mu rurimi bumva, batahura.

97. Uwushobojwe n'Imana Allah akarongoka mu kuri rero, uyo ni we mugororotsi vy'ukuri; nayo uwubaye intumva, maze Imana Allah Ikamureka agahuba inzira y'ukuri, uyo ari mu bantu utazokwigera uronkera n'umwe mu bahagarikizi hatarimwo Imana Allah, yobarongora ku kuri. Tuzoheza rero Twebwe Allah, Twegeranye abahuywe ku musi w'izuka bagenza amaso, batabona, batavuga, batumva. Ubushikiro bwabo, ni mu muriro wa Jahannamu; uko nya muriro ucuresha, ni ko Tuzowegenyeza ukarushirizaho kururumba.

98. Ivyo bihano rero, ni yo ndishi y'ababangikanyamana, ku kuntu bagararije Aayah n'ivyemezo vyacu Twebwe Allah, bakanavuga bahakana bivuye inyuma izuka ry'ibiremwa, bati: "Mbega nitwapfa tugacika amagufa yabunzwe akabora, ni ivy'ukuri ko tuzozuka duheze dusubizwe kandi ubuzima ku musi w'izuka!"

99. Mbega ababangikanyamana ntibamenye ko Imana Allah Yaremye ata co Irinze gufatirako amajuru n'isi n'ibiremwa biri hagati yavyo, Ishoboye kurema nkavyo mu gihe vyohona! Yaranategakanirije ababangikanyamana isango ryo gupfa n'iryo guhanwa, nta nkeka ko iryo sango ritegerezwa gushika. Hamwe n'ivy'ukuri, abirenganije mu guhakana izuka ry'ibiremwa, bahisemwo kugarariza idini ry'Imana Allah.

100. Ntumwa y'Imana! Bwira ababangikanyamana uti: "Iyo muba mugaba ibigega vy'impano z'Imana yanje Rurema Allah, zitigera zihera, mwari kuba ingumyi ku gutinya ko muramutse mutanze mwohava mukeni, burya zina kiremwa-muntu camye ari impfumbasi, kiretse uwagiriwe impuhwe n'Imana Allah".

101. Ni ukuri Twebwe Allah, Twarahaye Musa ibitangaro icenda bigaragara, vyemeza ukuri kw'ubutumwa bwiwe^[1]. Ntumwa y'Imana! Urabaza Bene Israyeli ingene vyagenze igihe Musa yabazanira nya bitangaro bigaragara, maze Firawuni akamubwira ati: "Jewe mu vy'ukuri, nibaza ko wewe Musa warozwe, ugakeherwa n'ubwenge!"

102. Musa yishuye Firawuni ati: "Ni ukuri, urazi neza ko ata wundi yamanuye ibi bitangaro icenda bigaragara atari Imana Allah, Rurema w'amajuru n'isi; Yamanuye nya bitangaro, kugira bibe ivyemezo vyotuma abanyabwenge bemera ko Imana Allah ari Yo Yaremye; n'uko ari Yo

[1] Ivyo bitangaro bikaba vyari ibi bikurikira: ihinduka ry'inkoni ikaba inzoka amahanga, gusayangana kw'ikiganza mu gihe agikuye mu kwaha, itera ry'amapfa, ikeha ry'umwimbu w'ivyamwa, itera ry'imyuzurire y'amazi, itera ry'inzige, itera ry'udukoko turya ico ari co cose duhuye na co, itera ry'ibikere bikwiragiye hose n'ihinduka ry'ibinyobwa bigacika amaraso.

Ikwiye no gusengwa ari Imwe Rudende. Kandi rero nanje mu vy'ukuri, ndizeye ata gukekeranya ko wewe Firawuni wavumwe, utegerezwa guhona”.

103. Ni ho rero Firawuni yatwarwa n'agashavu, aca ashaka kurondera gutera ubwoba Musa hamwe na Bene Israyeli, ko yobomora mu gihugu ca Misiri, maze Twebwe Allah Duca Turamusomesha nturi mw'ibahari, we hamwe n'ingabo ziwe zose.

فَأَرَادَ أَنْ يَنْتَفِرَ مِنْهُمْ مِنَ الْأَرْضِ فَأَعْرَفْنَاهُ
وَمَنْ مَعَهُ جَمِيعًا ﴿١٠٣﴾

104. Maze Duca Tubwira Bene Israyeli mu nyuma y'ihonywa rya Firawuni n'ingabo ziwe, Duti: “Nimucumbike rero ku gataka ka Shaamu, nihagera ko umuhero w'isi ushika, Tuzoheza Tubazure mwese, muheze muharurirwe”.

وَقُلْنَا مِنْ بَعْدِهِ لِيَنبَغِيَّ إِسْرَائِيلَ أَنْ نَسْكُنُوا
الْأَرْضَ فَإِذَا جَاءَ وَعَدُ الْآخِرَةِ جِئْنَا بِكُمْ
لَفِيْقًا ﴿١٠٤﴾

105. Twebwe Allah, Twamanuriye Qor'ani vy'ukuri Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), kugira irarikire abantu kugamburukira Imana Allah, kandi Qor'ani yamanutse mu kuri ikingiwe, nta kizokwongerwamwo canke ngo gikurwemwo n'abantu. Ntumwa y'Imana! Ntitwanagutumye rero, kiretse ngo ube Intumwa ishikiriza inkuru nziza ihumuriza abemeramana ko bazohabwa Ubwami bw'ijuru, ikanagabisha ibigaba ku bihano vy'Imana Allah.

وَبِالْحَقِّ أَنْزَلْنَاهُ وَبِالْحَقِّ نَزَّلٌ وَمَا
أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿١٠٥﴾

106. Ntumwa y'Imana! Twebwe Allah, Twakumanuriye Qor'ani itomoye, itandukanya uburongozi n'ubuhuyi, ukuri n'ikinyoma, kugira uyisomere abantu mu bwitonzi nta ngere; Twanayihishuye bukebuke Dufatiye ku vyagiye birashikira abantu no ku kuntu babayeho.

وَقُرْآنًا فَرَقْنَاهُ لِتَقْرَأَهُ عَلَى النَّاسِ عَلَى
مَكْتَبٍ وَنَزَّلْنَاهُ تَنْزِيلًا ﴿١٠٦﴾

107. Ntumwa y'Imana! Bwira abahakanyi uti: “Mwemera Qor'ani mutayemera, ukuyemera kwanyu nta co kuyongerereza, eka no kuyihakana kwanyu nta co kuyitwara”. Mu vy'ukuri, abamenyi batahuye ukuri kw'ihishurwa rya Qor'ani mu bahawe lbitabu vyo hambere yayo, iyo basomewe Qor'ani, bashoka bubamika uruhanga hasi mu kwubaha Imana Allah;

قُلْ ءَامِنُوا بِهِ أَوْ لَا تُؤْمِنُوا إِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا
الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهِ إِذَا يُتْلَى عَلَيْهِمْ يَخِرُّونَ
لِلْأَذْقَانِ سُجَّدًا ﴿١٠٧﴾

108. Maze bagaca bavuga bati: “Nihaninahazwe Imana yacu Rurema Allah mu buryo burengeye cane ivyo bayitiranya bakayibangikanya, nta nkeka ko Isezerano ry'Imana yacu Rurema Allah ryo guhamba abemeramana n'iryo guhana abagarariji, ari iry'ukuri, ritegerezwa gushika”;

وَيَقُولُونَ سُبْحَانَ رَبِّنَا إِنْ كَانَ وَعْدُ رَبِّنَا
لَمَفْعُولًا ﴿١٠٨﴾

109. Bubamika uruhanga hasi rero bakorora amosozi ku kunyurwa n'inyigisho za Qor'ani, gutyo bakarushirizaho kwicisha bugufi ku Mana Allah.

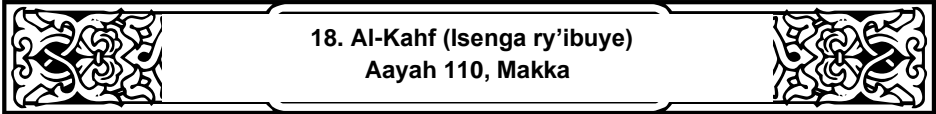
وَيَخِرُّونَ لِلْأَذْقَانِ يَبْكُونَ وَيَزِيدُهُمْ
خُشُوعًا ﴿١٠٩﴾

110. Ntumwa y'Imana! Bwira ababangikanyamana^[1] uti: "Nimusabe muvuga muti: "Ewe Mana Allah!" canke muvuga muti: "Ewe Nyenimpuhwe!", izina iryo ari ryo ryose mu mazina yayo mwsabisha, muzoba muriko musaba Imana Imwe Rudende, kuko Imana Allah amazina yayo yose Ifise, ni meza cane". Ntumwa y'Imana! Mu gihe uriko urasenga, ntugasome Qor'ani mw'ijwi rinini cane ngo ababangikanyamana bakwumve, eka ntukanayisome wongorera gushika n'aho abo usengesha batakwumva, uraheza rero usome nya Qor'ani mw'ijwi rigereranye.

قُلْ أَدْعُوا اللَّهَ أَوْ أَدْعُوا الرَّحْمَنَ أَيًّا مَا تَدْعُوا فَلَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ وَلَا تَجْهَرُوا بِصَلَاتِكُمْ وَلَا تَخَافُوا بِهَا وَابْتَغِ بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا ﴿١١٠﴾

111. Ntumwa y'Imana! Vuga uti: "Nihashimagizwe Imana Allah Itigeze Yigenera umwana, Itigeze Inagira na kimwe kibangikanijwe na Yo mu bumana bwayo, eka ntiyigeze Inagira umuhagarikizi mu biremwa kuko Yikwiye kandi Yikenuye"; uraheza rero kandi uyikuzwe mu kuyisenga utayibangikanya, no mu kuyitumbera muri vyose, kuko ari Yo Nkuru Irengeye vyose".

وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُن لَّهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُن لَّهُ وِليٌّ مِنَ الدُّنْيَا وَكَبِيرَةٌ كَثِيرًا ﴿١١١﴾

**18. Al-Kahf (Isenga ry'ibuye)
Aayah 110, Makka**

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Nihashimagizwe Imana Allah Yamanuriye Igitabu ca Qor'ani, Umuja wayo akaba n'Intumwa yayo Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), kandi ntiyigeze Ishira muri nya Gitabu ca Qor'ani ingingo n'imwe idashingiye ku kuri.
2. Imana Allah, Yagize nya Gitabu ca Qor'ani kuba kigororotse, kitagiramwo amakenga n'ivuguruzanya mu ngingo zaco, kugira kigabishe abagarariji ku bihano bikaze vy'Imana Allah, congere gishikirize inkuru nziza ihumuriza abemeramana bakora ivyiza bitegetswe, ko mu vy'ukuri bategekanirijwe impembo nziza y'Ubwami bw'ijuru;
3. Bazoba muri nya Bwami bw'ijuru ibihe bidahera, bari mu nema zamaho.
4. Iyo Ntumwa iri ng'aho kandi kugira igabishe ku bihano vy'Imana Allah ababangikanyamana bavuze barementaniriza Imana Allah ko Yigeneye umwana.

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَىٰ عَبْدِهِ الْكِتَابَ وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَجًا ﴿١﴾

قِيمًا لِيُنذِرَ بَأْسًا شَدِيدًا مِّنْ لَّدُنْهُ وَيُبَشِّرَ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا حَسَنًا ﴿٢﴾

مَكِّيِّينَ فِيهِ أَبَدًا ﴿٣﴾

وَيُنذِرَ الَّذِينَ قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا ﴿٤﴾

[1] Ababangikanyamana banebagura Intumwa (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) ko mu gusaba Imana Allah, isaba ivuga iti: "YA ALLAAH! YA RAHMAANI!" (Ewe Mana Allah! Ewe Mana Nyenimpuhwe!), bakaba babona ko ari ugusaba imana nyinshi.

5. Ababangikanyamana nta n'ubumenyi bafise bokwisunga mu kwemeza ko Imana Allah Yigeneye koko umwana, eka n'abavyeyi babo bakurikiye muri iryo rementanya, na bo nyene nta bumenyi bari bafise bwo kurishimangira. Iryo jambo riva mu kanwa kabo rero, ryo kwomekera umwana ku Mana Allah, ni ribi cane, kanatsinda ntibavuga kiretse ikinyoma cambaye ubusa.

مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ وَلَا لِآبَائِهِمْ كَبُرَتْ
كَلِمَةً تَخْرُجُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ إِنْ يَقُولُونَ إِلَّا
كَذِبًا ⑤

6. Ntumwa y'Imana! Kumbure woba wicwa n'intuntu n'agahinda bitewe n'ukuntu abantu warungitsweko bakwirengagiza mu kugenza umugongo, ntibaheze ngo bemere Qor'ani banayigendere.

فَلَعَلَّكَ بِنِعْمِ اللَّهِ غَفْلَةً إِنْ لَمْ
يُؤْمِنُوا بِهَذَا الْحَدِيثِ أَسَفًا ⑥

7. Mu vy'ukuri Twebwe Allah, Twaremye ibiri kw'isi, maze Tubigira ibisharizo vyayo, Tunabigira ibintu ngirakamaro ku bayicumbitseko, kugira Tubagerageze haheze hamenyekane uwukora ivyiza ku bw'Imana Allah kurusha abandi, hamenyekane n'umunyavyaha ruhebuza, gutyo Tuzohembere umwe wese ivyo yakoze.

إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لَهَا لِيَتَّبِلُوهُمْ
أَيُّهُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ⑦

8. Umuhero w'isi rero niwagera, ni ukuri ibiri kw'isi vyose Twebwe Allah Tuzobihindura ubukumbagare.

وَإِنَّا لَجَاعِلُونَ مَا عَلَيْهَا صَعِيدًا جُرُزًا ⑧

9. Ntumwa y'Imana! Mbega ivyashikiye benisenga ry'ibuye ari bo benurubaho rwarditsweko amazina n'amateka yabo, woba uriyumvira ko ari bimwe mu vyemezo n'ibitangaro vyacu bitangaje! Irema ry'amajuru n'isi n'ibiri hagati yavyo rero, ritangaje gusumba ivyashikiye benisenga ry'ibuye!

أَمْ حَسِبْتَ أَنَّ أَصْحَابَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيمِ
كَانُوا مِنْ آيَاتِنَا عَجَبًا ⑨

10. Ibuka igihe imikangara y'abemeramana yahungira mw'isenga ry'ibuye, ku gutinya ko yogeragezwa mu guhatirwa gusenga ibigirwamana, iraha ivyiza: "Mana yacu Rurema Allah! Duhundagazeko impuhwe zawe, maze Udutsimbataze ku kwemera, Udukingire n'inabi y'ibiremwa, Wongere Utworohereze inzira idushikana ku vyiza bigushimisha, duheze tube mu bagororotsi".

إِذْ أَوْىءَ الْفِتْيَةُ إِلَى الْكَهْفِ فَقَالُوا رَبَّنَا
ءَاتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا
رَشَدًا ⑩

11. Ni ho rero nya miyabaga Twayisinziriza umukondorazosi, iraha iguma muri nya senga ry'ibuye imyaka n'iyindi.

فَصَرَّفْنَا عَلَى آدَانِهِمْ فِي الْكَهْفِ سِنِينَ
عَدَدًا ⑪

12. Hanyuma ni ho Twayikangura mw'itiro kugira Tugaragarize abantu ukuri ku vyo Dusanzwe Tuzi ku bijanye n'ikiringo iyo miyabaga yamaze isinziriyeyi, ari na co imigwi ibiri yahazanako, gutyo haheze hamenyekane muri nya migwi ibiri, umugwi woba uzi neza igitigiri c'imisi nya miyabaga yamaze isinziriyeyi.

ثُمَّ بَعَثْنَاهُمْ لِنَعْلَمَ أَيُّ الْحِزْبَيْنِ أَحْصَى لِمَا
لَبِئْتُوا أَمَدًا ⑫

13. Ntumwa y'Imana! Twebwe Allah Tukwiganira kahise kabo vy'ukuri. Mu vy'ukuri, benisenga, ni abantu b'imikangara bemeye Imana yabo Rurema Allah

نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ نَبَأَهُمْ بِالْحَقِّ إِنَّهُمْ
فِتْيَةٌ آمَنُوا بِرَبِّهِمْ وَرَدَّاهُمْ هُدًى ⑬

baranayigamburukira, maze Tubongerereza ubugorotsi no gutsimbataro ku kuri.

14. Twaranatimbishije n'imitima yabo igihe bahagarara imbere y'umwami yagarariza, akabanebagura ko batagisenga ibigirwamana, bakavuga bati: "Imana yacu Rurema Allah dusenga, ni Imana Rurema Yaremye amajuru n'isi, ntituzokwigera dusenga mu gishingo cayo iyindi mana. Ni ukuri, mu gihe twovugaga ibihushanye n'ivyoye, twoba tuvuye ikinyoma ceruye".

وَرَبَطْنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ إِذْ قَامُوا فَقَالُوا رَبُّنَا رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَن نَدْعُوهُ مِنْ دُونِهِ ۗ إِنَّهَا لَقَدْ فُلَّتْنَا إِذَا سَطَطْنَا ﴿١٤﴾

15. Ni ho rero babwirana hagati yabo bati: "Aba bantu bacu, bigiriye izindi mana basenga mu gishingo c'Imana Allah, ubwo ntitwobasaba bakazana ivyemezo bigaragara vyemeza isengwa ry'ivyoye bigirwamana! Burya, nta n'umwe arenganya akimongoye gusumba uwurementaniriza Imana Allah mu kuyibangikanya".

هَؤُلَاءِ قَوْمُنَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ ۗ آلِهَةً لَوْلَا يَأْتُونَ عَلَيْهِم بِسُلْطَانٍ بَيِّنٍ فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا ﴿١٥﴾

16. Twaraberetse rero ico bakwiye gukora, Duti: "Igihe mwiyonkoye ku babangikanyamana, mukavavanura n'ivyoye basenga havuyemwo Imana Allah, murashoka muhungira mw'isengwa ry'ibuye riri ku musozi, maze musenge Imana Imwe Rudende Allah, Imana Allah Izoheza ibahungazako impuhwe zayo, nta na kimwe kibabangamira, Yongere iboroherere inzira yo kuronka ibibabeshaho".

وَإِذْ أَعْرَضْتُمْوَهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ فَأَوْثًا إِلَىٰ آلِكَهْفٍ يَنْشُرْ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ وَيَهَيِّئْ لَكُمْ مِنْ أَمْرِكُمْ مَرْفَقًا ﴿١٦﴾

17. Ni ho rero benisenga bahungira muri nya senga ry'ibuye, maze Imana Allah Ica Irabasinziriza umukondorazosi. Izuba riserutse, wabona rihengamiye iburyo bwa nya senga; ryarenga naho, ukabona rihengamiye ibubamfu bwa nya senga, ico gihe rero nta mishwarara y'izuba yabarasirako canke ngo babure akayaga keza gacye mu bwinjiriro bwa nya senga. Iryo bungabungwa rya benisenga, riri mu vyemezo vyerekana ubushobozi n'ububasha vy'Imana Allah. Uwushobojwe n'Imana Allah akemera akanagamburuka, uyo ni we mugorotsi vy'ukuri, nayo uwubaye intumva, maze Imana Allah Ikamureka agahuba inzira y'ukuri, ntuzokwigera umuronkera umuhagarikizi amutumbereza mu nzira y'ukuri.

*وَتَرَى السَّمْسَ إِذَا طَلَعَتْ تَزْوُرُ عَنْ كَهْفِهِمْ ذَاتَ الْيَمِينِ وَإِذَا غَرَبَتْ تَقْرِضُهُمْ ذَاتَ الشِّمَالِ وَهُمْ فِي فَجْوَةٍ مِنْهُ ۚ ذَٰلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ لَعَلَّ اللَّهُ يَهْدِي الْقَوْمَ الْهَادِينَ ﴿١٧﴾

18. Ubonye rero ukuntu benisenga bari bameze, wokwibajije ko bakanura kandi basinziriye. Twebwe Allah, Twaguma Tubahindikiza ku rubavu rw'iburyo n'urw'ibubamfu, kugira ibihimba vyabo ntibibore ngo biribwe n'umuswa. Imbwa yabo bari kumwe, yari irambije ku bwinjiriro bwa nya senga nk'aho yoba ibacungereye. Uturukiriye aho bari, ubabonye wari gutungwa n'ayo wameze, wari no kwicwa n'ubwoba budasanze.

وَحَسْبُهُمْ آتِيفًا وَهُمْ رُفُودًا وَنَقَلْبُهُمْ ذَاتَ الْيَمِينِ وَذَاتَ الشِّمَالِ وَكَلْبُهُمْ بَسِيطٌ دِرَاعِيهِ بِالْوَصِيدِ لَوِ اطَّلَعْتَ عَلَيْهِمْ لَوَلَّيْتَ مِنْهُمْ فِرَارًا وَلَمُلِئْتَ مِنْهُمْ رُعبًا ﴿١٨﴾

19. Ni nk'uko nyene rero Twebwe Allah - Twabasinziye
Tukanababungabunga ikiringo kirekire - Twabakanguye
mw'itiro, kugira babazanye hagati yabo ku kiringo bamaze
basinziye. Bamwe muri bo bishuye bati: "Twasinziye
umusi umwe canke igice cawo"; abandi na bo bishuye bati:
"Imana yanyu Rurema Allah, ni Yo Izi neza na neza
ikiringo mumaze musinziye. Enda nyabuna rero,
nimurungikane aya mahera y'amadirhamu umwe muri
mwebwe aje mu gisagara, maze abasumire mu
mfungurwa zirekuwe, ziryoshe, aheze abazanireko ivyo
mfungura, kandi agende yiyorobeka kugira ntihagire
n'umwe amumenya ngo dufatwe;

وَكَذَلِكَ بَعَثْنَاهُمْ لِيَتَسَاءَلُوا بَيْنَهُمْ قَالَ
قَائِلٌ مِنْهُمْ كَمْ لَبِئْتُمْ قَالُوا لَبِئْنَا يَوْمًا أَوْ
بَعْضَ يَوْمٍ قَالُوا رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا لَبِئْتُمْ
فَأَتَّبَعُوا آحَدَكُمْ بِوَرْقِكُمْ هَذِهِ إِلَى
الْمَدِينَةِ فَلْيَنْظُرْ أَيُّهَا أَزْكَى طَعَامًا
فَلْيَأْتِكُمْ برزقي مِنِّه وَلْيَلْطَفْ وَلَا
يُشْعِرَنَّ بِكُمْ أَحَدًا ﴿١٩﴾

20. Mu vy'ukuri, nihagira abamenya aho muri, baca
babatera amabuye gushika mufefe; canke babasubize
mw'idini ryabo ryo gusenga ibigirwamana, ico gihe rero
ntimuzokwigerira mwongera kuronka icobashikana ku
ntsinzi y'Ubwami bw'ijuru".

إِنَّهُمْ إِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ يَرْجُمُوكُمْ أَوْ
يُعِيدُوكُمْ فِي مِلَّتِهِمْ وَلَنْ تُفْلِحُوا إِذًا
أَبَدًا ﴿٢٠﴾

21. Ni nk'uko nyene rero Twebwe Allah - Twabasinziye
ikiringo kirekire hanyuma Tukabakangura mw'itiro -
Twatumye abantu bamenya aho bahungiyeye^[1], kugira
bamenye ata gushidikanya ko isezerano ry'Imana Allah
ryo kuzura abapfuye ku musi w'izuka, ari iry'ukuri. Ico gihe
abantu bababonye bariciyemwo imigwi ku bijanye
n'ukwemera izuka ry'ibiremwa; muri bo harimwo abemeye
nya zuka ry'ibiremwa, hari n'abandi barihakanye. Iboneka
rya benisenga ryabaye igitangaro cemeza ko izuka
ry'ibiremwa ari ukuri. Benisenga bamaze kuboneka rero,
ntibamaze kabiri, bacye bapfira muri rya senga ry'ibuye,
ni ho abatanguye kubabona bavuga bati:
"Nimubarekereyo, maze mwubakire umwugariro kw'iryo
senga ry'ibuye, burya Imana yabo Rurema Allah, ni Yo Izi
neza ukuri ku vyabashikiye". Abaganza muri ico gihe
bavuze bati: "Dutegerezwa kububakirako umusigiti^[2]".

وَكَذَلِكَ أَشْرَرْنَا عَلَيْهِمْ لِيَعْلَمُوا أَنْ وَعَدَ
اللَّهُ حَقًّا وَأَنَّ السَّاعَةَ لَا رَيْبَ فِيهَا إِذْ
يَتَنَزَّعُونَ مِنْهُمْ أَمْرَهُمْ فَقَالُوا ابْنُوا
عَلَيْهِمْ بُنْيَانًا رَبُّهُمْ أَعْلَمُ بِهِمْ قَالَ الَّذِينَ
عَلَبُوا عَلَىٰ أَمْرِهِمْ لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيْهِمْ
مَسْجِدًا ﴿٢١﴾

22. Mu bahawe Igitabu, harimwo abazovuga ku bijanye
n'igitigiri ca benisenga, ko bari batatu hamwe n'imbwa
yabo igira kane; harimwo n'abazovuga ko bari batanu
hamwe n'imbwa yabo igira gatandatu. Umugwi wose muri
iyi migwi ibiri, uzopfa gukekeranya igitigiri cabo ata
cemezo ufise; harimwo n'abazovuga ko benisenga bari

سَيَقُولُونَ ثَلَاثَةٌ رَأَيْنَاهُمْ كَذِبُوا وَيَقُولُونَ
خَمْسَةٌ سَادِسْتُمْ كَذِبًا أُولَٰئِكَ
وَيَقُولُونَ سَبْعَةٌ وَاتَّخَذُوا عَلَيْهِمْ
أَعْلَمُ بِعَدَّتِهِمْ مَا يُعْلَمُهُمْ إِلَّا قَلِيلٌ فَلَا

[1] Hari inyuma y'aho babonye amahera y'amadirhamu atagikoreshwa, bari barungikanye umwe muri bo kugira ngo abasumire.

[2] Intumwa y'Imana Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) mw'iragi ryayo rya nyuma, yarabujije kwubakira umusigiti ku mva z'Abavugishwamana n'aberanda; yaranavuye abakora ivyo, ni nk'uko nyene yabujije muri rusangi kwubaka ku mva, kuzubakira, kuziterako amakaro no kuzandikako; kuko ivyo bishobora kuba imvo y'ibangikanyamana mu gusenga imizimu n'abaganza.

indwi hamwe n'imbwa yabo igira umunani. Ntumwa y'Imana! Vuga uti: "Imana yanje Rurema Allah, ni Yo Izi neza na neza igitigiri ca benisenga uko kingana. Ni bake cane mu bantu bazi neza na neza igitigiri cabo". Ntugaharire rero n'abahawe Igitabu ku vyerekeye igitigiri ca benisenga, kiretse igihe wobiganira ku vyo wahishuriwe n'Imana Allah gusa; ntuzonabaze n'umwe muri bo ku vyerekeye inkuru ya benisenga kuko ata nkuru y'imvaho bafise.

تُمَارِ فِيهِمْ إِلَّا مِرَاءَ ظَهْرًا وَلَا تَسْتَفْتِ فِيهِمْ مِنْهُمْ أَحَدًا ⑮

23. Ntumwa y'Imana! Ntukavuge ku kintu wipfuzaga gukora uti: "Ejo ntegerezwa gukora ikintu kanaka";

وَلَا تَقُولَنَّ لِشَايٍ إِنِّي فَاعِلٌ ذَٰلِكَ غَدًا ⑯

24. Kiretse mu gihe wobikesha Imana Allah mu kuvuga uti: "in shaa Allah" (Imana Allah niyabishaka). Uraheza rero utazire uninahaza Imana Allah niyashika ukibagira kuyikesha ivyo wipfuzaga gukora, maze uvuge uti: "Kumbure hari n'aho Imana yanje Rurema Allah Yomba ibitangaro bigaragara gusumba ivyashikiye benisenga, ibitangaro vyotuma abantu bemera ubutumwa bwanje".

إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ وَذُكِّرَ رَبُّكَ إِذَا نَسِيْتَ وَقُلْ عَسَى أَنْ يَهْدِيَنَّ رَبِّي لِأَقْرَبٍ مِنْ هَٰذَا رَشْدًا ⑰

25. Benisenga rero bamaze muri nya senga ry'ibuye imyaka amajana atatu, irengako imyaka icenda^[1].

وَلَبِثُوا فِي كَهْفِهِمْ ثَلَاثَ مِائَةٍ سِنِينَ وَازْدَادُوا تِسْعًا ⑱

26. Ntumwa y'Imana! Niwaramuka ubajijwe ku bijanye n'ikiringo benisenga bamaze basinziriye mw'isenga ry'ibuye, mu gihe ata bumenyi ubifiseko buturutse ku Mana Allah, uraheza wishure uti: "Imana Allah ni Yo Izi neza na neza ikiringo bamazeyo, ni Yo Ifise ubumenyi bw'ibinyegejwe ibiremwa mu majuru no mw'isi, burya ukubona n'ukwumva kwayo, ni igitangaza koko. Ibiremwa nta muhagarikizi n'umwe bifise havuye Imana Allah yobitanganiriza ivyavyo, kandi nta n'umwe muri vyo l'ibangikanije na we mu gushinga amateka no kuyashira mu ngiro".

قُلِ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا لَبِثُوا لَهُ غَيْبُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَبْصِرْ بِهِ وَأَسْمِعْ مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا ⑲

27. Ntumwa y'Imana! Shikiriza ata guhigimanga ivyo wahishuriwe n'Imana yawe Rurema Allah mu Gitabu cayo Qor'ani. Burya Qor'ani, ni Igitabu ata n'umwe ashobora guhindura amajambo yaco ku kuntu atunganijwe mu kuri, eka ntuzoronka n'uwo wohungirako kiretse Yo.

وَأْتَلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنَ كِتَابِ رَبِّكَ لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَلَنْ تَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا ⑳

28. Muvugishwamana! Urihanganira kuguma hafi y'abakene b'abemeramana mu ngendanyi zawe, biyegereza Imana yabo Rurema Allah mu vyo bakora vyose, bakanayisenga ari Imwe Rudende igitondo n'umugoroba, barondera gushimwa na Yo gusa; ntukanabirengagize ngo witwararike abagarariji urondera

وَأَصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدْوَةِ وَالْعَيَّةِ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدَ زِينَةَ الْحَيَاةِ

[1] Hakurikijwe ikirangamisi cisungwa imboneko y'ukwezi.

kuryoherwa n'ibihendamaso vy'ubuzima bw'isi, ntukumvire namba uwagoswe mu kutadutazira atuninahaza Twebwe Allah, maze agatwarwa n'ivyipfuzo vywiye ha kugamburukira Imana Allah, Iyamuremye, gutyo ivyiye vyose bigacika impfugusa.

الذُّنْيَا وَلَا تُطْعَمَنَّ مِنْ أَعْقَلِنَا قَلْبُهُ عَنْ
ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ وَكَانَ أَمْرُهُ فُرْطًا ﴿٢٩﴾

29. Ntumwa y'Imana! Bwira abagoswe uti: "Burya, ukuri nabazaniye kuva ku Mana yanyu Rurema Allah. Kubera ivyo rero, uwushaka kwemera muri mwebwe, aremera ku neza yiwe; uwushaka kugarariza na we, aragarariza, azoheza abibazwe ku gatwe kiwe". Mu vy'ukuri Twebwe Allah, Twarategekanirije abirenganya mu kugarariza, umuriro ubakikuje ku mpande zose; nibagira ngo baratabaje ngo babahembure, bazotabarwa mu guhembuzwa amazi asebuye akaryimara nk'amavuta y'ibinure ya hiye, ashishura urukoba rwo mu maso. Ico rero ni co kinyobwa kibi cane bazohembuzwa, n'uwo muriro ni bwo bushikiro bubi cane.

وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ
وَمَنْ شَاءَ فَلْيُكْفُرْ إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ
نَارًا أَحَاطَ بِهَا بِهَمِّ سُرَادِفْهَا وَإِنْ يَسْتَعْجِلُوْا
يُعَانِقُوا بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوْهَ بِئْسَ
الضَّرَابُ وَسَاءَتْ مُرْتَفَقًا ﴿٣٠﴾

30. Mu vy'ukuri, abemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bagakora n'ivyiza bitegetswe, bategekanirijwe impembo ibereye; mu vy'ukuri Twebwe Allah, ntidutakaza indishi z'ibikorwa vy'abagwaneza, eka ntitunagabanya namba kuri nya ndishi;

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ إِنَّا
لَا نُضِيعُ أَجْرَ مَنْ أَحْسَنَ عَمَلًا ﴿٣١﴾

31. Abo, ni bo rero bategekanirijwe imirima itotahaye mu Bwami bw'ijuru rya "Adeni", musu y'ibiti n'inyubakwa vyabwo hatemba inzuzi. Muri nya Bwami bw'ijuru, bazoberwa mu kwambikwa imiringa y'inzahabu, baheze bambare n'impuzu z'urwatsi rubisi zishonywe mw'ihariri yoroshe n'iyiremeye, begamiye ku bitanda vy'iteka bishajije. Iyo rero, ni yo mpembo ishemeye, na nya Bwami bw'ijuru, ni bwo bushikiro bwiza cane.

أُولَئِكَ لَهُمْ جَنَّتٌ عَدْنٌ تَجْرِي مِنْ
تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ يُجْلُونَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ
ذَهَبٍ وَيَلْبَسُونَ ثِيَابًا خُضْرًا مِنْ سُنْدُسٍ
وَإِسْتَبْرَقٍ مَّتَّكِينَ فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ نِعْمَ
الْقَوَابُ وَحَسَنَتْ مُرْتَفَقًا ﴿٣٢﴾

32. Ntumwa y'Imana! Abagarariji urabacira agace k'abagabo babiri bigeze kubaho, umwe muri bo akaba yari umwemeramana; uwundi na we akaba umugarariji. Uyo mugarariji, Twebwe Allah Twamuhaye imirima itotahaye ibiri y'imizabibu, ikikujwe n'ibiti vyinshi vy'itende, maze hagati ya nya mirima ibiri, Twahashize indimo z'ibindi biterwa ngirakamaro bitandukanye.

* وَأَضْرَبَ لَهُمْ مَثَلًا رَجُلَيْنِ جَعَلْنَا
لِأَحَدِهِمَا جَنَّتَيْنِ مِنْ أَعْنَبٍ وَخَفَّفْنَاهُمَا
بِنَخْلٍ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمَا زُرْعًا ﴿٣٣﴾

33. Umurima wose muri nya mirima ibiri, waratanga umwimbu w'ivyamwa utigera ugabanuka. Twari Twacishije hagati ya nya mirima inzuzi ziyivomera vyoroshe;

كَلْنَا الْجَنَّتَيْنِ ءَاتَتْ أَكْلَهَا وَلَمْ تَتَّظَلِمْ
مِنْهُ شَيْئًا وَفَجَّرْنَا خِلْفَهُمَا نَهْرًا ﴿٣٤﴾

34. Nya mugarariji rero yari afise umwimbu ushemeye, aratunga aratunganirwa, maze igihe kimwe abwira wa mwemeramana amwishimako ati: "Jewe ndakurusha kure

وَكَانَ لَهُ نَمْرٌ فَقَالَ لِضَجِيحِهِ وَهُوَ
يُحَارِوهُ أَنَا أَكْبَرُ مِنْكَ

n'iyu ubutunzi hamwe n'abakozi nkoresha".

مَالًا وَأَعَزُّ نَفَرًا ﴿٣٥﴾

35. Ni ho rero yinjira muri nya murima wiwe yirenganya mu kutemera izuka ry'ibiremwa, maze avuga ahimbajwe n'umwimbu w'ivyamwa vyawo, ati: "Sinibaza ko uwu murima wanje uzokwigera uhona!

وَدَخَلَ جَنَّتَهُ وَهُوَ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ قَالَ مَا أَظُنُّ أَن تَبِيدَ هَذِهِ أَبَدًا ﴿٣٥﴾

36. Eka sinibaza ko n'umuhero w'isi uzobaho! Mu gihe vyoshika naho nya muhero w'isi ukabaho, ngasubizwa ku Mana yanje Rurema Allah, nzosangayo ivyiza bisumba uwu murima bindindiriye".

وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِن رُّدِدْتُ إِلَىٰ رَبِّي لَأَجِدَنَّ خَيْرًا مِنْهَا مُنْقَلَبًا ﴿٣٦﴾

37. Mugenziwe w'umwemeramana ni ho yamubwira amuhanura, ati: "Bikugendera gute ngo ugararize Imana Allah Yakuremye mw'ivu ufatiye kw'iremwa rya so Adamu, hanyuma Ikurema mw'ima ry'intanga, hanyuma Irakuringaniza Ikugira umuntu muzima!^[1]

قَالَ لَهُ صَاحِبُهُ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ أَكَفَرْتَ بِالَّذِي خَلَقَكَ مِن تُرَابٍ مِّنْ تُنْفُثَةٍ مِّن سَوْدِكَ رَجُلًا ﴿٣٧﴾

38. Ariko jewe sinoba nkawe rero, jewe ndemera ko inkomoko y'impano zose, ari Imana yanje Rurema Allah, kandi sindota ndayibangikanya n'ikintu na kimwe mu biremwa.

لَتَكُنَّا هُوَ اللَّهُ رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِرَبِّي أَحَدًا ﴿٣٨﴾

39. Igihe winjira mu murima wawe uhimbajwe n'umwimbu w'ivyamwa, ntiwari gupfuma uvuga uti: "Ico Imana Allah Ishatse kiraba, nta nguvu mfise zo kuronka uwu mwimbu, kiretse ku vyo nshobojwe n'Imana Allah". Niwaba unsuzugura kuko mfise ubutunzi buke n'abana bake;

وَلَوْلَا إِذْ دَخَلْتَ جَنَّتِكَ قُلْتَ مَا شَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ إِن تَرَىٰ أَنَا أَقَلَّ مِنْكَ مَالًا وَوَلَدًا ﴿٣٩﴾

40. Hari n'aho Imana yanje Rurema Allah Yompa ivyiza bisumba umurima wawe, maze Ikarungika inkuba igakubita nya murima, uwo murima ugahinduka ubukumbagare;

فَعَسَىٰ رَبِّي أَن يُؤْتِيَنِي خَيْرًا مِّن جَنَّتِكَ وَيُرْسِلَ عَلَيْهَا حُسْبَانًا مِّن السَّمَاءِ فَتُصْبِحُ صَعِيدًا زَلَقًا ﴿٤٠﴾

41. Canke ukazinduka usanga amazi avomera nya murima yakamye, ico gihe ntuzopfa usubiriye kuronka amazi yo kuwuvomera".

أَوْ يُصْبِحَ مَأْوَاهَا غَوْرًا فَلَن تَسْتَطِيعَ لَهُ ظَلَمًا ﴿٤١﴾

42. Ubutigu bugeze rero, ni ho nya murima waterwa n'ivyago, maze ivyamwa birahona, wa mugarariji asigara akunkumura ibiganza vyawe (yipfumbereje) n'ishavu n'akantu, yicuza ku gahombo k'umutahe yakoresheje, nya murima ucika akayazwe. Ni ho wa mugarariji yavuga yishwe n'agahinda n'akantu ati: "Ese iyo menya ubushobozi n'ububasha vy'Imana yanje Rurema Allah, ngaheza ngashima inema zayo, nkareka no kuyibangikanya n'ikintu na kimwe!".

وَأُحِيطَ بِثَمَرِهِ فَأَصْبَحَ يُقَلِّبُ كَفَيْهِ عَلَىٰ مَا أَنفَقَ فِيهَا وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَىٰ عُرْوَتِهَا وَيَقُولُ بَلِّغْتَنِي لِمَ أَشْرِكُ بِرَبِّي أَحَدًا ﴿٤٢﴾

43. Ico gihe rero, abantu yishimira ko bamukikije, nta co bamumariye ngo bamutabare mu bihano vy'Imana Allah,

وَلَمْ تَكُن لَّهُ فِئَةٌ يَنْصُرُونَهُ مِن دُونِ اللَّهِ وَمَا كَانَ مُنتَصِرًا ﴿٤٣﴾

[1] Iyi Aayah irekana neza ko Imana Allah Yatanguye kurema, Ishoboye gusubira kurema mu gihe co kuzura ibiremwa.

eka ntiyari no kwirwanako ubwiwe ngo arokoke nya bihano.

44. Mu gihe c'ivyago rero, ubuhagarikizi n'ubutabazi vy'ukuri, biba ari ivy'Imana Allah, bikaba ari yo ndishi n'iherezo ryiza ku bagamburukiramana. هُنَالِكَ الْوَلِيُّ لِلَّهِ الْحَقُّ هُوَ خَيْرٌ تَوَابًا وَخَيْرٌ عَقْبًا ﴿٤٤﴾

45. Ntumwa y'Imana! Abantu b'amanama, bacire agace k'ibihendamaso vy'ubuzima bw'isi, ko ari nk'amazi y'imvura Twebwe Allah Tumanura avuye mu bicu azananye mu kirere, nya mazi agatuma ibiterwa bimera bigatohara ku bushobozi n'ububasha vy'Imana Allah, maze mu kanya isase nya biterwa bikuma, umuyaga ukabitumura. Burya, Imana Allah Yamyeye ari Mushoboravyose. وَأَضْرَبْ لَهُمْ مَثَلًا الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَا أَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ فَأَصْبَحَ هَشِيمًا تَذْرُوهُ الرِّيحُ وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ مُّقْتَدِرًا ﴿٤٥﴾

46. Amatungo n'ibibondo rero, ni ibisharizo vy'ubuzima bwo kw'isi. Nayo ibikorwa vyiza vyamahoro^[1], ni vyo bifise indishi nziza cane gusumba ku Mana yawe Rurema Allah, ni na vyo umuntu wese yizigira, azeyemwo agakiza mu buzima bw'inyuma yo gupfa. وَالْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ تَوَابًا وَخَيْرٌ أَمَلًا ﴿٤٦﴾

47. Ntumwa y'Imana! Ibutsa kandi abantu, umusi Twebwe Allah Twakuye imisozi aho yahora Tukayihotsa, ukabona isi igaragara, ata kiremwa na kimwe kiyisigayeko, maze Tukegeraniriza hamwe ibiremwa vyose, ata na kimwe Turetse muri vyo; وَيَوْمَ نُسَيِّرُ الْجِبَالَ وَتَرَى الْأَرْضَ بَارَةً وَحَشَرْنَاهُمْ فَلَمْ نُغَادِرْ مِنْهُمْ أَحَدًا ﴿٤٧﴾

48. Maze nya biremwa bigashirwa ku murongo ahabona imbere y'Imana yawe Rurema Allah, Tugaheza Tukabibwira Duti: "Ni ukuri, Twabazuye muca murarenguka ata matungo canke abana mwibangikanije nk'uko Twabaremye ubwa mbere. Bantu mwahakana izuka ry'ibiremwa! Ahubwo mwibajije ko Tutazobagenera isango ryo kubazura, kugira Tubahembere ivyo mwakoze!"; وَعَرِضُوا عَلَىٰ رَبِّكَ صَفًّا لَقَدْ جِئْتُمُونَا كَمَا خَلَقْنَاكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ بَلْ زَعَمْتُمْ أَلَّنْ نَجْعَلَ لَكُمْ مَوْعِدًا ﴿٤٨﴾

49. Igitabu c'ibikorwa vy'umwumwe wese rero, azogihabwa mu kuboko kwiwe kw'iburyo canke kw'ibubamfu, aho uzobona abanyavyaha batekewe n'ubwoba ku biri muri nya gitabu, bamaze kubona ivyaha birimwo, bazoca bihebura bati: "Amagorwa arama yemwe! Iki ni igitabu nyabaki kitigeze kireka ikintu na kimwe mu vyo nakoze caba gito canke kinini, kiretse ko canditswe!". Ivyo bakoze vyose kw'isi rero, bazobisanga ng'aho vyaranditswe. Kandi Imana yawe Rurema Allah, ntirenganya umuntu n'umwe mu kurengereza urugero rw'ibihano canke kugabanywa ku ndishi, n'aho yoba yakoze akantu kangana n'inzatsa, Izokamuhembera. وَوَضِعَ الْكِتَابِ فَتَرَى الْمُجْرِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا فِيهِ وَيَقُولُونَ يَا وَيْلَتَنَا مَالِ هَذَا الْكِتَابِ لَا يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً إِلَّا أَحْصَاهَا وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا وَلَا يَظْلِمُ رَبُّكَ أَحَدًا ﴿٤٩﴾

[1] Na canecane itaziramana ryo kuninahaza Imana Allah, gushimagiza Imana Allah no kuyikuzza.

50. Ibuka n'igihe Twebwe Allah, Twabwiriza abamalayika hamwe na Ibilisi^[1] Duti: “Nimwubamire Adamu mumuhe icubahiro kimukwiye”, abamalayika baraheza baragamburuka barubama, kiretse Ibilisi yakomoka mu Majini yanse kumwubamira, gutyo acika ikigaba ku kutubahiriza ibwirizwa ry'Imana yiwe Rurema Allah. Bantu! None ni gute mwogira Ibilisi n'uruvyaro rwiwe abahagarikizi banyu mwumvira, ha kunyumvira Jewe Allah, kandi ari bo bansi banyu! Ni bibi cane rero kugamburuka kw'abirenganya mu kwumvira shetani ha kwumvira Imana Allah.

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ أَفَتَتَّخِذُونَهُ وَذُرِّيَّتَهُ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِي وَهُمْ لَكُمْ عَدُوٌّ بِئْسَ لِلظَّالِمِينَ بَدَلًا ﴿٥٠﴾

51. Ibilisi n'uruvyaro rwiwe mwumvira, sinigeze ndavyifashisha mu kurema amajuru n'isi, eka n'igihe na vyo nyene Ndabirema, sinigeze Nifashisha bimwe muri vyo mu kurema ibindi, ahubwo mbere Naremye ibiremwa vyose ata nkunga canke intege Ntewe n'ikiremwa na kimwe, kira noneho ntivyari binakenewe ko Ngira impuvyi mu mashetani n'ibindi biremwa abafasha banje^[2].

*مَا أَشْهَدْتُمْ خَلْقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَا خَلْقَ أَنْفُسِهِمْ وَمَا كُنْتُمْ مُتَخِدِّعِينَ الْمُضِلِّينَ عَصْدًا ﴿٥١﴾

52. Ntumwa y'Imana! Bibutse kandi, igihe Imana Allah Yabwiye ababangikanyamana ku musu w'izuka, Iti: “Nimuhamagare rero abafasha banje mwubahutse mukambangikanya na bo mu kunsenga, kugira babakingire ibihano vyanje kuri uno musu”, maze babasabe ko bobatabara bakabakura mu bihano, habure n'uwoseruka ngo abatabare. Tuzoheza rero Twebwe Allah, Tugenere iyo migwi yompi ubuhonero mu muriro wa Jahannamu.

وَيَوْمَ يَقُولُ نَادُوا شُرَكَاءِيَ الَّذِينَ رَعَيْتُمْ فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ مَوْبِقًا ﴿٥٢﴾

53. Abanyavyaha bazobona umuriro ukuri kwamye, baheze bamenye neza ko ata gisivya batabwa muri wo, nta n'ahandi bazononka bahungira.

وَرَأَى الْمُجْرِمُونَ النَّارَ فَظَنُّوا أَنَّهُمْ مُوَاقِعُوهَا وَلَمْ يَجِدُوا عَنْهَا مَصْرَفًا ﴿٥٣﴾

54. Ni ukuri Twebwe Allah, Twaratomoreye bikwiye muri Qor'ani abantu, mu gutanga uburorero butandukanye bwotuma banyurwa bakikebuka, bagaheza bakemera. Burya zina kiremwa-muntu wese, yamye ari umuharirizi cane gusumba ibindi biremwa.

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ لِلنَّاسِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ وَكَانَ الْإِنْسَانُ أَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلًا ﴿٥٤﴾

55. Nta cabujije abantu kwemera igihe bashikirwa n'Intumwa (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) yibangikanije uburongozi bwa Qor'ani, bagaheza bagasaba Imana yabo Rurema kubabariwa ivyaha, kiretse ugushaka guhangana n'Intumwa, bagaheza

وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمُ الْهُدَىٰ وَيَسْتَغْفِرُوا رَبَّهُمْ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمْ سُنَّةٌ أَلْوَلِينَ أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ قُبُلًا ﴿٥٥﴾

[1] Ibilisi, ni izina ry'ikiremwa ca mbere mu Majini, ni na co cahavuye kiba inkomoko y'amajini. Mu Majini rero harimwo abemeramana hakabamwo n'abagararizi (amashetani).

[2] Bishoboka gute rero ko mwobagira abahagarikizi banyu mukabasenga ha kunsenga Jewe Nabaremye!

bagahonywa n'Imana Allah nk'uko Yahoneje abo hambere yabo, canke bagashikirwa n'ibihano imbona nkubone.

56. Kandi Twebwe Allah, ntiturungika Intumwa zacu kiretse ko ziheza zigashikiriza abatwumvira inkuru nziza ibahumuriza ko bazohabwa Ubwami bw'ijuru, zikanagabisha abagabitanya ku bihano vyo mu muriro. N'aho rero ukuri kugaragara, nta kibuzza abagarajiji guhaririza Intumwa zabo ku butumva bisunga ikinyoma, kugira batsindishe nya kinyoma ukuri atari agaseseshwarumuri, bagaheza rero bakagira Igitabu n'ivyemezo vyanje itebura.

وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَيَّنِّرِينَ
وَمُنذِرِينَ وَيُجَدِّدُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالْبَاطِلِ
لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ وَاتَّخَذُوا آيَاتِي وَمَا
أُنذِرُوا هُزُوًا ﴿٥٦﴾

57. Nta n'umwe arenganya akimonogoza gusumba uwibutswa n'ivyemezo vy'Imana yiwe Rurema Allah, maze akavyirengagiza, akanibagira kwisubirako ngo avavanure n'ibikorwa bibi yakoze. Mu vy'ukuri Twebwe Allah, Twarazibanganije imitima yabo icika agatimatare biturutse ku bugaba bwabo, ntibaheza ngo banyurwe na Qor'ani; Turanziba n'amatwi yabo maze ntibumviriza Qor'ani ngo igire ico ibunguye; n'aho rero worara urabararikira ukwemera, ntibarara bakwumvira namba, ngo baheze batumbere inzira igororotse.

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ
فَأَعْرَضَ عَنْهَا وَنَسِيَ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ إِنَّا
جَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي
أُذُنَيْهِمْ وَقْرًا وَإِنْ تَدْعُهُمْ إِلَى الْهُدَى فَلَنْ
يَهْتَدُوا إِذًا أَبَدًا ﴿٥٧﴾

58. Imana yawe Rurema Allah, ni Yo Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Ikaba n'inkomoko y'impuhwe ku biremwa vyayo; iyo rero lhanira nya biremwa ivyaha n'ibicumuro vy'ivyo vyarondeye kw'isi, ni ukuri Yari kwihutira kubihana, ariko rero Yarabigeneye isango ryo kuzuka kugira Ibiharurire, Iheze Ibihambere ivyo vyakoze, ntibizonaranka kuri nya sango aho bicarukira.

وَرَبُّكَ الْعَزُورُ ذُو الرَّحْمَةِ لَوْ يُؤَاخِذُهُمْ بِمَا
كَسَبُوا لَعَجَلْ لَهُمُ الْعَذَابَ بَلْ لَهُمْ مَوْعِدٌ
لَنْ يَجِدُوا مِنْ دُونِهِ مَوْيلًا ﴿٥٨﴾

59. Abahora baba muri turya ducimbiri turi hafi yanyu^[1], Twebwe Allah Twabahoneje igihe birenganya mu kugarariza, Tukaba Twari Twabageneye isango ryo kubahonywa, aho nya sango rigereye rero Twabahoneje.

وَتِلْكَ الْقَرْيَ أَهْلَكْنَاهُمْ لَمَّا ظَلَمُوا
وَجَعَلْنَا لِمَهْلِكِهِمْ مَوْعِدًا ﴿٥٩﴾

60. Ntumwa y'Imana! Niwibuke n'igihe Musa yabwira umukozi wiwe Yuusha'u mwene Nuuni ati: "Sindota ndeka kubandanya urugendo gushika ngere kw'ihuriro ry'amabahari abiri, canke ngume ngenda ikiringo kirekire gushika aho nzohurira n'umuja mweranda, aheze anyigishe ubumenyi ntafise".

وَإِذْ قَالَ مَوْسَى لِفَتَاهِهِ لَا أَبْرَحُ حَتَّىٰ أَبْلُغَ
مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ أَوْ أَمْضِيَ حُقُبًا ﴿٦٠﴾

61. Bompi barabandanije urugendo badahesha, bamaze gushika kuri nya huriro ry'amabahari abiri, baraheza baricara kw'ibuye ryari ng'aho kugira baruhuke gato, bakaba bari batekeye impamba igizwe n'ifi yumye, nya fi

فَلَمَّا بَلَغَا مَجْمَعَ بَيْنَهُمَا نَسِيَا حُوتَهُمَا
فَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ سَرَبًا ﴿٦١﴾

[1] Uducimbiri tw'abarungikiwe Intumwa Hudi, Swalehe, Lutwi na Shu'ayibu (za nyakugira impuhwe z'Imana Allah).

iramwiyaka ikorokera mu mazi, ica icika nzima, maze iroga igenda ica inzira iboneka mw'ibahari.

62. Ni ho rero bava kuri nya buye barabandanya urugendo, bageze imbere Musa yumva inzara imwishe, maze abwira umukozi wiwe Yuusha'u mwene Nuuni ati: "Zana imfungurwa twivune inzara, ni ukuri uru rugendo ruraturuhije pe!".

فَلَمَّا جَاوَزَا قَالَ لِفَتْنُهُ عَاتِنَا غَدَاءَنَا لَقَدْ لَقِينَا مِنْ سَفَرِنَا هَذَا نَصَبًا ﴿٦٢﴾

63. Yuusha'u mwene Nuuni yamwishuye ati: "Mbega uribuka hamwe twicara kuri rya buye ngo turuhuke! Ni ukuri nibagiye kukubwira ivyashikiye ya fi yumye, kandi nta canyibagije kubikubwira atari shetani. Uzi n'inkuru, ya fi yumye rero yacitse nzima maze isimbira mw'ibahari, ihaheza iroga igenda ica inzira iboneka mw'ibahari mu buryo butangaje koko".

قَالَ أَرَأَيْتَ إِذْ أَوَيْنَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَإِنِّي نَسِيتُ الْأُخُوتَ وَمَا أُنْسِيهِ إِلَّا الشَّيْطَانُ أَن أَدْكُرَهُ وَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ عَجَبًا ﴿٦٣﴾

64. Musa aramubwira ati: "Ivyo vyashitse rero, ni co kimenyetso twarondera kidushikana aho umuja mweranda ari". Ni ho rero basubira inyuma bagenda bakurikira ibirenge gushika kuri nya buye.

قَالَ ذَلِكَ مَا كُنَّا نَبْغُ فَأَرْتَدَّا عَلَى آثَارِهِمَا قَصَصًا ﴿٦٤﴾

65. Bahashitse, bahasanze umuja mweranda^[1] mu baja bacu Twebwe Allah Twahaye impuhwe zivuye iwacu, Tumwigisha n'ubumenyi buhambaye buvuye iwacu.

فَوَجَدَا عَبْدًا مِنْ عِبَادِنَا آتَيْنَاهُ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا وَعَلَّمْنَاهُ مِنَ لَدُنَّا عِلْمًا ﴿٦٥﴾

66. Maze Musa aramuramutsa amahoro y'Imana Allah, aca amubwira ati: "Wonkundira ga mugenzi nkagukurikira kugira unyigishe mu vyo wigishijwe n'Imana Allah, biheze bingirire akamaro?".

قَالَ لَهُ مُوسَى هَلْ أَتَيْتُكَ عَلَىٰ أَنْ تُغَلِّمَ مِنَّمَا عَلَّمْتَ رُشْدًا ﴿٦٦﴾

67. Khadwiri araheza yishura Musa ati: "Mu vy'ukuri, wewe ntushoboye kwihanganira kugumana nanje;

قَالَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿٦٧﴾

68. Ni gute wokwihanganira ivyo mpava nkora turi kumwe, kandi utigeze ugira ico ubiziko!".

وَكَيْفَ تَصْبِرُ عَلَىٰ مَا لَمْ تُحِطْ بِهِ ۗ خُبْرًا ﴿٦٨﴾

69. Musa abwira Khadwiri ati: "Imana Allah niyabishaka, uza gusanga nihanganira ivyo nza kubona ugira vyose, kandi sinca kubiri n'ico untegetse gukora".

قَالَ سَتَجِدُنِي إِِنْ شَاءَ اللَّهُ صَابِرًا وَلَا أَعْصِي لَكَ أَمْرًا ﴿٦٩﴾

70. Khadwiri araheza yemerera Musa kumukurikira, aca amubwira ati: "Niwaba wemeye ko dufadikanya urugendo rero, ndagusavye ntuze guhirahira ngo umbaze ku vyo uza kubona nkoze umutima wawe utavyemera, gushika jewe nyene ubwanje ndakwiganiye icatumye ndabikora".

قَالَ فَإِنِ اتَّبَعْتَنِي فَلَا تَسْأَلْنِي عَنْ شَيْءٍ حَتَّىٰ أُحْدِثَ لَكَ مِنْهُ ذِكْرًا ﴿٧٠﴾

71. Ni ho rero bafatanyaga urugendo ku nkengera z'ibahari, haza ubwato maze barasaba ko bobunguruza. Bamaze kwurira muri nya bwato, Khadwiri aca yomora urubaho kuri nya bwato. Musa aca avuga n'ishavu n'akantu, ati: "Wononye ubu bwato kugira butwarwe hamwe

فَانظُرْنَا حَتَّىٰ إِذَا رَكِبْنَا فِي الْغَمِيضِ فَحَرَقْنَا قَالِ أَلْخَرَقْنَاهَا لِشِعْرِ قَوْمِ آلِهَاتِهِمَا لَقَدْ جِئْتِ شَيْئًا مِمَّا ﴿٧١﴾

[1] Uyo muja mweranda w'Imana Allah, ni Umuvugishwamana Khadwiri (nyakugira impuhwe z'Imana Allah), yari yaramaze guhweza.

n'abaramwo, kandi batwunguruje ata co turinze kuriha! Ni ukuri, ugize ikintu kibi cane ntashobora kwihanganira ngo ndacemere!”.

72. Khadwiri aca abwira Musa amwibutsa ivyo basezeranye ati: “Sinari nakubwiye ko mu vy’ukuri wewe udashoboye kwihanganira kugumana nanje!”.

قَالَ أَلَمْ أَقُلْ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿٧٢﴾

73. Musa aca arasaba imbabazi, araheza amubwira yinegura ati: “Ntumfatire ku kwibagira ivyo twasezeranye ngo ubimpore, kandi ntunzanire amananza mu kunyigisha, ahubwo ntwara bukebuke”.

قَالَ لَا تَأْخُذْ بِنِمَائِهِمْ وَلَا تُرْهِقْنِي مِنْ أَمْرِي عُسْرًا ﴿٧٣﴾

74. Khadwiri araheza arababarira Musa maze barabandanya urugendo ku nkengera z’ibahari, ni ho babona imisore igeze mu bigero, maze Khadwiri afata umwe muri nya misore aca aramwica. Musa n’ishavu n’akantu aca abwira Khadwiri ati: “Vyoshoboka gute ko wica umusore ataragera kubazwa ku vyo akora, kandi ata n’uwo yishe ngo ahanishwe igihano co kwicwa! Ni ukuri, ugize ikintu kibi, kizira cane!”.

فَأَنْطَلَقَا حَتَّىٰ إِذَا لَقِيَا غُلَامًا فَتَلَّهُ، قَالَ أَفَقُلْتُمْ نَفْسًا زَكِيَّةً بِغَيْرِ نَفْسٍ لَقَدْ جِئْتُمْ شَيْئًا نُكْرًا ﴿٧٤﴾

75. Khadwiri araheza abwira Musa amwibutsa kandi ivyo basezeranye ati: “Sinari nakubwiye ko mu vy’ukuri, wewe udashobora kwihanganira kugumana nanje!”.

* قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿٧٥﴾

76. Musa yishura Khadwiri ati: “Ninasubira kukubaza ku kintu na kimwe inyuma y’aha, ntubandanye uri kumwe nanje, ni ukuri wanyihanganaye bikwiye, kandi wari wamburiye ko ntashobora kwihanganira ivyo ugira turi kumwe”.

قَالَ إِنْ سَأَلْتَهُ عَن شَيْءٍ بَعْدَهَا فَلَا تُصَحِّبْنِي قَدْ بَلَغْتَ مِن لَدُنِّي عُذْرًا ﴿٧٦﴾

77. Musa na Khadwiri barahaze barabandanya urugendo, baca mu gacimbiri kari aho, maze basaba abantu bakabamwo ko bobazimana induhuro y’umushitsi, ba bantu baranka kubazimana. Ni ho basanga muri nya gacimbiri uruhome rwari mu guhenuka, Khadwiri araheza asanura nya ruhome ruragororoka, maze Musa aca abwira Khadwiri ati: “Vyari kuba vyiza usavye impembo kuri ico gikorwa co gusanura uruhome, kugira dusume ivyo dufungura, mu gihe na bo batwimye induhuro y’umushitsi”.

فَأَنْطَلَقَا حَتَّىٰ إِذَا أَتَيَا أَهْلَ قَرْيَةٍ اسْتَطْعَمَا أَهْلَهَا فَأَبَوْا أَنْ يُضَيِّفُوهُمَا فَوَجَدَا فِيهَا جِدَارًا يُرِيدُ أَنْ يَنْقُضَ فَأَقَامَهُ، قَالَ لَوْ شِئْتَ لَتَّخَذْتَ عَلَيْهِ أَجْرًا ﴿٧٧﴾

78. Ni ho Khadwiri yabwira Musa ati: “Aho vyakabereye, ubu rero, harageze ko dutandukana, untunge unkundire ndakwiganiye imvo n’imvano y’ivyo nagiyeye ndagira vyakunaniye kwihanganira;

قَالَ هَذَا فِرَاقُ بَيْنِي وَبَيْنِكَ سَأُنَبِّئُكَ بِتَأْوِيلِ مَا لَمْ تَسْتَطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا ﴿٧٨﴾

79. Nayo ubwato nomoyeko urubaho bukononekara, bwari ubw’abakene batagira shinge na rugero, bakorera mu bijanye no kwunguruza ibintu n’abantu mw’ibahari, nca nshaka kubutera akanenge kuko hirya ya nya bakene, hari umwami yambura akigarurira ubwato bwose abonye bugikomeye;

أَمَّا السَّفِينَةُ فَكَانَتْ لِمَسْكِينٍ يَعْمَلُونَ فِي الْبَحْرِ فَأَرَدْتُ أَنْ أَعِيبَهَا وَكَانَ وَرَاءَهُمْ مَلِكٌ يَأْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ غَصْبًا ﴿٧٩﴾

80. Nayo wa musore nafata nkaca ndamwica, mu vyagezwe kuri we, yobaye umugarariji mu gihe abavyeyi biwe ari abemeramana, ni ho rero twagira impungenge ko mu gihe nya musore yokura, yohava abera abavyeyi biwe imvo yo kugagaza no kugarariza, bivanye n'uko bamwikorako mu twankenerwa;

وَأَمَّا الْعُلَمَاءُ فَكَانَ أَبَوَاهُ مُؤْمِنَيْنِ فَخَشِينَا أَن يُرْهِقَهُمَا طُغْيَانًا وَكُفْرًا ﴿٨٠﴾

81. Hari mu ntumbero rero yo gushaka ko nya bavyeyi, Imana yabo Rurema Allah Yobaha uwundi mwana azobabera intore, akabubaha akabubahiriza;

فَأَرَدْنَا أَنْ يُبْدِلَهُمَا رَبُّهُمَا خَيْرًا مِّنْهُ زَكَاةً وَأَقْرَبَ رُحْمًا ﴿٨١﴾

82. Nayo rwa ruhome rwari mu guhenuka nkarusanura rugaheza rukagororoka, rwari urw'abana babiri b'impfuvyi baba muri kirya gisagara nyene, musi ya nya ruhome hari hanyegeje ubutunzi basigiwe n'umuvyeyi wabo bugizwe n'inzahabu n'umwakaka, umuvyeyi wabo na we akaba yari umuntu w'umweranda. Ni ho rero Imana yawe Rurema Allah Yashaka ko bagera mu bigero, bagaheza bakimba musi ya nya ruhome, bakaronka nya butunzi ku mpuhwe z'Imana yawe Rurema Allah. Ivyo vyose rero nakoze, sinabikoze ku bushake bwanje, ahubwo nabikoze kw'ibwirizwa ry'Imana Allah. Ng'izo rero imvo n'imvano zatumye nkora ivyo utashoboye kwihanganira kureka kumbaza no kunyiyama gushika ndakwiganiye igituma nabikoze".

وَأَمَّا الْجِدَارُ فَكَانَ لِغُلَامَيْنِ يَتِيمَيْنِ فِي الْمَدِينَةِ وَكَانَ تَحْتَهُ كَنْزٌ لَهُمَا وَكَانَ أَبُوهُمَا صَالِحًا فَأَرَادَ رَبُّكَ أَنْ يَبْلُغَا أَشُدَّهُمَا وَيَسْتَخْرِجَا كَنْزَهُمَا رَحْمَةً مِّنَ رَبِّكَ وَمَا فَعَلْتُهُمْ عَنِ أَمْرِي ذَلِكَ تَأْوِيلُ مَا لَمْ تَسْطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا ﴿٨٢﴾

83. Ntumwa y'Imana! Ababangikanyamana barakubaza ku nkuru y'umwami mweranda Dhu l-Qarnayini^[1] Bishure uti: "Mpava ndabacira ku mayange inkuru yiwe, iheze ibabere inkubuzo".

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ ذِي الْقَرْنَيْنِ فَلْيَسْأَلُوهُمَا عَلَيْكُمْ مِنْهُ ذِكْرًا ﴿٨٣﴾

84. Mu vy'ukuri Twebwe Allah, Twaratsimbataje umwami Dhu l-Qarnayini kw'isi, Turaheza Tumuha uburyo n'inguvu bimushoboza gushika ku ntsinzi iyo ari yo yose yipfuza.

إِنَّا مَكَّنَّا لَهُ فِي الْأَرْضِ وَءَاتَيْنَاهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ سَبَبًا ﴿٨٤﴾

85. Ni ho rero yakoresha ubwo buryo n'inguvu ata guhesha.

فَأَتْبَعَ سَبَبًا ﴿٨٥﴾

86. Umwami Dhu l-Qarnayini rero, yaragiye gushika n'aho amaze kugera mu burengero bw'izuba, yasanze izuba riboneka nk'aho rirengerwa mw'iriba ry'amazi arimwo ivu ryirabura; muri nya burengero bw'izuba yahasanze abantu b'abahakanyi. Twebwe Allah Twamubwiye Dut: "Ewe Dhu l-Qarnayini! Nibatemera Imana Imwe Rudende Allah, ushatse urabaha igihano co kwicwa, canke ubagirire ubugwaneza uheze ubigishe, maze ubarongore mu nzira igororotse".

حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَعْرِبَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَرْغُبُ فِي عَيْنٍ حَمِئَةٍ وَوَجَدَ عِنْدَهَا قَوْمًا قُلْنَا يَا ذَا الْقَرْنَيْنِ إِنَّمَا أَنْ تُعَدَّبَ وَإِنَّمَا أَنْ تَتَّخِذَ فِيهِمْ حُسْنًا ﴿٨٦﴾

[1] Dhu l-Qarnayini avugwa ng'aha, ni umwami w'umweranda, akaba yari n'umwislamu w'intungane yahawe ububasha n'Imana Allah bwo gutwara isi guhera mu buseruko gushika mu burengero bwayo, akaba yaranaharaniye gukwiragiza ubwislamu n'ubutungane aho hose yashika kw'isi, akanarwanya n'akarungano.

87. Umwami Dhu I-Qarnayini yahisemwo kubigisha, aca avuga ati: “Uwirenganije muri bo agatsimbataro ku bugarariji, tuzomuhanisha igihano co kwicwa ng’aha kw’isi, hanyuma niyabuzwa ku Mana yiwe Rurema Allah, Iheze Imuhe ibihano rutura mu muriro wa Jahannamu; قَالَ أَمَا مَنْ ظَلَمَ فَسَوْفَ نُعَذِّبُهُ ثُمَّ يُرَدُّ إِلَىٰ رَبِّهِ فَيُعَذِّبُهُ عَذَابًا نُكْرًا ﴿٨٧﴾

88. Nayo uwemeye Imana Allah agakora n’ivyiza bitegetswe, azoheza ahabwe indishi nziza, tuzonamworohereza mu mvugo n’ingiro, maze tuyage neza tunabane na we neza”. وَأَمَّا مَنْ ءَامَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُ جَزَاءٌ الْحُسْنَىٰ وَسَنَقُولُ لَهُ مِنْ أَمْرِنَا يُسْرًا ﴿٨٨﴾

89. Umwami Dhu I-Qarnayini yarahejeje asubira mu buseruko akoresheje uburyo n’inguvu yahawe n’Imana Allah. ثُمَّ أَتْبَعَ سَبَبًا ﴿٨٩﴾

90. Yaragiye, gushika n’aho amaze kugera mu buseruko bw’izuba, yasanze izuba riseruka rikarasira ku bantu, Twebwe Allah Tutigeze Duha inyubakwa canke ibiti bibakingira izuba. حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَطْلِعَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَطْلُعُ عَلَىٰ قَوْمٍ لَمْ يَجْعَلْ لَهُمْ مِنْ دُونِهَا سَبِيلًا ﴿٩٠﴾

91. Ni ukuri, ni nk’uko rero Twebwe Allah, ubumenyi bwacu bwakikuje uburyo n’inguvu Twahaye Dhu I-Qarnayini, akazikoresha ku neza aho agiye hose. كَذَٰلِكَ وَقَدْ أَحَطْنَا بِمَا لَدَيْهِ خُبْرًا ﴿٩١﴾

92. Mu nyuma y’aho, Dhu I-Qarnayini yarabandanije akoresheje uburyo n’inguvu Twamuhaye ata guhesha; ثُمَّ أَتْبَعَ سَبَبًا ﴿٩٢﴾

93. Aragenda gushika n’aho amaze kugera hagati na hagati y’imisozi ibiri ikingiriye ibiri hakurya, hakuno ya nya misozi yahasanze abantu bahakwa kudatahura ururimi rw’abandi bantu; حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ بَيْنَ السَّدَّيْنِ وَجَدَ مِنْ دُونِهِمَا قَوْمًا لَّا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ قَوْلًا ﴿٩٣﴾

94. Nya bantu bavuze bati: “Ewe Dhu I-Qarnayini! Mu vy’ukuri “Ya-juuja na Ma-juuja^[1]”, ni abantu bagenzwa n’ubwononyi kw’isi, none tukugenere impembo uheze utugirire uruzitiro-ntamenwa rudukingira rukadutandukanya na bo?”. قَالُوا نَبِئَا الْقَرْنَيْنِ إِنَّا يَا جُوجَ وَمَأْجُوجَ مُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ فَهَلْ نَجْعَلُ لَكَ خَرْجًا عَلَىٰ أَنْ تَجْعَلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ سَدًّا ﴿٩٤﴾

95. Dhu I-Qarnayini yabishuye ati: “Ivyo Imana yanje Rurema Allah Yampaye mu bwami no gutsimbatazwa kw’isi, ni vyo vyiza gusumba impembo mwongenera, enda nyabuna rero, nimuntere inkunga, mumfashe n’inguvu zanyu zose, mpeze ndabagirire uruzitiro-ntamenwa rubakingira rukabatandukanya na bo; قَالَ مَا مَكَّنِّي فِيهِ رَبِّي خَيْرٌ فَأَعِينُونِي بِقَوْلِهِ أَجْعَلْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ رَدْمًا ﴿٩٥﴾

96. Nimumpe ibigegene vy’ivyuma”. Ni uko rero ba bantu barazanye ibigegene vy’ivyuma gushika n’aho bigera ku burebure bwa ya misozi, Dhu I-Qarnayini aca ababwira ati: “Nimucane umucanwa maze muvube”. Vya bigegene vy’ivyuma bimaze gufata umucanwa bigatukura, Dhu I-Qarnayini yaciye ababwira ati: “Nimumpe rero ubutare ءَاتُونِي زُبَرَ الْحَدِيدِ حَتَّىٰ إِذَا سَاوَىٰ بَيْنَ الصَّدَفَيْنِ قَالَ أَنْفُخُوا حَتَّىٰ إِذَا جَعَلَهُ نَارًا قَالَ ءَاتُونِي أُفْرِغْ عَلَيْهِ قِطْرًا ﴿٩٦﴾

[1] Ni amoko abiri y’abantu b’ibihangange muri Bene Adamu.

bw'umujumpu, mpeze ndabuyagirize kuri ibi bigegene vy'ivyuma".

97. Kuva ico gihe rero, Ya-juuja na Ma-juuja ntibashoboye kwurira ngo basimbe maze basohoke muri nya ruzitiro, eka ntibashoboye no kurutobora ngo barumene.

فَمَا اسْتَطَعُوا أَنْ يَظْهَرُوهُ وَمَا اسْتَطَعُوا لَهُ نَقِبًا ﴿٩٧﴾

98. Dhu I-Qarnayini amaze guheza kwubaka nya ruzitiro yavuze ati: "Uru ruzitiro-ntamenwa narwubatse ku mpuhwe z'Imana yanje Rurema Allah Igiriye abantu, nihagera rero isezerano ry'Imana yanje Rurema Allah ryo kurekura Ya-juuja na Ma-juuja, Imana Allah Izoca Isenyura nya ruzitiro, kandi isezerano ry'Imana yanje Rurema Allah ni iry'ukuri".

قَالَ هَذَا رَحْمَةٌ مِنْ رَبِّي فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ رَبِّي جَعَلَهُ دَكَّاءً وَكَانَ وَعْدُ رَبِّي حَقًّا ﴿٩٨﴾

99. Umusi nya ruzitiro rwasenyutse, Twebwe Allah, Tuzorekura Ya-juuja na Ma-juuja bashwiragire maze bahungabanye abantu gushika ku muhero w'isi, hanyuma inzamba igira kabiri yo kuzuka ivuzwe, Duheze Twegeranirize ibiremwa vyose hamwe, kugira Tubiharurire maze Tubihembere ivyo vyakoze.

*وَتَرَكْنَا بَعْضَهُمْ يَوْمَئِذٍ يَمُوجُ فِي بَعْضٍ وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَجَمَعْنَاهُمْ جَمَاعًا ﴿٩٩﴾

100. Kuri uwo musu w'izuka rero, Twebwe Allah Tuzogagarariza abagarariji umuriro wa Jahannamu, bawubone ukuri kwamye;

وَعَرَضْنَا جَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ لِلْكَافِرِينَ عَرَضًا ﴿١٠٠﴾

101. Abipfutse mu maso mu kunyirengagiza no kutabona ivyemezo vyanje bakiri kw'isi, bakaba batanashoboye no kwumva ivyemezo vyanje ku kwanka ko vyotuma bemera Imana Allah n'Intumwa yayo.

الَّذِينَ كَانَتْ أَعْيُنُهُمْ فِي غَظَاءٍ عَنْ ذِكْرِي وَكَانُوا لَا يَسْتَطِيعُونَ سَمْعًا ﴿١٠١﴾

102. Mbega abagararije, bibwira ko bogira abaja banje ibigirwamana mu gishingo canje kugira ngo bibabere abahagarikizi, Tukareka kubibahanira! Mu vy'ukuri Twebwe Allah, Twarateguriye abagarariji umuriro wa Jahannamu kuba ari bwo bushikiro bwabo.

أَفَحَسِبَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ يَتَّخِذُوا عِبَادِي مِنْ دُونِي أَوْلِيَاءَ إِنَّا أَعْتَدْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ نُزُلًا ﴿١٠٢﴾

103. Ntumwa y'Imana! Kebura abantu ubabwire uti: "Mbega ndabiganire abantu bari mu ruhombu rw'ivyo bakoze!

قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا ﴿١٠٣﴾

104. Ni abantu ivyo bakoze vyose kw'isi vyababereye impfagusa, kandi babikoze biyumvira ko bakora vyiza;

الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يُحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا ﴿١٠٤﴾

105. Abo, ni bo rero bagararije bagahakana bivuye inyuma ivyemezo vy'Imana yabo Rurema Allah, baranahakana ko bazozuka bagahura na Yo mu buzima bw'inyuma yo gupfa, kugira lbahembere ivyo bakoze. Iryo garariza n'ihakana rero, vyatumye ibikorwa vyabo bihunguruka bicika impfagusa". Kubera ivyo rero, Twebwe Allah, nituzobaha icubahiro namba ku musu w'izuka;

أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا يُبَايِعْتُمْ رَبَّهُمْ وَلِقَائِهِمْ فَحَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَلَا نُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَزَنًا ﴿١٠٥﴾

106. Indishi yabo bategekanirijwe, ni umuriro wa Jahannamu bazohanishwa kubera ukuntu bagarariza Imana Allah, bagafata Aayah n'ivyemezo vyayo bashikirizwa n'Intumwa zayo, bakabiteburako. ذَلِكَ جَزَاؤُهُمْ جَهَنَّمَ بِمَا كَفَرُوا وَاتَّخَذُوا ءَايَاتِي وَرُسُلِي هُزُؤًا ﴿١٠٦﴾

107. Mu vy'ukuri abanyemeye Jewe Allah n'Intumwa zanje, bagakora n'ivyiza bitegetswe, barategekanirijwe Ubwami bw'ijuru ry'iteka "Firdawsi" kuba ari bwo bushikiro bwabo; إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا ﴿١٠٧﴾

108. Bazobubamwo ibihe bidahera, ntibazonarota na gato babuvamwo. خَالِدِينَ فِيهَا لَا يَبْغُونَ عَنْهَا حِوَلًا ﴿١٠٨﴾

109. Ntumwa y'Imana! Vuga uti: "Iyo amazi y'ibahari acika irangi ry'ikaramu zokwandika amajambo y'Imana Allah yerekeye ubumenyi n'ingingo vyayo, ivyo Ihishurira abamalayika n'Intumwa zayo, nya mazi y'amabahari yose yokamye imbere yuko amajambo y'Imana yanje Rurema Allah ahera kwandikwa"; n'aho Twebwe Allah Twozana ayandi mabahari asahiriza ayasanzwe ari kw'isi, yokamye yose. قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مِدَادًا لَكَلِمَاتِ رَبِّي لَنَفِدَ الْبَحْرُ قَبْلَ أَنْ تَنفَدَ كَلِمَاتُ رَبِّي وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِ مَدَدًا ﴿١٠٩﴾

110. Ntumwa y'Imana! Bwira ababangikanyamana uti: "Mu vy'ukuri jewe ndi umuntu nkamwe, mpishurirwa n'Imana Allah ko mu vy'ukuri, Imana yanyu ari Imana Imwe Rudende Allah; uwo wese rero yizera ko azozuka agahura n'Imana yiwe Rurema Allah mu buzima bw'inyuma yo gupfa kugira Imuhembere ivyo yakoze, nakore ibikorwa vyiza bitegetswe, kandi ntabangikanye Imana yiwe Rurema Allah n'ikintu na kimwe mu biremwa mu kuyiyegereza ayisenga". قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ وَحِدٌ فَمَن كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا ﴿١١٠﴾

19. Mar-yam (Mariyamu) Aayah 98, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Kaaf Haa Yaa 'Aiin Swaad^[1].

كَهَيْعَسَ ﴿١﴾

2. Tugira Tugucire ku mayange ku bijanye n'impuhwe z'Imana yawe Rurema Allah ku Muja wayo Zakariya^[2];

ذِكْرُ رَحْمَتِ رَبِّكَ عَبْدَهُ زَكَرِيَّا ﴿٢﴾

3. Igihe yatakambira Imana yiwe Rurema Allah, akayisaba mw'ibanga nta ngere aho yari yiherereye kugira Imwumvire;

إِذْ نَادَى رَبَّهُ نِدَاءً خَفِيًّا ﴿٣﴾

[1] Raba insiguro y'indome zitangura mu ntango y'igisomwa Al-Baqara.

[2] Ni Umuvugishwamana muri Bene Israyeli, yari umubaji akaba n'umugabo wa nyinabo w'Intumwa Isa (nyakugira amahoro y'Imana Allah).

4. Agaheza akavuga ati: “Mana yanje Rurema Allah! Mu vy’ukuri ngeze mu zabukuru, amagufa y’umubiri yaramaze guturagara, n’umutwe wose ntiworaba n’imvi zigendera, kandi sinigeze ndeka kwemererwa igisabo ndagusavye Mana yanje Rurema Allah;

قَالَ رَبِّ إِنِّي وَهَنَ الْعَظْمُ مِنِّي وَأَشْتَعَلَ
الرَّأْسُ شَيْبًا وَلَمْ أَكُنْ بِدُعَائِكَ رَبِّ
شَقِيًّا ﴿٤﴾

5. Mu vy’ukuri, ndafise impungenge ko abo nzoraga inyuma y’urupfu rwanje, batazoshobora guhagararira bikwiye idini ryawe mu kurarikira abantu kuryemera, bitayeko n’umukenyezi wanje na we akaba ari ingumba, ndagusavye rero ko Wondonsa umwana w’umuhungu yombera samuragwa akambera n’umufasha;

وَإِنِّي خِفْتُ الْمَوَالِيَ مِنْ وَرَأْيِ وَكَانَتْ
أَمْرَاتِي عَاقِرًا فَهَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا ﴿٥﴾

6. Akazotorana ubutumwa bwanje n’ubutumwa bwa Bene Yakubu; kandi ndagusavye Mana yanje Rurema Allah, Uzomugire umwana Ushimishwa n’ivyo akora, agashimwa n’abantu”.

يَرْتُبِي وَيَرْتُمْ مِنْ أَلٍ يَعْقُوبَ وَاجْعَلْهُ رَبِّ
رَضِيًّا ﴿٦﴾

7. Ni ho rero Imana Allah Yahamagira Iti: “Ewe Zakariya! Twebwe Allah, ni ukuri Twakwumviye igisabisho cawe, Turaguhaye inkuru nziza y’ihumure ko uzokwibaruka umwana w’umuhungu yitwa Yahya, iryo zina ntitwigeze Turiyi umuntu n’umwe aho hambere ngo abe mazina yiwe”.

يَذَكِّرْنَا إِذَا تُبِشِّرُكَ بِغُلَامٍ اسْمُهُ يَحْيَى لَمْ
نَجْعَلْ لَهُ مِنْ قَبْلُ سَمِيًّا ﴿٧﴾

8. Zakariya araheza aritangaza ati: “Mana yanje Rurema Allah! Vyoshoboka gute ko nibaruka umwana w’umuhungu, kandi n’umukenyezi wanje ari ingumba, bitayeko nkaba nanje naramaze gusaza!”.

قَالَ رَبِّ أَنَّى يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَكَانَتِ
أَمْرَاتِي عَاقِرًا وَقَدْ بَلَغْتُ مِنَ الْكِبَرِ عِتِيًّا ﴿٨﴾

9. Umumalayika yishuye Zakariya ati: “N’aho biri nk’ukwo ubivuze, Imana yawe Rurema Allah Yavuze Iti: “Irema rya Yahya riroroshe cane kuri Jewe. Ni ukuri, Naranakuremye wewe imbere y’irema rya Yahya kandi utari bwabeho”.

قَالَ كَذَلِكَ قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَيَّ هَيِّئْ
وَقَدْ خَلَقْنَاكَ مِنْ قَبْلُ وَلَمْ تَكُ شَيْئًا ﴿٩﴾

10. Zakariya yashotse avuga ati: “Mana yanje Rurema Allah! Ngirira rero ikimenyetso nzomenyerako ko umukenyezi wanje yamaze gusama!”. Imana Allah Yamubwiye Iti: “Ikimenyetso Ndakugiriye, ni uko utazoshobora kuvugana n’abantu mu kiringo c’amajoro atatu n’imirango yayo, bidaturutse ku ndwara”.

قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي آيَةً قَالَ آيَاتُكَ
أَلَّا نَكَلِّمَ النَّاسَ تِلْكَ لَيَالٍ سَوِيًّا ﴿١٠﴾

11. Ni ho rero Zakariya yava aho yari yiherereye, araheza aja aho abantu bamubona aca abereka n’ukuboko ati: “Nimuninahaze mwongere mutazire Imana Allah igitondo n’umugoroba, mu ntumbero yo kuyishimira”.

فَخَرَجَ عَلَى قَوْمِهِ مِنَ الْمِحْرَابِ فَأَوْحَى
إِلَيْهِمْ أَنْ سَبِّحُوا بُكْرَةً وَعَشِيًّا ﴿١١﴾

12. Yahya amaze kuvuka akagera mu bigero, Imana Allah yamutegetse Iti: “Ewe Yahya! Fata nkama Igitabu ca Tawurati, ugitahure wongere ukigendere”. Twebwe Allah, Twaranamuhaye kuva akiri umwana muto, uburyo bwiza bwo gutahura ingingo no kuzishira mu ngiro;

يَخِيحِي خُذِ الْكِتَابَ بِقُوَّةٍ وَآتَيْنَاكَ
الْحُكْمَ صَبِيًّا ﴿١٢﴾

13. Tumuha kugira impuhwe, igikundiro n'umutima wejejwe, kandi yari umugororotsi agamburukira Imana Allah; وَحَاتَا مَنِ لَدْنَا وَرَكُودًا وَكَانَ تَقِيًّا ۝۱۳

14. Yarubaha akubahiriza abavyeyi biwe, ntiyari n'umuntu w'akanyaro, w'intumva. وَبَرًّا بِوَالِدَيْهِ وَلَمْ يَكُنْ جَبَّارًا عَصِيًّا ۝۱۴

15. Yahya rero arakagira amahoro y'Imana Allah ku musi avuka, no ku musi yapfuye, no ku musi yazutse agasubizwa ubuzima! وَيُسَلِّمُ عَلَيْهِ يَوْمَ وُلِدَ وَيَوْمَ يَمُوتُ وَيَوْمَ يُبْعَثُ حَيًّا ۝۱۵

16. Ntumwa y'Imana! Iganira kandi abantu inkuru ya Mariyamu iri muri Qor'ani, igihe yaja kure y'umuryango wiwe, amaja mu buseruko bw'aho bari; وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ مَرْيَمَ إِذِ اتَّيَدَّتْ مِنْ آهْلِهَا مَكَانًا شَرْفِيًّا ۝۱۶

17. Araheza ariherera ahantu ata n'umwe amubona, Turaheza Twebwe Allah, Tumurungikira umumalayika Jibrili, maze amwiyereka yihinduye mw'ishusho ry'umuntu bwite; فَأَتَّخَذَتْ مِنْ دُونِهِمْ حِجَابًا فَأَرْسَلْنَا إِلَيْهَا رُوحَنَا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا ۝۱۷

18. Ni ho Mariyamu yaca avuga amwiyama ati: "Mu vy'ukuri, jewe ndikinze kuri Nyenimpuhwe Allah, Ikunkingire ko wongeramira niwaba uri umugororotsi ugamburukira Imana Allah". قَالَتْ إِنَّيَأَعُوذُ بِالرَّحْمَنِ مِنْكَ إِنْ كُنْتَ تَقِيًّا ۝۱۸

19. Umumalayika Jibrili ni ho yimenyekanisha akavuga ati: "Jewe mu vy'ukuri, ndi intumwa warungikiwe n'Imana yawe Rurema Allah, kugira ndaguhe umwana yejeje umutima". قَالَ إِنَّمَا أَنَا رَسُولُ رَبِّكِ لِأَهَبَ لَكِ غُلَامًا زَكِيًّا ۝۱۹

20. Mariyamu araheza aritangaza abwira Jibrili ati: "Vyoshoboka gute ko nogira umwana mu gihe ata muntu n'umwe arankorako mu gushingirwa, kandi ntigeze mba n'umushurashuzi!". قَالَتْ أَنَّى يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَلَمْ يَمَسِّنِي بَشَرٌ وَلَمْ أَكُ بَغِيًّا ۝۲۰

21. Jibrili amwishura ati: "N'aho biri nk'ukwo ubivuze, Imana yawe Rurema Allah Yavuze Iti: "Ukuguha umwana, kiroshye cane kuri jewe; kugira nya mwana Tuzonamugire ikimenyetso ku bantu cerekana ubushobozi n'ububasha vyanje jewe Allah, yongere ahundagazweko impuhwe zacu, abere n'impuhwe abantu". Iryo vuka rya Isa mwene Mariyamu rero, ryaramaze kwandikwa mu vyagezwe, ritegerezwa kuba nta gisivya". قَالَ كَذَلِكَ قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَيَّ هَيِّئًا وَلِتَجْعَلَهُ آيَةً لِلنَّاسِ وَرَحْمَةً مِنَّا وَكَانَ أَمْرًا مَقْضِيًّا ۝۲۱

22. Ni ho rero Jibrili yahuha mw'izosi ry'impuzu Mariyamu yari yambaye, maze Mariyamu aca arasama imbanyi, ashoka aja kure y'abantu. *فَحَمَلَتْهُ فَانْتَبَدَّتْ بِهِء مَكَانًا قَصِيًّا ۝۲۲

23. Hageze kwibaruka, igise ca ya mbanyi gituma aja kure y'abantu, ahari igiti c'itende, aca avuga n'umubabaro n'akantu ati: "Ewe jewewanje! Ubona iyo mpfuma mpfa imbere y'uno musi, nkaba ikintu cibagiwe kikibagirana!". فَأَجَاءَهَا الْمَخَاضُ إِلَى جِذْعِ النَّخْلَةِ قَالَتْ يَلَيْتَنِي مِثْقَلُ ذَرَّةٍ مِنْ قَبْلِ هَذَا وَكُنْتُ نَسِيًّا مَنِيًّا ۝۲۳

24. Jibrili yari hepfo y'aho Mariyamu ari, aca aramuhamagara ati: "Ntiwicwe n'intuntu namba, Imana فَتَادَاهَا مِنْ تَحْتِهَا أَلَّا تَحْزَنِي قَدْ جَعَلَ

yawe Rurema Allah Yamaze kugucira umugende w'amazi
hambavu yawe;

رُبُّكَ تَحْتِكَ سَرِيًّا ٢١

25. Nyiganza rero ico gishitsi c'itende, giheze kigukororere
itende zihye zoroshe;

وَهَزَيْتِ إِلَيْكَ بِجِدْعِ اللَّخْلَخَلَةِ تَسْقِطُ
عَلَيْكَ رُطْبًا جَنِيًّا ٢٥

26. Uheze urye kuri nya tende, unywe no ku mazi y'uwo
mugende, maze utekane ku mutima n'ikibondo cawe.
Nihagira uwo ubona mu bantu, akakubaza ku
vyagushikiye, uraheza umwishure uti: "Jewe mu vy'ukuri,
niyemeje kuri Nyenimpuhwe Allah kwinumira^[1]; kubera
ivyo rero, kuri uno musi simvugisha umuntu n'umwe".

فَكُلِّي وَأَشْرَبِي وَقَرِّي عَيْنًا فَإِمَّا تَرَيَنَّ مِنَ
النَّبِيِّ أَحَدًا فَقُولِي إِنِّي نَذَرْتُ لِلرَّحْمَنِ
صَوْمًا فَلَنْ أُكَلِّمَ النَّيِّمَ إِنْسِيًّا ٢٦

27. Ni ho Mariyamu yagaruka ku bantu biwe ateruye
umwana. Bagize ngo baramubonye, bihaye akamo
bamubwira bati: "Ewe Mariyamu! Ni ukuri, wadukanye
ikintu c'irementanya ritabaho!;

فَأْتَتْ بِهِ قَوْمَهَا تَحْمِلُهُ قَالُوا لِمَ تَمْرِمِينَ لَقَدْ
جِئْتِ شَيْفًا قَرِيًّا ٢٧

28. Ewe mushiki w'umweranda Haruna, so wawe ntiyigeze
aba umuntu w'ingeso mbi zo gushurashura, eka na nyoko
nyene ntiyigeze aba umushurashuzi".

يَسْأَلُكَ هَرُونَ مَا كَانَ أَبُوكَ أَمْرًا سَوًّا
وَمَا كَانَتْ أُمُّكَ بَعِيًّا ٢٨

29. Mariyamu yaberetse n'ukuboko ati: "Nimubaze uyu
mwana nteruye!". Na bo baca bamwishura bamwiyamiriza
bati: "Vyoshoboka gute ko tuvugana n'umwana muto akiri
ku bibero aconka!".

فَأَشَارَتْ إِلَيْهِ قَالُوا كَيْفَ نَكَلِمُ مَنْ كَانَ فِي
الْمَهْدِ صَبِيًّا ٢٩

30. Ni ho rero Isa yabishura aconka, ati: "Mu vy'ukuri, jewe
ndi Umuja w'Imana Allah, Imana Allah Yageze kumpa
lgitabu c'Injili, Ingira n'Intumwa;

قَالَ إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ ءَاتَنِي الْكِتَابَ
وَجَعَلَنِي نَبِيًّا ٣٠

31. Yampaye n'imihazagiro aho nzoba ndi hose, Yongera
Indaga gutsimbataza isengesho no gutanga ishikanwa-
bwirizwa mu gihe cose nzoba nkiri muzima;

وَجَعَلَنِي مُبَارَكًا أَيْنَ مَا كُنْتُ وَأَوْصَنِي
بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ مَا دُمْتُ حَيًّا ٣١

32. Ingira umwana yubaha akubahiriza umuvyeyi wiwe,
ntiyangize umuntu w'akanyaro, w'intumva;

وَبِرًّا بِوَالِدِي وَلَمْ يَجْعَلْنِي جَبْرًا شَقِيًّا ٣٢

33. Ndakagira rero amahoro y'Imana Allah ku musi mvuka,
ku musi napfuye no ku musi nazutse ngasubizwa
ubuzima".

وَأَسْلَمْتُ عَلَى يَوْمِ وُلِدْتُ وَيَوْمَ أَمُوتُ وَيَوْمَ
أُبْعَثُ حَيًّا ٣٣

34. Ntumwa y'Imana! Iyo nkuru rero Tukwiganiye ku
vyerekeye Isa mwene Mariyamu, ni ryo jambo ry'ukuri
abayahudi n'abanaswara bahazanako.

ذَلِكَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ قَوْلَ الْحَقِّ الَّذِي
فِيهِ يَمْتَرُونَ ٣٤

35. Nta ho vyigeze biba ko Imana Allah Yigenera umwana
mu biremwa vyayo, nihaninahazwe Imana Allah, Yongere
Ihabwe n'icubahiro nta ngere mu buryo burengeye cane
ivyo ababangikanyamana bavuga. Iyo Imana Allah Ishatse
gushira mu ngiro ikintu ico ari co cose mu vyagezwe, ni
ukuri ikibwira gusa Iti: "Ba", kigaca kiba ubwo nyene.

مَا كَانَ لِلَّهِ أَنْ يَتَّخِذَ مِنْ وَلَدٍ سُبْحٰنَهُ
إِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ
فَيَكُونُ ٣٥

[1] Ico gihe ukunuma, umuntu avyiyemeje, kwari mu bikorwa vyo kwiyegereza ku Mana Allah. Iryo bwirizwa ryarakuwe mu mabwirizwa yahawe Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah).

36. Isa mwene Mariyamu yabwiye abantu yarungitsweko ati: “Mu vy’ukuri Imana Allah, ni Yo Mana yanje Rurema, Ikaba n’Imana yanyu Rurema. Kubera ivyo rero, nimuyiyegereze mu vyo mukora vyose munayisenge ari Imwe Rudende mutayibangikanya, iyi ni yo nzira igororotse”.

وَإِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَأَعْبُدُواهُ هَدًى صِرَاطَ مُسْتَقِيمٍ ﴿٣٦﴾

37. Abahawe Igitabu bariciyemwo imigwi ku kubera ihazana ku vyerekeye Isa mwene Mariyamu (nyakugira amahoro y’Imana Allah). Abanaswara barahayagije Isa mwene Mariyamu bararenza, muri bo harimwo abamwise imana, hari n’abamwise umwana w’imana, harimwo n’abamushize mu butatu butagatifu. Nayo abayahudi bo baramwirengagije, bamwita ko ari umurozi, harimwo n’abamwise umwana wa Yusufu umubaji. Uguhona nya guhona rero, ni ukw’abagararije bagahakana bivuye inyuma umusi w’umuhero w’isi, n’izuka ry’ibiremwa.

فَاخْتَلَفَ الْأَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ مَّشْهَدِ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٣٧﴾

38. Burya ukwumva n’ukubona kwabo, bizoba bitangaje koko^[1] umusi baje iwacu Twebwe Allah ku musi w’izuka! Ahubwo abirenganije kuri uno musi kw’isi, bari mu muzimagiza ugaragara uri kure y’ukuri.

أَسْمِعْ بِهِمْ وَأَبْصِرْ يَوْمَ يَأْتُونَنا لَكِنِ الظَّالِمُونَ الْيَوْمَ فِي سَلْكِلٍ مُّبِينٍ ﴿٣٨﴾

39. Ntumwa y’Imana! Gabisha abantu ku bihano vy’umusi wo kwicuza, igihe baciriwe urugororotse, urupfu rukazanwa mw’ishusho ry’intama inuze rugakererwa, maze abantu bagaheza bagatunganirizwa; abemeramana bakaja mu Bwami bw’ijuru, abagarariji na bo bakaja mu muriro; ivyo bizoba ukwo, mu gihe abantu kuri iyi si bagoswe mu kutumva igabisha ryawe, gutyo bakareka kwemera no gukora ibikorwa vyiza bitegetswe.

وَأَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْآخِرَةِ إِذْ فُضِيَ الْأَمْرُ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ وَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٩﴾

40. Mu vy’ukuri, ni Twebwe Allah Tuzotorana isi n’ibiri kuri yo, ni no kuri Twebwe Allah ibiremwa vyose bizogaruka kugira Tubihembere ivyo vyakoze.

إِنَّا نَحْنُ نَرِئُ الْأَرْضَ وَمَنْ عَلَيْهَا وَإِنَّا يُرْجَعُونَ ﴿٤٠﴾

41. Ntumwa y’Imana! Iganira kandi abantu warungitsweko ku nkuru ya Ibrahimu (nyakugira amahoro y’Imana Allah) iri muri Qor’ani, mu vy’ukuri Ibrahimu yari imvugakuri koko, akaba n’Umuvugishwamana;

وَأَذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا ﴿٤١﴾

42. Igihe yabwira se Aazara ati: “Dawe wanje! Ni kuki usenga ibigirwamana bitumva bitanabona, ata n’ikintu na kimwe bikumariye!;

إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ لِمَ تَعْبُدُ مَا لَا يَسْمَعُ وَلَا يُبْصِرُ وَلَا يُغْنِي عَنْكَ شَيْئًا ﴿٤٢﴾

43. Dawe wanje! Mu vy’ukuri jewe, narahawe n’Imana Allah ubumenyi utigeze uhabwa, ndakwinginze ko wonkurikira nkakurongora mu nzira igororotse;

يَتَأْتِيَ إِنِّي فَدَّ جَاءَنِي مِنَ الْعِلْمِ مَا لَمْ يَأْتِكَ فَاتَّبَعَنِي أَهْدِكَ صِرَاطًا سَوِيًّا ﴿٤٣﴾

44. Dawe wanje! Ntukumvire shetani mu gusenga ibigirwamana; mu vy’ukuri, shetani yaramaze kuba ikigaba kuri Nyenimpuhwe Allah;

يَتَأْتِيَ لَا تَعْبُدِ الشَّيْطَانَ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلرَّحْمَنِ عَصِيًّا ﴿٤٤﴾

[1] Ico gihe bazoba bashoboye koko kwumva no kubona; ariko ukwumva n’ukubona, nta co bizobamarira ku musi w’izuka.

45. Dawe wanje! Mu vy'ukuri, jewe ndafise impungenge ko wopfa ukigarariza, maze ugahanwa na Nyenimpuhwe Allah ku musi w'izuka, gutyo ukaba umugenzi wa shetani mu muriro".

يَا أَيَّتُهَا الْمَرْءُ الْكَافِرُ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُبَدِّلَ دِينَكُمْ وَيَسْتَأْذِنَ الْكَافِرِينَ أَنْ يُبَدِّلُوا دِينَكُمْ وَإِنَّكُمْ إِتْرَافُكُمْ لَشِدْءُ عَذَابٍ مُّهِينٍ ﴿٤٥﴾

46. Aazara yishuye Ibrahimu ati: "Burahi! Ubwo urakenyeye wirengagize isengwa ry'imana zanje! Ni ukuri, utavavanuye n'ugutyozza imana zanje, nzokwicisha amabuye, canke ndakwirukane ugende ubutakigaruka, maze ntuzonasubire no kuvugisha".

قَالَ أَرَأَيْتَ إِنْ بَدَّلْتُ دِينَكَ عَنْ دِينِ آبَائِكَ وَدِينِ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَمَا بَدَّلْتَهُمْ مِنْ دِينِهِمْ لَأَنْتَ لَمِ تَسْمَعُ ۗ وَأَنْتَ لَمِ تَكُنْ لَآبْرَهِيمَ ۖ وَأَهْجُرُنِي مَلِيًّا ﴿٤٦﴾

47. Ibrahimu yishuye se Aazara ati: "Urakagira amahoro, usimbe imanga! Nzogusabira ku Mana yanje Rurema Allah ko Yokurongora, Ikakugirira n'ikigongwe ku vyaha wakoze. Mu vy'ukuri Imana yanje Rurema Allah, Yamyenyumvira mu gihe ndayisavye;

قَالَ سَلِّمْ عَلَيَّ ۖ سَأَسْتَعْفِرُ لَكَ رَبِّي إِنَّهُ كَانَ بِي حَفِيًّا ﴿٤٧﴾

48. Nzobiyonjorako mwebwe hamwe n'ibigirwamana vyanyu musenga mu gishingo c'Imana Allah, mpeze nsabe Imana yanje Rurema Allah, kumbure sinzoreka kwemererwa n'Imana yanje Rurema Allah igisabo ndayisavye".

وَأَعْتَرُكُمْ وَمَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَأَدْعُوا رَبِّي عَسَىٰ أَلَّا أَكُونَ بِدُعَاءِ رَبِّي شَقِيًّا ﴿٤٨﴾

49. Igihe rero Ibrahimu abiyonjorako bo hamwe n'ibigirwamana vyabo basenga mu gishingo c'Imana Allah, Twebwe Allah Twaramuhaye umwana yitwa Ishaha, Tumuha n'umwuzukuru yitwa Yakubu mwene Ishaha, kandi bompi Twabagize Abavugishwamana.

فَلَمَّا أَعْتَرَهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ ۖ وَكُلًّا جَعَلْنَا نَبِيًّا ﴿٤٩﴾

50. Twaranabahaye ku mpuhwe zacu ingabirano nyinshi, Tubaha no kuyagwa neza mu bantu.

وَوَهَبْنَا لَهُمْ مِنْ رَحْمَتِنَا وَجَعَلْنَا لَهُمْ لِسَانَ صِدْقٍ عَلِيًّا ﴿٥٠﴾

51. Ntumwa y'Imana! Iganira kandi abantu warungitsweko ku nkuru ya Musa (nyakugira amahoro y'Imana Allah) iri muri Qor'ani; mu vy'ukuri, Musa yaratowe n'Imana Allah, yari Intumwa akaba n'Umuvugishwamana.

وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ مُوسَىٰ ۚ إِنَّهُ كَانَ مُخْلَصًا وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا ﴿٥١﴾

52. Twebwe Allah, Twarahamagaye Musa ari amaja mu kabande k'umusozi Twuuri wari iburyo bwiwe^[1], maze Tumutera iteka ryo kuvugana na Twe Allah ukuri kwamye^[2].

وَتَذَكِّرُنَا مِنَ جَانِبِ الظُّلُمِ الْأَيْمَنِ ۖ وَقَرَّبْنَاهُ نَحِيًّا ﴿٥٢﴾

53. Twaranahaye Musa ku mpuhwe zacu uwumufasha, maze Tumugirira murumunawe Haruna Umuvugishwamana.

وَوَهَبْنَا لَهُ مِنْ رَحْمَتِنَا أَخَاهُ هَارُونَ ﴿٥٣﴾

54. Ntumwa y'Imana! Iganira kandi abantu warungitsweko ku nkuru ya Ismayili (nyakugira amahoro y'Imana Allah) iri muri Qor'ani; mu vy'ukuri, Ismayili yari imvugakuri ishitsa ivyo ziyemeje, yari n'Intumwa akaba n'Umuvugishwamana.

وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ ۚ إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا ﴿٥٤﴾

[1] Ico gihe yari mu nzira asubira muri Misiri (Egiputa).

[2] Iyi Aayah iremeza ko Imana Allah Ivuga mu buryo buberanye n'icubahiro n'ubumana bwayo.

55. Yaranabwiriza n'umuryango wiwe gutsimbataza isengesho no gutanga ishikanwa-bwirizwa, yari n'umuntu ashimwa n'Imana Allah. وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ مَرْضِيًّا ﴿٥٥﴾

56. Ntumwa y'Imana! Iganira kandi abantu warungitsweko ku nkuru ya Idrisa (nyakugira amahoro y'Imana Allah) iri muri Qor'ani; mu vy'ukuri, Idrisa yari imvugakuri koko, akaba n'Umuwugishwamana. وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ إِدْرِيسَ إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا ﴿٥٦﴾

57. Twaranadugirije Idrisa icubahiro mu kuyagwa neza n'ibiremwa. وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا عَلِيًّا ﴿٥٧﴾

58. Ntumwa y'Imana! Abo Tukwiganiye rero inkuru zabo, ni bo Imana Allah Yahaye inema zayo, maze Ibagira Abavugishwamana mu ruvyaro rwa Adamu; nka Idrisa (nyakugira amahoro y'Imana Allah), mu ruvyaro rukomoka ku bo Twarokoye Tukabatwara mu bwato hamwe na Nuhu^[1] (nyakugira amahoro y'Imana Allah), mu ruvyaro rwa Ibrahimu^[2] no mu ruvyaro rwa Yakubu^[3] (ba nyakugira amahoro y'Imana Allah), no mu bo Twarongoye mu nzira yo kwemera Tukabatora kuba Intumwa n'Abavugishwamana. Iyo rero basomewe Aayah za Nyenimpuhwe Allah, bashoka bubama ku ruhanga hasi mu kwubaha Imana Allah, bakorora n'amosozi ku kuyitinyal^[4]. أُولَئِكَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ مِن ذُرِّيَةِ آدَمَ وَمِمَّنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ وَمِن ذُرِّيَةِ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْرَائِيلَ وَمِمَّنْ هَدَيْنَا وَاجْتَبَيْنَا إِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُ الرَّحْمَنِ خَرُّوا سُجَّدًا وَبُكِيًّا ﴿٥٨﴾

59. Mu nyuma y'abo rero, haraje abantu b'ibigaba batitwaririka gutsimbataza isengesho, bagakurikira ingingo zihuye n'ivyipuzo vyabo; bitebe bitebuke rero, bazokwibonerako mu muriro wa Jahannamu. *فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهْوَاتِ فَسُوفَ يَلْقَوْنَ عَذَابًا ﴿٥٩﴾

60. Ariko uwuzokwisubirako muri bo akigaya, agaheza akemera agakora n'ibikorwa vyiza bitegetswe, uyo azoba ari mu bantu Imana Allah Yemereye ukwigaya kwabo, bazokwinjira mu Bwami bw'ijuru, ntibazonarenganywa na gato ku ndishi y'ivyo bakoze; إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ شَيْئًا ﴿٦٠﴾

61. Bazoba bari mu mirima itotahaye yo mu Bwami bw'ijuru rya "Adeni", ari na Bwo Nyenimpuhwe Allah Yasezeraniye abaja bayo ko bazobwinjira, bakabwemera bataranubona n'amaso. Mu vy'ukuri, isezerano rya Nyenimpuhwe Allah, ritegerezwa gushika. جَنَّاتٍ عِدْنٍ الَّتِي وَعَدَ الرَّحْمَنُ عِبَادَهُ بِالْغَيْبِ إِنَّهُ كَانَ وَعْدُهُ مَأْتِيًّا ﴿٦١﴾

62. Muri nya Bwami bw'ijuru rero, ntibazokwigera bumva amajambo y'imburakimazi (ataroranye), kiretse gusa ijambo ry'indamutso y'amahoro, bazoronswa muri nya لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا إِلَّا سَلَامًا وَلَهُمْ فِيهَا زَوْجٌ بَاطِنٌ ﴿٦٢﴾

[1] Nka Ibrahimu mwene Sam mwene Nuhu (nyakugira amahoro y'Imana Allah).

[2] Nka Ismayili, Is-haka na Yakubu (ba nyakugira amahoro y'Imana Allah).

[3] Ari we batazira Israyeli. Intumwa zimukomokako, ni nka Musa, Haruna, Zakariya, Yahya na Isa mwene Mariyamu (ba nyakugira amahoro y'Imana Allah).

[4] Iyo uhejeje gusoma iyi Aayah, uca wubama incuro imwe.

Bwami bw'ijuru imfungurwa n'ibinyobwa vyamaho igitondo n'umugoroba, igihe cose babishakiye.

63. Ubwo Bwami bw'ijuru butunganijwe ukwo, ni bwo Bwami Twebwe Allah Twageneye uwo wese mu baja bacu, azoba ari umugamburukiramana.

تِلْكَ الْحِجَّةُ الَّتِي نُورِثُ مِنْ عِبَادِنَا مَنْ كَانَ تَقِيًّا ﴿٦٣﴾

64. Mumalayika Jibrili! Bwira Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) uti^[1]: “Burya twebwe abamalayika, ntituwa mw'ijuru ngo tumanuke kw'isi, kiretse kw'itegeko duhawe n'Imana yawe Rurema Allah, ni Yo Rugaba w'ivyo twimirije muri kazoza mu buzima bw'inyuma yo gupfa, n'ivyo twarenganye muri kahise mu buzima bwo kw'isi, n'ibizoba rero hagati yavyo^[2]; kandi Imana yawe Rurema Allah ntiyibagira ikintu na kimwe;

وَمَا نَنْزِلُ إِلَّا بِأَمْرِ رَبِّكَ لَهُ مَا بَيْنَ أَيْدِينَا وَمَا خَلْفَنَا وَمَا بَيْنَ ذَلِكَ وَمَا كَانَ رَبُّكَ نَسِيًّا ﴿٦٤﴾

65. Ni Yo Mana Rurema w'amajuru n'isi n'ibiri hagati yavyo. Muvugishwamana! Shishikara rero uyiyegereza mu vyo ukora vyose unayisenga ari Imwe Rudende, maze wihanganire iyumviramana, wewe hamwe n'abagukurikiye. Nta n'umwe rero yokwitiranywa na Yo mu kuntu Imeze, mu bushobozi n'ububasha vyayo no mu mazina n'amatazirano yayo”.

رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَاعْبُدْهُ وَاصْطَبِرْ لِعِبَادَتِهِ هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَمِيًّا ﴿٦٥﴾

66. Umuntu agarariza agahakana izuka ry'ibiremwa, arinamura akavuga ati: “Burya ninamara gupfa, ni ivy'ukuri ko nzozurwa ngasubira kuba muzima!”.

وَيَقُولُ الْإِنْسَانُ أَإِذَا مَا مِتُّ لَسَوْفَ أُخْرَجُ حَيًّا ﴿٦٦﴾

67. Mbega umuntu w'umugarariji yibagiye ico ari co! Burya ntiyibuka ko Twebwe Allah Twamuremye ubwa mbere kandi atari bwabeho!

أَوَلَا يَذْكُرُ الْإِنْسَانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ وَلَمْ يَكْ شَيْئًا ﴿٦٧﴾

68. Ntumwa y'Imana! Ndarahiye Jewe Allah kw'izina ry'Imana yawe Rurema, ko abahakana izuka ry'ibiremwa, Twebwe Allah Dutegerezwa kuzobegeraniriza hamwe n'amashetani ku musi w'izuka; hanyuma ni ukuri, Tuzobakumakumira hambavu y'umuriro wa Jahannamu bapfukamyeye, badashoboye no guhaguruka!

فَوَرَبِّكَ لَنَحْشُرَنَّهُمْ وَالشَّيَاطِينَ ثُمَّ لَنُحْضِرَنَّهُمْ حَوْلَ جَهَنَّمَ جِثِيًّا ﴿٦٨﴾

69. Hanyuma, ni ukuri Tuzofata mu mugwi wose, uwari intumva karuhariwe kuri Nyenimpuhwe Allah, abe ari we Duherako guhana.

ثُمَّ لَنَنْزِعَنَّ مِنْ كُلِّ شِيعَةٍ أَيُّهُمْ أَشَدُّ عَلَى الرَّحْمَنِ عِتِيًّا ﴿٦٩﴾

70. Hanyuma ni ukuri, ni Twebwe Allah Tuzi neza abakwiye kwinjira no guhanwa muri nya muriro wa Jahannamu.

ثُمَّ لَنَحْنُ أَعْلَمُ بِالَّذِينَ هُمْ أَوْلَىٰ بِهَا صِلِيًّا ﴿٧٠﴾

71. Bantu! Nta n'umwe muri mwebwe kiretse ko azoca ku kiraro gitambitse hejuru y'umuriro wa Jahannamu, maze arengane canke akorokereyo hisunzwe ibikorwa vywiye;

وَإِنْ مِنْكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا كَانَ عَلَىٰ رَبِّكَ حَتْمًا مَقْضِيًّا ﴿٧١﴾

[1] Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) yari yabajije umumalayika Jibrili igituma hari igihe ateba kumanuka aje kumuhishurira Qor'ani.

[2] Imana Allah, ni Yo Rugaba w'ikintu ico ari co cose, kibaye ku mwanya uwo ari wo wose, kibereye ahantu aho ari ho hose.

ivyo bitegerezwa gushika kuko ari ko vyagezwe n'Imana Allah;

72. Hanyuma Twebwe Allah, Dushoke Turokora abatinye Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, baheze barengane amahoro kuri nya kiraro; maze Tureke abirenganije mu kugarariza, batibukire muri nya muriro wa Jahannamu bapfukamyeye, badashoboye no guhaguruka.

ثُمَّ نُنَجِّي الَّذِينَ اتَّقَوْا وَنَذُرُ الظَّالِمِينَ فِيهَا جِثًّا ﴿٧٢﴾

73. Abantu iyo basomewe Aayah zacu zitomoye, abagarariji baca babwira abemeramana bati: “Ni uwuhe mugwi hagati yacu na mwe ufise ubushikiro n’ubuteramo vyiza gusumba uwundi!”

وَإِذَا تَنَجَّيْتُمْ عَلَيْهِمْ فَأَيُّهَا الَّذِينَ يَكْتُمُونَ أَلَيْسَ لِكُلِّ أَكْثَمِيَةٍ أَهْلٌ مِّنْ عِلْمٍ وَاللَّيْلِ لِلنَّهَارِ ﴿٧٣﴾

74. Ntumwa y’Imana! Hari imigwi myinshi y’abantu Twahoneje aho hambere y’abagarariji mu bantu warungitsweko, bari bifise bikwiye, bakeye cane no mu maso kubasumba.

وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُم مِّن قَرْنٍ هُمْ أَحْسَنُ مِنْكُمْ آخِذِينَ بِآيَاتِنَا وَمُجْرِمِينَ ﴿٧٤﴾

75. Ntumwa y’Imana! Bwira abagarariji uti: “Abari mu buhuyi, Nyenimpuhwe Allah Aratenyanya kubahana, maze bakabugumamwo gushika biboneyeko kw’isi ibihano bagabishijweko; canke bashikiwe n’umuheru w’isi; ico gihe rero, bazomenya neza na neza uwufise ubushikiro bubu cane, akagira n’ingabo ata co zishoboye”.

قُلْ مَنْ كَانَ فِي الضَّلَالَةِ فَلْيَمْدُدْ لَهُ الرَّحْمَنُ مَدًّا حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ إِمَّا الْعَذَابَ وَإِمَّا السَّاعَةَ فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ شَرٌّ مَّكَانًا وَأَضْعَفُ جُنْدًا ﴿٧٥﴾

76. Imana Allah, Irongerereza n’uburongozi abatumbereye inzira y’idini ryayo rigororotse. Kukaba nkako, burya ibikorwa vyiza vyamaho, ni vyo bifise indishi nziza cane gusumba ku Mana yawe Rurema Allah, ni na vyo umuntu wese yizigira, azeyemwo iherezo ryiza mu buzima bw’inyuma yo gupfa.

وَيَزِيدُ اللَّهُ الَّذِينَ اهْتَدَوْا هُدًى وَالْبَغِيضَاتُ الصَّلِحَاتُ خَيْرٌ عِندَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ مَّرَدًّا ﴿٧٦﴾

77. Ntumwa y’Imana! Mbega waramenye inkuru y’umugarariji Al’Aaswi mwene Waa-ili, yagararije agahakana yivuye inyuma Aayah zacu Twebwe Allah, maze akinamura akavuga ati: “Ni ukuri, nzohabwa amatungo n’abana mu buzima bw’inyuma yo gupfa”.

أَفْرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لَأُوتِيَنَّ مَالًا وَوَلَدًا ﴿٧٧﴾

78. Yoba yararungurutse mu binyegejwe ibiremwa, akabona ko azohabwa amatungo n’abana mu buzima bw’inyuma yo gupfa, canke yoba afise isezerano kuri Nyenimpuhwe Allah ko Azobimuha!

أَطَّلَعَ الْغَيْبَ أَمِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا ﴿٧٨﴾

79. Eka nateshwe ate, si nk’uko avyibwira. Twebwe Allah, Tuzokwandika ivyo avuga mu kurementaniriza Imana Allah, Duheze Tumwongerereze ibihano vy’ubwoko bwose mu buzima bw’inyuma yo gupfa;

كَلَّا سَنَكْتُبُ مَا يَقُولُ وَنَنصُرُ لَهُ مِنْ عَدُوِّهِ ﴿٧٩﴾

80. Maze Dusubire ku matungo n’abana yiratira, aheze aze iwacu Twebwe Allah ku musi w’izuka ari wenyene, ari imbokoboko.

وَنُرِيهِمْ مَا يَقُولُ وَيَأْتِينَا فَرْدًا ﴿٨٠﴾

81. Ababangikanyamana bagize mu gishingo c'Imana وَأَتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ إِلَهَاتٍ لِيَكُونُوا لَهُمْ
Allah ibigirwamana basenga, kugira ngo bibakingire عِبْرًا ﴿٨١﴾
bibatere n'iteka.

82. Eka nibateshwe bate, si nk'uko bavyibwira, Kَلَّا سَيَكْفُرُونَ بِعِبَادَتِهِمْ وَيَكُونُونَ
ibigirwamana basenga bizobihakana vviyamirize عَلَيْهِمْ ضِدًّا ﴿٨٢﴾
n'isengwa ryavyo, maze bibihinduke bibagirize.

83. Ntumwa y'Imana! Mbega mu vy'ukuri, ntiwabonye ko أَلَمْ تَرَ أَنَّا أَرْسَلْنَا الشَّيَاطِينَ عَلَى
Twebwe Allah Dushuhurira amashetani ku bagarariji الْكٰفِرِينَ تُوْرٰهُمْ اَزًّا ﴿٨٣﴾
kugira abandanye kubahubisha!

84. Ntiwihutire rero kudasabira ibihano vyo kw'isi, mu فَلَا تَعْجَلْ عَلَيْهِمْ إِنَّمَا نَعُدُّ لَهُمْ عَدًّا ﴿٨٤﴾
vy'ukuri Twebwe Allah, Turabaharirira imyaka bamaze n'ibikorwa bakora, nta na kimwe Twirengagije muri vyo.

85. Umusi rero Twegeranirije abagamburukirama kwa يَوْمَ نَحْشُرُ الْمُتَّقِينَ إِلَى الرَّحْمٰنِ وَفَدًا ﴿٨٥﴾
Nyenimpuhwe Allah bubashwe, bari mu migwimigwi;

86. Tugashorera n'abagarariji mu muriro wa Jahannamu وَنَسُوفُ الْجٰرِمِينَ إِلَىٰ جَهَنَّمَ وَرَدًا ﴿٨٦﴾
bagenda n'ibirenge bishwe n'inyota;

87. Abagarariji ntibazogira n'umwe bavugira mu biremwa, لَا يَمْلِكُونَ الشَّفَعَةَ إِلَّا مَنْ اتَّخَذَ عِنْدَ
ariko uwuzogira uburenganzira bwo kugira uwo asabiye, الرَّحْمٰنِ عَهْدًا ﴿٨٧﴾
ni uwuzoba afise isezerano rya Nyenimpuhwe Allah mu Ntumwa n'abemeramana ryo kuvugira abandi.

88. Abagarariji baranavuze ko Nyenimpuhwe Allah وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمٰنُ وَلَدًا ﴿٨٨﴾
Yigeneye umwana.

89. Bantu muvuga ko Imana Allah Yigeneye umwana! نِعَدَ جِئْتُمْ شَيْئًا اِذَا ﴿٨٩﴾
ukuri, mwaradukanye ikintu kibi cane kuri iyo mvugo;

90. Ku bubi bw'iryio jambo, amajuru ahakwa gusaduka, تَكَادُ السَّمَوٰتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْهُ وَتَنْسُقُ
n'isi ihakwa gusatagurika, n'imisozi ihakwa guseniyagurika الْأَرْضُ وَنَحْرُ الْجِبَالِ هَدًا ﴿٩٠﴾
ikayoka;

91. Ku gushavuzwa n'iyomekera ry'umwana kuri أَنْ دَعَا لِلرَّحْمٰنِ وَلَدًا ﴿٩١﴾
Nyenimpuhwe Allah.

92. Ntibikabe rero ko Nyenimpuhwe Allah وَمَا يَنْبَغِي لِلرَّحْمٰنِ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا ﴿٩٢﴾
Yigenera umwana.

93. Ibiremwa biri mu majuru mu bamalayika, n'ibiremwa إِنْ كُلُّ مَنْ فِي السَّمَوٰتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا آتٰنِ
biri kw'isi mu bantu n'amajini, vyose bizosubira kuri الرَّحْمٰنِ عِبْدًا ﴿٩٣﴾
Nyenimpuhwe Allah, ari abaja bicisha bugufi kuri Yo.

94. Ni ukuri Imana Allah, Yaramaze guharura ibiremwa لَقَدْ أَحْصٰهُمْ وَعَدَّهُمْ عَدًّا ﴿٩٤﴾
vyayo ata kwihenda, Iraheza Iramenya n'igitigiri cavyo;

95. Kandi umwe wese mu biremwa, azoza ku Mana Allah وَكُلُّهُمْ آتٰيهِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فَرْدًا ﴿٩٥﴾
ku musi w'izuka ari wenyene, ari imbokoboko.

96. Mu vy'ukuri, abemeye Imana Allah n'Intumwa yayo إِنْ اَلَّذِيْنَ ءَامَنُوْا وَعَمِلُوا الصَّٰلِحٰتِ
bagakora n'ivyiza bitegetswe, Nyenimpuhwe Allah سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمٰنُ وُدًّا ﴿٩٦﴾
Azobaha gukundwa n'ibiremwa.

97. Ntumwa y'Imana! Ni ukuri Twebwe Allah, Tworoheje Qor'ani mu rurimi rwawe rw'icarabu; kugira uyikoreshe mu gushikiriza inkuru nziza ihumuriza abagamburukiramana, ko bazohabwa Ubwami bw'ijuru, no mu kugabisha abantu b'inshirwarimenetse mu bigaba ku bihano vy'Imana Allah.

فَإِنَّمَا يَسْتَرْكِنُهُ بِلِسَانِكَ لِئُبَيِّرَ بِهِ الْمُتَقِينَ
وَيُنذِرَ بِهِ قَوْمًا لَّدَا ۝١٧

98. Ntumwa y'Imana! Hari imigwi myinshi y'abantu Twahoneje aho hambere y'abagarariji mu bantu warungitsweko, hari n'umwe ubona muri bo yasigaye, canke ngo wumve n'ijwi ryabo^[1]!

وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِّن قَرْنٍ هَلْ يُحِصُّ
مِنْهُمْ مِّنْ أَحَدٍ أَوْ تَسْمَعُ لَهُمْ رِكْزًا ۝١٨

20. Twa Haa (Twa Haa) Aayah 135, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Twa Haa^[2].

طه ۝١

2. Ntumwa y'Imana! Ntitwakumanuriye Qor'ani kugira ngo ikubere amananza mu vyo ukora;

مَا أُنزِلْنَا عَلَيْكَ الْفُرْقَانَ لِيَتَشَفَى ۝٢

3. Ariko Twayikumanuriye kugira ibe inyigisho n'urwibutso ku wutinya ibihano vy'Imana Allah, maze akubahiriza amabwirizwa yayo.

إِلَّا نَذْكِرُهُ لِمَن يَخْشَى ۝٣

4. Iyi Qor'ani, yamanuwe ivuye ku Mana Allah Yaremye isi n'amajuru ahanitse mu kirere;

تَنزِيلًا مِّمَّنْ خَلَقَ الْأَرْضَ وَالسَّمَوَاتِ
الْعُلَى ۝٤

5. Nyenimpuhwe Allah Ahangamiye hejuru y'ibiremwa vyose ku Buhangamo bwiwe "Al'Arsh" mu buryo buberanye n'icubahiro ciwe.

الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى ۝٥

6. Ni We Rugaba Agaba Akaganza ibiri mu majuru n'ibiri mw'isi n'ibiri hagati yavyo, hamwe n'ibiri mu kuzimu.

لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَمَا
بَيْنَهُمَا وَمَا تَحْتَ الثَّرَى ۝٦

7. Ntumwa y'Imana! Niwaserura ijambo canke ukongorera, uramenya ko Imana Allah ata co Itazi; ni ukuri, Irazi neza ibiri mw'ibanga n'ibihishije mu mishaha.

وَإِن تَجَهَّرْ بِالْقَوْلِ فَإِنَّهُ يَعْلَمُ السِّرَّ
وَأَخْفَى ۝٧

8. Allah ni Yo Mana ata yindi mana ibwirijwe gusengwa atari Yo, Ifise amazina meza cane n'amatazirano ayiranga.

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى ۝٨

9. Ntumwa y'Imana! Mbega warashikiwe n'inkuru ya Musa mwene Amrani (nyakugira amahoro y'Imana Allah), igihe yava muri Madiyani agana muri Misiri!

وَهَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى ۝٩

[1] Iyi Aayah irihaniza abagarariji mu bantu barangikiwe Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), ko Imana Allah Ishobora kubahonya mu gihe borendegera mu bugarariji bwabo.

[2] Raba insiguro y'indome zitangura mu ntango y'igisomwa Al-Baqara.

10. Igihe yabona umucanwa waka mw'ijoro, agaca abwira umuryango wiwe bari kumwe ati: "Nimundindire gato, ni ukuri jewe nabonye umucanwa waka, hari n'aho nobazanira igishirira mukota, canke nkahasanga umuntu yotuzimurura akatwerekana inzira".

إِذْ رَأَىٰ نَارًا فَقَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنِّي آنَسْتُ نَارًا لَعَلِّي آتِيكُم مِّنْهَا بِقَبَسٍ أَوْ أَجْدٍ عَلَىٰ آثَارٍ هُدًى ﴿١٠﴾

11. Musa amaze gushika aho yabonye nya mucanwa, yarahamagawe n'Imana Allah Iti: "Ewe Musa!

فَلَمَّا أَتَاهَا نُودِيَ يَمُوسَىٰ ﴿١١﴾

12. Mu vy'ukuri, ni Jewe Imana yawe Rurema Allah, enda nyabuna rero, kura ibirato vyawe wambaye; mu vy'ukuri, aha uri mu kabande "Tuwuwa" gahezagiwe;

إِنِّي أَنَا رَبُّكَ فَأَخْلَعْ نَعْلَيْكَ إِنَّكَ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طَوًى ﴿١٢﴾

13. Jewe Allah Nagutoye kuba Intumwa, umviriza rero Ndaguhishurire;

وَأَنَا أَخْتَرُكَ فَاسْتَمِعْ لِمَا يُوحَىٰ ﴿١٣﴾

14. Mu vy'ukuri ni Jewe Allah, ata yindi mana ibwirijwe gusengwa atari Jewe, nyiyegereze rero mu vyo ukora vyose unansenge utambangikanya, wongere utsimbataze isengesho mu kuninahaza no mu kuntazira;

إِنِّي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي ﴿١٤﴾

15. Mu vy'ukuri, isango ry'umuhero w'isi nta nkeka ko vuba bwango rigiye gushika; Narigize ibanga ryanje gusa, aho ata kiremwa kizi igihe nya sango rizogererako, kugira umuntu wese ahemberwe ivyo yakoze kw'isi;

إِنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ أَكَادُ أَخْفِيهَا لِتُجْرَىٰ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا تَسْعَىٰ ﴿١٥﴾

16. Musa! Ntuzobuzwe kwemera isango ry'umuhero w'isi, n'uwutemera ko iryo sango ribaho ngo aryitegurire, agahitamwo gukurikira ivyipfuzo vyawe, agahona;

فَلَا يَصُدُّكَ عَنْهَا مَن لَّا يُؤْمِنُ بِهَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ فَتَرْدَىٰ ﴿١٦﴾

17. Mbega Musa! Ico witwaje mu kuryo kwawe, ni igiki?"

وَمَا تَلَكَ بِبَيْبِنِكَ يَمُوسَىٰ ﴿١٧﴾

18. Musa yishura ati: "Ni inkoni yanje nishimikiza, nkayikoresha no mu kwahirira ubwatsi intama zanje, ndanayikoresha no mu bindi ngirakamaro".

قَالَ هِيَ غَضَاءٌ أَتَوَكَّؤُا عَلَيْهَا وَأَهشُّ بِهَا عَلَىٰ غَنَمِي وَلِي فِيهَا مَقَابِرُ أُخْرَىٰ ﴿١٨﴾

19. Imana Allah lbwira Musa Iti: "Musa! Terera hasi iyo nkoni";

قَالَ أَلْقَاهَا يَمُوسَىٰ ﴿١٩﴾

20. Musa aca aterera hasi ya nkoni maze ihinduka inzoka yigendera. Musa abonye nya nzoka, yabaye nk'uwuyihunga;

فَأَلْقَاهَا فَإِذَا هِيَ حَبْءٌ تُسْعَىٰ ﴿٢٠﴾

21. Imana Allah Ica Imubwira Iti: "Tora iyo nzoka, kandi ntutinye kuyitora, Twebwe Allah Turayihindura isubire kuba inkoni ukuri kwamye;

قَالَ خُذْهَا وَلَا تَخَفْ سَعِيدُهَا سِيرَتَهَا الْأُولَىٰ ﴿٢١﴾

22. Vyongeye, shira ikiganza cawe mu kwaha, kivayo cererana gisayangana bidaturutse ku ndwara y'ubukarabe; ico kikaba ari ikindi gitangaro;

وَأَضْمُ يَدَكَ إِلَىٰ جَنَاحِكَ تَخْرُجْ بَيْضَاءَ مِنْ غَيْرِ سُوءٍ آيَةٌ أُخْرَىٰ ﴿٢٢﴾

23. Ivyo vyose Twabigize kugira Tukwereke bimwe mu bitangaro vyacu bihambaye, vyerekana ko uri Intumwa vy'ukuri;

لِيُرِيكَ مِنْ آيَاتِنَا الْكُبْرَىٰ ﴿٢٣﴾

24. Genda rero kwa Firawuni umurarikire kwemera no gusenga Imana Imwe Rudende Allah, mu vy'ukuri yarimonogojwe mu bugarariji".

أَذْهَبَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ﴿٢٤﴾

25. Musa yavuze ati: “Mana yanje Rurema Allah! Nyagurira igikiriza canje mu kwihangana; قَالَ رَبِّ أَسْرَحْ لِي صَدْرِي ﴿٦٥﴾
26. Wongere Unyoroherenze iki gikorwa; وَبَيَّرَ لِي أَمْرِي ﴿٦٦﴾
27. Umpe n’ubushobozi bwo gutomora; وَأَحْلَلْ عُقْدَةَ مِن لِّسَانِي ﴿٦٧﴾
28. Kugira abo Undungitseko batahure amajambo yanje; وَيَفْقَهُوا قَوْلِي ﴿٦٨﴾
29. Ndagusavye Ungirire umufasha mu muryango wanje; وَأَجْعَلْ لِي وَزِيرًا مِّنْ أَهْلِي ﴿٦٩﴾
30. Haruna murumunanje; هَرُونَ أَخِي ﴿٧٠﴾
31. Gutyo Umunshigikize mu kuntera intege, amfate mu mugongo; أَشَدُّ بِهِ أَزْرِي ﴿٧١﴾
32. Umugire uwo dufatanije mu butumwa no kubushikiriza; وَأَشْرِكُهُ فِي أَمْرِي ﴿٧٢﴾
33. Kugira jewe na we dushishikare kukuninahaza cane; كَيْ نُنْسِخَكَ كَثِيرًا ﴿٧٣﴾
34. Twongere twibuke kwama tugushimagiza kenshi; وَنَذْكُرَكَ كَثِيرًا ﴿٧٤﴾
35. Mu vy’ukuri, Wewe Wamyeye Uri Nyenukubona, ivyo dukora vyose Urabibona. إِنَّكَ كُنتَ بِنَا بَصِيرًا ﴿٧٥﴾
36. Imana Allah Yavuze Iti: “Musa! Ni ukuri wamaze kwemererwa ibisabo vyawe; قَالَ قَدْ أُوتِيتَ سُؤْلَكَ يَمُوسَىٰ ﴿٧٦﴾
37. Kandi n’imbere y’ivyo bisabo Tukwemereye, ni ukuri Twaraguhaye izindi nema, igihe wari uruhinja Tukagukiza ububisha bwa Firawuni; وَلَقَدْ مَنَّا عَلَيْكَ مَرَّةً أُخْرَىٰ ﴿٧٧﴾
38. Igihe Twebwe Allah Twereka nyoko wawe; إِذْ أَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّكَ مَا يُوحَىٰ ﴿٧٨﴾
39. Ko amaze kukwibaruka yogushira mw’isandugu, maze agaterera nya sandugu mu ruzi rwa Nili, nya ruzi rugaheza rukaguta ku nkengera zarwo, kugira umwansi wanje akaba n’umwansi wawe Firawuni agutore. Twaranaguhaye igikundiro maze ukundwa n’abantu, kugira urererwe aho Tugushinze amaso Tukubungabunge^[1]. أَن أَقْدِفِيهِ فِي التَّابُوتِ فَأَقْدِفِيهِ فِي أَلَيْمٍ فَلْيُلْقِهِ أَلِيمٌ بِالْأَسْجَلِ بِأَخْذِهِ عِدُوِّي وَعِدُوُّ لَهُ وَالْقَيْثُ عَلَيْكَ حَبَّةَ مَيْتِي وَلِيُضَمَّ عَلَى عَيْنِي ﴿٧٩﴾
40. Twaranaguhaye inema mu kugushinga mushikawe agenda akurikirana isandugu washizwemwo, araheza abwira abagutoye ati: “Mbega mwonkundira nkabereka umuvyeyi yomwitaho, akamurera, akanamubonkerezala”. Gutyo Tubona kugusubiza kwa nyoko wawe umaze gushika mu kirimba kwa Firawuni, kugira agumize umutima mu nda, maze ntyicwe n’intuntu yo kutakubona. Warishe n’umuntu w’Umunyagiputa ku mpanuka, Turaheza Tugukiza kwicwa n’agahinda ko gutinya kwihora ukicwa, Turanakugerageza igeragezwa rikomeye, maze ku gutinya kwicwa uja mu bantu ba Madiyani, uraheza إِذْ تَمْشِي أُخْتُكَ فَتَقُولُ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ مَن يَكْفُلُهُمْ قَرْعَنُكَ إِلَىٰ أُمِّكَ كَيْ تَقَرَّ عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ وَقَتَلْتَ نَفْسًا فَنَجَّيْنَاكَ مِنَ الْغَمِّ وَفَتَنَّاكَ فُتُونًا فَلَبِثْتَ سِنِينَ فِي أَهْلِ مَدْيَنَ ثُمَّ جِئْتَ عَلَىٰ قَدَرٍ يَمُوسَىٰ ﴿٨٠﴾

[1] Iyi Aayah iremeza ko Imana Allah Ifise amaso mu buryo buberanye n’icubahiro cayo.

ugumayo imyaka n'iyindi, hanyuma ni ho wava i Madiyani ugaruka kw'isango ryagezwe n'Imana Allah;

41. Ni ukwo rero Naguteguye kugira ube Intumwa yanje.

وَأَصْطَنَعْتُكَ لِنَفْسِي ﴿٤١﴾

42. Musa! Genda rero wewe hamwe na murumunawe Haruna, mugende mwitwaje ivyemezo vyanje vyerekana ukuri kw'ubutumwa bwanyu, kandi ntimuhengeshanye kuninahaza no kuntazira;

أَذْهَبَ أَنْتَ وَأُخُوكَ بِأَيَّتِي وَلَا تَنِيَا فِي ذِكْرِي ﴿٤٢﴾

43. Nimugende kwa Firawuni uko muri babiri, mumurarikire kwemera no gusenga Imana Imwe Rudende Allah, mu vy'ukuri yarimonogoje mu bugarariji ararenza;

أَذْهَبَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ﴿٤٣﴾

44. Maze mumubwire mu majambo yoroshe; hari n'aho yokwikebuka canke agatinya Imana yiwe Rurema Allah".

فَقُولَا لَهُ قَوْلًا لَّيِّنًا لَّعَلَّهُ يَتَذَكَّرُ أَوْ يَخْشَىٰ ﴿٤٤﴾

45. Musa na Haruna baraheza bishura bati: "Mana yacu Rurema Allah! Mu vy'ukuri, turafise impungenge n'ubwoba ko Firawuni atwitanga akaduhana, canke akiguburiza agahakana ukuri amenya".

قَالَ رَبَّنَا إِنَّنَا نَخَافُ أَنْ يَفْرُطَ عَلَيْنَا أَوْ أَنْ يَطْغَىٰ ﴿٤٥﴾

46. Imana Allah Ica lbwira Musa na Haruna Iiti: "Ntimutinye Firawuni namba; mu vy'ukuri, Jewe Allah Ndi kumwe na mwe, Ndumva ivyo muvuga kandi Ndabona n'ivyo mukora;

قَالَ لَا تَخَافَا إِنِّي مَعَكُمَا أَسْمَعُ وَأَرَىٰ ﴿٤٦﴾

47. Nimuje kwa Firawuni muheze mumubwire muti: "Twebwe Twempi turi Intumwa z'Imana yawe Rurema Allah zarungitswe kuri wewe, ko woha Bene Israyeli ubwigenge, kandi ntukabacure bufuni na buhoro; ni ukuri, twaje tukuzaniye igitangaro kivuye ku Mana yawe Rurema Allah cerekana ukuri kwacu, harakagira amahoro yo kudahanwa n'Imana Allah uwuzokurikira uburongozi bwayo;

فَاتَّبِعْنَا فَفَقُولَا إِنَّا رَسُولَا رَبِّكَ فَأَرْسِلْ مَعَنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ وَلَا تَعَذِّبْهُمْ قَدْ جِئْنَاكَ بِآيَةٍ مِّنْ رَبِّكَ وَالسَّلَامُ عَلَيَّ مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَىٰ ﴿٤٧﴾

48. Ni ukuri, twebwe twarahishuriwe n'Imana Allah ko Iha ibihano vyayo uwuzohakana akirengagiza amabwirizwa yayo".

إِنَّا قَدْ أُوحِيَ إِلَيْنَا أَنَّ الْعَذَابَ عَلَىٰ مَن كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ﴿٤٨﴾

49. Firawuni araheza ababaza n'agasuzuguro n'akantu ati: "Musa! Mbega none, Imana yanyu Rurema Allah, ni nde?";

قَالَ فَمَنْ رَبُّكُمَا يَمُوسَىٰ ﴿٤٩﴾

50. Musa yishura Firawuni ati: "Imana yacu Rurema Allah, Yahaye ikintu ico ari co cose indemo nziza ikibereye, Iraheza Irongora ikiremwa ico ari co cose ukuntu cibeshaho".

قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَىٰ كُلَّ شَيْءٍ حَلْفَهُ ثُمَّ هَدَىٰ ﴿٥٠﴾

51. Firawuni abaza Musa ku mvo zo kumuhaririza ati: "Mbega none imigwi y'abantu bo hambere yacu badutanze mu bugarariji, uyivuzeko iki?";

قَالَ فَمَا بَالُ الْقُرُونِ الْأُولَىٰ ﴿٥١﴾

52. Musa arishura Firawuni ati: "Ubumenyi bw'ivyakozwe n'abo hambere yawe, bufiswe n'Imana yanje Rurema Allah, mu Gitabu nyezina canditswemwo ivyagezwe

قَالَ عَلِمْتُهَا عِنْدَ رَبِّي فِي كِتَابٍ لَّا يَبْصُلُ رَبِّي وَلَا يَنْسَىٰ ﴿٥٢﴾

n'ishirwa mu ngiro ryavyo, Imana yanje Rurema Allah ntiyihenda canke ngo Yibagire gushira mu ngiro ivyagezwe”.

53. Ni Yo Yabaremye isi ishashe kugira muyibeko vyoroshe, Ibacira inzira z'uruja n'uruza kuri nya si, Ituma hagwa n'imvura ivuye mu bicu izananye mu kirere, gutyo Twebwe Allah Turaheza Tumeresha ibiterwa n'ivyimeza vy'ubwoko butandukanye hakoreshejwe amazi ya nya mvura.

الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْدًا وَسَلَكْ لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِّن نَّبَاتٍ شَتَّى ﴿٥٣﴾

54. Bantu! Nimufungure rero mu vyiza bimera kw'isi, muheze muragire n'ibitungwa vyanyu ahari ubwatsi. Mu vy'ukuri muri ivyo vyose rero, ni ukuri harimwo ivyemezo vyotuma abanyabwenge babushitse^[1], batahura ubushobozi n'ububasha vy'Imana Allah, bakayisenga ari Imwe Rudende.

كُلُوا وَارْعَوْا أَنْعَامَكُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿٥٤﴾

55. Bantu! Ni mw'ivu Twabaremye, ni na ryo nyene Tuzobasubizamwo mumaze gupfa, ni na ryo nyene kandi Tuzobazuramwo ku musu w'izuka kugira muharurirwe, muheze muhemberwe ivyo mwakoze.

*مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى ﴿٥٥﴾

56. Ni ukuri, Twareretse Firawuni ivyemezo n'ibitangaro vyacu vyose vyerekana ukuri kwa Musa, maze arabihakana yivuye inyuma, aranka no kwumviriza ukuri.

وَلَقَدْ أَرَيْنَاهُ آيَاتِنَا كُلَّهَا فَكَذَّبَ وَأَبَى ﴿٥٦﴾

57. Ni ho rero Firawuni yaheza akavuga ati: “Mbega Musa! Karashize ingani uze utwomore, udukure mu zacu ukoresheje ubukonikoni bwawe!”

قَالَ أَجِئْتَنَا لِنُخْرِجَنَّكَ مِن أَرْضِنَا بِسِحْرِكَ يَمْؤُوسِي ﴿٥٧﴾

58. Namba ari ubukonikoni bwobwo, dutegerezwa kuzana ubukonikoni nk'ubwo watuzaniye; gena rero isango nyezina tuzohurirako, maze ntihagire n'umwe asiba kuri nya sango, duheze duhurire ahantu abantu bashobora gushika ata wukumiriwe.

فَلَمَّا تَبَيَّنَكَ بِسِحْرِ مِثْلِهِ فَأَجْعَلْ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ مَوْعِدًا لَا نُخْلِفُهُ نَحْنُ وَلَا أَنْتَ مَكَانًا سَوِيًّا ﴿٥٨﴾

59. Musa araheza abwira Firawuni ati: “Isango ryo guhurirako, ni ku musu w'ihimbazwa ry'ibirori, igihe abantu bazoba bambaye bakaberwa, bakazokorana mu gitondo izuba riva, bavuye mu mihingo yose”.

قَالَ مَوْعِدُكُمْ يَوْمَ الزَّيْتَةِ وَأَنْ مُّجْتَمِرًا لِّلنَّاسِ ضُحَىٰ ﴿٥٩﴾

60. Maze Firawuni azenze umugongo mu kwirengagiza ukuri yashikirijwe na Musa, araheza arararika abakonikoni biwe, hanyuma aritaba nya sango.

فَتَوَلَّىٰ فِرْعَوْنُ فَجَمَعَ كَيْدَهُ ثُمَّ أَتَىٰ ﴿٦٠﴾

61. Ni ho Musa yabwira ba bakonikoni ba Firawuni abahanura ati: “Muragabe, ntimurementanirize Imana Allah, kuko Yobarandurana n'imizi mu kubahana, kandi ni ukuri yarahuywe uwurementaniriza Imana Allah”.

قَالَ لَهُم مُّوسَىٰ وَيَلَكُمْ لَا تَقْتُلُوا عَلَى اللَّهِ كَذِبًا فَيُسْجِتْكُمْ بَعْدَابٍ وَقَدْ خَابَ مَن أَفْتَرَىٰ ﴿٦١﴾

[1] Abanyabwenge babushitse, ni abantu bafise ubwenge ndemanwa butuma barangwa n'ingeso nziza bagakora n'ivyiza.

62. Ba bakonikoni baraheza rero barikebukana bahazana mw'ibanga nta ngere;

فَتَنَزَعُوا أَمْرَهُم بِئِبْنِهِمْ وَأَسْرُوا

التَّجَوَّى ﴿٣٥﴾

63. Bavuga bati: "Nta nkeka ko Musa na Haruna bompri abakonikoni bashaka kubomora mu gihugu canyu bakoresheje ubukonikoni, maze bazimanganye uburyo mwahora mukoresha mu kuroga;

قَالُوا إِنْ هَذَانِ لَسَاحِرِينَ يُرِيدَانِ أَنْ يُخْرِجَاكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِمَا وَيَذْهَبَا بِطَرِيقَتِكُمُ الْمُغْتَبَىٰ ﴿٣٦﴾

64. Nimwegeranye rero inguvu z'urwenge rwanyu, hanyuma mwunge urunani rw'intamenwa, muze muri umugwi umwe, muheze mutererere hasi rimwe ibikoresheje vy'ubukonikoni mufise mu minwe, kandi kuri uno musi uwushika ku ntsinzi, ni uwunesha uwundi".

فَأَجْمَعُوا كَيْدَكُمْ ثُمَّ أَتَوُوا صَفًّا وَقَدْ أَفْلَحَ الْيَوْمَ مَنِ اسْتَعْلَىٰ ﴿٣٧﴾

65. Ni ho rero ba bakonikoni bavuga bati: "Ewe Musa! Urashobora gutangura ugaterera hasi inkoni yawe, canke twebwe dutangure guterera hasi ivyo dufise".

قَالُوا يَمُوسَىٰ إِمَّا أَنْ تُلْقَىٰ وَإِمَّا أَنْ نَكُونَ أَوْلَٰئِكَ مِنَ الْقَتْلَىٰ ﴿٣٨﴾

66. Musa yabishuye ati: "Ahubwo mwebwe nimutangure". Ni ho rero baterera hasi imizana n'inkoni vyabo. Ku kubera nya bukonikoni bwabo, Musa yarahunitswe ku buryo abona ivyo batereye hasi nk'aho ari inzoka zigendagenda;

قَالَ بَلَىٰ أَلْقُوا فَإِذَا حِجَابٌ مَحْجِلٌ يَخِيلُ إِلَيْهِ مِنْ سِحْرِهِمْ أَنَّهَا تَسْعَىٰ ﴿٣٩﴾

67. Maze Musa atekerwa n'ubwoba;

فَأَوْجَسَ فِي نَفْسِهِ خِيفَةً مُوسَىٰ ﴿٤٠﴾

68. Ni ho Twebwe Allah Twabwira Musa Duti: "Ntugire ubwoba na gato, mu vy'ukuri ni wewe utegerezwa kubaneshya;

فُلْنَا لَا تَخَفْ إِنَّكَ أَنْتَ الْأَعْلَىٰ ﴿٤١﴾

69. Terera hasi iyo nkoni ufise mu kuboko kwawe kw'iburyo, iraha imiragure imizana n'inkoni batereye hasi; mu vy'ukuri ivyo batereye hasi, nta kirimwo kiretse ko ari urwenge rwo guhunika abantu, kandi umukonikoni aho azanana hose ntashobora gushika ku ntsinzi".

وَأَلْقَىٰ مَا فِي يَمِينِكَ تَلْقَفَ مَا صَنَعُوا إِنَّمَا صَنَعُوا كَيْدٌ سَاحِرٌ وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُ حَيْثُ أَتَىٰ ﴿٤٢﴾

70. Ni ho rero Musa yaterera nya nkoni hasi, ya nkoni ica iramiragura nya mizana n'inkoni vya ba bakonikoni, gutyo aba aratsinze. Ba bakonikoni baciye bubama, maze bavuga bati: "Twemeye Imana Rurema ya Musa na Haruna, kuko ivyo twiboneye n'amaso, si ubukonikoni namba".

فَأَلْقَى السَّحْرَةَ سَجْدًا قَالُوا ءَامَنَّا بِرَبِّ هَارُونَ وَمُوسَىٰ ﴿٤٣﴾

71. Firawuni yaciye abwira ba bakonikoni n'ishavu n'akantu, ati: "Ubu nyene murubahutse koko muremera Musa muranamukurikira imbere yuko ndabibarekurira! Mu vy'ukuri, biragaragaye ko Musa ari we mukuru wanyu yabigishije ubukonikoni! Kubera ivyo rero, ntegerezwa gucagagura amaboko n'amaguru yanyu binyuraniye!"; ntegerezwa no kubabamba ku bishitsi vy'itende, nta nkeka

قَالَ ءَامَنْتُمْ لَهُ قَبْلَ أَنْ ءَاذَنَ لَكُمْ إِنَّهُ لَكَبِيرِكُمْ الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ فَلَا فَتَنَ عَيْنَ أَبِييْكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خَلِيفٍ وَلَا ضَلْبَتِكُمْ فِي جُدُوعِ النَّخْلِ وَلَتَعْلَمَنَّ أَنِنَّا أَشَدُّ عَذَابًا وَأَبْقَىٰ ﴿٤٤﴾

rero ko muheza mukamenya uwuhasha mu guhana mu buryo bwamaho, ko ari jewe canke Imana ya Musa”.

72. Ba bakonikoni baca babwira Firawuni bati: “Ntidushobora guhitamwo kugukurikira ngo tureke

قَالُوا لَنْ نُؤْتِرَكَ عَلَى مَا جَاءَنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ

kwemera ivyemezo vyerekana ukuri kwa Musa no kwemera Imana Allah Yaturemye. Gira ivyo wipfuzwa mu kuduhana, mu vy’ukuri wewe ububasha bwawe udufiseko, ni ubwo mu buzima bwo kw’isi, ibihano vyawe biherera ng’aha kw’isi;

وَالَّذِي فَطَرَنَا فَاقْضِ مَا أَنْتَ قَاضٍ إِنَّمَا تَقْضِي هَذِهِ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿٧٢﴾

73. Mu vy’ukuri, twebwe twemeye Imana yacu Rurema Allah n’Intumwa Musa, twubahirije n’amabwirizwa yayo, kugira Itubabarire ivyaha vyacu n’ibicumuro vy’ubukonikoni waduhatiyeko gukora mu guhakana Musa. Burya Imana Allah, ni Yo Nyenindishi nziza kugusumba, Nyenibihano vyamaho ku bigaba;

إِنَّا ءَامَنَّا بِرَبِّنَا لِيُغَيِّرَ لَنَا حَظْلَيْنَا وَمَا أَكْرَهْتَنَا عَلَيْهِ مِنَ السِّحْرِ وَاللَّهُ خَيْرٌ وَأَبْقَى ﴿٧٣﴾

74. Kukaba nkako, uwuzoza ku Mana yiwe Rurema Allah yarayigararije, azosanga yategekenirijwe ibihano mu muriro wa Jahannamu, ntazopfa muri nya muriro ngo awuruhuke, eka ntazonawubamwo ubuzima buhimbaye;

إِنَّهُمْ مِنْ يَأْتِ رَبَّهُمْ جُجُومًا فَإِنَّ لَهُمْ جَهَنَّمَ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيَى ﴿٧٤﴾

75. Nayo uwuzoza ku Mana yiwe Rurema Allah yarayemeye, akaba yaranakoze n’ibikorwa vyiza bitegetswe, azoba ari mu bategekanirijwe ivyubahiro vyo hejuru;

وَمَنْ يَأْتِهِ مُؤْمِنًا قَدْ عَمِلَ الصَّالِحَاتِ فَأُولَئِكَ لَهُمُ الدَّرَجَاتُ الْعُلَى ﴿٧٥﴾

76. Imirima itotahaye yo mu Bwami bw’ijuru rya “Adeni”, musi y’ibiti n’inyubakwa vyabwo hatemba inzuzi, bazobubamwo ibihe bidahera, iyo ni na yo ndishi rero y’uwejeje umutima wiwe, akiyegereza Imana Allah mu vyo akora vyose akanayisenga atayibangikanya gushika gupfa”.

جَنَّاتٍ عِدْنٍ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاءُ مَنْ تَزَكَّى ﴿٧٦﴾

77. Ni ukuri Twebwe Allah, Twarahishuriye Musa Tumubwira Duti: “Kinjura muri iri joro, ugende ujanye abaja banje muri Bene Israyeli ubakure muri Misiri, maze ubacire inzira yumutse mw’ibahari, ntutinye na gato ko Firawuni n’ingabo ziwe bohava bagufata, eka ntunatinye ko wotwarwa ugasoma nturi”.

وَلَقَدْ أَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي فَاصْرَبْ لَهُمْ طَرِيقًا فِي الْبَحْرِ يَبَسًا لَا تَخَفْ دَرَكًا وَلَا تَخْشَى ﴿٧٧﴾

78. Ni ho rero Musa yajana Bene Israyeli mw’ijoro, abacira inzira yumutse mw’ibahari, maze Firawuni amuja mu nyuma ari kumwe n’ingabo ziwe, barahaiza batwarwa n’ibahari ku rugero ruzwi gusa n’Imana Allah, maze barasoma nturi bose, Musa n’abo bari kumwe barahaiza barajabuka amahoro.

فَأَتَيْنَهُمْ فِرْعَوْنُ بِجُودِهِ فَغَشِيَهُمْ مِنَ الْيَمِّ مَا غَشِيَهُمْ ﴿٧٨﴾

79. Firawuni yarahubishije abantu biwe mu kubaryohereza ubugarariji, eka ntiyanabarongoye namba mu nzira igororotse.

وَأَصْلَ فِرْعَوْنَ قَوْمَهُ وَمَا هَدَى ﴿٧٩﴾

80. Emwe Bene Israyeli! Ni ukuri, nimwibuke igihe Twebwe Allah Tubakura kw'izosi umwansi wanyu Firawuni, Tukabaha n'isango ryo kubamanurira Tawurati amaja iburyo bw'akabande "Twuwa", Tukabamanurira "Manna"^[1] hamwe na "Salwa"^[2] mufungura igihe mwari mu bihano vyo kwangazwa.

بَدَيْتِي إِسْرَائِيلَ قَدْ أَحْبَبْتَكُمْ مِنْ عَدُوِّكُمْ
وَوَاعَدْتَكُمْ جَانِبَ الطُّورِ الْأَيْمَنِ
وَوَزَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّاءَ وَالسَّلْوَى ﴿٨٠﴾

81. Nimurye rero mu vyiza birekuwe Twabaronkeje, kandi ntimuzokwirenganye mu gutandukira ibitarekuwe, mwohava mushikirwa n'ishavu ryanje Jewe Allah, kandi uwushikiwe n'ishavu ryanje, ni ukuri aba ahonye, ahombye n'uruhombo nya ruhombo.

كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَلَا تَطْغَوْا
فِيهِ فَيَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبِي وَمَنْ يَحْلِلْ
عَلَيْهِ غَضَبِي فَقَدْ هَوَى ﴿٨١﴾

82. Mu vy'ukuri Jewe Allah, Ndi Nyenimbabazinyinshi ku wigaye ivyaha, agaheza akanyemera agakora n'ivyiza bitegetswe, hanyuma agatumbera inzira igororotse gushika gupfa.

وَإِلَى لَعْنَتِكُمْ لِمَنْ تَابَ وَعَمَلْهُ
صَلِحًا ثُمَّ أَهْتَدَى ﴿٨٢﴾

83. Mbega Musa! Ni igiki catumye usiga abantu bawe inyuma, ukihutira kuza mu kabande ka "Twuwa"?

* وَمَا أَعْجَلَكَ عَنْ قَوْمِكَ يَمُوسَى ﴿٨٣﴾

84. Musa yishuye Imana Allah ati: "Abantu banje bari inyuma yanje baraje. Nayo jewe nihutiye kuza iwawe Mana yanje Rurema Allah, kugira ndagushimishe".

قَالَ هُمْ أَوْلَاءُ عَلَىٰ أَثَرِي وَعَجِلْتُ إِلَيْكَ
رَبِّ لِتَرْضَى ﴿٨٤﴾

85. Imana Allah Yabwiye Musa Iti: "Mu vy'ukuri rero, Twebwe Allah mu nyuma zawe Twagerageje abantu bawe mu gusenga inyana y'inka, uwabahubishije akaba ari Saamiriy"^[3].

قَالَ فَإِنَّا قَدْ فَتَنَّا قَوْمَكَ مِنْ بَعْدِكَ
وَأَضَلَّهُمُ السَّامِرِيُّ ﴿٨٥﴾

86. Ni ho rero Musa yasubira inyuma ku bantu biwe ishavu riniga, atuntujwe n'ivyo bakoze, araheza ababwira ati: "Bantu banje! Imana yanyu Rurema Allah, ntiyahabaye isango ryiza ryo kubamanurira Tawurati, mwoba mwabonye ko nya sango riri kure, canke mwashatse ko Imana yanyu Rurema Allah ibashavurira, muraheza muhitamwo guca kubiri n'isezerano ryanje, muca musenga inyana y'inka!".

فَرَجَعَ مُوسَىٰ إِلَىٰ قَوْمِهِ غَضْبَانَ أَسِفًا قَالَ
يَقَوْمِ أَلَمْ يَبْعَثْ رَبُّكُمْ وَغَدَا حَسَنًا
أَفَظَالٌ عَلَيْكُمُ الْعَهْدُ أَمْ أَرَدْتُمْ أَنْ يَحِلَّ
عَلَيْكُمْ غَضَبٌ مِنْ رَبِّكُمْ فَأَخْلَفْتُمْ
مَوْعِدِي ﴿٨٦﴾

87. Abantu ba Musa bamwishuye bati: "Ntitwacye kubiri n'isezerano ryawe tubishaka, ariko twakorewe ivyaha vy'ibisharizo vy'abantu ba Firawuni bihinguwe mu nzahabu"^[4], maze dutegekwa na Saamiriy guterera nya nzahabu mu kinogo c'umuriro ngo tugirirwe ikigongwe n'Imana Allah, ni nk'ukwo nyene rero Saamiriy yataye muri nya kinogo urushi rw'ivu ry'aho ifarasi ya Jibrili (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) yahonyoje ikinono".

قَالُوا مَا أَخْلَفْنَا مَوْعِدَكَ بِمَلِكِنَا وَلَكِنَّا
حَمِلْنَا آثَرًا مِنْ رَبِّنَا الَّذِي فَتَنَّا
فَقَدْ فَتَنَّاهَا
فَكَذَّبْتَ أَلْفَى السَّامِرِيُّ ﴿٨٧﴾

[1] Ibirirarira vy'ibiti bisosa nk'ubuki.

[2] Inyama z'ubwoko bwinyoni.

[3] Yitwa Musa Al-Saamiriy.

[4] Ni ibisharizo bihinguwe mu nzahabu, abakenyeye muri Bene Israyeli bari batiye ku bantu ba Firawuni ngo na bo bashaze ku musi w'ibirori, igihe Musa n'abarozi ba Firawuni bahurira hamwe. Nya bisharizo rero, bacye bagenda babitwaye.

88. Ni ukwo rero Saamiriy yabumbiye Bene Israyeli muri nya nzahabu igishusho c'inyana y'inka kimoka nk'inka. Saamiriy n'abamukurikiye babwiye abantu ba Musa bati: "Iyi, ni yo mana yanyu, ikaba n'imana ya Musa, Musa yasamaye ayisiga ng'aha!"

فَأَخْرَجَ لَهُمْ عَجَلًا حَسَدًا لَهُ خُورًا
فَقَالُوا هَذَا إِلَهُكُمْ وَإِنَّهٗ مُوسَىٰ قَتَلَنِي ۗ

89. Mbega abasenze igishusho c'inyana y'inka, ntibabona ko nya gishusho kitarigishoboye kubavugisha, canke ngo kibishure ivyo bakibajije, canke ko ata n'ico cobungura canke ngo kibicire!

أَفَلَا يَرَوْنَ أَلَّا يَرْجِعُ إِلَيْهِمْ قَوْلًا وَلَا
يَمْلِكُ لَهُمْ صَرًّا وَلَا نَفْعًا ۗ

90. Ni ukuri, Haruna yarabwiye Bene Israyeli imbere yuko Musa agaruka kubaraba, ati: "Emwe bantu banje! Mu vy'ukuri, mwageragejwe mu gusenga iki gishusho c'inyana y'inka, kugira hamenyekane umwemeramana canke umugarariji muri mwebwe! Mu vy'ukuri Imana yanyu Rurema Allah, ni Yo Nyenimbabazi ku batoni bayo, enda nyabuna rero, nimunkurikire mu vyo ndabararikira, maze munyumvire mu gusenga Imana Imwe Rudende Allah".

وَلَقَدْ قَالَ لَهُمْ هَارُونُ مِنْ قَبْلُ يَقَوْمِ إِنَّمَا
فُتِنْتُمْ بِهِ ۗ وَإِنَّ رَبَّكُمُ الرَّحْمَنُ فَاتَّبِعُونِي
وَأَطِيعُوا أَمْرِي ۗ

91. Bene Israyeli bishuye Haruna bati: "Ntiturota tureka gusenga igishusho c'inyana y'inka gushika Musa agarutse aha turi".

قَالُوا لَنْ نَبْرَحَ عَلَيْهِ عَاكِفِينَ حَتَّىٰ يَرْجِعَ
إِلَيْنَا مُوسَىٰ ۗ

92. Musa amaze kugaruka, yabwiye murumunawe Haruna, ati: "Igihe wabona ko bahuvye, ni igiki cagutumye ugumana na bo;

قَالَ يَهْرُونُ مَا مَنَعَكَ إِذْ رَأَيْتَهُمْ
ضَلُّوا ۗ

93. Ukareka kunkurikira? Warenze n'ibigirankana kw'itegeko ryo kunsigarira mu kibanza c'ubuhanuzi".

أَلَّا تَتَّبِعَنِ ۗ أَفَعَصَيْتَ أَمْرِي ۗ

94. Ni ho Musa yafata murumunawe Haruna mu kanigo, maze amukwega ubwanwa n'umushatsi, Haruna aca amubwira ati: "Mwana wa mama! Reka kunkwega ubwanwa n'umushatsi; ni ukuri, jewe natinye ko mu gihe nogukurikira wombwira uti: "Bene Israyeli wabacyemwo imigwi, ntiwaheza ngo wubahirize impanuro naguhaye yo kubacungera!"

قَالَ يَبْنَؤُمَّ لَا تَأْخُذْ بِلِحْيَتِي وَلَا بِرَأْسِي ۗ
إِنِّي خَشِيتُ أَنْ تَقُولَ فَرَّقْتَ بَيْنَ بَنِي
إِسْرَائِيلَ وَلَمْ تَرْقُبْ قَوْلِي ۗ

95. Musa yabajije Saamiriy ati: "Mbega Saamiriy! Wafashwe n'igiki catumye ugira ivyo wagize?"

قَالَ فَمَا خَطْبُكَ يَا سَامِرِيُّ ۗ

96. Saamiriy yishuye Musa yiregura, ati: "Tumaze kujabuka ibahari, inyuma y'aho Firawuni n'ingabo ziwe basomeye nturi, nabonye ivyo batabonye; nabonye Jibrili ari kw'ifarasi, maze nca mfata urushi rw'ivu ry'aho ifarasi yiwe yahonyoje ikinono, iryo vu rero ni ryo natereye ku nzahabu zayongejwe mu kinogo c'umuriro, ndaheza mbumba igishusho c'inyana y'inka, kimoka nk'inka. Ukwo ni kwo nohejwe n'umutima wanje mubi".

قَالَ بَصُرْتُ بِمَا لَمْ يَبْصُرُوا بِهِ ۗ فَقَبَضْتُ
قَبْضَةً مِّنْ أَثَرِ الرَّسُولِ فَنَبَذْتُهَا وَكَذَلِكَ
سَوَّلَتْ لِي نَفْسِي ۗ

97. Musa yabwiye Saamiriyi ati: “Va mu bandi rero ugende, mu vy’ukuri wewe, uzobaho uri igicibwa mu bantu, ubwira uwo muhuye wese uti: “Nta we nkorako, ntihagire n’uwunkorako!”. Kandi ni ukuri, urafise isango ntarengwa wagenewe ryo guhanwa mu buzima bw’inyuma yo gupfa. Ehe raba n’iherezo ry’imana yawe washishikaye gusenga, ni ukuri dutegerezwa kuyiturira, hanyuma tunyanyagize umunyota wayo mu ruzi, maze ntihagire n’udusigarira twayo dusigara.

قَالَ فَادْهَبْ فَإِنَّ لَكَ فِي الْحَيَاةِ أَنْ تَقُولَ
لَا مَسَاسَ وَإِنَّ لَكَ مَوْعِدًا لَنْ نَخْلَفَهُ
وَنَنْظُرُ إِلَى إِلَهِكَ الَّذِي ظَلْتَ عَلَيْهِ عَاكِفًا
لَنُحَرِّقَنَّهُ ثُمَّ لَنَنْبِفَنَّه فِي النَّيْمِ نَسْفًا ﴿٩٧﴾

98. Bantu! Mu vy’ukuri Imana yanyu ni Allah, nta yindi mana ibwirijwe gusengwa atari Yo, ubumenyi bwayo bukikuje ikintu ico ari co cose.

إِنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَسِعَ
كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿٩٨﴾

99. Ntumwa y’Imana! Ni nk’uko nyene rero Twebwe Allah - Twakwiganiye inkuru zo muri kahise ka Musa na Firawuni hamwe n’abantu babo - Tukwiganira n’inkuru yo muri kahise k’ab’aho hambere yawe. Ni ukuri Twebwe Allah, Twaranaguhaye Qor’ani kugira ibe urwibutso ku bibuka bakikebuka.

كَذَلِكَ نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ مَا قَدْ
سَبَقَ وَقَدْ آتَيْنَكَ مِنْ لَدُنَّا ذِكْرًا ﴿٩٩﴾

100. Uwuzokwirengagiza rero iyi Qor’ani, ntaheze ngo ayemere anayigendere, mu vy’ukuri, azoza ku musu w’izuka yiremetse umutwaro w’ivyaha amahanga;

مَنْ أَعْرَضَ عَنْهُ فَإِنَّهُ يَحْمِلُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
وِزْرًا ﴿١٠٠﴾

101. Ari mu bazokwama mu bihano ibihe bidahera; kuri nya musu w’izuka, bazokwiremeka umutwaro mubi cane w’ivyaha;

خَلِيدِينَ فِيهِ وَسَاءَ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
حِمْلًا ﴿١٠١﴾

102. Umusi havugijwe inzamba igira kabiri y’izuka ry’ibiremwa, maze Tugashorera abagarariri kuri nya musu birabura, amaso na yo yatukuye kubera intureka z’uwo musu;

يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ وَنَحْشُرُ الْمُجْرِمِينَ
يَوْمَئِذٍ زُرْقًا ﴿١٠٢﴾

103. Bongorerana hagati yabo bati: “Ntimwabaye kw’isi kiretse imisi cumi gusa”.

يَتَخَفَتُونَ بَيْنَهُمْ إِنْ لَبِثْتُمْ إِلَّا عَشْرًا ﴿١٠٣﴾

104. Twebwe Allah, Turazi neza ivyo bazovuga bongorerana igihe uwutahura muri bo gusumba abandi azovuga ati: “Ntimwabaye kw’isi kiretse umusi umwe gusa”, mu kwerekana ko ubuzima bwo kw’isi ari bugufi cane ugereranije n’ubuzima bw’inyuma yo gupfa.

تَحْنُ أَغْلَمَ بِمَا يَقُولُونَ إِذْ يَقُولُ أَمْثَلُهُمْ
طَرِيقَةً إِنْ لَبِثْتُمْ إِلَّا يَوْمًا ﴿١٠٤﴾

105. Ntumwa y’Imana! Abantu warungitsweko barakubaza ku vyerekeye impera n’imperuka y’imisozzi! Bishure uti: “Imana yanje Rurema Allah Izoyivungagura, Iyisanze;

وَسَأَلُونَكَ عَنِ الْجِبَالِ فَقُلْ يَنْسِفُهَا رَبِّي
نَسْفًا ﴿١٠٥﴾

106. Maze Isige isi iringaniye, inyerera nk’ibuye ry’isare, ata kinyabuzima na kimwe kiriko;

فَبَدَّلَهَا قَاعًا صَفْصَفًا ﴿١٠٦﴾

107. Nta na hamwe kuri nya si, uzobona hagoramyeye, eka nta n’aho uzobona hatareha n’ahandi”.

لَا تَرَى فِيهَا عِوَجًا وَلَا أَمْتًا ﴿١٠٧﴾

108. Kuri uwo musu, abantu bazokurikira ijwi ry'umuraritsi ararikira ibiremwa kuja kw'iyegeranirizo ry'ibiremwa; nta kiremwa na kimwe kitazokwumva iryo rarika, amajwi yose azoceceka ku kwicisha bugufi kuri Nyenimpuhwe Allah, nta co uzokwumva kiretse ubwongoshwe gusa.

يَوْمَئِذٍ يَتَّبِعُونَ الدَّاعِيَ لَا عَوَجَ لَهُ
وَخَشَعَتِ الْأَصْوَاتُ لِلرَّحْمَنِ فَلَا تَسْمَعُ
إِلَّا هَمْسًا ﴿١٠٨﴾

109. Kuri uwo musu, ivugira ry'umuntu ku caha yakoze, nta co rizoba rimaze kiretse ivugira ry'uwahawe uburenganzira na Nyenimpuhwe Allah, maze Agashima ivugira ryiwe^[1].

يَوْمَئِذٍ لَا تَنْفَعُ الشَّفِيعَةُ إِلَّا مَنْ أذِنَ لَهُ
الرَّحْمَنُ وَرَضِيَ لَهُ قَوْلًا ﴿١٠٩﴾

110. Imana Allah Irazi neza inkuru z'ibiremwa vyose, kahise na kubu mu buzima bwo kw'isi, na kazoza kavyo mu buzima bw'inyuma yo gupfa. Nta n'umwe rero mu biremwa ashoboye guhetura ubumenyi bw'Imana Allah n'ukuntu Iteye.

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا
يُحِيطُونَ بِهِ عِلْمًا ﴿١١٠﴾

111. Ibiremwa bizokwicisha bugufi kuri Nyenubugingo budashira nk'uko buyikwiye, Umuhagarikizi w'ibiremwa Yikwiye muri vyose. Ni ukuri kuri uwo musu, uwiremetse irenganya ry'ibangikanyamana azohombera koko.

*وَعَدَّتْ الْجُودُ لِلْحَيِّ الْقَيُّومِ وَقَدْ خَابَ
مَنْ حَمَلَ ظُلْمًا ﴿١١١﴾

112. Uwo wese rero akoze ibikorwa vyiza bitegetswe, yemera Imana Allah, uyo nta mpungenge kuri we, ntatinye ko yorenganywa mu kwongererezwa ivyaha, eka ntatinye ko yonagabanirizwa mu ndishi.

وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ
فَلَا يَخَافُ ظُلْمًا وَلَا هَضْمًا ﴿١١٢﴾

113. Ni nk'uko nyene rero Twebwe Allah - Twakundishije abemeramana gukora ivyiza Tukihaniza abagarariji kuguma mu bugaba n'ubuhakanyi - Twamanuye Qor'ani mu rurimi rw'icarabu kugira abantu bayitahure, Twaranatomeye bikwiye muri Qor'ani uburyo butandukanye bwo kwihaniza kugira batinye mu kwubahiriza amabwiriza y'Imana Allah, canke nya Qor'ani itume bibuka baheze bikebuke.

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا وَصَرَّفْنَا فِيهِ
مِنَ الْوَعِيدِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ أَوْ يُحَدِّثُ لَهُمْ
ذِكْرًا ﴿١١٣﴾

114. Nihahabwe icubahiro nta ngere Imana Allah, Umwami Aganza vyose, Nyakuri^[2]. Ntumwa y'Imana! Ntukihutire rero gusubiramwo Qor'ani mu gihe co kuyihishurirwa imbere yuko Jibrili aheraheza gusoma; ha kwihutira kuyisubiramwo, uraheza uvuge uti: "Mana yanje Rurema Allah! Ndagusavye Unyongerereze ubumenyi ku bwo Wampaye".

فَتَحَلَّى اللَّهُ الْمَلِكِ الْحَقُّ وَلَا تَعْجَلْ
بِالْقُرْآنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يُقْضَىٰ إِلَيْكَ وَحْيُهُ
وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا ﴿١١٤﴾

115. Ni ukuri Twebwe Allah, Twarahanuye Adamu imbere yuko afungura ku camwa, ko atohirahira ngo agifungureko, maze aribagira igihe yoshwa na Ibilisi, nta

وَلَقَدْ عَهِدْنَا إِلَىٰ آدَمَ مِنْ قَبْلِ فَنَسَىٰ وَلَمْ
يَجِدْ لَهُ عَزْمًا ﴿١١٥﴾

[1] Ukuvugira uwundi ku musu w'izuka ku vyaha yakoze, kuzorekurirwa gusa umwemeramana vy'ukuri.

[2] Ukubaho kwayo n'ibikomoka kuri Yo vyose, ni ukuri, nta makenga canke amazinda ari mu mazina n'amatazirano yayo, kibure mu bumana bwayo.

n'ishaka Twasanze afise ryo kwubahiriza ibwirizwa Twamuhaye.

116. Ntumwa y'Imana! Ibuka n'igihe Twebwe Allah, Twabwiriza abamalayika hamwe na Ibilisi Duti: “Nimwubamire Adamu mumuhe icubahiro kimukwiye”; abamalayika baraheza baragamburuka barubama, kiretse Ibilisi yanse kumwubamira.

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَى ﴿١١٦﴾

117. Ni ho rero Twavuga Duti: “Ewe Adamu! Mu vy'ukuri uyo Ibilisi, ni umwansi wawe, wewe hamwe n'umukenyezi wawe Hawa, muramwiyubara rero ntimuzomwumvire namba, ngo ahawe abakura mu Bwami bw'ijuru, aho uzocumukura uramutse ubuvuyemwo.

فَقُلْنَا يَا آدَمُ إِنَّ هَذَا عَدُوٌّ لَكَ وَلِزَوْجِكَ فَلَا يُخْرِجَنَّكُمَا مِنَ الْجَنَّةِ فَتَشْقَى ﴿١١٧﴾

118. Ewe Adamu! Muri ubu Bwami bw'ijuru uzobaho uhiriwe; uzofungura, inzara uzobaza; uzokwambara ku buryo ubwambure bwawe butazogaragara;

إِنَّ لَكَ أَلَّا تَجُوعَ فِيهَا وَلَا تَعْرَى ﴿١١٨﴾

119. Ntuzonanyoterwa muri nya Bwami, eka ntuzokwigera wicwa n'ubushuhe bw'izuba”.

وَأَنَّكَ لَا تَظْمَأُ فِيهَا وَلَا تَصْحَى ﴿١١٩﴾

120. Shetani yaroheje Adamu, maze imubwira iti: “Ewe Adamu! Mbega ndakwereke igiti mu gihe wogifungurako, wobaho ubutagipfa, ukaronka n'ubwami budahera?”.

فَوَسْوَسَ إِلَيْهِ الشَّيْطَانُ قَالَ يَا آدَمُ هَلْ أَدُلُّكَ عَلَى شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ لَّا يَبْلَى ﴿١٢٠﴾

121. Ni ho rero Adamu na Hawa bafungura kuri nya giti babuzwa n'Imana Allah kugifungurako, ubwambure bwabo buca buragaragara, babona bambaye ubusa, baca batangura gukorora amababi y'ibiti vyo mu Bwami bw'ijuru ngo bapfuke ubwambure bwabo bugaragara, Adamu aba aciyeye kubiri n'ibwirizwa yahawe n'Imana yiwe Rurema Allah, maze arahuba.

فَأَكَلَا مِنْهَا فَبَدَتَ لَهُمَا سَوْءٌ تُهُمَا وَظَفِيقًا يُخِصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ وَعَصَى آدَمُ رَبَّهُ فَغَوَى ﴿١٢١﴾

122. Mu nyuma ni ho Adamu, Imana yiwe Rurema Allah Yamutora, Iramwumvira ukwigaya kwiwe, Iraheza Iramurongora mu nzira yayo.

ثُمَّ اجْتَبَاهُ رَبُّهُ فَتَابَ عَلَيْهِ وَهَدَى ﴿١٢٢﴾

123. Imana Allah Yabwiye Adamu na Hawa Iiti: “Nimuve mu Bwami bw'ijuru mumanuke kw'isi mwese muri kumwe na Ibilisi, mwebwe na we mwamaze gucika abansi hagati yanyu; nimwashikirwa n'uburongozi buvuye iwanje, uwuzokurikira uburongozi bwanje muri mwebwe, ntazokwigera ahuba kw'isi, eka ntazonagorwa mu buzima bw'inyuma yo gupfa;

قَالَ أَهْبِطَا مِنْهَا جَمِيعًا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُم مِّنِّي هُدًى فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَى ﴿١٢٣﴾

124. Nayo uwuzogenza umugongo mu kwirengagiza uburongozi bwanje, mu vy'ukuri azobaho ubuzima bw'ivyago n'amaganya kw'isi^[1], Duheze Tumuzure ku musi w'izuka ari impumyi kuko yirengagije kubona ukuri kw'ivyemezo vyacu akiri kw'isi”;

وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى ﴿١٢٤﴾

[1] N'aho umuraba wogira ngo abayeho yorohewe, ahimbawe.

125. Azoheza avuge ati: “Mana yanje Rurema Allah! Ni kuki Wanzuye ndi impumyi kandi nkiri kw’isi nahora mbona ukuri kwamye?”

بَصِيرًا ﴿١٢٥﴾

126. Imana Allah Izomwishura Iiti: “Nakuzuye uri impumyi, kuko ivyemezo vyanje vyagushikiriye ukiri kw’isi uravyirengagiza, ntiwavyemera, ni nk’ukwo nyene rero Twebwe Allah Tukwiringagije kuri uno musu Tukaguta no mu muriro”.

قَالَ كَذَلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيْتَهَا ۖ وَكَذَلِكَ الْيَوْمَ تُنْسَى ﴿١٢٦﴾

127. Ni nk’uko nyene rero Twebwe Allah - Tuzohana abirengagije ivyemezo vyacu - Duhana kw’isi uwimonganogije mu butumva, ntaheze ngo yemere ivyemezo vy’Imana yiwe Rurema Allah; ni ukuri, n’ibihano yategakanirijwe mu buzima bw’inyuma yo gupfa, birakaze kandi vyamaho.

وَكَذَلِكَ نَجْزِي مَنْ أَسْرَفَ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِآيَاتِ رَبِّهِ ۚ وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشَدُّ وَأَبْقَىٰ ﴿١٢٧﴾

128. Ntumwa y’Imana! Mbega abantu warungitsweko, ibihano vy’ihonywa ry’imigwi myinshi Twahoneje aho hambere yabo, ntibiratuma batumbera inzira igororotse, kandi baca aha hoze imihana yabo, bakabona n’ibisigarira vya nya bihano! Mu vy’ukuri muri iryo honywa ry’imigwi myinshi, ni ukuri harimwo inkebuzo ku banyabwenge babushitse.

أَفَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِمَّنْ أَفْسَرُوا يَمْسُونَ فِي مَسْكَئِهِمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿١٢٨﴾

129. Iyo rero hataba isezerano ry’Imana yawe Rurema Allah Yamaze gutanga ryo kudahonya abantu warungitsweko, mu kurindiriza ibihano vy’umwe wese mu buzima bw’inyuma yo gupfa, ni ukuri vyari kuba ngombwa ko bahonywa bakiri kw’isi kubera igarariza ryabo.

وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَكَانَ لِزِمَامِنَا وَأَجَلٍ مُّسَمًّى ﴿١٢٩﴾

130. Ntumwa y’Imana! Ihanganire rero ivyo abagarariji bavuga, uheze uremururire umushaha, uninahaze Imana yawe Rurema Allah mu kuyishimagiza mw’isengesho ryo mu mutwenzi imbere yuko izuba riseruka, no mw’isengesho ryo ku muhingamo imbere yuko izuba riranga, no mw’isengesho ryo ku mugoroba bumaze guhwibira, wongere uninahaze Imana yawe Rurema Allah mw’isengesho ryo ku musase mu bihe vy’igicamusi, no mw’isengesho ryo kukirengazuba kugira uhemberwe ivyo bikorwa indishi igushimisha.

فَأَصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا ۖ وَمِنْ آنَاءِ اللَّيْلِ فَسَبِّحْ وَأَطْرَافَ النَّهَارِ لَعَلَّكَ تَرْضَىٰ ﴿١٣٠﴾

131. Kandi ntukarangamize wipfuza kuronka ivyo Twahaye bamwe mu bagarariji, mu bihendamaso vy’isi bitandukanye kugira Tubibageragerezeko; ibikubeshaho uronkejwe n’Imana yawe Rurema Allah hamwe n’indishi zayo, ni vyo vyiza gusumba ivyo bihendamaso vy’isi, kandi ni na vyo vyamaho.

وَلَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَا بِهِ ۖ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ زَهْرَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا لِيَتَفَتَّحُوا فِيهِ ۚ وَرِزْقُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ ﴿١٣١﴾

132. Muvugishwamana! Bwiriza umuryango wawe gusenga, wongere wihanganire kwamizako gusenga; ntitugusavye icotubeshaho, ni Twebwe Allah Tukubeshaho Tukakuronsa n'ivyuko ukeneye. Burya iherezo ryiza kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa, ni iry'abagamburukiramaana.

وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا تَسْأَلُكَ رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَى ﴿١٣٢﴾

133. Ntumwa y'Imana! Abaguhakana bavuze bati: "Ubwo Muhamadi ntiyari gupfuma atuzanira icemezo kivuye ku Mana yiwe Rurema Allah, cemeza ko ari Intumwa vy'ukuri!". Mbega ntibashikiwe na Qor'ani ishimangira ukuri kuri mu Bitabu vyo hambere yayo!

وَقَالُوا لَوْلَا يَأْتِينَا بِآيَةٍ مِنْ رَبِّهِ ؎ أَوْلَمْ تَأْتِهِمْ بَيِّنَةٌ مَا فِي الصُّحُفِ الْأُولَى ﴿١٣٣﴾

134. Iyo Tubahana Tukabahonya imbere yuko Tubarungikira Intumwa Tukanabamanurira Qor'ani, bari kuvuga bati: "Mana yacu Rurema Allah! Ntiwari kubanza Ukaturungikira Intumwa maze tukayemera, tugakurikira na Aayah n'amabwirizwa yawe, imbere yuko dusuzugurika tugatetereza n'ibihano vyawe!".

وَلَوْ أَنَّا أَهْلَكْنَاهُمْ بِعَذَابٍ مِنْ قَبْلِهِ ؎ لَقَالُوا رَبَّنَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَتَتَّبِعَ آيَاتِكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَذِلَّ وَنَخْزَى ﴿١٣٤﴾

135. Ntumwa y'Imana! Vuga ubwire ababangikanyamana, uti: "Umwe wese muri twebwe na mwe, ararindiriye ikizomushikira kuri ino si, caba ineza canke inabi, nimurindire rero, muzoteba mumenya muri twebwe na mwe abari mu nzira itumbereye n'abagororotsi batumbereye ukuri".

قُلْ كُلُّ مُرْتَبَضٍ فَتَرْتَبِصُونَ ؎ فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ أَصْحَبُ الصِّرَاطِ السَّوِيِّ وَمَنْ أَهْتَدَى ﴿١٣٥﴾

21. Al-Ambiyaa-i (Abavugishwamana) Aayah 112, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Iharurirwa ry'abantu ku vyo bakoze vuba bwango rirashika, mu gihe abagarariji bari mu gusamazwa n'ivy'isi, birengagiza iri gabishwa.

أَقْتَرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ مُعْرِضُونَ ﴿١١٢﴾

2. Nta kintu na kimwe kibashikira kiva ku Mana yabo Rurema Allah muri Qor'ani, ngo kibabere urwibutso, kiretse ko bacumviriza batebura bakagifata minenegwe.

مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِنْ رَبِّهِمْ مُحَدَّثٍ إِلَّا اسْتَمَعُوهُ وَهُمْ يَلْعَبُونَ ﴿١١٣﴾

3. Imitima yabo yaragoswe n'ibihendamaso vy'isi bituma batanyurwa na Qor'ani. Ahubwo rero abirenganije mu Bakorayishi, bariherereye kugira ngo bapfundike mu mpisho ico bokora mu kuburagiza abantu kwemera Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), baraheza bakwiragiza igihuha bati: "Muhamadi si ikindi kiretse ko ari umuntu nkamwe. Karashize ingani ngo muje kwumviriza ubukonikoni bwa Qor'ani kandi mubona ko bushikirizwa n'umuntu asanzwe nkamwe!".

لَاهِبَةً قُلُوبُهُمْ وَأَسْرَأَ النَّجْوَى الَّذِينَ ظَلَمُوا هَلْ هَذَا إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ أَفَتَأْتُونَ السَّحَرَةَ وَأَنْتُمْ تُبْصِرُونَ ﴿١١٤﴾

4. Umuvugishwamana Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) yabishuye ati: "Imana yanje Rurema Allah, Irazi ibivugwa mw'ijuru no kw'isi, ni na Yo Nyenukumva, Irumva ivyo muvuga, Nyenubumenyikirivyose, Irazi neza ivyo mukora n'ivyo muzirikana".

قَالَ رَبِّي يَعْلَمُ الْقَوْلَ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ
وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٤﴾

5. Ahubwo rero, abagarariji bahakana bivuye inyuma n'ibigirankana Qor'ani; muri bo, harimwo abavuga ko Qor'ani ari indoto z'uwurazirana ata kuri kurimwo; hakaba n'abandi bavuga ko ahubwo ari amajambo y'irementanya; hari n'abinamura mu kuvuga ko Muhamadi ari umwivuzi w'amazina y'ab'aho hambere; niyaba rero ashaka ko tumwemera, arazana igitangaro gifadika; nk'ibitangaro vyahawe ab'aho hambere yiwe^[1].

بَلْ قَالُوا أَضَعَفْتُ أَحْلِمَ بَلِ افْتَرَاهُ بَلْ هُوَ شَاعِرٌ فَلْيَأْتِنَا بِآيَةٍ كَمَا أُرْسِلَ الْأُولَى ﴿٥﴾

6. Imbere y'abagarariji b'i Makka, nta banyagacimbiri na bamwe bigeze bemera kuko bahawe ibitangaro basavye Intumwa zabo, ahubwo barahakanye bivuye inyuma nya bitangaro, maze Turabahonya. Vyoshoboka gute rero ko abagarariji b'i Makka bokwemera babanje guhabwa ibitangaro!

مَا ءَامَنَتْ قَبْلَهُمْ مِّن قَرِيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا
أَفَهُمْ يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾

7. Ntumwa y'Imana! Twebwe Allah, Ntitwigeze Dutuma mu bantu b'aho hambere yawe, kiretse ko Twatuma Intumwa mu bantu b'abagabo baba mu bisagara, eka ntibari mu bamalayika namba, Tugaheza rero Tugahishurira nya Ntumwa amabwirizwa yacu. Babangikanyamanal! Nimwaba mutemera ivyo, murabaza abamenyi mu bahawe Ibitabu, bazobabwira ko Intumwa zose zarungitswe zava mu bantu b'abagabo, nimwaba mutazi ko vyari ukwo.

وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ إِلَّا رِجَالًا نُّوحِي إِلَيْهِمْ
فَسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٧﴾

8. Kandi nya Ntumwa, ntitwaziremye ari ibitumbatumba gusa mu buryo butandukanye n'abantu, ngo ntizikenere gufungura no kunywa, eka ntizanabayeho ibihe bidahera ngo ntizipfe.

وَمَا جَعَلْنَاهُمْ جَسَدًا لَا يَأْكُلُونَ الطَّعَامَ
وَمَا كَانُوا خَالِدِينَ ﴿٨﴾

9. Hanyuma Twarashiriye mu ngiro nya Ntumwa isezerano ry'intsinzi, Turaheza Turazirokora ziri kumwe n'abo Dushatse mu bazikurikiye, maze Duhonya abimonogoje mu bugarariji.

ثُمَّ صَدَقْنَاهُمُ الْوَعْدَ فَأَنْجَيْنَاهُمْ وَمَنْ نَشَاءُ
وَأَهْلَكْنَا الْمُسْرِفِينَ ﴿٩﴾

10. Ni ukuri, Twarabamanuriye Igitabu ca Qor'ani kirimwo iteka n'icubahiro canyu kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa nimwaba mwibuka. Mbega ntimugira ubwenge ngo mutahure ko mwatewe iteka gusumba abandi!

لَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ كِتَابًا فِيهِ ذِكْرُكُمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٠﴾

[1] Nk'ingamiya yahawe Swalehe n'ibitangaro vyahawe Musa na Isa (ba nyakugira amahoro y'Imana Allah),

11. Hari uducimbiri twinshi Twahoneje bene two birenganije mu kugarariza ivyo bazaniwe n'Intumwa zabo, Turaheza mu nyuma zabo Tuhacumbikira abandi bantu. وَكَمْ قَصَمْنَا مِنْ قَرْيَةٍ كَانَتْ ظَالِمَةً وَأَنْشَأْنَا بَعْدَهَا قَوْمًا آخَرِينَ ﴿١١﴾
12. Igihe rero abirenganije muri nya ducimbiri babona ibihano vyacu Twebwe Allah bigiye kubashikira, barataye baromoka, barata barahunga; فَلَمَّا أَحْسَوْا بِأَسَاتِئِهِمْ إِذَا هُمْ مِنْهَا يَرْكُضُونَ ﴿١٢﴾
13. Ni ho baca babwirwa ku gahemo bati: "Ntimuhunge namba, nimusubire kuryoherwa n'ibihendamaso vy'isi, maze mugaruke mu nyubakwa zanyu mwahora mwiratira, kugira mubazwe ku vyabashikiye"; لَا تَرْكُضُوا وَأَرْجِعُوا إِلَىٰ مَا أُتْرِفْتُمْ فِيهِ وَمَسْكِينِكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْأَلُونَ ﴿١٣﴾
14. Nta nyishu baronse irenga ivyo bakoze bakavuga bati: "Amagoga arama yemwe! Mu vy'ukuri, twairenganije mu kugarariza"; قَالُوا يَا وَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿١٤﴾
15. Ntibaretse kuguma bisabira uguhona bihebuye gushika n'aho Tubahonereje Tukabagira nk'igiterwa caranduwe kikumagana, babaye intumbi zibereye aho^[1]. فَمَا زَالَتْ تِلْكَ دَعْوَاهُمْ حَتَّىٰ جَعَلْنَاهُمْ حَصِيدًا خَلِدِينَ ﴿١٥﴾
16. Twebwe Allah, Ntitwaremye ijuru n'isi n'ibiri hagati yavyo ku busa, ata hangiro Tubifiseko, Twabiremye kugira mutahure ubushobozi n'ububasha vy'Imana Allah, muheze mumenye ko ari Yo mukwiye kwiyegereza mu vyo mukora vyose munayisenge ari Imwe Rudende. وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَئِيْبِينَ ﴿١٦﴾
17. Iyo Dushaka kwigenera rero ibisamaza; nk'umwana canke umugore, Twari kuyigenera mu biri iwacu mw'ijuru^[2], si muri mwebwe abantu; ntitwari kubigira ukwo ngo Twigenera umwana canke umugore kuko bitabaho; لَوْ أَرَدْنَا أَنْ نَتَّخِذَ لَهْوًا لَآتَخَذْنَاهُ مِنْ لَدُنَّا إِنْ كُنَّا فَاعِلِينَ ﴿١٧﴾
18. Ahubwo Dufata ukuri kw'ukwemera Tukakugaragaza, maze ikinyoma c'ubugarariji kigakubitirwa ahabona, kikagenda amazimayongo. Babangikanyamana! Murategekanirijwe ibihano nya bihano mu buzima bw'inyuma yo gupfa ku kwitirira Imana Allah ibitayibereye. بَلْ نَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ فَإِذَا هُوَ زَاهِقٌ وَلَكُمُ الْوَيْلُ مِمَّا تَصِفُونَ ﴿١٨﴾
19. Ni Yo Rugaba Igaba Ikaganza ibiremwa vyose biri mu majuru no mw'isi, kandi n'abamalayika bari ku Mana Allah, ntibagira amanyama ngo bareke kuyiyegereza mu vyo bagira, eka ntibanadebukirwa mu kuyisenga; وَلَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ عِنْدَهُ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَلَا يَسْتَحْسِرُونَ ﴿١٩﴾
20. Baninahaza Imana Allah ijoro n'umurango, ntibigera baruha canke ngo bagire ubute. يُسَبِّحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ ﴿٢٠﴾
21. Bishoboka gute ko ababangikanyamana bigirira imana zabo bibaziye n'iminwe yabo kw'isi, ata na kimwe zishoboye! أَمْ أَتَّخِذُوا آلِهَةً مِنَ الْأَرْضِ هُمْ يُشْرِكُونَ ﴿٢١﴾

[1] Muri iyi Aayah harimwo igabisha rikomeye ku bantu barangikiwe Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), ko mu gihe bobandanya guhakana iyo Ntumwa, boshikirwa n'ibihano nk'ivyashikiye abantu bo hambere yabo.

[2] Mu bamalayika no mu bakenyezi b'akaroruhore bo mu Bwami bw'ijuru "Hururayini".

22. Iyo mu majuru n'isi haba hariyo imana zindi atari Imana Allah, zitunganya ubuzima bw'ibiremwa bibayo, itunganywa rya nya buzima ryari guhungabana. Nihaninahazwe rero Imana Allah, Nyenubuhangamo mu buryo burengeye cane ivyo abagarariji bayitirira.

لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلَ اللَّهِ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا
فَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا
يَصِفُونَ ﴿٢٢﴾

23. Imana Allah ntibazwa ku vyo Yageze ku biremwa Ikanabishira mu ngiro^[1], mu gihe ibiremwa vyose bizobazwa ku vyo vyakoze.

لَا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُونَ ﴿٢٣﴾

24. Mbega ababangikanyamana bigiriye imana mu gishingo c'Imana Allah kuko zoba zishoboye kugira ico zimaze canke zishe; zishoboye gutanga ubuzima canke kubwaka! Ntumwa y'Imana! Babwire uti: "Nimuzane rero ivyemezo vyerekana ko ibigirwamana ari imana koko zikwiye gusengwa! Nta na kimwe kivyemeza kiri muri iyi Qor'ani nahishuriwe, canke kiri mu Bitabu vyahawe abo hambere yanje". Ahubwo rero ababangikanyamana basenga ibigirwamana ko bujuju bwo kwigana ivyo batazi, kuko abenshi muri bo ntibazi ukuri; n'iyu bashikirijwe ukuri barakwireragiza.

أَمْ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلَ اللَّهِ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ هَذَا ذِكْرٌ مَنْ مَعِيَ وَذِكْرٌ مَنْ قَبْلِي بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ الْحَقَّ فَهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٢٤﴾

25. Ntumwa y'Imana! Twebwe Allah, Ntitwigeze Dutuma aho hambere yawe, kiretse ko Twatuma Intumwa Tugaheza rero Tukayihishurira ko ata mana ibwirijwe gusengwa atari Jewe Allah. Kubera ivyo rero, nimunyiyegereze mu vyo mukora vyose munsenge mutabangikanya.

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ ﴿٢٥﴾

26. Ababangikanyamana bavuze bati: "Nyenimpuhwe Allah, Yarigeneye umwana mu bamalayika". Nihaninahazwe Imana Allah mu buryo burengeye cane kwitirirwa umwana, ahubwo abamalayika ni abaja bayo batewe iteka;

وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا سُبْحَانَ اللَّهِ بَلْ عِبَادٌ مُكْرَمُونَ ﴿٢٦﴾

27. Bumvira Imana Allah koko, ntibitanganiza kuvuga kiretse ivyo bategetswe na Yo, kandi nta n'ikintu na kimwe bakora batabanje guhabwa uburenganzira na Yo.

لَا يَسْفِقُونَ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ
يَعْمَلُونَ ﴿٢٧﴾

28. Imana Allah, Irazi neza ibikorwa n'abamalayika, muri kahise no muri kazoza kabo. Eka ntibitanganiza kuvugira n'umwe ku vyo yakoze, kiretse uwo Imana Allah Ishimye ko bamuvugira; kandi ku gutinya Imana Allah, barinengesera guca kubiri n'amabwirizwa yayo.

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يَنْظُرُونَ إِلَّا لِمْ أَرْضَىٰ وَهُمْ مِنْ
خَشْيَتِهِ مُشْفِقُونَ ﴿٢٨﴾

29. No mu gihe vyoshika mu bamalayika hakagira uwunamwira akavuga ati: "Jewe mu vy'ukuri, ndi imana mu gishingo c'Imana Allah", uyo Twoca Tumuha indishi y'umuriro wa Jahannamu. Ni nk'iyu ndishi nyene y'umuriro rero Duha abirenganya bakabangikanya Imana Allah.

*وَمَنْ يُقُلْ مِنْهُمْ إِنِّي إِلَهُ مِنْ دُونِهِ
فَذَلِكِ نَجْرِي جَهَنَّمَ كَذَلِكَ نَجْرِي
الظَّالِمِينَ ﴿٢٩﴾

[2] Ubushobozi n'ububasha vyo gutunganya ubuzima bw'ibiremwa biba mw'ijuru no kw'isi, birakwiye kuba icemezo c'uko Imana Allah Idakwiye kubangikanywa mu kurema no mu gusengwa kwayo.

30. Mbega abagararije bakabangikanya Imana Allah, ntibaramenya ko mu vy'ukuri amajuru n'isi vyari bifatanye^[1], maze Twebwe Allah Turaheza Turabifatanura ku bushobozi n'ububasha vyacu, Duca Dutuma hagwa imvura ivuye mu bicu izananye mu kirere, isi iratotahara, gutyo amazi Tuyagira inkomoko y'ubuzima bw'ikintu ico ari co cose mu binyabuzima! Mbega none abagarariji ntibokwemera ubushobozi n'ububasha vy'Imana Allah, maze bakayisenga batayibangikanya!

أَوَلَمْ يَرَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَاهُمَا وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٠﴾

31. Twaremye n'imisozi ishinze imizi nk'imambo mw'isi, kugira nya misozi igumye isi ntihungabanye abayibako; Tubacira n'amayira y'imigenderanire kw'isi, kugira bishire bizane mu kurondera ibibabeshaho, baheze batumbere Imana Imwe Rudende Allah;

وَجَعَلْنَا فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تَمِيدَ بِهِمْ وَجَعَلْنَا فِيهَا فِجَاجًا سُبُلًا لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿٣١﴾

32. N'ijuru ryegereye isi, Twarigize igisenge ata nkingi zigifashe, kandi kirakingiwe. Ntigishobora kugwa, vyongeye nta n'amashetani ashobora kukivogera. Hamwe n'ivyo rero, ntibibuza ko abagarariji birengagiza ivyemero biri muri nya juru; nk'izuba, ukwezi n'inyenyeri vyotuma bemera ko hariho Imana Imwe Rudende Allah.

وَجَعَلْنَا السَّمَاءَ سَفًّا مَحْفُوظًا وَهُمْ عَنْ آيَاتِهَا مُعْرِضُونَ ﴿٣٢﴾

33. Imana Allah rero, ni na Yo Yaremye ijoro kugira muruhuke umuruho wo ku murango; Irema n'umurango, kugira murondere icobabeshaho; Irema n'izuba kugira ribe ikimenyetso kibamurikira ku murango; Iraheza Irema n'ukwezi kugira kube ikimenyetso caka mw'ijoro. Burya rero izuba, ukwezi n'izindi nyenyeri, kimwe cose kirafise inzira-ntasobwa yaco gicamwo.

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٣٣﴾

34. Ntumwa y'Imana! Aho hambere yawe, nta muntu n'umwe Twahaye kubaho ubuzima bwo kw'isi ata gupfa. Mbega mu gihe wewe wopfa, ni bo rero bobaho ubuzima bwose kw'isi^[2]!

وَمَا جَعَلْنَا لِبَشَرٍ مِّن قَبْلِكَ الْخُلْدَ أَفَإِن يَمِتَّ فَهُمْ الْخَالِدُونَ ﴿٣٤﴾

35. Zina-kiremwa, ico ari co cose gifise ubuzima kizopfa nta gisivya, n'aho coramba imyaka n'iyindi. Tuzonabagerageza mw'iyubahirizwa ry'amabwirizwa yacu, mu gihe c'amagorwa no mu gihe c'amahirwe mu buzima bwo kw'isi, hanyuma muheze mugaruke iwacu kugira muharurirwe maze muhemberwe ivyo mwakoze.

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَنَبْلُوكُم بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٣٥﴾

36. Ntumwa y'Imana! Iyo abagarariji bakubonye, baraguteburako bati: "Mbega uyu, ni we anebagura imana zanyu!", kandi na bo bihakana inema za Nyenimpuhwe Allah, bakanagarariza Qor'ani!

وَإِذْ رَأَى الَّذِينَ كَفَرُوا أَن يَتَخَذُواكَ إِلاَّ هُزُؤًا أَهْدَى الَّذِي يَذْكُرُ ءَالِهَتِكُمْ وَهُمْ يَذْكُرُ الرَّحْمٰنِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿٣٦﴾

[1] Ico gihe nta kirere hagati y'ijuru n'isi cariho ngo hashobore kugwa imvura.

[2] Iyi Aayah, ni icemezo c'uko n'Umuvugishwamana Khadwiri (nyakugira amahoro y'Imana Allah) yafuye.

37. Burya kamere y'umuntu, ni uguhutagiza ibintu. Bagarariji! Jewe Allah, bitebe bitebuke, Nzobereka ibihano vyanje, ntimurinde kwihutira gusaba ko vyobashikira^[1].
خُلِقَ الْإِنْسَانُ مِنْ عَجَلٍ سَأُرِيكُمْ
ءآيَاتِي فَلَا تَسْتَعْجِلُونِ ﴿٣٧﴾

38. Abagarariji bihutira gusaba ibihano n'itebura n'akantu bati: "Muhama! Ubona tuzoshikirwa n'ibihano udusezeranira ryari, niwaba wewe n'abagukurikiye muri imvugakuri koko!"
وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ
صَادِقِينَ ﴿٣٨﴾

39. Iyo abo bagarariji bamenya ibihano bibarindiriye igihe ata wuzoshobora kwikingira muri bo umuriro mu maso no mu mugongo, umusi batazononka n'uwubatabara ngo abakure mu bihano, ntibari kugarariza, eka mbere ntibari no kwihutira gusaba ko bohanwa.
لَوْ يَعْلَمُ الَّذِينَ كَفَرُوا حِينَ لَا يَكْفُرُونَ
عَنْ وُجُوهِهِمُ النَّارَ وَلَا عَنْ ظُهُورِهِمْ وَلَا
هُم يُبْصَرُونَ ﴿٣٩﴾

40. Ahubwo rero, umuhero w'isi uzoshikira abagarariji giturumbuka batawiteguriye, maze bajumararirwe, batekerwe n'ubwoba badashoboye no guhagarika nya bihano; eka ntibazohabwa n'agahengwe ko gutenyenya ngo bigaye canke ngo biregure.
بَلْ تَأْتِيهِمْ بَغْتَةً فَتَبْهَتُهُمْ فَلَا يَسْتَبْشِرُونَ
رَدَّهَا وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ ﴿٤٠﴾

41. Ntumwa y'Imana! Ni ukuri haragizwe itebura ku Ntumwa zo hambere yawe, maze abatebuye kuri nya Ntumwa bashikirwa n'ibihano bahora bateburako ko bitobashikira.
وَلَقَدْ أَسْتَهْزَأَ يَرُسِلُ مِنَ قَبْلِكَ فَحَاقَ
بِالَّذِينَ سَخِرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهِ
يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٤١﴾

42. Ntumwa y'Imana! Vuga ubwire abihutira gusaba ko bohanwa, uti: "Nta n'umwe ashoboye kubuza ibihano vya Nyenimpuhwe Allah mu gihe Yoshaka kubahana mw'ijoro canke ku murango, musinziriye canke mukunura". Ahubwo abagarariji birengagiza Qor'ani yotuma bibuka bakagamburukira Imana yabo Rurema Allah.
قُلْ مَنْ يَكْفُرْكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ مِنَ الرَّحْمَنِ
بَلْ هُمْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِمْ مُعْرِضُونَ ﴿٤٢﴾

43. Mbega none boba bafise imana zoshobora kubakingira ibihano vyacu! Ihibambewe! Izo mana zidashoboye kwirwanako ngo zikingire, zoshobora gute gutabara abazisenga! Kanatsinda na zo nyene ntizizokingirwa namba ibihano vyacu.
أَمْ لَهُمْ ءَالِهَةٌ تَمْنَعُهُمْ مِنْ دُونِنَا لَا
يَسْتَبْشِرُونَ نَصْرَ أَنفُسِهِمْ وَلَا هُمْ مِنَّا
يُصْحَبُونَ ﴿٤٣﴾

44. Ahubwo abagarariji hamwe n'abavyeyi babo, Twabahaye ibihendamazo vy'isi mu matungo n'ibibondo hamwe no kuramba, bituma bihenda ko babihawe ku butore bwabo, gutyo batsimbataro ku bugarariji. Mbega abagarariji, ntibabonye ko Twebwe Allah Dufata isi Tukagabanya inkengera zayo ku kuneshwa kw'abo mu mihungu y'isi^[2], ni bo rero botunanira guhana!
بَلْ مَتَّعْنَا هَؤُلَاءِ وءآبَاءَهُمْ حَتَّى طَالَ
عَلَيْهِمُ الْعَمْرُ أَفَلَا يَرَوْنَ أَنَّا نَأْتِي الْأَرْضَ
نَنْقُضُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا أَفَهُمُ الْغَالِبُونَ ﴿٤٤﴾

45. Ntumwa y'Imana! Vuga ubwire abo warungitsweko uti: "Mu vy'ukuri, ndabagabisha ku bihano nisunze ivyo nahishuriwe n'Imana Allah muri Qor'ani, nayo ibipfamatwi ntivyumva ngo bikurikire ukuri mu gihe bigabishijwe".
قُلْ إِنَّمَا أُنذِرُكُمْ بِالْوَحْيِ وَلَا يَسْمَعُ الضُّمُّ
الدُّعَاءَ إِذَا مَا يُنذَرُونَ ﴿٤٥﴾

[1] Abakorayishi bihuriye gusaba ibihano ku gahigihigi, Imana Allah Ica Irabagabisha.

[2] Maze abisilamu bakigarurira ibihungu vy'ababangikanyamana.

46. Iyo abagarariji bakorwako gato n'ibihano vy'Imana yawe Rurema Allah, ni ukuri bari kumenya iherezo ryabo ribi, bari no kuvuga bihebuye bati: "Amagorwa arama yemwe! Mu vy'ukuri, twebwe twarirenganije mu gusenga ibigirwamana".

وَلَمَّا مَسَّتْهُمْ نَفْحَةٌ مِّنْ عَذَابِ رَبِّكَ لَيَقُولُنَّ يَا وَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٤٦﴾

47. Twebwe Allah, Tuzotereka umunzani utunganye wo kugererako ibikorwa vy'ibiremwa ku musi w'izuka, nta n'umwe rero azorenganywa ku kintu na kimwe mu vyo yakoze, n'aho coba gito kingana n'urutete rwa Khardal^[1] rungana n'urutete rw'ururo, Tuzokimugerera kuri nya munzani maze Tukimuhembere, caba iciza canke ikibi. Ni na Twebwe Allah Dukwiye kuba Ababungabunzi Bahemba ibiremwa ku vyo vyakozwe.

وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقَيْسَطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِّنْ حَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا وَكَفَى بِنَا حَاسِبِينَ ﴿٤٧﴾

48. Ni ukuri, Twarahaye Musa na Haruna (ba nyakugira amahoro y'Imana Allah) icemezo n'intsinzi ku bansi babo, Tubaha n'igitabu ca Tawurati gitandukanya ukuri n'ikinyoma, kigatandukanya ikizira n'ikirekuwe, kirimwo umuco n'inyigisho ku bagamburukiramana;

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى وَهَارُونَ الْفُرْقَانَ وَضِيَاءً وَذِكْرًا لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٤٨﴾

49. Abatinya ibihano vy'Imana yabo Rurema Allah kandi batayibona, bakanagira impungenge zo gutinya umusi w'umuhera w'isi.

الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ وَهُمْ مِّنَ السَّاعَةِ مُشْفِقُونَ ﴿٤٩﴾

50. N'iyi Qor'ani Twamanuriye Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), ni urwibutso rwuzuye ivyiza ku wibuka akubahiriza n'amabwirizwa yayo. Aho nyene rero murakanagaye muyihakane!

وَهَذَا ذِكْرٌ مُّبَارَكٌ أَنزَلْنَاهُ أَفَأَنْتُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ ﴿٥٠﴾

51. Ni ukuri, Twarahaye Ibrahimu (nyakugira amahoro y'Imana Allah) uburongozi yarariye abantu kubukurikira imbere y'irungikwa rya Musa na Haruna, kandi Twari Tuzi neza ko abikwiye;

*وَلَقَدْ آتَيْنَا إِبْرَاهِيمَ رُشْدَهُ مِن قَبْلُ وَكُنَّا بِهِ عَالِمِينَ ﴿٥١﴾

52. Igihe yabwira se n'abantu biwe yarungitsweko ati: "Ibi bigirwamana mwabaje maze mukitwararika kubisenga, ni ibiki?";

إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا هَذِهِ الْقَتَائِلُ الَّتِي أَنْتُمْ لَهَا عَاكِفُونَ ﴿٥٢﴾

53. Bishuye Ibrahimu bati: "Twasanze abavyeyi bacu babisenga ukwo nyene, maze na twe turaheza turabigana";

قَالُوا وَجَدْنَا آبَاءَنَا لَهَا عَابِدِينَ ﴿٥٣﴾

54. Ibrahimu yababwiye ati: "Ni ukuri mwebwe hamwe n'abavyeyi banyu, muri mu muzimagiza ugaragara uri kure cane y'ukuri";

قَالَ لَقَدْ كُنْتُمْ أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٥٤﴾

55. Babwiye Ibrahimu bati: "Iryo jambo waje kutubwira, ryoba ari iry'ukuri, canke woba uri mu bifyinira, batebura?";

قَالُوا أَجِئْتَنَا بِالْحَقِّ أَمْ أَنْتَ مِنَ اللَّاعِبِينَ ﴿٥٥﴾

[1] Khardal, ni ubwoko bw'ibimera, bifise intete zingana n'iz'uburo.

56. Ibrahimu yababwiye ati: “Ahubwo Imana yanyu Rurema Allah ndabararikira gusenga, ni Yo Mana Yaremye amajuru n’isi, kandi jewe kuri ivyo ndi mu bavyemeza koko”.

الشَّاهِدِينَ ﴿٥٦﴾

57. Ibrahimu ni ho yahigira nya bigirwamana, maze avuga ati: “Ndanarahiye kw’izina ry’Imana Allah, ko ntegerezwa gukora ibishoboka vyose nkamenagura ibigirwamana vyanyu nimwamara kubisiga vyonyene”.

مُذِيرِينَ ﴿٥٧﴾

58. Ni ho rero Ibrahimu yamenagura nya bigirwamana abigira ubunywenywe, kiretse gusa gikuru cavyo yasize kugira bahave bakibaza ku vyashikiye ibindi bigirwamana.

يَرْجِعُونَ ﴿٥٨﴾

59. Bamaze kugaruka rero bagasanga ibigirwamana vyamenaguwe, barabazanije hagati yabo bati: “Ni nde ga yemwe yubahutse kumenagura imana zacu! Uyo muntu nta nkeka ko ari mu bantu birenganije mu gusuzugura imana zacu”.

الظَّالِمِينَ ﴿٥٩﴾

60. Abari bumvise Ibrahimu ahiga ko azobimenagura, bavuze bati: “Twarumvise umusore yabinebaguye, bamwita Ibrahimu”.

إِبْرَاهِيمَ ﴿٦٠﴾

61. Indongozi muri bo zacye zivuga ziti: “Nimurengutse Ibrahimu aheze yemange ivyo yakoze imbere y’ishengero ry’abantu, kugira babe ivyabona”.

يَشْهَدُونَ ﴿٦١﴾

62. Ni ho rero barengutsa Ibrahimu baca baramubaza ishavu riniga bati: “Burahi! Mbega ni wewe wubahutse kumenagura imana zacu?”

يَا إِبْرَاهِيمَ ﴿٦٢﴾

63. Na we abishura mu kubereka ubujuju bwabo ati: “Ahubwo nyabuna iki gikuru muri vyo, ni co cabikoze! Mbona vyiza mwobaza izo mana ku vyazishikiye nizaba zishoboye kuvuga canke kwishura!”

كَانُوا يَنْطَفِقُونَ ﴿٦٣﴾

64. Ubwanwa bwacye bupfuka umunwa, maze barabona ko imana zabo ata co zishoboye, ni ho bikebukana baraheza babwirana hagati yabo bati: “Mu vy’ukuri, mwewe mwarirenganije mw’ibangikanyamana!”

الظَّالِمُونَ ﴿٦٤﴾

65. Hanyuma ntivyatevye, baca bisubirako babwira Ibrahimu bati: “Ni ukuri, urazi neza ko izi mana zitavuga, twozibaza gute!”

هَذَا لَآءٌ يَنْطَفِقُونَ ﴿٦٥﴾

66. Ibrahimu yabishuye n’agasuzuguro ati: “None bigenda gute ngo musenge mu gishingo c’Imana Allah ibigirwamana ata co bibamariye mu gihe mubisenze, ata n’ico bibicira mu gihe mutobisenga!”

يَنْفَعُكُمْ شَيْئًا وَلَا يَضُرُّكُمْ ﴿٦٦﴾

67. Murakamaramara mwebwe hamwe n’imana zanyu musenga mu gishingo c’Imana Allah! Mbega ntumugira ubwenge ngo mutahure ububi bw’ivyo mugira!

تَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾

68. Uwanwa bumaze gupfuka umunwa, ukuri kukubagira, bahisemwo gukoresha igikenye baraha bavuga bati: “Nyabuna nimuturire Ibrahimu, muheze mwihorere imana zanyu nimwaba mushaka kuzigarukira”. قَالُوا حَرِّقُوهُ وَانصُرُوا آلِهَتَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ قَالِعِينَ ﴿٦٨﴾

69. Barakanagaye bacana inkonge y’umuriro^[1], maze bayitereramwo Ibrahimu, ni ho rero Twebwe Allah Twatabara Ibrahimu Duti: “Wa muriro we! Ba imbeho n’itekane kuri Ibrahimu!”. Maze umuriro uri aho, uraheza urazima ata co umutwaye. قُلْنَا يَنَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَيَّ إِبراهيم ﴿٦٩﴾

70. Bashatse gukoresha urwenge ngo Ibrahimu apfe, maze Twebwe Allah Tuba Twabahinyuye kera baraha baraneshwa. وَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَخْسَرِينَ ﴿٧٠﴾

71. Ni ho rero Twarokora Ibrahimu hamwe na Luitwi yamwemera, Turaheza Tubakura muri Iraki Tubimurira muri Shaamu^[2] ahantu Twahezagije ivyiza vyinshi, no kuba amamuko ya benshi mu Bavugishwamana (ba nyakugira amahoro n’impuhwe z’Imana Allah). وَجَعَلْنَاهُ وُلُوطًا إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا لِلْعَالَمِينَ ﴿٧١﴾

72. Twaranahaye Ibrahimu ikibondo Is-haka igihe yasaba ko yoronswa umwana, Twongererako n’umwuzukuru Yakubu mwene Is-haka; kandi umwe wese muri bo^[3], Twamugize umweranda agamburukira Imana Allah; وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً وَكُلًّا جَعَلْنَا صَالِحِينَ ﴿٧٢﴾

73. Twanabagize indongozi zirarikira abantu igamburukiramana ku burenganzira bwacu Twebwe Allah; Twaranabahishuriye gukora ivyiza bisunze amabwirizwa yacu, gutsimbataza isengesho rikwiye ibisabwa no gutanga ishikanwa-bwirizwa, baraha baravyubahiriza koko, kandi kuri Twebwe baricisha bugufi. وَجَعَلْنَاهُمْ أُمَّةً يَهْتَدُونَ بِأَمْرِنَا وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَإِقَامَ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ وَكَانُوا لَنَا عَبِيدِينَ ﴿٧٣﴾

74. Na Luitwi nyene Twaramuhaye ubutumwa, gutumbereza ingingo n’ubumenyi bw’amabwirizwa yacu, Turanamurokora mu bihano Twahaye ababa mu gacimbiri ka Saduma, bari bimonogoje mu gukora ivyaha vy’agahomerabunwa. Mu vy’ukuri, abantu bo mu gacimbiri ka Saduma barangwa n’ibibi bitagira izina, bari n’ibigaba birenga ku mabwirizwa y’Imana Allah; وَأُولَئِكَ آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ تَعْمَلُ الْخَبِيثَاتِ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فَذَسِقِينَ ﴿٧٤﴾

75. Twaranatunganirije Luitwi inema z’ukumushira mu mpuhwe zacu, maze Tumukura mu bihano vyahitanye abantu biwe; mu vy’ukuri, yari mu beranda bagamburukira Imana Allah. وَأَدْخَلْنَاهُ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٧٥﴾

76. Ntumwa y’Imana! Ibuka n’inkuru ya Nuhu (nyakugira amahoro y’Imana Allah) aho hambere yanyu; wewe, Ibrahimu na Luitwi, igihe yahamagara atakambira Imana وَنُوحًا إِذْ نَادَى مِنْ قَبْلُ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَعَجَبْنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾

[1] Igicaniro amahanga.

[2] Shaamu muri kahise, ni izina ry’akarere kari kagizwe n’ibihugu vya Siriya, Libani, Jordaniya, Palestina, Tabuki na Sinayi.

[3] Ibrahimu, Is-haka na Yakubu.

yiwe Rurema Allah, Turaheza Twebwe Allah Turamwumvira igisabisho ciwe, maze Tumukura mu vyago bihambaye we hamwe n'abamukurikiye;

77. Tumukura mu mutego w'abantu bahakanye ivyemezo vyacu vyerekana ukuri kwiwe. Mu vy'ukuri, nya bantu barangwa n'ibibi, bari n'ibigaba birenga ku mabwirizwa y'Imana Allah, gutyo Turaheza Tubahonesha isegenya bose.

وَصَرَئِهِ مِنَ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا
إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا سَوِيًّا فَاعْرِفْتَهُمْ
أَجْمَعِينَ ﴿٧٧﴾

78. Ntumwa y'Imana! Ibuka n'inkuru y'Umuwugishwamana Dawudi hamwe n'umwana wiwe Sulayimani (ba nyakugira amahoro y'Imana Allah), igihe baca urubanza rw'abantu babiri babitwayeko, aho intungwa z'umwe muri bo zonye mw'ijoro umurima w'uwundi, maze Dawudi aca urubanza ko izo ntungwa zokwegukira nyenumurima, kuko zanganya igicro n'ivyononekaye, kandi Twari n'ivyabona ku ngingo yafashe.

وَدَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ إِذْ يَحْكُمَانِ فِي الْحَرْثِ إِذْ
نَفَسَتْ فِيهِ غَنَمُ الْقَوْمِ وَكُنَّا لِحَكِيمِهِمْ
شَاهِدِينَ ﴿٧٨﴾

79. Ni ukwo rero Twebwe Allah, Turaheza Tumenyeshya Sulayimani (nyakugira amahoro y'Imana Allah) ko yobatunganiriza bomp akaja hagati ku neza y'umwe wese; nyenitungwa agategekwa gusubiriza ivyononywe muri nya murima, hanyuma nyenumurima na we akaba arikora kuri nya ntungwa mu kiringo co kurindira ko nya murima wera; hanyuma nya murima niwamara kwera, umwe wese agaheza agasubirana ivyiwe. Kandi burya Dawudi na Sulayimani, umwe wese muri bo, Twebwe Allah Twamuhaye ububasha bwo gufata ingingo n'ubumenyi. Twaranorohereje Dawudi ku buryo imisozi hamwe n'inyoni vyitabira ininahaza n'itazirama ryiwe. Ivyo vyose rero Twarabikoze.

فَقَهَّمْنَهَا سُلَيْمَانَ وَكُلًّا ءَاتَيْنَا حُكْمًا
وَعِلْمًا وَسَخَرْنَا مَعَ دَاوُدَ الْجِبَالِ يُسَبِّحْنَ
وَالطَّيْرَ وَكُنَّا فَاعِلِينَ ﴿٧٩﴾

80. Twebwe Allah, Twahariye Dawudi (nyakugira amahoro y'Imana Allah) ubumenyi bwo guhingura mu cuma impuzu zo gukingira umutumba gushikirwa n'imyampi n'imipanga mu gihe c'indwano, ari na bwo mwagumye muhererekana mwebwe abantu mu kwikingira mu ndwano. Ubwo none ntimwoshimira Imana Allah kuri ubwo buhinga Yigishije Umuja wayo Dawudi!

وَعَلَّمْنَاهُ صَنْعَةَ لَبُوسٍ لَكُمْ لِيُحْصِنَكُمْ
مِن بَأْسِكُمْ فَهَلْ أَنْتُمْ شَاكِرُونَ ﴿٨٠﴾

81. Twaranorohereje Sulayimani kwikora ku gihuhusi we hamwe n'abo bari kumwe, kikamwunguruza kw'itegeko ryiwe gushika muri Bayti l-Maqdis mu bihugu vya Shaamu^[1], ahantu Twahezagije ivyiza vyinshi no kuba amamuko ya benshi mu Bavugishwamana (ba nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah); kandi burya twebwe Allah, Twamye Tuzi neza ibintu vyose.

وَلِسُلَيْمَانَ الرِّيحَ عَاصِفَةً تَجْرِي بِأَمْرِهِ
إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا وَكُنَّا بِكُلِّ
شَيْءٍ عَلِيمِينَ ﴿٨١﴾

[1] Shaamu muri kahise, ni izina ry'akarere kari kagizwe n'ibihugu vya Siriya, Libani, Jordaniya, Palestina, Tabuki na Sinayi.

82. Twarashoboje Sulayimani no kwikora ku mashetani, akagira ayo akoresha muri yo mu bikorwa vyo kwibira mw'ibahari kuropora ubutare n'amabuye y'agaciro, no mu guhingura ivyo yipfuza; kandi nya mashetani nta burenganzira yari afise bwo kwanka ivyo ayategetse, kandi Twebwe Allah Twarayamubungabungiye.

وَمِنَ الَّذِينَ يَلْمِزُونَ الْمُطَّوِّقِينَ إِذْ دُؤِنَ ذُكْرُهُمْ وَكَانُوا يُضِلُّونَ ۗ ﴿٨٢﴾

83. Ntumwa y'Imana! Ibuka n'inkuru y'Umuja wacu Ayubu (nyakugira amahoro y'Imana Allah), igihe yageragezwa mu vyago vy'indwara z'igihe kirekire, abana bagahwera, amatungo akamuherako, akihanganira ivyo vyose ku bw'Imana Allah, araheza ahamagara Imana yiwe Rurema Allah ayitakambira ati: "Mu vy'ukuri, nakozweko n'ivyago vy'indwara, none rero ndagusavye Mana yanje ubinkureko, kuko Wewe Urangwa n'impuhwe zisumba iz'abagirampuhwe bose".

وَأَيُّوبَ إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ ۖ أَيُّ مَسِّئَةٍ أَصْرَبْتُ بِهَا ۖ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ۗ ﴿٨٣﴾

84. Ni ho rero Ayubu, Twamwumvira Turaheza Tumukurako nya vyago, Tunamusubiza ivyo yabuze mu bana n'amatungo bigwijijwe na kabiri, ivyo vyose rero Twabigize ku mpuhwe zacu kugira abere akarorero abiyegereza Imana Allah mu kwihanganira igeragezwa.

فَأَسْتَجِبْنَا لَهُ فَعَشِفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ ۚ وَآتَيْنَاهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِّنْ عِنْدِنَا وَذَكَرْنَا لِلْعَالَمِينَ ۗ ﴿٨٤﴾

85. Ntumwa y'Imana! Ibuka kandi inkuru ya Ismayili, Idrisa na Dhu l-kifli^[1] (ba nyakugira amahoro y'Imana Allah), abo bose barihanganira igamburukiramana n'igeragezwa, bituma bayagwa neza n'ibiremwa;

وَإِسْمَاعِيلَ وَإِدْرِيسَ وَذَا الْكِفْلِ ۗ كُلٌّ مِّنَ الصَّالِحِينَ ۗ ﴿٨٥﴾

86. Turaheza Tubinjiza no mu mpuhwe zacu Twebwe Allah, mu vy'ukuri bari mu beranda bagamburukira Imana Allah.

وَأَدْخَلْنَاهُمْ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُمْ مِّنَ الصَّالِحِينَ ۗ ﴿٨٦﴾

87. Ibuka n'inkuru y'uwigeze kumirwa n'ifi amahanga, Yunusu mwene Matta (nyakugira amahoro y'Imana Allah) Twarungitse ku bantu biwe, maze ntibamwumvira, ico gihe yaratwawe n'agashavu araheza ahunga abo yarungitsweko atekewe n'agahinda ko kutumvirwa, yibwira ko Twebwe Allah Tutobimuhora Tukamushira mu kaga, ni ho yagirwa n'isi atamirwa n'ifi amahanga, araheza ahamagara ari mu mwijima w'amoko atatu^[2], atakamba yigaya ku kutaguma mu bantu yarungitsweko, avuga ati: "Nta mana ibwirijwe gusengwa vy'ukuri atari Wewe gusa Mana; ininahazwa ni iryawe, mu vy'ukuri nari mu birenganije".

وَذَا النُّونِ إِذْ ذَهَبَ مُغْتَضِبًا فَظَنَّ أَن لَّنْ نَّقْدِرَ عَلَيْهِ فَنَادَىٰ فِي الظُّلُمَاتِ أَن لَّا إِلَهَ إِلَّا أَنَا ۖ فَسَمِعْنَا لَهُ نِدَاءً صِرًّا ۖ وَأَنَّا سَمِعْنَا نَادِيَهُ ۖ وَأَنزَلْنَاهُ سُلٰٓمًا وَجَعَلْنَاهُ نَارًا مُّخْرِجَةً ۚ وَذَا الزُّمُرُودَ إِذْ سُلِّطَ عَلَىٰ آلِيهِ بِغَيْرِ حَقٍّ ۚ وَأَنَّا سَمِعْنَا مُدْعِيًا إِلَىٰ مَوْلَانَا فَأَنزَلْنَاهُ سُلٰٓمًا وَجَعَلْنَاهُ نَارًا مُّخْرِجَةً ۚ وَذَا الْجُنَيْنِ إِذْ سُلِّطَا عَلَىٰ عَمَلَيْهِمَا فَاغْوَيْنَاهُمَا إِلَىٰ الْكُفْرِ ۖ وَكَانَا يُنٰٓذِرِينَ ۗ ﴿٨٧﴾

88. Ni ho rero Twumvira Yunusu mwene Matta, Turaheza Tumukura muri nya kaga, ni nk'ukwo nyene rero Dukura mu kaga abemeramana vy'ukuri.

فَأَسْتَجِبْنَا لَهُ وَجَعَلْنَاهُ مِنَ الْعَمَةِ ۚ وَكَذٰلِكَ نُوحي ۖ لِّلْمُؤْمِنِينَ ۗ ﴿٨٨﴾

[1] Umwana wa Ayubu.

[2] Umwijima wo mw'ijoro, umwijima wo mw'ibahari n'umwijima wo mu nda y'ifi.

89. Ntumwa y'Imana! Ibuka n'inkuru ya Zakariya (nyakugira amahoro y'Imana Allah), igihe yahamagara Imana yiwe Rurema Allah, ayitakambira ko Yomuronsa umwana inyuma y'aho agereye mu za bukuru, avuga ati: "Ewe Mana yanje Rurema Allah! Ntungire ingumba ngo nzopfe ata kibondo nsize, ndagusavye roko ko Wondonsa umwana w'umuhungu yombera samuragwa mu guhagararira bikwiye idini ryawe ninamara gupfa, burya ni Wewe Umwiza wa ba samuragwa.

وَزَكَرِيَّا إِذْ نَادَى رَبَّهُ رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا
وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ ﴿٨٩﴾

90. Ni ho Zakariya Twamwumvira Turaheza Tumuronsa umwana yitwa Yah-ya, umukenyezi wiwe na we Twaramushoboje gusama imbanyi inyuma y'aho yari ingumba ageze no mu za bukuru. Ntumwa y'Imana! Mu vy'ukuri, abo bose Tukudondaguriye barahurumbira ivyiza, bakanadusaba barajwe ishingana no kuronka inema zacu, batinyira n'ibihano vyacu, baranicisha bugufi kuri Twebwe Allah.

فَأَسْتَجِبْنَا لَهُ وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيُحْيَىٰ وَأَصْلَحْنَا
لَهُ زَوْجَهُوَ إِتْمَمَ كَانُوا يُسْرِعُونَ فِي
الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا
خٰشِعِينَ ﴿٩٠﴾

91. Ntumwa y'Imana! Ibuka n'inkuru ya Mariyamumukobwa wa Amraani, yabungabunze ubwambure bwiwe, Turaheza Tumurungikira umumalayika Jibrili amuhahiramwo inkomoko y'ubuzima "Roho" iturutse iwacu, aca arasama imbanyi ya Isa ata mugabo babonanye. Mariyamumwana wiwe Isa rero, Twabagize ikimenyetso cereka ibiremwa vyose ubushobozi n'ububasha vyacu Twebwe Allah gushika ku musi w'umuhero w'isi.

وَالَّتِي أَحْصَيْنَا فَرَجَحْنَا فَتَفَخَّنَا فِيهَا مِنْ
رُوحِنَا وَجَعَلْنَاهَا وَأَبْنَاهَا آيَةً لِلْعٰلَمِينَ ﴿٩١﴾

92. Ntumwa y'Imana! Mu vy'ukuri, idini ry'aba Bavugishwamana Tudondaguye, ari na ryo dini ryanyu, ni idini rimwe ry'ubwislamu; ryo kwicisha bugufi no gusenga Imana Imwe Rudende Allah, ni na Jewe rero Imana yanyu Rurema Allah, enda nyabuna rero, nimunyiyegereze mu vyo mukora vyose munansenge mutambangikanya.

إِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ
فَاعْبُدُونِ ﴿٩٢﴾

93. Ariko rero abantu ni bo bahavuye bicamwo imigwi ha gukurikira idini rimwe, gutyo basenga ibigirwamana batwawe n'ivyipfuzo vyabo. Iyo migwi yose rero, impera n'imperuka izogaruka iwacu Twebwe Allah, kugira iharurirwe iheze ihemberwe ivyo yakoze.

وَتَقَطَّعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ كُلَّ إِلَيْنَا
رَاجِعُونَ ﴿٩٣﴾

94. Uwuzokora ivyiza bitegetswe rero, akaba yemera n'Imana Allah hamwe n'Intumwa zayo, ibikorwa vyawe ntibizoba impfagusa namba, Tuzobimuhembera; mu vy'ukuri n'ivyo yakoze vyose, Tuzovyandika mu gitabu ciwe azokwisomera ku musi w'izuka.

فَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ
فَلَا كُفْرَانَ لِسَعِيئِهِ وَإِنَّا لَهُ كٰتِبُونَ ﴿٩٤﴾

95. Ntibizokwigera bishika ku bantu bo mu gacimbiri Twahoneje ku kwirenganya kwabo mu kugarariza, ko

وَحَرَّمَ عَلَيْنَا أَنْ نَكْفُرَ بِهَا وَلَقَدْ كَفَرْنَا بِهَا
يَوْمَ نَبَاؤُنَا فَكُنَّا رُجُومًا ﴿٩٥﴾

bagaruka kandi kw'isi kugira ngo bigaye bongere bakore ivyo birengagije imbere yuko umuhero w'isi ushika.

96. Igihe habonetse ibimenyetso bihambaye vy'umuhero w'isi, hagasenyurwa uruzitiro-ntamenwa rw'ahabohewe Ya-juuju na Ma-juuju, maze Ya-juuju na Ma-juuju bagashunguruka imisozi bashwiragira mu mpande zose z'isi;

حَتَّىٰ إِذَا فُتِحَتْ يَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ وَهُمْ
مِن كُلِّ حَدَبٍ يَنْسِلُونَ ﴿٩٦﴾

97. Isezerano ry'isango ry'ukuri ry'umuhero w'isi rizoba ryegereje, aho abagarariji bazoturumbura amaso kubera intureka z'uwo musu, bazokwisabira guhona bavuga bati: "Amagorwa arama yemwe! Ni ukuri, twari twagoswe mu kutibuka intureka z'uno musu ngo tuwitegurire, ahubwo mbere twariranganije koko".

وَأَقْرَبَ الْوَعْدُ الْحَقُّ فَإِذَا هِيَ شَاخِصَةٌ
أَبْصُرُ الَّذِينَ كَفَرُوا كَيْفَ يُوتَلْنَا قَدْ كُنَّا فِي
عَقْلَةٍ مِّنْ هَذَا بَلْ كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٩٧﴾

98. Bagarariji! Mu vy'ukuri, mwebwe hamwe n'ibigirwamana vy'ubwoko bwose^[1] mwasenga mu gishingo c'Imana Allah, ni ibicanirizo vy'umuriro wa Jahannamu, mwebwe mwese rero mutegerezwa kuwinjira;

إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ حَصَبُ
جَهَنَّمَ أَنْتُمْ لَهَا وَرِدُونَ ﴿٩٨﴾

99. Iyo ibigirwamana mwasenze mu gishingo c'Imana Allah biba bikwiye gusengwa vy'ukuri, ntivyari kwinjirana na mwe mu muriro wa Jahannamu. Ibigirwamana hamwe n'ababisenze rero, bazoguma muri nya muriro ibihe bidahera;

لَوْ كَانَ هَؤُلَاءِ آءَالِيَهُمَا وَعَدُوهُمَا وَكُلُّ فِيهَا
خَلِيلُونَ ﴿٩٩﴾

100. Bari mu bihano bikaze bituma bahezagurika urutavanako; muri nya muriro, nta n'uwuzokwumva muri bo bivuye ku ntureka z'ibihano biriyoyi.

لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَهُمْ فِيهَا لَا يَسْمَعُونَ ﴿١٠٠﴾

101. Mu vy'ukuri, abo Twamaze kumenya ko bafise amahirwe yo kwinjira mu Bwami bw'ijuru, abo ni bo rero bazokwigizwa kure y'umuriro wa Jahannamu;

إِنَّ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُم مِّنَّا الْحُسْنَىٰ أُولَٰئِكَ
عَنَّا مُبْعَدُونَ ﴿١٠١﴾

102. Ntibazokwumva n'ihinda rya nya muriro hamwe n'ituragurika ry'imibiri y'abawurimwo, bazoba bari mu nema zo mu Bwami bw'ijuru bamye bashashaye, bazobayo ibihe bidahera;

لَا يَسْمَعُونَ حَسِيسَتَهَا وَهُمْ فِي مَا اشْتَهَتْ
أَنفُسُهُمْ خَلِيلُونَ ﴿١٠٢﴾

103. Intureka zihambaye z'uwo musu ntizizobatera ubwoba namba, bazokwakirwa n'abamalayika babakeza bati: "Uwu ni wo musu wanyu mwasezeraniwe ko muzohemberwa ivyo mwakoze";

لَا يَخْزِيهِمُ الْقَرْعُ الْأَكْبَرُ وَتَتَلَقَّاهُمُ
الْمَلَائِكَةُ هَذَا يَوْمُكُمْ الَّذِي كُنْتُمْ
تُوعَدُونَ ﴿١٠٣﴾

104. Umusi Twebwe Allah, Twazingazinze ijuru nka kurya urupapuro rw'igitabu ruzingwazingwa, Tugaheza Tukazura ibiremwa vyambaye ubusa nka kurya Twabiremye nambere bikivuka. Iryo ni isezerano ryacu

يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجِلِ لِلْكَتِيبِ
كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نَّعِيدُهُ وَعَدَّا عَلَيْنَا
إِنَّا كُنَّا فَعِيلِينَ ﴿١٠٤﴾

[1] Ibigirwamana vy'ubwoko bwose, ni ico cose gisengwa mu gishingo c'Imana Allah. Abasenga abamalayika canke Intumwa nka Uzayru na Isa mwene Mariyamu, abo bazohanwa bonyene gusa kuko basengwa batabinezererewe.

Twebwe Allah, ritegerezwa gushika ata gisivya; mu vy'ukuri, Twebwe Allah Twamye Dushitsa ivyo Dusezeranye.

105. Ni ukuri, Twaranditse mu Bitabu vyamanuwe mu nyuma y'ivyanditswe mu Gitabu kibungabunzwe (Lawhu Mahfuudhw), ko isi bitebe bitebuke abazoyitorana ari abaja banje beranda mu bantu barungikiwe Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah).
وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزُّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ ﴿١٠٥﴾

106. Burya mu vy'ukuri, muri izi nkuru musomewe, ni ukuri harimwo inkebuzo ikwiye ku bantu bicisha bugufi koko.
إِنَّ فِي هَذَا لَبَلَعًا لِقَوْمٍ عَابِدِينَ ﴿١٠٦﴾

107. Ntumwa y'Imana! Ntitwakurungitse atari ukugira ubere impuhwe amajini n'abantu bose, gutyo hagire amahirwe uwukwemeye, hahombe uwuguhakanye.
وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ ﴿١٠٧﴾

108. Ntumwa y'Imana! Vuga uti: "Ni ukuri ivyo nahishuriwe, ni uko vy'ukuri Imana yanyu Ikwiye gusengwa ari Imana Imwe Rudende Allah, nimwicishe bugufi rero kuri Yo mube abislamu, muheze muyisenge mutayibangikanya".
قُلْ إِنَّمَا يُوحِي إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ وَاحِدٌ فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٠٨﴾

109. Nibagenza umugongo bakirengagiza kuba abislamu, uraheza ubabwire uti: "Ndabararikira mwese gukurikira ivyo nahishuriwe, burya jewe na mwe turi co kimwe mu bumenyi bw'ivyo ndabagabishako, nanje sinzi rero ibihano mugabishwako aho bizoshikira, ko vyoba biri hafi gushika canke biri kure!
إِن تَوَلَّوْا فَقُلْ ءَادَنْتُكُمْ عَلَىٰ سَوَاءٍ وَإِن أُدْرِيَ أَقْرَبُ أَمْ بَعِيدٌ مَّا تُوعَدُونَ ﴿١٠٩﴾

110. Mu vy'ukuri Imana Allah, Irazi neza amajambo mugaragaza n'ayo muhisha mu mitima yanyu, Izoyabahembera;
إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ مِنَ الْقَوْلِ وَيَعْلَمُ مَا تَكْتُمُونَ ﴿١١٠﴾

111. Vyongeye, sinzi rero kumbure ko itenyenya ku bihano mwihutira gusaba ko vyoshika, harimwo igeragezwa kuri mwebwe kugira muryoherwe gato mu buzima bwo kw'isi, maze mubandanye mugarariza, gutyo muzohabwe ibihano ruhasha".
وَإِن أُدْرِيَ لَعَلَّهُ فِتْنَةٌ لَّكُمْ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴿١١١﴾

112. Umuvugishwamana Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) yavuze ati: "Mana yanje Rurema Allah! Ducire urw'ukuri twebwe n'abaduhakana. Dusaba rero Imana yacu Rurema Nyenimpuhwe Allah, Yo Yifashishwa mu kwihanganira ivyo muvuga mudutega imisi mw'irementanya n'igarariza".
قُلْ رَبِّ أَحْكُم بِالْحَقِّ وَرَبُّنَا الرَّحْمَنُ الْمُسْتَعَانُ عَلَىٰ مَا تَصِفُونَ ﴿١١٢﴾

22. Al-Hajji (Ishengerera ry'ingoro ntगतatifu)
Aayah 78, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa,
Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Emwe bantu! Nimutinye ibihano vy'Imana yanyu Rurema Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, mu vy'ukuri intureka z'umuhero w'isi, ni ikintu gihambaye cane, kirenze ubwenge bwa kiremwa-muntu;

يَسْأَلُهَا النَّاسُ أَتَقُولُونَ رَبِّكُمْ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ ①

2. Umusi mwabonye umuhero w'isi ugeze, intureka zawo zizotuma umuvelyeyi yonsa yibagira umwana ariko aronsa; umugore yibungeze na we, azokorora imbanyi kubera ubwoba bubica bigacika; maze ubone abantu baborewe bataye ubwenge ata biboreza bashize ku munwa, ariko ivyo vyose bizoterwa n'ibihano vy'Imana Allah bikaze.

يَوْمَ تَرُؤْنَهَا تَذْهَلُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّا أَرْضَعَتْ وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا وَتَرَى النَّاسَ سُكَرَىٰ وَمَا هُمْ بِسُكَرَىٰ وَلَٰكِنَّ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدٌ ②

3. Mu ndongozi z'abagarariri mu bantu, harimwo abaharira mu guhakana ubushobozi n'ububasha vy'Imana Allah bwo kuzura abapfuye, bitewe n'ubujuju bwo kutamenya ubushobozi n'ububasha vyayo, bagakurikira muri nya mpari indongozi z'abahuvye mu mashetani ruhebwa;

وَمِنَ النَّاسِ مَن يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّبِعُ كُلَّ شَيْطَانٍ مَّرِيدٍ ③

4. Imana Allah Yaramaze kugena mu vyagezwe, ko uwo wese azoba umugenzi acuditse na shetani, shetani izomuhubisha inzira y'ukuri, imurongore mu nzira imuganisha mu bihano vy'umuriro ururumba.

كُتِبَ عَلَيْهِ أَنَّهُ مَن تَوَلَّاهُ فَأَنَّهُ يُضِلُّهُ وَيَهْدِيهِ إِلَىٰ عَذَابِ السَّعِيرِ ④

5. Emwe bantu! Nimwaba mufise amakenga kw'izurwa ry'ibiremwa, nimumenye ko Twebwe Allah Twaremye so Adamu mw'ivu, hanyuma abamukomokako Tubarema mu buryo bwo kurondoka mw'ima ry'intanga umugabo asunikira mu gitereko c'umugore, maze iryo ma rikubumba rikaba amaraso avuze; mu nyuma, nya maraso akiremarema akaba akamanyu k'inyama gaheza kakagenda gakura bukebuke, gushika n'aho kaba kiremwa-muntu kivuka ari ikiremwa kizima gikomeye, hari n'igihe kitaba ikiremwa kizima kikaza ari ikiburirane. Izo ntambwe z'iremwa ryanyu rero, Tuzibatamorera kugira mutahure ubushobozi n'ububasha vyacu Twebwe Allah mu kurema. Turaheza rero Tukagumiza mu gitereko ikiremwa Dushaka ko kivuka ari kizima, gushika igihe c'ivuka. Mu nyuma rero hageze kuvuka, Tukabakura mu nda z'abavyeyi banyu muri abana bagenda barakura bukebuke gushika mugere mu bigero. Muri mwebwe, hari n'abapfa rero bataragera mu bigero, hakaba n'abakura bagashika mu busaza gushika n'aho batakimenya na kimwe, bagatangura guhoha nk'abana, ntibabe

يَسْأَلُهَا النَّاسُ إِن كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّنَ الْبُعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِّن نَّرَابٍ ثُمَّ مِن نُّطْفَةٍ ثُمَّ مِّنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ مِّنْ مُّضْغَةٍ مُّخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُّخَلَّقَةٍ لِّنَبِّئَنَّ لَكُمْ وَنَقُرُّ فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِمَن لَّابْتِغَاؤُا أَشْدَكُّمُ وَمِنْكُمْ مَّن يَبْتَوَىٰ وَمِنْكُمْ مَّن يَزُودُ إِلَىٰ آرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِن بَعْدِ عِلْمٍ شَيْئًا وَتَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَّتْ وَأُنبِتَتْ مِن كُلِّ رَوْحٍ ⑤

بِهَيْجِ ⑤

bakimanya n'ivyo bahora bazi. Uzobona n'isi yagadutse itakimerako ikintu na kimwe; iyo Tugize ngo Turatumye imvura igwa kuri nya si, buno nyene nya si igaca ibomba, ikiyongera n'akanovera, ikamera n'ubwoko bwose bw'ibimera bibereye ijisho.

6. Muri ivyo vyose vyadondaguwe rero, harimwo ivyemezo vyerekana ko Imana Allah ari Yo Mana y'ukuri Ikwiye gusengwa, Ishoboye no gusubiza ubuzima abapfuye Ikabazura, n'uko ari Yo Mushoboravyose;

ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّهُ يُخَيِّ الْمَوْتَى
وَأَنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٥﴾

7. Nya vyemezo birekandira kandi ko isango ry'umuheru w'isi rigiye gushika ata gisivya, n'uko Imana Allah Izozura abapfuye kugira Ibaharurire, Iheze Ibahembere ivyo bakoze.

وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا وَأَنَّ اللَّهَ
يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ ﴿٦﴾

8. Mu ndongozi z'abagararirije mu bantu rero, harimwo uwuharira ku bijanye n'isengwa ry'Imana Imwe Rudende Allah, irungikwa ry'Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) hamwe n'imanurwa rya Qor'ani, agaharira kuri ivyo ata n'ubumenyi abifiseko, ata n'uburongozi, eka ata n'ivyemezo bitomoye yisunga biri mu Gitabu kivuye ku Mana Allah;

وَمِنَ النَّاسِ مَن يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ
وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُّنِيرٍ ﴿٧﴾

9. Agakebanya izosi ku manyama yirengagiza ukuri, kugira aburagize abantu kwinjira mw'idini ry'Imana Allah. Uyo rero yaragenewe guteterwa kw'isi igihe ikinyoma camutekurukanye, kandi Twebwe Allah Tuzonamuhonja ibihano mu muriro ku musu w'izuka;

ثَانِي عَظِيمِهِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ لَهُ فِي
الدُّنْيَا خِزْيٌ وَنُذِيقُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَذَابَ
الْحَرِيقِ ﴿٨﴾

10. Azobwirwa ati: "Ivyo bihano wahawe, vyatowe n'ivyaha wakoze kw'isi, n'uko rero Imana Allah Itigera Irenganya n'umwe mu biremwa, mu kugabanywa ku vyiza canke mu kurengerezwa ku vyaha; n'aho koba akantu kangana n'inzatsa Izokamuhembera".

ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْتَ يَدَكَ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ
بِظَالِمٍ لِّلْعَبِيدِ ﴿٩﴾

11. Burya mu bantu, harimwo uwinjirana amakenga mu bwislamu, agoyagoya mu kwemera kwiwe, maze agasenga Imana Allah yijijanya imitima nk'uwuhagaze ku nkengeri y'imanga ahakwa guhenukirayo, akizera ivyo yemera yisunze amaronko y'ivy'isi. Iyo aroraniwe mu buzima, araheza agashishikara gusenga; iyo naho ageragejwe mu gushikirwa n'amagorwa, aca yisubirako akidodomba ko ata ciza yigeze abona mu kwemera kwiwe. Uyo rero yarahombye mu buzima bwo kw'isi, kuko ukwidodomba kwiwe ata co guhindura ku vyagezwe kuri we; vyongeye, yarahombye no mu buzima bwiwe bw'inyuma yo gupfa, kuko azotabwa mu muriro. Ukwo rero, ni kwo guhomba nya guhomba;

وَمِنَ النَّاسِ مَن يُعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ فَإِنْ
أَصَابَهُ خَيْرٌ لَّا يَشْكُرُ بِهِ وَإِنْ أَصَابَتْهُ
فِتْنَةٌ أُنْقَلَبَ عَلَى وَجْهِهِ خَسِرَ الدُّنْيَا
وَالْآخِرَةَ ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ ﴿١٠﴾

12. Uyo yahomvye mu buzima bw'inyuma yo gupfa, araheza agasenga mu gishingo c'Imana Allah ikintu ata co kimwicira mu gihe yoreka kugisenga, eka ata n'ico kimumarira mu gihe yogisenga. Ukworo, ni kwo guhuba kuri kure cane y'ukuri;

يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُ وَمَا لَا
يَنْفَعُهُ ذَلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ ﴿١٢﴾

13. Asenga ikintu amabi yaco kuri we ari yo menshi cane gusumba ivyiza vyaco. Igisengwa rero muri ubwo buryo, kiba ari umutabazi mubi cane, kiba ari na wo muryango mubi cane.

يَدْعُوا لِمَنْ ضَرُّهُ أَقْرَبُ مِنْ نَفْعِهِ لَيْتَسَ

الْمَوْلَىٰ وَلَيْتَسَ الْعَشِيرُ ﴿١٣﴾

14. Mu vy'ukuri Imana Allah, Izokwinjiza abayemeye bakemera n'Intumwa yayo, bagakora n'ivyiza bitegetswe, mu mirima itotahaye yo mu Bwami bw'ijuru, musu y'ibiti n'inyubakwa vyabwo hatemba inzuzi. Mu vy'ukuri Imana Allah, Ikora ivyo Ishatse mu gutera iteka abagororotsi ku butore bwayo, no mu guhana abanyavyaha ku butungane bwayo.

إِنَّ اللَّهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا

الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا

الْأَنْهَارُ إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴿١٤﴾

15. Uwibwira ko Imana Allah Itazoshikana ku ntsinzi Intumwa yayo Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), maze idini ryayo rigatsinda kw'isi, Ikanamuha icubahiro nta ngere mu buzima bw'inyuma yo gupfa, Igaheza Igahana n'abamuhakana bivuye inyuma, aramanika rero umugozi ku rusenge aheze yimanike, hanyuma atanguye gusambagirika ace nya muguzi, mu nyuma aheze arabe ko ishavu afise ritewe n'uko Imana Allah Ishikanye ku ntsinzi Intumwa yayo, ryohera!

مَنْ كَانَ يَظُنُّ أَنْ لَنْ يَنْصُرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا

وَالْآخِرَةِ فَلْيَمْدُدْ بِسَبَبِ إِلَى السَّمَاءِ ثُمَّ

لْيَقْطَعْ فَلْيَنْظُرْ هَلْ يُذْهِبَنَّ كَيْدَهُ مَا

يَغِيظُ ﴿١٥﴾

16. Ni nk'uko nyene rero Twebwe Allah - Twatomoye ivyemezo vyerekana ubushobozi n'ububasha vyacu mu kuzura abapfuye - Twamanuye Qor'ani irimwo Aayah zitomoye zituma Imana Allah Irongora mu nzira yayo uwo Ishatse.

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ ءَايَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَأَنَّ اللَّهَ

يَهْدِي مَنْ يُرِيدُ ﴿١٦﴾

17. Mu vy'ukuri, abemeye Imana Allah n'Intumwa yayo Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) bakanayikurikira, abayahudi, abatsimbataye kuri kameremere kabo batagira idini nyezina, abanaswara, abasenga umuriro n'ibindi bigirwamana hamwe rero n'ababangikanyamana, abo bose Imana Allah ku musu w'izuka Izobatandukanya, Iheze Yinjize abemeramana mu Bwami bw'ijuru, maze Ihanishe umuriro abagarariji. Mu vy'ukuri Imana Allah, Irabona neza ibikorwa vyose vy'ibiremwa, Izobibihembera.

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّالِحِينَ

وَالنَّصْرَىٰ وَالْمَجُوسَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا إِنَّ

اللَّهَ يَفْصَلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ اللَّهَ

عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿١٧﴾

18. Ntumwa y'Imana! Ntiwamenye ko mu vy'ukuri, Imana Allah Yubamirwa n'abamalayika bari mu majuru hamwe n'ibiremwa biri mw'isi, Ikubamirwa n'izuba, ukwezi, inyenyeri, imisozi, ibiti hamwe n'ibindi biremwa bigendagenda kw'isi, Ikubamirwa kandi na benshi mu

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَسْجُدُ لَهُ مِنْ فِي السَّمَوَاتِ

وَمَنْ فِي الْأَرْضِ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ

وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالدَّوَابُّ

bemeramana mu bantu! Hari n'abandi benshi mu bantu rero bamaze kwagirwa n'ibihano bisuzuguzwa. Uwo wese rero azosuzuguzwa n'Imana Allah, ntuzomuronkera n'umwe yomuhesha icubahiro. Mu vy'ukuri Imana Allah, Ikora ivyo Ishatse ku biremwa vyayo ku ntumbero nziza ibifiseko.

19. Hari imigwi ibiri yashamiranye ku bijanye n'Imana yayo Rurema Allah; umugwi w'abemeramana n'uw'abagarariji, umugwi wose muri yo ukibwira ko ari wo uri mu kuri. Burya rero, abagarariji bazokwugarizwa n'ibihano vy'ukwambikwa impuzu zihinguwe mu muriro, baheze basukwe ku mutwe amazi yasebuye akaryimara;

20. Maze nya mazi aturire ibiri mu nda hamwe n'uruho rw'umubiri;

21. Abamalayika baheze bahondagure imitwe yabo n'inyundo z'icuma;

22. Igihe cose bazogerageza kwikura mu muriro, barondera guhunga akaga n'agahinda biriyo, bazokubitirwa gusubirayo, maze babwirwe bati: "Nimuhonje nyabuna ibihano vy'umuriro uturira".

23. Mu vy'ukuri Imana Allah, Izokwinjiza abayemeye bakemera n'Intumwa yayo, bagakora n'ivyiza bitegetswe, mu mirima itotahaye yo mu Bwami bw'ijuru, musi y'ibiti n'inyubakwa vyabwo hatemba inzuzi. Muri nya Bwami, bazoberwa n'ukwambikwa imiringa y'inzahabu n'ilulu^[1], abagabo co kimwe n'abagore bazoba bambaye n'impuzu za misi yose zishonywe mw'iharire;

24. Na kare Imana Allah, Yarabarongoye bakiri kw'isi kw'ijambo ryiza ryo kuyemera no kuyininahaza, Ibarongora no mu buzima bw'inyuma yo gupfa kw'ijambo ryo kuyishimagiza, Yari Yaranabarongoye mu nzira ibereye y'idini ry'ubwislamu ibashikana mu Bwami bw'ijuru.

25. Mu vy'ukuri abagararije Imana Allah, bagahakana bivuye inyuma n'ubutumwa bashikirijwe n'Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), bakaburagiza n'abantu kwinjira mu bwislamu, bakanaburabuza Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) hamwe n'abemeramana kwinjira mu musigiti w'i Makka, umusigiti Twebwe Allah Twagize kuba ihuriro ry'abemeramana bose, ku basanzwe baba ng'aho co kimwe n'ingenzi zije zihagana, abo rero

[1] Lulu, ni ubwoko bw'ubutare bwiburungushuye, bucukurwa mw'ibahari, bukaba buboneka mu binyabuzima biba musi yaryo, bukagira amabara atandukanye; nk'ibara ryera, iryirabura, n'ayandi. Ni ubutare buzimvyane cane.

baragenewe ibihano bibabaza. N'uwu wese rero azoshaka kurenganya mu gucumurira muri nya musigiti, Tuzomuhonja ibihano bibabaza.

26. Muvugishwamana! Ibuka igihe Twamenyesha Ibrahimu (nyakugira amahoro y'Imana Allah) ahazokwubakwa ingoro ntagatifu, Tukamubwiriza kuyubaka mu ntumbero yo gutsimbataza isengwa ry'Imana Imwe Rudende, Duti: "Ntukambangikanye rero n'ikintu na kimwe. Niweze n'iyi ngoro yanje; ntigakorerwemwo igarariza, ivyadukano n'ibihumanya vyose, kugira nya ngoro ibe ihuriro ry'abayikikura hamwe n'abatsimbataza amasengesho bunama bubama;

وَأَذِّنَا لِلْإِبْرَاهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ أَنْ لَا تُشْرِكَ بِي شَيْئًا وَطَهَّرَ بَيْتِي لِلطَّائِفِينَ وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ ﴿٦٦﴾

27. Ewe Ibrahimu! Menyesha abantu ko babwirije gushengerera ingoro ntagatifu iri i Makka, bazoheze bashwabadukire rimwe mu buryo bwose butandukanye; abagenda n'amaguru n'abagendera ku bitwazi, maze baze bavuye mu mihingo yose y'isi;

وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَى كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ ﴿٦٧﴾

28. Kugira bibonere ukuri kwamye ibibafitiye akamaro^[1]; no kugira baninahaze bongere batazire izina ry'Imana Allah mu gihe co kubaga ibitungwa mu misi izwi^[2], ivyo bakabikora mu ntumbero yo gushima inema z'Imana Allah. Bantu muzoga gushengerera ingoro ntagatifu! Muraheza rero mufungura kuri nya bitungwa mwongere mubifungurireko n'aboro;

لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ فِي أَيَّامٍ مَعْلُومَاتٍ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَيْمَاتِهِ الْأَنْعَمَ فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطِعُوا النَّبِيَّ الْأَقْبَرَ ﴿٦٨﴾

29. Hanyuma abagiye gushengerera nya ngoro, baheze batunganye iyindi migirwa yo gushengerera ingoro ntagatifu, ijanye no kwiyuhagira, uguca inzara no kumwa umushatsi, baheze kandi bubahirize ishira mu ngiro ry'ivyo biyemeje gukora bijanye n'ishengerera n'igendera ry'ingoro ntagatifu, harimwo no kubaga, bongere bakikure inyubakwa ya kera ya Al-Ka'ba, ikingiwe;

ثُمَّ لِيَقْضُوا تَفَثَهُمْ وَلِيُوفُوا نُذُورَهُمْ وَلِيَطَّوَّفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ ﴿٦٩﴾

30. Iyo migirwa rero, ni yo mutegetswe kwubaha mukubahiriza. Uwuzokwubaha akubahiriza amabwirizwa y'ivyazirijwe n'Imana Allah mu gutunganya neza imigirwa yo gushengerera ingoro ntagatifu, bizoba ari vyiza kuri we kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa". Mwaranarekuriwe gufungura inyama z'ibitungwa vyose, kiretse ivyazirijwe kuri mwebwe mu vyo musomerwa muri Qor'ani, ko bizirijwe, ivyo rero muririnda kubifungura. Muraheza rero kandi mwirinde isengwa ry'ibigirwamana bihumanye, vyongeye mwirinde n'ikinyoma kuko ari irementanya ku Mana Allah;

ذَٰلِكَ وَمَنْ يُعْظَمْ حُرْمَتِ اللَّهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَّهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَأُحِلَّتْ لَكُمْ الْأَنْعَمُ إِلَّا مَا يُتَنَّىٰ عَلَيْكُمْ فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ ﴿٧٠﴾

[1] Kubabarirwa ivyaha, guhabwa indishi, kwunguka mu rudandazwa, n'ibindi.

[2] Iyo misi, ni umusi wa 10 mu kwezi kwa 12 kwa Dhu l-Hijja, hamwe n'imisi itatu ikurikira.

31. Maze rero musenge Imana Imwe Rudende Allah, mwicishije bugufi mutayibangikanya n'ikintu na kimwe; burya rero uwubangikanije Imana Allah n'ikintu na kimwe ari kure y'ukurongoka; ameze nk'umuntu ahanantutse avuye mu kirere^[1], maze inyoni zikamusamira hejuru zimutabaguratabagura, canke hakaza igihuhusi kikamujugunya iyo catawe;

حُتَفَاءَ لِلَّهِ غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهِ. وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَكَأَنَّمَا خَرَّ مِنَ السَّمَاءِ فَتَخَطَّفَهُ الطُّيُورُ أَوْ تَهَوَّى بِهِ الرِّيحُ فِي مَكَانٍ سَحِيقٍ ﴿٣١﴾

32. Iryo rero, ni ryo bwirizwa ryo gusenga Imana Imwe Rudende Allah no kwicisha bugufi kuri Yo. Uwuzokwubaha akubahiriza rero ibimenyetso vy'idini ry'Imana Allah^[2], nta nkeka ko mu vy'ukuri iyubaha n'iyubahirizwa ry'ivyo bimenyetso, biri mu bikorwa vy'igamburukiramana ry'imitima.

ذَلِكَ وَمَنْ يُعْظَمَ اللَّهُ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ ﴿٣٢﴾

33. Imbagwa murekuriwe gukerera rero, zirabafitiye akamaro kwikora ku bwoya bwazo, amata yazo hamwe no kuziyunguruzako, n'ibindi bitageramira izo mbagwa, mu gihe cose umwanya zibagirwako mu kibanza c'inyubakwa ya kera ihezagiwe, uzoba utaragera.

لَكُمْ فِيهَا مَنَفِعٌ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ مَحِلُّهَا إِلَىٰ الْبَيْتِ الْعَتِيقِ ﴿٣٣﴾

34. Umugwi wose w'abemeramana mu bantu b'aho hambere, Twawugeneye imigirwa ubwirizwa kwubaha no kwubahiriza, kugira uninahaze wongere utazire izina ry'Imana Allah mu gihe co kubaga ibitungwa Yawuronkeje, uheze unashimire Imana Allah. Bantu! Burya Imana yanyu, ni Imana Imwe Rudende Allah, nimwicishe bugufi rero kuri Yo, mwongere mwumvire n'Intumwa yayo. Muvugishwamana! Shikiriza rero abicisha bugufi ku Mana Allah inkuru ihumuriza yo kuroranirwa kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa;

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا لِّيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةٍ الْأَنْعَامِ فَالْهُكْمُ لِلَّهِ وَاحِدٌ فَلَهُ أَسْلِمُوا وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِينَ ﴿٣٤﴾

35. Barya iyo hayazwe Imana Allah, bagira impungenge zo gutinya ibihano vyayo bakiyubara no guca kubiri n'amabwirizwa yayo, bakihanganira ibiza n'ivyago bibashikiye bazeye indishi kuri Yo, bagatsimbataza n'amasengesho akwije ibisabwa, bagatanga n'ishikanwa-bwirizwa hamwe n'imperezwa mu vyo Twebwe Allah Twabaronkeje^[3].

الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَالصَّابِرِينَ عَلَىٰ مَا أَصَابَهُمْ وَالْمُقِيمِي الصَّلَاةِ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٣٥﴾

36. Ukubaga ingamiya n'inka zinuze, Twakugize kuri mwebwe kuba mu bimenyetso vy'idini ry'Imana Allah, kugira mwiyegeze Imana Allah. Ibagwa ry'ivyo bitungwa rero, riranabafitiye akamaro, kuko muheza mugafungura mukanatanga imperezwa ku nyama zavyo, gutyo mukabironkera indishi. Muraheza rero mu gihe co

وَالْبُدْنَ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ فَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا صَوًّا قَدًّا وَجَبَتْ جُنُوبُهَا فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطِعُوا الْقَانِعِ وَالْمَعْتَرِ كَذَلِكَ سَخَّرْنَا

[1] Ako ni akarorero k'umuntu aretse kwemera agahitamwo kugarariza.

[2] Muri ivyo bimenyetso vyubaha bikubahirizwa, ni imigirwa y'ishengerera hamwe n'ibanza bitandukanye iyo migirwa iberamwo, ibibagwa n'imbagwa.

[3] Hatibagiwe kubeshaho umuryango, gutanga imperezwa mu bikorwa vy'Imana Allah, guha imperezwa abavyeyi mu gihe boba bakenye, n'ibindi.

kubibaga muvuge muti: “BISMI LLAH”; ingamiya niyamara kugwira urubavu, izoba irekuwe gufungurwa^[1]. Muraheza mufungure ku nyama zazo, mwongere mufungurireko umworo yigumya ntasege hamwe n’umukene yubahuka agasega. Ni ukwo rero Imana Allah Yaborohereje kubaga nya ngamiya n’inka zinuze kugira muyishimire.

لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٣٧﴾

37. Inyama za nya bitungwa eka n’amaraso yavyo, ntibishikira Imana Allah, ariko igishikira Imana Allah ni igamburukiramana ryanyu mu kuba mwabibaze ku bwayo. Ni ukwo rero, Imana Allah Yaborohereje kubaga nya bitungwa kugira mukuze Imana Allah mwongere muyishimire ku kuntu Yabarongoye mu nzira yayo. Muvugishwamana! Shikiriza rero abagwaneza mu kwiyegezeza Imana Allah no mu gufasha ibiremwa vyayo, inkuru ihumuriza yo kuroranirwa kw’isi no mu buzima bw’inyuma yo gupfa.

لَنْ يَدَّأَلَ اللَّهُ لُحُومَهَا وَلَا دِمَآؤَهَا وَلَكِنَّ
يَدَّأَلَهُ التَّقْوَىٰ مِنْكُمْ كَذَلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ
لِيُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَيْتُمْ وَيُبَيِّرَ
الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٨﴾

38. Mu vy’ukuri Imana Allah, Irakingira abemeramana akadenderezo k’abagarariji; mu vy’ukuri Imana Allah, antikunda namba umuhemu atubahiriza isezerano ryayo, yihakana inema zayo.

إِنَّ اللَّهَ يَدْفَعُ عَنِ الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّ اللَّهَ
لَا يُحِبُّ كُلَّ خَوَّانٍ كَفُورٍ ﴿٣٩﴾

39. Abahabishijwe bagacurwa bufuni na buhoro, bararekuriwe kwivuna umwansi ku rugamba ku mvo z’uko barenganijwe; kandi Imana Allah, mu vy’ukuri Irashoboye kubatabara no gutetera umwansi wabo^[2];

أَذِنَ لِلَّذِينَ يَقْتُلُونَ بِأَنَّهُمْ ظَلَمُوا وَإِنَّ اللَّهَ
عَلَىٰ نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ ﴿٤٠﴾

40. Abasohowe mu zabo hatisunzwe ukuri, bakomorwa ata kindi bazira atari uko bavuga bati: “Imana yacu Rurema ni Allah”. Iyo hataba ingingo yashinzwe n’Imana Allah yo kurenganura uwarenganijwe ku neza y’idini, hamwe no kwamirira kure inabi mu kurekurira abemeramana kwivuna umwansi ku rugamba, ukuri kwari kuneshwa, ubwononyi na bwo bukiganza kw’isi, maze amasengero^[3] n’imisigiti biyagirwamwo kenshi izina ry’Imana Allah, bigasenyurwa. Ni ukuri, Imana Allah Itabara abaharanira idini ryayo. Mu vy’ukuri, Imana Allah ni Nyeninguvu, Nyenintsinzi-Mutaneshwa;

الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِينِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ إِلَّا
أَنْ يَقُولُوا رَبُّنَا اللَّهُ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ
النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَهَدَمَتْ
صَوَامِعُ وَبِيَعٌ وَصَلَوَاتٌ
وَمَسَاجِدُ يُذَكَّرُ فِيهَا
أَسْمُ اللَّهِ كَثِيرًا
وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ
مَنْ يَنْصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ
لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٤١﴾

[1] Ingamiya ibagwa ihagaze ku maguru atatu ukundi kuguru kugira kane kuboshwe, bagaca rero bayicumita inkota mw’izosi igaca igwira urubavu. Ubwo buryo bukoreshwa mu kubaga ingamiya bwitwa “annahr”.

[2] Mu kiringo c’imyaka cumi n’itatu abemeramana bamaze i Makka, ntibari barekuriwe na gato kwihora uwubasindiye canke uwubarenganije, ahubwo bari bategetswe kwihangana no kutihora ku bibashikiye vyose. Aho rero Intumwa (nyakugira amahoro n’impuhwe z’Imana Allah) yimukiye ikava i Makka ikaja i Madina, abislamu na bo bakiyongera igitigiri, Imana Allah Yaciye Ihishura iyi Aayah, Ibarekurira kwirwanako ku rugamba.

[3] SWAWAAMI’U ni ubwiherero bw’abihebeye Imana. BIYA’U ni isengeru ry’abanaswara. SWALAWAATU ni ahantu abayahudi basengera. MASAAJIDI ni ahantu abislamu basengera.

41. Barya iyo Twebwe Allah Tubatsimbataje kw'isi, baheza bagatsimbataza amasengesho ku mwanya wayo, bagatanga n'ishikanwa-bwirizwa, bakabwiriza no gukora ivyiza^[1] bakanabuzwa no gukora ibibi^[2]. Burya rero iherezo ry'ibintu vyose rigenwa n'Imana Allah.

الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ ۗ وَاللَّهُ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ ﴿٤١﴾

42. Ntumwa y'Imana! Abantu bawe warungitsweko nibaguhakana bivuye inyuma, si wewe uzoba ubaye uwa mbere, ni ukuri n'abantu bo hambere yawe barahakanye bivuye inyuma Intumwa barangikiwe; abarungikiwe Nuhu, Bene Aadi barangikiwe Huudi, Bene Thamuudi barangikiwe Swalehe;

وَإِنْ يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَنُوحٌ ﴿٤٢﴾

43. Abantu barangikiwe Ibrahimu n'abarungikiwe Lulutwi;

وَقَوْمُ إِبْرَاهِيمَ وَقَوْمُ لُوطٍ ﴿٤٣﴾

44. Abanya Madiyana bahakanye Shu'ayibu, Musa yahakanywe na Firawuni n'abantu biwe. Nahavuye rero Ntenyenya sinihutira guhana abo bagarariji, hanyuma ni ho Nafata umugwi umwumwe nkawuhana bikwiye. Mbega none ukubihaniza kwanje Jewe Allah ko batogarariza n'uko batokwihakana inema zanje, vyabashikanye kuki atari ibihano!

وَأَصْحَابُ مَدْيَنَ وَكَذَّبَ مُوسَىٰ فَأَمَلَيْتُ لِلْكَافِرِينَ ثُمَّ أَخَذْنَاهُمْ فَكَيفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٤٤﴾

45. Hari uducimbiri twinshi rero twirenganije mu kugarariza, Turaheza Twebwe Allah Duhonya abatubamwo, maze nya ducimbiri dusigara tugaragara ata n'igisanira kiharangwa, amariba bavomamwo arasiba, n'inyubakwa zikomeye zishajije babamwo, ntizabakingiye namba ibihano.

فَكَأَيِّنَ مِنْ قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ فَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَىٰ عُرُوشِهَا وَبُئِرٌ مُعْتَلَةٌ وَقَصْرِ مَشِيدٍ ﴿٤٥﴾

46. Mbega abahakanyi ntibaragendagenda kw'isi kugira ngo birabire ibisigarira vy'abahonejwe ngo bagire umutima unyurwa, n'ubwenge bwiyumvira koko, canke ngo bagire amatwi yumva agategera! Burya ubuhumyi nya buhumyi si ubw'amaso, ahubwo nyabuna ubuhumyi nya buhumyi, ni ubw'umutima uri mu gikiriza utanyurwa n'ukuri.

أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَتَكُونُ لَهُمْ قُلُوبٌ يَعْقِلُونَ بِهَا أَوْ آذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا فَإِنَّهَا لَا تَعْمَى الْأَبْصَارَ وَلَكِن تَعْمَى الْقُلُوبَ الَّتِي فِي الصُّدُورِ ﴿٤٦﴾

47. Ntumwa y'Imana! Abahakanyi bagusaba ko wokwihutira kudasabira igihano c'ihakana ryabo, burya Imana Allah ntizoca kubiri n'isezerano ryo kubahanira ihakana ryabo, nta nkeka rero ko, bitebe bitebuke, Izobahana nk'uko Yahanishije ukwicwa bamwe muri bo ku rugamba rwa Badri. Mu vy'ukuri, umusi w'izuka ku Mana yawe Rurema Allah, ungana n'imyaka igihumbi mufatiye ku myaka muharura kw'isi.

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ وَعْدَهُ وَإِنَّ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ ﴿٤٧﴾

48. Hari n'uducimbiri twinshi rero twirenganije mu kugarariza, maze Jewe Allah Ndatenyenya guhana abatubamwo, baca bararendegera mu butumva; mu

وَكَأَيِّنَ مِنْ قَرْيَةٍ أَمَلَيْتُ لَهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ ثُمَّ أَخَذْنَاهَا وَاللَّيْلِ الْمُنِيرِ ﴿٤٨﴾

[1] Mu kwubaha no kwubahiriza agateka k'Imana Allah n'agateka k'ibiremwa.

[2] Vyabujijwe n'Imana Allah hamwe n'Intumwa yayo.

nyuma, Ndaheza rero Ndabahana bakiri kw'isi barahona, kandi n'iherezo ryabo ni iwanje Jewe Allah, kugira Ndabahe ibihano bibakwiye mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

49. Ntumwa y'Imana! Vuga uti: "Emwe bantu! Ni ukuri jewe, ndi Umugabisha atomoye ku bihano vy'Imana Allah";

قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا أَنَا لَكُمْ نَذِيرٌ
مُّبِينٌ ﴿٤٩﴾

50. Abemeye rero Imana Allah n'Intumwa yayo bagakora n'ivyiza bitegetswe, bazogumirizwa akabanga ku vyaha vyabo ntibabihanirwe mu buzima bw'inyuma yo gupfa, bazonaronka n'impano zubashwe kandi zamaho mu Bwami bw'ijuru;

فَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ
مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٥٠﴾

51. Nayo abakoresheje urwenge mu kubeshuza Aayah zacu za Qor'ani ngo bazirwanye, bahakane n'Intumwa zacu bivuye inyuma, bibwira ko bazotunaniza Twebwe Allah, abo ni bo bantu rero bo mu muriro ururumba.

وَالَّذِينَ سَعَوْا فِي ءَايَاتِنَا مُعْجِزِينَ أُولَٰئِكَ
أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿٥١﴾

52. Ntumwa y'Imana! Ntitwigeze Dutuma aho hambere yawe Intumwa canke Umuvugishwamana, kiretse ko mu gihe ariko arasoma ivyo yahishuriwe, shetani yaca itera amazinda mu vyo asoma, kugira abantu ntibakurikire ivyo asoma, hanyuma Imana Allah na Yo Ikaba Yabihinyuye kera, Ikamara nya mazinda, Igaheza Iगतunganya Aayah zayo zitomoye. Burya Imana Allah, ni Nyenubumenyikurivyose, nta co lyobewe; Intungane mu vyo Ikora;

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ وَلَا نَبِيٍّ
إِلَّا إِذَا تَمَنَّيَ الْفَى الشَّيْطَانُ فِي أُمِّيَّتِهِ
فَيَنْسُخُ اللَّهُ مَا يُلْقَى الشَّيْطَانُ ثُمَّ يُحَكِّمُ
اللَّهُ ءَايَاتِهِ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥٢﴾

53. Iryo teramazinda rya shetani rero, riba kugira Imana Allah Irigire ikigeragezo ku bantu bafise indwara y'uburyarya mu mutima, no ku barangwa n'agatimatare mu babangikanyamana batigera bikebuka. Mu vy'ukuri, abirenganije mw'ibangikanyamana, barangwa n'urwanko rwo guca kubiri n'Imana Allah hamwe n'Intumwa yayo, urwanko ruri kure cane y'ukuri;

لِيَجْعَلَ مَا يُلْقَى الشَّيْطَانُ فِتْنَةً لِّلَّذِينَ فِي
قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ وَالْقَاسِيَةَ قُلُوبُهُمْ ۗ وَإِنَّ
الظَّالِمِينَ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿٥٣﴾

54. No kugira ngo abahawe ubumenyi, bamenye ko Qor'ani ari kwo kuri kudahinyuzwa kuva ku Mana yawe Rurema Allah, maze bayemere ata gushidikanya, baheze bicishe bugufi kuri Yo. Mu vy'ukuri, nta nkeka ko Imana Allah Irongora abayemeye bakemera n'Intumwa yayo mu nzira yayo igororotse y'ubwislamu.

وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ
رَبِّكَ فَيُؤْمِنُوا بِهِ ۖ فَتُخْبِتَ لَهُ قُلُوبُهُمْ ۗ
وَإِنَّ اللَّهَ لَهُدَايَ الَّذِينَ ءَامَنُوا إِلَىٰ صِرَاطٍ
مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٤﴾

55. Abagararije bagahakana Imana Allah bivuye inyuma, ntibahengeshanya kugumana amazinda kuri Qor'ani kugera bashikiwe giturumbuka n'umuhero w'isi bagihakana, canke bashikiwe n'ibihano ku musi utazoberera namba, ukaba ari wo musi w'izuka;

وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي مِرْيَةٍ مِنْهُ حَتَّىٰ
تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً أَوْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ
يَوْمٍ عَقِيمٍ ﴿٥٥﴾

56. Inganji y'ubwami kuri uwo musu w'izuka, ni iy'Imana Allah Izoheza Igaca urugororotse hagati y'abemeramana n'abagarariji. Abemeye rero Imana Allah n'Intumwa yayo bagakora n'ivyiza bitegetswe, bazoba bari mu Bwami bw'ijuru bwuzuyemwo inema.

أَلَمْ تَكُنْ يَوْمَئِذٍ لِّلَّهِ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٥٦﴾

57. Nayo abagararije isengwa ry'Imana Imwe Rudende Allah bakanahakana bivuye inyuma Intumwa yayo hamwe na Aayah za Qor'ani, abo ni bo bantu rero bagenewe ibihano bisuzuguzwa vyo mu muriro wa Jahannamu.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَأُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٥٧﴾

58. Abataye izabo bakimuka ku bw'Imana Allah, mu ntumbero yo guharanira idini ryayo, hanyuma bakicirwa ku rugamba canke bagahitanwa n'urupfu rusanze, nta nkeka ko Imana Allah Izobaronza Impano zishemeye kandi zamaho mu Bwami bw'ijuru; kandi mu vy'ukuri, nta nkeka ko Imana Allah ari Yo Mwiza w'abaronza ibibeshaho ibiremwa.

وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ قُتِلُوا أَوْ مَاتُوا لَيَرْزُقَنَّهُمُ اللَّهُ رِزْقًا حَسَنًا وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿٥٨﴾

59. Mu vy'ukuri, nta nkeka ko Imana Allah Izobinjiza mu bwinjiriro bashima bubashikana mu Bwami bw'ijuru. Mu vy'ukuri, nta n'inkeka ko Imana Allah ari Yo Nyenubumenyikurivyose, Irazi neza ico umwumwe wese azirikana mu kuyiharaniya; Nyenubwitonzi-ntangere, ntiyihutira guhana ibigaba;

لَيَدْخُلْنَهُمْ مُّدَخَلًا يَرْضَوْنَهُ وَإِنَّ اللَّهَ لَعَلِيمٌ حَلِيمٌ ﴿٥٩﴾

60. Iyo rero, ni yo ndishi ibereye abimuka ku bw'Imana Allah. Kukaba nkako, uwuzorenganywa ararekuriwe kwihora uwamurenganiye ku rugero nk'urwo yarenganiyewe; uwamurenganiye na we niyaramuka asubiriye kandi kumurenganya; mu vy'ukuri, nta nkeka ko Imana Allah Izotabara uwurenganiywe azira ko yihoye yivuna akarenganyo. Mu vy'ukuri, nta nkeka ko Imana Allah ari Nyenuguhariribicumuro, Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya.

*ذَٰلِكَ وَمَنْ عَاقَبَ بِمِثْلِ مَا عُوقِبَ بِهِ ثُمَّ بُغِيَ عَلَيْهِ لَيَنْصُرْنَاهُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَعَفُوفٌ عَفِيمٌ ﴿٦٠﴾

61. Uwubashingira ingingo zitunganye ni Imana Allah, ni na Yo mukwiye kumenya ko Yinjiza igice c'ijoro mu murango, maze umurango ukaba muremure; Ikinjiza igice c'umurango mw'ijoro, maze ijoro rikaba rirerire; Ikaba ari na Yo Nyenukwumva, Irumva ibivugwa; Nyenukubona, Irabona neza ibikorwa n'ibiremwa.

ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُؤَلِّجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٦١﴾

62. Ivyo biri ukwo rero, kuko mu vy'ukuri Allah ari Yo Mana y'ukuri Ibwirijwe gusengwa, n'uko ibigirwamana ababangikanyamana basenga mu gishingo cayo ari irementanya, n'uko kandi Imana Allah ari Yo Nyenicubahiro-ntangere, Nyenubukuru.

ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِن دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٦٢﴾

63. Ntumwa y'Imana! Mbega ntiwabonye ko Imana Allah Yatumye hagwa imvura ivuye mu bicu izananye mu kirere, maze isi igatotahara, igasa n'urwatsi rubisi! Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Rumenyi-Rudahishwa, Irazi neza ibintu vy'ingirakamaro ku biremwa, Muhetuziwayvyose;

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَتُصْبِحُ الْأَرْضُ مُخْضَرَّةً إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ﴿٣٣﴾

64. Ni Yo Mugabe Igaba Ikaganza ibintu vyose biri mu majuru n'ibiri mw'isi hamwe n'ibiri hagati yavyo. Mu vy'ukuri, ni na Yo Uwikenuye Yikenuye muri vyose, Nyenugushimwa, Ishimwa ku mazina, ku matazirano no ku bikorwa vyayo mu bihe vyose.

لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَإِنَّ اللَّهَ لَهُو الْعَلِيِّ الْحَمِيدُ ﴿٣٤﴾

65. Ntumwa y'Imana! Mbega ntiwabonye ko Imana Allah Yabashoboje kwikora ku biri mw'isi^[1], Ikabashoboza no kugendera mu bwato bureremba mu mazi mw'ibahari ku bushobozi n'ububasha vyayo^[2], Ikagumya n'ijuru kugira ntirigwe kw'isi ngo ribahonye kiretse ku bubasha bwayo! Mu vy'ukuri, nta nkeka ko Imana Allah ku bantu, ari Nyenikigongwe, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَّا فِي الْأَرْضِ وَأَلْفُلَكَ تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ وَيُمْسِكُ السَّمَاءَ أَنْ تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٣٥﴾

66. Ni na Yo Yabahaye ubuzima mu kubarema ata co Ifatiyeko, hanyuma Ibaka nya buzima hageze gufa, mu nyuma Izobasubiza ubuzima ku musu w'izuka, muheze muzuke kugira muharurirwe ku vyo mwakoze. Mu vy'ukuri, nta nkeka ko umuntu yama yagararije mu guhakana yivuye inyuma ivyemezo vyerekana ubushobozi, ububasha n'isengwa vy'Imana Imwe Rudende Allah.

هُوَ الَّذِي أَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَكَفُورٌ ﴿٣٦﴾

67. Umugwi wose mu migwi y'ab'aho hambere rero, Twebwe Allah Twawushingiye amabwirizwa n'uburyo bw'igamburukirama wategerezwa kwubahiriza.

لِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا هُمْ نَاسِكُوهُ فَلَا يُنذِرُكَ فِي الْأَمْرِ وَادْعَ إِلَى رَبِّكَ

Ntumwa y'Imana! Kubera ivyo rero, ababangikanyamana ntibakakwiganzeko ku mabwirizwa wahawe, no mu bikorwa vyawe vy'igamburukirama Twagushingiye. Shishikara nyabuna kurarikira abantu isengwa ry'Imana yawe Rurema Allah n'iy'ubahirizwa ry'amabwirizwa yayo, mu vy'ukuri nta nkeka ko wewe uri ku burongozi bw'idini rigororotse.

إِنَّكَ لَعَلَىٰ هَذِي مُسْتَقِيمٌ ﴿٣٧﴾

68. Abagarariji nibaguma baguhaririza ku vyo ubararikira kwubahiriza, ntuzoje mu mpari namba, uraheza ubabwire uti: "Imana Allah Irazi neza ivyo mukora mu ntumbero yo gutsimbatare kw'igarariza;

وَإِنْ جَدَلْتُمْ فَقُلِ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٣٨﴾

69. Imana Allah, ku musu w'izuka, Izoheza Ibacire urutunganye rugaragaza ukuri hagati y'abemeramana n'abagarariji ku vyo mwahora muhanako mw'idini^[3].

اللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٣٩﴾

[1] Ibinyabuzima bigendagenda kuri yo, ibitungwa, ivyimeza, ibiterwa, ivyamwa n'imboga, n'ibindi; hamwe rero n'ibitari ibinyabuzima. Ivyo vyose rero Ikaba Yabiremye ku neza yanyu.

[2] Maze nya bwato bukabunguruzwa mwebwe hamwe n'ivyo mutwaye, bukabashikana aho hose mushaka.

[3] Iyi Aayah yigisha urupfasoni rwo kwishura uwuharira mu ntumbero yo gutebura no kugarariza.

70. Ntumwa y'Imana! Mbega ntiwamenye ko Imana Allah **أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ**
Izi neza ibiri mw'ijuru no mw'isi! Mu vy'ukuri, ubumenyi **وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى**
bw'ivyo vyose bwanditswe mu Gitabu nyezina **اللَّهِ يَبِيرٌ ﴿٧٠﴾**
canditswemwo ivyagezwe n'ishirwa mu ngiro ryavyo
"Lawhu Mahfuudhw". Mu vy'ukuri, ubumenyi bw'ivyo
vyose rero buroroshe ku Mana Allah nta kiyisoba.

71. Abagarariji babandanya kubangikanya Imana Allah, **وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَمْ يَنْزِلْ بِهِ**
mu gusenga mu gishingo cayo ibigirwamana, ata na **سُلْطَانًا وَمَا لَيْسَ لَهُمْ بِهِ عِلْمٌ وَمَا**
hamwe Imana Allah Yigeze Imanura mu Gitabu icemeza **لِلظَّالِمِينَ مِن تَصِيرٍ ﴿٧١﴾**
c'uko nya bigirwamana bikwiye gusengwa, eka nta
n'ubumenyi bafise bwokwemeza isengwa ryavyo, kuko
bapfuye gusa gukurikira ivyo ba se basenga. Burya
abirenganya mw'ibangikanyamana, nta mutabazi
bazoronka mu buzima bw'inyuma yo gupfa, azobakingira
ibihano canke ngo abarwaneko.

72. N'iyu abagarariji basomewe Aayah zacu za Qor'ani, **وَإِذَا تُنْفَلَى عَلَيْهِمْ ءَايَاتُنَا بَيِّنَاتٍ تَعْرِفُ فِي**
ushoka ubona banyinyiriwe n'ishavu n'akantu mu maso, **وَجُوهَ الَّذِينَ كَفَرُوا الْمُنْكَرَ يَكَادُونَ**
bagahakwa gusimbira ku bemeramana babarakira **يَسْطُونَ بِالَّذِينَ يَتْلُونَ عَلَيْهِمْ ءَايَاتِنَا قُلْ**
ukwemera Imana Imwe Rudende Allah bakanabasomera **أَفَأَنْتُمْ كَمِرٍ مِّنْ دَلِكُمْ النَّارِ وَعَدَهَا**
nya Aayah zacu. Ntumwa y'Imana! Vuga uti: "Mbega **اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَبئسَ الْمَصِيرُ ﴿٧٢﴾**
ndabiganire inkuru yobashavuzwa gusumba ukuntu
mushavuzwa n'isomwa rya Aayah za Qor'ani n'irarika
ry'abemeramana! Ni umuriro Imana Allah Yasezeraniye
abagarariji mu buzima bw'inyuma yo gupfa, ni na yo
maherezo mabi cane".

73. Emwe bantu! Mwaraciriwe agace, nimutege amatwi **يَسْأَلُهَا النَّاسُ ضَرْبَ مَثَلٍ فَاَسْتَمِعُوا لَهُ ۗ**
rero mukumvirize mwongere mukazirikane. Mu vy'ukuri, **إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِن دُونِ اللَّهِ لَن يَخْلُقُوا**
ibigirwamana musenga mu gishingo c'Imana Allah, **دُبَابًا وَلَا اجْتَمَعُوا لَهُ ۗ وَإِن يَسْلُبْهُمُ**
ntibizopfa bishoboye kurema n'isazi imwe gusa n'aho **الذُّبَابُ شَيْئًا لَّا يَسْتَنْفِذُوهُ مِنْهُ ضَعُفٌ**
vyogira urunani, nkeswe rero kurema igisumba isazi! No **الطَّالِبِ وَالْمَطْلُوبِ ﴿٧٣﴾**
mu gihe isazi yogira ico yihagiye mu kununza kimwe mu
vyatanzweko ikimazi ku bigirwamana, nya bigirwamana
ntivyoshobora kuyaka ico yihagiye. Ibigirwamana rero, nta
na kimwe bishoboye kuko ata bubasha bwo kurema bifise,
eka ntibinafise n'ububasha bwo guhabuza ivyo isazi
yihagiye, bitayeko n'isazi ubwayo nyene nta co ishoboye.

74. Ababangikanyamana ntibahaye namba Imana Allah **مَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ**
icubahiro kiyikwiye mu kuyibangikanya n'ibiremwa, mu **عَزِيزٌ ﴿٧٤﴾**
vy'ukuri Imana Allah ni Nyeninguvu, Nyenintsinzi-
Mutaneshwa.

75. Imana Allah, Ihitamwo mu bamalayika intumwa **اللَّهُ يَضْطَرِّي مِنَ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا وَمِنَ**
Irungika ku Bavugishwamana, Igahitamwo no mu bantu **النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٧٥﴾**
Intumwa Ibarungikira kugira zibashikirize ubutumwa
bwayo, mu vy'ukuri Imana Allah ni Nyenukwumva, Irumva

ibivugwa n'ibiremwa; Nyenukubona, Irabona neza abo Ihitamwo ngo bashikirize ubutumwa bwayo ku biremwa;

75. Imana Allah, Ihitamwo mu bamalayika intumwa Irungika ku Bavugishwamana, Igahitamwo no mu bantu Intumwa Ibarungikira kugira zibashikirize ubutumwa bwayo, mu vy'ukuri Imana Allah ni Nyenukwumva, Irumva ibivugwa n'ibiremwa; Nyenukubona, Irabona neza abo Ihitamwo ngo bashikirize ubutumwa bwayo ku biremwa;

اللَّهُ يَصْطَفِي مَنِ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا وَمِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٧٥﴾

76. Irazi neza ibikorwa vy'abamayika n'ivy'Intumwa, imbere y'iremwa ryavyo, Irazi neza n'inkuru ya kazoza kavyo bimaze gupfa. Ni no kuri Yo rero, ibintu vyose bizosubizwa.

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٧٦﴾

77. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah)! Nimwunamunubame mu gihe muriko murasenga, mwongere mwiyegeze Imana yanyu Rurema Allah mu vyo mukora vyose munayisenge mutayibangikanya, muheze mukore n'ivyiza kugira muronke intsinzi kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa^[1];

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَافْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٧٧﴾

78. Mwitange bikwiye kandi mu guharanira no mu kwubahiriza amabwirizwa y'Imana Allah murarikira abantu kuyemera; ni Yo Yabatoye kuba abashikirizabutumwa b'idini ryayo, kandi ntiyigeze Ibashingira amabwirizwa arimwo amananza ashingiyeye kw'idadika no ku kutagira isaganirizo mu kuyubahiriza mw'idini; idini rya so wanyu Ibrahimu ry'ubwislamu rishingiyeye ku kwemera-ndemanwa, Imana Allah ni Yo Yabise abislamu n'imbere yuko hamanurwa Qor'ani mu Bitabu vy'aho hambere; Ibita abislamu no muri iyi Qor'ani nyene kugira Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) ibe icabona kibagiriza ko yabashikirije ubutumwa bw'Imana Allah, na mwe muheze mube ivyabona vyagiriza abantu bo hambere yanyu, ko Intumwa barungikiwe zabashikirije koko ubutumwa bw'Imana Allah. Kubera ivyo rero, nimushimire Imana Allah, muheze mutsimbataze amasengesho akwiye ibisabwa, mutange n'ishikanwabwirizwa, mwongere mwishimikize koko Imana Allah kuko ari Yo Muhagarikizi wanyu Nkinzoyabatoni. Irakaba rero Nkinzoyabatoni, Umwiza w'abahagarikizi bose, Irakaba n'Umwiza w'abatabazi mu kunesha abansi bayo.

وَجَاهِدُوا فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ هُوَ اجْتَبَاكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ مِّلَّةَ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ هُوَ سَنَّكَمُ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قَبْلُ وَفِي هَذَا لِيَكُونَ الرَّسُولُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ وَتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاعْتَصِمُوا بِاللَّهِ هُوَ مَوْلَانَكُمْ فَنِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ ﴿٧٨﴾

[1] Iyo uriko urasoma, ugeze ku mpera y'iyi Aayah uca wubama.

23. AI-Mu-minuuna (Abemeramana)
Aayah 118, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa,
Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Ni ukuri, abemeramana koko baramaze kuronka intsinzi
kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa;

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾

2. Abagumiza umutima mu nda bagatururuza n'ibihimba
vyabo mu masengesho;

وَالَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَادِعُونَ ﴿٢﴾

3. Bakirengagiza amajambo n'ibikorwa vy'imburakimazi;

وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ ﴿٣﴾

4. Bakeza n'imitima n'amatungo vyabo mu gutanga
ishikanwa-bwirizwa;

وَالَّذِينَ هُمْ لِلرَّكُوتِ فَاعِلُونَ ﴿٤﴾

5. Bagacungera n'ubwambure bwabo mu kudasambana^[1];

وَالَّذِينَ هُمْ لِأُزْوَاجِهِمْ حَافِظُونَ ﴿٥﴾

6. Kiretse ku bakenyezi babo canke abo bagaba mu
ncoreke, kuri abo nta kibi kiri mu kubabira n'ibindi bijanye
no kwabira;

إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ

فَأِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ﴿٦﴾

7. Uwuzorondera kuryoherwa ku batari abo, uyo azoba ari
mu barenze imbibe z'ibirekuwe agatandukira ibizira,
azoba yikwegeye ibihano n'ishavu vy'Imana Allah;

فَمَنْ أَبْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ

الْعَادُونَ ﴿٧﴾

8. Abitwararika nantaryo gucungera imbitso baragijwe no
kwubahiriza amasezerano biyemeje;

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمْتِنَتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ ﴿٨﴾

9. Abatsimbataza amasengesho mu gihe cose no ku
mwanya wayo, bakayasenga nk'uko Intumwa (nyakugira
amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) yayasenga;

وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩﴾

10. Abo ni bo rero ba samuragwa b'Ubwami bw'ijuru;

أُولَٰئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ ﴿١٠﴾

11. Bazotorana Ubwami bw'ijuru ry'iteka rya Firdawsi,
bazobubamwo ibihe bidahera.

الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا

خَالِدُونَ ﴿١١﴾

12. Ni ukuri Twebwe Allah, Twaremye Adamu mu ruvange
rw'ivu;

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِّن

طِينٍ ﴿١٢﴾

13. Hanyuma Turema abamukomotseko mu buryo bwo
kurondoka mw'ima ry'intanga riva mu ruti rw'umugongo
w'umugabo, rigaturura mu gitereko c'umugore;

ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ ﴿١٣﴾

14. Hanyuma Turema muri nya ma ry'intanga igihimba
c'amaraso avuze, maze Turema muri nya gihimba
c'amaraso avuze, akamanyu k'inyama inyuma y'ikiringo
c'imisi mirongo ine; Duca Turema amagufa muri nya
kamanyu, Turaheza rero Tuyambika inyama, mu nyuma
rero Turaheza Duha nya kiremwa iyindi ndemo mu

ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ

مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عَلَاقًا فَكَسَوْنَا

الْعِظْمَ لَحْمًا ثُمَّ أَنشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ

فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ ﴿١٤﴾

[1] Ukudasambana ni ukutipfuzza guhuza ibitsina ku babisangiye canke ku batabisangiye, n'ibindi bibi bijanye n'ubusambanyi.

kugihuhiramwo inkomoko y'ubuzima "Roho", kigaheza kikavuka ari kizima. Harakubahwa rero Imana Allah Yahaye ikintu cose indemo nziza ikibereye.

15. Bantu! Mu vy'ukuri rero, no kubaho kwanyu kwose ubuzima bwanyu bwo kw'isi, hari ugupfa mu nyuma, nta gisivya urwanyu rushitse muzopfa.

ثُمَّ إِنَّكُمْ بَعْدَ ذَلِكَ لَمَيِّتُونَ ﴿١٥﴾

16. Hanyuma mu vy'ukuri ga bantu! Umuhero w'isi niwagera mugahona, ku musi w'izuka muzosubizwa ubuzima kandi muzuke, kugira muharurirwe muheze muhemberwe ivyo mwakoze.

ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تُبْعَثُونَ ﴿١٦﴾

17. Ni ukuri Twebwe Allah, Twaranaremye amajuru indwi agerekeranye hejuru yanyu, kandi ntivyigeze bishika ngo Tutogotwe canke ngo Twibagire iremwa ry'ikintu na kimwe.

وَلَقَدْ خَلَقْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعَ طَرَائِقٍ وَمَا كُنَّا عَنِ الْخَلْقِ غَافِلِينَ ﴿١٧﴾

18. Twaranatumye hagwa imvura ivuye mu bicu izananye mu kirere ku rugero rukenewe, Turaheza Tuziganya amazi ya nya mvura mw'isi. Mu vy'ukuri, Turanashoboye kandi no gukanya nya mazi akagenda amazimayongo.

وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً يُقَدِّرُ فَأَسْكَنَتْهُ فِي الْأَرْضِ وَإِنَّا عَلَى ذَهَابٍ بِهِ لَقَادِرُونَ ﴿١٨﴾

19. Hakoreshejwe nya mazi rero, Turaheza Tukabagirira imirima itotahaye y'itende n'imizabibu, maze mugasarura muri nya mirima ivyamwa vyinshi bitandukanye ibara n'indemo, mugaheza mukanabifungurako;

فَأَنْشَأْنَا لَكُمْ بِهِ جَنَّتٍ مِّنْ نَّحِيلٍ وَأَعْنَبٍ لَّكُمْ فِيهَا فَوَكِهٌ كَثِيرٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿١٩﴾

20. Tukanabamereshereza n'igiti c'Umuzayituni kimera canecane hambavu y'umusozi wa Sinayi, mu vyamwa vyaco rero haraheza hagahingurwamwo amavuta abantu bisiga bakanayafungura.

وَشَجَرَةٍ تَخْرُجُ مِنْ طُورِ سَيْنَاءَ تَنْبُتُ بِالذُّهْنِ وَصِنْبٍ اللَّالِكِينَ ﴿٢٠﴾

21. Bantu! Mu vy'ukuri, murafise mw'iremwa ry'ibitungwa^[1] inkebuzo yotuma mwikebuka, Tubanyweshya mu biri mu nda yavyo amata, muranafise kuri ivyo bitungwa ibintu vyinshi ngirakamaro mwikorako; nk'ubwoya, insato n'ibindi, muranafungura n'inyama zavuyo;

وَإِنَّ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً نُّشْفِيكُم مِّمَّا فِي بُطُونِهَا وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعٌ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٢١﴾

22. Mukaniyunguruza mwebwe hamwe n'ivyanyu ku ngamiya no mu bwato.

وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلْكِ تُحْمَلُونَ ﴿٢٢﴾

23. Ni ukuri Twebwe Allah, Twararungitse Nuhu ku bantu biwe, ababwira ati: "Bantu banje! Nimwiye gereze Imana Allah mu vyo mukora vyose munayisenge mutayibangikanya, nta yindi mana mufise ikwiye gusengwa atari Yo. Ubwo ntimwotinya ibihano vy'Imana Allah, mugaheza mukubahiriza amabwirizwa yayoy!"

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنِّ إِلَهٍ غَيْرُهُ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٢٣﴾

24. Indongozi z'abagararije mu bantu ba Nuhu, zarahakanye zivuye inyuma zibwira abantu bazo ziti: "Burya Nuhu abararikira kwemera Imana Imwe Rudende, si ikindi kiretse ko ari umuntu asanzwe nkamwe, ashaka gusa ko mumwubaha mukamwumvira. N'iyi Imana Allah

فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِن قَوْمِهِ مَا هَذَا إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُرِيدُ أَنْ يَتَفَضَّلَ

[1] Ibitungwa, ni ingamiya, inka n'intungwa (an'aam).

Ishaka kuturungikira koko Intumwa, Yari kurungika Intumwa ivuye mu bamalayika, eka nitwigeze twumva ivyo aturarikira ku bayeyi bacu b'aho hambere; عَلَيْكُمْ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَأَنْزَلْ مَلَائِكَةً مَّا سَمِعَتْ بِهَدَا فِي ءَابَائِنَا آلَؤَلِينَ ﴿٤٥﴾

25. Uyu Nuhu rero, si ikindi kiretse ko ari umukehabwenge. Kubera ivyo rero, enda nimumuhe akanya gato gushika agarure akenge, aheze areke kwigira Intumwa, canke mumutege imisi apfe mumuruhuke". إِنْ هُوَ إِلَّا رَجُلٌ بِهِ جِنَّةٌ فَبَرِّضُوهُ ۖ وَحَتَّىٰ حِينٍ ﴿٤٦﴾

26. Nuhu yavuze atakambira Imana Allah ati: "Mana yanje Rurema Allah! Ntabara kw'ihakana ry'abantu banje, kuko bamirira kure ubutumwa bwawe ndabashikiriza". قَالَ رَبِّ أَنْصُرْنِي بِمَا كَذَّبْتَنِي ﴿٤٧﴾

27. Ni ho rero Twebwe Allah, Twahishurira Nuhu Tukamubwira Duti: "Baza kw'itegeko ryacu ubwato ku mugaragaro, aho Twebwe Allah Tubona n'amaso yacu kuko ukingiwe. Igihe itegeko ryacu ryo kubahonya ryageze, maze hakaboneka imbizi izananye mw'ifuru, uraheza ushire mu bwato igitsina-gabo n'igitsina-gore kuri buri bwoko bwose bw'ibiremwa, wongere ushiremwo n'umuryango wawe, kiretse umugore wawe n'umuhungu wawe bamaze kwagirwa n'ibihano, kandi ntuhirahire ngo unsabe ko notenyenya guhana abirenganije, kuko mu vy'ukuri bazotwarwa n'isegenya. فَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ أَنْ اصْنَعِ الْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا ۖ وَوَحَيْنَا فِإِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنْوِيرُ فَاسْأَلْكَ فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ جِثِّي أَنْتَنِي ۖ وَأَهْلَكَ إِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ مِنْهُمْ ۗ وَلَا تُخَاطَبُنِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا إِنَّهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٤٨﴾

28. Niwamara kwurira mu bwato wewe hamwe n'abo muri kumwe, uraheza uvuge uti: "Nihashimagizwe Imana Allah Yo Yaturokoye, Ikadukura mu bantu birenganije mw'igarariza"; فَإِذَا اسْتَوَيْتَ أَنْتَ وَمَنْ مَعَكَ عَلَى الْفُلِّ فَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَنَا مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٤٩﴾

29. Niwururuka muri nya bwato naho nyene wongere uvuge uti: "Mana yanje Rurema Allah! Mpa ubwururuko buhezagiwe butekanisha, kuko ari Wewe Umwiza w'abakira mw'iteka n'itekane^[1]". وَقُلْ رَبِّ أَنْزِلْنِي مُنْزَلًا مُبَارَكًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ ﴿٥٠﴾

30. Mu vy'ukuri, muri ukwo kurokora abemeramana no guhonya abagarariji, ni ukuri harimwo ivyemezo vyerekana ukuri kw'Intumwa ku vyo zashikirije, Twategerezwa rero no kugerageza koko abantu kw'irungikwa ry'Intumwa imbere yuko bashikirwa n'ibihano. إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّمَنْ يَلْتَمِيزُ ﴿٥١﴾

31. Mu nyuma y'abantu ba Nuhu rero, Twagize uwundi mugwi wa Bene Aadi. ثُمَّ أَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا ءآخَرِينَ ﴿٥٢﴾

32. Turaheza Turungikira Bene Aadi Intumwa Huudi (nyakugira amahoro y'Imana Allah) ivuye muri bo, iraha ibabwira iti: "Nimwiyegereze Imana Allah mu vyo mukora vyose munayisenge mutayibangikanya, nta yindi mana ibwirijwe gusengwa atari Yo. Ubwo ntimwotinya ibihano فَأَرْسَلْنَا فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْهُمْ أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنِّ إِلَهِ غَيْرُهُ ۗ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٥٣﴾

[1] Muri iyi Aayah, Imana Allah Yigisha abaja bayo mu gihe bururukiye ahantu ko bovuga bati: "RABBI ANZILNII MUNZALAN MUBAARAKAN WA-ANTA KHAYRU L-MUNZILIINA".

vy'Imana Allah mugaheza mukubahiriza amabwirizwa yayoi!"

33. Mu bantu ba Huudi, indongozi z'abamugararije bakanahakana bivuye inyuma n'ubuzima bw'inyuma yo gupfa, zikaba zatewe amanyama n'uko Twazihaye ukworoherwa mu buzima bwo kw'isi, zavuze ziti: "Burya Huudi, abararikira kwemera Imana Imwe Rudende, si ikindi kiretse ko ari umuntu nkamwe; afungura ku vyo na mwe mufungura, akanywa ku vyo na mwe munywa; وَقَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِإِيمَانِ الْآخِرَةِ وَأُفْرَقْنَاهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا مَا هَذَا إِلَّا نَسْوٌ مِمَّا تَكْتُمُونَ ۗ تَأْكُلُونَ مِنْهُ وَيَشْرَبُونَ مِمَّا تَكْتُمُونَ ﴿٣٣﴾

34. Nimwahirahira ngo mwumvire umuntu nkamwe rero, nta nkeka ko mu vy'ukuri muzoba mu bahomvyeyi; وَلَئِنْ أَطَعْتُم بَشَرًا مِثْلَكُمْ إِنَّكُمْ إِذَا لَخَسِرُونَ ﴿٣٤﴾

35. Mwokwemera gute ivyo abasezeranira ko nimwapfa mugacika ivu n'amagufa yaboze, muzosubizwa ubuzima mukazuka! أَيُعِدُّكُمْ أَنَّكُمْ إِذَا مِتُّمْ وَكُنْتُمْ تُرَابًا وَعِظْمًا أَنَّكُمْ تُحْيَوْنَ ﴿٣٥﴾

36. Iryo zuka musezeranirwa ko rizobaho inyuma yo gupfa mugacika ivu n'amagufa yaboze, riri kure nk'ukwezi pe! *هِيَاهُنَّ هِيَاهُنَّ لِمَا تُوْعَدُونَ ﴿٣٦﴾

37. Ubuzima dukwiye kubaho ni ubu bwo kw'isi gusa! Abapfa barapfa, hakavuka abandi. Wanguha! Nta buzima tuzosubizwa ngo tuzuke inyuma yo gupfa; إِنَّ هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ ﴿٣٧﴾

38. Burya Huudi, si ikindi kiretse ko ari umuntu arementaniriza Imana Allah ivyo Itamutumye, eka ntiturota tumwemera namba". إِنَّ هُوَ إِلَّا رَجُلٌ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا وَمَا نَحْنُ لَهُ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٣٨﴾

39. Huudi yavuze atakambira Imana Allah ati: "Mana yanje Rurema Allah! Ntabara kw'ihakana ry'abantu banje, kuko bamirira kure ubutumwa bwawe ndabashikiriza". قَالَ رَبِّ انصُرْنِي بِمَا كَدَّبْتَنِي ﴿٣٩﴾

40. Imana Allah Iraheza Yishura Huudi Iti: "Vuba bwango, ni ukuri bazoheza bicuze". قَالَ عَمَّا قَلِيلٍ لَيُصْبِحُنَّ نَادِمِينَ ﴿٤٠﴾

41. Ntibwakeye kabiri, ni ho rero abantu ba Huudi bahitanwa n'ibihano vy'ukuri bihonya, maze Tubagira nk'ivyaciriwe n'inkukura hirya n'ino y'umugende. Haragahona rero abantu birenganije mu kugarariza Intumwa. فَأَخَذْتَهُمُ الصَّيْحَةُ بِالْحَقِّ فَجَعَلْنَاهُمْ غَنَاءً غَبُّعًا لِّلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٤١﴾

42. Mu nyuma y'abantu ba Huudi rero, Twagize iyindi migwi y'abantu barungikiwe Intumwa Lutwi, Shu'ayibu, Ayubu na Yunusu (ba nyakugira amahoro y'Imana Allah). ثُمَّ أَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قُرُونًا ءَاخَرِينَ ﴿٤٢﴾

43. Nta mugwi n'umwe rero w'abantu wigeze guhanwa isango ritaragera, eka nta n'uwigeze guhanwa isango ryarenganye. مَا تَسْبِقُ مِنْ أُمَّةٍ أَجَلَهَا وَمَا يَسْتَجِرُونَ ﴿٤٣﴾

44. Hanyuma ni ho rero, Twarungikira nya migwi Intumwa zacu zikurakuranwa; igihe cose Intumwa yararikira abo yarungitsweko kwemera Imana Imwe Rudende Allah, barayihakana bivuye inyuma, Tugaca Tubakurikiranya mu kubahonya bagasigara ari akayazwe, Tugaheza ثُمَّ أَرْسَلْنَا رَسُولَنَا ثَمْرًا كُلِّ مَا جَاءَ أُمَّةٌ رَّسُولُهَا كَذِبَةٌ فَاتَّبَعْنَا بَعْضَهُمْ بَعْضًا

Tukabagira iciro ry'umugani ku bakurikiye kugira bikebuke. Haragahona rero abantu batemera Intumwa ngo bazumvire. وَجَعَلْنَاهُمْ أَحَادِيثَ فَبَعَدًا لِقَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٤٤﴾

45. Mu nyuma rero, ni ho Twarungikana Musa na murumunawe Haruna ibitangaro vyacu icenda^[1], kugira bibe ivyemezo bitomoye bitsimbataza abemeramana, bibe n'ivyagiriji ku bantu b'ibibegito n'abagarariji; ثُمَّ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ وَأَخَاهُ هَارُونَ بِآيَاتِنَا وَسُلْطٰنٍ مُّبِينٍ ﴿٤٥﴾

46. Twabarungitse kwa Firawuni wo muri Misiri n'abunganizi biwe, maze bagira amanyama mu kutemera Musa na murumunawe Haruna, bari n'abantu bihambaza mu gucinyiza abandi; إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ ۚ فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا عَالِينَ ﴿٤٦﴾

47. Maze bavuga bati: "Karashize ingani twemere abantu babiri basanzwe nkatwe, kandi abo barungitsweko muri Bene Israyeli ari abashumba bari musu y'amategeko yacu, kandi baca bugufi kuri twebwe!" فَقَالُوا أَنُؤْمِنُ لِبَشَرَيْنِ مِثْلِنَا وَقَوْمُهُمَا لَنَا عٰدُونَ ﴿٤٧﴾

48. Ni ho rero Firawuni wo muri Misiri n'abunganizi biwe bahakana bivuye inyuma Musa na Haruna, maze Imana Allah Ica Irabahonya mu gusomeshwa nturi. فَكَذَّبُوهُمَا فَكَانُوا مِنَ الْمُهْلَكِينَ ﴿٤٨﴾

49. Ni ukuri Twebwe Allah, Twahaye Musa Igitabu ca Tawurati kugira Bene Israyeli bacubahirize mu kuba abagororotsi. وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا مُوسَىٰ الْكِتٰبَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿٤٩﴾

50. Tugira na Isa mwene Mariyamu hamwe na nyina wiwe igitangaro cerekana ubushobozi n'ububasha vyacu Twebwe Allah, Twaranabakiriye mw'icumbi ku gasozi k'iteka n'itekane, kariko n'imbizi y'amazi atemba. وَجَعَلْنَا ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ ءَايَةً وَعَوٰىنَهُمَا إِلَىٰ رَبِّوَةٍ ذَاتِ قَرَارٍ وَمَعِينٍ ﴿٥٠﴾

51. Emwe Ntumwa z'Imana! Nimufungure mu vyiza bibaryoheye birekuwe, muheze mukore n'ibikorwa vyiza bitegetswe, mu vy'ukuri Jewe Allah, Ndazi neza ivyo mukora vyose, ndi Nyenubumenyikurivyose^[2]. يٰٓأَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُّوَا مِنَ الظَّٰلِمِيْنَ ۖ وَاعْمَلُوا صٰلِحًا ۙ إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٥١﴾

52. Ntumwa z'Imana! Mu vy'ukuri idini ryanyu, ni idini rimwe ry'ubwislamu ryo kwicisha bugufi no gusenga Imana Imwe Rudende Allah, ni nanje rero Imana yanyu Rurema Allah mukwiye kugamburukira mu kwubahiriza amabwirizwa yanje. وَإِنَّ هٰذِهِ ءُمَّتُكُمْ وَّاحِدَةٌ وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاتَّقُوا ﴿٥٢﴾

53. Ariko rero abantu, ni bo bahavuye bicamwo imigwi ha gukurikira idini rimwe ry'ubwislamu bategetswe, gutyo فَتَقَطَّعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ زُبُرًا ۚ كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ﴿٥٣﴾

[1] Ivyo bitangaro bikaba vyari ibi bikurikira: ihinduka ry'inkoni ikaba inzoka amahanga, gusayangana kw'ikiganza mu gihe agikuye mu kwaha, itera ry'amapfa, ikeha ry'umwimbu w'ivyamwa, itera ry'imyuzurire y'amazi, itera ry'inzige, itera ry'udukoko turya ico cose duhuye na co, itera ry'ibikere bikwiragiyeye hose n'ihinduka ry'ibinyobwa bigacika amaraso.

[2] Ingingo ivugwa muri iyi Ayah yega Intumwa z'Imana zose hamwe n'abemeramana bazikurikiye. Iyi Ayah kandi iranigisha ko ugufungura mu vyiza biryoshe birekuwe gufasha umuntu kunonokerwa mu gukora ibikorwa vyiza bitegetswe, n'uko gufungura ibibi bizira bitera umuntu amagorwa harimwo no kutemererwa igisabisho.

umugwi wose muri yo unezerezwa n'ivyiyumviro vyawo, uryabagura ivy'uwundi mugwi^[1].

54. Ntumwa y'Imana! Bareke bajuragirike mu bugarariji bwabo bwo ku kubura ico bafata n'ico bareka hagati yo kwemera no guhakana gushika igihe bashikiwe n'ibihano.

فَذَرُهُمْ فِي عَمْرَتِهِمْ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿٥٤﴾

55. Mbega abagarariji bibwira ko ivyo Tubaronsa mu matungo n'ibibondo;

أَيُّحْسِبُونَ أَنَّمَا نُمِدُّهُمْ بِهِ مِنْ مَّالٍ

وَنَبِيِّنَ ﴿٥٥﴾

56. Tuba Twihutiye kubaha ivyiza bakwiye bakiri kw'isi! Ahubwo nyabuna, Tubaronsa amatungo n'ibibondo kw'igeragezwa kugira barendegere, gutyo Tubakwegere mu bihano bukebuke, ariko nta vyo bumva.

نُسَارِعُ لَهُمْ فِي الْخَيْرَاتِ بَل لَّا

يَشْعُرُونَ ﴿٥٦﴾

57. Mu vy'ukuri, abatinya guca kubiri n'amabwirizwa y'Imana Allah ku mpungenge zo gutinya ibihano vy'Imana yabo Rurema Allah;

إِنَّ الَّذِينَ هُمْ مِنْ خَشِيَةِ رَبِّهِمْ

مُشْفِقُونَ ﴿٥٧﴾

58. Bakemera na Aayah z'Imana yabo Rurema Allah ziri muri Qor'ani bakanazigendera;

وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٨﴾

59. Batabangikanya Imana yabo Rurema Allah n'ikintu na kimwe, maze bakayisenga ari Imana Imwe Rudende;

وَالَّذِينَ هُمْ بِرَبِّهِمْ لَا يُشْرِكُونَ ﴿٥٩﴾

60. Bakigorera gukora ivyiza bitandukanye, bafise impungenge mu mitima yabo ko vyohava bitemerwa, ngo bibakize ibihano vy'Imana yabo Rurema Allah igihe basubiye kuri Yo, kugira Ibaharurire, Iheze Inababahembere;

وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَا آتَوْا وَقَلُوبُهُمْ وَجَلَةٌ

أَنَّهُمْ إِلَىٰ رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ ﴿٦٠﴾

61. Abo ni bo rero barangwa koko n'uguhurumbira gukora ivyiza bitandukanye, bakitanganiza no kubikora.

أُولَٰئِكَ يُسْرِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَهُمْ لَهَا

سَدِيقُونَ ﴿٦١﴾

62. Twebwe Allah, ntitunategeka umuja mu baja bacu kwubahiriza ibirimwo amananiza kuri we, Turanafise n'igitabu canditswemwo ido n'ido y'ibikorwa vy'ibiremwa kizobagiriza vy'ukuri, kandi ntibazorenganywa namba.

وَلَا تُكَلِّفْ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا وَلَدَيْنَا كِتَابٌ

يَنْطِقُ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٦٢﴾

63. Ariko imitima y'abagarariji, iri mu buhuyi bwo guhakana bivuye inyuma Qor'ani n'amabwirizwa yayo, bafise n'ibindi bikorwa bibi bakora hamwe n'ibangikanyamana bizotuma bakwegere mu bihano bukebuke;

بَلْ قُلُوبُهُمْ فِي عَمْرٍو مِنْ هَذَا وَلَهُمْ

أَعْمَلٌ مِّنْ دُونِ ذَٰلِكَ هُمْ لَهَا عَمِلُونَ ﴿٦٣﴾

64. Gushika n'aho iyo Dufashe aborohewe mu buzima muri bo Tukabashikura, baca basemerera batakamba, bitabariza;

حَتَّىٰ إِذَا أَخَذْنَا مُتْرَفِيهِمْ بِالْعَذَابِ إِذَا هُمْ

يَجْعَرُونَ ﴿٦٤﴾

65. Maze bagaca babwirana bati: "Nimugeze aho gusemerera, mutakamba mwitabariza kuri uno musu, mu vy'ukuri ntimushobora kwikura mu bihano vy'Imana Allah, eka nta n'uwu muronka abibakurako.

لَا تَحْجَرُوا الْيَوْمَ إِنَّا لَا نُنصِرُونَ ﴿٦٥﴾

[1] Iyi Aayah irihaniza cane abantu kwicamwo imigwi mw'idini.

66. Ni ukuri, mwahora musomerwa Aayah zanje Jewe Allah ziri muri Qor'ani, mugaca muziha umugongo mu kutazumviriza no mu kutazemera ngo muzigendere; قَدْ كَانَتْ آيَاتِي تُنتَلَىٰ عَلَيْكُمْ فَكُنْتُمْ عَلَيَّ أَعْقَبِيكُمْ تَنكِصُونَ ﴿٦٦﴾

67. Ivyo mukabigira ku manyama n'ubwihime ku bantu, mwigamba ko mutigera muganzwa kuko muri hambavu y'ingoro ntatifu Al-ka'ba, mugateramira hambavu ya nya ngoro muvuga amajambo mabi adashimisha Imana Allah". مُسْتَكْبِرِينَ بِهِ سَمِرًا تَهْجُرُونَ ﴿٦٧﴾

68. Mbega ntibazirikana Qor'ani ngo bamenye ukuri kwayo, canke babujijwe kuyemera n'ukuba barungikiwe Intumwa n'Igitabu ca Qor'ani, bitigeze birungikirwa ba se b'aho hambere! أَفَلَمْ يَذَّبِرُوا أَلْفَوْا لَمْ يَأْتِ آبَاءَهُمُ الْأُولَىٰ ﴿٦٨﴾

69. Canke ntibamenye Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) barungikiwe, baraheza bayihakana ku kutayimenya! أَمْ لَمْ يَعْرِفُوا رَسُولَهُمْ فَهُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ ﴿٦٩﴾

70. Canke ku kuba bibwiye ko nya Ntumwa ari umusazil Nibateshwe bate, ahubwo bahakana iyo Ntumwa kuko yabazaniye Qor'ani n'idini ry'ukuri rishingiye ku gusenga Imana Imwe Rudende Allah, kandi abenshi muri bo banka ukuri ku kubera ishari n'akarenganyo. أَمْ يَقُولُونَ بِهِ جِنَّةٌ بَلْ جَاءَهُم بِالْحَقِّ وَأَكْثَرُهُم لِلْحَقِّ كَارِهُونَ ﴿٧٠﴾

71. Iyo Imana Allah Ibashingira amabwirizwa ahuye n'ivyipfuzo vyabo, nta nkeka ko amajuru n'isi n'ibiri hagati yavyo vyari kwononekara. Ahubwo rero burya Twebwe Allah, Twabazaniye Qor'ani irimwo iteka n'icubahiro vyabo kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa nibaba bibuka, hanyuma bagaheza bakavyirengagiza. وَلَوْ اتَّبَعَ الْحَقُّ أَهْوَاءَهُمْ لَفَسَدَتِ السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ بَلْ أَتَيْنَهُمْ بِذِكْرِهِمْ فَهُمْ عَن ذِكْرِهِمْ مُعْرِضُونَ ﴿٧١﴾

72. Ntumwa y'Imana! Canke boba banse kwemera kuko ubasaba impembo kugira bakwumvire, maze bakabura nya mpembo! Ntibikabe rero ko wobasaba impembo kuko impembo uzeye ku Mana yawe Rurema Allah, ni nziza gusumba, ni Yo Mwiza w'abaronsa ibibeshaho ibiremwa. أَمْ تَسْأَلُهُمْ خَرْجًا فَخَرَجَ رَبِّكَ خَيْرٌ وَهُوَ خَيْرُ الرَّارِقِينَ ﴿٧٢﴾

73. Ntumwa y'Imana! Mu vy'ukuri, nta nkeka ko wewe urarikira abantu warungitsweko mu nzira igorotse y'idini ry'ubwislamu. وَأَنَّكَ لَتَدْعُوهُمْ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٧٣﴾

74. Mu vy'ukuri, abatemera ko hari izurwa ry'ibiremwa kugira biharurirwe ku vyo vyakoze ngo baryitegurire, barazimiye inzira igorotse y'idini ry'ubwislamu. وَأَنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ عَنِ الصِّرَاطِ لَنُكَيِّبُونَ ﴿٧٤﴾

75. N'iyi rero Twebwe Allah Tubagirira impuhwe Tukabakurako amapfa, nta cari kubuza ko batarendegera mu bugarariji, bajuragirika mu kubura ico bafata n'ico bareka hagati yo kwemera no guhakana. *وَلَوْ رَحِمْنَاهُمْ وَكَشَفْنَا مَا بِهِم مِّنْ صُرْرٍ لَّكَجُوا فِي ظُعَيْنِهِمْ يَتَعْمَهُونَ ﴿٧٥﴾

76. Ni ukuri, Twarabagerageje mu kubaha ibihano bitandukanye, ntibaheza ngo bicishe bugufi ku Mana yabo Rurema Allah, eka ntibanayitakambiye igihe bashikirwa na nya bihano; وَلَقَدْ أَخَذْنَاهُمْ بِالْعَذَابِ فَمَا اسْتَكَانُوا لِرَبِّهِمْ وَمَا يَتَضَرَّعُونَ ﴿٧٦﴾

77. Gushika igihe Twabugururiye umuryango w'ibihano bikaze mu buzima bw'inyuma yo gupfa, bagaheza bakihebura muri nya bihano, batagira ayo bacira n'ayo bamira. وَحَتَّىٰ إِذَا فَتَحْنَا عَلَيْهِم بَابًا ذَا عَذَابٍ شَدِيدٍ إِذَا هُمْ فِيهِ مُبْلِسُونَ ﴿٧٧﴾

78. Bantu! Imana Allah, ni Yo Yabagiriye amatwi kugira mushobore kwumva, Ibagirira n'amaso kugira mushobore kubona, Ibagirira n'imishaha kugira mushobore gutegera muheze mwiheke. Hamwe n'ivyo vyose rero, mushima gake. وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿٧٨﴾

79. Ni Yo Yabaremye Ibakwiragiza kw'isi, ni no kuri Yo muzokwegeranirizwa ku musu w'izuka kugira muhemberwe ivyo mwakoze; vyaba ivyiza canke ibibi. وَهُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٧٩﴾

80. Ni Yo kandi Itanga ubuzima Ikanabwaka, Ikanakurakuranya ijoro n'umurango mw'ibisikanya ryavyo. Mbega none, ntimugira ubwenge ngo mutahure ubushobozi n'ububasha vy'Imana Allah, muheze muyisenge ari Imwe Rudende! وَهُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ وَلَهُ اخْتَلَفَ الْآيِلِ وَالنَّهَارِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٨٠﴾

81. Ahubwo rero, abagarariji ntibigeze bemera izurwa ry'ibiremwa inyuma yo gupfa, ahubwo barinamuye mu gusubiramwo kuvuga nk'ivyavuzwe n'ab'aho hambere; بَلْ قَالُوا مِثْلَ مَا قَالَ الْأَوَّلُونَ ﴿٨١﴾

82. Maze bavuga bati: "Burya nitwapfa tugacika ivu n'amagufa mu kuzimu, tuzoheza dusubizwe ubuzima tuzuke koko! قَالُوا أَوَآءَا مِثْنًا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظْلَمًا أَءَأَنَا لَمَبْعُوثُونَ ﴿٨٢﴾

83. Muhama! Ni ukuri iryo zurwa udusezeraniye, ni ryo n'abavyeyi bacu basezeraniwe aho hambere yacu, nta kuri kwaryo tubona. Iryo sezerano rero, si ikindi kiretse ko ari imigani n'ibitito vy'ab'aho hambere". لَقَدْ وَعَدْنَا نَحْنُ وَآبَاؤُنَا هَذَا مِن قَبْلُ إِن هَذَا إِلَّا أَسْطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٨٣﴾

84. Ntumwa y'Imana! Baza abagarariji ubabwire uti: "None iyi si n'ibiri muri yo, ni nde Rugaba wavyo, nimwaba hari ico muzi koko!" قُلْ لَيِّنَ الْأَرْضِ وَمَن فِيهَا إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٤﴾

85. Bazoheza bakwishure bavuga bati: "Rugaba wavyo ni Imana Allah". Uraca ubabwira rero uti: "Ubwwo ntimwokwibuka mukameya ko Imana Allah Ishoboye kuzura n'abapfuye!" سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٨٥﴾

86. Ntumwa y'Imana! Babaze ubabwire uti: "Ni nde Imana Rurema w'amajuru indwi, Ikaba n'Imana Rurema w'Ubuhangamo buhambaye kuruta ibindi biremwa vyose!" قُلْ مَن رَّبُّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿٨٦﴾

87. Bazoheza bakwishure bavuga bati: "Rugaba wavyo ni Imana Allah". Uraca ubabwira rero uti: "Ubwwo ntimwotinya ibihano vy'Imana Allah iyo muriko murayibangikanya n'ibiremwa!" سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٨٧﴾

88. Ntumwa y'Imana! Babaze ubabwire kandi uti: "Ni nde Agaba Akaganza ibintu vyose mu kubibeshaho, Agatabara uwugize ivyago, ata n'uwushobora gutabara ngo akingire uwundi ibihano n'ivyago Yamugereye nimwaba hari ico muzi koko!"

قُلْ مَنْ بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٨﴾

89. Bazoheza bakwishure bavuga bati: "Ivyo vyose biganzwa n'Imana Allah". Uraca ubabwira rero uti: "Ni gute none mwihenda mu kudasenga Imana Imwe Rudende Allah no mu kutemera izurwa ry'ibiremwa!"

سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ فَأَنَّى تُسْحَرُونَ ﴿٨٩﴾

90. Ahubwo rero Twebwe Allah, Twazaniye abahakanyi ukuri mu vyo Twarungikanye Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah); mu vy'ukuri abahakanyi, nta nkeka ko banyomoza mw'ibangikanyamana no mw'ihakana ry'izurwa ry'ibiremwa.

بَلْ أَتَيْنَهُمْ بِالْحَقِّ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٩٠﴾

91. Imana Allah, ntiyigeze Yigenera umwana, eka ntiyigeze Igira n'iyindi mana ibangikanya na Yo; iyo rero haba iyindi mana ibangikaniye na Yo mu kurema, nta nkeka ko imana imwimwe yose yari kwigungana ibiremwa vyayo, hakaba n'ukwiganza kw'imana imwe ku yindi mu gutunganiriza ibiremwa. Nihaninahazwe rero Imana Allah mu buryo burengeye cane ivyo ababangikanyamana bayomekera.

مَا اتَّخَذَ اللَّهُ مِنْ وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ إِلَهٍ إِذَا أَذْهَبَ كُلَّ إِلَهٍ بِمَا خَلَقَ وَلَعَلَّ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُصِفُونَ ﴿٩١﴾

92. Ni Yo Rumenyi w'ibintu vyose, Irazi ibinyegeje n'ibiboneka, nihabwe rero icubahiro nta ngere mu buryo burengeye cane ivyo ababangikanyamana bayibangikanya.

عَلِيمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَتَعَلَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٩٢﴾

93. Ntumwa y'Imana! Vuga uti: "Mana yanje Rurema Allah! Uramutse Unyeretse ibihano Usezeranira ababangikanyamana, ndagusavye ko Wonkingira nya bihano;

قُلْ رَبِّ إِمَّا تُرِيدُنِي مَا يُوعَدُونَ ﴿٩٣﴾

94. Mana yanje Rurema Allah! Ndagusavye ntunshire mu bantu birenganya mu kukugarariza, Ugahava Unshavurira".

رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِي فِي الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٩٤﴾

95. Ntumwa y'Imana! Mu vy'ukuri Twebwe Allah, nta nkeka ko Dushoboye kukwerekana ibihano Dusezeranira ababangikanyamana.

وَأَنَا عَلَىٰ أَنْ تُرِيدَ مَا تُعِدُّهُمْ لَقَدِيرُونَ ﴿٩٥﴾

96. Kubera ivyo rero, nihagira uwukugirira nabi mu bansi bawe mu mvugo canke mu ngiro, uraheza wishure nya nabi iciza. Burya Twebwe Allah, Turazi neza na neza ivyo barementanya mw'ibangikanyamana, Tuzobibahemba impera bikwiranye.

أَدْفَعْ بِأَلَّتِي هِيَ أَحْسَنُ السَّبِيحَةِ نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَصِفُونَ ﴿٩٦﴾

97. Ntumwa y'Imana! Vuga uti: "Mana yanje Rurema Allah! Ndakwikinzeko Unkingire inyoshambi z'amashetani

وَقُلْ رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ

الشَّيْطَانِ ﴿٩٧﴾

zituma umuntu agenzwa n'ubwononyi akanarwanya n'ukuri;

98. Ndanakwikinzeko Mana yanje Rurema Allah, Unkingire ko nya mashetani yomvogera mu vyanje".

وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَنْ يَحْضُرُونِ ﴿٩٨﴾

99. Igihe rero umwe mu babangikanyamana yashikiwe n'urupfu, ari ku mpfiro akabona yugarijwe n'ibihano yasezeraniwe, azovuga ati: "Mana yanje Rurema Allah! Ndabasavye ko Mwonsubiza kw'isi;

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُ أَحَدُهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ ﴿٩٩﴾

100. Kumbure hari n'aho nokwemera nkumvira Imana Allah mu gukora ibikorwa vyiza, mu vyo nirengagije gukora!". Eka nateshwe ate aranguha! Ako ni akarimi gusa, ayo ni amajambo avuga atavuye ku mutima; hamwe yoramuka asubijwe kw'isi, nta nkeka ko yokora kandi ivyo yabujijwe. Abamaze gupfa rero, bazitiwe n'uruzitiro "Barzakhi^[1]" rutuma badashobora kugaruka kw'isi gushika ku musi w'izuka.

لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمِن وَرَائِهِم بَرْزَخٌ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٠٠﴾

101. Igihe rero havugijwe inzamba igira kabiri yo kuzura ibiremwa, kuri uwo musi nta kwihaya ku miryango kuzobaho hagati y'ibiremwa nk'uko vyari kw'isi, eka nta n'uwuzobaza ivya mugenziwe.

فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ فَلَا أَنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَلَا يَتَسَاءَلُونَ ﴿١٠١﴾

102. Uwuzogira ivyiza vyinshi, maze umunzane w'ivyiza vyawe ukaremara igihe c'iharurirwa, azoba rero ari mu bantu baronse intsinzi y'Ubwami bw'ijuru.

فَمَنْ تَقَلَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٠٢﴾

103. Nayo uwuzogira ivyiza biri ku rushi, maze umunzane w'ivyiza vyawe ugahwahuka igihe c'iharurirwa, uyo rero azoba ari mu bahomvyeye ubuzima bwabo, bazoba mu muriro wa Jahannamu ibihе bidahera;

وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ فِي جَهَنَّمَ خَالِدُونَ ﴿١٠٣﴾

104. Nya muriro uzobababura mu maso, maze banyinyirwe bashinyirize muri wo, amenyo ari hejuru;

تَلْفَحُ وُجُوهَهُمُ النَّارُ وَهُمْ فِيهَا كَالِحُونَ ﴿١٠٤﴾

105. Baheze babwirwe bati: "Mbega ntimwahora musomerwa Aayah zanje Jewe Allah mukiri kw'isi mukazihakana mwivuye inyuma!".

أَلَمْ تَكُنْ آءَابِي تُتَالَىٰ عَلَيْنَا فَكُنْتُمْ بِهَا تُكذِّبُونَ ﴿١٠٥﴾

106. Bazokwishura bavuge bati: "Mana yacu Rurema Allah! Ubugaba bwacu twabutewe no guhurumbira kwacu ibihendamaso vy'isi, twari no mu bantu bahuvye inzira igororotse;

قَالُوا رَبَّنَا عَلَّمْتَنَا عَلَيْنَا لَشِقُونَنَا وَكُنَّا قَوْمًا ضَالِّينَ ﴿١٠٦﴾

107. Mana yacu Rurema Allah! Turatakamvyе Udukure mu muriro, maze Udusubize kw'isi, nitwaramuka dusubiye mu buhuvyi, mu vy'ukuri tuzoba twirenganije koko, dukwiye no guhanwa".

رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْهَا فَإِن عُدْنَا فَإِنَّا ظَالِمُونَ ﴿١٠٧﴾

[1] Umuntu uwo ari we wese amaze gupfa agasezera isi, aca azitirirwa mu kuzimu ku buryo adashobora kugaruka kandi mu buzima bwo kw'isi, maze akaguma muri "Barzakhi" mu kurindira isango ryo kuzuka, kugira aharurirwe yongere ahemberwe ivyo yakoze kw'isi.

108. Imana Allah Izobishura Ibwire Iiti: “Nimugume mu muriro musuzuguritse, nimukazibe ntimunamvugishe namba;

قَالَ أَحْسَبُوا فِيهَا وَلَا تُكْفُرُونَ ﴿١٠٨﴾

109. Umugwi w’abemeramana mu baja banje bahora batakamba bavuga bati: “Mana yacu Rurema Allah! Twaremeye vy’ukuri, Tugumirize akabanga Utubabarire ibicumuro vyacu, Unatugirire impuhwe, burya Wewe ni We Mwiza w’abagirampuhwe bose”;

إِنَّهُ كَانَ فَرِيقٌ مِّنْ عِبَادِي يَقُولُونَ رَبَّنَا ءَامَنَّا فَأَعْفِرْ لَنَا وَأَرْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ ﴿١٠٩﴾

110. Maze muraheza mubateburako gushika n’aho babibagiza kuninahaza no kuntazira, mwahora munabatwenga ku gasuzuguro;

فَأَتَّخَذْتُمُوهُمْ سِحْرِيًّا حَتَّىٰ أَنْسَوَكُم ذِكْرِي وَكُنْتُمْ مِنْهُمْ تَضْحَكُونَ ﴿١١٠﴾

111. Mu vy’ukuri rero Jewe Allah, kuri uno musu Nahaye uwo mugwi w’abemeramana mu baja banje ku kuntu bihanganye, impera yo kuba ari bo benintsinzi y’Ubwami bw’ijuru”.

إِنِّي جَزَيْتُهُمُ الْيَوْمَ بِمَا صَبَرُوا أَنَّهُمْ هُمُ الْفَآئِزُونَ ﴿١١١﴾

112. Ibigaba biri mu muriro bizoheza bibazwe biti: “Mwabaye kw’isi imyaka ingana iki! Mwiringagijye kangaha gukora ibikorwa vyiza!”.

قَالَ كَمْ لَبِئْتُمْ فِي الْأَرْضِ عَدَدَ سِنِينَ ﴿١١٢﴾

113. Nya bigaba bizokwishura biti: “Twabaye kw’isi umusi umwe gusa canke igice cawo! Baza n’abazi guharura neza, barashobora kwemeza ivyo tuvuzel!”.

قَالُوا لَبِئْنَا يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ فَسْئَلُ الْعَادِيْنَ ﴿١١٣﴾

114. Bizokwishurwa biti: “Burya ntimwabaye kw’isi kiretse akanya gato, iyo rero mubimenya mukihanganira igamburukiramana muri ako kanya gato, mwari gutsindira Ubwami bw’ijuru”.

قَالَ إِن لَّبِئْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا لَّوْ أَنْتُمْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١١٤﴾

115. Mbega bantu! Mwiyumvira ko Twebwe Allah Twabaremye mu gufuyina ata ntumbero Tubafiseko; n’uko mutazosubizwa iwacu mu buzima bw’inyuma yo gupfa, kugira Tubahembere ivyo mwakoze!

أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنْتُمْ إِنَّا لَا نُرْجِعُوهُمْ ﴿١١٥﴾

116. Nihahabwe icubahiro nta ngere Imana Allah, Umwami Aganza vyose, Nyakuri^[1], nta mana ibwirijwe gusengwa atari Yo, Imana Rurema w’Ubuhangamo bwubashwe.

فَتَعَلَىٰ اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ ﴿١١٦﴾

117. Uwo wese rero asenga iyindi mana hamwe n’Imana Allah, kandi ata n’icemezo afise cemeza isengwa ry’iyo mana yindi, ni ukuri iharurwa ry’ibikorwa vyawe bibi riri ku Mana yiwe Rurema Allah. Abagararije ntibazokira namba ibihano vyo ku musu w’izuka.

وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا ءَاخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهُ بِهِ فَإِنَّمَا حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ ﴿١١٧﴾

118. Muvugishwamana! Uraheza rero uvuge uti: “Mana yanje Rurema Allah! Tugumirize akabanga Utubabarire ibicumuro, Unagirire impuhwe abaja bawe, burya Wewe ni We Mwiza w’abagirampuhwe bose”.

وَقُلْ رَبِّ اعْفِرْ وَأَرْحَمْ وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ ﴿١١٨﴾

[1] Ukubaho kwayo n’ibikomoka kuri Yo vyose, ni ukuri, nta makenga canke amazinda ari mu mazina n’amatazirano yayo, kibure mu bumana bwayo.

24. An-Nuur (Umuco) Aayah 64, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa,
Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Iki ni igisomwa gihambaye Twamanuye muri Qor'ani, Tunabwiriza gushira mu ngiro ingingo ziri muri co, Twakimanuyemwo n'ivyemezo bitomoye kugira mwikebuke.

سُورَةٌ أَنْزَلْنَاهَا وَفَرَضْنَاهَا وَأَنْزَلْنَا فِيهَا آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿١﴾

2. Umusambanyikazi n'umusambanyi mu gihe batarubaka izabo, igihano c'umwe wese muri bo, ni ugukubitwa ibimoko ijana^[1]. Ukubumvira impuhwe rero, ntikuzotume mudashira mu ngiro canke mutezura ico gihano nimwaba mwemera Imana Allah koko hamwe n'umusi w'iherezo, munubahiriza neza n'amabwirizwa y'ubwislamu. Ishirwa mu ngiro ry'ico gihano rero, ritegerezwa gushengererwa n'abemeramana ku kugira babone ububi bw'ico caha c'ubusambanyi, maze bavavanure na co hamwe no kucihanikiriza.

الرَّانِيَةَ وَالرَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَيْشَهَدَ عَذَابُهُمَا طَائِفَةٌ مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢﴾

3. Umusambanyi, ntashima gushingirwa kiretse umusambanyikazi nkawe canke umubangikanyamanakazi atemera ko ubusambanyi ari icaha. Kukaba nkako, n'umusambanyikazi nyene ntashima gushingirwa, kiretse umusambanyi nkawe canke umubangikanyamana atemera ko ubusambanyi ari icaha. Nayo abacungera ubwambure bwabo mu bemeramana, ntibashima namba gushingirwa muri ubwo buryo kuko ishingirwa nk'iryo ari ikizira ku bemeramana^[2].

الرَّانِي لَا يَنْكِحُ إِلَّا زَانِيَةً أَوْ مُشْرِكَةً وَالزَّانِيَةُ لَا يَنْكِحُهَا إِلَّا زَانٍ أَوْ مُشْرِكٌ وَحُرْمٌ ذَلِكَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ ﴿٣﴾

4. Abakorera intebe ishushwe intore ata co zinona mu bagore n'abagabo mu kuzagiriza icaha c'ubusambanyi, hanyuma ntibazane ivyabona bine vy'intungane bizagiriza nya caha, murabaha igihano co gukubitwa ibimoko mirongo umunani, hamwe no kutemererwa kuba ivyabona kandi mu buzima bwabo bwose. Abo rero, ni na vyo bigaba birenga ku mabwirizwa y'Imana Allah.

وَالَّذِينَ يَزْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شَهَدَاءَ فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٤﴾

5. Ariko rero, abazokwigaya mu nyuma, bakicuza kuri nya caha co kwagiriza ubusambanyi intore ata co zinona, bagaheza bakitunganya mu gukora ibikorwa vyiza, mu

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِن بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٥﴾

[1] Vyarakiriwe mu migenzo y'intumwa ko hamwe n'ivyo bimoko ijana akubitwa, aheza akangazwa mu kiringo c'umwaka umwe.

[2] Iyi Aayah, ni icemezo kiziririza ishingirwa ry'umusambanyikazi canke ry'umusambanyi atabanje kwigaya icaha c'ubusambanyi.

vy'ukuri Imana Allah ni Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Izobumvira, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

6. Abakorera inteba ishusha abakenyezi babo mu kubagiriza icaha c'ubusambanyi, ata n'ivyabona bindi vy'intungane bafise vyagiriza abo bakenyezi nya caha, kiretse bo bonyene ubwabo, umwe wese muri bo ategerezwa kwemanga imbere y'ubutungane mu kurahira incuru zine avuga ati: "Ndarahiye ngira Imana Allah Icabona canje, ko mvugisha ukuri ku caha c'ubusambanyi nagiriza umukenyezi wanje";

وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُن لَّهُمْ شُهَدَاءُ إِلَّا أَنفُسُهُمْ فَشَهَدُوا عَلَيْهِمْ أَرْبَعًا شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٦﴾

7. Aheze yongereko n'indahiro igira gatanu yo kwisabira imivumo y'Imana Allah avuga ati: "Ndakavumwa n'Imana Allah, ninaba mbeshera umukenyezi wanje ku caha c'ubusambanyi ndamwagiriza".

وَالْخَمِيْسَةُ أَنَّ لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ مِنَ الْكٰذِبِيْنَ ﴿٧﴾

8. Kuri iyi ndahiro igira gatanu, umukenyezi wiwe aca yagirwa na nya caha c'ubusambanyi, agaheza agahabwa igihano co guterwa amabuye gushika apfe. Nta gikura ico gihano kuri nya mukenyezi, kiretse ukurahira incuru zine avuga ati: "Ndarahiye ngira Imana Allah Icabona canje, ko umugabo wanje ambeshera ku caha c'ubusambanyi anyagiriza";

وَيَذَرُوْا عَنْهَا الْعَدَابَ اَنْ تَشْهَدَ اَرْبَعًا شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الْكٰذِبِيْنَ ﴿٨﴾

9. Aheze yongereko n'indahiro igira gatanu yo kwisabira gushavurirwa n'Imana Allah avuga ati: "Ndagashavurirwa n'Imana Allah, umugabo wanje niyaba avugisha ukuri ku caha c'ubusambanyi anyagiriza". Kuri iyi ndahiro igira gatanu rero, baca bahukanishwa.

وَالْخَمِيْسَةُ أَنَّ غَضَبَ اللَّهِ عَلَيْهَا إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِيْنَ ﴿٩﴾

10. Iyo hataba impano z'Imana Allah n'impuhwe zayo kuri mwebwe abemeramana, mu gushinga ingingo yo kwahukana kw'abubakanye bagirizanya ubusambanyi mu gihe barahiye, umubeshi muri bo yari guhanishwa igihano yisabiye mu kurahira, ivyo rero biri ukwo kuko Imana Allah ari Nyenukwumvirabigaya, Yumvira abayitakambira mu biremwa, Intungane mu vyo lhora.

وَلَوْ لَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ حَكِيْمٌ ﴿١٠﴾

11. Mu vy'ukuri, abazanye inkuru y'irementanya y'icaha c'ubusambanyi bagirije umuvyeyi w'abemeramana Aisha (Imana Allah Imwishimire), ni akagwi k'abantu muri mwebwe nyene. Ntimwibaze rero ko iryo rementanya harimwo inabi kuri mwebwe, ahubwo harimwo ineza kuri mwebwe kuko ari yo mvo y'iyezwa ry'umuvyeyi w'abemeramana Aisha kuri ico caha, vyongeye ni n'igeragezwa ku bemeramana. Uwo wese rero, yakwiragije iryo rementanya yarakoze icaha ategerezwa guhanirwa; nayo uwagize^[1] uruhara rukomeye muri bo

إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِّنْكُمْ لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَّكُم بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ لِكُلِّ أَمْرٍ مِّنْهُمْ مَا أَكْتَسَبَ مِنَ الْإِثْمِ وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيْمٌ ﴿١١﴾

[1] Ni umukuru w'indiyarya yitwa Abdu Llaahi mwene Ubayyi mwene Saluul.

mw'ikwiragizwa ry'iryo rementanya, arategkanirijwe ibihano rutura mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

12. Ese iyo bamwe ku bandi muri mwebwe abemeramana biyumvira bagashira imbere ineza igihe mwumviye nya rementanya, maze bakavuga bati: “Iyi nkuru, ni irementanya ryeruye kuri Aisha (Imana Allah Imwishimire)!”.
وَلَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِأَنْفُسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا هَذَا إِفْكٌ مُّبِينٌ ﴿١٢﴾

13. Abazanye iryo rementanya, ntibari gupfuma bazana ivyabona bine vy'intungane biryemeza! Ku kubera ko rero batashoboye kuzana nya vyabona, abo ku Mana Allah ni bo babeshi ruhebwa.
وَلَوْلَا جَاءُوا عَلَيْهِمْ بِآرْبَعَةٍ شُهَدَاءَ فَإِذْ لَمْ يَأْتُوا بِالشُّهَدَاءِ فَأُولَئِكَ عِنْدَ اللَّهِ هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴿١٣﴾

14. Iyo hataba impano z'Imana Allah kuri mwebwe abemeramana mu kutihutira kubahana kw'isi, hamwe n'impuhwe zayo mu kwumvira abigaya muri mwebwe, mwari gukorwako n'ibihano rutura bitewe n'ikwiragizwa ry'iryo rementanya.
وَلَوْلَا فَضَّلَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتَهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ لَمَسَّكُمْ فِي مَا أَفَضْتُمْ فِيهِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٤﴾

15. Igihe mwahanahana inkuru y'iryo rementanya kandi ari ikinyoma ceruye, mugahaza mukarikwiragiza mu kuvuga ivyo mutazi, mwibaza ko ari ikintu coroshe cofatwa minenegwe kandi ku Mana Allah ari icaha rutura!^[1]
إِذْ تَلَقَوْنَهُمْ بِالَّذِينَ كُنْتُمْ تَقُولُونَ بِأَفْوَاهِكُمْ مَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّئًا وَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾

16. Igihe mwumviye nya rementanya, ntimwari gupfuma muvuga muti: “Eka ntiturekuriwe namba kuvuga iki kinoyama, ininahazwa ni iryawe Mana, ukubeshera umukenyezi w'Intumwa yawe ntibikabe, iri ni irementanya rutura kandi rihanwa”.
وَلَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ مَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَتَّكِلَ بَعْدَ سُبْحَانَكَ هَذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ ﴿١٦﴾

17. Imana Allah, Irabibutsa Ibihaniza ko mutopfa musubiriye kugira irementanya nk'iri nimwaba muri abemeramana koko.
يَعِظُكُمُ اللَّهُ أَنْ تَعُودُوا لِمِثْلِهِ أَبَدًا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٧﴾

18. Imana Allah, Iranabatomorera Aayah zayo zirimo ingingo n'inyigisho mukwiye kugendera, burya Imana Allah, ni Nyenubumenyikurivyose, Irazi ivyo mukora; Intungane mu vyo Ikora.
وَيُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٨﴾

19. Mu vy'ukuri, abakunda ko ukwagirizanya ubusambanyi n'ukwambikana ibara bikwiragizwa mu bemeramana nibatigaya nya caha, barategkanirijwe ibihano bibabaza kw'isi^[2] hamwe rero n'umuriro mu buzima bw'inyuma yo gupfa. Burya Imana Allah, Irazi neza ivyo babeshya mu gihe mwebwe ata vyo muzi.
إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٩﴾

[1] Ugukwiragiza igihuha, kuba kurimwo ivyaha bibiri; ukuvuga ikinyoma hamwe rero no kuvuga ico umuntu adafitiye ubumenyi bucemeza. Iyi Aayah rero, irihaniza yivuye inyuma ugufata minenegwe ikwiragizwa ry'igihuha.

[2] Gukubitwa ibimoko mirongo umunani, hatibagiwe kubaho mu maganya.

20. Iyo hataba impano z'Imana Allah hamwe n'impuhwe zayo ku bakwiragije inkuru y'irementanya muri mwebwe abemeramana, Imana Allah ntiyari kubatomorera izi ngingo n'inyigisho ngo mwikebuke, Yari kwihutira nyabuna kubahana. Ivyo rero biri ukwo, kuko Imana Allah ari Nyenikigongwe, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللَّهَ زَعُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٢٠﴾

21. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Ntimugakurikire inzira za shetani, burya uwukuriye inzira za shetani, nta nkeka ko shetani imwosha ikamutegeka gukora ivyaha rutura n'ibicumuro. Iyo rero hataba impano z'Imana Allah hamwe n'impuhwe zayo kuri mwebwe abemeramana, nta n'umwe muri mwebwe yopfuye yiyejeje ivyaha n'ibicumuro, ariko rero Imana Allah ku mpuhwe zayo Yeza uwo Ishatse. Burya Imana Allah ni Nyenukwumva, Irumva ivyo muvuga; Nyenubumenyikurivyose, Irazi neza n'ivyo muzirikana.

وَمَا يَأْتِيهِمُ الَّذِينَ آمَنُوا إِلَّا تَتَّبِعُوا خُطُوبَ الشَّيْطَانِ وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطُوبَ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ أَبَدًا وَلَكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢١﴾

22. Abatewe iteka mw'idini no mu kuronswa ikibabeshaho, ntibakarahire ko baretse gufasha mu gutera inkunga abavandimwe babo bakenye, abakene batagira shinge na rugero n'abimutse mu nzira yo guharanira idini ry'Imana Allah, maze bakareka kubafasha ku mvo y'icaha bakoze, barabagirira ikigongwe ku caha babakoreye, baheze bacirengagize. None mweho ntimukunda ko Imana Allah Ibagumiriza akabanga ku vyaha mwakoze Ikabababarira! Burya Imana Allah, ni Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo^[1].

وَلَا يَأْتِي أَوْلُوا الْقَضِيلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا أُولَى الْقُرْبَى وَالْمَسْكِينِ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَاللَّهُ عَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٢﴾

23. Mu vy'ukuri, abakorera inteba ishusha abakenyezi bubatse izabo ata n'ico binona, abemeramanakazi batigera biyumvira na rimwe ko bosambana, mu kubagiriza icaha c'ubusambanyi, baravumwe n'Imana Allah kw'isi no mu buzima rw'inyuma yo gupfa, barategekanirijwe n'ibihano rutura mu muriro wa Jahannamu ku musi w'izuka^[2];

إِنَّ الَّذِينَ يَزُومُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْفَاحِشَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ لُعِنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٢٣﴾

24. Umusi indimi zabo zizobagiriza ku vyo bavuga, amaboko n'amaguru na vyo bikabagiriza ku vyo bakoze bakiri kw'isi.

يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٤﴾

25. Kuri uwo musi rero, Imana Allah Izobahemba ku vyo bakoze impembo ikwiye vy'ukuri. Aho rero, bazoheza bamenye kandi ko Imana Allah ari Yo Nyakuri^[3], Nyenugutomora.

يَوْمَذِي يُؤْقِبِهِمُ اللَّهُ دِينَهُمْ الْحَقُّ وَيَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ الْمُبِينُ ﴿٢٥﴾

[1] Iyi Aayah irahimiriza umuntu ko agirira ikigongwe uwamugiriyeye nabi, akirengagiza kumwihora n'aho uwamugiriyeye nabi atohaha gusubira kumugirira nabi.

[2] Iyi Aayah, ni icemezo c'uko uwututse uwundi canke akambika ibara umwe mu bakenyezi b'Intumwa y'Imana (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) aba agararije.

[3] Ukubaho kwayo n'ibikomoka kuri Yo vyose, ni ukuri, nta makenga canke amazinda ari mu mazina n'amatazirano yayo, kibure mu bumana bwayo.

26. Igihumbu kiberanye n'inshirasoni, amajambo n'ibikorwa vy'ubuhumbu n'ivy'ubushirasoni biberanye n'abantu b'izo ngeso mbi. Intore mu bagabo no mu bagore zirajana, amajambo n'ibikorwa vy'ubutore biberanye n'intore. Izo ntore rero, ziri kure cane y'amabi yose y'ubushurashuzi bazirementaniriza, zirera. Imana Allah izozigumiriza akabanga, ziheze zibabarirwe ivyaha vyazo mu buzima bw'inyuma yo gupfa, maze zironke n'impano zubashwe kandi zamaho mu Bwami bw'ijuru.

الْحَيِّبَتْ لِلْحَيِّبِينَ وَالْحَيِّبُونَ
لِلْحَيِّبَاتِ وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ وَالطَّيِّبُونَ
لِلطَّيِّبَاتِ أُولَئِكَ مِرَّةٌ وَمِمَّا يَقُولُونَ
لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٢٦﴾

27. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Ntimukinjire mu mazu atari ayanyu mutabanje kudodora mukanamutsa bene yo muti: "Nimugire amahoro y'Imana Allah, mbega twinjire?". Ukwo kudodora rero, ni vyo vyiza kuri mwebwe ku kugira mwibuke mwongere mwubahirize amabwirizwa y'Imana Allah.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ
بُيُوتِكُمْ حَتَّى تَسْتَأْذِنُوا وَتُسَلِّمُوا عَلَى
أَهْلِهَا ذَلِكَ خَيْرٌ لَكُمْ لَعَلَّكُمْ
تَذَكَّرُونَ ﴿٢٧﴾

28. Nimutasanga muri nya mazu umuntu n'umwe abitaba akabaha ikaze, ntimuzoyinjiremo gushika habonetse uwubitaba. Niyabitaba akanka kubaha ikaze, akabasaba gusubira inyuma, murasubira inyuma mutarinze guhadikiriza, maze mugende mu bwitonzi nta ngere, ico ni na co kibeza gusumba, ha kubona ivyo mutarekuriwe hamwe mwohadikiriza kwinjira. Burya Imana Allah, Irazi neza ivyo mukora vyose, ni Nyenubumenyikurivyose.

فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فِيهَا أَحَدًا فَلَا تَدْخُلُوهَا
حَتَّى يُوْذَنَ لَكُمْ وَإِنْ قِيلَ لَكُمْ ازْجِعُوا
فَأَرْجِعُوا هُوَ أَزْكَى لَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ
عَلِيمٌ ﴿٢٨﴾

29. Ariko rero, nta kabi kuri mwebwe ko mwinjira mu mazu atagenewe kubamwo abantu mutabanje kudodora, mu gihe hoba hari ico mukeneyeyo; nk'amazu yagenewe kuba uburaro bw'ingenzi, n'ayandi mazu rusangi. Burya Imana Allah, Irazi neza ivyo mugaragaza n'ivyo muhisha.

لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَدْخُلُوا بُيُوتًا
غَيْرَ مَسْكُونَةٍ فِيهَا مَتَعٌ لَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ
مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ ﴿٢٩﴾

30. Muvugishwamana! Bwira abemeramana bicishe bugufi mu kwunamika amaso yabo mu kutaraba ibizira vyotuma bagwa mu caha c'ubusambanyi, baheze bacungere n'ubwambure bwabo mu kudakora ibizira^[1]; ivyo ni vyo bibeza gusumba. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Yo Muhetuziwayoyose, Irazi ibintu vyose bakoze;

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ
وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ لَهُمْ إِنْ أَلَّ اللَّهُ
خَيْرًا بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿٣٠﴾

31. Bwira n'abemeramanakazi bicishe bugufi mu kwunamika amaso yabo mu kutaraba ibizira mu bwambure, baheze bacungere n'ubwambure bwabo mu kudakora ibizira, ntibanagaragarize abagabo ibisharizo vyabo bambaye, ahubwo bagerageze guhisha nya bisharizo, kiretse impuzu bambaye mu gihe zitoba imvo y'igeragezwa. Baraheza rero barenze ku mutwe umwitwikiro upfuka mw'izosi no ku gikiriza, kandi

وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ
وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ
إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى
جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا
لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ

[1] Mu kutagaragaza ubwambure, kudasambana, kutipfuzza abagabo ku bandi canke abagore ku bandi, n'ibindi.

ntibazogaragaze namba ibisharizo bambaye kiretse gusa ku bagabo babo^[1], ba se canke ba sebukwe^[2], abana babo canke abana b'abagabo babo b'abahungu, basaza babo, abana b'abahungu ba basaza babo canke aba benewabo, abislamukazi, abashumba babo, abagabo bagenzwa no kuronswa icorireza batigera bipfuza abagore, abana b'abahungu bakiri bato bataramenya ubwambure bw'abagore (bataragera mu bigero) ngo babipfuzwe; abagore ntibakagende badida ibirenge ku buryo ibisharizo bambaye ku maguru nk'imiringa n'ibindi bijegera. Hanyuma rero bemeramana! Muraheza mwigaye mwese ku Mana Allah, maze murangwe n'ingeso hamwe n'imigenzo myiza, kugira muronke intsinzi kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

أَبْتَابَهُمْ أَوْ أُنْبَاءَ بُعُولَتِهِمْ أَوْ إِخْوَانِهِمْ أَوْ
بَنِي إِخْوَانِهِمْ أَوْ بَنِي أَخَوَاتِهِمْ أَوْ نِسَائِهِمْ
أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ أَوْ التَّابِعِينَ غَيْرِ
أُولَى الْإِرْتَبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوْ الظُّفُلِ الَّذِينَ
لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَتِ الْأُنثَىٰ وَلَا
يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ
زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَ
الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٣١﴾

32. Bemeramana! Murashingira abatagira abagabo muri mwebwe no mu beranda mu coreke no mu bashumba banyu. Abipfuzwa kwabira muri bo nibaba bakenye, Imana Allah izobakenura Ibahe mu mpano zayo. Burya Imana Allah, ni Nyenimpano-ntangere, Nyenubumenyikirivyose.

وَأَنْكِحُوا الْأَيْمَىٰ مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ
عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ
يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ
عَلِيمٌ ﴿٣٢﴾

33. Abadashoboye kurongora ku mvo z'ubukene canke ku zindi mvo, barigumya mu kudatandukira ibizira gushika igihe Imana Allah Yabakenuriye, Ikaaba mu mpano zayo. Abashumba banyu bashaka ko mwandikiranira bakazobariha amahera kugira bikure mu buja, muraheza mwandikirane na bo nimwamenya ko bafise ishaka n'intumbero nziza^[3], maze mubaterere mu kubaha no mu matungo mwaronkejwe n'Imana Allah, canke mubahebere nya mahera mwandikiranaye. Ntimuzohatire incoreke zanyu ku gushurashura murondera kuzironkerako amaronko y'ivy'isi. Mbega muzishurashuza gute kandi zishaka kwigumya mu kudakora ibizira! Uwuzozihatira gushurashura azoba acumuye. Mu vy'ukuri, inyuma yo guhatirwa gushurashura, nya coreke izobabarirwa. Imana Allah ni Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

وَلَيْسَتُغْفَرَ الَّذِينَ لَا يُحِدُونَ نِكَاحًا حَتَّىٰ
يُغْنِيَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَالَّذِينَ يَبْتُغُونَ
الْكِتَابَ مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ فَكَابِتُهُمْ
إِنْ عَلِمْتُمْ فِيهِمْ خَيْرًا وَعَاقِبَتُهُمْ مِنْ مَالِ
اللَّهِ الَّتِي آتَيْنَاكُمْ وَلَا تُكْرَهُوَ فَتَبَيَّنَتْكُمْ
عَلَى الْبِعَاءِ إِنْ أَرَدْتُمْ تَحَصُّنًا لَبْتَتِغُوا عَرَضَ
الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَنْ يُكْرِهَنَّ فَإِنَّ اللَّهَ مِنْ
بَعْدِ إِكْرَاهِهِمْ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣٣﴾

34. Bemeramana! Ni ukuri, Twarabamanuriye Aayah za Qor'ani zitomoye zigaragaza ukuri, Tubacira n'agace ku vyashikiye abantu b'aho hambere yanyu, kugira bibere inkebuzo n'inyigisho abagamburukirama.

وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ آيَاتٍ مُبَيِّنَاتٍ وَمَثَلًا
مِّنَ الَّذِينَ خَلَوْا مِن قَبْلِكُمْ وَمَوْعِظَةً
لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٣٤﴾

[1] Umugabo arekuriwe kubona umubiri wose w'umukenyezi wiwe hamwe n'ibisharizo yambaye, aho avyambaye hose.

[2] Se w'umugore canke sebukwe arekuriwe kumubona mu maso, mw'izosi, amaboko n'ibiganza vywiwe hamwe n'ivy' yambaye rero mu maso, mw'izosi no ku maboko.

[3] Mu kuba ari abagororotsi, bafise ishaka hamwe n'ubushobozi bwo kwironderera icobabeshaho.

35. Imana Allah, ni Yo Muco w'amajuru n'isi n'ibiri hagati yavyo, vyose birongorwa n'umuco w'ubumenyi n'uburongozi vyayo. Akarorero k'umuco w'uburongozi bw'Imana Allah mu kurongora abemeramana, ni nk'umwenge uri mu rhome wegeranya umuco ngo ntushwiragire; muri nya mwenge hakaba harimwo itara, nya tara rikaba riri mu kiyo, nya kiyo kikaba kimeze nk'inyenyeri yakaka, nya tara na ryo rikatswa n'amavuta y'igiti gihezagiwe c'Umuzayituni, kiri ahantu gshikirwa ku mpande zose n'umuco w'izuba umwanya wose; si mu gihe gusa c'iseruka ry'izuba, eka si no mu gihe gusa c'irenga ryaryo. Nya mavuta rero ya nya giti gihezagiwe ahakwa kwaka akabonesha n'aho yoba ataracanwa n'umuriro; agize ngo aracanwe hoho yaka vy'akaroruhore ukabona hose harakaka, ari umuco ku wundi^[1]. Ni nk'ukwo nyene rero umuco w'uburongozi ubonesha mu mutima w'umwemeramana. Burya rero Imana Allah, Irongora uwo Ishatse Ikamushoboza kuzigama no gukurikira Qor'ani, kandi Imana Allah Icara agace abantu b'abanyabwenge kugira batahure ivyemezo n'amabwirizwa vyayo. Burya Imana Allah, ni Nyenubumenyikurivyose, nta co lyobewe.

*اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ مِثْلُ نُورِهِ كَمِشْكَاةٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ الْمِصْبَاحُ فِي زُجَاجَةٍ الزُّجَاجَةُ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبْرَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ نُورٌ عَلَى نُورٍ يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُضَرْبِ اللَّهُ الْأَمْتَلَ لِلنَّاسِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٣٥﴾

36. Uwo muco w'uburongozi rero uri mu misigiti, Imana Allah Yategetse ko yubakwa ikubakwa hakanayagirwamwo izina ryayo mw'ininahaza n'itaziramana no mu gusoma Qor'ani, n'ibindi, maze nya misigiti igasengerwamwo gusa Imana Imwe Rudende Allah mu gitondo no ku mugoroba;

فِي بُيُوتٍ أُذِنَ لِلَّهِ أَنْ تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْأَعْدُوِّ وَالْأَصْوَالِ ﴿٣٦﴾

37. Igaheza Ikaninahazwa Igatazirwa n'abagabo batigera basamazwa n'urudandazwa, canke n'amasezerano bagiranira y'ubuguzi ngo bibakure kw'ininahaza n'itaziramana no gutsimbaza isengesho no gutanga ishikanwa-bwirizwa. Ivyo vyose rero, bakabikora batinya ibihano vyo ku musi w'izuka, igihe ibiremwa vyaturumbuye amaso bigahungabana imitima;

رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ ﴿٣٧﴾

38. Kugira Imana Allah Ibahembe indishi nziza ibereye ku vyiza bakoze, Iheze Ibongerereze no mu mpano zayo mu kugwirizwa indishi. Burya Imana Allah, Ironsa uwo Ishatse indishi irengeye kure cane ibikorwa yakoze Itarinze no kumuharurira.

لِيَجْزِيَهُمُ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَيَزِيدَهُم مِّن فَضْلِهِ وَاللَّهُ يَزِدُّ مَن يَشَاءُ بِعَیْرِ حِسَابٍ ﴿٣٨﴾

39. Nayo abagararije Imana yabo Rurema Allah bagahakana bivuye inyuma Intumwa zayo, ibikorwa vyabo bibwira ko bizobungura mu buzima bw'inyuma yo gupfa,

وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَعْمَلُهُمْ كَسَرَابٍ بِقِيَعِهِ يَجْسَبُ الظَّمْثَانُ مَاءً حَقًّا إِذَا جَاءَهُمْ لَمْ

[1] Umuco w'amavuta ya zayituni ataracanwa hiyongeyeko umuco w'ukwatsa nya mavuta n'umuriro.

bizobabera impfagusa; nk'icirungu^[1] aho uwishwe n'inyota abona mu bugaragwa akiumvira yihenda ko abonye amazi, ariko yamara kuhashika agasanga nta n'ima ry'amazi ryahigeze. Ni nk'ukwo nyene rero umugarariri azosanga ivyo yakoze ku musi w'izuka vyamubereye impfagusa, ata n'ico vyomwungura, aheze ahasange Imana Allah Iheze Imuhembere ivyo yakoze ata karenganyo. Burya Imana Allah, Iranyarutsa mu guharurira ibiremwa;

يَجِدُهُ سَيِّئًا وَوَجَدَ اللَّهُ عِنْدَهُ فَوَقَّعَهُ
حِسَابَهُ وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٣١﴾

40. Canke nya bikorwa bibabere nka kurya kw'umuzimagiza mw'ibahari rirerire ririmwo imikuba y'urutavanako; hejuru ya nya mikuba hari n'iyindi mikuba; hejuru yayo hari igipfungu c'ibicu vyinshi, gutyo habe umuzimagiza hejuru y'uwundi. Uwugize ngo arasohoye ukuboko muri nya muzimagiza agahakwa kutakubona. Ni nk'ukwo nyene rero abagarariri bari mu muzimagiza w'ubugarariri, hiyongeyeko umuzimagiza w'ubuhuyi n'uw'ubwononyi. Uwo wese rero adahawe n'Imana Allah umuco w'uburongozi vyayo, ntazogenda aronse umuco umurongora.

أَوْ كَطَلَمْتِ فِي بَحْرِ لَيْحٍ يَعْشَاهُ مَوْجٌ مِّنْ
فَوْقِهِ مَوْجٌ مِّنْ فَوْقِهِ سَحَابٌ طَلَمْتِ
بَعْضَهَا فَوْقَ بَعْضٍ إِذَا أَخْرَجَ يَدَهُ لَمْ
يَكِدْ يَرِيهَا وَمَنْ لَمْ يَجْعَلِ اللَّهُ لَهُ نُورًا
فَمَا لَهُ مِنْ نُّورٍ ﴿٣٢﴾

41. Ntumwa y'Imana! Mbega ntiwamenye ko ibiremwa vyose biri mu majuru n'isi bininahaza Imana Allah, n'inyoni zikayininahaza zishanje amababa zarara mu kirere! Kimwe cose muri ivyo biremwa rero, Imana Allah Yaracigishije ukuntu kiyisenga kikanayininahaza. Burya Imana Allah, ni Nyenubumenyikurivyose, Irazi neza ibigirwa n'ibiremwa.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُسَبِّحُ لَهُ مِنْ فِي السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَالطَّيْرِ صَفَّتٍ كُلُّ قَدِّ عِلْمٍ
صَلَاتُهُ وَتَسْبِيحُهُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا
يَفْعَلُونَ ﴿٣٣﴾

42. Imana Allah, ni Yo Rugaba Igaba Ikaganza amajuru n'isi, ni no kuri Yo rero ibiremwa vyose bizosubira ku musi w'izuka.

وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَى اللَّهِ
الْمَصِيرُ ﴿٣٤﴾

43. Ntumwa y'Imana! Mbega ntiwabonye ko Imana Allah Isunika ibicu ikabiganisha aho Ishatse, hanyuma ikavyegeranya bimaze gutatana, mu nyuma ikabigwiriranya bigaheza bikaremera, maze ukabona imvura iraguye ivuye muri nya bicu izananye mu kirere, Ikanatuma n'imvura y'urubura igwa ivuye mu bicu bingana umusozi mu kirere, maze nya mvura ikagwa ahari abo Imana Allah Ishatse ko bayikorako mu biremwa, Igaheza Ikanayihitisha ahari abo Ishatse ku mvo z'ivyagezwe vyayo! Umuco w'umuravyo urabiriza muri nya bicu ku bukari bwawo, uhakwa kumena amaso uwuwuravye.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُزِيجُ سَحَابًا ثُمَّ يُؤَلِّفُ
بَيْنَهُ ثُمَّ يَجْعَلُهُ رُكَامًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ
مِن خَلِّهِ وَيُنزِلُ مِنَ السَّمَاءِ مِثْرًا
فِيهَا مِنْ بَرَدٍ فَيَضِيبُ بِهِ مَنْ يَشَاءُ
وَيَصْرِفُهُ عَنِ مَن يَشَاءُ يَكَادُ سَنَا بَرْقُهُ
يَذْهَبُ بِالْأَبْصَارِ ﴿٣٥﴾

[1] Icirungu, ni kurya kuntu ubona ibuheramaso nk'uko hoba hari amazi, ariko wamara kuhagera ntuhasange nya mazi.

44. Imana Allah, Ikurakuranya ijoro n'umurango, Ikanasumbasumbanya imyanya yavyo. Mu vy'ukuri muri ivyo vyose, ni ukuri harimwo inkebuzo yotuma abanyabwenge babushitse babona ubushobozi bw'Imana Allah, maze bakayisenga ari Imwe Rudende.

لَأُولَى الْأَبْصَرِ ﴿٤٤﴾

45. Imana Allah, ni Yo Yaremye zina-kintu cose kigendagenda kw'isi mu biremwa Igikomoye ku mazi. Muri ivyo biremwa rero, harimwo ibigenda vyikwega ku nda, hakabamwo n'ibigendera ku maguru abiri, harimwo n'ibigendera ku maguru ane. Burya Imana Allah, Irema ukwo Ishatse. Mu vy'ukuri, Imana Allah ni Mushoboravyose.

وَاللَّهُ خَلَقَ كُلَّ دَابَّةٍ مِنْ مَاءٍ فَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى بَطْنِيهِ وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى رِجْلَيْنِ وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى أَرْبَعٍ يَخْلُقُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤٥﴾

46. Ni ukuri Twebwe Allah, Twaramanuye muri Qor'ani ivyemezo bitomoye vyerekana ukuri. Burya Imana Allah, Irongora mw'idini ryayo rigororotse ry'ubwislamu uwo Ishatse mu baja bayo ku bugamburutsi biwe.

لَقَدْ أَنْزَلْنَا آيَاتٍ مُبَيِّنَاتٍ وَاللَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٤٦﴾

47. Indyarya zirinamura zikavuga ziti: "Twaremeye Imana Allah twemera n'ivyarungikanwe Intumwa turanzumvira", hanyuma hamwe n'ivyo, umugwi umwe muri zo ukirengagiza kwubahiriza ingingo y'Intumwa, eka izo ndyarya si n'abemeramana namba.

وَيَقُولُونَ آمَنَّا بِاللَّهِ وَبِالرَّسُولِ وَأَطَعْنَا ثُمَّ يَتَوَلَّى فَرِيقٌ مِنْهُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَمَا أُولَئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾

48. N'iyi indyarya zirarikiwe mu gihe co gukemura amatati yazo, kugaruka zikisunga Igitabu c'Imana Allah n'ingingo y'Intumwa yayo, haca hiyadukiza umugwi muri zo wirengagiza ukanka nya ngingo y'Intumwa, kandi ari yo ngingo y'ukuri.

وَإِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٤٨﴾

49. Iyo naho nya mugwi ushimye nya ngingo, uraheza ukaza ku Ntumwa (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) wicishije bugufi mu kuyubahiriza.

وَإِنْ يَكُنْ لَهُمُ الْحَقُّ يَأْتُوا إِلَيْهِ مُذْعِنِينَ ﴿٤٩﴾

50. Mbega none, indyarya zoba zirengagiza ingingo y'Intumwa kuko zanyengerewe mu mutima n'indwara y'uburyarya, canke n'uko zifise amakenga yo kutemera Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), canke ni ku mvo zo gutinya ko zorenganywa n'ingingo y'Imana Allah n'Intumwa yayo! Eka nizitashwe zite, ahubwo ivyo vyose biterwa n'uko indyarya ari zo zirenganya mu kugarariza.

أَفِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ أَمْ أَرْتَابُوا أَمْ يَخَافُونَ أَنْ يَحْيِفَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَرَسُولُهُ بَلْ أُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٥٠﴾

51. Nayo abemeramana koko, bararikiwe mu gihe co gukemura amatati yabo kwisunga Igitabu c'Imana Allah n'ingingo y'Intumwa yayo, baraheza bakagamburuka, maze bakavuga bati: "Twumvise ingingo twahawe kandi twumviye n'uwayidushikirije". Abo, ni na bo rero baronse intsinzi kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥١﴾

52. Uwo wese rero, yumviye Imana Allah hamwe n'Intumwa yayo mu kwubahiriza amabwirizwa, akamana impungenge zitewe no gutinya guhanwa n'Imana Allah, uyo rero ari mu bantu benintsinzi y'Ubwami bw'ijuru. وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَخْشِ اللَّهَ

وَيَتَّقَهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿٥٢﴾

53. Ntumwa y'Imana! Indyarya zararahiye zirarengwa kw'izina ry'Imana Allah, ko uramutse uzitegetse kuja ku rugamba, ko zitegerezwa kurujako. Zibwire uti: "Ntimukarahire ku ruhendo kuko iyumviramana ryanyu ni iry'akarimi gasosa gusa. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Yo Muhetuziwayoyose, Irazi neza ivyo mukora vyose". *وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِن

أَمَرْتَهُمْ لَيَخْرُجُنَّ قُلْ لَأَنْقَسِمُوا طَاعَةً مَعْرُوفَةً إِنَّ اللَّهَ حَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٥٣﴾

54. Ntumwa y'Imana! Bwira abantu bose uti: "Nimwumvire Imana Allah mwongere mwumvire n'Intumwa". Bantu! Nimwagenga umugongo mukirengagiza ukuri, ni ukuri burya Intumwa ijewe gusa gushikiriza ubutumwa, na mwe mugasabwa gushira mu ngiro ivyo mutegetswe. Nimwumvira iyo Ntumwa rero, muzotumbera inzira y'ukuri, burya nta kindi Intumwa ijewe na canecane atari ugushikiriza ubutumwa butomoye. قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِن تَوَلَّوْا

فَأِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ وَعَلَيْكُمْ مَا حَمَلْتُمْ وَإِن تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا أَلْبَاسُ الْمُبِينِ ﴿٥٤﴾

55. Imana Allah, Yasezeraniye abayemeye muri mwebwe bagakora n'ivyiza bitegetswe, ko bitebe bitebuke lategerezwa kubakomorera ibihugu vy'ababangikanyamana, Ikabibaragiza nk'uko Yabigenjeje ku bemaramana bo hambere yabo; Ikazonabatsimbatariza idini ryabo ry'ubwislamu Yabashimiye, Ikazonabatekanisha inyuma y'aho batekerewe n'ubwoba. Ivyo Nzobibatunganiriza Jewe Allah mu gihe bonsenga batambangikanya n'ikintu na kimwe. Uwuzogarariza inyuma y'ivyo vyose rero akihakana inema zanje Jewe Allah, azoba ari mu bigaba birenga ku mabwirizwa yanje. وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا

أَسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُم مِّن بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَن كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٥٥﴾

56. Bemaramana! Nimutsimbataze amasengesho akwije ibisabwa, mutange n'ishikanira-bwirizwa, muheze mwumvire n'Intumwa (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) kugira muronke impuhwe z'Imana Allah. وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا

الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٥٦﴾

57. Ntiwibaze rero ko abagarariye bananiye Imana Allah ko Yobahanira kw'isi, ahubwo nyabuna Irashoboye kubahanira kw'isi, mbere n'ubushikiro bwabo ni mu muriro wa Jahannamu, ni na yo maherezo mabi cane. لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مُعْجِزِينَ فِي

الْأَرْضِ وَمَا وَهَنُومُ النَّارِ وَلَيْسَ الْمَصِيرُ ﴿٥٧﴾

58. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Nimubwirize abashumba banyu hamwe n'abana bataragera mu bigero, ko bategerezwa kubanza kudodora imbere y'ukwinjira aho muri mu bihe bitatu: igihe co kwitegurira isengesho ryo mu mutwenzizi^[1], igihe co gukura impuzu ngo muruhuke ku يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمُ الَّذِينَ

مَلَكَتْ أَيْمَانُكُم وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنكُمْ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ مِّن قَبْلِ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهِيرَةِ وَمِن

[1] Ni igihe umuntu akura impuzu zo kurarana agashaka kwambara impuzu zo gusohokana.

musase^[1] n'inyuma rero y'isengesho ryo ku mugoroba بَعْدَ صَلَاةِ الْعِشَاءِ تَلَدُّ عَوْرَتِ لَكُمْ
igihe mwiteguriye kuryama^[2]. Ivyo rero ni vyo bihe kenshi لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَهُنَّ
mutaba mwambaye ngo mwikwize. Si bibi rero kuri مَطْوُونٍ عَلَيْكُمْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ
mwebwe canke kuri bo kwinjira mutabanje kudodora mu كَذَلِكَ يَبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ
bihe bitari ivyo, kuko mwese mukenerana mu gufashanya
utu na turiya. Ni nk'uko nyene rero Imana Allah - Yabatomoreye ingingo zijanye n'urupfasoni rwo kudodora
- Ibatomorera ivyemezo n'amabwirizwa vyayo. Burya
Imana Allah, ni Nyenubumenyikurivyose, Irazi neza
ibitunganye ku baja bayo, Intungane mu vyo Ikora. حَكِيمٌ ﴿٥٩﴾

59. Abana banyu nibagera mu bigero, na bo nyene وَإِذَا بَلَغَ الْأَطْفَالُ مِنْكُمْ الْحُلُمَ
barabanza kudodora mu gihe cose bashatse kwinjira فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ أَنْ يَضَعَنَّ
nk'uko abakuze babanza kudodora. Ni nk'uko nyene rero لَيْسَ عَلَيْكُمْ كَذَلِكَ يَبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ
Imana Allah - Yabatomoreye ingingo zijanye n'urupfasoni
rwo kudodora - Ibatomorera ivyemezo n'amabwirizwa
vyayo. Burya Imana Allah, ni Nyenubumenyikurivyose,
Irazi neza ibitunganye ku baja bayo, Intungane mu vyo
Ikora. وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥٩﴾

60. N'abakecuru batagishoboye kuva mu nzu, وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ الَّتِي لَا يَرْجُونَ
batagikeneye no gushingirwa, si bibi kuri bo kutambara نِكَاحًا فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ أَنْ يَضَعْنَ
umwitwiro mu gihe atari mu ntumbero yo kugaragaza يَبَاهُنَّ غَيْرَ مُتَرَجِّحٍ يَزِينَهُ وَأَنْ
ibisharizo bambaye; ariko mu gihe bokwambara nya يَسْتَعْفِفْنَ خَيْرَ لَهُنَّ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٦٠﴾
umwitwiro bakikwiza, vyoba ari vyiza kurusha kuri bo.
Burya Imana Allah, ni Nyenukwumva, Irumva ivyo
muvuga; Nyenubumenyikurivyose, Irazi neza ivyo mukora
n'ivyo muzirikana.

61. Si bibi ku mpumyi, ku bimuga no ku barwayi kureka لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ
gukora ivyo badashoboye mu mabwirizwa, biturutse ku حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى
bumuga canke ku ndwara; eka si na bibi kuri mwebwe أَنْفُسِكُمْ أَنْ تَأْكُلُوا مِنْ بُيُوتِكُمْ أَوْ
gufungurira hamwe mu miryango yanyu, canke mu بِيُوتِ آبَائِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أُمَّهَاتِكُمْ أَوْ
miryango ya ba so na ba sobukwe, mu miryango ya ba بِيُوتِ إِخْوَانِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخَوَاتِكُمْ أَوْ
nyoko canke iya benewanyu, mu miryango ya bashikanyu بِيُوتِ أَعْمَانِكُمْ أَوْ بُيُوتِ عَمَّاتِكُمْ أَوْ
canke iya ba sowanyu, mu miryango ya ba nyogosenge بِيُوتِ أُخْوَالِكُمْ أَوْ بُيُوتِ خَالَاتِكُمْ أَوْ مَا
canke iya ba nyokorome, mu miryango ya nyokwanyu, mu مَلَائِكُمْ مَقَاتِلَهُمْ أَوْ صَدِيقِكُمْ لَيْسَ
miryango mushinzwe gucungera ku burenganzira bwa عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَأْكُلُوا جَمِيعًا أَوْ
bene yo mu gihe batahari no mu muryango w'umugenzi أَشْتَاتًا فَإِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلَى
wanyu; muri ico gihe rero, si bibi kuri mwebwe gufungurira أَنْفُسِكُمْ تَحِيَّةً مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُبْرَكَةٌ طَيِّبَةٌ
hamwe abagabo n'abagore canke gufungura umwe wese
ukwiwe. Nimwinjira rero mu nzu zibamwo abantu (mu
mihana), muraheza mwihe indamutso nziza ihezagiye
ivuye ku Mana Allah muti: "Nimugire amahoro, impuhwe
z'Imana Allah n'imihezagiye yayo^[3]". Nihatagira abantu

[1] Ni igihe umuntu akura impuzu zo gushokana agashaka kwambara impuzu zoroshe zo muhira.

[2] Ni igihe umuntu akura impuzu zo muhira agashaka kwambara impuzu zo kurarana.

[3] ASSALAAMU ALAYKUM WARAHMATU LLAHI WABARAKAATUH.

baba muri nya nzu, zikaba zagenewe ibindi bikorwa, muraheza mwihe indamutso muti: “Nitugire amahoro, twebwe hamwe n’aberanda b’Imana Allah^[1]”. Ni nk’uko nyene rero Imana Allah - Yabatomoreye ingingo zijanye n’urupfasoni rwo gufungura - Ibatomorera ivyemezo n’amabwirizwa vyayo kugira mubitegere, muheze muvyubahirize.

62. Abemeramana vy’ukuri, ni abemeye Imana Allah n’Intumwa yayo bakubahiriza n’amabwirizwa yayo; no mu gihe bari kumwe n’Intumwa mu gikorwa kibahuza, ntibiyonjorora mu bandi batabanje kuyisaba uburenganzira bwo kugenda. Ntumwa y’Imana! Mu vy’ukuri abagusaba uburenganzira ku mvo zumvikana, abo ni bo bemeye koko Imana Allah n’Intumwa yayo; nibagusaba uburenganzira bwo kuja gutunganya utwabo, uraha nya burenganzira uwo ushatse muri bo, uheze unabasabire ikigongwe ku Mana Allah. Mu vy’ukuri Imana Allah, ni Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

63. Bemeramana! Ntimugahamagare Intumwa y’Imana kw’izina ngo ewe Mumahadi nk’uko muhamagarana-hagati yanyu kw’izina, ariko murayihamagara mu cubahiro muti: “Ewe Muvugishwamana!”, canke muti: “Ewe Ntumwa y’Imana!”. Nta nkeka ko Imana Allah Izi neza indyarya ziyonjorora muri mwebwe mu cicaro, zitabanje gusaba Intumwa y’Imana uburenganzira. Abaca kubiri n’amabwirizwa y’Intumwa y’Imana baragabishwa ko boshikirwa n’igeragezwa kw’isi, canke bagashikirwa n’ibihano bibabaza mu buzima bw’inyuma yo gupfa.

64. Bantu, nimwumve mwumvireho! Mu vy’ukuri Imana Allah, ni Yo Rugaba w’ibiri mu majuru n’isi, nta nkeka rero ko ubumenyi bwayo buhetuye ivyo mukora vyose, n’umusi ibiremwa vyose vyasubijwe kuri Yo Izobibwira ido n’ido ku vyo vyakoze kw’isi, Iheze Inabibihembere. Burya Imana Allah, ni Nyenubumenyikirivyose, nta co lyobewe.

[1] ASSALAAMU ALAYNAA WA’ALAA IBAADI LLAHI SSWAALIHIINA.

25. Al-Furqaan (Igitandukanya ukuri n'ikinyoma)
Aayah 77, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa,
Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Harakubahwa Imana Allah Nyenimigisha-ntangere ku biremwa, Yo Yamanuriye Qor'ani itandukanya ukuri n'ikinyoma Umuja wayo Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), kugira agabishe abantu n'amajini ku bihano vyayo.

تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ
لِيَكُونَ لِلْعَالَمِينَ نَذِيرًا ۝

2. Ni Yo Rugaba Igaba Ikaganza amajuru n'isi n'ibiri muri vyo, ntiyigeze namba Inigenera umwana, eka ntiyigeze Igira n'umubangikanyi mu nganji y'ubwami bwayo, Yaremye ikintu ico ari co cose mu buryo bukibereye, Iraheza Irakigerera n'ibigikwiye ata gahaze canke akanenge.

الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَرَهُ تَقْدِيرًا ۝

3. Ababangikanyamana bigiriye mu gishingo c'Imana Allah ibigirwamana basenga, bidashoboye kurema n'ikintu na kimwe, kanatsinda bo hamwe n'ivyo basenga vyaremwe n'Imana Allah, nta n'ico vyiyicira eka nta n'ico vyimariye, nkeswe kugira ico bibamariye; eka ntibinashoboye no kwaka ubuzima canke kubutanga, eka ntibinashoboye no kuzura n'uwapfuye.

وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ وَلَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيَاةً وَلَا نُشُورًا ۝

4. Abagararije Imana Allah, bavuze ko iyi Qor'ani atari ikindi, kiretse ko ari irementanya ryagizwe na Muhamadi arifashijwemwo n'abandi bantu. Ni ukuri, bazanye ijamba ry'akadenderezo n'ikinyoma cambaye ubusa, kuko Qor'ani nta kiremwa gishobora kuyirementanya;

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَذَا إِلَّا إِفْكٌ افْتَرَاهُ وَأَعَانَهُ عَلَيْهِ قَوْمٌ آخَرُونَ فَقَدْ جَاءُوا ظُلْمًا وَزُورًا ۝

5. Baranavuze kandi ko Qor'ani ari imigani n'ibitito vy'ab'aho hambere, Muhamadi yababuyeko, maze bakagenda barabimucira igitondo n'umugoroba!

وَقَالُوا أَسْطِطِيرُ الْأَوَّلِينَ اكْتَتَبَهَا فَهِيَ تُمْتَلِ عَلَيْهِ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ۝

6. Ntumwa y'Imana! Bwira abo bagarariji uti: "Qor'ani Yamanuwe n'Imana Allah, Yo ubumenyi bwayo buhetuye ibiri mu majuru no mw'isi. Mu vy'ukuri Imana Allah, Yamyeye ari Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo".

قُلْ أُنزِلَ الَّذِي يَعْلَمُ الْبَاطِنَ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ۝

7. Ababangikanyamana bavuze bati: "Uyu Muhamadi yiyita ko ari Intumwa, yokabaye yo agafungura co kimwe na twe, akaja no gusumira kw'isoko nkatwe! Nimba ari Intumwa, Imana Allah ntiyari gupfuma Imumanurira umumalayika yemeza ukuri kwiwe akamwitsa!

وَقَالُوا مَا لِيَ هَذَا الرَّسُولِ يَأْكُلُ الطَّعَامَ وَيَمْشِي فِي الْأَسْوَاقِ لَوْلَا أَنْزَلَ إِلَيْنَا مَلَكٌ فَيَكُونُ مَعَهُ نَذِيرًا ۝

8. Canke Ikamumanurira amatungo menshi yotuma tumwemera, canke Ikamuha umurima uteye igomwe, agafungura ivyamwa vyawo ha kuja gusumira kw'isoko!". Abirenganije mu kugarariza, baranavuze kandi babwira abameramana bati: "Ntimukurikira kiretse umuntu yarozwe bigatuma akehanirwa mu bwenge!"

أَوْ بُلِّغِي إِلَيْهِ كَرُورًا أَوْ تَكُونِ لَهُ جَنَّةً يَأْكُلُ مِنْهَا وَقَالَ الظَّالِمُونَ إِنْ تَتَّبِعُونَ إِلَّا رُجُلًا مَسْحُورًا ﴿٨﴾

9. Ntumwa y'Imana! Ehe raba na we ukuntu abagarariji bagutangako uburorero bw'irementanya kugira baguhakane, gutyo bagahuba inzira y'ukuri, eka ntibashoboye no kuronka inzira yo kwigobotora muri nya rementanya!

أَنْظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الْأَمْثَلَ فَضَلُّوا فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا ﴿٩﴾

10. Ntumwa y'Imana! Harakubahwa Imana Allah Nyenimigisha-ntangere ku biremwa, Yo mu gihe Ishatse Yoguha ivyiza vyinshi gusumba ivyo bakwipfuriza, maze Ikguha imirima itotahaye yo mu Bwami bw'ijuru, musi y'ibiti n'inyubakwa vyabwo hatemba inzuzi, Ikanaguha n'inyubakwa ziteye igomwe zigerekeranye.

تَبَارَكَ الَّذِي إِنْ شَاءَ جَعَلَ لَكَ خَيْرًا مِمَّنْ ذَلِكَ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَيَجْعَلُ لَكَ فُضُورًا ﴿١٠﴾

11. Ababangikanyamana, ntibaguhakana rero kuko ufungura ukaja no gusumira kw'isoko, ahubwo bahakanye bivuye inyuma umusi w'izuka n'iharurirwa ry'ibiremwa. Burya, Twaranategekanirije abahakanye bivuye inyuma umusi w'izuka, ibihano vy'umuriro wama wegenyeyewe;

بَلْ كَذَّبُوا بِالسَّاعَةِ وَأَعْتَدْنَا لِمَنْ كَذَّبَ بِالسَّاعَةِ سَعِيرًا ﴿١١﴾

12. Umuriro niwabona abahakanye umusi w'izuka bakiri kure yawo, uzotangura gucira amasase kubera ishavu ubafitiye, maze bawumve usuma.

إِذَا رَأَتْهُمْ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ سَمِعُوا لَهَا تَغَيُّطًا وَزَفِيرًا ﴿١٢﴾

13. Nibatabwa ahantu haga cane muri nya muriro babohewe amaboko mw'izosi n'iminyororo, bazoca bisabira uguhona ngo bawuruhuke;

وَإِذَا أَلْقَا مِنْهَا مَكَانًا ضَيِّقًا مُقَرَّبِينَ دَعَوْا هُنَالِكَ ثُبُورًا ﴿١٣﴾

14. Bazoheza bahebuzwe mu kubwirwa bati: "Kuri uno musi, ntimwisabire rimwe gusa guhona, ahubwo nimwisabire kenshi guhona kuko nta buruhukiro namba mufise".

لَا تَدْعُوا الْيَوْمَ ثُبُورًا وَحِدًا وَاذْعُوا ثُبُورًا كَثِيرًا ﴿١٤﴾

15. Ntumwa y'Imana! Bwira abahakanyi uti: "Mbega none umuriro mubwirwa ko muzohanishwa ni wo mwiza, canke ni Ubwami bw'ijuru bwuzuye inema zidahera, bwasezeraniwe abagamburukiramana! Ubwo Bwami bw'ijuru rero, ni yo mpera y'ivyo bakoze, ni na yo maherezo yabo mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

فَلْ أَدْلِكْ خَيْرًا أَمْ جِنَّةُ الْخَالِدِ الَّتِي وَعَدَ الْمُتَّقُونَ كَانَتْ لَهُمْ جَزَاءً وَمَصِيرًا ﴿١٥﴾

16. Muri nya Bwami, bazoronswa ivyo bipfuzza vyose ibihi bidahera. Iryo rero, ni ryo sezerano Imana yawe Rurema Allah Yiyemeje ku bagamburukiramana.

لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاءُونَ خَالِدِينَ كَانَ عَلَى رَبِّكَ وَعْدًا مَسْئُولًا ﴿١٦﴾

17. Ku musu w'izuka, Imana Allah izokwegeraniriza ababangikanyamana hamwe n'ibigirwamana basenga mu gishingo cayo, Iheze Ibaze ibigirwamana Iti: "Mbega ni mwebwe mwahubishije aba baja banje inzira y'ukuri mu kubabwiriza kubasenga, canke ni bo ubwabo bahisemwo guhuba maze barabasenga?".

وَيَوْمَ يُحْشَرُهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ قَبُولًا وَأَنْتُمْ أَصْلَلْتُمْ عِبَادِي هَؤُلَاءِ أَمْ هُمْ صَالُوا السَّبِيلِ ﴿٧٧﴾

18. Ibigirwamana bizokwishura biti: "Ukuninahazwa ni ukwawe Mana! Ntibikabe, ntitwari dukwiye namba kwigirira n'umwe mu bahagarikizi mu gishingo cawe, ariko Warorohereje ababangikanyamana hamwe n'abavyeyi babo, mu kubaronsa amatungo no kuroranirwa kw'isi gushika n'aho bakwibagira, baraheza barakubangikanya, bari n'abantu bakwiye guhona kubera ubugaba bwabo".

قَالُوا سُبْحٰنَكَ مَا كَانَ يُثْبِتُنِي لَمَّا اَنَّ نَتَّخِذُ مِنْ دُونِكَ مِنْ اَوْلِيَاءَ وَلٰكِنْ مَتَّعْتَهُمْ وَاٰبَاءَهُمْ حَتَّى نَسُوا الذِّكْرَ وَكَانُوا قَوْمًا بُورًا ﴿٧٨﴾

19. Ababangikanyamana bazoheza babwirwe bati: "Ni ukuri, ibigirwamana mwasenga vyamaze kubiyamiriza mu kubihakana ko bitigeze bigira uruhara mw'ibangikanyamana ryanyu, ehe ntimushoboye no kwikingira ibihano, eka ntimunashoboye no kuvyikurako. Uwo wese rero yirenganiye muri mwebwe mw'ibangikanyamana, maze agapfa akiyibangikanya, nta nkeka ko Twebwe Allah Tumuhonja ibihano rutura".

فَقَدْ كَذَّبْتُمْ بِمَا تَقُولُونَ فَمَا تَسْتَطِيعُونَ صِرَافًا وَلَا تَصْرًا وَمَنْ يَظْلِم مِّنْكُمْ نُدِقْهُ عَذَابًا كَبِيرًا ﴿٧٩﴾

20. Ntumwa y'Imana! Ntitwigeze Dutuma aho hambere yawe n'umwe mu Ntumwa, kiretse ko zakomoka mu bantu, zafungura ivyokurya zikaja no gusumira kw'isoko. Twanagize abantu kuba igeragezwa ku bandi mu guhitamwo ubugororotsi canke ubuhuyi, mu kuba abatunzi canke abakene, mu kuroranirwa mu magara canke gukikwa n'amagara, mbega none mwokwihangana mu gushira mu ngiro amabwirizwa y'Imana Allah mukazohembwa indishi nziza! Burya Imana yawe Rurema Allah, Yamye ari Nyenukubona, Irabona neza muri mwebwe uwihangana n'uwucika intege, uwushima inema zayo n'uwugarariza akizihakana.

وَمَا اَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ اِلَّا اِنَّهُمْ لَيَاْكُلُوْنَ الطَّعَامَ وَيَمْشُوْنَ فِي الْاَسْوَاقِ ۗ وَجَعَلْنَا بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةً اَتَّصِرُوْنَ وَكَانَ رَبُّكَ بَصِيرًا ﴿٨٠﴾

21. Abatizeye ko inyuma yo gupfa bazohura na Twe Allah, baratangaye bavuga bati: "Burya Imana Allah, ntiyari gupfuma Itumanurira abamalayika bemeza ukuri kwa Muhamadi bakamwitsa, canke tukabona Imana yacu Rurema ukuri kwamye, Igaheza Ikatwibwirira ko Muhamadi ari Intumwa vy'ukuri!". Ni ukuri, barimonogoje mu kugira amanyama aho bubahutse kuvuga iryo jambo, baranaredegeye bararenza mu bugarajiji.

* وَقَالَ الَّذِيْنَ لَا يَرْجُوْنَ لِقَاءَنَا لَوْلَا اَنْزِلَ عَلَيْنَا الْمَلٰٓئِكَةُ اَوْ نَرٰ رَبَّنَا لَقَدِ اسْتَكْبَرُوْا فِيْ اَنْفُسِهِمْ وَعَتَوْا عُتُوًّا كَبِيْرًا ﴿٨١﴾

22. Umusi bazoba bari ku mpfiro bakabona abamalayika, no mu gihe bazoba bari mu mva, vyongeye no ku musu w'izuka, maze bakababona baremye uko batabaziga, uyo musu ntibazobaha inkuru ihumuriza namba, bazobaha

يَوْمَ يَرُوْنَ الْمَلٰٓئِكَةَ لَا بُشْرٰى يَوْمَئِذٍ لِلْمُجْرِمِيْنَ وَيَقُوْلُوْنَ جِجْرًا مَّحْجُوْرًا ﴿٨٢﴾

inkuru y'incamugongo bati: "Ubwami bw'ijuru mubwibagire, ni ikizira kuri mwebwe!".

23. Tuzoheza rero Twebwe Allah, Dufate ivyo bakoze bibaza ko ari vyiza, Tubigire impfagusa bitumuke nk'inkungugu kuko bitigeze vyemerwa^[1].
وَقَدِمْنَا إِلَىٰ مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ
هَبَاءً مَّنْثُورًا ﴿٢٣﴾

24. Kuri uwo musu w'izuka, abantu bo mu Bwami bw'ijuru, bazonka ubushikiro bwiza buruta ubw'abantu bo mu muriro, bazonka n'icumbi riteye igomwe.
أَصْحَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَئِذٍ خَيْرٌ مُّسْتَقَرًّا
وَأَحْسَنُ مَقِيلًا ﴿٢٤﴾

25. Ntumwa y'Imana! Ibuka n'umusi ijuru ryasadaguritse hakibonekeza mu migaga yaryo ibicu vyererana, abamalayika na bo bakamanuka ku bwinshi, kugira bakikuze ibiremwa kw'iyegeranirizo, maze Imana Allah lgaseruka mu buryo buberanye n'icubahiro cayo kugira ibitunganirize.
وَيَوْمَ تَشْفُقُ الْمَلَائِكَةُ بِالْغَصَمِ
وَنَزَّلَ الْمَلَكِكَةُ تَنْزِيلًا ﴿٢٥﴾

26. Inganji y'ubwami bw'ukuri kuri uyo musu, ni iya Nyenimpuhwe Allah; kandi nya musu, uzoba ugoye cane ku bagararigi bitewe n'ibihano bibarindiriyeye.
الْمَلِكُ يَوْمَئِذٍ الْخَلْقِ لِلرَّحْمَنِ وَكَانَ يَوْمًا
عَلَىٰ الْكٰفِرِينَ عَسِيرًا ﴿٢٦﴾

27. Ntumwa y'Imana! Ibuka kandi umusi umuntu yirenganije mw'igarariza, azokubita urutoke yihebuye akavuga ati: "Amagorwa arama yemwe! Ese iyo nkurikira Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) mu gukurikira inzira y'ubwislamu iganisha mu Bwami bw'ijuru!
وَيَوْمَ يَعْصُ الظَّالِمُ عَلَىٰ يَدَيْهِ يَقُولُ
يَلَيْتَنِي اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا ﴿٢٧﴾

28. Karadereye yemwe! Iyo menya sinari gucudika na kanaka ngo ndamugire umugenzi pfampfe!
يٰۤاَيُّهَا الَّذِي لَيْتَنِي لَمْ اَتَّخِذْ فَلَانًا خَلِيلًا ﴿٢٨﴾

29. Ni ukuri, yarampubishije mu kudakurikira Qor'ani kandi yaranshikiyeye". Burya rero shetani, yamye ari umuhemu kuri kiremwa-muntu^[2].
لَقَدْ اَضَلَّنِي عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ اِذْ جَاءَنِي
وَكَانَ الشَّيْطٰنُ لِلْاِنْسٰنِ خَدُوْلًا ﴿٢٩﴾

30. Intumwa y'Imana Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) yaganyiyeye Imana Allah ku mabi yakozwe n'abantu bayo iti: "Mana yanje Rurema Allah! Mu
وَقَالَ الرَّسُوْلُ يٰرَبِّ اِنَّ قَوْمِي اتَّخَذُوْا هٰذَا
الْقُرْءَانَ مَهْجُوْرًا ﴿٣٠﴾

31. Ni nk'uko nyene rero Twebwe Allah - Twakugeneye abansi bakurwanya mu bantu bawe - Twageneye Umuvugishwamana wese abansi mu bigaba vy'abantu biwe; bihanganyirye rero nk'uko na bo nyene babihanganirye. Burya Imana yawe Rurema Allah, Irakwiye kukubera Indongozi n'Umutabazi^[3].
وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا مِّنَ
الْمُجْرِمِيْنَ ۗ وَكَفٰى بِرَبِّكَ هٰدِيًا وَنٰصِيْرًا ﴿٣١﴾

[1] Igikorwa cose umuntu akoze kw'isi n'aho coba ciza, nta co kizomumarira mu buzima bw'inyuma yo gupfa, kiretse mu gihe nya muntu yoba yubahirije ibintu bibiri: ukwemera Imana Allah no kuzera indishi kuri Yo, hamwe rero no gukurikira Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) mu kungene ashira mu ngiro nya ciza.

[2] Izi Aayah zirihaniza umuntu kugira umugenzi mubi, kuko ashobora kumubera imvo imukwegera akarambaraye, akazoja mu muriro.

[3] Muri iyi Aayah, Imana Allah Iraremesha Umuvugishwamana wayo Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah).

32. Abagararije bavuze bati: “Imana Allah, ntiyari gupfuma Imanurira rimwe Qor’ani kuri Muhamadi nka kurya Yamanuriye rimwe Tawurati, Injili na Zaburi!”. Ntumwa y’Imana! Ni ukwo nyene rero Twakumanuriye Qor’ani bukebuke mu bihe bitandukanye, kugira Dutsimbataze umushaha wawe mu kuyizigama; Twaranayigutomoreye ido n’ido mu bwitonzi, ingingo ku yindi.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ
الْقُرْآنُ جُمْلَةً وَاحِدَةً كَذَلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِ
فُؤَادَكَ وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلًا ﴿٣٢﴾

33. Ntumwa y’Imana! Ababangikanyamana, ntibazokwigerira bakuzanira icyumviro gitera abantu amazinda mu kwemera ukuri wazanye, kiretse ko Twebwe Allah Tuzoguha inyishu y’ukuri kandi itomoye bikwiye mu kubeshuza nya cyumviro.

وَلَا يَأْتُونَكَ بِمَثَلٍ إِلَّا جِئْنَاكَ بِالْحَقِّ
وَأَحْسَنَ تَفْسِيرًا ﴿٣٣﴾

34. Ababangikanyamana bazokwegerwa mu muriro wa Jahannamu bubitse inda, ni na bo rero bagenewe ikibanza kibi cane mu muriro, baranahuyye koko inzira y’ukuri.

الَّذِينَ يُحْشَرُونَ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ إِلَىٰ جَهَنَّمَ
أُولَٰئِكَ سَمَرٌ مِّمَّا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣٤﴾

35. Ni ukuri Twebwe Allah, Twarahaye Musa Igitabu ca Tawurati, Turaheza Tumugirira na murumunawe Haruna kuba umufasha wiwe;

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَىٰ الْكِتَابَ وَجَعَلْنَا
مَعَهُ أَخَاهُ هَارُونَ وَزِيرًا ﴿٣٥﴾

36. Ni ho Twababwira bomp Dutu: “Nimugende rero kwa Firawuni hamwe n’abantu biwe, bahakanye bivuye inyuma ivyemezo vyerekana ubushobozi n’ubumana vyacu”. Bamaze kugenda kubararikira ukwemera Imana Imwe Rudende Allah no kuyisenga batayibangikanya, baragararije maze Duca Turabahonyanya nya guhonyanya.

فَقُلْنَا أَهْبَأِ إِلَى الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا
بِآيَاتِنَا فَذَمَرْنَاهُمْ تَذْمِيرًا ﴿٣٦﴾

37. N’abantu barungikiwe Nuhu, igihe bahakana bivuye inyuma Nuhu bagafatwa nk’uko bahakanye Intumwa zose, Twabahonesheje isegenya. Ihanwa ryabo rero, Twarigize inkebuzo ku bantu; no ku musi w’izuka, Twabategekanirije ibihano bibabaza.

وَقَوْمٌ نُوِّجَ لِمَا كَذَّبُوا الرَّسُلَ أَغْرَقْنَاهُمْ
وَجَعَلْنَاهُمْ لِلنَّاسِ آيَةً وَأَعْتَدْنَا
لِلظَّالِمِينَ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٣٧﴾

38. Twaranahoneje Bene Aadi barungikiwe Huudi, Bene Thamuudi barungikiwe Swalehe na Beniriba, hamwe rero n’iyindi migwi myinshi y’abantu yagiye irabaho hagati y’iyo migwi, ikagarariza Intumwa yarungikiwe;

وَعَادًا وَثَمُودًا وَأَصْحَابَ الرَّيْسِ وَقُرُونًا
بَيْنَ ذَلِكَ كَثِيرًا ﴿٣٨﴾

39. Iyo migwi yose rero y’abantu, Twarayitomoreye ivyemezo vyacu kugira ntigire icitwazo co kutamenya. Hamwe n’ivyo, nya migwi yaragararije Duca Turayihonyanya nya guhonyanya.

وَكُلًّا صَرَّفْنَا لَهُ الْأَمْثَلَ وَكُلًّا تَبَّرْنَا
تَتْبِيرًا ﴿٣٩﴾

40. Ni ukuri, ababangikanyamana b’i Makka mu ruja n’uruza rwabo, baraciye ahari agacimbiri ka Saduma ahahoze haba abantu ba Luutwi, nya gacimbiri

وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا عَلَىٰ الْقَرْيَةِ الَّتِي أَمْطَرْنَا مَطَرًا
السَّوْءِ أَلَمْ يَكُونُوا يَرَوْنَهَا

kahoneshejwe mu guhabwa igihano co gucucagirwa amabuye azananye mu kirere, abantu ntibaheza ngo bikebuke ku vyo babonye, ahubwo ntibigeze bizera ko bazozuka bagahemberwa ivyo bakoze.

بَلْ كَانُوا لَا يَتَّخِذُونَ لُنُورًا ﴿٤٠﴾

41. Ntumwa y'Imana! Iyo abahakanyi bakubonye, baraguteburako n'agasuzuguro n'akantu bakavuga bati: "Mbega uyu ni we avuga ko yarungitswe n'Imana Allah kutubera Intumwa!

وَأِذَا رَأَوْكَ إِذْ يَبْتَخِثُونَكَ إِلَّا هُزُوا أَهْدَىٰ الَّذِي بَعَثَ اللَّهُ رَسُولًا ﴿٤١﴾

42. Ni ukuri, yahatswe kuduhubisha ku nyigisho ziwe zitubuzza gusenga imana zacu iyo tutazitsimbatarako". Abahakanyi ro, bazoteba bamenye igihe babonye ibihano bategekanirijwe uwahuvye inzira y'idini ry'ukuri uwo ari we, ko ari bo canke ko ari Muhamadi!

إِنْ كَادَ لَيُبْذِلُنَا عَنْ ءَالِهَتِنَا لَوْلَا أَنْ صَبَرْنَا عَلَيْهَا وَسَوْفَ يَعْلَمُونَ حِينَ يَرَوْنَ الْعَذَابَ مَنْ أَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٤٢﴾

43. Ntumwa y'Imana! Mbega warabonye igitangaje gusumba! Ni uwagize ivyipfuzo vyawe kuba ari yo mana yiwe yumvira; none umuntu nk'uyo, wewe womubera umuhagarikizi yotuma yemera Imana Allah!

أَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيْلًا ﴿٤٣﴾

44. Canke wibaza ko abenshi muri bo bumviriza Aayah za Qor'ani bakazizirikana, canke bakazitahura! Bo rero, ni nk'ibitungwa mu kutagira na kimwe ukwumviriza Qor'ani kubunguye, ahubwo mbere bo barahuvye cane inzira gusumba ihuba ry'ibitungwa.

أَمْ تَحْسَبُ أَنَّ أَكْثَرَهُمْ يَسْمَعُونَ أَوْ يَعْقِلُونَ إِنْ هُمْ إِلَّا كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٤٤﴾

45. Muntu! Mbega ntubona ukuntu Imana yawe Rurema Allah, Ituma igitutu kigenda kiriyongera kuva mu mutwenzi gushika izuba riserutse! Iyo Imana Allah Ishaka, Yari gutuma nya gitutu kitiyongera ntikive aho kiri mu gukurikira izuba. Hanyuma rero Twebwe Allah, Twagize izuba kuba ikimenyetso cerekana ukwiyongera bukebuke kwa nya gitutu;

أَلَمْ تَر إِلَىٰ رَبِّكَ كَيْفَ مَدَّ الظِّلَّ وَلَوْ شَاءَ لَجَعَلَهُ سَاكِنًا ثُمَّ جَعَلْنَا الشَّمْسَ عَلَيْهِ دَلِيلًا ﴿٤٥﴾

46. Hanyuma Tukagenda Tugabanya nya gitutu bukebuke gushika gihengeretere.

ثُمَّ قَبَضْنَاهُ إِلَيْنَا قَبْضًا يَسِيرًا ﴿٤٦﴾

47. Imana Allah, ni Yo Yabagiriye ijoro kuba nk'impuzu ibapfuka umubiri iyo buhwibiye; Ibagirira n'itiro kuba uburuhuko bw'umubiri n'umutima; Ibagirira n'umurango kuba umwanya wo gukwiragira hirya n'ino kw'isi murondera ikibabeshaho.

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الَّيْلَ لِبَاسًا وَالنَّوْمَ سُبَاتًا وَجَعَلَ النَّهَارَ نُشُورًا ﴿٤٧﴾

48. Iyo Mana Allah, ni Yo Ituma umuyaga usunika ibicu, ugatanga umwizero w'imvura ko igira igwe ku burenganzira bwayo, maze ibiremwa bikaboneraho kuronka impuhwe zayo. Twaranatumye hagwa n'amazi y'imvura avuye mu bicu azananye mu kirere, amazi mushobora no gukoresha mu kwisukura;

وَهُوَ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا ﴿٤٨﴾

49. Kugira Tunagishe kandi hakoreshejwe nya mazi y'imvura ibimera aho bitari; gutyo Dutotahaza isi yari yaramaze kugaduka, Duheze kandi Tunyweshe kuri nya mazi n'ibindi biremwa vyinshi Twaremye mu bitungwa no mu bantu.

لِنُحْيِيَ بِهِ بَلْدَةً مَّيْتًا وَنُسْقِيَهُ مِمَّا خَلَقْنَا أَنْعَامًا وَأَنبِيَ كَثِيرًا ﴿٤٩﴾

50. Ni ukuri, Twaratumye imvura igwa mu karere kamwe igatara mu kandi, kugira ababa mu karere yaguyemwo bibuke gushimira Imana Allah, maze n'ababa mu karere nya mvura yataze baheze bikebuke bagaruke bigaye ku Mana Allah. Hamwe n'ivyo rero, abenshi mu bantu baranka guhitamwo kiretse ukugarariza inema z'Imana Allah.

وَلَقَدْ صَرَّفْنَاهُ بَيْنَهُمْ لِيَذَّكَّرُوا فَأَبَى أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا ﴿٥٠﴾

51. Iyo rero Twebwe Allah Dushaka, Twari kurungika ku bantu bo muri buri gacimbiri Umugabisha abararikira ukwemera Imana Imwe Rudende Allah, ariko rero Ntumwa y'Imana! Twakurungitse ku bantu bose kugira ubashikirize iyi Qor'ani.

وَلَوْ شِئْنَا لَبَعَثْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ نَذِيرًا ﴿٥١﴾

52. Ntumwa y'Imana! Ntukumvire rero abagarariji mu kureka gushikiriza na kimwe mu vyo wategetswe; ahubwo nyabuna, uragira akigoro kadasanzwe mu gushikiriza ubutumwa bw'Imana Allah, uheze witange utiziganya mu kugondoza abagarariji ukoresheje Qor'ani.

فَلَا تُطِيعُ الْكَافِرِينَ وَجَاهِدْهُمْ بِهِ جِهَادًا كَبِيرًا ﴿٥٢﴾

53. Imana Allah ni Yo Yahuje amabahari abiri: iry'amazi y'akanovera atemba neza mu muhogo n'iry'amazi y'icunyunyu; Iraheza Ishira hagati ya nya mabahari, agakingo gatuma ubwoko bumwe bwose bw'amazi butavogera ubundi.

*وَهُوَ الَّذِي مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ هَذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ وَجَعَلَ بَيْنَهُمَا بَرْزَخًا وَحِجْرًا مَّحْجُورًا ﴿٥٣﴾

54. Ni na Yo Yaremye mu ruvange rw'intanga z'umugabo n'umugore uruvyaro rw'abahungu n'abakobwa, Iraheza ibagirira n'ubucuti hagati yabo; ubushingiye ku maraso n'ubushingiye ku gushingirana. Burya Imana yawe Rurema Allah, Yamyeye ari Mushoboravyose mu kurema ico Ishatse.

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ نَسَبًا وَصِهْرًا ۗ وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا ﴿٥٤﴾

55. Hamwe n'ivyo vyemezo vyerekana ubushobozi n'ububasha vy'Imana Allah mu kurema no mu kubeshaho ibiremwa, ntibibuza ko abagarariji basenga mu gishingo c'Imana Allah, ibigirwamana ata co bibamariye mu gihe babisenze, ata n'ico bibicira mu gihe batobisenga. Burya umugarariji, yamyeye ari umufasha wa shetani mu kubangikanya Imana yiwe Rurema Allah, no guca kubiri n'amabwirizwa yayo.

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُهُمْ وَلَا يَضُرُّهُمْ ۗ وَكَانَ الْكَافِرُ عَلَىٰ رَبِّهِ ظَهِيرًا ﴿٥٥﴾

56. Ntumwa y'Imana! Ntitwanagutumye atari ukugira ngo ube Intumwa ishikiriza inkuru nziza, ihumuriza abemeramana ko bazohabwa Ubwami bw'ijuru, ikanagabisha abagarariji ku bihano vy'Imana Allah.

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٥٦﴾

57. Ntumwa y'Imana! Vuga ubwire abagarariji uti: "Nta mpembo ndabasavye kw'ishikirizabutumwa ryanje; ariko rero, uwushaka muri mwebwe gutumbera inzira y'ukuri imushikana ku Mana yiwe Rurema Allah, ni ku neza yiwe, nta we mpatira ku kwemera".

قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِلَّا مِنْ شَاءِ أَن يَتَّخِذَ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا ﴿٥٧﴾

58. Ntumwa y'Imana! Niwishimikize

Nyenubugingobudashira Imana Allah Idapfa, kuko ukwamaho kwayo ntikugira intango canke iherezo, wongere uninahaze Imana yawe Rurema mu kuyishimagiza. Burya Imana Allah, Irakwiye kuba Umuhetuziwayose ku vyaha bikorwa n'ibiremwa vyayo, nta na kimwe muri vyo lyobewe.

وَتَوَكَّلْ عَلَى الْآلِذِي لَا يَمُوتُ وَسَيَحْ
جَمِدِهِءَ وَكَفَىٰ بِهِ يَذُنُوبِ عِبَادِهِ
حَيِّرًا ﴿٥٨﴾

59. Ni Yo Yaremye amajuru indwi n'isi hamwe n'ibiri hagati yavyo mu misi itandatu, hanyuma Iraheza Irahangama hejuru y'ibiremwa vyose ku Buhangamo bwayo "Al'Arsh" mu buryo buberanye n'icubahiro cayo. Ntumwa y'Imana! Ni Yo Nyenimpuhwe, urabaza rero Imana Allah Yo Yonyene ku biyiranga.

الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا
فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ
الرَّحْمَنُ فَسَلِّ عَلَيْهِ حَيِّرًا ﴿٥٩﴾

60. Iyo abagarariji babwiye bati: "Nimwubamire Nyenimpuhwe Allah maze mumusenge", baca binamura bakavuga bati: "Iyo Mana Allah Nyenimpuhwe nta Yo tuzi namba, dupfe kuyubamira gusa kuko ubidutegetse!"; iryo rarikirwa ryo kwubamira Nyenimpuhwe Allah, ryabongerereje ubugaba bwo kutikebuka ngo bemere!^[1]

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ اسْجُدُوا لِلرَّحْمَنِ قَالُوا وَمَا
الرَّحْمَنُ أَنْسَجِدُ لِمَا تَأْمُرُنَا وَرَادَهُمْ
نُفُورًا ﴿٦٠﴾

61. Harakubahwa Nyenimigisha-ntangere, Imana Allah lbeshejeho ibiremwa, Yo Yaremye mu kirere c'ijuru, inyenyeri amahanga zifise inzira-ntasobwa, Ishira muri nya kirere izuba ryaka n'ukwezi kumurika.

تَبَارَكَ الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا
وَجَعَلَ فِيهَا سِرَاجًا وَقَمَرًا مُنِيرًا ﴿٦١﴾

62. Ni na Yo Yagize ijoro n'umurango kuba bikurakuranwa mu kubisanya, kugira bibere inkebuzo uwushaka kwihebuka akemera Imana Allah Yabiremye, canke uwushaka kuyishimira ku nema zayo.

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ خَلْفَةً لِمَنْ
أَرَادَ أَنْ يَذَّكَّرَ أَوْ أَرَادَ شُكُورًا ﴿٦٢﴾

63. Abaja beranda ba Nyenimpuhwe Allah, ni barya bagenda kw'isi mw'iteka n'itekane bicishije bugufi; n'iyu hagize abantu b'inshirasoni bababwira nabi, barahaza bakabishura mu bwitonzi ijambo ry'ihumure ritabata mu vyaha;

وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ
هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا
سَلَامًا ﴿٦٣﴾

64. Abasenga kenshi amasengesho yo mu gicugu ku bw'Imana yabo Rurema Allah, bicishije bugufi mu gihe bubamye no mu gihe bahagaze;

وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا ﴿٦٤﴾

65. Abatakamba basaba Imana Allah bavuga bati: "Mana yacu Rurema Allah! Igiza kure yacu ibihano vy'umuriro wa Jahannamu, mu vy'ukuri nta witezurirwa ari mu bihano vyawo;

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ
جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا ﴿٦٥﴾

66. Mu vy'ukuri Jahannamu, ni bwo bushikiro n'icumbi bibi cane";

إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ﴿٦٦﴾

[1] Iyo usomye iyi Aayah gushika ku mpera, usabwa guca wubama.

67. Abadasesagura iyo batanze mu matungo yabo canke ngo babe ingumyi, bagaheza rero bagatanga ku rugero ruri hagati na hagati; وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَعُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا ﴿٦٧﴾

68. Abasenga Imana Imwe Rudende Allah, batigera bayibangikanya n'ikigirwamana na kimwe, eka ntibicira ubusa n'ikiremwa Imana Allah Yaziririje ko cicwa; kiretse mu gihe hubahirijwe ukuri n'ingingo^[1], kandi ntibanasambana. Uwuzokora kimwe muri ivyo vyaha rutura rero, azobihanirwa bikomeye mu buzima bw'inyuma yo gupfa; وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا ﴿٦٨﴾

69. Aheze agwirizwe n'ibihano ku musi w'izuka, maze abibemwo asuzuguritse ibihe bidahera^[2]; يُضَلَعُ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخَلَّدُ فِيهِ مَهَاتًا ﴿٦٩﴾

70. Ariko uwuzokwigaya nya kwigaya akavavanura n'ivyo vyaha, maze akemera vy'ukuri akanakora n'ibikorwa vyiza bitegetswe, uyo rero azoba ari mu bantu Imana Allah lbabarira ibicumuro vyabo, Ikabihindura ivyiza ha kuba ibibi. Burya Imana Allah, Yamyeye ari Nyenikigongwe ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo; إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٧٠﴾

71. Uwuzokwigaya rero ku Mana Allah ku vyaha yakoze, agahezaagakora n'ivyiza bitegetswe, ni ukuri, azoba agarutse koko ku Mana Allah, kugira Imwakirire ukwigaya kwiwe, Iheze Imubabarire n'ivyaha vyawe; وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ يَتُوبُ إِلَى اللَّهِ مَتَابًا ﴿٧١﴾

72. Abatigera baba ivyabona vy'ikinyoma, batanaja n'aho nya kinyoma gisasirwa indava; n'iyobaciye ahavugwa amajambo y'imburakimazi, baraheza bakarengana bakebura mw'iteka n'itekane; وَالَّذِينَ لَا يَنْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا ﴿٧٢﴾

73. Na barya iyo bibukijwe Aayah za Qor'ani hamwe n'ivyemezo vy'Imana yabo Rurema Allah, vyerekana ko hariho Imana Imwe Rudende Allah, batavyirengagiza nk'aho boba ari ibitumva canke ibipfamaso, ahubwo barazirikana nya Aayah n'ivyemezo vy'Imana Allah, bagaheza bakicisha bugufi bakayubamira; وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَمْ يَخْرُجُوا عَلَيْهَا ضَمَنًا وَعُمِّيَانًا ﴿٧٣﴾

74. Abasaba Imana Allah bavuga bati: "Mana yacu Rurema Allah! Duhe ku bakenyezi bacu no ku ruvyaro rwacu, ibinezereye amaso bituma twamana akamwemwe, Unatugire indongozi z'imboneza zimurikira abagamburukirama"; وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا فَرَةً أَعْيُنٍ وَأَجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا ﴿٧٤﴾

75. Abo barangwa n'izo nyifato nziza rero, ni bo baja beranda ba Nyenimpuhwe Allah; bazohemberwa ku vyo bakoze, Ubwami bw'ijuru bw'iteka ku mpuhwe z'Imana Allah; ku kuntu bihanganiye igamburukirama. Muri nya أُولَئِكَ يُجْزَوْنَ الْغُرْفَةَ بِمَا صَبَرُوا وَيُلَقَّوْنَ فِيهَا نَحِيَّةً وَسَلَامًا ﴿٧٥﴾

[1] Nko mu gihe umuntu avuye mw'idingi inyuma y'aho yari umwemeramana, uwagiriwe n'ubusambanyi yari yubatse, hamwe rero n'uwishe umuntu ku karenganyo yabiteguye.

[2] Mu gihe yoba yakoze ivyo vyaha vyose, canke yarabangikanije Imana Allah.

Bwami, bazokwakirwa n'indamutso y'amahoro bahawe n'abamalayika;

76. Bazoba muri nya Bwami ibihe bidahera, ni na bwo bushikiro n'icumbi vyiza cane. خَلِيدِينَ فِيهَا حَسَنَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ﴿٧٦﴾

77. Ntumwa y'Imana! Vuga ubwire abantu uti: "Imana yanje Rurema Allah nta co Yokwitwararitse ku bantu, iyo hataba ukuyiyegereza mu vyo bakora vyose banayisenga bayisaba. Emwe bagarariji! Mu vy'ukuri, mwaramaze guhakana mwivuye inyuma; ihakana ryanyu, rizotuma muhabwa ibihano mutazopfa mwikuyemwo kw'isi, no mu buzima bw'inyuma yo gupfa". قُلْ مَا يَعْبُؤُا بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ فَقَدْ كَذَّبْتُمْ فَسَوْفَ يَكُونُ لِزَامًا ﴿٧٧﴾

**26. As-Shu'araa-i (Abivuzi b'amazina)
Aayah 227, Makka**

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Twaa Siin Miim^[1].

طَسَمَ ﴿١﴾

2. Izi, ni Aayah z'Igitabu Qor'ani gitomoye neza; mu nsiguro, mu ngingo z'ibirekuwe n'ibizira, no mu burongozi bwaco.

تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿٢﴾

3. Ntumwa y'Imana! Biragaragara ko ututuzwa umutima n'uko abantu bataraba abemeramana ngo bagukurikire, mpore ntugatunture ku mutima!

لَعَلَّكَ بَدِيعٌ قَدَّسَكَ ۖ أَلَّا يَكُونُوا

مُؤْمِنِينَ ﴿٣﴾

4. Twebwe Allah, Dushatse Twomanurira abaguhakana bivuye inyuma mu bantu warungitsweko, igitangaro kivuye mw'ijuru cotuma bemera ku nabi ku neza, maze bakama bicishije bugufi, ariko rero ntitwashatse ko biba ukwo, kuko ukwemera Imana Allah nya kwemera kuba ku bushake ata gahato kagiyemwo.

إِن نُّشَأُ نُنَزِّلُ عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ آيَةً

فَقَالَتْ أَغْنَتْهُمُ لَهَا خَلْضِعِينَ ﴿٤﴾

5. Ababangikanyamana, ntibigera bashikirwa n'inkebuho nshasha ivuye kwa Nyenimpuhwe Allah, ibabwiriza ivyo bakora n'ivyo bareka mu kwubahiriza idini ry'ukuri, kiretse ko birengagiza nya nkebuho, bakayihakana bivuye inyuma, bakanayamirira kure.

وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرِ مِنَ الرَّحْمَنِ مُحَدِّثٍ

إِلَّا كَانُوا عَنْهُ مُعْرِضِينَ ﴿٥﴾

6. Ni ukuri, ababangikanyamana barahakanye Qor'ani baranayiteburako. Kubera ivyo rero, bitebe bitebuke, bazoshikirwa n'ukuri kw'inkuru z'ivyo bateburako, maze bahanwe.

فَقَدْ كَذَّبُوا فَسَيَأْتِيهِمْ أَنْبَاءُ مَا كَانُوا بِهِ

يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٦﴾

7. Mbega ntibaraba isi ngo babone ukuntu Twayinagishijeko ibimera vyinshi ngirakamaro, biri mu bwoko bwose bw'ibiterwa n'ivyimeza, ata wushoboye kubinagisha atari Imana Allah!

وَلَمْ يَرَوْا إِلَى الْأَرْضِ كَمْ أَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ

كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ ﴿٧﴾

[1] Raba insiguro y'indome zitangura mu ntango y'igisomwa Al-Baqara.

8. Mu vy'ukuri mw'inagishwa ry'ivyo vyose, ni ukuri harimwo icemezo cerekana ubushobozi n'ububasha vy'Imana Allah, burya abenshi mu bantu, si abemeramana namba; إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٨﴾

9. Kandi mu vy'ukuri Imana yawe Rurema Allah, ni ukuri, ni Yo Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo. وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٩﴾

10. Ntumwa y'Imana! Cira agace abo warungitsweko ku nkuru ya Musa, igihe Imana yawe Rurema Allah Yahamagara Musa Iti: "Genda ku bantu birenganije; وَإِذْ نَادَى رَبُّكَ مُوسَىٰ أَنْ أُنْتِ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿١٠﴾

11. Abantu ba Firawuni, maze ubararikire kugamburukira Imana Allah mu gushira mu ngiro amabwirizwa yayo". قَوْمٍ فِرْعَوْنَ ۗ أَلَا يَتَّقُونَ ﴿١١﴾

12. Musa yavuze ati: "Mana yanje Rurema Allah! Jewe ndafise impungenge ko bohakana bivuye inyuma ubutumwa ndabazaniye; قَالَ رَبِّ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُكَذِّبُونِ ﴿١٢﴾

13. Ngatuntuzwa n'uko bangararije, kandi n'ururimi rwanje ntirutomora bikwiye, ndagusavye rero Uhe ubutumwa murumunanje Haruna kugira anshigikire, yongere anyunganire mu kubumvisha ubutumwa nzoba ndabashikirije; وَيَضِيقُ صَدْرِي وَلَا يَنْظِلُّ لِسَانِي فَأُرْسِلُ إِلَىٰ هَرُونَ ﴿١٣﴾

14. Hari n'igicumuro nabakoreye co kwica umuntu mu Banyagiputa, ndatinya rero ko boca bamwihorera, bakanyica". وَلَهُمْ عَلَيَّ ذَنْبٌ فَأَخَافُ أَنْ يَقْتُلُونِ ﴿١٤﴾

15. Imana Allah Yabwiye Musa Iti: "Ihibambewe! Tekana nta co bazokugira. Na murumunawe Haruna Tumugize Intumwa, nimugende rero uko muri babiri mwitwaje ibitangaro vyacu Twebwe Allah, vyerekana ukuri kwanyu; mu vy'ukuri, Turi kumwe na mwe ku bumenyi bwacu no mu kubabungabunga, Turumviriza n'ivyo mushikiriza; قَالَ كَلَّا فَاذْهَبَا بِآيَاتِنَا إِنَّا مَعَكُمْ مُسْتَمِعُونَ ﴿١٥﴾

16. Enda nyabuna rero, nimugende kwa Firawuni, maze mumubwire muti: "Twebwe mu vy'ukuri, turi Intumwa zirungitswe n'Imana yawe Rurema Allah kuri wewe no ku bantu bawe; فَأْتِنَا فِرْعَوْنَ فَقُولَا إِنَّا رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾

17. Ko wobohora Bene Israyeli ukareka kubacinyiza, tugaheza rero tukabarongora mu nzira y'Imana Allah, bakadukurikira". أَنْ أُرْسِلَ مَعَنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿١٧﴾

18. Firawuni yishuye Musa n'agashinyaguro n'akantu ati: "Mbega uribagiye ko twakurereye ng'aha kuva ukiri uruyoya, uraheza ubana na twe imyaka n'iyindi! قَالَ أَلَمْ نُزِدْكَ فِيْنَا وَلِيدًا وَلَمِئْتَ فِيْنَا مِنْ عُمْرِكَ سِنِينَ ﴿١٨﴾

19. Uraheza ukora igicumuro co kwica Umunyagiputa igihe winamura umukubita igipfunsi, aca ararambarara! Ako, ni ko gashimwe wampaye ku ciza nagukoreye co kukurera!". وَقَعَلْتَ فَعَلْتِكَ الَّتِي فَعَلْتَ وَأَنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿١٩﴾

20. Musa arahaiza yishura Firawuni ati: "Nimba ico gicumuro naragikoze, sinari bwahishurirwe kuba Intumwa! قَالَ فَعَلْتُمْهَا إِذَا وَأَنَا مِنَ الصَّالِينَ ﴿٢٠﴾
21. Ni naho nata nkomoka mpungira i Madiyana, ku gutinya ko mwonyica mwiherera Umunyagiputa wanyu nishe kw'isanganya; mu nyuma, Imana yanje Rurema Allah Yahavuye Impa ubutumwa n'ubumenyi, maze Ingira Intumwa mu zindi; فَفَرَرْتُ مِنْكُمْ لَمَّا خِفْتُمْكُمْ فَوَهَبَ لِي رَبِّي حُكْمًا وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٢١﴾
22. Iryo rererwa ryanje iwawe na ryo unshinyagurizako, ryabaye kugira ngo ubandanye ucura bufuni na buhoro Bene Israyeli!"; وَتِلْكَ نِعْمَةٌ تَمُنُّهَا عَلَيَّ أَنْ عَبَّدتَّ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿٢٢﴾
23. Firawuni yahavuye abaza Musa ati: "Imana Rurema w'ibiremwa vyose Yakurungitse, ni igiki?"; قَالَ فِرْعَوْنُ وَمَا رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٣﴾
24. Musa yavuze yishura Firawuni ati: "Ni Imana Rurema, Umubungabunzi w'amajuru n'isi hamwe n'ibiri hagati yavyo; nimwaba rero muzi neza ivyo, nimuyemere". قَالَ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنَّ كُنْتُمْ مُوقِنِينَ ﴿٢٤﴾
25. Firawuni arinamura abwira abubahwa bari ng'aho bamukikije ati: "Muranyumvira ako kamaramaza ka Musa, aho yubahuka akavuga ko hari iyindi mana atari jewe!"; قَالَ لِمَنْ حَوْلَهُ أَلَا تَسْمِعُونَ ﴿٢٥﴾
26. Musa yarongeye avuga kandi ati: "Imana ndabararikira kwemera, ni Imana yanyu Rurema Allah Yabaremye, Ikanarema ba so mukomokako". قَالَ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأُولِينَ ﴿٢٦﴾
27. Firawuni n'ishavu n'akantu asubizayo anebagura Musa ati: "Mu vy'ukuri Intumwa yanyu mwarungikiwe, ni ukuri, ni umusazi, ivuga ibitaroranye namba". قَالَ إِنَّ رَسُولَكُمُ الَّذِي أُرْسِلَ إِلَيْكُمْ لَمَجْنُونٌ ﴿٢٧﴾
28. Musa arongerera ati: "Imana ndabararikira kwemera, ni Imana Rurema Yaremye ubuseruko n'uburengero hamwe n'ibiri hagati yavyo; Irema n'umuco n'umuzimagiza. Ivyo rero, bikaba ari ivyemezo vy'uko ari Yo Ikwiye kwemerwa no gusengwa ari Imwe Rudende nimwaba mutegera neza ububasha bwayo". قَالَ رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنَّ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢٨﴾
29. Firawuni aca avuga n'iterabwoba n'akantu yihaniza Musa ati: "Niwigenera iyindi Mana atari jewe, ni ukuri ntegerezwa kuguta mw'ibohero hamwe n'abandi". قَالَ لَيْنَ اتَّخَذتَّ إِلَهًا غَيْرِي لِأَجْعَلَكَ مِنَ الْمَسْجُونِينَ ﴿٢٩﴾
30. Musa asubizayo ati: "Mbega urahaize unte mw'ibohero hamwe n'abandi, n'aho nokuzanira icemezo gitomoye ko ndi mu kuri!"; قَالَ أَوْلَوْ جِئْتُكَ بِشَيْءٍ مُّبِينٍ ﴿٣٠﴾
31. Firawuni aca asaba Musa ko yozana icemezo ati: "Enda nyabuna rero, zana ico cemezo ku vyo uvuga niwaba uri mu mvugakuri ko uri Intumwa vy'ukuri". قَالَ قَاتِ بِهِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٣١﴾
32. Ni ho rero Musa yaterera inkoni yiwe hasi, ica ihinduka inzoka amahanga yigendera, abantu birabira; قَالَ لَقِيَ عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ ثُعْبَانٌ مُّبِينٌ ﴿٣٢﴾
33. Arahaiza kandi ashira ikiganza ciwe mu kwaha, agize ngo aragikuyeyo, caje cererana gisayangana cane abari ng'aho birabira, barumirwa. وَنَزَعَ يَدَهُ فَإِذَا هِيَ بَيْضَاءُ لِلنَّظِيرِينَ ﴿٣٣﴾

34. Firawuni aca agira impungenge z'uko abunganizi bari ng'aho bamukikije, bohava banyurwa bakemera, araheza ababwira ati: "Mu vy'ukuri, Musa nta nkeka ko ari umukonikoni karuhariwe;

قَالَ لِلْمَلَأِ حَوْلَهُ إِنَّ هَذَا لَسَاحِرٌ
عَلِيمٌ ﴿٢٤﴾

35. Ashaka kubomora mwese abakure mu gihugu canyu akoresheje ubukonikoni bwiwe, none rero mumpanuye ko nokora iki?".

يُرِيدُ أَنْ يُنْجِرَكُمْ مِنَ أَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِ،
فَمَاذَا تَأْمُرُونَ ﴿٢٥﴾

36. Abunganizi bari hambavu ya Firawuni bavuze bamuhanura bati: "Musa na murumunawe Haruna, bahe irindi sango ryohurirako, maze utume abararika abantu mu bisagara vyose vyo muri Misiri;

قَالُوا أَرْجِهْ وَأَخَاهُ وَأَبْعَثْ فِي الْمَدَائِنِ
حَشِيرِينَ ﴿٢٦﴾

37. Baheze begeranye zina mukonikoni wese karuhariwe, bamukuzanire".

يَأْتُونَكَ بِكُلِّ سِحَارٍ عَلِيمٍ ﴿٢٧﴾

38. Ni ho rero abakonikoni bose bakoranirizwa hamwe ku musi w'isango nyezina^[1];

فَجَمِعَ السَّحَرَةُ لِمِيقَاتِ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ ﴿٢٨﴾

39. Abararitsi barahaheza bararika abantu bati: "Nyabuna nyabuna nimwitabire ikoraniro ku bwinshi kugira mushigikire abakonikoni!

وَقِيلَ لِلنَّاسِ هَلْ أَنْتُمْ مُجْتَمِعُونَ ﴿٢٩﴾

40. Hari n'aho twotsimbatarwa kw'idini rya Firawuni, tugakurikira abakonikoni mu gihe boramuka batsinze".

لَعَلَّنَا نَتَّبِعَ السَّحَرَةَ إِنْ كَانُوا هُمْ
الْغَالِبِينَ ﴿٣٠﴾

41. Umusi w'isango ugeze, nya bakonikoni karuhariwe bariyegeranije bashika kwa Firawuni, bamubaza bati: "Mbega none, ubwo duhava turonka agashimwe gashimishije, nitwaramuka dutsinze Musa?".

فَلَمَّا جَاءَ السَّحَرَةُ قَالُوا لِفِرْعَوْنَ أَئِنَّا لَنَا
لَأَجْرًا إِنْ كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ ﴿٣١﴾

42. Firawuni na we abishura ati: "Ego cane! Kandi muri ico gihe muzoba muri no mu batoni b'abishikira bari hambavu yanje".

قَالَ نَعَمْ وَإِنَّكُمْ إِذَا لَمِنَ الْمُتَقَرَّبِينَ ﴿٣٢﴾

43. Musa yabariye nya bakonikoni ashaka ko ikinyoma gikubitorwa ahashashe ati: "Nimuterere hasi ivyo mushaka mu bukonikoni bwanyu".

قَالَ لَهُمْ مُوسَى أَلْقُوا مَا أَنْتُمْ مُلْقُونَ ﴿٣٣﴾

44. Ni ho rero nya bakonikoni baterera imizana n'inkoni vyabo hasi, barahunika abantu bose bari ng'aho, ntibaba bakibona nya mizana na nya nkoni nk'uko bisanzwe, ahubwo babona inzoka, barahaheza barahira kw'izina rya Firawuni bavuga bati: "Mu cubahiro ca Firawuni, ni ukuri dutegerezwa gutsinda Musa".

فَأَلْقُوا جِبَابَهُمْ وَعَصَبَهُمْ وَقَالُوا بِعِزَّةِ
فِرْعَوْنَ إِنَّا لَنَحْنُ الْغَالِبُونَ ﴿٣٤﴾

45. Ni ho Musa rero yaterera inkoni yiwe hasi, nya nkoni ica ihinduka inzoka amahanga yigendera, ya nzoka ica imiragura ivyo batereye hasi vyose, ivyari vyakanze abantu babona ko ari inzoka vy'ukuri kandi ari ikinyoma ceruye.

فَأَلْقَى مُوسَى عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ ثَلْجٌ مَاءٍ
بَافِكُونَ ﴿٣٥﴾

[1] Hari ku musi w'ihimbazwa ry'ibirori, igihe abantu bambaye bakaberwa, bakaba bakoranye mu gitondo bavuye mu mihingo yose y'igihugu ca Misiri.

46. Ba bakonikoni bamaze kubona ico gitangaro c'inkoni, baciye bubamira Imana Allah;

فَأَلْفَى السَّحْرَةَ سَجِدِينَ ﴿٤٦﴾

47. Bavuga bati: "Twemeye Imana Rurema, Umubungabunzi w'ibiremwa vyose;

قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٧﴾

48. Imana Rurema ya Musa na murumunawe Haruna".

رَبِّ مُوسَىٰ وَهَارُونَ ﴿٤٨﴾

49. Firawuni n'ishavu n'akantu yaciye avuga abiyamiriza ati: "Mbega karashize ingani mwemere Iyo Mana ya Musa, imbere yuko ndabibarekurira! Mu vy'ukuri biragaragaye ko Musa, ari we mukuru wanyu yabigishije ubukonikoni. Kubera ivyo rero, mugiyeye kwibonerako ayo imbwa yaboneye ku mugezi; ntegerezwa kubaca amaboko n'amaguru binyuranije; ndabace ukuboko kw'ukuryo hamwe n'ukuguru kw'ukubamfu, ukuboko kw'ukubamfu hamwe n'ukuguru kw'ukuryo, hanyuma mpeze ndababambe mwese ku bishitsi vy'igiti".

قَالَ ءَأَمِنْتُمْ لَهُ قَبْلَ أَنْ ءَادَنَ لَكُمْ إِنَّهُ لَكَبِيرُكُمُ الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ فَلَسَوْفَ تَعْلَمُونَ لَأُقَطِّعَنَّ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِمَّنْ خَلَفَ وَلَاصَلْبَتِكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٤٩﴾

50. Ba bakonikoni, baraheza bishura Firawuni bati: "Nta co bidutwaye namba, twebwe mu vy'ukuri, uramutse utwishe dusubira ku Mana yacu Rurema Allah;

قَالُوا لَا ضَيْرَ إِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ ﴿٥٠﴾

51. Mu vy'ukuri, twebwe turizeye ko Imana yacu Rurema Allah, Itugumiriza akabanga, Ikatubabarira ivyaha vyacu, kuko tubaye aba mbere bayemeye mu bantu bawe".

إِنَّا نَطْمَعُ أَنْ يَغَيِّرَ لَنَا رَبُّنَا حَظْلَيْنَا أَنْ كُنَّا أَوَّلَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٥١﴾

52. Ni ho rero Twebwe Allah Twahishurira Musa Tumubwira Duti: "Genda muri iri joro ujanye abaja banje bemeye muri Bene Israyeli, kuko mu vy'ukuri Firawuni n'ingabo ziwe, bahava babakurikira ngo babafate imbere yuko mujabuka ibahari".

*وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي إِلَيْكُمْ مُتَّبِعُونَ ﴿٥٢﴾

53. Firawuni yaciye arungika abararitsi mu bisagara vyose kwegeranya ingabo ziwe;

فَأَرْسَلَ فِرْعَوْنُ فِي الْمَدَائِنِ خَدِيرِينَ ﴿٥٣﴾

54. Araheza avuga ati: "Bene Israyeli bahunganye na Musa, ni akagwi k'abantu bari ku rushi, bagayitse;

إِنَّ هَٰؤُلَاءِ لَشِرْذِمَةٌ قَلِيلُونَ ﴿٥٤﴾

55. Kandi mu vy'ukuri, baraduteye ishavu ryinshi ku guca kubiri n'idini ryacu;

وَأَتَّهُمْ لَنَا لَعَّابُونَ ﴿٥٥﴾

56. Na twe rero turarikanuye ntibaducarukana".

وَأِنَّا لَجَمِيعٌ حَادِرُونَ ﴿٥٦﴾

57. Ni ho rero Twebwe Allah, Twakura Firawuni hamwe n'abantu biwe mu gihugu ca Misiri kirangwa n'imirima itotahaye n'amazi y'amariba atemba;

فَأَخْرَجْنَاهُمْ مِّنْ جَنَّتِ وَعُيُونٍ ﴿٥٧﴾

58. Hari n'ibigega vy'ubutunzi n'innyubakwa ziteye igomwe.

وَكُنُوزٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ ﴿٥٨﴾

59. Ni nk'uko nyene rero Twebwe Allah - Twabakuye muri ico gihugu ca Misiri - Twahavuye Tukiraga mu nyuma Bene Israyeli.

كَذَٰلِكَ وَأَوْرَثْنَاهَا بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿٥٩﴾

60. Firawuni rero hamwe n'ingabo ziwe, bahavuye bakurikira Musa n'abo bari kumwe mu mutwenzi.

فَاتَّبَعُوهُم مُّتَشْرِقِينَ ﴿٦٠﴾

61. Bamaze guhura na bo amaso mu yandi, abantu ba Musa n'ubwoba n'akantu bavuze bati: "Musa, ni ukuri abantu ba Firawuni nta kibuzza baradufashe, turahonye!" فَلَمَّا تَرَىٰٓءَ الْجَمْعَانَ قَالَ أَصْحَبُ مُوسَىٰ ۖ إِنَّا لَمُدْرِكُونَ ﴿٦١﴾

62. Musa yabishuye ati: "Kizire, ntibagenda babafashe namba kuko ndi kumwe n'Imana yanje Rurema Allah mu kuntabara, Irandongora inzira idukura muri aka kaga". قَالَ كَلَّا إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ ﴿٦٢﴾

63. Ni ho rero Twebwe Allah Twahishurira Musa Tumubwira Duti: "Kubita iyo nkoni yawe kw'ibahari". Ubwo nyene ya bahari yicamwo inzira cumi na zibiri; zihuriranye n'igitigiri kingana n'amoko ya Bene Israyeli, maze igice cose c'ibahari kigabura inzira n'iyindi kiba nk'umusozo amahanga. فَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَضْرِبْ بَعْصَاكَ الْبَحْرَ فَانْفَلَقَ فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطَّوْدِ الْعَظِيمِ ﴿٦٣﴾

64. Aho rero, ni ho Twashorera Firawuni n'ingabo ziwe gushika n'aho binjira mw'ibahari bibwira ngo bakurikiye Musa n'abo bari kumwe; وَأَرْزَلْنَا مِمَّا الْآخِرِينَ ﴿٦٤﴾

65. Turaheza Turokora Musa n'abo bari kumwe bose, barajabuka amahoro gushika ku rundi ruhande rw'ibahari. وَأَخْبَيْنَا مُوسَىٰ وَمَنْ مَعَهُ أَجْمَعِينَ ﴿٦٥﴾

66. Mu nyuma, ni ho nya bahari yasubira guterana, maze Twebwe Allah Duca Dusomesha nturi Firawuni n'ingabo ziwe, bahonera rimwe. ثُمَّ أَعْرَفْنَا الْآخِرِينَ ﴿٦٦﴾

67. Mu vy'ukuri, muri ivyo vyashikiye Firawuni n'ingabo ziwe, ni ukuri harimwo inkebuzo yerekena koko ubushobozi n'ububasha vy'Imana Allah. Hamwe n'ivyo rero, abenshi mu bakurikira Firawuni ntibahavuye bemera. إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٦٧﴾

68. Ntumwa y'Imana! Mu vy'ukuri Imana yawe Rurema Allah, ni ukuri ni Yo Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo. وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٦٨﴾

69. Ntumwa y'Imana! Cira ku mayange abagarariji, inkuru ya Ibrahimu; وَأَتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ إِبْرَاهِيمَ ﴿٦٩﴾

70. Igihe yabwira se hamwe n'abantu biwe ati: "Ni igiki musenga?" إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا تَعْبُدُونَ ﴿٧٠﴾

71. Bavuze bamwishura bati: "Dusenga ibigirwamana, tugaheza tukavyiyegurira". قَالُوا نَعْبُدُ أَصْنَامًا فَنَنْظِلُ لَهَا عَٰلِكِينَ ﴿٧١﴾

72. Ibrahimu yababwiye abanabagura ati: "None burya, ivyo bigirwamana biraheza bikabumvira igisabisho iyo mubisavye?" قَالَ هَلْ يَسْمَعُونَكُمُ إِذْ تَدْعُونَ ﴿٧٢﴾

73. Canke bikagira ico bibamariye iyo mubisenze? Canke bikagira ico bibiciye iyo mutabisenze?" أَوْ يَنْفَعُونَكُمُ أَوْ يَضُرُّونَ ﴿٧٣﴾

74. Bavuze bamwishura bati: "Eka nta na kimwe tuziga kuri ivyo bigirwamana! Ahubwo twasanze abavyeyi bacu babisenga, na twe tubisenga ukwo". قَالُوا بَلْ وَجَدْنَا ءَابَاءَنَا كَذَٰلِكَ يَفْعَلُونَ ﴿٧٤﴾

75. Ibrahimu yavuze ati: "Mbe burya muraraba mukazirikana ivyo musenga; قَالَ أَفَرَأَيْتُمْ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿٧٥﴾

76. Mwebwe hamwe n'abavyeyi banyu b'abakurambere! أَنْتُمْ وَعَابَاؤُكُمْ الْأَقْدَمُونَ ﴿٧٦﴾
77. Mu vy'ukuri ivyo musenga mu gishingo c'Imana Allah, vyose ni abansi kuri jewe, ariko Imana Rurema w'ibiremwa vyose, ni Yo gusa nsenga; فَأَلَّهْمْ عَدُوِّي إِلَّا رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿٧٧﴾
78. Ni Yo Yandemye mw'ishusho ryiza, Iraheza Irandongora mu gukora ibimfitye akamaro kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa; الَّذِي خَلَقَنِي فَهُوَ يَهْدِينِ ﴿٧٨﴾
79. Ni na Yo Indonsa imfugurwa Ikandonsa n'ico nywa; وَالَّذِي هُوَ يُطْعَمُنِي وَيَسْقِينِ ﴿٧٩﴾
80. N'iyu ndwaye, ni Yo Inkiza nkaroranirwa mu magara; وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ ﴿٨٠﴾
81. Ni na Yo Inyaka ubuzima kw'isi ngapfa, hanyuma Ikazonsubiza kandi ubuzima ku musu w'izuka, nkazuka; وَالَّذِي يُمَيِّتُنِي ثُمَّ يُحْيِينِ ﴿٨١﴾
82. Ni na Yo nizeye ko Ingumiriza akabanga Ikazombabarira ivyaha vyanje ku musu w'impera". وَالَّذِي أَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لِي خَطِيئَتِي يَوْمَ الدِّينِ ﴿٨٢﴾
83. Ibrahimu yavuze asaba ati: "Mana yanje Rurema Allah! Mpa ubumenyi no gutahura bikwiye, Wongere Unkurikize aberanda tuzohurira mu Bwami bw'ijuru; رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ ﴿٨٣﴾
84. Umpe no kuyagwa neza n'abantu mu bazokurikira gushika ku musu w'iherezo; وَأَجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ ﴿٨٤﴾
85. Unshire no mu baja bawe Wageneye Ubwami bw'ijuru bwuzuye inema; وَأَجْعَلْنِي مِنْ وَرَثَةِ جَنَّةِ النَّعِيمِ ﴿٨٥﴾
86. Urongore n'umuvyeyi wanje mu nzira yawe, maze Umugumirize akabanga, Umubabarire ivyaha vyawe; mu vy'ukuri, yari mu bantu bahuyeye^[1]; وَأَعِزَّنِي لِأَيِّ إِنَّهُ كَانَ مِنَ الضَّالِّينَ ﴿٨٦﴾
87. Kandi ntuzontetereze umusi ibiremwa vyazutse kugira biharurirwe, maze bigahemberwa ivyo vyakoze; وَلَا تُخْزِنِي يَوْمَ يُبْعَثُونَ ﴿٨٧﴾
88. Umusi amatungo n'ibibondo ata na kimwe bizomarira umuntu; يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ ﴿٨٨﴾
89. Kiretse umuntu azoza ku Mana Allah arangwa n'umutima wejejwe ubugarariji n'uburyarya". إِلَّا مَنْ أَىَّ اللَّهُ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٩﴾
90. Kuri nya musu rero, Ubwami bw'ijuru buzokwegerezwa abagamburukirama; وَأَرْزَلْتِ الْجَنَّةَ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٩٠﴾
91. Umuro ururumba na wo, ushirirwe ahabona abarenze ku mabwirizwa y'Imana Allah, bakanahakana bivuye inyuma Intumwa zayo; وَوَرِزْتَ الْحَجِيمُ لِلْغَاوِينَ ﴿٩١﴾
92. Maze babwirwe n'agashinyaguro n'akantu bati: "Mbega ibigirwamana mwahora musenga mu gishingo c'Imana Allah, biri hehe ngo bibavugire kuri uno musu! وَقِيلَ لَهُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿٩٢﴾

[1] Iki gisabisho, Ibrahimu yagisabiye se kuko yari yamusezeraniye ko amusabira ku Mana Allah, hari imbere yuko se agaragariza Ibrahimu ko atarota avavanura n'igarariza hamwe n'ibangikanyamana gushika gupfa; ico gihe rero, Ibrahimu yaciye avavanura na se.

93. Mbega burya nya bigirwamana birashoboye kubatabara ngo bibakureko ibihano! Mbe hoho nya bigirwamana nyene biranashoboye kwikura mu bihano!" مَنْ دُونَ اللَّهِ هَلْ يَنْصُرُونَكَ أَوْ يَنْصُرُونَ ﴿٩٣﴾

94. Bazoheza rero begeranirizwe hamwe, maze batabwe mu muriro batanguje umutwe, bari mu migwimigwi. Nya bigirwamana hamwe n'abarenze ku mabwirizwa y'Imana Allah bakanahakana n'Intumwa zayo, bazotabwa muri nya muriro; فَكَيْبُوا فِيهَا هُمْ وَالْغَاوُونَ ﴿٩٤﴾

95. Bari kumwe n'ababahubishije mu ngabo za shetani zabaryohereza gukora ibibi, nta n'umwe azocaruka. وَجُنُودٌ إِيلَيسَ أَجْمَعُونَ ﴿٩٥﴾

96. Bazohazana bari mu muriro ku makosa yabo; قَالُوا وَهُمْ فِيهَا يَخْتَصِمُونَ ﴿٩٦﴾

97. Bavuga babwira ababahubushije bati: "Turarahiye kw'izina ry'Imana Allah! Ni ukuri, kw'isi twari mu buhuvyi bugaragara; تَاللَّهِ إِن كُنَّا لَنَجِي ضَلَالِ مُبِينٍ ﴿٩٧﴾

98. Mu kubasenga tubanganisha n'Imana Rurema w'ibiremwa vyose, Ikwiye gusengwa ari Imwe Rudende; إِذْ نُسَبِّحُكَ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٩٨﴾

99. Burya nta cadukwegeye akaga kikadushikana aha turi, kiretse abanyavyaha barenga ku mabwirizwa y'Imana Allah baduhubishije, tukabumvira; وَمَا أَضَلْنَا إِلَّا الْمَجْرُمُونَ ﴿٩٩﴾

100. Ubwo none ga yemwe! Nta n'umwe yonadusabira akadukura muri ibi bihano turimwo! فَمَا لَنَا مِنْ شَافِعِينَ ﴿١٠٠﴾

101. Nta n'umugenzi nkoramutima yotwumvira n'ikigongwe! وَلَا صَدِيقٍ حَمِيمٍ ﴿١٠١﴾

102. Ese twopfuma dusubizwa kandi kw'isi tugaheza tukaba abemeramana koko!" فَلَوْ أَن لَنَا كَرَّةٌ فَنَكُونُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٢﴾

103. Mu vy'ukuri mu nkuru ya Ibrahimu, ni ukuri harimwo inkebuzo ku wumva akikebuka. Hamwe n'ivyo rero, abenshi mu bashikiwe n'iyu nkuru ntibahavuye bemera. إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾

104. Mu vy'ukuri Imana yawe Rurema Allah, ni ukuri ni Yo Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo. وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٠٤﴾

105. Abantu barungikiwe Intumwa Nuhu barahakanye bivuye inyuma Intumwa yabo, baca bafatwa nk'aho bahakanye Intumwa zose^[1]; كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٠٥﴾

106. Igihe mwenewabo Nuhu yababwira ati: "Ubwo ntimwogamburukira Imana Allah mukubahiriza ibwirizwa ryu kuyisenga ari Imwe Rudende! إِذْ قَالَ لَهُمُ أَخُوهُمْ نُوحٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٠٦﴾

107. Mu vy'ukuri, jewe kuri mwebwe ndi Intumwa, nkaba n'Umwizigirwa mu vyo ndabashikiriza; إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٠٧﴾

108. Enda rero nyabuna nimwikingire ibihano vy'Imana Allah mu kunyemera, muheze munyumvire mu gusenga Imana Imwe Rudende Allah; فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿١٠٨﴾

[1] Kuko Intumwa iyo ari yo yose irungitswe, ibwiriza abo irungitsweko kwemera Intumwa zose.

109. Nta mpembo ndabasavye kw'ishikirizabutumwa ryanje, impembo yanje ndayiziga ku Mana Rurema Allah, Yo Mubungabunzi w'ibiremwa vyose; وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٠٩﴾

110. Kubera ivyo rero, nimwikingire ibihano vy'Imana Allah mu kunyemera, muheze munyumvire mu gushira mu ngiro amabwirizwa yayo". فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا نِجْمَهُ ﴿١١٠﴾

111. Abantu ba Nuhu barinamuye bati: "Wewe ubona twokwemera gute ngo tugukurikire mu gihe wakurikiwe n'abantu ba nyarucari n'imbunza!". *قَالُوا أَنْتُمْ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لَكُمْ إِلَّا زِدُونَا ﴿١١١﴾

112. Nuhu (nyakugira amahoro y'Imana Allah) araheza abishura ati: "Sinjejwe kumenya ubuzima babayemwo; ico njejwe, ni ukubararikira ukwemera, burya ubutore n'icubahiro c'umuntu, biva ku kwemera Imana Allah, ntibiva ku muryango canke ku co ari mu kibano; قَالَ وَمَا عَلَّمِي مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١١٢﴾

113. Iharurirwa ryabo ku vyo bakoze, rijejwe Imana yanje Rurema Allah. Iyo muba muzi ko biri ukwo rero, ntimwari kunebagura abankurikiye; إِنَّ حِسَابَهُمْ إِلَّا عَلَى رَبِّي لَوْ تَشْعُرُونَ ﴿١١٣﴾

114. Kandi nanje nyene sindota nirukana abemeramana bankurikiye uko bari kwose kugira ngo munyemere; وَمَا أَنَا بِظَارِدِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٤﴾

115. Jewe burya nta kindi njejwe, kiretse ko ndi Umugabisha atomoye ku bihano vy'Imana Allah". إِنَّ أَنَا إِلَّا أَنْذِيرٌ مُبِينٌ ﴿١١٥﴾

116. Abantu ba Nuhu bahavuye bamutera ubwoba bati: "Nuhu! Utaretse iryo rarikiramana ryawe, ni ukuri nta kibuzza, tuzokwicisha amabuye!". قَالُوا لَنْ لَمْ تَنْتَهُ بِنُوحٍ لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمَرْجُومِينَ ﴿١١٦﴾

117. Nuhu amaze kwumva iterabwoba ryabo, yaratakambiye Imana Allah avuga ati: "Mana yanje Rurema Allah! Mu vy'ukuri abantu banje Wandungitseko, bangararije bimwe biboneka; قَالَ رَبِّ إِنَّ قَوْمِي كَذَّبُونِ ﴿١١٧﴾

118. Ndagusavye rero ko Ufata ingingo idutandukanya mu guhonya abaguhakana bakagarariza Intumwa yawe, maze Undokore muri iryo honywa jewe hamwe n'abo turi kumwe mu bemeramana". فَأَفْتَحْ بَنِي وَبَنِيهِمْ فَتَحًا وَنَجِّي وَمَنْ مَعِيَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٨﴾

119. Imana Allah Yarumviye Nuhu, maze Iramurokora muri nya honywa we hamwe n'abari kumwe na we mu bwato bwarimwo amoko yose y'ibiremwa. فَأَنْجِيَهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفَلَكِ الْمَسْحُورِ ﴿١١٩﴾

120. Mu nyuma rero, ni ho Twebwe Allah Twahonya abahakanye bakagarariza. ثُمَّ أَعْرَفْنَا بَعْدَ الْبَاقِينَ ﴿١٢٠﴾

121. Mu vy'ukuri, mu nkuru ya Nuhu n'ihonywa ry'abamugararije, ni ukuri harimwo inkebuzo ku bantu. Hamwe n'ivyo rero, abenshi mu bashikiriwe n'iyi nkuru, ntibahavuye bemera Imana Allah n'Intumwa zayo ngo bubahirize n'amabwirizwa yayo. إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٢١﴾

122. Mu vy'ukuri Imana yawe Rurema Allah, ni ukuri ni Yo Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo. وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٢٢﴾

123. Bene Aadi barahakanye bivuye inyuma Intumwa yabo Huudi, baca bafatwa nk'aho bahakanye Intumwa zose^[1].

كَذَّبَتْ عَادُ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٢٣﴾

124. Igihe mwenewabo Huudi yababwira ati: “Ubwo ntimwogamburukira Imana Allah mukubahiriza ibwirizwa ryo kuyisenga ari Imwe Rudende!;

إِذْ قَالَ لَهُمُ أَخُوهُمْ هُودٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٢٤﴾

125. Mu vy'ukuri, jewe kuri mwebwe ndi Intumwa, nkaba n'Umwizigirwa mu vyo ndabashikiriza;

إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٢٥﴾

126. Enda rero nyabuna nimwikingire ibihano vy'Imana Allah mu kunyemera, muheze munyumvire mu kwubahiriza amabwirizwa y'Imana Allah;

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿١٢٦﴾

127. Nta mpembo ndabasavye kw'ishikirizabutumwa ryanje, impembo yanje ndayiziga ku Mana Rurema Allah, Yo Mubungabunzi w'ibiremwa vyose,

وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٢٧﴾

128. Mbega mwubaka inyubakwa ndende aho hose hataramutse, mu ntumbero yo kwihambaza mukengera abarengana hepfo yanyu!

أَتَبْنُونَ بِكُلِّ رِيعٍ آيَةً تَعْبَثُونَ ﴿١٢٨﴾

129. Mukigirira n'amazu y'intamenwa y'amagorofa; nk'aho muzokwama kw'isi ibihe bidahera;

وَتَتَّخِذُونَ مَصَانِعَ لَعَلَّكُمْ تَخْلَدُونَ ﴿١٢٩﴾

130. N'iyu hagize uwo mucakira mu bantu mukamukubita canke mukamwica, mubikora ku kagagazo n'akarenganyo;

وَإِذَا بَطَشْتُمْ بَطَشْتُمْ جَبَّارِينَ ﴿١٣٠﴾

131. Kubera ivyo rero, nimwikingire ibihano vy'Imana Allah mu kunyemera, muheze munyumvire mu gushira mu ngiro amabwirizwa yayo;

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿١٣١﴾

132. Muheze mugamburukire Imana Allah Yabahaye inema muzi z'ubwoko bwose;

وَأَتَّقُوا الَّذِينَ آمَدَكُم بِمَا تَعْلَمُونَ ﴿١٣٢﴾

133. Yabahaye ibitungwa, lbaha n'ibibondo;

أَمَدَكُم بِأَنْعَامِهِمْ وَبَيْنِهِمْ ﴿١٣٣﴾

134. lbaha n'imirima itotahaye hamwe n'amazi y'amariba atemba”.

وَجَنَّاتٍ وَعَيُْونٍ ﴿١٣٤﴾

135. Huudi (nyakugira amahoro y'Imana Allah) yarihanije abantu yarungitsweko ati: “Mu vy'ukuri, jewe ndatinye ko mwoshikirira n'ibihano vy'Imana Allah ku musi uhambaye, mu gihe mworendegera mu bugarariji, mwihakana n'inema zayo”.

إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٣٥﴾

136. Abantu ba Huudi bamwamiriye kure bati: “Kuri twebwe rero, ukuduhanura kwawe n'ukutaduhanura, vyose ni co kimwe, ntiturota tukwemera namba!

قَالُوا سَوَاءٌ عَلَيْنَا أَوَعَضْتَ أَمْ لَمْ تَكُنْ مِنَ الْوَاعِظِينَ ﴿١٣٦﴾

137. Ivyo twemera si ikindi, kiretse ko ari imigenzo y'ab'aho hambere;

إِنْ هَذَا إِلَّا خُلُقُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٣٧﴾

138. Kandi rero twebwe ntizozohanirwa gukora ivyo utubuza”.

وَمَا نَحْنُ بِمُعَذِّبِينَ ﴿١٣٨﴾

[1] Kuko Intumwa iyo ari yo yose irungitswe, ibwiriza abo irungitsweko kwemera Intumwa zose.

139. Bararendegeye rero mu guhakana bivuye inyuma, maze Twebwe Allah Duca Tubarungikira igihuhusi c'igikonyozi, Turabahonya. Mu vy'ukuri mw'ihonywa ryabo, ni ukuri harimwo inkebuzo ku bantu. Ntumwa y'Imana! Hamwe n'ivyo rero, abenshi mu bashikiriwe n'iyi nkuru ntibahavuye bakwemera.

فَكَذَّبُوهُ فَأَهْلَكْنَاهُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرَهُمْ مُّؤْمِنِينَ ﴿١٣٩﴾

140. Mu vy'ukuri Imana yawe Rurema Allah, ni ukuri ni Yo Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٤٠﴾

141. Bene Thamuudi barahakanye bivuye inyuma Intumwa yabo Swalehe, baca bafatwa nk'aho bahakanye Intumwa zose^[1].

كَذَّبَتْ ثَمُودُ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٤١﴾

142. Igihe mwenewabo Swalehe yababwira ati: "Ubwo ntimwogamburukira Imana Allah mukubahiriza ibwirizwa ryo kuyisenga ari Imwe Rudende!

إِذْ قَالَ لَهُمُ أَخُوهُمْ صَاحِبُ آلَا تَتَّقُونَ ﴿١٤٢﴾

143. Mu vy'ukuri, jewe kuri mwebwe ndi Intumwa, nkaba n'Umwizigirwa mu vyo ndabashikiriza;

إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٤٣﴾

144. Enda rero nyabuna nimwikingire ibihano vy'Imana Allah mu kunyemera, muheze munyumvire mu kwubahiriza amabwirizwa yayo;

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿١٤٤﴾

145. Nta n'impembo ndabasavye kw'ishikirizabutumwa ryanje, impembo yanje ndayiziga ku Mana Rurema Allah, Yo Mubungabunzi w'ibiremwa vyose.

وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٤٥﴾

146. Mbega none, Imana yanyu Rurema Allah Ikwiye kubareka mukishira mukizana mu nema Yabahaye kw'isi mutekaniwe!

أَتَذَرُونَ فِي مَا هَاهُنَا ءَامِنِينَ ﴿١٤٦﴾

147. Mu mirima itotahaye hamwe n'amazi y'amariba atemba!

فِي جَنَّتٍ وَعُيُونٍ ﴿١٤٧﴾

148. N'ibitara vy'ivyamwa n'ibiterwa hamwe n'itende zoroshe z'akanovera!

وَزُرُوعٍ وَنَخْلٍ طَلْعُهَا هَضِيمٌ ﴿١٤٨﴾

149. Mukanabaza mu misozi inzu mu buhinga butuma mwiyemera bidasanzwe!

وَتَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا فَرِهِينَ ﴿١٤٩﴾

150. Kubera ivyo rero, nimwikingire ibihano vy'Imana Allah mu kunyemera, muheze munyumvire mu kwubahiriza amabwirizwa yayo;

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿١٥٠﴾

151. Ntimugakurikire namba ivyo mubwirwa n'abimonogoje mu bugarariji;

وَلَا تُطِيعُوا أَمْرَ الْمُسْرِفِينَ ﴿١٥١﴾

152. Bagenzwa n'ubwononyi kw'isi, batigera bitwararika gukora ibitunganye".

الَّذِينَ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ ﴿١٥٢﴾

153. Bene Thamuudi barinamuye babwira Swalehe bati: "Ni ukuri wewe, uri mu barozwe koko gushika n'aho utakigira n'ubwo kurahura!

قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ ﴿١٥٣﴾

[1] Kuko Intumwa iyo ari yo yose irungitswe, ibwiriza abo irungitsweko kwemera Intumwa zose.

154. Wewe nta co uri, kiretse ko uri umuntu nkatwe, udusumbije igiki cotuma uba Intumwa! Enda rero nyabuna zana icemezo cerekana ko uri Intumwa, niwaba koko uri mu mvugakuri ko Imana Allah Yakaturungitseko!" مَأْنَتَ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا فَأَبِئِتِ بِإِن كُنْتَ مِنْ الصَّادِقِينَ ﴿١٥٤﴾

155. Swalehe yababwiye ati: "Ng'iyoy ingamiya mwarungikiwe n'Imana Allah, kugira ibabere icemezo cerekana ko ndi mu kuri, yagenewe gushoka ku musi wayo na mwe mukaba murekuriwe kuvoma ku musi uzwi ukurikira; قَالَ هَذِهِ نَاقَةٌ لَهَا شِرْبٌ وَلَكُمْ شِرْبٌ يَوْمَ مَعْلُومٍ ﴿١٥٥﴾

156. Ntimunayikomakome ku nabi ngo muyice imitsi. Nimwahirahira rero mukayikomakoma ku nabi, nta kizobuza ko mushikirwa n'ibihano vy'Imana Allah ku musi uhambaye". وَلَا تَمْسُوهَا بِسُوءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابُ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٥٦﴾

157. Ni ho rero bahakana, basimbira kuri nya ngamiya barayica imitsi, barayibaga, maze bazinduka bicuza ku vyo bakoze, bamaze kumenya neza ko bategerezwa guhanwa; فَعَقَرُوها فَاصْبِرُوا نَدِيمِينَ ﴿١٥٧﴾

158. Baca bashikirwa rero n'ibihano vy'Imana Allah basezeraniwe na Swalehe (nyakugira amahoro y'Imana Allah), birabahonya. Mu vy'ukuri mw'ihonywa rya Bene Thamuuudi, ni ukuri harimwo inkebuzo ku wushaka kwiwebuka mu bantu. Hamwe n'ivyo rero, abenshi mu bashikiriwe n'iyoy nkuru, ntibahavuye bemera Imana Allah. كَانَ أَكْثَرَهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٥٨﴾

159. Mu vy'ukuri Imana yawe Rurema Allah, ni ukuri ni Yo Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo. وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٥٩﴾

160. Abantu ba Lulutwi barahakanye bivuye inyuma Intumwa yabo Lulutwi, baca bafatwa nk'aho bahakanye Intumwa zose^[1]. كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٦٠﴾

161. Igihe mwenewabo Lulutwi yababwira ati: "Ubwo ntimwogamburukira Imana Allah mukubahiriza amabwirizwa yayo! إِذْ قَالَ لَهُمُ أَخُوهُمْ لُوطُ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٦١﴾

162. Mu vy'ukuri, jewe kuri mwebwe ndi Intumwa, nkaba n'Umwizigirwa mu vyo ndabashikiriza; إِلَىٰ لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٦٢﴾

163. Enda rero nyabuna nimwikingire ibihano vy'Imana Allah mu kunyemera, muheze munyumvire mu kwubahiriza amabwirizwa yayo; فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿١٦٣﴾

164. Nta n'impembo ndabasavye kw'ishikirizabutumwa ryanje, impembo yanje ndayiziga ku Mana Rurema Allah, Yo Mubungabunzi w'ibiremwa vyose. وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٤﴾

165. Mbega none, karashize ingani mwabirane abagabo ku bagabo muri Bene Adamu! أَتَأْتُونَ الذُّكْرَانَ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٥﴾

[1] Kuko Intumwa iyo ari yo yose irungitswe, ibwiriza abo irungitsweko kwemera Intumwa zose.

166. Muheze mwirengagize kwabira abo mwaremewe n'Imana yanyu Rurema Allah mu bagore, ari na bo mwagenewe kugira muryoherwe muheze murondoke! Ahubwo rero, mwebwe muri abantu bimonogoje mu kuvogera imbibe z'ibibujijwe n'Imana Allah! وَذَرُونَ مَا خَلَقَ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ أَرْوَاحِكُمْ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ عَادُونَ ﴿١٦٦﴾
167. Abantu Luutwi yarungitsweko bahavuye bamutera ubwoba bati: "Luutwi! Utaretse kutubuza kwabirana abagabo ku bandi, ni ukuri nta kibuzza, tuzokwomora utuvire mu gihugu!" قَالُوا لَنْ لَمْ تَنْتَه يَلُوطُ لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمُخْرَجِينَ ﴿١٦٧﴾
168. Luutwi asubizayo ati: "Mu vy'ukuri, jewe ndi mu byamiriza bivuye inyuma bakanashavuzwa cane n'ivyo mukora". قَالَ إِنِّي لِعَمَلِكُمْ مِنَ الْقَالِينَ ﴿١٦٨﴾
169. Luutwi amaze kwihebura ko batarota bamwumvira, yasavye Imana Allah avuga ati: "Mana yanje Rurema Allah! Nkingira jewe hamwe n'umuryango wanje inkurikizi z'ivyaha vy'agahomerabunwa bakora". رَبِّ نَجِيٍّ وَأَهْلِي مِمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٦٩﴾
170. Ni ho rero Twebwe Allah, Twarokora Luutwi hamwe n'umuryango wiwe n'abitabiriye irarikirama ryiwe; فَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ ﴿١٧٠﴾
171. Kiretse umukecuru umwe muri bo atemeye, ari na we yari umugore wiwe, yari mu bategerezwa guhanwa; إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَلَبِينَ ﴿١٧١﴾
172. Mu nyuma rero, ni ho Twebwe Allah Twarandurana n'imizi abahakanye bakagarariza; ثُمَّ دَمَرْنَا الْأَخْرِينَ ﴿١٧٢﴾
173. Maze Tubakurikiza n'icucagirwa ry'amabuye amanuka avuye mu kirere nk'imvura y'urutavanako; ryari icucagirwa ry'amabuye ribi cane ku bihanijwe n'Intumwa bakanka kuzumvira! وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنذَرِينَ ﴿١٧٣﴾
174. Mu vy'ukuri mw'ihonywa ry'abantu ba Luutwi, ni ukuri harimwo inkebuzo ku bahakanyi bagarariza amabwirizwa y'Imana Allah. Hamwe n'ivyo rero, abenshi muri bo ntibahavuye bemera. إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٧٤﴾
175. Mu vy'ukuri Imana yawe Rurema Allah, ni ukuri ni Yo Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo. وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٧٥﴾
176. Abantu bo mu gisagara c'ibiti bitotahaye barahakanye bivuye inyuma Intumwa yabo Shu'ayibu, baca bafatwa nk'aho bahakanye Intumwa zose^[1]. كَذَّبَ أَصْحَابُ آلِ يُثْرَةَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٧٦﴾
177. Igihe Shu'ayibu yababwira ati: "Ubwo ntimwogamburukira Imana Allah mukubahiriza amabwirizwa yayo! إِذْ قَالَ لَهُمْ شُعَيْبٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٧٧﴾
178. Mu vy'ukuri, jewe kuri mwebwe ndi Intumwa, nkaba n'Umwizigirwa mu vyo ndabashikiriza; إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٧٨﴾
179. Enda rero nyabuna nimwikingire ibihano vy'Imana Allah mu kunyemera, muheze munyumvire mu kwubahiriza amabwirizwa yayo; فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿١٧٩﴾

[1] Kuko Intumwa iyo ari yo yose irungitswe ibwiriza abo irungitsweko kwemera Intumwa zose.

180. Nta n'impembo ndabasavye kw'ishikirizabutumwa ryanje, impembo yanje ndayiziga ku Mana Rurema Allah, Yo Mubungabunzi w'ibiremwa vyose. وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨٠﴾

181. Shu'ayibu yabwiye abo yarungitsweko ati: "Enda nimukwize ingero mu gihe mugereye abandi, kandi ntikumagabanye ku ngero mugeresha; وَأَوْفُوا بِالْكَفْلِ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُخْبِرِينَ ﴿١٨١﴾

182. Mwongere mupimire abantu ku munzani utunganye, ukwiza ibiro; وَرِنُوا بِالْقِسْطِ السُّتَقِيمِ ﴿١٨٢﴾

183. Ntimukambure abantu ivyabo ku ngero, ku munzani, n'ibindi; eka ntimukagenzwe n'ubwononyi ubwo ari bwo bwose^[1] kw'isi; وَلَا تَبْخُسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُسَيْدِينَ ﴿١٨٣﴾

184. Muheze kandi mwikingire ko mwoshikirwa n'ibihano vy'iyabaremye mwebwe hamwe n'abakurambere banyu". وَأَتَقُوا الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالْحَبِيلَةَ الْأُولِينَ ﴿١٨٤﴾

185. Abantu ba Shu'ayibu bamwishuye bati: "Ni ukuri wewe, uri mu barozwe koko gushika n'aho utakigira n'ubwo kurahura! قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ ﴿١٨٥﴾

186. Wewe nta n'ico uri, kiretse ko uri umuntu nkatwe, udusumbije igiki cotuma uba Intumwa! Mbere twibwira ko wewe ata nkeka uri mu babesha ko warungitswe kuba Intumwa; وَمَا أَنْتَ إِلَّا بَمَثَلِ مِثْلَنَا وَإِنْ تَطُنُّكَ لَمِنَ الْكٰذِبِينَ ﴿١٨٦﴾

187. Saba rero Imana yawe Allah Itumanurireko ibihano bivuye mw'ijuru biduhonye, niwaba koko uri mu mvugakuri ko ari Yo Yakuturungitseko!". كُنْتَ مِنَ الصّٰدِقِينَ ﴿١٨٧﴾

188. Shu'ayibu araheza abishura avuga ati: "Imana yanje Rurema Allah, ni Yo Izi neza ivyo mukora vyotuma Ibahana". قَالَ رَبِّيَ أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨٨﴾

189. Bahavuye rero barendegera mu guhakana bivuye inyuma Shu'ayibu, maze Imana Allah Ibahanisha ubushuhe bumena imbwa agahanga, barahaiza bahungira nya bushuhe musu y'igicu kibaha agatutu n'akayaga. Bamaze kwiyegeraniriza hamwe bose musu ya nya gicu, ni ho Imana Allah Yaca Irungika umuriro ubaturira bose, mu vy'ukuri cari igihano c'ihonywa ku musu uhambaye. كَانَ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٨٩﴾

190. Mu vy'ukuri, mw'ihonywa ry'abantu bo mu gisagara c'ibiti bitotahaye, ni ukuri harimwo inkebuzo ku bahakanyi bagarariza amabwirizwa y'Imana Allah. Hamwe n'ivyo rero, abenshi muri bo ntibahavuye bikebuka ngo bemere. إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٩٠﴾

191. Ntumwa y'Imana! Mu vy'ukuri Imana yawe Rurema Allah, ni ukuri ni Yo Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo. وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٩١﴾

192. Mu vy'ukuri, iyi Qor'ani icira abantu ku mayange kahise k'ivyashikiye Intumwa n'abo zarungitsweko, وَإِنَّهُ لَتَنْزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٩٢﴾

[1] Ni ubwononyi bushingiyeye ku gukwiragiza ibangikanyamana, ukwica no kwicisha umuntu hamwe no kumugirako iterabwoba canke kumwambura utwiwe.

Yamanuwe ivuye ku Mana Rurema Allah, Umubungabunzi w'ibiremwa vyose;

193. Ntumwa y'Imana! Iyo Qor'ani yamanukanwe na Mutimamweranda akaba n'umwizigirwa Jibrili;

نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ ﴿١٩٣﴾

194. Araheza arayigusomera urayizigama mu mutima, uranatahura n'ingingo zirimwo, kugira ube Intumwa mu zindi Ntumwa zigabisha abo zarungitsweko ku bihano vy'Imana Allah, uheze ugabishe rero abantu bose co kimwe n'amajini.

عَلَى قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنذِرِينَ ﴿١٩٤﴾

195. Akaba yayimanukanye iri mu rurimi rw'icarabu rutomoye, harimwo ingingo zose nkenerwa mu gutunganya ivy'ubuzima bwo kw'isi n'ivy'ubw'inyuma yo gupfa.

بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ ﴿١٩٥﴾

196. Mu vy'ukuri ivugwa ry'iyi Qor'ani, ni ukuri riri mu Bitabu vy'Intumwa zo hambere yawe.

وَإِنَّهُ لَفِي زُرُرِ الْأَوَّلِينَ ﴿١٩٦﴾

197. Ntumwa y'Imana! Mbega abaguhakana, ntiyari bikwiye kubabera icemezo cotuma bemera ko uri Intumwa, kuba abamenyi muri Bene Israyeli bazi neza na neza ko uri Intumwa vy'ukuri, n'uko Qor'ani ari ukuri kudahinyuzwa!^[1].

أَوَلَمْ يَكُن لَّهُمْ آيَةٌ أَن يَكْفُرُوا بِاللَّهِ وَرَكِبُوا الْأَكْبَابَ ﴿١٩٧﴾
الَّذِي كَفَرُوا بِهِ فَسُحَّرُوا عَنْهَا قُلُوبَهُمْ قَدْ أَفْسَدُوا لَهُمُ الْأَسْمَاعَ وَكَانُوا يَحْسَبُونَ أَنَّ اللَّهَ مُنذِرٌ كَذِبٌ ﴿١٩٨﴾

198. N'iyi Twebwe Allah Tumanurira Qor'ani bamwe mu batavuga ururimi rw'icarabu;

وَلَوْ تَرَىٰ ذُنُوبَهُمْ عَلَىٰ بَعْضِ الْأَعْجِبِينَ ﴿١٩٨﴾

199. Maze bakayisomera abagarariji mu Bakorayishi mu carabu gitomoye, ntibari kuyemera namba, bari no kurondera icitwazo c'ukwo kutemera.

فَقَرَأَهُ عَلَيْهِمْ مَا كَانُوا بِهِءَ مُؤْمِنِينَ ﴿١٩٩﴾

200. Ni nk'ukwo nyene rero Twebwe Allah, Twateye amakenga yo kutemera Qor'ani mu mitima y'abanyavyaha barenga ku mabwirizwa yacu;

كَذَلِكَ سَلَكْنَاهُ فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ ﴿٢٠٠﴾

201. Ntibarota bemera rero, gushika biboneyeko ibihano bibabaza basezeraniwe;

لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ حَتَّىٰ يَرَوُا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿٢٠١﴾

202. Maze nya bihano bibashikire giturumbuka ata vyo bari biteze;

فَيَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٠٢﴾

203. Baheze bicuze bavuga bati: "Ubwo ntitworindirizwa na gato kugira twigaye ku Mana Allah, duheze tuyemere!";

فَيَقُولُوا هَلْ نَحْنُ مُنظَرُونَ ﴿٢٠٣﴾

204. Bahenzwe n'uko Twebwe Allah Dutenyanya kubahana, barahaza bihutira gusaba ko Twobahana!

أَفِعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ ﴿٢٠٤﴾

205. Ntumwa y'Imana! Mbega wari uzi ko n'aho abagarariji Twobaha kuryoherwa mu buzima bwo kw'isi imyaka n'iyindi;

أَفَرَأَيْتَ إِن مَتَّعْنَاهُمْ سِنِينَ ﴿٢٠٥﴾

206. Hanyuma bagashikirwa n'ibihano basezeraniwe;

ثُمَّ جَاءَهُمْ مَا كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٢٠٦﴾

[1] Mu bamenyi bo muri Bene Israyeli, ni uwitwa Abdu Ilaahi mwene Salaam, yahavuye yemera Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah).

207. Ukuryoherwa muri nya buzima imyaka n'iyindi, ata co kwobamarira mu gihe batarigaya ku Mana Allah icaha c'ibangikanyamana!

مَا أَعْتَىٰ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يُمْتَعُونَ ﴿٢٠٧﴾

208. Nta ho vyakabaye rero ko Twebwe Allah, Duhana Tugahonya agacimbiri na kamwe k'abantu b'aho hambere, kiretse ko Twabanza kukarungikira Intumwa zikagabisha ku bihano vyacu;

وَمَا أَهْلَكْنَا مِنْ قَرِيْبَةٍ إِلَّا لَهَا مُنْذِرُونَ ﴿٢٠٨﴾

209. Nya Ntumwa rero zigaheza zikibutsa nya gacimbiri kwubahiriza amabwirizwa yacu. Ntitwari kurenganya rero umugwi uwo ari wo wose w'abantu ngo Tuwuhane imbere yuko Tuwurungikira Intumwa.

ذِكْرَىٰ وَمَا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٢٠٩﴾

210. Nta mashetani yigeze amanurira Qor'ani Intumwa Muhamadi nk'uko abagarariji bibwira;

وَمَا تَنْزَلَتْ بِهِ الشَّيْطَانِ ﴿٢١٠﴾

211. Ico kizire rero ku mashetani, eka nta n'ico yoshobora;

وَمَا يَنْبَغِي لَهُمْ وَمَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٢١١﴾

212. Mu vy'ukuri, ayo mashetani ntashoboye no gusuma urusaku kw'ihishurirwa rya Qor'ani mu gihe imanuwe.

إِنَّهُمْ عَنِ السَّمْعِ لَمَعْزُولُونَ ﴿٢١٢﴾

213. Ntukabangikanye rero Imana Allah mu kuyisenga hamwe n'iyindi mana, wohava uba mu bahanirwa ibangikanyamana.

فَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَكُونُ مِنَ الْمُعَذِّبِينَ ﴿٢١٣﴾

214. Ntumwa y'Imana! Gabisha rero ku bihano vy'Imana Allah abari hafi yawe, na canecane mu muryango wawe;

وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ ﴿٢١٤﴾

215. Uheze worohere mu mvugo n'ingiro abemeramana bagukurikiye, mu kwicisha bugufi no kubumvira impuhwe.

وَأَخْفِضْ جَنَاحَكَ لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢١٥﴾

216. Nibaca kubiri n'ingingo yawe, uraheza ubabwire uti: "Mu vy'ukuri jewe, nditandukanije n'ivyo mukora mw'ibangikanyamana".

فَإِنْ عَصَوْكَ فَقُلْ إِنِّي بَرِيءٌ وَمَا تَعْمَلُونَ ﴿٢١٦﴾

217. Maze wishimikize unizere Imana Allah, Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

وَتَوَكَّلْ عَلَى الْعَرْشِ الرَّحِيمِ ﴿٢١٧﴾

218. Ni Yo Ikubona mu gihe ugira usenge wenyene mu gicugu;

الَّذِي يَرَاكَ جِبْنَ تَقُومُ ﴿٢١٨﴾

219. Ikabona n'ukungene ugira uri kumwe n'abayubamira mw'isengesho, haba mu gihe uhagaze, wunamyeye, wubamyeye canke wicaye;

وَتَقَبَّلْكَ فِي السُّجْدِينَ ﴿٢١٩﴾

220. Mu vy'ukuri lyo Mana Allah, ni Yo Nyenukwumva, Irumva igisomwa, ininahaza n'itaziramana vyawe; Nyenubumenyikurivyose, Irazi neza ivyo ukora n'ivyo uzirikana.

إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٢٢٠﴾

221. Bantu! Mbega ndababwire uwururukirwa na shetani uwo ari we?

هَلْ أَنْتُمْ عَلَىٰ مَنْ تَنْزَلُ السَّمِيطِينَ ﴿٢٢١﴾

222. Burya shetani, yururukira uwo wese yimonogoza mu kubesha, yuzuye ivyaha muri ba senyagara n'abapfumu;

تَنْزَلُ عَلَىٰ كُلِّ آفَاكٍ أَثِيمٍ ﴿٢٢٢﴾

223. Amashetani araheza agasuma urusaku mu kwumviriza inkuru y'ibivugwa mu biremwa vyo mw'ijuru; maze agahereza nya nkuru ba senyagara n'abapfumu, kandi abenshi muri bo barabesha. ﴿يُقْفُونَ السَّمْعَ وَأَكْتُرُهُمْ كَذِبُونَ﴾

224. Burya n'abivuzi b'amazina bashingira ku kinyoma n'ububeshi, maze abahuvye inzira na bo bakabakurikira; ﴿وَالشُّعْرَاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوُونَ﴾

225. Ntumwa y'Imana! Ntiwabonye ko abivuzi b'amazina, bapfa ivyo bavuze batagira intumbero^[1]; nk'intungwa yacyiye ikiziriko itagira iyo iva n'iyi ija; ﴿أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ فِي كُلِّ وَادٍ يَهِيمُونَ﴾

226. N'uko bavuga ivyo batigera bakora, bakivuga abanyabinyoma, bagatyozza imvugakuri! ﴿وَأَنَّهُمْ يَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَ﴾

227. Havuyemwo gusa abivuzi b'amazina bemeye bakanakora n'ivyiza bitegetswe, bakananinahaza batazira cane Imana Allah, bagaheza rero bakivuga amazina mu guharanira ubwislamu^[2] no kurwanira Intumwa y'Imana mu kwishura abivuzi b'amazina b'abagarariji. Abirenganije rero mw'ibangikanyamana^[3], bazoteba bamenye ingaruka mbi cane zibarindiriyiye. ﴿إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَذَكَرُوا اللَّهَ كَثِيرًا وَانْتَصَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا ظَلَمُوا وَسِعِلْمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَيَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ﴾

27. An-Naml (Ubunyegeri) Aayah 93, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Twaa Siin^[4]. Izi, ni Aayah za Qor'ani, Aayah z'Igitabu gitomoye neza, mu nsiguro, mu ngingo z'ibirekuwe n'ibizira;

طَسَّٰتٌ لِّكَ ءَايَاتُ الْفُرْقَانِ وَكِتَابٍ

مُبِينٍ ﴿٩٣﴾

2. Izo Aayah z'Igitabu Qor'ani, ni uburongozi bushikana ku ntsinzi mu buzima bwo kw'isi no mu bw'inyuma yo gupfa, zikanaba n'inkuru nziza iremesha ko Ubwami bw'ijuru bwagenewe abemeramana;

هُدًى وَبُشْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٩٤﴾

3. Abatsimbataza amasengesho atanu ku musi akwije ibisabwa; bagatanga n'ishikanwa-bwirizwa ku bayigenewe; bakemera ata guhigimanga ko hariho ubuzima bw'inyuma yo gupfa.

الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴿٩٥﴾

4. Mu vy'ukuri, abatamera ko hariho ubuzima bw'inyuma yo gupfa ngo baheze babwitegurire, Twabaryohereje ibikorwa vyabo bibi babibona ko ari vyiza, baranajuragirika mu kubura ico bafata n'ico bareka mu vyo bakora;

إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ زَيَّنَّا لَهُمْ أَعْمَالَهُمْ فَهُمْ يَعْمَهُونَ ﴿٩٦﴾

[1] Mu guhonyanga agateka k'imiryango.

[2] Nko kwigisha ko hakwiye gusengwa Imana Imwe Rudende, gutsimbataza urupfasoni n'imigenzo myiza, n'izindi nyigisho ngirakamaro.

[3] Hamwe no mu gutyoza agateka n'icubahiro c'abantu no kubakorera inteba ishushu.

[4] Raba insiguro y'indome zitangura mu ntango y'igisomwa Al-Baqara.

5. Abo, ni bo rero bategekanirijwe ibihano bibi bisuzuguzwa mu buzima bwo kw'isi, bakazoba no mu bahomvywe cane mu buzima bw'inyuma yo gupfa. وَأُولَئِكَ الَّذِينَ لَهُمْ سُوءُ الْعَذَابِ وَهُمْ فِي الْأَجْرَةِ هُمْ الْأَخْسَرُونَ ﴿٥﴾

6. Ntumwa y'Imana! Mu vy'ukuri, wewe wakira Qor'ani ivuye ku Mana Allah, Intungane mu vyo Ikora, Nyenubumenyikurivyose. وَإِنَّكَ لَتَلْقَىٰ الْقُرْآنَ مِنْ لَدُنِّ حَكِيمٍ عَلِيمٍ ﴿٦﴾

7. Ntumwa y'Imana! Ibuka inkuru ya Musa (nyakugira amahoro y'Imana Allah), igihe yari avuye muri Madiyana agarutse muri Misiri, igihe abwira umuryango wiwe ati: “Mu vy'ukuri, jewe ndabonye umucanwa waka, reka ndabe ko nohasanga inkuru y'umuntu yotuzimurura akatwerekana inzira, canke ko nobazanira igishirira kugira mwote”. إِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِأَهْلِيهِ إِنِّي آنَسْتُ نَارًا سَاءَتِيبُكُمْ مِنهَا يَجْتَرِ أَوْ آتِيكُمْ بِشَهَابٍ قَبَسٍ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ ﴿٧﴾

8. Musa amaze gushika aho yabonye nya muriro, yarahamagawe n'Imana Allah Iiti: “Harahezagiwe abamalayika bari muri nya muriro n'abawukikuje, nihaninahazwe rero Imana Allah, Umubungabunzi w'ibiremwa vyose; فَلَمَّا جَاءَهَا نُورٌ أَنْ بُورِكَ مَنْ فِي النَّارِ وَمَنْ حَوْلَهَا وَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٨﴾

9. Ewe Musa! Mu vy'ukuri ni Jewe Imana Imwe Rudende Allah, Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Nkora; يَمْوَسَىٰ إِنَّهُ أَنَا اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٩﴾

10. Enda nyabuna rero, terera iyo nkoni yawe hasi”. Musa amaze kuyiterera hasi, yaciye ihinduka inzoka yigendera. Musa amaze kubona ya nkoni igenda inyiganyiga nk'inzoka, yatunzwe n'ayo yameze, asubira inyuma ubudakebuka. Maze Imana Allah Ica Iramatururuzwa Iiti: “Ewe Musa! Ntutinye na gato, tekana! Mu vy'ukuri, Jewe nta Ntumwa itinya iri imbere yanje; وَأَلْقَىٰ عَصَاكَ فَلَمَّا رَءَاهَا تَهْتَزُّ كَأَنَّهَا جَانٌّ وَلَّىٰ مُدْبِرًا وَلَمْ يُعَقِّبْ يَمْوَسَىٰ لَا تَخَفْ إِنِّي لَا يَخَافُ لَدَىٰ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٠﴾

11. Ariko uwirenganije agakora icaha, hanyuma akigaya maze agasubiriza nya caha iciza co kwigaya, ni ukuri Jewe Ndi Nyenikigongwe-ntangere, Nyenimbabazi kuri we; إِلَّا مَنْ ظَلَمَ ثُمَّ بَدَّلْ حِسَابًا بَعْدَ سُوءٍ فَإِنِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١١﴾

12. Shira ikiganza cawe rero mu kwaha kwawe, kivayo cererana gisayangana bidaturutse ku ndwara y'ubukarabe; ico, ni kimwe mu bitangaro icenda^[1] غَيْرِ سُوءٍ فِي تَمَعِ آيَاتِ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿١٢﴾

13. Nya bitangaro vyacu Twebwe Allah vyerekana ukuri ku wubibonye, bimaze gushikira Firawuni n'abantu biwe, bavuze bati: “Ubu, ni ubukonikoni bweruye!” فَلَمَّا جَاءَهُمْ آيَاتُنَا مُبْصِرَةً قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿١٣﴾

[1] Ivyo bitangaro bikaba vyari ibi bikurikira: ihinduka ry'inkoni ikaba inzoka amahanga, gusayangana kw'ikiganza mu gihe agikuye mu kwaha, itera ry'amapfa, ikeha ry'umwimbu w'ivyamwa, itera ry'imyuzurire y'amazi, itera ry'inzige, itera ry'udukoko turya ico ari co cose duhuye na co, itera ry'ibikere bikwiragiye hose n'ihinduka ry'ibinyobwa bigacika amaraso.

14. Firawuni n'abantu biwe rero, barahakanye ku manyama, ko nya bitangaro icenda bivuye koko ku Mana Allah, kandi ku mutima baremera ko ari ivy'ukuri, maze imana Allah ibahanisha gusoma nturi. Ntumwa y'Imana! Raba rero uko iherezo ry'abagenzwa n'ubwononyi kw'isi, ryagenze.

وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنفُسُهُمْ ظُلْمًا
وَعُلُوًّا فَأَنْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الْمُفْسِدِينَ ﴿١٤﴾

15. Ni ukuri Twebwe Allah, Twarahaye Dawudi n'umuhungu wiwe Sulayimani ubumenyi, baraheza barabugendera koko, baca baravuga bomp bashima bati: "Ishimagizwa, ni iry'Imana Allah Yaduteye iteka, Ikaduhesha n'icubahiro gisumba ica benshi mu baja bayo b'abemeramana".

وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا وَقَالَا
أَحْسَدُ لِلَّهِ الَّذِي فَضَّلَنَا عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ
عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٥﴾

16. Sulayimani yatoranye kwa se Dawudi ubutumwa, ubumenyi n'ubwami, araheza avuga abwira abantu biwe ati: "Emwe bantu! Twigishijwe gutahura ibivugwa n'inyoni, maze duhabwa n'ububasha bwo gukora ico twipfuzwa. Mu vy'ukuri, iyi ni yo mpano itomoye iduhesha icubahiro gusumba abandi".

وَوَرِّتْ سُلَيْمَانَ دَاوُدَ وَقَالَ يَتَّيَّبُهَا النَّاسُ
عَلِمْنَا مَنْطِقَ الطَّيْرِ وَأَوْتَيْنَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ
إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْفَضْلُ الْمُبِينُ ﴿١٦﴾

17. Sulayimani yaregeranirijwe ingabo ziwe mu majini, mu bantu no mu nyoni, zamugendanira aho agiye. Hamwe n'ubwinshi bwazo rero, umugwi wose wari ufise intwazangabo iwurongoye ikanawutondeka neza;

وَحِثِيرَ لِسُلَيْمَانَ جُنُودَهُ مِنَ الْغِيَةِ
وَالْإِنْسِ وَالطَّيْرِ فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿١٧﴾

18. Izo ngabo rero, zaragiye gushika n'aho zica mu kabande k'ubunyegeri, maze akanyegeri kamwe muri two kavuga kaburira ubundi gati: "Mwa bunyegeri mwe! Nimwinjire mu macumbi yanyu, kugira Sulayimani n'ingabo ziwe ntibahave babahonyanga batazi ko muri ng'aha".

حَتَّىٰ إِذَا أَتَوْا عَلَىٰ وَادِ النَّمْلِ قَالَتْ نَمَلَةٌ
يَتَّيَّبُهَا النَّمْلُ آدْخُلُوا مَسَكِنَكُم لَّا
يُخْطِمَنَّكُمْ سُلَيْمَانُ وَجُنُودُهُ وَهُمْ
لَّا يَشْعُرُونَ ﴿١٨﴾

19. Sulayimani yumvise ukuntu ako kanyegeri kaburiye ubundi bunyegeri, yaramwenyuye yibutse inema yahawe, aca avuga ati: "Mana yanje Rurema Allah! Nshoboza gushima inema zawe Wampaye n'izo Wahaye abavyeyi banje, Unshoboze no gukora ibikorwa vyiza bigushimisha, Wongere Unshire ku mpuhwe zawe mu Bwami bwawe bw'ijuru bwuzuye inema, ndi kumwe n'abaja bawe b'aberanda".

فَتَبَسَّ صَاحِبًا مِّنْ قَوْلِهَا وَقَالَ رَبِّ
أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ
عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَاٰلِدَيْ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا
تَرْضَاهُ وَأَدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ
الصَّالِحِينَ ﴿١٩﴾

20. Ni ho rero Sulayimani, yagendura ingabo ziwe z'inyoni kugira arabe ko ata yasivye muri zo, aca abona inyoni itahari, avuga ati: "Mbega vyagenze gute ko ntabona

وَتَفَقَّدَ الطَّيْرَ فَقَالَ مَا لِيَ لَّا أَرَى الْهُدَىٰ
أَمْ كَانَ مِنَ الْغَائِبِينَ ﴿٢٠﴾

inyoni “Hudihudi^[1]” nari menyereye kubona, canke yoba iri mu ngabo zasivye!”.

21. Amaze kubona ko inyoni Hudihudi yasivye, yaciye avuga ati: “Nta kibuzza ntegerezwa guha Hudihudi igihano gikaze canke ndayibage, canke itegerezwa kunzanira icireguzo kigaragara ku catumye isiba”.

لَأَعْدِبْتَهُ عَذَابًا شَدِيدًا أَوْ لَأَذِجْنَهُ أَوْ لَأَأْتِيَنِي بِسُلْطَنٍ مُّبِينٍ ﴿٢١﴾

22. Hudihudi yamaze akanya isase ica iraza. Sulayimani agize ngo arayibaza ku catumye isiba, yaciye yiregura ivuga iti: “Burya naronse inkuru utigeze umenya, ni ho nkiva i Saba-i mu gihugu ca Yemeni, nkaba ndakuzaniye inkuru ihambaye namaze gutohozza neza;

فَمَكَتْ عَيْرٌ بَعِيدٌ فَقَالَ أَحَطَتْ بِمَا لَمْ حِطْ بِهِ وَجِئْتُكَ مِنْ سَبَإٍ بِنَبَأٍ يَقِينٍ ﴿٢٢﴾

23. Mu vy’ukuri jewe, nasanze hari umugore ateguka abantu bo muri Saba-i, uyo mugore yahawe ivyiza vyose vy’isi bishoboka, akaba afise n’intebe y’inganji ihambaye, yicarako mu gihe co gutunganya ivy’ubutegetsi bwawe;

إِنِّي وَجَدْتُ أَمْرًا تَمَلِكُهُمْ وَأُوتِيَتْ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ وَلَهَا عَرْشٌ عَظِيمٌ ﴿٢٣﴾

24. Nya mugore n’abantu biwe rero, nabasanze basenga bakubamira izuba mu gishingo c’Imana Allah; shetani na yo yarabaryohereje gukora ibikorwa bibi, iraha za ibabera inzitizi mu kwemera Imana Imwe Rudende Allah, ntibashobora rero gutumbera inzira yo kwemera;

وَجَدْتُهَا وَقَوْمَهَا يَسْجُدُونَ لِلشَّمْسِ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَلَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ فَهُمْ لَا يَهْتَدُونَ ﴿٢٤﴾

25. Shetani yabaryohereje gukora ivyo bibi, kugira ntibubamira Imana Allah Iserura ibinyegejwe mu majuru n’isi; nk’imvura n’ibimera, n’ibindi, Ikaba Izi neza ivyo mugirira mu mpisho n’ivyo mugirira ku mugaragaro;

أَلَّا يَسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي يُخْرِجُ الْخَبْءَ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُخْفُونَ وَمَا تُعْلِنُونَ ﴿٢٥﴾

26. Allah ni Yo Mana ata yindi mana ibwirijwe gusengwa atari Yo, ni Yo Rurema w’Ubuhangamo buhambaye^[2]”.

أَللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿٢٦﴾

27. Sulayimani yishuye Hudihudi ati: “Reka turahava twihweza neza iyo nkuru utuzaniye ko wavuze ukuri canke ko hoba harimwo ikinyoma!

* قَالَ سَنَنْظُرُ أَصَدَقْتَ أَمْ كُنْتَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٢٧﴾

28. Subira ku bantu bo muri Saba-i, maze ugende ujanye n’iri kete ryanje uribahereze, hanyuma wigire ku ruhanda hafi yabo ku buryo ushobora kwumva ivyo barivugako”.

أَذْهَبَ بِكَيْتَابِي هَذَا فَأَلْقَيْتُ إِلَيْهِمْ ثُمَّ تَوَلَّ عَنْهُمْ فَأَنْظُرْ مَاذَا يَرْجِعُونَ ﴿٢٨﴾

29. Hudihudi yarashikanye nya kete ku mwamikazi waho; uyo mwamikazi amaze kurisoma, yaciye akoranya abunganizi biwe mu nama, maze Hudihudi yumva wa mwamikazi avuga ati: “Emwe bunganizi banje! Mu vy’ukuri

قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُوْءَ إِنِّي أُلْقِيَ إِلَيْ كِتَابٍ كَرِيمٍ ﴿٢٩﴾

[1] Hudihudi, ni inyoni ikerebutse cane, inyaruka cane kandi ifise ubushobozi budasanzwe bw’ikoreshwa mw’itumatumanako, irarinda inzara n’inyota umwanya munini, ifise umunwa muremure usongoye hamwe n’umubiko muremure w’amubi atonze ku murongo ku mutwe wayo, ishobora guhagarika nya mubiko canke kuwuryamika, ifise ibara ryirabura rirobetse ibara ryera ku mababa no ku murizo, n’ibara risa n’inzahabu ku gatuntu no mw’izosi.

[2] Ubuhangamo “ARSH”, ni co kiremwa kinini cane gusumba ibindi biremwa vyose. Usomye iyi Aayah ukagera ku mpera, uca wubama.

jewe, mpejeje kuronka ikete rihambaye, rirungitswe n'umuntu yubashwe;

30. Iryo kete rivuye kwa Sulayimani, rikaba ritangura riti: "Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo; إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ وَإِنَّهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿٣٠﴾

31. Ntimugire amanyama ku vyo ndabararikiye, kandi muze aho ndi mwicishije bugufi muri abislamu". أَلَّا تَعْلَمُونَ عَلَىٰ وَآتُونِي مُسْلِمِينَ ﴿٣١﴾

32. Umwamikazi yavuze ati: "Bunganizi banje! Nimumpanure munyereke ingingo nofata kuri iri kete, sinari gushobora gufata ingingo mutabanje kugira ico mumpanuye, mugaheza mukemeza ico dupfunditse". قَالَتْ يَتَأْتِيهَا الْمَلَأُؤُا أَفْتُونِي فِي أَمْرِي مَا كُنْتُ قَاطِعَةً أَمْرًا حَتَّىٰ تَشْهَدُونِ ﴿٣٢﴾

33. Ba bunganizi bishuye umwamikazi bati: "Twebwe turafise ingabo zikwiye n'ibirwanisho bikwiye; kandi turi inshirwarimenetse ku rugamba, ingingo ya nyuma rero ikiwiye gufatwa na we, raba ico wodutegeka gukora, duheze twubahirize itegeko ryawe". قَالُوا نَحْنُ أَوْلَاؤُا قُوَّةٍ وَأُولُوا بَأْسٍ شَدِيدٍ وَالْأَمْرُ لِلَّذِينَ فَانظُرِي مَاذَا تَأْمُرِينَ ﴿٣٣﴾

34. Umwamikazi, yavuze abagabisha ku ngaruka mbi zo guhangana na Sulayimani, ati: "Mu vy'ukuri, iyo abami binjiye n'ingabo zabo bakigarurira agacimbiri ku nguvu, baraheza bakagasambura, abubahwa muri ko, bagacika ba nyarucari basuzuguritse; muri bo hakaba abicwa hakaba n'abagirwa imbohe. Iyo rero, ni yo nyifato y'abami kugira batinyike; قَالَتْ إِنَّ الْمُلُوكَ إِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً أَفْسَدُوهَا وَجَعَلُوا أَعِزَّةَ أَهْلِهَا أَذِلَّةً وَكَذَلِكَ يَفْعَلُونَ ﴿٣٤﴾

35. Mu vy'ukuri jewe, ngira ndungikire Sulayimani n'abantu biwe utuganuke tw'agaciro, mpeze ndamwikundwakazeko, mu kurindira inyishu ihava izanwa n'intumwa ndungitse". وَإِنِّي مُرْسِلَةٌ إِلَيْهِمْ بِهَدِيَّةٍ فَنَاظِرَةٌ بِمَ يَرْجِعُ الْمُرْسَلُونَ ﴿٣٥﴾

36. Intumwa y'umwamikazi imaze gushika kwa Sulayimani, imuzaniye na twa tuganuke, Sulayimani yatwamiriyeye kure, ati: "Muntura utuganuke tw'agaciro kugira mungondoze! Iyo Imana Allah Yandonkeje, Ikangira Intumwa, Ikampa n'ubwami hamwe n'amatungo menshi, birandutira ivyo Yabaronkeje, ahubwo rero mwebwe munezerezwa n'utuganuke muhabwa ku guhurumbira no kwishimira amaronko". فَلَمَّا جَاءَ سُلَيْمَانَ قَالَ أَتُمِدُّونَنِ بِمَالٍ فَمَا آتَانِي اللَّهُ خَيْرٌ مِمَّا آتَانَكُمْ بَلْ أَنْتُمْ بِهَدِيَّتِكُمْ تَفْرَحُونَ ﴿٣٦﴾

37. Sulayimani yongera abwira ya ntumwa yarungitswe n'umwamikazi wa Saba-i ati: "Subirayo n'utuganuke twanyu, ndarahiye kw'izina ry'Imana Allah, ko nzoza ndabazaniye ingabo badashobora guhangana na zo, nta n'inkeka ko tuzobomora mu gihugu cabo basuzuguritse nibatemera gusenga Imana Imwe Rudende Allah". أَرْجِعْ إِلَيْهِمْ فَلَنَأْتِيَنَّهُمْ بِجُنُودٍ لَّا قِبَلَ لَهُمْ بِهَا وَلَنُخْرِجَنَّهُمْ مِنْهَا أَذِلَّةً وَهُمْ صَاغِرُونَ ﴿٣٧﴾

38. Sulayimani yabwiye abari ng'aho mu ngabo ziwe ati: "Ni nde muri mwebwe yonzanira ng'aha intebe y'inganji y'uuyu mwamikazi, imbere yuko abantu bo muri Saba-i قَالَ يَتَأْتِيهَا الْمَلَأُؤُا أَبُكُمْ يَأْتِيَنِي بِعَرِشِهَا قَبْلَ أَنْ يَأْتُونِي مُسْلِمِينَ ﴿٣٨﴾

n'umwamikazi wabo baza iwanje bicishije bugufi, ari abislamu?".

39. Igihangange mu Majini cavuze giti: "Jewe, ndashoboye kuyikuzanira imbere yuko uhaguruka mu cicaro cawe co gutunganiriza abantu, kandi jewe mu vy'ukuri ndafise inguvu zo kuyishikana ng'aha ata conekaye, ndi n'umwizigirwa".

قَالَ عَفْرَيْتُ مِّنَ الْحَيِّ أَنَا عَاتِيكَ بِهِ ۖ
قَبْلَ أَنْ تَقُومَ مِن مَّقَامِكَ ۖ وَإِنِّي عَلَيْكَ
لَقَوِيٌّ أَمِينٌ ﴿٣٩﴾

40. Uwahawe ubumenyi bw'Igitabu yavuze ati: "Jewe, ndashoboye kuyikuzanira imbere yuko ukubita urugohe". Sulayimani yapfuye kumurekurira, aca asaba Imana Allah ubwo nyene aba yashikanye ng'aho nya ntebe y'inganji. Sulayimani amaze kubona ya ntebe iri we, yaciye avuga ati: "Iyi, ni mu mpano z'Imana yanje Rurema Allah Impa, kugira Ingerageze ko nshima canke ngarariza mu kudashima! Burya uwushimiye Imana Allah, ni ukuri aba ashimye ku neza yiwe; nayo uwugararije mu kutayishimira, burya Imana yanje Rurema Allah, ni Uwikenuye, Yikenuye muri vyose; Mugiraneza, Iha ico Ishatse uwo Ishatse mu buryo Ishatse".

قَالَ الَّذِي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِّنَ الْكِتَابِ أَنَا
عَاتِيكَ بِهِ ۖ قَبْلَ أَنْ يَرْتَدَّ إِلَيْكَ طَرْفُكَ ۚ
فَلَمَّا رَأَاهُ مُسْتَقِرًّا عِنْدَهُ قَالَ هَذَا مِن
فَضْلِ رَبِّي لِيَبْلُوَنِي ۖ أَشْكُرٌ أَمْ أَكْفُرٌ ۚ وَمَن
شَكَرَ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ ۖ وَمَن كَفَرَ فَإِنَّ
رَبِّي عَنِّي كَرِيمٌ ﴿٤٠﴾

41. Ni ho rero Sulayimani yaca avuga ati: "Nimuyoberanye intebe y'inganji y'uoyo mwamikazi, maze turabe ko ahava amenya ko ari iyiwe canke ko atari iyiwe".

قَالَ نَكِّرُوا لَهَا عَرْشَهَا نَنظُرُ أَتَهْتَدِي ۖ أَمْ
تَكُونُ مِنَ الَّذِينَ لَا يَهْتَدُونَ ﴿٤١﴾

42. Wa mwamikazi wa Saba-i amaze gushika kwa Sulayimani, yabajijwe ati: "Mbega intebe y'inganji yawe yoba imeze nk'ukwo?". Wa mwamikazi yishura ati: "Mbona isa nkayo!". Ni ho rero Sulayimani yatahura ko nya mwamikazi yamaze kumenya ububasha bw'Imana Allah, aca avuga ati: "Twari twahawe kumenya ububasha bw'Imana Allah imbere yuko nya mwamikazi abumenya, turaheza twicisha bugufi tuba abislamu".

فَلَمَّا جَاءَتْ قِيلَ أَهَكَذَا عَرْشُكِ ۖ قَالَتْ
كَأَنَّهُ هُوَ ۖ وَأُوَيْنِنَا آلِمْ مِّن قَبْلِهَا وَكُنَّا
مُسْلِمِينَ ﴿٤٢﴾

43. Icabujije nya mwamikazi gusenga Imana Imwe Rudende Allah, ni uko yasenga mu gishingo cayo ibigirwamana kuko yakuriye mu bagarariji, ahandi ho nya mwamikazi yari ashoboye gutandukanya ukuri n'ikinyoma.

وَصَدَّهَا مَا كَانَتْ تَعْبُدُ مِن دُونِ اللَّهِ ۚ إِنَّهَا
كَانَتْ مِن قَوْمٍ كَافِرِينَ ﴿٤٣﴾

44. Nya mwamikazi yabwiye ati: "Shika winjire rero mu kirimba". Nya kirimba cari gishashwe n'ibiyo bibonerana hasi, musi yavyo hatemba amazi. Nya mwamikazi abonye nya biyo bishashe hasi, yibwiye ko ari amazi, aca akutsa impuzu kugira ayacemwo; Sulayimani amubonye, aca amubwira ati: "Ivyo, ni ibiyo bibonerana bishashe hasi, amazi aca musi yavyo". Ni ho rero nya mwamikazi yatahura ko ubwami bwa Sulayimani buhambaye, maze aca avuga ati: "Mana yanje Rurema Allah! jewe mu vy'ukuri narirenganije mu kukubangikanya, nicishije bugufi rero mu gukurikira hamwe na Sulayimani idini

قِيلَ لَهَا ادْخُلِي الصَّرْحَ ۖ فَلَمَّا رَأَتْهُ حَسِبَتْهُ
لُجَّةً ۖ وَكَشَفَتْ عَنْ سَاقِيهَا ۖ قَالَ إِنَّهُ صَرْحٌ
مُّرَدٌّ مِّن قَوَارِيرَ ۖ قَالَتْ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ
نَفْسِي ۖ وَأَسْلَمْتُ مَعَ سُلَيْمَانَ لِلَّهِ رَبِّ
الْعَالَمِينَ ﴿٤٤﴾

ry'ubwislamu, idini ry'Imana Rurema Allah, Umubungabunzi w'ibiremwa vyose”.

45. Ni ukuri Twebwe Allah, Twararungitse kuri Bene Thamuudi mwenewabo Swalehe, kugira abararikire kwemera Imana Allah, araheza ababwira ati: “Nimwiyegereze Imana Allah mu vyo mukora vyose, munayisenga ari Imwe Rudende mutayibangikanya”. Ni ho baca bicamwo imigwi ibiri: abamwemera n'abamugarariza, umugwi wose muri yo ukemeza ko ari wo uri mu kuri.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ تَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا أَنِ
اعْبُدُوا اللَّهَ فَإِذَا هُمْ فَرِيقَانِ
يَخْتَصِمُونَ ﴿٤٥﴾

46. Swalehe yabwiye umugwi w'abamugarariza ati: “Ni kuki, aho nyene mwihutira kugarariza no gukora ibibi mwohanirwa, ha kwihutira ukwemera n'ugukora ivyiza mwohemberwa! Mbega ntimpwofuma musaba Imana Allah imbabazi, mukigaya ku vyaha vyanyu kugira ibagirire impuhwe!”.

قَالَ يَاقَوْمِ لِمَ تَسْتَعْجِلُونَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ
الْحَسَنَةِ لَوْلَا تَسْتَغْفِرُونَ اللَّهَ لَعَلَّكُمْ
تُرْحَمُونَ ﴿٤٦﴾

47. Abagarariji bishuye Swalehe bati: “Wewe hamwe n'abinjiye mw'idini ryawe, muraduteye umwaku koko”. Swalehe yaciye abishura ati: “Icobashikira cose, caba iciza canke ikibi, kizoba caragezwe n'Imana Allah kuri mwebwe, ahubwo rero mwebwe muri abantu mugeragezwa ku butunzi no ku bukene, co kimwe no kugeragezwa ku ciza n'ikibi”.

قَالُوا أَكْثَرْنَا بِكَ وَبِمَنْ مَعَكَ قَالَ طَائِفَةٌ
عِنْدَ اللَّهِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تُفْتَنُونَ ﴿٤٧﴾

48. Mu gisagara^[1] ca Swalehe rero, hari abantu b'ibigaba icenda bagenzwa n'ubwononyi kw'isi; ntibigera bakora ibitunganye namba;

وَكَانَ فِي الْمَدِينَةِ تِسْعَةُ رَهْطٍ يُفْسِدُونَ فِي
الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ ﴿٤٨﴾

49. Abo bantu icenda, babwiranye hagati yabo bati: “Umwumwe wese, narahire kw'izina ry'Imana Allah, ko dutegerezwa gutera gitorumbuka Swalehe mw'ijoro, maze tukamwica we hamwe n'umuryango wiwe; hanyuma bukeye, nta nkeka ko tuzobwira umuhagarikizi wiwe azoshaka kumwihorera, ko tutigeze tumenya uko yapfuye, duheze turahire turengwe ko turi imvugakuri koko mu vyo tuvuze”.

قَالُوا تَقَاسَمُوا بِاللَّهِ لَنُبَيِّتَنَّهُ وَأَهْلَهُ ثُمَّ
لَنَقُولَنَّ لِوَلِيِّهِ مَا شَهِدْنَا مَهْلِكَ أَهْلِهِ
وَإِنَّا لَصٰدِقُونَ ﴿٤٩﴾

50. Ni ho bategura nya gutegura uwo mugambi mubi wo kwica Swalehe hamwe n'umuryango wiwe, maze Twebwe Allah Turahinyura nya mugambi, Turaheza Dukungira Swalehe n'umuryango wiwe, ntibicwa, Duca Duhana nya bantu b'ibigaba gitorumbuka ata vyo bari biteze.

وَمَكَرُوا مَكْرًا وَمَكَرْنَا مَكْرًا وَهُمْ لَا
يَشْعُرُونَ ﴿٥٠﴾

51. Ntumwa y'Imana! Ehe raba rero ukuntu iherezo ry'umugambi wabo mubi ryagenze; ni ukuri, Twararanduranye n'imizi nya bigaba hamwe n'abantu bavyo bose;

فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ مَكْرِهِمْ أَنَا
دَمَّرْنَاهُمْ وَقَوْمَهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٥١﴾

[1] Ico gisagara, ubu kiri ahitwa “Al-Hijri” mu buraruko bushira uburengerero bw'ikigobe c'Abarabu.

52. Ng'iyoy n'imihana yabo yasigaye igaragara ata n'igisanira kiharangwa, Twabahoneje ku kwirenganya kwabo mw'ibangikanyamana no mu guhakana bivuye inyuma Intumwa Swalehe. Mu vy'ukuri mw'ihonywa rya Bene Thamuudi, ni ukuri harimwo inkebuzo ku bantu bihweza bakamenya ukuntu Twabahanye.

فَيْلِكَ بُيُوتُهُمْ خَاوِيَةً بِمَا ظَلَمُوا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٤٢﴾

53. Twaranarokoye mu bihano vy'ihonywa rya Bene Thamuudi Swalehe (nyakugira amahoro y'Imana Allah) hamwe n'abemeramana bari kumwe, bakanikingira n'ibihano vy'Imana Allah mu kuyemera.

وَأَنْجَيْنَا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٤٣﴾

54. Ntumwa y'Imana! Ibuka n'inkuru ya Luutwi igihe yabwira abantu biwe yarungitsweko ati: "Karashize ingani mwubahuke gukora akaranda kandi mubona inkurikizi mbi zakol!

وَلَوْطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَتَأْتُونَ الْفَلْحِشَةَ وَأَنْتُمْ تُبْصِرُونَ ﴿٤٤﴾

55. Ubwo vy'ukuri, murubahuka kwabira abagabo nkamwe mukabipfuzza, ha kwipfuzza abagore! Ahubwo rero, mwebwe muri abantu badatahura agateka k'Imana Allah kuri mwebwe, ari na co gituma muca kubiri n'amabwirizwa yayo, mukanahakana n'Intumwa yayol!

أَيْنَكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِّنْ دُونِ النِّسَاءِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّجْهَلُونَ ﴿٤٥﴾

56. Ico gihe, nta nyishu yatanzwe n'abantu ba Luutwi, atari ukubwirana hagati yabo bati: "Luutwi n'umuryango wiwe, nimubomore mu gisagara canyu. Mu vy'ukuri, bo ni abantu biyubashel^[1]!"

*فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَخْرِجُوا آلَ لُوطٍ مِّنْ قَرْيَتِكُمْ إِنَّهُمْ أَنَاسٌ يَّتَطَهَّرُونَ ﴿٤٦﴾

57. Ni ho Twebwe Allah, Twategeka Luutwi n'umuryango wiwe kuva muri nya gisagara, Turaheza Tubarokora mu bihano vyari bigiye gushika, kiretse umugore wiwe yahonejwe mu bandi kuko yashigikira ingeso zabo mbi.

فَأَنْجَيْنَاهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا أُمَّرَأَتَهُ قَدَرْنَا مِمَّنْ الْعَاثِرِينَ ﴿٤٧﴾

58. Twabahanishije rero imvura y'amabuye mu kububikako igisagara cabo. Yari imvura y'amabuye y'akataraboneka, yahoneje abagabishijwe ku bihano vy'Imana Allah maze bica amatwi.

وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنذَرِينَ ﴿٤٨﴾

59. Ntumwa y'Imana! Vuga uti: "Nihashimagizwe Imana Allah, nihasangwe amahoro n'umutekano bivuye kuri Yo, abaja bayo Yatoye kuba Intumwa", uheze ubaze ababangikanyamana uti: "Mbega burya Imana Allah Ishoboye kugira ico lbamariye n'ico lbiciye, si Yo Nziza lkiye gusengwa, canke ni ibigirwamana muyibangikanya kandi ata co vyimariye, ata n'ico vyiyiciye, nkeswe kugira ico bibamariye n'ico bibatwaye!"

قُلِ آلْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَّمَ عَلَىٰ عِبَادِهِ الَّذِينَ أَصْطَفَىٰ ءَآلَ اللَّهِ خَيْرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٤٩﴾

60. Babaze kandi uti: "Mbega burya Imana Allah Yaremye amajuru n'isi, lkanabamanurira n'imvura ivuye mu bicu izananye mu kirere, gutyo lkatatohariza imirima iteye igomwe, mutari gupfa munagishije ibiti vyayo ku bwanyu

أَمَّنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِّنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا بِهِ حَدَائِقَ ذَاتَ

[1] Bababwiye ukwo ku gashinyaguro.

iyi hataba nya mvura yaguye ku bw'Imana Allah, si Yo ^{٦٥}بَهَجَةٍ مَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُثْبِتُوا شَجَرَهَا ۗ
Ikwiye gusengwa! None hoba hariho iyindi mana yaremye nk'ivyo, kugira ngo iheze isengwe mu gishingo c'Imana Allah!". Ahubwo rero ababangikanyamana, ni abantu bahusha inzira y'ukwemera vy'ukuri, bagaheza bakabangikanya Imana Allah n'ibiremwa vyayo.

61. Onger ubaze ababangikanyamana uti: "Mbega burya Imana Allah, Yatururujye isi Ikanayicako inzuzi, Ikayishirako n'imisozi iyishigikiye nk'imambo, Igashira no kw'ihuriro ry'amabahari abiri atandukanye mu kanovera k'amazi, agakingo gatuma amazi y'akanovera ya rimwe muri nya mabahari atavangana n'ayandi y'icunyunyu y'irindi bahari bihurira hamwe, si Yo Ikwiye gusengwa! None hoba hariho iyindi mana yaremye nk'ivyo, kugira ngo iheze isengwe mu gishingo c'Imana Allah!". Ahubwo rero abenshi mu babangikanyamana, ntibazi icubahiro c'Imana Allah ngo baheze bayisenge batayibangikanya.

62. Subira ubabaze uti: "Mbega burya Imana Allah Ikemurira ibibazo umunyavyago igihe ayitakambiye akayisaba, Ikanakura abantu mu kabi kabashikiye, Ikanabagira abasubirizi b'abo hambere yanyu mu kukurakuranwa kw'isi, si Yo Ikwiye gusengwa! None hoba hariho iyindi mana ibaronsa inema nk'izo, ngo iheze isengwe mu gishingo c'Imana Allah! Burya mwibuka gake ngo mwikebuke;

63. Mbega burya Imana Allah Ibarongora Ikabazimurura mu muzimagiza w'imusozi no mw'ibahari iyo muzimiye inzira, Ikanatuma umuyaga usunika ibicu, ugatanga n'umwizero w'imvura ko igiye kugwa ku burenganzira bwayo, maze ibiremwa bikaboneraho kuronka impuhwe zayo, si Yo Ikwiye gusengwa! None hoba hariho iyindi mana ishoboye kubakorera nk'ivyo, ngo iheze isengwe mu gishingo c'Imana Allah! Imana Allah, nihabwe icubahiro nta ngere mu buryo burengeye cane ivyo ababangikanyamana bayibangikanya;

64. Mbega burya Imana Allah Yatanguye kurema ibiremwa ata co Irinze gufatirako, Ikaba Ishoboye kuvyaka ubuzima bigapfa, hanyuma Ikabisubiza ubuzima bikazuka, Ikanabironsa ibibibeshaho mu gutuma hagwa imvura ivuye mu bicu izananye mu kirere, maze isi igatotahara, si Yo Ikwiye gusengwa! None hoba hariho iyindi mana ishoboye gukora nk'ivyo, ngo iheze isengwe mu gishingo c'Imana Allah! Ntumwa y'Imana! Babwire uti: "Enda nyabuna rero, nimuzane ivyemezo vyanyu nimwaba muri

invugakuri, ko Imana Allah Ifise ababangikaniye na Yo mu bwami no mu gusengwa!”.

65. Ntumwa y’Imana! Vuga ubwire ababangikanyamana uti: “Nta n’umwe mu biremwa biri mu majuru no kw’isi azi ibinyegejwe ibiremwa, atari Imana Allah Yo Yonyene gusa, eka na nya biremwa ntibizi n’igihe bizozukirako;

قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ
يُبْعَثُونَ ﴿٦٥﴾

66. Ahubwo bazomenya neza ibinyegejwe igihe babibonye ukuri kwamye mu buzima bw’inyuma yo gupfa, mu gihe bakiri kw’isi bahorana amakenga ko nya buzima butabaho, ahubwo rero ababangikanyamana, ni ibipfamaso”.

بَلِ أَدْرَاكَ عِلْمُهُمْ فِي الْآخِرَةِ بَلْ هُمْ فِي
شَكٍّ مِنْهَا بَلْ هُمْ مِنْهَا عَمُونَ ﴿٦٦﴾

67. Abahakanye bivuye inyuma ko ata Mana Imwe Rudende Ibaho, barinamuye bati: “Ubwo none ga ntuze! Nitwamara gupfa twebwe hamwe n’abavyeyi bacu tugacika ivu, burya tuzosubizwa ubuzima nk’uko twahora kw’isi!

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَإِذَا كُنَّا تُرَابًا وَّءَابَاؤُنَا
أَيْنَا لَمُخْرَجُونَ ﴿٦٧﴾

68. Ni ukuri, kuva kera na rindi, twarasezeraniwe twebwe hamwe n’abavyeyi bacu ko tuzozuka, ariko gushika n’ubu nta kiraba! Iri sezerano ry’izurwa ry’ibiremwa, si ikindi kiretse ko ari imigani n’ibitito vy’ab’aho hambere”.

لَقَدْ وَعَدْنَا هَذَا نَحْنُ وَّءَابَاؤُنَا مِنْ قَبْلُ إِنْ
هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٦٨﴾

69. Ntumwa y’Imana! Vuga ubwire abahakana bivuye inyuma izurwa ry’ibiremwa, uti: “Ehe nimugendagende kw’isi, muheze mwirabire iherezo ry’abanyavyaha barenga ku mabwirizwa y’Imana Allah, uko ryagenze”.

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ
عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ ﴿٦٩﴾

70. Ntumwa y’Imana! Ntukicwe n’intuntu y’ukudashoka wumvirwa, eka ntukicwe n’agahinda gatewe n’imitego bagutega, kuko Imana Allah izogushikana ku ntsinzi.

وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُنْ فِي ضَيْقٍ مِمَّا
يَمْكُرُونَ ﴿٧٠﴾

71. Ababangikanyamana bavuga bati: “Iryo sango ryo guhanirwako ku musi w’izuka, rizoshika ryari ga Muhama! Wewe n’abemeramana muri kumwe, nimwaba muri invugakuri, nimutubwire isango ry’uyo musi!”.

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ
صَادِقِينَ ﴿٧١﴾

72. Ntumwa y’Imana! Vuga ubwire ababangikanyamana uti: “Tenyenya! Kumbure hari n’aho bimwe mu bihano mwihutisha, vyoba biri hafi gushika”.

قُلْ عَسَى أَنْ يَكُونَ رَدْفٌ لَكُمْ مِمَّا
الَّذِي تَسْتَعْجِلُونَ ﴿٧٢﴾

73. Mu vy’ukuri Imana yawe Rurema Allah, ni Nyeningabirano ku bantu mu kutihutira kubahana mu gihe bayigararije; ariko rero abenshi muri bo, ntibayishimira kuri iyo ngabirano ngo baheze bayisenge ari Imwe Rudende.

وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ
أَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾

74. Mu vy’ukuri Imana yawe Rurema Allah, ni ukuri Irazi neza ibihishijwe mu bikiriza vy’ibiremwa vyayo n’ivyo bigaragaza.

وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا
يُعْلِنُونَ ﴿٧٤﴾

75. Nta n’ikintu na kimwe kinyegejwe ibiremwa mw’ijuru no mw’isi, kiretse ko kiri mu Gitabu nyezina “Lawhu

كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٧٥﴾

Mahfuudhw” gitomora kigahetura vyose ku Mana Allah; vyaba ari ivyo muri kahise canke muri kazozo.

76. Mu vy’ukuri iyi Qor’ani, iriganira Bene Israyeli ukuri kuri vyinshi bahazanyeko. إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَفُصُّ عَلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَكْثَرَ الَّذِي هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٧٦﴾

77. Kandi mu vy’ukuri iyo Qor’ani, ni uburongozi n’impuhwe ku bemeramana bayemera bakanayigendera. وَأَنَّهُ هُدًى وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٧﴾

78. Ntumwa y’Imana! Mu vy’ukuri Imana yawe Rurema Allah, Izocira urugorotse abahazana mu kutemera ukuri, maze Ihane ibigaba muri bo, Iheze Ihembe n’abagorotshi, ni na Yo Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Nyenubumenyikurivyoze; إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُم بِحُكْمِهِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ﴿٧٨﴾

79. Niwishimikize rero Imana Allah uheze uyizere muri vyose. Mu vy’ukuri wewe, uri mu kuri gutomoye kutagiramwo amakenga namba. فَتَوَكَّلْ عَلَىٰ اللَّهِ إِنَّكَ عَلَىٰ الْحَقِّ الْمُبِينِ ﴿٧٩﴾

80. Ntumwa y’Imana! Mu vy’ukuri, ntushobora kurongora ibipfamutima bitanyurwa ngo ubishoboze kwumva ukuri ngo bigukurikire, eka ntushobora no kurongora ibipfamatwi ngo ubishoboze kwumva no gutegera ubutumwa, mu gihe bigenza umugongo bikwirengagiza^[1]; إِنَّكَ لَا تَسْمِعُ الْمَوْتَىٰ وَلَا تَسْمِعُ الْقُتَمَ الدُّعَاءَ إِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ ﴿٨٠﴾

81. Eka ntunashobora no kurongora mu gushoboza gutumbera inzira y’ukuri, abo Imana Allah Yahumishije mu kutabona ukuri, gutyo bagahaba ku bugaba bwabo; burya ico ushoboye, ni ukwumvisha gusa abemeye Aayah zacu za Qor’ani bagaheza bakicisha bugufi mu kwubahiriza ivyo ubararikiye. وَمَا أَنْتَ بِهَادِي الْعَمَىٰ عَن ضَلَالَتِهِمْ ۗ إِنَّ تَسْمِعُ إِلَّا مَن يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٨١﴾

82. Igihe rero hageze ko bahanwa ku kurendegera kwabo mu vyaha no kwirengagiza amabwirizwa y’Imana Allah, Twebwe Allah Tuzoheza Duserure kimwe mu bimenyetso rutura vy’umuhero w’isi; kikaba ari ikinyamaswa Tuzosokorora kivuye mu kuzimu, giheze kibavugishe kibereka ko abantu bahakana izurwa ry’ibiremwa, batigeze bemera Aayah zacu za Qor’ani ngo bazigendere, n’uko batigeze bemera n’Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n’impuhwe z’Imana Allah) ngo bayikurikire. *وَإِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَابَّةً مِّنَ الْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ أَنَّ النَّاسَ كَانُوا بِآيَاتِنَا لَا يُوقِنُونَ ﴿٨٢﴾

83. Umusi rero Twebwe Allah, Twegeranirije hamwe abantu bahakana bivuye inyuma Aayah zacu, bavuye mu mugwi umwumwe warungikiwe Intumwa, maze bagashorerwa kugira baharurirwe; وَيَوْمَ نَحْشُرُ مِن كُلِّ أُمَّةٍ فَوْجًا مِّمَّنْ يَكْدِبُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ يُورَعُونَ ﴿٨٣﴾

84. Gushika aho begeranirizwa hamwe, maze Imana Allah Ibabwire Iti: “Mbega mwarahakanye mwivuye inyuma Aayah zanje Narungikanye Intumwa, muhakana حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُمْ قَالَ أَكَذَّبْتُم بِآيَاتِي وَلَمْ تُحِطُوا بِهَا عِلْمًا أَمْ آذًا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨٤﴾

[1] Ntumwa y’Imana! Ntugatuntuzwe rero n’ukubona ababangikanyamana batakwemera ngo bagukurikire, kuko bo ni nka ba nyamuragi ntibumva, ni nk’abapfuye ntibanyurwa namba n’aho boba bari hambavu yawe, nkeswe rero mu gihe baguhunga ngo ntibumve n’ubutumwa ubashikiriza.

n'ivyemeza hamwe n'ibitangaro Naberetse vyerekana ko ari Jewe Nkwiye gusengwa Ntabangikanywa, ivyo vyose rero ntimwari mwabihetuye mu bumenyi bwemeza ko atari ivy'ukuri, mbega hoho mwahoze mukora iki!";

85. Ibihano rero bizoheza bibagire kuko birenganije mu buhakanyi, ntibazonaronka n'ico bavuga mu kwiregura ngo bakurweko nya bihano. وَوَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ بِمَا ظَلَمُوا فَهُمْ لَا يَبْطِفُونَ ﴿٨٥﴾

86. Mbega abahakanye Aayah zacu za Qor'ani, ntibabonye ko Twebwe Allah Twabagiriyeye ijoro kugira baturure, baheze baruhuke; Tukanabagirira umurango kuba habona kugira barondere icorirenza! Mu vy'ukuri, muri ukwo gukurukuranywa kw'ijoro n'umurango, ni ukuri harimwo ivyemezo ku bantu bemera ubushobozi n'ububasha vy'Imana Allah, bagaheza bakayisenga ari Imwe Rudende. أَلَمْ يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا اللَّيْلَ لَيْسَكُنُومًا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٨٦﴾

87. Ntumwa y'Imana! Ibuka umusi umumalayika yavugije inzamba, maze ibiremwa biri mu majuru n'ibiri mw'isi bigatekerwa n'ubwoba havuyemwo uwo Imana Allah Ishatse Ikamutekanisha, ibiremwa vyose rero bizoja ku Mana Allah vyicishije bugufi. وَيَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَفَرَعَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ وَكُلُّ أَتَوَةٍ دَاخِرِينَ ﴿٨٧﴾

88. Uzobona imisozi, maze wiyumvire ko ihagaze bwuma kandi iriko iragenda bukebuke nk'igenda ry'ibicu bisunitswe n'umuyaga; ico, ni igikorwa c'Imana Allah Yo Yaremye ikintu cose, maze Ikakiringaniza neza. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Muhetuziwayoyose, Irazi neza ivyo mugira vyose, kandi Izobibahembera. وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَامِدًا وَهِيَ تَمْرٌ مِّمَّ السَّحَابِ صُنْعَ اللَّهِ الَّذِي أَتَقَنَ كُلُّ شَيْءٍ إِنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ ﴿٨٨﴾

89. Abazoya rero ku musi w'izuka baremye Imana Imwe Rudende Allah, bakaba baranakoze n'ivyiza bitegetswe, bazoheza bahabwe n'Imana Allah indishi nziza ihambaye y'Ubwami bw'ijuru, kandi bobo bazoba batekanye kuri uwo musi ibiremwa bizotekerwa n'ubwoba. مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَا وَهُمْ مِنْ فَزَعٍ يَوْمَئِذٍ ءَامِنُونَ ﴿٨٩﴾

90. Nayo abazoya kuri nya musi barabangikanije Imana Allah, bakaba baranakoze n'ivyaha, bazoheza batabwe mu muriro bubitse inda, hanyuma babwirwe ku gashinyaguro n'akantu bati: "Mbega mugira ngo murahembwa kiretse ku vyo mwakoze kw'isi!". وَمَنْ جَاءَ بِالْبَيْسَةِ فَكَبَّتْ وَجُوهُهُمْ فِي النَّارِ هَلْ يُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٠﴾

91. Ntumwa y'Imana! Bwira abantu bose uti: "Ni ukuri, nategetswe gusenga Imana Rurema w'iki gisagara ca Makka, Imana Allah Yaziririje ku biremwa ko, nya gisagara giseserwamwo amaraso ku karenganyo, ko hatagira n'umwe akirenganirizwamwo, ko ata gihigwa c'aho gihigirwamwo, canke ngo hagire igiti c'aho cicirirwamwo, ni na Yo Nyeningingo ku kintu cose. Naranategetswe no kuba ndi mu bislamu bicisha bugufi mu kwubahiriza amabwirizwa; إِنَّمَا أَمْرُهُ أَنْ أَعْبُدَ رَبَّ هَذِهِ الْبَلَدَةِ الَّتِي حَرَّمَهَا وَلَهُ كُلُّ شَيْءٍ وَأَمْرُهُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٩١﴾

92. Nategetswe no gusomera abantu Qor’ani”. Kubera ivyo rero, uwuzotumbera inzira igororotse akagendera Qor’ani, ni ukuri ni we nyene bizogirira akamaro; nayo uwuzohuba iyo nzira akaba intumva, Ntumwa y’Imana! Uraheza umubwire uti: “Ni ukuri jewe, ndi mu bagabisha ku bihano vy’Imana Allah, sinjejwe kubahatira kwemera”.

وَأَنْ أْتَلُوا أَلْقُرْآنَ فَمَنْ أَهْتَدَىٰ فَأْتَمَّا
يَهْتَدَىٰ لِتَفْسِيهِ وَمَنْ ضَلَّ فَقُلْ إِنَّمَا أَنَا
مِنَ الْمُنذِرِينَ ﴿٤٢﴾

93. Ntumwa y’Imana! Uraheza rero uvuge uti: “Ishimagizwa, ni iry’Imana Allah, Yo Izoheza Ikabereka Aayah n’ivyemezo vyayo muri mwebwe nyene no mw’ijuru no mw’isi, muheze mubitahure ukuri kwamye, bitume mutandukanya ukuri n’ikinyoma”; kandi burya Imana yawe Rurema Allah, ntiyirengagiza ivyo mukora, Izobibahemba.

وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ سُبْحَانَهُ
فَتَعْرِفُونَهَا وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا
تَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾

28. Al-Qaswasw (Amateka y’Intumwa) Aayah 88, Makka

Kw’izina ry’Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Twaa Siin Miiim^[1].

طسّم ﴿٤٤﴾

2. Ntumwa y’Imana! Izi, ni Aayah z’Igitabu Qor’ani Nakumanuriye, gitomoye neza mu nsiguro, mu ngingo z’ibirekuwe n’ibizira no mu burongozi bwaco.

تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿٤٥﴾

3. Ntumwa y’Imana! Twebwe Allah, Tukwiganira vy’ukuri ku nkuru y’ivyashikiye Musa na Firawuni, ku neza y’abantu bemera iyi Qor’ani, bakanayigendera.

تَتْلُوا عَلَيْكَ مِن نَّبِيٍّ مُّوسَىٰ وَفِرْعَوْنَ
بِالْحَقِّ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٤٦﴾

4. Mu vy’ukuri, Firawuni yaranzwe n’amanyama n’ubwononyi kw’isi, araheza afata abantu abacamwo imigwi, acinyiza umugwi wa Bene Israyeli, awucura bufuni na buhoro, yica abana babo b’abahungu bose bavutse, asigaza abana b’abakobwa mu kubagira abashumba. Mu vy’ukuri, Firawuni yari mu bagenzwa n’ubwononyi kw’isi.

إِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا فِي الْأَرْضِ وَجَعَلَ أَهْلَهَا
شِيْعًا يَسْتَضَعِفُ طَائِفَةٌ مِّنْهُمْ يُدَبِّحُ
أَبْنَاءَهُمْ وَيَسْتَعِجِي نِسَاءَهُمْ إِنَّهُ كَانَ مِنَ
الْمُفْسِدِينَ ﴿٤٧﴾

5. Twebwe Allah, Dushaka rero gutera iteka abacinyijwe bagacurwa bufuni na buhoro kw’isi, maze Tubagire indongozi zirarikira abandi ugukora ivyiza, Tunabahe gutorana isi mu nyuma y’ihonywa rya Firawuni n’abantu biwe;

وَتُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا فِي
الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ
الْوَارِثِينَ ﴿٤٨﴾

6. Duheze Tubatsimbataze kw’isi, maze Twereke Firawuni na Haamaani n’ingabo zabo, ko ivyo bicura ko ubwami bwabo bwosenyuka hamwe boreka Musa agakura, bishoboka.

وَنَمَكِّنْ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَنُرِي فِرْعَوْنَ
وَهَلْهَانَ وَجُنُودَهُمَا مِنْهُمْ مَا كَانُوا
يَحْذَرُونَ ﴿٤٩﴾

[1] Raba insiguro y’indome zitangura mu ntango y’igisomwa Al-Baqara.

7. Nyina wa Musa ro amaze kwibaruka agatinya ko Musa yokwicwa na Firawuni, Twaramuhumuriye, Duti: “Mwonse utekanye! Niwatinya ko yohava yicwa, uramufata umushire mw’isandugu, maze uyikororere mu ruzi rwa Nili; ntuzogire impungenge namba ko Firawuni n’abantu biwe bohava bamwica, uragumiza n’umutima mu nda, ntuzokwicwe n’intuntu yo kutamubona hafi yawe; mu vy’ukuri Twebwe Allah, Tuzomukugarukanira Duheze Tunamugire n’Intumwa”.

وَأُوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّ مُوسَىٰ أَنَّ أَرْضِعِيهِ ۖ فَبَدَأَ
خَفَتْ عَلَيْهِ فَأَلْقِيهِ فِي الْيَمِّ وَلَا تَخَافِي وَلَا
تَحْزَنِي ۚ إِنَّا رَادُّوهُ إِلَيْكَ وَجَاعِلُوهُ مِنَ
الْمُرْسَلِينَ ﴿٧﴾

8. Nyina wa Musa ni ho yashira Musa mw’isandugu, araheza ayikororera mu ruzi rwa Nili. Ni ho rero abantu ba Firawuni bayitora, gutyo ivyagezwe n’Imana Allah bija mu ngiro, ko Musa azobabera umwansi, akababera n’imvo yo kwicwa n’intuntu igihe basomeshejwe nturi, bagahona. Mu vy’ukuri Firawuni na Haamaani hamwe n’ingabo zabo, bari abanyavyaha b’ababangikanyamana.

فَأَلْقَيْتُهَا إِلَىٰ آئِلٍ فِرْعَوْنَ لِيَكُونَ لَهُمْ عَدُوًّا
وَخَرَفَاتًا ۚ إِنَّ فِرْعَوْنَ وَهَمَلَانَ وَجُنُودَهُمَا كَانُوا
خَاطِبِينَ ﴿٨﴾

9. Umugore wa Firawuni aho aboneye Musa, yabwiye Firawuni n’ikigumbagumba n’akantu ati: “Ehe yemwe ikibondo kiri hano! Iki kibondo kizotubera twempi imvo y’akanyamuneza! Ndakwinginze ntuhirahire ngo ucice, hari aho cogira ico kitumariye canke tukacirerera nk’umwana wacu!”. Ivyo vyose rero, babigira batazi ko Musa azoba imvo y’ihonywa ryabo.

وَقَالَتْ أَمْرَأَتُ فِرْعَوْنَ قُرَّتْ عَيْنِي لِي وَلَكَ
لَا تَقْتُلُوهُ عَسَىٰ أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ
وَلَدًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٩﴾

10. Nyina wa Musa yasigaye atuntuye ku mutima, ku buryo ata n’ikindi kintu camuraza ishingira, kiretse ukubona umwana wiwe Musa. Yarahatswe no kwatura ko ari we nyina wa Musa, iyo Tutamugumiriza umutima kugira abe mu bemeramana koko bizera isezerano ry’Imana Allah.

وَأَصْبَحَ فُؤَادُ أُمِّ مُوسَىٰ فَرَجًا ۚ إِن كَادَتْ
لَتَبْدِي بِهِ ۚ لَوْلَا أَنْ رَبَّنَا عَلَيَّ قَلْبَهَا
لَتَكُونُ مِنَ الْمُنْهِنِينَ ﴿١٠﴾

11. Nyina wa Musa amaze gukororera mu ruzi nya sandugu yashizemwo Musa, ni ho yabwira mushiki wa Musa ati: “Mwananje! Kurikirana iyi sandugu, maze urabe iherezo ryayo”. Nya mukobwa yarayikurikiranye gushika n’aho ayibona ihagaze ku nkengera z’uruzi rwa Nili; muri ico gihe, ingabo za Firawuni ntizanamenyeye ko ari mushiki wa Musa ariko arayikurikirana kuko yayirabira kure nk’uwutahari.

وَقَالَتْ لِأُخْتِهِ ۖ قُصِّيهِ ۖ فَبَصُرَتْ بِهِ ۖ عَن
جُنُبٍ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١١﴾

12. Twebwe Allah, Twaraziririje ko Musa yonka ibere ry’uwo ari we wese mu bakenyenzi, imbere yuko Tumusubiza kwa nyina. Ni ho rero mushikiwe yabwira abari ng’aho ati: “Mbega mwonkundira nkabarangira umuryango womwitaho ukamurera ukanamwonsa, ukanamuha impanuro za kivyeyi?”. Ba bantu bari ng’aho na bo barahesha baramwemerera ko yobarangira nya muryango.

*وَحَرَمْنَا عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ مِن قَبْلُ
فَقَالَتْ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ أَهْلِ بَيْتٍ
يَكْفُلُونَهُ لَكُمْ وَهُمْ لَهُ نَصِیحُونَ ﴿١٢﴾

13. Ni ho rero Twebwe Allah, Twasubiza Musa kwa nyina kugira agumize umutima mu nda, maze ntiyicwe n'intuntu yo kutamubona hafi yiwe, no kugira amenye ko isezerano yahawe n'Imana Allah, ari iry'ukuri. Imana Allah burya ntirenga kw'isezerano, ariko abenshi mu babangikanyamana nta vyo bazi.

فَرَدَّدْنَاهُ إِلَىٰ أُمِّهِ كَيْ تَقَرَّ عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ
وَلِتَعْلَمَ أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَٰكِنَّ
أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾

14. Musa rero amaze kugera mu bigero akaba umugabo abushitse, Twaramuhaye gutomora ingingo, Tumwigisha n'ubumenyi. Ni nk'uko nyene rero Twebwe Allah - Twahemvyeye Musa ku bugwaneza bwiwe - Duhemba abagwaneza.

وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَأَسْوَأَ آتَيْنَاهُ حُكْمًا
وَعِلْمًا وَكَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٤﴾

15. Musa yarinjiye mu gisagara ca Misiri yinyegeje mu gihe abantu b'aho bari basamaye, ahasanga abagabo babiri bariko bararwana; umwe muri bo yakomoka mu bantu biwe, Abene Israyeli, uwundi na we yakomoka mu bantu ba Firawuni, Abanyagiputa. Maze uwukomoka mu bantu biwe aramwiyambaza ngo amutabare, Musa araheza akubita igipfushi wa Munyagiputa, aca ararambarara. Musa aca avuga yinegura ati: "Iki gikorwa giturutse ku nyoshambi za shetani zatumye ntwarwa n'agashavu nkamukubita agaca apfa. Mu vy'ukuri shetani, ni umwansi agaragara wa mwene Adamu, ihubisha inzira igororotse^[1]".

وَدَخَلَ الْمَدِينَةَ عَلَىٰ حِينِ غَفْلَةٍ مِّنْ أَهْلِهَا
فَوَجَدَ فِيهَا رَجُلَيْنِ يَقْتَتِلَانِ هَٰذَا مِنْ
شِيعَتِهِ وَهَٰذَا مِنْ عَدُوِّهِ فَاسْتَنْتَبَهُ الَّذِي
مِنْ شِيعَتِهِ عَلَى الَّذِي مِنْ عَدُوِّهِ فَوَكَزَهُ
مُوسَىٰ فَقَضَىٰ عَلَيْهِ قَالِ هَٰذَا مِنْ عَمَلِ
الشَّيْطَانِ إِنَّهُ عَدُوٌّ مُّضِلٌ مُّبِينٌ ﴿١٥﴾

16. Musa yaciye avuga yigaya ati: "Mana yanje Rurema Allah! Mu vy'ukuri, nirenganiye ku kwica umuntu ku karenganyo, ndagusavye rero ko Wongumiriza akabanga Ukambabarira iki caha". Ni ho Imana Allah Yaca Imubabarira nya caha. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Yo Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

قَالَ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي
فَغَفَرَ لَهُ إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿١٦﴾

17. Musa yavuze ati: "Mana yanje Rurema Allah! Kubera inema nyinshi Wampaye harimwo n'inema yo kunyumvira ku kwigaya kwanje, sindota nifadikanya n'umwe mu banyavyaha mu guca kubiri n'amabwirizwa yawe".

قَالَ رَبِّ بِمَا أَنْعَمْتَ عَلَيَّ فَلَنْ أَكُونَ
ظَهِيرًا لِلْمُجْرِمِينَ ﴿١٧﴾

18. Ni ho rero Musa yaguma mu gisagara ca Misiri afise ubwoba, agendereza kugira yumve inkuru z'ibivugwa ku rupfu rw'Umunyagiputa yaraye yishwe. Yahavuye arenguka kuri wa muntu yamwiyambaza ubuheze, ariko ararwana n'uwundi Munyagiputa, amuhamagara ngo amutabare kandi. Musa n'ishavu n'akantu aca amubwira ati: "Mu vy'ukuri, ni ukuri wewe uri umusomborotsi n'inkwezi y'amabi yeruye";

فَأَصْبَحَ فِي الْمَدِينَةِ خَائِفًا يَتَرَقَّبُ فَإِذَا
الَّذِي اسْتَنْصَرَهُ بِالْأَمْسِ يَسْتَصْرِخُهُ
قَالَ لَهُ مُوسَىٰ إِنَّكَ لَعَوِيُّ مُّبِينٌ ﴿١٨﴾

[1] Ikubitwa ry'uyu Munyagiputa ryabayeye imbere yuko Musa arungikwa kuba Intumwa.

19. Musa agize ngo abanguye igipfunsi akubite wa Munyagiputa, wa muntu n'ubwoba n'akantu aca avuga ati: "Ewe Musa! Aho nyene ushaka kunyica nk'uko wishe umuntu ejo! Ntushaka kuba kiretse intagondwa kw'isi, kanatsinda ntunashaka kuba mu bantu banywanisha, bagatunganiriza abandi".

تَكُونُ مِنَ الْمُضْلِحِينَ ﴿١٩﴾

20. Ni ho rero haza umuntu aje atazambaye, avuye hirya y'igisagara ca Misiri, araheza aburira Musa ati: "Ewe Musa! Uzi n'inkuru, burya abunganizi ba Firawuni bari mu nama rukokoma bajenama ukuntu bokwica; enda nyabuna rero, va muri iki gisagara uhunge, mu vy'ukuri jewe ndi mu bagufitiye impuhwe, uri uwo mpanura wohunga hakiri kare".

وَجَاءَ رَجُلٌ مِنْ أَقْصَا الْمَدِينَةِ يَسْعَى قَالَ
يَمُوسَى إِنَّ الْأَنْبَاءَ يَأْتِرُونَ بِكَ لِيَقْتُلُوكَ
فَأَخْرَجْ إِلَى لَكَ مِنَ النَّصِيحِينَ ﴿٢٠﴾

21. Musa aca ava muri nya gisagara atekewe n'ubwoba, arahunga agenda yeraguza irya n'ino, atinya gufatwa, araheza asaba Imana Allah avuga ati: "Mana yanje Rurema Allah! Ndagusavye Unkure mu minwe y'abantu birenganije".

فَخَرَجَ مِنْهَا خَائِفًا يَتَرَقَّبُ قَالَ رَبِّ نَجِّنِي
مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٢١﴾

22. Musa amaze gucika ingabo za Firawuni agana amaja muri Madiyana, yavuze ati: "Kumbure hari n'aho Imana yanje Rurema Allah Yondongora mu nzira inshikana muri Madiyana".

وَلَمَّا تَوَجَّهَ تِلْقَاءَ مَدْيَنَ قَالَ عَسَى رَبِّي أَنْ
يَهْدِيَنِي سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿٢٢﴾

23. Musa amaze rero gushika ahari amazi ya Madiyana; yahasanze umugwi w'abantu bariko baranyweshwa ibitungwa vyabo, hepfo yabo ahasanga abigeme babiri bikumiriye ukwabo, ibitungwa vyabo bitariko biranywa, bajumarariwe. Ni ho Musa yumvira impuhwe nya bigeme, maze arababaza ati: "Ko muri ng'aho, ni impore?". Ba bigeme barishura bati: "Ntidushoboye gusitana n'abagabo, ngo tunyweshe ibitungwa vyacu batabanje guheza kunywesha ibitungwa vyabo, kandi n'umuvyeyi wacu arashaje cane ntashoboye kwiyizira kunywesha ibitungwa".

وَلَمَّا وَرَدَ مَاءَ مَدْيَنَ وَجَدَ عَلَيْهِ أُمَّةً مِنَ
النَّاسِ يَسْفُونَ وَوَجَدَ مِنْ دُونِهِمْ امْرَأَتَيْنِ
تَذَوَّدَانِ قَالَ مَا حَطَّ بِكُمَا قَالَتَا لَا نَسْقِي
حَتَّى يَصْدِرَ الرِّعَاءُ وَأُبُونَا شَيْخٌ كَبِيرٌ ﴿٢٣﴾

24. Ni ho Musa yanyweshereza ba bigeme babiri ibitungwa vyabo, hanyuma n'inzara n'akantu aca aja kwugama izuba mu gatutu k'igiti cari ng'aho, aca avuga ati: "Mana yanje Rurema Allah! Mu vy'ukuri ndishwe n'inzara, ndakeneye ko Undonsa ico ari co cose comfata mu nda".

فَسَقَى لَهُمَا ثُمَّ تَوَلَّى إِلَى الظِّلِّ فَقَالَ رَبِّ
إِنِّي لِمَا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ ﴿٢٤﴾

25. Umwe muri ba bigeme Musa yanyweshereza ibitungwa vyabo, yahavuye aza n'isoni nyinshi, araheza abwira Musa ati: "Mu vy'ukuri, dawe araguhamagaye kugira aguhe impembo yo kutunyweshereza ibitungwa".

فَجَاءَتْهُ إِحْدَاهُمَا تَمْشِي عَلَى اسْتِحْيَاءٍ
قَالَتْ إِنَّ أَبِي يَدْعُوكَ لِيَجْزِيَكَ أَجْرًا مَا
سَقَيْتَ لَنَا فَلَمَّا جَاءَهُ وَقَصَّ عَلَيْهِ

Musa araheza ajana na nya mwigeme kwa se, amaze kuhagera akamwiganira ivyamushikiye kwa Firawuni n'ingabo ziwe, se wa nya mwigeme yaramutururuje ati: "Subiza umutima mu nda, ntutinye namba, warokotse abantu birenganije kuko aha ni mu kindi gihugu kidatwarwa na bo".

أَلْقَصَصَ قَالَ لَا تَخَفْ نَجَوْتُ مِنَ الْقَوْمِ
الظَّالِمِينَ ﴿٢٥﴾

26. Umwe muri ba bigeme yabwiye se ati: "Da! Muhe akazi akuragirire intungwa. Mu vy'ukuri, umwiza w'abo woha akazi ko kukuragirira, ni uwoba afise inguvu zo gucungera neza ibitungwa, akaba n'umwizigirwa atoguhemukira".

قَالَتْ إِحْدَاهُمَا يَا أَبَتِ اسْتَفْجِرْهُ إِنَّ خَيْرَ
مَنِ اسْتَفْجَرْتَ الْقَوِيُّ الْأَمِينُ ﴿٢٦﴾

27. Se wa ba bigeme yabwiye Musa ati: "Uzi n'inkuru, jewe ngomba kugushingira umwe muri aba bakobwa banje babiri, inkwano ziwe zikaba ari uko wonkorera ukandagirira ibitungwa mu kiringo c'imyaka umunani; mu gihe worenzako ugakwiza ikiringo c'imyaka cumi, ivyo vyokuvako, vyoba ari no ku bugwaneza bwawe kuko sindi ng'aho kugira ndakuremereze ngo ukwize imyaka cumi. Imana Allah niyabishakera rero, uzosanga ndi mu beranda bubahiriza ivyo basezeranye".

قَالَ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أُنْكِحَكَ إِحْدَى ابْنَتَيَّ
هَاتَيْنِ عَلَيَّ أَنْ تَأْجُرَنِي ثَمَنِي حَجَّاجٍ فَإِنَّ
أَتَمَمْتَ عَشْرًا فَمِنْ عِنْدِكَ وَمَا أُرِيدُ أَنْ
أَشُقَّ عَلَيْكَ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ
الصَّالِحِينَ ﴿٢٧﴾

28. Musa asubizayo ati: "Ivyo uvuze, ni isezerano riri hagati yanje na we. Ikiringo cose nzoshobora kumara ndagukorera muri ivyo biringo bibiri, nta kabi kuri jewe, nzoba nubahirije isezerano. Burya Imana Allah ku vyo tuvuga, ni Yo Muhagarikizi Izi ivyo dusezeraniye ng'aha".

قَالَ ذَلِكَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ أَيَّمَا الْأَجَلِينَ
فَصَيِّتٌ فَلَا عُدُونَ عَلَيَّ وَاللَّهُ عَلَيَّ مَا
تَقُولُ وَكَيْلٌ ﴿٢٨﴾

29. Musa (nyakugira amahoro y'Imana Allah) amaze gukwiza ikiringo c'imyaka cumi, agafata urugendo agaruka muri Misiri ari kumwe n'umuryango wiwe, yabonye umucanwa waka mw'ijoro hambavu y'umusozi Twuuri Sinayi, aca abwira umuryango wiwe ati: "Nimundindire gato, ni ukuri jewe nabonye umucanwa, hari n'aho nobazanira inkuru ituzimurura, canke nkabazanira igishirira kugira mwote".

* فَلَمَّا قَضَى مُوسَى الْأَجَلَ وَسَارَ بِأَهْلِهِ
ءَانَسَ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ نَارًا قَالَ لِأَهْلِهِ
امْكُثُوا إِنِّي آنَسْتُ نَارًا لَعَلِّي آتِيكُمْ
مِنْهَا بِخَبْرٍ أَوْ جَذْوَةٍ مِنَ النَّارِ لَعَلَّكُمْ
تَصْطَلُونَ ﴿٢٩﴾

30. Musa amaze gushika hamwe yabona umucanwa, yumvise ijwi rizananye mu kabande kari iburyo bw'aho yari ari mu kibanza gihezagiye musi y'igiti, rimuhamagara riti: "Ewe Musa! Mu vy'ukuri, ni Jewe Allah, Imana Rurema w'ibiremwa vyose;

فَلَمَّا أَتَاهَا نُودِيَ مِنْ شَاطِئِ الْأُيَمِينَ
فِي الْبُقْعَةِ الْمُبْرَكَةِ مِنَ الشَّجَرَةِ أَنْ
يَمُوسَىٰ إِنِّي أَنَا اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٣٠﴾

31. Terera rero inkoni yawe hasi". Musa amaze kuyiterera hasi, yaciye ihinduka inzoka yigendera. Musa abonye ya nkoni igenda iranyiganyiga nk'inzoka, yasubiye inyuma amaguru adakora hasi ahunga ata gukebuka kubera

وَأَنْ أَلْقَى عَصَاكَ فَلَمَّا رَءَاهَا تَهْتَزُّ كَأَنَّهَا
جَانٌّ وَلَّى مُدْبِرًا وَلَمْ يُعَقِّبْ يَمُوسَىٰ أَقْبَلَ

ubwoba. Imana Allah Ica Iramutururuza Iiti: "Ewe Musa! Garuka ng'aha kandi ntutinye namba, mu vy'ukuri wewe uri mu batekanishijwe, nta kabi kogushikira;

وَلَا تَخَفْ إِنَّكَ مِنَ الْأَمِينِينَ ﴿٣١﴾

32. Shira ikiganza cawe mu kwaha ugicishije mw'idebure^[1] ry'impuzu, kivayo cererana gisayangana bidaturutse ku ndwara y'ubukarabe, uheze ushire n'ukuboko kwawe ku gikiriza uheze utekane. Ivyo rero, ni ibitangaro bibiri uhawe n'Imana yawe Rurema Allah kugira uje kwa Firawuni n'abunganizi biwe". Mu vy'ukuri Firawuni n'abunganizi biwe, bari abantu b'ibigaba birenga ku mabwirizwa y'Imana Allah.

أَسْأَلُكَ يَدَكَ فِي حَبِيبِكَ تَخْرُجُ بَيْضَاءَ مِنْ
غَيْرِ سَوْءٍ وَأَضْمُمُ إِلَيْكَ جَنَاحَكَ مِنْ
أَلْهَبٍ فَذُنُوكَ بُرْهَتَانِ مِنْ رَبِّكَ إِلَى
فِرْعَوْنَ وَمَلَإِيهٖ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا
فَاسِقِينَ ﴿٣٢﴾

33. Musa kubera ubwoba, yaciye avuga ati: "Mana yanje Rurema Allah! Mu vy'ukuri jewe, narishe umuntu mu Banyagiputa, nkaba ntinya ko bonyica mu gihe nosubirayo;

قَالَ رَبِّ إِنِّي قَتَلْتُ مِنْهُمْ نَفْسًا فَأَخَافُ
أَنْ يَقْتُلُونِ ﴿٣٣﴾

34. Kandi burya murumunanje Haruna aravuga agatomora kundusha, ndagusavye rero Umundungikane kugira ambere umufasha, anyunganire mu gushikiriza ubutumwa; mu vy'ukuri, ndafise impungenge ko bohakana bivuye inyuma ko ndi Intumwa yarungitswe kuri bo".

وَأَخِي هَارُونُ هُوَ أَفْصَحُ مِنِّي لِسَانًا فَأَرْسَلَهُ
مَعِيَ رِدْءًا يُصَدِّقُنِي إِنِّي أَخَافُ أَنْ
يُكَذِّبُونِ ﴿٣٤﴾

35. Imana Allah Yabwiye Musa Iti: "Tuzogutera intege mu kukurungikana na murumunawe, Duheze Tubaha mwempi ububasha n'ivyemezo bituma Firawuni n'abantu biwe badashobora kubagirira nabi. Mwempi rero hamwe n'abazobakurikira bakabemera, ni mwebwe mutegerezwa gutsinda".

قَالَ سَنَشُدُّ عَضُدَكَ بِأَخِيكَ وَنَجْعَلُ لَكُمَا
سُلْطَانًا فَلَا يَصُلُونَ إِلَيْكُمَا بِأَيِّتِنَا إِنَّهُمَا
وَمَنْ أَتَّبَعْنَا الْأَغْلَابُونَ ﴿٣٥﴾

36. Igihe rero Musa aziye kwa Firawuni n'abantu biwe, yibangikanije n'ivyemezo vyacu Twebwe Allah vyerekana ko ari Intumwa vy'ukuri, bamubwiye bati: "Nta kuri watuzaniye kiretse ko ari ubukonikoni bw'irementanya; nta n'aho twigeze twumva ivyo uturarikira mu bavyeyi bacu bo hambere".

فَلَمَّا جَاءَهُمْ مُوسَى بِآيَاتِنَا بَيَّنَّتِ قَالُوا
مَا هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُفْتَرَى وَمَا سَمِعْنَا
بِهَذَا فِي آبَائِنَا الْأَوْلِيَاءِ ﴿٣٦﴾

37. Musa araheza yishura Firawuni ati: "Imana yanje Rurema Allah, ni Yo Izi neza na neza uwaje azanye uburongozi buvuye kuri Yo, Ikanamenya n'uwufise iherezo ryiza mu buzima bw'inyuma yo gupfa; kukaba nkako, abirenganije ntibazokwigerira bashika ku ntsinzi y'ivyo bipfuza kw'isi eka no mu buzima bw'inyuma yo gupfa".

وَقَالَ مُوسَى رَبِّي أَعْلَمُ بِمَنْ جَاءَ بِالْهُدَى
مِنْ عِنْدِهِ وَمَنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ
إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿٣٧﴾

38. Firawuni araheza abwira abunganizi biwe ati: "Emwe bunganizi banje! Sinigeze menya ko mufise iyindi mana mukwiye gusenga atari jewe. Haamaani! Ngirira ifuru yo kwokerezamwo amatafari, uheze unyubakire inyubakwa ndende cane y'umunara w'akataraboneka, ndabe ko hari n'aho noduga mw'ijuru nkabona Imana ya Musa aturarikira gusenga; kandi ni ukuri, nibwira ko Musa yoba ari mu babeshi".

وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَتَأْتِيهَا الْمَلَأُ مَا عَلِمْتُ
لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرِي فَأَوْقِدْ لِي يَهْتَمُنُ عَلَيَّ
الظِّلِينَ فَأَجْعَلْ لِي صَرْحًا لَعَلِّي أَطَّلِعُ إِلَى
إِلَهِ مُوسَى وَإِنِّي لَأَظُنُّهُ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٣٨﴾

[1] Ni izosi ry'impuzu.

39. Firawuni hamwe n'ingabo ziwe baragize amanyama mu kugarariza Musa ata n'ukuri bisunze mu gihugu ca Misiri, baraheza bibaza ko nibapfa batazozuka bakagaruka iwacu Twebwe Allah. وَأَسْتَكْبَرُ هُوَ وَجُنُودُهُ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ إِنَّمَا لَا يُرْجَعُونَ ﴿٣٩﴾

40. Ni ho rero Twafata Firawuni hamwe n'ingabo ziwe, Tubaterera mw'ibahari basomera rimwe nturi. Ntumwa y'Imana! Ehe raba rero ukuntu iherezo ry'abirenganya mu kugarariza ryagenze! فَأَخَذْنَاهُ وَجُنُودَهُ فَنَبَذْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ ۖ فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ ﴿٤٠﴾

41. Firawuni hamwe n'ingabo ziwe, Twabagize indongozi zirarikira abantu kw'isi kuja mu muriro, no ku musi w'izuka rero ntibazoronka uwubatabara ngo abakure mu bihano. وَجَعَلْنَاهُمْ أَيْمَةً يَدْعُونَ إِلَى التَّارِ وَنَوْمٍ الْقَيْمَةِ لَا يُبْصِرُونَ ﴿٤١﴾

42. Firawuni hamwe n'ingabo ziwe bamaze gusomeshwa nturi, Twabakurikije ivumwe kw'isi, no ku musi w'izuka bazoba bari mu bantu baranzwe n'ibikorwa bibi cane, badakwiye kugirirwa impuhwe namba. وَأَتَّبَعْنَاهُمْ فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقَيْمَةِ هُمْ مِنَ الْمَقْبُوحِينَ ﴿٤٢﴾

43. Ni ukuri Musa, Twaramuhaye Igitabu ca Tawurati mu nyuma y'aho Duhonereje imigwi y'abantu bo hambere yiwe, Igitabu kirimwo inyigisho zituma Bene Israyeli bamenya gutandukanya iciza n'ikibi; harimwo n'ubugororotsi n'impuhwe kugira bibuke inema z'Imana Allah, baheze bayishimire mu kutayigarariza. وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِ مَا أَهْلَكْنَا الْقُرُونَ الْأُولَىٰ بِصَآئِرٍ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لَّعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٣﴾

44. Ntumwa y'Imana! Ntiwari hambavu y'umusozi uri mu burengero bw'aho Musa yari ari, igihe Tumuha amabwirizwa Tukamutuma kwa Firawuni n'abantu biwe; ntiwari no mu babonye ingene vyagenze ngo ubimenye, uheze uvyiganire abantu. وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الْعَرَبِ إِذْ قَضَيْنَا إِلَىٰ مُوسَى الْأَمْرَ وَمَا كُنْتَ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٤٤﴾

45. Ariko rero mu nyuma ya Musa, Twahavuye Tugira imigwi itandukanye y'abantu, nya migwi iraha ibaho ikiringo kirekire hagati ya Musa n'irungikwa ryawe, gutyo nya migwi yibagira isezerano ry'Imana Allah, iranadohoka ku mabwirizwa yayo. Ntumwa y'Imana! Ntiwigeze uba no mu bantu ba Madiyana, ngo uheze usomere abantu warungitsweko Aayah zacu za Qor'ani n'inkuru y'ivyashikiye Musa na Firawuni mu vyo wahumviye, ariko rero iyo nkuru y'ivyashikiye Musa na Firawuni ubiganira, iri mu vyo wahishuriwe n'Imana Allah. وَلَكِنَّا أَنشَأْنَا قُرُونًا فَتَطَاوَلَ عَلَيْهِمُ الْعُرُومُ وَمَا كُنْتَ تَأْوِيًا فِي أَهْلِ مَدْيَنَ تَتَلَوُا عَلَيْهِمْ ءَايَاتِنَا وَلَكِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ ﴿٤٥﴾

46. Eka ntiwari no hambavu y'umusozi wa Twuuri Sinayi igihe Twahamagara Musa Tukavugana ukuri kwamye, ariko Twakurungitse kugira ubere ibiremwa impuhwe zivuye ku Mana yawe Rurema Allah, uheze ugabishe ku bihano vyacu abantu batigeze bashikirwa n'umugabisha hambere yawe, kugira bibuke baheze bikebuke. وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الطُّورِ إِذْ نَادَيْنَا وَلَكِن رَّحْمَةً مِّن رَّبِّكَ لِتُنذِرَ قَوْمًا مَّا أَتَتْهُم مِّن نَّذِيرٍ مِّن قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٦﴾

47. Ntumwa y'Imana! Iyo rero hataba ukwanka guhanira abagarariji ivyaha vyabo batarashikirwa n'Intumwa, وَلَوْلَا أَن تُصِيبَهُم مُّصِيبَةٌ يَمَّا قَدِمْتُ أَيْدِيَهُمْ فَيَقُولُوا رَبَّنَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا

bakavuga bigovyora bati: “Mana yacu Rurema Allah! Ubwo ntiwari gupfuma ubanza kuturungikira Intumwa, maze tugakurikira Aayah ziri mu Gitabu cawe Wamanuye, tugaheza tukaba no mu bemeramana!”, ntitwari kukurungika.

رَسُولًا فَتَنْبِئْ عَائِيَتِكَ وَنَكُونُ مِنَ
الْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٧﴾

48. Igihe rero Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) izaniye nya bagarariji ukuri kuvuye iwacu Twebwe Allah, bavuze bati: “Ubwo ntiyari gupfuma ahabwa ibitangaro bifadika nk'ivyahawe Musa, akanamanurirwa Qor'ani iri hamwe nka Tawurati!”. Ntumwa y'Imana! Babwire uti: “None aho hambere yanje, abayahudi ntibagararije Musa kandi yahawe n'ibitangaro bifadika bivuye ku Mana Allah!”. Baranavuze ko Tawurati na Qor'ani bihuriye ku kuba vyose ari uburozi bukomoka hamwe, baca bavuga bati: “Mu vy'ukuri rero twebwe, ivyo Bitabu uko ari bibiri n'Intumwa zabihawe, tubigararije vyose”.

فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا لَوْلَا
أُوتِيَ مِثْلَ مَا أُوتِيَ مُوسَىٰ أَوْ لَمْ يَكْفُرُوا بِمَا
أُوتِيَ مُوسَىٰ مِنْ قَبْلُ قَالُوا سِحْرَانِ تَظَاهَرَا
وَقَالُوا إِنَّا بِكُلِّ كَافِرُونَ ﴿٥٨﴾

49. Ntumwa y'Imana! Bwira abagarariji uti: “Enda nyabuna rero, nimuzane igitabu kivuye ku Mana Allah, coba kirimwo uburongozi busumba uburi muri Tawurati no muri Qor'ani, mpeze nanje ndagikurikire nimwaba muri imvugakuri!”;

قُلْ فَأْتُوا بِكِتَابٍ مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ هُوَ أَهْدَىٰ
مِنْهُمَا أَتَّبِعُهُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٥٩﴾

50. Nibatashobora kuzana nya gitabu, bakabura n'ikindi cireguzo berekana, uzoce umenya rero ko bakurikira ivyipfuzo vyabo gusa. Nta muntu n'umwe yahuyeye yoza asumba uwutwarwa n'ivyipfuzo vyawe, atisunga uburongozi buvuye ku Mana Allah. Mu vy'ukuri Imana Allah, ntirongora mu nzira yayo abantu birenganya mu guca kubiri n'amabwirizwa yayo.

فَإِن لَّمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ فَاعْلَمْ أَنَّمَا يَتَّبِعُونَ
أَهْوَاءَهُمْ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنِ اتَّبَعَ هَوَاهُ بَعِيرٍ
هُدًى مِّنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ
الظَّالِمِينَ ﴿٦٠﴾

51. Ntumwa y'Imana! Ni ukuri, Twaratomoreye Qor'ani abantu warungitsweko kugira bibuke bikebuke, baheze bayizigame.

*وَلَقَدْ وَصَلْنَا لَهُمْ أَقْوَالَ لَعَلَّهُمْ
يَتَذَكَّرُونَ ﴿٦١﴾

52. Abo Twahaye Igitabu imbere y'imanurwa rya Qor'ani mu bayahudi n'abanaswara batahindaguye ibiri muri nya Gitabu, baremera Qor'ani hamwe n'Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah);

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِهِ هُمْ
بِهِ يَوْمِنُونَ ﴿٦٢﴾

53. N'iyoye basomewe Qor'ani, baravyemanga bakavuga bati: “Twaremeye Qor'ani turanayigendera; burya Qor'ani, ni ukuri kuzima kuva ku Mana Allah, mu vy'ukuri n'imbere yuko Qor'ani imanurwa, twari abislamu bemera Imana Imwe Rudende Allah bakanayisenga”.

وَإِذَا يُنصَلُ عَلَيْهِمْ قَالُوا آمَنَّا بِهِ إِنَّهُ الْحَقُّ
مِنَ رَبِّنَا إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلِهِ مُسْلِمِينَ ﴿٦٣﴾

54. Abo, ni bo rero bazohabwa indishi y'ivyo bakoze incuro zibiri; indishi y'ukwihangana bakemera Igitabu cabo, n'indishi y'ukwemera Qor'ani. Biri no mu bibaranga, kuba ikibi bakorewe bagisubiriza iciza; ntibagera ingere ku yindi, no mu vyo Twabaronkeje baratanga mu bikorwa vyiza;

أُولَٰئِكَ يُؤْتَوْنَ أَجْرَهُمْ مَرَّتَيْنِ بِمَا صَبَرُوا
وَيَذَرُونَ بِالْحَسَنَةِ أَلْسِنَتَهُ وَمَا
رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿٦٤﴾

55. N'iyu bumvise amajambo y'imburakimazi barayirengagiza, ntibigera bayatega ugutwi, bagaheza bakavuga bati: "Turafise ibikorwa vyiza dukora tudahesha, na mwe nyene murafise ibikorwa vyanyu mukora muzohemberwa, nta mwanya rero dutakaza mu kubishura mu mpari, nta n'ico mutwumvako atari iciza no kubipfuriza amahoro, ntitunakunda ingeso mbi n'abantu b'inshirasoni^[1]".

وَإِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ أَعْرَضُوا عَنْهُ وَقَالُوا لَنَا أَعْمَلْنَا وَلَكُمْ أَعْمَلْنَا سَلِّمْ عَلَيْكُمْ لَا تَبْتَغِي الْجَاهِلِينَ ﴿٥٥﴾

56. Ntumwa y'Imana! Mu vy'ukuri wewe, ntushobora kurongora uwo ukunda ngo umushoboze kwemera; ariko Imana Allah, Irongora uwo Ishatse Igaheza Ikamushoboza kwemera, ni na Yo Izi neza na neza abagororotsi bakwiye gutumbera inzira y'ukwemera.

إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿٥٦﴾

57. Abagarariji b'i Makka babwiye Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) bati: "Hamwe tworamuka dukurikiye ukuri watuzaniye tukavavanura n'ibangikanyamana, twokwicwa, tukagirwa imbohe, tukamburwa n'amatungo yacu!". Mbega Twebwe Allah, ntitwabatsimbataje mu gisagara ca Makka gitekanye, kuko Twaziririje ko giseserwamwo amaraso, Turaheza Tubaronsa muri nya gisagara ivyamwa vy'ubwoko bwose, bizanwa bivuye mu yandi makungu! Ariko rero abenshi mu babangikanyamana, ntibazi akamaro k'izo nema ngo baheze bazishimire Imana Allah mu kuyumvira.

وَقَالُوا إِن تَتَّبِعِ الْهَيْدَىٰ مَعَكَ نُتَخَطَّفُ مِنْ أَرْضِنَا أَوَلَمْ نُمَكِّنْ لَهُمْ حَرَمًا آمِنًا يُجَبِّي إِيَّاهُ تَمَرَّتْ كُلُّ شَيْءٍ رِزْقًا مِن لَدُنَّا وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾

58. Hari n'abantu benshi Twahoneje mu ducimbiri, igihe bahendwa no kuroranirwa mu buzima bwabo, bituma bagira amanyama mu kugarariza Intumwa; ng'iyu n'imihana yabo, nta n'umwe yashoboye kuyibamwo inyuma y'ihonywa ryabo, ku kubera ububi bw'ivyaha bahakoreye, kiretse akanya gato uwurengana ahamara, ni na Twebwe Allah rero Twatoranye nya mihana.

وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِن قَرْيَةٍ بَطَرَتْ مَعِيشَتَهَا فَتِلْكَ مَسْكِنُهُمْ لَمْ تَسْكُنْ مِنْ بَعْدِهِمْ إِلَّا قَلِيلًا وَكُنَّا نَحْنُ الْوَارِثِينَ ﴿٥٨﴾

59. Ntumwa y'Imana! Ntivyari gushika ko Imana yawe Rurema Allah, Ihonya uducimbiri dukujuje igisagara ca Makka, Itabanje kurungika muri ico gisagara Intumwa ibasomera Aayah zacu Twebwe Allah, kanatsinda ntitwigeze Duhonya uducimbiri, kiretse ko abatubamwo baba birenganije mu kugarariza, maze Imana Allah ikabahanira ubugarariji bwabo.

وَمَا كَانَ رَبُّكَ مُهْلِكِ الْفَرَىٰ حَتَّىٰ يَبْعَثَ فِي أُمَمٍ رَسُولًا يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا وَمَا كُنَّا مُهْلِكِي الْفَرَىٰ إِلَّا وَأَهْلُهَا ظَالِمُونَ ﴿٥٩﴾

[1] Inyishu nk'izi, ni zo zikwiye gukoreshwa n'abashikirizabutumwa bararikira abantu ukwemera Imana Imwe Rudende Allah.

60. Bantu! Ico cose muronswa mu bibondo n'amatungo, ni ico kuryoherwa gato mu buzima bwo kw'isi, ni n'igisharizo gusa muri nya buzima. Nayo ibitegekanirijwe abagamburukiramana biri ku Mana Allah, ni vyo vyiza gusumba kandi vyamahoro. Mbega none, ntimwogarura akenge ngo mutahure ikibi n'iciza!

وَمَا أُوْتِيتُمْ مِّنْ شَيْءٍ فَمَتَّعُ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا
وَرَبَّيْنٰهَا وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ أَفْلا
تَعْقِلُوْنَ ﴿٦٠﴾

61. Mbega none umuntu Twasezeraniye guha Ubwami bw'ijuru ku bugamburukiramana bwiwe, maze akazoronka ivyo Twamusezeraniye, ni nk'uwo Twahaye kuryoherwa gato mu buzima bwo kw'isi, maze akaryoherwa na nya buzima akabuhurumbira ha guhurumbira ubuzima bw'inyuma yo gupfa, hanyuma akazoshengezwa ku musi w'izuka, kugira aharurirwe ku vyo yakoze! Abo bantu babiri ntibashobora kunganya namba ubutore.

أَفَمَن وَعَدْنٰهُ وَعَدَدْنٰهُ وَوَعَدْنَا قَلْبَهُ لَنَاقِبِهٖ
كَمَن مَّتَّعْنٰهُ مَتَّعَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا ثُمَّ هُوَ
يَوْمَ الْقِيٰمَةِ مِنَ الْمُحْضَرِيْنَ ﴿٦١﴾

62. Umusi rero Imana Allah Yahamagaye abayibanganije Ibababwira Iti: "Bari hehe kuri uno musi abo mwambakiniye kw'isi, mwibaza ko Tungana?".

وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُوْلُ اٰتَيْنِ شُرَكَاءِىَ الَّذِيْنَ
كُنْتُمْ تَزْعُمُوْنَ ﴿٦٢﴾

63. Abararikira ubugararije bamaze kwagirwa n'ibihano ku musi w'izuka, bazovuga bati: "Mana yacu Rurema Allah! Aba twahubishije, twabahubishije nk'uko na twe nyene twahuywe, turabiyamirije imbere yawe, mbere si twe bwe bahora basenga, bahora basenga amashetani".

قَالَ الَّذِيْنَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ رَبَّنَا
هٰتُوْا لَآءِ الَّذِيْنَ اٰغْوَيْنَا اَعْوَيْنٰهُمْ كَمَا
اَعْوَيْنَا تَرٰرْنَا اِلَيْكَ مَا كَانُوْا يٰۤاِيٰنَا
يَعْبُدُوْنَ ﴿٦٣﴾

64. Ababangikanyamana, ku musi w'izuka bazobwirwa bati: "Nimuhamagare rero abo mwahora mubangikanya, mukabasenga mu gishingo canje Jewe Allah, baheze babakure mu bihano!". Bazoheza rero babahamagare bananirwe kubitaba, maze imigwi yompi ibone ukuri kwamye ibihano biyirindiriye, iheze yicuze kubona itari mu bagororotsi kw'isi.

وَقِيْلَ اَدْعُوْا شُرَكَاءَكُمْ فَدَعَوْهُمۡ فَلَمَّ
يَسْتَجِيبُوْا لَهُمْ وَّرَاوْا الْعَذَابَ لَوْ اَنَّهٗمْ كَانُوْا
يَعْتَدُوْنَ ﴿٦٤﴾

65. Umusi Imana Allah Yahamagaye ababangikanyamana Ibababwira Iti: "Mbega Intumwa Nabarungikiye mwazumviye gute!".

وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُوْلُ مَاذَا اٰجَبْتُمْ
الْمُرْسَلِيْنَ ﴿٦٥﴾

66. Nta vyireguzo kuri uwo musi bazoronka, bazobura ayo bacira n'ayo bamira, ntibazonabazanya hagati yabo ngo baronke inyishu yobagirira akamaro.

فَعَمِيَتْ عَلَيْهِمُ الْاَنْبَاءُ يَوْمَئِذٍ فَهُمْ لَا
يَسْتَاْعِلُوْنَ ﴿٦٦﴾

67. Uwo wese rero yigaye mu babangikanyamana, agaheza akemera akanakora n'ibikorwa vyiza bitegetswe, azoba ari mu baronse intsinzi mu buzima bwo kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

فَاَمَّا مَن تَابَ وَءَامَنَ وَعَمِلَ صٰلِحًا
فَعَسَىٰ اَنْ يَّكُوْنَ مِنَ الْمُفْلِحِيْنَ ﴿٦٧﴾

68. Ntumwa y'Imana! Imana yawe Rurema Allah, Irema ico Ishatse kurema, Ikanatora kuba umutoni wayo uwo Ishatse. Nta kiremwa na kimwe rero cokwishoboza gufata ingingo no guhitamwo ikintu, mu gihe Imana Allah Itabishatse. Nihaninahazwe rero Imana Allah, Yongere

وَرُبُّكَ يُخَلِّقُ مَا يَشَآءُ وَيَخْتَارُ مَا كَانَ لَهُمُ
الْحَيٰوةُ سُبْحٰنَ اللّٰهِ وَتَعَالٰى عَمَّا
يُشْرِكُوْنَ ﴿٦٨﴾

Ihabwe n'icubahiro nta ngere mu buryo burengeye cane ivyo ababangikanyamana bayibangikanya;

69. Kandi burya Imana yawe Rurema Allah, Irazi neza ibihishijwe mu mishaha y'ibiremwa vyayo hamwe n'ivyo bigirira ku mugaragaro. وَرَبُّكَ يَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٦٩﴾

70. Ni Allah ata mana yindi ibwirijwe gusengwa atari Yo; ishimagizwa, ni iryayo mu buzima bwo kw'isi no mu bw'inyuma yo gupfa; ishingwa ry'ingingo ku biremwa, ni iryayo. Ni no kuri Yo rero mwebwe mwese muzosubizwa mumaze gupfa kugira muharurirwe, muhemberwe n'ivyo mwakoze. وَهُوَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْحَمْدُ فِي الْأُولَى وَالْآخِرَةِ ۗ وَهُوَ الْحَكِيمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٧٠﴾

71. Ntumwa y'Imana! Vuga uti: "Emwe bantu! Nimumbwire uko vyogenda, mbe mu gihe Imana Allah Yobagirira ijoro ryamaho gushika ku musi w'umuhero w'isi, ni iyihe mana yindi atari Imana Allah yobazanira umuco ubamurikira ku murango! Ubwo ntumwokwumva mugategera!". قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ اللَّيْلَ سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَنْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُم بِضِيَاءٍ أَوْ لَيْلٍ فَكَيْفَ يُسْمَعُونَ ﴿٧١﴾

72. Ntumwa y'Imana! Babwire kandi uti: "Nimumbwire uko vyogenda, mbe mu gihe Imana Allah Yobagirira umurango wamaho gushika ku musi w'umuhero w'isi, ni iyihe mana yindi atari Imana Allah yobazanira ijoro mwotururamwo! Ubwo ntumushobora kubona mukihweza itandukanirwo riri hagati y'ijoro n'umurango!". قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ النَّهَارَ سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَنْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُم بِاللَّيْلِ لَيْلٍ تَسْكُنُونَ فِيهِ أَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿٧٢﴾

73. Bantu! Ni ku mpuhwe z'Imana Allah rero kuba Yarabagiriye ijoro n'umurango bikurakuranwa mu kubisikanya, Iraheza Igira ijoro kuba umuzimagiza kugira muturure muri nya joro muheze muruhuke; Igira n'umurango kuba habona kugira murondere icorirenza mu mpano zayo. Ivyo vyose Yabibagiriye kugira muyishimire ku nema zayo Yabahaye. وَمِنْ رَحْمَتِهِ جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ ۗ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾

74. Umusi rero Imana Allah Yahamagaye abayibangikanije Ibababwira Iti: "Bari hehe kuri uno musi abo mwabangikanije kw'isi, mwibaza ko Tungana?". وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَائِيَ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٧٤﴾

75. Tuzoheza rero Twebwe Allah, Dukure icabona mu mugwi uwo ari wo wose w'abantu bagarariye, ico cabona kikazoba ari Intumwa barungikiwe izobagiriza ko bayigarariye, maze Tubwire nya mugwi w'abantu Duti: "Enda nyabuna rero, nimuzane ivyemezo vyanyu mwisunga mu kubangikanya Imana Allah!", ntibazoronka n'ico bireguza. Bazoheza rero bamenye ko icemezo c'ukuri ari ikivuye ku Mana Allah, maze bihakane ibangikanyamana, eka n'ivugirwa baziga ku bigirwamana vyabo, nta ryo bazokwigera baronka. وَتَزَعْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا ۖ فَذُنُوبُنَا أَقْرَبُ إِلَيْنَا مِنْ نَارِ سَعِيرٍ ﴿٧٥﴾

76. Mu vy'ukuri Qaaruni, yari mu bantu ba Musa (nyakugira amahoro y'Imana Allah) araheza abishimako. ﴿٧٦﴾

76. Mu vy'ukuri Qaaruni, yari mu bantu ba Musa (nyakugira amahoro y'Imana Allah) araheza abishimako. ﴿٧٦﴾

Twebwe Allah, Twaranahaye Qaaruni amatungo menshi, kugera n'aho impfunguruzo z'ububiko bwa nya matungo zaterurwa n'umugwi w'abagabo b'imirya. Igihe rero abantu ba Qaaruni bamubwira bamuhanura bati: "Ntugire amanyama mu kwishimira amatungo yawe; mu vy'ukuri Imana Allah, ntikunda na gato abanyamanyama bishimira ivyo bafise, ha kuyishimira ku nema zayo;

77. Enda nyabuna rero, ronderera indishi zo mu buzima bw'inyuma yo gupfa, mu gutanga mu vyo Imana Allah Yaguhaye, kandi ntuzokwiyabagire mu kwibeshaho neza kw'isi ata gusesagura, uheze uhereze abantu imperezwa ku bugwaneza ata gashinyaguro, nka kurya Imana Allah Yakugiriye ubugwaneza mu kuguha amatungo menshi; kandi ntukagire ubwononyi kw'isi mu gutandukira ibizira no kwishima ku bantu, mu vy'ukuri Imana Allah, ntikunda na gato abagenzwa n'ubwononyi kw'isi".

78. Qaaruni n'ubwishime n'akantu yabishuye ati: "Ni ukuri aya matungo, nayahawe ku bumenyi n'ubukerebutsi mfise!". Mbega Qaaruni, ntiyamenye ko mu vy'ukuri Imana Allah Yahoneje hambere yiwe mu migwi y'abantu, abari bafise inguvu n'amatungo menshi kumurusha! Kandi burya abanyavyaha, ntibazobazwa ku vyaha vyabo kugira bishure ku vyo Imana Allah Itazi, ahubwo bazobazwa kugira bamaramare, bateterwe.

79. Ni ho rero Qaaruni yasohoka ashajije imbere y'abantu biwe kugira babone ko ahambaye. Abagomba ibihendamaso vy'ubuzima bwo kw'isi bagize ngo baramubonye, baciye bavuga bati: "Ese icari kuduha amatungo n'icubahiro nk'ivyo Qaaruni yahawe! Mu vy'ukuri Qaaruni, yarahawe ibakwe ryo kuronka umugabane uhambaye mu vy'isi".

80. Nayo abahawe ubumenyi bwo gutahura Imana Allah n'amabwirizwa yayo, barabishuye bavuga bati: "Murahumiwe! Burya indishi y'Imana Allah ku muntu yayemeye akemera n'Intumwa zayo, agakora n'ivyiza bitegetswe, ni yo nziza gusumba ivyahawe Qaaruni. Nta n'abakira iyi mpanuro bagashobozwa kuyigendera, kiretse abihanganira kwumvira Imana Allah mu gushira mu ngiro amabwirizwa yayo".

81. Ni ho rero Twebwe Allah, Twafuririra Qaaruni n'inyubakwa yiwe mu kuzimu maze amirwa n'isi, ntiyanaronse n'umwe mu ngabo, yomukingira ibihano vy'Imana Allah, eka ntiyari no mu barokoka muri nya bihano;

82. Maze abipfuje kuba nka Qaaruni bazinduka batekewe n'ubwoba n'akantu bavuga bati: "Ewe jewe wanje! Ni ukuri burya Imana Allah, Iha umusesekera w'ibibeshaho uwo Ishatse mu baja bayo, Ikanagerera uwo Ishatse muri bo. Iyo Imana Allah Itatugirira ubuntu, Yari kuduhanira hamwe na Qaaruni ku vyo twavuze. Ewe jewe wanje! Ni ukuri, burya abagarariji ntibazoronka intsinzi namba yo gushika ku vyo bipfuzza, haba mu buzima bwo kw'isi eka no mu bw'inyuma yo gupfa".

وَأَصْبَحَ الَّذِينَ تَمَتَّوْا مَكَانَهُ بِالْأَمْسِ يُقُولُونَ وَيَكْفُرُونَ اللَّهُ يُبْسِطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَوْلَا أَنْ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا لَخَسَفَ بَنَّا وَيَكْفُرُونَ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ ﴿٨٢﴾

83. Ivyiza vyo muri ubwo buzima bw'inyuma yo gupfa, Tubigenera gusa abantu batagenzwa n'amanyama mu guhonyanga ukuri, no mu gukwiragiza ubwononyi kw'isi. Burya iherezo ryiza ryo kuronswa Ubwami bw'ijuru, ni iry'abagamburukiramaana.

تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٨٣﴾

84. Abazoya rero ku musi w'izuka baremera Imana Imwe Rudende Allah, bakaba baranakoze n'ivyiza bitegetswe, bazoheza bahabwe n'Imana Allah indishi nziza cane y'Ubwami bw'ijuru. Nayo abazoya kuri nya musi barabangikanya Imana Allah baranakoze n'ivyaha, nibamenye ko abakoze ivyaha batazohembwa kiretse ku vyaha nyene bakoze.

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى الَّذِينَ عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٨٤﴾

85. Ntumwa y'Imana! Mu vy'ukuri, Uwakumanuriye Qor'ani Akakubwiriza kuyigendera no kurarikira abantu kuyikurikira, ni ukuri Azogusubiza iyo waje uva i Makka. Ntumwa y'Imana! Vuga ubwire ababangikanyamana uti: "Imana yanje Rurema Allah, Irazi neza uwazanye uburongozi, Irazi n'uwuri mu muzimagiza ugaragara uri kure y'ukuri".

إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَأْدُكَ إِلَيَّ مَعَادٍ قُلْ رَبِّي أَعْلَمُ مَنْ جَاءَ بِالْهُدَىٰ وَمَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٨٥﴾

86. Ntumwa y'Imana! Ntiwaziga ko wururukirizwa Igitabu ca Qor'ani, ariko Imana Allah ku mpuhwe zayo Yarakikumaniye. Uraheza rero ushimire Imana Allah ku nema zayo, kandi ntukabe umufasha w'abagarariji mu bwononyi.

وَمَا كُنْتَ تَرْجُو أَنْ يُلْقَىٰ إِلَيْكَ الْكِتَابُ إِلَّا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ ظَهِيرًا لِلْكَافِرِينَ ﴿٨٦﴾

87. Ababangikanyamana, ntibakakubuze gushikiriza Aayah n'ivyemezo vy'Imana Allah inyuma y'aho Ibikumaniye, shikiriza rero ata guhigimanga ubutumwa bw'Imana yawe Rurema Allah, kandi ntukabe mu babangikanyamana ku kintu na kimwe.

وَلَا يَصُدُّكَ عَنْ ءَايَاتِ اللَّهِ بَعْدَ إِذْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ وَأَدْعُ إِلَىٰ رَبِّكَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ ﴿٨٧﴾

88. Ntukiyegereze mu gusenga iyindi mana hamwe n'Imana Allah, nta mana yindi ibwirijwe gusengwa atari Yo. Ikintu cose kizohona kiretse Imana Allah ubwayo Yonyene^[1]. Iashingwa ry'ingingo ku biremwa ni iryayo, ni no

وَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٨﴾

[1] Muri iyi Aayah, harimwo icemezo c'uko Imana Allah Ifise mu maso mu buryo buberanye n'icubahiro cayo.

kuri Yo muzosubizwa mumaze gupfa kugira muharurirwe, muhemberwe n'ivyo mwakoze.

29. Al'Ankabuut (Igitangurirwa)
Aayah 69, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Alif Laam Miim^[1].

آلَمْ ۝

2. Mbega abantu bibaza ko mu gihe bavuze bati: "Twemeye", borekwa gutyo gusa batabanje kugeragezwa mw'iyubahirizwa ry'amabwirizwa y'Imana Allah!

أَحْسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ ۝

3. Ni ukuri Twebwe Allah, Twaragerageje mu buryo butandukanye abantu bo hambere yabo inyuma y'ukubarungikira Intumwa. Burya Imana Allah, ni ukuri Izogaragariza abantu ku vyo Isanzwe Izi, ukuri kw'abemeye vy'ukuri muri bo, n'ikinyoma c'abemeye gusa ku karimi bitavuye ku mutima, maze hamenyekane imvugakuri n'umunyakinyoma. Izoheza rero Ihembere umugwi wose muri yo ivyo wakoze.

وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكٰذِبِينَ ۝

4. Karashize ingani, abanyavyaha bibaze ko bocaruka bakatunanira guhana! Nibaba bibaza ukwo rero, ni mbi cane ingingo bafata.

أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ أَنْ يَسْفُحُونَا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ۝

5. Uwuzoba yizeye kuzohura n'Imana Allah Ikamuhembera ivyo yakoze, namenye mu vy'ukuri ko isango ry'Imana Allah ryo kuzura ibiremwa kugira bihemberwe ivyo vyakoze, riri hafi kugera, ni na Yo Nyenukumva, Irumva ibivugwa n'ibiremwa; Nyenubumenyikurivyose, Irazi neza ivyo bikora n'ivyo bizirikana.

مَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ اللَّهِ فَإِنْ أَجَلَ اللَّهُ لَاتٍ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ۝

6. Uwuzoharanira ko ijambo ry'Imana Allah riganza, akihanganira n'igamburukiramana, ni ukuri bizoba ari ku neza yiwe. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni ukuri ni Yo Uwikenyuye, Yikenuye muri vyose, nta co Ikeneye mu bikorwa vy'ibiremwa.

وَمَنْ جَاهَدَ فَإِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهِ إِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ ۝

7. Abemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bagakora n'ivyiza bitegetswe, ni ukuri Twebwe Allah, Tuzobahanagurira ibicumuro vyabo, Tuzonabahemba indishi nziza cane ku vyiza bakoze.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَحْسَنَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ۝

8. Umuntu, Twamuhanuye kuba umugwaneza ku bavyeyi biwe mu mvugo n'ingiro. Muntu! Abavyeyi bawe nibaramuka baguhatiye ku kumbangikanya n'ikindi kintu,

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا وَإِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ

[1] Raba insiguro y'indome zitangura mu ntango y'igisomwa Al-Baqara.

ntuzobumvire na gato^[1]. Ni kuri Jewe Allah muzosubizwa mwese, Mpeze Ndabamenyeshe ivyo mwari mwarakoze kw'isi, Ndababahembere.

فَلَا تُطْعَمُهُمْ إِلَّا مَرَّجِعُكُمْ فَأَتَيْتُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾

9. Abemeye Imana Allah n'Intumwa yayo rero bagakora n'ivyiza bitegetswe, ni ukuri Twebwe Allah, Tuzobinjiza mu beranda bo mu Bwami bw'ijuru.

وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِي الصَّالِحِينَ ﴿٩﴾

10. Burya mu bantu, harimwo abavuga n'akarimi gasosa gusa bitavuye ku mutima bati: "Twemeye Imana Allah". Bagize ngo barageramiwe n'ababangikanyamana kubera ukwemera kwabo, bagaca bihebura bagacika inkokora mu kutihanganira nya geramirwa, nk'aho nya geramirwa ryoba ari ibihano vy'Imana Allah, bagaca badohoka no ku kwemera. Ntumwa y'Imana! N'iyo abemaramana baronse intsinzi ivuye ku Mana yawe Rurema Allah, ni ukuri nya bantu badohoka ku kwemera, baca bavuga bati: "Ni ukuri, twebwe twari kumwe na mwe mu kubatabara!". Mbega burya Imana Allah, si Yo Izi neza ibiri mu mishaha y'ibiremwa!

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ ءَامَنَّا بِاللَّهِ فَإِذَا أُوذِيَ فِي اللَّهِ جَعَلَ فِتْنَةً لِلنَّاسِ كَعَذَابِ اللَّهِ وَلَئِن جَاءَ نَصْرٌ مِّن رَّبِّكَ لَيَقُولُنَّ إِنَّا كُنَّا مَعَكُمْ أَوْلَىٰ آلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِمَا فِي صُدُورِ الْعَالَمِينَ ﴿١٠﴾

11. Burya Imana Allah, ni ukuri Izogaragariza abantu ku vyo Isanzwe Izi, ukuri kw'abemeye Imana Allah n'Intumwa yayo, bakubahiriza n'amabwirizwa yayo; ni ukuri, Izonagaragaza n'indiyarya.

وَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْمُنَافِقِينَ ﴿١١﴾

12. Abahakanye isengwa ry'Imana Imwe Rudende Allah mu Bakorayishi, batemera n'ivyo Yasezeraniye ibiremwa, bavuze babwira abemeye Imana Allah bakanagendera n'amabwirizwa yayo, bati: "Nimuvavanure n'idini rya Muhamadi, maze mukurikire idini ryacu, duheze twiremeke ivyaha vyanyu, tuzobihanirwe". Eka noneho ntibashoboye kwiremeka na kimwe mu vyaha vyabo, mu vy'ukuri barabesha mu vyo babwiye abemeramana.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا وَلنَحْمِلْ خَطَايَكُمْ وَمَا هُمْ بِحَامِلِينَ مِّنْ خَطَايَهُمْ مِّنْ شَيْءٍ إِنَّهُمْ لَكَذِبُونَ ﴿١٢﴾

13. Ni ukuri, ababangikanyamana bazokwiremeke ivyaha vyabo, hiyongeyeko n'ivyaha vy'abo bahubishije bakanababuragiza gukurikira inzira y'Imana Allah; kandi ni ukuri ku musi w'izuka, bazobazwa ku vyo bahora barementaniriza Imana Allah.

وَلَيُخَيَّلَنَّ أَثْقَالَهُمْ وَأَثْقَالًا مَّعَ أَثْقَالِهِمْ وَلَيَسْئَلُنَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَمَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿١٣﴾

14. Ni ukuri Twebwe Allah, Twararungitse Nuhu ku bantu biwe, araheza abana na bo imyaka igihumbi haburamwo imyaka mirongo itanu; muri iyo myaka yose yabararikira ukwemera Imana Imwe Rudende Allah, ariko ntibigeze bamwumvira namba, maze Imana Allah Ica Ibahonesha isegenya ry'akataraboneka, barianganije koko mu kugarariza.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا فَأَخَذَهُمُ الطُّوفَانُ وَهُمْ ظَالِمُونَ ﴿١٤﴾

[1] Ivyaha n'ibicumuro, biri mu vyo umuntu atarekuriwe kwumviramwo abavyeyi mu gihe bamuhatiye kubikora; kuko bitarekuwe kwumvira kiremwa-muntu mu biciye kubiri n'amabwirizwa y'Imana Allah.

15. Ni ho rero Twarokora muri nya segenya Nuhu n'abamukirikiye bari mu bwato, Turaheza Tugira irokorwa ryabo inkebuzo ku biremwa vyose.

فَأَنجَيْنَاهُ وَأَصْحَابَ السَّفِينَةِ وَجَعَلْنَاهَا آيَةً لِلْعَالَمِينَ ﴿١٥﴾

16. Ntumwa y'Imana! Ibuka na Ibrahimu (nyakugira amahoro y'Imana Allah), igihe yabwira abantu biwe yarungitsweko ati: "Enda rero nyabuna nimusenge Imana Imwe Rudende Allah mutayibangikanya na kimwe mu biremwa, muheze mwikingire ibihano vyayo mu kuyigamburukira, ivyo ni vyo vyiza gusumba kuri mwebwe nimwaba muzi ivyobagirira akamaro;

وَابْرَاهِيمَ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاتَّقُوهُ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٦﴾

17. Bantu! Ni ukuri ivyo musenga mu gishingo c'Imana Allah, ni ibigirwamana murementanya ko ari imana. Mu vy'ukuri, ibigirwamana musenga mu gishingo c'Imana Allah, ntibishoboye kubaronsa ibibabeshaho, nimusabe rero Imana Allah ibibabeshaho ha gusaba ibigirwamana, muheze muyisenge ari Imwe Rudende mutayibangikanya, munayishimire ko Ibaronsa ibibabeshaho, ni kuri Yo rero muzosubizwa mumaze gupfa kugira muharurirwe, muhemberwe ivyo mwakoze".

إِنَّمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا وَتَخْلُقُونَ إِفْكًا إِنَّ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا فَاتَّبِعُوا عِندَ اللَّهِ الرِّزْقَ وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لَهُ ۗ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١٧﴾

18. Bantu! Muramutse muhakanye mwivuye inyuma Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) ku mvo z'uko ibararikira isengwa ry'Imana Imwe Rudende Allah, ni ukuri n'imigwi y'abantu bo hambere yanyu, yarahakanye yivuye inyuma Intumwa yarungikiwe, maze irabihanirwa. Burya, nta kindi Intumwa ijewe na canecane atari ugushikiriza ubutumwa mu buryo butomoye, kandi Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) yarabigize.

وَإِن تُكَذِّبُوا فَقَدْ كَذَّبَ أُمَمٌ مِّن قَبْلِكُمْ وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا أَن يَبْلُغَ الْمُنْيِنَ ﴿١٨﴾

19. Mbega ababangikanyamana, ntibazi ukuntu Imana Allah irema ikiremwa ata co Ifatiyeko, hanyuma Igasubira kukirema bushasha kandi caramaze guhona! Iryo remwa bushasha rero ry'icahonye, riroroshe cane ku Mana Allah kurusha iremwa ryaco ata co Ifatiyeko.

أَوَلَمْ يَرَوْا كَيْفَ بُدِئَ اللَّهُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ ۗ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿١٩﴾

20. Ntumwa y'Imana! Bwira abahakana izurwa ry'ibiremwa, uti: "Nimugendagende kw'isi, maze mwirabire ukuntu Imana Allah Yaremye ibiremwa bitari bwabeho ata co Irinze gufatirako, hanyuma mumenye ko Ishoboye no kubirema kandi bushasha. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Mushoboravyose, nta co Ishaka ngo kiyinanire".

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ ثُمَّ اللَّهُ يُنشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ ۗ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٠﴾

21. Imana Allah, Ihana uwo Ishatse mu biremwa, Ikamuhanira ivyo yakoze kw'isi; Ikanagirira impuhwe uwo Ishatse mu bigaye bakemera, bakanakora n'ivyiza bitegetswe. Bantu! Ni no kuri Yo rero muzosubizwa mumaze gupfa, kugira muharurirwe, muhemberwe n'ivyo mwakoze;

يُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ وَيَرْحَمُ مَن يَشَاءُ ۗ وَإِلَيْهِ تُقْلَبُونَ ﴿٢١﴾

22. Kandi nimumtumvira Imana Allah, ntimuzoyinanira haba kw'isi canke mw'ijuru; nta n'umwe rero mworonka atari Imana Allah, yobahagarikira akabatunganiriza ivyanyu, eka nta n'uwobatabara akabakingira ibihano vyayo; وَلَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَمَا لَكُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٢٢﴾

23. Abagararije Imana Allah bagahakana n'ivyemezo vyayo, n'uko bazohura na Yo ku musu w'izuka, abo nibamara kubona ibihano bibarindiriye, bazokwihebura mu kutaziga kuronka impuhwe zanje Jewe Allah. Abo, ni na bo rero bategekanirijwe n'ibihano bibabaza cane mu buzima bw'inyuma yo gupfa. وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَلِقَائِهِ أُولَئِكَ يَئِسُوا مِنْ رَحْمَتِي وَأُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٣﴾

24. Nta n'inyishu yatanzwe n'abantu ba Ibrahimu atari ukubwirana hagati yabo bati: "Ibrahimu nimumwice canke mumuturire". Ni ho rero baheza bakamuta mu nkonge y'umuriro^[1], maze Imana Allah Iramurokora muri nya nkonge, umuriro wayo ntiwamuturira mu kiringo cose yawumazemwo. Mu vy'ukuri mw'irokorwa rya Ibrahimu muri nya nkonge, ni ukuri harimwo ivyemezo vy'ubushobozi n'ububasha vyayo ku bantu bemera bakubahiriza n'amabwirizwa yayo. فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا اقْتُلُوهُ أَوْ حَرِّقُوهُ فَأَنجَاهُ اللَّهُ مِنَ النَّارِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٢٤﴾

25. Ibrahimu yabwiye abantu biwe ati: "Ni ukuri, ivyo musenga mu gishingo c'Imana Allah, ni ibigirwamana mwigiriye mwebwe nyene, muraheza mukunda kuvyitwararika no kubisenga mu buzima bwo kw'isi, hanyuma ku musu w'izuka bamwe muri mwebwe bazokwihakana abandi, maze basabiranire n'imivumo; ubushikiro bwanyu mwese rero, ni mu muriro, ntimuzonaronka n'uwobatabara ngo ntimuwinjire"; وَقَالَ إِنَّمَا اتَّخَذْتُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا مَّوَدَّةَ بَيْنِكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُ بَعْضُكُم بِبَعْضٍ وَيَلْعَنُ بَعْضُكُم بَعْضًا وَمَأْوَأُكُمْ النَّارُ وَمَا لَكُمْ مِّنْ نَّاصِرِينَ ﴿٢٥﴾

26. Ni ho rero Lутwi yemera Ibrahimu akamukurikira. Ibrahimu ni ho yavuga ati: "Mu vy'ukuri jewe, ngira nimukire mu gihugu ca Shaamu^[2] ku bw'Imana yanje Rurema Allah; mu vy'ukuri, ni Yo Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ikora". *فَقَامَنَّ لَهُ لُوطٌ وَقَالَ إِنِّي مُهَاجِرٌ إِلَىٰ رَبِّي إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٦﴾

27. Twaranahaye Ibrahimu ikibondo Is-haka, Twongera Tumuha umwuzukuru yitwa Yakubu mwene Is-haka. Twaranagize mu ruvyaro rwiwe Abavugishwamana Tubaha n'Ibitabu. Ku kubera igeragezwa ryamushikiye mu gushikiriza ubutumwa rero, Twamuhaye n'indishi yo kuronswa uruvyaro rweranda no kuyagwa neza n'abantu kw'isi, mu vy'ukuri no mu buzima bw'inyuma yo gupfa, ni ukuri azoba ari mu beranda. وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِ النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ وَعَاتَيْنَاهُ أُجْرَهُ فِي الدُّنْيَا وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٢٧﴾

[1] Igicaniro amahanga

[2] Shaamu muri kahise, ni izina ry'akarere kari kagizwe n'ibihugu vya Siriya, Libani, Jordaniya, Palestina, Tabuki na Sinayi.

28. Ntumwa y'Imana! Ibuka n'igihe Luutwi yabwira abantu biwe ati: "Murakenyeye mukore icaha c'agahomerabunwa kitigeze gikorwa aho hambere yanyu n'umuntu n'umwe mu biremwa!

وَلَوْطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ إِئْتِكُمْ لَأَتُونَ
الْفَجِئَةَ مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِّنْ
الْعَالَمِينَ ﴿٢٨﴾

29. Ubwo ni ukuri karashize ingani, mwubahuke kurangurana amabanga y'abubatse n'abagabo nkamwe, mukanategerera abantu ku nzira kugira mubambure utwabo, mwongera mubafata ku nguvu, mukanabakorera ibibi vy'agahomerabunwa mu gihe muri ku buteramo bwanyu, mu kubangamira abarengana mubandagaza, mubatera n'amabuye!". Nta n'inyishu yatanzwe n'abantu ba Luutwi atari ukuvuga bati: "Enda nyabuna rero, tuzanire ibihano vy'Imana Allah Yakurungitse niwaba koko uri mu mvugakuri".

أَيُّكُمْ لَأَتُونَ الرِّجَالَ وَتَقْطَعُونَ السَّيْلَ
وَأَتَأُونَ فِي نَادِيكُمْ الْمُنْكَرَ فَمَا كَانَ
جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَتَيْنَا بِعَذَابِ
اللَّهِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٢٩﴾

30. Luutwi yasavye Imana Allah avuga ati: "Mana janje Rurema Allah! Ntabara Uheze Uthane abantu bagenzwa n'ubwononyi bw'agahomerabunwa". Imana Allah Iraheza Iramwumvira.

قَالَ رَبِّ أَنْصُرْنِي عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ ﴿٣٠﴾

31. Igihe rero Intumwa zacu z'abamalayika zaca kwa Ibrahimu, zimuzaniye inkuru nziza yuko umukenyezi wiwe Sarah azokwibaruka umwana w'umuhungu yitwa Is-haka, azoheza akamuvyarira umwuzukuru yitwa Yakubu mwene Is-haka, zamubwiye ziti: "Mu vy'ukuri, twebwe twaje guhonya agacimbiri ka Saduma K'abantu ba Luutwi; mu vy'ukuri abantu bo muri nya gacimbiri, bari birenganije mu gukora icaha c'agahomerabunwa";

وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرَى قَالُوا
إِنَّا مُهْلِكُوا أَهْلَ هَذِهِ الْقَرْيَةِ إِنَّ أَهْلَهَا
كَانُوا ظَالِمِينَ ﴿٣١﴾

32. Ibrahimu yabwiye nya bamalayika ati: "Mu vy'ukuri, muri ako gacimbiri hariyo Luutwi atari mu birenganije!". Nya bamalayika bamwishura bati: "Twebwe turazi neza abari muri ko; ni ukuri, dutegerezwa kumurokora we hamwe n'umuryango wiwe, kiretse umugore wiwe aza guhanwa mu bandi".

قَالَ إِنَّ فِيهَا لُوطًا قَالُوا نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَنْ
فِيهَا قَالَ إِنَّ فِيهَا لُوطًا قَالُوا نَحْنُ أَعْلَمُ
فِيهَا لَنُنَجِّيَنَّهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا أُمَّرَأَتَهُ كَانَتْ
مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٣٢﴾

33. Igihe rero intumwa zacu Twebwe Allah z'abamalayika zashika kwa Luutwi, Luutwi yaragize impungenge ku muzo wazo, kuko yibaza ko ari ingenzi, agatinya ko abantu biwe bozishirako isoni. Za ntumwa z'abamalayika zimaze kwidondora no kumenyesha ikizigenza, zabwiye Luutwi ziti: "Tekana, ntugire ubwoba namba; abantu bawe ntibashobora kwegera n'aho turi, kandi ntiwicwe n'intuntu kw'ihonywa ry'abantu bawe, mu vy'ukuri turakurokora mu bihano wewe hamwe n'umuryango wawe, kiretse umugore wawe aza guhanwa mu bandi;

وَلَمَّا أَنْ جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِئَاءَ بِهِمْ
وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا وَقَالُوا لَا تَخَفْ وَلَا تَحْزَنْ
إِنَّا مُنْجُوكَ وَأَهْلَكَ إِلَّا أُمَّرَأَتَكَ كَانَتْ مِنَ
الْغَابِرِينَ ﴿٣٣﴾

34. Mu vy'ukuri, duhava tumanurira abantu bo muri kano gacimbiri, ibihano bizananye hejuru ku kubera ubugaba bwabo bwo kurenga ku mabwirizwa y'Imana Allah, bagakora icaha c'agahomerabunwa".

إِنَّا مُنْزِلُونَ عَلَىٰ أَهْلِ هَذِهِ الْقَرْيَةِ رِجْرًا
مِّنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٣٤﴾

35. Ni ukuri Twebwe Allah, Twarasigaje mu mihana y'abantu ba Luutwi, icemezo kigaragara cotuma abantu b'abanyabwenge batahura ubushobozi n'ububasha vy'Imana Allah, bakikebuka, bagaheza bakayigamburukira.

وَلَقَدْ تَرَكْنَا مِنْهَا آيَةً بَيِّنَةً لِّقَوْمٍ
يَعْقِلُونَ ﴿٣٥﴾

36. Twaranarungikiye abantu bo muri Madiyana mwenewabo Shu'ayibu, arababwira ati: "Bantu banje narungitsweko! Nimwiyegereze Imana Allah mu vyo mukora vyose munayisenge mutayibangikanya, (nta yindi mana mufise ikwiye gusengwa atari Yo) muheze mwizere indishi yo ku musi w'iherezwo, kandi ntikumagenzwe no gukwiragiza ubwononyi n'ubugaba kw'isi".

وَالِى مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا فَقَالَ يٰقَوْمِ
اعْبُدُوا اللَّهَ وَأَرْجُوا الْيَوْمَ الْآخِرَ وَلَا تَعْتَوْا
فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٣٦﴾

37. Maze abantu bo muri Madiyana barahakana bivuye inyuma Intumwa Shu'ayibu, nyamugigima y'akataraboneka ica irabajejeza, maze buca mu mihana yabo ari ibiziga vyibereye aho.

فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي
دَارِهِمْ جاثِمِينَ ﴿٣٧﴾

38. Twaranahoneje Bene Aadi na Bene Thamuudi. Ni ukuri, mwanamenye ukuntu imihana yabo yasigaye igaragara ata n'igisanira kiharangwa, shetani ikaba yari yaranabaryohereje gukora ibikorwa bibi, ikanababuzagiza no gukurikira inzira yo kwemera Imana Allah n'Intumwa zayo. Bari baranibona ko bari mu kuri kandi bari mu buhuvyi.

وَعَادًا وَثَمُودًا وَقَدْ تَبَيَّنَ لَكُمْ مِّنْ
مَّسْكِئِهِمْ وَرَبِّنَ لَهُمُ الشَّيْطٰنُ اَعْمَلُهُمْ
فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَكَانُوا
مُستَبْصِرِينَ ﴿٣٨﴾

39. Twaranahoneje Qaaruuni na Firawuni hamwe na Haamaani. Abo bose rero, ni ukuri Musa yarabazaniye ivyemezo bigaragara, baca bagira amanyama mu kugenzwa n'ubwononyi kw'isi, ntibari no gucaruka ngo baducike.

وَقُرُونًا وَفِرْعَوْنَ وَهَمٰنًا وَلَقَدْ جَاءَهُمْ
مُوسَىٰ بِآلَتَيْنِ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ
وَمَا كَانُوا سٰبِقِينَ ﴿٣٩﴾

40. Umwe wese muri abo Tudondaguye rero, Twamuhaniye icaha ciwe ku gatwe kiwe; muri bo harimwo abantu ba Luutwi Twahanishije igihuhusi c'amabuye y'urutavanako maze kirabahitana; hakabamwo n'abantu ba Swalehe n'abantu ba Shu'ayibu bahitanwe n'akaruru gahonyo gaturutse hejuru; hakabamwo na Qaaruuni Twafuririye mu kuzimu; harimwo rero n'abantu ba Nuhu hamwe na Firawuni n'abantu biwe Twasomesheje nturi. Imana Allah, ntiyari kubarenganya ngo Ibanhire ivyaha vyakozwe n'abandi; ariko rero, ni uko bari birenganiye mu kubangikanya Imana Allah ha kuyisenga ari Imwe Rudende kandi ari Yo Ibabeshejeho.

فَكَلَّا أَخَذْنَا بِذُنُوبِهِمْ فَمِنْهُمْ مَّنْ أَرْسَلْنَا
عَلَيْهِ حٰصِبًا وَمِنْهُمْ مَّنْ أَخَذَتْهُ الصَّيْحَةُ
وَمِنْهُمْ مَّنْ حَسَفْنَا بِهٖ الْأَرْضَ وَمِنْهُمْ مَّنْ
أَعْرَفْنَا وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُظْلِمَهُمْ وَلٰكِن
كَانُوا أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٤٠﴾

41. Akarorero k'abantu bigiriye ibigirwamana

abahagarikizi babakingira mu gishingo c'Imana Allah, ni nk'ak'igitangurirwa cubatse inzu ngo igikingire, hanyuma ntiyagira ico ikimariye. Burya, inzu ata co yokingira nyene yo, ni inzu y'igitangurirwa. Iyo rero bamenya ko ibigirwamana ata co bibamariye, ntibari kubigira abahagarikizi.

مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ اتَّخَذَتْ بَيْتًا وَإِنَّ أَوْهَنَ الْبُيُوتِ لَبَيْتُ الْعَنْكَبُوتِ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾

42. Mu vy'ukuri Imana Allah, Irazi neza ko ivyo bayibangikanya ata na kimwe vyimariye nkeswe kugira ico bibamariye; ni na Yo Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ikora.

إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٤٢﴾

43. Ubu burorero rero, ni agace Twebwe Allah Ducira abantu kugira bikebuke, ariko rero nta n'ababutahura ngo banyurwe kiretse abazi Imana Allah, batahura ivyememo n'amabwirizwa vyayo.

وَذَلِكَ الْأَمْثَلُ نُصْرِبُهَا لِلنَّاسِ وَمَا يَعْقِلُهَا إِلَّا الْعَالِمُونَ ﴿٤٣﴾

44. Imana Allah, Yaremye amajuru n'isi mu kuri, kugira mumenye ko hariho Imana Rurema Allah, muheze muyisenge ari Imwe Rudende. Mu vy'ukuri muri iryo remwa ry'amajuru n'isi, ni ukuri harimwo icememo ku bemeramana, cerekana ubushobozi n'ububasha vy'Imana Allah n'ubumana bwayo.

خَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٤﴾

45. Ntumwa y'Imana! Soma ivyo wahishuriwe muri Qor'ani uheze ubigendere; utsimbataze n'isengesho rikwije ibisabwa ku mwanya waryo; mu vy'ukuri, itsimbatazwa ry'isengesho rikwije ibisabwa, rikingira umuntu kugwa mu bicumuro n'ivyaha^[1]; ni ukuri, itazira n'ininahazamana mw'isengesho no mu bindi bihe, rirahambaye cane gusumba vyose. Burya Imana Allah, Irazi neza ivyo mukora; vyaba vyiza canke bibi, Izobibahembera.

أَتْلُ مَا أُوْحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِيمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ ﴿٤٥﴾

46. Bemeramana! Ntimugaharire n'abahawe Igitabu mu bayahudi n'abanaswara ku bijanye no kwemera, kiretse mukoresheje amajambo abereye n'impanuro nziza vyotuma bahurumbira ukuri, maze mugahanahana mu rufasoni. Ariko ku birenganiye muri bo mu guhonyanga ukuri bakabarwanya, abo muraheza mubivune mwivuye inyuma, mubarwanye canke batange ku nabi ku neza ikori basuzuguritse. Murabawira muti: "Twaremeye Qor'ani twamanuriwe, twemera na Tawurati n'Injili mwamanuriwe, Imana yacu n'Imana yanyu rero, ni Imwe Rurende Allah Itabangikanywa na kimwe mu bumana bwayo, mu bubungabunzi bw'ibiremwa, mu mazina hamwe n'amatazirano yayo, kandi na twe turicishije bugufi kuri Yo, turi abislamu".

*وَلَا تُجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ وَقُولُوا ءَامَنَّا بِالَّذِي أُنزِلَ إِلَيْنَا وَأَنْزَلَ إِلَيْنَا وَإِلَيْكُمْ وَإِلَيْنَا وَإِلَهُكُمْ وَاحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿٤٦﴾

[1] Kuko isengesho rikwije ibisabwa risengewe ku mwanya waryo, ryeza umutima, rikongerereza umuntu ukwemera no guhurumbira ivyiza.

47. Ntumwa y'Imana! Ni nk'uko nyene rero Twebwe Allah - Twamanuriye Intumwa zo hambere yawe Ibitabu - Twakumanuriye iki Gitabu ca Qor'ani gishimangira ukuri kuri muri vyo. Abo rero Twahaye Igitabu muri Bene Israyeli bakagitahura ukuri kwamye, baremera Qor'ani; no muri aba Barabu b'Abakorayishi no mu bandi bantu, harimwo abayemera; nta n'uwuhakana Qor'ani yivuye inyuma canke ngo agire amakenga mu vyemezo vyayo, kiretse abagarariji ruhebwa.

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ فَالَّذِينَ ءَاتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يُؤْمِنُونَ بِهِ ۖ وَمِنْ هَؤُلَاءِ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ ۖ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا الْكَافِرُونَ ﴿٤٧﴾

48. Ntumwa y'Imana! No mu vyemeza ko uri Intumwa vy'ukuri, ni uko utigeze usoma igitabu canke ngo wandikishe iminwe yawe n'urudome na rumwe imbere yuko uhishurirwa Qor'ani. Iyo biba bitari ukwo, abahakanyi bari guheza bakagira amakenga ko Qor'ani wayize canke wayabuye mu Bitabu vyo hambere yawe.

وَمَا كُنْتَ تَتْلُو مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخُطُّهُ بِيَمِينِكَ إِذًا لِآرْتَابِ الْمُبِطُونَ ﴿٤٨﴾

49. Ahubwo rero Qor'ani, ni Aayah zitomoye zigaragaza ukuri, ziri mu mishaha y'abahawe ubumenyi, nta n'uwuhakana Qor'ani canke ngo agire amakenga mu vyemezo vyayo, kiretse abirenganiye mu guhonyanga ukuri kandi bakuzi.

بَلْ هُوَ ءَايَاتٍ بَيِّنَاتٍ فِي سُورِ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ ۖ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا الظَّالِمُونَ ﴿٤٩﴾

50. Ababangikanyamana bavuze ku kagagazo bati: "Mbega uyo Muhamadi, ntiyari gupfuma amanurirwa n'Imana yiwe Rurema Allah igitangaro gifadika cemeza ukuri kwiwe; nk'inkoni yahawe Musa, canke ingamiya yururukirijwe Swalehe!". Ntumwa y'Imana! Babwire uti: "Ni ukuri, ubushobozi n'igihe co kumanurirako ibitangaro, ni ivy'Imana Allah. Ni ukuri jewe, ndi Umugabisha atomoye gusa ku bihano vyayo".

وَقَالُوا لَوْلَا أَنْزَلَ عَلَيْهِ ءَايَاتٍ مِّن رَّبِّهِ ۖ قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٥٠﴾

51. Ntumwa y'Imana! Burya ababangikanyamana ku kuntu bakuzi ko uri imvugakuri, bari bakwiye kwemera mu vy'ukuri, ko Twakumanuriye Igitabu ca Qor'ani ubasomera! Mu vy'ukuri muri iyi Qor'ani harimwo impuhwe ku bemeramana, mu buzima bwo kw'isi no mu bw'inyuma yo gupfa; harimwo n'urwibutso rutuma bama bagavye.

أَوَلَمْ يَكْفِهِمْ أَنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ يُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَرَحْمَةً وَذِكْرَىٰ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾

52. Ntumwa y'Imana! Bwira ababangikanyamana uti: "Imana Allah Irakwiye kuba Icabona hagati yanje na mwe ko ndi Intumwa vy'ukuri, n'uko muhakana ku kugarariza gusa; Irazi ibiri mu majuru no mw'isi, nta na kimwe muri vyo kiyinyegeje". Abemeye rero ikinyoma bakagarariza Imana Allah, abo ni bo rero bahombye mu buzima bwo kw'isi no mu bw'inyuma yo gupfa.

قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ بِنِي وَبَيْنَكُمْ شَهِيدًا ۖ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ ۗ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا بِالْبَطْلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُو۟لَٰئِكَ هُمُ الْخٰسِرُونَ ﴿٥٢﴾

53. Ntumwa y'Imana! Ababangikanyamana bihitira gusaba ku gutebura ko wobasabira ibihano. Iyo Imana Allah Itagena isango ntarengwa ryo kubahana kw'isi, bari gushikirwa n'ivyo bihano bisabira. Ni ukuri, ivyo bihano bizobashikira giturumbuka ata n'ivyo biteguriye.

وَسَيَسْأَلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَوْلَا أَجَلٌ مُّسَمًّى لَّجَاءَهُمُ الْعَذَابُ وَلَيَأْتِيَنَّهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٣﴾

54. Bihutira gusaba ko wobasabira ibihano bagahanwa bakiri kw'isi. Ntibarinde guhogora, bitebe bitebuke, ivyo bihano bitegerezwa kubashikira, haba kw'isi canke mu buzima bw'inyuma yo gupfa. Mu vy'ukuri ibihano vyo mu muriro wa Jahannamu, ni ukuri bizokikuzwa abagarariji ata buhungiro;

يَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿٥٤﴾

55. Umusi bahwikiwe n'ibihano muri nya muriro ku mpande zose, maze ukabanyengetera guhera ku mutwe gushika musu y'ibirenge, Imana Allah Izobabwira Iiti: "Nimuhonje rero indishi y'ivyo mwari mwarakoze kw'isi".

يَوْمَ يَعْتَلَهُمُ الْعَذَابُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ وَيَقُولُ دُوْعُوا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٥﴾

56. Emwe baja banje bemeye! Nimutaronka isaganirizo ryo kurarikira ukwemera no gusenga Imana Imwe Rudende Allah, muraheza mwimukire ahandi mwokworoherwa kubikora, kuko mu vy'ukuri isi yanje iragutse, muheze rero munyiyegereze mwisanzuye mu kunsenga Ndi Imana Imwe Rudende mutambangikanya.

يَعْبُدُونَ الَّذِينَ هُمْ أَعْبَدُوا وَإِنْ أَرْضِي وَسِعَةً فَالْيَقِينِ فَاعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾

57. Zina-kiremwa cose gifise ubuzima, kizohonja urupfu; hanyuma muheze musubizwe iwacu Twebwe Allah, kugira muhemberwe ivyo mwakoze.

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٥٧﴾

58. Abemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakanakora n'ivyiza bitegetswe, ni ukuri Tuzobaha ikaze mu Bwami bw'ijuru mu vyumba vy'iteka, musu yavyo hatemba inzuzi, bazobibamwo ibihe bidahera. Iyo rero, ni yo ndishi nziza ibereye abagamburukiramana;

وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُبَوِّئَنَّهُمْ مِنَ الْجَنَّةِ غُرَفًا تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ ﴿٥٨﴾

59. Abihanganaye gusenga Imana Allah bagatsimbatare ku kwemera kwabo, bakishimikiza Imana yabo Rurema Allah bakayizera mu kurondera ibibabeshaho, no mu guharanira idini ryayo.

الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٥٩﴾

60. Hari ibiremwa vyinshi bigendagenda kw'isi, bidashoboye kwiziganiriza ibibibeshaho nk'uko mwene Adamu abigenza, Imana Allah Igaheza ikabibeshaho nka kurya nyene Ibabeshajeho; ni na Yo Nyenukwumva, Irumva ivyo muvuga; Nyenubumenyikirivyose, Irazi neza ivyo mukora n'ivyo muzirikana.

وَكَايْنٍ مِّنْ دَابَّةٍ لَا تَحْمِلُ رِقْعَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاهُمْ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦٠﴾

61. Ntumwa y'Imana! Niwabaza ababangikanyamana uti: "Ni nde Yaremye amajuru n'isi Akabiringaniza, Akagira izuba n'ukwezi ku neza y'ibiremwa?". Bazokwishura ata guhigimanga bavuga bati: "Ni Imana Allah Yabiremye".

وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ

وَالْأَرْضِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لِيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ ﴿٦١﴾

None ni gute bayibangikanya ha kuyisenga ari Imwe Rudende!

62. Imana Allah Ironsa uwo Ishatse mu biremwa vyayo umusesekara w'ibimubeshaho, Ikanagerera uwo Ishatse muri vyo. Mu vy'ukuri Imana Allah, ikintu cose mukoze Irakizi, ni Nyenubumenyikurivyose, Izobibahembera.

اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٣٢﴾

63. Niwanababaza kandi uti: "Ni nde Yatumye imvura igwa ivuye mu bicu izananye mu kirere, maze Akanagisha ibiterwa n'ivyimeza kw'isi hakoreshajwe amazi y'imvura, inyuma y'igaduka no gucika ubukumbagare kw'isi?". Bazokwishura ata guhigimanga bati: "Ni Imana Allah Yabigize". Ntumwa y'Imana! Vuga rero uti: "Ishimagizwa ni iry'Imana Allah, Igaragaza ivyemezo bituma ababangikanyamana ubwanwa bupfuka umunwa"; ahubwo rero, abenshi muri bo ntibatahura inkurikizi z'ibangikanyamana, ngo baheze basenge Imana Imwe Rudende Allah batayibangikanya.

وَلَمَّا سَأَلْتَهُمْ مَنْ نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهَا لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٣٣﴾

64. Ubuzima bwo kw'isi kenshi na kenshi si ikindi, kiretse ko ari ubusamazi n'ubufyinyi biterwa n'ibihendamaso vyayo. Mu vy'ukuri ubuzima bw'inyuma yo gupfa, ni ukuri ni bwo bwamaho, ntibwigera bushira. Iyo rero abantu bamenya ivyo, ntibari kwigura ubuzima bwo kw'isi, ahubwo bari guhitamwo ubuzima bw'inyuma yo gupfa.

وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهُوٌّ وَلَعِبٌ وَإِنَّ الْأَثَرَ الْأَخِيرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٣٤﴾

65. Iyo abagarariji bari mu bwato buri mw'ibahari, bagaterwa n'imikuba bagatinya gutwarwa, baca biyegereza Imana Allah bakayisaba Yo Yonyene ko Ibarokora; Imaze rero kubarokora bagashika imusozi amahoro, baca basubira kuyibangikanya;

فَإِذَا رَكِبُوا فِي الْفُلِكِ دَعَوْا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ ﴿٣٥﴾

66. Gutyo inyuma y'iryo rokorwa, bakagarariza mu kwihakana bivuye inyuma inema Twebwe Allah Twabahaye, bakaryoherwa n'ivy'isi. Bitebe bitebuke, bazomenya ko ibikorwa vyabo vyabaye impfagusa, igihe babonye ibihano bategekaniyijwe ku musi w'izuka.

لَيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ وَلَيَتَمَنَّوْا فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾

67. Mbega abagarariji b'i Makka ntibabonye ko Twebwe Allah, Twabagiriye igisagara ca Makka kuba ahantu hatagatifu hatekanye; kizira ko hagira uwuhicirwa canke ngo ahamburirwe utwiwe, mu gihe abantu baba mu turere dukikuje ico gisagara badatekaniwe, kuko bamburwa utwabo bakanicwa izuba riva, ata camira! Karashize ingani rero hamwe n'iteka n'itekane bahawe n'Imana Allah, bemere ibangikanyamana, bihakane bivuye inyuma inema Yabahaye mu kutayemera ngo bayisenge ari Imwe Rudende!

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا حَرَمًا ءَامِنًا وَتَخَطَّفَ النَّاسُ مِنْ حَوْلِهِمْ أَفَبِالْبِطْلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَةِ اللَّهِ يَكْفُرُونَ ﴿٣٧﴾

68. Nta n'umwe arenganya akimonogoza gusumba uwurementaniriza Imana Allah, canke uwuhakana yivuye inyuma ukuri kwarungikanwe Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) igihe kumushikiye. Ni ukuri mu muriro wa Jahannamu, ni ho hari icumbi ry'abagarariji.

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُ ۗ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَعْوَىٰ لِكُفْرِيئِهِ ۗ

69. Abemeramana baduharaniye Twebwe Allah mu guhangana n'abansi bacu, bakarwanya ivyipfuzo vyabo, bakirinda n'inyoshambi za shetani, bagaheza bakihanganira n'igeragezwa mu buzima bwabo, maze ivyo vyose bakabigira ku bwacu Twebwe Allah, nta nkeka ko Tuzobarongora mu nzira yo gukora ivyiza, Tunabatsimbataze ku kuri. Burya Imana Allah, ni ukuri Yamye Iri kumwe n'abagwaneza mu kubabungabunga, mu kubarongora, mu kubatabara no mu kubatera intege.

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ ۝

30. Ar-Ruum (Abaromani) Aayah 60, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Alif Laam Miim^[1].

الْم

2. Abafursi baranesheje Abaromani mu rugamba rwabahuje;

غَلَبَتْ أَرْوَمٌ ۝

3. Urugamba rwabereye muri Shaamu ahegereye igihugu c'Abafursi. Bitebe bitebuke rero, Abaromani bazonesha Abafursi;

فِي أَدْنَى الْأَرْضِ وَهُمْ مِنْ بَعْدِ غَلَبِهِمْ سَيَغْلِبُونَ ۝

4. Mu kiringo kiri hagati y'imyaka itatu n'imyaka cumi. Ubushobozi bw'ishirwa mu ngiro bw'ingingo yose, ni ubw'Imana Allah, haba imbere y'intsinzi y'Abaromani canke inyuma y'aho. Umusi rero Abaromani banesheje Abafursi, abemeramana akamwemwe kazobasya;

فِي بَضْعِ سِنِينَ ۗ لِلَّهِ الْأَمْرُ مِنْ قَبْلُ وَمِنْ بَعْدُ وَيَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ ۝

5. Kubera iyo ntsinzi Imana Allah Yahaye Abaromani bakanesha Abafursi. Burya Imana Allah, Itabara uwo Ishatse agatsinda, Igateteraza uwo Ishatse agatsindwa; ni na Yo Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo^[2].

بِنَصْرِ اللَّهِ يَنْصُرُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ۝

6. Ni isezerano Imana Allah Yahaye abemeramana, ko Abaromani b'abanaswara bazonesha Abafursi b'ababangikanyamana, kandi Imana Allah ntiyivuguruzwa

وَعَدَ اللَّهُ لَا يَخْلِفُ اللَّهُ وَعَدَهُ ۗ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ۝

[1] Raba insiguro y'indome zitangura mu ntango y'igisomwa Al-Baqara.

[2] Ivyo rero vyabaye hacye ikiringo c'imyaka indwi kuva aho Abaromani banesherejwe n'Abafursi, maze Abaromani baranesha Abafursi, abislam na bo baraheza banezerezwa n'iyi ntsinzi y'Abaromani kuko bari mu bahawe Igitabu, n'aho vyashitse bakagihindagura.

kw'isezerano; ariko rero abenshi mu bagarariji b'i Makka, ntibazi ko isezzerano ry'Imana Allah ari ukuri;

7. Bazi gusa ivyo babona n'amaso mu buzima bwo kw'isi, nayo ku vyerekeye ubuzima bw'inyuma yo gupfa, ntibanabwiyumvira, baragoswe pe!

يَعْلَمُونَ ظَهْرًا مِنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ
الْآخِرَةِ هُمْ غَفْلُونَ ﴿٧﴾

8. Mbega abahakana bivuye inyuma Intumwa z'Imana, bakanahakana bivuye inyuma ko bazohura n'Imana Allah, ntibiyumvira kw'iremwa ryabo! Burya Imana Allah, ntiyaremye amajuru n'isi hamwe n'ibiri hagati yavyo, kiretse ko Yabiremye mu kuri ku gushinga ingingo y'indishi ku ciza canke ku kibi, ingingo ishingiyiye ku butungane bw'Imana Imwe Rurema Allah, no kugira habe isango ntarengwa ry'umuso w'umuso w'umuhero w'isi! Mu vy'ukuri abenshi mu bantu, baragarariza ku bujuju, bagahakana bivuye inyuma ko bazohura n'Imana yabo Rurema Allah.

أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي أَنفُسِهِمْ مَا خَلَقَ اللَّهُ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ
وَأَجَلٍ مُّسَمًّى وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ
بِلِقَائِي رَبِّهِمْ لَكٰفِرُونَ ﴿٨﴾

9. Mbega abahakanyi batigera bemera ko hariho ubuzima bw'inyuma yo gupfa, ntibaragendagenda kw'isi ngo birabire ukuntu iherezo ry'abahakanyi b'aho hambere yabo ryagenze^[1]! Bari n'abantu bafise inguvu nyinshi kubarusha, bashoboye no kuryohereza n'ubuzima bw'isi mu kurima bakimbura, no mu kwubaka inyubakwa babamwo z'akaruruhore gusumba uko abahakanyi b'i Makka babayeho. Intumwa zabo rero, zaje zibazaniye ivyemezo bigaragara maze barazihakana bivuye inyuma, Imana Allah Ica Irabahonya. Imana Allah rero, ntiyigeze lbarenganya kuri iryo honywa ryabo, ariko ni bo birenganije mu kuyibangikanya Ica Irabahana;

أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ
كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ كَانُوا أَشَدَّ
مِنْهُمْ قُوَّةً وَأَنَارُوا الْأَرْضَ وَعَمَّرُوهَا أَكْثَرَ
مِمَّا عَمَّرُوهَا وَجَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ
فَمَا كَانَ اللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلٰكِن كَانُوا
أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٩﴾

10. Hanyuma iherezo ry'inkozi z'ikibi mu bagarariji, ryabaye ribi cane ku kubera ukuntu bahakana bivuye inyuma Imana Allah na Aayah zayo Yarungikanye Intumwa, baranaziteburako.

ثُمَّ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ اسْتَفْتُوا السَّوَآءَ أَن
كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَكَانُوا بِهَا
يَسْتَهْزِءُونَ ﴿١٠﴾

11. Imana Allah, ni Yo ubwayo Yatanguye kurema ibiremwa vyose ata co Irinze gufatirako, ni na Yo Izoshobora no gusubira kubirema bushasha nivyazuka kandi vyaramaze guhona; hanyuma rero, ni no kuri Yo muzosubizwa kugira muhemberwe ivyo mwakoze.

اللَّهُ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ ثُمَّ إِلَيْهِ
تُرْجَعُونَ ﴿١١﴾

12. N'igihe umuhero w'isi wageze, abanyavyaha barenga ku mabwirizwa y'Imana Allah, bazokwihebura ko batarokoka mu bihano, maze bijirirwe.

وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُبْلِسُ الْمُجْرِمُونَ ﴿١٢﴾

13. Ababangikanyamana kuri uwo musu rero, ntibazoronka ababavugira mu bigirwamana bahora basenga mu gishingo c'Imana Allah, mbere na nya bigirwamana bizobigarama na bo nyene bavyihakane.

وَلَمْ يَكُن لَّهُمْ مِّنْ شُرَكَآئِهِمْ شُفَعَاتٌ وَكَانُوا
بِشُرَكَآئِهِمْ كٰفِرِينَ ﴿١٣﴾

14. Igihe rero umuhero w'isi wageze, maze abantu bagaharurirwa ivyo bakoze, kuri uwo musi abemeramana bazoshirwa ukwabo, abagarariji na bo nyene bashirwe ukwabo; ﴿وَيَوْمَ نَقُومُ السَّاعَةَ يُؤْمِدُ يَتَفَرَّقُونَ﴾¹⁴

15. Abemeye Imana Allah n'Intumwa zayo bakanakora n'ivyiza bitegetswe, bazoja mu Bwami bw'ijuru, baheze bazimanwe ivy'akaruhore. ﴿فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَهُمْ فِي رَوْضَةٍ يُحْبَرُونَ﴾¹⁵

16. Nayo abagararije Imana Allah bagahakana bivuye inyuma ivyo bazaniwe n'Intumwa, bakanamirira kure ko bazohura n'Imana Allah mu buzima bw'inyuma yo gupfa, abo bazoheza bashirwe mu bihano vyamahoro. ﴿وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَفَآءِ الْآخِرَةِ فَأُولَٰئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ﴾¹⁶

17. Bemeramana! Nimutazire mwongere muninahaze Imana Allah^[1] umugoroba n'igitondo; mw'isengesho ryo ku kirengazuba n'iryo ku mugoroba, hamwe rero no mu mw'isengesho ryo mu mutwenzi. ﴿فَسَبِّحْنِ اللَّهَ حِينَ نُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ﴾¹⁷

18. Ni na Yo Nyenishimagizwa mu majuru no kw'isi, ijoro n'umurango. ﴿وَلَهُ الْحُكْمُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ﴾¹⁸

19. Imana Allah Irema kizima mu capfuye^[2], Igakura icapfuye muri kizima^[3], Igaheza Igototahaza n'isi inyuma yo kugaduka. Bantu! Ni nk'uko nyene rero Imana Allah - Isubiza ubuzima ivyo - Izobasubiza ubuzima, maze mukazuka mukava mu kuzimu kugira muharurirwe ku vyo mwakoze. ﴿يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَيُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَكَذَٰلِكَ تُخْرَجُونَ﴾¹⁹

20. Biri mu vyemezo vyerekana ko Imana Allah Ishoboye, kuba Yaremye mw'ivu inkomoko yanyu akaba na so wanyu Adamu, hanyuma murarondoka muba abantu baremwe mw'ima ry'intanga, murahaza murakwiragira kw'isi murondera icobabeshaho. ﴿وَمِنْ ءَايَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَبِهُونَ﴾²⁰

21. Biri no mu vyemezo vyerekana ko Imana Allah Ishoboye, kuba Yarabaremeye abakenyezi mu nkomoko yanyu nyene ya kiremwa-muntu, kugira mugire ituze muri kumwe na bo, Iraheza Ishira hagati y'umugabo n'umukenyezi wiwe umutima w'impuhwe n'urukundo pfampfe. Muri ivyo vyose rero, ni ukuri harimwo ivyemezo bigaragara vyotuma abantu biyumvira, bikebuka bagatahura ubushobozi n'ububasha vy'Imana Allah. ﴿وَمِنْ ءَايَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُتَفَكَّرُونَ﴾²¹

22. Biri no mu vyemezo vyerekana ko Imana Allah Ishoboye, kurema amajuru ahanitse ata nkingi ziyafashe; kurema isi yagutse ingana amahanga no kurema indimi n'amabara vyanyu bitandukanye. Mu vy'ukuri muri ivyo vyose, ni ukuri harimwo ivyemezo vyotuma abantu ﴿وَمِنْ ءَايَاتِهِ خَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَخْتِلَافُ أَلْسِنَتِكُمْ وَاللُّوِينِكُمْ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْعَالَمِينَ﴾²²

[1] Itigeze Igira ikintu na kimwe kibangikanije na Yo, Itigeneye umugore canke umwana.

[2] Nko kurema umuntu canke igikoko mu ntanga, no kurema inyoni mu rigi.

[3] Nko kurema intanga mu muntu canke mu gikoko, no kurema irigi mu nyoni.

b'incabwenge bikebuka, maze bakamenya ubushobozi bw'Imana Allah mu kurema.

23. Biri no mu vyemezo vyerekana ko Imana Allah Ishoboye, kubagirira ukuryama mw'ijoro kuba ari akaryo keza ko kuruhuka, no kubagirira umurango kuba ari akaryo ko kurondera icobabeshaho mu mpano zayo. Muri ivyo vyose rero, ni ukuri harimwo ivyemezo bigaragara vyotuma abantu bumva, bategera bakamenya ubushobozi n'ububasha vy'Imana Allah mu gutunganiriza ibiremwa.

وَمِنْ آيَاتِهِ مَنَامُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ
وَأَتْبَاعُكُمْ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ
لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٢٣﴾

24. Biri no mu vyemezo vyerekana ko Imana Allah Ishoboye, kuba Ibereka imiravyo mugaheza mugatinya gukubitwa n'inkuba, mukizera no kuronka akavura, Iyatuma rero hagwa imvura ivuye mu bicu izananye mu kirere, Igaheza Iगतotahaza isi inyuma yo kugaduka hakoreshejwe amazi ya nya mvura. Mu vy'ukuri muri ivyo vyose, ni ukuri harimwo ivyemezo vyotuma abantu b'abanyabwenge bategera bakikebuka, maze bakamenya ububasha n'ubugwaneza vy'Imana Allah.

وَمِنْ آيَاتِهِ يُرِيكُمْ أَلْبَرَقَ حَوقًا وَطَمَعًا
وَيُرِيكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيُحْيِي بِهِ الْأَرْضَ
بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ
يَعْقِلُونَ ﴿٢٤﴾

25. Biri no mu vyemezo vyerekana ko Imana Allah Ishoboye, kuba ijuru hamwe n'isi bibungabunzwe kw'itegeko ryayo^[1], hanyuma niyabahamagara ku musu w'izuka, ubwo nyene mwese muzovunduruka muzuka muva mu kuzimu.

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ
بِأَمْرِهِ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِنَ الْأَرْضِ إِذَا
أَنْتُمْ تَخْرُجُونَ ﴿٢٥﴾

26. Ni Yo Mugabe w'ibiremwa vyose, ibiri mu majuru no mw'isi n'ibiri hagati yavyo^[2], vyose biricisha bugufi bikubahiriza itegeko ryayo.

وَلَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلٌّ لَهُ
قَلْبُونَ ﴿٢٦﴾

27. Ni na Yo Yaremye ibiremwa ata co Irinze gufatirako, hanyuma Ikazosubira kubirema bushasha nivyazuka kandi vyaramaze guhona. Iryo remwa bushasha ry'icahonye, riroroshe cane ku Mana Allah kuruta iremwa ry'ikitari bwabeho. Ni Yo rero Iyagwa neza mu majuru no mw'isi mu buryo buberanye n'icubahiro cayo kuko ntitangwako akarorero. Ni na Yo Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ikora.

وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ
أَهْوَنُ عَلَيْهِ وَهُوَ الْأَعْلَى فِي السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٧﴾

28. Babangikanyamana! Imana Allah Yarabaciriye agace Ifatiye kuri mwebwe nyene; mbega burya mwokwemera ko mugira mu bo mugaba mukaganza, abo musangira ivyo Twebwe Allah Twabaronkeje, maze mwese mukabigirako ububasha bungana, mugatinya abo mugaba mukaganza ko bobibaganzako nka kurya mutinya abigenga nkamwe ko bobibaganzako^[3]! Ni nk'ukwo nyene rero Twebwe Allah

ضَرَبَ لَكُمْ مَثَلًا مِنْ أَنْفُسِكُمْ هَلْ لَكُمْ
مِنْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِنْ شُرَكَاءَ فِي مَا
رَزَقْتَكُمْ فَأَنْتُمْ فِيهِ سَوَاءٌ تَخَافُونَهُمْ
كَخِيفَتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ
الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٢٨﴾

[1] Mu kuba isi idahungabanya abayibako, no mu kuba ijuru ritagwa kw'isi.

[2] Ibinyabuzima n'ibitari ibinyabuzima.

[3] Nimwaba rero mutokwemera kunganya ububasha ku matungo yanyu n'abo mugaba mukaganza, vyoshoboka gute ko mbangikanya Imana Allah n'ibiremwa Igaba Ikaganza.

Dutomorera ivyemezo vyacu abantu biyumvira bagaheza bagatahura icobagirira akamaro kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

29. Ahubwo rero abirenganije mw'ibangikanyamana, bakurikiye ivyipfuzo vyabo ata n'ubumenyi bafise ku kwigana ubuhuvyi bwa ba se. Burya, nta woshobora kurongora abo Imana Allah Yaretse bagahuba ku bugaba bwabo. Abo rero, ntibazoronka mw'isi yose uwubatabara mu kubakingira ibihano vy'Imana Allah.

بَلَىٰ أَتَّبِعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ يَـٰعِبْرَةً لِّئَلَّا يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ۚ
فَمَنْ يَهْدِي مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ وَمَا لَهُمْ مِنْ
تَلْصِيقِينَ ﴿٢٩﴾

30. Ntumwa y'Imana! Tumbera Imana Allah, uheze ushishikare wewe hamwe n'abagurikiye mu kwubahiriza idini ry'ubwislamu rishingiye ku kwemera Imana Imwe Rudende Allah. Ukwemera-ndemanwa, Imana Allah Yaremeye abantu, nta cohindura ukwemera-ndemanwa kw'Imana Allah, ni na ryo dini rigorotse rishimwa n'Imana Allah; ariko rero abenshi mu bantu, ntibazi ico wategetswe gukurikira ko ari ryo dini ry'ukuri ry'Imana Allah.

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾

31. Muraheza rero mube abigaya kuri Yo, munayigamburukire mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, mutsimbataze n'isengesho rikwije ibisabwa, kandi ntikumabe mu babangikanyamana;

*مُتَّبِعِينَ إِلَيْهِ وَاتَّقُوهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٣١﴾

32. Mu biciyemwo utugwitugwi mw'idini ryabo, baraheza bubahiriza amwe mu mabwirizwa y'Imana Allah, bahakana bivuye inyuma ayandi bisunze ivyipfuzo vyabo, gutyo haduka utudumbidumbi twisunga ingingo z'abaturongoye, buri kagwi kose muri two kishimira ivyiyumviro vyako gusa.

مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ﴿٣٢﴾

33. Iyo abantu bakozweko n'ivyago, baca basaba Imana yabo Rurema Allah bayitakambira ngo Ibibakureko; maze Yamara kubibakurako ku mpuhwe zayo, muri bo hakavamwo umugwi uca usubira kandi mw'ibangikanyamana;

وَإِذَا مَسَّ النَّاسُ ضُرًّا دَعَوْا رَبَّهُمْ مُنِيبِينَ إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا آذَاهُمْ مِنْهُ رَحِمَهُ إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ ﴿٣٣﴾

34. Gutyo inyuma y'ikurwako rya nya vyago bakagarariza mu guhakana inema Twebwe Allah Twabahaye. Babangikanyamana! Nimuryoherwe rero mwidagadure gato mu buzima bwo kw'isi, muzuheza mumenye ibihano mutegekanirijwe ku musi w'izuka.

لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ فَتَمَتَّعُوا فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٣٤﴾

35. Mbega none Twoba Twaramanuriye ababangikanyamana icemezo civugira kikerekana, ko igarariza n'ibangikanyamana vyabo vyemewe!

أَمْ أَرْزَلْنَا عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا فَهُوَ يَتَكَلَّمُ بِمَا كَانُوا بِهِ يُشْرِكُونَ ﴿٣٥﴾

36. Iyo rero abantu Tubahonjeje ku mpuhwe zacu bakagira amahirwe mu buzima^[1], baca banezerwa bakihambaza n'amanyama n'akantu, ha kudushimira. Iyo naho bashikiwe n'amagorwa mu buzima^[2] biturutse ku vyaha vyabo, baca bihebura bagahungabana^[3].

وَإِذَا أَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً فَرِحُوا بِهَا وَإِن تُصِيبُهُمْ سَيِّئَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ إِذَا هُمْ يَقْتَضُونَ ﴿٣٦﴾

37. Mbega ntibamenye ko Imana Allah Ironsa uwo Ishatse mu biremwa vyayo umusesekara w'ibimubeshaho kugira Imugerageze^[4], Ikanagerera uwo Ishatse muri vyo kugira Imugerageze^[5]! Mu vy'ukuri, muri iryo ronswa ry'umusesekara canke igererwa ry'ibimubeshaho, ni ukuri harimwo ivyemezo ku bemeramana, vyerekana impuhwe n'ubugwaneza vy'Imana Allah.

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٣٧﴾

38. Mwemeramana! Uritwararika rero incuti mu muryango mu kuyiha imperezwa no mu kwunga ubuvandimwe, n'ibindi; maze uherezze n'umukene atagira shinge na rugero n'uwakehaniwe ku rugendo, ikibakenura ku mperezwa no kw'ishikanwa-bwirizwa. Ukwo gutanga ku mperezwa no kw'ishikanwa-bwirizwa, ni vyo vyiza ku batanga barondera gushimwa n'Imana Allah, ni na bo rero baronse intsinzi kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

فَعَاتِ ذَا الْفُرْقَيْنِ حَقَّهُ وَالْمُسْكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ ذَلِكَ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٣٨﴾

39. Ingurane iyo ari yo yose mutanze mu ntumbero yo kuronka inyungu izira^[6] yiyongera mu matungo y'abantu, ntizokwigera yiyongera namba ku Mana Allah, ahubwo izocika agahombo n'ivumwe. Nayo ico ari co cose mutanze kw'ishikanwa-bwirizwa no ku mperezwa, mukagihereza abakigenewe murondera gushimwa n'Imana Allah, Imana Allah Izokibakirira. Abatanga rero muri ubwo buryo, ni bo bazogwirizwa indishi ku Mana Allah.

وَمَا آتَيْتُم مِّن رَّبًّا لَّيْرَبُّوا فِي أَمْوَالِ النَّاسِ فَلَا يَرْبُوا عِنْدَ اللَّهِ وَمَا آتَيْتُم مِّن زَكَاةٍ تُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُضْطَرُونَ ﴿٣٩﴾

40. Bantu! Imana Allah ni Yo Yabaremye, hanyuma Ibaronsa ibibabeshaho kw'isi, hanyuma ikiringo canyu co kubaho giheze Iribica, mu nyuma Izobazura Ibahe ubuzima ku musu w'izuka, kugira muharurirwe ku vyo mwakoze. Mbega none mu bigirwamana musenga, hoba harimwo igishoboye kubagirira na kimwe muri ivyol Nihaninahazwe Imana Allah, Yongere Ihabwe n'icubahiro nta ngere mu buryo burengeye cane ivyo bayibangikanya.

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ هَلْ مِن شُرَكَائِكُمْ مَن يَفْعَلُ مِن دَالِكُمْ مِثْلَ شَيْءٍ سُبْحٰنَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٤٠﴾

[1] Nko kugira amagara meza, kuronka ibibondo n'ibibabeshaho, n'ibindi.

[2] Nko kurwara, gukena, gutekerwa n'ubwoba, n'ibindi.

[3] Ukwo, ni ko abenshi mu bantu bateye mu gihe c'amahirwe no mu gihe c'amarushwa.

[4] Ko ashima inema z'Imana Allah akayisenga ari Imwe Rudende canke ko azihakana akayigarariza mu kuyibangikanya.

[5] ko yihangana akigumya akabumbwa n'ivyo aronse canke ko ahababuka agata imiragwe ku Mana Allah no ku bantu.

[6] Inyungu izira ni riba.

41. Ubwononyi bwibonekeje kw'isi^[1]; imusozi no ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ
mw'ibahari, buturutse ku vyaha bikorwa n'abantu, butuma أَيْدِي النَّاسِ لِيُذَيِّقَهُمْ بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا
Imana Allah Ibahanira kw'isi bimwe mu vyo bakoze kugira لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٤١﴾
bikebuke bigaye, baheze baroranirwe kw'isi.

42. Ntumwa y'Imana! Bwira abahakana bivuye inyuma قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ
ukuri wabazaniye uti: "Nimugendagende kw'isi maze عَقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلُ كَانَ أَكْثَرُهُمْ
mwirabire ukuntu iherezo ry'abahakanyi b'aho hambere مُشْرِكِينَ ﴿٤٢﴾
yanyu; nk'abantu ba Nuhu, Bene Aadi na Bene Thamuudi, ryagenze! Iherezo ryabo ryari ribi cane kuko abenshi muri
bo bari ababangikanyamana".

43. Ntumwa y'Imana! Tumbera uheze ushishikare فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ الْقَدِيمِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ
kwubahiriza idini ry'ubwislamu rigororotse imbere yuko يَوْمَ لَا مَرَدَ لَهُ مِنْ اللَّهِ يَوْمَئِذٍ
umusi w'umuhero w'isi ushika, umusi ata n'umwe mu يَصَّدَّعُونَ ﴿٤٣﴾
biremwa ashoboye guhagarika umuzo wawo. Kuri uwo musu rero, ibiremwa bizoshwiragira mu migwimigwi kugira
vyerekwe ibikorwa vyavyo.

44. Abagararije bazohanirwa ubugarariji bwabo mu مَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا
muriro udahera. Abakoze ivyiza bitegetswe na bo, فَلَا نُفْسِهِمْ يَمَّهَدُونَ ﴿٤٤﴾
bazobihemberwa Ubwami bw'ijuru kuko biteguriye
ibibubashikanamwo;

45. Kugira Imana Allah Ihembe ku bugwaneza bwayo لِيَجْزِيَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
abayemeye bakemera n'Intumwa yayo, bakubahiriza بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٤٥﴾
n'amabwirizwa yayo. Mu vy'ukuri Imana Allah, ntikunda
namba abagarariji.

46. Biri no mu vyemezo vyerekana ubushobozi وَمِنْ ءَايَاتِهِ أَنْ يُرْسِلَ الرِّيَّاحَ مُبَشِّرَاتٍ
n'ububasha vy'Imana Allah, bigatuma Isengwa وَلِيُذَيِّقَكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ وَلِتَجْرِيَ الْفَلَائِكُ
Itabangikanywa, kuba Ishoboye kurungika umuyaga بِأَمْرِهِ وَلِتَبْتَئُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ
usunika ibicu ugatanga umwizero w'imvura ko igiye تَشْكُرُونَ ﴿٤٦﴾
kugwa; kugira Ibahonje ku mpuhwe zayo mu gutuma
imvura igwa, isi n'ibiremwa bikaharonkera akoyokwe; no
kugira ubwato bushobore kugendera mw'ibahari ku
bushobozi bwayo; no kugira murondere ku mpuhwe zayo
ibibabeshaho mu ruja n'uruza rw'ibidandazwa. Ivyo vyose
rero, Imana Allah Yabibagiriye kugira mushime inema
zayo, muheze muyisenge ari Imwe Rudende
mutayibangikanya.

47. Ntumwa y'Imana! Ni ukuri Twebwe Allah، وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ رُسُلًا إِلَى قَوْمِهِمْ
Twararungitse hambere yawe Intumwa ku bantu bazo، فَجَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَأَنتَقَمْنَا مِنَ الَّذِينَ
maze ziza zibazaniye ivyemezo bigaragara, abenshi muri أَجْرَمُوا وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ
bo barabigarariza, Duca Twihora abanyavyaha muri bo الْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾
barenze ku mabwirizwa yacu, Turabahana Turabahonya,
Turaheza Turokora muri nya bihano abemeramana

[1] Nk'igwirirana ry'indwara, itara ry'imvura n'ihindagurika ry'ibihe vyayo, amapfa n'ibiza vy'indwara z'akaranda zifata abantu, ibitungwa n'ibiterwa, n'ibindi.

bakurikiye nya Ntumwa, kandi Twategerezwa kurokora abemeramana.

48. Imana Allah, ni Yo Irungika umuyaga ugasunika ibicu vy'imvura, Igaheza Ikbisanza mu kirere uko Ibishaka, maze Ikavyegeranya mu bicebice ahatandukanye, ukabona imvura iraguye ivuye muri nya bicu izananye mu kirere, Imana Allah rero Irungikira nya mvura abo Ishatse mu baja bayo, bagaca banezerwa n'akamwemwe kenshi ko bagiye kubukura mu cibo;

اللَّهُ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا
فَيَبْسُطُهُ فِي السَّمَاءِ كَيْفَ يَشَاءُ
وَيَجْعَلُهُ كِسْفًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ
خَلْقِهِ فَإِذَا أَصَابَ بِهِ مِنْ يَسَاءٍ مِنْ
عِبَادِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٤٨﴾

49. Kandi mu vy'ukuri imbere yuko nya mvura igwa, bari bihebuye kuko imvura yari yataze.

وَأَنْ كَانُوا مِنْ قَبْلِ أَنْ يُزَلَّ عَلَيْهِمْ مِنَ
قَبْلِهِ لَمُبْسَبِينَ ﴿٤٩﴾

50. Muntu! Ehe raba rero ingaruka nziza z'imvura igwa ku mpuhwe z'Imana Allah ku vyatsi bimera, ku biterwa no ku biti, aho isi iheza igatotahara inyuma y'aho yari yaragadutse ikaba ubukumbagare! Mu vy'ukuri rero Imana Allah Ishoboye gusubiza itoto isi yari yaragadutse, ni ukuri Irashoboye gusubiza n'abapfuye ubuzima bakazuka, ni na Yo Mushoboravyose.

فَأَنْظُرْ إِلَى آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي
الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَلِكَ لَمُحِي الْمَوْتَى
وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٥٠﴾

51. N'iyi Tworamuka Turungikiye ibiterwa vyabo umuyaga w'igihuhusi ukavyonona, maze bakabona ko nya biterwa vyahishiye inyuma y'aho vyasa n'urwatsi rubisi, ni ukuri n'inyuma y'ivyo vyose, boguma bihakana inema z'Imana Allah.

وَلَمَّا أَرْسَلْنَا رِيحًا فَرَأَوْهُ مُصْفَرًّا أَظَلُّوا
مِنْ بَعْدِهِ يَكْفُرُونَ ﴿٥١﴾

52. Ntumwa y'Imana! Mu vy'ukuri, ntushobora gutuma ibipfamutima bitanyurwa vyumva ukuri bikagukurikira; eka ntushobora no gutuma ibipfamatwi vyumva ubutumwa bikabutegera mu gihe bigenjeje umugongo bikwiringagiza^[1];

فَأِنَّكَ لَا تَسْمِعُ الْمَوْتَى وَلَا تَسْمِعُ الضَّمَمَ
الدُّعَاءَ إِذَا وَلُوا مَدِيرِينَ ﴿٥٢﴾

53. Ntumwa y'Imana! Eka ntunashobora no kurongora mu nzira y'ukuri abo Imana Allah Yahubishije mu kutabashoboza kubona ukuri, maze bagahaba ku bugaba bwabo. Burya ushoboye kwumvisha gusa abemeye Aayah zacu za Qor'ani, bagaheza bakicisha bugufi mu kwubahiriza ivyo ubararikiye.

وَمَا أَنْتَ بِهَادٍ الْعُمَى عَنْ ضَلَالَتِهِمْ إِنْ
تَسْمِعُ إِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ
مُسْلِمُونَ ﴿٥٣﴾

54. Imana Allah ni Yo Yabaremye mw'ima ry'intanga zigayitse, inyuma y'intege nke zo mu bwana, Ibaha n'inguvu zo mu bukuru; mu nyuma y'aho, Ibaha intege nke n'imvi mu busaza. Burya Imana Allah, Irema uko Ishatse mu gutanga intege nke canke mu gutanga inguvu; ni Yo Nyenubumenyikurivyose, Irazi ibiremwa vyayo, ni Mushoboravyose.

*اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ ضَعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ
مِنْ بَعْدِ ضَعْفٍ قُوَّةً ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ
ضَعْفًا وَشِبْهَةَ تَجْلُؤٍ مَا يَشَاءُ وَهُوَ الْعَلِيمُ
الْقَدِيرُ ﴿٥٤﴾

[1] Ntumwa y'Imana! Ntugatuntuzwe rero n'ukubona ababangikanyamana batakwemera ngo bagukurikire, kuko bo ni nk'ibiragi ntibumva; ni nk'abapfuye, ntibanyurwa namba n'aho boba bari hambavu yawe, nkeswe rero mu gihe baguhunga ngo ntibumve n'ubutumwa ubashikiriza.

55. Umusi rero umuhero w'isi wageze, hanyuma Imana Allah Ikazura abapfuye bose, abanyavyaha barenga ku mabwirizwa yayo, bazorahira barengwe ko batigeze baba kw'isi kiretse akanya isase. Bazoheza rero barahire babesha nk'uko bahora babesha kw'isi mu guhakana ukuri bashikirijwe n'Intumwa.

وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُقْسِمُ الْمُجْرِمُونَ مَا لَبِثُوا غَيْرَ سَاعَةٍ كَذَلِكَ كَانُوا يُؤْفَكُونَ ﴿٥٥﴾

56. Nayo abahawe ubumenyi n'ukwemera Imana Allah, mu bamalayika, mu Ntumwa no mu bemeramana, bazoheza bavuge bati: "Ni ukuri, mwabaye kw'isi ikiringo mwandikiwe mu Gitabu c'ivyagezwe ku Mana Allah kuva muremwa, gushika kuri uno musu w'izurwa ry'ibiremwa, ariko rero mukiri kw'isi ntimwari muzi ko uno musu uzobashikira, maze murawuhakana".

وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَالْإِيمَانَ لَقَدْ لَبِثْتُمْ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِلَى يَوْمِ الْبَعْثِ فَهَذَا يَوْمُ الْبَعْثِ وَلَكِنَّكُمْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٥٦﴾

57. Kuri uwo musu w'izuka rero, abirenganije, ivyireguzo vyabo nta co bizobamarira, eka ntibazonasabwa no gushimisha Imana Allah mu kwigaya.

فَيَوْمَئِذٍ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَعذِرَتُهُمْ وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٥٧﴾

58. Ni ukuri, Twebwe Allah Twarahaye abantu muri iyi Qor'ani, uburorero bukwiye kandi butandukanye bwotuma banyurwa bakikebuka, bagaheza bakabugendera mu gusenga Imana Imwe Rudende Allah. Ntumwa y'Imana! N'aho wobazanira icemezo kingana gute coza cerekana ko uri mu kuri koko, ni ukuri abakugararije bovuga bati: "Mwebwe nta co muvuga atari irementanya gusa".

وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ وَلَكِنْ جِئْتُم بِآيَةٍ لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا مُبْطِلُونَ ﴿٥٨﴾

59. Ntumwa y'Imana! Ni nk'ukwo nyene rero Imana Allah ltera ikimangu c'ubugarariji ku mitima y'abatazi ukuri kw'ivyo wabazaniye bivuye ku Mana yawe Allah.

كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٩﴾

60. Ihanganire rero ihakana n'ibangamira ry'abantu warungitsweko. Mu vy'ukuri, isezerano wahawe n'Imana Allah ryo gushika ku ntsinzi no guhabwa indishi, ni iry'ukuri. Abatemera umuhero w'isi ngo bizere ko bazohemberwa ivyo bakoze, ntibazogutiriganishe namba kw'idini ryawe.

فَأَصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَا يَسْتَخِفُّكَ الَّذِينَ لَا يُوقِنُونَ ﴿٦٠﴾

31. Luqmaan (Luqmani) Aayah 34, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Alif Laam Miim^[1].

الْم

2. Izi, ni Aayah z'Igitabu Qor'ani Nakumanuriye Ntumwa y'Imana, gitomora neza imvo n'imvano z'ingingo n'amabwirizwa.

تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ ﴿١﴾

3. Izi Aayah za Qor'ani, ni uburongozi n'impuhwe ku bagwaneza bubahiriza amabwirizwa y'Imana Allah, bakagendera n'imigenzo y'Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah);

هُدًى وَرَحْمَةً لِّلْمُحْسِنِينَ ﴿٢﴾

4. Abatsimbataza isengesho rikwije ibisabwa ku mwanya waryo, bagatanga n'ishikanwa-bwirizwa, bakemera n'uko hari izurwa n'iharurirwa ry'ibiremwa mu buzima bw'inyuma yo gupfa;

الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ
وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴿٣﴾

5. Abo, ni bo rero bari mu bugororotsi buvuye ku Mana yabo Rurema Allah, ni na bo baronse intsinsi kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

أُولَئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ
الْمُفْلِحُونَ ﴿٤﴾

6. Burya mu bantu, harimwo uwutanga uburyo mu kugura amajambo y'ibihendamaso bisamaza^[2], kugira ahubisha abantu inzira y'uburongozi bw'Imana Allah, akagira na Aayah zayo kuba itebura. Uyo rero, ari mu bategekanirijwe ibihano bisuzuguzi;

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْتَرِيٰ أَنفُسَهُ
لِيُضِلَّ عَن سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ
وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ
مُّهِينٌ ﴿٥﴾

7. Iyo asomewe Aayah za Qor'ani arazirengagiza n'amanama n'akantu, akagenza umugongo, akica amatwi nk'uwutazumva, ukamengo yarazivye amatwi. Ntumwa y'Imana! Umuntu nk'uyo, uramushikiriza inkuru y'incamugongo, ko yagenewe ibihano bibabaza ku musi w'izuka.

وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِ آيَاتُنَا وَآلَىٰ مُسْتَكْبِرًا
كَأَن لَّمْ يَسْمَعْهَا كَأَنَّ فِي أُذُنَيْهِ وَقْرًا
فَقَبْضَتْنَاهُ بِعَذَابٍ آَلِيمٍ ﴿٦﴾

8. Mu vy'ukuri, abemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo, barategekanirijwe Ubwami bw'ijuru bwuzuyemwo inema;

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ
جَنَّاتُ النَّعِيمِ ﴿٧﴾

9. Bazobubamwo. Iryo ni isezerano ry'Imana Allah ry'ukuri, ni na Yo Nyenintsinsi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ikora;

خَالِدِينَ فِيهَا وَعَدَّ اللَّهُ حَقًّا وَهُوَ الْعَزِيزُ
الْحَكِيمُ ﴿٨﴾

10. Yaremye amajuru Irayahanika ata nkingi mubona ziyafashe, Iraheza Ishira mw'isi imisozi iyishigikiye kugira ntibazungagize ngo munanirwe kuyibako, maze Ikwiragiza

خَلَقَ السَّمَوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَّرَوْنَهَا وَأَلْقَىٰ
فِي الْأَرْضِ رَوْسِيًّا أَن تَمِيدَ بِكُمْ وَبَثَّ

[1] Raba insiguro y'indome zitangura mu ntango y'igisomwa Al-Baqara.

[2] Ibihendamaso bisamaza, ni ikintu icyo ari cose gisamaza umuntu mu kutitwararika ibikorwa vy'igamburukirama.

kuri yo amoko y'ibiremwa bigendagenda, gutyo Twebwe Allah Dutuma n'imvura igwa ivuye mu bicu izananye mu kirere, Turaheza Tunagisha kw'isi ubwoko bwose bw'ivyimeza n'ibiterwa ngirakamaro biryohye ijisho. فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ ﴿١٠﴾

11. Ehe nimurabe rero ivyaremwe n'Imana Allah! Babangikanyamana! Enda nyabuna rero, nimunyereke ivyaremwe n'ibigirwamana musenga mu gishingo c'Imana Allah! Ahubwo abirenganije mw'ibangikanyamana, bari mu buhuvyi bugaragara buri kure cane y'ukuri. هَذَا خَلْقُ اللَّهِ فَأَرُونِي مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ ۗ بَلِ الظَّالِمُونَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿١١﴾

12. Ni ukuri, Twarahaye umuja mweranda Luqmaani, ubutore bwo gutumbera ukuri mu mvugo n'ingiro, Turaheza Tumubwira Duti: "Shimira Imana Allah ku nema Yaguhaye". Uwushimiye rero Imana Allah ku nema Yamuhaye, aba ashimye ku neza yiwe. Nayo uwugararije mu guhakana yivuye inyuma inema zayo, ni ukuri Imana Allah ni Uwikenuye, Yikenuye muri vyose nta co lkeneye ku biremwa; Nyenugushimwa, Ishimwa ku mazina, ku matazirano no ku bikorwa vyayo mu bihe vyose. وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ أَنْ اشْكُرْ لِلَّهِ ۚ وَمَنْ يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ ۖ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ ﴿١٢﴾

13. Ntumwa y'Imana! Ibuka n'igihe Luqmaani yahanura umuhungu wiwe akamubwira ati: "Mwananje! Ntukabangikanye Imana Allah ngo wirenganye, mu vy'ukuri ibangikanyamana, ni akarenganyo n'icaha rutura". وَإِذْ قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ ۖ وَهُوَ يَعِظُهُ يَبْنِيُّ لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِ ۚ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ ﴿١٣﴾

14. Twebwe Allah, Twabwirije umuntu kwubaha no kwubahiriza abavyeyi biwe. Akwiye kwibuka ko nyina yasamyeye imbanyi yiwe mu muruho ku wundi, araheza atwara nya mbanyi, aramuyyara, aramwonsa gushika amucukije kw'ibere mu kiringo c'imyaka ibiri; amaze kukura, Tumubwiriza Duti: "Shimira rero Imana Allah, uheze ushimire n'abavyeyi bawe, iherezo ryanyu mwese ni iwanje Jewe Allah, kugira mpembere umwe wese muri mwebwe ico yakoze; وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهَنًا ۚ عَلًىٰ وَهْنٍ ۖ وَفَضَّلَهُ فِي عَامَيْنِ أَنْ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَىٰ الْمَصِيرِ ﴿١٤﴾

15. Muntu! Abavyeyi bawe rero, nibaguhatira kumbangikanya mu gusenga ivyo udafitiye ubumenyi canke gucumura, ntuzobumvire namba, uraheza rero ubane na bo kw'isi mu bugwaneza mu gihe ata caha kirimwo, maze ukurikire inzira y'uwigaya akagaruka kuri Jewe Allah; hanyuma muzosubizwa iwanje, Mpeze Ndababwire ivyo mwari mwarakoze kw'isi, maze Ndabibahembere". وَإِنْ جَاهِدَاكَ عَلَىٰ أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا ۚ وَصَاحِبْهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا ۚ وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَىٰ ۗ ثُمَّ إِلَىٰ مَرْجِعِكُمْ فَأُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾

16. Luqmaani yabandanije ahanura umuhungu wiwe ati: "Mwananje! Ikibi canke iciza ukoze, n'aho coba kingana n'urutete rw'ururo, kikaba kiri mw'ibuye riri mu musozi canke aho ari ho hose mu majuru canke mw'isi, menya ko Imana Allah Izokizana ku musi w'izuka maze Ikiguharurire. يَبْنِيُّ إِنَّهَا إِنْ تَكُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ حَرْدَلٍ فَنُكِّنْ فِي صَخْرَةٍ أَوْ فِي السَّمَاوَاتِ أَوْ فِي الْأَرْضِ يَأْتِ بِهَا اللَّهُ ۚ إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ﴿١٦﴾

Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Rumenyi-Rudahishwa, Irazi neza ibikorwa vy'ibiremwa, ni Muhetuziwayoyose;

17. Mwananje! Tsimbataza isengesho rikwije ibisabwa, ubwirize gukora iciza, maze ubuze no gukora ikibi, uheze rero wihanganire ibigushikiye. Mu vy'ukuri izi mpanuro, ziri mu mabwirizwa ahambaye utegerezwa kwitwararika;

يَسْتَبِيحُ أَقِيمِ الصَّلَاةَ وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأَصْبِرْ عَلَىٰ مَا أَصَابَكَ ۚ إِنَّ ذَٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴿١٧﴾

18. Ntukarabe hirya ngo wirengagize abantu n'amanama mu gihe co kuganira na bo; kandi ntukagendere kw'isi n'ubwishime ku bantu. Mu vy'ukuri Imana Allah, ntikunda namba uwishima akirata ku bandi;

وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا ۚ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿١٨﴾

19. Uricisha bugufi mu gutambuka, nturenze ijwi abo muganira. Mu vy'ukuri, ijwi ribi ridakundwa na gato, ni ukuri ni ijwi ry'indogobwe yabira ikarenza urugezo".

وَاقْصِدْ فِي مَشْيِكَ وَأَعْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ ۚ إِنَّ أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ ﴿١٩﴾

20. Bantu! Mbega ntimubona ko Imana Allah Yaremye ku neza yanyu ibiri mu majuru^[1] n'ibiri mw'isi^[2], n'ibindi bitari ivyo, Iraheza lbakwiragizako inema zayo; iziboneka^[3] muri zo n'izitaboneka^[4], n'izindi nema rero mutazi Yabategekanirije! Burya mu bantu, harimwo abaharira ku bijanye n'isengwa ry'Imana Imwe Rudende Allah, bagaharira mu ntumbero yo kugarariza ata n'ubumenyi canke icemezo bafise, ata n'uburongozi bw'Intumwa Twarungitse bisunze, eka ata n'igitabu cerekana ukuri kw'ivyo bavuga.

أَلَمْ تَرَوْا أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مِمَّا فِي السَّمَوَاتِ وَمِمَّا فِي الْأَرْضِ وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعَمَهُ ظَهْرَةَ وَبَاطِنَةً ۗ وَمِنَ النَّاسِ مَن يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُّنبِئٍ ﴿٢٠﴾

21. Iyo abaharira ku bijanye n'isengwa ry'Imana Imwe Rudende Allah babwiwe bati: "Enda nyabuna rero, nimukurikire ivyo Imana Allah Yamanuriye Umuvugishwamana wayo Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah)", baca bishura bati: "Ahubwo nyabuna dukurikira ivyo twasanze abavyeyi bacu bakora mu gusenga ibigirwamana". Karashize ingani bakore ivyo, n'aho shetani yobaryosharyosha mu kibi, ibararikira kuja mu bihano vy'umuriro wama wegenyewe!

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا أَوْ لَوْ كَانِ الشَّيْطَانُ يَدْعُوهُمْ إِلَىٰ عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿٢١﴾

22. Uwutumbera Imana Allah mu vyo akora vyose, akaba ari n'umugwaneza mu mvugo n'ingiro, ni ukuri azoba yafashe kw'ipfundo rimushikana ku gushimwa n'Imana Allah. Burya, iherezo ry'ibintu vyose riri ku Mana Allah, Izohembera umwumwe wese ico yakoze.

۞ وَمَنْ يُسْلِمْ وَجْهَهُ إِلَى اللَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ وَإِلَى اللَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ ﴿٢٢﴾

23. Ntumwa y'Imana! Uwagararije, igarariza ryiwe ntirikagutuntuze ku mutima, kuko wamaze gushikiriza ubutumwa butomoye, amaherezo y'abagarariji ku musi

وَمَنْ كَفَرَ فَلَا يَحْزُنكَ كُفْرُهُ ۚ إِنَّنَا مَرْجِعُهُمْ فَنُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوا

[1] Nk'ukwezi, izuba, inyenyeri n'ibicu, n'ibindi.
 [2] Nk'amazi, ivyamwa, ibiti, ubutare, ibitungwa n'ibindi biremwa bigendagenda kw'isi.
 [3] Nk'amagara meza, amatungo, ibibondo, n'ibindi.
 [4] Nk'ubwenge n'ubukerebutsi, ubumenyi, ukwemera, n'ibindi.

w'izuka, ni iwacu Twebwe Allah, Tuzoheza rero Tubabwire ivyo bakoze vyose, maze Tubabahembere. Mu vy'ukuri Imana Allah, Irazi ibinyegejwe mu mishaha;

إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٢٣﴾

24. Twebwe Allah, Tuzoheza Tubahe kuryoherwa gato mu buzima bwo kw'isi, hanyuma ku musi w'izuka, Tubashorere mu bihano biremereye vyo mu muriro wa Jahannamu.

نُتِمَّتْهُمْ قَلِيلًا ثُمَّ نَضَّطْرَهُمْ إِلَىٰ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿٢٤﴾

25. Ntumwa y'Imana! No mu gihe woramuka ubajije ababangikanyamana uti: “Mbega, ni nde Yaremye amajuru n'isi?”. Ni ukuri bazokwishura bati: “Vyaremwe n'Imana Allah”. Nibakwishura rero ukwo, uraca ubabwira uti: “Nihashimagizwe rero Imana Allah Igaragaje ukuri mu vyo mwivugiye”. Ahubwo rero abenshi mu babangikanyamana, ntibazi Imana Ikwiye gushimwa, ngo baheze bayisenge ari Imwe Rudende batayibangikanya.

وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ مِّنْ خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٥﴾

26. Imana Allah, ni Yo Rugaba w'ibiri mu majuru n'isi. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Uwikenuye Yikenuye muri vyose, Nyenugushimwa, Ishimwa ku mazina, ku matazirano no ku bikoro vyayo mu bihe vyose.

لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٢٦﴾

27. Ni ukuri, iyo ibiti vyose biri kw'isi bihinduka ikaramu, amazi y'amabahari yose hiyongeyeko n'ayandi mabahari indwi, yose agacika irangi, maze bikandika amajambo y'Imana Allah yerekeye ubumenyi n'ingingo vyayo, ivyo Ihishurira abamalayika n'Intumwa zayo; nya karamu zovungaguritse, na nya mazi y'amabahari yose yokamye imbere yuko amajambo y'Imana Allah ahera kwandikwa. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ikora^[1].

وَلَوْ أَنَّمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَمٌ وَالْبَحْرُ يَمُدُّهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَا نَفِذْتُ كَلِمَاتٍ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٧﴾

28. Bantu! Iremwa ryanyu, eka n'izurwa ryanyu ku musi w'izuka, bizoba mu kanya isase kandi vyoroshe cane; nk'iremwa ry'umuntu umwe n'izurwa ryiwe. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Nyenukwumva, Irumva ivyo muvuga; Nyenukubona, Irabona neza ivyo mukora, kandi Izobabahembere.

مَا خَلَقَكُمْ وَلَا بَعَثَكُمْ إِلَّا كَتَفِيسٍ وَاحِدَةً إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٢٨﴾

29. Mbega ntiwabonye ko Imana Allah Yinjiza igice c'ijoro mu murango, maze umurango ukaba muremure; Ikinjinza igice c'umurango mw'ijoro, maze ijoro rikaba rirerire; n'uko Yabagiriye izuba n'ukwezi mwikorako, kimwe cose muri vyo kigaca mu nzira-ntasobwa yaco kugera kw'isango ryagezwe; n'uko Imana Allah Izi neza ivyo mukora vyose, ari Muhetuziwayoyose!

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُوَلِّجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُوَلِّجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى وَأَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٢٩﴾

[1] Iyi Aayah iremeza ko Imana Allah Ivuga Iгатomora amajambo mu buryo buberanye n'icubahiro cayo.

30. Ivyo vyose rero, bikerekana ubushobozi bw'Imana Allah kugira mumenye ko ari Yo Nyakuri^[1]; n'uko ivyo musenga mu gishingo cayo ari irementanya; n'uko Imana Allah ari Yo Nyenicubahiro-ntangere, Nyenubukuru, Ikiye gusengwa ari Imwe Rudende Itabangikanywa.

ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ
مِنْ دُونِهِ الْبَطْلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ
الْكَبِيرُ ﴿٣٠﴾

31. Mbega muntu wihweza ibintu n'ibindi! Ntiwabonye ko ubwato amahanga bugendera mw'ibahari ku bugwaneza bw'Imana Allah Igirira ibiremwa, kugira Ibereke mu vyemezo vyayo ivyotuma mwikebuka! Mu vy'ukuri, mw'igendera ry'ubwato mw'ibahari, ni ukuri harimwo ivyemezo vyerekana ubushobozi n'ububasha vy'Imana Allah ku wihanganira igamburukiramana, agashima n'inema zayo.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ الْفُلُكَ تَجْرِي فِي الْبَحْرِ يَنْعَمَتَ
اللَّهُ لِيُرِيَكُمْ مِنْ آيَاتِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ
لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٣١﴾

32. Iyo ababangikanyamana bari ku rugendo mu bwato, bakugarizwa n'imikuba ingana umusozi ivuye hirya no hino, igipfungu na co hejuru yabo ari nk'ibicu, maze bagatinya gutwarwa, muri ico gihe baca bambaza Imana Imwe Rudende Allah, beza n'idini ryayo ngo Ibarokore. Imana Allah Iramutse Ibumviye, Ikabakura muri nya kaga, bagashika imusozi amahoro, ubona muri bo harimwo uwutagira ishaka ryo gushimira koko Imana Allah, hakabamwo rero n'uwhakana inema zayo akagarariza. Burya, nta wugarariza mu guhakana yivuye inyuma ivyemezo vy'ubushobozi bwacu Twebwe Allah, kiretse umuhemu atigera yubahiriza isezerano, umugarariji ruhebwa mu kwihakana inema zacu.

وَإِذَا عَشِيتُمْ مَوْجَ كَالْفُلِّ دَعَاُ اللَّهَ
مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجَّيْتُمْ إِلَى الْبَرِّ
فَإِنَّكُمْ مُقْتَصِدُونَ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا كُلُّ
خَتَّارٍ كَفُورٍ ﴿٣٢﴾

33. Emwe bantu! Nimugamburukire Imana yanyu Rurema Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, maze mwiubare umusi w'umuheru w'isi, igihe umuvyeyi ata co azomarira umwana wiwe, eka n'umwana nta na kimwe azomarira umuvyeyi wiwe. Mu vy'ukuri isezerano ry'Imana Allah, ni iry'ukuri; ntimuhendwe rero n'ibihendamaso vyo mu buzima bwo kw'isi, ngo bibabuze kwitegurira ubuzima bw'inyuma yo gupfa, kandi ntimuhendwe na shetani ibibagiza Imana Allah^[2].

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ وَأَخْشَوْا يَوْمَ
لَا تَجْزِي وَالِدٌ عَنْ وَلَدِهِ وَلَا مَوْلُودٌ هُوَ
جَازٍ عَنِ وَالِدِهِ شَيْئًا إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ
فَلَا تُعْرَضُونَ الْخَيُودَةَ الدُّنْيَا وَلَا يُعْرَضُونَ
بِاللَّهِ الْعُرُورُ ﴿٣٣﴾

34. Mu vy'ukuri, ubumenyi bw'isango umuheru w'isi uzoshikirako, ni ubw'Imana Allah Yonyene, ni Yo Inatuma imvura igwa igahembura ibiremwa, Irazi n'ikiremwa kikiri mu gitereko, nta kiremwa na kimwe gifise ubuzima kizi ikizokibeshaho ejo, nta n'ikiremwa na kimwe gifise ubuzima kizi isango n'ahantu kizopfira, ivyo vyose bikaba

إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُرْسِلُ
الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي
نَفْسٌ مَأَدًا تَكْسِبُ غَدًا وَمَا تَدْرِي

[1] Ukubaho kwayo n'ibikomoka kuri Yo vyose, ni ukuri, nta makenga canke amazinda ari mu mazina no mu matazirano yayo, kibure mu bumana bwayo.

[2] Shetani ihubisha abantu ikabibagiza Imana Allah, irashobora kuba ikomoka mu bantu canke mu majini.

biri gusa mu bumenyi bwayo. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ
Nyenubumenyikurivyose, Muhetuziwayvose.

خَيْرٌ ﴿٢٤﴾

32. As-Sajda (Ukwubama)
Aayah 30, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa,
Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Alif Laam Miim^[1].

الْم ﴿١﴾

2. Iyi Qor'ani yamanuriwe Muhamadi (nyakugira amahoro
n'impuhwe z'Imana Allah), nta makenga ko yamanuwe
ivuye ku Mana Allah, Umubungabunzi w'ibiremwa vyose.

تَنْزِيلَ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ

الْعَالَمِينَ ﴿٢﴾

3. Ahubwo nyene rero ababangikanyamana, ntibavuga ko
Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah)
yarementanije Qor'ani! Baranguha! Ntumwa y'Imana!
Ahubwo Qor'ani, ni kwo kuri wamanuriwe n'Imana yawe
Rurema Allah, kugira ugabishe abantu batigeze
bashikirwa hambere yawe n'Umugabisha ku bihano
vy'Imana Allah, kumbure hari n'aho botumbera inzira
igororotse, bagaheza bakakwemera.

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ بَلْ هُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ

لِيُنذِرَ قَوْمًا مَّا أَتَاهُمْ مِنْ نَذِيرٍ مِنْ قَبْلِكَ

لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿٣﴾

4. Imana Allah, ni Yo Yaremye amajuru n'isi n'ibiri hagati
yavyo mu misi itandatu^[2], hanyuma Iraheza Irahangama
hejuru y'ibiremwa vyose ku Buhangamo bwayo "Al'Arsh"
mu buryo buberanye n'icubahiro cayo^[3]. Bantu! Nta
muhagarikizi mufise abatunganiriza ivyanyu havuye
Imana Allah, eka nta n'uwubavugira mufise yobakurako
ibihano vyayo atari ku burenganzira bwayo. Ubwo none,
ntimwokwibuka mukamenya ko Imana Allah Ikwiye
gusengwa ari Imwe Rudende Itabangikanywa!

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا

بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى

الْعَرْشِ مَا لَكُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا

شَفِيعٍ أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٤﴾

5. Itunganiriza ibiremwa vyose kw'itegeko rivuye mw'ijuru
rikamanuka kw'isi, hanyuma nya tegeko rigasubira kuri Yo
ku musu ungana n'imyaka igihumbi, mufatiye ku
kirangamisi co kw'isi.

يُذَبِّرُ الْأُمَمَ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ ثُمَّ

يَعْرُجُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ أَلْفَ

سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ ﴿٥﴾

6. Iyo Mana Rurema Allah Ishoboye gutunganiriza
ibiremwa rero, ni Yo Rumenyi w'ibintu vyose, Irazi
ibinyegeje n'ibiboneka, Nyenintsinzi-Mutaneshwa,
Nyenimbabazi ku batoni bayo;

ذَٰلِكَ عِلْمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزِ

الرَّحِيمِ ﴿٦﴾

7. Yatunganije ikintu cose maze Igihya indemo ikibereye,
Yatanguye no kurema umuntu ari we Adamu mw'ivu ata
co Irinze gufatirako;

الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ وَبَدَأَ خَلْقَ

الْإِنْسَانِ مِنْ طِينٍ ﴿٧﴾

[1] Raba insiguro y'indome zitangura mu ntango y'igisomwa Al-Baqara.

[2] Imana Allah Yaremye amajuru n'isi n'ibiri hagati yavyo mu misi itandatu ku mvo Yo Yonyene Izi,
ni na Yo Ishoboye kurema mu kubwira ikintu Iti: "Ba", kigaca kiba ubwo nyene.

[3] Uguhangama kw'Imana Allah ntikugereranywa n'uguhangama kw'ibiremwa.

8. Mu nyuma, Iraheza Igira uruvyaro rwa Adamu kuba rurondoka biciye mw'ima ry'intanga zigayitse;

ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهُ مِنْ سُلَالَةٍ مِّن مَّاءٍ

مُهَيَّبِينَ ﴿٨﴾

9. Hanyuma Itunganya iremwa ry'umuntu mu ndemo ibereye, Iranarungika n'umumalayika amuhuhiramo inkomoko y'ubuzima "Roho" iturutse kuri Yo. Bant! Yaranabahaye ubushobozi bwo kwumva no kubona, kugira mutandukanye amajwi mwumva n'amabara mubona, n'ibindi; Ibaha n'umushaha kugira mutahure, muheze mumenye gutandukanya iciza n'ikibi. Burya rero mushima gake!

ثُمَّ سَوَّاهُ وَنَفَخَ فِيهِ مِن رُّوحِهِ ۚ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَرَ وَالْأَفْئِدَةَ ۗ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿٩﴾

10. Ababangikanyamana bahakana bivuye inyuma izurwa ry'ibiremwa, barinamuye bavuga bati: "Aho ga ntuze, nitwamara gucika ivu mu kuzimu, burya tuzoremwa bushasha tuzuke!". Ahubwo rero, bamirira kure izurwa ry'ibiremwa, kuko bahakana bivuye inyuma ko batazohura n'Imana yabo Rurema Allah ku musu w'izuka.

وَقَالُوا آءِذَا ضَلَلْنَا فِي الْأَرْضِ أَإِنَّا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ بَلْ هُم بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ كَافِرُونَ ﴿١٠﴾

11. Ntumwa y'Imana! Bwira ababangikanyamana uti: "Umumalayika ajejwe urupfu ari na we abashinzwe, azobakuramwo imishaha ikiringo co kubaho kwanyu nicahera, muce mupfa, hanyuma musubizwe ku Mana yanyu Rurema Allah kugira Ibahembere ivyo mwakoze; ineza ku ciza canke inabi ku kibi".

*قُلْ يَتَوَفَّنَكُم مَّلَكُ الْمَوْتِ الَّذِي وُكِّلَ بِكُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ ﴿١١﴾

12. Muntu! Iyo uba wobona ukuntu abanyavyaha bahakana bivuye inyuma izurwa ry'ibiremwa, bicurikiriye bajumarariwe n'ibiteterwe n'akantu ku Mana Yabo Rurema Allah, ico gihe wobonye igitangaza giteye ubwoba; igihe bavuze bati: "Mana yacu Rurema Allah! Twabonye ibibi twakoze, twumvise n'ukuri ivyo Intumwa zawe zahora ziturarikira kw'isi, ni ukuri turigaye. Turagusavye rero Uduzubize kw'isi maze dukore ivyiza bitegetswe. Mu vy'ukuri, twemeye ata guhigimanga ivyo twahora duhakana twivuye inyuma kw'isi".

وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الْمُرْسَلُونَ نَاكِسُوا رُءُوسِهِمْ عِندَ رَبِّهِمْ رَبَّنَا أَبْصَرْنَا وَسَمِعْنَا فَارْجِعْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا إِنَّا مُوقِنُونَ ﴿١٢﴾

13. Iyo rero Twebwe Allah Dushaka, ni ukuri Twari gushoboza umwumwe wese mu babangikanyamana kwemera, akaba umugororotsi, ariko rero bamaze kwagirwa n'ijambo ry'ukuri rivuye kuri Jewe Allah, ko Ntegerezwa kwuzura umuriro wa Jahannamu abagarariji bose bakomoka mu bantu no mu majini, kuko bahisemwo ubuhuyi;

وَلَوْ شِئْنَا لَآتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدًىٰ وَلَٰكِن حَقَّ الْقَوْلُ مِنِّي لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١٣﴾

14. Igihe co gutabwa mu muriro, bazobwirwa ku gashinyaguro n'akantu bati: "Nimwumvirize rero ibihano bitewe n'igotwa ryanyu ryatumye mwibagira kwitegurira umusi wanyu w'izuka, mu vy'ukuri kuri uno musu, Twebwe Allah Turabirengagije, nimwumvirize nyabuna ku vyo

فَذُوقُوا بِمَا نَسِيتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا إِنَّا نَسِينَاكُمْ وَذُوقُوا عَذَابَ آخِلَادٍ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

mwahora mukora, ibihano vyamaho mu muriro wa Jahannamu”.

15. Burya, abemera Aayah zacu za Qor’ani bakanagendera vy’ukuri ibirimwo, ni barya iyo bibukijwe canke basomewe nya Aayah, bashoka bubama ku ruhanga, bagaheza muri nya kwubama bagashimagiza Imana yabo Rurema Allah, bayininahaza bayitazira, kandi ntibagira amanyama ngo banke kwubamira Imana Imwe Rudende Allah^[1];

إِنَّمَا يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا الَّذِينَ إِذَا ذُكِرُوا بِهَا
خَرُّوا سُجَّدًا وَسَبَّحُوا بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَهُمْ لَا
يَسْتَكْبِرُونَ ﴿١٥﴾

16. Baravyuka bakigira kure y’uburiri basenga mu gicugu, basaba Imana yabo Rurema Allah ku gutinya ibihano vyayo, baziga n’indishi kuri Yo; no mu vyo Twabaronkeje, baratanga mu bikorwa vy’igamburukiramana.

تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ
رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ
يُقْفُونَ ﴿١٦﴾

17. Nta muntu n’umwe rero azi ivyategekanirijwe abemeramana mu vyiza biri aho vy’akaroruhore, biryoheye ijisho bikeza n’umutima. Iyo, ni yo ndishi ku vyiza bamyeye bakora kw’isi.

فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُم مِّن قُرَّةِ
أَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٧﴾

18. Mbega burya umwemeramana agamburukira Imana Allah akizera n’isezerano ryayo, ni nk’ikigaba kigarariza Imana Allah kigahakana civuye inyuma Intumwa n’umusi w’iherezo! Ihibambewe, ntibanganya ubutore.

أَفَمَن كَانَ مُؤْمِنًا كَمَن كَانَ فَاسِقًا لَّا
يَسْتَوُونَ ﴿١٨﴾

19. Abemeye rero Imana Allah bagakora n’ivyiza bitegetswe, barategekanirijwe imirima yo mu Bwami bw’ijuru bazoshikiramwo, ni yo ndishi ku vyiza bamyeye bakora kw’isi;

أَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
فَلَهُمْ جَنَّاتُ الْمَأْوَىٰ نُزُلًا بِمَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾

20. Nayo ibigaba vyarenze ku mabwirizwa y’Imana Allah, ubushikiro bwavyo ni mu muriro wa Jahannamu. Igihe cose bagerageje kuwuhunga ngo bawuvemwo bazokubitorwa gusubirayo, maze babwirwe n’agashinyaguro n’akantu bati: “Nimwumvirize nyabuna ibihano vy’umuriro mwahora muhakana muvuga ko bitabaho!”.

وَأَمَّا الَّذِينَ فَسَقُوا فَمَأْوَاهُمُ النَّارُ كُلَّمَا
أَرَادُوا أَن يَخْرُجُوا مِنْهَا أُعِيدُوا فِيهَا وَقِيلَ
لَهُمْ دُفِعُوا عَنَّا الَّذِي كُنتُمْ بِهٖ
تُكذِّبُونَ ﴿٢٠﴾

21. Ni ukuri Twebwe Allah, Tuzohonja ibigaba bihakana bikarenga ku mabwirizwa yacu, ibihano vy’ubwoko bwose; ibihano bitobito vy’ivyago n’amagorwa kw’isi imbere yuko bihabwa mu muriro ibihano rutura ku musi w’izuka; ivyo bikaba ari mu ntumbero yo kugira vyisubireko bigaruke vyigaye ivyaha vyavyo ku Mana Allah.

وَلَنذيقنَّهُم مِّنَ الْعَذَابِ الْأَدْنَىٰ دُونَ
الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢١﴾

22. Nta n’umwe rero arenganya akimonogoza gusumba uwibutswa ku vyemezo vy’Imana yiwe Rurema Allah, hanyuma akavyirengagiza. Mu vy’ukuri Twebwe Allah, Tuzokwihora mu guhana ibigaba birenga ku mabwirizwa yacu.

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّن ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهٖ ثُمَّ
أَعْرَضَ عَنْهَا إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ
مُنتَقِمُونَ ﴿٢٢﴾

[1] Iyo uhejeje gusoma iyi Aayah, uca wubama incuro imwe.

23. Ntumwa y'Imana! Ni ukuri, Twarahaye Musa Igitabu ca Tawurati nk'uko Twaguhaye Qor'ani; ntugire rero impungenge zo guhura na Musa mu rugendo rw'ijoro n'irerurwa ryo kuduga mw'ijuru. Kukaba nkako, Tawurati Twayigize uburongozi kuri Bene Israyeli.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَلَا تُكِنُّ فِي
مِرْيَةٍ مِّن لِّقَائِهِ وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِّبَنِي
إِسْرَائِيلَ ﴿١٣﴾

24. Twaranagize muri Bene Israyeli indongozi ziganwa n'abandi mw'idini, zikanabararikira kwemera no gusenga Imana Imwe Rudende Allah. Iryo teka Twaribateye igihe bihanganira kwubahiriza amabwirizwa yacu, bakaba baremera koko n'ivyemezo vyacu.

وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أُمَّةً يَهْتَدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا
صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ ﴿١٤﴾

25. Ntumwa y'Imana! Mu vy'ukuri, ku musu w'izuka, Imana yawe Rurema Allah Izoca urugorotse hagati y'abemeramana n'abagarariji muri Bene Israyeli, no mu yindi migwi y'abantu ku vyo banye bahazanako mw'idini, hanyuma Ihembere umwumwe wese muri bo ivyo yakoze.

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَفْصِلُ بَيْنَهُم يَوْمَ الْقِيَامَةِ
فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٥﴾

26. Mbega abahakana Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), ntibamenye ko Twebwe Allah Twahoneje hambere yabo imigwi myinshi y'abantu bagarariza, mu gihe birirwa baragendagenda aha hoze imihana yabo, birabira ukuri kwamye ibisigarira vy'ihonywa ryabo! Mu vy'ukuri, muri iryo honywa, ni ukuri harimwo ivyemezo n'inkebuzo vyerekana ukuri kw'Intumwa Twarungitse. Mbega none abahakana Intumwa, ntibokwumwa ngo bibe buke!

أَوَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ أَهْلَكْنَا مِن قَبْلِهِم مِّن
الْقُرُونِ يَمْشُونَ فِي مَسْجِدِهِمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ
لَآيَاتٍ لِّأَفَلَا يَتَسَمَعُونَ ﴿١٦﴾

27. Mbega abahakana izurwa ry'ibiremwa, ntibabonye ko Turungika amazi kw'isi yagadutse igacika ubukumbagare, maze Tukanagisha ibiterwa bitandukanye kw'ibara hakoreshejwe ayo mazi, maze ibitungwa vyabo bigaheza bikarisha, na bo nyene bakavyikorako mu kubifungura! Mbega none, ntibabona ivyo vyose ngo baheze bemere ko Imana Allah Ishoboye no kuzura abapfuye!

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا نَسُوقُ الْمَاءَ إِلَى الْأَرْضِ
أَجْرَزٍ فَنَخْرِجُ بِهِ زَرْعًا تَأْكُلُ مِنْهُ
أَنْعَامُهُمْ وَأَنْفُسُهُمْ أَفَلَا يُبْصِرُونَ ﴿١٧﴾

28. Ababangikanyamana bihutira kwisabira ibihano, bakavuga bitangaza bati: "None ni ryari isango ry'uguca urugorotse ruzodutandukanya na mwe abemeramana nimwaba muri imvugakuri!"

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْفَتْحُ إِنْ كُنْتُمْ
صَادِقِينَ ﴿١٨﴾

29. Ntumwa y'Imana! Bishure ubabwire uti: "Umusi w'ukubacira urugorotse mugaheza mugahanwa, ni igihe mwashikiwe n'urupfu, aho ukwemera kw'abagararije muri ico gihe ata co kuzobamarira, eka ntibazohabwa n'akanya ngo bigaye ivyaha vyabo".

قُلْ يَوْمَ الْفَتْحِ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ كَفَرُوا
إِيمَانُهُمْ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ ﴿١٩﴾

30. Ntumwa y'Imana! Birabishe amaso, wirengagize ibangamira ry'ababangikanyamana, uheze urindire ico bagiye kwibonerako, mu vy'ukuri na bo nyene ntibicaye, bararindiriye mu kubatega imisi y'akaga, ariko rero Imana Allah Izobatetereza.

فَأَعْرَضَ عَنْهُمْ وَأَنْتَظِرُ أَيْتَهُمْ
مُّتَنْظِرُونَ ﴿٢٠﴾

33. Al-Ahzaab (Ingabo ziyunze) Aayah 73, Madina

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Ewe Muvugishwamana! Shishikara ugamburukira Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, kugira ubere akarorero keza abemeramana, kandi ntukumvire abagarariji n'indyarya. Mu vy'ukuri Imana Allah, Yamyeye ari Nyenubumenyikurivyose, Intungane mu vyo Ikora.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلَا تُطِيعُوا الْكٰفِرِينَ
وَالْمُنٰفِقِينَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا
حَكِيمًا ﴿٧٣﴾

2. Uraheza rero ukurikire ivyo uhishurirwa n'Imana yawe Rurema muri Qor'ani hamwe n'imigenzo myiza. Mu vy'ukuri Imana Allah, Yamyeye Izi ivyo mukora vyose, ni Yo Muhetuziwayoyose.

وَاتَّبِعُوا مَا يُوْحٰى إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ إِنَّ اللَّهَ
كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿٧٤﴾

3. Ishimikize Imana Allah mu kuyizera mu vyawe vyose unayiture, burya Imana Allah Irakwiye kuba Umuhagarikizi w'uwuyizeye.

وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿٧٥﴾

4. Imana Allah, ntiyigeze Ishira mu gikiriza c'umugabo n'umwe imishaha ibiri, kandi ntiyigeze Igira n'abakenyezi banyu muziririza mu ndahiro^[1], kuba ba nyoko basanzwe bazira kuri mwebwe kubabira, ntiyigeze Inagira abana mureze, kuba abana banyu bwite^[2]. Iryo ziririzwa ry'abakenyezi n'iry'ukwiyomekera abana mureze, ni iryo mwishingira bivuye mu kanwa kanyu gusa, nta ngingo n'imwe y'Imana Allah rishingiyeko. Burya, Imana Allah Ivuga ukuri, Ikanarongora mu nzira igororotse.

مَا جَعَلَ اللَّهُ لِرَجُلٍ مِنْ قَلْبَيْنِ فِي جَوْفِهِ
وَمَا جَعَلَ أَزْوَاجَكُمْ الَّتِي تَظْهَرُونَ
مِنْهُنَّ أُمَّهَاتِكُمْ وَمَا جَعَلَ أَدْعِيَاءَكُمْ
أَبْنَاءَكُمْ ذَلِكَمْ قَوْلُكُمْ بِأَفْوَاهِكُمْ وَاللَّهُ
يَقُولُ الْحَقَّ وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيلَ ﴿٧٦﴾

5. Abana mureze rero, murabitirira amazina ya ba se babavyara, ico ni co ciza kandi ni na bwo butungane buva ku Mana Allah. Nimutamenya amazina ya ba se babavyara, muri ico gihe, murabita benewanyu mw'idini n'abanywanyu banyu. Nta n'icaha kuri mwebwe kiri mu vyo mwakosheje mutabigize nkana, ariko Imana Allah Ibahanira ivyo mugize nkana. Burya Imana Allah, Yamyeye ari Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

أَدْعُوهُمْ لِأَبَائِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ فَإِنْ
لَمْ تَعْلَمُوا آبَاءَهُمْ فَاِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ
وَمَوْلَاتِكُمْ وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَا
أَخْطَأْتُمْ بِهِ وَلٰكِنْ مَّا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ
وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٧٧﴾

[1] Ukuziririza umukenyezi mu ndahiro, ni kurya umugabo abwira umugore wiwe ati: "Wewe kuri jewe uri ikizira nko gusubira ku mugongo w'umuvyeyi wanje amvyara; gusubira kw'ibere". Muri ico gihe rero nya mugore aca aba ikizira kuri we nka nyina amvyara. Iyo ngingo yubahirizwa ukwo imbere yuko ubwislamu buza, mu nyuma rero iyo ngingo yahavuye ihagarikwa kuko ishingiyeye ku kinyoma mu kuziririza ibitaziririjwe n'Imana Allah.

[2] Mu bijanye n'ibizira canke ibirekuwe kuri mwebwe; nko mu gutorana canke mu kwabirana.

6. Umuvugishwamana Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), akwiye kwitwararikwa n'abemeramana mu bijanye n'idini n'ubuzima bwo kw'isi, kurusha uko bitwararika ubuzima bwabo. Abakenyezi biwe na bo, ni ba kizira ku bemeramana nka ba nyina babavyara; ntibarekuriwe kubabira mu nyuma yiwe!^[1] Incuti zisangiye amaraso mu bislamu, ni zo zikwiye gutorana hagati yazo hisunzwe ingingo z'Imana Allah ziri mu Gitabu, ha gutorana hagati y'abislamu hisunzwe ubucuti bushingiye ku kwemera no ku kwimukira i Madina^[2]; kiretse mu gihe mwoshima guha ku bisigi abo mudasangiye amaraso mu bislamu ku bugwaneza. Iyo ngingo rero, yaramaze kwandikwa mu vyagezwe n'Imana Allah mu Gitabu nyezina canditswemwo ivyagezwe n'ishirwa mu ngiro ryavyo "Lawhu Mahfuudhw".

أَلَيْسَ أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ وَأُولَ الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ إِلَّا أَنْ تَفْعَلُوا إِلَىٰ أَوْلِيَائِكُمْ مَعْرُوفًا كَانَ ذَٰلِكَ فِي الْكِتَابِ

مَسْطُورًا ﴿٥٠﴾

7. Muvugishwamana! Ibuka n'igihe Twebwe Allah, Twafata ku Bavugishwamana isezerano ryabo ko bazoshikiriza ubutumwa nk'uko baburungikanwe, Turaheza Dufata nya sezerano nyene kuri wewe, kuri Nuhu, kuri Ibrahimu, kuri Musa no kuri Isa mwene Mariyamul^[3]. Kuri abo bose rero, Twafashe isezerano riremereye ryo gushikiriza ubutumwa ata guhigimanga, no kwitsanya ata kuvuguruzanya.

وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنكَ وَوَعَدْنَا نُوْحًا وَإِبْرَاهِيْمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَأَخَذْنَا مِنْهُم مِّيثَاقًا عَلِيْظًا ﴿٥١﴾

8. Imana Allah Yafashe isezerano kuri abo Bavugishwamana kugira Izobabaze ku kungene bumviwe n'abo barungitsweko, Iheze Ihembe abemeramana Ubwami bw'ijuru, Yaranategekanirije abagarariji ibihano bibabaza ku musi w'izuka.

لَيْسَ لِّلَّذِيْنَ اٰلْتَدِيْنَ عَن صِدْقِهِمْ وَاَعَدَّ لِّلْكَافِرِيْنَ عَذَابًا اَلِيْمًا ﴿٥٢﴾

9. Emwe bemeramana! Nimwibuke inema y'Imana Allah kuri mwebwe; igihe mwaterwa n'ingabo ziyunze zigizwe n'ababangikanyamana baje bava i Makka, abayahudi b'i Madina hamwe rero n'abo mu micungararo yaho, zikabatera i Madina ku rugamba rwitiriwe ingabo ziyunze "Ahzaabu", maze Tuzirungikira umuyaga w'igihuhusi warandaguye ukagurura ibikoresho vyazo, Tukarungika n'ingabo z'abamalayika zivuye mw'ijuru mutigeze muzibona, gutyo nya ngabo ziyunze zitekera n'ubwoba n'akantu, zirata ziromoka imbere yuko n'urugamba

يَسْأَلُهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا اذْكُرُوْا نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ اِذْ جَاءَتْكُمْ جُنُوْدٌ فَاَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيْحًا وَّجُنُوْدًا لَّمْ تَرَوْهَا وَكَانَ اللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُوْنَ بَصِيْرًا ﴿٥٣﴾

[1] Iyi Aayah, yigisha umwislamu ko abwirizwa gukunda Umuvugishwamana Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) kurusha uko yikunda, maze akamwumvira bikwiye; abwirizwa no kwubaha akubahiriza n'abakenyezi biwe; ntabatyoze canke ngo abatuke.

[2] Mu ntango y'ubwislamu, abislamu batorana hagati yabo bisunze ubucuti bwo kwemera no kwimukira i Madina. Iyi ngingo rero, yakuweho n'ingingo zitunganya itorana hagati yabo hisunzwe ubucuti bw'amaraso.

[3] Abo Bavugishwamana batanu, ni zo Ntumwa z'Inararibonye zihambaye, zatewe n'iteka kurusha izindi "Ulu l'azmi".

rutangura. Burya Imana Allah, Yamyeye Ibona neza ivyo mukora, ni Nyenukubona.

10. Nimwibuke kandi igihe zimwe muri nya ngabo ziyunze zijye zizanyane amaja haruguru y'akabande mu buseruko, izindi zikazanana amaja epfo ya nya kabande mu burengerero, maze amaso arakanuka, imitima yenda kubavamwo kubera ubwoba, mugatangura kwiyumvira nabi Imana Allah ko Idatabara idini ryayo ngo riganze.

إِذْ جَاءُوكُم مِّن فَوْقِكُمْ وَمِنْ أَسْفَلَ مِنكُمْ
وَإِذْ رَأَيْتُمُ الْمُنَافِقِينَ يَجْعَلُونَ لِكُلِّ
أَحَدٍ مِّنكُمْ أَهْلًا مِّن دُونِ اللَّهِ
وَيَقُولُونَ نَحْنُ الْمُسْلِمُونَ ﴿١٠﴾

11. Aho rero, ni ho abemeramana bageragezwa nya kugeragezwa, barahungabana nya guhungabana, haraheza hamenyekana umwemeramana vy'ukuri n'indyarya;

هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ
وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
سَنَجْزِيهِمْ أَجْرًا كَبِيرًا ﴿١١﴾

12. Igihe indyarya hamwe n'abagoyagoya mu kwemera binamura bavuga bati: "Intsinzi Imana Allah n'Intumwa yayo Badusezeraniye, ni uruhendo nta kuri kurimwo namba".

وَإِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ
مَّرَضٌ مَّا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ إِلَّا
غُرُورًا ﴿١٢﴾

13. Muvugishwamana! Ibuka n'igihe zimwe mu ndyarya zahamagara abemeramana b'i Madina zikababwira ziti: "Bantu muba i Yath-ribu^[1]! Nta co murindiriye mu kuguma ku rugamba mutari butsinde, turabinginze mwisubirire mu zanyu!". Hari n'umugwi muri nya ndyarya wasavye Intumwa (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), ko yowurekurira ugasubira inyuma ku mvo z'uko imiryango yawo idakingiye bikwiye kandi ubesha. Uwo mugwi nta co warondera mu gusaba ko wosubira inyuma, atari uguhunga urugamba.

وَإِذْ قَالَتْ طَائِفَةٌ مِّنْهُمْ يَا أَهْلَ يَثْرِبَ لَا
مُقَامَ لَكُمْ فَارْجِعُوا وَيَسْتَأْذِنُ فَرِيقٌ
مِّنْهُمُ النَّبِيَّ يَقُولُونَ إِنَّ بُيُوتَنَا عَوْرَةٌ
وَمَا هِيَ بِعَوْرَةٍ إِن يُرِيدُونَ إِلَّا فِرَارًا ﴿١٣﴾

14. Iyo ingabo ziyunze zitera i Madina ziturutse ku mpande zose, hanyuma zikagerageza indyarya mu kuzisaba kuva mw'idini, aho nyene ize indyarya zaca ziva mw'idini, ntizari no kurindira n'akanya isase.

وَلَوْ دَخَلَتْ عَلَيْهِمْ مِّنْ أَفْطَارِهَا ثُمَّ سَأَلُوا
الْفِتْنَةَ لَآتَوْهَا وَمَا تَلَبَّثُوا فِيهَا إِلَّا بَسِيرًا ﴿١٤﴾

15. Ni ukuri, ize indyarya imbere yuko urugamba rw'ingabo ziyunze rushuha, zari zahaye Intumwa isezerano ryo kwumvira Imana Allah mu kudahunga urugamba, iryo dohoka n'ihemuka kw'isezerano rero, zizorihanirwa. Burya, umuntu azobazwa kw'isezerano ry'Imana Allah.

وَلَقَدْ كَانُوا عَاهَدُوا اللَّهَ مِنْ قَبْلُ لَا يُولُونَ
الْأَدْبَرَ وَكَانَ عَهْدُ اللَّهِ مَسْئُولًا ﴿١٥﴾

16. Muvugishwamana! Bwira indyarya uti: "Ihunga ryanyu ry'urugamba ku mvo zo gutinya urupfu canke ukwicwa, ntirizotuma murenga umusi warwo hageze gupfa, kandi ntizozoyohereza n'ivy'isi, kiretse akanya gato mwagenewe kubaho hanyuma mupfe, ni n'akanya gato cane katogeranywa n'ubuzima bw'inyuma yo gupfa".

قُلْ لَنْ يَنْفَعَكُمُ الْفِرَارُ إِن فَرَرْتُمْ مِّنَ
الْمَوْتِ أَوِ الْقَتْلِ وَإِذَا لَا تُنْتَعُونَ إِلَّا
قَلِيلًا ﴿١٦﴾

[1] Yath-ribu, ni ryo zina ry'igisagara ca Madina imbere yuko Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) acita Madina.

17. Muvugishwamana! Bwira indyarya uti: “Mbega ni nde yobakingira ku Mana Allah mu gihe Yoshaka ko mushikirwa n’ikibi, canke Igashaka ko mushikirwa n’iciza ku mpuhwe zayo!”. Muri icyo gihe rero, indyarya nta muhagarikizi zoronka atari Imana Allah azikura mu bihano, eka nta n’umutabazi zoronka azikingira nya bihano.

قُلْ مَنْ ذَا الَّذِي يَعْصِمُكُمْ مِنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُرَادُ بِكُمْ سُوءًا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ رَحْمَةً وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٧﴾

18. Ni ukuri Imana Allah, Irazi muri mwebwe abarondera inyendamuvano yo kutaja ku rugamba rwo guharanira idini ryayo, Irazi n’ababesha benewabo ngo barwiyonjorereko bakababwira bati: “Enda nyabuna rero, nimwiyizire iwacu muve kuri Muhamadi, ntumuzojane na we ku rugamba ngo muhave muhasiga agatwe!”. Hamwe n’ukurondera abokwiyonjorera ku rugamba rero, ntibajya no ku rugamba, kiretse gake kabaho ku kwiyerekana no ku gutinya kumaramara;

* قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الْمُعَوِّقِينَ مِنْكُمْ وَالْقَائِلِينَ لِإِخْوَانِهِمْ هَلُمَّ إِلَيْنَا وَلَا يَأْتُونَ الْبَاسَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٨﴾

19. Muzobamenyera rero ku kuba ari ingumyi, nta co bikura mu matungo ngo babahereze, ntibanitanga mu guharanira idini no mu kubereka urukundo ku kubera urwanko n’inzigo babafitiye, ku gukunda ivy’isi no ku kwanka gupfa. Iyo hageze guhangana ku rugamba, baratinya gupfa amaso akabakanukana, ukabona bakuraba, amaso yabo akarerembuza nk’uwuri ku mpfiro; urugamba rwamara guhera, imitima yabo igasubira mu nda, bakabaha akarimi kabi mu kubatyoza no mu kubandagaza, bakaba n’ingumyi zirangwa n’ishari n’akantu mu gihe co kugabangana iminyago. Abo rero, ntibaremera vy’ukuri, gutyo Imana Allah Iraheza Ikagira ibikorwa vyabo impfugusa, kandi ukugira ivyo bikorwa vyabo impfugusa, biroroshe ku Mana Allah.

أَشِحَّةً عَلَيْكُمْ فَإِذَا جَاءَ الْخَوْفُ رَأَيْتَهُمْ يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ تَدُورُ أَعْيُنُهُمْ كَالَّذِي يُغْتَنَّى عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ فَإِذَا ذَهَبَ الْخَوْفُ سَلَقُوكُمْ بِأَلْسِنَةٍ حِدَادٍ أَشِحَّةً عَلَى الْخَيْرِ أُولَئِكَ لَمْ يُؤْمِنُوا فَأَحْبَطَ اللَّهُ أَعْمَلَهُمْ وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿١٩﴾

20. Indyarya ku bugugu bwazo, zibaza ko ingabo ziyunze zaneshejwe ata n’urugamba rurinze kuba, ata ho zagiye, kandi zarataye urugamba zikomoka. Iyo rero nya ngabo zigaruka gutera i Madina, indyarya zari kwipfuzaga kuba ziri kumwe n’abantu baba mu micungararo y’i Madina, aho zari kubariza kure, ku nkuru z’ivyabashikiye ku rugamba; n’iyo vyari gushika zikaba ziri kumwe na mwe ku rugamba, ntizari gupfa zibafashije kurwana kiretse gake.

يَحْسَبُونَ الْأَحْزَابَ لَوْ يَدْعُونَهُمْ إِذْ يَأْتِي الْأَحْزَابَ يَوَدُّونَ لَوْ أَنَّهُمْ بَادُونَ فِي الْأَعْرَابِ يَسْتَأْذِنُونَ عَنْ أَنْبِيَائِهِمْ وَوَلَوْ كَانُوا فِيكُمْ مَا قَتَلُوا إِلَّا قَلِيلًا ﴿٢٠﴾

21. Bemeramana! Ni ukuri, murafise akarorero keza mwokwisunga mu nyigisho no mu migenzo vy’intumwa. Uwisunga rero inyigisho n’imigenzo vy’intumwa, ni uwizeye ko azohura n’Imana Allah, akemera n’umusi w’iherezo, maze akaninahaza akanatazira Imana Allah kenshi ayishimira.

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا ﴿٢١﴾

22. Abemeramana rero, aho baboneye ingabo ziyunze zamaze kwugariza i Madina, baributse isezerano ry'intsinzi y'Imana Allah ko igiye gushika, baraheza bavuga bati: "Iri, ni rya sezerano ry'igeragezwa n'intsinzi twahawe n'Imana Allah hamwe n'Intumwa yayo, Imana Allah Yarishize mu ngiro, n'Intumwa yayo yavuze ukuri mu vyo yadushikirije". Umuzo w'ingabo ziyunze rero, nta co wabongerereje kiretse ugutsimbataro ku kwemera Imana Allah, no ku kwicisha bugufi mu kwakira neza ishirwa mu ngiro ry'ivyagezwe kuri bo.

وَلَمَّا رَأَى الْمُؤْمِنُونَ الْأَحْزَابَ قَالُوا هَذَا مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَصَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَمَا زَادَهُمْ إِلَّا إِيمَانًا وَتَسْلِيمًا ﴿٢٢﴾

23. Burya mu bemeramana, harimwo abagabo babushitse (b'ijunja n'ijambo), bubahiriza ivyo basezeraniye Imana Allah, bakihangana mu mahirwe no mu marushwa, no mu gihe bari ku rugamba. Muri bo rero, harimwo abashize mu ngiro ivyo biyemeje bapfira ku rugamba ku bw'Imana Allah, canke bapfa bakiri kuri nya sezerano bataridohotseko; harimwo n'abakirindiriye kuronka kimwe mu vyiza bibiri: intsinzi canke gupfira ku rugamba ku bw'Imana Allah; kandi ntibigeze na rimwe bivuguruza nk'indiyarya ngo badohoke ku vyo basezeraniye Imana Allah;

مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَن قَتَلَ نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَن يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَلُوا تَبَدُّلًا ﴿٢٣﴾

24. Ivyo biri ukwo, kugira Imana Allah Ihembere imvugakuri z'abemeramana ukwubahiriza isezerano no kwihangana ku bwayo, Iheze Ihane n'indiyarya niyabishaka mu kutazishoboza kwigaya imbere yo gupfa, canke Izibabarire mu kuzishoboza kwigaya kuri Yo imbere yo gupfa. Mu vy'ukuri Imana Allah, Yamyeye ari Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

لِيَجْزِيَ اللَّهُ الصَّادِقِينَ بِصِدْقِهِمْ وَيُعَذِّبَ الْمُنَافِقِينَ إِنْ شَاءَ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٢٤﴾

25. Imana Allah Yasubije inyuma ingabo ziyunze ziteterewe zishwe n'ishavu n'akantu ku kudashika ku co zipfuye; nta n'iciza zaronse kuri nya rugamba, haba kw'isi canke mu buzima bw'inyuma yo gupfa, Imana Allah Iraheza Ikingira abemeramana kurwana kuri nya rugamba ku bubasha bwayo. Burya Imana Allah, Yamyeye ari Nyeninguvu, Nyenintsinzi-Mutaneshwa.

وَرَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِغَيْظِهِمْ لَمْ يَنَالُوا خَيْرًا وَكَفَى اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ الْقِتَالَ وَكَانَ اللَّهُ قَوِيًّا عَزِيمًا ﴿٢٥﴾

26. Ni naho rero Imana Allah, Yakura abayahudi Bene Quraidhwa mu nzitiro-ntamenwa zabo, ku kubera ubugaba bwabo bwo gufadiakanya n'ingabo ziyunze mu kurwanya abislamu, Iraheza Itera n'ubwoba mu mitima yabo bashoka baneshwa. Bemeramana! Muri bo rero, harimwo umugwi mwishe n'uwundi mwagize imbohe;

وَأَنْزَلَ الَّذِينَ ظَاهَرُوهُمْ مِنْ أَهْلِ الْكُتَيْبِ مِنْ صَيَاصِيهِمْ وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ فَرَبَقًا تَقْتُلُونَ وَتَأْسِرُونَ فَرِيقًا ﴿٢٦﴾

27. Yaranabakomoreye amatongo n'inyubakwa vyabo, وَأُورَثَكُمْ أَرْضَهُمْ وَدِيَارَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ
Ibakomorera kandi amatungo yimurwa n'ayatimurwa;
Inabashoboza kwigarurira n'amatungo yabo mutari وَأَرْضًا لَمْ تَطَّوْهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ
bwigere muhonyozamwo n'ikirenge kuko mutari قَدِيرًا ﴿٢٧﴾
kuyahangara, kubera yari akingiwe mu buryo
budasanzwe. Burya Imana Allah Yamye ari
Mushoboravyose.

28. Ewe Muvugishwamana! Bwira abakenyezi bawe يَأَيُّهَا الَّذِينَ قُلْ لَا زَوْجَكَ إِن كُنْتُ
baguteraniyeko basaba kwongererezwa ibibabeshaho ku تُرِدُّ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَرَبَّتَهَا فَتَعَالَيْنِ
musi, uti: "Nimwaba mugomba ubuzima bwo kw'isi أُمْتِعَنَّ وَأَسْرَحَنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا ﴿٢٨﴾
n'ibihendamaso vyabwo, enda nimuze rero
ndabatekerere, mpeze nahukane na mwe ku neza;

29. Nimwaba naho mugomba gushimwa n'Imana Allah وَإِن كُنْتُ تُرِدُّنَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالْأَرْضَ
n'Intumwa yayo, no kuronka ivyo mwategekanirijwe mu الْأَجْرَةَ فَإِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَاتِ مِنْكُنَّ
buzima bw'inyuma yo gupfa, nimwihanganire kubeshwaho أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾
n'ivyo ndabahaye, muheze mwumvire Imana Allah
n'Intumwa yayo; mu vy'ukuri Imana Allah, Yarateguriye
abagwaneza muri mwebwe impembo ihambaye^[1].

30. Bakenyezi b'Umuvugishwamana! Uwuhirahiye muri يَبْسَاءَ النَّبِيِّ مَنْ يَأْتِ مِنْكُنَّ بِفَحِشَةٍ
mwebwe agacumura bimwe bigaragara, azohabwa مُبَيَّنَةٍ يَضَعُفَ لَهَا الْعَدَابُ ضِعْفَيْنِ وَكَانَ
igihano kigwijwe incuro zibiri^[2]. Kandi uguhabwa ico دَلِيلًا عَلَى اللَّهِ بِسِيرًا ﴿٣٠﴾
gihano kwanyu, kuroroshe ku Mana Allah.

31. N'uwumviye Imana Allah n'Intumwa yayo muri *وَمَنْ يَفْعَلْ مِنْكُنَّ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ وَتَعْمَلْ
mwebwe, agakora n'iciza gitegetswe, Tuzomuhembera صَاحِلًا تُؤْتِيهَا أَجْرَهَا مَرَّتَيْنِ وَأَعْتَدْنَا لَهَا
ico ciza impembo igwijwe incuro zibiri; رِزْقًا كَرِيمًا ﴿٣١﴾
Twaranamutegekanirije n'impano zubashwe kandi
zamaho mu Bwami bw'ijuru.

32. Bakenyezi b'Umuvugishwamana! Nta ho musa يَبْسَاءَ النَّبِيِّ لَسُنَّتُنَّ كَأَحَدٍ مِنَ النِّسَاءِ إِن
musana n'uwu wese mu bandi bakenyezi mu mpano no أَتَقِيْنَ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي
mu cubahiro mwagenewe, mu gihe mwokwumvira فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا ﴿٣٢﴾
Intumwa, mukagamburukira n'Imana Allah mu
kwubahiriza amabwirizwa yayo; ntimukaganire rero
n'abagabo batari ba kizira kuri mwebwe, mw'ijwi
rirongorotse ryotirimutsa uwufise indwara mu mutima,
bigatuma agira ikigumbagumba maze akipfuzwa imibonano
mpuzabitsina^[3]. Muraheza rero mukoreshe imvugo idatera
amakenga, itanateye kubiri n'amabwirizwa y'Imana Allah;

[1] Abakenyezi b'Intumwa rero, bahavuye bahitamwo Imana Allah n'Intumwa yayo hamwe n'impembo ihambaye bateguriwe, baraheza barihangana.

[2] Uguhabwa igihano kigwijwe incuro zibiri, gushingiye ku kuba bitabereye namba ku bakenyezi b'Intumwa gukora igicumuro kigaragara, kuko bafise ikibanza c'iteka n'icubahiro nta ngere co kuba abakenyezi b'Intumwa y'Imana.

[3] Uru rupfasoni rwo kuganira, ni ingingo yega umugore wese yemera Imana Allah, akemera n'umusi w'herezo.

33. Muheze muturure mu kuguma mu zanyu, kiretse mu gihe hoba hari igituma mwosohoka. Kandi ntimukerekane ibisharizo mwambaye n'ibiranga ubwiza bwanyu, nk'uko abakenyezi babigira imbere yuko hashingwa amabwirizwa y'ubwislamu. Muratsimbataza amasengesho akwije ibisabwa ku mwanya wayo, muheze mutange n'ishikanwa-bwirizwa, maze mwumvire Imana Allah n'Intumwa yayo. Emwe banyamuryango w'Intumwa^[1]! Ni ukuri Imana Allah, Ibahanura kugira Ibeze akabi n'akabibi mu mitima yanyu, Yongere Ibasukure isuku ry'ibiboneka n'isuku ry'umushaha;

وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ
الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَىٰ وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتَيْنَ
الزَّكَاةَ وَأَطَعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ
اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ
وَيُطَهِّرَكُم تَطْهِيرًا ﴿٣٣﴾

34. Murama mwibuka rero ibisomerwa mu nzu zanyu muri Qor'ani n'inyigisho z'intumwa, muheze muvyubahirize, mubigendere. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Rumenyi-Rudahishwa, Irazi neza ibibafitiye akamaro; Muhetuziwayoyose, Irazi n'igituma Yarabashingiye Intumwa.

وَأذْكُرَنَّ مَا بُيُوتِكُنَّ فِي بُيُوتِكُنَّ مِنْ آيَاتِ
اللَّهِ وَالْحِكْمَةِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ لَطِيفًا
خَبِيرًا ﴿٣٤﴾

35. Mu vy'ukuri, abislamu n'abislamukazi, abemeramana n'abemeramanakazi, abumviramana n'abumviramanakazi, imvugakuri mu bagabo no mu bagore, abihanganira igamburukiramana n'ivyago bibashikira muri bo, abatinya Imana Allah muri bo, abatanga muri bo ishikanwa-bwirizwa n'imperezwa, abipfunga muri bo amapfungo-bwirizwa n'amapfungo yo kwitonesha, abacungera ubwambure bwabo muri bo mu kudasambana no mu kutagira ivyotuma haba ubusambanyi, hamwe rero n'abaninahaza bagatazira kenshi Imana Allah mu buryo bwose mu bagabo no mu bagore; abo bose rero, Imana Allah Yabategekanirije igumirizwa ry'akabanga ku vyaha, Iraheza Irabababarira; Yabategekanirije n'ironswa ry'indishi ihambaye y'Ubwami bw'ijuru.

إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ
وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ
وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّادِرِينَ
وَالصَّادِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ
وَالْمُتَضَعِّقِينَ وَالْمُتَضَعِّقَاتِ وَالصَّامِتِينَ
وَالصَّامِتَاتِ وَالْخَافِضِينَ وَالْخَافِضَاتِ
وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا
وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا
عَظِيمًا ﴿٣٥﴾

36. Nta ho vyakabaye mu gihe Imana Allah n'Intumwa yayo bashinze ingingo, ko umwemeramana n'umwemeramanakazi baca kubiri na nya ngingo bakishirira ahabo. Uwo wese rero agabitaniye Imana Allah n'Intumwa yayo, ni ukuri aba ari mu muzimagiza ugaragara uri kure cane y'ukuri.

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا لِمُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَىٰ اللَّهُ
وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ
أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ
صَلَ صِلًا مُّبِينًا ﴿٣٦﴾

37. Muvugishwamana! Ibuka igihe Zayidi mwene Haaritha^[2] ahabwa n'Imana Allah inema y'ukuba

وَإِذْ تَقُولُ لِلَّذِي أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَنْعَمْتَ
عَلَيْهِ أَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللَّهَ

[1] Abantu bo mu muryango w'Intumwa "ahlu l-bayti", ni abakenyezi biwe hamwe n'uruyaro rukomoka kuri yo.

[2] Zayidi mwene Haaritha yarerewe ku Ntumwa, ico gihe umwana w'umurerano yafatwa nk'aho ari umwana w'uwamureze akanamwitirirwa kw'izina. Ivyo rero, vyahagaritswe n'ihishurwa rya Aayah ya 5 iri muri iki gisomwa c'Ingabo ziyunze "Al-Ahzaab".

umwislamu, maze na we ukamugirira ubuntu bw kumuha ubwigenge ukamubarira uti: “Kenyeru wubake rugume, nturote wahukana n’umukenyenzi wawe Zayinabu mwene Jahshi, maze utinye Imana Allah”; uraheza uhisha mu mushaha wawe ivyo Imana Allah Yahavuye Ishira ahabona, ko Zayinabu niyahukana na Zayidi, ari wewe uzoca umwabira; ugira n’impungenge zo kwanka ko indyarya zovuga ko wabiriye uwahoze ari umukazana wawe, kandi Imana Allah ari Yo wategerezwa gutinya kurusha. Zayidi rero amaze kwahukana na Zayinabu, Zayinabu agaheza ikiringo ciwe co kwarama, Twebwe Allah Twaramugushingiye, kugira ubere abemeramana imboneza n’imurikizi mu kutaziririza gushingirwa abahoze ari abakenyenzi b’abana b’abarerano inyuma yo kwahukana. Burya ingingo y’Imana Allah, yamye ari yo ija mu ngiro ata gisivya.

وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ مُبْدِيهِ وَتَخْشَى
النَّاسَ وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَاهُ فَلَمَّا قَضَى
رَبُّدٌ مِّنْهَا وَطَرًا رَّوَّجْتَهَا لِيَكُنَّ لَا يَكُونُ
عَلَى الْمُؤْمِنِينَ حَرَجٌ فِي أَرْوَاحِ أَدْعِيَائِهِمْ
إِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطَرًا وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ
مَفْعُولًا ﴿٣٨﴾

38. Nta kibi rero kiri ku Muvugishwamana, mu kurekurirwa n’Imana Allah kwabira uwahoze ari umukenyenzi w’umwana w’umurerano inyuma y’aho bahukaniye, ni wo mugirwa-ndemanwa rero Imana Allah Yarekuriye n’abo hambere yiwe mu Bavugishwamana, ni ingingo y’Imana Allah iri mu vyagezwe bitegerezwa kuba;

مَا كَانَ عَلَى النَّبِيِّ مِنْ حَرَجٍ فِيمَا فَرَضَ
اللَّهُ لَهُ سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ
وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ قَدْرًا مَّقْدُورًا ﴿٣٨﴾

39. Nya Bavugishwamana bashikiriza abantu ubutumwa bw’Imana Allah, bagaheza bagatinya Imana Allah Yo Yonyene ata guhirahira ngo batinye ikindi kintu na kimwe. Burya Imana Allah, Irakwiye kuba ari Yo Mureretsi Iharurira Igahembera ibiremwa ivyo vyakoze.

الَّذِينَ يُبَلِّغُونَ رِسَالَاتِ اللَّهِ وَيَخْشَوْنَهُ
وَلَا يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ وَكَفَى بِاللَّهِ
حَسِيبًا ﴿٣٩﴾

40. Muhamadi, ntiyigeze aba se w’uwo wese muri mwabw, ariko ni Intumwa y’Imana Allah, akaba n’Umuhetuzi w’Abavugishwamana bose gushika ku musi w’umuhero w’isi. Burya Imana Allah, ni Nyenubumenyikurivyose.

مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَكِن
رَّسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ
شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٤٠﴾

41. Emwe bemeye Imana Allah n’Intumwa yayo bakubahiriza n’amabwirizwa yayo! Nimuninahaze mwongere mutazire kenshi cane Imana Allah mu buryo bwose^[1];

يَسْأَلُهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَذْكُرُوا اللَّهُ ذِكْرًا
كَثِيرًا ﴿٤١﴾

42. Muheze mushimagize Imana Allah muyininahaza mwongera muyitazira mu bihe vyose; igitondo n’umugoroba, inyuma y’amasengesho-bwirizwa no mu gihe mushikiwe n’ibiza^[2];

وَسَيَحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٤٢﴾

[1] Ininahaza n’itaziramana mu buryo bwose, rigirwa n’ururimi rivuye ku mutima rikagambururirwa n’ibindi bihamba vy’umubiri.

[2] Ininahaza n’itaziramana mu bihe vyose, riri mu bintu vyegereza umuntu ku Mana Allah, rigatuma ururimi rwiwe rudacumura, rikanamufasha gushika ku vyiza vyinshi, maze nya muntu agakundwa n’Imana Allah.

43. Ni Yo Ibagirira impuhwe Ikaabahayagiza, abamalayika na bo bakabasabira kuri Yo kugira Ibakure mu muzimagiza w'ubuhuvyi, Iheze Ibashire mu muco w'ukwemera, kanatsinda Yamyeye ari Nyenimbabazi ku bemeramana mu buzima bwo kw'isi no mu bw'inyuma yo gupfa.

هُوَ الَّذِي يُصَلِّيْ عَلَيْكُمْ وَمَلَائِكَتُهُ
لِيُخْرِجَكُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَكَانَ
بِالْمُؤْمِنِينَ رَحِيمًا ﴿٤٣﴾

44. Indamutso y'abemeramana mu Bwami bw'ijuru, umusi bahuye n'Imana Allah, ni indamutso y'amahoro n'itekane; Yaranabateguriye n'impembo nziza yubashwe y'Ubwami bw'ijuru.

تَحِيَّتُهُمْ يَوْمَ يَلْقَوْنَهُ سَلَامٌ وَأَعَدَّ لَهُمْ أَجْرًا
كَرِيمًا ﴿٤٤﴾

45. Ewe Muvugishwamana! Mu vy'ukuri Twebwe Allah, Twakurungitse kugira ubere icabona abantu warungitsweko, ko wabashikirije koko ubutumwa, maze ushikirize inkuru nziza ihumuriza abemeramana ko bazohabwa Ubwami bw'ijuru, wongere ugabishe n'ibigaba ku bihano vy'Imana Allah;

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَهِيدًا وَمُبَشِّرًا
وَنَذِيرًا ﴿٤٥﴾

46. No kugira rero urarikire n'abantu kwemera no gusenga Imana Imwe Rudende Allah ku burenganzira bwayo, ubabere n'itara ribamurikira inzira y'ukuri.

وَدَاعِيًا إِلَى اللَّهِ بِإِذْنِهِ وَسِرَاجًا مُنِيرًا ﴿٤٦﴾

47. Shikiriza rero, inkuru nziza ihumuriza abemeramana ko bagenewe n'Imana Allah impano rutura mu Bwami bw'ijuru;

وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ أَنَّ لَهُمْ مِّنَ اللَّهِ فَضْلًا
كَبِيرًا ﴿٤٧﴾

48. Kandi ntukumvire namba abagararizi n'indyarya mu biciye kubiri n'ingingo z'ubwislamu, irengagize ibangamira ryabo, maze ushishikare gushikiriza ubutumwa, uheze wishimikize Imana Allah uyizere. Burya Imana Allah, Irakwiye kuba Umuhagarikizi Agukingira ibikubangamiye kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

وَلَا تُطِيعُ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ وَدَعْ
أَذْنَهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ
وَكِيلًا ﴿٤٨﴾

49. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Nimwashingirwa abemeramanakazi, hanyuma mukahukana na bo imbere yuko murangurana amabanga y'abubatse, muri ico gihe nta kwaramira ukwahukana muzobaharurako. Muraheza rero mugire ico mubatekereye mwisunze ubushobozi bwanyu, maze mwahukane na bo ku neza^[1].

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ
الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ
تَمْسُوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ
تَعْتَدُونَهَا فَمِيعَتُهُنَّ وَسِرَّهِنَّ سَرَاحًا
جَمِيلًا ﴿٤٩﴾

50. Ewe Muvugishwamana! Mu vy'ukuri Twebwe Allah, Twarakurekuriye kwabira abakenyezi wakoye, abo ugaba ukaganza mu ncoreke waronkejwe n'Imana Allah mu minyago, abakobwa ba sowanyu n'abakobwa ba nyogosenge, hamwe rero n'abakobwa ba nyokorome n'abakobwa ba nyokwanyu bimukanye na we bakaja i Madina. Twakurekuriye no kwabira umukenyezi w'umwemeramanakazi mu gihe yokwiha ubwiye ata

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَحَلَّلْنَا لَكَ أَزْوَاجَكَ
الَّتِي آتَيْتَ أَجْرَهُنَّ وَمَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ
مِمَّا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَيْكَ وَبَنَاتِ عَمِّكَ
وَبَنَاتِ عَمَّتِكَ وَبَنَاتِ خَالَكَ وَبَنَاتِ
خَالَتِكَ الَّتِي هَاجَرْنَ مَعَكَ وَأَمْرًا

[1] Iryo tekererwa ry'umukenyezi yahukanye, ni ingingo yubahirizwa mu ntumbero yo gushumbusha nya mukenyezi yahukanye ku mvo zitamuvuyeko.

nkwano arinze gusaba, mu gihe wokenera wewe nyene kumwabira. Muvugishwamana! Iyi ngingo, ni wewe gusa yagenewe, nta n'uwundi n'umwe mu bemeramana yega. Ni ukuri Twebwe Allah, Turazi neza ingingo Twashingiye abemeramana zijanyeye n'abakenyezi babo n'incoreke bagaba bakaganza; ko barekuriwe kwabira gushika kuri bane mu bakenyezi, hamwe rero n'igitigiri bipfuzza mu ncoreke, mu gihe bobaha inkwano zabo hakaba hari umushingizi n'ivyabona. Izo ngingo rero zikworohera kwabira ku buryo butarekuriwe abandi, zashinzwe kugira ntugire akangonongono mu kwabira bamwe mu migwi y'abakenyezi wipfuzza. Burya Imana Allah, Yamyeye ari Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

مُؤْمِنَةٌ إِنْ وَهَبْتَ نَفْسَهَا لِلنَّبِيِّ إِنْ أَرَادَ النَّبِيُّ أَنْ يَسْتَنْكِحَهَا خَالِصَةً لَّكَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ قَدْ عَلِمْنَا مَا فَرَضْنَا عَلَيْهِمْ فِي أَزْوَاجِهِمْ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ لِيُكْفِلَ بِكَوْنِ عَلَيْكَ حَرَجٌ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٥١﴾

51. Urarindiriza izamu ryo gutahira uwo ushatse mu bakenyezi bawe, ukanakira kw'izamu muri bo uwo ushatse, n'uwu ushatse kwakira muri bo izamu ryiwe ritaragera, nta caha kuri wewe; iryo hitamwo ry'izamu hagati yabo, ni ryo rituma bagumiza umutima mu nda bakagira n'akamwemwe, maze bose bagashimishwa n'igaburwa ry'izamu wabahaye. Imana Allah rero, Irazi neza ibiri mu mitima yanyu mwebwe abagabo, bituma muhengamira kuri bamwe mu bakenyezi banyu. Burya Imana Allah, Yamyeye ari Nyenubumenyikurivyose, Nyenubwitonzi-ntangere, ntiyihutira guhana ibigaba.

*تُرْجَى مَنِ نَشَاءُ مِنْهُمْ وَتُفَوِّى إِلَيْكَ مَنْ نَشَاءُ وَمَنْ أَبْتَغَيْتَ مِمَّنْ عَزَلْتَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكَ ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَنْ تَقَرَّ أَعْيُنُهُنَّ وَلَا يَحْزَنَ وَيَرْضَيْنَ بِمَا آتَيْنَهُنَّ كُلُّهُنَّ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي قُلُوبِكُمْ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَلِيمًا ﴿٥١﴾

52. Muvugishwamana! Kuva ubu rero, nturekuriwe kwabira abagore mu nyuma y'abakenyezi bawe ufise, ntunarekuriwe no kwahukana na bo ngo uheze wabire abandi mu kibanza c'abo^[1], n'aho woshimishwa n'ubwiza bw'abo ushaka kwabira, kiretse mu gihe boba ari mu bo ugaba ukaganza mu ncoreke. Burya Imana Allah, Yamyeye ari Mureretsi w'ivyo mugira.

لَا يَجِلُّ لَكَ اللَّيْسَاءُ مِنْ بَعْدِ وَلَا أَنْ تَبَدَّلَ بِهِنَّ مِنْ أَزْوَاجٍ وَلَوْ أَعْجَبَكَ حُسْنُهُنَّ إِلَّا مَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ رَاقِبًا ﴿٥٢﴾

53. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Ntimukinjire mu mihana y'Umuvugishwamana mutabanje kudodora ngo abemerere kwinjira, anabazimane ku mfungurwa mutarinze guteramira mu kurindira ko zisha; ariko mu gihe mwotumirwa murinjira, maze mufungure. Mumaze gufungura rero, muraca mukura meza mutarinze guteramira ku kiyago, mu vy'ukuri uguteramira mu mihana yiye mu kurindira ko imfungurwa zisha, hamwe no

يَسْأَلُهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَّا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَىٰ طَعَامٍ غَيْرٍ نَبْظِيرِينَ إِنَّهُ وَلَٰكِنِ إِذَا دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَبِرُوا وَلَا مُسْتَقْسِمِينَ لِحَدِيثٍ إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ يُؤْذَى النَّبِيَّ فَيَسْتَجِىءُ مِنْكُمْ وَاللَّهُ لَا يَسْتَجِىءُ مِنْ

[1] Iyi ngingo yashinzwe n'Imana Allah mu ntunbera yo kwubaha no kwubahiriza abakanyezi b'Intumwa, kuko bahisemwo Imana Allah n'Intumwa yayo n'ubuzima bw'inyuma yo gupfa ha guhurumbira ibihendamaso vy'isi.

guteramira ku kiyago muhejeje gufungurirwa, birageramira ^{٥٤} أَلْحَيِّ وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَّعًا فَسَئَلُوهُنَّ
Umuvugishwamana akagira isoni zo kubasohora kandi ^{٥٥} مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ
abifitiye uburenganzira; mu vy'ukuri Imana Allah, ntigira ^{٥٦} وَقُلُوبِهِنَّ وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ
isoni zo kugaragaza ukuri. Nihagira rero ibintu nkenerwa ^{٥٧} اللَّهِ وَلَا أَنْ تَنْكِحُوا أَرْوَاحَهُ مِنْ بَعْدِهِ
mu dukoresho two mu nzu n'ibindi mwipfuza gusaba ^{٥٨} أَبَدًا إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا
abakenyezi b'Intumwa, murabisabira inyuma y'ipaziya. ^{٥٩} إِنْ تَبَدُّوا شَيْئًا أَوْ خِفْتُمْ فِإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ
Ivyo rero, ni vyo vyeza cane imitima yanyu n'imitima yabo, ^{٦٠} شَيْءٍ عَلِيمًا
mu kutagira akarigangamuhogo k'inyoshambi, kanatsinda ^{٦١} لَّا جُنَاحَ عَلَيْهِنَّ فِيءِ آبَائِهِنَّ وَلَا أَبْنَائِهِنَّ
ntimukwiye kubangamira namba Intumwa mu mvugo ^{٦٢} وَلَا إِخْوَانِهِنَّ وَلَا أَبْنَاءَ إِخْوَانِهِنَّ وَلَا أَبْنَاءَ
canke mu ngiro, eka ntimunarekuriwe namba mu nyuma ^{٦٣} أَخَوَاتِهِنَّ وَلَا نِسَائِهِنَّ وَلَا مَا مَلَكَتْ
yayo kwabira abakenyezi bayo, kuko ari abavyeyi banyu. ^{٦٤} أَيْمَانُهُنَّ وَآتَفِقْنَ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَى كُلِّ
Mu vy'ukuri, ukubangamira Intumwa kwanyu mu mvugo ^{٦٥} شَيْءٍ شَهِيدًا
canke mu ngiro, hamwe no kwabira abakenyezi bayo mu ^{٦٦} يَوْمَ تَبْيَضُّ بُيُوتُنَا لِبَنَاتِكُمُ الْمُؤْمِنَاتِ
nyuma yayo, ni icaha rutura ku Mana Allah.

54. Bantu! Muramutse museruye ikiri ku mutima mu vyo ^{٥٤} إِنْ تَبَدُّوا شَيْئًا أَوْ خِفْتُمْ فِإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ
mubuzwa, mu kubangamira Intumwa canke mukakigira ^{٥٥} شَيْءٍ عَلِيمًا
ibanga ryanyu, ni ukuri Imana Allah ni ^{٥٦} لَّا جُنَاحَ عَلَيْهِنَّ فِيءِ آبَائِهِنَّ وَلَا أَبْنَائِهِنَّ
Nyenubumenyikurivyose, nta kiyinyegeje mu vyo ^{٥٧} وَلَا إِخْوَانِهِنَّ وَلَا أَبْنَاءَ إِخْوَانِهِنَّ وَلَا أَبْنَاءَ
muserura no mu vyo muhisha, kandi Izobibahembera. ^{٥٨} أَخَوَاتِهِنَّ وَلَا نِسَائِهِنَّ وَلَا مَا مَلَكَتْ
^{٥٩} أَيْمَانُهُنَّ وَآتَفِقْنَ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَى كُلِّ
^{٦٠} شَيْءٍ شَهِيدًا

55. Nta caha kiri ku bagore bemera Imana Allah, mu ^{٥٤} إِنْ تَبَدُّوا شَيْئًا أَوْ خِفْتُمْ فِإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ
kutitwikira mu gihe bari kumwe na ba se, bari kumwe ^{٥٥} شَيْءٍ عَلِيمًا
n'abahungu babo, basaza babo, abahungu ba basaza ^{٥٦} لَّا جُنَاحَ عَلَيْهِنَّ فِيءِ آبَائِهِنَّ وَلَا أَبْنَائِهِنَّ
babo canke ba benewabo, bari kumwe ^{٥٧} وَلَا إِخْوَانِهِنَّ وَلَا أَبْنَاءَ إِخْوَانِهِنَّ وَلَا أَبْنَاءَ
n'abemeramanakazi hamwe rero n'abo bagaba ^{٥٨} أَخَوَاتِهِنَّ وَلَا نِسَائِهِنَّ وَلَا مَا مَلَكَتْ
bakaganza mu bashumba babo. Ivyo bikaba biri ukwo, ^{٥٩} أَيْمَانُهُنَّ وَآتَفِقْنَ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَى كُلِّ
kuko bakenerana kenshi mu dukorwa twabo twa misi yose. ^{٦٠} شَيْءٍ شَهِيدًا
Bemeramanakazi! Nimwikingire ibihano vy'Imana Allah, ^{٦١} يَوْمَ تَبْيَضُّ بُيُوتُنَا لِبَنَاتِكُمُ الْمُؤْمِنَاتِ
mu kutarenga ku mabwirizwa yayo^[1]. Mu vy'ukuri Imana ^{٦٢} اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَرَمِ وَالْجُنُونِ
Allah, Irabona neza ibikorwa vyose vy'ibiremwa; ibihishije ^{٦٣} وَالْجَنُونَةِ وَالْجَنَانِ وَالْجَنَانِ وَالْجَنَانِ
n'ibigaragara, kandi Izobibihembera. ^{٦٤} وَالْجَنَانِ وَالْجَنَانِ وَالْجَنَانِ وَالْجَنَانِ

56. Mu vy'ukuri Imana Allah, Irahayagiza ^{٥٤} إِنْ تَبَدُّوا شَيْئًا أَوْ خِفْتُمْ فِإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ
Umuvugishwamana (nyakugira amahoro n'impuhwe ^{٥٥} شَيْءٍ عَلِيمًا
z'Imana Allah) ku batoni bayo mu bamalayika; ^{٥٦} لَّا جُنَاحَ عَلَيْهِنَّ فِيءِ آبَائِهِنَّ وَلَا أَبْنَائِهِنَّ
abamalayika bayo na bo bakamuhayagiza banamusabira ^{٥٧} وَلَا إِخْوَانِهِنَّ وَلَا أَبْنَاءَ إِخْوَانِهِنَّ وَلَا أَبْنَاءَ
kuri Yo. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo ^{٥٨} أَخَوَاتِهِنَّ وَلَا نِسَائِهِنَّ وَلَا مَا مَلَكَتْ
bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Ni kuri izo mvo rero zo ^{٥٩} أَيْمَانُهُنَّ وَآتَفِقْنَ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَى كُلِّ
kwubaha no kwubahiriza uyo Muvugishwamana, ^{٦٠} شَيْءٍ شَهِيدًا

[1] Amabwirizwa abakenyezi b'abemeramanakazi babuzwa kurengako ng'aha, ni ukugaragariza ibisharizo bambaye abatarekuriwe kubibona, hamwe rero no kutitwikira mu gihe bari kumwe n'abatarekuriwe kubabona mu bagabo n'abagore batitwikiriye.

mutegetswe kumusabira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah^[1].

57. Mu vy'ukuri, abashavuzwa Imana Allah mu kuyibangikanya no mu kurenga ku mabwirizwa yayo, bakabangamira n'Intumwa yayo mu mvugo no mu ngiro, baravumwe n'Imana Allah kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa, Yaranabateguriye n'ibihano bisuzuguzwa mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

إِنَّ الَّذِينَ يُؤَدُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مُهِينًا ﴿٥٧﴾

58. Na barya babangamira abemeramana n'abemeramanakazi mu mvugo n'ingiro, babahora icaha batigeze bakora, ni ukuri biremeke ikinyoma ceruye hamwe n'icaha kigaragara bazohanirwa mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

وَالَّذِينَ يُؤَدُّونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بغيرِ مَا اكْتَسَبُوا فَقَدِ احْتَمَلُوا بُهْتَانًا وَإِنَّمَا مُهِينًا ﴿٥٨﴾

59. Muvugishwamana! Bwira abakenyezi bawe, abakobwa bawe hamwe n'abakenyezi b'abemeramana, barenze ku mutwe umwitwikiro upfuka mu maso no mw'izosi gushika ku gikiriza; ukwo kwitwikira rero, ni ukugira abakenyezi biyubahirize banamenyekane, maze ntibabangamirwe n'ibihumbu. Burya Imana Allah, Yamyeye ari Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُلْ لِأَزْوَاجِكُمْ وَبَنَاتِكُمْ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلْبَابِهِنَّ ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَنْ يُعْرَفْنَ فَلا يُؤذَيْنَ وَكَانَ اللَّهُ عَفُورًا رَحِيمًا ﴿٥٩﴾

60. Indyarya, abanyengeterewe mu mutima n'indwara yo kwamana amakenga, hamwe rero na ba gateranya barazwa ishingira no gukwiragiza ibihuha mu gisagara ca Madina, mu ntumbero yo gutera akaguma, ni ukuri nibatateshwa bagata, Tuzokugomorera kuri bo maze ubomere, hanyuma ntibazokumarana muri nya gisagara kiretse akanya gato;

*لَئِن لَّمْ يَنْتَهِ الْمُتَنَفِّقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْمُرْجِفُونَ فِي الْمَدِينَةِ لَنُغْرِيَنَّكَ بِهِمْ ثُمَّ لا يُجَاوِرُونَكَ فِيهَا إِلا قَلِيلًا ﴿٦٠﴾

61. Baheze bavumwe n'Imana Allah aho bazoba bari hose. Nibatavavanura n'izo ngeso mbi rero, bazofatwa bagirwe imbohe, bicwe nya kwicwa.

مَلْعُونِينَ أَيْنَمَا نُثَمِّقُوا أَخَذُوا وَقَتَلُوا تَقْتِيلًا ﴿٦١﴾

62. Ni uko vyamyeye rero ku ndyarya n'abarazwa ishingira no gukwiragiza ibihuha mu ntumbero yo gutera akaguma mu b'aho hambere, ko Imana Allah Yabahanisha gufatwa bakagirwa imbohe, bakanicwa aho hose bari mu gihe batavavanuye n'izo ngeso. Ntumwa y'Imana! Genda

سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا ﴿٦٢﴾

[1] Harakiriwe uburyo bwinshi bwo gusabira amahoro n'impuhwe Umuvugishwamana Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah); muri bwo, ni ubu bukurikira: "ALLAAHUMMA SWALLI ALAA MUHAMMADIN WA'ALAA AALI MUHAMMADIN KAMAA SWALLAYTA ALAA IBRAAHIIMA WA'ALAA AALI IBRAAHIIMA, INNAKA HAMIIDUN MAJIIDUN. ALLAAHUMMA BAARIK ALAA MUHAMMADIN WA'ALAA AALI MUHAMMADIN KAMAA BAARAKTA ALAA IBRAAHIIMA WA'ALAA AALI IBRAAHIIMA, INNAKA HAMIIDUN MAJIIDUN". (Ewe Mana yanje Rurema Allah! Hundagaza impuhwe zawe ku Ntumwa Muhamadi n'umuryango w'Intumwa Muhamadi, nk'uko Wahundagaje impuhwe zawe ku Ntumwa Ibrahimu n'umuryango w'Intumwa Ibrahimu. Mu vy'ukuri Wewe, ni Nyenugushimagizwa, Nyeniteka. Ewe Mana Yanje Rurema Allah! Hezagira Intumwa Muhamadi n'umuryango w'Intumwa Muhamadi, nk'uko Wahezagiye Intumwa Ibrahimu n'umuryango w'Intumwa Ibrahimu. Mu vy'ukuri Wewe, ni Nyenugushimagizwa, Nyeniteka).

ugendereze, nta hantu na hamwe uzosanga Twarigeze kudohoka ku ngingo yo guhana indyarya na ba gateranya.

63. Ntumwa y'Imana! Abantu barakubaza ku bijanye n'isango umuhero w'isi uzoshikirako mu ntumbero yo guhakana. Bakurire inkoni ku gishitsi, maze ubabwire uti: "Ni ukuri ubumenyi bw'isango ry'umuhero w'isi, buzwi gusa n'Imana Allah". Mbega Ntumwa y'Imana! Wobibwirwa n'iki, kumbure hari n'aho isango rya nya muhero w'isi ryoba riri hafi gushika!

يَسْأَلُكَ النَّاسُ عَنِ السَّاعَةِ قُلْ إِنَّمَا عَلِمْتُهَا عِنْدَ اللَّهِ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيبًا ﴿٣٣﴾

64. Mu vy'ukuri Imana Allah, Yaravumye abagarariji mu buzima bwo kw'isi no mu bw'inyuma yo gupfa, Iranabategekaniriza mu buzima bw'inyuma yo gupfa umuriro wama wegenyewe;

إِنَّ اللَّهَ لَعَنَ الْكٰفِرِينَ وَأَعَدَّ لَهُمْ سَعِيرًا ﴿٣٤﴾

65. Bazowugumamwo ibihe bidahera mu bihano vyamaho, ntibazoronka umuhagarikizi n'umwe abakura mu bihano, eka nta n'uwubatabara mu kubibakingira bazoronka;

خٰلِدِينَ فِيهَا اَبَدًا لَا يَجِدُوْنَ وِلْيًا وَلَا نَصِيْرًا ﴿٣٥﴾

66. Umusi bahindikijwe mu maso bari muri nya muriro, bazovuga bajumarariwe n'ukwihebura n'akantu bati: "Amagorwa arama yemwe! Ese iyo tumenya tukumvira Imana Allah, tukumvira n'Intumwa yayo tukiri kw'isi, ntitwari kubona ayo tubonye!"

يَوْمَ تُقَلَّبُ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ يَقُوْلُوْنَ يٰلَيْتَنَّا اٰطَعْنَا اللّٰهَ وَاٰطَعْنَا الرَّسُوْلًا ﴿٣٦﴾

67. Abagarariji kuri uwo musu, bazovuga bati: "Mana yacu Rurema Allah! Mu vy'ukuri twebwe, twarumviye abubahwa hamwe n'indongozi zacu mw'igarariza no mw'ibangikanyamana, baraheza baraduhubisha inzira y'ukwemera uburongozi bwawe;

وَقَالُوْا رَبَّنَا اِنَّا اٰطَعْنَا سَادَتَنَا وَكِبْرٰءَنَا فَاَصْلُوْنَا السَّبِيْلًا ﴿٣٧﴾

68. Mana yacu Rurema Allah! Turagasavye rero Ubahe ibihano bigwijwe incuro zibiri ku vyo Uduha, Wongere Ubavume nya kubavuma".

رَبَّنَا ءَاتِهِمْ ضِعْفَيْنِ مِنَ الْعَذَابِ وَالْعَنَتْهُمْ لَعْنًا كَبِيْرًا ﴿٣٨﴾

69. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Ntimukabangamire Intumwa y'Imana mu mvugo canke mu ngiro; ntimukabe nk'ababangamiye Musa mu kumutyozza, maze Imana Allah Iramweza. Musa rero, yari n'Intumwa yubashwe ku Mana Allah.

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا لَا تَكُوْنُوْا كَالَّذِيْنَ ءَادَوْا مُوسٰى فَبَرَّاهُ اللّٰهُ مِمَّا قَالُوْا وَكَانَ عِنْدَ اللّٰهِ وَجِيْهًا ﴿٣٩﴾

70. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Nimugamburukire Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, maze muvuge amajambo aroranye mu bihe vyose;

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اتَّقُوْا اللّٰهَ وَقُوْلُوْا قَوْلًا سَدِيْدًا ﴿٤٠﴾

71. Muri ico gihe, Imana Allah Izobatunganiriza ibikorwa vyanyu, Yongere Ibagumirize akabanga ku vyaha vyanyu Ibababarire. Uwo wese rero yumviye Imana Allah

يُضِلُّكُمْ وَاغْمِغْمِكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوْبَكُمْ وَمَنْ يُطِيعِ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهُ فَقَدِ اتَّقٰى اللّٰهَ عَظِيْمًا ﴿٤١﴾

n'Intumwa yayo mu gushira mu ngiro amabwirizwa yayo, ni ukuri azoronka intsinzi ihambaye y'Ubwami bw'ijuru.

72. Mu vy'ukuri Twebwe Allah, Twarasavye amajuru, isi hamwe n'imisozi ko vyogira ububasha bwo guhitamwo kwubaha no kwubahiriza imbitso y'amabwirizwa, maze amajuru, isi hamwe n'imisozi biranka kuyiremeka, biranagira n'impungenge zo kudashobora kuyubahiriza. Ni ho rero, umuntu yakanagara aremera kwiremeka nya mbitso; mu vy'ukuri umuntu, yamye yirenganya kenshi akaba n'ikijujute ruhebwa.

إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا
وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا
جَهُولًا ﴿٧٢﴾

73. Uguhitamwo kw'umuntu kwiremeka no kwubahiriza nya mbitso, kwahavuye kuba ari yo mvo yo kugira Imana Allah Imane indyarya n'indyaryakazi, hamwe rero n'ababangikanyamana n'ababangikanyamanakazi, Iheze Yumvire ukwigaya kw'abemeramana n'abemeramanakazi, Inabagumirize n'akabanga ku vyaha vyabo, Iheze Ibababarire. Burya Imana Allah, Yamye ari Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

لِيُعَذِّبَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ
وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ وَيَتُوبَ اللَّهُ
عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَكَانَ اللَّهُ
عَفُورًا رَحِيمًا ﴿٧٣﴾

34. Saba-i (Abasaba-i) Aayah 54, Madina

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Nihashimagizwe Imana Allah Yo Mugabe w'ibiremwa vyose biri mu majuru, n'ibiri mw'isi n'ibiri hagati yavyo; ni Yo Nyenegushimagizwa mu buzima bw'inyuma yo gupfa, ni na Yo Ntungane mu vyo Ikora, Muhetuziwayoyose;

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا
فِي الْأَرْضِ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي الْآخِرَةِ وَهُوَ
الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ ﴿٥٤﴾

2. Irazi neza ibinyikira mw'isi nk'amama y'imvura n'ibindi^[1]; ibiva mw'isi nk'ibimera, ubutare n'amazi n'ibindi; ibimanuka biva mw'ijuru nk'imvura, abamalayika n'ibitabu, n'ibindi; ibiduga bija mw'ijuru nk'abamalayika, ibikorwa vy'ibiremwa, n'ibindi; ni na Yo rero Nyenimbabazi ku batoni bayo, Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya.

يَعْلَمُ مَا يَلِيحُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا
وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَخْرُجُ فِيهَا وَهُوَ
الرَّحِيمُ الْعَفُورُ ﴿٥٤﴾

3. Abagararije bagahakana bivuye inyuma izurwa ry'ibiremwa, barinamuye bati: "Nta muhero w'isi uzodushikira pe!". Ntumwa y'Imana! Babwire uti: "Oya, murihenda cane! Ndarahiye kw'izina ry'Imana yanje Rurema Allah, ni ukuri umuhero w'isi zobashikira ukuri kwamye, mu nyuma muzuke. Ni uko rero, nta wuzi isango ryawo atari Imana Allah Rumenyi w'ibinyegejwe ibiremwa, nta na kimwe rero kiyinyegeje n'aho coba kingana

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَأْتِينَا السَّاعَةُ قُلْ
بَلَىٰ رَبِّي لَا تَأْتِيَنَّكُمْ عِلْمِ الْغَيْبِ لَا
يَعْرُبُ عَنْهُ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا
فِي الْأَرْضِ وَلَا أَصْغَرُ مِنْ ذَلِكَ وَلَا
أَكْبَرُ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٥٥﴾

[1] Nk'abapfuye n'ibindi bitagira ubuzima.

n'akanyegeri kinyegeje mu majuru canke mw'isi, eka nta n'akantu kanzunya kari musu y'akanyegeri canke kanini kuruta, kiretse ko nya kantu kanditswe mu vyagezwe n'Imana Allah, mu Gitabu nyezina canditswemwo ivyagezwe n'ishirwa mu ngiro ryavyo "Lawhu Mahfuudhw".

4. Umuhero w'isi rero uzobashikira, mu nyuma muzuke kugira Imana Allah Ihembe abayemeye bagakurikira Intumwa yayo, bakanakora n'ivyiza bitegetswe. Abo, ni bo rero bazogumirizwa akabanga ku vyaha vyabo, baheze bababarirwe mu buzima bw'inyuma yo gupfa, bazonaronka n'impano zubashwe kandi zamaho mu Bwami bw'ijuru.

لَيَجْزِيَنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
أُولَئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٤﴾

5. Nayo abakoresheje urwenge mu kubeshuza Aayah zacu za Qor'ani ngo bazirwanye, maze bahakane n'Intumwa zacu bivuye inyuma, bibwira ko bazotunaniza Twebwe Allah, abo, ni bo bantu rero bagenewe ibihano bisuzuguzwa bibabaza mu muriro wa Jahannamu.

وَالَّذِينَ سَعَوْا فِي ءَايَاتِنَا مُتَجَرِّبِينَ أُولَئِكَ
لَهُمْ عَذَابٌ مِّن رَّجْزٍ أَلِيمٍ ﴿٥﴾

6. Abahawe ubumenyi barazi neza ko Qor'ani wamanuriwe ari kwo kuri kudahinyuzwa, irongora mu nzira igororotse y'Imana Allah Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Nyenugushimwa, Ishimwa mu bihe vyose ku mazina, ku matazirano no ku bikorwa vyayo.

وَيَرَى الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ الَّذِي أُنزِلَ إِلَيْكَ
مِن رَّبِّكَ هُوَ الْحَقُّ وَيَهْدِي إِلَى صِرَاطٍ
الْعَرَبِ الْحَمِيدِ ﴿٦﴾

7. Abagararije babwiranye hagati yabo n'itebura n'akantu bati: "Mbega mwodukundira tukabarangira umuntu ababwira ko nimwamara gupfa mugacika ubunywenywe, muzoheza mukaremwa bushasha maze mukazuka!

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ نَدُوكُمْ عَلَىٰ رَجُلٍ
يُنَبِّئُكُمْ إِذَا مُرِقْتُمْ كُلٌّ مُّرِقٍ إِنَّكُمْ لَفِي
خَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿٧﴾

8. Mbega arementaniriza nkana Imana Allah canke yarakewewe n'ubwenge!^[1] Haba namba! Si nk'ukwo rero abagarariji bavyibaza, ahubwo Muhamadi ni Intumwa akaba n'Imvugakuri koko. Ahubwo abatamera izurwa ry'ibiremwa mu buzima bw'inyuma yo gupfa ngo babwitegurire, bazoja mu bihano vyamahoro; bari no mu muzimagiza uri kure cane y'ukuri.

أَفَتَرَىٰ عَلَىٰ اللَّهِ كَذِبًا أَمْ بِهِ جِنَّةٌ بَلِ
الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ فِي الْعَذَابِ
وَالضَّلَالِ الْأَبْعِيدِ ﴿٨﴾

9. Mbega ntu, abagarariji ntibabona ibibakikije mw'ijuru no kw'isi, ibisiga ubwenge bwabo, vyerekana ubushobozi n'ububasha vy'Imana Allah! Dushatse rero Twebwe Allah, Twobafuririra mu kuzimu; nk'uko Twabigiriye Qaaruni, canke Tukabamanurira ibihano biturutse hejuru; nk'uko Twabigize ku bantu ba Shu'ayibu bahitanwe n'umuriro uturutse hejuru urabaturira! Mu vy'ukuri, muri ivyo vyose rero, ni ukuri harimwo ivyemezo vyerekana ubushobozi

أَفَلَمْ يَرَوْا إِلَىٰ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ
مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ نَشَأَ نَحْسِفَ بِهِمْ
الْأَرْضِ أَوْ نُسْقِطُ عَلَيْهِمْ كِسَفًا مِّنَ
السَّمَاءِ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّكُلِّ عَبْدٍ
مُّنِيبٍ ﴿٩﴾

[1] Ivyo babivugaga batebura ku Ntumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) mu ntumbero yo guhakana no kwiyamiriza ko ata zurwa ry'ibiremwa ribaho.

n'ububasha vyacu, ku muntu wese yikebuka akigaya yicishije bugufi ku Mana Allah.

10. Ni ukuri Twebwe Allah, Twarahaye Dawudi impano y'ubutumwa, Igitabu n'ubumenyi, Turaheza Tubwira imisozi n'inyoni Duti: “Mwa misozi mwe hamwe n'inyoni! Nimwitabirire hamwe na Dawudi ininahaza n'itaziramana”. Twaranamworohoreje icuma mu kukiyonza akagihingura nk'uko ashatse.

﴿وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا دَاوُدَ مِنَّا فَضْلًا يَاجِبَالٍ
أُوْبِي مَعَهُ وَالظُّبَيْرِ وَأَلْنَا لَهُ الْحَدِيدَ ﴿١٠﴾﴾

11. Twaranamuhaye intumbero mu vyo ahingura Duti: “Hingura impuzu zikingira umubiri wose mu ndwano, kandi ziremurutse zihinguwe ku rugero rukenewe. Hanyuma muheze rero, wewe n'umuryango wawe mukore ivyiza bitegetswe. Mu vy'ukuri, Jewe Allah Ndabona neza ivyo mukora, Ndi Nyenukubona”.

﴿أَنْ أَعْمَلَ سَبْعِينَ وَفَدَّرَ فِي السَّرْدِ
وَأَعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ
بَصِيرٌ ﴿١١﴾﴾

12. Twaranorohereje Sulayimani kwikora ku muyaga mu gihe ari ku rugendo, aho urugendo rw'ukwezi yarugenda mu gice c'umurango, mu kindi gice c'umurango akagenda urugendo rusanazwe rumara ukwezi nyene. Twaramworohereje kandi kuyonza ubutare bw'umujumpu akabuhingura nk'uko ashatse, Turanamworohereza no gukoresha Amajini mu bikorwa yipfuzwa, ku bushobozi bw'Imana yiwe Rurema Allah, kandi uwuhirahiyeye muri nya Majini agaca kubiri n'ibwirizwa ryacu Twebwe Allah mu kutumvira Sulayimani, Tuzomuhonja ibihano vy'umuriro wama wegenyewe;

﴿وَلِسَلِيمَانَ الرَّيْحِ عُذُوهَا شَهْرٌ وَرَوَاحِهَا
شَهْرٌ وَأَسَلْنَا لَهُ عَيْنَ الْقِطْرِ وَمِنَ الْجَبْنَ
مَنْ يَعْمَلُ بَيْنَ يَدَيْهِ إِذْنُ رَبِّهِ وَمَنْ يَرْغَبْ
مِنْهُمْ عَنْ أَمْرِنَا نُذِقْهُ مِنْ عَذَابِ
السَّعِيرِ ﴿١٢﴾﴾

13. Nya Majini yakorera Sulayimani ivyo ashaka mu kwubaka imisigiti, no mu guhingura ibintu mu butare bw'umujumpu n'ubw'ikiyo, amabakuri maninimanini yagutse nk'icogo, inkono z'impange amahanga zitigera ziva aho zihinguriwe ku bunini bwazo. Ni ho rero Twavuga Duti: “Ewe muryango wa Dawudi! Nimukore mwubahiriza amabwirizwa yanje Jewe Allah mu ntumbero yo gushima inema zanje”. Burya rero, ni bake cane mu baja banje bashimira cane^[1].

﴿يَعْمَلُونَ لَهُ مَا يَشَاءُ مِنْ مَحْرِبٍ
وَتَمَثِيلٍ وَجَفَانٍ كَالْجَوَابِ وَقُدُورٍ
رَأْسِيَّتِ أَعْمَلُوا ءَالَ دَاوُدَ شُكْرًا وَقَلِيلًا
مِنْ عِبَادِي الشُّكُورِ ﴿١٣﴾﴾

14. Igihe rero Twebwe Allah Twiciye Sulayimani, nta camenyeshyeje Amajini ko yapfuye, kiretse umuswa wariye inkoni yari yishimikije aca arahenuka. Sulayimani amaze kugwa hasi, ni ho rero ya Majini yatahura ko iyo aba azi ibinyegejwe ibiremwa, atari kuguma mu bihano vyo

﴿لَمَّا فَضَّيْنَا عَلَيْهِ الْمَوْتَ مَا دَلَّهُمْ عَلَى
مَوْتِهِ إِلَّا دَابَّةٌ أَلَّيْهَا الْأَرْضُ تَأْكُلُ مِنْسَأَتَهُ
لَمَّا حَرَّ تَبَيَّنَتِ الْجِبْنَ أَنْ لَوْ كَانُوا
يَعْلَمُونَ الْغَيْبَ مَا لَبِثُوا فِي الْعَذَابِ
الْمُهِينِ ﴿١٤﴾﴾

[1] Umuryango wa Dawudi rero, wari muri abo baja bake bashimira cane Imana Allah.

gukoreshwa na Sulayimani ku kwibwira ko akiri muzima kandi yapfuye kera^[1].

15. Ni ukuri, ku mihana y'abantu bo mu bwoko bw'Abasaba-i bigeze kuba muri Yemeni, harimwo icememo cerekana ubushobozi bwacu Twebwe Allah. Kuri nya mihana, hari imirima ibiri itotahaye; umurima umwe wari ku ruhande rw'iburyo bw'ahari urugomero mu kabande, uwundi na wo ukaba wari ibubamfu bwa nya kabande. Abantu b'Abasaba-i babwiwe bati: "Nimufungure rero mu bibabeshaho mwaronkejwe n'Imana yanyu Rurema Allah, muheze muyishimire, mwahawe igihugu gihimbaye c'akanovera n'akayaga keza, mugira n'Imana Nyenimbabazi-ntangere Allah".

لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ فِي مَسْكِنِهِمْ آيَةٌ جَنَّتَانِ
عَنْ يَمِينٍ وَشِمَالٍ كُلُّوا مِنْ رِزْقِ رَبِّكُمْ
وَأَشْكُرُوا لَهُ. بَلَدَةٌ طَيِّبَةٌ وَرَبُّ غَفُورٌ ﴿١٥﴾

16. Ni ho rero Abasaba-i birengagiza amabwirizwa no gushimira Imana Allah, barahakana bivuye inyuma Intumwa zayo, Duca Tubarungikira imyuzurire isenyura rwa rugomero, ihitana na ya mirima ibiri itotahaye, ahari nya mirima Tuhasubiriza iyindi mirima ibiri imera ivyamwa vy'umururazi binuka kubi, irimwo n'ibiti vy'inkokore bitagira ivyamwa namba, hamwe rero n'ibiti bike vya Sidiri bifise amahwa menshi.

فَاعْرَضُوا فَأرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ سَيْلَ الْعَرِمِ
وَبَدَّلْنَاهُمْ بِجَنَّتَيْهِمْ جَنَّتَيْنِ ذَوَاتِ أُكُلٍ
خَمِطٍ وَأُتْلٍ وَشِئٍ مِنْ سِدْرٍ قَلِيلٍ ﴿١٦﴾

17. Icabakuye amata mu kanwa, bakarumanga bahora basomera, ni ubugarariji bwabo no kudashimira Imana Allah. Burya Twebwe Allah, ntiduhana ngo duhashe kiretse abimonogoje mu bugarariji no mu kwihakana inema zacu.

ذَٰلِكَ جَزَيْنَهُمْ بِمَا كَفَرُوا وَهَلْ نُجَازِي
إِلَّا الْكَافِرِينَ ﴿١٧﴾

18. Twaranashize ibisagara vy'urutavanako hagati y'igihugu c'Abasaba-i n'uducimbiri Twahezagiye muri Shaamu, Tugira n'urugendo hagati y'igisagara n'ikindi kuba urugendo rworoshe, ruzwi igituro ruherako n'ikiringo rumara, Turaheza Tubabwira Duti: "Nimwishire mwizane rero mutekaniwe mu ngendo mugira hagati y'ivyo bisagara, maze muzigire ku mwanya wose mwipfuzwa, haba mw'ijoro canke ku murango".

وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْفُرَى الَّتِي بَرَكْنَا
فِيهَا فُرَى ظَلَهْرَةً وَقَدَرْنَا فِيهَا السَّيْرَ
سَيْرُوا فِيهَا لَيْالِي وَأَيَّامًا ءَامِنِينَ ﴿١٨﴾

19. Bamaze kworoherwa mu buzima bakarengwa, bavuze n'agahimbo n'akantu bati: "Mana yacu Rurema Allah! Dushirire kure na kure ibituro vy'ibisagara vyacu, maze dufate urugendo rurerure ata gituro ducako mu nzira turonkerako induhuro canke impamba". Ni ho rero birenganya mu kugarariza, Duca Turabahana, maze Tubagira inkebuzo n'akayazwe ku bakurikiye mu nyuma,

فَقَالُوا رَبَّنَا بَعُدْ بَيْنَ أَسْفَارِنَا وَظَلَمُوا
أَنْفُسَهُمْ فَجَعَلْنَاهُمْ أَحَادِيثَ وَمَزَقْنَاهُمْ
كُلَّ مَرْقِئٍ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ
شَكُورٍ ﴿١٩﴾

[1] Iyi Aayah, iremeza ko Amajini atazi na kimwe mu binyegejwe ibiremwa "ILMU L-GHAYB", kuko iyo Amajini aba azi ibinyegejwe ibiremwa, Amajini yakoresha na Sulayimani aba yaramenye ubwayo urupfu rwa Sulayimani, agaheza akareka kuguma mu bikorwa, yibaza ko Sulayimani aho yari ahagaze yishimikije inkoni, ayabona kandi yari yapfuye kera.

Turaheza Turabashwiragiza nya kubashwiragiza. Mu vy'ukuri mu vyashikiye Abasaba-i, ni ukuri harimwo ivyemezo n'inkebuzo ku muntu wese yigumya mu vyago, ashima inema z'Imana Allah.

20. Ni ukuri Ibilisi, yaribwiye ko azohubisha Bene Adamu bakamwumvira mu gucumura ku Mana Allah, maze icipfuzo ciwe kuri bo kija mu ngiro, Bene Adamu baramwumvira, kiretse umugwi w'abemeramana bagamburukira Imana Allah mu gushira mu ngiro amabwirizwa yayo.

وَلَقَدْ صَدَقَ عَلَيْهِمْ إِبْلِيسُ ظَنَّهُ
فَاتَّبَعُوهُ إِلَّا فَرِيقًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٠﴾

21. Hamwe n'ivyo rero, Ibilisi nta bubasha afise bwo guhatira abagararije ku bugarariji, ariko mu vyagezwe, aratera inyoshambi Bene Adamu, kugira Twebwe Allah Tugaragaze mu vyo Dusanzwe Tuzi, uwemera n'uwutemera afise amakenga kw'ihembwa ry'ibiremwa n'izurwa ryavyo mu buzima bw'inyuma yo gupfa. Burya Imana yawe Rurema Allah, ni Umubungabunzi w'ikintu cose mu bikorwa vy'ibiremwa, kandi Izokibihembera.

وَمَا كَانَ لَهُ عَلَيْهِمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا لِيُتَعَلَّمَ
مَنْ يُؤْمِنُ بِالْآخِرَةِ مِمَّنْ هُوَ مِنْهَا فِي شَكٍّ
وَرَبُّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ ﴿٢١﴾

22. Ntumwa y'Imana! Bwira ababangikanyamana uti: "Enda nimusabe abo mwibaza ko babangikanije^[1] n'Imana Allah mukabasenga mu gishingo cayo, muheze rero mubiture mu kudasaba ngo babatunganirize ivyanyu. Eka ntibazobumvira namba kuko ata co bagaba haba mu majuru, haba no mw'isi, n'aho coba kingana n'akanyegeri; eka nta n'ico babangikanijeko n'Imana Allah mu biri mu majuru no mw'isi; bitayeko, nta n'umwe muri bo yobera Imana Allah umufasha mu kurema, ahubwo Imana Allah ni Imwe Rudende mu bumana no mu kurema kwayo, Ikiye gusengwa rero ari Imwe Rudende Itabangikanywa".

قُلْ أَدْعُوا الَّذِينَ رَزَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا
يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي
الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِنْ شِرْكٍَ وَمَا لَهُمْ
مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيرٍ ﴿٢٢﴾

23. Nta vugira ry'umuvugizi rizogira ico rimariye ikiremwa ku Mana Allah, kiretse ivugira ry'uwurekuriwe na Yo. Iyo rero Imana Allah Ihishuye amajambo yayo, maze ibiremwa vyo mu majuru bikumva nya hishurwa, birahinda agashitsi bikanahakwa kugwa igihumura ku kuyubaha. Bimaze rero guturura bigatekana, umutima ugasubira mu nda, bica bibazanya hagati yavyo biti: "Mbega yemwe! Aha munyumvira Imana yanyu Rurema Allah Ihishuye Ivuga iki?". Abamalayika bagaca bishura bavuga bati: "Yahishuye Ivuga ukuri kudahinyuzwa, kandi ni Yo Nyenicubahiro-ntangere, Nyenubukuru".

وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ
حَتَّىٰ إِذَا فُزِعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ
رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقُّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٢٣﴾

[1] Mu bigirwamana vyo mu bwoko bwose; vyaba mu bamalayika canke mu bantu, canke mu bindi mwibaza.

24. Ntumwa y'Imana! Bwira ababangikanyamana uti: "Ni nde Abaronsa ibibabeshaho biturutse ku mvura igwa ivuye mu bicu izananye mu kirere; n'ibiva mw'isi mu bimera hamwe n'ubutare, n'ibindi n'ibindi!". Bazoheza bishure ata gukekereza ko ari Imana Allah. Nibatishura kubera ubugugu bwabo, urababwira uti: "Ni Imana Allah Ibaronsa ibibabeshaho; kandi mu vy'ukuri, hagati yacu, harimwo umugwi uri mu burongozi canke uri mu muzimagiza uri kure cane y'ukuri".

*قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
قُلِ اللَّهُ وَإِنَّا أَوْ إِيَّاكُمْ لَعَلَىٰ هُدًى أَوْ فِي
ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٤١﴾

25. Ntumwa y'Imana! Bwira ababangikanyamana rero uti: "Ntimuzobazwa namba ku vyaha vyacu, eka na twe nyene ntituzobazwa ku vyo mwakoze, bitayeko nta n'ico duhuriyeko na mwe".

قُلْ لَّا تُسْأَلُونَ عَمَّا أٰجْرَمْنَا وَلَا تُسْأَلُ
عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٤٢﴾

26. Ntumwa y'Imana! Vuga ubabwire uti: "Imana yacu Rurema Allah, Izotwegeraniriza hamwe twese ku musi w'izuka, hanyuma Iducire urw'ukuri rutunganye, ni na Yo Mugomorozzi Ikaba n'Umucamanza Atunganiriza bikwiye ibiremwa, ni na Yo Izi urwo Izoducira".

قُلْ يٰۤجَمْعُ بَيْنَنَا رَبَّنَا ثُمَّ يَفْتَحْ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ
وَهُوَ الْفَتَاحُ الْعَلِيمُ ﴿٤٣﴾

27. Ntumwa y'Imana! Babwire uti: "Nimunyereke mwisunze ivyemezo, ko abo mwanganishije n'Imana Allah mukayibangikanya na bo mu gusengwa, boba hari na kimwe bashoboye kurema!". Eka barahumba nibateshwe bate, si nk'uko bavyibaza! Ahubwo Imana Ikwiyeye gusengwa Itabangikanywa, ni Allah, Yo Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ikora.

قُلْ اٰرُوْنِي الَّذِيْنَ اٰلْحَقْتُمْ بِهٖۤ شُرَكَآءَ كَلَّا
بَلْ هُوَ اللّٰهُ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ ﴿٤٤﴾

28. Ntumwa y'Imana! Ntitwanakurungitse kiretse ku bantu bose, kugira ubashikirize inkuru nziza ihumuriza abemeramana, ko bazoronka Ubwami bw'ijuru; ugabishe n'abagarariji ku bihano vy'Imana Allah, ariko rero abenshi mu bantu, ntibazi ivyiza biri mw'irungikwa ryawe kuri bose.

وَمَا اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا كَاٰفَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيْرًا
وَنَذِيْرًا وَلٰكِيْنَ اَكْثَرُ النَّاسِ لَا
يَعْلَمُوْنَ ﴿٤٥﴾

29. Ababangikanyamana bavuga batebura bati: "Iryo sango ry'umusi w'izuka n'iyegeranywa ry'ibiremwa, rizoshika ryari ga Muhama? Wewe n'abemeramana muri kumwe, nimwaba muri imvugakuri, nimutubwire isango ry'uho musi!".

وَيَقُوْلُوْنَ مَتٰى هٰذَا الْوَعْدُ اِنْ كُنْتُمْ
صٰدِقِيْنَ ﴿٤٦﴾

30. Ntumwa y'Imana! Babwire uti: "Murafise isango mwagenewe ryo kwegeranirizwako ku musi w'izuka; iryo sango rero niryagera, ntihazorengako akanya na gato ngo mwigaye, eka ntihazonashika ko mwegeranywa ritaragera".

قُلْ لَكُمْ مِيعَادٌ يَوْمٍ لَّا تَسْتَعْجِرُوْنَ عَنْهٗ
سَاعَةً وَّلَا تَسْتَقْدِمُوْنَ ﴿٤٧﴾

31. Abagararije na bo bavuze bati: "Ntiturota twemera iyi Qor'ani, eka ntitunarota twemera n'Ibitabu vya Tawurati, Injili na Zaburi vyamanuwe imbere yayo". Ntumwa y'Imana! Iyo uba wobona ukuntu abirenganiye mu kugarariza bahagaritswe imbere y'Imana yabo Rurema

وَقَالَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا لَنْ نُؤْمِنَ بِهٰذَا
الْقُرْءَانِ وَلَا بِالَّذِيْ بَيْنَ يَدَيْهٖۤ وَلَوْ تَرَىٰ اِذِ
الظَّٰلِمُوْنَ مُوقِفُوْنَ عِنْدَ رَبِّهٖمْ يَرْجِعُ

Allah kugira Ibaharurire, baharira hagati yabo mu gutanako imiragwe, wobonye igitangaza giteye ubwoba; aho abacinyijwe bavuga babwira abagize amanyama bakihambaza mu kubahubisha bati: “Iyo hataba mwebwe mwaduhubishije, ni ukuri twari kuba abemeramana koko”.

بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ أَلْفَوْا لِقَوْلِ الَّذِينَ
أَسْتَضِعُّوهُمُ لِلَّذِينَ أَسْتَكْبَرُوا لَوْلَا أَنْتُمْ
لَكُنَّا مُؤْمِنِينَ ﴿٣١﴾

32. Abagize amanyama bakihambaza, bazoheza babwire abacinyijwe mu guhubishwa bati: “Mbega burya, ni twebwe twabahubishije inzira y’ukwemera inyuma y’aho ibashikiriye! Eka murabaga mwifashe! Ahubwo nyabuna, mwari abanyavyaha kuko mwagararije ku bushake bwanyu”.

قَالَ الَّذِينَ أَسْتَكْبَرُوا لِلَّذِينَ أَسْتَضِعُّوهُمُ
أَخْنُ صَدَدْتَكُمْ عَنِ الْهُدَىٰ بَعْدَ إِذْ
جَاءَكُمْ بَلْ كُنْتُمْ مُجْرِمِينَ ﴿٣٢﴾

33. Abacinyijwe, bazoheza babwire abagize amanyama bakihambaza bati: “Ahubwo iturubika n’agacinyizo mwadukorera ijoro n’umurango, ni vyo vyatumye tugwa mu kaga, mwatubwiriza kugarariza Imana Allah no kuyibangikanya mu kuyisenga”. Umugwi wose rero muri iyo migwi yompi, uzokwiyorobeka mu guhisha ukwicuza kwawo igihe wabonye ibihano biwurindiriye. Tuzoheza rero Twebwe Allah Tubohe n’iminyororo mw’izosi abagararije. Ntibazohembwa mu buzima bw’inyuma yo gupfa kiretse ku vyo bakoze kw’isi.

وَقَالَ الَّذِينَ أَسْتَضِعُّوهُمُ لِلَّذِينَ أَسْتَكْبَرُوا
بَلْ مَكْرَ الْبَلِيِّ وَالْتِهَارِ إِذْ تَأْمُرُونَنَا أَنْ
تَكْفُرَ بِاللَّهِ وَتَجْعَلَ لَهُ أَنْدَادًا وَأَسْرَأُ
الْتَدَامَةَ لَمَّا رَأَوُا الْعَذَابَ وَجَعَلْنَا الْأَعْتَلَّ
فِي أَعْتَابِ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ يُجْزَوْنَ إِلَّا مَا
كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٣٣﴾

34. Ntitwigeze Dutuma Intumwa irarikira abantu bo mu gacimbiri kanaka kwemera Imana Imwe Rudende Allah, ikanabagabisha ku bihano vyayo, kiretse ko abatewe iteka bagatwarwa n’ivy’isi, baca bavuga bati: “Mu vy’ukuri ga mwa Ntumwa mwe! Twebwe turagararije ivyo mwarungikanywe”;

وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِّنْ نَّذِيرٍ إِلَّا قَالَ
مُتْرَفُوهَا إِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ ﴿٣٤﴾

35. Bakinamura n’amanyama n’akantu bati: “No mu vyerekana ko Imana Allah Itwishimiye, ni uko Yaduteye iteka mu kuturonsa amatungo n’abana benshi kubasumba, kandi rero ntiturota duhanwa, haba ng’aha kw’isi canke mu buzima bw’inyuma yo gupfa”.

وَقَالُوا خُنُّنْ أَكْثَرُ أَمْوَالًا وَأَوْلَدًا وَمَا خُنُّنْ
بِمُعَدِّيَيْنِ ﴿٣٥﴾

36. Ntumwa y’Imana! Vuga uti: “Mu vy’ukuri Imana yanje Rurema Allah, Ironsa uwo Ishatse mu biremwa vyayo, umusesekara w’ibimubeshaho, Ikanagerera uwo Ishatse muri vyo ku mvo z’igeragezwa; ariko rero abenshi mu bantu, ntibazi ko bageragezwa mu kuronswa abana n’ibibabeshaho kw’isi”.

قُلْ إِنَّ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ
وَيَقْدِرُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا
يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾

37. Amatungo hamwe n’abana vyanyu, si vyo bibahesha icubahiro bikanabegereza kuri Twebwe Allah; ariko abemeye Imana Allah bakanakora n’ivyiza bitegetswe, abo ni bo bagenewe impembo y’ivyo bakoze igwijwe incuro nyinshi, ni na bo rero bazoba bari mu Bwami bw’ijuru bwisununuye, batekaniwe.

وَمَا أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ بِالَّتِي تُقَرَّبُكُمْ
عِنْدَنَا زُلْفَىٰ إِلَّا مَن ءَامَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا
فَأُولَٰئِكَ لَهُمْ جَزَاءُ الضَّعِيفِ بِمَا عَمِلُوا
وَهُمْ فِي الْغُرُفَاتِ ءَامِنُونَ ﴿٣٧﴾

38. Nayo abakoresha urwenge mu kubeshuza Aayah zacu za Qor’ani ngo bazirwanye, bagahakana n’Intumwa zacu bivuye inyuma, bakaburagiza n’abantu kwinjira mw’idini, bibwira ko bazotunanira Twebwe Allah; abo, ni bo bantu rero bazoshirwa mu bihano vy’umuriro wa Jahannamu, bazoba bacungerewe n’abamalayika bajejwe kuwucungera “Al-Zabaaniya”.

وَالَّذِينَ يَسْعَوْنَ فِي آيَاتِنَا مُعْجِزِينَ
أُولَٰئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ ﴿٣٨﴾

39. Ntumwa y’Imana! Bwira abahendwa n’ubwinshi bw’amatungo n’abana uti: “Mu vy’ukuri Imana yanje Rurema Allah, Ironsa uwo Ishatse mu biremwa vyayo umusesekara w’ibimubeshaho, Ikanagerera uwo Ishatse muri vyo ku mvo z’igeragezwa. Ico ari co cose rero mutanze ku bw’Imana Allah, Iraheza Ikakibasubiriza mu ndumane kw’isi, Ikazonakibahembera mu buzima bw’inyuma yo gupfa, ni na Yo rero Mwiza w’abaronsa ibibeshaho ibiremwa^[1].”

قُلْ إِنَّ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ وَمَا أَنفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿٣٩﴾

40. Ntumwa y’Imana! Ibuka umusi Imana Allah Yegeranirije hamwe ababangikanyamana n’abo basenga mu bamalayika mu gishingo cayo, hanyuma Ikbwira abamalayika mu gutetereza ababasenga Iti: “Mbega aba, ni mwebwe basenga mu gishingo canje?”;

وَيَوْمَ يُحْشَرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ يَقُولُ لِلْمَلَكِكَةِ أَهْتُولَا؟ إِيَّاكُمْ كَانُوا يَعْبُدُونَ ﴿٤٠﴾

41. Abamalayika bagaheza bakishura bati: “Ukuninahazwa ni ukwawe Mana, ntibikabe ko Ubangikanywa! Ni Wewe Muhagarikizi wacu twumvira tugasenga. Ahubwo bahora basenga ibigirwamana mu Majini kuko abenshi muri bo, ni yo bemera”;

قَالُوا سُبْحَانَكَ أَنْتَ وَلِيِّنَا مِنْ دُونِهِمْ بَلْ كَانُوا يَعْبُدُونَ الْحِجْنَ أَكْثَرَهُمْ بِهِمْ مُؤْمِنُونَ ﴿٤١﴾

42. Kuri uyo musu w’iyegeranywa rero, ibigirwamana nta co bizomarira ababisenga, eka nta n’ico bizobicira.

Tuzonabwira abirenganije mw’ibangikanyamana, Duti: “Nimuhonje rero ibihano vyo mu muriro mwahora muhakana mwivuye inyuma ko utabaho”.

فَأَلَيْسَ لَنَا بِمَنْعَةٍ لَّا تَمْلِكُ بِعِضْكَمُ لِبَعْضِنَا نَفْعًا وَلَا ضَرًّا وَنَقُولُ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّتِي كُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ ﴿٤٢﴾

43. Iyo abagarariji b’i Makka basomewe Aayah zacu za Qor’ani zitomoye, bavuga bati: “Uyu Muhamadi, si ikindi, kiretse ko ari umuntu agomba kubabuza isengwa ry’imana zamye zisengwa na ba so kuva na kera na rindi”;

bakongera bakavuga bati: “Muhama! Iyi Qor’ani udusomera, si ikindi kiretse ko ari amajambo yawe y’irementanya, si n’ayo wahishuriwe namba”. Abagararije na bo, barinamuye igihe bashikiwe na Qor’ani bati: “Iyi Qor’ani, si ikindi kiretse ko ari uburozi bweruye”.

وَإِذَا تَنَجَّيْنَا عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا بَيِّنَاتٍ قَالُوا مَا هَٰذَا إِلَّا رَجُلٌ يُرِيدُ أَنْ يَصِدَّكُمْ عَمَّا كَانْتُمْ يَعْبُدُونَ آبَاءَكُمْ وَقَالُوا مَا هَٰذَا إِلَّا إِفْكٌ مُفْتَرَىٰ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ إِنَّ هَٰذَا إِلَّا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿٤٣﴾

44. Ntumwa y’Imana! Twebwe Allah, ntitwigeze Tumanurira abagarariji b’i Makka imbere y’ihishurwa rya Qor’ani, ibitabu basomamwo ko Qor’ani wahishuriwe ari

وَمَا آتَيْنَاهُمْ مِنْ كُتُبٍ يَدْرُسُونَهَا وَمَا أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمْ قَبْلَكَ مِنْ نَذِيرٍ ﴿٤٤﴾

[1] Nimusabe rero ibibabeshaho Imana Allah Yo Yonyene, muheze muronderere mu birekuwe mu buryo burekuwe.

uburozi, eka nta n'Intumwa Twabarungikiye imbere y'irungikwa ryawe, ibagabisha ku bihano vyacu.

45. Abantu bo hambere y'abagarariji b'i Makka, وَكَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَمَا بَلَّغُوا
barahakanye bivuye inyuma Intumwa zacu, nititwanahaye abagarariji b'i Makka n'ica cumi c'ivyo Twahaye abo
hambere y'abo; mu nguvu n'inkomezi, mu bwinshi bw'amatungo no kuramba, n'ibindi; baraheza ro barahakana bivuye inyuma Intumwa zanje Jewe Allah,
Nca Ndashahonye. Mbega none ukubihaniza kwanje Jewe Allah kutangarariza, kwabashikanye kuki atari ibihano!

46. Ntumwa y'Imana! Vuga ubwire abahakanyi uti: “Ni *قُلْ إِنَّمَا أَعْظَمُكُمْ بِوَجْدِي أَن تَقُومُوا لِلَّهِ
ukuri jewe, ndabahanuye ko mugira ikintu kimwe; ko مُنَىٰ وَفُرْدَىٰ ثُمَّ تَنْفَكُوا مَا بِصَاحِبِكُمْ
muhagurukira iyumviramana muri babiribabiri n'umwumwe, hanyuma mwiyumvire ku vyo muvuga kuri
mugenzi wanyu^[1], eka ntiyigeze akeherwa n'ubwenge مِّنْ جَنَّةٍ إِنَّهُ لَا يَذِيرُ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيْ
namba, we si ikindi atari Umugabisha kuri mwebwe, ko عَذَابٍ شَدِيدٍ
ko mwokwiyubara ibihano bikaze vy'umuriro wa Jahannamu, maze mukavyirinda bitarabashikira”.

47. Ntumwa y'Imana! Vuga ubwire abagarariji uti: “Nta قُلْ مَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْرٍ فَهُوَ لَكُمْ إِنَّ
mpembo ndigera ndabasaba kw'ishikirizabutumwa ryanje, أَجْرِي إِلَّا عَلَىٰ اللَّهِ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ
kanatsinda ni no ku neza yanyu, impembo yanje ndayiziga ku Mana Allah, ni na Yo Ibona neza ibikorwa vyose
vy'ibiremwa, Ikazobibihembera”.

48. Ntumwa y'Imana! Vuga ubwire abahakana bivuye قُلْ إِنْ رَبِّي يَخْفِئُ بِالْحَقِّ عِلْمُ
inyuma isengwa ry'Imana Imwe Rudende Allah, الْعُيُوبِ
bagahakana n'ubwislamu, uti: “Mu vy'ukuri Imana yanje Rurema Allah, Iragaragaza ukuri maze ikinyoma
kigatekuruka, ni Yo rero Izi neza ibinyegejwe ibiremwa, nta kiyinyegeje mw'ijuru no mw'isi”.

49. Ntumwa y'Imana! Vuga uti: “Ukuri kw'amabwirizwa قُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَمَا يُبْدِيُ الْبَاطِلُ وَمَا
y'ubwislamu kwaramaze kuja ahabona, ikinyoma يُعِيدُ
c'ubugarariji na co kiraheza kirazimangana, kigenda amazimayongo, ntikiriko kiragaruka bushasha kandi ngo
gitanguzwe”.

50. Ntumwa y'Imana! Vuga ubwire ababangikanyamana قُلْ إِنْ صَلَّيْتُ فَإِنَّمَا أَضِلُّ عَلَىٰ نَفْسِي
uti: “Ninaramuka mpuye inzira y'ukuri, ni jewe nyene وَإِنْ أَهْتَدَيْتُ فَبِمَا يُوحِي إِلَيَّ رَبِّي إِنَّهُ
nzobihanirwa; ninatumbere inzira igorotse nisunze ivyo nahishuriwe n'Imana yanje Rurema Allah, mu vy'ukuri
Imana yanje Rurema Allah ni Nyenukwumva, Irumva neza سَمِيعٌ قَرِيبٌ
ivyo mvuga, Iri na hafi cane y'uwuyisenga akayisaba”.

[1] Ari we Ntumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah).

51. Ntumwa y'Imana! Iyo uba wobona ukuntu abagarariji batekewe n'ubwoba igihe babonye ukuri kwanye ibihano vy'Imana Allah, wobonye igitangaza giteye ubwoba; aho ata saganirizo, ata n'ubuhungiro bw'ibihano bazoronka, maze bafatwe batabwe mu muriro;

وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ فَرَعُوا فَلَا قَوَّةَ وَأَخَذُوا مِنْ
مَكَانٍ قَرِيبٍ ﴿٥١﴾

51. Ntumwa y'Imana! Iyo uba wobona ukuntu abagarariji batekewe n'ubwoba igihe babonye ukuri kwanye ibihano vy'Imana Allah, wobonye igitangaza giteye ubwoba; aho ata saganirizo, ata n'ubuhungiro bw'ibihano bazoronka, maze bafatwe batabwe mu muriro;

وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ فَرَعُوا فَلَا قَوَّةَ وَأَخَذُوا مِنْ
مَكَانٍ قَرِيبٍ ﴿٥١﴾

52. Bamaze kubona nya bihano rero, bazoca bavuga bati: "Twemeye Imana Allah, twemeye n'Ibitabu hamwe n'Intumwa vyayo". Bishoboka gute ko bashika ku kwemera mu buzima bw'inyuma yo gupfa kandi baramaze kugera kure aho bitagikunda!

وَقَالُوا آمَنَّا بِهِءِ وَأَنَّىٰ لَهُمُ التَّنَاطُشُ مِنْ
مَكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٥٢﴾

53. Ni ukuri baragararije Imana Allah, Ibitabu hamwe n'Intumwa vyayo bakiri kw'isi; barondera gushika ku kuri kandi bari mu makenga abata kure yakwo, maze baraguhusha ntibagushikira; nka kurya ata wugema ikintu kandi ari kure cane yaco.

وَقَدْ كَفَرُوا بِهِءِ مِنْ قَبْلُ وَيَقْدِفُونَ
بِالْغَيْبِ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٥٣﴾

54. Ico gihe rero, abagarariji ntibazokwemererwa gushika ku cipfuzo cabo co kwigaya no kugaruka kw'isi ngo baheze bemere Imana Allah; nk'uko imigwi y'ab'aho hambere yabo itavyemerewe. Mu vy'ukuri bakiri kw'isi, bamana amakenga ateye impungenge ku vyerekeye ukwemera Intumwa, izurwa ry'ibiremwa no guharurirwa ku bikorwa vyavyo.

وَحِيلَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ مَا يَشْتَهُونَ كَمَا فُعِلَ
بِأَشْيَاعِهِمْ مِنْ قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا فِي شَكٍّ
مُريبٍ ﴿٥٤﴾

35. Faawir (Rutanguzandemo) Aayah 45, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Nihashimagizwe Imana Allah, Rutanguzandemo Yaremye amajuru n'isi, Igira abamalayika intumwa Irungika ku bo Ishatse mu biremwa; muri nya bamalayika, harimwo abo Yahaye amababa abirabiri, atatatatu n'anane kugira bashobore kuguruka aho hose batumwe n'Imana Allah, Imana Allah Yongererereza inkomezi mu ndemo uwo Ishatse mu biremwa. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Mushoboravyose, ntakiyinanira.

أَلْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
جَاعِلِ الْمَلَكِئِكَةِ رُسُلًا أُولِي أَجْنِحَةٍ مَثْنَى
وَأُثْلَاقٍ وَرَبِّعَ زَيْدٌ فِي الْخَلْقِ مَا يَسَاءَ إِنَّ
اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٥٥﴾

2. Ikintu cose Imana Allah Igomororeye abantu ku mpuhwe zayo mu bibabeshaho; imvura, amagara meza, ubumenyi, n'ibindi mu nema zayo, nta n'umwe ashobora kukizibira ngo ntigishikire abo Yakigeneye. Ni nk'uko nyene kandi ikintu cose Imana Allah Igumije muri izo nema zayo ngo abantu ntibakironke, ata n'umwe ashobora kukibarungikira mu nyuma yayo, ni Yo rero Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ikora.

مَا يَفْتَحُ اللَّهُ لِلنَّاسِ مِنْ رَحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ لَهَا وَمَا يُمْسِكُ فَلَا مُرْسِلَ لَهُ مِنْ بَعْدِهِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٦٠﴾

3. Emwe bantu! Nimwibuke inema Imana Allah Yabahaye, maze muyininahaze, muyitazire mu buryo bwose, aho muzoba muri hose, nta mana Yabaremye atari Imana Allah Ibaronsa ibibabeshaho biturutse ku mvura igwa ivuye mu bicu izananye mu kirere, n'ibiva mw'isi mu bimera hamwe n'ubutare, n'ibindi. Nta yindi mana ibwirijwe gusengwa atari Yo. None ni gute muyibangikanya ha kuyisenga ari Imwe Rudende!

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا لِلَّهِ عَلَيْكُمْ هَلْ مِنْ خَلْقٍ غَيْرِ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ مِنْ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّى تُؤْفَكُونَ ﴿٦١﴾

4. Ntumwa y'Imana! Abantu warungitsweko nibaguhakana bivuye inyuma, si wewe uzoba ubaye uwa mbere, ni ukuri n'Intumwa zarungitswe hambere yawe, abantu zarungitsweko barazihakanye bivuye inyuma, kandi impera n'imperuka ibiremwa vyose bizosubira ku Mana Allah, kugira lhembe umwumwe wese muri vyo ku rugero rw'ibimukwiye.

وَإِنْ يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ رَسُولٌ مِنْ قَبْلِكَ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٦٢﴾

5. Emwe bantu! Mu vy'ukuri, isezerano ry'Imana Allah ryo kubazura no kubahembera ivyo mwakoze, ni iry'ukuri; ntimugahendwe rero n'ibihendamaso vy'ubuzima bwo kw'isi, kandi ntimugahendwe na shetani ngo ibakure ku Mana Allah;

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّنَّكُم بِاللَّهِ الْغُرُورُ ﴿٦٣﴾

6. Mu vy'ukuri shetani ni umwansi wanyu, na mwe nyene rero nimumugire umwansi, ntimukamwumvire. Ni ukuri shetani irarikira umugwi wayo mu nzira y'ubuhvyi, kugira uzobe mu bantu bo mu muriro wama wegenyewe.

إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا إِنَّمَا يَدْعُوا حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿٦٤﴾

7. Abahakanye bivuye inyuma ko Imana Allah ari Imwe Rudende, bagahakana n'ivyo bashikirijwe n'Intumwa, barategekanirijwe ibihano bikaze mu buzima bw'inyuma yo gupfa. Nayo abemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakanakora n'ivyiza bitegetswe, bazogumirizwa akabanga ku vyaha vyabo, baheze bababarirwe mu buzima bw'inyuma yo gupfa, bazonaronka n'impano nta ngere kandi zamaho mu Bwami bw'ijuru.

الَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿٦٥﴾

8. Uwuryoherejwe na shetani ibikorwa vyawe bibi maze akabibona ko ari vyiza, yoba angana mu butore n'uwarongowe n'Imana Allah mu nzira igororotse, agaheza agatandukanya icatsi n'ururo, maze iciza

أَفَمَنْ زُجِرَ لَهُ سَوْءَ عَمَلِهِ فَرَءَاهُ حَسَنًا فَإِنَّ اللَّهَ يَضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ

akabona ko ari ciza, ikibi na co akabona ko ari kibi! Mu vy'ukuri Imana Allah, Ihubisha uwo Ishatse ku bugaba bwiwe, Ikarongora uwo Ishatse ku bugamburutsi bwiwe. Ntumwa y'Imana! Ntukicwe rero n'intuntu kubera ubugarariji bw'abaryoherejwe ivy'isi, mu vy'ukuri Imana Allah ni Nyenubumenyikurivyose, Irazi neza ibintu vyose bakoze kw'isi kandi Izobibahemba.

فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُكَ عَلَيْهِمْ حَسْرَتٍ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿٨﴾

9. Imana Allah, ni Yo Irungika umuyaga ugaheza ugasunika ibicu vy'imvura, maze Twebwe Allah Tukabirungika ahari isi yagadutse igacika ubukumbagare, maze imvura ikahagwa, isi na yo igasubira kunaga igatotahara inyuma y'aho yari ubukumbagare. Ni nk'uko nyene rero Imana Allah - Itotahaza isi y'ubukumbagare igasubira gutotahara - Izosubiza ubuzima ibiremwa vyapfuye bikazuka ku musi w'izuka.

وَاللَّهُ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا فَسَفْتَنَاهُ إِلَىٰ بَلَدٍ مَّيِّتٍ فَأَحْيَيْنَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا كَذَلِكَ النُّشُورُ ﴿٩﴾

10. Uwurondera rero icubahiro c'iteka mu buzima bwo kw'isi canke mu bw'inyuma yo gupfa, arakironderera mw'iyumviramana, burya icubahiro cose c'iteka gikomoka kuri Yo^[1]. Ininahaza n'itaziramana riduga ku Mana Allah, n'ibikorwa vyiza nyene Ibiyuzira kuri Yo. Abagira ubwononyi mu gucumura, barategekanirijwe ibihano bikaze mu buzima bw'inyuma yo gupfa, ubwononyi bwabo rero nta co buzobashikanako.

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ وَالَّذِينَ يَمْكُرُونَ النَّسِيئَاتِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَكْرُ أُولَئِكَ هُوَ يَبُورُ ﴿١٠﴾

11. Bantu! Imana Allah Yaremye so Adamu mw'ivu, hanyuma abamukomotseko Ibarema mw'ima ry'intanga, umugabo asunikira mu gitereko c'umugore, hanyuma Ibagira abagabo n'abagore. Nta n'igitsina-gore rero gisama inda canke ngo kiyivyare, kiretse ku bumenyi bw'Imana Allah; nta n'uwuramba akamara imyaka n'iyindi, eka nta n'uwugabanirizwa imyaka yo kubaho, kiretse ko ivyo vyose biba vyanditswe mu Gitabu nyezina canditswemwo ivyagezwe n'ishirwa mu ngiro ryavyo. Mu vy'ukuri iremwa ryanyu, kumenya ido n'ido ku buzima bwanyu imbere n'inyuma yuko muremwa, biroroshe cane ku Mana Allah.

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ أَرْوَاجًا وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنْثَىٰ وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ وَمَا يُعَمِّرُ مِنْ مَعْمَرٍ وَلَا يَنْقُصُ مِنْ عُمرِهِ إِلَّا فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿١١﴾

12. Hari amabahari abiri ahura atandukanye mu kanovera k'amazi yayo; aho usanga amazi y'iri bahari afise akanovera, atemba neza mu muhogo akamara n'inyota; ugasanga amazi y'irindi bahari bihura ari amazi y'icunyunyu; hamwe n'iryo tandukaniro ry'akanovera k'amazi yayo, mw'ibahari rimwe ryose muri yo, muraroba mugafungura ifi zoroshe ziyoshe, mukanacukura ubutare butandukanye muhinguramwo ibisharizo mwambara

وَمَا يَسْتَوِي الْبَحْرَانِ هَذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ سَائِغٌ شَرَابُهُ وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ وَمِنْ كُلِّ تَاكُلُونَ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُونَ حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَا وَتَرَى الْفُلْكَ فِيهِ مَوَاجِرَ لَتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلِعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٢﴾

[1] Uwurondereye iteka n'icubahiro ku kiremwa nkawe, Imana Allah Iramusuzuguzwa; nayo uwurondereye iteka n'icubahiro kuri Rurema Allah, Imana Allah Iramuha nya teka n'icubahiro.

mukaberwa; uzobona n'ubwato amahanga bugendera mu mazi mu ruja n'uruza rw'urudandazwa, kugira murondere icobabeshaho mu mpano z'Imana Allah, ivyo vyose rero bikerekana ubushobozi bwayo kugira muyishimire ari Imwe Rudende.

13. Imana Allah Yinjiza igice c'ijoro mu murango, maze umurango ukaba muremure; Ikinjinza igice c'umurango mw'ijoro, maze ijoro rikaba rirerire; Yagize izuba n'ukwezi mwikorako kuba kimwe cose muri vyo gica mu nzirantashobwa yaco kugera kw'isango ryagezwe. Iyo rero, ni Yo Mana Allah, Imana yanyu Rurema Nyenubwami, nayo ivyo musaba mu gishingo cayo, nta kintu na kimwe bigaba n'aho coba kingana n'agashishwa kari ku rutete rw'itende.

14. Emwe bantu! Iyo musavye ibigirwamana mu gishingo c'Imana Allah, ntivyumva igisabisho canyu. N'iyoyobaye vyumva nya gisabisho, ntivyobaha ivyo musavye; mbere no ku musu w'izuka, bizokwamirira kure ibangikanyamana ryanyu. Ntumwa y'Imana! Nta wokubwira inkuru y'ukuri yoza asumba Muhetuziwayose Allah.

15. Emwe bantu! Mwebwe mukeneye Imana Allah muri vyose, nta na kimwe mwikenuyeko ku bwanyu, burya Imana Allah, ni Yo Uwikenuye Yikenuye muri vyose, Nyenugushimwa, Ishimwa mu bihe vyose ku mazina, ku matazirano no ku bikorwa vyayo;

16. Ishatse rero, Yobahonyo mukagenda mwese amazimayongo, Igaheza Ikazana ibindi biremwa biyumvira bikayisenga Yo Yonyene Itabangikanywa.

17. Kandi ihonywa ryanyu n'isubirizwa ryanyu n'ibindi biremwa, ntivyonanira Imana Allah, ahubwo mbere biroroshe cane kuri Yo.

18. Nta munyavyaha azohanirwa ivyaha vy'uwundi. Uwuzoremerwa n'ivyaha, maze agasaba ko hogira uwumwakira mu kumuremuririra umutwaro w'ivyaha, ntazoronka n'umwe amwakira ngo amuremurure n'icaha na kimwe, n'aho yoba ari incuti ya hafi basangiye amaraso; nka se canke mwenewabo. Ntumwa y'Imana! Ni ukuri wewe, ugabisha abatinya ibihano vy'Imana yabo Rurema Allah kandi batayibona, bakanatsimbataza n'amasengesho akwije ibisabwa ku mwanya wayo. Uwuzokwiyeza mu kudacumura no mu kutabangikanya Imana Allah, azoba yiyejeje ku neza yiwe. Ni ku Mana Allah rero ibiremwa vyose bizosubira kugira Ihembe kimwe cose ku rugero rw'ibigikwiye.

19. Nta ho vyakabaye ko igipfamaso mu kutabona ukuri, gishobora kungana mu butore n'umuntu abona agakurikira inzira y'ukuri;

وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ ﴿١٩﴾

20. Eka n'umuzimagiza w'ubugarariji nta ho usa usana n'umuco w'ukwemera;

وَلَا الظُّلُمَاتُ وَلَا النُّورُ ﴿٢٠﴾

21. Eka n'agatutu gapfutse ntigashobora kuba nk'umuyaga w'akayagirizo;

وَلَا الظُّلُّ وَلَا الخُرُورُ ﴿٢١﴾

22. Eka n'ababayeho ubuzima bw'ukwemera nta ho basa basana n'ibipfamutima vyishwe n'ubugarariji. Mu vy'ukuri Imana Allah, Irumvira Ikakirira uwo Ishatse mu biremwa. Ntumwa y'Imana! Kurya wewe udashoboye gutuma abari mu mva bumva, ni ko udashoboye gutuma ibipfamutima vyishwe n'ubugarariji vyumva;

وَمَا يَسْتَوِي الْأَحْيَاءُ وَلَا الْأَمْوَاتُ إِنَّ اللَّهَ يُسْمِعُ مَن يَشَاءُ وَمَا أَنتَ بِمُسْمِعٍ مَّن فِي الْقُبُورِ ﴿٢٢﴾

23. Burya wewe, nta kindi ujejwe atari ukugabisha ku bihano vy'Imana Allah.

إِن أَنْتَ إِلَّا نَذِيرٌ ﴿٢٣﴾

24. Ntumwa y'Imana! Mu vy'ukuri Twebwe Allah, Twakurungikanye idini ry'ukuri, kugira ushikirize inkuru nziza ihumuriza abemeramana, ko bazohabwa Ubwami bw'ijuru; wongere ugabishe n'abagarariji ku bihano vy'umuriro bibarindiriye. Nta mugwi n'umwe w'abantu wabayeho rero, kiretse ko warungikiwe Umugabisha ku bihano vy'umuriro.

إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَإِن مِّنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ ﴿٢٤﴾

25. Ababangikanyamana baramutse baguhakanye bivuye inyuma, si wewe uzoba ubaye uwa mbere, ni ukuri abantu b'aho hambere yabo, barahakanye bivuye inyuma Intumwa barungikiwe, hamwe n'uko zaje zifise ibitangaro n'ivyemezo bigaragara, zibangikaniye n'Imizingo y'ibitabu irimwo inyigisho hamwe n'ibitabu bitomora inzira y'ukuri.

وَإِن يَكْفُرُوا بِكَ فَإِنَّكَ مِنَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ وَبِالزُّبُرِ وَبِالْكِتَابِ الْمُنِيرِ ﴿٢٥﴾

26. Mu nyuma rero, ni ho Jewe Allah Nafata abagararije Ndabahana bikwiye. Ehe raba rero Ntumwa y'Imana, ukuntu Nabihanije kutagarariza ntibumva, Nca Ndabahana!

ثُمَّ أَخَذْتُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٢٦﴾

27. Mbega ntiwabonye ko Imana Allah, Yatumye hagwa imvura ivuye mu bicu izananye mu kirere, Turaheza Twebwe Allah, Tumeresha ibiti vy'ivyamwa bitandukanye kw'ibara hakoreshejwe nya mazi; nk'ibitukura, ivyirabura n'ivy'umuhondo, n'ibindi; Turema no mu misozi, imisozi ifise agataka kera, n'iyifise agataka k'umuhondo utandukanye kw'ibara, hamwe n'iyindi misozi rero ifise agataka kirabura tsiritsiri!

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ ثَمَرَاتٍ مُّخْتَلِفًا أَلْوَانُهَا وَمِنَ الْجِبَالِ جُدَدٌ بَيضٌ وَحُمْرٌ مُّخْتَلِفٌ أَلْوَانُهَا وَغَرَابِيبُ سُودٌ ﴿٢٧﴾

28. Twaremye no mu bantu, mu nyamaswa n'ibigendagenda mw'isi no mu bitungwa, ibitandukanye kw'ibara; nk'ibitukura, ivyera n'ivyirabura, n'ibindi. Ni ukuri, abatinya ibihano vy'Imana Allah bakavyirinda, ni abamenyi

وَمِنَ النَّاسِ وَالْأَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ كَذَلِكَ إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ ﴿٢٨﴾

bazi Imana Allah ku biyiranga mu mazina n'amatazirano yayo, no mu bushobozi bwayo bwo kurema ibitandukanye kw'ibara kandi inkomoko yavyo ari imwe. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Nyenimbabazi-ntangere.

29. Mu vy'ukuri, abasoma Igitabu c'Imana Allah ca Qor'ani bakagenda n'amabwirizwa yaco, bagatsimbataza n'amasengesho akwije ibisabwa ku mwanya wayo, bagatanga no mu vyo Twabaronkeje mu buryo butegegwe canke biyemeje mu mpisho no ku mugaragaro, bagakora ivyo vyose barondera urudandazwa rutigera ruhomba ku Mana Allah;

إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تَجْرَةً لَّن تَبُورَ ﴿٢٩﴾

30. Izobaha impembo z'ibikorwa vyabo itagabanijwe, Yongere Ibagwirize ku mpano zayo ivyiza vyabo, mu vy'ukuri ni Yo Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Nyenindishi, Isubiriza mu ndumane uwutanga.

لِيُؤْتِيَهُمْ أَجْرَهُمْ وَيَزِيدَهُم مِّن فَضْلِهِ ۗ إِنَّهُ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٣٠﴾

31. Ntumwa y'Imana! Ivyo Twaguhishuriye muri Qor'ani, ni kwo kuri kudahinyuzwa gushimangira Ibitabu vyahishuriwe Intumwa zo hambere yawe. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Muhetuziwayyose, Irazi neza ivyerekeye abaja bayo, Nyenukubona, Irabona neza ibikorwa vyabo, kandi Izobibahembera.

وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ هُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ ۗ إِنَّ اللَّهَ بِعِبَادِهِ لَخَبِيرٌ بَصِيرٌ ﴿٣١﴾

32. Mu nyuma y'ihonywa ryabo rero, Twebwe Allah, Twahaye Igitabu ca Qor'ani abo Twahisemwo mu baja bacu, barungikiwe Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah). Muri bo rero, harimwo uwirenganya mu gucumura, harimwo n'umugorotsi yubahiriza amabwirizwa; hakabamwo rero, n'uwihutira gukora ivyiza bitegetswe n'ibimutonesha ku Mana Allah ku burenganzira bwayo. Ihabwa ry'ico Gitabu rero, ni yo ngabirano nta ngere.

ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتَابَ الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ ۖ وَمِنْهُمْ مُّقْتَصِدٌ وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ ۗ يُؤْتِيهِ اللَّهُ دَلِيلَهُ ۗ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ﴿٣٢﴾

33. Imirima itotahaye yo mu Bwami bw'ijuru rya "Adeni", yagenewe kwinjirwamwo abahawe ico Gitabu. Muri Bwo, bazoberwa n'ukwambikwa imiringa y'inzahabu n'ilulu^[1], bazoba bambaye n'impuzu za misi yose zishonywe mw'iharire, abagabo ku bagore.

جَنَّتٍ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِن ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ ﴿٣٣﴾

34. Mu kwinjira muri nya Bwami, bazovuga bati: "Nihashimagizwe Imana Allah Yo Yatumaze agahinda n'intuntu ku mutima. Mu vy'ukuri Imana yacu Rurema Allah, ni ukuri ni Nyenikigongwe-ntangere kuko Yatubabariye, Nyenindishi kuko Yatwakiririye ibikorwa Ikanatugwiriza indishi;

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزْنَ ۗ إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٣٤﴾

[1] Lulu, ni ubwoko bw'ubutare bwiburungushuye, bucukurwa mw'ibahari, bukaba buboneka mu binyabuzima biba musi yaryo, bukagira amabara atandukanye; nk'ibara ryera, iryirabura, n'ayandi. Ni ubutare buzimvye cane.

35. Ni Yo Yatwakiriye mw'icumbi ry'Ubwami ku ngabirano zayo, aho tutazokwigera turuha, eka ntitudzonadebukirwa".

يَمْسُتَا فِيهَا نَصَبٌ وَلَا يَمْسُتَا فِيهَا

لُغُوبٌ ﴿٣٥﴾

36. Nayo abagararije Imana Allah n'Intumwa yayo, bategekanirijwe umuriro wa Jahannamu, aho batazokwigera bapfa ngo bawuruhuke; eka ntibazonatezurirwa mu bihano vy'urutavanako, ni nk'ukwo rero Twebwe Allah, Duhana uwimonogoje mu bugarariji.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ نَارُ جَهَنَّمَ لَا يُقْضَىٰ عَلَيْهِمْ فَيَمُوتُوا وَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ مِنْ عَذَابِهَا كَذَلِكَ نَجْزِي كُلَّ كَافِرٍ ﴿٣٦﴾

37. Abagarariji, bamaze kurengerwa n'ibihano vyo mu muriro wa Jahannamu, bazotabaza n'agahinda n'akantu bati: "Mana yacu Rurema Allah! Dukure muri uwu muriro, maze Udusubize kw'isi duheze dukore ivyiza bitegetswe tutigeze dukora mu buzima". Imana Allah Izobishura Iti: "Mbega Twebwe Allah, ntitwabahaye kubaho mukaramba ikiringo cari gikiwiye, ari uwikebuka akikebuka, Tukanabarungikira n'Umugabisha mu Ntumwa zacu abagabisha ku bihano vyacu! Hamwe n'ivyo vyose, ntimwigeze mwikebuka. Nimuhonje rero ibihano vy'umuriro wa Jahannamu. Burya abirenganya mu kugarariza, nta n'uwubatabara mu kubakingira ibihano bafise".

وَهُمْ يَصْطَرِخُونَ فِيهَا رَبِّنَا أَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ أَوَلَمْ نُعَمِّرْكُم مَّا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَن تَذَكَّرَ وَجَاءَكُمُ الْكَذِبُ فَدُوِقُوا فَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَّصِيرٍ ﴿٣٧﴾

38. Mu vy'ukuri Imana Allah, Irazi neza ibinyegejwe ibiremwa mu majuru n'isi, ni Yo mu vy'ukuri, Izi neza ibinyegejwe mu mishaha y'ibiremwa^[1].

إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ غَيْبِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٣٨﴾

39. Emwe bantu! Imana Allah, ni Yo Yabagiriye kubaho mukurakuranwa kw'isi. Uwo wese rero agararije isengwa ry'Imana Imwe Rudende Allah, ahanirwa iryo garariza ku gatwe kiwe. Burya igarariza ry'abagarariji, nta co ribongerereza ku Mana yabo Rurema Allah, atari ugushavurirwa; eka no kugarariza kwabo Imana Allah, nta co kubongerereza kiretse agahombo no guhona.

هُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَائِفَ فِي الْأَرْضِ فَمَن كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ عِندَ رَبِّهِمْ إِلَّا مَقْتًا وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ إِلَّا خَسَارًا ﴿٣٩﴾

40. Ntumwa y'Imana! Vuga ubwire ababangikanyamana uti: "Nimumbwire ku vyerekeye ubushobozi bw'abo mubangikanya n'Imana Allah mukabasaba mu gishingo cayo, mbega mwonyereka na kimwe baremye kw'isi! Canke boba barafadikanije n'Imana Allah mu kurema amajuru!". Canke Twebwe Allah, Twoba Twarabahaye Igitabu bisunga mu kwemeza ibangikanyamana! Ahubwo rero, abirenganya mu bugarariji, nta sezerano bahana hagati yabo kiretse uruhendo".

قُلْ أَرَأَيْتُمْ شُرَكَاءَكُمُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِ اللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَوَاتِ أَمْ آتَيْنَهُم كِتَابًا فَهُمْ عَلَىٰ بَيِّنَتٍ مِّنْهُ بَلْ إِن يَبِذُ الظَّالِمُونَ بَعْضُهُم بَعْضًا إِلَّا غُرُورًا ﴿٤٠﴾

[1] Nko kugira amakenga mu mishaha w'umuntu mu kwemera isengwa ry'Imana Imwe Rudende Allah, canke mu kwemera Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), canke mu kutubahiriza amabwirizwa ku bitari ivyo.

41. Mu vy'ukuri Imana Allah, Igumije amajuru n'isi kugira bigume aho biri bidahungabanye. Mu gihe rero vyohungabana bikava aho biri, nta n'umwe havuye Imana Allah yoshobora kubigumya akabigumiza aho bitegerezwa kuba; mu vy'ukuri, ni Yo Yamyeye ari Nyenubwitonzintangere, ntiyihutira guhana ibigaba, Nyenikigongwentangere ku bigaya.

﴿إِنَّ اللَّهَ يُعْصِبُكَ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولًا وَلَئِن زَالَتْ إِنَّ أَمْسَكَهُمَا مِنْ أَحَدٍ مِّنْ بَعْدِهِ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا﴾ ٤١

42. Abagararije mu bwoko bw'Abakorayishi, bararahiye bararengwa kw'izina ry'Imana Allah, indahiro zitabaho, ko mu gihe boshikirwa n'Umugabisha abagabisha ku bihano vy'Imana Allah, bazomwumvira bakaba abagororotsi kurusha abayahudi n'abanaswara. Igitangaje rero, ni uko bamaze gushikirwa n'Umugabisha Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), ata co vyabongerereye kiretse ubugaba bwo kutikebuka, guhonyanga no kwamirira kure ukuri.

﴿وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِن جَاءَهُمْ نَذِيرٌ لَّيَكُونُنَّ أَهْدَىٰ مِنْ إِحْدَى الْأُمَمِ فَلَمَّا جَاءَهُمْ نَذِيرٌ مَّا زَادَهُمْ إِلَّا نُفُورًا﴾ ٤٢

43. Ntibarahiye rero bemanga ukuri, ahubwo barahiye ku mvo zo kugira amanyama no kwihambaza ku bantu kw'isi, barondera gukwiragiza ubwononyi; kira noneho inkurikizi y'ubwononyi, igaruka kuri bene bwo. Mbega abakwiragiza ubwononyi kw'isi, hoba hari ikindi barindiriyeye atari uguhanwa nk'ab'aho hambere yabo! Ntumwa y'Imana! Genda ugendereze, nta hantu na hamwe uzosanga Twarigeze kudohoka ku ngingo yo guhana abagarariji bagenzwa n'ubwononyi.

﴿أَسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ وَمَكْرَ السَّيِّئِ وَلَا يَحِيقُ الْمَكْرُ السَّيِّئُ إِلَّا بِأَهْلِهِ فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا سُنَّتَ الْأَوَّلِينَ فَلَن تَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَبْدِيلًا وَلَن تَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَحْوِيلًا﴾ ٤٣

44. Mbega abagarariji b'i Makka, ntiabaragendagenda kw'isi ngo birabire ukuntu iherezo ry'abahakanyi b'aho hambere yabo ryagenze! Kandi bari n'abantu bafise n'inguvu kubarusha^[1], baragararije Imana Allah Ica Irabahonye. Imana Allah rero, nta na kimwe coyinanira ngo gicaruke aho coba kiri hose mu majuru canke mw'isi. Mu vy'ukuri Imana Allah, Yamyeye ari Nyenubumenyikurivyose, Irazi neza ibikorwa vy'ibiremwa, Mushoboravyose, Irashoboye no kubihonya.

﴿أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَكَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعْجِزَهُ مِن شَيْءٍ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ عَلِيمًا قَدِيرًا﴾ ٤٤

45. Iyo Imana Allah Yihutira guhana abantu ku vyaha vy'ivyo barondeye, ntiyari gusigaza kw'isi ikiremwa na kimwe kigendagenda, ariko rero Itenyanya kubahana gushika kw'isango ntarengwa ry'umwe wese muri bo ryo gupfa. Isango ry'umwe wese muri bo rero niryagera, Izohanira umwe wese ku vyo yakoze, mu vy'ukuri Imana Allah, Yamyeye Ibona neza ibikorwa vy'abaja bayo, ni Nyenubona, kandi Izobibahemba.

﴿وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا مَا تَرَكَ عَلَىٰ ظَهْرِهَا مِن دَابَّةٍ وَلَكِن يُؤَخِّرُهُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى فَإِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِعِبَادِهِ بَصِيرًا﴾ ٤٥

[1] Nka Bene Aadi na Bene Thamuudi.

36. Yaasiin (Yaa Siin)
Aayah 83, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa,
Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Yaa Siin^[1].

يس ﴿١﴾

2. Jewe Allah, Ndarahiye kuri iyo Qor'ani itomora neza
imvo n'imvano z'ingingo n'amabwirizwa;

وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ ﴿٢﴾

3. Ndarahiye mu vy'ukuri, ko wewe Muhamadi uri Intumwa
mu Ntumwa z'Imana zahishuriwe zikarungikwa kurongora
ibiremwa;

إِنَّكَ لَئِنِ الْمُرْسَلِينَ ﴿٣﴾

4. Uri mu nzira y'Imana Allah igororotse y'ubwislamu;

عَلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٤﴾

5. Qor'ani yamanuwe n'Imana Allah, Nyenintsinzi-
Mutaneshwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo!

تَنْزِيلِ الْعَزِيدِ الرَّحِيمِ ﴿٥﴾

6. Ntumwa y'Imana! Warungikanwe Qor'ani, kugira
ugabishe ku bihano vy'Imana Allah, abantu ba se babo
batagabishijwe igihe kirekire, baraheza rero baragotwa
ntibemera^[2];

لِيُنذِرَ قَوْمًا مَّا أُنذِرَ ءَابَاؤُهُمْ فَهُمْ
غَافِلُونَ ﴿٦﴾

7. Ni ukuri abenshi muri bo, bakwiye guhanwa ku
kurendegera mw'ibangikanyamana, mu gihe bagabishijwe
bagahakana, ntibemera Imana Allah n'Intumwa yayo ngo
bakore n'ivyiza bitegetswe;

لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلَىٰ أَكْثَرِهِمْ فَهُمْ لَا
يُؤْمِنُونَ ﴿٧﴾

8. Mu vy'ukuri, abo bagarariji mu kutemera kwabo, ni
nk'abo Twebwe Allah Twabohesheje iminyororo mw'izosi
rikomanye n'amaboko, baraheza bararika umutwe baraba
hejuru, ntibashobora kubona iciza n'inzira y'ukuri ngo
bayikurikire.

إِنَّا جَعَلْنَا فِيْ أَعْنَاقِهِمْ أَغْلَالًا فَهِيَ إِلَى
الْأَذْقَانِ فَهُمْ مُّقْمَحُونَ ﴿٨﴾

9. Imbere yabo n'inyuma yabo hose, Twebwe Allah
Twarahakingiriye baraheza baba nk'uwugariwe inzira
imbere n'inyuma yiwe, maze Duhumya n'amaso yabo,
ntibashobora kubona n'inzira ibarongora ku kuri, kubera
amanyama n'ubugarariji vyabo^[3];

وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ
خَلْفِهِمْ سَدًّا فَأَعْشَيْنَهُمُ فَهُمْ لَا
يُبْصِرُونَ ﴿٩﴾

10. Kuburira abagarariji rero no kutababurira, vyose ni co
kimwe. Ntibazokwirera bemera.

وَسَوَاءٌ عَلَيْهِمْ ءَأَنْذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا
يُؤْمِنُونَ ﴿١٠﴾

[1] Raba insiguro y'indome zitangura mu ntango y'igisomwa Al-Baqara.

[2] Iyi Aayah, ihimiriza abamenyi mw'indini, ko bategerezwa kwama bibutsa abantu, kugira
ntibagotwe ku mabwirizwa y'Imana Allah.

[3] Ukudashobozwa kubona ukuri ngo ugukurikire, ni co gihano c'uwo wese agira amanyama mu
kugarariza ukuri.

11. Ntumwa y'Imana! Wewe mu vy'ukuri, igabisha ryawe ryungura uwemera Qor'ani akubahiriza n'amabwirizwa yayo, akanatinya ibihano vya Nyenimpuhwe Allah mu gihe ari ahiherereye. Uyo rero, mushikirize inkuru nziza ihumuriza, ko azogumirizwa akabanga ku vyaha vyawe, aheze ababariwe mu buzima bw'inyuma yo gupfa, azonaronka n'impano zubashwe kandi zamaho mu Bwami bw'ijuru.

إِنَّمَا تُنذِرُ مَنِ اتَّبَعَ الذِّكْرَ وَخَشِيَ الرَّحْمَنَ الْعَلِيمَ فَبَشِّرْهُ بِمَغْفِرَةٍ وَأَجْرٍ كَرِيمٍ ﴿١١﴾

12. Mu vy'ukuri, ni Twebwe Allah Tuzosubiza ubuzima abapfuye, maze bakazuka ku musi w'izuka, Turanandika n'ivyo bakoze vyose, vyaba ivyiza canke ibibi, Tukandika n'ivyo babaye imvo yuko bibandanya gukorwa kw'isi baramaze gupfa, vyaba ivyiza^[1] canke ibibi^[2], kandi rero ikintu icyo ari co cose bakoze, Twarakibungabunze mu Gitabu nyezina canditswemwo ivyagezwe n'ishirwa mu ngiro ryavyo "Lawhu Mahfuudhw".

إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا وَآخِرَهُمْ وَكُلُّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُّبِينٍ ﴿١٢﴾

13. Ntumwa y'Imana! Ababangikanyamana baguhakana, bacire agace k'abantu bigeze kuba mu gacimbiri kari aho, igihe bashikirwa n'Intumwa;

وَأَضْرَبَ لَهُمْ مَثَلًا أَصْحَابَ الْقَرْيَةِ إِذْ جَاءَهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿١٣﴾

14. Igihe Twebwe Allah Tubarungikiye Intumwa zibiri, kugira zibararikire isengwa ry'Imana Imwe Rudende Allah bakazihakana bivuye inyuma, Duca Tuzitera intege mu kurungikwa kw'Intumwa igira gatatu, nya Ntumwa uko ari zitatu zikavugaga ziti: "Mu vy'ukuri, twebwe turi Intumwa zarungitswe kuri mwebwe".

إِذْ أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ اثْنَيْنِ فَكَذَّبُوهُمَا فَعَزَّزْنَا بِثَالِثٍ فَقَالُوا إِنَّا إِلَيْكُم مُّرْسَلُونَ ﴿١٤﴾

15. Ba bantu bo mu gacimbiri, baraheza bazishura bati: "Mwebwe nta kindi muri, kiretse ko muri abantu nkatwe, kandi Nyenimpuhwe Allah ntiyahahishuriye na kimwe, mwebwe nta co muri kiretse ko mubesha".

قَالُوا مَا أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا وَمَا أَنْزَلَ الرَّحْمَنُ مِن شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَكْذِبُونَ ﴿١٥﴾

16. Nya Ntumwa ziraheza zishura zishimitse ziti: "Imana yacu Rurema Allah, Irazi neza ko mu vy'ukuri twarungitswe kuri mwebwe;

قَالُوا رَبَّنَا عَلَّمْنَا مَا لَا عَلَّمْنَا لَوْلَا إِيَّاكَ لَكُنَّا مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿١٦﴾

17. Kandi twebwe nta co tujeje, atari ukubashikiriza gusa ubutumwa butomoye. Ntitujeje kubahatira ukwemera".

وَمَا عَلَّمْنَا إِلَّا الْبَلْغَ الْمُبِينِ ﴿١٧﴾

18. Ba bantu bo mu gacimbiri, baraheza bavugaga bati: "Mu vy'ukuri, mwaduteye umwaku, nimutavavanura no kuturarikira isengwa ry'Imana Imwe Rudende Allah, ni ukuri tuzobicisha amabuye, kandi ni ukuri tuzobaha ibihano bibabaza".

قَالُوا إِنَّا تَطَيَّرْنَا بِكُمْ لَئِن لَّمْ تَنْتَهُوا لَنَرْجُمَنَّكُمْ وَلَيَمَسَّنَّكُم مِّنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٨﴾

19. Za Ntumwa ziraheza zishura ziti: "Umwaku nyabuna, muwuterwa n'ibangikanyamana hamwe n'ibikorwa vyanyu

قَالُوا طَٰغَوْا لِمَ كُنتُم مِّنْ دُونِ آلِ كَارِثٍ ﴿١٩﴾

[1] Nk'umwana basize, ubumenyi bwungura abantu n'impereza ifise indishi zibandanya.

[2] Nk'ibangikanyamana canke ibicumuro babaye imvo yuko bibandanya gukorwa kw'isi kandi baramaze gupfa.

bibi. Mbega none kwibutswa ku neza yanyu, ni co cotuma tubatera umwaku mukanadutera ubwoba bwo kwicishwa amabuye no guhanwa! Ahubwo rero, mwebwe muri abantu bimonogoje mu bugarariji”.

بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ ﴿١١﴾

20. Ni ho rero hirya y’igisagara, hava umuntu aje anyaragasa, inyuma y’aho yumviye ko hari umugambi wo kwica nya Ntumwa canke kuzihana, araheza abwira ba bantu bo mu gacimbiri abinganga ati: “Emwe bantu banje! Enda nyabuna rero, nimukurikire Intumwa mwarungikiwe n’Imana Allah;

وَجَاءَ مِنْ أَقْصَا الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعَى قَالَ
يَتَّبِعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ ﴿٢٠﴾

21. Nimukurikire Intumwa zitigera zibasaba impembo kw’ishikirizabutumwa ryazo; kanatsinda, izo Ntumwa ni n’abagororotsi mu vyo zibararikira;

أَتَّبِعُوا مَنْ لَا يَسْأَلُكُمْ أَجْرًا وَهُمْ
مُهْتَدُونَ ﴿٢١﴾

22. Mbega nobuzwa n’iki gusenga Imana Allah Yandemye, hakaba ari no kuri Yo jewe na mwe tuzosubira!

وَمَا لِيَ لَا أَعْبُدَ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ
تُرْجَعُونَ ﴿٢٢﴾

23. Vyoshoboka gute ko nsenga mu gishingo cayo ibigirwamana ata na kimwe bimaze, mu gihe Nyenimpuhwe Allah Yoshaka ko nshikirwa n’inabi, nya bigirwamana bidashobora kunkingira canke ngo bintabare;

أَتَتَّخِذُ مِنْ دُونِهِ آلِهَةً إِنْ يُرَدِّنَ الرَّحْمَنُ
بُصْرًا لَّا تُبْصِرُ وَلَا تَعْنَىٰ شَفَعَتُهُمْ شَيْئًا وَلَا
يُنْفَعُونَ ﴿٢٣﴾

24. Mu vy’ukuri, mu gihe nohirahira nkabangikanya Imana Allah, ni ukuri noba ndi mu buhuvyi bugaragara;

إِنِّي إِذَا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٢٤﴾

25. Mu vy’ukuri, jewe nemera Imana yanyu Rurema Allah. Kubera ivyo rero, nimwumve impanuro ndabahaye muheze mwemere”. Ni ho rero, ba bantu bo mu gacimbiri baca bamusimbirako baramwica;

إِنِّي ءَامَنْتُ بِرَبِّكُمْ فَاسْمِعُونِ ﴿٢٥﴾

26. Maze yakirwa mu Bwami bw’ijuru abwirwa ati: “Kaze, niwinjire mu Bwami bw’ijuru”. Araheza avuga ari mu nema zo mu Bwami bw’ijuru ati: “Ese iyo abantu banje bamenya iherezo ryanje ryiza;

قِيلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ قَالَ يَا لَيْتَ قَوْمِي
يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾

27. Ese iyo bamenya ukuntu Imana yanje Rurema Allah Yambabariye ivyaha vyanje, Ikanantera iteka ryo kwinjira mu Bwami bw’ijuru, na bo bagaheza bakayemera maze Ikabinjiza mu Bwami bw’ijuru!”.

يَا عَقْرَبِي رَبِّي وَجَعَلَنِي مِنَ
الْمُكْرِمِينَ ﴿٢٧﴾

28. Mu nyuma y’aho abantu biwe biciye umuhanuzi yaje kwamama ko batohirahira ngo bice Intumwa, bakanazihakana bivuye inyuma, ntitwashotse Tubamanurira ingabo mu kubahana, eka ntiyari binakenewe kubamanurira abamalayika bavuye mw’ijuru ngo babahane, ariko Twabarungikiye ibihano birabahonya.

﴿وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَىٰ قَوْمِهِ مِنْ بَعْدِهِ مِنْ
جُنْدٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَمَا كُنَّا مُنْزِلِينَ﴾ ﴿٢٨﴾

29. Ihonywa ryabo rero ntiryabaye ukundi, kiretse ivuzwa rimwe gusa ry’akaruru gahonya, ubwo nyene bose bapfira

إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَبْحَةً وَجَعْدَةً وَإِذَا هُمْ
خَالِدُونَ ﴿٢٩﴾

rimwe, basigara ari ibiziga vyibereye ng'aho.

30. Ese agahombo n'ukwicuza vy'akataraboneka bizoshikira abagararije ku musi w'izuka, igihe biboneye ibihano ukuri kwamyel! Ntibashikirwa n'Intumwa n'imwe irungitswe n'Imana Allah, kiretse ko bayiteburako bakayisuzugura.

يَحْسِرَةٌ عَلَى الْعِبَادِ مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ
إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٣٠﴾

31. Mbega abatebura ku Ntumwa bakazihakana, ntibabona ko Twebwe Allah, Twahoneje imigwi myinshi y'abahakanye Intumwa hambere yabo, n'uko nya migwi itazogenda igarutse kandi kw'isi mu nyuma y'ihonywa ryayo!

أَلَمْ يَرَوْا كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ
أَنَّهُمْ إِلَيْهِمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿٣١﴾

32. Nta n'umwe rero mu bantu, yaba mu migwi Twahoneje canke mu yo Tutahoneje, kiretse ko iyo migwi yose izokwegeranirizwa iwacu Twebwe Allah, ku musi w'izuka kugira iharurirwe, iheze ihemberwe ivyo yakoze.

وَإِنْ كُلُّ لُطْمًا جَمِيعٍ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿٣٢﴾

33. Icemezo cereka ababangikanyamana ko Imana Allah Ishoboye kuzura abapfuye, ni isi yagadutse igacika ubukumbagare, aho Twebwe Allah, Dutuma hagwa imvura ivuye mu bicu izananye mu kirere, Tugaheza Tukayitotahaza, maze Tukayinagishako n'ibiterwa mbumarugo vy'ubwoko butandukanye, hakoreshejwe amazi ya nya mvura, abantu bagaheza bakabifungurako, bo hamwe n'ibitungwa vyabo;

وَأَيُّهَا لَهُمُ الْأَرْضُ الْمَيْتَةُ أَحْيَيْنَاهَا
وَأَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا فَمِنْهُ يَأْكُلُونَ ﴿٣٣﴾

34. Maze Tukagira n'imirima y'itende n'iy'imizabibu, Tugaca n'amariba y'amazi atemba kw'isi, kugira bavomere nya mirima.

وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ مِنْ نَجِيلٍ وَأَعْنَابٍ
وَفَجَّرْنَا فِيهَا مِنَ الْعُيُونِ ﴿٣٤﴾

35. Ivyo vyose rero, Tubigira kugira abantu bafungure ku vyamwa vy'iy mirima itanaga ngo itotahare ku bw'inguvu n'ubuhinga vyabo. Ubwo none ntiboshimira Imana Allah ku nema zayo z'umurengerah!

لِيَأْكُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ
أَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴿٣٥﴾

36. Nihaninahazwe rero Imana Allah Yaremye amoko yose y'ibiterwa n'ivyimeza kw'isi, Ikarema igitsina-gabo n'igitsina-gore no mu bantu nyene, no mu bindi biremwa rero batazi^[1].

سُبْحَانَ الَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا مِمَّا
ثُمِّتِ الْأَرْضُ وَمِنْ أَنْفُسِهِمْ وَمِمَّا لَا
يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾

37. Biri no mu vyemezo vyereka ababangikanyamana, ko Imana Allah ari Imwe mu bumana no mu bubasha bwayo; ijoro Twebwe Allah Dukurako umuco w'umurango, maze aho baherereye bagaca baja mu muzimagiza waryo;

وَأَيُّهَا لَهُمُ النَّيْلُ نَسَلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ
مُظْلِمُونَ ﴿٣٧﴾

38. N'izuba rigendera aho ryagenewe n'Imana Allah, ntiriranga canke ngo riseruke hataragera. Iyo rero, ni yo nteguro y'Imana Allah Nyenintsinzi-Mutananirwa, Nyenubumenyikurivyose;

وَالسَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ
الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٣٨﴾

[1] Imana Allah rero, Yaremye ivyo vyose ata we Yifashishije, ntikwiye kubangikanywa na kimwe mu biremwa vyayo mu gusengwa.

39. N'ukwezi nyene, Twebwe Allah, Twakugeneye ibituro vyakwo buri joro, aho mu mboneko zakwo kuba ari guto, kukagenda kurakura gushika n'aho kwiburungushura mu mfato, hanyuma kugatangura kugabanuka bukebuke mu mpito, gushika n'aho kungana n'agati k'itende kumye, kagahishira kakigonda.

وَالْقَمَرَ قَدَرْتَهُ مَنَارِلَ حَتَّىٰ عَادَ
كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيمِ ﴿٣٩﴾

40. Izuba rero, ntirishobora guta inzira yaryo ngo riseruke mw'ijoro, riheze rizimanganye umuco w'ukwezi; eka n'ijoro nyene, ntirishobora kwijima imbere yuko umurango urengana. Burya rero izuba, ukwezi n'izindi nyenyeri, kimwe cose kirafise inzira-ntasobwa yaco gicamwo.

لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا
اللَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ
يَسْبَحُونَ ﴿٤٠﴾

41. Hari n'ikindi cemezo cereka ababangikanyamana ko Imana Allah Ikwiye gusengwa ari Imwe Rudende Itabangikanywa, ni uko Twebwe Allah, Twarokoye mw'isegenya bamwe mu ruvyaro bakomokako rwa Adamu, maze Tubarerura mu bwato bwa Nuhu bwari burimwo amoko atandukanye y'ibiremwa vyose vy'igitsina-gabo n'igitsina-gore, ivyo bikaba ari na vyo vyahavuye biba intango y'ukurondoka bushasha;

وَأَيُّهُ لَهُمْ أَنَّا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِي الْفَلَكِ
الْمَشْحُونِ ﴿٤١﴾

42. Twaranaremeye abo babangikanyamana n'abandi, ibindi bibunguruzwa nk'ubwato bwa Nuhu^[1].

وَخَلَقْنَا لَهُمْ مِن مِّثْلِهِ مَا يَرْكَبُونَ ﴿٤٢﴾

43. Mu gihe Twoshaka rero, Twobasomesha nturi bari mw'ibahari, nta n'uwobatabara muri ico gihe, eka na bo nyene ntiborokotse;

وَإِنْ نَشَأْ نُغْرِقْهُمْ فَلَا صَرِيخَ لَهُمْ وَلَا هُمْ
يُنْقَدُونَ ﴿٤٣﴾

44. Kiretse mu gihe Twobagirira impuhwe Tukabarokora, maze Tukabaha kuryoherwa gato mu buzima bw'isi gushika kw'isango rizwi kugira bikebuke.

إِلَّا رَحْمَةً مِنَّا وَمَتَاعًا إِلَىٰ حِينٍ ﴿٤٤﴾

45. Ababangikanyamana iyo babwiwe bati: "Nimwiyubare intureka zo mu buzima bw'inyuma yo gupfa n'ivyago vyo mu buzima bwo kw'isi, kugira mugirirwe impuhwe n'Imana Allah", baraha za bakavyirengagiza bakigira ba sindabibazwa.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا
خَلْفَكُمْ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٥﴾

46. Ababangikanyamana, ntibashikirwa n'icemezo mu vyemezo vy'Imana yabo Rurema Allah, kugira kibarongore mu nzira y'ukuri, kiretse ko bacirengagiza bakirabira hirya, maze kikababera impfugasa.

وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِنَا رَبِّهِمْ إِلَّا
كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿٤٦﴾

47. Abagarariji na bo, iyo babwiwe bati: "Nimutange mu matungo, Imana Allah Yabaronkeje"; baca bigovyora babwira abemeramana bati: "Vyoshoboka gute ko dufungurira umuntu, Imana Allah Ishatse Yari kumufungurira! Bemeramana! Mwebwe nta co muri, kiretse ko muri mu muzimagiza uri kure cane y'ukuri".

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالَ
الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْظِعِمُّمْ مَنْ لَوْ
يَشَاءُ اللَّهُ أَطْعَمَهُمْ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ
مُبِينٍ ﴿٤٧﴾

[1] Haba mu kwiunguruzwa imusozu canke mu mazi.

48. Abagarariji, barinamuye mu guhakana bivuye inyuma izurwa ry'ibiremwa bati: "Muhama! Mbega ubona iryo sango ryo guhanirwako ku musu w'izuka, rizoshika ryari nimwaba wewe n'abemeramana muri kumwe, muri imvugakuri?".

وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٨﴾

49. Abagarariji bihutira gusaba ibihano, nta n'ikindi barindiriyeye kugira bahanwe, kiretse ivuzwa ry'inzamba y'umuhera w'isi, uzobashikira giturumbuka ata n'uwo bari biteze, ukabasanga bari mu mpari bahazana mu vy'isi;

مَا يَنْظُرُونَ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً تَأْخُذُهُمْ وَهُمْ يَخِصِّمُونَ ﴿٤٩﴾

50. Ico gihe rero, ntibazoshobora no kugira uwo baraga n'ikintu na kimwe, eka ntibazoshobora no kugaruka mu miryango yabo, bazopfira aho bazoba bari;

فَلَا يَسْتَطِيعُونَ تَوْصِيَةً وَلَا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ يَرْجِعُونَ ﴿٥٠﴾

51. Inzamba igira kabiri izoheza ivuzwe, ibiremwa bice bisubizwa ubuzima, ubwo nyene bive mu kuzimu, maze bigende binyaragasa ku Mana yavyo Rurema Allah;

وَيُنْفِخُ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُمْ مِنَ الْأَجْدَاثِ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يَنْسِلُونَ ﴿٥١﴾

52. Abahakanye bivuye inyuma izurwa ry'ibiremwa, bace bavuga bicuza bati: "Amagorwa arama yemwe! Ni nde ga ntuze atuzuye akadukura aho twari twibereye!"; ubwo nyene bace bishurwa bati: "Iri, ni rya sango mwasezeranirwa na Nyenimpuhwe Allah, mugashikirizwa n'Intumwa zayo ko ari iry'ukuri".

قَالُوا يَا وَيْلَنَا مَن بَعَثَنَا مِن مَّرْقَدِنَا ۗ هَذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمَنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ ﴿٥٢﴾

53. Izurwa ry'ibiremwa rero, nta n'ico risaba atari ivuzwa ry'inzamba igira kabiri, maze ibiremwa vyose bigaca vyegeranirizwa iwacu Twebwe Allah, kugira biharurirwe biheze bihemberwe ivyo vyakoze.

إِن كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿٥٣﴾

54. Kuri uwo musu w'izuka rero, ibiremwa bizotunganirizwa vy'ukuri, nta muntu azorenganywa n'akantu inzatsa, mu kugabanyirizwa ivyiza canke mu kurengerezwa ku vyaha. Eka ntimuzonahemberwa, kiretse ku vyo mwari mwarakoze kw'isi.

قَالِيَوْمَ لَا تُظَلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَلَا يُحْزَنُ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٤﴾

55. Mu vy'ukuri, kuri uyo musu abantu bo mu Bwami bw'ijuru, bazoba baryohewe n'inema z'ubwoko bwose, akamwemwe kabasya;

إِنَّ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ الْيَوْمَ فِي شُغْلٍ فَكِهِونَ ﴿٥٥﴾

56. Bo hamwe n'abakenyezi babo, bicaye ku bitanda vy'iteka bisharije, basharamye mu gatutu katarena;

هُمْ وَأَزْوَاجُهُمْ فِي ظِلِّ عَلَى الْأَرَآئِكِ مُتَكُونُونَ ﴿٥٦﴾

57. Muri nya Bwami, bazoronswa amoko yose y'ivyamwa biryoshe, bazoronswa n'ivyo vyose bipfuzza biryoshe;

لَهُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ وَلَهُمْ مَا يَدَّعُونَ ﴿٥٧﴾

58. Bazoronka n'iyindi nema ihambaye kuruta zose, indamutso y'amahoro bazoramutswa n'Imana yabo Rurema Nyenimbabazi^[1].

سَلَّمَ قَوْلًا مِّن رَّبِّ رَحِيمٍ ﴿٥٨﴾

[1] Ukuramutswa kwabo n'Imana Nyenimbabazi, kizoba ari co kimenyetso c'uko bari mu mahoro, iteka n'itekane vyamahoro.

59. Abagarariji kuri uyo musu, bazobwirwa bati: “Emwe banyavyaha! Kuri uno musu, nimwitandukanye n’abemeramana, muheze muje ukwanyu”;

وَأْمَنُوا الْيَوْمَ أَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ ﴿٥٩﴾

60. Maze Imana Allah Iheze Ibwire n’agashinyaguro n’akantu Iti: “Mbega bagarariji muri Bene Adamu! Sinabahaye amabwirizwa yanje Ndayacishije ku Ntumwa Nabarungikiye, ko mutosenga shetani ngo muyumvire, n’uko mu vy’ukuri shetani kuri mwebwe, ari umwansi agaragara;

*أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يٰبَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٦٠﴾

61. Nkababwiriza n’uko munyiyegereza mu vyo mukora vyose mukanansenga mutambangikanya na kimwe mu biremwa, kuko iryo ari ryo dini rigororotse Nzobahembera Ubwami bw’ijuru!

وَأَنْ أَعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٦١﴾

62. Ni ukuri, shetani yarahubishije inzira yanje ibiremwa vyinshi muri mwebwe. Mbega babangikanyamana! Ntimwagira akenge ngo mutahure urwanko shetani ibafitiye ngo muheze muyirinde!

وَلَقَدْ أَضَلَّ مِنْكُمْ جِبِلًّا كَثِيرًا أَفَلَمْ تَكُونُوا تَعْقِلُونَ ﴿٦٢﴾

63. Uwu rero, ni wo muriro wa Jahannamu mwahora musezeranirwa mukiri kw’isi, ko muzowinjira nimwagarariza;

هَذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٦٣﴾

64. Nimuwinjire rero kuri uno musu, maze muwote ku kuntu mwagarariza;

أَضَلُّوهَا الْيَوْمَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٦٤﴾

65. Kuri uno musu rero, Twebwe Allah, Turazivya iminwa y’ababangikanyamana ntibashobore kurikura mu kanwa ngo bavuge, Duheze Tuvugishe amaboko yabo, maze avuge ibibi yakoze, amaguru yabo na yo abagirize ku bibi vyose baja gukora”.

الْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَىٰ أَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَا أَيْدِيهِمْ وَنَشْهَدُ أَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٦٥﴾

66. Mu gihe Twoshaka rero, ni ukuri Twobahumya n’amaso nk’uko Twazibije iminwa yabo, bagaheza bakitanganiza kuja kurengana ku kiraro gitambitse hejuru y’umuriro. None vyoshoboka gute kukirenganako, kandi barahumye amaso, batabona n’iyo baja!

وَلَوْ نَشَاءُ لَطَمَسْنَا عَلَىٰ أَعْيُنِهِمْ فَاسْتَبَقُوا الصِّرَاطَ فَأَنَّى يُبْصِرُونَ ﴿٦٦﴾

67. No mu gihe Twoshaka, ni ukuri Twobahinduye indemo bakaguma aho bari batanyagaza; muri ico gihe, ntiboshoboye gutera intambwe n’imwe imbere canke ngo basubire inyuma.

وَلَوْ نَشَاءُ لَمَسَخْنَاهُمْ عَلَىٰ مَكَاتَتِهِمْ فَمَا اسْتَظَلُّوا مَصْبِيًّا وَلَا يَرْجِعُونَ ﴿٦٧﴾

68. Uwo Duhaye kuramba bigashika akagera mu za bukuru, Turamutitura mu ndemo agasubira ibwana mu nyifato n’intege nke. Mbega abagarariji ntibogarura akenge ngo batahure ko Imana Allah Ishoboye kugira ivyo vyose, Ishoboye no kubazura!

وَمَنْ تَعْمَرُهُ نُكْسُهُ فِي الْخَلْقِ أَفَلَا يَعْقِلُونَ ﴿٦٨﴾

69. Twebwe Allah, ntitwigeze Twigisha Intumwa Muhamadi kwivuga amazina, eka ntivyari binayikwiye namba ko iba umwivuzi w’amazina. Iki Gitabu yabazaniye,

وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشِّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ وَقُرْءَانٌ مُبِينٌ ﴿٦٩﴾

si ikindi kiretse ko ari urwibutso n'inyigisho ku wushaka kwiwebuka; kikaba na Qor'ani itomoye neza, mu nsiguro, mu ngingo z'ibirekuwe n'ibizira, ikaba inatomoye neza kandi no mu burongozi bwayo;

70. Kugira igabishe ku bihano vy'Imana Allah, uwo wese afise umushaha utegera ugakurikira ukuri, maze ibihano vyagire abagararigi inyuma y'aho bashikiwe na Qor'ani, bakayihakana bivuye inyuma.

لَيُنذِرَ مَنْ كَانَ حَيًّا وَيَحِقُّ الْقَوْلَ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٧٠﴾

71. Mbega abantu ntibabona ko Twebwe Allah, Twabaremeye ibitungwa ku neza yabo, Tubaha kubigaba no kubiganza;

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا خَلَقْنَا لَهُمْ مِمَّا عَمِلَتْ أَيْدِينَا أَنْعَامًا فَهُمْ لَهَا مَلَائِكُونَ ﴿٧١﴾

72. Tubashoboza no kuvyikorako! Muri vyo rero; harimwo ivyo bikorako mu ngendo z'uruja n'uruza, no mu kwunguruzwa ivyankenerwa, harimwo n'ivyo baheza bagafungura.

وَدَلَّلْنَاهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا يَأْكُلُونَ ﴿٧٢﴾

73. Baranafise n'ibindi bibafitiye akamaro bikomoka kuri nya bitungwa; nk'ubwoya n'insato, n'ibindi, hamwe rero n'amata banywa. Mbega abantu ntiboshimira Imana Allah ku nema zayo, bagaheza bakayisenga ari Imwe Rudende!

وَلَهُمْ فِيهَا مَنَافِعٌ وَمَشَارِبٌ أَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾

74. Ababangikanyamana bagize mu gishingo c'Imana Allah ibigirwamana, maze barabisenga barondera ko bibatabara bikabakingira ibihano vyayo;

وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ ءَالِهَةً لَعَلَّهُمْ يُنصَرُونَ ﴿٧٤﴾

75. Ivyo bigirwamana, ntibishoboye namba gutabara ababisenga, eka na vyo nyene nta co vyimariye. Ababangikanyamana hamwe n'ivyo basenga, bose bazokwegeranirizwa hamwe mu bihano batanako umwikomo.

لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَهُمْ وَهُمْ لَهُمْ جُنْدٌ مُحْضَرُونَ ﴿٧٥﴾

76. Ntumwa y'Imana! Ntugatuntuzwe n'igarariza hamwe n'itebura vyabo; mu vy'ukuri Twebwe Allah, Turazi neza ivyo bakorera mu mpisho n'ivyo bakorera ku mugaragaro, Tuzoheza Tubibahembere.

فَلَا يَخْزِنَاكَ قَوْلُهُمْ إِنَّا نَعْلَمُ مَا يُبْشِرُونَ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٧٦﴾

77. Mbega umuntu ahakana yivuye inyuma izurwa ry'ibiremwa, ntabona ko Twebwe Allah, Twamuremye mw'ima ry'intanga, amaze gukura aca ahinduka umuharirizi ruhebwa;

أَوَلَمْ يَرَ الْإِنْسَانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ حَصِيمٌ مُبِينٌ ﴿٧٧﴾

78. Araheza aducira agace kataroranye mu kugereranya ubushobozi bw'Imana Allah Yaremye, n'ubushobozi bw'ico Yaremye, maze yibagira intango y'iremwa ryiwe, arinamura ati: "Ni nde yosubiza ubuzima amagufa kandi yaramaze kubora akavungagurika!"

وَصَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ قَالَ مَنْ يُحْيِي الْعِظْمَ وَهِيَ رَمِيمٌ ﴿٧٨﴾

79. Ntumwa y'Imana! Vuga umwishure uti: "Iyosubiza ubuzima nya magufa, ni iyayaremye ubwa mbere, ni na Yo Izi neza iremwa ry'ibiremwa vyose, ni Nyenubumenyikurivyose";

فَلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنْشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ ﴿٧٩﴾

80. Ni Yo Yabagiriye umuriro mu gutsita igiti kibisi ku kindi, maze mu kanya isase mugacana umuriro muri nya giti^[1].
الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ مِنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا، فَإِذَا أَنْتُمْ مِنْهُ تُوقِدُونَ ﴿٨٠﴾

81. Ubwo none, Imana Allah Yaremye amajuru n'isi n'ibiri hagati yavyo, ntishoboye gusubiza ubuzima ibiremwa bikazuka bidora nk'ubwa mbere igihe Ibirema! Yobuzwa n'iki kandi ari Yo Nyenukurema Yaremye ikintu ico ari co cose, Nyenubumenyikurivyose!
أَوَلَيْسَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِقَدِيرٍ عَلَيَّ أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ بَلَىٰ وَهُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ ﴿٨١﴾

82. Ni ukuri, iyo Imana Allah Ishatse ikintu ico ari co cose ko kiba, Ikibwira gusa Iti: "Ba" kigaca kiba ubwo nyene.
إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٨٢﴾

83. Nihaninahazwe rero Imana Allah, Yo Rugaba Igaba lkaganza ibintu vyose, ni no kuri Yo muzosubizwa mumaze gupfa, kugira muharurirwe muheze muhemberwe ivyo mwakoze.
فَسُبْحَانَ الَّذِي فِي يَدَيْهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٣﴾

37. As-Swaafaat (Abamalayika batonze) Aayah 182, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

1. Ndarahiye Jewe Allah, ku bamalayika batonda ku murongo mu gusenga;

2. No ku bamalayika basunika ibicu vy'imvura kw'itegeko ryanje;

3. No ku bamalayika basoma urwibutso n'amajambo yanje mu guhishurira Intumwa^[2]!

4. Mu vy'ukuri ga bantu! Imana yanyu mukwiye gusenga ltabanganywa, ni Imana Imwe Rudende Allah.

5. Ni Yo Mana Rurema Yaremye amajuru n'isi n'ibiri hagati yavyo, ni na Yo Mubungabunzi w'izuba mu buseruko no mu burengero bwaryo.

6. Mu vy'ukuri Twebwe Allah, Twarasharije n'inyenyeri ijuru ryegereye isi;

7. Turaheza Turaribungabunga, kugira ntrivogerwe n'uwo wese mu ntagondwa z'amashetani;

8. Amashetani rero, ntashobora gushika ahari abamalayika mu majuru ngo aheze asume urusaku kw'ishurwa ry'ibijanye n'amabwirizwa, ivyagezwe hamwe n'ishirwa mu ngiro ryavyo. Amashetani ahirahiye

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالصَّافَّاتِ صَفًّا ﴿١﴾

فَالرَّجْرَجَاتِ رَجْرًا ﴿٢﴾

فَالسَّلِيلَاتِ ذِكْرًا ﴿٣﴾

إِنَّ إِلَهُكُمْ لَوَاحِدٌ ﴿٤﴾

رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَرَبُّ

الْمَشْرِقِ ﴿٥﴾

إِنَّا رَبُّنَا السَّمَاءِ الدُّنْيَا بِرَبِّتِهِ

الْكَوَاكِبِ ﴿٦﴾

وَحَفَظًا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ مَّارِدٍ ﴿٧﴾

لَا يَسْمَعُونَ إِلَىٰ أَمَلًا الْأَعْلَىٰ وَيُقَدِّفُونَ

مِنْ كُلِّ جَانِبٍ ﴿٨﴾

[1] Ugutsita igiti kibisi ku kindi maze umuriro ukaka, ni kimwe mu vyemezo vyerekana ubushobozi bw'Imana Allah mu kurema ikintu mu gihushane caco. Ni nk'ukwo nyene rero, Ishoboye gusubiza ubuzima abapfuye bakazuka.

[2] Imana Allah Irahira ku co Ishatse mu biremwa vyayo, nayo ibiremwa ntibirekuriwe kurahira, kiretse kw'izina ryayo gusa. Ukurahira kw'izina ry'ikitari Imana Allah, ni ibangikanyamana.

agasuma urusaku, aca aterwa ibishirira vya nyakotsi biturutse ku mpande zose;

9. Akirukanwa kugira ntashobore gusuma nya rusaku, yaranategekanirijwe n'ibihano vyamahoro mu buzima bw'inyuma yo gupfa;

دُحُورًا وَلَهُمْ عَذَابٌ وَاصِبٌ ﴿٩﴾

10. Kiretse shetani isamiye hejuru ijambo rimwe muri iryo suma ry'urusaku, igaca iribwira iyiri musu yayo; ino na yo ikaribwira iyindi iri musu yayo gushika ku yiri kw'isi. Hari n'aho rero, ikurikizwa igishirira ca nyakotsi kikayiturira imbere yuko iribwira iyiri musu yayo. Hari n'igihe bishika rero mu vyagezwe n'Imana Allah, ikarisamira hejuru ikaribwira iyiri musu yayo imbere yuko ishikirwa na nya gishirira kikayiturira, maze iya nyuma muri yo ikarishikiriza ba senyagara n'abapfumu, na bo bagaca baryuhirako ayandi majambo ijana y'ikinyoma.

إِلَّا مَنْ خَطِفَ الْخَطْفَةَ فَأَتْبَعَهُ شَهَابٌ نَاقِبٌ ﴿١٠﴾

11. Ntumwa y'Imana! Baza abahakana bivuye inyuma izurwa ry'ibiremwa, ko iremwa ryabo ari ryo rigoye cane gusumba iremwa ry'ibindi biremwa Twaremye! Mu vy'ukuri Twewe Allah, Twaremye se wabo Adamu mw'ivu ribombye.

فَأَسْتَفْتِهِمْ أَهُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمْ مَنْ خَلَقْنَا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِنْ طِينٍ لَازِبٍ ﴿١١﴾

12. Ntumwa y'Imana! Ahubwo icogutangaza, ni ihakana ryabo ry'izurwa ry'ibiremwa; n'icogutangaza kurusha, ni itebura ryabo kuri wewe n'isuzugurwa ry'amajambo yawe!

بَلْ عَجِبْتَ وَيَسْخَرُونَ ﴿١٢﴾

13. N'iyi bibukijwe ku vyo bibagiye canke bakagotwa, ukubibutsa nta co kubamarira ngo bikebuke.

وَإِذَا دُكِرُوا لَا يَدْكُرُونَ ﴿١٣﴾

14. N'iyi babonye icemezo cerekana ko uri Intumwa vy'ukuri, baragiteburako bakitangaza;

وَإِذَا رَأَوْا آيَةً يَسْتَسْخِرُونَ ﴿١٤﴾

15. Bagaheza bakavuga bati: "Iyi Qor'ani watuzaniye, si ikindi kiretse ko ari uburozi bweruye;

وَقَالُوا إِن هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿١٥﴾

16. Mbega igihe twapfuye tugacika ivu n'amagufa yaboze, burya mu vy'ukuri tuzosubizwa ubuzima duheze tuzuke!

أَوَدَا مِنَّا وَكُنَّا تُرَابًا وَعَظْمًا أَءَانَا لَمَبْعُوثُونَ ﴿١٦﴾

17. Mbega burya hazozuka na ba data bapfuye kera!"

أَوَدَابَاؤُنَا الْأَوَّلُونَ ﴿١٧﴾

18. Ntumwa y'Imana! Vuga ubwire abahakana bivuye inyuma izurwa ry'ibiremwa uti: "Ego cane! Bitebe bitebuke, muzosubizwa ubuzima maze muzuke kandi musuzuguritse".

قُلْ نَعَمْ وَأَنْتُمْ كَاخِرُونَ ﴿١٨﴾

19. Ni ukuri, izurwa ryabo ni akaravyo, hazopfa kuvuzwa inzamba igira kabiri gusa, ubwo nyene bace basokoroka mu kuzimu birabira intureka zo ku musu w'izuka;

فَأَنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ فَإِذَا هُمْ يَنْظُرُونَ ﴿١٩﴾

20. Baheze bavuge n'agahinda n'akantu bati: "Amagorwa arama yemwe! Uwu, ni wo musu w'iharurirwa n'impera!";

وَقَالُوا يَا وَيْلَنَا هَذَا يَوْمُ الدِّينِ ﴿٢٠﴾

21. Bace babwirwa n'abamalayika bati: "Uwu, ni wo musu هَذَا يَوْمُ الْفَضْلِ الَّذِي كُنْتُمْ بِهِء
wo gutunganiriza ibiremwa, umusi mwahora muhakana مُكِدِّبُونَ ﴿٢١﴾
mwivuye inyuma mukiri kw'isi ko utabaho".

22. Abamalayika bazobwirwa bati: "Nimwegeranirize *أَحْشُرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا وَأَزْوَاجَهُمْ وَمَا
hamwe abirenganije mu kugarariza bari kumwe كَانُوا يَعْبُدُونَ ﴿٢٢﴾
n'abagenzi babo, hamwe rero n'ibigirwamana bahora basenga;

23. Bakabisenga mu gishingo c'Imana Allah, muheze مِنْ دُونِ اللَّهِ فَاهْدُوهُمْ إِلَى صِرَاطِ
mubashorere mu nzira ibashikana mu muriro ururumba; الْجَحِيمِ ﴿٢٣﴾

24. Maze mubaharike aho babanza kubazwa imbere وَقِفُوهُمْ إِنَّهُمْ مَسْئُولُونَ ﴿٢٤﴾
yuko batabwa mu muriro wa Jahannamu; mu vy'ukuri, bategerezwa kubazwa ku vyo bakoze no ku vyo bavuze vyose".

25. Bazoheza rero babwirwe ku gashinyaguro n'akantu مَا لَكُمْ لَا تَنَاصَرُونَ ﴿٢٥﴾
bati: "Mbega mwafashwe n'iki ko mudatabarana nk'uko mwabigenza kw'isi".

26. Ahubwo kuri uwu musu, bicishije bugufi mu kwubahiriza بَلْ هُمْ آَلِيَوْمٍ مُسْتَسْلِمُونَ ﴿٢٦﴾
itegeko ry'Imana Allah, ntibashobora namba guca kubiri na ryo.

27. Aho rero, bazoheza batangure guhazana, bahangane وَأَقْبَلْ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٢٧﴾
hagati yabo batanako imiragwe;

28. Maze indongozi z'abahuve zibwirwe n'abazirikiyi قَالُوا إِنَّكُمْ كُنْتُمْ تَأْتُونَنَا عَنِ الْيَمِينِ ﴿٢٨﴾
mu buhuvi ziti: "Mu vy'ukuri, ni mwebwe mwahora mutuja mu gutwi mukatwankisha ukuri, mukaturyohereza ubuhuyi kw'izina ry'idini".

29. Indongozi z'abahuve na zo zibwire abazirikiyi قَالُوا بَلْ لَمْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٢٩﴾
mu buhuvi ziti: "Sigaho, murabaga mwifashe! Ahubwo nyabuna, mwebwe ntimwigeze mwemera namba;

30. Vyongeye nta n'ububasha bw'ivyemezo canke وَمَا كَانَ لَنَا عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ بَلْ كُنْتُمْ قَوْمًا طَٰغِيِينَ ﴿٣٠﴾
bw'inguvu twari tubafiseko ngo tubabuze ukwemera Imana Allah, eka mbere mwari mwigize akagaramaruganda mu guhonyanga ukuri mukubona;

31. Ni ho rero twebwe hamwe na mwe twagirwa n'ijambo فَحَقَّ عَلَيْنَا قَوْلُ رَبِّنَا إِنَّا لَنَاقُونَ ﴿٣١﴾
ry'Imana yacu Rurema Allah, ryo gusezeranira ibihano abagarariji^[1]. Mu vy'ukuri rero, twese hamwe dutegerezwa guhonja ibihano;

32. Twebwe twarabahubishije inzira y'ukwemera, فَأَعْوَبْتُمْ كَمَا كُنَّا خُلُوِينَ ﴿٣٢﴾
muraheza muradukirikira mu buhuvi, mu vy'ukuri twari twarahuyi".

33. Mu vy'ukuri kuri uwu musu rero, indongozi z'abahuve فَإِنَّهُمْ يَوْمَئِذٍ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿٣٣﴾
hamwe n'abazirikiyi mu buhuvi, bazofadikanya mu bihano nk'uko bafadikaniye kw'isi mu buhuvi.

[1] Raba Aayah ya 13 mu gisomwa Sajda.

34. Ni nk'ukwo nyene rero Twebwe Allah, Tugira mu guhana inkodzi z'ikibi zahisemwo ubugaba kw'isi ha kutwumvira. إِنَّا كَذَّبِكَ نَفَعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ ﴿٢٤﴾
35. Mu vy'ukuri, ababangikanyamana bakiri kw'isi, iyo bararikiwe gusenga Imana Imwe Rudende Allah, bati: "Nta mana ibwirijwe gusengwa atari Imana Allah", bahora bagira amanyama bakirengagiza; إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٢٥﴾
36. Bagaca bavuga bati: "Mbega vyoshoboka gute mu vy'ukuri, ko tureka gusenga imana zacu ku kwubahiriza gusa ijambo ry'umwivuzi w'amazina, yakehewe n'ubwengel". وَيَقُولُونَ آيْنَا لَتَارِكُوا آلِهَتِنَا لِشَاعِرٍ مَّجْنُونٍ ﴿٢٦﴾
37. Nibateshwe bate barahumba! Muhamadi ntari nk'ukwo bamuvuga namba, ahubwo yaje abazaniye ukuri kw'ukwemera gushingiye kuri Qor'ani, ashimangira ivyashikirijwe n'izindi Ntumwa mu mabwirizwa n'isengwa ry'Imana Imwe Rudende Allah. بَلْ جَاءَ بِالْحَقِّ وَصَدَّقَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٢٧﴾
38. Babangikanyamana! Mu vy'ukuri, mwebwe ku kubera ihakana ryanyu, mutegerezwa guhonja ibihano bibabaza; إِنَّكُمْ لَدَأَيْتُمُ الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿٢٨﴾
39. Kandi mu buzima bw'inyuma yo gupfa, ntimuzohanwa, kiretse ku vyaha mwari mwarakoze kw'isi. وَمَا تُحْزَنُونَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٩﴾
40. Kiretse abaja b'Imana Allah bayitumbera mu vyo bakora vyose bakabikora ku bwayo, maze lgaheza ikabakingira ibihano; إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلِصِينَ ﴿٣٠﴾
41. Abo, ni bo rero bazononka impano zizwi neza kandi zamaho mu Bwami bw'ijuru; أُولَئِكَ لَهُمْ رِزْقٌ مَّعْلُومٌ ﴿٣١﴾
42. Izo mpembo, ni ivyamwa vy'ubwoko butandukanye, bakazonaterwa iteka n'icubahiro; فَوَاكِهِ وَهُمْ مُكْرَمُونَ ﴿٣٢﴾
43. Mu Bwami bw'ijuru bwuzuyemwo inema zamaho; فِي جَنَّةِ النَّعِيمِ ﴿٣٣﴾
44. Aho bazoba bicaye ku bitanda batumberanye, barabana; عَلَى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ ﴿٣٤﴾
45. Ibirahuri vy'inzoga itambiye bicanacanako, inzoga yengwa mu mazi y'iriba ritemba ryamaho; يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِكَأْسٍ مِّنْ مَّعِينٍ ﴿٣٥﴾
46. Ifise ibara ryera n'akanovera k'akataraboneka ku banywi bazoyihereza; بِضَاءٍ لَّدُوِّ اللَّيْلِ بَيْنَ ﴿٣٦﴾
47. Ntigira ingaruka mbi ngo iboreze canke ngo isinzikaze ubuzima bw'uwuguma ayinywa; لَا فِيهَا عَاوِلٌ وَلَا هُمْ عَنْهَا يُنْفَوْنَ ﴿٣٧﴾
48. Muri nya Bwami, bazoba bafise n'abakenyezi biyubashe bisoneye, batigera bakubita ijisho abatari abagabo babo, bafise n'amaso meza nk'ay'inyana; وَعِنْدَهُمْ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ عِينٌ ﴿٣٨﴾
49. Basa neza, ntiworaba barasayangana; wogira ngo ni irigi ribitswe ahantu ata n'umwe ararikorako. كَأَنَّهُنَّ بَيضٌ مَّكْنُونٌ ﴿٣٩﴾
50. Abari mu Bwami bw'ijuru, bazobazanya hagati yabo, batera inkuru z'ubuzima babanyemwo n'abandi kw'isi; فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٤٠﴾

51. Maze umwe muri bo aheze avuge ati: “Mu vy’ukuri, kw’isi nari mfise umugenzi twamana hafi; ﴿٥١﴾ قَالَ قَائِلٌ مِّنْهُمْ إِنِّي كَانَ لِي قَرِينٌ
52. Yavuga yitangaza ambwira ati: “Mbega mu vy’ukuri, wewe uri mu bemera ko izurwa ry’ibiremwa ribaho! ﴿٥٢﴾ يَقُولُ أَإِنَّكَ لَمِنَ الْمُصَدِّقِينَ
53. Aho nyene uremera ko nitwapfa tugacika ivu n’amagufa mu kuzimu, tuzoheza tugasubizwa ubuzima tukazuka koko, hanyuma tugaharurirwa, tukanahemberwa ivyo twakoze!” ﴿٥٣﴾ أَعِدَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظْمًا أَوَّانًا لِّمَدِينُونَ
54. Hanyuma wa mwemeramana, ace avuga abwire abo bari kumwe mu Bwami bw’ijuru, ati: “Ubwo ntimwoza tukarunguruka mu muriro tukaraba iherezo ry’uwahoze ari umugenzi twamana hafi!”; ﴿٥٤﴾ قَالَ هَلْ أَنْتُمْ مُّظَلُّونَ
55. Wa mwemeramana agize ngo ararunguruka mu muriro, aca abona wa mugenzi wiwe bamana hafi, ari hagati na hagati mu nyenga y’umuriro ururumba; ﴿٥٥﴾ فَأَطَّلَعَ فَرَءَاهُ فِي سَوَاءِ الْجَحِيمِ
56. Aca avuga abwira nya mugenzi wiwe ati: “Ndarahiye kw’izina ry’Imana Allah, ko wahatswe kumpubisha ngahona iyo ndakwumvira; ﴿٥٦﴾ قَالَ تَأَلَّوْا لِي إِن كِدْتُمْ لِتُردِّينَ
57. Iyo hataba impano y’Imana yanje Rurema Allah, Yanshoboje kwemera nkatsimbataro, ni ukuri nari kuba ndi mu begeranirijwe hamwe na we mu muriro”. ﴿٥٧﴾ وَتَوَلَّوْا يَنْعَمُهُ رَبِّي لَكُنْتُ مِنَ الْمُحْضَرِينَ
58. Ba bemeramana aho bari mu Bwami bw’ijuru, baca bavuga akamwemwe kabasya bati: “Ni ivy’ukuri, ko tuzoguma mu nema zamaho ibihe bidahera ata gupfa; ﴿٥٨﴾ أَفَمَا نَحْنُ بِمَعْتَبَرِينَ
59. Kiretse urupfu rwa mbere twapfuye tukiri kw’isi, nta n’uguhanwa inyuma y’aho twinjiriye mu Bwami bw’ijuru! ﴿٥٩﴾ إِلَّا مَوْتَتَنَا الْأُولَىٰ وَمَا نَحْنُ بِمُعَدِّيْنَ
60. Mu vy’ukuri, iyi ni yo ntsinzi ihambaye”. ﴿٦٠﴾ إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ
61. Mu ntumbero yo gushika ku ntsinzi nk’iyi y’Ubwami bw’ijuru, abakora ivyo bakora kw’isi rero, nibakore batiziganya, ata kudubukirwa. ﴿٦١﴾ لِيُقْتَلْ هَذَا فَلَئِمَّا الْعَمِلُونَ
62. Mbega none burya iyo ntsinzi y’Ubwami bw’ijuru, ni ryo cumbi ryiza cane kuruta ibindi, canke ni igiti Al-Zaqqumu cavumwe, gifungurirwa abantu bo mu muriro! ﴿٦٢﴾ أَدْلِكَ خَيْرٌ نُزُلًا أَمْ شَجَرَةُ الزَّقُّومِ
63. Mu vy’ukuri Twebwe Allah, Twagize ico giti kuba igeragezwa ku birenganije mu kugarariza, bahakana bivuye inyuma bati: “Bishoboka gute ko igiti kiba mu muriro kandi umuriro uturira igiti!” ﴿٦٣﴾ إِنَّا جَعَلْنَاهَا فِتْنَةً لِلظَّالِمِينَ
64. Al-Zaqqumu mu vy’ukuri, ni igiti kinagira hagati na hagati mu nyenga y’umuriro wa Jahannamu; ﴿٦٤﴾ إِنَّهَا شَجَرَةٌ تَخْرُجُ فِي أَصْلِ الْجَحِيمِ
65. Ivyamwa vya nya giti bisa nabi cane; wogira ngo ni imitwe y’amashetani, ntubaze rero akanuko kavyo n’ukuntu bibishe (bikata) mu kanwa! ﴿٦٥﴾ طَلْعُهَا كَأَنَّهُ رُءُوسُ الشَّيَاطِينِ

66. Mu vy'ukuri ababangikanyamana, bazorya ivyamwa vyaco, bibuzuze inda batumbirwe; فَأَنهَمُ لَأَكُونَنَّ مِنْهَا فَمَالِئُونَ مِنْهَا
النُّطُونَ ﴿٦٦﴾
67. Hanyuma bashozeko ikinyobwa kigizwe n'uruvange rw'amashira n'urwuya vy'abantu bo mu muriro vyasebuye bikaryimara; ثُمَّ إِنَّ لَهُمْ عَلَيْهَا لَشَوْبًا مِّنْ حَمِيمٍ ﴿٦٧﴾
68. Hanyuma iyegeranirizo ryabo inyuma y'ivyo vyose, ni mu bihano vyo mu muriro. ثُمَّ إِنَّ مَرَجِعَهُمْ لِلَّهِ الْحَكِيمِ ﴿٦٨﴾
69. Mu vy'ukuri ababangikanyamana, basanze ba se babo ari impuyi mw'ibangikanyamana; إِنَّهُمْ أَلقُواْ آباءَهُمْ صَالِينَ ﴿٦٩﴾
70. Baraheza bacanacanako mu kubakurikira mu buhuyi. فَهَمَّ عَلَى آثَرِهِمْ يُهْرَعُونَ ﴿٧٠﴾
71. Ntumwa y'Imana! Ni ukuri mu bantu bo hambere y'abo warungitsweko, harimwo benshi bahuyye; وَلَقَدْ ضَلَّ قَبْلَهُمْ أَكْثَرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٧١﴾
72. Ni ukuri, Twarabarungikiye Intumwa zibagabisha ku bihano vyacu, maze ntibumva, baragarariza. وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا فِيهِمْ مُّندِرِينَ ﴿٧٢﴾
73. Ntumwa y'Imana! Raba rero iherezo ry'abantu bagabishijwe maze ntibumva, ukuntu ryagenze, barahanwe bimwe vy'akarorero; فَأَنْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُنذِرِينَ ﴿٧٣﴾
74. Kiretse abaja b'Imana Allah bayitumbera mu vyo bakora vyose, maze bakabikora ku bwayo, lgaheza lkabakingira ibihano. إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلِصِينَ ﴿٧٤﴾
75. Ni ukuri, Nuhu amaze kwihebura ko abantu yarungitsweko batarota bamwemera, yaraduhamagaye Twebwe Allah kugira Tumutabare, maze asanga ni Twebwe Umwiza w'abatabazi yitabira uwumutabaje; وَلَقَدْ نَادَيْنَا نُوْحًا فَلَيْعَمَ الْمُجِيبُونَ ﴿٧٥﴾
76. Turaheza rero Turamurokora we n'umuryango wiwe hamwe n'abemeramana bari kumwe, Tubakura mu kaga ko gusomeshwa nturi y'akataraboneka; وَوَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾
77. Maze Tugira uruvyaro rwa Nuhu kuba ari rwo rusigara rukarondoka inyuma yuko abantu yarungitsweko bahitanwa n'isegenya; وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ هُمُ الْبَاقِينَ ﴿٧٧﴾
78. Tumuha no kuyagwa neza mu bantu bakurikiye gushika ku musi w'iherezo. وَوَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿٧٨﴾
79. Harakayagwa neza rero Nuhu mw'iteka n'itekane mu biremwa vyose. سَلَّمَ عَلَى نُوْحٍ فِي الْعَلَمِينَ ﴿٧٩﴾
80. Ni nk'uko nyene rero mu vy'ukuri Twebwe Allah - Twahemvye Nuhu mu kuyagwa neza n'ibiremwa - Duhemba abagwaneza mu kwumvira Imana Allah. إِنَّا كَذَلِكْ جَزَى الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٠﴾
81. Mu vy'ukuri, Nuhu ari mu baja bacu b'abemeramana bubahiriza koko amabwirizwa yacu. إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨١﴾
82. Mu nyuma rero, ni ho Twebwe Allah, Twahonya abantu ba Nuhu bahakanye bivuye inyuma, maze bahitanwa n'isegenya. ثُمَّ أَعْرَفْنَا الْآخِرِينَ ﴿٨٢﴾

83. Mu vy'ukuri, mu bagendeye ukwemera-ndemanwa kwa Nuhu gushingiye ku kwemera no gusenga Imana Imwe Rudende Allah, ni Umuvugishwamana Ibrahimu;

*وَأَنَّ مِنْ شَيْعَتِهِ لِبَرْهِيمَ ﴿٨٣﴾

84. Igihe yatumbera Imana yiwe Rurema Allah n'umutima wejejwe mu kutemera ibintazi n'ingeso mbi;

إِذْ جَاءَ رَبَّهُ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٤﴾

85. Igihe abwira se wiwe n'abantu yarungitsweko ati: "Ni ibiki musenga mu gishingo c'Imana Allah!

إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَاذَا تَعْبُدُونَ ﴿٨٥﴾

86. Karashize ingani, mukanagare mwihe gusenga imana z'irementanya ha gusenga Imana Imwe Rudende Allah!

أَفَيْكَا ءَالِهَةٌ دُونَ اللَّهِ تُرِيدُونَ ﴿٨٦﴾

87. Mbega none mwibaza iki ku co Imana Rurema w'ibiremwa vyose Yobahanisha mu gihe mwoyibangikanya!"

فَمَا ظَنُّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٨٧﴾

88. Ni ho rero Ibrahimu yitegereza inyenyeri yiyumvira ico yobigobotoza mu kutajana na bo ku musi mukuru wabo;

فَنَظَرَ نَظْرَةً فِي النُّجُومِ ﴿٨٨﴾

89. Aca ababwira ati: "Mu vy'ukuri jewe ndarwaye".

فَقَالَ إِنِّي سَقِيمٌ ﴿٨٩﴾

90. Baraheza rero baramureka arasigara, na bo barabandanya ku musi mukuru wabo.

فَتَوَلَّوْا عَنْهُ مُدْبِرِينَ ﴿٩٠﴾

91. Ni ho rero yagenda anyaragasa ahari ibigirwamana vyabo, aca abibwira atebura abinebagura ati: "Aho ga ntu, ntimwofungura kuri izi mfungurwa muterekerwa n'ababasenga!

فَرَاغَ إِلَىٰ آلِهِتِهِمْ فَقَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ ﴿٩١﴾

92. Mbega mwafashwe n'iki ko mutavuga, ngo mwishure n'uwubabajije!"

مَا لَكُمْ لَا تَنْطِقُونَ ﴿٩٢﴾

93. Ni ho rero yarengera kuri nya bigirwamana, arabikubita n'ukuryo arabimenagura.

فَرَاغَ عَلَيْهِمْ ضَرْبًا بِالْيَمِينِ ﴿٩٣﴾

94. Ba bantu ni ho baja kumurondera baza batazambaye n'ishavu n'akantu;

فَأَقْبَلُوا إِلَيْهِ يَرِيضُونَ ﴿٩٤﴾

95. Ibrahimu arahaheza ahura na bo ababwira ata co yinona ati: "Bishoboka gute ko musenga ivyo mwibaziye mwebwe nyene;

قَالَ أَنْعَبُدُونَ مَا تَنْجُتُونَ ﴿٩٥﴾

96. Mugaheza mukareka kwiyegereza Imana Allah mu vyo mukora ntimunayisenge, kandi ari Yo Yabaremye, Ikarema n'ivyo mukora!"

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾

97. Ba bantu bamaze kwumva ko ata kuri bafise ngo biregure, baciye babicisha mu ngimba babwirana hagati yabo bati: "Nimumwubakireko, maze mugire inkonge y'umuriro, muheze mumuteyo".

قَالُوا أَبْنُؤُا لَّهُ مُبِينًا فَأَلْقَوْهُ فِي الْحَبْشِمْ ﴿٩٧﴾

98. Bagomvye rero kumugirira nabi ngo bamwice, Turaheza Twebwe Allah, Turabatsinda mu gutegeka nya muriro ko utohirahira ngo umukoreko.

فَارَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَسْقَلِينَ ﴿٩٨﴾

99. Ibrahimu yababwiye ati: "Jewe mu vy'ukuri, ndimukiye aho nshobora kwiyegereza Imana yanje Rurema mu vyo nkora vyose ndanayisenga mu mwidegemvyo, Izoheza

وَقَالَ إِنِّي ذَاهِبٌ إِلَىٰ رَبِّي سَيَّهْدِينِ ﴿٩٩﴾

Inshikane ku vyiza mw'idini no mu buzima bwanje bwo kw'isi";

100. Araheza yitura Imana Allah ayisaba avuga ati: "Mana yanje Rurema Allah! Ndagusavye Umpe umwana mu beranda";

رَبِّ هَبْ لِي مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٠٠﴾

101. Twaramwumviye igisabisho ciwe, Turaheza Tumuha agakuru keza ko azoronswa umwana w'umuhungu azorangwa n'ubwitonzi nta ngere^[1].

فَبَشِّرْنَهُ بَعْلِمٍ حَلِيمٍ ﴿١٠١﴾

102. Ismayili rero amaze gukura akagera mu bigero vyo kujana na Ibrahimu mu dukorwa twa misi yose, Ibrahimu yamubwiye ati: "Mwananje! Ni ukuri, jewe narose mbona vy'ukuri ndiko ndagukerera, none ubivuzeko iki?". Ismayili yishuye se ata gushidikanya ati: "Da! Shira mu ngiro ivyo wategetswe n'Imana Allah, maze unkerere^[2], nanje uza gusanga ku bushake bw'Imana Allah ndi mu bihangana mu kwumvira Imana Allah".

فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَبْنَؤُا إِنِّي أَرَى فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبُكُ فَأَنْظِرْ مَاذَا تَرَى قَالَ يَكْتُبُ أَفْعَالُ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ ﴿١٠٢﴾

103. Bompi rero bamaze kwitegurira kwubahiriza iryo tegeko, maze Ibrahimu akarambika Ismayili hasi yubitse inda kugira amukerere;

فَلَمَّا أَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ ﴿١٠٣﴾

104. Ni ho Twahamagara Ibrahimu muri ivyo bihe bigoye Duti: "Ewe Ibrahimu!

وَنَدَيْتَنَّهُ أَن يَسْتَأْذِنَهُمْ ﴿١٠٤﴾

105. Ni ukuri, wamaze gushira mu ngiro ico wategetswe mu ndoto. Ni nk'uko nyene rero mu vy'ukuri Twebwe Allah - Twahemvyeye Ibrahimu kw'ishirwa mu ngiro ry'indoto yiwe - Duhemba abagwaneza mu kubakura mu vyago mu buzima bwo kw'isi no mu bw'inyuma yo gupfa;

قَدْ صَدَّقْتَ الرُّؤْيَا إِنَّا كَذَلِكَ نَجْرِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٠٥﴾

106. Mu vy'ukuri ikererwa ry'umwana wawe Ismayili, ni ryogeragezwa rihambaye ryerekana ukuri kw'ukwemera kwawe".

إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْبَلْتَأُ الْمُنِينُ ﴿١٠٦﴾

107. Ni ukwo rero Twarokoye Ismayili, haraheza hakererwa imbagwa y'intama mu kibanza ciwe.

وَقَدَيْتَنَّهُ بِذُبُجٍ عَظِيمٍ ﴿١٠٧﴾

108. Gutyo Duha Ibrahimu kuyagwa neza mu bantu bakurikiye gushika ku musi w'iherezo.

وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿١٠٨﴾

109. Ibrahimu arakagira amahoro, iteka n'itekane bivuye ku Mana Allah.

سَلَّمَ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ ﴿١٠٩﴾

110. Ni nk'uko nyene rero Twebwe Allah - Twahemvyeye Ibrahimu ku kwubahiriza ibwirizwa ryacu - Duhemba abagwaneza.

كَذَلِكَ نَجْرِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١١٠﴾

111. Mu vy'ukuri, Ibrahimu ari mu baja bacu b'abemeramana koko.

إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١١﴾

112. Ibrahimu mu kumuhembera ukwihangana kw'ishirwa mu ngiro ry'ibwirizwa ryacu, Twaranamuhaye agakuru

وَبَشِّرْنَهُ بِإِسْحَاقَ نَبِيًّا مِّنَ الصَّالِحِينَ ﴿١١٢﴾

[1] Uyo mwana akaba ari Ismayili mwene Ibrahimu.

[2] Kuko indoto z'Intumwa z'Imana, ni ibwirizwa.

keza ko kuzoronswa umwana yitwa Is-haka, akazoba n'Umuvugishwamana mu Bavugishwamana beranda;

113. Maze Turamuhezagira we hamwe n'umwana wiwe Is-haka. Mu ruvyaro rwabo bompri rero, hahavuye habonekamwo umwumviramana w'umugwaneza koko, hamwe rero n'uwirenganya bimwe biboneka mu kugarariza.

وَبَرَكْنَا عَلَيْهِ وَعَلَىٰ إِسْحَاقَ وَمِن ذُرِّيَّتِهِمَا
مُحْسِنٌ وَظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ ۗ مُبِينٌ ﴿١١٣﴾

114. Ni ukuri Musa na murumunawe Haruna, Twarabateye iteka ryo kuba Intumwa;

وَلَقَدْ مَنَّا عَلَىٰ مُوسَىٰ وَهَارُونَ ﴿١١٤﴾

115. Turaheza Turabarokora bompri hamwe n'abantu babo mu vyago bihambaye vyo gusoma nturi;

وَجَعَلْنَاهُمَا وَقَوْمَهُمَا مِنَ الْكَرْبِ
الْعَظِيمِ ﴿١١٥﴾

116. Maze Turabatabara, baranesha Firawuni hamwe n'abunganizi biwe;

وَنَصَرْنَاهُمْ فَكَانُوا هُمُ الْعَلِيلِينَ ﴿١١٦﴾

117. Twaranabahaye Igitabu ca Tawurati gitomoye;

وَعَاتَيْنَاهُمَا الْكِتَابَ الْمُسْتَبِينَ ﴿١١٧﴾

118. Tubarongora no mu nzira igororotse y'ubwislamu;

وَهَدَيْنَاهُمَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿١١٨﴾

119. Gutyo, Tubaha kuyagwa neza mu bantu bakurikiye gushika ku musi w'iherezo.

وَتَرَكْنَا عَلَيْهِمَا فِي الْأَخْرَبِ ﴿١١٩﴾

120. Musa na murumunawe Haruna barakagira amahoro, iteka n'itekane bivuye ku Mana Allah.

سَلَّمَ عَلَىٰ مُوسَىٰ وَهَارُونَ ﴿١٢٠﴾

121. Ni nk'uko nyene rero Twebwe Allah - Twahemvywe Musa na Haruna - Duhamba abagwaneza b'imvugakuri.

إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٢١﴾

122. Mu vy'ukuri Musa na murumunawe Haruna, bari mu baja bacu b'abemeramana koko.

إِنَّهُمَا مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢٢﴾

123. Mu vy'ukuri Ilyaasi, ni ukuri ari mu bo Twateye iteka ryo kuba Intumwa;

وَإِنَّ إِلْيَاسَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٢٣﴾

124. Igihe yabwira abantu biwe yarungitsweko muri Bene Israyeli ati: "Nimutinye ibihano vy'Imana Allah, ntimuhirahire ngo muyibangikanye;

إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ ۖ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٢٤﴾

125. Bishoboka gute ko musenga ikigirwamana ata na kimwe gishoboye, mukirengagiza gusenga Umwiza w'abaremyi;

أَنذَعُونَ بَعْلًا وَّتَدْرُونَ أَحْسَنَ
الْخَلْقِينَ ﴿١٢٥﴾

126. Imana yanyu Rurema Allah Yabaremye, Ikaba ari na Yo Mana Yaremye ba so aho hambere yanyu!"

اللَّهُ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأُولِينَ ﴿١٢٦﴾

127. Abantu Ilyaasi yarungitsweko rero, baramuhakanye bivuye inyuma. Mu vy'ukuri ku musi w'izuka, bazokwegeranirizwa ku Mana Allah kugira Ibahanire ivyo bakoze;

فَكَذَّبُوهُ فَإِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ ﴿١٢٧﴾

128. Kiretse abaja b'Imana Allah bejeje idini ryayo, abo ntibazohanwa.

إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلِصِينَ ﴿١٢٨﴾

129. Ilyaasi Twamuhaye kuyagwa neza mu bantu bakurikiye gushika ku musi w'iherezo.

وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْأَخْرَبِ ﴿١٢٩﴾

130. Ilyaasi arakagira amahoro, iteka n'itekane bivuye ku Mana Allah.

سَلَّمَ عَلَىٰ آلِ يَاسِينَ ﴿١٣٠﴾

131. Mu vy'ukuri, ni nk'uko nyene rero Twebwe Allah - Twahemvyeye Ilyaasi kw'igamburukiramana ryiwe - Duhemba abagwaneza mu bemeramana.

إِنَّا كَذَلِكِ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣١﴾

132. Mu vy'ukuri Ilyaasi, ari mu baja bacu bubahiriza koko amabwirizwa yacu.

إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣٢﴾

133. Mu vy'ukuri Luutwi, ni ukuri ari mu bo Twateye iteka ryo kuba Intumwa;

وَإِنَّ لَوْطًا لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٣﴾

134. Igihe Twamurokora we hamwe n'umuryango wiwe mu bihano;

إِذْ نَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ ﴿١٣٤﴾

135. Kiretse umukecuru ari aho, yahonejwe mu bandi ku bubegito bwiwe.

إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَابِرِينَ ﴿١٣٥﴾

136. Mu nyuma rero, ni ho Twahonya vy'akarorero abahakanyi mu bantu ba Luutwi.

ثُمَّ دَمَرْنَا الْأَخْرِيْنَ ﴿١٣٦﴾

137. Bantu b'i Makka! Mu vy'ukuri mu ruja n'uruza rwanyu, ni ukuri mwama muzinduka muca ahahoze imihana y'abantu ba Luutwi;

وَأَنْتُمْ لَتَمُرُونَ عَلَيْهِمْ مُّضْجِبِينَ ﴿١٣٧﴾

138. Mukanagorobeza muhaca. Ubwo ntimwogarura akenge mugatinya ko mwoshikirwa n'ivyabashikiye.

وَاللَّيْلِ أَفْلا تَعْقِلُونَ ﴿١٣٨﴾

139. Mu vy'ukuri Yunusu, ni ukuri ari mu bo Twateye iteka ryo kuba Intumwa;

وَإِنَّ يُونُسَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٩﴾

140. Igihe atwarwa n'agashavu agata abantu biwe yarungitsweko, agahungira mu bwato bwuzuye abantu n'ibintu;

إِذْ أَبَقَ إِلَى الْفُلِّكَ الْمَشْحُونِ ﴿١٤٠﴾

141. Maze nya bwato bukubitwa n'imikuba iturutse irya n'ino, biba ngombwa ko baburemururira kugira ntibwibire. Ni ho rero bagira tombora ku kuraba uwotabwa mw'ibahari, maze amajwi yose agwa kuri Yunusu;

فَسَاهَمَ فَكَانَ مِنَ الْمُدْحَضِينَ ﴿١٤١﴾

142. Araheza atabwa mw'ibahari, ifi amahanga iba yamubonye nk'ejo ica iramusama, iramutamira ku mwikomo yari afitiwe n'Imana Allah.

فَأَلْقَمَهُ الْخُوتَ وَهُوَ مُلِيمٌ ﴿١٤٢﴾

143. Iyo Yunusu rero ataba ari mu bantu barangwa no gukora ivyiza imbere yuko atamirwa na nya fi, hanyuma akaguma aninahaza yongera atazira Imana Allah ari mu nda yayo^[1];

فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ ﴿١٤٣﴾

144. Ni ukuri yari gupfira mu nda yayo, maze akagumayo gushika ku musu w'izurwa ry'ibiremwa.

لَلَّيْلِ فِي بَطْنِهِ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤٤﴾

145. Ni ho rero Twamukura muri nya fi Tukamuterera kw'isi y'ubugaragwa, yarushe yacitse intere;

*فَتَبَدَّلْنَاهُ بِالْأَعْرَاءِ وَهُوَ سَقِيمٌ ﴿١٤٥﴾

146. Turaheza Tumunagishiriza igiti c'uruyuzi kimuha agatutu, akanagifungurako gushika atore mitende.

وَأَنْبَتْنَا عَلَيْهِ شَجَرَةً مِّنْ يَقْطِينٍ ﴿١٤٦﴾

[1] Avuga ati: "LAA ILAAHA ILLAA ANTA SUB-HAANAKA INNII KUN-TU MINA DDHWAALIMIINA".

147. Mu nyuma, Twahavuye Tumurungika ku bantu ibihumbi ijana, mbere n'abarenga; وَأَرْسَلْنَاهُ إِلَىٰ مِائَةِ أَلْفٍ أَوْ يَزِيدُونَ ﴿١٤٧﴾
148. Maze baramwemera baranashira mu ngiro ivyo abigisha, Duca Tubaha kuryoherwa n'ubuzima bwo kw'isi gushika kw'isango ryo gupfa kwabo. فَآمَنُوا فَمَتَّعْنَاهُمْ إِلَىٰ حِينٍ ﴿١٤٨﴾
149. Ntumwa y'Imana! Baza abantu warungitsweko ukuntu bubahuka bakomekera abakobwa ku Mana yawe Rurema Allah ku rwanko gusa babafitiye, maze bakigenera abahungu ku rukundo babafitiye! فَاسْتَفْتِهِمَ الرِّبِّيكَ أَلِنَبَأَتْ وَلَهُمُ النَّبُؤُونَ ﴿١٤٩﴾
150. Babaze kandi bakwereke ko ariho bari bari, igihe Twebwe Allah Turema abamalayika ari abakobwa nk'uko babivuga! أَمْ خَلَقْنَا الْمَلَائِكَةَ إِنْتِنَا وَهُمْ شَاهِدُونَ ﴿١٥٠﴾
151. Emwe bantu! Nimwumve mwumvireho! Ni ukuri mu binyoma vy'ababangikanyamana, bavuga ko; أَلَا إِنَّهُمْ مِّنْ أَفْئِكِهِمْ يَتُفَوِّلُونَ ﴿١٥١﴾
152. Imana Allah Yavyaye. Mu vy'ukuri, barabesha bagaheba bakanyomoza ku kuvuga ivyo batazi. وَلَدَ اللَّهُ وَإِنَّهُمْ لَكَذِبُونَ ﴿١٥٢﴾
153. Imana Allah Yokwihitiramwo gute abakobwa Ikirengagiza abahungu! أَضَلَّفَىٰ أَلِنَبَأَتْ عَلَىٰ النَّبِيِّنَ ﴿١٥٣﴾
154. Bantu! Iyo, ni ingingo mbi cane mwishingira, ko Imana Allah Yigeneye abakobwa mu biremwa, na mwe Ikabagenera abahungu! مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿١٥٤﴾
155. Ubwo ntimwokwibuka mukamenya ko bitabereye namba ko Imana Allah Yitirirwa umwana! Ntibikabe. أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿١٥٥﴾
156. Canke mwoba mufise ku vyo muvuga, icemezo gitomoye gishingiye ku bumenyi! أَمْ لَكُمْ سُلْطٰنٌ مُّبِينٌ ﴿١٥٦﴾
157. Nimwaba rero mufise nya cemezo kiri mu Gitabu c'Imana Allah, enda nyabuna rero, nimukizane nimwaba muri imvugakuri koko! فَأَتُوا بِكِتَابِكُمْ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٥٧﴾
158. Ababangikanyamana bibwira ko Imana Allah hari ico ipfana n'abamalayika gishingiye ku maraso. Ni ukuri abamalayika, barazi neza ko ababangikanyamana bazokwegeranirizwa mu bihano ku musu w'izuka. وَجَعَلُوا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجَنَّةِ نَسَبًا وَلَقَدْ عَلِمْتِ الْجِنَّةُ إِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ ﴿١٥٨﴾
159. Nihaninahazwe rero Imana Allah mu buryo burengeye cane ivyo ababangikanyamana bayomekera. سُبْحٰنَ اللَّهِ عَمَّا يُصِفُونَ ﴿١٥٩﴾
160. Ariko rero, abaja b'Imana Allah bemera koko bakeza n'idini ryayo, ntibavuga ku Mana Allah, kiretse ibiberanye n'icubahiro cayo. إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلِصِينَ ﴿١٦٠﴾
161. Babangikanyamana! Mu vy'ukuri mwebwe hamwe n'ibigirwamana musenga mu gishingo c'Imana Allah; فَإِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ ﴿١٦١﴾
162. Ntimushoboye guhubisha n'umwe mu biremwa; مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ بِفٰتِنِينَ ﴿١٦٢﴾
163. Kiretse uwagenewe kuja mu muriro ku bugarariji bwiwe. إِلَّا مَنْ هُوَ صَالِ الْجَحِيمِ ﴿١٦٣﴾

164. Abamalayika bazovuga bati: "Nta n'umwe muri twebwe, kiretse ko afise ahantu hazwi mw'ijuru adashobora kurenga;

وَمَا مِثَّا إِلَّا لَهُ مَقَامٌ مَّعْلُومٌ ﴿١٦٤﴾

165. Mu vy'ukuri twebwe, turatonda mu runani, ku murongo mu gusenga Imana Allah no mu kuyumvira;

وَأَنَا لَتَحْنُ الصَّافُونَ ﴿١٦٥﴾

166. Mu vy'ukuri twebwe, tuninahaza twongera dutazira Imana Allah, mu buryo buri kure cane y'ibitaberanye n'icubahiro cayo".

وَأَنَا لَتَحْنُ الْمُسِيحُونَ ﴿١٦٦﴾

167. Ntumwa y'Imana! Mu vy'ukuri ababangikanyamana, ni ukuri bahora binamura bakavuga imbere y'irungikwa ryawe bati:

وَأَنْ كَانُوا لَيَقُولُونَ ﴿١٦٧﴾

168. "Ese iyo dushikirwa n'ibitabu n'Intumwa nk'ivyashikiriye abo hambere yacu;

لَوْ أَنَّ عِنْدَنَا ذِكْرًا مِنَ الْأُولِينَ ﴿١٦٨﴾

169. Ni ukuri twari kuba abaja b'Imana Allah, bemera koko bakeza n'idini ryayo".

لَكُنَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلِصِينَ ﴿١٦٩﴾

170. Igihe bashikirwa rero n'Igibabu ca Qor'ani n'Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), barabigararije bivuye inyuma. Bitebe bitebuke rero, bazomenya ibihano bibarindiriyeye mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

فَكَفَرُوا بِهِ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿١٧٠﴾

171. Ni ukuri ijambo ryacu Twebwe Allah, ryaramaze gushingwa ku baja bacu mu Ntumwa;

وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ ﴿١٧١﴾

172. Ko mu vy'ukuri ari bo bategerezwa gutsinda no kunesha abansi babo;

إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنْصُورُونَ ﴿١٧٢﴾

173. N'uko ingabo zacu ziduharanira, zitegerezwa kunesha abansi bazo, kuko ari zo zeniherezo ryiza.

وَأَنَّ جُنْدَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ ﴿١٧٣﴾

174. Ntumwa y'Imana! Irengagize abatemera ubarabishye amaso, gushika igihe bagenewe kubaho gihere maze bapfe, hanyuma bahanwe;

فَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿١٧٤﴾

175. Tenyanya rero, uzoheza wirabire ibizobashikira ku kugarariza kwabo, bitebe bitebuke, na bo nyene bazoheza bibonereko ibizobashikira mu bihano!

وَأَبْصَرَهُمْ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ ﴿١٧٥﴾

176. Ntumwa y'Imana! Karashize ingani bihutire gusaba ko ibihano vyacu bibashikira!

أَفِعْبَادِنَا يَسْتَعْجِلُونَ ﴿١٧٦﴾

177. Burya, igihe bashikiwe n'ibihano vyacu, hazoba ari igitondo kibi cane ku bagabishijwe hanyuma ntibumva!

فَإِذَا نَزَلَ بِسَاحَتِهِمْ فَسَاءَ صَبَاحُ

الْمُنْذَرِينَ ﴿١٧٧﴾

178. Ntumwa y'Imana! Birengagize ubarabishye amaso rero, gushika igihe bashikiwe n'ibihano vy'Imana Allah;

وَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿١٧٨﴾

179. Tenyanya rero uzoheza wirabire ibizobashikira ku kugarariza kwabo; bitebe bitebuke, na bo nyene bazokwibonerako ibizobashikira mu bihano!

وَأَبْصَرَ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ ﴿١٧٩﴾

180. Nihaninahazwe rero Imana yawe Rurema Allah, Nyenicubahiro c'iteka mu buryo burengeye cane ivyo ababangikanyamana bayomekera.

سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿١٨٠﴾

181. Intumwa zose rero zirakagira amahoro, iteka n'itekane bivuye ku Mana Allah.

وَسَلِّمْ عَلَى الْمُرْسَلِينَ ﴿١٨١﴾

182. Nihashimagizwe Imana Allah, Umubungabunzi w'ibiremwa vyose mu buzima bwo kw'isi no mu bw'inyuma yo gupfa.

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨٢﴾

38. Swaad (Swaad)
Aayah 88, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Swaad^[1]. Jewe Allah, Ndarahiye kuri Qor'ani yibutsa abantu kwikebuka ku vyo bagosweko!

صَّ وَالْقُرْآنِ ذِي الذِّكْرِ ﴿١﴾

2. Ariko rero, abagararije bagira amanyama mu guhonyanga ukuri bagaca kubiri na kwo.

بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي عِزَّةٍ وَشِقَاقٍ ﴿٢﴾

3. Hari imigwi myinshi y'abantu Twahoneje hambere yabo, yatakamvye mu kwigaya igihe ishikirwa n'ibihano, ico gihe umwanya wo kwigaya wari wamaze kurengerana, nta n'ubukiro yari igifise bwo guhunga nya bihano.

كَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ فَنَادَوا
وَلَاتِ حِينَ مَنَاصٍ ﴿٣﴾

4. Abagarariji, baritangaje ku kurungikirwa Umugabisha avuye mu bantu nkabo, kugira abagabishe ku bihano vy'Imana Allah, yongere abararikire kuyemera, barahaiza barinamura bati: "Uyu, ni umurozi karuhariwe mu kubesha;

وَعَجِبُوا أَنْ جَاءَهُمْ مُنذِرٌ مِنْهُمْ وَقَالَ
الْكَافِرُونَ هَذَا سَجْرٌ كَذَّابٌ ﴿٤﴾

5. Karashize ingani, afate imana zacu azigire Imana Imwe Rudende, abe ari Yo aturarikira kwemera! Mu vy'ukuri, iryo rarikiramana ryiwe, ni ukuri ni ikintu gitangaje pe!"

أَجْعَلِ الْأَلِهَةَ إِلَهًا وَاحِدًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ
عَجَابٌ ﴿٥﴾

6. Indongozi z'abagararije zarahimirije abantu bazo gukomeza gutsimbatare mw'ibangikanyamana ziti: "Nimushishikare mutsimbatare mudahesha mu gusenga imana zanyu. Mu vy'ukuri inyigisho z'iyi Ntumwa, ni ukuri zifise ihangiro ryo kwiganza no kwigarurira ubutegetsu.

وَأَنْطَلِقُ الْأَمْلَأَ مِنْهُمْ أَنْ آمْسُوا وَاصْبِرُوا
عَلَىٰ آهَاتِكُمْ إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ يُرَادُ ﴿٦﴾

7. Kuva na kera na rindi, nta ho twigeze twumva inyigisho nk'izo mw'idini rya ba data mu Bakorayishi canke mu banaswara. Izo nyigisho rero, si ikindi kiretse ko ari irementanya ryigendera!

مَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي الْمِلَّةِ الْآخِرَةِ إِنْ هَذَا
إِلَّا آخْتِلَافٌ ﴿٧﴾

8. Vyoshoboka gute ko Muhamadi ari we gusa muri twese yohishurirwa Qor'anii!". Ntumwa y'Imana! Ahubwo rero abagarariji, bafise amakenga kw'ihishurirwa n'irungikwa vyawe. Ahubwo mbere binamura kuvuga ukwo, kuko batarahonja ibihano vyanje Jewe Allah.

أَنْزَلَ عَلَيْهِ الذِّكْرَ مِنْ بَيْنِنَا بَلْ هُمْ فِي
شَكٍّ مِّنْ ذِكْرِي بَلْ لَمَّا يَدُوْفُوا عَذَابِ ﴿٨﴾

[1] Raba insiguro y'indome zitangura mu ntango y'igisomwa Al-Baqara.

9. Mbega none boba bagaba ibigega vy'impano z'Imana yawe Rurema Allah, Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Bigaburo Iha uwo Ishatse mu ngabirano zayo Itarinze gusabwa! أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ أَلَعَزِيزِ ٱلْوَهَّابِ ۙ

10. Canke boba bagaba bakaganza amajuru n'isi n'ibiri hagati yavyo, ku buryo bagaburira canke bakima uwo bashatse mu biremwa! Enda rero nibakore ibibashobokeye kugira bashike mw'ijuru, baheze rero bagaburire ibiremwa mu guha canke mu kwima uwo bashaka! أَمْ لَهُمْ مُلْكُ ٱلسَّمَوَاتِ وَٱلْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَلْيَرْتَقُوا فِي ٱلْأَسْبَابِ ۙ

11. Ingabo z'ababangikanyamana, zizoneshwa nk'uko ingabo ziyunze z'abo hambere yabo zaneshejwe; جُنْدٌ مَّا هُنَالِكَ مَهْزُومٌ مِّنَ ٱلْأَحْزَابِ ۙ

12. Aho hambere yabo, harigeze kuba hari abahakanye bivuye inyuma: abantu ba Nuhu, Bene Aadi, Firawuni yari afise ingabo n'inguvu bidasanzwe; كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ ذُو ٱلْأَوْتَادِ ۙ

13. Bene Thamuudi, abantu ba Lutwi hamwe rero n'abantu bo mu gisagara c'ibiti bitotahaye barungikiwe Shu'ayibu. Iyo migwi rero, ni yo migwi y'abantu biyunze mu bugarariji no mu buhakanyi; وَتَمُودُ وَقَوْمُ لُوطٍ وَأَصْحَابُ لَيْكَةِ ٱلْأَوْتَابِ ۙ

14. Umugwi wose muri yo, warahakanye wivuye inyuma Intumwa, uca uhabwa ibihano vyanje Jewe Allah. إِنَّ كُلَّ ٱلَّذِى كَذَّبَ ٱلرُّسُلَ فَحَقَّ عِقَابِ ۙ

15. Ababangikanyamana, nta n'ikindi barindiriyeye mu gihe boguma mw'ibangikanyamana, kiretse ivuzwa rimwe gusa ry'akaruru gahonya kadasubizwa inyuma. وَمَا يَنْظُرُ هَؤُلَاءِ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً مِّمَّا لَهَا مِن فَوَاقِ ۙ

16. Baranavuze batebura kw'iharurirwa ry'ibiremwa ku musi w'izuka bati: "Ewe Mana yacu Rurema Allah! Turagusavye Uduhe ibihano vyacu Watugeneye tukiri kw'isi, imbere yuko umusi w'iharurirwa ugera!" وَقَالُوا رَبَّنَا عَجِلْ لَنَا وَقَطْنَا قَبْلَ يَوْمِ ٱلْحِسَابِ ۙ

17. Ntumwa y'Imana! Ihanganire ivyo bavuga bikubangamiye, uheze wibuke n'Umuja wacu Dawudi yanzwe n'inguvu zo guhangana n'abansi ata guhesha, hamwe rero no kwihanganira igamburukirama. Mu vy'ukuri, yarigaya cane akitura kenshi Imana Allah^[1]. أَصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَٱذْكُرْ عِبْدَنَا دَاوُدَ ذَا ٱلْأَيْدِي ۙ إِنَّهُٗ أَوَّابٌ ۙ

18. Mu vy'ukuri Twebwe Allah, Twatumye imisozi yitabira itazira n'ininahazamana ryagirwa na Dawudi umugoroba n'igitondo; إِنَّا سَخَّرْنَا ٱلْجِبَالَ مَعَهُ يُسَبِّحْنَ بِٱلْعُشِيِّ وَٱلْإِشْرَاقِ ۙ

19. Dutuma n'umugwi w'inyoni witabira nya tazira n'ininahazamana, ivyo vyose rero vyaramwumvira; وَٱلطَّيْرَ مَحْشُورَةً كُلٌّ لَّهُٗ أَوَّابٌ ۙ

20. Twaranamutsimbatarije ubwami bwiwe kw'ijunja n'inguvu Twamuhaye, Tumuha n'ubutumwa hamwe no gutomora ijamba n'ingingo. وَشَدَدْنَا مُلْكَهُٗ وَءَاتَيْنَاهُ ٱلْحِكْمَةَ وَفَضَّلْنَا ٱلْخَطَّابِ ۙ

21. Ntumwa y'Imana! Mbega warashikiriwe n'inkuru y'abantu babiri batase, igihe basimba urugo rw'aho Dawudi yasengera; *وَهَلْ أَتَىكَ نَبَأُ ٱلْخَصْمِ إِذْ تَسَوَّرُوا ٱلْمَيْخَرَابِ ۙ

[1] Iyi Aayah iratera intege Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah).

22. Baraheza bamwinjirirako aca agira ubwoba! Ni ho bamatururuzza bati: “Tekana, ntugire ubwoba namba, twebwe twatase, aho umwe muri twebwe yarenganije uwundi; twaje kukwitura rero kugira udutunganirize vy’ukuri ata nkunzi, wongere uduhanure gukurikira inzira igororotse”.

إِذْ دَخَلُوا عَلَىٰ دَاوُدَ فَفَزِعَ مِنْهُمْ قَالُوا لَا تَخَفْ خَصَمَانِ بَعَىٰ بَعْضُنَا عَلَىٰ بَعْضٍ فَأَحْكُم بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَلَا تُشْطِطْ وَاهْدِنَا إِلَىٰ سَوَاءِ الصِّرَاطِ ﴿٢٢﴾

23. Ni ho rero umwe muri bo yatangura kwigana avuga ati: “Mu vy’ukuri, uyu ni mwenewacu, afise intama mirongo icenda n’icenda, nanje nkaba mfise intama imwe rudende, akaba yagize inambu yo kuyinyaga, aca ambwira ati: “Mpa iyo ntama”, maze aranzivya sinagira ayo ncira n’ayo mira”;

إِنَّ هَذَا أَخِي لَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نَعِجَةً وَإِيَّيَّ نَعِجَةٌ وَاحِدَةٌ فَقَالَ أَكْفِلْنِيهَا وَعَزَّنِي فِي الْخِطَابِ ﴿٢٣﴾

24. Dawudi aca avuga ati: “Ni ukuri, mwenewanyu yakurenganije mu kukunyaga intama yawe akayihagira, kandi abenshi mu basangiye amatungo, ni ukuri birashika bamwe muri bo bakarenganya abandi, havuyemwo gusa abemeramana bakora ivyiza bitegetswe, ntibarenganyana. Abo rero, ni bake cane mu bantu”. Dawudi yaratahuye ko Twebwe Allah, Twamugerageje mu kuba abo bantu baje kumwitwarako, ni ho yasaba imbabazi Imana yiwe Rurema Allah, aca arayubamira ashira uruhanga hasi, maze arigaya^[1];

قَالَ لَقَدْ ظَلَمَكَ بِسُؤَالِ نَعِجَتِكَ إِلَىٰ نِعَاجِهِ وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ الْخُلَطَاءِ لِيَنبَغِي بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَقَلِيلٌ مَّا هُمْ وَظَنَّ دَاوُدُ أَنَّمَا فَتَنَّاهُ فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهُ وَخَرَّ رَاكِعًا وَأَنَابَ ﴿٢٤﴾

25. Twacye Tumugumiriza akabanga Turanamubabarira ivyaha vyiwe. Mu vy’ukuri Dawudi, ni ukuri ari mu batonye kuri Twebwe Allah, ari no mu bagenewe uburuhukiro bwiza mu buzima bw’inyuma yo gupfa.

فَعَفَرْنَا لَهُ ذَٰلِكَ وَإِنَّ لَهُ عِنْدَنَا لَزُلْفَىٰ وَحُسْنَ مَّآبٍ ﴿٢٥﴾

26. Ni ho rero Twamubwira Duti: “Ewe Dawudi! Mu vy’ukuri, Tukugize icariho cacu mu kukugira umwami kw’isi. Kubera ivyo rero, tunganiriza abantu vy’ukuri ata nkunzi, kandi ntugakurikire ivyipfuzo vyawe mu gufata ingingo, kuko vyoguhubisha inzira y’amabwirizwa y’idini ry’Imana Allah. Mu vy’ukuri abahuba inzira y’amabwirizwa y’idini ry’Imana Allah, barategekanirijwe ibihano bikaze, kuko birengagije umusi w’iharurirwa ry’ibiremwa^[2]”.

يٰۤدَاوُدُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ فَأَحْكُم بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَىٰ فَيُضِلَّكَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ يٰمَنْ نُّسُوا يَوْمَ الْحِسَابِ ﴿٢٦﴾

27. Ntitwaremye ijuru n’isi n’ibiri hagati yavyo ku gufynata, ukwo ni ko abagararije bibwira ko Twabiremye. Ibihano nya bihano vyo mu muriro rero, vyagenewe abagarariji badategera intumbero y’Imana Allah mu kurema ijuru n’isi.

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَطِيلًا ذَٰلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ كَفَرُوا فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ النَّارِ ﴿٢٧﴾

28. Mbega burya Twogira abemeye bagakora n’ivyiza bitegetswe nk’abaganzwa n’ubwononyi kw’isi, canke Twogira abagamburukirama nk’abanyavyaha! Eka nta ho basa basana mu butoni n’ubutore ku Mana Allah.

أَمْ تَجْعَلُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ تَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْمُفْجَرِ ﴿٢٨﴾

[1] Iyo umuntu asomye iyi Aayah gushika ku mpera, aca yubama agashira uruhanga hasi.

[2] Iyi Aayah ihanura indongozi ko zibwirizwa gutunganiriza abantu vy’ukuri ata nkunzi, kuko kutabatunganiriza kuzihubisha inzira y’amabwirizwa y’idini ry’Imana Allah.

29. Ntumwa y'Imana! Ivyo wahishuriwe, ni Igitabu gihezagiye Twakumanuriye, kugira abantu bazigame Aayah zaco baheze bazigendere, no kugira incabwenge koko zibuke zishire mu ngiro amabwirizwa y'Imana Allah.

كَتَبْتُ أَنْزَلْتَهُ إِلَيْكَ مُبْرَكًا يَدَّبَرُوا
عَائِيهِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿٢٩﴾

30. Dawudi rero, Twaranamuronkeje umwana yitwa Sulayimani, yari Umuja mwiza yatewe iteka akarigendera koko; mu vy'ukuri, yarigaya cane akitura kenshi Imana Allah;

وَوَهَبْنَا لِدَاوُدَ سُلَيْمَانَ نِعَمَ الْعَبْدِ إِنَّهُ
أَوَّابٌ ﴿٣٠﴾

31. Ibuka aho Sulayimani yagenzura ifarasi z'akarorero zigishijwe, agahera ku muhingamo gushika ku kirengazuba;

إِذْ عُرِضَ عَلَيْهِ بِالْعَشِيِّ الصَّافِنَاتُ
الْحَيَاتُ ﴿٣١﴾

32. Maze akavuga yiregura ati: "Mu vy'ukuri, jewe nahisemwo gukunda ifarasi, maze ndasamara sinibuka gutazira no kuninahaza Imana yanje Rurema Allah, gushika n'aho izuba rirenga;

فَقَالَ إِنِّي أَحْبَبْتُ حُبَّ الْخَيْرِ عَنْ ذِكْرِ
رَبِّي حَتَّى تَوَارَتْ بِالْحِجَابِ ﴿٣٢﴾

33. Ngarukanira za farasi zose nagenzura". Ni ho rero nya farasi zagarukanwa, maze azitanga ikimazi^[1] aca arazica imitsi arazikerera, kuko zatumye isengesho rimucika.

رُدُّوهَا عَلَيَّ فَطَفِقَ مَسْحًا بِالسُّوقِ
وَالْأَعْنَاقِ ﴿٣٣﴾

34. Ni ukuri, Twaragerageje Sulayimani, maze Dukororera ku ntebe yiye umwana afise urubavu rumwe yavutse atageze^[2], ni ho yagaruka ku Mana Allah arigaya;

وَلَقَدْ فَتَنَّا سُلَيْمَانَ وَأَلْقَيْنَا عَلَى كُرْسِيِّهِ
جَسَدًا ثُمَّ أَنَابَ ﴿٣٤﴾

35. Araheza avuga mu kwigaya kwiye ati: "Mana yanje Rurema Allah! Ngumiriza akabanga Umbabarire ivyaha, Umpe n'ubwami buhambaye Utazokwigera Uha n'umwe mu bantu bo mu nyuma zanje. Mu vy'ukuri, Wewe Uri Bigaburo".

قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَهَبْ لِي مُلْكًا لَا يَنْبَغِي
لِأَحَدٍ مِّنْ بَعْدِي إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ ﴿٣٥﴾

36. Ni ho rero Twamwakirira igisabisho ciwe, Tumworohereza kwikora ku muyaga, ukamwumvira mu gihe cose awutegetse kumujana aho hose ashaka;

فَسَخَّرْنَا لَهُ الرِّيحَ تَجْرِي بِأَمْرِهِ رُخَاءً
حَيْثُ أَصَابَ ﴿٣٦﴾

37. Tumworohereza no gukoresha amashetani mu bikorwa vyawe vya misi yose; muri yo, harimwo ayubaka n'ayibira mw'ibahari;

وَالشَّيَاطِينَ كُلَّ بَنَّاءٍ وَغَوَّاصٍ ﴿٣٧﴾

38. Hakaba rero n'ayandi mashetani ruhebwa yabohesha amapingu.

وَوَاحِرِينَ مَّقْرِنِينَ فِي الْأَصْفَادِ ﴿٣٨﴾

39. Ubu bwami buhambaye n'iyoroherezwa ryo kwikora ku muyaga no ku mashetani, ni impano yacu kuri wewe Sulayimani, uratanga utitangira, uhe uwo ushatse, wime uwo ushatse, nta wuzoguciramwo.

هَذَا عَطَاؤُنَا فَامْتُنْ أَوْ أَمْسِكْ بِغَيْرِ
حِسَابٍ ﴿٣٩﴾

[1] Ukwiyegezeza Imana Allah mu gukerera ifarasi, ryari ibwirizwa mu mabwirizwa yubahirizwa igihe c'Intumwa Sulayimani.

[2] Sulayimani yarigeze kurahira ko arangurana amabanga y'abubatse n'abakenyezi biwe bose mw'ijoro rimwe, maze bose bagasamira rimwe, bakazomuyarira abana barinda ku rugamba, bakazoharanira idini ry'Imana Allah, ariko rero ntiyibutse kuvuga ati: "In shaa Allah" ku bushake bw'Imana Allah. Ni ho rero yabigenza nk'uko yarahiye, maze hasama imbanyu umukenyezi umwe gusa muri bo, yahavuye yibaruka umwana afise urubavu rumwe.

40. Mu vy'ukuri Sulayimani, ni ukuri ari mu batonye kuri Twebwe Allah, ari no mu bagenewe uburuhukiro bwiza mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

وَإِنَّ لَهُ عِنْدَنَا لَزُلْفَىٰ وَحُسْنَ مَّوَابٍ ﴿٤٠﴾

41. Ntumwa y'Imana! Ibuka n'Umuja wacu Ayubu igihe yasaba gukira umuniho, atakambira Imana yiwe Rurema Allah, avuga ati: "Mu vy'ukuri shetani, yanteye umuruho n'ububabare budasanzwe buturutse ku ndwara no ku kwangara kw'umuryango wanje, hamwe rero no guhona kw'amatungo yanje";

وَأَذْكُرُ عِنْدَنَا أَيُّوبَ إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ أَنِّي مَسَّيَ الشَّيْطَانُ يَنْصُبُ عَلَيَّ وِعْدَابٍ ﴿٤١﴾

42. Turaheza Tubwira Ayubu Duti: "Dida ikirenge cawe hasi, haca hadudubiza amazi akanye, uheze uyanyweko wongere uyiyuhagire, indwara ice ikira".

أَرْكُضْ بِرِجْلِكَ هَذَا مُغْتَسَلٌ بَارِدٌ وَشَرَابٌ ﴿٤٢﴾

43. Ni ho rero Twamukiza nya ndwara, Tukamutera n'iteka ryo gusubizwa abangaye mu bana no mu bagore, Tumurengerezako n'abandi nk'abo mu bana no mu buzukuru. Ivyo vyose rero, Twabigize ku mpuhwe zacu mu kumuhembera ukwihanganira igeragezwa ryamushikiye, no kugira rero bibere urwibutso incabwenge koko, ziheze zimenye ko ukwihangana gushikana umuntu ku ntsinzi.

وَوَهَبْنَا لَهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُم مَّعَهُمْ رَحْمَةً مِنَّا وَذَكَرَىٰ لِأُولَى الْأَلْبَابِ ﴿٤٣﴾

44. Maze Tumubwira kandi Duti: "Fata umukama w'ubwatsi uwukubitishe umukenyezi wawe, mu gushira mu ngiro indahiro yawe kugira ntuyirengeko^[1]". Mu vy'ukuri Twebwe Allah, Twasanze Ayubu ari umuntu yihanganira koko igeragezwa, yari n'Umuja mwiza, yatewe iteka akarigendera koko. Mu vy'ukuri, yarigaya cane akagaruka kenshi ku Mana Allah.

وَأَخَذَ بِيَدِكَ ضِعْفًا فَأَضْرَبَ بِهِ. وَلَا تَحْتَسِبْ إِنَّا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا نِعْمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ ﴿٤٤﴾

45. Ntumwa y'Imana! Ibuka kandi Abaja bacu: Ibrahimu, Is-haka na Yakubu, baranzwe n'ishaka n'umwete bidasanzwe kw'iyumviramana hamwe n'ubumenyi budasanzwe mw'idini;

وَأَذْكُرُ عِنْدَنَا إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ أُولَى الْأَيْدِي وَالْأَبْصَارِ ﴿٤٥﴾

46. Mu vy'ukuri Twabahisemwo mu bandi, mu kubatera iteka ryo kwama bibuka gukorera ubuzima bw'inyuma yo gupfa^[2];

إِنَّا أَخْلَصْنَاهُمْ بِخَالِصَةٍ ذَكَرَى الدَّارِ ﴿٤٦﴾

47. Mu vy'ukuri abo, ni ukuri bari mu bo Twahisemwo Tukabagira Intumwa n'intore mu kutwumvira.

وَأْتَهُمْ عِنْدَنَا لَيِّنَ الْمُنْظَفِينَ الْأَخْيَارِ ﴿٤٧﴾

48. Ntumwa y'Imana! Ongera wibuke Abaja bacu: Ismayili, Al-Yasa'a na Dhu I-Kifli, umwe wese muri bo, ni ukuri yari mu ntore zatewe iteka mu biremwa vy'Imana Allah.

وَأَذْكُرُ إِسْمَاعِيلَ وَالْيَسَعَ وَذَا الْكِفْلِ وَكُلٌّ مِّنَ الْأَخْيَارِ ﴿٤٨﴾

49. Ntumwa y'Imana! Iyi Qor'ani, ni iteka n'urwibutso kuri wewe no ku bantu bawe warungitsweko. Mu vy'ukuri abagamburukirama, ni ukuri baragenewe uburuhukiro bwiza;

هَذَا ذِكْرٌ وَإِنَّ لِلْمُتَّقِينَ لِحُسْنَ مَّوَابٍ ﴿٤٩﴾

[1] Iyo ndahiro yari yuko niyaramuka akize, azokubita umukenyezi wiwe inkoni ijana, kuko uwo musi yari yatevye kugaruka kumuraba aho yari arwariye.

[2] Barumvira Imana Allah, bakararikira n'abantu kwemera no gusenga Imana Imwe Rudende Allah.

50. Ubwo buruhukiro bukaba ari imirima itotahaye yo mu Bwami bw'ijuru rya "Adeni" bazokwugururirwa imiryango yabwo;

جَنَّتْ عَدْنٌ مُّقْتَحَةً لَهُمُ الْأَبْوَابُ ﴿٥٠﴾

51. Aho bazoba bicaye ku nyegamo zisharije, basaba guherazwa ivyo bipfuzwa mu vyamwa vy'ubwoko bwinshi hamwe n'ibinyobwa bitandukanye;

مُتَكِّبِينَ فِيهَا يَدْعُونَ فِيهَا بِفِكَهَةٍ كَثِيرَةٍ وَشَرَابٍ ﴿٥١﴾

52. Muri nya Bwami, bazoba bafise n'abakenyezi bagumiza akajisho ku bagabo babo, bari mu runganwe rumwe n'urugero rumwe.

*وَعِنْدَهُمْ قَصِيرَاتُ الظَّرْفِ أَتْرَابٍ ﴿٥٢﴾

53. Bagamburukirama! Izo nema rero, ziri mu vyo musezeraniwe kuzoronka ku musi w'iharurirwa ry'ibiremwa;

هَذَا مَا تُوعَدُونَ لِيَوْمِ الْحِسَابِ ﴿٥٣﴾

54. Mu vy'ukuri, izo ni zo mpano zacu kuri mwebwe, ntizigera zishira canke ngo zikehe;

إِنَّ هَذَا لَرِزْقُنَا مَا لَهُ مِنْ نَفَادٍ ﴿٥٤﴾

55. Izo rero, ni zo mpano zagenewe abagamburukirama. Nayo abimonogoje mu bugarariji, ni ukuri bagenewe uburuhukiro bubu cane;

هَذَا وَإِنَّ لِلظَّالِمِينَ لَشَرَّ مَثَابٍ ﴿٥٥﴾

56. Ubwo buruhukiro bukaba ari umuriro wa Jahannamu, bazokwinjira maze bakawota. Ubwo rero, ni bwo busaswa bubu cane bubaho;

جَهَنَّمَ يَصْلَوْنَهَا فَيَسُّوا آلِهَاتِهَا ﴿٥٦﴾

57. Ibi, ni vyo bihano bazohonja; ukunywa amazi asebuye akaryimara, urwya hamwe n'amashira biteмба biva mu mibiri y'abantu bo mu muriro udahera;

هَذَا فَلْيَذُوقُوهُ حَمِيمٌ وَعَسَاقٍ ﴿٥٧﴾

58. Bazohabwa n'ibindi bihano rero nk'ivyo vy'ubwoko bwose.

وَوَاحِرٌ مِنْ شَكْلِهِمْ أَزْوَاجٌ ﴿٥٨﴾

59. Igihe abimonogoje mu bugarariji binjiye mu muriro, bazotanako umwikomo, maze babwirane hagati yabo bati: "Ng'uwu umugwi w'abantu isinzi, utegerezwa kwinjirana na mwe mu muriro udahera". Abari muri uwo muriro bazobishura bati: "Ntibagahabwe ikaze, ntibakagire uburaro n'uburamuko mu muriro, ni ukuri nibinjire mu muriro baheze bawote nkatwe";

هَذَا فَوْجٌ مُقْتَحِمٌ مَعَكُمْ لَا مَرْحَبًا بِهِمْ إِنَّهُمْ صَالُوا النَّارِ ﴿٥٩﴾

60. Abumviye abimonogoje mu bugarariji bakabakurikira, bazosubizayo bati: "Ahubwo mwebwe nyabuna ntimugahabwe ikaze, kuko ari mwebwe mwaduhubishije kw'isi mugatuma twinjira muri wo". Umuriro udahera rero, ni bwo buraro n'uburamuko bubu cane bubaho;

قَالُوا بَلْ أَنْتُمْ لَا مَرْحَبًا بِكُمْ أَنْتُمْ قَدْ مَتَّمُّوهُ لَنَا فَيَسُّوا الْقَرَارِ ﴿٦٠﴾

61. Abumviye abimonogoje mu bugarariji, bazobandanya basabira ababahubishije, ko bohanwa vy'akarorero bati: "Mana yacu Rurema Allah! Abaduhubishije inzira yawe kw'isi, turagusavye ubongerereze ibihano ku bindi mu muriro udahera".

قَالُوا رَبَّنَا مَنْ قَدَّمَ لَنَا هَذَا فَرِدْهُ عَذَابًا ضِعْفًا فِي النَّارِ ﴿٦١﴾

62. Abimonogoje mu bugarariji na bo, bazovuga bitangaza bati: “Mbega vyagenze gute ko mu muriro tutabonayo abantu twahora duharura kw’isi ko bari mu banyavyaha! وَقَالُوا مَا لَنَا لَا نَرَى رِجَالًا كُنَّا نَعُدُّهُمْ
مِنَ الْأَشْرَارِ ﴿٦٢﴾

63. Mbega twoba twarabihenzeko mu kubateburako tubasuzugura, canke twoba tudashoboye gusa kubabona kandi bari kumwe na twe mu muriro! أَتَخَذْتَهُمْ سِحْرِيًّا أَمْ رَأَعْتَ عَنْهُمْ
أَلْأَبْصَرَ ﴿٦٣﴾

64. Iryo tanako ry’umwikomo hagati y’abantu bo mu muriro, nta nkeka ko ari iry’ukuri kandi rizoshika. إِنَّ ذَلِكَ لَحَقٌّ تَخَاصُمُ أَهْلِ النَّارِ ﴿٦٤﴾

65. Ntumwa y’Imana! Bwira abantu bawe warungitsweko uti: “Ni ukuri jewe, ndi Umugabisha kuri mwebwe ku bihano vy’Imana Allah, nta mana ibwirijwe gusengwa vy’ukuri atari Imana Allah Nyarudende^[1], Nyeninkomezi-ntangere; قُلْ إِنَّمَا أَنَا مُنذِرٌ وَمَا مِنِّي إِلَّا اللَّهُ
الْوَّاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٦٥﴾

66. Ni Yo Mana Rurema Ikaba n’Umubungabunzi w’amajuru n’isi n’ibiri hagati yavyo, Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Nyenimbabazinyinshi”. رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الْعَزِيزُ
الْغَفَّارُ ﴿٦٦﴾

67. Ntumwa y’Imana! Bwira abantu bawe warungitsweko uti: “Iyi Qor’ani, ni inkuru ihambaye, ngirakamaro cane; قُلْ هُوَ نَبَأٌ عَظِيمٌ ﴿٦٧﴾

68. Mwebwe mwirengagiza kuyitegera no kuyigendera; أَنْتُمْ عَنْهُ مُعْرِضُونَ ﴿٦٨﴾

69. Nta bumenyi nogira ku vyerekeye uruhara rw’abamalayika kw’iremwa rya Adamu, kiretse ivyo nahishuriwe n’Imana Allah; مَا كَانَ لِي مِنْ عِلْمٍ بِالْمَلَائِكَةِ الْأَعْلَىٰ إِذْ
يَخْتَصِمُونَ ﴿٦٩﴾

70. Nta co Impishurira ngo menye ivyo ntari nzi, atari uko ndi Umugabisha ku bihano vyayo, ntomora amabwirizwa yayo”. إِنْ يُوحَىٰ إِلَىٰ إِلَّا أَنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٧٠﴾

71. Ntumwa y’Imana! Ibutsa abo warungitsweko, igihe Imana yawe Rurema Allah Yabwira abamalayika Iti: “Mu vy’ukuri, Jewe Ngira Ndeme umuntu mw’ivu; إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَلَقْتُ بَشَرًا
مِّن طِينٍ ﴿٧١﴾

72. Ninamara gutunganya indemo y’umubiri wiwe, nkamuhuhiramwo n’inkomoko y’ubuzima “Roho” akaba muzima, muraheza rero mumuhe icubahiro kimukwiye mu kumwubamira^[2]”. فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِن رُّوحِي
فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ ﴿٧٢﴾

73. Abamalayika baraheza baragamburuka bose barubama; فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ ﴿٧٣﴾

74. Kiretse Ibilisi, yanse n’amanyama n’akantu kumwubamira, gutyo aca aba mu bagarariji; إِلَّا إِبْلِيسَ اسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ
الْكَافِرِينَ ﴿٧٤﴾

[1] Ni Yo Mana Rudende mu biyiranga vyose, Irikiye, ntibangikanywa. Nta giteye nkayo. Ivyo bigatuma ari Yo gusa ikwiye kwiyegezewa mu gusengwa ari Imwe Rudende, Itabangikanywa.

[2] Ukwubama kuvugwa ng’aha, kwari mu ntumbero yo guha Adamu icubahiro yahawe n’Imana Allah Yamuremye, nitwari mu ntumbero yo kumusenga kuko ubwislamu bubuza bwivuye inyuma ukwubama mu ntumbero yo guha icubahiro umuntu.

75. Imana Allah Iraheza Ibaza Ibilisi icatumye atubama Iti: “Ewe Ibilisi! Ni igiki cakubujije kwubamira ikiremwa Niremeye n’amaboko yanje!^[1] Wabigize ku manyama n’agasuzuguro, canke uri mu bihambaza ku Mana yawe Rurema!”

قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِيَدَيَّ أَسْتَكْبَرْتَ أَمْ كُنْتَ مِنَ الْعَالِينَ ﴿٧٥﴾

76. Ibilisi yishuye n’amanyama n’akantu ati: “Sinubamiye ico kiremwa kuko jewe ndi intore kugisumba, Wandemye mu rubeya rw’umuriro, na co Ukirema mw’ivu!”

قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِّنْهُ خَلَقْتَنِي مِنْ نَّارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ ﴿٧٦﴾

77. Imana Allah, Iraheza Ibwira Ibilisi Iti: “Kubera ivyo rero, va mu Bwami bw’ijuru, kuko wewe mu vy’ukuri uravumwe;

قَالَ فَأَخْرُجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ ﴿٧٧﴾

78. Ni ukuri uzobaho mw’ivumwe ryanje, gushika ku musi w’iharurirwa n’impera”.

وَإِنَّ عَلَيْكَ لَعْنَتِي إِلَى يَوْمِ الدِّينِ ﴿٧٨﴾

79. Ibilisi abonye ko kabaye, yavuze ati: “Mana yanje Rurema Allah! Ndagusavye Umpe kuramba gushika ku musi w’izuka ry’ibiremwa”.

قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿٧٩﴾

80. Imana Allah Iraheza Imwishura Iti: “Mu vy’ukuri, wewe uri mu bazoramba;

قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنظَرِينَ ﴿٨٠﴾

81. Gushika ku musi w’isango nyezina, rizwi ryo guhonya ibiremwa vyose”.

إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴿٨١﴾

82. Ni ho Ibilisi yavuga n’agahigihigi n’akantu ati: “Ndarahiye ku cubahiro c’iteka ryawe, ni ukuri ntegerezwa guhubisha Bene Adamu;

قَالَ فِعِزَّتِكَ لَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٨٢﴾

83. Kiretse gusa abo Wejeje mu baja bawe, Ukabaha ubudahangarwa, ku buryo ata nzira n’imwe yo kubahubisha noronka ncamwo”.

إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ ﴿٨٣﴾

84. Imana Allah Yavuze Iti: “Uku ni ukuri kuvuye kuri Jewe Allah, kanatsinda sinigera Mvuga atari ukuri;

قَالَ فَالْحَقُّ وَالْحَقُّ أَقُولُ ﴿٨٤﴾

85. Ni ukuri Nzokwuzuzwa mu muriro wa Jahannamu, uruvyaro rugukomokako hamwe n’abazogukurikira bose muri Bene Adamu”.

لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكَ وَمِمَّن تَبِعَكَ مِنْهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٨٥﴾

86. Ntumwa y’Imana! Bwira ababangikanyamana uti: “Nta mpembo ndabasavye kw’ishikirizabutumwa ryanje, eka si ndi no mu barementanya bihatira gushikiriza ivyo batahishuriwe”.

قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ ﴿٨٦﴾

87. Iyi Qor’ani rero, si ikindi kiretse ko ari urwibutso ku biremwa; abantu n’amajini kugira vyikebuke mu gukora ivyobigirira akamaro mu buzima bwo kw’isi no mu bw’inyuma yo gupfa.

إِنَّ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعَالَمِينَ ﴿٨٧﴾

88. Babangikanyamana! Ni ukuri muzomenya ukuri kw’inkuru ya Qor’ani igihe ubwislamu bwatsinze, maze abantu bakabwinjiramwo ari imigwimigwi; n’igihe rero mwahaniwe kuyigarariza, ata wuronka ayo acira n’ayo amira.

وَلَتَعْلَمُنَّ نَبَأَهُ بَعْدَ حِينٍ ﴿٨٨﴾

[1] Iyi Aayah Iremeza ko Imana Allah Ifise amaboko mu buryo buberanye n’icubahiro cayo.

39. Az-Zumar (Imigwimigwi)
Aayah 75, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Ihishurwa ry'iki Gitabu ca Qor'ani ryavuye ku Mana Allah, Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ikora.

تَنْزِيلَ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ

الْحَكِيمِ ﴿١﴾

2. Ntumwa y'Imana! Mu vy'ukuri Twebwe Allah, Twakumanuriye Qor'ani vy'ukuri. Kubera ivyo rero, niwiyegereze Imana Allah mu vyo ukora vyose, unayisenge ari Imwe Rudende, weze n'ivyo ugira vyose ku bwayo.

إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ

فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ ﴿٢﴾

3. Bantu, nimwumve mwumvireho! Iyumviramana rizira ibangikanya, rikwiye Imana Allah. Nayo abayibangikanya bakigirira mu gishingo cayo abahagarikizi, barinamura bati: "Ntitubangikanya Imana Allah mu gusenga izo mana atari ukugira ngo zidushikane kuri Yo, maze tube hafi yayo", gutyo bakaba baragararije. Mu vy'ukuri ku musi w'izuka, Imana Allah Izoca urugororotse hagati y'abemeramana n'ababangikanyamana ku vyo bahora bahazanako mw'idini bakiri kw'isi, hanyuma Ihembere umwumwe wese muri bo ivyo yakoze. Mu vy'ukuri Imana Allah, ntishoboza gutumbera inzira yayo uwuyirementaniriza, akagarariza yivuye inyuma ivyemezo vyayo.

أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا

مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا

لِيُقَرَّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَى إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ

بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ إِنَّ اللَّهَ

لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ ﴿٣﴾

4. Iyo rero Imana Allah Ishaka kwigenera umwana, Yari guhitamwo mu biremwa vyayo uwo Ishatse. Ukuninahazwa ni ukw'Imana Allah, kurengeye cane kuba Yokwigenera umwana! Imana Allah ni Nyarudende, Nyeninkomezi-ntangere;

لَوْ أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا لَأَصْطَفَى

مِمَّا يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ سُبْحَانَهُ هُوَ اللَّهُ

الْوَحِيدُ الْقَهَّارُ ﴿٤﴾

5. Imana Allah, Yaremye vy'ukuri amajuru n'isi n'ibiri hagati yavyo, Iserura ijoro ahavuye umurango, Igaserura umurango ahavuye ijoro. Yaranaremye izuba n'ukwezi, kimwe cose gica mu nzira-ntasobwa yaco kugera kw'isango ryagezwe. Bantu, nimwumve mwumvireho! Burya Imana Allah Yaremye ivyo vyose, ni Yo Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Nyenimbabazinyinshi;

خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ يُكْوِّرُ

النَّيْلَ عَلَى النَّهَارِ وَيُكْوِّرُ النَّهَارَ عَلَى

النَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ

يَجْرِي لِأَجَلٍ مُسَمًّى أَلَا هُوَ الْعَزِيزُ

الْعَفْوُ ﴿٥﴾

6. Bantu! Imana Allah, Yabaremye Ibakomoye kuri Adamu, maze Irema muri we umukenyezi wiwe. Iraheza Ibaremera n'amoko y'ibitungwa umunani; igitsina-gabo n'igitsina-gore mu ngamiya, mu nka, mu ntama no mu mpene. Iraheza Ibarema intambwe ku yindi mukiri mu nda

خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ

مِنْهَا زَوْجَهَا وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ الْأَنْعَامِ

ثَمَنِيَّةً أَرْوَاحَ يَخْلُقَكُمْ فِي بُطُونِ

za ba nyoko mu myijima itatu: umwijima wo mu nda, uw'igitereko n'uwingovy. Imana Yaremye ivyo rero, ni Yo Mana yanyu Rurema Allah, Nyenubwami, nta mana yindi ibwirijwe gusengwa atari Yo. Ni gute mureka gusenga Imana Imwe Rudende Allah, mugahitamwo kuyibangikanya!

أَمْهَتِكُمْ خَلَقًا مِّنْ بَعْدِ خَلْقِ فِي
ظَلَمْتِ ثَلَاثَ ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ
الْمُلْكُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاتَى
تُصْرَفُونَ ﴿٦﴾

7. Bantu! Nimwaramuka rero mugararije mu kutayemera no mu kutemera Intumwa zayo, muramenya ko mu vy'ukuri Imana Allah, Yikwije mu bumana bwayo ata n'ico lbakeneyeko, kanatsinda ni mwebwe muyikeneye mu kubaho kwanyu, kandi ntishima namba ko abaja bayo bayigarariza; nimwayishimira rero mukanayigamburukira, Izobibashimira. Kandi nta n'umwe azohanirwa icaha c'uwundi, hanyuma muzokwegeranirizwa ku Mana yanyu Rurema Allah, Iheze Ibabwire ivyo mwakoze maze Ibibahembere. Mu vy'ukuri Imana Allah, Irazi ibihishijwe mu mishaha.

إِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللَّهَ عَنِّيْ عَنكُمْ وَلَا
يَرْضَىٰ لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ وَإِنْ تَشْكُرُوا
يَرْضَهُ لَكُمْ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ
ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا
كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ
الصُّدُورِ ﴿٧﴾

8. Iyo umuntu akozweko n'ivyago, aca yibuka Imana yiwe Rurema Allah, maze akayisaba ayitakambira ngo lbimukureko; Igize ngo Iramwumviye mu kubimukurako, Ikamuha inema zayo, aca yibagira ibisabisho yahora agira, agaheza akayibangikanya n'ibigirwamana, kugira ahubishe abantu inzira y'ukwemera n'iy'igamburukiramana. Ntumwa y'Imana! Vuga uti: "Ryoherwa gato n'ubugarariji bwawe gushika upfe, wewe mu vy'ukuri, uri mu bantu bo mu muriro udahera".

*وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُ
مُنِيبًا إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا خَوَّلَهُ نِعْمَةً مِّنْهُ
نَسِيَ مَا كَانَ يَدْعُوَ إِلَيْهِ مِنْ قَبْلُ
وَجَعَلَ لِلَّهِ أَنْدَادًا لِّيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِهِ
فُلٌ تَمَتَّعَ بِكُفْرِكَ قَلِيلًا إِنَّكَ مِنْ
أَصْحَابِ النَّارِ ﴿٨﴾

9. Mbega burya umugarariji aryoherwa gato mu bugarariji bwiwe, ni we ntore ku Mana Allah, canke intore ni uwicisha bugufi kuri Yo, akayisenga ayubamira mu gicugu, atinya n'ibihano vyo mu buzima bw'inyuma yo gupfa, yizeye no kugirirwa impuhwe n'Imana yiwe Rurema Allah! Ntumwa y'Imana! Vuga uti: "Mbega burya abazi Imana Allah bakubahiriza n'amabwirizwa yayo, hari aho banganiye mu butore n'ubutoni n'abatayizi batubahiriza n'amabwirizwa yayo! Ihibambewe, ntibashobora kungana". Ni ukuri, abibuka bagatandukanya icatsi n'ururo, ni abanyabwenge koko.

أَمْنٌ هُوَ قَنْتِ عَائَةَ الْبَيْتِ سَاجِدًا
وَقَائِمًا يَجِدُرُ الْآخِرَةَ وَيَرْجُوا رَحْمَةَ
رَبِّهِمْ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ
وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو
الْأَلْبَابِ ﴿٩﴾

10. Ntumwa y'Imana! Vuga ubwire abaja banje b'abemeramana uti: "Nimugamburukire Imana yanyu Rurema Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo". Abarangwa n'ubugwaneza, baragenewe ukuroraniirwa mu buzima bwo kw'isi hamwe rero n'Ubwami bw'ijuru mu buzima bw'inyuma yo gupfa. Kubera ivyo rero, isi y'Imana

قُلْ يٰٓعِبَادِ الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا رَبَّكُمْ
لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هٰذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ
وَأَرْضُ اللَّهِ وَسِعَةٌ إِنَّمَا يُوَفَّى
الصَّالِحِينَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿١٠﴾

Allah iragutse, nimwaburabuzwa mu kwemera kwanyu, muraheza mwimukire aho mwidegemvya mw'idini. Ni ukuri abihanganira iyubahirizwa ry'amabwirizwa y'Imana Allah, mu buzima bw'inyuma yo gupfa bazohabwa impembo nta ngere.

11. Ntumwa y'Imana! Vuga ubwire abantu bose uti: “Mu vy'ukuri Imana Allah, Yantegetse jewe hamwe n'abankurikiye kuyiyegereza mu vyo dukora vyose tunayisenga ari Imwe Rudende, tweza n'ivyo tugira vyose ku bwayo;

قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ
الَّذِينَ ﴿١١﴾

12. Kandi Yantegetse kuba umwislamu wa mbere mu bo narungitsweko, nicisha bugufi nkayisenga ari Imana Imwe Rudende Allah ntayibangikanya”.

وَأُمِرْتُ لِأَنْ أَكُونَ أَوَّلَ
الْمُسْلِمِينَ ﴿١٢﴾

13. Ntumwa y'Imana! Vuga ubwire abantu bose uti: “Mu vy'ukuri jewe, mu gihe noca kubiri no gusenga Imana yanje Rurema Allah ari Imwe Rudende, ndatinya ko Yompana ku musi uhambaye w'izuka”.

قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ
يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٣﴾

14. Ntumwa y'Imana! Vuga wemanga ukwemera kwawe uti: “Burya jewe, niyegereza Imana Allah mu vyo nkora vyose, maze nkayisenga ari Imwe Rudende, nkeza n'ivyo ngira vyose ku bwayo;

قُلِ اللَّهُ أَعْبُدُ مُخْلِصًا لَهُ دِينِي ﴿١٤﴾

15. Babangikanyamana! Nimusenge ivyo mushaka mu bigirwamana mu gishingo c'Imana Allah, ivyo vyose nta co binyicira”. Ntumwa y'Imana! Vuga uti: “Mu vy'ukuri abari mu ruhombi nya ruhombi, ni barya bihombeye bagahomba n'imiryango yabo ku musi w'izuka^[1]”. Bantu, nimwumve mwumvireho! Urwo rero, ni rwo ruhombi rugaragara.

فَأَعْبُدُوا مَا شِئْتُمْ مِنْ دُونِهِ قُلْ إِنَّ
الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ
وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَلَا ذَلِكَ هُوَ
الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ ﴿١٥﴾

16. Abo bahomvye ku musi w'izuka, bagenewe ibihano bikaze vy'umuriro uzoba ubakikuje hejuru no musi, nk'amagorofa amahanga. Ivyo bihano rero, Imana Allah Ivyiganira abaja bayo, kugira bikebuke maze bavyiyubare. Emwe baja banje! Nimungamburukire rero mu kwubahiriza amabwirizwa yanje.

لَهُمْ مِنْ قَوْعِهِمْ ظُلَلٌ مِنَ النَّارِ وَمِنْ
نَحْتِهِمْ ظُلَلٌ ذَلِكَ يُخَوِّفُ اللَّهَ بِهِ
عِبَادَهُ يَتَّبِعُونَ فَاَتَّقُونَ ﴿١٦﴾

17. Na barya bitandukanya n'isengwa ry'ibigirwamana vy'ubwoko bwose^[2], bakagaruka bakigaya ku Mana Allah, maze bakayiyegereza mu vyo bagira vyose, bagenewe inkuru nziza yo kuyagwa no gushobozwa n'Imana Allah mu buzima bwo kw'isi, hamwe rero no kuronswa impembo nziza kandi zamaho mu Bwami bw'ijuru. Ntumwa y'Imana! Shikiriza rero inkuru nziza ihumuriza abaja banje;

وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطُّغْيَاتَ أَنْ يَعْْبُدُوا
وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَىٰ فَبَشِّرْ
عِبَادِ ﴿١٧﴾

[1] Kuko bahuvye bakanahubisha imiryango yabo inzira y'ukwemera Imana Imwe Rudende Allah.

[2] Ibigirwamana vyo mu bwoko bwose “TWAAGHUUT”, ni ikiremwa ico ari co cose gisengwa mu gishingo c'Imana Allah, gishimishwa n'iryo sengwa.

18. Barya bumviriza ijambo, maze bakubahiriza irigororotse gusumba; iryo na ryo rikaba ari jambo ry'Imana Allah n'iry'Intumwa yayo. Abo rero, ni bo Imana Allah Yarongoye mu gushobozwa kurangwa n'ingeso hamwe n'ibikorwa vyiza. Abo, ni na bo banyabwenge koko.

الَّذِينَ يَسْمَعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ وَأُولَئِكَ هُمْ أُولُوا الْأَلْبَابِ ﴿١٨﴾

19. Ntumwa y'Imana! Burya, uwagiriwe n'igihano ku gushishikara kwiwe mu bugararizi, nta buhinga wokoresha ngo umugire umugorotsi. Ntumwa y'Imana! Mbega none, burya urashoboye gukingira umuntu ari mu muriro ngo ntahanwe! Wanguha.

أَفَمَنْ حَقَّ عَلَيْهِ كَلِمَةُ الْعَذَابِ أَفَأنتَ تُنقِذُ مَنْ فِي النَّارِ ﴿١٩﴾

20. Ariko rero, abagamburukira Imana yabo Rurema Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, baragenewe mu Bwami bw'ijuru ivyumba vy'amagorofa musu yavyo hatemba inzuzi. Iryo rero, ni isezerano Imana Allah, Yasezeraniye abagamburukirama, kandi Imana Allah ntica kubiri n'isezerano ryayo.

لَكِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ غُرْفٌ مِّنْ فَوْقِهَا غُرْفٌ مَّبْنِيَّةٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَعَدَّ اللَّهُ لَا يَخْلِفُ اللَّهُ الْأَلْعِيَادَ ﴿٢٠﴾

21. Ntumwa y'Imana! Mbega ntiwabonye ko mu vy'ukuri Imana Allah, Ituma hagwa imvura ivuye mu bicu izananye mu kirere, Igaca Icira inzira nya mazi y'imvura akanyika, maze akadudubiza kw'isi ari imbizi n'inzuzi zitemba, hanyuma Ikanagisha ibiterwa bitotahaye bitandukanye kw'ibara n'ubwoko hakoreshajwe amazi ya nya mvura; mu nyuma, nya biterwa bigakaba bigahindura ibara bigahishira ukabona bisa n'umuhondo, hanyuma bigahungurura amababi aheza akavungagurika ku bushobozi bw'Imana Allah! Mu vy'ukuri muri ivyo vyose, ni ukuri harimwo inyigisho n'urwibutso ku banyabwenge koko.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَلَكَهُ يَنْبِيعٌ فِي الْأَرْضِ ثُمَّ يُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا مُّخْتَلِفًا أَلْوَانُهُ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَاهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَجْعَلُهُ حُطًّا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿٢١﴾

22. Mbega burya, umuntu yaguriwe n'Imana Allah igikiriza agahimbarwa no kuyemera akaba umwislamu, maze akagendera mu muco w'uburungozi bw'Imana yiwe Rurema Allah, yoba anganya ubotore n'ubutoni, n'uwurangwa n'agatimatare ko kutayemera! Ntibashobora kunganya ubotore n'ubutoni. Uguhanwa nya guhanwa rero, ni ukw'abarangwa n'agatimatare batigera bibuka Imana Allah. Abo, ni bo rero bari mu muzimagiza ugaragara uri kure y'ukuri.

أَفَمَنْ شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ فَهُوَ عَلَى نُورٍ مِّنْ رَبِّهِ فَوَيْلٌ لِلْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ مِّنْ ذِكْرِ اللَّهِ أُولَئِكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٢٢﴾

23. Imana Allah, Yamanuye amajambo meza cane, ayo majambo akaba ari Qor'ani isusa mu bwiza no mu ngingo vyayo; itigera ivuguruzanya mu ngingo zayo; irimwo amateka y'Intumwa yisubiriza aha na harya, ingingo n'ivyemezo bitomoye; ntitera ubunebwe uwuyisomye n'aho yoyisoma kenshi yisubiriza; iyo isomwe, abatinya

اللَّهُ نَزَّلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُّتَشَابِهًا مّتَابَعًا يَتَذَكَّرُ مِنْهُ جُلُودٌ الَّذِينَ يَحْسَبُونَ رَبَّهُمْ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ ذَلِكَ هُدَىٰ

ibihano vy'Imana yabo Rurema Allah barahinda agashitsi, maze imibiri n'imitima vyabo bikoroha mu guhurumbira ivyiza. Ubwo rero, ni bwo burongozi bwa Qor'ani, Imana Allah Ishoboza kubutumbere uwo Ishatse. Uwubaye intumva rero, Imana Allah Ikamuhubisha inzira ku butumva bwiwe, ntazononka n'umwe ashobora kumurongora mu nzira yayo.

اللَّهُ يَهْدِي بِهٖ مَن يَشَاءُ وَمَن يُضَلِّ
اللَّهُ فَمَا لَهُ مِن هَادٍ ﴿٢٣﴾

24. Mbega burya, uwuzotabwa mu muriro ku musu w'izuka abohewe amaboko imugongo kubera ubugararizi bwiwe, gutyo ntashobore kuwikingira mu maso, yoba ari we ntore ku Mana Allah, canke intore ni uwuri mu nema zo mu Bwami bw'ijuru kubera ubugamburutsi bwiwe! Kuri uwo musu rero, abirenganije bazobwirwa ku gahemo bati: "Nimuhonje rero ibihano ku vyo mwari mwarondeye kw'isi".

أَفَمَن يَتَّبِعِ بَوَّجِهَهُ سُوَّاءَ الْعَذَابِ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ وَقِيلَ لِلظَّالِمِينَ ذُوقُوا مَا
كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٢٤﴾

25. Ntumwa y'Imana! Abo hambere y'abantu bawe warungitsweko, barahakanye bivuye inyuma Intumwa zabo, baraheza bashikirwa n'ibihano mu buryo batari biteze;

كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَأَتَلَتْهُمُ
الْعَذَابُ مِن حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٥﴾

26. Gutyo Imana Allah, Ibahonja ibihano vyo gusuzugurika kw'isi, ni ukuri baranategakanirijwe mu buzima bw'inyuma yo gufpa ibihano bikaze kandi biremereye cane. Iyo rero ababangikanyamana bamenya ko abo hambere yabo bahanwe ku bugararizi bwabo, bokwikebutse bakemera Imana Allah.

فَإِذَا قَامَهُمُ اللَّهُ الْحِزْبُ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَالْعَذَابُ الْآخِرَةُ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا
يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾

27. Ni ukuri Twebwe Allah, Twarahaye ababangikanyamana muri iyi Qor'ani, uburorero bukwiye butandukanye, kugira banyurwe bibe buke, baheze bavavanure n'ibangikanyamana;

وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ
مِن كُلِّ مَثَلٍ لَّعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٧﴾

28. Qor'ani Twayimanuye mu rurimi rw'icarabu, itomoye mu majambo no mu nsiguro vyayo, itagiramwo akanenge; ivyo bikaba biri ukwo, kugira bagamburikire Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo.

قُرْآنًا عَرَبِيًّا غَيْرَ ذِي عِوَجٍ لَّعَلَّهُمْ
يَتَّقُونَ ﴿٢٨﴾

29. Imana Allah, Yarabaciriye agace k'abantu babiri; umwe muri bo, agabwa akaganzwa n'abantu benshi bamukoresha mu vyo umwumwe wese muri bo ashaka mu mwanya umwe, maze akananirwa ukuntu yobashimisha bose; uwundi na we akagabwa akaganzwa n'umuntu umwe rudende, aheza akamukoresha mu vyo ashaka, maze na we akamushimisha. Burya none abo bantu babiri, bokworohereza kumwe mu kurangurana ubukerebutsi ico basabwa! Wanguha. Ni nk'ukwo nyene rero, umubangikanyamana yama mu makenga n'ihungabana ryo kudashobora gushimisha ibigirwamana, mu gihe umwemeramana yama atekaniwe ashoboye no

ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَّجُلًا فِيهِ شُرَكَاءُ
مُتَشَاكِسُونَ وَرَجُلًا سَلَمًا لِّرَجُلٍ هَلْ
يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا أَحْمَدُ لِلَّهِ بَلْ
أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٩﴾

gushimisha Imana Allah. Ishimagizwa rero, ni iry'Imana Allah, ahubwo abenshi mu babangikanyamana, ntibazi ukuri ngo bagukurikire.

30. Ntumwa y'Imana! Mu vy'ukuri wewe uzopfa, kandi na bo nyene mu vy'ukuri bazopfa;

إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُمْ مَيِّتُونَ ﴿٣٠﴾

31. Hanyuma mu vy'ukuri, mwese ku musu w'izuka muzoheza muburane ku Mana Allah, Iheze Ibatunganirize vy'ukuri.

ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ ﴿٣١﴾

32. Nta n'umwe arenganya akimonogoza gusumba uwurementaniriza Imana Allah^[1], canke uwuhakana yivuye inyuma ukuri kwarungikanwe Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) igihe kumushikiye. Ni ukuri mu muriro wa Jahannamu, ni ho hari icumbi ry'abagararizi.

*فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ عَلَى اللَّهِ وَكَذَّبَ بِالْحَقِّ إِذْ جَاءَهُ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَافِرِينَ ﴿٣٢﴾

33. Uwazanye ukuri mu mvugo n'ingiro mu Ntumwa maze akakugendera, we hamwe n'abamukurikiye, ni bo bagamburukiramana koko;

وَالَّذِي جَاءَ بِالْحَقِّ وَصَدَّقَ بِهِ هُوَ أَوْلَىٰ بِكُمْ هُمُ الْمُتَّقُونَ ﴿٣٣﴾

34. Bagenewe kuronka ivyiza bipfuzwa ku Mana yabo Rurema Allah; iyo, ni yo mpembo y'abagwaneza mu kwubahiriza amabwirizwa;

لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذَلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٤﴾

35. Ivyo biri ukwo, kugira Imana Allah Ibagumirize akabanga ku vyaha bakoze kw'isi bivanye n'ukwigaya kwabo, Iheze Ibababarire, Yongere Ibahembere ivyiza bakoze kw'isi mu kuronswa impembo nziza cane y'Ubwami bw'ijuru.

لِيُكَفِّرَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَسْوَأَ الَّذِي أَعْمَلُوا وَيَجْزِيَهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٣٥﴾

36. Burya none Imana Allah, si Yo Ibungabunga Umuja wayo Muhamadi mu kumukungira kugirirwa nabi n'ababangikanyamana! Ego cane, ni Yo Imubungabunga mu bijanye n'idini, Ikamuzigama no mu buzima bwo kw'isi. Ntumwa y'Imana! Baragutera n'ubwoba ko ibagirwamana vyokugeramira. Humura nta co bizokugira. Uwubaye intumwa rero, Imana Allah Ikamuhubisha inzira ku butumva bwiwe, ntashobora kuronka n'umwe amurongora mu nzira yayo;

أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ وَيُخَوِّفُونَكَ بِالَّذِينَ مِنْ دُونِهِ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٦﴾

37. Nayo uwushobojwe n'Imana Allah akemera akanagamburuka, ntihazoboneka n'umwe ashobora kumuhubisha inzira y'ukuri. Burya none Imana Allah, si Yo Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Yihora bikwiye abayigarariza!

وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُضِلٍّ أَلَيْسَ اللَّهُ بِعَزِيزٍ ذِي انْتِقَامٍ ﴿٣٧﴾

38. Ntumwa y'Imana! No mu gihe woramuka ubajije ababangikanyamana uti: "Mbega, ni nde Yaremye amajuru n'isi?". Ni ukuri, bazokwishura ata gushidikanya bati: "Vyaremwe n'Imana Allah". Nibemanga ko ari Yo

وَلَكِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فُلْ أَفْرَعَيْتُمْ مَا

[1] Mu kuyitirira ibitaberanye n'icubahiro cayo; nko kuyitirira umwana, canke umugore, canke kuyibangikanya, canke gushinga ingingo ngo ni iy'Imana Allah kandi ata ho Yigeze Iyihishura.

Rurema, uraca ubabaza kandi uti: “Mbega burya none, ibigirwamana musaba mu gishingo c’Imana Allah, birashoboye kunkura mu kaga n’igeragezwa nashizwemwo n’Imana Allah, canke birashoboye gutuma ntashikirwa n’ivyiza n’impuhwe nagiriwe n’Imana Allah!”. Nibemanga ko bitabishoboye, uraca ubabwira uti: “Imana Allah rero, ni Yo Ikwiye kunkingira. Abizera rero nibishimikize nyabuna kuri Yo bayizere”.

39. Ntumwa y’Imana! Vuga uti: “Emwe bantu narungitsweko! Nimukore ivyo mugira vyose nk’uko muvuyipfuzwa mu gusenga ibigirwamana ata co bishoboye, jewe mu vy’ukuri nkora ivyo nkora, nisunze amabwirizwa y’Imana Allah, bitebe bitebuke rero muzomenya;

40. Uwuzoshikirwa n’ibihano bisuzuguza mu buzima bwo kw’isi, agaheza akaja no mu bihano vyamahaho mu buzima bw’inyuma yo gupfa”.

41. Ntumwa y’Imana! Mu vy’ukuri Twebwe Allah, Twakumanuriye Qor’ani vy’ukuri, kugira ibere uburongozi ibiremwa mu bantu no mu Majini. Uwuzotumbera rero inzira igororotse akagenda n’inyigisho zayo, ni we nyene bizogirira akamaro; uwuzohuba iyo nzira na we akaba intumva, ni we nyene bizogirira inkurikizi mbi; kira noneho, wewe nturi umuhagarikizi abazwa ku vyo bakoze, ujejwe gusa kubashikiriza ubutumwa.

42. Imana Allah, Yaka ubuzima burundu ibiremwa mu gihe hageze ko bipfa^[1] bigapfa; Ikaka ubuzima ibindi biremwa hataragera ko bipfa mu gihe bisinziriye (biri mw’itiro)^[2]; maze Igasinziriza ubutakivayo ibiremwa Yandikiye ko bipfa, bigapfira muri nya tiro; Igaheza Igasubiza ubuzima ibindi biremwa bikikangura, maze bikabaho gushika isango rizwi ryo gupfa kwavyo rigere. Muri ivyo vyose rero, ni ukuri harimwo ivyemezo bigaragara vyotuma abantu biyumvira, bikebuka bagatahura ubushobozi n’ububasha vy’Imana Allah.

[1] Urwo ni urupfu rukuru, rwitwa urupfu rukuru kuko inkomoko y’ubuzima “Roho” itandukana n’umubiri burundu kuko ikiringo co kubaho kw’isi kiba kirangiye; gutyo kwa gukakaza, kwumva no kubona vyatuma umuntu atahura ibiriko biraba, bigahagarara burundu.

[2] Ugusinzira kwitwa urupfu ruto, kuko inkomoko y’ubuzima “Roho” itandukana n’umubiri mu gihe usinziriye, ku buryo ushobora gusa kwikakaza no guhema, ariko udashobora kwumva no kubona ngo utahure ibiriko biraba mu gihe cose uba ugusinziriye. Ugusinzira rero, ni urupfu ruto rushikira zina kiremwa-muntu ku musu ku musu, rukaba rwari rukwiye gutuma umuntu yibuka ko hariho urupfu rukuru.

43. Canke ababangikanyamana bagize ibigirwamana basenga mu gishingo c'Imana Allah, kugira bibavugire kuri Yo! Ntumwa y'Imana! Babwire uti: "Mbega none, ibigirwamana vyobavugira gute kandi na vyo nyene ata na kimwe bigaba, eka ntibinamenya namba ko mubisengali!"

يَعْقِلُونَ ﴿٤٣﴾

44. Ntumwa y'Imana! Bwira ababangikanyamana uti: "Burya, ivugira n'ivugirwa ry'ibiremwa vyose, ni ivy'Imana Allah; riba ku burenganzira bwayo, ni Yo Nyenubwami lganza ibiri mu majuru no mw'isi n'ibiri hagati yavyo; hanyuma rero, ni kuri Yo muzosubizwa kugira muharurirwe, muheze muhemberwe ivyo mwakoze".

قُلْ لِلَّهِ الشَّفَعَةُ جَمِيعًا لَهُ مَلِكٌ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ثُمَّ إِلَيْهِ
تُرْجَعُونَ ﴿٤٤﴾

45. Iyo rero havuzwe Imana Allah Yonyene, imitima y'abatemera ko hari ubuzima bw'inyuma yo gupfa, irashishwa n'ishavu n'akantu ikajugumira. Iyo havuzwe ibigirwamana naho, akamwemwe kakabasya, kuko havuzwe ikijanye n'ivyipfuzo vyabo; maze imitima yabo ikaremurukirwa.

وَإِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَحْدَهُ اشْمَأَزَّتْ قُلُوبُ
الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَإِذَا ذُكِرَ
الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ إِذَا هُمْ
يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٤٥﴾

46. Ntumwa y'Imana! Vuga uti: "Ewe Mana yanje Nzima! Rutanguzandemo Waremye amajuru n'isi! Rumenyi w'ibintu vyose; ibinyegeje n'ibiboneka! Ni Wewe ku musi w'izuka, Uzocira abaja bawe urutunganye, rugaragaza ukuri hagati y'abemeramana n'abagararigi ku vyo bahora bahazanako mw'idini, ndongora mu kunshikana ku kuri ku burenganzira bwawe, Wewe mu vy'ukuri, Urongora uwo Ushatse mu nzira igororotse^[1]".

قُلْ أَللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
عَلِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ أَنْتَ تَحْكُمُ
بَيْنَ عِبَادِكَ فِي مَا كَانُوا فِيهِ
يَخْتَلِفُونَ ﴿٤٦﴾

47. Abirenganije mw'ibangikanyamana, iyo baba bagaba ibiri mw'isi vyose, hiyongeyeko n'ibindi nkavyo, bobitanze kugira bigombore muri vyo ku musi w'izuka; kira noneho, n'aho bobitanga ngo bigombore muri nya bihano, ntibirota vyemerwa namba. Kuri uwo musi rero, bazobona mu bihano vy'Imana Allah, ivyo batigera bibaza bakiri kw'isi ko vyoshika, bagwe mu gahundwe;

وَلَوْ أَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مَا فِي الْأَرْضِ
جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ مِنْ
سُوءِ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَبَدَا لَهُمْ
مِنْ اللَّهِ مَا لَمْ يَكُونُوا يَحْتَسِبُونَ ﴿٤٧﴾

48. Bazobona kuri uwo musi w'iharurirwa ry'ibiremwa, indishi mbi y'ivyo bari bararondeye kw'isi, mu kwitirira Imana Allah ibitaberanye n'icubahiro cayo, bazonasagirizwa n'ibihano bibabaza ku vyo bahora bateburako.

وَبَدَا لَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا وَحَاقَ
بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٤٨﴾

49. Iyo umuntu ashikiwe n'ivyago, aca atwitabaza Twebwe Allah ngo Tubimukureko, nta ko atagira mu kudutaka mu buryo bwose; Twamara kubimukurako Tukamuha inema ivuye iwacu, agaheza akinamura avuga yihaya yihayagiza mu kugarariza Imana Allah, ati: "Ni ukuri ivyo naronkejwe,

فَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَاَنَا ثُمَّ إِذَا
خَوَّلْتُهُ نِعْمَةً مِثَّا قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ

[1] Iki gisabisho, ni kimwe mu bisabisho Intumwa yakunda gusaba mu ntumbero yo kwigisha abemeramana kugaruka ku Mana Allah mu kuyisaba hakoreshejwe amazina n'amatazirano vyayo.

nabihawe kuko Imana Allah Izi ko ndabikwiye”. Ahubwo nyabuna, uguhabwa kw’abantu inema, ni ikigeragezo kuri bo kugira hamenyekane (ku vyo Imana Allah Isanzwe Izi), uwushimira Imana Allah n’uwuyigariza; ariko rero abenshi muri bo ku bujuju bwabo, ntibazi ko bageragezwa ku nema bahawe n’Imana Allah;

عَلَىٰ عِلْمٍ بَلْ هِيَ فِتْنَةٌ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥١﴾

50. Ntumwa y’Imana! Ni ukuri imigwi y’abantu bagararije aho hambere y’abantu bawe, baravuze ijambo nk’iryo ryo kwihakana inema z’Imana Allah, maze bararihanirwa; ico gihe rero, ivyo begeraniye mu matungo n’abana, nta co vyabamariye;

قَدْ قَالَهَا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَمَا أُعْنِيَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٥٠﴾

51. Kubera iryo jambo, ni ho rero bibonerako inkurikizi y’ivyabo bakoze, maze barahanwa mu buzima bwo kw’isi. Ntumwa y’Imana! N’abirenganiye rero mu kuvuga iryo jambo mu bantu bawe, bazokwibonerako inkurikizi y’ivyabo bakoze maze bahanwe, kandi ntibazocaruka ngo bananire Imana Allah.

فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا وَالَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ هَٰؤُلَاءِ سَيُصِيبُهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا وَمَا لَهُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٥١﴾

52. Mbega ntibamenye, ko Imana Allah Ironsa uwo Ishatse mu biremwa vyayo umusesekara w’ibimubeshaho kugira Imugerageze^[1], Ikanagerera uwo Ishatse muri vyo kugira Imugerageze; bidaturutse ku butoni bw’uriya canke ku bugaba bw’uyu^[2]! Mu vy’ukuri muri iryo ronswa ry’umusesekara canke igererwa ry’ibibeshaho, ni ukuri harimwo ivyemezo ku bemeramana bemera amabwirizwa y’Imana Allah bakanayashira mu ngiro, vyerekana ko ibeshwaho ry’ibiremwa ari ku mpuhwe n’ubugwaneza vy’Imana Allah.

أَوَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾

53. Ntumwa y’Imana! Bwira abaja banje barendegeye mu vyaha uti: “Ntimukihebure ku bwinshi bw’ivyaha vyanyu, ko mutobabarirwa ku mpuhwe z’Imana Allah; mu vy’ukuri Imana Allah, Iragumya akabanga ku vyaha vy’uwigaye, Ikanabibabarira vyose; mu vy’ukuri, ni Yo Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo”;

﴿قُلْ يٰعِبَادِىَ الَّذِينَ اسْرَفُوا عَلٰى اَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا اِنَّهٗ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾

54. Bantu! Enda nyabuna rero, nimugaruke ku Mana yanyu Rurema Allah maze mwigaye, muheze mwicishe bugufi kuri Yo imbere yuko mushikirwa n’ibihano vyayo, hanyuma ntimunaronke n’umwe abatabara;

﴿وَأَنِيبُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلُمُوا لَهُ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ﴾

55. Muheze mukurikire n’ivyiza mwamanuriwe n’Imana yanyu Rurema Allah muri Qor’ani, mubigendere mu

﴿وَاتَّبِعُوا أَحْسَنَ مَا أُنزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ

[1] Ko ashima inema z’Imana Allah akayisenga ari Imwe Rudende canke ko azihakana akayigariza.

[2] ko yihangana akigumya, akabumbwa n’ivyo aronse canke ko ahababuka agata imiragwe ku Mana Allah no ku bantu.

kwubahiriza amabwirizwa yayo imbere yuko mushikirwa رَبِّكُمْ مِّن قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ
n'ibihano mutabizi; بَعْتَهُ وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿٥٥﴾

56. Maze umuntu akicuza avuga ati: "Ese agahombo nagize mu kutitwarika gukora ivyo nabwirijwe n'Imana Allah! Ni ukuri kw'isi, nari mu batebura kuri vyo, ku NTumwa no ku bemeramana"; أَلَسَّخِرِينَ ﴿٥٦﴾

57. Canke akavuga ati: "Iyo Imana Allah Indongora mw'idini ryayo, ni ukuri nari kuba ndi mu bagamburukiramana"; أَوْ تَقُولُ لَوْ أَنَّ اللَّهَ هَدَانِي لَكُنْتُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ﴿٥٧﴾

58. Canke akavuga igihe yabonye yamaze gusagirizwa n'ibihano vy'Imana Allah, ku musi w'izuka, ati: "Ese icompa nkasubizwa kandi kw'isi, ngaheza nkaba mu bagwaneza bubahiriza amabwirizwa y'Imana Allah!"; كَرَّةً فَأَكُونُ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٨﴾

59. Imana Allah Izoheza Yishure Iiti: "Muntu! Ntibikabe nk'uko ubivuze! Ni ukuri, warashikiwe n'ivyemezo vyanje vyerekana ukuri, maze urabihakana wivuye inyuma, uranagira amanyama mu kutavemera, wari no mu bagararizi bagarariza Imana Allah n'Intumwa zayo". بَلَىٰ قَدْ جَاءَكَ ءَايَاتِي فَكَذَّبْتَ بِهَا وَاسْتَكْبَرْتَ وَكُنْتَ مِنَ الْكٰفِرِينَ ﴿٥٩﴾

60. Ku musi w'izuka rero, abahakanye bivuye inyuma mu kubangikanya Imana Allah bayitirira n'ibitaberanye n'icubahiro cayo, uzobabona bijiriwe, mu maso hirabuye. Ni ukuri mu muriro wa Jahannamu, ni ho hari icumbi ry'abagira amanyama mu kudasenga Imana Imwe Rudende Allah. وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ تَرَى الَّذِينَ كَذَبُواْ عَلَىٰ اَللّٰهِ وَجُوْهُهُمْ مُّسْوَدَّةٌ اَلَيْسَ فِيْ جَهَنَّمَ مَثْوٰى لِّلْمُتَكَبِّرِيْنَ ﴿٦٠﴾

61. Imana Allah rero, Izoheza Irokore mu bihano, abayigamburukiye mu kwubahiriza amabwirizwa yayo mu kubashikana ku ntsinzi y'Ubwami bw'ijuru bipfuzwa, ntibazokorwako n'akabi, eka mbere bobo ntibazokwicwa n'intuntu namba ku vyo basize kw'isi. وَيُنَجِّي اَللّٰهُ الَّذِيْنَ اتَّقَوْا بِمَقَارِبِهِمْ لَا يَمْسُهُمْ السُّوْءُ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ ﴿٦١﴾

62. Imana Allah, ni Yo Rurema Ikaba n'Umugabe Yaremye ibintu vyose, ni na Yo Muhagarikizi Itunganiriza ibiremwa; اَللّٰهُ خَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيْلٌ ﴿٦٢﴾

63. Ni Yo Nyenimpfunguruzo z'ibigega vy'amajuru n'isi, Igomorerera muri vyo uwo Ishatse mu biremwa. Abagararize bivuye inyuma Aayah n'ivyemezo vy'Imana Allah, abo ni bo rero bahombye mu buzima bwo kw'isi no mu bw'inyuma yo gupfa. لَهُمْ مَقَالِيْدُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَالَّذِيْنَ كَفَرُوْا بِآيٰتِ اَللّٰهِ اُولٰٓئِكَ هُمُ الْخٰسِرُوْنَ ﴿٦٣﴾

64. Ntumwa y'Imana! Bwira ababangikanyamana uti: "Mbega mwa bijuju mwe! Karashize ingani muntegeke kwiyegereza mu vyo nkora vyose mu gusenga ikitari Imana Allah, kandi ari Yo Ikwiye gusengwa ltabangikanijwe!"; قُلْ اَفَغَيْرَ اَللّٰهِ تَأْمُرُوْنَ اَعْبُدُوْا اَيُّهَا الْجٰبِلُوْنَ ﴿٦٤﴾

65. Ntumwa y'Imana! Ni ukuri, wahishuriwe n'Imana Allah nk'uko Intumwa zo hambere yawe zahishuriwe; ko niwaramuka uhirahiye ukabangikanya Imana Allah n'ibiremwa, ibikorwa vyawe vyose bizocika impfagusa; kandi ni ukuri, uzoba uri mu bahomvyeye mu buzima bwo kw'isi no mu bw'inyuma yo gupfa^[1];

وَلَقَدْ أَوْحَىٰ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لِيَحْبِطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٦٥﴾

66. Ahubwo rero nyabuna, niwiyegereze Imana Allah mu vyo ukora vyose unayisenge ari Imwe Rudende, weze n'ivyo ukora vyose ku bwayo, wongere ube no mu bashima inema zayo.

بَلِ اللَّهِ فَاعْبُدْ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿٦٦﴾

67. Ababangikanyamana, ntibigeze baha namba Imana Allah icubahiro kiyikwiye mu kuyibangikanya n'ibiremwa, mu gihe ari Yo Nyenubushobozi; isi yose ku musu w'izuka izoba iri mu gipfundi cayo; amajuru na yo azingwazingwe akonywakonywerezwe mu kuryo kwayo. Nihaninahazwe rero Imana Allah, Yongere Ihabwe n'icubahiro nta ngere mu buryo burengeye cane ivyo ababangikanyamana bayibangikanya;

وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ ۗ سُبْحٰنَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٧﴾

68. Inzamba yo guhonya ibiremwa rero izovuzwa, maze ibiremwa vyose biri mu majuru no mw'isi bihonere rimwe, kiretse ivyo Imana Allah Izoshaka ko bidashoka bihwerera. Mu nyuma, hazovuzwa inzamba igira kabiri yo kuzura ibiremwa, ubwo nyene ibiremwa vyose bice bizukuruka mu kuzimu vyirabira ico Imana Allah Iguye kubigirira!

وُفِّخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ ۗ اللَّهُ ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ أُخْرَىٰ فَإِذَا هُمْ بِيُومٍ لَا يَنْظُرُونَ ﴿٦٨﴾

69. Isi rero izoheza iboneshwe n'umuco w'Imana yayo Rurema Allah, igihe Yigaragaje mu gutunganiriza ibiremwa, maze abamalayika bace bugurura igitabu c'umwumwe wese muri vyo; Abavugishwamana na bo hamwe n'ivyabona vyagiriza umugwi wose w'abantu, baheze barengutswe kugira bagirize umugwi umwumwe w'abantu; maze Imana Allah Ibacire urugorotse vy'ukuri, eka ntibazorenganywa namba.

وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا وَوُضِعَ الْكِتَابُ وَجَاءَ بِالنَّبِيِّينَ وَالشُّهَدَاءَ وَقُضِيَ بَيْنَهُم بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٦٩﴾

70. Umuntu wese rero, azoheza ahabwe indishi ikwiranye n'ivyo yakoze; indishi nziza ku ciza canke indishi mbi ku kibi. Burya rero Imana Allah, ni Yo Izi neza ivyo bagira kw'isi, Izobibahembera.

وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٧٠﴾

71. Abagararije Imana Allah n'Intumwa zayo, bazoshorerwa gusunurirwa mu muriro wa Jahannamu bari mu migwimigwi; bagize ngo barawushikiye, abamalayika bawucungera bace babugururira imiryango yawo indwi, maze bababwire n'agashinyaguro n'akantu bati: "Mbega ntuze! Ntimwashikiye n'Intumwa zirungitswe muri

وَيَسِقُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ رُمْمًا حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ وَهَّاءُ فَتُحْتَأَّبُوهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ

[1] Kuko ata gikorwa na kimwe c'umubangikanyamana cemerwa mu gihe ataravavanura n'ibangikanyamana ngo yigaye atarapfa.

mwebwe nyene, zibasomera Aayah z'Imana yanyu Rurema Allah, zikanabagabisha ku bihano muzohura na vyo kuri uno musi?". Bace bishura bemanga bati: "Ego cane! Zaradushikiriye, ziranadushikiriza ubutumwa bw'Imana Allah, ariko rero twamaze kwagirwa n'ijambo ry'Imana Allah, aho Yasezeraniye ibihano abagarariji".

يَتْلُونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِ رَبِّكُمُ وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا قَالُوا بَلَىٰ وَلَكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ عَلَىٰ

الْكَافِرِينَ ﴿٧١﴾

72. Abagararije ko Imana Allah ari Yo Ikwiye gusengwa vy'ukuri, bazoheza babwirwe n'agasuzuguro n'akantu bati: "Dagamba muce ng'aha, muheze mwinjire mu miryango y'umuriro wa Jahannamu, muzowubamwo ibihe bidahera. Iryo rero, ni ryo cumbi ribi cane ry'abagira amanyama mu kutemera Imana Allah".

قِيلَ ادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَبِئْسَ مَثْوَىٰ الْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٧٢﴾

73. Abagamburukiye Imana yabo Rurema Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, bazotwarwa bajanwe mu Bwami bw'ijuru bari mu migwimigwi, bagize ngo barabushikiriye, bace bugururirwa imiryango yabwo ngo binjire, abamalayika babarindiranye igishika kuri nya Bwami, babahe ikaze n'akamwemwe n'akantu bati: "Nimugire amahoro, kaze murisanze, muragahorana urweze, iteka n'itekane! Murahawe ikaze rero mu Bwami bw'ijuru, muzobubamwo ibihe bidahera";

وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهَا وَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ ﴿٧٣﴾

74. Bazoheza bavuge bakura ubwatsi bati: "Ishimagizwa ni iry'Imana Allah, Yo Yaduhaye isezerano ryayo ry'ukuri twashikirijwe n'Intumwa zayo, Iraheza Irarishitsa, Ituraga isi y'Ubwami bw'ijuru, aho twishira tukizana aho hose dushaka muri Bwo. Iyo rero, ni yo ndishi y'abagwaneza mw'igamburukiramana".

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي صَدَقْنَا وَعَدَّهُ وَأَوْرَثَنَا الْأَرْضَ نَتَّبِعُوهُ مِنَ الْجَنَّةِ حَيْثُ نَشَاءُ فَنِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ ﴿٧٤﴾

75. Ntumwa y'Imana! Kuri uwo musi rero, uzobona abamalayika bakikuje ubuhangamo bwa Nyenimpuhwe, baninahaza mu gushimagiza Imana yabo Rurema Allah, maze Imana Allah Icire urugororotse vy'ukuri ibiremwa vyayo, abemeramana baje mu Bwami bw'ijuru, abagarariji na bo baje mu muriro udahera, haheze havugwe hashimirwa Imana Allah ngo: "Ishimagizwa ni iry'Imana Allah, Umubungabunzi w'ibiremwa vyose".

وَتَرَى الْمَلَائِكَةَ حَافِينَ مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَقُضِيَ بَيْنَهُم بِالْحَقِّ وَقِيلَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٧٥﴾

40. Ghaafir (Umubabariravyaha) Aayah 85, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

1. Haa Miim^[1].

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ح م

[1] Raba insiguro y'indome zitangura mu ntango y'Igisomwa Al-Baqara.

2. Ihishurwa ry'iki Gitabu ca Qor'ani, ryavuye ku Mana Allah, Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ikora;

تَزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ

الْعَلِيمِ ①

3. Ibabarira ivyaha vy'abanyavyaha, Ikakira n'ukwigaya kw'abigaya; Igahana Igahasha abubahutse gukora ivyaha hanyuma ntibigaye, Nyenimpano ku baja bayo bayumvira, nta mana ibwirijwe gusengwa vy'ukuri atari Yo, ni kuri Yo rero ibiremwa yose bizosubizwa ku musu w'iharurirwa, kugira lhembe kimwe cose ku rugero rw'ibigikiye.

غَافِرِ الذَّنْبِ وَقَائِلِ التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقَابِ
ذِي الظُّلُمِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ إِلَيْهِ الْمَصِيرُ ②

4. Nta wuharira ku bijanye na Aayah za Qor'ani n'ivyemezo vyerekana ko Imana Allah ari Imwe Rudende, kiretse abagararije ko Allah ari Yo Mana Ikwiye gusengwa vy'ukuri. Ntumwa y'Imana! Ntugahendwe rero ngo ukangwe n'ukwishira n'ukwizana kwabo mu rudandazwa, hamwe rero no kworherwa mu bihendamaso vy'isi;

مَا يُجَدَّلُ فِي عَائِتِ اللَّهِ إِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا
فَلَا يَغْرُوكَ تَقْلُبُهُمْ فِي الْآلِدِ ③

5. Hambere y'abo bagarariji, abantu barungikiwe Nuhu hamwe n'abaje mu nyuma zabo; nka Bene Aadi na Bene Thamuudi, barahakanye bivuye inyuma Intumwa barungikiwe, maze biha kuzigeramira, bacurika imitwe hamwe mu ntumbero yo kuzihana harimwo no kuzica, umugwi wose muri bo uraheza utegura umugambi wo gufata Intumwa yawo ngo uyice, baraheza baraharira bitwaje ikinyoma, kugira ngo nya kinyoma gitsinde ukuri, Nca Ndashikura Ndashahana. Ntumwa y'Imana! Ehe raba rero ukuntu Nabahaye ibihano bikaze vyobera inkebuzo ibiremwa bindi bizozwa mu nyuma!

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَالْأَحْزَابُ مِنْ
بَعْدِهِمْ وَهَمَّتْ كُلُّ أُمَّةٍ بِرَسُولِهِمْ لِيَأْخُذُوهُ
وَجَدَلُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ
فَأَخَذْتَهُمْ فَكَيفَ كَانَ عِقَابِ ④

6. Ni nk'uko nyene rero - Twahanye imigwi y'abagararije Intumwa aho hambere - ijambo ry'Imana yawe Rurema Allah ryo guhana abagararije, rija mu ngiro mu kuba ari abantu bo mu muriro.

وَكَذَلِكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ
كَفَرُوا أَنَّهُمْ أَصْحَابُ النَّارِ ⑤

7. Abamalayika bareruye ubuhangamo bwa Nyenimpuhwe "Arshi" bari kumwe n'abandi bamalayika babukikuje, baninahaza Imana yabo Rurema Allah mu kuyishimagiza mu buryo buberanye n'icubahiro cayo, bakayemera vy'ukuri, bagasabira imbabazi abemeramana, bavuga bati: "Mana yacu Rurema Allah! Impuhwe n'ubumenyi vyawe bikwiriye ikintu cose Waremye; kubera ivyo rero, Gumiriza akabanga maze Ubabarire abigaya ku vyaha vyabo bakanakurikira n'inzira yawe y'ubwislamu, Uheze Ubakingire n'ibihano vy'umuriro ururumba wa Jahannamu;

الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ
يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ
وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا رَبَّنَا وَسِعْتَ
كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا
وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ⑥

8. Mana yacu Rurema Allah! Turagusavye ko Ubinjiza mu mirima itotahaye yo mu Bwami bw'ijuru rya "Adeni" Wabasezeraniye, bo hamwe n'aberanda muri ba se babo, abakenyezi babo n'uruvyaro rwabo. Mu vy'ukuri, ni Wewe Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ukora; رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتٍ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٤٨﴾

9. Bakingire n'inkurikizi mbi y'ibicumuro vyabo, Ntubibanire. Uwo wese rero Ukingiye inkurikizi mbi y'ibicumuro ku musi w'iharurirwa ry'ibiremwa, ni ukuri Uba Wamugiriye impuhwe zo kumukiza ibihano vyawe; iyo, ni na yo ntsinzi ihambaye". وَقِهِمُ السَّيِّئَاتِ وَمَنْ تَقِ السَّيِّئَاتِ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَجِمْتَهُ وَذَلِكَ هُوَ الْقَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٤٩﴾

10. Mu vy'ukuri, abagararije ko Allah ari Yo Mana Ikwiye gusengwa vy'ukuri maze bakayibangikanya, igihe babonye intureka z'umuriro udahera, bazokwiyanka nya kwiyanka, maze abamalayika bawucungereye babahamagare bati: "Urwanko Imana Allah Yabanse mukiri kw'isi, igihe murarikirwa kuyemera hamwe n'Intumwa zayo mukagarariza, ruruta urwanko mwiyanika aho muboneye ibihano". إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُبَادُونَ لَمَقْتُ اللَّهِ أَكْبَرَ مِنْ مَقْتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ إِذْ تُدْعَوْنَ إِلَى الْإِيمَانِ فَتَكْفُرُونَ ﴿٥٠﴾

11. Abagarariji rero bazovuga bati: "Mana yacu Rurema Allah! Watwishe incuro zibiri^[1], Udusubiza n'ubuzima incuro zibiri nyene^[2]; ubu rero turemanze ivyaha vyacu twakoze; mbega none, nta kuntu twoshobora kuva mu muriro udahera, maze tugasubira kw'isi tugaheza tukakwumvira!". Ico gihe rero, ukwemanga kw'ivyaha vyabo nta co kuzobamarira; قَالُوا رَبَّنَا أَمَتَّنَا اثْنَتَيْنِ وَأَخْيَبْتَنَا أَكْثَرَتَيْنِ فَأَعْرَفْنَا بِذُنُوبِنَا فَهَلْ إِلَى خُرُوجٍ مِّن سَبِيلٍ ﴿٥١﴾

12. Bagarariji! Ivyo bihano mubihawe kuko mwararikiwe ukwemera Imana Imwe Rudende Allah, mugaheza mukeza n'ivyo mugira vyose ku bwayo, mukagarariza; n'iyoye ibangikanyijwe n'ikindi kintu, mwarahaheza mukacemera mukagikurikira. Ingingo yose rero ikwiye kwubahirizwa, ni iy'Imana Allah, Nyenicubahiro-ntangere, Nyenubukuru. ذَلِكُمْ بِأَنَّهُ إِذَا دُعِيَ اللَّهُ وَحْدَهُ كَفَرْتُمْ وَإِنْ يُشْرَكُ بِهِ تُؤْمِنُوا فَالْحُكْمُ لِلَّهِ الْعَلِيِّ الْكَبِيرِ ﴿٥٢﴾

13. Bantu! Imana Allah, ni Yo Ibereka ivyemezo vyayo vyerekana ubushobozi bwayo, Ikabaronsa n'ibibabeshaho mu kubamanurira imvura izananye mu kirere; nta n'uwibuka ibi vyemezo, kiretse uwugaruka kuri Yo, akayitumbera mu vyo akora vyose. هُوَ الَّذِي يُرِيكُمْ آيَاتِهِ وَيُنَزِّلْ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ رِزْقًا وَمَا يَتَذَكَّرُ إِلَّا مَنْ يُنِيبُ ﴿٥٣﴾

14. Bemeramana! Nimwiyegereze rero Imana Allah mu vyo mukora vyose munayisenge ari Imwe Rudende, mweze n'ivyo mugira vyose ku bwayo n'aho vyoshavuzwa abagarariji. فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿٥٤﴾

[1] Igihe twari tukiri intanga tutarahuriramwo inkomoko y'ubuzima "Roho", n'igihe ikiringo co kubaho kwacu kw'isi kirangiriywe.

[2] Igihe duhuriwemwo inkomoko y'ubuzima "Roho" tukabaho kw'isi, n'igihe dusubirijwe ubuzima tukazuka.

15. Imana Allah, ni Yo Nyenicubahiro kirengeye vyose mu biremwa, Nyenubuhangamo buhambaye buri hejuru ya vyose. Ku mpuhwe zayo ku baja bayo, Ibarungikira Intumwa ziza kubashikiriza ihishurwa ryayo ry'amabwirizwa, riha ubuzima bw'umushaha uwo Imana Allah Ishatse muri bo, maze nya Ntumwa zikabagabisha ku bihano vyo ku musu ibiremwa vyose vyahuriye hamwe;

رَفِيعَ الدَّرَجَاتِ ذُو الْعَرْشِ يُلْقِي الرُّوحَ مِنْ أَمْرِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ لِيُنذِرَ يَوْمَ الْقَلَاقِ ﴿١٥﴾

16. Ku musu w'izuka, aho ibiremwa vyose bizoseruka imbere y'Imana Allah. Kuri uwo musu, nta na kimwe kizoba kinyegejwe kuri Yo mu vyerekeye ibiremwa, Imana Allah Izoheza Ivuge Iti: "Ubwami nya bwami kuri uno musu, ni ubwa nde!". Izokwiyishura Iti: "Ni ubw'Imana Allah Nyarudende, Nyeninkomezi-ntangere;

يَوْمَ هُمْ بَارِزُونَ لَا يَخْفَى عَلَى اللَّهِ مِنْهُمْ شَيْءٌ لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ﴿١٦﴾

17. Kuri uyu musu rero, umuntu uwo ari we wese ahemberwa ivyo yarondeye kw'isi; impembo nziza ku ciza canke impembo mbi ku kibi. Kuri uyu musu rero, nta n'umwe arenganywa mu kurengerezwa urugero rw'ibihano canke mu kugabanywa indishi". Mu vy'ukuri Imana Allah, Iranyarutsa mu guharurira no mu guhamba ibiremwa.

الْيَوْمَ تُجْزَى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ لَا ظُلْمَ الْيَوْمَ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٧﴾

18. Ntumwa y'Imana! Gabisha abantu ku bihano vyo ku musu w'izuka uri hafi kugera, igihe imishaha y'ibiremwa izohababuka igahakwa kubivamwo ikabigera mu muhogo, vyishwe n'agahinda hamwe n'intuntu n'akantu. Abirenganije mw'igarariza, ntibazoronka umugenzi canke incuti, eka nta n'uwubavugira bazoronka yobavugira ku Mana Allah ngo yumvirwe.

وَأَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْأَرْفَةِ إِذِ الْقُلُوبُ لَدَى الْحَنَاجِرِ كَظَلِيمٍ مَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ حَمِيمٍ وَلَا شَفِيعَ يُطَاعُ ﴿١٨﴾

19. Imana Allah Irazi neza agahemo k'amaso, Irazi n'ibihishijwe mu mishaha; yaba ineza canke inabi;

يَعْلَمُ خَائِبَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفَى الصُّدُورُ ﴿١٩﴾

20. Kandi Imana Allah, Icira urutunganye vy'ukuri ibiremwa. Nayo ibigirwamana bisengwa mu gishingo cayo, nta na kimwe bishoboye gutunganya mu bijanye no gucira imanza ibiremwa. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Yo Nyenukwumva, Irumva ibivugwa n'ibiremwa; Nyenukubona, Irabona neza ivyo bikora, Izobibihembera.

وَاللَّهُ يَقْضِي بِالْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَقْضُونَ بِشَيْءٍ إِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿٢٠﴾

21. Ntumwa y'Imana! Mbega abahakanyi batigera bakwemera, ntibaragendagenda kw'isi ngo birabire ukuntu iherezo ry'abahakanyi b'aho hambere yabo, ryagenze! Abari aho, bari bafise ingabo n'inguvu nyinshi kubarusha, basize n'ibisigarira bigizwe n'inyubakwa n'ibindi vyerekana ko bari bahambaye kubasumba; ivyo vyose rero, nta co vyabamariye hageze guhanwa. Ni ho rero Imana Allah, Yabashikura Ikabahanira ivyaha vyabo, eka ntibanaronse uwubakingira ibihano vy'Imana Allah.

*وَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ كَانُوا مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا هُمْ أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَءَانَارًا فِي الْأَرْضِ فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَاقٍ ﴿٢١﴾

22. Ivyo bihano rero vyahawe abahakanyi b'aho hambere, kuko bashikiwiwe n'Intumwa z'Imana, zaje zibangikanije ivyemezo vyerekana ukuri kwazo, baraheza barazihakana bivuye inyuma, Imana Allah Ica Irabashikura Irabahana. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Nyeninguvu, Irahana Igahasha uwo wese ayigarariza.

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ
بِالْبَيِّنَاتِ فَكَفَرُوا فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ إِنَّهُ
قَوِيٌّ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢٢﴾

23. Ni ukuri, Twaranarungikanye Musa ivyemezo vya Aayah zacu hamwe n'icemezo kigaragaza ko Imana Allah ari Imwe Rudende;

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا وَسُلْطٰنٍ
مُّبِينٍ ﴿٢٣﴾

24. Twamurungitse kwa Firawuni wa Misiri, Haamaana na Qaaruni, maze baca bavuga bamirira kure ubutumwa bwiwe n'amanyama n'akantu bati: "Musa, ni umurozi akaba n'umukonikoni w'umubeshi ruhebwa".

إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَقَارُونَ فَقَالُوا سَٰحِرٌ
كَذَّابٌ ﴿٢٤﴾

25. Igihe rero Musa yazana ibitangaro vy'ukuri bivuye iwacu Twebwe Allah, ntibamuhakanye ngo bamurwanye gusa, ahubwo barinamuye bavuga bati: "Nimwice abana bose b'abahungu bavyarwa n'abemeye Musa, muheze musigaze abakobwa babo tuzobagire abajakazi bacu". Burya, gukoresha urwenge kw'abagarariji mu kurwanya idini, nta co kubagezako kiretse uguhona n'ubuhuyi.

فَلَمَّا جَاءَهُم بِالْحَقِّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا
أَقْتُلُوا أَبْنَاءَ الَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ وَاسْتَحْيُوا
نِسَاءَهُمْ وَمَا كَيْدُ الْكٰفِرِينَ إِلَّا فِي
صَلٰلٍ ﴿٢٥﴾

26. Firawuni yavuze abwira abunganizi biwe ati: "Nkundira mundeke nice Musa, maze aheze yambaze Imana yiwe Rurema Yamurungitse, Iheze Imutabare; mu vy'ukuri jewe, mfise ubwoba n'impungenge ko yohindura idini ryanyu mukamukurikira, canke agakwiragiza ubwononyi mu gihugu ca Misiri".

وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذُرِّيَّتِي أُقْتِلُ مُوسَىٰ وَلْيَدْعُ
رَبَّهُ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُبَدِّلَ دِينَكُمْ أَوْ أَنْ
يُظْهِرَ فِي الْأَرْضِ الْفِسَادَ ﴿٢٦﴾

27. Musa yabwiye Firawuni n'abunganizi biwe ati: "Jewe mu vy'ukuri, nikinze ku Mana yanje Ikaba ari na Yo Mana yanyu Rurema Allah, ndayisaba ko Inkingira igeramirwa ry'uwo wese agira amanyama mu kutemera Imana Imwe Rudende Allah, atanemera n'umusi w'iharurirwa ry'ibiremwa".

وَقَالَ مُوسَىٰ إِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ مِنْ
كُلِّ مُتَكَبِّرٍ لَا يُؤْمِنُ بِيَوْمِ الْحِسَابِ ﴿٢٧﴾

28. Ni ho rero umwemeramana umwe mu bantu ba Firawuni, yahisha ukwemera kwiwe, yavuga ati: "Ubwo nyene murakanagaye mwice umuntu w'inzirakarengane, mumuhora gusa kuba avuze ati: "Imana yanje Rurema ni Allah", kandi yanabazaniye ivyemezo bivuye ku Mana yanyu Rurema Allah, vyerekana ukuri kwiwe! Musa rero niyaba abesha biramusha, kuko bizomugarukako. Niyaba naho ari imvugakuri, nta kibuzo ko muzoshikirwa na bimwe mu vyo abagabishako. Mu vy'ukuri Imana Allah, ntishoboza kurongoka mu nzira yayo, uwimonogoje mu bugarariji, akagenzwa n'ubwononyi kw'isi, akaba n'umubeshi ruhebwa;

وَقَالَ رَجُلٌ مُؤْمِنٌ مِنْ ءَالِ فِرْعَوْنَ يَكْتُمُ
إِيمَانَهُ أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَنْ يَقُولَ رَبِّيَ اللَّهُ
وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّكُمْ وَإِنْ
يَكُ كٰذِبًا فَعَلَيْهِ كَذِبُهُ وَإِنْ يَكُ صَادِقًا
يُصِيبْكُمْ بِعَٰضِ الَّذِي يَعِدُّكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا
يَهْدِي مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ كَذَّابٌ ﴿٢٨﴾

29. Bantu banje! Ndemera cane ko uno musi mufise inganji y'ubwami bwo gucinyiza Bene Israyeri n'abandi banyagihugu bo muri Misiri; none aho bukera, ni nde azodukingira ibihano vy'Imana Allah, igihe vyadushikiye!". Firawuni yabwiye abari ng'aho yishura ati: "Bantu muri ng'aha! Nta co nobahanura gukora, kiretse ico nanje nyene mbona ko kibereye; kandi sindabarongora, kiretse mu nzira nziza ibereye y'ubugororotsi";

يَقَوْمَ لَكُمْ أَلْمَلِكُ أَلْيَوْمَ ظَاهِرِينَ فِي الْأَرْضِ فَمَنْ يَنْصُرُنَا مِنْ بَأْسِ اللَّهِ إِنْ جَاءَنَا قَالَ فِرْعَوْنُ مَا أُرِيكُمْ إِلَّا مَا أَرَى وَمَا أَهْدِيكُمْ إِلَّا سَبِيلَ الرَّشَادِ ﴿٢٩﴾

30. Maze wa mwemeramana mu bantu ba Firawuni, yishura ahanura yongera agabisha ati: "Jewe mu vy'ukuri, mfise ubwoba n'impungenge, ko mu gihe mwohirahira mukica Musa, mwoshikirwa n'ibihano nk'ivyashikiye imigwi y'abiyunze mu kurwanya Intumwa;

وَقَالَ الَّذِينَ آمَنُوا يَقَوْمَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ مِثْلَ يَوْمِ الْأَحْزَابِ ﴿٣٠﴾

31. Nk'uko vyagendeye abantu ba Nuhu, Bene Aadi, Bene Thamuudi, hamwe rero n'ababakurikiye mu nyuma mu bugarariji, abo bose rero, Imana Allah Yarabahoneje. Burya Imana Allah, ntishaka namba kurenganya abaja bayo ngo Ibahanire icaha batakoze;

مِثْلَ ذَابِ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِّلْعِبَادِ ﴿٣١﴾

32. Bantu banje! Jewe mu vy'ukuri, ndatinya ko mwoshikirwa n'ibihano vyo ku musi w'izuka, igihe abantu bazohamagarana hagati yabo bivuye ku ntureka z'uwo musi;

وَيَقَوْمَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ يَوْمَ التَّنَادِ ﴿٣٢﴾

33. Umusi mwagenjeje umugongo muhunga, ntimuzoronka ababakingira ibihano vy'Imana Allah. Uwuzoteterezwa n'Imana Allah mu kutamushoboza kurongoka mu nzira yayo, ntazoronka n'umwe amurongora mu nzira yayo".

يَوْمَ تُولُونَ مُدْبِرِينَ مَا لَكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ عَاصِمٍ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٣﴾

34. Ni ukuri, mwararungikiwe Umuvugishwamana Yusufu mwene Yakubu (ba nyakugira amahoro y'Imana Allah) imbere y'irungikwa rya Musa, yaje yibangikanije ivyemezo vyerekana ukuri kwiwe, araheza abararikira ukwemera n'ugusenga Imana Imwe Rudende Allah, ntimwaretse kuguma mu makenga ku vyo yabazaniye akiriho, muraheza murushirizaho kuyagira inyuma y'aho apfiriye; amaze gupfa, muca muvuga muti: "Mu vy'ukuri Imana Allah, ntizobarungikira iyindi Ntumwa mu nyuma ya Yusufu". Ni nk'iryo hubishwa rero, Imana Allah Ihubisha uwo wese yimonogoje mu bugarariji no mu kurenga ku mabwirizwa yayo, akamana amakenga mu kwemera ko Imana Allah ari Imwe Rudende.

وَلَقَدْ جَاءَكُمْ يُوسُفُ مِنْ قَبْلِ بَابِلَئِنَّتِ فَمَا زِلْتُمْ فِي شَكِّ مِمَّا جَاءَكُمْ بِهِ حَتَّى إِذَا هَلَكَ قُلْتُمْ لَنْ نَبْعَثَ اللَّهَ مِنْ بَعْدِهِ رَسُولًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ مُرْتَابٌ ﴿٣٤﴾

35. Abaharira ku bijanye na Aayah za Qor'ani n'ivyemezo vyerekana ko Imana Allah ari Imwe Rudende, ata n'icemezo bahawe gishingiye ku bumenyi; abo rero, iharira ryabo rirashavuzza cane Imana Allah, rigashavuzza n'abemeramana. Ni nk'uko nyene rero Imana Allah -

الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ أَتَاهُمْ كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ

Idashoboza kurongoka abaharira ku bijanye na Aayah zayo ata n'ubumenyi bafise - Itera ikimangu ku mutima w'uwo wese agira amanyama mu kutemera Imana Imwe Rudende Allah, akimonogoza no mu kurenganya abandi.

قَلْبٍ مُّتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ ﴿٣٥﴾

36. Firawuni yavuze yiyamiriza Musa ati: "Ewe Haamaana! Enda nyabuna rero, nyubakira inyubakwa ndende (umunara), hari n'aho noronka inzira zinshikana ku co nshaka;

وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَهْمَنُنْ آتَيْنِ لِي صِرْحًا لَعَلِّي أَبْلُغُ الْأَسْبَابَ ﴿٣٦﴾

37. Inzira zinshikana mu majuru, kugira nirabire ko Imana ya Musa Ibaho. Mu vy'ukuri, ndibwira neza ko Musa abesha, ata mana yindi iri hejuru". Ni nk'ukwo rero Firawuni yaryoherejwe ibikorwa vyawe bibi akabibona ko ari vyiza, gutyo bimubuza gukurikira inzira y'ukuri; burya urwenge rwa Firawuni mu kurwanya ukuri, nta kindi rwari kumushikanako, kiretse agahombo no guhona.

أَسْبَبَ الْأَسْمَوَاتِ فَأَطَّلِعَ إِلَى إِلَهِ مُوسَى وَإِنِّي لِأَظُنُّهُ كَكَذِبًا وَكَذَلِكَ زَيْنٌ لِّفِرْعَوْنَ سُوءَ عَمَلِهِ وَصَدَّ عَنِ السَّبِيلِ ﴿٣٧﴾ وَمَا كَيْدُ فِرْعَوْنَ إِلَّا فِي تَبَابٍ ﴿٣٧﴾

38. Wa mwemeramana mu bantu ba Firawuni, yarongeye guhanura abantu biwe ati: "Emwe bantu banje! Enda rero nyabuna nimunkundire munkurikire, mpeze ndabarongore mu nzira ibereye y'ubugorotsi;

وَقَالَ الَّذِي آمَنَ يَقَوْمِ اتَّبِعُونِ أَهْدِيكُمْ سَبِيلَ الرَّشَادِ ﴿٣٨﴾

39. Bantu banje! Ni ukuri ubuzima bwo kw'isi, ni ubwo kuryoherwa n'ibihendamaso mu kanya gato hanyuma bugahera; mu gihe ubuzima bw'inyuma yo gupfa, ari bwo buzima bwo kuryoherwa n'ivyiza vyamaho ibihe bidahera;

يَقَوْمِ إِنَّمَا هِذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا مَتَّعَ وَإِنَّ الْآخِرَةَ هِيَ دَارُ الْقَرَارِ ﴿٣٩﴾

40. Abazokora ikibi uko kingana kwose rero, mu buzima bw'inyuma yo gupfa ntibazohabwa kiretse igihano kingana na nya kibi; nayo abazokora iciza gitegetswe uko kingana kwose, baba abahungu canke abakobwa, maze bakagikora ari abemeramana; abo, ni bo rero bazokwinjira mu Bwami bw'ijuru, aho bazoronswa ibibabeshaho ata kugererwa ngo baharurirwe;

مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنَّىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ يُرْزَقُونَ فِيهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٤٠﴾

41. Emwe bantu banje! Bishoboka gute ko ndabararikira kwemera Imana Allah n'Intumwa yayo Musa, kugira muhabwe Ubwami bw'ijuru, na mwe mukandarikira gukora ibinjana mu muriro!

*وَيَقَوْمِ مَا لِي أَدْعُوكُمْ إِلَى التَّجْوَةِ وَتَدْعُونَنِي إِلَى الْقَارِ ﴿٤١﴾

42. Mundarikira kugarariza Imana Allah no kuyibangikanya n'ivyo ntafitiye ubumenyi, ko bikwiye gusengwa mu gishingo cayo, mu gihe jewe ndabararikira gukurikira inzira ibashikana ku Mana Allah Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Nyenimbabazinyinshi;

تَدْعُونَنِي لِأَعْتَقَ بِاللَّهِ وَأَشْرَكَ بِهِ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَأَنَا أَدْعُوكُمْ إِلَى الْعَرَبِزِ الْغَفْرِ ﴿٤٢﴾

43. Ni ivy'ukuri rero, ko ivyo mundarikira kwemera, bidakwiye kurarikirwa ngo bisengwe, eka ntibinakiye kwizerwa mu buzima bwo kw'isi no mu bw'inyuma yo gupfa, kuko ata co bishoboye. Nimumenye rero, ko ibiremwa twese tuzosubira ku Mana Allah, kugira

لَا جَرَمَ لَنَا تَدْعُونَنِي إِلَيْهِ لَيْسَ لَّهُ دَعْوَةٌ فِي الدُّنْيَا وَلَا فِي الْآخِرَةِ وَأَنَّ مَرَدَّنَا إِلَى اللَّهِ وَأَنَّ الْمُسْرِفِينَ هُمْ أَصْحَابُ الْقَارِ ﴿٤٣﴾

Ihembere umwumwe wese ku vyo yakoze; mumenye n'uko, abimonogoje mu bugarariji, bakagenzwa n'ubwononyi bwo gusesa amaraso kw'isi, ari bo bantu bo mu muriro udahera”.

44. Wa mwemeramana amaze kubahanura bakamwirengagiza, yababwiye ati: “Burya, bitebe bitebuke, muzokwibuka ko nabahanuye ata co mugikiza. Nayo jewe, ndikinze ku Mana Allah mu kuyishimikiza. Mu vy'ukuri, Imana Allah ni Nyenukubona, Irabona neza ibikorwa n'abaja bayo kandi Izobibahembera”.

فَسَدِّدْ كُرُورَ مَا أَقُولُ لَكُمْ وَأَوْصِ أَمْرِي
إِلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ﴿٤٤﴾

45. Ni ho rero uyo mwemeramana mu bantu ba Firawuni, Imana Allah Yamukingira ubugizi bwa nabi bwa Firawuni n'abunganizi biwe, maze bahitanwa n'igihano kibi c'akataraboneka, co gusomeshwa nturi;

فَوَقَّهَ اللَّهُ سَيِّئَاتِ مَا مَكَرُوا وَحَاقَ بِآلِ
فِرْعَوْنَ سُوءُ الْعَذَابِ ﴿٤٥﴾

46. Bashoka bahona. Hanyuma, aho bari mu kuzimu bacishwa mu bihano vy'umuriro igitondo n'umugoroba^[1], no ku musi w'izuka ry'ibiremwa, abamalayika bacungereye umuriro bazobwirwa bati: “Nimushire abantu ba Firawuni mu bihano bikaze vyo mu muriro”.

أَلْتَارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا وَيَوْمَ
تَقُومُ السَّاعَةُ أَدْخِلُوا آلَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ
الْعَذَابِ ﴿٤٦﴾

47. Igihe rero abantu bo mu muriro batanyeko imiragwe baharira hagati yabo, maze abapfuye gukurikira abandi, bakabwira indongozi zabo bakurikiye, zagira amanyama mu kutemera Imana Allah, bati: “Twebwe mu vy'ukuri, ni mwebwe twumviye kw'isi turabakurikira; aho none ga ntu, kuri uno musi ntimwoza tukabagerurira ku mutwaro wacu w'ibihano vyo mu muriro!”.

وَإِذْ يَتَحَاوُونَ فِي النَّارِ فَيَقُولُ الضُّعَفَاءُ
لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ
أَنْتُمْ مُغْنَوْنَ عَنَّا نَصِيبًا مِنَ النَّارِ ﴿٤٧﴾

48. Indongozi zabo bakurikiye, zagira amanyama mu kutemera Imana Allah, zizokwigovyora ziti: “Ntidushoboye namba kubaremurura umutwaro wanyu w'ibihano vyo mu muriro, kuko twese mu vy'ukuri turi muri vyo, mu vy'ukuri Imana Allah ku butungane bwayo, Yamaze guha umwumwe wese muri twebwe ibihano bikwiranye n'ivyo yakoze”.

قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُلٌّ فِيهَا إِنَّ اللَّهَ
قَدْحَكَمَ بَيْنَ الْعِبَادِ ﴿٤٨﴾

49. Abari mu muriro udahera rero, bose bazobwira abamalayika “Al-Zabaaniya” bacungereye Jahannamu babinginga bati: “Enda nimudusabire ku Mana yanyu Rurema Allah, maze Idutezurire mu bihano n'umusi n'umwe, duheze turuhuke na gato!”;

وَقَالَ الَّذِينَ فِي النَّارِ لِخَزَنَتِهِمْ اذْعُوا
رَبِّكُمْ يُحْفِفْ عَنَّا يَوْمًا مِنَ الْعَذَابِ ﴿٤٩﴾

50. Abamalayika bazobishura n'agashinyaguro n'akantu bati: “Mbega none, ntimwashikiriwe n'Intumwa zanyu mwarungikiwe, zikaza zibangikanije ivyemezo bitomoye, mukazihakana mwivuye inyuma!”. Na bo bazoheza bemange bati: “Ego cane zaradushikiriye!”. Ni ho ba

قَالُوا أَوَلَمْ تَكُنْ تَأْتِيكُم رُسُلِكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ
قَالُوا بَلَىٰ قَالُوا فَأَدْعُوا وَمَا دُعَاؤُ
الْكٰفِرِينَ إِلَّا فِي ضَلٰلٍ ﴿٥٠﴾

[1] Iyi Aayah, ni icemezo gikwiye mu kwemeza ko ibihano vyo mu mva ari ivy'ukuri.

bamalayika bazoca babyama bati: “Kubera ivyo rero, twebwe ntiturota tubasabira, enda nimwisabire mwebwe nyene, ariko rero ntimwumvirwa ngo mitezurirwe kuko muri abagarariji, burya igisabisho c’abagarariji nta co kibashikanako, kiretse ko kiba impfagusa”.

51. Mu vy’ukuri Twebwe Allah, ni ukuri Turatabara Intumwa zacu hamwe n’abemeramana bazikuriyiye, Tukabatera n’intege mu kwiganzura ababageramiye mu buzima bwo kw’isi. Ku musu w’izuka naho, abamalayika, Abavugishwamana n’abemeramana bazoba ivyabona, ko abahakanye bashikirijwe koko ubutumwa, baraheza barabuhakana;

إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ
الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهُدُ ﴿٥١﴾

52. Umusi w’iharurirwa ry’ibiremwa rero, ivyireguzo vy’abirenganiye mu kurenga ku mabwirizwa y’Imana Allah, nta co bizobamarira, baranagenewe ivumwe hamwe n’iherezo ribi mu buzima bw’inyuma yo gupfa.

يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظَّالِمِينَ مَعَذِرَتُهُمْ وَلَهُمُ
الْعَذَابُ وَأَلْعَنَهُ اللَّهُ سَاءَ الدَّارِ ﴿٥٢﴾

53. Ni ukuri Twebwe Allah, Twarahaye Musa uburongozi muri Tawurati hamwe n’ibitangaro bishikana ku kuri; Turanaraga Bene Israyeli Igitabu ca Tawurati bagenda bahererekana uruvyaro ku rundi;

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْهُدَى وَأَوْرَثْنَا بَنِي
إِسْرَائِيلَ الْكِتَابَ ﴿٥٣﴾

54. Kugira nya Gitabu kibarongore mu nzira nziza y’ubugororotsi, giheze kibere n’urwibutso incabwenge koko.

هُدًى وَذِكْرَى لَأُولَى الْأَلْبَابِ ﴿٥٤﴾

55. Ntumwa y’Imana! Niwirengagize rero ibangamira ry’ababangikanyamana, maze wihangane, uheze ushishikare irarikirama, mu vy’ukuri isezerano ry’intsinzi wahawe n’Imana Allah, ni iry’ukuri; uheze usabe ikigongwe ku vyaha vyawe, wongere ushishikare kuninahaza mu gushimagiza Imana yawe Rurema Allah umugoroba n’igitondo.

فَأَضْرِبْ إِنَّا وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا وَأَسْتَغْفِرُ لَذَنْبِكَ
وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ بِالْعَمِيِّ وَالْإِبْكَرِ ﴿٥٥﴾

56. Mu vy’ukuri, abaharira ku bijanye na Aayah za Qor’ani n’ivyemezo vyerekana ko Imana Allah ari Imwe Rudende, ni ukuri baharira mu ntumbero yo kuburagiza ukuri ata n’icemezo bahawe gishingiye ku bumenyi, nta kiri mu gikiriza cabo, kiretse amanyama yo guhonyanga ukuri bakubona, ku gusharika Umuvugishwamana Muhamadi kw’iteka ry’ubutumwa yahawe, ivyo bikaba ata co bizobashikanako. Ntumwa y’Imana! Niwikinge ku Mana Allah Igukingire ishari ryabo, mu vy’ukuri ni Yo Nyenukumva, Irumva ivyo bavuga; Nyenukubona, Irabona neza ivyo bakora, Izobibahembera.

إِنَّ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ بِغَيْرِ
سُلْطَانٍ أَتَتْهُمْ إِنْ فِي صُدُورِهِمْ إِلَّا كِبْرًا مَا
هُمْ بِبَلِيغِيهِ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ
السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿٥٦﴾

57. Ni ukuri iremwa ry’amajuru n’isi, rirahambaye kuruta iremwa ry’abantu n’isubizwa ry’ubuzima bwabo bakazuka

خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ أَكْبَرًا مِنْ خَلْقِ

kandi baramaze guhwera, ariko rero abenshi mu bantu, ntibazi ko iremwa ry'ivyo vyose ryoroshe ku Mana Allah.

الْتَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا

يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾

58. Nta ho vyakabaye ko impumyi n'uwubona bonganya ubutore. Ni nk'uko nyene rero abemeye ko Allah ari Imana Imwe Rudende Itabangikanywa, bakumvira n'Intumwa zayo, bakubahiriza n'amabwirizwa yayo, ata ho banganiye mu butore n'abatamera ko Allah ari Imana Imwe Rudende, bagahakana n'Intumwa zayo, bakarenga no ku mabwirizwa yayo. Bantu! Burya ni gake mwibuka ivyemezo vy'Imana Allah, mukanyurwa.

وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَلَا الْمُسِيءَ قَلِيلًا مَّا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٥٨﴾

59. Bantu! Mu vy'ukuri isango ry'umuhero w'isi, vuba bwango rirashika nta gisivya. Nimuvyizere nk'uko mwabishikirijwe n'Intumwa kuko nta makenga arimwo. Ariko rero abenshi mu bantu, ntibemera ko umuhero w'isi ugiye gushika ngo baheze bawitegurire.

إِنَّ السَّاعَةَ لَأْتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥٩﴾

60. Bantu! Imana yanyu Rurema Allah Yavuze Iti: "Nimunsabe mutabangikanya na kimwe mu biremwa, maze Ndabahe ivyo musavye; mu vy'ukuri, abagira amanyama mu kucitisha bugufi ngo banyiyegereze mu vyo bakora banansenge Ndi Imana Imwe Rudende, bazokwinjira mu muriro wa Jahannamu basuzuguritse".

وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ﴿٦٠﴾

61. Imana Allah, ni Yo Yabagiriye ijoro kuba umuzimagiza kugira muturure muri ryo muheze muruhuke; Ibagirira n'umurango, kuba habona kugira murondere icorirenza mu mpano zayo. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Nyeningabirano zihambaye ku bantu, ariko rero abenshi muri bo ntibayishimira ngo bayiyegereze mu vyo bakora banayisenge ari Imwe Rudende.

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ اللَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِنَّ اللَّهَ لَدُوٌّ فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٦١﴾

62. Uwabagiriye ivyo vyiza rero, ni Yo Mana yanyu Rurema Allah, Yaremye ibintu vyose, nta mana yindi ibwirijwe gusengwa vy'ukuri atari Yo. None, ni gute muyibangikanya ha kuyisenga ari Imwe Rudende!

ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ خَلِقُ كُلِّ شَيْءٍ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاَنَّى تُؤْفَكُونَ ﴿٦٢﴾

63. Bagarariji! Ni nk'uko nyene rero - mwahakanye ukuri mugahitamwo ikinyoma - abahakanye bivuye inyuma ivyemezo vy'Imana Allah, bahusha ukuri bagakurikira ikinyoma.

كَذَلِكَ يُؤْفَكُ الَّذِينَ كَانُوا بِآيَاتِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ ﴿٦٣﴾

64. Imana Allah, ni Yo Yabagiriye isi kuba ubatururo bwanyu; Ibagirira n'ijuru riri hafi y'isi, kuba igisenge kibakingira; Iraheza lbashirira muri nya juru ibimenyetso vy'inyenyeri bibazimurura; Ibarema mw'ishusho n'indemo vyiza bibereye, Ibaronsa n'ibibabeshaho vyiza birekuwe. Uwabagiriye ivyo vyiza vyose rero, ni Yo Mana yanyu Rurema Allah. Harakubahwa rero Imana Allah, Umubungabunzi w'ibiremwa vyose;

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ قَرَارًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوَرَكُمْ وَرَزَقَكُم مِّنَ الطَّيِّبَاتِ ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ فَتَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٤﴾

65. Ni Yo Nyenubugingo budashira nk'uko buyikwiye, nta mana yindi ibwirijwe gusengwa vy'ukuri atari Yo, nimuyiyegereze rero mu kuyisaba ari Imwe Rudende, mweza n'ivyo mugira vyose ku bwayo. Nihashimagizwe Imana Allah, Umubungabunzi w'ibiremwa vyose.

هُوَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٥﴾

66. Ntumwa y'Imana! Vuga ubwire ababangikanyamana uti: "Mu vy'ukuri jewe, nabujijwe n'Imana Allah gusenga ibigirwamana musenga mu gishingo cayo, inyuma y'aho maze gushikirwa n'ivyemezo bivuye ku Mana yanje Rurema Allah, kandi nategetswe kwicisha bugufi no kwumvira Imana Allah, Umubungabunzi w'ibiremwa vyose;

*قُلْ إِنِّي نُهَيْتُ أَنْ أَعْبُدَ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَمَّا جَاءَنِي الْبَيِّنَاتُ مِنْ رَبِّي وَأُمِرْتُ أَنْ أُسَلِّمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٦﴾

67. Ni Yo Yaremye so Adamu mw'ivu; hanyuma abamwamutseko, Ibarema mw'ima ry'intanga umugabo asunikira mu gitereko c'umugore, maze nya ma rikubumba rikaba amaraso avuze; mu nyuma mugaheza mukagenda murakura bukebuke, gushika n'aho muvuka muri abana; hanyuma mukagenda murakura bukebuke gushika mugere mu bigero; hanyuma mukagera mu busaza. Muri mwebwe rero, hari n'abapfa imbere y'aho. Izo ntambwe zose z'ubuzima rero, Twazibagereye kugira mushike kw'isango nyezina rizwi ryo kuba kw'isi hanyuma muhwere, no kugira mutahure ivyemezo na Aayah vy'Imana Allah, muheze mumenye ko ata yindi mana ibwirijwe gusengwa itabangikanywa atari Yo;

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلاً ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشَدَّكُمْ ثُمَّ لِيَكُونُوا شُرَحَّا وَمِنْكُمْ مَنْ يَتَوَفَّى مِنْ قَبْلٍ وَلِيَتَبْلُغُوا أَجْلاً مُسَمًّى وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾

68. Ni Yo Itanga ubuzima Ikanabwaka. Iyo rero Ishatse ikintu ko kiba, ni ukuri I kibwira gusa Iti: "Ba" kigaca kiba ubwo nyene".

هُوَ الَّذِي يُعِيءُ وَيُمَيِّتُ فَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُن فَيَكُونُ ﴿٦٨﴾

69. Ntumwa y'Imana! Ubwo ntutangazwa n'abahakanyi baharira ku bijanye na Aayah za Qor'ani n'ivyemezo vyerekana ko Imana Allah ari Imwe Rudende, ukuntu bahusha ukuri bakayibangikanya!

أَلَمْ تَر إِلَى الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ أَنْتَىٰ يَصْرِفُونَ ﴿٦٩﴾

70. Abahakana bivuye inyuma Qor'ani hamwe n'ibindi Bitabu Twarungikanye Intumwa zacu kugira birongore abantu mu nzira yacu, bitebe bitebuke, bazomenya inkurikizi y'ubuhakanyi bwabo;

الَّذِينَ كَذَّبُوا بِالْكِتَابِ وَبِمَا أَرْسَلْنَا بِهِ رُسُلَنَا فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٧٠﴾

71. Igihe baboheshejwe iminyororo mw'izosi, maze bakaboheshwa n'amapingu ku maguru, bagaheza bakabururwa n'abamalayika "Al-Zabaaniya" bacungereye umuriro;

إِذِ الْأَغْلَالُ فِي أَعْنَاقِهِمْ وَالسَّلْسِلُ يُسْحَبُونَ ﴿٧١﴾

72. Mu mazi asebuye akaryimara, hanyuma bakabata mu muriro wama wakijwe wa Jahannamu;

فِي الْحَمِيمِ ثُمَّ فِي النَّارِ يُسْجَرُونَ ﴿٧٢﴾

73. Hanyuma bakabwirwa n'agashinyaguro n'akantu bati: "Mbega imana zanyu mwahora musenga ziri hehe!

ثُمَّ قِيلَ لَهُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ تُشْرِكُونَ ﴿٧٣﴾

74. Zazimanganiye hehe ko mwazibangikanya n'Imana Allah! Ubwo ntimwozisaba zikabakura mu kaga murimwo!" Bazoheza bishure bati: "Zazimanganye nta n'ico zatumariye, ahubwo mbere tukiri kw'isi, wasenga ibintazi ata co bimaze". Ni nk'uko rero Imana Allah - Yazimanganije ibigirwamana mu muriro udahera - Ihubisha abagarariji ku bugaba bwabo;

مَنْ دُونَ اللَّهِ قَالُوا صَلُّوا عَلَيْنَا بَل لَّمْ نَكُنْ نَدْعُوا مِنْ قَبْلُ شَيْئًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ الْكَافِرِينَ ﴿٧٤﴾

75. Bagarariji! Ivyo bihano mwahawe rero, vyaturutse ku kugotwa kwanyu kw'isi mu kuryoherwa n'ibikorwa bibi mwakora, no ku kurangwa n'amanyama hamwe n'akarenganyo.

ذَلِكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَفْرَحُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا كُنْتُمْ تَمْرَحُونَ ﴿٧٥﴾

76. Bazobwirwa bati: "Ku kubera ubugarariji bwanyu rero, nimwinjire mu muriro wa Jahannamu, muzowubamwo ibihe bidahera".

أَدْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَبِئْسَ مَوْجِئَ الْمَكَتَرِينَ ﴿٧٦﴾

77. Ntumwa y'Imana! Niwirengagize rero ibangamira ry'ababangikanyamana, maze wihangane, uheze ushishikare irarikirama, mu vy'ukuri isezerano ry'intsinzi wahawe n'Imana Allah, ni iry'ukuri, kandi Izorishitsa. Mu gihe rero Twokwerekana mu buzima bwawe bimwe mu bihano Twasezeraniye ababangikanyamana, canke Tukakwica imbere yuko bashikirwa na nya bihano, ni kuri Twebwe Allah bazosubizwa ku musi w'izuka kugira Tubahanire ivyo bakoze.

فَأَصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَإِمَّا نُرَبِّتَكْ بِعِصَّةِ أَلَدَى نَعُدُّهُمْ أَوْ تَتَوَقَّئَكْ فَإِنَّا يُرْجَعُونَ ﴿٧٧﴾

78. Ntumwa y'Imana! Ni ukuri, Twararungitse hambere yawe Intumwa nyinshi, zaje zirarikira abo zarungitsweko ukwemera Imana Imwe Rudende Allah, ziraheza zirihanganira ibangamira ry'abantu bazo. Muri zo rero, harimwo izo Twakwiganiye ido n'ido amateka yazo; harimwo n'izo Tutakwiganiye amateka yazo, zose rero

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَنْ قَضَيْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَنْ لَمْ نَقْضِصْ عَلَيْكَ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِبَيِّنَةٍ إِلَّا

zikaba zabwirijwe gushikiriza abantu bazo, ivyo zahishuriwe. Nta ho vyakabaye rero, ko Intumwa ishikiriza Aayah canke igitangaro na kimwe, kiretse ko yabishikiriza ku burenganzira no ku bushake vy'Imana Allah. Nihagera rero, ko ingingo y'Imana Allah yo guhana abahakanyi ija mu ngiro, hazocibwa urutunganye vy'ukuri hagati y'Intumwa n'abo zarungitsweko, maze abanyakinyoma bahombe ku kurementaniriza Imana Allah.

بِإِذْنِ اللَّهِ فَإِذَا جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ فَضِيَ بِالْحَقِّ وَخَيْرَ هُنَالِكَ الْمُبْطِلُونَ ﴿٧٨﴾

79. Imana Allah, ni Yo Yabagiriye ibitungwa kugira muvyikoreko, maze mwiunguruze kuri bimwe, ibindi na vyo mufungure inyama zavyo;

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَنْعَمَ لِتَرْكَبُوا مِنْهَا وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٧٩﴾

80. Ibitungwa biranabafitiye akamaro kanini cane. Yabibagiriye no kugira muvyunguruzeko ivyo mushaka kwunguruza mubijana mu bihugu vya kure; muranavyiunguruzako imusozi, mw'ibahari na ho mukiyunguruza mu bwato.

وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَلِتَبْلُغُوا عَلَيْهَا حَاجَةً فِي صُدُورِكُمْ وَعَلَى الْفُلْكِ تُحْمَلُونَ ﴿٨٠﴾

81. Imana Allah, Iranabereka ivyemezo vyayo vyinshi kandi bitomoye, vyerekana ubushobozi n'ububasha vyayo Ifise ku biremwa. None ni icemezo nyabaki mu vyemezo vyayo mubeshuza mugahakana! وُورِيْكُمْ ءَايٰتِهٖ فَاٰتِىْ ءَايٰتِ اللّٰهِ تَنْكُرُوْنَ ﴿٥١﴾

82. Mbega none, abahakanyi batigera banyurwa na Aayah hamwe n'ivyemezo vyayo, ntibaragendagenda kw'isi ngo birabire ukuntu iherezo ry'abahakanyi b'aho hambere yabo, ryagenze! Bari n'abantu bafise ingabo n'inguvu nyinshi kubarusha, basize n'ibisigarira bigizwe n'inyubakwa n'ibindi vyerekana ko bari bahambaye kubasumba! Ivyo barondeye vyose rero, nta co vyabamariye hageze guhanwa; اَفَلَمْ يَسِيْرُوْا فِى الْاَرْضِ فَيَنْظُرُوْا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوْا اَكْثَرَ مِنْهُمْ وَّاشَدَّ قُوَّةً وَّءَاثَارًا فِى الْاَرْضِ فَمَا اَعْنٰى عَنْهُمْ مَّا كَانُوْا يَكْسِبُوْنَ ﴿٥٢﴾

83. Igihe rero abahakanyi bashikirwa n'Intumwa zabo, zikaza zibangikanije ivyemezo bitomoye, barishimiye ubumenyi bwabo buca kubiri n'ukuri bashikirizwa na nya Ntumwa, maze bakikuzwa n'ibihano bahora bihitira gusaba ko bohabwa^[1] ku gutebura. فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنٰتِ فَرِحُوْا بِمَا عِنْدَهُمْ مِنَ الْعِلْمِ وَّحَاقَ بِهِمْ مَّا كَانُوْا يَهْمُ يَسْتَهْزِءُوْنَ ﴿٥٣﴾

84. Igihe rero nya bahakanyi bashikirwa n'ibihano vyacu, bacye bemanga bavuga bati: "Twemeye Imana Allah Yo Yonyene, twanagararije mu kwamirira kure ivyo twahora tuyibangikanya"; فَلَمَّا رَاُوْا بَاْسَنَا قَالُوْا ءَاْمَنَّا بِاللّٰهِ وَحَدُّهُ وَاَعْرَبْنَا بِمَا كُنَّا بِهِ مُشْرِكِيْنَ ﴿٥٤﴾

85. Ico gihe rero, ukwemera kwabo nta co kwari kubamarira kandi bamaze kwugarizwa bakagirwa n'ibihano. Ni ukwo vyamye rero ku bahakanyi b'aho hambere, ko ukwemera kwabo bamaze kwagirwa n'ibihano ata co kwaba kubamariye. Aho rero, ni ho abagarariji batemera ko hariho Imana Imwe Rudende Allah, baheza bagahanwa, bakagoka bagahona. فَلَمْ يَكْ يَنْفَعُهُمْ اِيْمَانُهُمْ لَمَّا رَاُوْا بَاْسَنَا سُنَّتَ اللّٰهِ الَّتِيْ قَدْ خَلَتْ فِى عِبَادِهٖ وَخَيْرٌ هٰذَا لِكٰفِرُوْنَ ﴿٥٥﴾

41. Fusswilat (Aayah Zitomoye) Aayah 54, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

1. Haa Miim^[2].

﴿٥٦﴾

2. Iyi Qor'ani, yahishuwe na Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo, ku Muvugishwamana Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah);

تَنْزِيْلٍ مِّنَ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ﴿٥٧﴾

3. Ni Igitabu, Aayah zaco zatomowe bikwiye mu nsiguro no mu ngingo vyazo. Qor'ani yamanuwe yoroshe gutahura mu rurimi rw'icarabu ku bantu baruzi neza;

كِتٰبٌ فُصِّلَتْ ءَايٰتُهُ فَرَعًا نَّا عَرَبِيًّا لِّقَوْمٍ

يَعْلَمُوْنَ ﴿٥٨﴾

[1] Iyi Aayah, iremeza ko ubumenyi buca kubiri n'ubwislamu, canke bubutyozza, canke butera amakenga kuri bwo, buba ari ubumenyi budakundwa n'Imana Allah, n'uko umumenyi yisunga ubwo bumenyi, atari mu bakurikizi b'Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah).

[2] Raba insiguro y'indome zitangura mu ntango y'Igisomwa Al-Baqara.

4. Ishikiriza inkuru nziza abantu bayemera bakayigendera, ko bagenewe indishi kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa, ikanagabisha abayigarariza ku bihano bibarindiriye kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa; ariko abenshi muri bo, barayirengagiza, ntibayumva ngo baheze bayemere, bayigendere.

بَشِيرًا وَنَذِيرًا فَأَعْرَضَ أَكْثَرُهُمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿٤﴾

5. Abagarariji birengagiza Qor'ani, babwiye Umuvugishwamana Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) bati: "Imitima yacu irugaye, ntiyorohe ngo itahure ivyo uturarikira kwemera; n'amatwi yacu yarazivye, ntiyumva ivyo uvuga; kandi hagati yacu na we hari ipaziya ituma tutokurikira irarikiramana ryawe. Kubera ivyo rero, kora ivyo ukora wisunze idini ryawe, na twe nyene ntitwicaye, mu vy'ukuri dukora ivyo dukora twisunze idini ryacu, ntiturota tugukurikira".

وَقَالُوا قُلُوبُنَا فِيْ أَكْتَةٍ مِّمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ وَفِيْ عَادَاتِنَا وَقْرٌ وَمِنْ بَيْنِنَا وَبَيْنِكَ حِجَابٌ فَأَعْمَلْ إِنَّا نَحْنُ الْعَمَلُونَ ﴿٥﴾

6. Ntumwa y'Imana! Bwira ababangikanyamana uti: "Ni ukuri jewe, ndi umuntu nkamwe, mpishurirwa gusa n'Imana Allah ko Imana yanyu Ikiwiye gusengwa Itabangikanywa, ari Imana Imwe Rudende Allah, nimukurikire rero inzira ibashikana kuri Yo, mwongere muyisabe ikigongwe ku vyaha vyanyu. Uguhanwa nya guhanwa rero, ni ukw'ababangikanyamana bateza imitima yabo mu gusenga Imana Imwe Rudende Allah;

قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ وَجِدْتُ فَاسْتَقِيمُوا إِلَيْهِ وَاسْتَغْفِرُوهُ ۗ وَذَلَّ لِلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾

7. Abadatanga imperezwa ngo bayihereze abayigenewe, batanemera izurwa ry'ibiremwa, eka ntibanemera ko Ubwami bw'ijuru n'umuro udahera, bibaho".

الَّذِينَ لَا يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿٧﴾

8. Mu vy'ukuri abemeye Imana Allah, Intumwa yayo n'Ibitabu vyayo, bagakora n'ivyiza bitegetswe ku bw'Imana Allah, barategekanirijwe impembo ihambaye yamaha.

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٨﴾

9. Ntumwa y'Imana! Bwira ababangikanyamana uti: "Ni ukuri, aho nyene murakenyeye mugararize Imana Allah Yaremye isi mu misi ibiri, maze muyigirire ababangikanyu muyibangikanya mu gusengwa! Iyo Mana Yaremye, ni Yo Mana Mubungabunzi w'ibiremwa vyose;

﴿٩﴾ قُلْ أَنتُمْ تَكْفُرُونَ بِالَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ وَتَجْعَلُونَ لَهُ أُنْدَادًا ذَٰلِكَ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٩﴾

10. Iraheza Ishira kuri nya si, imisozi iyigumya, Iranayihzagira kugira izokwame ibeshaho abayibako; maze mu yindi misi ibiri Igera imfungurwa n'ibindi vyose nkenerwa mu buzima bwo kw'isi, gutyo yose hamwe iba ikiwiye imisi ine ku bashaka kubaza ikiringo c'iremwa ry'isi n'ibirimwo;

وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِي مِّنْ فَوْقِهَا وَبَرَكَ فِيهَا وَقَدَّرَ فِيهَا أَقْوَاتَهَا فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ سَوَاءً لِّلسَّائِلِينَ ﴿١٠﴾

11. Mu nyuma, ni ho Yatumbera ijuru Irarirema, imbere y'aho rikaba ryari umwotsi, maze Iraribwira hamwe n'isi liti: "Nimubeho mwubahiriza ibwirizwa ryanje vyanka bikunda!". Maze ijuru n'isi biragamburuka biti:

﴿١١﴾ ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ ائْتِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ ﴿١١﴾

“Twakwitavye, twicishije bugufi mu bugamburutsi nta ngere, ntiturota duca kubiri n’ibwirizwa ryawe”;

12. Ni ho rero Imana Allah, Yatunganya iremwa ry’amajuru indwi mu misi ibiri, gutyo ikiringo c’imisi y’iremwa ry’amajuru indwi n’isi, kiba imisi itandatu^[1]; Iraheza rero Ihishura mw’ijuru rimwerimwe amabwirizwa yubahirizwa muri ryo, Iranashariza ijuru ryegereye isi n’inyenyeri zakaka nk’amatarara, kugira Irikingire kuvogerwa n’amashetani asuma urusaku. Iryo remwa ritangaje ry’ivyo vyose rero, ni indinganazo yateguye na Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Nyenubumenyikurivyose”.

فَفَضَّلْنَهُنَّ سَمِعَ سَمَوَاتٍ فِي يَوْمَيْنِ وَأَوْحَىٰ فِي كُلِّ سَمَاءٍ أَمْرَهَا وَرَبَّنَا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِصَلْبَيْحٍ وَحَفَظًا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿١٢﴾

13. Ntumwa y’Imana! Abahakanyi rero nibirengagiza Qor’ani, inyuma y’aho bayitomorewe bagatomorewa n’ibiranga Imana Allah, uraheza ubabwire uti: “Ku bwanje, nabagabishije ku bihano bihonya; nk’ivyahoneje Bene Aadi na Bene Thamuudi”;

فَإِنِ اعْرَضُوا فَعُلْنَا أَنْدَرْتُكُمْ صَاعِقَةً مِثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ ﴿١٣﴾

14. Igihe Bene Aadi na Bene Thamuudi bashikirwa n’Intumwa z’urutavanako zikababwiriza ziti: “Ntimukiyegereze ikindi kintu kitari Imana Imwe Rudende Allah mu vyo mukora vyose mu gusenga”. Baraheza bishura n’itebura n’akantu bati: “Iyo Imana yacu Rurema Allah, Ishaka ko tuyisenga ari Imwe Rudende tutayibangikanya na kimwe mu vyo dukora vyose, Yari kumanura abamalayika bakaba ari zo Ntumwa ziturarikira isengwa ryayo. Kuri iyo mvo rero ga mwa Ntumwa mwe! Ni ukuri, turagararije isengwa ry’Imana Imwe Rudende Allah muturarikira”.

إِذْ جَاءَهُمُ الرُّسُلُ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ قَالُوا لَوْ شَاءَ رَبُّنَا لَأَنْزَلْنَا مِنْ سَمَاءٍ مَاءً أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَعَمْرُونَ ﴿١٤﴾

15. Bene Aadi barungikiwe Intumwa Huudi rero, baragize amanyama barihambaza ku bantu ku karenganyo, baraheza bavuga n’ubwishime n’akantu bati: “Ni nde aturusha inguvu n’ingabo!”. Mbega ntibabona ko Imana Allah Yabaremye, ari Yo Ibarusha inguvu n’ingabo! Bene Aadi rero, bari n’abantu bahakana bivuye inyuma ivyemezo vyacu.

فَأَمَّا عَادٌ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَقَالُوا مَنْ أَشَدُّ مِنَّْا قُوَّةً أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَهُمْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ ﴿١٥﴾

16. Ni ho rero Twabarungikira umuyaga w’igikonyozi umena amatwi mu misi y’akaga kabi, kugira Tubahonje ibihano bisuzuguza kw’isi. Ni ukuri, ibihano bibarindiye mu buzima bw’inyuma yo gupfa, birazusuguza cane kurusha, ntibazoronka n’uwubatabara ngo abibakingire.

فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِي أَيَّامٍ نَحِيسَاتٍ لِيُنذِقَهُمْ عَذَابَ الْآخِرَةِ فِي آخِرَةِ الدُّنْيَا وَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَخْزَىٰ وَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ﴿١٦﴾

17. Nayo Bene Thamuudi barungikiwe Intumwa Swalehe, Twarabatomoreye inzira ibereye y’ukuri, maze bahitamwo

وَأَمَّا ثَمُودُ فَهَدَيْنَاهُمْ فَاسْتَحَبُّوا الْعَمَىٰ عَلَىٰ

[1] Imana Allah Yaremye amajuru n’isi mu misi itandatu ku ntumbero Yo Yonyene Izi kandi Ifise ku biremwa, mu gihe Ishoboye kubirema vyose mu kanya isase.

ubupfamaso ha guhitamwo uburongozi, baca bahitanwa n'ibihano bisuzuguzi bihonya, bitewe n'ivyaha vy'igarariza ryabo.

أَلَهْدَىٰ فَآخَذْتَهُمْ صَعِقَهُ الْعَذَابِ أَلَهُونَ
بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٧﴾

18. Twahavuye rero Turokora mu bihano vyahoneje Bene Aadi na Bene Thamuudi, abemeye Imana Allah bakanikingira ibihano vyayo mu kwubahiriza amabwirizwa yayo.

وَجِئْنَا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٨﴾

19. Umusi rero abansi b'Imana Allah bazutse bagashorerwa mu muriro, babanje kwegeranirizwa hamwe bose;

وَيَوْمَ يُحْشَرُ أَعْدَاءُ اللَّهِ إِلَى النَّارِ فَهُمْ
يُبْرَعُونَ ﴿٩﴾

20. Bamaze gushikira no kubona nya muriro, bakigarama ibibi bakoze, amatwi, amaso n'ibindi bihimba vyabo bizobagiriza ku vyaha n'ibicumuro bari barakoze kw'isi;

حَتَّىٰ إِذَا مَا جَاءُوهَا شَهِدَ عَلَيْهِمْ سَمْعُهُمْ
وَأَبْصَرُهُمْ وَجُلُودُهُمْ بِمَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿١٠﴾

21. Maze bavuge bata imiragwe ku bihimba vyabo bati: "Ni kuki mutwagiriza ivyaha n'ibicumuro twakoze!". Vya bihimba biheze vyishure biti: "Twashobojwe kuvuga n'Imana Allah Ishoboye kuvugisha ikintu cose, ni na Yo Mana Yabaremye ubwa mbere, ni no kuri Yo rero mwasubijwe mumaze kuzuka, kugira muharurirwe, muheze muhemberwe ivyo mwakoze;

وَقَالُوا لِيَلُودِهِمْ لِمَ شَهِدْتُمْ عَلَيْنَا قَالُوا
أَنْظَفْنَا اللَّهُ الَّذِي أَنْطَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ
خَلَقَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١١﴾

22. Mwakora ivyaha vyanyu kw'isi mwihishije mutazi ko amatwi, amaso n'ibindi bihimba vyanyu bizobagiriza ku musi w'izuka; ariko ivyo mwakora vyose, mwabikorera mu mpisho mwibwira ko Imana Allah Itazi vyinshi mu vyaha mwakora;

وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَرُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ
سَمْعُكُمْ وَلَا أَبْصَرُكُمْ وَلَا جُلُودُكُمْ
وَلَكِنْ ظَنَنْتُمْ أَنَّ اللَّهَ لَا يَعْلَمُ كَثِيرًا مِمَّا
تَعْمَلُونَ ﴿١٢﴾

23. Ukwo kwiyumvira nabi rero Imana yanyu Rurema Allah, ni kwo kwabataye mu muriro, muca muba mu bahomvye ubuzima bwabo n'ivyabo kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa".

وَذَلِكُمْ ظَنُّكُمُ الَّذِي ظَنَنْتُمْ بِرَبِّكُمْ
أَرَدْتُمْ فَأَصْبَحْتُمْ مِنَ الْخٰسِرِينَ ﴿١٣﴾

24. Abagarariri rero nibaba bashobora kwihanganira ibihano, nibamenye ko umuriro ari ryo cumbi ryabo; nibatakamba bagasaba gusubizwa kw'isi ngo bakore ivyiza bitegetswe naho, ntibazokwemererwa igisabo cabo.

فَإِنْ يَصْبِرُوا فَالنَّارُ مَثْوًى لَّهُمْ وَإِنْ
يَسْتَعْتِبُوا فَمَا هُمْ مِنَ الْمُعْتَبِينَ ﴿١٤﴾

25. Twarabaretse bagira abagenzi babi babama hafi mu mashetani akomoka mu bantu no mu Majini, maze babaryohereza gukora ibibi no kuryohereza n'ibihendamaso vy'isi, babibagiza no gukora ivyiza bizobagirira akamaro mu buzima bw'inyuma yo gupfa. Kubera ivyo vyose rero, bategerezwa kwinjira mu muriro hamwe n'imigwi yahakanye aho hambere yabo mu Majini no mu bantu. Mu vy'ukuri, bari no mu bantu bahomvye

﴿١٥﴾ وَقَيْضَنَا لَهُمْ قُرْنَاءَ فَزَيَّنُوا لَهُمْ مَا بَيْنَ
أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ
فِي أَمْرِ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْحَجَرِ
وَالْأَنْبِيَاءِ إِنَّهُمْ كَانُوا خٰسِرِينَ ﴿١٥﴾

ubuzima bwabo n'ivyabo kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

26. Abagarariji babwiranye hagati yabo bahanurana bati: "Ntimukumvirize iyi Qor'ani ngo mukurikire amabwirizwa yayo; mu gihe Muhamadi ariko arayisoma rero, murayogorera rimwe, mumuciramwo mu kuvuga, mu gukobera no mugukoma amashi, mushaka ko kumbure yohava akaganzwa agaheba kuyisoma";

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهَيْدَا
الْقُرْآنِ وَالْعَوَاءِ فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾

27. Kubera ivyo rero, ni ukuri Tuzohonja abagarariji bahanurana nk'ukwo, ibihano bikaze mu buzima bwo kw'isi no mu bw'inyuma yo gupfa, ni ukuri Tuzonabaha impembo mbi cane ku vyaha bari barakoze kw'isi;

فَلَنُذِيقَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا عَذَابًا شَدِيدًا
وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَسْوَأَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٧﴾

28. Ivyo bihano bikaze rero, ari na yo mpembo ikwiye abansi b'Imana Allah, ni umuriro wa Jahannamu; muri wo, ni ho bafise ubuzima budahera, ni yo mpembo yabo kw'ihakana ryabo ry'ivyemezo vyacu^[1].

ذَٰلِكَ جَزَاءُ أَعْدَاءِ اللَّهِ الَّذِي كَفَرُوا فِيهَا دَارُ
الْخُلْدِ جَزَاءُ بِمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ ﴿٢٨﴾

29. Abagararije Imana Allah n'Intumwa yayo, bazovuga n'ishavu n'akantu bari mu muriro udahera, bati: "Mana yacu Rurema Allah! Twereke abaduhubishije mu Majini no mu bantu, maze tubahonyange n'ibirenge kugira babe mu nyenga y'umuriro!"

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا رَبَّنَا أَرْنَا الَّذِينَ
أَضَلْنَا مِنَ الْحَيِّ وَالْأَنْبِيَاءِ نَجْعَلُهُمَا تَحْتَ
أَقْدَامِنَا لِيَكُونُوا مِنَ الْأَسْفَلِينَ ﴿٢٩﴾

30. Mu vy'ukuri abavuze bati: "Imana yacu Rurema Itabangikanywa, ni Allah; hanyuma bakaba n'abagororotsi mu kwubahiriza amabwirizwa yayo; iyo bari ku mpfiro, bururukirwa n'abamalayika bakababwira babahumuriza bati: "Ntimutinye na gato gupfa, vyongeye ntimugire impungenge y'ibikurikira mu buzima bw'inyuma y'aho, kandi ntimwicwe n'intuntu ku vyo musize kw'isi, nimuhimbarwe nyabuna n'Ubwami bw'ijuru mwahora musezeranirwa""

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَمُوا
تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا
تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ
تُوْعَدُونَ ﴿٣٠﴾

31. Nya bamalayika barongera bakababwira bati: "Twebwe, turi abahagarikizi n'abatabazi banyu mu buzima bwo kw'isi no mu bw'inyuma yo gupfa. Mu Bwami bw'ijuru, mufise kuronswa ivyo vyose umutima wanyu wipfuza, mukanihitiramwo n'ivyo mushaka;

تَحْنُ أُولِيَائِكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي
الْآخِرَةِ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهَى أَنْفُسُكُمْ
وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدْعُونَ ﴿٣١﴾

32. Ni induhuro y'ivyiza bihimbaye bivuye kwa Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo".

نُزُلًا مِّنْ عَفْوَ رَجِيْرٍ ﴿٣٢﴾

33. Nta n'umwe avuga ijambo ryiza rihimbaye, yoza aruta uwurarikira ukwemera no gusenga Imana Imwe Rudende Allah, akanakora n'ivyiza bitegetswe, maze akavuga

وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ
صَلِيحًا وَقَالَ إِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٣٣﴾

[1] Iyi Aayah, ni icemezo cerekana ububi bwo gukura abantu kuri Qor'ani mu kubabuza kuyumviriza no kuyigendera.

yemanga ati: "Jewe ni ukuri, ndi mu bislamu bicisha bugufi mu kwubahiriza amabwirizwa y'Imana Allah^[1]".

34. Iciza gikorwa n'abemeramana bubahiriza amabwirizwa y'Imana Allah, bakaba n'abagwaneza ku bandi, ntikingana mu ndishi n'ikibi gikorwa n'abagarariji baca kubiri n'amabwirizwa yayo, bakanagirira nabi abandi. Ntumwa y'Imana! Kubera ivyo rero, uwukugiriye nabi uramwishura ineza mu bwitonzi, ico kizotuma uwahora ari umwansi wawe ahinduka, maze abe umukunzi wa hafi, akurwanako.

وَلَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ادْفَعْ بِاللَّيِّ هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ ﴿٣٤﴾

35. Nta wushobozwa kugira inyifato nziza yo gusbuziza ineza ku nabi yagiriwe, kiretse abihanganira abandi bagashira imbere ibishimisha Imana Allah; nta n'uwushobozwa kugira iyo nyifato, kiretse uwahawe umugabane uhambaye wo kubaho mw'iteka n'itekane kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

وَمَا يُقْنَعُهَا إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَمَا يُقْنَعُهَا إِلَّا ذُو حَظٍّ عَظِيمٍ ﴿٣٥﴾

36. Mu gihe rero shetani yogutera inyoshambi, maze ukibwira ku mutima ko utegerezwa kwihora uwakugiriye inabi, uraheza wikinge ku Mana Allah Iheze Igukingire inyoshambi za shetani, mu vy'ukuri Imana Allah, ni Yo Nyenukwumva, Irumva ivyo uvuga; Nyenubumenyikurivyose, Irazi neza ibikorwa vy'ibiremwa.

وَمَا يَزَعَعْتِكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْعٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٣٦﴾

37. Mu vyemezo vyerekana ko Imana Allah ari Imwe Rudende kandi Ishoboye, ni ikurakuranwa ry'ijoro n'umurango n'ibisikanya ry'izuba n'ukwezi; ivyo vyose rero, biba ku bushobozi bwayo. Ntimukubamire rero izuba canke ukwezi kuko ari ibiremwa, ahubwo nyabuna nimwubamire Imana Allah Yo Yabiremye nimwaba koko ari Yo musenga mutayibangikanya na kimwe mu biremwa.

وَمِنْ آيَاتِهِ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿٣٧﴾

38. Ababangikanyamana, nibagira amanyama mu kutubamira Imana Allah, baramenya ko abamalayika bari ku Mana yawe Rurema Allah, batigera bagira amanyama mu kutayubamira, ahubwo mbere ntibahengeshanya kuyininahaza no kuyitazira ijoro n'umurango, kandi bobo rero ntibigera baruha canke ngo badebukirwe^[2].

فَإِنِ اسْتَكْبَرُوا فَالَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ يُسَبِّحُونَ لَهُ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُمْ لَا يَسْأَمُونَ ﴿٣٨﴾

39. Biri no mu vyemezo vyerekana ko Imana Allah ari Imwe Rudende kandi Ishoboye, kubona isi yagadutse igacika ubukumbagare, Tugize ngo Turamanuye imvura ikagwa kuri nya si yagadutse, buno nyene nya si igaca ibomba, ikiyongera n'akanovera, maze ibiterwa n'ivyimeza bikanaga. Mu vy'ukuri Imana Allah, Isubiza isi

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَرَى الْأَرْضَ خَاشِعَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ إِنَّ الَّذِي أَحْيَاهَا لَمُحْيِ الْمَوْتِ إِنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٩﴾

[1] Iyi Aayah irekana ikibanza c'iteka c'abamenyi barazwa ishingira n'iririkirama, bisunze ubumenyi nya bumenyi nk'uko Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) yabigenza.

[2] Uhejeje gusoma iyi Aayah gushika ku mpera, uca wubama incuru imwe.

akabombere, igasubira kumera inyuma y'igaduka ryayo, ni ukuri Irashoboye no gusubiza ubuzima abapfuye bakazuka. Mu vy'ukuri, Imana Allah ni Mushoboravyose.

40. Mu vy'ukuri, abahusha ukuri bakagarariza Aayah zacu za Qor'ani, bakanazisigura ukutari kwo, ntitubayobewe na gato. Mbega burya none, uwutabwa mu muriro ku bugarariji bwiwe, ni we ntore, canke intore ni uwuzoza ku musi w'izuka atekaniwe ku kudahanwa, ategakanirijwe n'impembo y'ukwemera kwiwe Aayah za Qor'ani! Bagarariji! Nimukore ivyo mwipfuzza gukora, burya Imana Allah, Irabona neza ivyo mukora, ni Nyenukubona, Izobibahemba.

إِنَّ الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي آيَاتِنَا لَا يَحْفَظُونَ
عَلَيْنَا أَفَمَنْ يُلْقَى فِي النَّارِ خَيْرٌ أَمْ مَنْ
بَاتِيَ عَامِتًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ
إِنَّهُمْ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٤٠﴾

41. Mu vy'ukuri abagararije iyi Qor'ani, bakayihakana bivuye inyuma igihe ibashikiriyeye, bazohanwa nya guhanwa. Mu vy'ukuri iyi Qor'ani, ni ukuri ni Igitabu gitagatifu gikingiwe guhindagurwa;

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالذِّكْرِ لَمَّا جَاءَهُمْ وَإِنَّهُمْ
لَكِتَابٌ عَزِيزٌ ﴿٤١﴾

42. Ntivotogerwa n'ikinyoma iyo coturuka hose, nta gikurwamwo, nta congerwamwo nta n'igihindurwa muri yo. Yamanuwe ivuye ku Mana Allah, Intungane mu vyo Ikora, Nyenugushimwa.

لَا يَأْتِيهِ الْبَطْلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ
خَلْفِهِ تَنْزِيلٌ مِنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ ﴿٤٢﴾

43. Ntumwa y'Imana! Nta co ababangikanyamana bakubwira, kiretse ko bakubwira ico Intumwa zarungitswe hambere yawe zabwiwe n'abo zarungitsweko; ihanganire rero ivyo bakubwira, maze ushishikare irarikirama. Mu vy'ukuri Imana yawe Rurema Allah, ni ukuri ni Nyenikigongwe ku bigaya, Irahana Igahasha abimonogoje mu bugarariji.

مَا يُقَالُ لَكَ إِلَّا مَا قَدْ قِيلَ لِلرُّسُلِ مِنْ
قَبْلِكَ إِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَعْفِرَةٍ وَذُو عِقَابٍ
أَلِيمٍ ﴿٤٣﴾

44. Ntumwa y'Imana! N'iyoye Tugira Qor'ani Twakumanuriye, ikamanuka mu rurimi rutari urw'icarabu, ababangikanyamana bari kuvuga bati: "Ese iyo dutomorerwa Aayah zayo mu carabu, maze tukazitahura"; bari no kuvuga bitangaza bati: "Yemwegaye! Qor'ani iri mu rurimi rutari urw'icarabu, ihishuriwe Umwarabu!". Ntumwa y'Imana! Babwire uti: "Iyi Qor'ani ku bemeramana, ni uburongozi bubakura mu muzimagiza, ni n'umuti w'indwara z'amakenga n'uburyarya ziri mu gikiriza; nayo abatamera Qor'ani, barazivye amatwi, ntibayumva ngo banyurwe, ibatera n'ubupfamaso bw'umushaha, ntibarongora namba". Abo babangikanyamana rero, ni nk'uwuhamagarwa kandi ari kure cane, ntashobora kwumva uwumuhamagara ngo amwitabe!

وَلَوْ جَعَلْنَاهُ قُرْآنًا أَعْجَبِيًّا لَقَالُوا لَوْلَا
فُضِّلَتْ آيَاتُهُ أَءَعْجَبِيٌّ وَعَرَبِيٌّ قُلْ هُوَ
لِلَّذِينَ آمَنُوا هُدًى وَشَفَاءٌ وَالَّذِينَ لَا
يُؤْمِنُونَ فِي آدَانِهِمْ وَقْرٌ وَهُوَ عَلَيْهِمْ عَمًى
أُولَئِكَ يُنَادَوْنَ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٤٤﴾

45. Ni ukuri Twebwe Allah, Twahaye Musa Igitabu ca Tawurati nk'uko Twaguhaye Igitabu ca Qor'ani, maze Bene Israyeli bicamwo imigwi mu kucubahiriza; muri bo

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَآخْتَلَفَ
فِيهِ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَفُضِيَ

hari abacemeye, harimwo rero n'abagihakanye. Iyo rero hataba isezerano ry'Imana yawe Rurema Allah Yamaze gutanga ryo kutihutira guhana abantu warungitsweko, mu kurindiriza ibihano vy'umwe wese mu buzima bw'inyuma yo gupfa, ni ukuri abagarariji muri bo bari guhanwa bagahona bose, maze hagasigara abagororotsi gusa. Mu vy'ukuri ababangikanyamana, ni ukuri barafise amakenga kuri Qor'ani.

بَيْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكِّ مَنَّةٍ مُّرِيبٍ ﴿٤٦﴾

46. Uwo wese rero azokora iciza gitegetswe akumvira Imana Allah n'Intumwa yayo, azoba abikoze ku neza yiwe; nayo uwuzokora ikibi mu kutumvira Imana Allah n'Intumwa yayo, azobihanirwa ku gatwe kiwe. Burya Imana yawe Rurema Allah, ntirenganya n'umwe mu biremwa mu kugabanywa ku vyiza canke mu kurengerezwa ku vyaha, n'aho koba akantu inzatsa.

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا وَمَا رَبُّكَ بِظَلْمٍ لِّلْعَبِيدِ ﴿٤٦﴾

47. Ku Mana Allah Yonyene, ni ho hari ubumenyi bw'isango ry'umusi w'umuhero w'isi; nta n'igitumbwe c'ivyamwa kiva mw'ishurwe ryasambuye; nta n'igitsinagore gisama eka mbere ntkinavyara imbanyi, kiretse ko ivyo vyose biba ku bumenyi bw'Imana Allah. Umusi rero Imana Allah Yahamagaye ababangikanyamana, maze ikababwira mu kubatetereza Iti: "Mbega abo mwambangikanya mu bikorwa vy'iyumviramana hamwe no mu kunsenga, bari hehe!". Bazoheza bishure bati: "Kuri uno musu, turakumenyesheje ko ata n'umwe muri twebwe yokwemanga yemeza ko hari uwubangikanije na We";

*إِنَّ يَهُ يَرُدُّ عِلْمَ السَّاعَةِ وَمَا تَخْرُجُ مِنْ تَمَرَاتٍ مِّنْ أَكْثَامِهَا وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنثَىٰ وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ أَيْنَ شُرَكَائِيَ قَالُوا أَدَّانَكَ مَا مِينَا مِنْ شَهِيدٍ ﴿٤٧﴾

48. Maze ivyo bahora basenga mu gishingo c'Imana Allah, bizimangane amazimayongo, baheze bizere neza ata kwihenda ko ata buhungiro bafise.

وَصَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَدْعُونَ مِنْ قَبْلُ وَظَنُّوا مَا لَهُمْ مِنَ نَجْوَىٰ ﴿٤٨﴾

49. Burya, umuntu ntiyigera arambirwa no gusaba Imana Allah ivyiza vyo kw'isi^[1]; iyo akozweko n'ikiza c'ubukene canke indwara n'ibindi, aca yihebura akiyumvira nabi Imana Allah;

لَّا يَسْمَعُ الْإِنْسَانُ مِنْ دَعَاءِ الْخَيْرِ وَإِنْ مَسَّهُ الشَّرُّ فَيَسْأَلْ عَن قَوْلِ مَن عَمِلَ ﴿٤٩﴾

50. Iyo naho Tumuhonjeje inema ivuye ku mpuhwe zacu Twebwe Allah, inyuma y'amagorwa yamukozeko, ntaheza ngo ashime, ni ukuri aca agira akagagazo akavuga ati: "Izi nema ndazihawe kuko ndazikwiye, kandi sinibaza n'uko umuhero w'isi ubaho ngo nzuke; no mu gihe vyoshika ukabaho nkazuka, ngasubira ku Mana yanje Rurema Allah, ni ukuri nzosanga Ubwami bw'ijuru bundindiriyeye". Ni ukuri ku musu w'izuka, Tuzomenyesha abagararije Imana Allah ibikorwa vyabo bibi, ni ukuri Tuzonabahonja ibihano bikaze.

وَلَمَّا أَذَقْتَهُم رَحْمَةً مِنَّا مِنْ بَعْدِ ضَرَاءٍ مَسَّهُمْ لَيَقُولُنَّ هَذَا لِي وَمَا أَطَّلَعُ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَمَّا رُجِعْتُمُ إِلَىٰ رَبِّكُمْ لِي عِنْدَهُمُ لِّلْحَسَنَىٰ فَلَنَنْبِتَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِمَا عَمِلُوا وَلَنُدِقِّنَهُمْ مِّنْ عَذَابٍ عَظِيمٍ ﴿٥٠﴾

[1] Ivyiza bivugwa ng'aha, ni amatungo, amagara meza, ubutegetsu n'ibindi.

51. Iyo rero Twebwe Allah, Duhaye umuntu inema zacu akaronanirwa mu buzima, aca ahindikira akagira amanyama. Iyo naho akozweko n'ikiza c'ubukene canke indwara n'ibindi, araheza agasaba Imana Allah ayitabaza ko Ikimukurako^[1].

وَإِذَا أُنْعَمْنَا عَلَى الْإِنْسَانِ أَعْرَضَ وَنَجَّاهُ يَجَانِبَهُ وَإِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ فَذُو دُعَاءٍ عَرِيضٍ ﴿٥١﴾

52. Ntumwa y'Imana! Bwira abahakana Qor'ani bivuye inyuma uti: "Nimumbwire, mu gihe iyi Qor'ani yoba yavuye ku Mana Allah hanyuma mukayigarariza, hari umuhuvyi yoza asumba mwebwe, akaba ari no mw'ihazana riri kure cane y'ukuri!

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ تُمٌّ كَفَرْتُمْ بِهِ مَنْ أَصْلُ مَنْ هُوَ فِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿٥٢﴾

53. Abahakana bivuye inyuma Aayah za Qor'ani, Tuzobereka ivyemezo vyacu mu biba mu turere dutandukanye^[2], no mu biba mu kuntu bo nyene baremwe, gushika n'aho bamenya neza ata kwihenda ko Qor'ani ari ukuri kwahishuwe n'Imana Allah. Mbega ntivyari bikwiye kugira bemere Qor'ani n'uwayihishuriwe, kuba Imana yawe Rurema Allah ari Yo Ivyemeza^[3], Ikaba ari na Yo Ibona neza ibikorwa vyose vy'ibiremwa, Ikazobibihembera!

سَرُّبِهِمْ عَائِنَا فِي الْأَفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَبَيِّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ أَوْلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٥٣﴾

54. Bantu, nimwumve mwumvireho! Mu vy'ukuri abagarariji, bafise amakenga mu kutemera ko bazohura n'Imana yabo Rurema Allah inyuma yo gupfa. Bantu, nimwumve mwumvireho! Mu vy'ukuri Imana Allah, mu bumenyi bwayo, Irakikuje ibintu vyose, nta na kimwe Itazi.

أَلَا إِنَّهُمْ فِي مَرِيضَةٍ مِّنْ لِّقَاءِ رَبِّهِمْ أَلَّا يَنْهَوُا بِكُلِّ شَيْءٍ مُّحِيضٍ ﴿٥٤﴾

42. As-Shuura (Guhanuza) Aayah 53, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Haa Miim^[4].

حَم

2. Aiin Siin Qaaf^[5].

عَسَق

3. Muvugishwamana! Imana Allah Yaguhishuriye iyi Qor'ani, nka kurya Yahishuriye Ibitabu n'Imizingo Abavugishwamana bo hambere yawe, ni Yo rero Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ikora.

كَذَٰلِكَ يُوحِي إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٥٥﴾

[1] Umuntu amenya Imana Allah iyo ari mu magorwa, agaheza akayisaba; ariko iyo Igize ngo Iramukuye muri nya magorwa, aca ayigarariza akanayihambazako.

[2] Haba mu gutsinda kw'ubwislamu bukaganza ayandi madini canke mu bitangaro biba mu majuru no mw'isi.

[3] Nta cemozo coza gisumba icemezo gitanzwe n'Imana Allah.

[4] Raba insiguro y'indome zitangura mu ntango y'Igisomwa Al-Baqara.

[5] Raba insiguro y'indome zitangura mu ntango y'Igisomwa Al-Baqara.

4. Ni Yo Rugaba Igaba Ikaganza ibiri mu majuru n'ibiri mw'isi, ni na Yo rero Nyenicubahiro-ntangere, Nyenicubahirogisumbavyose. لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ﴿١﴾

5. Amajuru ahakwa gusadagurika akurikirana, ku kubera icubahiro aha Nyenimpuhwe; abamalayika na bo bakaninahaza mu gushimagiza Imana yabo Rurema Allah, bakanasabira abemeramana bari kw'isi, kugumirizwa akabanga ku vyaha vyabo, bikirengagizwa ntibabihanirwe. Bantu, nimwumve mwumvireho! Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Yo Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo. تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْ فَوْقِهِنَّ وَالْمَلَائِكَةُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا إِيَّاكَ اللَّهُ هُوَ الْعَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٢﴾

6. Na barya bigiriye mu gishingo cayo imana zibahagarikira maze bakazisenga, nibamenye ko Imana Allah lbungabunga ibikorwa vyabo kugira Izobibahanire ku musi w'izuka. Ntumwa y'Imana! Kira noneho, si wewe ujejwe guhagarikira ivyo bakoze ngo uzobibazwe, ahubwo ujejwe gusa kubagabisha ku bihano vyacu; وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ اللَّهُ حَفِظَ عَلَيْهِمْ وَمَأْنَتْ عَلَيْهِمْ يَكْفِيلٌ ﴿٣﴾

7. Twebwe Allah, Twahishuriye Abavugishwamana bo hambere yawe; nk'uko Twaguhishuriye Qor'ani iri mu rurimi rw'icarabu, kugira ugabishe abantu b'i Makka n'abantu bo mu micungararo yaho, ku bihano vyo ku musi w'iyegeranywa, ari na wo musi w'izuka ry'ibiremwa, ata gisivya ko uzoshika. Abantu kuri uwo musi, bazoba bari mu migwi ibiri: umugwi wo mu Bwami bw'ijuru^[1] n'umugwi wo mu muriro wama wegenyewe^[2]. وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لِتُنذِرَ أُمَّ الْقُرَىٰ وَمَنْ حَوْلَهَا وَتُنذِرَ يَوْمَ الْجُمُعِ لَا رَبَّ فِيهِ فَرِيقٌ فِي الْجَنَّةِ وَفَرِيقٌ فِي السَّعِيرِ ﴿٤﴾

8. Iyo rero Imana Allah Ishaka ko abantu bose baba umugwi umwe w'abagororotsi, ni ukuri Yari kubigira ata camira. Ariko rero, Yashatse gushira mu mpuhwe zayo uwo Ishatse mu ntore z'ibiremwa. Abirenganije rero mw'ibangikanyamana, ntibazoronka umuhagarikizi n'umwe abakura mu bihano, eka mbere nta n'uwubatabara mu kubibakingira bazoronka. وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَهُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ يُدْخِلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمُونَ مَا لَهُمْ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٥﴾

9. Ahubwo rero, ababangikanyamana bigiriye mu gishingo c'Imana Allah, imana zibahagarikira maze barazisenga. Burya Imana Allah, ni Yo Muhagarikizi lbwirijwe gusengwa no kwumvirwa n'ibiremwa, ni na Yo rero Izosubiza ubuzima abapfuye bakazuka, ni Yo rero kandi Mushoboravyose. أَمْ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْوَلِيُّ وَهُوَ يُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٦﴾

10. Bantu! Ico muhazanyeko cose mu bijanye n'idini, ingingo y'ukuri kuri co iva ku Mana Allah mu Gitabu cayo وَمَا آخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَحُكْمُهُ إِلَىٰ

[1] Uwo mugwi, ni uw'abantu bemeye Imana Allah bagakurikira n'ivyo bazaniwe n'Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah).

[2] Uwo mugwi, ni uw'abantu bagararije Imana Allah bagaca kubiri n'ivyo bazaniwe n'Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah).

no mu nyigisho z'Intumwa yayo (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah). Uyo Allah rero, ni Yo Mana yanje Rurema, ni kuri Yo nishimikiza nkayizera muri vyose, ni no kuri Yo ngaruka nkicisha bugufi;

اللَّهُ ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبِّي عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ
أُتِيَّبُ ﴿١٧﴾

11. Ni Yo Rutanguzandemo Yaremye amajuru n'isi, Yabagiriye abakenyezi baremwe mu nkomoko yanyu nyene, Ibagirira no mu bitungwa bibiribiri: igitsina-gabo n'igitsina-gore, kugira mwabirane maze mugwirirane biciye mu kuvyara, nta na kimwe ro gisa canke gisusa n'Imana Allah mu kuntu lteye, mu mazina yayo, mu matazirano yayo no mu bikorwa vyayo. Ni Yo rero Nyenukwumva, Irumva ivyo muvuga; Nyenukubona, Irapona neza ivyo mukora;

فَاطْرُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ
أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَمِنَ الْأَنْعَامِ أَزْوَاجًا
يَذَرُوكُمْ فِيهِ لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ
السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿١٨﴾

12. Rugaba w'amajuru n'isi; Igaba Ikaganza impfunguruzo z'ibigega vy'impuhwe n'ibibeshaho ibiremwa, Ihereza uwo Ishatse muri vyo umusesekara w'ibimubeshaho, Ikanagerera uwo Ishatse muri vyo; mu vy'ukuri Imana Allah, ni Nyenubumenyikurivyose, Irazi neza ibikorwa vy'ibiremwa.

لَهُ مَقَالِيدُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَبْسُطُ
الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ
عَلِيمٌ ﴿١٩﴾

13. Emwe bantu! Imana Allah Yabashingiye mw'idini ibwirizwa Yategetse Nuhu, akaba ari na ryo dini ry'ubwislamu Twebwe Allah Twaguhishuriye muri Qor'ani Ntumwa y'Imana, Turanariraga Ibrahimu, Musa na Isa^[1]; Turanabasaba mwese ko mutsimbataza idini rishingiye ku gusenga Imana Imwe Rudende Allah Itabangikanywa, maze mukaritsimbataza muticamwo imigwi. Irarikirama ryanyu ryo gusenga Imana Imwe Rudende Allah, riraremera cane ababangikanyamana. Burya Imana Allah, Ihitamwo uwo Ishatse kugira abe Intumwa, Igashoboza kuyumvira uwugaruka kuri Yo akicisha bugufi.

*شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا
وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ
إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ
وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا
تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ اللَّهُ يَجْتَبِي إِلَيْهِ مَن يَشَاءُ
وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَن يُبِيبُ ﴿٢٠﴾

14. Ababangikanyamana rero, ntibiciyemwo imigwimigwi, kiretse ko babigize ku kagagazo inyuma y'aho bashikiriwe n'ubumenyi hamwe n'ivyemezo vy'isengwa ry'Imana Imwe Rudende Allah. Ntumwa y'Imana! Iyo rero Imana yawe Rurema Allah Itaba Yaramaze gutanga isezerano ryo kudahonyuma abantu warungitsweko, mu kurindiriza ibihano vy'umwumwe wese mu buzima bw'inyuma yo gupfa, ni ukuri abagarariji muri bo bari guhanwa bagahona bose bakagoka, maze hagasigara abagororotsi gusa. Mu vy'ukuri, abatoranye Igitabu ca Tawurati n'Injili mu nyuma yabo, ni ukuri barafise amakenga mu kwemera kwabo, atuma bama bahazana kuri Qor'ani.

وَمَا تَفَرَّقُوا إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ
بِعَمَّا بَيْنَهُمْ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ
إِلَّا أَجَلَ مَسْمُوعٍ لَّفَضَّيْ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ
أُورِثُوا الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِهِمْ لَفِي شَكٍّ مِّنْهُ
مُرِيبٍ ﴿٢١﴾

[1] Izo, ni zo Ntumwa z'inararibonye zihambaye, zatewe n'iteka kurusha izindi "Ulu l'Azmi".

15. Ntumwa y'Imana! Ni kuri iryo dini ry'ubwislamu rero Imana Allah Yategetse Abavugishwamana, ukwiye kurarikira abantu ko barikurikira, uheze uritsimbatareko nk'uko wategetswe n'Imana Allah, kandi ntugakurikire namba ivyipfuzo vy'abafise amakenga mu kwemera, badatsimbatare kw'idini. Uraheza uvuge rero wemanga uti: "Naremeye Ibitabu vyose Imana Allah Yamanuriye Abavugishwamana; naranategetswe kubatunganiriza mu ngingo mfashe; Allah, ni Yo Mana yanje Ikaba n'Imana yanyu Rurema; tuzohemberwa ibikorwa vyiza twakoze, na mwe nyene muzohemberwa ibikorwa bibi mwakoze; nta n'impari canke urwanko rukwiye kuba hagati yacu inyuma y'aho ukuri kugaragariye; Imana Allah, Izotwegeranya ku musi w'izuka, kugira Iducire urugorotse mu vyo duhazanako mw'idini; n'amaherezo yacu rero ni kuri Yo, kugira Ihembere umwumwe wese ibikwiranye n'ivyo yakoze".

16. Na barya baharira mu bijanye n'idini ry'ubwislamu, Imana Allah Yarungikanye Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), inyuma y'aho abantu bamwumviye bakaryinjira, ivyitwazo n'iharira vyabo ku Mana yabo Rurema Allah, bizobabera impfugusa, Iheze lbashavurire mu buzima bwo kw'isi; baranategekanirijwe n'ibihano bikaze vy'umuriro mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

17. Allah, ni Yo Mana Yamanuye vy'ukuri Igitabu ca Qor'ani, Imanura n'ibindi Bitabu, Imanura n'umunzane ari bwo butungane, kugira Icire abantu urugorotse. Ntumwa y'Imana! Mbega, ni igiki cogutuma umenya koko ko umuhera w'isi uri hafi gushika!

18. Abatemera umuhera w'isi, ni bo bihutira gusaba ko ushika vuba bwango; nayo abawemera, baragira impungenge n'ubwoba ku muzu wawo, barazi n'uko ari ukuri, utegerezwa gushika. Bantu, nimwumve mwumvireho! Mu vy'ukuri, abaharira mu guhakana umuhera w'isi, bari mu muzimagiza uri kure cane y'ukuri.

19. Allah, ni Yo Mana Rumenyi-Rudahishwa, Irazi neza ibintu vy'ingirakamaro ku baja bayo; Ironsa uwo Ishata muri bo ibimubeshaho, Ikanagerera uwo Ishatse muri bo, ni na Yo rero Nyeninguvu, Nyenintsinzi-Mutaneshwa.

20. Uwushaka mu kwubahiriza kwiye amabwirizwa y'idini, indishi yo mu buzima bw'inyuma yo gupfa, Tuzomwongerereza indishi y'ibikorwa vyawe, maze iciza kimwe kigizwe incuro cumi n'izirenga. Nayo uwushaka guhemberwa ibikorwa vyawe ng'aha nyene kw'isi,

Tuzomurona ivyo Twamugeneye kw'isi, ariko mu buzima bw'inyuma yo gupfa, nta mugabane w'indishi azoronka.

تَصِيبٌ ۝۲۱

21. Ahubwo rero, ababangikanyamana bafise abo babangikanije mu buhuyi bwabo, babashingira amabwirizwa mw'idini mu buryo butarekuwe n'Imana Allah! Iyo rero Imana Allah itaba Yaramaze gutanga isezerano ryo kutihutira guhana ababangikanyamana, mu kurindiriza ibihano vy'umwumwe wese mu buzima bw'inyuma yo gupfa, ni ukuri bari guhanwa bose bagahona bakagoka. Mu vy'ukuri abirenganya mu kugarariza, barategekanirijwe ibihano bibabaza ku musi w'izuka.

أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنَ بِهِ اللَّهُ وَلَوْلَا كَلِمَةُ الْفَصْلِ لَفُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ۝۲۱

22. Ntumwa y'Imana! Kuri uyo musi rero, uzobona abirenganije mu bugarariji batekewe n'ubwoba ku kubera ibihano vy'ibibi bakoze kw'isi, kandi bategerezwa kuzobihanirwa. Uzobona n'abemeye Imana Allah bakanakora n'ivyiza bitegetswe, bari mu vyiza bisa, mu mirima n'amagorofa vyo mu Bwami bw'ijuru, bazoronswa ivyo bashaka vyose ku Mana yabo Rurema Allah. Iyo rero, ni yo mpano ihambaye;

تَرَى الظَّالِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا كَسَبُوا وَهُمْ وَاقِعٌ بِهِمْ ۝۲۲ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي رَوْضَاتٍ الْجَنَّاتِ لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذَلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ۝۲۲

23. Iyo, ni yo nkuru nziza rero, Imana Allah Ishikiriza abaja bayo bayemeye bakiri kw'isi, bakanakora n'ivyiza bitegetswe. Ntumwa y'Imana! Bwira ababangikanyamana batemera umusi w'umuhera w'isi ko ubaho, uti: "Nta mpembo ndabasavye kw'ishikirizabutumwa ryanje, kiretse gusa urukundo no kwunga ubuvandimwe buri hagati yacu". Uwakoze iciza rero, Tuzokimuhemba kigwiye incuru cumi n'izirenga. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Nyenikigongwe-ntangere, Irababarira ivyaha vy'ibiremwa, Nyenindishi, Irabakirira ibikorwa Ikanabigwiriza indishi.

ذَلِكَ الَّذِي يُبَشِّرُ اللَّهُ عِبَادَهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَىٰ وَمَن يَقْرَفْ حَسَنَةً نَّزِدْ لَهُ فِيهَا حُسْنًا إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ شَكُورٌ ۝۲۳

24. Ahubwo rero, ababangikanyamana barinamura bakavuga ko Muhamadi arementaniriza Imana Allah mu kuvuga ko ari Yo Yamuhishuriye, kandi abesha. Ntumwa y'Imana! Biramutse bishitse ukarementaniriza Imana Allah, Ibishatse Yoca Itera ikimangu ku mutima wawe ntushobore kuyirementaniriza, maze Imana Allah Igahanagura ikinyoma, nya kinyoma kigakubitirwa ahashashe, maze ukuri kw'amajambo yayo atigera ahinduka kukiganza. Mu vy'ukuri, ni Yo Izi ibinyegejwe mu mishaha.

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا فَإِن يَشَاءِ اللَّهُ يَخْتِمْ عَلَى قَلْبِكَ وَيَمْحُ اللَّهُ الْبَاطِلَ وَيُجِئُ الْحَقَّ بِكَلِمَاتٍ هَيَّاهُ عَلَيْكُمْ يَذَاتِ الصُّدُورِ ۝۲۴

25. Imana Allah, ni Yo Yakira ukwigaya kw'abaja bayo iyo bagarutse kuri Yo Yonyene, Ikanababarira ibicumuro vyabo. Irazi rero n'ivyo mugira kw'isi, vyaba vyiza canke bibi.

هُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَن عِبَادِهِ وَيَعْلَمُ عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ ۝۲۵

26. Abemeye Imana Allah n'Intumwa yayo, barumvira Imana Allah mu gukora ivyiza Ibategeka, Ikanabongerereza mu mpano zayo^[1]. Abagararije Imana Allah n'Intumwa yayo na bo, barategekanirijwe ku musi w'izuka ibihano bikaze.

وَبَسْتَجِيبُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَيَزِيدُهُم مِّن فَضْلِهِ ؕ وَالْكَافِرُونَ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ﴿٦٦﴾

27. Iyo Imana Allah Ironsa abaja bayo umusesekara w'ibibabeshaho, ni ukuri bogenjewe n'ubwononyi mu kwishima ku bandi, ariko rero Imana Allah Ibamanurira ibibabeshaho ku rugezo rw'ivyo Ishatse, bibakwiye. Mu vy'ukuri Imana Allah rero, ni Muhetuziwayyose, Irazi neza ibikenewe n'abaja bayo; Nyenukubona, Irabona neza ubuzima babayemwo.

*وَلَوْ بَسَطَ اللَّهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهِ لَبَغَوْا فِي الْأَرْضِ وَلَٰكِن يُنَزِّل بِقَدَرٍ مَّا يَشَاءُ إِنَّهُ بِعِبَادِهِ خَبِيرٌ بَصِيرٌ ﴿٦٧﴾

28. Ni na Yo Ituma imvura igwa ivuye mu bicu izananye mu kirere, maze abantu bakabukura mu cibo inyuma y'aho bari bamaze kwihebura ko ijuru ryataze, Igaheza Igakwiragiza impuhwe zayo ku biremwa; ni Yo rero Muhagarikizi, Ibungabunga abaja bayo mu bugwaneza; Nyenugushimwa, Ishimirwa kw'itunganywa ry'ivyerekeye ibiremwa.

هُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ الْغَيْثَ مِّن بَعْدِ مَا قَنَطُوا وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهُ ۗ وَهُوَ الْوَلِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٦٨﴾

29. Biri no mu vyemezo vyerekana ubushobozi n'ububasha vy'Imana Allah, iremwa ry'amajuru n'isi mu buryo butangaje, hamwe rero n'ibiremwa bigendagenda vy'ubwoko butandukanye, Yakwiragije muri nya majuru n'isi. Ni na Yo rero mu gihe Yoshaka, Ishoboye kuvyegeranya ku musi w'izuka kandi vyaramaze gupfa.

وَمِن ءَايَاتِهِ خَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا مِن دَابَّةٍ ۗ وَهُوَ عَلَىٰ جَمْعِهِمْ إِذَا يَشَاءُ قَدِيرٌ ﴿٦٩﴾

30. Emwe bantu! Nta kiza kibashikira, haba mw'idini canke mu vy'isi, kiretse ko giterwa n'ivyaha hamwe n'ibicumuro mwebwe nyene mwakoze, kandi burya Imana Allah, Iranirengagiza mu kutabahanira vyinshi mu bicumuro vyanyu.

وَمَا أَصَابَكُمْ مِّن مُّصِيبَةٍ فِيمَا كَسَبْتُمْ أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُوا عَنْ كَثِيرٍ ﴿٧٠﴾

31. Kandi rero, mwebwe ntimwonanira Imana Allah ngo muronke aho muyihungira kw'isi. Nta n'umwe mworonka atari Imana Allah yobahagarikira akabatunganyiriza ivyanyu, ntimworonka n'umuhagarikizi abakura mu bihano, eka mbere nta n'uwubatabara mu kubibakingira mworonka.

وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ ۗ وَمَا لَكُمْ مِّن دُونِ اللَّهِ مِن وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٧١﴾

32. Biri no mu vyemezo vyerekana ubushobozi n'ububasha vy'Imana Allah, kubona ubwato bungana umusozi bugendera mw'ibahari;

وَمِن ءَايَاتِهِ الْجَوَارِ فِي الْبَحْرِ كَالْأَعْلَامِ ﴿٧٢﴾

33. Mu gihe rero Imana Allah Ituma bugendera mw'ibahari Yoshaka, Yohagarika umuyaga ubusunika, maze bukaguma aho buri, ntibushobore kugenda. Mu vy'ukuri mw'igendera ry'ubwato mw'ibahari n'ihagarara ryabwo mu gihe ata muyaga ubusunitse, ni ukuri harimwo ivyemezo

إِن يَشَأْ يُسْكِنِ الرِّيحَ فَيَظْلَلْنَ رَوَاكِدَ عَلَى ظَهْرِهِ ۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٧٣﴾

[1] Nko gushobozwa mu bikorwa no kugwirizwa indishi, n'ibindi.

vyerekana ubushobozi n'ububasha vy'Imana Allah, ku wihanganira ivyagezwe kuri we, agakora ivyiza akareka no gucumura mu bugamburutsi nta ngere, ashima inema n'impano vyayo;

34. Canke Yoshaka, Yotuma nya bwato butwarwa bukibira bitewe n'ivyaha vya bene bwo. Kandi burya Imana Allah, Iranirengagiza mu kutabahanira vyinshi mu bicumuro vyabo.

أَوْ يُوقِنَنَّ بِمَا كَسَبُوا وَيَعْفُ عَنْ
كَثِيرٍ ﴿٣٤﴾

35. Abaharira mu bijanye na Aayah za Qor'ani n'ivyememo vyerekana ko Imana Allah ari Imwe Rudende, nta buhungiro bafise bwo guhunga ibihano vy'Imana Allah.

وَعَلَّمَ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِنَا مَا لَهُمْ
مِنْ نَجِيصٍ ﴿٣٥﴾

36. Emwe bantu! Ivyo muronswa rero mu matungo n'abana, n'ibindi, ni ibihendamaso vyo kuryoherwa akanya gato gusa mu buzima bwo kw'isi; nayo ibiri ku Mana Allah mu nema zo mu Bwami bw'ijuru, ni vyo vyiza cane kandi vyamaho ku bemera Imana Allah n'Intumwa zayo, bakishimikiza ku Mana yabo Rurema Allah, bakayizera;

فَمَا أَوْتَيْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَمَتَّعَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا
وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَى لِلَّذِينَ ءَامَنُوا
وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٣٦﴾

37. Na barya birinda gukora ivyaha rutura, bakirinda na canecane gukora ivyaha vy'agahomerabunwa^[1]; n'iyi bashavujwe n'uwubagiriye nabi, baratsinda ishavu bagaheza bakamubabarira ku bw'Imana Allah;

وَالَّذِينَ يَحْتَسِبُونَ كَسْبَ الْأَيْدِي وَالْفَوَاحِشِ
وَإِذَا مَا غَضِبُوا هُمْ يَغْفِرُونَ ﴿٣٧﴾

38. Na barya bumvira Imana yabo Rurema Allah, maze bakayisenga ari Imwe Rudende, bagatsimbataza ku mwanya amasengesho akwije ibisabwa; bashaka gukora ikintu ico ari co cose bakabanza guhanurana hagati yabo; no mu matungo Twabaronkeje baratanga ishikanwa-bwirizwa hamwe n'imperezwa, bagatanga no mu bindi bikorwa vy'igamburukiramana;

وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ
وَأَمْرُهُمْ شُورَىٰ بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ
يُقْفُونَ ﴿٣٨﴾

39. Na barya, iyo barenganijwe birwanako ata we badendereje ngo barenze urugezo rwo kwihora mu guhabuza agateka kabo;

وَالَّذِينَ إِذَا أَصَابَهُمُ الْبَغْيُ هُمْ
يَنْتَصِرُونَ ﴿٣٩﴾

40. Ingere y'ikibi, ni ikibi ku kindi, uwukoze ikibi akagihanirwa ku rugezo rw'ingere ku yindi; uwubabariye uwamukoreye ikibi na we akareka kwihora, maze nya kibi akakiguza ingere y'iciza ku bw'Imana Allah, uyo rero indishi yiwe ayizeye ku Mana Allah. Mu vy'ukuri Imana Allah, ntikunda namba abarenganya mu gusomborotsa abandi.

وَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِثْلُهَا فَمَنْ عَفَا
وَأَصْلَحَ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ
الظَّالِمِينَ ﴿٤٠﴾

41. Ni ukuri, abirwanyeko mu guhabuza agateka kabo, maze bakihora inyuma yo kurenganywa, abo nta caha namba kiri kuri bo.

وَلَمَنْ أَنْتَصَرَ بَعْدَ ظُلْمِهِ فَأُولَٰئِكَ مَا
عَلَيْهِمْ مِنْ سَبِيلٍ ﴿٤١﴾

[1] Nko gusambana hagati y'umugore n'umugabo canke hagati y'abasangiye ibitsina, ukwagiriza umuntu ubusambanyi ata cemeza gihari, n'ibindi.

42. Mu vy'ukuri, icaha kiri kuri barya barenganya abandi mu kurenza urugezo rwo kwihora, maze bagatandukira n'ivyo batarekuriwe mu kugenzwa n'ubwononyi kw'isi. Abo, ni bo rero bagenewe ibihano bibabaza ku musu w'izuka.

إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ وَيَبْغُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤٢﴾

43. Ni ukuri, uwihanganiye ikibi akorewe, maze akababarira uwakimukoreye, mu vy'ukuri iryo babarira ryiwe, ni ukuri riri mu bintu bihambaye bishimwa n'Imana Allah.

وَلَمَن صَبَرَ وَغَفَرَ إِنَّ ذَلِكَ لَمِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴿٤٣﴾

44. Uwubaye intumva rero, Imana Allah Ikamuhubisha inzira kubera ubutumva bwiwe mu kurenganya abandi, ntashobora kuronka umuhagarikizi n'umwe amurongora mu nzira yayo. Ntumwa y'Imana! Ku musu w'izuka, uzobona abirenganiye mu bugarariji igihe babonye ibihano bibarindiriye, batakambira Imana Allah, bicuza bavuga bati: "Ubwo nta kuntu twosubizwa kw'isi tugaheza tukakwumvira ga Mana!". Ico gihe rero, ntibazokwumvirwa namba;

وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ وَلِيٍّ مِّنْ بَعْدِهِ وَتَرَى الظَّالِمِينَ لَمَّا رَأَوْا الْعَذَابَ يَقُولُونَ هَلْ إِلَىٰ مَرَدٍّ مِّنْ سَبِيلٍ ﴿٤٤﴾

45. Uzobabona rero berekwa umuriro udahera, batanakakaza ku guteterwa n'ubwoba n'akantu, bahumaguza mu kuwuraba badashoboye kuwuhanga ijisho. Abemeye Imana Allah n'Intumwa yayo, aho bari mu Bwami bw'ijuru, bamaze kubona ivyashikiye abagarariji, bazovuga bati: "Mu vy'ukuri, abahomvye nya guhomba, ni abahomvye ubuzima bwabo hamwe n'ababo mu kwinjira mu muriro udahera ku musu w'izuka". Bantu, nimwumve mwumvireho! Mu vy'ukuri abirenganiye mu bugarariji, ku musu w'izuka bazoba bari mu bihano vyamahoro ata gutezurirwa.

وَتَرْتُهُم يَعْزُضُونَ عَلَيْهَا حَشِيعِينَ مِنَ الْذُلِّ يَنْظُرُونَ مِنْ ظُرْفِ حَفِيٍّ وَقَالَ الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّ الْآخِذِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَلَا إِنَّ الظَّالِمِينَ فِي عَذَابٍ مُّقِيمٍ ﴿٤٥﴾

46. Abagarariji rero, igihe Imana Allah Yabahanye ku musu w'izuka, ntibazoronka n'umwe mu bahagarikizi yobakingira ibihano vyayo. Uwubaye intumva rero, Imana Allah Ikamuhubisha inzira kubera ubutumva bwiwe, ntazoronka inzira kw'isi imushikana ku kuri, nkeswe rero iyomushikana mu Bwami bw'ijuru.

وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ أَوْلِيَاءَ يَنْصُرُونَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ سَبِيلٍ ﴿٤٦﴾

47. Bagarariji! Enda rero nyabuna nimwumvire Imana yanyu Rurema Allah, maze muyemere imbere yuko umusu w'izuka ata kizowuhagarika, ushika. Kuri uwo musu rero, nta buhungiro muzoronka bwo guhunga ibihano vy'Imana Allah, eka mbere nta n'aho kwinyegeza muzoronka^[1];

أَسْتَجِيبُا لِرَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا مَرَدَّ لَهُ مِنَ اللَّهِ مَا لَكُمْ مِنْ مَلْجَأٍ يَوْمَئِذٍ وَمَا لَكُمْ مِنْ نَكِيرٍ ﴿٤٧﴾

[1] Iyi Aayah, iranebagura umuntu asivya ico yokoze uno musu ngo nzogikora ejo; ikanahimiriza umuntu guhurumbira ibikorwa vyiza hakiri kare, kugira ntazokwicuzwe ata co agishoboye gucungura (kurokora).

48. Ntumwa y'Imana! Nibirengagiza kwemera Imana Allah, uramenya ko Tutakurungitse kugira ubazwe ku bijanye n'ibungabungwa ry'ibikorwa vyabo, ku buryo ubahatira ukwemera, nta co ujejwe atari ishikirizabutumwa gusa. Mu vy'ukuri, iyo Twebwe Allah Duhaye umuntu ubutunzi n'ibindi ku mpuhwe zivuye iwacu maze akaroraniwa, aranezerwa n'akamwemwe kakamusya; iyo naho ashikiwe n'ikiza c'ubukene canke indwara, bitewe n'ivyaha n'ibicumuro abantu bakora, ni ukuri umuntu aca yihakana inema, akidodomba nk'aho atigeze aroraniwa na rimwe.

فَإِنْ أَعْرَضُوا فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا إِنَّ عَلَيْكَ إِلَّا الْبَلَاغُ وَإِنَّا إِذَا أَذَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً فَرَحَّ بِهَا وَإِنْ نُصِيبُهُمْ سَيْئَةً بِمَا قَدَّمْتَ أَيْدِيَهُمْ فَإِنَّ الْإِنْسَانَ كَفُورٌ ﴿٤٨﴾

49. Imana Allah, ni Nyenubwami Igaba Ikaganza amajuru n'isi n'ibiri muri vyo. Irema ivyo Ishatse; Ironsa uwo Ishatse mu baja bayo, abana b'abahungu gusa; Ikaronsa uwo Ishatse muri bo, abana b'abakobwa gusa;

لِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ يَهَبُ لِمَن يَشَاءُ إِنْتِقَالًا وَيَهَبُ لِمَن يَشَاءُ الذُّكُورَ ﴿٤٩﴾

50. Canke Ikaronsa uwo Ishatse muri bo uruvange rw'abahungu n'abakobwa; Ikanagira uwo Ishatse muri bo rero ingumba. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Nyenubumenyikurivyose, Irazi neza ico Iremye; Mushoboravyose.

أَوْ يُزَوِّجُهُمْ ذُكْرَانًا وَإِنْتِقَالًا وَيَجْعَلُ مَن يَشَاءُ عَقِيمًا إِنَّهُ عَلِيمٌ قَدِيرٌ ﴿٥٠﴾

51. Nta ho vyakabaye ko haba umuntu avugana n'Imana Allah amaso mu yandi, kiretse ko Imuhishurira; canke akavugana na Yo inyuma y'ipaziya, nka kurya Yavuganye na Musa; canke Ikamurungikira Intumwa Jibrili, maze ikamuhishurira ku burenganzira bwayo ivyo Ishaka kumuhishurira^[1]. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Nyenicubahiro-ntangere^[2], Intungane mu vyo Ikora.

﴿وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَكْتُمَ اللَّهُ إِلًّا وَحَيًّا أَوْ مِنْ وَرَائِي حِجَابٍ أَوْ يُرْسِلَ رَسُولًا فَيُوحِيَ بِإِذْنِهِ مَا يَشَاءُ إِنَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾ ﴿٥١﴾

52. Muvugishwamana! Twaguhishuriye Qor'ani ivuye iwacu, nka kurya Twahishuriye Abavugishwamana bo hambere yawe; imbere y'iryo hishurirwa rero, ntiwari uzi Ibitabu bahishuriwe, eka mbere ntiwari uzi n'ukwemera canke amabwirizwa ico ari co! Ariko rero, Twagize Qor'ani kuba umuco Turongoza uwo Dushatse muri bo mu nzira igororotse. Ntumwa y'Imana! Ni ukuri wewe, uratomorera abantu ibibashikana mu nzira igororotse y'ubwislamu;

وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِنْ أَمْرِنَا مَا كُنْتَ تَدْرِي مَا الْكِتَابُ وَلَا الْإِيمَانُ وَلَكِنْ جَعَلْنَاهُ نُورًا نَهْدِي بِهِ مَنْ نَشَاءُ مِنْ عِبَادِنَا وَإِنَّكَ لَتَهْدِي إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٢﴾

53. Inzira ibashikana ku Mana Allah, Rugaba Igaba Ikaganza ibiri mu majuru n'ibiri mw'isi vyose, nta we Ibangikanije muri vyo. Bantu, nimwumve mwumvireho! Ni ku Mana Allah ibiremwa vyose bizosubira kugira Ihembe kimwekimwe cose ku rugero rw'ibigikwiye.

صِرَاطَ اللَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۗ أَلَا إِلَى اللَّهِ تَصِيرُ الْأُمُورُ ﴿٥٣﴾

[1] Iyi Aayah, ni icemezo c'uko Imana Allah Ivuga mu buryo buberanye n'icubahiro cayo.

[2] Mu kuntu lteye, mu mazina yayo, mu matazirano yayo no mu bikorwa vyayo.

43. Az-Zukhruf (Ibisharizo vy'isi)
Aayah 89, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa,
Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Haa Miim^[1].

حَمِّ

2. Jewe Allah, Ndarahiye ku Gitabu ca Qor'ani gitomoye neza mu nsiguro, mu ngingo z'ibirekuwe n'ibizira no mu burongozi bwaco!

وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ

3. Mu vy'ukuri Twebwe Allah, Twakimanuye mu rurimi rw'icarabu kugira mutahure, muzirikane, muheze munyurwe n'ivyemezo vyaco;

إِنَّا جَعَلْنَاهُ قُرْءَانًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ

تَعْقِلُونَ

4. Mu vy'ukuri, Qor'ani isanzwe iri mu Gitabu nyezina canditswemwo ivyagezwe n'ishirwa mu ngiro ryavyo "Lawhu Mahfuudhw" kibungabunzwe iwacu. Ni ukuri, iratewe iteka nta ngere, irakingiwe; ntvuguruzanya, ntigiramwo igihushane.

وَاتَّخَذَهُ فِي أُمِّ الْكِتَابِ لَدَيْنَا لَعَلَّ

حَكِيمٍ

5. Mbega burya, Twokwirengagiza kubamanurira urwibutso rwa Qor'ani, ku kuba muyirengagiza, mukagenzwa n'ubwononyi bwo kutayemera!

أَفَتَضْرَبُ عَنْكُمْ الذِّكْرَ صَفْحًا أَنْ كُنْتُمْ

قَوْمًا مُسْرِفِينَ

6. Muvugishwamana! Hari benshi mu Bavugishwamana Twarungitse ku bantu bo hambere y'abo warungitsweko;

وَكَمْ أَرْسَلْنَا مِنْ نَبِيِّ فِي الْأَوَّلِينَ

7. Nta Muvugishwamana yabashikira, kiretse ko bamuteburako nk'itebura ry'abo warungitsweko;

وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ نَبِيِّ إِلَّا كَانُوا بِهِ

يَسْتَهْزِءُونَ

8. Ni ho rero Twebwe Allah, Twahonya muri bo abimonogoje gusumba abandi mu guhakana bivuye inyuma Abavugishwamana bacu; abo bahakanyi bari n'abantu bafise inguvu n'ingabo gusumba abo warungitsweko. Ihonywa ryabo rero, ryagiye mu ngiro kubera ubugararizi n'itebura vyabo^[2].

فَأَهْلَكْنَا أَشَدَّ مِنْهُمْ بَطْشًا وَمَضَى مَثَلُ

الْأَوَّلِينَ

9. Ntumwa y'Imana! No mu gihe woramuka ubajije ababangikanyamana uti: "Mbega, ni nde Yaremye amajuru n'isi!". Ni ukuri, bazokwishura ata guhigimanga bati: "Vyaremwe na Allah Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Nyenubumenyikurivyose";

وَلَمَّا سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ

وَالْأَرْضِ لَيَقُولُنَّ خَلَقَهُنَّ الْعَزِيزُ

الْعَلِيمُ

10. Ni Yo Yabagiriye isi kuba isaso kugira mworoherwe kuyibako; lyibaciramwo n'inzira kugira mwishire mwizane, mu kurondera ivyobagirira akamaro kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa;

الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ مَهْدًا وَجَعَلَ

لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ

[1] Raba insiguro y'indome zitangura mu ntango y'Igisomwa Al-Baqara.

[2] Iyi Aayah, irahumuriza igatera n'intege Umuvugishwamana (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah).

11. Ni Yo Yatumye hagwa imvura ivuye mu bicu izananye mu kirere, ku rugero ruzwi kandi rukenewe. Turaheza rero Twebwe Allah, Dutotahaza akarere k'isi hakoreshejwe amazi ya nya mvura, inyuma yo kugaduka karaheza karamera. Ni nk'uko nyene rero Twebwe Allah - Dutotahaza akarere k'isi kamaze kugaduka kagasubira kumera - Tuzobazura mukava mu kuzimu muri bazima.

وَالَّذِي نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً بِقَدَرٍ فَأَنْشَرْنَا بِهِ بَلْدَةً مَّيْتًا كَذَلِكَ تُخْرَجُونَ ﴿١١﴾

12. Ni Yo Yabaremeye ubwoko bwose butandukanye bw'ibikoko n'ibiterwa, Iraheza Ibagirira mu bwato ico mwiunguruzamwo mw'ibahari, n'ivyo mwiunguruzako imusozi mu bitungwa; nk'ingamiya, ifarasi, indogobwe, n'ibindi;

وَالَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا وَجَعَلَ لَكُم مِّنَ الْفُلُكِ وَالْأَنْعَامِ مَا تَرْكَبُونَ ﴿١٢﴾

13. Kugira ngo mumaze kuvyurira mugaturura kuri vyo, muheze mwibuke inema y'Imana yanyu Rurema Allah, muce muvuga muyininahaza muti: "Nihashimagizwe Imana Allah, Yo Yatworohereje kwiunguruza muri ubu buryo, mu gihe tutari kwishoboza kubwiunguruzamwo";

لِيَسْتُوْرُوا عَلَىٰ ظُهُورِهِ ثُمَّ تَذْكُرُوا نِعْمَةَ رَبِّكُمْ إِذَا اسْتَوَيْتُمْ عَلَيْهِ وَتَقُولُوا سُبْحٰنَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هٰذَا وَمَا كُنَّا لَهُ

مُقْرِنِينَ ﴿١٣﴾

14. Mwongere muvuge muti: "Mu vy'ukuri twese, impera n'imperuka tuzosubira ku Mana yacu Rurema Allah^[1]".

وَإِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ ﴿١٤﴾

15. Ababangikanyamana, bageneye Imana Allah umugabane mu biremwa vyayo, mu kwubahuka kuvuga ko abamalayika ari abana bayo b'abakobwa. Mu vy'ukuri umuntu, ni ukuri arahakana inema z'Imana Allah akimonogoza, akagaragaza ubuhakanyi bwiwe mu kwidombera ibiza, akiyibagiza inema.

وَجَعَلُوا لَهُ مِنْ عِبَادِهِ جُزْءًا إِنَّ الْإِنْسَانَ لَكَفُورٌ مُّبِينٌ ﴿١٥﴾

16. Babangikanyamana! Ahubwo rero, bishoboka gute ko Imana Allah Yigenera mu vyo Yaremye abana b'abakobwa, maze mwebwe Ikaahitiramwo abana b'abahungu!

أَمْ اتَّخَذَ مِمَّا يَخْلُقُ بَنَاتٍ وَأَصْفٰنَكُمْ بِالْبَنِينَ ﴿١٦﴾

17. Iyo umwe muri bo ahawe inkuru yuko yibarutse umwana w'umukobwa, ari na we bomekera kuri Nyenimpuhwe, uwo musigira yijirirwe, yishwe n'intuntu n'akantu ku kwanka kwibaruka umukobwa.

وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِمَا صَرَبَ لِلرَّحْمٰنِ مَثَلًا ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿١٧﴾

18. Karashize ingani, mwubahuke kwomekera ku Mana Allah, uwurere mu kwamikara ashaza, akaba no mu gihe c'impari adashoboye gutomora ivyemezo kuko yakuriye mu gushaza yorohewe!

أَوَمَن يُنَشِّئُوا فِي آلِحٰدِيَةِ وَهُوَ فِي الْحِصَامِ غَيْرُ مُبِينٍ ﴿١٨﴾

19. Ababangikanyamana, barakanagara bakita abamalayika basanzwe ari abaja ba Nyenimpuhwe, abakobwa! Mbega igihe c'iremwa ry'abamalayika, ni ho bari bari ngo babe ivyabona ko baremwe ari abakobwa!

وَجَعَلُوا الْمَلَائِكَةَ الَّذِينَ هُمْ عِبْدُ الرَّحْمٰنِ إِنثًا أَشْهَدُوا خَلْقَهُمْ سَتُكْتَبُ شَهَادَتُهُمْ وَيُسْأَلُونَ ﴿١٩﴾

[1] Iki gisabisho, ni kimwe mu vyerekana ko Imana Allah Ironsa ibiremwa inema zitandukanye, n'uko ari Yo rero Ikiye kwiyegezwe mu gusengwa mu bihe vyose Itabangikanywa.

Ukwemeza kwabo ivyo, kuzokwandikwa maze bakubazwe ku musi w'izuka;

20. Baranavuze bati: “Iyo Nyenimpuhwe Ashaka, ntitwari gusenga na kimwe mu gishingo ciwe^[1]”. Banguha! Nta cemezo bafise gishingiye ku bumenyi cemeza ivyo bavuga, bapfa kuvuga ibisunitswe n'impwemu, batanafitiye ivyemezo bivuye ku Mana Allah.

وَقَالُوا لَوْ شَاءَ الرَّحْمَنُ مَا عَبَدْنَاهُمْ ۗ مَا لَهُمْ بِدِينِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿٢٠﴾

21. None, igihe c'iremwa ry'abamalayika, ni ho bari bari! Canke Twoba Twarabahaye Igitabu imbere y'ihishurwa rya Qor'ani Twamanuye, kikaba ari co bisunga mu kwemeza ko abamalayika baremwe ari abakobwa!

أَمْ آتَيْنَاهُمْ كِتَابًا مِنْ قَبْلِهِ فَهُمْ بِهِ مُسْتَمْسِكُونَ ﴿٢١﴾

22. Ahubwo mbere bavuze bati: “Twebwe mu vy'ukuri, twasanze abavyeyi bacu bubahiriza iri dini; mu vy'ukuri rero, na twe twubahiriza iragi badusigiye”.

بَلْ قَالُوا إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَىٰ آثِمَةٍ وَإِنَّا عَلَىٰ آثَرِهِمْ مُهْتَدُونَ ﴿٢٢﴾

23. Ntumwa y'Imana! Ni uko rero, si wewe ubaye uwa mbere, ntitwigeze Turungika hambere yawe, Umugabisha n'umwe ku bantu bo mu gacimbiri kanaka, kugira abagabisha ku bihano vyacu, kiretse ko abatewe iteka muri bo ryo kworoherwa mu buzima, baca bavuga bati: “Mu vy'ukuri twebwe, twasanze abavyeyi bacu bubahiriza iri dini; mu vy'ukuri rero, na twe twubahiriza iragi badusigiye”.

وَكَذَٰلِكَ مَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي قَرْيَةٍ مِّنْ نَّذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَىٰ آثِمَةٍ وَإِنَّا عَلَىٰ آثَرِهِمْ مُّقْتَدُونَ ﴿٢٣﴾

24. Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), hamwe n'izindi Ntumwa zo hambere yiwe, zabwiye abitwaza ko bubahiriza idini barazwe n'abavyeyi babo, ziti: “Mbega, mwubahiriza ivyo mwarazwe n'abavyeyi banyu, n'aho nobazanira ibibarongora mu nzira nziza ibereye gusumba idini mwarazwe na bo!”. Na bo baca binamura n'amanyama n'akantu bakishura bati: “Twebwe mu vy'ukuri, turiyamirije ivyo mwarungikanwe”.

﴿قَالَ أَوْلَوْ جِئْتُمْ بِأَهْدَىٰ مِمَّا وَجَدْتُمْ عَلَيْهِ آبَاءَكُمْ قَالُوا إِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ﴾ ﴿٢٤﴾

25. Kubera igarariza ryabo ry'Intumwa rero, Twarabihoye maze Tubahana mu kubafuririra mu kuzimu, canke mu kubasomesha nturi, n'ibindi. Ntumwa y'Imana! Ehe raba rero, ukuntu iherezo ry'abirenganije ku guhakana bivuye inyuma Aayah z'Imana Allah n'Intumwa zayo, ryagenze!

فَأَنتَقِمْنَا مِنْهُمْ فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكذِبِينَ ﴿٢٥﴾

26. Ntumwa y'Imana! Ibuka n'igihe Ibrahimu yabwira se wiwe hamwe n'abantu biwe yarungitsweko, babangikanya Imana Allah nk'abo warungitsweko, ati: “Mu vy'ukuri jewe, nditandukanije n'ivyo musenga vyose;

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ إِنَّنِي بَرَاءٌ مِّمَّا تَعْبُدُونَ ﴿٢٦﴾

27. Kiretse gusa Imana Allah Yandemye, ni Yo Inshoboza gukurikira inzira nziza ibereye”.

إِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي فَإِنَّهُ سَيَهْدِينِ ﴿٢٧﴾

[1] Icitwazo c'ivyagezwe n'ishirwa mu ngiro ryavyo mu kubangikanya Imana Allah, nta shingiro namba gifise, kuko Imana Allah Yararungitse Intumwa, Izimanurira n'ibitabu kugira zishikirize ibiremwa ubutumwa bw'Imana Allah butomoye.

28. Ibrahimu rero yatumye ijambo “LAA ILAAHA ILLA LLAAH” rishimangira ugusenga Imana Imwe Rudende Allah, risagarara, ryubahirizwa n’abakurikiye mu nyuma ziwe, kugira bagaruke ku Mana Allah mu kwigaya, hanyuma bayisenge ari Imwe Rudende batayibangikanya.

وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقْبِهِمْ لَعَلَّهُمْ
يَرْجِعُونَ ﴿٣٠﴾

29. Ntumwa y’Imana! Ahubwo rero ababangikanyamana hamwe na ba se babo, Nabahaye kuryoherwa n’ubuzima bwo kw’isi, sinashoka Ndashahira ubugarariri bwabo, gushika n’aho bashikiye na Qor’ani hamwe n’Intumwa ibatomorera ivyo bakeneye kumenya mw’idini.

بَلْ مَتَّعْتُ هَؤُلَاءِ وَآبَاءَهُمْ حَتَّىٰ جَاءَهُمُ
الْحَقُّ وَرَسُولٌ مُّبِينٌ ﴿٣١﴾

30. Bamaze gushikirwa na Qor’ani rero, bavuze bayiyamiriza bati: “Iyi Qor’ani Muhamadi adushikiriza, ni uburozi bweruye! Kandi mu vy’ukuri, turahakanye twivuye inyuma mu kuvuga ko itamanuwe n’Imana Allah”;

وَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ وَإِنَّا
بِهِ كَافِرُونَ ﴿٣٢﴾

31. Baranavuze kandi bati: “Nimba iyi Qor’ani yamanuwe koko n’Imana Allah, ntiyari gupfuma lyimanurira umugabo w’ijunja n’ijambo aturuka muri kamwe mu ducimbiri tubiri: agacimbiri ka Makka canke aka Twaa-iful”.

وَقَالُوا لَوْلَا نُنزِلَ هَذَا الْفُرْقَانُ عَلَىٰ رَجُلٍ
مِّنَ الْفَرِيقَيْنِ عَظِيمٍ ﴿٣٣﴾

32. Ntumwa y’Imana! Mbega none ababangikanyamana, ni bo bagabura impuhwe z’Imana yawe Rurema Allah, bagaha ubuvugishwamana uwo bashatse! Twebwe Allah, Twarabagaburiye ibibabeshaho mu buzima bwo kw’isi, Turaheza Tuduza bamwe mu cubahiro gusumba abandi; gutyo haba umutunzi n’umukene, uwufise imiryana n’uwufise intege nke; kugira ngo babe magiriraniye, bakenerane muri nya buzima^[1]. Burya, impuhwe z’Imana yawe Rurema Allah zo kwinjiza abantu mu Bwami bw’ijuru, ni zo nziza gusumba ivyo bahurumbira kwegeranya mu bihendamaso vy’isi.

أَهُمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَتَ رَبِّكَ نَحْنُ قَسَمْنَا
بَيْنَهُمْ مَّعِيشَتَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَرَفَعْنَا
بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِّيَتَّخِذَ
بَعْضُهُمْ بَعْضًا سُرْحَانًا وَرَحْمَتُ رَبِّكَ خَيْرٌ
مِّمَّا يَجْمَعُونَ ﴿٣٤﴾

33. Iyo hataba kwanka ko abantu baba umugwi umwe w’abagarariri, ni ukuri Twari gufata inzu z’abagarariza Nyenimpuhwe, Tukazigira inzu zibona, z’amagorofa asakajwe umwakaka, akagira n’ingazi buririrako;

وَلَوْلَا أَن يَكُونَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً لَّجَعَلْنَا
لِنَ مَنْ يَكْفُرُ بِالرَّحْمَنِ لِيُوبِتَهُمْ سَفْهًا مِّنْ
فِيضِهِ وَمَعَارِجَ عَلَيْهَا يَظْهَرُونَ ﴿٣٥﴾

34. Twari no kuzigirira imiryango ikozwe mu mwakaka, zikagira n’ibitanda vy’inyegamo bicarako;

وَلِيُوبِتَهُمْ أَتُوبًا وَسُرْرًا عَلَيْهَا يُتَّكِفُونَ ﴿٣٦﴾

35. Tukabaha n’ibisharizo vy’inzahabu! Ivyo vyose rero, nta co bimaze kiretse ko ari ibihendamaso vy’ubuzima bugufi bwo kw’isi. Burya rero, ivyiza vyo mu buzima bw’inyuma yo gufata biri ku Mana yawe Rurema Allah, vyategekanirijwe gusa abagamburukiramana.

وَرُحْرُقًا وَإِن كُلُّ ذَلِكَ لَمَّا مَتَّعَ الْحَيَاةِ
الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٣٧﴾

[1] Umutunzi mu vyo adashoboye arakenera kubifashwamwo n’umukene; umukene na we mu vyo adafise agakenera kubironswa n’umutunzi, ugasanga rero, umwe wese muri bo, akorera uwundi mu buryo atazi ko ari umukozi wiwe.

36. Uwiringagije Qor'ani ari na rwo rwibutso rwa Nyenimpuhwe ku biremwa, maze akijajara mu kutayemera ngo ayigendere, Tumushinga shetani^[1] imwosha nabi kw'isi, maze igacudika na we, ikama imwosha kurenga ku mabwirizwa y'Imana Allah.

وَمَنْ يَعِشْ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَنِ نُقِيضْ لَهُ
شَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ ﴿٣٦﴾

37. Mu vy'ukuri amashetani, ni ukuri yosha abirengagiza urwibutso rwa Nyenimpuhwe mu kubaburabuzza gukurikira inzira y'ukuri, maze akabaryohereza ubuhuvyi, akabankisha ubugororotsi, bagaheza rero bakibwira ku kwihenda ko, ari bo bagororotsi;

وَأَنَّهُمْ لَيَصِدُّوهُمْ عَنِ السَّبِيلِ يَحْسَبُونَ
أَنَّهُمْ مُّهْتَدُونَ ﴿٣٧﴾

38. Gushika n'aho, umwe mu birengagiza Qor'ani, atwitabiye agapfa, maze akabwira wa mugenziwe bamana hafi amwiyama ati: "Ese iyo tutigera duhura tukamenyana, tukaba kure na kure nk'ubuseruko n'uburengero. Nta mugenzi mubi rero angana wewe!"

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَنَا قَالَ يَلَيْتَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ
بَعْدَ الْمَثَرَتَيْنِ فَبِمَسَّ الْقَرْيُنُ ﴿٣٨﴾

39. Bantu mwiringagije Qor'ani! Kuri uno musu w'izuka, ukwiya abagenzi banyu babahubishije nta co kubamarira. Mwafadikanije mu kubangikanya Imana Allah ngo musangire ibihano; kira noneho, mubihurirako, ariko umwumwe wese ahanwa ku gatwe kiwe.

وَلَنْ يَنفَعَكُمُ الْيَوْمَ إِذ ظَلَمْتُمْ أَنكُم فِي
الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿٣٩﴾

40. Ntumwa y'Imana! Mbega woshobora gutuma ibipfamatwi vyumva ukuri, bikanyurwa! Canke woshobora gutuma ibipfamaso vy'umushaha bibona ukuri bikagukurikira! Canke woshoboza uwahuyeye akaba ikigaba ceruye, gukurikira inzira y'ukuri! Ivyo ntibiri mu vyo ujejwe, ahubwo ujejwe gusa gushikiriza ubutumwa butomoye.

أَفَأَنْتَ تُسْمِعُ الصُّمَّ أَوْ تَهْدِي الْأَعْمَىٰ وَمَنْ
كَانَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٤٠﴾

41. Ntumwa y'Imana! Mu gihe Twotuma upfa imbere yuko utsinda abahakanyi mu bo warungitsweko, ni ukuri nta cobuza ko Tubihora mu kubahana mu buzima bw'inyumya yo gupfa;

فَمَا نَذْهَبَنَّ بِكَ فَإِنَّا مِنْهُمْ مُنْتَقِمُونَ ﴿٤١﴾

42. Canke mu gihe Twokwereka ibihano Twabasezeraniye kubaha kw'isi; nka birya vyabashikiye ku rugamba rwa Badri, ni ukuri Turashoboye kugutabara ukabatsinda ukanabasuzuguzza.

أَوْ ذُرَيْتِكَ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ فَإِنَّا عَلَيْهِمْ
مُقْتَدِرُونَ ﴿٤٢﴾

43. Ntumwa y'Imana! Fata nkama ivyo wahishuriye muri Qor'ani, maze ubitsimbatareko. Mu vy'ukuri wewe, uri mu nzira igororotse y'ubwislamu.

فَأَسْتَمْسِكُ بِالَّذِي أُوجِبَ إِلَيْكَ إِنَّاكَ عَلَىٰ
صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٤٣﴾

44. Mu vy'ukuri iyi Qor'ani, ni ukuri, ni iteka n'icubahiro kuri wewe n'Abakorayishi, kuko yamanuwe mu rurimi rwabo rw'icarabu kugira bayitahure kuruta, baheze babe aba mbere bayemera maze bayigendere. Kubera ivyo rero, bitebe bitebuke, muzobazwa wewe hamwe n'abo

وَأَنَّهُ لَذِكْرُكَ وَلِقَوْمِكَ وَسَوْفَ
نُتْمَلُونَ ﴿٤٤﴾

[1] Akomoka mu Majini no mu bantu.

warungitsweko ukuntu mwashimye mukongera mukagendera iyo Qor’ani!

45. Ntumwa y’Imana! Urabaza n’abakurikiye Intumwa zacu Twarungitse hambere yawe, ko Twoba Twarigeze na rimwe kubabwiriza gusenga izindi mana mu gishingo ca Nyenimpuhwe! Bazoheza bakwishure ko bitigeze biba na rimwe, kuko Intumwa zose zararikira isengwa ry’Imana Imwe Rudende Allah Itabangikanywa.

وَسَلَّ مَنْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رُسُلِنَا
أَجَعَلْنَا مِنْ دُونِ الرَّحْمَنِ آلِهَةً
يُعْبَدُونَ ﴿٤٥﴾

46. Ni ukuri, Twararungitse Musa kwa Firawuni hamwe n’abunganizi biwe, Tumushigikiza n’ibitangaro vyacu bigaragaza ukuri kwiwe, araha ababwira ati: “Mu vy’ukuri jewe, ndi Intumwa ivuye ku Mana Rurema Allah, Umubungabunzi w’ibiremwa vyose”;

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ
وَمَلَإِيهِهٖ فَقَالَ إِنِّي رَسُولُ رَبِّ
الْعَالَمِينَ ﴿٤٦﴾

47. Amaze rero kubashikiriza ivyemezo vyacu bigaragaza ukuri kwiwe, Firawuni n’abunganizi biwe, baradutse baritwengerera batebura n’agahemo n’akantu.

فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِآيَاتِنَا إِذَا هُمْ مِنْهَا
يَضْحَكُونَ ﴿٤٧﴾

48. Nta cemezo rero Twereka Firawuni n’abunganizi biwe, kiretse ko caba gihambaye kandi kigaragaza ukuri kuruta ico beretswe imbere yaco. Twaranabahaye ibihano bitandukanye, kugira bavavanure n’ubugarariji, baheze bagaruke ku Mana Allah, maze bayisenge ari Imwe Rudende.

وَمَا نُرِيهِمْ مِنْ آيَةٍ إِلَّا هِيَ أَكْبَرُ مِنْ
أُخْتِهَا وَأَخَذْنَاهُمْ بِالْعَذَابِ لَعَلَّهُمْ
يَرْجِعُونَ ﴿٤٨﴾

49. Ni ho Firawuni n’abunganizi biwe, baja ng’aho babwira Musa bati: “Wa murozi we^[1]! Enda rero nyabuna dusabire Imana yawe Rurema Allah, Iduhe ivyo Yagusezeraniye, maze Idukureko ibihano, mu vy’ukuri niyadukurako ivyo bihano, ni ukuri duca tukwemera, tube abagororotsi”.

وَقَالُوا يَا أَيُّهُ السَّاحِرُ الدَّاعِ لَنَا رَبِّكَ بِمَا
عٰهَدَ عِنْدَكَ إِنَّا لَمُهْتَدُونَ ﴿٤٩﴾

50. Musa amaze gusaba ko ibihano vyokurwa, Tugaheza Twebwe Allah Tukabibakurako, baca bisubirako bagashishikara mu buhvyi.

فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمْ الْعَذَابَ إِذَا هُمْ
يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٥٠﴾

51. Ni ho rero Firawuni yakanagara asemerera izuba riva, akikijwe n’abubahwa, n’ubwishime n’akantu ati: “Bantu banje! Ubwami bwa Misiri, si ubw’iwanje! Ntimurabona ko imigende y’uruzi rwa Nili itemba ica musi y’igorofa y’ikirimba igaca n’imbere yaco mu mirima yanje! Aho ga ntuze, ntimurabona ko inguvu z’ubwami bwanje ata ho zoya zigereranywa n’iza Musa, ari magoyagi ata nguvu agira, n’ubukene buri mu kumwica!

وَنَادَىٰ فِرْعَوْنُ فِي قَوْمِهِ قَالَ يَا قَوْمِ أَلَيْسَ
لِي مُلْكُ مِصْرَ وَهَذِهِ الْأَنْهَارُ تَجْرِي مِنْ
تَحْتِي أَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿٥١﴾

52. Ahubwo rero, ni jewe ndi intore gusumba uyu agayitse atanashoboye no gutomora n’amajambo kuko avuga uburimi;

أَمْ أَنَا خَيْرٌ مِنْ هَٰذَا الَّذِي هُوَ مَوْحِيٓنٌ وَلَا
يَكَادُ يُبِينُ ﴿٥٢﴾

[1] Umurozi canke umukonikoni igihe c’umwami Firawuni, yafatwa nk’umuntu w’umumenyi yubashwe, uburozi canke ubukonikoni, ico gihe nticari ikintu kibi kinebagurwa.

53. Mbega iyo aba ari Intumwa vy'ukuri, ntiyari gupfuma amanurirwa imiringa y'inzahabu, canke akaza aherekeranye n'abamalayika b'urutavanako, bemeza ko ari Intumwa koko twarungikiwe n'Imana Allah!" فَلَوْلَا أَلْتَمَسْنَا مِنْ رَبِّكَ جُودًا أَوْ جَاءَ مَعَهُ الْمَلَائِكَةُ مَقَرِّينَ ﴿٥٣﴾

54. Ku kubera iryo jambo rero, Firawuni yarakinishije ubwenge bw'abantu biwe abaca iyondoyondo mu kubararikira ubuhuyi, maze baramwumvira mu guhakana Musa. Mu vy'ukuri, bari abantu b'ibigaba birenga ku mabwirizwa y'Imana Allah. فَاسْتَحَفَّ قَوْمَهُ فَأَطَاعُوهُ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٥٤﴾

55. Igihe rero Dushavurijwe n'ubugaba bwabo bwo guhakana bivuye inyuma Musa n'ivyemezo yabazaniye, Twaciye Tubihora mu kubahana ubutarariye, maze Tubasomesha nturi bose barahona; فَلَمَّا ءَاسَفُونَا اٰنْتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَغْرَقْنَاهُمْ اٰجْمَعِينَ ﴿٥٥﴾

56. Turaheza Tubagira akayazwe n'iciro ry'umugani ku bigaba vyo mu nyuma zabo, Tubagira n'inkebuzo ku bazokurikira. فَجَعَلْنَاهُمْ سَلَفًا وَمَثَلًا لِّلْآخِرِينَ ﴿٥٦﴾

57. Ntumwa y'Imana! Igihe uciriwe agace ka Isa mwene Mariyamu, ababangikanyamana mu bantu warungitsweko bariko barahazana na we, baciye bicwa n'akamwemwe ko baronse icitwazo c'uko imana zabo babangikanya n'Imana Allah, ari nka Isa mwene Mariyamu ku banaswara^[1]; وَلَمَّا ضُرِبَ ابْنُ مَرْيَمَ مَثَلًا اِذَا قَوْمُكَ مِنْهُ يَصِدُّونَ ﴿٥٧﴾

58. Baraheza bavuga bati: "Mbega none, imana zacu dusenga ni zo nziza, canke Isa mwene Mariyamu asengwa n'abanaswara, ni we mwiza! Mwene Mariyamu rero, niyaba azohanwa mu muriro kuko yasengwa, uwo muriro turemeye kuwujamwo twebwe hamwe n'imana zacu". Ntumwa y'Imana! Ntibaguciriye agace ka Isa mwene Mariyamu, atari ukugira gusa baguharirize, ahubwo mbere bobo ni abantu bakunda guharira mu kinyoma. وَقَالُوا ءَاٰلِهَتُنَا خَيْرٌ اَمْ هُوَ مَا ضَرَبُوهُ لَكَ اِلَّا جَدَلًا بَلْ هُمْ قَوْمٌ خِصْمُونَ ﴿٥٨﴾

59. Burya Isa mwene Mariyamu, si ikindi kiretse ko ari Umuja Twebwe Allah Twahaye inema yo kuba Umuvugishwamana, Twongera Tumugira icemezo n'inkebuzo kuri Bene Israyeli, vyerekana ubushobozi n'ububasha vyacu. اِنَّ هُوَ اِلَّا عَبْدٌ اٰنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَجَعَلْنَاهُ مَثَلًا لِّبَنِي اِسْرٰٓءِيْلَ ﴿٥٩﴾

60. Bantu! Iyo Dushaka rero, Twari kugira abamalayika bakaba kw'isi, bagakurakuranwa kuri yo, ha kuba ari mwebwe Bene Adamu mugenda muyikurakuranwako. وَلَوْ نَشَاءُ لَجَعَلْنَا مِنْكُمْ مَلَائِكَةً فِي الْاَرْضِ يَخْلُقُوْنَ ﴿٦٠﴾

[1] Ivyo vyabaye igihe hahishurwa Aayah ya 98 mu gisomwa c'Abavugishwamana: "Bagarariji! Mu vy'ukuri mwebwe hamwe n'ibigirwamana vy'ubwoko bwose, mwasenga mu gishingo c'Imana Allah, ni ibicanirizo vy'umuriro wa Jahannamu; mwebwe mwese rero mutegerezwa kuwinjira". Ababangikanyamana baciye bavuga bati: "Turemeye ko imana zacu ziba nka Isa mwene Mariyamu ku banaswara", haca hahishurwa Aayah ya 101 muri ico gisomwa nyene: "Mu vy'ukuri, abo Twamaze kumenya ko bafise amahirwe yo kwinjira mu Bwami bw'ijuru, abo ni bo rero bazokwigizwa kure y'umuriro wa Jahannamu"; yerekana ko ikizotabwa mu muriro kuko cabangikanijwe n'Imana Allah, ari icasenzwe kigashima gusengwa mu gishingo cayo.

61. Mu vy'ukuri, umuzo wa Isa mwene Mariyamu (nyakugira amahoro y'Imana Allah) imbere yuko umuhero w'isi ushika, ni ikimenyetso cuko nya muhero uzoba ugiye gushika. Ntimukagire amakenga rero ko umuhero w'isi ubaho, maze munkurikire mu vyo ndabararikira bivuye ku Mana Allah, iyi ni yo nzira igororotse izobashikana mu Bwami bw'ijuru.

وَإِنَّهُ لَعَلَّمَ لِسَاعَةَ فَلَا تَمْتَرْنَ بِهَا
وَأَتَّبِعُونَ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٦١﴾

62. Shetani ntikababuze ku nyoshambi zayo, ko munyumvira mu kwubahiriza amabwirizwa ndabaha; mu vy'ukuri, shetani ni umwansi wanyu agaragara.

وَلَا يَصُدُّنَكُمْ الشَّيْطَانُ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ
مُبِينٌ ﴿٦٢﴾

63. Igihe Isa mwene Mariyamu aziye kuri Bene Israyeli, akaza abazaniye n'ivyemezo bigaragaza ukuri kwiwe, yababwiye ati: "Ni ukuri, naje kuri mwebwe nahawe ubuvugishwamana kugira ndabatomorere bimwe mu vyo muhazanako mw'idini; nimugamburukire rero Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, mwongere munyumvire mu vyo ndababwirije;

وَلَمَّا جَاءَ عِيسَىٰ بِالْبَيِّنَاتِ قَالَ قَدْ
جِئْتُكُمْ بِالْحِكْمَةِ وَلِأُبَيِّنَ لَكُمْ بَعْضَ
الَّذِي تَخْتَلِفُونَ فِيهِ فَاتَّقُوا اللَّهَ
وَأَطِيعُوا ﴿٦٣﴾

64. Mu vy'ukuri Allah, ni Yo Mana yanje Ikaba n'Imana yanyu Rurema, nimuyiyegereze rero mu vyo mukora vyose, munayisenge ari Imwe Rudende mutayibangikanya na kimwe mu biremwa, iyi ni yo nzira igororotse ibashikana kuri Yo".

إِنَّ اللَّهَ هُوَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا
صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٦٤﴾

65. Ni ho rero abanaswara bicamwo imigwimigwi ku vyerekeye ubuvugishwamana bwa Isa mwene Mariyamu (nyakugira amahoro y'Imana Allah)^[1]. Uguhanwa nya guhanwa rero ku musi w'izuka, ni ukw'abirenganije mu kwita Isa mwene Mariyamu ico atiswe n'Imana Allah.

فَاخْتَلَفَ الْأَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ فَوَيْلٌ
لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ عَذَابِ يَوْمِ أَلْبِيسِ ﴿٦٥﴾

66. Abiciyemwo imigwimigwi ku vyerekeye Isa mwene Mariyamu, nta kindi barindiriye kiretse umuhero w'isi uzobashikira gitorumbuka, ata vyo bari biteze.

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً
وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٦٦﴾

67. Abakunzi pfampfe kw'isi, kuri uyo musi w'izuka bazohinduka abansi bigaramane, kiretse gusa abakunzi pfampfe bakundanye ku mvo z'ubugamburukiramana, urukundo rwabo bakundanye kw'isi, ruzobandanya no mu buzima bw'inyuma yo gupfa;

الْأَخِلَاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا
الْمُتَّقِينَ ﴿٦٧﴾

68. Bazohumurizwa n'Imana Allah bati: "Emwe baja banje! Kuri uno musi, nta bwoba kuri mwebwe bwo guhanwa, eka mbere mwebwe ntimunicwa n'intuntu ku vyo mwasize kw'isi";

يَعْتَادِ لَا خَوْفَ عَلَيْكُمْ الْيَوْمَ وَلَا أَنْتُمْ
تَحْزَنُونَ ﴿٦٨﴾

69. Abemeye Aayah n'ivyemezo vyacu, maze bakagendera n'ivyo bashikirijwe n'Intumwa Twabarungikiye, bicisha bugufi;

الَّذِينَ آمَنُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا مُسْلِمِينَ ﴿٦٩﴾

[1] Mu banaswara rero, harimwo abemera vy'ukuri ko Isa mwene Mariyamu, ari Intumwa y'Imana nk'uko yiswe n'Imana Allah; hakabamwo n'abemera ko ari umwana w'Imana; harimwo rero n'abemera ko ari imana.

70. Bazobwirwa rero bati: "Nimwinjire mu Bwami bw'ijuru, mwebwe hamwe n'abakenyezi banyu b'abemeramanakazi, maze mwakirwe mw'iteka n'itekane, akamwemwe kabasya".

أَدْخُلُوا الْجَنَّةَ أَنْتُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ
تُخْرُونَ ﴿٧٠﴾

71. Muri nya Bwami rero, bazozimanwa imfungurwa ku masahani y'inzahabu, baherezwe n'ibinyobwa mu birahuri vy'inzahabu nyene. Muri Bwo, hariyo ivyo bipfuza vyose kandi biryohye n'ijisho. Bazokezwa bati: "Mwebwe rero, muzokwibera mu Bwami bw'ijuru ibihe bidahera;

يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِصَفَافٍ مِّنْ ذَهَبٍ
وَكَؤُوبٍ وَفِيهَا مَا تَشْتَهِيهِ الْأَنْفُسُ وَتَلَذُّ
الْأَعْيُنُ وَأَنْتُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٧١﴾

72. Ubwo rero, ni bwo Bwami bw'ijuru mwarazwe n'Imana Allah ku mpuhwe zayo, ku kubera ivyiza mwari mwakoze kw'isi;

وَتِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ
تَعْمَلُونَ ﴿٧٢﴾

73. Muri Bwo, mwarateguriwe ivyamwa vy'ubwoko bw'ishyamba, mufungurako".

لَكُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ كَثِيرَةٌ مِنْهَا
تَأْكُلُونَ ﴿٧٣﴾

74. Mu vy'ukuri, abanyavyaha barenga ku mabwirizwa y'Imana Allah, bazoba bari mu bihano vya Jahannamu ibihe bidahera;

إِنَّ الْمُجْرِمِينَ فِي عَذَابٍ جَهَنَّمَ
خَالِدُونَ ﴿٧٤﴾

75. Ntibazotezurirwa na gato mu bihano, muri nya bihano bazoba bihebuye nya kwihebura;

لَا يُفَقَّرُ عَنْهُمْ وَهُمْ فِيهِ مُبْسَوُونَ ﴿٧٥﴾

76. Kandi Twebwe Allah, ntitwabarenganije namba ku bihano Twabahaye, ariko ni bo nyene birenganije ku bugaba bwabo.

وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا هُمْ
الظَّالِمِينَ ﴿٧٦﴾

77. Abanyavyaha rero, bamaze kwinjizwa mu muriro, bazokwiyambaza umumalayika awucungereye bati: "Ewe Maaliki! Dusabire Imana yawe Rurema Allah Itwice tuzimangane, maze turuhuke ibihano turimwo!" Wa mumalayika na we azobishura ati: "Mu vy'ukuri, nta buhungiro mufise, muzowubamwo ibihe bidahera";

وَنَادَا رَبَّنَا لِيُقْضَىٰ عَلَيْنَا رُبُكًا قَالَتْ
إِنَّكُمْ مَنكِبُونَ ﴿٧٧﴾

78. Maze Imana Allah Ice Ibabwira Iti: "Ni ukuri, Twarabazaniye ukuri mwashikirijwe n'Intumwa Twabarungikiye, ariko rero abenshi muri mwebwe mwaranse kugukurikira".

لَقَدْ جِئْتَكُمْ بِالْحَقِّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَكُمْ
لِلْحَقِّ كَافِرُونَ ﴿٧٨﴾

79. Ahubwo rero, mbega ababangikanyamana boba bapfunditse umugambi wo kuburagiza ukuri Twabazaniye! Usangwa biri ukwo rero, mu vy'ukuri na Twebwe Allah, Twarabateguriye ibihano bibakwiye.

أَمْ أَدْرَأْتُمْ أُمَّرًا فَنَاءًا مَّرْمُونًا ﴿٧٩﴾

80. Canke ababangikanyamana boba bibaza ko Twebwe Allah Tutazi ivyo bahisha mu mushaha, Tutumva n'ivyo bavuga mu bwongoshwe! Ego cane Turabizi kandi Turavyumva, kandi n'intumwa zacu z'abamalayika zirandika zitihenda ivyo bakora.

أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّا لَا نَسْمَعُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ
بَلَىٰ وَرُسُلْنَا لَدَيْهِمْ يَكْتُمُونَ ﴿٨٠﴾

81. Ntumwa y'Imana! Bwira ababangikanyamana bibwira ko abamalayika ari abakobwa b'Imana Allah, uti: "Nyenimpuhwe iyo Aba Afise umwana nk'uko mwibwira, ni jewe nobaye uwa mbere mu kwiyegereza nya mwana nkamusenga nk'uko mwibaza, ariko rero kizire ko Nyenimpuhwe Yogira umugore canke umwana;

قُلْ إِنْ كَانَ لِلرَّحْمَنِ وَلَدٌ فَأَنَا أَوَّلُ الْعَالَمِينَ ﴿٨١﴾

82. Nihaninahazwe rero Imana Rurema Allah, Yaremye amajuru n'isi Ikarema n'Ubugangamo buhambaye, mu buryo burengeye cane ivyo ababangikanyamana bayomekera".

سُبْحَانَ رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٨٢﴾

83. Ntumwa y'Imana! Reka abomekera umugore canke umwana ku Mana Allah bagume mw'irementanya ryabo bafyinatana kw'isi, gushika igihe bahuye n'umusi wabo basezeraniwe guhanirwako^[1].

فَذَرَهُمْ مَبْضُوحًا أُولَئِكَ الَّذِينَ يَلْقَوْنَ يَوْمَهُمُ الَّذِي يُوعَدُونَ ﴿٨٣﴾

84. Nyenimpuhwe rero, ni Yo Mana Isengwa ari Imwe Rudende mw'ijuru no mw'isi, ni na Yo rero Intungane mu vyo Ikora; Nyenubumenyikirivyose, Irazi neza ibikorwa n'ibiremwa hamwe n'ivyo bizirikana.

وَهُوَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ إِلَهٌ وَفِي الْأَرْضِ إِلَهٌ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ ﴿٨٤﴾

85. Harakubahwa Nyenimigisha-ntangere ku biremwa, Nyenubwami Agaba Akaganza amajuru indwi n'isi indwi hamwe n'ibiri hagati yavyo vyose, ni Yo Izi isango nyezina ry'igihe umuhera w'isi uzoshikirako, ni no kuri Yo rero muzosubizwa mumaze gupfa, kugira muharurirwe muheze muhemberwe ivyo mwakoze.

وَتَبَارَكَ الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَعِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٥﴾

86. Abasengwa n'ababangikanyamana mu gishingo cayo^[2], ntibazoshobora kuvugira umuntu n'umwe ku Mana Allah, kiretse ko bazoshobora kuvugira gusa abemanze ukuri mu kwemera Imana Allah n'Intumwa yayo Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), bakaba bazi ukuri kw'ivyo bemeye bakemanga.

وَلَا يَمْلِكُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ الشَّفَعَةَ إِلَّا مَنْ شَهِدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٨٦﴾

87. Ntumwa y'Imana! Niwaramuka ubajije ababangikanyamana uwabaremye uwo ari we, ni ukuri bazokwishura ata guhigimanga ko baremwe n'Imana Allah. None, ni gute bayibangikanya ha kuyisenga ari Imwe Rudende!

وَلَمَّا سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ ﴿٨٧﴾

88. Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), yaraganyije Imana yiwe Rurema Allah, bitewe n'uko abantu bamuhakanye bivuye inyuma, ati: "Ewe Mana yanje Rurema Allah! Mu vy'ukuri, aba bantu ntibakwemera Wewe hamwe n'ubutumwa Wandungikanye";

وَقِيلَ لَهُ رَبِّ إِنِّي هَدَىٰ لِقَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٨٨﴾

[1] Ivyo bihano basezeraniwe, bakaba bashobora kubihabwa bakiri kw'isi, canke bakabihabwa buzima bw'inyuma yo gupfa, canke bakabihabwa mu buzima bwo kw'isi no mu bw'inyuma yo gupfa.

[2] Abavugwa ng'aho, ni abasengwa mu biremwa mu gishingo c'Imana Allah badashimishwa n'iryo sengwa; nk'abamalayika, Intumwa Isa mwene Mariyamu, Uzayiru n'abandi mu beranda.

89. Maze Imana Allah Ica Imubwira Iti: “Irengagize ibangamira ryabo, uheze ubabwire uti: “Nihahasagare amahoro y’Imana Allah, singera ingere y’ikibi ku kindi”. Bitebe bitebuke rero, bazomenya ibizobashikira mu bihano bategekanirijwe ku musi w’izuka”.

فَأَصْفَحْ عَنْهُمْ وَقُلْ سَلَامٌ فَسَوْفَ

يَعْلَمُونَ ﴿٨٩﴾

44. Ad-Dukhaan (Umwotsi) Aayah 59, Makka

Kw’izina ry’Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Haa Miim^[1].

حَمِّ ﴿١﴾

2. Jewe Allah, Ndarahiye ku Gitabu ca Qor’ani gitomoye neza mu nsiguro, mu ngingo z’ibirekuwe n’ibizira no mu burongozi bwaco!

وَالَّذِينَ الْمَعِينِ ﴿٢﴾

3. Mu vy’ukuri Twebwe Allah, Twamanuye Qor’ani mw’ijoro ry’iteka, ryuzuyemwo imigisha myinshi mu kwezi kwa Ramadhani. Mu vy’ukuri Twebwe Allah, Twamanuye Ibitabu Turungika n’Intumwa kugira Tugabishe abantu ku bihano vyacu.

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ مُبَرَّكَةٍ إِنَّا كُنَّا

مُنذِرِينَ ﴿٣﴾

4. Muri nya joro ry’iteka rero, abanditsi mu bamalayika, bashirirwa ahabona ingingo yerekeye ikintu cose kizotunganywa kigashirwa mu ngiro muri uwo mwaka;

فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ ﴿٤﴾

5. Ingingo yubahirizwa kw’itegeko n’ubumenyi bivuye iwacu Twebwe Allah. Mu vy’ukuri Twebwe Allah, Twarungitse ku bantu Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n’impuhwe z’Imana Allah) hamwe n’izindi zarungitswe hambere yiwe;

أَمْرًا مِّنْ عِنْدِنَا إِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ ﴿٥﴾

6. Mu ntumbero yo kugirira impuhwe abantu zarungitsweko, impuhwe zivuye ku Mana yawe Rurema Allah, mu vy’ukuri ni Yo rero Nyenukumva, Irumva ibivugwa vyose; Nyenubumenyikurivyose, Irazi neza ibikorwa n’ibiremwa hamwe n’ivyo bizirikana;

رَحْمَةً مِّنْ رَبِّكَ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ

الْعَلِيمُ ﴿٦﴾

7. Ni Yo Rurema Yaremye amajuru n’isi hamwe n’ibiri hagati yavyo. Nimwaba rero muzi neza ivyo mu buryo buzira amakenga, nimumenye ko lyaremye ivyo vyose, ari Yo Mana Ikwiye gusengwa vy’ukuri;

رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنَّ

كُنْتُمْ مُوقِنِينَ ﴿٧﴾

8. Nta yindi mana ibwirijwe gusengwa atari Yo. Ni Yo Itanga ubuzima Ikanabwaka. Ni Yo Mana yanyu Rurema, Ikaba n’Imana ya ba so bo hambere yanyu, nimuyisenge rero mutayibangikanya na kimwe mu biremwa.

لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ رَبُّكُمْ وَرَبُّ

ءَابَائِكُمْ الْأَوَّلِينَ ﴿٨﴾

9. Ntumwa y’Imana! Ahubwo rero, ababangikanyamana bafise amakenga ku kuri wabazaniye, baratwawe n’ibihendamaso vy’isi n’ubufyinyi.

بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ يَلْعَبُونَ ﴿٩﴾

[1] Raba insiguro y’indome zitangura mu ntango y’Igisomwa Al-Baqara.

10. Ntumwa y'Imana! Barindire rero bazokwibonerako, umusi ijuru ryafumvyeye umwotsi ugaragara, ukwiragiye hose;

فَأَرْتَبَ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُّبِينٍ ﴿١٠﴾

11. Ugahwikira abantu bose, maze bakabwirwa bati: "Iki rero, ni co gihano kibabaza cane";

يَغْشَى النَّاسَ هَذَا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١١﴾

12. Bagaheza bagasaba gukurwako nya gihano batakamba bati: "Mana yacu Rurema Allah! Turagusavye Udukureka kino gihano. Uramutse Ukidukuyeko, ni ukuri twoca tukwemera".

رَبَّنَا اكْشِفْ عَنَّا الْعَذَابَ إِنَّا مُؤْمِنُونَ ﴿١٢﴾

13. Mbega bokwibuka gute inyuma y'aho bamanuriwe nya gihano, kandi baramaze gushikirwa n'Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) itomora amabwirizwa y'Imana Allah;

أَنَّى لَهُمُ الذِّكْرَى وَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مُّبِينٌ ﴿١٣﴾

14. Hanyuma bakayirengagiza bakanavuga ko ari umwigishwa^[1] akaba n'umusazi, n'uko atari Intumwa namba!

ثُمَّ تَوَلَّوْا عَنْهُ وَقَالُوا مُعَلِّمٌ مِّثْلُ نَحْنُونَ ﴿١٤﴾

15. Mu vy'ukuri Twebwe Allah, Tuzobakurako igihano umwanya muto, maze murabe ko mu vy'ukuri mutazosubira mu bugarariji n'ubuhuyi mwahoramwo^[2]. Muri ico gihe rero, Tuzoca Tubahana kandi;

إِنَّا كَانُوا الْعَذَابَ قَلِيلًا إِنَّكُمْ عَائِدُونَ ﴿١٥﴾

16. Umusi Twacakiye abagarariji, maze Tukabahana nya kubahana, ni wo musu w'izuka rero Tuzobihorerako.

يَوْمَ نَبْطِشُ الْبَطْشَةَ الْكُبْرَى إِنَّا مُنتَقِمُونَ ﴿١٦﴾

17. Ni ukuri, hambere y'ababangikanyamana b'i Makka, Twaragerageje abantu ba Firawuni, maze Tubarungikira Intumwa Musa (nyakugira amahoro y'Imana Allah) yubashwe, barahaheza barayihakana bivuye inyuma, Duca Turabahana. Ntumwa y'Imana! Ni nk'ukwo nyene rero Tuzohana abo warungitsweko, nibatakwemera;

وَلَقَدْ فَتَنَّا قَبْلَهُمْ قَوْمَ فِرْعَوْنَ وَجَاءَهُمْ رَسُولٌ كَرِيمٌ ﴿١٧﴾

18. Musa arahaheza ababwira ati: "Enda nyabuna rero, nimumpe abaja b'Imana Allah muri Bene Israyeli, kugira bayiyegereze mu vyo bakora vyose, banayisenge ari Imwe Rudende; jewe mu vy'ukuri, ndi Intumwa kuri mwebwe, nkaba n'Umwizigirwa mu vyo mpishurirwa;

أَنْ أَدُّوا إِلَيَّ عِبَادَ اللَّهِ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٨﴾

19. Kandi ntimukagire amanyama ku Mana Allah mu guhakana Intumwa zayo; jewe mu vy'ukuri, ndabazaniye icemezo gitomoye cemeza ukuri kwanje;

وَأَنْ لَا تَعْلُوا عَلَى اللَّهِ إِنِّي ءَأْتِيكُمْ بِسُلْطَنِ مُّبِينٍ ﴿١٩﴾

20. Mu vy'ukuri, ndikinze ku Mana yanje Ikaba n'Imana yanyu Rurema Allah, Inkingire ko mwonyicisha amabuye;

وَإِنِّي عُدْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ أَنْ تَرْجُمُونِ ﴿٢٠﴾

21. Nimutanyemera ku vyo ndabazaniye, murandeka nidegemvyeye mutangeramira".

وَإِنْ لَمْ تُؤْمِنُوا لِي فَأَعْتَزِلُونِ ﴿٢١﴾

[1] Ashikiriza ivyo yigishijwe n'abantu canke ba senyagara canke amashetani.

[2] Ivyo rero vyarashitse, ariko ntibahavuye bemera nk'uko basezeranye.

22. Musa amaze kubona ko bamuhakanye bivuye inyuma, ni ho yasaba atakambira Imana yiwe Rurema Allah ati: “Mu vy’ukuri aba bantu, ni abanyavyaha bakubangikanya”. ﴿فَدَعَا رَبَّهُ أَنْ هَتُوْا لِيَّ قَوْمٌ مُّجْرِمُونَ﴾
23. Imana Allah Yabwiye Musa Iti: “Musa! Muri iri joro, uragenda ujanye abaja banje bakwemeye bakagukurikira; mu vy’ukuri, Firawuni n’ingabo ziwe bahava babomako, babatere; ﴿فَأَسْرِعْ بَعَادِي لِئَلَّا يَنْكُم مُّتَّبِعُونَ﴾
24. Maze ureke ibahari rigume ritururuye nk’uko risanzwe, mu vy’ukuri Firawuni n’ingabo ziwe, bahava basomeshwa nturi”. ﴿وَأَتْرَكَ الْبَحْرَ رَهْوًا إِنَّهُمْ جُنْدٌ مُّغْرَقُونَ﴾
25. Inyuma y’isomeshwa nturi rero, Firawuni n’ingabo ziwe basize ibintu vyinshi; imirima itotahaye, amariba y’amazi atemba; ﴿كَمْ تَرَكُوا مِنْ جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ﴾
26. N’indimo hamwe rero n’inzu ziteye igomwe; ﴿وَرُزُوجٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ﴾
27. Hamwe rero n’inema nyinshi bari babayemwo, borohewe mu buzima; ﴿وَتَعَمَّ كَانُوا فِيهَا فَكَهِنَ﴾
28. Ni nk’ico gihano rero Imana Allah Iha abihakana inema zayo, maze bakayigarariza. Inyuma y’ihonywa ryabo rero, ivyo vyose Twabiraze abandi bantu muri Bene Israyeli. ﴿كَذَلِكَ وَأَوْرَثْنَاهَا قَوْمًا آخَرِينَ﴾
29. Ijuru n’isi, ntivyigeze biririra Firawuni n’ingabo ziwe; kira noneho, ntibari no kurindirizwa ngo ntibahanwe. ﴿فَمَا بَكَتْ عَلَيْهِمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ وَمَا كَانُوا مُنظَرِينَ﴾
30. Ni ukuri, Twaranarokoye Bene Israyeli mu bihano bisuzuguzwa vyo gucurwa bufuni na buhoro; ﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ مِنَ الْعَدَابِ الْمُهِينِ﴾
31. Maze Tubakiza mu kubakura kw’izosi Firawuni; mu vy’ukuri Firawuni, yari no mu bantu bagira amanyama ku bandi, bimonogozwa mu bugarariji. ﴿مِنْ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ كَانَ عَلِيًّا مِّنَ الْمُسْرِفِينَ﴾
32. Ni ukuri Twatoye Bene Israyeli Tubizi, mu kubatera iteka kurusha abandi bo mu gihe cabo; ﴿وَلَقَدْ آخَذْنَا نُهُمْ عَلَىٰ عِلْمٍ عَلَىٰ الْعَالَمِينَ﴾
33. Maze Tubaha n’ibitangaro bazaniwe na Musa, birimwo igeragezwa rigaragara kuri bo. ﴿وَعَاتَيْنَاهُمْ مِّنَ الْأَيَّاتِ مَا فِيهِ بَلَاغٌ مُّبِينٌ﴾
34. Ntumwa y’Imana! Mu vy’ukuri aba babangikanyamana mu bantu warungitsweko, ni ukuri bavuga bahakana izurwa ry’ibiremwa; ﴿إِنَّ هَؤُلَاءِ لَيَقُولُونَ﴾
35. Bakavuga bati: “Umuntu apfa rimwe! Urupfu ni urwo nyene rwo kw’isi nta rundi; ntituzonazuka inyuma yo gupfa ngo duharurirwe ivyo twakoze, duheze tubihemberwe!”. ﴿إِنْ هِيَ إِلَّا مَوْتُنَا الْأُولَىٰ وَمَا نَحْنُ بِمُنشَرِينَ﴾
36. Bakongerera bati: “Ewe Muhamadi! Wewe n’abemeramana muri kumwe, enda nyabuna rero, nimugarure kw’isi ba data bapfuye kera, nimwaba koko ﴿فَأْتُوا بِآبَائِنَا إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾

muri imvugakuri ko abantu bazosubizwa ubuzima bakazuka!”.

37. Abo babangikanyamana b'i Makka, ni bo bahawe ubutore mu nguvu n'inema gusumba abandi ku buryo Tutobahana! Canke ni abantu b'umwami Tubba'i^[1] hamwe n'imigwi y'abagararije hambere y'abo! Abo bose rero hamwe n'ubutore mu nguvu n'inema Twabahaye, Twarabahanye ku bugarariji bwabo Turabahonya. Mu vy'ukuri, bari abanyavyaha barenga ku mabwirizwa y'Imana Allah.

أَهُمْ خَيْرٌ أَمْ قَوْمُ تُبَّعٍ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ أَهْلَكْنَاهُمْ إِنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿٣٧﴾

38. Ntitwaremye amajuru n'isi hamwe n'ibiri hagati yavyo mu ntumbero yo gufayinata;

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَعِبِينَ ﴿٣٨﴾

39. Ntitwabiremye, kiretse ko kwari ukugira mumenye ko hariho Imana Rurema Allah, muheze muyiyegereze mu vyo mukora vyose munayisenge ari Imwe Rudende mutayibangikanya. Ariko rero abenshi mu babangikanyamana, ntibazi intumbero y'Imana Allah mu kurema.

مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٩﴾

40. Mu vy'ukuri umusi w'izuka, ari na wo musu wo gutunganiriza ibiremwa, ni ryo sango ntarengwa ryabo bose;

إِنَّ يَوْمَ الْقَضَاءِ مِيقَاتُهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٤٠﴾

41. Umusi umugenzi ata na kimwe azomarira mugenziwe, eka mbere nta n'uwuzotabara uwundi;

يَوْمَ لَا يُعْنِي مَوْلَى عَنْ مَوْلَى شَيْئًا وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٤١﴾

42. Kiretse uwuzogirirwa impuhwe n'Imana Allah mu bemeramana, maze akagira uwo avugira kuri Yo, ku burenganzira bwayo. Mu vy'ukuri rero Imana Allah, ni Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

إِلَّا مَنْ رَجِمَ اللَّهُ إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٤٢﴾

43. Mu vy'ukuri, igiti Al-Zaqqumu kinagira mu nyenga y'umuriro;

إِنَّ شَجَرَةَ الزَّقُّومِ ﴿٤٣﴾

44. Ivyamwa vyaco birura, binuka utokwumva, ni zo mfungurwa z'umunyavyaha, na canecane uwubangikanya Imana Allah;

طَعَامُ الْأُنْيَمِ ﴿٤٤﴾

45. Uwuriye nya vyamwa, birabira mu nda; nka kurya kw'ubutare bwayongejwe ku muriro;

كَأَلْمُهْلِ يَغِي فِي الْبَطُونِ ﴿٤٥﴾

46. Bugasebura nka kurya kw'amazi yabize akaryimara;

كَغَلِي الْحَمِيمِ ﴿٤٦﴾

47. Abamalayika, ku musu w'izuka bazobwirwa bati: "Nimufate uyo munyavyaha, maze mumuterere mu nyenga y'umuriro ururumba;

خُذُوهُ فَاعْتَلُوهُ إِلَىٰ سَوَاءِ الْجَحِيمِ ﴿٤٧﴾

48. Hanyuma mumusuke ku mutwe amazi asebuye akaryimara, maze yumvirize ibihano vyayo”.

ثُمَّ صُبُّوا فَوْقَ رَأْسِهِ مِنْ عَذَابِ الْحَمِيمِ ﴿٤٨﴾

[1] Tubba-i, ni umwami yigeze gutwara Yemeni, yakomoka mu bwoko bwa Al-Himyar.

49. Maze abwirwe n'agashinyaguro n'akantu ati: "Honja rero ibihano. Mu vy'ukuri, kw'isi wari umunyacubahiro, umwubahwa mu bantu bawe.

دُقْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْكَرِيمُ ﴿٥٩﴾

50. Banyavyaha! Ni ukuri ibi bihano muhawe kuri uno musi, ni bimwe mwahora mugirako amakenga ko bibaho".

إِنَّ هَذَا مَا كُنْتُمْ بِهِ تَمْتَرُونَ ﴿٥٠﴾

51. Mu vy'ukuri, abagamburukiye Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, bazoba bari mw'icumbi ritekanye ryubashwe;

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي مَقَامٍ أَمِينٍ ﴿٥١﴾

52. Mu mirima itotahaye, icamwo n'amazi atemba y'imbizi;

فِي جَنَّةٍ وَعُيُونٍ ﴿٥٢﴾

53. Bazoba bambaye impuzu zishonywe mw'iharire yoroshe n'iyiremereye, bicaye barabana amaso mu yandi;

يَلْبَسُونَ مِنْ سُندُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ مُتَقَابِلِينَ ﴿٥٣﴾

54. Ni nk'uko nyene rero Twebwe Allah - Twahaye abagamburukiramana Ubwami bw'ijuru Tukabambika n'impuzu z'iteka - Tuzobatera n'iteka ryo kubashingira abakenyezi bo mu Bwami bw'ijuru, barangwa n'ubwiza bw'akataraboneka (Hururayini);

كَذَلِكَ وَرَوَّجْتُهُمْ مَجُورٍ عَيْنٍ ﴿٥٤﴾

55. Muri Bwo, bazosaba guherezwa amoko yose y'ivyamwa bipfuza, batekaniwe ku kuba nya vyamwa bitigera bihundura;

يَدْعُونَ فِيهَا بِكُلِّ فَاكِهَةٍ آمِنِينَ ﴿٥٥﴾

56. Muri nya Bwami, ntibazoshikirwa n'urupfu ngo bapfe, kiretse urupfu rwa mbere bahonjeje bakiri kw'isi; Imana Allah, Izonabakingira ibihano vy'umuriro ururumba;

لَا يَذُوقُونَ فِيهَا الْمَوْتَ إِلَّا الْمَوْتَةَ الْأُولَىٰ وَوَقَّعَهُمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿٥٦﴾

57. Ivyo bikazoba ku mpano no ku bugwaneza bw'Imana yawe Rurema Allah. Iyo rero, ni yo ntsinzi ihambaye.

فَضْلًا مِّن رَّبِّكَ ذَٰلِكَ هُوَ الْغَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٥٧﴾

58. Ntumwa y'Imana! Ni ukuri Twebwe Allah, Tworoheje Qor'ani, mu kuntu isomwa no mu nsiguro yayo mu rurimi rwawe, kugira bibuke baheze bikebuke;

فَإِنَّمَا يَسَّرْنَاهُ بِلِسَانِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٥٨﴾

59. Rindira rero ineshwa canke ihanwa ry'ababangikanyamana Twagusezeraniye, na bo nyene mu vy'ukuri baguteze imisi ko uneshwa canke ugapfa.

فَأَرْقُبْ إِنَّهُمْ مُّرْتَقِبُونَ ﴿٥٩﴾

45. Al-Jaathiyah (Umugwi upfukamye) Aayah 37, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Haa Miim^[1].

حَمْ

2. Ihishurwa ry'iki Gitabu ca Qor'ani ryavuye ku Mana Allah, Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ikora.

تَنْزِيلَ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿١﴾

[1] Raba insiguro y'indome zitangura mu ntango y'Igisomwa Al-Baqara.

3. Mu vy'ukuri mu majuru indwi, no mw'isi izosokorokamwo ibiremwa, ari na yo irimwo ibiremwa bitandukanye mu bwoko no mu ndemo, ni ukuri muri ivyo vyose harimwo ivyemezo vyerekana ubushobozi n'ububasha vy'Imana Allah, ku bavyemera;

إِنَّ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ
لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٣﴾

4. No mw'iremwa ryanyu mwebwe abantu, n'iremwa ry'ibindi biremwa bigendagenda bikwiragiye mw'isi, harimwo ivyemezo vyerekana ubushobozi n'ububasha vy'Imana Allah, ku bantu bayemera bakemera n'amabwirizwa yayo ata gukekeranya;

وَفِي خَلْقِكُمْ وَمَا يَبُتُّ مِنْ دَابَّةٍ آيَاتٍ
لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿٤﴾

5. No mw'ibisikanya n'ikurakuranwa ry'ijoro n'umurango; mw'igwisha ry'imvura ivuye mu bicu izananye mu kirere, maze Imana Allah ikanagisha ibiterwa n'ivyimeza kw'isi hakoreshejwe amazi ya nya mvura, inyuma y'igaduka no gucika ubukumbagare kw'isi; mw'isunikwa ry'umuyaga uzanana impande zose z'isi ku neza yanyu, mw'iremwa ry'ivyo vyose rero, ni ukuri harimwo ivyemezo vyotuma abantu bafise ubwenge banyurwa n'ivyemezo vy'Imana Allah, maze bakayigamburukira.

وَاخْتَلَفَ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنْ
السَّمَاءِ مِنْ رِزْقٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ
مَوْتِهَا وَتَصْرِيفِ الرِّيْحِ آيَاتٍ لِّقَوْمٍ
يَعْقِلُونَ ﴿٥﴾

6. Ntumwa y'Imana! Izo rero, ni Aayah n'ivyemezo vy'Imana Allah Tugusomera vy'ukuri. Mbega none, inyuma ya Aayah n'ivyemezo vy'Imana Allah vyemeza ko ari Yo Mana Ikwiye gusengwa vy'ukuri Itabangikanijwe, ni inkuru nyabaki bokwemerera!

تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ تَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ
فِي آيَاتٍ حَدِيثٍ بَعْدَ اللَّهِ وَآيَاتِهِ
يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾

7. Uguhanwa nya guhanwa, ni ukw'umubeshi ruhebwa wese, umunyavyaha;

وَيْلٌ لِّكُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ ﴿٧﴾

8. Yumva Aayah z'Igitabu c'Imana Allah ca Qor'ani zisomwa, hanyuma akarendegera mu bugarariji, akagira n'amanama n'akantu mu kutemera Imana Allah n'Intumwa yayo, nk'aho yoba atigeze yumva nya Aayah zisomwa. Ntumwa y'Imana! Mushikirize inkuru y'incamugongo yo guhabwa ibihano bibabaza ku musu w'izuka;

يَسْمَعُ آيَاتِ اللَّهِ تُتْلَىٰ عَلَيْهِ ثُمَّ بَصُرٌ
مُسْتَكْبِرًا كَأَن لَّمْ يَسْمَعْهَا فَبَيِّنْهُ بِعَذَابٍ
أَلِيمٍ ﴿٨﴾

9. N'iyoyi hagize ico amenya muri Aayah zacu, agifata minenegwe atebura. Uyo rero, ari mu bagenewe ibihano bisuzuguzwa ku musu w'izuka;

وَإِذَا عَلِمَ مِنْ آيَاتِنَا شَيْئًا اتَّخَذَهَا هُزُوًا
أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٩﴾

10. Imbere yabo, hari umuriro wa Jahannamu ubarindiriye. Muri ico gihe rero, n'ivyo begeranije mu matungo n'abana nta na kimwe bizobamarira. Eka mbere n'ivyo bagize abahagarikizi bakabisenga mu gishingo c'Imana Allah, nta co bizobamarira. Bazoba bari no mu bihano bihambaye.

مِن رَّوَابِهِمْ جَهَنَّمَ وَلَا يُغْنِي عَنْهُمْ مَا
كَسَبُوا شَيْئًا وَلَا مَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ
أَوْلِيَاءَ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠﴾

11. Iyi Qor'ani Twamanuye, ni uburongozi bukura abantu mu muzimagiza, ikaba n'icemezo c'ukuri kibashikana mu nzira igororotse. Nayoyi abagararije bagahakana Aayah

هَذَا هُدًى وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ
لَهُمْ عَذَابٌ مِّن رِّجْزٍ أَلِيمٍ ﴿١١﴾

n'ivyemezo vy'Imana yabo Rurema Allah, ku musi w'izuka, barategekanirijwe ibihano bibi cane kandi bibabaza;

12. Allah, ni Yo Mana Yabagiriye ibahari, kugira ricemwo ubwato bungana umusozi kw'itegeko ryayo; no kugira murondere mu mpano zayo mu ruja n'uruza mu rudandazwa; no kugira rero muyishimire, muheze muyiyegereze muri vyose munayisenge ari Imwe Rudende mutayibangikanya;

﴿اللَّهُ الَّذِي سَخَّرَ لَكُمْ الْبَحْرَ لِتَجْرِيَءَ الْفُلُكُ فِيهِ بِأَمْرِهِءَ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِءَ وَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾ ١٢

13. Yaranaborohereje kwikora ku biri mu majuru; nk'izuba, ukwezi n'inyenyeri, n'ibindi, no ku biri kw'isi; nk'ibitungwa, ibiti, n'ubwato, n'ibindi; ivyo vyose bikaba ari impano mwahawe n'Imana Allah, kugira muyisenge ari Imwe Rudende mutayibangikanya. Muri ivyo vyose rero, ni ukuri harimwo ivyemezo bigaragara vyotuma abantu biyumvira, bibeuka bakamenya ko hariho Imana Imwe Rudende.

﴿وَسَخَّرَ لَكُمْ مَّا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِّنْهُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ﴾ ١٣

14. Ntumwa y'Imana! Bwira abemeye Imana Allah bagakurikira n'Intumwa yayo, bababarire ababagiriye nabi mu babangikanyamana batizeye indishi ku Mana Allah, batanatinya n'ibihano vyayo, kugira Imana Allah Izobahanire ivyaha vy'ivyo bari bararondeye kw'isi;

﴿قُلْ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا يَغْفِرُوا لِلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ أَيَّامَ اللَّهِ لِيَجْزِيَ قَوْمًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾ ١٤

15. Uwukoze iciza rero, azogihemberwa ku neza yiwe. Uwukoze ikibi, na we nyene azogihanirwa ku gatwe kiwe. Hanyuma ga bantu! Impera n'imperuka muzosubizwa ku Mana yanyu Rurema Allah, maze Ihembere umwumwe wese ivyo yakoze.

﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِءَ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ﴾ ١٥

16. Ni ukuri, Twarahaye Bene Israyeli Igitabu ca Tawurati n'Injili; Tubaha no kwubahiriza ingingo z'ibiri muri ivyo Bitabu; Tugira n'Abavugishwamana benshi muri bo, mu ruvyaro rwa Ibrahimu (nyakugira amahoro y'Imana Allah), Tubaronsa n'ibibabeshaho vyiza birekuwe, Tubatera n'iteka kurusha abandi bo mu gihe cabo;

﴿وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ وَرَزَقْنَاهُمْ مِّنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَىٰ الْعَالَمِينَ﴾ ١٦

17. Tubaha n'ingingo zitomoye mu mabwirizwa y'ibirekuwe n'ibibujijwe, hamwe rero n'ivyemezo bitandukanya ukuri n'ikinyoma; ntibanahazanye ngo bicemwo imigwi, kiretse inyuma y'aho bashikiriwe n'ubumenyi, bitewe no kurenganyana hagati yabo mu ntumbero yo kurondera icubahiro canke ubutegets. Ntumwa y'Imana! Mu vy'ukuri Imana yawe Rurema Allah, ku musi w'izuka, Izobacira urutunganye ku vyo bahora bahazanako kw'isi^[1];

﴿وَءَاتَيْنَاهُمْ بَيِّنَاتٍ مِّنَ الْأَمْرِ مَّا اٰخْتَلَفُوا إِلَّا مَن بَعْدَ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَعِيًا بَيْنَهُمْ إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ﴾ ١٧

[1] Iyi Aayah, irihaniza abantu ko batokwigenza nka Bene Israyeli mu guhazana bicamwo imigwi mw'idini, mu ntumbero yo kurondera ivyubahirwo n'ubutegets, kuko bohava babihanirwa nk'uko Bene Israyeli babihaniwe.

18. Ntumwa y'Imana! Mu nyuma rero, ni ho Twagushingira ingingo z'amabwirizwa y'idini atomoye. Kurikira rero izo ngingo maze uzubahirize. Ntugakurikire ivyipfuzo vy'abadatahura nya ngingo, ata n'ukuri bazi^[1].

ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَىٰ شَرِيعَةٍ مِّنَ الْأَمْرِ فَاتَّبِعْهَا وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨﴾

19. Ntumwa y'Imana! Mu vy'ukuri mu gihe wokurikira ivyipfuzo vyabo, nta na kimwe bokumarira ngo bagukure mu bihano vy'Imana Allah. Mu vy'ukuri, abirenganije mu kurenga ku mabwirizwa y'Imana Allah, baratabarana bakagira n'urunani mu kurwanya abemeramana. Burya Imana Allah, ni Yo Muhagarikizi Atabara abagamburukirama bubahiriza amabwirizwa yayo.

إِنَّهُمْ لَن يُغْنُوا عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَإِنَّ الظَّالِمِينَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُتَّقِينَ ﴿١٩﴾

20. Ntumwa y'Imana! Iyi Qor'ani Twakumanuriye, irereka abantu itandukaniro riri gahati y'ukuri n'ikinyoma, ikaba n'uburongozi n'impuhwe ku bantu bemera ata gukekeranya, ko yoyo ari ukuri ku Mana Allah.

هَذَا بَصَلِيرُ النَّاسِ وَهُدَىٰ وَرَحْمَةٌ لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿٢٠﴾

21. Ahubwo rero, abubahuka gucumura izuba riva, bakanahakana bivuye inyuma Intumwa z'Imana, bagaca kubiri n'amabwirizwa y'Imana Allah bakanayibangikanya, bibaza ko mu buzima bwabo bwo kw'isi no mu bw'inyuma yo gupfa, Twobafata co kimwe n'abemeye Imana Allah n'Intumwa zayo, bakanakora n'ivyiza bitegetswe, bakanayisenga beza n'ivyo bakora vyose ku bwayo! Ingingo yabo yo kwiyumvira ko abanyavyaha n'aberanda bofatwa kumwe, ni mbi cane.

أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ اجْتَرَحُوا السَّيِّئَاتِ أَن نَّجْعَلَهُم كَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَوَاءً لِّحْيَاهُمْ وَمَمَاتِهِمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٢١﴾

22. Imana Allah, Yaremye amajuru n'isi vy'ukuri mu ntumbero yo kubatunganiriza; no kugira umwumwe wese mu bantu azohemberwe ivyo yakoze ku musi w'izuka, kandi ntibazorenganywa namba.

وَخَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ بِالْحَقِّ وَالتَّجْرِى كُلِّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٢﴾

23. Ntumwa y'Imana! Mbega warabonye uwigiriye ivyipfuzo vyive kuba ari yo mana yiwe, Imana Allah Iraheza Iramuhubisha kandi yaramaze gushikirwa n'ubumenyi n'ivyemezo; Itera n'ikimangu ku mutima wiwe ntiyahaga na kimwe atahura ngo yikebuke; Ishira no ku maso yiwe ipaziya, ntiyaba akibona ivyemezo vyayo! Ni nde wundi none yomushoboza kuba umugororotsi, inyuma y'aho Imana Allah Imurekeye agahuba ku bugaba bwiwe! Bantu! Ubwo ntimwokwibuka mukamenya ko uwo Imana Allah Iretse agahuba ku bugaba bwiwe, ata wushobora kumurongora mu nzira yayo^[2]!

أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ وَأَضَلَّهُ اللَّهُ عَلَىٰ عِلْمِهِ وَخَتَمَ عَلَىٰ سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِ غِشَاوَةً فَمَن يَهْدِيهِ مِن بَعْدِ اللَّهِ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٢٣﴾

[1] Iyi Aayah, irerekana ko idini ritunganye mu ngingo no mu mabwirizwa vyayo, ari ubwislamu; bikaba ngombwa rero, ko akurikizwa ata guhesha, ha gushira imbere ivyipfuzo vy'abantu.

[2] Iyi Aayah, irihaniza umuntu gukora ivyo akora yisunze ivyipfuzo vyive, ha kwisunga ingingo n'amabwirizwa vy'Imana Allah.

24. Ababangikanyamana bavuze bahakana bivuye inyuma izurwa ry'ibiremwa bati: "Ubuzima, si ikindi kiretse ko ari ubu buzima nyene tubayeho kw'isi, nta bundi buzima bubaho inyuma yo gupfa; nta n'ikindi gituma dupfa tugahona, kiretse ibihe bidutitira tugapfa, si Imana Allah".
 Abo babangikanyamana rero, nta bumenyi bafise ku vyerekeye ubuzima no gupfa hamwe n'izurwa ry'ibiremwa, bapfa kuvuga gusa ivyo bibwiye;

وَقَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ وَمَا لَهُم بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ ﴿٢٤﴾

25. N'iyu basomewe Aayah zacu zitomoye, nta cemezo baronka bisunga, kiretse ukuvuga bati: "Ewe Muhamadi! Wewe n'abemeramana muri kumwe, enda nyabuna rero, nimugarure kw'isi ba data bapfuye kera, nimwaba koko muri imvugakuri, ko abantu bazosubizwa ubuzima bakazuka!"

وَإِذَا تَتَلَّوْا عَلَيْهِمْ ءَايَاتُنَا بَيِّنَاتٍ مَا كَانَ حُجَّتَهُمْ إِلَّا أَنْ قَالُوا اأَنْتُمْ بِآيَاتِنَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٥﴾

26. Ntumwa y'Imana! Bwira abahakana bivuye inyuma izurwa ry'ibiremwa, uti: "Imana Allah, Ibaha ubuzima mukaba kw'isi ikiringo Ishitse; hanyuma Ikabaka nya buzima mugapfa ikiringo co kubaho kwanyu giheze; mu nyuma rero, Izobasubiza ubuzima muzuke, maze lbegeranirize hamwe mwese ku musi w'izuka ata makenga ko uzoshika. Ariko rero abenshi mu bantu, ntibazi ubushobozi n'ububasha vy'Imana Allah mu gutuma abantu bapfa, no mu kubasubiza ubuzima bakazozuka ku musi w'izuka".

قُلِ اللَّهُ يُحْيِيكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يَجْمَعُكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَبَّ فِيهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾

27. Imana Allah, ni Yo Nyenubwami Igaba Ikaganza amajuru indwi n'isi n'ibiri muri vyo. Umusi umuhero w'isi wageze rero, ibiremwa vyose bigahwera, hanyuma bikazuka gupfa bihemberwe ivyo vyakoze, kuri uwo musi abahakana Aayah n'ivyemezo vy'Imana Allah, bazogira agahombo gakomeye;

وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُومِدِ بَحْسَرُ الْمُبْطِلُونَ ﴿٢٧﴾

28. Ntumwa y'Imana! Kuri uyo musi, uzobona umugwi umwumwe w'abantu basenga mw'idini rimwe upfukamye watekewe n'ubwoba n'akantu, maze umugwi wose uhamagarirwe kwumviriza ibiri mu gitabu cawo, maze ubwirwe uti: "Uno musi rero, muhemberwa ivyo mwari mwarakoze kw'isi".

وَتَرَى كُلَّ أُمَّةٍ جَائِيَةٍ كُلُّ أُمَّةٍ تُدْعَى إِلَى كِتَابِهَا الْيَوْمَ تُجْزَوْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٨﴾

29. Iki, ni igitabu cacu kibabwira vy'ukuri ido n'ido ku vyo mwakoze ata kirenzeke ata n'ikibuzeko. Mu vy'ukuri, Twahora Dutegeka abamalayika babungabunga ivyo mukora, kwandika ibikorwa vyanyu.

هَذَا كِتَابُنَا يَنْطِقُ عَلَيْكُمْ بِالْحَقِّ إِنَّا كُنَّا نَسْتَنسِخُ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٩﴾

30. Abemeye rero Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo, Imana yabo Rurema Allah, Izoheza Ibinjize ku mpuhwe zayo mu Bwami bw'ijuru. Iyo rero, ni yo ntsinzi igaragara.

فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُدْخِلُهُمْ رَبُّهُمْ فِي رَحْمَتِهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْمُبِينُ ﴿٣٠﴾

31. Nayo abagararije Imana Allah bakanahakana bivuye inyuma Intumwa zayo, bazobwirwa bati: “Mbega ntimwasomewe Aayah zanje mukiri kw’isi, mukagira amanyama mu kutazemera, mukaba mwari n’abantu b’abanyavyaha!

وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا أَفَلَمْ تَكُنْ آيَاتِي تُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فَاسْتَكْبَرْتُمْ وَكُنْتُمْ قَوْمًا مُّجْرِمِينَ ﴿٣١﴾

32. Mubwiwe ko mu vy’ukuri isezerano ry’Imana Allah ryo kuzura ibiremwa, ari iry’ukuri; n’uko umuhero w’isi ata makenga ko uriho”, mwaca mwishura muti: “Ntituzi ico ari co umuhero w’isi! Ntituniteze umuzo wawo, kiretse ku gukekeranya gusa, eka mbere ntitunemera ko nya muhero ubaho”.

وَإِذَا قِيلَ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَالسَّاعَةُ لَا رَيْبَ فِيهَا قُلْتُمْ مَا نَدْرِي مَا السَّاعَةُ إِنَّ نَظْنَ إِلَّا ظَنًّا وَمَا نَحْنُ بِمُستَيِقِينَ ﴿٣٢﴾

33. Kuri uwo musu w’iharurirwa ry’ibiremwa rero, abagararije Aayah n’ivyemezo vy’Imana Allah, bazobona indishi y’ibibi bakoze, bazokwugarizwa n’ibihano bibabaza ku vyo bahora bateburako;

وَبَدَا لَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا عَمِلُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٣٣﴾

34. Baheze babwirwe n’Imana Allah bati: “Kuri uno musu, Turabirengagije mu kubagumiza mu bihano vya Jahannamu nka kurya mwirengagije ukwemera, mukareka kwitegurira uyu musu wanyu, n’ubushukiro bwanyu rero ni mu muriro wa Jahannamu, nta n’umwe muronka abatabara ngo abakingire ibihano;

وَقِيلَ أَلَيْسَ لَنَا نُؤْمَ نَسَلُكُمْ كَمَا نَسَيْتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا وَمَأْوَأَكُمْ أَلَأَنْتُمْ وَمَا لَكُمْ مِنْ نَصْرِينَ ﴿٣٤﴾

35. Ivyo bihano mwahawe, vyaturutse ku gufata Aayah n’ivyemezo vy’Imana Allah minenegwe, mukabiteburako, no kuba mwarahenzwe mutwarwa n’ibihendamaso vyo mu buzima bwo kw’isi”. Kuri uno musu rero, ntibarota bava mu muriro wa Jahannamu, eka mbere ntibanasubizwa kw’isi ngo bigaye, baheze bakore ibikorwa vyiza.

ذَلِكُمْ بِأَنكُمْ أَنْتُمْ آيَاتِ اللَّهِ هُزُوا وَعَزَّيْتُمْ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا فَأَلَيْسَ لَنَا يَخْرُجُونَ مِنْهَا وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٣٥﴾

36. Kubera ivyo vyose rero, ishimagizwa ni iry’Imana Rurema Allah, Umubungabunzi w’amajuru n’isi, Ikaba n’Umubungabunzi w’ibiremwa vyose;

فَلِلَّهِ الْحَمْدُ رَبِّ السَّمَوَاتِ وَرَبِّ الْأَرْضِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٣٦﴾

37. Ni Yo Ikwiye kwigamba ku butwari n’ubutore vyayo mu majuru no mw’isi, ni na Yo rero Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ikora.

وَلَهُ الْكِبْرِيَاءُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٣٧﴾

46. Al-Ahqaaf (Ahahoze imihana ya Bene Aadi) Aayah 35, Makka

Kw’izina ry’Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Haa Miim^[1].

حَم

2. Ihishurwa ry’iki Gitabu ca Qor’ani ryavuye ku Mana Allah, Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ikora.

تَنْزِيلَ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ

الْحَكِيمِ ﴿١﴾

[1] Raba insiguro y’indome zitangura mu ntango y’Igisomwa Al-Baqara.

3. Twebwe Allah, nitwaremye amajuru n'isi n'ibiri hagati yavyo, atari ukugira vy'ukuri abantu bamenye ubushobozi n'ububasha vy'lyabiremye, baheze bayiyegereze muri vyose banayisenge ari Imana Imwe Rudende; bamenye n'uko Ishoboye kubazura inyuma yo gupfa; no kugira bagendere ukuri n'ubutungane hagati yabo; no kugira rero babeho ubuzima bwabo gushika isango nyezina ryo gupfa ry'umwe wese rishike, ace apfa. Nayoy abahakanye ko Allah ari Yo Mana y'ukuri, barirengagiza ibihano Qor'ani ibagabishako, ntibikebuke;

قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَوَاتِ أَنتَوْنِي بِكُتُبٍ مِّن قَبْلِ هَذَا أَوْ أَثَرَةٍ مِّن عِلْمٍ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤﴾

4. Ntumwa y'Imana! Bwira abahakanye ko Allah ari Yo Mana y'ukuri uti: "Aho nyene muriko muraraba ibigirwamana musenga mu gishingo c'Imana Allah, mwoshobora kunyereka n'ikintu na kimwe vyaremye kw'isi! Canke hari umugabane vyoba bifise bibangikanyeko n'Imana Allah mw'iremwa ry'amajuru! Enda nyabuna rero, nimunzaniye Igitabu mubisomamwo cavuye ku Mana Allah imbere y'ihishurwa rya Qor'ani, canke mumpo ico ari co cose mufise mu bisigarira vy'ubumenyi nimwaba muri imvugakuri".

وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّن يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ مَن لَّا يَسْتَجِيبُ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَهُمْ عَن دُعَائِهِمْ غَفِيلُونَ ﴿٥﴾

5. Nta wahuvye yoza angana n'uwusaba ibigirwamana mu gishingo c'Imana Allah, akabisaba bitanashoboye no kwishura igisabisho c'uwubisavye; n'aho yobirindira gushika ku musu w'umuhero w'isi, ntibizopfa bimwishuye kuko ata co vyimariye, nkeswe kugira ico bimariye uwubisaba, eka mbere ntibizi n'uko hari n'uwubisaba.

وَإِذَا حُيِّرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ ﴿٦﴾

6. Igihe rero abantu begeranirijwe hamwe ku musu w'izuka kugira baharurirwe, baheze bahemberwe ivyo bakoze, ibigirwamana bahora basenga kw'isi bizobabera abansi, bibihakane binabavume, maze vyihakane vyongere vyamirire kure ko bitigeze bimenya ko vvasengwa.

وَإِذَا تَنَكَّلْنَا عَلَيْهِمْ ءَايَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ هَذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿٧﴾

7. Iyo ababangikanyamana basomewe Aayah zacu zitomoye, abagararije ukuri igihe kubashikira, baca bavuga bati: "Iyi Qor'ani, ni uburozi bweruye".

8. Ahubwo rero, boba bavuga ko Muhamadi yarementanije Qor'ani! Ntumwa y'Imana! Bishure uti: "Mu gihe noyirementanya maze Imana Allah Ikampana, nta na kimwe mwomarira ngo munkureko ibihano vyayo. Burya Imana Allah, ni Yo Izi neza ivyo muvuga vyose ku vyerekeye iyi Qor'ani. Imana Allah, Irakwiye Ubwayo kuba Icabona hagati yanje na mwe, ni na Yo rero Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo".

وَيَبْنِيكُمْ وَهُوَ الْعَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٨﴾

9. Ntumwa y'Imana! Bwira ababangikanyamana uti: “Si jewe mbaye uwa mbere mu Ntumwa zarungitswe n’Imana Allah ku biremwa; kandi kuri iyi si, sinzi n’ico Imana Allah Izonkorera yaba jewe canke mwebwe, sinkurikira mu vyo ndababwiriza no mu vyo nkora, kiretse ku vyo mpishurirwa na Yo; kandi jewe nta co ndi, kiretse ko ndi Umugabisha ku bihano vyayo, atomora amabwirizwa yayo”.

قُلْ مَا كُنْتُ بِدَعَا مِّنَ الرُّسُلِ وَمَا أَدْرَىٰ مَا يُفْعَلُ بِي وَلَا بِكُمْ إِنِّي أَلَّيْتُ مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ وَمَا أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٩﴾

10. Ntumwa y'Imana! Vuga uti: “Nimumbwire, mu gihe iyi Qor’ani yoba yavuye ku Mana Allah, maze mukayihakana mwivuye inyuma, hakaba n’icabona^[1] kuvuye muri Bene Israyeli, cemeza ko muri Tawurati harimwo ibifitaniye isano na yo, kikaza cemeza umuzo w’Intumwa ari yo jewe Muhamadi, kikanagendera ibiri muri Qor’ani, na mwe mukirenganya kwakagira amanyama mu kutavyemera, hari ukugarariza kwoza kuruta ukwo! Mu vy’ukuri Imana Allah, ntirongora mu nzira yayo y’ubwislamu abantu birenganya mu kuyigarariza no mu kurenga ku mabwirizwa yayo”.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ مِنَ عِنْدِ اللَّهِ وَكَفَرْتُمْ بِهِ وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِّنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَىٰ مِثْلِهِ فَقَامُنَ وَاسْتَكْبَرْتُمْ إِنْ أَلَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٠﴾

11. Abagararije ko Muhamadi ari Intumwa y'Imana, barinamuye babwira abayemeye bati: “Iyo ukwemera kwanyu kuba kurimwo ineza, ntimwari kudutanga kumwemera”. Ku kubera rero Qor’ani ata co yabamariye ngo barongoke, bazokwigovyora bati: “Qor’ani, ni ikinyoma ceruye cabuwe ku bakera”.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ ءَامَنُوا لَوْ كَانَ خَيْرًا مَّا سَبَقُونَا إِلَيْهِ وَإِذْ لَمْ يَهْتَدُوا بِهِ فَسَيَقُولُونَ هَذَا إِنْ فَاكٌ قَدِيمٌ ﴿١١﴾

12. Ico bomenya co, ni uko imbere y’ihishurwa rya Qor’ani, Twamanuye Tawurati yahawe Musa, kugira irongore Bene Israyeli, iheze ibere impuhwe uwuyemera akanagendera ibiri muri yo. Iyi Qor’ani na yo rero, ishimangira ukuri kuri mu Bitabu vyo hambere yayo kwahavuye guhindagurwa, Twayimanuye mu rurimi rw’icarabu kugira igabishe ku bihano vy’Imana Allah abirenganiye mu kurenga ku mabwirizwa yayo, yongere ishikirize n’inkuru nziza ihumuriza abumvira Imana Allah mu bugwaneza, ko bagenewe Ubwami bw’ijuru.

وَمِن قَبْلِهِ كَتَبَ مُوسَىٰ إِيمَانًا وَرَحْمَةً ۖ وَهَذَا كِتَابٌ مُّصَدِّقٌ لِّسَانًا عَرَبِيًّا لِّيُنذِرَ الَّذِينَ ظَلَمُوا وَبُشْرَىٰ لِلْمُحْسِنِينَ ﴿١٢﴾

13. Mu vy’ukuri, abemanye bakavuga bati: “Imana yacu Rurema ni Allah”, hanyuma bakagororoka mu kwemera kwabo, nta bwoba kuri bo bwo guhanwa, eka mbere bobo ntibazokwicwa n’intuntu ku vyo basize kw’isi.

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَمُوا فَلَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٣﴾

14. Abo, ni bo bantu rero bo mu Bwami bw’ijuru, bazobubamwo ibihe bidahera ku mpuhwe z’Imana Allah; iyo rero ni yo mpembo ku vyiza bari barakoze kw’isi.

أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

[2] Ico cabona, ni Abdu Llaahi mwene Salaam, akaba yari umwe mu bamenyi bo muri Bene Israyeli imbere yuko aba umwislamu.

15. Twategetse umuntu kwubaha no kwubahiriza abavyeyi biwe mu bugwaneza^[1]; na canecane nyina wiwe kuko yamutwaye imbanyi umuruho ku wundi; aranamwibaruka umuruho ku wundi; gutyo ikiringo co kumutwara imbanyi gushika acuke, kiba amezi mirongo itatu. Umuntu rero, amaze kugera mu bigero vy'umugabo abushitse, maze agashikana imyaka mirongo ine, araheza agasaba Imana Allah atakamba ati: “Mana yanje Rurema Allah! Mpa kwama nibuka gushima inema zawe Wampaye, jewe hamwe n’abavyeyi banje, Wongere Unshoboze no gukora ivyiza bigushimisha, Unampere n’indero nziza n’ukuroraniwa uruvyaro rwanje. Jewe mu vy’ukuri, nigaye kuri Wewe ivyaha vyanje, kandi ndi no mu bicisha bugufi mu kwubahiriza amabwirizwa yawe”.

16. Abo, ni bo rero Twakirira ivyiza mu vyo bakoze Tukabibungabunga, Tukanirengagiza ibicumuro vyabo, ntutubibahanire, bari no mu bantu bo mu Bwami bw’ijuru. Iri, ni ryu sezerano ry’ukuri Twabahaye.

17. Hari n’uwabwiye abavyeyi biwe igihe bamurarikira ukwemera Imana Allah n’ukwemera izurwa ry’ibiremwa, maze arimyoza avuga ati: “Nimumveko! Mbega munsezeranira ko nzozuka nkava mu kuzimu nkomeye, kandi hari imigwi n’iyindi y’abantu bo hambere yanje bapfuye, ata n’umwe muri bo gushika n’ubu arazuka!”. Nya bavyeyi ntibacitse intege, bashishikaye bamusabira ku Mana Allah ko Yomurongora, maze bamubwira bamwinginga bati: “Nyakugorwa! Enda nyabuna rero, niwemere Imana Allah, mu vy’ukuri isezerano ryayo ryo kuzura abapfuye, ni iry’ukuri”. Araheza rero, abishura n’akagagazo n’akantu ati: “Ivyo muvuga, si ikindi kiretse ko ari imigani n’ibitito vy’ab’aho hambere”.

18. Abarangwa n’izo ngeso mbi rero, ni bo bazokwagirwa n’ibihano vy’Imana Allah, bakazohanirwa hamwe n’imigwi y’abagararije hambere yabo mu bantu no mu Majini. Mu vy’ukuri, bari no mu bahomvyeye mu buzima bwabo bwo kw’isi no mu bw’inyuma yo gupfa, kuko biguze ubuhuvyi ha kurongoka.

19. Umugwi umwumwe wose rero, waba uw’abakoze ivyiza canke uw’abakoze ibibi, urafise urugezo rwo guhemberwako ku musu w’izuka, hisunzwe ivyo wakoze kw’isi, kugira Imana Allah Izotunganirize umugwi wose

[1] Umuntu ategetswe kwubaha no kwubahiriza abavyeyi biwe, mu buzima bwabo bwose n’inyuma y’aho bamaze gupfa, na canecane nyina wiwe.

muri yo ku vyo wakoze. Eka mbere nta n'umwe muri iyo migwi, uzorenganywa mu kurengerezwa urugero rw'ibihano canke mu kugabanywa indishi.

20. Umusi rero abagararije beretswe ibihano vy'umuriro kugira bahanwe, maze bakabwirwa n'agashinyaguro n'akantu bati: "Ivyiza vyanyu mwabihereje mu buzima bwanyu bwo kw'isi, muraheza muraryimara mu kuryoherwa. Bagarariji! Kuri uno musi rero, muhabwa ibihano bisuzuguzwa biturutse ku kuntu mwahora mugira amanyama kw'isi mu gukora ivyo mutarekuriwe, n'ukuntu mwari ibigaba birenga ku mabwirizwa y'Imana Allah".

وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَلَيْسَ لَكُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ۚ
أَذْهَبْتُمْ طَيِّبَاتِكُمْ فِي حَيَاتِكُمُ الدُّنْيَا وَاسْتَمْتَعْتُمْ بِهَا فَالْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا كُنْتُمْ تَفْسُقُونَ ﴿٢٠﴾

21. Ntumwa y'Imana! Ibuka n'Umuvugishwamana Huudi mwenewabo na Bene Aadi, igihe yagabisha abantu biwe ku bihano vy'Imana Allah, bakaba baba ahitwa Al-Ahqaafu^[1]. Ni ukuri, n'imbere y'irungikwa ryiwe no mu nyuma y'aho, hararungitswe n'izindi Ntumwa zigabisha abantu ku bihano vy'Imana Allah, imwe yose muri zo yashikiriza ubutumwa nk'ubwo izindi zashikiriza, iti: "Ntimukiyegereze mu vyo mukora vyose ngo munasenge ikintu kimwe atari Imana Allah, mu vy'ukuri ndatinye ko mwoshikirwa n'ibihano vyo ku musi w'intureka zihambaye, umusi w'izurwa ry'ibiremwa".

﴿وَأَذْكُرُ أَحَا عَادٍ إِذْ أَنْذَرَ قَوْمَهُ بِالْأَحْقَافِ وَقَدْ خَلَّتِ النَّذُرُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمَنْ خَلْفَهُ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ﴾ ﴿٢١﴾

22. Bene Aadi babwiye Huudi bati: "Karashize ingani, utuzanire ubutumwa bwo kugira udukure kw'isengwa ry'imana zacu! Enda nyabuna rero, ko tuvyanse, duhe ibihano udusezeranira niwaba uri mu mvugakuri koko".

قَالُوا أَجِئْتَنَا لِنَأْفِكَنَا عَنِ الْهَيْتِنَا فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الصّٰدِقِينَ ﴿٢٢﴾

23. Huudi (nyakugira amahoro y'Imana Allah) yabishuye ati: "Ni ukuri isango ivyo bihano ndabasezeranira vyoshikirako, rizwi n'Imana Allah, ico njejwe ni ukubashikiriza ubutumwa narungikanwe. Ariko rero n'aho biri ukwo, jewe mbona ko mwebwe muri ibijuru ku kwihutira gusaba ko muhanwa".

قَالَ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ وَأُبَلِّغُكُمْ مَا أُرْسِلْتُ بِهِ وَلَكِنِّي أَرِنُكُمْ قَوْمًا تَجْهَلُونَ ﴿٢٣﴾

24. Aho baboneye rero igicu cyegeranije mu kirere cerekera mu kabande kabo, kikaba carimwo ibihano biturutse hejuru basezeraniwe, bavuze bati: "Iki gicu gihava kiduha akavura maze duhembuke". Huudi yababwiye ati: "Haba namba! Si igicu c'imvura nk'uko muvyibaza, ahubwo nyabuna, ni vya bihano mwihtira kwisabira, ni igicu kizanyeye n'igihuhusi kirimwo ibihano bikaze".

فَلَمَّا رَأَوْهُ عَارِضًا مُّسْتَقْبِلَ أَوْدِيَّتِهِمْ قَالُوا هَذَا عَارِضٌ مُّمْطِرُنَا بَلْ هُوَ مَا اسْتَعْجَلْتُمْ بِهِ رِيحٌ فِيهَا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٤﴾

[1] Al-Ahqaafu, ni akarere Bene Aadi babamwo, igihe barungikirwa Umuvugishwamana Aadi, ubu hakaba ari ubugaragwa bugizwe n'umumenyi mwinshi mu bumanuko bw'Ikigobe c'Abarabu.

25. Nya gihuhusi, carandurana n'imizi ikintu ico ari co cose vyahura kw'itegeko ry'Imana yaco Rurema Allah. Ni ho rero, Bene Aadi bahona bose, nta n'igisanira wobona casigaye muri bo, kiretse ko hasigaye imihana yabo babamwo ahitwa Al-Ahqaafu. Ni nk'uko nyene rero Twebwe Allah - Twahoneje Bene Aadi - Duhana abantu b'ababanyavyaha barenga ku mabwirizwa yacu.

تَدِيرُ كُلَّ شَيْءٍ بِأَمْرِ رَبِّهَا فَاصْبِرْ لَوْ
يُرَى إِلَّا مَسْكَنَهُمْ كَذَلِكَ نَجْرَى الْقَوْمَ
الْمُجْرِمِينَ ﴿٢٥﴾

26. Bakorayishi! Ni ukuri Bene Aadi, Twari Twarabahaye ibibatsimbataza kw'isi ku rugero rusumba kure n'iyoyvyo Twabahaye bibatsimbataje kw'isi; Twabagiriye n'amatwi, amaso n'imishaha kugira babikoreshe mu kwumva no mu kubona ukuri, baheze batahure bagukurikire; ariko n'ya matwi, amaso hamwe n'imishaha nta na kimwe vyabamariye, kuko bahora bahakana bivuye inyuma Aayah n'ivyemezo vy'Imana Allah, maze bugarizwa n'ibihano bibabaza, bahora bateburako.

وَلَقَدْ مَكَنَّاكُمْ فِيهَا
وَجَعَلْنَا لَهُمْ سَعَاءً وَابْصَرًا وَأَفْئِدَةً فَمَا
أَعْنَى عَنْهُمْ سَمْعُهُمْ وَلَا أَبْصَرُهُمْ وَلَا
أَفْئِدَتُهُمْ مِنْ شَيْءٍ إِذْ كَانُوا يَجْحَدُونَ
بِآيَاتِ اللَّهِ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ
يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٢٦﴾

27. Bantu b'i Makka! Ni ukuri, Twarahoneje uducimbiri turi mu micungararo yanyu; nk'uducimbiri twa Bene Aadi na Bene Thamuudi, maze ducika iciro ry'umugani. Emwe! Twari Twaranabatomoreye Aayah n'ivyemezo vyacu, kugira bisubireko, ariko baranaye kwisubirako.

وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا مَا حَوْلَكُمْ مِنَ الْقَرْيِ
وَصَرَّفْنَا الْآيَاتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢٧﴾

28. None ga ntu! Ibagirwamana bigiriye bakabisenga bibwira ko bibegereza ku Mana Allah, ntiyari kubatabara ngo ntibahone! Ahubwo rero, vyarazimanganye bigenda amazimayongo, nta n'ico vyabamariye. Iryo, ni irementanya ryabo barementanya mu kubigira imana.

فَلَوْلَا نَصْرُهُمُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ
قُرْبَانًا ءَالِهَةً بَلْ ضَلُّوا عَنْهُمْ وَذَلِكَ
إِفْكُهُمْ وَمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٢٨﴾

29. Ntumwa y'Imana! Ibuka n'igihe Tukurungikira umugwi w'Amajini, kugira ngo yumvirize Qor'ani wariko urasoma, amaze kugushikira abwirana hagati yayo ati: "Nimucereze twumvirize Qor'ani". Intumwa rero imaze kurangiza gusoma Qor'ani, nya mugwi w'Amajini wacye usubira kuri benewabo, uraheza urabagabisha ko bokwibonerako mu kuronka ibihano vy'Imana Allah, mu gihe bokwanka kwemera.

وَإِذْ صَرَفْنَا إِلَيْكَ نَفَرًا مِنَ الْخَيْلِ
يَسْتَمِعُونَ الْقُرْآنَ فَلَمَّا حَضَرُوهُ قَالُوا
أَنْصِتُوا فَلَمَّا قُضِيَ وَلَّوْا إِلَى قَوْمِهِمْ
مُنذِرِينَ ﴿٢٩﴾

30. Nya Majini araheza avuga ati: "Emwe benewacu! Mu vy'ukuri twebwe, twumvise Igitabu camanuwe mu nyuma ya Musa, gishimangira ukuri kuri mu Bitabu vyo hambere yaco vyamanuwe n'Imana Allah ku Ntumwa zayo, kiringora mu kuri no mu nzira igorotse;

قَالُوا يَا قَوْمَنَا إِنَّا سَمِعْنَا كِتَابًا أُنزِلَ مِنْ
بَعْدِ مُوسَى مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ يَهْدِي
إِلَى الْخَيْرِ وَإِلَى طَرِيقِ مُسْتَقِيمٍ ﴿٣٠﴾

31. Emwe benewacu! Enda nyabuna rero, nimwumvire Intumwa y'Imana Muhamadi ku vyo ibararikira, maze muyemere, mugendere n'ivyoyvyo ibigisha, gutyo Imana Allah ice Ibagumiriza akabanga ku vyaha vyanyu, Iheze Ibababarire, Yongere Ibakungire n'ibihano bibabaza vyo mu muriro udahera;

يَقَوْمَنَا أَجِيبُوا دَاعِيَ اللَّهِ وَءَامِنُوا بِهِ
يَغْفِرْ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُجِرْكُمْ مِنْ
عَذَابِ أَلِيمٍ ﴿٣١﴾

32. Aboramuka rero banse kwumvira Intumwa y’Imana Muhamadi ku vyo ibararikira, nibamenye ko badashobora kunanira Imana Allah ko Ibahanira aho hose bazoba bari kw’isi; muri ico gihe, nta muhagarikizi n’umwe atari Imana Allah bazorokana yobakura mu bihano vyayo. Abo, ni bo rero bari mu muzimagiza ugaragara uri kure cane y’ukuri”.
 وَمَنْ لَا يُجِبْ دَاعِيَ اللَّهِ فَلَيْسَ بِمُعْجِزٍ فِي الْأَرْضِ وَلَيْسَ لَهُ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءٌ أُولَئِكَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٣٢﴾

33. Mbega abahakana izurwa ry’ibiremwa baragoswe, ntibamenya ko Imana Allah Yaremye amajuru n’isi mu buryo buhimbaye ata n’ico Irinze gufatirako, Itanaruhishijwe n’iremwa ryavyo, Ishoboye gusubiza ubuzima abapfuye maze bakazuka! Ego cane irabishoboye. Mu vy’ukuri rero, ni Yo Mushoboravyose.
 أَوْلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَمْ يَعْ يَخْلُقْهُنَّ بِقَدِيرٍ عَلَىٰ أَنْ يَخْلُقِيَ الْمَوْتَىٰ بِنَاءٍ إِنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٣﴾

34. Umusi rero abagararije beretswe ibihano vy’umuriro kugira bahanwe, maze bakabazwa n’agashinyaguro n’akantu bati: “Ibi bihano si ivy’ukuri!”, bazokwishura n’agahinda n’akantu bati: “Ego cane turarahiye kw’izina ry’Imana yacu Rurema Allah, ko ari ivy’ukuri koko”. Maze bace babwirwa bati: “Nimuhonje rero ibihano biturutse ku kuntu mwarahira mubihakana kw’isi”.
 وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَلَيْسَ هَذَا بِالْحَقِّ قَالُوا بَلَىٰ وَرَبِّنَا قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٣٤﴾

35. Ntumwa y’Imana! Ihanganire rero ibangamira ry’abaguhakana nk’uko Inararibonye mu Ntumwa zihanganye hambere yawe^[1]; kandi ntiwihutire gusaba ko abo warungitsweko bohanwa, burya igihe ibihano vyashitse bakabibona ukuri kwamye, ku kubera intureka zavyo, bazoba nk’aho batigeze baba kw’isi, kiretse isaha imwe yo ku murango. Iri rero, ni irarikwa kuri bo no ku bandi bose. Nta bazohonywa n’ibihano vy’Imana Allah, kiretse abantu b’ibigaba birenga ku mabwirizwa yayo.
 فَأَصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أُولُو الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ وَلَا تَسْتَعْجِلْ لَهُمْ كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَ مَا يُوعَدُونَ لَمْ يَلْبُثُوا إِلَّا سَاعَةً مِّن نَّهَارٍ بَلِّغْ فَهَلْ يَهْلِكُ إِلَّا الْقَوْمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٣٥﴾

47. Muhammad (Muhamadi) Aayah 38, Madina

Kw’izina ry’Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Abagararije bagahakana ko Allah ari Imana Imwe Rudende, bakanaburagiza abantu kwinjira mu bwislamu, Imana Allah Yarazimanganije ibikorwa vyabo, maze bicika impfagusa.
 الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَن سَبِيلِ اللَّهِ أَضَلَّ أَعْمَالَهُمْ ﴿٣٨﴾

2. Nayo abemeye Imana Allah bagashira mu ngiro amabwirizwa yayo, bakemera n’Igitabu ca Qor’ani, camanuriwe Muhamadi (nyakugira amahoro n’impuhwe z’Imana Allah), ari na kwo kuri kutagiramwo amakenga ko kwavuye ku Mana yabo Rurema Allah, Imana Allah
 وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَءَامَنُوا بِمَا نُزِّلَ عَلَىٰ مُحَمَّدٍ وَهُوَ الْحَقُّ مِن رَبِّهِمْ كَفَّرَ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ

[1] Izo Nararibonye zihambaye, zatowe n’iteka kurusha izindi “Ulu l’Azmi”, ni zitanu: Nuhu, Ibrahimu, Musa, Isa na Muhamadi (ba nyakugira amahoro n’impuhwe z’Imana Allah).

Yabababariye ibicumuro vyabo maze Iravyirengagiza ntiyababahanira, Yongera Irabatunganiriza ivyabo, Ibahe no kuroranirwa mu buzima bwo kw'isi no mu bw'inyuma yo gupfa.

وَأَصْلَحَ بَالَهُمْ ﴿٤﴾

3. Iryo hubishwa n'irongorwa ku co umugwi wose wahisemwo, riterwa n'uko abagararije bakurikiye shetani maze barayumvira; n'uko abemeye bakurikiye Intumwa y'Imana (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) maze bagendera n'ukuri kwavuye ku Mana yabo Rurema Allah. Ni nk'uko nyene Imana Allah Icira abantu agace gashingiye ku co umugwi wose muri bo wahisemwo, gutyo ibisa bikajana.

ذَلِكَ بِأَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا اتَّبَعُوا الْبَاطِلَ وَأَنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّبَعُوا الْحَقَّ مِنْ رَبِّهِمْ كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ لِلنَّاسِ أَمْثَلَهُمْ ﴿٥﴾

4. Bemeramana! Nimwahurira ku rugamba n'abagararije, murahabera intwari koko, muhabere abagabo mururwane mubace amazosi mu kubica; nimwamara kubaca intege, muraheza mubashire mu mvuto mubabohe ntibacaruke. Mu nyuma ro urugamba nirwahagarara, murabarekura ata mbohozo babanje gutanga, canke mubarekure babanje kuzitanga, muheze ruho mubandanye ukwo nyene gushika urugamba ruhere. Iyo, ni yo ngingo mushingiye mu gihe mugeragejwe mugahurira ku rugamba n'abagarariji. Iyo Imana Allah Ishaka, ni ukuri Yari kubatabara mukabanesha ata ndwano irinze kuba, ariko ro Yabategetse kuja ku rugamba kugira Igerageze ukwemera kwanyu mu guhangana na bo kugira mubahane, maze idini ryayo ryiganze. Abiciwe ku rugamba na bo mu gihe co guharanira idini ry'Imana Allah, Imana Allah ntizogira ibikorwa vyabo impfagusa;

فَإِذَا لَقِيتُمْ الَّذِينَ كَفَرُوا فَضَرْبَ الرِّقَابِ حَتَّى إِذَا أَتَّخِذْتُمُوهُمْ فَشُدُّوا الرِّوَابَ فَإِنَّمَا مَثًا بَعْدَ وَإِنَّمَا فِدَاءٌ حَتَّى تَضَعَ الْحَرْبُ أَوْزَارَهَا ذَلِكَ وَلَوْ يَشَاءُ اللَّهُ لَانتَصَرْتُمْ مِنْهُمْ وَلَكِن لِيَبْلُوَكُمْ بَعْضُكُمْ بَعْضٌ وَالَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَلَنْ يُضَلَّ أَعْمَلُهُمْ ﴿٦﴾

5. Izobashoboza gukora ibiyishimisha mu buzima bwabo bwo kw'isi, Yongere Ibatunganirize ivyabo, Ibahe no kuroranirwa mu buzima bwo kw'isi no mu bw'inyuma yo gupfa;

سَيَهْدِيهِمْ وَيُصْلِحُ بَالَهُمْ ﴿٧﴾

6. Iheze kandi Ibinjize no mu Bwami bw'ijuru Yabamenyesheje uko buteye.

وَيَدْخُلُهُمُ الْجَنَّةُ عَرَفَهَا لَهُمْ ﴿٨﴾

7. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Nimwaharanira idini ry'Imana Allah ku rugamba, mukagendera n'ingingo z'Igitabu cayo, Izobatabara maze muneshe abansi banyu, Yongere Ibatimbataze ku rugamba.

يَسْأَلُهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِن تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ ﴿٩﴾

8. Nayo abagararije, baragahona, na kare Imana Allah Yarazimanganije ibikorwa vyabo, maze bicika impfagusa;

وَالَّذِينَ كَفَرُوا فَتَعَسَا لَهُمْ وَأَصَلَّ أَعْمَلُهُمْ ﴿١٠﴾

9. Bitewe n'uko banse bagahakana bivuye inyuma Igitabu Imana Allah Yamanuriye Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), gutyo Imana Allah,

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَرِهُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَلُهُمْ ﴿١١﴾

Ica Ireka kwakira ibikorwa vyabo, kuko mu kubikora bumviye shetani.

10. Mbega none, abahakanyi batigera banyurwa na Aayah n'ivyemezo vy'Imana Allah, ntibaragendagenda kw'isi ngo birabire ukuntu iherezo ry'abahakanyi b'aho hambere yabo ryagenze! Imana Allah Yabaranduranye n'imizi, Isitagaza n'inyubakwa zabo. Abagarariji rero, bafise iherezo ribi nk'iry'abo hambere yabo.

﴿أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ دَمَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلِلْكَافِرِينَ أَمْعَلُهَا﴾

11. Iryo hubishwa n'irongorwa ku co umugwi wose wahisemwo, riterwa n'uko Imana Allah ari Yo Muhagarikizi Itunganiriza abemeramana, n'uko abagarariji badafise umuhagarikizi canke umutabazi.

﴿ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ مَوْلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَأَنَّ الْكَافِرِينَ لَا مَوْلَى لَهُمْ﴾

12. Mu vy'ukuri Imana Allah, Izokwinjiza abayemeye bakemera n'Intumwa yayo bagakora n'ivyiza bitegetswe, mu mirima itotahaye yo mu Bwami bw'ijuru, musi y'ibiti n'inyubakwa vyabwo hatemba inzuzi. Nayo abagararije, ukurya no kuryimara mu kuryoherwa kwabo n'ibihendamaso vy'isi, ni nka kurya kw'ibitungwa ata kindi binezwe kw'isi atari ukurisha gusa, umuriro wa Jahannamu rero, ni ryo cumbi ryabo.

﴿إِنَّ اللَّهَ يَدْخُلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ حَبْتٍ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يَتَمَتَّعُونَ وَيَأْكُلُونَ كَمَا تَأْكُلُ الْأَنْعَامُ وَالنَّارُ مَثْوًى لَهُمْ﴾

13. Ntumwa y'Imana! Hari n'abantu rero bo mu ducimbiri twinshi, bari bafise ingabo n'inguvu ata ho ziza zingana n'iz'abantu bo mu gacimbiri kawe ka Makka, batumye uta urwawe ukimuka, hamwe n'inguvu zabo zose rero, Twarabahoneje mu kubaha ibihano bitandukanye, nta n'umutabazi n'umwe baronse abakura mu bihano vy'Imana Allah.

﴿وَكَأَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ هِيَ أَشَدُّ قُوَّةً مِنْ قَرْيَتِكَ الَّتِي أَخْرَجْنَاكَ أَهْلَكْنَاهُمْ فَلَا نَاصِرَ لَهُمْ﴾

14. Mbega none, uwufise icemezo kigaragara kivuye ku Mana yiwe Rurema Allah, maze akacisunga mu kwemeza ko hariho Imana Imwe Rudende Allah, ni nk'uwaryoherejwe na shetani, ibibi akora akabibona ko ari vyiza, akaba ari no mu batwarwa n'ivyipfuzo vyabo, ata n'icemezo canke ubumenyi buvuye ku Mana Allah bisunga! Ntibashobora kunganya ubutore namba.

﴿أَفَمَنْ كَانَ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّهِ كَمَنْ زُوِيَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ﴾

15. Uko Ubwami bw'ijuru bwasezeraniwe abagamburukirama buteye, burimwo inzuzi nininini z'amazi atemba atigera agira urubobi; inzuzi z'amata akanovera kayo katigera gahinduka; inzuzi z'inzoga y'akanovera iryohera abanywi, burimwo rero n'inzuzi z'ubuki bw'umutsama, busukuye ntiworaba! Muri nya Bwami kandi, bazohabwa n'ivyamwa vy'ubwoko bwose. Hejuru y'ivyo vyose, hari ukugumirizwa akabanga n'Imana yabo Rurema Allah mu kwirengagiza ivyaha vyabo. None ga yemwe! Uwuri mu Bwami bw'ijuru buteye ukwo, yohurira he n'uwuri mu muriro azobamwo ibihe bidahera,

﴿مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وُعِدَ الْمُتَّقُونَ فِيهَا أَنْهَارٌ مِنْ مَاءٍ غَيْرِ آسِنٍ وَأَنْهَارٌ مِنْ لَبَنٍ لَمْ يَتَغَيَّرْ طَعْمُهُ وَأَنْهَارٌ مِنْ خَمْرٍ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ وَأَنْهَارٌ مِنْ عَسَلٍ مُصَفًّى وَلَهُمْ فِيهَا مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَمَعْفَرَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ كَمَنْ هُوَ خَلِيدٌ فِي النَّارِ وَسُقُوا مَاءً حَمِيمًا فَقَطَّعَ أَمْعَاءَهُمْ﴾

aho we n'abo bari kumwe bazohemburwa n'amazi yasebuye akaryimara, maze akabacagagura amara!

16. Muvugishwamana! Burya mu ndyarya, harimwo abakwumviriza ntibazigame ivyo uvuga, bamara kuva mu cicaro cawe, bagaca babaza abahawe ubumenyi bw'igitabu c'Imana, mu gutebura n'akantu bati: "Mbega mutwumvira Muhamadi, mu kanya yari avuze ngw'iki!". Abo ni bo rero Imana Allah, Yateye ikimangu ku mitima yabo ntiyashobora gutegera ukuri, maze batwarwa n'ivyipfuzo vyabo mu bugararizi n'ubuhuyi.

17. Nayo abakurikiye uburongozi, Imana Allah Iraheza ikabongerereza uburongozi ku bwo bari basanganwe, maze ukwemera kwabo kugakomera; Ikanaborohereza mu kubashobaza gushikira igamburukirama ryiyongera ku ryo bari basanganwe.

18. Burya abagararizi, nta kindi barindiriyi kubona, kiretse umuhero w'isi basezeraniwe uzobashikira giturumbuka, ata vyo bari biteze. Ni ukuri, ibimenyetso vyawo vyaramaze kuboneka ariko nta co binona. None bazokwibuka ngo bikebuke gute, uwo muhero w'isi niwamara kubashikira!

19. Muvugishwamana! Menya rero ko ata mana y'ukuri ikwiye gusengwa atari Imana Allah, uheze usabe imbabazi ku vyaha vyawe, wongere uzisabire abemeramana n'abemeramanakazi. Burya Imana Allah, Irazi neza ivyo mukora mu kwishira n'ukwizana kwanyu ku murango, no mu gihe mutururuye mw'itiro mudakakaza mw'ijoro.

20. Abemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bavuga n'igishika n'akantu bati: "Ubwo none, ntihomanurwa igisomwa kidutegeka guharanira idini mu guhangana n'umwansi ku rugamba!". Hamanurwa igisomwa gitomoye mu nsiguro n'ingingo vyaco, hakavugwamwo uguhangana ku rugamba, ukabona abafise imitima yazingamitswe n'indwara y'uburyarya mw'idini, amaso yabakanutse ku gutinya urupfu, bakuraba barerembuza amaso nk'uwuri ku mpfiro. Vyari vyiza kuri bo rero;

21. Ko bumvira Imana Allah bakanavuga ijambo ryiza ry'ukuri. Iyo rero ubutigu bugeze, Imana Allah Igategeka guhangana ku rugamba, indyarya ntizishimishwa na gato n'iyu ngingo. Iyo zirangwa n'ukuri mu kwemera no mu bikorwa, vyari kuba vyiza kuri zo gusumba ukugabitanya.

22. Mu gihe rero mwogenza umugongo mukirengagiza Qor'ani n'inyigisho z'intumwa, mwoca mugenzwa n'ubwononyi bwo kugarariza no gusesa amaraso kw'isi,

hamwe rero no guca ubuvandimwe bw'abo musangiye amaraso;

23. Abo, ni bo rero Imana Allah Yavumye, maze lbaziba amatwi lbahuma n'amaso, ntibaba bacumva canke babona Aayah n'ivyemezo vyayo; وَأُولَئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فَأَصَمَّهُمْ وَأَعَمَّى أَبْصَرَهُمْ ۝

24. Mbega none indyarya, ntizozza zitegera Qor'ani ngo zinyurwe n'ivyemezo vyayo! Canke imitima yazo irugaye, bigatuma zitanyurwa! أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْفُرْعَانَ أَمْ عَلَى قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا ۝

25. Mu vy'ukuri abahemutse mu kwemera bakava mw'idini, bakisubirako inyuma y'aho bamenyeye uburongozi bw'ukuri, shetani yarabaryohereje ivyaha bakora, maze ibaha umwizero w'ikinyoma; إِنَّ الَّذِينَ أَرْتَدُّوا عَلَىٰ أَدْبَارِهِمْ مِن بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَىٰ الشَّيْطَانُ سَوَّلَ لَهُمْ وَأَمْلَىٰ لَهُمْ ۝

26. Baraheza rero ku kwizera ikinyoma, bararendegera mu bugarariji bitewe n'uko babwiye abayahudi banse kwemera ivyamanuwe n'Imana Allah bati: "Tuzobumvira muri bimwebimwe bica kubiri n'ingingo z'Imana Allah hamwe n'Intumwa yayo"; burya rero Imana Allah, Irazi neza ivyo bahishije mu mushaha^[1]. ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لِلَّذِينَ كَرِهُوا مَا نَزَّلَ اللَّهُ سَنَطِعُكَم فِي بَعْضِ الْأَمْرِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِسْرَارَهُمْ ۝

27. Mbega bazoba bamerewe gute igihe urwabo rwageze, maze abamalayika bakabica babakubita mu maso no ku kibuno! فَكَيْفَ إِذَا تَوَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ وَأَدْبَارَهُمْ ۝

28. Ico, ni co gihano bakwiye gitewe n'uko bumviye shetani, bagakurikira ibishavuza Imana Allah, bakanka no gukora ivyotuma lbishimira, hatibagiwe kwanka guhangana n'abagarariji ku rugamba. Ivyo vyose rero, vyatumye Imana Allah Ireka kwakira ibikorwa vyabo vyiza, maze bicika impfagusa. ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ اتَّبَعُوا مَا أَسْخَطَ اللَّهُ وَكَرِهُوا رِضْوَانَهُ فَاحْبَطَ أَعْمَلَهُمْ ۝

29. Ahubwo none, indyarya zoba zibwira ko Imana Allah Itazoshira ahabona lkagaragaza inzigo n'ishari bafitiye ubwislamu n'abislam! Nta kibuzza rero ko Imana Allah Izobishira ahabona mu kwerekana imvugakuri n'umunyakinyoma. أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ أَنْ لَنْ يُخْرِجَ اللَّهُ أَضْغَانَهُمْ ۝

30. Muvugishwamana! Iyo Twebwe Allah Dushaka, ni ukuri Twari kukwereka indyarya, maze ukazimenyera ku bimenyetso vyazo biziranga, ni ukuri uzozimenyera ku mvugo iziranga. Burya Imana Allah, Irazi neza ibikorwa vyanyu, abayumvira n'abagabitanya, umwumwe wese Izomuhamba indishi ikwiranye n'ivyo yakoze. وَلَوْ نَشَاءُ لَأَرَيْنَاكُمْ فَلَغَرْتَهُمْ بِسِيمَاهُمْ وَلَتَعْرِفَنَّهُمْ فِي لَحْنِ الْقَوْلِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ أَعْمَالَكُمْ ۝

31. Bemeramana! Ni ukuri Twebwe Allah, Tuzobagerageza mu guhangana n'abagarariji ku rugamba gushika hamenyekanye - ku vyo Dusanzwe Tuzi - وَلَتَبْلُوَنَّكُمْ حَتَّىٰ نَعْلَمَ الْمُجْتَهِدِينَ مِنكُمْ وَالصَّادِقِينَ وَتَبْلُوْا أَخْبَارَكُمْ ۝

[1] Iyi Aayah irihaniza umwemeramana ko atohirahira ngo yumvire abantu mu biciye kubiri n'amabwirizwa y'Imana Allah hamwe n'ingingo z'Intumwa yayo Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah).

abahanirira idini ry'Imana Allah vy'ukuri, hamwe n'abihangana ku rugamba, Twongere Tubagerageze ku vyo muvuga no ku vyo mukora, gutyo muri mwebwe haboneke imvugakuri n'umunyakinyoma.

32. Mu vy'ukuri abahakanye ko Allah ari Yo Mana y'ukuri Ikwiyeye gusengwa Itabangikanywa, bakanaburagiza abantu kwinjira mw'idini ryayo, bagaca kubiri bakanarwanya n'Intumwa yayo, inyuma y'aho bamenyeye Aayah n'ivyemezo vyerekana ko uri Umuvugishwamana vy'ukuri, nta co bazokwicira idini ryayo, kandi Imana Allah Izoreka kwakira ibikorwa vyabo vyiza kuko batabikoze ku bwayo.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَشَاقُوا الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَىٰ لَنْ يَضُرُّوا اللَّهَ شَيْئًا وَسَيُحِطُّ بِأَعْمَلِهِمْ ﴿٣٢﴾

33. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Nimushishikare mwumvira Imana Allah, mwumvira n'Intumwa yayo, kandi ntimugatume ibikorwa vyanyu bicika impfagusa ku guca kubiri n'amabwirizwa yayo.

﴿يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تُبْطِلُوا أَعْمَالَكُمْ﴾ ﴿٣٣﴾

34. Mu vy'ukuri, abahakanye bivuye inyuma ko Allah ari Yo Mana y'ukuri Ikwiyeye gusengwa Itabangikanywa, bakanaburagiza abantu kwinjira mw'idini ryayo, hanyuma bagapfa bakirangwa n'iyi ngeso y'ubugarajiji, Imana Allah ntizobagumiriza akabanga ku vyaha vyabo, ahubwo Izobahana Inabatetereze mw'ishengero ry'ibiremwa.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ مَاتُوا وَهُمْ كُفَّارًا فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ ﴿٣٤﴾

35. Bemeramana! Ntimugacike inkokora ngo mutinye guhangana n'ababangikanyamana ku rugamba, mubararikira kwishikana kandi ari mwebwe benintsinzi mushoboye no kubanesha; burya Imana Allah, Iri kumwe na mwe mu kubatera intege, kandi ntizogabanya indishi ku vyo mwakoze.

فَلَا تَهِنُوا وَتَدْعُوا إِلَى السَّلْمِ وَأَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ وَاللَّهُ مَعَكُمْ وَلَنْ يَتْرُكَكُمْ أَعْمَالَكُمْ ﴿٣٥﴾

36. Ni ukuri, ubuzima bwo kw'isi kenshi na kenshi, ni ubufyinyi n'ubusamazi biterwa n'ibihendamaso. Nimwemera Imana Allah n'Intumwa yayo, mukunagamburukira Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, Izobahembera ivyo mwakoze, eka mbere ntinabasaba gutanga amatungo yanyu yose mu gihe co gutanga ishikanwa-bwirizwa, ahubwo Ibasaba kuyatangako umuce muri yo;

إِنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌّ وَلَهُوَ وَإِنْ تُؤْمِنُوا وَتَتَّقُوا يُؤْتِكُمْ أَجْرَكُمْ وَلَا يَسْأَلْكُمْ أَمْوَالَكُمْ ﴿٣٦﴾

37. Mu gihe Yobasaba Ikabaremereza mu gutanga amatungo yanyu yose, mwocika ingumyi mukanka gutanga, gutyo mugageza mugaserura akari ku mutima mu gutangana inzigo.

إِنْ يَسْأَلْكُمُوهَا فَيَحْفِكُمْ تَبَخَّلُوا وَبِخْرَجِ أَعْيُنِكُمْ ﴿٣٧﴾

38. Bemeramana! Ehe mwebwe ico murarikiwe, ni ugutanga mu kwitegurira urugamba rwo guharanira idini ry'Imana Allah. Muri mwebwe, haribonekezamwo ingumyi

هَذَا نَسْتُمْ هَذَا لَأَنْ تَدْعُونَ لِتُنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَمِنْكُمْ مَنْ يَبْخَلُ وَمَنْ يَبْخَلْ فَإِنَّمَا

idatanga mu guharanira idini ryayo. Burya uwubaye ingumyi, ni ukuri ni we nyene aba yiyimye. Burya Imana Allah, ni Yo Uwikenuye muri vyose ata co Ibakeneyeko, mu gihe ari mwebwe mukenye mukeneye ko Ibakenura. Nimwagenga umugongo rero mukareka kuyemera no kwubahiriza amabwirizwa yayo, Izabahonya maze lbasahirize abandi bantu, hanyuma ntibazoba nkamwe mu bugaba.

يَبْحُلُّ عَنِ نَفْسِهِ وَاللَّهُ الْعَلِيُّ وَأَنْتُمْ
الْفُقَرَاءُ وَإِنْ تَتَوَلَّوْا يَسْتَبَدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ
ثُمَّ لَا يَكُونُوا أَمْلَكُكُمْ ﴿٣٨﴾

48. Al-Fat-hi (Intsinzi y'ihabuzwa ry'igisagara ca
Makka), Aayah 29, Madina

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Ntumwa y'Imana! Mu vy'ukuri Twebwe Allah, Twaraguhaye intsinzi igaragara yo kunesha ababangikanyamana, igihe mutera igikumu ku masezerano yitiriwe "Al-Hudaybiyya^[1]";

إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُّبِينًا ﴿١﴾

2. Kugira Imana Allah Ikubabarire ivyaha vyawe wakoze n'ivyo utarakora, ku kubera ko idini rizosasagara inyuma y'ayo masezerano, no kugira rero Imana Allah Igukwirize inema yayo y'iganza ry'idini ryayo, Iheze Igutsimbataze mu burongozi bw'inzira igorotse;

لِيُغْفِرَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا
تَأَخَّرَ وَيُمْسِكْ بِعَمَتِهِ عَلَيْكَ وَيَهْدِيَكَ
صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ﴿٢﴾

3. No kugira kandi Imana Allah Igushikane ku ntsinzi ihambaye.

وَيَنْصُرَكَ اللَّهُ نَصْرًا عَظِيمًا ﴿٣﴾

4. Imana Allah, ni Yo Yamanuye ituze mu mitima y'abemeramana umusi w'amasezerano ya Al-Hudaybiyya, maze baraturura, baratekana baratekanirwa, kugira bongererezwe ukwemera no gukurikira Intumwa ku kwemera no gukurikira Intumwa bari basanganwe. Burya Imana Allah, ni Yo Rugaba Igaba Ikaganza ingabo ziri mu majuru n'isi Iheza Igatabaza abemeramana. Burya Imana Allah, Yamyeye ari Nyenubumenyikurivyose, Intungane mu vyo Ikora;

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ
الْمُؤْمِنِينَ لِيَزْدَادُوا إِيمَانًا مَعَ إِيمَانِهِمْ ۗ وَاللَّهُ
جُنُودَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا
حَكِيمًا ﴿٤﴾

5. Kugira Yinjize abemeramana n'abemeramanakazi mu mirima itotahaye yo mu Bwami bw'ijuru, musu y'ibiti n'inyubakwa vyabwo hatemba inzuzi, bazoyibamwo ibihe bidahera, Yongere lbasabarire ibicumuro vyabo maze lvyirengagize ntibibahanire. Iyo ndishi rero bategekanirijwe ku Mana Allah, ni kwo gukura agahinda no gushika ku co bipfuzza;

لِيَدْخُلِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ
تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا
وَيُكَفِّرُ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ ۗ وَكَانَ ذَلِكَ عِنْدَ
اللَّهِ قَوْلًا عَظِيمًا ﴿٥﴾

[1] Al-Hudaybiyya, ni izina ry'ahantu hatereweko igikumu ku masezerano yo kudashamirana no guhana agahengwe k'imyaka cumi hagati y'abislamu n'ababangikanyamana b'i Makka. Ayo masezerano rero, ni yo yahavuye aba imvo yo gusasagaza ubwislamu mu mihingo y'isi, maze abantu barinjira mu bwislamu bari mu migwimigwi, ikaba ari yo mpamvu yatumye Imana Allah Yita nya masezerano, intsinzi igaragara.

6. No kugira rero Imane indyarya n'indyaryakazi, ababangikanyamana n'ababangikanyamanakazi biyumvira nabi Imana Allah, ko Idashoboye gutabara Intumwa yayo hamwe n'abemeramana bari kumwe na yo, bakanesha abansi babo, maze idini ryayo rigasasagara. Barakabona rero ibibi n'amagorwa vy'ubwoko bwose bibashavuzza, baragashavurirwa n'Imana Allah, barakavumwa n'Imana Allah. Baranategakanirijwe n'umuriro wa Jahannamu, ni na yo maherezo mabi cane.

7. Imana Allah ni Yo Rugaba Igaba Ikaganza ingabo ziri mu majuru n'isi, Iheza Ikaziteza ingoga abemeramana. Burya Imana Allah, Yamyeye ari Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ikora.

8. Ntumwa y'Imana! Mu vy'ukuri Twebwe Allah, Twakurungitse kugira ube icabona ku bo warungitsweko ko wabashikirije ubutumwa; ushikirize n'inkuru nziza ihumuriza uwukwumviye ko azohabwa Ubwami bw'ijuru; ugabishe n'uwugabitanye ko bitebe bitebuke, arindirirwe n'ibihano.

9. Bantu! Ivyo vyose rero, Twabigize kugira mwemere Imana Allah n'Intumwa yayo, muharanire n'intsinzi y'idini ry'Imana Allah, muheze mwubahe Imana Allah, mwongere muyininahaze muyitazire igitondo n'umugoroba.

10. Muvugishwamana! Mu vy'ukuri, abiyemeje kukwigura mu kurwana igihe mwari Al-Hudaybiyya, ni ukuri biyemeje kwihebera Imana Allah barondera gushimwa na Yo no guhabwa Ubwami bw'ijuru, ukuboko kw'Imana Allah kuri hejuru y'amaboko yabo, kuko Irumva ivyo bavuga, Irabona n'aho bari, Irazi n'ivyo bagaragaza hamwe n'ivyo bahisha mu mishaha. Uwisubiyeko agahemuka ku vyo yiyemeje rero, ni ukuri inkurikizi z'ukwo kwisubirako zizomugarukako we nyene; nayo uwushitsa ivyo yasezeraniye Imana Allah mu kwihangana ku rugamba rwo guharanira idini ryayo no gutabara Intumwa yayo, namenye ko Imana Allah Izomuha impembo ihambaye y'Ubwami bw'ijuru^[1].

11. Muvugishwamana! Ababa mu micungararo y'i Madina bisibije bagasigara inyuma ntimwajana i Makka umusi wa Al-Hudaybiyya, niwabanebagura ku kwisigaza inyuma kwabo, bazokwiregura bavuga n'akarimi gasosa bati: "Twafatirirwe n'amatungo hamwe n'imiryango vyacu, turakwinginze rero udusabire ikigongwe ku Mana Allah"; maze akarimi kabo kakavuga ibihushanye n'ibiri ku

[1] Muri iyi Aayah, harimwo icemezo c'uko Imana Allah Ifise ukuboko mu buryo buberanye n'icubahiro cayo. Ukuboko kw'Imana Allah, ntikugereranywa eka nta ho gusa gusana n'ukuboko kw'ibiremwa.

mutima; babwire uti: “Ni nde yogira ico abamariye ku Mana Allah ngo abakingire mu gihe Yo, Yoshaka ko mushikirwa n’akaga, canke ngo abageramire mu gihe Yo, Yoshaka ko muroranirwa! Uko mwibaza si ko biri! Murihenda mu kwibwira ko Imana Allah Itazi uburyarya muhishije mu mishaha yanyu; ahubwo Imana Allah, Yamye Izi neza ivyo mukora vyose, ni Muhetuziwavyose”.

بِكُمْ ضَرًّا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ نَفْعًا بَلْ كَانَ اللَّهُ
بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١١﴾

12. Uko mwireguye ku Ntumwa y’Imana muvuga ko mwafatirwe n’amatungo hamwe n’imiryango yanyu, si ko biri; ahubwo mwibwiye ko Intumwa y’Imana hamwe n’abemeramana bari kumwe na yo bazohwerera ku rugamba, maze shetani ibaryohereza icyumviro c’uko batazokwigera bagaruka amahoro mu miryango yabo, muraheza mwiyumvira nabi Imana Allah ko Itazoshobora gutabara Intumwa yayo hamwe n’ingendanyi ngo baneshe abansi babo, mwaru n’abantu bakwiye guhona kuko ata ciza kibavamwo.

بَلْ ظَنَنْتُمْ أَنْ لَنْ يَنْقَلِبَ الرَّسُولُ
وَالْمُؤْمِنُونَ إِلَىٰ أَهْلِيهِمْ أَبَدًا وَرَبِّينَ ذَلِكَ
فِي قُلُوبِكُمْ وَظَنَّتُمْ ظَنًّا سَوِيًّا وَكُنْتُمْ
قَوْمًا بُورًا ﴿١٢﴾

13. Uwutemera Imana Allah n’amabwirizwa Yarungikanye Intumwa yayo (nyakugira amahoro n’impuhwe z’Imana Allah), namenye ko azoba agararije. Mu vy’ukuri Twebwe Allah, Twateguriye abagarariji ibihano vy’umuriro wama wegenyewe.

وَمَنْ لَمْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِنَّا أَعْتَدْنَا
لِلْكَافِرِينَ سَعِيرًا ﴿١٣﴾

14. Imana Allah, ni Nyenubwami Igaba Ikaganza ibiri mu majuru no mw’isi n’ibiri hagati yavyo; Igumiriza akabanga uwo Ishatse ku mpuhwe zayo, Ikirengagiza ivyaha vyawe ntibimuhanire, Igahana n’uwo Ishatse ku butungane bwayo ata karenganyo. Burya Imana Allah rero, Yamye ari Nyenikigowe-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

وَاللَّهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَعْرِضُ لِمَنْ
يَشَاءُ وَيُعَدِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَكَانَ اللَّهُ عَظِيمًا
رَحِيمًا ﴿١٤﴾

15. Muvugishwamana! Abisibije bagasigara inyuma ntimwajana i Makka ku musu wa Al-Hudaybiyya, igihe wewe n’ingendanyi mwagiye kuronka iminyago ya Khayibari mwasezeraniwe n’Imana Allah, bazovuga bati: “Enda rero nyabuna nimuturike tujane na mwe ku rugamba rwa Khayibari”, bagomba guhindura isezzerano mwahawe n’Imana Allah. Bakurire inkoni ku gishitsi uti: “Kizire, ntimurote mudukurikira ku rugamba rwa Khayibari, ni ryo sezerano twahawe n’Imana Allah imbere yuko tugaruka i Madina, ko iminyago ya Khayibari yagenewe gusa abari kumwe nanje ku musu wa Al-Hudaybiyya”. Bazoheza basubizemo bati: “Imana Allah nta co Yigeze lbasezeranira, ahubwo mutwankiye ko tujana ku kubera ishari mudufitiye ko twohava turonka ku minyago”. Ahubwo rero mbere, ntibari banatahura ivyo basabwa n’ivyo barekuriwe gukora mw’idini, kiretse bike cane.

سَيَقُولُ الْمُخَلَّفُونَ إِذَا انْطَلَقْتُمْ إِلَىٰ مَعَانِمِ
لِتَأْخُذُوهَا ذُرُوعًا تَتَّبِعُكُمْ يُرِيدُونَ أَنْ
يُبدِلُوا كَلِمَةَ اللَّهِ قُلْ لَنْ تَتَّبِعُونَا كَذَلِكُمْ
قَالَ اللَّهُ مِنْ قَبْلُ فَسَيَقُولُونَ بَلْ
تَحْسُدُونَنَا بَلْ كَانُوا لَا يَفْقَهُونَ إِلَّا
قَلِيلًا ﴿١٥﴾

16. Ntumwa y'Imana! Bwira ababa mu micungararo y'i Madina bisibije bagasigara inyuma ntimwajana i Makka umusi wa Al-Hudaybiyya, uti: "Muzorarikirwa ku kurwana n'inshirwarimenetse, maze murwane na bo canke bishikane; nimwumvira Imana Allah mukaja kurwana na bo, Imana Allah Izobaha impembo nziza y'Ubwami bw'ijuru. Nimwagabitanya mukagenza umugongo naho, nk'uko imbere y'aho mwagenjeje umugongo mu kwisivya mugasigara inyuma, ntimwajana n'Intumwa i Makka umusi wa Al-Hudaybiyya, Imana Allah Izobaha ibihano bibabaza".

قُلْ لِمُخَلَّفِينَ مِنَ الْأَعْرَابِ سُدُّعَوْنَ
إِلَى قَوْمٍ أُولَى بَأْسٍ شَدِيدٍ تُقَاتِلُونَهُمْ أَوْ
يُسْلِمُونَ فَإِن تَطِيعُوا يُؤْتِكُمُ اللَّهُ أَجْرًا
حَسَنًا وَإِن تَوَلَّوْا كَمَا تَوَلَّيْتُمْ مِّن قَبْلُ
يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٦﴾

17. Bantu! Nta caha kiri ku mpumyi, ku kimuga, ku wukitswe n'amagara, mu gihe bosiba ku rugamba kuko bafise imvo zumvikana. Uwumviye Imana Allah n'Intumwa yayo, Imana Allah Izomwinjiza mu mirima itotahaye yo mu Bwami bw'ijuru, musi y'ibiti n'inyubakwa vyabwo hatemba inzuzi. Nayo uwugabitanye mu kutaja ku rugamba, Imana Allah Izomuha ibihano bibabaza.

لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ
حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ وَمَن يُطِيعِ
اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن
تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَن يَتَوَلَّ يَُعَذِّبْهُ عَذَابًا
أَلِيمًا ﴿١٧﴾

18. Muvugishwamana! Ni ukuri Imana Allah, Yarishimiye abemeramana igihe biyemeza kukwigura ku rugamba igihe bari musi y'igiti ku musi wa Al-Hudaybiyya, maze hamenyekana - ku vyo Yari Isanzwe Izi - vy'ukuri ukwemera no gushitsa isezerano biri mu mishaha yabo, Iraheza lbamanurira ituze baratekana baratekanirwa, Ica lbahembera urugamba rutahavuye ruba ku kubera amasezerano ya Al-Hudaybiyya, intsinzi yimirije;

*لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ
يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي
قُلُوبِهِمْ فَأَنْزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَأَثَبَهُمْ
فَتْحًا قَرِيبًا ﴿١٨﴾

19. Hejuru y'ivyo, hari n'iminyago myinshi bazoronka ku rugamba rwa Khayibari. Burya Imana Allah rero, Yamye ari Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ikora;

وَمَعَانِمَ كَثِيرَةً يَأْخُذُونَهَا وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا
حَكِيمًا ﴿١٩﴾

20. Bemeramana! Yabasezeraniye iminyago myinshi muzoronka mu nyuma nihagera, maze Ibanza kubaha iyo minyago ya Khayibari, Ibakurako n'igeramirwa ry'abansi banyu bashaka kubakwegera mu ndwano, no kubaca mu ryahumye mu kugirira nabi abo mwasize i Madina; ivyo vyose bikaba vyabaye ukwo, kugira bibe inkebuza n'icemezo ku bemeramana ko Imana Allah Ishoboye kubatabara no kubabungabunga; no kugira rero lbarongore mu nzira igororotse.

وَعَدَّكُمْ اللَّهُ مَعَانِمَ كَثِيرَةً تَأْخُذُونَهَا
فَعَجَّلَ لَكُمْ هَذِهِ وَكَفَّ أَيْدِيَ النَّاسِ
عَنكُمْ وَلِتَكُونَ آيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ
وَيَهْدِيَكُمْ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ﴿٢٠﴾

21. Hari n'iyindi minyago rero mwasezeraniwe mutarashobora kuronka, ariko Imana Allah Irashoboye kuzoyibaronsa nihagera. Burya Imana Allah rero, Yamye ari Mushoboravyose;

وَأُخْرَى لَمْ تَقْدِرُوا عَلَيْهَا قَدْ أَحَاطَ اللَّهُ
بَهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا ﴿٢١﴾

22. Iyo rero abagarariji b'i Makka bihenda ngo barwane na mwe, ni ukuri bari kuneshwa bagatungwa n'ayo bameze, hanyuma nta n'umuhagarikizi abatunganiriza ivyabo, eka mbere nta n'umutabazi yari kubafasha kururwana, bari kuronka.

لَا يَجِدُونَ وِيْلًا وَلَا نَصِيرًا ﴿٢٢﴾

23. Ni uko vyamye rero ku biremwa, ko Imana Allah itabara ingabo zayo mu kuneshwa abansi bayo. Ntumwa y'Imana! Genda ugendereze, nta hantu na hamwe uzosanga Twarigeze kudohoka ku ngingo yo gutabara ingabo zacu mu kuneshwa abansi bacu.

سُنَّةَ اللَّهِ الَّتِي قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلُ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا ﴿٢٣﴾

24. Imana Allah, ni Yo Yababanguranije n'ababangikanyamana bashatse kubatera igihe mwari ahitwa Al-Hudaybiyya mu kabande k'i Makka, hari mu nyuma y'aho Imana Allah Ibashoboreje kubafata hanyuma bararekurwa^[1]. Burya Imana Allah rero, Yamye Ibona neza ivyo mukora, ni Nyenukubona.

وَهُوَ الَّذِي كَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ عَنْهُمْ بِبَطْنِ مَكَّةَ مِنْ بَعْدِ أَنْ أَظْفَرْتُمْ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿٢٤﴾

25. Abagarariji b'Abakorayishi, ni bo bahakanye bivuye inyuma isengwa ry'Imana Imwe Rudende Allah, baranababuzza ku musu wa Al-Hudaybiyya ko mwinjira mu musigiti w'i Makka, babuzza n'imbagwa mwari mwibangikanije ko zishika aho zitegerezwa kubagirwa mu karere gatagatifu. Iyo i Makka hataba hariyo abagabo b'abemeramana b'intege nke hamwe n'abemeramanakazi mutazi, bahisha ukwemera kwabo, bari guhava bahitanwa n'intambara y'ingabo zanyu, maze mwebwe bikabatera urubwa, hakononekara n'ibintu vyinshi, mukanaharonkera n'ivyaha vyo kwica abemeramana ku kutamenya, Twari kubatera inkunga mugahangana na bo. Vyabaye ukwo rero, kugira Imana Allah Yinjize mu mpuhwe zayo, uwo Ishatse akazoba umwislamu mu nyuma y'aho yari umugarariji. Iyo rero abemeramana bamenya gutandukanya uwemera n'umubangikanyamana, ni ukuri, Twari guha abagararije bagahakana bivuye inyuma Intumwa y'Imana, igihano kibabaza bakicwa;

هُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَالْهَدْيِ مَعْكُوفًا أَنْ يَبْلُغَ حِلَّةَهُمْ وَلَوْلَا رِجَالُ مُؤْمِنُونَ وَنِسَاءُ مُؤْمِنَاتٍ لَمْ تَعْلَمُوهُمْ أَنْ تَطَّوَّهُمْ فِتْصِيبَكُمْ مِنْهُمْ مَعَرَّةٌ بَغِيرَ عِلْمٍ لِيُدْخِلَ اللَّهُ فِي رَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ لَوْ تَزَيَّلُوا لَعَذَّبْنَا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٢٥﴾

26. Igihe abagararije bagira ubwibone nk'ubwibone bamanye n'imbere yuko barungikirwa Intumwa, maze banka kwemera Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) kubera nya bwibone^[2], maze Imana Allah Iraheza Imanurira ituze Intumwa yayo hamwe n'abemeramana bari kumwe na yo, Iraheza Ibatsembatiza

إِذْ جَعَلَ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْحَمِيَّةَ حَمِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالزَّوْمَهُمْ كَلِمَةً

[1] Ni ababangikanyamana bababa mirongo umunani bafashwe mw'ikizura ryakozwe n'abislamu, hanyuma ntibabica, barabarekura.

[2] Ku kubera ubwibone bwabo, baranse ko mu ntango ya nya masezerano handikwa izina ry'Imana Allah ngo: "Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo", banka n'uko mu gusozera handikwamwo ngo: "Ibi ni vyo Intumwa y'Imana Muhamadi yumvikanye n'Abakorayishi".

kw'ijambo ry'igamburukiramana^[1], bari n'abantu bakwiye koko gutsimbatazwa kuri ryo, kuruta ababangikanyamana. Burya Imana Allah, Yamyeye Izi neza ibigirwa n'ibiremwa, ni Nyenubumenyikurivyose.

التَّقْوَى وَكَانُوا أَحَقَّ بِهَا وَأَهْلَهَا وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٢٧﴾

27. Ni ukuri Imana Allah, Yarashize mu ngiro vy'ukuri indoto y'ukuri Yeretse Intumwa yayo Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), aho yamubwiye Iti: "Ntumwa y'Imana! Mu mwaka ukurikira, mu vy'ukuri wewe hamwe n'ingendanyi zawe, muzokwinjira mu musigiti w'i Makka ku bushake bw'Imana Allah mw'iteka n'itekane, mwamoye umushatsi canke mwawugabanije, ata na kimwe mutinya kiretse gusa Imana Allah". Imana Allah, Yari Izi ivyiza mutigeze mumenya, biri mu kutabashoboza kuhinjira muri uwo mwaka w'amasezerano ya Al-Hudaybiyya, Iraheza rero ha kwinjira i Makka, Ibaha isezerano ry'uko intsinzi yo guhabuza Khayibari iri hafi inyuma y'agahengwe k'ayo masezerano.

لَقَدْ صَدَقَ اللَّهُ رَسُولَهُ الرُّعْيَا بِالْحَقِّ ۗ لَتَدْخُلُنَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ إِن شَاءَ اللَّهُ ۗ ءَأَمِينٌ مُّخْلِيفِينَ رُءُوسِكُمْ ۖ وَمُقَصِّرِينَ لَا تَخَافُونَ ۗ فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُوا فَجَعَلَ مِنْ دُونِ ذَلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا ﴿٢٧﴾

28. Imana Allah, ni Yo Yarungitse Intumwa yayo Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) yibangikaniye uburongozi n'idini ry'ukuri ry'ubwislamu, kugira riganze hejuru y'amadini yose, kandi Imana Allah Irakwiye kuba Icabona ko Izoguha intsinzi, maze idini ryawe rikaganza.

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينٍ ۚ أَحَلَقَ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ ۚ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا ﴿٢٨﴾

29. Muhamadi, ni Intumwa y'Imana koko; abamukurikiye na bo, barakarira abagararaji, maze bakagirirana impuhwe hagati yabo. Uzobabona bunama, bubama ku ruhanga mu gihe bariko barasenga, bazeye kuronka impano zivuye ku Mana Allah, maze ikazobinjiza mu Bwami bw'ijuru Ibishimiye. Ikimenyetso c'iyumviramana ryabo kigaragarira ku ruhanga ku kwama bubamira Imana Allah mu gusenga. Ico rero, ni co kimenyetso kibaranga kivugwa muri Tawurati. Akarorero k'ibibaranga mu Njili, ni nk'igiterwa casohye intumbatumba n'amashami, hanyuma nya mashami akagwirirana ashigikiye nya giterwa, maze nya giterwa na co kigakura gitotahaye, kigororotse, abarimyi bagahimbarwa bakibonye. Imana Allah, Ibagereranya rero n'igiterwa mw'igwirirana ryabo no gushaza kwabo, kugira ngo Ishavuze abagararaji^[2]. Imana Allah Yasezeraniye muri bo, abemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bagakora n'ivyiza bitegetswe,

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ ۗ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءَ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكْعًا سَجِدًا ۚ يَتَّبِعُونَ فُضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا ۖ سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِّنْ أَثَرِ السُّجُودِ ۚ ذَٰلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَةِ ۗ وَمَثَلُهُمْ فِي الْإِنْجِيلِ كَزَرْجٍ أَخْرَجَ شَطْطَهُ فَفَازَهُ ۖ فَاسْتَعْطَفَ فَأَسْتَوَىٰ عَلَىٰ سَوْقِهِ ۖ يُعِجِبُ الزَّرَّاعَ ۚ لِيُغَيِّظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ ۗ وَعَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ مَغْفِرَةً ۖ وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾

[1] "LAA ILAAHA ILLA LLAH".

[2] Iyi Aayah, iremeza ko ukwanka ingendanyi ari igarariza, kuko ng'aha Imana Allah Izihayagiza mu kwerekana ko ukugwirirana no gushaza kwazo, bishavuzwa abagararaji, gutyo rero uwanka agashavuzwa na zo, aba abaye umugararaji.

kugumirizwa akabanga ku vyaha vyabo, maze lkavyirengagiza ntibibahanire, hamwe rero n'impembo ihambaye y'Ubwami bw'ijuru.

49. Al-Hujuraat (Ivyumba)
Aayah 18, Madina

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Ntimugakore ikintu na kimwe kitisunze ingingo y'Imana Allah n'Intumwa yayo, ngo mwadukane bishasha mu mabwirizwa y'idini; muraheza rero mutinye ibihano vy'Imana Allah mu gihe mwovuga canke mugakora ibiciye kubiri n'amabwirizwa yayo. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Nyenukwumva, Irumva ivyo muvuga; Nyenubumenyikurivyose, Irazi neza ivyo mukora n'ivyo muzirikana^[1].

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَقْدُمُوا بَيْنَ يَدَيْ
اللَّهِ وَرَسُولِهِ ؕ وَأَتَقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ
عَلِيمٌ ﴿١﴾

2. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Ntimukarenze urwamo Umuvugishwamana mu gihe muriko muraganira na we; kandi ntimugasemerere mu kumuhamagara nka kurya mubigenza hagati yanyu^[2], kuko vyotuma ibikorwa vyanyu bicika impfagusa ata vyo muzi.

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ
فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ
كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ
أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿٢﴾

3. Mu vy'ukuri, abaca bugufi mu kutarenza urwamo Intumwa y'Imana, igihe bari kumwe na yo; abo, ni bo Imana Allah Yagerageje imishaha yabo, maze Irayeza mu kuyishikana kw'igamburukiramana, bazogumirizwa akabanga ku vyaha vyabo, vyirengagizwe ntibibahanirwe, bazonaronka n'impano zihambaye kandi zamaho mu Bwami bw'ijuru.

إِنَّ الَّذِينَ يُغْضَوْنَ أَصْوَاتَهُمْ عِنْدَ رَسُولِ
اللَّهِ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللَّهُ فُلُونَهُمْ
لِلتَّقْوَىٰ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٣﴾

4. Muvugishwamana! Mu vy'ukuri, abaguhamagara basemerera bari hanze y'ivyumba vyawe, bakakurenza urwamo, abenshi muri bo, ntibatahura icubahiro cawe ngo baguhamagare mu rupfasoni rugukiye.

إِنَّ الَّذِينَ يُنَادُونَكَ مِن وَرَاءِ الْحُجُرَاتِ
أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٤﴾

5. Iyo bihangana bakarindira ko usohoka, vyari kuba ari vyiza kuri bo ku Mana Allah kuko Yabategetse kukwubaha. Burya Imana Allah, ni Nyenimbabazi-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

وَلَوْ أَنَّهُمْ صَبَرُوا حَتَّىٰ تَخْرُجَ إِلَيْهِمْ لَكَانَ
خَيْرًا لَهُمْ ؕ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٥﴾

[1] Iyi Aayah, irihaniza abemeramana ko batokwadukana bishasha mw'idini, canke ngo bishingire ingingo zicye kubiri n'amabwirizwa y'Imana Allah.

[2] Kutarenza urwamo Intumwa y'Imana (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) no guca bugufi mw'ijwi mu gihe co kuganira na yo, hamwe rero no kudasemerera mu kuyihamagara, ni bimwe mu rupfasoni rutegerezwa kwubahirizwa kuri yo, kuko yatewe iteka ryo kurungikwa n'Imana Allah kugira yemerwe, ikundwe, yongere ikurikirwe muri vyose.

6. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Nihagira ikigaba kibazanira inkuru, murabanza muyitohoze mu bwitonzi imbere yuko muyemera ngo muyikwiragize, ku kwanka ko mwasanga mwandagaye abantu b'abera ku kutamenya, maze mugasigara muricuza ku vyo mwakoze.

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذْ جَاءَكُمْ فَاسِقٌ
بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا أَن تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهْلَةٍ
فَتُصِيبُوا عَلَىٰ مَا فَعَلْتُمْ تَدْمِينٌ ﴿٦﴾

7. Nimumenye kandi ko Intumwa y'Imana iri kumwe na mwe, muheze rero murangwe n'urupfasoni, kuko yoyo ishaka ko mubaho mw'iteka n'itekane, ata we mubangamiye. Mu gihe rero yobumvira mu vyo mwipfuzwa vyose, ni ukuri ntimwokworoherwa namba; ariko rero Imana Allah, Yabakundishije ukwemera Iranakuryohereza mu mishaha yanyu, Ibankisha ubugarariji n'ubugaba bwo kurenga ku mabwirizwa yayo no kugabitanya. Abarangwa n'izi ngeso nziza rero, ni bo bari mu nzira nziza ibereye y'ukuri.

وَاعْلَمُوا أَنَّ فِيكُمْ رَسُولَ اللَّهِ لَوْ يُطِيعُكُمْ
فِي كَثِيرٍ مِّنَ الْأَمْرِ لَعَنِتُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ
حَبَّبَ إِلَيْكُمُ الْإِيمَانَ وَزَيَّنَهُ فِي قُلُوبِكُمْ
وَكَرَّهَ إِلَيْكُمُ الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ
أُولَٰئِكَ هُمُ الرَّشِيدُونَ ﴿٧﴾

8. Ivyo vyiza vyose murimwo, ni impano n'inema zivuye ku Mana Allah. Burya Imana Allah, ni Nyenubumenyikurivyose, Intungane mu vyo Ikora.

فَضَّلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِعْمَةً وَاللَّهُ عَلِيمٌ
كَرِيمٌ ﴿٨﴾

9. Nihagira imigwi ibiri mu bemeramana ishamirana ikarwana, muraca muyihuza muyinywanishe mwisunze Igitabu c'Imana Allah n'inyigisho z'intumwa. Nihagira umugwi muri yo wanka kwubahiriza ingingo yafashwe, muraheza muwurwanye mwivuye inyuma, gushika ugarutse ku ngingo y'Imana Allah n'Intumwa yayo. Niwagaruka kuri iyo ngingo rero, muranywanisha iyo migwi ata nkunzi, maze muyitunganirize mwisunze ingingo y'Imana Allah n'Intumwa yayo. Mu vy'ukuri Imana Allah, Irakunda abatunganyiriza abandi ata nkunzi^[1].

وَإِن طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا
فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا فَإِن بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى
الْأُخْرَىٰ فَقْتُلُوا الَّتِي تَبَغَىٰ حَتَّىٰ تَفِيءَ إِلَىٰ
أَمْرِ اللَّهِ فَإِن فَاءَتْ فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا
بِالْعَدْلِ وَأَقْسِطُوا إِنَّ اللَّهَ مُجِيبٌ
الْمُقْسِطِينَ ﴿٩﴾

10. Ni ukuri abemeramana, ni abavukanyi mw'idini, muraheza rero munywanishe hagati y'abavukanyi banyu baramutse batase, maze mutinye Imana Allah muri ukwo kunywanisha kugira mugirirwe impuhwe na Yo.

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ
أَخْوَانِكُمْ وَأَتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٠﴾

11. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Ntihakagire umugwi w'abagabo usuzugura uwundi mugwi, kumbure hari n'aho umugwi usuzuguwe muri bo, woba urangwa n'ubutore gusumba umugwi wawusuzuguye. No mu bagore nyene, ntihakagire umugwi muri bo usuzugura uwundi mugwi, kumbure hari n'aho umugwi wasuzuguwe muri bo, woba urangwa n'ubutore gusumba umugwi wawusuzuguye. Ntimugatezanye urubwa, kandi ntimugatazirane amazina mabi (adakundwa). Ni bibi cane ku mwitana izina

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا يَسْخَرُ قَوْمٌ مِّنْ
قَوْمٍ عَسَىٰ أَن يَكُونُوا خَيْرًا مِنْهُمْ وَلَا
نِسَاءٌ مِّنْ نِّسَاءٍ عَسَىٰ أَن يَكُنَّ خَيْرًا
مِّمَّنَّ وَلَا تُلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا
بِالْأَلْقَابِ بِئْسَ الْأَسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ
الْإِيمَانِ وَمَن لَّمْ يَتُبْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ
الظَّالِمُونَ ﴿١١﴾

[1] Muri iyi Aayah, harimwo icemezo c'uko Imana Allah Ikunda mu buryo buberanye n'icubahiro cayo.

ry'ubunyakibi mu nyuma y'aho mumariye kuba abislamu, mugatahura ububi bwavyo. Uwutazokwigaya rero ngo avanane no kwitana izina nk'iryo, azoba ari mu birenganije.

12. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Nimwirinde ukwikeka nabi kenshi abemeramana, mu vy'ukuri bimwe muri ukwo kwikeka nabi ni ibicumuro; kandi ntikumagendereze murondera kumenya utunenge twabo, ntikumandagazanye^[1]. Burya none muri mwebwe, hari uwokunda ko yorya inyama z'umubiri w'umuvukanyi wiwe yamazaza gupfa! Nimwanke mwankirize rero kwandagazanya, kuko kwandagaza umuntu ari nko kumurya inyama yapfuye. Nimugamburukire Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Nyenukwumvirabigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

13. Emwe bantu! Mu vy'ukuri Twebwe Allah, Twabaremye Tubakomoye kuri so wanyu umwe ari we Adamu, na nyoko wanyu umwe ari we Hawa, nta gituma rero mwokwihaya ku nkomoko zanyu; Twaranabaremye mw'ima ry'intanga biciye mu kurondoka, Tubagira amahanga n'amoko atandukanye kw'isi kugira gusa mumenyane. Mu vy'ukuri, intore muri mwebwe isumba abandi ku Mana Allah, ni umugamburukirama muri mwebwe gusumba abandi. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Nyenubumenyikurivyose, Muhetuziwayyose.

14. Ababa mu micungararo y'igisagara ca Madina, barinamuye bavuga bihaya bati: "Twaremeye vy'ukuri-Imana Allah n'Intumwa yayo". Muvugishwamana! Babwire uti: "Ntimukihaye ko mwemeye vy'ukuri, ahubwo nimuvuge muti: "Twarabaye abislamu", nayo ukwemera ntikuranyengetera mu mitima zanyu. Nimwumvira Imana Allah n'Intumwa yayo, Imana Allah ntizogabanya na kimwe mu ndishi z'ibikorwa vyanyu". Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Nyenimbabazi-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo^[2].

15. Ni ukuri abemeramana koko, ni barya bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo, hanyuma ntibagira amakenga mu kwemera kwabo, maze

[1] Kwandagaza umuntu, ni ukumuvugako ivyo adakunda ko bivugirwa ku mugaragaro mu gihe we nyene atahibereye ngo avyumve.

[2] Iyi Aayah, irabuza umuntu ko yihaya mu kwemera mu majambo, mu gihe ibikorwa vyawe biteye kubiri n'ivyo avugaga.

baharanira n'idini ry'Imana Allah mu gutanga amatungo yabo no mu kwitanga ubwabo. Abo, ni bo rero mvugakuri koko mu kwemera kwabo. وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْلَتْكَ هُمْ الصَّادِقُونَ ﴿١٥﴾

16. Muvugishwamana! Bwira ababa mu micungararo y'igisagara ca Madina uti: "Mbega mubwira Imana Allah ibijanye n'idini hamwe n'ukwemera kwanyu, kandi Imana Allah Izi neza ibiri mu majuru n'ibiri mw'isi! Burya rero Imana Allah, ni Nyenubumenyikurivyose, Irazi neza ivyo mukora n'ivyo muzirikana". قُلْ أَنْتَعْلَمُونَ اللَّهَ بِدِينِكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٦﴾

17. Muvugishwamana! Bakwihayako ko bagukurikiye bakaba abislamu! Babwire uti: "Ntimukanyihayeko ko mwabaye abislamu kuko mwababaye ku neza yanyu; ahubwo Imana Allah ibihayako ku kuba Yarabashoboje kuba abislamu, mukayemera Yo hamwe n'Intumwa yayo nimwaba muri mvugakuri koko mu kwemera kwanyu". يَمُنُونَ عَلَيْكَ أَنْ أَسْلَمُوا قُلْ لَا تَمُنُوا عَلَيَّ إِلَّا سَلَّمْتُمْ بِلِ اللَّهِ يَمُنُّ عَلَيْكُمْ أَنْ هَدَيْتُكُمْ لِلْإِيمَانِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٧﴾

18. Mu vy'ukuri Imana Allah, Irazi neza ibinyegejwe ibiremwa mu majuru n'isi. Burya Imana Allah, ni Nyenubona, Irabona neza ivyo mukora kandi Izobibahembera. إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ غَيْبَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾

50. Qaaf (Qaaf)
Aayah 45, Madina

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Qaaf^[1]. Jewe Allah, Ndarahiye kuri iyi Qor'ani y'iteka n'icubahiro, ko Intumwa Muhamadi ari mvugakuri mu vyo ishikiriza;

ق وَالْقُرْآنِ الْمَجِيدِ ﴿١﴾

2. Ahubwo abahakanye bivuye inyuma Intumwa (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), batangajwe n'uko muri bo harungitswe Umugabisha abagabisha ku bihano vy'Imana Allah, maze abagararije Imana Allah n'Intumwa yayo baca bavuga bitangaza bati: "Iki, ni ikintu gitangaje pe!

بَلْ عَجِبُوا أَنْ جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ فَقَالَ الْكٰفِرُونَ هَذَا شَيْءٌ عَجِيبٌ ﴿٢﴾

3. Mbega burya nitwapfa tugacika ivu n'amagufa mu kuzimu, tuzoheza dusubizwe ubuzima tuzuke koko! Yemwe! Iryo zuka rero, riri kure nk'ukwezi, n'iribaho".

أَوَدَا مَتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا ذٰلِكَ رَجْعٌ بَعِيدٌ ﴿٣﴾

4. Ni ukuri Twebwe Allah, Turazi neza ibibora mu mibiri yabo bigahinduka ivu, maze isi ikabinunzwa; Turafise rero n'Igitabu nyezina kibungabunzwe, canditswemwo ivyagezwe kuri bo n'ishirwa mu ngiro ryavyo "Lawhu Mahfuudhw".

قَدْ عَلِمْنَا مَا تَنْقُصُ الْأَرْضُ مِنْهُمْ وَعِنْدَنَا كِتَابٌ حَفِيظٌ ﴿٤﴾

[1] Raba insiguro y'indome zitangura mu ntango y'Igisomwa Al-Baqara.

5. Ahubwo rero, ababangikanyamana barahakanye bivuye inyuma Qor'ani igihe ibashikiriye, baraheza baguma bajuragirika mu vyiyumviro, batazi ico bafata n'ico bareka hagati y'ukwemera no guhakana. ﴿مَرِيحٌ ۝﴾

أَقْلَمَ يَنْظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَيَّنَّهَا وَرَبَّيْنَهَا وَمَا لَهَا مِنْ فُرُوجٍ ﴿٦﴾

6. Mbega aho bahakana izurwa ry'ibiremwa, ntibabona ijuru rihanitse hejuru yabo, ukuntu Twebwe Allah Twaryubatse riringaniye, Turaheza Turishariza n'inyenyeri zakaka, ata n'akanenge woribonamwo!

وَالْأَرْضِ مَدَدْنَهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْثَبْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ ﴿٧﴾

7. Mbega, ntibabona n'isi nyene ko Twayaguye, maze Turayisasa, Tuyigirako n'imisozi iyigumije nk'imambo ku kwanka ko yobajegeza, Turaheza Tuyimereshako n'ubwoko bwose bw'ivyimeza bibereye ijisho!

تَبَصَّرَةٌ وَذِكْرَى لِكُلِّ عَبْدٍ مُنِيبٍ ﴿٨﴾

8. Ivyo vyose rero, Twabiremye kugira Dukebure Twongere Twibutse uwo wese ashaka kugaruka ku Mana Allah;

وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُبْرَكًا فَأَنْبَتْنَا بِهِ جَنَّاتٍ وَحَبَّ الْحَصِيدِ ﴿٩﴾

9. Twaranatumye hagwa n'amazi y'imvura avuye mu bicu azananye mu kirere abafitiye akamaro kanini, maze Tumeresha amashamba y'ibiti vyinshi, hamwe rero n'ibinyantete hakoreshajwe nya mazi;

وَالنَّخْلِ بَاسِقَاتٍ لَهَا طَلْعٌ نَضِيدٌ ﴿١٠﴾

10. Tumeresha n'ibiti vy'itende bikura bikaba birebire, biheka n'itende zihakeranye;

رِزْقًا لِلْعِبَادِ وَأَحْيَيْنَا بِهِ بَلَدَةً مَيِّتًا كَذَلِكَ الْخُرُوجُ ﴿١١﴾

11. Ivyo vyose rero, Tukaba Twabimeresheje kugira bibesheho ibiremwa, kimwe cose ku co gikeneye. Twaranatohajwe isi hakoreshajwe nya mazi nyene, isi yari yagadutse igacika ubukumbagare, isubira kunagisha ibiterwa n'ivyimeza bitandukanye. Ni nk'ukwo nyene rero na mwe Tuzobasubiza kandi ubuzima mukazuka ku musi w'izuka.

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَأَصْحَابُ الرَّيِّسِ وَثَمُودُ ﴿١٢﴾

12. Hambere y'ababangikanyamana b'Abakorayishi, harigeze guhakana abantu ba Nuhu, Beniriba na Bene Thamuudi barungikiwe Swalehe;

وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ وَإِخْوَانُ لُوطٍ ﴿١٣﴾

13. Bene Aadi barungikiwe Huudi, Firawuni yarungikiwe Musa, abantu ba Lutwii;

وَأَصْحَابُ الْأَيْكَةِ وَقَوْمُ تُيَمِّعٍ كُلُّ كَذَّابٍ الرَّسُلُ فَحَقَّ وَعَيْدِ ﴿١٤﴾

14. Abantu bo mu gisagara c'ibiti bitotahaye barungikiwe Shu'ayibu, hamwe rero n'abantu b'umwami wo muri Yemeni batazira Tubba'a^[1]. Abo bose rero, barahakanye bivuye inyuma Intumwa barungikiwe, gutyo bashikirwa n'inkurikizi zo kutumva ukubihaniza kwanje Jewe Allah, Nca Ndashakana vy'akarorero.

أَفَعَيَّبْنَا بِاللِّحَاقِ الْأَوَّلِ بَلْ هُمْ فِي لَبْسٍ مِّنْ خَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿١٥﴾

15. Mbega none, bibaza ko Twananiwe kurema ibiremwa Twaremye na mbere ata n'ico Turinze kurabirako, ku buryo Twonanirwa no kubisubiza kandi ubuzima ngo

[1] Tubba'a, ni itazirano ryahabwa umwami uwo ari we wese mu bami batwara igihugu ca Yemeni aho hambere hahise.

bizuke vyaramaze guhona! Kira noneho, ivyo ntivyotunanira. Ukuri, ni uko ababangikanyamana bo bafise amakenga ku kuntu izurwa ry'ibiremwa ryoshoboka kandi vyaramaze gupfa.

16. Ni ukuri Twebwe Allah, Twaremeye umuntu Tuzi neza ivyo umushaha wiwe umwosha. Kira noneho, Turi no hafi yiwwe cane kurusha umutsi mukuru wo kw'izosi ufitanaye imihora n'umutima; وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَنَعَلْمَا تُوَسُّوسَ بِهِ نَفْسُهُ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ ﴿٦٦﴾

17. Igihe abamalayika babiri baba bari iburyo n'ibubamfu, maze uwuri iburyo akandika ibikorwa vy'umuntu vyiza, uwuri ibubamfu na we akandika ibikorwa vyiwwe bibi; إِذْ يَتَلَقَّى الْمُتَلَقِيَانِ عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ قَعِيدٌ ﴿٦٧﴾

18. Nta n'ijambo na rimwe riva mu kanwa kiwe, kiretse ko aba afise umumalayika amucungereye aheza akaryandika, akaba ari na co gusa ajejwe; مَا يَلْفُظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ ﴿٦٨﴾

19. Yashikirwa n'ibimenyetso vy'ukuri vy'uko ari ku mpfiro, akabwirwa ati: "Ewe muntu! Ico ni co wahora uhunga utinya ko kigushikira"; وَجَاءَتْ سَكْرَةُ الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ذَلِكَ مَا كُنْتَ مِنْهُ تَحِيدُ ﴿٦٩﴾

20. Maze inzamba igira kabiri yo kuzurwa kw'ibiremwa ivuzwe. Uwo rero ni wo musu w'izuka, Imana Allah Yasezeraniye abagarariji ko utegerezwa gushika; وَنَفِخَ فِي الصُّورِ ذَلِكَ يَوْمَ الْوَعِيدِ ﴿٧٠﴾

21. Umuntu wese rero kuri uwo musu, azoza ari kumwe n'abamalayika babiri; umwe azoba amushoreye, awundi na we akazoba aje kumwagiriza ku vyo yakoze kw'isi. وَجَاءَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَعَهَا سَائِقٌ وَشَهِيدٌ ﴿٧١﴾

22. Aheze abwirwe ati: "Ni ukuri, wari waragoswe ku vyo wiboneye kuri uno musu, maze Twebwe Allah Tugukurirako ipaziya ku buryo amaso yawe kuri uno musu abona ata guhwihwisha". لَقَدْ كُنْتَ فِي غَفْلَةٍ مِنْ هَذَا فَكَشَفْنَا عَنْكَ غِظَاءَكَ فَبَصَرُكَ الْيَوْمَ حَدِيدٌ ﴿٧٢﴾

23. Umumalayika yamugendanira yandika ivyo akora, azomwagiriza ati: "Ng'ibi ivyo wakoze ndabifise kandi birabungabunzwe, biranditswe". وَقَالَ قَرِينُهُ هَذَا مَا لَدَىٰ عَتِيدٍ ﴿٧٣﴾

24. Imana Allah Imaze gutunganiriza ibiremwa, Izobwira nya bamalayika babiri lti: "Nimuterere muri Jahannamu umuhakanyi uwo ari we wese yimonogoje mu bugarariji, intumva mu kurenga ku mabwirizwa; أَلْقِيَا فِي جَهَنَّمَ كُلٌّ كَفَّارٍ غَنِيْدٍ ﴿٧٤﴾

25. Akaba n'impfumbasi itigera itanga namba mu matungo yayo, yahonyanga agateka k'abandi, ikarenga no ku mabwirizwa, yamana amakenga ku vyo yasezeraniye no mu vyo yihanijweko; مَتَاعٍ لِلْخَيْرِ مُعْتَدٍ مُرَبِّبٍ ﴿٧٥﴾

26. Uwabangikanije Imana Allah n'iyindi mana, nimumuterere mu bihano bikaze vya Jahannamu"; الَّذِي جَعَلَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَأَلْقِيَاهُ فِي الْعَذَابِ الشَّدِيدِ ﴿٧٦﴾

27. Shetani yamwama hafi mu kumwosha nabi, izomwihakana maze ivuge iti: "Mana yacu Rurema Allah! * قَالَ قَرِينُهُ رَبَّنَا مَا أَطَعَيْتُهُ وَلَكِنْ كَانَ فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿٧٧﴾

Sinigeze ndamuhubisha, ariko yari asanzwe ari mu muzimagiza uri kure cane y'ukuri".

28. Imana Allah izovuga Iti: "Nimukazibe! Nta kamaro ko gutanako imiragwe imbere yanje mu gihe Nabasezeraniye kw'isi ko umugarariji azohanwa;

قَالَ لَا تَخْتَصِمُوا لَدَيَّ وَقَدْ قَدَّمْتُ إِلَيْكُمْ بِالْوَعِيدِ ﴿٢٨﴾

29. Sinisubirako mw'ijambo, kanatsinda Jewe Allah, sindenganya n'umwe mu biremwa ngo Ndamuhanire icaha c'uwundi".

مَا يُبَدَّلُ الْقَوْلُ لَدَيَّ وَمَا أَنَا بِظَلَمٍ لِّلْعَبِيدِ ﴿٢٩﴾

30. Ntumwa y'Imana! Ibutsa abo warungitsweko umusi Twebwe Allah Twabwiye Jahannamu Duti: "Mbega wuzuye!"; Jahannamu na yo ikishura iti: "Hoba hariho inyongera mu bantu no mu Majini ngo mumpel!", Imana Allah Ice lyishiramwo ikirenge cayo, maze na yo ubwo nyene ice icureha ivuga iti: "Geza aho nakwiwe, nakwiwe, namaze kwuzura, nta n'inyongera nkeneye".

يَوْمَ نَقُولُ لِجَهَنَّمَ هَلِ امْتَلَأْتِ وَتَقُولُ هَلْ مِن مَّزِيدٍ ﴿٣٠﴾

31. Ubwami bw'ijuru buzokwegerezwa hafi y'abagamburukiramana, maze babwitegereze akamwemwe ku kandi kabasya;

وَأَزَلَّتِ الْجَنَّةُ لِّلْمُتَّقِينَ غَيْرَ بَعِيدٍ ﴿٣١﴾

32. Bace babwirwa bati: "Ubu, ni bwo Bwami mwasezeraniye ko buzohabwa uwo wese yigaya ku vyaha vyiwe, akabungabunga n'ivyo yasezeraniye Imana Allah;

هَذَا مَا تُوْعَدُونَ لِكُلِّ أَوَّابٍ حَفِيظٍ ﴿٣٢﴾

33. Uwatinye Nyenimpuhwe kw'isi ataranamubona, maze akaza ku musu w'izuka, n'umutima wigaya".

مَنْ خَشِيَ الرَّحْمَنَ بِالْغَيْبِ وَجَاءَ بِقَلْبٍ مُّنِيبٍ ﴿٣٣﴾

34. Uyo rero ku musu w'izuka, azoba ari mu bemeramana bazobwirwa bati: "Nimwinjire ubwo Bwami mu mahoro mutekaniwe". Uwu rero, ni wo musu w'ubuzima budahera;

أَدْخُلُوهَا بِسَلَامٍ ذَلِكَ يَوْمُ الْخُلُودِ ﴿٣٤﴾

35. Bazoronswa muri Bwo ivyo bipfuzwa vyose, baranafiseyo n'izindi nema z'inyongera; iyihambaye muri zo, ikaba ari ukwibonera ukuri kwamyeye Imana Allah.

لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ فِيهَا وَلَدَيْنَا مَزِيدٌ ﴿٣٥﴾

36. Hambere y'ababangikanyamana b'i Makka, hari n'imigwi y'abantu Twahoneje, bari bafise inguvu n'ukwiganza kubasumba; barashatse gutungwa n'ayo bameze bahungira mu bihugu hirya no hino ngo ntibahanwe. Mbega none, burya hari uworonka ubuhungiro ahungiramwo ibihano vy'Imana Allah!

وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُم مِّن قَرْنٍ هُمْ أَشَدُّ مِنْهُمْ بَطْشًا فَنَقَّبُوا فِي الْبِلَادِ هَلْ مِن مَّحِيصٍ ﴿٣٦﴾

37. Mu vy'ukuri muri iryo honywa ryabo rero, ni ukuri harimwo inkebuzo ku wufise umutima utahura, canke agatega amatwi umutima uri mu nda.

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرًا لِّمَن كَانَ لَهُ قَلْبٌ أَوْ أَلْقَى السَّمْعَ وَهُوَ شَهِيدٌ ﴿٣٧﴾

38. Ni ukuri, Twaremye amajuru indwi n'isi hamwe n'ibiri hagati yavyo mu misi itandatu, kandi ntitwigeze Turuha namba^[1].

وَلَقَدْ خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَمَا مَسَّنَا مِنْ لُغُوبٍ ﴿٣٨﴾

39. Ntumwa y'Imana! Ihanganire rero ivyo abagarariji bavuga, uheze uremururire umushaha, uninahaze Imana yawe Rurema Allah mu kuyishimagiza, mw'isengesho ryo mu mutwenzi imbere yuko izuba riseruka, no mw'isengesho ryo ku muhingamo imbere yuko izuba rirenga;

فَأَصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَأْتِيكَ وَسِيحَ بَحْمَدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ ﴿٣٩﴾

40. Maze uyininahaze mu kuyishimagiza no mw'isengesho ryo ku mugoroba bumaze guhwibira, wongere uyininahaze uyishimagiza mu nyuma y'amasengesho.

وَمِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَأَدْبَرَ السُّجُودِ ﴿٤٠﴾

41. Ntumwa y'Imana! Urumviriza rero umusi umumalayika ajejwe kuvuza inzamba, umusi yayivugije ari hafi cane;

وَأَسْمِعْ يَوْمَ يُنَادِ الْمُنَادِ مِنْ مَّكَانٍ قَرِيبٍ ﴿٤١﴾

42. Umusi abantu bazokwumva vy'ukuri ijwi ry'inzamba igira kabiri; uwo rero ni wo musu, abantu bazozuka bava mu kuzimu.

يَوْمَ يَسْمَعُونَ الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ ذَٰلِكَ يَوْمُ الْخُرُوجِ ﴿٤٢﴾

43. Mu vy'ukuri, ni Twebwe Allah Dutanga ubuzima ku biremwa, maze bikabaho; ni na Twebwe nyene Tubwaka nya biremwa maze bigapfa, ni no kuri Twebwe rero ibiremwa vyose bizosubira kugira bihemberwe ivyo vyakoze;

إِنَّا نَحْنُ نُحْيِيهِمْ وَنُمِيتُهُمْ وَإِلَيْنَا الْمَصِيرُ ﴿٤٣﴾

44. Umusi isi yasataguritse kugira abapfuye bazuke, maze bagasokoroka banyaragasa bitaba umuraritsi, iryo yegerenywa ry'ibiremwa rero, kuri Twebwe riroroshe cane.

يَوْمَ تَشَقَّقُ الْأَرْضُ عَنْهُمْ سِرَاعًا ذَٰلِكَ حَشْرٌ عَلَيْنَا يَسِيرٌ ﴿٤٤﴾

45. Twebwe Turazi neza ibivugwa n'ababangikanyamana mu kurementanya no mu guhakana Aayah n'ivyememo vyacu. Ntumwa y'Imana! Kandi wewe, ntujejwe namba kubahatira kuba abislamu, ahubwo ujejwe ishikirizabutumwa; ibutsa rero ukoresheje Qor'ani, uwutinya akaniyubara ukwihaniza kwanje ku bihano vyo ku musi w'izuka.

نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِجَبَّارٍ فَذَكَرَ بِالْقُرْآنِ مَنْ يَخَافُ وَعِيدِ ﴿٤٥﴾

51. Ad-Dhaariyaat (Ibihuhusi bitumura ivumbi)
Aayah 60, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Jewe Allah, Ndarahiye ku bihuhusi bitumura ivumbi;

وَالذَّرِيَّتِ ذُرْوَا

[1] Uwufise ubushobozi n'ububasha bwo kurema ivyo vyose, arashoboye no gusubiza ubuzima abapfuye, maze bakazuka.

2. No ku bicu vy'imvura; فَأَلْحَمِلَتْ وَقْرًا ٢
3. No ku bwato bugendera mw'ibahari vyoroshe; فَأَلْجَرَيْتِ يُسْرًا ٣
4. No ku bamalayika bashikana amabwirizwa y'Imana Allah ku biremwa; فَأَلْمَقْسِمَتِ أَمْرًا ٤
5. Ko vy'ukuri izurwa ry'ibiremwa musezeranirwa ari iry'ukuri, ritegerezwa gushika; إِنَّمَا تُوعَدُونَ لَصَادِقٌ ٥
6. N'uko mu vy'ukuri iharurirwa n'impera ku vyo mwakoze, bitegerezwa kuba! وَإِنَّ أَلْدَيْنِ لَوْفِعٌ ٦
7. Jewe Allah, Ndarahiye kw'ijuru ryaremwe mu buryo butangaje; وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْجُبُكِ ٧
8. Ko mu vy'ukuri, mwebwe abahakanyi muri ba mahindagu ku vyerekeye ukwemera Qor'ani hamwe n'Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah); إِنكُمْ لَبِي قَوْلٍ مُّخْتَلِفٍ ٨
9. Higizwa kure ya Qor'ani n'Intumwa, uwigijwe kure y'ukuyemera mu kwirengagiza ivyemezo vy'Imana Allah. يُؤْفِكُ عَنْهُ مِنَ الْوَيْكِ ٩
10. Harakavumwa rero abahakanyi bibwira ibitari ukuri; قَبْلَ الْخَرَصُونَ ١٠
11. Abimonogoje mu buhakanyi, bagoswe mu bugarariji; الَّذِينَ هُمْ فِي غَمْرَةٍ سَاهُونَ ١١
12. Babaza bitangaza mu ntumbero yo guhakana bati: "Mbega umusi w'iharurirwa n'impera, uzoshika ryari!". يَسْأَلُونَ أَيَّانَ يَوْمَ الَّذِينَ ١٢
13. Umusi w'iharurirwa n'impera, ni umusi bahanishijwe umuriro; يَوْمَ هُمْ عَلَى النَّارِ يُفْتَنُونَ ١٣
14. Maze bakabwirwa bati: "Nimuhonje ibihano vyanyu, ari na vyo mwahora mwihutira gusaba kw'isi ko mwohabwa". ذُوقُوا فِتْنَتَكُمْ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تَسْتَعْجِلُونَ ١٤
15. Mu vy'ukuri abagamburukiramana, kuri uwo musi bazoba bari mu mirima itotahaye yo mu Bwami bw'ijuru, irimwo n'amazi y'imbizi atemba; إِنَّ الْمَتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ١٥
16. Maze bakirane urweze n'akanyamuneza, impano bahawe n'Imana yabo Rurema Allah, mu vy'ukuri n'imbere yuko bahabwa nya mpano, bahora ari abagwaneza mu bugamburutsi bwabo kw'isi; عَاجِذِينَ مَا آتَاهُمْ رَبُّهُمْ إِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذَلِكَ مُحْسِنِينَ ١٦
17. Ni gake baryama mw'ijoro ku kubera ugusenga; كَانُوا قَلِيلًا مِّنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ ١٧
18. No mu bucagucagu, barasaba Imana Allah imbabazi ku vyaha vyabo; وَبِالْأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ ١٨
19. No mu matungo yabo, baratanga ishikanwa-bwirizwa n'imperezwa, bagahereza umukene asega n'uwipfa agasoni ntasege. وَفِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ ١٩
20. Burya mw'iremwa ry'isi, harimwo ivyemezo vyerekana ubushobozi n'ububasha vy'Imana Allah, ku bemera ata uhigimanga ko Allah ari Yo Mana y'ukuri lbwirijwe gusengwa, n'uko Muhamadi ari Intumwa yayo. وَفِي الْأَرْضِ آيَاتٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ ٢٠

21. Bantu! No mw'iremwa ryanyu nyene, harimwo ivyemezo vyerekana ko Imana Allah ari Yo Yonyene Yabaremye, gutyo Ikaba ari Yo Ibwirijwe gusengwa ari Imana Imwe Rudende Itabangikanywa. Mbega none ntimubona ngo mutegere ukuri!

وَفِي أَنفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿٦١﴾

22. Ibibabeshaho hamwe n'ivyo musezeranirwa: vyaba ivyiza canke ibibi, amahirwe canke amarushwa, vyose biri mw'ijuru, vyaragezwe kandi biranditswe.

وَفِي السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ وَمَا تُوعَدُونَ ﴿٦٢﴾

23. Ku kubera ivyo vyose rero, Ndarahiye Jewe Allah ku kuba ari Jewe Rurema Yaremye ijuru n'isi, ko ivyo Nabasezeraniye vyose, ari ukuri mudakwiye kugirako amakenga; nka kurya mutagira amakenga ko muvuga mugatomora.

فَوَرَبَّ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ لَحَقُّ مِثْلَ مَا
أَنْتُمْ تَنْطِفُونَ ﴿٦٣﴾

24. Ntumwa y'Imana! Mbega warashikiriye n'inkuru y'abashitsi bubashwe mu bamalayika bigeze kugendera Ibrahimu (nyakugira amahoro y'Imana Allah);

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ ضَيْفِ إِبْرَاهِيمَ
الْمُكْرَمِينَ ﴿٦٤﴾

25. Igihe binjira kwa Ibrahimu bagaca baramutsa bati: "Nimugire amahoro"; maze na we akabishura ati: "Nimusangwe amahoro, emwe bashitsi ntamenye abo muri bo!"

إِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلِّمْ عَلَيْنَا قُلْ سَلِّمْ
قَوْمٌ مُنْكَرُونَ ﴿٦٥﴾

26. Ni ho yinyavya mu kigo afata ishashi y'inka inuze arayibaga, arayotsa;

فَرَاغَ إِلَىٰ أَهْلِهِ فَجَاءَ بِعِجْلٍ سَمِينٍ ﴿٦٦﴾

27. Araheza ayizimana ba bashitsi mu rufasoni nta ngere ati: "Mbega ntimwokwihereza!";

فَقَرَّبَهُ إِلَىٰ آلِهِمْ قَالَ أَلَا تَأْتَلُونَ ﴿٦٧﴾

28. Ibrahimu amaze kubona ko ba bashitsi badafunguye, vyaramuteye ubwoba. Nya ntumwa zimaze kubona ko Ibrahimu yagize ubwoba, zahavuye mu kumuhumuriza zimubwira ziti: "Ntugire ubwoba namba! Twebwe turi abamalayika". Ni ho rero baca banamushikiriza n'agakuru keza yuko umukenyezi wiwe Sarah azokwibaruka umwana w'incabwenge mw'idini yitwa Is-haka.

فَأَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُوا لَا تَخَفْ
وَبَشَّرُوهُ بِغُلَامٍ عَلِيمٍ ﴿٦٨﴾

29. Umukenyezi wa Ibrahimu Sarah aho yumviye inkuru yuko azokwibaruka umwana, yaregereye hafi yabo, maze yikubita kw'itama yitangaza ati: "Bishoboka gute ko novyara kandi ndi umukecuru, nkaba ndi n'ingumba!"

فَأَقْبَلَتْ أَمْرًا نُهُ فِي صَرَّةٍ فَصَكَّتْ وَجْهَهَا
وَقَالَتْ عَجُوزٌ عَقِيمٌ ﴿٦٩﴾

30. Ba bashitsi b'abamalayika bamwishuye bati: "Iyo nkuru tuyikubwiye nk'uko yavuzwe n'Imana yawe Rurema Allah Yo Mushoboravyose; mu vy'ukuri Imana Allah, ni Intungane mu vyo Ikora, Nyenubumenyikurivyose".

قَالُوا كَذَلِكَ قَالَ رَبُّكَ إِنَّهُ هُوَ الْحَكِيمُ
الْعَلِيمُ ﴿٧٠﴾

31. Ibrahimu (nyakugira amahoro y'Imana Allah) yabwiye nya ntumwa mu bamalayika ati: "Ntumwa z'Imana! None mwoba mugenzwa n'amaki?";

* قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ أَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿٧١﴾

32. Na zo zirishura ziti: "Mu vy'ukuri, twarungitswe ku bantu b'abanyavyaha bimonogoje mw'igarariza;

قَالُوا إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٧٢﴾

33. Kugira tubahanishe amabuye yokeje;

لُرْسِلَ عَلَيْهِمْ جِجَارَةٌ مِّن طِينٍ ﴿٣٣﴾

34. Nya mabuye ariko ikimenyetso kivuye ku Mana yawe Rurema Allah, yagenewe abimonogoje mu bugarariji bagenzwa n'ubwononyi kw'isi".

مُسَوَّمَةٌ عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُسْرِفِينَ ﴿٣٤﴾

35. Ni ho rero Twebwe Allah, Twakura mu gacimbiri K'abantu ba Luutwi, abemeramana;

فَأَخْرَجْنَا مَن كَانَ فِيهَا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٣٥﴾

36. Eka mbere ntitwanasanze muri nya gacimbiri, kiretse umuhana umwe gusa w'abemeramana, ukaba wari uwa Luutwi (nyakugira amahoro y'Imana Allah);

فَمَا وَجَدْنَا فِيهَا غَيْرَ بَيْتٍ مِّنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٣٦﴾

37. Muri ko, Twahasize ikimenyetso c'igihano Twabahaye, cerekana ubushobozi bw'Imana Allah bwo guhana, ku bantu batinya ibihano vyayo bibabaza.

وَتَرَكْنَا فِيهَا آيَةً لِلَّذِينَ يَخَافُونَ الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿٣٧﴾

38. No mw'irungikwa rya Musa kwa Firawuni n'abunganizi biwe, igihe Tumurungikana Aayah n'ivyemezo bigaragara, harimwo Aayah n'inkebuzo ku bantu batinya ibihano bibabaza vy'Imana Allah.

وَفِي مُوسَى إِذْ أَرْسَلْنَاهُ إِلَى فِرْعَوْنَ بِسُلْطَانٍ مُّبِينٍ ﴿٣٨﴾

39. Firawuni yaragenjeje umugongo arirengagiza ukuri ku kwishimira inguvu ziwe, maze avuga ati: "Musa, ni umurozi canke ni umukehabwenge yeruye!".

فَتَوَلَّىٰ بَرْكِيئَهُ وَقَالَ سَلْجُورٌ أَوْ مَجْنُونٌ ﴿٣٩﴾

40. Ni ho rero Twafata Firawuni n'ingabo ziwe, Duca Tubaterera mw'ibahari. Firawuni yari yakoze ibituma atabwako imiragwe ashavuriwe n'Imana Allah.

فَأَخَذْنَاهُ وَجُودَهُ فَتَنَبَّأْتُهُمْ فِي اللَّيْلِ وَهُوَ مُلِيمٌ ﴿٤٠﴾

41. No mw'ihonywa rya Bene Aadi, harimwo Aayah n'inkebuzo ku wutegera, igihe Twabarungikira igihuhusi gitema kigatongora;

وَفِي عَادٍ إِذْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الرِّيحَ الْعَقِيمَ ﴿٤١﴾

42. Nta kintu na kimwe nya gihuhusi caciyeko, kiretse ko cagisiga ari ubunywenywe.

مَا تَذَرُ مِن شَيْءٍ أَنتَ عَلَيْهِ إِلَّا جَعَلْتَهُ كَالرِّيمِ ﴿٤٢﴾

43. No mw'ihanwa rya Bene Thamuudi, harimwo Aayah n'inkebuzo, igihe Intumwa yabo Swalehe (nyakugira amahoro y'Imana Allah) yababwira iti: "Nimuryoherwe mu zanyu imisi itatu itarenga ntirenguke mu kurindira urwanyu ko rushika".

وَفِي ثَمُودَ إِذْ قِيلَ لَهُم تَمَتَّعُوا حَتَّىٰ حِينٍ ﴿٤٣﴾

44. Bene Thamuudi baragabitanije kw'ibwirizwa ry'Imana yabo Rurema Allah, baca bahitanwa n'igihano c'umuriro amaso mu yandi;

فَعَتَوْا عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ فَأَخَذْتُهُمُ الصَّعِقَةَ وَهُمْ يَنْظُرُونَ ﴿٤٤﴾

45. Ntibashoboye no guhaguruka ngo babihunge bitarashika, canke ngo bavyikuremwo, eka mbere n'iyu bahunga ntibari kubirokoka.

فَمَا اسْتَظْلَعُوا مِن قِبَالِهِ وَمَا كَانُوا مُنْتَصِرِينَ ﴿٤٥﴾

46. Twaranahoneje abantu ba Nuhu hambere yabo. Mu vy'ukuri abantu ba Nuhu, bari n'abantu b'ibigaba birenga ku mabwirizwa y'Imana Allah.

وَقَوْمٌ نُّوحٌ مِّن قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٤٦﴾

47. N'ijuru ryegereye isi, Twarariremye maze Turaritunganya, kugira riyibere igisenge kiyikingira, kandi mu vy'ukuri Turanaryagura; ﴿٤٧﴾ وَالسَّمَاءَ بَنَيْنَاهَا بِأَيْدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ

48. N'isi, Twarayigize nk'isaso kugira ibiremwa biyiturreko, ni Twebwe rero Abeza b'abasasa. ﴿٤٨﴾ وَالْأَرْضَ فَرَشْنَاهَا فَنِعْمَ الْمُهَيَّدُونَ

49. No mu bwoko bw'ibiremwa vyose, Twaremye bibiribiri bitandukanye mu ndemo; nk'igitsina-gabo n'igitsina-gore, kugira mwibuke ubushobozi n'ububasha vy'Imana Allah, muheze mwikebuke. ﴿٤٩﴾ وَمِن كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

50. Bantu! Enda rero nyabuna nimuhungire ibihano vy'Imana Allah, mu kwirukira ku mpuhwe zayo, maze mwemere mwongere mugamburukire Imana Allah hamwe n'Intumwa yayo. Mu vy'ukuri jewe kuri mwebwe, ndi Umugabisha ku bihano vyayo, atomora amabwirizwa yayo^[1]. ﴿٥٠﴾ فَذَرُوا إِلَى اللَّهِ إِنِّي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ مُّبِينٌ

51. Ntimukanabangikanye Imana Allah mu vyo mukora vyose mu kuyisenga n'iyindi mana. Mu vy'ukuri jewe kuri mwebwe, ndi Umugabisha ku bihano vyayo, atomora amabwirizwa yayo. ﴿٥١﴾ وَلَا تَجْعَلُوا مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ إِنِّي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ مُّبِينٌ

52. Nk'uko rero Abakorayishi bahakanye Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) bakavuga bati: "Muhamadi, ni umwivuzi w'amazina, canke umurozi, canke umukehabwenge"; ni ko n'imigwi y'abantu bo hambere yabo yabigenjeje, ntiyigeze irungikirwa Intumwa n'imwe, kiretse ko yavuga nk'ukwo nyene, bituma Tuyihana. ﴿٥٢﴾ كَذَلِكَ مَا أَتَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا قَالُوا سَاحِرٌ أَوْ مُجْنُونٌ

53. Mbega yemwe! Abo hambere, boba basigiye abo mu nyuma zabo iragi ryo guhakana Intumwa muri ubwo buryo nyene! Ahubwo rero mbere, bo ni abantu biganza bakagarariza, bagahuza umutima w'ubugararizi n'akagagazo, gutyo bagasusa no mu buryo bwo kugarariza. ﴿٥٣﴾ اتَّوَصَّوْا بِهِ بَلْ هُمْ قَوْمٌ طَاغُونَ

54. Ntumwa y'Imana! Irengagize ababangikanyamana mu kurindira itegeko riberekeye, nta n'uwogutako imiragwe kuko wamaze gushikana ubutumwa; ﴿٥٤﴾ فَتَوَلَّ عَنْهُمْ فَمَا أَنْتَ بِمَلُومٍ

55. Hamwe n'ivyo rero, shishikara irarikirama wibutsa abo warungitsweko, mu vy'ukuri ukwibutswa kuragirira akamaro abemeramana, na kare ngo uwukebura uwiwe agumizako. ﴿٥٥﴾ وَذَكَرْ فَإِنَّ الدِّكْرَى تَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ

56. Jewe Allah, sinaremye Amajini n'abantu Nkabarungikira n'Intumwa, atari ukugira banyiyegereze mu vyo bakora vyose banansenge ﴿٥٦﴾ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

[1] Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) iyo hagize ikiyigora, yaca iremururira umushaha wayo kw'isengesho, ubwo bukaba ari uburyo bumwe mu buryo bwo guhungira ku Mana Allah.

batambangikanya na kimwe mu biremwa;

57. Nta bimbeshaho ndabashakako, eka mbere nta n'impfungurwa Ndabasavye, kuko ni Jewe Mubeshaho w'ibiremwa, Nyenugutanga. مَا أُرِيدُ مِنْهُمْ مِنْ رِزْقٍ وَمَا أُرِيدُ أَنْ يُطْعَمُونَ ﴿٥٧﴾

58. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Yo Rutunga Ibeshejeho ibiremwa vyose, Nyeninguvu, Mutananiirwa. إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ ﴿٥٨﴾

59. Mu vy'ukuri, abirenganije mu guhakana Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), baragenewe umugabane w'ibihano; nk'uwagenewe bagenzi babo bahakanye hambere yabo, ntibihutire rero gusaba guhanwa, kuko bitebe bitebuke, bategerezwa guhanwa. فَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُنُوبًا مِثْلَ ذُنُوبِ أَصْحَابِهِمْ فَلَا يَسْتَعِجِلُونَ ﴿٥٩﴾

60. Uguhanwa nya guhanwa rero, ni ukw'abagararije Imana Allah n'Intumwa yayo, bakazohanwa kuri wa musi wabo w'izuka basezeraniirwa ko bazohanwa. فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ يَوْمِهِمُ الَّذِي يُوعَدُونَ ﴿٦٠﴾

52. At-Twuur (Umusozi wa Twuuri Sinayi) Aayah 49, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Jewe Allah, Ndarahiye ku musozi wa Twuuri Sinayi, ari na wo Navuganiyeko na Musa ukuri kwamye;

وَالطُّورِ ﴿١﴾

2. No ku Gitabu ca Qor'ani canditswe;

وَكِتَابٍ مَسْطُورٍ ﴿٢﴾

3. No ku Mizingo ihinguwe mu rusato, yuguruye;

فِي رَقٍ مَنشُورٍ ﴿٣﴾

4. No ku ngoro iri mw'ijuru ryegereye isi, irimwo abamalayika bama bariko barayikikura ku mwanya ku mwanya;

وَالْبَيْتِ الْمَعْمُورِ ﴿٤﴾

5. No kw'ijuru ryegereye isi, rikaba ari na co gisenge cayo;

وَالسَّكْفِ الْمَرْفُوعِ ﴿٥﴾

6. No kw'ibahari rizodomekwa rikarurumba ku musi w'umuhero w'isi;

وَالْبَحْرِ الْمَسْجُورِ ﴿٦﴾

7. Ko mu vy'ukuri ibihano vy'Imana yawe Rurema ga Ntumwa y'Imana, bitegerezwa gushikira abagarariji;

إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ لَوَاقِعٌ ﴿٧﴾

8. Nta n'uwuzobuza ko nya bihano bibashikira;

مَا لَهُ مِنْ دَافِعٍ ﴿٨﴾

9. Ku musi ijuru ryaseniyutse rigacika ubunywenywe;

يَوْمَ تَمُورُ السَّمَاءُ مَوْرًا ﴿٩﴾

10. Imisozi na yo igakurwaho, maze ikagenda nka kurya ubona ibicu bigenda!

وَتَسِيرُ الْجِبَالُ سَيْرًا ﴿١٠﴾

11. Uguhanwa nya guhanwa kuri uwo musi, ni ukw'abahakana ukuri bivuye inyuma;

فَوَيْلٌ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿١١﴾

12. Barya bishinga gufuyinata mu gutebura kw'idini;

الَّذِينَ هُمْ فِي حَوْضٍ يَلْعَبُونَ ﴿١٢﴾

13. Umusi rero, abahakanyi basunikiwe mu muriro wa Jahannamu ukuri kwo gusunikirwayo;

يَوْمَ يُدْعَوْنَ إِلَىٰ نَارِ جَهَنَّمَ دَعَاً ﴿١٣﴾

14. Bazobwirwa n'agashinyaguro n'akantu bati: "Ng'uwu wa muriro mwahora muhakana ko utabaho;

هَذِهِ النَّارُ الَّتِي كُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ ﴿١٤﴾

15. Mbega none ibi bihano murimwo, ni uburozi canke nta vyo mubona!

أَفَسِحْرٌ هَذَا أَمْ أَنْتُمْ لَا تُبْصِرُونَ ﴿١٥﴾

16. Nimuwinjire muwote rero; mwihangana mutihangana, vyose ni kimwe, ntimurota mutezurirwa mu bihano. Ni ukuri, muhemberwa ivyo mwari mwarakoze kw'isi".

أَصْلُوهَا فَاصْبِرُوا أَوْ لَا تَصْبِرُوا سَوَاءٌ عَلَيْكُمْ إِنَّمَا تُحْزَوْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾

17. Mu vy'ukuri abagamburukiramana, bazoba bari mu mirima itotahaye yo mu Bwami bw'ijuru, bari no mu nema zihambaye;

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَعِيمٍ ﴿١٧﴾

18. Akamwemwe kabasya, baryohewe n'inema z'ubwoko bwose bahawe n'Imana yabo Rurema Allah, kandi Imana yabo Rurema Allah Izonabakingira ibihano vy'umuriro ururumba wa Jahannamu;

فَكَيْفَ بِنَاءِ عَالَمِهِمْ رَبُّهُمْ وَوَقْلِهِمْ رَبُّهُمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿١٨﴾

19. Maze babwirwe bati: "Nimurye mwongere munywe n'akayabagu kenshi, burya muhembewe ibikorwa vyiza mwari mwarakoze kw'isi".

كُلُوا وَأَشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾

20. Bazoba rero bicaye ku bitanda bisharije bitondetse neza. Tuzonabatera iteka Tubashingire abakenyezi bo mu Bwami bw'ijuru, barangwa n'ubwiza bw'akataraboneka (Hururayini).

مُتَّكِبِينَ عَلَىٰ سُرُرٍ مَّصْفُوفَةٍ وَرَوَّحْنَهُمْ بِحُورٍ عِينٍ ﴿٢٠﴾

21. Na barya bemeye, maze n'uruvyaro rwabo rukabakurikira mu kwemera, Tuzobakurikiza uruvyaro rwabo mu Bwami bw'ijuru, n'aho batazoba bari ku rugezo rw'ibikorwa vyabo, kandi ntutuzogabanya na kimwe ku ndishi y'ivyo bakoze. Burya umuntu wese azofatirwa ku vyo yakoze, nta wuzohanirwa icaha c'uwundi.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُمْ بِإِيمَانٍ أَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَمَا أَلَتْنَاهُمْ مِّنْ عَمَلِهِمْ مِّنْ شَيْءٍ كُلُّ امْرِئٍ بِمَا كَسَبَ رَهِينَ ﴿٢١﴾

22. Hejuru y'inema bazoba barimwo, Tuzobaha ivyamwa n'inyama bitera akayabagu, kuko biri mu bintu bikundwa cane;

وَأَمَدَدْنَاهُمْ بِفُلْكِهَا وَلَحْمٍ مِّمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٢٢﴾

23. Tuzobaha n'umwuhiro w'inzoga zitaboreza, ibirahuri vy'inzoga bikurakuranwa, bahererekanya hagati yabo mu Bwami bw'ijuru; nya nzoga, nta ho zisa zisana n'izo kw'isi ziyayura umutwe, umuntu agatangura kudedemba avuga ayamuhe yitonganya;

يَتَنَزَّلُونَ فِيهَا كَأَنَّا لَا لَفُوفٌ فِيهَا وَلَا تَأْتِيهِمْ ﴿٢٣﴾

24. Bazoba bakikijwe n'imisore myiza, ikurakuranwa mu kubazimana; uyibonye, ku bwiza bwayo wogira ngo ni

*وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ غِلْمَانٌ لَّهُمْ كَأَنَّهُمْ لَوْلُو مَكْنُونٌ ﴿٢٤﴾

lulu^[1] zikiri aho zaremewe, zitarakorwako n'iminwe y'abantu.

25. Abari mu Bwami bw'ijuru, bazobazanya hagati yabo, batera inkuru z'ubuzima babanyemwo n'abandi kw'isi; وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٢٥﴾

26. Maze bavuge bati: "Mu vy'ukuri, mu buzima twabayeho mu bacu, aho hambere kw'isi, twaratinya Imana yacu Rurema Allah, tukamana impungenge ku bihano vyo ku musi w'izuka; قَالُوا إِنَّا كُنَّا قَبْلُ فِي أَهْلِنَا مُشْفِقِينَ ﴿٢٦﴾

27. Maze Imana Allah Itugirira ubuntu, Iturongora mu nzira yayo, Iraheza Idukingira n'ibihano vy'umwokero wa Jahannamu; فَمَنْ لِّلَّهِ عَلَيْنَا وَوَقْنَا عَذَابَ السَّمُومِ ﴿٢٧﴾

28. Mu vy'ukuri n'imbere y'ugukingirwa nya bihano, twahora dutakambira Imana Allah, mu kuyisaba tutayibangikanya, ko Yobidukingira. Mu vy'ukuri, ni Yo Mugiranezamuraivoyose, Nyenimbabazi ku batoni bayo". إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلُ نَدْعُوهُ إِنَّهُ هُوَ الْبَرُّ الرَّحِيمُ ﴿٢٨﴾

29. Ntumwa y'Imana! Ibutsa rero abo warungitsweko ukoresheje Qor'ani, kuko guhabwa kwawe ubutumwa n'ubumenyi mw'idini, si vyo vyotuma witwa Senyagara avuga ivyo adafitiye ubumenyi, canke umusazi yakehewe n'ubwenge. فَذَكِّرْ فَمَا أَنْتَ بِنِعْمَتِ رَبِّكَ بِكَاهِنٍ وَلَا مَجْنُونٍ ﴿٢٩﴾

30. Canke ababangikanyamana boba bavuga bati: "Uwo Muhamadi mwumva, ni umwivuzi w'amazina, tumuteze imisi, mureke urupfu ruramubona!" أَمْ يَقُولُونَ شَاعِرٌ مَّتَرَبَّصٌ بِهِ رَبِّبُ السَّمَوَاتِ ﴿٣٠﴾

31. Ntumwa y'Imana! Bishure uti: "Nimurindire urupfu rwanje, nanje mu vy'ukuri ndacarindiriye hamwe na mwe ibihano muzohabwa". قُلْ تَرَبَّصُوا فَإِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُتَرَبِّصِينَ ﴿٣١﴾

32. Ahubwo rero, burya ubwenge bw'ababangikanyamana, bwoba bubategeka kuvuga ijambo ry'igarariza nk'iryo, mu gihe bitarigera bishika ko umuntu yoba senyagara, akaba umwivuzi w'amazina, akaba n'umusazi mu mwanya umwe! Ahubwo rero bo, ni abantu bimonogoje mu kurenga ku mabwirizwa y'Imana Allah. أَمْ تَأْمُرُهُمْ أَحْلَمُهُمْ بِهَذَا أَمْ هُمْ قَوْمٌ طَاغُونَ ﴿٣٢﴾

33. Ahubwo none, ababangikanyamana boba bavuga ko Muhamadi yarementanije Qor'ani! Ahubwo rero bo, ntibemera namba. أَمْ يَقُولُونَ تَقْوَلَهُ بَلْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٣﴾

34. Nivyaba biri nk'ukwo babivuga, nibazane rero amajambo arementanije nka Qor'ani, nibaba ari imvugakuri ko Muhamadi yarementanije Qor'ani. قَالُوا تَأْتُوا بِحَدِيثٍ مِثْلِهِ إِنْ كَانُوا صَادِقِينَ ﴿٣٤﴾

35. Mbega ababangikanyamana, boba baremwe n'ubusa ata cabaremye! Canke boba bariremye! Usangwa bataremwe n'ubusa canke ngo bireme, nibamenye rero ko أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمْ الْخَالِقُونَ ﴿٣٥﴾

[1] Lulu, ni ubwoko bw'ubutare bwiburungushuye, bucukurwa mw'ibahari, bukaba buboneka mu binyabuzima biba musi yayo, bukagira amabara atandukanye; nk'ibara ryera, iryirabura, n'ayandi. Ni ubutare buzimvyane cane.

Imana Allah ari Yo Yabaremye, n'uko ari Yo rero, Ikwiye gusengwa Itabangikanywa.

36. Canke boba bararemye amajuru n'isi muri ubu buryo buhimbye! Ahubwo rero, ntibemera namba ko bazohanwa. أَمْ خَلَقُوا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بَلْ لَا يُوقِنُونَ ﴿٣٦﴾

37. Canke boba bajewe ibigega vy'Imana yawe Rurema Allah! Canke boba baganza ibiremwa vy'Imana Allah! Ahubwo rero bo, nta n'ico bishoboje. أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَيْكَ أَمْ هُمْ الْمَصْطَرُونَ ﴿٣٧﴾

38. Canke boba bafise ingazi burirako ngo bumvirize ihishurwa ry'Imana Allah ko bari mu kuri! Nivyaba biri nk'ukwo babivuga rero, uwavyumvise muri bo, enda rero nyabuna nazane icemeza kigaragara cemeza ko bari mu kuri. أَمْ لَهُمْ سُلْمٌ يَسْتَمِعُونَ فِيهِ فَلَيَأْتِيَنَّ مُسْتَمِعُهُمْ بِسُلْطَانٍ مُّبِينٍ ﴿٣٨﴾

39. Mbega none, Imana Allah Yarigeneye abana b'abakobwa, Iraheza na mwe Ibagenera abana b'abahungu nk'uko muvuyibwira mwihenda! أَمْ لَهُ لَئِبْنَتٌ وَلَكُمْ الْبَنُونَ ﴿٣٩﴾

40. Ntumwa y'Imana! Ahubwo rero, woba usaba ababangikanyamana impembo kw'irarikiramana ryawe, bigatuma batakwumvira ku kuremerwa n'iyi mpembo ubasaba! أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَغْرَمٍ مُثْقَلُونَ ﴿٤٠﴾

41. Canke boba bafise ubumenyi bw'ibinyegejwe ibiremwa, baheza bakabwandika babushikiriza abantu! Baranguha, ubwo bumenyi bw'ibinyegejwe ibiremwa ni ubw'Imana Allah gusa. أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُمُونَ ﴿٤١﴾

42. Ahubwo bashaka gukoresha urwenge ngo bagirire nabi Intumwa n'abemeramana. Nibamenye rero, ko Imana Allah Izohinyura urwenge rw'abagararije, maze inabi babipfuriza igaruke kuri bo nyene, na kare ngo urucira mukaso rugatwara nyoko. أَمْ يُرِيدُونَ كَيْدًا فَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمْ الْمَكِيدُونَ ﴿٤٢﴾

43. Canke boba bafise iyindi mana ikwiye gusengwa atari Imana Allah! Nihaninahazwe rero Imana Allah mu buryo burengeye cane ivyo ababangikanyamana bayibangikanya. أَمْ لَهُمْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٤٣﴾

44. Ababangikanyamana no mu gihe bobona igihande c'izuru kibaguyeko, ntiboretse guhakana, bovuze bati: "Ivyo, ni ibicu gusa vyiyegeranije". وَإِنْ يَرَوْا كِسْفًا مِنَ السَّمَاءِ سَاقِطًا يَقُولُوا سَحَابٌ مَرْكُومٌ ﴿٤٤﴾

45. Ntumwa y'Imana! Ababangikanyamana, bareke barendegere gushika igihe bahuye n'umusi wabo w'izuka bazohanirwako; فَذَرَهُمْ حَتَّىٰ يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي فِيهِ يُصْعَقُونَ ﴿٤٥﴾

46. Umusi urwenge rwabo ata na kimwe ruzobamarira mu gihe bazoba bari mu bihano vy'Imana Allah; eka mbere bobo, ntibazoronka n'uwubatabara ngo abibakuremwo. يَوْمَ لَا يُغْنِي عَنْهُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا وَلَا هُمْ يُبْصَرُونَ ﴿٤٦﴾

47. Mu vy'ukuri, abirenganije mu guhakana, barategekanirijwe n'ibihano mu buzima bwo kw'isi^[1], ariko rero abenshi muri bo nta vyo bazi.

وَأَنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا عَذَابًا دُونَ ذَلِكَ وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٧﴾

48. Ntumwa y'Imana! Ihanganire rero ishikirizabutumwa ku bw'Imana Allah, maze wihanganire n'ibangamira ry'abaguhakana; mu vy'ukuri wewe, Tugushinze ijisho nta kigukorako urakingiwe, uheze uninahaze n'Imana yawe Rurema Allah mu kuyishimagiza mu gihe ugiye gusenga no mu gihe uvuyutse;

وَأَصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ حِينَ تَقُومُ ﴿٤٨﴾

49. Uheze rero no mw'ijoro uyininahaze mu kuyishimagiza mw'isengesho, wongere ugire nk'ukwo nyene mu mutwenzi igihe c'irenga ry'inyenyeri.

وَمِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَإِدْبَرَ الْجُجُومِ ﴿٤٩﴾

53. An-Najm (Inyenyeri) Aayah 62, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Jewe Allah, Ndarahiye ku nyenyeri iyo zirenze;

وَالنَّجْمِ إِذَا هَوَىٰ ﴿٥٠﴾

2. Ko umugenzi wanyu Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), atigeze ahuba namba inzira y'ukuri;

مَا صَلَ صَاحِبُكُمْ وَمَا غَوَىٰ ﴿٥١﴾

3. Kandi ntavuga yisunze ivyipfuzo vyiwe;

وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ﴿٥٢﴾

4. Qor'ani n'imigenzo yiwe, si ikindi kiretse ko ari ihishurwa yahishuriwe n'Imana Allah.

إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ ﴿٥٣﴾

5. Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), yigishijwe n'umumalayika Jibrili arangwa n'inguvu nta ngere;

عَلَّمَهُ شَدِيدُ الْقُوَىٰ ﴿٥٤﴾

6. Afise n'indemo nziza ibereye ijisho igihe Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), amubona ukuri kwamye;

ذُو مِرَّةٍ فَاسْتَوَىٰ ﴿٥٥﴾

7. Ari mu kirere hejuru ku rugero rw'aho izuba riserukira;

وَهُوَ بِالْأُفُقِ الْأَعْلَىٰ ﴿٥٦﴾

8. Hanyuma rero, ni ho umumalayika Jibrili yegera aho Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) iri, maze arasubira arayegegera hafi cane;

ثُمَّ دَنَا فَتَدَلَّىٰ ﴿٥٧﴾

9. Gushika n'aho aba hafi yayo nka kurya kw'amasonga abiri y'umuheto canke mbere hafi cane kurusha (nka kurya kw'umunwa n'izuru);

فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَىٰ ﴿٥٨﴾

10. Aho rero, ni ho Imana Allah Yahishurira Umuja wayo Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) ivyo Yamuhishuriye Ibicishije ku mumalayika Jibrili (nyakugira amahoro y'Imana Allah);

فَأَوْحَىٰ إِلَىٰ عَبْدِهِ مَا أَوْحَىٰ ﴿٥٩﴾

[1] Nko kwicwa, kugirwa imbohe hamwe rero no guhanirwa mu mva, n'ibindi.

11. Umushaha wa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), eka ntiwigeze uhinyuza ico yiboneye n'amaso yiwe.

مَا كَذَّبَ الْقُودُ مَا رَأَى ﴿١١﴾

12. Mbega mubeshuza Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), mukamuhaririza ku vyo abona mu vyemezo vy'Imana Allah!

أَفْتَمَرْتُوهُ عَلَىٰ مَا يَرَىٰ ﴿١٢﴾

13. Ni ukuri, yarabonye umumalayika Jibrili ubugira kabiri ukuri kwamye;

وَلَقَدْ رَآهُ نَزْلَةً أُخْرَىٰ ﴿١٣﴾

14. Ahari igiti ca Sidri mw'ijuru ry'indwi, akaba ari na ho ibiduzwa biva kw'isi n'ibimanuka biva hejuru biherera;

عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهَىٰ ﴿١٤﴾

15. Aho ni ho hari Ubwami bw'ijuru bwasezeraniwe abagamburukiramana;

عِنْدَهَا جَنَّةُ الْمَأْوَىٰ ﴿١٥﴾

16. Igihe ico giti ca Sidri kibonekeyemwo ivyerekana ububasha buhambaye bw'Imana Allah, ata n'umwe ashobora kumenya ukungene buteye atari Imana Allah gusa;

إِذْ يَغْشَى السِّدْرَةَ مَا يَغْشَىٰ ﴿١٦﴾

17. Muri ico gihe, Umuvugishwamana Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) yanzwe n'ubugamburutsi nya bwo, ntiyigeze akebaguzwa iburyo canke ibubamfu, ntiyanarengereye kuraba ivyo atarekuriwe;

مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغَىٰ ﴿١٧﴾

18. Ni ukuri mw'ijoro ryo kuduzwa mw'ijuru, yarabonye Aayah n'ivyemezo bikurubikuru vy'Imana yiwe Rurema Allah, vyerekana ububasha n'ubushobozi vyayo; nk'Ubwami bw'ijuru, umuriro, n'ibindi.

لَقَدْ رَأَىٰ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرَىٰ ﴿١٨﴾

19. Babangikanyamana! Murabona imana zanyu musenga; Laata na Uzzaa;

أَفَرَأَيْتُمْ آلَكَاتٍ وَالْعُرَىٰ ﴿١٩﴾

20. Hamwe na Manaata igira gatatu, mbega zoba hari ico zimaze canke zica ku buryo zobangikanywa n'Imana Allah!

وَمَنْوَةٌ قَالَيْتَ الْأُخْرَىٰ ﴿٢٠﴾

21. Bishoboka gute ko mwigenera umwana w'umuhungu ku rukundo mufitiye abahungu, mukubahuka kwomekera umwana w'umukobwa ku Mana Allah, mu vyo mwibwira ku rwanko gusa mufitiye abakobwa!

أَلَكُمُ الذَّكْرُ وَلَهُ الْأُنثَىٰ ﴿٢١﴾

22. Iryo rero, ni ryo gaburwa ry'akarenganyo koko.

تِلْكَ إِذَا قِسْمَةٌ ضِيزَىٰ ﴿٢٢﴾

23. Ivyo bigirwamana, si ikindi kiretse ko ari amazina mwapfundikanije murarementanya mwebwe hamwe na ba so banyu. Nta n'aho Imana Allah, Yigeze Imanura n'icemezo na kimwe cemeza ivyo mwibwira. Ababangikanyamana rero, nta co bakurikira kiretse ugukekeranya hamwe n'ivyipfuzo vyabo. Ni ukuri, barashikiriwe n'uburongozi buvuye ku Mana yabo Rurema Allah, Yaburungikanye Intumwa Muhamadi (nyakugira

إِنَّ هِيَ إِلَّا أَسْمَاءُ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ
وَدَانَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنْ
يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّلْمَ وَمَا تَهْوَى الْأَنْفُسُ
وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مِنْ رَبِّهِمُ الْهُدَىٰ ﴿٢٣﴾

amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), ariko nta co bwabamariye.

24. Umuntu, ntazononka ivugirwa yipfuza kuri ivyo bigirwamana canke ku bindi;

أَمْ لِلْإِنْسَانِ مَا تَمَنَّى ﴿٢٤﴾

25. Imana Allah, ni Yo Nyeningingo yubahirizwa mu buzima bwo kw'isi no mu bw'inyuma yo gupfa.

فَلَيْهِ الْآخِرَةُ وَالْأُولَىٰ ﴿٢٥﴾

26. Hari benshi mu bamalayika bari mu majuru hamwe n'icubahiro bafise, ivugira ryabo ata na kimwe rizomara, kiretse inyuma y'aho Imana Allah Izorekurira uwo Ishatse muri bo ngo hagire uwo avugiye, hanyuma Ikanishimira n'uwuvugiye.

﴿وَمَنْ مِّن مَّلَكٍ فِي السَّمَوَاتِ لَا تُغْنِي عَنْهُمْ شَيْئًا إِلَّا مِنْ بَعْدِ أَنْ يَأْذَنَ اللَّهُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَرْضَىٰ﴾ ﴿٢٦﴾

27. Mu vy'ukuri, abatamera ubuzima bw'inyuma yo gupfa ko bubaho ngo babwitegurire, ni ukuri, ku kwemera kwabo kw'ibintazi, bita abamalayika abakobwa kuko bibwira ko ari abana b'Imana Allah b'abakobwa;

إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ لَيْسُمُؤْنِ الْمَلَائِكَةِ تَسْمِيَةَ الَّذِينَ كَانُوا عِبَادًا لِّأَبْنَائِهِمْ وَلَا يَخَافُونَ رَبَّهُمْ ﴿٢٧﴾

28. Nta n'ubumenyi bafise bwemeza ko abamalayika ari abakobwa b'Imana Allah; ntibanakurikira, kiretse ugukekeranya gusa, kandi rero burya mu vy'ukuri, ugukekeranya ntigushubirira ukuri na gato.

﴿وَمَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا﴾ ﴿٢٨﴾

29. Ntumwa y'Imana! Irengagize ubirabisha amaso. Uwugenza umugongo yirengagiza urwibutso rwacu rwa Qor'ani, nta kindi arondera kiretse ubuzima bwo kw'isi;

فَأَعْرَضَ عَنْ مَنْ تَوَلَّىٰ عَنْ ذِكْرِنَا وَلَمْ يُرِدْ إِلَّا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿٢٩﴾

30. Aho ni ho ubumenyi bwabo bugera. Mu vy'ukuri Imana yawe Rurema Allah, ni Yo Izi neza uwahuyye inzira y'ukuri, ni na Yo Izi neza kandi uwakurikiye inzira y'ubwislamu^[1].

ذَٰلِكَ مَبْلَغُهُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ أَهْتَدَىٰ ﴿٣٠﴾

31. Imana Allah, ni na Yo rero Rugaba, Igaba Ikaganza ibiri mu majuru n'ibiri mw'isi, kugira Ihanire abakoze nabi ku vyo bakoze, Iheze Ihembe abakoze neza Ubwami bw'ijuru;

﴿وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ أَسْتَفُؤْا بِمَا عَمِلُوا وَيَجْزِيَ الَّذِينَ أَحْسَنُوا بِالْحُسْنَىٰ﴾ ﴿٣١﴾

32. Abirinda gukora ivyaha rutura be n'ibicumuro, kiretse ibicumuro bitobito bidakorwa n'ibigirankana canke bigakorwa gake kabaho, ivyo biraheza bigahunguruka mu gihe umuntu yubahirije amabwirizwa y'ibisabwa n'ibibujijwe gukora; mu vy'ukuri Imana yawe Rurema Allah, Iragumiriza akabanga umuntu Ikamubabarira ibicumuro, ni na Yo rero Izi cane ukuntu mubayeho kuva aho Iremeye so wanyu Adamu mw'ivu, n'igihe muba mukiri mu mbanyi z'abavyeyi banyu. Ntimukiyeze rero ko muri

﴿الَّذِينَ يَجْعَلُونَ كَتَبِيرَ الْإِيمِ وَالْفَوَاحِشِ إِلَّا لِلنَّمِ إِنْ رَبَّكَ وَسِعَ الْمَغْفِرَةَ هُوَ أَعْلَمُ بِكُمْ إِذْ أَنْشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَإِذْ أَنْتُمْ أَجِنَّةٌ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ فَلَا تُزَكُّوْا أَنْفُسَكُمْ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ أَنْتَقَىٰ﴾ ﴿٣٢﴾

[1] Muri iyi Ayah, Imana Allah Yihaniza ibigaba vyirengagiza kwubahiriza Igitabu cayo no kugendera imigenzo y'Intumwa yayo, maze bigahitamwo kwubahiriza ivyipfuzo vyavyo no guhurumbira ibihendamaso vy'isi ha guhurumbira ubuzima bw'inyuma yo gupfa.

abagamburutsi, burya Imana Allah, ni Yo Izi na canecane uwikingira ibihano vyayo mu kwirinda gukora ibibujijwe.

33. Ntumwa y'Imana! Mbega warabonye uwugenza umugongo akirengagiza igamburukirama!

أَفَرَأَيْتَ الَّذِي تَوَلَّى ﴿٣٣﴾

34. Maze agatanga dukeya mu matungo yiwe, hanyuma agateba agaheba gutanga n'utwo dukeya;

وَأَعْطَى قَلِيلًا وَأَكْدَى ﴿٣٤﴾

35. Mbega yoba azi mu binyegejwe ibiremwa, ko amatungo yiwe azoteba agahera n'aho yoheba gutanga, akazovyibonera n'amaso! Uko yiyumvira si ko biri. Ahubwo areka gutanga, kuko ari impfumbasi ruhebwa;

أَعِنْدَهُ عِلْمُ الْغَيْبِ فَهَوَّ يَرَىٰ ﴿٣٥﴾

36. Mbega ntiyabwiwe ibiri muri Tawurati ya Musa;

أَمْ لَمْ يَنْبَأْ بِمَا فِي صُحُفِ مُوسَىٰ ﴿٣٦﴾

37. N'ibiri mu Mizingo ya Ibrahimu yubahirije ishirwa mu ngiro ry'ivyo yategetswe!

وَأَبْرَاهِيمَ الَّذِي وَفَّىٰ ﴿٣٧﴾

38. Ko ata muntu azohanirwa icaha ca mugenziwe, akazobazwa ku vyo yakoze ku gatwe kiwe;

أَلَا تَبْزُرُ وَارِزَةً وَرَزَّ الْآخَرَىٰ ﴿٣٨﴾

39. N'uko umuntu atazohemberwa, kiretse ico yaranguye we nyene;

وَأَنْ لَّيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَىٰ ﴿٣٩﴾

40. N'uko indishi y'ivyo yaranguye izoboneka mu buzima bw'inyuma yo gupfa;

وَأَنَّ سَعْيَهُ سَوْفَ يُرَىٰ ﴿٤٠﴾

41. Hanyuma akazohemberwa ivyo yaranguye ata kigabanijweko;

ثُمَّ يُجْزَاهُ الْجَزَاءَ الْأَوْفَىٰ ﴿٤١﴾

42. N'uko iherezo ry'ibiremwa vyose ku musi w'izuka, ari ku Mana yawe Rurema Allah;

وَأَنَّ إِلَىٰ رَبِّكَ الْمُنْتَهَىٰ ﴿٤٢﴾

43. N'uko Imana Allah ari Yo Ituma uwutwenga, atwenga iyo hagize ikimunezereye; Iगतuma n'uwurira, arira iyo hagize ikimubabaza;

وَأَنَّهُ هُوَ أَضْحَكَ وَأَبْكَىٰ ﴿٤٣﴾

44. N'uko ari Yo Yaka ubuzima uwo Ishatse hageze gupfa, agapfa; Igaha n'ubuzima uwo Ishatse, akabaho;

وَأَنَّهُ هُوَ أَمَاتٌ وَأَحْيَا ﴿٤٤﴾

45. N'uko Yaremye mu bantu no mu binyabuzima ibitsina bibiribibiri: igitsina-gabo n'igitsina-gore;

وَأَنَّهُ خَلَقَ الذَّرَّاجِينَ الذَّكَرَ وَالْأُنثَىٰ ﴿٤٥﴾

46. Ikabirema mu ntanga zisunitswe mu gitereko;

مِنْ تُطْفَةِ إِذَا تُمْتَىٰ ﴿٤٦﴾

47. N'uko Imana Allah Izosubiza kandi ubuzima ibiremwa, maze bikazuka ku musi w'izuka;

وَأَنَّ عَلَيْهِ النَّشْأَةَ الْآخَرَىٰ ﴿٤٧﴾

48. N'uko ari Yo Ikenura ibiremwa, maze bigatunga bigatunganirwa;

وَأَنَّهُ هُوَ أَعْنَىٰ وَأَقْنَىٰ ﴿٤٨﴾

49. N'uko ari Yo Rurema Yaremye inyenyeri yakaka^[1];

وَأَنَّهُ هُوَ رَبُّ الشَّعْرَىٰ ﴿٤٩﴾

50. N'uko ari Yo Yahoneje Bene Aadi barungikiwe Huudi;

وَأَنَّهُ أَهْلَكَ عَادًا الْأُولَىٰ ﴿٥٠﴾

51. Ihonya na Bene Thamuudi barungikiwe Swalehe. Abo bose rero, Yabahonereje rimwe, nta n'igisanira casigaye;

وَتَمُودًا فَمَا أَبْقَىٰ ﴿٥١﴾

[1] Ni inyenyeri yakaka, Abarabu bahora basenga mu gishingo c'Imana Allah imbere y'irungikwa ry'Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah).

52. Yahenjeje n'abantu barungikiwe Nuhu hambere ya Bene Aadi na Bene Thamuudi. Mu vy'ukuri abo bose, bari n'abantu bimonogoje mu kurenga ku mabwirizwa y'Imana Allah kurusha abakurikiye mu nyuma. وَقَوْمٌ نُوحٍ مِّن قَبْلُ لَإِنَّهُمْ كَانُوا هُمْ أَظْلَمَ وَأَطَعُوا ﴿٥٢﴾

53. N'abantu bo mu bisagara vyimonogoje mu bugaba rero, Imana Allah Yarabibubitseko, maze Imafuririra mu kuzimu; وَالْمُؤْتَفِكَةَ أَهْوَىٰ ﴿٥٣﴾

54. Iraheza Ibakurikiza n'amabuye y'urutavanako yahanantutse mu kirere nk'imvura. فَعَشْنَهَا مَا عَشَىٰ ﴿٥٤﴾

55. Muntu uhakana! None, ni iyihe nema mu nema z'Imana yawe Rurema Allah, ufiseko amakenga! فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكَ تَتَمَارَىٰ ﴿٥٥﴾

56. Ng'uyu rero Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), Umugabisha w'ukuri ku vyo n'Abavugishwamana bo hambere yiwe bagabishijeko abo barungitsweko. Ntabwo rero ari icaduka mu Ntumwa. هَذَا نَذِيرٌ مِّنَ النَّذِيرِ الْأُولَىٰ ﴿٥٦﴾

57. Umuhero w'isi, vuba bwango ugiye gushika; أَرَأَيْتِ الْأَرْفَةَ ﴿٥٧﴾

58. Nta wushobora kubuza canke ngo amenye isango uzoshikirako atari Imana Allah. لَيْسَ لَهَا مِن دُونِ اللَّهِ كَاشِفَةٌ ﴿٥٨﴾

59. Babangikanyamana! Mbega mutangazwa n'uko iyi Qor'ani yoba koko ari ukuri; أَفَمِنَ هَذَا الْحَدِيثِ تَعْجَبُونَ ﴿٥٩﴾

60. Mukanatwenga muyiteburako, ha kurira kw'igabishwa ririmwo ku bihano bibarindiye; وَتَضْحَكُونَ وَلَا تَبْكُونَ ﴿٦٠﴾

61. Mukabandanya mufyinata munayirengagiza! وَأَنْتُمْ سَمِيدُونَ ﴿٦١﴾

62. Enda rero nyabuna nimwubamire Imana Allah mu gushira uruhanga hasi, mweze n'ivyo mukora vyose mu kuyiyegereza ku bwayo^[1]. فَاسْجُدُوا لِلَّهِ وَعَبُدُوا ﴿٦٢﴾

54. Al-Qamar (Ukwezi) Aayah 55, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Umuhero w'isi, vuba bwango ugiye gushika, n'ukwezi kwigabuyemwo kubiri^[2]; أَقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَأَنْشَقَّ الْقَمَرُ ﴿٦١﴾

2. N'iyoy ababangikanyamana babonye igitangaro cerekana ko Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) ari Intumwa y'ukuri, barengagiza kumwemera bakamwamirira kure, bakavuga bahakana bati: "Ico gitangaro, ni uburozi butamara kabiri"; وَإِن يَرَوْا آيَةً يُعْرَضُوا وَيَقُولُوا سِحْرٌ مُّسْتَمِرٌّ ﴿٦٢﴾

[1] Iyo uhejeje gusoma iyi Aayah ugashika ku mpera, uca wubamira Imana Allah.

[2] Abagararigi b'i Makka, barasavye Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) ko yobereka igitangaro cotuma bayemera, ica isaba Imana Allah ko Yokibereka, Imana Allah Ica Ibereka ukwezi kwigabuyemwo kubiri ukuri kwamye, maze baravyibonera n'amaso.

3. Barahakanye bivuye inyuma Umuvugishwamana Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), maze bakurikira ubuhuvyi ku vyipfuzo vyabo. Uguhembwa ineza canke inabi ku vyakozwe n'ibiremwa rero, bitegerezwa kuba ku musi w'izuka, nta gisivya.

وَكَذَّبُوا وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ وَكُلُّ أَمْرٍ مُسْتَقَرٌّ ۝٣

4. Abagarariji b'Abakorayishi, ni ukuri barashikiriwe n'inkuru z'ivyashikiye abigeze kugarariza Intumwa, maze ibashikira mu buryo bukwiye kandi butomoye kugira bavavanure n'igandariza.

وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مِنَ الْأَنْبَاءِ مَا فِيهِ مُرْدَجَرٌ ۝٤

5. Iyi Qor'ani yabashikiriye, irimwo imvo n'imvano y'ingingo n'amabwirizwa vyotuma batumbera ukuri. None ni irihe gabishwa ryogira ico rimariye abantu birengagije bakamirira kure Qor'ani!

حِكْمَةٌ بَلِيغَةٌ فَمَا تُغْنِ الْأُنْدُرُ ۝٥

6. Ntumwa y'Imana! Birengagize maze ubarabishe amaso. Bihoze, ubarindire, ubatege umusi umuraritsi yavugije inzamba ararikira ibiremwa kuja ku kintu gihambaye koko, na co si ikindi, ni uguharurirwa ivyo vyakoze;

فَتَوَلَّ عَنْهُمْ يَوْمَ يَدْعُ الدَّاعِ إِلَى شَيْءٍ نَكْرٍ ۝٦

7. Umusi, amaso yavyo azoba araba hasi ku guteterwa, bigayitse, bisokoroka biva mu kuzimu nka kurya kw'inzige zaraze zigashwiragirika zigakwira hose;

خُشْعًا أَبْصَرَهُمْ يُخْرَجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ كَأَنَّهُمْ جَرَاءُ مُنْتَهِرٍ ۝٧

8. Maze bigende binyaragasa ku co nya muraritsi abirarikiye, abagarariji bace bavuga bati: "Uwu musi ku ntureka zawo, uramereye pe!"

مُهْطِعِينَ إِلَى الدَّاعِ يَقُولُ الْكٰفِرُونَ هٰذَا يَوْمٌ عَسِيرٌ ۝٨

9. Ntumwa y'Imana! Aho hambere yabo, haragarariye abantu ba Nuhu, baraheza barahakana bivuye inyuma Umuja wacu Nuhu, maze barinamura bavuga bati: "Nuhu, ni umusazi yakehewe n'ubwenge!"; baraheza baramwihaniza bamutege imisi.

* كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ فَكَذَّبُوا عَبْدَنَا وَقَالُوا مَجْنُونٌ وَازْدَجَرَ ۝٩

10. Nuhu aca arasaba Imana yiwe Rurema Allah ati: "Jewe mu vy'ukuri, narengewe no guhangana na bo, ndagusavye rero ko Untabara mu kubahana";

فَدَعَا رَبَّهُ أَنِّي مَغْلُوبٌ فَأَنْتَصِرْ ۝١٠

11. Duca Turamwumvira, maze Twugurura imihora y'amazi azanana mu kirere;

فَفَتَحْنَا أَبْوَابَ السَّمَاءِ بِمَاءٍ مُنْهَمِرٍ ۝١١

12. Duca n'amariba y'amazi, imbizi idudubiza iva mu kuzimu, gutyo amazi azananye mu kirere ahurirana n'ay'imbizi, baca bahonera rimwe nk'uko vyari vyagezwe n'Imana Allah, baba akayazwe.

وَفَجَّرْنَا الْأَرْضَ عُيُونًا فَالْتَقَى الْمَاءُ عَلَى أَمْرٍ قَدْ قُدِرَ ۝١٢

13. Ni ho rero Twarerura Nuhu hamwe n'abo bari kumwe mu bwato buhinguwe mu mbaho n'imisumari;

وَحَمَلْنَاهُ عَلَى ذَاتِ الْأَوْجِ وَدُسِرِ ۝١٣

14. Bugenda bureremba aho Tubona n'amaso yacu, bucungerewe, gutyo Turokora Nuhu n'abari kumwe na we; abagarariji na bo Tubahonesha isegenya ry'akataraboneka, ku kubera ubugarariji bwabo.

تَجْرِي بِأَعْيُنِنَا جَزَاءَ لِمَن كَانَ كُفِرَ ۝١٤

15. Ni ukuri, Twazigamye inkuru y'ivyashikiye Nuhu n'abantu biwe, kugira ibere abakurikiye mu nyuma, inkebuzo n'icemezo c'ubushobozi bwacu mu guhana ibigaba, ku wushaka kwibuka akikebuka. Mbega none, hoba hari uwibuka ngo yikebuke! ﴿وَلَقَدْ تَرَكْنَهَا آيَةً فَهَلْ مِنْ مُدْكِرٍ﴾

16. Ehe raba rero ukuntu Nahanye abangararije bagahakana bivuye inyuma Intumwa zanje. Mbega none, ukubagabisha ku bihano vyanje, hari ico kwabashikanyeko atari uguhona! ﴿فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذْرٍ﴾

17. Ni ukuri, Twaranoroheje Qor'ani, mu kuntu isomwa, ukuntu ifatwa ku mutwe, hamwe rero n'ugutahurika kwayo ikanazigamwa, ku wushaka kwibuka akikebuka. Mbega none, hoba hari uwibuka ngo yikebuke!^[1] ﴿وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدْكِرٍ﴾

18. Bene Aadi barahakanye bivuye inyuma Huudi, Duca Turabahana. Ehe raba rero ukuntu Nahanye abangararije bagahakana bivuye inyuma Intumwa zanje! Mbega none, ukubagabisha ku bihano vyanje, hari ico kwabashikanyeko atari uguhona! ﴿كَذَّبَتْ عَادٌ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذْرٍ﴾

19. Mu vy'ukuri, Twabarungikiye igihuhusi c'igikonyozi ku musi mubi w'ibihano vy'urutavanako, ata gahengwe; ﴿إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِي يَوْمٍ نَحْسٍ مُسْتَمِرٍّ﴾

20. Nya bihano vyarandurana n'imizi abantu bikabashikura, bikabajugunyira hariya, ibihimba vy'umubiri bigatandukana, umutwe ukwawo n'ibindi bihimba ukwavyo, bagasigara ari nka kurya kw'ibishitsi vy'ibiti vy'itende vyaranduwe. ﴿تَنْزِعُ النَّاسَ كَأَنَّهُمْ أُعْجَازُ نَخْلٍ مُنْقَعِرٍ﴾

21. Ehe raba rero ukuntu Nahanye abangararije bakanahakana bivuye inyuma Intumwa zanje. Mbega none, ukubagabisha ku bihano vyanje, hari ico kwabashikanyeko atari uguhona! ﴿فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذْرٍ﴾

22. Ni ukuri, Twaranoroheje Qor'ani, mu kuntu isomwa, ukuntu ifatwa ku mutwe, hamwe rero n'ugutahurika kwayo ikanazigamwa, ku wushaka kwibuka akikebuka. Mbega none, hoba hari uwibuka ngo yikebuke! ﴿وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدْكِرٍ﴾

23. Bene Thamuudi barungikiwe Swalehe, barahakanye bivuye inyuma Aayah n'ivyemezo bagabishijweko; ﴿كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِالنُّذُرِ﴾

24. Maze barinamura bavuga bati: "Bishoboka gute ko dukurikira umuntu umwe nkatwe ata n'ico yodukangisha, kandi ari twe turi benshi! Mu vy'ukuri, hamwe twomukurikira, ni ukuri twoba turi mu muzimagiza uri kure cane y'ukuri, mbere twoba turi n'abasazi! ﴿فَقَالُوا أَبَشَرًا مِثْلًا وَحِدًا يُتَّبَعُونَ إِنَّا إِذَا لَفِيَ ضَلَالٍ وَسُعُرٍ﴾

[1] Iyi Aayah n'izindi zisusa na yo mu nsiguro, zihimiriza abantu kwiga, kwigisha no gusoma kenshi Qor'ani.

25. Vyoshoboka gute, ko ari we gusa muri tweze ahishurirwa agahabwa ubutumwa! Ahubwo rero we, ni umubeshi ruhebwa yishima". كَذَّابٌ أَشِرٌّ ﴿٢٥﴾

26. Igihe bashikiwe n'ibihano vyo mu buzima bwo kw'isi n'ivyo mu bw'inyuma yo gupfa, bazoheza bamenye neza umubeshi ruhebwa yishima, n'uwutari we. سَيَعْلَمُونَ عَدَا مَنِ الْكَذَّابِ الْأَشِرِّ ﴿٢٦﴾

27. Mu vy'ukuri Twebwe Allah, Tugira dukurire Bene Thamuudi mw'ibuye ingamiya basavye, kugira Tubagerageze. Swalehe! Rindira wewe gusa, uzokwirabira ibihano bizobashikira nibashishikara guhakana, ubandanye wihanganira ibangamira ryabo kw'irarikirama ryawe; إِنَّا مُرْسِلُوا النَّاقَةِ فِتْنَةً لَّهُمْ فَارْتَقِبْهُمْ وَاصْطَبِرْ ﴿٢٧﴾

28. Bamenyeshe kandi ko amazi agabuwe kw'izamu hagati yabo n'iyi ngamiya. Bagenewe umusi umwe wo kuvoma, uwundi musi ukurikira na wo ugenewe ingamiya. Kizire ko hagira uwuvogerwa ku musi wiwe. وَتَبَيَّنْهُمْ أَنَّ الْمَاءَ قِسْمَةٌ بَيْنَهُمْ كُلُّ شَرِبٍ مُحْتَضِرٌ ﴿٢٨﴾

29. Ni ho rero Bene Thamuudi bahamagara mugenziwabo baramuryosharyosha ngo yice nya ngamiya, aca arayifata arayicumita arayikerera, baca barahanwa; فَتَنَادُوا صَاحِبَهُمْ فَتَعَاطَى فَعَقَرَ ﴿٢٩﴾

30. Ehe raba rero ukuntu Nahanye abangararije bakanahakana bivuye inyuma Intumwa zanje. Mbega none, ukubagabisha ku bihano vyanje, hari ico kwabashikanyeko atari uguhona! فَكَيْفَ كَانَ عَدَابِي وَنُذِرِ ﴿٣٠﴾

31. Mu vy'ukuri mu kubahana, Twabarungikiye umumalayika Jibrili, maze akoma akaruru rimwe baca bahonera rimwe bose, baba nk'ivyatsi vyumye bivungagurika birunzwe mu ruhongore rw'ibitungwa. إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ صَيْحَةً وَاحِدَةً فَكَانُوا كَهَشِيمِ الْمُحْتَظِرِ ﴿٣١﴾

32. Ni ukuri, Twaranoroheje Qor'ani, mu kuntu isomwa, ukuntu ifatwa ku mutwe, hamwe rero n'ugutahurika kwayo ikanazigamwa, ku wushaka kwibuka akikebuka. Mbega none, hoba hari uwibuka ngo yikebuke! وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ ﴿٣٢﴾

33. Abantu ba Luutwi, barahakanye bivuye inyuma Aayah n'ivyemezo bagabishijweko; كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ بِالَّذُرِّ ﴿٣٣﴾

34. Mu vy'ukuri, mu kubahana Twabarungikiye igihuhusi c'urubuye kirabahitana, kiretse umuryango wa Luutwi Twarokoye mu bihano mu bucagucagu; إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ حَاصِبًا إِلَّا عَالِ لُوطٍ نَجَّيْنَاهُمْ بِسَحَرٍ ﴿٣٤﴾

35. Ku nema y'impuhwe zacu Twagiriye nya muryango. Ni nk'uko nyene rero Twebwe Allah - Twahemvyeye Luutwi n'umuryango wiwe Tukabarokora mu bihano - Duhemba uwutwemera akanashima inema zacu. تَعَمَّةٌ مِّنْ عِنْدِنَا كَذَلِكَ نَجْزِي مَنْ شَكَرَ ﴿٣٥﴾

36. Ni ukuri, Luutwi yaragabishije ku bihano vy'Imana Allah abo yarungitsweko. Ha kumwumvira, bivuye inyuma mu guhakana Aayah n'ivyemezo bagabishijweko; وَلَقَدْ أَنْذَرَهُمْ بَطْشَتَنَا فَتَمَارَوْا بِالَّذُرِّ ﴿٣٦﴾

37. Ni ukuri, baranamwinginze ngo abareke basambanye abamalayika baje kumugendera, maze Turabahumya amaso ntibashobora kubona n'umwe muri bo, baca babwirwa bati: "Nimuhonje rero ibihano vyanje n'ingaruka y'igabishwa ryanje mwashikirijwe na Lутwi (nyakugira amahoro y'Imana Allah)".

وَلَقَدْ رَوَدُوهُ عَن صَيْفِيهِ فَطَمَسْنَا أَعْيُنَهُمْ فَذُوقُوا عَذَابِي وَنُذِرِ ﴿٣٧﴾

38. Ni ukuri, bazinduwe n'ibihano vyo mu bucagucagu vy'urutavanako, ata gahengwe;

وَلَقَدْ صَبَّحَهُمْ بُكْرَةً عَذَابٌ مُّسْتَقِرٌّ ﴿٣٨﴾

39. Maze babwirwa bati: "Nimuhonje rero ibihano vyanje bitewe no kugarariza kwanyu, n'ingaruka y'igabishwa ryanje mwashikirijwe na Lутwi (nyakugira amahoro y'Imana Allah)".

فَذُوقُوا عَذَابِي وَنُذِرِ ﴿٣٩﴾

40. Ni ukuri, Twaranoroheje Qor'ani, mu kuntu isomwa, ukuntu ifatwa ku mutwe, hamwe rero n'ugutahurika kwayo ikanazigamwa, ku wushaka kwibuka akiyebuka. Mbega none, hoba hari uwibuka ngo yikebuke!

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِن مُّذَكِّرٍ ﴿٤٠﴾

41. Ni ukuri abantu ba Firawuni, barashikiriwe na Aayah n'ivyemezo bibagabisha ku bihano vyacu;

وَلَقَدْ جَاءَ آلَ فِرْعَوْنَ النُّذُرُ ﴿٤١﴾

42. Baraheza barahakana bivuye inyuma Aayah n'ivyemezo vyacu vyose vyerekana ko hari Imana Imwe Rudende Allah, bikerekana n'ukuri kw'Intumwa zacu, Duca Turabafata Turabahana uguhana kwa Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Mushoboravyose.

كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كُلِّهَا فَأَخَذْنَاهُمْ أَخْذَ عَزِيزٍ مُّقْتَدِرٍ ﴿٤٢﴾

43. Bakorayishi! Abagarariji muri mwebwe, ni bo ntore rero gusumba abo Duhejeje kubiganira Twahoneje kubera ubugarariji bwabo! Canke mwoba mufise ubudahangarwa bwo kudahanwa n'Imana Allah bwanditswe mu Bitabu Yamanuye!

أَكْفَارِكُمْ خَيْرٌ مِّنْ أَوْلَادِكُمْ أَمْ لَكُمْ بَرَاءَةٌ فِي الزُّبُرِ ﴿٤٣﴾

44. Ahubwo rero, burya abagarariji b'i Makka, boba bihenda bakavuga bati: "Twebwe twese hamwe turamutse tugize urunani, turashobora gutsinda uwudushakira inabi tukamunesha!"

أَمْ يَقُولُونَ نَحْنُ جَمِيعٌ مُّنتَصِرُونَ ﴿٤٤﴾

45. Bose hamwe mu runani rwabo, bazotsindwa baneshwe n'abemeramana, maze batungwe n'ayo bameze^[1].

سَيَهْرَمُهُمْ جَمْعٌ وَيُولُونَ الدُّبُرَ ﴿٤٥﴾

46. Mbere isango ryabo ryo guhanirwako, ni ku musu w'izuka; kandi ku musu w'izuka ryabo, bazohanwa bahashwe, maze bahabonere ayo imbwa yaboneye ku mugezi.

بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَذْهَى وَأَمْرٌ ﴿٤٦﴾

47. Mu vy'ukuri, abanyavyaha barenga ku mabwirizwa y'Imana Allah, bazoba bari mu muzimagiza uri kure cane y'ukuri no mu magorwa y'ibihano;

إِنَّ الْمُنْجِرِينَ فِي صُلَلٍ وَسُعْرٍ ﴿٤٧﴾

[1] Vyashitse koko abagarariji baraneshwa ku rugamba rwa Badri, bamwe muri bo baricwa, abandi bagirwa imbohe; abacitse kw'icumu na bo banyaga amagara barata barahunga batanzambaye.

48. Umusi babururiwe mu muriro bubitse inda, maze bakabwirwa bati: “Nimuhonje rero ibihano bikaze vy’umuriro wa Jahannamu ubabura”. ﴿مَسَّ سَفَرٍ﴾

49. Mu vy’ukuri Twebwe Allah, ikintu cose Twakiremye ku rugero rwagezwe kandi ruzwi mu Gitabu nyezina canditswemo ivyagezwe n’ishirwa mu ngiro ryavyo “Lawhu Mahfuudhw”. ﴿إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ﴾

50. Twebwe Allah, nta tegeko ryacu Duha ikintu ico ari co cose Dushatse ko kiba, kiretse ko Tukibwira ijambo rimwe gusa Dutu: “Ba”, kigaca kiba ubwo nyene mu kanya isase nk’ikoma ry’urugohe. ﴿وَمَا أَمْرُنَا إِلَّا وَاحِدَةٌ كَلَمْحٍ بِالْبَصَرِ﴾

51. Bagarariji! Ni ukuri, Twarahoneje mu bantu bo hambere, abari bateye nkamwe mu bugarariji. Mbega none, hoba hari uwibuka ukuntu bahonejwe ngo yikebuke! ﴿وَلَقَدْ أَهَلَكْنَا أَشْيَاعَكُمْ فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ﴾

52. N’ivyo bagize vyose rero; vyaba ivyiza canke ibibi, biranditswe mu bitabu vy’abamalayika bajejwe kwandika ibikorwa vy’ibiremwa; ﴿وَكُلَّ شَيْءٍ فَعَلُوهُ فِي الزُّبُرِ﴾

53. N’ico ari co cose bikoze; caba gito canke kinini, kiranditswe, kandi bizogihemberwa. ﴿وَكُلُّ صَغِيرٍ وَكَبِيرٍ مُسْتَظَرٌ﴾

54. Mu vy’ukuri abagamburukiramana, bazoba bari mu mirima itotahaye yo mu Bwami bw’ijuru, irimwo n’inuzi zitemba; ﴿إِنَّ الْمَتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَهْرٍ﴾

55. Bari mu cicaro c’ukuri kitigera kiyagirwamwo ibintu vy’imburakimazi, bari ku Mana Allah, Mwamiwabami, Rushoboravyose. ﴿فِي مَقْعَدٍ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِكٍ مُّقْتَدِرٍ﴾

55. Ar-Rahmaan (Nyenimpuhwe) Aayah 78, Madina

Kw’izina ry’Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Nyenimpuhwe;

﴿الرَّحْمَنُ﴾

2. Yarigishije umuntu Qor’ani, mu kumworohera ukuntu isomwa, ukuntu ifatwa ku mutwe, hamwe rero n’ugutahurika kwayo ikanazigamwa.

﴿عَلَّمَ الْقُرْآنَ﴾

3. Yaremye umuntu;

﴿خَلَقَ الْإِنْسَانَ﴾

4. Yamwigishije gutomora ikiri ku mutima; iryo rikaba ari na ryo teka yatewe gusumba ibindi biremwa.

﴿عَلَّمَهُ الْبَيَانَ﴾

5. Izuba n’ukwezi bigenda bibisikanya mu giharuro ata kwihenda eka ata n’uguhindagurika kw’igiharuro.

﴿الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ مُجْسَبَانٍ﴾

6. N’inyenyeri kw’ijuru canke ibiterwa bitagira intibatimba, hamwe rero n’ibiti bifise umutumba, vyose vyubamira Imana Allah Yabiremye, bikanagamburuka mu kwubahiriza ico vyaremewe ku neza ya kiremwa-muntu.

﴿وَالنَّجْمُ وَالشَّجَرُ يَسْجُدَانِ﴾

7. N'ijuru Yararihanitse hejuru y'isi, maze Ishira kw'isi ubutungane Yategetse ko bwubahirizwa hagati y'ibiremwa;

وَالسَّمَاءَ رَفَعَهَا وَوَضَعَ الْمِيزَانَ ﴿٧﴾

8. Kugira ntihaire uwo murenganya ku munzani;

أَلَّا تَطْغَوْا فِي الْمِيزَانِ ﴿٨﴾

9. Muheze mupime mu butungane, kandi ntimukagabanye ku munzani mu gihe mupimiye abandi.

وَأَقِيمُوا أُلْوَانَ بِالْقِسْطِ وَلَا تَحْسَبُوا

الْمِيزَانَ ﴿٩﴾

10. N'isi Yarayishashe neza, kugira ibiremwa bishobore kuyibako;

وَالْأَرْضَ وَضَعَهَا لِلْأَنَامِ ﴿١٠﴾

11. Kuri nya si rero, hari ivyamwa hamwe n'ibiti vy'itende bishurikira mu gitutwe maze bikama itende;

فِيهَا فَكَّهَةٌ وَالتَّخْلُ ذَاتُ الْأَكْصَامِ ﴿١١﴾

12. Hari n'intete zifise agashishwa zibabeshaho, hakaba n'izindi zifise akamotero.

وَالْحَبُّ ذُو الْعَصْفِ وَالرَّيْحَانُ ﴿١٢﴾

13. Bantu hamwe n'Amajini! None, ni izihe nema mu nema z'Imana yanyu Rurema Allah, zaba izo mu buzima bwo kw'isi canke izo mu bw'inyuma yo gupfa, mufiseko amakenga bigatuma muzihakana^[1]!

فَبِأَيِّ آلاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿١٣﴾

14. Bantu! Yaremye so wanyu Adamu mw'ivu ryumye rikumagana nk'ibumba royekeje;

خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَلٍ كَالْفَخَّارِ ﴿١٤﴾

15. Irema na Ibilisi, ari na yo nkomoko y'Amajini, mu rubeya rurabagiza rw'umuriro.

وَخَلَقَ الْجَانَّ مِنْ مَّارِجٍ مِنْ نَارٍ ﴿١٥﴾

16. Bantu hamwe n'Amajini! None ni izihe nema mu nema z'Imana yanyu Rurema Allah, zaba izo mu buzima bwo kw'isi canke izo mu bw'inyuma yo gupfa, mufiseko amakenga bigatuma muzihakana!

فَبِأَيِّ آلاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿١٦﴾

17. Ni Yo Mana Rurema, Yaremye ubuseruko bubiri; mu gihe c'ici no mu gihe c'urushana; Ikaba n'Imana Rurema Yaremye n'uburengero bubiri muri ivyo bihe nyene.

رَبُّ الْمَشْرِقَيْنِ وَرَبُّ الْمَغْرِبَيْنِ ﴿١٧﴾

18. Bantu hamwe n'Amajini! None ni izihe nema mu nema z'Imana yanyu Rurema Allah, zaba izo mu buzima bwo kw'isi canke izo mu bw'inyuma yo gupfa, mufiseko amakenga bigatuma muzihakana!

فَبِأَيِّ آلاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿١٨﴾

19. Yahurije hamwe amabahari abiri, atandukanye mu kanovera k'amazi yayo;

مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ يَلْتَقِيَانِ ﴿١٩﴾

20. Hamwe n'iryo tandukaniro ry'akanovera k'amazi yayo rero, hagati yayo hariho agakingo gatuma amazi y'icunyunyu y'iri bahari atavangana n'amazi y'akanovera y'irindi bahari.

بَيْنَهُمَا بَرْزَخٌ لَا يَبْغِيَانِ ﴿٢٠﴾

21. Bantu hamwe n'Amajini! None, ni izihe nema mu nema z'Imana yanyu Rurema Allah, zaba izo mu buzima bwo

فَبِأَيِّ آلاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢١﴾

[2] Igihe Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) yasomera Amajini iki gisomwa, igihe cose isomye iyi Aayah, nya Majini yaca yishura ati: "Eka nta n'imwe mu nema zawe Mana yacu Rurema Allah duhakana, ahubwo mbere Urakwiye ishimagizwa muri vyose!". Birakenewe rero ko umuntu yemanga agashima inema z'Imana Allah mu gihe cose azibukijwe.

kw'isi canke izo mu bw'inyuma yo gupfa, mufiseko amakenga bigatuma muzihakana!

22. Muri nya mabahari yompi, hacukurwamwo ubutare bwa lulu^[1] n'ubwa marjaani^[2].

يَخْرُجُ مِنْهُمَا اللَّوْلُؤُ وَالْمَرْجَانُ ﴿٢٢﴾

23. Bantu hamwe n'Amajini! None, ni izihe nema mu nema z'Imana yanyu Rurema Allah, zaba izo mu buzima bwo kw'isi canke izo mu bw'inyuma yo gupfa, mufiseko amakenga bigatuma muzihakana!

فَبِأَيِّ آءَاءٍ رَبِّكُمَا تُكذِّبَانِ ﴿٢٣﴾

24. Ni na Yo Nyenububasha, Ituma ubwato bugendera mw'ibahari mu ruja n'uruza, buriko ibitambara bimanitse bingana umusozi, busunikwa n'umuyaga.

وَلَهُ الْجَوَارِ الْمُنشَآتُ فِي الْبَحْرِ
كَالْأَعْلَامِ ﴿٢٤﴾

25. Bantu hamwe n'Amajini! None, ni izihe nema mu nema z'Imana yanyu Rurema Allah, zaba izo mu buzima bwo kw'isi canke izo mu bw'inyuma yo gupfa, mufiseko amakenga bigatuma muzihakana!

فَبِأَيِّ آءَاءٍ رَبِّكُمَا تُكذِّبَانِ ﴿٢٥﴾

26. Zina kiremwa cose kiri kw'isi, kizopfa gihone;

كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ ﴿٢٦﴾

27. Maze hasigare gusa Imana yawe Rurema Allah, Yo Yonyene ubwayo, Nyenicubahiro kirengeye vyose, Nyenubugwaneza^[3].

وَيَبْقَى وَجْهَ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ﴿٢٧﴾

28. Bantu hamwe n'Amajini! None, ni izihe nema mu nema z'Imana yanyu Rurema Allah, zaba izo mu buzima bwo kw'isi canke izo mu bw'inyuma yo gupfa, mufiseko amakenga bigatuma muzihakana!

فَبِأَيِّ آءَاءٍ رَبِّكُمَا تُكذِّبَانِ ﴿٢٨﴾

29. Abari mu majuru n'isi, ni Yo basaba ko Ibaronsa ivyo bakeneye vyose. Imisi yose rero, Iba Iriko Irabishura, maze Igatera iteka uyu Igateza urubwa n'uriya; Igaha uyu, Ikima n'uriya.

يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ
هُوَ فِي شَأْنٍ ﴿٢٩﴾

30. Bantu hamwe n'Amajini! None, ni izihe nema mu nema z'Imana yanyu Rurema Allah, zaba izo mu buzima bwo kw'isi canke izo mu bw'inyuma yo gupfa, mufiseko amakenga bigatuma muzihakana!

فَبِأَيِّ آءَاءٍ رَبِّكُمَا تُكذِّبَانِ ﴿٣٠﴾

31. Emwe bantu hamwe n'Amajini! Burya, Tuzoteba Tubaharurira ivyo mwakoze kw'isi, Twongere Tubibahembere, Duheze Duhane abanyavyaha, Duhe n'indishi abagwaneza.

سَنُقَرِّغُكُمْ أَيْهَ النَّفَقَانِ ﴿٣١﴾

32. Bantu hamwe n'Amajini! None, ni izihe nema mu nema z'Imana yanyu Rurema Allah, zaba izo mu buzima bwo

فَبِأَيِّ آءَاءٍ رَبِّكُمَا تُكذِّبَانِ ﴿٣٢﴾

[1] Lulu, ni ubwoko bw'ubutare bwiburungushuye, bucukurwa mw'ibahari, bukaba buboneka mu binyabuzima biba musu yaryo, bukagira amabara atandukanye; nk'ibara ryera, iryirabura, n'ayandi. Ni ubutare buzimvye cane.

[2] Marjaani, ni ubwoko bw'amabuye y'agaciro, acukurwa mw'ibahari, akaba yiremwarema mu binyabuzima biba musu yaryo, aremye nk'ishurwe rifise udushami n'imizi, akagira n'ibara risa n'agahama canke rishaka gutukura.

[3] Muri iyi Aayah, harimwo icemezo c'uko Imana Allah Ifise mu maso mu buryo buberanye n'icubahiro cayo, ata kugereranya mu maso hayo n'ah'ibiremwa mu kuntu hasa n'ukuntu haremye.

kw'isi canke izo mu bw'inyuma yo gupfa, mufiseko amakenga bigatuma muzihakana!

33. Emwe bantu hamwe n'Amajini! Nimwaba mushobora gucaruka mu bihano mugahungira mu mihingo itandukanye y'amajuru n'isi, nimuhunge mwomoke. Eka ntimushobora gucaruka na gato, kiretse ku bushobozi n'ububasha vy'Imana Allah.

يَمْعَشَرَ الْحَيِّ وَالْإِنْسِ إِنْ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ تَنْفُذُوا مِنْ أَقْطَارِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ فَانْفُذُوا وَلَا تَنْفُذُوا إِلَّا بِسُلْطَنِ ۝۳۳

34. Bantu hamwe n'Amajini! None, ni izihe nema mu nema z'Imana yanyu Rurema Allah, zaba izo mu buzima bwo kw'isi canke izo mu bw'inyuma yo gupfa, mufiseko amakenga bigatuma muzihakana!

فَيَأْتِيءَ آءِ الْآءِ رَبِّكُمْ تُكَذِّبَانِ ۝۳۴

35. Mu gihe mwokwihenda ngo murahunze nya bihano, muzorungikirwa urubeya rw'umuriro, Tubarungikire n'ubutare bw'umujumpu buyongejwe, busukwe ku mitwe yanyu, ntimuzonatabarana hagati yanyu.

يُرْسَلُ عَلَيْكُمَا شُوَاظٌ مِّنْ نَّارٍ وَنُحَاسٌ فَلَا تَنْتَصِرَانِ ۝۳۵

36. Bantu hamwe n'Amajini! None, ni izihe nema mu nema z'Imana yanyu Rurema Allah, zaba izo mu buzima bwo kw'isi canke izo mu bw'inyuma yo gupfa, mufiseko amakenga bigatuma muzihakana!

فَيَأْتِيءَ آءِ الْآءِ رَبِّكُمْ تُكَذِّبَانِ ۝۳۶

37. Igihe ijuru ryasadaguritse ku musi w'umuhero w'isi, rikarungurira rigasa nk'ishurwe ritukura, rikaba nka kurya kw'amavuta n'icuma vyasebuye bikaryimara.

فَإِذَا انشَقَّتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ وَرْدَةً كَالدِّهَانِ ۝۳۷

38. Bantu hamwe n'Amajini! None, ni izihe nema mu nema z'Imana yanyu Rurema Allah, zaba izo mu buzima bwo kw'isi canke izo mu bw'inyuma yo gupfa, mufiseko amakenga bigatuma muzihakana!

فَيَأْتِيءَ آءِ الْآءِ رَبِّكُمْ تُكَذِّبَانِ ۝۳۸

39. Kuri uyo musi, abamalayika nta n'umwe bazobaza ku vyaha vyiwe, yaba mu bantu kibure mu Majini.

فَيَوْمَئِذٍ لَا يُسْأَلُ عَنْ ذُنُوبِهِ إِنْسٌ وَلَا جَانٌّ ۝۳۹

40. Bantu hamwe n'Amajini! None, ni izihe nema mu nema z'Imana yanyu Rurema Allah, zaba izo mu buzima bwo kw'isi canke izo mu bw'inyuma yo gupfa, mufiseko amakenga bigatuma muzihakana!

فَيَأْتِيءَ آءِ الْآءِ رَبِّكُمْ تُكَذِّبَانِ ۝۴۰

41. Abanyavyaha barenga ku mabwirizwa y'Imana Allah, abamalayika bazobamenyera ku bimenyetso vyabo bibaranga, maze babacakire mu ruhanga n'ibirenge, babajugunyire mu muriro.

يُعْرَفُ الْمُجْرِمُونَ بِسِيمَاهُمْ فَيُؤْخَذُ بِالنَّوَاصِي وَالْأَقْدَامِ ۝۴۱

42. Bantu hamwe n'Amajini! None, ni izihe nema mu nema z'Imana yanyu Rurema Allah, zaba izo mu buzima bwo kw'isi canke izo mu bw'inyuma yo gupfa, mufiseko amakenga bigatuma muzihakana!

فَيَأْتِيءَ آءِ الْآءِ رَبِّكُمْ تُكَذِّبَانِ ۝۴۲

43. Bazobwirwa ku gashinyaguro n'akantu bati: "Ng'iyi rero Jahannamu, abanyavyaha bahora bahakana kw'isi ko itabaho";

هَذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي يُكَذِّبُ بِهَا الْمُجْرِمُونَ ۝۴۳

44. Ibihano bazohabwa bizokurakuranwa. Hamwe bazohanishwa umuriro, ahandi bahanishwe amazi yasebuye akaryimara, acagagura amara.

يَطُوفُونَ بَيْنَهَا وَيَمِينُ حَمِيمٍ ءَانَ ﴿٤٤﴾

45. Bantu hamwe n'Amajini! None, ni izihe nema mu nema z'Imana yanyu Rurema Allah, zaba izo mu buzima bwo kw'isi canke izo mu bw'inyuma yo gupfa, mufiseko amakenga bigatuma muzihakana!

فَيَأْتِي ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٥﴾

46. Uwutinya guhagarikwa imbere y'Imana yiwe Rurema Allah, maze akubahiriza amabwirizwa yayo, azohabwa imirima ibiri itotahaye mu Bwami bw'ijuru.

وَلَمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّاتٍ ﴿٤٦﴾

47. Bantu hamwe n'Amajini! None, ni izihe nema mu nema z'Imana yanyu Rurema Allah, zaba izo mu buzima bwo kw'isi canke izo mu bw'inyuma yo gupfa, mufiseko amakenga bigatuma muzihakana!

فَيَأْتِي ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٧﴾

48. Nya mirima yompi, irimwo amashami y'ibiti abogaboga ivyamwa.

ذَوَاتًا أَفْنَانٍ ﴿٤٨﴾

49. Bantu hamwe n'Amajini! None, ni izihe nema mu nema z'Imana yanyu Rurema Allah, zaba izo mu buzima bwo kw'isi canke izo mu bw'inyuma yo gupfa, mufiseko amakenga bigatuma muzihakana!

فَيَأْتِي ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٩﴾

50. Muri nya mirima yompi, harimwo imbizi zibiri z'amazi atemba hagati yayo.

فِيهِمَا عَيْنَانِ تَجْرِيَانِ ﴿٥٠﴾

51. Bantu hamwe n'Amajini! None, ni izihe nema mu nema z'Imana yanyu Rurema Allah, zaba izo mu buzima bwo kw'isi canke izo mu bw'inyuma yo gupfa, mufiseko amakenga bigatuma muzihakana!

فَيَأْتِي ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥١﴾

52. Muri nya mirima yompi, harimwo ubwoko bubiribubiri bw'ivyamwa; bitoto n'ivyumye.

فِيهِمَا مِنْ كُلِّ فَاكِهَةٍ زَوْجَانِ ﴿٥٢﴾

53. Bantu hamwe n'Amajini! None, ni izihe nema mu nema z'Imana yanyu Rurema Allah, zaba izo mu buzima bwo kw'isi canke izo mu bw'inyuma yo gupfa, mufiseko amakenga bigatuma muzihakana!

فَيَأْتِي ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٣﴾

54. Bazoba bicaye ku bisaswa bitekeyemwo iharire iremereye, no kwamura ivyamwa vyo muri nya mirima yompi bizoba vyoroshe.

مُتَّكِعِينَ عَلَى فُرُشٍ تَطَّالُفُهَا مِنْ إِسْتَبْرَقٍ ﴿٥٤﴾
وَجَنَى الْجَنَّتَيْنِ دَانٍ ﴿٥٤﴾

55. Bantu hamwe n'Amajini! None, ni izihe nema mu nema z'Imana yanyu Rurema Allah, zaba izo mu buzima bwo kw'isi canke izo mu bw'inyuma yo gupfa, mufiseko amakenga bigatuma muzihakana!

فَيَأْتِي ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٥﴾

56. Kuri nya bisaswa, hazoba hicaye n'abakenyezi bagumiza akajisho ku bagabo babo, barangwa n'ubwiza bw'akataraboneka (Hururayini), ata muntu n'umwe canke Ijini arigera ababira imbere yuko bashingirwa kuri bo.

فِيهِنَّ قَصْرَاتٌ الْظَّرْفِ لَمْ يَطْمِئُنَّهِنَّ إِئْسٌ ﴿٥٦﴾
قَبْلَهُمْ وَلَا جَانٌّ ﴿٥٦﴾

57. Bantu hamwe n'Amajini! None, ni izihe nema mu nema z'Imana yanyu Rurema Allah, zaba izo mu buzima bwo kw'isi canke izo mu bw'inyuma yo gupfa, mufiseko amakenga bigatuma muzihakana!

فِي أَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكذِّبَانِ ﴿٥٧﴾

58. Nya bakenyezi bo mu Bwami bw'ijuru, ku bwiza bwabo womengo ni Yaakuuti^[1] na Marjaani^[2].

كَأَنَّهُنَّ آتِيَاوُثٌ وَالْمَرْجَانُ ﴿٥٨﴾

59. Bantu hamwe n'Amajini! None, ni izihe nema mu nema z'Imana yanyu Rurema Allah, zaba izo mu buzima bwo kw'isi canke izo mu bw'inyuma yo gupfa, mufiseko amakenga bigatuma muzihakana!

فِي أَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكذِّبَانِ ﴿٥٩﴾

60. Mbega ineza ntiyiturwa iyindi! Indishi y'ubugwaneza rero ni uguhabwa Ubwami bw'ijuru!

هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَنِ إِلَّا الْإِحْسَانُ ﴿٦٠﴾

61. Bantu hamwe n'Amajini! None, ni izihe nema mu nema z'Imana yanyu Rurema Allah, zaba izo mu buzima bwo kw'isi canke izo mu bw'inyuma yo gupfa, mufiseko amakenga bigatuma muzihakana!

فِي أَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكذِّبَانِ ﴿٦١﴾

62. Hamwe n'iyoy mirima ibiri, baragenewe kandi n'iyindi mirima ibiri itotahaye mu Bwami bw'ijuru.

وَمِنْ ذُنُوبِهِمَا جُنَّتَانِ ﴿٦٢﴾

63. Bantu hamwe n'Amajini! None, ni izihe nema mu nema z'Imana yanyu Rurema Allah, zaba izo mu buzima bwo kw'isi canke izo mu bw'inyuma yo gupfa, mufiseko amakenga bigatuma muzihakana!

فِي أَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكذِّبَانِ ﴿٦٣﴾

64. Nya mirima yompi, isa n'icatsi kibisi gihakwa kwirabura.

مُدْهَامَتَانِ ﴿٦٤﴾

65. Bantu hamwe n'Amajini! None, ni izihe nema mu nema z'Imana yanyu Rurema Allah, zaba izo mu buzima bwo kw'isi canke izo mu bw'inyuma yo gupfa, mufiseko amakenga bigatuma muzihakana!

فِي أَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكذِّبَانِ ﴿٦٥﴾

66. Muri nya mirima yompi, harimwo imbizi zibiri z'amazi aguma adudubiza, atigera akama.

فِيهِمَا عَيْنَانِ نَضَّاخَتَانِ ﴿٦٦﴾

67. Bantu hamwe n'Amajini! None, ni izihe nema mu nema z'Imana yanyu Rurema Allah, zaba izo mu buzima bwo kw'isi canke izo mu bw'inyuma yo gupfa, mufiseko amakenga bigatuma muzihakana!

فِي أَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكذِّبَانِ ﴿٦٧﴾

68. Muri nya mirima yompi, harimwo amoko y'ivyamwa, itende n'imikomamanga.

فِيهِمَا فَكِّهَةٌ وَخُلٌّ وَرُمَّانٌ ﴿٦٨﴾

69. Bantu hamwe n'Amajini! None, ni izihe nema mu nema z'Imana yanyu Rurema Allah, zaba izo mu buzima bwo kw'isi canke izo mu bw'inyuma yo gupfa, mufiseko amakenga bigatuma muzihakana!

فِي أَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكذِّبَانِ ﴿٦٩﴾

[1] Yaakuuti. ni ubwoko bw'ubutare bucukurwa musiy'ibahari, bukaba busa n'ibara ritukura canke ry'ubururu, buremye nk'ibuye, busayagana.

[2] Marjaani, ni ubwoko bw'amabuye y'agaciro, acukurwa mw'ibahari, akaba yiremama mu binyabuzima biba musiy'aryo, aremye nk'ishurwe rifise udushami n'imizi, akagira n'ibara risa n'agahama canke rishaka gutukura.

70. Muri iyo mirima yose uko ari ine rero, harimwo abakenyezi barangwa n'ingeso nziza, bakayangana mu maso, eka ntiworaba ubwiza buri aho!

فِيهِنَّ خَيْرَاتٌ حِسَانٌ ﴿٧٠﴾

71. Bantu hamwe n'Amajini! None, ni izihe nema mu nema z'Imana yanyu Rurema Allah, zaba izo mu buzima bwo kw'isi canke izo mu bw'inyuma yo gupfa, mufiseko amakenga bigatuma muzihakana!

فَيَأْتِي آءَالَآءٍ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٧١﴾

72. Ni abakenyezi bo mu Bwami bw'ijuru barangwa n'ubwiza bw'akataraboneka (Hururayini), bari n'ahantu hiherereye mu mahema.

حُورٌ مَّقْصُورَاتٌ فِي الْخِيَامِ ﴿٧٢﴾

73. Bantu hamwe n'Amajini! None, ni izihe nema mu nema z'Imana yanyu Rurema Allah, zaba izo mu buzima bwo kw'isi canke izo mu bw'inyuma yo gupfa, mufiseko amakenga bigatuma muzihakana!

فَيَأْتِي آءَالَآءٍ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٧٣﴾

74. Nta muntu n'umwe canke Ijini arigera ababira imbere yuko bashingirwa kuri bo.

لَمْ يَطْمِئِنُّوْا إِنْسَ قَبْلَهُمْ وَلَا جَانٌ ﴿٧٤﴾

75. Bantu hamwe n'Amajini! None, ni izihe nema mu nema z'Imana yanyu Rurema Allah, zaba izo mu buzima bwo kw'isi canke izo mu bw'inyuma yo gupfa, mufiseko amakenga bigatuma muzihakana!

فَيَأْتِي آءَالَآءٍ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٧٥﴾

76. Bazoba bicaye ku misego ipfutswe n'ibitambara vy'icatsi kibisi, n'ibisaswa bihinguwe neza, ntiworaba!

مُتَّكِعِينَ عَلَى رُفُوفٍ خُضْرٍ وَعَبَقَرِيٍّ ﴿٧٦﴾

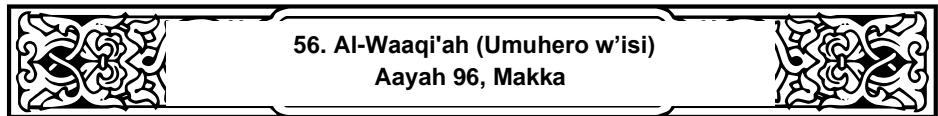
حِسَانٍ ﴿٧٦﴾

77. Bantu hamwe n'Amajini! None, ni izihe nema mu nema z'Imana yanyu Rurema Allah, zaba izo mu buzima bwo kw'isi canke izo mu bw'inyuma yo gupfa, mufiseko amakenga bigatuma muzihakana!

فَيَأْتِي آءَالَآءٍ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٧٧﴾

78. Harakubahwa rero izina ry'Imana yawe Rurema, Nyenimigisha-ntangere ku biremwa, Nyenicubahiro kirengeye vyose, Nyenubugwaneza.

تَبَارَكَ اسْمُ رَبِّكَ ذِي الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ﴿٧٨﴾

56. Al-Waaqi'ah (Umuhero w'isi)
Aayah 96, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Igihe umuhero w'isi wabaye;

إِذَا وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ﴿١﴾

2. Ukuba kwawo, nta n'umwe ashobora kuguhakana;

لَيْسَ لَوْفَعَتِهَا كَاذِبَةٌ ﴿٢﴾

3. Uzota abansi b'Imana Allah mu muriro, uduze abatoni bayo mu Bwami bw'ijuru.

خَافِضَةٌ رَّافِعَةٌ ﴿٣﴾

4. Igihe isi yagigimye nya kugigima;

إِذَا رُجَّتِ الْأَرْضُ رَجًا ﴿٤﴾

5. Imisozi na yo ikavungagurika nya kuvungagurika;

وَبَسَّتِ الْجِبَالُ بَسًا ﴿٥﴾

6. Igacika intumo itumurwa n'umuyaga mu kirere; فَكَانَتْ هَبَاءً مُنْبِتًا ﴿٦﴾
7. Maze na mwe ibiremwa mukagaburwa mu migwi itatu; وَكُنْتُمْ أَزْوَاجًا ثَلَاثَةً ﴿٧﴾
8. Umugwi w'abantu b'iburyo. Ese icokwerekwa icubahiro cabo n'indishi bagenewe! فَأَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ مَا أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ ﴿٨﴾
9. Umugwi w'abantu b'ibubamfu. Ese icokwerekwa amagorwa bagowe n'ibihano bibarindiriyeye! وَأَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ مَا أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ ﴿٩﴾
10. Hamwe rero n'umugwi w'abahurumbira gukora ivyiza kw'isi, bazotanga abandi mu vyubahiro vyo mu buzima bw'inyuma yo gupfa; وَالسَّيِّقُونَ السَّيِّقُونَ ﴿١٠﴾
11. Aba rero, ni bo bazoba batonye hambavu y'Imana Allah; وَأُولَئِكَ الْمَفْرُوبُونَ ﴿١١﴾
12. Ikazobinjiza mu Bwami bw'ijuru bwuzuye inema. فِي جَنَّةٍ النَّعِيمِ ﴿١٢﴾
13. Hazokwinjira muri Bwo, umugwi munini w'abantu bo mu binjana vya mbere mu barungikiwe Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) hamwe n'abandi bantu bo kuva ku gihe ca Adamu; ثَلَاثَةٌ مِنَ الْأُولَىٰ ﴿١٣﴾
14. Hamwe rero n'umugwi w'abantu bake mu bakurikiye mu nyuma gushika ku musu w'iherezho^[1]; وَقَلِيلٌ مِنَ الْآخِرِينَ ﴿١٤﴾
15. Bazoba bicaye ku bitanda bisharijwe n'inzahabu; عَلَىٰ سُرُرٍ مَّوْضُونَةٍ ﴿١٥﴾
16. Bavyegamiyeko, bicaye barabana; مُتَّكِبِينَ عَلَيْهَا مُتَقَابِلِينَ ﴿١٦﴾
17. Bazoba bakikujwe n'imisore myiza, ikurakuranwa mu kubazimana, iri mu runganwe rumwe, idasaza, itigera ipfa; يَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُّخَلَّدُونَ ﴿١٧﴾
18. Ibahereza ibinyobwa mu bikombe n'amabirika, maze bahabwe n'akarahunu k'inzoga zenzwe mu mazi y'imbizi itemba mu Bwami bw'ijuru; بِأَكْوَابٍ وَأَبَارِيقٍ وَكَأْسٍ مِنْ مَّعِينٍ ﴿١٨﴾
19. Ntibazosoma nya karahunu ngo bameneke umutwe, eka ntibazonaborerwa ngo umutwe uyayuke, batangure kudedemba bavuga ayamuhe; لَا يَصَدَّعُونَ عَنْهَا وَلَا يُزْفُونَ ﴿١٩﴾
20. Ibahereza n'ivyamwa bo bonyene bihityemwo; وَفَكَهَاتِبِ مِمَّا يَتَخَبَّرُونَ ﴿٢٠﴾
21. Hamwe n'inyama z'inyoni bo bonyene bipfuzwa; وَلَحْمٍ طَيْرٍ مِمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٢١﴾
22. Bazoba bafiseyo n'abakenyezi bo mu Bwami bw'ijuru barangwa n'ubwiza bw'akataraboneka (Hukurayini); وَحُورٍ عِينٍ ﴿٢٢﴾
23. Ku bwiza bwa nya bakenyezi, wogira ngo ni lulu^[2] zikiri aho zaremewe, zitarakorwako n'iminwe y'abantu; كَأَمْثَلِ اللَّوْلُؤِ الْمَكْنُونِ ﴿٢٣﴾

[1] Abo bakaba ari abarungikiwe Intumwa yashyiriyeho izindi, Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah). Abo na bo, bafatwa ko ari umugwi w'abantu bake ugereranije n'igitigiri c'abandi bantu bose kuva kuri Adamu gushika ku musu w'iyi Ntumwa.

[2] Lulu, ni ubwoko bw'ubutare bwiburungushyeye, bucukurwa mw'ibahari, bukaba buboneka mu binyabuzima biba musu yaryo, bukagira amabara atandukanye; nk'ibara ryera, iryirabura, n'ayandi. Ni ubutare buzimye cane.

24. Iyo ni yo mpeμπο yabo ku vyo bari barakoze kw'isi. جَزَاءٌ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٤﴾
25. Muri nya Bwami, ntibazokwumva amajambo y'ikinyoma canke ay'imburakimazi; لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا تَأْتِيًا ﴿٢٥﴾
26. Kiretse gusa ijambo riroranye ryeza umutima, n'iryo kuramukanya amahoro. إِلَّا قِيْلًا سَلْمًا سَلْمًا ﴿٢٦﴾
27. Abantu b'iburyo. Ese icokwerekwa icubahiro cabo n'indishi bagenewe! وَأَصْحَابُ الْيَمِينِ مَا أَصْحَابُ الْيَمِينِ ﴿٢٧﴾
28. Bazoba bari ahantu hari igiti ca Sidri kitagira amahwa; فِي سِدْرٍ مَّخْضُودٍ ﴿٢٨﴾
29. N'ibitoki vy'imihanyu igerekeranye; وَطَلْحٍ مَّنْضُودٍ ﴿٢٩﴾
30. Bari mu gatutu kamaho, katigera karenga; وَظَلِيٍّ مَّمْدُودٍ ﴿٣٠﴾
31. Hari n'amazi atemba, atigera akama; وَمَاءٍ مَّسْكُوبٍ ﴿٣١﴾
32. N'ivyamwa vy'ubwoko bwinshi vy'urutavanako; وَفَكَّهَةٍ كَثِيرَةٍ ﴿٣٢﴾
33. Bitigera bihundura, ata n'ikibabuza kuvyamura borohewe; لَا مَقْطُوعَةٍ وَلَا مَمْنُوعَةٍ ﴿٣٣﴾
34. Bazoba bicaye ku bisaswa bishashe neza ku bitanda. وَفُرُشٍ مَّرْفُوعَةٍ ﴿٣٤﴾
35. Mu vy'ukuri Twebwe Allah, Tuzoha abagore bo mu Bwami bw'ijuru indemo nshasha itandukanye kure cane n'iyoy'ukuntu bari bararemwe kw'isi; إِنَّا أَنْشَأْنَاهُنَّ إِنْسَاءً ﴿٣٥﴾
36. Maze Tubagire amasugi; فَجَعَلْنَاهُنَّ أَبْكَارًا ﴿٣٦﴾
37. Yikundwakaza ku bagabo bayo, akaba no mu runganwe rumwe; عُرْبًا أُنثَرَاتًا ﴿٣٧﴾
38. Tukazobarempera bushasha abantu b'iburyo; لِأَصْحَابِ الْيَمِينِ ﴿٣٨﴾
39. Ari na bo bagize umugwi w'abantu benshi b'imbere y'irungikwa ry'Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah); ثُلَّةٌ مِنَ الْأُولَىٰ ﴿٣٩﴾
40. Hamwe rero n'umugwi w'abantu benshi bakurikiye mu nyuma gushika ku musi w'iherezo. وَثُلَّةٌ مِنَ الْآخِرِينَ ﴿٤٠﴾
41. Umugwi w'abantu b'ibubamfu. Ese icokwerekwa amagorwa bagowe n'ibihano bibarindiriyeyi! وَأَصْحَابُ الشِّمَالِ مَا أَصْحَابُ الشِّمَالِ ﴿٤١﴾
42. Bazoba bari mu bihano vy'umwokero w'umuriro wa Jahannamu bahezagurika, bahemburwa n'amazi yasebuye akaryimara, acagagura amara; فِي سُمُورٍ وَحَمِيمٍ ﴿٤٢﴾
43. Bari mu gatutu k'umwotsi wa Jahannamu; وَظَلِيٍّ مِّنْ حَمِيمٍ ﴿٤٣﴾
44. Si ahantu harangwa n'akayaga wokwipfuzwa gushikira; si n'ahantu hubashwe wokwipfuzwa kuraba ibihabera; لَا بَارِدٍ وَلَا كَرِيمٍ ﴿٤٤﴾
45. Mu vy'ukuri n'imbere y'aho bakiri kw'isi, bararyoherwa n'ibizira mu bihendamaso vyayo, bakirengagiza ukuri bazaniwe n'Intumwa z'Imana Allah; إِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذَلِكَ مُتْرَفِينَ ﴿٤٥﴾

46. Baranatsimbatara kw'igarariza n'ibangikanyamana, batiyumvira kwigaya; ﴿٤٦﴾ وَكَانُوا يُصِرُّونَ عَلَى الْحَنِثِ الْعَظِيمِ
47. Bahora bavuga mu guhakana izurwa ry'ibiremwa, bati: "Mbega burya, nitwapfa tugacika ivu n'amagufa yaboze mu kuzimu, tuzoheza dusubizwe ubuzima tuzuke koko! ﴿٤٧﴾ وَإِنَّا لَمُبْعُوثُونَ
48. Burya, tuzozuka twebwe hamwe n'abavyeyi bacu bapfuye kera bagacika ivu!" ﴿٤٨﴾ وَأَوَّابًاؤُنَا الْأَوَّلُونَ
49. Ntumwa y'Imana! Bakurire inkoni ku gishitsi, maze ubishure uti: "Mu vy'ukuri, abapfuye kera hamwe n'abazopfa mu nyuma muri Bene Adamu; ﴿٤٩﴾ قُلْ إِنَّ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ
50. Ni ukuri bose bazozuka, maze begeranirizwe hamwe ku musi nyezina w'izuka. ﴿٥٠﴾ لَمَجْمُوعُونَ إِلَى مِيقَاتِ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ
51. Hanyuma rero ga bantu bahuyye inzira y'ukuri, bagahakana bivuye inyuma isezerano ry'Imana Allah; ﴿٥١﴾ ثُمَّ إِنَّكُمْ أَنتُمْ الْفَصَالُونَ الْمَكِيدُونَ
52. Ni ukuri, muzorya ku giti Zaquumu kiri mu nyenga y'umuriro; ﴿٥٢﴾ لَا يَكُونُ مِنْ شَجَرٍ مِّنْ زُقُومٍ
53. Maze ku kwicwa n'inzara, muzokiryako ku kwuzuza inda; ﴿٥٣﴾ فَمَا لَئُونَ مِنْهَا الْبُظُونَ
54. Muheze mushozeko n'amazi yasebuye akaryimara; ﴿٥٤﴾ فَسَرَبُوتٌ عَلَيْهِ مِنَ الْحَمِيمِ
55. Muzoyanywa kenshi atabavuna akanyota, nka kurya kw'ingamiya inywa ntihere inyota ku burwayi; ﴿٥٥﴾ فَسَرَبُوتٌ شُرْبُ الْهَمِيمِ
56. Iyo bihano bateguriwe rero, ni yo nduhuro yabo ku musi w'iharurirwa n'impera. ﴿٥٦﴾ هَذَا نُزْلُهُمْ يَوْمَ الدِّينِ
57. Bantu! Twebwe Allah, Twabaremye ata co mwari muri, Tubarema mu busa. Ubwo none, ntimwokwemera ko Dushoboye no kubazura inyuma yo gupfa! ﴿٥٧﴾ نَحْنُ خَلَقْنَاكُمْ فَلَوْلَا تُصَدِّقُونَ
58. Mbega ntimuraba ngo mubone intanga musesera mu gitereko c'abagore banyu; ﴿٥٨﴾ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تُمْنُونَ
59. Ni mwebwe muheza mukaziremamwo umuntu, canke ni Twebwe Turema! ﴿٥٩﴾ ءَأَنتُمْ تَخْلُقُونَهُ أَمْ نَحْنُ الْخَالِقُونَ
60. Twebwe Allah, umwe wese muri mwebwe, Twaramugeneye isango ryiwe ryo gupfa, ntitwonanirwa rero; ﴿٦٠﴾ نَحْنُ قَدَرْنَا بَيْنَكُمْ الْمَوْتَ وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوبِينَ
61. Kubarema ukundi ku musi w'izuka, maze Tukabarema ukuntu mutazi; ﴿٦١﴾ عَلَيَّ أَنْ تُبَدِّلَ أَمْرَكُمْ وَنُنشِئَكُمْ فِي مَا لَا تَعْلَمُونَ
62. Ni ukuri, mwaramenye ko Imana Allah Yabaremye iremwa rya mbere ata co mwari muri. Ubwo none, ntimwokwibuka ko Ishoboye no kubarema bushasha! ﴿٦٢﴾ وَقَدْ عَلِمْتُمْ النَّشْأَةَ الْأُولَىٰ فَلَوْلَا تَذَكَّرُونَ
63. Mbega murabona ivyo muteragira mu kurima! ﴿٦٣﴾ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَحْرُثُونَ
64. Ni mwebwe mubinagisha bikagondora biva mu kuzimu, canke ni Twebwe Tubinagisha bikamera! ﴿٦٤﴾ ءَأَنتُمْ تَزْرَعُونَهُ أَمْ نَحْنُ الزَّارِعُونَ

65. Iyo Dushaka rero, Twari kugira ivyo mwatragiye bigacika ubusize, maze mugasigara mwipumbereje, mukumirwa muravye ivyashikiye ibiterwa vyanyu;

لَوْ نَشَاءُ جَعَلْنَاهُ حُطَلًا فَطَلَّكُمْ
تَمَكُّهُونَ ﴿٦٥﴾

66. Mukavuga muti: "Mu vy'ukuri, turaguye mu gahombo katagira izina;

إِنَّا لَمُعْرُمُونَ ﴿٦٦﴾

67. Ahubwo mbere turabuze n'icotubeshaho!"

بَلْ نَحْنُ مُحْرَمُونَ ﴿٦٧﴾

68. Mbega, ntimuraba ngo mubone amazi munywa kugira mubeho!

أَفَرَأَيْتُمُ الْمَاءَ الَّذِي تَشْرَبُونَ ﴿٦٨﴾

69. Ni mwebwe muyamanura mu bicu maze hakagwa imvura kw'isi, canke ni Twebwe Allah Dutuma imvura igwa ku mpuhwe zacu!

عَأْنْتُمْ أَنْزَلْنَاهُ مِنَ الْمَزْنِ أَمْ حَخِّنَ
الْمَنْزِلُونَ ﴿٦٩﴾

70. Iyo Dushaka rero, Twari kuyagira amazi y'icunyunyungu ku buryo mudashobora kuyakoresha mu kunywa no mu kuvomera ibiterwa vyanyu. Ubwo none, ntimwoshimira Imana Allah ku nema yo kuronswa amazi y'akanovera!

لَوْ نَشَاءُ جَعَلْنَاهُ أُجَاجًا فَلَوْلَا
تَشْكُرُونَ ﴿٧٠﴾

71. Mbega ntimuraba ngo mubone umucanwa mucana!

أَفَرَأَيْتُمُ النَّارَ الَّتِي تُورُونَ ﴿٧١﴾

72. Ni mwebwe mwaremye igiti cawo, canke ni Twebwe Allah Twakiremye!

عَأْنْتُمْ أَنْشَأْتُمْ شَجَرَتَهَا أَمْ حَخِّنَ
الْمُنْدِثِيُونَ ﴿٧٢﴾

73. Twebwe Allah, Twabagiriye umucanwa kugira ubabere inkebuzo ibibutsa umuriro wa Jahannamu, no kugira ubere kirumara abari ku rugendo.

حَخِّنَ جَعَلْنَاهَا تَذَكِيرًا وَمَتَعًا لِلْمُقْوِينَ ﴿٧٣﴾

74. Muvugishwamana! Ninahaza izina ry'Imana yawe Rurema Allah ku mazina yayo no ku matazirano yayo, Nyenicubahirogisumbavyose.

فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٧٤﴾

75. Jewe Allah, Ndarahiye ku bituro inyenyeri zirengerako mu kirere!

*فَلَا أَقْسِمُ بِمَوْقِعِ النَّجْمِ ﴿٧٥﴾

76. Iyo rero mu vy'ukuri, ni indahiro koko iyo mumenya uburemere bwayo buhambaye;

وَأِنَّهُ لَقَسَمٌ لَوْ تَعْلَمُونَ عَظِيمٌ ﴿٧٦﴾

77. Mu vy'ukuri, iyi Qor'ani yahishuriwe Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), ni Qor'ani yubashwe, irimwo ubumenyi n'ivyiza vyinshi;

إِنَّهُ لَقُرْءَانٌ كَرِيمٌ ﴿٧٧﴾

78. Yanditswe mu Gitabu gicungerewe n'abamalayika ku Mana Allah, ahatabonwa n'ibiremwa;

فِي كِتَابٍ مَكْنُونٍ ﴿٧٨﴾

79. Nta n'uwugikorako, kiretse abamalayika bubashwe bejejwe ivyaha. Eka mbere nta n'uwugikorako mu biremwa, kiretse abejejwe ibangikanyamana n'ibihumanya bituma umuntu ziyuhagira agatunganya n'isuku ryo gusenga.

لَّا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ ﴿٧٩﴾

80. Iyi Qor'ani, yamanuwe ivuye ku Mana Rurema Allah Yaremye ibiremwa vyose.

تَنْزِيلٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٨٠﴾

81. Mbega none ga babangikanyamana, ni iyi Qor'ani muhakana mwivuye inyuma!

أَفِيهَذَا الْحَدِيثِ أَنْتُمْ مُدْهِنُونَ ﴿٨١﴾

82. Maze mukagira ishimwama ry'inema z'Imana Allah, rikaba uguhakana mwivuye inyuma! ﴿وَتَجْعَلُونَ رِزْقَكُمْ أَنْكُمْ تُكَذِّبُونَ﴾ (AF)
83. Mbega burya igihe umuntu yoba ari ku mpfiro, umutima ugeze mu muhogo agira acikane; ﴿فَلَوْلَا إِذَا بَلَغَتِ الْحُلُقُومَ﴾ (AF)
84. Na mwe mukaba ari ho mwibereye muraba ukuntu asambagirika, mwoshobora gutuma adacikana! Muranguha. ﴿وَأَنْتُمْ حِينِيذٍ تَنْظُرُونَ﴾ (AF)
85. Kandi rero muri ico gihe, Twebwe Allah Tubicishije ku bamalayika, Tuba Turi hafi yiwe cane kurusha uko mumwegereye, ariko rero mwebwe ntimubabona. ﴿وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْكُمْ وَلَكِنْ لَا تُبْصِرُونَ﴾ (AF)
86. Mbega nimwaba mutazoharurirwa ngo muhemberwe ivyo mwakoze; ﴿فَلَوْلَا إِنْ كُنْتُمْ غَيْرَ مَدِينِينَ﴾ (AF)
87. Murashobora gusubiza mu mubiri w'uwapfuye, inkomoko y'ubuzima "Roho" maze akaba muzima nimwaba muri imvugakuri! Muranguha. ﴿تَرْجِعُونَهَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ (AF)
88. Uwapfuye rero, iyo ari uwo mu bantu bahurumbira gukora ivyiza, batonye ku Mana Allah; ﴿فَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْمُقْرَبِينَ﴾ (AA)
89. Igihe co gucikana, aba ari mu mpuhwe z'Imana Allah hamwe n'umunezero nta ngere; akazohabwa n'Ubwami bw'ijuru bwuzuye inema. ﴿فَرُوحٌ وَرِيحَانٌ وَجَنَّاتٌ نَعِيمٍ﴾ (AA)
90. Iyo uwupfuye, ari uwo mu bantu b'iburyo naho; ﴿وَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ أَصْحَابِ النَّبِيِّينَ﴾ (AA)
91. Mu gihe co gucikana abwirwa ati: "Urakagira iteka n'itekane kuba uri mu bantu b'iburyo". ﴿فَسَلِّمْ لَكَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّينَ﴾ (AA)
92. Iyo uwupfuye, ari mu bahakana bivuye inyuma izurwa ry'ibiremwa, bahuyeye inzira y'ukuri; ﴿وَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْمُكْذِبِينَ وَالضَّالِّينَ﴾ (AA)
93. Azokwakirwa mu muriro wa Jahannamu, aheze azimanwe amazi yasebuye akaryimara; ﴿فَنَزَّلُ مِنَ حَمِيمٍ﴾ (AA)
94. Maze yinjizwe mu muriro ururumba, aheze awote. ﴿وَتَصْلِيَةٌ جَازِيَةٍ﴾ (AA)
95. Ntumwa y'Imana! Ibi Tukwiganiye, ni kwo kuri koko kudahinyuzwa. ﴿إِنَّ هَذَا لَهُوَ حَقُّ الْيَقِينِ﴾ (AA)
96. Muvugishwamana! Ninahaza izina ry'Imana yawe Rurema Allah ku mazina yayo no ku matazirano yayo, Nyenicubahirogisumbavyose. ﴿فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ﴾ (AA)

57. Al-Hadiid (Icuma)
Aayah 29, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

1. Ibiri mu majuru no mw'isi vyose biraninahaza Imana Allah, Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ikora; ﴿سَبِّحْ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ (AA)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

2. Nyenubwami, Igaba Ikaganza amajuru n'isi n'ibiri muri vyo, Itanga ubuzima Ikanabwaka. Ni na Yo rero Mushoboravyose.

لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢﴾

3. Ni Yo rero Uwintango, Yabayeho hatarabaho n'ikintu na kimwe; Uwuhoraho-Wiherezo Izokwamaho, Rwigaragaza Iri hejuru ya vyose; Rwhisha Iri hafi y'ibiremwa ata na kimwe muri vyo kiyihisha, Itanabonwa n'amaso yavyo ng'aha kwisi. Ni na Yo rero Nyenubumenyikurivyose, Irazi neza ibikorwa vy'ibiremwa.

هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٣﴾

4. Ni Yo Yaremye amajuru indwi n'isi n'ibiri hagati yavyo mu misi itandatu, hanyuma Iraheza Irahangama hejuru y'ibiremwa vyose ku Buhangamo bwayo "Al'Arsh" mu buryo buberanye n'icubahiro cayo; Irazi neza ibinyikira mw'isi nk'amama y'imvura n'ibindi^[1]; ibiva mw'isi nk'ibimera, ubutare n'amazi n'ibindi; ibimanuka biva mw'ijuru nk'imvura, abamalayika n'Ibitabu, n'ibindi; ibiduga bija mw'ijuru nk'abamalayika, ibikorwa vy'ibiremwa, n'ibindi; kandi Yamyeye Iri kumwe na mwe ku bumenyi bwayo aho muri hose. Ni na Yo rero Ibona neza ivyo mukora, Nyenukubona.

هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٤﴾

5. Nyenubwami, Igaba Ikaganza amajuru n'isi n'ibiri muri vyo. Kandi ibiremwa vyose bizosubira kuri Yo, kugira Ihembe kimwe cose ku rugero rw'ibigikwiye.

لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٥﴾

6. Yinjiza igice c'ijoro mu murango, maze umurango ukaba muremure; Ikinjiza igice c'umurango mw'ijoro, maze ijoro rikaba rirerire. Ni Yo rero Izi n'ibihishijwe mu mishaha.

يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُؤَلِّجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَهُوَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٦﴾

7. Bantu! Nimwemere Imana Allah n'Intumwa yayo Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), muheze mutange no mu vyo Imana Allah Ibakurakuranyako mu matungo. Bantu! Burya abemeye vy'ukuri muri mwebwe, bakanatanga mu matungo yabo, bazoronka impembo nta ngere.

ءَامِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَأَنْفِقُوا مِمَّا جَعَلَكُمْ مُسْتَخْلِفِينَ فِيهِ فَالَّذِينَ ءَامَنُوا مِنْكُمْ وَأَنْفَقُوا لَهُمْ أَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿٧﴾

8. Mbega mwafashwe n'igiki gituma mutemera Imana Imwe Rudende Allah ngo mwubahirize n'amabwirizwa yayo, kandi Intumwa yayo ibararikira kwemera Imana yanyu Rurema Allah! Kanatsinda Imana Allah, Yarafashe isezerano ryanyu ko muyemera nimwaba koko mwemera ko ari Yo Yabaremye.

وَمَا لَكُمْ لَا تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالرَّسُولِ يَدْعُوكُمْ لِيُؤْمِنُوا بِرَبِّكُمْ وَقَدْ أَخَذَ مِيثَاقَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٨﴾

9. Ni Yo Imanurira Umuja wayo Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) Aayah zitomoye za Qor'ani, kugira Ibakure mu muzimagiza w'ubugarariji, Ibashire mu muco w'ukwemera. Mu vy'ukuri Imana Allah

هُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ عَلَىٰ عَبْدِهِ ءَايَاتٍ بَيِّنَاتٍ لِيُخْرِجَكُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَإِنَّ اللَّهَ بِكُمْ لَرَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿٩﴾

[1] Nk'abapfuye n'ibindi bitagira ubuzima.

kuri mwebwe, ni Nyenikigongwe, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

10. Mbega mwafashwe n'igiki kibabuza gutanga mu nzira y'Imana Allah, kandi ari Yo Mwami w'abami Ikaba na Samuragwa w'amajuru n'isi n'ibiri muri vyo vyose igihe ibiremwa vyose bizoba vyahonye! Abatanze muri mwebwe bakandarwanira Imana Allah imbere y'ihabuzwa rya Makka, ntibashobora kunganya indishi n'abakoze ivyo mu nyuma y'iryo habuzwa. Ababikoze imbere y'iryo habuzwa, ni bo bafise icubahiro gihambaye ku Mana Allah gisumba ic'ababikoze mu nyuma y'aho. Hamwe n'iryo tandukaniro mu cubahiro rero, umwe wese muri iyo migwi yompi, Imana Allah Yamusezeraniye Ubwami bw'ijuru. Burya Imana Allah, ivyo mukora vyose Irabizi, ni Yo Muhetuziwayoyose, Izohembera umwumwe wese ku rugero rw'ivyo yakoze.

وَمَا لَكُمْ أَلَّا تُنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلِلَّهِ مِيرَاتُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا يَسْتَوِي مِنْكُمْ مَنْ أَنْفَقَ مِنْ قَبْلِ الْفَتْحِ وَقَتْلَ أَوْلِيَّتِكَ أَعْظَمُ دَرَجَةً مِّنَ الَّذِينَ أَنْفَقُوا مِنْ بَعْدُ وَقَتْلُوا وَكَلَّا وَعَدَّ اللَّهُ الْحُسْنَیَّ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١٠﴾

11. Ni nde Yotanga mu nzira y'Imana Allah ata kwihaya ata n'agashinyaguro, maze Imana Allah Ikamugwiriza indishi incuro nyinshi, Ikazonamuha impembo yubashwe kandi yamaho y'Ubwami bw'ijuru!

مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضْعِفُهُ لَهُ وَهُوَ أَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿١١﴾

12. Umusi wabonye abemeramana n'abemeramanakazi barangowe n'umuco uri imbere n'iburyo bwabo, mu gihe co kurengana ku kiraro kigorotse gitambitswe hejuru y'umuriro "Swiraatw"^[1], bamara kurengana, bakabwirwa bati: "Nimuhimbarwe kuri uno musu ku kwinjira mu mirima itotahaye yo mu Bwami bw'ijuru, musu y'ibiti n'inyubakwa vyabwo hatemba inzuzi, muzoyibamwo ibihe bidahera". Iyo rero, ni yo ntsinzi ihambaye;

يَوْمَ تَرَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ يَسْعَى نُورُهُمْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ بُشْرانُكُمْ الْيَوْمَ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٢﴾

13. Umusi indyarya n'indyaryakazi zabwiye abemeye mu gihe co kurengana kuri nya kiraro ziti: "Nimuturindire yemwe turabe ko twokwabura ku muco wanyu", maze abamalayika bace bazibwira mw'itebura n'akantu bati: "Nimubire inyuma maze muronderereyo umuco wanyu". Ubwo nyene hace hashingwa uruzitiro rutandukanya abemeramana n'indyarya, rufise umuryango; ku ruhande rwawo rw'imbere ahari abemeramana, habe hari impuhwe nsa; ku rundi ruhande rwawo ahari indyarya na ho, habe hari ibihano bisa;

يَوْمَ يَقُولُ الْمُنْفِقُونَ وَالْمُنْفِقَاتُ لِلَّذِينَ آمَنُوا انظُرُونَا نَقْتَبِسْ مِنْ نُورِكُمْ قِيلَ ارْجِعُوا وَرَاءَكُمْ فَالْتَمِسُوا نُورًا فَضُرِبَ بَيْنَهُمْ بِسُورٍ لَهُ بَابٌ بَاطِنُهُ فِيهِ الرَّحْمَةُ وَظَاهِرُهُ مِنْ قِبَلِهِ الْعَذَابُ ﴿١٣﴾

[1] "Swiraatw", ni ikiraro kizotambikwa hejuru y'umuriro, kugira abemeramana n'abemeramanakazi barengane bagana mu Bwami bw'ijuru. Uko gitweye, ni nk'uko vyavuzwe n'Intumwa (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) iti: "Ni akayira kanyerera cane, kanyerera igicigyeke, kariko ubunyabuhoro, n'ivyuma bisongoye nk'icumu ry'ingobe, bikazibura nk'amahwa y'igiti citwa "sa'daani", bicakira uwurunganye. Nya kayira gafise intimba nto cane nk'umushatsi canke ubugi bw'umupanga". Yashikirijwe na Muslimu.

14. Nya ndyarya ziheze zihamagare abemeramana ziti: "Ntitwari kumwe kw'isi, dukora nk'ivyo mukora!". Abemeramana bazishure bati: "Egome! Mwari kumwe na twe, ariko rero ni mwebwe nyene mwihoneje mu kwiyorobeka mu buryarya bwanyu, mutega Intumwa n'abemeramana imisi y'ivyago, mugira n'amakenga kw'izurwa ry'ibiremwa, muhendwa n'ivyipfuzo vyanyu, ko Imana Allah Itazi ibiri mu mishaha yanyu, maze mubandanya ukwo gushika gupfa, shetani na yo ibibagiza ukwemera Imana vy'ukuri;

وَيَاذُنُهُمُ أَلَمْ نَكُنْ مَعَكُمْ قَالُوا بَلَىٰ
وَلَكِنَّكُمْ فَتَنْتُمْ أَنْفُسَكُمْ وَتَرَبَّصْتُمْ
وَأَرْبَبْتُمْ وَعَزَّيْتُمُ الْأَمَانِي حَتَّىٰ جَاءَ أَمْرُ
اللَّهِ وَعَزَّيْتُمْ بِاللَّهِ الْعُرُورُ ﴿١٤﴾

15. Mwa ndyarya mwe! Kuri uno musi rero, nta cigombozo cemerwa ngo mwibohore mu bihano vy'Imana Allah, eka mbere n'abagararije Imana Allah n'Intumwa yayo, ni ukwo nyene. Ubushikiro bwanyu mwese ni mu muriro, ni wo mukwiye, ni na yo maherezo mabi cane".

قَالِيَوْمَ لَا يُؤْخَذُ مِنْكُمْ فِدْيَةٌ وَلَا مِنَ
الَّذِينَ كَفَرُوا مَا وَلَكُمْ الْتَارِهُي مَوْلَانَكُمْ
وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٥﴾

16. Mbega, ntiharagera ku bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo, ko imitima yabo yoroshwa n'iyibutswa ry'Imana Allah no kwumviriza Qor'ani, gutyo ntibagire agatimatare nk'ak'abahawe Igitabu hambere yabo mu bayahudi n'abanaswara, bo haciye ikiringo kirekire hagati yabo n'Intumwa barungikiwe, bagaca bahindagura amajambo y'Imana Allah, maze imitima yabo na yo ku butumva bwabo, icika nk'ibuye ry'urutare! Kandi abenshi muri bo, ni ibigaba birenga ku mabwirizwa y'Imana Allah^[1].

۞ أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ
لِذِكْرِ اللَّهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا
كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ
عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَكَثِيرٌ
مِنْهُمْ فَسِيفُونَ ﴿١٦﴾

17. Bantu! Nimumenye rero ko Imana Allah Itotahaza isi hakoreshejwe amazi y'imvura, inyuma yo kugaduka igacika ubukumbagare, Ishoboye kworoshya n'imitima no kuzura abapfuye. Ni ukuri Twebwe Allah, Twabatomoreye Aayah n'ivyemezo vyerekana ubushobozi n'ububasha vyacu kugira mutegere, muheze mwikebuke.

أَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا قَدْ
بَيَّنَّا لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١٧﴾

18. Mu vy'ukuri, abatanga imperezwa mu bagore n'abagabo, bakanatanga no mu nzira y'Imana Allah ata kwihaya ata n'agashinyaguro, Imana Allah Ibagwiriza indishi incuru nyinshi, Ikazonabaha impembo yubashwe kandi yamaho y'Ubwami bw'ijuru.

إِنَّ الْمَصْدِقِينَ وَالْمَصْدِقَاتِ وَأَفْرُصُوا اللَّهَ
قَرُصًا حَسَنًا يُضْعَفُ لَهُمْ وَلَهُمْ أَجْرٌ
كَرِيمٌ ﴿١٨﴾

19. Na barya bemeye Imana Allah n'Intumwa zayo hanyuma ntibavangura hagati yazo, abo ni bo mvugakuri bemeye vy'ukuri mu mvugo n'ingiro; n'abapfiriye Imana Allah bazoronka ku Mana yabo Rurema Allah indishi nyinshi n'umuco uhambaye ku musi w'izuka. Nay

وَالَّذِينَ ءَامَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ أُولَٰئِكَ هُمُ
الصَّادِقُونَ وَالشَّهَدَاءُ عِنْدَ رَبِّهِمْ لَهُمْ

[1] Iyi Aayah, ihimiriza abemeramana ko bakwiye kwinegesera bakoroshya umutima mu gihe ko kwumviriza Qor'ani n'inyigisho z'intumwa, maze muri ico gihe bakiyubara gutebura no kugira agatimatare nk'abahawe Igitabu, ari na vyo bitera ubugaba bwo kurenga ku mabwirizwa y'Imana Allah.

abagararije bagahakana bivuye inyuma Aayah n'ivyemezo **أَجْرُهُمْ وَتُورُهُمْ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ** vyacu, abo ni bo bantu rero bo mu muriro ururumba.

﴿١٥﴾

20. Bantu! Nimumenye ko ubuzima bwo kw'isi kenshi na kenshi ari ubufyinyi, ugusamazwa n'ibihendamaso, ugushariza, ukwihayagiza hagati yanyu hamwe rero no kurusharushanya mu kwegeranya amatungo no kuvyara abana. Akarorero k'ivyo vyose, ni nka kurya kw'imvura iguye, maze itotahara ry'ibiterwa rigahimbara abarimiye; mu nyuma nya biterwa bigakaba, ukabona vyahindutse umuhondo, hanyuma bikuma bikavungagurika. Mu buzima bw'inyuma yo gupfa rero, abagararije bazohabwa ibihano bikaze; abemeramana na bo, bagumirizwe akabanga ku vyaha vyabo ntibabihanirwe, bishimirwe n'Imana Allah. Burya ubuzima bwo kw'isi, si ikindi kiretse ko ari ibihendamaso vyo kuryohereza gato, ntibukabahende rero.

﴿١٦﴾

21. Bantu! Nimuhurumbire ukwigaya ku Mana Allah, muheze mwigire kure y'ivyaha, bizotuma mugumirizwa n'Imana yanyu Rurema Allah akabanga ku vyaha vyanyu, maze ntimubihanirwe, Iheze Ibahembe Ubwami bw'ijuru, ubwaguke bwabwo, ni nka kurya kw'ubwaguke bw'ijuru n'isi. Ubwo Bwami bukaba bwateguriwe abemeye Imana Imwe Rudende Allah, bagakurikira n'Intumwa zayo. Iyo rero, ni impano y'Imana Allah Iha uwo Ishatse mu biremwa ku mpuhwe zayo. Burya Imana Allah, ni Nyenubugwaneza, Nyeningabirano zihambaye.

﴿١٧﴾

22. Bantu! Nta kiza kibashikira kw'isi mu vyo mwimbuye; canke kikabashikira mu ndwara, amapfa, ubukene no kubura abanyu, kiretse ko kiba canditswe mu Gitabu nyezina canditswemwo ivyagezwe n'ishirwa mu ngiro ryavyo "Lawhu Mahfuudhw". Mu vy'ukuri, ivyo biroroshe cane ku Mana Allah.

﴿١٨﴾

23. Ivyo rero mukwiye kubimenya, kugira ntimwicwe n'intuntu ku vyabacitse kw'isi, no kugira ivyo muronkejwe n'Imana Allah ntibibatere ubwishime n'amanyama. Burya Imana Allah, ntikunda namba abagira amanyama ku vyo bahawe, bakishima ku bandi;

﴿١٩﴾

24. Abagira amanyama bakishima ku bandi, ni barya baba ingumyi maze ntibatange mu nzira y'Imana Allah, bagaheza bakabwiriza n'abandi mu kubahiriza kuba ingumyi. Uwugenjeje umugongo mu kutumvira Imana Allah, nta co azokwicira Imana Allah, kiretse ko inkurikizi mbi zizomugarukako we nyene. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Yo Uwikenuye Yikenuye muri vyose; Nyenugushimwa,

﴿٢٠﴾

Ishimwa ku mazina, ku matazirano no ku bikorwa vyayo mu bihe vyose.

25. Ni ukuri Twebwe Allah, Twarungitse Intumwa zacu zibangikanije ivyemezo bitomoye; Tuzimanurira n'Ibitabu birimwo amabwirizwa; Tumanura n'umunzani werekana ubutungane nya butungane, kugira abantu babeho bubahiriza ubutungane hagati yabo; Tumanura n'icuma rero gifise ubukomezi nta ngere, kikagira n'ibintu vyinshi ngirakamaro ku bantu. Ivyo vyose, kwari ukugira Imana Allah Yerekane ku vyo Isanzwe Izi, uwuharanira idini ryayo agatabara n'Intumwa zayo atarigera ayibona n'amaso. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Nyeninguvu, Nyenintsinzi-Mutaneshwa.

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيُقِيمُوا النَّاسَ بِالْقِسْطِ وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنْفَعٌ لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ مَن يَنْصُرُهُ وَرُسُلَهُ بِالْغَيْبِ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٢٥﴾

26. Ni ukuri, Twaranarungitse Nuhu na Ibrahimu ku bantu babo, maze Tugira no mu ruvyaro rwabo Abavugishwamana Tubaha n'Ibitabu. Muri nya ruvyaro rwabo rero, harimwo umugorotsi, abenshi muri bo bakaba ari ibigaba birenga ku mabwirizwa y'Imana Allah.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا وَإِبْرَاهِيمَ وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِمَا النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ فَمِنْهُمْ مُّهُتَدٍ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَسِقُونَ ﴿٢٦﴾

27. Mu nyuma y'irungikwa rya Nuhu na Ibrahimu, Twakurikije izindi Ntumwa zacu, maze Dukurikiza irungikwa rya Isa mwene Mariyamu, maze Tumuha n'Injili, Turaheza Dushira mu mitima y'abamukurikiye ikigongwe n'impuhwe, bakaba barakundana koko. Mu nyuma, badukanye ukwihebera Imana Allah mu buryo bw'indenzarugero, eka mbere nitwitwigeze Tubibategeka, bavyadukanye mu ntumbero ngo yo gushimisha Imana Allah, ariko ntibavyubahirije ukuri kwo kuvyubahiriza, Turaheza rero Duha abemeye Imana Allah n'Intumwa zayo muri bo, indishi yabo hisanzwe ukwemera kwabo, abenshi muri bo ni ibigaba birenga ku mabwirizwa y'Imana Allah.

ثُمَّ قَفَّيْنَا عَلَىٰ آثَارِهِم بِرُسُلِنَا وَقَفَّيْنَا بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَآتَيْنَاهُ الْإِنْجِيلَ وَجَعَلْنَا فِي قُلُوبِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ رَأْفَةً وَرَحْمَةً وَرَهَابَنِيَّةً ابْتَدَعُوهَا مَا كَتَبْنَاهَا عَلَيْهِمْ إِلَّا ابْتِغَاءَ رِضْوَانِ اللَّهِ فَمَا رَعَوْهَا حَقَّ رِعَايَتِهَا فَآتَيْنَا الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنْهُمْ أَجْرَهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَسِقُونَ ﴿٢٧﴾

28. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo! Nimushishikare kwubahiriza amabwirizwa y'Imana Allah no kwemera Intumwa yayo, Imana Allah Izoheza Ibahe impuhwe zayo zigwiye kabiri, Yongere Ibahe n'umuco mugenderako mu bugurorotsi bwanyu, Ibagumirize n'akabanga ku vyaha vyanyu ntimubihanirwe. Burya Imana Allah, ni Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

يَتْلُوهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَلْفَوْا اللَّهَ وَءَامَنُوا بِرُسُولِهِ يُؤْتِكُمْ كِفْلَيْنِ مِن رَّحْمَتِهِ وَيَجْعَل لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهِ وَيَعْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢٨﴾

29. Bemeramana! Imana Allah Yabahaye ivyo vyose, kugira abahawe Igitabu batemera Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) bamenye, ko ata co bashoboye kwiha canke kubuza ko gishikira uwundi mu mpano z'Imana Allah, n'uko mu vy'ukuri impano zose ziri mu minwe y'Imana Allah, Izihereza uwo

لَيْلًا يَعْلَمُ أَهْلَ الْكِتَابِ أَلَّا يَقْدِرُونَ عَلَىٰ شَيْءٍ مِّن فَضْلِ اللَّهِ وَأَنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٢٩﴾

Ishatse mu baja bayo. Burya Imana Allah, ni Nyenubugwaneza, Nyeningabirano zihambaye.

58. Al-Mujaadala (Uguharira)
Aayah 22, Madina

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Ni ukuri Imana Allah, Yaramaze kwumva ijambo ry'umufasoni Khaula umukobwa wa Tha'labab, akubazagiza ku ngingo yo kuzirizwa n'umugabo wiwe Awsi mwene Swaamit, amurega ku Mana Allah. Imana Allah na Yo, Irumva ivyo muganira. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Nyenukwumva, Nyenukubona.

قَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ فِي رُوحِهَا وَتَشْتَكِي إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمَا إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿١﴾

2. Abaziririza muri mwebwe abakenyezi babo mu kuvuga bati: "Wewe kuri jewe, uri ikizira nka mawe yamvyaye", abakenyezi babo si ba nyina na gato, ba nyina babo ni ababibarutse. Mu vy'ukuri, bavuga ijambo ribi, ni ikinyoma ceruye. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Yo Nyenuguharibicumuro, Nyenimbabazi-ntangere.

الَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْكُمْ مِمَّنْ نَسَأْتُهُمْ مَا هُنَّ أُمَّهَاتُهُمْ إِنَّ أُمَّهَاتُهُمْ إِلَّا اللَّائِي وَلَدْنَهُمْ وَأِنَّهُمْ لَيَقُولُونَ مُنْكَرًا مِنَ الْقَوْلِ وَرُؤْرًا وَإِنَّ اللَّهَ لَعَفُوفٌ عَفُورٌ ﴿٢﴾

3. Abaziririza abakenyezi babo nka ba nyina, hanyuma bakisubirako bakagumana na bo, icuhagizo (igihano) c'ukubazirura, ni uguha ubwigenge umugurano imbere yuko basubira kurangurana amabanga y'abubatse. Iryo, ni ryo tegeko muhawe. Imana Allah, ni Yo Muhetuziwavyose, Irazi neza ivyo mukora.

وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسًا ذَلِكَمْ شَوْعُظُونَ بِهِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٣﴾

4. Uwutazononka uyo mugurano, aripfunga amezi abiri akurikirana imbere yuko barangurana amabanga y'abubatse. Uwutabishoboye na we, arafungurira abakene mirongo itandatu. Iryo tegeko ryorohejwe, kugira ngo mwemere Imana Allah n'Intumwa yayo. Izo rero, ni imbibe ntarengwa z'amabwirizwa y'ibitegetswe n'Imana Allah, ntikumakayarengako. Abagarariza mu kuyahakana bivuye inyuma, barategekanirijwe ibihano bibabaza ku musu w'izuka.

فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامَ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسًا فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَاِطْعَامَ سِتِّينَ مِسْكِينًا ذَلِكَ لِتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤﴾

5. Mu vy'ukuri, abarwanya Imana Allah n'Intumwa yayo mu kurenga ku mabwirizwa, bazoteterezwa nk'uko ab'aho hambere yabo bateterejwe. Ni ukuri Twebwe Allah, Twaramanuye Aayah zitomoye zerekana ko amabwirizwa y'Imana Allah ari kwo kuri. Nayoy abagarariza mu kuzihakana bivuye inyuma, barategekanirijwe ibihano bisuzuguza.

إِنَّ الَّذِينَ يُحَادِّثُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ كُنْتُمْ كَمَا كُنتَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَقَدْ أَنْزَلْنَا آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿٥﴾

6. Ntumwa y'Imana! Ibuka umusi Imana Allah Yazuye abantu bose ikabakoraniriza hamwe, hanyuma ikabamenyeshya ivyo bakoze kw'isi.

يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا أَحْصَاهُ اللَّهُ وَنَسُوهُ

Imana Allah, Yarabibungabunze mu kuvyandika mu Gitabu nyezina canditswemwo ivyagezwe n'ishirwa mu ngiro ryavyo "Lawhu Mahfuudhw" hamwe rero no mu bitabu vyabo, mu gihe bo bamaze kuvyibagira. Burya Imana Allah, ni Yo Cabona ku kintu ico ari co cose.

وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٦٩﴾

7. Mbega, ntiwamenye yuko Imana Allah Izi neza ibiri mw'ijuru n'ibiri mw'isi! Nta bongorerana ari batatu, kiretse ko Imana Allah Iba ari iya kane. Nta na batanu bongorerana, kiretse ko Iba ari iya gatandatu. Eka nta n'abongorerana bari musi y'ico gitigiri canke kirenga, kiretse ko Iba Iri kumwe na bo aho bari hose. Hanyuma, Izobamenyesha ivyo bakoze vyose ku musi w'izuka, kugira ngo bemange, maze Ibahe indishi bakwiranye. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Nyenubumenyikurivyose.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَا يَكُونُ مِنْ نَجْوَى ثَلَاثَةٍ إِلَّا هُوَ سَادِسُهُمْ وَلَا آدْنَىٰ مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْثَرَ إِلَّا هُوَ مَعَهُمْ أَيْنَ مَا كَانُوا ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٧٠﴾

8. Ntumwa y'Imana! Mbega, ntiwabonye ababujijwe kwongorerana, mu nyuma basubira gukora ivyo babujijwe, bakongorerana mu vyaha n'akarenganyo, no mu guca kubiri n'Intumwa y'Imana! Iyo baje, bakuramutsa (ngo muragahona) indamutso utaramutswa n'Imana Allah, bavuga mu mitima yabo bati: "Imana Allah, niduhane rero ku vyo tuvuga nimba Muhamadi ari Intumwa vy'ukuri!". Barakwiye umuriro wa Jahannamu, bazowinjiramwo. Ubwo, ni bwo bushikiro bubu.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نُهُوا عَنِ التَّجْوَىٰ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا نُهُوا عَنْهُ وَيَتَنَجَّوْنَ بِالْإِنِّمِ وَالْعُدُودِ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ وَإِذَا جَاءَهُمْ حَيْكُوكَ بِمَا لَمْ يَحِجِّكَ بِهِ اللَّهُ وَيَقُولُونَ فِي أَنفُسِهِمْ لَوْلَا يُعَذِّبُنَا اللَّهُ بِمَا نَقُولُ حَسْبُهُمْ جَهَنَّمُ بِمَا بَصُلُونَهَا فَيَنسَخُ

الْمَصِيرُ ﴿٧١﴾

9. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Iyo mwongoreranye, ntikumongorerane mu bibata mu vyaha n'akarenganyo, no mu guca kubiri n'Intumwa y'Imana (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah). Murongorerana mu vyotuma mwubaha mukubahiriza amabwirizwa y'Imana Allah, muheze rero mutinye Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo; kuri Yo, ni ho muzokwegeranirizwa.

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا تَنَجَّيْتُمْ فَلَا تَتَنَجَّوْا بِالْإِنِّمِ وَالْعُدُودِ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ وَتَتَنَجَّوْا بِالْبَيْرِ وَالتَّقْوَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٧٢﴾

10. Mu vy'ukuri kwongorerana, ni inyoshambi za shetani, kugira ngo abemeramana bicwe n'intuntu. Ariko nta co zizobagira, kiretse ku bushake bw'Imana Allah. Abemeramana rero, nibishimikize Imana Allah bayizere.

إِنَّمَا التَّجْوَىٰ مِنَ الشَّيْطَانِ لِيَحْزَنَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَلَيْسَ بِضَاهِمٍ شَيْئًا إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿٧٣﴾

11. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Nimwasabwa kwagurira abandi mu vyicar, muraca mubagurira; na mwe Imana Allah, Izobagurira kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa. Nimwasabwa naho guhaguruka mubisa abaje, murahaguruka; Imana Allah Izoduzza icubahiro kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa, abemeramana muri mwebwe n'abahawe ubumenyi.

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَقَسَّسُوا فِي الْمَجَالِسِ فَانْسَحُوا يَفْسَحِ اللَّهُ لَكُمْ وَإِذَا قِيلَ فَأَنْشَرُوا فَأَنْشَرُوا وَإِذَا قِيلَ فَأَنْشَرُوا فَأَنْشَرُوا وَآوُوا إِلَى اللَّهِ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ ﴿٧٤﴾

Imana Allah, ni Yo Muhetuziwayoyose, Irazi neza ivyo mukora, kandi Izobibahembera.

وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١١﴾

12. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Igihe mushatse kuganira n'Intumwa y'Imana (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), mutegetswe gutanga imperezwa imbere yuko muganira; ivyo, harimwo ineza no kwiyeza kuri mwebwe. Nimutaronka ico mutanga naho, nta co bitwaye; mu vy'ukuri Imana Allah, ni Nyenimbabazi-tangere, Igumiriza akabanga abigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

يَسْأَلُهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَجَّيْتُمُ الرَّسُولَ فَقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ جُنُودِكُمْ صَدَقَةٌ ذَلِكَ خَيْرٌ لَكُمْ وَأَطْهَرٌ فَإِن لَّمْ تَجِدُوا فَإِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢﴾

13. Mbega none, mwagize impungenge zo gutinya ko mwokena, mu gihe mwotanga imperezwa imbere yuko muganira n'Intumwa y'Imana! Mu gihe mutobikora kuko bibagoye, Imana Allah na Yo Igaheza Ikaabababarira, maze Ikaaborohereza mu guhagarika iryo bwirizwa, muraheza mutsimbataze amasengesho-bwirizwa ku mwanya, munatange n'ishikanwa-bwirizwa, mwongere mwumvire Imana Allah n'Intumwa yayo. Burya Imana Allah, ni Yo Muhetuziwayoyose, Irazi neza ivyo mukora, kandi Izobibahembera.

ءَأَشْفَقْتُمْ أَنَّ تَقَدَّمُوا بَيْنَ يَدَيْ جُنُودِكُمْ صَدَقَتٌ فَإِذَا لَمْ تَفْعَلُوا وَتَابَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٣﴾

14. Ntumwa y'Imana! Mbega, ntiwabonye indyarya zicuditse n'abayahudi bashavuriwe n'Imana Allah! Izo ndyarya ntiziharurwa muri mwebwe, eka ntizinaharurwa no mu bayahudi, zirarahira zikarengwa, zibesha ko ziri abislamu, n'uko wewe uri Intumwa y'Imana, kandi zizi neza ko zibesha.

*أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ تَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مَا هُمْ مِنْكُمْ وَلَا مِنْهُمْ وَيَحْلِفُونَ عَلَى الْكَذِبِ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٤﴾

15. Imana Allah, Yaraziteguriye ibihano ruhasha. Mu vy'ukuri indyarya, zamyeye zikora bibi cane.

أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾

16. Zagize indahiro zazo z'ikinyoma (ko zicisha bugufi, zemera) kuba inkizo izikingira guhanwa, maze ziburagiza abantu kwinjira mu bwislamu. Kubera ivyo rero, zirategekanirijwe ibihano bisuzuguzwa.

اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ فَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿١٦﴾

17. Amatungo yazo hamwe n'ibibondo vyazo, ntibizozibuza guhanwa n'Imana Allah. Abo barangwa n'inyifato y'uburyarya^[1], ni bo bantu bo mu muriro, bazowubamwo ibihe bidahera^[2].

لَنْ نُنْعِيَنَّهُمْ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١٧﴾

18. Ntumwa y'Imana! Zibutse umusi Imana Allah Yazuye indyarya zose, maze zikarahira zikarengwa (zibesha) ko zemera Imana Allah; nk'uko zahora zirahira zibesha kw'isi, zibaza ko indahiro hari ico izimarira. Bantu, nimwumve

يَوْمَ يَجْعَلُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيَحْلِفُونَ لَهُ كَمَا يَحْلِفُونَ لَكُمْ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ عَلَىٰ شَيْءٍ ۗ أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴿١٨﴾

[1] Inyifato yo kurwanya idini ry'Imana Allah mu mvugo canke mu ngiro.

[2] Iyo ngingo, yega uwo wese yita ku rutare kugira aburagize abantu kwinjira mu bwislamu.

mwumvireho! Ni ukuri burya indyarya, ni zo zibesha nya kubesha.

19. Shetani yarazigaruriye izibagiza ukwibuka n'ukwumvira Imana Allah. Indyarya, ni wo mugwi w'ingabo n'abumvira shetani. Bantu, nimwumve mwumvireho! Ni ukuri umugwi w'ingabo n'abumvira shetani, ni wo uri mu ruhombo kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

20. Mu vy'ukuri, abarwanya Imana Allah n'Intumwa yayo (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imama Allah) mu kurenga ku mabwirizwa, abo bari mu basuzuguritse cane kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

21. Imana Allah, Yaramaze guca iteka, Iti: "Ni ukuri, Nzotsinda Jewe Allah hamwe n'Intumwa zanje". Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Yo Nyeninguvu, Nyenintsinzi-Mutaneshwa.

22. Ntumwa y'Imana! Nta ho vyakabaye ko wosanga abantu bemera Imana Allah n'umusi w'imperuka bakubahiriza n'amabwirizwa yayo, bacuditse n'abarwanya Imana Allah n'Intumwa yayo, n'aho boba ari abavyeyi babo, canke ibibondo vyabo, canke benewabo, canke incuti zabo za hafi mu muryango. Abo, ni bo rero Imana Allah Yamaze gutsimbataza ukwemera mu mitima yabo, lbatera ingoga, lbaha n'umuco wayo, kandi Izobinjiza mu mirima itotahaye yo mu Bwami bw'ijuru, musi y'ibiti n'inyubakwa vyabwo hatemba inzuzi, bazoyibamwo ibihe bidahera. Imana Allah Yarabishimiye kuko bayigamburukiye, na bo barayishimira ku mpera ikwiye Yabahaye. Abo, ni wo mugwi rero w'abatoni b'Imana Allah, bayumvira. Bantu, nimwumve mwumvireho! Mu vy'ukuri, umugwi w'abatoni b'Imana Allah bayumvira, ni wo waronse intsinzi yo kuroranirwa kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

59. Al-Hashri (Ukwimurwa) Aayah 24, Madina

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

1. Ibiri mu majuru no kw'isi vyose, bininahaza Imana Allah. Na Yo, ni Yo Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ikora.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

2. Ni Yo Yasohoye mu zabo abayigararije mu bahawe Igitabu, kw'iyimurwa rya mbere^[1]; ntimwaziga ko bokwimutse, na bo nyene biyumvira ko inzitiro-ntamenwa zabo zizobakingira ibihano vy'Imana Allah, maze igihano c'Imana Allah co kubimura, kibashikira mu buryo batari biteze. Itera ubwoba mu mitima yabo, bisamburirako amazu yabo n'iminwe yabo, hamwe n'iminwe y'abemeramana. Emwe bantu mufise ubwenge, mwihweza ibintu n'ibindi mukabona ukuri! Enda nyabuna rero, nimuhakure icigwa, maze mwikebuke!

هُوَ الَّذِي أَخْرَجَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مِنْ دِيَارِهِمْ لِأَوَّلِ الْحَشْرِ مَا ظَنَنْتُمْ أَنْ يَخْرُجُوا وَظَنُّوا أَنَّهُمْ مَبْعُوثٌ خِصْصًا مِنَ اللَّهِ فَآتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ حَيْثُ لَمْ يَحْتَسِبُوا وَقَدَفَ فِي قُلُوبِهِمُ الرَّعْبَ يُجْرِبُونَ بِيُوتَهُمْ بِأَيْدِيهِمْ وَأَيْدِي الْمُؤْمِنِينَ فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِيَ الْأَبْصَارِ ﴿١﴾

3. Iyo Imana Allah Itandika ko bimurwa, Yari kubahana bakiri ng'aha kw'isi bakicwa bakanagirwa n'imbohe. Nayoyi mu buzima bw'inyuma yo gupfa, barategekanirijwe ibihano vy'umuriro;

وَلَوْلَا أَنْ كَتَبَ اللَّهُ عَلَيْهِمُ الْجَلَائَةَ لَعَذَّبْتُمْ فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ ثَارٍ ﴿٢﴾

4. Ivyo rero, vyabashikiye kuko barwanije Imana Allah n'Intumwa yayo. Uwo wese rero yimonogoza mu guca kubiri n'amabwirizwa y'Imana Allah n'Intumwa yayo, namenye ko mu vy'ukuri, Imana Allah Izomuhana Ikamuhasha.

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَمَنْ يُشَاقِ اللَّهَ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٣﴾

5. Bemeramana! Ibiti vy'itende mwatemye canke mwaretse bihagaze ntimwabitema, vyose vyari kw'itegeko ry'Imana Allah, no kugira rero Itetereze ibigaba birenga ku mabwirizwa yayo.

مَا قَطَعْتُمْ مِنْ لِيَنَةٍ أَوْ نَرَكْتُمْوهَا قَائِمَةً عَلَىٰ أَسْوَابِهَا فَإِنَّ اللَّهَ وَابِدُونَ لِيُخْرِئَ الْفٰسِقِينَ ﴿٤﴾

6. N'ivyo Imana Allah Yabanyaze Ikabiha Intumwa yayo (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), nta vyo mwaruhiye mu kubirwanira kw'ifarasi canke ku ngamiya; ariko rero Imana Allah, Ituma Intumwa zayo gutera ubwoba no gutsinda ata ndwano ku wo Ishatse. Burya Imana Allah, ni Yo Mushoboravyose.

وَمَا أَقَاءَ اللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ مِنْهُمْ فَمَا أَوْجَفْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ خَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ وَلَكِنَّ اللَّهَ يُسَلِّطُ رُسُلَهُ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٥﴾

7. Ivyo Imana Allah Yanyagiye Intumwa yayo (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), bivuye ku baba mu ducimbiri ata ndwano irinze kuba, bitangwa mu bikorwa vy'iterambere rusangi, bigahabwako n'incuti za hafi mu muryango w'Intumwa^[2], impfuyi, abakene n'ingenzi yakehanywe ku rugendo, kugira ngo ivyanyazwe ntibigume mu minwe y'abakire gusa muri mwebwe. Ni uko rero, ico Intumwa y'Imana ibashikirije canke ibigishije, muracakira uko ikibashikirije; ico ibabujije kwakira canke gukora na co, murakireka, muheze rero mutinye Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo. Mu vy'ukuri Imana Allah, Irahana Igahasha abaca kubiri n'amabwirizwa yayo.

مَا أَقَاءَ اللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَىٰ فَلِلَّهِ وَاللِّرْسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ كَيْ لَا يَكُونَ دُولَةً بَيْنَ الْأَغْنِيَاءِ مِنْكُمْ وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٦﴾

[1] Abayahudi bo mu muryango wa Bene Al-Nadwiir, ni bo bayahudi ba mbere bakuwe mu zabo mu Kigobe c'Abarabu, baca bimukira muri Shaamu.

[2] Incuti za hafi mu muryango w'Intumwa, ni abakomoka kuri Bene Haashimu na Bene Al-Muttwalib.

8. Ni nk'uko nyene bahabwa muri nya minyago, abakene b'abimukira baje bava i Makka "Muhaajiriina", bakuwe mu ngo zabo no mu matungo yabo ku karenganyo, kubera gusa ko barondera impano no gushimwa n'Imana Allah, hamwe rero no kurwanira idini ryayo n'Intumwa yayo. Abo, **هُمُ الصَّادِقُونَ** ﴿٨﴾

9. N'abasangwa b'i Madina "Answaari" bahisemwo kwemera imbere yuko abimukira bashika bava i Makka, barakunda abimukira baje babagana, bakanasabikanya na bo ivyo bafise, ntibanabagirira ishari n'akangonongono mu mitima yabo ku vyo bahawe mu minyago, baranabibahebera mu kubigura n'aho na bo nyene boba bakenyeye. Uwuzokingirwa kuba ingumyi rero, ari mu bantu baronse intsinzi kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa. **وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالْأَيْمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُجِبُونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِمَّا أُوتُوا وَيُؤِثِّرُونَ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقِ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ** ﴿٩﴾

10. N'abemeramana baje mu nyuma y'abasangwa n'abimukira, bavuga basaba bati: "Mana yacu Rurema Allah! Tugumirize akabanga ku vyaha vyacu ntubiduhanire, twebwe hamwe na benewacu badutanze kwemera. Kandi, ntuze Utume tugirira inzigo n'akarigangamuhogo abadutanze kwemera. Mana yacu Rurema Allah! Mu vy'ukuri Wewe, Uri Nyenikigongwe, Nyenimbabazi ku batoni bawe^[1]". **وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ** ﴿١٠﴾

11. Mbega, ntiwabonye abagize uburyarya, babwira benewabo bagararije mu bahawe Igitabu^[2], bati: "Ni ukuri, nimwimurwa mu zanyu mukirukanwa i Madina, tuzokwimukana na mwe koko, kandi nta n'umwe tuzokwumvira ngo duheze tubateterereze mu kutimukana na mwe. Nimwaterwa naho nyene, tuzobarwanako tubatabare. Burya Imana Allah, ni Yo Cabona ko mu vy'ukuri indyarya zibabesha. **﴿١١﴾**

12. Ni ukuri! Nibaramuka bimuwe bakirukanwa i Madina, ntibazokwimukana na bo; nibanaterwa, naho nyene ntibazobatabara namba; nibabatabara naho, bazogenza umugongo, maze batungwe n'ayo bameze, bahunge; hanyuma ntibazotabarwa n'Imana Allah ngo batsinde. **﴿١٢﴾**

13. Bemeramana! Ni ukuri mwebwe, muratinyitse cane mu mitima y'indyarya n'abayahudi gusumba uko batinya Imana Allah, bitewe n'uko bo ari abantu badatahura icubahiro c'Imana Allah. **﴿١٣﴾**

[1] Iyi Aayah, irigisha ko umwislamu ategerezwa gukunda abamutanze kwemera mu ngendanyu z'Intumwa, akama aziyaga neza, akanazisabira ku Mana Allah; no mu gihe hagize iyivuzwe muri zo, akayisabira ati: "RADWIYA LLAHU AN-HU" (Imana Allah Imwishimire).

[2] Abayahudi bo mu muryango wa Bene Al-Nadwiir.

14. Ku kubera ukuntu abayahudi babatinya, ntibazobarwaniriza hamwe, kiretse mu gihe bazoba bari mu ducimbiri dukikujwe n'inzitiro ntabwo, canke mu gihe bari inyuma y'insika. Urwanko ruri hagati y'abayahudi n'indiyarya, rurenzeko. Wokwibaza ko bacuditse, ariko imitima yabo iri kubiri. Ivyo rero bigaterwa n'uko mu vy'ukuri, ari abantu badatahura amabwirizwa y'Imana Allah, ntibananyurwe n'ivyemezo vyayo.

لَا يُقْتَلُونَكُمْ جَمِيعًا إِلَّا فِي فُرَى مُحَصَّنَةٍ
أَوْ مِنْ وَرَاءِ جُدُرٍ بَأْسُهُمْ بَيْنَهُمْ شَدِيدٌ
تَحْسِبُهُمْ جَمِيعًا وَقُلُوبُهُمْ شَتَّى ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ
قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٤﴾

15. Akarorero k'abayahudi ku vyabashikiye, ni nk'ab'aho hambere yabo mu bagararizi b'i Makka ku vyabashikiye ku rugamba rwa "Badri", no mu bayahudi bo mu muryango wa Bene Qaynuqaa'a, barahonjeje amaherezo y'ubugararizi bwabo, barahanwa bakiri kw'isi. Barategekanirijwe n'ibihano bibabaza cane mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

كَمَثَلِ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَرِيبًا ذَاقُوا وَبَالَ
أَمْرِهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٥﴾

16. Akarorero k'indiyarya mu guhema abayahudi, ni nka shetani iyo yoheje umuntu ku gahemo n'akantu, ivuga iti: "Garariza iyakuremye!". Yamara kugarariza, ikamubwira imwihakana iti: "Ni ukuri jewe, ndavavanuye na we pe! jewe ndatinya Imana Allah, Mubungabunzi w'ibiremwa vyose".

كَمَثَلِ الشَّيْطَانِ إِذْ قَالَ لِلْإِنْسَانِ اكْفُرْ
فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِنْكَ إِنِّي أَخَافُ
اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾

17. Gutyo rero, amaherezo y'abo bompi; shetani n'uwayumviye akagarariza Imana Allah, ni mu muriro udahera, bazowubamwo ibihe bidahera. Ico gihano, ni yo ndishi y'abirenganya mu kurenga ku mabwirizwa y'Imana Allah.

كَانَ عَقِبَهُمَا أَنَّهُمَا فِي النَّارِ خَلِدِينَ
فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ ﴿١٧﴾

18. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Enda rero nyabuna nimwiyubare ibihano vy'Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, maze umwe wese muri mwebwe, arabe ico yakoze kizomufasha mu buzima bw'inyuma yo gupfa. Nimutinye rero Imana Allah mu vyo mukora vyose. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Yo Muhetuziwayoyose, Irazi neza ivyo mukora, kandi Izobibahembera.

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ
نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ لِغَدٍّ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ
خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾

19. Kandi, ntikumabe nk'abibagiye Imana Allah mu kutubahiriza amabwirizwa yayo, maze Imana Allah na Yo, Ibibagiza gukora ibizobafasha bikabakingira ibihano vyo ku musi w'izuka. Abo rero, ni vyo bigaba birenga ku mabwirizwa y'Imana Allah.

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ
أَنْفُسَهُمْ أُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿١٩﴾

20. Abantu bari mu bihano vyo mu muriro udahera, si nk'abari mu nema zo mu Bwami bw'ijuru. Abari mu nema zo mu Bwami bw'ijuru, ni bo benintsinzi.

لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ
الْجَنَّةِ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿٢٠﴾

21. Iyo Twebwe Allah, Tuza kumanurira iyi Qor'ani hejuru y'umusozi, ugaheza ugatahura amabwirizwa arimwo, wari kubona nya musozi uca bugufi uyoka ku gutinya Imana Allah. Ubwo burorero Twebwe Allah Dutanga muri Qor'ani, Tubuha abantu, kugira ngo biyumvire baheze batahure icubahiro n'ubushobozi vy'Imana Allah.

لَوْ أَنْزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَرَأَيْتَهُ خَدِشًا مُمْتَدِعًا مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَتِلْكَ الْأَمْثَلُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١١﴾

22. Ni Yo Mana Allah, nta yindi mana ibwirijwe gusengwa atari Yo. Irazi ibinyegeje n'ibiboneka, ni Yo Nyenimpuhwe ku biremwa vyose, Nyenimbabazi ku batoni bayo;

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلِيمٌ الْعَلِيمِ وَالشَّهَادَةُ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمِ ﴿١٢﴾

23. Ni Yo Mana Allah, nta yindi mana ibwirijwe gusengwa atari Yo. Ni Yo Mwami, Nyenubutagatifu, Semahoro, Nyenugutekanisha^[1], Uwiganje^[2], Nyenintsinzi-Mutaneshwa^[3], Ntahangarwa, Nyenukwishima. Ukuninahazwa, ni ukw'Imana Allah mu buryo burengeye cane ivyo bayitiranya bayibangikanya;

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١٣﴾

24. Ni Yo Mana Allah, Rurema, Nyenugutunganya ibiremwa nk'uko Yabitegekanije, Rutunganyandemo, Yahaye ishusho ibiremwa vyose. Ifise amazina meza cane n'amatazirano ayiranga. Ibiri mu majuru no kw'isi vyose, birayininahaza; ni na Yo rero Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu yvo Ikora.

هُوَ اللَّهُ الْخَلِيقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٤﴾

60. Al-Mumtahana (Uwugeragezwa)
Aayah 13, Madina

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Ntimukagire abansi banje n'abansi banyu abagenzi somambike, mu kubashira inkuru z'Intumwa (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) hamwe n'amabanga y'abemeramana, murondera kwikundwakaza, kandi baramaze kugarariza ukuri kwabashikiriye ku bijanye n'ukwemera Imana Allah n'Intumwa yayo hamwe na Qor'ani. Basohoye Intumwa y'Imana na mwe nyene mu gisagara ca Makka, babahora gusa ko mwemera Imana yanyu Rurema Allah. Ntimukagire rero abansi banje n'abansi banyu abagenzi somambike nimwaba mwasohotse izanyu ku mvo zo guharanira idini ryanje, murondera gushimwa nanje. Mubashikiriza inkuru mu mpisho murondera kwikundwakaza, kandi nanje Allah Nzi neza ivyo

يَسْأَلُهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ ثَلُمُونَ إِلَيْهِمْ بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ وَإِيَّاكُمْ أَنْ تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ رَبِّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ حَرَجْتُمْ جِهَدًا فِي سَبِيلِي وَابْتِغَاءَ مَرْضَاتِي تُسِرُّونَ إِلَيْهِمْ بِالْمَوَدَّةِ وَأَنَا أَعْلَمُ بِمَا أَخْفَيْتُمْ وَمَا أَعْلَنْتُمْ وَمَنْ يَفْعَلْهُ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿١٥﴾

[1] Imana Allah Itekanisha Intumwa n'Abavugishwamana, Ikanabatsimbataza mu kubahishurira amabwirizwa n'ibitangaro.

[2] Mu kurereka ibiremwa hamwe n'ivyo bikora.

[3] Nta kinanira Imana Allah, haba kw'isi canke mu majuru.

munyegeza n'ivyo mugaragaza! Uwo wese rero azobikora muri mwebwe, azoba yahuvuye inzira igororotse.

2. Bishitse mukagwa mu minwe yabo, bobereka urwanko babafitiye mu mitima yabo, bakabahereza iminwe yabo mu kubica no kubagira imbohe, bakanabacokora, hanyuma bakabipfuzira ko mwogarariza mugata idini ryanyu. ﴿تَكْفُرُونَ﴾

3. Nta co abavukanyi banyu bazobamarira, eka n'abana banyu batuma mugira abagararije abagenzi somambike, nta co bazobamarira. Ku musi w'izuka, Imana Allah izobatandukanya, Iheze Yinjize aberanda mu Bwami bw'ijuru, inkozi z'ikibi na zo zinjize mu muriro. Burya rero Imana Allah, ivyo mukora n'ivyo muvuga vyose irabibona neza, ni Nyenukubona. ﴿بَصِيرٌ﴾

4. Bemeramana! Mu vy'ukuri, murafise akarorero keza mwokwisunga mu mvugo no mu ngiro, ku Ntumwa y'Imana Ibrahimu (nyakugira amahoro y'Imana Allah), hamwe n'abemeramana bari kumwe na yo, igihe babwira abantu babo batemera bati: "Mu vy'ukuri twebwe, turitandukanije na mwe hamwe n'ivyo musenga mu gishingo c'Imana Allah. Kuva ubu rero, twagararije ivyo mwemera mu bigirwamana, hamaze no kwibonekeza urwanko n'inzigo hagati yacu na mwe, kugeza aho muzokwemera Imana Imwe Rudende Allah, mukavavanura no gusenga ibigirwamana". Ariko rero, ntimwokwigana ijambo ry'Intumwa Ibrahimu (nyakugira amahoro y'Imana Allah) yabwiye se yagarariza iti: "Ni ukuri, nzogusabira imbabazi ku Mana Allah, mugabo jewe nta na kimwe nzokumarira ku Mana Allah^[1]". Ibrahimu rero yahavuye atakambira Imana Allah, ati: "Mana yacu Rurema Allah! Twamazze kukwishimikiza mu kukwizera muri vyose, kandi twagarutse iwawe kwigaya, burya iwawe gusa ni yo maherezo yacu; ﴿قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَءُؤُا مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحَدَهُ إِلَّا قَوْلَ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ لَأَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ وَمَا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنْتَبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ﴾

5. Mana yacu Rurema Allah! Ntutugerageze ngo Uduteze abagarariji mu vyo tutokwihanganira; turagusavye Utugumirize akabanga ku vyaha vyacu, ntubiduhanire. Mana yacu Rurema Allah! Mu vy'ukuri Wewe, Uri Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ukora". ﴿لَنَا رَبُّنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾

6. Bemeramana! Ni ukuri, murafise akarorero keza mwokwisunga ku Ntumwa y'Imana Ibrahimu (nyakugira amahoro y'Imana Allah), hamwe no ku bemeramana bari kumwe na yo, canecane ku wuzoba yizeye indishi ku Mana Allah, n'intsinzi ku musi w'imperuka. Nayo ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيهِمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَمَنْ يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَمِيدُ﴾

[1] Aho, hari imbere yuko Ibrahimu amenya ko se yamazze kugarariza akaba umwansi w'Imana Allah; mu nyuma y'aho rero, yahavuye avavanura na se, aritandukanya na we.

uwuzogenza umugongo akirengagiza kwisunga imigenzo y'Abavugishwamana, ni ukuri Imana Allah, ni Yo Uwikenuye Yikenuye muri vyose, Nyenugushimwa, Ishimwa ku mazina, ku matazirano no ku bikorwa vyayo mu bihe vyose.

7. Kumbure Imana Allah Izobakundanisha, mwebwe n'abo **عَسَى اللَّهُ أَنْ يَجْعَلَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ الَّذِينَ**
mwankanye mu bagararije mu bavandimwe banyu, biciye **عَادَيْتُمْ مِنْهُمْ مَوَدَّةً وَاللَّهُ قَدِيرٌ وَاللَّهُ**
mu kwemera bakaba abislamu. Burya Imana Allah, ni **عَفُورٌ رَحِيمٌ ٧**
Mushoboravyose; Imana Allah, ni na Yo Nyenimbabazi-
ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

8. Bemeramana! Imana Allah ntibabuza na gato kugirira **لَا يَنْهَيْكُمْ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقْتُلُواكُمْ فِي**
neza no gutunganiriza abatabarwanya ku mvo **الَّذِينَ وَلَمْ يُخْرِجُواكُم مِّن دِينِكُمْ أَنَّ**
z'ukwemera, bakaba batanabasohoye mu zanyu. Mu **تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ**
vy'ukuri Imana Allah, Irakunda abatunganiriza abandi ata **الْمُفْسِدِينَ ٨**
nkunzi.

9. Ahubwo Imana Allah, Ibabuza gusa kugira abagenzi **إِنَّمَا يَنْهَيْكُمْ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ قَتَلُواكُمْ فِي**
somambike ababarwanije ku mvo z'ukwemera, **الَّذِينَ وَأَخْرَجُواكُم مِّن دِينِكُمْ وَظَهَرُوا**
bakabasohora mu zanyu, bakanafasha mu kubomora. **عَلَىٰ إِخْرَاجِكُمْ أَنَّ تَوَلَّوْهُمْ وَمَن يَتَوَلَّهُمْ**
Kubera ivyo rero, abazobagira abagenzi somambike, abo **فَأُولَٰئِكَ هُم الظَّالِمُونَ ٩**
ni bo birenganiye mu kurenga ku mabwirizwa y'Imana
Allah.

10. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo **يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا جَاءَكُمْ**
bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Abemeramanakazi- **الْمُؤْمِنَاتِ مُهَاجِرَاتٍ فَمَتَجَنَّوهُنَّ اللَّهُ**
nibaza babagana bahungiyeye i Madina, murabanza **أَعْلَمَ بَايَعْنِهِنَّ فَإِنَّ عَلِمْتُمُوهُنَّ مُؤْمِنَاتٍ**
mubagerageze, kugira mumenye neza ko bemera **فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ إِلَى الْكُفَّارِ لَا هُنَّ حَلٌّ لَّهُمْ**
vy'ukuri. Imana Allah, ni Yo Izi ukwemera kwabo kurusha. **وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّ وَءَاوَهُنَّ مَا أَنْفَقُوا وَلَا**
Nimwamenya neza na neza rero ko ari abemeramanakazi, **جُنَاحَ عَلَيْكُمْ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ إِذَا**
ntimuze muhirahire ngo mubasubize ku bagarariji **ءَاتَيْتُمُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ وَلَا تُمْسِكُوا بِعِصَمِ**
bubakanye, kuko bo ntibarekuriwe kwubakana **الْمُؤْمِنَاتِ مَهْجُرَاتٍ فَمَتَجَنَّوهُنَّ اللَّهُ**
n'abagarariji, kandi n'abo bagarariji nyene ntibarekuriwe **أَعْلَمَ بَايَعْنِهِنَّ فَإِنَّ عَلِمْتُمُوهُنَّ مُؤْمِنَاتٍ**
kwabira abemeramanakazi. Muraheza rero musubize **فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ إِلَى الْكُفَّارِ لَا هُنَّ حَلٌّ لَّهُمْ**
inkwano abahoze ari abagabo babo. Nta kibi kandi ko **وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّ وَءَاوَهُنَّ مَا أَنْفَقُوا وَلَا**

جُنَاحَ عَلَيْكُمْ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ إِذَا
mwokwabira abo bakenyezi mu gihe mwobaha inkwano **ءَاتَيْتُمُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ وَلَا تُمْسِكُوا بِعِصَمِ**
zabo. Ntimwihambirire ku masezerano yo kwabirana **الْمُؤْمِنَاتِ مَهْجُرَاتٍ فَمَتَجَنَّوهُنَّ اللَّهُ**
n'abakenyezi bagararije bagata idini, muraheza rero **أَعْلَمَ بَايَعْنِهِنَّ فَإِنَّ عَلِمْتُمُوهُنَّ مُؤْمِنَاتٍ**
musabe inkwano zanyu, na bo nyene baraheza basabe **فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ إِلَى الْكُفَّارِ لَا هُنَّ حَلٌّ لَّهُمْ**
inkwano z'abakenyezi babo binjiye mu bwislamu. Ukwo **وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّ وَءَاوَهُنَّ مَا أَنْفَقُوا وَلَا**
gusubizwa inkwano, ni ingingo y'Imana Allah Itegetse ko **جُنَاحَ عَلَيْكُمْ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ إِذَا**
yubahirizwa hagati zanyu. Burya Imana Allah, ni **ءَاتَيْتُمُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ وَلَا تُمْسِكُوا بِعِصَمِ**
Nyenubumenyikurivyose, Intungane mu vyo Ikora. **وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ١٠**

11. Nihagira uwubacika mu bakenyezi banyu bemera agata idini, agashoka ahungira mu bagarariji, ntimuheze ngo musubizwe inkwano, maze mukaronka iminyago mumaze gutsinda ku rugamba, muraka muronsa abagabo babo ibingana n'inkwano batanze, muheze mutinye Imana Allah, muyigamburukire, Yo mwebwe mwemera.

وَأَن فَاتَكُم سَنَةٌ مِّنْ أَرْوَاحِكُمْ إِلَى الْكُفَّارِ فَعَأَبْتُمْ فَعَاتُوا الَّذِينَ ذَهَبَتْ أَرْوَاحُهُمْ مِثْلَ مَا أَنْفَقُوا وَأَتَقُوا اللَّهَ الَّذِي أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾

12. Ewe Muvugishwamana! Abemeramanakazi, nibaza bagutumbera bashaka kwiyemeza imbere yawe ko batazobangikanya Imana Allah, batazokwiba, batazorenga ibigo, batazokwica abana babo ku gutinya ubukene canke guteterwa^[1], batazovuga ikinyoma mu kwomekera abana ku bagabo babo mu gihe atari ba se babavyara, batazoca kubiri n'ivyo ubabwirije, uraheza rero ubemerere isezerano ryabo, maze ubasabire imbabazi ku Mana Allah. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Nyenikigongwe-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

يَتَأْتِيهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعُكَ عَلَىٰ أَنْ لَا يُشْرِكْنَ بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا يَسْرِفْنَ وَلَا يَزْنِينَ وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَادَهُنَّ وَلَا يَأْتِينَ بِبُهْتَانٍ يَفْتَرِينَهُ بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ وَلَا يَعْصِينَكَ فِي مَعْرُوفٍ فَبَايِعْنَهُنَّ وَأَسْتَغْفِرْ لَهُنَّ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢﴾

13. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Ntimuzogire abantu bashavuriwe n'Imana Allah, ba somambike, na kare baramaze kwihebura ko ata neza baziga mu buzima bw'inyuma yo gupfa; nk'uko abagarariji bihebuye ko abantu babo bari mu mva batazozuka, kuko batemera izuka ry'ibiremwa.

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ قَدْ يَسُؤُوا مِنَ الْآخِرَةِ كَمَا يَبِيسُ الْكُفَّارُ مِنْ أَصْحَابِ الْقُبُورِ ﴿١٣﴾

61. As-Swaff (Ugutonda umurongo) Aayah 14, Madina

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Ibiri mu majuru no kw'isi vyose, bininahaza Imana Allah. Ni na Yo Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ikora.

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٤﴾

2. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Ni kuki musezerana canke muvuga ivyo mudakora ngo muvubahirize^[2]?

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ ﴿١٥﴾

3. Birashavuzane cane Imana Allah kuvuga ivyo mudakora.

كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ ﴿١٥﴾

[1] Harimwo no gukorora imbanyi.

[2] Iyi Aayah, ni inkebuho ku muntu uwo ari we wese akora ibihushanye n'ivyo avuga.

4. Mu vy'ukuri Imana Allah, Irakunda abaharanira idini ryayo bafatanye mu nda^[1], bari ku murongo umwe bameze nka kurya kw'inyubakwa imwe ifatanye^[2].

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقْتَتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ
صَفًّا كَأَنَّهُمْ بُنَيَّنْ مَرْصُوصٌ ﴿٤﴾

5. Ntumwa y'Imana! Ibuka igihe Intumwa y'Imana Musa (nyakugira amahoro y'Imana Allah) yabwira abantu bayo iti: "Bantu banje narungitsweko! Ni kuki mumbabaza (mu kugarariza), kandi muzi neza ko jewe ndi Intumwa y'Imana kuri mwebwe!". Igihe rero abantu ba Musa bamariye guhengama (bagata inzira y'ukuri), Imana Allah, Yaciye Ihengamika imitima yabo kurusha. Burya Imana Allah, ntirongora ibigaba birenga ku mabwirizwa yayo.

وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ لِمَ تَقُولُونَ
وَقَدْ تَعْلَمُونَ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ فَلَمَّا
رَأَوْا آرَاءَ اللَّهِ فُلُوبَهُمْ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي
الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٥﴾

6. Ntumwa y'Imana! Ibuka n'igihe Intumwa y'Imana Isa mwene Mariyamu (nyakugira amahoro y'Imana Allah) yavuga iti: "Emwe Bene Israyeli! Mu vy'ukuri Jewe, ndi Intumwa y'Imana kuri mwebwe, naje gushimangira ibiri mu Bitabu vy'aho hambere yanje, Tawurati na Zaburi, no gushikiriza inkuru nziza y'umuzo w'Intumwa y'Imana izoza inyuma yanje, yitwa Ahmadi (Muhamadi)". Ariko rero, iyo Ntumwa Muhamadi imaze kuza ifise n'ivyemezo biboneka, bavuze bati: "Ubu, ni uburozi bugaragara".

وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ بَنِي إِسْرَائِيلَ
إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ
يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنَ
بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدٌ فَلَمَّا جَاءَهُمْ
بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿٦﴾

7. Nta n'umwe arenganya akimonogoza gusumba uwurementaniriza Imana Allah mu kuyibangikanya n'ibiremwa, kandi ararikirwa kwicisha bugufi akaba umwislamu! Burya Imana Allah, ntirongora mu nzira yayo abantu birenganya mu kuyibangikanya.

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ
وَهُوَ يُدْعَى إِلَى الْإِسْلَامِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي
الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٧﴾

8. Bashaka mu guhakana Intumwa, kuzimya n'iminwa yabo umuco w'Imana Allah wa Qor'ani. Burya Imana Allah, ni Yo Izokwiragiza hose umuco wayo n'aho vyoshavuzabagarariki.

يُرِيدُونَ لِيُظْفِقُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ
مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿٨﴾

9. Ni Yo Yarungitse Intumwa yayo Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) yibangikanije n'uburungozi bwa Qor'ani; Iyirungikana n'idini ry'ukuri, kugira riganze ayandi madini n'aho vyoshavuzababangikanyamana.

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ
الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ
الْمُشْرِكُونَ ﴿٩﴾

10. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Mbega ndabereke urudandazwa rwobakiza ibihano bibabaza?

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا هَلْ أَذْكَكُمْ عَلَى
تَجْرَةِ تُنَجِّبِكُمْ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿١٠﴾

[1] Barangwa n'ubumwe ku buryo umwansi adashobora kubacanishamwo.

[2] Iyi Aayah, yerekana ivyiza vyinshi vyagenewe abaharanira idini ry'Imana Allah bafatanye mu nda; abo, akaba ari bo bakundwa n'Imana Allah.

11. Nimubandanye mwemera Imana Imwe Rudende Allah n'Intumwa yayo, muheze muharanire idini ry'Imana Allah, mu gutanga amatungo yanyu no mu kwitanga mwebwe nyene ubwanyu. Ivyo rero, ni vyo vyiza kurusha kuri mwebwe, nimwaba muzi rero gutandukanya ikibi n'iciza, nimuvyubahirize;

تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ ذَلِكَ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١١﴾

12. Imana Allah, Izobagumiriza akabanga ku vyaha vyanyu, Ivyirengagize ntibibahanire, Iheze Ibinjize no mu mirima itotahaye yo mu Bwami bw'ijuru, musu y'ibiti n'inyubakwa vyabwo hatemba inzuzi, harimwo n'imihana iteye igomwe mu Bwami bw'ijuru rya "Adeni". Iyo rero, ni yo ntsinzi ihambaye.

يَعْفِرُ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَسْكِنٍ طَيِّبَةٍ فِي جَنَّاتٍ عَدْنٍ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٢﴾

13. Yarabageneye n'iyindi mpera mukunda muri kw'isi, ni intsinzi ivuye ku Mana Allah no guhabuza vuba bwango igisagara ca Makka. Muvugishwamana! Shikiriza rero abemeramana, inkuru ihimbaye Yo gushika ku ntsinzi kw'isi, no kuja mu Bwami bw'ijuru mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

وَأُخْرَىٰ يُحِبُّونَهَا نَصْرٌ مِنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ وَبَشِيرٌ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣﴾

14. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Nimubandanye kuba abatabazi b'idini ry'Imana Allah; nka kurya abigishwa b'Intumwa y'Imana Isa mwene Mariyamu (nyakugira amahoro y'Imana Allah) babigenjeje, igihe yavuga ibabwira iti: "Ni bande muri mwebwe bontabara mu nzira y'Imana Allah?", maze na bo bayishura bati: "Nyabuna rero, ni twe bwebwe dutabara mu nzira y'Imana Allah". Umugwi umwe rero muri Bene Israyeli urahaza uremura, uwundi mugwi na wo urahakana, maze Twe bwebwe Allah Dushoka Dushigikira abemeye Imana Allah n'Intumwa yayo mu kurwanya abansi babo, gutyo barahaza barabatsinda kw'irungikwa ry'Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah).

يَسْأَلُهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُفُونًا أَنْصَارَ اللَّهِ كَمَا قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ لِلْحَوَارِيِّينَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ فَقَامَتِ طَائِفَةٌ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَكَفَرَتِ طَائِفَةٌ فَأَيَّدْنَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَىٰ عُدُوِّهِمْ فَأَصْبَحُوا ظَاهِرِينَ ﴿١٤﴾

62. Al-Jumu'ah (Umusi w'ijuma) Aayah 11, Madina

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Ibiri mu majuru no kw'isi vyose, biraninahaza Imana Allah, Umwami, Nyenubutagatifu, Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ikora.

يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٥﴾

2. Ni Yo Yarungitse Intumwa ivuye mu Barabu batazi gusoma no kwandika, Iraheza Iyirungika ku bantu bose, ibasomera Qor'ani inabeza ingeso mbi n'ukwemera gushingiye ku bintazi, ibigisha n'Igitabu ca Qor'ani

هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ

n'imigenzo y'intumwa (Sunnah), mu gihe bari mu muzimagiza w'ubuhuvyi ugaragara imbere y'irungikwa ry'Iyo Ntumwa; صَلِّ مَبِينٍ ﴿٥﴾

3. Izokweza n'abandi muri bo bataraza (bazokurikira inyuma y'ingendanyi). Imana Allah, ni na Yo Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ikora. وَأَخْرَجَ مِنْهُمْ لَمَّا يَلْحَقُوا بِهِمْ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٦﴾

4. Iryo rungikwa ry'Intumwa rero, ni impano y'Imana Allah, Iyiha uwo Yishakiye mu biremwa. Burya rero Imana Allah, ni Yo Nyenimpano nyinshi zihambaye. ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٧﴾

5. Akarorero k'abayahudi bategetswe kugendera ibiri mu Gitabu ca Tawurati hanyuma ntibabigendera nk'uko bategetswe; ni nka kurya kw'indogobwe yikoreye ibitabu itazi ibirimwo. Ni akarorero kabi cane k'abantu bahakanye bivuye inyuma Aayah z'Imana Allah, ntizagira ico zibamariye. Burya Imana Allah na Yo, ntirongora mu nzira yayo, abantu birenganya mu kurenga ku mabwirizwa yayo. مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْرَةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا بِئْسَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٨﴾

6. Ntumwa y'Imana! Vuga uti: "Emwe bayahudi! Nimwaba mwigamba ko muri inkundwakazi zishikira ku Mana Allah, enda rero, nimwipfuzze urupfu nimwaba muri imvugakuri". قُلْ يَسَاءَ مَا يَدْعُونَ بِهَا الَّذِينَ هَادُوا إِنْ زَعَمْتُمْ أَنَّكُمْ أَوْلِيَاءُ لِلَّهِ مِنْ دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوْا الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٩﴾

7. Ntibazokwigera barwipfuzza na rimwe kubera ugukunda ivy'isi no gutinya guhanirwa ibibi bakora. Imana Allah na Yo, Irazi neza abirenganije mu kurenga ku mabwirizwa yayo. وَلَا يَتَمَنَّوْنَهُ أَبَدًا بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ﴿١٠﴾

8. Ntumwa y'Imana! Babwire uti: "Mu vy'ukuri urupfu muhunga, nta nkeka ruzobashikira nihagera gupfa, hanyuma musubizwe kuri Rumenyi w'ibinyegeje n'ibiboneka ku musu w'izuka, maze Abamenyeshe ivyo mwari mwarakoze vyose kw'isi, Anabibahembere". قُلْ إِنْ الْمَوْتَ الَّذِي تَفِرُّونَ مِنْهُ فَإِنَّهُ مُلَغِيكُمْ ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَىٰ عِلْمِ الْعَلِيِّ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١١﴾

9. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Nihararikwa kuja gusenga ku musu w'ikoraniro w'ijuma, murashoka munyaragasa kuja gusenga no kwumviriza inyigisho, muheze mureke kugura no kugurisha ibidandazwa hamwe n'ibindi vyose bisamaza. Ivyo mutegetswe, ni vyiza kuri mwebwe kurusha. Nimwaba muzi ibibafitiye akamaro rero, nimuvyubahirize[1]. يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٢﴾

10. Nimwamara kwumviriza inyigisho, mugaheza no gusenga, murakwiragira kw'isi, murondere icobabeshaho فَإِذَا فُضِّتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ

[1] Iyi Aayah, irekana ko gusenga isengesho ryo ku musu w'ikoraniro w'ijuma hamwe no kwumviriza inyigisho yaryo, ari ngombwa ku mwislamu.

mu mpano z'Imana Allah, maze muninahaze kenshi Imana Allah aho muzoba muri hose, kugira muronke intsenzi kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

وَأَبْتَعُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَأَذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٧٥﴾

11. Ntumwa y'Imana! Iyo bamwe mu bislamu babonye urudandazwa, canke ibintu bisamaza ata co bimaze mu bihendamaso vy'isi, baca babihurumbira bakagusiga uhagaze wenyene. Babwire uti: "Burya indishi n'inema biri ku Mana Allah, ni vyo vyiza kuri mwebwe gusumba urudandazwa n'ibisamaza. Burya Imana Allah, ni Yo Mwiza w'abaronsa ibibeshaho ibiremwa".

وَإِذَا رَأَوْا تِجْرَةً أَوْ لَهْوًا انفَضُوا إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ قَائِمًا قُلْ مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ مِّنْ آلِهَةٍ وَّمِنَ التِّجَارَةِ وَاللَّهُ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿٧٦﴾

63. Al-Munaafiquuna (Indyarya) Aayah 11, Madina

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Ntumwa y'Imana! Iyo indyarya zije zikugana mu cicaro, ziza zivuga n'akarimi gasosa ziti: "Ni ukuri, turemanga ko wewe uri Intumwa y'Imana". Burya Imana Allah na Yo, Irazi neza mu vy'ukuri, ko wewe uri Intumwa yayo, kandi Imana Allah iremanga ko mu vy'ukuri, indyarya zibesha kuko ziyorobeka.

إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَبْهَهُدُ إِنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ لِرَسُولِهِ وَاللَّهُ يَبْهَهُدُ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَكَذِبُونَ ﴿٧٧﴾

2. Zagize indahiro zazo, kuba inkizo izikingira kugirirwa umwikomo no guhanwa, maze zitangura kuburagiza abantu kwinjira mw'idini ry'Imana Allah no kurihararira. Mu vy'ukuri ivyo zikora, ni bibi cane;

أَتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٧٨﴾

3. Ivyo zibikora, kuko zemeye mu majambo gusa hanyuma zirahakana mu mitima yazo, gutyo haterwa ikimangu c'ubuhakanyi mu mishaha yazo. Kubera ivyo rero, ntizitegera ngo zikore ibizifitiye akamaro.

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ ءَامَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا فَطُبِعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٧٩﴾

4. Iyo uzibonye, imibiri yazo iraguhimbara. Iyo naho zigize ngo ziravuze, wumva amajambo yazo atomoye, kandi imishaha yazo itagira ukwemera namba, zitanatahura na kimwe; nk'aho zoba ari imbaho zitagira ubuzima zegetswe ku ruhome. Ziyumvira ko ikivuzwe cose, ari zo zitunzwe urutoko kubera ubwoba. Ntumwa y'Imana! Kanatsinda ni zo bansi bawe, uraziyubara rero. Zirakavumwa n'Imana Allah. Ni gute zigarariza ukuri zikaguma mu buryarya n'ubuhvyi ha kwemera vy'ukuri!

وَإِذَا رَأَيْتَهُمْ تُعْجِبُكَ أَجْسَامُهُمْ وَإِنْ يَقُولُوا تَسْمَعُ لِقَوْلِهِمْ كَأَنْهُمْ خُشْبٌ مَّسَدَةٌ يَحْسَبُونَ كُلَّ صَاحِبَةٍ عَلَيْهِمْ هُمْ لَأَعْدَاؤُ فَاحْذَرُهُمْ فَتَلَّهُمْ اللَّهُ أَنْ يَأْمُرُوا بِكُفْرَانِهِمْ إِنَّهُمْ هُمُ الْمُكْفُرُونَ ﴿٨٠﴾

5. Ntumwa y'Imana! Iyo indyarya zibwiwe ziti: "Enda nyabuna rero, nimuze ku Ntumwa y'Imana musabe ikigongwe, maze na yo ibasabire imbabazi ku Mana Allah", zica zirabira hirya zizungagiza umutwe n'ubwishime n'akantu, ukazibona zikwirengagiza zinasuzugura ko wozisabira;

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ لَوَلَوْ رَأَوْهُمْ وَرَأَيْتَهُمْ يَصُدُّونَ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ ﴿٨١﴾

6. Ni co kimwe rero kuri zo, uzisabira imbabazi canke utazisabira, nta mbabazi Imana Allah Izozigirira bitewe no gutsibatara kwazo mu buhakanyi. Mu vy'ukuri Imana Allah, ntishoboza kwemera abantu b'ibigaba barenga ku mabwirizwa yayo.

سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٦﴾

7. Izo ndyarya, ni zo zibwira ababa i Madina n'ishari n'akantu ziti: "Ntihagire ico muha abakene b'abimukira mu ngendanyi z'Intumwa y'Imana Muhamadi kugeza aho bicwa n'inzara bagata bakomoka". Burya ibigega vy'ibibeshaho ibiremwa: ibiri mw'ijuru n'ibiri kw'isi vyose, ni ivy'Imana Allah; Iha uwo Ishatse, Ikiha uwo Ishatse, ariko indyarya ntizizi ko Imana Allah ari Yo Muhanyivavyose.

هُم الَّذِينَ يَقُولُونَ لَا تُنْفِقُوا عَلَيَّ مِنْ عِنْدِ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّى يَنْفَضُوا وَيَلَّهِ خِزَابُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَكِنَّ الْمُنْفِقِينَ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٧﴾

8. Zivuga zigamba n'akantu ziti: "Nitwaramuka dusubiye i Madina (tuvuye ku rugamba), nta kibuzo ko abubahitse bazokwomora abagayitse". Nangwa icubahiro c'iteka, ni ic'Imana Allah n'Intumwa yayo hamwe n'abemeramana, mugabo indyarya ntizitahura ivyo.

يَقُولُونَ لَنْ نَرَجِعَ إِلَى الْمَدِينَةِ لِيُخْرِجَنَا أَلَا عَزَّ مِنْهَا الْأَدَلُّ وَيَلَّهِ الْعِزَّةُ لِرَسُولِهِ وَلَكِنَّا نَمُوتُ وَمِنَ الْمُنْفِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٨﴾

9. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Ntimugasamazwe n'amatungo yanyu canke abana banyu, ngo mureke kugamburukira Imana Allah muyininahaza muyitazira. Abazosamazwa n'ivyo rero, abo bazoba bari mu bahomvy ubuzima bwabo.

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٩﴾

10. Bemeramana! Enda rero nyabuna nimutange mu vyo Imana Allah Yabahaye, imbere yuko umwe muri mwebwe ashikirwa n'urupfu, maze akavuga yicuza ari ku mpfiro ati: "Mana yanje Rurema Allah! Ubwo ntiwondindiriza gato ngapfuma ntanga imperezwa, ngaheza nkaba mu beranda bakora ivyiza bitegetswe!"

وَأَنْفِقُوا مِنْ مَّا رَزَقْنَاكُمْ مِمَّنْ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَّ أَحَدَكُمْ الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَّقَ وَأَكُن مِّنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٠﴾

11. Imana Allah na Yo, ntizorindiriza ikiremwa ico ari co cose umusi waco wo gupfa ugeze. Burya Imana Allah, ni Muhetuzivavyose, Irazi neza ivyo mukora, Izonabibahembera.

وَلَنْ يُؤَخِّرَ اللَّهُ نَفْسًا إِذَا جَاءَ أَجَلُهَا وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١١﴾

64. At-Taghaabun (Uruhombu) Aayah 18, Madina

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Ibiri mu majuru no kw'isi vyose, biraninahaza Imana Allah, ubwami n'ishimagizwa ni ivyayo, ni na Yo Mushoboravyose.

يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾

2. Ni Yo Yonyene Yabaremye, gutyo muri mwebwe havamwo umhakanyi n'umwemeramana (umwe wese ku co yahisemwo). Imana Allah na Yo, ni Nyenukubona, Irabona neza ivyo mukora, kandi Izobibahemba. هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْكُمْ كَافِرٌ وَمِنكُمْ مُؤْمِنٌ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ②

3. Yaremye amajuru n'isi mu kuri (ata gufya kurimwo), Iraheza Irabarema Ibaha n'ishusho ryiza ribabereye. Ni kuri Yo rero, ibiremwa vyose bizosubizwa ku musi w'iharurirwa, kugira Ihembe kimwe cose ku rugero rw'ibigikiye. خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ بِالْحَقِّ وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُورَكُمْ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ③

4. Bantu! Imana Allah Irazi ibiri mu majuru no mw'isi, Iranazi ivyo mugirira mw'ibanga n'ivyo mugirira ku mugaragaro. Kandi burya Imana Allah, Irazi n'ibinyegejwe mu mishaha. يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُبَيِّرُونَ وَمَا تُعْلِنُونَ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِدَاتِ الصُّدُورِ ④

5. Babangikanyamana! Mbega, ntimwashikiriwe n'inkuru y'abagararije b'aho hambere! Barahonjeje inkurikizi z'ubugararije bwabo, baranarindiriwe n'ibihano bibabaza mu buzima bw'inyuma yo gupfa. أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبُؤُا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ فَأَدَّبُوا لِبِئْسَ أَهْلِهِمْ وَهُمْ عَادَابُ أَلِيمٌ ⑤

6. Ivyo vyose rero, vyatewe n'uko Intumwa zabazanira ibitangaro n'ivyemezo bigaragara, bakavuga n'akagaye n'akantu bati: "Mbega abantu nkatwe, ni bo boturongora!". Ni uko rero, baraheza baragarariza Imana Allah, barahakana n'Intumwa zayo bivuye inyuma, bagenza umugongo ntibemera ukuri, Imana Allah na Yo, Irabirengagiza. Burya Imana Allah, ni Uwikenuye Yikenuye muri vyose; Nyenugushimwa, Ishimwa ku mazina, ku matazirano no ku bikorwa vyayo mu bihe vyose. ذَلِكَ بِأَنَّهُ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالُوا أَبَشَرٌ يَهْدُونَنَا فَكَفَرُوا وَتَوَلَّوْا وَاسْتَغْنَى اللَّهُ وَاللَّهُ غَنِيٌّ حَمِيدٌ ⑥

7. Abagararije, barigamba ko batazozurwa. Ntumwa y'Imana! Babwire uti: "Muzobuzwa n'iki kuzurwa! Ndarahiye kw'izina ry'Imana yanje Rurema ko muzozurwa, hanyuma mumenyeshwe ivyo mwakoze vyose; kandi ivyo biroroshe cane ku Mana Allah". زَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَنْ يُبْعَثُوا قُلْ بَلَىٰ وَرَبِّي لَتُبْعَثُنَّ ثُمَّ لَتُنَبَّؤُنَّ بِمَا عَمِلْتُمْ وَذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ⑦

8. Babangikanyamana! Enda rero nyabuna nimwemere Imana Allah n'Intumwa yayo, mwemere na Qor'ani Twebwe Allah Twamanuriye Intumwa yacu. Burya Imana Allah, Irazi ivyo mukora, ni Muhetuziwayyose. فَتَأْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالنُّورِ الَّذِي أَنْزَلْنَا وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ⑧

9. Nimwibuke n'umusi Imana Allah, Yabakoraniye hamwe ku musi w'iyegeranywa ry'ibiremwa. Uwo, ni wo musi w'uruhombo no kwicuza. Uwo wese rero yemera Imana Allah agakora n'ivyiza bitegetswe, Izomubabarira ibicumuro vyawe, Imwinjize no mu mirima itotahaye yo mu Bwami bw'ijuru, musi y'ibiti n'inyubakwa vyabwo hatemba inzuzi. Bazoyibamwo ibihe bidahera, mu nema zamaho. Iyo rero, ni yo ntsinzi ihambaye. يَوْمَ يَجْمَعُكُمْ لِيَوْمِ الْجَمْعِ ذَلِكَ يَوْمُ التَّغَابُنِ وَمَنْ يُؤْمِنِ بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ⑨

10. Nayo abagararije mu guhakana ko Allah ari Imana Imwe Rudende, bagahakana n'ivyemezo vyayo Yarungikanye Intumwa, vyerekana ko Ikwiye gusengwa ari Imana Imwe Rudende Itabangikanywa; abo, ni bo bantu rero bo mu muriro udahera, bazowubamwo ibihe bidahera; ayo, ni yo maherezo mabi cane.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا وَبِئْسَ الْأَصْحَابُ ﴿١٠﴾

11. Nta n'umwe ashikirwa n'ikiza ico ari co cose, kiretse ko kiba ku bushake n'ubushobozi vy'Imana Allah. Uwo wese yemera Imana Allah vy'ukuri, Imana Allah Izoshoboza umushaha wiwe kwakirana umutima ushima ivyagezwe. Burya Imana Allah, ni Nyenubumenyikurivyose, nta co lyobewe.

مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ يَهْدِ اللَّهُ قَلْبَهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١١﴾

12. Bantu! Enda rero nyabuna nimwumvire Imana Allah, mwongere mwumvire n'Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah). Nimwagenga umugongo mukagabitanya, ni ukuri Intumwa yacu, ijejwe gusa gushikiriza ubutumwa butomoye.

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِن تَوَلَّيْتُمْ فَإِنَّمَا عَلَىٰ رَسُولِنَا الْبَلْغُ الْمُبِينُ ﴿١٢﴾

13. Allah, ni Yo Mana ata yindi mana ibwirijwe gusengwa atari Yo. Abemeramana rero, nibishimikize Imana Allah bayizere.

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَعَلَىٰ اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٣﴾

14. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Mu vy'ukuri mu bakenyezi banyu no mu bibondo vyanyu, harimwo abansi banyu bashobora kubanyereza, murabiyubara rero. Nimwabagirira ikigongwe mukirengagiza ivyo babagiriye makanabagumiriza ibanga; mu vy'ukuri Imana Allah, ni Nyenimbabazi-ntangere, Nyenimbabazi ku batoni bayo, Izobasubiriza mu ndumane.

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنۢ مِّنْ أَوْلَادِكُمْ وَأَوْلَادِكُمْ عَدُوًّا لَّكُمْ فَأَحْذَرُوهُمْ وَإِن تَعَفَّوْا وَتَصَفَّحُوا وَتَغْفِرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٤﴾

15. Mu vy'ukuri amatungo yanyu n'ibibondo vyanyu, ni ibigeragezo kuri mwebwe. Imana Allah na Yo, Irafise impembo ihambaye.

إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ وَاللَّهُ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾

16. Bemeramana! Kubera ivyo rero, nimwitange uko mushoboye kwose mu kwubahiriza amabwirizwa y'Imana Allah; mwumvire n'Intumwa (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) muyigamburukire, maze mutange no mu vyo mwaronkejwe ku neza yanyu. Abazokingirwa ntibabe ingumyi; abo, ni bo rero baronse intsinzi kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَأَسْمِعُوا وَأَطِيعُوا وَأَلْفِقُوا خَيْرًا لِّأَنفُسِكُمْ وَمَنْ يُوقِ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٦﴾

17. Nimwagurana Imana Allah ingurane nziza (mu gutanga ku bwayo), Izobagwiriza indishi umurengera, Yongere Ibagumirize akabanga ku vyaha vyanyu, ntibibahanire. Burya Imana Allah, ni Nyenindishi, Isubiriza mu ndumane uwutanga; Nyenubwitonzi-ntangere, ntiyihutira guhana;

إِن تَقْرَضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يُّضْعِفَهُ لَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ شَكُورٌ حَلِيمٌ ﴿١٧﴾

18. Izi ibinyegeje n'ibiboneka. Ni Yo Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ikora.

عَلِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿١٨﴾

65. At-Twalaq (Ukwahukana)
Aayah 12, Madina

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Ewe Muvugishwamana! Nimwashaka (wewe n'abemeramana) kwahukana n'abakenyezi, murahukana na bo mu gihe bavuye mu butinyanka bwabo mutararangurana amabanga y'abubutse^[1], gushika aho ikiringo categekanirijwe kwarama ku kwahukana "eda" gihera. Maze muharure, muzigame ico kiringo co kwahukana^[2]. Muraheza rero mutinye ibihano vy'Imana yanyu Rurema Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo. Ntimuzohirahire rero ngo musohore abo bakenyezi mu nzu zabo, na bo ntibazozisohokemwo mu gihe cose ca eda^[3], kiretse mu gihe bokora icaha c'agahomerabunwa; nko gusambana. Izo ngingo, ni imbibe z'ibitegetswe n'Imana Allah, ntimukazirengeko ngo mucike ibigaba. Uwo wese rero azorenga ku mbibe z'ibitegetswe n'Imana Allah, ni ukuri azoba yirenganije. Muntu wahukanye! Ntiwobimanya ko kumbure hari n'aho Imana Allah Yokora ikintu cotuma musubirana inyuma y'ukwahukana.

يَتَأْتِيهَا اللَّيْلُ إِذَا طَلَقْتُمْ النِّسَاءَ فَطَلَقُوهُنَّ لِعَدَّتِهِنَّ وَأَحْضُوا الْعِدَّةَ وَاتَّقُوا اللَّهَ رَبَّكُمْ لَا تَخْرُجُوهُنَّ مِنْ بُيُوتِهِنَّ وَلَا يُخْرَجْنَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَحِشَةٍ مُبِينَةٍ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ لَا تَدْرِي لَعَلَّ اللَّهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا ﴿١٩﴾

2. Mu gihe cose rero abakenyezi bazoba bari mu guheza ikiringo co kwarama ku kwahukana "eda", murasubirana na bo ku neza, canke mwahukane na bo ubutagisubirana ku neza ico kiringo giheze. Maze mubimeneshe ivyabona vy'intungane bibiri muri mwebwe, kandi mube amasura ku bw'Imana Allah ata ho mwegamiye. Ivyo bitegetswe uwemera Imana Allah n'umusi w'umuhero w'isi. Uwo wese atinya ibihano vy'Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, Imana Allah Izomworohera ibimukura mu ngorane;

فَإِذَا بَلَغَ الْأَجَلَ فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ فَارِقُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَأَشْهِدُوا ذَوَى عَدْلٍ مِّنكُمْ وَأَقِيمُوا الشَّهَادَةَ لِلَّهِ ذَلِكَ يُوَعِّظُ بِهِ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا ﴿٢٠﴾

3. Izonamuha ibimubeshaho mu buryo ataziga. Uwishimikije Imana Allah akayizera rero, Iramurwanako. Mu vy'ukuri Imana Allah, Irashika ku vyo Ishaka, nta kiyinanira. Ni ukuri Imana Allah, Yaramaze kugera ikintu ico ari co cose;

وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَلِغٌ أَمْرِهِ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا ﴿٢١﴾

[1] Canke mu gihe vyamaze kuboneka ko bamaze gusama imbanyi.

[2] Kugira mumenya aho catanguriye n'aho kizohereza, mu ntumbero yo kumenya umwanya urekuwemwo gusubirana, mu gihe mwoshaka gusubirana.

[3] Ikiringo ca eda, ni ukuja mu butinyanka gatatu ku bataraca ubutinyanka; canke kumara amezi atatu ku bataraja mu butinyanka n'abamaze kubuca, hisunzwe ikirangamisi c'ikislamu; abibungenze na bo, ikiringo cabo co kwarama, ni ukwibaruka.

4. N'abamaze guca ubutinyanka mu bakenyezi banyu, nimwagira amakenga mu guharura ibiringo vy'ubutinyanka, muraca muharura amezi atatu; ni nk'uko nyene kandi muzobigenza no ku bataraja mu butinyanka. Abibungenze na bo, ikiringo cabo ni ukwibaruka imbanyo zabo. Uwo wese atinya ibihano vy'Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, Imana Allah izomworohera ingorane ziwe kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

وَأَلَّتِي يَيْسَنَ مِنَ الْمَحِيضِ مِنْ نِسَائِكُمْ
إِنَّ أَرْبَتَهُنَّ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَاثَةَ أَشْهُرٍ وَالَّتِي لَمْ
يَحْضَنْ وَأُولَاتُ الْأَحْمَالِ أَجَلَهُنَّ أَنْ
يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ
مِنْ أَمْرِهِ يُسْرًا ۝

5. Izo ngingo rero, ni itegeko ry'Imana Allah Yabamanuriye ngo muryubahirize. Uwuzogamburukira Imana Allah, izomuhanagurira ibicumuro vyawe, Yongere Imugwirize indishi amahanga, Inamwinjize no mu Bwami bw'ijuru.

ذَلِكَ أَمْرُ اللَّهِ أَنْزَلَهُ إِلَيْنَا وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ
يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُعْظِمْ لَهُ أَجْرًا ۝

6. Muragumiza abakenyezi mu gihe cose baramye mu buraro aho muba, mwisunze ubushobozi bwanyu. Ntimuze mubabangamire mu bwigenge, mu mfungurwa canke mu buraro. Nibaba bafise imbanyo naho, murabaha ibibabeshaho gushika bibaruke. Nibabonkerezaba abana mumaze kwahukana, murabaha agashimwe kabo, maze muje inama n'ingingo hagati yanyu ku neza. Nimutahuzza ku ngingo y'ukwonsa, uyo mwana azoheza yonswe n'uwundi muvye.

أَسْكَنْتُمْ مِنْ حَيْثُ سَكَنْتُمْ مِنْ وَجْدِكُمْ
وَلَا تَضَارُّوهُمْ لِنَصِيفُوا عَلَيْهِمْ وَإِنْ كُنْ
أُولَاتِ حَمَلٍ فَأَنْفِقُوا عَلَيْهِنَّ حَتَّى
يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ فَإِنْ أَرْضَعْنَ لَكُمْ
فَقَاتُوهُنَّ أَجْرَهُنَّ وَاتَّبِرُوا بِنِكَاحِكُمْ بِمَعْرُوفٍ
وَإِنْ تَعَاوَرْتُمْ فَسَرِّضُوا لَهُمْ أُخْرَى ۝

7. Uwisununuye mu buryo rero, aratanga ibibeshaho uwo bahukanye n'umwana yibarutse yisunze ubushobozi bwiwe. Nayo uwuzokehanirwa n'uburyo, aratanga mu vyo Uhoraho Allah Yamushoboje kuronka. Imana Allah, ntitegeka umuntu kiretse ku rugero Yamushoboje. Imana Allah, izomukenura inyuma y'ubukene.

لِيُنْفِقَ ذُو سَعَةٍ مِّنْ سَعَتِهِ وَمَنْ قُدِرَ
عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيُنْفِقْ مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ لَا
يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا مَا آتَاهَا سَيَجْعَلُ
اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا ۝

8. Abantu baba mu bisagara vyinshi, baragarariye amategeko y'Imana yabo Rurema Allah n'ay'Intumwa zayo, Turaheza Twebwe Allah, Turabaharurira bikomeye ibikorwa vyabo kw'isi, Turanabaha n'ibihano vy'agacamatwe;

وَكَأَيِّن مِّن قَرَبَةٍ عَتَتْ عَنْ أَمْرِ رَبِّهَا
وَرُسُلِهِ فَحَاسِبْنَهَا حَسَابًا شَدِيدًا
وَعَذَابُهَا عَذَابًا نُكْرًا ۝

9. Maze barahonja inkurikizi z'ubuhakanyi bwabo. Vyongeye, amaherezo yabo kwari uguhona n'agahombo;

فَذَاقَتْ وَبَالَ أَمْرِهَا وَكَانَ عِقَبُهُ أَمْرَهَا
خُسْرًا ۝

10. Imana Allah Yarabateguriye ibihano ruhasha. Emwe banyabwenge bemeye Imana Allah n'Intumwa zayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Kubera ivyo rero, nimutinye ibihano vy'Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo. Mu vy'ukuri Imana Allah, Yaramaze kubamanurira urwibutso;

أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا فَاتَّقُوا اللَّهَ
يَسْأَلُ الَّذِينَ الَّذِينَ ءَامَنُوا لِمَ كَفَرُوا
اللَّهُ إِلَيْنَا دُكْرًا ۝

11. Urwo rwibutso Yabamanuriye rero si urundi, ni Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) ibasomera Aayah zayo zitomora ukuri n'ikinyoma, kugira Imana Allah Ikure mu muzimagiza w'ubugararigi, abemera Imana Allah n'Intumwa yayo bakanakora n'ivyiza bitegetswe, Iheze Ibashire mu mucu w'ukwemera. Uwo wese yemera Imana Allah agakora n'ivyiza bitegetswe rero, Imana Allah Izomwinjiza mu mirima itotahaye yo mu Bwami bw'ijuru, musu y'ibiti n'inyubakwa vyabwo hatemba inzuzi, bazoyibamwo ibihe bidahera, mu nema zamaho. Ni ukuri Imana Allah, Yarateguriye umwemeramana imfugurwa z'akaroruhore mu Bwami bw'ijuru.

رَسُولًا يَتْلُوا عَلَيْكُمْ آيَاتِ اللَّهِ مَبَيَّنَاتٍ لِّيُخْرِجَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَمَنْ يُؤْمِن بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا قَدْ أَحْسَنَ اللَّهُ لَهُ رِزْقًا ﴿٥٦﴾

12. Imana Allah, ni Yo Yaremye amajuru indwi n'isi indwi. Hagati yayo, hururuka amategeko atunganiriza ibiremwa, hamwe n'ingingo zayo zihishuriwe Intumwa zayo, kugira ngo mumenye yuko Imana Allah Ishoboye ikintu ico ari co cose, n'uko Imana Allah ubumenyi bwayo bukukuje ikintu ico ari co cose.

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَمِنَ الْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ يَتَنَزَّلُ الْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِيعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿٥٧﴾

66. At-Tahriim (Ukuziririza) Aayah 12, Madina

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Ewe Muvugishwamana! Ni kuki uziririza gufungura ivyo Imana Allah Yakurekuriye, urondera gushimisha abakenyezi bawe? Imana Allah, ni Nyenimbabazi ntangere ku bigaya, Nyenimpuhwe ku batoni bayo.

يَسْأَلُهَا النَّبِيُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ تَبْتَغِي مَرْضَاتَ أَرْوَجِكَ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥٨﴾

2. Mu vy'ukuri Imana Allah, Yarabategetse kugira icuhagizo mu kuzirura ivyo mwarahiriye^[1]. Imana Allah, ni Yo Muhagarikizi wanyu Nkinzoyabatoni, ni na Yo Nyenubumenyikurivyose, Intungane mu vyo Ikora.

قَدْ فَرَضَ اللَّهُ لَكُمْ تَحِلَّةَ أَيْمَانِكُمْ وَاللَّهُ مَوْلَانِكُمْ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٥٩﴾

3. Ibuka n'igihe Umuvugishwamana^[2] yongorera umukenyezi wiwe Hafswa umukobwa wa Omari (Imana Allah Imwishimire) ko atagisubira gufungura ubuki, uyo mukenyezi amaze kumenyesha iyo nkuru Aisha umukobwa wa Abu Bakri (Imana Allah Imwishimire), Imana Allah na Yo Ikamenyesha Umuvugishwamana ko nya nkuru yamenyekanye, wa Muvugishwamana yaciye ahishuka umukenyezi wiwe Hafswa umukobwa wa Omari

وَإِذْ أَمَرْنَا النَّبِيَّ إِلَىٰ بَعْضِ أَرْوَاجِهِ حَدِيثًا فَلَمَّا نَبَأَتْ بِهِ وَأَظْهَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ عَرَفَ بَعْضَهُ وَأَعْرَضَ عَنْ بَعْضٍ فَلَمَّا نَبَأَهَا بِهِ قَالَتْ مَنْ أَنْبَأَكَ هَذَا قَالَ نَبَأَنِي الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٦٠﴾

[1] Ico cuhagizo rero co kuzirura ivyo umuntu yaziririze mu kurahira, ni ugufungurira abakene cumi, canke kubambika, canke guha ubwigenge umugurano. Uwudashoboye kugira kimwe muri vyo, araheza agapfanga imisi itatu.

[2] Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah).

(Imana Allah Imwishimire) bimwe mu vyo yaseruye, araheza yirengagiza ibindi. Amaze kubimwiganira rero ido n'ido, wa mukenyezi yaramubajije ati: "Ni nde yabikubwiye?!". Na we amwishura ati: "Nabibwiwe n'Imana Allah Nyenubumenyikurivyose, Muhetuziwayyose".

4. Ewe Hafswa na Aisha! Nimwigaya ku Mana Allah, imishaha yanyu izoba yahisemwo gusaba imbabazi. Nimwateranira Umuvugishwamana, mugafashanya gukora ibimushavuza naho; ni ukuri Imana Allah, ni Yo Mutabazi wiwe, n'umumalayika Jibrili, hamwe n'aberanda mu bemeramana. Vyongeye, n'abamalayika bose inyuma y'aho bazomurwanako.

إِن تَتُوبَا إِلَى اللَّهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا
وَإِنْ تَظَاهَرَا عَلَيْهِ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ مَوْلَاهُ
وَجِبْرِيلُ وَصَلِيحُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمَلَائِكَةُ
بَعْدَ ذَلِكَ ظَهِيرٌ ④

5. Kumbure niyahukana na mwe, Imana yiwe Rurema Allah Izomushingira abandi bakenyezi b'intore kubasumba, abislamukazi bicisha bugufi, abemeramanakazi bagamburuka, bigaya ivyaha iyo bacumuye, biyegerereza cane ku Mana Allah, bipfunga, abagore n'inkumi zikiri amasugi.

عَسَى رَبُّهُ إِنْ طَلَّفَكُنَّ أَنْ يُبَدِّلَهُ أَرْوَاجًا
خَيْرًا مِّنْكَنَّ مُسْلِمَاتٍ مُّؤْمِنَاتٍ فَنِيَّتُ
تَلْبَسَتْ عِبَادَتِ سَبَّحْتَ نِيَّتُ
وَأَبْكَارًا ⑤

6. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Nimwikingire, mwebwe n'imiryango yanyu, umuriro udahera; ivyegenyemo vyawo, ni abantu n'amabuye. Uwo muriro, ucungerewe n'abamalayika b'ibihangange badahesha, ntibigera baca kubiri n'itegeko bahawe n'Imana Allah, kandi bashira mu ngiro ivyo bategetswe.

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا فَوْأَ أَنفُسِكُمْ
وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ
عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ
اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ⑥

7. Abagararije mu guhakana ko Allah ari Imana Imwe Rudende, bazohamagarwa igihe co kwinjizwa mu muriro udahera bati: "Emwe bahakanye! Ntimugire ico mwireguza kuri uno musu; mu vy'ukuri, murihwa ku vyo mwari mwarakoze kw'isi".

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَعْتَدِرُوا اللَّهَ لِيَوْمٍ
إِنَّمَا تُجْرَوْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ⑦

8. Emwe bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo! Nimwigaye nya kwigaya ku Mana Allah, kumbure Imana yanyu Rurema Allah Yobahanagurira ibicumuro vyanyu, Ikazonabinjiza no mu mirima itotahaye yo mu Bwami bw'ijuru, musu y'ibiti n'inyubakwa vyaho hatemba inzuzi, ku musu Imana Allah Itazotetereza Umuvugishwamana n'abemeramana bari kumwe na we, umuco w'ukwemera kwabo uzobarongora imbere yabo n'iburyo bwabo, mu gihe co kurengana ku kiraro gitambitswe hejuru y'umuriro "Swiraatwu" bagana mu Bwami bw'ijuru, bazoba bariko baravuga bati: "Mana yacu Rurema Allah! Dukwirize umuco wacu, ukomeze gushika mu Bwami bw'ijuru, Utugumirize akabanga ku

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا تُوبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً
نَّصُوحًا عَسَى رَبُّكُمْ أَنْ يُكَفِّرَ عَنْكُمْ
سَيِّئَاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ
تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يَوْمَ لَا يُخْزِي اللَّهُ النَّبِيَّ
وَالَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ نُورُهُمْ يَسْعَى بَيْنَ
أَيْدِيهِمْ وَأَيِّمَنِيهِمْ يَقُولُونَ سُبْحَانَ رَبِّنَا أَلَيْسَ لَنَا
نُورًا وَأَعْيُنُنَا أَتَىٰ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ
قَدِيرٌ ⑧

vyaha vyacu ntubiduhanire. Mu vy'ukuri Wewe, uri Mushoboravyose”.

9. Ewe Muvugishwamana! Hangana n’abahakanyi bakurwanya ukoresheje inguvu, uheze ukoreshe ingingo n’amabwirizwa y’Imana Allah mu guhangana n’indiyarya, kandi ukarire iyo migwi yompi. Ubushikiro bwabo, ni mu muriro wa Jahannamu. Iryo, ni ryo herezo ribi. يَتَأْتِيهَا النَّارُ جَهَنَّمَ وَالْمَنْفِقِينَ وَأَعْلَظَ عَلَيْهِمْ وَمَأْوَهُمْ جَهَنَّمُ وَبَسَّسَ الْمَصِيرُ ﴿٩﴾

10. Imana Allah Yarahaye abahakanye, akarorero k’umugore w’Intumwa y’Imana Nuhu (nyakugira amahoro y’Imana Allah), n’ak’umugore w’Intumwa y’Imana Luutwi (nyakugira amahoro y’Imana Allah). Bari abakenyezi b’abaja babiri mu baja bacu beranda^[1], maze barabahemukira mu kwemera, barahaza baragarariza. Nta n’ico babamariye ngo babakize ibihano vy’Imana Allah. Bazoheza roho babwirwe ku musi w’izuka bati: “Nimwinjire hamwe n’abinjira mu muriro udahera”. ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ كَفَرُوا امْرَأَتٍ تُوْجُ وَأَمْرَأَتٍ لَوْ طُ كَانَتَا تَحْتَ عَبْدَيْنِ مِنْ عِبَادِنَا صَالِحَيْنِ فَخَانَتَاهُمَا فَلَمْ يُغْنِيَا عَنْهُمَا مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَقِيلَ ادْخُلَا النَّارَ مَعَ الدَّٰخِلِينَ ﴿١٠﴾

11. Imana Allah Yarahaye kandi abemeramana, akarorero k’umukenyezi w’umwemeramanakazi, umupfasoni wa Firawuni, igihe yavuga ati: “Mana yanje Rurema Allah! Nyubakira inzu iwawe mu Bwami bw’ijuru, maze Unkize, Unkure mu minwe ya Firawuni n’ibikorwa vyawe bibi, Wongere Unkize abantu birenganiye mu kurenga ku mabwirizwa yawe”; وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ ءَامَنُوا امْرَأَتٍ فِرْعَوْنَ إِذْ قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِنَ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿١١﴾

12. Imana Allah Irongera Igaha abemeramana, akarorero ka Mariyamu umukobwa wa Imraani, yabungabunze ubwambure bwiwe, maze Tumuhahiramwo inkomoko y’ubuzima “Roho” ivuye iwacu Twebwe Allah, gutyo asama imbanyi y’Intumwa y’Imana Isa (nyakugira amahoro y’Imana Allah), aranemera amabwirizwa y’Imana yiwe Rurema Allah hamwe n’ibitabu vyayo. Yari no mu bagamburukira cane Imana Allah. وَمَرْيَمَ ابْنَتْ عِمْرَانَ الَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهِ مِنْ رُوحِنَا وَصَدَقَتْ بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا وَكُنْتِ مِنَ الْقٰنِتِيْنَ ﴿١٢﴾

67. Al-Mulk (Inganji) Aayah 30, Makka

Kw’izina ry’Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Harakubahwa Nyenimigisha-ntangere ku biremwa, We Rugaba w’inganji y’isi n’ijuru; ni na We Mushoboravyose. تَبٰرَكَ الَّذِي يَبْدِي الْمُلْكُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ﴿١﴾

2. Bantu! Ni We Yaremye urupfu n’ubuzima kugira Abagerageze, haheze hamenyekane uwukora ivyiza ku الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيٰوةَ لِيَبْلُوَكُمْ اَنْتُمْ اَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيْزُ الْغَفُوْرُ ﴿٢﴾

[1] Aka karorero, karerekana ko kugira ico mupfana n’Intumwa canke aberanda, ata co vyokumarira mu gihe woba urangwa n’ibikorwa bibi.

bwiwe kurusha abandi^[1]. Ni na We Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Nyenimbabazi-ntangere.

3. Ni we Yaremye amajuru indwi agerekeranye. Muntu wihweza ibintu n'ibindi! Ntushobora kubona amahinyu n'ubudasa mu vyaremwe na Nyenimpuhwe. Enda nyabuna rero, subiza amaso inyuma wihweze, hari amahinyu ushobora kubona!

الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا مَّا تَرَى فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِن تَفْوُوتٍ فَأَرْجِعِ الْبَصَرَ هَل تَرَى مِن فُطُورٍ ﴿٣﴾

4. Subiza amaso yawe inyuma wihweze ubugira kandi, amaso azokugarukako arushe, ateterewe ata n'amahinyu abonye.

ثُمَّ أَرْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّرْتَينَ يَنْقَلِبُ إِلَيْكَ الْبَصَرُ حَاسِبًا وَهُوَ حَسِيرٌ ﴿٤﴾

5. Mu vy'ukuri Twebwe Allah, Twarasharije ijuru riri hafi yanyu n'inyenyeri zakaka nk'amatara, Turaheza Tuzigira ibishirira nyakotsi vyo gutera amashetani iyo ahirahiye akaja gusuma urusaku. Twaranateguriye amashetani mu buzima bw'inyuma yo gupfa, ibihano vy'umuriro wama wegenyejwe.

وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصْبِيحٍ وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِلشَّيْطَانِ وَأَعَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ ﴿٥﴾

6. N'abagararije mu bantu Imana yabo Rurema Allah, barategekaniyijwe ibihano vyo mu muriro wa Jahannamu. Iryo, ni ryo herezo ribi cane.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَيَبْسُ السَّعِيرِ ﴿٦﴾

7. Nibawutabwamwo, bazowumva usuma bimwe biteye ubwoba uriko urarurumba.

إِذَا أُلْقُوا فِيهَا سَمِعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورٌ ﴿٧﴾

8. Uwo muriro, uhakwa gushwanyagurika kubera ishavu ufitiye abagarariji. Uko hatawemwo umugwi w'abahakanyi, ni ko abawucungera bazobabaza bati: "Mbega ntuze, nta Mugabisha yigeze abashikira kw'isi?";

تَكَادُ تَمَيَّرُ مِنَ الْأَغْنِظِ كُلَّمَا أَلْفَىٰ فِيهَا فَوْحٌ سَأَلْتَهُم خَرْنَتْهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ ﴿٨﴾

9. Na bo bazokwishura bati: "Egome! Umugabisha yaradushikiriye, turaheza turamuhakana twivuye inyuma, tuvuga duti: "Nta na kimwe Imana Allah, Yigeze Ihishurira umuntu. Kanatsinda mwebwe Intumwa, nta co murimwo atari umuzimagiza ukomeye ubaganisha kure cane y'ukuri"".

قَالُوا بَلَىٰ قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِن شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ ﴿٩﴾

10. Bazokwongera bavuge bicuza bati: "Iyo tuza kwumva ukuri twashikirijwe canke tukagira ubwenge bwo gutahura ivyo turarikirwa, ntitwari kuba mu bantu bo mu muriro wama wegenyejwe".

وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿١٠﴾

11. Bazoheza rero bemange ukuri kwamye ibicumuro vyabo. Kubera ivyo rero, uguhanwa nya guhanwa, ni ukw'abantu bo mu muriro wama wegenyejwe.

فَاعْتَرَفُوا بِذَنبِهِمْ فَسُحِقًا لِأَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿١١﴾

12. Mu vy'ukuri, abatinya Imana yabo Rurema Allah bakayisenga biherereye, batinya guhanwa mu buzima bw'inyuma yo gupfa, bazogumirizwa akabanga ku vyaha

إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿١٢﴾

[1] Iyi Aayah, irarikira abantu gukora ivyiza bitegetswe, ikanabihaniza gukora ibibi bibujijwe.

vyabo, vyirengagizwe ntibabihanirwe, bazonaronka n'impano nta ngere kandi zamaho mu Bwami bw'ijuru.

13. Bantu! Nimushake mwongorerane ijambo ryanyu canke murivugire ku mugaragaro, nta kitamenyekana ku Mana Allah. Mu vy'ukuri Imana Allah, Irazi ibihishijwe mu mishaha.

وَأَسْرُوا قَوْلَكُمْ أَوِ اجْهَرُوا بِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ
بَدَاتِ الصُّدُورُ ﴿١٣﴾

14. Mbega Imana Yaremye, Yoreka kubimenya gute kandi ari Yo Rumenyi-Rudahishwa, Muhetuziwavyose!

أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ
الْخَبِيرُ ﴿١٤﴾

15. Ni Yo Yaborohereje kuba kw'isi no kuyikorera. Kubera ivyo rero, nimugendagende mukwiragire mu mihingo yayo yose, mufungure no mu vyo lbahaye. Ni kuri Yo gusa muzosubira, kugira muharurirwe, muhemberwe n'ivyo mwakoze^[1].

هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ ذَلُولًا
فَأَمْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِن رِّزْقِهِ وَإِلَيْهِ
النُّشُورُ ﴿١٥﴾

16. Emwe bagarariji! Mbega mwoba muri mu mahoro ku Mana Allah Iri hejuru, ku buryo Itobafuririra mw'isi ikabamira mu kanya gato isase, maze ikabajegeza na nyamugigima!

أَمْ أَمِنْتُمْ مَن فِي السَّمَاءِ أَن يَخْسِفَ بِكُمُ
الْأَرْضَ فَإِذَا هِيَ تَمُورُ ﴿١٦﴾

17. Canke mwoba muri mu mahoro ku Mana Allah Iri hejuru, ku buryo Itobarungikira igihuhusi c'urubuye, ari na ho mwomenya ko ubugabisha bwanje bwari ubw'ukuri!

أَمْ أَمِنْتُمْ مَن فِي السَّمَاءِ أَن يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ
حَاصِبًا فَسَتَعْلَمُونَ كَيْفَ نَذِيرِ ﴿١٧﴾

18. Nta nkeka ko ab'aho hambere y'abagarariji b'i Makka, bagararije bivuye inyuma Intumwa barungikiwe. Mbega none, ukubihaniza kwanje Jewe Allah ko batogarariza n'uko batokwihakana inema zanje, vyabashikanye kuki atari ibihano!

وَلَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَكَيْفَ
كَانَ نَكِيرِ ﴿١٨﴾

19. Mbega abagarariji, ntibabona ukungene inyoni ziri hejuru yabo mu kirere ziguruka zigoroye amababa umwanya muremure, zikongera zikayazinga! Ntawuzigumya ngo ntizikoroke atari Nyenimpuhwe Allah. Mu vy'ukuri, Iyo Mana Nyenimpuhwe, ni Yo Nyenukubona, Ibona ikintu ico ari co cose;

أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَفَقَتِ
وَيَقْبِضْنَ مَا يُمَسِّكُهُنَّ إِلَّا الرَّحْمَنُ إِنَّهُ
بِكُلِّ شَيْءٍ بَصِيرٌ ﴿١٩﴾

20. Ahubwo mbere, ni izihe ngabo zanyu zobakiza ibihano vy'Imana Allah, atari Nyenimpuhwe Allah! Nta gituma abagarariji bahakana Imana Allah, atari uguhendwa na shetani;

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي هُوَ جُنْدٌ لَّكُمْ يَنْصُرُكُمْ
مِن دُونِ الرَّحْمَنِ إِنِ الْكَافِرُونَ إِلَّا فِي
غُرُورٍ ﴿٢٠﴾

21. Ahubwo nyene, ni nde yobafungurira mu gihe Imana Rugiravyose Yohagarika kubafungurira! Ahubwo abagarariji ha kwihebuka, baguma bahakana banahunga ukuri.

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَرْفُكُمْ إِذَا أَمْسَكَ
رِزْقَهُمْ بَلَ جُبُورًا فِي غَتِّوٍ وَنُفُورٍ ﴿٢١﴾

[2] Iyi Aayah, irahimiriza abantu kurondera ikibabeshaho bizeye Imana Imwe Rudende Allah, ikanabibutsa gushima inema zayo, ikubihaniza kuganzwa n'ivy'isi.

22. Mbega uwugenda yunamitse umutwe wiwe hasi, atabona iyo aja, yoba ari we atumbereye inzira igororotse kurusha! Canke uwugenda yunamutse, agororotse, abona iyo aja, ni we yoba ari mu nzira igororotse ishika!^[1]

23. Ntumwa y'Imana! Vuga ubabwire uti: "Imana Allah, ni Yo Yabaremye; Ibaha amatwi kugira mushobore kwumva; Ibaha n'amaso kugira mushobore kubona; Ibaha n'imishaha kugira mushobore gutahura, ariko rero mushima gake cane!";

24. Vuga ubabwire uti: "Imana Allah, ni Yo Yabaremye lbakwiragiza hose kw'isi, ni no kuri Yo rero muzokwegeranirizwa ku musi w'izuka".

25. Abagarariji na bo barinamura bakavuga bati: "Iryo sango ry'umusi w'izuka, rizoshika ryari ga Muhama? Bemeramana! Nimwaba muvugisha ukuri, nimutubwire isango ry'uyo musi!";

26. Ntumwa y'Imana! Bishure uvuge uti: "Ubumenyi bw'isango ry'umusi w'umuhero w'isi, buzwi gusa n'Imana Allah. Jewe mu vy'ukuri, ndi Umugabisha gusa ku bihano vyayo, ntomora amabwirizwa yayo".

27. Igihe abagarariji babonye ibihano vy'Imana vyegereje, bazokwijirirwa mu maso, baheze babwirwe n'abamalayika bacungera umuriro n'agashinyaguro n'akantu, bati: "Ivyo, ni vya bihano mwahora musaba ku gutebura ko mwobihabwa kw'isi".

28. Ntumwa y'Imana! Vuga ubabwire uti: "Bagarariji! Nimumbwire, hamwe Imana Allah Yonyica hamwe n'abemeramana turi kumwe, canke Ikatubeshaho ku mpuhwe zayo, ni nde azokingira abagarariji ibihano vyayo bibabaza!";

29. Ntumwa y'Imana! Nibatarikura mu kanwa, uraca ubabwira uti: "Ni Imana Allah Nyenimpuhwe, ni Yo twemeye twubahiriza n'amabwirizwa yayo, ni na Yo twishimikije, tunazeyeko n'uburaro n'uburamuko. Mu gihe kitari kirekire rero, muzomenya neza uwuri mu muzimagiza ugaragara, uri kure y'ukuri".

30. Ntumwa y'Imana! Vuga ubabwire uti: "Mbega mubona gute, mu gihe mwovyuka musanga amazi yanyu mwikorako yanyitse, ni nde wundi yobaronsa amazi meza y'iriba, atari Nyenimpuhwe Allah!";

[1] Ako, ni akarorero k'umugarariji n'umwemeramana.

68. Al-Qalam (Ikaramu)
Aayah 52, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa,
Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Nuun^[1]. Jewe Allah, Ndarahiye kw'ikaramu n'ivyo
abamalayika n'abantu bayandikisha!

ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ ﴿١﴾

2. Ko wewe Intumwa Muhamadi, utari umusazi namba
kubera inema wahawe n'Imana yawe Rurema Allah mu
kukugira Intumwa!

مَا أَنْتَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ ﴿٢﴾

3. Mu vy'ukuri, nta nkeka urafise impembo idahera kubera
ko wihanganira ishikirizabutumwa;

وَإِنَّ لَكَ لَأَجْرًا غَيْرَ مَمْنُونٍ ﴿٣﴾

4. Kandi nta nkeka ko wewe uri ku ngeso nziza cane
zishimangirwa na Qor'ani.

وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ ﴿٤﴾

5. Mu gihe kitari kirekire rero uzobona, kandi abagarariri
na bo nyene bazobona;

فَسَبِّحْهُ وَبُصِّرْهُ وَبُصِّرْهُ ﴿٥﴾

6. Umusazi muri mwebwe uwo ari we.

بِأَيِّكُمْ الْمَفْتُونُ ﴿٦﴾

7. Mu vy'ukuri Imana yawe Rurema Allah, ni Yo Izi neza
na neza uwahuvye inzira yayo y'ukuri. Ni na Yo Izi neza
na neza abagororotsi.

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ

وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿٧﴾

8. Ntumwa y'Imana! Ntukagamburukire rero na gato
abahakanyi, kuko bari mu muzimagiza.

فَلَا تُطِعِ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٨﴾

9. Baripfujye cane ko woborohera, maze na bo bagaheza
bakakworohera.

وَدُّوا لَوْ تُنذَهُنَّ قَيْدَهُنَّ أَيْدِيَهُمْ

وَلَا تُطِعِ كُلَّ حَلَّافٍ مَّهِينٍ ﴿٩﴾

10. Ntumwa y'Imana! Ntukumvire uwo wese akunda
kurahira kenshi, asuzuguritse;

هَمَزًا مَشَاءَ بَنِيهِمْ ﴿١٠﴾

12. Ingumyi idatanga ku bw'Imana Allah, ikanabuza
abandi gukora iciza, yigenza ku bantu ikanarenga ku
mabwirizwa, yuzuye ivyaha;

مَتَاعِ اللَّخَيْرِ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ ﴿١٢﴾

13. Inshirwarimenetse mu buhakanyi, Turetse n'ivyo
vyose, ni n'umuzanano;

عَثُلٍ بَعْدَ ذَلِكَ رَنِيمٍ ﴿١٣﴾

14. Mbe none yoba akora ivyo, yitwaza ko afise amatungo
n'abana benshi!

أَنْ كَانَ ذَا مَالٍ وَبَنِينَ ﴿١٤﴾

15. Bigatuma iyo asomewe Aayah zacu za Qor'ani,
azihakana yivuye inyuma, agashoka avuga ati: "Qor'ani, ni
imigani n'ibitito vy'ab'aho hambere^[2].

إِذَا تَتَمَتَّى عَلَيْهِ ءَايَاتُنَا قَالَ أَسْطِيرُ

الْأَوَّلِينَ ﴿١٥﴾

16. Tuzomushirako inkovu ku zuru ryiwe, maze yame
imutera isoni mu maso y'abantu.

سَتْسِمُهُ عَلَىٰ الخُرطوم ﴿١٦﴾

[1] Raba insiguro y'indome zitangura mu ntango y'igisomwa Al-Baqara.

[2] Izi Aayah rero, n'aho zahishuwe zinebagura bamwe mu babangikanyamana; nka Waliid mwene Al-Mughiira, zirihaniza umwislamu uwo ari we wese ko yogira inyifato zigayitse nk'izo.

17. Mu vy'ukuri Twebwe Allah, Twaragerageje ababangikanyamana b'i Makka mu kubatera amapfa; nk'uko Twagerageje benumurima, igihe barahira bakarengwa ko bategerezwa gusoroma umurima wabo mu gaturuturu, kugira nti hagire umworo n'umwe agira ico aronkako;

إِنَّا بَلَوْنَهُمْ كَمَا بَلَوْنَا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ إِذْ أَقْسَمُوا لَيَصْرِمُنَّهَا مُصْبِحِينَ ﴿١٧﴾

18. Maze ntibashaka kubikesha Imana Allah mu kuvuga bati: "In shaa Allah" (Imana Allah niyabishaka).

وَلَا يَسْتَنْبِئُونَ ﴿١٨﴾

19. Ntivayatevye rero, ibihano vy'Imana yawe Rurema Allah, bishikira nya murima bakiryamye;

فَطَافَ عَلَيْهَا طَائِفٌ مِّن رَّبِّكَ وَهُمْ نَائِمُونَ ﴿١٩﴾

20. Maze urasha uratokombera, usigara wirabura tsiritsiri nk'umwijima w'ijoro.

فَأَصْبَحَتْ كَالصَّرِيمِ ﴿٢٠﴾

21. Bumaze guca, baciye bahamagarana;

فَتَنَادَوْا مُصْبِحِينَ ﴿٢١﴾

22. Bati: "Nimuzinduke mu gaturuturu muje mu murima wanyu nimwaba mushaka gusarura".

أَنِ اعْبُدُوا عَلَيَّ حَرْيُكُمُ إِن كُنْتُمْ صَرِيمِينَ ﴿٢٢﴾

23. Baca baragenda bongorerana;

فَانظَلِقُوا وَهُمْ يَتَخَفَتُونَ ﴿٢٣﴾

24. Bati: "Uno musi, nti hagire umworo n'umwe abinjirana mu murima".

أَن لَّا يَدْخُلَهَا الْيَوْمَ عَلَيْكُمْ مَسْكِينٌ ﴿٢٤﴾

25. Ni uko rero, bahengera mu gaturuturu baragenda, bazi neza ko basarura ata mworo n'umwe bahayeko.

وَعَدُوا عَلَى حَرْدٍ قَدِيرِينَ ﴿٢٥﴾

26. Bamaze kubona nya murima wahiye, baciye bavuga n'agahinda n'akantu bati: "Nta nkeka ko twazimiye inzira";

فَلَمَّا رَأَوْهَا قَالُوا إِنَّا لَضَالُونَ ﴿٢٦﴾

27. Bamaze kumenya neza na neza ko ari wa murima wabo wahiye, barisubiyeko bati: "Ahubwo nyabuna twebwe, twavyatswe kubera umuzirikanyi wacu mubi";

بَلْ نَحْنُ مُحْرَمُونَ ﴿٢٧﴾

28. Umugororotsi muri bo, aca avuga ati: "Mbega yemwe! Sinari nababwiye ko mwobikesha Imana Allah, mukayininahaza mu kuvuga muti: "In shaa Allah" (Imana Allah niyabishaka)!

قَالَ أَوْسَطُهُمْ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ لَوْلَا نُؤَيَّبُونُ ﴿٢٨﴾

29. Bamaze kwihebuka baciye bishura bati: "Ininahazwa, ni iry'Imana yacu Rurema Allah. Mu vy'ukuri, twari twirenganiye mu kutabikesha Imana Allah, no mu kuzirikana kudaha aboro imperezwa".

قَالُوا سُبْحَانَ رَبَّنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٢٩﴾

30. Ni ho rero baca batangura gutanako umwikomo;

فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَلَوْمُونَ ﴿٣٠﴾

31. Bavuga bati: "Turahonye yemwe! Mu vy'ukuri, twari twarenze kw'ibwirizwa ry'Imana Allah mu kudaha aboro imperezwa;

قَالُوا يَوَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٣١﴾

32. Kumbure Imana yacu Rurema Allah, Izodushumbusha Iduhe ibisumba umurima kuko twamaze kwigaya. Mu vy'ukuri, turitonesheje ku Mana yacu Rurema Allah".
عَسَىٰ رَبُّنَا أَنْ يُبَدِّلَنَا حَيْرًا مِّثْلَهَا إِنَّهَا إِلَىٰ رَبِّنَا رَغُوبُونَ ﴿٣٢﴾

33. Ni nk'uko nyene rero Twebwe Allah - Twahanye benumurima - Duhana abarenga ku mabwirizwa y'Imana Allah. Nta nkeka rero ko n'ibihano vyo mu buzima bw'inyuma yo gupfa, bihambaye cane gusumba ivyo kw'isi. Iyo abantu babimenya rero, bokwihanye kurenga ku mabwirizwa y'Imana Allah.
كَذَٰلِكَ أَلْعَابُ الْعَذَابِ وَالْعَذَابُ الْأَخِيرَةُ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٣٣﴾

34. Mu vy'ukuri, abatinya ibihano vy'Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, barategekanirijwe ku Mana yabo Rurema Allah, Ubwami bw'ijuru bwuzuyemwo inema.
إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّتِ النَّعِيمِ ﴿٣٤﴾

35. Mbega none, Twofata abislamu bicisha bugufi mu kwumvira Imana Allah nk'abahakanyi mu ndishi!
أَفَنَجْعَلُ الْمُسْلِمِينَ كَالْمُجْرِمِينَ ﴿٣٥﴾

36. Mbega bantu! Mwafashwe n'ibiki? Ko muca iza ngondagonde mu kubanganisha mu ndishi!
مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿٣٦﴾

37. Canke mwoba mufise igitabu mwamanuriwe, musomamwo ko umugamburukirama yofatwa nk'ikigaba mu ndishi!
أَمْ لَكُمْ كِتَابٌ فِيهِ تَدْرُسُونَ ﴿٣٧﴾

38. Mu vy'ukuri muri ico gihe, mwoba mufise ivyo mwihitiramwo muri nya gitabu bivuye ku vyipfuzo vyanyu.
إِنَّ لَكُمْ فِيهِ لَمَا تَخَيَّرُونَ ﴿٣٨﴾

39. Canke mwoba mufitaniye amasezerano na Twebwe Allah, azokwamaho kugeza ku musu w'imperuka, ko muzoronka Ubwami bw'ijuru nk'uko mwipfuzo!
أَمْ لَكُمْ أَيْمَانُ عَلَيْنَا بَلِغْتُمْ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِنَّ لَكُمْ لَمَا تَحْكُمُونَ ﴿٣٩﴾

40. Ntumwa y'Imana! Baza ababangikanyamana uwoba muri bo yishinze ko azobashikana mu Bwami bw'ijuru nk'abicisha bugufi ku Mana Allah!";
سَأَلَهُمْ أَيُّهُمْ يَدْعُ بِذَلِكَ زَعِيمٌ ﴿٤٠﴾

41. Canke boba bafise abafasha babangikanije n'Imana Allah, bazobashikana muri nya Bwami bw'ijuru! Enda nyabuna rero, nibabazane nibaba ari imvugakuri mu vyo bipfuzo;
أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ فَلْيَأْتُوا بِشُرَكَائِهِمْ إِنْ كَانُوا صَادِقِينَ ﴿٤١﴾

42. Ku musu hazoba hari intureka z'akataraboneka, maze Imana Allah Igaseruka gutunganiriza ibiremwa, Igaheza Ikagaragaza umurundi wayo mutagatifu^[1] utagira na kimwe bisa mu biremwa, maze ibiremwa bigahamagarirwa kwubamira Uhoraho Allah, ibiremwa bitigeze vyubamira Imana Allah kw'isi, nta vyo bizoshobora ngo vyubame;
يَوْمَ يُكْشَفُ عَنْ سَاقٍ وَيُدْعَوْنَ إِلَىٰ السُّجُودِ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٤٢﴾

[1] Intumwa y'Imana (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) yaravuze iti: "Imana yacu Rurema Allah Izogaragaza umurundi wayo, maze umwemeramana wese mu bagabo no mu bagore ace ayubamira, hasigare uwahora ayubamira kw'isi ku kwiyerekana no kuyagwa neza; agize ngo yubame, umugongo wiwe uzoca ucika igihimba kimwe kitagondeka". Yashikirijwe na Al-Bukhariy na Muslimu.

43. Amaso y'ibiremwa azoba araba hasi bidashoboye kuyunamura, vyugarijwe no guteterwa ku bihano vy'uwo musi. Mu vy'ukuri, vyahora bihamagarirwa kwubamira no kwiyegereza Imana Allah kw'isi mu gihe vyari bikomeye, bibishoboye, ariko ntivyigeze bigamburuka ngo biyubamire.

حَشِيْعَةً اُبْصِرُهُمْ تَرَهَقُهُمْ ذِلَّةٌ وَقَدْ كَانُوا
يُذْعَوْنَ اِلَى السُّجُوْدِ وَهُمْ سَلِيْمُونَ ﴿٤٣﴾

44. Ntumwa y'Imana! Ndekerana abahakana iyi Qor'ani, Nzobihanira. Twebwe Allah, Tuzobashira mu bihano bukebuke mu kubaronsa amatungo n'ibibondo, mu buryo batazi ko ari kwo guhanwa;

فَدَرَنِي وَمَنْ يَكْذِبْ بِهَذَا الْحَدِيثِ
سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٤﴾

45. Nzoheza rero Jewe Allah, Ndabahe no kuramba ntihutira kubahana, kugira barendegere mu bicumuro. Mu vy'ukuri, ihinyura ryanje gushika aho ndabacakira, rirahambaye cane.

وَأْمَلِي لَهُمْ اِنْ كَيْدِي مَتِيْنٌ ﴿٤٥﴾

46. Ntumwa y'Imana! Canke woba usaba ababangikanyamana impembo y'ivy'isi kw'ishikirizabutumwa ryawe, ku buryo baremerwa n'iyoy mpembo!

أَمْ تَسْأَلُهُمْ اَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَعْرَمٍ
مُتَقَلَّبُونَ ﴿٤٦﴾

47. Canke boba bazi ibinyegejwe ibiremwa, bagaheza bakandika bakavyisunga mu gushinga ingingo yuko ari bo ntore gusumba abemeramana!

أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُمُونَ ﴿٤٧﴾

48. Ntumwa y'Imana! Tenyanya rero gato, urindire ubutungane bw'Imana yawe Rurema Allah, kandi ntiwihute ngo ube nk'Intumwa Yunusu mwene Matta (nyakugira amahoro y'Imana Allah) yatamiwe n'ifi amahanga, igihe yatwarwa n'agashavu, ikananirwa kwihangana, igaheza igatabaza n'ishavu n'agahinda Imana yayo Rurema Allah ko Yokwihutira guhana abagararaji;

فَأَصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَكُنْ كَصَاحِبِ
الْخُوْتِ اِذْ نَادَى وَهُوَ مَكْظُوْمٌ ﴿٤٨﴾

49. Iyo itagarukirwa n'impuhwe z'Imana yayo Rurema Allah, Ikayishoboza ukwigaya, nta nkeka ko yari gutabwa kw'isi y'ubugaragwa igahona, ifitiwe umwikomo n'Imana Allah;

لَوْلَا اَنْ تَدْرِكُهُ نِعْمَةٌ مِنْ رَبِّهِ لَنُبِذَ
بِالْعَرَاءِ وَهُوَ مَذْمُوْمٌ ﴿٤٩﴾

50. Ni ho rero Imana yayo Rurema Allah Yayitora kandi lyituma ku bantu bayo, lyishira no mu beranda.

فَاجْتَبَاهُ رَبُّهُ فَجَعَلَهُ مِنَ الصَّالِحِيْنَ ﴿٥٠﴾

51. Ntumwa y'Imana! Abagararije, iyo bumvise uriko urasoma Qor'ani, barakuraba ijisho ribi rihakwa kugutura hasi ku kuntu bakwanka, maze kubera urwo rwanko bagufitiye, bagaca bavuga n'ishari n'akantu bati: "Vy'ukuri, ni umusazi".

وَإِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لِيُزْلِفُوْنَكَ
بِأَبْصَرِهِمْ لِنَا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ اِنَّهُ
لَسَجْنُوْنٌ ﴿٥١﴾

52. Iyo Qor'ani si ikindi rero, kiretse ko ari urwibutso n'inyigisho ku biremwa vyose (Amajini n'abantu).

وَمَا هُوَ اِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعَالَمِيْنَ ﴿٥٢﴾

69. Al-Haaqqah (Igitegerezwa kuba)
Aayah 52, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa,
Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Igitegerezwa kuba.

أَلْحَاقَةُ ①

2. Ico, ni igiki gitegerezwa kuba?

مَا أَلْحَاقَةُ ②

3. Ntumwa y'Imana! Ni igiki cokumenyeshya ico
gitegerezwa kuba, ukuntu giteye n'intureka zaco?

وَمَا أَدْرَاكَ مَا أَلْحَاقَةُ ③

4. Bene Thamuudi barungikiwe Intumwa Swalehe
(nyakugira amahoro y'Imana Allah), na Bene Aadi
barungikiwe Intumwa Huudi (nyakugira amahoro y'Imana
Allah), barahakanye bivuye inyuma umusi
w'inkuramatima, ari wo muhero w'isi.

كَذَّبَتْ ثَمُودُ وَعَادٌ بِالْقَارِعَةِ ④

5. Ni uko rero, Bene Thamuudi bahonejwe n'ijwi rimena
amatwi.

فَأَمَّا ثَمُودُ فَأُهْلِكُوا بِالطَّاغِيَةِ ⑤

6. Nayo Bene Aadi, bahonejwe n'igihuhusi c'igikonyozi
kirandurana n'imizi ico ari co cose bihuye;

وَأَمَّا عَادٌ فَأُهْلِكُوا بِرِيحٍ صَرْصَرٍ عَاتِيَةٍ ⑥

7. Imana Allah, Yakibarungikiye amajoro indwi n'imirango
umunani ikurikirana ata gahengwe, maze kirabahonya.
Waraheza ukabona abantu bitega imyereka bagwa hasi
nk'ibishitsi vy'itende vyariwe n'umuswa, bitagira
intimatima;

سَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ سَبْعَ لَيَالٍ وَتَمَنِيَةً أَيَّامٍ ⑦

8. Mbega woba ukibona n'umwe muri bo yarokotse,
akarusimba! Barahonye bose.

فَهَلْ تَرَى لَهُم مِّن بَاقِيَةٍ ⑧

9. Mu nyuma, haje Firawuni n'ubugaba bwiwe, haza
n'abahakanyi bo hambere yiwe, hamwe n'abantu bo mu
bisagara vyimonogoje mu bugaba, barungikiwe Intumwa
Lutwi (nyakugira amahoro y'Imana Allah);

وَجَاءَ فِرْعَوْنُ وَمَنْ قَبْلَهُ وَالْمُؤْتَفِكِثُ ⑨

10. Umugwi wose muri bo, warahakanye wivuye inyuma
Intumwa warungikiwe n'Imana yawo Rurema Allah, maze
Iraheza Irawushikura mu kuwuhana bimwe bikomeye.

فَعَصَوْا رَسُولَ رَبِّهِمْ فَأَخَذَهُمُ أَخَذَةً ⑩

11. Mu vy'ukuri, igihe isegenya ryahitana vyose rero,
Twebwe Allah Twararokoye mu guheka mu bwato
bureremba, abo mwakomotseko hamwe n'Intumwa Nuhu
(nyakugira amahoro y'Imana Allah);

إِنَّا لَمَّا طَغَا الْمَاءُ حَمَلْنَاكُمْ فِي ⑪

12. Ivyo Twabigize kugira ngo bibabere urwibutso, maze
ugutwi kwumva na kwo kwumvireho.

الْجَارِيَةِ ⑫

13. Igihe rero havugijwe n'umumalayika Israaafiili inzamba
ya mbere yo guhonya ibiremwa vyose;

لِنَجْعَلَهَا لَكُمْ تَذْكِرَةً وَتَعِيهَا أذنُ ⑬

وَعَيْنِي ⑭

فَإِذَا نَفَخَ فِي الصُّورِ نَفْخَةً وَاحِدَةً ⑮

14. Maze isi hamwe n'imisozi bigakurwaho, bigahondwa rimwe gusa; وَحْمِلَتِ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ فَدُكَّتَا دَكَّةً وَاحِدَةً ﴿١٤﴾
15. Uwo rero, ni wo musu w'imperuka w'igitegerezwa kuba, uzoba washitse; فَيَوْمَئِذٍ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ﴿١٥﴾
16. Aho ijuru rizosatagurika. Kuri uwo musu, ijuru rizoba ridakomeye namba; وَأَنْشَقَّتِ السَّمَاءُ فَهِيَ يَوْمَئِذٍ وَاهِيَةٌ ﴿١٦﴾
17. Abamalayika na bo bazoba bari ku mfuruka zaryo. Abamalayika umunani b'ibihangange bazoba bareruye hejuru yabo Ubuhangamo bw'Imana yawe Rurema Allah; وَالْمَلَكُ عَلَى أَرْجَائِهَا وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ يَوْمَئِذٍ كَمَنِيَّةٌ ﴿١٧﴾
18. Bantu! Kuri uwo musu, muzoshengezwa mwese mucirirwe imanza, muheze muhemberwe ivyo mwakoze, kandi nta banga ryanyu rizonyegezwa. يَوْمَئِذٍ تُعْرَضُونَ لَا تَخْفَى مِنْكُمْ خَافِيَةٌ ﴿١٨﴾
19. Uwuzohabwa rero igitabu c'ibikorwa vyiyi mu kuboko kwiwe kw'iburyo, azoca avuga ahimbawe cane ati: "Ehe bantu! Akire, nimwisomere iki gitabu canje; فَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَيَقُولُ هَٰؤُلَاءِ أَقْرَبُوا كِتَابِيَّةً ﴿١٩﴾
20. Mu vy'ukuri, nari nzi yuko nzoronka impembo yanje, ndaheza ndayikorera"; إِنِّي ظَنَنْتُ أَنِّي مُلْتَقٍ حِسَابِيَّةً ﴿٢٠﴾
21. Uyo rero, azobaho ubuzima bw'akanyamuneza nta ngere; فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ ﴿٢١﴾
22. Bazoba bari mu Bwami bw'ijuru bw'iteka; فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ﴿٢٢﴾
23. Ivyamwa vyo muri Bwo vyamira hafi cane, bikamurwa vyoroshe; فَطُورُهَا دَانِيَةٌ ﴿٢٣﴾
24. Bazobwirwa bati: "Nimufungure, mwongere munywe n'akayabagu kenshi ku vyo mwakoze kw'isi". كُلُوا وَأَشْرَبُوا وَهَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ ﴿٢٤﴾
25. Nayo uwuzohabwa igitabu ciwe mu kuboko kwiwe kw'ibubamfu, azovuga yihebuye ati: "Amagorwa arama yemwe! Iyo ntahabwa iki gitabu canje; وَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ بِشِمَالِهِ فَيَقُولُ يَلِيَّتَنِي لَمْ أُوتَ كِتَابِيَّةً ﴿٢٥﴾
26. Ngatako simenye impembo yanje; وَلَمْ أُدْرَ مَا حِسَابِيَّةً ﴿٢٦﴾
27. Yool! Iyo urupfu napfuye kw'isi rumarira vyose sinzuke; يَلِيَّتَهَا كَانَتْ الْقَاضِيَةَ ﴿٢٧﴾
28. Ehe yemwe! Amatungo yanje yose nta co yamariye; مَا أَغْنَىٰ عَنِّي مَالِيَّةً ﴿٢٨﴾
29. Eka n'ivyireguzo vyanje vyose vyampereyeko". هَلَكَ عَنِّي سُلْطَانِيَّةً ﴿٢٩﴾
30. Abamalayika bacungereye umuriro, bazoca babwirwa bati: "Nimufate uyo munyavyaha mukomanye amaboko n'izosi, muce mumudadira n'amapingu; خُذُوهُ فَغُلُّوهُ ﴿٣٠﴾
31. Hanyuma mumujugunyire mu muriro ururumba; ثُمَّ الْحَبِيمَ صَلُّوهُ ﴿٣١﴾
32. Muheze mumuboheshe umunyororo muremure cane"; ثُمَّ فِي سِلْسِلَةٍ ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا فَاسْلُكُوهُ ﴿٣٢﴾
33. Mu vy'ukuri, ntiyigeze yemera Imana Imwe Rudende Allah, Nyenicubahirogisumbavyose. إِنَّهُ كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ ﴿٣٣﴾

34. Kandi ntiyitaho guhimiriza gufungurira abakenye mu bakene n'aboro, n'abandi. ﴿٣٤﴾ وَلَا يَجُزُّ عَلَىٰ طَعَامِ الْمَسْكِينِ
35. Uno musu rero, nta mukunzi nkoramutima afise ngo amukingire ibihano; ﴿٣٥﴾ فَلَيْسَ لَهُ الْيَوْمَ هُنَا حَمِيمٌ
36. Nta n'ibifungurwa ahabwa, atari amashira n'ibindi bitemba biva mu nyenga y'umuriro; ﴿٣٦﴾ وَلَا طَعَامٌ إِلَّا مِن غَسِيلِينَ
37. Nta muntu anabifungura, atari abanyavyaha b'abahakanyi ruhebwa. ﴿٣٧﴾ لَا يَأْكُلُهُ إِلَّا الْخَاطِئُونَ
38. Jewe Allah, Ndarahiye ku bintu mubona n'amaso! ﴿٣٨﴾ فَلَا أَقْسِمُ بِمَا تُبْصِرُونَ
39. No ku vyo mutabona mu binyegejwe ibiremwa! ﴿٣٩﴾ وَمَا لَا تُبْصِرُونَ
40. Ko mu vy'ukuri iyo Qor'ani, ari amajambo y'Imana Allah asomwa n'Intumwa yubashwe. ﴿٤٠﴾ إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ
41. Kanatsinda, si n'amajambo y'umwivuzi w'amazina nk'uko mwibwira. Burya mwemera gake! ﴿٤١﴾ وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَاعِرٍ قَلِيلًا مَّا تُوْمَنُونَ
42. Kandi si n'amajambo y'umurozi atongera. Burya mwibuka gake, ngo mushobore kubitandukanya! ﴿٤٢﴾ وَلَا يَقُولُ كَاهِنٍ قَلِيلًا مَّا تَدَّكَّرُونَ
43. Ahubwo iyo Qor'ani, ni amajambo y'Imana Allah yamanuwe n'Umubungabunzi w'ibiremwa vyose ku Ntumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah). ﴿٤٣﴾ تَنْزِيلٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ
44. Iyo rero Muhamadi ahirahira ngo arementanye bimwe mu vyo avuga, Tutigeze Tubimuhishurira; ﴿٤٤﴾ وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضُ الْأَقَاوِيلِ
45. Nta nkeka ko Twari kumuhana, Tukanamuca n'ukuboko kw'iburyo; ﴿٤٥﴾ لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ
46. Twari no kumuca umutsi mukuru w'umurindi w'amaraso, agapfa; ﴿٤٦﴾ ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ
47. Kandi nta n'umwe muri mwebwe yoshoboye kumukingira. ﴿٤٧﴾ فَمَا مِنْكُمْ مِّنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ
48. Mu vy'ukuri iyi Qor'ani ntagatifu, ni n'urwibutso rwibutsa canecane abagamburukiramana bubahiriza amabwirizwa y'Imana Allah. ﴿٤٨﴾ وَإِنَّهُ لَتَذْكُرَةٌ لِلْمُتَّقِينَ
49. Bantu! Mu vy'ukuri, Turazi ko muri mwebwe harimwo abahakana iyi Qor'ani, ntibayemere. ﴿٤٩﴾ وَإِنَّا لَنَعْلَمُ أَنَّ مِنْكُمْ مُّكَذِّبِينَ
50. Kandi kutayemera, bizotera abagarariji agahombo n'umubabaro. ﴿٥٠﴾ وَإِنَّهُ لَحَسْرَةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ
51. Mu vy'ukuri iyi Qor'ani, ni kwo kuri nyakwo kudahinyuzwa. ﴿٥١﴾ وَإِنَّهُ لِحَقِّ الْآتِيَةِ
52. Ntumwa y'Imana! Kubera ivyo rero, shishikara uninahaza Imana yawe Rurema Allah, Nyenicubahirogisumbavyose. ﴿٥٢﴾ فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ

70. Al-Ma'aarij (Ukuduga)
Aayah 44, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa,
Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Yarasavye umusavyi^[1] igihano gitegerezewa gushika;

سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ ①

2. Kizoshikira abagarariji ku musi w'izuka, nta n'umwe
ashoboye kugihagarika;

لِكُلِّفِرِينَ لَيْسَ لَهُ دَافِعٌ ②

3. Kiva ku Mana Allah, Nyeninzira zicamwo gusa
abamalayika mu kirere;

مِنَ اللَّهِ ذِي الْمَعَارِجِ ③

4. Abamalayika hamwe na Mutimamweranda Jibrili,
bazoduga muri izo nzira baja ku Mana Allah, ku musi
w'izuka, ku ntureka zawo uzoba ungana n'imyaka yo kw'isi
ibihumbi mirongo itanu^[2].

تَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ

مُقَدَّرَهُ ④ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ ④

5. Ntumwa y'Imana! Ihanganire ata kwidogera itebura
ry'abagarariji mu kwihutira gusaba ko bohanwa.

فَأَصْبِرْ صَبْرًا جَمِيلًا ⑤

6. Mu vy'ukuri, abagarariji babona ko ibihano vyo kuri uwo
musi biri kure cane, bitazonabashikira;

إِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ بَعِيدًا ⑥

7. Na Twe Allah, Tukabibona ko nyabuna biri hafi cane,
kandi bitegerezewa gushika.

وَتَرَاهُ قَرِيبًا ⑦

8. Umusi ijuru ryabaye nk'ubutare bw'umujumpu
bwayongejwe;

يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ كَالْمُهْلِ ⑧

9. Imisozi nayo ikaba nk'ubwoya bwashwiragijwe
n'umuyaga mu kirere;

وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ ⑨

10. Umugenzi, ntazobaza mugenziwe uko amerewe.

وَلَا يَسْأَلُ حَمِيمٌ حَمِيمًا ⑩

11. Abakunzi bazobonana banamenyane, maze
umunyavyaha yipfuzze ko yotuma yigomboza mu bihano
vy'uwo musi, abana biwe;

يُبْصِرُونَهُمْ يَوْمَ الْمَاجِرِ ⑪ لَوْ يَفْتَدِي مِنْ

عَذَابٍ يَوْمِيذٍ بِبَنِيهِ ⑪

12. N'umukenyezi wiwe, hamwe na mwenewabo;

وَصَلْبَتِهِ ⑫ وَأَخِيهِ ⑫

13. N'abo akomokako, bahora bamurwanako kw'isi;

وَقَصَبَلَيْتِهِ ⑬ الَّتِي تَتُوبُهُ ⑬

14. Hamwe rero n'ibiremwa vyose vyo kw'isi; yiyumvira ko
ivyo vyose vyomurokora mu bihano.

وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ يُنْجِيهِ ⑭

15. Nateshwe ate, arahumba! Si nk'uko avyipfuzza,
ntibazomurokora namba. Mu vy'ukuri uburuhukiro bwiwe,
ni mu muriro wa Jahannamu ururumba n'inguvu nyinshi;

كَلَّا إِنَّهَا لَأَطْلَى ⑮

16. Ushishura urukoba rw'umutwe n'urw'ibindi bihimba
vy'umubiri;

نَزَّاعَةً لِّلْسَوَى ⑯

17. Uhamagara uwo wese yirengagiza ukuri akiri kw'isi,
akanagenza umugongo mu kutumvira Imana Allah
n'Intumwa yayo;

تَدْعُوا مَنْ أَدْبَرَ وَتَوَلَّى ⑰

[1] Yitwa An-Nadhru mwene Al-Haarith.

[2] Uwo, ni wo musi w'iharurirwa ry'ibiremwa no kubicira urutunganye. Ku mwemeramana, azowubona ari akanya gato, kangana n'umwanya isengesho rimwe rimara.

18. Yishinga kwegeranya no kuziganya amatungo yiwe; atayatangako ishikanwa-bwirizwa, n'izindi mperezwa. ﴿وَجَمَعَ فَأَوْعَىٰ﴾ ١٨
19. Mu vy'ukuri, kiremwa-muntu yaremanwe igihababu; ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا﴾ ١٩
20. Iyo akozweko n'ikiza c'ubukene canke indwara n'ibindi, ntiyihangana; ﴿إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا﴾ ٢٠
21. N'iyi yorohewe mu buzima, aba ingumyi; ﴿وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا﴾ ٢١
22. Havuyemwo gusa abasenga; ﴿إِلَّا الْمَصْلِينَ﴾ ٢٢
23. Batsimbataza amasengesho yabo ku mwanya wayo bakamizako; ﴿الَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ﴾ ٢٣
24. N'abafise umugabane uzwi mu matungo yabo, bagaheza bakawutangako ishikanwa-bwirizwa; ﴿وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ﴾ ٢٤
25. Bagahereza umukene yubahuka agasega n'uwipfa agasoni, ntasabirize. ﴿لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ﴾ ٢٥
26. Havuyemwo n'abemera umusi w'impera, bakawitegurira mu gukora ivyiza bitegetswe; ﴿وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ بِيَوْمِ الدِّينِ﴾ ٢٦
27. N'abatinya ibihano bivuye ku Mana yabo Rurema Allah, maze bakavyiyubara; ﴿وَالَّذِينَ هُمْ مِّنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ مُّشْفِقُونَ﴾ ٢٧
28. Mu vy'ukuri ibihano vy'Imana yabo Rurema Allah, nta wokwijajara akiha amahoro mu kwiyemeza ko azobikira; ﴿إِنَّ عَذَابَ رَبِّهِمْ غَيْرُ مَأْمُونٍ﴾ ٢٨
29. N'abacungera ubwambure bwabo, ntibasambane; ﴿وَالَّذِينَ هُمْ لِأُفْرُوجِهِمْ حَافِظُونَ﴾ ٢٩
30. Kiretse gusa ku bakenyezi babo, canke abari mu minwe yabo mu ncoreke. Kuri abo rero, nta mwikomo bazogirirwa, nta kabi kabo. ﴿إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ﴾ ٣٠
31. Mugabo abazorengera ku bitari ivyo, bazoba barenze imbibe z'ibirekuwe, bavogereye imbibe z'ibibujijwe; ﴿فَمَنْ أَتَّبَعْنِي وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ﴾ ٣١
32. N'abacungera imbitso baragijwe n'Imana Allah n'izo babikijwe n'abantu, bagashitsa n'amasezerano biyemeje; ﴿وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمْتِنَتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ﴾ ٣٢
33. N'ababa ivyabona vy'ukuri mu kutanyegeza canke guhindura ukuri bazi; ﴿وَالَّذِينَ هُمْ بِشَهَادَاتِهِمْ قَائِمُونَ﴾ ٣٣
34. N'abasenga amasengesho yabo bakayatunganya nk'uko bisabwa. ﴿وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ﴾ ٣٤
35. Abo barangwa n'izo ngeso nziza rero, bazoterwa iteka mu Bwami bw'ijuru bwuzuye inema. ﴿أُولَٰئِكَ فِي جَنَّاتٍ مُّكْرَمُونَ﴾ ٣٥
36. Mbega, ni igiki gituma abagararije Imana Allah bahurumbira kuza bagukanuriye amaso! ﴿فَمَالِ الَّذِينَ كَفَرُوا قِبَلَكَ مُهْطِعِينَ﴾ ٣٦
37. Bagukikije iburyo n'ibubamfu bwawe, bari mu migwimigwi, batangazwa n'ubutumwa ubashikiriza! ﴿عَنِ الَّتِي يَمِينٍ وَعَنِ الَّتِي شِمَالٍ عِزِينَ﴾ ٣٧
38. Mbega umwe wese muri bo, yipfuzwa kwinjizwa mu Bwami bw'ijuru bwuzuye inema; nk'abislamu bicisha bugufi! ﴿أَيُطَمَعُ كُلُّ آمَرٍ مِنْهُمْ أَنْ يُدْخَلَ جَنَّةَ نَعِيمٍ﴾ ٣٨

39. Nibateshwe bate, barahumba! Si nk'uko bavyipfuza, ntibazopfa babwinjiye. Mu vy'ukuri Twebwe Allah, Twabaremye mu mazi y'intanga bazi.

كَلَّا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِمَّا يَعْلَمُونَ ﴿٣٩﴾

40. Jewe Allah, Ndarahiye kw'izina ryanje, Jewe Imana Muremyi Yaremye ubuseruko n'uburengero vy'izuba, vy'ukwezi n'ivy'izindi nyenyeri^[1], ko Twebwe Allah Dushoboye vyose!

فَلَا أَقْسِمُ بِرَبِّ الْمَشَارِقِ وَالْمَغْرِبِ إِنَّا لَقَدِرُونَ ﴿٤٠﴾

41. Turashoboye kubahindura mu kubasubiriza hakaza ibindi biremwa nkabo, vyubaha Imana Allah kubarusha, kandi ntitwonanirwa n'ivyo!

عَلَىٰ أَنْ نُبَدِّلَ خَيْرًا مِنْهُمْ وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوقِينَ ﴿٤١﴾

42. Kubera ivyo rero, bareke gutyo babandanye guhakana no gufynata, kugeza aho bazokwibonera ubwabo uwo musu wabo w'izuka basezeraniwe ko bazohanwa;

فَدَرَاهِمٌ يَخْضَوْنَ وَيَلْعَبُونَ حَتَّىٰ يَلْقَوُا يَوْمَهُمُ الَّذِي يُوعَدُونَ ﴿٤٢﴾

43. Umusi bazutse bava mu kuzimu banyaragasa, nk'aho boba basiganwa gushika ku bigirwamana bahora basenga kw'isi, bishinze imbere yabo;

يَوْمَ يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ سِرَاعًا كَأَنَّهُمْ إِلَىٰ نُصَبٍ يُوْفَضُونَ ﴿٤٣﴾

44. Amaso yabo, azoba araba hasi ku guteterwa, bagayitse. Uwo rero, ni wa musu bari barasezeraniwe bakiri kw'isi ko uzobashikira, bakawuhakana.

الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٤٤﴾

71. Nuuh (Intumwa Nuhu) Aayah 28, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Mu vy'ukuri Twebwe Allah, Twarungitse Intumwa Nuhu (nyakugira amahoro y'Imana Allah) ku bantu bayo, Tuyibwira Dut: "Gabisha abantu bawe imbere yuko bashikirwa n'ibihano bibabaza cane".

إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ أَنْ أَنْذِرْ قَوْمَكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١﴾

2. Intumwa y'Imana Nuhu (nyakugira amahoro y'Imana Allah), irahaza ibabwira iti: "Bantu banje narungitsweko! Mu vy'ukuri jewe, ndi Umugabisha nyawe, nkaba ndi n'Intumwa kuri mwebwe.

قَالَ يَا قَوْمِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٢﴾

3. Ico ndabararikiye si ikindi, ni uko mwokwiyegereza Imana Allah mu vyo mukora vyose mukanyisenga ari Imwe Rudende mutayibangikanya, mugaheza mugatinya ibihano vyayo, maze mukanyumvira mu kwubahiriza amabwirizwa ndabashikiriza;

أَنْ أَعْبُدُوا اللَّهَ وَأَنْقُوهُ وَأَطِيعُونَ ﴿٣﴾

4. Imana Allah, Izoheza Ibagumirize akabanga ku vyaha vyanyu ntibibahaniye, Yongere Ibongerereze imyaka y'ukubaho gushika kw'isango ntarengwa ry'umwe wese muri mwebwe ryo gupfa. Mu vy'ukuri isango ntarengwa ryo gupfa, ryagenwe n'Imana Allah, rigeze ntirisubizwa

يَغْفِرْ لَكُمْ مِّنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُؤَخِّرْكُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى إِنَّ أَجَلَ اللَّهِ إِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّرُ لَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٤﴾

[1]Imana Allah Yarahiye kuri ivyo vyose, kuko harimwo ivyemezo vyerekana ubushobozi n'ububasha vy'uko Ishoboye kuzura ibiremwa.

inyuma. Iyo muba mubizi rero, mwokwihutiye ukwemera Imana Allah".

5. Intumwa y'Imana Nuhu (nyakugira amahoro y'Imana Allah), yavuze iti: "Mana yanje Rurema Allah! Mu vy'ukuri aba bantu banje, narabahamagariye ku kwemera ijoro n'umurango; ﴿قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا﴾ ٥

6. Ariko ihamagara ryanje ryo kukwemera, nta co ryabunguye atari ukumpunga n'ukunyirengagiza; ﴿فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَائِي إِلَّا فِرَارًا﴾ ٦

7. Mu vy'ukuri, igihe cose ndabahamagariye ku kwemera kugira ngo Ubababarire ivyaha vyabo, baca bazibiza intoke amatwi yabo kugira ntibanyumve, bakipfuka n'impuzu zabo kugira ntibambone, gutyo bagatsimbatare ku buhakanyi, bakanirengagiza ukwemera ku manyama. ﴿وَإِنِّي كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوا أَصْدِعُهُمْ فِيْءِ آذَانِهِمْ وَأَسْتَغْشَوْا ثِيَابَهُمْ وَأَصْرُوا وَاسْتَكْبَرُوا اسْتِكْبَارًا﴾ ٧

8. Hanyuma narabahamagariye ku kwemera izuba riva ku mugaragaro; ﴿ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جِهَارًا﴾ ٨

9. Hanyuma ndasemerera, ikindi gihe ndabongorera mw'ibanga; ﴿ثُمَّ إِنِّي أَعْلَنْتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ لَهُمْ إِسْرَارًا﴾ ٩

10. Ndaheza ndababwira nti: "Nimusabe Imana yanyu Rurema Allah imbabazi ku vyaha vyanyu, mwongere mwigaye kuri Yo ubugararizi bwanyu; mu vy'ukuri, ni Yo Nyenimbabazinyinshi; ﴿فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا﴾ ١٠

11. Nimwicisha bugufi ku Mana Allah, Izoheza lbamanurire imvura nyinshi; ﴿يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا﴾ ١١

12. Yongere Ibahe amatungo menshi n'ibibondo, Ibahe n'imirima itotahaye hamwe n'inzuzi. ﴿وَيُمِدْدُكُمْ بِأَمْوَالٍ وَأَنْبِيَاءٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا﴾ ١٢

13. Mbega bantu! Ko mutubaha Imana yanyu Allah ngo muyizere, muyisenge! ﴿مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا﴾ ١٣

14. Mu gihe ari Yo Yabaremye mu rukurikirane rutandukanye^[1]; ﴿وَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ أَطْوَارًا﴾ ١٤

15. Mbega, ntimubona ukuntu Imana Allah Yaremye amajuru indwi agerekeranye! ﴿أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللَّهُ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا﴾ ١٥

16. Iraheza Igira ukwezi kubaboneshereza mw'ijuru ribegereye, Igira n'izuba ngo ribabere itara ryakiriza bose rikabasurutsa! ﴿وَجَعَلَ الْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ الشَّمْسُ سِرَاجًا﴾ ١٦

17. Burya Imana Allah, Yaremye inkomoko yanyu mw'ivu^[2]; nka kurya Imeza imbuto mw'isi; ﴿وَاللَّهُ أَنْبَتَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا﴾ ١٧

[1] Yarabaremye mu ntanga, hanyuma Iziiremamwo amaraso avuze; hanyuma Iyaremamwo igihimba c'inyama, hanyuma Ikiiremamwo amagufa; hanyuma Iraheza Yambika nya magufa inyama.

[2] Imana Allah Yaremye so wanyu Adamu mw'ivu, Iraheza Itegekanya ibikenewe mu mfungurwa mw'ivu, kugira ngo ashobore kubandanya kuba kw'isi.

18. Hanyuma, Imana Allah Izobasubiza mw'ivu mupfuye, Iheze Inaribazuremwo kandi ku musi w'impera.

ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمْ

إِخْرَاجًا ﴿١٨﴾

19. Imana Allah, ni Yo Yabagiriye isi nk'isaso;

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ بِسَاطًا ﴿١٩﴾

20. Kugira ngo mugendagende mwidagemvye kuri yo".

لِتَسْلُكُوا مِنْهَا سُبُلًا فِجَاجًا ﴿٢٠﴾

21. Intumwa y'Imana Nuhu (nyakugira amahoro y'Imana Allah), yavuze iti: "Mana yanje Rurema Allah! Mu vy'ukuri, abantu banje barimonogoje mu kungarariza, barahaiza bakurikira abantu ata co amatungo yabo n'abana babo bizobungura, atari uguhura kw'isi no guhomba mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

قَالَ نُوحٌ رَبِّ إِنَّهُمْ عَصَوْنِي وَأَتَّبِعُوا مَنْ لَمْ يَزِدْهُ مَالَهُ وَوَلَدَهُ إِلَّا خَسَارًا ﴿٢١﴾

22. Abarongoye abandi, baragize n'ubwononyi bukomeye mu guhubisha ababumvira;

وَمَكَرُوا مَكْرًا كَبِيرًا ﴿٢٢﴾

23. Barahaiza bavuga babwira ba nyarucari bati: "Ntimurote muvavanura no gusenga imana zanyu ngo musenge Imana ya Nuhu; ntimureke gusenga "Waddu", canke "Suwaa'u", canke "Yaghuuthi", canke "Ya'uuqa" na "Nasri"^[1]".

وَقَالُوا لَا تَنْدَرُ إِلَّا الْهَيْكَلُ وَلَا تَنْدَرُ وَلَا تَنْدَرُ وَلَا تَنْدَرُ وَلَا سَوَاعًا وَلَا يَعْوثٌ وَيَعْوثٌ وَنَسْرًا ﴿٢٣﴾

24. Mu vy'ukuri abarongoye abandi, baramaze guhubisha ba nyarucari benshi. Kubera ivyo rero Mana! Ndagusavye ntiwongerereze abirenganije mu kukugarariza, kiretse ubuhuyi n'agahombo ku kandi".

وَقَدْ أَضَلُّوا كَثِيرًا وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا ضَلَالًا ﴿٢٤﴾

25. Kubera ibicumuro vyabo vy'agahomerabunwa rero, basomeshejwe nturi biturutse kw'iseganya. Bazokwinjizwa no mu muriro udahera. Ntibazoshobora kuronka ababatabara mu bihano, kiretse Imana Allah.

مِمَّا خَطَبْتَهُمْ أُعْرِفُوا فَأَدْخَلُوا نَارًا فَلَمْ يَجِدُوا لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْصَارًا ﴿٢٥﴾

26. Intumwa y'Imana Nuhu (nyakugira amahoro y'Imana Allah), imaze kwihebura ko batacemeye, yavuze iti: "Mana yanje Rurema Allah! Ntusige n'igisanira muri abo bagarariji, kigendagenda kw'isi;

وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لَا تَذَرْ عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكٰفِرِينَ دَبَابًا ﴿٢٦﴾

27. Mu vy'ukuri, niwabasigaza kuri iyi si, bazohubisha ibiremwa vyawe, kandi ntibazokwibaruka atari abantu b'abanyavyaha, b'abagarariji;

إِنَّكَ إِن تَذَرَهُمْ يُضِلُّوا عِبَادَكَ وَلَا يَلِدُوا إِلَّا فٰجِرًا كَفَّارًا ﴿٢٧﴾

28. Mana yanje Rurema Allah! Ngirira imbabazi jewe n'abavyeyi banje, n'uwo wese yinjije mu nzu yanje yemera Imana Allah. Wongere ubabarire abemeramana n'abemeramanakazi, kandi ntiwongerereze abirenganije mu kugarariza, kiretse ukubahonya kw'isi, hamwe n'agahombo mu buzima bw'inyuma yo gupfa".

رَبِّ أَعْرِفْ لِي وَلِوَالِدَيْ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِي مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا تَبَارًا ﴿٢٨﴾

[1] Ayo, ni amazina y'abantu beranda, bigeze kubaho hanyuma barapfa, maze shetani irahaiza yosha abantu babo ko bagararira ivyibutso bazokwama babubukirako, gutyo bagamburukire Imana Allah kurusha. Abashinze ivyo vyibutso, bamaze guhwera, hagaca igihe kirekire, shetani yashotse yosha abuzukuruza babo ko bosenga nya vyibutso, bakanavyifashisha mu gusaba. Ni na co gituma rero, kizira kikazirizwa kugira ibishusho n'ivyibutso, kwubakira iburi ku mva, kuko inyuma y'igihe kirekire birashobora gusengwa mu gishingo c'Imana Allah.

72. Al-Jinni (Amajini)
Aayah 28, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa,
Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Ntumwa y'Imana! Vuga ubwire abantu bawe uti: "Jewe, narahishuriwe ko umugwi w'Amajini wumvirije Qor'ani ndiko ndayisoma, uca ubwira benewabo uti: "Mu vy'ukuri twebwe Amajini, twumvise Qor'ani y'igitangaza;

قُلْ أَوْحَىٰ إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِّنَ الْجِنِّ ۖ فَقَالُوا إِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنًا عَجَبًا ﴿١﴾
2. Irongora mu nzira igororotse, duca turayemera ko ari amajambo y'Imana Allah. Ntituzokwigera tubangikanya Imana yacu Rurema Allah n'ikintu na kimwe.

يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ ۖ وَلَنْ نُشْرِكَ بِرَبِّنَا أَحَدًا ﴿٢﴾
3. Twemera n'uko Imana yacu Rurema Allah Nyaguhabwa icubahiro n'iteka biyikwiye, Itigeze Igira umugore canke umwana;

وَأَنَّهُ تَعَلَّىٰ جَدًّا رَبِّنَا مَا اتَّخَذَ صَاحِبَةً وَلَا وَلَدًا ﴿٣﴾
4. N'uko uwakehewe n'ubwenge muri twebwe ari we Ibilisi, yahora arementaniriza Imana Allah mu kuyomekera umugore n'umwana;

وَأَنَّهُ كَانَ يَفُولُ سَفِيهًا عَلَى اللَّهِ سَطَطًا ﴿٤﴾
5. Mu vy'ukuri, twahora twiyumvira ko abantu hamwe n'Amajini, batazorementaniriza Imana Allah mu kuyomekera umugore n'umwana;

وَأَنَّا ظَنَنَّا أَنْ لَنْ تَقُولَ الْإِنسُ وَالْجِنُّ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا ﴿٥﴾
6. Twiyumvira n'uko, hariho abagabo mu biremwa-muntu, bahora bikingira ku bagabo mu Majini ngo babakingire ibibi mu rugendo^[1], gutyo Amajini yongerereza abantu ubwoba bwo kuyatinya;

وَأَنَّهُ كَانَ رِجَالٌ مِّنَ الْإِنسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالٍ مِّنَ الْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا ﴿٦﴾
7. N'uko abagarariji mu bantu, biyumvira nk'uko mwebwe Amajini mwiyumvira, ko Imana Allah Itazozura n'umwe mu biremwa.

وَأَنَّهُمْ ظَنُّوا كَمَا ظَنَنْتُمْ أَنْ لَنْ يَبْعَثَ اللَّهُ أَحَدًا ﴿٧﴾
8. Mu vy'ukuri, twaratumbereye amaja kw'ijuru gusuma urusaku, dusanga ryuzuye abamalayika bakomeye cane baricungereye n'ibishirira vy'inyenyeri nyakotsi.

وَأَنَّا لَمَسْنَا السَّمَاءَ فَوَجَدْنَا مُلَائِكًا حَرَسًا شَدِيدًا وَشُهَبًا ﴿٨﴾
9. Mu vy'ukuri, twahora twicara ku mfuruka zaryo, mu vyicarero vyo gusuma urusaku. Kuva ubu, uwo wese rero ahirahiye ngo asume urusaku amaja kw'ijuru, asanga arindirirwe n'igishirira nyakotsi giturira^[2].

وَأَنَّا كُنَّا نَقْعُدُ مِنْهَا مَقْعِدًا لِلسَّمْعِ ۖ فَمَنْ يَسْمَعُ آلَانَ يَجِدْ لَهُ شُهَابًا رَّصَدًا ﴿٩﴾
10. Mu vy'ukuri, ntituzi rero ko gucungera ijuru bidasanzwe, ari ku nabi y'abari kw'isi, canke ko Imana yabo Rurema Allah Ibashakira ineza n'ubugororotsi!

وَأَنَّا لَا نَدْرِي أَشَرُّ أَرِيدَ يَمِّنَ فِي الْأَرْضِ ۖ أَمْ أَرَادَ بِهِمْ رَبُّهُمْ رَشَدًا ﴿١٠﴾

[1] Ukwo kwikingira ibibi ku biremwa, ari na kwo Imana Allah Yihanije ababangikanyamana, ni ibangikanyamana rikuru. Ntiribabarirwa n'Imana Allah, kiretse mu gihe uwarigize yigaye nya kwigaya ku Mana Allah. Iyi Aayah rero hamwe n'ivyo, irihaniza cane kuja ku bapfumu, ba rumenyi na ba senyagara, n'abandi.

[2] Muri iyi Aayah ya 9 n'ya 10, harimwo icemezo c'uko abapfumu, abarizi, ba rumenyi na ba senyagara, batazi namba ibinyegejwe ibiremwa.

11. Mu vy'ukuri, burya muri twebwwe Amajini, harimwo abagorotsi bikwiye, harimwo kandi abagarariji n'ibigaba. Turi imigwi itandukanye mu kwemera. وَأَنَا مِنَّا الصَّالِحُونَ وَمِنَّا دُونَ ذَلِكَ كُنَّا طَرَائِقَ قَدَا ۝۱۱
12. Mu vy'ukuri, twari tuzi ko tutazonanira Imana Allah, aho tuzoba turi hose, haba kw'isi canke mu kirere, kandi ko ata buhungiro. وَأَنَا ظَلَمْنَا أَنْ لَنْ نُعْجِزَ اللَّهَ فِي الْأَرْضِ وَلَنْ نُعْجِزَهُ هَرَبًا ۝۱۲
13. Mu vy'ukuri, igihe twumva Qor'ani, twaciye tuyemera ata guhigimanga ko ari ukuri kuvuye ku Mana Allah. Kubera ivyo rero, uwo wese yemera Imana yiwe Rurema Allah, ntatinye kurenganywa mu kugabanywa ku ndishi canke kurengerezwa ku vyaha. وَأَنَا لَمَّا سَمِعْنَا الْهُدَىٰ ءَامَنَّا بِهِ ۚ فَمَنْ يُؤْمِنُ بِرَبِّهِ ۚ فَلَا يَحْأَفُ بِخَسَا وَلَا رَهَقًا ۝۱۳
14. Muri twebwwe rero, harimwo abislamu b'ukuri, hakabamwo n'abirenganya mu kurenga ku mabwirizwa y'Imana Allah. Abazokwicisha bugufi rero bakaba abislamu; abo, ni bo bazoba batumbereye inzira y'ukuri. وَأَنَا مِنَّا الْمُسْلِمُونَ وَمِنَّا الْقَاسِطُونَ ۖ فَمَنْ أَسْلَمَ فَأُولَٰئِكَ تَحَرَّوْا رَشَدًا ۝۱۴
15. Nayo abirenganije mu kurenga ku mabwirizwa y'Imana Allah; abo, ni bo bazoba inkwi z'umuriro udahera Jahannamu". وَأَمَّا الْقَاسِطُونَ فَكَانُوا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا ۝۱۵
16. Iyo abagarariji mu bantu no mu Majini barangoka mu nzira y'ukwemera Imana Allah, bakaba abislamu, Twebwwe Allah, Twari kubaronsa amazi menshi cane bakoroherwa mu kuronka ibibabeshaho mu buzima bwo kw'isi; وَأَلْوِ اسْتَقِيمُوا عَلَى الطَّرِيقَةِ لَا تَشْقِيَهُمْ مَاءٌ عَدَقًا ۝۱۶
17. Kugira ngo Tubagerageze ko bashima inema bahawe n'Imana Allah. Uwo wese rero azokwiringagiza kwumviriza no kugendera urwibutso rw'Imana yiwe Rurema Allah rwa Qor'ani, Imana Allah Izomushira mu bihano bikomeye. لِنَفَعْنَهُمْ فِيهِ ۚ وَمَنْ يُعْرِضْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِ يَسْلُكْهُ عَذَابًا صَعَدًا ۝۱۷
18. Mu vy'ukuri imisigiti yose, ni iy'Imana Allah, yagenewe ko Isengerwamwo. Kubera ivyo rero, ntimuze muyisengeremwo ikindi kintu hamwe n'Imana Allah, gutyo muheze musabe, musenge ku bw'Imana Allah^[1]. وَأَنْ أَلْمَسَجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا ۝۱۸
19. Narahishuriwe n'uko igihe Umuja w'Imana Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) yariko arasengera ahitwa Batwnu Nakhla, Amajini yahatswe kwuriranako bitewe n'umugundano wo guhurumbira kwumviriza Qor'ani. وَأَنَّهُ لَمَّا قَامَ عَبْدُ اللَّهِ يَدْعُوهُ كَادُوا يَكُونُونَ عَلَيْهِ لِبَدًا ۝۱۹
20. Ntumwa y'Imana! Vuga ubwire abagarariji uti: "Jewe, nsenga gusa Imana yanje Rurema Allah Yonyene, kandi sindayibangikanya n'ikindi kintu mu kuyisenga". قُلْ إِنَّمَا أَدْعُوا رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِهِ ۚ أَحَدًا ۝۲۰

[1] Iyi Aayah, ibwiriza kwubahiriza imisigiti mu kutayikoreramwo ikintu ico ari co cose cotosekaza izirikanamana, ikanahimiriza no gukurikira Intumwa yayo Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah).

21. Babwire uti: “Jewe mu vy’ukuri, nta bushobozi mfise bwo kubakingira ikibi canke bwo kubaronsa iciza”. ﴿قُلْ إِنِّي لَأَ أَمْلِكُ لَكُمْ صَرًّا وَلَا رَشَدًا﴾

22. Babwire uti: “Jewe mu vy’ukuri, nta n’umwe ashoboye kunkingira ibihano vy’Imana Allah mu gihe noyigarariza; kandi muri ico gihe, nta buhungiro noronka atari ku Mana Allah; ﴿قُلْ إِنِّي لَنْ يُجِيرَنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ وَلَنْ أَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا﴾

23. Nta na kimwe njejwe, kiretse gushikiriza ubutumwa, Imana Allah Yandungikanye. Uwo wese rero azogarariza Imana Allah hamwe n’Intumwa yayo, nta nkeka ko indishi yiye ari umuriro udahera Jahannamu, azowubamwo ibihe bidahera, mu bihano vyamahoro”. ﴿إِلَّا بَلَاغًا مِنَ اللَّهِ وَرِسَالَاتِهِ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا أَبَدًا﴾

24. Kugeza aho ababangikanyamana bazobonera ibihano basezeraniwe, aho ni ho rero bazoheza bagatahura uwufise abatabazi bagoyagoya, kandi bari ku rushi. ﴿حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ أَضْعَفُ نَاصِرًا وَأَقَلُّ عَدَدًا﴾

25. Ntumwa y’Imana! Bwira ababangikanyamana uti: “Sinzi ko ivyo bihano mwasezeraniwe biri hafi gushika, canke ko Imana yanje Rurema Allah Izobihana ikiringo kirekire, bitarashika”. ﴿قُلْ إِنْ أَدْرِي أَقْرَبُ مَا تُوعَدُونَ أَمْ يَجْعَلُ لَهُ رَبِّي أَمَدًا﴾

26. Imana Allah, ni Yo Izi ibinyegejwe ibiremwa, kandi ntiyereka uwo ari we wese ivyo binyegezwa vyayo; ﴿عَلِمَ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلَىٰ غَيْبِهِ أَحَدًا﴾

27. Kiretse uwo Yishimiye Ikamugira Intumwa. Uyo muri ico gihe rero, Imana Allah Iraheza Ikamwereka mu binyegezwa vyayo, Ikanamurungikira abamalayika bamucungereye imbere n’inyuma yiye, ku kuzitira abasumyi b’urusaku mu Majini^[1]; ﴿إِلَّا مَنْ أَرَادَ مِنْ رِيسُولٍ فَإِنَّهُ يَسْلُكُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ رَصَدًا﴾

28. Kugira ngo Intumwa (nyakugira amahoro n’impuhwe z’Imana Allah), imenye ko n’Intumwa z’aho hambere yayo, zakingiwe nkayo mu gihe co gushikiriza ubutumwa, n’uko ikingiwe Amajini nk’uko zakingiwe; yongere imenye n’uko ubumenyi bw’Imana Allah, bukikuje ukuntu izo Ntumwa zimerewe hamwe n’amabwirizwa zikeneye kwisungwa; imenye kandi n’uko Imana Allah Izi bikwiye igitigiri c’ibintu vyose. ﴿يَعْلَمَ أَنْ قَدْ أَبْلَغُوا رَسُولًا رَّبِّهِمْ وَأَحَاطَ بِمَا لَدَيْهِمْ وَأَحْصَىٰ كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا﴾

73. Al-Muzzammil (Uwizingiriye mu mpuzu) Aayah 20, Makka

Kw’izina ry’Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

1. Ewe wizingiriye mu mpuzu!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿١﴾

2. Haguruka usenge mw’ijoro, usigaze umwanya muto wo kuruhuka;

﴿قُمِ اللَّيْلُ إِلَّا قَلِيلًا﴾ ﴿٢﴾

[1] Kugira ntihagire n’umwe mu Majini ashobora gusuma urusaku mu kumenya ibinyegezwa vyayo.

3. Senga igice c'ijoro canke ugabanyeko gato gushika ku ca gatatu caryo;

تَصَفَّهُ أَوْ انْقُصْ مِنْهُ قَلِيلًا ﴿٣﴾

4. Canke wongereko gato gushika ku vya gatatu bibiri, hanyuma usome neza Qor'ani ntagatifu mu bwitonzi, wubahirije amategeko y'ukuntu isomwa.

أَوْ زِدْ عَلَيْهِ وَرَتِّلِ الْفُرْقَانَ تَرْتِيلًا ﴿٤﴾

5. Mu vy'ukuri Twebwe Allah, Tuzokumanurira Qor'ani irimwo amabwirizwa ahambaye.

إِنَّا سَأَلْنَا عَلَيْكَ فَأَوْلاً تَفِيلاً ﴿٥﴾

6. Mu vy'ukuri, ukwiyegereza Imana Allah mu gusenga mw'ijoro, kuratururuzwa umushaha kurusha, kandi kuratuma utahura neza igisomwa, kuko umuntu muri uwo mwanya, nta buremere n'umwitwarariko w'ivy'isi biba bimuhanze.

إِنَّ نَاشِئَةَ اللَّيْلِ هِيَ أَشَدُّ وَطْئًا وَأَقْوَمُ قِيلاً ﴿٦﴾

7. Ntumwa y'Imana! Mu vy'ukuri ku murango, urafise umwanya munini ukwiye wo gutunganya ivyawe n'ibindi bikorwa vy'ishikirizabutumwa. Kubera ivyo rero, koresha umwanya wo mw'ijoro mu gusenga Imana yawe Allah;

إِنَّ لَكَ فِي النَّهَارِ سَبْحًا طَوِيلًا ﴿٧﴾

8. Wongere uninahaze Izina ry'Imana yawe Rurema Allah, kandi wamizeko kuyisenga bimwe bivuye ku mutima, unayizere.

وَأَذْكُرِ اسْمَ رَبِّكَ وَتَبَتَّلْ إِلَيْهِ تَبْتِيلًا ﴿٨﴾

9. Imana Allah, ni Yo Mubungabunzi Rugaba w'ubuseruko n'uburengerero n'ibiri hagati y'aho, nta mana rero ibwirijwe gusengwa atari Yo Yonyene gusa. Kubera ivyo rero, yizere uheze uyigire Umuhagarikizi wawe muri vyose.

رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاتَّخِذْهُ وَكِيلًا ﴿٩﴾

10. Uheze wihanganire n'ivyo ababangikanyamana bakuvugako, mu kugutyozwa wewe hamwe n'idini warungikanwe, maze witandukanye n'ivyo bakora unabirengagize ata gahigihigi.

وَأَصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَاهْجُرْهُمْ هَجْرًا جَمِيلًا ﴿١٠﴾

11. Maze undekere Jewe Allah abahakana Aayah zanje, borohewe mu buzima bwo kw'isi; batenyenyerere gato, maze ubandekere vuba bwango bazokwibonerako.

وَدَّرَنِي وَالْمُكَذِّبِينَ أُولَى النَّعْمَةِ وَمَهَلْهُم قَلِيلًا ﴿١١﴾

12. Mu vy'ukuri Twebwe Allah, Turafise ibihano Twabateguriye mu buzima bw'inyuma yo gupfa; ibihano vyo kubaheshwa iminyororo iremereye no guturirwa mu muriro ururumba ata guhesha;

إِنَّ لَدَيْنَا أَكْبَالًَا وَجَحِيمًا ﴿١٢﴾

13. N'imfungurwa zihagama uwuziriye, n'ibindi bihano vy'akataraboneka bibabaza cane bibarindiriyeye;

وَطَعَامًا ذَا غُصَّةٍ وَعَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٣﴾

14. Umusi isi hamwe n'imisozi bizogigima, maze imisozi ikaba nk'amaburi y'umusenyi woroshe yayotse.

يَوْمَ تَرْجُفُ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ وَكَانَتِ الْجِبَالُ كَثِيبًا مَهِيلًا ﴿١٤﴾

15. Bantu b'i Makka! Mu vy'ukuri Twebwe Allah, Twarabarungikiye Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), kugira itubere icabona ku bugararizi n'ubugaba bwanyu, nk'uko Twarungikiye Firawuni Intumwa Musa (nyakugira amahoro y'Imana Allah);

إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَيْكُمْ رَسُولًا شَهِدًا عَلَيْكُمْ كَمَا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ رَسُولًا ﴿١٥﴾

16. Ni uko rero, Firawuni yarahakanye iyo Ntumwa, ntuyaheza ngo ayemere, Dushoka Tumuhanisha ibihano vy'akarorero^[1]. وَيَبْلَا وَيَبْلَا ۝۱۶

17. Mbega none, ni gute mwokwikingira - mu gihe mwobandanya kugarariza - ibihano vy'umusi w'izuka, umusi uzosazisha abana bakamera imvi kubera intureka zawo! فَكَيْفَ تَتَّقُونَ إِنْ كَفَرْتُمْ يَوْمًا يَجْعَلُ الْوِلْدَانَ شِيبًا ۝۱۷

18. Kuri uwo musu, ijuru rizokwata imigaga. Ni isango ry'Imana Allah ritegerezwa gushika nta gisivya. أَلَسْمَاءٌ مُنْقَطِعَةٌ بِهِ كَانَتْ وَعَدُّهُ مَفْعُولًا ۝۱۸

19. Mu vy'ukuri, izi Aayah za Qor'ani zigabisha, zirimo urwibutso ku bantu. Uwushaka kwibuka rero, niyumvire Imana Allah, maze afate inzira igana ku Mana yiwe Rurema Allah. إِنَّ هَذِهِ تَذَكِرَةٌ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا ۝۱۹

20. Muvugishwamana! Mu vy'ukuri Imana yawe Rurema Allah, Irazi ko wewe hari igihe uhaguruka mw'ijoro gusenga umwanya wababa ivya gatatu bibiri vyaryo, ikindi gihe ugasenga igice caryo canke ica gatatu caryo; kandi aho hose uba uri kumwe na bamwe mu ngendanyi zawe. Burya Imana Allah, ni Yo Itunganya ibiringo vy'ijoro n'umurango. Imana Allah rero, Irazi ko mutazoshobora kwubahiriza ibiringo vyo gusenga ijoro ryose, kubera ivyo rero, Iraborohereje. Muraheza rero musome mw'isengesho ry'ijoro, ibisomwa vyoroshe muri Qor'ani. Imana Allah, Irazi ko muri mwebwe hazobamwo abarwaye, abafata ingendo baja kurondera icorirenza mu mpano z'Imana Allah, n'abandi rero baja guharanira idini ryayo. Kubera ivyo rero, murasoma mw'isengesho ry'ijoro mu gicugu, ibisomwa biboroheye muri Qor'ani, muheze mutsimbataze n'amasengesho-bwirizwa, mwongere mutange n'ishikanwa-bwirizwa, hanyuma mugurane Imana Allah, ingurane nziza mu gutanga imperezwa ku bwayo. Nta na kimwe rero mutanga ku neza yanyu, kiretse ko muzosanga indishi yaco ku Mana Allah, muzosanga ari neza n'indishi nyinshi kuruta ivyo mwatanze kw'isi. Nimusabe kandi imbabazi ku Mana Allah mu bihe vyose. Mu vy'ukuri Imana Allah, ni Yo Nyenimbabazi-ntangere ku bigaya, Nyenimbabazi ku batoni bayo. إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَىٰ مِنْ ثُلُثِي اللَّيْلِ وَنِصْفَهُ وَثُلُثَهُ وَطَائِفَةٌ مِنَ الَّذِينَ مَعَكَ وَاللَّهُ يُقَدِّرُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ عَلِيمٌ أَنْ لَنْ تُحْصُوهُ فَتَابَ عَلَيْكُمْ فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ عَلِيمٌ أَنْ سَيَكُونَ مِنْكُمْ مَرْضَىٰ وَآخَرُونَ بِضَرِبُونَ فِي الْأَرْضِ يَنْتَعُونَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَآخَرُونَ يُقْتَبِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاقْرَءُوا اللَّهَ قُرْآنًا حَسَنًا وَمَا تُقَدِّمُوا لِأَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ نَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرًا وَأَعْظَمَ أَجْرًا وَأَسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ۝۲۰

[1] Iyi Aayah, iragabisha uwo wese aca kubiri n'Intumwa akagabitanya, ko ashobora gushikirwa n'ibihano nk'ivyashikiye Firawuni n'abantu biwe.

74. Al-Muddatthir (Uwipfutse)
Aayah 56, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa,
Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Ewe wipfutse impuzu!

يَتَأْتِيهَا الْمَدْدَرُ ①

2. Haguruka ugabishe abantu ku bihano vy'Imana Allah;

فَمَ فَإَنْذِرْ ②

3. Ninahaza wongere ukuze n'Imana yawe Rurema Allah,
mu kuyiyegereza mu vyo ukora vyose;

وَرَبِّكَ فَكَبِّرْ ③

4. Sukura n'impuzu zawe ibihumanya kuko isuku
ry'ibiboneka riranga isuku ry'umushaha n'ibitaboneka;

وَيُبَابِكَ فَطَهِّرْ ④

5. Bandanya witandukanye n'ibigirwamana vyose
ntukavyegere;

وَالرُّجْزَ فَأَهْجُرْ ⑤

6. Kandi ntugatange uzeye gusubirizwa mu ndumane
umurengera;

وَلَا تَمُنْ تَسْتَكْبِرْ ⑥

7. Kubera ugushimwa n'Imana yawe Rurema Allah,
niwihanganire ishira mu ngiro ry'amabwirizwa yayo.

وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ ⑦

8. Nihavuzwa inzamba ya kabiri yo kuzuka;

فَإِذَا نُفِرَ فِي النَّافُورِ ⑧

9. Uwo musu, ni wo uzoba uremereye cane ku bagarariji;

فَذَلِكَ يَوْمٌ عَسِيرٌ ⑨

10. Ntuzoborohera na gato kubera ibibazo vy'iharurirwa.

عَلَى الْكُفْرَيْنِ عَسِيرٌ يَسِيرٌ ⑩

11. Ntumwa y'Imana! Ndekerana Jewe Allah, uwo Naremye
mu nda ya nyina ari wenyene, ata matungo ata n'abana
yavukanye;

ذَرْنِي وَمَنْ خَلَقْتُ وَحِيدًا ⑪

12. Ndaheza Ndamuha amatungo menshi amaze kuvuka;

وَجَعَلْتُ لَهُ مَالًا مَمْدُودًا ⑫

13. N'abana bama hambavu yiwe i Makka;

وَبَيْنَ شُهُودًا ⑬

14. Ndamworohereza no mu buzima bw'isi, Ndamuhesha
n'icubahiro;

وَمَهَّدْتُ لَهُ تَمْهِيدًا ⑭

15. Hanyuma akipfuzwa ko Nomwongerereza ku vyo afise,
kandi yarangaraje!

ثُمَّ يَظْمَعُ أَنْ أَرْبِدَ ⑮

16. Eka, nateshwe ate, arahumba! Mu vy'ukuri, ni umuntu
yama yarwanije Aayah n'ivyemezo vyacu;

كَلَّا إِنَّهُ كَانَ لِإِنْتِنَا عَنِيدًا ⑯

17. Nzomuha ibihano bikomakomeye cane ata
gahengwe^[1].

سَأَرْهُقُهُ صُعُودًا ⑰

18. Mu vy'ukuri, yaricaye ariyumvira ico yotegekanya,
kugira atyozwe Qor'ani n'Intumwa Muhamadi (nyakugira
amahoro n'impuhwe z'Imana Allah).

إِنَّهُ فَكَّرَ وَقَدَّرَ ⑱

19. Nyakuvumwa n'Imana Allah! Ukuntu yategekanije iryo
tyoza!

فَقَتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ ⑲

[1] Uwuvugwa muri izi Aayah, ni umuhakanyi ruhebwa w'i Makka, yitwa Al-Waliid mwene Al-Mughhiira. Ibihano yasezeraniwe ng'aho, bitegekanirijwe uwo wese ahakana akarwanya ukuri yivuye inyuma.

20. Hanyuma, nyakuvumwa n'Imana Allah! Ukuntu yategekanije iryo tyoza!

ثُمَّ قُنِىلَ كَيْفَ قَدَّرَ ﴿٦٥﴾

21. Hanyuma arihweza ico yovuga mu gutyoza Qor'ani n'Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah);

ثُمَّ نَظَرَ ﴿٦٦﴾

22. Araheza arijirirwa mu maso, aranyinyirwa kuko atoroheye kuronka ico yovuga.

ثُمَّ عَبَسَ وَبَسَرَ ﴿٦٧﴾

23. Hanyuma arirengagiza ukuri n'amanyama menshi ku bwishime;

ثُمَّ أَدْبَرَ وَأَسْتَكْبَرَ ﴿٦٨﴾

24. Aca avuga atyoza Qor'ani ati: "Iyi Qor'ani si ikindi, kiretse ko ari uburozi, Muhamadi yarazwe n'ab'aho hambere;

فَقَالَ إِنَّ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ يُؤْتَرُ ﴿٦٩﴾

25. Mu vy'ukuri Qor'ani si ikindi, kiretse ko ari amajambo yabuye ku bantu b'abakurambere, araheza ayitirira Imana".

إِنَّ هَذَا إِلَّا قَوْلَ الْبَشَرِ ﴿٧٠﴾

26. Jewe Allah, Nzomuta mu muriro ubabura.

سَاصِلِيهِ سَقَرٌ ﴿٧١﴾

27. Mbega ni igiki cokumenyeshya uwo muriro ubabura ico ari co?

وَمَا أَدْرَاكَ مَا سَقَرٌ ﴿٧٢﴾

28. Nta co usigaza utakirigise, nta n'ico urekura ngo gicaruke;

لَا تُبْقِي وَلَا تَذَرُ ﴿٧٣﴾

29. Ubabura urukoba rw'umubiri mu kanya isase;

لَوْحَةٌ لِّلْبَشَرِ ﴿٧٤﴾

30. Ucungerewe n'abamalayika b'ibihangange cumi n'icenda, bakaba ari na bo bajewe guhana.

عَلَيْهَا تِسْعَةَ عَشَرَ ﴿٧٥﴾

31. Twebwe Allah, ntitwashizeho abacungera uwo muriro, atari abamalayika b'ibihangange. Ntitwanagize ico gitigiri cabo, atari ukugira ngo kibe ikigeragezo ku bagarariji; kugira n'abahawe Igitabu bamenye ko Qor'ani ari ukuri; no kugira ngo ukwemera kw'abemera Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo, kwiyongere; no kugira ngo abahawe Igitabu n'abemeramana ntibasubire gukekeranya mw'idini ku vyerekeye igitigiri c'abamalayika bacungereye Jahannamu^[1]; no kugira ngo abafise indwara y'uburyarya mu mitima yabo n'abagarariji, bavuge batangara bati: "Mbega, Imana Allah Yashatse kuvuga iki mu gutanga aka karorero k'igitigiri c'abamalayika bacungereye umuriro!". Ni nk'ukwo nyene rero Imana Allah, Ihubisha uwo Ishatse kuko yahisemwo uguhakana, Ikarongora mu nzira yayo uwo Ishatse, kuko yahisemwo ukwemera. Nta n'umwe rero azi igitigiri c'ingabo z'Imana yawe Rurema Allah uko kingana, atari Yo Yonyene ubwayo, kanatsinda uwo muriro wa Jahannamu si ikindi, kiretse ko ari urwibutso ku bantu.

وَمَا جَعَلْنَا أَصْحَابَ النَّارِ إِلَّا مَلَائِكَةً
وَمَا جَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ إِلَّا فِتْنَةً لِّلَّذِينَ كَفَرُوا
لِيَسْتَبَيِّنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَيَرْتَدِّدَ
الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنَّا وَلَا يُرْتَابَ الَّذِينَ
أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْمُؤْمِنُونَ وَلِيَقُولَ الَّذِينَ
فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ وَالْكَافِرُونَ مَاذَا أَرَادَ
اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَن
يَشَاءُ وَيَهْدِي مَن يَشَاءُ وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ
رَبِّكَ إِلَّا هُوَ وَمَا هِيَ إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْبَشَرِ ﴿٧٦﴾

[1] Kuko ico gitigiri nyene, ni co kivugwa no mu bindi Bitabu vyamanuwe.

32. Eka nibateshwe bate, barahumba! Si uko bahakanye Intumwa na Qor'ani! Jewe Allah, Ndarahiye ku kwezi! كَلَّا وَالْقَمَرَ ﴿٣٢﴾
33. No kw'ijoro iyo bwije hakijima! وَاللَّيْلِ إِذْ أَدْبَرَ ﴿٣٣﴾
34. No ku gitondo iyo hakeye bugatamanzura! وَالصُّبْحِ إِذَا أَصْفَرَ ﴿٣٤﴾
35. Ko mu vy'ukuri uwo muriro wa Jahannamu, ari kimwe mu ntureka zihambaye! إِنَّهَا لِإِخْدَى الْأَكْبَرِ ﴿٣٥﴾
36. Kugira ngo habe igabishwa ry'abantu ku bihano vy'Imana Allah; نَذِيرًا لِلْبَشَرِ ﴿٣٦﴾
37. Ku wo ari we wese muri mwebwe ashaka gutera intambwe mu kwemera, canke ashaka gutera asubira inyuma mu buhakanyi. لَمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَتَقَدَّمَ أَوْ يَتَأَخَّرَ ﴿٣٧﴾
38. Umuntu wese rero azogirwa ingwati ku vyo yakoze, ntazobohorwa kiretse mu gihe yoba yakoze ibitunganye canke ahanwe; كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِينَةٌ ﴿٣٨﴾
39. Havuyemwo gusa abantu b'iburyo, bazohabwa ibitabu vy'ibikorwa vyabo mu minwe yabo y'iburyo. إِلَّا أَصْحَابَ الْأَيْمِينِ ﴿٣٩﴾
40. Abo rero, ni bo bazoba bari mu mirima itotahaye yo mu Bwami bw'ijuru, babazanya; فِي جَنَّاتٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٤٠﴾
41. Ukuntu abanyavyaha bamerewe. عَنِ الْمُجْرِمِينَ ﴿٤١﴾
42. Bazobabaza bati: "Mbega, ni igiki catumye mwinjira mu muriro ubabura wama wegenyewe?" مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرٍ ﴿٤٢﴾
43. Na bo bazobishura bati: "Tukiri kw'isi, ntitwari mu basenga amasengesho-bwirizwa; قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمَصْلِينَ ﴿٤٣﴾
44. Ntitwigeze tunafungurira abakene; وَلَمْ نَكُ نَطْعُمُ الْمَسْكِينِ ﴿٤٤﴾
45. Twahora dukora n'ivyaha hamwe n'abanyavyaha; وَكُنَّا نُخْوِضُ مَعَ الْخَائِضِينَ ﴿٤٥﴾
46. Twahora tunahakana ko ata n'umusi w'impera uriho; وَكُنَّا نُكَدِّبُ بِيَوْمِ الدِّينِ ﴿٤٦﴾
47. Kugeza n'aho dushikiriwe n'urupfu, tukiri nk'uko turi". حَتَّىٰ أَتَانَا الْيَقِينِ ﴿٤٧﴾
48. Kuri uwo musu rero, ivugira ry'abavugira abandi^[1] nta co rizobamarira namba. فَمَا تَنْفَعُهُمْ شَفِيعُهُ الشَّافِعِينَ ﴿٤٨﴾
49. Mbega bafashwe n'iki, ko birengagiza kwibutswa n'iyi Qor'ani! فَمَا لَهُمْ عَنِ التَّذَكُّرَةِ مُعْرِضِينَ ﴿٤٩﴾
50. Wogira ngo ni imparage zivudutse zitekewe n'ubwoba; كَأَنَّهُمْ حُمُرٌ مُسْتَنْفِرَةٌ ﴿٥٠﴾
51. Zihunze intambwe. فَرَّتْ مِنْ قَسْوَرَةٍ ﴿٥١﴾
52. Ahubwo umwe wese muri bo, agomba ko yohabwa Igitabu ciwe bwite, cemeza ko wewe uri Intumwa y'Imana. بَلْ يُرِيدُ كُلُّ امْرِئٍ مِّنْهُمْ أَنْ يُؤْتَىٰ صُحُفًا مِّنْشَرَةٍ ﴿٥٢﴾

[1] Mu bamalayika, Intumwa n'abandi.

53. Eka nibateshwe bate, barahumba! Si nk'uko bibaza namba, ahubwo ntibatinya ibihano vyo mu buzima bw'inyuma yo gupfa n'iharurirwa, ngo baheze bavvitegurire.

كَلَّا بَلْ لَا يَخْفَاؤُنَّ الْأَخِرَةَ ﴿٥٣﴾

54. Eka, nibateshwe bate, barahumba! Mu vy'ukuri iyo Qor'ani, ni urwibutso rukwiye ku wushaka kwibuka.

كَلَّا إِنَّهُ تَذَكِّرَةٌ ﴿٥٤﴾

55. Uwo wese rero ashaka kunyurwa n'iyo Qor'ani, aranyurwa.

فَمَنْ شَاءَ ذَكَّرْهُ ﴿٥٥﴾

56. Ntibazonyurwa atari uko Imana Allah Ibishatse. Ni Yo **هُوَ أَهْلُ** وَمَا يَذْكُرُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ هُوَ أَهْلُ نyenugutinywa Ikgamburukirwa, ni na Yo Nyenimbabazi.

التَّقْوَى وَأَهْلُ الْمَعْفِرَةِ ﴿٥٦﴾

75. Al-Qiyaamah (Izuka ry'ibiremwa)
Aayah 40, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Jewe Allah, Ndarahiye ku musu w'izuka ry'ibiremwa n'iharurirwa ryavyo!

لَا أُقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿١﴾

2. Ndanarahiye no ku mutima winegura kenshi^[1]! Ko ibiremwa bizozuka.

وَلَا أَقْسِمُ بِاللُّؤَامَةِ ﴿٢﴾

3. Mbega, umuntu w'umugarariji yibaza ko Tutazosubira kwegeranya amagufa yiwe inyuma yo gupfa!

أَحْسَبُ الْإِنْسَانَ أَنْ نَجْمَعُ عِظَامَهُ ﴿٣﴾

4. Vyobuzwa n'iki! Twebwe Allah Tuzosubira kuyegeranya, ahubwo Turashoboye no kuringaniza intoke n'amakanda yazo nk'uko zari ziri imbere yo gupfa.

بَلَى قَلْدِيرِينَ عَلَيَّ أَنْ تُسَوِّىَ بَنَاتَهُ ﴿٤﴾

5. Ahubwo rero, umuntu ahakana yivuye inyuma izuka ry'ibiremwa, ashaka ko yoguma mu vyaha;

بَلْ يُرِيدُ الْإِنْسَانُ لِيَفْجُرَ أَمَامَهُ ﴿٥﴾

6. Maze akabaza atangara n'itebura n'akantu ati: "Mbega izuka ry'ibiremwa rizoshika ryari!"

يَسْأَلُ أَبْيَانَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿٦﴾

7. Igihe umugarariji yakanutse amaso ku bwoba bw'intureka z'uwu musu;

فَإِذَا بَرِقَ الْبَصَرُ ﴿٧﴾

8. Ukwezi kukazima, hakaba ubwirakabiri;

وَحَسَفَ الْقَمَرُ ﴿٨﴾

9. Izuba hamwe n'ukwezi bigashirwa hamwe, ntihabire kuba ijoro n'umurango;

وَجُمِعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ ﴿٩﴾

10. Kuri uwo musu, umuntu azovuga ati: "Ubuhungiro bwo gukira ibihano buri hehe!"

يَقُولُ الْإِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ أَيْنَ الْمَفْرُ ﴿١٠﴾

11. Muntu! Eka teshwa ute, urahumba! Si nk'uko uvyipfuzwa, nta buhungiro, eka nta n'ubukiriro;

كَلَّا لَا وَزَرَ ﴿١١﴾

12. Kuri uwo musu, amaherezo y'ibiremwa vyose n'ubutururo bwavyo, ni ku Mana yawe Rurema Allah.

إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمُسْتَقَرُّ ﴿١٢﴾

[1] Umutima winegura kenshi ku kudakora ibitegetswe, canke ku gukora ibibujijwe bizira, ni umutima w'umwemeramana.

13. Umuntu kuri uwo musi, azomenyeshwa ivyo yakoze vyose; ivyiza n'ibibi, n'ivyo yagizemwo uruhara bigakorwa yarapfuye. ﴿يُنْبِئُوا الْإِنْسَانَ بِمَا قَدَّمَ وَأَخَّرَ﴾ ١٣
14. Ahubwo rero, burya umuntu wenyene ku gatwe kiwe, ni isura ku vyo yakoze n'ivyo atakoze; ﴿بَلِ الْإِنْسَانِ عَلَىٰ نَفْسِهِ ۖ بَصِيرَةٌ﴾ ١٤
15. N'aho yotanga ivyireguzo yisigura ku vyaha yakoze, nta co bizomwungura. ﴿وَلَوْ أَلْفَىٰ مَعَادِيرُهُ﴾ ١٥
16. Ntumwa y'Imana! Ntugasubiremwo Qor'ani mu gihe co kuyihishurirwa, imbere yuko umumalayika Jibrili aheraheza, wihutira kuyifata neza ku mutwe ku mpungenge z'uko woyibagira. ﴿لَا تَحْرِكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ﴾ ١٦
17. Mu vy'ukuri ni Twebwe Allah, Tujejwe kuyitururuza mu mushaha wawe no kugushoboza kuyisoma ku mutwe. ﴿إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ﴾ ١٧
18. Iyo Intumwa yacu Jibrili iyigusomeye rero, ba ukurikirana igisomwa ata kuyiciramwo. ﴿فَإِذَا قَرَأْتَ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ﴾ ١٨
19. Hanyuma mu vy'ukuri, ni Twebwe Allah Tujejwe kuyigusigurira. ﴿ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ﴾ ١٩
20. Babangikanyamana! Teshwa mute, murahumba! Si nk'uko mwibaza ko ata zuka ry'ibiremwa rihari, ahubwo murakunda ivy'isi bisayangana mukarenza urugero; ﴿كَلَّا بَلْ تُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ﴾ ٢٠
21. Mukareka gukora ivyiza bizobafasha mu buzima bw'inyuma yo gupfa. ﴿وَتَذَرُونَ الْآخِرَةَ﴾ ٢١
22. Abemeramana kuri uwo musi, bazoba basayangana mu maso, akanyamuneza ku kandi kabasya; ﴿وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاصِرَةٌ﴾ ٢٢
23. Baraba bitegereza Imana yabo Rurema Allah ukuri kwamyeye. ﴿إِلَىٰ رَبِّهَا نَاطِرَةٌ﴾ ٢٣
24. Abanyavyaha na bo kuri uwo musi, bazoba bijiriwe mu maso, babihiwe; ﴿وَوُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ بَاسِرَةٌ﴾ ٢٤
25. Bazi neza ko bashikiwe n'ibihano vy'agacamugongo. ﴿تَظُنُّ أَنْ يُفْعَلَ بِهَا فَاقِرَةٌ﴾ ٢٥
26. Natashwe ate, arahumba mu gukunda ivy' isi! Igihe inkomoko y'ubuzima "Roho" yageze mu muhogo ari ku mpfiro; ﴿كَلَّا إِذَا بَلَغَتِ النَّرَاقِيَ﴾ ٢٦
27. Maze uwuri hafi, akabwirwa n'abari ng'aho ati: "Mbega yemwe, ni nde yomukiza!"; ﴿وَقِيلَ مَنْ رَاقٍ﴾ ٢٧
28. Uwuri ku mpfiro na we azoba yamaze kumenya neza na neza ko hageze gusezera isi; ﴿وَوَظَنَّ أَنَّهَا أَلْفِرَاقُ﴾ ٢٨
29. Maze intureka zo gusezera isi zigahura n'intureka zo gutangura ubuzima bw'inyuma yo gupfa, imirundi igafatana atera akagere ka nyuma. ﴿وَأَلْتَمَّتِ السَّنَا بِالسَّاقِ﴾ ٢٩
30. Kuri uwo musi w'izuka ry'ibiremwa rero, ibiremwa bizoshorerwa ku Mana yawe Rurema Allah^[1]. ﴿إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمَسَاقُ﴾ ٣٠

[1] Ibija mu Bwami bw'ijuru, biterwe iteka ryo kubwinjira; ibija mu muriro udahera na vyo nyene, biteterezwe mu kuwinjira.

31. Umugarariji, ntiyigeze yemera Intumwa na Qor'ani, eka ntiyigeze anasenga amasengesho-bwirizwa;

فَلَا صَدَقَ وَلَا صَلَّى ﴿٣١﴾

32. Ahubwo yarahakanye Qor'ani yivuye inyuma, yirengagiza n'ukwemera Intumwa;

وَلَكِنَّ كَذَّبَ وَتَوَلَّى ﴿٣٢﴾

33. Hanyuma agenda agana ku muryango wiwe n'amanyama n'ubwirasi n'akantu.

ثُمَّ ذَهَبَ إِلَىٰ أَهْلِهِ يَتَمَطَّى ﴿٣٣﴾

34. Muhakanyi! Uragahanwa n'Imana Allah! Uragahanwa n'Imana Allah!

أَوَلَيْكَ فَأُولَىٰ ﴿٣٤﴾

35. Hanyuma kandi, uragahanwa n'Imana Allah! Uragahanwa n'Imana Allah!

ثُمَّ أَوَلَيْكَ فَأُولَىٰ ﴿٣٥﴾

36. Mbega, umuhakanyi w'izuka ry'ibiremwa, yibaza ko azokwihozwa akarekwa uko ashaka, ntahabwe amabwirizwa ngo aheze abazwe ko yayubahirije!

أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى ﴿٣٦﴾

37. Mbega, ntiyari ima ry'intanga ryakororewe mu gitereko!

أَلَمْ يَكُنْ نُطْفَةً مِنْ مَنِيٍّ يُُمْتَقَىٰ ﴿٣٧﴾

38. Hanyuma aba amaraso avuze, ni uko rero Imana Allah Iraheza Iramurema, Iraringaniza indemo yiwe n'ibihimba vyiywe; kimwe cose aho kigenewe, kibereye;

ثُمَّ كَانَ عَلَقَةً فَخَلَقَ فَسَوَّىٰ ﴿٣٨﴾

39. Hanyuma Imugiramwo ibitsina bibiri: igitsina-gabo canke igitsina-gore.

فَجَعَلَ مِنْهُ الذَّكَرَ وَالْأُنثَىٰ ﴿٣٩﴾

40. Mbega Imana Allah Ishoboye gukora ivyo vyose, ntishoboye kuzura abapfuye, Ikbasubiza ubuzima!

أَلَيْسَ ذَلِكَ بِقَدِيرٍ عَلَيَّ أَنْ مَجِّئِيَ الْمَوْتَىٰ ﴿٤٠﴾

76. Al-Insaan (Umuntu) Aayah 31, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Mu vy'ukuri, haraciye igihe kirekire ku muntu atarahahirwamwo inkomoko y'ubuzima "Roho", ntiyari bwabe ikintu kivugwa.

هَلْ أَتَىٰ عَلَى الْإِنْسَانِ حِينٌ مِّنَ الدَّهْرِ لَمْ يَكُنْ شَيْئًا مَّذْكُورًا ﴿١﴾

2. Mu vy'ukuri Twebwe Allah, Twaremye umuntu mu ntanga zivanze (iz'umugabo n'iz'umugore), kugira Tuzomugerageze mu kwubahiriza amabwirizwa, Turaheza Tumugira uwumva, abona, kugira azobazwe ku co yumvise no ku co yabonye.

إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَّبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴿٢﴾

3. Mu vy'ukuri, Twaramumenyesheje Turanamutomorera inzira y'ubugorotsi n'iy'ubuhuyi, iy'ivyiza n'iy'ibibi. Kubera ivyo rero, ashobora guhitamwo kwemera Imana Allah, agashima ivyiza Yamuhaye, canke akagarariza Iyamuremye, agahakana inema zayo.

إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا ﴿٣﴾

4. Mu vy'ukuri, Twarateguriye abagarariji amapingu bazoboheshwa ku maguru, hamwe n'iminyororo

إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَلَاسِلًا وَأَغْلَالًا وَسَعِيرًا ﴿٤﴾

bazoboheshwa amaboko yabo mw'izosi, Twarabateguriye n'umuriro wama wegenyewe.

5. Mu vy'ukuri aberanda bagamburukira Imana Allah, bazonywa mu Bwami bw'ijuru inzoga itaboreza ivanzwe na "Kaafuuri^[1]".

إِنَّ الْأَبْرَارَ يَشْرَبُونَ مِنْ كَأْسٍ كَانَ مِزَاجُهَا كَافُورًا ﴿٥﴾

6. Ivyo binyobwa, ni iriba riri mu Bwami bw'ijuru, aho abaja b'Imana Allah bicisha bugufi bazonywera, bazoricira inzira baritumbereze aho bashaka;

عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا عِبَادُ اللَّهِ يُفَجِّرُونَهَا تَفْجِيرًا ﴿٦﴾

7. Bakiri kw'isi rero, barubahiriza ivyo biyemeje "nadhri" bakabishira mu ngiro, bagatinya n'ibihano vyo ku musi, ivyago vyawo bizoba bihambaye, vyugarije hose;

يُوفُونَ بِالنَّذْرِ وَيَخَافُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا ﴿٧﴾

8. Bakanafungurira n'umukene, impfuyi n'imbohe, mu gihe na bo nyene bakunda izo mfungurwa kandi banazikeneye;

وَيُطْعَمُونَ السَّعْيَاءَ عَلَى حُبِّهِمْ مُسْتَكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا ﴿٨﴾

9. Mu mitima yabo bakavuga bati: "Ni ukuri, Tubafunguriye ku bw'Imana Allah turondera indishi zayo, ntitubaronderako namba impembo canke gushimwa;

إِنَّمَا نُنْطَمِعُكُمْ لَوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكُورًا ﴿٩﴾

10. Mu vy'ukuri, dutinya ibihano bivuye ku Mana yacu Rurema Allah, umusi umuntu azokwijirirwa mu maso n'iminkanyari myinshi, kubera intureka z'akataraboneka".

إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبِّنَا يَوْمًا عَبُوسًا قَمْطَرِيرًا ﴿١٠﴾

11. Abo rero, Imana Allah Izobakingira intureka z'ibihano vy'uwo musi, Yongere Ibasayanganishe mu maso, Ibahe n'akamwemwe ku kandi ku mutima;

فَوَقَّاهُمُ اللَّهُ شَرَّ ذَلِكَ الْيَوْمِ وَلَقَّاهُمْ نَضْرَةً وَسُرُورًا ﴿١١﴾

12. Imana Allah Izonabahembera ukuntu bihanganye kw'isi, Ibahe Ubwami bw'ijuru n'impuzu z'iharire yoroshe;

وَجَزَّاهُمْ بِمَا صَبَرُوا جَنَّةً وَحَرِيرًا ﴿١٢﴾

13. Bazoba bicaye ku bitanda vy'iteka bisharije, biteye igomwe, akayaga keza kabaca irya n'ino, ntibazokwumva ubushuhe bw'izuba canke igikonyozi vy'umurengera;

مُتَّكِعِينَ فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ لَا يَرَوْنَ فِيهَا شَمْسًا وَلَا زَمَهْرِيرًا ﴿١٣﴾

14. Bazoba bari mu gatutu k'ibiti vy'aho kari hafi, ivyamwa vya nya biti bizoba vyoroshe kwamura.

وَدَانِيَةً عَلَيْهِمْ ظِلُّهَا وَذُلِّلَتْ قُطُوفُهَا تَذْلِيلًا ﴿١٤﴾

15. Bazohabwa n'abakozi babahereza ku masahani no mu birahuri vy'umwakaka;

وَيُطَافُ عَلَيْهِمْ بِانِيَّةٍ مِّنْ فَضَّةٍ وَأَكْوَابٍ كَانَتْ قَوَارِيرًا ﴿١٥﴾

16. Ibirahuri vy'umwakaka bibonerana, birimwo ibinyobwa bipimwe neza ku rugero rw'inyota y'umunywi.

قَوَارِيرًا مِّنْ فَضَّةٍ قَدَّرُوهَا تَقْدِيرًا ﴿١٦﴾

17. Aho mu Bwami bw'ijuru, bazoherezwa inzoga itaboreza ivanzwe n'itangawizi.

وَيُسْقَوْنَ فِيهَا كَأْسًا كَانَ مِزَاجُهَا زَنْجَبِيلًا ﴿١٧﴾

18. Yengeshejwe amazi y'akanovera y'iriba "Salsabiil", amanuka neza mu muhogo ata gakatsi.

عَيْنًا فِيهَا تُسَمَّى سَلْسَبِيلًا ﴿١٨﴾

[1] Kaafuuri, ni umwambiro uzoha ibinyobwa akanovera n'akamoto keza.

19. Bazoba bakikijwe n'imisore myiza ibahereza, *وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُّخَلَّدُونَ إِذَا رَأَيْتَهُمْ حَسِبْتَهُمْ لُؤْلُؤًا مَّنثُورًا ﴿١٩﴾
 ikurakuranwa, iri mu runganwe rumwe, idasaza. Uyibonye, ku bwiza bwayo wogira ngo ni "lulu^[1]" zisanzajwe mu Bwami bw'ijuru.

20. Aho ubonye hose muri nya Bwami, ubona inema z'akaroruhore n'ubwami bunini buhimbaye. وَإِذَا رَأَيْتَ نَمَّ رَأَيْتَ نَعِيمًا وَمُلْكًا كَيْبَرًا ﴿٢٠﴾

21. Bazoba bambaye impuzu z'iharire yoroshe y'urwatsi rubisi, baheze barenzako n'izindi z'iharire iremereye, bazonaberwa mu kwambikwa imiringa y'umwakaka. *وَحُلُوهَا أَسَاوِيرٌ مِنْ فِضَّةٍ وَسِقَاهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا ﴿٢١﴾
 Hamwe n'ivyo vyose rero, Imana yabo Rurema Allah, Izobaha ikinyobwa gisukuye, kitagira agakatsi;

22. Maze babwirwe bati: "Mu vy'ukuri, iyi ni yo mpembo yanyu, ibikorwa vyanyu vyarashimwe n'Imana Allah". إِنَّ هَذَا كَانَ لَكُمْ جَزَاءً وَكَانَ سَعْيُكُمْ مَشْكُورًا ﴿٢٢﴾

23. Ntumwa y'Imana! Mu vy'ukuri Twebwe Allah, Twaguhishuriye Qor'ani ibicebice, kugira wibutse ibiremwa, uheze uremeshe abemeramana, ugabishe n'abagarariji. إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنْزِيلًا ﴿٢٣﴾

24. Kubera ivyo rero, ihanganire ingingo y'Imana yawe Rurema Allah ku vyagezwe kuri wewe, uheze uyishime, maze ubandanye ushikirize ubutumwa bwayo, kandi ntukagamburukire umunyavyaha canke umugarariji n'umwe mu babangikanyamana. فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تُطِعْ مِنْهُمْ آئِمَّةً أَوْ كَفُورًا ﴿٢٤﴾

25. Kandi wibuke kuguma uninahaza Imana yawe Rurema Allah no kuyisaba mu gitondo no ku mugoroba. وَأَذْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٢٥﴾

26. Mw'ijoro naho, urubamira Imana Allah (usujudu), uheze usenge mu gicugu uyininahaza umwanya munini. وَمِنَ اللَّيْلِ فَاسْجُدْ لَهُ وَسَبِّحْهُ لَيْلًا طَوِيلًا ﴿٢٦﴾

27. Mu vy'ukuri, abo babangikanyamana bakunda ivy'isi, bakavyitwararika cane, bakareka kwitegurira umusi w'umuhero w'isi uremereye. إِنَّ هَؤُلَاءِ لَجُحُوبٌ أَلْعَاجِلَةِ وَيَذُرُونَ وَرَأَاهُمْ يَوْمًا تَقِيلاً ﴿٢٧﴾

28. Mu vy'ukuri, ni Twebwe Allah Twabaremye, Turaheza Dukomeza ibihimba vy'imibiri yabo. Mu gihe rero Twoshaka, Twobarigita, Tukarema abandi nkabo bagamburukira Imana Allah kubarusha. نَحْنُ خَلَقْنَاهُمْ وَشَدَدْنَا أَسْرَهُمْ وَإِذَا شِئْنَا بَدَّلْنَا أَمْتَلَهُمْ تَبْدِيلًا ﴿٢٨﴾

29. Mu vy'ukuri iki gisomwa, ni urwibutso ku biremwa, uwoshaka ineza kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa rero, yogira ukwemera Imana Allah inzira imushikana ku mbabazi n'ishimwa vy'Imana yiwe Rurema Allah. إِنَّ هَذِهِ تَذْكِرَةٌ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا ﴿٢٩﴾

[1] Lulu, ni ubwoko bw'ubutare bwiburungushuye, bucukurwa mw'ibahari, bukaba buboneka mu binyabuzima biba musu yaryo, bukagira amabara atandukanye; nk'ibara ryera, iryirabura, n'ayandi. Ni ubutare buzimye cane.

30. Kanatsinda, nta co mwoshaka gushikako mu vyo mukora vyose ngo gishoboke, kiretse mu gihe Imana Allah Ibishatse. Mu vy'ukuri Imana Allah, Yamyeye ari Nyenubumenyikurivyose, Irazi umwe muri mwebwe kurusha, Intungane mu vyo Ikorera.

31. Ishira mu mpuhwe zayo uwo Ishaka mu baja bayo. Nayoye abirenganiye mu kurenga ku mabwirizwa yayo, Yarabateguriye ibihano bibabaza cane.

**77. Al-Mursalaat (Umuyaga)
Aayah 50, Makka**

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

1. Jewe Allah, Ndarahiye ku miyaga y'urukurikirane!

2. No ku miyaga y'igihuhusi!

3. No ku bamalayika bajejwe ikwiragiza ry'ibicu vy'imvura mu kirere!

4. No ku bamalayika bajana ijamba ry'Imana Allah ritandukanya ukuri n'ikinyoma, rigatandukanya ikirekuwe n'ikizira!

5. No ku bamalayika bashikiriza ubutumwa barungikanwe ku Ntumwa z'Imana Allah;

6. Kugira ngo bakureho ivyitwazo ku bagarariji, babagabishe no ku bihano vy'Imana Allah!

7. Mu vy'ukuri ibi vyose mwagabishijweko^[1], nta nkeka ko bizoba ata gisivya.

8. Igihe inyenyeri zazimye, ntizisubire kwaka;

9. Igihe n'ijuru ryase imigaga;

10. Igihe n'imisozi yanyitse;

11. Igihe n'Intumwa z'Imana zahawe umwanya wo kwagiriza abo zarungitsweko;

12. Ni ku musu uwuhe zirindirijweko kubagiriza?

13. Ni ku musu w'ubutungane ku biremwa.

14. Mbega, ni igiki cokumenyesha uwo musu w'ubutungane uwo ari wo?

15. Ibihano nya bihano kuri uwo musu, ni ivy'abahakana bivuye inyuma umusu w'umuhero.

16. Mbega, nitwahoneje abahakanyi b'aho hambere ku kubera igarariza ryabo ry'Intumwa!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالْمُرْسَلَاتِ غُرُفًا ①

فَالْعَصْفَاتِ عَصْفًا ②

وَالنَّبِيرَاتِ كُنُوزًا ③

فَالْفَرَقَاتِ فَرَقًا ④

فَالْمُلْقِيَاتِ ذِكْرًا ⑤

عَذْرًا أَوْ تَذْرًا ⑥

إِنَّمَا تُوعَدُونَ لَوَاقِعَ ⑦

فَإِذَا التُّجُومُ طُمِسَتْ ⑧

وَإِذَا السَّمَاءُ فُرِجَتْ ⑨

وَإِذَا الْجِبَالُ سُيِّفَتْ ⑩

وَإِذَا الرُّسُلُ أُقِثَتْ ⑪

لَأَيِّ يَوْمٍ أُحِلَّتْ ⑫

لِيَوْمِ الْفَضْلِ ⑬

وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمَ الْفَضْلِ ⑭

وَيَلَّ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ⑮

أَلَمْ نُهَبِكِ الْأَوَّلِينَ ⑯

[1] Mu vyerekeye izuka ry'ibiremwa, iharurirwa ryavyo, no ku vyerekeye impera y'umwe wese ku co yakoze. Ivyo vyose rero, nta nkeka ko bitegerezwa kuba.

17. Hanyuma Tubakurikiza abandi bakurikiye mu nyuma, bakagarariza nkabo!

ثُمَّ تُنْبِعُهُمُ الْآخِرِينَ ﴿٧﴾

18. Ni nk'ukwo nyene rero Twebwe Allah, Tuzogira inkozi z'ikibi mu babangikanyamana b'i Makka bahakanye Intumwa y'Imana (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah).

كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ ﴿٨﴾

19. Ibihano nya bihano kuri uwo musu, ni ivy'abahakana bivuye inyuma Imana Imwe Rudende Allah, Intumwa zayo, izuka ry'ibiremwa n'iharurirwa ryavyo.

وَيَلَّ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٩﴾

20. Mbega babangikanyamana! Twebwe Allah, ntitwabaremye mu mazi y'intanga agayitse!

أَلَمْ تَخْلُقْهُمْ مِنْ مَاءٍ مَّهِينٍ ﴿١٠﴾

21. Hanyuma Tuyashira mu gitereko gikingiwe c'umugore!

فَجَعَلْنَاهُ فِي قَرَارٍ مَكِينٍ ﴿١١﴾

22. Gushika ku kiringo categekanijwe kizwi n'Imana Allah;

إِلَى قَدَرٍ مَّعْلُومٍ ﴿١٢﴾

23. Turaheza Tuyatunganyamwo ikiremwa-muntu gikiwiye. Emwe! Ni Twebwe Allah, Abeza bo gutunganya indemo kurusha.

فَقَدَرْنَا فَنِعْمَ الْقَادِرُونَ ﴿١٣﴾

24. Ibihano nya bihano kuri uwo musu, ni ivy'abahakana bivuye inyuma ubushobozi bw'Imana Allah bwo kurema no kuzura abapfuye.

وَيَلَّ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿١٤﴾

25. Mbega Twebwe Allah, ntitwagize isi kuba iyegeranirizo!

أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ كِفَاتًا ﴿١٥﴾

26. Ry'abagihema bagendagenda kuri yo n'abasandavye bashingurwa muri yo!

أَحْيَاءَ وَأَمْوَاتًا ﴿١٦﴾

27. Tuyishirako n'imisozi ishimitse miremire kugira ngo iturure, Tubanyweshwa n'amazi meza y'umusarara!

وَجَعَلْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ شَامِخَاتٍ ﴿١٧﴾

28. Ibihano nya bihano kuri uwo musu, ni ivy'abahakana bivuye inyuma inema z'Imana Allah.

وَيَلَّ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿١٨﴾

29. Abamalayika bacungereye umuriro wa Jahannamu, bazobwira abagarariji bati: "Nimugende muri vya bihano mwahora muhakana ko mutazohabwa;

أَنْظِلْفَوْا إِلَىٰ مَا كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿١٩﴾

30. Nimugende mu gitutu c'umuriro wa Jahannamu gifise imfuruka zitatu;

أَنْظِلْفَوْا إِلَىٰ ظِلِّ ذِي تُلُكِّثِ شَعْبٍ ﴿٢٠﴾

31. Si igitutu gikingira ubushuhe bw'uwo musu. Ntikizonabuzza ko bababurwa n'urubeya rw'umuriro.

لَا ظَلِيلٍ وَلَا يُغْنِي مِنَ اللَّهِيبِ ﴿٢١﴾

32. Mu vy'ukuri uwo muriro wa Jahannamu, ucira amasase angana n'igorofa amahanga.

إِنَّهَا تَرْمِي بِشَرَرٍ كَالْقَصْرِ ﴿٢٢﴾

33. Isase rimwe riva muri wo, riguruka rimeze nk'ingamiya z'ibara ryirabura rija gusa n'umuhondo.

كَأَنَّهُ جِمَلَتٌ صُفْرٌ ﴿٢٣﴾

34. Ibihano nya bihano kuri uwo musu, ni ivy'abahakana bivuye inyuma umusi w'izuka ry'ibiremwa n'intureka zawo.

وَيَلَّ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٤﴾

35. Uwo musu w'izuka, ni umusi abahakanyi batazoronka ico bavuga cobungura.

هَذَا يَوْمٌ لَا يَنْطِقُونَ ﴿٢٥﴾

36. Nta n'uburenganzira bazohabwa bwo kuvuga ngo biregure kuko batazononka ico bireguza. ﴿وَلَا يُؤَدُّنَ لَهُمْ فَيْعَنْدُرُونَ﴾
37. Ibihano nya bihano kuri uwo musu, ni ivy'abahakana bivuye inyuma ibizoshika ku musu w'umuheru. ﴿وَيَلُّ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ﴾
38. Uwo musu, ni umusi wo gutandukanya ukuri n'ikinyoma, Twabakoraniye mwebwe abagarariji mu bantu barungikiwe Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) hamwe n'abagarariji b'aho hambere. ﴿هَذَا يَوْمُ الْفُضْلِ جَمَعْنَاكُمْ وَالْأُولَىٰ﴾
39. Nimwaba rero mufise uburyo bwo kwigobotora mu bihano, nimubukoreshe muheze mukire ibihano vy'Imana Allah. ﴿فَإِنْ كَانَ لَكُمْ كَيْدٌ فَكِيدُونِ﴾
40. Ibihano nya bihano kuri uwo musu, ni ivy'abahakana bivuye inyuma Imana Allah, Intumwa, Ibitabu vyayo n'umusi w'imperuka. ﴿وَيَلُّ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ﴾
41. Mu vy'ukuri, abagamburukirama batinya ibihano vy'Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo bakiri kw'isi, bazoba bari mu gatutu k'ibiti vy'ivyamwa katigera karenga, ahari n'inzuzi zitemba; ﴿إِنَّ الْمَتَّعِينَ فِي ظِلِّهِ وَغُيُونَ﴾
42. N'ivyamwa bitandukanye mu vyo bipfuzza; ﴿وَقَوْلِهِ مِمَّا يَسْتَهْزِئُونَ﴾
43. Bazobwirwa n'Imana Allah bati: "Nimufungure mwongere munywe n'akayabagu kenshi, ku vyiza mwari mwarakoze kw'isi. ﴿كُلُّوْا وَأَشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾
44. Mu vy'ukuri Twebwe Allah, ukwo ni ko Duhemba abagwaneza". ﴿إِنَّا كَذَلِكَ نَحْزِي الْمُحْسِنِينَ﴾
45. Ibihano nya bihano kuri uwo musu, ni ivy'abahakana bivuye inyuma umusi w'impera n'iharurirwa ry'ibiremwa. ﴿وَيَلُّ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ﴾
46. Abahakanyi na bo bazoheza babwirwe bakiri kw'isi bati: "Nimufungure, muryoherwe akanya gato. Mu vy'ukuri, mwebwe muri inkozi z'ikibi". ﴿كُلُّوْا وَتَمَتَّعُوا قَلِيلًا إِنَّكُمْ فَجْرٌ مُّؤْمِنُونَ﴾
47. Ibihano nya bihano kuri uwo musu, ni ivy'abahakana bivuye inyuma Imana Allah. ﴿وَيَلُّ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ﴾
48. Iyo babwiwe bati: "Enda rero nyabuna nimusenge mwunamire Imana Allah, ntibasenga ngo bayunamire". ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ ارْجِعُوا لَآ يَرْجِعُونَ﴾
49. Ibihano nya bihano kuri uwo musu, ni ivy'abahakana bivuye inyuma Qor'ani n'amabwirizwa y'Imana Allah. ﴿وَيَلُّ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ﴾
50. Batemeye Qor'ani ntagatifu, ni ikihe gitabu inyuma ya Qor'ani bokwemera! ﴿فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ﴾

78. An-Naba-i (Inkuru ihambaye)
Aayah 40, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa,
Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Ababangikanyamana, babazanya ku nkuru nyabaki?

عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ ﴿١﴾

2. Babazanya ku nkuru ihambaye y'umusi w'izuka
ry'ibiremwa, ivugwa muri Qor'ani ntagatifu;

عَنِ النَّبِيِّ الْعَظِيمِ ﴿٢﴾

3. Ari yo badahurizako bigatuma bayihakana bivuye
inyuma.

الَّذِي هُمْ فِيهِ مُخْتَلِفُونَ ﴿٣﴾

4. Nibateshwe bate, barahumba! Bitebe bitebuke,
bazomenya ukuri kw'iyu nkuru igihe babonye inkurikizi
z'igarariza ryabo ku musu w'izuka.

كَلَّا سَيَعْلَمُونَ ﴿٤﴾

5. Eka, nibateshwe bate, barahumba! Kandi nibageze aho
uguhakana! Bitebe bitebuke, bazomenya ukuri kwa
Qor'ani n'ukw'izuka rivugwa muri yo.

ثُمَّ كَلَّا سَيَعْلَمُونَ ﴿٥﴾

6. Mbega Twebwe Allah, ntitwagize isi nk'isaso!

أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مِهْدًا ﴿٦﴾

7. Tugira n'imisozi nk'imambo ziyigumya!

وَالْحِبَالُ أَوْتَادًا ﴿٧﴾

8. Tubaremamwo imigwi ibiri; igitsina-gabo n'igitsina-gore!

وَحَخْلَقْنَكُمْ أَزْوَاجًا ﴿٨﴾

9. Tugira n'itiro ryanyu kuba uburuhuro bw'umubiri
n'umutima!

وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا ﴿٩﴾

10. Tugira n'ijoro kuba nk'impuzu ipfuka umubiri, iyo
umwijima waryo ubanyegeje!

وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ لِيَاسًا ﴿١٠﴾

11. Tugira n'umurango kuba umwanya wo kurondera
ikibabeshaho!

وَجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا ﴿١١﴾

12. Twubaka n'amajuru indwi akomakomeye mu kirere
hejuru yanyu!

وَبَنَيْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعًا شِدَادًا ﴿١٢﴾

13. Tugira n'izuba riba nk'itara ribasusurutsa!

وَجَعَلْنَا سِرَاجًا وَهَّاجًا ﴿١٣﴾

14. Tumanura n'amazi menshi y'imvura ava mu bicu;

وَأَنْزَلْنَا مِنَ الْمُعْصِرَاتِ مَاءً مُّحَاًجًا ﴿١٤﴾

15. Kugira Tuyanagishe imbuto zifungurwa n'abantu,
n'ivyatsi birishwa n'ibikoko;

لِنُخْرِجَ بِهِ حَبًّا وَنَبَاتًا ﴿١٥﴾

16. N'amashamba atotahaye, arimwo ibiti vy'amashami
azitanye.

وَجَدْنَاهُ أَلْفَافًا ﴿١٦﴾

17. Mu vy'ukuri, umusi w'izuka wo gutunganiriza ibiremwa
urafise isango ntarengwa;

إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ كَانَ مِيقَاتًا ﴿١٧﴾

18. Ni umusi hazovuzwa inzamba igira kabiri, mugaca
muzuka mu migwimigwi^[1];

يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَمَأْتُونَ أَفْوَاجًا ﴿١٨﴾

19. Amajuru na yo akugururwa, akagira imiryango
myinshi;

وَفُتِحَتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ أَبْوَابًا ﴿١٩﴾

[1] Umugwi wose w'abantu, uzoza uri kumwe n'indongozi yawo mu Ntumwa.

20. Imisozi na yo igakurwaho, ikaba icirungu^[1].

وَسَيَّرتَ الْجِبَالُ فَكَانَتْ سَرَابًا ﴿٢٠﴾

21. Mu vy'ukuri umuriro wa Jahannamu kuri uwo musu, ni uburerekero bw'abahakanyi;

إِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا ﴿٢١﴾

22. Ku barenga ku mabwirizwa y'Imana Allah, ni bwo buruhukiro bwabo;

لِلظَّالِمِينَ مَنَابِتًا ﴿٢٢﴾

23. Bazowubamwo ibihe n'ibihe bidahera.

لَيُثْبِتْنَ فِيهَا أَحْقَابًا ﴿٢٣﴾

24. Nta mbeho bazokwumvamwo ngo basame akayaga, eka nta n'ikinyobwa bazohabwa ngo bice inyota;

لَا يَدُوقُونَ فِيهَا بَرْدًا وَلَا شَرَابًا ﴿٢٤﴾

25. Atari amazi yasebuye akaryimara, urwuya hamwe n'amashira bitemba biva mu mibiri y'abantu bo mu muriro udahera.

إِلَّا حَمِيمًا وَعَسَاقًا ﴿٢٥﴾

26. Iyo, ni yo mpembo ikwiranye n'ivyo bakoze.

جَزَاءً وَفَاءًا ﴿٢٦﴾

27. Mu vy'ukuri, ntibigeze batinya umusi w'iharurirwa ngo bawitegurire;

إِنَّهُمْ كَانُوا لَا يَزُجُونَ حِسَابًا ﴿٢٧﴾

28. Baraheza barahakana bivuye inyuma Aayah zacu Twebwe Allah, Twarungikanye Intumwa.

وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كِذَابًا ﴿٢٨﴾

29. Ibintu vyose rero, Twarabibungabunze mu kuvyandika mu Gitabu nyezina canditswemwo ivyagezwe n'ishirwa mu ngiro ryavyo "Lawhu Mahfuudhw".

وَكُلَّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ كِتَابًا ﴿٢٩﴾

30. Kubera ivyo rero bagarariji, nimwumvirize indishi y'ivyo mwakoze. Nta n'ico Tuzobongererako atari ibihano ku bindi.

فَذُرُّوهُمُ فَلَنْ نُرِيدَ كُمْ إِلَّا عَذَابًا ﴿٣٠﴾

31. Mu vy'ukuri, abatinya ibihano vy'Imana Allah mu kwubahiriza amabwirizwa yayo, bazoronka intsinzi y'Ubwami bw'ijuru;

إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ مَفَازًا ﴿٣١﴾

32. Bazoronkamwo imirima itotahaye hamwe n'imizabibu;

حَدَائِقَ وَأَعْنَابًا ﴿٣٢﴾

33. N'inkumi zigishinze amabere, ziri mu runganwe rumwe;

وَكُوَاعِبَ أَتْرَابًا ﴿٣٣﴾

34. N'ibirahuri vyuzuye inzoga zitaboreza.

وَكَأْسًا دِهَاقًا ﴿٣٤﴾

35. Muri ubwo Bwami bw'ijuru, ntibazokwigera bumvamwo amajambo y'imburakimazi, eka ntibazonabeshuzanya.

لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا كِذَابًا ﴿٣٥﴾

36. Ivyo vyose rero, ni impembo ivuye ku Mana yawe Rurema Allah, impembo ikwiye ibereye;

جَزَاءً مِّن رَّبِّكَ عَطَاءً حِسَابًا ﴿٣٦﴾

37. Ni impembo ivuye ku Mana Allah, Mubungabunzi w'amajuru n'isi hamwe n'ibiri hagati yavyo, Nyenimpuhwe ku biremwa. Ntibazoshobora kugira ico bayibajije, kiretse ku vyo Itanzeko uburenganzira;

رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا
الرَّحْمَنُ لَا يَمْلِكُونَ مِنْهُ خِطَابًا ﴿٣٧﴾

[1] Icirungu, ni kurya kuntu ubona ibuharamaso nk'uko hoba hari amazi, ariko wamara kuhagera ntuhasange nya mazi.

38. Ku musu Mutimamweranda Jibrili (nyakugira amahoro y'Imana Allah) hamwe n'abandi bamalayika bazotonda ku murongo, nta n'umwe bazovugira, kiretse uwuzohabwa na Nyenimpuhwe Allah uburenganzira bwo kuvugirwa, agaheza akavuga ibitomoye. يَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ وَالْمَلَائِكَةُ صَفًّا لَا يَتَكَلَّمُونَ إِلَّا مَنْ أُذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَقَالَ صَوَابًا ﴿٣٨﴾

39. Uwo ni wo musu w'ukuri, ata makenga ko uzoshika. Uwushaka gukira intureka zawo rero, nakurikire inzira y'ibikorwa vyiza, imushikana ku Mana yiwe Rurema Allah. ذَٰلِكَ الَّتِيَوْمُ الْآخِرُ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ مَقَابًا ﴿٣٩﴾

40. Mu vy'ukuri Twebwe Allah, Twarabagabishije ku bihano biri hafi gushika. Umusi umuntu azobona ivyakozwe n'amaboko yiwe, vyaba ivyiza canke ibibi, maze umugarariji agashoka avuga ati: "Yoo! Amagorwa arama yemwe! Iyo nari gupfuma nibera ivu, simpeze ngo nzuke". إِنَّا أَنْزَرْنَاكُمْ عَذَابًا فَرِيدًا يَوْمَ يُنظَرُ الْمَرْءُ مَا قَدَّمَتْ يَدَاؤُهُ وَيَقُولُ الْكَافِرُ كَيْفَ لِي بِمَا آرَمْتُ إِذْ لَمْ يَكُن لِيَ بَالِغًا أَن يَقُولَ إِنَّكَ بَدِيعَةُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ فَخَلِّصْنِي مِن مَّذَلَّتِ بِطُونٍ أَوْ فَخِّصْنِي لِيَوْمَ أُنزَلُ فَتَجِدَنِي أَعْمَىٰ فَارْحَمْنِي إِنَّي ضَالٌّ فَخَسِرَ أَفْسَرًا ﴿٤٠﴾

79. An-Naazi'aat (Abamalayika bashikura imitima) Aayah 46, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

1. Jewe Allah, Ndarahiye ku bamalayika bashukurana inguvu inkomoko y'ubuzima "Roho" mu mitima y'abagarariji! بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَالَّذِينَ عَدِيتِ عَرَقًا ﴿١﴾

2. No ku bamalayika bakuramwo bukebuke mu bwitonzi inkomoko y'ubuzima "Roho" mu mitima y'abemeramana! وَالَّذِينَ سَاطَتْ نَسْطًا ﴿٢﴾

3. No ku bamalayika baguruka mu kirere banyaruka, bagana mw'ijuru canke bavayo! وَالَّذِينَ سَبَحَتْ سَبْحًا ﴿٣﴾

4. No ku bamalayika banyaragasa mu gushira mu ngiro amabwirizwa y'Imana Allah! فَالَّذِينَ سَبَقَتْ سَبْقًا ﴿٤﴾

5. No ku bamalayika batunganya mu bukerebutsi nta ngere, ivyo bategetswe gushira mu ngiro kw'isi! فَالَّذِينَ تَبَرَّتْ أَمْزًا ﴿٥﴾

6. Nta nkeka rero ko muzozurwa mugaharurirwa, umusi isi n'imisozi bizonyiganyiga cane havugijwe inzamba ya mbere yo guhonya ibiremwa; يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّجِفَةُ ﴿٦﴾

7. Haze hakurikira ivuzwa rya kabiri ry'inzamba y'izuka. تَتَّبِعُهَا الرِّادَةُ ﴿٧﴾

8. Kuri uwo musu rero, imitima y'abagarariji izohinda agashitsi, yugarijwe n'ubwoba n'akantu. فُلُوبٌ يَوْمَئِذٍ وَاجِفَةٌ ﴿٨﴾

9. Bazoba bijiriwe mu maso, bajumarariwe; أَبْصُرُهَا خَشِيعَةٌ ﴿٩﴾

10. Abahakana bivuye inyuma izuka ry'ibiremwa, bavuga batebura n'akantu bati: "Mbega, ni ivy'ukuri, tuzosubizwa ubuzima inyuma yo gupfa nk'uko twahora kw'isi! يَقُولُونَ أَيْنَا لَمَرْدُودُونَ فِي الْحَاوِرَةِ ﴿١٠﴾

11. Ubu nitwaba amagufa yabunzwe, tuzozuka koko!" أَوَدَا كُنَّا عِظْمًا نَخِرَةً ﴿١١﴾

12. Bazoheza bavuge bihebura bati: "Emwe! Iryo garuka ryacu rero, ni ryaba ari iry'ukuri, rizoba ari iry'agahombo". قَالُوا يٰلَيْكَ إِذَا كُرُتْ حَاسِرَةٌ ﴿١٢﴾

13. Mu vy'ukuri, rizoba ivuzwa rimwe gusa ry'inzamba ya kabiri; فَأَنَّمَا هِيَ زَرْحَةٌ وَرِحْدَةٌ ﴿١٣﴾
14. Maze bace bisanga ari bazima ku mugongo w'isi. فَإِذَا هُمْ بِالسَّاهِرَةِ ﴿١٤﴾
15. Ntumwa y'Imana! Mbega, warashikiwiwe n'inkuru ya Musa (nyakugira amahoro y'Imana Allah)! هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى ﴿١٥﴾
16. Igihe Imana yiwe Rurema Allah Yamuhamagara ari mu kabande gatagatifu "Tuwuwa", hambavu y'umusozi Sinayi. إِذْ نَادَاهُ رَبُّهُ بِالْوَالِدِ الْأَمْقَدِسِ طُوى ﴿١٦﴾
17. Maze Imubwira Iti: "Genda kwa Firawuni, mu vy'ukuri yarimonogoje mu buhakanyi; أَذْهَبَ إِلَى فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَى ﴿١٧﴾
18. Uheze umubwire uti: "Ubwo ntiwokwiyeza, ukemera Imana Imwe Rudende Allah! فَقُلْ هَلْ لَكَ إِلَىٰ أَنْ تَزُرَىٰ ﴿١٨﴾
19. Maze nkakurongora mu nzira y'Imana yawe Rurema Allah, ugaheza ukayigamburukira". وَأَهْدِيكَ إِلَىٰ رَبِّكَ فَتَحْتَشَىٰ ﴿١٩﴾
20. Ni ho rero Musa yereka Firawuni igitangaro gihambaye co guhindura inkoni inzoka. فَأَرَاهُ الْآيَةَ الْكُبْرَىٰ ﴿٢٠﴾
21. Firawuni ashoka ahakana yivuye inyuma Musa (nyakugira amahoro y'Imana Allah), aranagabitanya ku Mana Allah. فَكَذَّبَ وَعَصَىٰ ﴿٢١﴾
22. Hanyuma agenza umugongo yirengagiza ukwemera, abandanya ubwononyi bwo guhakana Musa (nyakugira amahoro y'Imana Allah). ثُمَّ أَدْبَرَ يَسْعَىٰ ﴿٢٢﴾
23. Ni ho Firawuni yakoranya abantu, arasemerera; فَحَشَرَ فَنَادَىٰ ﴿٢٣﴾
24. Avuga ati: "Ni jewe imana yanyu iri hejuru ya vyose". فَقَالَ أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَىٰ ﴿٢٤﴾
25. Maze Imana Allah Ica Iramwihora, Imuha ibihano vy'akarorero mu buzima bwo kw'isi, Ikazomuha n'ibihano vyo mu buzima bw'inyuma yo gupfa. فَأَخَذَهُ اللَّهُ نَكَالَ الْأَخْزَرِ وَالْأُولَىٰ ﴿٢٥﴾
26. Mu vy'ukuri inyifato ya Firawuni n'ivyamushikiye, harimwo inkebuzo ku bantu batinya ibihano vy'Imana Allah. إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لِّمَن يَخْشَىٰ ﴿٢٦﴾
27. Mbega bantu! Izurwa ryanyu, ni ryo ryoba rigoye cane kurusha; canke ukurema ijuru, Imana Allah Yubatse hejuru yanyu, ni co kigoye! هَآءَ أَنْتُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمِ السَّمَاءُ بَنَيْنَاهَا ﴿٢٧﴾
28. Yahanitse ikirere caryo, Iraheza Irariringaniza. رَفَعَ سَمَكَهَا فَسَوَّيْنَاهَا ﴿٢٨﴾
29. Igira ijoro ryaryo umwijima iyo izuba rirenze, Ikabonesha umurango waryo iyo riserutse. وَأَغْطَشَ لَيْلَهَا وَأَخْرَجَ ضُحَاهَا ﴿٢٩﴾
30. Inyuma y'ivyo, Yagura isi Irayisasa, Iyishiramwo ibintu vyose nkenerwa. وَالْأَرْضَ بَعْدَ ذَلِكَ دَحَاهَا ﴿٣٠﴾
31. Iraserura amariba y'amazi yayo, Imeza n'uburagiro bw'ibitungwa. أَخْرَجَ مِنْهَا مَاءَهَا وَمَرْعَاهَا ﴿٣١﴾
32. Imisozi na yo Irayishinga; وَالْحِبَالَ أَرْسَاهَا ﴿٣٢﴾

33. Ivyo vyose Yabibaremye, kugira muryoherwe mwebwe n'ibitungwa vyanyu^[1], muvyikoreko. ﴿مَتَعًا لَكُمْ وَلَا نَعْمِيَكُمْ﴾
34. Igihe haje rero ikiza nya kiza c'umusi w'izuka; ﴿فَإِذَا جَاءَتِ الظَّامَةُ الْكُبْرَى﴾
35. Umusi umuntu azokwerekwa ivyo yakoze, aheze avyibuke, anavyemange; ﴿يَوْمَ يَتَذَكَّرُ الْإِنْسَانُ مَا سَعَى﴾
36. Umuriro ururumba ugashirwa ahabona; ﴿وَبُرِّزَتِ الْجَحِيمُ لِمَن يَرَى﴾
37. Uwo wese rero, yimonogoje mu buhakanyi; ﴿فَأَمَّا مَنْ طَغَى﴾
38. Agahitamwo ubuzima bwo kw'isi, akirengagiza ubuzima bw'inyuma yo gupfa; ﴿وَوَاقِرَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾
39. Mu vy'ukuri, umuriro ururumba wa Jahannamu, ni bwo bushikiro bwiwe. ﴿فَإِنَّ الْجَحِيمَ هِيَ الْمَأْوَى﴾
40. Nayo uwitwararitse kurengutswa imbere y'Imana yiwe Rurema Allah, akanareka gukora ivyo umutima wiwe wipfuzi; ﴿وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَى﴾
41. Mu vy'ukuri, Ubwami bw'ijuru ni ryo cumbi ryiwe. ﴿فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَى﴾
42. Ntumwa y'Imana! Ababangikanyamana barakubaza igihe umuhero w'isi uzoberako! ﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا﴾
43. Wewe, nta bumenyi bw'igihe uzoberako ufise. ﴿فِيمَ أَنْتَ مِنْ ذِكْرِهَا﴾
44. Ubumenyi bwawo buri ku Mana yawe Rurema Allah. ﴿إِلَى رَبِّكَ مُنْتَهَاهَا﴾
45. Wewe gusa, uri umugabisha w'uwutinya akitegurira uwo musu w'umuhero. ﴿إِنَّمَا أَنْتَ مُنذِرٌ مَنِ خَشِئَهَا﴾
46. Umusi bazowubona, bazomera nk'aho batigeze baba kw'isi, kiretse igihe kingana n'umuhingamo^[2] canke umusase gusa^[3]. ﴿كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَهَا لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا عَشِيَّةً أَوْ ضُحَاهَا﴾

80. Abas (Uwanyinyiriwe)
Aayah 42, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Intumwa (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) yaranyinyiriwe mu maso, irirengagiza; ﴿عَبَسَ وَتَوَلَّى﴾
2. Bivuye ku kuza kw'impumyi Abdullaahi mwene Ummu Maktuum yaje iyigana ngo iyibaze^[4]. ﴿أَنْ جَاءَهُ الْأَعْمَى﴾
3. Ntumwa y'Imana! Ni igiki cogutuma umenya ukuri kw'ikimuzanye, kumbure hari n'aho yokwiyeza! ﴿وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّهُ يَزَّكَّى﴾
4. Canke ikibuka, ukwo kwibuka kukayungura. ﴿أَوْ يَذَّكَّرُ فَتَنْفَعَهُ الذِّكْرَى﴾

[1] Izurwa ryanyu rero, rizoba ryoroshe cane ku Mana Allah gusumba irema ry'ivyo vyose Yaremye.

[2] Igice c'umusi, kuva izuba rihangamiye mu burengeru gushika rirenze.

[3] Igice c'umusi, kuva izuba riserutse gushika ku mutaga.

[4] Ico gihe, Intumwa yariko irararikira abatware b'Abakorayishi kwinjira mu bwislamu.

5. Nayo uwibona ko yikenuye, ntashake kwumvira Imana Allah; أَمَّا مِنْ أَسْتَعْتَى ⑤
6. Ni we witwararitse kwumviriza! فَأَنْتَ لَهُ تَصَدَّى ⑥
7. Kandi nta mwikomo kuri wewe mu gihe atokwiyeza. وَمَا عَلَيْكَ أَلَّا يَزُكِّيَ ⑦
8. Nayo uwuje akugana n'umwitwarariko nta ngere, akaza anyaragasa; وَأَمَّا مَنْ جَاءَكَ يَسْعَى ⑧
9. Kandi anatinya ibihano vy'Imana Allah, ashaka ubugororotsi; وَهُوَ يَخْتَلِي ⑨
10. Ni we utitayeho ngo umwumvirize. فَأَنْتَ عَنْهُ تَلَهَى ⑩
11. Si ukwo namba Ntumwa y'Imana! Mu vy'ukuri iki gisomwa ca Qor'ani, ni urwibutso kuri wewe no ku bandi bose. كَلَّا إِنَّهَا تَذْكِرَةٌ ⑪
12. Uwushaka rero aribuka Imana Allah akurikire Qor'ani ntagatifu; فَمَنْ شَاءَ ذَكَرْهُ ⑫
13. Iri ku mpapuro zubahitse; فِي صُحُفٍ مُكَرَّمَةٍ ⑬
14. Zubashwe, zisukuye, zitagira akanenge; مَرْفُوعَةٍ مُّطَهَّرَةٍ ⑭
15. Zanditswe n'iminwe y'abanditsi bahishurira Intumwa amajambo y'Imana Allah; بِأَيْدِي سَفَرَةٍ ⑮
16. Abamalayika batagatifu, beranda. كِرَامٍ بَرَرَةٍ ⑯
17. Umuntu w'umugarariji yaravumwe; mbega yafashwe n'iki gituma yimonogoza mu kugarariza! قِيلَ الْإِنْسَانُ مَا أَكْفَرَهُ ⑰
18. Mbega, ntabona ico Imana Allah Yamuremyemwo! مِنْ أَيِّ شَيْءٍ خَلَقَهُ ⑱
19. Yamuremye mw'ima ry'intanga, Iraheza Iramutegekaniriza ubuzima bwiwe; مِنْ تُطْفِئَةٍ خَلَقَهُ فَقَدَرَهُ ⑲
20. Hanyuma Imutomorera inzira y'iciza n'iy'ikibi; ثُمَّ السَّبِيلَ يَسْرَهُ ⑳
21. Iraheza Iramwica, Iramushingura mu cubahiro; ثُمَّ أَمَاتَهُ فَأَقْبَرَهُ ㉑
22. Hanyuma igihe Yabishatse, Izomuzura, Imusubize ubuzima, kugira Imuharurire Inamuhembere ivyo yakoze. ثُمَّ إِذَا شَاءَ أَنشَرَهُ ㉒
23. Nateshwe ate, arahumba! Ntarakora ivyo Imana yiwe Rurema Yamutegetse mu mabwirizwa. كَلَّا لَمَّا يُفْضِ مَا أَمَرَهُ ㉓
24. Maze umuntu nabanze yitegereze ukuntu Twaremye imfungurwa zimubeshejeho. فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَى طَعَامِهِ ㉔
25. Si ivy'imbeshere, Twebwe Allah Twarasukiriye amazi y'imvura kw'isi; أَنَا صَبَبْنَا الْمَاءَ صَبًّا ㉕
26. Hanyuma Twatura isi imigaga ibiterwa bitanguye kugonda; ثُمَّ شَفَقْنَا الْأَرْضَ شَفَاقًا ㉖
27. Maze Tuyinagishako intete; فَأَنْبَتْنَا فِيهَا حَبًّا ㉗
28. Imizabibu n'ivyatsi vy'ibitungwa; وَعَبَبًا وَقُضْبًا ㉘

29. Imizayituni n'itende; وَرَيْثُونًا وَنَحْلًا ﴿٢٩﴾
30. Amashamba atotahaye azitanye; وَخَدَائِقَ غُلَبًا ﴿٣٠﴾
31. Ibiti vy'ivyamwa bitandukanye hamwe n'uburagiriro; وَفَلَكِهِنَّ وَأَبَا ﴿٣١﴾
32. Twaremye ivyo vyose, kugira muryoherwe, mwebwe n'ibitungwa vyanyu, muvyikoreko. مَتَمَعًا لَكُمْ وَلَا تُعْجِمُكُمْ ﴿٣٢﴾
33. Igihe rero humvikanye ijwi nziba-matwi ry'inzamba yo kuzuka; فَإِذَا جَاءَتِ الصَّاحَةُ ﴿٣٣﴾
34. Umusi umuntu azohunga mwenewabo kubera intureka; يَوْمَ يَقْرَأُ الْمَرْءُ مِنَ أَخِيهِ ﴿٣٤﴾
35. Akanahunga nyina wiwe, na se wiwe; وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ ﴿٣٥﴾
36. Umugore wiwe, n'ibibondo vyawe; وَصَلْحَبَتَيْهِ وَبَيْنِيهِ ﴿٣٦﴾
37. Umuntu wese, kuri uwo musu azoba arajwe ishingira n'ibimuhanze ku gatwe kiwe. لِكُلِّ أَمْرٍ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُغْنِيهِ ﴿٣٧﴾
38. Uwo musu, abemeramana bazosayangana mu maso; وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ مُّسْفِرَةٌ ﴿٣٨﴾
39. Batwengatwenga, akanyamuneza nta ngere kabasya. صَاحِكَةٌ مُّسْتَبْشِرَةٌ ﴿٣٩﴾
40. Uwo musu, hari n'abandi bazoba buzuye inkungugu mu maso, bajumarariwe; وَوُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ عَلَيَّهَا غَبَرَةٌ ﴿٤٠﴾
41. Bijiriwe, babuze ayo bacira n'ayo bamira, bagayitse. تَرَهَّقَهَا قَتْرَةٌ ﴿٤١﴾
42. Abo rero, ni bo bagarariji, abagizi ba nabi. أُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرَةُ الْفَجِرَةُ ﴿٤٢﴾

81. At-Takwiir (Izingwazingwa ry'izuba)
Aayah 29, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

1. Igihe izuba ryazingwazinzwe ntiribe rigisubira kwaka; إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ ﴿١﴾
2. Igihe n'inyenyeri zahungurutse ntizibe zigisubira kuboneka; وَإِذَا النُّجُومُ انْكَدَرَتْ ﴿٢﴾
3. Igihe n'imisozi yasunitswe igahoka; وَإِذَا الْجِبَالُ سُيِّرَتْ ﴿٣﴾
4. Igihe n'ingamiya zifise amezi zirengagijwe; وَإِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ ﴿٤﴾
5. Igihe n'inyamaswa zegeranirijwe hamwe, kugira Imana Allah Ihorere izarenganijwe n'izindi; وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ ﴿٥﴾
6. Igihe n'ibiyaga vyakijwe umuriro bikarurumba; وَإِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ ﴿٦﴾
7. Igihe n'imishaha yahujwe n'iyindi mishaha hari ico ihuriyeko; وَإِذَا النُّفُوسُ زُوِّجَتْ ﴿٧﴾
8. Igihe n'umwigeme yahambwe abona yabajijwe ku musu w'izuka; وَإِذَا الْمَوْءُودَةُ سُئِلَتْ ﴿٨﴾
9. Ku co yahowe, kigatuma yicwa mu guhambwa abona! بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ ﴿٩﴾

10. Igihe n'ibitabu vy'ibikorwa vy'ibiremwa vyashizwe ahabona bikugururwa; وَإِذَا الْأَصْحَافُ نُثِرَتْ ﴿١٠﴾
11. Igihe n'ijuru ryuguruwe rigakurwaho; وَإِذَا السَّمَاءُ كُشِطَتْ ﴿١١﴾
12. Igihe n'umuriro wa Jahannamu wegenyejwe; وَإِذَا الْأَجْجِيمُ سَعِرَتْ ﴿١٢﴾
13. Igihe n'Ubwami bw'ijuru bwegerejwe abemeramana; وَإِذَا الْجَنَّةُ أُنزِلَتْ ﴿١٣﴾
14. Iryo vyose nivyashika, umuntu wese rero azomenya ico yakoze; caba iciza canke ikibi. عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّا أَحْضَرَتْ ﴿١٤﴾
15. Jewe Allah, Ndarahiye ku nyenyeri zitaka ku murango! فَلَا أُقْسِمُ بِالْخُنُوسِ ﴿١٥﴾
16. Zigendera ahatabona mu nzira-ntasobwa zazo! أَلْحَوَارِ الْكُنُوسِ ﴿١٦﴾
17. Ndarahiye kandi no kw'ijoro iyo bwije! وَاللَّيْلِ إِذَا عَسْعَسَ ﴿١٧﴾
18. No ku gitondo iyo hakeye bugatamanzura! وَالصُّبْحِ إِذَا تَنَفَّسَ ﴿١٨﴾
19. Ko mu vy'ukuri iyo Qor'ani, ari ijambo ry'Uhoraho Allah rishikirizwa n'Intumwa yubashwe (Umumalayika Jibrili); إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ﴿١٩﴾
20. Nyeninguvu n'ubushobozi bwo kwubahiriza amabwirizwa, afise icubahiro kinini imbere ya Nyenubuhangamo Allah; ذِي قُوَّةٍ عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ ﴿٢٠﴾
21. Agamburukirwa n'abandi bamalayika, umwizigirwa mu guhishurira Intumwa. مُطَاعٍ ثَمَّ أَمِينٍ ﴿٢١﴾
22. Umugenzi wanyu Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), si umusazi namba; وَمَا صَاحِبُكُمْ بِمَجْنُونٍ ﴿٢٢﴾
23. Mu vy'ukuri Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), yarabonye umumalayika Jibrili ukuri kwamye mu buseruko bw'i Makka^[1]; وَلَقَدْ رَءَاهُ بِالْأُفُقِ الْمُبِينِ ﴿٢٣﴾
24. Kandi Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), ntiyigungirako ijambo ry'Imana Allah; وَمَا هُوَ عَلَى الْغَيْبِ بِضَنِينٍ ﴿٢٤﴾
25. Kanatsinda, iyo Qor'ani si ijambo rya shetani yavumwe. Ahubwo ni ijambo ry'Imana Allah. وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ ﴿٢٥﴾
26. Mbega, mwebwe mugana hehe, mu guhakana Qor'ani inyuma y'ivyo vyemezo vyose? فَأَيْنَ تَذْهَبُونَ ﴿٢٦﴾
27. Iyo Qor'ani ntagatifu si ikindi, kiretse ko ari urwibutso ku bantu bose; إِنَّ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿٢٧﴾
28. Kuri uwo wese muri mwebwe ashaka gutumbera inzira igororotse. لَنْ نَشَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يُسْتَقِيمَ ﴿٢٨﴾
29. Kandi ntimuzoshaka kugororoka ngo mubishobore, kiretse igihe Imana Allah ibishatse, Umubungabunzi w'ibiremwa vyose. وَمَا نَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٩﴾

[1] Iyo, ni yo yari incuro ya mbere Intumwa ibona umumalayika Jibrili. Ico gihe, Intumwa yari mw'isenga ry'ibuye ryitwa HIRAA-A.

82. Al-Infitaar (Isadagurika ry'ijuru)
Ayah 19, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa,
Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Igihe ijuru ryasadaguritse;

إِذَا السَّمَاءُ أَنْفَطَرَتْ ①

2. Igihe n'inyenyeri zahungurutse;

وَإِذَا الْكُوكُوبُ أُنْفَثَتْ ②

3. Igihe n'ibiyaga vyagomorowe bigacika kimwe;

وَإِذَا الْبِحَارُ فُجِّرَتْ ③

4. Igihe n'imva zazuwe;

وَإِذَا الْقُبُورُ بُعْثِرَتْ ④

5. Ivyo vyose nivyashika, umuntu wese azomenya ico yakoze n'ico yirengagije, aheze agihemberwe.

عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ وَأَخَّرَتْ ⑤

6. Ewe muntu uhakana izurwa ry'ibiremwa! Wahenzwe n'igiki kigutuma ugarariza Imana yawe Rurema Allah, Nyenubugiraneza?

يَسْأَلُهَا الْأُنسُ مَا عَرَّكَ بِرَبِّكَ

الْكَرِيمِ ⑥

7. Ni Yo Yakuremye, Iragutunganya, Iranakuringaniza neza;

الَّذِي خَلَقَكَ فَسَوَّاكَ فَعَدَلَكَ ⑦

8. Yakuremye uko Ishaka mw'ishusho rihambaye.

فِي أَيِّ صُورَةٍ مَّا شَاءَ رَكَّبَكَ ⑧

9. Bantu! Nimuteshwe mute murahumba! Murihenda mu gusenga ibigirwamana. Ahubwo mwebwe muhakana mwivuye inyuma umusi w'impera n'iharurirwa.

كَلَّا بَلْ تُكَذِّبُونَ بِالَّذِينَ ⑨

10. Mu vy'ukuri, mufise abamalayika bajejwe kubabungabungira ivyo mukora mu kuvyandika;

وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ ⑩

11. Batewe iteka n'Imana Allah, bandika vyose ata kibacika;

كِرَامًا كَاتِبِينَ ⑪

12. Barazi ivyo mukora vyose, vyaba ivyiza canke ibibi.

يَعْلَمُونَ مَّا تَفْعَلُونَ ⑫

13. Mu vy'ukuri aberanda bubahiriza agateka k'Imana Allah n'agateka k'ibiremwa, ni ukuri bazoba bari mu nema z'Ubwami bw'ijuru.

إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ⑬

14. Mu vy'ukuri, n'inkozi z'ikibi zitigera zubahiriza agateka k'Imana Allah n'ak'ibiremwa, na zo zizoba ziri mu muriro ururumba;

وَإِنَّ الْفَاجِرَ لَفِي جَحِيمٍ ⑭

15. Zizowinjira, ziwote ku musi w'impera;

يَصَلُّونَهَا يَوْمَ الَّذِينَ ⑮

16. Ntizizowukira ngo ziwuvemwo canke ngo zipfe.

وَمَا هُمْ عَنْهَا بِغَائِبِينَ ⑯

17. Mbega, ni igiki cokumenyesha uwo musi w'impera ico ari co!

وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمَ الَّذِينَ ⑰

18. Hanyuma, ni igiki cokumenyesha uwo musi w'impera ico ari co!

تُمْ مَّا أَدْرَاكَ مَا يَوْمَ الَّذِينَ ⑱

19. Ni umusi umuntu ata co azomarira mugenziwe. Itegeko kuri uwo musi, ni iry'Imana Allah Yonyene.

يَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ لِنَفْسٍ شَيْئًا وَالْأَمْرُ

يَوْمَئِذٍ لِلَّهِ ⑲

83. Al-Mutwaffiina (Abagabanya ku munzani)
Aayah 36, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa,
Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Uguhanwa nya guhanwa, ni ukw'abazirika umunzani
n'abadakwiza ingero (igipimo);

وَمَلَّ لِمَلْطَفِيَيْنِ ﴿١﴾

2. Abitararika gukwirizwa ku munzani n'ingero mu gihe
bapimiwe n'abandi bantu.

الَّذِينَ إِذَا أَكْتَالُوا عَلَى النَّاسِ

يَسْتَوْفُونَ ﴿٢﴾

3. Iyo naho bapimiye abandi bantu ku ngero canke ku
munzani, ntibakwiza urugero.

وَإِذَا كَالُوهُمْ أَوْ وَّزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ ﴿٣﴾

4. Mbega, ntibazi ko bazozurwa bakanahemberwa ivyo
bakoze!

أَلَا يَظُنُّ أُولَئِكَ أَنَّهُمْ مَبْعُوثُونَ ﴿٤﴾

5. Ku musu w'intureka zihambaye.

لِيَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٥﴾

6. Umusi abantu bose bazohagarara imbere y'Imana yabo
Rurema Allah, Umubungabunzi w'ibiremwa vyose, kugira
Ibahembere ivyo bakoze vyose.

يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦﴾

7. Nibateshwe bate, barahumba! Mu vy'ukuri, ubushikiro
bw'inkozi z'ikibi ni mu kaga "Sijjiini".

كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْفُجَارِ لَفِي سِجِّينٍ ﴿٧﴾

8. Mbega, ni igiki cokumenyeshya akaga "Sijjiini" ico ari co?

وَمَا أَدْرَاكَ مَا سِجِّينٌ ﴿٨﴾

9. Ni ibihano bibabaza vy'akataraboneka bategekanirijwe,
vyanditswe mu buryo ata kwihenda kurimwo.

كِتَابٌ مَّرْقُومٌ ﴿٩﴾

10. Uguhanwa nya guhanwa, ni ukw'abahakanyi;

وَمَلَّ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿١٠﴾

11. Bahakana bivuye inyuma ko hari umusi w'impera.

الَّذِينَ يُكَذِّبُونَ بِيَوْمِ الدِّينِ ﴿١١﴾

12. Nta wuhakana uwo musu atari uwimonogoje mu
buhakanyi, umunyavyaha ruhebwa;

وَمَا يُكَذِّبُ بِهِ إِلَّا كُلُّ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ ﴿١٢﴾

13. Iyo asomewe Aayah zacu za Qo'rani, aca avuga ati:
"Ivyo, ni imigani n'ibitito vy'ab'aho hambere".

إِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ أَسَاطِيرُ

الْأُولَئِينَ ﴿١٣﴾

14. Nibateshwe bate, barahumba! Ahubwo ni amajambo
y'Imana Allah Yahishuriye Intumwa yayo. Bananiwe
kwemera Qor'ani, kuko imitima yabo yaguye ingese, itewe
n'ibicumuro bakoze.

كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا

يَكْسِبُونَ ﴿١٤﴾

15. Nibateshwe bate, barahumba! Ahubwo mu vy'ukuri,
abahakanyi kuri uwo musu w'izuka, bazobuzwa kubona
Imana yabo Rurema Allah^[1];

كَلَّا إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَمَحْجُوبُونَ ﴿١٥﴾

16. Hanyuma binjire mu muriro ururumba, bawote;

ثُمَّ إِنَّهُمْ لَصَالُوا الْجَحِيمِ ﴿١٦﴾

[1] Iyi Aayah, irekera ko abemeramana ari bo bazobona Imana yabo Rurema Allah mu Bwami bw'ijuru.

17. Hanyuma babwirwe n'abamalayika bawucungereye bati: "Ibi, ni vya bihano mwahora muhakana mwivuye ivyuma".

ثُمَّ يُقَالُ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ
تُكذِّبُونَ ﴿١٧﴾

18. Emwe! Nibateshwe bate barahumba! Mu vy'ukuri, ivyanditswe ku beranda biri ku rwego ruhanitse "Illiyiina" mu Bwami bw'ijuru.

كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْأَنْبَارِ لِنِي عَيْنِينَ ﴿١٨﴾

19. Mbega, ni igiki cokumenyesha urwego ruhanitse "Illiyiina" ico ari co!

وَمَا أَدْرَاكَ مَا عَيْنُونِ ﴿١٩﴾

20. Ni ivyagenewe aberanda, vyanditswe mu buryo ata kwihenda kurimwo;

كِتَابٌ مَرْفُومٌ ﴿٢٠﴾

21. Bibonwa n'abamalayika b'abishikira.

بِنَهْدِهِ الْمُرَبُّونَ ﴿٢١﴾

22. Mu vy'ukuri aberanda, bazoba bari mu nema z'Ubwami bw'ijuru;

إِنَّ الْأَنْبَارَ لَنِي نَعِيمٍ ﴿٢٢﴾

23. Bicaye ku bitanda bisharije vy'iteka biteye igomwe, baraba Imana yabo Allah hamwe n'ingabirano n'ivyiza bahawe;

عَلَى الْأَرْبَابِ يَنْظُرُونَ ﴿٢٣﴾

24. Uzobona basayangana mu maso kubera akamwemwe ku kandi gatewe n'inema z'Imana Allah;

تَعْرِفُ فِي وُجُوهِهِمْ نَضْرَةَ النَّعِيمِ ﴿٢٤﴾

25. Bazoherezwa inzoga zitaboreza, zipfundikiye neza zitwararitswe.

يُسْقَوْنَ مِنْ رَحِيقٍ مُمْتَوِرٍ ﴿٢٥﴾

26. Uwuhejeje kunywa kuri nya nzoga, mu kanwa hasigara akamoto ka "Miski". Mu gutsindira izo nema rero, nibarushanwe abarushanwa.

خِتْلَهُمْ مِسْكًَ وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ
الْمُتَنَفِسُونَ ﴿٢٦﴾

27. Iyo nzoga yengeshejwe amazi ya "Tasniim";

وَمِرْجَاهُ مِنْ تَسْنِيمٍ ﴿٢٧﴾

28. Ni iriba, abatoni b'Imana Allah bazonywako.

عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا الْمُقَرَّبُونَ ﴿٢٨﴾

29. Mu vy'ukuri abahakanye Imana Allah, bahora batwenga abemeramana bakiri kw'isi;

إِنَّ الَّذِينَ أُجْرِمُوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ ءَامَنُوا
يَضْحَكُونَ ﴿٢٩﴾

30. Mu gihe babarenganye, bavunanira urugohe ku gasuzuguro;

وَإِذَا مَرُّوا بِهِمْ يَتَغَامَزُونَ ﴿٣٠﴾

31. Mu gihe naho batashe mu miryango yabo, bagataha baryohewe batera inkuru z'ukuntu basuzuguye abemeramana;

وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ انْقَلَبُوا فَكِهِينَ ﴿٣١﴾

32. Iyo naho babonye ingendanyi zamaze kwemera Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), bavuga bati: "Mu vy'ukuri, abo ni bo bahuvye, bari mu muzimiza".

وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوا إِنَّ هَٰؤُلَاءِ لَضَالُونَ ﴿٣٢﴾

33. Kanatsinda, ntibatumwe kugira ngo bazicungere.

وَمَا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ حَفِظِينَ ﴿٣٣﴾

34. Uno musi w'izuka rero, abemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakubahiriza n'amabwirizwa yayo, baratwenga abagararije basuzuguritse mu bihano;

فَالْيَوْمَ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنَ الْكُفَّارِ
يَضْحَكُونَ ﴿٣٤﴾

35. Abemeramana bazoba bicaye ku bitanda vy'iteka bisharije biteye igomwe, baraba Imana yabo Allah hamwe n'ingabirano n'ivyiza bahawe;

عَلَى الْأَرَائِكِ يَنْظُرُونَ ﴿٣٥﴾

36. Bazovuga bati: "Mbega yemwe! Abagarariji boba bahembewe ivyo bari barakoze kw'isi?".

هَلْ نُؤْتِبُ الْكُفَّارَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾

84. Al-Inshiqaaq (Isaduka ry'ijuru)
Aayah 25, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Igihe ijuru ryasadutse rigatabuka ku musi w'umuhero w'isi;

إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ ﴿١﴾

2. Rikumvira Imana yayo Rurema Allah, kandi ritegerezwa nta kibuzi;

وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ﴿٢﴾

3. Igihe n'isi yasanjwe;

وَإِذَا الْأَرْضُ مُدَّتْ ﴿٣﴾

4. Igasohora abantu n'ubutare biri muri yo, igasigara igaragara;

وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ ﴿٤﴾

5. Ikumvira Imana yayo Rurema Allah, kandi itegerezwa nta kibuzi.

وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ﴿٥﴾

6. Ewe muntu! Mu vy'ukuri wewe, ugana ku Mana Allah, ukita ku rutare mu bikorwa, vyaba vyiza canke bibi, kugeza aho uzohura n'Imana yawe Rurema Allah Ikabiguhembera.

بَيِّنَاتٍ آلَيْنَسْنُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَى رَبِّكَ

كَذْحًا فَمَلَقِيهِ ﴿٦﴾

7. Uwo wese rero azohabwa igitabu c'ibikorwa vyawe mu kuboko kwiwe kw'iburyo;

فَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ ﴿٧﴾

8. Uyo, ni we azoharurirwa ibiharuro vyoroshe;

فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا ﴿٨﴾

9. Maze agasubira mu bantu biwe mu Bwami bw'ijuru akanyamuneza kamusya.

وَيَنْقَلِبُ إِلَىٰ أَهْلِهِ مَسْرُورًا ﴿٩﴾

10. Nayo uwuzohabwa igitabu c'ibikorwa vyawe inyuma y'umugongo wiwe;

وَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ وَرَأَىٰ ظَهْرَهُ ﴿١٠﴾

11. Uyo rero, azoheza yisabire urupfu;

فَسَوْفَ يَدْعُوا ثُبُورًا ﴿١١﴾

12. Yinjire no mu muriro wama wegenyeyejwe;

وَيَصِلَىٰ سَعِيرًا ﴿١٢﴾

13. Kuko mu vy'ukuri, yahorana akanyamuneza mu muryango wiwe akiri kw'isi, nta co yategekanirije uyu musi.

إِنَّهُ كَانَ فِي أَهْلِهِ مَسْرُورًا ﴿١٣﴾

14. Mu vy'ukuri, yibaza ko atazosubira ku Mana yiwe Allah ngo Imuharurire.

إِنَّهُ ظَنَّ أَنْ لَنْ يَحُورَ ﴿١٤﴾

15. Yobuzwa n'iki gusubira ku Mana Allah! Mu vy'ukuri Imana yiwe Rurema Allah, Yamye ari Nyenukubona, Yaramubona we n'ivyo yakora.

بَلَىٰ إِنَّ رَبَّهُ كَانَ بِهِ بَصِيرًا ﴿١٥﴾

16. Jewe Allah, Ndarahiye ku bicu bitukura bugorovyeye!

فَلَا أَقْسِمُ بِالشَّفَقِ ﴿١٦﴾

17. No kw'ijoro n'ivyo rinyegeje!

وَاللَّيْلِ وَمَا وَسَقَ ﴿١٧﴾

18. No ku kwezi iyo gukwijije umuco mu mfato!

وَالْقَمَرِ إِذَا اتَّسَقَ ﴿١٨﴾

19. Bantu! Ni ukuri muzohura n'ibihe bigoye bisumbasumbana^[1].

لَتَرْكَبُنَّ طَبَقًا عَن طَبَقٍ ﴿١٩﴾

20. Mbega, abantu babuzwa n'iki kwemera Imana Allah n'umusi w'iherezo, kandi basomerwa Aayah za Qor'ani zitomoye!

فَمَا لَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠﴾

21. N'iyoye basomewe Qor'ani, ntibubamira Imana Allah ngo bemere amabwirizwa yayo.

وَإِذَا قُرِئَ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنُ لَا يَسْجُدُونَ ﴿٢١﴾

22. Ahubwo abagararije bahakana Qor'ani bivuye inyuma, izuka n'iharurirwa ry'ibiremwa.

بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا يَكْذِبُونَ ﴿٢٢﴾

23. Burya Imana Allah, ni Yo Izi neza ivyo bahishije mu mishaha yabo.

وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُوعُونَ ﴿٢٣﴾

24. Ntumwa y'Imana! Bashikirize rero inkuru y'incamugongo yo guhabwa ibihano bibabaza.

فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢٤﴾

25. Ariko abantu bemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakanakora n'ivyiza bitegetswe, barafise impembo idahera bagenewe mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٢٥﴾

85. Al-Buruuj (Inzira-ntasobwa z'inyenyeri) Aayah 22, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Jewe Allah, Ndarahiye kw'ijuru rifise inzira-ntasobwa z'izuba n'ukwezi!

وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ ﴿١﴾

2. No ku musu w'isango ryategekanijwe ry'izuka ry'ibiremwa!

وَالنَّيْلِ الْمَوْعُودِ ﴿٢﴾

3. No ku cabona cagiriza no ku wagirizwa^[2]!

وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ ﴿٣﴾

4. Harahonejwe abantu Benibinogo amahanga bimbiye abemeramana;

فُقَيْلٍ أَصْحَابِ الْأُخْدُودِ ﴿٤﴾

5. Baraheza bavyatsamwo umuriro wenyegejwe;

الْقَارِ ذَاتِ الْأُتُودِ ﴿٥﴾

6. Igihe bari bicaye hambavu yavyo;

إِذْ هُمْ عَلَيْهَا قُعُودٌ ﴿٦﴾

7. Bitegereza ivyo bakorera abemeramana mu bihano.

وَهُمْ عَلَىٰ مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ ﴿٧﴾

8. Nta na kimwe babahoye atari uko bemera Imana Imwe Rudende Allah, Nyenintsinzi-Mutaneshwa,

وَمَا نَقَمُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ

الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴿٨﴾

[1] Umuntu wese aremwa mw'ima ry'intanga, rigahinduka amaraso avuze; nya maraso avuze agahinduka igihimba c'inyama; hanyuma nya gihimba c'inyama kigahuhirwamwo inkomoko y'ubuzima "Roho". Yamara kuvuka akabaho, hanyuma agapfa, akazozuka, agashorerwa kw'iyegeranirizo ry'ibiremwa, hanyuma agaharurirwa.

[2] Imana Allah, Irahira ku co Ishatse mu biremwa, nayo ikiremwa ntikirekuriwe kurahira kiretse kw'izina ry'Imana Allah, kurahira ku kitaro Imana Allah, ni ibangikanyamana.

Nyenugushimwa, Ishimwa ku mazina, amatazirano n'ibikorwa vyayo mu bihe vyose.

9. Ni Yo Nyenubwami, Igaba Ikaganza amajuru n'isi n'ibiri muri vyo vyose. Burya Imana Allah, Irazi ikintu ico ari co cose. الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٩﴾

10. Mu vy'ukuri, abatoteje abemeramana n'abemeramanakazi mu kubaturira kugira bavavanure n'idini ry'Imana Allah, hanyuma ntibigaya ku Mana Allah ngo basabe imbabazi, abo bazohanwa mu muriro wa Jahannamu, baranategekanirijwe ibihano vyo guturirwa. إِنَّ الَّذِينَ قَتَلُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَتُوبُوا فَلَهُمْ عَذَابٌ جَهَنَّمَ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلْحَرِيقٍ ﴿١٠﴾

11. Mu vy'ukuri, abemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bakanakora n'ivyiza bitegetswe, barategekanirijwe imirima itotahaye mu Bwami bw'ijuru, musu y'ibiti n'inyubakwa vyabwo hatemba inzuzi. Iyo, ni yo ntsinzi ihambaye. إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيرُ ﴿١١﴾

12. Mu vy'ukuri, uguhana kw'Imana yawe Rurema Allah kurahambaye. إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ ﴿١٢﴾

13. Mu vy'ukuri, ni Yo Yatanguje kurema ibiremwa vyose ata co Irinze gufatirako, kandi ni Yo Izobisubiza ubuzima, biheze bizuke. إِنَّهُ هُوَ يُبَدِّئُ وَيُعِيدُ ﴿١٣﴾

14. Ni na Yo Nyenimbabazi-ntangere ku bigaya, Nyenurukundo-ntangere ku batoni bayo. وَهُوَ الْعَفْوَ الرَّؤُودُ ﴿١٤﴾

15. Nyenubuhangamo, Nyeniteka. ذُو الْعَرْشِ الْمَجِيدُ ﴿١٥﴾

16. Ikorana ubwira ico Ishatse, ntakiyinanira. فَعَالَ لِمَا يُرِيدُ ﴿١٦﴾

17. Ntumwa y'Imana! Mbega, woba warashikiriwe n'inkuru y'ivyashikiye ingabo z'abagarariji! هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْجُنُودِ ﴿١٧﴾

18. Ingabo za Firawuni n'iza Bene Thamuudi! فِرْعَوْنَ وَثَمُودَ ﴿١٨﴾

19. Ahubwo abagararije Imana Allah bishinga kubandanya bahakana nk'ab'aho hambere. بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي تَكْذِيبٍ ﴿١٩﴾

20. Burya Imana Allah na Yo ku bushobozi n'ubumenyi vyayo, Irabakukuje ku mpande zose, nta buhungiro. وَاللَّهُ مِنْ وَرَائِهِم مُخِيطٌ ﴿٢٠﴾

21. Iyo Qor'ani bahakana, si amajambo y'abantu! Ahubwo, ni Qor'ani ntagatifu; بَلْ هُوَ قُرْءَانٌ مَجِيدٌ ﴿٢١﴾

22. Yanditswe ku kibaho kibungabunzwe neza "Lawhu Mahfuudhw". فِي لَوْحٍ مَحْمُودٍ ﴿٢٢﴾

86. At-Twaariq (Igiserukajoro) Aayah 17, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Jewe Allah, Ndarahiye kw'ijuru no ku giserukajoro! وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ ﴿١﴾

2. Ni igiki cokumenyesha ico ari co igiserukajoro? وَمَا أَدْرَاكَ مَا الطَّارِقُ ﴿٢﴾

3. Ni inyenyeri yakaka.

أَلْتَجُمُّ اللَّقَائِبُ ④

4. Ndarahiye kuri ivyo vyose, ko ata muntu n'umwe kiretse ko afise umubungabunzi azigama ibikorwa vyawe mu bamalayika, kugira azobihemberwe!

إِنَّ كُلَّ نَفْسٍ لَّمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ ④

5. Umuntu ahakana izuka ry'ibiremwa rero, niyitegereze ico yaremwemwo, aheze amenye ko izurwa ryawe ritagoye nk'iremwa ryawe!

فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ ⑤

6. Yaremwe mu mazi y'intanga asunitswe mu gitereko;

خُلِقَ مِنْ مَّاءٍ دَافِقٍ ⑥

7. Avuye hagati y'uruti rw'umugongo w'umugabo n'igikiriza c'umugore.

يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ ⑦

8. Mu vy'ukuri Imana Allah Yaremwe umuntu mu mazi y'intanga, Irashoboye no kumugarura inyuma yo gupfa ikamushyirira ubuzima, akazuka.

إِنَّهُ عَلَى رَجْعِهِ لَقَادِرٌ ⑧

9. Umusi amabanga azoshirwa ahabona, ivyiza bikamenyekana n'ibibi bikagaragara;

يَوْمَ تُبْلَى السَّرَائِرُ ⑨

10. Umuntu nta bubasha azoba afise bwo kwikingira ibihano, eka nta n'umutabazi amukura mu bihano azoronka.

فَمَا لَهُ مِنْ قُوَّةٍ وَلَا نَاصِرٍ ⑩

11. Jewe Allah, Ndarahiye kw'ijuru ryenimvura yisubiriza iyo amazi kw'isi ayaze agasubira mu kirere!

وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الرَّجْعِ ⑪

12. No kw'isi yiyata imigaga iyo ibiterwa bigondoye!

وَالْأَرْضِ ذَاتِ الصَّدْعِ ⑫

13. Ko mu vy'ukuri, iyo Qor'ani ari amajambo atandukanya ukuri n'ikinyoma;

إِنَّهُ لَقَوْلٌ فَضْلٌ ⑬

14. Si n'iyi kujajura.

وَمَا هُوَ بِالْهَزْلِ ⑭

15. Mu vy'ukuri, abahakana Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) hamwe na Qor'ani, bakoresha urwenge mu kurwanya ukuri.

إِنَّهُمْ بِكَيْدِهِمْ كِيدًا ⑮

16. Nanje Allah Nkabahinyura mu kugaragaza ukuri gushika aho gutsinda.

وَأَكِيدُ كِيدًا ⑯

17. Ntumwa y'Imana! Kubera ivyo rero, tenyenyera abagaraririye, ntiwihutire kubasabira ibihano, bihorere ubarindire gato, bazokwibonerako bidateye.

فَسَمِّلِ الْكٰفِرِينَ اَمْهَلُهُمْ رُوَيْدًا ⑰

87. Al-A'laa (Nyenicubahiro-ntangere) Aayah 19, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Ninahaza izina ry'Imana yawe Rurema Allah, Nyenicubahiro-ntangere (uvuye uti: "Sub-haana Rabbiya l-A'laa").

سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى ①

2. Yararemwe ibiremwa, maze Iraringaniza indemo yavyo n'ibihimba; kimwe cose aho kigenewe, kibereye;

الَّذِي خَلَقَ فَسُوَّى ②

3. Iraheza Irategekanya ivya nkenywa vyose ku biremwa, Iranigisha kimwe cose ukuntu kivyikorako; وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَىٰ ٣
4. Iranagisha n'uburagiyo (ubwatsi); وَالَّذِي أَخْرَجَ الْمَرْعَىٰ ٤
5. Hanyuma Irabukavya, busa n'urwatsi rutoto ruja kwirabura. فَجَعَلَهُ غُثَاءً أَحْوَىٰ ٥
6. Ntumwa y'Imana! Twebwe Allah, Tuzokwigisha Qor'ani, ntuzoyibagira namba; سَنُقْرِئُكَ فَلَا تَنْسَىٰ ٦
7. Kiretse ico Imana Allah Ishatse ko wibagira ku neza y'ibiremwa. Mu vy'ukuri, ni Yo Izi ibigaragara mu bikorwa no mu majambo n'ibinyegeje muri vyo. إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ وَمَا يَخْفَىٰ ٧
8. Tuzokworohereza gukora ivyoroshe; nko kwihanganira ishikirizabutumwa no kworoherezwa amabwirizwa y'idini. وَنُنَبِّئُكَ لِلْيُسْرَىٰ ٨
9. Kubera ivyo rero, ibutsa abantu bawe warungitsweko gutumbera inzira igororotse, na canecane kwibutsa uwitezwe ko yibuka, nya kwibuka kukamugirira akamaro; فَذَكِّرْ إِن نَّفَعَتِ الذِّكْرَىٰ ٩
10. Hazokwibuka uwutinya ibihano vy'Imana Allah. سَيَذَكَّرُ مَن يَخْفَىٰ ١٠
11. Uwaseserejwe n'ivyaha na we, azoheza yigire kure y'urwo rwibuso; وَيَتَجَنَّبُهَا الْأَشْقَىٰ ١١
12. Ari na we azokwinjira mu muriro udahera ukaze bihambaye; الَّذِي يَصُلِّيَ النَّارَ الْأَكْبَرَىٰ ١٢
13. Hanyuma ntazopfa muri wo ngo awuruhuke, eka ntazonawugiriramwo ubuzima buhimbaye. ثُمَّ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَخْفَىٰ ١٣
14. Mu vy'ukuri yaramaze gutsinda, umuntu yiyejeje amabi; قَدْ أَفْلَحَ مَن تَزَكَّىٰ ١٤
15. Akaninahaza n'izina ry'Imana yiwe Rurema Allah, maze agasenga amasengesho-bwirizwa ku mwanya, arondera gushimwa na Yo. وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّىٰ ١٥
16. Bantu! Ahubwo rero, mushira imbere kurusha ubuzima bw'ibihendamaso vyo kw'isi; بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ١٦
17. Kandi ubuzima bw'inyuma yo gupfa, ari bwo bwiza gusumba, kandi bwamaho. وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ ١٧
18. Mu vy'ukuri, ivyo vyose mwadondaguriwe muri iki gisomwa, biri no mu Bitabu vy'aho hambere ya Qor'ani; إِنَّ هَذَا لَبِىَّ الصُّحُفِ الْأُولَىٰ ١٨
19. Mu Mizingo y'Intumwa z'Imana Ibrahimu na Musa (za nyakugira amahoro y'Imana Allah). صُحُفِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ ١٩

88. Al-Ghaashiyah (Umusi uhwikira)
Aayah 26, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

1. Mbega Ntumwa y'Imana! Warashikiriwe n'inkuru y'umusi uhwikira ibiremwa!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْعُنْثِيَّةِ ١

2. Uwo musu, abagarariji bazosuzugurika bijirirwe mu maso kubera ibihano; ② وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ خَدِشَةً
3. Bakore bita ku rutare, baruhe; ③ عَامِلَةٌ نَّاصِبَةٌ
4. Bazokwinjira mu muriro udahera, unyengetera cane; ④ تَصَلَّى نَارًا حَامِيَةً
5. Banyweshwe mw'iriba ry'amazi asebura akaryimara; ⑤ تُسْقَى مِنْ عَيْنٍ عَائِنِيَّةٍ
6. Nta mfungurwa bazohabwa atari amahwa yumye; ⑥ لَيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ إِلَّا مِنْ صَرِيحٍ
7. Ntavyibusha namba eka ntanavuna n'inzara (ntanahembura) na gato. ⑦ لَا يُسْمِنُ وَلَا يُغْنِي مِنْ جُوعٍ
8. Uwo musu rero, abemeramana bazorangwa n'akamwemwe mu maso; ⑧ وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاعِمَةٌ
9. Bashime mu buzima bw'inyuma yo gupfa ibikorwa vyabo bakoze kw'isi; ⑨ لَسَعِيهَا رَاضِيَةٌ
10. Bazoba bari mu Bwami bw'ijuru bw'iteka; ⑩ فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ
11. Ntibazokwumvamwo insaku n'amajambo ata co amaze; ⑪ لَا تَسْمَعُ فِيهَا لِلغِيَةِ
12. Harimwo iriba ry'amazi atemba; ⑫ فِيهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ
13. Harimwo n'ibitanda vy'icubahiro bihanitse; ⑬ فِيهَا سُرُرٌ مَرْفُوعَةٌ
14. N'ibirahuri bishinguwe neza, vyabategekanirijwe; ⑭ وَأَكْوَابٌ مَوْضُوعَةٌ
15. N'imisego itondeshejwe neza; ⑮ وَتَمَارِقٌ مَصْفُوفَةٌ
16. N'ibisaswa vy'iteka bishashwe neza. ⑯ وَزُرَّاقٍ مَبْنُوتَةٌ
17. Mbega yemwe, abagarariji ntibitegereza ingamiya ingene yaremwe! ⑰ أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْآيِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ
18. N'ijuru ingene ryahanitswe, ata nkingi! ⑱ وَإِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ رُفِعَتْ
19. N'imisozi ingene yashimitswe! ⑲ وَإِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ
20. N'isi ingene yashashwe, yagutse! ⑳ وَإِلَى الْأَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ
21. Ntumwa y'Imana! Kubera ivyo rero, Ibutsa abirengagiza ukuri, ko mu vy'ukuri wewe ujejwe kwibutsa gusa; ㉑ فَذَكِّرْ إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكَّرٌ
22. Wewe ntushinzwe kubahatira kwemera. ㉒ لَسْتُ عَلَيْهِمْ بِمُضَيِّطٍ
23. Ariko uwugenza umugongo, agatsimbatara mu kugarariza; ㉓ إِلَّا مَنْ تَوَلَّى وَكَفَرَ
24. Uyo, Imana Allah Izomuha ibihano ruhasha mu muriro. ㉔ فَيَعَذِّبُهُ اللَّهُ الْعَذَابَ الْأَكْبَرَ
25. Mu vy'ukuri, igaruka ryabo - nibazuka - ni iwacu Twebwe Allah; ㉕ إِنَّ إِلَيْنَا إِيَابَهُمْ
26. Hanyuma, nta nkeka ko ari Twebwe Allah, Tujejwe kubaharurira ku musu w'impera. ㉖ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ

89. Al-Fajri (Umutwenzi)
Aayah 30, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa,
Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Jewe Allah, Ndarahiye ku mutwenzi!

وَأَلْفَجْرٍ ①

2. No ku majoro cumi ya mbere yo mu kwezi kwa 12, Dhul-Hijja!

وَلَيْالٍ عَشْرِ ②

3. No kuri bibiribibri na nyahagwe!

وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ ③

4. No kw'ijoro iyo rihise! Ko abahakanyi bazohanwa;

وَاللَّيْلِ إِذَا يَسِرَ ④

5. Ubwo muri ivyo, ntiharimwo indahiro ikwiye ku wufise ubwenge!

هَلْ فِي ذَلِكَ قَسَمٌ لِذِي حَجْرِ ⑤

6. Ntumwa y'Imana! Mbega, ntiwabonye ingene Imana yawe Rurema Allah Yagize Bene Aadi igihe c'Intumwa Huudi (nyakugira amahoro y'Imana Allah)!

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ ⑥

7. Ubwoko bwa Iramu, beninguvu n'amazu maremare;

إِرمَ ذَاتِ الْعِمَادِ ⑦

8. Nta baremwe nkabo mu bindi bisagara mu ngimba n'inguvu bari bafise.

الَّتِي لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِي الْبِلَادِ ⑧

9. Ntiwabonye n'ukuntu Yagize Bene Thamuudi, babaza amazu mu mabuye mu kabande igihe c'Intumwa Swalehe (nyakugira amahoro y'Imana Allah)!

وَمُودَ الَّذِينَ جَاءُوا الصَّخَرَ بِالْوَادِ ⑨

10. Ntiwabonye kandi ukuntu Yagize Firawuni nyeningabo zatsimbataje ubwami bwiwe muri Misiri!

وَفِرْعَوْنَ ذِي الْأَوْتَادِ ⑩

11. Abo bose, barimonogoje mu bugizi bwa nabi, mu bihugu vy'Imana Allah;

الَّذِينَ طَعَوْا فِي الْبِلَادِ ⑪

12. Baraheza bakwiragizamwo ubwononyi bwinshi;

فَأَكْرَمُوا فِيهَا الْفَسَادَ ⑫

13. Maze Imana yawe Rurema Allah, Ica Irabamanurira ibihano bibakwiye.

فَصَبَّ عَلَيْهِمُ رَبُّكَ سَوْطَ عَذَابٍ ⑬

14. Ntumwa y'Imana! Mu vy'ukuri Imana yawe Rurema Allah, ni Umureretsi w'ivyo bakoze, Iratenyenya ntiyibagira.

إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ ⑭

15. Nayo umuntu, iyo Imana yiwe Rurema Allah Imugerageje, Ikamutera iteka ry'ubutegetsu canke ry'ubutunzi, araheza akibaza ko biturutse ku butore bwiwe, agaca avuga ati: "Imana yanje Rurema Allah, Yaranteye iteka nta ngere".

فَأَمَّا الْإِنْسَانُ إِذَا مَا ابْتَلَاهُ رَبُّهُ ⑮

فَأَكْرَمَهُ وَنَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبِّي ⑮

أَكْرَمَنِي ⑮

16. Iyo naho Imugerageje, Ikamugerera mu vyo Imuronsa bimubeshaho, araheza akibaza ko biturutse ku gasuzuguro, agaca avuga ati: "Imana yanje Rurema Allah, Yaransuzuguye".

وَأَمَّا إِذَا مَا ابْتَلَاهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ ⑯

فَيَقُولُ رَبِّي أَهَانَنِ ⑯

17. Nateshwe ate, arahumba! Ariko guhabwa iteka guturuka ku kwumvira Imana Allah; gusuzugurwa na kwo, kugaturuka ku kugabitaniriza Imana Allah. Ahubwo ro mwebwe, ntimwitaho impfuyi ngo muzifashe;

كَلَّا بَلْ لَا تُكْرِمُونَ الْيَتِيمَ ﴿١٧﴾

18. Ntimunahimirizanya gufungurira abakene;

وَلَا تَحْتَضُونَ عَلَىٰ طَعَامِ الْمَسْكِينِ ﴿١٨﴾

19. Mukarya mukuzako n'amatungo y'abandi mu bisigi;

وَتَأْكُلُونَ التُّرَاثَ أَكْلًا لَمًّا ﴿١٩﴾

20. Mugakunda n'amatungo urukundo rurenze.

وَيُحِبُّونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا ﴿٢٠﴾

21. Nimuteshwe mute, murahumba! Ntimwategerezwa kuba ukwo. Igihe rero isi yahondwahonzwe;

كَلَّا إِذَا دُكَّتِ الْأَرْضُ دَكًّا دَكًّا ﴿٢١﴾

22. Imana yawe Rurema Allah na Yo, Ikaza gutunganiriza ibiremwa, abamalayika na bo batonze ku murongo;

وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا ﴿٢٢﴾

23. Umuriro wa Jahannamu na wo kuri uwo musu, ugashirwa ahabona; uwo musu, umuntu w'umugarariri azokwikebuka yibuke kwigaya, ariko rero ukwo kwibuka akigaya, nta co kuzomumarira.

وَجَاءَ يَوْمَئِذٍ بِجَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ يَتَذَكَّرُ الْإِنْسَانُ وَأَنَّىٰ لَهُ الذِّكْرَىٰ ﴿٢٣﴾

24. Azovuga yicuza ati: "Ubona iyo nkora nkiri kw'isi ivyomfasha muri ubu buzima bwanje bw'inyuma yo gupfa!"

يَقُولُ يَلَيْتَنِي قَدَّمْتُ لِحَيَاتِي ﴿٢٤﴾

25. Kuri uwo musu rero, nta wuzohana umuhakanyi bikwiye nk'igihano c'Imana Allah.

فَيَوْمَئِذٍ لَا يُعَذِّبُ عَذَابُهُ أَحَدًا ﴿٢٥﴾

26. Kandi nta wuzoboha nk'Imana Allah mu kudaira umuhakanyi.

وَلَا يُؤْتِي وَنَاقَهُ أَحَدًا ﴿٢٦﴾

27. Iyo umwemeramana apfuye, abwirwa ati: "Ewe mutima utekanishijwe n'ininahaza n'itazirama hamwe n'ukwemera Imana Allah!"

يَأْتِيهَا النَّفْسُ الْمُظْمِئَةُ ﴿٢٧﴾

28. Subira ku Mana yawe Rurema Allah wishimiye impera yayo, wishimiwe n'Iyakuremye Allah;

أَرْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكَ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً ﴿٢٨﴾

29. Uheze winjire rero mu mugwi w'abaja banje beranda;

فَادْخُلِي فِي عِبْدِي ﴿٢٩﴾

30. Winjire no mu Bwami bwanje bw'ijuru".

وَادْخُلِي جَنَّتِي ﴿٣٠﴾

90. Al-Baladi (Igisagara ca Makka) Aayah 20, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Jewe Allah, Ndarahiye kuri iki gisagara ceranda ca Makka!

لَا أُقْسِمُ بِهَذَا الْبَلَدِ ﴿١﴾

2. Kikaba ari na co wewe Intumwa Muhamadi urekuriwe gukoreramwo ico ushatse^[1].

وَأَنْتَ حَلٌّ بِهَذَا الْبَلَدِ ﴿٢﴾

[1] Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), yarekuriwe gukorera mu gisagara ca Makka ico ishatse, harimwo n'indwano mu kiringo kitarenga isaha imwe ku mutaga. Iyi Aayah, irekana ko Intumwa (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), izokwigarurira ico gisagara habanje kuba indwano.

3. Ndarahiye kandi no ku kiremwa kivyara (ari co Adamu) n'ikivyarwa (mu rwaruka rwiwe)! وَوَالِدٍ وَمَا وَلَدٌ ③
4. Ko mu vy'ukuri Twebwe Allah Twaremye, ikiremwa-muntu kizohura n'umuruho ku wundi kw'isi kugeza gupfa. لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي كَبَدٍ ④
5. Mbega umuntu kubera amatungo yegeraniye, yibaza ko ata wuzoshobora kumugonda! أَيَحْسَبُ أَنْ لَنْ يُقَدِّرَ عَلَيْهِ أَحَدٌ ⑤
6. Avuga yihaya ngo: "Naratanze amatungo menshi canel!" يَقُولُ أَهْلَكْتُ مَا لَا لُبًّا ⑥
7. Mbega, yibaza ko ata n'umwe amubona akazomuhera ku vyu yakoze, vyaba bike canke vyinshi! أَيَحْسَبُ أَنْ لَمْ يَرَهُ أَحَدٌ ⑦
8. Mbega, Twebwe Allah Ntitwamuhaye amaso abiri abonasha! أَلَمْ نَجْعَلْ لَهُ عَيْنَيْنِ ⑧
9. Tumuha n'ururimi hamwe n'iminwa ibiri, kugira ashobore gutomora ijambo! وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ ⑨
10. Dutako Turamumenyesha Tumutomorera inzira zibiri, iy'iciza n'iy'ikibi, kugira ngo yihitremwo! وَهَدَيْنَاهُ النَّجْدَيْنِ ⑩
11. Mbega, ubwo ntiyotanga amatungo yiwe akabona kuruhuka umuruho wo mu buzima bw'inyuma yo gupfa! فَلَا أَفْتَحَمُ الْعَقَبَةَ ⑪
12. Ni igiki cokumenyesha ico ari co umuruho wo mu buzima bw'inyuma yo gupfa n'icowugukiza! وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ ⑫
13. Ni uguha umugurano w'umwemeramana ubwigenge; فَأَنَّ رَقَبَةَ ⑬
14. Canke ugufungurira mu gihe c'inzara izura inzara; أَوْ إِطْعَمٌ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْغَبَةٍ ⑭
15. Impfuyi ya hafi mu muryango^[1]; بَيْتًا ذَا مَقْرَبَةٍ ⑮
16. Canke umworo ata co yimariye (ata gira shinge na rugero). أَوْ مَسْكِنًا ذَا مَثْرَبَةٍ ⑯
17. Inyuma yo gukora ivyo vyose, umuntu akaba ari mu bemeramana, bahanurana kwihanganira kwumvira Imana Allah no kutayigabitanyiriza, bakanahanurana kugirira impuhwe ibiremwa. ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ ⑰
18. Abo barangwa n'ivyo rero, ni bo bantu bo mu ruhande rw'iburyo, bazoruhukira mu Bwami bw'ijuru. أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ ⑱
19. Nayo abagarariye Aayah zacu za Qor'ani, abo ni bo bantu bo mu ruhande rw'ibubamfu; وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا هُمْ أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ ⑲
20. Bazoba bapfundikiwe mu muriro ubakikuje ku mpande zose. عَلَيْهِمْ نَارٌ مُؤَصَّدَةٌ ⑳

**91. As-Shams (Izuba)
Aayah 15, Makka**

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Jewe Allah, Ndarahiye ku zuba no ku muco waryo mu gitondo!

وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا ①

[1] Ugaheza ukaronka indishi zo gutanga imperezwa n'izo kwunga ubuvandimwe.

2. No ku kwezi iyo gukurikiye izuba rirenze n'iyu riserutse! وَالْقَمَرِ إِذَا تَلَّهَا ⑤
3. No ku murango iyo hakeye, umwijima w'ijoro ugaherengetera! وَالنَّهَارِ إِذَا جَلَّهَا ⑥
4. No kw'ijoro iyo ripfutse isi hakijima! وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَىٰهَا ⑦
5. No kw'ijuru n'ukuntu ryubatse! وَالسَّمَاءِ وَمَا بَنَدَهَا ⑧
6. No kw'isi n'ukuntu ishashe, kugira ibiremwa bishobore kuyibako! وَالْأَرْضِ وَمَا طَحَّنَهَا ⑨
7. No ku mushaha w'ikiremwa ico ari co cose n'ukuntu watunganijwe n'Imana Allah! وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا ⑩
8. Igaheza ikawumenyeshya mu kuwutomorera inzira y'inabi n'iy'ineza! فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا ⑪
9. Ni ukuri yaratsinze, uwejeje umushaha agakora ivyiza. قَدْ أَفْلَحَ مَنْ رَزَقَهَا ⑫
10. Kandi ni ukuri yarahombye ubuzima bwiwe, uwasibije umushaha agakora ivyaha. وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّهَا ⑬
11. Bene Thamuudi barahakanye Intumwa y'Imana Swalehe (nyakugira amahoro y'Imana Allah), kubera ukwimonogoza kwabo mu gukora ivyaha; كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَغْوَاهَا ⑭
12. Igihe hiyadukiza inkozi y'ikibi muri bo^[1] kugira ice imitsi ingamiya; إِذِ اتَّبَعَتْ أَفْقَهَا ⑮
13. Intumwa y'Imana Swalehe (nyakugira amahoro y'Imana Allah), iraha ibabwira iti: "Mwoye gukomakoma ingamiya yarungitswe n'Imana Allah, mwiubare kuyivogera ku musi wayo yagenewe gushoka kunywa". فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ نَاقَةَ اللَّهِ وَسُقْيَاهَا ⑯
14. Maze barayigarariza batako baraca imitsi ya nya ngamiya. Imana yabo Rurema Allah Ica Irabahana, irabahonya bose ata n'umwe arokotse, kubera ibicumuro vyabo. فَكَذَّبُوهُ فَعَقَرُوهَا فَدَمْدَمَ عَلَيْهِمْ رَبُّهُم بِذُنُوبِهِمْ فَسَوَّاهَا ⑰
15. Kandi Imana Allah, ntitinya inkurikizi z'ibihano Yabahaye. وَلَا يَخَافُ عُقْبَاهَا ⑱

92. Al-Layli (Ijoro)
Aayah 21, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Jewe Allah, Ndarahiye kw'ijoro iyo ripfutse ibintu vyose kw'isi! وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَىٰ ①
2. No ku murango iyo hakeye, hakabona! وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّىٰ ②
3. No kw'irema ry'igitsina-gabo n'igitsina-gore! وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْأُنثَىٰ ③

[1] Yitwa Kubaru mwene Salifu.

4. Bantu! Mu vy'ukuri ibikorwa vyanyu biri kwinshi; muri mwebwe harimwo uwukorera isi, hakabamwo n'uwukorera ubuzima bw'inyuma yo gupfa. إِنَّ سَعْيَكُمْ لَشَتَىٰ ﴿٤﴾
5. Uwo wese rero azotanga atiziganya mu matungo yiwe ku bw'Imana Allah, akanagamburuka; فَأَمَّا مَنْ أَعْطَىٰ وَاتَّقَىٰ ﴿٥﴾
6. Akanemera ijambo "LAA ILAAHA ILLA LLAAH^[1]", ivyo ryigisha, ivyo risaba n'indishi zaryo; وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَىٰ ﴿٦﴾
7. Uyo rero Twebwe Allah, Tuzomworohereza mu buzima bwo kw'isi, Tunamushoboze gukora ivyiza bimushikana mu Bwami bw'ijuru. فَسَنِّيْبِرُهُ لِلْيُسْرَىٰ ﴿٧﴾
8. Nayo uwuzoba ingumyi mu gutanga, ntanakenere indishi ku Mana Allah; وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنَىٰ ﴿٨﴾
9. Agahakana n'ijambo "LAA ILAAHA ILLA LLAAH", ivyo ryigisha, ivyo risaba n'indishi zaryo; وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَىٰ ﴿٩﴾
10. Uyo, Twebwe Allah Tuzomworohereza gukora ibimushikana ku magorwa yo mu muriro udahera; فَسَنِّيْبِرُهُ لِلْعُسْرَىٰ ﴿١٠﴾
11. Amatungo yiwe, nta n'ico azomumarira igihe yahanantukiye mu muriro udahera. وَمَا يُغْنِي عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّىٰ ﴿١١﴾
12. Mu vy'ukuri Twebwe Allah, Tujejwe kwerekana inzira igororotse iganisha mu Bwami bw'ijuru. إِنَّ عَلَيْنَا لَلْهُدَىٰ ﴿١٢﴾
13. Kandi mu vy'ukuri, ni Twe Tugaba Tukaganza ubuzima bw'inyuma yo gupfa n'ubwo kw'isi. وَإِنَّ لَنَا لَلْآخِرَةَ وَالْأُولَىٰ ﴿١٣﴾
14. Ni na co gituma Ndadaburiye - bantu - Ndanabatinyisha n'ibihano vyo mu muriro ururumba. فَأَنْذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَّىٰ ﴿١٤﴾
15. Nta wuwinjiramwo ubutavayo atari uwimonogoje mu bugarariji; لَا يَصْلَاهَا إِلَّا الْأَشْقَىٰ ﴿١٥﴾
16. Uwuhakana Umuvugishwamana Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), agaheza akagenza umugongo yirengagiza ukwemera Imana Allah n'Intumwa yayo. الَّذِي كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ﴿١٦﴾
17. Hazokwegezwa kure y'uwo muriro, uwugamburukira Imana Allah bikwiye; وَسَيَجَنَّبُهَا الْأَتَقَىٰ ﴿١٧﴾
18. Uwutanga amatungo yiwe ku bw'Imana Allah, arondera kubandanya yiyeza; الَّذِي يُؤْتِي مَالَهُ يَتَزَكَّىٰ ﴿١٨﴾
19. Kandi nta n'umwe agirira ineza mu ntumbero yo gusubirizwa mu ndumane; وَمَا لِأَحَدٍ عِنْدَهُ مِنْ نِعْمَةٍ تُجْزَىٰ ﴿١٩﴾
20. Ariko agira ineza arondera gushimwa n'Imana yiwe Rurema Allah, Nyenicubahiro-ntangere. إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِ الْأَعْلَىٰ ﴿٢٠﴾
21. Kandi nta kibuzza ko azoshima impera n'inema zayo mu Bwami bw'ijuru. وَلَسَوْفَ يَرْضَىٰ ﴿٢١﴾

[1] Nta mana ibwirijwe gusengwa vy'ukuri atari Imana Imwe Rudende Allah.

93. Ad-Dwuhaa (Umutaga)
Aayah 11, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa,
Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Jewe Allah, Ndarahiye ku gihe c'umutaga!

وَالضُّحَىٰ ①

2. No kw'ijoro iyo ripfutse ibiremwa bigaturura!

وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَىٰ ②

3. Ko Imana yawe Rurema Allah Itaguhevye
Muvugishwamana; kandi ko Itanagushavuriye ku guteba
kw'ihishurirwa rya Qor'ani.

مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَىٰ ③

4. Nta nkeka rero ko ubuzima bwawe bw'inyuma yo gupfa,
ari bwiza kurusha ubwo kw'isi.

وَلَلْآخِرَةُ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْأُولَىٰ ④

5. Kandi nta nkeka ko Imana yawe Rurema Allah, Izoguha
vyinshi uzoheza ugashima.

وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَىٰ ⑤

6. Muvugishwamana! Mbega, Imana Allah ntiyagusanze
uri impfuyi, Ikakubungabunga!

أَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَآوَىٰ ⑥

7. Igusanga utazi ico ari co Igitabu, n'ico ari co ukwemera!
Iraheza Irakwigisha ivyo utari uzi, Inagushoboza gukora
n'ivyiza bitegetswe!

وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَىٰ ⑦

8. Igusanga ukenye maze Iragukenura, Iguha
ukwihangana no kubumbwa n'ivyo ufise!

وَوَجَدَكَ غَائِبًا فَأَعْثَىٰ ⑧

9. Kubera ivyo rero, ntukaryagumbe impfuyi ngo
uyihahaze.

فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ ⑨

10. Nayo uwusavye gufashwa canke kwigishwa,
ntukamuburabuze, ahubwo muhe unamutunganirize;

وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ ⑩

11. Nayo inema z'Imana yawe Rurema Allah, ziyage
ushima.

وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ ⑪

94. As-Sharhi (Ukwagurirwa igikiriza)
Aayah 8, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa,
Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Muvugishwamana! Mbega, Twebwe Allah,
ntitwakwaguriye igikiriza cawe mu kuguha ukwihangana,
kugira ushobore kwakira ubutumwa no kubushikiriza!

أَلَمْ نُنشِئْكَ لَكَ صَدْرًا ①

2. Turaheza Tugukurako umutwaro (w'uko abantu bawe
warungitsweko batotumbera inzira)!

وَوَضَعْنَا عَنكَ وِزْرَكَ ②

3. Umutwaro wari uremereye umugongo wawe;

الَّذِي أَنْقَضَ ظَهْرَكَ ③

4. Gutyo, ku kubera imigenzo myiza wahawe,
Tukudugiriza icubahiro.

وَوَقَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ④

5. Ntuzobuzwe rero n'ibangamirwa ry'abakwanka, gushikiriza ubutumwa. Burya mu vy'ukuri, akaga n'agahengwe biragendana.

فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ﴿٥﴾

6. Burya mu vy'ukuri, akaga n'agahengwe biragendana.

إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ﴿٦﴾

7. Kubera ivyo rero, iyo uhejeje gutunganya ibikenewe mu vy'isi, senga ushimire Imana Allah;

فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ ﴿٧﴾

8. Unatakambe cane urondera ibiri ku Mana yawe Rurema Allah.

وَالِلَّيْلِ رَبِّكَ فَارْغَبْ ﴿٨﴾

95. At-Tiin (Itini)
Aayah 8, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Jewe Allah, Ndarahiye kuri "Tiini" na "Zayituuni^[1]" (vyahazagiwe)!

وَالتِّينِ وَالزَّيْتُونِ ﴿١﴾

2. No ku musozi wa Sinayi, ari na ho Intumwa Musa (nyakugira amahoro y'Imana Allah), yavuganiye n'Imana Allah ukuri kwamye!

وَطُورِ سِينِينَ ﴿٢﴾

3. No kuri iki gisagara ca Makka gitekanye!

وَهَذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ ﴿٣﴾

4. Ni ukuri Twebwe Allah, Twaremye umuntu mw'ishusho ryiza cane;

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ﴿٤﴾

5. Hanyuma Tumusubiza mu muriro udahera, mu gihe atokwumvira Imana Allah agakurikira n'Intumwa zayo.

ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ ﴿٥﴾

6. Ariko rero abemeye Imana Allah n'Intumwa bakanakora n'ivyiza bitegetswe, barategekanirijwe impembo itagabanijwe, idahera.

إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٦﴾

7. Muntu! None ni igiki gituma inyuma y'ivyo vyose, uhakana wivuye inyuma umusi w'impera!

فَمَا يُكَذِّبُكَ بَعْدُ بِالذِّينِ ﴿٧﴾

8. Mbega burya Imana Allah, Yategekanije umusi wo gutunganyiriza ibiremwa, si Yo Nyene kugira ubutungane bubereye ku biremwa vyayo gusumba abacamanza bose! Yobuzwa n'iki! Ego cane, ni Yo!

أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمَ الْحَاكِمِينَ ﴿٨﴾

96. Al'Alaq (Amaraso avuze)
Aayah 19, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Muvugishwamana! Soma ivyo wahishuriwe muri Qor'ani, maze utangure kw'izina ry'Imana yawe Allah Yaremye;

اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ﴿١﴾

[1] Tiini na Zayituuni, ni ubwoko bw'ivyamwa.

2. Yaremye zina kiremwa-muntu mu maraso avuze.

خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ﴿٢﴾

3. Muvugishwamana! Soma ivyo wahishuriwe muri Qor'ani, wizeye ko Imana yawe Rurema Allah ari Yo Mugiraneza-ntangere;

اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ ﴿٣﴾

4. Yigishije ibiremwa kwandika n'ikaramu;

الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ﴿٤﴾

5. Yigishije kiremwa-muntu ivyo kitari kizi, Iraheza Igikura mu muzimagiza w'ubujuju Igishira mu muco w'ubumenyi.

عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ﴿٥﴾

6. Si ivy'imbeshere ko umuntu yama yarenze ku mabwirizwa y'Imana Allah ku bwishime;

كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِيَطْغَىٰ ﴿٦﴾

7. Abitewe n'uko abonye yamaze kwikenura agatunga;

أَنْ رَّآهُ اسْتَغْفَىٰ ﴿٧﴾

8. Mu vy'ukuri uburuhukiro bwiwe, ni ku Mana yawe Rurema Allah, Izomuhembera ivyo yakoze.

إِنَّ إِلَىٰ رَبِّكَ الرُّجْعَىٰ ﴿٨﴾

9. Mbega, warabonye igitangaje kurusha umuntu^[1] aburabuza;

أَرَأَيْتَ الَّذِي يَنْهَىٰ ﴿٩﴾

10. Umuja^[2] w'Imana Allah mu gihe ariko arasenga!

عَبْدًا إِذَا صَلَّىٰ ﴿١٠﴾

11. Mbega, ubona gute mu gihe uyo aburabuzwa ugusenga, yoba ari mu nzira igororotse!

أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ عَلَىٰ الْهُدَىٰ ﴿١١﴾

12. Canke akaba ariko arabwiriza gukora iciza c'igamburukiramana!

أَوْ أَمَرَ بِالْقَوْىٰ ﴿١٢﴾

13. Mbega, ubona gute mu gihe uyo aburabuza ugusenga, yoba ahakana ubutumwa, akagenza umugongo yirengagiza ukwemera Allah!

أَرَأَيْتَ إِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ﴿١٣﴾

14. Mbega, ntazi neza ko Imana Allah Ibona ivyo akora!

أَلَمْ يَعْلَم بِأَنَّ اللَّهَ يَرَىٰ ﴿١٤﴾

15. Nateshwe ate, arahumba! Ni ukuri, ataretse kurwanya Intumwa, Tuzomufatira mu ruhanga, maze Tumujungunyire mu muriro;

كَلَّا لَئِنْ لَمْ يَنْتَه لِنَسْفَعًا بِالنَّاصِيَةِ ﴿١٥﴾

16. Uruhanga rw'umubeshi, umunyavyaha;

نَاصِيَةٍ كَاذِبَةٍ خَاطِئَةٍ ﴿١٦﴾

17. Arahamagara rero abateramyi biwe baze bamutabare;

فَلْيَدْعُ نَادِيَهُ ﴿١٧﴾

18. Na Twe Allah, Tuzoheza Duhamagare abamalayika b'ibihangange "Al-Zabaaniya";

سَنَدْعُ الزَّبَانِيَةَ ﴿١٨﴾

19. Ntumwa y'Imana! Nateshwe ate, arahumba mu kwibaza ko azoguturatuza. Ntukamwumvire ngo ureke gusenga, tsibatara ku kwubamira Imana Allah, uheze ubandanye uyiyegereze unikundwakaze kuri Yo.

كَلَّا لَا تُطِئُهُ وَاسْجُدْ وَاقْتَرِبْ ﴿١٩﴾

[1] Ni umuhakanyi yarwanije cane Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), yitwa Abu Jahli.

[2] Yaburabuje umuja w'Imana Muhamadi gusenga.

97. Al-Qadri (Ijoro ry'iteka)
Aayah 5, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa,
Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Mu vy'ukuri Twebwe Allah, Twamanuye Qor'ani
mw'ijoro ry'iteka nta ngere mu kwezi kwa Ramadhani.

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ ﴿١﴾

2. Ntumwa y'Imana! Ni igiki cokumenyeshya ico ari co ijoro
ry'iteka nta ngere?

وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ ﴿٢﴾

3. Ijoro ry'iteka nta ngere, ni ijoro iciza gikozwe muri ryo,
gisumba mu ndishi iciza gikozwe mu mezi igihumbi
atagiramwo iryo joro^[1].

لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِّنْ أَلْفِ شَهْرٍ ﴿٣﴾

4. Muri ryo, hamanuka abamalayika ku bwinshi bari
kumwe na Mutimamweranda Jibrili, kw'itegeko ry'Imana
yabo Rurema Allah, bagaheza bakerekwa n'ivyagezwe
vyose vyo muri uwo mwaka.

تَنْزِيلُ الْمَلَكِ وَالرُّوحِ فِيهَا يُأْذِنُ رَبِّهِمْ

مِن كُلِّ أَمْرٍ ﴿٤﴾

5. Iryo joro rero, ni amahoro masa gushika umutwenzi
ukitse.

سَلَّمَ هِيَ حَتَّى مَطَلَعِ الْفَجْرِ ﴿٥﴾

98. Al-Bayyinah (Icemeza)
Aayah 8, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa,
Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Abagararije mu bahawe Igitabu no mu
babangikanyamana, ntibari kugera aho bavavanura
n'ubugararigi, kugeza bashikiriwe n'icemeza kiboneka;

لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ

وَالْمُشْرِكِينَ مُنْفَكِينَ حَتَّى تَأْتِيَهُمُ

الْبَيِّنَةُ ﴿١﴾

2. Ico cemeza, ni Intumwa ivuye ku Mana Allah, yaje
ibasomera Qor'ani yanditswe ku mpapuro zitagiramwo
agasembwa, zisukuye.

رَسُولٌ مِّنَ اللَّهِ يَتْلُو صُحُفًا مُّطَهَّرَةً ﴿٢﴾

3. Harimwo ibimenyetso n'amategeko atomoye, arongora
mu nzira igororotse.

فِيهَا كُنُوزٌ قِيمَةٌ ﴿٣﴾

4. Abahawe Igitabu, ntibiciyemwo imigwi ku vyerekeye
ukwemera umuzo w'Intumwa Muhamadi^[2], kiretse inyuma
y'aho bashikiriwe n'icemeza kiboneka, cemeza ko
Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana), ari
yo Ntumwa y'Imana Allah basezeraniwe mu Bitabu vyabo.

وَمَا تَفَرَّقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ

بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَةُ ﴿٤﴾

[1] Iyo ni impano, Imana Allah Yageneye gusa abantu barungikiwe Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah).

[2] Abahawe Igitabu, bari basanzwe bazi neza ibiranga Intumwa igiye kuza, baranemera ko ari Intumwa y'ukuri bisunze ibiyiranga, ariko iyo Ntumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana) imaze kuza, bariciyemwo imigwi; muri bo hari abayemeye baranayikurikira, hari n'abayihakanye baranayirwanya biturutse kw'ishari n'akarenganyo.

5. Nta n'ikindi bategetswe gukora mu mabwirizwa bahawe, atari ukwiyegezeza Imana Allah mu vyo bakora vyose banayisenga ari Imwe Rudende, beze idini ryayo batayibangikanya, batsimbataze n'amasengesho ku mwanya, banatange n'ishikanwa-bwirizwa. Iryo rero, ni ryo dini ry'ukuri, ni na bwo bwislamu. وَمَا أَمْرًا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ ﴿٥﴾

6. Mu vy'ukuri, abagararije mu bahawe Igitabu n'ababangikanyamana, bazohanwa mu muriro wa Jahannamu, bazowubamwo ibihe bidahera. Abo rero, ni bo babi cane mu biremwa. إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أُولَئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ ﴿٦﴾

7. Mu vy'ukuri, abemeye Imana Allah n'Intumwa yayo bagakora n'ivyiza bitegetswe; abo rero, ni bo beza cane mu biremwa; إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ ﴿٧﴾

8. Impembo yabo ku Mana yabo Rurema Allah, ni imirima itotahaye yo mu Bwami bw'ijuru rya "Adeni", musi y'inyubakwa n'ibiti vyabwo hatemba inzuzi, bazobubamwo ibihe bidahera, mu nema zamaho. Imana Allah Yarabashimiye ku vyo bakoze, na bo nyene barayishimiye ku mpera Yabageneye. Iyo, ni yo mpembo y'uwatinye gucumura ku Mana yiwe Rurema Allah. جَزَاءُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ حَسِنَ رَبُّهُ ﴿٨﴾

99. Az-Zalzalah (Kugigima kw'isi) Aayah 8, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Igihe isi yanyiganyijwe nya kunyiganyizwa;

إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا ﴿١﴾

2. Maze isi igasohora ibiri muri yo vyose; abapfuye hamwe n'ubutare;

وَأُخْرِجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا ﴿٢﴾

3. Umuntu akicwa n'ubwoba n'akantu abaza ati: "Mbega yemwe! Isi yashikiwe n'iki?"

وَقَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا ﴿٣﴾

4. Uwo musi, isi izoshikiriza inkuru z'ivyayikoreweko vyose; vyaba ivyiza canke ibibi;

يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا ﴿٤﴾

5. Kuko Imana yawe Rurema Allah Yayitegetse.

بِأَنَّ رَبَّكَ أَوْحَى لَهَا ﴿٥﴾

6. Uwo musi, abantu bazozuka bari imigwimigwi, kugira berekwe n'Imana Allah ibikorwa vyabo, Inabibahembere.

يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ النَّاسُ أَشْتَاتًا لِيُرَوْا أَعْمَلَهُمْ ﴿٦﴾

7. Uwo wese rero akora iciza n'aho coba kingana n'akanyegeri, azobona indishi yaco mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ﴿٧﴾

8. N'uwukora ikibi n'aho coba kingana n'akanyegeri, na co nyene azobona igihano caco mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ﴿٨﴾

100. Al'Aadiyaat (Ifarasi)
Aayah 11, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa,
Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Jewe Allah, Ndarahiye kw'ifarasi zirukanga zihazuka mu
gutera umwansi ku rugamba rwo guharanira Imana Allah!

وَأَلْعَدِيذَاتٍ صَبَحًا ①

2. N'iziruka ibinono bigacira amasase!

فَأَلْمُورِيذَاتٍ قَدَحًا ②

3. N'izitera umwansi mu gitondo!

فَأَلْمُغِيرَاتٍ صُبْحًا ③

4. Maze zigasura intumo mu kwiruka!

فَأَقْرَنَ بِهِ نَقْعًا ④

5. Zigana hagati y'abansi!

فَوَسَطْنَ بِهِ جَمْعًا ⑤

6. Mu vy'ukuri, umuntu ni intashima y'inema z'Imana yiwe
Rurema Allah.

إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ ⑥

7. Mu vy'ukuri na we nyene kuri ivyo, ni icabona.

وَأَنَّهُ عَلَىٰ ذَٰلِكَ لَشَهِيدٌ ⑦

8. Mu vy'ukuri, umuntu mu gukunda amatungo
ararengeje.

وَأَنَّهُ لِحُبِّ الْخَيْرِ لَشَدِيدٌ ⑧

9. Mbega umuntu ntazi ibizoba bimurindiriyeye, igihe Imana
Allah Yazuye abapfuye bava mu mva zabo kugira
baharurirwe;

﴿أَفَلَا يَعْلَمُ إِذَا بُعْثِرَ مَا فِي الْقُبُورِ ⑨﴾

10. Hakanerakanwa n'ibiri mu mishaha (ivyiza canke ibibi)!

وَحِصِّلَ مَا فِي الصُّدُورِ ⑩

11. Mu vy'ukuri Imana yabo Rurema, kuri uwo musu, Irazi
neza ivyo bakoze, nta na kimwe lyobewe.

إِنَّ رَبَّهُم بِمَا يَوْمِنَا لَخَبِيرٌ ⑪

101. Al-Qaari'ah (Umusi nkuramutima)
Aayah 11, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa,
Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Umusi nkuramutima.

أَلْقَارِعَةُ ①

2. Mbega, ni igiki umusi nkuramutima?

مَا أَلْقَارِعَةُ ②

3. Ni igiki cokumenyeshya ico ari co umusi nkuramutima?

وَمَا أَدْرَاكَ مَا أَلْقَارِعَةُ ③

4. Ni umusi, abantu bazozuka batagira iyo baja n'iyi bava,
bashwiragiye nk'ibinyugunyugu bishwiragijwe;

يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ ④

الْمَبْتُوثِ ⑤

5. N'imisozi ikaba nk'ubwoya bw'isufi^[1] busanzajwe,
butumuriwe hejuru n'umuyaga.

وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ ⑥

6. Uwo wese rero, ivyiza vyawe bizoremera ku munzani;

فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ ⑦

[1] Isufi, ni ubwoya bw'intama canke ubw'agakwavu.

7. Uyo, ni we azoba mu buzima bushimishije mu Bwami bw'ijuru.

فَهُوَ فِي عَيْشَةِ رَاضِيَةٍ ﴿٧﴾

8. Nayo uwo ivyiza vyawe bizohwahuka ku munzani;

وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ ﴿٨﴾

9. Uyo rero, uburuhukiro bwiwe ni mu manga ihonya.

فَأَمُّهُرْ هَاوِيَةٌ ﴿٩﴾

10. Mbega none, ni igiki cokumenyesha ico ari co imanga ihonya?

وَمَا أَدْرَاكَ مَا هِيَ ﴿١٠﴾

102. At-Takaathur (Ukwegeranya) Aayah 8, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Mwasamajwe n'ukwihaya ku bwinshi bw'amatungo n'ibibondo, murahaiza mureka kugamburukira Imana Allah!

أَلْهَيْكُمْ التَّكَاثُرُ ﴿١﴾

2. Mugashishikara gusamazwa n'ivyo, gushika n'aho mushengereye mugahambwa mu mva.

حَتَّى زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ ﴿٢﴾

3. Nimuteshwe mute, murahumba! Ivyo ntibikiweye kubasamaza namba! Nimwikebuke, ubu vuba bwango muzomenya ko ubuzima bw'inyuma yo gupfa ari bwo bwiza kuri mwebwe.

كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٣﴾

4. Eka nimuteshwe mute, murahumba! Nimwikebuke, ubu vuba bwango muzomenya inkurikizi mbi z'ukutumvira Imana Allah.

تُمْ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٤﴾

5. Eka nimuteshwe mute! Iyo mumenya vy'ukuri ibibafitiye akamaro, mworetse kwihaya ku vy'isi, mukihutira nyabuna gukora ivyiza.

كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ عِلْمَ الْيَقِينِ ﴿٥﴾

6. Ni ukuri muzobona umuriro ururumba.

لَتَرَوُنَّ الْجَحِيمَ ﴿٦﴾

7. Kandi ni ukuri, muzowubona ukuri kwanye.

تُمْ لَتَرَوُنَّهَا عَيْنَ الْيَقِينِ ﴿٧﴾

8. Hanyuma, ni ukuri kuri uwo musu w'impera, muzobazwa ku nema z'ubwoko bwose ico mwazikoresheje.

تُمْ لَتَسْتَلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ ﴿٨﴾

103. Al'Aswr (Igihe) Aayah 3, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Jewe Allah, Ndarahiye ku gihe, kubera ibitangaza birimwo vyerekana ubushobozi bwanje!

وَالْعَصْرِ ﴿١﴾

2. Ko mu vy'ukuri, zina kiremwa-muntu kiri mu ruhomo;

إِنَّ الْإِنْسَانَ لِفِي خُسْرٍ ﴿٢﴾

3. Kiretse abemeye Imana Allah bagakora n'ivyiza bitegetswe, bagahanurana no kwama bashigikiye bagendera ukuri, bakanahanurana kwihangana muri ivyo vyose. إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ ﴿٣﴾

**104. Al-Humazah (Uwukwiragiza insaku)
Aayah 9, Makka**

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Uguhanwa nya guhanwa, ni ukw'uwo wese anegura akandagaza abantu, akwiragiza insaku (gateranya);

وَيُلْ لِكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٌ ﴿١﴾

2. Yishinga kwegeranya amatungo no kuyaharura kenshi.

الَّذِي جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ ﴿٢﴾

3. Mbega yibaza ko amatungo yiwe azomubeshaho ibihe bidahera akanamukingira iharurirwa!

يَحْسَبُ أَنَّ مَالَهُ أَخْلَدَهُ ﴿٣﴾

4. Nateshwe ate, arahumba! Ni ukuri uyo muntu, azojugunywa muri ruyonza.

كَلَّا لَيُنْبَذَنَّ فِي الْأُخْطَمِ ﴿٤﴾

5. Ntumwa y'Imana! Mbega, ni igiki cokumenyeshya ico ari co ruyonza?

وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْأُخْطَمُ ﴿٥﴾

6. Ni umuriro w'Imana Allah wama wegenyejwe;

نَارُ اللَّهِ الْمَوْقَدَةُ ﴿٦﴾

7. Unyengetera mu mishaha.

الَّتِي تَطَّلِعُ عَلَى الْأَفْئِدَةِ ﴿٧﴾

8. Mu vy'ukuri, uwo muriro urabakikuje mu mpande zose;

إِنَّهَا عَلَيْهِمْ مُّوَصَّدَةٌ ﴿٨﴾

9. Bazoba baboheshejwe iminyororo miremire n'amapingu; ntibazocaruka na gato.

فِي عَمَدٍ مُمَدَّدَةٍ ﴿٩﴾

**105. Al-Fiil (Inzovu)
Aayah 5, Makka**

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Ntumwa y'Imana! Mbega, ntiwamenye ingene Imana yawe Rurema Allah Yagize beninzovu!^[1]

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ

الْفِيلِ ﴿١﴾

2. Umugambi wabo mubi, ntiyawugize impfagusa ukaburizwamwo!

أَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ فِي تَضْلِيلٍ ﴿٢﴾

3. Iraheza Ibarungikira inyoni ziri mu migwimigwi;

وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ ﴿٣﴾

4. Zibatera amabuye yokeje, ziraheza zirabahonya.

تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ مِّن سِجِّيلٍ ﴿٤﴾

5. Maze Ibagira nk'ivyatsi vyarishijwe n'intungwa hanyuma iravyuza, iruheza ibita ari amahenehene.

فَجَعَلَهُمْ كَعَصِفٍ مَّا كُوِلَ ﴿٥﴾

[1] Abraha Al-Habashiy, umutware wo muri Etiyopiya n'ingabo ziwe, igihe bashaka guseniyura Al-Ka'ba.

106. Quraysh (Abakorayishi)
Aayah 4, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa,
Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Kubera akamenyero k'Abakorayishi;

لَا يَلْفُ قُرَيْشٍ ۝

2. Akamenyero kabo ko kuja mu gihugu ca Yemeni kiri mu bumanuko mu rushana, no kuja mu bihugu vyo muri Shaamu biri mu buraruko mu ci, aho baja kurangura ibidandazwa, bakishira bakizana ata nkomanzi.

إِلْفِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ ۝

3. Kubera ivyo rero, nibashimire Imana Rurema Nyene iyi ngoro ntagatifu (Al-Ka'ba), babaye hambavu yayo batekaniwe; baheze bayiyegereze mu vyo bakora vyose banayisenge ari Imwe Rudende;

فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ ۝

4. Yo Yabafunguriye Ikabakiza inzara, Ikabaha n'umutekano, Ikanabakiza ubwoba.

الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَآمَنَهُمْ مِنَ

تَخَوِّفٍ ۝

107. Al-Maa'uun (Utumaramuziro)
Aayah 7, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa,
Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Mbega warabonye uwuhakana yivuye inyuma, izuka ry'ibiremwa n'impera yavyo ku musi w'izuka?

أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالذِّينِ ۝

2. Uyo, ni uwuryagumba agahahaza impfuyi, agahonyanga agateka kayo ku karenganyo;

فَذَلِكَ الَّذِي يَدْعُ الْيَتِيمَ ۝

3. Ntanahimirize gufungurira abakene, nkeswe kubafungurira we nyene.

وَلَا يَحْضُ عَلَى طَعَامِ الْمَسْكِينِ ۝

4. Burya guhanwa nya guhanwa, ni ukw'abasenga mu buryarya;

فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ ۝

5. Abirengagiza amasengesho yabo mu kutayasengera ku mwanya wayo no mu kutubahiriza ibisabwa vyayo;

الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ ۝

6. Abiyerekana mu vyo bakora kugira bashimwe n'abantu;

الَّذِينَ هُمْ يُرَاءُونَ ۝

7. Bakanimana mu kudatizanya utumaramuziro^[1].

وَيَمْتَعُونَ الْمَاعُونَ ۝

108. Al-Kawthar (Ingabirano)
Aayah 3, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa,
Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

[1]Bananirwa kuba abagwaneza mu gusenga Imana Allah, bananirwa no kuba abagwaneza ku biremwa.

1. Muvugishwamana! Mu vy'ukuri, Twarakweguriye impano y'ivyiza vyinshi nta ngere kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa^[1].

إِنَّا أَعْطَيْنَكَ الْكَوْثَرَ ۝

2. Kubera ivyo rero, senga wamizeko wongere ukerere kw'izina ry'Imana no ku bw'Imana yawe Rurema Allah.

فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنْحَرْ ۝

3. Mu vy'ukuri, uwugucokora akanka n'uburongozi warungikanwe, ni we yacitswe n'ivyiza vyose, kw'isi no mu buzima bw'inyuma yo gupfa.

إِنَّ شَانِكَ هُوَ الْأَبْتَرُ ۝

109. Al-Kaafiruuna (Abagarariji)
Aayah 6, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Ntumwa y'Imana! Vuga uti: "Emwe bagarariji!

قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ ۝

2. Jewe sinzosenga ivyo musenga (ibigirwamana).

لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ۝

3. Na mwe ntimusenga Imana Imwe Rudende nsenga.

وَلَا أَنْتُمْ عِبْدُونَ مَا أَعْبُدُ ۝

4. Eka nanje sinsenga uko mwebwe musenga.

وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَا عَبَدْتُمْ ۝

5. Kandi na mwe ntimuzosenga Imana Imwe Rudende Allah^[2] nsenga.

وَلَا أَنْتُمْ عِبْدُونَ مَا أَعْبُدُ ۝

6. Mufise idini ryanyu rero, nanje nkagira idini ryanje ntarota mpindura".

لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ ۝

110. An-Naswr (Intsinzi y'ineshwa
ry'ababangikanyamana), Aayah 3, Madina

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Ntumwa y'Imana! Igihe habonetse intsinzi y'Imana Allah ugatsinda ababangikanyamana mu Bakorayishi, ugaheza ugahabuza igisagara ca Makka;

إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ ۝

2. Ukabona n'abantu binjira mw'idini ry'Imana Allah ry'ubwislamu ari benshi mu migwimigwi;

وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ ۝

أَفْوَاجًا ۝

3. Aho rero, uraca witegurira kurengutswa n'Imana Allah, uheze uninahaze ushimagize Imana yawe Rurema Allah, wongere uyisabe kenshi ikigongwe. Mu vy'ukuri, Yo Yamye Yumvira cane abigaya.

فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَأَسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ ۝

تَوَّابًا ۝

[1] Muri ivyo vyiza, ni uruzi "Kawthar" ruri mu Bwami bw'ijuru, ku nkengera zarwo hari amahema yubatswe mu butare bw'agaciro "lulu", umusenye wo muri rwo, ni "miski".

[2] Iyi Aayah, yahishuwe ku nkuru ya bamwe mu bagarariji bazwi ku mazina, Imana Allah Yari izi ko batazopfa bemeye Imana Imwe Rudende Allah.

111. Al-Masadi (Ikiziriko) Aayah 5, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa,
Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Yarahonye Abu Lahabi, aragahona ku kubera
ukubangamira kwiwe Intumwa Muhamadi (nyakugira
amahoro n'impuhwe z'Imana Allah).

تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ ۝١

2. Amatungo yiwe, eka n'abana biwe, nta co bizomumarira
ngo bimukingire ibihano vy'Imana Allah.

مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ ۝٢

3. Azokwinjira mu muriro ururumba cane, maze awote;

سَيَصِلُنَّ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ ۝٣

4. Ari kumwe n'umugore wiwe (Ummu Jamiila), yahora
yikorera amahwa akayatega mu nzira Intumwa y'Imana
(nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah) icamwo;

وَأَمْرًا تُهْوَىٰ ۝٤
وَأَمْرًا تُهْوَىٰ حَمَلَةَ الْخُلُطِ ۝٤

5. Uyo mukenyezi, azotabwa mu muriro aboheshejwe
mw'izosi ikiziriko gitsivye neza.

فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ ۝٥

112. Al-Ikhlaasw (Izirkanamana) Aayah 4, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa,
Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Ntumwa y'Imana! Vuga uti: "Imana Allah, ni Imwe
Rudende mu bumana bwayo, mu bushobozi bwo kurema
no mu mazina n'amatazirano yayo.

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ۝١

2. Imana Allah, ni Yo Nyenugutumberwa muri vyose.

اللَّهُ الصَّمَدُ ۝٢

3. Ntiyavyaye kandi ntiyavyawe, eka ntigira n'umugore.

لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ۝٣

4. Kandi ntigira ikiremwa na kimwe bisa canke bisusa,
haba mu mazina n'amatazirano yayo, haba no mu
bushobozi bwayo".

وَلَمْ يَكُن لَّهُ كُفُوًا أَحَدٌ ۝٤

113. Al-Falaqi (Igitondo) Aayah 5, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa,
Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Ntumwa y'Imana! Vuga uti: "Ndikinze ku Mana Allah,
Umuremyi w'igitondo;

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ۝١

2. Inkingire inabi y'ivyo Yaremye vyose;

مِن شَرِّ مَا خَلَقَ ۝٢

3. N'inabi y'ijoro iyo ryijimye;

وَمِن شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ ۝٣

4. N'inabi y'abazikazi bahuha mu mapfundo mu kuroga; وَمِنْ شَرِّ اللَّفَّاقَتِ فِي الْعُقَدِ ④

5. N'inabi y'umunyeshari^[1] iyo asharitse". وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ⑤

114. An-Naas (Abantu)
Aayah 6, Makka

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa,
Nyenimbabazi ku batoni bayo.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Ntumwa y'Imana! Vuga uti: "Ndikinze ku Mubungabunzi
w'abantu bose;

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ①

2. Umwami Mugabe w'abantu, Yikenuye;

مَلِكِ النَّاسِ ②

3. Imana Nyene gusengwa n'abantu, ata yindi mana
ikwiye gusengwa atari Yo;

إِلَهِ النَّاسِ ③

4. Inkingire inabi ya shetani itera amazinda kenshi iyo
umuntu agoswe, ikanyegera iyo aninahaje Imana Allah;

مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ④

5. Itera amazinda n'amakenga mu mitima y'abantu,
ikabosha gukora ibibi no kureka ibitegetswe;

الَّذِي يُوسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ ⑤

6. Ikomoka mu bwoko bw'Amajini n'ubw'abantu".

مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ⑥

[1] Umunyeshari, ni umuntu asharika abandi abahora impano bahawe n'Imana Allah, akipfuzza ko nya mpano zohona, akanababangamira mu buzima.

IBIRIMWO

Uruk	Igisomwa (Surat)	Urup	Uruk	Igisomwa (Surat)	Urup	Uruk	Igisomwa (Surat)	Urup
1	Al-Faathiha	1	39	Az-Zumar	572	77	Al-Mursalaat	742
2	Al-Baqara	2	40	Ghaafir	583	78	An-Naba-i	745
3	Aali Imraani	56	41	Fusswilat	595	79	An-Naazi'aat	747
4	An-Nisaa-i	89	42	As-Shuuraa	603	80	Abas	749
5	Al-Maa-ida	122	43	Az-Zukhruf	612	81	At-Takwiir	751
6	Al-An'aam	148	44	Ad-Dukhaan	622	82	Al-Infitwaar	753
7	Al-A'raaf	177	45	Al-Jaathiyah	626	83	Al-Mutwaffiina	754
8	Al-Anfaal	208	46	Al-Ahqaaf	631	84	Al-Inshiqaaq	756
9	At-Tawba	219	47	Muhammad	637	85	Al-Buruuj	757
10	Yuunus	242	48	Al-Fat-hi	643	86	At-Twaariq	758
11	Huud	258	49	Al-Hujuraat	649	87	Al-A'laa	759
12	Yuusuf	276	50	Qaaf	652	88	Al-Ghaashiyah	760
13	Ar-Ra'd	291	51	Ad-Dhaariyaat	656	89	Al-Fajri	762
14	Ibraahiimu	299	52	At-Twuur	661	90	Al-Baladi	763
15	Al-Hijr	306	53	An-Najm	665	91	As-Shams	764
16	An-Nahl	314	54	Al-Qamar	669	92	Al-Layli	765
17	Al-Israa-i	332	55	Ar-Rahmaan	674	93	Ad-Dwuhaa	767
18	Al-Kahf	348	56	Al-Waaqi'ah	680	94	As-Sharhi	767
19	Mar-yam	363	57	Al-Hadiid	685	95	At-Tiin	768
20	Twaa Haa	373	58	Al-Mujaadala	691	96	Al'Alaq	768
21	Al-Ambiyaa-i	386	59	Al-Hashri	694	97	Al-Qadri	770
22	Al-Hajji	400	60	Al-Mumtahana	698	98	Al-Bayyinah	770
23	Al-Mu-minuuna	413	61	As-Swaff	701	99	Az-Zalzalah	771
24	An-Nuur	424	62	Al-Jumu'ah	703	100	Al'Aadiyaat	772
25	Al-Furqaan	436	63	Al-Munaafiquuna	705	101	Al-Qaari'ah	772
26	As-Shu'araa-i	445	64	At-Taghaabun	706	102	At-Takaathur	773
27	An-Naml	461	65	At-Twalaaq	709	103	Al'Aswr	773
28	Al-Qaswasw	473	66	At-Tahriim	711	104	Al-Humazah	774
29	Al'Ankabuut	486	67	Al-Mulk	713	105	Al-Fiil	774
30	Ar-Ruum	496	68	Al-Qalam	717	106	Quraysh	775
31	Luqmaan	505	69	Al-Haaqqah	721	107	Al-Maa'uun	775
32	As-Sajda	510	70	Al-Ma'aarij	724	108	Al-Kawthar	775
33	Al-Ahzaab	514	71	Nuuh	726	109	Al-Kaafiruuna	776
34	Saba-i	527	72	Al-Jinni	729	110	An-Naswr	776
35	Faatwir	536	73	Al-Muzzammil	731	111	Al-Masadi	777
36	Yaasiin	544	74	Al-Muddatthir	734	112	Al-Ikhlaasw	777
37	As-Swaaffaat	552	75	A-Qiyaamah	737	113	Al-Falaqi	777
38	Swaad	564	76	Al-Insaan	739	114	An-Naas	778

bitandukanye. Mu vy'ukuri muri ivyo vyose, ni ukuri harimwo ivyemezo vyotuma abantu b'incabwenge bikebuka, maze bakamenya ubushobozi bw'Imana Allah mu kurema" (Ar-Ruum: 22).

Kw'izina ryanje rero, no kw'izina ryabo twafadikanije kurangura iki gikorwa co gusigura Qor'ani ntagatifu mu rurimi rw'ikirundi, mbanje gushimira Imana Allah, Yo Yadushoboje kukirangiza muri ubu buryo mubona, ndayisaba ko Yokitwakirira, Ikakiduhembera, umwe wese ku kigoro no kw'izirikanamana yabikoranye, maze Ikatubabarira aho twoba twihenze nk'abantu. Ni na co gituma nashaka gusaba nshimitse, uwo wese azogira ico abonye, kumbure coba gikeneye gukosorwa canke guhinyanyurwa, ko yobitumenyesha abicishije kuri WhatsApp: +257 68785151, canke kuri e-mail: giheteyusufu@gmail.com. Mu gusozera, nashaka gushimira muri rusangi, uwo wese yagize ico aterereye kugira tworoherwe mu rukurikirane rw'ibikorwa vyo gutunganya kino Gitabu, na canecane ishirahamwe BENAA ryitaho iterambere n'indero, Umuryango w'Abislamu mu Burundi (COMIBU), umugwi w'abahinga bafashije mu kwandika no mu gukosora, hamwe rero n'abasomyi bagize ico bunganira inyuma y'ukugisoma. Abo bose rero, baragahezagirwa mu babo no mu vyabo, barakagira ivyona n'ivyonona.

Sheikh GIHETE Yusufu
Bujumbura, Myandagaro 2023

Ijambo "Ruuh" ryakoreshejwe muri Qor'ani ahantu mirongo ibiri ku nsiguro zitanu; hari aho ryakoreshejwe risigura umumalayika Mutimamweranda Jibrili ahantu icenda muri Qor'ani, (Al-Baqara: 87, 253, Al-Maa-ida: 110, As-Shu'araa-i: 193, An-Nahl: 102, Maryamu: 17, Al-Ma'aarij: 4, An-Naba-i: 38, Al-Qadr: 4). Ijambo "Ruuh" ryarakoreshejwe risigura inkomoko y'ubuzima ahantu indwi muri Qor'ani, (An-Nisaa-i: 171, Al-Hijr: 29, Al-Israa-i: 85, Al-Ambiyaa-i: 91, As-Sajda: 9, Swaad: 72, At-Tahriim: 12). Ijambo "Ruuh", ryarakoreshejwe kandi ahantu habiri risigura ihishurwa ry'amabwirizwa (An-Nahl: 2, Ghaafir: 15). Ijambo "Ruuh", ryarakoreshejwe kandi risigura Qor'ani (As-Shuura: 52). Ijambo "Ruuh", ryakoreshejwe kandi risigura ingoga Imana Allah Itera abemeramana (Al-Mujaadalah: 22).

Ururimi rw'icarabu, rurafise urutonde rw'insigarirazina muvugwa zishika kuri cumi na zibiri. Mu kwubaka iryungane, ruratandukanya hagati y'igitsina-gabo n'igitsina-gore ku bantu no ku bintu.

Hamwe n'ivyo vyose rero, Qor'ani ni amajambo y'Imana Allah, atunganijwe mu buryo buhanitse, bwimbitse kandi buhimbaye ku rugero rwo hejuru cane, ugereranije n'ubushobozi twebwe abantu dushoboye kugerako mu gukoresha uru rurimi canke ruriya, no mu gutorokanya amajambo dukoresha mu kwubaka iryungane.

Ivyo biri ukwo ku vyerekeye ururimi rw'icarabu, mu gihe ururimi rw'ikirundi rudatunze amajambo menshi ku rugero rw'ururimi rw'icarabu. Icarabu ni ururimi rukoresha insigarirazina muvugwa zitandatu zikoreshwa ku gitsina-gabo co kimwe no ku gitsina-gore ku bantu.

Ariko rero hamwe n'izo ngorane zishingiye ku butandukane buri hagati y'izo ndimi zompi uko ari zibiri, twaragerageje mu nsiguro twanditse, kutaja kure y'insiguro ya Qor'ani; aho tutashoboye kuronka amajambo mu kirundi yotanga insiguro ibereye, twashimye gukoresha amajambo asanzwe yakoreshejwe muri Qor'ani, inyuma yo kuyarimbura kugira bishoboke kuyatahura no kuyakoresha mu kirundi.

Ku mpano no ku gushobozwa n'Imana Allah, hanyuma ku kwitanga kudasanzwe kwagizwe n'abahinga bafashije mu gukosora no mu guhinyanyura, hamwe rero n'abatanze uburyo n'ibikoresho, uno musi turashoboye gushikiriza abasomyi b'ikirundi Igitabu c'Insiguro ya Qorani Ntagatifu mu rurimi rw'ikirundi.

Nimwasanga muri iyo nsiguro rero ibiroranye biberanye n'icubahiro c'ijambo ry'Imana Allah, nzobishimira Imana Allah kuko ari Yo Ishimirwa ku vyiza vyose, ikaba ari na Yo Nkomoko y'ubwenge n'ubukerebutsi; aho muzobona akanenge canke agahaze kataberanye n'icubahiro c'ijambo ry'Imana Allah na ho, mbye ndabisabira imbabazi ku Mana Allah, kuko bizoba vyaturutse ku ntege nke zanje, no ku nyoshambi ziterwa na shetani yavumwe.

Inyuma y'itunganywa ry'iki gikorwa, ndashobora kwemeza neza ata guhigimanga ko ikirundi gishoboye gusigura Qor'ani, gishoboye no gukoreshwa mu bisata vyose vy'ubumenyi n'ubuhinga, mu gihe igihugu cohimiriza kigafata no mu mugongo abahinga banonosoye ibijanye n'indimi. Ibi biranatwerekako indimi zose mu gihe zotezwa imbere, zinganya ubushobozi n'ububasha zahawe n'Imana Allah bwo gutomora no kwakira amajambo mashasha, mu gihe cose bikenewe. Imana Allah Ivuga muri Qor'ani Iti: "*Biri no mu vyemezo vyerekana ko Imana Allah Ishoboye, kurema amajuru ahanitse ata nkingi ziyafashe; kurema isi yagutse ingana amahanga no kurema indimi n'amabara vyanyu*

Mu kwandika ijwi rishimitse mu kirundi rero, twandika nya jwi kabiri nk'uku: \j**ahhaza** \ / جَهْزَ /; mu kurandira ijwi rivuga naho nyene, turaheza tukaryandika kabiri nk'uku: \ **raaba** \ / رَابَ /, in **shaa** Allah \ / إِنَّ شَاءَ اللهُ /, \ **tiini** \ / تَيْنَ /, \ **Abduuli** \ / عَبْدُؤَلَّ /.

Uburyo bwo gusoma icarabu buroroshe cane gusumba uburyo bwo gusona ikirundi, kuko umuntu asoma ivyanditswe, maze amajwi avuga magufi n'ayarandira akandikwa, mu gihe mu kirundi handikwa amajwi avuga magufi gusa, maze mu gutandukanya ijwi rivuga rigufi n'irirandira hagakoreshwa utwatumuzo twongerwako hejuru y'amajwi avuga magufi, gutyo ukabona kurandira; utwo twatumuzo na two tukaba tutandikwa mw'ikoreshwa ry'ikirundi rya misiyose. Gerageza gutandukanya aya majambo mu gusoma: (gusura - gusúra) \ gusuura \, (guhema - guhēma) \ guheema \, (Inzara - inzára) \ inzaara \.

Ibitabu vyisunzwe mu kwandika iki Gitabu

Igitabu c'insobanuro ya Qor'ani "Tafsiiir", citwa "ATTAFSIIRU AL-MUYASSARU", canditswe n'umugwi w'abamenyi banonosoye ibijanye no gusobanura Qor'ani, ni co twasiguye mu rurimi rw'ikirundi. Hambavu y'ico Gitabu rero, twarifashishije ibindi bitabu, na vyo bikaba ari ibi bikurikira:

1. AL-QUR'ANU L'KARIIM.
2. ATTAFSIIRU AL-WAJIIZ, Dr. Wahba Al-Zuhayliy, Dimashq-Suriya.
3. Ibnu Kathiir, TAFSIIRU IBNI KATHIIR, Dimashq-Suriya, 1357.
4. Tafsiri ya maana ya Qur-ani tukufu kwa lugha ya Kiswahili, Maktaba Dar-Es-Salam, 2009.
5. F.M. RODEGEM, Dictionnaire Rundi-Francais, Tervuren (Belgique), 1970.
6. Dictionnaire Kirundi-English\ English-Kirundi, E. Cox, Ed. 2020.
7. Professeur J. B. NTAHOKAJA, Indimburo y'ikirundi, Bujumbura, 1984.

Hambavu y'ivyo bitabu, twarifashishije kandi ibitabu biri ku rubuga ngurukanabumenyi, na vyo bikaba ari:

1. AL-MU'JAMU AL-MUFAHRASU L-ALFAADHWI L-QOR'ANI (المعجم المفهرس لألفاظ القرآن), kiri kuri: www.ahlalhdeeth.com
2. BITWAAQAATU TTA'RIIFI BISUWARI L-MUSW-HAFI SSHARIIF (بطاقات التعريف بسور (المصحف الشريف), kiri kuri: www.islamhouse.com
3. QAAMUUSU WAMU'JAMU L-MA'AANII (قاموس ومعجم المعاني), kiri kuri: www.almaany.com
4. ATTA'RIIFU BISUWARI L-QUR'AANI" (التعريف بسور القرآن) kiri kuri: www.ebook.univeyes.com
5. AL BAAHITHU L-QUR'AANII الباحث القرآني kiri kuri: www.furgan.com

Ingorane twagize mu gusigura Qor'ani mu kirundi

Ugusigura mu rurimi rw'ikirundi, ivyanditswe mu rurimi rw'icarabu, si igikorwa coroshe n'aho gishoboka. Icarabu, ni ururimi rutunze cane amajambo menshi, ivyitiranwa n'ibihushane vyayo vyinshi, nk'uko ushobora gusanga ijambo rimwe rifise insiguro zigera kuri zine n'izirenga.

Ijwi \ a \ canke \ i \ canke \ u \, iyo ryanditswe mu ntango y'ijambo, canke ryanditswe hagati canke ku mpera yaryo, rigakurikira n'agakoni gatambitse gutya \ - \, rica risomwa nk'ijwi hamza ryandikwa mu carabu gutya / ء, ء, ء/, nka kurya dusoma urudome \ a \ canke \ i \ canke \ u \ mu kirundi mu gihe rwanditswe mu ntango y'ijambo, nk'uko biri mw'ijambo \ amata \, \ ifu \, ubuki \.

Ijwi \ a \ canke \ i \ canke \ u \, iyo ryanditswe hagati mw'ijambo canke ku mpera yaryo, rigakurikira agakoni gatambitse gutya \ - \, rica risomwa nk'ijwi hamza ryandikwa mu carabu gutya / ء, ء, ء/, nka kurya dusoma urudome \ a \ canke \ i \ canke \ u \ mu kirundi mu gihe rwanditswe mu ntango y'ijambo, nk'uko biri mw'ijambo \Al-Anfaal\ / الأَنْفَال /, \Al-Israa-i\ / الإِسْرَاء /, \mas-uul\ / مَسْئُول /, canke kurya dusoma ijambo \qara-a\ / قَرَأَ /, \Saba-i\ / سَبَّأ /, \An-Naba-u\ / النَّبَأ /.

Iyo naho agakoni gatambitse gutya \ - \ gakurikiwe n'ijwi ry'indagi, ijwi ry'indagi rikurikirwa n'ako gakoni, rica risomwa ricagaguye nk'uko dusoma ijambo \ Mar-yam \ / مَرْيَم /, \Al-Fat-hi\ / الفَتْح /. Agakwabu ko hejuru \ ' \, gakoreshewe hose muri iki Gitabu mu kibanza c'ijwi / ع/ rikoreshwa mu rurimi rw'icarabu nk'uku: \ ma'anaa\ / مَعْنَا /, \ Al-An'aam \ / الأَنْعَام /, \ni'mat \ / نِعْمَةٌ /, kiretse gusa mu kwandika ijambo "Qor'ani", aho agakwabu ko hejuru \ ' \ gakoreshewe mu kibanza c'ijwi hamza \ ء \ rikoreshwa mu carabu. Hari n'aho rero gakoreshwa nk'agakwabu ko hejuru gasanzwe mu mazina y'ibisomwa, nka "Uruzitiro rwo hagati y'umuriro n'Ubwami bw'ijuru".

Amajwi akoreshwa mu ndimi zompi

Nayo amajwi aboneka mu ndimi zompi uko ari zibiri, ni amajwi cumi n'atanu y'indagi hamwe n'amajwi avuga atatu. Ayo majwi hamwe n'ukuntu yandikwa mu carabu no mu kirundi, biri nk'uku gukurikira:

Amajwi y'indagi الحروف الصامتة				Amajwi avuga الحركات القصيرة		Amajwi avuga mu carabu yandikwa hejuru y'amajwi y'indagi nka gutya: / َ / / ِ / / ُ /
B ب	W و	D د	Z ز	A َ		
M م	F ف	T ت	S س	I ِ		
K ك	Sh ش	R ر	J ج	U ُ		
H ه	Y ي	N ن				

Ururimi rw'icarabu, rurafise ibindi bintu rwisangije

Ururimi rw'icarabu, rurafise ibindi bintu rwisangije mu kuntu amajwi yarwo yandikwa n'ukuntu asomwa, aho rwandikwa ruherye iburyo, rukagira amajwi avuga yandikwa hejuru canke musu y'amajwi y'indagi, rukagira kandi ugushimika ku majwi y'indagi, no kurandira rero ku majwi avuga.

Ayo majwi rero hamwe n'ukuntu yokwandikwa mu kirundi, biri nk'uku gukurikira:

Amajwi y'indagi ashimitswe الحروف المشددة				Amajwi avuga arandirye الحركات الطويلة / َ / ِ / ُ		
Mu gushimika, dushira hejuru y'urudome akantu kameze nk'igiharuro bitatu kigaramye nk'uku َ / ب /						
Abba أَبَّ	Abbi أَبِي	Abbu أَبُّ	Baa بَا	bii بِي	buu بُو	

Izina ry'igisomwa "Suratu", ryanditswe nk'uko citwa mu carabu, hakurikira insiguro yaryo, igitigiri ca Aayah z'ico gisomwa, hamwe rero n'izina ry'ahantu cahishuriwe. Ku ruhande rw'iburyo ku rupapuro, handitswe Aayah ya Qor'ani nk'uko yahishuwe n'Imana Allah mu carabu; ku ruhande rw'ibubamfu bwa Aayah na ho, handitswe insiguro yayo mu rurimi rw'ikirundi.

Amazina y'Intumwa z'Imana canke ay'abandi bantu, hamwe n'amazina y'ibibanza canke y'amoko n'imiryango vyavuzwe muri Qor'ani, vyanditswe nk'uko bivugwa mu carabu, hisunzwe amategeko yubahirizwa mu kwandika amajwi y'icarabu atabaho mu kirundi. Mu kwandika rero ayo mazina mu ndome zikoreshwa mu kirundi, twakoresheje uburyo bwisungwa mu kwandika amajwi y'icarabu hakoreshejwe nya ndome.

Utumenyetso twakoreshejwe muri iki Gitabu

Mu ntumbero yo kworohereza umusomyi w'ikirundi, twakoresheje utu tumenyetso dukurikira mu kwerekana insiguro y'ibi bikurikira:

- Udukoni tubiri duhengamiye ibubamfu twanditswe gutya \ \, twerekana ko icanditswe hagati yatwo ari ijwi canke urudome canke ijambo vyanditswe mu ndome zikoreshwa mu kirundi nk'uko bisomwa mu carabu;
- Udukoni tubiri duhengamiye iburyo twanditswe gutya / /, twerekana ko icanditswe hagati yatwo ari ijwi canke urudome canke ijambo ry'icarabu;
- Ku rutonde rw'ibirimo twakoresheje utujambo "uruk". mu mpfunyapfunyo y'ijambo urukurikirane rw'ibisomwa, na "urup". mu mpfunyapfunyo y'ijambo urupapuro.

Amajwi y'indagi n'ayavuga akoreshwa mu carabu no mu kirundi

Ururimi rw'ikirundi n'urw'icarabu, birafise ivyo bihurirako n'ivyo bitandukanyeko, ku rugero rw'amajwi, uburyo bwo kwubaka iryungane, hamwe rero n'ivyo ururimi rwose muri zo rwisangije.

Icarabu gikoresha amajwi y'indagi mirongo ibiri n'umunani, muri yo harimwo amajwi cumi n'ane atabaho mu kirundi. Mu majwi y'indagi mirongo ibiri na ne akoreshwa mu Kirundi, harimwo amajwi y'indagi cumi n'abiri hamwe rero n'amajwi avuga abiri atabaho mu carabu.

Hamwe rero n'iryo tandukaniro mu majwi y'izo ndimi zibiri, hari n'amajwi aboneka mu ndimi zompi uko ari zibiri, na yo akaba ari amajwi cumi n'ane y'indagi hamwe n'amajwi avuga atatu.

Amajwi y'indagi akoreshwa mu carabu atabaho mu kirundi

Amajwi y'indagi akoreshwa mu carabu atabaho mu kirundi, ni amajwi cumi n'atatu, ukungene asomwa hamwe n'ukuntu yandikwa mu carabu no mu ndome zikoreshwa mu kirundi, biri nk'uko gukurikira:

Amajwi y'indagi الحروف الصامتة													
Dhw	ظ	Th	ث	Tw	ط	L	ل	Gh	غ	'	ع	H	ح
Dh	ذ	Dw	ض	Sw	ص	Kh	خ	Q	ق			-	ء

4. Sheikh NZEYIMANA Bashir, yanonosoye ibijanye n'amategeko n'ivyigwa vy'idini, icegera c'umukuru w'Inama Nkuru y'Abasheikhe mu Burundi kuva 2021 gushika uno musi;
5. Sheikh MINANI Khalid, yanonosoye ibijanye n'amategeko y'ubwislamu, muri Kaminuza y'Ikislamu, i Madina mu gihugu ca Saudiya, ni umushikirizabutumwa mu ntara ya Ngozi, akaba ari mu bagize urwego rw'Inama Nkuru y'Abasheikhe mu Burundi kuva 2021 gushika uno musi;
6. Sheikh BAKUNDUKIZE Twaha Abdu I-Karim, yanonosoye ibijanye n'amategeko y'ubwislamu, muri Kaminuza y'Ikislamu, i Madina mu gihugu ca Saudiya, ni umwigisha akaba n'umushikirizabutumwa mu ntara ya Gitega;
7. Sheikh Amini Abdallah, yanonosoye ibijanye n'ishikirizabutumwa n'amategeko ngenderwako y'idini ry'ubwislamu, muri Kaminuza y'Ikislamu i Madina, mu gihugu ca Saudiya, ni umushikirizabutumwa, akaba n'umwigisha w'icarabu n'idini kw'ishure ryisumbuye ry'lkigo Ndanga-mico c'Ikislamu c'i Bujumbura;
8. Sheikh HABIMANA Hassan, yakurikiranye ivyerekeye idini, kw'ishure ryisumbuye ry'lkigo Ndanga-mico c'Ikislamu c'i Bujumbura, ni umushikirizabutumwa mu ntara ya Ngozi;
9. Al-Haj MANIRAKIZA Samson Ismail, arongoye abislamu mu ntara ya Karusi (COMIBU-Karusi); ni umushikirizabutumwa mu bikorane, akaba n'umurimy-mworozi;
10. NIYONKURU Issa Georges, yanonosoye ibijanye n'ubutunzi, muri Kaminuza y'Uburundi, ni umwigisha-murezi mu mashure y'inyuma y'ishure shingiro mu ntara ya Ngozi, akaba n'umuhahirizi yigisha ku kigo c'ishikirizabutumwa i Musenyi;
11. NDAYISABA Abdu I-Karimu Juma, yakurikiranye ivyigwa vy'icarabu kw'ishure ryisumbuye rikukira Kaminuza RAF iri muri Kenya, umushikirizabutumwa mu ntara ya Rutana;
12. MADEBARI Mustafa, yanonosoye ibijanye na politike n'imigenderanire mpuzamakungu, muri Kaminuza yitiriwe ikiyaga Tanganyika, ni umwigisha mu mashure yisumbuye;
13. NIYOMUKIZA Abdu I-Karim Cristophe, yanonosoye ibijanye n'indimi, canecane kwigisha igifaransa abatari abafaransa, ku rugero rwa Master, ni umwigisha mu mashure yisumbuye;
14. NYANDWI Salum, yanonosoye ivyigwa vya kahise, muri Kaminuza y'Uburundi, ni umwigisha-murezi arongoye ishure ryisumbuye rya COMIBU, i Makamba;
15. IDDY Jafari, yanonosoye ibijanye n'ugusigura mu ndimi zitandukanye, muri Kaminuza y'i Ngozi, ni umumenyeshamakuru akaba arongoye Radio BENAA isamiranira mu ntara ya Rutana.

Uburyo iki Gitabu canditswemwo

Mu gusigura iki Gitabu mu rurimi rw'ikirundi, twaragerageje uko dushoboye kwose, gukoresha ururimi rw'ikirundi rworoshe ruvugwa n'Abarundi nka bose muri rusangi, twisunze amategeko y'indimburu y'ikirundi mu kuntu candikwa no mu kuntu gisomwa, twubahirije urupfasoni rw'imico n'akaranga vyisungwa mw'ikoreshwa ry'amajambo mu kirundi no mu carabu. Aho twakoresheje amajambo y'ikirundi adakunze gukoreshwa na benshi, twarayasiguye musi ku rupapuro.

we rero yanditse ku mashine nyabwonko yongerera arahingura iki Gitabu nk'ukwo mukibona.

Uwu mugwi rero, warakoranye mu nama zigera kw'icumi na zitanu, ukaba wari ushinzwe igikorwa c'ikosora rya mbere be n'ukwemeza iki gikorwa.

Mu nyuma y'aho, uwo mugwi uhejeje igikorwa cawo, harashizweho uwundi mugwi w'abantu batandatu, kugira ngo usubire ucishe ijisho kuri iki gikorwa mu gukosora no mu guhinyanyura ubugira kabiri; uwo mugwi na wo ukaba wari ugizwe n'aba bakurikira:

1. Sheikh GIHETE Yusufu, akaba ari we yari awurongoye;
2. Imam MINANI Abdouswamad;
3. Al-Hadj Haruna NKUNDUWIGA, yanonosoye ibijanye n'ibinyabuzima n'ubuhinga; yarigeze gushingwa amabanga atandukanye mu Muryango w'Abislamu mu Burundi (COMIBU), akaba yigisha muri kaminuza zitandukanye, umuhinga mu bijanye no gukarahiriza ubwenge abantu, canecane mu bijanye n'uburongozi bubereye, ku rugero rwa Master;
4. Umupfasoni NIYONZIMA Spès Caritas;
5. Ir. NDABASHINZE Alimas;
6. Ir. NGENDANZI Déo.

Uwu mugwi warakoranye mu nama zigera kw'icumi, ukaba wari ushinzwe igikorwa c'ikosora rya nyuma hamwe n'uguhinyanyura ivyo wobona ko bikenewe mu nyubako canke mu majambo hisunzwe indimburo, urupfasoni hamwe n'imico n'akaranga vyisungwa mu rurimi rw'ikirundi.

Umugwi w'abasomyi b'ikirundi

Mu ntumbero yo gusangira n'abandi ijambo, no guha akaryo abandi ko gusoma iyi nsiguro imbere yuko ishikirizwa Abarundi muri rusangi, harashinzwe uwundi mugwi ugira gatatu, ukaba wari umugwi userukira abasomyi b'ikirundi, ugizwe n'abantu 15 bavuye mu migwi y'abize mu bisata bitandukanye vy'idini n'ubundi bumenyi nkenerwa mu buzima butandukanye bwa kiremwa-muntu, bavuye mu ntara zitandukanye z'Uburundi. Uwo mugwi, wari ujejwe kuraba ko hoba hari aho twoba twarihenze mu kwandika, hamwe rero n'ukuraba ko ururimi rw'ikirundi rwakoreshejwe rwumvikana ku migwi yose y'abasomyi b'ikirundi, mu ntara z'Uburundi zitandukanye. Uwo mugwi ukaba wari ugizwe n'aba bakurikira:

1. Sheikh KABANO Idi Radjabu, yanonosoye ibijanye n'ururimi rw'icarabu n'ivyigwa vy'ubwislamu, muri Kaminuza y'Ikislamu, i Tripoli, mu gihugu ca Libiya, ni umushikirizabutumwa, akaba yarigeze kurongora Umuryango w'Abislamu mu Burundi (COMIBU);
2. Sheikh MUSAKARE Issa, yanonosoye ibijanye n'amategeko y'ubwislamu, muri Kaminuza y'Ikislamu i Madina, mu gihugu ca Saudiya, ni umushikirizabutumwa, akaba yarigeze kurongora Inama Nkuru y'Abasheikhe mu Burundi;
3. Sheikh SIYOMVO Abdu I-Hamid Saidi NDAYAVUGWA, yanonosoye ibijanye n'amategeko y'ubwislamu, muri Kaminuza Mpuzamakungu ya Afrika, i Khartum, muri Sudani, ni umushikirizabutumwa mu ntara ya Muyinga;

Burundi (COMIBU) kuva 2002 gushika 2006; akaba ari na we yari arongoye uwo mugwi;

2. Sheikh NYAMWERU Hassan, yanonosoye ibijanye n'ishikirizabutumwa n'amategeko ngenderwako y'idini ry'ubwislamu, muri Kaminuza y'Ikislamu i Madina, mu gihugu ca Saudiya; umushikirizabutumwa akaba n'umukuru w'Inama Nkuru y'Abasheikhe mu Burundi kuva 2021 gushika uno musi;
3. Sheikh BUKURU Omar, yanonosoye ibijanye n'amategeko y'ubwislamu, muri Kaminuza y'Ikislamu i Madina, mu gihugu ca Saudiya; aramaze kwandika udutabu dutandukanye dusiguye mu rurimi rw'ikirundi, dufasha abislamu kumenya idini ryabo; umushikirizabutumwa akaba n'icegera c'umunyamabanga nshingwa-bikorwa w'Inama Nkuru y'Abasheikhe mu Burundi kuva 2021 gushika uno musi;
4. Sheikh KIGABIRO Haruna, yanonosoye ibijanye n'amategeko, muri Kaminuza Mpuzamakungu ya Afrika, i Khartum, muri Sudani; ni icegera c'umukuru w'Inama ya bose mu Muryango w'Abislamu mu Burundi (COMIBU) kuva 2021 gushika uno musi;
5. Sheikh JAWABU Nzorirenga, yanonosoye ibijanye n'amategeko y'ubwislamu, muri Kaminuza y'Ikislamu i Madina, mu gihugu ca Saudiya; ni umushikirizabutumwa; yarigeze kurongora Inama Nkuru y'Abasheikhe mu Burundi kuva 2013 gushika 2020;
6. Sheikh NAHAYO Yacoub Jacques, yanonosoye ibijanye n'amategeko, muri Kaminuza Mpuzamakungu ya Afrika, i Khartum, muri Sudani, ni umuserukizi w'Uburundi muri Riyadh, mu gihugu ca Saudiya kuva 2021 gushika uno musi;
7. Imam MINANI Abdouswamad, yanonosoye ibijanye n'indimi z'ikinyafrika muri Kaminuza y'Uburundi, yaciye abandagirira ku rugero rwa Master kw'Ishure Nderabigisha (ENS) anonosora ibijanye no kwigisha indimi z'ikinyafrika mu gisata c'ikirundi n'igiswahili; ni umwigisha w'ikirundi, igiswahili n'igifaransa mu mashure yisumbuye, akaba ari n'umushikirizabutumwa; yarigeze kuba umunyamabanga mukuru w'Umuryango w'Abislamu mu Burundi (COMIBU) kuva 2009 gushika 2011, aba n'umuhanuzi w'uwo muryango nyene kuva 2021 gushika uno musi;
8. Ir. NDABASHINZE Alimas, yanonosoye ibijanye n'ubuhinga bujanye n'umuyagankuba, muri Kaminuza y'i Odessa, muri Ukraine (Leta Zunze Ubumwe z'Abasoviyete), ni umugenduzi wa Leta kuva 2007 gushika uno musi;
9. Umupfasoni NIYONZIMA Spès Caritas, yanonosoye ibijanye n'indimi z'ikinyafrika muri Kaminuza y'Uburundi, ni umwigisha w'ikirundi n'igifaransa mu mashure yisumbuye;
10. Umupfasoni Rehema SEFU, yanonosoye ibijanye n'indimi z'ikinyafrika muri Kaminuza y'Uburundi; aramaze kwandika udutabu dutandukanye dusiguwe mu rurimi rw'ikirundi, dufasha abislamu kumenya idini ryabo; yarigeze gushingwa amabanga atandukanye mu bihe bitandukanye mu Muryango w'Abislamu mu Burundi (COMIBU), no mw'Ishirahamwe ry'Abakenyezi b'Abislamukazi mu Burundi (AFEMUBU), umuhinga mu biro bijejwe gutunganya inyigisho zo mu mashure shingiro (mu gisata c'ikirundi n'igiswahili), mu Bushikiranganji bw'Indero n'Ubushakashatsi;
11. Ir. NGENDANZI Déo, yanonosoye ibijanye n'ubuhinga bwo gutumatumanako amakuru, muri Kaminuza Mpuzamakungu ya Afrika, i Khartum, muri Sudani. Ni na

Ibisabwa mu gusigura Qor'ani mu rundi rurimi

Iyi nsiguro ya Qor'ani iri mu kirundi, twayise "INSIGURO YA QOR'ANI NTAGATIFU MU RURIMI RW'IKIRUNDI"; ikaba igizwe n'amajambo ibihumbi amajana atatu na cumi na bitatu n'amajana umunani na mirongo ine n'icenda (313 849). Ni co Gitabu ca mbere rero gihinguwe muri ubu buryo, hisunzwe ibisabwa mu gutunganya ibikorwa vyo gusigura Qor'ani mu rundi rurimi; na vyo bikaba ari ibi bikurikira:

1. Kuba uwusigura azi neza ku rugero rukwiye ururimi rw'icarabu, indimburo yarwo hamwe rero n'uburyo rukoresha mu kwubaka iryungane, hatibagiwe urupfasoni, imico n'akaranga vyisungwa mw'ikoreshwa ry'amajambo;
2. Kuba uwusigura azi neza ku rugero rukwiye ururimi Qor'ani yanditswemwo (icarabu), akongera akaba atahura ururimi asiguramwo Qor'ani (ikirundi), indimburo yarwo hamwe rero n'uburyo izo ndimi zikoresha mu kwubaka iryungane, hatibagiwe urupfasoni, imico n'akaranga vyisungwa mw'ikoreshwa ry'amajambo;
3. Kuba uwusigura azi neza ku rugero rukwiye ingingo n'amabwirizwa y'idini ry'ubwislamu;
4. Kuba uwusigura azi neza amategeko yubahirizwa mu gusoma Qor'ani, hamwe n'ibindi vyigwa bijanye na yo;
5. Kuba hari Igitabu nyezina c'insobanuro ya Qor'ani (tafsiir) canditswe n'abamenyi babushitse, maze akaba ari co Gitabu gisigurwa mu rundi rurimi, maze uwusigura akisunga nantaryo indimburo y'ururimi asiguramwo, uburyo iryungane ryubakwa muri urwo rurimi; hamwe rero n'urupfasoni, imico n'akaranga vyisungwa mw'ikoreshwa ry'amajambo yarwo;
6. Kuba hari umugwi w'abahinga banonosoye ivyigwa bijanye n'idini ry'ubwislamu, ibijanye n'ururimi rw'icarabu, n'abahinga banonosoye ibijanye n'ururimi rw'ikirundi, hatibagiwe n'abanonosoye ivyigwa bijanye n'ubumenyi nkenerwa mu buzima butandukanye bw'abantu, baheza bagaterera mu gukosora no mu guhinyanyura ivyanditswe, hanyuma bakavyemeza;
7. Kuba handitswe mu Gitabu gihinguwe ku ruhande rw'uburyo Aayah za Qor'ani ziri mu carabu, maze imbere yazo hakandikwa insiguro yazo.

Ikosorwa n'iyemezwa ry'iyi NSIGURO YA QOR'ANI MU RURIMI RW'IKIRUNDI

Iki Gitabu nshikirije kuri uno musu rero, n'aho ari jwe nagiteguye nkacandika, sinacikoranye jenyene ngo ntambe nirorera, ahubwo nagikoranye n'umugwi w'abahinga wagenwe n'Uburungozi bw'Umuryango w'Abislamu mu Burundi (COMIBU). Uwo mugwi rero waritanze utiziganya mu gukora ijoro n'umurango, kugira iki gikorwa gitungane nk'uko mukibona, na kare ngo "ijisho ribona, ntiriyibona", kandi ngo "ubugirigiri bugira babiri". Uwo mugwi rero ukaba wari ugizwe n'abantu cumi n'umwe, na bo bakaba ari aba bakurikira:

1. Sheikh GIHETE Yusufu, yanonosoye ibijanye n'amategeko y'ubwislamu muri Kaminuza Mpuzamakungu ya Afrika iri i Khartum, muri Sudani; yaciye abandoniriza ku rugero rwa Master muri Kaminuza Mpuzamakungu ya Khartum, iri muri Sudani nyene, aho yanonosoye ibijanye n'ukwigisha icarabu abatari Abarabu; umushikirizabutumwa akaba yarigeze no kurongora Umuryango w'Abislamu mu

Ihangiro ryo kwandika iki Gitabu

Ihangiro nyamukuru ryatumye dutegura tukandika iki Gitabu twise "INSIGURO YA QOR'ANI NTAGATIFU MU RURIMI RW'IKIRUNDI", kwari ukugira ngo:

1. Haboneke insiguro y'ijambo ry'Imana Allah mu rurimi rw'ikirundi, kugira ngo abasomyi b'ikirundi baritahure mu rurimi rwabo kavukire. Imana Allah Yavuze Iti: *"Ntumwa y'Imana! Ntitwigeze Turungika aho hambere yawe Intumwa n'imwe, kiretse ko Twayirungika ivuga ururimi rw'abo yarungitsweko, kugira ibatomore bikwiye amabwirizwa, gutyo Imana Allah Igahubisha uwo Ishatse ku butumva bwiwe, Ikanarongora uwo Ishatse ku bugamburutsi bwiwe, ni na Yo Nyenintsinzi-Mutaneshwa, Intungane mu vyo Ikora"* (Ibrahim: 4).
2. Abislamu batahure insiguro ya Qor'ani mu rurimi rw'ikirundi, maze bagendere amabwirizwa yayo bayazi.
3. Abatari abislamu na bo, bamenye ukuri ku vyerekeye ubwislamu, mu bijanye n'ukwemera Imana Imwe Rudende Allah, uburyo bushimwa n'Imana Allah mu kuyiyegereza mu vyo dukora, itunganywa ry'ingo n'imiryango, agateka k'ibiremwa, hamwe rero n'ayandi mabwirizwa atunganya ubuzima bwa misiyose bwa kiremwa-muntu, n'ibindi.
4. Abashikirizabutumwa bashobore kuronka borohewe ijambo ry'Imana Allah risiguye mu rurimi bumva neza rw'ikirundi.

Ikirundi cakoreshwe mu kwandika iyi nsiguro ya Qor'ani

Kugira nshike kuri iryo hangiro rero mu kwandika iyi nsiguro ya Qor'ani mu kirundi, nakoresheje ururimi rw'ikirundi rworoshe kandi rwumvikana, umusomyi wese w'ikirundi ashobora gutahura kuko nakoresheje ururimi rw'ikirundi rw'urwonkano. Bishitse hakabura amajambo y'ikirundi anshika ku nyota, narikora ku bagenzi, nkikora no ku biganiro vy'imico n'akaranga bica ku nsamirizi zitandukanye zisamiranira mu Burundi; nk'ikiganiro **Nyamuranzi** gisamiranira ku Nsamirizi Isanganiro, ikiganiro **Dutere Ijoro ijambo** gisamiranira ku nsamirizi Radio Ndundi Culture, n'ibindi.

Hari n'igihe rero, bitoroha kuronka ijambo ndondera, aho vyasaba ko nya jambo nguma ndarizirikana, maze bigashika aho riza mu mutwe harya nikanguye mu gicugu, canke mu gihe ndiko ndaganira n'abandi, ngaheza ngaca ndaryandika, kuko burya ubumenyi, ni nk'intungwa, iyo utayiziritse irenga impinga; ikiziriko co kuboha ubumenyi na co, ni ukwandika.

Hari n'igihe vyaba ngombwa kubaza abakurambere b'aha na hariya, mu ntumbero yo kurondera amajambo yotanga insiguro nziza ibereye, maze nkashika ku co nipfuza ku bushobozi bw'Imana Allah.

Ku kubera ko ururimi urwo ari rwo rwose ruvugwa n'umugwi w'abantu, rukaba ari rwo rugize intimatima y'akaranga kabo, twarisunze nantaryo akaranga k'izo ndimi zompi icarabu n'ikirundi mu gutahura no mu gusigura aho hose bikenewe, kugira iyi nsiguro ya Qor'ani mu kirundi igumane uburyohe bw'ikirundi yasiguwemwo, buvanze n'akanovera k'ijambo ry'Imana risanzwe ryanditswe mu carabu.

IVYISUNZWE MU KWANDIKA IKI GITABU

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo. Ishimagizwa ni iry'Imana Allah, amahoro, impuhwe n'imigisha nibisasagare ku Ntumwa Muhamadi, ku muryango wayo no ku ngendanyi zayo, hamwe rero no ku bazoyikurikira gushika ku musi w'iherezo.

Qor'ani, ni ijambo ry'Imana Allah mu nsiguro no mu nyubako vyayo; Imana Allah Ikaba Yayihishuriye Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), Ikiyemeza Yonyene no kuyibungabunga gushika ku musi w'umuheru w'isi. Imana Allah Yavuze Iti: *"Mu vy'ukuri ni Twebwe Allah, Twahishuriye Qor'ani Intumwa Muhamadi (nyakugira amahoro n'impuhwe z'Imana Allah), kandi ni Twebwe nyene Twishinze kuyibungabunga; nta kizokwongerwamwo nta n'ikizokurwamwo, eka ntizogenda amazimayongo"* (Al-Hijr: 9).

Qor'ani rero, Imana Allah Yarayibungabunze ku buryo ata cokerwamwo, ata congerwamwo, eka n'amabwirizwa yayo nta wushobora kuyahindura. Imana Allah Yavuze Iti: *"Ntivogerwa n'ikinyoma iyo coturuka hose, nta gikurwamwo, nta congerwamwo nta n'igihindurwa muri yo. Yamanuwe ivuye ku Mana Allah, Intungane mu vyo Ikora, Nyenugushimwa"* (Fusswilat: 42).

Qor'ani, igizwe n'ibice (amajuzu) mirongo itatu (30); ikaba igizwe n'ibisomwa (Surat) ijana na cumi na bine (114); ikaba igizwe na Aayah ibihumbi mirongo itandatu na bitatu, na mirongo ine n'umunani harimwo na bismillaah (63.048); ikaba igizwe n'amajambo ibihumbi amajana indwi na mirongo indwi, n'amajana ane na mirongo itatu n'icenda (770.439).

Ivyanditswe imbere y'iyandikwa ry'iyi nsiguro ya Qor'ani mu kirundi

Nta nkeka ko imbere y'itegurwa n'iyandikwa ry'iyi nsiguro tubashikirije kuri uno musi, hari abandi bigeze gusigura Qor'ani mu kirundi, aha twovuga:

1. Insiguro ya Juzu Amma, yateguwe n'umushikirizabutumwa NTAKIRUTIMANA Hassan Saidi, hamwe na BIGIRIMANA Hassan Mudriki, hari mu mwaka 1998; iryo juzu ryasohotse mu buryo bw'ijwi gusa bitari mu nyandiko.
2. Sheikh NTAMBA Amisi Rajabu (nyakugira impuhwe z'Imana Allah): Uyu yarasiguye Qor'ani yose mu rurimi rw'ikirundi mu mwaka 2000, ariko ntivyashobotse ko yunganirwa n'abandi bamenyi kugira ngo iheze yemezwe, maze ibone gushikirizwa abasomyi b'Abarundi;
3. IGITABU CA ALLAH "QUR'ANI NYERANDA", gisiguwe mu rurimi rw'ikirundi, categuwe n'umushikirizabutumwa NDIKUMANA Ramadhani mwene KANYARUFURI, afadikanije n'abandi, akaba yari afashwe mu mugongo n'ishirahamwe (A.M.E.S), rirongowe na Imamu HABONIMANA Abdi John, hakaba hari mu mwaka wa 2016.

Abo bose rero, bari mu basiguye Qor'ani mu kirundi, ariko ibikorwa vyabo ku mvo iyi canke iriya, ntivyashoboye kwunganirwa n'abamenyi babushitse banonosoye ivyigwa vy'idini ry'ubwislamu hamwe n'ivyigwa bijanye n'ururimi rw'ikirundi; iyo ikaba ari yo mvo nyamukuru yatumye ivyo bikorwa bitemerwa ngo bishikirizwe abasomyi b'ikirundi, ngo baheze babikoreshe.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Communauté Islamique du
Burundi «COMIBU»

الجمعيّة الإسلاميّة البرونديّة «كوميبو»

Conseil Supérieur des Sheikhs

المجلس الأعلى للشيوخ في بروندي

Date : 20/10/2023 التاريخ

Ref COMIBU/CSS/113/2023 رقم

But GUSHIKIRIZA هدف

CABINET DU PRESIDENT DU CONSEIL SUPERIEUR DES SHEIKHS

GUSHIKIRIZA

Kw'izina ry'Imana Allah, Nyenimpuhwe ku biremwa, Nyenimbabazi ku batoni bayo.

Ishimagizwa, ni iry'Imana Allah, amahoro, impuhwe n'imigisha vyayo nibisasagare ku Ntumwa Muhamadi, ku muryango wayo, ku ngendanyi zayo no ku bazoyikirikira gushika ku musi w'iherezo.

Imana Allah Yavuze Iti: "Ntumwa y'Imana! Nitwigeze Turungika aho hambere yawe Intumwa n'imwe, kiretse ko Twayirungika ivuga ururimi rw'abo yarungitsweko, kugira ibatomoreze bikwiye amabwirizwa; gutyo Imana Allah Igahubisha uwo Ishatse ku butumwa bwawe, Ikanarongora uwo Ishatse ku bugamburutsi bwawe, ni na Yo Nyenintsinzi-Mutanesheha, Intungane mu vyo Ikora" (Ibraahiimu :4).

Kuri icyo mwo, Umuryango w'Abislamu mu Burundi (COMIBU) warashinze umugwi wo gusigura Qor'ani mu rurimi rw'ikirundi uyikura mu rurimi rw'icarabu, mu ntumbero yo gufasha Abarundi gutahura neza amabwirizwa y'Imana Allah. Uwo mugwi urongowe na Sheikh Gihete Yusufu rero mu kurangura icyo gikorwa, warisunze amategeko agenga gusigura Qor'ani mu zindi ndimi hamwe n'amategeko yisungwa mu gusigura ururimi mu rundi, hatibagiwe ikirundi. Iki Gitabu «INSIGURO YA QOR'ANI NTAGATIFU MU RURIMI RW'IKIRUNDI», kikaba rero gisohotse mu gihe Abarundi benshi bari bakirindiranye igishika. Igatabu c'insobanuro ya Qor'ani "Tafsir", citwa "ATTAFSIRU AL-MUYASSARU", canditswe n'umugwi w'abamenyi banonosoye ibijanye no gusobanura Qor'ani, ni co casigurwe mu rurimi rw'ikirundi.

Abasomye iki Gitabu «INSIGURO YA QOR'ANI NTAGATIFU MU RURIMI RW'IKIRUNDI» mu ntumbero yo kugira icyo bakosora n'icyo bunganirako, bavuye mu migwi no mu bisata bitandukanye vy'ubumenyi; abanosoye idini ry'ubwislamu hamwe n'abanosoye ururimi rw'ikirundi, hatibagiwe n'abize mu bindi bisata vy'ubumenyi nkenerwa mu buzima bwo ng'aha kw'isi .

Twihweje rero igikorwa cashitsweko, twokwemeza ata nkeka ko iki Gitabu cisonze nantaryo amategeko ngenderwako yo gusigura Qor'ani mu rundi rurimi, na canecane indimburo, imico n'imigenzo y'ikirundi n'akanovera k'ururimi rw'icarabu, Imana Allah Yakoresheje mu kumanura Qor'ani.

Turizeye rero ko iki Gitabu kizofasha abislamu gutahura icyo Imana Allah Ibatega bakagikora; n'icyo Ibabuza bagazeza bakacirinda kugira baze bashikire Ubwami bw'ijuru Imana Allah Yageneye abagamburukiramana. Turahamagariye abazi ururimi rw'ikirundi bese, gusoma kino Gitabu mu ntumbero yo kugitahura no gukurikiza amategeko Imana Allah Yatumanuriye muri Qor'ani Ntagatifu. Mu gihe borabukwa ahabayeho ukwihenda mu nsiguro canke mu nyandiko, turasavye ko bobitumenyesha kugira bikosorwe.

Turangije dusaba Imana Allah Izohembe abo bese bagize icyo baterereye mu gikorwa co gutegura Igatabu «INSIGURO YA QOR'ANI NTAGATIFU MU RURIMI RW'IKIRUNDI», n'abo izoshoboza kugisoma bakagitahura bakanagukurikiza.

Murakagira amahoro, impuhwe n'imihazagiro vy'Imana Allah.

Umukuru w'Inama Nkuru y'Abasheikh

Sheikh NYAMWERU Hassani

Mufti w'Uburundi, akaba n'umukuru

w'Abislamu mu Burundi (COMIBU)

Sheikh SHABANE Ali

Q INSIGURO YA OR'ANI NTAGATIFU MU RURIMI RW'IKIRUNDI

Sheikh Gihete Yusufu

موسوعة القرآن الكريم
QuranEnc.com

بناء
BENAA
مؤسسة بناء للتنمية والتعليم
BENAA FOUNDATION FOR DEVELOPMENT AND EDUCATION

Rn25

